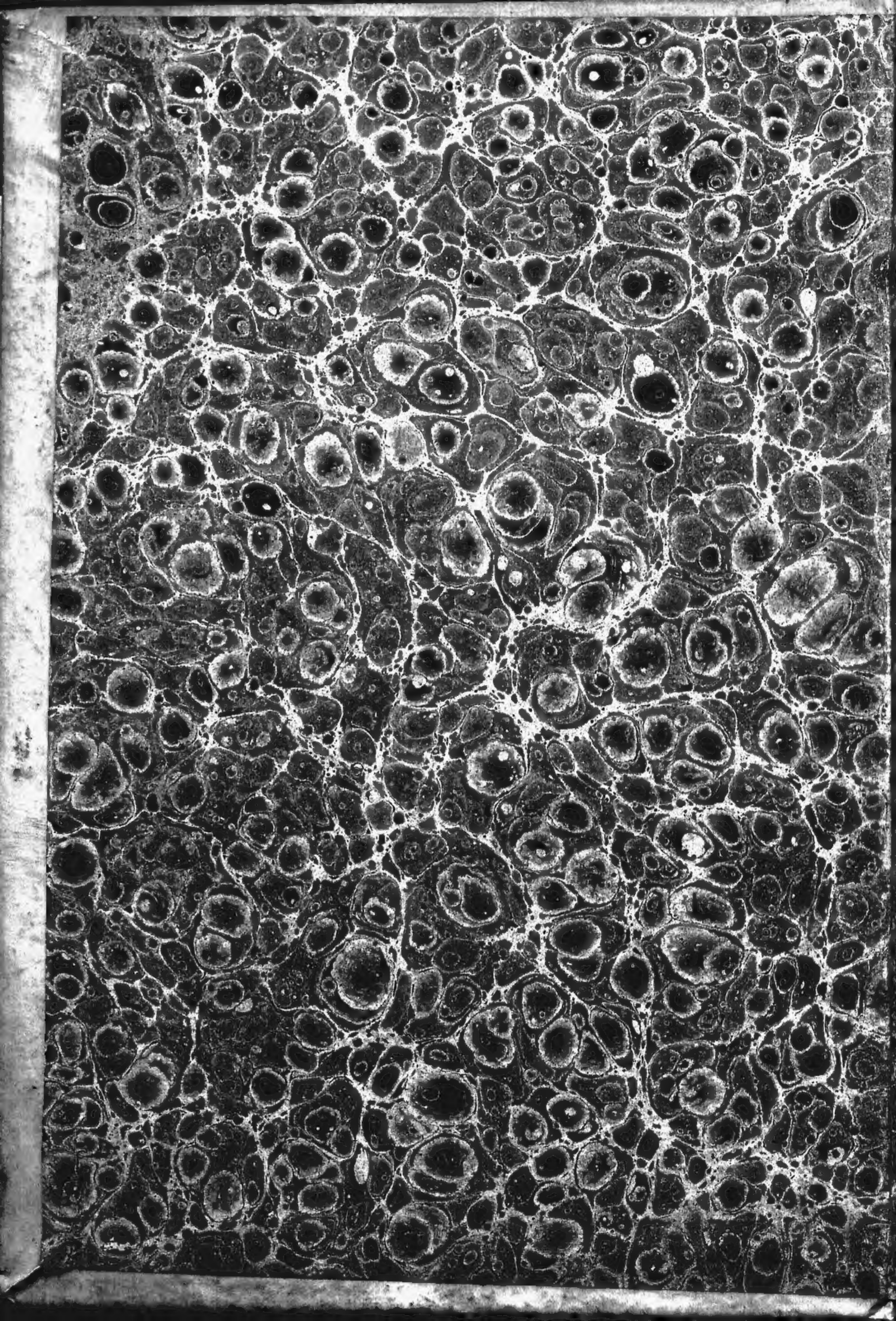
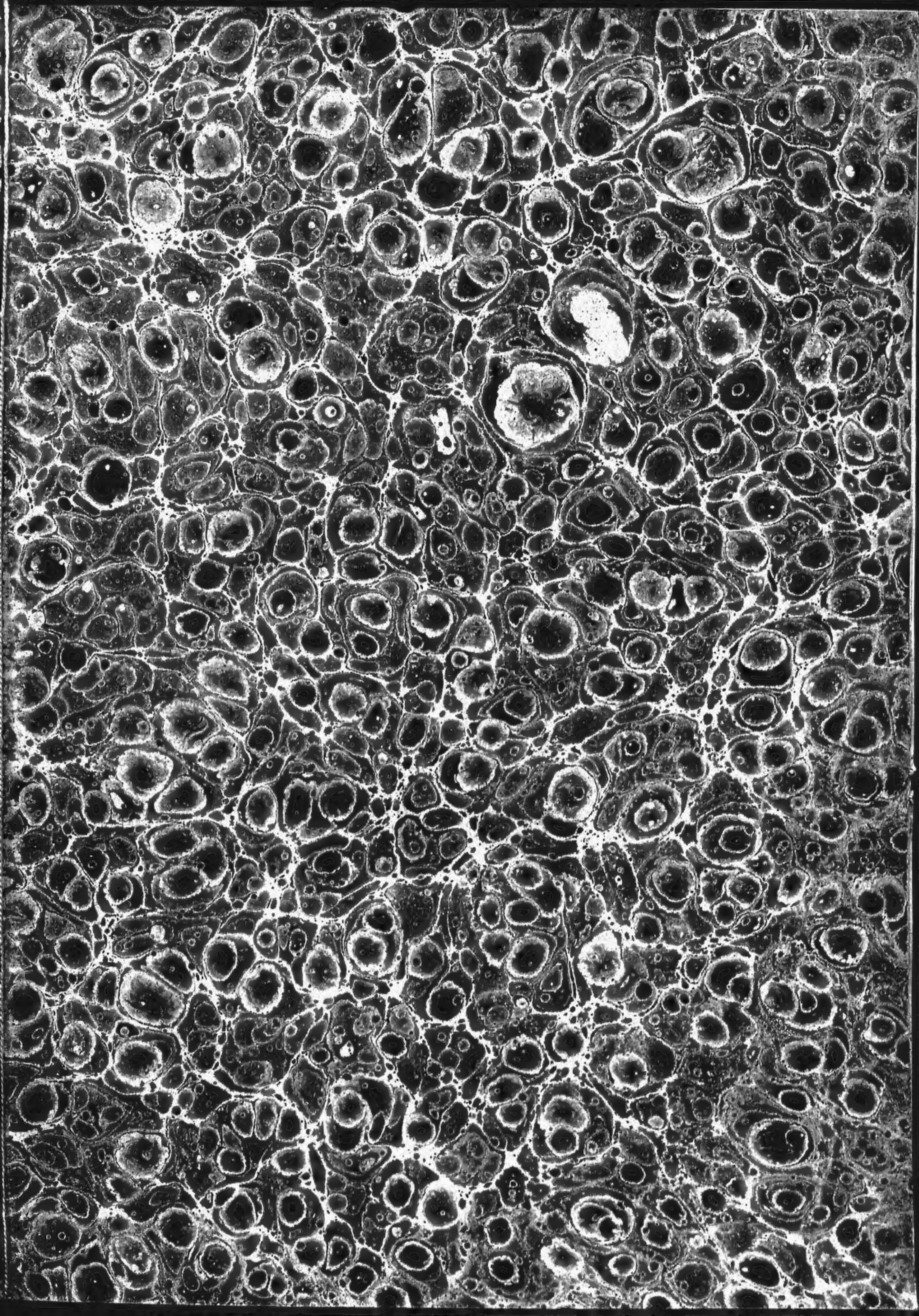
Est. I 75

nº 66

Tratado — 2

1 D/11

Este [redacted] de Jubraltor

Incipit Tabula generalis Supplementi Chronicarum secundum ordinem Alphabeti.

A a

Aadas lydorum rex li iiii
aaron primus pontifex li 2

A b

Abach propheta li 4
abbas argiuorum rex li 3
abbas siculus canonista li 15
abdias propheta li 4
abdo propheta li 4
abdon et senen martyres li 8
abel iustus li 1
abessa israel iudex li 3
abias rex iuda li 4
abiathar summus pontifex li 4
abimelech iudex israel. li 3
abilon iudex israel li 3
abrae patriarche vita et mors li 2
abrae repromissio li 2
abrae visio li 2
abrae victoria li 2
abraam cognoscit vxorem li 2
abraam ceturaz ducit vxorem li 2
abrogatio imperatoris li 15

A c

acbacius doctor li 9
achaz Rex iuda li 4
achab Rex israel li 4
accephalorum heresis li 9
acheres pharao li 3
achilles fortissi. pugnator li 3
achimelech pontifex iudeo. li 3
achimas pontifex li 4
achis filius latinus rex li 4
accius viceco. Mediolani li 15
acometa sciterum rex li 15
accursius legum doctor li 15
acrisius argiuorum rex li 3

A d

ada lamech vxore li 1
adam protoplastus creatur li 1
adam generat Seth li 1
adauctus mar. Romanus li 8
adaulphus imperator li 15
ademarus caroli mag. dux li 11
adeodatus papa li 10
adeodatus venetorum dux li 10
adiochus pollicarpi discipulus li 8
adoaldus longobar. rex li 10
adeobaldus vltraiacen. epus li 12
adrastus sicyoniorum Rex li 3
adrianus romanus martir li 8
aduentius hispanus epus li 9

A f

Afer filius abrae li 3
afidas athenienfium rex li 3
affricana regio vbi sit li 3

A g

Agamenon grecorum rex li 3
agastus athenienfium dux li 4
agamestor grecus rex li 4
agripinus martir li 8
agapitus primus papa li 9
agapitus secundus papa li 11
agatha virgo et martir li 8
agathocles sicilie tirannus li 7
agathon papa li 10
agathon abbas li 9
agelas corinthiorum rex li 4
agessilas lacedemoni. rex li 4
ageus propheta li 5
agilaus corinthiorum rex li 4
agilulphus longobar. rex li 10
agis lacedemoniorum rex li 4
agislaus vngarie rex li 15
agnes virgo et martir li 8
ago primus ginicus constituit li 3
agrippa Syluius rex li 4
agrippa senior iudeorum rex li 8
agrippa secundus iud. rex li 8
agrip. doctor cogno. pastor li 8
agrippia ciuitas que et colonia li 6
agrippina octauiani filia li 8
agrippina neronis mater li 8

A i

aimo sabaudiensium comes li 14
aimo anglicus. or. minorum li 13
aioth hebreorum iudex li 3
aistulphus longobar. rex li 10

A l

Alanus vniuersalis doc. li 13
alaramus motiss. marchio li 12
alaricus gothorum rex li 9
alba siluius latinorum rex li 4
alba lombardie ciuitas li 6
albatherius arabus medi. li 12
albatorum religio li 14
albanie regionis descriptio li 4
albertus pragrensis epus sac. li 12
alberthus mag. theologus li 13
albertus imperator li 13
albertus. 2. imperator li 15
albertus odefredi iuriscon. li 13
albertus patauius or. ere. li 13
albertus brixianus or. predi. li 13
albinga ligurum ciuitas li 6
albinus in iudea preficitur li 8
albinus albutius poeta li 7
albo floriacensis abbas li 12
alboinus longobard. rex li 10
albricus roxiatus berg. leg. li 13
albricus cunij comes li 14
alchemenes lacedeo. rex li 4
alcetas macedonum rex li 5
alceus poeta li 4
alcibiades phus et ipator li 5

alcidamus orator grecus li 4
alciatos lydorum rex li 4
alcineon philosophus grec. li 4
alechemenes lacedeo. rex li 4
alcoranus liber machometi li 10
aletes luctator li 3
aldephradus longobar. rex li 10
alexander corinthiorum rex li 4
alexander decimus mac. rex li 5
alexander magnus mac. rex li 5
alexander mag. dariu supat li 5
alex. totam monarchiam optinet li 5
alexandri magni obitus li 7
alexander corinthiorum rex li 4
alexander asye rex li 7
alexander iudeorum rex li 7
alexandra iudeorum regina li 7
alexander. Ro. imperator li 8
alexander primus papa li 8
alexander secundus papa li 12
alexander tertius papa li 12
alexander quartus papa li 13
alexander quintus papa li 14
alexan. episcopus et martir li 8
alexander thebeus martir li 8
alexander lythos medicus li 9
alexander de ales. or. mino. li 13
alexander de vila dei ord. mi. li 13
alexa. de alexadria or. mi. li 13
alexa. de saxoforto. or. ere. li 15
alex. ciuitas egypti construit li 6
alex. lubar. ciuitas edificat li 12
aldegisius desiderij regis fi. li 10
aldeprandus longobar. rex li 10
alexius. Ro. confessor li 9
alexius grecus imperator li 12
alexius 2s grecus ipator li 12
alpharabius arabs phus li 12
alphonsus. 1. hispanie rex li 12
alphonsus rex a gene. capit li 15
alphonsus. 2. arragonie rex li 15
alphonsus calabrie dux li 15
alphusus hispalensis or. ere. li 13
alidulphus anglorum rex li 11
aluuisius patauius prior. li 15
aluuisius saluciarum machio li 15
alumen rochie i italia inueit li 15
almericus hierosoly. rex li 12
almericus hereticus li 13
alquinus gallus doctor li 10
altadas assiriorum rex li 3

A m

Amalthea Sybilla li 5
amalasunta gotho. regina li 9
amasias rex iuda li 4
amazones femine regnant li 2
ambri rex israel li iiii
ambrosius diaconus doc. li viij
ambrosius magnus mediola-

nensis episcopus li ix
ambro.monachus.or.ca. li xv
ambrosius corãus.or.ere.li xv
amedeus p̃mus sabaudie dux
qui ⁊ felix papa li xv
amedeus.2.sabaudie dux li xv
amenius philosophus li 8
amenophis pharao li iiii
amphirion atheniẽsiũ dux li 3
amphion musicus li 3
amphul hispanus rex li 12
amintas macedonum rex li v
amintas assiriorum rex li 3
amintas.2.macedonũ rex li v
amon rex iuda li iiii
amos propheta primus li iiii
amos propheta alius li iiii
amulius silulus rex li iiii
amurates t̃coꝝ p̃nceps p̃. li 13
amurates.2.turcoꝝ p̃nce.li xv
A N
Anna mat̃ v̄ginis marie li vii
anacharsis philosophus li iiii
anamin cham filius li 2
anacletus papa li viij
ananceus iudeoꝝ p̃otifex li vii
anani propheta li iiii
anastasia virgo ⁊ martir li viii
anastasius primus papa li ix
anastasius secundus papa li ix
anastius tertius papa li 11
anastasius quartus papa li 12
anastasius primus ipator li ix
anastasius secũdus ipator li 10
anastasius.Ro.doctor li 11
anastasius martir li 10
anatholius laodice. ep̄s li viij
anaxagoras philosophus li v
anaximander philosophus li v
anaximenes philosophus li v
anziani florentini p̄stituũt li 13
ancona ciuitas conditur li 3
anchises troianus li 3
anchus martius rex li iiii
andalo gẽuẽsis astronõius li 13
andreas apostolus li viij
andree ap̄li relique trãsfe. li xv
andreas d̃ billis ordis ere. li xv
andreas vẽdermi.dux ve. li xv
andreas dandulus dux ve. li 13
andreas cõtare. dux ve. li xiiii
andreas vicecomes mli. li 12
andreas sicilie rex li 13
andronicus grecus impiũ li 13
andronicus paleo.ipator li.13
andiochus doctor li 10
angloꝝ regni principiũ li 3
anglie insule descriptio li 3
angloꝝ regum procursus li vii
anglia isu.fidẽ chr̃i reci. li viij
angelus baduari⁹ dux ve. li 10
angelus perusi.legũ doc.li xiiii
anglerie oppidi conditio li 12
anglerie pincipiũ geneal. li 12
anicetus papa.Ro. li viij
annorum diuersitas li viij
annorum diuisio li 8
anselmus magnus doctor li 12
anselmus lucẽsis episcopus li 12
anselm.ethruus ff.or.ere.li xv
ansul galatie rex li 12
antheus libicus gigas li 3
anthenorum troianus li 3
anthenor patauiũ conditur li 3
anterus papa li viij
antigonus asie rex p̃mus li vij
antigo.2.cogno. gognas li vij
antigonus tertius rex li vij
antigonus iudeorum re li vij
anthenodorus philoso. li vij
anthemenides poeta li iiii
anthiochia sirie ciuitas li 6
anthiochus p̃mus sother li vij
anthiocus secundus rex li vij
anthiocus.3.galericus li vij
anthiocus.iiii.magnus li vij
anthiocus qntus nobilis li vij
anthiocus sextus sirie rex li vij
antipater macedonũ rex li vij
antipater stoicus philoso.li vij
antisthenes phũs orator li v
anthõenes corithoꝝ rex li iiii
ãtõius musa med.grecus li vij
antonius iperator.Ro. li viij
antonius abbas egiptius li ix
antonius ordis minorum li 13
antonius rãphegul.or.ere.li 13
antonius d̃la scala vero.li xiiii
antonius vener.dux.ve.li xiiii
antonius ador.dux gẽue li xiiii
antõius d̃ butrio legista li xiiii
antõius guaierus medic. li xv
ãto.archiep̄s florẽ.or.pd.li xv
antõius raudẽsis.or.mio. li xv
antonius rosellus legista li xv
antropormoritaꝝ heresis li 11
A P
Apamia asie ciuitas cõdit li 6
appelle heresis li viij
apianẽsiũ pisãoꝝ regi.p̃.li xiiii
apis quartus argiuoꝝ rex li 3
apis sicioniorum rex li 3
apochriphi libri qui sint li ix
apochriphus vñ dicatur li ix
apollo medicus grecus li 3
apollines multi discribũtur li 3
apollodorus pga.orator li vij
apollinaris hieroso.ep̄s li viij
apollinaris laodicẽsis ep̄s li ix
apolli.Raue.ep̄s ⁊ mar. li viij
apollinaris crẽon.medic. li xv
apollonia virgo ⁊ martir li viij
apollonius philosophus li viij
apollo.alius stoic.phũs li viij
apolonius senator Ro. li viij
apulleus philosophus li v
apullia prouincia vbi sit li 10
aprucium prouincia vbi sit li 10
A Q
Aquilla iterpres ⁊ doctor li viij
aquileia ciuitas fundatur li 3
aquintania gallia vbi sit li 3
A R
aralius assiriorum rex li 3
arabia regio vbi sit li 2
arator poeta li ix
arathus asianus poeta li vij
archa moysi que sit ⁊ capit li 3
arbaces medorum rex li iiii
archadius imperator ro. li ix
archas iouis filius li 3
archelaus iudeoꝝ rex li viii
archelaus mesopo.ep̄s li viij
archilochus poeta grecus li iiii
archimedes geometra li vij
archimus poeta grecus li iiii
archita tarentinus philoso.li v
ardas lidorum rex li iiii
ardisius lidorum li iiii
aremulus latinorum rex li iiii
aretiũ tuscie ciuitas fũdat li 6
arphaxat Sem filius li 2
argeus macedonum rex li iiii
argiuoꝝ regni principium li 3
argiuorum regũ epilogus li 3
argos ciuitas vbi sit li 3
argonautarum nauigatio li 3
argus argiuorum rex li 3
arichus dandalus dux ve. li 12
ariphron atheniẽsiũ dux li iiii
ariminuz ciuitas describit li 6
ariminẽsis sinodus celebr.li ix
arioaldus lõgobardoꝝ rex li x
arion cytharedus li iiii
aristarchus gramaticus li vij
aripertus lõgobardoꝝ rex li 10
aristẽides corithioꝝ rex li iiii
aristides atheniẽsis ep̄s li viij
aristides philosophus li v
aristippus philosophus li v
aristobolus iudeo.phũs li vij
aristobolus iudeoꝝ põti. li vij
aristodemus philoso. li vij
aristodemus musicus li iiii
aristoteles magnus phũs li v
arnulphus iperator galus li 11
arius hereticus a q̃ ariani li ix

arianorum heresis li ix
arlotus de prato or. mino. li 13
armamitres assiriorum rex li 3
armenia prouincia vbi sit li 2
armenorum conuersio li 9
arnobius phūs lact. magr li 8
ars īpmēdi lib. qñ īnēta sit li xv
arsaces medorum rex li 4
arsaces pmus partho. rex li 7
arsaces. 2. parthorum rex li
arsanus psarum rex li v
arsēius mōa. sctūs z sena. li ix
arthebanus persarum rex li v
arthaxerses psaꝝ rex pm. li v
arthaxerses. 2. persarū rex li v
arthexerses. 3. persarū rex li v
arthemisia cararie regina li v
arthariis luscus doctor li ix
artharis lōgobardoꝝ rex li 10
arthurus anglorum rex li 9
aristiden philosophus li

A S

Assa rex iuda li 4
assaredon assyriorum rex li 4
ascades assiriorum rex li 3
ascanes gomer filius li 3
ascanius enee filius li 3
asclepiades rhetor z med. li 7
asclepius affer episcopus li 9
asie regionis. descri. z vbi sit li 3
asia nimpha a q̄ ipsa pronic. li 3
asie minoris regni pricipiū li 4
assyria prouincia vbi sit li 2
assyriorum regnum incipit li 2
assiriorum regum finis li 4
assiriorum regū epilogus li 4
axprādus lōgobardoꝝ rex li x
astesanus fr de ast. or. mio. li 13
asterius arriān9 hereticus li 9
asthiages medorum rex li 4
astorgius māf. fauē. dñs li xiiii
astor vicecomes li 15

A T

Attilla hūnorum rex li 9
attalia iudeorum regina li 4
athanasius eps alexādrinus li 9
attalus bergami rex li
attalicoꝝ regū procursus li vij
athaulphus gothoꝝ rex li 9
athenarum vrbis conditio li 3
atheniensiū regni pncipiū li 3
atheniensiū regū epilogus li 3
athis filius rex li 4
athala astrologus li 3
athlantes plures simul li 3
athletes luctator li 3
athanaricus gothorū rex li 9
athaulphus gothorum rex li 9
atteus micenarum rex li 3

A U

Audocus doctor li x
auentinus siluius rex li 4
auerois medicus li 12
auedadis arabs philoso. li 12
augusta pretoria ciuitas li 6
augustini magni conuersio li 9
augustini obitus z libri li 9
augustini translatio li 10
augustinus anglorū eps li 10
augustius nouellus. or. ere. li 13
augustinus de āc̄oa. or. ere. li 13
augustin9 d roma. or. ere. li 14
auicēna medicus magnus li 12
aulusgelius grāmaticus li 8
aurea lamina inuenitur li 10
aurelianus imperator li 8

A Z

Azael rex sirie li 4
azalus assyriorum rex li 3
azo estensis marchio li 13
azo legum doctor li 12
azaria propheta li 4

B A

Babylonioꝝ turris edifica. li 2
babylonia a ciro destruitur li 5
bachubius poeta tragicus li 7
bachillus corinthioꝝ eps li 8
baissetus othomanus ipa. li 15
balduinus pri. hieroso. rex li 12
balduinus secundus rex li 12
balduinus tertius rex li 12
balduinus quartus rex li 12
balduinus gallus greco. ipa. li 13
balduius. 2. grecoꝝ ipator li 13
baldus peurfinus legista li 14
balaam propheta li 3
balleus assyriorum rex li 3
balleus. 2. assiriorum rex li 3
balliardus gallus philoso. li 12
balthasar caldeorum rex li 5
baptista platia cremo. ora. li 15
baptistinus frego. ge. dux li 15
baptista mala. mulier docta li 12
barbas arianus hereticus li 9
barbara virgo z martir li 8
barbatia legista li 15
barlaam calaber mōachus li 13
barlaam abbas li 9
barnabas apostolus li 8
bartholomeus apostolus li viij
bartholōei ipsius trāslatio li 11
barthol. pisanus or. pdic. li 13
bartholomeus brixiān9 ca. li 13
barthol. osa bergo. histo. li 13
bartholomeus scali. vero. li 14
bartholomeus d sali. legi. li 14
barthol. d vrbio or. ere. li 14
barthol. mōtegna. medi. li 15

bertholōeus coleo. bergo. li 15
bartholus saxoferatē. doc. li 13
baruch propheta li 4
bassa rex israel li 4
bassus orator romanus li 7
basilides philosophus li viij
basilidas hereticis li viij
basilicē mlte cōstā. magni li 9
basilius magnus eps z doc. li 9
bassianus laudensis eps li 9
basilius grecus imperator li 11

B E

Beatus venetorum dux li 10
beda venerabilis presbiter li x
belphegor mittatur in israel li 3
belge gentes vbi sunt li 13
bella prima punica li 7
bella secunda punica li 7
bella tertia punica li 7
bellum macedonicū icipit li 7
bellum ciuile rome fit li vii
bellum iugurtinum li vii
bellū mitridaticū magnū li vii
belli ciuilis finis li vii
bella cesaris z pompei li vii
bellum sociare romanum li vii
bellū mediolanēse z vene. li 15
bellū lucense z florētinoꝝ li 15
belus primus assiroꝝ rex li 2
belochus assiriorum rex li 3
bellopares assiriorum rex li 3
belus phenicis regis filius li 3
beltrandus doctor or. mio. li 13
benedictus primus papa li 10
benedictus secūdus papa li 10
benedictus tertius papa li 11
benedictus quartus papa li 11
benedictus quintus papa li 11
benedictus sextus papa li 12
benedictus septimus papa li 12
benedictus octauus papa li 12
benedictus nonus papa li 12
benedictus decimus papa li 12
benedictus. 11. papa li 13
benedictus. 12. papa li 13
benedictus anti papa li 14
bñdictus magnus abbas li 9
benedictus mediolan. eps li 9
bñdictus capra peru. legi. li 15
beneuētū ciuitas conditur li 3
beneuentum describitur li 6
berardus madius eps brixi. li 13
berengarius primus impa. li 11
berēgarius secūdus imper. li 11
berēgarius tertius impera. li 11
berengarius doctor turon. li 12
bergomū ciuitas conditur li 6
berillus hereticus li viij
bernardus abbas z doctor li 12

bernardus iustinia. orator li 15
bnardius polēta. rau. dñs li 14
bernardius senēsis. or. mi. li 15
bernardus compostellāus li 13
bernar. caro. magni nepos li 11
bernabos vicecomes li 13

B I

Bias philosophus grecus li 4
bizantium ciuitas li 4

B L

blachamaria ducis. medio. li 15
blōdus foroliuiēsis hi sto. li 15
blaxius axeretus genuēsis li 15

B O

bochorus egyptiorū rex li 4
bohemorum regni princip i. li 2
bohemia regio vbi sit li 2
bohemorum heresis li 15
boetia regio vbi sit & a quo dicta sit li 3
boetius philosophus li 9
boioꝝ gallia vbi sit li 3
bolochus assiriorum rex li 3
bonauētura doctor or. cre. li 13
bonauētura sctūs or. mino li 13
bonifacius ro. martir li 8
bonifacius. 1. papa li 9
bonifacius. 2. papa li 9
bonifacius. 3. papa li 10
bonifacius. 4. papa li 10
bonifacius. 5. papa li 10
bonifacius. 6. papa li 11
bonifacius. 7. papa li 12
bonifacius. 8. papa li 13
bonifacius. 9. papa li 14
bōifatius aphrice procur. li 9
bonifacius magūtius eps li 10
bonifa. p̄mus mōtis. mar. li 12
bonifatius idē mōtis. mar. li 12
bonifacius. 2. mōtisse. mar. li 12
bonifacius mōtisse. mar. li 15
bōifatius mathildis pater li 12
bondegar soldanus egypti li 13
bonominus medic. bergo. li 15
boninus mombretus retb. li 15
bononia ciuitas conditur li 6
bononia i libertate se vēdi. li 13
bonus papa li 10
borsius estēsis dux ferrarie li 15

B R

Bracius montonus dux li 15
brandanus abbas li 9
breno burgundus abbas li 11
bruno teutonicus theolo. li 12
brenus senonensium dux li 6
bricius episco. mertuliēsis li 9
brigida schotica li 9
brigida alia suetia li 14
brixia ciuitas cōdit & dscri. li 6
brixia venetis subicitur li 15
brixiāoꝝ victoria ꝯ cremo. li 12
brutano coloniēsis eps li 11
brutus primus a quo brita. li 3
brutus. secūdus Roman. li 7
britania insula vbi sit li 3

B V

bucicbalus gallus miles li 14
bulgarorum conuersio li 11
bulgaria prouincia vbi sit li 11
burdinus antipapa li 12
burgūdionū regni pricipi. li 8
busiris egypti rex li 3

C A

Caath filius leui li 3
caietāus phūs vicētinus li xv
caieta ciuitas conditur li 3
caieta enee nutrix aq̄ citas li 3
caiz ade filius & eius gene ra. li 1
cainam filius enos li 1
cham filius noe li 2
chanaam filius cham li 2
cananea prouicia a q° dic. li 2
caius cassus. Ro. consul li vij
caius marius consul. Ro. li vij
caius lucillus satirus li vij
caius medicus grecus li vij
caius falcidius iurisc͡osul. li vij
caius bassus orator. Ro. li vij
caius papa li 8
caius caligula iperator Ro. li 8
cacanus hunnorum rex li 10
cadmus litterarū inuentor li 3
capha ciuitas capitur li xv
calcidis conditio li 3
calcis ipsa ciuitas a turcis capitur li xv
calcedon ciuitas vbi sit li 4
caldeoꝝ regni principium li 4
caldea prouincia vbi sit li 4
calepodius martir. Ro. li 8
calistus. 1. papa li 8
calistus. 2. papa li 12
calistus. 3. papa li xv
calistenes philosophus li v
calocerus brixianus mr li 8
calor maximus fuit li 12
caloianes grecus impera. li 14
cambises persarum rex li v
campanus doctor li 12
camilla regina li 3
campania regio vbi sit li x
candaules lydorum rex li 4
cananea regio li 2
canis primus dela scala li 13
canis. 2. dela scala li 13
capadocia regio vbi sit li 2
capis latinorum rex li 4
captiuitas iudeoꝝ prima li 4
captiuitas iudeoꝝ. 2. li 4
capreolum oppidū vbi sit li 13
capua ciuitas vbi sit li 4
carariēsiū dñoꝝ principiū li 13
caria regio asie vbi sit li 5
carie reges qui fuere li v
cardiceas lidoꝝ rex li 4
carnaus macedonum rex li iiij
carneides philosophus li v
caracala imperator. Ro. li 8
carpentus siluius rex li iiij
carpoforus martir li viij
carthago ciuitas cōditur li iiij
carthaginēs gnq3 bēntur li iiij
carthaginis excidium li vij
carthago a. Ro. reponit li vij
carus. Ro. imperator li viij
cassandra troiana femina li 3
cassander macedonū rex li vij
cassius seuerus orator li viij
cassianus monachus doc. li ix
cassiodorus mōachus doc. li ix
castrucius lucensis dñs li 13
cathaphrigarū heresis li viij
cathina sicilie ciuitas li iiij
catho. Ro. q̄stor phūs li vij
catho posterior philosop. li vij
cathon stoycus philoso. li vij
catheline coniuratio li vij

C E

Cecilia virgo & martir li viij
cecrops athenienfium rex li 3
celestinus. 1. papa li ix
celestinus. 2. papa li 12
celestinus. 3. papa li 12
celestinus. iiij. papa li 13
celestinus. 5. papa li 13
celestis flama visa est li 13
celium gentilium deus li 3
centum cellis oppidum li 11
cenchres pharao li 3
cerdo hereticus li 8
ceres regina filia celi li 3
cherintus hereticus li 8
cesaris gesta incipiunt li vij
cesaris belluꝫ ꝯ pompeiū li vij
cesaris triumphi omnes li vij
cesaris imperium li vij
cesaris obitus & laudes li vij
cesarius dyacōus & mar. li viij
cesāea psaꝫ regia baptizat li 10
cethim filius iauam li 2
cethura abrae vxore li 3

C I

Cichus ordelaphus li 14
cicerōis philo. vita & libri li vij
cignus insubriū rex li 3
cinethon poeta li 4
cileno mulier āntiquissima li 3

cilicia prouincia vbi sit li 2
cimeri populi li 3
cimon atheniẽsis dux li 5
chilpericus frãcorum rex li 9
cinus legum doctor li 13
chilon phũs grecus li 4
ciprus isula aqᵒ nomẽ hũit li 2
cipri regni principium li 12
ciprianus carthaginẽsis doc. li 8
cirinus herculis filius li 3
cirilla virgo ꝛ mr̃ li viij
ciriacus papa ꝛ martir li viij
cirillus ep̃s ꝛ doctor li 9
chiron medicus antiquus li 3
circes femina maga li 3
cirus persarum rex li 5
ciuile bellũ rome incipit li 4
ciuilis belli finis li 4
chiũ isula igẽuẽses deuenit li 12

C L

Clades galloꝝ ꝛ romãis li 7
clara virgo asiana.or.mi. li 13
clara virgo dmõtef.or.ere. li 13
claudius impator.ro. li viij
claudius.2.impator.ro. li viij
claudi.ꝛ nicostra.mr̃es li viij
claudianus poeta li 9
clemens.1.papa li viij
clemens.2.papa li 12
clemens.3.papa li 12
clemens.4.papa li 13
clemens.5.papa li 13
clemens.6.papa li 13
clemens.7.papa li 14
clemens alexãdri ep̃s li viij
clemẽtinaꝝ liber cõponit li 13
cleopatra egypti regina li 7
cletus papa li viij
cleobolus phũs grecus li 4
clodius quirinalis li viij
clodoneus frãcorum rex li 9
clodoneus.2.frãcorum rex li x

C O

cocebas iudeorum dux li viij
codrus atheniensium rex li 3
coloniẽ ciuitatis conditio li 6
colossus solis simula.rho. li 7
columbãus sanctus abbas li x
columẽses ꝯ eugẽiũ mouẽt li 15
comete due apparuete li x
cometha stella apparuit li 12
cometha stella apparuit li 12
cometha stella apparuit li 15
cometes stella apparuit li 13
comitus angloꝝ rex li 10
comicoꝝ poetaꝝ numerus li 7
comodus impator roma. li viij
comi lombardie ciuitas li 6
concilium carthaginẽse li 9
concilium aralatense li 9
concilium vercellẽse li 12
concilium constantie li 14
concilium basilee li 15
concilium florentie li 15
coniuges cimbrorum li 4
consules.ro.instituunt li 5
cõcordia virgo ꝛ martir li viij
cõstãtiopolis ciuas fũda. li 4
cõstãtiopolis a turcis ca. li 15
cõstãtinus magnus ipa. li viij
constantini ipsius opera li 9
constantinus secũdus ipa. li 9
constantinus imperator li 9
constantinus tertius impa. li 9
cõstãtinus quartus impa. li 9
cõstãtinus quintus impa. li 9
constantinus sextus impa. li x
cõstãtinus septimus impa. li 12
cõstatinus octauus impa. li 15
constantinus primus papa li 9
constantius secũdus papa li 9
constantie apulie regina li 12
conon papa li 10
cõstantius sfortia li 15
conradus alamus rex li 11
conradus primus impa. li 12
cõradus secũdus impator li 12
cõradus tertius impator li 13
conradus henrici filius li 12
cõradius impatoris filius li 13
cõradus mõtisse.marchio li 12
corax sicioniorum rex li 3
core hebrei seditio li 3
coriolanus ro.dux li 5
cornetum ciuitas tuscie li vi
cornificius ro.poeta li 7
cornificia poetrix li 7
cornelius gallus poeta li 7
cornelius nepos veronẽ. li vij
cornelius papa li viij
cornutus phũs ꝛ poeta li viij
corintus ciuitas vbi sit li 3
corinthiorum regni princ. li 4
corinthioꝝ regũ epilogus li 4
corsice insule descriptio li 3
corsica insula.vii ro.subd. li vii
corsicus vandalorum rex li 9
cortona ciuitas construit li 13
cosmas ꝛ damiãus mr̃es li viij
cosmus medi.florẽtinus li 15
couum cremõne oppidũ li 13

C R

Crates thebanus phũs li vii
crates atheniensis phũs li vii
cratinus poeta li 5
creme oppidi conditio li 12
cremone ciuitatis cõditio li vi
cretẽsiũ regni principium li 3
cres primus crete rex li 3
creta insula vbi sit li 3
cresus lydorum rex li 5
cresus idem rex interficit li 5
crassi ro. consulis gesta li vii
criassus argiuorum rex li 3
crimignola imperator li xv
crescentius martir li viij
crispus stoicus philoso' li vii
crispi.ꝛ alij plures mr̃es li viij
cristenes dacie rex li xv
christophorus martir li viij
christophorus papa li 11
christo maurus dux ve. li xv
crictas massiliensis med. li viij
crotopus argiuorum rex li 3

C U

Cume campanie ciuitas li 3
cumanus iudee preses li 4
curetes ꝛ corribantes pl̃i li 3
curia in gallia transfertur li 13
curio popularis orator li vii
chus filius cham li 2

D A

Dagobtus lõgobardo.rex li x
daphõ longobardoꝝ rex li 10
dagobertus francoꝝ rex li 10
damasus primus papa li 9
damasus secũdus papa li 12
damianus papiẽsis ep̃s li x
danaus argiuorum rex li 3
daniel propheta li 4
dantes florẽtinus poeta li 13
dardanus dardanie rex li 3
darius primus persarũ rex li 5
darius histapsis rex li v
darius notus persarũ rex li v
darius quartus p̃sarũ rex li v
dathan ꝛ abiron hebrei li 3
dauid rex ꝛ propheta li 4
dauid tartarorum rex li 15

D E

Decẽ viroꝝ roma.electio li v
decretaliũ liber compilat li 13
decius imperator Roma. li viij
dedalus artifex li 3
delbora iudex israel li 3
demas atheniensis phũs li v
demetria virgo ꝛ martir li 9
demetrius asirie rex li vii
demetrius phalere.phũs li vii
demetrius macedonũ rex li vii
demetri.sother sirie rex li vii
demetrius q̃rtus sirie rex li vii
democedes phũs medi. li v
demophon thesei filius li 3
democritus philosophus li v
demosthenes philosophus li v
deorum seclectoꝝ epilogus li 3

dercedus troianus miles li 3
deocles medorum rex li 4.92
deodatus papa li xi
dealbatorum religio li 4
dercyllus assiriorum rex li 3.39
deristus lacedemonioꝝ rex li 4.9
derdona lõbardie ciuitas li 6.70
desiderius bugonẽsis ep̃s li 9.169
desiderius lõgobardo.rex li x
destructio tri.beami.p̃ mu.li 3
deusdedit papa li x.1960
deusdedit abbas cassinẽsis li xi
deucballon prometheus li 3 17

D I

Dionysius albus et doctor li 9.197
Dies sex primi seculi li i
diabolus iudeis apparuit li 9.129
diagoras philosophus li v.61
diascorides medicus li 8.116
diacones.vii.primi q̃ sint li 8
dictatura roma.instituit li v
didimus cecus alexãdrinus li 9.120
dido regina carthaginis li 4.90
diluuiũ magnũ tẽpore noe li 2
diluuiũ particulare i achaia li 3 11
diana prima dea solis filia li 3 16
diana vs q̃ et lũa apoli.filia li 3 16
dinocrates architectus li v.70
dinus legum doctor li 13
dinus medicus florẽtinus li 13
diodorus siculus historic. li 7.99
diodorus sardinẽsis ora. li vii.96
dioclicianus imperator li 8.129
diodorus asianus orator li 8.107
diogenes magnus phũs li vii.59
diogenes stoicus phũs li vii.59
diogenetus dux athẽiẽsis li 4.90
diomedes tracum rex li 3.33
diomedes alius tidei filius li 3.33
dion philosophus li 8.114
dionisius siracusa.tyrãnus li v.59
dionisius qui et bachus li 3 20
dionisius qui et liber pater li 3
dionisius licius silabaꝝ iuẽ.li 3.20
dionisius.2.siracusa.tyrã. li v.64
dionisius ariopagi.ep̃s li viij.116
dionisius corithus phũs li viij.121
dionisius origenis discipl's li 9
dionisius papa 127 li viii.129
dionisius mediolanẽ.ep̃s li 9
dinastia diapolitanoꝝ li 3
dinastia egipti.xx. li 3 29
diocles medolorum rex li 4
discordia electoꝝ imperij li 13
discordie genuẽsiũ et vene.li 13
dionisius d burgo or.ere. li 14
dionisius abbas et doctor li 9
diapolitanorum li 3.33
Dion siracusanus li 9.66

discipuloꝝ xp̃i dscriptio li viij.108
Demetrius antigoni regis filius li 7.88

D O

Domnius li 8.130
Domicianus impator ro. li viij.110
domicilla v̾go et martir li viij 110
domicius caiderinus ora.li xv
dominicus monag.ve.dux li x
domicus vrseolus ve.dux li 12
domicus gradẽico ve.dux li 12
dominicus silutus ve.dux li 12
dominicus mauro.ve.dux li 12
domicus michael ve.dux li 12
domicus frego.genu.dux li 14
domicus ispãus or.p̃di.p̃r li 13
dnicus de dñici a bri.ep̃s li xv
donatus here.a quo doati.li 9.138
donatus areti.ep̃s et mar. li 9.139
donatus doctor epiri ep̃s li 9.143
donatus grammaticus li 9 138
donus papa li 10.162 li 12
dorothea virgo et martir li viij 120
dorotheus doctor li viij.118

D V

Duces venetoꝝ incipiũt li 10
duces gruẽsiũ incipiũt li 14
dulcinus heresiarca nona.li 13
duo amantes insaniunt li xv.293

E C

echireus sicioniorum rex li 3

E D

edessa ciuitas capitur li 12
edimundus anglorum rex li ii
editio quinta li viij.113
edoardus anglorum rex li 12
edoardus.2.anglorum rex li 12
edoardus.3.angloꝝ rex li xv
ephesus ciuitas vbi fuerint li 4

E G

egelnotus cãtua.ep̃s doc. li 12
egeus atheniẽsium rex li 3
egemon corinthiorum rex li 4.96
egesippus historicus li 8.119
egesippus alius doctor li 9.193
egidius sicioniorum rex li 3 9
egidius mõa.grecus phũs li x
egidius ro.ordis eremita. li 13
egidius ispalensis cardina.li 13
egiptus a quo nomẽ habuit li 3
egiptioꝝ regni principiũ li 2
Egyptiorum regni epilogus li 7.97

egiptiorum regni defectio li v
egiptus i p̃sarũ dictio.vẽit li v
egistus micenarum rex li 3.33

E I

eiula ticius ch̃as li 2
eiula prouincia vbi sit li 2

E L

Elamite gentes a quibus nomen habuit li 2
eleazarus sacerdos aaron filius li 3 21
eleazarus.2.sũmus sacer. li vij.91
eleusis ciuitas vbi fuerit li 3 11
electores imperij qui sunt li 12
eleuterus ep̃s et martir li viij.119
eleuterus alter martir li viij.120
eleuterus papa et martir li viij.121
eleuterus exarchus li x.160
elphredus anglorũ rex li xi
eligius nouionẽsis episco. li x.160
elisaphat iudeorũ põtifex li v 62

E M

emulius poeta grecus li 4.55
emilius macer poeta li vii.99
empedocles philosophus li v.64

E N

encherius ep̃s li 9.160
eneas magnus troianus li 3
eneas siluius rex li 3
eneas senẽsis cardĩalis ora.li 15
enniũs comicus poeta. li vij
enoch iareth filius li i
enoch asculanus rhetor li xv
enos Seth filius li v
eolis prouincia vbi sit li 2
Enodius ep̃s li 9.193

E P

epenemides phũs grecus li 4.55
epicurus atheniẽ.phũs li v
epidaurum epiri ciuitas li 3
epiphanius doc.cipri ep̃s li 9
epiphanius papiẽsis ep̃s li 9
epilogus regũ egyptioꝝ li vii
epilogus regũ iudeorũ li viij
epilogus põtificũ iudeo. li viij
epimacus promethei frat li 3
eporedia cisal.gallie citas li 6
epopeus sicioniorum rex li 3 29
ephesus ciuitas li

E R

erictonius atheniē rex li 3
erasistra.med.atheniē. li viij
eridanus fluuius q est padua li 3
eritbea sibilla li 3
eritheus atheniē.rex li 3
ermias eunuchus phūs li v
eruilmeredac caldeorū rex li v

E S

Esdras sacerdos & scriba li v
eschilus atheniē.iudex li 4
eschilus poeta tragicus li v
eschines phūs & orator li v
esseor secta religiosor li viij
estilus grego.nazā.disci. li 9
esopus fabulator & phūs li v
estēsiū marchionū princi. li 15
esculapius medicus li 3

E T

etas prima quando incipit li 1
etas secunda quādo incipit li 2
etas tertia quando incipit li 3
etas quarta quādo incipit li 4
etas quinta quādo incipit li 5
etas sexta quando incipit li 8
etheus filius chanaam li 2
ethiopia a quo dicta sit li 2
ethruria regio vbi sit li 3
ethrurie ipsius regiōis cōs. li x
ethgallus anglor rex li 15

E V

eua mater cunctorum li 1
euagrius doctor & heremita li 9
euander palantis nepos li 3
euaristus papa li 8
euax philosophus & rex li 8
eucherius lugdunensis episcopus li 9
eucherius item lugdunensis episcopus li 10
eudemus corinthiorum rex li 4
eudoxus astrologus li 5
euentius & theodolus martires li viij
euphemia virgo & martir li viij
euphrasia virgo sanctissima li 9
euphrates fluuius vbi sit li 1
eugenia virgo & martir li viij
eugenius primus papa li 10
eugenius secundus papa li xi
eugenius tertius papa li 12
eugenius quartus papa li 15
eulalia hispalensis virgo & martir li viij
eunomius hereticus li 9
euplus diaconus martir li viij

euripides poeta li 5
euristheus macedonū rex li 3
euristheus secundus macedonum rex li 3
europus macedonum rex li 4
eustachius placidus martir li 8
eustachius episcopus li 9
eusebius martir pontius li 8
eusebius papa li viij
eusebius cardinalis presbiter li 9
eusebius vercellensis episcopus li 9
eusebius cremonensis doctor li 9
eutichianus papa li viij
eutices hereticus constantinopolitanus li 9
eutropius augustinus patria discipulus li 9
eutropius hispalensis episcopus li 10

E X

Exarchatus dignitatis principium li x
exarchatus dignitatis finis li 10
exemplum de amore immoderato li 15
exodus liber quid contineat li 3

E Z

ezechias rex iuda li 4
ezechiel propheta li 4
ezelinus de Rumano tirannus li 13

F A

Fabianus papa li viij
fabiorum familia Romanus consumitur li 5
fabius Romanus consul li 7
fabritius romanus consul li 7
fabularum inuentio li 3
fabula vnde dicatur li 3
facinus canis campi doctor li 14
fauentia ciuitas construitur li 6
faunus laurentorum rex li 3
fauna fatidica regina li 3
fauorinus philosophus li viij
fastidius anglorum episcopus li 9
faustinus & iouita martires li viij

faustinus gallus episcopus doctor li 9
fauentia flaminee ciuitas li 6

F E

federicus barbarossa imperator li 12
federicus secundus imperator li 13
federicus idem secundus imperio deicitur li 13
federicus tertius imperator li 15
federicus petrucius legum doctor li 13
federicus gonzaga li 15
federicus vrbini dux li 15
felix primus papa li viij
felix secundus papa li 9
felix tertius papa li 9
felix quartus papa sabaudie dux li 15
felix presbiter & martir li viij
felix hierosolimorum preses li viij
felix apulie episcopus & martir li viij
felix & fortunatus martires li viij
felicitas sancta & martir li viij
feramundus francorum rex li 9
ferdinandus primus rex li 15
ferdinandus secundus apulie rex li 15
ferdinandus tertius hispanie rex li 15
ferraria ciuitas cōstruitur li 6
festus Ro.iudee preses li viij
fessulana ethrurie ciuitas fundatur li 5
fimbria questor ilium destruitur li 7

F L

Flachus annilius egipti preses li viij
florentia ciuitas conditur li 6
florentini in libertate in se vendicant li 15
florus iudee preses li viij
flaminea prouincia que sit li x
flauius eutropius historicus li viij

F O

forestorum nobilium priuilegia li 3
forestinus nobilis bergomensis li 13
forumliuium romandiole

ciuitas li 6
formosus papa [redacted]
fornij filius z pater li 7
forum iulium prouincie
vbi sit li 10
fortunatus aquiliensis pre
sbiter li ix

F R

francorum regni princi
pium li 3
francus hector is filius li 3
francia regio vbi potissimum
sit li 3
francorum reges incipiūt li ix
franciscus seraphicus pater
ordinis minorum li 13
franciscus accursius le
gista li 13
franciscus moranus ordinis
minorum li 13
franciscus dandulus dux
vene. li 13
franciscus ordelaphus li 13
franciscus petrarcha phi
losophus li 13
franciscus de barbarino
poeta li 13
franciscus pisanus legista li 13
franciscus de albergotis
legista li 13
franciscus carrarensis se
nior li 14
franciscus carrariensis iu
[redacted] li 14
franciscus gonzaga pri
mus li 14
franciscus gonzaga secun
dus li 14
franciscus martini ordinis
carme. li 14
franciscus suardus eques li 14
franciscus de cremona ordi
nis minorum li 14
franciscus zabarella legi
sta li 14
franciscus foscarus dux
vene. li 15
franciscus barbarus ora
tor li 15
franciscus sphortia medio
lani dux li 15
franciscus philelphus
[redacted] li 15
franciscus vicdus philo
sophus li 15
frāciscus archiepš pisanus li 15
fraticelli de opinione li 13
fridignus gothorum rex li ix
frigia prouincia a quo nomen
habuit li 2
frischus estensis marchio li 13
frontonius petragoricus epi
scopus li viij
froseus hybernie regis
filius li 10
frontonius Ro. orator li 8

F V

Fulco hierosolimorum rex li 12
fulgentius apher epš li viiij
fulgineū ciuitas destruitur li 13
furius camilus Romanus li 5
futh Cham filius li 2

G A

Gabanus veñ. dux li 10
gabriel viceco. pise dñs li 14
gabriel de spoleto or. ere. li 14
gabrinus fundulus cremo
ne dominus li 14
gallassius vrbini dominus li 13
gallatia prouincia vbi sit li 2
galeatius viceco. dux mlī li 13
galeati. maria. v. dux mlī li xv
galeatius gonza. mantua. li 14
galeotus malatesta li 13
galeotus caretinus dñs li xv
galeotus manfredus fauentie
dominus li xv
galinicus exarc li 10
galerus imperator roma. li viij
galba imperator Roma. li viij
galliarum prouinciarum
descriptio li 3
gallia belgica que sit li 3
gallia celtica que sit li 3
gallia narbonensis que sit li 3
gallia equitania que sit li 3
gallie cisalpine diuisio li 3
gallia cenomanorum que sit li 3
gallia senoneñ. que sit li 3
gallia boyorum que sit li 3
gallia insubrium li 3
gallia genuensis que sit li 3
gallia vltramontana a Ro.
descē. li viij
galilee prouicie dscriptio li viij
ganimedes li 3
galienus magnus medicus li 8
gallorum clades Roma. li 7
gallus doctor li viij
gallus z volusiānus ipator. li viij
ganges fluuius vbi sit li 1
garsias hispanus doctor li 13
garimbaldus longobardorum
rex li 10
gasparinus forestus li 14
gasparinus barizia rhetor li 14

G E

gebenarū alobrogū citas li viij
gedeon iudex israel li 3
gelasius episcopus palestine li 9
gelasius primus papa li ix
gelasius secundus papa li 12
generationes Sem li 2
genealogia deorū sic incipit li 3
generationes Cham li 2
genadius forensis orator li 9
genadius bizātinus epš li 9
genadius massilieñ. doctor li 9
genesius martyr li 8
gētilis fulginas medicus li 13
gentilis vare. came. dñs li 13
georgius tribunus martyr li 8
georgius trapezūtinus ora. li 15
georgianorum conuersio li 9
gensericus vandalorum rex li ix
germanorum imperij prin. li 12
germanie regiōis descriptiō li 12
germanus altisiodorē epš li 9
germanus parisiensē epš li 9
geraldus odonus or. mi. li 13
gerardus panonū epš li 12
gerardus bononieñ. or. car. li 13
gerardinus spinola genueñ. li 13
gerardus de senēsis or. ere. li 13
gerardus bergo. or. ere. li 13
geruasius z prothasius mar. li 8
genua ciuitas edificatur li 3
genuē. catinū ex syria por. li 12
genuenses pisanos superāt li 12
genuēses archiepm optinēt li 12
genuenses monetā cudūt li 12
genuenses Saracenos su
perant li 12
genuenses cum Venetis
discordant li 13
genuenses pisanos sup e
rant li 13
genuenses liburnum euer
tunt. li 13
genuenses duces creant li 14
genuenses alphonsum re
gem cupiunt li 15
genua in Mediolanen
ses deuenit li 15
genua a Mediolanensi
bus defecit. li 15

G I

Gibertus antipapa li 12
gilla vngarie regina li 12
gilbertus Britobicus phi
losophus li 12
gilimer vandalorum rex li ix
gion fluuius vbi sit li 1
gigius lydorum rex li 4

G O

Godolias Iudeo prefe
ctus li 5

gognas phūs grecus li 5
gomer filius Japhet li 2
gongiagorum regni principium. li 13
gordianus imperator li viij
gorgias philosphus li 5
gorgonius romanus martyr li viij
gondericus vadalorum rex li ix
gothorum regni principium li ix
gothia prouincia vbi sit li ix 126
gordianus & epimachus martires li 8 129
gondebandus Burgondionum rex li ix
gothifredus apulie comes li 12
gothifredus hierosolimorum rex li 12
gorsoni hierosolymam diripiunt li 13

G R

Grauans atheniēsiū rex li 3
gratianus impator grecus li 9 126
gratianus cāonista mona. li 12
grando p maxima cecidit li xi
gregorius cesarienſē epſ li 8 117
gregorius nazāzēus doctor li 9
gregorius primus papa li x
gregorius secundus papa li x
gregorius tertius papa li x
gregorius quartus papa li xi
gregorius quintus papa li 12
gregorius sextus papa li 12
gregorius septimus papa li 12
gregorius octauus papa li 12
gregorius nonus papa li 13
gregorius decimus papa li 13
gregorius vndecimus pp̄ li 14
gregorius arriminē.or.ere. li 13
gregorius duodecimus papa li 14
gregorius tiphernas rhe. li 15
gregorius de alexā.or.ere. li 15
grisildis salutiarū marc. li 12
grimoaldus lōgobar.rex li 10 161

G V

gualuagnus āglerie comes li ix
gualterius epſ ordis mio. li 13
gualtherus athenarū dux li 13
guelforum & gibelliorum ortus li 13
guido arethenus musicus li 12
guido lusignā.hierlm rex li 12
guido cypri rex li 12
guido astrologus gallus li 13
güdericg. li. 9. 126
guidebaudy. rex. li. 9. 191
guido archidiacōus cano. li 13
guido caualca ntus poeta li 13
guido tortellus parmēsis li 15
guido carrariēsis medicus li 15
guido vrbini dux li 15
guilielmus aluernie comes li 11
guiliel.norma.apulie dux li 12
guilielmus.2.apulie dux li 12
guilielmus.3.apulie dux li 12
guliel.4.apulie dux & rex li 12
guilielmus lōgaspata mar. li 12
guilielm.2.mar.montiffe. li 12
guilielmus eremita or.ere. li 12
guilielmus placētinus me. li 13
guilielmus de la mara or.mi. li 13
guilielmus durādi or pdi. li 13
guilielmus bergo.cardi. li 13
guilielmus de cunio legi. li 13
guilielmus ocha ord.mio. li 13
guilielmus cremo.or.ere. li 13
guilielmus de la .sca.vero. li 14
guilielmus bechi.or.ere. li 15
g. ... li. 10. 161.

H

Haimericus vngarie rex li 12
hadrianus imperator ro. li 8 131
hadrianus primus papa li 10
hadrianus secūdus papa li 12
hadrianus tertius papa li 11
hadrianus quartus papa li 12
hadrianus quintus papa li 13
hadrianus Romanus martir li viij
hamilcar hanibalis pater li 7 84
hanibal carthaginensium dux li vij 84
hanibal Romanus hereticus li 13
hanibala familia vrsinos pellit li 13
hastor vicecomes li 15

H E

Heber patriarcha li 2 6
hebrei in egipto seruiunt li 3 12
hebion hereticus li 8 116
hebron ciuitas li 3
hecatomnus rex li 5 66
hector priami regis filius li 3 30
hectoris filij filium reci. piunt li 4. 36
hecuba priami vxor li 3 30
hecius Romanus militum dux li 9 126
hella israel rex li 4 43
helchias pontifex hebreo
... li. 9? 61
... li. 4 43
rum li 4 43
helena Menelai vxor li 3 30
helena handabienorum regina li 8 111
helena constantini mater li 9 124
helentiorum gentes li 7 96
heli summus sacerdos li 3 30
helias tesbites propheta li 4 40
heliseus propheta li 4 41
helius pertinax romanus imperatrix li 8 122
heliogobaldus romanus imperator li 8
helius spartianus historicus li 8
helius lampridius historicus li 8
helion ex septuagesimus disciplinis christi li 8 106
heliprandus vicecomes li 12
helimaldus doctor li 12
helyzbeth vidua sancta li 13
henricus germanorum rex li 11
henricus primus imperator li 12
henricus secundus imperator li 12
henricus tertius imperator li 12
henricus quartus imperator li 12
henricus quintus imperator li 12
henricus sextus imperator li 13
henricus francorum rex li 13
henricus anglorum rex li 12
henricus grecus imperator li 13
hermes romanus li 9 119
henricus Riuola bergomensē li 13
henricus hostiensis canonista li 13
henricus ordinis eremitarum li 13
hemanuel chrisolora rhetor li 14
heraclitus phylosophus asianus li 5 61
heraclides doctor li 9 123
heraclius imperator romanus grecus li 10
heraclion impator grecus li 10
herasmus martir li viij 130
hercules argiuus li 3 21
hercules magnus gigas li 3
hercules extensis dux li xv
heraclius insignis. li. 9. 122
... romanus. li

heresis vualdensium li 12
herina poetrix li 5
hermes trimegistus li 5
hermacoras episcopus li 8
hermegildis gothorū rex li x
hermanus cōtractus doc. li 12
herodes magnus rex li 7
herodes.2.antipas li 8
herodes tertius rex li 8
heros arelatēsis epūs li 9
herodotus historicus li 5
heratus sicioniorum rex li 3
herostratus grecus li 5
hermanus de sildis or. ere. li 13
hesiodus poeta grecus li 5
hesiona priami soror li 3
hesperus rex li 3
hester regina li v
H I
Hibernia insula vbi sit li 3
hibernie conuersio li 9
hieu propheta li 4
hieu rex israel li 4
hieroboā rex israel primus li 4
hieroboā.2.rex israel li 4
hierosolimorū ciuitas cōdi. li 8
hierosolimorū regni prin. li 12
hierosolimorū recuperatio li 12
hierosolimorū vltia capti. li 12
hierlin a saracenis vastat li 13
hiero siculorum dux li 7
hieronimus presbiter doc. li 9
hieronius calaber or. ere. li 15
hieronimus imole dūs li xv
hiems asperima fuit li 12
hiems asperima iterū fuit li 12
hieremias propheta li 4
himelinus saracenorū rex li 13
hildebertus cēomāorū epūs li 12
hilaria martir li 8
hilarius epūs et doctor li ix
hylarion abbas egyptius li ix
hilarius arelatēsis epūs li ix
hilarius primus papa li ix
hippocrates medicus li v
hircanus hebreorū dux li vii
hircānus.2. Macab. dux li vii
hircanus.3.iudeorū pōti. li vii
hircanus iterū pontifex li vii
hireneus lugaunēsis epūs li 8
hispaniarū regni pncipiū li 2
hispanie prouincie descrip. li 2
histria regio que sit li 10
hirenes greca impatrix li 10
H O
honerus poeta asianus li 3
honofrius de florē. or. ere. li 15
honogirus vir industrius li 3
honoratus mediolan. epūs li 10
honorius impator grecus li 9
honorius.1.papa li x
honorius.2.papa li 12
honorius.3.papa li 13
honorius.4.papa li 13
honericus vandalorū rex li 9
horatius poeta. Ro. li 7
horestes agamēnonis filius li 3
hormisda papa li 9
hortēsius. Ro. orator li 7
hortēsia oratrix pdicti filia li 7
H V
Hugo impator italus li xi
hugo cognomē. capu. rex li 12
hugo gallus thuscie pfect. li 12
hugo cluniacensis abbas li 12
hugo de sancto victore li 12
hugo canonista or. pdica. li 13
hugo bononi. ordis pdica. li 13
hugo senensis medicus li xv
hugutio p. sanorū tyrānus li 13
hūnorū regni principium li 9
huni populi qui erant li 9
I A
Iacob patriarcha nascit li 3
iacob pmogenita emit li 3
iacob morit et pphetizat li 3
iacobus apostolus frat dūi li 8
iacobus apostolus maior li 8
iacobus tepulus. vene. dux li 13
iacobus balduini legista li 13
iacobus de viragie or. pdi. li 13
iacobus cōtareno. ve. dux li 13
iacobus de beluiso legista li 13
iacobus de Rauen. legista li 13
iacobus de viterbio. or. ere. li 13
iacobus carrariēsis patau. li 13
iacobus armēiaci comes li 14
iacobus apianen. pisanus li 14
iacobus vermes veronē. li 14
iacobus tallēranus or. ere. li 14
iacobus cādola militie dux li 15
iacobus forolruēsis medic. li 15
iacobus de marchia. or. mi. li 15
iacobus de albergotis legi. li 15
iacobus piccininus morit li 15
iacobus cypri rex li 15
iacobus zēus patauius epūs li 15
iacobos cognomēto sapiēs li 8
iadus hebreorū pontifex li 5
iaphetb malalehel filius li i
ianus magnus rex li 3
ianus cypri rex li 15
ianuarius martir li 8
iareth pr Enoch li i
iason thesalie rex li 3
iauan iaphetb filius li 2
iair septimus iudex li 3
I D
Idolatrie ortus li 2
idiūtū apulie citas af cisca. li 15
I E
iepte iudex israel li 3
iesus pontifex iudeorum li 5
iesus filius sirach li 7
iesu xpi dūi nostri vita li 8
I G
Iginus papa li 8
ignatius epūs et martir li 8
Ilion li
ilium in troia vastatur li vij
I M
imola flamine ciuitas li 6
imperiū in germanos trās. li 12
imperij nomen vū habuit li 12
impiū grecorū i gallos vēit li 13
imperatoris abrogatio li 13
I N
Inachus argiuorum rex li 3
inachus sicioniorum li 3
incendium phetontis li 3
india prouincia li 2
ingens vapor in celo fuit li 13
innocentius primus papa li ix
innocētius secūdus papa li 12
innocentius tertius papa li 12
innocentius q̄rtus papa li 13
innocentius.v.papa li 13
innocentius sextus papa li 13
innocentius.vii.papa li 14
innocētius octauus papa li 15
institutus gallorum rex li vii
insubrium regni principiū li 3
I O
Io regina que et isis li 3
ioas rex iuda li 4
ioas rex israel li 4
ioatham rex iuda li 4
ioachim rex iuda li 4
ioachim rex iuda li 4
ioachim pōtifex hebreorū li v
ioachim abbas siculus li 12
ioannes hebreorum pōti. li v
ioannes baptiste vita li 8
ioannes apostolus li viii
ioānes nicomediensis mar. li 8
ioānes et paulus martyres li ix
ioannes eremita egyptius li ix
ioannes chrisostomus li ix
ioannes damnasenus li ix
ioānes antiochenus doctor li ix
ioānes elemosinarius epūs li 10
ioā. gerūdiēsis epūs et doc. li 10
ioānes bergomēsis epūs li 10
ioannes primus papa li ix
ioannes secundus papa li ix
ioannes tertius papa li 10
ioannes quartus papa li 10

ioannes quintus papa li io
ioannes sextus papa li io
ioannes septimus papa li io
ioannes octauus papa li ii
ioannes nonus papa li ii
ioannes decimus papa li ii
ioannes vndecimus papa li xi
ioannes duodecimus papa li ii
ioan. decimustertius papa li i2
ioā. decimusquartus papa li i2
ioannes. i5. papa li i2
ioannes. i6. papa li i2
ioānes decimusseptimus papa li i2
ioan. decimusoctauus papa li i2
ioannes decimusnonus papa li i2
ioannes vigesimus papa li i2
ioannes. 2i. papa li i3
ioannes. 22. papa li i3
ioannes. 23. papa li i4
ioannes scotus doctor li ii
ioannes grecus imperator li i2
ioānes mōtisse. marchio li i2
ioānes. i. mōtisse. marchio li i3
ioānes. 2. mōtisse. marchio li i2
ioā. iacobus. 3. mōtis. mar. li i2
ioā. cognomē. serapi. medi. li i2
ioānes mesue medicus li i2
ioānes de marliāo medic. li xv
ioānes gualbtus flo. mōa. li i2
ioannes carnotensis eps li i2
ioānes bōus mātu. or. ere. li i3
ioānes datus d iola or. ere. li xv
ioā. rhocus d ppia or. ere. li xv
ioānes de nouaria or. ere. li xv
ioānes de rupessa or. mi. li i3
ioānes gualēsis or. mino li i3
ioānes guara or. minor li i3
ioānes scotus ordis mino. li i3
ioānes de rupela or. mi. li xiiii
ioānes d capestrāo or. mi. li xv
ioānes balbus or. predic. li i3
ioānes de bachone or car. li i3
ioānes bosi. cremo. legi. li i2
ioānes de parma legū doc. li i3
ioānes de arena iuriscōsul. li i3
ioannes ādree bonieñ cāo. li i3
ioannes calderini canoni. li i3
ioānes suardus legi. ber. li i3
ioānes de iola legū doc. li xiiii
ioannes de ānania cano. li xv
ioānes bochacius rhetor li xiiii
ioānes raueñatus rhetor li xiiii
ioannes tortellius rhetor li xv
ioannes aurispa rhetor li xv
ioānes turri. medio. tiran. li i3
ioan. vicecō. archieps mli li i3
ioānes galea. dux mli li xiiii
ioan. maria dux medio. li xiiii
ioā. maria phili. dux mli li xv

ioannes boemie rex li i3
ioannes fracorum rex li i3
ioā. anchuth brita. miles li xiiii
ioānes bēteuolius bono. li xiiii
ioānes cognomēto pice. li xiiii
ioānes frāciscus gōza. mā. li xv
ioānes cernoi sabiati do. li xv
ioānes frāci. gōza. mar. iiii. li xv
ioannes hispanie rex li xv
ioānes roger. suard. ber. li xiiii
ioannes lanzius bergomē. li i4
ioannes calbius. ve. dux li io
ioānes priciacus. ve. dux li ii
ioānes priciacus. 2. ve. dux li ii
ioānes dandolo. ve. dux li i3
ioannes sorancius. ve. dux li i3
ioannes gradēico. ve. dux li i3
ioannes delphinus. ve. dux li i3
ioānes mocent. ve. dux li xv
io. scanderbechi filius li xv
io. capolus. or. predicato. li xv
io. alemanus astronōus li xv
io. pbsiter idorū papa li xv
ioanna neapolis regina li i3
ioanna. 2. neapolis regina li i4
ioathan rex iuda li 4
iob prophete vita li 3
iobeleus Rome fit li i3
iobeleus rome fit li i4
ioel propheta li iiii
ionas propheta li iiii
ionia prouincia vbi sit li 2
ionicus noe filius li 2
iōius archadis regis filius li 3
ionathas machabe. dux li vii
ioram rex iuda li iiii
iosaphat rex iuda li iiii
ioseph filius iacob nascit li 3
ioseph abaramathia li 8
iosep. iudeus vir magnus li vii
iosephus iudeus histori. li viii
iosias rex iuda li iiii
iosue hebreorum dux li 3
iouinianus imperator grecus li 9
iouinianus hereticus li 9

I P

Ippolitus martir li viii
ippolitus et cassiā. mres li viii
ipphereus assiriorum rex li 3

I S

Isac medicus li i2
isaach patriar. abrae filius li 3
isacius exarchus. Ro. li
isaias propheta magnus li iiii
isacus: Ro. orator li 8
isidorus doc. hispaleñ eps li io
ismael abrae filius li 3
israelitarū regni princi. li 4
israelitarū regū epilogus li 4

isocrates phūs et orator li 5
isuardus mōachus et doc. li io

I T

italorum regni principiū li 3
italie prouincie descriptio li 3

I V

iudas filius iacob aq̄ iudei li 3
iudas machabeus dux li 7
iudas qui et thadeus apl's li 8
iudicum israel finis li 3
iudee regionis descriptio li 8
iudeorum regni instauratio li 7
iudeorum pontificū epilogus li 8
iudeorum regum epilogus li viii
iudeus imaginē xpi ōfide li io
iudas hebreus pontifex li 4
iudocus anglo. regis filius li x
iudith vidua li 5
iugurte bellum incipit li 7
iugurta numidarū rex fuit li 7
iulianus cenomanēsis eps li 8
iulianus antiocēsis martir li 8
iulianus campanus eps li 9
iulianus apostata imperator li 9
iuliana comēsis vgo et mar. li 8
iuliana ro. virgo et martir li 9
iulius cesar li 7
iulius frontonius doctor li 8
iulius affricanus doctor li 8
iulius papa li 9
iuniptus lōgobardorum rex li io
iupiter primus rex li 3
iupiter. 2. crete rex celi filius li 3
iustinus tiberiēsis histor. li viii
iustinus palestinus phūs li 8
iustinus senior imperator li 9
iustinus iunior imperator li x
iustina imperatrix li 9
iustinianus senior impator li 9
iustinianus iunior impator li x
iustini. patriciacus ve. dux li xi
iuuenalis poeta satyric. li viii
iuuencus cardinalis poeta li 9
iuo canonicus doctor li i2
iulium grāmaticum li

K A

Karolus martellus rex li io
karolus magni karoli frat li x
karolus magnus fit impa. li io
karolus. 2. caluus imperator li xi
karolus. 3. grossus impa li xi
karolus. 4. simplex impa. li xi
karolus sicilie rex li i3
karo. philip. regi filius rex li i3
karolus quintus imperator li i3
karolus frācus ioā. supati li i4
karolus pēultius frā. rex li i5
karolus frā. rex vltimus li i5
karolus malatesta li i4

karolus mãfre. fa. d omus li 15
karolus zẽus venetus ipa. li 15
karolus aretinus poeta li 15
karolus burgũ. dux ultius li 15
karolus andegauẽsis dux li xv
karolus mãfredus comes li xv
karolus mãfre. fauẽ. dñs li xv
katheria virgo et martir li viij
katherine ducissa mlñ li 14
katherina senensis vir. li 14

L A

Labdon iudex israel li 3
laboites lacedemõiorum rex li 4
lacedemoniorum regni princ. li 3
lacedemõia prouicia vbi sit li 3
lactãtius firmiãus phũs li viij
ladislaus neapolitãus rex li 14
lafrancus papieñ episco. li 12
lamech noe pater li 1
lambertius de rampo. legi. li 13
lancea christi inuenitur li 12
lando papa li 11
laodicea ciuitas describit li 6
laumedon sicioniorum rex li 3
laostenes assiriorum rex li 4
lapus de castellione legista li 13
latinus rex li 3.20
latinorum regni principiũ li 3.33
latina prouincia que sit li 3
latinus siluius rex li 3.39
latinarum litterarum inuentio li 3
latinorum regum epilogus li 4
laurentorum regni principiũ li 3
laurentius leuita martir li 8
laurentius tepulus ve. dux li 13
laurẽtius celsius vene. dux li 13
laurẽtius iustin. patriarcha li 14
laurẽtius calcbagnus bri. li 15
laurentius valla orator li 15
laurus maripetrus ve. dux li 12
lazarus marthe frater li viij
laurẽtius de colõia or. ere. li 15
lautina li

L E

leãder hispalẽ episcopus li
lelius aticus tragicus ro. li 7
lelius cecilius ro. consul li vij
lelius pompõius histori. li vij
leo primus papa doctor li 9
leo secundus papa li 10
leo tertius papa li 10
leo quartus papa li 11
leo quintus papa li 11
leo sextus papa li 11
leo septimus papa li 11
leo octauus papa li 11
leo nonus papa li 12
leo primus grecus impat. li 10
leo secundus grecus impa li 10
leo tertius grecus impator li 11
leocadia virgo et martir li viij
leoneus grammaticus ro. li vij
leonida spartanorum dux li v
leonides originis pater li 8
leonardus sãctus eremita li x
leonardus aretius orator li 14
leonar. iustini. venetus ora. li xv
leonar. de vtio or. predica. li xv
leo estensis marchio li 13
leodũ ciuitas gallia. vast. li xv
leodogarius augustu. eps li 10
leodulphus cartbusiẽ. mõa. li 13
lepodius roma. bellator li vij
leporius aphricanus doct. li 9
lapitarum bellum li 3
leonellus marchio estẽsis li xv
leontius grecus impator li 10
lesches grecus poeta li 4
leui a quo leuitarum ordo li 3
leuiticus liber quid cõtineat li 3
Libertas mediolañ li xv
liberius papa li 9
libia epap. vxor et busiri. mr li 3
liburni portus destruitur li 13
licbon philosophus li viij
licurgus magnus phũs li 4
licinius tyrãnus romanorum li 9
lidim cham filius li 2
lida prouin. a q° nomẽ bũit li 2
lidia regio vbi sit li 4
lidorum regni principium li 4
lidorum regni finis li v
ligus phetun. fi. a quo ligu. li 3
liguria prouincia vbi sit li 3
ligurum galia que sit li 3
linus poeta et musicus li 3
linus papa et martir li viij
lisander lacedemõius dux li v
lisimacus cassãdri sorori. li vij
lisimacus mecedonum rex li vij
linceus quartus arguiorũ rex li 3
locuste aphricam vastant li vij
locuste galliam vastant li 11
locuste brixiam inuadunt li xv
lodouicus gallus impator li 11
lodo. secũdus gallorum impa. li 11
lodouicus primus frã. rex li 11
lodouicus secũ. frãcorum rex li 12
lodouicus tertius frã. rex li 12
lodouicus quartus frã. rex li 12
lodouicus quintus frãco. rex li 12
lodouicus. 6. frãcorum rex li 13
lodouicus septĩus frã. rex li 13
lodouicus. viij. frãcorum rex li 13
lodouicus. 9. francorum rex li 13
lodouicus bauarus ipator li 13
lodo. tarẽtinus apulie rex li 13
lodouicus dõato eps ber. li xv
lodouicus primus gõzaga li 13
lodouicus secũdus gõzaga li 15
lodouicus ãdegauẽsis dux li 14
lodoui. 2. ãdegauẽsis dux li 14
lodouicus sabaudie dux li xv
lodouicus saluciarum mar. li xv
lodouicus põtanus legista li 15
lodouicus sphortia li xv
longinus miles xpi mar. li 8
longinus exarchus li 10
longobardorum regni pnci. li 10
longobardorum regũ epilo. li 10
lombardia describitur li 10
lombardia vnde dicatur li 10
lotharius primus frã. rex li 9
lotharius. 2. francorum rex li 10
lotharius. 3. frã. rex et ipa. li xi
lotharius. iiij. fran. rex li 12
lotharius germanorum ipa. li 12

L V

Lucana ciuitas describit li 6
lucas euangelista li viij
lucãus poeta cordubẽsis li viij
lucẽses in librarẽ se vẽdicãt li 13
lucius tarquinus rex ro. li v
lucius anglorum rex li viij
lucia virgo et martir li viij
lucianus nicõediẽsis doct. li 8
luciãus hierosolimit. doct. li 9
lucius primus pap et mar. li viij
lucius secundus papa li 12
lucius tertius papa li 13
luchinus vicecomes li 12
lucifer episcopus et doctor li 9
lucrecia ro. se interfecit li v
ludi scenici instituũtur ro. li v
lugdunum galliarum ciuitas li 6
lũa tuscia ciuitas vbi fuerit li 3
lũa placẽtia i sãgui. vertitur li 12
lupales assiriorum rex li 4
lupus galliarum episcopus li 9
luythpertus longobar. rex li x
luytprãdus lõgobar. rex li 10
luith sem filius li 2
luthei ppli a quo dicti sũt li 2

M A

Machabe. historia icipit li 7
macharius abbas li 9
macharius alius abbas li 9
macedonia pruicia vbi sit li 4
macedoniorum regni pnci. li 4
macedonicum bellum li 7
macedonũ regũ epilogus li 7
macedo hereticus a q̃ re li 7
macrinus imperator Ro. li 8
magog ex nepotibus noe li 2
magũcia germanie ciuitas li 6

maphens forestus legis. li 13.
maphens vechius poeta li 15.
maia atlantis vxor li 3.14
maiolus sanctus abbas li ii
malalehel cayne filius. li i.
malachias propheta li 4.
malatesta regni pncipiu li 12
maphredus Sicilie rex li 13.
maphredo regni pnci. li 13.
mamillus assyrio rex li 3.17
mannerus vicu. eps li 9.142
mamea egyptio regina li 9.180
mamitus assyrio rex li 3.12
manahen israel rex li 4.97
manasses rex iuda li 4.97
manasses iudeo pontifex li 7.93
manes hereticus li 8.127
machaleus assyrio rex li 3.
maniche o heresis li viij
manilius Ro. consul li 7.93
mantua lombardie ciuitas li 6.73
maratus Sicyonio rex li 3.17
marcianus eps verdon. li viii
martialis poeta li viii.117
maratus sicyonio rex li 3.19
marcus curtius Ro. li v.
marcus pompilius Ro. li v.
marcus vale. coru. Ro. li viii
marcus regulus Ro. li vii.93
marcus clau. marcel. Ro. li viii.131
marcus furius poeta ro. li vii.
marcus varro phus Ro. li vii
marcus bauius poeta li vii.
marcus euangelista li viii.
marcus ato. impator ro. li viii.121
marcus pmus papa li viii.129
marcus corna. ven. dux li x iii
marcus barbarico dux li xv
marcel. z apuleus marty. li viii.112
marcellus papa. 129 lib. viii.
marcellinus papa li viii.129
marcellus veneto dux li x
marcus aurelius ipator li viii.123
marcion hereticus li viii.124
marcus ephesinus eps li xv.
marcion doctor li viii.127
Maria mater dni nostri li vii.102
maria magdalena li viii.
maria egyptiaca sancta li x.150
mariane hebreo. regia li vii.102
marinus phileneus ve. o. li 13.
marius georgius ve. dux li 13.
mari. maurocer ve. dux li 13.
marcianus ipator grecus li ix
marius philel. orator li xv.
mars deus belli iouis filius li. 3
martia ro. vgo z martyr li viii.112
martinus turbin. eps li ix
martinus pmus papa li x.101
martinus secundus papa li ii
martinus tertius papa li ii
martinus quartus papa li ii
martinus quintus papa li 15
martinus scotus z discipulus li 13
martinus turrianus medio. li 13
martinus siluani canonista li 13
martinus cremone. legista li 12
marsilius carrarie. pnceps li 13
marsilius secu. carari. pnc. li 13
marsilius firmius flor. li 15
maximianus burgon. dux li 15
marsilius patauius medi. li 14
marsus romanus legatus li viij
massenissa numida rex li 7.92
massilia galliarum ciuitas li 5
masinus scaliger verone. li 13
mastinus vicecomes li 14
mathatias hebreo. sacerd. li 7.89
mattheus apostolus li 8
mathias apostolus li 8
mathias vngarie rex li 15
matildis comitissa li 12
matheus vicecomes li 13
mathe. 8 aq sparta or. mi. li 13
matheus siluaticus medic. li 13
mauritius impator grecus li x
mahumetus pseudo pphe. li x.
mahuctus othomanus ipa. li 15
maxentius tyrannus impa. li 8.133
maximinus trax impator li viij
maximinus tirannus cesar li 8.133
maximus grecus doctor li viij
maximianus imperator li viij
maximus ro. tyrannus li 9.140
maximus britanicus miles li 8.
maximinus z Claud. mar. li 8.131
maximinus thaurine. eps li 9.
maximianus burgu. dux li 15

ME

Medar a q media prouinc. li 2
medea colchorum regina li 3.29
media prouincia vbi sit li 2.
medie prouincie descriptio li 3.29
medius demophantis filius li 3
mediolanu ciuas describit li 6.
mediolanu a roma capit li 7.
mediolanu agottis vastat li 9.
medio. a barbar. destruit li 12
medron Codrij filius li 4.
medorum regni principiu li 4
medorum regni epilogus li 4.
melania ro. sancta li 9.
mellantus rex li 3.
mellapus medicus argius li 3
melcha bathuelis vxor li 2
melchiades papa li 8.133
melchiades doctor li 8.
melchise. magnus sacerdos li 3
melisius medicus z phus li 5.
meles lydorum rex li 4.
meles granate rex li 15
menna ro. martir li 8.
menander poeta comicus li 7.
menander hereticus li 8.
menedemus philosophus li 4.
menecrates philosophus li 4.
menelaus rex elene maritus li 3.
menestheus atheniens rex li 3.
meniate florentinus martir li 8.
menon tirani filius li 3.
mercurius iouis filius li 3
mercurius triegister egypt. li 3
mercurius tertius her. dic. li 3
mercurius qrtus tubal ap. li 3
mercurius quintus lyricus li 3
meres etiopum rex li 4.
merinus iulmus bergo. li 14
merodach caldeorum rex li 4.
messalla coruinus poeta li 7.
messalina claudij vxor li 8.
mesappus sicionio rex li 3.
mesaram cham filius li 2
mesaram alius filius li 2
mesopotamia regio vbi sit li 2
messauissa numidaru rex li 7
metodius martir li 8.131
metrodorus athen. phus li 7.
metrodorus grecus rhe. li 7
mezetinus impator grecus li x

MI

michaelis archangeli reue. li 9
michaelis archangeli appa. li ii
michael pmus ipa. grecus li ii
michael secud. ipa. grecus li ii
michael tertius ipa. grecus li ii
michael qrtus ipa. grecus li 13
michael de cesena ord. mi. li 13
michael de massa ordi. ere. li 13
michael maurocer ve. dux li 14
michael sten ve. dux li 14
michael carariens medic. li 15
micheas propheta li 4
michelctus cotogni. artni. li 15
micenarum regem pncipi. li 3
micena vrbs vbi fuerit li 3
midas phrigie rex li 3
miletum asie ciuitas li 4.
mileto Sardinensis eps li 8
milo anglerie comes li 12
mincus anglorum rex li ii
minerua gentium dea li 3
minerue multe sunt li 3
minos iouis filius li 3
minutius ro. cardicus li 8
minutius rethor li 9.
mirena grecie ciuitas li 4

misou cineus philoso. li iiii
mitilena asie ciuitas cdit li 3
mitilena i genuēsi.deuēit li 4
mitrius assiriorum rex li 3
mitridatis regis vita li 4
mitridaticum bellum li 4
mitridates phūs pagame. li 4
M O
Modestus doctor li 8
moyses propheta nascitur li 3
moyses populum regit li 3
moysi libri li 3
moyses monach. egyptius li 9
monachorum regulatio li 9
monasteria a marchionibus
montisferati condita li 12
monica mr diuini Augsti. li 9
mōstruosoꝝ hoiuȝ genera li 2
monstrum feminei sexus li 12
montanus hereticus li 8
mōtisferati regni pricipiū li 10
mōtisferetri regni pricipiū li 13
mosoch filioꝝ iapher li 2
M V
Mulier canem peperit li 15
museus poeta grecus li 3
museus seu musiāus doct. li 8
mutine ciuitas conditio li 6
N A
Narbonā galliarum vrbē li 6
nabuchodonosor rex cal. li 4
nabuchodo. visiões videt li 5
nabuchodonosor 2o rex li 5
nachor pater thare li 2
nadab rex israel li 4
narses patricius grecus li 9
natham propheta li 4
naulum ligurum ciuitas li 6
naum propheta li 4
naxos asie ciuitas li 4
nazarius ⁊ celsus mar. li viij
nazarius rethor li 9
N E
Neapolis ciuitas cōditur li 3
neemias propheta hebreus li 5
nembroth quattuor habēt li 2
nembroth gigas regnat li 2
nemesius diaconus mar. li viij
nempher cenceres pharao li 4
neptunus gentilium deus li 3
nereus ⁊ archileus mar. li viij
nero romanus iperator li viij
nerua romanus iperator li viij
nestor hereticus li 9
neuius poeta li 4
N I
Nicander poeta grecus li 4
nicanor diaconus li viij
nicea asie ciuitas li 6
nicena Sinodus li 9
niceffor⁹ ipator grecus li 10
niceffor⁹.2.ipator grecus li 11
nicephus medi. grecus li iiii
nicomedia asie ciuitas li iiii
nicodēus pharise. pnc. li viij
nicolaus aduēa diacōus li viij
nicolaus magnus eps li 9
nicolaus primus papa li 11
nicolaus secūdus papa li 12
nicolaus tertius papa li 13
nicolaus quartus papa li 13
nicolaus quintus papa li 15
nicolaus de neapoli legista li 13
nicolaus de ordīs minoꝝ li 13
nicolaus mutinēsis legista li 13
nicolaus renci Ro. scriba li 13
nicolaus primus estensis li 13
nicolaus secūdus esten. li xiiii
nicolaus florēti.eques li xiiii
nicolaus pisanus ve. ipa. li xiiii
nicolaus guasc. ge. dux li xiiii
nicolaus florētius medi. li xiiii
nicolaus cubicus orator li xiiii
nicolaus piceninus ipator li 15
nicolaus tholētias.or.ere. li 15
nicolaus tronus ve. dux li xv
nicolaus canalis vene. li xv
nicolaus perotus eps li xv
nicolaus marcel. ve. dux li xv
nicodemes martir li 8
nicostrata regina carmēta li 4
nigidius figulus philoso. li 7
nilus fluuius vbi sit li 1
ninus asiriorum rex li 2
ninus secūdus asirioꝝ rex li 3
niobes tantali filia li 3
N O
Noe tres filios generat li 1
noe ex archa egreditur li 2
noe ionicum generat filiuȝ li 2
normādorū regni pncipiū li 11
norwegia prouincia vbi sit li 12
nouaria ciuitas lombardie li 6
nouatus scismaticus li viij
N V
Numma pompilius rex li 4
numidarū reges q fuerūt li 4
numida prouincia vbi sit li 7
numitor latinus rex li 4
O B
Obelerus venetoꝝ dux li 10
obizo estensis marchio li 13
O C
ochozias rex israel li 4
ochozias rex iuda li iiii
octauianus magnus ipa. li 7
O D
Odefredus bonōien. legi. li 13
odefredus alter doctor li 13
odillus cluniacēsis abbas li 12
O L
Olda prophetissa li iiii
oldrādius estēsis marchio li 13
oldradus de laude legista li 13
olei fōs rōe eru.tpe. chri li viij
olimpiadarum institutio li 4
olimpias mat. alex. magni li 9
O N
onias pmus hebreoꝝ pō. li 7
onias secūdus hebreo. pō. li 7
onias tertius hebreoꝝ pō. li 7
onesericus grecus phūs li 7
O P
Opianus celix poeta li viij
ops dea celi filia li 3
optatus affricanus doctor li 9
O R
Orbis dimensio a cesare li 7
ordelaphus venetoꝝ dux li 12
ordelaphoꝝ regni pncipi. li 13
ordo eremitaꝝ diui augu. li ix
ordo canonicoꝝ diui au. li ix
ordo mōachoꝝ bti bñdi. li ix
ordo cluniacensiū in galia li 11
ordo vallis vmbrosa in flo. li 12
ordo cartusiensium li 12
ordo cistercensiū in burgū. li 12
ordo premonstratensis li 12
ordo tēplariorū in hierusa. li 12
ordo humiliatorum li 12
ordo carmelitarum li 13
ordo crucifigerorum li 13
ordo predicatoꝝ scti dñici li 13
ordo minoꝝ scti frācisci li 13
ordo seruoꝝ beate marie li 13
ordo celestinoꝝ a btō cele. li 13
ordo rodiorum militum li 13
ordo militū iesu chri i ang. li 13
ordo sancte brigide li 14
ordo iniesuatoꝝ paupū li xiiii
ordo scti saluatoris regu. li xiiii
ordo monachoꝝ alboꝝ li xiiii
ordo mēdicā. scti hiero. li xiiii
ordo scti greg. d alga. ve. li xiiii
ordo sctē iustine pataule li xiiii
ordo regulariū laterane. li xiiii
ordo mōacho. scti hiero. li xiiii
orestes macedonum rex li v
origenes magnus doctor li viij
orpheus theologus grecus li 3
orosius historicus li ix
orthopolis sicioniorum li 3
O S
Osee propheta hebreus li iiii
osee rex israel li iiii
ossia italie ciuitas li iiii
osorton egyptiorum rex li iiii

O T
Otho primus ipr ro. li. 4. fo.
otho secūdus ipr. ger. li. 12.
otho tertius ipr. ger. li. 12.
otho quartus ipr. ger. li. 12.
otho quĩtus impr. ger. li. 13.
otho vrsinelus venetia-
rum rex li. 12.
otho viceco. med epis. li. 13.
otho tertius parmensis
tirannus li. 14.
othoniel iudex israel li. 3.
othus anglerie comes li. 12.
O Z
Ozi hebreorū pōtifex li. 13.
ozias rex iuda li. 4.
P H
Phacee rex israel li. iiii.
phacee rex israel li. iiii.
phauorinus philoso. li. 8.
phaleris philosophus
tirannus li. iiii.
phariseorum secta li. 8.
pharos turris alexādrie li. 7.
phauorinus philoso. li. 8.
phedrō philosophus li. 5.
phegeus phoronei fr li. 3.
phenix egypti rex li. 3.
pherecides philoso. li. iiii.
pheredeus philosophus
et dux li. 4.
phestus sicioniorū rex li. 3.
phestus iudee pfectus li. 8.
phetō solis deus filius li. 3.
phidas statuarius li. 5.
philemon musicus li. 3.
philemon poeta li. 7.
philippicus ipr. grecus li. 10.
philippinus gōzaga li. 13.
philo alexādrinus phi-
losophus li. 8.
philo iudeus philoso. li. 7.
philopomenes philoso-
phus et imperator li. 7.
philippus pmus Ma-
cedonie rex li. 5.
philippus secūdus ma
cedonum rex li. 4.
philippus tertius rex
Alexandri pater li. 4.
philippus quartus sy
rie rex li. 7.
philippus vnus ex pri
mis diaconibus li. 8.
philippus apostolus ie
su christi li. 8.
philippus cretēsis doc. li. 8.
philippus Ro. impera
tor christianus li. 8.
philippus vltimus sy
rie rex li. 7.
philippus epis. et mar li. 8.
philippus psbiter et do
ctor li. 9.
philippus primus frā
corum rex li. 12.
philippus secūdus frā
corum rex li. 13.
philippus tertius fran
corum rex li. 13.
philippus quartus frā
corum rex li. 13.
philippus quintus frā
corum rex li. 13.
philippus turanus pn. li. 13.
philippus beatus or. ser
uorum li. 13.
philippus auria genuē
sis armiger li. 13.
philippus spinula genuē
siū patricius li.
philippus maria Me
diolani dux li. 14.
phinees iudeorū pōti. li. 3.
phinees filius heli Sa
cerdotis li. 3.
philistenes dilōis socer li. 3.
phota impator grecus li. 10.
phorbas Argiuorū rex li. 3.
phorbas Atheniē. dux li. 4.
phorcus rex Asie li. 3.
phorōeus magnus rex li. 3.
photinus alius hereti
cus li. 9.
photinus lugdunensis
Episcopus li. 8.
phul Assiriorum rex li. 4.
P A
Pambo Abbas li. 9.
pacinus Barchinonen
sis Episcopus li. 9.
pacomius Abbas li. 9.
padus fluuius vbi sit li. 3.
padus fluuius exercuit li. 15.
paphlagonia vbi sit li. 2.
paganus auria genu. ar
miger li. 13.
palas euandri filius li. 3.
paladinus doctor li. 9.
pallamides grecus ar
miger li. 3.
palemon vicētinus grā
maticus li. 8.
paleologorum imperij
principium li. 15.
palestina puītia vbi sit li. 2.
palmachius psul et mar
tir li. 8.
palmira Regina li. 8.
panfuntius Egyptius Ab
bas li. 9.
pāphilus martir et doctor li. 8.
pandion Atheniensiū rex li. 3.
pandion secundus Athe-
niensium rex li. 3.
pandulfus malatesta li. 14.
pandulfus malatesta li. 15.
pānias assyriorū rex li. 3.
panetius philosophus gre
cus li. 4.
pantheleon martir li. 8.
panthasilea regina li. 3.
papia lōbardie ciuitas li. 6.
papias hieropolitanus epi
scopus li. 8.
papias grammaticus itali
cus li. 12.
paradisus voluptatis vbi sit li. 1.
paradisi terrestris sex habē
tur li. 1.
parasium olim lombardie ci
uitas li. 11.
parysius gallorum mag. ci
uitas li. 6.
parma lōbardie ciuitas li. 6.
parmenas diaconus anti
quus li. 8.
parmenides philosophus li. 5.
parasius pictor asyanus li. 5.
partharis longobardorum
rex li. 10.
parthorū regni pncipium li. 7.
parthorum reges q fuerūt li. 7.
partha regio vbi sit li. 4.
paschalis pmus papa li. 2.
paschalis secūdus papa li. 12.
paschalis malipetrus vene
tiarum dux li. 15.
pastor thebayde Abbas li. 9.
patricius hybernensis epi
scopus li. 9.
patauinū ciuitas cōditur li. 3.
patauinū venetis subijcitur li. 14.
paula Ro. matrona li. 9.
paulus emilius cōsul Ro. li. 10.
paulus apostolus diūi li. 8.
paulus patauinus iuriscon
sultus li. viii.
paulus samotreū. Episco
pus li. viii.
paulus primus eremita li. 9.
paulus constantinopolita
nus Episcopus li. 9.
paulus narbonensis Epi
scopus li. 9.
paulus panonius presbiter li. viii.
paulus lucius .i. ve. dux li. 10.

paulus primus papa li 10
paulus.2.papa venetoꝝ li 15
paulus logobardoꝝ histo. li x
paulus perusinus legista li 13
paulus guinisius luce dominus li 14
paulus florētius geometra li 13
paulus ro.ordis eremitaꝝ li 15
paulus ve.ordis eremitaꝝ li 14
paulus bergomeñ.or.ere. li 15
paulus vrsinus rhetor bergomeñ. li 15
paulus procastrus legista li 15
paulus treuerensis eps li 9
paulinus nolanus eps li 9
pax romāis ꝛ carthagiñ. li 7
pax mediolaneñ.ꝛ florēti. li 14
pax venetoꝝ ꝛ mediola. li 15
pax vltima omnium italicorum anni:1485 li 15
P E
Pellagius primus papa li 9
pellagius secundus papa li 10
pellagius hereticus a quo pellagi li 9
pellasgus sicioniorum rex li 3
pellops tantali filius li 3
penolopes vlixis vxor li 3
perdices macedonum rex li 5
perdix dedali filius li 3
periander philosophus li 4
perpetua ꝛ felicitas mrēs li 8
perseus ꝛ danaes li 3
perseus ad agros migrat li 3
persia regio vbi sit li 5
persarum regni principiū li 5
persarum regum epilogus li 5
perseus vltius maced.rex li 7
persius flaccus poeta li 8
persecutio prima xpianoꝝ li 8
persecutio.2.xpianorū li 8
persecutio.3.christianorū li 8
persecutio.4.christianorū li 8
persecutio quita xpianoꝝ li 8
persecutio decima xpiāoꝝ li 8
perusium tuscie ciuitas li 6
pestis vniuersalis fuit li x
pestis mirāda multo tpe li 13
pestis mediolanen. li 15
pestis brixiana li 15
pestis vltima italica li 15
petronilla beati petri filia li 8
petronius brixiensis li 6
petronius sirie legatus li 8
petronius arixiensis eps li 9
petrus apostolus domini li 8
petrus romāoꝝ antipapa li 12
petrus romanoꝝ antipapa li 12
petrus corbarius ātipapa li 13
petrus alexādrinus martir li 8
petrus diocliciani cubicularius martir li viij
petrus edissenus doctor li 10
petrus gradenicus ve.dux li 11
petrus.2.gradēicus ve.dux li 12
petrus cādiāus vene.dux li 11
petrus tribunus ve.dux li 11
petrus candiānus ve.dux.2. li 11
petrus vrseolus ve.dux li 11
petrus.2.vrseolus ve.dux li 12
petrus vrseolus ve.dux.3. li 12
petrus pollanus ve.dux li 12
petrus zianus ve.dux li 13
petrus maurocēus doctor li 14
petrus mocenico ve.dux li 15
petrus damianus doctor li 12
petrus alphunsus doctor li 12
petrus erēita natiōe gallus li 12
petrus ostiāopolitā. doc. li 12
petrus lōbard. cogno.mgr. li 12
petrus comestor historie. li 12
petrus altisiodorēsis grecus imperator li 13
petrus veronēsis martir ordinis predicatorum li 13
petrus de tarētasio or.pre. li 13
petrus dela maldura or.p. li 13
petrus de bella pertica legum doctor li 9
petrus apōus patau.med. li 13
petrus hispanus medicus postea papa li 13
petrus Cypri rex li 14
petrus auria gēueñ.armi. li 14
petrus thomas or.carme. li 14
petrus cādianus or.mio. li 14
petrus coleonus bergo. li 14
petrus de ācharāo legista li 14
petrus paulus vgerius ora. li 14
petrus brūduellus or.ere. li 14
petrus campofregosus geuueñ.dux li 15
petrus dabusson rodorum magister li 15
perdica qrtus macedo. rex li
P I
picenum regio vbi sit li 3
picus augur laurentoꝝ rex li 3
picus auis li 3
pigmenus iuliani a potestate precep. li 9
pigmaleon didonis frater li 4
pillatus iudex preses li 8
pindarus phūs poeta li 5
pinetus cretensis doctor li 8
pipinus magnus frācoꝝ rex li x
pinus ordelaphus li 15
pipinus.2.francorum rex li xi
phriciades assyriorum rex li 4
phirrus achillis filius li 3
pirrus epirotarum li 7
pisani sarracenos superāt li 12
pisani archiepm obtinēt li 12
pisani a florētinis superāt li 14
pisanoꝝ maxima strages li 13
pisarum ciuitatis conditio li 3
pisa florentinis subicitur li 14
piscis capitur imaginem leonis habens li 13
pistoriū ciuitas destruitur li 13
pitacus philosophus li 4
pitagoras philosophus li 4
pitadoris regina ponti li 7
pius pmus papa ꝛ martir li 8
pius secūdus papa senēsis li 15
pinus ordelaphus li 15
P L
Placētia ciuitas lōbardie li 6
placentinus legum doctor li 12
plage egypti decē que sunt li 3
plato magnus phūs li 5
plato comicus poeta li 7
plautus comicus poeta li 7
plemeus sicioniorum rex li 3
plinius.2.historicus li viij
plotinus phūs grecus li 5
plutarchus cherone.histor li 8
pluto saturni filius li 3
plotus gallus orator li 7
P O
pogius florētinus orator li 14
polemon philosophus li 7
polibius sicioniorum rex li 3
policarpus eps ꝛ martir li 8
polixena priami filia li 3
poliphides sicioniorꝝ rex li 3
polistratus philosophus li 5
pontianus papa li 8
pontius abbas li 12
pontius carthaginē.mar. li 8
pōtificū iudeoꝝ epilog. li viij
pontremulum oppidum li 12
portus veneris edificatur li 12
possidonius stoicus phūs li 7
pompeus magnus ro.cōsul li 7
portia filia carbonis li 7
porphirius ath. philosophus li
P R
praxedes virgo sancta li viij
predestinatorum heresis li 9
prenestina ciuitas edificat li 3
pretorium vicus destruit li 4
prodigia in natiuitate christi li
priamus rex troie li 3
primus ꝛ feliciāus mrēs li viij
primas corinthiorum rex li 4
priscianus grammaticus li 9

proba poetrix greca li 9
probus imperator ro. li viij
probus grammaticus li viij
procas latinorum rex li 4
pcessus z martini mrēs li viij
procorus diacōus pmus li viij
prodigia in italia multa li 7
prodigia ipe machometis li 10
prodigia alia fuere li 12
prodigia item alia fuere li 12
proatus arginorum rex li 3
promethus asie filius li 3
prophirius philosophus li viij
ppria iouis filia q̄ z diana li 3
prosper episcopus regēsis li 9
prothus z iacinus mrēs li viij
prothogoras philosophus li 5
prudentius poeta li 9

P T

ptholomeus lagi filius li 7
ptholomeus philadel. li 7
ptholomeus euergetes li 7
ptholomeus philopator li 7
ptholomeus epiphanes li vij
ptholomeus philometor li vij
ptholomeus euergetes.2. li vij
ptholomeus phiscon li vij
ptholomeus alexander li vij
ptholomeus sother li vij
ptholomeus dionisius li vij
ptholomeus historicus li viij

P V

publius statius li
publicola consul ro. li 5
publius terentius poeta li vij
publius ouidi.naso poeta li vij
puella monstrum li 15
puer villosus nascitur li 13
punica bella incipit li vij
punicū bellū secūdū cōst it li

Q V

quiricius romanus li 9
quadratus eps doctor li viij
quintus cincinatus.ro. li 5
quintilianus poeta li viij
quintus ennius poeta li vij
quirinus martir li viij
quirinus illiricus eps li viij
quiriacus episcopus li 9
quirinus historicus li viij

R A

Rabanus doctor gallus li 11
racherus veronensis eps li 11
rachis longobardorum rex li 10
raphas filius gomer li 2
raphael fulgosius legista li 14
raphael cumanus legista li 14
raphael adur.genuē.dux li 15
rapha filius cham li 2
ragau pater Saruch li 2
ragusium dalmatie ciuitas li 9
raginiptus lōgobardorum rex li x
rainerus mōtisfera.marc. li 12
rainerus zenus.ve dux li 13
rainerus pisanus or.pre. li 13
rainerus florentinus legi. li 13
rainaldus alemanorum dux li 12
rainaldus esteñ.marchio li 13
raymondus de turre eps li 13
raymondus or.pdicator li 13
rassis philosophus z medi. li 12
rauena ciuitas li 6

R E

Rhea mater romuli li 4
reges attalici qui fuere li vij
regina sabba li 4
remigius remen.episcopus li 9
remigius alius episcopus li 11
remus frater Romuli li 4
renatus andagauēsis rex li 15
renatus lotharingie dux li xv
reticius heduorum eps li 9
Ricardus d sancto victore li 12
ricardus ordis cluniacēsiū li 11
ricardus anglorum rex li 12
ricardus manfredus li 13
ricardus gebonēsiū cardi. li 14
ricardus d saliceto legista li 14
ricardus malūbra legista li 14
ricardus frixonum dux li 10
ricardus theologus or.mi. li 13
ricardus scti bōifa.comes li 13
ricard. d media villa or.mi. li 13

R O

robertus francorum rex li 12
robertus carnotanus eps li 12
robertus apulee comes li 12
robertus sicilie rex li 13
robertus bauarus ipator li 14
robertus malate.arrimiñ. li xv
robertus de russia or.mi. li 13
robertus de lucio or.mio. li xv
roboam rex iuda li 4
rochus sanctus cōfessor li 14
rodion asianus doctor li viij
rodolphus imperator li 13
rodolphus burgōdio.rex li 11
rodolphus burgōdie.2.rex li 12
rodopes meretrix z poetr. li v
rhodos insula z vrbs quando condita fuit li 3
rodos in christiano venit li 3
rodoaldus lōgobard.rex li 10
rogeribs apulee comes li 12
rogerius sicilie rex li 12
rolandus palatius comes li x
romane vrbis conditio li 4
romanorum regni principiū li 4
romanorum regū epilogus li v
rōani carthagineñ.supāt li vij
romanorum naufragium li vij
romanorum clades li vij
romanorum impij pncipiū li vij
romani agallis debellant li 4
romanus martir li viij
romane vrbis exodium li 9
romanus exarchus li 10
romanus papa li 11
romulus primus rex li 4
rotharis lōgobardorum rex li 10

R V

Ruben filius iacob li 3
ruffus miles z martir li viij
ruffus lugdunē.episcopus li 12
ruffinus doctor li 9
ruth moabithes hebrea li 3
ruscōi nobi.comū vastāt li 14

S A

Sabba cham filius li 2
sabatha chus filius li 2
sabbati prima dies li 1
sabeli.heretici a q sabellij li viij
sabinus spoletāus martir li viij
sabina virgo z martir li viij
sabianus papa li 10
sadoch pontifex hebreorum li 4
sadiates lidorum rex li 4
saduceorum secta q̄ fuerit li viij
sapho poetrix greca li 4
saphos lesbita poetrix li v
saphandinus egypti rex li 12
sala pater heber patriarche li 2
sala magnus rex regnauit li 4
salamonis libri qui sunt li 4
salomonis templum li 4
samaria vbi sit li viij
saladinus egipti rex li 12
salustius historiographus li vij
samson fortissimus israel li 3
samuel sacerdos z ppheta li 3
samnitum regni finis li vij
sanguis christi mantuanus li 10
sanguinē genue scaturiuit li 11
sanguinem pluit brixie li 12
sarra abrae vxor moritur li 3
sarraceni aphricā occupāt li 10
sarraceni italiam vastant li 11
sarraceni siciliam vastant li 11
sardanopolus regnat li 4
sardanopalus rex occidit li 4
sardus rex a quo insula li 3
sardinia isula vbi sit z a q li 3
sarmate europam occupāt li 13
saruch pater nachor li 2
saturninus martir li 8
saturnus rex regnat li 3

saturnus a filio fugatur li 3
saul rex hebreorum regnat li 3
sauona liguriе ciuitas li 6

S C

Scisma primum li 9
scbabon ethiops rex li 4
scaligerorum regni principium li 13
scipio affricanus li 7
scipio nascita li 7
scipio iunior li 7
scisma iudeorum li 7
scisma .10. et vndecimum li 11
scisma vigesimumprimum li 13
scisma .22. pessimum li 14
scitharum regni principium li 2
scithia regio vbi sit li 2
scithia a quo non habuit li 2
schola christianorum incipit li 8
scolam fidem recipiunt et saraceni profligant li 12

S E

Sebastianus martir li 8
sebastianus zianus dux ve. li 12
secundus estensis martir li 8
secussia ciuitas euertitur li 12
secundus atheniensis philosophus li 8
sedechias rex iuda li 4
selch imassiriorum rex li 3
seleuchus sirie rex li 7
seleuchus .2. Syrie rex li 7
seleuchus tertius syrie rex li 7
sememiamira heliogobaldi martir li 8
sem filius noe filios generat li 2
semeas propheta li 4
semiramis assyriorum regina li 5
sena etrurie ciuitas li 6
senecha philosophus li viij
separatio habrae et loth li 12
septuaginta interpretes li 7
septuaginta discipuli christi li 8
seraphia virgo et martir li 8
seraphio alexandrinus mar. li 8
seraphion episcopus et doctor li 8
serparo scolasticus li 9
sergius primus papa li 10
sergius secundus papa li 11
sergius tertius papa li 11
sergius quartus papa li 12
sergius et bachus martires li 8
serpentes igniti li 3
seruius tulius Ro. rex li 5
seruius sulpitius iuriscon. li 7
seruius alius sulpitius li 8
sertorius. Ro. consul li 7
seruitus hebreorum li 3
seuerus imperator. Ro. li 8
seuerus papa li 10
seuerinus abbas li 10
seth filius ade li 1
sextus decretalium componit li 13
sesachoris pharao li 4

S F

sphortia attendens mili. dux li 15

S I

Sibilla Samia li 3
sibilla delphica li 3
sibilla eritrea li 3
sibilla cumana li 5
sibilla ellespontina li 3
sibilla tiburtina li 7
sibillarum decem epylogus li vij
sicardus beneuentanus dux li 11
sicilia insula quanta sit li 3
sicilia carolo defecit li 13
siculus regis filius a quo sicilia li 3
sicioniorum regni principium li 2
sicioniorum regum epilogus li 3
sigismundus fit rex li 14
sigismundus fit imperator li 14
sigismundus malatesta li 12
sigismundus malatesta li 15
silla Ro. consul li vij
sillabarum inuentor li 3
siluius posthumus rex li 3
silphon philosophus li viij
siluanus massiliensis doctor li 9
siluester magnus papa li 9
siluester secundus papa li 12
siluester tertius papa li 12
siluerus papa li 9
simacus interpres li 8
simachus papa li 9
simachus ro. philosophus li 9
simeon pontifex iustus li vij
simonides poeta grecus li 4
simon onie filius pontifex li vij
simon machabeus dux li vij
simon magus li 8
simon apostolus domini li 8
simeon cleophas li 8
simon de cassia or. eremi. li 14
simon beatus Tridentinus li 15
simphorosa cum filijs li 8
simphonius doctor li 9
simplicianus episcopus li 9
simplicius papa li 9
sinodus ariminensis li 9
sinodorum omnium epylogus li 10
sinodus postea lateranensis li 13
sinodus lugduni li 13
siracusane ciuitas conditio li 4
siriorum regni principium li vij
siria regio vbi sit li vij
sirie regum epilogus li vij
siricus papa li 9
sirus papiensis episcopus li 8
sirus genuensis episcopus li 12
sixtus .1. papa li 8
sixtus .2. papa li viij
sixtus .3. papa li 9
sixtus .4. papa saonensis li 15
smerdis persarum rex li 5
siceus her. filius li 9

S P

spartanorum gentium origo li 4
sparta regio vbi sit li 3
sparateus assyriorum rex li 3
speusippus philosophus li 5
spoletum ciuitas vastatur li 12
spireneus bononie dux li 11

S O

socrates magnus philosophus et alius li 5
sociale bellum. Ro. li vij
sodoma vbi fuerit li 3
sophocles poeta li 5
sophonias propheta li 4
sol gentilium deus li 3
soles tres visi sunt aliquando fuere li 12
solynus historicus li vij
solon magnus philosophus grecus li 4
sosaranus medorum rex li 4
sosaranus assyriorum rex li 3
sostratus philosophus vir pessimus li vij
sother papa martir li viij
solis defectio fuit li 15

S T

stacius cecilius comicus li vij
stacius tolosanus orator li viij
stacius poeta neapolitanus li viij
stephanus primus papa li viij
stephanus secundus papa li 10
stephanus .3. papa li 10
stephanus .4. papa li 11
stephanus .5. papa li 11
stephanus .6. papa li 11
stephanus .vii. papa li 11
stephanus .viij. papa li 11
stephanus .9. papa li 12
stephanus prothomartir li viij
stephanus vngarie rex li 12
stephanus bauarie dux li 14
stephanus bosine rex li 15
stephanus franchap. comes li 15
stella poeta patauinus li viij
stella cometes apparuit li 10
stella insolita apparuit li 12
stenelus argiuorum rex li 3
stesicorus poeta hereticus li 4
strato historicus li vij
strabo historicus et philosophus li vij
strabus theologus li 11
stratus philosophus li vij
stoica secta oritur li vij

stilico patricius.Ro. li 9

S V

suetonius hystoricus li viij
susana virgo & martir li viij
sumcassanus partorum rex li 15

T A

Tacianus hereticus li viij
tacitus imperator.Ro. li viij
thadeus aposto.q & iudas li viij
thadeus medicus florentius li 13
thaionus frater dns brixie li 13
talasan sicioniorum rex li 3
thales milesius phus li 4
tantalus phrigiorum rex & alii li 3
tamburlanus tartarorum imperator li 14
tancredus sicilie rex li 12
tamiris re.in rita ciri regis li 5
tamiris musicus li 3
thara pater habrae li 2
tarentini contra ro. bellant li viij
tarquinus priscus rex li 4
tarquinus superbus rex li 4
taruisium ciuitas conditur li 3
tautanes assyriorum rex li 3
thaurinum italie ciuitas edificatur li 6
thaurus philosophus li viij
tauteus assyriorum rex li 3
taxillo bauarie dux li 10

T E

Thebe ciuitas vbi fuerit li 3
thebane vrbis muri exornantur li 3
tecla virgo & martir li viij
tedaldus comussi dominus li 12
tegonus poeta li 5
tegorma iaphet filius li 2
telecus lacedemoniorum rex li 4
telegonus atheniensium rex li 3
telesforus papa & martir li viij
temiscoles philosophus li 5
templum domini struitur li 4
templum restituitur li v
templum maius genue li 12
templum maius bergomi li 12
templum maius mli li 13
teodocion interpres li viij
teodatus gottorum rex li 9
teodora virgo & martir li viij
theodorus martir li viij
teodorus alius doctor li 9
teodorus item alius doctor li x
teodorus papa primus li 10
teodorus secundus papa li 11
teodorus francorum rex li 10
teodorus ticinensis eps li 10
teodorus primus montisse. li 12
teodorus.2.montisse.marc. li 12
teodorus.3.montisse.marc. li 12
teodora imperatrix li 12
teodorus miciranus eps li 9

teodoricus gottorum rex li 9
teodoricus.2.gottorum rex li 9
teodolida longobardorum re. li x
theodosia virgo & martir li 8
teodosius senior imperator li 9
teodosius iunior imperator li 9
teodosius.3.imperator li 10
theophanes scriptor rex li vij
theophilus atheniensium eps li 8
theophilus cesariensis eps li 8
theophilus aucrianensium eps li 11
theophilus imperator grecus li 11
theophrastus phus li 7
theogonus poeta grecus li 5
terentius lucretius poeta li vij
terentius scaurus gramati. li 8
terremotus magnus fuit li 9
terremotus magnus fuit li 9
terremotus magnus fuit li 12
terremotus magnus fuit li 13
terremotus fuit brixie li 15
tersippus atheniensium rex li 4
tertium bellum punicum li vij
terentia emilia vxor sipionis li vij
tertullianus aphricanus doc. li 8
tessalorum regni principium li 3
tessalus ipsius prouintie rex li 3
theseus atheniensium rex li 3
theraldus gallus doctor li 12
theodatus anciranus eps li 9
telestes corinthiorum rex li 4

T I

Tiberinus silnius rex li 4
tiberius imperator.ro. li 8
tiberius.2.imperator.ro. li 10
tiberius.3.imperator.ro. li 10
tiberis fluuius exundat li 15
tiburtius & valerianus mres li 11
tiburtius.Ro.martir li 8
tiberius grachus.ro. li vij
tiburtina ciuitas conditur li 8
tiphis grecus carpentarius li 3
tigris fluuius vbi sit li 1
timeleon grecus imperator li 5
thimon philosophus li vij
thimon diaconus ex primis li 8
thimoteus pauli discipulus li 8
thimoteus hereticus li 9
titus imperator.Ro. li 8
titus pauli discipulus li 8
titus botarensis doctor li 9
tiras filius gomer li 2
titus liuius patauius histo. li 7
titus liuius tragicus li 7
tirrenus lydi frater a quo tuscia li 3
tirus ciuitas vbi fuerit li 3

T O

Tobias propheta li 4
tolla iudex israel li 3

tollosa describitur ciuitas li 6
thomas apostolus domini li 8
thomas cartburiensis eps li 12
thomas de aquino or.pre. li 13
thomas fregosus.ge.dux li 15
thomas cataneus.or.pre. li 15
thomas anglicus.or.ere. li 15
thomas florentius medic. li 13
thomas mocen.vene.dux li 14
thomas paleologus li 15
torpetus martir li 8
torquatus.Ro.consul li 5
torquatus martir li 8
torismondus gottorum rex li 9
totilla gottorum rex li 9
torismodus item gottorum rex li 9

T R

tracia prouincia vbi sit li 2
traconitidis regio vbi sit li 8
tracus ethiops li 4
trayanus imperator.ro. li 8
trebellius pollio histor li 8
tres simul lune vise sunt li 13
treuceris ciuitas li 6
tripillus episcopus li 9
triptholomus eleusinorum rex li 3
tribunatus officium instituitur li 5
tribuni & ediles creantur li 5
tribanus menius.ve.dux li 12
triphon origenis discipulus li viij
tripolis ciuitas a soldano ca. li 15
tritonia virgo antiqua li 3
trogus pompeus hystor li viij
troya vbi fuerit li 3
troianorum regni principium li 3
troya capitur li 3
troyanum bellum committitur li 3
trophimus pauli discip. li viij
truhanus medicus li 12

T V

Tubal lamech filius li 1
tubal cayn ipsius frater li 1
tucidides historicus li 5
tulius cicero phus.ro. li 7
tullus tyro.ro.philosophus li 7
tullus hostilius rex.ro. li 4
turris babylonis conditur li 2
turris cremone conditur li 13
turimachus rex li 3
turpilius comicus poeta li 7
turro gallarum ciuitas li 6
tunica domini inuenitur li 10
turchorum regni principium li 10
turianorum regni principium li 13

V A

vaphres pharao egypti li 4
valba gottorum rex li ix
vandalorum regni principium li ix
vandalia regio vbi sit li ix

valens imperator grecus li ix
valentinus martir li ix
valentinus papa li ii
valentinus hereticus li viij
valētinianus ipator grecus li ix
valerianus impator ro. li viij
valerius maximus histor li 7
valer. grachus iudex p̄sci li viij
varaneorum principium li i3
varrus et luca poeta li vii
valdericus episcop. doctor li i2
V B
vbertius palauicinus comes li i3
vbertinus carrariensis li i3
V E
Vecticus valēs medicus li viij
Venetia prouincia vbi sit li x
veneciarum vrbis cōditio li ix
ventidius bossus rhetor li vij
verone ciuitatis conditio li 6
verōica sctā hebrea femi. li viij
vespesianus impator ro. li viij
vesta mulier sacerdos gēti. li 3
vesuntio galliarum ciuitas li 6
vesuuius mōs ɔcremās li viij
vercellarum ciuitas vbi sit li 6
venus dea gentilium li 3
V G
vgibertus lothorigie p̄nce. li ii
vgur parthorum rex li i5
V I
Vicentia ciuitas conditur li 6
vicecomitum genealogia li i2
vicecomites i regno restit. li i3
victoria habrae cōtra reges li 5
victoria ro. de carthagin. li vij
victor martir li viij
victor .i. papa et martir li viij
victor .2. papa li i2
victor .3. papa li i2
victor mediola. martir li viii
victorius pictauēsis eps li viij
victorinus massiliēsis doc. li ix
victorinus aquitāicus eps li ix
vigilius papa li ix
vigitides gottorum rex li ix
vincentius martir li viij
vincētius presbiter et doc. li ix
vincentius beluacēsis eps li io
vicētius historiog. or. pre. li i3
vicētius declamat. or. pre. li i4
vinceslaus bohemie rex li xi
vinceslaus iperator li i4
virgilius matuāus poeta li vij
viri ro. alex. comparandi li 5
visiones abrae li 3
visiones danielis prophete li 5
vitalis et agricula mres li viij
vitalis candianus. ve. dux li i2

vitalis phalero. ve. dux li i2
vitalis michael. ve. dux li i2
vitalis michael. 2. ve. dux li i2
vitellius imperator ro. li viij
vitalianus papa li io
viterbium ciuitas li i2
vitus et modestus mres li viij
vitulus conflatis cōficitur li 3
victorinus eps et martir li viij
victorinus apher doctor li ix
V L
Vlixes magnus pugnator li 3
vltacius plotus rethor li vij
V M
Vmbria regio vbi sit li 6
vmericus gottorum rex li ix
vngarorum regni principiū li x
vngarij i panoniam veniūt li ii
vngarij saracenos vincūt li i2
V O
vocienus mōtāus orator li viij
vopiscus histo. siracu. li viij
V R
vrbanus p̄mus papa mr li viij
vrbanus secūdus papa li i2
vrbanus tertius papa li i3
vrbanus quartus papa li i3
vrbanus quintus papa li i4
vrbanus sextus papa li i4
vrsula virgo et martir li ix
vrsus ipatus. ve. dux li io
vrsus particiacus. ve. dux li ii
vrsus. 2. patricia. ve. dux li ii
vrsus patriarcha. ve. dux li i2
V T
Vtica ciuitas vbi sit li vij
V V
Vulcanus gentilium deus li 3
vulga. gallicanus eps histo. li 8
vulpianus iurisconsultus li viij
vulcanus irē gentiliū deus li 3
X E
xenocrates philosophus li 5
xenophon philosophus li 5
xenarchus philosophus li viij
xenophanes philosophus li 5
xenophilus philosophus li 5
xerses .i. persarum rex li v
xerses secūdus persarū rex li v
Z A
zacharias rex iuda li 4
zacharias propheta li 4
zacharias alius propheta li 4
zacha. pp̄heta p̄r io. bap. li vii
zacharias papa li io
Z E
zenobia regina li viii
zeno philosophus li v
zenon philosophus li vii

zenon. Ro. martir li viii
zeno imperator grecus li ix
zenonus veronensis eps li ix
zepherius papa et martir li viii
zeusippus sicioniorum rex li 3
zeusis pictor li v
Z O
zota musicus li 3
zotus pictor florētinus li i3
zoar ph̄us et medicus li i2
zoroasthes rex et magus li 2
zorobabel iudeorum dux li v
zozimus papa li ix
zenobia palmireorum re. li viii

¶ Explicit tabula generalis Supplementi Chronicarum

Tabula specialis de mulieribus claris hoc i ope cōscriptis

Adda lamech vxor li i
agatha virgo et martir li viii
agnes. ro. virgo et martir li viii
agrippina octauiani filia li viii
agrippina neronis mater li viii
alexādrina iudeorum regia li vii
amalthea sibilla li v
amalasūtha gothorum regia li 9
amazones femine strenue li 3
anna mat. domine nostre li 7
anastasia Ro. martir li viij
appolonia virgo et mar. li viii
arthemisia carie regina li v
asya nimpha oceani filia li 3
athalia iudeorum regina li 4
Blāca maria mli ducissa li xv
baptista mulier mala. doc. li i2
barbara virgo et martir li viii
brigida scotica virgo li 9
brigida suetia comitissa li i4
Caieta Enee nutrix li 3
camilla volsceorum regina li 3
cassādra troiana matrona li 3
cecilia virgo et martir li viii
ceres regina celij filia li 3
cesarea p̄sarum reg. babtizat li io
cethura abrae vxor li 3
cileno mercurij .2. mater li 3
cirilla virgo et martir li viii
circes magna solis filia li 3
clara virgo ordis minorum li i3
clara de mōtefalco or. ere. li i3
cleopatra egipti regina li vii
cōcordia virgo et martir li viii
coninges cymbrorum inclite li 7
ɔstātia ipatrix federici mr li i2
cornificia poetrix egregia li 7
cumana sibilla li 3
Delbora iudex hebreorum li 3
eua mater cunctorum viuētiū li i

Gilla vngarie regina li 12
grisildis salucia℞ marchio. li 12

hecuba priami regis vxor li 3
helena regia menelai vxor li 3
helēa haudabič℞ regia li viij
helena scā cōstātini mater li 9
herina egregia poetrix li 5
hesyona priami soror li 3
hester hebrea psa℞ regina li 5
hyllaria virgo ꝛ martir li viij
hortensia oratrix hortensis filia li vii
hirenes greca imperatrix li 10
io regina egipti que ꝛ ysis li 3
ioannes femina papissa li ii
ioanna prima apulie regia li 13
ioanna .2. neapolis regina li 14
iudith vidua hebrea li 5
iuliana comensis virgo ꝛ martir li viii
iuliana. Ro. virgo ꝛ mar. li viii
iustina greca imperatrix li ix

katheria alex. vgo ꝛ mar. li viii
katherina senensis virgo li 14
katheria ducissa medio. li 14

leocadia virgo ꝛ martir li viii
libia busiridis tirāni mat li 3
lucia virgo ꝛ martir li viii
lucretia romana matrona li 5

mathildis lūbardie cōitissa li 12
maya athlantis mater li 3
maria mater dñi nostri li vii
maria magdale. aplā xpi li viii
maria egyptiaca peccatrix li 9
marianes iudeo℞ regina li vii
martina virgo ꝛ martir li viii
medea colchorum regina li 3
melcha bathuelis vxor li 2
meleania rōana matrona li ix
messalia ro. claudij vxor li viii
minerua q̄ ꝛ tritōia gētiū dā li 3
minerue sunt multe habes li 3
monicha mater diui augu. li ix
mulier canem peperit li 15

nicostra. q̄ ꝛ carmē. vates li 4
niobes tantali filia li 3
nichaula sabeorū regina li 4

olda prophetissa hebreo℞ li 4
ops magna gentium dea filia celij li 3
olipias alexādri mater li vii
palmira regina li viii
panthasilea regina li 3
paula ro. scā hiero. discipl. li 9
perpetua ꝛ felicitas mres li viij
petrōilla petri apostoli filia li 8
pithodoris regina ponti li 7
polixena priami regis filia li 3
portia cathōis magni filia li 7
praxedes ro. virgo li viij
proba centona poetrix li 9
proserpina que ꝛ diana li 3
puella monstrum li 13

rea romuli mater vestalis li 4
regina sabba q̄ ꝛ nichaula li 4
rodopis poetrix ꝛ mētrix li 5
ruth moabites mat obeth li 3

sabina virgo ꝛ martir li viii
sapho erixea poetrix li 4
saphos lesbia poetrix li 5
samia sibilla vates li 3
sarra abrae vxor moritur li 3
sēiāira heliogobaldi mat li viii
semiramis assirio℞ re. li 3
seraphia virgo ꝛ martir li viij
sibille decem habētur oēs li 7
simphoriosa matrōa mar. li viii
susana virgo ꝛ martir li vij

thamiris regina per li.
tecla virgo ꝛ martir li vij
theodora virgo ꝛ martir li viij
theodolida lōgobar. regia li 10
theodosia virgo ꝛ martir li viii
tertia emilia scipiōis vxor li 7
tiburtina sibilla vates li 7
verōica hebrea xpi duo. li viij
venus magna gētilium dea li 3
vesta sacerdos gentilium li 3
veturia mulier lauda. Ro. li 5
vrsula virgo ꝛ martir li 9

zēobia palmirēo℞ regiā li viij

Tabula oium regionū ꝛ puicia℞ hoc in ope contentorum ac etiam ciuitatum.

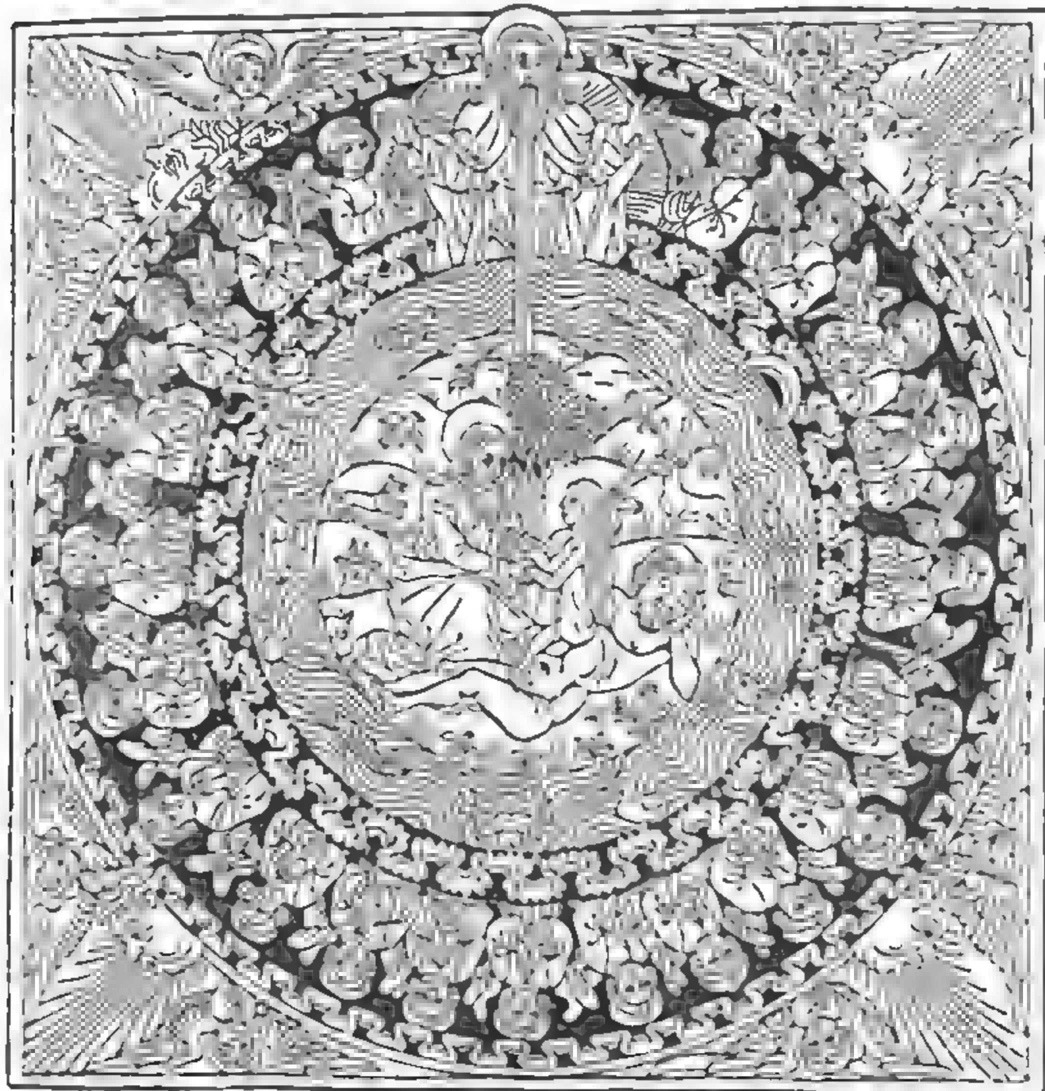
aphricana regio vbi sit ꝛ quid in omnibus contineat li 3
albania regio vbi sit li 4
apulie regio que sit li 10
aquitania gallia vbi sit li 3
arabie regio vbi sit li 13
argos regio vbi fuerit li 3
armenia prouincia vbi sit li 2
asia minor quot regiones contineat li 3
asia maior vbi sit li 3
bohemia regio vbi sit li 2
britania insula quanta sit li 3
bulgaria prouincia vbi sit li ij
balcares insule vbi sūt li
canarica prouincia q̄ fuerit li 2
caldea prouincia vbi sit li 4
campanie regio que sit li 10
cararia regio vbi sit in asya li 5
cicilia prouincia vbi sit li 2
cyprus isula q̄nta sit li. 2. ꝛ li 12
chium insula vbi sit li 13
corinthio℞ regnū vbi fuerit li 3
corsica insula q̄nta sit li 13
creta isula quanta fuerit ꝛ vbi sit li 3
ciula prouincia vbi sit li 2
colia prouincia vbi sit li 2
flaminea regio que sit li 10
frā. regio vbi potissimū sit li 3
frigia prouintia vbi sit ꝛ a quo nomen habuit li 2
gallia belgica vbi sit li 3
gallia celtica que sit li 3
gallia narbonēsis que sit li 3
gallia equitania que sit li 3
gallia cenomāo℞ vbi fuerit li 3
gallia Senonensiū que sit li 3
gallia boiorū que fuerit li 3
gallia insubriū que fuerit li 3
Gallia genuē. quid ꝯtineat li 3
galilea iudeo℞ prouincia vbi sit li viij
germania prouicia quāta sit ꝛ quot gētes ꝛ līguas ꝯtineat li 2
gothia prouicia que fuerit li 9
hibernia insula vbi sit li 3
hispania prouincia quāta sit ꝛ quas regiones ꝯtineat li 2
histria regio que sit li 10
india prouincia vbi sit ꝛ quod sint li 2
ionia prouincia vbi sit li 2
italie prouincie descriptio li 3
iudee regni seu regio. de. li viii
lacedemonia puicia que sit li 3
latina prouincia que fuerit li 3
lidia regio vbi sit li 4
liguria prouicia vbi sit li 3
lombardia que sit ꝛ quot regiones ꝯtineat li 10
macedonia puicia vbi sit li 4
media prouincia describit li 3
mesopotamia regio q̄ fuerit li 2
mithilena insula vbi sit li 3
noruegia prouicia vbi sit li 12
numidia prouicia vbi sit li vij
parthorum regio que sit li vij
persarū prouincia que sit li 5
picenū italie regio que sit li 3
rhodos isula q̄ ꝛ quanta sit li 3
samāia iudee regio q̄ fuerit li 8

Ad magistratum Bergomensem in omnimoda historia nouissime congesta Cronicarum Supplementum appellata Prologus

Pro ciceronis vestri sententia clarissimi conciues ductus: qui primo offi. li. ait. Non solum nobis nati sumus: ortus quoq; nostri partē patria vendicat partē amici quoꝝ beneficijs obnoxij maxime sumus: tum etiam maioꝝ nostroꝝ illustrium viroꝝ exemplo: qui pro ingenij magnitudine scientiaꝝ omium prestantia: et reipu. gubernande gloria patriam nostram varias excoluere per artes: quoꝝ vestigia pro viribus sua emulata posteritas non paucos extulit: cum maioribus suis tum in humanaꝝ tum in diuinaꝝ reꝝ eruditione de laudibus sine laude certantes. Quoꝝ sane ingenia non admirari modo verꝫ et memoria prosequi dignuꝫ censeo: Et cum multa sint patres optimi litterarum studia que summum et decus et ornamentum claris ciuibus afferre possunt. tum maxime historie iocunda cognitio: his potissimum viris qui multis in rebus versari volunt magnopere exoptanda est: Nā et si leges diuine humaneq; que ad bene recteq; viuendum pertinent laudande et extollende sunt: multo magis ac beneuiuendū conducere arbitror: si cum ipsis fuerit multarum rerum ac virorum illustrium iuncta cognitio. Ille enim leges et vite instituta: hec faces quasdam comparat: et stimulos ad virtutē: Historia enim ad erudiendos homines velut speculum semper mihi visa est: vbi humane vite leges clare inspiciuntur: et in ea animus perinde ac quadā face ad optimaꝝ artium cultum accenditur. Si enim prestantissimi conciues res veteres: si nouas pariter ad memoriam reuocemus: inueniemus opulentissimas Ciuitates precipuo senum semper floruisse consilio: id nēpe licet etate mala confecti hoc solum ex multarum rerum experientia atq; vsum tantum auctoritatis sibi prestitisse video. Quare cogitanti mihi quonam pacto iuuenes senibus equari possint id certe fieri posse per historie congnitionē solum existimo: Non equidem video cur senes iuuenibus anteponamus. si etiam ad perdiscendum illustrium virorum maximarumq; ciuitatum res gestas artes consilia mentem appulerint: Quod si vnius etatis gesta tantopere senum auctoritati conducere solent. Quid totius antiquitatis ampla cognitio? qualem dignitatem iuuenibus qui et ingenij et corporis viribus excellunt afferre censebimus? Quare cum tantum vtilitatis ad bene glorioseq; viuendū rerum omniumq; habere didicerimus: et multa i eo genere scripta ꝑpetua mēorie digna multis ꝓrsus icognita forēt ne me ꝓmū ignauie aut socordie traderē. inūerabiles historias vꝫ amūdi ꝑncipio vsq; ad nr̄aꝫ etatē diuersis ex monumētis vno sub volumine colligere curaui. Et licet nescius sim deo patrieq; mee ac parentibus parē gratiā referri nō posse: tum ut aliqua in re patriaꝫ demerer meā: has meas lucubratiunculas vestro magistratui dedicare ratus sum: Illam hoc in loco imitatus viduā que in euangelio duos dumtaxat aereos nūmos templo obtulit cum nil maius haberet q̄ domino offerre posset: que a dn̄o iesu christo plurimū commendata fuit: qui pluris hominis animos q̄ rem ipsam metiri solet. Et nos profecto eo libentius fecimus vt uel libro auctoritatem et dignitatem compararemus. Hanc igitur historiam summo studio longaq; vigilia curiose accurateq; ex libris innumerabilibus tum diuinis tum humanis ad cōem omniū commodum collegimus. In quo quidē libro i primis omnes noui et veteris testamenti historias temporibus et locis suis cum obseruatione libri et capituloꝝ descripsimus. Reliqua vero in eo ꝯtenta ex Iosepho iudeo Herodoto: Diogene laertio plutarco. Valerio maximo: Liuio: Plinio: Strabone: Solino: Suetonio Vopisco: Helio spartiano Iulio capitolino: Polio trebelio: Aulogelio Iustino: Orosio: Eutropio: Policrate: Paulo longobardorum historicorum. Ex poetis autem aliqua fragmenta: vt ex Virgilio. Ouidio alijsq; nonnullis sumpsimus: A nostris vero multis approbatisq; doctoribus. In primisq; Augu. Hieronymo et Elinaldo de viris illustribus. Gregorio. Eusebio Cesariensi et Isidoro hispalensi quorum duorum temporum supputationem semper secuti sumus quin et ex Beda in historijs anglorum atq; Gratiano. Vincentio historiali. Ricobaldo ferariensi Martiniana. Leonardo Aretino. Blondo forliuiensi historicis probatis Bertholosa et Michaele carariēsi medico et ciue nostro ac Platina viro doctissimo necnō et alijs multis: multaq; preterea ex sanctorum vitis excerpsimus: nec non et ex multarū vrbium religionumq; chronicis que comode suis locis suisque temporibus annotare curauimus: Opus autem in quindecim libros diuisimus: in quoquidem omnium gentium reges. Quibus locis quibusq; temporibus in suis prouincijs et quantum regnauerint ab ipso Prothoplasto et rege nostro Adam vsq; in presens describuntur: videlicet Scytharum: Assyriorum: Egyptiorum Amazonuꝫ. Medorum. Persarum: Argiuorum: Mycenarum Athenensium: Macedonum. Chorinthiorum Lacedemoniorum: Lydorum: Iudeorum: Israelitarum. et Laurentorum: Cretensium: Albanorum: Latinorum. Romanorum: Britonum vel Anglorum: Gallorum Burgondiorum: Gothorum: Vandalorum: Longobardorum: Vngarorum: Germanorum: Et Turcorum cum dimensuratione et descriptione earundem prouinciarum in exordio cuiuslibet regni: et si quid memorie dignū per oēs generationes natiuitates et regna ac potētatus et per oē iudiciū omniūq; alioꝝ

regum ⁊ principum: Tempora quoq; consulum ⁊ Imperatorum a primo Cesare vsq; ad Federicum tertiũ qui nunc imperat: ⁊ quibus temporibus fuisse per historiographos traditum est ⁊ que gesserunt vel constituerunt tam pontifices quam Imperatores ipsi in hoc libro plenissime autenticeq; demonstrãtur. hic quoq; historico more singula conscripta declarant deorum generationem vel singulorum progeniem vel his temporibus ipsis vel ante latis que gesserunt ⁊ tempora Olympiadũ in quibus primus agon Gymnicus constitutus est. Oĩs preterea viros in disciplinis excellẽtes tã grecos q̃ latinos atq; hebreos quoscũq; in omni doctrina reperire potuimus a Moyse qui primus hebreorum prophetarum diuinas leges sacris litteris explanauit ad hoc usq; tẽpus cum opusculorum suorum annotatione summa cũ diligentia collegimus ⁊ locis temporibusq; suis descripsimus. Conditiones ẽt multarum vrbiũ ⁊ maxime Italicarum ⁊ siquid in eisdẽ memorabile habetur in hoc volumine tractauimus. Et quo tempore aduentus fuit Saluatoris nostri iesu christi ⁊ passio eius simulq; nomina oĩum apostolorum eius atq; discipulorum ⁊ pontificũ tam iudeorum q̃ christianorum ab Aaron primo hebreorum pontifice vsq; ad Innocentiũ octauũ pontificẽ maximũ ⁊ quantũ temporis singuli sederint vel qui eorum sui põtificatus tpe martyrio coronatus sit. Adiũximus ⁊ tẽpora scismatum persecutionũq;: quibus ecclesie ab tyrannide vel heresibus dissipate sunt. Accedunt preterea ⁊ tẽpora oĩum italicorum principum: ducum. s. Venetorum: Genuensium: Vicecomitum: Turrianorum: Carrariensium: Scaligerorum: Estensium: Malatestarum: Ordelaphorum: Manphredorum: Gonzagorum: Varrancorum: Montisferetri: Montisferrati: Sabaudiensium ⁊ Medinorum: atq; aliorum tyrannorum: Ac deniq; ordinum omnium tempora tam mendicantium q̃ aliorum ⁊ a quibus sumpsere principia. Omnia deniq; hoc in opere contenta ex tabula ascripta plenissime perdiscere poteritis pauca equidem me pretermisisse existimo ex quibuscũq; historijs tam antiquis q̃ nouissimis eorum que sibi gloriam aut sanctitate aut scientia aut armis parere potuerunt. Hec sane litterarum monumenta non tam verborũ pompa quam magna illustriq; doctorum virorum veritate illustrare curauimus: vt non magis ostenderemus hoc in labore que quisq; clarissimus vir gesserit q̃ vnum quemq; facere oporteat. Non perturbet obsecro hoc meum scribẽdi genus: Nam q; operis stilum varium ⁊ humilem quandoq; deprehenderis: quoniam quã facillime emanauit vt professionis nostre institutum seruarem ⁊ operi veluti mendicitatis nomẽ comparare possemus: Triginta quippe annis ⁊ eo amplius in religione mendicatum panez commedere consueuimus: nec vnquam cuiuis digne aduenienti repastinatum in mensa apposuimus: hoc idem in suscepto opere facere cõstituimus: quia quecunq; diuersis ex historijs collegimus: vobis tam q̃ mendicatũ panem diligenti cura in mensa huiusmodi apposuimus: Id quippe opus Chronicarum supplementum appellari decreuimus: historiam licet imperitissime scriptam. veram colligere curauimus: Scio quippe vos colendissimi ⁊ doctissimi conciues magis fidẽ ex rerũ historia: q̃ verborum põpã desiderare: nec quis vestrũ in elegantiam obsecro attendat nostram: sed rerum multarum copiam diuersitatemq; requirat. Dicere. n. ausim: tantũ esse ĩ hoc vno cognitionis rerũ nouarum ⁊ antiquarum quantum vix perpauci qui leguntur in lucem contulerint. Hũc igitur libellũ colendissimi patres suscipite: ⁊ interdum recreandi animi vestri causa obsecro quisq; legat. Nec cum quis licet multa eloquentia egregijsq; virtutibus decoratus sit paruifaciat. Quecunq; enim optime artes vt premissum est longe plus apud omnes auctoritatis habent: si cum exemplis prestantissimorum virorum coniuncte fuerint. Hinc est q̃ multi doctissimi viri parentem virtutis ⁊ vite magistram historiam appellauere. Tantam certe vim affert rerum gestarum memoria: vt summos sepe viros imitemur ⁊ admirabilem auctoritatem atque fidem in foro: in curia: ⁊ in comitijs ad impellendos homines ad prudentiam: ad iustitiam: ad ceterasque virtutes prestare videatur. Sed iam ad opus legendum transeamus: In quo si scire volueritis quo mundi anno vel ante Christi aduentum quisq; Rex vel Dux aut pontifex regnauerit: vel quoto anno aliqua ciuitas cõdita fuerit aut qua tempestate aliquis propheta vel philosophus floruerit: in inferiore ⁊ superiore libri margine vnaz lineam videre poteritis in quibus mundi tempora ⁊ ante christi aduentum posuimus ⁊ in linearum fronte ante christi aduentum ⁊ a mundi principio annos diuisimus: vt puta: Ab Adam vsq; ad christi aduentum fluxerunt secundum communem ecclesie oppinionem anni. 5199. ergo adam ante christi aduentum ad superiora conuertendo fuit annis. 5199. subsequenter dicemus. Seth filium ade fuisse anno mũdi. 230. ergo detractis ducentum triginta annis fuit ante christi aduentum. 4969. ac sic vsq; ad quadragesimum secundũ imperij augusti annum quo natus est dominus noster iesus christus augendo mundi annos ⁊ minuendos aductus sui annos per capitula prosequemur: post aduentum vero christi: eiusdem natiuitatis annos subsequemur ⁊ tamen semper mundi tempora continuabimus.

¶ Fratris Jacobi philippi [illegible] ordinis fratrum Heremitarum [illegible] Supplementum Cronicarum appellata. Liber primus [illegible]

In principio creauit deus celum & ter

[illegible]

[illegible] ramos [illegible] fructus [illegible] folia [illegible] quidē futura [illegible] In principio [illegible] terra [illegible] celi et terre [illegible] celi [illegible] terra [illegible] appellata [illegible] forma [illegible] In principio [illegible] philosophi vocarunt [illegible] in eodem libro [illegible] mare et terram [illegible] Chaos [illegible] in orbe [illegible] modo [illegible] eodem [illegible] discordia [illegible]

Dies primus. [illegible] primum fecisset deus celū et terra [illegible] ipsis quoqꝫ elementis que in hiis [illegible] aquas [illegible] tenebras nec dum lumine [illegible] neqꝫ sideribus [illegible] Dixit deus. Fiat lux. Et vidit deus lucem qꝫ bona esset [illegible] separauit inter lucem et tenebras. Et tenebras vocauit noctē. lucē vero diem [illegible] et mane dies vnus [illegible] primus dies [illegible] non primus dies [illegible] eodem die fecit deus [illegible] Angelos celos lucē terram aquā et aerē.

Dies 2. [illegible] Secundo autē die facta est firmamentum [illegible] in medio Aquarum per quod [illegible] inter Aquas et Aquas.

Dies tercius. [illegible] Tercio vero die congregauit dominus aquas que sub celo erant in vnum congregationem [illegible] quam deus [illegible] terram atqꝫ [illegible] aquarum congregationes appellauit Maria. Herbāqꝫ produxit terra: et lignum fructiferum: cum semine suo.

Dies quartus. [illegible] Quarto post modū die fecit deus duo luminaria in firmamento celi. Solē [illegible] et stellas [illegible] super terram et luna noctis et diuiderent inter diem et noctē [illegible] signa et tempora et dies et annos et essent in splendorem firmamenti celi et lucerent super terram. [illegible] manifestum [illegible] luminibus [illegible] lucem tribus diebus.

Dies quintus. [illegible] Quinto [illegible] die edux[illegible] ex aquis Reptilia animarum viuarum et volatilia celi. Et fecit deus [illegible] [illegible] repentē que eduxerūt aque [illegible] genus suū. Et vidit deus qꝫ esset bonū et [illegible] Crescite et multiplicamini et replete [illegible] multiplicentur sup terram [illegible] et mane dies 5.

Dies sextus. [illegible] Sexto [illegible] dixit deus. Educat terra animam viuam sm genus suum quadrupedia [illegible] et reptilia ac vniuersas bestias terre sm genus suum. Et vidit deus qꝫ bona essent et benedixit eis. [illegible] generationes [illegible] celi et terre que create sunt in die quo fecit deus celū et terram [illegible]

Sabbatum. [illegible] Septimo [illegible] die [illegible] cunctum mundum et oīa que in eo sunt [illegible] operibus manuū suarum requieuit [illegible] quasi operando [illegible] creaturas facere [illegible] non precedentem. Et diē eadē diem benedixit et sanctificauit [illegible] vocauitqꝫ Sabbatum quod nomen hebraica lingua requiem significat. eo qꝫ in ipso cessauerat ab omni opere suo qꝫ patrauerat deus vt faceret [illegible] Gen. 2.

[illegible] Paradisum autē voluptatis vt Moyses Gen. 2. [illegible] a principio dominus deus plantauerat [illegible] hebraice vero heden [illegible] quasi [illegible] arborum genere [illegible] vbi et lignum vite [illegible] erat locus [illegible] Ysido in 14. [illegible] in oriente [illegible] mane [illegible] egregia [illegible] sanitatem [illegible] que quid [illegible] vt mori non possit sicut [illegible] Enoch [illegible] Amenitatem vero [illegible] propter quam [illegible] arbores [illegible] folia aut herbe et fructus [illegible] Iocunditatē [illegible] lignum [illegible] sicut Moyses [illegible] Beda scribit [illegible] et cuius [illegible] ad lunarē circulum [illegible] De cuius medio fons egrediens qꝫ totū irrigat nemus vt dicit Lactantius in carmine de fenice. [illegible] fons in medio [illegible] quē viuū [illegible] dulcibus vber aquis. Qui semel erumpens [illegible] Duodecies [illegible] irrigat omne nemus. Qui [illegible] in quattuor [illegible]

Ganges. [illegible] phison qui et Ganges [illegible] arenas aureas [illegible] flumina recipiat. hic in mare adeo [illegible] vt vbi minus [illegible] mila pateat. vbi vero plurimum [illegible] Hunc Cyrus persarum rex cum [illegible] equitem ab [illegible] in quadringentos [illegible] alueos.

Gyon. [illegible] Gyon qui [illegible] Nilus [illegible] appellat fluuius [illegible] orbis [illegible] Ethiopiam Egyptumqꝫ circuit. De quo Lucanus [illegible] dixit. Arcanū [illegible] caput [illegible] aquarum [illegible] Egyptum [illegible] tradunt [illegible] mulieres fecundiores [illegible] fecundas [illegible] De isto flumine [illegible] mirabilia [illegible] et Seneca atqꝫ Joannes bocacius [illegible] de eo libellos composuerunt

Tigris. [illegible] Tigris tercius [illegible] Josephus dicit [illegible] a quo non dissonat Ethimologia [illegible] persarum lingua sagitta dicit [illegible] velocitate [illegible] qua sagitta [illegible] ex monte per [illegible] Armenie [illegible] Rubrum mare [illegible] quod [illegible]

Euphrates. [illegible] Euphrates quartus fluuius qui [illegible] et eo fonte [illegible] qui inter ceteros fluuios memoratu [illegible] est. [illegible] Caldeos [illegible] Babiloniam in duas partes diuidat in Mare Rubrum descendit. Et sunt qui dicant hunc [illegible] Mesopotamiam irrigare [illegible] fecundam facere. Que sane quattuor flumina ab eodem paradisi fonte vt [illegible] affirmant theologi emanant et separantur. Et [illegible] eorum quedā inter se commiscentur. atqꝫ iterum separantur. sepe etiā absorbentur et locis rursus in pluribus emergunt. Unde est qꝫ de eorum ortu varia [illegible] qꝫ Gangem dicit [illegible] in locis caucasi montis nasci. Nilum vero procul ab Atlante monte et Euphratem in Armenia.

[illegible] Paradisus [illegible] scriptum inuenimus. [illegible] in occidente [illegible]

Vide quis in vermi[illegible] terrestres [illegible]

[illegible] mulieres [illegible] [illegible] [illegible]

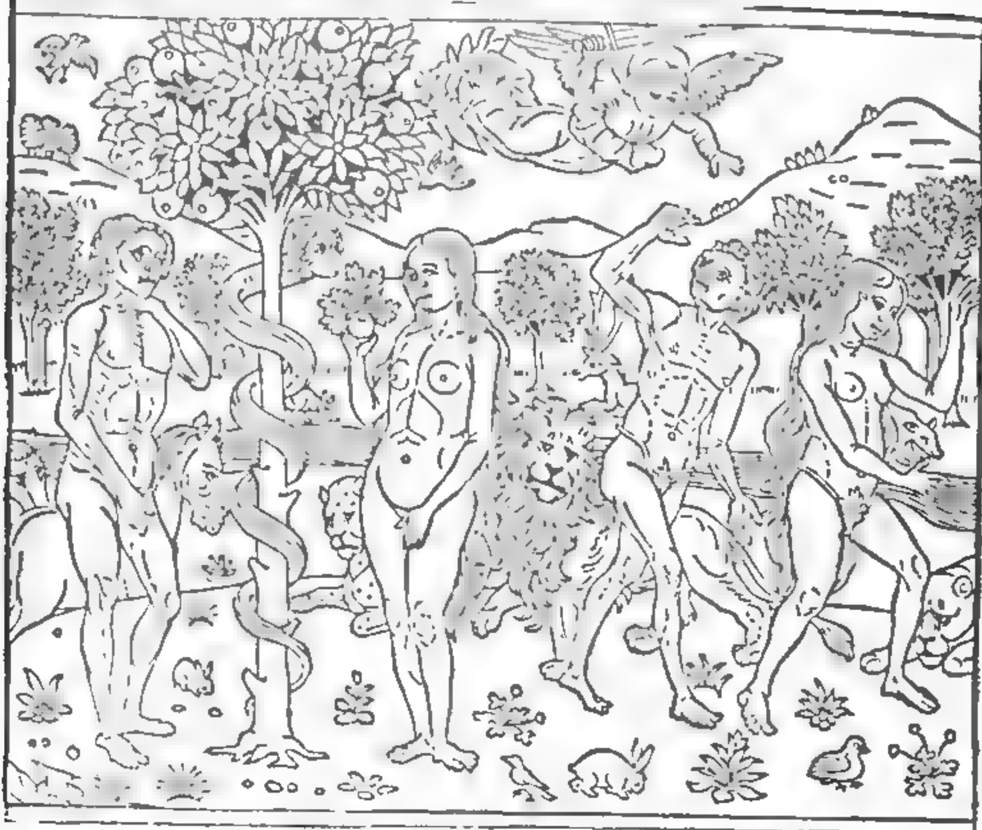
[illegible]

[illegible] tia: vt nullo tradente magistro: sed sola [illegible] musice: grāmatice: atq3 rhetorice habere [illegible]

[illegible] cēs ab ea se fore seductū. Deus aūt eos multis penis sub[illegible] iens e vestigio transmigrauit eos ex horto vo[illegible]

[illegible]

pã ac deniq de vita oleũ traxerunt in montẽ. ¶ Paradisus delitiarum.

¶ Etas seculi p̃ma quã i suscepto opere librũ p̃mũ facimus hic icipit: et ad diluuiũ vsq; perdurat: queq; fz
hebreos.1656.cõtinet annos. Iuxta vero septuaginta interpretes et Ysidorũ in qnto ethi.li. aliosq; q̃plurimos.2242.annos. Diuus autẽ Hieronymus milia duo nõ plene dicit. Aug. deniq; pt̃ i v. de ci. dei. c. xx.
2262.annos dicit. Ac sic et nos deo auxiliante tpoũ dinumerationẽ facientes incipiemus sic
Primi Adam itaq; et Eua p̃mi oĩuz parẽtes triginta supra nõgentos vixere annos: et preter Caim Abel: et Seth cũ sororibus suis quos scriptura cõmemorat triginta alios genuerũt filios. Sz me
5199 thod.us martyr illum centũ genu isse meminit. Nec hoc impossibile astruẽdũ est. Quos oẽs
legislator Moyses breuiter transit: et ad abrac tpa venire festinãs illos atq; alioũ patruz plures filios et filias subticuit. hic ãt adam vna cũ vxore pp inobediẽtie reatũ maximã cunctis diebus vite sue fecerũt penitẽtiã. Quã ob rez non modo dei misericordiã consecuti sunt: sed et̃ pphetie donũ accipere meruerũt. Unde et de christi: eccl'eq; cõiunctione: deq; diluuio futuro: et d incendio per ignẽ iudicijs predixere multa: liberisq; suis ac nepotibus retulere: quibus et iustitie precepta tradidere: aliaq; prope modũ infinita docuere. Demũ quoq; infirmitate correptus Seth filio: atq; alijs filijs et successoribus suis interdixit: ne eius filij cũ Caim fratricide filijs ob eius filioũq; exosaz vitã cõmiscerent. Illũ quoq; pro oleo misericordie impetrãdo ad paradisuz: vt aiunt: trãsmisit. Tandẽ trigesimo supra nongẽtesimũ vite sue anno in senectute bona deficiens i ebron ciuitate arbee sepulchro marmoreo: vt Egesippus scribit: sepelit̃: in quo postmodũ et Eua vxor sua: atq; abraã: Sara: Ysaac: et Jacob cũ eoũ cõiugibus sepulti perhibent̃. Sunt tñ qui dicãt eũ i caluarie loco sepultũ fuisse: et inde capite dẽpto i ebron trãslatũ. Quo i loco: vt Ambro. scribit: postea dñs nr̃ iesus xp̃s cruci affixus ẽ. Ea pp apud pictores inoleuit cõsuetudo ad crucifixi pedes ade caput depingi.

¶ Caim et Calmanã gemellos adã.15. vite sue ãno i agro damasceno ex eua cõiuge suscepit et dixit: Possedi
hoiez p deũ Gen̄. 4. Nã caiz lĩgua hebraica possessionẽ significat: q sororẽ suã calmanã duxit vxorẽ. Quip 15
1584 pe tũc tpe copula mariũ et feminaz opus erat: vt gignẽdo multiplicaret̃ genus humanũ: nec tũc erãt vlli homines nisi q ex adã nati fuerãt: et iõ fr̃es i cõiuges accipe opus fuit. Qd pfecto: vt aug. igt: q̃to ãtiqus cõpellẽte necessitate tãto postmodũ factũ ẽ dãnabilius religiõe phibẽte: hita fuit ceste rectissima rõ caritatis vt hoies quibus eẽt vtilis: atq; honesta cõcordia diuersaz necessitudinũ vinculis necterẽt: nec vllus multas simul haberet: sz singule spargerẽt̃ in singulos: ac sic ad socialẽ vitã diligẽtius colligẽdaz plurime plurimos obtinerẽt. Hic ãt Caim p̃mus agroz cultor fuisse phibet̃: cupidissimus qdẽ: ac inuidia plenus: necnõ

⁊ aliene felicitatis ĩpatiẽtissimus. Quã ob rẽ frẽz suũ abel huiusmodi cã pemit. Cõuenerãt.n.insimul deo sacrificare. Caim.n.de agricultura sacrificiũ obtulit. abel vero lac ⁊ pmogenita gregũ suoꝝ. Deus ãt vt Josephus in pmo ait: agnũ in eo sacrificio delectatus ẽ: eo ꝙ spõtaneis ⁊ nãliter ortis fructibus eẽt honoratus ꝙ̃ in sacrificijs Caim: Qua ꝑꝑ caim indignatus: eo ꝙ frẽ suus abel ei fuerat a deo proposi tus: euz interemit: ⁊ necatũ ab cõdit: credẽs ex hoc latere cõmissuz. Sz deus qui ẽt abscõdita cordis cognoscit caim fratricidã rep'te increpauit: dicẽs cũ fratris sui interrẽptorẽ. Et statiz maledixit Caim vsqz ad septimam eius generationẽ. at Caiz ex sñia dñi ꝓfugus effectus ĩ india a facie dñi cõmigrauit. Eoqz loci hũano genere multiplicato ꝑ incremẽto mali suos ad latrocinia inuitãs: opes: vt Josephus in i° ait: ex latrocinijs ⁊ rapinis nõnullas cõgregauit: quoꝝ doctor in his studijs extitit. Ibiqz hoiũz simplicitatẽ ex inuẽtiõe põderũ ⁊ mẽsuraꝝ ꝑmutauit: eosqz in calliditatẽ ⁊ corruptionẽ cõpellẽs. Ibidẽ quoqz terre terminos pmus imposuit: ciuitatẽqz ꝯstituit: ⁊ ab filio suo Enoch seniorẽ enochiã appellauit: eãqz muris cixit: illacqz suos oẽs venire coegit: vt hẽr Gen.3. hoies.n.añea tãquã inermes ⁊ nudi erãt: nec ꝯ hoies aut bestias tuti: nec receptacula ꝯ frigus seu estus hẽbãt: sz nãli quadã solertia receptacula excogitauere. Vñ ⁊ tuguria quedã atqz casas sibi fabricãtes ex virgultis ⁊ harundinibus cõstruxere: quibus eoꝝ vita tutior haberet. Cũqz Caim cõfectus esset senio: ⁊ inter fructeta aliquãdo sederet a ꝓnepote suo Lamech: q senectutis vicio cecus factus dũ venatiõi insisteret: pueri ĩ ductoris suasu credẽs caiz ferã sagitta occisus fuit. Lamech vero se ꝑauũ Caiz interfecisse deprehẽdẽs pueꝝ ira succẽsus interfecit. Hic ãt caiz genuit Enoch: ex cuius noie: vt dictũ ẽ enochiã ꝯdidit ciuitatẽ: quã ⁊ sua prole repletã vidit. Enoch ãt genuit Jareth: q genuit Manahehel: q genuit mathusalẽ: q genuit Lamech. Lamech vᵒ acceptis duabus vxoribus Sela s.⁊ ada: ex eis 77. genuit filios ⁊ filias: ⁊ hic preter bonos mores bigamiã pmus supinduxit. Hoꝝ ãt filioꝝ Jubal ⁊ tubal ex ada fuerũt: ⁊ ex Sela Tubalcain: qui habuit sororẽ nomine Noemma.

¶ Caim fratrez suum abel ob inuidiaz interfecit.

¶ Jubal vero Lamech ex ada filius ßz iosephũ tẽtoria portatilia pro gregibus nutriendis fabricauit: gregesqz ordinauit ⁊ amauit: separauit quoqz ßm genera ouiuz greges a gregibus edoꝝ: ⁊ qualitatẽ vnius coloris a grege sparsi coloris.

¶ Tubal aũt ꝯsanguineus eius existẽs musicã coluit ⁊ psalteriũ: cithararũqz laudauit: ⁊ ꝑꝑea iosephus dicit eius inuẽtũ fuisse musice ad ictus malleoꝝ Tubalcaiz fratris sui: q ferrarius faber fuit. Nã in tinitũ malleoꝝ delectatus: ex eoꝝ põderibus ꝓportiones ⁊ cõsonãtias: que ab ipsis exibant cõprehẽdit: ⁊ exinde ꝓncipia musice dedit ac psalteriũ pmus inuenit: vt ꝑ hoc labor pastoralis quasi in delitias verteret. Sũt tñ q

dicūt q̄ archadica populi per calamos breues ⁊ longos primi excogitauerūt cantum. Laertius vero id re
pertū dicit pythagorē philosophū.

¶ Tubalcaim filius Lamech: qui ex altera eius vxore ei natus fuit. f. Sella fortitudine cūctos excelluit: ꝓ
pterea res bellicas decēter exercuit: ex his etiā q̄ ad libidinē corporis attinēt euitauit: ipseq̄ ferrariā artem
primus inuenit: habuitq̄ sororē eiusdē virtutis: ⁊ multarū virtutū inuētricē noīe Noemā. Hi presciētes audi
cta: vz aque ⁊ ignis futura eē ne eorū inuēta ab hoībus dilaberēt. aut anteq̄ venirēt ad cognitionē depe
rirēt: duas fecerūt colūnas: vnā ex lateribus: aliā q̄ ex lapidibus: ⁊ in ābabus q̄ inuenerant ꝯscripsere: vt
f. si constructa lateribus ab imbribus exterminaret lapidea permanēs ꝓberet hoībus scripta cognoscere:
⁊ sic vice versa. Ac per hoc peccatū caim: vt scriptura refert: in septuplū punitū ē. i. in septimā vsq̄ genera
tionē. Septuagies vero septies peccatū Lamech punitū est: q̄ septē ⁊ septuaginta aīas de Lamech egres
sas diluuio periisse cōstat: vel q̄ generationes tot erāt vsq̄ ad xp̄z: qui pro omnibus penā soluit: ⁊ sic tota ꝓ
genies Caim quum esset nequissima diluuio deleta fuit.

¶ Abel āt quē iustū ⁊ iūz sacra cōmemorāt euāgelia ⁊ delborā gemellos. 15° āno vite eius adā ꝓthoplastus
5169 ex eua genuit. Qui ab ineūte etate iustitiā colere ⁊ deū timere didicit: ⁊ i oībus suis opibus dn̄z adesse si- 30
bi putabat: virtutibusq̄ q̄maxime incūbebat: cuius ꝯuersatio pastoralis erat: ⁊ de oībus primitias deo of
ferebat: ⁊ ꝓpterea deus ad eius sacrificia respiciēs in iobus eū multiplicauit. Qui quū aliquā ex pinguedinibus
germano pn̄te sacrificiū offerret: deus ipse vt eius oblationē gratā habere demōstraret. Qum ꝑmū ho
stia sup altare imposuisset: repēte ex ea spōtaneus ignis accēsus: ⁊ oīa que super altare erāt cōsumpsit. Quo
viso vultus Caim pre cōfusione cōcidit: ⁊ inuidie stimulo sauciatus fratrē interficere ꝯstituit. Quē a tāto fa
cinore dn̄s retrahere volēs eū durius increpās ait. Quare iratus es? ⁊ cur ꝯcidit facies tua? nōne si bene
egeris recipies: si āt male: statī in foribus peccatū tuū aderit. Si sub te appetitus tuus erit tu dn̄aberis illi
Sed iniquū dn̄i increpatio ab scelere non retraxit. Unde ⁊ die quadā: vt Moyses ait: caim dixit ad abel
egrediamur foras i agrū. Quūq̄ abiissent Caim cōsurrexit in eū: ac interfecit: primūq̄ dei martyrē ꝓ iu
stitia fecit. Et celestē ciuitatē: vt aug. scribit: primus ꝯdidit: ⁊ ipsius ciuē se primū ꝯstituit: cētenario ⁊ eo am
plius abel mortuo. Adā post cētesimū annū Seth genuit filium.

Seth Seth aūt ade filius: ⁊ ipse quīto supra ducētesimū vite sue anno genuit Enos: dehinc superui-
xit annis. 707. ⁊ alios genuit filios ⁊ filias: ⁊ quū vixisset nongētos ⁊ duodecī annos defun- 230
ctus est. hic aūt Seth resurrectio interpetraē: q̄a in ipso semen iustū resuscitatū ē: q̄d fuit stir
4969 ps filiorū dei. hic nāq̄ quū vir egregius esset virtuti studuit: ⁊ imitatores sui filios dereliquit
Qui quū boni fuissent filii ⁊ nepotes sine alicuius iniuria viuētes: etiā sine vexatione felicis
sime vixere: vnde ⁊ eis nihil crudele vsq̄ vite sue terminū prouenit. Ipse enī quū rerū celestiū disciplinā
cognosceret: etiā eorū ornatū primus inuenit. huic āt pater adam interdixit: ne cū cain filiis eius ꝓgenies
cōmisceretur: q̄ eius male merita odiosū effecerat. Adā quoq̄ patre eius defuncto seth patris imperiū se
per executus est: at cognationē suā a Caim cognatione oīo separauit: porro filii seth in septimā vsq̄ gene
rationē precepta patris optime obseruarūt deū iudicātes eē dn̄z oīuz: ⁊ ad virtutē semp inspicientes. Sed
ꝓcedente tpe: vt Josephus inq̄t. de solēnitatibus patrū ad infinita ꝓpe mala sunt prolapsi: Qui nō modo
legitimos cultus deo nō prebuere: s; nec iustitiā quidē hoībus facere voluerūt: ⁊ zelū quem primo habuerāt
ꝓ virtute in duplā maliciā postea ꝑ ea q̄ gerebāt mōstrauerūt. Ob hoc itaq̄ deū ꝯ se plurimū irritauerūt
Unde ⁊ i cōtēptū patrū mādatorū Caim filias cōcupiscētes: easdē ex oībus: quas elegerāt sibi quisq̄ vxo
res accepere: e quibus: vt moyses refert: gigātes orti sunt. Uerū hi quū augebāt nūo: tāto i vicia prola
bebātur maiora. Quo circa deū cōtra se irritauerūt: ⁊ immisso diluuio populum omnē preter Noe cū suis
iusta animaduersione deleuit

Enos Enos seth filius nō qdē primus: vt pr aug. refert: nonagesimo supra cētesimū vite sue anno ge
nuit Cainā: ac deīde xv. ⁊ 400 annis vixit ⁊ alios genuit filios ⁊ filias: vt hēt Gen̄. v. Et fa
4764 cti s̄t oēs dies Enos facti sunt. v. ⁊ nōgenti anni ⁊ mortuus est. hic fm magistrū fortis siue rōnalis 435
interpretatur. Quē hebrei ferūt imagines quasdā ad deū exorādū ꝑmū inuenisse ad excitādā
f. mortaliū pigritiā: vt christianorū nūc mos ē. Et iō scriptura de eo sic ꝓloquit dicens. Enos
sperauit inuocare nomen dn̄i dei sui: quā plane scripturā diuus pr aug. 15. de ci. dei. c. 13 exponēs: dicit nil
aliud significare velle q̄ ꝓphiā exorituri ppli: q̄ s̄z electionē grē inuocaret nomē dn̄i dei veri.

Cainam Cainam enos filius: qui natura dei interpetraē: ⁊ ipse septuagesimo supra cētesimū vite sue āno ge
4544 nuit Malalehel: quo nato supraiuxit quadragita ⁊ septingētis annis: ⁊ alios genuit filios ⁊ filias
Eius autē Caine omnes dies decē ⁊ nongenti anni facti sunt: ⁊ mortuus est Gen̄. v. 625

malalehel Malalehel Caine filius: qui plantatio dei interpetratur centum sexaginta quinq̄ habens etatis an
4404 nos genuit filium Jareth: quo nato postea septingentis ⁊ triginta annis superuixit: ⁊ alios genuit 795
filios ⁊ filias: factiq̄ sunt omnes dies Malalehel octingenti ⁊ nonaginta anni: ⁊ defūctus ē gen̄. v.

Jarehe Jareth āt qui interpetraē descēdēs: siue roborans: siue soporās Malalehel filius secūdo ⁊ sexagesi-
mo supra centesimū vite sue anno genuit Enoch filiū: quo nato iterū superuixit octingētis annis: 960
4239 ⁊ plurimos genuit filios ⁊ filias. Eius itaq̄ dies oēs nongenti ⁊ sexaginta duo anni fuere: ⁊ mor
tuus ē Gen̄. v. huius vero iux filii Seth viri optimi in preceptis patris cū simplicitate cordis per

[E]scerantes a filijs Caim pessimis quidez in omnez luxū prolapsis multa mala passi sunt.
Enoch aūt iareth filius sexagesimo quinto supra centesimū etatis sue anno genuit Matusalez
1122 quo nato ducentos etiaz superuixit annos: et alios genuit filios et filias. Ipsi quo anni omnes
fuere trecenti sexagintaquinqz: quibus explens discessit ad deum: vnde necnon fuere e ius in- Enoch
uenitur esse scriptus Geñ. 5. huc iudas apostolus i epistola sua nōnulla scripsisse refert: q ab
antiquitate suscepte fidei a patribus refutata sunt. Hunc etiaz iesus filius Sirach in. 43. cap. 4014
ecclesiastici sui ob nimiaz eius sanctitatez in voluptatis paradisum translatum fuisse refert. Ybidemqz elyā
prophetā viuere cum dicit.
[M]atusalem vero enoch filius centesimo et sexagesimo septimo anno natus Lamech filium habuit: Matusalem
1287 Quo nato duos et nonaginta supra septingentos superuixit annos: et alios mul os genuit filios et
filias. et fi: o n ies dies Matusalem facti sunt no ge ni et sexaginta noue n anni et mortuus est.
Geñ. v. Hunc matusalez diutius vixisse ferūt oibus. i quos scriptura cōmemorat: qui et iuxta an- 3912
noꝝ seriem. xiiij annis post diluuiū vixisse reperitur: ꝓpter quod et nonnulli licet falsa opinione cum pre
suo enoch translatū fuisse affirmāt: donec diluuiuz preteriret. Quā sane codicum discrepātiā diuus pa-
ter aug. in. xv. de ci. dei perpulchre disputans affirmat codez diluuij anno Matusalem fuisse defunctū. hu
ius quippe generatione filij dei. i. Seth filias Caiz cōcupiere: et mala multiplicata sunt sup terrā Geñ. v.
[L]amech aūt matusalem filius et ipse octogesimo octauo supra centesimū vite sue anno genuit fili- Lamech
um: quem Noe appellauit. i. rexꝝ preceptorē. Et postq̄ natus est vixit annis quīgentis nonagin-
1454 a quinqz et alios genuit filios et filias: et quum vixisset. 777. annos tradidit principium Noe
filio et mortuus est gen. quinto. Eo quidem tempore gigantes erant super terram: viri vtiqz fa- 3745
mosi et incredibilis potentie scientes bellum.
[N]oe vero Lamech filius hō sane iustus et ingenij mitis ac integer et misericors inuenit gratiā co- Noe
ram dño: qui quū esset quingētoꝝ annoꝝ tres genuit filios Sem vz Cham et Japhet. Tunc q
dem gigātes erant sup terra: et cuncta hoium cogitatio prona erat ad malum omni tpe. Noe tñ
1642 diuini honoris et iustitie amator: et pcurator inuenit gratiā corā dño. Et quū disciplina iustitie 3557
originalis eruditissimus: castusqz et integer et pudicus: atqz facundus esset errātes oēs in viam
rectā: et predicationibus et admonitionibus: quibus plurimū ob eloquentiā valebat deducere satagebat.
Veruz quiz nil oio proficeret metuens ne et ipsum quoqz cum vxore et liberis interficerent discessit ab ea
terra. Quo recedente dixit illi dñs. Finis vniuersecarnis venit corā me. Penitet enim me fecisse hominē
et ꝓpterea spūs meus non permanebit in eo in eternū: quia secundū carnem ambulat. Eruntqz dies illius
centum viginti annoꝝ geñ 6. Quod autem dixerit deus. Erunt dies hominis cētum viginti annorum: nō
tamen sic accipiendum est: vt post diluuiuz homines centum viginti annos nō essent transgressuri: quum
post diluuij tempus inueniamus multos quingentos excessisse annos. Sed hoc intelligenduz est secūdū
Aug. 3. de ciuitate dei cap. 24. id dominū dixisse: quum circa finem nongentoꝝ annoꝝ Noe esset: et dies
quadringentos octoginta annos vite etatis ageret: quos more suo scriptura quingentos vocat nomine to
tius maximā plerūqz partem significans. Sexcentesimo quippe vite Noe anno secundo mense factum ē
diluuium. Ac si dicat: centum viginti anni predicti sunt futuri vite hominū perituroꝝ: quibus trāsactis ni
si conuersi fuerint: diluuio exterminabuntur. Fac tibi inquit dominus arcam de lignis leuigatis bitumina-
tam intus et extra: que sit trecentoꝝ cubitoꝝ geometricoꝝ secundū aug. et hugonē longitudinis. Cubitus
quippe geometricus: vt idez volunt sex vsuales cubitos facit. Quā quidē mensurā nos perticam appella-
mus. Sit itaqz trecentaꝝ perticaꝝ longitudinis: quinquaginta latitudinis: et triginta altitudinis: id est a
fundo vsqz ad tabulatū sub tignis. Et in cubito consumabis illam: in qua mansiunculas tristegas: atqz ce
nacula: et fenestram: necnon et hostiuz in latere deorsum facies. Noe itaqz post cētū et viginti annoꝝ spaci
um: quibus arcam composuit: sexcentesimo vite sue anno comportatis secum hijs: que sibi pro solatio vite
sue necessaria erant: cunctoꝝ quoqz animaliuz ad seruandum genus eoꝝ masculos simul et feminas pari-
ter introduxit: alioꝝ vero animalium septuplū numeruz. Ipse deniqz et filij eius: vxor eius et vxores filio-
rum suoꝝ primo die secundi mensis: qui est aprilis per septem ante dies q̄ dominus plueret super terraz
ingressus est in arcam. Quo ingresso factum est diluuium maximum per annum ferme occupans terraz
Et deleuit omnem carnem de terra: que sub celo est: et Noe quidem cum suis saluatus est. Stetitqz arca
(vt sacre tradunt littere) super altissimos armenie montes quindecim cubitis: vt patet Geñ. vij. Exiccatis
vero aquis Noe primuz animalia ex arca dimisit: et ipse postea cū generatione sua simul egressus gratias
domino egit: et sacrificans deo cum suis epulabatur. Cum autem locum armenij vt Josephus ait: Egres-
sorium vocant. Illic enim arce saluate reliquias per multa tempora prouinciales ostenderunt. Noe itaqz
egresso metuens ne per annos singulos dominus diluuium induceret: et semen omne omnino deleret: sta
tim altare erexit: et sacrificans rogabat dominum: vt nullam vlterius huiusmodi vastationem induceret
qua periret omne genus animalium: sed punitis malis parceret bonis. Cui apparens dominus dixit ces
sabo de cetero ab eis pro suis iniquitatibus penas exigere: et q̄ maxime te rogante. In cuius rei signum
arcum meum ponam in nubibus celi: vt habetur Geñ. viij. Et sic dominus hec quidem Noe et filijs suis
dicens atqz promittens siluit. ac sic illo diluuij anno prima seculi etas terminata est ab adam vsqz ad dilu-

niū inclusiue sub generationibus .x.

¶ Fratris Jacobi philippi bergomensis sacri ordinis eremitaꝝ diui aug. in omnimoda historia nouissime congesta chronicaꝝ supplementum appellata Liber secūdus feliciter incipit.

Etas secunda

hic incipit: quā in suscepto opere librum facimus secundum: que ⁊ ad abrae natiuitatē vsq3 perdurat: queq3 secundū hebreos ducentos nonaginta duos cōtinet annos: sm interpretes ⁊ Isidoꝝ nongentos quadraginta duos. Et sic ab hebreis sexcentis quinquaginta annis differunt. Que autem sit huius diuersitatis ratio in fine huius libri dicemus.

Oe itaq3 sūmo pon. ⁊ max. diuū impatore vna cū filijs ⁊ vxore ac filioꝝ vxoribus ex arca egressus: ꝑsestim vt dictū ē altare edificato de cūctis pecoribus: volatilibusq3 mūdis holocausta dño
1957 obtulit: ⁊ eius odorē suauitatis odoratus est dñs: ꝓp qđ eidē dñs bñdixit ac filijs suis dicēs: crescite ⁊ multiplicamini: ⁊ terror vr̄ sit sup cūcta aiantia terre. Indeq3 terra ad ꝓpriā iam reuersa: 1241
Noe cepit vir agricola eē ⁊ exercere terrā: ⁊ cuncta aiantia ad pascua emisit. Cūq3 (vt aiūt) hyrcū capraꝝ in corcū ciuitie mōtē emisisset. Ibidem labruscas comedēs inebriatus ē: ⁊ statī reliqua aiantia cornibus petere cepit. hoc Noe cōperto labrusce virtutē agnouit: cōfestiq3 ipsaꝫ sanguine leonis: porci ⁊ simie addito inseruit: p hoc forte insenis declarās predictorū quatuor aialiū i vino madefactis quādā futurā significare similitudinē. at labrusca i bonā vineā inserta fructū fecit ꝑfectū: ⁊ vindemiauit cū: ⁊ ad vsū. Noe vino deducto sacrificās: fecit cōuiuiū magnū: Inebriatus āt ex illo: statī tāq̄ agnus in soporē resolutus est: ⁊ nudatus inhoneste iacebat: vidensq3 Cham eius filius vz pr̄ chanaā patris verenda nudata cuestigio irridendū fratribus nunciauit ⁊ ostēdit. At Sem ⁊ Iapheth audiētes filiali pietate in patrē cōmoti pallium imposuerūt humeris suis: retrorsumq3 incedētes patris verēda operuere. Eorū quippe facies verse erāt: ne. s. patris virilia viderēt. Quod dū Noe sensisset: alijs quidē filijs felicitatē optauit. Chā vero ꝓp cognitionē sui non qdē maledixit: sz eius ꝓli: ⁊ alijs effugientibus maledictū: deus chananei filios emigrauit: vt infra dicemus. At ꝯ primū bñdixit Sem primogenitū ⁊ ait: sit seruus eius Chaā: indeq3 adiecit: Dilatet Iapheth ⁊ habitet in tabnaculis Sem. Noe vero quū vixisset post diluuiū .350. annis: quo qdē tpe feliciter egit: quū cōplesset annos .950. mortuus ē: vt hētur geñ. ix. preter āt Sem: cham ⁊ Iaphet: ac Ionicum filios: alios quoq3 post diluuiū genuit filios ⁊ filias: viditq3 ex filijs filioꝝ: ⁊ ex filioꝝ filijs ad multas vsq3 generationes: ⁊ mulieribus ac paruulis exceptis: vt ex philonis historia colligimus: viros nūo 14000. He āt: vt ex genesi hēmus: sunt generationes filioꝝ Noe Sem. s. cham ⁊ Iaphet: ex quibus lxxij ꝓcierūt gentes. lz multoꝝ filij non cōmemorētur: qui nascēdo tribubus alijs accesserūt: nullam ex se gētē faciētes. De Iapheth: vt ab vltimo exordiar: xv. descēderūt generatiões. De cham .32. De Sem vero primogenito: ⁊ diuī pr̄iarcha .27. quoꝝ diuī noia cū suis nationibus hec ipsa sunt.

¶ Iapheth nāq3 q ⁊ ianus bifrons: q interpetratur latitudo: cui pr̄ bñdicens dixit. Dilatet dñs deus domū filioꝝ tuoꝝ in europa septē genuit filios ex filijs duobus septē nepotes: vz Gomer: Magog: meder: Iaua Tubal: Mosoch: ⁊ Thyras. Isti habitauerūt regionē a tauro ⁊ amian montibus incipientem: ⁊ pertingentem in asiam vsq3 ad flumen tanaim.

Galatia ¶ Gomer autem primogenitus Iaphet in europā veniens gomoritas instituit: q postea a grecis galathe nūcupati sunt: ⁊ a quibus galatia regio. Hec quippe hispanie ⁊ lusitanie contermina: quā a meridie hz. Ab occidente vero: ⁊ a septētrione oceanū. Et ab oriente flumen sequane ⁊ germanie prouincias: de qua etiā alio loco dicemus: quum de anglis tractabimus.

¶ Magog vero magogas gētes instituit: q a grecis scythe appellati sūt: ⁊ a qbus scythia ⁊ gothia nomē habu-
Scythia ere: de quoꝝ regionibus dicemus: quū de eoꝝ regnis explicabimus.

¶ Medar item siue medeus tertius filioꝝ Iapheth cōstituit gentē medoꝝ: vt iosephus ait: a quibus postea
Media media regio nomen sortita est: que est assyrie ⁊ persie vicina. Alij tñ a Medo medee filio id cognomē habuisse ferūt prout loco suo infra dicemus.

¶ Iauan quoq3 quartus filioꝝ Iapheth cōdidit iones grecos: ⁊ a quibus mare ionium nomen accepit. Io-
Ionia nia enim grecoꝝ regio hec quippe regio in extremitate minoris asie inter cariam ⁊ eoliam est: q̄ nūc dicitur turchia: a Ionio tñ quodam athemensiū duce Vitruuius nomen assumpsisse dicit: vt infra dicemus. hic quoq3 Iauan quatuor genuit filios.

Hispania ¶ Tubal etiam quintus filius Iapheth hiberos qui ⁊ hispanos condidit: a quibus hispania europe regio p maxima. Terra quidem fertilis: regūq3 optimaꝝ feraxq3: de qua quum de hispanorum regno dicetur enarrabimus: hec eniz aliquando celtiberia appellata est.

Capado
cia ¶ Mosoch insuper sextus filiorum Iapheth instituit capadoces: ⁊ a quibus capadocia regio: que postea cesarea a Romanis appellata fuit. ipsa enim regio maiori armenie vicina est: quam euphrates fluuius diuīgit: in qua est ciuitas clarissima nomine melcha.

Thracia ¶ Thyras deniq3 septimus filius suos thyrenses appellauit: ⁊ a quibus thracia prouincia: que ī scythie partibus est nomen accepit. Ea quippe regio ferocissimos nutrit homines: q̄ in eis asper corporis cultus ē. Hec siquidem septem gentes per Iapheth filios institute fuerunt.

¶ Ascanes ãt Gomer filius: iapbetq̃ nepos: sarmatas populos cõstituit: quos greci regios vocãt: hi nãq̃ sarmatha Scythar hoĩes sũt i incondos paludis, pfundo hitãtes: q̃ plie regio exilis ẽ: ac tenuis infelicibus arboribus referta: Incileq̃ eis, vt Florus in tertio histoziarum scribit, multa barbaries: adeo vt pacem non intelligant: hos Bohemos nonnulli esse affirmant.

¶ Raphas vero qui secũdus Gomer filius ⁊ Japhet nepos fuit: ipse Riphecos qui dicũtur Paphlagões: ⁊ Troianos constituit: a quibus paphlagonia nomen accepit: hec enim minoris asie regio ẽ. hi euz paphlagones aliqñdo in Italiã transiere: Cornelio testãte: Eneti q̃ ⁊ veneti post modũ dicti sunt: ⁊ a quibus venetia prouincia cognominata ẽ: Cuius caput Bergomũ ⁊ Aquileia ciuitates eẽ perhibentur. Paphlagonia

¶ Tegorma siue Tygran tertius Gomer filius fuit: Ex isto autem (vt Josepho placet) tygraneos: q̃ Phryges a grecis nuncupantur emersere: ⁊ a quibus phrygia minoris asie prouincia cognominata fuit: que post a Dardania a Dardano; Deinde Troia a Troe eius filio cognominata est. Phrygia

¶ Helysan insup Jauan filius fil j Japhet fuit: ipe eni Jauan filius iaphet tres filios hũit: quoꝝ pmus iste fuit: hic helisan heliscos vocauit eos: quoꝝ pnceps fuit q̃ postea Eolij a grecis nũcupati sunt: ⁊ a qbus Eolia puincia siue isula appellata ẽ: ea q̃ppe isula i Siculo mari. 25. passuũ milibus ab Italia distare dicitur. Eolia

Tarsis fs iauã filius fuit: q̃ i mioꝛ asia veniẽs Tarsos odidit: q̃ ãtiq̃tus cilices dicebãtur: ide puicia cilicia vocata ẽ pauli apli patria: hec.n. mioꝛ asie ⁊ syrie, pxia ẽ: Tarsus.n. maxia ciuitatũ apd eos metropolis fuit. Cilicia

¶ Cethim deniq̃. 3. iauan filius fuit: ⁊ iaphet nepos: hic cethimã isulã pmuz hũit: q̃ postea Cyprus insula dicta fuit: hec.n. iter ceteras isulas cele=rrima hẽtur: reꝝ.n. oiuz abũdãs ⁊ veteꝝ diuitijs ornata: ⁊ ppterea luxui plurimũ dedita: ob qd veneri sacrata fuit: ibi.n. vt pli. li. 12. natu. histo. circa finẽ scribit ẽ arbor odorata folijs ⁊ scie similis coriãdro: quã vt qdã ait: dicũt arboꝛẽ eẽ q̃ in Italia ligustrũ vocatur. Cyprus

¶ Dodamin ẽt. 4. iauã filius fuit: hic i isula rhodo veniẽs rhodios a se appellari voluit. iaphet itaq̃ filii seu nepotes has hũerũt gẽtes: q̃ vt pẽt aug. 16. d̃ ci. dei. c. xi. placet a thauro cilicie mõte v̓sus aq̃lonẽ p septẽtrionalẽ oceanũ ptẽ mediã asie ⁊ p oẽm europã vsq̃ ad oceanũ britãnicũ patrias tenuere ducẽtas sub linguis ⁊ gẽtibus q̃ndeci: noĩa locis ⁊ gẽtibus relinquẽtes de qbus pluria sũt mutata: aut a locoꝝ regibus aut ab ipsis locis: aut ab icolarũ moribus: cetera ãt pmanẽt vt fuerũt: ita vt hodie ẽt rõnabiliter appeat vñ deriuata fuerũt: sicut ab Assur assyrij: ⁊ ab heber hebrei: de qbusdã vo rõ nõ appet: sicut illud qd dicemus egyptios ptinere ad Mesran filiũ Arã filij Sem: Ethiopes ad Chus ⁊ simil.: vt Josephus in primo antiquitatum capitulo vndecimo refert. Rhodij

¶ Generationes Cham.

¶ Cham ãt fs filius Noe q̃ ⁊ Zoroastes: quẽ nõnulli nẽbroth fuisse affirmãt: q̃q̃ ab eodẽ pre noe ad irrisionem maledictiõis plaga pcussus fuit: hos infra descriptos genuit filios: ⁊ hi a puicia Syria ⁊ Amau ⁊ libano mõte cũctas obtinuerũt terras. s. q̃cũq̃ ad mare posite sũt apphẽdẽtes ẽt eã q̃ vsq̃ ad oceanũ sunt: et ẽt pprias fecere appellationes: quoꝛũ pmus Chus fuit: a quo (vt Jose. i pmo ãtiq̃tatũ li. placet) Ethiopes fuere. hi pmũ a semetipis ⁊ ab asiãis chusei vocabãtur: ide ethiopes: ⁊ a qbus ethiopia puicia: seu regio: hec.n. puicia i Mauritanie finibus perrorei ẽ: in qua vaste sunt solitudines in orientem versus. Ethiopia

¶ Mesram ãt fs Cham filius fuit a quo egyptii exorti sũt: Egyptii.n. ab hebreis mersei vocabãtur: ⁊ egyptũ Mersim a Mersa isto: quoꝝ pnceps fuit Egyptus. tñ puicia ab Egypto Danai fre nomẽ accepisse Eusebius affirmat: vt ifra loco dicemus: hec.n. puicia: vt pli. l. 5. nalis histo. refert ab oriente rubro mari assyrieq̃ coniungitur: ab occasu cirenen ⁊ aphrice residuum habet: A meridie vero vsq̃ in Ethiopiam ptenditur. A Septentrione autem mare habet Egyptum. Egyptus

¶ Phut itẽ. 3. Cham filius fuit: a quo (vt Josephus scribit) libici populi: ⁊ a qbus Libia Aphrice Regio: q̃ incipit ab Athlante Mauritanie monte. Unde quidam eiusdem Mauritanie fluuius prouincie ab isto nomine vsq̃ modo Phuth nuncupatur: ⁊ ab eo Regio phutensis est appellata: Mutatum ei postmoduz nomen fuit ab vno filiorum Mesram qui Libius dictus fuit: Ea tamen regio (vt Isidoro in ethimologiis ⁊ pluribus alijs placet: ab Libia vxore Epaphi Jouis filii sic dicta fuit: Sed qui ex isto Phut nati sint: non inueniuntur. Lybia

¶ Chanaam seu Chananeus quartus Cham existens filius: eam Regionem: que nunc Judea nuncupatur: inhabitans a se Chananeam Regionem appellauit: De qua perpulchre libro octauo infra dicemus: cum de Hierosolymorum excidio vltimo a Tito dicemus. chananea

¶ Sabaa itaq̃ ex istis fratribus quartus Chus filius fuit: ⁊ ab isto Sabei dicti sunt. Et hi Arabes: vt scribit Josephus: appellantur: Qui scilicet in Libano ⁊ Antilibano commorantur: Et ab istis Arabia Regio est appellata: Hec in Asia maiori est que ⁊ Judeam ab Egypto disterminat: Quam Solinus sa ceram interpretatur. Arabia

¶ Eiula secundus filiorum Chus: filii Cham fuit: a quo Eiulei: qui nunc Getuli appellantur populi scilicet qui in remotioribus Aphrice partibus habitare consueuerunt: Ea quippe regio: vt Plinius in quinto naturalis historie refert: in Aphrica est: ⁊ Etholorum partem hactenus fuisse dicit. Eiula

¶ Sabathaa item tertius filiorum Chus Cham filii fuit: a quo Sabathei: Qui nominantur a Grecis Astabari.

Regina vero et Sabataca filij Chus antiqua postmodum perdidere vocabula: ab his tamen quedam Ethiopice gentes descēdisse putantur: que in occidentali plaga habitabant.

Palestina — Mesram āt hs filius Cham ex se septē ,ptulit natiōes: quoꝝ terra pdijt p cessoꝝ natio. s. palestinorum q mō palestini dicūtur populi: et a qbus palestina ,puicia dcā ē: hec n. vt Pli placet i Syria ē arabie cōtermina dcā ē a Philisthea vrbe philistum: que in ea Metropolis fuit.

Lydia — Lydim ēt aliū Cham filiū fuisse tradūt: a quo lydi populi: et a qbus lydia ,puicia nomē accepit: que teste

Lydim etiā aliū Cham filiū fuisse tradūt: a quo lydi populi: et a qbus Lydia ,puicia nomē accepit: que Plinio: ē i miori asia āṫq̄ regnoꝝ ,puicia: i q̄ nōnulle erāt clarissime vrbes. s. lepra. Ephesus: Joānis apostoli sedes ꝛ sepulchrū ꝛ colophō clazomene ac phocea: ip̄az ēt vt ifra li. 4. dicemus a lydo filio athis ꝛ tyrheni sic Lydiā appellatā fuisse dicūt. Nūc aūt a qbusdā Turchia ꝛ a qbusdā Moxa dicta est.

Anamim quoqꝫ ꝛ Laobim: Nepercussim ac alios tres Cham genuit filios: quoꝝ sex natiōes ignote habentur: quia bello ethiopico subuerse vsqꝫ ad obliuiōnē preteritoꝝ nominuꝫ peruenerunt.

Nembrot — Nembroth aūt filius Chus filij cham filij noe gigas qdē ꝛ vasto corpe vir: cū eēt īter filios filioꝝ noe audacissimus ꝛ manufortissimus apd babyloios pmanēs tyrānidē pmus exercē cepit quē iō dei venatorē fuisse sacre tradūt littere: huic āt cū 8. fuissent filij: oēs terrā a Gaza vsqꝫ i Egyptū tenuerūt.

quattuor — Quattuor tñ Nēbrot ex auctoribus fuisse cōpertū habemus: pmū hic ex seie cham: alterū ex semie Sem sicut cham: De quo sic habeē iā Bengio historico: Noe genuit Sem: Sem āt genuit Arphaxat: q genuit Sale: q genuit heber ꝛ frēz eius Jerari: q ꝛ ip̄e genuit nebroth q genuit Cretē q genuit Celiū ꝛ Touē: genuit saturnū cognomēto nēbroth: ex qbus pꝫ ex lica sem. ꝛ. descēdisse nēbroth: Quartū āt dicimus Beluz pmū assyrioꝝ regē ꝯgnoiatū fuisse nēbroth: q: liber q imago mūdi inscribitur sic inquit: Nembroth genuit Assur: qui genuit Belū cognomento nembroth: de quo mox dicemus in capitulo heber a quo hebrei.

Etheum ēt chanaan filius cham genuit a quo Ethei dicti sūt: Et Jebuseū a quo iebusei quoꝝ fuit hierusalē: Amoreū a quo amorei: ꝛ Gerseū a quo gersei: Eueū a quo euei: idest gabaonite: Archeū q archeas oppidū i cōtūdit ꝫ Tripoli i radicibus libani fuit: auseucū a quo ausenei: aradiū a quo aradij: q aradū isulam posséderūt āgusto freto a phenicis littoꝛe sepatū. Samarité ēt genuit filiū a q° syrie nobilis ciuitasqꝫ vocat Emath: amateū itē genuit a quo amatite: decē ex his chananeoꝝ gētes a iudeis de terris suis expulsi fuerūt: q̄s ēt postea ibi p̄esse ferūt iudei: pnoiate: itēqꝫ tribus q̄ d stirpe cham ,pdierūt a Sydone vsqꝫ ad gaditanum fretū oēm meridianā plagā tenuerūt: q̄ sunt patrie trecente ꝛ nonagintaqꝫ̄ttuor sub linguis. 30.

Generationes Sem.

Sem vnigenitꝰ pmus filioꝝ Noe ꝛ ip̄e. 5. ,ptulit filios: e qbus quinqꝫ singulares ,pdiere elamite gētes: cuius pmogenitus fuit Elam a quo elamite psidis pricipes: Secūdus Assur a quo assyrioꝝ pullulauit impiū: qui Assur de terra senaar secessit i terrā lōginquā q̄ postea ex eius noie appellata ē assyria q̄ ē maioris asie regio de q̄ ifra dicemus: Luth tertius Sem filius a quo luthei aram ēt genuit a quo syrii quoꝝ metropolis Damascus fuit: Et hic. 4. genuit filios: quoꝝ pmus fuit Hus traconitidis regiōis q̄ ē īter palestinaꝫ ꝛ Celesyrieqꝫ cōiūcta ē vbi ꝛ pricipatū tenuit: i ea ē Hus terra iudee cōtermina ex q̄ Job ,ppha ortū hūt: Hul secūdus aram filius ex quo armēi sūpsere pricipia: ꝛ a qbus armēia asie maioris ,puicia nomē accepit: q̄ iter caucasū ꝛ thaurū sita ē: q̄qꝫ ꝛ Justino teste a capadocia vsqꝫ ad mare caspiū ,ptēdit. Gethel tertius arā filius fuit: a quo caramani populi iuxta pōtū appellati sūt. Mesran ēt. 4. aram filius a quo Meonces populi he gentes post linguarum confusionē discedētes Jsidoro in ethi. li. 9. testante posséderunt meridianā terram ab ortu solis vsque ad phenices sub linguis duabus ꝛ viginti: patrias vero. 406. occupantes.

Elamite
Assyrij
Luthei
Syrij
Usei
Armenij
Caramāi
Meonces

Sem — Sem itaqꝫ pmusꝰ filioꝝ Noe āno hs post diluuiū cētesimo vite sue āno genuit arphaxat: necnō ꝛ alios filios ꝛ filias quē nōnulli melchisedech sūmū sacerdotē fuisse affirmāt q pmus post diluuium Salē cōdidit ciuitatē: ip̄a ē Hierusalē is postq̄ genuit arphaxat vixit ānis quingentis: et facti sunt omnes dies sem anni sexcenti duo: ꝛ mortuus est genesis vndecimo: post benedictionem filiorum noe vsqꝫ ad abraā nulla aliquoꝝ in sacra scriptura fit mētio: ꝛ tamē eos nō defuisse credendū est: vt infra dicemus: sed si omnes cōmemorarentur: vt Aug. ait: nimis lōguz esset.

Jonicum post diluuium noe quartum filium natum fuisse omnes testantur: virū ingenio eminentissimū ꝛ astronomum permaximum: qui primus omniū syderum cursus ꝛ stellarum habitudines cōtemplatus fuit: qua quidem disciplina ortum pariter ꝛ occasum quattuor regnorum principalium preuidit ꝛ docuit: cui cum pater vt Methodius scribit nō partes inter fratres: sed munera dedisset cōtestim in Ethaim terrā secessit: Jbique regnans gentem haud paruam sibi constituit: hec enim Elyopolorū: idest solis terra est: ad quem nōnulli filioꝝ Japhet viri clarissimi accedentes Ciuitatem ipsi Jonicho extruxere: Et ex eius nomine Jonicham appellauere: hic inter ceteros nembroth gigantem habuit discipulum: quem ꝛ docuit quomodo super filios ꝛ genus Cham regnare posset: Et propterea inter nembroth: videlicet assyriorum ꝛ Jonichi regna semper maxima pax extitit: Huic autem mortuo Cosdron eius filius successit: qui genuit Subsyrsadecheth Regem: qui sexagintaseptem euertit Ciuitates ab Euphrate fluuio vsque ad Edrocam: omnem Jndorum terram depopulatus est. ingressusque desertum Galba ismaelis filios ab Eremo Etheruio depulit.

2244 Arphaxat Sem filius cẽtesimo et .35. vite sue ãno genuit Sala: post cuius natiuitatez et supuixit ãnis.303. et alios genuit filios et filias: ac sic oẽs eius dies facti sũt ãni.338. et mortuus ẽ geñ.xi. hũc dicit pr̃ Aug in.16. de ci.dei.c.10. genuisse Chainã.70. iter prĩũ opinionez sequens: ab illo arphaxat einenses caldei a quibus et Caldea regio appellata est. hec in asie partibus est Arabie conterminia: longe plana et fontium indigua: in qua Babilon magna fuit. Arphaxat 2955

2379 Sala Arphaxat filius.30. supra cẽtesimũ fm Aug. et Isido. vite sue ãno genuit Heber: quo nato supuixit anis 303 et alios genuit filios et filias: ac sic omnes dies Sale facti sũt. 400. et.33. ãni: et defunctus ẽ geñ.xi. ab illo Sala fm Josephũ Sarmate q et Indi pdiere q pmũ Indiã q est terminus oriẽtalis icoluere q̃ et ab Indo flu. in cuius ripis he gẽtes Samarite genere nomẽ assumpsit: Incipit aũt ab oriẽte vsqz ad asiaz ex occidẽtali pte pcedẽs: et ex meridiano vo vsqz ad indicũ mare: et ex septẽtrione vsqz ad caucasuz. Indus ille fluuius permaximus ẽ: qui teste herodoto libro historiarũ. 4. solus post Nilum cocodrillos producit. Sala 2820 India

2509 Heber Sale filius. 4. et. 30. supra cẽtesimũ vite sue ãno fm Aug. et Isido. genuit phalech: quo nato supuiuẽs.330. ãnis multos genuit filios et filias: ac p hoc facti sunt oẽs dies heber. 400. et. 4 ãni: et mortuus ẽ geñ.x. Ab isto Heber hebrei iudei appellati sunt: i cuius sane familia fm Aug. 16. de ciui.dei.c.xi. Dũ lingue diuidẽrẽt hebrea ligua q̃ antea vna sola erat remansisse dr̃. Ipa qp pe pmo hũana dicebat. Habuit quoqz Heber hic aliũ filiũ noie Jectã: cuius Moyses meminit: q et genuit helmodach et Saleph: et apharmoth: Jare et Adurã et Vzal et Decla: et Ebal et Abimael: et Ophir: Euila et Joab: Et illoz hitatio fcã ẽ Massa pgẽtibus vsqz Sephar mõtẽ orientalẽ: Et he oẽs sũt familie Noe iuxta populos et natiões suas a qbus diuisus ẽ mũdus et gẽtes post diluuiũ: vñ oibus supputatis genus hũanũ oẽ videt. 73 gẽtibus otieri: lz nõ sit credẽdũ q et alij quoz nõ noiatur posteritas sine ple discesserunt: sed q ex eis geniti fuerũt nõ meruerint ppriũ gẽtis sue nomẽ: sed alijs gẽtibus addebãtur: Et nũc terra erat labij vnius et sermonum eorundem. Heber 2690

Nembroth itaqz Gigas filius Chus filij Cham filij Noe: hĩs tribus Noe, pano suo vita sũcto edoctus a Jonicho Rege Aethan Noe filio: cũ eẽt audacissimus et mãu fortissimus libidie dñandi succensus apd Babilonios cũ suis exñs impiũ et tyrãnidẽ i filios Cham pmũ vsurpauit: cuius regni pncipiũ Babylon fuit quã ipse fundauit et Arath et Archad et Calanne in terra Senaar: q̃obrẽ dei venatorẽ cognoiari, pmeruit: venatorẽ inq̃t deceptorẽ et hũani generis oppssorẽ q suscepto imperio dixit ad primũ suũ: vz Jectam No. pnepotẽ: cuius exẽplo et ipse pmotus i filij Sem pncipatũ occupauerat: et ad Suphne qqz et ipse i filijs Japhe regnarẽ cepat: hoz qppe ductu et auspicio vniuersa Noe posteritas regebat: vniuersi certe ex oriẽte i cãpo Senaar cõuenerãt: qbus cõgregatis Nẽbroth vir audacissimus et eloquẽtissimus loq incipiens: suadebat cũctis vt nõ deo ascribẽnt boium felicitatẽ: sed ppria eoz vtute obtinebãt: ac sic hoies a dei tiore solus reuocar pluribus et vt in solã spem sue vtutis cõfidẽnt: psuasit: et velleti se deo volẽs: dixit: venite faciamus lateres et coquamus eos igni: et edificemus ciuitatẽ. et turri cuius cacumẽ ad celos vsqz ptingat. quã cũ edificare cepisset deus (vt scriptura ait, Edificãtũ supbiã hac sola aiaduertiõe peussit: vt gẽtes due et septuaginta q̃ eo ex oĩ mũdo cõuenerãt qbus et eo vsqz vnũ fuerãt labiũ eadẽqz ligua totidẽ liguarũ cõfusione supinducta separit necessitatẽ iducẽtẽ: vt alter alterius vocẽ nõ intelligẽt: et sup oẽz terre faciẽ spargerẽtur: et cũ impantis dñatio i ligua cõsistat: supbia Nẽbroth i ligua dãnata ẽ vt ipe nõ itelligẽtur iubẽs boi q itelligẽ noluit deo iubẽti sibi. Nẽbroth ãt ligua p cõfusiõe adeo cõfusus i psidẽ secessit: vbi et psas ignem colẽ docuit: ideqz error ille cecas illoz hoiuz mẽtes iuasit: vt solẽ deũ eẽ putarũt: demũ (vt qdã tradũt, a filijs q.8. fuerãt castratus vna cũ Camesse filio i italiã traiecit: ibiqz vbi nũc Roma hẽtur vrbẽ cõdidit: quã ex nomine filij sui Camessaz appellauit.

De hac vero Turri et linguarum confusione (Josepho teslante) Sibylla in hunc modum meminit dicẽs cum omnes mortales vna vterentur lingua: quidam ex his turrim edificarunt excelsam: tanquam ascensuri per eam in celum. Dij vero turbines mittentes euerterunt turrim et vocẽ ppriã vnicuiqz ptri sunt: propterea et vocari cõtingit Babyloniam Ciuitatem. Eadẽ vero vrbs a Semiramide Nini matre adeo ampliata fuit vt Caldeam et Mesopotamiam a se Babyloniam cognominari fecerit.

Monstruosorum quoqz multa hominũ genera post linguarum varietatem adeo factam varijs in locis pducta fuisse et diuus pr̃ Augustinus decimosexto de Ciuitate dei Capitulo octauo cõmemorat dicens: Deus enim ipse cum sciret quarum partium similitudine vel diuersitate contexeret pulchritudinem vniuersi: etiam monstruosos homines in mundum producere voluit: e quibus quidam dicuntur reperiri qui in media fronte vnum tantum habent oculum qui Monoculi appellantur. Quibusdam vterque sexus et dextera mãma virilis: sinistra vero muliebris: hos alternis vicibus coeundo et gignere et parere dicuntur: quos hermophroditos appellamus. Alij autem ora non esse: sed per nares solo halitu viuere. Alios statura esse cubitales: quos pigmeos greci vocant: qui per annum octauum viuendo non excedunt hi populi Plinio septimo libro naturalis historie teslante: Tenentes montana Indie: vicina tamen oceano salubri celo semperque vernante: habent singulare bellum contra grues: Horum mulieres Solinus anno quinto parere dicit et octauo senescere. Item gentes alie sunt: in qbus singuli singula crura in pe

dibus maximis h̄n̄t nō secetēcos populos: tamē mirabili celeritate: quos Sciopedes uoc. seruā etiā plinio rot supra teste i. e. p estiuā tēs i terra supini iacētes pedu3 se vmbra ptegūt: vnde et hūiū nomē h. ... alē plī i deserta Indie pedibus bitare dicit: Quosdā alios sine ceruice habētes oculos i humeris: quosdā alios cynocephalos quorū canina capita atq3 ipse latratus magis eē bestias q̄ hoies ,pfitet: Quis t ... Aug. l igt vsq̄ uā nascit hō i.e. alē rōnale mortale q̄tūlibet nris inusitatā gerat formā: seu aliud quo lēn̄ , ex vno pt. p̄tho plasto origiē duxisse nemo dubitare debet: Aliqs hō ēt a nobis aliqū ... Mediolani et Venetie ab annis paucis citra visus est in vno corpore supioribus et iferioribus mēbris duplex: Ita reperiunt et multi alij hominū fetus vt locis suis ifra dicemus ab visitato cursu nāe exorbitātes: qd nobis absur dū videri nō debet: vt quēad modū in singulis qbuscūq3 genibus quedā mōstra sunt hominum: sic et in vniuerso genere humano quedam monstra sint gentium.

Phalech
2556

Phalech āt heber filius trigesimo supra cētesimū vite sui āno fm Aug. et Isidorū genuit Ragau post quē ēt vixit ānos. 209. et alios genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies phalech ducenti et trigintanouē ānū: et mortuus ē: Gen. xi. Hic interp̄tatus ē diuisio: qr i eius ortu cū terra esset labij vnius i Turris edificatiōe cōfusum ē. Sed forte qs dicet: Si i dieb9 phalech diuisa est terra p linguas. i. hoies q tūc erāt i terra: quare nō ex ... ha'ec noie pot9 q̄ heber appellari debuit lingua illa que oibus erat an̄ cōis: ad qd diuus pr Aug. 16. de ciui. dei. c. 11. rn̄det: q heber ta'e nomē impo suit filio vt vocaret phaleg: qd interp̄tat diuisio: qr ei tūc natus ē qū terra p linguas diuisa est. .i. ipo tpe: vt hoc sit quod dictū ē In diebus eius diuisa ē terra: qppe nisi heber adhuc viuēt qū linguarū facta fuit multitudo: phaleg i. diuisiōis nomē filio nō iposuisset. Et iō vt Aug. inqt credēda ē ipa fuisse illa p̄ma cōis q̄ depēnauerat illa multiplicatio mutatioq3 linguarum. 1643

Scytharū Regnū hiis tpibus i regiōe septētriōnalis Aug. pr. 18. de ci. dei. c. 3. Initiū sumpsisse dicit: vbi primum regnauit Thanaus a quo etiā Thanais flumine: ingēti cognitus fama nomē accepit qui i paludē defluit Meotidē quēq3 Thanalē appellant. Aug. i. 4. geor. Hec itaq3 regio ab ipso Thanais diuidit flu. et vna pars remāet i europa altera in asia ptēdit. Que āt ē in Europa ad Thraciā terminatur: et pauca gignit aialia et a flumie remāet illesa: q vo in asia i oriētē regio diuersas cōtinet gētes: de quarū moribus dicit Iustinus i primo epitho. cōter āt oēs scythice gētes equitātes differūt arena: qui nō ex aratro: sed ex feris cā venātur: victitāt. Regnū hoc q̄ī vetustissimū sit: q: barbarū ē inter q̄ttuor pricipalia regna nō cōputatur. multi tn̄ bonis scythica gēs nulli pcessit: imo et Dariū persarū regē vt ifra dicemus fugauit: Cyrū occidit. Zophirionā Alex. magni ducē deleuit: Vesonē Egyptiorū regē cū oi exercitu et belli apparatu reppulit atq fugauit: Asiā ter bello subegit et p ānos multos sibi vectigalē fecit. Ex scythis āt multi exierūt qui res magnas gesserūt: e quibus amazones pcio clarissime mulieresq i bellis clara gessere faciora: Bactriāi et parthi ab eis descēderūt. Attila ēt ille magnus et alij hūi qui pānoniā subegit: et agleiā euertit: ac in germania multas ciuitates vastauit ab illis descēdit. Zeltothes hūnorū rex q Iustinianū impatorē iturt exiit ex Scythia origiē duxit. Lōgobardi ui ... vngari: castellāni: gothiq3 vniuersi ex Scythis emersere: Daui et vuog ac turci: vt loco suo de oibus dicemus: ex Scythia prodierunt: Ea quippe scythiarum natio ex mago: vt supra dictum est Noe nepote ortum habuit. Barbara enim gens est que nec iustum aliquid teret. nec rectu3 tenet serpentes et idola colit multis inuoluta libidinibus.

Ragau
2426

Ragau seu Reu Phaleth filius so et trigesimo supra cētesimū vite sue āno: testibus Aug. et Isi. genuit Saruch: quo nato vixit ānis. 207. et alios genuit filios et filias: et cū facti fuissent oēs dies Ragau ānis ... et 39. defūctus ē: Gen. xi. cuius tpe tēpla multa primū constructa fuisse referūtur. Et quidā gētiū principes adorari ceperūt. Amazonū feiarū regnum: 773 huius Ragau tpe iter Scythas et albanos pricipiū sūpsisse ferūt: he certe fele scythice fuerunt iuxta flu. Thanai p̄mū ibi iter: deide ad loca iuxta thermodōta flu. deuenerit: q iō ab aliobus amazonibus vocatus ē. i. se vtermo pcedētes magnā asie ptē subegerūt. Fuerūt āt his p̄me regie belligere Marthisia et Lāpedona q se Marthe genitas phibebāt: q ex europa pcedētes magnā asie ptē subegerūt: vbi ephesū et Smirnā atq alias plerasq ciuitates cōdiderūt: Nec eis cū viris res erat nisi veris tpe cū qbus vulgo ō ... p̄acuit: quousq3 grauidas se p̄sentirēt: a qbus si mares nasci otigēt enecabāt: fin feias āputata iusti dextero uel māmis bellica exercebāt officia: vñ et amazōes dcē sūt ab a qd ē sine et mazō māma: cū sine māmis has expugnauit hercules atq3 belerophō filius Glauci rex Corinthi: de quibus insra dicemus. De his vide Iustinum in primo Epitho. lib. et Diodorum siculum.

Egyptiorū regnū ēt huius Ragau tpe initiū sūpsisse pstat: i qo teste Euse. p̄mū regnauit Zores: qd qdē crebris et diuersis altercatōibus seu tumultibus mutatū fuisse legimus: qd ēt plepe i sacris codicibus hr̄ mētō .. ipsius vsq3 ad augustū: ea ēppe egyptus: vt ō deū ē: a Mesram filio Cham bitari p̄mū cepta ē: regio sita ē aphricana q̄ vt nullis placet ab Egypto Danai fre id nomē postea adepta ē. et vt Pli. l. e. natu. hi. scribit ab oriēte rubro mari assyriisq3 cōtingit: ab occasu cyrenē et aphrice residuū h3: et a meridie vsq3 i Ethiopiā ptēditur: a septētriōe vo egyptiū mare h3: et cū i ea raro aut nūq plueat: Nili inūdatiōe fecūdat.

Bohemorum regnum etiam temporibus istis: vt ex eorum chronicis colligere potuimus: initium sumpsit. Nam princeps vnus nomine Bohemus: qui Turris Babel extructioni inter fuerat p Italiā trāsiēs Alemaniāq penetrans vltra Danubium cōsedit: et terram a se Bohemiam nominauit. Ea siue puincia:

vt ex libro de rerum proprietatibus hētur: est in Misia posita: auro ⁊ argento permaxime fecunda: planicie ciuitatis: arboribus aromaticis grata: diuersarumq; ferarum generibus referta. fluminibus irrigua: ab oriente habens Germaniam: cuius caput est praga ciuitas permaxima: in qua qdem prouincia amazones femine regnādi iura pcedere pncipia: Ferūtur enim ibidē tres sorores fuisse mulieres siquidē pstantissime: vna q̃z a liorum fuit pstantissima: altera herbarum mirabilis pnostica: Tertia singulari qdā prudētia pdita: hec cū vigēs eēnt cōi cōsilio decreuerūt vt earum iunior virū susciperet q eēt Bohemie dux: ⁊ terra per viros regeret: quamuis maior q̃ in astronomia edocta erat pquirat inquit virum q terrā in duabus vaccis varijs p'cindat: q io iuēto eius cōsilij stimulus est orsus: repēteq; ad eas pductū ipsaz vxorē duxit: qui suscepto regio calceos rusticanos i regni thesauris ad perpetuam sui: suorūq; successorum humilitatem seruari mādauit: qui in hodiernū vsq; diem apud pragam ciuitatem vt aiunt diligenti cura seruantur.

05 Saruch aūt Ragau filius tricesimo supra cētesimū vite sue anno fm Aug. ⁊ Isidorum genuit Nachor: posteaq; ēt supuixit .200. annis alios genuit filios ⁊ filias: ⁊ cum facti fuissent omnes dies Saruch ducenti ⁊ triginta anni mortuus est: Genesis .xi. 2294

50 ¶ Assyriorum regnū i oriētis plaga āno vite Saruch .25. Euse. referēte initiū sūpsit: qd qdē regnum fz piez aug. 18. d ci dei c. p°. ceteris oibus isignius fuit: cū ⁊ p ānos 1302. a p° rege Belo i Nembrotide vsq; ad Sardana. vltimū sb regibus .37. porrectū fuerit: cuius pūicie dscriptō tal' ē. 2269

¶ Assiria vt diximus asie regio fuit q̃ ab oriēte fluuio euphrate ab occidēte nro mari ⁊ Egypto terminat: A septentriōe vo hz armeniā ⁊ capadociā: a meridie āt sinū arabicū hz: ⁊ hec ē Syria: cuius primus rex fuit Belus Nembrotides q ibidē regnauit. Ii Babilōia ānis .65. vbi suo cōtētus fuit imperio: pro qdez ābitu: vt Justi. scribit regnū eius claudebat: Ab isto āt nefandū idolatrie genus initū sūpsit: q: eo mortuo: Ninus eius filius solēnibus exequijs honorāa primū funus dū nimio ipius obitu torqret dolore: i solaciū eius doloris pris imaginē sibi sculpē fecit: cui statui tātā exhibuit reuerētiā: vt qbuslibet reis ad illā cōfugiētibus pcerer: qobrē ⁊ regnicole oēs simulacro diuos honores ipendē ceperūt: Multisq; exinde tpibus exact' eū vocauere Mercuriū: quo exēplo plurimi nobiles suis caris mortuis imagines dedicare ceperūt: Ex quo p orbē horrenda idolorum multitudo fertur euagata ē: Sicq; ab eius noie diuersimode fm diuersitatē idiomatū idolorum noia deriuata sunt: qr aliq eū Bal vocitarūt: alij Bel: alij Babal: alij Habalaum: alij Belphegor: alij Belzebub dixerūt: huius tādē idolū Daniel ppha cū i Babiloniā captiuus adductus fuisset cum eius templo subuertit: vt pz Danielis vltimo.

¶ Zoroastes quē nōnulli Cham Noe filiū existimāt: pmus Bactrianorum rex p hoc tpe i Bactriana q̃ ē asia regio Scithie ppinq̃ regnauit: cuius populus sicut tradit Curtius pbellicosus fuit: q nec aratro: alione exercitio: sed rapinis sibi victū qritat: exquo i armis semp vsat: hūc ferūt pmū artis magice inuētorē: septēq; liberales artes pmū idagasse quas in septē colūnis eneis: totidēq; latericijs ꝯ vtriūq; iudiciū ad imitationē filiorum Caim sculpsisse dicūt: cuius in libros Ninus assyriorum rex postea eo superato ⁊ interfecto exuri mādauit: De isto aūt zoroaste Solinus historicus: pte Aug. referēte sic scripsit: nāscētium vox prima vagitus est: letitie enim sensus differūt i sexagesimūsecūdū diē. vnū tamē nouimus zoroastem: videlicet eadem hora risisse qua fuerat natus: nec quicq̄ boni risus ille inquit Augustinus protendebat.

Nachor āt Saruch filius cū eēt .79. ānorum fm Aug. ⁊ Isido. genuit Thara: quo nato supuixit etiam .69. annis alios genuit filios ⁊ filias: ⁊ opletis cētū qdragītaocto ānis defūctus ē gen. xi. Nachor

5 ¶ Sicyoniorum regnū in Achaia septuagesimoquarto vite nachor initiū sumpsisse Eusebius refert vbi primus regnauit Egialeus: a quo Egialea vocitata ē: q̃ postea Danaa: deinde Achaia 2164

09 dicta fuit: cuius maxime clarū oppidum Corinthus fuit. Porro regio hec vt testatur Plinius in quarto naturalis historie refertissima est oliuetis ⁊ bacchis: que etiaz Lichaonia vocata fuit: De huiusmodi regno diuus pater Augusti. 18. de ciui. dei capitulo primo sic dicit: Sicyoniorum regnum admodum paruū erat: De quo etiam Varro philosophus velut antiquo tempore exorsus multa locutus ē peruenit autem aliquando ad athenienses: deinde ad latinos: postmodū ad Romanos: demūq; ad turcos vt suo loco li. xv. dicemus: hoc quippe regnū durauit vsq; ad Heli sacerdotis tēpora sub regibus quīq; ⁊ viginti. ac duobus ⁊ sexaginta supra octingētos ānos: post quos sacerdotes carnij constituti sunt. 2090

¶ Hispaniarum regnum his temporibus Isidoro teste a Tubal Phalech filio ortum habuit: Is nanq; ex armenia egressus primus hispaniarum regnum obtinuit: vbi ⁊ sedem sibi constituit: hec primo: vt dictum est: Hiberie a Tubal quinto Japhet filio nomen accepit: Regio quippe Europana: que a montibus pyreneis incipiens: ⁊ per columnas Herculis circuiens vsq; in Borealem oceanū protenditur: ita vt omnia in eo circuitu ad hispaniam spectare dicantur: Cuius magnitudo vt Appianus historicus ait Multa ⁊ incredibilis in vna regione est. Decem nanq; milibus stadijs eius latitudo cōmensuratur. Longitudo vero prorsus eadem esse videtur: Illamq; postea diuerse gentes ⁊ varijs nominibus cognominare inhabitauerunt: Quin ⁊ fluuios plures nauigabiles continet: minoresque alios diuersos: ⁊ quamplurimos in illos defluentes. Terra quoque ferax frumenti: vini: olei: auri: gemmarum: atque metallorum omnium Insuper homines bellicosissimos gignit: equosque velocissimos. Refert varro: In hispanijs equas quasdam ex vento concipere: eo q cursu tam veloces existāt vt merito ex vēto concepisse fuisse ferātur: hec regio inter aphricā ⁊ galliā sita ē: a septētriōe pyrrheneis mōtibus clausa: reliqs partibus vndiq;

mari cõclusa: i eã laterfluũt q̃tuor magna flumina. s. Betbis: Mineus: Iberus ꝛ Thagus aurũ trahens habetq; hec hispania sex puincias: Taraconẽsez: carthaginẽsez: lusitania: Galathiã: Bethicã: ꝛ Tingitanã. Ea p̃mo ut diximus Iberia ab Ibero fluuio cognoiata fuit: postea ab hespo Atlãtis filio seu sic hesperia: ultio ab hispali ciuitate qua maxia hispãia ẽ nũcupata: cuius urbis accolas cesar grauiter increpuit q̃ Gneo ꝛ sex filijs magni põpeij fuerãt. nec a Romãis unq̃ domari potuit quoad usq; ab Octauiano augusto in prouinciaz redacta fuit: In ea Gerionės rex fuit Tergeminus: uir quidem multorũ gregum ꝛ armentorum ditissimus: quez herculẽs uictum nobilioribus priuauit armentis: dicente Seneca.

Inter remotos gentis hesperie greges. | Peremptus acta est preda ab occasu ultimo
Pastor triformis litoris tartesij | Notum citheron pauit oceano pecus.

Thara aũt Nachor filius cũ eẽt. 40. ãnoꝝ: ut diuus pr̃ Aug. ꝛ Isido referũt genuit Abraã ꝛ Nachor ꝛ arã: ghus gentis supuixit ãnis. 135. ꝛ sic i totũ oẽs dies Thare facti sunt ãni ducẽtiquinq; ꝛ mortuus ẽ geñ xi.

Thara Porro Aram cũ genuisset Loth filiũ unicũ ꝛ Sarã ac Melchã filias iter caldeos mortuus ẽ i ciuitate caldeoꝝ q̃ dr̃ Ur. Cuius ãt filias fr̃es sui duxerũt uxores: Nachor. s. Melchã ꝛ Abraã Sarã. Porro Thara

2085 dũ terrã caldeoꝝ odio habuisset: pp̃ter idola: que apud eos i p̃cio habant: q̃a ignẽ adorabãt: ꝛ pp̃ luctuz Aram filij sui migrauit cũ suis in Charã Mesopotamie ciuitatẽ: ubi ꝛ demũ mortuus ẽ: cũ uixisset (ut dixi) anis ducẽtis quinq;: tã eñi hoĩs uita decrescere icipiebat: ꝛ paulati dies eius fiebãt breuiores usq; ad generationẽ moysi: Nachor ãt Thare filius haud multopost id idẽ fecit: ꝛ de caldea digressus patrẽ in mesopotamiã subsecutus ẽ: Ip̃e uero octo de Melcha genuit filios: e quibus Batuel ultimus fuit: qui genuit Rebeccham filiam ꝛ Laban filium.

Mesopotamia ãt regio ad quã Thara se cõtulerat fuit maioris asie ps i medio Tigris ꝛ Euphrates cõstituta ab oriẽte Tigrim hñs: ab occidente Euphratẽ: a meridie Babiloniã: ꝛ a septentrione caucasum.

Ninus fo assirioꝝ rex septio ꝛ uigesimo uite Thare ãno pr̃e eius Belo morte sublato assyrijs regnare cepit ꝛ regnauit ãnis. 52. Ip̃e. n. fm quosdã nõ fo sed p̃mus appellatus ẽ: eo q̃ pr̃ eius Belus se Babilonie tãtũ regẽ noiari uoluerit: ibiq; ꝛ regni sui p̃ncipiũ ꝛ finẽ cõstituerit. Porro Ninus hic, ut Iustinus in p̃mo

2058 Epi refert, Veterẽ ꝛ quasi auitũ morẽ gẽtibus noua imp̃ij cupiditate mutauit inferẽs bella finitimis ꝛ rudes adhuc ad resistẽdũ populos supauit: ꝛ ad lybie finẽ usq; puenit: q̃m eq; ꝯtinuatiõis magnitudinez assidua possessiõe ꝯfirmauit. Domit⁹ nãq; primus: dũ accessiõe uiriũ fortior euasisset: ptrãsiuit ad alios: ꝛ cũ pxia q̃q; uictoria sequẽt⁹ istrumẽtũ eẽt: Totius citra Indiã oriẽtis populos sibi subegit: populũq; sibi a pr̃e dimissũ: cuius tranq̃llitatẽ fouere debuerat: belloꝝ morbos iplicauit: ꝛ p̃ singulas quasq; oriẽtis ptes crudelitate tyrãnica secũ traxit: hic cũ Zoroaste Bactrianoꝝ rege ꝯflıgẽs tãdẽ supatũ iterfecit: Et Tharã indeũ

uiꝝ illustriũ p̃mo nũmos cudere fecit: Niniuen siue Nisiben triũ dieꝝ itinere ciuitatẽ grãdẽ ꝯdidit: ꝛ regni sui caput ꝯstituit: i qua dyademate suscepto tota uitã duxit ingetã: Tãdẽ cũ. 52. ãnis regnasset sagitte ictu laborẽ cũ uita finiuit: relicto Nino unico filio ex Semiramide uxore suscepto. Idolatrie ortus.

Sane optũ hẽmus idolatrie scelus execrãdũ qd̃ fuit oĩs mali p̃ncipiũ ꝛ finis his tp̃ibus uitũ sũpsit tribus maxie d̃ causis: ut ex ueteꝝ monumẽtis colligẽ potuimus: hoĩes ad idoloꝝ cultũ allecti: affectiõe. s. tiẽre: adulatiõe: ꝛ artificũ diligẽtia circa sculpturas: na p̃mo cũ Syrophanes qdã egyptius dilectũ filij sui defuncti solatiũ q̃rẽt: erroris seminariũ suscitauit. Cũq; id error ueteratus i idoloꝝ cultu diffundi cepisset: ad eos tñ rius nõ oẽs respexeri: qppe phi q unũ deũ coluerũt: cũ p̃ multiplici dispositiõe q uarijs mõis regit mũdũ: uarijs appellaneri noibus: ut uitumus q; uitã p̃stat: Neptunus: q̃ a fert: Iuppiter q̃ iuuat: Plato ẽt illi q phũs iscribi: refert poetas ludicrã ꝛ scias ad usũ uiuẽdi ꝯcessas idoloꝝ tp̃ez extinxisse: ꝛ p̃prijs eas nõibus appellasse: ut sciaz colẽdi agros cererẽ: colẽde uinee bacchũ nũcupãtes. Turpes ẽt hoĩez actus iter deos numerãtes: Et pp̃terea Isido. i ethi. dixit: Quos pagãi deos dixerit hoĩes fuerit: ꝛ p̃ uniuscuiusq; uita: meritis: uel magnificẽtia coli apd̃ suos post mortẽ ceperit: sz demõibus p̃suadẽtibus quos illi p̃ sola mẽoria honorauerũt: minores deos extimauerũt: ad ista uo magis excolẽda accesserãt poetaꝝ figmẽta. hec ille.

Secũda itaq; seculi etas i Thara isto uz septuagesimo etatis sue ãno termiata ẽ: a diluuio usq; ad Abrae natiuitatẽ p̃ x. gñatiões ꝓpagata: p⁹ fz Isi. i. 5. ethi. ut p̃missũ ẽ 942. ãnos hñs. Secũdũ. 70. ꝛ Aug. i. 16. d̃ ci. dei. c. x. hñs ãnos 1072. fz hebre. ꝛ Iose. ac hiero. 292. fm uo Methodiũ martyrẽ: ꝛ ea dẽ. ea ãt huius diuersitatis ẽ q̃ p. 70. iterp̃tes ꝛ Aug. p⁹ gñatiões. xi ponũt. Sedo addũt ad natiuitatẽ cuiuslibet gñatiõis cẽtũ ãnos ab Arphaxath usq; ad nacor. Et sic Noe ab adã decimus fuit: sic ꝛ Abraã decimus fuit a Noe.

Explicit liber secundus. Incipit tertius.

Etas tertia usq; ad dauid regẽ quã i suscepto ope libꝝ tertiũ facimus. hic icipit q̃ fz Isi. i 5. ethi. li. ꝯtiet ãnos. 941. fz uo hebre. 940. ubi ẽt patriarchaꝝ mioꝝ q̃ ueꝝ deũ coluerit ꝛ colẽdũ eẽ p̃dicauerũt historia icipit: ut hẽr geñ 12. ac ibidẽ Eule p̃ncipalis Era. gẽtiliũq; oiuz q antiquiora tẽpora cõmẽorãt p̃ncipiũ sumit. Era aũt i sacris codicibus nihil aliud ẽ q̃ Datũ iur̃ qd̃ publice suut scripture. q⁹ noie Leo papa ut plurimũ i suis eplis utit ẽ.

Abraam Abraam itaq; pr̃ multitudis gẽtiũ (Euse. testãte. 40. et 3⁹ regni nini assyꝛ regis ãno ꝛ. 22⁹ Europis sicyo ꝛ. ex thara i hur caldeoꝝ nasciẽ uir utiq; prudẽs ꝛ rex diuinaꝝ hũanarũq; erudit issimus q

205 cũ uirtute ꝛ sapia oib⁹ p̃stãtior hãrẽt ẽt opiõnẽ q̃ cũcti tũc hebãt inouare ꝛ imutare p̃ualuit: primus itaq; deũ cuctoꝝ creatorẽ pnũciare p̃sũpsit p̃p̃ q̃ caldei ꝛ meso. i cũ ꝯ gẽtes caldea de sic iubẽte migrare coegerit ꝛ terrã cana

neoꝝ hoc est iudeam per volūtatem ⁊ adiutoriū dei peruenit ibiq; tabernaculū figēs longe lateq; eā
possedit vbi ⁊ altare primū edificās: hostias deo immolauit: Ibidē enī cum magnus extitisset vt qui-
dā volūt regnauit in damasco. Is cū cū filiū nō hēret: loth fratris sui Arā filiū: ⁊ sororiū suū: Sare.
s. vxoris sue germanū adoptauit in filiū cui cū 75. esset annorū ⁊ ex caldea migraturus esset i chananeā
idest Iudeā dimisit caldea: Inde cū fames apphendisset chananeā ad Egyptios accessit vt eorū abun
dātia subleuaretur: ⁊ sacerdotū esset adiutor ⁊ ab eis agnosceret que de dijs exponerēt. Deducēsq; secū
Saram vxorē suā metuit Egyptiorū vesaniā circa mulieres ne s. eorū Rex ꝓpter vxoris sue speciem
eū interficeret Cūq; venisset in Egyptū accidit Abrae qꝫ ipse preuiderat. Et vxoris pulchritudo phara
oni innotuit. Quā cū cōprimere statuisset: deus eius desideriū multis egritudinibus impediuit Sed cū
a sacerdotibus didicisset id sibi euenisse propter iniuriā vxoris peregrini illatā: ille veritate cōperta excu-
satione cum Abraā accepit ⁊ reddita vxore: multa ei etiā munera condonauit cognitaq; hominis virtute:
eū inter Egyptiorū sapiētes instituit. Quibus ⁊ Arismetricā ⁊ Astrologiam primum cōtradidit: An-
te autē in eius aduentum Egyptij eas disciplinas penitus ignorabāt Demū cū i cū suis fuisset in chana
neam sive iudeā propter iurgia pastorū: partitus est terrā cū loth ⁊ ei electionē pariter ⁊ cōcessionē con-
cessit. Sumens ⁊ ipse partē ab eo relictam habitauit in ciuitate hebron. loth autem habitauit circa iorda
nem nō longe a ciuitate Sodo morū. Cūq; Assyriorū reges: quinq; Sodomorū regulos expugnassent
⁊ multos eorū captiuos abduxissent simulq; cū eis ⁊ loth qui Sodomis accesserat captiuum duxere:
Cuius calamitatē cum Abraam audisset: misericordia motus repē cū trecentis vernaculis suis in no-
ctis silentio cū omnes dormirēt in lectulis suis irruit super Assyrios e quibus multos occidit persequēs
q; eos expoliauit ⁊ loth cognatū redemit ⁊ cuncta Sodomorū spolia cum captiuis eripuit Cūq; cū pa
ce reuerteretur occurrit ei Melchisedech Rex ⁊ sacerdos dei altissimi. bñdixit Abrae: q subdiderat ei inimi
cos. Tunc apparuit Abrae deus ⁊ promisit ei filiū esse generandum quē ⁊ multiplicaret sicut stellas celi.
Quo audito. cōfestim sacrificiū optulit deo: post multū vero temporis: cū grauiter ferret qꝫ Sara ei fi-
lios non pareret. Illa precipiente deo: vnā ex ancillis suis egyptiā nomine Agar collocauit in sinu eius:
vt saltem ex ea filios susciperet: que ei dū sex ⁊ octoginta esset annorū peperit ismaelem: inde post tredecim annos vz In. 99. etatis Abrae: apparuit ei deus ⁊ promisit qꝫ filius ei de Sara vxore nasceretur quem
Isaac vocari iussit: qꝫ ⁊ factū est preceptiq; deus v. Israelis genus cū alijs non misceretur voluitquoq; vt
omnes Abrae filij octaua die circumciderentur: Cūq; Isaac quinq; ⁊. 20. esset. annorum volens deus
Abrae obedientiā probare: cuiusq; religionis excellētiam intelligere apparuit ei ⁊ cūcta que ei prestitisset
beneficia dinumerans. vz qꝫ eū fortiorē hostium effecisset: qꝫ isaach filiū preter naturā habuisset: vn-
de ⁊ ipsū filium immolari sibi precepit. Qui repente dei iussa adimplere studuit. Et cum ad ecdē filij pa
riter ⁊ ad altare accessisset. Deus cognita hominis prompta obedientia clamauit nominatim Abraam abraā
ne extendas manū in puerum. Nūc certo experimento cognoui qꝫ timeas dominū. Et cum hec dixisset
deus cōfestim arietem ex improuiso ad sacrificiū protulit. Sacrificio itaq; in Monte in quo postea Da-
uid rex templū extruere voluit celebrato: reuersi sunt pariter gaudētes ad Saram. Sara autē non mul
to post defuncta ē cū vixisset annis. 127. Abraā vero aliam duxit vxorem nomine Cethuram ex qua sex
suscepit filios viros sapia ornatos ⁊ industrios quorū nomina sunt Zamram ⁊ Iectan ⁊ Medan: ⁊ Iesboch
⁊ Sue ⁊ Affra n. Tandē Abraā cū Isaach filio suo quadragenario Rebeccham neptē fratris sui Na-
chor vxorē dedisset post paululū ipse vir omni virtute precipuus defunctus ē: cū vixisset annis. 175. cuius
corpus Isaac ⁊ Ismael ac ceteri filij in Ebron cū Sara coniuge sepelierunt Gen. n. hic autem magnus
Abraā ille fuit eni in gloria nō fuit inuētus similis qui 'cōseruaret legē dei excelsi dicēte Iesu filio sirach:
vt habetur Ecclesiastici. 44. qꝫ in eius carnis circūcisiōe fecit stare testamētū ⁊ in tēptatione inuētus ē
vnigeniti muneris fuit fidelis ideo iureiurādo dedit illi dn̄s gloriā in gēte sua: ⁊ semen eius crescere fecit
sicut stellas celi: ⁊ hereditare fecit a mari vsq; ad mare ⁊ a flumine vsq; ad orbis terrarum. hec ille.

¶ Genealogia deorum hic incipit.

¶ Iuppiter primus etheris ⁊, vt aūt dei filius cui ꝓpriū nomē lysania fuit: hisdē tēporibus apd Archadiā ma
gno in ꝑcio habitus ē: cuius ob virtutes id ꝑclarissimū iouis nomē adeptus ē. Is lysania ex heber filijs vz te 3190
rari originē duxit. Qui cū esset nobilis gnē ex archadia Athenas fuisse dr. Ibidēq; cū esset igenij maxi
mi vir videretq; Atticos rudes. bestialiq; ferme ritu viuētes añ oia eisdē ꝓpōit legibus illos ꝓ publico in
stituto viuere docuit. Et q feminas añ fere hēbant cōes primus matrimonia celebrare docuit. Cūq; eos ad
humanos mores redigisset: monuit eos deos colere ⁊ Aras tēpla Sacerdotesq; instituit: ⁊ multa alia eis
ostēdit vtilia. Que cū Attici siluestres mirarēt atq; comēdarēt eū existimātes deū iouē vocaue. e regēq;
suū ꝯstitui fecere. Id aūt iouis nomē eidē iposuisse dicūt s. ad similitudinē ꝯformiū operationū huius hois
ipsi nomi planete: Quia sicut iouis planeta vt Astrologi volūt ē iā calidā ⁊ humidū tēperatūq; modestū
atq; honestū ⁊ patiētie obseruatorē ac in periculis post patiētiā audacē liberalē misericordē fidelē multo
quoq;: ⁊ alia plura q̄ de eo planeta scribūt. Sic huius hois pōderatis moribus ⁊ virtutibus cū ioue ꝯueni
re dixerūt: quē nō terrenū: sꝫ celestē viz arbitrabant. Nō quidē nomē postqꝫ ab antiqs planete ⁊ lysanie
isti ꝯcessū ē: et multis alijs ꝯcessa fuit. s. Ioui secūdo celi filio nec nō ⁊ ioui tertio cretēsi regi Saturni filio
Dixerūt. n. ipsū iouē. Iunianos pr. Multos n. iouis filios veteres ascribere ꝯsueuerūt: sꝫ cuius iouis hui o
vel secundi vel tertij non satis constat huius tū iouis 13 filios ⁊ filias fuisse inuenimus. Quorum prima
Minerua fuit. Secundus Apis Tertius Sol. Quarta Diana Quintus Mercurius ⁊ septem alios.

¶ Celium seu celum Liberia sed potius creti regis filium et iouis predicti germanum: (Non illud quidem pergrande corpus syderibus ornatum a deo summo. vt moyses noster in principio Genesis scribit copositum sed hominem verū hisdem tēporibus vna cum fratre ioue floruisse constat. Qui et ingenite virtutis et claritatis eximie extitit: cui et nomē propriū vranus fuit. Quem Tul. vbi de naturis deorum ait dici et Ethere filium fuisse dicit. De quo Lactantius sic in sacra historia h3. Reperi vranū potentē virum vestam habuisse coniugem: et ex ea Saturnum atque Opim et alios plurimos suscepisse filios. Qui Saturnus cum regno potens esset effectus patrem vranum celum appellauit et matrem terrā: vt hac mutatione nominum fulgorē sui nominis ampliaret etc. Hinc postmodū Juppiter eius nepos primo Aram statuit atque sacrificium adoleuit: et ab eo celum ipsum verū denominauit: Tandem in oceano mortuū in Aulularia oppidū sepultum fuisse tradunt: hic vndecim genuit filios: quorum prima fuit ops: Secunda Thetis: Tertia ceres prima: Quartus Vulcanus primus. Quintus Mercurius tertius: Sexta Venus magna. Septima Venus secunda. Octauus Thoreus: Nonus Thytanus: Decimus Juppiter secundus: et Saturnus vltimus: ab his itaque duobus fratribus Joue. s. et Celio omnis deorum numerosa prosapia emanauit.

1003 ¶ Semiramis Nini magni assyriorum regis vxor: anno a Natiuitate Abrae. 12. cum eius maritus morte sublatus fuisset regnum suscipiēs regnauit annis. 42. hec cum mortuo marito cum iuuēcula esset: et eius vnicus filius nomine Ninias puer: nō extimans tutū esse imperium tam grande filio teneli committere: ipsa vt erat animo ingenti quodā astu muliebri excogitata fallacia, vt iustinus in primo Lipto ait hoc modo exercitū decepit. Erat enim Semiramis oibus liniamētis corporis filio persimilis. Quibus iuuātibus ne in processu quod fraudē detegere potuisset obesset capite detecto et reliquis corporis mebris virorū more incedere cepit mandauitque vt ois Assyriorum populus simili ornatu vteretur. Ac sic eo modo Nini olim coniunx filium: et femina puerum simulās maiestatem regiam adepta fuit et mentita sexum grandia multa et egregia facinora gessit. Et dum in audinis facinoribus quoscumque superasset mundum: non metuit oibus aperire quod esset femina. Quod quantū aduertentibus ingessit admirationis: tantū mulieris maiestatem ampliauit: hec. n. Babyloniā in caldea ampliauit quāquam historici ferme oēs tam greci quam latini et poete ab ipsa Semiramide cōditam fuisse dicāt. Cuius muri philostrato referente, trecenta et octoginta stadia per circuitū detinebant: Plinius vero dixit. Murorum amplitudinē sexagintaquattuor passuū milia: crassitudinē quinquaginta cubitos: altitudinē vero quater tantū. Fuit itaque menibus tēplisque et arte valde admirabilis: quam Cyrus persarum Rex vt suo loco dicemus euertit et complanauit et hec de vrbis dispositione dicta sufficiant. Semiramis itaque vt iustinus idem refert, non contenta acquisitos a viro regni terminos tueri. Ethiopiā quoque suo adiecit imperio. Indis etiā bellum intulit: quo preter illam et Alexandrū magnū nemo intrauit. Multasque preterea ciuitates alias condidit ingentia facta peregit: que breuitatis causa omittuntur. Verum licet mirabilia et perpetua memoria celebranda gesserit illa tñ suis obscenis fedauit illecebris et stupris. Quia cum inter ceteras quasi assidua libidinis prurigine vreretur et plurimos haberet concubinos etiam Equum (Plinio referente) quendam tantū amauit: vt auctore Juba cum eo coiret. Sed nec filio misceri erubuit a quo cum concubitum expetisset ab eodē interfecta est. Dicente orosio Semiramis libidine ardens sanguinē sitiens cū oēs quos cōcubitu oblectasset occideret tandē a filio proprio iterfecta est. hec etiā ut quidam aiunt prima vsum femoralium excogitauit: eisque oēs feminas aulicas vti mandauit: quod adhuc apud Egyptios seruatur: legēque tulit inter parētes et filios conubia fieri licere quo facilius sine ignominia sue libidini in filiū ardori satisfaceret.

1978 ¶ Selebin tertius Sicyoniorum Rex: anno vigesimoquinto natiuitatis Abrae: Europe eius patre defuncto: Sicyonijs regnare cepit: et regnauit annis viginti.

1953 ¶ Apis quartus Sicyoniorum rex: ano. 45. natiuitatis Abrae. Selebin patre mortuo. Sicyonijs regnare cepit et regnauit annis 25. Ab illo api apia que prius Aegialea dicebatur: nomen accepit.

1945 ¶ Ninias magni Nini ex Semiramide filius. 4. a belo Assyri. rex: ab eusebio zameis di ano. 53. natiuitatis abrae post Semiramidē matrē quā ipse obtrūcauerat. Assyrijs regnare cepit et regnauit ānis 38.

1971 ¶ Thelxion quintus Sicyoniorum rex. 70. natiuitatis Abrae ano: apide patre eius vita functo regnare cepit et regnauit annis 52. Cuius anno primo (vt aiūt) Noe vir sanctus mortuus est.

¶ Abrae repromissionis annus.

¶ Abraam igitur magnus ille pater: hoc anno qui est. 70. vite sue annus patris vero sui Thare quadragesimus supra centesimum cum Loth fratris sui filio et Sara cōiuge sua diuino monitu fultus. ex caldea natiuitatis sue loco successit in terrā chanaan hoc est iudeam (Sichen regionis principem vt habetur Gen. 13. Ibidēque altare edificato et inuocato deo: inde profectus est in hermon. Sed famis necessitate vrgente in Egyptum inde secessit: vbi vt dictum est Astrologiam quam a caldeis didicerat egyptios docuit. Ibique vxorem Saram suam dixit esse Sororem nihil mentitus. Erat quippe soror sua: quia propinqua sanguine sicut et Loth eadem propinquitate cum ex fratre Nepotes essent frater eius dictus est.

¶ Separatio abrae et Loth.

¶ Abraam itaque ab Egypto regresso: in locum vnde prius venerat: Inuenit suos et Loth pastores propter loca pasture rixantes: iam enim Abraam et Loth nimium diuites facti erant: Tunc Abraam et Loth in vnum conuenientes. hoc modo familias diremerunt suas. Dixit Abraam ad Loth nepotem suum. Nō sit obsecro iurgium et rixa inter me et te. et inter pastores meos et tuos: fratres enim sumus. Ecce inquid vniuersa terra ante te est discede obsecro a me. Si tu in sinistrā ieris ego in dexterā vadam. Ac sic salua caritate discessere: vt p3 Gen. 14. hinc fortasse (vt Aug. inquit, orta ē cōponende pacis cōsuetudo: vt quādo

diuidendum quippiã fuerit: maior diuidat: et minor eligat. Atqꝫ loth elegit terram: que est posita circa Iordanis fluenta non longe a sodomorum ciuitate: que tunc insignis erat: posteaqꝫ a deo exterminata fuit: vt suo loco dicemus. ℂ Visio abrae.

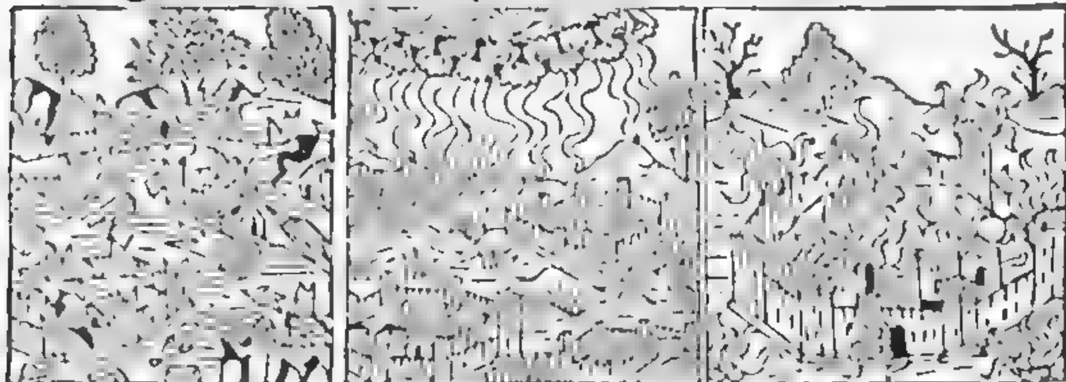
ℂ Abraam itaqꝫ et Loth quum hoc modo digressi essent: seperatim deinceps habitauere. Abraam scilicet in terra chanaã. hoc est iudeã: Loth vero in sodomis: cui apparens deus dixit ad abraã tertio. Respiciẽs oculis tuis vide a loco: in quo nunc stas ad aquilonem et apheicum: et orientem et mare: quia oẽm terram: quam conspicis tibi dabo: et semini suo vsqꝫ in seculũ: faciamqꝫ semen tuum tanqꝫ harenam terre. hoc itaqꝫ promissionis responso accepto. Inde migrauit in terraꝫ iuxta quercum mãbre: que est hebron ciuitas. Ipsa enim cariarch abe vrbs erat: que dicebatur cariarch. quod ẽ ciuitas et Arbe quatuor: eo qꝫ quatuor patriarche ibidem teste hieronymo scilicet abraam: isaac: et iacob: atqꝫ adam sepulti fuerint. Ipsa eniꝫ hebrõ olim philistinoꝝ metropolis fuit: et regũ atqꝫ gigãtuꝫ habitaculuꝫ postea regnante dauid ciuitas ipsa fugitiuorum: et sacerdotalis fuit. Tpe autem diui hieronimi: vt ipse refert: viculus erat.

ℂ Melchisedech regẽ salem viꝝ quidem optimũ et iustum hisdeꝫ temporibus fuisse constat: qui etiam eam ob causam sacerdos dei ea in vrbe constitutus fuerat. Illum enim hebrei hieronymo testante Sem Noe primogenitũ fuisse dixerunt: et vsqꝫ ad isaac tempora peruenisse tradunt: hic itaqꝫ primus saleꝫ vrbem: id est ierusalem condidit: de qua tractabimus quũ de eius vltima euersione a Tito facta: vt infra libro octauo patebit dicemus. Hic etiam abrae exercitui quum quatuor reges assyrioꝝ expugnasset xenia ministrauit: et multã reꝝ abũdantiã simul exhibuit: bñdixitqꝫ abrae post victoriã: qꝫ subdidisset ei inimicos: abraaꝫ vero dãte ei ẽt decimas spolioꝝ munus accepit. ℂ Victoria abrae cõ assyrioꝝ reges.

ℂ Hisdem quoqꝫ temporibus quinqꝫ reges assyrioꝝ aduersus quatuor: qui habitabant in sodomis bellum induxere: qui conserta pugna sodomitas fuderunt. Imponẽtesqꝫ assyrij reges sodomitis tributũ per xij. annos persoluere passi sunt: tertio autem decimo anno renuerunt. Quã ob rem exercitus assyrioꝝ super eos repente aduenit: et superatis sodomoꝝ regibus vniuersam diripuerunt asiam: et gigantuꝫ subuerteũt generationem. Multosqꝫ reges interficientes etiam innumerabilem pene populum captiuuꝫ duxerunt: cũ quibus et loth captiuus ductus est: qui sodomis tunc aduenerat. Quo audito abraaꝫ misericordia motus sup Loth nepoteꝫ suũ repẽte solatiũ ei ferre studuit: et .318. vt scriptura ait: vernaculoꝝ suoꝝ exercitu cõgregato. v. post noctẽ sup assyrios irruit: et alios qdẽ occidit: alios pulsos expoliauit: et vniuersos captiuos cũ spolijs redimẽs cũ eis simul et Loth liberauit: rex vero sodomoꝝ quũ ad gratitudinis signũ spolia nõ nulla abrae obtulisset. Ipse vt erat ingenuus ei vt oblata renuit: sed Loth tãtũmodo cũ suis recepit. Melchisedech ãt solimoꝝ ciuitatis rex: et sacerdos dei altissimi occurrẽs abrae grãs egit: et bñdixit ei. ac panẽ et vinuꝫ abundãter obtulit: vt hꝫ htur geñ. 14. Hac ãt victoria et captiuoꝝ oiuꝫ remissionẽ qdaꝫ iobeleũ princip ũ sumpsi se dicũt: qa Iobel idẽ ẽ qꝫ remissio. siue initiũ: exinde iobeleus institutus ẽ: vꝫ d .50ꝰ in .50. qr tũc Loth quinquagenarius erat. Iobel. n. apud hebreos fm Eusebiuꝫ quinquagenarius annus appellat.

ℂ Ismaelẽ ãt filiũ abraã anno etatis sue .88. ex agar egyptia Sare ãcilla genuit: a quo ismaelitaꝝ genus: qui postea agarem: et postremo saracen. dicti sunt. Sara. n. abrae vxor: vt scriptura ait: vꝫ Geñ. 16. quũ nõ ha-
3242 beret liberos dixit ad abraã maritũ suũ: ingredere ad ancillã meã agar: si forte ex ea suscipias filios. Cũ que abraã ad eã ingressus fuisset statiꝫ cõcepit. Que se cõcepisse sciẽs sare dñe sue iniuriã facere presũpsit quasi rex foret filius ex ea percatus: post hec natus ẽ ismael: quẽ pr in .xij. vite sue ãno circũcidi voluit. illũ ãt pmitus sara qi ppuꝫ fiuũ diligebat tanqꝫ pncipatus heredẽ. Sꝫ Isaac sibi nato ab eius amore declinauit: suasitqꝫ marito abrae: vt euꝫ cum matre in aliã regionẽ trãsmitteret: qꝫ et tãdẽ deo sic volente obtinuit. 1924
Quiquũ ad etatẽ peruenisset Agar mater vxorẽ ei ẽt egyptiã coniunxit: ex qua .xij. filios reges procreauit: Qui oĩꝫ terrã ab Euphrate ad mare rubrũ positã vsqꝫ postea tenuerũt. Sunt ãt illi gentẽ arabicaꝫ fm tribũ ab eis vocãt: et propter virtutẽ coꝝ: et pꝑter abrae dignitatem.

ℂ Sodoma et Gomora et alie assyrie ciuitates iusto dei iudicio funditus euerse.

ℂ Sodoma et gomorra atqꝫ ciuitates alie ãno etatis abrae nonagesimo nono ob nephariꝫ peccati vindictã a domino perhibentur succense: solo Loth cum duabus filiabus ac vxore liberato. Eodem enim tempore

quū sodomite gloria ⁊ diuitijs abūdarent omnibus aduenientibus: ⁊ maxime viris iniurias ⁊ contumelias faciebant. Quā ob rem deus eoꝝ superbiā punire disponens eos cum vniuersa ciuitate delere: ⁊ subuertere: ac vniuersam regionem simul exterminare fecit. Quibus quidē tres angelos in similitudinē iuuenū virorū misisset ad Loth virū perhumanū atq; benignū peruenerunt. Sodomite autē cōspicientes iuuēculos nimio vultus decore fulgentes: ⁊ apud loth declinasse cognoscentes statim vniuersi ciuitatis viri ad domū Loth concurrentes eorum pulchritudini vim ⁊ iniuriam facere conati sunt. Deus vero eorum improbitati indignatus alios quidem excecauit: ⁊ alios pestifera morte damnauit. Tandem angeli Loth cum vxore ⁊ duabus filiabus extra deducentes. Deus misit gladium suum in ciuitatem ⁊ vniuersam cum habitatoribus suis concremauit. Vxor autem Loth quū descenderet: ⁊ contra angeloꝝ preceptum sepius ciuitatem respiceret: ⁊ eius curam habere videretur in statuam salis versa est. Quam quidem statuā iosephus se vidisse contestatus est. Fugit autem loth cum duabus filiabus in segor. Virgines enim omne genus humanū ex hoc exterminatū existimātes cuicunq; misceri vellent sibi licere credebant: ⁊ hoc ne genus humanū deficeret: vnde ⁊ ibidē pater inebriatus: ex ipsis duos genuit filios ex maiore moab ac si quis diceret filius ex patre: a quo moabite: ex altera vero amon: a quo amonite. he enim gentes in valle syrie habitauerunt. Et huiusmodi gentes ex Loth descenderūt: vt habetur gen. xix. Sodoma autem secundum isidorum regio erat: Que ⁊ pentapolis a quinq; ciuitatibus dicta. Quondam quidem vberrima: cuius nunc species ⁊ vmbra ignis adhuc in arboribus cernitur. Poma quippe eo in loco virentia sub tanta maturitatis specie nascuntur: vt maximū edendi desiderium gignant. Que si excerpūtur manu fatiscunt: fumū q; exhalant. Ibidē enim mare mortuum inuenitur: quod ab ierusalem stadijs ducentis distat: ⁊ iudeam palestinamq; pariter ⁊ arabiā disterminat.

¶ Incensa itaq; illa impia sodomorum ciuitate Abraā centenarius diuino iussu saram cognouit vxorem: q̄ concipiens anno expleto filium peperit: quem ⁊ iussu domini vocauit Ysaac: significans gentes magnas ex eo futuras. Quo nato die octauo circumcidit carnem preputij eius Gen. xxi.

Ysaac 1317

Isaac itaq; abrae filius vir deo carus ⁊ multa eius prouidentia dignus: ⁊ post patrem valde longeuus: ⁊ ipse sexagesimo vite sue anno geminos videlicet Iacob ⁊ Esau ex Rebecha vxore filia bathuelis genuit filios. hunc autem quum pro singulari munere dominus abrae in senectute concessisset: ipsum quum esset vnigenitus pater summe diligebat. Ipse etiam ad amorē suum atq; fauorem parentes prouocabat: eo q; omni bonitate ⁊ virtute studeret: ⁊ parentum suorum maximā haberet solicitudinem: ac etiam effectum circa dei cultum: hunc itaq; quum quinq; ⁊ viginti esset annorum pater Abraam deo sacrificare voluit: ⁊ quū ad eudem ⁊ ad altare pariter intrepidus accessisset hortatus est patrem dei precepta in eo forti animo explere dicens: pater mi nequaq; iustum esset: vt initio quie nasceretur: si dei ⁊ patris iudicium esset refutaturus: aut non se monstraret amborum voluntatibus promptum: quando liceret solo patre hec volente facere: si non obediret esset iniustum: hoc dicens presto ⁊ voluntarie accessit ad altare. Quod quidem opus statim infirmatum est deo impediente. His gestis quum isaac quadraginta esset annorum patre sic volente Rebecham duxit vxorem: que post mortem abrahe geminos in vtero concepit filios: cuius venter quum nimium intumesceret hesitans consuluit deum: cui respondens dixit ipsam geminos vno partu esse parituram: qui gentium omnibus in gentibus essent nominati. Edidit q; vno partu geminos filios. Quorū prior vt sacra historia tradit: a capite vsq; ad pedes hirsutus erat: quem iunior egredientem tenebat planta: Ysaac autem seniorem precipuo amore diligebat: quem ob pilorum multitudinē vocauit Esau. Iacob vero iunior charior erat matri. Hic autem Ysaac sicut ⁊ pater fame preualente ex chananea descendit in egyptū: vbi ⁊ ipse mentitus est Rebecam sororē suā esse: ibi quippe ab Abimelech gerarus rege multa pertulit: a quo etiā expulsus: tandē in chananeā regressus est: vbi quū senex ⁊ cecus effectus fuisset: incertusq; quando moreretur: vocauit ad se filium suū Esau: cui mandauit ad venandum egredi: vt dum quippiam caperet ex eo sibi cenā prepararet: qua demum sumpta: eidem benedictionē paternā impenderet. Quo ad venationem egresso. Mater que Iacob magnopere diligebat suasit ei: vt benedictionē Esau surriperet: quod ⁊ factum est: vt habetur Gen. Iacob vero vltionē Esau metuens suadente matre mesopotamiam petijt: vbi ⁊ duas Laban auunculi sui filias accepit vxores: videlicet Rachel ⁊ lyam: ex quibus duabus octo genuit filios legitimos: quatuor autem spurios ex ancillis suscepit. Quibus genitis venit i ciuitate ebron inter chananeos positam: vbi ⁊ Ysaac plenus dierū cōmorabatur: qui ⁊ non multo post q; filius Iacob ex mesopotamia venit: superuixit. Defunctus autem est isaac vir omni virtute plenus quum vixisset octuaginta quinq; annis: quem iacob ⁊ esau filij, cum vxore in Ebron sepellierē: vbi erat sepulchrū parentū suoꝝ: vt habetur Gen. 35. hic sicut ⁊ pater: deum nouit: q; in sapientia consistit: eumq; toto corde coluit: quod iustitie tribuitur. Et propterea iureiurando dedit illi dominus gloriā in gēte sua: ⁊ crescere illum quasi terre cumulū fecit: ⁊ eius semen magnopere exaltauit.

1334 ¶ Aralius quintus assyriorum rex post Xantam anno a natiuitate isaac vigesimo primo regnare cepit: ⁊ regnauit annis quadraginta. 33[illegible]

¶ Egidius sextus sicionyoꝝ rex Thalesione patre defuncto anno a natiuitate isaac. 22. regnare cepit: ⁊ regnauit annis. xxxiij.

¶ Cretensium regni principium.

¶ Cres siue orion demogorgonis: vt quibusdam placet: filius primus crete insule rex: vt Eusebius scribit
anno a natiuitate isaac. xxix. apud eandem insulam regnum suscepit: & a se cretam nominauit. primo nan-
3315 que: vt quidam volunt a celi temperie aerea dicebatur: postmodum Macaroneson: id est beata insula: a-
lij autem a creta hesperidis filia denominationem accepisse eam dicunt. Hic autem Cres: vt non nulli tra 1886
dunt: vnus curetum fuit: a quibus postmodum Juppiter tertius absconditus fuit atque nutritus: Qui cu-
retes gnosum ciuitatem & Cybelis deorum matris templum in eadē insula condiderunt.

¶ Creta itaque insula nunc venetis sub dita: sicut Aristotiles libro politicorum secundo scribit: videtur ad principatum grecie fuisse nata ac preclare sita: cuncto namque iminet mari: quum fere greci omnes circum mare sint positi: Abest: inquit: modicum a peloponesso: que est archadia: in medio enim mundi esse dicitur Nam illi a septentrione egeum mare est: & ab occiduo ioniū seu myrteum: que europe sunt maria: a mane au tem est illi icareum mare atque egyptium: que asiatica maria sunt. Et a meridie demque & occiduo aphro ab luitur ponto. Hec enim (vt Ysidorus in. xiiij. ethimologiarum libro cap. sexto scribit) quondam centum insigni- bus vrbibus insignita fuit. Ipsaque p̄ma remis & sagittis valuit. Studium quoque musicum ab ideis dactilis i ea ceptum fuit. Capris copiosa est: ceruosque agitat lupos & vulpes: aliaque ferarum noxia nusq̄ gignit: Ser- pens ibi nullus: nulla noctua ibi inuenitur: & si inueniatur statim emoritur. Sunt etiam qui dicant eam cre- tam appellatam a tenaci terra: que creta appellatur: quia ibi melior comperitur. & fortassis sanior opinio.

¶ Sare obitus.

3321 ¶ Sara abrae vxor anno a natiuitate Ysaac filij sui trigesimo septimo quum annos centū & viginti septē etatis 1878
haberet in chanaam ciuitate ebron defuncta est: ibidemque permittentibus chananeis sepulta. Sepulchrum autem eius publice factum fuit. Abraam emente agrum siclis quadringentis a quodam ciue ephron nomine vt patet Geñ. vigesimotertio. Ibidem quoque abraam sepulchra sibi & successoribus suis delegit. Decem quip pe annis abraā vir suus eam precedebat: sic ipse quādo sibi ex illa promissus fuit filius: sicut ipsemet dixit. Si mihi annorum centum nascetur filius: & si Sara nonagenaria pariet: vt habetur Geñ. decimo octauo. Ex actis deinde tribus annis quadragenarius isaac Rebeccā Batuelis filiam quadragenariam duxit vxorem Ut autem illam duceret missus fuit seruus ab abraam patre in mesopotamiam: vt patet Geñ. 24.

¶ Cethure nuptie.

¶ Abraam vero magnus ille pater Sara vxore defuncta adijciens cethurā duxit vxorem: ex qua: vt premis- sum est: & filij sex nati sunt: viri quidem validi & sapientia cauti: quos omnes ab Ysaac filio legitimo separa uit: & dona omibus prebuit. Hi omnes Trogoditen & phenicem atque arabiam apprehenderunt: videlicet in quantum in mare rubrum pertingit: De hac autem Cethura varie sunt doctorum opiniones: vtrum ipsa agar ancilla fuerit an alia: hebrei ceturam asserunt nomen fuisse appellatiuum: quod interpretatur copulatā quam Agar fuisse affirmant: que de concubina post sare mortem transiuit in coniugium: ne si senex aliam q̄ prius cognitam duceret nouis nuptijs lasciuire uideretur. Unde de eo diuus pater augustinus decimo sexto de ciuitate dei cap. trigesimo quarto sic intulit dicens. Quod autem abraam post mortem sare cethurā duxerit vxorem: absit a me vt incontinentiam suspicer: presertim in illa iam etate & in illa fidei sanctitate. hu- ius autem cethure liberi a nomine libere se appellauere: id est saraceni: qui primo (vt premissum est) trago nitidem & phenicem: atque arabiam vsque ad terminos rubri maris possederunt.

¶ Afer autem (sicut Josephus in primo antiquitatum libro cap. 13. refert) ex his natus est: qui primo castra fixit in libya regione: quam posteri africam ab illo dixere.

¶ Africana igitur regio ab afer predicto sic dicta plures in se continet prouincias: occidentalē videlicet ethi opie partem: Libyam: tripolim: numidiam: & mauritaniam. Ethiopia preterea tres continet partes: qua rum prima occidētalis mōtuosa ē: q̄ ab atlantico monte celsissimo p̄tēdit̄ vsque in egyptum: cuius media pars harenosa perhibetur. Tertia vero: que orientalis pene deserta est: & inter australem oceanum & nilum flu- uium situatur habens ab ortu mare rubrum. Dicta est ethiopia a calore populorum: quos solis vicinitas torret continetque monstrosos homines garamantes & trogoditas: de quibus Herodotus libro historiarum q̄r to. Et post eum Franciscus petrarcha in sua aphrica multa cōmemorat. hi trogodite cursu ceruos supe- rant. Quorum aliqui propter nimium feruorem maledicunt soli. Alij serpentes comedunt: alij leones & panthe ras venantur: Alij specus cauant & inhabitāt: ignes ibi in nocte videntur. Satyri quoque: apilos: gameleun & basiliscus: cameli: pardi: & dragones ibi inueniuntur. In africa etiam fons est: cuius aqua potata cano- ras reddit voces.

3343 ¶ Mineruam cantatissimā poetarum omnium mulierem secundum Augustinum in primo libro de ciuitate dei 578
capitulo octauo anno etatis Ysaac quinquagesimo octauo apud tritonidē lacum apparuisse dicit: ex cuius nomine & ipsa postmodum Tritonia appellata est: hec etiam Pallas dicitur a pallante thratie insula: vbi nutrita fuit: siue a pallante gigante: quem interfecit. Hec quippe iouis primi primogenita fuit: que apud

rudes afros quum multa ante non cognita reppeꝛisset non soluz afri: sed & greci eaz absq3 matre ex iouis cerebro genitaz crediderc. Que ideo: vt Augustinus inquit: tanto procliuius dea credita fuit: quāto eius origo minus innotuit. Ipsa eniz primo lanificiuz omnibus antea incognituz adinuenit. Nam ostenso quo ordine purgata lana: & dentibus ferreis pectinata: atq3 colo filata: etiam textrinum excogitauit officium. In cuius opificij laudez pugna illa insignis eiusdez & aragnes colophone recitatur. Unde & lanifices postea: fullonca: tinctores: textricesq3 puelle teste Ouidio tertio fastorum libro eius festum religiose celebrare ceperunt. Usum insuper olei eo vsq3 mortalibus incognitum hec ipsa inuenit atq3 docuit. Quod quidem quia multuz vtilitatis atticis populis attulit ei aduersus neptunuz in nominandis a se athenis attributa victoria fuit: volunt etiam ipsius fuisse opus: quum iaz quadrigarum prima reppeꝛisset vsum ferrumq3 in arma arte conuertere: armis corpus contegere: aciem bellantiuz ordinare: & leges omnes: quibus catur in pugnaz edocuisse. Id eniz Cicero in tertio de natura deorum libro testatus est. Et propterea a nonnullis Bellona vocata est: soror scilicet & auriga martis: dicunt insuper eam numeros inuenisse: & in ordinez: quez in hodiernuz vsq3 seruamus eduxisse. Ceteruz eaz tibias: seu pastorales fistulas prima composuisse multi credunt. His enim ob tot compertis prodigijs deitatuz largitrix antiquitas eidez sapientie nomē attribuit. Et ideo: vt Cicero vbi supra ait: Ipsa eadem sapientie dea: & artium omnium inuentrix dicitur. Tandem quiz eius virtutis fama & numinis reuerentia longe lateq3 diffusa fuisset tantum illi antiquoruz error: vt per vniuersam fere terram in eius honorem templa multa construerentur: & sacra celebrarentur: coq3 vsq3 conscenderet vt in capitolio Romaz penes iouem patrez eadē cella dedicaretur. Huius autez templum milesios fuisse admirandum herodotus historicus scribit: quod postmoduz ab Aliate viro iniquissimo absumptum fuit.

¶ Mineruas quinq3 fuisse inuenimus primaz hanc iouis filiam & apollinis matrem. Secundaz nilo ortaz quaz egyptij saletem dicunt. Tertiam ex ioue secundo natam. Quartā ioue tertio & Corisee oceani filiam: quam archades Corion nominant quadrigarum inuentricez. Quintaz pallantis filiaz: que patrem intercepisse dicitur virginitatem suaz violare volentez: Cui pennarum talaria affigunt. Sunt tñ nonnulli grauissimi viri: qui asserunt non huius prime Minerue: sz pluriuz: que dicta sunt fuisse competita.

¶ Solem primuz iouis primi filiuz & minerue predicte germanuz hac eadaz tēpestate floruisse Tullius dicit virum vtiq3 insignez ac splendidum hominez: & ingenijs regijsq3 animi preclaruz. Quem ob ingentes virtutes: vt aliquo modo nomine generoso nobilitarent euz taz claro nomine declararunt. Putabant eniz ve-
1 teres a Nembroth gigante seducti: primaz rerum causam ignez esse: & propterea illi nobilius nomen sole dare non poterant: seu q2 euz celestez putarent hominez seu dominū e celo venisse ratione profunditatis ingenij: seu quia illi natura igneam viderent more ignis semper ad alta tendentem. Sunt tamen qui volunt hunc Apim eius fratrez fuisse: eo q2 loco solis ab egyptijs cultus fuerit. Sed certe alius fuit ab api.

¶ Diana prima huius solis soror & iouis primi filia: & ipsa tempestate hac in precio fuit: de qua Tullius: vbi de natura deorum scribit multa commemorat: & dicit eam non iouis filiam: sed ascriptitiaz fuisse. Hanc tamen eā nō esse dicūt: quā poete insignez virginitate perpetua voluere: quuz legatur hanc ex Mercurio liberi & proserpine filio pinnatuz concepisse cupidinem.

¶ Turimachus Thalesionis regis filius sextus sicyonioꝝ rex quinquagesimo sexto natiuitatis Ysaach sicyonijs regnare cepit: & regnauit annis. 45.

¶ Argiuorum regni exordium.

1855
Inachus oceani & terre (vt aiunt) filius testibus Augustino & Eusebio sexagesimo a natiuitate Ysaach anno apud argos in thessalia primus regnare cepit: & regnauit annis quinquaginta: a quo inachus achaie grandis fluuius nomen accepit: qui & argolicuz: vt pomponius ait: p secat tractuz: Hic duos post se reliquit filios: videlicet Ysidez postea egypti reginam: & phoroneuz eius successorez. Id vero regnuz durauit annis. 544. 3344

¶. Argos itaq3 ab vrbe nomen accepit: & ab ea vniuersa prouincia: que argos thessalia siue pelasgia nuncupatur: & eaz homerus argos pelasgicum nominat. Eam enim plinius libro quarto naturalis historie a phoroneo ipsius inachi filio: & successorez conditu3 fuisse dicit. De quo Lucanus in sexto: Ubi nobile quondaz Nunc super argos arant. Aliud vero argos est in attica non longe ab athenis. Et aliud est teste eniz plinio libro quarto in achaia hippiuz cognominatum supra locum lerne a mari octo milibus passuum distans: a quo regiuncula argos & greci ipsi argiui sunt cognominati.

¶ Balcus qui & Xerses sextus assyriorum rex anno sexagesimo primo vite Ysaac assyrijs regnare cepit: & regnauit annis triginta.

Jacob Iacob autem patriarcha vir quidem sanctissimus ex isaac natus: & ipse post annum vite sue nonagesimum Joseph ex rachel vxore genuit filium: vt habetur Geñ. trigesimo. Quo nato supuixit annis quinquaginta sex: & tandem in egypto mortuus est. Hic est ille patriarcha vir san- 3345
1854 ctissimus: de quo iesus filius Syrach laudando protulit dicens. Benedictionem omniuz gētium dedit illi: & testamentum suum confirmauit super caput iacob. Cognouit illum in bene-

dictionibus suis: & dedit illi hereditatem & divisit ei partem in tribubus duodecim: & conservavit illi ioseph virum misericordie invenire gratiam in conspectu omnis carnis. Hic itaq; iacob surrepta benedictione Esau fratris sui senioris quum pro uxore ducenda Mesopotamiam profectus fuisset quatuor uxores sortitus est Non ex libidine quidem: sed quum una pro altera ei ab avunculo supponeretur: suppositam quidem: quoniam ea innocenter usus fuerat: ne ipsam ludibrio habuisse videretur in uxorem duxit. Et qui alex nundum prohibebat quin plures uxores multiplicande posteritatis causa haberi possent. Jacob accepit illam: cui uni coniugii futuri spem fecerat. Que scilicet rachel quum sterilis esset ancillam suam: de qua filios susciperet marito contradidit. Quod & Lya eius soror quamuis multos peperisset filios: quoniam prolem cupiebat multiplicare similiter effecit. Fuerunt igitur huic iacob uxores quatuor: lya videlicet & Rachel sorores. Bela ac zelpha: non quidem ancille sed subdite. E quibus duodecim genuit filios. Ex Lya natu maiore sex sucepit. Quorum nomina sunt hec.

Judam a quo regia tribus descendit: & deinceps dominus noster iesus christus.

Ruben qui perdidit primogenita	Ex Rachel autem	Joseph & Beniamin.
Simeon &	Ex Bala	Dan & manasen.
Levi a quo levitarum genus	Ex zelpha	Aser & Gath. Et hi omnes fuerunt patriarche: qui quum vendidissent ioseph fratrem suum: tandem in egyptum sub dictione sua venientes omnes ibidem feliciter cum eo conuiventes & ipsi mortui sunt: quorum corpora posteri in ebron reportantes sepelliere.
Isachar		
Zabulon &		
Dina a Sichen stuprata		

3375 ℭ Armamitres septimus assyriorum rex primo & trigesimo anno etatis iacob post Xersem seu Balenz assyriis 1824
regnare cepit: & regnavit annis .38. Quo regnare incipiente locutus est dominus ad Isaac patrem iacob ipsiq; eadem que patri duo illa promiserat pollicitus est scilicet dare terram chanaam: id est iudeam semini suo: ac deinde in eius semine benedictionem omnium gentium Gen. 26.

ℭ Phoroneus inachi argivorum regis filius (ut Eusebius scribit) anno etatis iacob quinquagesimo patre defuncto argivis regnare cepit: & regnavit annis sexaginta: homo sane insignis & sapientia industriaq; con- 1805
3394 spicuus. Qui (ut divus pater augustinus decimo octavo de civitate dei ca. tertio scribit) primus grecie leges dedit: & sub iudice causas agi instituit. Et propterea a iuris civilis periti dicunt eum locum: quem forum dicimus: in quo scilicet iura reddantur ab eo forum denominari: hunc Lactantius dicit iunoni primum sacrificasse. Eius autem filios egialeum atq; nioben fuisse Eusebius dicit.

ℭ Phegocus phoronei ipsius germanus vir quidem doctissimus: & ipse tempestate hac floruit: qui: ut Augustinus refert tempora per menses & annos & numeros observare docuit: & ad deos colendos sacella & aras primus instituit atq; invenit: unde & post obitum eius predictorum consideratione tanquam deus veneratus est: & ad eius tumulum confestim templum constructum fuit.

ℭ Isis cui antea io nomen fuit Inachi regis filia & phoronei soror his temporibus non solum ob regiam dignitatem adeptam: sed etiam ob multarum virtutum prestantiam insignis habita fuit: propter quod egyptiorum sanctissimum & venerabile numen fuit. Hec enim quum inachi regis unica femina esset a iove secundo virgo compressa fuit: que ob patris metum impulsa acceptis quibusdam amicis suis navem conscendit: cui vacca insigne erat: & prospero vento ex achaia in egyptum transfretavit: & ibidem desiderio suo satisfaciens constitit: ibiq; quum comperisset rudes & inertes populos humanarum rerum omnino ignaros: ac bestiarum ritu viventes: regnorum cupidine agitata non absq; magno labore & industria illos primum terras colere docuit: cultasq; semina committere: & tandem fruges collectas in panem conficere. Insuper vagos homines: & semi silvestres in unum reduxit: quibus legibus datis civili more vivere docuit. Et quod longe prestantius fuit litteras idiomati convenientes caracteribus adinvenit: & eas eisdem docuit. Que quum mirabilia insuetis: & indoctis hominibus visa fuissent. Eam non ex grecia venisse dixerunt: sed e celo lapsam crediderunt. Et propterea divinos honores statim instituerunt. Sed ea mortua etiam dyabolo fallente in tantam venerationem evasit: ut non solum apud egytios singulis annis sacra instituerentur: sed etiam apud Romanos atq; alios multos templa pregrandia illi construerentur. Huius autem preclare mulieris Apis vir fuit: qui cum eadem iside multis annis (ut suo loco dicemus) imperavit. Sunt tamen qui dicant huic Isidi Theglorum quendam fuisse virum: & ex ea suscepisse Epaphum: qui egyptiis postea regnavit. De ea enim veteres poete finxere multa: que ad historiam dicere non attinet.

3400 ℭ Ceres prima Celi filia secunda his temporibus apud siculos veniens maximo in precio fuit. Hec quippe quum Sicano siculorum regi coniugio copulata fuisset: ibidem tanto ingenio valuit: ut & ipsa quum agro- 1799
rum excogitasset cultum prima apud siculos boves domuit: & iugo assuescere docuit: & aratro adinvento cum vomere terram sulcis proscidit: & semina tradidit: que quum in segetem excrevissent collectis spicis flabellis separare: & molis terere: ac panem conficere docuit: quum antea homines glandibus & pomis silvestribus sustentarentur. Ob quod meritum quum mortalis femina esset eam deam frugum arbitrati sunt & eam divinis honoribus extulere. Huic autem unica filia nomine proserpina ex iove secundo fratre fuit. Que quum ab Orcho molossorum rege rapta fuisset eam mater maxima maris perturbatione diu quesi-

tur: que res maximaʒ fabulatoribus occasioneʒ prebuit.

¶ Altera quoqʒ ceres apud eleusiʒ attice regionis ciuitatē fuit eiusdē meriti apud suos clara: Cui Triptholomus postea obsequiosus: vt mox dicetur: extitit. Ambe quippe deitatibus ⁊ honoribus extulere.

¶ Balocus octauus assyrioʒ rex anno etatis iacob .64. fm Eusebium assyrijs regnare cepit: ⁊ regnauit 3403
1491 annis .35.

¶ Thessalorum regni principiuʒ.

Thessalus Creti regis filius (vt Eusebius refert) anno etatis iacob .64. in thessalia regnare cepit: que prius teste plinio quarto naturalis historie li. Emonia dicebat: ⁊ ab ipso postea thessalia appellata fuit. Ea quippe grecie regio est: que sub attica cōprehendebatur: que (vt fama est) olim lacus fuit a montibus vndiqʒ conclusus. ipsa enim: vt herodotus scribit: ab oriente pelion montem habet ⁊ coniunctos colles a septentrione olympum: ab occidente pyndum: a meridie othrym: in quorum media concauitate thessalia ipsa concluditur: per quaʒ quinqʒ principales fluuios decurrere dixit: videlicet peneum: apidanuʒ: onochonuʒ: enipheum ⁊ parnisuʒ: qui postea in vnuʒ iūcti per vnicum tantum transitum in mare decurrunt. Et solus penei nomen detinet.

¶ Iacob patriarcha hoc anno primogenitis a fratre suo Esau ēptis surreptaqʒ eius benedictione iuxta ma
1749 tris cōsiliuʒ in mesopotamiaʒ syrie ad auunculum suuʒ Laban ex chananica descendit: vt patet Gen. vige
simo octauo: a quo libentissime susceptus gregi suo prefecit: pro cuius quidem mercede Rachel filie sueʒ 3420
nuptias expostulauit. Cui Laban puelle nuptias cum gaudio repromisit: ⁊ septeʒ annos ministrare compromisit. Temporeqʒ transacto poposcit Iacob nuptias: cui Laban annuens dum nox superuenisset Iacob ignorāte alteraʒ filiarum nomine lyam ei collocauit femorē quidem ⁊ aspectu indecoram. Qui mane deprehendens iacob de iniustitia apud socerum conquestus est. Qui necessitati veniaʒ expostulans amantē Rachel post septem alios seruiturus annos repromisit. Quibus annis preteritis ipsam optataʒ rachel vxorē accepit: ex quibus duabus octo genuit filios legitimos ⁊ ex ancillis quatuor in .xx. anno.

¶ Ruben iacob primogenitus hoc anno qui est octogesimus quartus vite Iacob in mesopotamia syrie ex 3428
1741 Lya vxore primo nascitur.

¶ Diluuiū particulare permaximū anno etatis Iacob primo ⁊ nonagesimo secundū Orosiuʒ in achaia ter 3464
3435 ra attica fuit: Quo tpe in loco regnabat Ogiges rex.

¶ Eleusis ciuitas eodem anno in insula Thera sub euboea iuxta atticam terraʒ haud longe ab athenis ab eodem Ogige rege condita fuit: a qua postea tota insula Eleusina vocata fuit. Nunc autem prorsus deserta habetur.

¶ Triptolomus auteʒ rex eleusi fuit Celei ⁊ Menaline filius ea in vrbe haud multo post natus est. Ad quē quum Ceres querens proserpinaʒ filiaʒ deuenisset: ⁊ eum in cunis dormiete patre ⁊ matre inuenisset: vltro se altriceʒ infantulo obtulit: Atqʒ euʒ gremio sustulit illa suo Arreptoqʒ eo ter manu mulsit: ac tria carmina: vt Ouidius ait: volensqʒ ceres paruulum imortaleʒ facere: interdum lacte diuino nutriebat: noctuqʒ clam igne obruebat: atqʒ ita preter naturaʒ puer crescebat. Quod quuʒ miraretur pater claʒ nocturno tēpore obseruauit quid in puerum nutrix ageret: ⁊ quū vidisset eum igne obrui exclamauit dicens. Quid agis? membraqʒ ab igne rapit. Cui dea dum non vis inquit scelerata fuisti Irrita materno sunt mea dona metu: Iste quideʒ mortalis erit sed primus arabit: Et feret ⁊ culta premia tollet humo. Et quippe scilicet Triptholomo Ceres tria hec beneficia contulit. Hic igitur cum tempore ingentis penurie a concursu populi patre Eleusio occiso quia pereūt fame plebe filium abunde aluisset aufugit ⁊ longa naui: cuius serpens erat insigne ad exteras gentes abijt: ibiqʒ frumenti copia quesita in patriam rediit: ex qua Celo: seu lynceo pulso in regnuʒ paternuʒ restitutus est: ⁊ non soluʒ restitutus: alimenta restituit subditis: sed etiaʒ facto aratro illos docuit terram colere: ex quo Cereris alūnus dictus est. Eam ob rem dicunt euʒ in partibus atticis vsuʒ frugum primū adinuenisse.

¶ Ioseph vir castissimus atqʒ humillimus anno primo ⁊ nonagesimo etatis patris sui Iacob ex Rachele vxore Laban filia in mesopotamia syrie finitis quatuordecim annis: quibus pater suus Iacob pro vxoribus suis seruierat natus est. Quibus expletis Laban socer suus fedus cum eo pepigit: vt quicquid varium in grege soceri sui nasceretur: id merces sua esset. Quam ob reʒ Iacob virgas virides tulit: scilicet populeas: amygdalinas: ⁊ plantaninas: quas per loca decorticans in aquaruʒ canalibus in ipso coitus feruore ante conspectum omnuʒ posuit: vt sic tales conciperent fetus quales vmbras ascendentiuʒ arietuʒ in aquaruʒ speculo videbantur: vt autem omnes fetus varij coloris fierent: ⁊ ne dolus deprehēderetur in verno conceptu virgas ponebat: in serotina vero admixtura non ponebat: hec vero habentur Gen. trigesimo: hāc ob rem comestor dixit: Iacob nouam serophiam cōmentatuʒ fuisse: qua naturam arte quadaʒ naturali pugnaret.

Ioseph Ioseph itaqʒ hic patriarcha castissimus ⁊ desideriorū vir: ⁊ ipse in toto centum decem annis vixit: ⁊ in egypto ex aseneth filia Putifaris sacerdotis vxore duos genuit filios Manassen sci
1465 licet ⁊ Effraim Hic ab adolescentia quuʒ forma pulcherrimus haberetur: atqʒ animi virtu 3434
te ⁊ sapientia alios fratres precelleret: pater eum amplius alijs filijs diligebat: Cui siue patris

dilectio sue somnia maximum fratrum concitauit odium. Nam quum duas visiones vidisset: et patri fratribusq; cunctis retulisset: multam in se conflauit inuidiam: quam ob causam quintodecimo etatis sue anno a fratribus in egypto venditus est: indeq; vite sue triginta annis exactis coram pharaone stetit: et eius somnia interpretans prenunciauit septem annos vbertatis futuros: quorum abundantiam; septem alij sequentes anni steriles cōsumpturi erāt: et propter hoc rex eum e carceribus liberauit: in quibus eū coniecerat integritas castitatis: Ipsumq; egypto preficiens per annos octoginta purpura vestitus: et corona coronatus in curru aureo incedere fecit: et quum virtute omni admirabilis esset: omnia ratione disponebat: et potestate concessa omnibus in rebus humiliter vtebatur: que res: huiusmodi felicitatis apud egyptios causa fuit. Hunc autē ioseph quum pater suus iacob oēs filios suos benedictionibus suis benediceret: vt habetur Gen̄. 49. maximis preconijs pretulit: quia malorum memoriam circa fratres suos non habuisset: sed potius i eis benignissimus fuerit: et bona pro malis contulerit: dixit filius accrescēs ioseph decorus aspectu: filie discurrerūt p murum exasperauerunt eum: et iurgiati sunt: inuiderunt q; illi habentes iacula: sedit in forti arcus eius: et dissoluta sunt: vincula brachiorum eius per manus potentis iacob: inde pastor egressus est lapis israel: deus patris tui erit adiutor tuus: et omnipotens benedicet tibi benedictionibus celi desuper: et benedictionibus abyssi iacens deorsum: benedictionibus vberum et vulue. Benedictiones patris tui confortate sūt benedictionibus patrum eius donec veniret desiderium collium eternorum. Fiant inquit in capite ioseph et in vertice nazarei inter fratres suos hec ille. Joseph itaq; postq̄ in egypto octoginta annis ita regnasset completis centum et decem annis in egypto mortuus est. Ossa vero eius nouissime quando hebrei egressi sunt ex egypto in chananeam hoc est iudeam reportauerunt: sic enim eos adiurauerat ioseph q̄do mori debuerat.

3435 ¶ Messapus nonus sicyoniorum rex anno primo etatis ioseph sicyonijs regnare cepit: et regnauit secundum Eusebium annis. 47. 1764

3445 ¶ Baleus nonus assyriorum rex et ipse decimo anno vite ioseph assyrijs regnare cepit: et regnauit secundū Eusebium annis. 52. 1654

¶ Juppiter secundus Celi seu celij nonus filius his temporibus apud archadiam: vbi natus erat ob ingentia facinora clarus fuit. Cuius gesta non certum habetur an sua an potius primi vel tertij fuerunt iouis: eius tamen hoc gestum fuisse tradunt: q lycaonem archadum regem in prelio vicit: et regno priuauit: eo q humana corpora in conuiuijs mistrabat: Quam ob rem ipse de iniquo et pessimo rege vltionem sumpsit: et ob hoc primū apud suos iuppiter vocari ceptus est. Sunt tamen qui dicant id gestum fuisse a Lysania primo ioue. Indeq; ex archadia athenas digressus maximo i honoris culmine habitus fuit; eo q aduersus Celum: qui Latonam stuprauerat ingens habuerit bellum: quo superato maxima cum gloria athenas redierit: vbi ioui primo bouem immolauit: et multa ad laudabilem ciuitatem spectantia apud eos instituit. Quibus ex causis iuppiter cōmuni omnium consensu vocatus est. Huius tamen tempus nullus historicus prefixum apponere presumpsit: licet nos huic loco ipsum apposuerimus. Quindecim enim filios hunc genuisse constat. Quorum prima diana: Secundus Apollo: Tertius Titus: Quartus bacchus: Quintus amphion. Sextus Cethus. Septimus Calatus. Octaua Pasythea. Nona Egyale. Decima Euphrosine Undecimus Lacedemon. Duodecimus Tantalus. Tertiusdecimus Hercules. Quartadecima Minerua: et vltimus Arcbas.

¶ Uulcanum primum huius iouis fratrem tempestate hac floruisse dicunt: licet Eusebius noster tempore isaach eum fuisse dicat: De quo nil aliud habemus nisi q ex minerua neptis sua predicti iouis filia apollinem genuit primum. Fuit enim hic igneus et inexhausti amoris vir. Tres enim vulcanos fuisse legimus. Hunc primum. Secundum saturni filium: de quo latius dicetur. Tertium Nili filiū.

3452 ¶ Apis quem Osirim egyptij dicunt quartus argiuorum rex decimoseptimo anno vite Joseph post patrem argiuis regnare cepit: et regnauit annis quinque et triginta. Hic apis iouis ex Niobe phoronei filia filius fuit: qui cum phoroneo auo in regno successisset: et per quinq; et triginta annos imperasset: et Egialeum fratrem in regno prefecisset: ipse cupiditate glorie: et amplioris regni captus ad egyptios transfretauit: et obtento regno ibidem Ysidem regnantem virginem inachi olim filiam matrimonio sibi copulauit. Qui et ipse sicut vxor Ysis quum rudes homines multa docuisset: et potissime vini vsum loco dei haberi ceptus est dicente Tibullo. 1747

Primus aratra manu solerti fecit Osiris:
Et teneram ferro sollicitauit humum.
Primus inexperte commisit semina terre.
Pomaq; non notis legit ab arboribus
Hic docuit teneram palis adiungere vitem:
Hic viridem dura cedere falce comam.

Et alia multa que idem de Api prosequitur. Sed tandem teste Seneca libro: quem de sacris egyptiorum composuit a Typheo fratre occisus atq; membratim discerptus fuit: diuq; ab Iside vxore quesitus: et po-

stremo inuentus in maximos prorupit luctus: atqȝ ita egyptijs ob mariti membra cōperta placata est: τ locum vbi ea inuenerat grece phyalas dixit: quod latine amicas dicimus. Et cōfestim ad sepeliendum se accinxit: locumqȝ comperit τ elegit pro illius sepultura tutissimuȝ: τ difficillimi transitus: hoc est insulam abaton: q̄ inaccessibilis interpretatur: eo q̄ sit in palude iuxta memphim limosa. In eo quippe loco illuȝ sepeliuit: τ paludem stygem hoc est merorem vocari voluit. Nec ad illaȝ insulam queȝuis accedere posse statuit nisi certis diebus τ quibusdam initiatis. Siquis forte ea in palude deperiisset: nec cadauer reperiri posset. Multis quippe annis egyptij quedam sacra officia ei exoluebant. Sed quum deinde eisdem egyptijs apparere cepisset bos instar numinis putarunt illum Osirim esse: τ vt deum adorare ceperunt. Et commutato nomine illum apim vocarunt: hoc est bouem. Sic enim bos egyptiorum lingua Apis nuncupatur. Nā teste Plinio octauo naturalis histo‑. Bos insignis exumprouiso illis apparet: quem certo detinēt tempore τ adorant: Et vt nonnulli ferunt per annum illum detinere consueuerunt: alij per decenium dixerunt: Deinde referentibus quibusdam auctoribus τ quammaxime Plinio vbi supra statuto die sacerdotes illum in sacro fonte summergunt. Quo extincto: mox alter non sine publico luctu queritur. τ donec aliū inuenerit ad instar ilsimerent: Sed non diu queritur: Quem compertum centum Antistites Memphiȝ cū puerorum gregibus populoqȝ: τ omni musicoruȝ genere prosequūtur dicente Tibullo: Te canit atqȝ suuȝ pubes miratur Osirum: Barbara memphiteȝ plangere docta boueȝ: τ Ouidius in. viii. metha. nunq̄ q: satis quesitus Osiris: Semper eniȝ perdunt semper: τ inueniunt Quo sane inuento populos mira applaudēs leticia magna cum voce salutat. Diodorus Siculus historicus varias τ longas diuersaruȝ nationuȝ Osirisqȝ atqȝ isidis. Theologias retulit. quas siquis videre cupit apud illuȝ varijs in libris videre poterit Hic autem Memphim vrbem dignissimā in Egypto condidit: Et alia multa: que enarrare longum esset: Hic apud Egyptios tanta veneratione habitus fuit vt siquis post morteȝ illuȝ hominęȝ fuisse dicere presumpsisset ex instituto publico capite puniri decreuerunt: τ ob id in quibuscunqȝ templis erat eius simulachruȝ digito labijs impresso: qui admonebat silentium. Huius preterea bouis: quem serapim arbitrabant̄ egyptij caput inde delirantes in eremo loco dei coluerunt. Venerabatur preterea apud alexandriam egypti mirabili cultu. Illumqȝ apim arbitrabantur solem.

1440 ¶ Rhodos vrbs a qua insula rhodus nomen accepit his temporibus secundum Eusebium a thelchinis τ carracibus a phoronco argiuorum rege iamdiu deuictis in ipsa rhodo lycie in insula condita est: De quā 3459
Pomponius sic refert: q̄ dum vrbis fundamenta foderentur rhose capulum fuisse inuentum dicit: a quo ciuitas τ insula cognominantur. Rhodos eniȝ grece latine dicitur rhosa prius tamen insula ophiusa dicta fuit: deinde stadia: τ postea thelchines vt diximus eo q̄ Thelchines vrbem ibidem condiderunt: τ insulam incoluerunt. Quos nonnulli maleficos τ fascinatores fuisse tradunt tanq̄ stygiam aquam stirpibus τ animalibus pernicei gratia inspargerent. Alij tamen econtra dixere Thelchines eximios artifices: primosqȝ ferri τ eris in asiam fabricam inuenisse: quos ex creta in rhodum profectos vicini per inuidiam fascinatores perdiderint: post Thelchines: clades insulam temuere: quorum posteri lyndum ac ialissum cōdiderunt: poete huius insule dignitatem τ antiquitatem astruentes fabulam confinxerunt dicentes auruȝ in ea pluuisse quum pallas in iouis capite nasceretur. Hec quippe insula nongentorum stadiorum ambitu continetur. In orientali promontorio sita: que τ portubus τ vijs τ menibus olim sicut τ nunc ceteras asie vrbes superauit Romanis τ grecis semper amica: que quum libera esset multis τ donis τ simulachris excellentissimis claruit: precipua vero fama colossi extitit: Statuā enim illam alij iouis: alij solis fuisse tradūt quam cares Lyndus: vt suo loco dicemus: decies septenum cubitum altam ex ere edidit. Multa quippe hec rhodus ciuitas per ciuilia Romanorum bella perpessa fuit damna: nec sub grecorum imperio calamitatibus caruit. Sed post q̄ saraceni egyptum τ syriam. Turci vero asiam obtinuere longe maioribus cladibus subiecta fuit: τ aliquando venetorum iugum: aliquandoqȝ aliorū christianorum pertulit: Neque vllo pacto turcorum viribus restitisset nisi religiosi milites: qui beato Joanni dicati sunt insule curam suscepissent. De quibus infra libro tertiodecimo latius dicemus. Ex hac insula multi illustres viri prodierunt: τ imperatores atqȝ pugiles. E quibus Panetij philosophi progenitores fuere: τ alij multi.

¶ Viri disciplinis excelentes.

Apollo medicus Vulcani τ Minerue prime filius his temporibus Eusebio testante phocensibus τ delijs clarus habitus est. Qui medicine artis repertor: τ herbaruȝ virium primus cognitor fuit dicente ipso ad virgineȝ Daphneȝ apud Ouiduȝ libro methamorfeos Primo Inuētuȝ medicina meū est: opiferqȝ per orbeȝ Dicor: τ herbarum subiecta potentia nobis. Quāq̄ plinius libro septimo naturalis histoie Chironem quendam eius artis inuentorem dixerit. Hic auteȝ apollo phitonis τ sapientie deus a poetis appellatus est: qui τ Phitonem serpentem: qui matreȝ latonaȝ psecutus fuerat sagittis confecit. Accipitur etiam pro sole: quia sicut in claritate solus habetur: sic iste in cognitione medicine tantam claritatem solus obtinuit.

Chiron Medicus iustissimus atq; sapientissimus vir Centaurorū doctor nutritorq; Esculapij: et magni doctor Achillis: hisdez tēporibus (vt nonnullis placet) multa bonitate & industria clarus fuit: Qui vt multi affirmāt medicinaz & herbaruz bonitates primus inuenit: q̄ postea antiquissimus factus: Esculapiū docuit et achillez: Hic teste Orpheo cuz argonautis nauigauit: et illorum iudex ac Medicus fuisse dicitur: vbi et achillem chitera pulsare docuit: Tandez cuz herculez hospitio suscepisset: et eius arma contractaret: sagitta e manibus cadens pedē leuū vlnerauit: dicente Ouidio: Dūq; senex tractat squallētia tela venenis Excidit: & leuo fixa sagitta pede. Sed vt dixit vlterius Ouidius illum nunquaz tali vulnerī liberatum: & post nonum diem miseratione deorum ne amplius dolore cruciaretur ad celos tractū: Unde ait: Ipse etiam lectas pegaseis collibus herbas Temperat: & vana vulnera mulcet Ope. Et infra subdit: Nona dies aderat cum tu iustissime chiron: Bis septem stellis corpore cinctus eras.

Venerem magnam Celi & diei (vt Cicero scribit) filiam: hisdem temporibus fuisse dicunt: licet alias tres fuisse idem Cicero de natura deorum ostendat: Sed hanc primaz & vulgatā affirmat extitisse: De qbus omnibus multa figmenta poete finxere: Hec igitur incomparabili oris decore & totius corporis splendore emicuit: Et propterea multi insanientes illam ipsaz celi sydus dixerunt: quod Venerem nuncupamus: & alij non terrestrez: sed celestem feminā ex Jouis gremio lapsaz in terrā dixerunt: atq; multi eamobrē deā īmortalem ipsaz asserebant: Cuius filium geminū amorem fuisse poete dixere: quem quidē Cupidinē nominauere: Et cū ex deabus gentiliuz venerandissimā habita esset: non solum apud Cyprios vbi enutrita erat: thure placata fuit: sed etiaz mortuam & incestuosam feminā eo delectari odore existimabant q viuēdo in prostibulorū voluptatibus vtebatur: & non solum apud suos: Sed etiam apud Romanos qui et templum sub titulo Veneris virginis construxerant precipuis honoribus venerata fuit: Hec enim tribus viris nupsit. Quibus mortuis cum iuuencula & formosissimā haberetur in tam grandem luxurie pruritū venit: vt omnez decoris sui claritatem crebris fornicationibus maculauerit. Unde & prima (vt aiunt) meretricia publica adinuenit: & fornices instituit: & matronas inire compulit: quod quidem scelus execrabile apud Cyprios in consuetudinem quasi deductum est. Naz idem Cyprij hanc consuetudinez seruare consueuere: vt virgines suas ad littora mitterent: vt nauigantiuz vterentur concubitu: & sic future castitatis sue libamenta persoluisse viderētur Veneri: & pro suis nuptijs quesiuisse dotes: Ipsa enim Vesta dicta fuit: que apud Cyprū viridarium deliciosuz atq; amenuz ad explendā libidinem suā construxit. Multa de his tribus veneribus dicuntur: que breuitatis causa omittuntur. Vide Joannem Bocaciū Florentinū in Geneanologijs Deorū libro tertio & quarto: & nono & vndecimo: ac quinto multis in locis.

Dynastia decimaoctaua hic incipit.

3475 Dynastia Diapolitarū decimaoctaua anno vite Joseph q̄dragesimotertio Egyptijs regnarī cepta ē que & durauit annis trecentis q̄dragintasex sub Regibus quindecim: quoruz primus Amasis: qui pulsa pastorū secta: que regnauerat in Egypto vndecim & quingentis annis. 25. omnē regni possessionez & predam sub- 1724
stulit: & eorū nomen omnino deleuit: Huic autez successit secundus rex cui nomen erat Amenophis qui & regnauit annis vigintiuno. Tertius Ephres annis duodecim. Quartus Misphar Mutosis annis vigintisex. Quintus Tuthemosis annis nouem. Sextus Amenophes annis trigintauno: Hic est quez quidaz Memnonem putant: cuius statua vsq; ad aduentum Christi Sole oriente vocem dare dicebatur. Septimus Orus annis trigintaocto. Octauus Acencris annis duodecim. Nonus Achoris annis nouem. Decimus Chencres annis sexdecim. Undecimus Acheres annis octo. Duodecimus Cherres: annis quindecim. Tertiusdecimus Armeus qui & Danaus annis quinq;. Quartusdecimus Ramesis: qui & Egyptus a quo prouinciā nomen accepit annis sexagintaocto. Quintusdecimus & vltimus Menophis annis quadraginta. His finitis decimanona dynastia subsecuta est centū & quadragintaq̄tuor annoꝝ.

Eratus decimus Sicyoniorū rex quinquagesimo āno vite Joseph: & ipsius Joseph Imperij vigesimo
3481 anno post Melappum Regem Sicyonijs regnare cepit: et regnauit annis quadragintasex. 1717

Sparta Ciuitas que alio nomine Lacedemon appellatē: his tēporibus Eusebio referēte a Sparto phoronei filio condita est: a qua postmodum Regio ipsa etiaz Lacedemonia nomen accepit: Veruz Justinus in tertio Epithomatuz libro alia de causa illaz Spartaz cognoiataz fuisse dixit: vt infra loco alio dicemus: Lacedemon autez hec Lycaonie Ciuitas: que scilicet Taygeto monti subijcitur: a Lacedemone Jouis filio: Que autem a Semele filio eadem Sparta dicitur.

3489 Altadas decimus Assyriorum Rex post Balcum septimo et quinquagesimo vite Joseph Assyrijs regnare cepit et regnauit annis trigintaduobus. 1710

Jacob patriarcha sanctissimus hoc ipso anno etatis sue. 147. regnantibus predictis regibus d̄ Christo et de vocatione gentium prophetizans in Egypto diem obijt: Cuius prophetia (teste Vincentio historico) hec breuiter fuit. De stirpe inqt Juda filij mei nascet̄ v̄go stellā hūs byssinā: vestēq; cādidissimā d̄ q̄ nascet̄ agnus imaculatus q̄ ē agnus dī g̃ra saluās oēs: cuius regnū erit eternū quod non corrūpet̄. Dñs

deus magnus apparebit in terra vt homo: corpusq; assumet: et comedet vt homo. Orietur astrum eius in celo: ac ipse resplendebit vt sol in terra: Celi super ipsum ⁊ ex templo glorie veniet ipsum sanctificatus cum voce paterna: ⁊ ipse effundet spiritum gratie super vos: ⁊ eritis filij eius in veritate: Hic erit ex Leui sacerdos: ⁊ ex Juda Rex deus ⁊ homo mediator dei ⁊ hominum: qui omnes tenebras de sub celo tollet: ⁊ erit pax in vniuersa terra. Vos vero denique impie agetis contra eum ⁊ sacerdotum principes manus imponent super eum: ⁊ exterminabunt ⁊ interficient eum nescientes eius resurrectionem: Innocentisq; sanguinem recipietis super capita vestra: ⁊ in passione altissimi petre scindentur: ⁊ sol extinguetur: ⁊ cetera que q; turbabuntur: Inuisibiles spiritus contremiscent: ⁊ infernus spoliabitur: Ipse vero paradisi portas reserabit: ⁊ stare faciet mutantem gladium aduersus Adam: ⁊ dabit sanctis comedere de ligno vite: ⁊ Belial ligabitur ab ipso: Tunc videbitis Enoch: Noe: Sem ⁊ Abraam: Ysaac ac me patrem vestrum resurgentes a dextris in exultatione: Suisq; filijs potestatem dabit conculcandi perniciosos spiritus: ⁊ quotquot in eum crediderunt in terra gaudebunt: Tunc omnes resurgent: ⁊ hi quidem in gloria: Impij vero ad ignominiam: Atque in primis Israel iudicabit: quia non crediderunt ei ⁊ cetera: Eo denique mortuo diebus triginta conditus aromatibus fuit: Indeq; concedente sibimet Rege celebri pompa corpus a Joseph in hebron delatum in spelunca duplici multa cum largitate sepelitur: vt patet Genesis quadragesimonono. Tunc quippe Ethnicorum mos erat nouem diebus incondita corpora seruare in singulisq; diebus calida fouere aqua: ⁊ per interualla conclamari: vt siquis fortes spiritus interclusus esset clamoribus excitaretur Condita vero quadraginta diebus seruabantur: Hebreis vero septem tantummodo diebus incondita seruare consueuerant: Condita autem triginta. Hinc dieri septimi ⁊ trigesimi apud nos obseruatio moleuit: quam sacra obseruat ecclesia: Sicut etiam habetur in Decretis. 13. q. 2. c. Quia alij.

¶ Prometheus Japeti filius ex Asia Nympha coniuge: his temporibus testibus diuo patre Augustino decimooctauo de Ciuitate dei: ⁊ Eusebio in Archadia claruit: Vir vtique acutissimi ingenij ⁊ spectate peri-
1599 tie: qui homines incompositos ac rudes ad politiores mores composuit: Simulachra quoque hominum primus de terra formauit: ⁊ arte quadam veluti spiritum habentia moueri fecit: Hinc ⁊ fabulationes mul- 3600
te confic te fuerunt: Vnde cum in altissimo Caucasi montis resideret ⁊ Astrologiam didicisset: eam prius assyrijs docuit: Insuper etiam ignem e silice primus eduxit: vt Plinius testatus est: Vsum preterea anuli scilicet ferrei primus inuenit: Quem quarto digito in honorem cordialis vene portari suasit: Tempore deinde procedente apud Romanos, vt Isidorus decimonono Ethimolo. libro capitulo duodecimo refert statutum emanauit: vt liberti ciuesq; aureo vterentur anulo: libertini argenteo: ⁊ serui ferreo tantum Fulminum denique rationem in Caucaso monte etiam deprehendisse dicitur: propter quod ignem celestem illum furatum fuisse tradunt: Hunc sapientissimum virum diuus pater Augustinus libro de ciuitate dei: ⁊ post eum Rabanus: ⁊ Yuon Carnotensis: ac Ouidius ⁊ Horatius ⁊ Claudianus in panagerico suo: ac multi alij doctores miris extulerunt laudibus.

¶ Atlas ⁊ ipse archadicus Promethei frater: Seu vt alijs placet filius: ⁊ Maie pater: hac quoque tempestate vir excellentis vene ⁊ multe contemplationis clarus fuit: Quippe astrorum cursum peruigili studio comprehendit: ⁊ primus de astrologia inter grecos disseruit: Propter quod finxerunt fabule eum celum portare: quamuis idem mons eius nomine nuncupetur: Cuius altitudinem celi portationem in opinionem vulgi venisse videatur. Hic autem septem genuit filias nymphas appellatas: quarum hec nomina sunt: Prima Maia cuiusdam Mercurij mater: ⁊ Jouis tertij concubina: Secunda Electra Dardani mater. Tertia Stenopex Martis concubina ⁊ mater: Parchon ⁊ Celben: que habita est perpetua virgo. Quinta Celene Neptuni concubina: Sexta Tayeta vel Tayethon mater Tantali ⁊ Apollinis ⁊ Thesali ⁊ Lacedemon. Septima dicta est Pyrrha: He sorores septem ab Insula hesperida dicte sunt hesperides. Tres. n. Atlantes fuisse dicuntur: Quorum primus hic archadicus creditur. Alter Thessalus: Inde Maurus fuit. Tertius ille scilicet qui cum hespero fratre ad Mauros transfretauit.

¶ Atlas preterea Italus quartus fuit: qui vt vulgo fertur apud Fesulas Ethrurie ciuitatem imperauit: quo autem imperauerit tempore non satis certum habemus: licet sint qui dicant ipsum hoc tempore regnasse. Ipse quippe septem genuit filias Pliades dictas: Quarum prima dicta est Maia. Altera Electra etiam alterius Dardani mater ⁊ Teucri: De quibus Papias refert quod ex Latio Dardanus in phrygiam profectus fuit vbi ⁊ Erictonium genuit: qui pater fuit Trois a quo postmodum Troia nomen accepit. Et hinc colligitur quod Troiani ex Italia primum duxere principia.

¶ Epimacbus alter Promethei frater his temporibus fuit: De quo Ouidius meminit dicens: Hinc promethiades placidos epimatica dicis: Jubet. Hic genuit pyrrhum: Ex cuius stirpe Fastidia fuit: Qui ex Regina Terra duodecim gigantes progenuit viros vtique fortissimos: Quorum nomina Typheus scilicet ⁊ Briareus ⁊ alij decem fuere.

3610 ¶ Hesperus autē alter Promethei frater hoc anno mortuo Atlante germano Italie rege in regnū succes- 1589
sit: Hic primo apud Hispaniam regnans a fratre pulsus in Italiam venit: et ea loca vbi nunc italia est oc-
cupans Hesperiam a se nominauit. Unde Hesperus occidentalis stella etiam ab ipso Hespero cognomi-
nata fuit: Hic tres filias genuit: quas ab Insula Hesperide: vbi eas enutrire fecit hesperides appellauit: q-
rum nomina sunt Eglen: Arethusa et hespertusa: he a poetis amenissimum viridarium custodire cū vigi-
li Dracone dicebantur: In quo auree arbores erant aurea poma tenentes: que teste Ouidio libro quarto
Methamorphos. Quia Themis predixerat a quodam nato Iouis diripienda esse: Hesperion po(m)arium
montibus circumsepsit: Sed tandem hercules ad illa rapienda ab Euristheo missus occiso dracone aurea
mala tulit: Dicente Lucano libro nono: vbi de hoc orto plura locutus ē: Abstulit arboribus preciū memo
riqꝫ laborē: Alcides passosqꝫ inopes sine pondere ramos: Rettulit argolico fulgentia poma tyranno.

3527 ¶ Argus quintus argiuorum rex post apim in Egyptum profectum anno quo Jacob mortuus est regna- 1672
re cepit: et regnauit annis septuaginta: hunc centum oculos habuisse ferunt: idest cuncta vidisse sua incom
parabili prudentia: sub quo et Calitas primū Argus functus est sacerdotio.

¶ Plemeus vndecimus Sycioniorum rex: post Heratum Regem anno sexagesimooctauo vite Josephsi-
cyonijs regnare cepit: et regnauit annis quadragintaocto.

3528 ¶ Manitus vndecimus Assyriorum Rex Ataida rege mortuo assyrijs regnare cepit: et regnauit annis 1671
triginta.

¶ Exodus liber hic initium sumit.

3541 Hebrei in Egypto sub seruitute fuerūt ꝯm Isidorum.144. Uerū secundū Augustinum.145. 1658
Cum ergo mortuus esset Joseph Amenoptes quartus post Ephrem pharaonem cum alijs
Egypti pharaonibus populū Israel exosum habens propter ingenij magnitudinē: laborū
industriā: operū affluentiam: ac sobolis elegantiam: callide eū opprimere et delere statuit: ne
scilicet multiplicatus in ipsū consurgere posset. Quāobrem multimodas eidem operum an-
garias imponere curauit: vtpote lateres coquere: fossas purgare et lutū exportare qbus oppꝛes-
sionibus ab vxorum amplexibus cessarent: ac per hoc eius proles deficeret et genus israelitarū extermina
retur. Dum vero in his calamitatibus versarentur: Contingit vt quidam Scriba sacrorum prescius futu
rorum Pharaoni prenunciaret: vnū ex hebraicis mox nasciturum: qui Egyptiorum regnū humiliaret
et filios israel exaltaret: cuius virtus transcenderet vniuersos. Et propterea consuluit regi vt oēs hebreo-
rum infantes occideret: Uerum adhuc ipso populo magis ac magis multiplicante pcepit Rex obstetrici-
bus: vt obstetricando hebreas mulieres: earum mares quoscunqꝫ interficerent: feminas vero seruarent:
tanquā inualidum sexum: et ad Egyptiorum libidinem dedicatum: Sed et adhuc eodē populo cresc(en)te de
nuo mandauit: vt eorum nati in flumine proijcerentur: vt ita hebrei paulatim ad nihilum redigerentur.
Sed contra dei voluntatem nemo preualere potest: Quapropter tempestate hac: hoc est anno octauo et
vigesimo regni Amenophis puer quem predixerat ille sacerdos scriba scilicet Moyses ex amram hebreo
natus est: quem cum tribus mensibus absconditum pater tenuisset: videns qꝫ amplius eum celare nō pos-
set fiscellā scirpeā sumpsit: et eā bitumine et pice liniuit. Intusqꝫ infantem cōposuit: eūqꝫ in carecto ripe flu
minis exposuit et eius salutē deo reliquit. Et flumius quidē puerulū suscipiens deportabat. Maria aūt pue
ri soror matris iussu illū sequebatur a longe cōsiderans euentū rei: Tunc deus ostendit nō humana prudē
tia: sed omnia quecunqꝫ vult ipse fieri effectū optimū protinus adipisci: nec preualere eos qui pro cautela
sua alios cōdemnare nitūtur: vnde et hunc puerulū inopinabiliter saluauit. Thamur itaqꝫ erat filia Pha-
raonis: que dū circa fluminis litus cū iuuenculis luderet: vidit illud vas a fluuio deportari et statim pce-
pit suis illud sibi afferri: Aperiensqꝫ fiscellam cōperit infantem elegantissimū de quo valde gauisa est: mā
dauitqꝫ Thamur regis filia vt mulier adduceretur: que māmas filio preberet: Sed cū multe illi adducte
fuissent nullius māmillas sugere voluit. Maria autem eius soror: que cū alijs ad videndum astabat: ait
Frustra o Regina ad nutrimentū huius infantis vocasti: que nullam ad eū cognationem habēt: sed si vis
adducā vnam hebreorū mulierē a qua vbera excipiet: Cui dixit: Uade. Illa autē confestim ad matrē re
uertens illā ad Reginam adduxit. Infans vero e vestigio ad matris vbera accessit: Quo viso Regina cū
ignoraret hanc esse infantis matrē: cū supplicatiōe commisit ei infantis nutrimentū: Cui fin rei euentum
nomen imposuit Moysen: eo qꝫ de flumine fuerit saluatus. Aquam enim Egiptij moy vocant: ses vō sal
uatus. Cōponētes itaqꝫ (vt Josephus ait) hec ex ābobus Moysē ei nomē iposuerūt: hoc ē ex aq̄ saluatus
Ipse enim ex stirpe Leui ortum habuit.

¶ Leui quoqꝫ a quo leuitarū genus ex Jacob patriarcha natus vixit annis.134. et genuit Caath: hic nāqꝫ
oīū leuitaꝝ pr extitit: q postmodū ob moysi et aarō claritatē nō exiguā sacerdotalis honoris dignitatē ꝯse
cuti sūt: e qb(us) et dñs nr iesus xp̄s nasci dignatus ē. Caat āt Leui filius et ipse vixit ānis.133. et genuit amrā.

¶ Amran vō Caat filius vixit ānis.134. et genuit aarō et moysē atqꝫ mariā pphetā q̄ dño carmē cecinit et ob
murmuratioē frīs moysi lepra.7. diebus pcussa fuit: et tādē mortua i cades sepulta ē: Is.n. amrā cū iter he
breos nobilissimus hic ei metuēs hebreoꝝ ꝯsectionē, pueꝝ: et grauiꝰ hoc ferret: nec eius vxor āplius pareret:

Rogauit dominum vt misereri dignaretur populi sui qui illo tempore affligebatur pro extinctione paruu-
lorum suorum. Deus autem ad orationes suas misericordie aurem inclinans: per visum ei astitit: exhor-
tansque eum dixit memoriam habere eorum pietatis: Et propterea eidem propiciationem in proximum fo-
re prebiturum. Maneque consurgens Amran visionem hanc Jobuel coniugi sue indicauit: Intellexitque
Amran non solum de filio sibi daturo: sed etiam de futura felicitate hebreorum. Atque ita mox ea que per vi-
sum ei prenunciata fuerant: adeo partus vxoris fidem prebuit: et filium genuit: qui secundum dei proloqui-
um omnium sapientum Hebreorum prudentia: et laborum magnitudine prestantior fuit. De quo mox
latius dicetur.

¶ Criasus quintus Argiuorum Rex Argi regis filius ãno quintodecimo seruitutis hebraice Argiuis re-
gnare cepit: et regnauit annis quinquagintaquattuor.

¶ Asia nympha oceani et Thethios filia Japeti vxor et Promethei predicti mater vel magis vt Herodoto
placet vxor per hoc tempus: vt Varro tradit: ea loca que Asia minor dicitur incoluit: et a se Asiam nomi-
nauit: que regio permaxima est: licet Asia minor nominata sit: In qua et quingentas Ciuitates aliquando
fuisse compertum est: Hec autem a mediterraneo nostro mari cingi et Phrygia ac Lycia conclusio termi-
natur. Incipit enim in occidentali littore et vsque ad paludem Meotidem et fluuium Tanaym extenditur
inter mare ponticum iacens et oceanum septentrionalem: Ea quippe Asia minor partita nunc cõtinet infra
scriptas prouincias et Insulas: videlicet Gallatiam: Bythiniam: Lycaoniam: paphlagoniam: Salonẽ
Mysiam: Olyplnam: Pergamum: Eoliam et Lesbum: Ioniam: Cariam: Lidiam: Liciam: Pamphiliã
phrygiam: Ciliciam: Rhodum et Cyprum: Que sicut olim Asia vocabatur: nunc pro maiori parte ex ar-
gumento Turcorum nominis Turcia appellata est: In ea beatus Joannes euangelista primum Christi
euangelium predicauit et vniuersam Christo credidit: pulcherrimasque ecclesias erexit. Ibique martyrio co-
ronati pro Christo postmodum fuerunt sancti: quorum cõstantia ibi cessauit omnis spurcitia veteris ido-
lorum cultus. Sed nostro (vt ita dixerim seculo) factum est: vt Turcorum aduentu cuncta quasi ibidẽ imu-
tata sint: Mahumetica quippe lex per eosdem turcos Christi euangelium reppulit Christianorum nostro-
rum auaritia et inertia: Ea certe regio seu prouincia plurimos doctrina excellentes protulit viros: De qui-
bus omnibus locis et temporibus suis infra dicemus.

¶ Asia vero maior ab Asio Choti filio denominata fuit: que a palestina et Syria incipit: et in Indiam termi-
natur: que tamen a minori (vt aiunt) nomen a se traxit.

1642 ¶ Manchaleus Mamithi filius duodecimus assyriorum Rex decimoseptimo Hebraice seruitutis anno 3557
Assyrijs regnare cepit: et regnauit annis triginta.

1625 ¶ Orthopolis duodecimus Sycioniorum Rex Pelemnieo patre defuncto trigesimotertio hebraice serui- 3574
tutis anno Sicionijs regnare cepit et regnauit annis sexagintatribus.

1612 ¶ Iphereus tertiusdecimus Assyriorũ Rex: Manchaleo rege patre defuncto quadragesimosexto hebrai- 3587
ce Seruitutis anno Assyrijs regnare cepit: et regnauit annis viginti.

¶ Maiam Athlantis ex Pelione coniuge filiam: his temporibus Mercurium ex Joue suscepisse ferunt
a qua postmodum mensem Maium nonnulli denominatũ fuisse affirmant: quod in mense illo mercatores
omnes Maie et Mercurio pariter sacrificabant. Sed Macrobius dixit Maiam cui mense maiores di-
uina agebãtur eam terram fuisse hoc adeptam nomen a magnitudine: et ipsam eandem Bonam deam eẽ ex
ipso cultiori sacrorum ritu: Faunamque et Opem ac Fatuam pontificum libris iudicari: Bonam primo:
quod omnium nobis ad victum bonorum causa est: Faunam quod omni vsu animantium fauet: Opem quod eius
auxilio vita constet: Fatuam vero a fando: quod infantes partu editi non prius vocem edunt: quam atti-
gerint terram: Hec adeo pudica fuit: vt nunquam eius nomen in publicum auditum fuerit: nec virum vn-
quam viderit: nec a viro visa sit: Propter quod ferunt viros eius templum omnino ingredi non debere:
Hec autem Maia apud Romanos in maxima fuit reuerentia: Cui et pregnantem suem mactabant quã
hostiam terre propiciam dicebant.

¶ Cylleno eque mulier clarissima huic ex eadem matre soror fuit: Que et ipsa a Joue Cretensi vitiata mer-
curium alium a superiori peperit: qui cognominatus fuit Cyllenius a matre: seu a monte Archadie no-
mine Cyllion in quo forte natus est.

¶ Mercurius itaque Jouis ex Maia predicta filius: hisdem temporibus: vt quidam volunt nascitur: Quã-
quam crediderim longe ante natum: Sed quia plures legimus fuisse homines Mercurios omnes huic
loco reseruauimus: Primum autem deorum nuncium seu interpretem fuisse omnes poete describunt: eumque
varijs ornamentis insignitum: vt per illas intelligatur ipsius Mercurij varietas officiorum. Et propte- 3590
rea: vt Martianus dixit: Mox vt natus fuit: Capella suis vberibus allactauit: Qui diuino lacte persu-
1609 sus: et si mortali femina natus: Immortalis tamen habitus est: Dictusque est Deus facundie. Merca-
tum palestra: furum nuncius: et interpres deorum: eũdẽque dicũt. Is aliũ ex sorore venere hermafroditũ: ex
que lichaone dedalionis filia Autolicũ genuisse: quique et Junonis precibus Martẽ e duris carceribus liberauit

Ipse quoqȝ Argum interemit: prometheum in caucaso relegauit: ⁊ alia mille que de illo ⁊ alijs Mercurijs poete confixerunt. Ipse etiam lyram septecordem comperit: Ipsi deniqȝ datur virga caducea: In cuius laudem postmodū Horatius in primo carminū hunc hymnum cecinit dicens: Mercuri facunde nepos atlantis: Qui feros cultus hominū recentuȝ voce formasti: Cantus ⁊ decore more palestre: Te canā magni iouis ⁊ deorum nuncium: Curueqȝ lyre parentem Callidum quicquid placuit iocoso Condere furto: ⁊ alia multa. Hic autem adeo in omni doctrine genere ⁊ q̄maxime physice edoctus fuit: vt dicatur cuȝ sua virga ⁊ herbis tantū mortuos suscitasse: Unde ⁊ post mortem inter deos relatus ⁊ stellificatus est: Et ab eo stella quedā que in virgine regnat: queqȝ ⁊ semper impat ⁊ soli comitatur: Mercurij nomen accepit Ea quippe precisse facundie ⁊ eloquentie vt plurimū consueuisse dicitur: Et propterea: vt habetur Actuū 14. Pauluū apostolū quia erat dux verbi gentiles Mercuriū appellauere.

¶ Mercurius autem alius egyptius fuit qui cognominabatur Trimegistus: idest ter magnus: ipse tēpestate hac floruit: primus stellarū apud egyptios inuentor: qui eamobrem apud eosdem in introitu signorum solis aliquam fieri solemnitatem mandauit: Hic ex Egypto digressus doctrine gratia vniuersam peregrinatus est terram: ⁊ hinc inde centū Ciuitates condidisse: ibidemqȝ deū verū colere homines docuisse perhibetur: Hic propterea maior ⁊ antiquior Mercurius appellatus est. sed cuius prius hic filius fuerit nō hēt.

¶ Mercuriū alium cognomento Hermē natione Italicum inuenimus fuisse: quoniā ab Emigda pastore Agrigentino in Sicilie Insula: vel a Fauno Italie Rege lyram ⁊ harmoniā didicisse credunt: eamqȝ ob gratiā modulantia instrumenta multa confecisse ⁊ Orpheo tradidisse ferunt: Queȝ e canino capite cū virga serpentibus innexa in manibus depingunt.

¶ Mercurius quartus ante diluuium Lamec filius fuit: quem Tubal appellauimus: a quo musice principia sumpsere. Fuere ⁊ alij mercurij: scilicet quintus ⁊ sextus. quibus omnibus dantur eadeȝ ornamenta: sed non eadem deitas: Quia alius Medicine deus. alius mercatoruȝ: alius furum: que omnia a multis confunduntur.

5600 ¶ Saturnus Rex: Cui Aberides propriū nomen fuit: Celi ⁊ Veste filius: qui ⁊ deoruȝ summus a poetis fingitur: hisdem tēporibus (Petro cluniacense testante) patre Celio eunuchato regnum Cretense sibi desumpsit: qui cū potentissimus rex euasisset: ad retinendam patrū suorum memoriā: eoruȝ nomina celo: terreqȝ indidit: Quare patrē sibi Celū dixit: matrē vero terraȝ appellauit: que ⁊ Vesta interpretatur: Eo q̄ Terra rebus omnibus vestiatur: Seu quia vi sua stat: Nā ⁊ ipse ideo Saturnus appellatus est: quod tempus significat: quod e celo ortū habuit: Nil aliud quippe tēpus ipsum dicere volens q̄ celestis motus: Atqȝ cū omnia que orta sunt tēpore intereant: Ipsuȝ Saturnū poete finxerunt: quē etiam natos suos omnes vorare dixerunt: quū omnia tēpore consumerentur. Quamobrem auctores omnes ipm Saturnū appellauerunt: quia annis insaturabiliter expletur: Huius nanqȝ pater Celius Cretis filius fuit: vt supra longe ante dictū est: alios etiā fratres ⁊ sororem vnā Rheam nomine: que ⁊ Opim habuit: quaȝ quideȝ Rheam sororem Saturnus duxit vxorem: Eius auteȝ frater natu maior Titan erat: qui ⁊ vt ipse regnaret postulabat: quod vbi eius mater ⁊ soror persenserunt: sua erunt Saturno ne aliquo modo fratri Titan de regno vel cederet: Quia Titan erat facie deterior q̄ Saturnus: quod post q̄ Titan perpendit equo animo concessit ei regnum: sed hac lege: vt siquis natus ei fuisset filius masculus necaretur: Id eius rei causa facere voluit: vt ad natos eius regnū rediret: Itaqȝ qui primus saturno natus est filius necatus est: Deinde posterius nati sunt gemini: Juppiter ⁊ Juno: Sed mater Junonem Saturno in conspectum dedit: Joueȝ vero clam abscondens Saturnoqȝ inscio educandum dedit. Item Neptunum clam Ops peperit: eūqȝ clanculū abscondit. Et cum deinde plutonem pareret: ⁊ Glaucam illa patri ostensa clam pluto seruatus ē. Glauca vero paruula emoritur. Quod quum Titan postea rescimisset: nouissetqȝ Saturno iam virilē sexū superesse: ductis secum Titanis filijs: saturnum ⁊ Opem vxorem captiuauit: ⁊ muro illos circumegit: custodiamqȝ apposuit: Hoc cum eorum filius Juppiter cognouisset: veniens cum magna Cretensiuȝ copia Titanem ac filios expugnauit: parentesqȝ vinculis exemit: ⁊ patri regnum restituit: Ipseqȝ in Cretam remeauit: sed quum deinde saturnus forte admonitus esset vt a ioue filio caueret ne eum regno expelleret: effugiendi periculi causa ioui filio insidias parauit: Quod cum Juppiter persensisset: patrem fugauit: Regnumqȝ sibi vendicauit. Misitqȝ armatos qui illum per oēm terram aut comprehenderent: aut necarent. saturnus vero pulsus cum diu errasset: vix in italia locum quo lateret inuenit: hic autem preter iouem Neptunum ⁊ plutonem alios suscepit filios: Cotronem videlicet Mesappum: Genium: Amen : Enigenē Pycum ⁊ Thypho iē gigantē maximū: sed ⁊ semiramin: Venerē iunioren: Cererē: Vestam ⁊ iunonem suas De quibus Ouidius libro Fastorum dixit: Ex ope iunonem memorat cereremque creatus.

Tertia saturni semine vesta fuit

Juppiter astra. fretum: neptunus: tartara pluto

Regna paterna tenent: tres tria quisqȝ suum. Multis autē noībus saturnus cognominatus ē: Et primo: vt premissuȝ ē dictus ē saturnus: eo q̄ saturet ānis: vel a sariendo: qꝛ vbiqȝ agriculturā docuit. Itē Theneb. i. deuorator. qꝛ proprios deuorauit filios. Itē cronus vel cronos .i. tēporaneus. qꝛ vltra cōmunem hominum co- 1596

suetudinẽ vixit. Itẽ Nebroth propter corporis sui magnitudinẽ. Itẽ Stercutius appellatus est: quia ipse tanquã optimus agricola vsũ stercorandorũ agrorũ primus inuenit: Dictus quoqꝫ est origo deorũ: ⁊ totius prosperitatis deus: qa eius filij ⁊ filie inter deos vel stellas relati sunt: quomõ ãt i italia regnauerit: et que ibidẽ gesserit: vide ĩfra i Moysi tẽpora. Pingitur autẽ Saturnus senex ⁊ mestus et capite obuolutus tardusqꝫ ⁊ sordidus atqꝫ falce ornatus: que omnia ipsi Saturno hominĩ ⁊ etiã planete conueniunt. Astrologi enim dicunt Saturnũ planetam fore complexione frigidũ ⁊ siccum ⁊ melãcholicũ ⁊ fenidi ons. Dicuntqꝫ preterea ipsum auarũ: maliciosum: inuidum seductorem: superbum: simulatorem ⁊ multe cogitationis: atqꝫ profundi consilij: tardũ ad irã: sed irreuocabilẽ fere esse. Insuper ferunt eũ significatorẽ opis ad agriculturã spectantis mẽsurationũ terrarũ: ⁊ multorũ aliorũ consimilium.

1597 ¶ Ops igitur seu opis Celi ex Vesta filia: soror vxorqꝫ Saturni (Seruio teste) pluribus nominibus ⁊ ipsa cognominata fuit: vt Berecinthia: Cibele: Rhea: Bona dea ⁊ Echate: Primo nanqꝫ Berecinthia a quodã monte phrygie cognominata est: Teste Ouidio quarto fastorum libro qui ait: Quod bene mutaris sedẽ berecinthia dixit: Sed a Cibele alio Phrygie monte Cibeles dicta est: quia in eo monte illius sacra primitus fuerunt instituta: deinde plurimũ honorata: De qua idẽ Ouidius eodem libro meminit dicens: Inter ait viridem Cibelen altasqꝫ celenas: Amnis id insana nomine gallus aqua. Rhea autem eo qꝫ idẽ grece sonet quod ops latine: Almã etiã eam dixerunt ab alendo: eo qꝫ suis fructibus terra omnia alat. Palem deniqꝫ eã vocauere pastores ⁊ pabulorum dixere deam: eo qꝫ gregibus ⁊ armentis suo pabula prestet. Hanc ipsam sacerdotẽ aliqui dicunt eiusmodi sacrorũ post Vestam matrẽ inuentricẽ fuisse. Et quia ab ipsa multi originem traxerunt qui diuinos meruerunt honores dignã propter sue posteritatis merita deorũ consortio putauerunt: Et propterea antiqui delirantes: vt Ioui filio maximo regi adularentur: miris fictionibus eã ornauere: adeo vt loco maximi Numinis a multis coleretur: Et ei templa: sacraqꝫ ac sacerdotes varijs in locis ⁊ qꝫ maxime in pergamo constituerentur: vbi eidem sublimẽ statuam ex marmore erexerũt: quã postmodũ Romani (vt tradit Liuius libro secundo de bello punico) Romã deferri iusserunt: Ei quoqꝫ tanquã deorum matri quadrigam a leonibus tractam constituere: ⁊ sceptrũ in manibus tradiderunt cũ corona turrita in capite eius: Ornauereqꝫ preterea eã veste herbarũ conspicua: Et multis alijs ornauerunt insignibus que breuitatis causa omittũtur.

¶ Vesta autẽ iunior Opis mater virgo ⁊ Sacerdos continentissima fuit: que conuentui sacerdotum mulierum initiũ dedit: Illa quippe propter eius modestam vitã: ⁊ propter sacerdotalis ordinis initium: vt dea habita fuit: Quam etiam plerique ignẽ: nonnulli tellurem esse dixerunt qꝫ herbis varijs vestiatur. Duos autem filios non ex hominibus: sed e celo totidemqꝫ filias eã genuisse fingitur. Titanẽ scilicet primogenitum: ⁊ Saturnum: Opemqꝫ hanc ⁊ Cererem iã dictam.

¶ Monogirus quidã priuatus vir: per hoc tẽpus vna cum Cerere apud Grecos multe industrie clarus fuit: Eo quod primus apud eos Boues ad aratrum iunxerit: Propterea ⁊ diuinis sacrificijs ab eis honoratus est.

¶ Apollo primus primi Vulcani ⁊ Minerue filius: his temporibus floruit: Hunc dicit Tullius vbi de natura deorum scribit omnium Apollinum antiquiorem fuisse dicit: Et medicine artis primũ repertorem primũqꝫ herbarũ virtutũ cognitorem: qꝫ tũcunqꝫ Plinius hoc inuentũ chironi tribuat.

1596 ¶ Apollo autẽ Delphicus secundi Iouis ex Latona filius vno partu cum Diana natus: tempestate hac in Insula Delos clarus fuit: Vir certe multe peritie: qui non contentus preteritorum: presentiumqꝫ fuit nisi ⁊ futura intelligeret. Eamque ob gratiam adipiscendam cuiusdam magice artis: que Phitonica nuncupatur primus inuentor fuit: Unde Fatidicus appellatus est: Eius rei gratia post mortem diuinationis ⁊ sapientie deus a poetis appellatus est. Medicine artis ⁊ herbarum virtutũ compertorẽ ipsũ fuisse Ouidius contestatus est: Qui chytera a Mercurio donatus eam optime pulsans Musis canentibus postea prefectus est. Quare chiteram tenens mitis dicebatur: vt Horatius inquit: Condito mitis: placidoque telo: Supplices audi pueros Apollo: Nanque sagittis ornatus: alias armatus nociuus putabatur. Hic primo amauit Daphnem: ⁊ post illam Iacintum puerum: quem quum secum disco luderet agente inuidia Borea interfecit: Hic autem ob singulares eius in omni genere virtutes post mortẽ tanquã Sol: idest solus inter Deos habitus est: quia tantam claritatẽ solus obtinuit: Eamobrem Templo mire magnitudinis atque pulchritudinis apud Delos Insulam ab Erictone honoratus est: quod quidem templũ ⁊ locus nunc desertus habetur: Illius quidẽ ⁊ Amphiteatri (vt fertur) Adhuc aliqua extant vestigia: Ibi alba marmora ⁊ quedã columne: ac signorum eiusdem dignitatis maximus numerus. Fertur ⁊ ibi esse Colossũ quindecim cubitorum longitudinis cum aliquibus Grecis inscriptionibus: ⁊ alique cisterne mire magnitudinis: que etiã aqua plene videntur. Huius autẽ Apollinis Ceres magna vxor fuit: ex qua Curistheum filium genuit: quem Hesiodus pastoralem Apollinem appellauit: Postea a canibus (vt multi tradunt) dilaniatum: Hunc autem iuuenem ⁊ imberbem depingunt cui ⁊ dedicantur laurus. Griphes coruus ⁊ Bucholicum carmen: Pauisseque armenta Admeti Regis Thessalie tradunt. 3603

¶ Apollines tres fuisse comperimus: Primus fuit medicus apollo de quo dictum est ꝙ propter eius medicādi
excellentiam in deorū consortium pparatur receptus. Secundus Delius: hic vaticinandi sciētia celebrans-
simus: cuius no nen ut diximus, tanꝙ sol superiorē offuscauit apollinem. Tertius apollo pastoralis. Hu-
ius filius fuit qui ꝛ memorabilia quedam peregit: Horum autem apollinum gesta scriptores confundētes
vniuscuiusqꝫ proprium ambiguum posteris reliquerunt.
¶ Dianam igitur quā ꝛ lunā apollinis Delphici sororem hisdē temporibus insignem virginitate perpetua
fuisse oēs dicere: Et licet Cicero de natura deorum multas fuisse dianas referat: Hanc tamen precipuā
ꝛ no notatissi nam fuisse dixit: Cui omnia attribuuntur: que ob virginitatis amorem spreto hominū con-
sortio siluas petijt: ꝛ venationibus plurimū vacauit: Quare eā cum arcu ꝛ pharetra descripsere: ꝛ nemo-
rum montiumqꝫ dicere deā: in curruqꝫ eā volucre a ceruis sicut frater, albis tracto. Et propterea ipsam vir-
gines plures simili proposito sequebant. Unde ꝛ nympharū societate ꝛ obsequio vsam fuisse dixerunt: vo-
luere etiam ipsam viarum presidem esse: ꝛ vna cum luna multis vocauere nominibus: Ipsa nanqꝫ femina
fuit que more sancta monialium nostri seculi libidinis primū ā se omnino abdicauit. Et ideo stulta gētiliū
opinio eam lunam dixit: eo ꝙ lune planete conuenire visa sit: que suo frigore concupiscentias venereas re-
frenare habet: ꝛ nemora montesqꝫ nocte suo lustrare lumine et ad lunam spectantia tanquā si ipsa luna es-
set: hec Orionem Neptuni filium eā vitiare volentem occidit: Eidēqꝫ ex humana carne sacra hostia fiebāt
Habuit enim apud Ephesum templū admirandū ꝛ magna religione frequentatū: Hec enim a parturiē-
tibus plurimū inuocabatur: eo quia primū vt nata fuit parturienti matri apollinē fratrem suū obstetricis
officium exercuisse Seruius scribit.
¶ Phorcum etiā Saturni fratrē eiusdem Celi ex Theosa nympha filium per hec tēpora floruisse constat
quē ex Cetha coniuge quattuor scribitur genuisse eximie pulchritudinis filias: Eurialē videlicet ꝛ Steni
onem: Medusā ac Sylā: quas Gorgones fuisse putamus: que ita sibi similime ferūtur: vt vix vna di-
gnosceretur ab altera: quibus etiā vnū tantū erat regnū. Unde ꝛ finguntur fuisse monoculē: id est eiusdē
vultus ꝛ pulchritudinis cum omni pulchritudine: Hunc Varro dicit fuisse Sardinie ꝛ Corsice Insula-
rū regē, qui cū Athlante nauali prelio decertans: victus ꝛ in mari summersus greca loquacitate Mari-
nus deus vocatus ē: Quod Virgilius .5. Eneidos tangit dicens: Tritonesqꝫ citi: phorciqꝫ exercitus oīs.
¶ Aaron Moysi frater: sexagesimotertio hebraice seruitutis anno ex Amra de tribu Leui ꝛ Jacob pro
nepote viro inter hebreos nobilissimo in Egypto nascitur: vir plane sanctus ꝛ insigni eloquentia ornatus
quibus ex rebus ad summū sacerdotiū a deo vocatus excelsus factus est. eo ꝙ statuerit ei testamentū eter-
num: ꝛ beatificauerit eū in gloria: cinxeritqꝫ eū zona iustitie: ꝛ induerit eū stolam glorie: atqꝫ deniqꝫ coro-
nauerit ipm in vasis virtutis: Nā Moyses primo mense anni secundi egressionis filiorū Israel ex Egy-
3604 pto die prima mensis de mandato domini erexit ꝛ vnxit tabernaculū testamenti domini: atqꝫ oīa taberna- 1595
culo ꝛ vtensilia ꝛ mensā ꝛ candelabrū propiciatoriū: ac sacerdotales vestes preparauit: Quibus prepara-
tis ꝛ extructis astitit dns Moysi: dixitqꝫ sacerdotiū sanctū Aaron fratri suo eū dare debere: qui propter
sanctitatē ꝛ ingentes eius virtutes oībus preponendus erat: ꝛ eo honore iustior habebatur: Tū moyses
congregata multitudine filiorum Israel: dixit: Viri israelite: Tabernaculi fabrica quidē preparata est.
Quia vero tabernaculū oportet dedicari: decet prius sacerdotem fieri sacrificijs ministraturum ꝛ pro no-
bis oraturū. Deus autē mihi astitit: precepitqꝫ vt Aaron fratrem meū iniungerem sacerdotem tanꝙ no-
bis oībus iustiorem. sciens ipsū dignissimū qui altaris curam habebit: ꝛ hostias ac oblationes pro nobis
libenter offerret: Quamobrē Moyses Aaron fratrē suū oleo sancto perunctū confestim circumpedes
ꝛ femoralia: ac humerale quoddā imposuit ei multis tintinabulis aureis in gyro cinctū vt ad incensū eius
sonū daret: Indeqꝫ ꝛ stola sancta quā pluuiale nunc dicimus exornauit: eumqꝫ ꝛ auro scilicet ꝛ purpura:
ac Jacinto ꝛ lapidibus preciosis re|fulgente? erat. Eius quoqꝫ capiti mitrā quandā ꝛ coronā ad exprimē-
dum ipsius sanctitatis ꝛ dignitatis signū imposuit: quo quidem ornatu ꝛ vestimento nullus vnquā filio-
rū Israel vestiri visus est nisi tantū Aaron hic ꝛ filij eius atqꝫ nepotes ꝙ eius sanctitate oīa sacrificia diui-
no igni semper ꝯsumpta fuerunt. Et ppterea hāc illi dominus addidit gloriā ꝙ eidē: filijsqꝫ eius hereditatē
dedit sempiternā in omnes primitias frugū terre filiorū Israel. Hebreis itaqꝫ hec: que a Moyse gesta
fuerunt admodum placuere ꝛ tanquam a deo facta prebuere consensū Erat enī Aaron vt Josephus
inquit, propter genus ꝛ prophetie donū: ac fratris virtutē illo honore dignior vniuersis. Ipse āt Aaron
ex se quattuor protulit filios: videlicet Ithamar: Eleazarū: Nadab ꝛ Abiu: E quibus duo vltimi: in etate
prima: quum hostias portarent super aram: non quas mandauerat Moyses: Sed quibus primitus vte-
bantur subito concremati sunt. Tandem anno vite sue centesimo vigesimotertio: Pontificatus vero sui
sexto ꝛ trigesimo bona senectute confectus: Eleazaro filio suo prius sacerdotij stola tradita i Arabia mō-
te Oreb mortuus est populo vniuerso cum moysi vidente. Eo quippe anno paulo ante eius soror Maria
defecerat. Eo nanqꝫ mortuo vt sacre tradunt littere omnis multitudo filiorum israel triginta diebus fle-
uit super eum: vt habetur Numeri vigesimo capitulo. Eius quippe diei celebritatem agimus prima
die mensis Julij.
¶ Moysen ēt Aarō germanū .3°. post ipsius natiuitatē ānō Amrā septuagenarius ex Jocabeth vxore susce-
3607 pit: quo nato mr cernēs ipm elegantissimū ꝛ optime indolis puerulū .3. mēsibus abscōdit: credēs sic eū educarī posse 1597

magne virū potentie et laudis apud hebreos fore venturū. Sꝫ imperiū pharaonis paulopost verita puerum trimestrē in capsulam bitumine litam reposuit: et in carecto fluminis collocauit: eiusqꝫ salutis curam deo commendauit. Quod et factum est. Amenoptis autem Regis filia tunc eo loci forte spaciandi gratia cum suis peruenit: que visam capsulam ad se deferri precepit. Introspicientiqꝫ vidit puerulum hilarem atque elegantissimum. Ob cuius elegantiam Regina ipsum adoptauit in filium: moisenique ipsum quasi ex aqua saluatum nuncupauit. Cumqꝫ igitur Regina eum adoptasset in filiū: vtpote q̄ bene a natura et gr̄a institutus erat: accedente et̄ summa ipsius regine ⁊ pedagogoꝝ cura: ac disciplia breui in oi egiptioꝝ doctrina omnes regie aule pueros longe superauit. Dehinc cum factus esset vir: nulla in regionibus regni viris inferior euasit: Hunc talē ac tantū cū Amenoptis legitima sobole careret adoptasset in filium: aliquando portauit ad patrē: posuitqꝫ eū in manibus suis: Ille autē suscipiens eū pro amore filie imposuit ei regium diadema. Moises aūt conuoluēs illud proiecit in terrā: ⁊ eiusdē regio pedibus suis conculcare cepit: quod cernēs sacerdos ille scriba q eius natiuitatē predixerat ita futurū ad humiliādū p̄ncipatū egypti: cōfestim impetū fecit vt occideret eū: ⁊ exclamās ait: Hic ē puer ille o rex quē deus nobis occidēdū ostendit. At cōtra quidā sapiens id cōfestim nō fuisse prodigiū dixit: sed casu factitatū: in cuius rei argumentū pueⷬ etiā prunas afferri p̄cepit: quas puerulus ori apponēs linguā exussit: ⁊ deinceps ipeditus in lingue fuit. Factus itaqꝫ moyses vir ⁊ in iuris existēs lōge magis q̄ antea in oi virtutū prestantia clarior effulsit: nō solū apud regē ⁊ vicinos eiusdē regiōis: sed et̄ apud aduenas ⁊ egyptioꝝ inimicos in admiratiōe ⁊ timore fuit: Quāobrē ethiopibus egyptū vastantibus egyptij ad respōsa ⁊ diuinationes cōuersi: ⁊ deo eis consilium p̄bente auxiliatore hebreo eos vti debere: Hic moyses ab Amenoptis regina pariter ⁊ a rege exoratus libēter id opus suscepit: ⁊ sapiētie sue mirabile iudiciū ostēdit: q mox omnes ethiopes in fugā vertit: ac in Saba eoꝝ vrbe regia conclusit. Cūqꝫ Moyses diutius vrbē obsideret: Tandē Corbis ethiopū regis filie auxilio vrbē obtinuit: eamqꝫ in vxorē duxit: Quāobrem vt sacre tradūt littere Aaron cū Maria sorore cōtra eū murmurare ceperūt. Reiecta deinde vxore Ethiopissa ad fratres suos in Egiptum regressus ē. Cumqꝫ in Gessen eoꝝ terrā peruenisset: Egyptiū quendā virū de hebreis percutientē vidit: ⁊ huc atqꝫ illuc circūspiciens nullūqꝫ adesse videns egyptium interfecit ⁊ sabulo abscondit: que res cū pharaoni intimata fuisset: moysen interficere quesiuit: q sibi cauens in terrā Madian fugit: ⁊ Sephorā Raguelis sacerdotis filiā vxorem duxit: que duos ei peperit filios: Gersan vꝫ ⁊ Eliezer dicens: Deus patris mei adiutor meus eripuit me de manu Pharaonis: vt patet Exodi 2o. Post multa vero tēpora dū moyses pasceret gregē soceri sui in monte Synai: apparuit ei prodigiū valde mirabile: q2 vidit ignē ardentē ⁊ nō comburētem: q visione vehemēter obstupuit. Accedēsqꝫ ad locū audiuit dn̄m sibi dicentē vt cū fiducia in Egyptū abiret qui futurus erat dux ⁊ p̄nceps multitudinis hebreoꝝ ⁊ suos ab egyptioꝝ iniuria liberaturus: Dixitqꝫ: hebreos in hāc felicissimā terrā tu introduces vbi habitauit pater vester Abraā. Moyses aūt in dn̄o cōfidens auditoqꝫ q2 egyptioꝝ rex pharao defunctus eēt: sub quo ip̄e moyses degerat: venit in egyptū cui statī frater eius aaron iubente deo occurrit: eiqꝫ moises significauit: que in mōte synai illi cōtigerat: pariter ⁊ mandata. Occurrerūt quoqꝫ ⁊ multi hebreoꝝ nobiliores scientes eius aduentū: quibus ⁊ signa sibimet ostensa mōstrauit: promisitqꝫ illis securitatē ⁊ libertatē si ei obedire vellēt: Dū vero iā obedientes haberet hebreos venit ad nouū regē q nuper susceperat p̄ncipatū: ei quoqꝫ beneficia sua q̄ egiptijs cōtra ethiopes contulerat enarrauit: q2 nō dignā p̄ suis laboribus accepit retributionē: intimauit pariter et̄ q̄ illi in mōte sinai cōtigerat deiqꝫ voces: ⁊ signa multa ab eo mōstrata p̄pter fidē rei ī optime exposuit: Rogauitqꝫ ne incredulus fieret: nec impedimentū dei voluntati facere p̄sumeret: Sed ab rege incredulo derisus fuit. At moises ex p̄cepto domini cōfestim Nilū fluuiū cōuerti fecit in sanguinē: varijsqꝫ alijs plagis: vt infra dicetur: domuit Regem ⁊ Egiptiorum astutiam ⁊ tandem hebreis per mare rubrum iter ostendit: et inimicos eorum pro sui absorbere fecit ⁊ eorum arma cum nulla non haberent abunde ministrauit. Indeqꝫ in desertum innumerabili multitudini celestē cibum ministrauit: atqꝫ potum de petra estuanti populo emanare fecit: ⁊ multa alia eisdem contulit beneficia: que cōmemorare longum est.

Pluto: qui ⁊ Orchus grece dicitur Saturni ex ope filius Jouis ⁊ Neptuni frater tempestate hac: cum pater filios diuideret ab eodem in sortem siluas ⁊ loca inferiora obtinuit. Unde ⁊ deum infernorum postea eum poete appellauerunt. De quo Statius dixit: Forte sedens media regnauit felicis in arce: Dux herebi populos poscebat crimina vite: Nil hominum miserans: iratusqꝫ omnibus vmbris: ⁊ reliqua que sequuntur. Alij autem ditem patrem ⁊ Februm eum vocant: quoniam animarum existimabant purgatorem. Nam Februa Romani dicebant purgamina: Alij etiam Charonem dixerunt: vt per hoc significaretur infima pars mundi: In cuius quidem sacrificio nigras pecudes imolare consueuerant. quia victime per similitudinem numinis vt plurimum decernuntur. Nil certe inferno deterius declarans. Lactantius tamen libro diuinarum institutionum de Plutone isto sic ait. Saturno scilicet Iouem: Neptunum: et Plutonem fuisse filios. qui eo mortuo cum eis partiretur Imperium: contingit Plutoni iunior in occiduam regni partem regnare apud ea loca: in quibus postea mansere molossi secus inferum mare: et is a cetum adiacentibus regno suo populis orcbus appellatus est: eo q2 seuus et scelestorum receptor esset: et q2 ingenti cani suo quem Cerberum appellabat consuetus esset viuos homines apponere trucidandos.

hic proserpinam virginem siculã quũ intercepisset in regnũ deportauit suũ: eamqȝ sibi coniugẽ copulauit.

¶ Neptunũ autem plutonis natu maiorem ex eodẽ patre ⁊ matre genitum: quem Varro deum maris appellat hisdẽ tẽporibus fuisse constat. Hic patris Saturni seuitiam formidans ab eius conspectu per mare se surripuit: secũqȝ habitauit: Indeqȝ bello superatus i achademiã fugit: ob qđ locus postmodũ achademia id est tristitie locus nomen accepit: ⁊ quia ex regio genere ortus fuit: ⁊ per mare nauigans patris iraȝ euasit. Deus maris post obitũ habitus est. Alij dixerũt ꝙ saturnus pater in diuisione filioꝝ neptuno hunc aquas assignauit: propterea deum aquaꝝ dictũ. Alij quia a patre marinis aquis obrutus fuerit. Huic aũt vt infra dicetur de impositione nõis athenaꝝ cum Minerua litigiũ fuit. Hec etiã de muris troie ab eo ⁊ ab apolline constructis. Hic loco sceptri gestasse dicũtur tridentẽ: ⁊ reꝝ oĩuȝ illi sacrata esse fũdamẽta. Cui ⁊.xc. filios fuisse legimus: quos enumerare superuacaneum puto.

3608 ¶ Mamyllus quartusdecimus assirioꝝ rex sexto ⁊ sexagesimo iudaice seruitutis anno sphereo patre defuncto assyrijs regnare cepit: ⁊ regnauit annis triginta. 1591

3610 ¶ Phorbas sextus argiuoꝝ rex Criasi regis filius octauo ⁊ sexagesimo iudaice seruitutis anno argis regnare cepit: ⁊ regnauit annis.35. hic duodecimo regni sui anno rhodũ insulam obtinuit: qui ⁊ post mortẽ vna cum vxore Melantolica inter deos relatus fuit. 1589

3635 ¶ Spartheus quintusdecimus assirioꝝ rex Mamyllo patre defuncto nonagesimo sexto iudaice seruitutis anno assirijs regnare cepit: ⁊ regnauit annis.xl. 1565

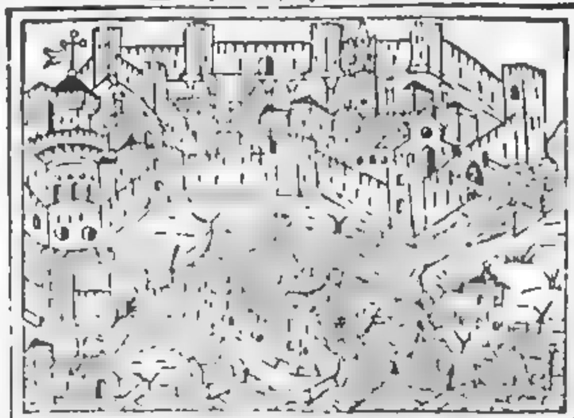
¶ Maratus tertiusdecimus sicyonioꝝ rex: ⁊ ipse eodẽ ãno regnare cepit: ⁊ regnauit ãnis triginta.

¶ Atheniensium regni principium.

3639 ¶ Cecrops natione egyptius quarto ⁊ nonagesimo iudaice seruitutis anno secundũ Eusebiũ regno argiuoꝝ relicto primus atheniẽsibus regnauit annis. 40. a quo vsqȝ ad troie captiuitateȝ quinque ⁊ septuaginta supra trecentos fluxerunt anni. Hic autẽ cecrops diphes dictus ẽ. i. duaꝝ naturaꝝ vir: siue ob longitudineȝ corporis: siue iccirco ꝙ duas linguas grecã vȝ ⁊ egyptiacã sciebat: Qui ⁊ atheniensiũ vrbẽ longe ante conditã instaurauit: quã ex subita oliue apparitione mineruã. i. athenam nominauit. (Athene ciuitas.) Aug. ciȝ pater noster li.18. de ci. dei de eo sic habet. Cecrope athenaꝝ vrbe instaurãte subito aqua vno in loco erupit: ⁊ alio repẽtẽ olea arbor apparuit: super quibus prodigijs sciscitatus apollo delphicus quid intelligẽdũ: quidue faciẽdum foret respondisse fertur: ꝙ olea mineruã: aqua vero neptunũ significaret: ambo ꝯsobrini: amboqȝ dij ⁊ contẽporanei: essetqȝ in eoꝝ ciuiũ arbitrio: vt ex alterius duoꝝ deoꝝ nomine ciuitas vocaret. Cõgregatis itaqȝ omnibus vtriusqȝ sexus viri adheserũt neptuno. Mulieres vero minerue: que ⁊ obtinuerunt: vt ex minerue nomine ciuitas appellaret: ac sic athenaȝ grece vrbeȝ cognominauerũt: quod latine Mineruã dicimus: eo ꝙ mulieꝝ voces vna viroꝝ numeꝝ superarint. Quã ob reȝ iratus Neptunus marinis extuãtibus vndis atheniensiũ terras populatus est. Quẽ ciues placare volentes triplici supplicio mulieres affecere: primo vt de cetero nullis publicis interessent consultationibus. Secundo vt nullus nascẽtiuȝ cognomen maternuȝ acciperet: Tertio ne quis filias suas athenas vocaret. Poete vero neptunũ ⁊ mineruã athenã cõdidisse dixerũt. Sed quũ de nõis ĩpositiõe inter eos fieret dissensio. Dijs reliqȝ ꝑtibus fit inter eos cõuẽtio: vt q̃ percussa terra laudabiliorẽ produceret effectũ: vrbi nomẽ ĩponeret. Neptunus autẽ tridente suo percussa terra ⁊ equũ perduxit belli omen. At minerua hasta proiecta oliuã ꝓduxit pacis arborẽ. Que quoniaȝ vtilior eoꝝ iudicio visa fuit: ex suo nomine athenas dixit: de qua Lucanus li. vi. dixit.

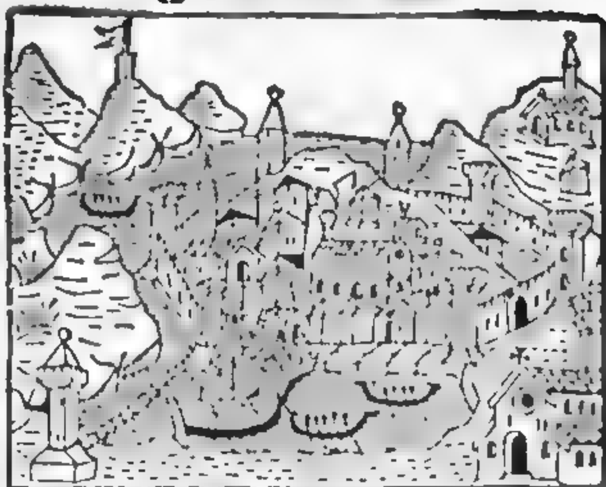
Primus ab equorea percussis cuspide saxis
Thessalicus sonipes bellis feralibus omen Exilit.

¶ Epidauꝝ epiri ciuita.

¶ Epidaurum epiri hoc est albanie ciuitas his tẽporibus teste eusebio in epiro prouincia scilicet albania in maris littore condita est: a quibus tamẽ non constat. Que postmodum romanorum ciuium colonia facta propter inauspicatum nomen a Romanis dyrachium appellata fuit. Ea quippe est ciuitas: que postea propter aeris malignitateȝ pene derelicta habetur. Veruntamẽ adhuc multa ipsius vrbis monumẽta visuntur: inter que statua equestris enea: ad quandam portã extat: quã alij theodosij imperatoris: alij Constãtini esse affirmant. Ipsa ciuitas nunc venetorum dictioni subiacet: quam propter portus cõmoditateȝ senatus ipse venetus posito presidio a turcorũ excursionibus custodit. Epidaurum tamen alia vrbs in Achaia est: vt Plinius in quarto naturalis historie scribit: Esculapij delubro percelebris: vnde Romani continuis tribus annis peste vexati inspectis sibyllinis libris Esculapium sub serpentis forma veluti fatale remedium duxerunt ad vrbem. Ragusium etiam dalmatie ciuitas Epidaurus a nonnullis dicta est.

¶ Chalcis etiam euboie insule ciuitas: quaz nostro seculo nicropōtē dicimus p hec quoqꝫ tempora condita fuit: sed a quibus ipsa condita fuerit varie sunt opiniones. Quidam a Cecrope dicunt: alij aūt: vt Cicero de nā deoꝝ libro.3. ab Alabādo conditā dixit. Plato vero in thimeo Amasiz regē egyptiū eiusdē vrbis cōditorē dixit. Hec enim quū eidem insule metropolitana et celebris: atqꝫ pugnacissima esset a Mahumeto Othomano turcoꝝ principe superioribus annis venetis ablata fuit: vt infra libro.xv. loco suo dicetur: in ea quippe Cecrops rex primus apollinez deū appellauit: simulachraqꝫ repetijt: et aras ibidē instituit: atqꝫ victimas immolauit. Ibidem etiā preter tres filias: et quartā genuit nomine Phrygiaz: que inde traijciens phrygiam a se habitataz noiauit.

¶ Chalcis euboie ciuitas.

¶ Curetes et coribantes populi his tēporibus: vt Eusebius scribit: gnosuz ciuitatē in creta insula condide- 3652
1547 runt: in qua Minos vt plurimū habitare cōsueuit. Hi crete populi religiosi fuere: qui Iouez infantē aluerunt. Sed quū temporis successu religionē suā prophanarent ab ipso ioue deleti sunt. Hi modulatā: et inter se cōcinentem in armis saltationes primi repperere. Fuerunt tñ et alij eiusdē noīs in dalmatia ferocissimi populi: quos tellus adriatici maris alebat: apud quos M. antonius fuit a pompeianis clausus cū magno ipsius discrimine.

¶ Deucalion promethei filius decimonono supra centesimū hebraice seruitutis anno secūdum Eusebium i 3659
1540 thessalia regione grecie regnare orsus est: Cui ob animi prestātiaz et ingenij mititatez Epimetus patruus suus pyrrham filiā vxorez dedit: feminā siquidem pijssimaz: de quibus Ouidius ait: Non illo melior quisquā: nec amantior equi Vir fuit: haud illa reuerētior vlla deaꝝ.ec. Sub quibus scdm diluuiū apud thessalos fuit. Quod quidē sicut Orosius i primo li. refert magnā greci partez assumpsit paucis per refugia montium liberatis maxime in parnasso monte in quo deucalion ipse et pyrrha saluati sunt: eo ꝙ in eius in circuitu ipse regno potiretur. Nā quicūqꝫ ratibus ad eū confugiebant per summa parnasi iuga fouit: a quo propterea humanū genus reparatū fuisse ferunt. Hi deucalion et pyrrha: vt poete finxerūt: quū aque decreuissent: viderentqꝫ humanuz genus plurimū defecisse: ipsiqꝫ senes essent: et ex se instaurari diffiderent ad oraculum themidos perrexerūt postulantes quonā modo humanū genus instaurari posset. Quibus dea respondit id fieri posse si post terga iacerent materna ossa. Deucalion vero quū sapiens esset intellexit terrā genitricē esse cunctaꝝ reꝝ: ossaqꝫ illius lapides esse. Itaqꝫ quos deucalion post terga iaciebat lapides faciez traxere viroꝝ. Et de femineo reparata est femina iactu.

¶ Phaeton solis egyptij ex Climene filius his temporibus fuit: sub quo maximū incēdiuz fuisse Eusebius scribit. hic est phaeton de quo multa fabulant poete: et q̄ maxime Ouidius vz ꝙ solis et Climene filius fu 1537
3662 erit: In cuius climenis psona dixit. Per iubar hoc inquit radijs insigne coruscis Nate tibi iuro: ꝙ nos auditqꝫ videtqꝫ Hoc te quē spectas: hoc te qui temperat orbē Sole satū ec. Vez quuz de genere suo dubitaret: et ad solē patrem accessisset: vix tandē ab eodem obtinuit: vt eius equos per diē regeret: quos deinde deducens ex visione scorpionis tremefactus habenas reliquit. Quā ob cāz ab irato ioue fulminatus: et in paduz deiectus fluuio illi Eridani nomen dedit. Que quidē res ab ordine nature cōtinuo sumpte sūt: quaruz expositionē philosophis relinquimus. Ipse tñ phaeton qui et Eridanus: vt Paulus perusinus refert: cum multa suoꝝ copia ex egypto per nilum nauigans deuenit i mare: et inde ventis adiutus in sinū: quē ligusticum dicimus peruenit: vbi cum suis longa fatigatus nauigatione descēdit: et inde ex suasione suoꝝ in mediterraneā pergere statuit. Ibidez quibusdam ex suis relictis ipse superatis montibus planiciē amplissimaz et fertilez inuenit: vbi hoies rudes atqꝫ agrestes: sed natura feroces reperijt: sperāsqꝫ eos ingenio superare secus paduz consedit: vbi fm quendā Eustachiuz oppidū condidit: et ex suo noie Eridanuz appellauit: quod postmodū thaarinū dictum fuit: de quo li. vj. infra dicemus. Ibidezqꝫ quū aliquādiu regnasset relicto ligure filio in pado fluuio perijt: a quo padus erydanus appellatus est. Quem veteres egyptij i memoriā compatriote sui inter celi imagines locauere.

¶ Padus itaqꝫ totius italie permaximus fluuius hisdē temporibus a phaetonte predicto qui alio noie erydanus dicebatur erydani nomē accepit. Hic autē padus: vt oculis nostris vidimus: ad radices vesuli montis oriri videtur. Primo quidē admodū tenuissimus: vt vix sine aqua incipit: sed deinde triginta fluminibus (vt plinius in tertio testatur) auctus maximo impetu in adriaticum mare septē hostijs diffunditur.

¶ Lygus autē seu lygustus predicti phaetontis regis filius post patrem in regno successit. Quantū aūt regnauerit non inuenio: sed et ipse quos habuit i ditiōe populos lygures de suo noie nūcupauit: et inde lyguria

¶ Lygurie itaq̃ italie regio est ab ipso lygusto cognominata: videlicet conuersione y greci in v nostrum facta. Que ꝑ maiori sui parte mōtuosa est: ⁊ i apenino constituta: vt Liuius mōstrat. Cuius caput est genua vrbs clarissima. Hec eni᷒ a varo flumine ad macre amnis hostia longitudinē habet: ⁊ ex vna parte apēninū habet: ⁊ in alia infero mari clauditur. Quā ob re᷒ pars ipsius infero mari ad. accens a varo vsq̃ ad macram lygusticū dicitur mare. In ea: vt infra li. x. dicetur sunt Genua: sauona: naulū: albigena: ⁊ vintimiliu᷒ ciuitates. Oudū hi lygustici in domibus siluestribus victitabāt: qui tanq̄ veloces ex locoꝝ oportunitate latrocinia magis q̄ bella factitabant. Nec enā id hoiu᷒ genus nostris tpibus aliquibus in locis veterē latrocinādi morē omi'erūt. Iordanus monachus dicit hos obstinatius semp romanoꝝ iugum recusasse: ⁊ illis animose aduersatos fuisse. Hos oēs ⁊ q̄maxime montanos Cato fallaces ⁊ subdolos dicit. Et qdē hoc merito dicere potest. Lyguria itaq̃ prouincia: que hodie orētalis ⁊ occidētalis genuensiū riparia appellatur. quinq̃ tantū predictas ciuitates in occidentali continet. Indeq̃ a genua vrbe sine vrbe ad Lune portus ꝓtenditur: qui locus centum passuu᷒ milibus ꝓtensus orientalis riparia appellatur. In quo ⁊ delphini portus ⁊ ripalis sinus est: vbi sunt citri feracissimi: ⁊ clauaꝝ oppidū: ⁊ vicus lauaniū: ac spedia oppidum celebre habetur.

¶ Marathus marathi regis filius quartusdecimus sicyonioꝝ rex vigesimo septimo post centesimū hebrai
ce seruitutis anno regnare cepit: ⁊ regnauit annis. xx. hic marathon vrbē ex suo nomine in attica regione 1537
3665 ab athenis passuū circiter decem milia condidit. In cuius campis cētū milia peditū: ⁊ decē milia equitu᷒
Darij persaꝝ regis a dece᷒ milibus armatis atheniēsiū consilio ⁊ industria melchiadis coꝝ prefecti profli
gata referuntur.

3668 ¶ Chencres pharao vndecimus egyptioꝝ rex ex diapolitanoꝝ dinastia Achoris regis filius vigesimono- 1531
no supra centesimū hebraice seruitutis anno egyptijs regnare cepit: ⁊ regnauit annis. xvi. hic est chēcres pha
rao qui contradixit ꝑ moysen deo. Et propterea in rubro mari obrutus est. ⁊ filij israel ex egypto per mare
sine aliqua passione illos effugere. Post eum aute᷒ achores pharao regnauit. Pharao nanq̃ non propriu᷒
nomen fuit: sed dignitatis cognomen.

¶ Ascades Spareti regis filius sextusdecimus assyriorum rex. 136. hebraice seruitutis anno patre defuncto assyrijs regnare cepit: ⁊ regnauit annis. 40.

¶ Insubrium regni principium.

3682 ¶ Cycnus stelenei regis filius his temporibus post phaetontis interitū apud insubres primo imperasse di
citur: qui ⁊ sepiū in insubri regione iuxta lacū maiorē: quē verbanū autores appellāt cōdidisse dicūt. Hic 1514
aūt cycnus amator ardentissimus phaetōtis fuit: quē poete finxerūt post phaetontis interitū ex longo plo
ratu in cycnū albissima᷒ aue᷒ conuersu᷒. De cuius insubrij ꝓuincia nostra: qua᷒ de longobardoꝝ regno
dicetur: tractabimus.

¶ Corithus olim achaie insignis ciuitas octogesimo etatis mosi āno: vt Eusebius scribit: a quodā Sysipho latroni Eoli filio sup istmon in ionij maris medio cōdita fuit: ⁊ primo certhyra cognominata. indeq̃ aucta ephira vocata: vnde ⁊ apud Vir. Ephireaq̃ era. Nā corinthij in ere fundēdo principatū obtinebāt: eo q̄ ibi pulcherrima ⁊ artificiosa eiusmodi eris fiebant vasa. hos ab idoloꝝ cultura ad verā dei religionē paulus apostolus rationibus ⁊ doctrina atq̃ miraculis pertraxit. Hec postmodū euersa: ⁊ a corintho Orestis filio instaurata: Corinthi nomen induit. Ultimo a Romanis incensa nunq̄ coaluit. Illius quippe achaie regionis caput extitit.

¶ Iob vir sanctissimus clarissimusq̃ phūs atq̃ propheta: necnon ⁊ patientie insigne specimen tempestate 1515
3684 hac testantibus diuo patre aug. Greg. nicholao de lira in terra vsitidi in idumee ⁊ arabie finibus ex çareth
patre matreq̃ Bosra nascitur. Cuius quide᷒ pater ex esau filijs fuerat: ita vt quintus ab Abrahā fuerit.
Cui primo iobab nomen fuit: qui ⁊ post patrē in edom in nachaba ciuitate regnauit prius quippe Balach
filius Beor in ea regnauit. ⁊ post eum zareth ipsius Iob pater. Iob autem qui ⁊ Iobab post patrem regna
uit: post vero Iob Cusram Themanorum regionis dux. Post illum regnauit Adar filius Beath: Qui
excidit Madian in campo Moab: ⁊ nomen ciuitatis eius Chethauit. Hic itaque Iob iustus vir erat re
ctus: modestus: prudens: grauis: temporibus prudenter vtēs: pius animo maximo: adeoq̃ veritatis a-
mator: vt ne ioco quidem mentiret. Idem quoq̃ continens: ac mirū in modu᷒ patiēs: vt ex vulgatissimis
eius historijs compertu᷒ habemus: Qui vxore᷒ arabissa᷒ accipiens sex filios ⁊ feminas tres ex ea suscepit
quoru᷒ de numero vnus Emon dictus fuit. Diues quippe inter omnes sui temporis orētales. Cuius pos
sessio septem milia ouium fuit: tria milia camelloru᷒: quingenta iuga bou᷒: quingenteq̃ asine: ac familia
multa nimis. Cuius animi fortitudinē vt dominus certo argumento cōprobaret: permisit: vt a diabolo ten
taretur. Qui accepta potestate omnē eius substātiam filiosq̃ oēs ac filias perdidit: eum quoq̃ deniq̃ gra
ui vulnere vlcerauit. Quibus in omnibus Iob labijs suis non peccauit: nec quippiam stultum contra do-
minum suum loqui presumpsit. Sed in terram corruens cum lachrimis dixit. Dominus omnia mihi dedit
dominusq̃ abstulit: nudus egressus sum de vtero matris mee: nudus quoq̃ illuc reuertar. Sit (inquit)
nomen dn̄i mei semper benedictum. Ad eius deniq̃ penitentiam conuersus dominus. Omnia quecunq̃
ei a principio fuerant dupplicia addidit: eiusq̃ nouissimis magis q̄ a principio benedixit: Unde ⁊ post fla
gella sanitati restitutus ouium quatuordecim milia ei facta sunt: ⁊ sex milia camelloꝝ: milleq̃ iuga boum:

ac mille asine. Septem preterea filios: et tres mire speciositatis filias etiam genuit. Supervixit deinde Iob post flagella quadraginta et centū annos: et vidit filios suos: ac filioꝝ suoꝝ filios usq ad quartā generationem: ac sic senex et plenus dierum mortuus est. Cuius etiā dici celebritas agitur sexto idus maij. Scripsit autem hic Job labores suos: atq patientiam suam heroico carmine libro uno: qui quidem liber noīe suo prenotatur. Cuius certe singula verba plena sunt sensibus. Nam mortuorum resurrectionem in eo sic prophetādo declarat: ut nullus vel manifestius: vel cautius de ea scripserit dicens: Scio ꝙ redēptor meus vivit: et in novissimo die de terra surrecturus sū: etc.

Plage pharaonis submersio.

Moyses amram ex iocabeth filius hoc anno qui est octogesimus vite sue annus: annoq centesimo quadragesimo quarto hebraice servitutis egyptum relinquens: in eremumq secedens post visionem rubi in monte oreb una cum Aaron fratre suo ex precepto domini pharaonē alloquitur: ut scilicet dimittat populum israel ex egypto exire in monte syna: ut habetur exodi. 5. Quo indurato dominus per Moysen decē et memorabiles plagas intulit: quum dei populum omnino dimittere nollet. Quarum prima ꝙ nili fluminis aquas in sanguinē vertit: ex quo bibi non possent: quia siquis contingere ex eis presumeret dolorēs vehementissimos inferebant. Secunda fuit ranarū squalores per loca munda et imunda repantes. Tertia ignite scyniphes. Quarta canine musce: q̄ dicūt cinomyia. Quīta repentina et generalis imētoꝝ et pecoꝝ mors. Sexta vesice efferventes: et vlcera saniē erumpentia. Septima grando cū igne mixta: que egyptiorū arbores oīo contrivit. Octava locustarū nubes: que oīa protinus exhausere. Nona tenebre imaginibus dire: crassitudineq palpabiles: ac diuturnitate mortales. Decima et vltima vniversalis primogenitorū egypti mors fuit. De quibus hi extant versus.

Prima rubens unda: ranarum plaga secunda.
Inde culex tristis post musca nocentior istis.
Quinta pecus stravit: vesicas sexta creavit.
Post sequitur grando: post brucus dente nefando.
Nona tegit solē: primā necat ultima prolē
Sanguis unda: culex: musce: pecus: vlcera: grando:
Brucus: caligo: mors pignora prima necando.

Ad extremū referēte divo patre au g. 16. de ci. cap. xliij. et xviij. ca. xl. Moyses quū eēt annoꝝ octoginta populū israeliticū ex egypto eduxit novissimo tempore cecropis atheniensiū regis: quū apud assyrios regnaret Ascades: apud sicyonios marathus: et apud argivos Triopus cū quo omnis multitudo mulieꝝ pariter et infantiū egressoꝝ innumerabilis fuit. Sed qui etatē aptā habebāt: ut Josephus libro. 2. cap. xi. scribit: sexcenta milia fuere: qui secū ossa ioseph: et farinā conspersā portaverūt: qua et triginta diebus usi sunt. Colūna vero nubis eos pressit die: nocte autē colūna ignis. Quūq ad mare rubrū pervenissent moyses facta oratione virga percussit mare. Quod repente ea percussione divisū est: et terrā dimisit nudā: ut hebreis via esset et fuga. Moyses autē videns pelagus cessisse hebreis in dño confisus primus intravit et post eū frater eius Aaron et Josue ac Saleph: et reliqua multitudini ꝓpter periculū insequentiū inimicoꝝ se sequi precepit. Egyptij autē quum vidissent eos illesos transisse persequi eos aggressi sunt. Et dū omnis exercitus in mare intrasset dñs super eos reduxit aquas maris: et unus ex eis non remāsit: ut patet exodi. 14. Eo in loco Chencres pharao cū sexcentis curribus et quinquagita milia equitibus ac ducentis milibus armatis pariter interijt. Quoꝝ arma ventoꝝ violentia in terra allata Moyses colligere fecit Quibus hebreis munitis et armatis per desertū ad montem syna iuolaturus perduxit.

Moyses verus dei servus et omniū prophetaꝝ sūmus: theologoꝝ quoq ac historiographoꝝ princeps: vir sane mansuetissimus super oēs gentes hoc anno postꝙ dei populū de egyptiaca servitute liberavit quadraginta annis ipsum in eremo rexit. Ipse enī Moyses ille dilectus deo et hominibus vir fuit: cuius memoria semper in benedictione extitit: cui nō similē fecit in gloria sanctoꝝ: sed magnificavit in timore inimicoꝝ: ac in omnibus verbis suis apud hebreos monstra placavit et glorificavit eū in conspectu regū: et vnxit illū corā populo suo. Illi quoq i monte syna gloriā suā ostendere voluit: unde et ꝓpter fidē et lenitatē ipsius sanctū fecit illū: elegit eī eū ex omni carne: et propterea in omnibus petitionibus audivit vocem ipsius: et induxit illū in nubē: et dedit illi cor ad precepta sua: et legem vite ac discipline docere oēs testimonia sua. Hic igitur decima die aprilis i desertū ingressus mox in universo populo israeli mandavit: ut ad esū agni pascalis se prepararet. Qui et quartadecima luna eiusdē mensis comederūt illum: et fecerūt phasce. i. transitus. Et pro gratiaꝝ actione propitiationis dñi hymnū tota die et nocte dixerunt. Moyses autem canticū in deum exametro versu cōposuit dicens cantemus dño: gloriose enī magnificatus est: equum et ascensorem proiecit in mare: etc. Pascha itaq celebrato inde digressi venerunt in marath: ubi eisdē per Moysen dulcorate sunt aque amarissime: hinc etiam castrametati venerūt in helym: ubi et septuaginta erant palme steriles quidem. Post triginta autem egressionis dies deficiente annona: sicut refert Josephus li. 3. cap. i. dedit dñs populo illi coturnices: manna et aquam de petra oreb ut etiā patet exodi. 17. Qui locus hactenus sic irrigabatur imbribus sicut tunc per moysen dñs ministravit. Post tres vero menses egressionis Moyses ascendit in montē sy-

Moyses
1516
3683

nai: ubi quadraginta diebus et noctibus leiunans legē dñi meruit accipere: ut patet exodi.20. ac deinde arcam seu tabernaculū septē mensibus construxit ex lignis natura fortissimis: ut hētur exodi.26. A qua die usq3 ad templi Salomonis edificationē numerantur anni quadringenti et octoginta. Inde quoq3 secundo āno sue egressionis duodecim exploratores ad terrā promissiōis transmisit et reuersis propter murmur populi prohibiti sunt ulterius pgredi. Qui ad solitudinē reuersi quadraginta anni sunt afflicti etc. Strabo autē libro suo dicit Moysen et progenitores suos egyptios fuisse: et ipsū sacerdotē egyptioꝝ extitisse. Qui quū partē aliquā ipsius egyptiace regionis haberet: ferretq3 moleste egyptioꝝ instituta: inde commigrauit: cū quo multi discessere: quibus diuina cure erant. Docebat enim quomodo egyptij non recte sētirent: qui ferarum ac pecorum imagines deo tribuerent: et qđ id solū deus esset qđ nos contineret: et terrā ac mare qđ celū et mundum et rerum omniū naturā appellamus: cuius profecto imaginē nemo sane mētis similē audeat effingere. Oportere itaq3 dicebat relicta om̄i simulachrorum effigie: et digno ei phano ac templo constituto sine forma colere: et vel pro se quicūq3 indormire: vel alios qui boni insomniatores essēt p alijs: ac semp bonū aliqđ et donū et signū a deo expectare: eos presertī: qui caste integreq3 et cū iustitia viuerent: ceteros vero nequaq̄. Ille hec dicens hominibus bonis non sane paucis id persuasit: et in eum locū deduxit: ubi nunc condita est hierosolyma: quē locum facile obtinuit: quū minime esset inuidiosus. Eius autē successores aliq̄diu in ijsdem institutis permansere: hec ille. Deniq3 Moises postq̄ christū venturum per figuras carnaliū obseruationū in tabernaculo et sacerdotio: ac sacrificijs: alijsq3 mysticis et plurimis mandatis prophetasset: et benedictionem singulis tribubus iudeoꝝ dedisset comitāte eū Eleazaro summo sacerdote: et principe Iesu Naue cum vniuerso populo ad montē: qui vocatur Abarim ex precepto dñi peruenit. Ibiq3 dimissis sermonibus: et salutans eleazarum et iesum dum adhuc eis loqueretur: nubes super eum descendit: et in quadā paruula valle sublatus est. Defunctus est itaq3 moises anno etatis sue centesimo et vigesimo. Luxit autē eum vniuersus populus ingenti luctu triginta diebus: ut habet libro deuteronomij.c. vltimo. Eius autem festiuitas celebratur secundo nonas septēbris. Superauit autem moises sapientia omnes: qui vnq̄ ullo tempore fuerunt: eo q quecunq3 intelligeret optime vteretur. Erat quippe: ut Iosephus ait: ad loquendū et ad docendū valde grauissimus: et ad singula gerenda nimis idoneus. Fuit enī dux et pphcta excellentissimus: nec ullus vnq̄ illi similis fuit: Cui deus facie ad faciem loquetur. Nam quecunq3 loqui cogitabat deus putabatur in eo audiri. Ipse enim primus omniū diuinas leges litteris explanauit: alias explicauit: et libroꝝ veteris testamenti auctor primus perhibetur. Quoniā diuine historie cosmographiam in quinque voluminibus edidit: quem pentatheucus appellatur. Dicit āt a pente grece quod latine quinq3 dicitur: et theucos volumē: eo q quinq3 librorū volumina ediderit: quorum primus.

Genesis vocatur: eo q exordium mundi et generationis in eo conscribantur.

Exodus secundus appellatur: quia in eo exitum populi israel ex egypto digerat.

Leuiticus tertius inscribitur: eo q leuitarum ministeria: et victimarum diuersitatem exquirat: totusq3 in eo leuiticus ordo annotetur.

Numerorum quartus est: eo q egresse tribus de egypto in eo dinumerantur: et quadraginta duarum mā sionum per eremū describuntur.

Deuteronomiū liber quintus dicitur: quod latine secunda lex appellatur. Et ob hoc quidā errātes duas esse leges dicere voluerunt: vnam a deo datam: que in quatuor precedentibus libris continetur. Aliam a Moyse hoc in libro collatam. Et forte hoc eos mouet: quod in libro numeri dicitur: Locutus est dñs ad Moysen. In hoc uero dicitur: locutus est Moyses ad omnē israel. Sed notādum q non ob aliud liber iste secunda lex dicitur: nisi q2 ea que in precedentibus libris dicta sunt. In isto etiam iterantur. Vita itaq3 Moysi et finis ex libris diuinis et Iosephi excerptus a nobis hoc modo declaratus sufficiat.

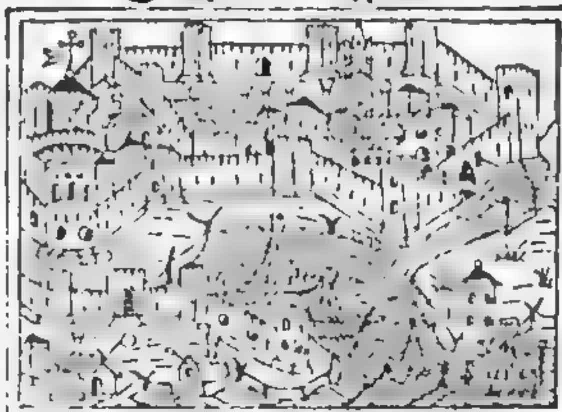
3686 ¶ Acheres pharao decimus ex dynastia diapolitanoꝝ anno octogesimo primo vite Moysi patre eius Chencre cum sexcentis curribus: et ducentis milibus armatorum in mare demerso egyptijs regnare cepit: et regnauit annis octo.

3689 ¶ Echireus quintusdecimus Sicyoniorum rex Maratho patre sublato anno tertio egressiōis populi israel sicyonijs regnare cepit: et regnauit annis.55.

¶ Mythilene ciuitas memoratu digna a mithilena Macharei filia cognominata his temporibus Eusebio teste a Xancto triopa condita est: a qua nunc Lesbos insula Mithilena dicta est. Ioannes boccacius in quarto genealogie deorum dicit eam a Mileto solis filio primo conditam: et a suo nomine Mithilenem nominatam.

¶ Mytilene lesbi oppidum.

1513

1510

Sed postea imutatis litteris ex mitilene mitilenam dictam. Hec eiꝫ in egeo mari: quod est minoris asie si ta ē: que ⁊ rebus omnibus refertissima perhibetur. Ipsa duos portus habuit multarum tum triremium tum aliarum nauium capaces: in qua Xanctus ipse primo habitauit: post colce: deinde persarum imperi um subijt: postea macedonuꝫ: ac tandem Romanorum. postremo quuꝫ sub grecos varia illi esset fortuna Et Caloianes constantinopolitanus imperator a Cantbacusino armis pulsus esset ope Francisci Gate lusij genuensis imperiuꝫ recuperasset: ea vrbs cum tota insula ob gratitudinem auxiliatori tradita est: ac etiam eius posteris: sub quibus durauit vsqꝫ ad annuꝫ domini sexagesimuꝫ quartuꝫ supra millesimuꝫ qua dringentesimuꝫ: quo anno mahumetus othomanus turcoruꝫ imperator ipsam vrbeꝫ ⁊ insulaꝫ cum maxi ma humani sanguinis effusione inuasit: cepit: diripuit: ac de ea triumphauit: cuius animas omnis in asiaꝫ transportauit. Ex hac auteꝫ vrbe multi singulares viri prodiere: E quibus pythachus vnus ex septem sa pientibus. Alceus poeta eiusqꝫ frater anthimenides. Sappho poetrix. Diophanes orator: ac theophanes rerum scriptor: ⁊ multi alij.

¶ Cranaus secundus atheniensium rex mortuo Cecrope rege anno sexto egressionis populi israel ex egy to atheniensibus regnare cepit: ⁊ regnauit annis nouem. Hic filiaꝫ athis genuit: ex cuius nomine attica
1507 terra nominata est. Est auteꝫ terra hec inter macedoniaꝫ ⁊ achaiaꝫ: quā veraꝫ dicimus greciā. Cuius due 3691
sunt partes Boetia scilicet ⁊ peloponessus: quam turci paulo ante suo subiecere imperio: vt suo loco infra libro quintodecimo dicemus.

¶ Crothopus octauus argiuorum Rex: ⁊ ipse eodem anno argiuis regnare cepit: ⁊ regnauit annis vnis ⁊ viginti.

¶ Italie regni principium.

¶ Janus pater ⁊ deorum deus cognominatus: vir vtiqꝫ perhumanus: bonusqꝫ ac summus hospitalitatis cultor hisdeꝫ temporibus ex orientalibus partibus veniens primuꝫ omniuꝫ in italia regnare cepit: nec quā tum regnauerit constat. Is inter cetera sue virtutis opera Saturnum cretensium regem a Joue filio re gno pulsuꝫ non modo benigne suscepit: veruꝫetiam cum eo regnum partitus est. Ipse eniꝫ saturnus in ma xima miseria constitutus ad Janum hunc sordidatus accesserat: id est vestibus miseriaꝫ maximam pretē dentibus indutus erat. Unde ipse Janus cognita hominis calamitate ⁊ dignitate cum eo regnuꝫ diuidēs singuli in signuꝫ regni diuisi singula condidere oppidula. Janus ianiculuꝫ haud procul a roma condidit. De quo solinus sic loquitur. Quis dubitat ianiculum a iano non fuisse conditu? Hunc opinio hominum inter deos retulit: quem posteritas postmoduꝫ interpetrata ipsum quasi munduꝫ aut celi aut ani siue men sium Januam appellauit. Cui etiam ianuarium mensem dedicarunt: eo ꝙ mensis ipse principium ⁊ fineꝫ respiciat. Unde ⁊ bifrontem eum depingere consueuerunt. Janos tamen septem fuisse auctores ostendūt Quorum primus ianus bifrons a sapientie magnitudine dictus Noe filius fuit: qui cum ipso in italiaꝫ in gressus est. Secundus bicorporeus ob corporis magnitudinem: qui fuit filius Japheth filij Noe. hunc quidam dicunt ianiculuꝫ condidisse: a quo ianiculus mons nomen accepit. De isto iosephus scribit ꝙ ia phet duos genuit filios ianū scilicet ⁊ Medum. Tertius dictus ianus insubres filius Thubal filij iaphet Quem volunt mediolanuꝫ construxisse a quo: vt Papias scribit: ianuarius mensis. Quartus hic: qui se cundum Macrobium dictus est ianus pater: id est deus deorū. Quintus Janus quirinus ab hasta q̄rni q̄i belloruꝫ potentiaꝫ habens. Sextus ianus grecus: qui fuit iouis filius: qui intrauit italiam cum saturno Septimus Janus troianus: qui genuam vrbem maritimā ampliauit.

¶ Italia quippe europe regio est omniuꝫ totius orbis celeberrima: que a bobus nomen habuisse existima tur. Undeetia n plato in Thimeo tauros vocauit italos: a quorum multitudine: pulchritudineqꝫ: ac feto italiam dixit. Est autem hec regio in forma cruris inter adriaticū ⁊ thuscum mare: siue superum: siue infe rum: ⁊ a iugis alpiū dorsoqꝫ apenini montis porrecta se paulatiꝫ attollens vsqꝫ ad rheginū verticeꝫ ⁊ li tora brutiorū extenditur. In vltimo sui in duo scinditur cornua: quorum alterū ionium spectat mare: alte rum siculum: in extremitate rhegium oppiduꝫ habens. Eius longitudo ab augusta pretoria q̄ i alpineo fine sita: ⁊ per Romā capuāqꝫ porrigitur vsqꝫ ad oppidū rheginꝫ: Solino teste decies centena ⁊ viginti milia passuum colligitur. Latitudo vero quadringenta decē: vbi maior latitudo: vbi vero minor centum trigin ta sex. Habetqꝫ vmbilicum in agro reatino: que dauꝫ ex latere maris superi rubiconeꝫ fluuium pro fini bus habuit. Dicta est autem prius hesperia: vt diximus ab hespero atlantis fratre. Deinde oenotria ab o ptimo vino: quod ibi nascitur: vt testatur Seruius super primo eneī. vel Oenotrio sabinoꝝ rege: Postre mo italia ab italo siculorum rege dicta est: qui venit ad hec loca: in quibus ⁊ habitauit ⁊ regnauit. Deniqꝫ lombardia a longobardis: vt infra in principio decimi libri latius dicetur. Hec quippe illa regio est: que si ue agrorum vbertate: siue armorum gloria nullis vnꝗ̄ sciuit cedere terris. Cuius si viros in omni virtu tum genere prestantes: ⁊ vrbes fama celeberrimas: aut preclara eorum gesta recensere voluero maius mihi volumen exurget: ꝗ̄ ipse decreuerꝫ. Plena sunt enim libri omnes italie laudibus: nec est vel mediocriter e ruditus: quem eius laudes effugiat: que non solum humanaꝝ reꝝ: sed etiam diuinarum mater habita est. Habet autem italia ducenta sexaginta quatuor ciuitates: quas sub decem ⁊ octo regionibus extare cogno uimus. De quibus plurimis locis ⁊ temporibus suis infra dicemus.

Genuam quam nostro seculo etiam vulgato vocabulo Januam dicimus italie siquidem urbem celebrem clarissimamque his temporibus: ut nonnullis placet: in ligustici maris littore a quodam Genuo Saturni regis filio conditam: et cognominatam fuisse dicunt. Alij autem: ut Paulus Perusinus historicus: a Genuino uno ex phetontis socijs conditam dicit. Refert etiam idem Paulus quod dum pheton ex egypto in lygustino mare venisset: Genuinum unum ex socijs suis nausea maris debilitatum cum parte nautorum custodem in littore reliquit. Qui iunctus accolis loci silvestribus hominibus oppidum condidit: et genuam ex suo nomine nuncupavit. Alij quoque a Jano predicto italorum rege conditam asseruit. Deinde post troianum excidium a quodam Jano troianorum principe ampliatam: ubi et ipsius iani bifrontis idolum primo coli ceptum est. Cuius sigilli inscriptio sic haberi dicitur. Griphus ut has angit sic hostes Janua frangit. Hec plane civitas totius lygustini sinus emporium est: que quam maxime a quadrigentis annis citra quum antea haud magnum fuerit oppidum maximum habuit incrementum. Unde et ingentes nacta vires et turribus edibusque superbissimis: ac reliquis in omni genere ornamentis nunc usque preter venetias ceteras italie maritimas urbes superat: Queque et navalis belli peritia adeo excelluit et excellit: ut annos multos maris imperio potiretur: et pirratarum abstulerit latrocinia. Ipsa etiam Romanis et grecis imperatoribus semper amicissima fuit. Et propterea quum ab hannibale peno penitus dissipata fuisset: statim Cornelius servilius consul. ut Livius refert: per Lucretium imperatorem eam instaurare mandavit. Post adventum vero christi nonnullas direptiones et incendia a barbaris pertulit. Ipsa enim post apostolos statim sacrum christi evangelium suscepit. Cuius deinde res nunc prospere: nunc adverse per multas manus postea diu acte sunt: sed permaxime nostro seculo propter civium ut ita dixerim discordiam adversam pertulit fortunam. Nam post longobardos reges et Carolum magnum: eiusque filios plurimam civium sustinuit tyrannidem. Propter quod et peregrinos dominos sibi superinducere aliquando necesse habuit. Que sic auxilio et consilio destituta eius imperium longe lateque diffusum pene totum exhaustum est. Peram enim urbem constantinopoli oppositam: mytilenem insulam: Famagustam urbem totius cypri insule columen: Chium insulam: aliasque grecanas urbes plurimas a turcis aliisque gentibus ablatas deperdidit: vel tributarias fecit. Capha etiam eius coloniam in thaurico chersoneso non procul a bosforo cymerico superioribus annis amisit. Genua tamen: ut quibusdam placet: a genu nomen accepit: eo quod in genu forma sita fuerit: a qua apenninus mons incipit. Distatque a sabatijs stadijs ducentis sexaginta. In ea aliquando sanguinem scaturisse compertum est. Ex hac celeberrima urbe complurimi illustres prodiere viri: E quibus Syrus ipsius urbis episcopus sanctissimus fuit. Innocentiusque quartus pontifex maximus: Hadrianus quintus: Nicholaus quintus: Innocentius octavus nunc superstes: Alij quoque multi bellorum navalium imperatores: et pugiles audacissimi: qui potentissimos reges: aliarumque urbium potentatus: ut infra locis suis dicemus captivarunt. Multi etiam circa res civiles: circa philosophiam artesque liberales clari emersere. Ornatur etiam quam maxime genua civitas cineribus precursoris domini. et Chatino quodam smaragdino impreciabili: quem tradunt illum fuisse: in quo dominus noster iesus christus agnum pascalem in cena domini cum apostolis suis comedit.

Genua lygurie civitas.

3694 Thelegonus bone pastoris filius septimus rex ab inacho rege sexto egressionis anno filiorum israel ab egypto atheniensibus regnare cepit: et regnavit annis novem. 1505

370. Amphytrion tertius atheniensium rex anno quintodecimo egressionis populi israel atheniensibus regnare cepit: et regnavit annis decem. An hic alcei thebani filius fuerit: qui alcmenam Electryonis filiam ex Lysidice formosissimam habuit uxorem a ioue amatam ignoratur. Ex ea enim genuit herculem: qui nonnunquam a 1497
marito matris amphitrioniades a poetis dicitur. sicut helena a Tyndaro tyndaris: que similiter iouis filia dicitur.

¶ Chore hebreorum ex genere nobilis ex leuitarum tribu natus: ac Moysi cognatus: vir quidez facultatibus plenus: ⁊ ad dicendum facundissimus hoc anno cum trecentis viris ob seditionez factam contra moysen ⁊ Aarō pp sacerdocij dignitatē a dn̄o interficitur: vt habetur numeri. xv. Hic quippe videns moysen in maximo honore constitutū p inuidiā sustinere nō poterat: sed dicebat moysen virū crudelē: ⁊ gloriā illamz 3719
1490 sibimet per calliditatē quesisse sub occasione q̄ viderit deū: ⁊ ↄtra leges Aaron fratri sacerdotium dedisse nō cōibus ppl'i suffragijs: sz suo iudicio. Dicebatq3 si sacerdotij dignitatē alicui ex tribu leui deus prebendā esse decreuit: sibi tam p. n. h. ou ⁊ forma ⁊ diuitijs potiori deberi. Si vero maior tribus deus querere dignū est vt ruben tribus potius honoref: ⁊ hunc honorē dathan et abiron accipiāt: qui sunt in illa tribu ⁊ facultate ⁊ dignitate sublimiores. hec itaq3 chore dicens nitebatur hāc dignitatez populi fauore in se transferre. Quibus verbis vniuersus populus cōcitatus est in derogando aaron: hāc quippe sententiā ducenti ⁊ quinquaginta viri ex primoribus israel ↄcordabant: vt aaron sacerdotij iure priuarent. ad hec verba populus ēt moysen lapidare voluit. Sz moyses lz ppl'z turbulentuz ↄ̄ se venire cerneret nō expauit: sciens fratrē dei volūtate sacerdotiuz meruisse: vnde ⁊ ad ↄciliū accessit. Cōgregatoq3 ingenti cōcilio oīone astātibus ⁊ audientibus Moyses chore ⁊ suis cōplicibus dixit. Nō ciz Aaron frater meus gratia mea hoc: sz iudicio diuino sortitus est. Quare o chore ⁊ reliqui a seditione ⁊ murmure quiescite: sz mane oēs qui sacerdotiū queritis thuribula singula portātes a vestris domibus cū igne ⁊ thimiamate huc venite. Sz ⁊ tu chore vir pessime cede deo iudicanz ⁊ pro hac ambitione expecta eius sententiā altera siquidez die cuncti congregati sunt hebrei in ↄcilio vt adessent sacrificio ⁊ electioni de sacerdotio ↄcertātiū. Igitur moyses euocauit eos q de sacerdotio contendebāt ad sacerdotiū pbationez vt ferent cuius sacrificium deus susciperet: ⁊ illū constituere sacerdotē possent. Cōuenientibus aūt Aaron ⁊ Chore cum trecentis viris ante tabernaculum omnes sanctificauit Moyses in thuribulis que ferebant. vnde statiz tantus effulsit ignis quātus vnq̄ visus est: quo repente Chore simul cuz trecētis viris adeo exustus est: vt nec aliquoꝝ corpora alicui visa sint. Aaron vero solus liberatus est: qui vtique a deo electus visus est.

¶ Dathan vero ⁊ abiron ex tribu ruben viri inter hebreos potentissimi: ⁊ ipsi pp eoꝝ blasfemiā per hoc ipsz tps absorbent. ipsi quoq3 cū Chore contra moysen ⁊ aaron ppter sacerdotiū cōspirauerāt. Sed quum a Moyse ante tabernaculū ↄuocati fuissent Moyses eleuatis manibus in celū fudit orationez ad dn̄z dicens. Fac dn̄e super eos apertū iudiciū puenire: qui ita contra tuā gloriā senserūt: vt nō cōi morte ex hac vita ptranseant. Ad cuius preces repēte cōmota est terra: ⁊ aperta deglutiuit Dathan ⁊ abyron: atq3 oīa que illoꝝ erāt in momento absorpta sunt. Quibus sic exterminatis coiestiz apertio terre super eos reducta est: ⁊ ita reintegrata: vt nihil hoꝝ: que dicta sunt factuz esse videretur. Et ita illi blasfemij perierūt: vt habetur Numeri. xvi.

¶ Vituluz conflatilez filij israel hisdez etiam temporibus egyptioꝝ more: qui hunc idem adorabāt sibi fecerant. Quā ob rem quatuordeciz milia septingentos viros eoꝝ dn̄s in deserto percussit: ⁊ interfecit: vt habetur numeri. xvij.

¶ Juppiter tertius cretēsis saturni ex ope filius hoc anno saturno patre de regno pulso in Creta insula regnare cepit: sed quātū regnauerit non habemus. Hic: vt supra dictū ē in saturni vita: eodem partu cū iunone editus ne a saturno patre occideref ob pactionēz cū Titano fratre factā: ↄ̄cepto natus ē clā ab ope matre 37
1489 i idā mōtez cretensez alendus transmissus est: ⁊ curetis populis cōmendatus varie de eius enutritione feruntur sententie: sed oēs in hāc sententiā conuenire videntur q̄ melle tātuz nutritus sit. Qui quum adoleuisset ob captos parentes bellū habuit cū titanis: ⁊ liberauit illos. Inde haud paulopost patrē regno expulit: eo q̄ cōpertisset euz vite sue insidiari. Et hinc illi bellū dicunt cū gigātibus cōsecutū: quos superatos supposuit montibus. Deniq3 orbe subacto cū fratribus imperiū partitus est Datoplutoni infernoꝝ dominio: Neptuno aūt maris sibi olympo reseruato. Et quū iādiu ante iunonē sororē suā in coniugē sumpsisset: ⁊ rex potens factus esset: vt erat vir glorie cupidus ambire cepit: ⁊ nō minus astutia q̄ viribus non solū humanas laudes: sed diuinos ēt honores sibi quesiuit: templa q̄dē multis in locis sibi ipsi cōstruxit: ⁊ suo dicauit nōi ⁊ i quācūq3 regionē venerat reges principesq3 populoꝝ hospitio ⁊ amicitia sibi copulabat: ⁊ quū ab eis digrederef impabat sibi edificari templū. Et hac astutia factū ē: vt iouis hic sibi diuinū honorē acq̄sierit cū religione commixtuz. Plurimi nāq3 reges eidez obsequentes: ⁊ nois sui gratia ritus annuos ⁊ festa celebrabāt ⁊ hoc modo religionem cultus sui Juppiter per orbē terre disseminauit: ⁊ exemplū ceteris ad hoc imitanduz dedit: ⁊ quantūcunq3 hic hō circa honores ābitiosus eēt: ⁊ libidini turpissime deseruiret: multa tamē bona ⁊ vtilia humane vite adinuenit: ⁊ mala plurima sustulit: ⁊ inter cetera ab hominū moribus consuetudine comedēdi carnes humanas amouit: quibus illo tpe vescebanf. Demū iuppiter hic postq̄ terrā quinquies circuiuit: ⁊ oibus amicis atq3 cognatis suis impia diuisit: ⁊ leges moresq3 bonz cōposuit: ⁊ multa alia bona fecit: q̄bus imortalē gloriā memoriāq3 sempiternā adeptus est: etateq3 pessime actā in creta vitā cōmutauit in morte: ⁊ ad deos: vt multi delirāt: abijt: cuius funus curetes filij sui curauerunt. Reliquit autez iuppiter hic xxxix filios ⁊ filias: de quibus multos infra cōmemorabimus.

¶ Saturnus igitur a ioue filio his temporibus fugatus dum diu pre timore filij errasset vix tandem in Italia locum quo latere posset inuenit. Sed ab Jano tunc ibi regnante humanissime exceptus ⁊ eiusdem regni consors effectus est. Et propterea Virgilius i octauo libro eneidos: dixit: Primus ab ethereo venit satur-

nas olympo: Arma Iouis fugiens ꝛ regnis exul ademptis. Ipse enĩ Saturnus postꝙ a Iano susceptus ẽ: nõ procul tamẽ ab vrbe latuit: vbi ꝛ postmodũ Saturniã quã modo sutriũ dicimus vrbẽ condidit: in qua ꝛ regni sui sedẽ constituit: vbi etiã rudes admodũ populos cõposuit: ꝛ domos etiã edificare: agros colere vineasq3 plantare docuit. Antea enim homines glandibus sustentabantur: ꝛ sub contextis frõdibus degebãt. Quod Uirgilius vbi supra testatus est dicens.

Is genus indocile ꝛ dispersum montibus altis Composuit: legesq3 dedit: latiumq3 vocari.
Maluit his qui latuisset tutus in oris. Et Ouidius primo Methamorphoseos de eo sic retulit:
Postquam saturno tenebrosa in tartara misso
Sub ioue mundus erat subijt argentea proles Aurea vt perhibent illo sub rege fuere Secula ꝛc.

3711 ¶ Uulcanus Iouis ꝑdicti regis filius hac tẽpestate floruit: hũc desformẽ ꝛ claudũ natũ fuisse oẽs poete ferme testanĩ: ꝛ ꝓpterea q̃ cito natus ẽ: parẽtes in Lemnũ insulã cũ deiecerũt: ibiq3 teste Seruio in bucho. a symijs nutritus ẽ: q cũ adolcuisset deoꝝ faber effectus ẽ: ꝛ Ioui fulmina ꝛ arma alijs dijs cõtra gigãtes fabricauit. Fecit ꝗ monile Hermionis coronã Ariadnes. arma Achillis: ꝛ Enee ꝛ plura alia ꝙ supra humanũ ingeniũ fuisse visa sunt: Nec tamẽ ob ea beneficia ad deoꝝ mẽsam admissus ẽ: Quapꝑ supplicauit Ioui patri vt saltẽ minerue nuptijs iũgeret: A qua tamẽ spretus fuit: Que Uirgi. i bucho. tengit: cũ ait Cui nõ risere parẽtes: Nec deus hũc mẽsa dea: nec dignata cubili ẽ. Habuitq3 Venerẽ deinde vxorẽ: quã cũ marte seu armigero adulterãtẽ vidisset subtilissimis cathenis deuinxit: ꝛ dijs omnibus scelus propalauit: Hic autem fabrorum deus appellatus vnum tantum filium Erictonium post se reliquit. 1488

3412 ¶ Erictonius itaq3. 4. athenieñiũ rex ãno. 25. ducatus moysi post Amphitrionẽ atheniẽsibus regnare cepit ꝛ regnauit annis 50. Hic Uulcani ꝛ Minerue filius fuit: ꝛ eisdẽ parẽtibus ac apollini ꝛ minerue tẽplum extruxit: ludosq3 eis istituit: hũc serpẽtinos pedes habuisse dicũt: ad quos cõtegẽdos cũ etate ꝑuectus fuisset: currũ ꝑmus excogitauit: vt dicit Uirgi. in. 3 georgi. li. Primus erictonius currus: ꝛ quattuor ausus Iungere equos: rapidisq3 rotis insistere victor: Ipsumq3 Pli. dixit in septio li. na. histo. ꝑmũ inuenisse argentũ. Et quoniã vir industrius ꝛ de genere deoꝝ creditus ẽ: ad regiã maiestatẽ ꝑmotus fuit. Diuus ãt pr Aug3 13 li. de ciui. dei. c. 12. dicit apud atheniẽses tẽplũ fuisse Uulcano ꝛ minerue cõe: in quo compertus est infans dracone circũuolutus: qui cũ cũ magnum virum futurum iudicio atheniensium protenderent: eũ seruauerunt ex eo ꝙ parentes essent incogniti his quibus dicatum erat templum in quo compertus erat: dederunt filium: Hic preterea in celũ inter alias celestes imagines assumptus Serpẽtarius dictus est. 1487

3415 ¶ Stenellus. 9. argiuoꝝ rex ãno. 28 ducatus Moysi argiuis regnare cepit ꝛ regnauit ãnis xi Hic ex Castore equoꝝ domitore: argiuorũq3 principe ortũ habuit: qui ꝛ cum Danao micenarũ rege bellum gessit: a quo cum tandem expulsus fuisset: Danaus argos tenuit: cuiusq3 minores perseuerauerunt vsq3 ad Euristheum Stelleni filium: perseiq3 nepotem: post quem pelhopide imperium susceperunt regnante Atreo. 1484

¶ Iunonem Saturni ꝛ Opis filiã ac iouis sororẽ atq3 coniugem hac etate fuisse cõstat: Hec enĩ errore gẽtilium deoꝝ regina dicta fuit: ꝛ propterea regnorũ eam ꝛ diuitiarum fecerunt deam: sic ꝛ coniugij: vt Uirgilius scribit dicens: Iunoni aũt omnia cui vincla iugalia cure: Et ideo parturientibus ipsam pesse voluerunt: Illi insuper insignem currũ ꝛ arma attribuerũt: illi quoq3 tanꝙ regine excellentissime quattuordecim nymphas pedissequas ascripserunt: vt in eius persona Uirgilius dixit: Sunt mihi bis septẽ prestanti corpore nymphe: in cuius etiã tutelã pauonẽ auem dixere: cuius caude dicit Ouidius eam Argi pastoris sui a Mercurio occisi oculos apposuisse: Hanc quippe vocant preter Iunonem ꝛ reginam multis nominibus: videlicet Lucinã: matronã: curium: Deũ matrẽ: Fluontam: Februam: Interducã: Deinducã: Unxiam: Cynthiã: Socigenam: Populoniam: ꝛ Proserpinã: Eamq3 fingunt comestis lactucis siluestribus Hebẽ filiã concepisse: Sic ꝛ percusso flore Martem: Ex Ioue vero viro suo Uulcanum predictũ ꝛ alios multos: hec. n. post mortẽ iter deas relata: Sami nobilissimũ tẽplũ eidẽ cõstruxerũt: in q° ꝛ eius simulachrũ in habitu puelle nubentis erexerunt vbi ꝛ eius anniuersaria sacra samij populi ritu nuptiarum singulis annis celebrare consueuere.

¶ Hercules argiuus non magnus ille Thebanus: de quo suo loco dicemus Atlantis imitator his temporibus Aug. teste claruisse dicitur: Quẽ Eusebius Desonaam cognominatum dixit: Qui ꝛ astrologie peritiam ex atlantis dogmatibus accepit: propter quod fingitur celũ sustinuisse ab Atlante susceptum: q cum 3716 in ea disciplina admodum studiosus esset audita Anthei Aphri fama qui in oĩ scientia clarus habebatur Cõfestĩ: vt eius sciã experiri posset: eũ cõuenire studuit: Oritq3 ẽ iter eos maxia disceptatio: Duos ãt post se hic reliqt filios: Sardinũ vz ꝛ Syrenẽ: a qbus postea Sardinia ꝛ Corsica Insule nomen accepere. 1483

¶ Antheũ aũt lybicum ex Mauritania incertis parentibus natũ: virum vtiq3 vt Lucanus scribit ingentẽ fortissimũq3 ac ferũ: ꝛ in omni genere doctrine ꝛ presertim Geometrie prestantissimũ. hisdem quoq3 tẽporibus floruisse Augustinus scribit: qui cũ quibuscunq3 luctam susciperet victor exibat: quo audito hercules laboꝝ victor ad eũ accessit: vt cũ eo luctamẽ iniret: ꝛ cũ i agone cẽnt: eũq3 sepius ꝓstratũ robustiorẽ resurgentem cerneret aduertẽs ꝙ a terra vires recuperaret: iã fessuz viris in altũ extulit: tanꝙ diu sic tenuit donec expirauit: Cuius fabule sensus talis ẽ: ꝙ Antheus cũ hercule disputãs totius sue disputatiõis effectum terrenis rebus applicarẽ niterẽ: in cã rem eruditus preualere confideret: sed ab hercule tandem:

licet inferiorum haud magnam cognitionem haberet superatus est. Hercules. n. cum inferiorum solidã nõ haberet cognitionẽ in disputatione semper ingeniũ suum ad supiora converteret sategit: vt sic in dispu tando de superioribus antheus semper deficeret: Antheus vero luctãdo victore ꝑmũ tandẽ herculi dedit Unde (vt dictũ ẽ) confictũ fuit: ꝙ Antheus cũ hercule pugnãdo vires a terra recipiebat: gbus se ab hercu le tueri cõfidebat: Demũ cũ hercules illum e terra: hoc est geometria ad astrologiam elevasset succubuit Eusebius autem noster dicit hunc palestrice artis doctissimũ fuisse ꝛ aliorum quorumcunq̃ certaminum: que exercentur in terris. De isto Lucanus in quarto multa conscripsit dicens.
Nondum post genitos tellus effeta gigantes:
Terribilem lybicis partu concepit in antris:
Nec tam iusta fuit terrarum gloria typhon:
Aut tythios briareusq̃ ferox celoq̃ pepercit:
Quam non flegreis antheum sustulit arvis
Hoc quoq̃ tam vastus cumulavit munere vires:
Terra sui fetus que cum tetigere parentem:
Jam defecta vigent renovato robore membra:
Hec illi spelunca domus latuisse sub alta:
Rupe ferunt epulas raptos habuisse leones:
Ad somnos non terga fere prebere cubile:
Assuerunt: non silva thorum viresq̃ resumpsit.
In nuda tellure iacens: periere coloni:
Arvorum lybies pereunt quos appulit equor:
Auxilioq̃ diu virtus non ausa cadendi
Terre sprevit opes invictus robore cunctis.
Quãuis staret erat ꝛc̃. Ubi apparet per hec carmina: Quã grandis ꝗꝗ fortis ꝛ ferus fuit iste antheus.

1476 ¶ Danaus Beli ꝑsci filius .x. argiuorum rex: anno. 37. ꝑncipatus moysi Stenello rege expulso argis regnare 3773 cepit ꝛ regnavit annis. 50. q sicut refert Euse. ꝛ alij multi quinquaginta filias ex pluribus cõiugibus genuit: quas Belides idẽ pr̃ noiavit: de quibus Juve. memit qñ dixit: Occurrẽt multe tibi belides. Egistus vero fr̃ eius toti dẽ filios simili mõ procreavit: q procurãte Danao oẽs se filiabus suis matrimonio copularũt: veritus aũt Danaus ne tãta generũ multitudo sibi regnũ adimeret: persuasit filiabus vt vnaqueq̃ ꝑma nocte vir suũ occideret: qd ꝛ factũ est: vna dũtaxat excepta ꝗ hypmestra vocabaẽ: ꝗ Lyno viro suo pepercit: q ꝛ ipse soce ro suo tãdẽ detrũcato post ipm regnavit: Jste aũt Danaus ꝑmũ apud Egyptũ regnavit: sed inde pulsus argos veniẽs Stenellum ibidem regnantẽ regno expulit: ꝛ ipse regnum id suscepit: Hic (vt Plinius lib. de naturali histo. ait primus ex Egypto in grecia puteos fodiendos ostendit.

¶ Archas Jovis ex Calisthone filius tẽpestate hac pelasgis in deditionẽ suã redactis eorum regionẽ a se Ar chadiã nũcupavit: ꝗ prius (Servio teste) Parthasia dicta fuit: Hec eni Achaie ps est: inter mare Ponium ꝛ egeũ disposita: In ea siqdẽ regiõe sunt asini maiores ꝛ alijs ꝑstãtiores. Illã quoq̃ mõtuosam totã eẽ Pli. affirmat. Jste siqdẽ archas cũ didicisset matrẽ Calistonẽ virginẽ sacrã a Jove viciatã ꝛ ab alijs sacris vir ginibus vna cũ eodẽ parvulo e claustris fuisse exclusã: cũ adolevisset matrẽ occidẽ voluit: ꝗ tiore petis sil vas in quas diu latuit linquẽs ad Jovẽ cõfugit: q eã i filij grãm recõciliavit: pmisitq̃ vt in primũ posset redi re regnũ: Nã ipa Lycaonis regis quẽ Jovis ex regno expulerat filia fuit: Archas aũt cũ ferox inimicis eua sisset: ꝛ pelasgos i dditionẽ redegisset: illos ex suo noie archades appellavit. archades aũt calistonẽ eius matrẽ post mortem ob diuturnã eius latebram eã appellavere vrsam: ꝛ a nomine matris etiã filiũ Ursum voca vere: Quos ambos postea stellificaverunt.

1476 ¶ Eleazarus Aaron ꝑmi hebreorum põtificis filius: qdragesimo ãno ꝑncipatus Moysi: pre vita defuncto a dño añ pris interitũ p manũ Moysi secũdus hebreorum subrogatus sedit ãnis. 17. vir qdẽ prudẽtissimus 3773 ꝛ deo dilectus: q sacerdotio ꝛ põtificatu suscepto cũ Josue filio vniversam chananeorum terrã obtinuit ꝛ ob tẽtam filijs Jsrael p tribus vndecim divisit: vt pꝫ Josue vltio: ipe deniq̃ eodẽ ãno quo ꝛ Josue mortuus est Phinee filio sacerdotiũ derelinquens: Cuius corpus in Gabatha civitate sepultum traditur. Ab isto si quidem vsq̃ ad Christum paucis exceptis pontifices omnes descendere.

¶ Serpentes igneos hoc ipso anno super filios Jsrael propter murmurationem dominus misit: quorum morsibus multi periere: vt patet numeri vigesimoprimo.

¶ Balaam propheta filius Beor: qui habitabat super flumen terre filiorum Amon: Uir vtique preclarus his temporibus floruit: Hunc enim Balach rex Madianitarum: quum audisset Moysen percussisse Og Regem Basan cum omni eius populo: veritus ne ꝛ eum expugnaret: ad se vocavit vt malediceret popu lo Jsrael: Hic qui deo gratus erat: ꝛ ad magnam prophetie gratiam propter veritatis eloquium eum perduxerat a deo: vt cui benedicebat benedictus erat: atq̃ econtrario cui maledicta ingerebat maledictio nibus replebaẽ: ad hũc itaq̃ idẽ Balach rex legatos fide dignissimos misit rogãtes vt veniret ꝛ malediceret israhel: ille aũt consulẽs dñm ab eodẽ ꝓhibitus ẽ. Demũ rex alios legatos ad Balaã misit q eorum volũtati obtẽ peraẽ volẽs sternẽs asinã cũ legatis ad regẽ ibat: Et dũ pgẽt ãgelus dñi eidẽ occurrit: ꝛ evaginato gladio

in via contra eum stetit: cernensq3 asina angelū in angustissimo vie loco euaginato gladio stātē q̄ nec ad dextram: nec ad sinistram deuiari poterat: cōcidit sub pedibus sedentis: ꝛ cū vehemētius latera eius cede rentur: dn̄s aperuit os asine: ꝛ dixit, ꝓphete: Quid feci tibi? Cur me percutis iā tertio? Rn̄dit Balaā: q̄r cō meruisti ꝛ illusisti mihi: vtinā inquit gladiū haberē vt percuterē te: Dixit asina: Nōne aial tuū sum: cui semp sedere cōsueuisti vsq3 in p̄ntē diē? Dic qd simile vnq̄ fecerim tibi? At ille ait: Nunq̄. Et cōfestim Balaā vidit angelū dn̄i euaginato gladio ɔtra se: q corripuit ꝓphetā: At ille stati dixit: Peccaui nesciēs q̄ tu stares cō tra me: Et nūc si displicet tibi vt vadā ꝛ maledicā populo dei: reuertar: Qui iussu angeli pgens ꝓphetauit dicēs: Orietur stella ex Jacob: ꝛ cōsurget virga de israel ꝛ percutiet duces moab: vastabitq3 oēs filios Seth: ꝛ erit idumea possessio eius: hereditas Seir cedet inimicis suis: Israel vero fructus aget: De iacob erit qui dn̄abit̄ ꝛ pdet reliquias ciuitatis: ꝓphetauit quoq3 Balaā ꝛ cōtra amalech ꝛ ɔtra Kineos ꝛ demū contra fili os iacob: Dixitq3 eis: Venient in trieribus d' italia ꝛ superabūt assyrios: vastabūtq3 hebreos: ꝛ ad extremuz ēt ipsi interibūt: hoc ē Romāi perib̄ūt. Demū cū hec dixisset: ꝛ a Balaac sine vllo honore remūeratus remitte tur: suasit vt filias eorū r̄ginces speciosissimas circa israelitarū exercitū destinarēt: vt sic filij israel patrias le ges relinquētes ɔtra eos indignetur deus: Quibus dictis abscessit ꝛ reuersus ē i locū suū: vt hēt nūeri. 25.

Belphegor eo ēt āno ab hebreis imari ceptus ē: q̄r filij israel pp̄ cōcupiscētiā virginū madianitarū quas co gnouerāt relinquētes patrias leges ꝛ i honorē dei eorū ritū colere ꝛ obseruare ceperūt: Nā Balaac iuxta cō siliū Balaā ꝓphete plurimas virgines speciosas circa exercitū israelitarū iussit apponi: qbus deludi ꝛ con fundi posset insipiētū honestatē pp̄ earū pulchritudinē. mādauitq3 eis vt cū iuuenibus israelitarū amplexi bus miscerētur. Illi aūt amore earū deuicti semetipsos earū voluptatibus oio tradidere: patrias leges trās gredientes ꝛ plurimos deos putātes ꝛ oēs ad libidinē mulierūz insurgētes: ea de cā seditio pessima ꝛ multo peior seditiōe chore excitari cepta ē. At moises zelo dei pmotus oēs israelitarū p̄ncipes app̄hendēs eos in patibulis suspēdi mādauit: ꝛ de filijs israel. 24. milia interficere fecit: Sed ꝛ eo tūc P̄hinees Eleazari fili us vir qdē strennuus videns vnū ex p̄ncipibus israel noie Zambrias cū scorto madianita cōcubere zelo dī cōmotus cōfestim ābos in locis genitalibus pugione pfodit: ꝛ mortui sunt. Ac sic Moises scelus filiorū is rael expiauit: vt pz numeri. 25. Hac itaq3 de cā exaggeratus moyses ad interitū madianitarū misit exercitū ꝛ qnq3 eorū reges cū inūerabili multitudie pemit: qbus superatis ꝛ fugatis filij israel eorū p̄uinciā tenuere.

Sardus herculis p̄dicti filius (vt volūt Rabanus ꝛ Anselmus) hisdē tp̄ibus cū innūerabili multitudine e Lybia discessit ꝛ in tirrheno mari venit: ibiq3 insulā Sardinie occupans: q̄ Jcnus a grecis vocabatur de suo noie insulā Sardiniā nūcupauit: Solinus vero vbi de mirabilibus mūdi dicit: eā a Thimeo sandalio Thenn dictā ꝛ a Chrisippo muniutā: ꝛ q̄ sardus hercule, procreatus noie mutato eā vocauit Sardiniam.

Sardinia itaq3 insula in tyrrheno mari sic cōstituta ꝛ appellata: vt Straboni in qnto li. placet: hz latitudi nis nonagintaocto miliaria. lōgitudis vō ccxx. fm aūt alios eius ambitus circiter. 4. mil a stadia ē. Huius n. hec isula multā p̄te asperā minimeq3 trāqllā. Reliquā vō rebus oibus felicē: p̄cipue tritico ꝛ pecoribus atq3 pascuis. ibi nullus lupus gignitur: nullus serpēs reperitur. Est tamē hec insula estiuo tp̄e morbosa in locis maritie secūdis: cōtinetq3 multas ciuitates: inter quas p̄cipua calaris ē: vbi corallorū magna reperitur pisca tio: q̄ et lōgo tp̄e hrissimi patris Augustini reliquijs illustrata fuit: Ea in insula antiquitus nascebantur arie tes q. p lana pilū caprinū, percabāt: quos musimones vocabāt quorū pellibus sardi thoracis mō sese munie bant. Antea enī sardi Iolenses dicebātur: Indeq3 Iolē herculis amasiā ferūt sardū ipsm ꝛ plerosq3 her culis filios eo adduxisse: ꝛ cū accolis habitasse: a qbus postea sardinēses dicti sunt: Illius postmodū im perij dignitatē peni ꝛ ex Aphrica delati sortiti sunt: q cū aduersus Romanos bellū gererēt ab eisdem pe nitus deleti sunt: Cuius insule dñium Romani p multa tēpora potiti sunt: multas quoq3 postmoduz cla des ꝛ direptiōes a barbaris: pisanis ac genuēsibus ꝑpessa: tandē in aragonēsiū regū manus est deducta.

Cyrnus eiusdē Sardi frater ꝛ herculis filius ꝛ ipse tēpestate hac vigint: q̄ vt Rabano placet ex Lybia veniens insulā quā hodie Corsicā dicimus ab eo p̄mū habitatā Cyrnū a suo noie nūcupauit. Deinde cū q̄dā mulier noie Corsica in Liguria taurū depasceret: ipse aial trāsnatādo mare in isulā puenit: Mulier au tem pro tauro sollicita nauigio statim insecuta parentibus illo delata est: Comperteq3 in pascuis vberrimis thauro de lectata insule pulchritudine ibidem habitare constituit: ꝛ a se eam Corsicam nominauit.

Corsice igitur ipsius isule lōgitudo. cx miliaria ē. latitudo vō. lxx. Ambitus aūt ipsius tria milia ꝛ ducēta stadia: Hec q̄ppe isula in lygustico mari ē: sed a septētriōe thusco propior: Inter hāc ꝛ Sardiniā insulā in teriacent qndecim miliaria: fm aūt Pli in. 3 lib. tātūmodo octo: Ea q̄ppe insula tēpore Strabōis: vt ipse scribit maligne colebatur: ꝛ multis in locis inaccessibilis adeo erat: vt q eius mōtes inhabitabāt vitam la trocinijs degētes belluas immanitate superabāt: Idē quoq3 Strabo in qnto de ipsis sic inqt: Quod cū ro mani in eos irruerent: eorūq3 castella irrūperēt magnū seruorū gregē caprū adducebant: quos Romā de lati eos videre mirari erat q̄ agrestis eorū effigies viderei: q̄q3 belluarū appereret diritas: faciesq3 truculē te in māibus postmodū romanorū deducta: cū feracissimā etiā multis i locis reperissent multas in ea cre xere ciuitates quod Pli. in tertio naturalis histo. cōprobans dicit Corsicā suo tempore tres ꝛ triginta ha buisse ciuitates: que quidem feracitatem ꝛ Insule dignitatem pre se ferre videntur. In ea nunc sex non ignobiles extant Ciuitates sub Archiepiscopatibus Ienuensium: ꝛ Pisanorum ab Honorio quarto Pontifice (vt suo loco infra dicemus) suppositę. Dia nanque post varios casus Corsi acti a Mauris

q̄ maxime opp̄sit Ademarus quidā genuensis dux eam liberauit: τ eorū quindecim naues demersit: quez cū postea mauri detruncassent nibilominus insula in genuensiū manus per aliquod tempus deuenit: hoc qppe Caroli magni filiorum temporibus accidit: Sed postmodū florente pisanoꝝ republica per aliquod tēpus eisdē paruit interdūqz ecclesie romane tandē supatis pisanis in manus genuensiū iterū deuenit: τ nūc vsqz perdurat: Hec ip̄a (vt aiunt) insula preter optimū vinū etiam alios fructus suauissimos gignit: abundatqz bobus: capris τ ouibus ac alijs aīalibus: s3 non eque: sicut Sardinia: Et inter cetera canes ferocissimos producit: pduxitqz preterea etiam nostris tēporibus viros clarissimos: tū li'aꝝ: tūqz pacis belliqz artibus īsignos: quoꝝ prestantia insula vniuersa plurimū decoratur: De quibus infra locis suis dicetur.

Iosue

1472
Osue filius Naue, ꝓpheta τ dux Moysiqz successor: hoc anno ducatū a Moyse suscipiens: populū domini fm Augu. τ reliquos viginti septē annis rexit: Uir sane robustus τ eloquentia ingenioqz clarus: magnus quoqz s3 nomē suū habitus: s3 τ in saluatiōe electoꝝ dei pmaximus q vt filij israel cōsequerent hereditatē patꝝ suoꝝ ip̄e preter gigāt philistinoꝝ satrapas oēs hostes cōtra eos insurgentes expugnauit ac debellauit: Ad cuius precē sol belusse dicitur: ita vna dies sit facta quasi duo donec victoriā de inimicis reportaret: vt cognoscerent cūcti potentiā domini quia cōtra deū pugnare nō est facile: p̄mo nanqz ducatus sui anno Jordane patefacto populū domini de inclis viginti quattuor regibus ad promissam terrā perduxit: phase tertiū immolauit: circumcisionē intermissam innouauit: cuius quidem religiosa mens τ sanctitas: necnon τ preclara in bellis gesta in libro nomini suo ꝑnotato pulchre habētur descripta: Jn quo de inimicoꝝ subiectione τ populi introductiōe in terram promissiōis: τ de distributiōe possessionū agitur: τ per singulas vrbes viculos mōtes: flumina: torrentes: atqz confinia ecclesie celestis hierusalē spiritualia etiā regna describit. Fuit autē hic trinomius: videlicet Je sus Josue τ osee: qui non solum in gestis: verum etiā in nomine typum domini Jesu gessit: Hic ip̄e solus vna cū Caleph ex sexcentis milibus viris qui ex Egypto egressi fuerant: terram ꝓmissionis cōsecutus ē. Mortuus tandē centesimo τ decimo vite sue anno in mōte effraim sepelitur. Filij aūt Israel domino seruierunt cūctis diebus Josue τ seniorum qui longo tēpore vixerant post Josue: τ qui nouerant oīa opa domini que fecerat in Jsrael. Et cum sanctus habitus sit eius festiuitas celebratur prima die mēsis septēbris. 3717

¶ Lybia Epaphi regis τ Cassiopie coniugis filia τ Busiridis tyranni mater ad hec vsqz tēpora peruenit: Hec eni' vt Lactātius refert cū in Neptunum venisset cōcubitū .i. alieni bois ab egypto: ex eo ꝯcepit τ pepit busiridē imanē postea tyrānū: ip̄a deīde vt Jsido. i li. ethi. scribit: Facta cuiusdā aphrice ptis regina: eius ra ex suo noie Libia dicta ē: hec eni regio ab atlāte mauritanie incipit τ ad canopū vsqz nili hostiū ptēdit.

1471 ¶ Busiris autem huius Lybie ex Neptuno filius anno primo ducatus Josue (vt diuus pater Aug. scribit) apud Egyptum tyrannidem exercens regnare orsus est: Qui inter cetera sue tyrannidis opera fertur hospites suos dijs suis persepe imolasse: Quamobcausam cum hercules ad eum diuertisset: τ simul perfidia qua ceteros eum perdere tentasset: Ipsum regem aris impositum hercules interfecit: Cuius quidē perfidi ritus causam posuit Ouidius primo de arte dicens: 3718

Dicitur egiptus caruisse iuuantibus arua
Imbribus atqz annos sicca fuisse nouem
Cum thrasius busirim adit: monstratqz piari
Hospitis effuso sanguine posse iouem
Illi busiris fratres iouis hostia primus
Inquit: τ egipto tu dabis hospes aq̄s.

¶ Hic āt Busiris Amiano marcello historiographo teste: vrbem condidit in thebaico tractu centū portarum: quaz alij Iouis Thebas: alij Thebas eiusdaz dixerunt. Greci illam Heliopolim vocant.

¶ Thebe igitur: q̄ τ Heliopolis īsignis egypti ciuitas sic a busiride p hoc tp̄s cōdita teste Diodo. hūit menia cētū .xl. stadioꝝ ābitu: fuitqz magnis edificiis speciosisqz deorū tēplis atqz alijs pulcherrimis ornamētis ꝑdita. posuit quoqz ī ea: vt Home. dicit cētū portas: qd̄ Iuue. ī saty. tetigit cū dixit: Atqz vetus thebe cētū iacet obruta portis ī cui' medio fluuius iterfluebat: hāc Pli. li. 36. natu. histo. totā pēsilē fuisse scribit: q̄ nō solū egipti: s3 orbis ēt totius ciuitatū felicissima fuit: τ iō ab ea rgio thebaica ethiopie ꝯtermina ꝯnotata fuit: huius ciues teste Herodo. li. 2. apd̄ egyptios oiu3 sapiētissimi hēbant Ex hac qppe ciuitate tpe Augusti cesaris: Gallus poeta foroliuiēsis ibidē ꝑtor obeliscos tres admirādos abstulit: quoꝝ vnus q acus dī ī vaticano iuxta tēplū diuo petro dicatū alter ī circho maxio: τ alter ī cāpo martio locatus ē: cōchas quoqz marmoreas τ alia ornamēta qbus ēt bononēsis ciuitas nūc ornata ē: ab ea retulit: illustrat eteni adhuc hec celebris ciuitas scōꝝ thēoꝝ legiōe sub Maximiano imꝑatore: videlicet Mauricii et socioꝝ eius, ꝓ xp̄o martyrio corōatoꝝ q ex ea ꝓdierūt.

¶ Thebe Egypti ciuitas.

3145 ¶ Chorax quintusdecimus Sicyoniorum rex anno decimoseptimo ducatus Josue Sicyonijs regnare ce- 1456
pit ꝛ regnauit annis triginta.
¶ Dardanus Corithi regis ex Electra coniuge filius his tēporibus sm̄ Eusebiū Dardaniam condidit: ꝛ a
se nominauit: Hic italus fuit: ꝛ Jasium fratrē habuit: Qui mortuo patre cum fratre de successiōe regni in
discordiā venit: ex qua etiā fratrem interemit: Quāobrem cum turbatos ciues Dardanus cerneret cauens
sibi statim cū parte populi nauem conscēdit: ꝛ longa actus nauigatione primo in Samothraciaꝫ: que tunc
Samos erat sedes habuit: Et inde in eā Asie partem que helesponto cōtigua est abijt: ꝛ illam quā occupa
uit oram de suo nomine Dardaniam nuncupauit: ibidemqꝫ oppido haud magno cōstructo regnauit ānis
quinquaginta: Erictonio deniqꝫ filio superstite relicto diem clausit extremū: Hunc autē ad eius posterita-
tem nobilitandam fingunt Jouis secundi fuisse filium: ꝛ inter ceteros filios patrem precipue dilexisse: ꝛ
eius mores summopere imitasse: eo ꝙ natura mitis ꝛ religiosus erat.
3744 ¶ Phenix ꝛ Cadmus Agenoris filij: hoc anno qui est decimusoctauus ducatus iosue (Eusebio teste) The 1455
bis Egyptiorum ciuitate profecti in Syriam venerūt: ꝛ apud Tyrum ꝛ Sydonem regnare ceperūt: Jup
piter enim Saturni filius: vt diuus pater Augu. 18. libro de ciuitate dei capi. 12°. scribit Europam Ageno
ris filiā: ꝛ eorꝫ sororem sibi rapuerat: eamqꝫ in Cretā insulam deuexerat: vbi ex ea tres filios susceperat:
Agenor vero cū perisset filiā suā sublatā tribus filijs suis Europe fratribus: videlicet Cilici phenici ꝛ Cad
mo p̄cepit sub interminatione nō redeundi: vt quesitam sororem reducerent: Sed cum nō inuenissent eaꝫ
patris irā formidantes ad patrem regredi noluerūt: Sed Cilix cum insulam peruenisset in eodeꝫ loco re-
sidens: locum a suo nomine Ciliciam noiauit: ibiqꝫ duos filios superstites dereliquit: Lampsaciū scilicet
ꝛ pigmaleonem: Fuit enim hic acris ingenij ꝛ robusti corporis vir. Cilicia autem prouincia Syrie proxi-
ma est: ꝛ Tauro monti subiacet: vt Plinius in. 5. testatur.
¶ Phenix autem ꝛ Cadmus ibidem fratre relicto cū multo comitatu inde profecti per mare rubrū in Sy-
riam venerunt: vbi Sydonem nobilem vrbem condiderunt: quam a multitudine piscium Sydonam vo-
cauerunt: eo ꝙ tali nomine piscem ipsi vocarent: in qua phenix ipse post regnauit: Regionemqꝫ ipsam a se
pheniciam appellauit: ibiqꝫ phenix ipse cum artificiosus vir esset: vt Isidorus in Ethi. scribit: quasdam lit
teras seu litterarum caracteres adinuenit: quas phenicibus dedit: Deinde ad scribendum eas instituisse
vermiculum: vnde ꝛ color ille pheniceus dictus est. Et deinceps inoleuit consuetudo capita librorum ex
pheniceo seu puniceo: idest rubeo colore conscribi.

¶ Litterarum grecarum inuentio.

¶ Cadmus autem phenicis frater ꝛ ipse vir sapientissimus atqꝫ ingenio prestans in phenicia fratre relicto
3745 in greciā cōmigrauit: ibiqꝫ secus hypocrenē fontem sedere cepit: ꝛ meditans sexdecim litterarum caracte-
res exquisiuit: illasqꝫ primus grecis contulit: ꝛ eis vti deinceps docuit: propter quod confictum est ipsum 1454
serpentinos dentes seminasse: Et cum haud longe a parnaso monte venisset oraculum consulens respon-
sum habuit vt bouē sequeretur indomitū: ꝛ ibidem vbi consisteret sedem sibi assumeret: qui in destinatū si
bi locum ductus acquieuit: ibiqꝫ boue capto: eum imolauit: locumqꝫ a boue ipso boeciā nominauit: eamqꝫ
in regione Thebaniam aliam vrbem ab antiquis Thebis Egyptijs ex quibus venerat edificauit in qua ꝛ
regnum obtinuit: Hic autem Syringam duxit vxorem: ex qua quattuor suscepit filias: videlicet Semelē
de qua pulcherrima proles liber condignam pertulit edita frugem ꝛ Agauem: quam pater Erictonij vni
ex socijs qui illum iuuere Thebas ponere matrimonio copulauit: ꝛ Auctonē tertiam etiam hanc Aristeo
coniunxit: que ex eo Atheoneꝫ peperit: vt Ouidius ait: Quartam Inoē pudicissimā mulierem: ex cuius
tumulo post mortem propter eius castitateꝫ dicitur virgam thuream surrexisse.
¶ Thebane igitur ciuitatis ab ipso Cadmo in Boecia his temporibus condite Amphion Mercurij filius
muris perornare curauit: qui deductis cemētarijs (vt Seruius scribit) ipse adeo dulciter lyra cecinit: vt sa
xa in muros deducerentur: dicente Horatio: Dictus ꝛ Amphion thebane conditor vrbis Saxa mouere
sono testudinis ꝛ prece blanda Ducere quo vellet. ꝛc̄. Hanc Alexander magnus venditis sub corona ciui-
bus tandem funditus euertit.
¶ Boecia autem a Cadmo sic denoiata Europe regio est in confinio Atheniensis constituta: quam nōnul
li sub attica regione cōprehendi volunt: quin ꝛ olim sub Macedonie regibus nonnulli deuenisse ferunt
nouiter vero quoniā a Vandalis ab Aphrica pulsis occupata fuit Vandalia dicta est.
¶ Siculus Neptuni filius: his tēporibus in Siciliam insulam veniēs post Sicanum fratrem ibidē regna
re cepit: ꝛ a se insulā Siciliam denoiari voluit: primo nanqꝫ insula ipa trinacria dicebatur: deinde a Si-
3757 canio sicania: De qua Solinus vbi de mirabilibus mundi dicit: Sicanie diu ante troiana bella Sicanus
rex dedit. ꝛc̄. Postremo a siculo isto sicilia denominata fuit: Hunc tamen quidam dicunt Corithi fuisse 1442
filium: ꝛ Dardani proxime dicti fratrem Neptuni filium dictum: eo ꝙ ex Thuscia in Siciliam transfre
tasset: ꝛ multa ibidem rudes homines docuisset.
¶ Sicilia itaqꝫ a siculo sic dicta isula ē: ꝛ q̄ iā italie ps oli fuit: sꝫ terremotu supueniēte (vt Pli. ait) ab italia
diuisa ē: qbusdā vndis interuenientibus ꝛ sine rege fluctuātibus: q̄ ꝛ triāgularis ē ꝛ i qbusdā āgulis tria ꝓ
mōtoria hīc dicit: ex qbus vnus ad meridiē vergit q ꝛ pachynus dicit. Alter ad septentrionem spectat ꝛ
Pelorus vocatur. Hec plus distat ab Italia q̄ mille qngētis passibus. Alius āt in Lybiā ꝛ occasū tēdit:

atq in ipsam Carthaginē maxime spectare videtur: Nec ab Aphrice littore plus q̄ centū viginti milia passuum distare cōstat: Vocaturq lilybeus: τ hi tres montes tria insule latera cōstituentes: vnum quidē ad aphricam exponūt. Reliqua vero duo latera versus Italiā coartantes insulā in pelorū deducunt. Hāc antiqui Rome horreum vocauere: que oībus in rebus superior alijs Italie prībus habita est: vt pote frumento: croco: melle: alijsq permultis: τ nō fructibus modo: sed τ pecoribus: pellibus lana τ caseo.

¶ Europā itaq hoc sororem τ Agenoris filiam per hoc tēpus insigni pulchritudine floruisse constat: quā quidē mulierē vt Ouidius in .3. Methamor. narrat Juppiter Cretensiū rex, ob eius incensaz formositatē summe dilexit: τ vt ad eius concubitū peruenire posset: Mercuriū ex Creta in phenicē prouinciam misit cui τ imparit vt quecūq armenta que in phenicū montanis cerneret in littus perduceret: vbi scilicet Europa adolescētula cum puellis ludere cōsueuerat: quod cū Mercurius fecisset cōfestim Juppiter, vt erat magice artis peritissimus se in taurū candidissimū transformauit: τ armentis se immiscuit: Queꝫ cū cerneret virgo pulcherrimū atq mānsuetū eo plurimū delectata ē: τ cū in eius dorsum cōscendisset: taurus in mare descendit: ac sic territā dorso innitenteꝫ natādo in Cretā transtulit: vbi in verā Juppiter redactus formaꝫ eā stuprauit: τ pregnantē fecit: atq ex ea Radamantū iuniorem τ Sarpedoneꝫ filios suscepit: Sed τ ipse Juppiter in eius sempiternā memoriā tertiā partē orbis Europam ex huius inclyte mulieris noīe appellauit: Illā tū postmodū Asterus cretēsiū rex in cōiugē assumpsit. De ipe tamē huius raptus auctores discrepare vident: cuius vitatē curiosis relinquimus pquirēdā. Pitagoras āt phūs illius imaginē pegregiā ex ere fabrefecit: quā τ Tarenti collocauit. Fuit τ alia Europa Oceani τ Thethyos filia: vt scribit Hesiodus.

¶ Judicum historia hic incipit.

Othoniel frater Caleph iunior de tribu Juda post Josue mortē iudicauit israeleꝫ iam in promissionis terrā collocatū ānis .40. Josue qppe mortuo credit q Caleph huius Othonielis frater senior pfuerit po-
Othoniel pulo: Sed ob tēporis breuitatē nec inter duces nec inter iudices annūeratur. Tribus cuꝫ Juda τ Symeon mortuo Josue ascenderūt Hierusalē τ vniuersam exusserūt ciuitatē: verūtamen Jebuseos eicere nequiuerunt: Sed inde ipa tribus profecta Gazam τ Ascalonē vrbes cōprehēdit. Cūq sm dominī pceptum 3759
1440 ipsarum habitatores nō interfecissent: sed ibidem idolis ac libidini vacassent: tradidit eos dominus in manus regum Mesopotamie τ Syrie: qui eos octo annos multis tributis τ impēsis oppressere. Demuꝫ iudeis propter huiusmodi afflictiōes τ iniurias ad dominū clamantibus: deus eis suscitauit liberatorē Othonielē: qui sm Josephū cognoiatus ē ceneꝫ de tribu iuda: virum vtiq prestantissimū: τ industrium prudētiaq fortissimū: Qui respōso accepto ne despiceret populū suū in huiusmodi necessitate cōstitutū: quo audito cōfestim exercitū regis Mesopotamie aggrediens vniuersum fudit atq fugauit: Quamobcausaꝫ iudex populi ab vniuersis delectus est: Cuius virtute τ industria terra trigintaduobus annis quieuit: Hic Axam Caleph filiam fratris sui duxit vxorem: cui pater dotis noīe in ciuitate Cariathsarfim: que interpretatur ciuitas litterarum irriguū superius τ inferius dedit: vt patet iudicum primo.

¶ Phinees Eleaçari summi sacerdotis filius eo ipso anno quo τ Othoniel principatum obtinuit: τ ipe tertius in pontificatu patri successit: sed quantum sederit non habeo: Vir quidem in agendis rebus strenuus: qui ante pontificatuꝫ a Josue exercitus dux constitutus vniuersos regulos debellauit: Sed pontifica- 3760
1439 tu suscepto in omni vtiq reuerentia τ timore ac bonitate domino deo israel seruiuit. Et propter ea statuit illi dominus testamentum pacis: Hic ab adolescentia sua vt sacra habet historia çelum domini çelatus est Quia vt premissum est cum filij israel filij Sichal presente Moise initiassent Belphegor: τ comedissent sacrificia mortuorum: vidissetq çambri ducem ex tribu Simeon coram fratribus suis accessisse ad scortū Madianiten etiam vidente Moise: τ cuncto populo cernente surrexit de medio: τ pugiōe arrepto ingressus est lupanar: τ cum impetu ambos in locis genitalis per fodiens interfecit: propter quod dixit dominus ad Moisen: Phinees Eleaçari filius: filij Aaron sacerdotis auertit iram meam a filijs Israel: quia çelo meo commotus est contra eos: vt non ipe delerem omnes filios israel in furore meo.

¶ Pandion Erictonij regis filius quintus Athenensium rex octauo anno iudicis Othonielis Athenen- 3765
1433 sibus regnare cepit: τ regnauit annis quadraginta: Hic duos habuit filios τ totidem filias: Magnumq bellum diu cum Rege Thracum gessit: τ tandem cum pace reuersus fuisset vnam ex filiabus suis prognē nomine cum ipo rege Thracum Thereo matrimonio copulauit: Que cum iam illi Ithim filium peperisset: paulopost in desiderium videndi Philomenam sororem suam venit. Orauitq maritum suum: vt aut Athenas pro ipsa mitteret: aut ab Athenis accersiretur Philomena soror. Thereus autem Athenas vadens: a Pandione Rege impetrauit: vt Philomenam ad Prognem sororem duceret: Que cum speciosissima esset: τ ab eo plurimum diligeretur: ab illo in itinere oppressa est: τ minanti se cum Progni accusaturam: eidem linguam abscidit: τ in quandam domum illam reseruauit: τ tādem ad Prognem vxorem sorditatus veniens dixit Philomenam nausea maris fore mortuam: Sed a sorore Progne tandem veritate comperta Ithim filium proprium patri comedendum apposuit: queꝫ cuꝫ pater comedisset statim affuit Philomena cognata sua cum capite filij: τ patri in mensa apposuit: Sed τ pater in iracundia cōmotus eaꝫ illas gladio persequeretur: Factū est vt miseratione deoꝝ progne in irūdinē aue verteret: τ philomena in auē sui noīs ac Thereus in vpupa factus ē: τ sic oīs regia domus fuit transformata: Hec enim:

is fabulose dicta sint: magnum tamen habent sensum.

¶ Dionysius qui ⁊ Bacchus dicitur: hisdē tēporibus teste p̄re Augu. ex Semele Cadmi filia nascit: q adol tus primum in Greciam vini vsum attulit: Inde per totum mundum peragrans vniuersas domesticas regiones adire curauit: quibus etiā simili modo vinum prebuit: potumqȝ ex ordeo non multum a vini sapore distantē germanos conficere docuit: Hic multas vrbes ⁊ inter, cetera archos in Greciam condidit ac Nisibin vrbem potentissimā a Nino rege conditā instaurauit: ⁊ quinquaginta milibus virorum adimpleuit: Ordinē preterea militarē primus adinuenit: propter quod illi ludi scenici sunt instituti: Eāobrē Indis populis bellum intulit: in quo quidē bello multas amaçones mulieres adiutrices hūit: Et propterea muliebri corpore pingitur: Appellate autē sunt eius adiutrices Bacche: non tam ꝙ virtute fuerint nobiles ꝙ furore. Sustulit autem (vt Diodorus refert) oēs impios qui in orbe erant: primusqȝ boues multis in locis iunxisse ferūt: quorum opera vberiorem ⁊ nitidiorē frugem semina produxere: Quamobrem illum poete cū cornibus finxere: Ferunt quoqȝ illū pre ceteris decoro ⁊ molli corpore fuisse ⁊ delitijs admodū deditū Tradūt insup musas cū illo fuisse pfectas. bōis qdē artibus doctas: ⁊ ꝙ maxie psallēdi eruditas: qbus deus ipse plurimum delectabat. Secutusqȝ est illū semper Silenus illius pedagogus ac eius nutritor: Uir sane optimorum studiorum institutor: De isto Dionysio multa narrantur.

¶ Dionysius alter siue liber pater fuit in diebus Moysi: quē de industria hic reseruaui: vir sane potēs atqȝ splendidus: qui mēorabilia opera gessit: Hic in Egypto natus: cū deus Egyptios israelitarum persecutores varijs plagis affligeret: timens Egyptum periturā: inde cū multis secessit: ⁊ in Europā cōcessit.

767 ¶ Dionysius itē alius Sicilie tyrannus fuit: de quo libro quinto infra dicemus: Is Dionysium genuit regni successorem: virum dedecorosum ⁊ in omni turpitudine repletum. 1432

¶ Epopeus. 11. Sicyoniorum rex āno. 7. iudicis Othonielis sicyonijs regnare cepit: ⁊ regnauit annis. 35.

¶ Lynceus et vndecimus argiuorum rex post Danaū regem socerū suū eodem anno regnare cepit ⁊ regnauit annis. 41. hunc Lynū Ouidius appellat: qui ⁊ solus ex quinquaginta fratribus suis ⁊ Egisti filijs pietate Hypermestre coniugis a morte euasit. Sed demū Danao patruo ⁊ socero suo pulso pro eo regnauit. Alij aūt dicunt eum socerum suum occidisse: Tandem ⁊ ipse cū regnasset quadragintauno annis Abante ⁊ Basio atqȝ Acrisio filijs derelictis diem clausit.

¶ Belocus decimusoctauus Assyriorum rex decimo othonielis iudicis anno post Amyntham regem qui regnauerat quadragintaqnqȝ annis: ⁊ ipse regnare cepit ⁊ regnauit ānis vigintiqnqȝ: Cuius filia Athola: que ⁊ Semiramis dicebatur: cum eodē patre regnauit annis septem.

¶ Uiri disciplinis excellentes.

469 ¶ Lynus Thebeus musicus ⁊ poeta Mercurij ex Medusa Urania filius: per hoc tp̄s teste Euse. claruit hic primus e tribus poetis quadam diuine mentis instigatione commotus carmina peregrina mensuris ⁊ temporibus regulata confinxit: Qui (sicut Hermodorus primo disciplinarum testatur) Scripsit mundi generationes: videlicet solis ⁊ lune cursum. Animaliūqȝ ⁊ fructuum generationes. Et in primo sui opis versu cuncta simul nata dixit: quem secutus Anaxagoras facta similiter omnia dixit: eaqȝ mente composita. Occubuit autem in Euboea ab Apolline sagitta transfixus: Quē Uirg. in buch. dixit illi patrē fuisse. 1430

¶ Amphion similiter musicus Jouis ex anthiopa vxore filius: sed alij dicunt Mercurij: hisdem etiā temporibus floruisse dicitur: qui s̄m Plu. in. 7. naturalis historie lib. primus musicam inuenit: ⁊ lyra cantādo Thebanos muros struxit: dicēte Seneca in Hercule furēte. Cuiusqȝ muros natus amphion ioue: Struxit canoro saxa modulatu trahens: hic vt diximus Thebas ampliauit vrbem: atqȝ ea cum fratre regnauit Ipse preterea cum zeto ⁊ Chala fratribus in vltionem matris sue Lynceum Argiuorum regem ⁊ Dircē eius coniugē occidit: eo ꝙ matrē occiderit ⁊ Cadmū regē depulerit: Nyobemqȝ Tantali filiā accipiens ex ea septem genuit filios ⁊ totidē filias: tandem in semetipso manum injiciens occubuit.

730 ¶ Esculapius medicus Apollinis ⁊ Coronidis (vt poete testantur) filius: hac etiam tempestate floruit: hic a patre apolline Chironi centauro traditus didicit medicinam: ⁊ adeo peritus euasit: vt Hippolitū Thesei filium ab equis dilaceratum sua arte ad vitam reduxerit: ob quod a Joue ex indignatione fulminatus occubuit: Quod Uirgilius testatur dicens: Penis reuocatum herbis ⁊ amore diane. 1419

Tū pater omnipotens aliquem indignatus ab vndis
Mortalem infernis ad lumina surgere vite
Ipse repertorem medicine talis ⁊ artis
Fulmine phoebiginam stigias detrusit in vndas. ⁊c. Dicuntqȝ hunc Epidauri moratū fuisse.

¶ Aesculapios autem tres Cicero de natura deorum fuisse dixit: Quorum primum dicit filium fuisse apollinis: cumqȝ primum speculum inuenisse: ⁊ primum vulnus obligasse: ⁊ hunc ab archadibus asserit summe coli: Secundum vero dicit fratrem fuisse secundi Mercurij: ex Ualente patre atqȝ Coronide matre natum: cumqȝ percussum fulmine interisse: ⁊ cynosuris humatum. Tertium vero dicitur filiū fuisse Arsippi ⁊ Arsinoe: Eumqȝ primum alui purgationem ⁊ dentis euulsionem comperisse: Eiusqȝ sepulchrum esse in Archadia. Uni autem istorum Romani insigne templum in Insula Tyberis construxere: ⁊ loco salutaris dei diu coluere.

¶ Niobea predicti Amphionis uxor et Tantali filia per hoc tēpus inter egregias mulieres nō solum regia dignitate: sed et precipua filiorum fecūditate et sapientia plurimū illustrata fuit: Ipsa enim, ut omnes affirmant, septē filios et totidem filias summo decore prestantes ex Amphione rege peperit: De qua quidē prole superbiens admodū gloriabatur: et se Latone illorum filiorum numero preferebat: Quamobrem irata latona ut fabule ferunt mandauit Apollini ut filios et Diane ut filias eius arcu interficerēt: Quibus latone tanq̄ matri obtēperātibus cōtigit ut uno tēpore Niobea filijs orbata fieret: Qua ex re Amphion rex qui ex patre tantorum filiorum orbus factus est: dolore impellente manu proprio gladio se perimeret: Sed et Niobea mater tot filiorum funeribus superstes: uidua mestaq̄ in tam grandem et obstinatam taciturnitatem deuenit: ut potius imobile saxum uideretur q̄ femina: Quamobrem a poetis postea fictum est eam apud Sipbilum ubi filij fuerant sepulti in lapideam statuam fuisse conuersa.

¶ Zetum musicum et eloquentie preditum Amphionis predicti fratrem cū ipso floruisse et regnasse libertus dicit: Hic cum Amphione fratre in ultionem matris Liceum regem interfecit: quem tamen Lactantius et Seruius dicunt fuisse rusticum uirum: esto cum fratre regni gloria insignitus fuerit: Duos enim filios: v3 Itbilum et Thylm ex Aidona coniuge genuit.

¶ Mynos Europe et Iouis filius trigesimonono Othonielis iudicis anno post Iouem patrem suu Atheniensium regem in Creta regnauit: qui primus Cretensibus: ut Aristoteles in Ethicis testatur: leges dedit:
1409 Hic Pasiphen Solis filiam sumpsit uxorem: ex qua filios filiasq̄ suscepit: Inter quos Androgeum preclare indolis filium: et duas filias. Ariadnam et Phedram Thoantis matrem habuit: Uerum cum Androgeus eius filius Atleta fortissimus cunctos superaret: ab atheniensibus et uicinis Megarensibus apud Athenas conuocatis occisus est: Ob cuius mortem Mynos pater ira percitus: e uestigio nauibus undique collectis atheniensibus durum intulit bellum: quibus uictis penam statuit: ut quot annis septem filios darent seruituros: aut in ultionem Androgei ultimum subirent supplicium: prout placeret regie maiestati dicente Uirgilio sexto: Tum pendere penas: Cecropide iussi miserum septena quot annis Corpora natorum: stat ductis sortibus urna. Et ut nonnulli ferunt: primo tribus annis plebeorum natos: secūdis tribus populares: Tertijs uero nobiles exhibuerunt: Inter quos Theseus sorte missus: adiutorio Ariadnes Minotaurum interemit: et ex ipso die athenienses a tributi pena liberati sunt: Postremo hic Dedalū eo q̄ leno fuisset in adulterio pasiphes una cum Icaro eius filio labyrintho clausit: ex quo quum euolasset sumptis armis eos usq̄ in Siciliam persecutus est: ubi ut Aristoteli placet apud Camicum oppidum a filiabus crotali occisus est: cuius post mortem cum apud inferos iudicem dixere poete: Tres enim filios post se reliquit: seu genuit: uidelicet Androgeum: Glaucum et Deucalionem: ac ariadnā et phedrā filias.

¶ Caria regio ultima asie minoris pars Rhodo Insule contermina: De qua infra libro quinto latius dicetur: his temporibus sub Mynoe isto regni sui principium sumpsit: leges eidem primo subdidit: Cuius populi prius ut Herodotus scribit lelegea uocabantur: que est postmodum halycarnasia dicta fuit: In qua arthemisia regina sepulchrum uiro suo Mausolo adeo magnificum cōstruxit: ut e septē spectaculis mundi unum esse censeatur. Eius uiri hactenus circa rem militarem admodum studiosi fuerunt: Ubi nunc opulentissima Turcorum possessio habetur: plana equidem uicis opulentissimis: quos omnes superioribus annis post Euboeam perditam Petrus Mocenico Uenetorum postea dux tum classis uenete prefectus hostili animo inuasit: diripuitq̄ ac incendit.

¶ Beniamin et Gabaa destructio pro muliere stuprata.

¶ Uir quidam leuita de tribu leui habitans in Effraim hisdem tēporibus cum uxore ex Bethleem in gabaa que erat de tribu Beniamin uenit: illicq̄ in domū cuiusdam senis de tribu sua diuertit: Et dū hospitatus esset quidam iuuenculi illius ciuitatis qui uiderunt mulierem in platea pulcherrimam senioris in domum in qua manebat circumdederunt uolentes illa abuti. Et cum cernerent senior et leuites sibi uiolentiā pro libidine inferri: necessitate coacti tradiderunt mulierem illudendam: qua cū tota nocte abusi fuissent: mane ad ostium uiri corruens mortua est: q̄ cernens uir uxorem scilicet fore defunctam: eius cadauer in duodecim partes concidit: easq̄ in omnem israel misit: mandauit quoq̄ seruis suis portitoribus ut omnibus auctores mortis eius proderent: et eiusmodi inhonestatem cunctis tribubus indicarent: quamobrem filij israel in ira concitati in Sylo ante tabernaculum conuenerunt et conclamantes in arma repente processerunt: et irruentes uniuersos ciuitatis Gabaa uiros cum uniuersa Beniamin tribu ceciderunt atq̄ interemerunt. In ea quippe pugna de uiris Israel quadraginta milia pugnatorum primo ceciderunt. Sed de uiris Beniamin circa uigintiquinq̄ milia extincti sunt: et uniuersam ciuitatem Gabaa igne concremauerunt: ibiq̄ omnes mulieres et infantulos peremerunt: et similia alijs eiusdem tribus ciuitatibus fecerunt: et non remanserunt de uniuerso Beniamin qui euadere potuerunt nisi sexcenti uiri: Reliquos autem cū iumentis percusserunt gladio. Proposuerant enim filij Israel hanc tribum omnino delere: sed mutato cōsilio dederunt uiris qui superfuerant quadringentas uirgines de ciuitate Iabes quam euerterant: quia se cum in prelium accedere noluerunt: Sibi autem alias ducentas in die festo rapi singulis singulas permiserunt. Atq̄ hoc modo tribus Beniamin cum pene tota perisset: israelitarum sapientia reparata est. Floruitq̄ repente: ut Iosephus lib. v. refert et opulentie magnitudine: alijsq̄ bonis omnibus: Hoc itaq̄ bellum ita actum et sedatum est: ut habetur Iudicum ultimo.

¶ Belloparces decimusnonus assyrioꝝ rex trigesimo sexto Othonielis iudicis anno assyrijs regnare cepit

et regnauit annis.30.
Aioth secundus hebreoꝝ iudex ex tribu beniamin Gare filius hoc anno dux super israel con-
stitutus iudicauit annis.80 vir quidē inclytus: et audacia ac corpore ad opera exercenda robu- Aioth
stissimus: qui in utraq; manu maximā fortitudinē habebat hic quū videret eglon moabitaꝝ
3800 regē multis bellis populū israel affixisse: et multas ciuitates abstulisse: ac multa eis tributa i- 1399
posuisse: misertus his que patiebātur ab inimicis moabitaꝝ hoc modo iubente deo populū suū
liberauit. Nam quedā munera cum Egloni regi in hierico obtulisset eidem secretū petijt. Quo audito c
festiz vniuersos famulos e conclaui obire precepit. Quibus egressis aioth cōfestiz in corde regē percussit:
et adeo valide vt in vulnere capulus ferrum sequeretur. Ibiq; in vulnere gladiū derelinquens e camera e
gressus est clausaz ianuā derelinquens. Eo sic mortuo aioth rem cunctis israelitis latenter rē a se gestam
iudicauit. Qui sumentes arma super inimicos irruerūt: et alios quidem peremerūt: alios vero fugauerūt:
et ex inimicis ad decem milia interfecerunt: reliquos autē moabitas extra confines suos eiecerunt. Et sic
hoc modo hebrei per aioth a seruitute moabitaꝝ liberati sunt: et ob hanc cām Aioth principatus honore
a plebe honoratus est. Et quū hanc dignitatē.80.annis tenuisset defunctus est omni virtute et laude di
gnus. Sangar autē quidā filius anath post hunc electus est: vir quidē strēnuus: qui suo vomere sexcen
tos viros occidit: sed primo anno vitam expleuit: vt patet iudicum quarto cap.
¶ Tantalus phrygioꝝ rex iouis tertij ex plote nimpha filius susceptus ad hoc tempus vsq; peruenit: vir:
vt aiunt magnitudinis immēse. hic bellum ob raptuz ganymedē aduersus troez dardanie regem et Gany
medis patrē habuit. Et quū esset vir auarissimus: et rem domesticā suā plurimū augere curaret: pro qua
popularez exhauriebat pecuniā: fingunt poete eū deos ad conuiuiū inuitasse: quibus vt experientiā coruz
deitatis experiri posset: filiū pelopem eis comedendū apposuit: mentitus alias esse carnes. Qui cognoscē
tes facinus non solū abstinuere: verū collectis in vnuz membris puerū ad vitā reduxere: ꝓpter quod sce-
lus iuppiter eū in infernū detrusit: hocq; supplicio damnauit: vt vsque ad infernus labiū lepidissima diuer
faret aqua. Insuper et ei inclinari arbores redolentibus pomis vsq; ad eius os statuit. Que oia fugiebant
dum ea carperē conaretur: et ab ipso extollebantur. Et sic factum ē vt inter poma et aquas positus fame et si
ti deficeret: dicente quodā poeta. Nec bibit inter aquas: nec poma pendentia carpit Tātalus infelix: quē
sua fata premunt. Diuitis hoc magni facies erit oia laute: Qui tenet et sicco concoquit ore famē. hūc duos
habuisse filios ex taygeta vxore legimus. Niobem predictāfiliā et pelopem.
3802 ¶ Tantalus alius corinthioꝝ rex fuit: quē dicunt iouis fi fuisse filiū: virū quidē piissimū: et adeo: vt dicatur 1394
a poetis deoꝝ mensis accubuisse. Quod ideo fictū puto: quia supremus philosophus et eloquentissimus
fuit: sicut testatur diuus hieronymus ad paulinū dicens: Et de tantali fonte potātē. Eam ob rem eidē ex
celsissimaz arcez corinthij extruxerunt: vt qui in eā ascendissent in celum ascēdisse viderētur.
¶ Pelops autem tertiusdecimus argiuoꝝ rex tantali primi predicti filius anno tertio aioth iudicis apud ar 1396
3803 gos regnare cepit: et regnauit annis.52. vir quidē insignis bellator. Qui quum apud phrygas primum re
gnaret bellū aduersus Enomauz helidis: atq; pise regē habuit. Eius quidē causaz hippodamiā enomai
filiaz ab ipso dilectā: atq; in coniugiū postulatā: et denegatā fuisse dicunt. Quā tamē tādē obtinuit. hic pe-
loponessum et cheronessū za se nomauit. Quin et deinde pisas in thuscia condidisse nonnulli affirmāt virgi-
liū inducentes: q ait in.x.eneid. Hos parere iubent alphee ab origine pise Urbs etrusca solo. Alij vero nō
pisaz thuscie: sed alpheā illū condidisse volunt: a qua hoc est ab eius colonis: et ea que est in thuscia traxit
originē. Hunc pater: vt diximus: dijs comedendū apposuit: pro quo dij tantalū predicta pena mulctarunt
Hic quattuor ex hippodamia vxore genuit filios: Agamemnonē: menelaū: atreum et thyestē.
¶ Erictheus sextus athenientium rex pandionis regis filius post patrē octauo Aioth iudicis israel anno
3807 regnare cepit: et regnauit annis.50 hunc scribit Homerus li.2. iliados fuisse regē magnanimū: et a princi 1392
pio a Minerua susceptuz atq; educatū: populoq; atheniensi pro rege traditū: ꝓpter quod athenienses an-
nua minerue solēnia tauroꝝ.s. et agnoꝝ sacrificijs in ea insigni vrbe ab illo: et deinceps agere ceperunt. hic
Orithyam pulcherrimā genuit filiā: quā quū Boreas adamasset: et sibi in coniugem dari postulasset: nec
impetrare potuisset: eam vi rapuit: et in thraciā secum detulit: vbi ex ea Zetum et calaym procreauit. Hunc
fabula ventum fuisse confingit.
¶ Laumedon .xviii. sicyonioꝝ rex anno sextodecimo aioth iudicis israel sicyonijs regnare cepit: et regna-
3815 uit annis.xl. hic troiane seu iliones vrbis muros extruere cepit: et quum ei pecunia deficeret: audiuit apud 1383
troianos pecuniā esse in sacrario Neptuni et apollinis reseruataz: quā ipse Laumedon iureiurādo prestī-
to se non solū eandem restituturū: sed insuper ex propria largituꝝ in predictis locis sacris repromisit: atq;
ita accepta pecunia in edificatione muroꝝ ciuitatis expendit: nec tandē petentibus eam restituere voluit.
Sed adueniēte aquaꝝ inundatione: et post eam non satis a sole digestam aerem infecit: et pestem intulit: q
duo quū ad apolinē et neptunuz pertinere videntur aduentū est: ea ob periuriuz a deceptis dijs fore im-
missa. poete autē fingunt eū quum ciuitatē muris circundare voluisset cum apolline et neptuno conuenis
se: vt ipsi muros facerent mercede cum iuramento promissa: Qui quū fecissent Laumedon promissum
seruare noluit. Quam ob rem indignati dij Neptunus vrbe aquis repleuit: et apollo pestem immisit. hunc

multi filii et filie fuere: et inter ceteros priamus eius successor fuit.

1577 ¶ Abas lincei regis ex hypermestra coniuge filius duodecimus argiuorum rex anno vigesimo secundo aioth iudicis israel argiuis regnare cepit: et regnauit annis.23. Hunc autem bellicosum hominem et acerrimi ingenii fuisse dicunt. Qui quum multa strennue gessisset: etiam duos post se reliquit filios precibum.s. et acrisiū 3822

¶ Perseus vir nobilissimus et totius grecie nobilitatis pater: iouis et danais Acrysii argiuorum regis filie ex adulterio: vt aiunt procreatus: his temporibus vna cū matre danaes postquam ad rutulorum regem se contulerat eidemque mater matrimonio se coniunxerat ardeam vrbem condidit: quam postea hannibal cum romanis bellum gerens exussit. Deinde quum in greciam rediens acrysium auum argiuorum regem: eum non sponte interemisset pre timore argolicos dimittens se in micenas transtulit: vbi et primus principatum obtinuit. Inde etiam e grecia recedens in asiam venit. Ibique persis a se domitis etherinum nomine suo cognomentum dedit. In qua etiā persipolim vrbem persici regni caput condidit: et atlantem maurorum regem in apolydoro obsedit: et demum fugauit. Post hec medusam gorgonem dictā sardinie insule reginam locupletissimā interficiens eius diuitias infinitas rapuit: et per mare in persiam deuexit. Unde confictum est ipsius Gorgonis caput fuisse serpentibus crinitum: quod pro diuitiis accipitur. Fertur quoque et alios quosdam superasse.s. phineum et eius socios.i. vicia in nuptiis perpetranda. Item protheū vatem: magnūque philosophum: qui relicta patria paterna: prius regnauit in carpato insula: ac imperauit egyptiis. Qui primus prius scripsit hominis naturam esse duplicem: videlicet terrenam et celestem. Polidectē preterea magnetis filium nutritorē suum superauit: qui pluralitatem viciorum significat. Denique Dionysium: qui et liber pater dicitur in persiam interfecit. Alia quoque multa hic perseus viuendo peregit. Demū dicunt perseum vna cum cepheo et Cassiopea atque andromeda coniugē in celū fuisse assumptū: et inter celi sidera collocatū.

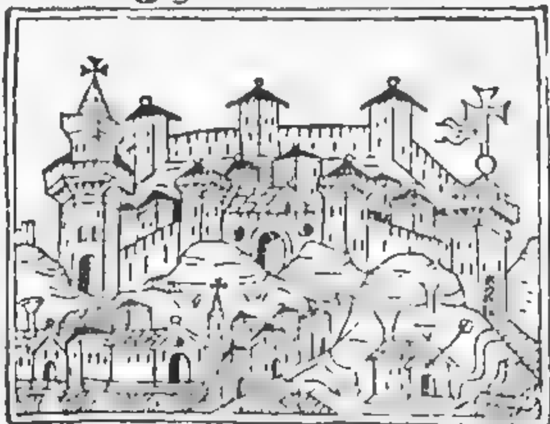
1369 ¶ Dynastia decima nona apud egyptū anno.30. iudicis aioth cepta est: que durauit annis.144. sub imperatoribus quinque. Quia et in dynastia egyptii suo imperatore vti ceperūt. Quorum primus Sethus noie imperauit annis.lv. Ramesses secūdus annis.lxvi. Tertius amenophis ānis.xl. Quartus amenemes annis xxvi. Thuoris quintus annis.7. his consūptis dyapolitanorum dynastia subsecuta est. 3830

¶ Troianorum regni principium.

1379 ¶ Tros a quo troia erictbonii regis filius filii Dardani filii iouis tertii ex electra anno quadragesimo iudicis aioth iam veteranus dardaniā veniens troiā cōdidit: et quum esset vir armorum peritissimus ampliato regno ex suo noie regionē: que vsque tunc Dardania dicebatur troiam appellauit: hic bellum habuit aduersus tantalum predictum phrygie regem: et id ob raptum sibi ab eo Ganymedem filium: quem preter Ilionem: et assaracum genuit: quibus superstibus diem obiit. 3840

¶ Troia igitur teste Liuio li.7. de bello macedonico non ciuitas sed minoris asie regio fuit: in qua Ilion cāritissima ciuitas fuit. Que et nōnūquam pro ipsa vrbe troia ponitur: vt Ouidius primo epistolarum ait: Troia iacet certe. et alibi in eadem epistola. Iam seges est vbi troia fuit: que teste Homero li.4. Omniū que sub sole ac stellifero celo sunt vrbium quidem insignissima est Troia. Quo tamen in loco ilium: seu ipsa troia ciuitas fuerit nullibi nunc compertum habetur. Quia ea exusta lapides: et quecunque alia inde ablata sunt. ex quo satis edocemur: vt nemo in rebus humanis spem suā constituat: aut se perpetuo in hoc seculo mansurum putet: quando ingens troia: et totius asie columen ita extincta est: vt neque cadauer neque vestigium aliquod appareat.

¶ Fesule tbuscie ciuitas.

1354 ¶ Fesulana insignis olim etbrurie ciuitas et ipsa hisdem temporibus ab Iasio dardani fratre cōdita fuit: que haud longe a florentina vrbe condita fuerat. Ab ipsis deinde florentinis anno salutis nostre.1024. primo acceptis: et in se populariter traductis fesulanis ciuibus euersa fuit: et adeo vt nūc vicus modici precii habita sit: quāuis episcopalem sedem nūcvsque retineat. Cuius nunc Guilhelmus becchius florentinus ciuis: et quōdā nostri ordinis generalis prior dignissimus episcopus est: vir quidē eloquentissimus: et litterarum sacrarum interpres celeberrimus. Hanc tāte potentie fuisse legimus: vt plerumque cladibus grauissimis gothos attriuerit: et fuderit: et ad cētum milia vno prelio detruncauerit. 3841

¶ Ganymedes troi predicti regis filius hac tempestate fuit: Cui quū ab adolescētia speciosissimus adolescēs eēt a Tātalo rege phrygie pri raptus fuit: propter quod maximum preliū inter ipsos reges fuit. aiunt.n. tantalū ad Iouis cretensis gratiam promerēdā: quē sciebat virum impudicissimū sub signis aquile venātē adolescētulum patri rapuisse: et Ioui dono dedisse: propter quod fictum est eū deorum pincernā factū fuisse: quem inter celi imagines cū greci figurarunt. Cuius quidē celestē imaginē ad suorum solacium dicūt eam esse: quā aquariū vocamus. In quo existēte sole terra maxima himbri

bus irrigatur. De huius pulchritudinis elegantia Vir. dixit. Intextusq; puer frondosa regibus ida Velo locces iaculo ceruos cursuq; fatigat: Acer anhelanti similis: quē prepes ab ida Sublimē pedibus rapuit iouis armiger ūcis. Lōgeui palmas nec q̄c ꝗ ad sidera tēdūt Custodes: seuitq; canū latratus ad auras. &c.

3843 ¶ Samia sibylla prima inter decem vates perhemone hisdem temporibus: sicut eusebius refert: exametris 1356
versibus de dño nostro iesu christo: deq; beata virgine maria aperte prophetasse dicitur: cuius mentionē
facit Alchanio: qui res gestas alexandri macedonis scripsit.

3844 ¶ Proetus seu prius tertiusdecimus argiuoꝝ rex anno quadragesimo quarto indiciā aioth argiuis regna
re cepit: & regnauit post abantem patrem suum annis. 17. huic anthiope coniunx fuit ex qua tres speciosis- 1355
simas suscepit filias: q̄ quū formosissime euasissent: vino ēt i ipsa eaꝝ adolescētia vltra q̄ decet mulieres vti ce
perunt: & aliqñ inebriate nōnūq̄ vltro se pr̄i regi preferre audebāt. Quā ob rē figūt poete ꝙ sic elate tēplū
iunonis intrauerūt: & se eidē iunoni dee pretulerūt: ex quo turbata iuno illis furorē talē imisit: vt se vaccas
arbitrarentur: & aratra timentes siluas optarent. Pater autem egre ferens earum superbiam: eas melam
po physico curādas tradidit.

¶ Melāpus itaq; medicus amithaōis filius: p̄fa argiuus tēpestate hac ēt Eusebio teste. floruit. qui: vt vir.
in. 3 geor. li. & Vitruuius i li. architecture tradūt medicus fuit illustris. Quiq; & predictas proeti regis fili
as elatione maxima inflatas ipso helleboro sanauit morbo. Fuit quoq; egregius manticus. i. totus vates si-
ue diuinus: vt idem Eusebius testatur: ac statius li. 3. thebaidos.

¶ Hercules gigas posterior illo supradicto p hec tp̄a teste diuino p̄re aug. xix. de ciuitate dei floruit. Quem 1354
3845 dicunt. xij. insignes & inhumanos perfecisse labores: quoꝝ primus: vt pr̄ aug. xviij de ci. dei. c. xij. scribit:
ꝙ semitauꝝ deū vicit Secundus interfectio & excoriatio leonis in insula Nemea. Tertius fugatio arpiaꝝ
Quartus ablatio pomoꝝ aureoꝝ de horto filiaꝝ atlātis dracone custode sopito. Quītus cathenatio Cer
beri deuorantis pirhoū in raptu proserpine. Sextus oppressio diomedis regis thracie: qui pauit equos hu
mana carne. Septimus extinctio hydre serpentis in lerna palude. Octauus deuictio achelois in varias for
mas se mutātis. Nonus ꝓstratio anthei gigātis libye: q terrā tāgēdo sēp vires resumebat. Decimus occi
sio cacchi: q ignē euomere dr̄. Undecimus interfectio apri archadie regis. Duodecimus supportatio celi:
donec Atlas respiraret. Alios his superaddidit Ouidius. ix. metha. dicens āthen libye gigātē vicit. Geri-
onē gigātē hispanie regem occidit: Cuius armēta in signū victorie abduxit. Ex filia Fauni Latinū regē
procreauit. Leonem interfecit. Hydrā serpētē in lerna palude extinxit. Stadiū itineris vno anhelitu per-
currit. Agonē olympicū instaurauit. Centauros contriuit. In insulis gades columnas posuit. Ilion ciui-
tatē euertit: & Laumedontē phrygie regē interfecit. Hic iouis filius fuit. Cui oēs poete sine alioꝝ differen
tia vniuersas has laudes tribuūt. De cuius laudibus & diris laboribus Martialis in. ix. epigrāmatū sic
prosequitur dicens.

Si cupis alcide cognoscere facta prioris
Disce: libyn domuit: aurea poma tulit
Peltatā scythico discussit amazona nodo
Addidit archadico terga leonis apro.

Aeripidem siluis ceruam: stymphalidas vndis
Abstulit a stygia cum cane venit aqua.
Fecundā vetuit reparari mortibus hydram.
Hesperias thusco lauit in amne boues.

Hic tñ aduertendū ꝙ nō ē vnus & idē videtur hercules: cui tot tātaq; ingētia facta attribuit. Nā quū Var
ro xliij. hercules numerasset: postea adiecit: ꝙ oēs qui aliquid fortiter fecissent hercules velut appellatiuo
noie dicti fuerūt. Quod & diuus pater aug. in. xviij. de ciuitate dei. cap. xix. confirmare videtur dicēs: mul-
tos fuisse hercules: ꝙ & Samson ꝓpter mirabilem ipsius fortitudinē putatus sit hercules.

¶ Sycion decimusoctauus sycioniorum rex: a quo ob viri prestātiā sicyonij dicti sunt: qui prius egelai dicebā 1344
3855 tur anno. lv. indicis aioth patre Laumedōte defuncto Siconijs regnare cepit: & regnauit annis. xlv. Nul
libi tamen inuenire potui hunc a Laumedonte fuisse generatum.

¶ Fabularum inuentio.

¶ Fabule ēt tēpestate hac secūdū Eusebiū primo inuēte sunt: lz sint qui dicāt Esopū primū eaꝝ inuentorē
ad veritatē naturalē exornādā: ne. s. vilescerent nature secreta. Unde secūdū diuersas reꝝ naturas & qua-
litates: deoꝝ noia: & actiōes cōfinxerūt. Diuus āt pr̄ aug. xviij. de ci. dei. c. 13. dicit: a diebus iosue vsq; ad tro
ianū bellū has fabulas in grecia fuisse confictas Ut ꝙ impetuosa libidine vulcani cū Minerua: Erictho
niū cum pedibus dracōtinis fuisse progenitū: fabulosū: & poeticū dicit. Sed re uera in tēplo Vulcani &
Minerue quod ambo athenis commune habebāt inuentus fuit puer dracone inuolutus: quod significa-
bat eū magnū futuꝝ: & pp cōe āboꝝ tēplū vtriusq; dicebatur filius: quū tñ eius parētes ignoti essent.

¶ Item de triptolomo ꝙ iubēte cerere anguibus alitibus portatus idigētibus terris frumēta distribuit.

¶ Item de minotauro ꝙ fuerit bestia reclusa labyrintho: quo quū intrassent homines inextricabili errore
non poterant exire.

¶ Item de centauro: ꝙ equi hominisq; natura coniunctus erat.

¶ Item de cerbero ꝙ sit triceps inferoꝝ canis. Itē d phryxo & helle eius sorore: ꝙ vecti ariete volarint.

¶ Item de gorgone: ꝙ fuerit crinita serpentibus: & aspicientes conuertebat in lapides.

¶ Item de bellerophonte ꝙ equo pēnis volāte sit vectus: qui pegasus equus dictus est.

¶ Item de amphione musico ꝙ cithare suauitate lapidea mulxerit: & attraxerit in muros thebe.

¶ Item de dedalo ⁊ icaro eius filio q̄ coaptatis pēnis volauerint.
¶ Item de Edippo q̄ monstrū quoddam: que spynga dicebatur humana facie quadrupedem soluta: que ab illo preponi solet velut insolubili questione sub precipitio perire compulerit.
¶ Item de antheo: quē necauit herculeo: q̄ filius terre fuerit p̄p̄ q̄ cadens in terram fortior fuerit.

¶ Fabula vnde dicatur.

¶ Fabule autem teste isidoro primo ethi. li. c. xxv. dicuntur a fando: non q̄ fuerint res facte: sed loquēdo ficte: quas poete primo induxerunt triplici de causa: aut delectandi cā quales sunt apud plautū ⁊ Terentiū et ille que a vulgo narrantur: aut ad reꝝ naturā narrādā: seu exornādam: vt q̄ vulcanus sit claudus: quia ignis nūq̄ sua nā fuerit rectus: Et q̄ chymera hōis cito prouenies sit bestia triformis: cuius prima pars adolescentia est ferox vt leo: Secunda iuuentus: quam tidit vt capram: q: sic luxuria fetida est vt capra. Tertia senectus canutus ⁊ inflexus. sic fabula hippocentauri ex equo ⁊ homine confecti humane vite velocitatē exprimit. Tertio ad mores componendos cōfingūtur quecuq̄ res sine animātia inter se loquentia vt per narrationē fictam ad id quod agitur verax significatio referatur: vt apud Horatiū de mure ⁊ mustella: apud Esopum ⁊ Auianuz de vulpe ⁊ Lupo: ⁊ in li. iudicū. c. ix. de lignis libani. Et apud demosthenem de lupis ⁊ canibus ad liberationem oratoꝝ.

Delbora — Elbora prophetes de tribu effraim vna cum Bisarach viro suo de tribu neptaliz iudicauit israel annis. xl. vbi connumerātur. xx. anni: quibus iabin cananeoꝝ rex oppressit populū dei. Mortuo. n. aioth iudice filij israel addiderūt facere malū i conspectu dñi: qui non colentes dñz deū 3879
1310 patrum suoꝝ ⁊ mandata eius contēnentes tradidit eos in manus iabin cananeoꝝ regem: qui regnabat i ciuitate aseroth: qui habebat armatoꝝ. 300. milia equitū. 10. milia: ⁊ currū tria milia possidebat. Cuius exercitus dux erat vir noie Sisara: qui veniens ad israelitas vehementer afflixit eos ⁊ subijciens sibi tributa per. 20. annis soluere cōpulit. Atq̄ ita dum tribularentur clamauerunt ad dñz: rogaueruntq̄ Delboram prophetissam vt dominū pro eis deprecaretur ne. s. despiceret eos a cananeis oppressos. Cuius precibus deus annuit: ⁊ ducem elegit viꝝ sui noie Barach: qui exortatione delbore cōgregauit sibi exercitum. 10. milia iuuenū: ⁊ ad hostes processerūt: ⁊ facto congressu vniuersum cananeoꝝ exercitū fuderunt: ⁊ alios quidem occiderūt: alios vero inter currus ⁊ equites conculcauerunt. Sisara autem de curru exiliens fugiens in domū cuiusdā mulieris se abscondit: qui siti fatigatus lactis potū ab ipsa recepit: ⁊ q̄ū nimiū bibisset obdormiuit. illa vero dormiēti clauū ferreū per tempus infixit: ⁊ malleo cū terra confixit. Venientibus paulopost hominibus Barach eum ostendit cū terra cōfossuz: ac sic triūphus hebreis p mulierez accessit. inde Barach exercituz super assur ducens iabin regem interfecit: quo mortuo ciuitatem eius cepit: ⁊ ad fundamenta vsq̄ deiecit. Et sic Barach cū Delbora iudicauit israel. xl. annis. Quibus mortuis Madianite etiam eos afflixerūt septem annis: vide hec iudicū. xlv. cap.

¶ Laurentum seu laurentoꝝ regni principiū.

¶ Picus augur ausonie rex ⁊ saturni regis filius Eutropio teste. vt Delbore iudicis anno patri in latij regno successit: ⁊ regnauit annis. 31. egregius sane vir ⁊ augur ac bellator fortissimus: qui ideo augur ⁊ picus dictus fuit: quia domi picuz auem tenebat p quē futura prenoscebat. ⁊ quū eam ob rezēt eloquētissimus extitisset: qua eloquentia multos in suū cōmodū traxit agrestes viros: quos fecit sibi obsequiosos: ideo fictum a poetis fuit: eum in auez sui nois fuisse conuersū. Illaz sicut picus auis lingua ad se formicas trahit sic et hic rex sua eloquentia ⁊ lingua traxit agrestes: qui formicis sunt similes. hic lusoriā pilaz adinuenit: ⁊ id ludendi exercitiuz: vt plinius ait: suis primū docuit. Ipse autē in regno laurentū vrbē condidit: que nūc sabinoꝝ ciuitas nuncupatur: queq̄ ⁊ ab vrbe roma miliario trigesimo distat: vbi ⁊ regni sui sedez ɔstituit 3885
1314 Ideo āt Laurentum appellauit: q: in eius arce: vt papias ait: arbor laurus reperta sit. Et quū prius Necaba diceretur: eam ob rem laurentū appellare voluit. Hoc autem laurētū siue laurentoꝝ regnū primū oiuz regnoꝝ in italia celebre dictum fuit. hic vxorez duxit noie Faunā seu fatuam que suis carminibus persepe demētare faciebat hoies a qua faunū filiuz regni successorez suscepit. Hic āt non contentus regni sui possessione vltra procedens regionē nō paruaz occupans a se picenū nominauit: quā nūc marchiaz anchonitanā dicimus: in qua nōnulle sunt ciuitates: ⁊ potissimū vrbinum: Firmuz: ascolum: anchona: ⁊ Adria: a qua adriaticū mare: atq̄ alie multe.

¶ Picenuz itaq̄ regio a pico isto rege sic dicta: hodie āchonitana marchia dī: q̄ lz a pico rege appellatā dixerimus: primo. s. loci ipsius habitatore: sunt tamen qui dicāt: ⁊ putent potius ab aue pico cognominatā: q̄ his diebus in huiusce gentis vexillis consedisse dī. hec quippe regio ab oriente hz isauꝝ fluuiū: nūc folia dictum a meridie superū mare: post fluuius troentus Esculum preterlabens. Ea enī piceni regio omni frugum genere refertissima est 3886

1315 ¶ Tyrrhenus lydi regis frater tempestate hac regno fratri dimisso ex lydia: que et meonia secedēs in cisalpinā galliam peruenit: ⁊ tandem quū ad maritima tuscie deuenisset eam regionē occupās a se tyrrhenaz nominauit: ac deinceps pisanū mare tyrrhenū appellatū est: qui ibidez predis latrocinijsq̄ insistens ad predones conuocādos tubaꝝ vsum primus inuenit.

¶ Ethruria: que ⁊ tuscia italie regio primo tyrrhena: vt diximus: a tyrrheno predicto nomē accepit: sz mox a sacrifico ritu ⁊ deoꝝ frequentia thuscia est appellata: cuius termini nunc a macra fluuio vsq̄ ad tyberim

que inter se.174.milibus passuū distare feruntur. Apeninus equidem mons ⁊ inferꝝ mare eius pars maris: que ad dictoꝝ amnium ostijs longitudine: ⁊ ad sardiniā insulaꝫ vsqꝫ latitudine terminata est. Quēqꝫ thuscum: quādoqꝫ tyrrhenum pelagus dicta est. Eiusdem autem regionis ethrurie laudibus noui ⁊ veteres pleni sunt libri. Que omniū virtutuꝫ tam diuinaꝝ ꝙ humanaꝝ magistra habita est. Duodecim hec extantes continet ciuitates: vꝫ perusiū: cornetū: volateraꝫ: pisas: lucam: sarzanā: pistorium: aretium: senas massam ⁊ florentiā. Fuere ⁊ antiquis tꝑibus alie non ignobiles ethrurie ciuitates iam solo equate. Luna populonia: agillina: fesule: rusalle: clusiū: faleria: ⁊ vulsinū.

¶ Prenestina inexpugnabilis ciuitas in aretino monte posita iuxta Arretium decem ⁊ octo milibus passuū hisdem tꝑibus a Ceculo vulcani filio condita fuit: quē sorores iuxta ignē fortuitu inuenerunt: dicēte vir. in. vij. eneidos. Nec prenestine fundator defuit vrbis Vulcano genitū pecora inter agrestia regē: Inuentūqꝫ focis oīs quem credidit etas Ceculus. hāc tamē Solinus vbi ō mirabilibus mundi a preneste latini regis filio conditam potius fuisse dixit. Ipse autem Ceculus postea multitudine sceleratoꝝ collecta: quuꝫ diu latrocinatus fuisset prenestinā vrbē in montibus condidit. Dictaqꝫ prenestina fuit: vt quidam aiunt: a multitudine arboꝝ: que in eo loco frequenter nascuntur.

¶ Midas gordij regis phrygie filius per hoc ipsuꝫ tempus ſm Eusebiuꝫ regnauit: qui post prēꝫ in phrygia tantaꝝ diuitiaꝝ locuples fuit: vt cūtos pene reges opulentia ⁊ diuitijs superarit: ō quo ferunt poete: ꝙ oīa que tangebat iuxta uotū vertebātur in auꝝ. Veꝝ quum gelidi ⁊ ignaui cordis hō esset existimās optimuꝫ diuitias augere infinitas: vsu tandeꝫ eaꝝ ex auaritia caruit. hic ideo vt scribit Ouidius: quū inter marsiā: seu inter Panem apollinemqꝫ iudex delectus fuisset: ⁊ ex hebeti suo ingenio ꝓ Marsia sentētiā tulisset: ab apolline asininis auribus deformatus est.

3891 ¶ Acrisius abantis regis filius: ⁊ proeti regis frater vltimus argiuoꝝ rex hoc anno qui est duodecimus anni delbore iudicis quū regnasset annis.31. a perseo eius nepote nō spōte tū̄ occiditur: ⁊ quo non nisi Danē filiaꝫ post se reliquisset regnū transiuit in mycenis. Hic auteꝫ vt Lactantius scribit: quū vnicā haberet filiam in responsis habuit se manu filij filie sue moriturꝝ fore. Qui ad hoc euitandū filiā in quadā turri reclusit: mādauitqꝫ ne quis homo ad eā accedere posset. Sed iuppiter qui eius formositatē audierat quū ad eam accedere non valeret: se i auri guttam vertit: ⁊ per tegulas in eius gremiū se cadere permisit: ⁊ eo modo pregnans effecta fuit. Quo audito pater eaꝫ in arcā recludi ⁊ in mari proijci iussit: tandem casu a piscatore arca capta comperit ibi danem ⁊ paruulū filiuꝫ: quē in ea enixa fuerat: ⁊ ad Pilūnū regem eos detulit qui mulieris genus cognoscens: illam libenter sibi coniugio copulauit. Filius aūt eius cui perseus nomē fuerat: quuꝫ exercuisset in argos veniens acrisiū non sponte interfecit. Eo itaqꝫ interfecto timore perculsus argos reliquit: ⁊ in mycenas impiuꝫ trāstulit: vbi quū ibidē paꝝ regnasset ipse.f. ⁊ filius eius stenellus dimisso regno euristheo inde secessere. 1308

¶ Argiuoꝝ regum epilogus

¶ Arginoꝝ reges quū a primo Inacho rege vsqꝫ ad hunc acrisiū vltimū.544.annis imꝑasset.xij. Delbore iudicis anno defecere. Fuerunt āt qui regnauerūt reges quatuordecim. Quoꝝ primus inachus: qui anno.lx. isaach patriarche regnare ceperat: ⁊ regnauit annis.50.

Secundus phoroneus	añ	60	Sextus phorbas	añ	35.	Decimus danaus	añ 50.
Tertius apis	añ	35	Septimus triopas	añ	64	Undecimus lyceus	añ 40.
Quartus argus	añ	40	Octauus crotopus	añ	21	Duodecimus abas	añ 23
Quintus Crassus	añ	54	Nonus stenellus	añ	11	Tertiusdecius ꝓetus	añ 17

¶ Acrisius vltimus añ 31. Quibus supputatis fiunt anni.544. ex tunc translatū est regnum ad mycenas: vnde fuit agamemnon: sicut patet.18. de ci. dei. cap.15.

¶ Mycenaꝝ regni principium.

¶ Post acrisium itaqꝫ in mycenas regno argiuoꝝ translato hi reges fuere: vꝫ Perseus stenellus: Euristeus Atreus: thyestes: agamemnon: egistus: horestes: crisamenos: penthilus: ⁊ comethes vsqꝫ ad hereclidarum descensum.

¶ Micene āt vrbs in argolica archadie ꝓuincie sic primū cognominata a mycena nympha. hec eiꝫ agamēnonis patria ⁊ regnuꝫ fuit: dicēte vir. Eruet ille argos agamenoniasqꝫ mycenas. Argos similiter in achaia erat q̄ hippiuꝫ cognominabatur: vt testatur pli. li. 4. natural historie distās nouē milibus passuū a mycenis: vbi: ⁊ regiūcula argos erat: a qua greci proprie argiui dicti sunt: aliud tū̄ fuit argos ciuitatis nomen in attica nō lōge ab athenis: Aliud insup ciuitatis nomē i pelasgia: qd̄ argos pelasgicum dr̄.

3892 ¶ Perseus itaqꝫ ꝑdictus iouis ex Dane filius auo acrisio nō spōte interfecto mycenis primuꝫ regnare cepit. 1307
Ibiqꝫ cum paꝝ vna cū stenello filio regnasset dimittens regnū euristeo stenelli filio inde secessit.

3896 ¶ Euristeus itaqꝫ stenelli filius tertius mycenaꝝ rex decimoseptimo Delbore iudicis anno mycenis regnare cepit: ⁊ regnauit Eusebio teste ānis.45. hic herculē quēdaꝫ hēbat obsequētē. Cui ⁊ iunonis astu iꝑauit quotidie varia aggredi mōstra: quibus perire posset: hic omnibus circūquaqꝫ dn̄atus est: tādē quū regnasset predictū tꝑs successorē moriēs atreū filium reliquit. 1303

¶ Pandion huius nominis secūdus: octauus athenensiū rex eo ipso ano cū Eristheo athenensibus regnare cepit: ⁊ regnauit annis.25. Hic adiuuāte eo tyrreo regē thracuꝫ ponti regē fudit: qui athenas obsiderat

procului merito pandion filiã progeniem illi dedit vxorẽ sicut dicit Ouidius .6. metha. li.

1300 ℂ Polybus vigesimus sicyonio℞ rex post sicyonem patrem vigesimo Delbore iudic io anno sicyonija rgna
recepit: ⁊ regnauit annis .xl.

1293 ℂ Pannias vigesimus tertius assyrio℞ rex post Lamparem regem vigesimoseptimo Delbore iudicis an
no regnare cepit: ⁊ regnauit annis .xv.

ℂ Ilion trois regis troianorum filius hoc anno: vt dicit Eusebius ilionem illam inclytam homeri carmi
ne condidit vrbem: imo potius ampliauit: ⁊ ex suo noĩe nuncupauit: quũ prius ex noie p̃ris dicta fuerit
troia: eam quippe: vt Plinius li. v. naturalis historie scribit amplissimã instaurauit. mille enim ⁊ quingen
tis passibus a mari remota erat: vbi omnium re℞ vbertas: ipsa quippe est: que decennalem greco℞ obsidi
onem passa fuit: ab eis tãdem deleta vt infra dicetur.

ℂ Viri disciplinis excellentes

1289 ℂ Mercurius lyricus posterior illo medico de quo supra diximus tempestate hac floruit: quem ferunt lyrã
⁊ syringas. i. pfistulas a Syringa archadie nympha postmodum dictas inuenisse hoc scilicet modo: vt I
sidorus 3. ethi. li. c 8. scribit. Quũ nilus post inũdationẽ ad proprios meatus regrederetur: variaq̃ anima
lia ⁊ ipsa relicta essent: inuenit Mercurius mortuã testudinẽ quasi putrefactã: cuius neruuli arentes ⁊
extensi in ore conche ad aurã posite tenuẽ sibilum reddebant: ad cuius imitationem ipse lyram fabricauit

ℂ Erithrea seu eriphile sibylla plurimũ insignis in babyllone orta: quam Apollodorus erithreus philoso
phus affirmat suã fuisse concuẽ: his tẽporibus fuisse ⁊ floruisse creditur. hec ẽẽ magni meriti apud deũ
fuit: ex cuius quidem munere futura tanta claritate meruit describere: vt euangelium potius q̃ vaticiniũ
scripta sua videantur. Illa de christi incarnatione passioneq̃: ac beata virgine: necnon ⁊ de iudeo℞ reg
no plurima vaticinata est. Deinde percunctantibus grecis de expeditione troie: Tanta claritate suos la
bores: ⁊ vrbis excidium carminibus descripsit: vt nil post factum nosceretur clarius q̃ ante ab ipsa prola
tum fuerat: longe quoq̃ ante Romano℞ imperiũ: ⁊ eo℞ varios casus quibusdã carminibus complexa.
Que quũ perpetua virginitate floruisset: tandẽ felici dormitione quieuit in pace.

Gedeon Gedeon siue gere boal quartus hebreo℞ iudex post aioth iudicem iudicauit israelem ãnis. 40
quibus etiã dinumerantur septẽ anni: quibus israel seruiuit madianitis ⁊ amalechitis. Hic igi
1280 tur ex tribu manasse ⁊ Iasi filius fuit: vir certe humilis: sed virtute summus: qui quũ populuz dei
cum dijs alienis fornicari deprehẽdisset: ⁊ aram Baal extruere vidisset: zelo dei ⁊ legis sue cõ
motus aram ⁊ Bal destruxit: ⁊ ierobaal vocatus est. Suscepto inde ducatu congregans trecẽ
tis viris fortissimis nocte quadam de mandato dñi se certamini dedit: ⁊ percussit quattuor madianita℞ re
ges: vz oreb: zeb: zebee et salmana. Quibus superatis ⁊ interfectis: oĩs madian humiliatus est coraz filijs
israel. Interfecitq̃ in ea pugna quasi .c xx. milia madianita℞ ⁊ arabum: qui eis solatia prebuerant: pro qua
multa preda hebreis collata est. Nec deinceps quoad Gedeon vixit potuerũt madianite vltra ceruices eri
gere: sed quieuit terra per .40. ãnos: quibus prefuit Gedeon populo dei. Genuit autez gedeon hic .40. fi
lios: ex multis vxoribus: quas habebat: quos oẽs Abimelech spurius ipsius gedeonis filius post patris i
teritum interfecit. Mortuus est tandem gedeon senex ⁊ sepultus est. in efrem regione in sepulchro patris
sui: vt patet iudicũ octauo cap.

1248 ℂ Egeus pandionis regis filius sextus athenensiũ rex .x°. Gedeonis iudicis anno post patrez regnare ce
pit: ⁊ regnauit annis .xlviij. Hic duas habuit vxores: ⁊ ex prima Thesẽũ genuit. Secunda autem fuit me
dea a Iasone profuga. Isto aũt regnãte multa incõmoda athenensibus euenere. Bellum enĩ cum Mi
noe cretensium rege diu tulere: cum quo tandem athenenses succubuere: Quibus ⁊ has leges imposuit
vt singulis annis septem nobiles iuuenes ad minota℞ in cretã mitterent. Et tandem quũ sors super the
seum cecidisset: illũ p̃r egeus in naui: vbi erant oĩa nauigij ornamenta nigra misit: mandauitq̃ filio Ege
us: vt si contingeret in agendis eum felicem obtinere exitum: rediendo naui album poneret velũ amoto ni
gro: vt alonge fortunũ suũ cernere posset. Theseus autem patris mandato℞ in redeundo immemor: nõ
amoto nigro velo redibat. Egeus ãt ex celsa turri alonge prospectãs nigruz videns veluz: Theseũ mortuũ
credens: ex turri se in mare precipitez dedit: ⁊ mortuus ẽ. Sed athenienfibus liberatis Egeũ i filij solatiũ
marinũ deum vocauerunt: vt multo℞ opinio est egeo mari nomen dedit.

1277 ℂ Tyrus insignis Syrie ciuitas vetustate originis: ⁊ magnitudine ac claritate ante omnes eiusdez Sirie ⁊
phenicis regionum ciuitates memoranda: tertio Gedeonis iudicis anno secundum eusebiuz condita fuit:
Que tñ prius Sara dicta fuit: Cuius ãt conditionis auctor Agenor Belli pater in quadaz Insula extitit
terra septuaginta passuũ milibus diuisa: sed postmoduz Alexandri magni oppugnantis industria terra fa
cta fuit: vt Oui. li. 15. Metha. testatus est: Hec vt Iosephus i. 3 li. scribit ante Ierosolimitarum tẽplũ ãn. s
ducentis ⁊ quadraginta condita fuit.

1257 ℂ Inachus vigesimus primus Sicioniorum rex: anno .xxij. Gedeonis iudicis post Polybum patrez Si
cyonijs regnare cepit ⁊ regnauit annis. 41.

1256 ℂ Atreus et thyestes fratres eurislbei filij. ⁊ 4. gedeonis iudicis anno post patrez myceniis regnare ceperũt
⁊ regnauerũt nunc vnus: nũc alter annis .lxv. Atreus ãt astronomus nõ ignobilis existẽs primus ecclipsiz
inuenit. Thyestes vero vir lubricus fuit: qui cum aliquãdo cũ europa fratris vxore concubuisset: ab irato

fratre atrei eius filij occisi sunt: ⁊ ad patris mensaȝ appositi: cuius facinoris vltionē quū thyestes a dijs ex peteret: respondit ei Apollo posse altero scelere nasci eius facinoris vindicē: si vȝ cū pelopia filia sua propria concumberet. Quo facto natus est egistus: q atreū patruū tādē interfecit: atqȝ agamēnonē a bello troiano redeuntēȝ similiter interemit. De quibus fratribus inter se dissidentibus ⁊ seuientibus multa a poetis narrantur: ⁊ presertiȝ a Statio diuersis in locis.

3944 ¶ Argonautarū nauigatio que troiani belli causa fuit secundū Eusebiū āno. xxv gedionis iudicis incepit: q̄ sic introducit. Post neptunū erictonij successorē: vt Iustinus qui huiusmodi historiā li. 2º scripsit. Dicit atheniensiuȝ regē ad egeū descenderat: cui theseus filius vt predictū ē ex priore vxore erat: qua mortua Medeā colcorū regis filiā sumpsit vxorē: ex qua Medū suscepit. Medea vero sibi timēs propter adultam Thesei priuigni etatē ad patrē suū vna cuȝ medo colchos rediit. Peleus aūt peloponensis rex timēs ne Iason illustris esonis filius fratris sui regnū inuaderet suasit iasoni querere vellus aureū apud colchos insulam sperās per hoc aut ex longa nauigatione: aut ex bello barbarico interituȝ iuuenis prouenire. Fecitqȝ sibi preparari Iason nauē pulcherrimā ab argo eius architecto sic dictā. Ad cuius magnitudinē stupentibus cunctis: quūȝ diffusa esset eius rei fama multos egregios iuuenes ad certamē Iason allexit. E quibus clarissimi erāt Castor ⁊ pollux: hercules: Telamon: orpheus: zethus: Calays: alij qȝ plures splēdidissimi genere ⁊ virtute iuuenes: quos ob nobilitatē semideos appellat Statius: ⁊ nauigās phrygiā applicuit regnāte ibi Laumedonte. Vez: sicut iustinus li. 4. refert: Iason e phrygia repulsus colchos venit: vbi regē deuincens egilaȝ regis filium interfecit: vellus aureuȝ abstulit. Medeāqȝ regisqȝ filiā abducens sibi vxorē fecit: quā ⁊ postea repudiauit. Sed quū postmodū a pelia regis filio e thessalia pulsus esset recōciliata sibi Medea cū filio medo ingētē iuuenū multitudinē collegit: colchos repetijt: vbi socerū suū regno pulsuȝ viriliter restituit. Nōnullas ēt ciuitates in recōpēsationē prioris iniurie regno eius adiecit. Hāc argonautarū historiā multi tam greci q̄ latini scriptis cōmēdauere: ex quibus Orpheus q interfuit: ⁊ Apollonius grecus: qui materiā hanc late prosecutus est. Ex latinis vero Oui. li. metha. Valerius Flaccus poeta: Diodorus siculus historicus: ⁊ Iustinus a quo pene hec oīa scripta elicimus. 1255

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Sibylla delphica vates insignissima his tēporibus: vt Eusebius testat̄: floruit: q̄ inter cetera a sancto spū edocta multis carminibus incarnationē verbi dei scripsit. Eiusqȝ verbi vitā ⁊ miracla: proditionēqȝ ⁊ capturā: illusionē: turpissimā mortē: resurrectionē quoqȝ ac ascensionē eius ita perlucide p̄scripsit: vt historiaȝ magis dictasse q̄ venturos actus predixisse visa sit. De hac crisippus: vt Lactantius refert: locutus ē i eo libro: quem de diuinatione cōposuit.

¶ Orpheus theologus ⁊ poeta natione thrax his tēporibus in precio fuit. Qui diodoro siculo in. v. historiarū li. testāte. Nā quorū extat memoria in doctrina: melodia: ac poesi excessit: ⁊ suauitate cātus pre ceteris clarus extitit. Qui citharā ab apolline p̄re a poetis accepisse dicitur: cuius modulatu ⁊ dulcedine nō solū homines sed ⁊ lapides ac siluas in numerosū se motare cogebat: dicēte Oui. Saxa ferasqȝ lyra mouit rhodopeius orpheus: Tartareosqȝ lacus: trigeminūqȝ caneȝ. Hunius autēȝ inuētū Pli. in li. historiarū naturalis fuisse auguria ex ceteris aīalibus sumi: q̄ p̄mo tātū ex auibus sumebātur. Fertur. n. quū hic sacra primus liberi patris in greciā induxisset: mulieres i eū cōiurauere: ⁊ nil mali eū suspicātē illū ligonibus interfecere: ⁊ in hebruȝ fluuium proiecere.

¶ Museus insignis poeta orpheo predicto in argonautica testāte cum ipso clarus fuit: hic cuiusdā Eumolphi filius fuit: ⁊ qui hoc affirmāt inducūt testimoniū illius epitaphiū his verbis traductū. Eumolphi dilecti filiū hȝ phalericū solū Museuȝ corruptū corpore sub hoc tumulo: hic vnus ex tribus inuētoribus poesis fuit. Quedā de illo reperiunt̄ poemata: ⁊ q̄ maxime de amore Leandri.

¶ Dedalus faber prestantissimi ingenij vir his tēporibus floruisse dicitur: qui f̄m Plinium. vij. naturalis historie: parietū ac tectorum primus inuentor fuit: ⁊ apud cretā insulaȝ labyrinthuȝ extruxit: auesqȝ metallinas artificioso spiritu volare fecit. Simulachra quoqȝ cōposuit: que eadē arte mouebātur. Primusqȝ oīuȝ pedes statuarū seiunctos fecit. Mensam etiam ac sellā primus fabricauit. Qui tandem propter nepotis necem vna cum Icaro eius filio in labyrintho: quē ipse construxerat inclusus fuit: vbi quū aliq̄diu permāsisset vxoris Minois auxilio euasit: assūptoqȝ nauigādi remedio vna cum icaro fugam petijt. Quā ob rē sumpta est fabula q̄ ambo alis sibi impositis ad fugā volādi officiū sibi susceperūt: sȝ icarus patri non obtēperās decidit. Que oīa apud Ouidium octauo metha. plenius habetur.

¶ Perdix ēt Dedali ipsius ex sorore nepos natione atheniēsis: ⁊ ipse ingenij acutissimi adolescēs tēpestate hac serrā in modū spine piscis ad secādū ligna primus fabricauit: p̄p qd Dedalus q eūdē perdicē nepoteȝ suū i arte lignaria erudiēdū susceperat inuidia motus ab arce precipitē dedit: vnde pdix postea a poetis i auēȝ sui nominis fingitur mutatus.

3959 ¶ Sosarmus. 24. assyriorū rex Pānia p̄re rege defuncto 37º Ged. iudicis āno i gnare cepit: ⁊ r̄gnauit ānis. 19 1248
Bimelech. v. iudeorū iudex iudicauit israelē post gedeon ānis. 3. hic. n. gedeonis ex meretrice filius fuit: vir fortis viribus ⁊ insignis ppugnator: q mortuo p̄re. 70. f̄res suos occidit vno dūtaxat excepto noīe Ioathan. Quā obrē illū dn̄s mala morte perire fecit. Nā quū oppidū quoddā i obsidēt et nomine thebes facto discursu caȝ cepit. Ibidēqȝ quū esset turris celsissima vniuersi cōfugerūt in caȝ: Abimelec.

3959 1240

obsideretq; ⁊ hanc volens: dū ,pxime venisset ad murū eius mulier q̄dā fragmentū mole sumens caput ip
sius repente percussit. Et cadens i terrā sancius armigerū eius rogauit: vt cū occideret: ne a muliere inter
fectus esse videref. Et ille quidē preceptū adimpleuit. Ac sic deus reddidit ei malū quod fecerat cōtra patrē
suū interficiēdo fratres suos: ac et q̄ in Sychimitas quos ōs deleuit hāc penā exoluit. hāc quippe calami
tatem eius frater Joathan ei ominādo predixerat: vt pz iudicū.c.ix.
1241 ¶ Jason esonis thessalie regis filius: ⁊ pelie et regis nepos his temporibus cū ingentis ai ⁊ virtutis hō cēt 3960
multa per asiā egit magnifica: ⁊ tāta quidē vt ibidē dei ritu coleretur: ⁊ suo nomini tēpla construerent plu-
rima. Ipse.n. vt plinius ait: primus fuit q̄ lōga nauī: quā triremē dicimus vsus fuit: ⁊ ipsā quidē in pegaso si
nu ab Argo architecto suo extruere fecit: vt supra in argonautis satis dictū est. Ex pegaso igitur sinu trire
mez soluēs in lemnū insulā deuenit. Ibiq; superatis mulieribus que viros interfecerāt Ysiphilez thoāns
regis olī filiā vxorē duxit: ⁊ pgnātē relinquēs cū naui in colchos deuenit. Ubi ⁊ quū eius famositatē a me
dea colchoꝝ regis filia cū ingenti gaudio exceptus ē. Cui quū se maritū futurū spopondisset ab ea doctus
fuit quomodo Aeripedes tauros hītes eneos pedes.i regni ,pceres viribus insupabiles domare: ⁊ iugo
suo subigere posset: hec quidē sunt poetica: q̄ ad historiā nō ptinēt verā. Sed quū esset Jason eloquentissi
mus vir apud colchos existens ,pceres regni colchoꝝ hoies elatos nō bello tm̄: sz oratione suaui: ⁊ circū-
uentionibus suis superauit. Illosq; in suā medeeq; sententiā trahens populares ad seditionē concitauit. I
bi quoꝝ prefecto regni ab ipsis propter dissensionē ceso colchi aduci sū se ipsos armauere: ⁊ i bello quodā
pseuerātes demū fatigati a Jasone: non solū subiugati sunt: sz et diuitijs suis penitus nudati sunt: atq; au-
reo vellere i grege habēte pciosissimū vellus priuati sunt. His gestis ⁊ Laomedōte rege occiso in iliū re
uisis troiā vastauit atq; esionā regis filiā rapuit: quā Thelamoni vxorē dedit: eo q̄ troiā primus intraue
rit. Inde cū ingenti preda abiens cū suis ad propria remeauit. Exitus āt huius iasonis finis fuerit nō me le
gisse memini.
¶ Uiri disciplinis excellētes.
1238 ¶ Tamyris ammonis filius natione thrax vir cātādi gratia egregius his tpibus clarus fuit: Qui teste ho
mero: quū ex oecalia aliqū veniēs in dorio eēt: Musasq; obuias habuisset cātādi sciētia gloriabūdus sibi 3961
ipsi vendicauit: atq; eas ea gratia elatus ad certamē musicū inuitauit. Ad cuius insolētem vocem illeto
ius filie stomachate. Et modulationē: qua preditus erat: ⁊ pulsāde cythare periciā: ac sensuz: visus quoq;
penitus ei abstulerūt. Quā ob rem dicebat Propertius: Me lz ⁊ thamyre cantoris fata sequāt: Nunq̄ ad
formosos inuide cecus ero.
¶ Philamon musicus grecus patria delphius p hoc ipsuz tps apud grecos instrumentū: quod chorus dr̄
primus inuenit. Id enī: vt hysidorus ait: est pellis quedā duas buccas habens per vnā caꝝ vētus ispira-
tur: ⁊ per aliam sonus emittitur.
¶ Laphytaꝝ ⁊ centauroꝝ bellū per hoc ipsū tpus: vt scribit Eusebius: fuit. hi fuerūt populi in thessalia al
pestres a qbus centauri ipsi q media pte viri: ⁊ media pte equi erāt originē duxere: vt oēs testantur poete.
Sz laphyte postea cū ipsis cētauris crudelia duxere bella. Unde ⁊ vir.ii.geor.li.ait. Et magno illcū laphyte
cratere minātē. Hos imanissimos laphytas quū pirithous coꝝ rex vxorē duceret cētauros sibi vicinos: ⁊
deos oēs marte dūtaxat excepto ad nuptias vocauit Quare numē iratū illos furorē imisse pmisit hāc la
phytaꝝ gentē fugari cediq;: atq; deleri. Unde dicit vir. Mars pdere gētē inanē Laphytū voluit. Hi nā-
q; laphyte: vt Rabanus asserit: a laphyta apollinis filia seu vxore denoiati sūt. Que apud thessalos magni
momēti et precij mulier fuit: ⁊ qdē ñ nisi nisi gnus mulier fuit: postq̄ egregij ab ea populi denoiati sunt.
¶ Martē āt Jouis ⁊ iunonis filiū deū vnq; ferocissimū atq; armigerū ad hec vsq; tpa puenisse ɔstat. Qui
quū ferocissimus ab oibus prediceret: ob id belloꝝ armisq; pesse poete volūt. Cui statius in thebayde regio
nē domū ⁊ ministros fuisse describit. Et lz cū referāt hoiez ac deū diꝝ atq; cruentū: amantē tamē fuisse vo
lunt: ⁊ inter alias venerē Uulcani vxorē dilexisse: ⁊ eius vsuz cōcubitū. Ex quo multa fabulāt poete: ⁊ q̄
maxime Homerus in odyssea. hic apud thraces ⁊ bistonas habitasse scribit: que est frigidissima regio. I-
biq; quū esset ferox ⁊ sanguine plenus oēz vitā suā icudibus cōsumpsit. Ferūt ciz hūc sanguineū fuisse: ciuo
ruz obtruncatorē: vini gurgitatorē imoderatissimū: cōsilio segnē: fraudibus copiosū: in pcipitijs facilē: cla
mosū: furiosū: nil nisi pcertamē optātē: ⁊ multa alia: que certe oia marti planete: vt astrologi volūt cōuenire
dicuntur. Hec enī stella sub arctos cardine in aquilone est: qua vt plurimū tēpestates: grandines: fulgu-
ra: tonitrua: nimbi: ⁊ stridentes aquilones procedere videmus: huic nāq; deo currus attribuitur: ⁊ lupū
ei in tutelā attribuūt: ac picū auē: ⁊ ex herbis gramen: ⁊ ideo Romani quū bellū aliquod tractare vellent:
eidem marti in ara ex gramine constructa sacrificabāt.
Tola.
Ola ex tribu Ysachar sextus israelitaꝝ iudex post abimelec iudicauit israelē annis.23. vt patet iu- 3961
1237 dicum.x. hic phue patrui abimelech iudicis filius fuit: de quo nil memorie dignū repperi. Moriēs
tandem in Sanir sepellitur. 3964
1235 ¶ Faunus Pici regis filius secundus Laurentorum Rex patre anno secundo Tole Judicis defuncto in
regnum succedens regnauit annis triginta. Hic vt pompilius ait, Saturno auo suo nepharia sacra con-
stituit: ⁊ eius sororē seu vxorē Faunam illi consecrauit: eo q̄ contra mores decusq; regiū cam vini ollam
ebibisset: quo ebria facta caz virgis myrteis turbatus rex vsq; ad mortem cecidit: postea facti penitens illi
sacros detulit honores. Sunt tamen qui dicant: q̄ Faunus fatidicus vir fuerit: ⁊ eius coniunx ⁊ soror

Fauna fatidica ⁊ inde fatua appellata ꝙ se in tyberim fluuiũ precipitauerit. Quapropter qui adhuc īspirari solent fatuari dicuntur. Hi post mortem etiam opione oium deorum consortio sunt adiecti. tunc eniʒ populoꝝ opio ad deificādũ facilis erat: eos. s. i qbus alicuius v̄tutis splēdor ⁊ idustria singularis enitebat hic āt genuit faunos: satyros pāes ⁊ syluanos. Acũ ⁊ Eurimedōtē et latinũ ⁊ faunā q̄ fuit ei soror et cōiūx.

Deorum Selectorum Epilogus.

Et vt d̄ seclestis dijs i fauno isto finē faciā dignũ duxi deoꝝ selectoꝝ noia hic singulati r̄cēsēr quoꝝ oiuʒ selectoꝝ. 12. mares et fēie. 8. fuere. quoꝝ vigiti noia hic s̄ʒ ordinē dignitatis eorũ ponunt. Et p̄mo:

Janus	Mercurius	Neptunus	Tellus	Minerua
Juppiter	Apollo	Sol	Ceres	Venus
Saturnus	Mars	Orchus qui ⁊ pluto	Juno	Vesta ⁊
Genius	Vulcanus	Liber pater q̄ ⁊ Bacchus	Diana Luna:	

Hi ideo p̄cipui habentur: quia magis innotuerunt populis.

Priamus Laomedontis regis Troianoꝝ filius decimo Tole iudicis israel āno post patrē ab Jasone interfectum regnũ suscipiēs regnauit vsqʒ ad Troiā captam annis ferme. 32. Hic inter mortales adeo notus extitit: vt vix vsqʒ modo eo notior alter sit: Qui suscepto regno Iliũ vrbem nuper a Jasone ⁊ eius socijs dirutā statim ingenti gloria instaurauit atqʒ exornauit: homo certe oium pulcherrimus: statura ingenti linguaqʒ facundus ac viribus oibus prestans: sed oculis strabo: In ciuibus enim suis clemens: ⁊ in hostes formidabilis: Cui cum cūcta pro votis prospere succederent: Hecubam Dimantis regis Thracie filiaʒ
3912 duxit vxorem: ex qua vt Cicero in p̄mo tusculanarũ questionũ ait decē ⁊ octo suscepit filios ⁊ filias: quo- 1274
rum primus Hector: Secundus Deiphebus: Tertius Hellenus: Quartus Troilus: Quintus Alexander qui ⁊ Paris qui helenā habuit vxorē: ⁊ alios filios: quoꝝ noia sunt Creusa: Cassandra: Iliona: Laodicea: Lycastes: Medisicaste: Polixena: Caon: Polidorus: Lycaon: Isacus Antyfus: Ilus: Teucer Dunocoontes: Chemon: Cnomeon: Gorgiton Cebrion ⁊ Phorbas: Doriclon: Pamnon: Aliphon: Agaton: hippothous: Aganon: Lacaontes: Mistor: Iphates: Testorius: Tymootes ⁊ Polites: atqʒ alij ex alijs mulieribus nũero sexaginta: Eo itaqʒ tam grandi filiorũ numero in tam insigne regnũ suũ splēdorem ampliauit: vt nō solũ Troie rex: sed totius asie videretur: Huic etiam Eneas consobrinus fuit: Quorũ genealogiam ab Joue originem traxisse multi asseuerant: quia vt supra expressum est: Juppiter ex Electra Dardanum genuit: a quo Dardania. Dardanus autem Erictonium: Erictonius vero Troē: a quo Troia. Tros autem asaracũ: Ganimedē ⁊ Ilum: Ilus quoqʒ genuit Laomedontē Priami patrē. Asaracus autem Trois filius etiam genuit Capim. Capis Anchisem: Anchises vero genuit Eneā patrē Ascanij. quorũ genealogiam Ouidius quarto fastorũ libro expressit dicens Dardanũ electra quos nescit atlantide natum: Scilicet electram concubuisse iouē: Huius erictonius tros est generatus ab illo. Asaracũ creat hic: asaracusqʒ capin: Proximus anchises cũ quo cōmune parentis Non dedignata est nomen habere venus: Hinc satus eneas: huius namqʒ filius paris cũ dixisset herculē rapuisse Hesionā amitam suam: ⁊ ipse helenā menelai cōiugem rapuit: ⁊ in Troiam perduxit: Et cũ nullis suasiōibus induci posset: vt Grecis illam repetentibus restituere vellet: eos cũ mille nauibus contra eũ habuit pugnantes: in quoꝝ pugna omnes tandē perdidit filios: quibus diuersis modis obtrũcatis ⁊ cesis: vltimo ilionē capi vidit: ac filias captiuas abduci ⁊ igne cũcta cōcremari: Sed ipse infelix cũ polyte filio paruulo fugeret Neptolomus: Vir quidem audacissimus persequens eum: eidem in sinu proprio filium occidit: ⁊ hac eum gladio confodit. De eius tamen morte varia opinantur.

Hesiona Priami ex eisdem parentibus soror primo ab hercule a monstro marino liberata fuit: Sed cũ postmodum ob ingratitudinis signum Laomedon eius pater ab iasone fuisset interfectus: ⁊ ilion deiecta ab ipso hercule capta fuit: ⁊ Thelamoni qui primus vrbis muros conscenderat: in partem prede concessa est: qua libenter suscepta eam secum Salaminam perduxit: ⁊ et Teucrum peperit filium. Et cum sepius frustra a priamo postea repetita fuisset: maximũ incendiũ oibus excitauit: vt supra ⁊ infra dicetur.

Medea Oete Colchorum Regis ex Ipsea coniuge filia: mulier quidem formosissima ⁊ malefica: hoc āno qui est vndecimus Tole iudicis annus ab Egeo viro suo senitimore persei discessit: ⁊ iason in Greciam rediit. Hec enim Jasonis supradicti vxor fuit. Que postea ab eo repudiata. furijsqʒ agitata: filios quos
3973 ab ipso iasone susceperat interfecit: Athenasque aduolans Egeo regi annoso nupsit. ex quo Medum fi- 1226
lium suscepit. Sed cum Theseus Egei ex priori vxore filius e longa peregrinatione rediisset: videns illũ magne virtutis virum: Medum vero filium suum adhuc infantem: ac Egeum virum satis senem: quum frustra ipsum Theseum veneno occidere tentasset: per diuortium ab eo discessit: ⁊ in Asiam cum medo filio perrexit: ibidemque vrbem haud grandem construxit ⁊ ex eius nomine Mediam dixit: a qua tota postmodum Regio Media appellata est. Egeus autem eo ipso anno grandeuus ⁊ tandem plenus dierum confectus merore vitam cum morte mutauit. Cui successit Theseus eius filius. Medea autem quid postea gesserit: aut quo mortis genere diē clauserit me vidisse non recordor. Hec enim pessima inter mulieres malefica fuit. ⁊ herbarum vires adeo familiares habuit vt veneficia ⁊ maleficia ipsa medea exercuerit. Et inter cetera suorum maleficiorum facinora hoc pessimum genus fuit: Quod direptis quideʒ bonis suis paternis dum cum iasone fugeret: Egealium puerum fratrem suum quem fuge comitem fecerat

obtrũcari fecit: τ membra per arua dispergi precepit. Hoc quippe gessisse dicit: q2 timebat patrẽ eẽ secutur9.

Medie regionis descriptio.

Media igitur regio vt de ipsa aliquid explicemus in Asia minori est assyrie τ persie ac mari hircano contermina in qua quattuor regiones memorãtur eẽ: vbi Medus ipse Medee filius in honorẽ matris medeã vrbem condidit: vbi τ regnũ ex suo noie Medorũ constituit: sub cuius qdẽ ptãte orientis impiũ aliquãdo fuit. Medi tamẽ vt loco suo dicemus assyrijs regibus vsq2 ad Sardanapallũ paruerũt: Sed Arbaces q Sardanapallũ virũ ignauũ occiderat imperiũ transtulit ad Medos: quod postea sub Astyage in magno culmine fuit: sicut pz Judith ca. i. Verũ Cyrus persarũ rex imperiũ illõ extinxit: τ ad persas detulit: post persas medi etiã macedonibus paruerũt: deinde parthis: Fuerunt et Medi romanis cõfederati: Taberlanus nouissimus parthoꝝ rex eos subegit: qbus τ quoadixit imperauit: vt videbimus infra anno a natiuitate domini. 1402. Hodie autẽ medos sub magno cane degere nobis relatũ est. Hoc tamen imperiũ pp inaccessum nobis incognitũ alijs inquirendũ relinquimus: Huiusce gentis Medorum mores diuersi referuntur: Montanorum ingenia ferocia: Campestrium vero mitiora: Illi latrocinijs viuunt: in veneremq2 profusi: quibus τ equitandi τ sagittandi magnum semper fuit studium.

1225 Theseus itaq2 septimus athenensiũ rex duodecio Tole iudicis Israel anno Egeo patre defuncto athe- 3974
niensibus regnare cepit τ regnauit annis. x. q inclytus rex tot mẽoratu digna pegit vt inter hercules esse numeret: τ inter cetera qdẽ sue prudẽtie opa athenienses leucatim dispsos in vnũ corpus collegit τ ciuitati factẽ reddit: τ vt ipse primũ regnũ adiuit: Minotauro i Creta occiso a tributaria pena athenienses liberauit: Erat hic Theseus vir bellicosus τ vna cũ viribus prudẽtia insignitus q cũ multa de virtute τ prudẽtia herculis audiret: ad cũ imitandũ postea accẽsus ẽ: vnde τ primi in Epidauro periphytũ clauã armatũ occidit clauãq2 sibi arripuit qua semper vsus ẽ: in Isthmo Sigia dũ in varias figuras se vertentẽ interemit: Feram bellicosam feminã τ Schironẽ viatores spoliantẽ: Megarã versus enecauit. Et cũ paululũ pgrederet Damascum in Ermione sibi obuiã factũ cogit p̃ hospita i vere: vt qua morte hospites afficiebat: ea quoq2 afficeretur. Sicq2 nephãrios hoies p eoꝝ scelribus pena mulctabat: Palantidas etiã cũ eo bellũ gerentes trucidauit. Egresso deinde ad Marathonũ thaurũ capitdu qui multas habitantibus Tetrapolim molestias inferebat: captũ diu per vrbẽ ducitando ostẽtauit: apollinis2 mactauit: primusq2 Athenis optiates ab opificibus τ agricolis segregauit: Eosdẽq2 religionẽ cognoscẽ: principatus pbere: leges interptari: sacraq2 τ diuina expone instituit: τ numos insculpẽ iussit. Adepto deinde megaro agro inclytã in Isthmo colũnam erexit: in qua regiõis diuisionẽ duobus trimetris inscripsit: Tandẽ cũ per orbẽ ad perdomãda mõstra vagaret: opera mucestbei ex atheniẽsiũ optiatibus vulus seditio: tumultusq2 cõtra cũ in vrbe exorti sunt. Cũq2 nulla spes impandi amplius supeẽt: filijs in Eubocã trãsmissis in Schiros Insulã traiecit: in q Licomedes tũc impabat: q sine gloriã hois extinsceret: siue vt mucestheo satisfaceret: illũ in locũ quẽdã excelsuz adductũ tãq̃ inde ostensurus agros p ripã pcipitẽ dedit. z post se relict filijs: hippolito: demophõte τ ãtigono.

Mitbreus. 25. assyrioꝝ rex eo ano quo Theseus post Sosarmũ regẽ regnare cepit τ regnauit ãnis 24.

1215 Phestus. 22. Sicyonioꝝ rex. 22. Thole iudicis ãno post Inachũ regnare cepit τ regnauit annis octo.

Sybilla phrygia his temporibus studijs τ diuina gratia illustris effecta multa predixit Anchisi troiano 3984
videlicet de flagellatiõe potentũ τ regũz terre: τ de descensu dei de olympo τc.

Ionius archadis iã dicti regis archadũ filius his tẽporibus bellica arte: τ potissimũ nauali adeo excelluit: vt littora Peloponensia: τ ad mare vsq2 siculum sue ditioni ferme omnia subigeret: τ a suo nomine deinceps Ionium mare cognominaret: Hec quippe que sibi subdita fecerat: totius Grecie quarta pars extitit Quibus subditis Ionicis litteris τ sua grammatica vti cogit: Fuit enim huic Ionio vnica filia: nomine Nicbostrata.

Anchises: Capis Troiani filius: qui fuit Assaraci: qui fuit Trois: Troianorum Regis: tempestate hac ante Troianum bellum a Sybilla phrygia premonitus Ciuitatem scilicet troianam fore perituram: ea relicta in nemore secessit: τ solitudines coluit: τ armentorum atq2 gregum curam suscepit: circa que vt plurimuz diuitie antiquorum fuere: Quibus cum apud Symeontem vacaret fluminum a Venere dilectus est: τ eius amicitia atq2 concubitu vsus: Eneam genuit filium: Sed cum se iactaret cum Venere concubuisse: ab ipsa luminibus priuatus est: τ cum cecus effectus fuisset vt Seruius scribit. Troianorum non interesse potuit consilijs: Capto deniq2 Ilione secundum Sibylle Phrygie vaticinium: atq2 incenso cũ vellet Eneas eum secum trahere: potiusq2 abire vellet: mori disposuit: Verumtamen instante: τ regnante Enea filio tandem obtemperasse legitur. Abijt autem Anchises vir bonus τ mitis: Quum fugiente filio: ab ipso Enea humeris per ignes τ mille volantia tela subtractus: τ nauibus vsq2 Drepanum Sicilie Oppidum deuectus est: Ibidemq2 senio confectus mortuus est: τ in monte Ericis vt Virgilius testatur sepultus Coniugem enim habuisse constat: ex qua filias nonnullas suscepit: Quarum de numero Hippodamia antiquior fuit: Filia quidem formosissima: τ a parentibus plurimum dilectissima.

1214 Iair Galadites ex tribu Manasse: septimus iudex israel post Tolam principatum suscipiẽs 3985
iudicauit Israelem annis viginti duobus: vir quidem felicissimus: eo q triginta filios bonos hũerit viros integtate pclaros: qbus τ principatum τ. xx. ciuitatũ galaditaꝝ al galadiuaꝝ con

diuit: ⁊ suo tempore apud hebreos omnia in pace acta fuerint: ⁊ cum duobus ⁊ viginti annis id dignitatis munus tenuisset: senex defunctus est: ⁊ in Samon Galadinorum ciuitatem sepelitur: vt habetur iudicum x. post cuius mortem hebreorum res ad inhonestam vitam ⁊ iniuriam dei atq; legum delecta est: Quãobrem palestini eorum prouinciam cum magno exercitu deuastauerunt.

3989 ℭ Adrastus tertius ⁊ vigesimus Sicyoniorum rex post Phestum regem anno quinto principatus Jair regnare cepit: ⁊ regnauit annis quattuor. 1210

ℭ Latinarum litterarum inuentio.

ℭ Nicostrata vaticinatrix clarissima: mulier quidē archadica ⁊ Jonij pducti regis filia: q̃ a carminibus carmenta fuit cognoiata: tēpestate hac socero eius seu viro ab Euādro ipsius filio casu interfecto: cū ipso Euādro filio patriā linquēs in italiā vēit: ⁊ ostia tyberis intrās in palatio mōte cōsedit: Ibiq; vbi nunc Roma dēitur oppidū haud magnū cōdidit: i quo Euādro filio rege cōstituto: ipsa se fauno laurētoꝝ regi in moīo copulauit: q̃ cū grecaꝝ lraꝝ doctissima eēt: atq; versatilis igenij hēt: ⁊ incolas siluestres ⁊ rudes cōspiss; nouos lraꝝ caracteres adinuēit: eosq; caꝝ cōiūctiōes atq; sonos edocuit: q̃ ab initio .19. fuere. Siluius deinde gdā ludoꝝ magister .k. postea supadiecit .q. āt supuacua hētur .h. vō nō ē littera: sed aspiratōis nota .x. tribus diui p̃is Aug pbibet inuēta. Tūc quoq; .y. ⁊ .z. a grecis latini mutuati sūt. Atq; ita his supadditis eis vsq; in hodiernū diē vtimur: cuius admirati iudeo posteri nostri eā nō mulierē hūanā sed deā arbitrati sunt. Et propterea adhuc viuentem diuinis honoribus celebrare ceperunt: Et post mortem eidem apud capitolium vbi primū consederat Sacellū suo nomini condidere.

ℭ Syllabarum primus inuentor.

ℭ Dyonisius aūt lyncius Romanus emunctissimi ingenij vir: post lras a Nicostrata latinis collatas primus oiuz syllabaꝝ vt aiūt singulas formas aptissimas fecit. Quãobreꝫ statua i foro honoratus fuit. Notādum tñ ē q; latina lingua q̃drifariā distincta ph. hēt. i. pscā. s. ⁊ latinā romanā: ac mixtā: Prisca sub Jano ⁊ saturno. latia q̃ sub rege latino: ceterisq; thuscie regibus fuit: Romana deīde q̃ pmo post reges exactos cepit: qua vsi sunt: Plautus ⁊ Cicero: Cato ac Virgi. Mixta aūt q̃ post dilatatū impiū latinis creuit.

ℭ Euāder Nicostrate vaticinatrix ex Mercurio vt aiūt filius: ⁊ pallantis archadū nepos: hō certe fortitudine ⁊ ingenio atq; eloquētia isignis p id ipa postq̄ patrē casu occidisset: suadēte matre Nicostrata: q̃ per vaticinium fugienti filio maxima pmittebat: dimissa Archadia: in Italiam cū eadē venit: ⁊ pulsis ab originibus tenuit illa loca vbi postea Roma condita est: ⁊ oppidū paruū in palatino monte fundauit: ⁊ palanteum noie appellauit: ipso Euandro apud Virgilium in octauo ad Eneam dicente.

Tum rex euandrus romane conditor arcis Me patria pulsum pelagiq; extrema sequentem:
Fortuna omnipotens ⁊ ineluctabile fatum His posuere locis matrisq; egere tremenda.

Carmentis nymphe monita: ⁊ deus auctor apollo: Hoc idem Ouidius in lib. Fastoꝝ cōfirmat: Huic āt Euādro Faunus laurentū rex vt Iustinus scribit, Agros in eodē loco benigne cōcessit: queꝫ locū postea pallatiū appellauit: ibidemq; Herculem ex Hispania redeuntem cum ingenti pompa superati Gerionis suscepit. Inde post euersionem Troie Eneam nouas sedes querentem recepit: quem etiā aduersus Turnum iuuit: misso in bellum cum eo Pallante filio: quē senex a Turno occisum misere fleuit.

ℭ Pallas autē seu pallantes ipsius Euandri filius: immense magnitudinis ⁊ celebratissime virtutis iuuenis post Ilionis excidium Enee amicitiam sibi comparans illi quoadiuxit incredibili amicitia iunctus fuit: Qui ex precepto patris Euandri congregatis auxilijs: Eneam aduersus Turnum secutus est: a quo tamen Turno tandem Pallas hic in acie vulneratus occubuit: Queꝫ pater infelix sepeliuit: Eiusq; tumulo tale epigramma conscripsit: Filius Euandri pallas quem lancea turni Militis occidit: more suo iacet hic: Eius autem corpus: vt ex Martiniana habemus: vsq; ad Henricum Imperatorem secundum: sub anno domini millesimo quadragesimoprimo integrum ⁊ incorruptum permansit: quod quidam agricola non longe ab vrbe Roma comperit: ad cuius quidem caput lucernam ardentem inuēit: que nullo poterat extingui flatu: vel liquore aliquo: donec in fundo foramine facto extincta fuit. Erat enim idē corpus adeo ingentis stature: vt murorum altitudinem vt Martinus ait longitudine superaret. Refertq; q; in illo hiatu vulneris a Turno illato quattuor pedum longitudinis excedebat: In eius vero sepulchro predictū epitaphium scriptum inuenit: Huic autem soror fuit nomine pallantia: Quam dicit Seruius Herculem vitiasse: ⁊ ex ea genuisse Latinum regem: Et demum defunctam in monte sepultam: qui de suo nomine pallatinus appellatus est: in eius autem memoria ⁊ ex nomine ipsius turrim crassissimam eo tempore quo corpus eius repertum fuit apud Brixiam Cisalpine gallie ciuitatem extructam fuisse existimo: ex lapidibus sectis ⁊ quadris adhuc extantem: que palladis turris nuncupatur.

3992 ℭ Agon i prima olympiacus anno octauo iudicis Jair teste Eusebio ab Hercule in honorem Pelopis aui sui constituitur: a quo vsq; ad primam olympiadem supputantur anni quadringenti triginta: id enī 1204
agon ludus dicitur: quem vt ait Ouidius libro fastorum primo: Et prius antiquitus dicebat agonia sermo: Nam ē composita dictio est: ex a quod est sine: ⁊ gonia anguli: quia locus in quo huiusmodi ludi facti sunt: sine angulo fuit: ⁊ inde agonalia deducitur: quod idem designat: ⁊ locus Agon: vt etiaꝫ Circhus flamineus Rome hodierna die vocatur.

3993 ℭ Polyphides vigesimusquartus Sicyoniorum rex: nono iudicis Jair anno: post Adrastum regnāꝫ cepit ⁊ regnauit annis trigintauno. 1206

1202 ℂ Tautanes vigesimusſextus Aſſyriorum rex: tertiodecimo anno principatus Jair post Mithreum re 3997
gem regnare cepit: et regnauit annis .31. ſub quo ſecūdū Euſebiū Troia capta eſt. Hic viginti ſex milia ethio-
pum et ducentos currus Priamo regi in ſubſidium miſit: vt infra dicetur.

1199 ℂ Mneſtheus vltimus athenienſiū rex āno .16. principatus Jair iudicis poſt Theſeū pfugū athenienſibus re 4001
gnare cepit: et regnauit ānis .23. Hic cū ex athenienſiū optimatibus vnus eēt: et Theſeus rex p orbē vagaret͛ ꝯ
eū ſeditionē ſuſcitauit: Quapropter Theſeus profugus Athenas reliqt: et Mneſtheus regnum obtinuit.

ℂ Typhis grecus carpentarius per ipſm tempus in carpentaria lignaria apud grecos clariſſimus fuit: qui
teſte Plinio ſeptimo naturalis hiſto. libro primus gubernandi naues modū inſtituit: Et vt refert Seneca
Argonautarum gubernator fuit: ipſo dicente in medea: Auſus es Typhis pandere vaſto: carbaſa ponto:
Legeſq; nouas ſcribere ventis: in qua quidem nauigatione: ſicut ipſe teſtatur perijt.

1198 Jepte Galadites pugnator fortiſſimus meretricis cuiuſdā ex tribu Gad filius .8. iudex Iſ-
rael poſt Jair principatū ſuſcipiēs iudicauit Iſraelē annis ſex: Iſrael vt ſupradictū ē poſt mortē 4004
Jair filij Iſrael cōtra pcepta dn̄i inique egerūt: propter quod tradidit eos dn̄s in manibus inimi
corū ſuorum: Unde Amonite et paleſtini oēs decē et octo ānis in ſuā ditionē redegerūt: q āni cū
temporibus poſteriorū iudicū copulant͛ ſm iudeorum traditionē: ac iudei cū propter peccata tribu
larentur: Idola gentiū proijciētes ex toto corde ad deū clamauerunt et ab ira q̄eſcē dignaret͛ q
bus placatus ſcribus ſuū eis cōceſſit auxiliū: et miſit ad eos Jepte virum vtiqz fortiſſimū. quē fratres eius a
ſe eiecerāt: q ex pcepto dn̄i exercitū grandē in Maſphat cōgregās in hoſtes irruit: et interfecit ex eis fer-
me a .l. 42. milia: Rediēſq; domū cū gloria/ cū pmū votū ſi viuus reuerteret͛ qd̄ qcquid ei pus occurreret
imolaret deo: eidē veniēti occurrit vnigenita eius filia virgo: quā cū imolare vellet: duorum menſiū inducias
expoſtulauit: vt iuuētutē ſuā cū ſuibus ſuis lamētaret͛: et tunc votū perficeret: quo tpe trāſeūte filiā p̄mo-
lauit: nec legitimū q̄dē ſacrificiū fecit: nec deo acceptū: Exinde mos inoleuit in Iſrael vt poſt ānū circulum
filie iſrael cōuenirēt i vnū: et plāgerēt filiā Jepte galaaditide diebus .4. Efrateos pterea ſeditionē ad vada ior
danis facientes inuaſit et interfecit ex eis ſpāliter q p ſcibboleth ſebboleth pnūctabāt ſpicā exprimē n̄ valētes qs
i loco pene .42. milia eorum interfecit: ipſe vero cū principatū tenuiſſet pdictū tempus defunctus eſt: et ſepultus i
Seba in patria ſua que eſt in terra galaaditide: vt patet Judicum .xi. et .xij.

1191 ℂ Latinus laurētū .5. rex fauni regis et Marice nymphe filius defuncto pre p° āno Jepte iudicis regnare ce 4008
pit: et regnauit Eutro. teſte ānis 32. a q̄ latiorum regnū initū ſūpſit: et laurētū nomē exinde ceſſauit: qd p ānos
multos ſub .5. regibus pico .l. et fauno porrectū fuiſſe cōſtat: hi āt: vt refert Aug. 18. de ci. dei. c. 1. inter deos nu-
merati ſūt: Hic āt latinus Amatā dauni regis ardee ſororē hūit i cōiugē: vt p. Uirgl. pz aliq āt pallātā Euā
dri filiā habuiſſe vxorē dicūt: ex q̄ Lauinā filiā ſuſcepit: quā iā Turno filio Dauni, promiſſam Enee, profugo tā
dem dedit vxorē: p qua bellū ingēs inter Eneā et Turnū exortū eſt: in quo Latinus hic tandē cecidit.

ℂ Menelaus helene maritus: et Atrei regis filius: agamēnōiſq; frater ipſe p° āno Jepte i lacede. regnare cepit
et regnauit vſq; ad troie captiuitatē ānis ferme .16. Hic vt dictū ē helenā Jouis filiā hūit vxorē: quā qdē
p° āno agamēnōiſ abſēte menelao q ad neſtorē pylon iuerat: paris priami filius ad caſtorē et pollucē legatus
miſſus rapuit: ea .l. cōſētiēte: ex quibus fratribus apō agamē. quo ſcō menelaus ex ſuo ꝯſilio apō grecorum prīci
pes plurimū ꝯq̄ſtus ē: et vltro citroq; ſepe p repetitiōe vxoris legatōibus a menelao miſſis greci fruſtra-
rent: Demū obſidiōe vrbis repetita fuit helena: et poſt decenniū fraude magis q̄ viribus capta Troia reaſ
ſumpta ē et reſtituta Menelao: q cū eadē nani patriā repetiturus intraſſet tēpeſtate actus ad Proteum re
gem Egypti deuectus ē: ibiq; cū .8. ānis erraſſet: tādē i lacede. rediit agamēnōe fre diu ān̄ obtrūcato: quid
poſtea egerit menelaus: vel q̄ morte obierit ſ ſilemus: Hermionā tātū filiā ex helena ſuſcepiſſe dicit͛.

ℂ Agamēnō Atrei regis filius .6. mycenarum rex ipſe interfecto auo āno 80 principatus Jepte mycenis regnare ce
1190 pit et regnauit ānis .27. huius p° āno regni helenā fris ſui menelai a paride priami filio rapta fuit: p quo ois 4009
grecia in priamū et filios excitata ē: et pari oium grecorum cōſenſu ꝯgregat͛ i aulide mille nauibus oī exercitui
imperator deſignatus ē agamēnō hic: cū quo i bellū pgēs Clitēneſtrā ꝯiugē ex q̄ multos ſuſceperat filios reliq̄t.
Cūq; apō troiā p aliqd tp̄s multos labores paſſus fuiſſet: et quorūdā principū ſimultates ptulit, p qbus ab
ipſo depoſitus fuit: et illi palamedes ſuffectus ē: quē cū vlixes occidiſſet: ipſe maiori ſua gl'oria ipſū reaſſūpſit.
ibi quoq; ē miſeras poſtea ld grauiores ſuſtinuit: tādē capta troia et dirupta cū igēti pda et caſſādra priami filia
i patriā rediturus naues aſcēdit: vex et ipe tēpeſtate actus p ānū ferme errauit: interi āt Egyſtus Thieſtis
filius cū tacite oia occupaſſet: positis p littus ſpeculatoribus: et audito ab eis agamēnōis reditu. eo ex aiōſ
ſuis i inſidijs poſuit: et ipſe cū comitatu aliq° ſicta aiet. la illi obuius factus ē: et lautanſſimū ei pparauit ꝯuiuiū
i q° clitēneſtre ꝯiugis ꝯſilio illū cū ſocijs egyſtus dū otra hēc ſeu induē vellet veſtē interfecit: duobuſ filijſ maſ-
culis: vz aleſo et oreſte ac ephigēia et electra filiabus poſt ſe relictis. ℂ Helena igi Tyndari reba
lie regis et lede formoſiſſime mulieris filie q̄ ex ſua admirāda pulchritudie viſa fuit Jouis filia: q̄ theſe. athen.
rex ſuperioribus diebus iā rapuerat: et iratā fratribus ſuis reddiderat: hoc āno iā matura viro menelao lacede.
igi pdcō nupſit: q° audito paris priami filius abſēte menelao eā volētē rapuit et troiā pduxit: ſz paride i bel
lo defuncto: poſtea Deiphebo Paridis fratri iterum nupſit: propter quod troianum bellum exortū eſt
de quo mox dicemus: ipam tamen poſt troie excidiū greci Menelao reddiderunt: Qui gaudens nauim
cum illa conſcendit: patriā ſcilicet petiturus: ſed tempeſtatibus acti in Egyptum ad polybū regē deuene

re. Indeq₃ discedentes: atq₃ per octo ānos errantes (vt testis est Eusebius) tandē in patriā redierunt: lōge ante mortuo Agamēnone: ⁊ forte illis diebus Egysto. Hanc nōnulli poete fingunt fuisse imortalē: q̄d autē post reditū suum domi egerit: aut q̄ntū vixerit: seu quo tēpore obierit: nō habetur. Seruius eni helene tpora ex longa etate cōputare volens dixit Castorem ⁊ Pollucē fratres Helene cū Argonautis fuisse: q fuerunt ante Troiā captam: vt supra dictū est: annis ferme centum. Sed vtcūq₃ res se habuerit: Retulit Isocrates illam senio ia confectā: ⁊ in rugas faciē contractā per specula viros illos fortes inspicientē: longo risu ridere cōsueuisse: qui pro tā caduca tamq₃ fallaci re tanto ardore ac ꝑtinacia depugnassent. Nō.n. ob aliud pugnasse ab Homero dicūtur: quia restituta helena se recessuros ꝑmittebant: Illā vero Ouidius fleuisse refert: cū ait: Flet quoq₃ i speculū rugas aspexit āniles: Tyndaris ⁊ secū cur sit bis rapta reqrit.

Hector Priami troianoꝝ regis ex hecuba vxore filius: a poetis oībus cantatissimus his temporibus ob maximū eius militie fulgorē apud Troianos maximo in ꝑcio habitus ē: nam ob incredibilē eius pulchritudinem: prudentiāq₃ ac fortitudinē: non solū parentes: sed ⁊ patriā perhēni nobilitate atq₃ gloria splendidam fecit: Hic ante troianū bellū Andromachā Ectionis Thebarū Cilicie regis filiam duxerat vxorem 1189
ex qua filiū suscepit noīe Astianactē qui cū esset maximi animi audacia ꝑditus (cepto troiano bello) ꝑsepe
4010 solus grecoꝝ turmas aggredi ausus fuit: adeo vt ipse solus eēt terror oībus grecis: nā ⁊ inter cetera aduersus aiacē Thelamoniū singulari pugnauit certamine: a quo cū tandē suscepisset ex more antiquo: balteum ipse illi gladiū dono dedit: cū quo se aiax interemit. Hector vero paulopost ab achille occisus ē: quē nō solū armis: ornatuq₃ reliquo a victore nudatus ē: Verū ⁊ curru cū baltheo ab Aiace cōcesso circa Troiā Priamo spectante tractus est. sed ⁊ ad naues vsq₃ grecoꝝ deuectus: vbi ꝑ dies. xij eius cadauer sup littus insepultū seruari iussit: donec nocte redēpturus miserabilis pater Priamus veniret: Verū: vt Homerus refert Iussu Iouis ab Apolline cadauer tā insigne: ne corrumpetur añ funus sacris liquoribus ꝑlitū fuit. Priamo deniq₃ restitutū iuxta Ilij regis sepulchrū cū ingēti pōpa comitāte Priamo patre ⁊ ceteris fratribus: ac hecuba matre ⁊ Andromacha ipsius vxore: necnō ⁊ oi populo nō aliter flēte q̄ si priami tota curia: sicq₃ vrbs troiana vnico atq₃ optio rege ⁊ dēfēsoē fuisset orbata: cuius q̄dē sepulchꝛū: vt sunt his versibus ānotatū fuit.

Defensor patrie iuuenum fortissimus hector
Qui murus miseris ciuibus alter erat.
Occubuit telo violenti victus achillis
Occubuere simul spesq₃ salusq₃ phrygum
Hunc ferus eacides circū sua menia traxit
Qui iuuenis manibus traxerat ante suis.
O quantos priamo lux attulit illa dolores
Quos fletus hecube: quot dedit andromacha
Sed raptum infelix pater auroq₃ repensum
Condidit: ⁊ merens accumulauit humo

Hic ex Andromacha coniuge plures genuit filios: e quibus Francbonus vnus fuit: a quo (vt ait Vincentius historialis burgundus) franci originem habuere.

Paris q̄ ⁊ Alexāder dictus ē: eiusdē Hectoris frater: ex priamo ⁊ hecuba natus: hoc āno ad famā pulchritudinis helene tractus: a priamo sub spē legatiōis cū xx. nauibus in Greciā mittit: ⁊ a menelao Lacedemonū rege Helene viro hospitio suscipit: ⁊ multis honoribus honoratur: cuius cū aspexisset vxorē: illam volentē absente marito: tādē cū oībus regijs thesauris abstulit ⁊ Troiā ꝑduxit ex qua rapina bellū decēnale grecoꝝ aduersus troianos susceptū ē. Hic aūt paris cū speciosissimus vir eēt: multis voluptatibus se immersit: ꝑ qbus ēt tādē mortē ꝑmeruit. Ferūt.n. hunc fuisse nō mō speciosissimū: sꝫ ⁊ eloq̄ntissimū atq₃ fortissimū: ⁊ q̄m maxie inter litigātes equissimū arbitrū: ꝑ quibus rebus in maximā iustitie famā euasit: ⁊ adeo magnā (vt poete tradūt) vt litigātibus de formositate: pallade: iunone ⁊ venere ꝑp aureū pomū a discordia eis i cōuiuio piectū. i quo scriptū erat: Dei dignori: q̄ cū in litigiū maximā icidissent: a Ioue: ꝑ īnia misse sunt: vez cū ob voluptatē veneri id deberi iudicasset: q eidē pulchriorē orbis mulierē spopōderat a multis iniustius iudicatus ē. Hic aūt cū troiāis vrbē obsidētibus multa strēnue gessisset: ⁊ ꝑserti in agonali certamine q̄d Troie agebāt: in quo oēs: ac ēt ipm hectorē supabat: postrēo Hectore ⁊ Troilo ab achille ꝑemptis cū ipse arcu ⁊ sagitt ipsū achillē fraude i tēpli apollis nocte occidisset: ⁊ ipse a pyrrho achillis filio occisus fuit.

Deiphebus ꝑdictoꝝ frater: vir armis strēnuus: cū multa in hostes egisset: ⁊ ipse tandē dū se tutū arbitraretur: occubuit: q̄a inter tumultū capti Ilij dormiēs: helene isidijs: quā post mortē paridis ꝯiugē duxerat: occisus ⁊ turpiter laceratus fuit: De q̄ Virgi. li. 6. ait: Atq₃ hūc pyramidē laniatū corpore toto ⁊c̄.

Cassandra autem virgo formosissima: horum ex eodem patre ⁊ matre soror fuit: que capta Troia in sortem Agamemnonis venit: ⁊ eam Mycenas secum perduxit: vbi eam dolosa Clytemnestra Agamemnonis vxor interemit: Hanc cum Apollo plurimum amaret: ⁊ eius concubitum expeteret: ipsa mutuis ab eo ex hoc expostulauit: quod illi Apollo iuramento se daturum affirmauit: Cui petijt vt vates fieret: ⁊ facta statim fuit: volens deinde Apollo quod petierat ipsa negauit. Quamobrem turbatus Apollo: cum auferre nequiret quod dederat: egit vt nulla prestaretur fides vaticinijs suis: ⁊ sic factum est: illam cum ex raptu helene futura patri ⁊ fratribus prediceret: non solum non credebant ei: sed ⁊ verberibus duris castigabant eam. Et licet Migdonio iuueni desponsata fuisset: ⁊ ipsa infelix a grecis capta fuit.

Polixena quoque horum germana ex eisdem parentibus nata: virgo ingentis pulchritudinis atq₃ elegantie: ⁊ ipsa post captam Troiam a Pyrrho Achillis filio supra patris tumulum iugulata fuit: Illa cū inter ceteras Priami filias formosior esset: ab Achille qui Paridem fratrem occiderat dilecta plurimum fuit. Quo quidem a nore Hecuba mater in mortem fortissimi iuuenis vsa est: non existimans enim per Achillis vulnera sanguinem filie sue se fore fusuram: Quippe post euersā Troiā Pyrrhus Achillis fi-

lus in piaculum manium patris ad eius tumulum adolescentulā perduxit vbi post longas multoꝝ lachrymas truculentus iuuenis iugulauit. Feruntqꝫ eam licet tenellam tam constanti animo ⁊ intrepido vultu hāc mortem suscepisse: vt maxima admiratio eius fortitudinis omnibus fieret.

Panthesilea Amazonū regina: que (Iustino teste libro ſo) Orithie regine successit: his tēporibus cōtra grecos Troiā obsidentes magne virtutis bellice documenta mōstrauit: Ipsa enim audita hectoris virtute: ipsū licet inuisum ardenter amauit: ⁊ desiderio suscipiēdi ab eo prolem: cum maxima copia mulierum in 4011
1184 eius auxiliū ex Scythia descendit: nec eam tam preclara principum grecorum preterit fama: quin hectori armis ⁊ virtute auxilio foret: vnde ⁊ per sepe ipsa intrepida multas grecoꝝ acies fudit: verūtamen dū virago hec inter fortissimos hostes preliaretur: multisqꝫ e suis iam cesis a Pyrrho Achillis filio letali vulnere sauciata: inter medios grecos a se interfectos occubuit. Ferunt eam securis vsum primo inuenisse: ⁊ multas grecorum naues exussisse.

Palamedes Naupli Euboee regis filius vir forma elegans: facundiaqꝫ ac magnanimitate precipuus: tempestate hac clarus fuit: Hic cōtra Troianos vna cū reliquis grecis fuit: vbi cum ex seditione Agamemnoni imperatoriam p̄testatem subtraxissent: eius loco dux belli sufficitus ē. Et cum multas simultates contra Ulixē habuisset: eo qꝫ insania simulata ad Troianum bellū ire recusasset: Tandē ab eo ficta accusatiōe quasi cū Priamo regi tractatū haberet a reliquis Palamedes lapidibus obrutus mortuus est. Hic inter cetera sue virtutis opa ad euitandas ociosi exercitus seditiones primus tabularū ludum adinuenit.

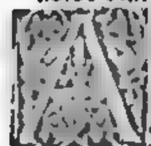
Achilles autem Pellei Thessalie regis filius: grecoꝝ oium fortissimus: ab Homero ceterisqꝫ poetis tā latinis qꝫ grecis cātatissimus: p hoc tēpus in astrologia ac medicina ⁊ musica a Chirone edoctus: in terminis litteraꝝ singularem magne excellentie documentū dedit: Nā cū coniurassent greci in troianos: respōsum acceperunt absqꝫ Achille capi Troiā nō posse: Qui ab Ulixe perquisitus ⁊ tandē in habitu muliebri inter feminas inuētus: In grecoꝝ presidiū peruēit: ⁊ armis a Vulcāo sibi fabrefactis assumptis in Ilionē cuiusdam aiul sut ab Hectore per ipm in bellū pcessit: Et cū multos ex troianis occidisset hectorē etiā interemit cuius corpus cū multo ludibrio patri reddidisset: etiā alia pugna Troilū hectoris fratrem interfecit: quo dolore cōmota hecuba regina ⁊ mater tā nobis suplitibus ⁊ patrie: si longo tpore superuiueret Achilles insidias ei hoc modo i mortē eius parare disposuit: Nouerat enim eū polixenā filiaz diligē: ⁊ iccirco p internuntium spopōdit illi nuptias suas: si a p̄liis abstineret: cui cū assensisset achilles: in talē cōuenere vt clā sebo nocte veniret in tēplā apollinis: q fere secus muros Troie erat: ⁊ ibidē i cū filia iūgeret: eāqꝫ desponsaret: qd amās ⁊ cupiēs achilles credēs sic se rē habere: inermis ⁊ solus nocte tēplā intrauit: in quē statī Paris ex insidiis psiliēs sagittis eū interfecit: quo mortuo i Sigeo troiano pmōtorio cū hoc epitaphio a suis sepultus ē.

Pellides ego sum Thetide notissima proles
Cui virtus clarum nomen habere dedit
Qui strauit totiens armis victricibus hostes
Huncqꝫ fugam solus nulla multa dedi:
Hectore sed magna gloria est mihi gloria ceso
Qui sepe argolicas debilitauit opes
Ille interemptus subijt me vindice penas
Pergama tunc feretro occubuere meo
Laudibus immensis victor super astra ferebar
Compressi hostilem fraude peremptus hominum.

Pyrrhus vero q alio noie Neoptolemus vocaī achillis pdicti filius ⁊ ipse mortuo pre pubes ⁊ adolescētulus i troianū bellū tāqꝫ ad istar pris aiosissimus pductus fuit q cū esset acris ig . nij iuuenis iter alios iuuenes audaces: i quēdā equū ligneū: quē greci dolose cōstrui fecerāt itrauit: ⁊ i Ilionē se pijci pmisit: ⁊ cū nocte stragē multā troianis intulisset: ēt in regiā domū intrās: Polite priami filiū i sinu pris gremio iteremit: ac ēt in Priamū obiurgātē irruit. Inde Ilione deleto: polixenā formosissimā virginē: vt dictū ē ad manes placandos patrios a fachillis pris sepulchrū occidit. Discedēs vero a Troia: Andromachā olī Hectoris coniugem: q̄ ei i sortē pde cōtigerat sibi duxit vxorē: ex qua duos suscepit filios: Pertpeleū s. ⁊ Molossū a quo Molossi populi dicti sūt: postmodū Epirij: nūc āt albanēses: Indeqꝫ captus pulchritudīe Hermiōs filie Menelai tradita Andromacha heleno filio Priami cū pte regni, ipsaz rapuit: ⁊ sibi cōiugē fecit. Deide ai feroce ad pdā impulsus mare nauibus ifestauit: q̄ qdē nauigātis alijs molesta: ab eo pyrratica denoiata est. Tandē hic ab Horeste ex filijs priami in templo apollinis delphici trucidatus illius finis fuit.

Ulixes Laertheᵉ Ithace insule regis filius ex cōiuge Anthoia q alio noie Laertius cognoiatus ē: vocatusqꝫ Ithacus ab Ithaca insula: in qua post patrem ipse regnauit: Quin ⁊ Dulichius a quadā insula Dulichia: que in illius regno habebatur: similiter ⁊ Naritius dictus est: a naritia insula q̄ est in mari Ionio: queqꝫ ex eius regno fuit: De quo Ouidius in pmo de tristibus ait: Produce naritio docti mala nra poete Scribere naritio: nā mala multa tulit: hūc āt pulcherrimū: eloquētissimū: prudētissimūqꝫ: sꝫ dolosū fuisse auctores oēs affirmāt q ⁊ 2 troianos cū .12. falcat, nauibus venit: ⁊ multa ibidē strēnue gessit. Multaqꝫ quoꝫ adduxit pculit: q̄ oia mira fortitudie superauit: hic penolopē Icari filiā iuuenis duxit vxorē virtute ⁊ corpe speciosissimā ex qua illico Thelamachū suscepit filiū: quē ad Troiā pergēs cū vxore pmulū reliqt: quē qdē Palamedes ad explorandā patris fraudē q ad troianū bellū cū ire nollet isaniā simulabat āte ai arrū ptis arantis opposuit: quo viso confestim Ulixes aratrū dimouit: ne filio dilecto offenderet: ⁊ sic cognitus vlixes subdolus in expeditionem ire coactus est: in qua Diomedis amicitiam sibi comparauit cum quo magna [illegible] ad obtinendaꝫ victoriā plurimū laborauit: Nam ipse achillem nolentem in obsidionem perduxit: ipseqꝫ herculis sagittas ad id qꝫ maxime necessarias inuenit: ⁊ ad Troiam deferri fecit. Et cum

ipso Diomede amico: fatale palladiũ ex Troia rapuit: et multa alia callide ea in obsidione peregit. tegebatur enim aliquando tegumento mendici hois: et multa verbera volens perferebat: vt sic in eo habitu troiam exploraturus intraret: Simultates multas cũ Palamide habuit: eo qȝ inuitũ eum intrauisset in bellũ ad vltimũ hic proditioné composuit: pro qua troia capta et dirupta fuit: Quibus gestis cũ naues in patriã rediturus ascẽdisset: multis procellis agitatus in longissimos errores et peregrinationé decennem perductus est: Nam cũ in extremo Italie Siciliam versus cũ vnica naui ad Circe magam diuertẽde fortũe gratia diuertisset: lestrigones gentes quasdã feritate famosas expertus ẽ: Deinde cum peruẽiret ad pheacas: et in conuiuio Alcinoi hos et Cyclopas hũana carne vesci narraret: tanqȝ ingenté et mendacé nonnulli aspernati sunt: Hunc Vlixbonã in Hispania Solinus condidisse scribit: et ab ipso Vlixe Vlixbone nomen accepisse dixit: Multas pterea alias hincinde ciuitates extruxisse peragrãdo ferunt: Tandẽ a filio proprio Telegono casu interfectus hic fuit: De eius autem erroribus: Penolopeqȝ vxoris casibus Homerus. 24. libros diuino carmine scripsit: quos Odyssee volumen appellauit.

Abessa seu Esebon Bethlemita ex tribu Juda nonus Israel iudex mortuo Jepte loco eius pn
4015 cepa suffectus iudicauit Israelé annis septé: vt hẽtur Judicũ xij Hunc nõnulli asserunt fuisse 1156
Booz qui Ruth moabitidé in coniugé habuit: qui et triginta habuit masculos et totidé feminas
quas omnes foras emittens maritis tradidit: et eiusdẽ numeri filijs suis accepit vxores: quas
omnes in domũ suam introduxit: quos oẽs viuos dimisit: qui cũ nil memoria dignũ gessisset:
in senectute bona defunctus est: et sepulturã in patria sua pmeruit Judicum vt supra.

¶ Troianũ bellum decẽnale pmo Esebon iudicis anno teste Eusebio surrexit: cuius cã fuit premiũ trium
mulierũ de pulchritudine certantiũ: vt infra dicet: Sane Priamus rex hoc anno Anthenoré necessarium
suum nobilé et grandeuũ ad grecanos pncipes misit dicens se omnes iniurias preteritas equo animo laturum: si Hesionam sororé diu raptam redderent. Negantibus grecis Priamus euestigio bellum instaurat
4014 et Hectoré primogenitũ copijs preficit: Id idem Paris qui et Alexander Hectoris frater hortatur dicens 1185
Dũ olim in Idam insulam venatũ isset. vidisse mercuriũ in somnijs: qui eidé Junonem mineruã et venerem adduxit: vt inter illas de pulchritudine certãtes iudicaret. Tũqȝ mineruã sibi promisisse si eius speciẽ preferret se ei vxorem in grecia daturam: qua nulla eẽt pulchrior: Helenus autem alter frater in contrariũ vaticinatur dicens: Si Alexander de grecia vxoré acciperet: venturos graios et iloné vastaturos: Id idẽ Cassandra vaticinata est. parãtur nihilominus naues: et Alexander qui et Paris vna cũ Anthenore: ceterisqȝ in greciam mittitur: vbi dũ in Insula Cytherea ad fanũ Junonis conueniret: Helenam regis Menelai vxorem ad videndum Alexandri formã ibi occurrentẽ: et a marito susceptum tandem rapuit: domũqȝ rediJt: Quo facto priamus pariter applaudit: quasi Hesionam sororem propter hoc recuperaturus eẽt.
Menelao itaqȝ vna cũ Agamẽnone grauiter conquerẽte: confestim congregatur fortes quiqȝ: vt Achilles: patroclus: Vlyxes: Aiax et Nestor: cum ceteris validis numero quadragintaseptem habentes naues paratas in portu Athen nũero mille. 200 Respõsoqȝ accepto ab Apolline delphico: vt in decio anno Iliũ foret subuertendũ: Greci mare sulcant: phrygiã vniuersam predãtur ac redeunt. Interea Agamẽnon mittit legatos: Vlyxem et Diomedé ad Priamũ regem: si vellet cognatã suã Helenam reddere: Priamus illico argonauticã iniuriã cõmemorat patrisqȝ interitũ: Sororis raptũ: et Anthenoris legati sui contẽptũ refert: et iõ pacé repudiat: belliũqȝ indicit. Congregato itaqȝ hincinde exercitu: et manus ↄ̇serente Hector patroclũ et Merioné occidit: multosqȝ alios vulnerat: vsqȝ dũ Aiax Thelemonis consobrinus Hectoris de Hesione natus cognita inter eos cõsanguinitate cũ ipediret: Cõcedunt iterum hyemales inducie vt vnusquisqȝ mortuos suos sepeliat: post biennij vero tẽpus bellũ repetitur in quo Hector decem fortes duces occidit: et contra Achilles quattuor illustres interemit. Per triginta enim dies acriter pugnatur: Rursusqȝ dantur inducie triennales: post trienniũ denuo certamine inito plures vtrinqȝ corruunt. Et qũuis hector per somnium Andromache moneretur: vt se a bello abstineret: In bellum tamen properat: et ab Achille insidiose interimitur: Quo sepulto iterum inducie dantur per annum. Dum vero anniuersaria Hectoris dies ageretur: adest Achilles: et Polixene Priami filie amore corripitur: petitqȝ eius nuptias: quibus promissis: a bello se subtrahit asserens iniquum esse propter raptum Helene totam conturbari Europam: Tandem Grecorum rogatu procedens a Troilo vulneratur: qui tam multos occiderat grecos Unde ira succensus Troilum et Memnonem occidit: Ex quo dolore perculsa Hecuba vxor Priami dolum excogitat: diemqȝ Achilli statuit: qua filiam suam vxorem ducat: In qua etiam eadem a Paride dolo occidit: Inde accepto a dijs respõso: qȝ ex pgenie Achillis greci essent victuri: Neptolomus Achillis filius in prelium statim produ(c)it: in quo Aiax et Paris mutuis vulneribus confodiuntur. Septuno autem belli anno Panthasilea Amaçonum Regina iam ducta ad auxilium Troianorum venit: Que Grecos ab ipsa obsidione fugat: et naues eorum pene comburit: Tandem quum Neptolomum vulnerasset: ab eodem occiditur: Post hec exhortantibus Anthenore et Enea vt Helena redderetur et pax peteretur: Indignatus Priamus mortem eis incitatur: Propter quod ab eis Polydemas ad Grecos mittitur qui vrbis traditionem Grecis offerat: pacẽqȝ pro ipsis tantum impetrans: Qua obtenta Grecis nocte vrbs traditur: Priamus a pyrrho Achillis filio ante Jouis aram interficitur. Eneas Polixenã apud Anchisem patré abscõdit: et ad istãtiã Helene liberta et andromache ↄcedit. Vlex cũ iuẽta eẽt poligena ad achil-

lis tumulū iugulatur: et Eneas propter hoc ab vrbe discedere iubetur: Anthenori tamen ibi habitare per
mittitur: Helena etiā cum viro suo Menelao (vt dictum est) rediit: pugnatum est itaqȝ apud Troiam de-
cem ānis ⁊ sex mēsibus: vbi ex troianis ceciderunt anteq̄ vrbē caperet .676000 post captā vero vrbem
sic credidit 178000. Ex grecis autē. 876000. desiderati referuntur. Aug. autē. 18. de ciui. dei meminit. Tro
iam fuisse destructam regnante Latino apud latinos Fauni filio.

Abilon Abilon quē Josephus ebilon noiat decimus iudex israel post Esebon iudicauit Israelē annis
decē quem quidem septuaginta interpretes nō annūerant: Et ideo sicut tradit Eusebius tem-
poribus Josue ⁊ Samuelis ⁊ Saulis ascribuntur: quoꝝ annos scriptura tacet: Hic autem ad 4020
1179 duntur plus anni q̄ sint apud Josephum: ita vt ab egressu Israel de Egypto vsqȝ ad Salomo
nis tēplum nūerentur anni. 480. vnde bene quorūlibet supputandi sunt anni: quia alioquin in
errorem laberentur: Hic autē de tribu zabulon fuit: q nec aliquā egit virtutē precipuam.

Labdon Labdon seu Abdon Hilonis filius de tribu Effraim xi. iudicū israel post Abilon principatū susci
piens iudicauit ānis. 8. Hic vt Josephus ait p sola eruditiōe poterat habere memoriā: nullumqȝ 4030
1169 opus propter pacē: rerūqȝ abūdāntiā clarū fecit. Septuagita enim filios ⁊ filias habuit: e quibus. 40.
mares fuere viri in armis exercitatissimi: quos oēs superstites derelinquēs in senectute bōa defun
ctus ē. Sub istis tribus iudicibus nō recessit Israel a dño: ⁊ propterea quieuit terra tēporibus suis: vt patet
Judicū cap. 12. Uerum isto āmoto palestini israelitis preualuerunt multis diebus.

¶ Memnon Titonis filij Laomedontis troiani regis filius p̄mo Labdon iudicis Israel anno Eusebio
teste vna cū amazonibus Priamo subsidia tulit: Hic assirioꝝ regis exercitus ductor fuit: Quem vt Dio
dorus in. 3. histo. libro scribit: Teutanes assirioꝝ rex ⁊ dominus suus cum decē milibus Ethiopum: toti-
demqȝ Susianis cū ducentis curribus Troiā in auxiliū misit: quia tunc Titonus eius pater persarū pre-
fectus erat acceptus maxime regi: ⁊ Memnon ipse etate florens: ac animi corporisqȝ viribus prestāserat
quē edificasse ferunt Susam seu Susis regiā ciuitatem in loco excelsiori: q vsqȝ ad persaꝝ imperiū p̄mansit: q
⁊ memoria ab illo dñata fuit: hic cū apd Troiā multos grecos occidisset: tādē a thessalis p insidias interfectus ē.

¶ Troia ciuitas Assyrie.

1166 ¶ Troia igitur ciuitas tertio anno Labdon iudi
cis Israel capta fuit: a cuius captiuitate: vt Euse.
scribit vsqȝ ad primā olympiadē sunt anni. 416.
Colligitur aūt oē tempus vsqȝ in p̄sentē diē; sm
assyrios a quadragesimotertio anno regni Nini
835. secūdū hebreos a p̄mo āno natiuitatis abrae
anni. 835. a natiuitate Moysi. 410. āte vrbē con
ditā āni. 430. Hic greci suos ānos ānotari ceperūt
dicētes anno p̄mo a captiuitate Troie.
1165 ¶ Demophon Thesei regis ex Phedra filius āno
secūdo captiuitatis troie mortuo Mnestheo re-
ge atheniensis vrbis habenas suscipiēs regnauit
annis. 33. Hic cū Antigono fratre cōtra troianos
grecis auxilia tulit: Uastatoqȝ Ilione dū ad pro-
pria rediret: seuiēte tēpestate in Thraciā delatus
ē ubi a Philide lycurgi regis filia nō solū hospicio: sed ⁊ lecto susceptus est. Cumqȝ aliq̄diu cū ea moram
traxisset: audita mnesthei atheniēsiū regis morte: regni paterni cupidine tractus: ipetrata ad breue tempus
a philide licentia resarcitis nauibus suis athenas rediit: vbi post. 33. annū paterni exilij athenaꝝ regnū re
assumpsit. Cūqȝ vltra promissū tēpus redeūdi tardaret: phylis amoris feruētis impatiēs laqueo se suspendit
⁊ iuxta fabulā in amigdalā siccā conuersa ē. Uide Ouidium: Cumqȝ hic predictū tēpus regnasset mortu
us est: cui successit Oxinthes: sed vtrū illius filius fuerit: incertū habetur.

¶ Penolopes Jcari filia ⁊ Ulixis cōiūx his tpibus ob pudicitiā suā tutādā multas a procuratoribus suis ptu
lit isidias: nā posteaq̄ marito suo Thelamachū filiū pepisset: vlixes ipse troiā cū reliqs ire cōpulsus ē: sed
troia dleta cū diu vir suus errasset: plurimū eā sollicitātes i maximas deduxerūt erūnas: Ea. n. cū adolescētu
la pulcherria derelicta fuisset: ⁊ eius forma atqȝ mores probabiles: necnō ⁊ egregiū genus ad diligēdā ac cōcu
piscēdā eā multos prouocasset: multis istigatōibus vexata fuit: verūtū vlla vnq̄ molestia a proposito fidei mariti
diuelli potuit: quo factū ē vt penolopes hec illibati decoris atqȝ itemerate pudicitie matronis oibus semper exē
plum scissimū fuerit. ¶ Cyrces solis ⁊ perse Nymphe (vt poete oēs testant) filia incātatiōibus ⁊ for
me pulcherria: his tpibus famosissima fuit: ipa iō solis filia dcā fuit: q vt aiūt singulari floruit pulchritu
dine: ac etiā herbaꝝ oium claruerit cognitione: Ea sobrēs meretrix ⁊ maga noiata illuna euasit: Et relictis
colchis ad venesicia exercēda italiā venit: ⁊ ibi eū volscoꝝ montē inhabitās Cyrceus a suo noie vsqȝ in
hodiernū diē appellatus ē: Et licz multa poetica d ea referant: vz q suis blādicijs et veneficijs hoies i eius
amore succēsos i belluas cōmutasset. Diuus tñ Aug. 18. de ci. dei ca. 16. non fabulosum hoc fuisse dixit: ga
cantatis quibusdā carminibus: aut infectis veneno poculis inferas diuersarum specieꝝ homines conuer

tebat: inter quos fuere socij vlixiũ: vbi cum idem vlixes eam ob rem per annum permansisset: ex ea thelogonum suscepit filium: verum cum euaginato gladio eidem mortem minaret̃ nisi socios in pristinam formã redigeret ab eadeʒ qd postulabat obtinuit ꝛ plenus consilijs discessit. Hec itaq; vt predictũ ẽ habitauit haud longe a cayeta vrbe campanie: in quodam monte olim insula: qui cyrceus ab ea vsq; hodie dictus ẽ: super queʒ etiam oppidum in cacumine postmodum fabricatum Cyrceum nomen impositum fuit. Sicut testis est virgi. in. 7. ene. Circa qd adhuc aiunt incole rugire bestias diuersi generis. In eo autẽ postea templum permagnificum in eius laudeʒ extructum fuisse dicitur: ibi etiam monstrabantur olim quedam vlixis fiala ꝛ Minerue antra. Quo in loco postmoduʒ romani pontifices arcẽ condidere munitissimã: que assiduis Ro. ecclesie rebus Barbaroꝝ quãmaxime tẽporibus auxilio semp fuit. Quando aũt: vel quo mortis genere defuncto fuerit hec cyrces non inuenitur.

❡ Diomedes Tydei ex Deiphile filius hisdeʒ tẽporibus postq̃ in obsidionem troianam cum alijs grecis fuisset: apud quaʒ adeo se strenue habuit: vt post achillem ꝛ aiacem omnium fortioꝛ ꝛ audacior haberet̃: dum de eadeʒ clade reuerteretur: audiens vxorẽ suã apud arguos turpiter agentem verecũdia ductus: domuʒ ingredi noluit. Sed in dicto sibi ipsi exilio ad partes apulie se contulit: vbi teste Festo cuʒ dauno rege partem regni sortitus est: vt etiã narrat Ouidius. li. quarto fastoꝝ. Et genus eneaduʒ appule daunie tuum Ibiq; circa garganũ montẽ residens beneuentum: arpos: ꝛ alias condidit vrbes habitauitq; postmoduʒ cum suis in mesapia: ꝛ peucetia: ꝛ daunia apulie vrbibus. Socij vero eius brundusiũ et neapolim erexere: que nunc clarissima regia est. Alij quoq; ex socijs eius ab ipso recedentes diomedeã insulaʒ ab ipso sic dictaʒ haud procul a monte gargano habitare ceperunt: vbi ꝛ diomedes ipse fertur sepultus: ac templo tãq̃ deus ibidem honorificatus: quod quidem templũ nũc canonici regulares diui augustini inhabitant: multoꝝ introitũ refertissimũ: ibi ẽt aues diomedeas quasdã admodũ aniꝛ cẽ dicuntur.

❡ Diomedes alius rex thracũ longe ante hunc fuit: vir quideʒ truculentus: qui equos suos humana carne aduenaꝝ ad eum venientũ depascere consueuerat: qui et ipse ab hercule mactatus iumentis suis in pabulum datus fuit: dicente Seneca in hercule furente: Cuisq; regem pabulũ armentis datum.

❡ Anthenor nobilis troianus priami regis affinis anno. 2º captiuitatis troie ab agamemnone enee irato:
4034 rex illi preficit̃: ꝛ ibidẽ regnauit ãnis ferme. 25. Eneas auteʒ licet illo dignioꝛ ꝛ natu maior esset: tñ quia po 1165
lixenam consobrinaʒ suã priami filiaʒ apud anchisem patrẽ suũ abscondera: ab agamemnone reprobatus: troia pulsus fuit: Quam ob rem eneas indignabũdus exiens in dardaniã insula vt suũ ibidem cõgregaret exercitum profectus ab anthenore clausis portis seclusus est. tunc troiani omnes: qui grecoꝝ cedes euaserant reuertentes Enea sic abiecto anthenorem suũ esse regeʒ recognouere. At eneas quuʒ nil proficere cognosceret post tertiuʒ exactum annum cum vniuerso patrimonio suo: ꝛ nauibus duabus ꝛ vigiti susceptis cum anchise patre ꝛ caieta nutrice sua: vniuersaq; familia: ac tribus milibus ꝛ quadringentis vtriusq; sexus viris in italiam nauigauit. Anthenor vero: quum predictũ tempus vna cũ filijs regnasset ab hectoris filijs eisdem heleno rege subsidiũ ferente regno pulsus est. Quo turpiter pulso profugus cum duobus milibus troianis in venetia prouincia concessit: ꝛ ibidem quibusdam occupatis patauine vrbis fundamenta iecit: Ibidemq; quoad vixit regnauit: dicẽte Vir. Hic tñ ille vrbem patauii sedesq; locauit.

❡ Diapolitanoꝝ dynastia vigesima: consupta decimanona: apud egyptios quarto ꝑncipatus labdõ anno ce- 1161
4038 pta est: in qua suo imperatore egyptij vti ceperunt: ꝛ hec quidem potestas apud eos. clxxvij annis durauit Illa quippe dynastia generalis potestas erat: que vniuersum regnum suo sub imperio quisq; princeps designatus. seu a toto populo delectus cohibebat: vt nunc venetoꝝ mos est.

❡ Latinorum regni exordium.

❡ Latinoꝝ autem regũ ꝓuinciã illam fuisse dicimus: quam nunc cãpaniaʒ appellamus. Et hec vna ex decẽ ꝛ octo italie regionibus habita est: que certe plura habebat loca a ceteris regionibus frequentata: vt Plinius et Vir. contestati sunt: sed quum plus iacture in ea q̃ ceteraꝝ sit factuʒ: euenit vt nunc aliqua regionũ ea sit incultior: aut infrequentior habeatur: hec ideo latina appellata est: quia saturnus cretensiũ rex: vt supra dictũ est: Iouis filij arma fugiens in eisdem locis latuit: quod Vir. in octauo his versibus posuit dicens Primus ab ethereo venit saturnus olympo Arma iouis fugiens: ꝛ regnis exul ademptis: Is genus indocile ac dispersum montibus altis Composuit: legesq; dedit: latiumq; vocari Maluit: his qm̃ latuisset tutus in oris. Eius tamen magnitudo a principio angustior fuit: q̃ que nunc campania appellatur. Seruius autem dicit latinos proprie appellatos fuisse eos: qui intererant visceribus albani montis. Fines vero huius regionis latine nũc campanie nuncupate a maritima parte ab hostio tyberinis incipiunt: ꝛ in caietam vrbem terminantur: vbi sunt ciuitates extantes ꝛ dirute: videlicet hostia: sinuessa: ardea: Terracina: ꝛ cayeta: ꝛ insule pontia: ꝛ pandana: atq; mons cyrceus In mediterraneis autem sunt veletre: aricia olim ciuitas: anagnia: prenestina: tyburtina: thusculum: ꝛ alba olim ciuitas: a qua albani reges: In hac igitur regione fuere populi: qui aborigines: rutuli: volsci: hernici: equicoli: ꝛ marsi dicebantur. Magnuʒ enim hec regio habet circuitũ.

4036 ❡ Eneas igitur anchise filius patrie ꝛ parentum secundũ aliquos ꝑditor a troianis tanq̃ deus habitus: an- 1163
no sexto principatus labdon in latio veniens regnare cepit: ꝛ regnauit: vt Eusebio placet annis tribus hic certe eneas omni forma ꝛ elegantia inclytus fuit. Qui est e troia pulsus cum patre anchise ꝛ ascanio filio:

ac careta nutrice multis troianoꝝ consociatus: pfugus in delphos insulam primū ad oraculū apollinis p
uenit: a quo de italie regno obtinendo certior factus in cretam consestim nauigauit. Alij tamen dicunt eum
circa macedonie olympū primo habitasse. Alij circa mantinā in archadia capuas condidisse: alij in sicilia
profectum quedam occupasse: ibidemq; anchisem patrem mortuum sepelisse. Virgilius autē: si ei credere
fas est: ipsum in carthaginē ad Didonē reginā traiecisse dixit: cuius amicitia et lecto usus fuit: inde quo
que superum monitu discedens in siciliam iterū venit: et demum in latium peruenit. Responsoq; accepto eo i
loco sibi permanendū esse: vbi mensas ederet. Quod in latio prope lauinium accidit. Vbi mensis panis p
mensa per imprudentiam appositus cū cū carnibus: que super eo erant absorpsit. Homerum tamen hos con
sentire nolle dixerūt: nec cū alijs auctoribus: qui de eo scripserunt dicentē Eneā imperij successorē in tro
ia remansisse: ac illud troie imperiū extincto priamidaꝝ genere filijs filioꝝ tradidisse quū dicit: Nam pria
mi genus est miserandus iuppiter. At nunc imperiū troie eneas violentus habebit: Et nati natoꝝ: et qui na
scentur ab illis: sed hoc modo ab omnibus dissentire videretur: qui eneam dicunt vsq; in italiā enauigas
se: atq; ibidem obijsse. Ingressus itaq; eneas italiā in adriatici maris ora corcyram et meliniam vrbes cō
didit: atq; per ostia tyberina intrans: haud longe a laurenta vrbe consedit: vbi et quibusdam latini regis a
gris occupatis troiā nouā condidit: inde ad euandrū regem: vt paulo ante scriptū est: incolliate filiū p
fectus eo procurante cū Latino aboriginū rege et infenso pacem fecit: cuius rei firmande gratia Latinus
filiam Lauinam tradidit vxorem. secumq; pari auctoritate conregnare fecit. Qua ex re eneas laurentum
rex appellari ceptus est. Turnus autem ardee et rutiloꝝ rex grauiter ferens eneā externū a latino sibi
prelatum vxoris ipsius ablate iniuria permotus: bello vicissim suas vindicare statuit: vnde et a diomede apu
lie rege: et Mezentio tuscie superiorꝭ seu agellie atq; lygusto ligurie regibus: et a Camilla volscoꝝ regina
auxilium per legatos postulauit. Qui omnes contra latinum: Euandrum: pallantēq; eius filiū: atque E
neam bella producunt. Et cōgressi post innumeras vtrinq; cedes Latinus a Turno interficitur: inde pal
lantem Euandri filiū inuadens ipsum lancea per fossum occidit. Eneas vero in turnū acri animo consur
gens post multos conflictus ipsū superans interfecit. Quo mortuo Camillam volscoꝝ reginam cum toto
exercitu fudit. Victoria igitur eneas obtenta interfectisq; regibus latium predictū cum campanie parte
obtinuit: et tribus annis regnauit. Tandē in numicum laurentis agri fluuium decidens mortē obijt: in
deq; sublato corpore. et apud laurentum vrbem sepulto: fluuius idem consecratus est: et deus indiges ab
accolis creditus est: a prudentissimis quidem auctoribus creditur ipsum in eodem flumine necatū: et in
mare deuolutum: et piscibus escam fuisse. Hic creusam priami regis duxerat vxorem: ex qua Ascanium
filium susceperat. Regnoq; latij suscepto: Lauinam latini regis susceptens: pregnātē moriens reliquit.

Camilla volscoꝝ regina ex metabo rege et Cassanilla coniuge nata: virgo insignis et memoratu dignissi
ma per hoc tempus inter armata exercitia ab Arunte sagitta sauciata expirauit. Ea quidem tante dignita
tis: et pbitatis virgo fuit: vt in eius laudes Virgilius longa descriptione septimū Eneid. terminauerit. hu
ius enim mater regina quum primū eā peperisset emortua ē. Qua mortua et Methabo rex ipsius camil
le pater regio statim pulsus fuit: et ē cius regno nil arripuit preter hanc paruula pre ceteris rebus sibi dile
ctam: et quum in nemore detulisset eā ferino lacte educauit. Que quū adulta fuisset: femineos labores a se
omnes abiecit: et corpus suū multis laboribus assuescere cepit: vt posset fundas circūagere: arcus tendere: cer
uos cursu insequi: et alia multa pertractare: vt sic virginitatē suā pre ceteris omnibus inuiolatā obseruare
posset. Quibus exercitijs assuefacta in paternū regnū aliquando peruenit. Tandem cū Eneas e troia in
italiā peruenisset: et Lauinā sumpsisset vxorē: et ob id bellū inter Turnū et Eneā exortum fuisset: ipsa tur
ni partibus fauens eidē cū grandi suoꝝ agmine in auxilium venit. Et quū armata sepius irruisset in troia
nos et multos ex eis occidisset: tādē et ipsa sauciata occubuit.

Lauina latini regis ex Amata coniuge filia formosissima hisdē tpibus: quū iā illā Turno regi pater spo
pondisset vxorem enee troiano ob generis claritatē eidē poscenti amicitiā tradidit coniugē: qua ob rem
inter eneā et Turnū maximū bellū suscitatum est: sed tādē mortuo patre Latino et turnū perdidisset ma
ritū Enee aduene coniugio iuncta fuit. Ex quo quū concepisset filiū ante diē partus maritus eius rebus hu
manis subtractus est. Vereꝝ quū ascaniū priuignū regnātē extimuisset pregnās in siluas aufugit: et ibi filiū
peperit: quē Iulium filiū posthumū appellauit: eo q post patris funus in siluis fuerit natus. Ascanius
autem postmodum in nouercā mitior factus: quū albam vrbem cōdidisset: vltro secedens: Lauine huic
regnū paternū reliquit. Quod lauina cū multa honestate: et pudicitia: atq; iustitia tādiu seruauit: donec fi
lio pubescēti resignaret: quo resignato ipsa: vt Eusebius refert: cuidā Melampodi nupsit: ex quo filiū pe
perit: quē Latinū filiū noiauit: qui et fratri suo posthumo mortuo successit.

Pelasgus polyphidis regis filius vigesimusquintus sycionioꝝ rex: et ipse sexto Labdon anno sycionijs
regnare cepit: et regnauit annis. xx.

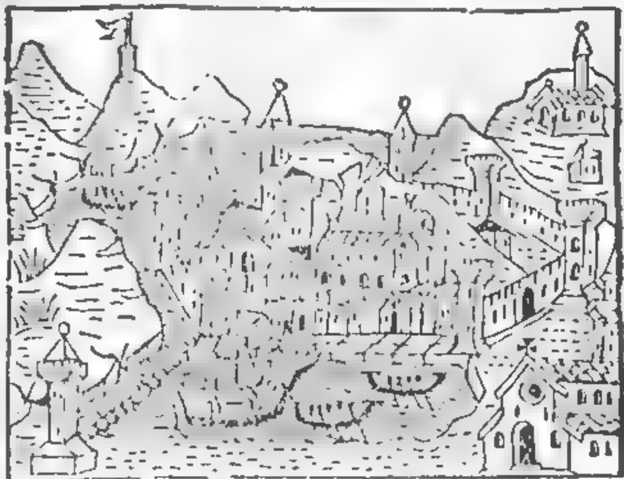
1162 Egystus thyestis filios ex pelopeia eiusdē thyestis regis filia susceptus vltimo Labdon iudicis israel 4031
anno myceñis regnare cepit: et regnauit annis tribus. Hunc Seneca oraculo natū refert. Nam quū thye
stes pater aeropen Atrei fratris vxorē stuprasset: filiosq; ex ea suscepisset regno pulsus fuit: atreus vero si
mulata pace: eum in regni consortium reuocauit: cui redeunti tres filios comedēdos apposuit: eoꝝ sangui
nem vino mixtum in potum prebens: consumatoq; conuiuio: ostendit manus ac capita dicens cum reliqu

um comedisse. Uerum quũ thyestes tanti facinoris ultionem quereret ab oraculo edoctus est. Ex se si cũ pelopeia filia propria rem haberet nascitur filium: qui iniurias suas plene vindicaret. Quod & factum ẽ. Nam sicut Lactantius grammaticus super quarto thebaidos refert: mox vt natus est propter pudorem eiectus fuit infans in siluis: vt dilaceratus a belluis turpitudinis patris ac matris viuens non prestaret testimoniũ: Sed aliter factum est. Nam permittẽte deo a capris enutritus fuit: quo scito Egystus ab ege capra nutrice dictus est. Tandẽ in regiam perductus dũ creuisset patre (vt creditur) impellente atreũ patruũ suum occidit: cui thyestes pater occupata regia successit. Tandem patre mortuo quũ regnarent agamemnõ & menelaus eius fratrueles: & ob raptam helenã in troianum iuisset excidium: egystus hic suasionibus Nauplij in amplexus optantis Clitemnestre deuenit: & postremo redeuntẽ agamemnonẽ a desolatione troiana: illum fauente Clitemnestra trucidauit: & regnum obtinuit. ad vltimum et ipse ab Oreste agamẽnonis filio vna cũ adultera clitemnestra nullo remanente ex eo superstite obtruncatus est.

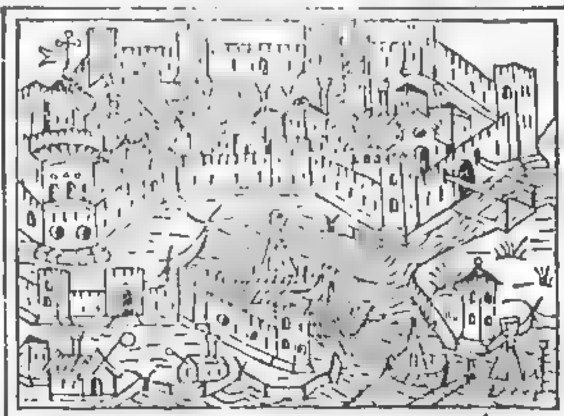
Beneuentũ sãnitum Ciuitas.

¶ Beneuentum aprutij regiõis ciuitas his temporibus: vt Seruius scribit a Diomedis socijs condita fuit. Hec in campestri solo sita est: que & multos habet colles admodum fertiles cum multis villulis: quã Liuius patauius libro quinto malauentũ non Beneuentũ nominat: eo q̃ ibi ad triginta samnitum milia Sulpitio & petilio cõsulibus a Romanis fuerunt cesa. Colonia ẽt eo testante a Romanis illo deducta fit. Ipsa nũc Ro. ecclesie subiecta ẽ.

Neapolis cãpanie ciuitas

¶ Neapolis autem regia olim parthenope campanie ciuitas: & ipsa per id tẽpus a diomede rege in littoribus maris condita est. Que postq̃ Romanis se subiecit eisdem a lijsq̃ principibus & dominis fidem constãtissimã semp seruauit. Eam ob rẽ tempore consulũ romanorum florere q̃ maxime cepit. Sz a trecẽtis ãnis citra regia dignitate isignita ẽt & basilicis: mẽib[9]qz: arce pulcherrima: alijsq̃ publicis priuatisq̃ edificijs superbissimis pre ceteris italie vrbibus euasit clarissima. In qua etiã non nulla extant religiosorum monasteria celeberrima: & inter alia alphonsus pñtis Ferdinãdi regis pater arcem vnã ibidẽ in maris margine extruxitt: quã castellũ nouũ nominauit: opus certe omnibus italie tã nouis q̃ antiquis monumentis & structuris preferendũ. In qua celsissima turris existit: & muri crassissimi: atque aule celeberrime esse referuntur. Ex qua quidem inclyta vrbe multi clarissimi emersere viri. E quibus fuere Bonifacius viij. pon. ex gẽte Thomacella: & Joannes. xxiij. ex gente cossea: quẽ Sigismũdus impator: vt suo loco li. 14. infra dicemus: pro vnione ecclesie faciẽda õuauit. Ipsa quoq̃ clarissimorum virorum: vz virgilij: T. Liuij patauii: ac Horatij sedes: & domicilium aliqñ fuit: vbi et cõstat virgiliũ poetã sepulture mãdatũ fuisse.

Caieta cãpanie ciuitas

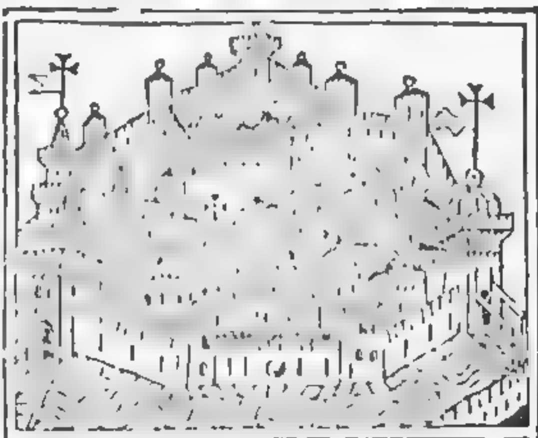
¶ Cayeta latine regionis ciuitas p ipsa quoq̃ tẽpora ab Enea troiano cõditiõis sue initiũ sumpsit & cayetam a nomine Cayete ipsius enee nutricis ibidẽ sepulte noiauit: dicẽte vir. i. ẽn. vj. Tu quoq̃ littoribus nr̃is eneia nutrix: Eternã moriẽs famam cayeta dedisti. Hec a terracina vrbe. xx. passuũ milibus distat: hñs optimũ portũ: in qua ẽ ter

ra amenissima: fontibus amenissimis irrigua: ac citris araneisqʒ consita pulcherrimis: Ipsaqʒ ciuitas et si parua sit: omni tamen splendore et decore refulget. Illis quo maxime hec ciuitas cayeta alphonsi: aliorūqʒ regum captiuitate nunc notissima: quos genuenses pisalussimo aio bello ceperūt: et philippo mediolanensi duci transmiserunt: vt infra libro. xv. dicetur.

Cume campanie olim ciuitas nunc omni prorsus habitatore destituta hisdem tpibus ab enea construi cepta est. Quippe vt aiunt quū e naui Eneas descendisset quedam mulier grauida ibidē visa est. Quo augurio soli fecunditatē auspicatus: ciuitatē eodē loco condens cumas vocauit apo tu [illegible] .i. a pregnāte: vel a cyma: quod est vnda: quia cyma vnda dr: qr fluctibus agitet. Liuius vero i. viij. et Solinus vbi de mirabilibus: Cumanos a chalcide euboica originē duxisse tradūt. Illuc Tarquinius superbus post fractas latinorū opes ad Aristodemū tyrānū se contulit: vbi tādē mortuus ē. Ex ea sibylla: que cumana nūcupatur ortū habuit: vbi ad hūc solū in cacumine eiusdē vrbis extat sacellū integrū: in quo sibylle antrū monstratur.

Aquileia olim italie cirrapadane primaria ciuitas potentissima quidē a mari aliquātisper semota nostro etiā seculo pene derelicta: p hec tempora carino historico teste a quodā troiano nomine equilo e troia cum alijs pulso condictionis sue principiū sumpsit: et a se aquileiam nominat: vel: vt magister ait: Aquileia quasi aquis ligata cognomentū accepit. Hec adeo nunc derelicta habetur vt preter pastores et piscatores: atqʒ cōplurimos sacerdotes q diuina hiemis tempore in ea celebrant nullus eam incolere potest. Quā quidē octauianus Augustus vt plurimū inhabitauit: et propterea suo tēpore oi ornatu: et rex abundātia florere cepit. Sed et Iulius cesar ante ipsiū forum orientaliū atqʒ occidentaliū mercimoniū in ea constituerat. Quo instituto eam forūiulium appellauit. Et ideo ibidē adhuc extantem lapidem per grandem erexerunt: in quo

Aquileia forūiulij ciuitas.

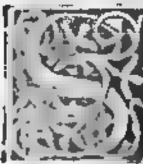

hec verba insculpere fecerūt. Imperator Cesar augustus aquileiensiū restitutor et conditor: vias quoqʒ geminā a porta vsqʒ ad pontē per tyroncos mentum nove italie sue dilectus posterioris longi temporis labe corruptā muniuit ac restituit. Hec quāuis multo tempore floruerit postremo ab Attila gothorū rege oio diruta fuit: cuius incole omnes venetias conuolantes rem venetā mirū in modū auxere. Hanc itaqʒ celebrē ciuitatē Marcus euāgelista quū ex mandato petri apostoli alexādriā peteret ad fidē christi conuertit: ibiqʒ suū sacrum euāgeliū primo conscripsit. Cuius quidē primus liber sua manu sic exaratus postmodū venetias delatus: nūc ibidē dignissime seruatur. Indeqʒ hermagoras ad marci ipsius predicationē cōuersus ibidem a beato petro presul constitutus cū oēm regionē deo nostro lucratus est: Quā ob rē postea a Nerone impijssimo martyrio coronatus fuit. Exinde emersit syrus papiensis postea episcopus hermagore discipulus: qui apud papienses multa sanctitatis edidit opera. Chromatius quoqʒ epūs: ad quē diuus Hieronymus multas scripsit opuscula: et Ruffinus presbyter vir latina grecaqʒ lingua eruditissimus. Aquileienses fuere et alij multi.

Luna ethrurie, pulucie olim parua ciuitas: que nostro seculo penitus desolata videtur hisdē quoqʒ temporibus a quodā principe troiano in faucibus lygustici maris condita fuit. Que quidē adhuc pulchrū habet maxime profunditatis portū: quiqʒ et celsis circumcingitur mōtibus: ex quo et maxima alborū marmorū vis educitur: eo quia haud procul ab ea carrarie mons est: in quo ipsorū marmorū fodine adeo celeberrime habentur vt vnico saxo tabule integre: atqʒ colūne exhibeant. Ipsā āt hac de cā ferūt fuisse euersā qr cuiusdā imperatoris vxor i adolescentē ipsius ciuitatis mire pulchritudinis principē oculos iniecerat: et quū nullo modo ad eū pertingere posset: mortuā se protinus simulauit. Imperator autē de eius morte certior fieri volens: imperatoris pedes sudis acutibus perforari fecit. Sed illa adolescentis amore succensa: insensibilē se penitus fecit. Cūqʒ sepulture tradita fuisset: nocte sequēti ad iuuenis domū explēde libidinis gra se cōtulit. Imperator āt post aliqd tps fraudis certior factus lunā venit: et hostili animo vrbem ingressus vxorem diris supplicijs primo interfecit: deinde vrbē vniuersam euertit: ipsius tū desolationē diutissime añ fuisse Lucanus indicat dicēs: Hoc pp placuit tuscos de more vetusto Acciri vates: quorū q maximus euo Aruns incoluit deserte menia lune. Eius tū vrbis adhuc retinet denoiationē regio lunensis appellata. Cuius qdē epatum Nicholaus pon. v. in sarzanā sui ortus oppidū contulit: et episcopalē sedē ibidē cōstituit. Hec quippe Eutitianū pon. maximū genuit.

Hecubā priami troianorū regis cōiugē vsqʒ in hoc tps puenisse dicūt: quā i hūc modū i canē fuisse cōuersam Ouidius. xiij. metha. finxit polynestorē thracū regē hēbat fratrē: cui Priamus rex cognatus et amicus sā dubitans de vita sua: suisqʒ reg ii statu filiū vnū et ipsā sororē suā cū magno auri pōdere cōseruādos mittēdosqʒ i thraciā misit vt si contingeret troiā capi: ipse filius relictus genus et vrbē instaurare posset. Sʒ

destructa troia polynestor auri cupiditate tractus nepotē inscia matre obtruncat. Quod quū cognouisset infelix mater hecuba. finxit se illi aliud auri pondus velle secreto indicare: vt ipse etiā illud pro filio acciperet. Quo auarus rex ꝛ parricida vera eē credens: ꝛ in cōspectu hecube sorores veniēs ab illa statim unguibus occecatus: ꝛ dentibus tanq̄ a cane fuit dilaceratus: vt ouidius eodē loco pertractat. Quo malo atq; aliis innumerabilibus ꝛ immanibus oppressa doloribus in insaniā: ... certe deuenisse nōnulli volūt per thracies agros tātū vlulasse canum ꝛ sic defecisse. Fuerat .n. hec regina p̄clarissima Dimantis Romis filia vel vt alij volunt Cissei Thracum regis mulier siquidē elegantissima ꝛ virilis animi insignita piaq; benigna sz infortunata tādē certissimū documētū: quia decē ꝛ nouē vtriusq; sexus filios quos mixtim ex Priamo rege conceperat vna cum marito et regno omnes amisit.

4053 Samson duodecimus ꝛ vltimus iudicū israel post Labdonē iudicauit israelē annis .20. Ipse hebreorū fortissimus fuit: cuius ingentia facta cū herculis factis merito cōparari possent. Hūi patrē Samson
Manuee de tribu dan habuit: ꝛ matrē noie anam. hi quū prolē primo nō haberent deū pro eorū successione iugiter deprecabantur. Quibus tandē apparuit angelus dñi: ꝛ eisdē masculum 1161
fatum dei munere pronūciauit: qui foret vir optimus: ꝛ fortitudine precipua clarus ad cōprimēdos inimicos dei asseruit. Monuitq; eos vt ipsius capillos capitis minime tonderent: nec aliud potū nisi simplicem aquā bibere permitterēt. Cōceptoq; filio gratias agentes custodierūt mādata dñi: ꝛ natū filiū Samsonē appellauerūt: qd nomē significat robustū. seu solē fortē: creuitq; puer velociter: ꝛ per capillorū remissionē factus est robustissimus vir. Cui dñs benedicēs spūm suū effudit in eū. Factusq; vir duxit vxorē ex thamna palestinorū ciuitate: quā quū frequēter in domū socerorū suorū inuiseret: occurrit ei aliquū vt leonē interficeret: quo mortuo extra viā in siluā proiecit. Rursūq; aliquū inde progrediens inuenit fauū mellis in capite illius ꝛ ex illo percepit ꝛ comedit: ac tres fauos puelle portauit: ꝛ cum aliis domi illos sibi contradidit. Ibiq; in nuptiis existens .30. iuuenibus thānitibus iocādo problema proposuit dicēs: si solueritis in septē diebus qōnionē quā proposuero dabo vobis singulis vestē seu stolā. Illisq; petētibus: vt diceret: ait. De comedēte exiuit cibus: ꝛ de forte egressa est fortitudo. Illis aūt nō valētibus qōnē inuenire rogauerūt puellā vt ab ipso solutionē exquireret: atq; eis indicaret. Samson tādē puella rogāte: vt diceret: indicauit ei quēadmodum leonē interemerat: ꝛ quomodo apes in ore eius inueniens fauos mellis ei portasse: ac sic qōnē problematis declarauit illi: q̄ statim petentibus exposuit: qua intellecta septima die cōuenientes Samsonē dixerūt ei. Quid dulcius melle: ꝛ quid fortius leone? Ille indignabundus ait: si nō arassetis in vitula mea non inuenissetis propositionē meā: irruitq; confestim in eū spūs dñi: ꝛ descēdit in ascalonem: ibiq; percussis .30. viris abstulit eorū vestes: ꝛ dedit his iuuenibus: qui problema soluerāt. Indignatusq; Samson vxorē dimittens perrexit: ꝛ cepit trecētas vulpes: ꝛ ad singularū caudas faces alligauit ꝛ dimisit in palestinorū messes: ꝛ eas oēs succendit: ac sic eorū depopulatus est fructus: pp quod palestini eius vxorē ꝛ parentes oēs interemerūt. Sāson aūt quū postea multos ex hoc palestinorū occidisset: a palestinis capitur: ꝛ duabus funibus ligatur: ꝛ quū duceret ad supplicium: ille vincula disrupit: ꝛ arrepta mandibula asini q̄ iacebat in terra mille eorū interfecit. Quumq; lassus periclitaretur siti: dñs ex molari dente mandibule asini aquā eduxit: qua hausta refocillatus: vocauit nomen loci illius fons inuocātis de maxilla: post hec despiciens palestinos: quū ingressus esset gazā in eorū vrbē ad meretricem mulierem: palestini insidias posuerūt: vt caperent eum. Quod quū cognouisset Sāson de nocte consurgens arripuit ambas portas: ipsasq; clausuras: ꝛ vectes portauit in vertice mōtis. Quibus gestis dalidā meretricem: cui ꝛ fortitudinem suā tātā eē in capillis capitis sui tādē indicauit: hec illa cognoscens dū dormiret in sinu illius totondit illū: ꝛ tradidit palestinis. Qui cōprehēdētes illū eruerūt eius oculos: ꝛ trudētes in carcerē molere eū fecerūt. Verū renascētibus sibi capillis: ꝛ fortitudo simul ei restituta est. Et quū die quadam ad solēnitatis dagon perductus fuisset: vt corā nobilioribus palestinis in phano luderet: ipse apprehēsis duabus colūnis: in quibus phanū dagonū eē innitebat: dixit magna voce: Moriar Samson cū philistiim: concussisq; colūnis tota domus super principes ꝛ cunctos cecidit: ꝛ tria milia hoim extinxit: inter quos ꝛ ipse vna cū eis defunctus ē. reuertētesq; fratres eius sustulerūt corpus ꝛ sepelierūt in sepulchro patris sui: vt hētur iudicū. c. 16. Fuit enim hic non modo fortissimus. sed ꝛ magnanimus atq; virtuosus. Cuius obitum diuus pater Augustinus. 16. de ci. dei excusauit dicens: q quodā familiari consilio spiritus sancti id factitatum fuit.

4059 ¶ Ascanius enee ex creusa Priami regis filia susceptus secūdus latinorū rex anno primo principatus Samson
post patrē latinis regnare cepit: ꝛ regnauit annis 38. Eusebius aūt 35 tantū eū regnasse scribit. Hic nāq; vt 1160
Vir placet: nō solū enee filius: sz laborum ac fuge in quęrēdo regnū comes fuit: vt ipse poēta enei. li. ... diffuse scripsit. Hūi apud troiā matrē perdidit: ꝛ cū patre aduersus grecos plurima strēnue gessit. Cui ꝛ plurima fuere noia. Hūi primū ascanū vocauerūt ab ascanio phrygie flumine dictū qd ā putāt. Fuit ēt appellatus Ilus ab Ilo Troi filio ꝛ fratre Assaraci aui anchise. Deinde iulus a prima barbe lanugine: quo tpe Mezētiū ethrurie regē certamine singulari vicit: quo mortuo Ascanius iulus vocari ceptus fuit. Quin ꝛ vt Seruius sup. 4. enei. refert Dardanus ꝛ Leodamas ad extinctorū fratrū solatiū dictus fuit per qd ostēdit enea alios ex creusa suscepisse filios. Hic itaq; mortuo patre siluū posthumū fratrē ex Lauinia nouerca progenitū sūma cum pietate educauit: cui ēt post q̄ octo ꝛ .30 ānis regnasset abundāte Lauinij multitudine florētē iā: vt tūc res erant: atq; opulentā vrbē reliquit: ꝛ ipse aliā sibi ciuitatē cōdidit: ꝛ albā lōgā appellauit. Illā qdem ex ora-

cu'o: Suis albe quā in albano monte cū triginta pullis ibidē inuenerat: edidit: et ab situ porrecte in dorso vrbis longā albam appellauit: a qua deinceps latini reges albani dicti sunt.

¶ Horestes agamemnonis filius: et ipse eodē āno post egystū mycenarū regnum suscipiens regnauit annis 15. Qui paruulus quū adhuc esset hermionē menelai patrui sui et helene filiam duxit vxorē. Sed quū egysti opera agamemnon pater suus interfectus esset: ac ipse ad mortē quereretur Electre sororis diligētia seruatus ē. Is itaqz adultus: vt supra premissū ē: capta oportunitate clā mycenas intrauit: egystūqz regē interemit: necnon et clitemnestrā matrē ppriā crudelissimis penis affecit. Quo facto statim cū tercium vitā tā furiā deuenisse: vt sibi videretur semp imminere occise matris imaginē facibus et serpētibus armatā: et continuū minitantē exitiū. Quo aūt tpe hūc diē clauserit incertū hētur. Solinus aūt in libro quē de mirabilibus scripsit: dicit q' corpus eius inuētū tante fuit magnitudinis: vt ossa eius cubitorū septem in longitudinē essent. Tres hic post se reliquisse filios cōpertū est: vz Thysamenē corinthū et herestē: de quibus pauca habentur. Vez ab horeste filio dicūt Pausaniā philippi regis macedonū occisorē duxisse originē.

¶ Thantheus thautanis assyriorū regis filius anno secundo Samsonis Judicis israel vigesimo et septimo loco assyrijs regnare cepit: et regnauit annis. 40.

¶ Ruht mulieris moabitidis historia: que secundum hieronymum Ysaie vaticinium explet sub Samsone
1159 iudice isto fuit. Et licet eius liber incipiat: In diebus vnius iudicis quando iudices preerant: nec quo sub 4040
iudice exprimat: tamen a dauid rege annis: qui fuit nepos obeth filius huius Ruth retrogradiendo supputatis pulchre conijcere poterimus magis his temporibus fuisse: q̄ superioribus. Unde illud quod diximus nōnullos fuisse abessā q Booz fuisse putent: stare non potest cum a Samsone vsqz ad Dauid tantūmodo centum numerentur anni. Sunt autē he generationes obeth aui regis Dauid incipiendo ab Abraham. Abraam genuit isaach: Isaach genuit iacob: Iacob genuit phares: Phares genuit esrom: Esrom genuit aram: Aram autem genuit aminadab: Aminadab genuit salmon: Salmon genuit booz de Rhab. Booz āt genuit obeth ex ista Ruth. Hec itaqz q̄q̄ origine minus clara censeatur: quibusdam tamen virtutibus a diuinis scripturis extollitur: eo q' posteris integerrimū: atq: preclarū coniugalis amoris testimonium perenne reliquerit: ob quod meruit regiam atqz diuinam generationē: scilicet iesu christi ex se procreare: vt ex euangelio Mathei colligi potest. Ipsa enim ruth: vt sacra eius habet historia moabitides genere fuit: que virū nomine Mahalon genere iudeum ex bethleē ciuitate natum accepit virum: cuius viri pater elimelech fuit: et mater Neomi. Qui famē terre sue ferre non valentes in terram moabitarum cū duobus filijs suis migrauere: ibiqz dū cuncta eisdē bene pcederēt filijs suis moabitidas dedere vxores vn. s. Celion orpham: et Mahaloni Ruth. Transactis deinde 17. annis Elimelech: et duo filij eius mortui sunt.

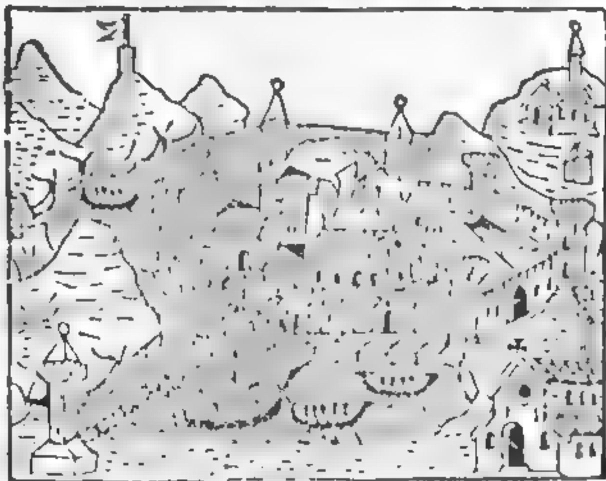
¶ Neomi autem amare ferens infortunium suum in terram suā iuda regredi proposuit: sed eius nurus deseri se ab ea non tolerabant: nunc ipsa sine eis proficisci non poterat. Tandē vna remanēte: ruth ipsa quū
1158 remanere non potuisset. Neomi socrus sociam sibi duxit in iudeam. Quumqz in bethleem ingresse fuissēt 4041
Booz elimelech cognatus suscepit eas in domū suam. Et quum Neomi more suo nomine suo vocarent. Illa aūt: inquit Mara me vocare. Neomi autem lingua hebrea felicitatem: Mara vero dolorem significat. procedente deinde tempore booz quum didicisset Ruth vxorem fuisse cognati sui defuncti: et ipse sine vxore esset: secundū leges moysi duxit vxorem. Quo facto post annum peperit ei filium: quem Neomi socrus sumēs suo filio vocauit eū obeth: eo q' in eius senectute nutriui. Inde et ipse obeth genuit Jesse: ex quo natus est Dauid rex. Et hec que de Ruth ista gesta fuere dicta sufficiant: vt rerū ordo non pretermittam. Ad declarandam dei potentiam: quia ei facile est ad dignitatis culmen euehere quoscunqz voluerit.

1143 ¶ Zeusippus pelasgi regis filius vltimus sicyoniorū rex āno. 18 pricipat' Samson post priē sicyonijs rgnare 4056
cepit: et regnauit anis. 31. Qui quū sine virili prole obijsset: regnū defecit.

¶ Anchona piceni ciuitas

1141 ¶ Judicum israel magistratus.

¶ Judices israel mortuo samsone finē habuere: et hi. 12. tātūmodo fuere: quorū conceptū fuit corā dño: et ppa illorū memoria sēp ī bñdictione fuit. Quorū quidē noia ēt tot erāt figure. Eorū āt magistratus: vt ē mōstratū est: tricentos numerat annos.

4058

¶ Regū libri pmi historia hic icipit.

¶ Ozi sūmus pō. filiorū israel filius bocci filij abisue filij phinees: filij eleazari: filij aaron pmi sacerdotis: et ipse hoc eodē āno morte sublatus dei nutu pon. trāsijt ad lineā Ythamar frīs eleazari p̄olerī p āños. 120. in qua heli pontifex pimus fuit: et abiathar vltimus quē Salomon rex interfecit: et sacerdociū ad domum Eleazari iterato redijt.

¶ Anchonā picenū: se marchie anchonita-

ne vrbem quidem vetustissimã his temporibus Carino historico teste a dolopibus thessalie populis super adriaticum mare conditã fuisse constat: quã certe ab ipsa littoris curuitate anchonã dixerunt. Eam tamen Plinius a siculis edificatam: vel potius auctam dixit. Hec quippe quum celebris existat ciuitas etiam portum tutissimũ ornatissimumqз insigni opere a Traiano imperatore fabricatũ habet: quã gothi tempore iustiniani primi īpatoris et Sergij pontificis temporibus saraceni venientes denuo illã denuo captã spoliauerũt: totãqз incẽnerã desolatãqз cũ omnibus vrbibus et locis vsqз ad idruntũ apulie vrbem diminuerunt. veruntamen libertate donata cum ciuibus bene moratis ac mercatoribus potentissimis florere cepisset mirũ ī modum cito instaurata fuit. Habet et nunc anchonitana ciuitas complures viros celebres iureconsultos ac theologos: inter quos celeberrimum sacrarũ litterarũ et aliarum bonarũ litteram studijs ornatum alexandrum ordinis nostri heremitarũ preconem celeberrimum.

4058 Heli ex ithamar filijs filij aaron post mortem samson seu samsonis non modo iudex: sed et summus hebreorũ sacerdos rexit populũ domini quadraginta annis. Verumtamen septuaginta interpretes eum viginti tantũ annis prefuisse dicunt: et viginti annis sine regimine hebreos fuisse faciens vnusquisqз quod sibi rectũ videbatᷣ: vt hẽmus iudicũ vltimo. huic itaqз sacerdoti erant duo filij ophni et phinees filij belial: et circa homines iniuriosi: ac nulli impietati parcẽtes quorũ petulãtiã quum remissius argueret: et vt dicebat comperet a dño reprobatus est. Quã ob rem diuino iudicio factũ est vt palestini castra mouerent super israelitas: et multos eorũ interfecerunt: et reliquos vsque ad castra persecuti sunt. Formidãtes autem hebrei de vltima eorũ perditione miserunt ad seniores et sacerdotes: vt arcam dei in castra deferrent: qua presente pugnãtes hostibus preualerẽt. Factaqз congressione victoria palestinis puenit: et oẽs tam arca q̃ reliqua multitudo in manibus hostiũ deuenerunt: et amiserunt vsqз ab triginta milia virorũ: inter quos ceciderunt quoqз duo filij heli: et arca ab hostibus ablata est. Nunciata aũt hec in sylo pontifici maximo statiз de sede ruens fractis ceruicibus expirauit: dũ octo et nonaginta vixisset annos: vt patet primo regũ. 4. Heli ii41

¶ Ea quoqз die phinees vxore defuncta est: dum post occasum mariti et arche q̃maxime captiuitate viueret nequaq̃ tolerasset.

¶ Hectoris filij per id tempus iliũ receperunt expulsis inde Anthenoris et nestoris posteris: qui troie post excidiũ remanserat. Verum longo post tempore: quũ Rome auctoribus Lucio Sylla et Caio mario ciuile bellũ ortum esset: et Fimbria Romanus ciuis vir iniquissimus marianarũ partiũ imperator factus cũ exercitu in dardaniã profectus esset. Ilium tertio et vltimo delenit excidio: cõcremans omnes qui ibi reperti fuerant: qui Sylle ciuitatem integram seruare volebant.

4060 ¶ Medius demophontis filius Oxintes dictus tertiusdecimus atheniensiũ rex nono heli sacerdotis anno atheniensibus regnare cepit: et regnauit annis. 12. iiз

4078 ¶ Siluius posthumus enee ex Lauina filius tertius latinorũ rex vigesimo heli sacerdotis anno post ascaniũ frẽз regnare cepit: et regnauit annis. 29. Nã Ascanius huius frater natu maior trigesimo tertio regni sui anno iuliũз filium ḡenuit filium: a quo iuliorum clarissima Romanorum familia originem habuit: q̃ propter annorum paucitatem vtpote ad regendum imperiũ ineptũ regni expertẽ fecit. Siluio isto herede relicto. Hic ideo posthumus dictus est: quia post humanatũ patreз natus est. Siluius auteз eo quia lauinia eum in siluis peperisset: qui tandeз Enea siluio filio superstite relicto diem obijt. Sunt etiam qui dicant hunc et alium genuisse filium nomine Brutũ: a quo britones vt infra dicemus: et a quo postmodum inaduertenter occisus fuit. iiз

4089 ¶ Aphidas Medij filius quartusdecimus atheniensium rex anno vigesimo primo heli regnare cepit: et regnauit anno vno post quem Thimeotes quintusdecimus annis octo. ¶ Patauiũ venetie ciuitas. iiz0

4081 ¶ Thineus vigesimusoctauus assyriorũ rex anno. 23. heli regnare cepit: et regnauit ãnis. 30. iii8

¶ Anthenor priami consãguineus per id tempus ab hectoris filijs regno pulsus cũ ingenti suorũ exercitu additis secũ multis paphlagonibus: quũ totã peruagatus fuisset asiã minorẽ tandem in italiã multo labore puenit: et per paludes adriatici maris coscendens apud tymauũ fauiũз consedit: ibiqз patauiũ nobilissimã vrbem testibus Solino senecaqз ac Virgilio condidit: dicente vir. de ipso anthenore: Hic tamen ille Vrbeз pataui: sedesqз locauit ī qua qdeз vrbe regni sui sedeз vsqз ad morteз constituit. Mortuo deniqз eius tumulo tale disticon inscriptũ fuit. Hic iacet anthenor patauine conditor vrbis: Proditor ipse fuit hiqз sequuntur eum

¶ Patauina igitur vrbs celeberrima ab Anthe

more sic condita eiusque venetie regionis urbium excellentissima semper fuit: eo quod bonis omnibus semper refertissima fuerit: et quum populosissima olim extitisset: propter summam eius equitatem plurimum crevit: usque a antiquis temporibus centum et viginti equitum milia in ea aliquando censa fuisse Strabo commemorat: Romanorum quoque temporibus in ipsa quingenti equestris ordinis viri censi referuntur. Quam ob rem eorum res pu. difficilimis temporibus et armis ac pecunia plurimum iuvere. Ea. n. et si conditione vetustissima sit habita edificiis tamen nunc extrinsecus publicis et privatis nova habentur. Attila eam vindorum rex igni ferroque vastatam immunitam reliquit: quam quum ravennates postea instaurassent: etiam post centesimum ipsius instaurationis annum longobardi venien. eo penitus incenderunt. Destructisque longobardis a Carolo magno eiusque filiis ac nepotibus mirum in modum aucta fuit: Sed Ecellinus de romano eius tyrannus olim crudelissimus: ut suo loco li. 14. infra dicemus: eam civibus aliisque bonis viduatam reddidit. Quo mortuo in carrariensium nobilium manus tandem devenienes mirabiliter excitata et ornata fuit: et inter cetera triplici muro eam munierunt: ac tymavo fluvio exornavere. ibique pretorium toto orbe celeberrimum inter alia insignia extruxere: quod postmodum igni casu concrematum venetiis instauravere. In ea etiam henricus eius nominis quartus imperator et ipse illis temporibus cathedralem ecclesiam nunc extantem edificavit. Ex hac clarissima ac inclyta urbe ut de ceteris taceam: quatuor fama celebres prodiere viri Titus Livius historicorum olim facile princeps: qui Romanorum res gestas lacteo sermone conscripsit: ita ut Romanorum scriba merito appellari possit: Cuius ossa veneti pretorio instaurato in conspicuo loco ea collocare fecerunt. Secundus paulus iurisconsultus vir in ea facultate et in philosophia precipuus. Tertius albertus eremitarum ordinis nostri theologus celeberrimus: qui penthateucum atque evangelia omnia accuratissime explanavit. Quartus petrus aponus summus tum methamaticus tum physicus: cuius praeclarissima scripta ad communem hominum utilitatem edita maximo in precio sunt habita. Fuere et alii complurimi excellentes patavini viri: ut Stella: Flaccus: et Volusius: qui romanorum annales more Ennii carmine scripsit: necnon et Musatus et Lonatus poete: ac nonnulli iurisconsulti ornatissimi: alii atque alii innumerabiles excellentissimi medici: de quibus infra locis suis dicetur. Habet et hec celeberrima civitas arcem intra menia munitissimam: et coniunctum illi palatium superbi operis munitissimum: atque inter italos facile primarium. Et preter parrochiales ecclesias quasi innumerabiles quatuor mendicantium loca magnifici operis: que cives patavini diversis temporibus edificavere: sed et inter ea insignis beati Antonii basilica excellit. Est et in ea sanctissime iustine templum: et monasterium amplissimum ordinis divi Benedicti dicatum: Ubi et ipsius beate iustine corpus: ac Luce evangeliste: Maximi: et felicitatis: ac Mathie apostoli: necnon et Prosdocimi episcopi corpora: et reliquie habentur. In ipsa quoque gymnasium habetur omnium italie celeberrimum: Ubi sunt edes amplissime studentibus et legentibus dicate. Habet et hec civitas agrum fecundissimum non minus quam urbi edificia conspiciendum. A marique rursum habet navigationem flumio Brenta: qui secus eam fluit: et in extremo adriatici maris mergitur.

Tarvisium venetie civitas

Tarvisium ipsius marchie tarvisane civitas: et ipsa per hec tempora: ut Sicardo cremonensi episcopo placet: a quibusdam troianis fundata fuit. Abluitur autem: imo potius dividitur silo fluvio: qui ex ipsius propinquioribus montibus exit: aliis quoque uberrimis aquis in ea quasi scaturientibus irrigatur. hec gothorum temporibus suam: quam etiam nunc retinet dignitatem obtinuit. Eo quia Totile pater rex ibidem sedem regni sibi constituit: et in ea Totilam filium virum postea prestantissimum genuit: educavitque: ac nutrivit. Eamque postea alboinus primus longobardorum rex quum italiam ingressus fuisset: et omnes civitates huius regionis per deditionem cepisset: quia ei tardius deditionem facere recusasset diruere omnino constituerat nisi Felix ipsius urbis episcopus: ut Gregorius scribit: regis sevitiam sua prudentia delinisset. Qui autem ab hac urbe universa regio tarvisina marchia denominetur. Factum esse credo a maiori nominis absurditate: ut hec appellatio marchie tarvisina in ipsa manserit: quum ea in regione sint amplissime civitates: Veronam atque patavium: que semper et dignitate: atque potentatu: necnon et opulentia tarvisio anteierint. hec etiam Ecelini et Alberti eius germani de romano sicut patavium civitas tyrannide non caruit: a quibus innumeras pertulit calamitates.

4417 Francorum regni principium hic sumimus. 4082

Francius quidam ex hectoris filiis: a quo francorum nomen tractum est: his temporibus: ut Vincentius gallus historicus scribit: una cum anthenore aliisque troianis a grecis propriis fugatus per totam asiam peragrata in danubii ripis tandem pervenit. Ibique quum aliquamdiu consedisset mox auctore anthenore locum querens a communi hominum societate

seiunctū ad Thanai fluentia ꝛ paludes Meotidas secessit: vbi cū marinis fluctibus se circūseptū vidit
Sicābriam condidit vrbē vbi ꝛ per multa tēpora sub armis contra finitimos cruentā eius successores ex
ercuere vitā: donec a Valentiniano iuniore Romanorū imperatore cui aduersus Alanos opem tulerant:
sub Francorum vetusto nomine meriti fuerunt libertatis priuilegium: Tunc quoqꝫ sibi ex ducibus reges
constituere ceperunt: vt infra libro nono dicetur.

¶ Galliarum omnium prouinciaꝝ descriptio.

¶ Francia igitur regio est ꝛ ipa ea est que transalpina gallia nuncupatur: Sed vt ꝛ de ipa pro suscepto ope
ēt aliqd exponamus: Notādū ē q̄ duplex ē gallia: vꝫ transalpina ꝛ cisalpina: Gallia vō trāsalpina inter al-
pes ꝛ mare gallicū ꝛ strupta pyrrenei Oceanoqꝫ ac Rheno fluuio terminatur: ꝛ hec in Belgicā ꝛ Celticā
ꝛ Aqtanā galliā subdiuiditur. Cisalpina autem gallia in sex diuiditur partes: de q̄bus mox dicemus.

¶ Gallia itaqꝫ Belgica p̄ma est que a Belga ciuitate nomen accepit: ꝛ hec Treueris nūc dicit̄: In hac quo
qꝫ cōplures ducatus ꝛ comitatus cōtinent̄: vꝫ Barbantie: Luciburgensis: Flandrēsis: picardie seu Ara
batensis: Barensis: ac multe alie regiōes. Belgica autē vt Julius Cesar in cōmētarijs testat̄ duplex est:
p̄ma. s. ꝛ secūda. Belgica p̄ma illa est: cuius Treueris Metropolis est: Secūda aūt: cuius Renus sedes
ē: ꝛ hec: vt Anselmus in li. de imagine mūdi testatur a Jouis monte surgit ꝛ Britannico mari finitur.

¶ Celtica aūt gallia illa dicitur que ob comas longas comata gallia nuncupat̄: ꝛ hec bipartita ē: nā quedaꝫ
lugdunensis ē: quedā vō narbonēsis: Gallia aūt lugdunēsis triplex ē: p̄ma quaꝝ Lugdunuꝫ p̄stantissima
ciuitas caput ē: In secūda vō Rothomagensis Metropolis Normanie etiā ē caput: In tertia deniqꝫ ca
put est Turo Metropolis ciuitas comitatus Andagauie vbi ꝛ beatissimi Martini episcopi sedes fuit.

¶ Gallia vero Narbonensis ꝛ ipa in duas subdiuiditur partes: scilicet in Gothiam: cuius Narbona Me
tropolis est: ꝛ Burgundiā in qua sunt vrbes iste Metropolitane: Arelates Burgūdie regni caput: Ags
Vienna: Ebrudunū: ꝛ Tarantasia: In Celtica ac Gallia due precipue habētur ciuitates: Augustudunū:
scilicet quam Julius Cesar Heduā nominat: que tante fuit potentie: vt Romanorum auxilio vniuersam
pene subiugarit Galliam: Senonensis altera fuit: que Romā obtinuit ꝛ incēdit: Huius vero populi Me
diolanū: aliasqꝫ cisalpine gallie ciuitates condidere ꝛ instaurauere: Condiderunt quoqꝫ in Transalpinis
gallijs: ꝛ has vrbes Garūnam: Matronam ꝛ Sequanam flumina habent.

¶ Aquitania gallia tertia dicit̄: eo q̄ duabus superioribus regiōibus aquis et fluminibus abundet: hanc garū
na fluuius a celtis diuidit: que ꝛ oceanū mare attingit: in qua sunt iste metropoles: Burdegalensis: Auxi
tana: hετ pue earūqꝫ suffragance. Pars ēt aliarū metropolū extra terminos eosdem sitarū: que autē Aqui
tanee attribuūtur est Bituricensis quedam pars ꝛ ducatus Aquitanie: in quo quidē due ꝛ. xx. ciuitates epi
scopales nūcrantur: inter quas sunt Batonia ꝛ insuper Vasconia: que patria lingua Auxitane noiantur:
ac comitatus armeniaci ꝛ pictauiensis: Defusso ac de Begora principatus: ac oīa multa alia in ea cōsistē
dicunt̄: hāc ēt liger flu. pene i orbē ābit: i haꝝ medio frācia ē, p̄uincia a Frāco p̄dcō appellata ē vbi ē Parisi
us regni sedes.

¶ Gallie etiam cisalpine diuisio.

¶ Gallia alia quoqꝫ ē: q̄ cisalpina dr̄ a gallis celticis occupata: ꝛ ipa in sex diuidit̄ regiōibus: Ibi nāqꝫ galli
celtici: cū eos non caperet terra q̄ genuerat trecēta hoium milia: ad sedes nouas q̄rēdas accesserūt ꝛ eorum
portio in Italia cōsedit: ibiqꝫ masculinis oibus interfectis eoꝝ femina s duxerūt vxores e q̄bus liberos su
scipiētes bitu: ligna ꝛ moribus p̄mos ritus imitātes purissimi effecti sunt galli: ac ēt vniuersa, p̄uincia cisal
pina deīde appellata ē gallia: q̄ quidē postea diuersis noibus cognoīata fuit gallia: quarū prima.

¶ Cenomanensis gallia est: que vt Benius alexandrinus historicus refert continet Brixiam Cremonaꝫ
ꝛ Mantuam: Veronam: Vicentiam ꝛ Patauium.

¶ Senonēsis gallia secunda fuit: q̄ eodē teste continebat Senā seu Senas Senogalliā ꝛ Senogallias: hij
Senogallentium nomen postea acceperūt: De quibus meminit Liuius q̄ contra Romanos multa gesserē
certamina: qui ꝛ ducentos post annos ex aduentu Brenī valde roborati fuerunt.

¶ Boioꝝ gallia tertia dicitur: a Boijs gallis e francia orientali egressis: Et vt aiunt hij Boij condiderūt
vrbem inter padum ꝛ Trebiam: vt Liuius commemorat: cuius nullum extat vestigium.

¶ Lygurum Gallia quarta appellatur: que continet Thaurinum Segusiam: Eporediam: ꝛ Augustam:
atqꝫ alias pedemontium ciuitates: et Sabaudie montes.

¶ Insubrum gallia quinta cognominatur: vbi sunt Vercelle: Nouaria: Comum: Bergomum: Lauda:
Papia et Mediolanum: que insubris dicitur.

¶ Genuā galliā sextā eē dicūt q̄ genuā p̄tinet et Derdonā: alexādriā: Ast: Saonā: naulū et albigā: d q̄bus oī
bus Liui. li°. ꝛ 4. cōmemorat.

Anglorum regni principium.

¶ Brutus Syluij posthumi latinoꝝ regis filius: ex nepote Lauinie matris sue susceptus: quā nascēdo oc
4083 ciderat: tēpestate hac cū inaduertēter patrē venādo occidisset timore conceptus ex Italia pulsus fuga sibi 1116
salutē p̄parās in Leogreciā grecie abijt: et respōsuꝫ sibi accepit sibi deberi externi occidui regni insulā: sibi
Brandasij regis filiam duxit vxorē: qua suscepta inde p̄fecti delapsus: cū eis alijsqꝫ i Troiā vēit multosqꝫ
exinde a seruituti iugo eripiēs ad Tyrrenū mare iterꝝ puēit: eoqꝫ loci Corineum ducem cum quattuor stirpi
bus Troianoꝝ exulū inuenit: quē in sociū auxiliarē euocans p̄tra Gopheriū Aquitanoꝝ regē et Turnū
ipius Bruti nepotem ac Suardū cōsulē in pugnā processit: Quibus superatis et interfectis stati ide ex-

fugit ⁊ ad mare britannicū quod sinū armoricū dicitur peruenit ex in albionam insulam: quam incolebāt gigantea superatā ab ipso Britannuā appellant. Et hec Britannia maior: quam nunc Angliam dicimus Et hoc ad minoris Britānie differentiā gallias contingentis: que ad tēpus Bruti ipsius fuerat illo fugētis: que Cornuco postea in partē cedens: ab ipso Cornubie nomen accepit. Brutus itaqꝫ cū in Britanniam seu Angliam mansionem sibi delegisset: e vestigio Ramessis fluuij ripas Trinoantem condidit vrbē munitissimam: ⁊ quidem omnibus copijs feracissimā ad veteris Troie memoriam recensendam: Id eni quadragesimo anno ab excidio Troie factitatum fuisse tradunt: Brutū autem hunc tres genuisse filios ferunt: scilicet Locrinum: Albanctū ⁊ Cambrem: qui primo insulam inter sese diuidētes Locrino natu maiori media insule pars obuenit: que ab ipso Locria postea fuit cognoiata: In ea adhuc tamdiu ciuitas extare dicitur: vrbs mercatoribus ⁊ negociatoribus maxime celeberrima: In qua adhuc Anglie reges principesqꝫ ac Senatus populi cum mercatoribus conuenire vt plurimum tradunt: Albancto vero secūdo eius filio quarta insule pars obuenit que ab eodem Albania fuit dicta: ⁊ hec Scotia nunc nuncupatur. Cābri vero tertio filio Cambriam que nunc Tylle dicitur.

¶ Anglie insule descriptio.

¶ Britānia itaqꝫ insula a Bruto isto sic noiata prius vt dictum ē Albiona a quibusdam albis montibus: qui ad eā nauigantibus primo apparent: dicta fuit. Deinde a quodam Anglo potentissimo rege Anglia vsqꝫ in hodiernū diem appellata est: Hec enim triangularis est inter septentrionem ⁊ occidentē sita: que ab omni continente habetur diuisa: Nam a Germania que sub septentrione est: incipit ⁊ iuxta galliā ⁊ Hispaniaꝫ versus occidentē protenditur. Et propterea dixit Solinus: Finis erat orbis ora gallici litoris: nisi Britānia insula nomen pene orbis alterius mereretur: Unde ait Uirgilius: Et penitus toto diuisos orbe britānos: Hec enim secundū eundē Solinū porrigitur in longum octingentis ⁊ amplius passuū milibus: metitur qꝫ vsqꝫ ad Calydoniū angulum ad quē appulsum Ulyxem ara ⁊ grecis litteris inscriptū: votum manifestant: In ea tēpore solstitij estiui: hoc est cū sol intrat cancrū fiunt dies longiores: Et hoc tanto magis quanto ad septentrionē ipsa magis porrigitur: Nā teste Plinio libro. 2. Dies longissimus in italia cōtinet horas quindecim: in Britānia vero decē ⁊ septem: ⁊ nox nostra breuissima nouē resultat horarū ⁊ illorū septē: Iam in Insulā diuū Cesarem bis transisse dicitur: in qua nulla re magnifice gesta e vestigio reuenit: Huius enim insule pars maxia plena est ⁊ frugifera: Abundat pecore: auro: argento: ferroqꝫ. Efferuntur quoqꝫ ex ea pelles ⁊ mancipia: necnō ⁊ canes ad venādum aptissimi: Hanc Gregorius beatissimus pontifex huius noīs primus eo missis Aug. Mileto ⁊ Joanne monachis cū alijs vite probatissime viris primum ad Christi fidē conuertit: vnde ⁊ in ea postmodū multi reges claruere miraculis: de qbus locis suis infra dicemus: Et cū multi eorū diuini honoris ⁊ sancte Romāe ecclesie amātissimi fuissent: statuerunt in tota ferme insula: vt vnaqueqꝫ domus certū quidpiā collatiōe singulis annis ecclesie Romane penderet: habet anglia preter hyberniā insulā annexam: ⁊ alias quasdam paruas orchades appellatas: que ad viginti tres referunī: quarū. 20. deserte sunt: ⁊ tres sunt habitabiles: Habet ⁊ Tylle. i. Cābriā insulā inter septentrionalem plagam ⁊ occidentalem: que vltima fuerat ex cognitis a Romanis.

¶ Hibernia igitur ⁊ ipsa magna insula ad Hispaniam: occidentemqꝫ solem sita est: qua medium Anglie latus vergit: dimidio minor est: vt existimatur q̄ anglia: Sed pari spacio transmissus triginta mille passuū Huius autem incole longe magis siluestres fuerunt q̄ Britanni: qui hactenus carne hominum vescebātur. Manducones quippe magni erant: in Hibernia sunt plures Metropolitane ciuitates q̄ in anglia: ibi quippe Agates ⁊ Iris lapides preciosi nascuntur: Hāc quoqꝫ Celestinus papa primus per patriciꝫ beati Martini episcopi ex sorore nepotem: quē episcopū ibi postea creauit: ad Christi fidē conuertit: Ex Britannia ⁊ Hibernia viri quasi innumerabiles emersere: quorū ingenia tū in diuinis: tū in humanis xpe diuina habita sunt. Gemit ⁊ inter ceteros sydus illud mirificum beate Brigide prophetisse: q̄ multa christiane religioni contulit beneficia: vt loco suo infra tractabiē: hibernorū ⁊ anglorum hystorias venerabilis Beda optime descripsit: quas qui legere voluerit: noscat vbi potissimum legere possit.

¶ Sicyoniorum regum epilogus.

¶ Zeusippo vltimo Sicyoniorum rege nono ⁊ vigesimo principatus Heli sacerdotis anno sine liberis mortuo regnum ipsum consumptum est: quod per annos. 939. sub regibus. 26. teste diuo patre Augusti. 18. li. de ciui. dei capl. 20. traditur fuisse porrectum: Quorum primus fuit. 4087

liiz

Agialeus	1 añ. 50	Eratus	10 añ. 46	Sicyon	19 añ. 45
Europs	2 añ. 45	Plēneus	11 añ. 48	Polybus	20 añ. 40
Stelchin	3 añ. 20	Orthopolis	12 añ. 43	Inachus	21 añ. 42
Apis	4 añ. 25	Maratus	13 añ. 30	Phestus	22 añ. 8
Thalcsion	5 añ. 52	Echireus	14 añ. 55	Adrastus	23 añ. 4
Egidius	6 añ. 34	Marathus	15 añ. 20	Polyphides	24 añ. 31
Thurimachus	7 añ. 45	Chorax	16 añ. 30	Pelasgus	25 añ. 20
Leucippus	8 añ. 53	Epopeos	17 añ. 35	Zeusippus	26 añ. 31
Mesappus	9 añ. 41	Laomedon	18 añ. 40		

Ac sic omnes hi vigintisex sicyoniorum reges cum nongentos trigintanouem regnassent annos defecerunt.

4088 ¶ Melantus sextusdecimus Atheniensium rex anno.30.principatus Heli sacerdotis hebreorum atheniensibus regnare cepit: et regnauit annis trigintaseptem. iiii

4097 ¶ Archa testamenti domini anno principatus Heli quadragesimo a philisteis capta fuit: vt patet primo regum.5.et.6.pro cuius captiuitate: sicut ouidum prediximus Heli mortuus est. Tenentes igitur Palestini captiuam archam in Azotum eorum ciuitatem portauerunt eam: et apud Dagon deum suum collocauerūt Sed et Dagon idolum confestim coram archa decidit. Videntes autem palestini grauiter de eius casu doluerunt: et in angustia et confusione grauissima constituti sunt: Pauloque post Azotorum ciuitatem et vniuersam prouinciam deus graui peste dissenterie percussit: qua crudeli passione multi moriebantur: Deinde multitudo murium consurgens vniuersam prouinciā deuastauit: Dumque his malis Azoti grauarentur: intellexerunt eam sibi cladem prouenire propter archam domini. Mittentes autem azoti archam in Ascalonem similes passiones Ascalonitis archa deuexit: Dumque per septem annos archa apud palestinos cū innumerabilibus damnis permansisset: desperati his malis archam ad suos remittere statuerunt: cum deus proprius vendicaret eam: Et plaustrum facientes nouū duas vaccas fetas eidem iunxerunt: et earum fetus ius domi recluserunt que recto itinere venerunt in terra Juda ad vicum Bethsamis: ibique ab accolis leuitis deposita archa cū multis thesauris imolauerunt vaccas cum plaustro. Venientesque vniuersi iudei reportauerunt eam in Cariatbarim Ciuitatē et collocauerūt in domū aminadab leuite viri iustissimi: et eius curam gessit per viginti annos: postea Samuel propheta trāstulit eam in Masphat: Inde in Galgala per eundem Samuelem et Saulem Regem: postmodum a Dauid in domū Naboth: Inde in syon: Vltimoque a Salomone in tēplū fuit transportata: Demum incēso tēplo domini a Caldeis Hieremias propheta abscōdit eā: Fertur postea Romā fuisse pductam: Hanc itaque archam Moyses in deserto ex lignis natura fortissimis fieri fecit. Cuius constructio erat quinque cubitorū longitudinis: et triū latitudinis: et intrinsecus atque extrinsecus auro tegebatur: ac eius tegimen compaginatum erat cardinibus aureis. Et super tegimen eius erant duo Cherubin. In hac ergo archa Moyses duas tabulas legis domini recondidit: et virgam: atque Manna quod de celo pluerat dominus. iio:

Samuel sanctissimus propheta domini hebreorum sacerdos et iudex post Heli sacerdotem dei populū rexit annis quadraginta: Hic helchane leuite et Anne vxoris eius filius fuit: qui a puericia vsque in senium digne domino deo ministrauit: Cuius vitā et preclara gesta Iesus filius Sy- Samuel
4098 rac in Ecclesiastico libro his verbis breuiter perstrinxit: dicens: Samuel dilectus domini propheta fuit: qui imperiū renouauit et binos de gente sua iunxit reges: Cumque et per multos annos secundū preceptū domini populū suū iudicasset: ab omni munere semper manum suam excussit: Cuius opera cū dominus videret spiritu prophetie repleuit illū: Cumque in expugnatione circūstantium hostiū inuocasset oipotentem deū: eius vocem audiuit: et terrarū principes contriuit: ac philistinorum duces subuertit: Sauli quoque regi cum esset propheta domini finē vite sue notū fecit: Illique preterea predixit quod dominus propter eius impietatē hereditatem suā foret consumpturus: Et cum non mediocriter eruditus esset scripsit: vt Isidorus sexto Ethi. libro commemorat Iudicū et Ruth libros: ac primū Regū edidit Qui tandē cū iudicasset israelē annis quadraginta: secundo ante obitum Saulis anno diem suum obijt: quem singuli ex populo Israel tanquā proprium fleuere parentem: Eius autē corpus in Ramatha sepultū fuit: vt patet primo Regum capitulo vigesimoquinto: Cuius sanctissima ossa: vt diuus Hieronymus scribit: Archadius augustus postmodum de Iudia in Thraciam transtulit: Festum autē eius tredecimo Calendas septembris celebratur. tiol

4110 ¶ Saul primus Judeorum Rex Cis de tribu Beniamin filius duodecimo sacerdotij Samuelis anno a domino in Regem electus regnauit cum ipso samuele annis vigintisex: Hic a principio vir bonus: deoque dilectus fuit: Qui Imperio suscepto duobus primis annis adeo populum sibi creditū optime rexit: vt merito omnia et beneplacita auxilia a domino contra aduersarios subministrarentur. At post duos annos magnanimitatis: que regibus pro dignitatis cumulo maxime conuenit expers factus, dei mandata et p̄cepta contemnens: ex rege tyrannus et subditorum suorum oppressor euasit: Nam in principio regni sui exercitu congregato: Jordaneque traiecto Naas Amonitarum Regem superauit et interfecit: Indeque contra eosdem Amonitas: Palestinos: Moabitasque ac Idumeos vadens: omnes iure belli sibi subiecit: Verum cum Agag pinguissimum amalechitarum regem ex mandato domini interficere recusasset: per internuncium samuelem prophetam a domino reprobatus est. Vnde et propter hoc et Achimelech sacerdotis mortem: et eius generationis extinctionem eius regale fastigium in posteros ipsius non transiuit Quāobrem regnum eius vmbrā regni mansuri in eternitate fuisse dictum est: Tandē post multas Dauid regi et genero suo persecutiones illatas: cū contra palestinos in monte Gelboe syrie prouincie pugnaret ab eisdem fusus et superatus: suis oibus pene prostratis ac interfectis: primū Jonatha et Aminadab: atque Melchisue filijs: et ipse postremo grauiter vulneratus in euaginatum gladiū irruēs mortuus ē. Hoc vidēs eius 1089

armiger ⁊ ipse semet ipsuz interfecit: Audiētes autem hebrei qui in cāpestribus ciuitatibus habitabant:
q̄ Saul cecidisset ⁊ eius filij ac oēs qui cū eisdem erant: relictis proprijs ciuitatibus fugierunt: ⁊ maxima
plaga in israel. Eo itaq̄ mortuo viri ciuitatis Jabes venerunt ⁊ tulerunt corpora Saul ⁊ filiorum eius: ⁊
sepelierunt in nemore in optimo loco prouincie: vt pz p̄mo regū capitulo. 31. Huius autem vita ⁊ gesta ha-
bentur p̄mo regum li. a nono capitulo: ⁊ deinceps vsq̄ in calcem.

¶ Lacedemoniorum regni principium.

¶ Euristheus quidam nomine patria grecus primus lacedemoniorum rex āno a natiuitate Abrae octauo
supra nongentesimū: lacedemonijs primū regnare cepit: ⁊ regnauit annis. 42.

¶ Lacedemonia autē Laconie ciuitas fuit a Lacedemone Jouis filio condita a qua ipa grecie regio nomē
accepit: que alio nomine Sparta dicit̄: Et idifferēter altera pro altera ab auctoribus vsurpatur: Sz quā-
ob causam Sparta dicta fuerit: Justinus in tertio Epito. suorum libro exponit.

¶ Corinthiorum regni exordium.

¶ Aletes quidam grecus luctator victoriosissimus hisdem temporibus apud Corinthos cum se plurimuz
posse in eadem vrbe videret: ⁊ populum quo vellet aut vi aut persuasione perduceret: per munificētias co
rinthiorum imperium sibi assumpsit: ⁊ regnauit Eusebio teste annis triginta quinq̄.

¶ Dercyllus vigesimus secundus assyriorum rex anno principatus Samuelis tertiodecimo assyrijs regnare ce-
pit: ⁊ regnauit annis quadraginta.

¶ Eneas syluius Syluij posthumi filius quartus latinorum rex hoc eodem anno latinis regnare cepit ⁊ re
1058 gnauit annis. 31. Aug. tamen lib 18. de ciui. dei capi. 19. ponit frat̄ eius posthumi Latinū ⁊ quintum q̄ nunc
hic quarto loco ponitur: De isto autē Virgilius meminit dicens: Et qui te nomine reddet Syluius ene- 4111
as pariter pietate vel armis Egregius: Hic latino Syluio post se herede relicto expirauit.

¶ Achimelech summus hebreorum sacerdos ⁊ pōtifex his tēporibus postq̄ aliquot annos sedisset: a Saule
rege cū vniuersa domo obtrūcatus ē: Hic nanq̄ Achimelech pōtifex Achitob filius fuit: q̄ fuit Phinees
filius filij Heli Ad cū itaq̄ Dauid fugiēs saulē in ciuitate Nobe accesserat: a quo benignissime exceptus
non solū sumptus ei necessarios prebuit: sed ⁊ Golie lanceā quam ipe a deo vouerat: obtulit. Quo audito
rex saul vocās sacerdotē interrogauit an ei sumptus ⁊ arma p̄buisset: Cui sacerdos q̄ fcā fuerāt nō nega
uit: sed cū fiducia se illa ei p̄buisse dixit: Cuius q̄dē excusationē cū rex nō susciperet: iussit armatis circūstā
tibus: vt eū cū oi sua cognatiōe p̄imerēt: q̄ cū illi nō p̄sumerent cōtingere sacerdotē: sed dei iudiciū formi-
darēt: Rex iratus imparauit cuidā Syro noie Doech vt in eū irrueret: q̄ sumēs cōsimiles sibi sacerdotē ⁊ oēz
eius p̄geniē occidit q̄ erāt oēs. 405. quo fcō ēt ciuitatē sacerdotū euertit ⁊ oēs i ea occidit: n̄ mulieri: nō in-
fanti: n̄ deniq̄ vlli pepcit etati: vez vnus filius achimelech noie Abiatar tātūmodo liberatus fuit.

¶ Belus qui ⁊ Metros a Seruio appellatur Phenicis regis phenicū filius hisdem temporibus rex con
stitutus adeo bello ⁊ armis insignis fuit: vt Cyprios litus phenicū pirratica infestātes p̄da subigeret: q̄d
1057 Virgilius in persona Didonis eius filie tetigit dicens: genitor tam seclus opimā Vastabat cyprum. ⁊ vi- 4112
ctor ditiōe tenebat: Hic vnū tātū filiū noie pigmaleonē ⁊ duas filias. s. didonē atq̄ Annā post se reliquit.

¶ Philistenes huius Beli frater ⁊ ipe per hoc tempus fuit: qui cum esset herculis sacerdos: videretq̄ phe
nice p̄re mortuo Belū fratrem predictū natu maiorem apud phenices regnare relicto sicco filio sacerdotis
⁊ copiarū parte sumpta naues conscendit: ⁊ post multos casus cum herculis columnas superasset: ibidem
in littore oceani sedes assumpsit perpetuas: condensq̄ ibi ciuitatem Gades vocauit: vbi ⁊ templum Her-
culi constituit ⁊ sacra omnia ritu tyriorum in eo innouauit: Hic siccum filium vnicum Didonis postea ma
ritum sacerdotij in Tyrio heredem reliquit.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Homerus poetarum omnium grecoz clarissimus cui Melexigenes nomen propriū fuit: hisdē tempo-
ribus: Eusebio ⁊ Ysidoro testibus floruit: hic ideo homerus dictus fuit: quia cecus erat: Nam Cumei
⁊ Jones oculis captos homeros appellare consueuerunt: q̄ homeris i. iunioris ducibus egeant: Ipe enīz
pro Quintiliani sententia vir per omnia eruditus fuit: quiq̄ ⁊ eloquentie partibus ortū ⁊ exemplū p̄buit
hunc certe magnus in rebus sublimitate: in paruis vero nemo p̄prietate superauit. Idē: vt Quintilia. ait:
letus ac pressus: iucūdus ac grauis: tū copia: tū breuitate admirabilis: nec poetica mō. sed ⁊ oratoria vir-
tute eminētissimus fuit: quicquid dicere voluit verius ⁊ lucidius oibus explicauit: hic itaq̄ post pagratū
orbē cū extrema paupertate tandem archadū litus habitauit: ⁊ ibidē inter aspera scopuloz ⁊ montana ne
morum sic cecus existens ingentia illa atq̄ admiranda volumina melle perlita Yliados ⁊ odyssee dictauit
Nā Troie seu Yliadis captiuitatem iuxta numerū grecarū litterarum. 24. lib. heroicis v̄sibus ɔscripsit.
Odisseam vero eodem genere metri edidit: que vlyxis errores descripsit. Quidam vero Myomachiaz ⁊
Margitem libros illi ascribunt: vixit autem ānos centum ⁊ octo semper vt plurimuz cecus: De eius qui
dem tempore primo deq̄ genere: ed tam varie sunt sententie: vt incertū sit quid potissimum esserri queat
satius tacendum duximus: q̄ dubia explicare.

¶ Hesiodus poeta similiter grecus ex Eolia natus: p̄ hoc ipm tps Helio in epigrāmate teste clarus fuit: q̄
ex pauperrimis p̄ntibus nat⁹: cū p̄ris oues i mōte p̄naso ɔpaseēt: a musis reptus mox ab eis poeta coronatus
⁊ constitutus est: quod Virgilius in Bucholicis tetigit: hic p̄mus agriculturā metrice scripsit: vt testatur

Plinius.14.naturalis histo. Scripsit etiam ex his que habentur Tegonia et Alpida.

¶ Athenensium regni finis.

¶ Codrus Melanti regis filius vltimus athenensiū rex septimo et vigesimo principatus Samuelis sacer
dotis anno post patrē Athenensibus regnare cepit: et regnauit annis vigintiuno: post cuius mortē athe
niensium reges defecere: Hic Iesu Christi domini nostri figuram gessit: qui peloponensibus hostibus si
4115 cut diuus refert Augustinus.18.libro de ciuitate dei capitu.19. non regali sed despecto habitu: quo igno- 1086
tus cēt interficiēdum se obiecit: vt morte sua patriam ab hostibus liberaret. Sciebat quippe peloponenses
responsū accepisse: q si Atheniensiū non occiderent regem: tū sibi athenienses cessuros: Codrus itaq
hoc cognito vltimo regni sui anno sarmentorū sarcinam per hostes portans sibiq per iurgiū necem pro
uocare volens ex militibus quendā percussit: At ille ira percitus mox Codrū gladio peremit: Quo co-
gnito peloponēses bellum e vestigio soluunt: et athenienses liberantur. Maluit hic certe sic mori vt sui vin
cerent q suis superatis gloriosus vincere: Codro itaq defuncto Atheniēsiū respublica tamdiu per ma-
gistratus postea est administrata: quousq Solon insignis legūlator in ducem fuit electus. Reges vero
athenienses: qui a centesimo hebreorum seruitutis anno vsq in presens Athenis regnauerunt: sunt isti.

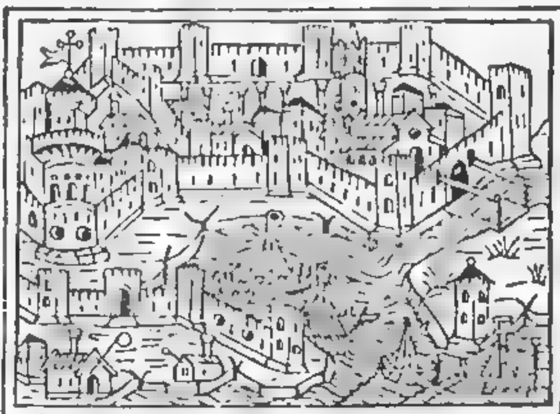
¶ Athenensium regum epilogus.

Cecrops	1 añ.50	Cecrops	4 añ.40.	Oxinthes	13 añ.12
Granaus	2 añ.9	Pandion	8 añ.25	Alphidas	14 añ.1
Amphitrion	3 añ.10	Egeus	9 añ.48	Thimoethes	15 añ.3
Ericthonius	4 añ.50	Theseus	10 añ.30	Melantus	16 añ.37
Pandion	5 añ.40	Mnestheus	11 añ.23	Codrus	14 añ.21
Ericteus	6 añ.50	Demophon	12 añ.33		

Horum anni supputati: quibus athe-niensibus regnauere fuerunt. 487. anni.

¶ Latinus sylvius Enee Sylvij filius: quintus latinorum rex: vltimo Samuelis principatus anno Lati-
4125 nis regnare cepit: et regnauit annis.50. Ab isto aūt primū colonie deducte fuerūt: eorū.s.q prisci latini nūcu 1706
pati sunt: Cūq annis predictis regnasset: genuissetq Albā Syluiū: quē liquit superstitem diem obijt.

¶ Pisarum Ciuitas Ethrurie.

¶ Pisarum Ethrurie insignis ciuitas: his tempo
ribus (vt Strabo refert) a Grecis ex Pisa archa
die ciuitate venientibus initium sumpsit: Nam
Seruius sic inquit: Quidam ex ea et Elide ciui-
tatibus venerunt: et Pisas in Italia condiderūt
quas sic ex pristina ciuitate vocauerūt: Quod Vir
gilius tunc tetigit: cum ait: Hos parere iubēt Al
phee ab origine pise Vrbs etbrusca solo: et Soli
nus inquit: Quis ignorata pelope pisas: Hec igi
tur ciuitas: quāuis infelix nunc sit habita: vtpote
que florētino populo grauissimis subiaceat pressu
ris: olim tamen potentissima fuit: nullo tamē po-
tentatu Romanorum temporibus eam floruisse
inuenimus: Sed postq populonie et Luna ma-
ritime ciuitates delete fuerunt eā quā postea habuit
potentiam: etiam Caroli temporibus assumere ce
pit: quibus temporibus et deinceps multos prestātissimos habuit maritimo bello viros: quorū virtute et prestātia mirū in modū
aucta fuit: quo factū ē: vt inter ethruscas vrbes et belli gloria diuitijs atq potētia principatū obtinē promeruerit: et
multas insulas atq ipsā q̄si hierusalē suo dominio subegerit: Sz proh dolor sua insidia atq discordia a.76. annis ci
tra quibus fame et bello a florētio populo domita et subiugata fuit: infrequēs populo opibusq ignobilis et ob-
scura penitus ē reddita: ea tñ ēt nūc superbissimis edificijs et pōtibus sup Arnū flu. posit. exornata plurimū ē
hz inter cetera hec vrbs tēplū diue virginis dicatū et claustrū toto orbe celeberrimū qd cāpus sctūs nūcupatur: atq
turri cāpanariā miro ordie ɔfectā q oīa vidē et mirari icredibile vi. genuit hec vrbs inter cetera rayne. et barto
lomeū theologos et iuris pōtificij doctissimos ordis predicatorū: atq Vguccionē grāmaticū et alios multos.

¶ Turo Galliarum Bituringie prouincie Metropolis ciuitas: hac ipsa tempestate (vt Carino historico
placet) a Bruto Britannorum rege iam dicto condita est: quam a Turno eius nepote ibidem a Gualfre-
do Aquitanorum duce in prelio interfecto Turonem nominauit: Ea siquidem celebris nunc Ciuitas ē:
Ligeri enim fluuio abluitur: qui Bituringes ab Heduis diuidit: et ab Oceano sursum nauigationē ha
bet: a qua non paruam commoditatem ciuitas ipsa percipit: Hec quippe cum archiepiscopalis sedes exi
stat: vndecim suffraganeos continet: qui et pro maiori parte in Celtica sunt: et ex maiori parte in Britan
nie citerioris ducatu nomen retinens: in Francorum Regno sita est: Hanc et Andagauensem vrbem
sctūs ludouicus frācorū rex ducatu britānie detraxit: i cuius tñ prouicia oēs alie britānie ciuitates remāserūt
vt āte: sicut Gratianus in canōe testatur.3.q.6.capitulo: Hoc quippe: Ipsa cū multarū rerū opulentissima sit

habita etiam non ignobiles continet edes. Habuit hec ipsa ciuitas plurimos celebres viros omni virtute:
et sanctitate insignitos: inter quos diuus Martinus eiusdem episcopus sanctissimus fuit: qui tante sanctitatis extitit
pontifex: vt trium mortuorum meruerit esse suscitator. Atque aliud non autem perpetuum habuit episcopum admirande sanctitatis virum.

Fratris Jacobiphilippi Bergomensis ordinis fratrum Eremitarum diui Augustini in omnimoda historia nouissime congesta Chronicarum supplementum appellata liber quartus feliciter incipit.

Etas seculi quarta per annos quadringentos octoaginta quinque: vt Isidorus ponit duratura: quam etiam in suscepto opere librum quartum fecimus: Cuius quidem tempora prophetarum tempora nuncupata sunt: Ubi et Regum liber secundus incipit.

Dauid prophetarum omnium princeps Isai de tribu Juda filius primus hebreorum rex anno a natiuitate Abrae nongentesimo quadragesimo primo hebreis regnare cepit: et regnauit omnibus computatis in hierusalem et in Ebron annis 40 primo namque in Ebron tantum super Judam septem annis regnauit eius super aliam multitudinem filius Saul regnaret. Mortuo deinde Absoloto filio Saul Dauid regnauit super omnem israel triginta tribus
1075 bus annis: vir quidem ab infantia pulcherrimus: rufusque ac decora facie: ingenti fortitudine. sed animo maiori: ita cum leonibus et vrsis (vt sancte tra 4114
dunt littere) quasi cum agnis ludere non timuit. atque eos aliquando apprehendens manu suffocauit: insuper et optimus vir et omni virtute plenus fuit: quas esse oportet in regibus: fortisque qualis non fuit alius. Et preter philistheum gigantem virum fortissimum quem ante regni susceptionem funda interemerat: etiam in certaminibus suscepto imperio que pro subiectis suscipiebat primus ad pericula semper properabat: eumque exemplo laborare et pugnare omnes incitabat potius operando quam imperando. Fuit preterea ad intelligenda futura et disponenda presentia nimis idoneus: mansuetus quoque ac benignissimus. iustus item ac nimis perhumanus: et quam maxime in his que regibus conueniunt in nullo penitus nisi in vxore. Unde plenitudine potestatis deliquisse eum legimus. Ipse itaque regno adepto primum Hierosolymam obsidens tandem cepit: et expulsis inde cananeis et Jebuseis eam regno suo adiecit: et cum antea Solima vocaretur: eam Hierosolymam ipse appellauit. Fuerat enim ipsa ciuitas semper ab hebreis extranea: Adeptaque hierosolyma palestinos deo: vincente feliciter hostes omni ex parte contriuit atque deleuit. Et propterea (vt Jesus filius Syrach refert) gratias agens deo in corde suo laudauit dominum: et dilexit eum qui fecit illum: propter quod et cantores stare fecit contra altare: in quorum celebrationibus dulces cecinit psalmos: sed et cum in canticis ac politicis institutionibus optime esset instructus sacerdotes domini quomodo diuina celebrarent obsequia: omnes edocuit decorem: quem quidem ritum vsque ad vite sue consumationem incessanter obseruari fecit. Quamobrem et dominus vt exaltaret cornu eius regnum et sedem dedit in israel: Hic autem cum celestis cytharista esset: dulcedine carminis delectatus centum quinquaginta psalmos mellifluos lyrico carmine conscripsit: Quos diuus Hieronymus in quinque distinxit libros: propter diffinitiones ibi factas ex quinque fiat fiat. vbi et prophetia sua preter aliorum morem sine vllo exteriori adminiculo: sed solo spiritus sancti instinctu de eterna genitura: deque christi incarnatione: passione quoque ac resurrectione euidentissime disseruit: Edidit preterea librum secundum Regum: Genuit autem hic in Ebron sex filios ex septem vxoribus: In hierusalem vero quatuor ex Bersabea: de quorum numero Salomon vnus fuit. Sed et alios nouem exceptis concubinarum filijs genuit. Hic denique regno in pace adepto contra legem Moysi qua precepit non dinumerandum esse populum. Precepit Joab principi militie sue vt dinumeraret vniuersum populum et census habito inuenit mille milia et centum milia virorum educentium gladium: et de tribu Juda solum. 400. et. 40. milia bellatorum displicuit autem deo quod populum recensuisset: et percussit israel pestilentie plaga: ex qua ad. 70. milia de omni israel cecidisse plaga referunt. Tandem cum ad edificationem templi domini omnes preparasset ipse la. ac Salomoni eius filio ipsius templi descriptionem dedisset. qui rex ab eo constitutus fuerat. 40 etc. Jam cum predictum sit regnasset plenus dierum bonorumque operum obdormiuit in domino: cum vixisset. 70. annos: sepeliturque cum Salomon filius eius in hierusalem decenter cum innumerabilibus diuitijs quas ipse reliquerat: ex quibus postmodum: vt infra dicetur. hircanus pontifex Antiocho regi Demetrij filio. vt ab obsidione hierusalem recederet tria milia talenta dedit. Dauid autem fortissimi regis et prophete gesta prima et nouissima scripta sunt in lib. paralip. primo et regum. 3. et. 7. Josephi antiquitatum.

Abiathar summus hebreorum pontifex achimelech sacerdotis filius vltimus ex linea Ithamar filij aaron ob his tribus in locum patris sui adolescentulus pontifex suffectus quem adiuuit dauid rex maxime in precio apud eum fuit: sed eo defuncto a salomone ab officio amotus Sadoch eius loco suffectus est: vt habetur. 3. Re. 2. ipse enim nolebat Salomonem regnare post patrem: sed Adoniam eius fratrem. Nathan et Gad ac alij plures prophetarum hic temporibus floruerunt: et Dauid regnum digne reddiderunt: quorum primus erat ex fratre dauid nepos: quem Isai adoptauerat sibi in filium. 413
1063 Medon codri olim athenarum regis filius. 7. dauid regni anno post patrem in pelopon. bello interfecto apud athenienses ipse magistratus suscepit: in qua ipsi vsque ad mortem per. 20. prefuit annos: hic nulla autem per fratres suos apud atticam initio dedidit vrbes: vt. J. dicetur. 4151
1052 Lupalles Dercylli regis assyriorum filius. 30. rex. 15. regni dauid anno assyrijs regnare cepit et regnauit annis. 38.

4142 ¶ Agis Euristei Lacedemoniorum regis primogenitus secundus rex decimooctauo regni David anno re- 1057
gnare cepit: et regnauit anno vno: post quem eius frater nomine Archelstratus tertius anno triginta quoque
qui cum Atheniensibus cruentissima gessit bella.

4152 ¶ Agillus secundus atheniensium princeps Medone mortuo anno regni David vigesimoseptimo magi- 1048
stratum suscipiens prefuit annis triginta sex.

¶ Siceus phililthenis sacerdotis Herculis filius: et Didonis regine maritus: quē Seruius Sicarbaz no-
4153 minat: his temporibus a pigmaleone eius cognato ob auariciam incautus interimitur: Nā phililtene eius 1044
patre, vt supra dictum est, a Tyrio recedente hunc sacerdotiū reliquit: qui vltra quas pater reliquerat mul
tas sibi aliunde etiam acquisiuit diuitias: quibus copiosus factus Didonem Beli regis filiam accepit vxo-
rē: quam precipue susceptam dilexit: Uerum Pigmaleon Didonis frater et rex auri auidus desideratus eius
diuitijs clam ei insidias tetendens incautum interemit.

¶ Pigmaleon autem huius Sicei cognatus et Didonis frater per hoc quidem tempus: vt Iustinus refert
patre defuncto adhuc puerulus in paternum regnum apud Tyrium successit: qui factus vir: in diuitias co
gnati sui Sicei cum auarissimus esset: animū iniecit: propter quod illum dolo interemit.

¶ Dido Beli phenicū regis filia: et Sicei predicti vxor precipuū viduitatis exemplū per hoc tempus ma-
rito a fratre eius pigmalione interfecto in somnis a viro suo sic mortuo premonita sumpto virili animo plu-
4155 ribus ex his quibus sciebat pigmaleonem exosum: clam in suā sententiā tractis secum thesauris viri sui na- 1046
ues conscendens ex Tyrio in aphricū litus peruenit: ibique statione firmata cū accolis amicitias inire cepit
et cū eisdem gratū appareret: eam cū suis ibidem mansurā: nec iniuriā cuiquam inferre videretur: et ne de ea qs
aliquid mali suspicaretur: Ipsa (vt Liuius refert) ab ipsis incolis mercato tantū litoris quantū posset bo-
uino corio occupare. bellicosissimam postea ciuitatē condidit: et Carthaginem eam nuncupauit. Ipsa enim
astutia sua vsa: cū primum datū terre accepisset corium bouis in cartam redactū multo plus terre occupa-
uit q̄ venditores arbitrari potuerunt: Carthaginemque sic vocata: etiam arcem in ea conditam a bouino co-
rio Byrsam nuncupauit. Socij autē eius fuga videntes vt his principiū ac thesauros Didonis incompa-
rabiles animati illico surrexere: et vrbis menia templa forūque ac edificia publica et priuata erigere ceperūt
Dum enim ex fuga fratris primū Cyprū insulam peruenisset: plurimas virgines que ibidem suorū mo-
re libamenta Ueneri in litore soluebant: rapuit: quas in solacium iuuentutis et prolem procreandam secū
in Aphricam ducens eisdē postea matrimonio copulauit: Quibus peractis etiā ipsa populo leges et normā
viuendi tradidit: Quasobres ciuitas repente egregia euasit: et ipsa tū pulchritudine mirabili: tūque inaudi-
te virtutis atque castimonie: per omnē Aphricam inclita diuulgata est. Uerū cū in libidinē pronissimi sint
Aphri: factū est vt in concupiscentiā Musitanorum regis propter eius pulchritudinem sit deducta: qui
(vt Iustinus ait) eā a principibus carthaginensibus sub belli denunciatione postulauit in coniugē: Quod
cum ipsa resciuisset: et sua se ante sententiā ad omnē casum pro salute patrie damnasset: egre tulit: sed terminū
impetrauit: infra quem se ad virū promisit ituram: Qui cū venisset cōstructo ingenti rogo in eminētiori vr
bis parte q̄si Sicei olim mariti placatura manes illū cōscēdit: Et astātibus ciuibus: atque expectātibus quidnā fa
ctura eēt: q̄ cū oia pro votis egisset: educto cultro quē sub vestibus gesserat: Dixit: O ciues carissimi vt vul-
tis ad virū vado: Uocatoque Siceo: inquit: Ego cū te viro meo ad inferos venio: et vix hbis tā paucis finitis
in cultrum et in ignem sese precipitem dedit: et mortua est: De qua diuus Hieronymus contra Iouinianum
ait. Casta Dido Carthaginem condidit: et pro castitate vitam finiuit: quia maluit ardere q̄ nubere. Et q̄
diu (inquit) Carthago stetit Dido pro dea habita fuit. Huius enim pudicissime matrone proprium nomē
Elissa fuit: sed propter ipsius ai virile robur postea Didonis nomē accipere promeruit: qđ latine virago interptatur.

¶ Smyrna grecie ciuitas vt Eusebio placet his temporibus in Eolia insula a codri filijs condita fuit: In q̄
diuus Ioannes apostolus ecclesiam constituit: hec potius ab eisdem instaurata q̄ condita fuit: cū ab vna
ex Amazonibus feminis id nomen accepisse legatur: De qua etiam meminit Homerus in secundo libro
Iliados: que et portum habuit perpulchrum.

¶ Ephesus etiā Ionie minoris asie prouincie ciuitas trigesimosecundo regni David anno (vt Eusebius ha
bet, ab Androdo Codri regis filio condita fuit: vbi et regiam constituit: cuius posteri vsque ad romanorum
tempora reges dicebantur: in qua et naualia multa erant: necnon et portus perpulcher: cuius quidē oppor
4156 tunitate multū creuit: verū vt fama est nunc pauci sunt eius incole: cum pene diruta referatur: Aiunt enim
ibidē aliquando fuisse senatū: per quem omnia (sicut nunc Venetijs) administrabant. In illa inter cetera 1043
téplū toto orbe terrarū celebre Diane dee dicatū erat: quod ab Archiphrone mira arte confectum fuerat
et id vrbem hanc plurimū decorabat: Quod postea herostratus vir iniquissimus: quo sibi famam acquire
ret: incendit: De quo suo loco dicemus: In hac vrbe beatus Ioannes apostolus ecclesiam a Paulo fun-
datam erexit: vbi et Drusianam eius discipulam a morte suscitauit. Ex hac vrbe complures multi nomi-
nis exiere viri: e quibus Heraclitus et Ermodorus philosophi et Hipponax poeta parasius pictor: Theo
dotion qui Bibliam interpretatus est. Sed nouissimis temporibus in ea extitit quidam marcus eiusdem
vrbis episcopus doctissimus et vehementissimus disputator qui in florentino consilio anno salutis nostre
1439. sub Eugenio papa quarto interfuit: qui tante obstinationis et duricie vir fuit: q̄ solus nunq̄ patrū
ordinationibus acquiescere voluit: sed et non multo post condignas sui erroris penas luit.

¶ Miletū aūt alia ea in prouincia ciuitas per hoc ipsum tempus non condita sed instaurata fuit: quam nōnulli a Neleo Phyli rege conditā perhibent. Hec vt Pli. v. libro naturalis historie scribit, eiusdem Ionie prouincie caput fuit: in qua teste Vergilio lana optime tingebatur: a qua Millesia vellera traduntur dicta: Ea multos portus habuit: quā etiam Turci hodie vicus nunc paruus censeat, licet tota prouincia occupauere. Ex hac vrbe Thales e septē sapientibus p̄mus originem duxit: et Anaximāder ipsius Thaletis discipulus Necnon et Anaximenes ambo philosophi. Hecbateus quoqz historicus et Eschines orator: aliqz q̄plures e Mileto hinc originem duxere. Vrbes quoqz alias in Grecia Codri filij atqz alie nationes tempestate illac condidere: quas scripto mandare superuacuum videtur.

¶ Carthago ciuitas Aphrice.

¶ Carthago inclita ciuitas et vetustate originis magnitudine et claritate ante oēs aphrice et hispanie prouinciarū vrbes memoranda: hisdem tēporibus (Eusebio testante) a Didone Regina condita fuit: in cuius medio arcem constituens: Byrsam a bouis corio ipam noiauit: Ipsa enim Dido (vt predictum est) tantū loci emerat ab incolis q̄ ātum corio bouis circundari posset: dicente Virgilio p̄mo Eneidos: Mercatiqz solumqz facti de noīe Byrsam: Taurino q̄tum posset circūdare tergo: Corium enim illud in tenuissimos filos secari fecit: quo loco multū circūdedit: vocantes illum locū lingua phenicea Byrsam: id est corium seu carthadam quod villam sonat: Tandem mutato vocabulo Carthago vocitata est: Que teste Plinio lib. v. Centū viginti annis postea Romanis emula extitit: pluries enim destructa: pluries instaurata: p̄mo nanqz excidio: Scipio iunior magni Scipiōis nepos: in tertio bello punico consul factus sex continuis diebus ac noctibus illam oppugnauit: et vltra desperationem tandem ciues ad deditionem traxit: petētes vt quos belli clades reliquos fecerat: seruire saltem liceret: Eo in bello mulierū viginti quinqz milia: virorum vero triginta trucidata fuisse referuntur. Hasdrubal autē eorum rex vltro transfugiēs eius vxor se suosqz filios in mediū iecit incendiū: q̄ sexdecim diebus continuo ciuitatē arsit: et misero vt Liuius ait, et victoribus spectaculū p̄buit: Atqz eo tunc Carthago hec vt Eusebius scribit, sexcentesimo sexagesimo octauo ab eius conditione anno omni murali lapide deleta fuit: Verū post q̄ euersa fuit vigesimosecundo āno Lucio Cecilio Metello: et T. Q. Flaminco consulibus reparari iussa fuit: Qua reparata Romani ciues eo multi educti sunt: Sed vt idē Liuius inquit: intra breue tēpus Ethna vltra solitū flāmineos ignes euomens calidis cineribus exustis eius tecta obstruxit: Cuius subleuande calamitatis cā senatus Ro. decē annis vectigalia ei remisit. Multas enim per tempora Herbo orum hec pertulit calamitates. Deniqz in maurorum manus deueniens eorum Regum sedes et regia nunc vsqz habita est: Que et vernacula lingua etiam Tunicium appellata est.

¶ Carthagines quoqz ciuitates fuisse compertū habemus: quorum tpe Iair iudicis Israel teste Sicardo cremonēsi epō: Eusebio ac magistro Carchedone, et zeto tyrijs ciuibus: q̄uā et a suo noīe Carthaginē dixerūt: et hec famosior hita ē. Secūdā pem teste Isidoro, postea i Spartā cōdidere: Tertiā Cyrrus rex. 41. āno post vrbē cōditā teste Papia et Seruio cōdidit: quartā vt Anselmus ī li. q imago dī hispania fuit: quītā extāte Romāi cōdiderūt. Cato aūt ī senatoria oīone hec ipa vba de Carthagie retulit dicēs: In Lybia cū rex Iapon regno potiret: q̄dā mulier Elyssa decā extruxit Dampnē: quā Carthaginē dixit. i. sermone punico nouā ciuitatē. Ex quibus verbis infertur q̄ Carthago longe ante condita fuit.

Salomō Salomō q interp̄tat pacificus Dauid regis ex Barsabea filius secūdus hebreorum rex āno a natiuitate Abrae. 980. adhuc viuēte p̄re hebreis regnare cepit: et regnauit ānis. 40. Hūc dn̄s ab 4164
ineūte etate mox erūdiēs tanta repleuit sapiā: vt dicē ausim q̄ qcq̄d nā efficē potuit in
1035 eo videī expta: Nihil eo excellētius fuit: nihil dignius: sicut e sacris eius colligimus histo. vel i v̄tutibus p̄mo: postea i vitijs: Hūc itaqz natū p̄r ōfessi Nathā, pphē viro doctissimo atqz sanctissimo educādū nutriēdūqz dedit: quē cū suscepisset ppe eius clarissimā idolē cū Amnibalē appellauit: et bōarū artiū disciplia: oīqz doctrie studijs ībuē studuit: eo maxie q: mores suos nā graues et cōpositos regijs negotijs excitās ad bonū et equū modestissime ferri videbaī. Fact' igr adolescēs ea ī iuuēili etate florēte suas ob v̄tutes et dn̄o sic iubēte, filijs fribus suis abiectis dauid i regnū p̄sec q rex ōstitutus ōfestī hebraneos: ceterosqz hostes ī debellās pacē vndiqz obtinuit: vt̄ dn̄o disponēte ōsīfactū ē vt q bn̄ficiū ab eo se suscepisse existiabāt: et q eius metu fugerāt: pecūias et mūera eidē inūera ōtribuerēt: q̄obrē tāta auri et argēti vim i hierusalē ōgregauit: vt argētū ibidē p nihilo reputaret. Erat aūt auri pōdus qd̄ eos p singulos ānos of

ferebatur sexcenta sexaginta sex talenta excepta summa: quam legati diuersarum gẽtiũ ⁊ negociatores affer
re consueuerant: Quibus ex rebus atq; diuitijs templũ illud toto orbe celeberrimũ extruxit: atq; intrinse
cus ⁊ extrinsecus auro mundissimo aurauit: In quo quidẽ preter ea: ⁊ ipse Salomon regiam domum: ⁊
quidem superbissimã: atq; alia innumerabilia quasi edificia construxit: p quibus rebus super omnes re-
ges terre: ⁊ sapientia ⁊ diuitijs: atq; familia magnificatus est. Et propterea vniuersi desiderantes vultum
eius: ⁊ audire sapientiã illius: deferebant ei munera: vasa aurea: vestes preciosissimas: arma bellica: aro-
mata optima ⁊ equos: ac mulos innumerabiles: p quibus fecit salomon currus mille quadringentos. Et
licet eidem oĩs scientia concessa fuisset: diuitieq; oẽs: ⁊ imperiũ grande: ac sũma cũ iustitia populos sub-
ditos sẽper tenuisset. Multa etiã bona cõposuisset: attñ tandẽ iã etate maturus tot bonorũ et honorum lar-
gitore postposito: consenso offensionis montẽ Moloch egyptiorũ idolũ: ⁊ alia gentiũ idola flexis ge
nibus adorauit. Et quũ factus esset senex circa mulieres ⁊ venereã intẽperantiã turpiter egit: ⁊ non so-
lũ feminarum prouincialiũ habere voluit delectationẽ: sed etiã multas alienigenas habere voluit vxores.
E quibus septingente vxores: ⁊ concubine quadringente fuere: que auerterũt cor eius: ⁊ secutus est deos
earum: ⁊ vt eis aliquid gratũ efficere videretur phana ⁊ tẽpla earum dijs edificauit: propter qđ iratus dñs: ei
dẽ aduersariũ suscitauit: vnde ⁊ diuus pr̃ Aug. 17. de ci. dei. c. 2. de eo sic dixit. Salomon bonis initijs ma
los habuit exitus. Quippe secunde res: que plerunq; sapientiũ aĩos fatigant: magis huic obfuerunt ꝙ̃
ipsa sua profuit sapientia: sic quoq; Iesus filius sirach contra eũ his verbis inuehit dicens: Collegisti qua
si oricalcũ aurum: ⁊ vt plũbũ complesti argentũ: ⁊ denudasti femora tua mulieribus: potestatẽq; in corpo
re tuo habuisti: ⁊ dedisti maculã in gloria tua: ⁊ pphanasti semen tuũ inducere iracundiã ad liberos tuos
⁊ ceteris stultitiã tuã vt faceres imperiũ bipartitũ: ⁊ ex effraĩ imperare impiũ durum: verum non inquit p
ter dauid sanctũ suũ abstulit deus misericordiã suã a te: neq; oĩo delere voluit opera sua. Tandẽ salo-
mon quũ quatuor ⁊ nonaginta annis vixisset: valde longeuus mortuus est: cunctis regibus felicitate exce
dens: ⁊ sepultus est in hierusalẽ: Et hic quidẽ certissimus fuit testis imbecillitatis humane nature: Qui
enĩ picẽ tractat persepe coinquinatur a pice. Eius autẽ gesta prima ⁊ nouissima siquis perdiscere cupit
ea a capitolo primo tertij libri regũ vsq; ad 12. ⁊ a primo secũdi paralipomenon vsq; ad. x. requirat.

¶ Libri Salomonis.

¶ Composuit aũt Salomon hic: quũ oẽs hoĩes antiquos sciẽtia ⁊ sapiẽtia excelleret: Libros de canticis ⁊
modulationibus quinq; et mille: ⁊ parabolarum atq; similitudinũ vt Josephus scribit fecit libros tria mi
lia. per vnũquodq; enĩ arboris genus parabolã dixit ab hysopo vsq; ad cedrũ. Eodem modo ⁊ de iumẽ
tis: ⁊ de reliquis terrenis: necnon aquatilibus ac auibus celi disputauit. De quibuscunq; creatis philoso-
phatus est: Sed ex eius libris: qui nunc extant: tres libros precipuos sm̃ tria eius noĩa conuenientes cõ-
scripsit. Primo nanq; pacificus appellatus fuit: secũdo amabilis: tertioq; ecclesiastes: quod latine concio-
nator dicitur. Horum aũt librorum primus prouerbiorum fuit. In quibus incipientes paruulosq; mores instruit:
vbi velut pr̃ ad filiũ frequenter loq̃. Secũdus ecclesiastes fuit: quo proficientes vanarum instabiliumq; rerum
naturã docet. In eo persepe repetens. Uanitas vanitatũ: ⁊ oĩa vanitas: vt per hoc expertus ostendit: ꝙ
temporalia omnia vana sunt: atq; caduca. Canticum deniq; canticorum tertio cecinit: quo consumantes in
struit: quo pacto fideles animas christo per vnionẽ animorum sanctorumq; desideriorum iungat. Instituit quo
que ⁊ hic salomon contra demones incantationes: quibus eorum egritudines possent mitigari.

¶ Templi Salomonis conditio.

¶ Templũ dñi toto orbe celeberrimũ Salomon rex quarto regni sui anno edificare cepit: ⁊ in octauo an-
no compleuit: vt etiã habetur secundo paralipomenon. Cuius longitudo cubitorum sexaginta fuit: latitu-
4172 doq; viginti: ac altitudo centũ viginti. Id autẽ templũ ex lapide albo totũ constructũ fuit: cuius fabri 1024
ca multa arte confecta est: videlicet de lapidibus politis: miraq; arte compositis: ita vt neq; mallei: neq; al
terius instrumenti fabrilis aliquid considerantibus appareret indiciũ: totũq; edificiũ interius ⁊ exteri-
us laminis aureis inaurari fecit: ⁊ eius pauimentũ precioso marmore strauit. Altare quoq; eneũ cubitorum
.xx. longitudinis in eo erexit: cuius vasa oĩa ad cultũ necessaria aurea ⁊ innumerabilia esse voluit. Et pre-
terea: que pater suus deuouerat. Salomon ipse multũ aurũ ⁊ argentũ ineo intulit: predictisq; omnibus
que ad templi magnitudinẽ expectabant: Salomon scripsit oĩbus hebreorum principibus ac senioribus: vt
iuberent omni populo ad dedicationẽ templi hierosolymã conuenire visuri simul ⁊ templũ ⁊ dei arcã ibi
deĩ portandã: conuocataq; multitudine in hierosolymis rex cũ ingenti hostiarum põpa ⁊ luminaribus atq;
sacrificijs innumerabilibus arcã primo mense cum duabus testamenti tabulis in aditu templi collocauit
In qua quidẽ etiã vrnã manna plenã: ⁊ virgã Aaron collocauit. his optime gestis salomon orationẽ
fudit ad dominũ pro populo: qua completa sese deuotissime prostrauit in terrã: ⁊ adorato domino surre-
xit ⁊ in templo per septẽ dies obtulit hostias. xxij. miliũ boum: ⁊ arietum centũ viginti miliũ. Septimo
autẽ die manifeste vidit deũ sacrificia sua grata habuisse. Nã ignis ex aere omnibus videntibus super
altare descendit: ⁊ hostias vniuersas abripuit ⁊ absumpsit. Cumq; sacrificia celebrasset rex cum benedi-
ctione dimisit populũ in pace. Post trecentos autem ⁊ septuaginta edificationis sue annos: vt in calce hu-
ius quarti libri apparebit: hoc tantũ tanq; mirabile templũ babyloniorum rex penitus concremauit: ⁊ euer
tit: ac eius vasa aurea argenteaq; per Nabuzardã principem suũ inde tulit. Insuper ⁊ aureas mensas: ⁊

candelabra: ac quecunqꝫ preciosa in eo oblata fuerant: oīa auferri precepit.

¶ Agilaus tertius corinthiorum rex octauo regni salomonis anno corinthijs regnare cepit: ⁊ regnauit annis septem et triginta.

2016 ¶ Alba sylnius sextus latinorum rex nono regni Salomonis anno latinis regnare cepit: et regnauit annis
39. hunc diuus pater augustinus 18. de ci. dei. c. 2° dicit albā vrbem in latio instaurasse: ⁊ ibidē regni sui se- 414
dē constituisse: a qua deinceps successores eius albanoꝝ reges omisso latinoꝝ nomine appellari cepti sūt. Quā quidē ciuitatē postea Tullus hostilius: licet frequenter eā inhabitaret euertere deniqꝫ fecit: eius autē populi inde emigrantes in longinquā prouinciam profecti albaniā regionem a se appellauere. Et nota q̄ albani ab albensibus differunt: eo q̄ albani ab alba vrbe latij ab illo appellata. Albenses vero ab alba alia ciuitate: que fuit in ethruria ad fucinum lacū dicuntur: quanq̄ etiam hi apud Lucanum albani q̄doqꝫ nominentur. hic itaqꝫ alba postq̄ predictū tempus regnasset athi filio suo superstite relicto rebus humanis subtractus est.

¶ Albania igitur ab albanis populis ab alba predicta vrbe progressis dicta regio est inter iberos ⁊ mare caspiū constituta habet ab ortu solis mare: ab occasu iberā: ⁊ a boreali montes caucasos: in qua primum predicti populi viri pastorales incole fuerunt. hi siquidē simplices admodū erant: qui pecunias et vltra centenariū numeꝝ non nouerunt: cōmertia mercibus inter se facientes ponderū: mensurarum et agriculture penitus ignari: in bellis vero omnino expediti: solem ⁊ lunā colentes. Ea quippe regio serpentes maximos gignit ⁊ scorpiones ac araneas letiferas. Strabo refert apud eos. xxvi. linguas fuisse: hec primo persis: deinde macedonibus: postremo Romanis fuit subiecta: cuius Traianus imperator primū regē constituit: sed quomodo nunc se habeat incertum habemus. Feruntur etiā ab his albanis orti qui peleponessum habitant: quoꝝ princeps Scanderbeus vir fortissimus fuit: qui multa facinora nostris temporibus in turcos gessit. Ea tamen pro maiori parte postmodū ad turcos eosdē peruenit.

1024 ¶ Laosthenes lupalis regis filius trigesimus primus assyrioꝝ rex. xi. regni salomonis anno assyrijs regnare cepit: ⁊ regnauit annis xlv. 4145

1021 ¶ Labotes quartus lacedemonioꝝ rex quartodecimo regni salomonis anno lacedemonijs regnare cepit: ⁊ regnauit annis. xxxvij. 4148

¶ Viri doctrinis excellentes.

¶ Semeas propheta vir sanctus tempestate hac prophetizando et docendo magno in precio apud hierosolymā fuit: qui post mortē salomonis Roboā ipsius salomonis filiū ⁊ filios iuda cōpescuit ne contra hieroboā regem israhel pugnarent. Hic inter cetera hoꝝ duorum regū gesta scripto mandare curauit: vt habetur. 3. Re. 12. 4179
1020

¶ Abdo videns quem Josephus Jadan nominat Natan prophete filius ⁊ ipse tempestate istac ⁊ prophetie dono: ac doctrina multa in hierosolimis claruit. Qui tandē quū ex precepto domini ad hieroboam regem israhel in bethel stantē super altare excelsorum perrexisset. ⁊ ei filijsqꝫ suis mortem interminatus eēt ⁊ eidem regi minitanti manū arescere fecisset: quia contra preceptum domini panē comedit in domo falsi prophete dum reuerteretur in hierosolymā in via a leone interfectus est: ⁊ patria caruit sepultura: vt habetur. 3. Re. 13. Cuius tamen corpus falsus ille propheta: qui deceperat eū: in ciuitatē deuehere fecit: ⁊ splendida pompa sepelliuit.

¶ Sabba regina cui propriū nomen Nichaula fuit Meroe nili insule apud ethiopiam seu arabiā regina
his temporibus: quum omni doctrina ⁊ sapientia plena esset audiens crebro Salomonis sapientiā: virtu 4180
temqꝫ: atqꝫ prudentiā eius desiderio capta: ⁊ inuitata ad videndum eum hierosolymā venire disposuit. ⁊ suscepto splendido comitatu ac magnifico sumptu suo insigni relicto regno per ethiopes egyptiosqꝫ ⁊ rubri maris littora: atqꝫ arabū solitudines: tandē multo labore venit hierusalē illum auditura. A quo et sūmo cum honore suscepta fuit. Cui quū multas questiones ⁊ enygmata proposuisset: ⁊ eoꝝ solutiones velocissime ab eo audiuisset vltro confessa est ipsius sapientiā longe famā excessisse: videns quoqꝫ culmen eius regale: ⁊ conctū eius regimen dixit: o rex: quis non benedicat deū: et hanc tuam prouinciā: ⁊ eius habitatores: vt te tam insignem virū ad regni culmen euexerit. Et ad ostendendum sue mentis affectum statim apertis thesauris suis viginti auri talenta regi obtulit: ⁊ aromatū innumerā multitudinem: ac lapides preciosissimos multos: ⁊ inter cetera etiā quasdā arbusculas seu radices balsama sudantes: quas Salomon non longe a hierosolymis in monte Engadi plantari iussit et coli: vicissim a Salomone maioribus susceptis muneribus summa cū laude in patriā rediit. Hanc eandem sibyllā vatem fuisse comestor dicit: deiqꝫ veri cultricem: que eidē multa predixit: inter que lignū quoddā ostendit: quo vir affigendus esset: pro cuius morte eius regnum foret consumendū: quod ⁊ factum est. Id quippe lignū: vt aiunt: in probatica piscina tempore passionis domini nostri iesu christi inuentum fuisse perhibetur: quo eius crux confecta fuit. Hanc nonnulli a pharaonibus generationē descendisse ferunt: ⁊ in meroe nili insula permaximū habuisse regnum: vbi et tam grandi diuitiaꝝ copia abundasse: vt credatur in hac vita fere mortales omnes excessisse: nec incongruū est: quia quum insula illa permaxima sit: etiā in ea effodiuntur auꝝ argentum: aes: ferrum: ⁊ lapides preciosi reperiūtur multiplices: fert quoqꝫ hebenum lignum odoriferū. In ea itaqꝫ diuitiaꝝ abundantia hec Nichaula regina prestantissima non delitijs: non ocio: et mollicici

feminee dedita fuit: sed virtuti inherens: omnes scientias perdiscere voluit.
¶ Sadoch summus hebreoꝝ sacerdos in principio regni salomonis sedere cepit: sed quantũ sederit igno-
ramus. hic octauus in numero pontificum fuit: qui patrez habuit nomine achitob: qui fuit filius ambri: q
fuit meroith: qui fuit iothan: qui fuit Joseph summi sacerdotis: In hoc itaqz summi sacerdotij dignitas
per salomonez in filijs Eleazari filij Aaron restituta est: et domus Jthamar secundi filij aaron eo honore
priuata est: et dei voluntatem: vt predictuz fuit heli sacerdoti. hic igitur primuz a rege sacerdos factus fuit:
eo quia quum nathan propheta eidem salomoni regnuz procurauerit: qui quoad vixit a rege maximis ho

noribus prosecutus est: vt habetur .3. Reg. 2. cap.
4204 Roboam salomonis filius tertius hebreoꝝ rex octogesimo regni dauid anno hebreis regnare ce
pit: et regnauit annis 14. vir certe superbus et fatuus: ac paruil cordis: qui quum noluisset pa- Roboam
ternis amicis credere perdidit principatuz: nam salomone eius patre defuncto omnes populi
eum adeuntes rogarunt dicentes: vt aliquid de seruitijs et onere paterno relaxare dignaretur 995
et ipse melior esset patre suo: quia et ipsi deuotiores essent erga eum. ille autem in hoc relicto se-
num consilio iuuenibus adhesit: et dura populo respondit: et dixit minimũ digitum suum grossiorem esse lũ-
bis patris sui: et seueritatez: quaz fuerant in illo experti iam se multo peiorez agnoturos. Hec quippe dei volũ
tate ab eo gesta sunt: vt que predixerat Achias propheta producerentur ad effectuz. Ad cuius quidem re
sponsionez omnes indignati vna voce clamauerunt. Nihil sibi deinceps cõmune esse cum filijs dauid: eo
autem tumultu metuens Roboam ne lapidaretur a populo relicta sycimorum ciuitate hierosolymaz fugit
Et a tribubus iuda simul et Beniamin solum constitutus fuit rex. Reliquę vero decem tribus ab eo recedẽ
tes constituerunt regem hieroboã. Quumqz roboaz reliquis tribubus rebellantibus oppugnare statuisset
a domino per prophetaz prohibitus est: dicente id domini voluntate gestũ esse: pacemqz cum hieroboã et de-
cem tribubus inita ipse bethleẽ et alias plures in iuda munitissimas et magnas erexit ciuitates: et muris cas
cinxit. Duxit deinde roboam hic vxores decem et octo: et concubinas sexaginta e quibus vna absalonis fi-
lia fuit: quam super omnes amabat: de qua natus est ei filius masculus: quem abiã appellauit: genuitqz ex
omnibus viginti octo filios: et sexaginta filias. Cuncti vero sacerdotes israhel pariter et leuite: qui deum
ex toto corde querebant: ad euz in hierusalez conuenerunt ad imolandum victimas domino deo patrũ suo
rum: qui et regnum iuda per tres annos optime roborauerunt. Quo roborato et confirmato ipse cum toto
eius regno ad impias et iniustas conuersus est actiones: et spreuit dei religionem: qua propter vindicez su
per euz misit deus Sisach regem egyptioꝝ: qui ascendens cuz multo exercitu hierosolymã: primo multas
iudee cepit vrbes: et vniuersa igne ferroqz vastans: tandem non lege bellica: sed pactis precedentibus vrbẽ
regiaz ingressus vniuersos regios thesauros exhausit: ac domum templuz expoliauit: abstulit quoqz et au-
reas lanceas et scuta aurea: que rex Salomon deo dicauerat: cuz quibus omnibus Sisach rex ad propria
remeauit: pro quibus Roboam rex erea scuta et lanceas eiusdez numeri fecit. Fuit autem Sisach cunctis
diebus roboaz inimicus. quadraginta vni us anni erat Roboaz hic quuz regnare cepisset: et vt prefertur re
gnauit decem et septez annis: cuius opera prima et nouissima habentur scripta li. 3. Regum. cap. 12. et secun
do paralipomenon. x. cap. vsqz ad duodecimũ: qui mortuus sepultus est hierosolymis ĩ sepulchris reguz.

¶ Jsrabelitaꝝ regni principiuz.

¶ Hieroboaz itaqz nabath filius genere ephrateus Salamone rege defuncto: et bifartaz regno eius ex sedi-
4205 tione diuiso rex hoc anno contra Roboam a decem tribubus constitutus regnauit in samaria annis duo 994
bus et viginti. Js nanqz quum ab ipsa adolescentia robustissimus ac nimiuz strenuus esset salamon cũ
principem super tribum Joseph constituit. Et quuz aliquando hierosolymaz proficisceretur: occurrit ei p
pheta: et dixit quomodo salomon ob amorem mulieꝝ alienigenarum peccasset in deũ: et q post eius obituz
scindendum esset eius regnũ: et ei a domino conferendum esset regnuz super decẽ tribus: quibus sermoni
bus elatus factus confestim studuit populo suadere: vt a Salomone recederet: et regnum ei contraderet:
quod vt salomoni innotuit quesiuit euz comprehendere: sed hieroboam ad sisach egypti regez fugit: et vsqz
ad obituz salomonis ibi moratus est. Mortuo aũt salamone repente miserunt in egyptuz principes populi
et reuocauerunt eum: Qui venit ad eos in ciuitatez sicimorum: et cum populo Roboam filiuz Salomonis
adijt rogauitqz: vt aliquid de seruitio relaxaret: sed quũ dura eidez respondisset Roboaz in seditionẽ ver
sus populus regnũ salomonis diuisit. Jnstitutus igitur hieroboam in ciuitate sicimorꝝ rex vt sectatores
suos a tribu iuda seiungeret: confestiz nouos colendi ritus conscripsit: ne populus pergens hierosolymaz
et festiuitatem illic solenniter agens penitentia duceretur: et euz dereliqueret: et ad regem pristinuz remea
ret: vnde et duos vitulos aureos: et totidez templa construxit: et vnum quidez in ciuitate Bethel: et aliud in
Dan. Ac sic seduxit populuz: et preuaricare cum leges patrias suasit. Quod hebreis maloꝝ initium fuit.
Naz et phana in excelsis edificans etiaz sacerdotes constituit: ac primuz se pontificem faciens cum ceteris
sacerdotibus altare conscendit: et hostias et sacrificia de vitulis obtulit. Ad quem propheta veniens coraz
populo eum durissime redarguit: sed indignatus rex dum esset super altare manuz extendit et precepit: vt
continuo caperetur propheta: cuius manus continuo arefacta et marcida non valuit eam reuocare: donec
propheta eidem per orationem restituere fecisset: verum quum ad deuz reuerti statuisset: quidã malignus
propheta eius mentem penitus auertit a deo: et ad actus impios euocauit; vt deinceps omnem contumeliã

diuinitati facere curauerit: propter cuius impietates non multo post in eum ⁊ eius generationē dominus supplicia multa intulit: ⁊ eum vna cum eius domo penitus euertit. Ac tandem omnis israhel ea pertinacia eo deductus est: vt vna cum religione ⁊ secta imperiū omnino amiserit: ⁊ in turpissimaz seruitutem redactus sit. Mortuus est autem hieroboaz quum regnasset predictuz tempus relicto regno eius filio Nadab.

991 ℂ Thersippus quartus athenensiū dux tertio regni roboam anno apud athenienses magistratum sumens 4204
regnauit annis vno ⁊ quadraginta.

970 ℂ Prumnas quartus corinthiorum rex quinto regni Roboam anno apud corinthum regnum iniens regna- 4209
uit annis quinqz et triginta.

986 ℂ Athis siluius albe filius septimus latinorum rex nono regni roboam anno latinis regnare cepit: ⁊ regna- 4213
uit annis quatuor ⁊ viginti. hunc Eusebium egyptuz siluium vocat: qui quũ predictum tempus regnasset Capi filio derelicto diem clausit extremuz.

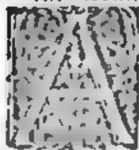
984 ℂ Deristhus quintus lacedemoniorū rex vndecimo regni Roboam anno lacedemonijs regnare cepit: ⁊ re- 4215
gnauit annis nouem et viginti.

981 ℂ Pyrithiades trigesimus secundus assyriorum rex sextodecimo regni Roboam anno assyrijs regnare ce- 4218
pit: ⁊ regnauit annis triginta.

ℂ Achimaas Sadoch filius nonus summus hebreorum sacerdos his temporibus clarus ⁊ inclytus fuit: ⁊ maxima in veneratione apud iudeos habitus est.

Abias Abias Roboam ex macha vxore absalonis filia susceptus quartus iudeorū rex post patrem an
675 no nonagesimo septimo regni Dauid quũ hieroboaz octauum decimum haberet in regno re-
gnare cepit: ⁊ regnauit annis tribus: Vir quidē cunctis suis fratribus sapientia ⁊ fortitudine 4224
clarior: qui quũ iustus ⁊ rei militaris scientissimus esset hieroboam regez israhel ad se euz ingenti exercitu venientem facile cōpescuit ac superauit. Ex cuius quidem exercitu ad quinquaginta hominuz milia vno prelio interfecit: vt habetur. 3. Re. xv. ⁊ secundo paralipomenon. cap. 13. hic quatuordecim duxit vxores: e quibus viginti duos genuit filios: ⁊ sexdecim filias. Dormiuitqz abias cum patribus suis: ⁊ sepultus est in hierosolymis in monumentis paternis.

Assa Assa abie ex macha vxore natus: quintus iudeoruz rex anno centesimo regni dauid post patrē 4226
regnare cepit: ⁊ regnauit annis. xli. In isto autem rege qui ad diuinitatē semper respexit iudei
643 ab israhelitis alijsqz nationibus aliquandiu oppressi paulisper respirare ceperunt: quippe qui corporis et animi dotibus cum rege Dauid comparari potuit. Hic nonnullas in iudea vrbes condidit. Idola queqz destruxit: templum dñi mundauit: Belloqz fortunatus: ethiopie regem cum innumerabili multitudine interfecit: ⁊ omnez legem moysi pro viribus complexus est. Regnum quoqz omne composuit cunctam ab eo abscidens nequitiam: ⁊ ab omni macula emundans. Veruntamen excelsa omnino non abstulit. Tandem quum fedus pepigisset cum Benadab rege syrie: ⁊ thesauros omnes domus domini: domusqz regie renitente anani propheta et ostendisset pedum morbo percussus: bona tamē ⁊ felici morte defunctus est: vt patet. 3. Re. 15. ⁊ secundo paralipomenon. xiiij. xv. ⁊ xvj. capitulis: quo moriente successit ei eius filius Josaphath.

ℂ Azarias propheta filius obeth his temporibus vt plurimuz floruit: ⁊ multe auctoritatis apud Asa regem iuda extitit: quem et doctrina predicationeqz erga dei cultū bene animatum: promptiorem ad bene de deo promerendum se reddidit: vt patet. 2º paralipomenon. cap. xv. Hic inter cetera predixit hierusalem a chaldeis fore capiendam.

ℂ Anani prophetes ⁊ ipse per hoc tempus claruit. Qui quum assa regem predictum durius obiurgaret q Benadab regem syrie contra Bassa regem israhel vocasset: ab eodez captus in neruo cunctis diebus vite sue poni iussus est. sic habetur. 2º paralipomenon. cap. xvj. 4228

ℂ Nadab hieroboam regis filius secundus israhelitarū rex secundo regni asse anno israhelitis regnare ce-
941 pit: ⁊ regnauit annis duobus. Hic sicut habetur. 3. Re. cap. xv. patris impietatis malicieqz concordans malum fecit in conspectu domini: Sed superueniente diuina vltione dum Gebethon ciuitatez palestinorum obsideret: dolum passus a quodaz amico suo nomine Bassa Achie filio mortuus est. Qui post eius obitum imperio potitus: omne genus hieroboam interemit: ⁊ euenit vt secundum prophetiam achie prophete: alij quidem cognatorum hieroboam in ciuitate mortui a canibus lacerarentur: ⁊ alij a volucribus deuorarentur. Ac sic domus hieroboam pro impietate ⁊ iniquitate sua pertulit vltionem condignaz.

ℂ Bassa igitur de tribu Isachar tertius israhelitarum rex anno quarto Asse regis Jude obtruncato na-
dab regnare cepit: ⁊ regnauit super decem tribus annis. xxiiij. hic suscepto imperio omnez domuz hiero- 4230
969 boam euertit. Veruntamen ⁊ ipse tanq̄ impius ⁊ malignus in vijs hieroboaz atqz eius peccatis: quibus peccare fecit israhel ambulans populum suuz multis malis afflixit: ⁊ deo multaz iniuriā intulit. Ad quez dominus prophetaz misit dicens se omne eius genus exterminaturū: sicut perdidit domuz hieroboam. Habuit autez hic grauissimuz bellum cunctis diebus vite sue cum Assa rege iuda: ⁊ tandem hieu propheta iugulato: ⁊ ipse a Creone quodaz peremptus in ciuitate thersa sepultus est: cui successit eius filius hela: vt patet. 3. Re. xvj. ⁊ secundo paralipomenon. c. 16.

ℂ Capis athis regis filius octauus latinorū rex āno. 15. regni Asse regis iuda latinis regnare cepit: ⁊ regna

uit annis.xxviij.tandez Carpento filio regnuz relinquens diez clausit. Sunt qui dicant ab ipso Capuam campanie ciuitatem conditam.

¶ Capua in laborijs ciuitas.

¶ Capua igitur campanie ciuitas ab isto cõdita id nomen ab eodem accepisse credendum est dicente virgilio.x.li.enei. Et capis huic nomen campanie dicitur vrbi. Verũ Liuius li.4.ab vrbe.⁊ nr̃ Isidorus ĩ quĩto decimo ethi.cap.primo: ac strabo in quinto volunt eam a locis campestribus in quibus sita est capuam fuisse appellataz: Idez qz liuius eodem libro ait. Vulturnũ ethruscoꝝ vrbem que nunc capua est ab sannitibus captaz capuamqz ab duce eoꝝ Capuo dictaz. Unde et seruio teste constat eam a tuscis conditaz viso falconis augurio. Ea quippe ciuitas insignis ⁊ permaxima fuit: ⁊ totius regiõis campanie caput: ⁊ inter maximas ciuitates videlicet Romaz et carthaginez numeratam. Dicuntur adhuc extare longe a noua capua duo milia passuuz huius vetuste vrbis aliqua fundamẽta portaꝝ: temploꝝ: theatroꝝ ⁊ ceteroꝝ edificioꝝ: que vrbis dignitatez pre se ferunt. Illaz eniz hannibal: deinde Romani quuz preualidam proquinquamqz inimicaz haberent primo eidez magistratus consiliuz ⁊ senatum ac deniqz omnia insignia reipu.sustulerũt: postmodũ hiesericus vandaloꝝ rex omnino igne ferroqz destituta reliquit. Quis autez postea extantez capuã ab antiqua duobus mille passibus distantez condiderit inuenire nequiuimus Fuerunt autez capuani: vt Cicero refert propter agroꝝ bonitatez: ⁊ vrbis magnitudinẽ superbissimi vi-
4146 ri: nec etiam modernis temporibus meliores: seu humiliores referuntur.

¶ Agesilaus sextus lacedemonioꝝ rex uigesimo regni asse ãno lacedemonijs regnarẽ cepit: ⁊ regnauit ãnis 953
xliiij hic vir immortalitate merito dignus fuit: qui ab hercule originez ducens: quuz iuuenili adhuc etate floreret regnũ hoc adeptus est. Et inter cetera quoad vixit sẽper fidei obseruator fuit: qui quuz aliquando cuz Tisapherne persaruz regis iperatore iureiurando inducias fecisset: ac ipse Tisaphernes emẽtitus ẽet phedera tamen ipsa apud se inuiolata esse voluit. Ex quo factum est: vt nec Greci: nec Barbari quocunqz iure secum phedus inire vererentur. Quo factum est vt ad tantum glorie euectus fuerit: vt innumeras prope modum vrbes ⁊ insulas multas suo subdiderit imperio. Indeqz contra thebanos ⁊ arguios bellum gerens eos omnes profligauit ⁊ vicit de qua victoria alijsqz facinoribus suis Plutarchus historicus diffuse pertractauit. De eius autez virtutibus admirandis paucis dicendũ est. Quuz eniz a ciuitate iudicatum fuisset: vt omnia que Agidis fuerant in eius manus peruenirẽt: ipse quos sciebat et videbat pauperrimos eis omnia ex equo diuidere curauit. Ab ebrietate autem ⁊ gule improbitate: cibisqz intempestiuis: non secus q̃ ab ingenti flagitio abstinebat. In conuiuijs quoqz quum duplo maiores acciperet epulas eas distribuebat. Eius insuper lectus omnium vilissimus erat: arbitrans principẽ oportere non mollicia: sed temperantia priuatis superiorem esse. Ipsius preterea continentia permaxima fuit: quia nũquã in domo priuata cum muliere loqui voluit: sed vel in templo: vbi talia fieri impossibile erat: vel in propatulo: vbi cunctorum modestie sue testes habiturus esset. Sed vt paucis me expediaz: Agesilaus iure beatus dici potest: qui quũ statiz a puero gloriosus fieri cupierit: id supra ceteros etatis sue homines assecutus est: ⁊ apud eos: quoꝝ dux erat: ⁊ erga hostes absqz omni crimine ad extremum vsqz spiritum vixit: putans eos qui bene viuant non dum fortunatos: qui vero gloriose intereunt eos iam beatos esse.

¶ Hieu propheta anani prophete filiuz tempestate hac spiritu prophetie plurimũ floruisse constat: eo q̃ verbum dñi contra Basaz regez israel et eius domuz in ore eius sanctuz ad eundez regẽ accessserit ⁊ dixit. Dominum eius genus fore exterminaturuz: sicut perdidit domũ hieroboam: q̃ imitatus esset pessimuz ipsius viri idolatrie scelus ⁊ ipso scelere quam maxime irritasset dñz deuz patrum suoꝝ. Propter quod indignatus rex in eum insurrexit ⁊ trucidans martyriũ cõstãti aio vsqz ad mortẽ pertulit: vt p3 3.reg.c.16.

¶ Phorbas sextus athemensiuz dux quarto ⁊ vigesimo regni Asse anno apud athenienses regnare cepit: ⁊ 949
4250 regnauit annis.31.

¶ Hela Basse regis filius quartus regũ israhel anno vigesimo sexto regni asse in israhel regnare cepit: ⁊ 941
4252 regnauit ãnis duobus. Hic quippe flagitiosus temulentusqz ac maximus manduco fuit: ⁊ omniuz virtutũ prorsus immunis: ꝓpter quod Zambri eius seruus in sermone domini q̃ locutus fuerat in manu hieu predicti prophete: quũ eum temulentuz in tharsa vrbe vidisset super eum irruẽs interfecit: ⁊ ipse regnũ occupauit: quo obtento omne Basse genus secũduz prophetiam hieu vsqz mingentem ad parietem interemit. Ac sic eodem modo domus Bassa propter impietatẽ radicitus euulsa est. Eo itaqz mortuo predictus Zãbri septem diebus regnauit. Exercitus autem audiens que gesserat zambri: confestim Ambri principẽ suũ

& ipsi constituerunt regem: qui cū exercitu multo venit in thersa ciuitate: & bellica manu cepit eā. Zambri autē videns ciuitatē: in qua erat fuisse captam: ad arcē confugiens semetipsū vna cū arce concremauit. Moxq3 in israel contentione suborta: pars quedā sequebatur ambri: pars vero Thobni. Quumq3 vicisset pars ambri interēptus fuit Thobni: & in toto exercitu & israel regnauit Ambri.

¶ Ambri itaq3 princeps milicie israel: quintus israhelitar rex trigesimo anno regis assa suscipiens imperiū tenuit illū annis 12. primo quidē cum Thobni quatuor annis: postea q3 in samaria octo annis: hic su-
943 per omnes qui ante eū fuerāt nequius contra dn̄z operatus est: & dn̄z deū in vanitatibus irritare studuit 4250
quia quoad vixit quesiuit suis impietatibus populū a deo recedere facere: propter quod & hāc domum eius cū genere suo extinxit. Denique et ipse in samaria defunctus achab filium regni successorē reliquit: vt habetur. 3. Regū. cap. sextodecimo.

937 ¶ Vlemphres chencres pharao anno quadragesimo regni assa egyptijs regnare cepit: & regnauit annis. 4. 4267
¶ Carpentus siluius capis filius nonus latinorū rex āno vltimo assa regis latinis regnare cepit: & regnauit 13. annis: & Tyberino filio successore derelicto decessit.

Josaphat — Iosaphath assa regis filius sextus regū iuda anno. 141. regni dauid in hierusalē regnare cepit
931 & regnauit ānis. xxv. hic matrē habuit nomine abidā qui & proauū suū Dauid pietate & religione ac fortitudine imitator fuit: oēs enim effeminatos e terra Juda extinxit. Jdola quoq3 dele- 4268
uit: patrumq3 decreta obseruauit: ac flagitia omnia presertim emendauit; vnū duntaxat in eo reprehendendum fuit: q2 impijs israel regibus auxilium prestitit. His enim virtutibus hic iosaphath beniuolentiā omnium confinitum principum sibi comparauit. Et palestini ei tributa multa reddere ceperunt: & arabes in signum beniuolentie singulis annis agnos duo milia & totidem arietes ministrabāt. Quibus auxilijs muniuit maximas ciuitates: & exercitus & arma contra hostes in eisdem preparauit. Habuit enim in exercitu suo vt Josephus li. octauo meminit 1600. bellatores: quorum auxilio amonitas & moabitas atq3 ethiopes quasi deleuit. Reuersus autem hic hierosolymā post multas victorias: post paucum tempus defunctus est: quū vixisset annis sexaginta. Eius quippe corpus ingenti pompa in hierosolymis sepultum fuit. Reliquit autē filios multos. inter quos successorem habuit seniorē filiū nomine Joram: vt patet secundo paralypomenon. c. 17. 18. & 19. ac. 20.

¶ Acab ambri regis filius sextus israelitarū rex anno primo regni Josaphath in israel regnare cepit: & re-
gnauit annis. 22. Hic super omnes qui ante eum fuerant pessimus fuit: & magnitudine malorum intendit 4269
930 ad maiora super omnes eorū nequitiā. Ipse enim Jezebel tyri regis filiam ex genere Sidonis duxit vxorē per quam etiam eius didicit adorare deos: cuius quidē consilio & opera omnibus in rebus vsus est: eo q2 mulier acerrima & nimis audax esset. Que cum ad tantā perduxit vesaniā: vt etiā preter vitulos quos fecerat Baal deo tyri & sidonis templū edificaret & plantaret omniū arborum lucos: cui et sacerdotes & falsos prophetas eidem deseruituros constituit. Insuper & consilio iezabel vxoris sue innumeros domini interfecit prophetas: & michea m prophetam virum sanctissimū trusit in carcerem: atq3 naboth virum optimū propter denegatā sibi vineam lapidibus obrui fecit. In iudea tamen multas erexit ciuitates: atq3 in samaria eburneā domum & quidem superbissima magna impensa edificauit. Genuit hic septuaginta filios: inter quos fuere ochozias eius in regno successor: atq3 athalia hierosolymorū postea regina: quos omnes hieu rex israel postea interfecit. Tandem vero michea propheta aliter sentiente & reclamante quum in Ramoth galaath contra regem syrie in prelium perrexisset a sagittariis solus in curru vulneratus interijt: Cuius sanguinem iuxta verbum helye prophete canes linxere. Quod certe ei non accidisset si bene monenti prophete obtemperare voluisset. Hec ex. 3. Re. li. c. vltimo hētur: & 2. palipo. c. 18

927 ¶ Amenophis pharao quarto regni iosaphath anno apud egyptios regnare cepit: & regnauit annis nouē 4271
post quem Oschor eius filius annis sex.

921 ¶ Tyberinus siluius carpenti regis filius decimus latinorū rex tertio decimo anno regni Josaphath lati- 4271
nis regnare cepit: & regnauit annis nouē. Tandē Agrippa filio successore relicto in tyberim amnem decidens flumio illi nomen eternum dedit: qui prius albula dicebatur: quod Ouidius in secundo fastorū testatur dicens: Albula quem tyberim mersus tyberinus in vndis Reddidit in vndis forte timebat aquis. Verumtamen & ante hunc thyberinum thyberim appellatum fuisse inuenimus. Quippe quum Euander ad eneā regem loqueretur dixit ad virgiliū. li. octauo. Tum reges asperq3 immani corpore tybris: A quo post itali fluuiū cognomine tybrī Diximus & cetera. Alij vero eum tyberim appellatum fuisse a quodam tuscorū rege ibi latrocinante.

¶ Agelas sextus corinthiorū rex quarto decimo regni Josaphath anno corinthijs regnarē cepit & regnauit annis triginta.

¶ Agrippa seu agrippa siluius vndecimus latinorum rex anno. xxij regni Josaphath patre eius rebus hu- 4287
912 manis exempto latinis regnare cepit: & regnauit annis. 40. Qui quū predictū tempus regnasset moriens Aremulum filium regni reliquit heredem.

¶ Ochozias achab regis ex Jezabel filius septimus regū israel anno. xxiij. regni Josaphath in samaria re- 4288
911 gnare cepit & regnauit annis duobus. Hic: vt tertius regum habet, homo malignus fuit: & per omnia vtroq3 parenti similis: atq3 hieroboam qui prius populum decipere incohauerat. Nam quum in vi, e corum am

bularet: dominum deum israel ad iracundiaz concitauit: et regē moabitaꝝ sibi rebellare fecit: et tributa: que patri suo reddere consueuerat ministrare cessauit: et demuz quuz sederet super quoddam canzelluz domus sue dei nutu e cancello decidens in pessimuz langorē decidit: et quū vehementissimo dolore premeretur misit ad muscam deum acharon consulere de salute sua. Occurritq; helias propheta in verbo domini nunciis a rege missis: et dixit eis ad regem vestruz regredimini: et dicite ei q; non euadet hūc langorez. Et sic paruo tempore trāsacto: sic predixerat helyas: extinctus est sine filio: cui successit in regno frater eius Ioram: vt patet quarto regum primo.

¶ Helyas thesbites maximus prophetaꝝ sui temporis per hoc tempus ab hominibus est ablatus: cuius finem nemo cognouit. Hic multis miraculis quoad vixit claruit: atq; sicut ignis ardens totus erat: ita et verba eius quasi facula ardebant. Hic primū ad regez Achab: qui dereliquerat mandata domini: et secutus fuerat Baal in verbo dn̄i accessit: et siccitatē trium annoꝝ atq; vehemētez famez futuraz in samaria predixit. qbus prenūciatis statiz ab eo aufugit: et abscōdit se in torrente tribus annis: vbi per id tēpus quotidie corui ales eidem cibuz detulit. Unde siccato fluuio in sareptaz ciuitatez secessit: Ubi a quadaz muliere vidua paupercula: donec siccitas defecit et enutritus est. Indeq; quuz mulieri: que sibi pabulū prebebat filius vnicus ex morte defecisset precibus prophete dominus illuz matri viuuz restituit: et hunc Ionaz propheta fuisse dicunt. Rursusq; eo post tertium annū in conspectu achab orante celi pluuias et glandines dedere plurimas. Quumq; helyas quadringentos et quinquaginta excelsoruz sacerdotes: qui achab regez: et populū seducebant interfecisset ab iezabel regina in vltionem ipsoꝝ vbiq; persecutus est. Sed ipse tandez in montem dei oreb accedens inde in damascuz peruenit: vbi et azaelez in regē syrie: et hieu regez samarie ex precepto domini inunxit. Inde reuersus ad regionez hebreorum inueniens helyseuz bubulcū arantez cum duodecim alijs proiecit palium suū super eum: et prophetare cepit sicut habetur .3. Reguz. c. xviij. et .19. postmodum exustis duobus Ochozie regis quinquagenarijs cum quinquaginta viris suis a domino Helyseo vidente per turbinem in celum vectus est: vt quartus regum habet liber. cap. 2°. relicto in eius loco Helyseo propheta.

4190 Ioram iosaphath regis filius septimus regum iuda anno .166. regni dauid post patrez regnare cepit: et regnauit annis .viij. Quadraginta quippe annoꝝ erat quū regnare cepisset: et athaliaz Achab regis samarie filiā duxit vxorez. Cuius impiū vxoris seductione pnitiosuz priuz suoꝝ nōi adinōz fuit. nā initio imperio mox ad necē fratrū suoꝝ: et priuoꝝ amicoꝝ pter et pincipū e conuersus: oēs deide patrū suoꝝ ritus dereliquit: et excelsa more hieroboā regis samarie i oī Iudea extruxit: cūctosq; habitatores iuda fornicari: et preuaricari docuit: et p Athaliā vxorē nihil pretermisit quominus aliquid quotidie noue impietatis efficeret: et q; ad vastationez paterne traditionis attenderet: Propter qd̄ palestinos et ethiopes in eum dominus iuxta verbuz helye prophete concitauit: qui cū exercitu hostili animo in hierusalez vsq; ascendentes cuncta ferro flammaq; vastarunt: et regis domum: insuper et eius filios et vxores pariter occiderunt: et vnus solummodo filioruz eius nomine Ochozias hostes effugiens derelictus est. Insuper et post calamitatez hanc dominus langore alui insanabili euz percussit: quo egestis cunctis visceribus vitam cū morte mutauit. Quem etiaz mortuum populus multis contumelijs affecit: nec exequijs regalibus eum fecere dignū: sed veluti priuatuz tumulo tradiderunt: vt habetur secundo paralipomenon cap. vigesimo primo. Ioram 909

¶ Iorā alius achozie regis israel frater octauus reguz israel ante iorā predictū regnū suscipiēs regnauit in samaria annis .12. hic quū aliquot annis obseruatione pceptoꝝ dei et moderatione in suos vsus fuisset: et helyseum prophetam in veneratione et precio habuisset moabitaꝝ regem fudit et eius ciuitates subuertit. Et quum a syrioꝝ rege in samariā diu obsessus fuisset: Ubi tanta fuit necessarioꝝ inopia: vt ibidez caput asini octoginta numismatibus argenteis pre magnitudine famis venderet: et quinq; numismatibus sextariuz simi colūbaꝝ pro salute comparabant hebrei: etiam intercessionibus helisei sine vllo bello liberatus est. et oīa inimicoꝝ spolia consecutus est: vt habet ex quarto regū cap. vj. et .vij. et secundo paralipo. c. xxij. Uerū quū postmoduz in peccatis hieroboaz preuaricatus fuisset ab Hieu seruo suo: et milite sue principe cum omni domo sua interfectus est: vt ex eodem libro. c. ix. et .x. habetur.

4199 ¶ Ioiada summus hebreoꝝ sacerdos his temporibus ob sanctitatez et reꝝ experientiā apud iudeos summo in honore habitus est. Hic post mortē Iorā et filij eius ochozie regum iuda: et cerneret athaliā reginam mulierē pernitiosissimā i dies deseuire in populo paci et quieti intendens: eam a regno amouens extra templuz obtruncari precepit: et Ioas ioram regis huius filiū cūctis letantibus iudeis: regē pea in hierusalem cōstituit. Hic iosabeth sororē iorā regis vxorē duxit: ex qua çachariaz eius successorē filiū suscepit. Qui tandē de deo: deq; hominibus bene meritus: anno etatis sue .130. obdormiuit in dn̄o: vt habetur quarto Regum. cap. xi. et secundo paralipomenon. c. xxij. 900

¶ Ionadab filius rechab ex ietro cognati moysi sacerdotis Madian familia natus: vir religione et moribus insignis per hoc tempus vt habetur ex quarto Reguz c. x. apud iudeos clarus fuit. A quo quedaz stirps admodū religiosa initiū sumpsit: que perpetuo tanq; peregrina sine reꝝ temporaliū copia: vitaz primo agere cepit. Hic hieu samarie regis postea amicissimus fuit.

¶ Zacharias ioiade ipsius summi sacerdotis filius vir vtiq; magnus tempestate hac propter patris dignita

tam eiusq̄ precipuas virtutes apud hebreos maximo in precio haberi ceptus est: et Joiade patri postea suc cessit. hic quum dediciss; principes iuda templū dn̄i propter lucos et vitulas deseruisse: ad eos prophetas dn̄i sanctos quoad potuit mittere non desiuit eos cōmonefaciēs vt ad deum patrum suo₂ reuerterēt: quos audire contemnentes ipse congregata multitudine coram ioas rege in spū dn̄i dixit. Uos principes et po puli iudeo₂ dereliquistis dn̄m deum patruz nostro₂: animaduertite: q₂ paulopost et ipse derelinquet vos: et eritis in opprobriū omnibus per circuitū. Qui indignabundi irruentes in eum ipsuz inter templū et altare mittentes lapides interfecerunt: vt patet. 2. palipomenon. c. xxiiij. Et extunc populus manifeste respōsum vllum accipere non promeruit.

Ochozias Ochozias vel azarias ioram regis filius octauus regum iuda septuagesimo quarto supra centesimū 498
regni dauid anno in hierusalem regnare cepit: et vno tantūmodo anno regnauit. hic vna cum matre
901 athalia et patre viro perniciosissimo oībus probris cōtaminatus fuit: et multo plusq̄ eius pater ma lignus extitit: propter quod nec ipsuz nec iosiaz filium atq̄z amasiam nepotē Mattheus euāgelista in christi genealogia ponere voluit. hunc itaq̄z hieu princeps milicie ioram regis samarie apud iezrael ci uitatem vna cum omni domo achab obtruncare fecit: Cuius corpus ex ciuitate magedon portatū fuit in

ciuitate hierosolymo₂: ibiq̄z sepultuz.
Athalia eius mater achab regis et iezabel regine nequissime filia: mulier siquidez efferata: mor
Athalia tuis viro et filio tumultu concitato per tyrānidē imperiū occupans regnauit in hierusalem an 499
nis septem. hec. n. quū audisset ochoziam filiuz sagitte ictus fuisse extinctū: et Joraz fratrē suū
900 cum vniuersa domo sua fuisse occisuz: et ipsa atrocissima mulier in desideriū regnādi accēsa pul sa pietate feminea instituit: vt omnez dauidice prolis posteritatē extingueret: vt nullus ex ea ad regni vlterius perueniret successionē. Sed diuina clemētia solus immanitati sue Joas ochozie filij sui filius paruulus ea nesciente subtractus est. Nam iosabeth eiusdem filia et ochozie soror furtiue subtractū par uuluz in domū Joiade pontificis viri sui abscondit: et sex annos eū enutriri fecit: postremo ne sanguinolē ta mulier pertransiret impune: quāz septē annos regnasset ope a Joiade pontificis eleuato ioas nepotez suuz in regez: quem ipsa arbitrabatur occisuz: e regno suo vi detrahi vidit: et clamante eaz in populo a mili tibus dedecorose ad portā mulariā perducta: ibidem trucidata et interfecta est. hec ex quarto Regū li. ca. xi. et secundo paralipomenon. cap. xx. et nono Josephi. c. vij.

897 Jheu namsi filius nonus israhelita₂ rex anno. 3. athalie regine regni in samaria regnare cepit: et regnauit
annis xxviij. hunc iam diu dominus per helyā prophetā iūxerat regez: vt domū achab regis pessimi de 473
leret. Qui quū ioram regez et vniuersaz eius domuz euerteret: et sanguinē propheta₂ et seruo₂ domini de manu Jezabel vlcisceretur: etiā Ochoziā regē iuda: qui ad ioraz cognatū suū videndi gratia venerat: vna cū eodez cognato suo interfecit. Sed et iezabelē regis matrē ornatā e turri celsissima deiecit: cuius cadauer: et sanguinē iuxta verbum domini canes comederunt. Septuaginta insuper alios achab filios in ore gladij interfecit et eo₂ capita palis infigi mandauit: ac ceteros quoscunq̄z cognatos confodit: nec vnus quidem euadere potuit: quin eiusdez percussionis ferro cōfoderetur. Ac sic facta est domus achab sicut domus hie roboam filij nabath: et domus Baasa filij achie: que ad quartaz vsq̄z generationem non peruenere. Sed et insuper quadraginta duos Ochozie filios iugulari fecit. Omnes preterea sacerdotes Baal deceptione quadaz et dolo comprehēdit: et vniuersos interfecit: et domuz baal igne concremauit: eoq̄z loco latrinas fe cit: et vniuersam samariam a peregrinis solemnitatibus liberauit. Aureos tamen vitulos israelitas adora re hic permisit. Hec omnia dum fecisset hieu: deus ei per prophetaz predixit: q₂ in quartam generationem super israel eius filij essent regnaturi. Tandez ab azael rege syrie aliquandiu vexatus hieu dormiuit cuz pa tribus suis: et in samaria sepelitur: vt quartus Regum habet liber. c. 10. et secundus paralipomenon. cap. vigesimosecundo.

Azael adadezer regis syrie famulus per hoc tempus ab helya propheta predez rex syrie inunctus regnū syrie suscipiens regnauit in syria annis multis: qui suscepto regno iudeos acerrime persecutus. hic quum esset adadezer seu benadab regis necessarius dominum suum lectulo decubantem laqueo strangulauit: et ipse regie potestatis apicem in damasco obtinuit. Erat enim vir efficax: et in re militari valde strenuus: et multa populi deuotione florebat: ita vt vna cum domino suo adadezer rege quasi deus coleretur. Et hoc propter beneficia et templo₂um edificia: quibus damasceno₂um exornauit ciuitatem. Hic itaq̄z imperio su scepto congregauit exercitum multum: et contra israhelitas in geth ascendit: eosq̄z in breui subiugauit: et in ea optimates quosq̄z interfecit: vrbem quoq̄z incendit: et paruulos lapidibus allisit: ac mulieres pregnā tes erexit: ac quecunq̄z bona diripuit: et vniuersas prouincias eo₂ vastauit. Post hec quum in hierosoly

maz deducturus esset exercitū: Joas rex metuens obsidionem omnes thesauros templi do mini et domus regie eidem obtulit: vt ab eo discedere dignaretur: quod et factum est. Hec enim
Joas mala helyseus propheta preuiderat: et ei flendo denunciarat: vt habetur quarto regum cap. x. et secundo paraypomenon. c. 24.
Joas Ochozie regis filius decimus regum iuda octogesimo secundo supra centesimum regni Dauid āno post Athaliā regnare cepit: et regnauit in hierusalē annis. lx. Septem quippe anno rum erat quūz regnare cepisset: cuius mater fuit nomine Josabeth ex bersabea regione: Qui quoad vixit

Joiada pontifex optime de deo: deq₃ patrijs legibus meritus fuit: Nam dei cultum ⁊ regū dignitatē pō-
tum sed ignobilibus ⁊ negligentia labefactam breui restituit: ⁊ templū domini quod ab Joram ⁊ athalia: ac
eorum filijs videbatur destructū renouare fecit. Quo reparato etiam multa vasa aurea atq₃ argentea pro
sacrificijs adolendis fieri mandauit: Sed mortuo Joiada pontifice maximo: Joas hic curā perdidit di-
uine religionis: Cuius etiam exemplo p̄nates Jude omnes pariter corrupti sunt: propter quod ⁊ summi
dei indignationē in iudeos concitauit. Verūtamen deus misit eis prophetas qui cōtestarentur eos: vt ab
huiusmodi gestorū malignitate recederent. Illi vero non modo penitentiam de iniquitate agere voluerūt
sed ⁊ çacharīā pōtificis Joiade filiū lapidibus in tēplo occiderunt. Rex autem qui huiusmodi sceleris au
ctor fuit: non multopost iustissimas penas horū in quibus preuaricatus fuit exoluit. Quia Açael Syroꝝ
rex predictus in verbo domini in Geth venit ⁊ vniuersam prouinciā deuastauit ⁊ suburbana hierosolymo
rū diripiens ⁊ succēdens: cū eius obsidionē extimesceret: euacuatis oībus templi thesauris atq₃ regalibus
misit Açaeli vt ab eo recederet: Tandē cū diuinos honores sibi a populo voluisset impendi: in languorem
pessimū decidit. Instantesq₃ multi qui mortē çacharie predicti vlciscendebant: ei insidias facientes interfe-
cerunt eū: Quo mortuo sepelierūt eū in hierosolymis: sed nō i sepulchris regū tāq̄ indignus q īimic⁹ fue
rat diui cultus: sicut ex. 4. Re. li. c. 12. ⁊ ex. 2° para c. 24. hētur. In cuius āt imperio successit Amasias.

4308 ¶ Diogenetus. 7. atheniēsiū dux āno 60 regni Joas magistratū sumens regnauit annis vigintiocto.

4309 ¶ Eudemus septimus Corinthioꝝ rex eodē anno ⁊ ipse regnare cepit: ⁊ regnauit annis vigintiquinq₃. 891

¶ Pelagippes. 35. Assirioꝝ rex tertiodecio anno regni Joas regnare cepit: ⁊ regnauit annis. 42.

¶ Aremulus sylutus Agrippe regis filius duodecimus latinorū rex vigesimo regni Joas anno regnuz su 880
4326 sapiens regnauit annis decem ⁊ nouē: Hic suscepto regno primū albanorū presidia inter montes posuit:
vbi Roma postea condita fuit: quod ea tempestate impie factū existimatū est: ⁊ ob id existimauere illius tē
poris homines cū fulminis ictu iuste exanimatū: Ex eo Julius ⁊ Auentinus filij superstites fuere: Qui 873
Julius Proculi proauus postea cum Romulo fuit: ⁊ Juliam gentem fundauit.

¶ Sesonchosis Pharao ⁊ ipse in Egypto eo ipso anno Dynastiam vigesimamsecundam incepit: vbi regna-
uit annis vigintiuno.

¶ Joachab Hieu regis filius decimus regum Israel anno vigesimoquarto regni Joas in Samaria regna
recepit: ⁊ regnauit annis decē ⁊ septem: Vir quidez fortis ⁊ animo prestans: Qui ⁊ ipē nec imitator pa-
4330 tris sui extitit: ⁊ impie in omnibus se habuit: derelinquens deum ambulauit in vijs Hieroboam: ⁊ quouis
modo ab eisdez declinare noluit: Propter quod iratus dominus humiliauit illum: ⁊ eum tradidit in ma- 869
nu Açaelis ⁊ Benadab Regum Syrie: ⁊ eidem ciuitates multas ⁊ maximas abstulit: ⁊ eum profligauit:
ac vniuersum eius exercitum trucidauit. Cumq₃ in his anxietatibus teneretur: ad supplicationes domini
confugit: vt eum liberare dignaretur: Ad cuius penitentiam permotus deus: concessit ei pacez ⁊ prouin-
ciam: rursus eidē in pristinū statuz ⁊ copiā restituere fecit. Nec propterea omnino a luxurijs ⁊ idolis re-
cessere Judei. Tandē ⁊ hic cū patribus suis dormiens in Samaria sepelitur: relicto post se Joas filio suc
cessore: sicut. 4. Reguz liber capitulo tredecimo testatur.

4334 ¶ Aristemides octauus Corinthiorum rex octauo ⁊ vigesimo regni Joas anno Corinthijs regnare cepit
⁊ regnauit annis trigintaquinq₃. 865

¶ Pheredus similiter sequenti anno apud athenienses magistratum sumens regnauit annis decē ⁊ nouez.

4344 ¶ Auentinus sylnius Aremuli regis filius tertiusdecimus latinorū rex anno trigesimooctauo regni Joas
latinis regnare cepit: ⁊ regnauit annis trigintaseptez: Hic (vt diuo Augustino placet. li. libro decimooctauo 855
de ciuitate dei capitulo vigesimoprimo cuz fuisset in bello prostratus: ⁊ in auentino monte sepultus loco il-
li sui nominis nomen eternum dedit: Quod etiaz Ouidius libro decioquarto Methamorphoseos testa
tur dicens: Tradidit auentino qui quo regnaret eodem: Monte iacet positus: tribuitq₃ vocabula monti.
Alij vero volunt eum in prelio fuisse occisuz: sed non apparuisse: nec eius vocabulo appellatuz montem:
sed ex auiū aduentu illuc frequentātiū: sicut refert Varro dictum auentinuz. Relatus est autem a latinis
in deoruz numerum: Hic post se successorem reliquit Phocam filium.

4346 Amasias Joas regis filius vndecimus regū iuda āno ducētesimo uigesimooctauo regni Da
uid in Hierusalem regnare cepit: ⁊ regnauit annis vigintinouez: Hic matrem habuit nomi 853
ne Jodam: vir quidem eloquentissimus: ⁊ a principio singulari in omnes humanitate insi-
gnitus: ac preceptorum dei aliqua ex parte obseruator: Verumtamen excelsa omnino non
abstulit. Suscepto itaq₃ regno inimicos qui patrem suum occiderant cōprehendēs omnes
interemit. Filijs autez eorum pepercit: inde comparatis maximis copijs de Juda ⁊ Beniamin in Ama-
lechitas ⁊ Idumeos duxit: ⁊ facta pugnandi copia ex hostibus ad decēmilia interfecit: ⁊ totidem cepit:
ac predam ⁊ diuitias ex hostibus infinitas abstulit. Cumq₃ deos quos ex amalechitis tulerat in contem-
ptum dei adorasset: eo q̄ eos responsa dedisse intellexerat: a domino per prophetam durissime corripitur
Dum vero hic amasias in superbiam ⁊ contemptum elatus se in rebus felicibus abstinere non posset: ad
Regem Israelitarum scripsit: vt ei obediret: Et populus sicut antea fecerant Dauid ⁊ Salomoni: aliter
bellum sibi inferret: Cui cum Israelitarum rex literas rescripsisset contemptibiles: Amasias ad bellum
incitatus (Deo impellente vt penas exolueret: proque ab eo turpiter commissa fuerant) produxit exer-

citũ contra Regem Israel: Cumq; iam esset prelium commissurus: eius milites repentinus terror ⁊ stu-
por inuasit. Et antequam ad manus conuenirent: in fugam animi pauore conuersi sunt: Quibus dispsis:
Amasias in fugam conuersus ab inimicis capit̃: cui Joas mortẽ interminatus est nisi vrbem Hierosoly
mam ei aperiri p̃ciperet. Et aperiẽtes hierosolymite ei portas Joas quadrigẽtos cubitos muri destruere
fecit: ⁊ cum curru ingressus ẽ vrbẽ: ducens secũ Amasiaz captiuũ. Factusq; Joas hoc modo Hierosoly-
morum dominus omnes thesauros domus dei ⁊ regalis aule exhausit: ⁊ in Samariaz transtulit: propter
quod facta ẽ paulopost contra cũ ꝯiuratio: ⁊ fugit qdẽ in ciuitatẽ Lachis: ⁊ a suis insecutus ibidẽ interfe-
ctus est. Et hoc modo Amasias propter superbiam ⁊ contemptum dei finiuit vitam suam: eius tñ corpus
852 in hierosolymã referẽtes regijs exequijs tumulauerũt: vt. 4. Regũ li. c. 14. ⁊ 2° paralip. c. 25. referunt.
¶ Joas Joachaz regis filius vndecimus israhelitaꝝ rex primo anno regni Amasie post mortez patris susci-
piens regnũ regnauit in Samaria annis decẽ ⁊ sex: qui ⁊ ipe in p̃uaricationibus Hieroboaz filij Nabat 4347
coinquinatus malũ fecit corã domino: sed non q̃tũ pater eius: Eo q̃ p̃phetarũ cõuersatione plurimũ ob
lectatus fuerit: ⁊ p̃serti Helysei prophete viri sanctissimi: cuius consilio cum Benadab rege Syrie tribus
cõgressiõibus cõflixit: quẽ ⁊ fudit ⁊ profligauit: ⁊ ciuitates omnes ⁊ vicos quos Azael pater suus ab eo ⁊
patre suo subtraxerat liberauit. Et hoc idẽ Helyseus p̃dixerat. Cũq; ⁊ hic mortuus fuisset in Samaria se
pultus est regni filio suo hieroboã herede derelicto: sicut. 4. regũ liber capitulo. 13°. narrat.
¶ Thelecbus octauus Lacedemoniorum rex: ⁊ ipe primo regni Amasie regis anno lacedemonijs regnar̃
cepit: ⁊ regnauit annis quadraginta.
845 ¶ Ariphron athenensis dux: nono Amasie regni anno apud athenienses magistratum suncus regnauit
annis viginti. Sub quo s̃m Eusebium assyriorum regnum consumptum est. 4354
834 ¶ Sardanapallus vltimus assyrioꝝ rex sextodecio regni Amasie reg/ ãno assyrijs regnar̃ cepit ⁊ regnauit
annis viginti: De quo quidem Diodorus Siculus in historijs grecoꝝ multa disseruit: Sed ⁊ Justinus 4362
in hec verba tetigit dicens: Sardanapallus rex: vir ciuium mulierũ corruptior repertus ẽ ab Arbace pfe-
cto suo inter scortorũ greges purpurã collo trahẽs sub muliebri habitu eius fila partiẽs: Unde indigna-
tus Arbaces in cũ milites in cõiurationẽ excitauit: ⁊ pugna cõmissa vincitur rex: qui Regiam suaz ingres-
sus Pyram quam ipsemet fecerat incendit: ⁊ semetipm̃ cum innumerabilibus diuitijs concremauit. Jus-
sitq;: vt Tullius libro quinto tusculanarũ questionũ refert hec verba busto suo inscribi. Hec habui q̃ edi:
queq; exsaturata libido hausit. Alia iacent multa ⁊ p̃clara relicta. H e sic illud maximũ oĩum regnoꝝ finez
sue tãte diuturnitatis accipiẽs ad Medos p ip̃m Arbacẽ trãslatũ ẽ: post ãnos: vt diuus pr̃ Aug. lib. 18. de
ciui. dei cap°. 12. mille trecẽtos ⁊ quq;: vt ẽt Beli qui p̃mus rex fuit tẽpora cõputentur.

¶ Assyriorum regnm epilogus.

¶ Assyrioꝝ itaq; regũ noia ⁊ tempora singuloꝝ distincta: vt mortem suscepimus ad supradictorum corro-
borationem hic sub epilogo describimus. Quorum primus.

Bellus	1 añ. 65	Mancbale	13 añ. 30	Mitreus	25 añ. 19
Ninus	2 añ. 52	Iphereus	14 añ. 20	Thautanes	26 añ. 24
Semiramis	3 añ. 42	Manullus	15 añ. 30	Thauteus	27 añ. 32
Ninas	4 añ. 38	Sparetus	16 añ 90	Tineus	28 añ. 40
Arius	5 añ. 30.	Ascades	17 añ. 40	Dercylus	29 añ. 30
Aralius	6 añ. 40	Amintes	18 añ. 45	Eupales	30 añ. 40
Xerses	7 añ. 30.	Belochus	19 añ. 25	Laosthenes	31 añ. 38
Armamitres	8 añ. 38	Belopares	20 añ. 30	Pyriciades	32 añ. 45
Bellocus	9 añ. 35	Sosares	21 añ. 32	Ophrateus	33 añ. 30.
Baleus	10 añ. 52	Lampades	22 añ. 10	Ophratanes	34 añ. 50
Altadas	11 añ. 32	Pannias	23 añ. 30	Acraçapes	35 añ. 42
Mamitus	12 añ. 30	Sosarmus	24 añ. 45	Sardanapallus	36 añ. 20

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Helyseus propheta sanctissimus: Helieq; precipuus discipulus: per hoc tempus posteaq̃ ecclesiam dei
non solum opere: exemploq; ac predicatione: sed etiam frequentissimis ⁊ inauditis confirmasset miracu-
lis: Jam senex ⁊ plenus dierum migrauit ad dominum: Cuius quidem corpus: vt testatur Hieronymus
apud Samariam Palestine ciuitatem tumulatum est: Quo in loco etiam Abdias propheta quiescit:
In cuius qdẽ sepulchro ad cõprobandã viri sanctitatem: Cum quoddam hominis cadauer paulopost
proiectum fuisset: ⁊ ossa Helysei tetigisset: confestim reuiuixit: ⁊ super pedes erectum stetit. Cuius postea
anniuersalis diei celebritas. 6° calẽdas Julij celebrari statuta fuit: Cuius quidẽ gesta ⁊ miracula grandia
quartus liber Regum refert: videlz a capitulo secundo vsq; ad decimũ.
¶ Jonam prophetam quem hebrei virum sanctum nominant: hac eadem tempestate fuisse: ⁊ miraculis
plurimis claruisse constat: Hunc mulieres vidue Sareptane filium quem Helyas propheta mortuum su-
scitauerat (diuus Hieronymus fuisse dicit) matre ad eundem prophetam postea dicente: In hoc enim co-
gnoui: q̃ vir dei es tu: ⁊ verbum ipius in ore tuo verax est. Et ob hanc causam ipsum puerum mater vo-
cauit amathi: quod lingua nostra veritatem sonat: Et ex eo q̃ Helyas verum locutus fuerat: filium veri

rans fuisse dixerunt. Jonas enī columba sonat: ⁊ quidē columba pulcherrima fuit. Is enim propheta illu-
minante peccatores ciuitatis Niniue dei misericordia cū̄ videret cōsecuturos ne videretur falsa predicarē
ad denunciandum eiusdē ciuitatis interitū ire omnino recusabat: ideo a conspectu dei se fugere posse pu
tauit: propter quod in mare demersus: ⁊ a ceto deglutitus: passionē xp̄i in naufragio prefigurauit.

¶ Amos propheta ex oppido Thecue natus: per hoc tempus de numero pastorū ablatus a domino in Sa
mariā prophetare missus est: ⁊ cū ibidē contra decē tribus prophetaret: etiā pauca de duabus inseruit:
quē Amasias rex multis plagis affligere quoad uixit fecit: Tandem cū spiritui sācto contradicere non posset
Ozias rex eius filius per tympora vecte transfixit. Ac sic semiuiuus in terram suā ex Samaria seu Hieru
salē in patriā suā translatus est: vbi post aliquot dies dolore vulneris deficiens cū patribus suis sepultus
est: Qui cū sanctus habitus sit: eius festiuitas secundo calendas aprilis celebratur.

¶ Amos alius ꝓpheta fuit Isaie ꝓphē pr̄: q aliis līris apud hebreos scribit: q̄ differētia apud nos nō hētur:
hisdē ēt tpibus floruit: ⁊ apō reges multa intrepide dicēs robustus vel fortis interpretatur.

¶ Hieroboā huius nois secūdus Joas regis Israel filius duodecimus regū israelitarū decimoseptimo anno
4363 regni Amasie imperiū suscipiens regnauit in Samaria annis. 41. Vir sane rei bellice insignis: qui imperio 836
suscepto de mandato domini cōtra Benadab Azaelis regis filium regem: scilicet Syrie regnū suscepti ad
mirabili virtute ⁊ felicitate confecit: deq; eo triūphauit. ac vniuersa a patre suo per Azaelem ablata ab An
tiochia vsq; ad mare mortuū iuxta vbū dn̄i qd locutus fuerat per Jonam prophetam Israeli ⁊ regno suo
restituere coegit: Qua victoria elatus: non deo gratias egit: sed idolis hostias obtulit: ⁊ malū coram dn̄o
sicut Hieroboā filius Nabat fecit: propter quod ⁊ dominus indignatus ad eū Amos prophetam misit:
qui eius interitū ⁊ populi calamitatē predixit: Quamobrē rex hic prophetam comprehendēs eū per tym
pora vecte ferreo transfigi iussit: Tandem zacharia filio superstite relicto dormiuit cum patribus suis: ⁊ i
Samaria i sepulchris regū sepultus ē: Cuius gesta pma ac nouissima capi. 14. quarti lib. regū cōtinet.

4368 ¶ Egemon nouus Corinthiorum rex anno secundo ⁊ vigesimo regni Amasie Corinthijs regnare cepit: ⁊ 831
regnauit annis sedecim.

¶ Tespieus Ariphronis ducis atheniensiū filius anno vltimo Amasie regis Juda apud athenienses Re
gnum iniens regnauit annis vigintiseptē: sub quo vt Eusebius scribit, assyriorū regnū deletum est.

Zias qui ⁊ Azarias Amasie regis filius duodecimus regū Juda. 251. regni Dauid anno: regni
vero Hieroboā predicti regis israel duodecimo regnare cepit: ⁊ regnauit ānis quinquagitaduo Ozias
bus: hic malte mansuetudinis ⁊ dignitatis vir fuit: cuius ob virtutes ⁊ religionis cultū deo: homi
4375 nibusq; plurimū gratus fuit: eo q oibus in rebus quod gratū ⁊ rectum coram domino deo suo
fuerat: iuxta omnia que fecerant patres eius: fecit vno excepto q excelsa non abstulit. Potito itaq; regno: 824
⁊ imperio: ⁊ contractis vndiq; copiis trecentorū milium pugnatorū omnes hostes per circuitum prostra
uit: ⁊ tributarios sibi fecit: Quibus superatis ⁊ prostratis ad exornandā quāmaxime Hierusalem ciuita-
tem animū adiecit: ⁊ muros quos Joas Israel rex destruxerat restituit: ac turres multas ⁊ altissimas per
circuitum muroꝝ erexit: atq; alia multa bona vrbi contulit: Deinde: vt quartus Regum liber habet: agri-
culture ⁊ plantationibus operam dans: multas sibi constituit diuitias: Quibus elatus: aut forte nimio reli
gionis amore permotus contra fas turribulo arrepto: sacerdotale officium exercere presumpsit: quāobrē
confestim terremotus quāmaximus in dei templo exortus: ipse lepre plaga percussus ē: De qua ⁊ zachari
as propheta meminit. Leprosus igitur effectus zacharias summus pontifex ⁊ reliqui sacerdotes i in legē
Moysi expulerunt eum extra ciuitatem: ⁊ fuit leprosus Ozias vsq; ad diē mortis sue. Joathan aūt eius
filius pro eo rexit domū regiā: ⁊ iudicauit populū duarū tribuū: Verū cum obiisset: transtulerūt eum in
hierusalem: ⁊ sepelierunt in sepulchris regū: cuius gesta prima ⁊ nouissima quartus Regum liber capitu
lo. 15. ⁊ secundus paralipomenon. c. 26. continent.

¶ Hoc tamen in loco aduertendum est q mortuo Amasia patre huius regnum Juda tredecim annis sine
rege fuerit: qd ex regū Jude: Israelq; facile conijcere possumus. quia sm Regū historias Amasias predi
ctus rex anno secundo Joas regis Israel regnare cepit: cuius tempus in quadragesimūprimum annum
protrahitur: a quo si Amasie ānos āmouere volueris: remanebunt anni tredecim: quibus Ozias iste nec-
dū ad regendū erat idoneus: Hoc quidē Eusebius noster: cuius ordinē seruamus: non habet: Et ideo ne
error eueniat: ceteris postpositis illū imitari curauimus.

¶ Medorum regni principium.

¶ Arbaces igitur natione Medus Sardanapali assyriorum olim Regis prefectus anno sexto Ozie Re-
4381 gis domino ⁊ rege suo interfecto: regnoq; assyriorum in Medos translato ibidem regnauit annis centū 813
⁊ vigintiocto: Ipsam enī orientis monarchiam: vt Justinus scribit: spe nō re quidem ad Medos suos
transtulit: quod postea Darius rex perfecit: Verūtamen post Sardanapallū etiā assyriorū fuere reges:
sed hoc non monarche vsq; ad Niniue ciuitatis subuersionem: De ipsius autem Medie regionis descri-
ptione supra dictum est: vbi agitur de Medo Medee filio.

¶ Phul qdā gnē assyrius Sardanapallo regi successit i regno assyrioꝝ q suscepto regno mōarchiā ꝑditā
recupare ānix bella inūera gessit: idq; eius fecerē posteri: nā vt. 4. re. otiet hist. pmū i tharsa ciuitate o regē is
rael magno fragore cūcta ferro igneq; vastās ꝓcedit: qd vbi manahē idē israelitaꝝ rex intellexit: ꝯfestī lega

tos pro pace impetranda misit: a quo ea federa obtinuit: Ut si ab eo discedere deberet mille talenta argenti quot annis eidem persolui volebat: atq; ei per singulos ānos foret auxilio. Cūq; ipse Manahen haud multopost Phul regi sophisticam transmisisset pecuniam: indignatus rex contra israelitas veniens multa eis intulit damna: vt infra patebit: ⁊ quartus regū liber .c.15. refert.

¶ Procas syluius Auentini regis filius quartusdecimus latinorū rex sexto Ozie regis anno latinis regnare cepit ⁊ regnauit annis vigintitribus: De quo Virgilius meminit dicens: Proximus ille procas: hic duos post se reliquit filios: videlicet Amulium ⁊ Numitorē patrē Rhee Romuli ⁊ Remi auie: d̄ qbus infra.

¶ Lycurgus Lacedemoniorū princeps ⁊ legūlator vir plane clarissimus: ⁊ inter philosophos admirādus
817 his temporibus: vt Eusebio placet inclitus ⁊ in precio habitus est. Quamuis Plutarchus ⁊ alij varias de eius tempore protulerit sententias: Cum alij hiphiti: Alij ante primam Olympiadem: Alij Homeri: alij 4381
heraclidarū temporibus fuisse ⁊ floruisse dixerunt: Hic patre Spartiatarū rege: necnon ⁊ eius fratre ratu maiore mortuis cū regnare potuisset: certior factus q̄ fratris defuncti vxor pregnans eēt: e vestigio declarauit regnū pueri eē debere: si mas foret: Sed cū mulier verba fecisset de perdēdo puero quo illi nubere posset ⁊ spartiatis imperaret: eius opinionem detestatus est: natoq; puero cū aliquando ipse cum principibus cenaret: cum lycurgo detulerunt: quem ille suscipiens ad discumbentes dixisse fertur: O Sparciate rex nobis est natus: Impositoq; in regio solio oēs: tū eius animi magnitudinē: tum iustitiam admirati sūt regnauitq; hic menses octo. Deinde cū cedere dominatui statuisset: primū in Cretam: postmodū in asiā nauigauit: Dehinc ad sparciatas reuersus leges eis instituit: Que quid contineant: ex Plutarcho haberi potest: Cū autem in legibus suis nullam diuitiarū vellet haberi curā: fertur locupletes aduersus Lycurgum exarsisse: a quibus multis iniurijs pulsatus etiam oculum amisit. Cupiens itaq; eā suam institutionem reddere imortalē ad concionem oībus conuocatis iuramentū exegit: vt nil vel remouerent: vel imutarent: donec ex delphis reuerteretur. Cumq; oraculum consuluisset an pie leges ⁊ satis ad felicitatem late eēnt: responsum habuit: ⁊ leges pie latas eē: ⁊ ciuitatē illā clarissimā fore: vbi ipsius Lycurgi vterent legibus: Quo audito vaticinium mox scripsit: ⁊ Spartam transmisit: ⁊ se illico interemit: quo ꝯ parte legibus vterentur suis. De hoc Plutarchus Valerius libro de ingratio. Et Justinus in .3º epithomatū: ac Aristoteles in politicis multa scripsere.

¶ Alexander decimus Corinthiorum rex decimo Regni Ozie Regis anno Corinthijs regnare cepit: ⁊
814 regnauit annis vigintiquinq;.

¶ Alcmenes nonus Lacedemoniorum rex tertiodecimo regni Ozie anno Lacedemonijs regnare cepit 4385
812 ⁊ regnauit annis trigintaseptem. Alcmenes tamen alius quidam in Grecia fuit statuarius celeberrimus: De quo Quintilianus libro duodecimo de institu. oratoria meminit. 4387

¶ Macedonum regni principium.

¶ Carnaus quidam Macedo vir ingenio ⁊ manu promptissimus: post innumera prelia cum finitimis regibus strenue gesta Macedoniam ortus sui prouinciam sibi subiciens in ea regni sedem primus constituit: Atq; duodecimo regni Ozie regnare incipiens (teste Eusebio) regnauit annis vigintiocto.

¶ Macedoniā āt huius Carnai regnū Europe prouinciā eē dicunt: ⁊ a Macedone Osyridis filio p̄mo cognominatam fuisse inuenimus: quā Solino teste Thracius limes ab oriente precingit a meridie Epirothe Thessalie: Ab occidente Dardania ⁊ Jllyricus: ⁊ in Septentrione paphlagonia fuit: tamen in illo principio angustis terminis: sed postea regū suorum virtute ⁊ gentis industria subactis finitimis ita ampliata: q̄ eā Plinius in quarto centū quinquaginta populos aliquando tenuisse scribat: De qua Solinus etiam sic dicit: Qui Edonij olim populi: queq; migdonia erat terra: aut Emathium thessalicumq; erat solum nunc omne vniformi vocabulo macedonica res est factum corpus vnum: Regnum itaq; Macedonicū illustre potensq; fuit: ⁊ q̄maxime Alexandri magni tēporibus: Sz Ouie pontifi. ro. iudeorū tēporibus destructū fuit: in quo quidē regno mēorabile quoddā factū legimus contigisse: q̄ cū Jllyrici ⁊ thraces coadunati finitimos hos macedones atterrerē conati eēnt: cogerēturq; macedones cōmissa pugna fugere: tulerant in cunis infantē defuncti regis filiū: Quo iuxta aciē posito acrius repetiere certamen: quasi ideo victi eēnt: q̄ bellātibus defuerint auspicia regis sui victoris futuri: Tādemq; Jllyricos magna cede fuderunt: ostendentes hostibus priore pugna regem non virtutem Macedonibus defuisse: Cuius quidem regis nomen ignoratur.

¶ Prophete viri excellentes.

¶ Osee Beeri filius p̄mus duodecim prophetarū: his tēporibus (ipsomet referēte) ad prophetiā dicēdā spiritu sancto repletus est. Et ad Oziam regem nunc regnantē: eiusq; filium Joathan ⁊ Ezechiam regē Ju- 4389
810 da: ac hieroboam regē Jsrael: aliosq; eius successores qui dominū deū patrū suorū dereliquerant: ⁊ populū idolatrie crimen admitterē coegerant: Jrā dei in eos (pessura denunciare cepit. Et dixit dn̄z deū ad se i hec ṽba locutū fuisse: Osee accipe tibi vxorē fornicariā: ⁊ fac filios fornicatiōis: fornicariā āt dic ñ meretricē corporis: sed gētilē deū ignorātē appellat: q̄ di creatoris sui amore ꝯtēpto simulachrorū se subijciebāt obsequijs. d isto āt ꝓphā Jsido i.8. ethy. li. sic ait: osee interp̄taē saluator: eo q̄ dū irā di in ꝓplm israel ꝓphetasset pessurā domui iuda salutē ꝓnūciauit: ꝓp qd eo tūc ezechias rex Juda idol̄ sublat: que ꝑcedētes reges ꝯsecrauerāt: tēplū di purgasse mōstraē: omnq; mōtuus ⁊ ifi scōs relatus eius dici festū. 4. no. iulij celebraē.

¶ Joel phatuel filius secūdus duodecim ꝑphetarū: et ipse fm Hierony. per hoc ipsuz tēpus hisdez regibus quibus et Osee prophetauit libꝛuz propheticū scribit: in quo quidez terram duodeci tribuū descri bit Eruca: Bruco: locusta: rubigineq; forte decendam: et post reuersionez pretextu populi effusuz iri spiritū sanctū super seruos dei et ancillas: idest super centū viginti credentes dominos: qui tēpore resurrectiōis in cenaculo fuere syon: qui centū ab vno vsq; ad quindecim paulatim et per incrementa surgentes quindecim graduum nūerū efficiunt qui in psalterio misticē continentur: Quo autez hic genere mortis obierit non habem⁹: sed cū sctissime vixerit: etiaz post mortē inter scōs relatus sit: Cr festū .3º id. Julij a xp̄ianis celebrat.

¶ Abdiā propheta: qui domini seruus interpretatur quartū duodecim prophetarū hisdem quoq; temporibus diuus Hierony. cōmemorat. Fuisse etiā temporibus Hieroboam regis Israel capitulū vndecimum historie tertij libri regū testantur: quē et hebrei sub Achab rege et impijssima Jezabel fuisse dicunt: qui et centū prophetas in specu quodā pauit: qui scilicet non incuruauerant genua ante Baal: et propterea prophetie gratiaz accipere promeruit: et de duce exercitus ecclesie dux factus fuit: Unde et librum prophetie suo noīe prenotatū edidit: in quo personā domini nostri Jesu Christi contra Edom representat: qui sanguineū terrenūq; fratrē semper fratris sui Jacob emulū spirituali percutit hasta: Eapropter Abdias: sicut olim prophetaruz gregē in Samaria pauerat: sic et nunc sua prophetia in toto orbe Christi pascit ecclesiā: Ac sic tandē a iniquissimis mortē iter scōs dignissime refert: cuius diei celebritas 8. cal. Jul. celebrari statutū ē: eius vo scīssimū corpus apd Samaria ciuitatē i mauseolo hely sei ꝑphē fert fuisse sepultuz.

¶ Ysaias propheta sanctissimus Amos prophete filius natione hierosolymitanus familia nobilissima natus: et ipse hac tempestate in Hierusalem prophetare orsus est: et librum noīs sui prenotatum sue prophetie ibidem disertissime cōponere voluit: in quo vt diuus refert Hierony. nō tā prophetiā: q̄ euangelium cōponere videtur: vbi licet ad duas tantūmodo tribus prophetasse videatur: Eius tamen ois cura de vocatione gentiū et Christi aduentu principalis habetur. Et cū tandem Manassen regez Hierusalem affinem suuz persepe corriperet: eum in duas partes serra lignea scindi fecit: Quo mortuo sub quercu Rogel iuxta transitum aquarum sepelierunt. Et eius diei festum secundo nonas Julij celebratur.

¶ Osorhō egyptior rex quē ipse herculē dixerit .25. regni ozie āno egyptijs regnai cepit et regnauit ānis 9.

4399 ¶ Agamestor quidā grecus eo ipso anno: et ipse apud Athenēses magistratū sumens regnauit annis .20. 008

¶ Zacharias Hieroboā regis filius tertiusdecimus Israelitarum Rex anno nono et vigesimo regni Ozie in Samaria post patrē imperium suscipiēs sex tantūmodo mensibus regnauit: Qui imperio suscepto:

4042 more Hieroboā filij Nabat consilium in idolis lasciuit et luxuriai cepit: propter quod iuxta vbum domini quod locutus fuerat ad Hieu proauum suū: videlz q; vsq; ad quartam generationem filij sui sederent 496

super thronum israel a Selum Jabes seditioso viro cunctis videntibus percussus et interfectus est: sicut historia quarti Reguz sub capitulo decimoquinto habetur. Et regno per tyrannidez occupato: et ipse post triginta dies a Manahen Gadi filio obtruncatus est: vt eodē libro et capitulo continetur.

¶ Hic tamen aduertendū est: sicut magistro historiarum placet q; sm verā annoruz supputationē Israel regnum post predicti Hieroboā regis mortē tribus et .20. annis sine rege fuit: Vel potius zacharias iste quintodecimo regni Ozie anno regnare cepit: et sic per illos tres et viginti annos: quos ob eius nephandissima gesta non computamus: sed sex tantūmodo illos menses quibus correctus vixit.

¶ Amulius Syluius Proce regis iunior filius quintusdecimus latinorum rex: et ipse eodem anno quo et zacharias predictus regnare cepit: et regnauit annis quadragintaquattuor: Hic patre defuncto per vim et nephas Numitorem fratrem cui regnum debebatur regno depulit: et Lausum filium eius interfecit: et Rheam eiusdem filiam ad subtrahendam spem prolis sub specie honoris Veste perpetuā virginitatē dicauit: Sed cum iā septē regnasset annis: Rhea geminos peperit filios: scilicet Remū et Romulū: qui cuz adolescunssent Amuliū hunc interfecerunt: et Numitori auo regnum reddiderunt.

¶ Rhea autez que et Ilia dicebatur: Numitoris ipsius filia tempestate hac adhuc virguncula a patre eius vi regno priuato: ab Amulio patruo Vestalibus virginibus addita perpetuam virginitatem profiteri cōpulsa est: Que cum in pleniorez deuenisset etatem: stimulis acta venereis: in amplexus incogniti viri deuenit: et pregnans effecta Romulum atq; Remum eodem partu enixa est: Quos dum peperisset iussu regis Amulij viua defossa est: Qua mortua etiam geminos in Tyberim deijci iussit: Veruz nequeuntibus ministris ad ripam fluminis propter aquarum multitudinem deuenire illos in ripa posuere: Qui a faustulo pastore comperti eos ad Achaz meretricem vxorem suam: alendos educandosque attulit. Sunt tamen qui dicant: cum expositi vagientes iacerent: primum a qua nescio meretrice collectos: et primas eius fixisse mammas. Meretrices enim Lupas vocare consueuerant: Unde et earum loca lupanaria dicuntur: Utrum tamen a lupa bestia vel a meretrice fuerint lactati varie sunt opiniones: Verūtamen adhuc per vrbem antique cernuntur picture: quibus videntur a lupa bestia fuisse lactatos. Cum autem adolevissent non parua pastorum et latronum manu collecta: amuliuz patruum regem interfecerunt: et Numitorem auum in regnum restituerunt.

¶ Manahen Gadi filius quintusdecimus Israelitaruz Rex .30. regni Ozie regis anno regnū p seditionē

4405 occupās regnauit i samaria ānis x. vir certe seditiosus et tyrānidis amator q i vita nil ois adisit qd ad bono 794

rē dei ptinē videāt: sz vt sac. 4. Regū. li. hȝ histo. i pctīs et luxurijs hieroboā filij nabat ābulauit. Hic itaq; re

gno in pace adepto ingentē exercitū statim cōparauit: ⁊ in Thapsam vrbē hostili animo ascendit: vbi primum oīa circunquaqꝫ depopulans: etiā agros igne ferroqꝫ vastauit: ⁊ cū Thapsenses eū aperire nollēt vi ciuitatē capiens pregnantes scidit: ⁊ vniuersos cecidit: ac sic ingentē cedem egit. Hic etiā: vt hebrei tradunt: Phul assyrioꝝ regi vitulos aureos qui erant in Bethel Dan pro munere transmittere spopōdit: sꝫ sacerdotes eneos similes cōflatiles ei trāsmittere fecere: fraudēqꝫ a pñcipibus assyrioꝝ postea dephēsa: eorum reges quāplurimum ⁊ iraelitas exardescere ceperunt: post hec Manahen defunctus in Samaria sepultus est: Reliqua vero eius gesta: prima scilicet ⁊ nouissima scripta sunt ī quarto Regū. 15º capitulo

℃ Sosaramus secūdus Medoꝝ rex āno. 4. ⁊. 30. regni Oȝie medoꝝ rex factus regnauit annis. 30.

790 ℃ Thelestes corinthiorū vndecimus rex: ⁊ ipse eodē āno regnū suscipiens regnauit annis. 12. 4409

℃ Psammus Egyptiorum rex eo ipso anno regnans prefuit annis decem.

℃ Cenus ƀs macedonū rex. 40. regni Oȝie āno macedonū regnū accipiens regnauit annis duodecim.

786 ℃ Phacea Manahen regis filius sextusdecimus israelitarum rex. 40. anno regni Oȝie paternū regnum suscipiens regnauit in Samaria annis decē: sed ƒm hebreos tantūmodo annis duobus. Hic quoqꝫ paternam crudelitatem sequens in vijs Hieroboam filij Nabat ambulauit: et pessimus fuit coram domino: cōtra quem (vt quartus Regū habet liber) Phaceas millenarius filius Romelie coniurauit: et dolo cū quīquagīta viris amicis suis in conuiuio peremit: vt patet quarto Regum decimoquinto. 4413

782 ℃ Bohochorus egyptiorum rex quarto et quadragesimo regni Oȝie āno in Dynastia vigesimaquarta egyptijs regnare cepit: ⁊ regnauit ānis. 43. vir certe bellator: iustusqꝫ ac prudēs qbus ex rebus maris imꝑiū primus post phenices egyptijs obtinuit: quibusqꝫ ⁊ iura ac leges dedit: sub quo (vt Eusebius habet) agnus in regno locutus est. 4417

480 ℃ Antomenes duodecimus corinthiorū rex Thelestis regis filius anno sexto ⁊ quadragesimo regni oȝie vltimo loco Corinthijs regnare cepit: ⁊ tantummodo vno anno regnauit: de quo nil me legisse memini: Sed eo mortuo Corinthiorum respublica per annuos magistratus gubernari cepta est: Regnatūqꝫ itaqꝫ est in Corintho sub regibus duodecim annis. 323. quoꝝ etiaꝫ nomina ⁊ tēpora epilogādo hic repetimus. 4418

℃ Corinthiorum regum epilogus.

Aletes	1 añ. 35	Bachis	5 añ. 35	Egemon	9 añ. 16
Ixion	2 añ. 37	Agelas	6 añ. 30	Alexander	10 añ. 25
Agesilaus	3 añ. 37	Eudemus	7 añ. 35	Thelestes	11 añ. 12
Prymnas	4 añ. 35	Aristomedes	8 añ. 35	Antomenes	12 añ. 1.

779 ℃ Eschylus atheniensium iudex. 44. regni Oȝie anno apud athenienses magistratum suscipiens imperauit annis. 23. Cuius secundo anno ƒm Eusebium ⁊ Isidorum prima olympias instituta est. 4420

℃ Lydorum regni principium.

478 ℃ Ardisius siue Ardis quidam grecus: Vir genere ⁊ animi magnitudine insignis: octauo ⁊ quadragesimo regni Oȝie anno Lydis primus regnare cepit: ⁊ regnauit Eusebio teste annis viginti sex: De cuius gestis autenticum nihil inuenire potui. 4421

℃ Lydia vero minoris Asie regio fuit: quam in partem nunc Moream appellare dicimus. Et vt Plinio placet libro scilicet quinto naturalis historie prius meonia dicebat̄: De qua dictum est: Sed postea a Lydo Athis regis filio: fratreqꝫ Tyrri Lydia dicta fuit: Qui duo fratres cum propter regni hereditatē simul ferre non possent: Tyrrhenus forte discedens in Italiam venit: Eamqꝫ partem: que ad mare inferum versa est: tenuit: quam etiam Tyrrhenam a se nominauit: Lydus vero illic remanens: Meoniam a se Lydiam vocauit: In qua fuerunt vrbes Ephesus: Colophon: Claȝomene ⁊ Phocea: Id tamen regnum haud multum insigne fuit: quod postea a Persis sub Creso rege: qui Caldeis contra persas auxilium tulit subuersum fuit.

414 ℃ Olympias prima apud grecos quinquagesimo regni Oȝie anno: vt Eusebio ⁊ Isidoro in quinto ethy. libro capitulo decimo placet ex Agone gymnico instituta est. Hercules enim: vt premissum ē octauo Iair Iudicis Israel anno olympiadis: cum Agonem apud grecos ad honorem Iouis in Olympo monte primus construit: Quod de quinquennio in quinquennium (quattuor in medio annis expletis) fieri voluit: a quo vsqꝫ in tempus presens supputātur anni quadringenti triginta. Greci autē quīquennale certamen celebrare assueti: etiam quattuor annuos principes in ludo ⁊ certamine illo constituentes tempus illud quattuor annorum olympiadem appellauerunt: quadriennio scilicet in vna Olympiade supputato: Hec namqꝫ festiuitates ⁊ ludi in quinquennio semel fiebant: ne si vlterius protraherentur: obliuioni darentur: Aut si citra fierent: expensarum nimietas grauaret. Olympias igitur quattuor plenos continebat annos: Et quidem sub centesima nonagesimatertia olympiade: vt martylogium habet: Iesus Christus dominus noster nasci voluit: Ex qua fiunt anni septingenti septuagintaquattuor. Beda tamen ⁊ Aphricanus dicunt Olympiadem primam anno primo Ioathan regis Iuda post annos. 406. Troiane cladis ab helydensibus: idest grecis fuisse institutam. 4425

℃ Spartanorum origo.

℃ Spartanorū genus ⁊ ipm̄ tempestate hac: hoc est quinquegesimo regni Oȝie anno: Alcmmene Lacedemonioꝝ rege mortuo: eorūqꝫ regno cōsumpto: hoc modo pñcipiū habuisse Iustinus li. 3º. epl. suoꝝ refert

Lacedemones contra Mesanos decennale bellũ sumpsere: Qui post aliquot annos querellis vxorum: quas domi reliquerant fatigati: cũ timerent ne diuturnitate belli spẽ prolis amitterent: decreto statuerunt vt virgines eorũ cũ iuuenibus domi relictis promiscue concũberent: arbitrantes per hoc sobolẽ maturiorem prouenire: si singule mulieres plures experirentur viros: Ex quibus genitos ob notã materni pudoris Spartanos vocauerunt: Qui cũ trigesimũ postea attigissent annum: inopie metu veriti: cũ nullũ certũ cognoscerent patrem: duce Phalanco Aracij filio matribus insalutatis per varios casus acti: tandẽ Italiã deuenerunt: vbi expulsis veteribus incolis sedẽ apud Tarentũ posuerunt: Quorum postmodũ amiciciã Egyptij reges ac iudei sũmope q̃sierũt: vt libri Machabe. testant. Josephus ãt historicus ꝯ̃ipar nisi in quarto antiq̃tatũ libro aliter sentit: ⁊ quidẽ rectius. Dicit enĩ eos ex Abraam filijs originẽ habuisse: ⁊ propterea semper eisdẽ amantissimos fuisse.

IOathan Ozie regis filius tertiusdecimus regum Juda. 303. regni Dauid anno in Hierusalẽ regnare cepit: ⁊ regnauit annis sexdecim: Hic cũ regnare cepisset: viginti quinq̃ annorũ etatis habebat: optimus quidẽ filius ex bono patre natus: nihil pretermisit quod ad bonũ principem pertinere videretur: hoc vno duntaxat excepto q̃ nec ipse excelsa abstulit: Verũ cetera iuste ⁊ integre ex animi sui sententia bene quidẽ a natura deiq̃ dono instituti semper gubernauit: ⁊ dei templũ quoaduixit frequentauit: Quibus ex virtutibus ⁊ dei auxilio ꝓprium auxit regnũ: amonitas quãmaxie bello vincens: ⁊ tributa centũ talentorum auri singulis annis sibi soluerẽ cõpellens: Factusq̃ ab omnibus inimicis securus: ad exornandã ciuitatẽ Hierusalem animũ adiecit: ⁊ post innumera preclare gesta porticũ etiã in templo: ac portã domus domini superbissimam edificauit:

4426 Quã: sicut i actis apostolorũ legitur: speciosã nũcupãt: que in euersiõe tante vrbis a Caldeis facta diuinitu sola remansit: Muros quoq̃ Urbis vetustate collapsos restituit: ⁊ turres procerẽs ⁊ fortissimas in eis edificauit: Quibus gestis factũ est: vt oibus hostibus esset terribilis atq̃ formidabilis: suis vero p̃cipue felix: Tandẽ magna cũ laude defunctus in ciuitate Dauid cũ patribus suis sepelitur: relicto post Achaz filio successore: Huius itaq̃ gesta prima ⁊ nouissima scripta habentur in quarto Regum capitulo decimoquinto: ⁊ secundo paralipomenon. 27. 773

¶ Phacee alias Phacea Romelie filius: decimusseptimus israelitarũ rex eodem anno quo ⁊ Joathan regnare cepit: ⁊ regnauit in Samaria annis. 20. vir sane sedinosus: impius ac iniquus: qui cũ millenarius eẽt dominũ suũ in seditione interfecit: ⁊ regnũ per tyrannidẽ obtinuit: Quo adepto predecessorũ suorum flagitia secutus ẽ: ⁊ in peccatis Hieroboã cunctis diebus vite sue ãbulauit: propter quod dei iudicio quartodecimo eius regni ãno Teglatphalassar assyriorũ rex in Samariã maximo conscendit impetu: vbi fusis: ꝓfligatisq̃ iudeis eidẽ obuiam factus transiordanem oĩa longe lateq̃ populatus ẽ: ⁊ duabus tribubus captis i assyrios idẽ trãstulit: q̃ res q̃dẽ captiuitat' initiũ fuit: sed ⁊ ipse tãdẽ ꝓ sidie sue meritas dedit pẽas: q̃ vt historia 4. Regũ libri. c. 15. hꝫ. Osee Hela filius p insidias eũ peuitẽs interfecit: vt pꝫ etiã. 2°. paralipo. 24.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Michea Morasthitẽ sextũ duodecim ꝓphetarũ coheredẽ q̃dẽ Christi: hisdẽ etiã tẽporibus floruisse lectio sua demonstrat: qui ꝓpter sanctitatẽ maximã ẽt ꝓphetie sue libellum edidit: in quo cõtra Samarie ⁊ Hierusalẽ preuaricatores qui populũ fallaci persuasiõe ad colendã idola impulerant ꝓphetat: in qua prophetia vastationẽ annũciat filie latronis: ⁊ obsidionẽ cõtra eã põit: q̃ maxillã iudicis israel percussit. Floruit autẽ vsq̃ ad Ezechie regis Jude tẽpora: An tamẽ vnus ⁊ idẽ sit cũ illo q̃ Achab regi Jsrael mortẽ ⁊ captiuitatẽ a rege Syrorũ accipiendã ꝑdixerat: ignoro: ille quidẽ longe añ istũ fuit: ⁊ duos potius fuisse prophetas: huius noĩs demũ ⁊ hic Micheas ꝓpheta deficiens miraculis claruit multis: ⁊ vt sanctus ab oibus habitus: eius festũ decimooctauo calendas Februarij celebratur.

¶ Naum septimus duodecim prophetarum: qui vniuersi orbis consolator interpretatur: per hec tempora in precio fuit: ⁊ librum prophetie sue noĩe suo prenotatum scripsit in quo increpat ciuitatẽ sanguinũ ⁊ post uersionem illius loquitur dicens: Ecce super montes euangelizantis ⁊ annunciantis pacem.

¶ Eumelius poeta grecus per hoc ipsum tempus ob eius eloquentiam agnoscitur qui postmodum inter cetera sue virtutis opera Bugoniam ⁊ Europiam versibus conscripsit.

¶ Archimus similiter grecus poeta ⁊ ipse temporibus his clarus fuit: qui ⁊ Ethiopicam composuit ⁊ iliacam vastationem metro pulcherrimo exarauit.

¶ Cynethon lacedemonius poeta his tẽporibus floruit: ⁊ Theglonia cõscripsit. nã Thelagonus: alias thelegonus Ulyxis filius fuit: qui patrem ipm postea incognitum interfecit: Jdeo eius infortuniũ cõposuit.

ACHaz Joathã regis filius. 14. regũ iuda. 319. regni Dauid ãno ⁊. 6. olympiade. 20. etatis sue regnum suscipiẽs regnauit i hierusalẽ ãnis. 16. vir p oia pessimus q nõ ãbulauit i vijs dñi sicut pr̃ suus: sꝫ relicto patrũ suorũ deo vo idola Samarie coluit: ac eisdẽ sacrificauit: ⁊ q̃ detestabile plurimũ erat filios quosdã suos igni ꝯcremãdos i sacrificiũ obtulit: q̃bus malis ita irã ⁊ idignationem dei in se: populũq̃ suũ cõcitauit: vt Rasim Syrie regẽ ⁊ phaceã regẽ israel ꝯ iudeos suscitauerit q magno exercitu ꝯgregato hierusalẽ venientes hostilẽ i modũ vrbẽ obsederũt ⁊ circũq̃q̃ oia euerterũt: q dñ Achã hic cũ exercitu suo eisdẽ obsistẽ tẽtasset: ab ipsis victus ⁊ ꝓfligatus ẽ: ⁊ ea clades vniuerso hierosolymorũ regno q̃si exitiũ fuit: i ea q̃ppe pugna zacharias eius filius cũ inũerabili iudeorũ mul

titudine obtruncatus fuit: Indeqꝫ (vt sacra secundi paralipomenon libri habet historia) Phaceas Samarie rex cũ ducentis mulierũ puerorũqꝫ: ac puellarũ milibus ex Juda ⁊ Beniamin iudis captiuos abduceret in Samariã et Obeth tũ clarissimus dei propheta occurrit pedes: ⁊ obiurgans eũ ꝙ contribulos suos ignominiose captiuos traheret: Quibus verbis cõmotus rex: vniuersos continuo suscepit: lauaretqꝫ eos precepit pedes ⁊ itineris expensas dans oẽs innoxios ad ꝓpria remisit. Rex autẽ hic Achaz hec passus ab rege Samarie stati ad regem assyriorum pro solacio belli contra eundẽ samarie regẽ ⁊ Syriorum ac damascenorũ reges misit: ⁊ ab eo auxiliũ postulauit: cui ⁊ multas pecunias se daturũ spopondit: qui Assyriorũ rex in auxilium huius regis cũ multo exercitu veniens: castrametatus est primũ aduersus Syros ⁊ eorũ regionem depopulatus est: ac Damascum vrbem eorum vi cepit: Ibiqꝫ Rasin regem occidit. Indeqꝫ in Israelitas exercitũ ducens eorum terras nimium afflixit: ⁊ multos ipsorum captiuos abduxit. Dum hec in Syros agerentur: Rex hic Achaz omnes tẽpli thesauros ac regie domus deuehens ad retributionis gratiam assyriorum regi obtulit: eiqꝫ gratias referens ex Damasco in hierosolymam remeauit: vbi tanquam stultus ⁊ a ratione alienus postposito deo vero assyriorum deos denuo colere cepit: ⁊ ad tãtã insaniã: conteptũqꝫ dei peruenit: vt omnino clauserit templũ ⁊ eius ornamenta auferri ꝑceperit: atqꝫ cũ ista iniuria hic mortuus ẽ anno etatis sue trigesimosexto nullo de se relicto desiderio: Cuius corpus sepultum fuit non in sepulchris regum: sicut habetur libro quarto regum capitulo decimosexto: ⁊ secundo paralipomenon capitulo vigesimooctauo.

752 ¶ Numitor Proce regis filius vltimus latinorum rex tertio regni Achaz regis anno latinis regnare cepit 4447
⁊ vno tantum anno regnauit: Hic autẽ (sicut iam dictum est) e regno ab Amulio fratre iuniore proiectus in rure priuatus consenuit: Verũ hoc anno a nepotibus Remo ⁊ Romulo occiso Amulio, restitutus ẽ: Sed ⁊ Romulus hoc eodẽ anno dominandi cupiditate incẽsus: quo sibi ⁊ fratri vendicare posset: ipsum auũ suum interfecit: Quo extincto domũ reuersus regnum occupauit: ⁊ aliã vrbem in locis non quidẽ arbitrio derelictis: sed iunioris necessitate oblatis vna cũ fratre condidit: ⁊ ibidem regni sedem (vt mox dicemus) constituit: Ac sic latinorũ seu albanorum regum defecere nomina: vbi sub vno ⁊ .20. regibus: sexcentis ⁊ .13. annis regnatũ est: Quorum etiã noĩa ⁊ tẽpora epilogando recensenda esse existimo.

¶ Latinorum regum epilogus.

Janus	1	Syluius	8 añ. 29	Liberinus	15 añ. 8.
Saturnus	2 isti quoqꝫ	Eneas syluius	9 añ. 31	Agrippa	16 añ. 40.
Picus	3 añ. 100.	Latinus	10. añ. 50.	Aremulus	17 añ. 19
Faunus	4	Alba syluius	11 añ. 39	Auentinus	18 añ. 38
Latinus	5	Egyptus syluius	12 añ. 24	Procas	19 añ. 3
Eneas	6 añ. 3.	Capis	13 añ. 28	Amulius	20. añ. 44
Ascanius	7 añ. 38.	Carpentus	14 añ. 13	Numitor	21 añ. 1.

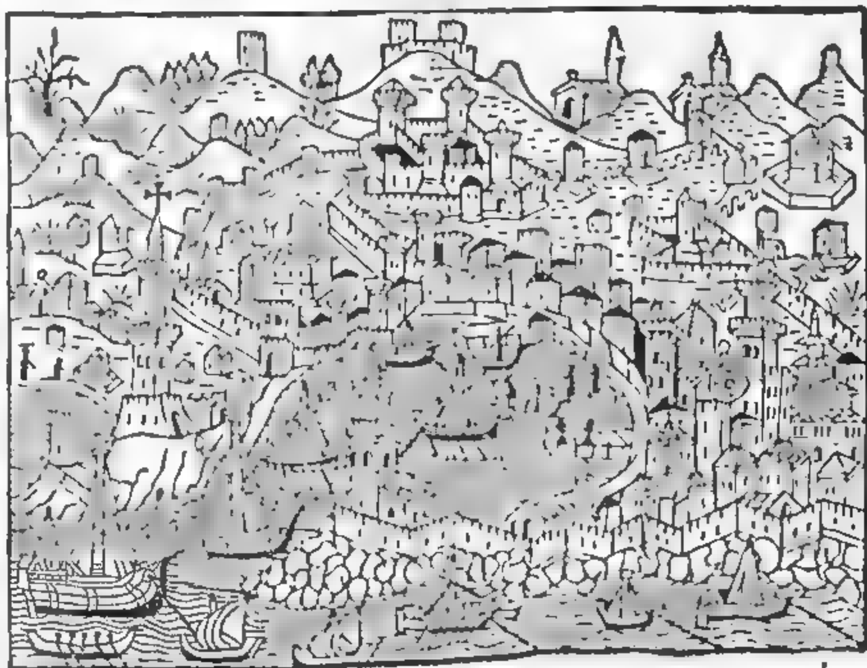
¶ Remus Rhee vestalis virginis ex incognito patre filius ⁊ Romuli frater: hoc anno vna cum fratre auo suo Numitore in regno latinorum restituto: deinde interfecto vrbẽ vbi nunc est Roma sibi constituerũt ac condiderũt. Et dũ vterqꝫ noue vrbi de se nomen vellet imponere: in hanc concordiã ex composito deuenerunt: vt siquis faustius sumpsisset auguriũ ex diuersis montibus: is nomen imponerẽt vrbis: Ex quo secutũ fuit: vt sex vultures vidẽt Remus hic: ⁊ duodeci Romulus: ⁊ cũ plures vidisset Romulus: Romam a se nuncupauit vrbẽ. Remus autẽ postea: quia sulcũ loco muri signatum contra edictũ Romuli superasset: seu aliam ob causam a Romulo iussu fecisset: a Fabio Romuli duce Remus hic cultro pastorali occisus est. Et in eodem loco vbi futuri muri vestigiũ transgressus est sepultus fuit.

¶ Romanorum regni principium.

¶ Romulus igitur seu Romus: vt veteres asseruere Romani primus Romanorum rex: vigesimoquarto supra trecentesimum regni Dauid anno: Olympiade autem septima: etatisqꝫ sue anno primo ⁊ vigesimo
751 parricidio prius perpetrato: regnoqꝫ latinorum in confuso posito: pastorum non parua manu collecta vna
cum fratre Remo iam dicto statim vrbem paruam in solo nequaquam munito conditam: quam a se Ro 4448
mam nominauit: ibidem primum hoc anno regnare incipiens: teste Eusebio regnauit annis trigintaocto Aderant tum eo seorsum ⁊ alia loca prius Urbis ipsius edificande menibus propinqua: videlicet Collatia: antenne: Fidene: Lauinium: Camessa: Ianiculum: ⁊ alie huius generis vrbes: atqꝫ alia quorundã edificia priuata: que postea in vnum collecta Romam effecere magnam: Hic itaqꝫ (vt iam bis dictum est) vna cum Remo germano suo ex Rhea Vestali virgine a Marte: Seu (vt aliis placet) ab amulio patruo suo compressa natus est: Qui ideo Romus seu Romulus ⁊ Remus dicti sunt: ꝙ Rumas: id est Lupe mammas emungere comperti sunt. Romulus autem hic licet turpiter natus esset: eius tamen indoles: vt Plutarchus ait nequaquam seruilis erat: sed quandam regiam magnitudinem ac probitatem preseferebat. Eminebat in eo natura facilis: ⁊ ad consiliũ eiusdẽqꝫ probitatem aptissimum ingenium: ⁊ inter cõmunia pecorum pabula ⁊ venationes ea maxime cuiqꝫ de se prestabat: que potius imperatorio viro q̃ seruo aptiora videbantur. Et propterea contribulos suos: ⁊ quẽcunqꝫ ex infimo loco natum ad se contrahebat: quos victu ⁊ consuetudine quadam liberali pre ceteris vtebatur. Id in primis nequaquam ingenui hoĩs officiũ esse ratus: si ocio aut ignauia torpescere animũ sineret: cursando: venãdo: predones profligãdo: fures

capiendo: et violentissimis quibuscūqz manus in ferendo: gloriam sibi parare posse putabant. Quapropter euenit ut ad magnū dignitatis culmen peruenerit. Amulio siquidez armis oppresso: cum multam predam acquisisset domuz intactus rediit. Mortuo etiaz auo suo numitore. Romaz vna cum fratre Remo edificauit. Qua condita: primuz eos quibus etatis vigor inerat: in militares legiones distribuit: ceteraz vero multitudinez populuz appellauit: Centuz deinde Senatores creans: eos patres dixit: vt ea nominis mansuetudine magistratus austeritatem et priuatoruz formidinem succideret: voluitqz vt qui ex eis nascerentur patricios dici. Quarto deinde mense post vrbē conditam cum videret ciuitatem noua indies Incolarum frequentia conualescere: atqz ob inopiaz mulieruz minime duraturaz: cū a vicinoruz conubio depellerentur: simulauit se ludos et spectacula facturuz propter inuentam aram. Concursqz plurimis ex ciuitatibus finitimis: in sabinas virgines iussit irruere remissis sine iniuria patribus. Quod quidem actuz non vt Sabinis iniuriam ferret: sed vt firmam amicitiam ex conubio sanciret. Sabini vero hac accepta iniuria confestim legatos pro redimendis virginibus suis Romaz misere. Sed Romulus eas se nolle reddere respondit. Interea Acron Cenensium rex acerrimi animi vir comparata plurima militum manu bellum intulit Romulo. Cui romulus occurrens infesto telo acronem traiecit. Delectoqz exercitu vrbem eius primo impetu cepit: effecitqz ex duabus ciuitatibus vnum corpus: vt ex hoc par esset voluntas: propterea qz euenit vt adiecta vndiqz multitudine statim roma magnitudine concresceret. Post captam cenensium ciuitatē sabini acitis crustruminis: Antenantibus vicinis contra Romanos belluz suscipiunt. Quibus deuictis oppressisqz: Romulus iussit vt se Romaz traducerent. Reliqui vero Sabini grauiter id ferentes Tacio sibi Imperatore delecto: contra romanos iterum cum exercitu erumpunt. Tandem cum diu ac varie pugnatum esset: Sabinoruz precibus ambo duces ad percutienduz fedus concesserunt. Quare mitigati hostes fedus hac conditione inter se vinxerunt: ut mulieres libere ab omni seruitute essent amboqz eandez Ciuitatem Romanaz colerent: pariterqz imperarent. Aucta igitur ciuitate ilico centum alios ex sabinis creauit Senatores: et duplicauit legionū numerus: populūqz diuisit in curias: et equitum tres centurias descripsit: et alia multa fecit bellica: potiusqz pacis tempora prospectantia: Anno deinde quinto Tacij imperij cū idem Tacius vna cum Romulo sacrificaret. Laurentes Tacio interfecto Romuluz illesuz remittunt: quasi ipse equitatis et iustitie fautor extitisset insignis. Cameri vero paulo post aduersuz Romanos impetuz facientes a Romulo superantur: et sex milibus ex eis cesis ciuitas eorum capitur. Cumqz Romulus fidenas cepisset: vientes qui res amplas in Tyrrhenia habebant: missis legatis quasi fidenas tamqz Ciuitatez sibi attinentem petierunt: qui condignam petitioni retulere responsum. Quare indignitatem copias contra Romulum ducunt: sed vientes ab eo victi: octo milia eo in prelio amisere. Fractis itaqz vientium rebus quiqz fugiebant dimissis Ciuitatibus suis Quas Romulus repente inuasit. Opidani vero ob acceptaz cladem perteriti: pacem in centum annos petierunt: qua impetrata: septima agrorum parte mulctati sunt. Pace itaqz vndiqz parta. Annum primus apud Romanos in. 10. menses ordinauit: quorum primum a Marthe patre suo Martium appellauit. Indeqz multarum victoriarum insignis dum apud Capreas paludes ad recesendum exercitum accessisset: e medijs Ciuium oculis euanuit: et nullum sue mortis vestigium penitus reliquit.

¶ Vrbs Roma

¶ Romā igitur vrbē toto orbe celebrandā a Romulo eius conditore sic noīatam vndecimo Ezechie regis iuda anno: secūdoqz .8. olympiadis anno: ab ipso cōditaz fuisse oēs affirmāt. Quo tū i loco prima huius tante orbis iacta fuerint fundamēta: nullibi clare legimus: qz ea in vrbe .7. hn̄tur montes: in quibus .7. fuerunt ciuitates tales quales. Inter collē tū auentinū et capitoliū eā primo ab eodē cōditā fuisse straboni placet. Sz alij i palatio mōte primo

fundatā dixerūt: vbi ⁊ euāder primo cōsedit: ⁊ vrbē siue palatium condidit. Ibi etiā camasem Nembroth gigantis filium: post linguar cōfusionē Gothifredus viterbiensis historicus cōsedisse ⁊ Camessam vrbē ex suo noie cōdedisse dicit. Ea ppt ⁊ diuus pater Aug li. de ci. dei etiam comprobās dixit: Romā velut alterā Babyloniā ac ipsius Babylonie filiā editam fuisse. Ibidē esset Saturnū latuisse proditū est Cornelius vero tacitus de ea sic inquit. Sup palatino mōte primo vrbs edificata fuit. Et iccirco in eo reges pmo deinde cōsules: postea imperatores maiori ex pte sedē ibidē hūere. Eius āt ambitū: variū fuisse credendū est: cū ⁊ plinius in tertio nalis histor. a principio paruū extitisse dicat ⁊ suo tempore. 20. milia passuū otinuisse. Et flauius vopiscus historicus scribit Aurelianū imperatorē ambitū vrbis ad. 50 passuum milia amplasse Verū cū sepe diruta fuerit: de singulis eius locis scribere ipossibile vr. Eius vrbis magnificentia splendoremqȝ: ac ornatum cum infiniti sit opis: ⁊ multorum defadicarit ingenia etiā hoc in loco ad scribendum idoneum me non satis invenio. Sed siquis eius potentiam imensosqȝ apparatus aliqua ex pte scire voluerit: Videat cauernas: fornices: fundamenta sub vineis sub ecclesijs: sub multorum Ciuium domibus in multis tum foris: tum in vrbe locis: videbit certe grandes ruinas: que sunt per vias porte Aurelie latine: flaminee: Appieqȝ vidimus nāqȝ ⁊ nos aliquando pauimenta vermiculata mire pulchritudinis insignita. Videntur qȝ ⁊ piscine serarū vel claustra ex hijs certe conijcere poterit: quis que oliȝ eius fuerint edificia preclara: quāta insuper fuerit romani populi potentia: vbi ⁊ pene totius orbis fuerunt redacte diuicie. Cuius numiruȝ vrbis Ciues dictatores. Imperatores: Consules: adeo fuerunt potentes: vt in ea amplissimas domos atqȝ extra: complures villas sumptuosissime paratas haberent: cum etiaȝ liberti magnificis edibus fuerint adornati. Veruȝ nec tunc quidē diues apud Romanos habebatur: qui exercituȝ non poterat ex proprijs alere sumptibus: pro ut. M. Crassus aiuit. Preterea ut hoc etiaȝ ad Romanorum potentiaȝ addam. Quis unquam in italia princeps tam potens visus sit: ⁊ tanta preditus est suppellectili: ut lucullus queȝ Cicero xerxeȝ appellat qui ad. 25. hoium honorifice suscipere poterat. Nec tamen lucullus solus ea in vrbe diues habebatur: cum etiam viginti ciuiuȝ milia ⁊ eo amplius in ea essent: qui cū lucullo de omni diuitiarum splendore apparatuqȝ sine iniuria contendere potuissent. Attulit insuper hec Imperiosissima Ciuitas innumerabiles viros: cum rei militaris peritia: tum omni virtutuȝ genere ac scientia preclaros: quos quidē enumerare opei osissimuȝ ⁊ quasi impossibile esset. Veruȝ aliquos etiaȝ hoc in loco afferre non indignum putamus: ⁊ vt a militaribus incipiamus. Et pyrrhum genuit dictatoreȝ: qui de Samnitibus triumphauit. Q. Fabium qui de gallis ethruscisqȝ. Scipionem Affricanuȝ: qui de affris M. Catoneȝ: qui de hispanis. L. quintiū: qui de lacedemonijs. L. Corneliuȝ: qui de Boia. M. Fuluiū qui de Gothis. C. Manliū: qui de gallis asiam incollentibus. P. emiliuȝ: qui de persis. C. Pompeium: qui de Mitridate alijsqȝ complurimis regulis: ac. C. Cesarē: qui de gallis hispanis. Germanis Alexandrinis ponticis ⁊ Affricanis triumphū gessit pulcherrimū. Fuere ⁊ alij imperatores inuictissimi: de quibus oibus infra suis locis explicabimus. Ad litteratos autē descēdendū ē. E quibus precipuos hūit. M. Catonē. M. Varonē. Ciceronē. Nigidū figulū. Scipionē consulē. Panceiuȝ. Simachū patriciū. Boetium phūm. Salustiū historicū. Plautū comicū. Tibullū ⁊ Araconē: Draconū poetas. Et ut ēt de nostris loquamur: infiniti prope sanctissimi atqȝ doctissimi ex ea prodierunt presules: e quibus duo doctrina ⁊ sanctimonia insigniores fuere vȝ Ambrosius Mediolanensis archiepūs ⁊ Gregorius magnus ambo sanctissimi amboqȝ ecclesie sancte Doctores precipui. Octuaginta ⁊ eo amplius ex ea etiā emersere summi pontifices viri doctissimi de quibus infra tractabit. Hec ipsa ciuitas. 30 quoqȝ habuit portas: quaȝ prima flumētana postea Flaminea: nunc aūt populi porta. Secūda collatina. Tertia nūc Salaria dicta antiquitus quirinalis dicebatur. Quarta numentana nunc sancte Agnetis. Quinta exquilina: nunc sancti Laurentij porta. Sexta dicebatur Neuia. Septima que a priscis Asinaria dicebat nunc sancti Joannis. Octaua que in loco abdito nunc clausa cernitur Habiusa fuit. Nona neuia nunc maior porta dicitur. Decima ⁊c. Alie qȝ fuerunt porte que vbi site fuerint: nunc ignoratur: quartū noia hec fuere: vȝ carmentalis pandana Mugonia. Querquetulana lauernalis. Rudusculana: Rhutumena: Catbularia ⁊ triumphalis oiuȝ celeberrima. Fuerunt ⁊ sex leonina extantes porte. Habuitqȝ vt diximus Roma septē montes siue potius colles ⁊ in capitolio fuerunt edificia toto orbe celeberrima: ⁊ potissimū Jouis templū vulgarissimuȝ Junonis edes atqȝ alia innumera: vbi omniū simulachra deoruȝ constituta erant. Deniqȝ ut ad cōpendiuȝ veniaȝ: quanta fuerit Roma ipsa sua ruina docet.

Osee
Joel
Amos
Jonas
Abdias
Naum
Isayas
Oberh

¶ Prophete diūl oēs his tpibus dū occiderēt Roma qȝ maxime floruere: quos iō diūs tēpestate istac erūpere voluit: vt quēadmodū pmo Assyrioȝ regni tpe Abraā extitit cui aperte promissiones fiebāt qȝ de eius semine oiuȝ gentiuȝ bñdictionē esset nasciturā. Ita ⁊ i exordio Romane vrbis: qua impante christus dñs nr̄ erat vēturus. In quo implerent illa promissa oracula pphetarȝ: nō solū loquentiū sȝ ēt scribentiū in tante rei future testimonio soluerētur: Cū n. prophete ut diuus pater Aug refert ⁊ postq̄ reges eē ceperunt pplo nūq̄ defuerint in vsum tantūmodo eorȝ fuere nō gentiuȝ. Quādo āt ea scriptura prophetica manifestius probabatur que gentibus ēt aliqū prodesset nunc incipere oportebat qū hec ciuitas odebat: que gentibus imperaret cū ēt in filijs abrae gentiuȝ populus esse nasceatur.

¶ Captiuitas decem tribuum Judeorum.

¶ Osee hela filius vltimus Israelitar rex duodecimo Achaz regni ano p tyrannide regno occupato regna-
uit in Samaria annis.9. Hic z si dei contemptor fuerit z in peccatis regum israel ambulauerit z gentium
idola adorauerit eisq in contemptuz dei israel Jmolauerit vt sacra quarti reguz libri hec historia inter ma
4453 los tamen reges omnino censendus non est: quia nec Auaritia aut seuitia tempu. offendit. Uerum cuz ip
sius preteritorumq regum peccata cora deo meruissent eoruz regnum de sub celo dominus exterminare 746
decernens Salmanasar Assyrioruz regem aduersus eum suscitauit qui magno milite in regnum ipsum
pducto vniuersum maximis attriuit cladibus captaq Samaria cum vtiq hic deum non haberet propi
tium nec adiutorem eum Salmanasar coprehendit z vinctum abduxit z vniuersa eius bona diripuit z sibi
subditum fecit. Uerum postea multa pecunia redemptus: z eidem tributarius factus in regnum redire
pmisit. Sz post aliquod tps cu Salmanasar predictus rex didicisset q osee latenter misisset ad suaz regez
Egyptiorz petes solatia cotra eum iratus vehementer rursus cum grandi exercitu samariam conscendit:
quam z tribus annis durissime obsedit: nonoq regni sui illam cepit: et regem cum toto populo in seruitu
tem rapuit: acli mediaz z persidem transmigrauit: illos quoq vltra montes caspios iuxta fluuium gonzam
habitare fecit. Ac sic cum decem tribubus israel legitima queq domini dei sui et patrum suorum abiecis-
sent dominus a facie sua eos abiecit: z quum vane egissent ad nihilum redacti sunt. Translato itaq israel
de terra sua a rege salmanasar alias gentes ex quodam loco nomine cuti: qui ex flumine persico ita voca-
tur in samaria z in israhelitica regione costituit: qui quum ibidem habitare cepissent: non sapientes que di
sunt: dominus statim inter eos leones ferocissimos suscitauit: qui vnumquenq lacerabant. Que res quuz
regi Salmanasar renunciata fuissent: supplicarunt vt sacerdotes eis ex captiuis isdrahelitarum: quos ab
duxerat destinare dignaretur. Quo mittente sacerdotes leges et dei culturam eos edocuerunt. Et quum
cepissent deum in summa deuotione venerari: leonum pestilentia repente cessauit. At illi propter hoc iu
daice legis emulatores effecti: samarie nuncupati sunt: quod latina lingua custodes exprimuntur: eo q iu
deam suo habitatore vacuatam custodierint. Ac sic israhelitarum regnum ab assyrijs consumptuz est: vbi
post seditionem factam circa nepotem Dauid roboam ab hieroboam eius seruo: quem fecerant regem
regnatum est annis.ccclviij. sub regibus decem z octo: quorum nomina z tempora sub epilogo hic recen-
sentur.

¶ Israhelitarum regum epilogus.

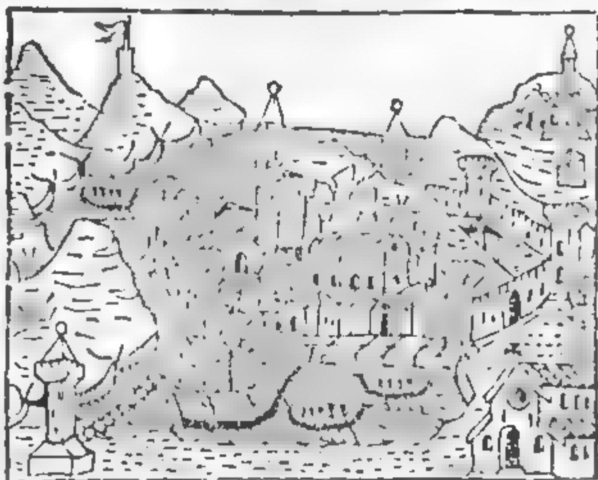
Hieroboam	1	añ. 22	Ochozias	7	añ. 2	Zacharias	13	añ. 6
Nadab	2	añ. 2	Joram	8	añ. 12.	Sellum	14	dieb. 3
Baasa	3	añ 24	Hieu	9	añ 28	Manahen	15	añ 10
Hela	4	añ.2	Joachab	10	añ 14	Phaceas	16	añ 10
Ambri	5	añ. 12	Joas	11	añ. 16	Phacee	17	añ. 20
Achab	6	añ 22	Hieroboam	12	añ. 41	Osee	18	añ 9

4457 ¶ Aliactes secundus lydoruz rex quintodecimo regni achaz anno lydis regnare cepit: z regnauit anno de cimo quarto. 742

4458 E Zechias achaz regis filius quintus decimus regum iuda.335. regni dauid anno secundo none 741
autem olympiadis regnare cepit: z regnauit in hierusalem annis.xxviiij. optimus sane vir de
pessimo patre natus: qui confestiz intermissa sacrificia restituit: Idolaq destruxit: z vrbem se
midirutam restituit atq muniuit. Fuit quippe tanto regno dignus: qui: vt sacra eius habet hi
storia: sapientia: prudentia: consilio plurimuz valebat: ac ita manu promptus: vt nemo vetera-
norum eo pugnatior fuerit. Unde de eo.ca.18. quarti libri regu dicit: q post euz non fuit similis de cunctis
regibus Juda. Sed neq in his: qui ante eum fuerunt. adhesit enim domino omnibus diebus vite sue: z
ab eius vestigijs non recessit. Fecit enim mandata que dominus preceperat Moysi. Et propterea quum
dominus esset cum eo in cunctis: ad que procedebat sapiēter se habebat. Ea quippe domini gratia cofisus
assyriorum regi rebellauit: nec ei seruire voluit: ac vniuersos palestinos debellauit: z eoruz ditionem sibi ar-
mis vendicauit. Quo audito Senacherib assyriorz rex capta samaria z filijs israhel in assyrios translatis
ascendit: qui ob astutiā z ingenij sui ferocitatem omnibus arma intentabat: z sua potentia elatus per Rap
sacem seruū suū manū cotra populū Juda sustulit: z verbis impurissimis deum israhel blasfemauit. Que
quū Ezechias hic audiuisset confestiz vestimenta sua scidit: z opertus sacco domuz domini dei sui introi-
uit: ac vna cum Isaia propheta viro sanctissimo dnz exorauit: vt aspicere dignaretur verba exprobratis se-
nacherib. Illo siquidē orante deus exaudiens maximā plagā sequenti nocte misit in blasfemū: quia ange-
lus dni percussit ex castris eius.185. milia virorz. Qd quū rex diluculo surrexisset: z mortuorz suorz corpo-
ra conspexisset: timore perteritus obsidionē soluit: z in niniuen fugit. Et dū modicū tps ibidē comoratus fu
isset: dolo a senioribus filijs adramelech z Selustro in templo Nesrach pereptus ē. Ezechias autez in opi
nabiliter a terroribus liberatus: quū gratificas hostias nō persoluisset graui morbo percussus i lāgorē mor
tis decidit: Cui Isaias in voce dni dixit: Dispone domui tue: qz p hac noxa morieris: z non uiues. Dumq
nimis p hac re se affligeret rogauit dnz: vt ei ignoscere dignaretur ac paruo tempore ei vitam coderet do
nec filios haberet. ad cuius orationē comotus dns pepercit homini z diebus suis.xv. annos adiecit: z cun-
ctis diebus vite sue ab assyriorz bellis ipsū liberū fecit: In cuius rei signuz dies decē gradibus retro reuer

versus est. Rex uero babyloniorum audiens eum egrotasse eidem confestim visitationis gratia legatos cum muneribus misit: quorum aduentu mirum in modum ⁊ fortassis plus debito letatus est Ezechias. Eosqꝫ libenter excipiens laute splendideqꝫ nimiumqꝫ fouit: ⁊ thesauros eis ostendit: ac armorum instructionem: ⁊ alia oia que i auro ⁊ gēmis hēbat oñdit: ⁊ multis muneribus donatos eos dimisit. Que res quū displicuisset dño misit ad eum statim Ysaiam prophetam dicens: Scito inquit qꝫ non post multum tempus ad babyloniam filios tuos ⁊ diuitias tuas fore transmigrandas: insuper et nepotes tuos eunuchos esse faciendos: ⁊ regi babyloniorum futuros. Quo audito dixit Ezechias. Bonus est sermo dñi: fiat tantū pax i diebus meis. Ezechias itaqꝫ ab externo hoste securus factus: ad exornandā hierusalem tantum animum adiecit: vbi et mirifice ac splēdide multis in locis edificauit: ⁊ multos aque ductus in eā introduxit: ac piscinas celebres extruxit. Eius deniqꝫ vita omni ex parte laudata anno uite sue. liiij. moritur: ⁊ apud arcē syon magno sui desiderio apud oēs relicto sepellitur. Cuius quidē gesta prima ac nouissima historia quarti regū li. cap. 19. ⁊ 20. ꝯtinet. ac ipsa eadē secūdus paralypo. li. cap. 29. 30. 31. ac. 32. cōmemorat.

¶ Ciuitas syracusana.

¶ Syracusanā sicilie insule vrbē celebrē diue lucie virginis ⁊ martyris patriā atqꝫ sepulchrum per hoc idē tps sub pachino promōtorio a quodā corinthio noīe Archio ꝯditam fuisse Eusebius noster cesariēsis contestatus est. Hec: vt strabo inqt: a principio tū agri fertilitate: tū portus cōmoditate nō parū incremētū habuit. Quā ēt Cicero in sexto verrinarum descripsit: ⁊ Florus de syracusis breuiter scribens sic inquit: Illis triplex murus totidemqꝫ arces: marmoreus portus: fons celebratus: Aretuse que hactenus eis profuere vt pulchritudini victe vrbis parceretur. Hāc carthaginenses aliiqꝫ tyranni durissimo quodā affecerunt iugo. Sꝫ quū ēt Pōpeius eam deuastasset ab Augusto cesare postmodū instaurata fuit. Hic multi insignes prodiere viri: E quibus stephanus tertius summus pontifex vnus fuit: vir sane sanctitate: scientiaqꝫ: atqꝫ iustitia eminentissimus.

¶ Cathaniam eiusdem insule vrbem agate sanctissime patriā atqꝫ sepulchrum a Naxio iuxta etnam montem per hec tempora conditam fuisse Eusebius noster affirmat.

¶ Naxos a qua insula naxos nomen accepit hac ipsa tempestate nō ꝓcul a sicilia insula condita fuit: cuius insule ager: vt Virgilio placet: vini potissimū feracissimus est. Unde ⁊ idem poeta i tertio eneidos ait: Hac cathanam iugis naxon.

437 ¶ Scabon genere ethiops egyptiorum rex quinto Ezechie regni anno in xxv. Dynastia egyptiis regnare cepit: ⁊ regnauit annis. 12. Qui cōtra bochorum aliū egyptiorum regem dira gerens certamina tādē vicit: quo superato ⁊ interfecto regnū omne sibi desumpsit: ⁊ loco eius regnauit. 4440

736 ¶ Perdica quartus macedonū rex: ⁊ ipse sexto regni Ezechie āno macedonibus regnare cepit: ⁊ regnauit annis quindecim. 4446

729 ¶ Meles tertius lydorum rex tertiodecimo regni Ezechie regis anno lydis regnare cepit: ⁊ regnauit annis duodecim. 4470

722 ¶ Cardiceas quartus medorum rex vigesimo regni Ezechie āno medis regnare cepit: ⁊ regnauit ānis. 13. 4477

716 ¶ Candaules quartus lydorum rex hoc anno qui est quintus ⁊ vigesimus regni Ezechie annus lydis regnare cepit ⁊ regnauit ānis. xvij. Uir qdē ignauus: ⁊ libidini plurimū deditus: q nil egregium de se reliqt. Huic quū esset vxor elegantissime forme mulier: vt Iustinus in primo ēpito. hꝫ: eius pulchritudinē oibus predicare ꝯsueuerat: nō cōtentusqꝫ voluptatū suarum tacita ꝯscientia nisi ēt matrimonii secreta publicaret: ad extremū vt assertioni sue fidem faceret nudā illā aliquādo sodali suo gigi ostendit. Quo facto et amicū in adulteriis sollicitauit: ⁊ hostē sibi illū cōstituit: ⁊ vxorē veluti tradito alii amore a se aliēauit. Porroqꝫ breui post tpe cedes cādauli nuptiarum ꝓmiū fuit: vxor mariti sanguine dotata regnū viri ⁊ se pariter adultero tradidit. 4485

714 ¶ Nūma pompilius secundus Romanorum rex vij. et vigesimo regni Ezechie anno: id est secūdo sextedecime olympiadis post Romulum regnare cepit: ⁊ regnauit annis. 41. Uerū mortuo Romulo centū senatores rēp. n. aliqdiu rexere: ita vt quilibet eorum quinos regnaret dies: qꝫ per annū fere ⁊ dimidiū durauit: quod quidē tps interregnū nomināt: ⁊ Nume regno applicāt. Mortuo nanqꝫ romulo inter romanos ⁊ sabinos d creando rege altercatio nō minima esse cepit. Tandē in Numā hunc e pōponio spectato viro natum vnanimiter conuenerūt. Qui: vt plutarchus ait: quū esset ingenio ad oēm virtutē accomodatus: seipsum magis per disciplinam: laboremqꝫ ac phiam coluit: non ad detestādas perturbationes modo: sed ⁊ laudatam quoqꝫ inter barbaros vim ⁊ habēdi cupiditatē a se amoueret. Hic itaqꝫ a domo delitias: simul ac magnificos ap 4485

paratus pellen̄: ꝛ omnibus se cũ ciuibus tũ peregrinis integerrimũ iudicē ꝛ consultorē prestabat. Per ociũ autem non ad voluptates ac delitias: nõ ad questus: sed ad deoꝝ imortaliũ cultũ: ꝛ ad ipsoꝝ naturā qñtũ rõe poterat cognoscēdā semet ipso vtēs magnū adeo nomē adeptus est: vt Tacius ex vnica Tacia filia sibi generꝝ fecerit. Neqꝫ is eo connubio elatus migrauit ad socerꝝ: sed patrem seniorem souens in sabinis mansit. Qui etiā deserens vrbis consilia in agris frequentius morabatur: solusqꝫ ibidē libēter peragrabat ꝛ i deoꝝ lucis ꝛ desertis locis vitam degebat. Anno igitur quadragesimo etatis sue: quū legati venissent, p eo rege assumendo: ipsoqꝫ non acquiescente ac dicente: ꝙ omnis vite humane mutatio sit periculosa: tandē instantibus legatis atqꝫ rogantibus ne populus iterꝫ i seditionē veniret regnū lacessitus suscepit. Eo qꝫ suscepto confestiꝫ populum elatũ: asperꝫ qꝫ ad pacem ꝛ ad religionē traduxit. Mox quoqꝫ prohibuit romanos imaginem dei existimare speciē hominis aut animalis habere formā. Unde nec fuit apud eos picta neqꝫ ficta dei species: ac si nephas esse deterioribus meliora assimilare: quū neqꝫ alter ꝙ intelligentia percipi deus possit. Mutauit quippe mensium ordines ꝛ martiũ: quem Romulus primum fecerat tertiũ posuit: incipiēs a ianuario: qui. xi. erat. Duodecimus vo februarius. Et quũ ānus. 300. et. 60. contineret dies instituit vt. 300. ac. 65. haberet. Multi tamē sunt qui Januariũ ac Februariũ a Numa additos dicant quũ ante decem tantum essēt menses. Ouidius: Sed numa nec ianũ: nec auitas preterit vmbras: Mēsibus antiquis preposuitqꝫ duos. Huius temporibus neqꝫ bellum: neqꝫ seditio: neqꝫ tumultus in re pu. fuisse traditur: sed neqꝫ aduersus eū vlle inimicitie: vel inuidia: seu ob regnādi cupiditatē insidie uiroꝝ vel conspiratio. Obijt deniqꝫ octogenarius leui morbo. Cuius gloriā regũ posterioꝝ calamitates illustriorē fecere. Nam quũ quinqꝫ post illũ regnauerunt reges. postremus ex imperio decidens in exilio cōsenuit: e reliquis vero quatuor nemo naturali morte defunctus est.

¶ Assyriorum regni finis.

¶ Assaradon alias assaracodas iunior filiorum senacherib tempestate hac patre in templo a senioribus filijs obtruncato: ꝛ paricidis fratribus in armeniā effugatis in regnū successit. Quo suscepto cōfestiꝫ i samaria colonias deduxit. Cuius tpe Merodach chaldeoꝝ rex ab assyrioꝝ monarchia penitus defecit. Quā ob rem ꝛ assyrioꝝ regnũ ita debilitatũ est: vt de eo deinceps nullũ olo exiterit monumentũ. 715

4486

¶ Chaldeorum regni principiũ.

¶ Merodach igitur chaldeum per hoc tempus in babylone regnasse constat. qñtũ autē regnauerit nec dũ cōpertũ est. Qui ꝛ ab assyrijs deficiens: chaldeoꝝ regnũ sibi constituit. Sic quoqꝫ ꝛ medoꝝ rex fecerat. Hic ipse merodach fuit: qui Ezechie egrotāti legatos visitationis gratia cũ muneribus misit: vt patet q̄rto regum. cap. vigesimo.

¶ Chaldea itaqꝫ (vt iā semel dictũ est) asie regio est: arabie contermina: longe plana: sed fontiũ ꝙ maxime indigna: in qua babylon maxima ciuitas regni caput erat. Ex hac namqꝫ regione zigari populi exierunt: qui tempestate nostra cũ liberis ꝛ vxoribus oēs pene peruagantur europā: Qui quũ furcs subtilissimi sint in oppidis permanere nisi tres tantũ dies permittuntur. Hos veneti nostri ab omni suo excluserunt regno tũ maxime propter furta: tũ etiā, ppter explorationes: quibus suspecti habentur. Nos ipsoꝝ quēdā aliq̄n do sciscitati fuimus: quanā ex patria essent. Respondit se chaldeũ cũ omnibus suis esse: linguaqꝫ chaldea eos vti semper consueuisse

¶ Thobias iudeus, ppheta sanctissimus ex tribu ꝛ ciuitate neptalim oriundus: mitissimi ingenij vir: mire qꝫ suauitatis: ac oīs gr̄e spūalis pl̄ās: q superioribus ānis a Salmanasar assyrioꝝ rege in captiuitatē abductus fuerat: tēpestate hac pietate: ac religione insignis habitus est. Hic quũ apud niniuē cōstitutus p̄ceptoꝝ patrũ suoꝝ nō immemor egros visitaret: cosqꝫ ad patiētiā ꝙ maxime hortaret: ꝛ indigentibus elemosynas pberet: desp̄atos quoqꝫ cōsolaret: atqꝫ errātes ad veritatis viā p̄dicationibus ꝛ admonitionibus deducere niteret: cecitatis plaga tētatus ē: p qua ēt oēs eius depdidit sbās: ac oiũ pauperrimus euasit. Cuius patiētiā quũ dñs oim cognouisset stati Raphaelē angelũ ad eũ misit: q eidē visũ restituit: sbāqꝫ oēs in decuplũ multiplicauit: ac ceteris iudeis oibus in rebus eũ antulit. Et quũ in eo statu vsqꝫ ad annos duos: ꝛ centũ vixisset cōfectus senectute bona primo interitũ niniues ꝛ instaurationē hierusalē: ꝛ tēpli dñi ac xpi dñi nr̄i aduētũ p̄dicēs spũ dño reddidit. Quo mortuo collachrymātibus thobia filio ac nepotibus oibus i niniuē sepellit: vt eius sacra hꝫ historia: q̄ ab oibus sũma cũ voluptate et deuotione legi ꝛ audiri cōsueuit

¶ Uiri disciplinis excellētes.

¶ Taletē milesiũ e. vij. grecie sapiētibus primũ his tpibus floruisse diuus pr̄ Aug. i8. de ci. di. c. 24. dicit. hic ex thalidaꝝ familia pre examio: mie Cleobolina natus fuit: q phenicũ nobilissimi fuerũt: ꝛ a Cadmo Agenore originē duxerūt. Hic itaqꝫ adultus factus post reipu. negocia ad reꝝ nāꝫ cōtēplādā: vt hysidorus i ijo ethi. c. 3. scribit se transtulit: ꝛ vt Cicero de nā doꝝ ait: primus d nā reꝝ disputauit. Qũuis: vt Laertius scribit: nullũ ingenij reliquerit monumētũ. Callimachus āt dicit hũc fuisse inuentorē minoꝝ e vrse: ac stellas notasse: qbus phenices nauigāt. putātqꝫ pleriqꝫ hunc primũ astrologie secreta rimatũ: solisqꝫ defectus: ac conuersiones p̄dixisse. Sũt ēt q affirmēt illũ primo imortales aios dixisse. Hic preterea ab egyptijs geometrie p̄cepta suscepit: ꝛ quũ essꝫ celo astrisqꝫ familiarissimus. Dixit aquā primũ fuisse reꝝ oiũ cāꝫ eamqꝫ in se diuinā hr̄e mētē: ꝛ oia, pducētē. Et rhodio, vt diuus refert hiero. Jōdit phũ posse ditari si vellet: quũ olei penuriā p̄uidisset. Obijt deniqꝫ. lxxviij. etatis sue āno quũ gymnicũ certamē spectaret estu

scilicet ac siti defatigatus. Cuius inter cetera preclara hec ab eo dicta referuntur: sicut Laertius ait. Antiquissimũ entium est deus: ingenitũ etenĩ. Optimũ entiũ est mundus: nã opus dei est. Maximum entiũ est locus: oĩa nanq̃ capit. Velocissimũ entiũ est intellectus passim etenĩ currit. Validissimũ entiũ est necessitas: dñatur enĩ cunctis. Prudentissimũ entium est tempus: adinuenit enĩ oĩa.

Solon phũs e septẽ sapientibus grecie secũdus: patria atheniẽsis siue salaminius his temporibus Gellio teste li. 1. 4. noctiũ attica℞ athenis floruit: et ibi leges multas atque optimas instituit: quas sicut Valerius li. de ingratis ait: si athenienses perpetuo seruare voluissent sempiternũ habituri fuissent impiũ. Cõstat nanq̃ vt Laertius scribit: ipsũ leges et conciones scripsisse: et in semetipsũ monita elegia. Qui quũ hoĩ oium: ac oraculi iudicio sapientissimus hẽret: vino indulsisse ferẽ. De solone at isto plato in thimeo: et Aristotiles in. 2. politico℞ multa scripsere. Tãdẽ in cypro insula obijt octogesimo etatis sue anno: quũ mãdasset suis: vt ossa sua salaminã transferrẽt: atq̃ ea in cinerẽ dissoluta p oẽ puinciã dissemiarẽt. Sz eius iussis obtẽperatũ nõ fuit: quũ ipsius sepulchro tale epigrãma iscriptũ sit. Que ꝺudũ rabidas medo℞ ꝓpulit iras Legifer℞ solonẽ pulchra tenet salamis. Ex sñijs at eius plurimis hãc solã hic habeamus. Satietatem ex diuitijs nasci. et ex sacietate cõtumelias gigni. Que nõ posuisti non tollas. Mẽtiri noli. etc̃.

Chilon phũs patria lacedemonius tertius e septẽ sapientibus: et ipse p hec quoq̃ tpa teste aug. vbi supra apud atheniẽses in precio fuit. Qui ob eius ꝓfudissimã sapiẽtiã inter ceteros breuiloquus dictus est. Vnde et Aristagoras hunc dicendi modũ: seu morẽ postea chiloniũ vocauit. Multa enĩ notabilia in ducẽtis carminibus: vt Laertius testatur: scripsit: quo℞ hec ꝓcipua fuit sentẽtia. Discere primo bñ sibi preesse: indeq̃ domui sue: atq̃ in aduersis ire sue dñari. Vixit at. lvi. annis. Quo defuncto iuxta eius sepulchrũ cõfestim erecta fuit statua. Defunctũ vero asserũt nimia letitia filiũ. s. deosculãs: qui in olympico certamine fuerat coronatus.

Pythacus mitilenCus phũs. 4 e septẽ grecie sapiẽtibus his temporibus cũ supradictis nõ doctrina solum sed etiã in re militari ꝑitissimus habitus ẽ: q̃ et decẽ annis patrie sue impiũ illustrissime tenuit: quã quũ optimis legibus: instituit. sz ꝑdictũ tpo constituisset sponte se ipsũ magistratui abdicauit. Cuius hec notãda fuit sñia. Principatus virũ ostẽdit. Scripsit at hic d moribus et politica sexcẽtos versus: multa quoq̃ alia prosa. Vixitq̃ vsq̃ ad Cresi lydo℞ regis tpora: ad quẽ eius extabat epistola. lxx. annis.

Biantem phrienẽ phũz quintũ e septẽ grecie sapiẽtibus cũ superioribus floruisse cõstat: qui ob regiã eius presentiã: et ciuiũ suo℞ precipuã beniuolẽtiã: vt Laertius testat: maximo in precio semper ab oĩbus habitus est: eo q multis periculis eos in aduersis tutatus fuerit. multaq̃ preterea duobus milibus versuũ vtilia conscripsit: cuius inter cetera memoratu digna: hec singularis fuit sñia. Vitã sic esse mẽsurãdã quasi homines breui et multo tempore victuri sint: tãdẽ quũ aliq̃do ex aduocatione fessus caput in nepotis sue gremio declinasset pre senectute expirauit: cui mortuo phrienẽses ei tẽplũ dedicauerũt. De hoc multa Valerius et Laertius scripsere.

Cleobolus lyndius e septẽ grecie sapiẽtibus sextus: et ipse per idem tẽpus insignis et clarus fuit: cui natã filiam noĩe Cleobolinã fuisse ferunt: quã exametro℞ enygmatũ vatẽ dixere: qui et librũ de enygmatibus questionibus in tribus milibus versuũ cõscripsit: ex quibus hec memorãda excerpsi sententia. Vxorẽ de paribus ducito: quia si ex maioribus duxeris cognatos habebis dños. vixitq̃ ãnis septuaginta: cuius preclarissima gesta scripsit Laertius.

Periander corinthius e septẽ grecie sapiẽtibus phis septimus hac etiã tẽpestate: vt diuo Aug. placet: floruit: quẽ Aristotiles tyrannũ fuisse dixit: et annis. xl. apud corinthios eãdẽ exercuit: quod tñ plato negat: sed aliũ phũz et aliũ tyrãnũ fuisse affirmat. Hic itaq̃ in duobus milibus versuũ multa et vtilia cõscripsit documenta. Ex quibus hanc precipuã elegimus sñiaz. Prosper ãis modestus esto: infortunatus vero prudens Amicis felicibus et infelicibus idẽ sis. Obijt deniq̃ octogenarius: vt Laertius hz.

Manasses 4487

712

MAnasses ezechie regis optimi viri filius sextusdecimus regũ iuda. cccl xiiij regni dauid ãno: deciaq̃ septima olympiade: quũ. xij annorum eẽt etatis regnare cepit: et regnauit ãnis. lv. vir quidẽ a patre omnis voluptatibus abscisus: et ad oĩa malignitatis genera conuersus: q nihil impiũ pretermisit: sz in impietatibus regum israhel oĩo ãbulauit. Naz suscepto impio prophanauit templũ: ac illũ claudere fecit: sacerdotiũq̃ sustulit: confudit ordinẽ: temerauit regnũ: corrupitq̃ quicquid erat religiõis quod legis: quod vite: qd mo℞: qd fidei: qd patris et maio℞ suo℞ discipline perdidit: atq̃ cõfudit. Abbominationes enĩ pessimas in iuda fecit: et quidẽ maiores q̃ antea amorei fecerũt: et vniuersũ iudaicũ exẽplo: suoq̃ errore: atq̃ hortatu in imũdicijs amoreo℞: alio℞q̃ gentiũ peccare fecit: multos ẽt iudeo℞ nobiles proscripsit: multosq̃ interfecit: et magnis supplicijs sacerdotes iustos: et Ysaiã ꝓphãz vir℞ sanctissimũ trucidauit: ac sic et ipse hõ scelestissimus: quũ nil domi forisue strenuue gereret: sz oĩa auaritia sua expleret: diuinã tãdẽ in se expertus est vltionẽ. Nam: vt sacra secũdi parali. libri. c. 33. cõtinet historia: ibi his iratus dñs: exercitũ babylonio℞ et chaldeo℞ super eum intulit: et vniuersam iudee regionẽ depopulans: etiã ipsum manasez regem dolo cepit: et captũ pedibus manibusq̃ cathenis vinctũ in babylonẽ rex eo℞ ad se deduci fecit: vbi et eum ad ea q̃ voluit tormẽta subiectũ habuit. Manasses vero ad se reuersus: arbitrãsq̃ se malo℞ q̃ patiebatur fuisse auctorẽ: pñia ductus dñz deũ patrũ suo℞ humili prece exorauit: vt hostẽ suũ ei clemẽtẽ faceret: cuius oratione exaudiẽs: hoc ei concessit: et vt a babylonio℞ rege relaxatus ad sua regna re

uertitur. Cumq3 hierosolymã venisset cognouit dñz esse deum. Et prioꝝ quidẽ delictoꝝ que gesserat penitens studuit omnibus viribus ad cultũ diuine religionis se conferre: templũq3 purgare: ⁊ ciuitatẽ semicollapsã resarcire: ⁊ de alio aliquo nil aliud cogitare nisi gratias deo ꝓ dono salutis sibi prestito exoluere: hec quoq3 ipsa populũ suũ agere docuit: agnoscens in quibus calamitatibus incidisset ꝓpter peccata sua: destruensq3 aras baal: rursus altare edificauit: ⁊ solennes hostias immolauit: ⁊ sicut moyses diuinã culturã exposuit: ⁊ post hec ocio beatissimã: vt Josephus scribit: habuit vitam: ⁊ multos ad eius exemplũ traxit. tandẽ vbi ea que ad sui sceleris emendã peregisset: 67. vite sue anno defunctus est: ⁊ sepultus in hortis suis sicut quartus regũ liber. c. 33. habet.

¶ Thracus ethiops egyptioꝝ rex Sibecho rege interfecto primo anno regni manase egyptijs regnare cepit: ⁊ regnauit annis. xx.

4490 ¶ Deocles quintus medorum rex quarto regni manase anno medis regnare cepit: ⁊ regnauit annis. liiij. 709
Hic: vt Apollodorus adramitinus historicus tradit ebathanã ciuitatẽ ipsius regni caput i montibus cõdidit: quã postea arphasath ipsoꝝ rex: vt hẽtur iudith primo: amplians turribus celsissimis: ac menibus exornauit.

4499 ¶ Gigius quintus lydoꝝ rex hoc anno qui est duodecimus regni manase annus candaule predecessore (vt 700
dictum est) interfecto: reginaq3 vxore ducta eius loco regnũ suscipiẽs regnauit annis. 36.

4515 ¶ Merres ethiops egypti rex. 21ᵒ regni manase anno in dynastia. xxvj post thracũ regnũ suscepit: ⁊ regna 684
uit annis. xij. post hunc stephinatis regnauit annis. 38.

¶ Argeus. v. macedonũ rex. 8ᵒ et vigesimo regni manase ãno macedonũ regnũ accipiẽs regnauit ãnis. 38.

4526 ¶ Tullus hostilius tertius Romanoꝝ rex trigesimo nono regni manase ãno: tertioq3. 27. olympiadis anno 2673
post Numã põ. regẽ a romanis rex suffectus regnauit annis. 31. huius cunabula: vt Eutropius scribit: tuguriũ agreste cepit: ⁊ postea adolescentia in pecoribus pascendis occupata fuit: validior deinde factus romanũ rexit populũ. Et primus quidem romanoꝝ regum fascibus ⁊ purpura vti cepit: ac vrbem adiecto celio monte ampliauit. post longã deinde pacem in albanos bella tulit: quos tam metu q̃ pudore deuictos ꝓstratosq3 in vrbem postea admisit: ⁊ illoꝝ vrbẽ penitus euertit preter templa: a quibus ⁊ iussu ipsius tẽperatum est: cumq3 ipsius populi adiectione romana res plurimũ aucta fuisset Tullus sabinis nouũ indixit bellũ: ꝓuocatosq3 fudit atq3 fugauit. tandem quũ vno ⁊ triginta ãnis cũ magna belli gloria regnasset cum tota domo ictu fulminis conflagratus est.

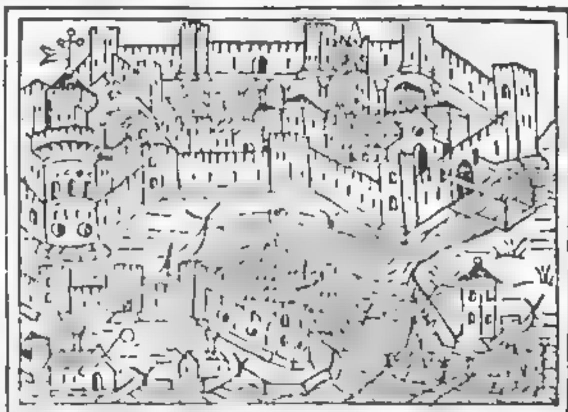
4535 ¶ Ardas sextus lydoꝝ rex hoc anno qui ẽ nonus ⁊ quadragesimus regni manase regis annus post Gigiũ 664
regem lydis regnare cepit: ⁊ regnauit annis. 37.

¶ Grecanie ciuitates.

¶ Nicomedia asie ciuitas ꝑ hoc tp̃s: vt Eusebius scribit: a quodam Nicomede bythinio rege in bithinia ꝓuincia condita fuit. Que quũ postea christianissima facta fuisset in ea tp̃e Diocliciani imꝑatoris seuissima christianoꝝ persecutio fuit: indeq3 quũ magno eẽt in precio apud eã diuus Constãtinus cognomento magnus suum diem clausit extremum.

¶ Calcedon similiter asie ciuitas hac ipsa tempestate in eadem bithinie ꝓuincia ex opposito cõstãtinopolis in ore pontici maris a megarensibus condita perhibetur: vbi ⁊ martiani principis temporibus magna illa synodus celebrata fuit. Cui et inter ceteras synodos ecclesia romana precipuũ defert honorem: vt Gratianus in canone ꝓtestatus ẽ. di. 15. c. Scdꝫ canones. s. quarta synodus.

¶ Constantinopolis thracie vrbs

¶ Bizantium que ⁊ constãtinopolis imperialis ci-
4536 uitas a magno constantino sic appellata ꝑ id tẽpus 663
vt Eusebio placet in grecia ex opposito calcidonẽsis agri: loco quidem optimo ⁊ munitissimo a pausania spartanoꝝ rege conditionis sue initium habuit: ⁊ quũ parua admodum esset eam postmodũ Constantinus magnus Roma põtifici Siluestro relicta sibi diligẽs structis fortissimis menibus celsisq3 ac crassissimis turribus a se constantinopolim nominari voluit: quam etiam eius successores imperatores passim plurimis tum publicis edibus: tũ priuatis ciuium palatiis ⁊ quidem superbissimis exornare curarũt: ⁊ adeo vt exteri eo venientes vrbis splendorẽ admirati non tam mortaliũ q̃ celestium eam domicilium dixerint. Extant enim i ea preter cetera magnificentissima edificia ⁊ sacre sophie templum Justiniani opus toto orbe memorabile. Habet preterea hec ciuitas vndecim portas dignitatem ipsius pre se ferentes: quarũ noĩa hec sunt. Aurea: pagea: sancti Romani carchasea: regia: caligaria Xyllina: bacinagona: phara: theodosia: ⁊ Sylaea. Ipsam enim ꝓpter ipsius pulchritudinis splendorem prisci nouam appellauere Romam: q̃ patriarchali sede: ac imꝑiali throno ab ipso Constantino redimita fuerat. Hec ꝓfecto tanto splendore ac dignitate insignita est: q̃ vt ita dixerim: totius orientis columen: ⁊ vni-

cum grecie sapientie domicilium habita fuerit: vbi tria magna concilia Gratiano testante celebrata fuerunt videlicet sub theodosio seniore: sub agathone papa: et sub Justiniano principe: vt habetur in canone .15. di. c. Sexta synodus. Eam quũ turci diu crosaz ppter eius dignitatẽ habuissent anno salutis nostre .1093 a Belzeto quodam eorum principe cũ ingenti turcorum manu obsessa et capta fuit: vbi imperatore capto cum pro vili mancipio diu captiuũ tenuit: indeq3 galli cum venetis expulsis imperatoribus p.5.7.50. annos possedere. Postmoduz paleologorum clarissima familia genuensium ope a gallis ademit. et vsq3 in annuz dñi nostri iesu christi .1453 gloriosissime possedit. Quo anno mahumetus octomanus turcorum princeps eaz cepit: diripuitq3: ac de ipsa tam preclara ciuitate: q̃ toti orienti leges dabat: triũphauit: vbi et eius sacratissima tẽpla spurcissime mahumetice dedicauit. Innumerabiles autez ex hac celeberrima vrbe in omni scientia atq3 virtute ꝑclarissimi exiere viri: inter quos: vt ex multis paucos recensẽã: fuerũt: Joannes cognomẽto chrisostomus ipsius vrbis episcopus: vir plane scientia ac virtute singularis: q multa ad cõez fideliuz vtilitatẽ edidit: Atticusq3 etiaz ipsius epũs: cuius inter cetera ad reginas Arcadij filias extat d virginitate liber. Genadius quoq3 alter epũs eius: vir lingua nitidus. Joannes cassianus diaconus: q precipuos cõfecit libellos. Nouissimus diuz Emanuel chrisoloras phũs et orator eminentissimus extitit: q litteras grecas in italiã cum ingenti vtilitate retulit: que iam p septingentos annos apud nostros nõ fuerãt in vsu. Ex quo multi euasere clarissimi: de quibus locis suis infra accurate dicemus.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Archilogus poeta ratione lacedemonius tẽpestate hac p Cornelij nepot sũia floruit: In quo vt Quint. li. de arte oratoria refert summa vis elocutionis fuit: tũ breues vibrantesq3 sũe plurimuz sanguinis ac neruorum. Hic iãbicũ versũ in soceri sui vindictã primus adinuenit dicẽte horatio i poetria. Archilochũ pprio rabies armauit iambo: Hunc socci cepere pedẽ grandesq3 cothurni. Et pp impudicã eius lectionẽ a lacedemonijs exilio damnatus ẽ. dicẽte Ouidio in ibis: Vtq3 repertori nocuit pugnantes iambi Sic sit in exiliuz lingua ꝑterua tuũ. Tandez eius exigentibus meritis interfectus est.

¶ Aristodemus musicus his tpibus: vt Eusebius scribit: clarus fuit vir fm gelliũ in quarto noc. at. litterarum veterum diligẽtissimus: q teste cicerone: dixit aiaz nil aliud esse q̃ armoniã.

¶ Alceus poeta lyricus p hec ẽt tempora fm eusebiũ in precio fuit: hic patria mitilenus fuit dicẽte Sappho poetrice: Licet plus alceus consore patrieq3 lyreq3 Laudis habz quãuis grãdius ille sonet. et Horatius in 2° car. Et te sonante plenius aure Alcee plectro. De isto ẽt herodotus i li. v. histo. meminit.

¶ Alcidamus orator grecus per hoc quoq3 tempus: vt Cicero in primo tusculanarum questionuz scribit: clarus fuit: qui inter cetera mortis laudationem pulcherrime scripsit.

¶ Lesches quidaz lesbius poeta hisdem quoq3 temporibus floruit: qui post homerum primus Iliada fecit

¶ Anthemenides similiter mithilenεus poeta et alcei predicti frater: et ipse cum eodem fratre floruit: quem babyloniorum sociuz alceus fuisse dixit: et magna certamina ꝑ eis suscepisse: atq3 eos magnis laboribus eripuisse viro pugnacissimo: et vt inquit: regum luctatore perempto.

¶ Alcepsius grecus medicus: magiceq3 artis peritissimus: et ipse hoc tempore floruit: cuius multa medicinalia ab eodem habentur scripta.

Amon Amon manasse regis ꝑdicti filius decimusseptimus regũ iuda. 419. regni dauid: et tertio trigesime olympiadis anno post patrem suuz quum etatis esset duorum et viginti annorum regnare
654 cepit et regnauit in hierusalem secundum Eusebium et interpretes duodecim annis. Sed secũ- 4541
dum hebreos et Josephum duobus tantum. Hic dum patris eius opera imitaretur: Que scilicet in iuuentute sua presumpserat dolum a suis in domo propria passus peremptus est. quo mortuo populus eius peremit interfectores: et cũ eo patre suo sepelierũt. Eius autem gesta prima et nouissima scribuntur. 4. Re. c. 21. et 2° paralipomenon. 33.

¶ Phraortes sextus medorum rex anno tertio regni amon medis regnare cepit: et regnauit annis. 24.

Josias Osias amon predicti regis filius decimusoctauus regni iuda. 431. regni Dauid: et tertio trigesime tertie olympiadis anno regnum accipiens regnauit in hierusalem annis duobus et triginta: Hic octo annorum habebat etatis quando regnum adeptus est: qui etiaz ea in hac tenella 4554
645 etate tante virtutis et sanctitatis extitit: vt omnibus: qui ante eum regibus et claris viris tanto excellere visus est quanto vel sideribus ceteris sol: vel mare fluminibus cunctis. Quumq3 ad duodecimum etatis peruenisset annum vt Josephus scribit non laudis non iocis: aut voluptatibus intentus: vt superiores adolescentes reges facere consueuerant: sed doctrinam: pietatem: iustitiaz et beate viuendi normam ex lectione legis Moysi: atq3 exemplo bonorum regnum sumens omnia superiorum regum mala opera veluti iam senior emendauit. Octauo siquidem regni sui anno: vt sacra quarti regum: et secundi Paralipomenon habet historia omnes ipsius regni ciuitates multis erroribus labefactatas ab Ydolorum cultu ita purgauit: vt nullum idolatrie vestigium in toto superesset regno. Et nequid insuper latenter remaneret vniuersas domos scrutari mandauit: sed et serpentem eneum a Moyse factum: cui populus superstitione idolorum ductus imolabat comminuit. Atq3 in vnaquaq3 causa adeo iustitiam semper coluit tanquam anime sue medicinã: et omnibus alijs in rebus ita gloriosus extitit: vt cuz eo iudeo

rū gloria fere orta simul & extincta visa fuerit: Nā (testante Iosepho) erat modestus prudens: grauis: cōtinens: clemens diuine legis scientissimus: manuqȝ fortis: ac aīo maximo. Et adeo religionis amator: & legis emulator fuit: vt omnia sacerdotū falsorūqȝ ꝓphetarū ossa e sepulchris erui & exuri mandauerit: hocqȝ modo purgata oī prouincia ad hierosolymā oēm populū conuocauit: & ad Azimorum festiuitatem: que pasca dicitur coadduxit: vbi & phase maximū celebrauit: & adeo celebratissimū vt a diebus iudicū tale in hierusalem nō sit factitatū: Et propterea Iesus filius Sirach laudando eū: sic ꝓtulit dicens: memoria Iosie in cōpositione odoris est facta: & opus pigmentarij in omniū ore quasi mel indulcoratū & velut musica in cōuiuio vini. Ipse diuinitus in penitentiā populi sui directus fuit: & cunctas impietatis abhominationes abstulit preter Dauid (inquit) & Ezechiā atqȝ Iosiam oēs reges iude peccatū cōmiserūt. Reliqui vero reges Iuda legem dei altissimi reliquerunt: deiqȝ timorem contēpserunt: suū quoqȝ regnum alijs dederunt: & gloriā suā aliene genti: hec ille. Hic demqȝ optimus rex nullo religionis: pietatis: humanitatis benignitatisqȝ exēplo pretermisso cū rege Egypti in campo Magedon congressus ab ipso iaculatus in hierusalē remeans ex eodē vulnere defunctus est: sepultusqȝ magnifice collachrymātibus omnibus suamqȝ vicē dolentibus in Mausoleo patrū suorum. Sed & Hieremias ꝓpheta ciuitatis vicē potius q̄ optimi regis mortē dolens carmen trenorū lamentabili modulatione composuit dicēs: Quomodo sedet sola ciuitas plena populo &c̄. Quibus lamentationibus postea cantores & cantatrices in exequijs mortuorum vti consueuerūt. Tres aūt filios post se reliquit: quorū primus Eliachim qui & Iechonias fuit. Secundus Ioachaz qui & Sellum: Tertius Mathaman qui & Sedechias: Hec omnia ex quarto regum libro capitulo vigesimosecundo: & .23. & ho paralipomenon .c.34. & 35. habentur.

4558 ¶ Anchus martius Nume regis ex filia nepos quartus Romanorū rex quarto Iosie regni āno post Tullum hostiliū regnū accipiens regnauit annis viginti quinqȝ. Nā defuncto predicto eius antecessore rege Romanorum res ad interregnum redijt: quod quidem tempus huic etiā applicatur: Hic itaqȝ nulli superiorū regum belli: pacisqȝ artibus ac gloria vnq̄ inferior fuit. Sed & Auentinū ianiculūqȝ montes vrbi addidit: & pontē primus Tyberi adiecit: Carcerē quoqȝ primo ad terrorem crescentis audacie in media vrbe loco publico constituit: Politorū etiam latinorū vrbem recepit: & diripuit: oēm eius populū in Romanā ciuitatē introduxit: Ostiā demqȝ vrbē sextodecimo ab vrbe miliario supra mare cōstruxit: vbi & beata Monica diui patris Augustini mater vita decessit: tādē morbo correptus vitā cū morte mutauit. 642

¶ Arsaces siue Ericates Medorū septimus rex hoc āno q ē quintusdecimus regni Iosie annus Medis regnare cepit: & regnauit ānis .31. vir sane bello & pace clarissimus q̄ virtute Niniuē maximā ciuitatē oio subuertit & deleuit iuxta vbū naū & Tobie ꝓphetarū: vt p3 Tobie .14. c. q deleta assyriorū regnū penitus cessauit. Niniue euersio.

4569 ¶ Helchias maximus hebreorū pōtifex per hoc idem tps vt sacra quarti Regū libri habet historia apō hierusalem maximo in precio fuit: qui patrem habuit Sellū: qui fuit Sadoch: qui fuit Azarie: qui fuit Ioiade: qui fuit alterius çacharie: qui fuit Achimaas filij Sadoch summi pontificis: quem Salomon rex abiecto altero pontificem fecerat. 630

¶ Phaleris Agrigentinus tyrannus orator & declamator ornatissimus: tempestate hac: vt Eusebio placet floruit: cui cum quidam perillus eris ingeniosus artifex amicissimus esset: ex Athenis Agrigentum ad eum venit: vbi cognita hominis seuitia: vt eidem placeret: ex ere taurum artificiosum fabricauit: & in eius latere ianuam posuit: vt reus in eo inclusus subiectis ignibus torqueretur: atqȝ ita sonus vocis hominis exclamantis: non gemitus hominis sed bouis mugitus videretur: pro quo inuento cum munus ab eodē qui nouis tormentis delectabatur: postulasset illum intercludi iussit: & suppositis ignibus primus artificij sui verū prebuit experimentum: dicente Ouidio primo de arte amandi: Et phaleris tauro violenti mēbra perilli: Torruit infelix. imbuit auctor opus. Et postea sequitur: Nec enim lex equior vlla est q̄ necis artifices arte perire sua. Hec ipse phaleris atheniensibus de se pro illo conquestus rescripsit. Fuit tū cū añ vrbem conditā .64. annis fuisse dicūt. Extant enim huius phaleris adhuc celebres & graues epistole.

¶ Ostiam maritimam vrbem inter mare & Tyberim constitutam his tēporibus Anchus Martius Romanorum rex in Latio prouincia condidit: loco scilicet vbi Eneas e Troia profugus primum castra constituit. Que cū diu propter Limū quem Tyberis fluuius congregabat importuosa stetisset: Claudius Imperator eidem portū maxima impensa construxit: vbi deinde Aurelianus imperator propter ipsius portus cōmoditatem forum nominis sui publicum constituit: & ingentia edificia ibidem erexit: Que cum postmodū a sarracenis funditus fuisset euersa: Leo quartus pontifex instauratam corsis repleuit. Et quicquid edificiorum veterum in ea fuerat: preter quandam turrim deletum est: Ea quippe multorū sanctorū reliquijs illustrata diu fuit: atqȝ diu etiā Monice matris sanctissimi doctoris Augustini vsqȝ ad Martini quinti pontificis tempora sepulchrum extitit.

4573 ¶ Sadiates Arde regis filius fiij Gigij septimus Lydorum rex decimonono regni Iosie anno Lydis regnare cepit: & regnauit annis quindecim: De quo Herodotus in primo histoiarū meminit: Hic filiū nomine Alyatez genuit: qui eidē in regno postea successit. 626

¶ Tarquinius priscus quintus Romanorū rex: hoc anno qui est vigesimusseptimus regni Iosie post Anchū martiū rex delectus regnauit ānis triginta septē: hic Demarathū corinthiū hūit patrē: a quo lucumon

p̄mo vocatus fuit: sed imp̄io suscepto mutatū est nomen: ⁊ Lu. Tarquinius dictus est: qui non minus re-
gni sui firmandi q̄ augende reipublice memor centum patres ⁊ ipse elegit: quos etiam Senatores voca-
uit. Firmatoq̄z regno Spiolas latinorum oppidū vi cepit: ⁊ in signū letitie Romanis confestim ludos in
stituit: Indeq̄z vrbē muris ampliauit: ⁊ Capitoliū erexit: Sabinos rebellantes vicit: eisq̄z Collatiā ade
mit. Belloq̄z in Sabinos p̄fecto omne latinorum nomen domuit: ⁊ cloacas postea in vrbe fecit: p̄usq̄ ā-
q̄z cum patre suo Tusciā omnē magnis insignitur ornamentis: ⁊ inde triumphalia ornamenta: insignia-
q̄z consularia: ⁊ simpliciter magistratuū decora in Romanam transtulit vrbem: Ncenō ⁊ virgas: secures
tubas: sacrorūq̄z ritus ⁊ musicam: qua Romani postmodum ad bellicas artes vtebantur: ex Tarquinijs
tuscis Romam detulit: qui post multa strennue gesta ab Anchi filijs interfectus est.

Viri doctrinis excellentes.

Pherecides Syrus natiōe philosophus egregius Pittaci philosophi auditor: tēpestate ista ac ingenio sin
625 gulari preditus agnoscitur: q primus apud grecos de natura ⁊ de dijs scripsit: p̄musq̄z Cicerone teste li-
bro tuscu. questionū. homīz aīos sempiternos eē affirmauit: Quin ⁊ teste Laertio multa p̄dixit q̄ mira 4574
bilia videbantur: Hic etiam Plinio teste li. xij. prosam orationem p̄mus condidit. Fuitq̄z preterea Pytha
gore philosophi preceptor: ⁊ litteras multas Thaleti philosopho scripsit: ⁊ ab eodē multas suscepit.

Symonides grecus poeta: his tēporibus vt Eusebio placet inclitus ⁊ clarus fuit: Qui cū ad octogesi-
mum peruenisset annū multa cōposuit ⁊ carmina docuit: In eaq̄z etate gloriabatur in hec descendisse cer
tamina: Qui aliquando interrogatus quid inter homines facile consenescat: ait beneficiū: Huius cū multe
fuerunt sententie: hanc precipuam existimo: Fortuna innocentem sepe deserit: spes autem bona nunq̄.

624 Stesicorus poeta lyricus eximius per hoc ip̄m tempus in Grecia floruit: De quo Quintilia. decimo li.
de institu. orato. meminit: ⁊ Hora. in. 4. carminū: Ceceq̄z ⁊ alcei minaces Stesicoriq̄z graues camene.

Arion Methymneus Cytharedus optimus quidē hisdem tēporibus in Lesbo insula claruit: Cuius hi 4575
storiam Herodotus Pliniusq̄z nono li. natura. histo. ⁊ Gelius. 16. noc. at. late retulerunt: Sed breuiter a
nobis comp̄hensa talis fuit: hic cū arte sua multas diuitias in Italia ⁊ Sicilia congregasset Corinthū
remeans: ⁊ in mari a nautis p̄cipitatus est: sed a delphino pisce exceptus in laconiā an̄ nautas ip̄os depor
tatus: corinthū adijt: vbi re sua cognita: ⁊ illis supplicio traditis oia bona sua recuperauit.

623 Sappho eresea diuini ingenij poetrix per hec tēpora claruit: ⁊ plectrū p̄ma inuenit: hec viro ditissimo
nupsit ex quo Sydan filiū suscep. t: habuitq̄z discipulas: Anagoram: Milesiam Congyllam: Colopho- 4576
niam: Euthemā ⁊ Salaminam: quas etiam lyricos quosdam docuit versus. Scripsit autē hec modulos
lyricos: Epygrāmata: elegiam iambos ⁊ monades: Fuit quoq̄z vates nobilissima.

Olda p̄phetissa Selū filii sacerdotis hebreor̄ vxor: ⁊ Helchie maximi et hebreor̄ pōtificis m̄r his tē-
poribus fuit ⁊ Josie regi vaticinando multa predixit: ⁊ presertim hierosolymorum euersionem: ac populi
ipsius captiuitatem: vt patet quarto regum capitulo. 22.

Sophonias propheta nonus duodecim prophetarū Chus nobilissimi inter hebreos viri, filius filij Go
dolie qui fuit Amasie: qui ⁊ Ezechie per hoc ipsum tempus prophetauit: ⁊ librum nominis sui titulo pre
notatum composuit in quo tanquam speculator ⁊ archanorum dei cognitor imminentē duabus tribubus
captiuitatem prenunciat: vbi indicit vlulatum habitatoribus pile: quia conticuit omnis populus chanaā
dispericruntq̄z vniuersi qui inuoluti erant argento.

Hieremias propheta sanctissimus ⁊ ab ipso matris vtero sanctificatus ex viculo Anathotites: qui non
622 longe ab Hierosolymis distabat sacerdos ⁊ ex sacerdotibus natus: his temporibus adhuc puerullus vati 4577
cinari orsus est: ⁊ deinde futuram ciuitatis cladem: totiusq̄z populi captiuitatem: non solum spiritu: s̄z eti
am oculis carnis intuitus ⁊ expertus est. Unde ⁊ in Juda ⁊ Beniamin tantum prophetauit: ⁊ ciuitatis
sue omnes futuras ruinas quadruplici plangit alphabeto: Quod diuus Hieronymus ⁊ Isidorus in se-
xto ethi. mensure metri versibus reddiderunt. Hic itaq̄z post captam euersamq̄z Hierosolymorum ciuita-
tem: a populo suo in Egyptum violenter tractus: ibidem post multas iniurias sibi illatas apud Taphnas
ab eodem populo lapidibus obrutus occubuit: eoq̄z in loco sepultus: vbi olim Pharao rex habitauerat.
Et quoniam sua oratione multos serpentes infestos ab eodem loco fugauerat: ⁊ Egyptios a tactu ⁊ mor
su eorum serpentum liberos fecerat: Ipsum magna religione post mortem venerati sunt: Et cum sanctus
habitus sit eius festum prima die maij celebratur.

Baruch autem eiusdem Hieremie prophete notarius vir eloquentissimus ac celeberrimus vatēs ⁊ ipse
vna cum domino suo alium propheticum librum nominis sui titulo prenotatum edidit: In quo post ciui
tatis calamitates ⁊ ruinas a Hieremia prophetatas consolationem eidem ciuitati de reditu a captiuitate p̄
nunciat: Ipsius tamen liber ab hebreis nec habetur nec legitur: Quem quidem librum diuus Hierony
mus de greco in latinum iuxta vulgatam editionem transtulit: Hic cum librum magistri sui scripsisset ⁊ re
gi Joachim legendum obtulisset: quia in eodem scripserat quod imminebat ciuitati Hierusalem vt a Re
ge Babyloniorum vastaretur: ⁊ ipse rex ab eo subderetur: iratus rex librum disrupit ⁊ igne concremauit
⁊ Hieremiam ac Baruch duris supplicijs affecit.

Joachaz secūdus Josie regis filius decimusnonus regum Juda. 463 regni Dauid z primo q̄ Joachaz
dragesime olympiadis anno patri in regnum succedens regnauit mensibus tantummodo tri
4585 bus. hunc populus seniore fratre eius spreto post patrē cū triuum z viginti etatis esset annorū 613
regem constituit: Sed quoniā vt sacra eius habet historia impius z scelestus erat: z in vijs
patris renuit ambulare: a Nechao rege iudicio dei capitur: z vinctus in Egyptum perducit:
z eius seniori fratri ex eodem patre progenito nomine Eliachim tradidit regnū: mutans ei nomen Joa-
chim: prouincie quoqz omni tributū posuit: centū talenta argenti: z vnū auri: vt pz quarto regum vltimo:
z secundo paralipomenon similiter vltimo.

Joachim primogenitus Josie regis q alio noie Eliachim appellat vigesimus regū Juda eodē
āno loco fratris a Nechao Pharaone suffectus regnauit in hierusalē. xi. ānis: hō qdē flagitiosus
infidusqz: ac idolatra: de quo hoc i loco nescio qd dicere ausim: vt tantus pater tot flagitiosos ge-
nuerit filios: q nō hoies certe: sed teterrima mōstra merito noiari psūt: quos ēt pscribere piget: hic
igr pncipatu inito i oēz turpitudinē idoloz, plapsus: Uriam ēt sacerdotē vir iustū obiurgātez interfecit: z
oēs tēpli ministros depulit atqz fugauit: necnō z oia auaricia expilauit: ppter qd z iusto dei iudicio Nabu- Joachim
chodonosor rex Babylonie vt Josephus li. x. hz cū magno apparatu ad Euphratem venit: z cōtra Ne-
4590 chao regē Egypti pugnauit: z eo superato fluuiū trāsiēs oēm Syriā pter Judeā vsqz pelusiū cepit: Vndeqz 609
post quartū anū q erat octauus regni Joachim: idē Babylonie rex cū magno exercitu ctra iudeos castra
metari tributa ab Joachim exacturus: aut certe dimicaturus: sed ille eius minas metuēs tributa que pete
bat p tres ānos pbere spopōdit: Tertio vo anno audiēs Egyptios denuo ctra Babylonios pugnaturos
tributa soluere recusauit. Propheta aūt Hieremias monebat z pdicabat qr frustra Egyptioz spe teneret
quod z verū fuit: qa Egyptij cōtra babylonios pugnare nō psumpserūt: sed stati venientē Babyloniorū
regem cū exercitu magno iure federis susceperūt: Dūqz Nabuchodonosor Hierosolymā intrasset: fidē ne-
quāq̄ seruās: pmo innumeros iuuenes fortissimos vna cū Joachim rege interfecit: eiusqz cadauer igno
miniose extra muros vrbis iuxta verbū Hieremie, pphete, pijci pcepit: Et Jechoniā porro interfecti filiū
pro eo regem constituit.

¶ Nabuchodonosor Caldeoz seu Babylonie rex: cui res hū geste magni cognomē dedere: āno quarto re
gni Joachim apud Babyloniā regnare cepit: sed q̄tū regnauerit comptū nō habemus: q suscepto regno
vt Josephus ait: multa cū finitimis bella summa vtute cōfecit: z q̄maxime cū Egyptijs, psperē dimicauit
z Nechao eoz regē. ac Psameticū eius filiū regni successorē: vt quartus liber regu hz: ad extremū deui-
cit: Judeā deinde z Syriā durissimo sibi subiugauit iugo. Joachim predictū interfecit: ac eius successorē
his victū vna cū matre: oiqz familia: ac cūctis pncipibus: z alijs cōplurimis q sese tradiderāt: z vasis dūi
in Babylonē trāstulit: z Sedechiā patruū sui suo loco suffecit: q cū z ipe iusiurādū trāsgressus fuisset:
z tributū, pmissuz denegasset: ad cū cū ingēti exercitu vēit: z diu obsedit: z tādē fame coactū cū ad dedicio
nem cōpulisset eiecoz pm captū z in cōspectu suo adductū cōfesti excecari fecit: z eius vniuersam familiā
trucidari mādauit: innūeros quoqz ciuitatis in Babyloniā traxit i seruos: ac totā vrbē vna cū tēplo euer
ti z incēdi pcepit: sed z Assyrioz regnū a Medis destructū tādē obtinuit: ppter qd Babylonioz regnū
factū ē oium monarcha: Sed cū supbius opione se nimiū extulisset: dūs eū insania circūuenit: z septē an
nis fenū vt bos comedere cōpulit: sicut hētur Danielis quarto: Post ānos vo septē idez eleuās oculos ad
celū supplicauit deo vt regnū recipe ei cōcedēt: qd eidē vna cū sensu restitutū ē: Quo recepto bndicēs altis
simo gras egit qr ptās eius sit eterna: eiusqz regnū in gnātōe z gnationē: z cūcta regna terre apud eū i ni
hilū reputata sunt: Vnū regnū ei restitutū āplior ēt gloria addita ē: pp qd idē Nabuchodonosor dixit: Ego
laudo z magnifico ac glorifico regē celi: qa oia opa ei9 vā st: z vie ei9 iudicia: z i supbia gradiētes hūiliai scit
z pōt: vt hr daniel. 4. porro dū vixisset ānis. 40. dfūct9 ē i baby. fiicto ei9 filio Nabuchodo. regni successor.

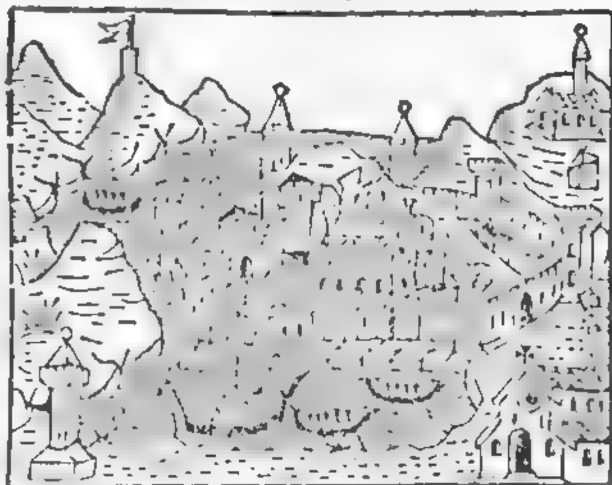
Joachin cognomēto Jechonias pdicti Joachim nepos: imo potius filius: vt Josephus testat p Joachin
4597 mus z. 20. regū iuda. 474. regni dauid: z. 3°. 44. olympiad. s āno a Nabuchodo. rex cōstitu
tus regnau t i hierusalē mē. 3. z diebus 10. Hic āt Joachin supioris ioachim filius scribi debet 602
vt Hiero. ait: cū extrēa syllaba chin pi vo p chim: z ob hāc cāz i eua. Mat. vna vi decisse gnātō
qz fa tesseredecas i patrē huius Joachin dimit: z tertia ab isto icipit Cūqz pmū hic regnai ce
pisset: repēte eioz babyloniorz regē iuauit: timēsqz ne mali mēoria, p necē pris, puictā iuadēt: cōfesti exerci-
tū in hierusalē misit: z eū i vrbē obsedit: ipe āt cū eēt vir bonus nolēs ciuitatē pdere csilio Hieremie pphe
te vsus: se cū mre oiqz domo ac reliqs eius pncipibus vltro Nabuchodonosor tradidit: Cūqz iusiuradū
Joachin ab eis q a rege Babylonie decreti fuerāt: accepisset qr nihil mali q remāsuri erāt i vrbe paterēt:
eoz fides nequāq̄ inuiolata māsit. Sed cū Joachin cū pdictis i babylonē accessisset: rex Babylōie pcepit
pncipibus suis: vt oēs q erāt i hierusalē iuuenes captiuos sumerēt pter z artifices: eosqz ad se ligatos ad-
ducerēt: q oēs: vt Jose. scribit fuerūt decē milia z. 832. iter quos ēt fuere Mardocheus: Ezechiel z Dani
el. māsit āt Joachin iste i carcē apd caldeos. 37. ānis: donec Nabuchodo filius pie dfūcto leuaret eū: z hec
babylōis trāsmigratō appellata ē: hūc itaqz Nabuchodo iunior p9 mortē pris a vincul soluit: eūqz quosadiuxit
iter aicos hūit: z multa ei dōa pcessit: fecitqz i baby. iter reges hri: acceptaqz vxore genuit salathiel q genuit

Zorobabel qui genuit Abiuth.

601 Edechias Josie regis filius ⁊ p̄dicti Joachin patruus vltimus regū Juda ⁊ hierusalē an 4598
no vt supra rex a Nabuchodonosor loco superioris in hierusalē cōstitutus regnauit ānis.xi.
huic Nabuchodonosor in subiectiōis signū nomē pmutauit: ⁊ tributariū sub iuramento si-
bi cōstituit: mādauitq3 vt nihil ei hostiliter ageret p̄sumeret: nec Egyptijs faueret: Verū cū3
in oī turpitudine ⁊ auaricia atq3 segnicie tā sacerdotū p̄ncipes q̄3 ipse ac vniuersus populus
deū offendissent: ⁊ nullū sibi venie locū reliq̄ssent: e regno tādem turpissime cū oī populo eie-
ctus ac interfectus ē. Nā nono sui regni āno subornātibus egyptijs tributū caldeis p̄missū denegare ⁊ i
libertatē se vēdicare tentauit. Quāobre3 Nabuchodonosor ira percitus maximo coacto exercitu in hieru-
salē tumultuarie ɔscēdit: ⁊ p̄mo oēs Judee vrbes in fidē recepit: indeq3 direptis: incēsisq3 circūquaq3 hie-
rusalē vicis ⁊ suburbanis anno nono Sedechie huius regis decima die mēsis decēbris Nabuchodono-
sor circa hierosolymā castrametatus ē: quā cū decē ⁊ octo mēsibus durissima fame ⁊ peste obsedisset: tā-
dem in potestatē suā redegit: regeq3 cū filiis ac p̄ncipibus capto ad regē Nabuchodonosor milites perdu
xerunt: venientē quoq3 ad se regē Nabuchodonosor: ipsu3 impiū ⁊ infidū ac infelicē vocare cepit: ⁊ iuris-
iurandi immemorē q̄d p̄buerat ei vt p̄uinciā custodiret: super hec etiā cū ingratū obiurgauit: q̄a dñi ab eo p̄-
cepisset imperiū quod ab eis frater tulerat ⁊ illi cōtulerat: cōtra munificū largitorē egisse videbat̄ hostili-
ter: his verbis aduersus Sedechiā dictis statī eius filios in cōspectu suo iussit perimi: Deinde eius oculos
eruens cū vinctū p̄duxit in Babyloniā: hec q̄ppe Hieremias ⁊ Ezechiel eidē p̄phetauerāt q̄ vinctus du
ceretur ad babyloniciū regē. Capto igit̄ rege vniuersū populū caldei trucidauerunt: ⁊ q gladiū euaserāt ad
seruiendū caldeis adducti sunt: ac sic iudei iuxta v̄bu3 Salomonis: cū p̄phetarū exosa3 habuissent discipli
nam: ⁊ tiorē dñi nō suscepissent: sed vniuerse correctiōi dñi detraxissent: tandē fructus vie sue comederunt: ⁊
suis ɔsilijs saturati sūt: hāc igit̄ cōuersationē q de gn̄e Dauid regnauerūt habuisse noscuntur.

Massilia transalpine gallie ciuitas.

Massilia transalpine gallie ciuitas primo
anno regni Sedechie. 45. olympiade So-
lino teste a phocensibus persaru3 aduētu pro
fugis condita fuit: Hec oli3 clarissima ciuitas
600 fuit: ⁊ in Narbonēsi prouincia in galliaru3 4599
sinu iuxta Rhodanū fluuiū in loco petroso
sita: magnitudis eximie extitit: huic portus
subiacet pulcherrimus q arcē pugnacissimā
loco edito etiam habet: in qua quidem oli3
apollinis delphici pulcherrimum templu3
structum erat: Cuius vrbis ciues posteaq̄3
a principio: per multa tempora in bellis se
exercuerant: pacatis omnibus rebus ad ci-
uiles institutiones: terreq3 cultum conuer-
terunt: Quinimmo primores vrbis ad elo
quentie ⁊ philosophie artes ita se transtule
re: vt doctrina grecis comparari potuissent
ad quam plane vrbem complurimi ex nobilioribus Romanis adolescentes pro acquirendis doctrinis
transmittebantur: Nam eorum victus frugalis ⁊ modestus semper fuerat: Propter quod Cesar: eiusq3
successores Romani etiam cum eisdem in bellis temperantius se habuere: ⁊ Galli: alieq3 nationes viden
tes eos in tanta pace viuere: ad eorum viuendi normam se contulere. Cunq3 varios sortita fuisset: vel
dominos: vel tyrannos: prout se tempora offerebant: nunquam tamen aut legem: aut ab alienigenis di-
spendia pertulit: preter q̄3 a Cathelanis: qui anno salutis nostre millesimo nongentesimo quadragesimo
multa instructa classe: eam inuaserunt: ⁊ qualsq3 diuitias auferentes bonis omnibus vacuam reliquerant:
Propter quod vllas deinceps visa fuit reassumere vires: Huic Lazarus quem dominus a mortuis susci-
tauit: primus ab apostolis destinatus fuit episcopus: Cuius quidem reliquie nunc vsq3 magno in honore
apud eam habite sunt. Fertur quoq3 ⁊ beate Marie Magdalene ipsius Lazari sororis corpus ibidem
quiescere: Apud hanc multi clarissimi floruere viri: Inter quos fuit Saluianus eiusdem ecclesie presby-
ter: diuina humanaq3 litteratura admodum doctus. Et Museus in diuinis scripturis presbyter nō me-
diocriter instructus: Atq3 Genadius similiter presbyter: greca latinaq3 lingua eruditissimus: qui de vi-
ris illustribus more diui Hieronymi librum edidit: Hinc etiam Cominus orator ⁊ Victorinus Rhetor
clarissimus qui multa in diuinis edidere: originē duxere: atq3 alij cōplurimi: de quibus infra dicetur.
Astyages Arsacis regis filius octauus ⁊ vltimus Medorum Rex: tertio Sedechie regis anno Me 4602
dis regnare cepit: ⁊ regnauit annis trigintaocto: Hic (vt Herodoto in primo historiarum placet: ⁊ Ju-
597 stino in epithomate suo) vnam tantum nomine Mandanam genuit filiam: quam tantū aliq̄n in somnijs

minxisse vidit vt totū orbem eius vrina replere videret. Justinus vero noster aliter de somno sentit: quia non mictum: sed vitem e filie genitalibus orti Astyagem vidisse dicit: que totam occupauit prouinciam: Hanc igitur pater eo somnij portento perterritus ex Ariolorū suorum consilio Cambysi cuidam Persarum mediocri viro dedit vxorem ne paterna: maternaue nobilitas animos nascentium nepotum extolleret: Se nec siquidem metum deposuit: Sed cum natus esset ei primus infans illum harpago archanorū suorum participi dedit occidendum: Sed ille prudentia vsus existimans imperium aliquando ad filiam fore deuoluendum: cū scilicet Astyagi nulli ecēt masculi: ipsum occidere timuit: ne aliquando necati infantis penā subiret: Quamobcausam vni ex pastoribus regis puerum exponendum dedit: Quod audiēs pastoris vxor que etiam eodem tempore filium pepererat: rogauit virum sibi puerum regium alendum afferri: Cuius precibus vir morem gerens in siluam rediit: vidensq̄ puerū iuxta canem feminā cuius vbera sugentem: quem a feris auibusq̄ defendebat: misericordia motus puerum suscipiens vxori detulit: cane cū persequente: quem vbi in manum mulier accepit: mox velut ad notam puerullus allusit: propter qd̄ proprio partu exposito regium educarunt infantem. At puerullus adultus cū inter ludētes rex delectus fuisset: ⁊ contumaces aliquando cecidisset: delata est regi querella q̄ a seruo ingenui verberarentur. Ille accersito puero: ⁊ interrogato: ⁊ cū imutato vultu se id fecisse vt regē respondisset: Admiratus eius cōstātiam in memoriā somnij reuocatur: Cognitoq̄ q̄ nepos esset iratus Harpagi filium interfecit: ⁊ patrī epulandū dedit: Quod Harpagus egre ferens: dolore in tempus aliud dissimulato vindictā distulit: nā cū puer: quē Cyrum vocauerat etiā adolevisset: ⁊ ipse omnē Astyagis duceret exercitū: Harpagus hortatus est Cyrū vt arma contra auū Astyagem sumat: seq̄ ei omnē exercitū dediturū pollicetur: Quod vbi Cyrus audiuit: collectis persis contra Astyagem auū ducit exercitū: ⁊ Harpagus confestim cū exercitu ad eū defecit. Astyages autē contractis vndiq̄ auxiliaribus copijs in Cyrū proficiscitur: cumq̄ superat. Verū fugientibus persis: matres: coniugesq̄ vxores eisdem obuiam fiunt: ⁊ nates atq̄ pudenda ostēdentes dicunt. Nunquid iterato tanquā paruuli in vterum refugere vultis. Qui pudore repressi rursus in p̄lium redierunt: ⁊ facto impetu Astyagem superarunt: coq̄ capto nil aliud q̄ regnum abstulit: Verū eidem se magis nepotem q̄ victorem exhibens hircanis eū prefecit. Regnoq̄ suscepto in Persas transtulit: ⁊ sic Medorū regnum defecit: quod per annos ducentos ⁊ quinquagintanouē sub regibus octo porrectum fuit: Quorū etiam nomina ⁊ tempora hic epilogando recensemus.

¶ Medorum regum epilogus.

Arbaces	1 añ. 28	Cardiceas	4 añ. 15	Cyaxares	7 añ. 5.
Sosiranus	2 añ. 30	Diocles	5 añ. 54	Astyages	8 añ. 38
Medidus	3 añ. 40	Phraortes	6 añ. 24. Hi in vnum supputati sunt anni. 259.		

¶ Vaphres pharao Psametici regis filius: hoc anno qui est quartus Sedechie regis annus Egyptiorū
4605 regnum accipiens regnauit annis triginta. Adhuc capta a Caldeis Hierosolyma: iudei qui remanserāt 596
Godolia Caldeorum regis prefecto ab eis interfecto vertu confugerunt: Hieremia propheta secum tracto: De quo idem Hieremias meminit.

¶ Viri doctrinis excellentes.

¶ Abach propheta in numero duodecim prophetarum decimus: his temporibus prophetic spiritu plenus apud iudeam in precio fuit: Qui ⁊ ex precepto domini Danieli in lacum leonum existenti prandium attulit: Hic librum prophetie sue titulo nominis sui prenotatum in Judea edidit: Ubi Christi domini nostri natiuitatem atq̄ passionem prophetat dicens. Operuit celos gloria eius ⁊ plena est terra. Splendor eius vt lux erit: cornua in manibus eius: Ibi abscondita est fortitudo eius: Et propterea diuus Hieronymus eum luctatorem fortem ac rigidum virum appellat. Tandem mortuus vt sanctus habitus est. Eius festū decimooctauo calendas Februarij celebratur. Corpus vero eius cum diu occuluisset sub Archadio p̄ncipe diuina reuelatione repertum fuit.

¶ Ezechiel autem propheta ⁊ sacerdos domini: vir sanctus atq̄ pulcherrimus qui superioribus annis cū Joachin rege captiuus adductus fuerat in Babylonem tempestate hac ibidem existens prophetauit futuras populi iudeorum calamitates: ⁊ hec ex Babylonia in Hierusalem ad Sedechiam regem misit: Cui tamen idem rex non credidit: sed nec hij qui cum eo captiui fuerant: videntes adhuc Hierusalem vrbem stare: quam Hieremias ⁊ ipse casuram esse predixerant. Tricesimo deinde etatis sue anno ⁊ captiuitatis sue quinto librum prophetie sue componere cepit: Cuius quidē libri sermo (vt diuus scribit Hieronymus) nec satis disertus: nec admodum rusticus est: sed ex vtroq̄ medio temperatus: Cuius sane principia ⁊ finis magnis inuoluūtur obscuritatibus. Et sunt qui dicant eundem a quibusdam sapientissimis viris: non ab Ezechiele scriptū. Et propterea apud hebreos non nisi a viris doctissimis legi permittitur: Hunc tandem quedam reliquie iudeorum: scilicet Dan ⁊ Gad quibus predixerat eos in Hierusalem non regressuros: apud Babyloniā interfecerunt: ⁊ tanq̄ martyr habitus est: ⁊ in sepulchro Sem filij Noe ⁊ Arphaxath eius filio sepultus: Cuius quidē dici festū. 4. idus aprilis celebramus.

¶ Daniel desideriorum vir ⁊ propheta celeberrimus ex regum iudeorum familia natus a Nabuchodonosor
4603 sor caldeorum rege in Babylonem cum Joachin rege captiuus ductus: ⁊ ab eodem enutritus: anno nono 591
no Sedechie Regis hierusalem: postquam paruulus insontem Susannam a morte liberasset: diuino

spũ illustratus primaz regi Nabuchodonosor in Caldea soluit visionem: Quamobrẽ rex eius obstupescens ingenium: procidens in faciem suã eum salutauit: et gratias egit: ac ei quasi deo sacrificari precepit: eidemqz proprij dei nomen imponens totius regni curatorem constituit: et cum in honore precipuo habere cepit: eo etiã q cũ forma decorũ et omni sapiẽtia precipuũ fuisse deprehenderat: et maxime quia eminentem visionum et somniorũ intelligentiam in eo cerneret. Nam cum in conspectu eius staret omne verbum: et sapientie intellectus q ab eo rex sciscitatus fuisset: in decuplum super ariolos suos in eo inuenit: Cũ tamen idem rex Nabuchodonosor: cũ statuam suã quaz erexerat adorare recusasset cũ cognatis suis in fornacẽ ignis ardentis mitti iussit: quos diuina prouidentia liberauit: nec eos omnino ignis contigit: et propterea in maiori precio haberi ceptus est. Mortuo deinde Nabuchodonosor: qui mutatus fuit in bestiã: eius filio Balthasar etiam pronunciauit: qui terminus sibi erat futurus: cum litteras in pariete descriptas exposuisset: Destructo deinde Babyloniorũ principatu a Dario Astyagis filio in Mediam ab eodem Daniel perductus fuit: vbi eum omni honore celebrauit: et super omnes Satrapas preposuit: sed ibidem inuidia preualente eum in lacũ leonum rex Darius mitti coactus est: sed nihil mali ab eis passus: cognoscens diuinitatẽ eum saluasse: deinceps in precelsiore honore habuit Danielem: Et cum excelsus et clarus haberetur: eo q religiosus et sanctus esset in Ecbathenis ciuitate Medie Mausoleum sibi edificauit preclarissimũ: vbi et tandem sepultus est. Hic itaqz prophetauit non solum futura: sicut alij prophete sed etiã tempus diffiniuit quo sue prophetie necesse erant adimpleri. Scripsit autem librum prophetie in decem visiones diuisum: quas se vidisse refert: Tres sub Nabuchodonosor: Tresqz sub Balthasar eius filio: Septimã et octauã sub Dario: et duas vltimas sub Cyro: Liber tamen eius apud hebreos nec Susane historiã habet: nec hymnũ trium puerorũ: nec Bel draconisqz fabulas: quas diuus Hieronymus dispersas in vnũ collegit. Hunc itaqz Hieronymus totius mundi philosophicũ vocat: eo q lapidem e monte sine manibus precisum et alia multa descripserit. Nec tamen eius liber inter prophetas apud hebreos cõputatur: sed inter agiographa: idest qui sacram descripserunt historiam. Mortuus deniqz et inter sanctos habitus: eius festum duodecimo calendas augusti celebratur.

❡ Pythagoras preclarissimus philosophus natione samius: et ipse tẽpestate hac toto orbe terrarũ clarissimus fuit: Hic et a prima eius etate eximie pulchritudinis: ac venustissime forme insignis fuit: qui cuz musice plurimũ doctus esset: eius principia apud grecos primus ad artem perduxit: et geometriam omnẽ perfecit: Atqz pondera et mensuras inueniens: etiam grecis primus contulit. In pluribus namqz circa Arithmeticam vacauit: nec etiam medicinam neglexit. Animasqz hominũ de corpore in corpus transire opinatus est. Quippe et illius generis philosophorum auctor extitit: quod Italicum vocant: quia apud Crotoniam Tiburtie vrbẽ ex grecia venit: ibiqz cũ discipulis multis clarus esset: Italia nostris legem dedit: et lz eis etas illa nullum sibi peperisset equalem: se tamen sapientem appellari erubuit. Sed cum interrogaretur cuius professionis esset: primus se philosophum: idest sapientie amatorem dixit: Huius autem institutũ fuit: ne quis scholas eius intrans locuturus de philosophicis os aperire presumeret: antequã per quinquennium audiret: De ipso autem varie feruntur sententie: quas si quis cognoscere cupit legat Laertium: qui longo decursu illas explanauit. Eius libri ab atheniensibus fuerunt concremati. Verũ complurime memoratu digne ei attribuuntur sententie: e quibus vnam duntaxat hic apponimus. Fugienda inquit modis omnibus et abscidenda sunt hec oia: scilicet languor a corpore: imperitia ab anima: Luxuria a ventre a ciuitate seditio: a domo discordia: et a cunctis rebus intemperantia.

❡ Anacharsis patria Scythicus philosophus scientissimus per hoc tempus floruit: cuius admirandaz extitisse sapientiam Cicero in libro tusculanarum scribit: Qui cum a quodam vituperaretur q Scytha esset: nemo enim tum ex scythis sapiens arbitrabatur: respondit: Mihi inquit dedecus patria est: Tu vero patrie. interrogatus quid sit in homine bonũ et malum? Ait lingua. Fuit hic anacharsis cadmidi scytharũ regis frater: a quo et demũ sagitta occisus fuit: eo q grecorũ leges scythis inducere tentauerit.

❡ Mison Chenicus philosophus his temporibus athenis plurimũ enituit: Qui cum patrem Tyrannum haberet vt sapientie ɔsiderationi liberius vacaret: in deserto apud lacedemones habitare elegit: vbi et vsqz ad nonagesimũ septimũ vite annuz vixit.

❡ Alcmeon Crotoniates phũs Pyrithi cuiusdã filius et Pithagore auditor (p id tps vt Eusebio placet) multo ingenio preditus agnoscitur: Qui primus: vt Laertius habet de natura ratione scripsit: et animaz dixit immortalem atqz ad instar solis moueri.

❡ Epimenides Cretẽsis phũs his cõtẽporaneus fuit: q aliquãdo: vt Laertius scribit: duz adhuc iuuenis eẽt: et a prẽ p deducẽda ex rure oue missus foret: meridiano estu ex itinere diuertit in antrũ: vbi et p septez et qnquaginta ãnos cõtinuo sopore qeuit. Excitus deinde ouẽ quesiuit: putãs se parũ obdormisse: quã cuz nõ inuẽiret: i agrũ reuersus ẽ. Cũ vo agrũ paternũ i alterius ptãtẽ deuẽisse itelligẽt: et cũcta mutata cerneret i oppidũ rediit: vbi a iuniore fre iã vetulo ɔgnitus dẽz ab illo didicit rei vitatẽ. Deide cũ philosophie opaz dedisset dẽ genesi scripsit: ortuqz diuo i. 5 milibus vsuũ. De diuersis rez naturis i. 9 milibus et qngẽt. vsibus scripsit ẽt: vt Laer. ait: psa dẽ victorijs et dẽ politica cretẽsiũ: pmus pterea ferĩ agros et domos expiasse. Fũdauit quoqz tẽplũ venerãdorũ deorũ: et ad Salonẽ phũm veteranũ epistolas scripsit. Vixit ãt: vt Laer. testatur ãnis. 179. sed fm alios. 194.

❡ Hierosolymorum prima euersio.

¶ Nabuchodonosor itaqȝ caldeoꝝ rex: hoc anno qui est nonus annus ꝛ mensis sextus regni Sedechie:
vt dictum est propter iusiurandū violatum: ꝛ tributum ab ipso Sedechia denegatum cum ingenti exerci-
tu in Judeam venit: ibiqȝ magnis cladibus cunctas eius ciuitates affecit: ac etiam ipsam Hierosolymam
obsidet: Quo audito Vaphres Pharao Egyptiorum rex confestim cum exercitu magno aduersus eum
proficiscitur soluende hierosolymitane obsidionis causa. Sed Nabuchodonosor omissa obsidione eideȝ
occurrit: quē ꝛ post multos vtrinqȝ conflictus innumerasqȝ cedes tandeȝ superauit: propter quod pseudo
prophete illudentes Hieremie prophete dicebant: Babylonij sicut tu prophetas amplius non reuerten-
4609 tur. Sed cū propheta eadem iterū atqȝ iterum affirmaret: a principibus captus: in quendā lacum lutuo- 590
sum vsqȝ ad guttur deposuerunt: vt morte propria suffocatus extingueretur. Veruȝ eodem anno decimo
mense Pharaone a Nabuchodonosor fuso atqȝ fugato Nabuçardan sui exercitus principem ad obsiden
dam Hierosolymā rursum misit: ibidemqȝ decem ꝛ octo mensibus statione firmata adeo grauiter vrbem
obsedit: vt preualente fame mulieres pre angustia natos suos comederunt: Quamobrem iudei se ꝛ vrbeȝ
Caldeis ignominiose tradiderunt: Qui vrbem ingressi capto prius rege cum filijs: ꝛ interfecto muros ꝛ
turres euerterunt. Templum incenderunt: eiusqȝ vasa omnia sustulerūt: ꝛ vniuersuȝ populum in ore gla
dij ceciderunt: Non parcentes (vt sacra secundi paralipomenon libri continet historia) neqȝ adolescenti-
bus: neqȝ virginibus: neqȝ senibus aut decrepitis: sed oēs cede durissima interfecerunt. Et siquis gladi
um euasisset: captiuus abductus sub corona venditus est. Ac sic rege interfecto: temploqȝ ab eius cōstru
ctione quadringentesimo quadragesimosecundo anno incenso finituȝ est regnū iudeoruȝ sub regibus duo
bus ꝛ viginti: qui regnauerunt annis. 485. ꝛ mensibus sex: Quorū noīa ꝛ tēpora ista fuerunt: vȝ.

¶ Regum iudeorum epilogus.

						Josias	18 añ. 32
David	1 añ. 40.	Joram	7 añ. 8	Joathan	13 añ. 16	Joachā	19 mēs 3
Salomon	2 añ. 40	Ochoȝias	8 añ. 1	Achaȝ	14 añ. 16	Joachim	20 añ. 11
Roboam	3 añ. 14.	Athalia	9 añ. 7	Ezechias	15 añ. 29	Joachin	21 mē. 3.
Abias	4 añ. 3	Joas	10 añ. 40	Manasses	16 añ. 5	Sedechias 22	añ 11
Asa	5 añ. 41	Amasias	11 añ. 29	Amon	17 añ. 12	Horuȝ anni in vnū	
Josaphat	6 añ. 25	Ozias	12 añ. 51	supputati fuēt anni. 484. ꝛ menses. 6.			

¶ Pontificum iudeorum epilogus.

¶ Igitur quia genus regum explicatum est: etiā nomina pontificū qui fuerunt in tēplo temporibus predi-
ctorum regū reserare huic loco necessariū iudico: a primo scilicet Sadoch: quē Salomon abiecto Abia-
thar instituerat vsqȝ ad Josodech vltimū sacerdotem: Quoruȝ tempora pretermittuntur: eo ꝙ de ea non
constet. Nomina vero eoruȝ hec fuerunt: videlicet.

¶ Sadoch primus templi fuit sacerdos. Achimas. 2. Azarias. 3. Joiada. 4. Azarias. 5. Ama. 6. Achitob
7. Sadoch. 8. Selum. 9. Helchias. 10. Azarias. 11. Sarias. 12. ꝛ Josodech vltimus: Qui captiuus in Ba
bylonē ductus atqȝ ibideȝ occisus fuit: vt patet paralipomenon capi. 6°. Et Josephus libro. x. capi. x. hoc
affirmat. Ac sic ea que ego vidi ꝛ diligēter legi: hec ita conscripsi. Et sic liber quartus hic explicit.

¶ Fratris Jacobiphilippi Bergomēsis ordis fratrū eremitarū diui Augustini in omnimoda historia no-
uissime congesta: Supplementū Chronicarū appellata Liber quintus feliciter incipit.

Uinta seculi

etas quā in suscepto ope librū quintū facimus: hic incipit:
Durat qȝ vsqȝ ad natiuitatē dñi nri Jesu xpi p ānos. 500. tā
ꝛsi sint q in huius etatis supputatiōe aliter sentire velint. Unde ꝛ q recte captiuitatꝭ
q
annos nūerare voluerit: ab vndecimo Sedechie regni āno: sicut Eusebius incipiat: ꝛ
tūc septuaginta captiuitatis ānos in secūdū Darij annū terminabit. Josephus autem
ꝛ diuus Hiero. sup Ezechielē illos. 70. ānos nūerare vident ab āno. 13. Josie regis vsqȝ
ad tertiū Cyri regis ānū: nōnulli ēt illos. 70. ānos ab vltio regis Joachin āno cōputāt
vsqȝ ad vltimū Cyri ānū. At sane sentiēdo. 70. illi ānni q in. 3°. vel vltio Cyri āno ter-
minātur, pp̄e captiuitatis iudaice āni dicūtur. Illi vo q in secūdo Darij terminant pp̄e ɔplete trāsmigra
tionis sunt. Et hec pncipalior ꝛ pcipua sacre scripture Era hētur: q̄. s. fcā ē āno ab exordio mūdi. 4610. A
diluuio āt. 2369. a natiuitate Abrae. 1427. Olympiadeqȝ quadragesima septima: ac vigesimooctauo re-
gni Tarquini Romanorū regis regnantibus etiaȝ apud Medos Astyage: apud Macedones Europe:
apudqȝ Lydos Alyacte: ꝛ apō Egyptios Vaphre: ac apud Caldeos Nabuchodonosor primo.

Aptiuitas igr hebreoꝝ q̄ fuit exterminiū ppli hierusalē hic icipit ꝛ p ānos. 70. pdurat. hieremias captiuitas
4610 eni, ppheta (vt pmissuȝ ē) ob cāȝ piurij Sedechie regis q fidē pmissā Nabuchodonosor regi n̄ ser
uauerat populū israel rfert cū mēorato rege expugnata hierusalē captiuū i babylonē fuisse pductū 589
Sȝ cū populus israel iā mltꝭ tpibꝰ idolis fuiēdo ēt effusionē sāguis inocētū se grauit ipiasset volēs deꝰ
gnātiōeȝ huiꝰ ppli totā pp mēoratas cās pētꝰ depir. 70. ānoꝝ captiuitatē eūdē populū i regno caldeoꝝ sta
tuit sustinē hac rōe: vt ɔpleto ānoꝝ nūero nouus populus a mēoratꝭ peccatꝭ immunis ad renouationē Hie
rusalē pueniret. Sexagesimo itaqȝ ꝛ. 2°. captiuitatꝭ anno subuerso caldeoꝝ regno: vbi adhuc octo restabant

anni ad regnādū: quod etiā sexta Danielis visio ostendit cum propter causam sacrilegij: quod in eadem visione cōtinetur fuisse extinctū. Darius qui Medis imperabat (vt septima Danielis visio ostendit, memoratus in regno successit: Cuius primo regni anno: vt etiā decima Danielis visio manifestat. Daniel supputatis annis videns appropinquare tēpus reuersionis que per Hieremiā fuerant promissa: orās tam pro se q̄ pro populo: eandē promissionem a deo postulabat impleri: cui per Gabrielē archangelum in eadē visione iuxta preces eiusdem: vniuersa eē completa dixit deus. Iā moriente Dario Medorum rege: et in regno Cyro persarū rege succedente promissione dei completa per eundē regem populū israel i Hierusalem reductū historia secundi libri paralipomenon et initium Esdre prophete confirmant.

¶ Godolias genere caldeus: hoc anno Nabuçarde principi milittie post captā et desolatam Hierusalē prouincie preficitur: vir quidem iustus et mansuetus: qui suscepto principatu confestim ex regio mandato hieremiam prophetā et Baruch eius discipulū de carcere soluit: atq3 illi per omnia que beneplacita erāt ministrauit. Mansit autē Hieremias cū Godolia in ciuitate masphath. Ipse autem Godolias cum eēt vir iustus et prefectus eēt tātūmō paupibus et agricolis iudeis: qui tributa regi caldeorum persoluerent. Audientes iudei qui dispsi fuerant per certa loca recessisse Babilonyos e terra Juda consisi viri bonitate venerūt ad ipsum Godoliā in masphath: inter quos erat quidam Ismael de semine regio: Vir quidem prauus: atq3 malignus: qui dū obsideretur Hierosolyma ad regem euasit Amonitarū: et ibi illo tempore moratus est: Hos autem Godolias perbenigne suscepit: et ibidē permanere concessit: sua sitq3 vt in quacunq3 vellēt ciuitate singuli morarentur: iuramentoq3 firmauit q̄ nihil mali paterentur: quinimmo obtulit se eis habitacula reparaturū: vt vinū et oleum atq3 triticū cum ipsis recondere possent: quatenus hyemis tempore necessarijs non indigerent: Famaq3 discurrente per prouincias q̄ Godolias clemētissime ad se de fuga venientes susciperet et terram excolere permitteret multi ad eū concurrerunt: et ibidē habitauerunt considerantes prouinciam in pace regi et Godolie bonitatē atq3 clementiam: Omnes enim hanc vrbem iudei diligebant et Godoliā. Post aliquod vero tempus venit ad Godoliā in Masphath etiam Ismael predictus cum decem viris: quos Godolia splendide suscepit: Et cum essent in conuiuio: Godolias inebriatus est: quem Ismael videns vino repletum: surgens cum decem viris occidit: et qui cum eo erant: post cuius mortē surgens cunctos pariter trucidauit iudeos et milites qui erant in ciuitate q a Babylonijs fuerant derelicti. Indeq3 post multas cedes fugit ad regem Amonitarū. Judei autem propter Godolie mortem metuentes sibi deliberauerunt fugere in Egyptum: sed dissuadente Hieremia: atq3 dicente q̄ in egyptum ventura esset in manibus Babyloniorum vbi omnes deperirent: si illo accederent: populus eius cōsilio obedire noluit: sed discedens in Egyptum duxerunt secum Hieremiā pariter et Baruch. Dumq3 illic eēnt: post quintum annū venit Nabuchodonosor in Egyptū: et vniuersam subuertit: et iudeos omnes qui ibidem erant captiuos duxit in Babyloniam iuxta propheciam Hieremie: et hebreorum quidem huiusmodi terminum habuit: et deinceps vniuersa iudea et hierosolyma per septuaginta annos omnino desolata permansit: vt patet quarto regum vltimo.

¶ Alcetas octauus Macedonum Rex octauo captiuitatis anno Macedonibus regnare cepit: et regnauit annis viginti nouem. 4618

581 ¶ Seruius Tullius sextus Romanorum Rex post Tarquinium priscum nono iudaice captiuitatis ānno re- 4619
gnum suscipiens regnauit annis triginta quattuor: Hic Vulcani ex Cresa corniculana (vt Ouidius in li-
580 bro fastorum fabulatur) filius fuit. Nam vt Liuius ait: Dum Tarquinius priscus Latinos expugnasset: inter alias captiuas Cresam Corniculam Latinorum prefecti filiam pregnantem cepit: Quam cum in domum pregnantem produxisset: filium peperit: quem Tullium Seruilium nominauit: Cui puerulo in cunis dormienti: rege et regina videntibus igniculus ab alto descendit: et capiti infantulo insedit: nullam inferens lesionem: Quem cum vidisset regina: augurorum prescia suasit marito regi puerum cum diligentia seruandum: dicens magnum futurū familie sue commodum. Hinc Seruatus cum strennuus euasisset Tarquinij postea filiam sumpsit in coniugem: et vulnerato Tarquinio a filijs Ancimarci: et a regina socera sua mortuo clam seruato ea iubente paruulis adhuc existentibus filijs suis Seruius illi occupauit regiam: Qua occupata: et morte regis patefacta Seruius illi suffectus est rex: Cui cum due essent ex coniuge filie: illas filijs Tarquinij prisci dedit vxores: Ceterum eo in officio tante modestie fuit: vt bono etiam moderatoq3 successori difficilis esset emulatio. Insuper id quoq3 ad eius gloriam accessit: q̄ cum illo iusta simul et legitima regna occiderunt: primus nanq3 censum in vrbe instituit: et omnem vrbis lustrauit exercitum: vbi inuenta fuerunt octoginta hominum milia: propter quam multitudinem tres colles: scilicet quirinalem: viminalem et exquilias vrbi adiecit: eamq3 aggere: fossisq3 ac muro circundedit: Hec itaq3 et alia bona cum fecisset Romanis a Tarquinio superbo genero suo filie sue impulsu occisus est: Quod autem Vulcani filius fuerit: ostendit Ouidius vbi supra dicens. Signa dedit genitor tunc cum caput igne corusco Contigit: hinc q3 ois flāmeus egit apex. Pli. tñ in libro virorum illustrium dicit: Hunc Publij corniculanij et Ocreacie captiue fuisse filium.

¶ Nabuchodonosor huius nominis secundus magni Nabuchodonosor filius: tertius Caldeorum rex de-
571 cimooctauo captiuitatis anno patri in regno succedens regnauit ānis decē: vir qdē pstātissimi ai et igēns 4628

potentie: qui vt Josephus li. x. ca. 13. testatur paternis regalibus multa superaddidit. Et ꝓpterea ferūt eū ꝛ fortitudine ꝛ gestoꝝ magnitudine herculem transcendisse: libyam enim ꝛ hiberiaꝫ vastauit: ꝛ alia multa ꝛ plurima facinora gessit: que dicere superuacuum puto. Inq3 babylonia multa magnifice edificauit: ꝛ vrbem vetustate collapsam restituit. Templum permagnificum beli extruxit: ꝛ multa ei donaria contulit. Sed et viridariū celeberrimū ꝫ multis consituꝫ arboribus construxit: quem instar montis ex lapidibus cōposuit: quod suspensibile dicebatur: eo ꝙ vxor eius positionem regionis sue videre ex eo desiderabat: que medoꝝ regis filia erat.

4637 ¶ Cressus alyactis regis filius nonus ꝛ vltimus lydoꝝ rex vigesimo septimo iudaice captiuitatis anno lydis regnare incipiens regnauit annis. 15. hic primo felicissimus fuit: infinitissimasq3 diuitias aggregauit: quaꝝ multitudine elatus factus cum Cyro rege congredi pꝛesumens superatus est: amissoq3 regno miseram vitam subire coactus est. De quo Justinus primo epito. li. multa prosequitur: Et Ouidius de eo si cinquit. Diuitis audita est cui non opulentia cresi Nempe tamen vita captus ab hoste tulit. 564

4638 ¶ Euilmerodach quartus chaldeoꝝ rex magni nabuchodonosor regis filius anno. 28. captiuitatis iudaice fratre predicto sine liberis defuncto regnuꝫ suscipiens regnauit annis. 18. Hic suscepto regno mox eodem anno: vt sacra quarti libri regū. habet historia hierosolymitaꝝ regem Jechoniaꝫ: qui et Joachin a vinculis soluit: ꝛ cum inter amicos charissimos habuit: ꝛ multa ei donaria concessit: fecitq3 euꝫ in babylonia inter reges haberi. Nam pater eius fidem non seruauerat ei: qui se vtiq3 cum vxoribus ꝛ filijs ꝛ omni cognatione sponte tradiderat pro ciuitate: hanc ideo illi fecisse dicitur misericordiaꝫ ꝙ frater suus Nabuchodonosor in diebus paterne electionis multa impie in eum exercuerat: patreq3 restituto ipsum accusādo carceri mācipatus est: vbi idem Joachin incarceratus erat. Jccirco quum regnare cepisset ipsum eleuauit. Et hic q̄rti libri regū finis ē. Genuit aūt hic tres filios: inter quos beltbassar vltimus rex fuit. 561

¶ Uiri disciplinis excellentes.

¶ Anaximander philosophus ꝛ medicus celeberrimus pꝛia Melisius ꝛ Thaletis auditor: ac in eius schola successor his temporibus: vt Eusebio placet floruit. Qui quum primus celestia docuisset etiam primus horoscopia fabricauit: ac maris et terre circuitum primus descripsit: necnon et materialem spheraꝫ cōstruxit. Et propterea Plinius li. 2. eum peritissimum astrologum dixit. Obijt deniq3 sexagesimo quarto vite sue anno. Fuit ꝛ alius Anaximander milesius historicus non ignobilis: de quo Laertius scribit.

¶ Anaximenem philosophum pariter atq3 physicum Anaximander hic habuit discipulum ꝛ quideꝫ clarissimuꝫ qui principium aera dixit: ꝛ in infinitum moueri sydera non supra terram: sed circa ipsam. Obijt vero: vt Laertius ait: ea die qua et sardis capta fuit.

¶ Esopus natione phrygius seu grecus: fortuna seruus fabulator clarissimus: hisdeꝫ temporibus ob ingenij magnitudineꝫ: ꝛ admirabileꝫ sapientiaꝫ: atq3 grauitateꝫ: apud vniuersaꝫ sui temporis vetustatem maximo in precio habitus est. Qui fabulas multas animalium brutoꝛuꝫ inter se eloquentiuꝫ scripsit: ex quibus non voluptateꝫ soluꝫ: sed quod maxime querendum est vtilitateꝫ: non mediocreꝫ quisq3 lector excerpere potest. Cum nil eque (vt aiunt) sic vtile vite mortaliuꝫ nil ve oppositum prosperis aduersisq3 rebus: quam eius dicta ac gesta: quibus non solum ciuile vulgus: sed etiam agrestes cupidissime vtuntur. Harum fabularuꝫ nonnullas cum Romulus quidam ad eruditioneꝫ filij Tyburtini versu in latinum iamdiu transtulerit: nouissime eas omnes vna cuꝫ ipsius Esopi vita: Rinucius quidā eruditus vir: ad Antoniū tituli sancti Chrisogoni cardinaleꝫ latinas accuratissime fecit.

¶ Persarum regni principium.

¶ Cyrus primus persarum rex potentissimus quideꝫ: hoc anno qui est trigesimus captiuitatis Judaice annus: ꝛ quinquagesimaquinta olympias: persis regnum ꝛ imperium instituens: regnauit annis. 30. Hic asty
4640 agis Medorum regis ex Mandana filia (vt dictū est) nepos fuit: qui (vt herodotus ꝛ Justinus tradunt) 559
Astyagem auuꝫ deuicit: ꝛ regnuꝫ eius in persas transtulit: domitisq3 multis ciuitatibus rebellantibus: aduersus Belthasar chaldeoꝛuꝫ ꝛ Babyloniorum regeꝫ belluꝫ intulit atq3 deuicit: quo deuicto: eius regiam Babyloniaꝫ superbissimaꝫ vrbem statim subuertit. Postmoduꝫ aduersus Cresum lydoꝛuꝫ regeꝫ: qui Babylonijs auxiliuꝫ tulerat profectus est: queꝫ sine vllo negocio fudit ꝛ cepit: ablatisq3 ei omnibus sui regni rebus: vitaꝫ miseram ducere coegit: licet sint qui dicant: ꝙ ad degendaꝫ vitam eidem concesserit proximaꝫ regie maiestati vrbem. Cumq3 Cyrus Asiam: totumq3 pene orientem in sua redegisset potestatem: Scythas etiam bello adortus est quibus tum Tamiris regina preerat: ac primo quidem prelio cum Cyrus regine filium omnemq3 eius obtruncasset exercitum: Haud multo post ꝛ ipse ab regina compositis in montibus insidijs cum omni exercitu deletus est. Nam Tamiris cum audisset suorum cedem ꝛ filij vnici mortem: non femineo more se dedit in lachrymas: sed cum residuo exercitu in montibus simulata diffidēcia propter acceptuꝫ vulnus: cum insidijs refugit: ac cyrum ad montiuꝫ angustias perduxit ꝛ ibidemq3 cum cum ducentis milibus obtruncari fecit: ita vt ne vnus quidem tante cladi superfuerit. Quibus gestis. Tamiris statim inter cadauera corpus cyri exquiri mandauit: cui comperto auferri caput: ꝛ in vtrem sanguine suorum plenū immitti precepit: ꝛ quasi superbo regi dignuꝫ exhibuisset tumuluꝫ dixit. Sume Cyri sanguinem quem semper sitisti. Eius tamen truncum in pasargadas vrbem delatum: in hortis sepelierunt. In cuius tumulo talis epigrāma fertur fuisse inscriptū. O hō ego Cyrus suꝫ asie rex: qui psis imperiū cōstitui.

Persia autē asie maioris regio ē: que a perseo acrisij argiuo℞ regis nepote: vt dictum est: nomen accepit. i quā persipolī ipsius regionis ⁊ regni caput condidit: quam postea greci regijs concrematis vastauerunt. Hec itaq̄ regio caramanis bactrianisq̄ ac medis contermina est: et in multos diuiditur sinus: de quibus modo dicendum non est: quum ad vtilitatem non pertineant. Curtius tamen in quarto de gestis alexandri magni eam optime describit. Ipsa quippe montuosa permaxime est: et propter estum ac ventos fructuum inops esse perhibetur. In ipsa tamen celeberrime vrbes referūtur ⁊ presertim ipsa persipolis ⁊ pasargadas: ac plurime alie que sunt in gabijs superioribus partibus eiusdem regionis. Inter persiam autem ⁊ susam: que ab arphasath medo℞ rege magnis structuris edificata fuerat quedam montana prerupta interiacebant: quam postea Cambises Cyri regis filius suo adiecit imperio. Eius autē imperium ⁊ si aliquando permaximū fuerit: postea tamen a macedonibus parthisq̄ diminutum et dilaceratū fuit. Perse vero a nembroth gigante primū edocti pro deo solem et ignem coluerunt: ⁊ lune mineueq̄ sacrificauerunt: sed nunc relictis idolis illis Mahumeteam legē sequuntur. Persica autem poma teste Plinio libro.15. ab hac aducta feruntur. Illustratur adhuc persipolis regio: seu ciuitas beatissimi georgij martyris triūpho.

Amintbas nonus macedonum rex trigesimoseptimo iudaice captiuitatis anno macedonibus regnare cepit: ⁊ regnauit annis quinquaginta. 4647
552

Lydorum regni finis.

Cresus itaq̄ lydorum rex hoc anno qui est trigesimus nonus iudaice captiuitatis annus postq̄ apud lydos quindecim regnasset annos a Cyro rege superatus regnum amittens in persas translatum est: quod 4649
550 ducentis et triginta annis sub nouem regibus steterat: Quorum nomina et tempora etiā epilogando hic apponimus.

Ardisius	1 añ. 36.	Cādaules	4 añ. 14.	Saliates	7 añ 15.
Alyates	2 añ. 14	Gigius	5 añ. 15.	Alyates	8 añ. 49.
Meles	3 añ. 12	Ardis	6 añ. 37	Cresus	9 añ. 15

Lucius Tarquinius prisci tarquinij regis filius ⁊ Tulli seruij gener: cui superbo facta cognomen indiderunt anno quarto et quadragesimo iudaice captiuitatis mortuo socero suo rege romano℞ septimus rex factus regnauit annis.xxxv. Qui suscepto regno mox primores ciuitatis: quos rebus soceri Tulli seruij fauisse putabat vna cū Targnio targnie sororis sue filio interfici iussit. Sciēsq̄ p̄terea q̄ male sibi regnū q̄siuisset corpus suū p̄mū armatis circumsepsit. Unde nec ad ius regni quicq̄ p̄ter vi sibi p̄suasit adeo vt neq̄ p̄pli iussu ne auctoribus p̄trib⁹ regnaret. Eoq̄ actus est: vt i caritate ciuiū nihil spei reponēs iudicaret metu regnū eē tutādū. Uñ testibus Aug. Tul. atq̄ eutropio ad id p̄ficiēdū varia excogitauit tormento℞ genera Uincula scilicet ⁊ Thaureas: Fustes: laminas: Carceres: compedes: Exilia: ⁊ Metalla. Hic cum filiam genuisset: eam latinorū principi ut eius amicitiā sibi conciliaret vxorem dedit. Quo facto: statim volscis bellum intulit: ⁊ suuessam pomeciam vi cepit. Inde ad vrbana negocia se conuertens: Iouis templum in Tarquinio monte. Forumq̄ in circo: ac cloacham maximā extruxit: quam omnium purgamentorum vrbis receptaculum fecit: tandem propter tyrannidem quam in ciues exercuerat: dum ardeam expugnaret: ac Tarquinij eius filij qui Lucretiā violauerat: necnon ⁊ propter nepotis fratris Lucij bruti cedem: eodem Bruto conspirante regno expulsus est. Qui in gabios ad porsenam tanq̄ in regnū suum profectus: ab eisdem propter illatas aliquando iniurias interfectus est.

Uiri disciplinis excellentes.

Ageus propheta in numero duodecim prophetarum vndecimus: quem diuus hieronymus festiuū ⁊ letum nominat: his temporibus librū sue prophetie scripsit. In quo reuersionem populi ⁊ templi edificationem conscribit: ac renouationem Ciuitatis nec non ⁊ sacerdotalem obseruationem comprehendit: ut sicut in lachrymis seminauit in gaudio quoq̄ meteret. Deum patrem loquentem inducit dicens. Adhuc vnum modicum est ⁊ ego cōmouebo celum ⁊ terram mareq̄ ⁊ aridam ⁊ mouebo omnes gentes: ⁊ veniet desyderatus cunctis gentibus. Completo deniq̄ templo: statim obijt: ⁊ iuxta sacerdotum sepulchra ut sanctus sepultus est.

Zachariā quoq̄ prophetā duodecim prophetarum extremū: hisdem temporibus fuisse lectio ipsius declarat. Qui memor domini dei fuit: librum sue prophetie edidit perpulchrum: in quo multipliciter Iesum cum sordidis vestibus: ⁊ lapidem oculo℞ septem: candelabrūq̄ aureum cum totidem lucernis quot oculis: duas quoq̄ Oliuas a sinistris lampadis cernit: ⁊ a dextris: ⁊ post equos ruffos varios albos: ⁊ dissipatas quadrigas ex effraim: ⁊ equum de hierusalem: pauperem regem vaticinatur sedentem super pullum filium asine subiugalis. Hic vna cum ageo Zorobabeli ⁊ Iesui principi sacerdotum in edificationem templi ⁊ hierusalem ad exortandum populū auxilio plurimū fuit. Tandem post multa bona opera: completo templo ⁊ ipse obijt: ⁊ iuxta ageū prophetā sepultus fuit: quo mortuo eius dies natalitius octauo idus septembris agi ceptus est.

Amalthea Sybilla virgo clarissima ex cumis campanie vrbis originē ducens: hisdē temporibus floruit: ⁊ libros nouē conscripsit: quos cū ad tarquinium regē Romanum detulisset ⁊ pro eis trecentos philippeos postulasset: denegato a rege precio postulato Mulier tres eo vidente combussit: ⁊ cum die sequenti pro sex reliquis illud idem preciū quod ante ex nouem petierat postulasset asseruissetq̄ ni daretur tres

eũestigio exusturam: die sequenti Tarquinius pro tribus reliquis petitum precium ei contulit. Quos quũ
seruasset rex a posteris postea compertum est, eos Romanorum facta omnia continere. Quam ob causam
maxima cum diligentia post hec Romani seruauere: et iuxta oportunitatem exigentiam de futuris consul-
turi ad eosdem quasi ad oraculum recurrebant. Hic itaq; postea apud siculos diem clausit: vbi & diu eius
tumulum ab accolis demonstratum fuisse legitur.
¶ Sibyllam hellespontiam in agro troiano vico marmesso circa oppidum gergiteum natam hisdem etiam
4655 temporibus fuisse Solinus scribit. Que de christo vaticinans dixit. Nasceẽ iesus christus de casta.
¶ Belthasar Euilmerodach regis filius: seu nepos quintus chaldeorum rex hoc anno post patrem regna- 544
re cepit: & teste Josepho regnauit annis. 1 5. Cuius regni anno primo Daniel propheta quartam visionez
vidit: qua quatuor in mari angelos: ac quatuor bestias vidit: leonem scilicet: vrsum: pardum: & aprum: pro
quibus quatuor principalia designantur regna: necnon & decem cornua: que alia sunt decem subalterna re
gna. Viditq; preterea sub eodem rege quintam visionem: quum arietem cornua excelsa habentem videret:
& hyrcum in predicto ariete effrenatum: vt patet danielis. 8. Sexta autem non multo post ei contigit visio:
quod dum Cyrus persarum rex: & darius medorum rex castrametati contra eum in babyloniaz obsiderent:
dum sacrilegus in conuiuio cum principibus suis et cõcubinis recumberet. & de vasis domini biberet: que
auus nabuchodonosor de hierusalem tulerat eũestigio vidit de muro manum venientem: & in pariete has
litteras scribentem: scilicet Mane: techel: phares: que latine vt exposuit daniel sonant: Numerus: appen
sio: diuisio. Quod dan. ei regi exponens dixit: Deus o rex ob sacrilegium tuum dinumerauit: id est vite tue
et regni tui tempus: quia tibi parum superesse decreuit: quia illud franget: & persis ac medis distribuet: ac
sic non multo post: & ipse belthasar captus est: & ciuitas a Cyro persarum rege aduersus eum fortissime di
micante tradita est: & funditus euersa: & adeo vt nullus tante vrbis remanserit vestigiuz: sed eã que modo
stat Cãbises cyri filius alio in loco condidit.
¶ Darius autem astyagis medorum regis frater: qui babyloniorum regnum cum Cyro cognato suo destruxit:
4656 tunc quidem quando babylonem inuasit annum habebat sexagesimum secũdũ. Hic danielem prophetam 543
ex babylonia sumens visis eius miraculis secuz in Mediaz duxit: & eum omni honore celebrauit: ita vt q̃-
si soli cuncta viderentur cõmissa. Illaz enim & precipuus inter oẽs satrapas habebatur. ꝓ quare apud ce-
teros crimine inuidie plurimũ laborabat. Et duz aduersus euz aliquaz quererent occasionez: nullaz proba
bilez inuenire poterant causaz: tandez videntes euz frequenter orantez accusauerunt euz regi: & cõpulerunt
euz in lacuz leonuz recludi: vt deuorarentur ab eisdez: & quũ per triduũ ibidẽ fuisset: nihil mali ab eis passus
est: sed intromissis inimicis satrapis in momento deuorati sunt: quibus deuoratis rex quod actum fuerat
in omni regno diuulgauit laudans deuz danielis: quẽ colebat asserens eũ veruz & oĩpotentez esse soluz. Ve
rum mortuo dario regnũ medorum oĩo in persarum monarchiã cessit.
¶ Cambyses Cyri regis filius secundus persaruz rex sexagesimo captiuitatis anno post patrem regnum
accipiens regnauit annis. 8 hunc Cyrus pater Assyriorũ regno primo preficiens Nabuchodonosor co-
4070 gnominauit: qui & apud Esdraz Artaxerces: & apud Judith assuerus dicitur: qui Imperiuz suscipiens mi 529
litari gloria atq; iustitia cum quadaz crudelitate mixta in suos deseuiens etiaz patrem superauit: vnde & im
perij fines vt ex Judith historia habetur: longe lateq; diffudit nec per se bella: sed per holophernez impi-
gerrimũ imperatorez gessit & Arphaxath meduz: qui in ebathanis Ciuitate surrexerat quãq; & muris tur
ribusq; inexpugnabilem reddiderat primo regni sui anno superauit & interfecit: indeq; ethiopes non mul
to post non incruenta pugna subegit: ac multas alias prouincias & regna suo adiecit imperio. Et vt solus
haberetur deus omnes prouintiarum deos exterminari mandauit: at olophernes imperator ipsius cuz iu-
deos in Bethulia existentez incredibili multitudine ex mandato regis obsideret: demũ a Judith hebrea
muliere formosissima deo sic volente somno vinoq; sepultus in cubiculo papilionis sui occisus est: & omnis
eius exercitus relictis innumerabilibus spolijs a iudeis fusus & fugatus est. Quam ob cladem Cambyses
toto tempore vite sue iudeis infensissimus & inimicus existens instaurationem vrbis & templi interdixit.
Adeo etiam crudelis extitit vt non modo in extraneos verum etiaz in proprios cedes cruentissimas exer-
cuerit: & Smerdim germanum paruulum suspitione regni per praxaspem amicum suuz occulte interfecit
postea quoq; in Egyptum accedens eius cunctos vastauit fines: & ibidem Babylonem condidit aliam: in
deq; regrediens vt herodotus in tertio testatur cum regum ceruicibus in Syria portaretur in achatanã
vrbez debitũ naturale persoluit. De Cãbyse isto Valerius in sexto sic refert. Qd iudicia male iudicantis pel
lẽ detrahi fecisset selle iudiciarie: vbi filiuz suuz iudicẽ constituerat apponi precepit dicens.
Sedens sede ista iudex inflexibilis: sta.
Manibus reuoces munus ab aure preces.
Sit tibi lucerna lux lex pellisq; paterna.

¶ Egyptiorum regni defectio.

¶ Egyptus quinto Cambysis regni anno in monarchiaz persaruz per cambysem transfertur: in qua depo-
sitis primuz vniuersis deorum templis etiaz vniuersaz religionez vastauit: cuius reges libentissime: vt mos
est. sub epilogo cõmemorarez nisi eorum gesta vetusta obliterasset. Neq; congruuz videtur singulos reges
absq; temporibus vel eoruz gestis dinumerare.

¶ Judith vidua castitatisqʒ exemplum Merari cuiusdã nobilis iudei ex filijs symeon filia: manasqʒ quõdã vxor: mulier siquidem prestantissima: ⁊ incredibilis aspectus speciosa his tẽporibus postq̃ holophernẽ principẽ obtruncasset tanto in precio apud iudeos habita est: vt cũctis diebus vite sue oibus iudeis p̃ferretur: ⁊ triumphali laude: perpetuisqʒ preconijs celebraretur: quã non solũ feminis pretulerunt: sʒ etiã viris imitabilẽ exhibuerunt: quia castitatis eius remunerator virtutẽ talẽ contulit: vt inuictum omnibus vinceret: ⁊ insuperabilẽ superet. Nam Holopherne interfecto: ciuitateqʒ liberata apud iudeos tanq̃ regina vixit. Et quũ centum et quinqʒ annos complesset moriens apud viruũ in betulia ingenti luctu et pompa sepelitur: cuius liber quã apud hebreos inter agiographa haberetur in nicena synodo in sanctarũ scripturarũ numero fuit computatus.

¶ Smerdis tertius persarũ rex octauo ⁊ sexagesimo iudaice captiuitatis anno Cambyses in syria mortuo 4571
521 regnũ suscepit: ⁊ regnauit mensibus septẽ. Cambise enĩ sine liberis defuncto Panzetes quidam magus smerdis huius frater: quẽ rebus suis cambyses prefecerat: ⁊ domus sue prefectũ reliquerat sciens smerdĩ Cãbysis fratrẽ esse sublatum hunc fratrẽ suũ nomine: ⁊ facie smerdi simillimũ regẽ declarauit. Sed post menses sex paraxaspe nobili persa superueniente: qui: vt herodotus in tertio scribit: Smerdim Cãbysis fratrẽ iussu ipsius regis occiderat fraudẽ omnẽ aperuit: propter quod darius histapsis filius confestim coniuratione cum nonnullis persarũ nobilibus facta: smerdĩ ⁊ eius fratrẽ panzetẽ cãbisis cognatũ trucidauit: ⁊ ipse post triduũ p̃sarũ rex constitutus est: sicut i. 3. herodotus scribit.

¶ Darius itaqʒ histaspis filius quartus persarũ rex anno septuagesimo captiuitatis persis regnare cepit: ⁊
520 regnauit triginta sex annis. hic herodoto libro historiarũ quarto teste quũ cognouisset smerdĩ panzetis 4649
fratrẽ persarũ regnũ occupasse facta coniuratione cum sex alijs nobilibus smerdĩ tam regem ⁊ panzetẽ magũ eius fratrẽ (vt diximus) trucidauit: quo mortuo ita inter eos de persarũ regno cõuenerũt: vt cuius eorum equus sequenti die prius in orti solis hinnitũ ante regiã emitteret: ille persarũ rex haberetur. Qđ Dario huic: qui votum ob hoc deo vouerat: ⁊ Ochbaris stabularij sui solertia contigit. Nã Darius: vt secundi libri hesdre habet historia: dum priuatus esset: deũ orauit: q̃ si fieret rex omnia dei vasa quanta babylonie inuenirẽt ad tẽpluũ hierosolymorũ mitterẽ se promisit: quod ⁊ factũ est. Ea q̃ppe nocte ochbaris stabularius equã añ fores regias darij equo supposuit: atqʒ manũ i genituã eque ptẽ dimisit. cũqʒ mane sciũ fuisset ad determinatũ locũ magi venientes Ochbaris statĩ manũ ad equi Darij nares admouit: quo odor ad voluptatẽ equus iratus ilico añ oẽs hinitũ dedit. Quo facto euestigio Darius rex creatus ẽ: Qui susceptio regno Atosã cãbysis filiã viro suo panzete mago interfecto duxit vxorem: ex qua preter Xersem etiam alios suscepit filios. Moxqʒ explendi voti sui causa Zorobabel Salatiel filium iudeorum principem constituens: dedit ei epistolas ⁊ auctoritatem: vt iudeos qui in Chaldea erant in hierusalem reducere posset: insuper ⁊ vasa queqʒ reddi iussit: mandauitqʒ preterea omnibus per circuitum: ne Judeis edificantibus molestias inferrent: sed ut in structura templi: per singulos annos: viginti argenti talenta darent: eos quoqʒ iudeos qui e Babylonia ad condendam hierusalem venerant: voluit esse liberos. Acceptis itaqʒ Zerobabel epistolis e Babylonia in iudeam profectus est: ⁊ nunciauit fratribus suis qui omnes deum benedicentes: ascenderunt ⁊ templum edificauerunt: Crudelis tamen darius habitus fuit: qui cum aliquando Scythis bellum inferre vellet. ⁊ multos in exercitum redigeret: ab arbace nobili viro ⁊ sene rogatus: vt e tribus eius liberis in militiam ascitis: vel vnũ ad senectutis sue solatiũ sibi relinquere dignaretur: duorũ vero opera vteretur: respondit se omnes permissurũ: ⁊ non ita multo post: eos occisos corã patre proiecit. Multa quoqʒ alia huiusmodi recenseri possent: que breuitati studentes: omittimus: verũ anteq̃ e vita discederet: Egyptus ab eo defecit.

¶ Zorobabel autem filius Salathiel filij Joachin regis iuda: his temporibus apud iudeos maximo in precio habitus: a Dario etiam rege princeps populi designatus: primum ex chaldea iudeos ad propriã prouinciam reducere cepit: ⁊ templum rehedificare: concedente Cyro: incepit. Nam Cyrus idem rex cum legisset Jsaiam qui ante annos centum predixerat nomen suum: ⁊ q̃ populum dei remitteret ad propriam terram ⁊ templum rehedificaret deo admirans quodam impetu impulsus magnificam scripturam implere decreuit Et conuocans Zerobabel ⁊ alios clarissimos iudeorum: qui erant in Babylone dixit se concedere vt ad propriam terram remearent. at zerobabel susceptis epistolis confestim conuocatis iudeis ⁊ Jesu principe Sacerdotum cum leuitis cum quinquaginta milibus iudeorum in iudeam profectus est. dixerat autem rex Cyrus epistolas Syrie Satrapis vt eos non impedirent Ciuitatem ⁊ templum reponere sed dum iudei templi fundamenta mitterent et nimis: vt Josephus scribit: circa edificia festinarent: a Satrapis pecunia corruptis impediti sunt: quod Cyrus ad bella occupatus ignorabat. Mortuoqʒ Cyro eius filius Cambyses: qui erat natura maliuolus vetuit ne in structura procederetur: ⁊ sic per nouem annos opus fuit impeditum vsqʒ ad secundum annum Darij regis: verum zorobabel hic cum Dario carissimus esset: ⁊ inter aulicos precipuus corporis darij custos haberetur: ac etiam sapientior in problemate coetus apud ipsum iudicatus fuisset ab eodẽ complende domus domini ⁊ vrbis licentiam ⁊ auxiliũ obtinuit et regressus cum ingenti gloria omnia perfecit: hic autẽ genuit filiũ noie Abiud qui genuit Elyachim qui Azor: qui Sadoch: ⁊ cetera ut Matheus in principio Euangelij testatus est.

¶ Jesus iosedech summi sacerdotis iudeorum filius: et ipse summus pontifex anno secundo darij regis quũ iam sedisset annis octo: veniẽs iterato cum Zorobabel et innumera multitudine iudeorum in hierusalez ad reponendum templuz: quũ septimus venisset mensis: ex quo ibidem applicuerunt congregans vniuersaz prouinciaz construxit altare in loco: quo prius edificatuz fuerat legitimas hostias secunduz legem Moysi obtulit: insuper et dies tabernaculorũ celebrauit: et ritus omnes instaurare conatus est: hisqz gestis cepit renouare templuz: sed paulopost defunctus est.

¶ Joachim autez ipsius filius post patrez in pontificatu succedens sedit annis sex et viginti: Sub quo Zoro
4680 babel prophetantibus et adiuuantibus Agro et zacharia tẽpluz et ciuitatez reposuit: ac libertatis immunita 519
tez obtinuit. Edificato autez templo et ianitoribus per singulas templi portas constitutis: ac pascha cum innumerabilibus holocaustis celebrata: quum optimaz gubernationez iudei habere cepissent: deinceps libero existẽte iudeoꝝ pplo cura gerenda ꝑ rex cõmitteret sacerdotibus vsqz quo regnare ꝯtigit nepotes asamonei: id est machabei: seu Aristobolus: qui sibi ipsi diadema imposuit: quum ante (vt dictuz est) captiuitatez et transmigrationez reges et iudices fuissent: ac sic pontificatu et gubernatione suscepta legum paternarum calamitate permotus edificato templo et sacrificijs celebratis etiaz ad componendos mores: et ad exornandam vrbem ita animuz adiecit: vt breui conualescens meliorez faciez pre se tulerit. Et hanc ob rem non modo pontificez: sed patrie patrez eũ omnes appellauere.

¶ Templo itaqz domini in moduz castri sexto regni darij anno perfecto: qui fuit secundus annus sexagesi
4684 me sexte olympiadis: menseqz octauo presul ante Joachim predicto pontifice a zerobabel principe tribuuz 515
iude et beniamin cum munitissimo muro: qui fuit quadragesimus sextus annus regni persaruz primo scilicet anno regni Cyri regis: quo permissi fuerant iudei templũ reedificare: ita vt illud euangeliũ verificet. Quadraginta et sex annis edificatuz est templũ hoc: quo perfecto Joachim pontifex cuz sacerdotibus surgens cum tubis et ornatu solenni laudauerunt deuz laudibus: quas dauid prius eis ostenderat. Clemens autem in primo stromate his conuenit dicens. Et perseuerauit captiuitas annis septuaginta vsqz ad secunduz annuz Darij filij histaspis: qui regnabat persis: assyrijs: atqz egyptijs: sub quo Ageus et zacharias ꝓphetauerunt: sacerdotioqz functus Josedech: et consumato templo illud duodecimo mense cuz omni apparatu dedicauerunt. Et hec secunda templi dedicatio fuit: quo dedicato: vt secundus machabeorum habet liber. Ignis qui in puteo ex altari sublatus: et absconditus fuerat: quuz omnino extinctus esset confestim reuixit.

¶ Viri doctrinis excellentes.

¶ Xenophanes conophonus philosophus: his temporibus: vt Eusebio placet: clarus fuit: Hic orthomenis cuiusdam greci filius fuit: qui cum viginti esset annorum a patria pulsus: quinqz et sexaginta annis relegatus stetit: sicut ipsemet testatus est: Et sunt qui dicant eum neminem audiuisse: scripsit autem contra Esiodum et homerum elegias. Fuit quoqz eiusdem nominis vir patria lesbius poeta iambicus: de quo nihil nobis constat.

¶ Theogonus etiam poeta grecus: hoc eodem tempore: teste Eusebio: floruit: de quo plato in libro de legibus sepe meminit.

¶ Saphos lesbia ex Mitilena vrbe oriunda: altera poetrix: hac etiam tempestate inclyta fuit. Que adeo generose mentis extitit: vt etate florens et forma: non contenta solum litteras iungere plurimas: sed ampliore feruore animi ingenijqz suasa viuacitate: conscenso studio vigili per abrupta parnasi montis se felici ausu musis immiscuit: a quibus gratia accepta: modulos lyricos expromere non dubitauit: a qua id genus versuum Saphici ab ea dicti sunt: de qua ouidius in secũdo de tristibus sic meminit dicens: Lesbia quid docuit Sapho nisi amare puellas: et de remedijs li. 2. Me certi Sapho meliorem fecit amice: et propterea illi erecta fuit statua enea et suo nomini dicata: eo ꝙ inter celebres poetas fuerit numerata. Eius tamen opera maiorum negligentia amissa sunt: verũ si danda sit omnibus fides ifelix corrupta amore fuit quia phaonem cretensem nimium amauit: Que demum spe frustrata: ex leucano saxo se precipitem dedit: atque interijt.

¶ Rhodopes meretrix mire pulchritudinis mulier: hoc etiam tempore floruit: et cum Esopo fabulatore (sicut herodotus tradit) captiua fuit: hec in Egyptum deportata a crasse Saphonis fratre (qui forte venale vinum eo ex lesbo deuexerat) maxima pecunia redempta fuit: Cuius rei meminit Saphos soror: in epistola ad phaonem cum ait: Arsit inops frater victus meretricis amore: Multaqz cum multo damna pudore tulit. Tantas namqz hec meretrix suo comertio conflauit opes: sicut docet plinius li. 36. histor. vt apud Memphim pyramidem laudatissimam extrui fecerit: suntqz qui putent ꝙ cum aliquando lauaretur ab aquila calceum sibi fuisse ablatum: et in caput cuiusdam regis fuisse delatum: cuius augurio commotus rex sciscitans cuius is calceus fuisset: et re cognita. Rhodopẽ duxisse vxorẽ: hec Strabo. Plinius vero asserit Esopi conseruaz et contubernalem fuisse.

¶ Pyndarum thebanum poetam hisdem etiam temporibus floruisse Eusebius dicit: Qui teste Quintiliano in decimo de institutione ora. Omnium lyricorum princeps fuit. s. spiritus magnificentia: sententijs: figuris beatissima: rerum verborumqz copia velut quodam eloquentie flumine. Unde Horatius in quarto carminum eum nemini merito credidit imitabilem: et ideo propter eius clarissimas virtutes a macedonie

regibus plurimuꝫ fuit dilectus: mors tamen eius non vulgaris extitit: quã a diuersis ꝛ maxime a valerio maximo proscribitur: ꝙ quum in gymnasio super gremio pueri: quo vnice delectabatur deposito capite se quieti dedisse decessit incognitus.

Romanorum regum occasus.

513 ¶ Lucrecia matrona romana omnium romanoruꝫ mulierum pudicissima: formaque ac elegantia clarissima Lucrecij spurij romani viri filia ꝛ coniunx Tarquinij collatini olim egregij fratris tarquinij prisci filij: hoc anno qui est nonus regni Darij persarum regis a Sexto Tarquinio: Tarquinij superbi filio per viꝫ 4686 stuprata semetipsam interfecit nam cuꝫ Tarquinius superbus Ardeam obsideret ciuitatem apud Collatij oppidum quidam regij iuuenes insimul cenare ceperunt: inter quos collatinus Lucretie maritus erat: Et cum cenassent vt moris est confabulantibus iuuenibus sermo de honestate coniuguꝫ inter eos incidit: Et cum suam vnusquisqꝫ aliis preferret in hoc consilium ventum est vt conscensis equis ad domum mulieruꝫ accederent: ꝛ cum domos vniuscuiusqꝫ inuisissent etiam collatium deuenientes Lucretiam lanificio vacantem sine vllo ornatu inuenerunt: que omnibus prelata fuit. Collatinus autem omnes iuuenes benigne in domo suscepit: in qua dum honorarentur Sextus Tarquinij superbi filius impudicos oculos in honestatem Lucretie iniecit: vnde ꝛ post paucos dies insanie iuuenis relictis castris ad domum lucretie: viro inscio: peruenit: vbi a lucretia tanꝙ viri consanguineus comiter susceptus est: sed postꝙ in nocte domum omnem tacitam sensit extracto gladio cubiculum lucrecie intrauit: ꝛ illam per vim violauit: ꝛ inde statiꝫ recessit: lucrecia auteꝫ mane facto confestiꝫ ad lucreciuꝫ patreꝫ ꝛ Brutuꝫ mariti patruũ ac alios necessarios ꝛ affines misit: illosqꝫ omnes vna cuꝫ viro suo accersiri fecit. Quibus aduenientibus que in nocte illa a Sexto passa fuerat cuꝫ lachrymis enarrauit: Et cuꝫ illaꝫ flenteꝫ consolarentur: acceptis primuꝫ a patre aliisqꝫ omnibus dextris in fideꝫ adulteruꝫ vlciscendi: cultruꝫ queꝫ sub veste celauerat educens dixit: Ego me si peccato absoluo: supplicio non libero ꝛ sine mora (ut Ouidius ait) Celato fixit sua pectora ferro: Et cecidit in patrios sanguinolẽta pedes: Tunc quoqꝫ iaꝫ moriens ne etiaꝫ procumberet in honeste respexit: ꝛ hoc etiaꝫ cura cadentis erat: Eaqꝫ mortua cuꝫ pater maritusqꝫ in luctu occuparẽtur: Brutus eius auunculus: confestiꝫ cultruꝫ ex lucretie vulnere extractuꝫ sumens: cruoreꝫ prese ferrenteꝫ magna voce dixit: Per hunc castissimuꝫ sanguineꝫ iuro me deinceps quacunque vi potero: Tarquiniuꝫ persequi superbuꝫ: ꝛ nunc illuꝫ neque aliuꝫ Rome regnare passuruꝫ: traditoque cultro Collatino viro: mox qui aderant omnes iurarunt Bruti seruare preceptuꝫ: sumptis armis confestiꝫ: ad expugnanduꝫ regeꝫ Brutuꝫ duceꝫ secuti sunt: facto itaqꝫ impetu Tarquinium regem cum liberis ꝛ vxore vrbe excludentes eideꝫ imperium abolerunt: quo pulso ex Senatus populiqꝫ Romani sententia perpetuo exilio relegari cum vxore ꝛ liberis iubetur. Lucretia igitur violenter compressa et si nullo adulterio fuerit maculata consensu: quia in preclaris eius laudibus dictum est duo fuerunt et adulterium vnus admisit: tamen: ut diuus pater Augustinus primo de ciuitate dei capitulo decimonono ait: quia in se vita fuit crimen alienum alterius sceleri addidit suum. Tarquinio igitur expulso Romani reges defecere: cum ibidem regnatum fuisset ab vrbe condita: vsque in presens tempus sub septem regibus annis ducentum quadraginta: quorum nomina ꝛ tempora hic sub Epilogo iterato traduntur.

¶ Romanoruꝫ reguꝫ epilogus.

Romulus	1 añ 38	Ancus marcius	4 añ 23	Tarquinius superbus	7 añ 35
Numa pompi.	2 añ 41	Tarquinus priscus	5 añ 37	Quibus in vnum supputatis fiunt anni. 240.	
Tulius hostil⁹	3 añ 32	Seruius	6 añ 34		

¶ Consules Romanis instituuntur.

¶ Lucius Junius cognomento Brutus: ꝛ Lucius collatinus Lucretie olim maritus hoc anno qui est de
511 cimo regni Darij persarum regis ꝛ primus sexagesimeprime Olimpiadis annus post exactos reges Rome a prefecto vrbis ex commentarijs serui tulli primi Romani consules creantur. Et hi primi consules omnia iura omniaqꝫ insignia regalia per annum tenuere nisi ꝙ fasces ambo non habebant ne Romanis 4688 duplicatus terror videretur verum Brutus tantummodo collega concedente fasces habuit. Hac quippe de causa apud Romanos annui consules constituti sunt ne per diuturnitatem temporis amplius insolescerent: sed alter per alterum coerceretur. Brutus itaqꝫ videns populuꝫ Romanum noue libertatis esse cupidum ne regijs donis deinceps flecteretur iureiurando omnes astrinxit quatinus neminem Rome vnꝙ regnare permitterent. Inde haud multo post collatinum Tarquinium ꝙ Romanis tarquiniorum nomẽ graue esset a consulatu abrogarunt: qui sumptis omnibus rebus suis cum suis tarquinijs apud collatiuꝫ reliquam vitam duxit. Brutus vero ex comitijs Publium Ualerium sibi collegam creauit: quo etiam ad iutore reges eiecerat: sed cum Tarquinij rursus per predictionem ad imperium aspirarent ꝛ multi (eorum subordinatione) cum ipsius Bruti filijs aduersus comunem libertatem coniurassent fraude deprehensa

confestim Brutus de filijs primum reliquisqz proditoribus suppliciuz sumpsit propter quod quidam egregius poeta sic inquit natosqz pater noua bella mouentes ad penaz pulchra pro libertate vocauit infelix: vtcumqz ferent ea fata minores vincit amor patrie laudumqz immensa cupido: sumpta igitur de proditoribus de pena: Brutus cum collega ad bellum tarquinijs inferrendum statim se preparat atqz in expeditionem vadens cum in certamen ventum esset Aruns Tarquinij filius concitato equo aduersus Brutum telum direxit: nec minus Brutus ardenti animo fit obuiam ei: et ita concertantes adeo se mutuis confodere vulneribus: vt trassixis hastis ambo mortui occiderint. Brutus autem adeo pauper obijt: vt publico sumptu ad euz sepeliendu3 opus esset quod postea eius exemplo multi Romanorum (vt Liuius ait) laudis auidi pecunie cupiditatē penitus a se abiecerunt. Et tunc domi industria fuit foris iustum belluz animusqz in consulendo liber: quibus rebus ciuitas libertatez consecuta et modico tempore ad modum creuit: mortuo itaqz Bruto eodem anno Sp. Tercipitinus in eius locuz sufficitur: quo etiam intra paucos dies emortuo horatius puluillus in locuz eius subrogatur: qui cuz postea pontifex factus fuisset: vt Ualerius Maximus inquit: dum aliquando Deorum edem dedicaret et in solemnium verborum nuncupatione postez teneret mortuuz filium audiuit. Sed eam ob rem nec manum a poste amouit: nec vultum a publica religione ad priuatum dolorem deflexit ne matris pocius q̄ pontificis partes egisse videretur. Hec igitur anno primo consuluz Rome gesta sunt quo anno populo Romano quinqz consules contigit habere.

¶ Publicola Romanus patritius cui publio Ualerio proprium nomen ante fuerat: et ipse per hoc tempus expulsis Tarquinijs vna cum Bruto in locum Collatini consul est suffectus: qui commissa pugna in qua Brutus occubuit ipse de Tarquinij exercitu quindecim milia et trecentos viros interfecit: qua victoria primus ex consulibus in curru quadrijugo inuectus triumphauit que res: vt Liuius ait: pulcherrimum spectaculum plebi sine vlla inuidia prebuit fuit itaqz hic publicola magne iusticie et equitatis vir. Qui aliquando: vt plutarchus scribit: audiens ab amicis se a populo improbari: q̄ domum habitaret sublimem non egre tulit: sed nocte eadem adhibitis fabris domum suam demoliri et funditus euerti fecit. Quod aspicientes Romani eius animi magnitudinem admirantes dilexerunt eum: domumqz multo illa ampliorem et excelsiorem edificarunt tantumqz eam ob rem: amorem a populo promeruit vt potestatem quam vellet subrogandi sibi college sit consecutus. Qui statim lucretiuz Lucretie patrez sibi subrogauit: cui eo q̄ esset senior fasces tradidit. Quo paulopost mortuo horatius: ut dictum est: substituitur. Tunc Tarquinius vna cum porsena rege magno cum exercitu iterum Romam venit: publicola secundo et Tito Lucretio consulibus designatis: et pugna cum Romanis conserta vbi suos publicola in fugaz versos vidisset repente cum subsidio pro portis occurrit: ac iuxta fluuium prelio commisso tam diu hostium impetuz sustinuit: quo ad multis acceptis vulneribus in vrbez reportatus est. Attamen auxilio horatij ciuitas defensa est: nam stans ante pontem acriter arcebat hostem quo ad socij post se pontem interrumpunt: sicqz armatus in Tyberim desiliens Tyrrheno telo saucius ad alteraz fluminis ripam tranatauit: imminente deinde vrbi alius porsene exercitus separatim in agruz Romanum impetuz fecit contra quez iteruz publicola tertio consul factus pugnans quinqz milia thuscorum peremit tandem ob mirabile mutij sceuole facinus porsena pacem cuz Romanis composuit posteriori etiaz tempore quarto iam consul factus bellum contra sabinos gessit quos e vestigio etiaz oppressit. Ex quo populus Romanus ex hostium spolijs mirabiliter ditatus est: quibus optime gestis: post se alijs designatis consulibus: cum in omnibus eius vite partibus optime vixisset paulopost e vita discessit: in cuius quidem funere: vt plutarchus refert: quisqz substantiarum quartam partem contribuit.

¶ Dictature dignitatis institucio.

4695 ¶ Nono autem post exactos reges anno: vt Eusebius habet: Rome noua dignitas scilicet dictatura crea-
ta est: et equitum magister qui dictatori in omnibus obsequeretur: sed quo anno aut quis primus dictator
vel sub quibus consulibus creatus sit parum constat: licet Eusebius in predicto anno et largum dictatorez 504
primum et Sp. Cassium magistrum equituz scripserit: Institutus itaqz est dictator vt auctoritate et poten-
tia contra hostes consules precederet eo maxime quia porsena clusij rex: ea ciuitas thusca erat: armis Tar
quinium superbuz reducere conatus esset: Quod ne fieret dictator obstitit: veruz pace confecta in amiciti-
am populi Romani porsena summis receptus honoribus ac donis magnificentissimis discessit. Eo autem
tunc Rome censu habito inuenta fuerunt hominuz centuz viginti milia.

¶ Alexander decimus Macedonuz rex: vigesimo octauo darij regni post Amynthaz regez Macedonibus regnare cepit et regnauit annis. 43.

4700 ¶ Coriolanus patricius Romanus cui. G. Martius antea nomen fuit egregius bellator: ac strenue virtu-
tis adolescens his temporibus propter virtutis sue prestantiaz a Romanis summo in honore habitus est
qui: vt plutarchus ait: ab ineunte pueritia ita corpus ad omne genus pugne exercuit: vt cursu peragilis in 499
capiendo pugnandoqz in eluctabile pondus habuerit: hic itaqz paulo superius exacto Tarquinio iam pu
bescente adolescentia prima meruit stipendia: qui statiz cum Romanuz in bello succumbentez videret in

spiciente dictatore eo prius profecto irruentem confodit hostem q̄obrem illum dictator quercia donauit
corona: quo honore stimulatus ipse sibi fortitudinis emulationem preposuit: cumq; multa Romani decer
tarēt bella e nullo sine corona aut p̄mio discessit. Ceteris.n. virtutis suus erat gloria: huic vō glorie finis ma
terna erat leticia. Nec sibi honori magis aliq̄d ducebat q̄ ut cū coronis ornatū aspiceret mater. Pauloq;
post id tp̄s bellantibus Ro. aduersus volsco ad coriolor̄ oppidū comissa ē vbi cū Ro. retrocederēt ipse cū
paucor̄ manu in pugnā peruolās prostrauit oēs qui secū ɔserere ausi sunt repressoq; illor̄ impetu illos pal
lantes usq; ad portas fugat ⁊ paucis cū ɔsectantibus portas irrūpit: ubi incredibile ɔsertū se certamē tradi-
tur redacto etiam in potestatem oppido cum pecunias oblatas pro parta uictoria spreuisset Coriolani co-
gnomen ei decretum est. Pauloq; post petente eo consolatum ac ostendente cicatrices quas per tredecim
annos bellando exceperat licet a cunctis eius uirtus ueneraretur tñ non eadē statī q postulabat cōcessuz
est: instante autem iā comitiorum die: ob malinolentiam plebee multitudinis: denegatus fuit ei consulatus
qua iniuria lacessitus ac plebi infensus discessit. Et post non multuz tēpus etiā a tribunis accusatus perpe-
tuo mulctatur exilio at ipse statim cum Tullo Volscor̄ principe se coniungens Dux belli efficitur mox-
q; contra Romanos bello suscepto eoruz agrum inuadens maximam predam exportauit deinde circum
Romanoruz colonias capit ⁊ depopulatis latinoruz finibus multos contra se arma ferentes vi cepit. Po-
stremo lata de eius reditu rogatione cum intellexisset plebem denuo sibi fuisse aduersatā stimulatus castra
ad celias fossas (quadraginta ab vrbe stadijs distantes) collocauit propter quod romani timore perterriti
primo legatos secundo pontifices cum infulis ⁊ suis insignibus velatos supplices miserunt: qui frustrati
redierc tertio cum iam vndiq; desperatio Romanorum animos intrasset veturiaz eius matrez ⁊ volumi-
naz coniugez mittunt promittentes liberuz in ciuitate redituz modo ab vrbe castra submoueret et ac ille cuz
dura legatis et pontificibus respondisset matris precibus permotus volscos ab obsidione remouit pp̄ q
Tullus odio inuidiaq; stimulatus tandem coriolanuz neci dedit.

Veturia itaq; Coriolani predicti mater ⁊ ipsa per hoc tempus iam senex laudabili opere annos suos in
viriditatem traxit perpetuam. Quia filium suum (qui infensissime vrbez obsidebat) quem legatorum maie
stas ⁊ pontificum reuerentia nequiuerant ipsa ab ira retraxit durissima ⁊ eius propositum vertit in bonuz
nam relinquens obsidionez ciuitatem liberam dimisit. Ob cuius mulieris beneficium ne ciuitas ingratitu-
dine argueretur ex Senatus consulto ad perpetuam rei memoriam: eo in loco quo hec Veturia filij iram
molliuit templum ⁊ Ara fortune constructa sunt insuper cum nullus vsq; in id tempus vel modicus a vi-
ris mulieribus prestaretur honor sancitum est vt mulieribus homines semper assurgerent ⁊ in via eis ce-
derent quod nunc vsq; apud nobiles seruatur ⁊ q eis liceret vti auro ⁊ purpurea veste aureisq; fibulis et
armillis insuper etiam ex eodez Senatus consulto eisdem adiectum fuit: quod antea non licebat nec etiam
in ciuitate nostra ex statuto licet: possent hereditates consequi quorumcumq; parentuz nec immerito qui-
dez cum suis precibus steterit romana libertas. Veturie igitur mulieres gratias referant ⁊ eius collant
perpetuum nomen que tot bona eius contulit.

Tribunatus officij institutio.

Rome decimo octauo anno post exactos reges seditione facta populus a patribus decessit montemq;
auentinum armis obtinuit vpi ⁊ multis diebus sedit cumq; libertatem obstinato clamore peteret oratione 4705
494 Memmij agrippe prestantis eloquentie viri ⁊ populi animi mitigati sunt ⁊ Tribuni plebis ac alia iura a
patribus concessa sunt. Erant autem tribuni plebis quasi proprij iudices ac defensores quibus populus a
consulibus senatuq; protegebatur: sed dictator (ut dictuz est) omnibus hic maior erat: cuius dignitas ⁊ pote
stas non annualis: sed quinquiennalis erat. Memmius vero agrippa eo ipso anno quo inter patres po-
pulumq; pacem composuit cum omnibus gratus carusq; haberetur ex peste defecit: eo enim tempore ea
pestis ⁊ fames adeo Romanos attriuit tam in hominibus quam in iumentis vt volsci qui ad tertium vsq;
lapidem ab vrbe pabulabundi venerant neminez: vt Liuius scribit: obuiuz haberent.

Fabiorum clarissima familia tempestate hac inter ceteras vrbis Romane familias cum potentissima et 4706
primaria haberetur. S. horatio ⁊. L. Memmio consulibus ellatione ducta proprijs sumptibus bellum cō
493 tra vientes sumens in vno conflictu sex supra trecentos eiusdem familie milites patricij ordinis viros ami
sit: que quidem clades: ut liuius inquit: fabioruz familie quasi exitiuz fuit. Nam vnus duntaxat adolescē-
tulus superstes relictus ex eadez familia fuit. Qui postea bello domiq; reipublice maximo fuit adiumento
Et hic genus ⁊ nomen plurimuz auxit

Quintius cincinatus prestantissimus Romanorum dictator: De quo diuus pater Aug. 5. de ci. dei ca. 4707
10. meminit his tēporibus cuz agriculture operā daret a senatu rogatus puluere ac sudore absterso dictatu
re dignitatē inuitus suscepit qua suscepta vt erat īgētis aīi vir statī exercitū colligēs vna cū. L. Tarquinio
492 eqtū magistro nō mō Romanos hostibus obsessos liberauit: s; ⁊ hostiū q; exercitū fugatū captū vinctūq;

cũ innumerabili preda Romã pdux't: quã quidẽ predã ex hostibus oblatã nõ sibi: sed militibus cõcessit: q bus optime gestis ipse sexto z decimo die sponte dictatura a se abdicata ad agriculturã rediit.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Democritus Abderides philosophus per hoc tempus Eusebio teste floruit: Qui vt Herodoto in sexto libro placet primo quosdam magos caldeos audiens adhuc puer theologiam atq3 astrologiam optime didicit. Deinde vt z geometriã perciperet in persidem z ad mare perrexit. Postq3 etiã ad cognoscẽdas res diuinas in Caldea; Athenasq3 se transtulit vbi a nullo cognitus ipse Socratẽ cognouit: Tandem doctissimus in patriam reuersus patrios agros z innumerabiles opes reipublice sue concessit: satius ducẽs cũ paupertate studiorum libertate letari ꝙ opus3 seruili cura vexari. Nam in hortulo suo iuxta vrbis muros ad contemplandas rerũ naturas se cõtraxit vbi z vt nature secreta subtilius rimari posset: sicut Cicero in quinto tusculanarũ questionum refert: oculos sibi ipsi effodit: Vixit autẽ annos centũ z nouẽ: De cuius morte varie auctorũ sunt opiniones. Scripsit autẽ Democritus hic: vt Laertius tradit: hec que subiecta sunt: De medicina: De naturalibus: De carmine: De Homeri versibus: De poesi: De venustate carminis: De agricultura: De moralibus: De multis alijs que a Laertio traduntur: Unde z legendu3 pre ceteris nonnulli putant: Ex cuius sententijs hanc optimam habemus: Conuenientius est vt parcitatem in tuo serues ꝙ luxu3 in alieno: parcitas enim necessitatis remediu3 est: vt medicina damnoru3. Sex vero Democritos fuisse Laertius dixit: quorum primus hic: Secundus Chius: qui fuit musicus z huic cõtemporaneus: Tertius sculptor: Quartus qui de templo Diane Ephesine scripsit: Quintus poeta q epigramma edidit: Sextus pergameus orator insignis.

¶ Heraclitus philosophus asianus cognomento Scotinus: hoc ipõ tempore (vt Eusebio placet) in precio fuit: Cuius libri adeo obscuri fuere: vt a philosophis vix intelligerentur: Unde z propter eorum obscuritatẽ Heraclitus dictus fuit tenebrosus: Qui cum in vltimo vite a discipulis quereretur: vt notabile quid in medium proferret: Nihil respondit: sed digitum voluens significabat oia iferiora in cõtinuo motu esse.

¶ Eschilũ poetã tragicũ cum superioribus floruisse Eusebius dicit: qui vt Horatius in poetria ostẽdit: plurimũ tragediã exornauit. Etpropterea Quintilianus de eo sic ait: Eschilus tragedias primus in lucem ꝓtulit: sublimisq3 z grauis ac grandiloquus sepe vsq3 ad vitium: sed rudis in plerisq3 z incompositus est habitus: Eius mortem Ualerius non vulgatam extitisse: qui cum in Aprico loco soporatus esset: z aquila testudinẽ i aera leuasset: quo sup lapidẽ quẽpiã dimissa frangeretur: sup Eschili caput: quod ꝓpter caluiciem lapis aquile videbatur: eã cadere permisit: quo vulnere vitam amisit.

Xerses Darij regis ex Atosa filius: quintus persarũ rex centesimoquarto iudaice captiuitatis anno: z primo septuagesimequarte olympiadis post patrẽ persis regnare cepit: z regnauit ãnis viginti: Hic (vt Josephus scribit) voluntatis paterne colendi z honorandi deũ israel heres apparuit. Oia nanq3 faciens que religionis erãt: patremq3 secutus: z iudeis liberaliter vtens: z ꝙmaxime Esdre sacerdoti amicissimus erat. Uerũtamen in alijs rebus paterne crudelitatis z seuitie successor extitit: q cũ graue bellũ aliquando acturus esset: Pithio viro nobili petenti vnum ex quinq3 filijs sibi relinqui: respondit vt quẽ vellet eligeret: moxq3 a patre electũ in duas partes scindi fecit: z partes in vtroq3 vie latere posuit. Atq3 ita cum hac victima lustrauit exercitũ. Hic itaq3 suscepto imperio illud multis bellis etiam non lacessitus fortissime quidẽ gestis: z rẽpublicã quasi vsq3 in finem gubernauit. Sed tandem recepta Egypto: que a patre defecerat refertis omnibus copijs donisq3 fortune non equitatu: non pedestribus copijs: nõ nauibus plurimis: nõ infinito auri põder̃ cõtẽtus fuit: nisi z delitijs acqsit̃ frueret̃: adeoq3 eisdẽ abundabat: vt premiũ proposuerit: qui nouam voluptatem inuenisset. Cunq3 vniuerse Asie potiret̃ z ei parum esset nisi z grecie bellum inferret. Et ad hoc perficiendu3 (vt Herodotus historicus scribit) cõgregatis qnquies mille milibus z ducẽt̃ octogita duobus millibus viris q̃ icredibilia videt̃: terra: mariq3 totam iuasit greciã: z cũ mille ducẽt̃ sex nauibꝰ põtẽ i hellespõto mari struxit: qd Luca. l. 2º. tetigit dicẽs.

Xerses 4714 ... 48;

Tales fama canit tumidum super equora xersem
Construxisse vias: multum cum pontibus ausus
Europamq3 Asie: sestumq3 admouit abydo
Incessitq3 fretum rapidi super helesponti.

Non eurum zephirumq3 timens: cum vela ratesq3 In medium deferret athon. Xerses igitur tanto fultus exercitu Greciam intrauit: Athenasq3 incendit: z infinitas strages dedit: Sed non ita multo post Leonide Spartanorum ducis solertia: quantum eius introitus Grecie terribilis extitit: tantum discessus turpis z fedus fuit. Nam ipse Leonida cum sexcentis viris terrestri prelio castra quingentorum milium hominum rupit: in quo z ipse xerses rex duobus acceptis vulneribus fugiens: maris fortunã experiri statuit: vbi z cũ Themistocle atheniẽsiũ duce pugna nauali cõserta mult̃ nauibꝰ capt̃: multisq3 dimersis eius exercitus in fugã turpissima3 versus: ipe rex (q pus mare nauibus strauerat) in piscatoria scapha

vix trepidans aufugit: ⁊ in regnũ suũ se coactũ recepit: Quo bello infeliciter gesto suis contẽptui esse cepit: Et non multo post ab Artebano eius prefecto spe regni potiundi adducto interfectus est.

Viri disciplinis excellentes.

679 Themistocles atheniensis philosophus: ⁊ naualis belli clarissimus ac sapientissimus dux: his tẽporibus 4718
tã scientia q̃ rei militaris gloria inclitus ⁊ clarus habitus est: Cuius quidẽ consilio: prudentiaue illa celeberrima parta est victoria: qua athenienses superato xerse superiores in maritimo prelio extitere: qui cũ centũ triremibus mille ⁊ ducentas sex naues xersis superauere. Hic nanq; vt Plutarchus scribit: cũ adhuc puerulus esset animi spiritus plenus ac natura prudens: magna semper atq; eximia cogitabat: qua cũ ei a disciplinis percipiendis animũ relaxare licebat non ludis aut inertie: sed cogitandis cõponẽdisq; orationibus sese debebat. Gloriẽq; cupiditate incẽsus cupiens sibi vrbis principatũ vendicare: cytharistã quendã preclarissimũ: qui tũc plurimũ colebatur summo studio rogauit vt apud se artẽ exerceret: qua domum suã multi frequentarent. Atq; eo modo suaq; eloquentia ⁊ liberalitate principatũ obtinuit. Susceptoq; principatu adeo mirandis virtutibus floruit: vt nemo par ei inuentus sit: Nã de instantibus quibuscunq; verissime iudicabat: de futuris vero callidissime coniiciebat: Et propterea xersem qui terra: mariq; bellũ vniuerse grecie cũ innumerabilibus copijs intulerat: debellauit: Et ex Europa discedere suo ingenio: suaq; virtute ⁊ artificio curauit. De eius autẽ magnanimitate scribitur: q̄ cũ aliquando superato: fugatoq; xerse ad visenda interfectorũ Persarũ corpora consensisset: vt armillas ⁊ torques abiectos aspexit preteriens ipse amico qui cũ sequebatur: Collige tibi inquit: Tu enim nequaquã Themistocles es. Alia quoq; preclara facinora hic gessit: que a multis historicis tractantur. Uerum cum totius grecie: totiusq; patrie in rebus predictis saluo fuerit: Deniq; proditionis falso accusatus: e ciuitate turpiter eiectus est: q ad Persarũ regem fugiens summo in honore exceptus est. Demũ post multas persecutiones dũ quintũ ⁊ sexagesimũ absoluisset annum veneno epoto vitam finiuit.

Leonida nobilis Spartanorum dux: ⁊ ipse hoc tempore multis virtutibus admirandus fuit: q non modo miranda contra xersem egit eius exercitum multum cum cum sexcentis viris perfringendo: sed etiã pene incredibilia apud grecos secundũ Herodotum operatus est. Eius autem genealogiam ab Hercule descendisse Herodotus in septimo libro historiarũ tradit.

Aristidem philosophũ atheniensem virũ vtiq; discretissimũ per hec tẽpora floruisse Cicero in tertio de officijs tradit: In quo quidem libro de eodem Aristide sic ait: Quod cum Themistocles in concione atheniensi dixisset se habere consilium salutare reipublice: sed illud scire non opus eẽ postulauit vt aliquẽ 4723
474 e populo darent: cui tale consilium cõmunicaret. Datus est autem Aristides: cui ille dixit posse Lacedemoniorum classem clam incendi: Quo facto eorũ opes frangerentur. Quod audiens Aristides in cõcionem magna expectatione venit. Dixitq; vtile esse Themistoclis consilium: sed minime honestũ. Athenienses vero: quod honestum non esset: nec vtile quidem id esse putarunt. Erat enim Aristides tum omnis virtutis: tum iusticie in his que ad cõmunem referuntur vtilitatem: Ex quibus iusti nomen assecutus est: Huic Plato tantũ tribuit: vt pre ceteris clarissimis: qui Athenis claruerunt: eum solum laude dignũ censuerit: q̄ solida ⁊ expressa virtute ad rempublicam se contulerit. Ferunt hunc ita inopem mortuũ fuisse vt suo sumptu efferri ad tumulum nequiuerit.

Diagoras philosophus cognominatus Atheos: idest negans deos hisdem temporibus referente Eusebio agnoscitur: Qui sicut Cicero refert libro scilicet tertio de natura deorum: cum Samothraciam venisset: atq; ibi quidã ei dixisset: Tu qui putas deos humana negligere: Nonne aduertis ex tot tabulis pictis q̃ multis votis vim tempestatis effugerint: in portumq; salui peruenerint: Ita sic inquit. Illi.n. nequaquam picti sunt: qui naufragia fecerunt: in mariq; perierunt.

Sophocles atheniensis poeta Tragicus: ⁊ ipse hec tempora ingenij sui opera publicando illustriora reddidit: Et propterea Cicero in primo de diuinatione: ob ingenij magnitudinem ipsum diuinum poetam appellauit: De quo Virgilius Augusto alludens in Buccolicis ait: Sola Sophocleo tua carmina digna coturno: Et vt scribit Ualerius libro nono: Ultimis vite sue diebus cum iam prope centesimũ attigisset annum: Tragediam quandam miserat in certamine ad iudicium peritorum: dumq; ancipitis certaminis finẽ expeteret intellexit iudicatũ fuisse: q̄ ipse vna cũ sentẽtia victor esset: quo audito p̃ gaudio expirauit.

Zeusis Heracleotes maximus pictor ⁊ ipse etate hac (vt Eusebius habet) inclitus fuit. Ex cuius imaginibus quas plurimas inuitatus fecerat: lauacrum Bizantiniorum appellarunt alij arbitrabantur: Qui Plinio teste libro trigesimoquinto naturalis historie periculum ad magnam gloriam perduxit. Opesq; tantas acquisiuit: vt instituerit donare opera sua: eo q̄ nullo precio satis digno permutari posse diceret. Pinxit autem: vt idem Plinius ait: puerum vuas ferẽtẽ: ad q̃s aduolarent aues, processit iratus operi: ⁊ dixit: vuas melius pinxi q̃ puerum: Nam ⁊ si hunc consumasset: aues ipse timuissent. Idem etiam secundum Quintilianum: Umbrarum inuentor perhibetur.

Parrasius pictor Ephesius: vt attestatur Plinius: hac quidem tempestate summus ⁊ clarus fuit: qui vt idem auctor prosequitur primus Symetria picture dedit: primusq; Argutias ac vultus elegantiam capilli vetusto more confusi: in lineis quidem extraneis palmam adeptus: quod rarum ⁊ in successu

artis compertuȝ est. Idem descendisse cum predicto Zeuside in certamen ab eodem auctore traditur. Et cum zeusis detulisset vuas tanto successu pictas: vt scenam aues aduolarent ipse detulisse lyntheū aumbus pictum traditur ita veritatem representantis: vt zeusis altum iudicium effagitaret: Sed tandem remoto lyntheo: ꝛ ostensa pictura atqȝ errore intellecto palmam ingenuo pudore concesserit parrasio: Quoniam ipse aues fefellisset.

¶ Elisaphat Hebreorum summus pontifex hoc tempore Joachim patre defuncto in eius loco ad pontificatus apicem promotus sedit annis triginta duobus: Vir certe tanto honore ꝛ principatu dignus: Qui sua diligentia: suaqȝ prudentia ab Artaxerse Persarū rege absolutionē ab annonis vectigalibus: atqȝ tributis pro ministris ꝛ tépli sacerdotibus obtinuit. Potestatéqȝ preterea ab eodem impetrauit amouēdi ꝛ iudices constituendi transflumen: atqȝ contūaces puniendi. Ibidē quoqȝ: posteaqȝ ieiunnū ꝛ dei legeȝ filijs Israel: qui ad eū visitationis ꝛ eruditiōis gratia conuenerant predicasset: cum bona eorum gratia discedens Hierosolymaȝ tandem peruenit: Vbi diuino intentus cultui duodecim sacerdotes viros probatissimos delegit: qui vasa domini ac munera que rex honoris gratia templo offerebat: summa cum diligentia conseruarent. Veritus in via a rege ducatum expetere: Eo qꝫ manuȝ domini super illos esse: qui eum publice querunt: predicasset.

Artabanus sextus Persarum Rex: hoc anno qui est centesimus vigesimusquartus Judaice captiuitatis: ꝛ tertius septuagesimeoctaue Olympiadis annus Persis regnare incipiens regnauit mensibus septem: qui pro anno computantur. Hic xerse rege trucidato: cuȝ essent ei duo filij nomine Darius ꝛ Artaxerses iuniorem in maioris necem sollicitauit: affirmans illum propriū ob truncasse patrem. Vagabusus autem huius sceleris conscius: Artaxersi filio rem postea prodidit omnē: Quo audito mox populū conuocat: ꝛ omnes armatos coram se venire iubet: tanquā numerū militum recensurus: Vbi cū Artabanus hic inter ceteros armatos astitisset: Artaxerses se breuiorem simulat habere loricam qꝫ deceret: Idcirco iubet Artabanum secum cōmutare: Quo nudato e vestigio cū septem filijs transfodi ipsum iussit. Atqȝ ita Artaxerses egregius iuuenis cedē patris: necēqȝ fratris: ꝛ seipsuȝ ab insidijs vindicauit iniqui. Hic itaqȝ Artabanus: vt Herodotus tradit Histapsis filius ꝛ Darij frater: atqȝ xersis patruus fuit: qui graui oratione eidē bellum dissuaserat contra grecos arripere. De quo Justinus in tertio libro: ꝛ Herodotus in septimo tractauerunt. Artaban⁹

4734 465

Artaxerses qui ꝛ longimanus cognoiatus septimus Persarū rex. 125. iudaice captiuitatis anno Artabano predicto obtruncato regnuȝ suscipiens regnauit persis annis quadraginta: hic omniū hominū pulcherrimus fuit: sed tanta ei erat brachiorū longitudo: vt genua cōtingerēt: ꝛ propterea longimanus dictus est: Qui tributa Persis primus instituit: eo qꝫ maximam impensam auri atqȝ argenti in edificijs constituisset: vbi tributa ꝛ que exigebat recondere possȝ ad bene rei administrate monumentū: Et cū pacis auctor ꝛ conseruator haberetur: Jccirco ab omnibus amari promeruit: De quo Justinus in tertio: ꝛ Herodotus in. 7° mentionē faciunt. Artaxerses

4735 464

¶ Decem virorum Rome electio.

¶ Duodecimo Artaxersis regni anno. C. Menenio ꝛ. P. Sextilio Capitolino Consulibus Romanis placuit: quod consulare imperiuȝ cessaret. ꝛ eius loco decem viri deligerentur: per quos sine prouocatione omnis regeretur ciuitas. Leta eius magistratus tempora: vt Liuius ait nimium luxuriare incipiēs: citius eius res lapsa est: quia post annum exacti sunt. Quippe cum primuȝ creati fuissent: imposito fine tribunitie potestati: ꝛ omni plebis presidio sublato: totius magistratus regimen penes Appium Claudium summū inter eos constitutuȝ fuerat. Decreuerant eni inter se vt vnus tantū fasces deferret: ꝛ hoc insigne regium in orbeȝ sua quisqȝ vice per omnes iret: Sed subito consilio mutato cum duodenis omnes ꝑdiere fascibus. Deceȝ quippe regum species erant: Qui quidem fastus magnaȝ patruȝ ꝛ plebis in se concitauit indignationem. Unde ꝛ nimiuȝ luxuriantes: nefandaqȝ facinora indies magis ac magis perpetrantes ab vniuerso cetu tandeȝ magistratu pulsi sunt: ꝛ quāmaxime ob scelus gestum ab Appio Claudio dignitatem: sicut reges amiserunt: Ipse enim Claudius Appius socijs militantibus solus ad vrbem tutandam domum aliquando remanserat: Qui videns Virgineam quandam nomine ꝛ facto Auli Lucij Virginei plebei hominis optimi ꝛ honesti filiam insigni decoris conspicuam eam stuprare animum duxit: ad quaȝ: cuȝ nec blandicijs nec donis plurimis neqȝ precibus pertingere posset: ad crudelē vim animū conuertit. Unde ꝛ cuidaȝ clienti suo negociū imposuit: vt aliquando virgineȝ transeuntē secus foruȝ obseruaret: ꝛ eaȝ tanquaȝ mancipiuȝ suū fugientem arriperet: ꝛ in domuȝ suaȝ perduceret. Et si quid forsan obstaret: confestiȝ se coraȝ eo in causaȝ traheret. At ille paulopost puelle in foruȝ venienti mox manus iniecit dicens eaȝ suaȝ esse seruam: ac illuȝ sequi iubet. Pauida vero puella clamando eo die liberata est. Sed assertor die sequenti puellaȝ ad tribunal amantis Appij in ius vocat: contestatus suam omnino esse seruaȝ. At puelle pater videns ab Appio sibi vim inferri: ab eodeȝ tandeȝ obtinuit: vt sibi in cōspectu nutricis loqui fas esset: vt forte erroris veteris veritate cōperta mancipiuȝ cuȝ minori noxa sui concederet. Cumque aliquantuluȝ: in conspectu tamen curie ab eo enatisset pater: Sumpto cultro inquit:

4744 452

dilectiss.ma filia qua possum via libertate tua vindico: ⁊ statim illã spectantibus omnibus in filie pectus infixit: ⁊ statim expirauit: ac sic libidinosi Appij per innocentis cedẽ spes exinanita est: Cuius rei causa populus vniuersus in furorem versus: decem viros ab officio deiecit: ⁊ Appius in carcerem coniectus: mortem sibi ipsi consciuit.

ℭ Leges decem tabularum.

451 ℭ Romani cũ hucusq; legẽ non haberent: magna inter tribunos ⁊ cõsules de legislatore orta ẽ disceptatiõ 4741
tertiodecimo regni Artaxersis anno legatos Athenas miserũt: q non solũ ab athenensibus Solonis leges obtinerent: verũetiam ex alijs grecie ciuitatibus mores: institutaq; Romam perferrent. Athenienses vero: vt in.ff. de origine iuris in glosa ad verbũ habetur: cupientes experiri an Romani eorũ legibus digni haberent: consilium legisperitũ cum lege duodecim tabularum Romã misere: Qui Romanorum sapientia periculũ faceret: Quod cũ aiaduertissent Romani quendã insanũ delegerunt hac ratiõe ducti: vt si forte athenensis sapientior esset: etiam cũ Romanis qui insanũ vicisset confusus videretur. Cum ergo athenensis legatus insanũ Romanũ perbenigne suscepisset: philosophorum more vnũ duntaxat digitũ erexit: quo platõ significaret vnã eẽ diuinitatis rõnẽ. Romanus aũt existimans athenensem id ad eruẽdum sibi oculũ digitũ erexisse: illico duos ipse erexit digitos: quibus indicabat duos eidẽ effossurus oculos. At cũ athenẽsis Romanũ melius illo intellexisse arbitraret: vt omnia scilicet nuda ⁊ aperta diuino conspectui declararet. Volã et manũ ostendit: vbi vero Romanus palmã conspexit suspicans cũ velle alapa cedi: ipse statim manũ in pugnũ contraxit: quasi grauiori ipsum ictu repercussurus eẽt: Itaq; cũ athenensis Romanũ significare voluisset: q deo omnia quasi sub pugillo contineat: adiudicauit Romanos eorũ legibus satis esse dignos. Ac sic ab eodẽ legibus traditis scilicet decẽ tabularum: Romani postea duas addiderunt. Unde ⁊ postmodum illa decẽ tabularum famosissima emanauit lex. vt habetur in corpore iuris.ff. de origine iuris in glosa.

ℭ Tribuni ⁊ ediles Rome creantur.

ℭ Tribuni plebis ⁊ ediles sextodecimo regni Artaxersis anno consulibus electis Rome creati sunt: quod quidem tribunatus officium: ⁊ si magistratus dignitatem non haberet: maximi tamen momenti in repu-
448 b'ica fuit: Quia sicut plutarchus in problematibus refert: Tribuni sicut ceteri magistratus purpura non 4751
vtebantur: Quia ipse non magistratus erat: ⁊ Lictores habebant: vel ius dicturi in sella curiali sedebant. Edilis autem altum habebat gradum: Quia sicut Cicero testatur idem fuit q vrbis curator.

ℭ Viri disciplinis excellentes.

ℭ Neemiam hebreum Artaxersis temporibus floruisse constat qui preter doctrinã singularem ẽt ob sanctitatem maximã apud eundẽ regem multã laudem ⁊ gratiã consecutus est: Naz ⁊ Darij: ipsiusq; Artaxersis regũ pincerna fuit: a quibus vna cũ reliquis desolationem hierusalem ⁊ templi lamentatus epistolas ad transflumen principes obtinere promeruit: q et tanquã legato ex latere misso omnimodã obedientiam ⁊ honorem deferrent: mandauitq; vt pro edificanda vrbe sibi de impendijs prouiderent: Qua auctoritate fultus: a multis principibus adiutus sacerdotibus etiam: alijsq; complurimis in impensis suffragantibus intra duos annos ⁊ q̄ttuor mẽses portas extruxit: ⁊ vrbẽ omnẽ menibus sepiuit: operarijsq; (vt sacra eius habet historia: vna manu lapides ponentibus: ⁊ alia contra infestos hostes gladium ⁊ lanceam tenẽtibus Expleto tandem opere ad regem pro gratijs exoluendis redijt: a quo cum mirifice laudatus fuisset cũ bona eius gratia ad componendos mores labefactos in hierusalem iterum rediit: vbi admodum senex legem dei intermissam ⁊ sabbatum obliteratum ita accurate ferenterq; doctrina ⁊ exemplo resarcire ⁊ renouare curauit: vt breui ciuitas meliorem faciem pretulerit. Ipse vero vbi a negocijs regijs vacuus fuit: aliquid semper quod ingenium sapere edidit. Unde ⁊ librum nominis sui titulo prenotatũ scripsit: ac Bibliothecam pulcherrimam extraxit: qua perfecta spiritum emisit.

ℭ Esdras quoq; sacerdos ⁊ dei propheta clarissimus elegantis ingenij: ⁊ memorie incomparabilis vir: huius regis Artaxersis Imperium insigne reddidit: Hic Sarei cuiusdam iudei filij Azarei ex tribu leui ⁊ Aaron filius fuit: Qui vna cum reliquis: vt prelatum est ad instaurationem Hierusalem ⁊ templi auxilio fuit: Et propterea adiutor interpretatus est. Hic nempe omnem legem deperditam sola memoria instaurauit: ⁊ reparatam in gradu ligneo populo recitauit: Quo quidem exemplo etiam Christi eccle-
447 sia euangelium super gradus legi: ⁊ Declamationes fieri constituit. Hic etiam preter legem reparatam 4752
quattuor libros docte ac copiose edidit: Quos diuus Hieronymus transferendo in vnum coartauit volumen: dicens tertium ⁊ quartum inter Apocriphos Codices esse connumerandos. Quiq; propheta circa finem Imperij Artaxersis: vbi ea peregisset que ad optimum doctorem ⁊ sacerdotem pertinebant: in extruendo: ornandoq; templo: tum etiam in docendo: admonendo: castigandoq; eodem anno: quo ⁊ Neemias migrauit ad dominum: Qui quidem postea vt sanctus habitus: eius diei festum tertio idus Iulij celebrari mandatum est.

ℭ Hucusq; Hebreorum scripture annales temporum continent. Ea vero que post hec apud eos gesta sunt de libris Machabeorum ⁊ Iosephi exhibebimus: Qui omnem historiã deinceps vsq; ad Romana tempora prosecuti sunt.

4753 ¶ Anaxagoras philosophus etiaz hac etate in Clazomeno asie oppido inclitus fuit: qui cū dives admo- 446
dum esset studendi desiderio ductus patrimoniū omne suis concessit: ⁊ in longinquas partes secessit: vbi
cuidam dicenti: Nonne tibi patrie cura est vlla? respondit: Mihi patrie cura est: ⁊ summa quidez: Atqz
ita dicens digitū celum versus extendit: Post multa vero tēpora: vt Valerius libro octauo scribit: reuer
sus cum suas possessiones desertas vidisset: ait: Non essem ego saluus: nisi iste perissent: Interrogatus-
qz aliquando ad quid factus fuisset. Ad contemplandum inquit Solem ⁊ lunam ⁊ celū. Scripsit autem
Anaxagoras hic multa: videlicet de motu celi. De cursu syderum: ⁊ de natura rerū. Cumqz annis septua-
gintaduobus vixisset: ab Athenensibus in carcere positus cū multa squalidus fuisset media: deniqz epo-
to veneno interijt: quia Solem lapidē ignitū dicebat: quem illi pro deo colebant.
¶ Empedocles philosophus Athenensis ⁊ ipse his tēporibus laudatur: qui adeo canēdi peritia edoctus 439
4160 erat: q̄ cum hospitem eius iuuenis quidam furibundus euaderet. eo q̄ patrē eius accusatione damnasset
ita dulciter canendi modū inflexisse dicitur: vt iuuenis iracundiam temperarit: Huius autem hec fuit sen
tentia. Tria sunt, inquit in tota rerum varietate: scilicet affluentie mobilis contemptus. Future felicitatis
appetitus ⁊ mentis illustratio: Quorū primo nihil honestius: Secundo nihil efficacius: Tertio nihil de
amborū compendiosa adeptione efficacius. Descripsit autem hic deum sic: Deus est spera: cuius centruz
est vbiqz: ⁊ circūferentia nusq̄. Arbitratus deniqz animas imortales se incendijs dedit: vt habetur. ff. de
iniusto rup. testa. l. Si quis filio. §. Quod si quis tedio vite.
¶ Parmenides philosophus athenensis cum his floruit: qui hominum consortia fugiens in rupe caucasi
montes consedit: vbi ⁊ logicam primus inuenit: que postmodum Parmenidis rupes dicta fuit. Hic zeno
nis philosophi preceptor extitit.
¶ Cratinū athenensem poetā comicū apud grecos in ea antiqua comedia que quasi nostre satyre assimila
tur his tēporibus in precio fuisse Eusebius est testis: dicente Persio: Audaci quicunqz afflante Cratino
iratum Eupolidē pre grandi cū sene palles. Similiter Horatius scribit: Eupolis atqz cratinus: Aristo-
phanesqz poete.
¶ Plato quoqz comediarū scriptor: eodem Eusebio testante his temporibus floruit.
¶ Herodotus grecus historicus oībus grecis preferendus hac tēpestate historiarum libros edidit: quos
cū Athenis in concilio legisset plurimū honoratus est: Qui: vt Quintilianus ait: Dulcis ⁊ candidus: ac
fusus ē. Plinius autez libro duodecimo naturalis historie dicit eum suam scripsisse historiam anno ab vr
be condita trecentesimo decimo.
¶ Melisius physicus ⁊ philosophus ex Samo insula originem ducens: tempestate istac: vt Eusebio pla-
cet ibidem floruit: quemqz Aristoteles persepe nominat. Fuit hic Parmenidis auditor: postea factus vir
prefectus classis delectus magna sue virtutis documenta edidit.
4762 ¶ Prothogoras sophista ⁊ ipse Athenis hac etate in precio fuit: quē nōnulli cum primis rhetorice inuento
ribus perfacundū dicunt: ⁊ propterea a Fauorino alijsqz doctissimis viris Sapientia cognominatus est. 437
Hic dixit de dijs nō posse statuere an sint vel non sint: propter quod ab athenensibus pulsus fuit: ⁊ eius li
bri exusti. Multas leges hic populis tulit. Deniqz cū iā nonagenarius in Siciam nauigasset obijt. Fue-
runt ⁊ alij duo eiusdez noīs: quorū vnus astrologus: alter vero stoicus philosophus fuit.
¶ Phidias statuarius clarissimus hisdē tēporibus eburneā Mineruā Athenis, sicut testatur Eusebius, fe-
cit: quēqz Plinius libro. 3°. naturalis historie clarissimū super omnes gentes fuisse dixit: Nā que dei iouis
olympij fama intelligunt nemo dubitat: sed vt merito laudari sciant etiā qui opera eius nō viderunt. Per-
ferimus inquit argumenta parua ⁊ ingenij tantum: Neqz ad hoc Iouis olympij pulchritudine vtemur:
non Minerue Athenis facte amplitudine: cū ea sit cubitorū vigintiser. Ebore hec ⁊ auro constet: sed in
scuto eius: in quo Amazonū preliū celauit ambitu eiusdē concaua parte ⁊ gigantū dimicationē. In soleis
vero laphytarū ⁊ centaurorū adeo illi momenta fuere. In basi autē quod celatū est dij sunt triginta nūero:
nascentes victoriā mirabili ⁊ precipuo precio. Miramur ⁊ serpentē: ⁊ sub ip̄a cuspide eream sphyngē: Hec
ille: Huius ingenij mirabiliter gesta Cicero in primo tusculana. ⁊ Valerius ac idem Plinius in libro. 7°.
⁊. 34. ac. 36. naturalis historie pulchre prosecuti sunt.
4763 ¶ Hippocrates oīum medicorū princeps ⁊ philosophus celeberrimus in insula Coo natus per hoc tēpus
clarissimus habitus est: eo q̄ medicinā longo tēpore deperditā (vt Isidorus in quarto Ethy. libro testat̄) 436
in lucē reuocauerit: qui cū voluptates omnes admoduz detestaretur: etiā cū discipulos suscipiebat: vt di-
uus scribit Hieronymus: epistola scilicet vigesimaquarta: Anteq̄ doceret adiurabat: ⁊ ab eis iuramentū
extorquebat: vt silentiū seruaret inconcussum: ac māsuetudinē in moribus: habitūqz ostēderēt; ꝑut eos dili-
gētia magna docebat. Fuit aūt hic Hippocrates corpore puus: pulcher forma: grādis capitis: tardiqz mo
tus: multe cogitationis ac tarde locutiōis. Et lz modici cibi semper fuerit: tamē cum quiescebat terrā aspi
ciebat. Et propterea vixit annis nonagintaqnqz: Cuius hec fuit pulcherrima sententia. Qui vult liber ēē
non cupiat quod habere nō pōt: Qui vult habere qđ cupit: cupiat quod habere pōt. Qui vult in hac vita
pacifice viuere similis fiat illi q̄ ad cōuiuiū inuitat̄: q̄ de oī apposito grās agit: ⁊ de defectu rerū nō murmu
rat. Scripsit aūt Hippocrates hic varijs de rebus perutiles libros: quorū tituli sunt isti.

De lege liber	De epydimia farmarij	De egritudinibus vulnerum
De introductione	De signis vite et mortis	De conseruatione sanitatis
De dogmatibus	De signis egritudinum	De regimine acutorum
De humana natura	De signis valitudinum	De cura ossium capitis
De natura fetus	De iudicijs egritudinum	De secretis secretorum
De anathomia	De signis dieí et mortis et sepulture	De augmento humorum
De iuuamentis	De signis subite mortis	De flobotomia
De regionibus	De operatione medicine	De isagogis
Pronosticorum	De amphorismis. Ad Artaxerxem regem epistola: et alia multa.	

¶ Gorgias philosophus natione Siculus Empedoclis discipulus his temporibus Eusebio testante floruit
435 Qui sm Plinium in libro. 34. naturalis historie primus hominum auream statuam et solidam delphis in tem 4764
plo statuit octogesima circiter olympiade: tantus erat tradende oratorie artis questus.

¶ Zeno cittheus philosophus hac tempestate insignis fuit: Quem Laertius dicit adhuc paruulus oraculum consuluisse: quo pacto optime viuere posset: responsumque accepisse: quod magno studio oporteret legere antiquorum libros: Quamobrem: vt Cratum philosophi familiaritatem mereretur: hoc modo vsus est: Purpuram ex phenice mercatus est: quam Epyrea aduectans naufragium fecit: Qua iactura tristis effectus Athenas ascendit: vbi et penes venditorem librorum sedit: Legente autem illo tertium xenophontis commentariorum illo delectatus est: et iam letior sciscitari pergit: vbinam eiusmodi viri morarentur. Opportune tunc Cratinus preteribat digito illum ostendens: hunc inquit sequere. Atque ita ex eo Cratum auditor factus est: et aliquandiu illum audiuit: quo tempore cum scripsisset de republica quidam iocantes dicebant in cauda canis illum scripsisse.

¶ Zeno alius stoicus fuit: qui. 124. olympiade floruit: hoc est ptolemei philadelphi tempore: quem dicunt gra 4766
433 cili corpore statura procera et atra cute fuisse: Et propterea Crisippus illum egyptium palmitem vocat: qui et crura habuit turgida et imbecilla atque infirma. Fuit vna cum Crateo philosopho stoice secte auctor: quorum sententia fuit posse omnes perturbationes e mentibus hominum eradicari. Et hoc quidem veteres achademici senserunt: Horum itaque stoicorum sententie he precipue fuerunt. Id summum bonum est quod honestum est. Nihil deest ad recte viuendum ei in quo virtus est. Stultus secundum eosdem omnia vitia habet: sed non in omnia natura pronus est: Hic igitur apud athenienses summo in honore habitus fuit: adeo vt vrbis claues apud illum deponerentur: et post mortem ab eisdem et corona aurea: ereaque imagine honoratus sit. Scripsit autem hic vt Laertius ait multa et varia que non habentur. Fuerunt autem octo zenones: Primus hic: Secundus de quo supra dictum est. Tertius Rhodius. Quartus historicus qui Pyrrhi res in Italia gestas scripsit Epithomamque Romanorum et Carthaginensium rerum. Quintus Crisippi discipulus. Sextus medicus acute intelligentie. Septimus gramaticus: cuius epigrammata fuerunt. Octauus Sydonius philosophus Epycureus. qui de regno scripsit: et de republica: De nuptijs: de impietate Thieste: De amoribus et commentarios in leges platonis: qui sunt septem libri.

¶ Socrates atheniensis philosophus Archelai discipulus: magisterque platonis: et primus ethice inuentor:
hisdem temporibus secundum Eusebium floruit: Qui ad acquirendam sapientiam vsque ad senectutem plurimas terre 4771
428 regiones perlustrauit. Et quia ad discendum semper se pauperem credidit: ad docendum se locupletem fecit. Et licet sapientissimus esset: se tamen nihil scire reputauit. Unde sepe illud dicebat: vt Hieronymus ad paulinum ait: hoc vnum scio quod nescio. Adeo autem studiosus fuit: vt Seneca ad Lucillium inquit: quod ad componendos: corrigendosque mores vniuersam dicatur inflexisse philosophiam: et hanc summam philosophiam dixit: bona scilicet a malis sciens distinguere. Et ideo Tulius in tusculanis questionibus dicit quod Socrates philosophiam e celo vocauit: et eam in vrbibus collocauit: coegitque de vita et moribus rebusque bonis et malis querere. Isidorus vero in secundo Ethi libro de eo sic inquit. Ethicam Socrates primus ad corrigendos componendosque mores instituit: atque omne eius studium ad bene viuendi disputationem perduxit: diuidens eam in quattuor anime virtutes: prudentiam scilicet iusticiam: temperantiam et fortitudinem. Aristoteles quoque in metaphysica de eo sic inquit: Quod cum philosophatus esset circa rerum naturas videns circa naturalem scientiam magnam esse difficultatem: ad mores se conuertit: Quem Plato eius discipulus in multis est secutus: qui ab Aristotele secundus Socrates est dictus. Fuit insuper Socrates mirabilis castitate: iusticia: alijsque virtutibus: ita vt propter virtutem heroicam eum eminentiam: eum vltra hominem etiam philosophi pronunciarent. In cuius quidem sigillo: vt dicit: sic scriptum erat. Amicus hominis est sapientia eius: Inimicus vero hominis est stulticia eius: Huius quippe multe fuere sententie: quarum hec prima censetur. Age sic alienum vt tuum non obliuiscaris negocium: et qualis vis videri talis esto. Demum accusatus quod derideret quercum: canes et hircos esse deos: quos Athenienses colebant in carcere est coniectus: vbi mirabilem cordis constantiam se habere ostendit: Quia neque carcer: aut mors eius vultum seu animum mutare potuerunt. Tandem veneni poculo defunctus est: Cuius mortem Ouidius in Ibin pulchre describit: Post mortem autem eius: vt octauo de ciui. dei capitulo. 3°. Athenienses penitentia ducti eius criminatores morti adiudicantes imaginem auream in eius memoriam in Templo collocauerunt.

¶ Socrates alius fuit Thebanus vir dives & nobilis qui paupertatis amore quā multū dilexit rē familiarem largā & uberē populo donavit. Alius quoq; fuit historicus qui argos diligēter descripsit. Alius itē Epigrāmatum poeta: atq; alius Cous qui interpretationes & invocationes scripsit.

¶ Tucidides item grecus historicus & quidem gravissimus: hoc etiam tempore teste Eusebio agnoscitur: Qui ut Quintilianus testatur densus & brevis: ac semper sibi instans fuit.

4775 Xerses eius nois secundus: octavus persarum rex. 195. iudaice captivitatis anno post patrem persis regnare cepit: & regnavit duobus tantum mensibus: post quem Sogdianus nonus regnavit mensibus septem: De quibus ob temporis brevitatem nil memoria dignum habemus. 424

Darius

4776 Darius cognomento notus decimus persarū rex. 166. iudaice captivitatis anno: hoc est octogesimanona Olympiade persis regnare cepit: & regnavit annis vigintinovē: Hic initio impio mox contra atheniēses in livorē pristine inimicicie seu cladis gravissima movit bella: & innūerabilium tulit damna: Quamobrem sibi timentes in fugam conversi sunt: nec ultra persis occurrē sunt ausi. Eius tamen regni anno decimo Egyptus ab eo discessit: & regem Amantheum Sayetbē sibi constituit: qui annis sexdecim regnavit. 423

¶ Alcibyades invictissimus Atheniensiū imperator & clarissimus philosophus: tempestate hac maximo ī precio apud suos habitus est: Qui ut testatur Plutarchus genus ab Eurysace Aiacis Thelamonij filio ducens in amplissima civitate Atheniensi summo genere natus ē: vir per omne etatis sue tempus formosissimus: & ad omnes res aptissimus consilij: plenus: & non solum in puericia aut adolescentia: sed in oī etatis gradu maximū semper retinuit decorem: Imperator deinde factus ferox & audax fuit: sed maximis cupiditatibus subiectus. Verūtamen cū in dicendo multū valeret: & eius eloquentie multa esset cōmendatio: nemo in dicendo aliquis poterat resistere dives: Insuper cū tempus poscebat laboriosus erat: patiens liberalis: splendidus non minus in vita q̄ in victu. Affabilisq; blandus tēporibus callidissime serviens: Idē simul ac se remittebat: neq; causa suberat quare animi laborē perferret. Verūtamen ita luxuriosus dissolutus: libidinosus intemperatus reperiebatur: ut omnes admirarentur in uno homine tantā esse dissimilitudinē: tamq; diversam naturā. Idem educatus in domo periclis patrui fuit: ut dixit Iustinus: & a Socrate eruditus: a quo etiā teste Platone amatus plurimū fuit: & cū eo sepe pernoctasset: non aliter ab eo surrexit: tanquā ut filius a patre debuerit. Bella autē que ipse Imperator gessit Plutarchus in descriptione vite illius late narrat. Et Iustinus in quinto Epithomate cōpendiose concludit. Deniq; ab atheniensibus expulsus Thebas venit: ubi adeo eorū studijs inservisse dicitur ut nemo ei equari posset. Tādē ad persas profectus effecit ut etiā apud eos & quoscunq; alios principes poneretur: haberetur; omnium carissimus: Verū eorū qui tyrannide apud Athenas exercebant consilio & Lysandri Lacedemonij artificio in phrygia interfectus est: cū iam domus incendiū evasisset quod ad illū interficiendum fuerat paratū: & eius caput ad pharnabazū tulerunt: eiusq; corpus concrematum est.

4780 ¶ Eudoxus gnidius astrologus & geometra medicusq; ac legifer clarissimus: hac etate: ut Laertius scribit grecanas leges ultimas conscripsit. Edidit quoq; de astrologia: geometriaq; ac alijs quibusdā monumenta laude digna: Cōmentaria insuper nonnulla eruditiōe plena possisse reliquit: Tandē in Egypto anno etatis quinquagesimotertio decessit. Fuere etiā duo alij Eudoxij: Unus Rhodius historiar scriptor & alter Comicus poeta. 419

4781 Orestes tertiusdecimus Macedonū rex quintodecimo regni Darij anno Macedonibus regnare cepit: & regnavit annis tribus post quē quartusdecimus noie Archelaus annis novem.

4783 ¶ Dyonisius Syracusanus tyrannus vigesimoseptimo regni Darij anno in Sicilia tyrannidem exercere cepit: cuius originē incognitā habemus: Hunc autē Cornelius tacitus dicit belli scientissimū & manu fortem fuisse: & id quod in tyranno non facile reperitur minime libidinosū: nec auri aut ullius rei cupidū nisi singularē perpetuiq; imperij appetentissimū: & ob eā rē crudelē fuisse: & in ea tyrānide. 9. ānis regnasse. 418 416

¶ Iudas quartus hebreorum pontifex Elysaphat pontificis filius patri in pontificatu his temporibus succedens sedit annis vigintiquinq;: Hunc pontificem multi ingenij: multeq; doctrine ac sanctitatis virum fuisse constat: ad quā Mardocheus iudeus ex Susis persarum urbe literas de observatione furum dedit: ut patet Hester capitulo octavo: Eius autē pontificatus multis seditionibus & perturbationibus agitatus: tandem liberatus fuit.

4805 Artaxerses eius nominis secundus cognomento Memnon: quem hebrei Assuerum noiant: undecimus persarum rex. 194. Iudaice captivitatis anno: olympiade autem nonagesimaquarta persis regnare cepit: & regnavit annis quadraginta. Hic predicti Darij regis filius fuit potentissimus quidem super omnes qui ante eum fuerunt: Cuius regnum ut Hester liber habet ab India usq; Ethiopiā super centū & vigintiseptē provincias fuit: & Susa civitas non lōge a Persipoli eius regni caput fuit: Hic Cyrum habuit germanum: cum quo de regno sevissima gessit bella: & cedes innumerabiles utrinq; fuere: Tandem eo perempto solus regnavit & tertio regni sui anno ut sacra libri Hester continet historia capitulo primo: grande convivium preparavit: & amicos suos & gētes persis subiectas cum earum Ducibus magnifice pavit: sicut decebat regem: qui divitiarū ostentationem per centū & octoginta dies paraverat: Quorum convivium huiusmodi erat instructum. Taber- 394

naculū enim fixerat ex aureis argenteisq̄z colūnis sustentatū vela purpurea super eas sparsa vt discūbē-
tes cooperiret: Ministrabatur quoq̄z omnibus poculis aureis: ⁊ lapidibus preciosis ad hoc preparatis:
Precepit insuper ministris ne cogerēt bibere eos potionez eis offerentes: quod apud persas fieri solebat:
Misitq̄z preterea ad omnē prouinciam denūcians vt opera relinquerēt: multisq̄z diebus ⁊ pro huiusmo-
di festo letarentur. Regina quoq̄z nomine vasti ⁊ ipa similiter mulierū conuiuiū in aula sua collegit: Quā
rex ad conuiuiū suum vocans cum venire recusasset eam proiecit: ⁊ honorem eius alij mulieri: idest he-
ster prebuit: Et in locum eius pro regina subrogauit: Hic triginta genuit filios: quos tandem cuz quadra-
ginta principibus suis qui contra eum insidias parauerant interfecit: Idē autem propter potentia ⁊ ani-
mi magnitudinem omnē pene terram ⁊ cunctas maris insulas sibi tributarias fecit. Ego hunc non puto
illum fuisse qui Hester reginā duxit vxorem: Sed nec Josephus in .xi. approbare videtur: sed potius pri-
mum Artaxersem: quia legitur Mardocheū iudeum in captiuitate iudeoꝝ fuisse abductum.

¶ Hester hebrea Abiachil Mardochei fratris filia ex tribu Beniamin mulier siquidem formosissima ⁊
382 omniū oculis gratiosissima anno regni Artaxersis duodecimo ob eius pulchritudinē ⁊ dignitatē sue splē 4817
dorem cum eodem rege pro Vasthi regina nuptiali matrimonio cōiuncta est: ⁊ regnauit pro ea ānis .28.
Hec cum rege habitans minime eidem prodidit ex qua natione esset. Patruus autē suus Mardocheus
audiens eā reginam factam ex Babylone in Susin persicam ciuitatem transijt: ⁊ quottidie in palacio cō-
morabatur: cupiens audire quomodo puella: quam tanquā filiam vnicam educauerat cōuersaretur: Hec
cum didicisset Haaman quendam Macedonicū virum potentissimū quem rex propter eius dignitatem
patrem etiam appellabat velle omne iudeorum genus in regno persarum exterminare: sese morti pro eius-
dem populi liberatione dedit: Nam idem Haaman Amadathi cuiusdam filius genere Amalechitarum
hostis ⁊ aduersarius erat iudeorum qui erant in Susis: ⁊ hoc propter reuerentiā sibi a Mardocheo de-
negatam: Hic eāobrez omne malū excogitauerat aduersus iudeos vt illos occideret atq̄z penitus deleret
Quo audito Hester regina confestim ad regē ingressa rogauit eū vt eius conatus irritos faceret: ⁊ maluz
quod contra iudeos excogitauerat in caput eius reuerteret: Cuius supplicationi rex annuens concessit:
vt Haamā ipsum cū decem filijs cruci affigeret: Mortuoq̄z eo rex omnē substantiam eius regine dedit:
Mardocheum vocans dedit ei annulum quem Aman prefuerat: quia iam Hester ad eius noticiam per-
duxerat cognationē suam. Reginā autem ⁊ ipa Mardocheo auunculo suo Amā possessionem donauit:
⁊ supplicauit regi liberari a mortis metu gentem Judeoꝝ eo q̄ scripsisset Amā ad omnes prouincias eos
esse delendos: Post hec autez rex Mardocheum primū in regno suo constituit: qui regia indutus stola:
⁊ corona aurea cum torque ad collum semper procedebat: Quem videntes iudei a rege sic honorificatuz
cōmunē extimauerunt eorū felicitatem. Et propterea persarū Satrape: ⁊ tyranni: atq̄z omnes potentes
Judeos deinceps magno habuerunt in honore ⁊ timore: ⁊ tunc iudei in vniuerso mundo super oēs liber-
tatis licentia fruebantur: eo q̄ Mardocheus magnus ⁊ clarissimus apud regem esset: Hec quidez de He-
ster Mardocheo dicta sufficiant: vt habetur in libro tituli hester prenotato scripta: Que quidez Hester:
vt Hierony. ait: ecclesie typum prefigurat: que populum de periculo liberat: ⁊ interfecto Aman: qui inter-
pretatur iniquitas panes conuiuij ⁊ diem celebrem mittit in posteros.

¶ Amynthas quintusdecimus Macedonuz rex quarto regni Artaxerses anno regnare cepit: ⁊ regnauit
anno vno: post quem sextusdecimus Pausania anno vno post hunc iterato fratre restituto annis sex: post
quem decimusseptimus Argeus pulso amynta annis duobus. Amynthas iteruz .18.19. Cuius primo āno
galli duce Brenno Romā inuaserūt: ⁊ oēz excepto capitolio incēderūt: de quibus librū sextū faciemus.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Isocrates natione grecus eximius ⁊ clarissimus orator Gorgie philosophi auditor: ac multorum philo-
sophorum preceptor: tempestate hac: vt Eusebio placet clarissimus fuit: Qui fm Quintilianum in diuer- 4810
379 so dicendi genere nitidus fuit ⁊ comptus: ac palestre magis q̄ pugne accommodatus: omnesq̄z dicendi
veneres lectatus. In intentione facilis ⁊ honesti studiosus: ac in compositiōe adeo diligens: vt cura eius
reprehendatur. Scripsit autez librum ardentis spiritus: quo Tamnaneos inscribitur: aliū quoq̄z ad quē-
dam exhortatorium libellum edidit: Ex quo pre ceteris hanc notabilem excerpsimus sententiam: Talis
sis parentibus: quales erga te natos fieri peroptas: Serua magis verborum q̄ rerum deposita: Vixit-
q̄z annis nonagintaquattuor.

¶ Xenophon philosophus ⁊ athenensium exercitus insignis imperator: Vir quidem speciosissimus vl-
tra q̄ credi possz: hac etiam tempestate floruit. Is Socratis discipulus: ⁊ postea platonis plurimū emu- 4814
375 lus fuit: Qui secundū Heliam in decimooctauo de diuersis reruz naturis quadringentos edidit libros:
quāmaxime de militari arte in qua exercitatissimus fuit: Quippe qui ex vltimis Babylonie finibus exer-
cituz incolumē in patriaz reduxit. Scripsitq̄z de arte venatica: ⁊ de equoruz regimine: Primusq̄ philoso-
phorum historias conscripsit: Multa quoq̄z cōmentatus est. Quapropter ex tēpore sermonis ⁊ eloquen-
tie dignitate Musa dictus fuit: Vixit autē ānis octogintanouē. Fuere ⁊ alij sex xenophontes: quorū pri-
mus athenensis Philostrati illius frater: qui Epaminunde descripsit vitaz. Secundus Cous medicus:
Tertius qui Hannibalis scripsit historiam. Quartus qui fabulosa cōmentatus est prodigia. Quintus pa-
rius sculptor egregius. Sextus antique comedie poeta.

¶ Archita tarentinus phūs pythagoricus his tpibus apud multos in omni virtutis genere maxime admirationi habitus est. Qui platonē philosophū a dionysio syracusano necādū ex eius manibus eripuit. Multaqꝫ composuit: ex quibus hāc precipuā sentētiā habemus. Nulla pestis capitalior est q̄ voluptas corporis: cuius auide libidines temere ꝛ effrenate ad potiēdū incitantur. Hinc patrie ꝓditiones. hinc rerpu. euersiones. Nullū deniqꝫ scelus: nullū facinus est ad quod suscipiendū non libido voluptatis impellat. preter hunc laertio teste alij tres fuere. Unus mytilenus musicus. alter qui ꝺ agricultura scripsit. Tertius epigrammatū poeta. Pleriqꝫ addunt quartū architectum: cuius profertur librū de machina.

¶ Democedes medicus crotoniata illustris his temporibus floruit: qui inter Darij captiuos extiteꝫ et Darius ipse ob inuersum pedē acriter doleret ita vt per septem dies dormire non posset: nec medicis suis iuuari posset. Ipse Democides ad Dariū in compedibus adductus ipsum regē prorsus liberauit: Propter quod apud regē ꝛ oēs persas deinceps maximo in honore habitus est.

¶ Plato phūs clarissimus per hoc tps: id est olympiade. 101. Eusebio referente oīū phōꝝ clarissimus fuit. Qui paternū genus a Codro rege: maternū vero a Solōe philosopho duxit: duos fratres habuit ꝛ vnicā sororem: de qua Speusippus phūs ortū duxit. Hic primū litteras apud Dionē grāmaticū didicit. Sed in palestra apud Aristonē exercitatus: platonem pro egregio corporis habitu cognominauit: quū añ Aristocles diceretur. Primū nāqꝫ picture studuit ꝛ poemata: atqꝫ tragedias edidit. Uicesimo audiuit Socratē. Quo mortuo Cratylum ꝛ hermogenē audiuit. factus deinde annoꝝ. 29. ad Euclidē se megarā contulit. Dehinc cyrenem profectus Theodorū audiuit. Postea in egypto a plerisqꝫ creditus didicisse etiā ibi prophetas ꝛ oracula: sꝫ supputatio tpoꝝ non patitur. Refert tñ diuus pr̄ Augustinus in libro x. de ci. dei ca. 19. q̄ in eius libris inuentū sit euāgelium beati Ioānis: vꝫ a principio vsqꝫ ad illud: Et tenebre eum nō cōprehenderūt. Ex egypto postmodū athenas regressus in achademia morabatur. Terqꝫ in sicilia nauigauit: vbi quū mortis periculū euasisset venditus est. Hic quū doctissimus esset philosophiā in tres diuisit partes ethicam s. physicā ꝛ logicā: id est moralē: naturalē ꝛ rationalē. In prima quidem causam querendi. In secūda vero dat ordinē viuendi: ꝛ in tertia ratio intelligendi vsatur. Et vt diuus pater Aug. viij de ci. dei testatur ceteris gentium phūs lōge prelatus est: q̄ ꝛ acutius ꝛ veracius omnia intellexerit. Nam de vero deo dixit. Quod erat causa subsistendi: ꝛ ratio intelligendi: ac ordo viuēdi. Dixitqꝫ preterea sapientem veri dei cognitorē: imitatoremqꝫ ac amatorem eē: vnde merito ceteris philosophis fama ꝛ gloria p̄fertur. Scripsit autē Plato Thymeū opus diuinū: vbi de reꝝ creatione optime disserit: ꝺ quo Hiero. sup Ysaiā inquit: Thymeum de armonia mundi astrorumqꝫ cursu ꝛ numeris disputātē ipse qui interpretatus est Tulius se nō intelligere ꝓfitetur. Scripsit quoqꝫ ad Parmenidē ꝺ reꝝ principijs opus mirabile: Itē ꝺ imortalitate aīe ad phedrionē discipulū suū li. 1. De legibus decē volumina: ꝛ de repu. librum vnū: ꝛ alia multa que non habentur. Interrogatus aliquando plato. In quo sapientiā quis adipisci posset? Respondit. In non expectando que euenire non possunt: nec de preteritis recordari. Obijt deniqꝫ plato in nuptijs discumbens anno etatis suo. 81. In cuius postmodū tuba inuenta fuit lamina super pectus eius aurea: vt habetur in cōmēto super illo verbo Boetij de disciplina scholarū: platonis probata diuinitas: in qua scriptū erat. Credo in christū nasciturū de virgine passuꝝ pro humano genere: ꝛ tertia die resurrecturū.

¶ Anthistenes Athemensis philosophus ꝛ orator his temporibus fm̄ Eusebium agnoscitur. De quo sic scribit Hiero. contra Iouinianū: q̄ cū Rhetoricā gloriose doceret: audiens socratem: discipulis dixit:
4535 Abite ꝛ magistrū vobis querite: q̄ ego iā repperi: hic summū bonū in virtute posuit: vt testatur Augu. 8. li. de ciui. dei. Cuius hec pulchra fuit sententia. In scientia est multa discere ꝛ quod satis est nescire: 366

¶ Aristippus philosophus Cyreneus Socratis discipulus: per hoc tempus Athenis floruit. Qui teste diuo patre Augustino libro. 18. de ciui. dei capi. 41 summū bonū in voluptate posuit: vnde preter alios: etiā librum de voluptate edidit.

¶ Epicurus Athenensis philosophus Socratisqꝫ auditor hac tempestate clarus fuit: quē lꝫ diuus Hieronymus dicat litteras non didicisse eius tñ referuntur sententie multe ꝛ quidē dignissime: hic nanqꝫ voluptatis assertor existens dicebat: voluptatē summū esse bonū: animasqꝫ cū corporibus interire: vñ ꝛ pre ceteris errauit. Nā putauit deū res humanas non curare sꝫ ociosū esse: nihilqꝫ agere: Fuitqꝫ auctor epicuree secte: cuius errores plurimos apud Aug. 18. de ci. dei legere potes.

¶ Polystratus ꝛ Ippodides philosophi Epicuri discipuli hisdē tēporibus mundo innotuere: quos ambos vno die natos: vnaqꝫ die mortuos fuisse legimus.

4540 ¶ Speusippus platonis ex sorore nepos: ꝛ ipse hac tempestate fm̄ Eusebiū athenas viguit: qui cū platonice schole postea octo annis prefuisset: Epicuree secte manus dedit: vñ dyogenes phūs propter hoc cū dure redarguit. Hic multa cōmentaria multosqꝫ dialogos post se reliquit: quos oēs Aristoteles tribus talentis emit. Obijt deniqꝫ vt plutarchus scribit a pediculis suffocatus. 359

¶ Ermias Eunuchus philosophus: ex Assa quadam vrbe natus: Trapezitequ cuiusdam viri famulus: superioribus diebus athenas profectus: cum platonē audiuisset doctissimus euasit: Et domū sic eruditus regrediens vna cum dño suo Assenenses aggreditur: quos oēs sibi subegit: ac ipsis vna cū ipso dño suo imperauit: Mortuoqꝫ dño suo solus dñiū adeptus Aristotelē ꝛ Xenocratē ad se accersitos: diligenter curauit: ꝛ Aristoteli fratris filiā vxorē dedit. Sꝫ ꝛ ipsi philosophi dissuadebant ei tyrannidē exercere.

¶ Dionysius superioris dionysij filius trigesimo octauo regni artaxersis anno patre defuncto syracusanum
356 regnum occupauit: etiam similiter tyrannidem exercuit: Vir certe omnium turpitudinū plenus: qui tandē Cor 4843
cū oē teste quarto Strusculano libro a syracusis pulsus corinthi pueros docuit: ac sic imperio carere no luit: pro quo Ouidius li. iij de ponto ait. Ille syracusia modo formidatus in vrbe: Vix humili durā repulit arte famem. De hoc etiā Justinus li. xx. et Valerius li. vi. plura scripsere.

¶ Lysander lacedemonius vir quidem seditiosus hoc anno alcybiadē phūm belliq3 scientissimus suis seditionibus ac proditione interficere fecit. Quo facinore a peloponesibus dux belli aduersus athenienses cōstitutus ē quod quidē bellū iam per sex et viginti annos durauerat: Qui quū imperiū suscepisset non sua virtute: sed a duersariorū immodestia oēz atheniēsiū classez apud egon flumen cepit: et bellū cōfecit. Quo facto athenienses lacedemonijs se dedidere. et Lysander miꝝ in modum elatus est: vnde factum est: vt lacedemonij in maximū grecie odium peruenerint. Nam quia semp factiosus esset nil alio moliebatur q̄ vt oēs ciuitates in suam teneret potestatē: quod se lacemoniorꝫ causa facere simulabat: ꝓpter quod felicitate magis q̄ re gloriosus apparebat. Tandem et ipse athenis: vt Plutarchus ait: occisus est.

¶ Cimon atheniensiū futurus dux et meltiade quodā patre natus: a quo generosorꝫ morꝫ gratiā affluente
355 habuit his temporibus is iuuenis virtute militari florere incipiens maximo in honore haberi ceptus est: post pauca ab ipso atheniensi populo ꝯtra persas dux declaratus haud paulopost prelio conserto fusis fugatisq3 delenit hostē: atq3 sciro insulaz: in qua dolopes habitabant sibi subiecit. Verū quū spolijs hosti 4844
um opulentissimus euasisset. Ipsas diuitias: vt plutarchus refert: in ciues suos partiri iussit. Insuper ad pietatis sue iudicem etiā agrorū suorū amotis septis fruges oēs egenis et peregrinis impune absumere pmisit. Ingensq3 preterea conuiuiū in domo sua quotidie parauit: qꝫ multos homines pascere posset. Vnde et eo pauperes quicunq3 vellent conueniebant: et educationem pro libito sibi vendicabant. Item intra priuatos lares perinde ac in publicum quoddam vrbis diuersorium ciues excipiēs frugibus agrorum suorum per annū vltro oblatis indulgebat: vt visus fuerit fabulosa saturni tempora excitasse. Quū igitur Artaxersem persarum regez e grecie finibus eieciisset: oēz asiā ab ionio vsq3 ad pamphiliā persis presidijs desolatā fecit: ac demum nauali terrestriq3 pugna cum persis congressus oēs superauit captis eorꝫ ducētis nauibus Vnde etiam regem ipsum coegit pacis cōditiones accipere. Hoc itaq3 mortuo nihil deinceps ab vllo grecorum imperatore magnifice gestū est: sed ad factiones et discordias omnes sunt conuersi. De eo autē preter plutarchum Herodotus libro historiarū sexto: et Justinus libro. ij. multa scripsere. Hic post se duos reliquit filios Stesagoram videlicet et Myltiadem.

¶ Timoleon natione Corinthius: ex claris quidē parentibus natus: vir omniū iudicio clarissimus: per hec tempora Corinthiorū imperator delectus: mox cum pauca militum manu: ad defensionē Syracusanorū profectus intra quinquaginta dies Syracusanā arcem: quam Dionysius predictus tyrannus occupauerat: in suam potestatem redegit. Ibique Dionysio superato: et pulso: omnem tyrrannidem deleuit. Indeq3 contra Carthagmenses qui cum septuaginta milibus militum: et ducentis triremibus: ac mille nauibus in libyam contra corinthios traiecerant: cum tribus milibus congressus decem milia eorum interfecit: que res magnā adeo vrbi illi intulit calamitatē: vt nunq̄ antea vna in pugna ex Carthaginensibus tot occubuisse tradatur sit. Quāobrem vt Cornelius nepos ait: hunc vni contigit: quod nescio: an vlli: vt et patriam in qua erat natus oppressā a tyranno liberaret: et a Syracusis: cui auxilio erat missus inueteratā depelleret seruitutem: totāq3 Siciliam multos annos bello vexatam a Barbarisq3 oppressā: suo aduentu in pristinū restitueret statum vt omnia late posuit plutarchus in illius vita: a quo et Gymnasiū: in quo sepultus fuit Timoleontez cognominatū fuit.

¶ M. Curtius ciuis Romanus: vir quidē preclarissimus: hoc anno qui est trigesimusseptimus regni Assueri ob amorē et patrie liberationem in altissimū hiatū seu Baratrū se precipitem dedit. Nam Rome (vt Liuius ait) siue terremotu seu alia aliqua vi: forum ferme specu vasta collapsum in immensam se appertuit altitudinē. Quā quidē voraginē nullo videbāt posse oppleri materia. Quo portento vates permoti canere ceperunt. Tū M. Curtius bello egregius (vt idē Liuius in. 4. habet) eo audito: templa deorꝫ que foro illi imminebant: capitoliūq3 intuens tamq̄ extremus: nunc manus in celū: nunc in patentes ipsius terre hiatus porrigens: eo quoq3 maxime ornato insidens: zelo patrie armatus se in hiatum misit: quo mortuo statim hiatus obturatus est.

¶ Ludi scenici Rome vltimo Assueri regis anno opi seu Berecynthie vel Cybelle que deorū mater vocabatur a Romanis ꝓp ingruentē pestis instituti sunt. Qui adeo turpiter exerceri cepti sunt: vt honesti viri nedum femine interesse voluerunt: sꝫ nec vel de longe intueri: de quibus diuus pater Aug. 2. de ci. dei capl. 8°. multa diligenter pertractat. Deorū falsitatē improbans: qui talibus ludis placari poscebant. Nam ipsa ops que Berecynthia vocabāt Saturni (vt dictū est) vxor: deorꝫ mater appellata fuit: et eius sacra primitus in Cybelle phrygie monte instituta fuerunt: et successiue honorata: Cuius simulachrum postea (vt Liuius in secundo libro de bello Macedonico ait) Rome translatum eidem hec sacra et edes pulcherrima in capitolio constructa fuit.

Artaxerxes ochus

Artaxerses tertius qui et Ochus Assueri ex hester filius: Duodecimus persarum rex: 234. Judaice captiuitatis anno: Olympiade autē centesimaquarta: persis regnare cepit: et regnauit annis. 26. 4845

354

Vir certe seuus atq3 imanis: qui occisa sorore socruq3 viua defossa: patruū etiā cum centū filijs atq3 nepotibus: et alijs nulla prius lacessitus iniuria vacua area destitutū iaculis confixit: ut huiusmodi facinoribus eternam sibi apud persas compararet memoriā. Hic Nectanabo egypti rege in ethiopiam pulso ad suū reuocauit regnū: Et apodasmo [illegible] vrbe capta accolas oēs in hyrcaniā transtulit: et iuxta mare caspium collocauit. Indeq3 bello cadomanū hostem vicit: ac per hoc suis gloriam prope amissā restituit: ꝓpter quam victoriā etiam armenijs prefectus est. Hic suorum coniuratione veritus cognatorum cede: principumq3 strage totā impleuit regiā nullo sanguinis: aut sexus etatis ve habito respectu. Verūtamen diuinā non euasit ultionē: quia a suis obtruncatus fuit.

¶ Carie regni principium.

¶ Caria namq3 minoris asie regio est inter lyciam et ioniam constituta: que primo a Cara rege quodā sic cognominata fuit. Qui auguria primus ex auibus ibidē comperit: ut dicit Plinius. vij. natur. alis histor. hāc Strabo partiens a borea meandri fluminis claudit. ab occidente Ycario et myrthoo pelago: a meridie rhodiensi: et ab ortu lyciis atq3 alijs gentibus. Pius vero eius noīs secūdus post maximus in sua asia: cā inter meandrū et thaurum montē collocat: Ibiq3 halycarnassus regia vrbs fuit. Cui[illegible] vrbis varij facti ūt casus.

¶ Hecathomnus autem quidam noīe huic halycarnasseorum vrbi primus regnare cepit: qui hac tempestate 3. filios genuit. s. Mausolū. Idriēū: et pyxadarū: ac etiā duas filias: e quibus Arthemisia nata maior q̄ Mau-
4847 solo maiori filio nupsit: qui et post mortē patris tenuit imperiū: quo mortuo etiā Arthemisia regnū habuit 352
que viro ita magnificū construxit sepulchrū: ut e septem orbis spectaculis hoc vnū censeatur. post arthemisiā vero Idrieus eius cognatus Mausoli frater cū eius coniuge et sorore Ada imperauit: eū ex morbo assumpto pariter successit vxor ada. Pyxadarus aūt: qui reliquus erat ex filijs hecathomnij hanc eiecit sororem et persicarum partium Satrapē ad communicationē imperij vocauit: q eo defuncto halycarnassū tenuit ciuitatem: et aduentantis alexandri magni sustinuit obsidionem. Huic ada pyxadari filia coniunx fuerat. Altera vero ada hecathomnij filia a pyxadaro fratre eiecta ad alexandrum confugit: operāq3 ei ad capiendā vrbem prestitit: propter quod regina ab eo declarata est: que ad obsidendam arcem dimissa eam paulopost obtinuit. Sed quis huic in regno successerit nō inuenimus.

¶ Arthemisiā aūt huius imperij reginā mulierem magnanimē: et viduitatis integerrime exēplū p se ponere dignū duximus: quā fuerit fem[illegible] castissimi amoris: que adeo maritū suū dilexit: ut eo mortuo oblinisci vnq̄ potuerit. Nam ut Valerius maximus tradit q̄ primū Mausolus maritus suus amātissimus clausisset diē celebratis eius ex more exequijs regijs cineres suos cū diligentia collegēs nō in vrna aurea illos condi voluit: existimās tam amantē virū non posse alio in vase congrue reponi q̄ in pectore suū: in quo veteris amoris flāme longe plus solito eo defuncto flagrabant. Quamobrē omnes cineres collectos: ipsa bibere voluit: et residuum vite sue tempus in lachrymis composuit: donec leta in mortem ad virum deuenit. Verum vidua facta, ingentia peregit facinora: et inter cetera ex more egregio et amabili viro insigne sepulchrū erexit: quod quidē opus nimis admirabile et sumptuosū fuit: eo q̄ tā arte q̄ impensa: omnia fere orbis edificia excesserit: et inter septem mundi miracula vnū diu extiterit. Quod quidem opus de mariti nomine Mausolū appellauit: Et non solum in hoc Arthemisia extollenda fuit: sed et virili robore et audacia ac militari disciplina plurimum valuit: et multis triumphis maiestatē sui nominis exornauit. Nam ut legimus post viri mortem ad tempus se positis lachrymis, bis arma suscepit: primo ut patrie salutem tutaretur. Secundo ut socialem fidē requisita seruaret. Rhodios nauali prelio superauit: et Rhodū ipsā sibi vendicauit. Iustinus ēt in li. 3. Epithomatū dicit Arthemisiā in auxiliū Xersi contra grecos venisse: et inter primores duces acerrime bellasse. Incertū tū an hec ipsa Mausoli coniux fuerit: sz ex ꝯsequentibus illā fuisse affirmare non audemus.

¶ F. Camillus patritius Romanus: vir quidem prestantissimus: et in omni bellandi genere scientissimus a Romanis superioribus diebus exilio damnatus. hoc anno qui est secundus regni Ochi anno [illegible] cū Roma a gallis preter capitolium duce Breno capta fuisset: et eorum arces ab ipsis gallis fusa fuisset: ex totius Senatusconsulto: ab exilio reuocatus: dictator delectus fuit: et contra gallos tanq̄ valitudinario corpori additus est. Qui magistratu sumpto: statim vndiq3 copias colligens in aciem venit: et cunctos hostes prorsus fugauit. Romāq3 direptā atq3 exustam in pristinū statum reduxit: ac innumerabilibus eorum captis: de eis triumphauit. Quibus strenue gestis dictaturā dimisit: Postea vero cum Sicani: Volsciq3 ac latini in agrum Romanum impetum fecissent: et etiam Tyrrheni circa Sutrium castra posuissent: ipse tertio dictaturam induens: Bene instructa: omnes vicit. Quibus fugatis Sutriorum ciuitas: eius opera a Romanis recuperata est. Sequenti deinde tempore prenestinis ac Volscis sociorū agros depopulantibus cum iam senex Camillus esset: et mala corporis valitudine premeretur. Cum. L. Furius male pugnasset: e lecto consurgens: hostem statim insequitur et vincit. Nec multo post etiam Tusculanos qui a Romanis defecerant: in fidem venire coegit: contra venientes quoq3 dictator electus: licz octogesimū attingeret annū etiā victor euasit. Postremo cū dictatura quinquies triūpho q3 quater potitus esset: peste perijt. Quibus ex causis: secundus Romane vrbis conditor est habitus.

¶ Philippus perdicce regis filius vigesimustertius Macedonum rex: tertio regni ochi anno regnum suscepit: 351
4848 regnauit an. no. 17. Vir vtiq3 bellator: qui sua virtute Armenie: Bythinie: Thracieq3: ac Thessalie

regna si nil obtinuit. Cautusq; fuit malēs amari ꝙ timeri: sed et moribus grauis & patiens: qui iram dissimulare plerumq; et vincere nouerat. Blandus quoq; pariter & alloquio insidiosus: qui plura promittebat ꝙ prestare vellet. Nouerat et gratiā in odio fingere: & inter concordes struere discordias: & apud vtrunq; gratiam querere sollennis illi consuetudo erat. Et inter hec eloquentia & insignis oratio acuminis & solertia plena: vt nec ornatui facilitas: nec facilitati inuentionis deesset ornatus. Vini namq; nimis cupidus & auidus fuit: sed ebrietate digesta in suis actibus moderatus erat. Quumq; aliquando hic pro imperij sui finibus tuendis procul ab vrbe regia exiuisset. Nectanabo olim egypti rex in mathematica peritissimus: qui ad eum timore regis persarū confugerat: videns olympiadem ipsius philippi coniugez pulcherrimā: eā arte magica deludens compressit. Que ex ipso concipiens post reditū philippi alexandrū peperit filium. Quem philippus rex licet rei veritatez cōpertaz haberet veluti filiuz educauit charissimū. Naz eadem arte deceptoria eo philippus adductus erat: vt alexandrum ex ammone deo procreatuz fuisse diceret. In cuius specie Nectanabo fuerat concubitu regine potitus. Nato autez alexādro philippus confestim his verbis Aristoteli scripsit dicens. Philippus aristoteli salutem. Filiū mihi genituz scito: quo quidez dijs gratias ago non tam perinde ꝙ natus sit: ꝙ pro eo ꝙ nasci contigit temporibus vite tue. Spero etenim fore: vt educatus: eruditusq; abs te dignus existet & nobis & rerū istarū susceptione. Aristoteles igitur alexādrum disciplinādū assumpsit: & in septem artibus ipsum optime erudiuit: qui quum factus esset annorū. xv. Bucephaluz equum indomituz dānatorū carnibus enutritū: quem cappadocie rex philippo donauerat sibi mā suetuz fecit: eūq; per vrbez intrepidus equitauit. Quē quū philippus conspexisset eidem dixit se in ipso de orū responsa cognoscere: & ꝙ post eum regnaturus esset. Unde et statim curruum regiuz et centuz equos eidem cum maxima auri summa concessit: vt auxilio foret: quā in reliquā grecie partē facere statuerat. Qui mox ad patris imperiū contra Nicholauz peloponensiuz regem castra mouit: cum quo pugna conserta ipsum propria manu interfecit: de quo victorie coronaz cum gaudio patri reportauit. Dehinc quum Philippus alexandruz in armeniam rebellantez misisset Pausanias spartanorū rex: qui Olympiadez philippi vxorem dudū exarserat sentiens alexandruz abesse cōiuratione facta philippū hostiliter inuasit: multisq; vulneribus eum confodit arbitransq; eum mortuum ipsius vrbe potitus est. Qui quū regiaz conscendisset: vt inde Olympiadem vxorem reportaret. Alexander eo statim cum triumpho ex armenia applicuit. Qui reclamantis patris vociferatione permotus in Pausaniā ipsiuz irruens ipsiuz vita priuauit. Quo mortuo e uestigio philippuz semiuiuū iacentem in campo inuenit. Uerum quuz philippus de inimici vltione gratias egisset: quasi letus spiritū emisit: qui suis artibus quuz imperij orbis fundamenta iecisset Alexander tanti operis gloriam consumauit.

Olympias autem Philippi predicti vxor: cui ab infantia mirstalis nomen fuerat: & ipsa hisdem tempori- 4849
370 bus: regina facta: multorum titulorū illustris euasit: eo ꝙ Neptholemeuz molestatuz regem habuerit patrem: qui ex Eacidarum sanguine traxerat originem: & Alexandrum Epiri regem habuerit fratrem: ac etiam Alexandrum magnum peperit filium: licet adulterij illecebra notata fuerit: quia ab omnibus historicis suspicatum fuit: ꝙ Alexandrum ex adulterio genuerit: Que quidem suspitio adeo philippum regem commouit: vt causa repudij ignominia notauerit: & Cleopatram Alexandri ipsius Olympiadis fratris filiam in vxorem duxerit. Quod olympias quidem moleste ferens: tanꝙ desperata multis enormitatibus sese fecit notiorem. Nam pausaniam splendidum iuuenem (vt dictum est) cuius contubernio vtebatur in viri necem impulit: & eum obtruncari fecit: quo mortuo etiam Cleopatram sibi superinductam (post illi sam saxo filiam) in tantum exasperauit verbis & ignominia: vt miseraz ad suspendendum sese compulerit. Deniq; mortuo Alexandro eius filio: cuz hec passiz in cruorem tam nobilium quam plebeiorū Macedonū veluti bellua baccharetur: a Cassandro in epidna ciuitate tandem post longam obsidionem capta: ab ipso interfecta est. ad quam cum idem cassander ministros misisset: & ea cerneret se morituram: ad lictores cum ancillis imperterita surrexit: & vestimentis crinibusq; compositis: ne quid cadens videretur inhonestuz: non voces nec vlulatus femineos emisit: sed corpus suuz interpride percussoribus obtulit: quasi parui penderet mortis imperiuz: quod etiā robustissimi homines facere consueuere.

Joannes Jude pontificis filius: quintus hebreorum pontifex: his quasi diebus patre pontifice defuncto pontificium munus obiuit: seditq;. 43. annis. Quo pontificante Ochus persarum rex: vagosum quendaz vniuersis transflumen regionibus: ducem prefecit: cuius familiaritate Jesus Joannis frater confisus: ad pontificatum ardentissime aspirans: aduersus hunc fratrem pontificem seditionem in templo concitauit: Qua contumelia permotus pontifex: in eum irruens interfecit. Quo audito: vagosus non modica militum manu collecta: in hierusalem hostili animo conscendit: vbi ad direptionem conuersus: omnia ciuium & sacerdotum bona distrahere cepit: Sed cum a templi ingressu prohiberetur: respondit ego mundior suz peremptore illo quo templum vestrum prophanastis. Et hec verba faciens in templum vi ingressus omnia ornamenta illius decentiora sustulit: & tributa ac annonas ministris templi rursus imposuit: a quibus vsque in hunc diem interuentu Esdre fuerant exempti: Uagosus autem paulopost pro nece Jesu: Joannem puniuit.

Uiri disciplinis excellentes.

¶ Demosthenes summus orator: atq; philosophus tempestate hac Eusebio testante maximo in precio fuit:
Hic a platone facundiam hauriens ob ebullide argumentationez summus orator effectus est: Cuius elo 349
quentiaz Eschines philosophus cōmendans dixit: Qui in ipso considerasset acerrimum oculoꝝ rugorez
4850 terribilemq; vultum: pondus accomodatum singulis verbis: sonum vocis: efficacissimos corporis motus
profecto cognosceret: q ⁊ si operi eius nihil addi potest: tamen demosthene magna pars operis demosthe
nis abest quum loquitur potius q̄ quum auditur. De isto demosthene Valerius sic refert. Quod quum
Philippus macedonum rex athenas obsideret ab athemensibus postulauit sibi decem oratores dari: si ab
obsidione recedere deberet. Demosthenes hoc audito in concilio veniens hanc fabulam recitauit dicens.
Lupi suaserunt pastoribus aliquando: vt secum amicitiam contraherent: Quod quum pastoribus placu-
isset petierunt lupi: vt pro vice securitatis traderent eis canes: in quibus videbatur occasio iurgij: Annue-
runt pastores: ⁊ tradiderunt canes ouium suarum peruigiles custodes: tunc lupi formidine dempta gregē
non solum pro sanietate: sed etiam pro libidine lacerauerunt: Sic ⁊ philippus inquit sublatis oratoribus a
populo athemensi facturus est. Quod audiētes athenienses Demosthenis consilio acquieuerunt: ⁊ sic ci-
uitas a periculo liberata est: inquirenti cuidam quo modo posset benedicere ait. Si non dixeris nisi quod
bene scieris. Hec eius precipua fuit sententia. Liberi seruiq; personaz veritas superat: serui liberiq; menda
cium miscet.

¶ Aristotiles philosophorum omnium princeps atq; monarcha his temporibus maxime claruit. Qui gen 343
4856 te macedo natus Socratem atq; Platonem habuit preceptores. Qd diuus pater Augustinus octauo de
ciuitate dei testatur dicens: Aristotiles Platonis discipulus vir excellentis ingenij: Platoni quidem elo-
quio impar: sed multos facile superans: Quum peripatheticam sectam condidisset: viuo adhuc precepto
re suo in suam heresim multos congregauit discipulos. Inter quos ob eius venerationem Alexandrum
etiam habuit discipulum: Superuixit autem post Platonis mortem viginti tribus annis: in quibus par-
tim alexandrum docuit: partimq; libros componens: ac partim doctrinis inhians. In cuius quidem sigil
lo: vt dicitur: hoc inscribi fecit. Sapientior est qui quod nouit ascondit: q̄ qui propalat quod nescit. Fuit
autem Aristotiles facundus eloquio. Et: vt hieronymus ad eustochium inquit: sine dubitatione prodigiū
grandeq; miraculum in tota natura fuit. Tandem quum in lycio multis annis florentissime docuisset mul
dia communi accusatus q de dijs non recte sentiret: Metuēs ne: vt quondam socrati: sic etiaz sibi iudicio
percūduz foret deserta sui defensione in chalcidem abijt: vbi ⁊ quoad vixit in optimo mentis vigore fuit: vi
xitq; ānis. 62. ibidē diē obijt: vt Leonardus arretinus in eius vita copiose descripsit. Tractauit autem hic
oēs philosophie partes: ⁊ precepta dedit singulis. Sed preceteris rationalē in suū sic redegit ius: vt a pos-
sione sua omnes alios exclusisse videatur: ita vt per antomasiam philosophus appelletur. Sane Laertio
teste octo fuere Aristoteles. Primus hic. Secundus qui athenis rempu. administrauit: cuius extant elegā
tissime orationes. Tertius qui in Iliadem homeri scripsit. Quartus orator Siculus. Quintus qui dictus
est Myntheus Eschinis socratici necessarius. Sextus Cyreniacus: qui poetica scripsit. Septimus pedo
triba cuius meminit Aristoxenus in vita platonis. Octauus grammaticus obscurus ⁊ ignobilis. Ferunt
autem Aristotelem philosophum multa scripsisse opera: qui profecto si reuiuisceret multa sua esse negaret
que nos illi attribuimus: ⁊ melius cum eo actum est: q̄ cum alijs: quoruz opera funditus exterminata sunt
⁊ ipse causa extitit: cui multa perierint: qui alioꝝ gloriaz ad se traxit: verūtamen laertius in vita ipsius: hos
notatos refert: euz ascripsisse libros: quoꝝ tituli sunt isti vz.

Predicamentorum	li.i.	De prepositione	li.i.	De principio	li.i.
Periermenias	li.2.	De naturalibus	li.i.	De interrogatione	li.i
Priorum	li.2.	De lapidibus	li.i.	De morte ⁊ vita	li.i.
Posteriorum	li.2.	De Methauris	li.3.	De vndatione nili	li.i.
Topicorum	li.8.	Methaphisicorum	li.15.	De quattuor elementis	li.3.
Elencorum	li.2.	De bona fortuna	li.i.	De non generare	li.i.
De artibus	li.i.	De poetria	li.i.	De indiuisibilibus	li.5.
De salutationibus	li.4.	De aggregatione artium	li.12.	De Mechanicis	li.i.
De diuisionibus	li.4.	De virtute	li.i.	De arte pratica	li.i.
De contrarijs	li.i.	De instantijs	li.i.	De medicinalibus	li.4.
De genere ⁊ specie	li.i.	De diuisionibus	li.17.	De dubijs	li.6.
De cōmentis	li.i.	De diffinitionibus	li.7.	De parabolis	li.i.
De propositionibus	li.i.	De syllogismis	li.2.	De problematibus	li.i.
De memoria	li.i.	De syllogicatione	li.i.	De prouerbijs	li.i.
De vegetabilibus	li.2.	De gubernatione	li.i.	De ethicis	li.10.
De longitudine vite	li.i.	De antetopicis	li.i.	De politicis	li.8.
De cōpositis animalibus	li.i.	De topicis	li.2.	De contentiosis	li.i.
De motu	li.i.	De methodis	li.i.	De compendijs	li.8.
De natura	li.3.	De ijs que dicuntur	li.i.	De diuisione	li.i.

De vnitate	li.i.	De rhetoricis	li.i.	De amatiuis	li.i.
de diffinitionibus	li.i3.	de rhetoricis conteco.	li.	de libero arbitrio	li.i.
de argumētationibus	li.2.	de anathomis	li.i.	de positionibus	li.3.
de ꝓpositionibus	li.25	de persuasione	li.i.	de concupiscibili	li.i.
de diuisionibus	li.i.	de congregatione	li.i.	de dispensatione	li.i.
de dictione	li.2.	de poeticis	li.2.	de passionibus ire	li i.
de generatiōe ⁊ corru.	li.2.	de perspectiua	li.i.	de ebrietate	li.i.
Physicorum	li.8.	de astronomia	li.i.	de matrimonio	li.i.
de anima	li.3.	de exhortationibus	li.i.	de amicitia	li.i.
de celo ⁊ mundo	li.4.	de disciplina	li.i.	de moribus	li.5.
de sensu ⁊ sensato	li.2.	de oratione	li.i.	de ingenuitate	li.i.
de iuuentute ⁊c.	li.i.	de idea	li.i.	de concupiscentia	li.i.
de animalibus	li.i9.	de mathematicis	li.i	de apolline	li.i.
de mole corporis	li.i.	de passione	li.i.	Contra thimeum	li.i.
de phisonomia	li.i.	de arte introductoria	li.i.	Contra Mellisū	li.i.
Contra Xenocratē.	li.i.	de musica	li.i.	Contra achinconam	li.i.
de conuersatione	li.i.	de tragedijs	li.i.	Contra gorgiam	li.i.
de prima philosophia	li.3.	de discalia	li.i.	Contra pythagoricos	li.i.
de le.constitutiua	li.i.	de diuitijs	li.i	de colonis ad alc.	li.i.
de legibus	li.4.	de polytico auditu	li.8.	de regno ad eundem	li.i.
de obiurgationibus	li.i.	de iustitia	li.i.	de dicta seruanda	li.i.
de doctrina speusippi	li.i.	de iustificationibus	li.i.	Historia ꝑ alexandri	li.250
Contra Zenonem	li.i.	de bono	li.i.	de pomo	li.i.
de pythagoricis	li.i.	de bono vtili	li.i.	de philosophia morali	li.3.
de olympiacis	li.i.	de bono nec.	li.i.		

Que diuiditur in ethicā: polyticam: ⁊ economicam. Ethica enim que de moribus ⁊ regimine anime. Polytica de regimine ciuitatum. Economica de regimine familie. Epistolas innumerabiles ad alexandrum: ⁊ ad philippū scripsit.

339 ¶ Dion autem siracusanus nobilis philosophus his temporibus post q̄ vtraq; dionysij tyrannide complicatus diu fuit apud syracusanam vrbem interimitur. Nam superior ille dionysius Aristomachem dyonis sororem in matrimonio duxit: ex qua duos filios Hipparnū ⁊ Nyseum procreauit: totidemq; filias Sophrosinem ⁊ aretem. Quarū primā teste Emilio probo eius filio dionysio cui regnū reliquerat nuptū dedit. Alteram ipsi dyoni paruo. Qui preter nobilem propinquitatem: ⁊ generosam maiorum famam multa etiam alia bona a natura recepit: vt pote ingeniū bonum ⁊ docile: ⁊ ad oēs artes idoneū: magnāq; corporis dignitatē magnas item diuitias a patre relictas: quas ipse tyranni muneribus auxit: Et ideo tantum platonem amauit: vt eidem se traderet nec minus eo plato delectabatur: Dion alter priscus orator eximius fuit: cui ob eloquentiā Chrysostomus cognomen fuit. 4036

¶ Carneydes philosophus Dyogenis auditor: his temporibus dicitur floruisse: eo q atheniensibus cum eodem Diogene ad Senatum Romanum missus fuerit: hic adeo studiosus extitit: vt cum ad mensam sederet: cogitationibus inherens: manū ora pponere obliuisceret: Sꝫ Melissa quam vxoriis loco habebat dexteram suam necessarijs vsibus coaptabat: Animo enim vita fruebatur: corpore vero quasi alieno circūdatus videbatur: Centesimo denq; vite sue anno sicut valerius in quarto ait philosophando finem fecit

336 ¶ Eschines philosopus ⁊ orator atheniensis: hoc etiam tempore cognoscitur: qui a iuuentute sua studiosus ⁊ librorum: Socratis amator fuit: hic cum aliquando ceteri discipuli Socrati magistro suo multa offerret Eschines ipse pauper se ipsū obtulit dicens q quicquid habebat se illi obtulisse. Tradit autem laertius p̄ter hunc septem fuisse Eschines: Quorum primus qui artem oratoriam scripsit: Secundus orator: quem arbitramur istum fuisse demosthenis Emulū: de quo Pli.7.naturalis histo. ⁊ Quintilianus li.9. de Instttu.ora. plura dixere. Tertius Aechas Isocratis discipulus. Quartus Mytilenceus: quē teste Laertio oratorum flagellum vocabant: Quintus Neapolitanus achademicus philosophus: Sextus Milesius ciuilis scriptor: Septimus statuarius. 4863

¶ Xenophilus pythagoricus philosophus: patria calcidonensis: hoc etiā tempore magno habetur in precio Qui omnis humani incōmodi (ut aiunt) expers fuit: cum etiā vixisset annis.105. Inde summo doctrine perfectionis splendore mortuus est.

335 ¶ Phedron quoq; Elidensis philosophus: per hoc idem tempus clarus habetur: qui ⁊ Socrati ac platoni perfamiliaris fuit. Eiusq; nomine plato librū de immortalitate anime prenotauit. 4864

¶ Herina poetrix his temporibus claret: ⁊ multa laude digna conscribit: que Nectanabo regi Egypti vsq; in Ethiopiam expulso reditum suum predixit.

¶ Xenocrates chalcidonensis philosophus ⁊ Platonis auditor: per hec tempora clarissimus inuentus est: Qui ⁊ laertio teste: adeo ingenio tardus erat: vt cum plato illum Aristoteli compararet: alterū freno: alterū q; calcaribus indigere diceret. Alioquin seuero semper ac serio habitu ⁊ ore perdurabat in achademia vi

cit vt plurimum. Si quando ad vrbem proficiscebatur turba omnia impudicoꝝ eius transituȝ obseruabat inquietandi eius gratia philene nobile scortuȝ dedita opera a quibusdaȝ intra eius cellaȝ missa est: que ab eo orans lectuli partem accepit. Demuȝ quuȝ multa ne quicquaȝ orasset imperfecto opere discedens dixit se non a viro sed a statua venisse. Porro licet multuȝ frugi fuerit: tamen ꝛ fastus contemptor exitit. Et cū sepe meditationi inseruiret: vnaȝ in silentio horaȝ distribuebat: successitqꝫ in achademia Speusippo: vt patet octauo de ciuitate dei cap°lo duodecimo: scholaȝqꝫ tenuit annis vigintiquinqꝫ. Moritur qꝫ noctu quū in sartaginem forte impegisset anno etatis sue octogesimo secundo. Fuere autem quinqꝫ Xenocrates: primus huius propinquus: alter etiam philosophus ꝛ elegie scriptor non satis probatus: Tertius statuarius Quartus qui odas scripsit: Quintus hic qui vt laertius ait multa versu ac prosa scripsit.

¶ Herostratus quidam natione grecus homo satis scelestus atqꝫ ignauus: ꝛ ipse vigesimo regni Ochi anno fame gratia templum diane ephesie turpiter incendit: Quo audito senatus ephesius decretum tulit: ne quis vnqꝫ eius nomen litteris demandaret. Dignum p'ane supplicium: sed minime obseruatum: quando vsqꝫ ad nostraȝ etateȝ huius sacrilegij nomen peruenit. Uerum ephesij aliud illo prestantius extruxerunt mulierum precipue ornamentis: ꝛ alijs opibus ad id collatis.

¶ Torquatus insignis patricius Romanus: cui Titus Manlius proprium nomen fuit Lelij manlij filius
4865 quem idem filius a tribunitia vexatione liberauerat temporibus illis apud Romanos ob eius incredibi- 334
lem fortitudinem atqꝫ magnanimitatē maximo in precio ꝛ honore habitus est. Qui contra gallum quendam eximia corporis magnitudine virum certamen suscepit singulare: cui licet visu ac specie impar esset: ipsum tamen superauit atqꝫ interfecit: a quo quum auream torquem abstulisset: suoqꝫ collo imposuisset: Torquati cognomen sibi ac posteris suis obtinuit. Hic autem ex ea familia ortum habuit: Que gallorum exercitum ex Tarpeia eiecerat. Tanti nanqꝫ eius dimicatio momenti fuit: vt gallorum exercitus suis relictis castris proxima nocte ex eo loco in tyburtinum agrum transmigrauerit: ꝛ inde cum tyburtinis in campaniam transierit. Ea quippe pugna ad anienem fluuium: qui est inter sabinos ꝛ Romanos commissa est Ubi etiam alias Tulli hostilij regis insignis extitit victoria: qua Romanorum hostes fudit. Hic nanque Torquatus quum aliquando dictator esset: vt testatur Augustinus li. quinto de ciuitate dei ca. xviij filiuȝ pro patria pugnantem ꝛ vincentem occidit: eo qꝫ contra imperium suum pugnauerit: ne plus scilicet mali esset in exēplo imperij contēpti q̄ boni i gloria occisi.

¶ M. Pompilius Romanus anno vigesimo secundo regni Ochi a romanis vna cum Lelio Cornelio cō- 332
sul electus contra gallos ingenti virtute statim bellum sumpsit: ꝛ in agro latino adeo acriter collatis signis
4867 pugnarūt: vt fusis directisqꝫ hostium castris suum exercitum spolijs opulentuȝ cū gloria atqꝫ triūpho romā reduxerit: ꝓpter quod a senatu sibi triūpho decreto de ipsis gallis triūphauerūt.

¶ M. Ualerius cognomento coruinus Romanus adolescens prestantis quidem animi ꝛ singularis virtutis: per hoc quoqꝫ tempus (Liuio teste) ꝛ ipse Camillo non indignior fuit: qui licet adolescens: ꝛ ipse contra alium galluȝ virum magnitudine ꝛ armis insigneȝ: singulareȝ assumpsit pugnam: Qui dum armatus in medium processisset: ꝛ nundum manuȝ conseruisset: eius galee repente coruus ales insedit: qui certamine iuncto e Ualerij galea nunq̄ discessit. Imo ꝛ rostro ꝛ vnguibus oculos Galli vulnerare non destitit: quo ad valerius hosteȝ tali prodigio territum obtruncauit. Quo mortuo: statiȝ coruus e conspectu euanuit. Et Arsanus
Ualerius deinceps Coruini nomine appellatus est.

ARsanus predicti Ochi regis filius. iȝ persarum rex. 260. Iudaice captiuitatis: ꝛ olympiade 328
centesimadecima: persis regnare cepit: ꝛ regnauit annis. 4. De quo nil memorie dignū habemus. Genuit autem filios multos: de quibus herodotus meminit. Cuius autē primo regni
4871 anno descriptione Rome facta inuenta sunt ciuiuȝ. 160. milia.

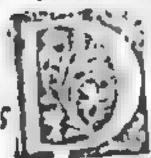
¶ Iadus autē sextus Iudeoꝝ pontifex: hoc ipso anno iudemortui Ioannis pontificis patris: pontificatu succedens: se. iit annis 50. vir certe bonus ꝛ pacis amator: qui cum mores labefactos componere decernisset multos ꝛ quāmaxime manasen fratreȝ inuenit aduersarios: qui cornua in euȝ erexere: qꝫ Saraballaȝ quendā ex Chuteoꝝ genere transflumen prefectū haberent amicū. Nam ideȝ Manasses huius Iadi pontificis germanus ad pontificatū contra Ius fasqꝫ: Anhelans: Saraballe ipsius prefecti fauoreȝ sibi procurauit: cuius rei gratia filiaȝ eius duxit vxorē. Sed iudei indignati: qꝫ contra leges vicit cuiuscumqꝫ vxoreȝ duxisset: ipsum a sacerdotio summouerunt. Fit manasses ira percitus: qꝫ eum propter vxorem non admisissent: ꝛ prefecto non optemperassent: ad ipsiȝ prefectuȝ soceꝛ suuȝ cuȝ multis sacerdotibus atqꝫ vxore se transtulit: a quo benigne susceptus: pontificatuȝ tendere studuit. Cui ꝛ confestim Ebligsam Mediteraneum vicum Tyriorum quidem insignem: ad victum concessit: quibus etiam similiter omnes habitationes ꝛ predia contulit atque pecunias multas sub ministrauit: Sȝ ꝛ insuper Templuȝ ad hierosolymorum instar super montem Garizin qui erat altior omnibus Samarie montibus edificare spopondit: sed hoc facere cum regis Darij licentia promisit. Dario deinde persarum rege ab Alexandro superato: Saraballa cum nundum templum edificasset: ad alexandrum defecit: a quo mox edificandi templi licentiam obtinuit. Qui templo edificato Manassen generum suum contra Iadum optimum pontificem constituit: ꝛ maximum Scisma inter iudeos excitauit. qꝫ quidem vsqꝫ ad destructionem ipsius tēpli, a Romanis editam, perdurauit. Mortuo deniqꝫ Saraballa: Alexander iudeis iratus: quod requisiti

opem ferre et tributa consueta persoluere recusassent: oppugnande ac destruende vrbis causa cum exerci-
tu hierosolymaz venit. Quod Jadus sacerdotum princeps audiens in timorem ꝛ pauorem maximum per
uenit: ꝛ vrbis ac iudeoꝝ calamitatez miseratus cum infulis et pontificalibus indumentis cum reliquis sa
cerdotibus alexandro fit obuiam: quem quum Alexander conspexisset pontificalibus indumentis insigni
tum: habentemq; laminam: in qua dei magni nomen inscriptum erat confestim ex equo descendit: ꝛ solus
pontificem adiens. Dei nomen seu numen adorauit: ꝛ pontificez ueneratus est omnibus qui aderant pri-
cipibus obstupentibus. Quum autem quidaz princeps ab alexandro causã impensi honoris pontifici que
siuisset respondit alexander non se hominez adorasse: sed deuz cuius sacerdotij principatũ gerebat. Nam
inquit per somnuz in huiusmodi habitu eum conspexi. Ingressus alexander vrbem monitis pontificis sã
ctissimi obtemperans: postq̃ deo in templo sacrificasset multa dona ipsi principi sacerdoti ꝛ reliquis sacer
dotibus donauit. Deinde conuocatis iudeis iussit eos petere quas vellent donationes: ꝛ gratias. princeps
autem sacerdotuz expostulauit: vt liceret patrijs vti legibus: ꝛ septimuz vsq; in annum sine tributis essent
oia concessit. Defuncto deinde Alexandro ꝛ Jadus hic illo tempore defunctus est relicto post se Onia fi
lio: vt Josephus li. xi. cap. vltimo testatur.

326 ¶ Lucius papyrius patritius romanus bellator clarissimus hoc ipso anno a senatu Romano dictator elec- 4875
tus Quintum Fabium magistrum equituz sibi constituit. Qui statim contra samnites ex senatus decreto
expeditionem suscipiens in eos acies dirigit. Sed paulopost quum dictator Rome opus esset Quinto Fa
bio equitum magistro precepit: ne se absente cum hoste pugnare presumeret. Fabius autem adolescens vt
erat animo strenuus post dictatoris profectionez aliquando per exploratores didicit omnia apud hostes so
luta esse. Qui animo accensus e vestigio cuz samnitibus incredibili feruore conflixit: atq; vt acrius pugna
ret equis omnibus frenos detraxit: atq; ita calcaribus concitatos in hostium agmen permisit: vt nulla cos
vis sustinere posset. Quam ob rem ad viginti hostium milia ea die cesa fuisse Liuius scribit. Parta itaq;
victoria de re bene gesta litteras non ad dictatorem: sed ad senatũ mittere curauit. Quam ob rem iratus di
ctator Fabium adiudicauit capitali pena esse reum: q' se absẽte pugnasset: Qui quum ad necem duce-
retur: ingenti militum et populi fauore liberatus est. Tantamq; ob eam rem seditionem Papyrium mili-
tes commouerunt: vt ipse vix mortis imperium potuerit euadere. Postea samnites Romanos apud cau-
dinas furculas angustijs locoꝝ cõclusos ingenti deditione vicerunt: vt viuos ignominie seruare maluerũt
q̃ clausos occidere. Nã armis depositis romanos viliter vestitos sub iugo longũ agere ordinẽ fecerũt: talẽ
pacis conditionem Romanis imponentes: quaz si seruassent hodie omnino non essent: aut vt Eutropi-
us ait Samnitibus seruirent. Veruz sequenti anno iubente Senatu Romani duce papyrio dictatore sam
nites deuicerunt. Qua victoria dictator ex Senatus consulto triumphum duxit: cuius triumpho maximã
spem arma potissimum captiua prebuere: tantum magnificentie in his visum (sicut Liuius in. 9. scribit)
ut aurata scuta dominis argentarioꝝ ad forum ornandum diuiderentur. Indeq; initium natum fuisse
dicitur fori ornandi.

Lexander cognomento magnus philippi ex Olympiade filius quartus ꝛ vigesimus Mace-
325 donuz rex: vltimo Arsam persaruz regis anno. Macedonibus regnare cepit: ꝛ omnibus sup 4874
putatis regnauit annis 12. ꝛ mensibus. 6. viginti quippe annoꝝ erat cuz regnare cepisset: ꝛ
patrem non vsquequaq; emulatus est: sed ab ipso diuersus moribus: qui tamen vitijs aut mo-
ribus superauerit non satis constat. Quia erat vtriq; vincendi ratio diuersa. Hic namq; aper-
ta vi ille artibus bella tractabat. Deceptis ille gaudebat hostibus hic palam fusis prudentior
ille consilio hic animo magnificentia: Iraz philippus dissimulare pleruq; etiaz vincere nouerat: Alexan
der autẽ vbi exarsisset: nec erat dilatio vltionis nec modus: vini vterq; auidus sed ebrietatis vitia diuersa:
Regnare ille cuz amicis volebat: hic in amicos regna exercebat. Naz amicissimos suos ꝛ presertim Lysi
machum leoni obiecit: Clitum hasta traiecit ꝛ calistenem mori iussit: litterarum cultus vtriq; similis: Fru
galitati philippus Alexander luxurie magis deditus erat. Huius vitaz ꝛ ingentia facta plutarchus ꝛ Iu-
stinus historici accuratissime descripsere. Philippo igitur rege vita functo Alexander hic mox Illyrium
(quam nunc sclauoniam dicimus) ardenti animo subegit: ꝛ Romanorum insulas optinuit. Statimq; cum
in aphricam transfretasset: eam totam superauit. Deinde Syriam rebellantem ingressus multorum sibi
occurentium: alios elegit: aliosq; deposuit ac alios interemit. Depopulataq; Syria: Damascum expugna
uit. Sydonem subegit. Tyrum ꝛ plerasq; alias ciuitates funditus dissipauit. Indeq; hierusalẽ versus pro
perans: cum iudeorum pontificem (sicut premissum est) veneratus esset: vrbem ingressus: ꝛ Iudeis immu
nitates concessit: ꝛ victimas immolauit. Sulcato postmoduz mari Egyptuz introiuit in cuius finibus mi-
rificam condidit ciuitatem: Quam ex suo nomine alexandriam appellauit. De qua infra dicemus. In-
choata vero Alexandria cuz in persidem processisset: ꝛ a Dario persarum rege vilipendere puerum
suam accepisset sibique multas misisset ꝛ remisisset Epistolas audita Olympiadis Matris legatione
que grauiter infirmabat: Domũ rediJt: in quo quidẽ reditu Ammonitã milite Darij principem sibi ob-

uiam factum fudit: maxima edita cede: Qui ad Dariū reversus Alexandri potentiam retulit: Sed duꝫ Alexander ex asia in minorem asiam per hellespontum trajeceret: nonnullas regiones ⁊ phrygiam superauit: Tandem Macedoniam perueniens matrem ibidē iam conualescentem inuenit.

Darius Arsani predicti regis filius ultimus persarū rex ⁊ ipse primo anno regni Alexādri .i. du centesimo septuagesimo iudaice captiuitatis persarū regnū accipiens regnauit annis sex. Hic Darius
cum potentissimus esset: ne quid regie maiestatis honoratus deceēt: bellū cum Alexandro ma-
4875 gno ut infra dicet varia fortuna gessit: Tandē ab eodē victus ⁊ superatus: ⁊ a cognatis turpi- 324
ter occisus: vitam pariter cum persarum regno finiuit.

¶ Alexander itaqꝫ predictus rex anno secūdo regni Darij exercitu reintegrato reliquā grecian pagrauit: ⁊ Thebas rebellantes mox incendit: Protinusqꝫ athenas pertexit: ubi ab Anaximene philosopho placatus i immunitatē pariter ⁊ pacē eisdē Atheniēsibus dedit: Mox qꝫ Lacedemones subiugauit
4847 Sulcatoqꝫ mari calcedones domuit: Et cum omnes regiōes circa Euphratē suo adiecisset imperio: ponte 322
facto Euphratem trāsiuit: ⁊ Parsipolim appropinquauit: in qua Darius persaruꝫ rex morabatur: Quod cū audisset Darius ad resistendū ei exercitū congregauit: At Alexander conditiōes hostiū scrutari desiderans vna cū quodā ex principibus suis ad Stragā fluuiū accessit: q fluuius hyemali ac vernali tempore noctu cōglatur: ⁊ die solis calore dissoluit: Inde relicto socio solus humili habitu trāsmeato fluuio in locum vnde venerat peruēit: Cuius figurā multi ex persis mirantes cū deum crediderunt: Tandem omnibus diligēter exploratis ad exercitum suum rediit: Factaqꝫ exhortatione ⁊ dispēdio: timore sublato cum exercitu triginta duorꝫ miliū peditū: ⁊ quattuor miliū equitum Persipolim versus cū indubitata vincēdi fiducia processit. Econtra Darius exercitā sexcentorum miliū hominuꝫ eduxit. Dumqꝫ vtreqꝫ acies in cāpum conuenissent: diu acriter pugnatum est antequā vlla pars cedei cogeretur: Tandem Alexandri exercitu preualente Darius fusus ē: amissis eo in conflictu quadraginta milibus ex suis: ⁊ ex Alexandri parte 120. equitibus ⁊ nouē peditibus tantū interfectis. Darius vero iterū maiori exercitu congregato ad occupādas Thauri mōtis Cilicie angustias per quas Alexander trāsiturus erat conscendere conabatur: Verum Alexander cognito Darij aduentu subito mira celeritate Thaurum transcendit: ⁊ ad Tharsum vrbem peruenit: vbi aliquot diebus infirmitate detentus quieuit: Interea Dario cū trecentis peditum milibus ⁊ centū equitū milibus sibi occurrente: alexander conualescens exercituꝫ in hostem duxit: ibiqꝫ acri conserta pugna triginta milia peditū ⁊ decem milia equitum ex parte Darij: De Alexandri vero exercitu 150. peditibus cesis periere. Sed ⁊ Darius ipse saucius cum exercitu terga vertit: ⁊ inter quadraginta milia captiuorꝫ quos illa victoria conclusit manibus Alexandri fuerūt mater Darij: vxorqꝫ ⁊ due sorores ac eondē filie: sicut Iusti nostler in .xj. ⁊ pitho. li. scribit: Ad quas visendas hortandasqꝫ in cōmuni positas: cū alexander venisset conspectis armatis inuicē velut stati morture se amplexauere: luctum implacabile edentes: Prouoluteqꝫ alexandri pedibus non mortē: sed vt Darij corpora sepeliant: mortis dilationē precantur. Motus autē alexander tanta mulierū pietate: ⁊ Darium viuere dixit: ⁊ timētibus mortis metum depressit: easqꝫ ⁊ haberi ⁊ salutari vt reginas precepit: Filias quoqꝫ nō sordidius dignitate patre in matrimonium sperare iussit: Post hec Darij opes contēplatus: in admirationē tantarū rerū capitur: ⁊ tūc Barsinem captiuā in luxuriosis conuiuijs propter forme pulchritudinem diligere cepit: ex qua suscipiēs filiuꝫ Herculē noiauit. Darius vero cū Babiloniā profugisset per epistolas Alexandrū precatur vt redimēdarum captiuarū sibi potestatē faciat: pro quibus multā pollicetur pecuniam: Sed alexander pro captiuorū precio non pecuniā sed regnum oē petit: Quibus victis Darius amissa pacis spe iterum bellum reparat ⁊ cum quadringentū peditum milibus ⁊ centum equitū milibus ex Babylonia Alexandro obuiā vadit: Cōgressi aūt preliū cōmittitur: vbi ⁊ Macedones in ferꝫ cum contemptu totiens a se victi hostis ruebāt econtra per se mori q̄ vinci malebant: raro in illo prelio tantū sanguinis est fusum: q̄ in isto. Darius vero cum uinci suos videret: mori ⁊ ipse voluit. sed a proximis fugere cōpulsus est. Hoc itaqꝫ p̄lio alexander a se imperiū obtinuit sexto scilicet anno post acceptum a patre imperiuꝫ: Cuius tanta fuit felicitas vt post hec nemo sit ausus rebellare: patienterqꝫ perse imperium tot annorum seruitutis iuguꝫ susceperunt: Donatis vero: refectisqꝫ militibus triginta quattuor diebus predam recognouit. In Tharso deinde quadraginta talenta milia clausa inuenit: Expugnata deniqꝫ ⁊ capta Persipoli regni caput Darius a cognatis suis captus: in gratiam victoris aureis compedibus cathenisqꝫ vincitur: a quibus etiam multis confossus vulneribus interijt: Quod audiens alexander indignans scilicet tanto fastigio mortem lachrymatus est: ⁊ eius corpus regio more sepeliri iussit: Et sic persarum regnum sue diuturnitatis finem accepit: vbi sub 14. regibus. 254. annis regnatū est: quorꝫ iterum nomina ⁊ tempora illa sunt.

¶ Persarum regum Epilogus.

Cyrus 1 aū. 30.	Artabanus 6 aū. 7.	Artaxer. mēnō 11. aū. 40.
Cambyses 2 aū. 9.	Artaxersēs 7 aū. 40.	Arta. ochus 12 aū. 4.
Tresmagi 3. aū. 7.	Xerses 8. aū. 8.	Arsanus 13 aū. 4.
Darius 4. aū. 36.	Sogdianus 9 aū. 8.	Darius 14. aū. 6.
Xerses 5. aū. 20.	Darius notus 10. aū. 19.	

318 Lexander itaqꝫ magnus mortuo Dario rege p̄dicto qnqꝫ ānis totā obtinuit asiā: Nā septē p̄mi ānı cū persar̄ regibus supputant. Accepto igit̄ persar̄ regno se terrarū regē ⁊ quasi mūdi p̄ncipē appellari iussit: Interea nō regio more: sed hostili odio in suos seuire cepit: maxie eni indignabat: si suor̄ sermōibus carpi se more philippi patris patrieqꝫ subuertisse: ꝓp̄ que crimina parmenionem regi primorē vna cū filio interficere fecit: ꝓpter qd oēs in castris in eū fremere ceperūt miserātes innocētis senis ⁊ filij casū interdū se quoqꝫ nō debere melius dicētes: Que cū nunctata essent Alexandro: a seuitia animū reuocauit: Reuocato itaqꝫ ad bella aīo: mox Carasinos ⁊ Claos in deditionē accepit: post hec Indiam petit: vt occeano vltimoqꝫ oriēte suū fimiret imperiū: Cū autē ad Nisseam venisset vrbē: oppidanis nō repugnātibus fiducia religiōis liberi patris: a quo vrbs ipsa fuerat cōdita parci iussit: Verūtamē ad spectaculū sacri mōtis exercitū duxit oībus nāibus bōis decoratū: Inde mōtes dedalos Cleopidis regine petit: que cū se ei cōcubitū dedisset: redēptū regnū ab Alexādro recepit: Filiūqꝫ ab eo genitū Alexādrū noiauit: qui postea Indor̄ regno potitus ē: Peragrataqꝫ India ad saxū mire asp̄itatis ⁊ altitudīs p̄uēit quē Hercules obtinere nō potuit. ipse cū summo labore atqꝫ piculo potitus ē: vnisqꝫ loci gētes in deditionē accepit: vnus aūt Indor̄ regibus Porus fuit q viribus corpis ⁊ aīi magnitudine pariter insignis erat: atqꝫ ⁊ bellū iampridē audita Alexādri opinione in aduētū eius parabat. Cōmissoqꝫ cū eo p̄lio in p̄ma cōgressiōe Alexādri equus vulnerat. ⁊ cū ad terrā cecidisset satellitū manu Alexander seruatus ē: Porus vero multis obrutus vulneribus capit: Sed Alexāder ob honorē virtutis incolumē eū in regnum misit: vbi ⁊ duas vrbes cōdidit: Indeqꝫ ad restas: Gestanos: persideas: Hāgaridasqꝫ cesis eor̄ exercitibus expugnauit: Cūqꝫ ad Cuffitos venisset: quē hostiū cc. milia eqtū opiebat: eciā illos deuicit: Inde ad amnē Agisinen puenit: ⁊ p illū ad oceanū deuehit: vbi Jacēsenas Sibeosqꝫ: quos Hercules cōdidit: in deditionem accepit: Hinc in Ambros ⁊ Sicabros nauigat: q gētes cū. 80. armator̄ peditū ⁊. 60. eqtū milibus illū exceperūt: Inde quoqꝫ Hircaniam: mardosqꝫ subegit: ibi ei occurrit: vt Justinus refert: Talestris siue Minothea amazonū regina cū trecētis mulierū milibus: viginti quinqꝫ dierū itinere cōfecto ex rege liberos quesitura: Cuius qdē aspectus aduētusqꝫ oībus admirationi fuit: ⁊ ꝓpter insolitū feminis habitū ⁊ ꝓpter expetitū concubitū: ob quod tñ diebus octo a rege datis: vt visa ē vterum implesse discessit: Post hec cū Alexāder in Babyloniā redijsset statī Darij filiam vxorē accepit: Sed ⁊ optimatibus suis lectas ex oībus gētibus nobilissimas virgines tradidit: vt cōi facto crimē regis lauaret: Ibi ēt multis diebus ocio datis in leticiā effusus cōuiuia instituit: vbi p Cassandrū Antipatri filiū: q regi ministrare solebat a patre veneno dato intoxicatus ē: Quo hausto nolēs idē alexāder Monarchiā suā in quēpiā trāsire: ne qs in potētia ei par apud posteros legeret: statim vltimā suā voluntatē i duodeci quos ab adolescētia comites habuerat sui amplissimi regni successores cōstituit: diuidēs eis regnū: Et huiusmodi testamentaria partitione facta Alexāder. xij. regni sui anno: etatisqꝫ sue. 33. debitū nāle psoluit in alexādria vbi ⁊ sepulchrū eligens a Ptolemeo Lagi filio i alueolo aureo sepultus ē: Hic itaqꝫ alexāder: vt loquaces greci affirmāt supra humanā potētiā aīi magnitudine p̄ditus fuit: Tātāqꝫ militibus suis fecerat fiduciā: vt illo p̄nte nullius hostis arma ēt inermes timuerit: Cū nullo eni hoste vnq̄ cōgressus ē: que non semper vicerit: Nullam vrbem obsedit: quam non expugnauerit: Nullam gentem adijt: quam non calcauerit: Huius tamen maxima fuit reprehensio q potius se voluit Draconis filium ⁊ spuriū nuncupari q̄ regis Philippi. Magna nāqꝫ ipius glorie cupido fuit: quia vbiqꝫ ibat multos scriptores habere volebat qui sua gesta describerent. 48[illegible]

Viri Romani in bello Alexandro comparandi.

M. Valerius Coruinus iam dictus: ⁊. C. Martius. C. Sulpitius. T. Manlius Torquatus. Q. Publius Filo. L. Papyrius. Q. Fabius Maximus. L. Volumnius ac. M. Curius Consules ⁊ Dictatores Romani hisdem etiam temporibus Rome floruere: Horum quippe: vt Liuius ait in quolibeto: indoles eadem que in magno Alexandro erat: atqꝫ animus ⁊ ingenium fuit: atqꝫ disciplina militaris: Si cum quouis istorum Alexandro dimicandum fuisset: non cum Dario certe rem habuisse dixisset: Nam si hominem cum homine: ducem cum duce: formam cum forma compararent: Inuictum Alexandrum cum inuictis ducibus bellatum esse dicerent: ⁊ Romani isti: alijqꝫ complures inuenirentur: ⁊ gloria ⁊ rerū magnitudine pares: quorum suo quisqꝫ fato sine publico discrimine ⁊ viueret ⁊ moreretur.

Pyrrhus Epyrotarum rex ex Eacide Troade natus his quidem temporibus fuit: De quo sic habetur q adhuc infans patre exacto: amicisqꝫ interfectis in Ilyrium idest Sclauoniam ad Glauciam Regem deductus est: quem vna cum pueris suis educauit: Eumqꝫ duodecim annorum factum in regnum paternum restituit: Hunc legimus non plures habuisse dentes: sed vnum atqꝫ integrum os desuper: quasi lenibus quibusdam rimulis in dentium figuram distinctum: Qui aliquando a quodam eum Demetrij Antigoni regis prefecto: Viro quidem audacia: robore ⁊ arte pugnandi prestantissimo ad singulare certamen prouocatus ipsum superauit: ⁊ multis de eius exercitu cesis: quinqꝫ hominum milia Macedonū vna cepit a Tarentinis: deinde imperator electus contra Romanos Albino consule ipse eorum castra cepit: Secundoqꝫ prelio gesto etiam victor Pyrrhus extitit: sed non sine magna suorum cede

vnde ab eo dictum fuit: Si alia pugna iterũ Romanos vicerimus: omnino peribimus: Victus deinde a
Siculis contra quos Carthaginẽses bella gerebant in Siciliam nauigauit: vbi ⁊ Carthaginensiũ potẽ-
tiam euertit: ibiqꝫ in oppugnatione Ericis munitissimi oppidi primus omniũ menia conscendit: vbi ⁊ ali
os e muro deiecit: aliosqꝫ circa se necatos coaceruauit: ipso illeso existente: Quibus gestis etiam Mamer
tinos omnes superauit. Redeunte vero Tarentum in ipso recessu impetu contra regem facto Mamerti-
ni totuꝫ exercitum turbauerunt: e quibus vnũ cum Pyrrhus in capite accepisset vulnus regeꝫ prouocauit
ad certamen: Ob hoc rex prouocatus ⁊ sanguine fedatus ita caput Barbari percussit: vt vsqꝫ ad inferio-
res partes plaga descenderet: caderentqꝫ hincinde partes corporis diuise: quo facto contra romanos bel
lum aggreditur pro Tarentinis: Sed a. M. Curio superatus in Epyrum reuertitur cum octo peditum
milibus ⁊ quingentis equitibus: vb. cuꝫ Antigono Demetrij filio pugna cõmissa victor euasit: ⁊ multas
eius ciuitates obtinuit. Cuꝫ autẽ contra Spartas pugnans accepisset Ptolemeũ filium in prelio fuisse in
terfectũ: ira ⁊ dolore incensus: ipse ante omnes prouectus cede: ac sanguine Lacedemoniorum cuncta
repleuit: Semper namqꝫ hic Pyrrhus in bello summus ac inuictus vir fuit: sed tunc priora omnia fortitu-
dinis opera lõge supergressus est. Demũ apud argos pugnãs per mãus cuiusdã anicule tegula occidit.

Viri doctrinis excellentes.

Hermes Egyptius qui ⁊ Trimegistus philosophus Platonis olim discipulus Mercurius dictus: hoc
quidem tempore clarus habetur: qui inter cetera de verbo perfecto librum edidit: ⁊ dixit: vt patet octauo
de ciui. dei: deos gentilium fuisse homines mortuos.

4882 Apuleius Apher Platonis etiã discipulus hisdem temporibus Athenis claruit: ⁊ ibidem libros multos 97
edidit: videlicet de moribus ⁊ vita platonis librũ vnũ: De deo Socratis librũ vnũ: de quo diuus pater Au
gusti. octauo de ciuitate dei mentionẽ facit. De cosmographia librũ vnũ. Itẽ aliũ queꝫ in libros duodecim
distinxit: ⁊ Asinum aureum intitulauit. Scripsit etiam hortatorium ad paupertatem contra Emilianum
Cuius hec fuit sententia: Nihil est deo similius q̃ vir animo perfecte bonus.

Plotinus philosophus Platonis quoqꝫ discipulus ⁊ Porphyrij preceptor per hoc idem tempus Athe
nis floruit: qui ad omnia virtutis ornamenta cõpositus omniũ etiã diuinarũ studio firmatus fuit iustus:
fortis temperatus ⁊ prudens extitit: qui prudentie ratione fortune impetus superare posse crederet. Et
propterea librũ de virtutibus pulcherrimũ edidit: Dixitqꝫ preterea: sicut habetur. x°. de ciuitate dei ca. x°.
Animã rationalẽ quã in celestibus habitare sedibus non dubitabat non habere supra naturam nisi deuꝫ
qui sicut sol lunam illuminat: ita ⁊ deus animam illustrat.

Demas atheniẽsis philosophus hac etiam tẽpestate cognoscitur: qui Alexãdro magno volenti Athenas
obtinere: restitit psuadens atheniẽsibus vt odio ei nõ traderẽt ciuitatẽ: sꝫ tãdẽ ab alexãdro ciuitate obtẽta ei
adhesit: Vero atheniẽsibus alexãdro sacrificare volentibus dixit: videte ne dũ celũ custodit' terrã amitat.

Calisthenem insignem philosophum Aristotelis discipulum per hoc idem tempus floruisse constat: eo
q̃ contra Alexandrum multis rationibus seriose disseruerit: eum increpando dicens: Si deus es benefi
cia largire mortalibus: non sua eripere debes. si homo: id quod es semper te eẽ cogita: propter quod ira-
tus Alexander eum trucidari mandauit: ⁊ sic deforme in foueam cum cane includi iussus est.

Dinocrates magni Alexandri insignis architectus per hec tempora in precio fuit: de cuius forma cor-
poris ⁊ ingenio: Vitruuius in procmio secundi libri de architectura multa disseruit: Hic teste eodem Vi
truuio Alexandro in Egypto alexandriam metatus est: ⁊ instaurationi templi Ephesie diane pfuit.

Explicit liber quintus presentis operis.

Fratris Jacobiphilippi Bergomensis ordinis fratrũ Eremitarũ diui Augustini in omnimoda histo-
ria nouissime congesta: de Italicis vrbibus maxime: alijsqꝫ complurimis Liber sextus feliciter incipit.

Anglorum regum vsqꝫ ad Breni gallorum ducis tempora.

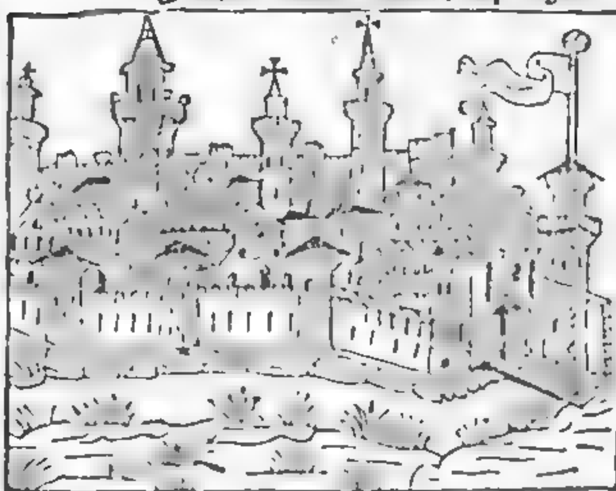

Niuersorum regũ tẽpora gestaqꝫ ac nomina a pmis mundi regi
bus vsqꝫ nũc locis suis a nobis, p viribus diligenter
pcursa ad partem Breni galloꝝ ducis cõditoris nostri: quaꝫ tãdiu in mãibus
hr̃e desiderauimus: dei gr̃a vẽtũ ẽ: Vs plãc: vt oẽs histo. testãr oiuꝫ fere Cisal
pinaꝝ vrbiũ aut auctor aut cõditor fuit. Jccirco cũ ex industria anglicos Re-
ges omiserimus cõsonũ ad lectoris voluptatem videt: a pmo Bruto rege vsqꝫ
nunc eorũ noia repetere: vt lõbardi nostri sue originis initiũ ⁊ procursum per
discãt. Primus igit anglo rex Brutus Enee pnepos fuit: a quo (vt diximus)
Britãnia isula dicta ẽ: post quẽ secũdus Locbrinus eius filius: q tãdẽ i bello
sagitta percussus occubuit: Medancius filius. 3. rex successit: Inde. 4. Mẽ
pricius eius filius vir pessimus imperauit q tyrãnides ⁊ cedes multas exercuit
post quẽ. 5. Embracius q multas vrbes cõdidit xxv. filios ac. 30. filias genuit:
qs oẽs Siluio. 4. albanoꝝ regi trãsmisit Albanis matrimonio iungendas: cũ
Latini a Sabinis aspernati essent. Hic quoqꝫ post Brutũ pmus in gallias classeꝫ pduxit. Brutus aũt se

cundus eius filius hic sextus successit. Reliqui vero decē et novē fratres: Siluio predicto auxiliante germaniam omnem conquisiere: Post hunc Brutuz septimus imperauit Leil: qui vrbez ex suo nomine cō didit. Octauus Bladuol imperauit: Qui Nicromantiam primus Anglos docuit: post quez nonus Leir rex eius filius regnauit: qui et ipe nōnullas extruxit vrbes: tresqz filias genuit: Quibus matrimōio copulatis: a duobus ex ipsis generibus regno pulsus est. Verū mox Agampi regis Gallie: cui tertiam eius filiam indotatā tradiderat: auxilio in regnum restitutus est. Ideo indotatam dico: quia patri filias interroganti que illarū ipsum diligeret? Responderat: Quantū habes: tantū vales: et tantū te diligo: Quibus ṽbis cōmotus pater illā regno paterno exheredauerat: et sorores adulantes regem heredes suos constituerat: a quibus postea deiectus est: Mortuo autē patre vltima earū decimo loco successit. Postquā sororuz filij regnū adepti sunt: vnus autē cui Nodagnus nomen erat: germano pulso vndecimo loco .33. annis regnauit: cuius tēpore Roma condita est. Lauilla eius filius hunc duodecimus rex successit: Quo regnāte tribus diebus in regno sanguinez pluit. Post hunc Garganus filius .13. successit. Deinde decimusquartus Siluius: post quez decimusquintus Jago Gargani nepos: Cui successit decimussextus Carminaceus Siluij filius: post quem decimusseptimus Godoburcho decimusoctauus Protex: qui ferente patre suo perempto: et Suardo Francorū rege fratris sui auxiliario superato: ipse quoqz demū peremptus est Regno deinde per multa tempora vacante: et per quinqz reges mirumimodum lacerato: Tandē Monuetius Cleotisis filius regnū pacifice obtinuit: qui etiam confestim corona aurea sibi imposita leges multas edidit: et celeberrimū templuz Concordie struxit: in quo postmodū āno quadragesimo regni sui mortuus sepeliri se fecit: Hic autē duos: Belgiū et Brenū post se reliquit filios: Cui Belgius primogenitus vigesimus rex successit: et leges celebres composuit: quas iaz Aloredus rex ediderat: Urbemqz ac turri perpulchrā condidit: Brenus autem natu minor vir bello strenuus ac ferox: sed liberalis Norhaūbriā vsqz Cathenesiaz regionē ingenti virtute obtinuit: Sed haud multo post inde pulsus ad Segiuiū auxiliū postulaturus accessit: Et quia indigenis munificentissimū se exhibuit: mortuo Legino Alogobrū regem in regnum successit: ducta eius filia vxore Et quoniam Alogrobibus comitem ac munificentissimū precipueqz in dandis lautissimis cibis profusissimū se exhibuit: nulli aditum denegans: Brenus innumeros bello sibi ademit populos: quorū auxilio finitimos regulos debellans regnum omne in suam redegit potestatem: ac non multopost contra Belgiū germanum regem expeditionem fecit: Sed interuentu matris inter se statim cōposuere. Et firmata pace Bartrudū filium Belgius loco suo regnare fecit: Quibus ex sententia gestis Brenus et Belgius cū inuerabili multitudine: qa etiam terra illos quos genuerat capere nō poterat pre multitudine ad nouas querendas sedes: siue glorie cupiditate pellecti: siue vt alij volunt ad intestina bella vitanda ducti: siue vt alij affirmant vini dulcedine ab Italia allecti: aut alio quouismodo ducti in Italiam cū vxoribus et liberis et trecentis hominum milibus: vt Justinus in .34. Epithoma libro habet se transtulerunt. Et primo circa Eridani oram: vbi insubres Galli et Tusci vicatim habitabant sese infundentes vrbes nonnullas: de quibus et alijs multis mox dicemus (condere aut instaurare seu ampliare: pulsis inde veteribus incolis) ceperunt.

¶ Brenus igitur conditor noster maximus et excellentissimus rei bellice ductor: et Senonensiū gallorum dux Monuchri anglorum regis filius: tredecimo Assueri persarū regis anno: et olympiade nonagesimo 4555 septimo: ac iudaice captiuitatis septimo supra ducentesimū anno: cū exercitu trecentorū milium gallorū relicto proprio solo Italiā venit: et expulsis veteribus tuscis: eorūqz vrbibus occupatis: multarū vrbiū (polycrate ac Justino testibus) fundamenta iecit: Quarū de numero Papia: Bergomū: et alie: vt mox dicemus fuere: Ibiqz presidio et operarijs relictis Romaz versus cum exercitu tendens oia sibi formidine: et ferro aperuit. In Ethruriā autem perueniens contra Tuscos ac Romanos Senensez vrbē pro senibus valitudinarijsqz et armentis: vt Polycrates in sexto habet: extruxit. Inde ad Romanorū experiendā virtutem Romā profectus ē: Ad quā peruenientes incredibili furore vrbē ceperunt: et crudelē in moduz direptam: igni pz exustā ad capitoliū peruenerūt: ipmqz et cepissent: nisi. M. Manlij vtus obstitisset: Verū soluta obsidiōe galli inde cū ingenti pecunia recedētes: Camillus eos insecutus: et pecuniā abstulit: et fusis: fugatisqz patriā ab hostibus deperditā recuperauit: Qua victoria in vrbē cū triūpho rediēs: secūdus Romulus inter iocos militares appellatus ē. Verūtñ post recuperataz a Camillo vrbē et galli in regiōe eadem nō meruēta cū Ro. hūere certamia: et tñ Liuio teste breuiori tpis spacio p ceteris romāorū cōsecta referūt cū firma itercessert iter ipos pax Brenus aūt multis i italia ad cōdēdas et istaurādas ciuitates dimissis cū multo milite asiā intrauit: illāqz velut examinē apū repleuit: tātusqz terror gallici nois ibi fuit: vt lacessiti reges pacē ingēti pecūia mercarent. Ptolemeus vo Macedonie rex ausus illis occurrere victus et multis vulneribus saucius captus est: Tādē eius caput āputatū: ac ad terrorez hostium circūlatum fuit: tota acie lancee affixū: nec multopost nemine prohibente vniuersaz Macedoniā vastauere: et spoliatis hominibus etiā deorum tēpla spoliare aggressi sunt. Sed dū Apollinis edē apud Delphos spoliare cepissent: partiz terremotu obruti: parti grandine et frigore dissipati: reliq ab accolis vsqz ad internitionem cesi sunt. Brenus aūt eo in plio vulneratus cū dolorē ferre nō posset pugione vitā finiuit: Quo mortuo gallorū reliqe nōnulla asianorū loca postmodū occuparūt: et ibidē permāserunt vñ ab ipsis gallis gallacia et Gallogrecia dicte fuere: ad quos postmodum illa extat Pauli apostoli epistola ad Galatas.

Mediolanum ciuitas Cisalpine gallie.

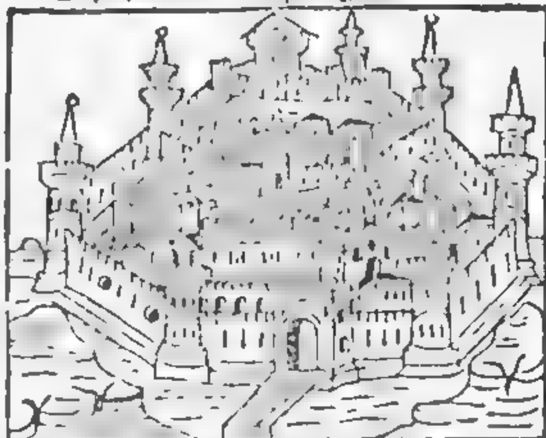
Mediolanũ igit̃ ciuitas potẽtissima toti- us Cisalpine gallie Metropolis ꝛ vrbiũ ceterarũ mr̃: impãte Assuero psarũ rege ãno mũdi. 4840. ꝛ añ xp̃i aduẽtũ 359. a gallis senonẽsibus ñ ꝯdita (vt m'lti astruerẽ volũt) : sed aucta ꝛ instaurata fuit. Eã enĩ Josue hebreoꝝ iudicis tẽpore a dignissi- mis auctoribus primo conditã fuisse me- morie proditũ ẽ. Nec certe credẽdũ ẽ vt tã ferax: tãq3 opulẽta regio vsq3 ad Senonẽ- sium galloꝝ tẽpora sine vrbe extiterit: Cũ Gotfredus Viterbiẽsis ep̃s: ꝛ Decius au xonius vir illustris i cathalago nobiliũ ciui tatũ velint ipsam ẽt Troianoꝝ tẽporibus clarissimã fuisse. Nã ꝛ Sicabri Germãie populi a Sicãbria priami sorori dicti: Tro ia euersa Samsonis iudicis tẽporibus: oc- cupatis Ungarie ꝛ Sueuie: ac Bauarie, p uincijs: Italiã tandẽ maxio impetu intrãtes aglegiã ꝛ reliquas vrbes ꝯphẽderũt. Mediolanũ aũt visu hostili aio acẽ dirigẽtes: Juliũ insubrẽ Regẽ obuiã habuerũt: cũ quo pace cõfecta adeo pacis federa peru sere: vt Sicabri ꝛ Mediolanẽses: sicut Chariuis in chronicis hẽt: vnus populus ꝛ vnũ efficeret regnũ Propterea Gotifredus Viterbiensis episcopus dixit.

Nanc mediolanos socios habuere sicambri
Uiribus illorum suffulti pluribus annis
Amodo montana satagunt captare cumana.
Tunc Brixiano um precipuere solum.
Progenies priami ligurum capit vndiq3 plana

Hãc itaq3 regiã vrbẽ multis vicibus euersã: multisq3 noibus appellatã inuenimus: Tpe.n. Tole iudicis israel maxio artu icẽdio. ideq3 añ troie destructionẽ qñ Laomedon rex fuit iterfectus a quodã pallade troiano capta ac dissipata fuit: ꝛ belonesi ambigati brito- nĩensis galliaꝝ pncipis vsq3 tpa deserta ferme ꝛ ĩhitata extit: t: g ee cu isubribus alijsq3 gẽtibus ex gallia puenĩẽs sedẽ locauit: ꝛ sepñũ vicũ ꝯdidit. Instaurata aliq̃ tũsp. 200. ferme ãnis vsq3 ad B enũ hũc haud ciuitas magna fuit. Eius vo aduẽtũ mirumimodũ auctã ꝛ istauratã fuisse cõstat: ꝛ cũ ãtea Subria ꝛ meso pia ꝛ pucẽna at3 Alba dicta fuerit: nũc oĩs his ãtiqs noibus mediolanũ appellata ẽ: qp multoꝝ amniũ cir cũdata sit: hec ãt vrbs: vt Liui. li. 20. tradit añ xp̃i natiuitatẽ. 232. ab vrbe ãt cõdita. 460. ãno i deditionẽ romãoꝝ pmũ vẽit: vbi postmodũ Magonẽ Annibalis frẽ eã occupãtẽ supatũ vulnerauerũt. S3 postea amilcaris peni suasiõe ducta Ro. rebellauit: ad quã cũ exercitu Ro. vẽissẽt amilcarẽ cũ. 36. mili. ipsis ꝛ me diolanẽsibus iterfecerũt. Capta deide: vt Oro. ꝛ Liui. 31. li. h3 a Claudio. M. ꝛ de ea triũphato p an. ferme 500 paccata adeo creuit: vt fa Ro. ꝯgnoiata sit: ꝛ ibi pncipes romãi quoad p occupatiões licuit ĩhitarẽt: ppterea nulli vn ꝗ̃ subeẽ didicit. Hactenus aũt nec ex modernis tpibus secus. 50. milia eq̃stris ordis vi- roꝝ i bello emisisse cõstat. Emporiũ certe totius Lõbardie semp fuit: ꝛ agrũ vniuersũ i oĩ bõitate feracis simũ h3: eã herculeus maximianus iter ceteros pncipes mẽibus ꝛ tẽplo exornauit: nã eidẽ muꝝ secũdum adiecit: ꝛ vrbẽ ãplificauit: ꝛ ex suo noie herculeã appellauit: i honorẽq3 hercu pbanũ celeberrimũ struxit qd nũc diuo. Laurẽ. extat ꝯdicatũ. In huius vo vrbis laude diuus Barna. aplus: vt ex eius histo. hẽmus igr puẽi cũ. 2. discipu. me. s: Gaio. s. ꝛ Anathalõe ad ciuitatẽ mediolãi: q̃ p romanã arcẽ famosissia hẽbat: pariq3 dcore sublimis: p ei vo tã diurnã felicitatẽ pmas molestias tpe ãbro. epi ab arriãis ptulerũt: ide paulopost attila gothoꝝ rex illã diruit: ꝛ paulopost istaurata paꝝ qeuit. Lõgobardi vo ẽt multis molestijs ꝛ oppssiõibus eã agrauerũt: puat deniq3 regno lõgobardis mediolanũ p an. 360. sub italie regibus ꝛ Vice comitibus: vt suo loco dicemus plurimũ floruit: nec vllas molestias sustinuit: donec Federicus Barba- rossa eã solo eq̃uit: quã tñ mediolãnẽses ab alexã potĩ. Ro. ꝛ ab ipatore grecoꝝ atq3 a pncĩbus: placẽtinis ꝛ alijs ciuitatibus adiuti repetitã patriã tãto reedificauerũt aioꝝ ardore vt itra triẽniũ dittior populoq3 fre quẽtior necnõ ꝛ potẽtior solito fca videret. Dñabat tũc Gualuagnus vicecões vir isignis ꝛ pius pr appel- latus. Porro ciuitas hec q̃tũ tẽploꝝ magnitudie: regaliũ domoꝝ ãplitud. e: clariss. aꝝ ediũ nobilitate: nec nõ ꝛ oiũ artiũ bõitate floruerit: ni aq3 etate floreat: cũ potẽtissioꝝ dñoꝝ ducali maiestati obseqnẽtiũ: tum vtriusq3 sexus cõtuberniũ religiosoꝝ ĩhitãniũ: ac caterua huius vrbis eq̃stris ordis viroꝝ ac doctoꝝ: nec nõ ꝛ armoꝝ: pãnorũq3 ꝛ oĩs variã vestimẽtoꝝ fabrica ꝛ mercatura ipa declarãt. hic robur militare ꝛ eqtum multitudo educit: hic eximij i q̃cũq3 re artifices sũt: cuius qdẽ vrbis adornãde dignissimus pnceps Frãcis. Sphoꝛ. q i ea an. 14. pncipatũ tẽnit accuratissimã diligẽtiã egit. is nãq3 pnceps pulcherrimũ nauile p qd ex mediterraneis i vrbẽ necãria ducebãt: adduxit ex abdua: ex quo ciuitas ñ modicã suscipit vtilitatẽ. aliud ãtea philip. ducis opꝫ ex ticino simile ꝯducebat: castellũ supbissimũ i ea a fũdamẽtis extruxit qd fortitudie iter mũdi mirabilia ꝯnũerari pot. hospitale q̃q3 toto orbe celeberrimũ i ea edificauit: ꝛ tẽplũ btẽ vgĩs dedi catũ ĩdicibili ipẽsa an. salutis nr̃e. 1388. ichoatũ magnũ accepit icremẽtũ: vrbis vias oẽs cũ ãtea cenose forẽt:

diligentissime strauit: et alijs innumerabilibus ornamētis: et preclarissimis insignibus regijs idē princeps vrbē exornauit: vtpote pulcherrimis tēplis: monasterijs: palacijs. porticibus: hortis: fontibus et aqueductibus: et alijs que enumerare lōgū eēt. vñ et p̄ multitudine populorum et diuiciarum copia secūda Roma iure vocari pōt. In Mediolanēsi agro extat Modoecia oppidū sane vrbis magnitudinē p̄ se ferēs: antiqua lōgobardorum principū sedes: vbi ē basilica btī Joānis Baptiste: ac palaciū superbissimū: qd Theodelinda regina extruxit. Habet et idē ager p̄ter reliquos duos lacus. Verbanū. s. ex quo Ticinus p̄cedit: et Lariū. ex quo Lāberus effluit: haud lōge ab vrbe defluēs: q totū in circuitu irrigat agrum. Mediolanēses a Barnaba apostolo euāgelium xp̄i p̄mo susceperūt: Cui paulopost successit diuus Ambro. irrefragabilis doctor: a quo sanctus Augusti. doctor et ipse excellētissimus in hac vrbe ad xp̄i fidē cōuersus ē. In mediolanēsi vrbe Nazarius et Celsus: Geruasius et Prothasius: alijq3 nōnulli glorioso martyrio coronati sūt. Cōplures deinde scitissimi ac doctissimi cōfessores: necnō et v̄gines i ea claruere: Alexāder secūdus Urbanus tertius ex nobili Cribellorum gēte: ac Celestinus. 4. pōtifices Romāi: et Carus. 13 romāorum impator q Diocletianū precesserat: vt Firmus saturninus dicit: Mediolanēses fuere. Genuit p̄terea hec vrbs Aeliprādū: Ottū: Gualuagnū vicecomites: q p̄clara gessere facinora. In disciplinis aūt ingenere expositissimū ē. Ex clarioribus v̄o Statius Cecilius comediarū scriptor hinc emersit. Ex nostris aūt btī Daciū epm̄ scitissimū ac sciencia p̄ditū: quē Gregorius i dialogorum libris meminit: et Peltrādū Turrianū ordis minorum gnālē doctorē. Antoniū Raduēsem quorum nōnulla extāt opa. Andreā de Biliis nostri ordis virum scia et ope diuiū: q et ipse multa scripsit: sz et Signorolū et Obertū de Otto: ac Christoforum Castelonēū iuriscōsultorum sua etate p̄ncipes ornauit et ciuitatem Joānes d̄ Marliano p̄cipuus medicus: et Joseph Briprius seculāribus litteris apprime eruditus: de quibus omnibus locis suis dicemus.

Papia vrbs Cisalpine gallie.

Papie cisalpine gallie vrbis Assueri Persarum regis tēporibus et gallis Senonēsibus Paulo lōgobardorū histo. in secūdo testāte fundamēta iacta sūt. verū longe ante insubres galli vicatī locū illū habitauere. Hec .n. in margibus Ticini fluminis ex Verbano lacu effluētis: quē lapideo pōte pulcherrimo traijcit: sita est: et a Ticino flumie Ticinum appellat̄: vbi insignis Scipionis de Annibale victoria extitit: Eā postea ob sitū et aeris salubritatem amenitatēq3 ostrogotorum: deinde lōgobardorū reges libēter incoluerūt: apud quā et multa preclare gesta: vt infra dicemus: eā illustrauerūt: Et p̄pterea cū Mediolano magnitudie faciei: antiquitate ac dignitate diu cōtendit: Verū nūc Mediolanū plurimū excellit. Ambe tamē et nūc oli clare illustresq3 fuere: hāc aliquādo attila hunnorum rex cū reliquis vrbibus cepit: diripuit ac vastauit: et paulopost instaurat̄ā etiam Odoacer Erulorum rex crudeliter cū multa hoīum cede spoliauit ibi tūc tāta fuit ciuium romanorum cedes q̄ta nusq̄ alibi post cōmissa fuit: post exactos lōgobardorum reges: vngari Salodo duce vrbē hanc diu obsessam et captā denuo ferro: ignīq3 penitus vastarūt. Cuius postea exornāde vrbis p̄cetereis Joānes Galeacius maria vicecomes p̄mus mediolanēsiū dux multā adhibuit diligentiā. Nā post multa ibidē accuratissime fabrefacta: castellū magnificētissimū regio apparatu cū amplissima bibliotheca veluti doctissimus struxit: ciuitatiq3 gymnasiū dedicauit: et iuxta castellū ingentē lucū muris cinxit: in quo ferarum viuaria et pulcherrimas venatiōes constituit: in cuius medio superbissimū monasterium ordinis carthusiensium cū eius sepulchro ingēti impensa fabrefecit. Luci autē ipsius ambitus est centum et viginti stadiorū. In hac vrbe multa sanctorum corpora ab Aistulpho rege a Roma delata: quibus et sacella edificauerat: et monasteria virginū vbi et filias dedicauit summa deuotiōe venerant̄: sed precipuo honore sanctissimi doctoris Augustini relique a Luitprādo e Sardinia allate: cultu et religiōe venerantur. Nam et sepulchrum ex cādidissimo marmore eisdē sanctissimis reliquijs ab ordine nostro mira celeritate structum est: q etiam aspectū quendam pulcherrimū prebet. Genuit autem hec ciuitas multos preclaros viros: sz qui sanctitate et disciplinis p̄cipue excelluerūt: Sirus eius vrbis episcopus doctrina et sanctitate laudatissimus Enodius poeta eloquentissimus: Damianus etiam ipsius vrbis episcopus: cuius littere in sexta synodo plurimum valuere Habuit et Joannem decimūnonū pontificē romanum. Habuit et etate quasi nr̄a Antonium Guaynerum medicū sua etate celeberrimum qui in curis medicinalibus multa composuit. Et Catonem Saccum et Silanum nigrum ciuili deditos iuri: et bonarum artium studijs ornatos. Hic etiam Joannes Reobus nostri ordinis instaurator et doctor emersit: Vir acris ingenij et declamator sua etate precipuus. Cum autem propter huius vrbis episcopatus magna et diuturna inter episcopum papiēsem et archiepiscopum Mediolanensem fuisset contentio: tempore Constantini pontificis Romani declaratum fuit: vt tantūmodo Romane sedi et nō archiepiscopo obtemperaret: eiq3 palio et cruce vti liceret: quo postmodum Alexander tertius tempore Federici Barbarosse priuauit.

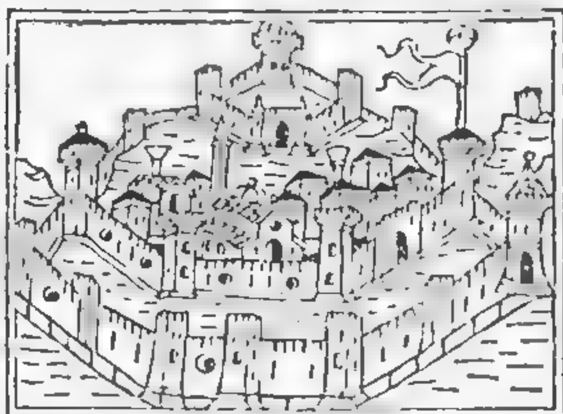
CComū vrbē̄ vetustā a qua comē̄ses popul' a gallis Senonēsibus i margie Larij lacu odita Jud. affirmat. Pli. āt eiusdē̄ vrbis ciuis dicit Comū ⁊ Bergomū Orobioꝝ stirpis fuisse: quā gētē a catone ignoratā Cornelius Alexander dixit fuisse mōranā. Hec vrbs quā nūc hēmus: instar cancri edificata ē. Vrbis corpus i similitudinē corpis cācri ē: ⁊ hec muris circūcingit'. Cauda vō cācri suburbiū porte turris dr̄. Duo aūt suburbia alia videlz de vico: ⁊ d Curignolia brachia cācri referūtur: Hāc huiusmodi forme Helyprādus vicecomes tpe Cōradi p̄mi impatoris: cū3 ātiquā penitus euertisset: edificauit: Eā antiquissimā conditā Rhetij icūbētes postmodū (vt Strabo ingt) vastauerūt. Sed Pōpeius magni Pōpeij pr̄ ibidem colonos restituit. Et deinde. C. Scipio tria milia supadiecit: e qbus nōnulli fuere greci: q lz ibi domiciliū nō hūerit: oppido tn̄ nō reliquerūt: nouū Comū appellātes: qui postea Gotti vastauerūt. Deide Helyprādus vicecomes: siue Anselmus archiepiscopus de pusterla familia nobili āno dn̄i. 1124. adeo funditus euertit: vt vix hac etate p̄stine vrbis vestigiū seruet. Huic vrbi diuus Ambro. ep̄m dedit: cūq3 spūaliū ac tēporaliū ep̄m ac comitē istituit: q̄ plāc ciuitas tācti, pp̄ter agri malignitatē paꝝ suscipiat alimētoꝝ: viroꝝ tn̄ solertia: q mercaturā exercēt ⁊ domorū pulchritudie mōasterioꝝ tā mulierū q̄ viroꝝ multitudie: necn̄ ⁊ tēploꝝ pulchritudie: artificūq3 abundātia iter isignes vrbes merito cōnūerari pōt: Eius ager magnus: sed vbiq3 mōtuosus ⁊ vallibus plenus ē: veꝝ vinet' ⁊ olinet' nā cultus lebetū ad dcoquēdos cibos pulcherrimas hz fodinas q nec alibi effodiunt' Lōgobardoꝝ p̄terea tradūt histo. i lacu lario isulā cē i q̄ comacia ciuitas erat: ⁊ ab ipa isula appellata: vbi Aspradus lōgobar. rex spāle p̄sidiū hūit: ⁊ multas ibidē diuitias ofuauit: ad quā et Cōdiptus ipius gētis rex cōfugit: q̄ vrbs āno salut' nr̄e. 700. vastata fuit: postea aliq̄tisp istaurata a comēsibus demū āno. 1159. pēitus euersa ⁊ nūq̄ istaurata: Ea isula a Como. 15. mil pas. distat dr̄: d q̄ Cassio. i epl̄o. meminit: In hac vrbe nobilis ciuis Julia vgo. p xp̄i noie post varia tormēta ⁊ plia qbus cū diabolo ofluxerat capit' obtruncatōe martyriū sumpsit: Hic excellētes viri fuer' Abūdius ipius vrbis ep̄s doctrina ⁊ scitate clarissimus Pli. hs histo. q n̄ res scripsit histo. Cecilius poeta: sicut Catul. vr̄ inuēt: Bonus stupa ordis eremitaꝝ scti Aug. q in diuinis nōnulla cōposuit. ⁊ Raphael legū doctus interpres q digestū ⁊ codicē explanauit.

CComū vrbs Lombardie.

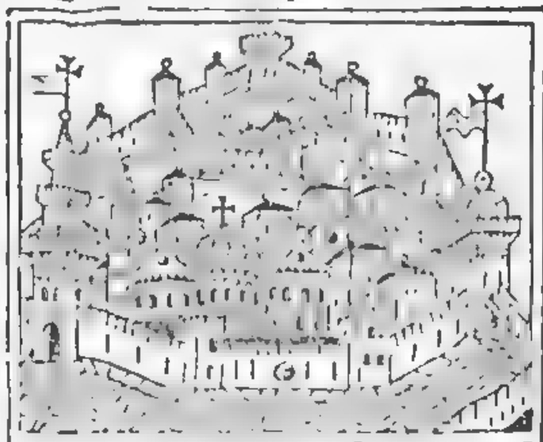
CBergomū c. salpie gallie vrbs ex q̄ ⁊ nos duximus originē: testibus Justio ⁊ Polycrate ⁊ Paulo i 2º Lōgobar. histo. li. a Brem militibus an̄ xp̄i aduētū. 350. āno oditōis sue sūpsit initū a q̄ bergomēses nūcupati sūt. Est āt aliud oppidū i minori asia qd p gamū dr̄ cū. p. i p̄ncipio: ⁊ a post. g. q̄ fuit Attali regia a q̄ pgamēi nō pgomēses dicti sūt: ⁊ pgamene carte qp ibi cartaꝝ fuerit multitudo. Bergomū igit' ciuitas saluberrio adiecta fuit mōti: totaq3 ad Austrum vgit: q̄ ⁊ situ: arteq3 iexpugnabilis ē qp ⁊ colles multos hēat: ⁊ tota cū suburbāis fortissimis circūsepta sit mēbus: i supcilio mōt' hn̄s itra ⁊ extra iexpugnabiles arces. Eius sane ābitus magnus est q. 40. stadijs otiet'. Sergius flu. vrbis suburbana p̄terfluit: oēmq3 agri irrigat plāicie q ⁊ terrā fecūdissimā reddit: ⁊ ciuitati multā cōfert vtilitatē: In ea ciuiū edes nō ignobiles sūt: sz ⁊ tēpla multa plurimo qdē exornata apparatu. Naz i medio vrbis foro p magnificū extat tēplū btē. M. dicatū: atz alijs necarijs excolit' ornamēt'. ager totus opulētus ē: p̄ter tepte monalē q mōtāus ē ⁊ asp ac frigidus: vbi n̄ facile vit' neq3 aliq̄ alia nascūt'. veꝝ ibi ferꝝ ⁊ cotes ad acuēdūz ferꝝ idonei effodiūt'. ⁊ sūt q dicāt nullibi tales effodi lapides. multe ibi sūt valles: q̄ꝝ aliq̄ vini optimi: suauissimarūq3 frugū ⁊ olei feracissime sūt: aliq̄ vō modice: sz multis i locis ferrarias officias hūt ⁊ lāificas Eapp accole vt plurimū cōmercē, s magis q̄ agriculture operā dāt. Bergomēses. n. ac mediolanēses mulieres p̄ceteris ad fecūditatē ⁊ liberoꝝ educationē valēt. viri āt liaꝝ studijs ac mercionijs inuigilāt: ita vt: relictis q̄sq3 puincias pcurrēs. vn̄ fit vt p̄ceteris pecunijs abundēt: ⁊ diuitijs ⁊ honoribus clarissimi hēant: adeo phie studijs ceterarūq3 facultatū generi se dedūt: vt discēdi studio totū orbē pcurrāt. Mudū vō hec ciuitas multis claruit strēuus militibus: quoꝝ p̄clara gesta: regalia coꝝ monumēta ferūt testionū: quoꝝ qdē v̄tute p multos annos mirabile sortita est incrementum. Uerum superuenientibus dissidijs ⁊ ciuilibus bel-

CBergomū Cisalpine Gallie vrbs.

lis maximũ perpessa detrimentũ: Multis etiã annis ab Ungaris potissimũ Suevis & alemãis incursiones: direptiones: vastationes incendiaqʒ sustinuit: ita vt diruptis menibus vix gs turribus ad hoc potissimũ extructis contineri posset: ac sic per multos annos destructa: & sine habitatore permansit: Quod enim fa ctitatum q̃ maxie fuit tēpore Berēgarij secũdi: vt dētur infra libro. xi. videlʒ post morte Ambrosii ipsius vrbis comitis. Demũ lacessiti Bergomēses hostiũ potentia Boemo regi sese dedere: q vrbem in protectione suscipiens arcē munitissimã extrui ipmũ curauit: In hac vrbe Alexander vnus ex Thebeoꝝ legione sub Maximiano imperatore capitis obtruncatiõe martyriũ promeruit: Cuius corpus sanctissima grata Lupi vrbis eiusdē ducis filia sepeliuit. post cuius passionem: & ipsa miraculis clara genuit in domino & amborum reliquie ibi cũ precipuo in honore habētur. Genuit hec ipa nostra ciuitas viros sanctitate scia & armis p̃clarissimos: inter quos floruit Joannes ipius vrbis episcopus tēpore Joannis pape quinti: cui ob sanctitatem & doctrinam: vt Paulus lõgobardoꝝ historicus dicit reges & p̃ncipes honoris gratia assurgē cõsueuerũt: Genuit & Gerardũ sauonēsē epm nostri ordis: & Paganinũ ordis p̃dicatoꝝ: q multos tractatus ediderũt: Albericũ p̃terea Rosatũ cõsultissimũ Juriũ doctorē: q totũ ciuile ius acutissime explanauit Gasparinũ Barçizã ornatissimũ oratorē q sua industria & ingenio latinas lr̃as semimortuas quasi absentis resuscitauit. Guidonē Carariũ physicũ: q in medēdis languoribus nostro euo nulli extitit secũdus qui etiã genuit Michaelē medicũ & philosophũ clarissimũ. ac in oi doctrine genere sciẽtissimũ: qui adhuc in viuis: tãta ē eius ingenij vis ac dicēdi copia: vt in oi scia libros ediderit. Hinc Bartholomeus Beolcus ortũ habuit: vir rei bellice peritissimus: q p̃p res fortiter gestas a Senatu Veneto: ad imperatorie dignitatis fastigiũ euectus fuit. Fuerũt etiã alij nostra etate audacissimi: q arma summa cũ laude tractarũt. Hec aũt vrbs cũ diu Mediolanēsiũ p̃ncipibus paruisset: & ab ipso anno dñi. 1345. arce: q̃ capella nũcupatur: & muroꝝ mole instaurata fuisset: Tandē in Venetoꝝ manus anno domini. 1429. peruenit.

Brixia vrbs Cisalpine Gallie.

Brixia p̃potēs vrbs: quã Justinus & Paulus Lõgobardoꝝ historicus dicit cõditã fuisse simul cũ mediolano: & alijs p̃dictis vrbibus a gallis senonensibus. Liuius vero in quinto velle videt a germanis trãseũtibus ad Italiã duce Ciconio cõditã: & cã gallie Cenomanoꝝ a quibus condita sit caput cē. Tēporibus tñ Gedeõis iudicis Israel a quodã troiano noie Ebrace teste Beroso alexãdrino historico cõdita fuit: & ex suo noie p⁹ thraciã appellauit: que et toti p̃uincie nomē dedit. vñ in historia sctõrũ Faustini & Jouite habet q Aurelianus Impator venit Brixiã in p̃uinciã thraciarũ: Uerũ postea p̃ Mediolanēses Gotifredo viterbiẽsi epo in cronicis testãte: Sicãbriẽsiũ auxilio. e. 35. ãno añ vrbē cõditã euersa & dissipata p̃ Brenũ instauratã fuisse potius q̃ cõditam dicere possumus: Est itaqʒ vetusto nomine & rebus apud eũ clarissime gestis: clarissima quã Liuius li. tertio fuisse romãis auxilio his vbis scribit. L. Emilius impator: effusũ agmē ad Mutinã ducit: & isdem: q̃ tunc circa mutinã erãt cesi sũt romãoꝝ. 800. Ceteꝝ Canetũ peruenerũt sex signa militaria adepta. Fuer tũc auxilio romãis brixiãi gallis aduersus alios gallos & Boios: Hãc et potẽtissimã vetustissimãqʒ fuisse antiq̃ eius ruine: nũc i ca viuente p̃pulchre ostẽdũt. Sʒ omissis antiqs noua p̃sequentes cã q̃maxie nr̃o euo pulcherrimã populosissimã: feracissimã videmus: Cuius cõditio talis ē: vt nullius rei ad hũane vite sustẽtationē egeat: Quã vrbē vna cũ eius agro cõmẽdare volẽtibus: i oi bõitatis genere nulla rõ abesse sunt: Nã & sũt cã laudãt: ipam galline lac ferre dicũt. In austrũ itaqʒ tota v̈git: & ad collis cuiusdã radices posita est i cuius sublimi cumulo extat arx munitissima: totaqʒ vrbs nouo & inexpugnabili: duplicique: nũc circũcingitur muro: quã & Garça fluuius interfluit: q ad molẽdũ et plurimũ cõferre solet. Fontes ibi exundãtq̃ nõ solũ i foro: sed et p̃ regiões: p̃ mõasteria: p̃ hospitalia: p̃ carceres: & p̃ p̃uatas ciuiũ edes vbertim effunduntur. Tēpla vero nõ vulgaria & ãplissima religiosoꝝ mõasteria & cetera pia loca vrbãissima: necnõ & nobilissime ciuiũ edes: vrbis magnificẽtiã p̃ se ferũt Habet hec vrbs p̃ ceteris ãplissimũ agrũ: q ad octingẽta stadia lõgũ extẽdit: cuius nulla ps inculta iacet: excepto dũtaxat siqd lacus aut mõtes aut silue p̃hibeãt: vbi et sunt oppida cõpluria vetusti noĩs: & populo freq̃ntatissima q̃ vrbiũ magnitudinē hñt. Sũt preterea i eo agro duo lacus. Sebinus ex quo oliue: & Edrẽsis: ex quo clusius fluuij egrediuntur: Et olius p̃ totũ diffũditur agrũ: cuius cursus nõ paꝝ cõmoditatis accolis offert: Brixianus ager frumẽtũ: miliũ. legumina: vinũ cuiuscũqʒ generis: oleũqʒ vbertim p̃ducit Lane quoqʒ lini: feni: carniũ: casei: butyri: pisciũ optioꝝ oĩs generis pecoꝝ: pomoꝝ: ficuũ: castaneaꝝ: nucũ: amigdalaꝝ: corilóꝝ abũdãtissimus ē. Habetis p̃terea cedri & cuiuscũqʒ generis ligumia: sed & ferrũ & calybs i maxia hẽtur copia: adeo iter ceteras vrbes in oi bõitate opulẽtissima est: vt merito dici possit Brixia magnipotēs. Hec aũt ab ãno salutis. 1428. Venetis parere

[illegible]

[illegible]

[illegible]

bus ẽt cõditã: vel potius auctã affirmare possumus. Nã pedianus inquit: quũ Romani principio colonias deducerent placentiã sex milia cõdurere colonos. Causaz ãt deducẽdi fuisse ait: vt gallis opponerẽtur ea tũc loca q̃ circũstãt obtinẽtibus. Et Strabo inquit gallos a principio padũ fluuiũ incoluisse explicis veteribus ĩ scris. Ex quo plane infertur illos ẽt pulchrã instaurasse vrbẽ. Sed ab historicis fide dignis: vtpote Sicardo ipsius cremone ep̃o viro doctissimo: et Ricio alexãdrino in chronicis cũ tribus Melbore iudicia ĩ ad a Hymonio troiano palladis socio cõditã inuenimus: et a se hymoniã primo appellãte. Nã hymonia sm̃ Grecũz idem ẽ quod cremona. Eã ãt vt idem auctor h3 gigantes latrones subterraneos specus incolẽtes habitãtes pleṗe deuastãtes ab hercule superueniẽte liberata fuit. Hec deinde miz in modũ aucta et bonarum artiũ gymnasiis ornata: multas incurrit calamitates. Primo n. pp susceptos M. Antonii exercitus ab Augusto Octauiano penitus euersa fuit. Indeq rursus instaurata post .400. ãnos a Luitprãdo .4.° lõgobardorum rege: ad ãnũ salutis nr̃e .730. euersa et dissipata fuit. Ac postmodũ a Federico Barbarossa spoliata ac imminuta fuit derelicta. Sz postq̃ p annos multos dignissime instaurata multos cõflictus cũ mediolanẽsibus gallis ... ipsorum ... obtinuit: eisq; ... magnũ incremẽtũ accepit. Sz hãc quã nũc hẽmus vrbẽ plana ẽ et spaciosa ac cõcaua: et pado abluitur q̃ magnũ hz cõmoditatẽ: q: padus multã hz nauigabilẽ aquã: adeo vt cũ magnis oneribus ad multas regiões nauigari possit. Nouissimis fere tp̃ibus cũ finitimis ciuitatibus pp guelphorum et gibellinorum factiões diu durissima bella certaret: quedã eorum factio celsissimã turrim toto orbe admirãdã i medio vrbis foro erexit: quã et duobus ãnis pfecit. Hec vrbs etate nr̃a lateritiis domibus: pulcherrimis palatiis: monasteriis: tẽplisq; magnificẽtissimis: hospitalibus amplissimis: aliisq; rebus necessariis cũ marmoreis ãbitu et menibus: fossisq; profundis ornatur. Agz et agrũ amplissimũ i plano constitutũ in quo nõnulla oppida sũt opulẽtissima et populo frequentata: qui et frumẽti vini ceterorũq; optimi feracissimus ẽ. Olius insuper fluuius plurimũ p agrũ cremonẽsiũ ... terrã fecũdã in sero maris exhibet. In ea sanctissimi cõfessores Habilla vrbis ipsius ep̃orum et hõ bonus corpus hũtur honore. Ex hac viri doctrinis excellentes prodiere ex vetustis Quintilius poeta Virgilii familiaris. M. Furius poeta cognomẽto bibaculus: Eusebius eloq̃ntissimus diui hiero discipulus. Fuit p̃terea Gerardũ sablõetũ excellẽtẽ physicũ et astronomũ: q chaldeas sicut latinas sciuit litteras: et multos auicẽne et rasis libros ex arabico latines fecit. hũit et gulielmũ vrbis ipsius ep̃m nouariẽsez: et Michelinũ theologũ insignẽ: q multa memoratu digna cõposuere. sed et Apollinarẽ medicũ p̃cipuũ: q Aristotelis aĩaz cõmentatus ẽ: et alios multos medicine doctos. Ornat quoq; Rizardo malũbre legũ doctorẽ: q codicẽ dignissime explanauit: et Ioãnne baldassare oratore locupletissimo: et nup hũit baptistã cognomẽto Platina virum clarissimũ et i dicẽdo facundissimũ. Necnõ et Baptistã blasiũ medicũ et astrologie scientissimũ: ac alios plurimos.

¶ Mantua gallie cenomanorum memorabilis vrbs Maronis virgilii: vnde originẽ duxit: diuino carmine decãtata: vt quibusdã placet a mãtho Tyresie vatis filia post thebanorum interitũ ab Alexãdro illatũ cõdita fuit. Sunt tñ q dicãt Tyresiã thebis tpibus fuisse: et in eius seruitutẽ deuenisse: q̃ post pũs iterũ in italiã cũ multis venit. et cũ sociis grecis mãtuã cõdidit. Sz quiz interim ex Tyberino tusco rege Ocnus natus cũ et ad ipsuz oppidum tusci et veneti cõfluerẽt: Ocnus muris oppidũ circũdedit: et aliã formã redegit: qn et a matre mãtuã appellauit: dicẽte Vir. x. li. eneidos. Ille ẽt patriis agmẽ ciet Ocnus ab oris: Fatidice mãthus et tusci filius amnis: Qui muros matrisq; dedit tibi mãtua nomẽ. Hec mẽtibus ... gallũ et germaniã ab italia diuidũt vicina ẽ. ibi nãq; pcul a benaco lacu: ex quo mincius effluit: q crudus mincius vsq; labitur: ibiq; lacu facto vrbẽ circuit. Inde ẽt pgrediẽs breui cursu padũ influit. De hac Lucanus li. ... sic dicit. Ita diuise copie bonorum in agrũ suũ tãnetũ pfecti: insubres cenomaniq; sup ãnis mincii ripã cõsederunt infra mille passuũ milia. Et Cornelius eos eidẽ fluuii castra applicuit. Et li. 23. prodigia enumerãs: q̃ ãno .5. secundi belli punici fuerũt dicit: mãtue stagnũ effusum mincio amni cruẽtũ visũ. Passa est ãt mãtua superioribus tpibus maximas calamitates p̃ter illas q̃ virgiliano versu sũt notissime. Mãtua ve miseris nimiũ vicina cremone. Nã ab Agilulpho et Luitpho lõgobardorum rege .4.° a Lothario bauarorum rege aliisq; do dirutã: aliquãdo spoliatã: quinq; muris apertis derelictã et spoliatã fuisse cõstat: quã ẽt vngari aliquãdo ad solũ vsq; euerterũt. Unde et locus: vbi iiz fecerat ad rei memoriã nũc vngariã nũcupat. Mathildis postmõz nobilis comitissa eã diu tenuit: muniuitq; et ampliauit: sub qua Nicholaus secũdus pon. Ro. cõciliũ celebrauit: i quo cõstitutio de pontifice eligendo a cardinalibus faciẽda cõfirmata ẽ. Hãc p multa tpa post Mathildiz multi possederũt: i quibus clarissime sunt ... de la ripa: et passerinorum aliqui p̃fuere. Demũ post varios casus inclyta gonzagiorum familia magnificentia auxilio pulsis passerinis ea vsq; in pñs cũ maxia laude potiti sũt. Quorum et p̃terea ... cura ... nãq; tã pulcherrimis põtibus sup lacũ iactis tũ sumptuosissimis tẽplis: regiis palatiis: et nobilibus ciuiũ edibus plurimũ illustrata ẽ. Unde et nũc ãpla ciuitas diues ẽ et rerum abũdãs: q ad vsũ humanũ necessarie st. Hic p̃ciosus christi sanguis: q tpe Caroli magni miraculosus apparuit: plurimũ illustrat: ad quẽ videndũz Leo 3.us papa pp frequẽtissima miracula ibidẽ gesta se ptulit. In ea anselmus lucẽsis ep̃s vir sctũs: et eruditiõe moribusq; insignis requiescit: et beatissimus Ioãnes bonus mãtuanus ciuis ordinis heremitarum diui aug. miraculis clarissimus. Genuit ẽt hec vrbs albertinũ ordis heremitarum Diui aug. sacrarum litterarum interpretem: qui inter cetera memoratu digna tractatũ de corpore christi edidit. Mattheũ ẽt medicũ clarissimũ: et ad scẽtie ... de medicina opus egregiũ pscripsit. Habuit et Galeatiũ capranũ ep̃z ciuẽ doctissimũ: honestate ac prudẽtia ornatissimuz. Ibidẽ reliquie corporis scti Longini martyris: q latus dñi lãcea apuit magno hñtur honore.

¶ Placentiā vetustissimā emilie vrbē a quodā placentulo noīe troiano iuxta padi ⁊ trebie flu tp̄e Delbore iudicis isrl' eē cōditā Becius alexādrinus in chronicis affirmat. Deīde per tp̄a captiuitatis iudaice a Belloueso gallo mirū i modū auctā dicit. Hec ⁊ cremona circūquaqꝫ pado site in media regione ꝓpinque sūt: In quā vt pedianus asconius ait. Romani colonias: vt gallis alia loca occupātibus opponeret: deduxerūt Unde ⁊ emporia maximū teste liuio li. 21. Romani magna ope extruxerūt: magnoqꝫ p̄sidio firmauerūt: qđ hannibal expugnare nequit. Et ꝓpterea locū accole frequētare ceperūt mixtis vndiqꝫ ex finitimis populis: quos p̄lio superatos hannibal crudelissime diripuit. Hec ciuitas quāz nulli vnꝙ̃ paruerit ad annū 1140. palauicinis nobilibus subiecta fuit: Deinde per multas manus deuolutas: tādēz in galeatij p̄mi ducis mediolani manus deuenit: post cuius morte intra duos ānos ꝓpter arcellatoꝝ: rubeoꝝ: alioꝝqꝫ tyrānidē detica in p̄dā fuit exposita: ⁊ ad eam calamitatē deduxerūt: vt oī p̄fus habitatore destituta fuerit. Post ānū deinde. 40. vel. 50 philippo duce tertio defuncto: quū se placētia venetis subdidisset. Mediolanēses in eā arma vtentes post durā obsidionē a Frācisco sfortia mediolanēsis exercitus ductore capta fuit: ⁊ tota militibus i p̄dā data Quoꝝ tāta i diripiēdo extrema libido extitit: vt nil diuini: nil sit hūani seruatū. Huius vrbis agr optimus ē: ⁊ multis in locis oleis ⁊ vineis abūdans. Silue ⁊ materia plene circūiacent per cuius arua trebia fluuius ⁊ alia flumina p̄terfluūt: regionēz vbertī irrigātes: ꝓpter quod ⁊ oium pecoꝝ pascuis abundat: ⁊ caseus ibidēz efficitur optimus: ex quo etiā placentinus caseus dictus est. Placentia p̄grandissimos hꝫ puteos ꝓ sale excoquēdo. Ornata fuit hec ciuitas Gregorio. x. pon. Ro ac longe teste Cicerone L. Pinea oratore: ⁊ sancto Cassio vrbis episcopo: ⁊ placentino iurisconsultissimo: qui glosam legibus primus apposuit.

¶ Derthonā vetustissimā gallie cisalpine vrbē a liguribus ꝯditā ferūt: sed quo tp̄e ñ satis ꝯstat: q̃ olīz: vt Strabo hꝫ: magna fuit pulchra ac optimis legibus istituta: ⁊ paci simul ⁊ bello aptissima: lꝫ nūc modica ac tenuis sit. Hꝫ hec vnicū vicē. i quo vetustissimū diue marie dicatū extat tēplū: vbi ⁊ castellū vrbis custodē ꝯstructū est. Hāc in mediolanēsiū vidictā Fedricus barbarossa diripuit: incēdit: ⁊ vastauit: ⁊ quā nūc i plano hēmus vicecomites mediolanēses reposuere. Cuius ager optimus: ac vini optimi: ⁊ gualdi ꝓ tingēdis pannis feracissimus Cur āt a tāta gloria in tantā deuenerit miseriā tpōꝝ ve culpa: q̃ oia vorāt: an incolaꝝ discordia non satis claꝝ hētur. Sepe eīz fit: vt ꝓprijs vrbibus ciues magis q̃ hostes noceāt. Ferūt dertonēses extruxisse bobiū vrbē: q̃ petro vermi nūc paret. Hec hētur clara beati Galli abbatis mōasterio: qđ ip̄e Gallus theudelinde longobardoꝝ regine impēsa extruxit. In hac etiā vrbe multe sunt sanctoꝝ reliquie: ⁊ potissimū sancti martialis vrbis epī ac martyris: ac sancte apollonie martyris.

¶ Albā pedemōtiū regionis vrbē: quā plinius pōpeianā noiat a troiano quodaz Trosio Becius alexādrinus cōditā dicit: ⁊ ab ipso troie noīe appellasse: quā quū federicus Barbarossa papiēsiū auxilio ⁊ subgestione obsideret i aurora diei: quā horā nos albā dicimus obtinuit: ⁊ deīceps albā vrbē ab ea hora nominauit Hec tādiu nobilissimis monsferati marchiōibus paruit.

¶ Thaurinū cisalpine gallie ciuitas: ⁊ totius pedemōtane regiōis caput tp̄e moysi a phaetōte solis filio cōditiōis sue initiū sūpsit Nā: vt paulus perusinus historicus ait: regnāte apd assyrios Sparcto rege: vt. 3. li. 3° expressuz ē. Erydanus: qui ⁊ phaeton solis filius cū copia suoꝝ duce nilo nauigij ex egypto deuenit in mare: ⁊ ventis adiutū in sinū: que ligusticū seu ligustinū dicimus venit. Ibiqꝫ cū suis longa fatigatus nauigatiōe descēdit: ⁊ cū suasionibus suoꝝ i mediterranea pgeret: Genuinū vnū ex socijs suis nausea maris debilitatū cū parte suaꝝ nauiū custodē reliqt in littore. Ip̄e āt Erydanus supatis mōtibus: quū āplissimā atqꝫ fertilē deuenisset p' anitiē boiesqꝫ rudes agrestes ferocesqꝫ coperisset ratus ingenio coꝝ ferocitatē superatuꝝ: secus padū cōsedit: ⁊ thaurinū oppidū cōdidit: ⁊ p̄mo erydanū a se nūcupauit. Ibidēqꝫ quū aliquādiu regnasset ligure filio relicto ip̄e phaeton i pado periit: a quo padus erydanus postmōz appellatus ē. Plinius āt in. 3° nālis historie dicit: Thaurinū initiū hūisse a liguribus: cuius optimo superiora approbari videt. Hec oppe nr̄o seculo ad alpiū radices cōstitit. Cuius mōs oīum altissimus est: ⁊ eius cacumina sēp niue albescūt: ⁊ eius scopulū hānibal penius cuz igne ⁊ aceto ex inuio putū fecit. ꝑ hāc nāqꝫ vrbē: vt Liuius li. 21. ostēdit: hanibal p̄mū i italiaz ingressuz hūit. Ait. n. Liuius thaurini ꝓxie gēti aduersus isubres motuz bellū erat. Unde ex statuis mouerat hānibal thaurinoꝝqꝫ vnā vrbē caput eius gētis: qui voltēs i amicitiā nō venerat vi expugnauit. Ea oppe vrbs in figura quadrata structa. 4. portas hꝫ: q̃ ex turri in foro surgēte iux̄ gymnasiū posita a speculatore oēs cernūtur. Padusqꝫ flu. illā q̄ abluit: ⁊ duric āmis riuulus mediā p̄terfluit: cuius q̄dēz cōmoditate tota ciuitas purgat: ⁊ plurimū decorat. Nā a. n. etate ⁊ diuitijs ac alijs multis ciuiuz edibus ac monasterioꝝ: ⁊ ecclesiaꝝ ornamētis mirifice creuit. Lōgobardoꝝ. n p̄ncipiū ⁊ ducuz olīz celeberrima sedes fuit: eo q' totius regiōis media sit: ⁊ lignis aquisqꝫ ac alijs necessarijs copiosissima habeat. Fuit deinde marchionuz mōsferati subdita: q̄ illaz ⁊ regionē vniuersaz ⁊ oppidis ⁊ ecclesijs celeberrimis plurimuz auxerunt. Deīqꝫ sabaudiēsibus p̄ncipibus seu ducibus tādiu paruit: q̄ i ea gymnasiuz bonaꝝ literaꝝ primuz cōstituere: deinde alias dignitates ⁊ bñficia eidē ꝯtulere: quoꝝ auxilio plurimuz decorata est In huius itaqꝫ regiōe p̄ceteris plurima atqꝫ p̄clara cernunt oppida: adeo vt p̄ magnitudie: populoꝝqꝫ frequētia vrbē ipsaz añcedāt: in q̄bus nōnulle clarissime ac p̄stātissime extāt familie: oēs i eisdēz iurisdictionē exercentes. Cōualles quoqꝫ plurime ⁊ lōgitudie ac magnitudie adsunt: q̃ q̄dē a fluuijs vbiqꝫ irrigāt: ⁊ ferri multas hūt fodinas. Thaurinēses oēs nr̄o seculo molles ac delicati sunt: ⁊ in victu plurimuz

frugales: eo q̃ tyrãnidis expertes ex agro oĩa ad victũ necessaria preter oleũ abũdãtissime habeãt. Multi n. thebeoꝝ legionis in ea glorioso martyrio coronati sunt: quoꝝ corpora ẽt nunc ꝓcipuo venerãtur honore. Genuit hec ipa ciuitas maximũ ipsius epm: vi͡ꝝ vtriq; scia ⁊ sanctitate ꝓcipuũ: qui in suis codicibus: vi.j li. 9. loco suo dicẽt: multa edidit. In huius agro ad cinisij montis radices secusia fuit ciuitas: quã Federicus barbarossa per mõtez illũ trãsiens dolo captã diruit: ⁊ nũq̃ in eodẽ statu coaluit: cuius epatus sedes: postq̃ ⁊ ipi ciues episcopuz suũ trucidarunt: in alterius dictionẽ cessit.

¶ Eporedia cisalpine gallie haud magna vrbs a Ro populo ꝯ gallos infestos: vt plinio placet: sibyllinis libris admoniti condita fuit. Que: vt idẽ plinius affirmat: a bonis equoꝝ domitoribus lingua gallica eporedia appellata fuit. Hec i australiore pte: italieq; finibus incole qi faucibusq; vallis auguste ꝑtorie sita ẽ: ⁊ loci cõmoditate satis munita: in sinistro hũs arcez: in qua ⁊ maius tẽplũ beate virginis dicatũ pulcerrimũ hz: vbi ea reliqt diui Bessi vrbis ipius epi precipuo accolis venerãt honore. Duria fluuius ex valle descẽdẽs hãc intersecat: ex quo maxima lignoꝝ vis ꝑducit. In hac vrbe Augustus cesar deletis funditus salassis populis oẽs sub corona vendidit: que, vt strabo ait fuerat Romanoꝝ colonia. Eius ager a meridiana plaga frugibus satis abũdat: A septẽtrionali vero vix vllaz ꝑter castaneas fructiferã arborẽ ꝓducit: sed optia ꝓ pecoribus alendis hz pascua. E quibus caseus ẽt salassus nũcusq; antiquũ nomẽ retinẽs ibidẽ abũdat ⁊ pãnus asper. Hec vrbs regionẽ hz inter duas durias canepetij noie appellataz: in qua tres nobilissime familie oppida possidẽt: vz vallisperganij. scti Martini ⁊ georgij comites viri ꝑpotẽtes: ⁊ multaꝝ virtutũ: rerũq; experientia celebres: ⁊ munificentissimi: necnon ad oẽs perhumani.

¶ Augusta pretoria ciuitas ⁊ vltimus italie terminus a Cesare augusto augusta ꝑtoria nũcupata: q̃ ibidẽ ꝑtoriuz prius posuerat anno 30 ante christi aduẽtũ phibeẽ instaurata. Et sũt qui dicãt eã octauiã augusti iussu: eo in loco quo Terentius varro tunc impator cõtra salassos castra habuerat fuisse cõditã: ⁊ ibidẽ ꝑmũ ꝑtoriũ Ro posuisse. Hec nõ ignobilis hẽtur ciuitas: ⁊ iuxta geminas alpiũ fores sita graias atq; peninas: qbus hercules ⁊ penos transisse plinius asserit. Graios opinari: et apud ea incisus fuit marmoreus titulus ille pergrãdis populos enumerãs: quos Cesar augustus in hisdẽ alpibus subegit: graias atq; peninas nũc appellãt: alterã iouis montis parcez: vbi monasteriũ nobilissimũ ẽ scõ Bernardo dicatũ. Alterã colũnã Iouis: qua itur ad vallẽ trãtasie sabaudientiũ. Nã quũ Terentius varro ea in valle. 36. milia cecidisset: ⁊ reliquos captos sub hasta vendidisset Cesar augustus tribus milibus Romanoꝝ eo missis vrbẽ hãc hitãdaz tradidit. Eius conualles ꝓfundissime sũt: ⁊ oudũ auri fodinas habuere: quas salassi possidebãt: ꝓpter que assidua prelia gentes ille conferebant: donec a Romanis penitus delete sunt. Hec autem ciuitas dudũ sabaudientiũ duci paruit.

¶ Vercellas cisalpine gallie vrbẽ ante troianuz excidiũ: vt Sicardo cremonẽsi placet: cõdictionis haud magnũ sumpsisse ꝑncipiũ cõstat. Naz auctor idẽ refert: quãdã nobilissimã troianã venerẽ noie cũ Elicio filio ante vltimã troie captiuitatẽ in italiã venisse: q̃ p diuersa queq; discurrẽs nõ longe a mõtibus i torrẽte cesia ꝯsedit: ⁊ paruã ibi domũ sibi extruens cellã appellauit. Quã qdã vercellensẽ ciuitatẽ autumari sũt dicẽtes: vercella qi veneris cella. Ea eciã a Martiali poeta apollinea appellata ẽ: quã Plinius in. 3. a saluijs libicis ortã tradidit. Tenuerũt ãt saluij populi mõtes. Nicee supuenẽtes. De hac vrbe i gestis beati Eusebij eiusdẽ epi hẽtur q̃ ligurie ciuitatũ ꝑinatũ tenuerit. Ex quibus vbis multi intulerũt: q̃ metropolis fuerit: ⁊ archiepalis sedes: qd nõ de iure aut antiqua cõsuetudie fuit: sz casu vrgẽte ⁊ ad tpa. Nã quũ arriana pestis i ualuisset: ⁊ quidã archiepus arrianus Auxentius noie tunc mediolanensi ecclesie preesset: Syricius papa Eusebiũ vercellẽsez epm sup oẽz ꝓuinciã legatũ generalẽ instituit. Sz Auxentio mortuo Ambrosius archiepus cõstitutus est: ⁊ Eusebij iurisdictio cessauit. De hac vrbe Plinius ait. Erat lex censoria victumulariũ auri fodie: que i vercellensi agro cauabãt: ne plus qnq; hoiuz i ope anꝫ faciẽdi publicã haberẽt. Magnũ ãt decori vercellarꝫ: vbi fuit ꝯciliuz celebratũ cõtra Berengaꝝ turonensẽ archidiaconũ sub Leone. 9. pont. Romano: de quo loco suo dicemus. Hec ciuitas post varios casus: variasq; dissẽptationes ab ãnis cc. citra adeo lacerata fuit: vt duobus in castellis diuisa fuerit. Nunc ãt instaurata maximis menibus ambit: ⁊ monasterioꝝ: tẽploꝝ: ediũ: ⁊ arcis regie: edificijs exornat. Forũq; nõ vulgare hz. Multis ꝑterea scõꝝ excolit reliqijs precipue diui Eusebij sardi epi. Eius ager preter oleũ oia fecũdissime gignit: sz vinũ precipue. Ea vt ita dixeriz totius pedemõtane regionis ⁊ ligurie emporiũ ẽ. Genuit quoq; cõplurimos viros clarissimos: qui belloꝝ studiosi fuere: sed hac etate depositis armis agriculturã ⁊ mercaturã dicũt amplecti. Sabaudiensiũ duci iam diu hec ciuitas paruit: cuius dñio admõz creuit.

¶ Nouarie ãt vrbis post vercellas Sedeõis indicio isti acl tpibus Elicius veneris troiane filius in mõticulo quodã nõ lõge a ticino flu fundamẽta iecit: a quo postmõz mons ille elicius dictus ẽ: quẽ qdã dicere audent Nouariã eẽ. i. qi nouã arã: qz eo loci Elicius vna cũ matre venere post multos viaꝝ ãfractus: ibidẽ ꝯsidẽtes structa ara dijs ꝑmo sacrificauerũt. Eã deinde insubres galli: ptolemeo teste auxere. Plinij quoq; tpibus: vt ipe hz pagus erat: sz paucoꝝ postea cinũ solẽrtia ob agri bonitatẽ facta ẽ ãpla: cuius ager satis ferax ẽ: parte tñ aliqua excepta: q̃ deserta ẽ: ⁊ mõtibus vallibusq; abũdat. Huic diuus Simplicianus mediolanensis archiepus Gaudẽtiũ viꝝ scĩssimũ ꝑmo dedit epm: cuius exẽplo ⁊ doctrina ecclesia dei ibidẽ mirifice creuit. Hec ẽt Albutio filio claro oratore: sicut ni tradit Eusebius p Octauiãt impatoris tpa ornata fuit. Et tpibus Clemẽtis. v. pon. Ro. habuit Dulcinũ heresiarchã: cuius peste varie agitata fuit. In diuinis

anteq̃ Joãnē theologū ordinis nr̃i: virū satis doctū: τ i diuinaꝝ scripturaꝝ sensibus subtilissime exercitatione limatū: quē ꝓ merito virtutū laudare τ extollere tenemur: quū nr̃e religionis iādiu a patrū institutis collapse: vna cū Joãne rocho papiensi τ Georgio viro optimo primus reformator extiterit: nobisq̃ sacre religionis habitū dederit.

¶ Sauona insignis vrbs maritima a genua 30. passuū milibus distans: antiqua perhibetur: eo ꝙ Liuius Magonis aductū referēs ipsā sauonā noīauerit: sicut nr̃a etas facit: τ tn̄. Pli. sabbatiū τ Pō. mella sabbatia eā appellauit: ꝗ certe hisdē noībus sic nō eo loco fuit: ꝗ ea quā habemus noua extitit. Nā mago penus quū nec dū genua ab hisdē aphricanis euersa instaurata fuisset: hāc ēt delere curauit: ꝗ tunc in sabatijs vadis collocata erat: a qua quīq̃ milibus nūc distat: τ nūcusq̃ ēt locus vadoꝝ portus appellat̄. Quo āt tpe vel a quibus vrbs extructa sit nec dū inuenire potuimus. Hec vō multoꝝ populoꝝ cōmercio iamdiu nobilis extitit: τ vndiq̃ menibus portu: palatijs: ciuiūq̃ edibus celeberrima extat: Cuius viri quū maritimis bellis ac mercature semp insistere ꝯsueuerint: illis caruerūt. Vnus āt Sixtus. 4. pon. Ro. repertus ē: q ꝑter dignitatē maximā: qua christianos oēs āntecellit: ēt phia ac theologia nō solū etatis sue: sed prioꝝ quoq̃ tēpoꝝ hoīes supat: ornatissimā hanc reddidit vrbē. huius āt vrbis dignitatē ipse auxit: q multos sauonēses affines suos: vt fuit cardinalatus: epatus dignitate ornauit. Et quū nepotes suos ad vrbis ꝑfecturā assumpserit: hieronymū riariū comitē foroliuij: τ imole creauit: q τ ipse ob excellētissimi ingenij virtutē preter ꝙ litteraꝝ gloria ornatissimā fecit: de qbus locis suis dicemus. Eam licet superioribus ānis diuersi tenuerit dn̄i: nunc Baptestinus fregosius genuensiū dux possidet.

¶ Naulum modici ꝑcij maritima vrbs: cui Alexander tertius papa epm̄ dederat a genuensibus τ sauonensibus ꝯdita fuit: ꝗ superioribus ānis armoꝝ potētia: τ nauigioꝝ frequētia: portu turribus inclyta fuit. Sꝫ ab ānis. 50. citra ob genuensiū dissensiones tū a factione fregosia: tū ab Alphonso neapolitano rege multotiēs i predā data ē: τ adeo direpta: vt vix vrbis faciē retineat.

¶ Albiga similiter maritima vrbs a naulo occidētē versus. 20 passuū milibus distās: vetustate τ opibus nobilis a liguribus tpe Pōpeij fugatis i cāpestri loco qngētis passibus a mari recedēs ꝯdita fuit. Huius vrbis primi incole: sicut Straboni placet: ligures ingauni appellabātur. Et ꝓpterea pmo albū ingaunū dicta fuit. Hāc merula fluuius abluit: cuius aque ex canepo infecte estiuo tpe morbida ciuitatē faciunt. hec ciuitas ꝓculo imperatore Ro. alūno τ ciue extitit ornata. De quo Eutropius sic scribit. Proculo patria albingatū in alpibus maritimis domi fuit nobilis: sꝫ maioribus latrocinātibus ipse vrbis dn̄iū obtinuit. hāc quū diuitijs τ mercatoribus refertissima eēt: pisani ad annū dn̄i. 1165. cū. 15. triremibus inuadētes spoliauerūt: τ multis interfectis: multisq̃ captiuatis igne totā incēderunt: sꝫ genuēsiū auxilio: aliaꝝq̃ ciuitatū ꝯsensu pulchrius refecta ē. Ad hāc philippus mediolanēsiū dux ꝑdita genua Bernardinū vbaldinū virū fortissimū cū ingēti exercitu misit: q eā. 4. mēsibus obsedit: τ multis oppugnationibus mala: que in bello inferri solēt eā pati coegit: q tādē ꝯstātia τ populi fortitudie fatigatus re infecta obsidionē soluit. hāc Innocētius. 3. Ro. pō. genuensi archiepō supposuit quū diu ātea mediolanēsi archiepo paruisset.

¶ Agrippia ꝗ nūc colonia dr̄ inferioris gērmāie vrbiū vrbs ad citerioris rheni ripas sita tēporibus Enee troiani a quodā troiano Colono noīe: vt Sicardus cremonēsis hꝫ: initiū sūpsit: sed postmōdū Claudij iparatoris iussu: q agrippie maritus fuerat ex vbioꝝ populis a sueuis fugatis instaurata extitit: τ ab agrippina vxore ex eoꝝ progenie ducta appellata ē: quā vrbē sic ꝯditā vbij populi habitare ceperūt. Que ciuitas paulo post quū romāoꝝ socia eēt. fatali igne ꝯsūpta ē: i qua capitoliū: τ edificia: τ ritus Ro. instar fuere: τ adhuc nōnulla extāt. Hec metropolis ē: cuius archiepus Ro. elegit imperatorē. In ea multi scīa τ scītate clarue re viri: quoꝝ de nūo Seuerinus ipsius vrbis epūs fuit: atq̃ ibi. 50. ex thebeoꝝ legiōe cursū sui agōis cōpleuerunt: Vrsula quoq̃ cū. xi virginū milibus: τ alij nōnulli i ea martyriū ꝓmeruerūt.

¶ Lugdunū transalpine gallie vrbs vienne finitima Octauiāi augusti tpibus: Eusebio teste: a Plāco Ciceronis discipulo oratore clarissimo i colle quodā vbi arar rheno cōmiscet̄ ꝯdita fuit: ꝗ supra reliquas gallie ciuitates narbona excepta viroꝝ clarissimoꝝ ordie diu claruit. Nā visui magno illis semper: ac ēt in prīaꝝ emporiū fuit: in ea belloꝝ duces: vt Strabo hꝫ: Monetā aureā τ argētēā augusti iussu signabāt: atq̃ ibidē vniuersi galli pulcherrimū tēplū cōmuniū ipēsa extruxerūt: τ Plāci suasiōe aug. Cesari dedicarūt: qō vna cū tota regiōe: sicut Seneca ad Lucillū refert: fatali igne eo tpe quo τ agrippia: vꝫ tpe senece exustū ē. hāc inter ceteras aserilie quibusdā placet: qm̄ oēs eius suffraganei: τ ꝑ vrbis ecclieq̃ ipa matrix i eclie (vt aiūt) site sūt. hic plotius q pmus Ro. latinā rhetoricā docuit: duxit originē: a quo Cicero se rome puerū cū M. siclanne pmū doctū retulit. hic scūs Eugēdus vita τ miraculis clarus: hinc scūs Desiderius epūs: τ scūs Baldomerius: Cuius miracula crebra ciuitatē reddūt illustrē. hinc rōanus abbas: q pmus ibidē vitā eremiticā duxit: τ multoꝝ extitit pr̄ mōachoꝝ. Ornat̄ τ hec ciuitas scō Nicetio epō: τ scō Aureliano arelatēsi epō: τ hyreneo epō polycarpi discipulo: q ibi martyrio coronatus ē. In ea Donatianus abbas. Luppus epūs τ anachorita. Annochusq̃ epūs qdā i dn̄o qescunt. Iustus ꝑterea angelū ꝓximus ibi vitā finiuit. hec Ludouico frācoꝝ regi iādiu paruit: q ibi solēnes nūdinas istituit: vbi τ pilatus τ herodes a Ro. pncipib⁹ relegati vitam infamem finiere.

¶ Narbonā āt galliaꝝ vrbē i narbonēsi ꝓuīcia ꝯstitutā tpe iudicis Sāson ab Enee socijs ꝯditā Carinus ichronicis refert. Hec tholosacibus finitima ē: τ in aquitania haud lōge a sonciatibus populis. Est āt metro

polis: cuius p̄mus ep̄s fuit paulus ap̄li pauli discipulus: qui quũ p̄dicãdi grã cũ eodẽ ap̄lo ad hispanias p̄geret: ibidẽ relictus ẽ: vbi p̄dicationis officio non segniter impleto: clarus miraculis q̄euit i pace.

¶ Tholose eiusdẽ p̄uincie vrbis vno ⁊ eodẽ tp̄e a quodã Toloso troiano iacta sunt fũdamẽta: quã quũ Ro. cepissent: illuc colonias deduxere: ⁊ amphiteatro capitolio: aliisq̄ edificiis: e quibus aliqua adhuc extãt: ornatã reddiderũt: hec narbonẽsi ciuitati finitima ẽ: ⁊ sanctõibus nec lõge a socratibus populis abest. Metropolis ciuitas ẽ: eiq̄ Ioãnes .xx. pon. archiep̄m p̄mo cõcessit: ⁊ ex eius castellis sex i ciuitate erexit: ⁊ eidẽ archiep̄atui subiecit: vt dicit tolosanus archiep̄s: quibus quũ dignitati p̄esset frãcoꝝ regi subdita: q in ea bonaꝝ litteraꝝ gymnasiũ ẽ cõstituit. Hec sciꝫ Saturninũ p̄mũ ep̄ꝫ habuit: q i capitolio eiusdẽ vrbis a paganis tẽtus: atq̄ e sũma capitolii arce p̄ ões gradus p̄cipitatus: capite colliso: excussoq̄ cerebro: ⁊ oĩ corpore d.laniato dignã ibi christo exhalauit aĩaꝫ: cuius corpus ab eisdeꝫ sũmo veneraĩ honore.

¶ Parisius regia ⁊ inclyta galliaꝝ vrbs i senonẽsi p̄uincia post troianũ excidiũ: vt Carinus i chronicis hꝫ: initiũ sũpsit. Nã qdã p̄ides quũ Enea e troia secedẽs vna cũ frãcone hectoris filio i galliã p̄fiscẽs iuxta sequane flu. cõsedit: ⁊ ibi populũ cõstituens a se parisios noiauit: q bellonatis senonibus attributi luteciã oppidũ postea cõdiderũt: ⁊ ab ipsis parisiensibus cõditoribus parisios appellauerũt: q̄ p̄ tp̄a a regibus ditata i maximã ⁊ potẽtissimã euasit ciuitatẽ. Cui postmõꝫ carolus cognomẽto magnus ob loci cõmoditatẽ imperiali diademate suscepto: romãoꝝ vniuersale gymnasiũ cõdidit. hec i insula sequane flu. q̄ p̄petua salus isuat posita ẽ: ⁊ a Dionysio ariopagita ep̄o ab ap̄lis eo vna cũ Rustico ⁊ leuterio diacono predicantẽs gĩa directo sacrũ christi euãgeliũ suscepit: quo ibi martyrio coronatus: paulopost i pago eiusdẽ Eugenius eius discipulus beate passiõis ⁊ ipse coronã recepit. Habuit deīde p̄ hec tp̄a diuũ Marcellũ ep̄m: cuius vitã virtutibus ac miraculis illustrẽ Fortunatus ep̄s egregie descripsit. Germanus quoq̄ ep̄s hinc originẽ duxit: q̄ p̄te sanctitatis: q̄tiq̄ fuerit meriti: qbus ẽ claruerit miraculis p̄fatus Fortunatus stilo digessit. Habuit et Germanus discipulũ drothceuũ abbatẽ viꝝ scia ⁊ scitate clarissimũ: ⁊ Genofeuam virginẽ xp̄o dedicauit: q̄ postea admirãdis virtutibus ⁊ miraculis claruit. Ornaĩ p̄terea hec clarissima ciuitas reliquiis Balildis regine: ⁊ auree virginis: alioꝝq̄ plurimoꝝ martyrum. Uerum excellentes in disciplinis viros cõmemorare: quos ipsa genuit: lõgũ esset.

¶ Uesuntio maxima ⁊ imp̄ialis ac metropolis i guasconia comitatus burgũdie vrbs loco ⁊ nã munitissima quã sequana fluuius interfecat a troianis: vt p̄dicto auctori placet cõdita fuit: hãc Cesar: vt i cõmentariis hẽt: cepit: ⁊ in edificiis Ro. vt panthcon: cãpus martius: cãpusq̄ minerue hũt: ⁊ ip̄e ⁊ reliq Ro. postea illustrare curarũt: q̄ sẽp latine eo mõ dicta fuerũt: multaq̄ alia p̄lee vetustat. monumẽta vt aiũt i ea cõsistũt

¶ Maguntiã metropolitanã germanie vrbẽ a magũtio quodã troiano initiũ ⁊ nomẽ tp̄e troiane cladis habuisse Carinus in chronicis tradit. Hec inter belgas germanie ciuitates ẽ: ⁊ citeriores rheni ripas attigit. De qua Cesar i cõmentariis nullaꝫ facit mẽtioneꝫ. Sed tacitus: qui etiã mollẽ a Druso ad remorãdũ rhenũ facit refert: ⁊ a Paulino põpeio Romanoꝝ legionũ in germania duce sub Nerone imp̄atore p̄fectã: huius archiep̄s ad imp̄atorẽ Romanũ eligẽdũ p̄stat suffragia. Genuit hec ciuitas Albanũ virũ sanctissimũ vbi ⁊ martyriũ sumpsit. Sꝫ iam omissis exteris vrbibus ad italicas sermo deducendus est.

¶ Parma emilie p̄uincie vrbs peruetusta: a quodã troiano palladis socio: teste Sicardo cremonẽsi ep̄o tẽporibus iud. cũ israel initiũ cõditionis sue suscepit: ⁊ chrisopoli. i. aureã vrbeꝫ ex suo noie appellauit. chris enim grece latine aureum sonat: ⁊ polis ciuitateꝫ. Julius vero Cesar eo coloniis deductis iuliã ex suo noie postea nũcupauit: vnde ⁊ in templi foribus hec verba adhuc cernũtur. Julia ciuitas chrisopolis a corpore sancti Domnini milia quindeciꝫ distat passibus. Postremo a parma flu. eã diuidente parme nomen accepit. Urbs siquideꝫ ampla ⁊ bonis omnibus referta: a qua tarus torrens haud procul p̄terfluit: qui ⁊ accolis multa quandoq̄ infert damna. Hec Cadolum papã adulteriũ aliquando habuit: qui lõgo tempore põtifices Romanos vexatus est. Hec propter toleratam biennio obsidioneꝫ: qua Federicus secundus eaꝫ p̄mebat: ⁊ p̄pter victoriã: quam de eo adepta est: notissima habetur: i qua clade idem Federicus coronã maximi p̄cii: ⁊ vasa maximi põderis plurima amisit. Ea deinde corona ãno salutis nostre. 1321 Henrico brixiaꝫ obsidenti fuit restitutus. In ea potentissime ac clarissime quatuor familie fuere: Corrigianoꝝ: Rossiorum: palauicinoꝝ ⁊ vital ẽiũ: a quibus multas pertulit tyrãnides. Hec ciuitas viros disciplinis p̄stãtes habuit Macrobiũ: cuius extant de saturnalibus libri: in cuius sepulchro Blasius parmẽsis philosophus clarissimus sepultus est. Cassium poetam: ⁊ alterum Cassium centurionẽ: virum belli scientissimũ. Ornatur quoq̄ legum doctore Jacobo arene viro doctissimo: qui multa scripsit.

¶ Mutina vetusta emilie prouincie vrbs: ad quam Liuius dicit fuisse deductam a Romanis coloniam: ⁊ i qua Octauianus annũ decimũseptimũ agens M. Antoniũ superauit: De qua etiaꝫ Liuius plurics meminit: quo tp̄e condita: ⁊ a quibus demolita fuerit: vel qui nouã: quã hẽmus edificauerit non inuenimus. Ornaĩ ãt hec ciuitas Geminiani ep̄i sc̃issimi viri corpore. Ad cuius tũbã frequẽtia i dies demoniacoꝝ liberatione fiũt miracula. Hic ẽ geminianus: q Totile hũnoꝝ regi formidabili ⁊ hostili aio aduenienti vrbis portas: sicut Exhiscue: aperuit: ac p̄ eã nemini infenso cecitate percussus p̄trãsiit. Habuit ⁊ Nicolaũ matarellã iurisconsultũ: ⁊ bonaꝝ lĩaꝝ ornatũ: cuius clara extant doctrine monumenta.

¶ Ferraria nunc insignis vrbs pado veteri apposita tempore Gothorum quando et venetie ciuitas initium sumpsit. Id tamen ferrarie nomen a ferro sortita est: quod singulis annis Rauenati ecclesie: cuius dictio-

nis erat p̄ẽdere cõsueuerat. Ferūt.n.tria loca iuris ecclesie Rauenatis fuisse: q̄ tria metalla ip̄i ecclie offerre solebāt: a q̄bus ⁊ noīa sortita sunt Aureolū oppidū in forliuiēsi agro positū ab auro: Argētaꝫ castellum pado oppositū ab argēto: ⁊ Ferraria a ferro: hāc tn̄ p̄mū muris circūdatā a quodā Rauēnā exarcho noīe Smaragdo circa an̄. dn̄i. 700. inuēimus q̄ ab ꝯditōis initio nūq̄ ab ip̄a raue. aut a ro. ē lacessita a lōgob. dūl auit: sꝫ ēt post deuict' a Caro. lōgo post dōatione ꝺ exar. raue. ec. ro. factā ab ip̄o Caro. sp̄ i eius obediētia p̄seuerauit: verūtn̄ v̄sātibus germāis impatoribus pōtifici ro. ⁊ hec ciuitas mō sub vno: mō sb̄ alio vacillauit q̄ tādē an̄. dn̄i. 1100. Mathildis comitissa venetoꝝ ⁊ rauēatū auxilio ab hēri. impatore occupatā sibi vendicauit: Sꝫ abide cētesimo ⁊. 11. āno cū estēses marchiōes i ea potētissimi euasisset Sallinguerā quēdam ferrariēseꝫ subornarūt: q eoꝝ istigatōibus ⁊ impatoris auxilio ferrarie dn̄iū ꝯ ecclie libertatē ⁊ auctoritatē occupauit: i ea regnauit an̄. x. ⁊. ix. quē tādē Innocē. 4. pōti. ro. auxilio venetoꝝ expulit ⁊ estēses paulopost sibi subigē eā cepēr: vbi Oldrādi. estēs p̄o p̄fuit: Sed ab āno. 68. p̄sulāte Clemēte. 5. cū Azzo estens marchio Beatricē Caroli hi neapo. regis duxisset vxorē a Frisco eius filio pp̄ nouercā supinductā: p̄r in carcē côiectus ē: ⁊ a venet' ipetrato auxilio Ferraria potitus ē: q cū vidissꝫ ferrariēses se ecclesie subdē velle i vidictā mediā Ferrariā icēdit: pp̄ quā iniuriā pulso frisco ciues sese venet' dederē: eo q̄ se egregie ab his defendi posse sperabāt. Veneti āt sic ex ciuiū ꝺditōe ferraria potiti neq̄q̄ adduci potuerīt vt eā dimitterēt: lꝫ pōti. ip̄e venetos ecclīastico supposuerit interdcō: vn̄ ⁊ oīa eoꝝ bōa p̄ gallias aliasq̄ ꝓuincias direpta fuerunt: nec paruissent iussiōi pōti. veneti: nisi palagurta ecclīasticus legatus Florētioꝝ i Caroli regis auxilio fretus: venetos armis ferraria p̄mū: post castello Thedaldo qđ ad pōtē retiebāt magnis cedibus deturbasset. Fuitq̄ postea ferra. estētibus p̄ successorē ioā. xxij. ꝯcessa: hac tn̄ lege vt quot an̄. x. mil. nū. au. ro. ecclie p̄soluerēt: ⁊ q̄sdā côditiōes cū venet' ꝑcussēr: q̄ oīa vsq̄ ad hūc herculē q nūc regnat fideliē suata fuer: quorū obediētia ⁊ pace: opibus potētiaq̄ plurimū creuit: Sꝫ ⁊ ab Euge. 4. pōti. ro. citra q ibidē gn̄āle côci. celebrauit: vbi ēt affuit grecoꝝ impator mirabile suscepit icremētū: In ea. n. sup̄bissima p̄ncipū ac ciuiūꝫ palacia erecta fuerūt: vbi cū gymnasiū ꝯstitutū sit nr̄is tp̄ibus multi hūanitate p̄hia ac legū p̄itia excellūt viri.

¶ Bonōia p̄mū Felsina: vt pli. hꝫ i. 3o. post boionia: deīde bonōia dcā: q° fuerit tp̄e côdita n̄ īuēimus: eā pli. oīuꝫ vrbiū q̄s Ethrusci circa apēninū hēbāt vetustissimā ⁊ p̄mā fuisse scribit: nā' vt dixius gal. cisal. ⁊ boioꝝ caput fuit: ⁊ ē reꝝ aucti Ro. rebus ⁊ expulsis ethruscis: romāi colōias. 3. mil. viroꝝ i eā ꝺduxerē: quoꝝ auxilio aucta ⁊ āpliata fuit: ita vt p̄ tp̄a augusti 3. opulētissiaꝝ ita. ciuitatū vna fuit: hāc Lotha. impatō an̄. dn̄i. 840. cū ludo. eius filiū bonoñ. multis affecisset ꝯtūelijs: vastat' villul' ⁊ agris post inūeras ciuiū: aliorūq̄ mīstoꝝ cedes direptā ⁊ iminutā r̄liqt: idē ad an̄. dn̄i. 1271. tāte potētie fuisse legimus: vt ad v̄sus vene. 3. ānis bello ꝯtēderit q liberā nauigatōnē i mari adriatico eis ꝓhibebāt: eosq̄ cōpulerūt vt liberaꝫ ꝯducēdi sal ⁊ frumēta sine vectigale facultatē h̄rent: His felicissime gestis cōfesti int̄ bonoñ. ip̄os orta ē dissensio q̄ ciuitatē plurimū attriuit: pp̄ qđ ⁊ i manus ro. ecclie deuēir opus fuit: cuius magr̄atus āno salutis nr̄e. 1365. ei quē hꝫ circūdedit muꝝ: vn̄ ⁊ postea opibus ac reliq̄s ornamētis plimū āplificata fuit: ⁊ adeo vt etate nr̄a ceteras romādiole ⁊ venetie vrbes magnitudie: aspectu: v̄tute: edificijs excellūcit: optimū. n. vinū: frumētū: legumia: ⁊ alia q̄q̄ ad victū necc̄ria abūdāter ꝓducat: pp̄ q̄ bonōia piguis merito dcā ē: Est' vt ita dixerī libera: musarūq̄ mr̄ appellata q̄ ibi canonū ciuiliū liberaliū artiū: sacrarūq̄ lr̄aꝝ disciplie tradant: Ex ea q̄deꝫ viri scitate: doctriaq̄ cōplimi emersere. Sꝫ q maxie p̄stitere: diuus Petro. vrbis ep̄s scia ac scimōia illustris q vitas patrū cōposuit: pōponius saty. scriptor. C. rusticellus orator n̄ cōtēnēdus: Ornataq̄ fuit Lucio ho pōti. ro. ⁊ Ruffo: vt martialis ait: Genuit quoq̄ hec vrbs Guido. archidia. canonū sua etate: ⁊ post p̄ncipē Io. an. ⁊ Io. Cal. celeberrimos iurecōsultos. Ornaī ēt Macagno ⁊ Gaspare calde. q mōumēta mēoratu digna post se reliquēr. Tulit ēt paulo an̄ etatē nr̄aꝫ Nico. albergatū cartusiēseꝫ mōachū p̄o bonoñ. ep̄m: ⁊ postea ecclesie Ro. cardinalē viꝝ sapia ⁊ scimōia singularē. Fuere ⁊ alij p̄stātissimi viri in hac studioꝝ ⁊ sapie matre: quos ꝯmemorare longum eēt. Supest ⁊ nunc Ioānes Bentiuolius nobiliū sua etate i ea potētissimus et munificētissimus: mltisq̄ v̄tutibus ornatissiūs. mlte sūt ibi scōꝝ reliq̄e: sꝫ p̄cipue diui Dn̄ici: p̄dicatoꝝ fundatoris.

¶ Rauēnā vrbē plāe vetustissimā ostro. r̄gū quōdā reg' ⁊ exarchoꝝ ro. sedē. nūc āt sēatui ve. sbditā: tp̄ibus noe post linguaꝝ ꝯfusi. alij āt post troie euē. littor mar' adri. a q̄busdā eo ratibus vēiētibus fūdatā n̄nulli affirmant. Stra. tn̄ li. 5. a Thessal' cōditā cōmēorat. q cū thuscoꝝ iiurias ferr̄ negrēt: vmbros quosdā secū assūpserūt: vmbroꝝūq̄ colōia hita fuit. hac eīs. n. it paludes sūat tota ligneis ꝯpacta edificijs ⁊ aq̄s diffusa pōtibusq̄ ac lembis vt nūc venetie pagrata. reꝝ supuēiētibus Ro. Octa. aug. vt Liui. tradit illā muris nūc ex

tatibus cinxit: indeqꝫ Ualentinianus cum triginta annis quibus imperauerat in ea plurimuꝫ egisset e mo
menia amplīauit. et eius episcopo duodecim ciuitatum subiecit ep̄os: videlicet Arimini Ceſene Foroliuij
Forop̄pi. Fauētie Forīcorne. q̄ Jmola dr̄. Bricij: Bonōie: Mutine Regij Parme ⁊ placētie q̄ ciuitates
sub exarchatu postea fuere: ⁊ eius ep̄z Joā. tūc appellatū pallio ex cādida lana vti voluit quo tūc solus vte
batur imꝑator: vn̄ postea cū Ro. p̄ōt. Rauenates cōtende p̄suͦpserūt: postea Alaricus Ostrogo. rex ⁊ reli
q eius succe. forꝭ ēt menibus: alijsqꝫ edificijs supbissimis celeberrimā reddiderūt. Theodori. ꝑo illā .8. ⁊
⁊ .30. ānis incolumē q̄ ⁊ ibi supbas edes ⁊ basilicas extruxit: indeqꝫ p multas māus acta calamitatibus:
⁊ direptiōibus nō caruit: Jn ea qūqꝫ politanoꝝ clarissima familia ꝑfuit: q̄ ⁊ post varios casus ⁊ ipa a venetis
extincta ē. Budū ⁊ in hac celeberrima vrbe viri clarissimi tū sctitate: tū scia claruerūt multi: e qbus fuerūt apoli
naris eiusdē p̄mus ep̄s: Uitalis vir sctissimus: ⁊ Geruasius. Prothasiusqꝫ ipius Uitalis filij: ⁊ alij multi oēs
martyrio coronati. Hinc ēt Joā. huius nois .17. Ro. p̄ōt. fuit. Sed ⁊ petrus cognomēto Rauenas Foricor
nelij ep̄s q multas scripturas eloquētissime dilucidauit: ac Cassiodo. senator Ro. q celebres ep̄las ⁊ lib. d
aīa cōscripsit. Fuere ⁊ nouissimis tpibus clarissimi Rauenates Guliel. phisicus ⁊ Joā. grāmaticus: Rhe
toꝛqꝫ doctissimus q vna cū Gasparino Bergomate nostro p̄mū eloquentie studia in Jtalia illustrauit.

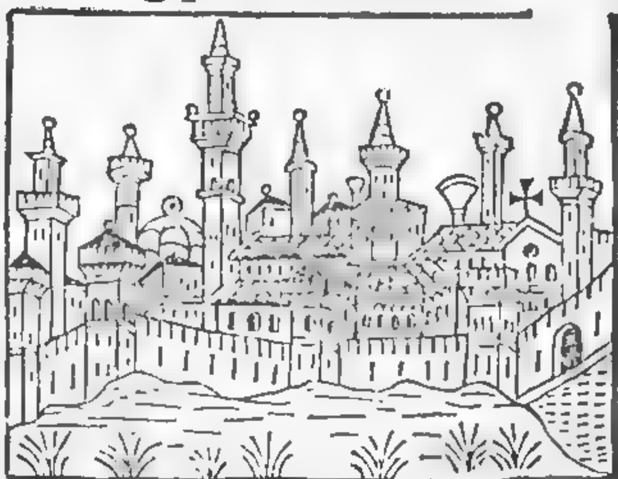
Jmola in Romādiole puīcie ciuitas a p̄scis Foꝝ Corne. appellata: eo q̄ emilie regiōis olī initiū ēēt post
troia re vrbis excidiū. sz incerto auctoꝛe initiū sumpsit: quā ciuitatē Narses eunuchus: circa ānū dn̄i 560.
destruxit: Sed breui post a Raphone ro lōgobar. rege sub nouo hoc noie Jmole vt Rauenatibus oppo
neretur edificata fuit: dein iterato destructa fuit: Jn ea qdē Martialis cocus poeta habitasse dr̄: sicut ipsemet
his versibus innuit dicens. Sique in terris qua summus in vrbe rogabit: Cornelij referas me licet esse foro.
Hāc āt cū diu Māfredoꝝ clarissima ⁊ regalis familia sub titulo vicariatus possedissꝫ: deniqꝫ nris tpibus
ānno salut͛ nr̄e .1473. in manibus Hiero. Riarij sauonen̄s ānuēte Sixto q̄rto p̄ōt. maxio deuenit. Thadeus
enī māfre. ⁊ Guida. eius filius inter sese dissidētes cū illā diu obtinuissent: ab Galea. Mediola. duce: vt ita
dixerī passi sunt: ⁊ cū eidē Thadeo castrū nouū i alexādrino agro tradidissꝫ: vrbis dn̄iū suscipiēs: eam
Hiero. ibi genero suo: suscept͛ ī p̄us .40. mil. aureis trāstulit: eius dn̄us potitus eā q̄si liberā reddidit:
⁊ menibus alijsqꝫ innūerabilibus edificijs clarissimis celeberrimā fecit. hūit hec ciuitas Bñuētanū grāma
ticū: ⁊ histoꝛicꝫ pl̄uꝫ clarissimū: q cū multas nouissꝫ histo. aliqua memoratu digna scripsit: Et Joā. mo
lensem virꝫ p̄ōtificij ⁊ ciuilis iurium peritissimū: de qbus locis suis infra dicemus.

Fauētiā ēt ciuitatē haud ꝑcul ab Jmola cōstitutā vno eodēqꝫ tpe initiū sūpsisse tradūt: de q̄ Liui. li. 89. me
minit dicēs. Silla carbōe cū exercitu ad Clusiū ad Fauētiā Fidētiolāqꝫ celso italia expulit: et Helyus spar
tianus histoꝛicus i vita Hadriāi impatoris iterfectū dic̄. Nigrinū fauētinū vnū ex insidiantibus fuisse: ⁊ am
qppe Totila gothoꝝ rex cū alijs ciuitatibus destruxit: ⁊ postea iteꝝ reedificatā Frede. barbarossa male ha
bitā ī munitā reddidit: Jnde quoqꝫ ⁊ britonū milites diripuerūt ⁊ lecerūt. Deniqꝫ vna cū Jmola i mā
fredoꝝ familiā deuenieā cū vicariatus titulo eccl̄ie vsqꝫ ad hoc tp̄s sūma cū laude gubernauit: quā cūqꝫ ci
ultra eū muro careret: Guida. māfre. ⁊ Astorgius eius fr̄ viri i bellis p̄stātissimi menibus p̄ualidissimis
alijsqꝫ supbissimis edificijs muniuit. Ornata superioribus diebus fuit Fauētia Martino p̄stātissimo rei milita
ris ductoꝛe: sꝫ nūc quoqꝫ maxie Galeoto māfre. eiusdē vicario: ⁊ hamōis comite: viro vtiqꝫ hūanissimo
et xp̄ianissimo: ac i studijs hūanitat͛ eruditissimo: cuius v̄tute ⁊ prudētia ciuitas ipa tū diuinis rebus. tꝫ hūanis
non modicam consecuta est laudem: Cuius autem ager cum frumenti viniqꝫ optimi feracissimus sit: lini tñ
inter Jtalie loca obtinet principatum: quem Plinius miris effert laudibus.

Foruliuij Flaminee vetustissimi nois ciuitas ab Ro. cōditoris sue initiū sūpsit: q̄ ⁊ int. 4. Romanoꝝ fora ea in re
gione ab eisdē cōstituta terciū obtinuit locū. hec āt ciuitas cū vniuerse Romādiole puīcia diu sub bononiē
sium dn̄io fuit: sed cū bonōieñ lābertatios et asinellos cuꝫ multis familijs gibellinis vrbe pepulissent et Foꝛ
liuiēses eos benigne suscepissent: bonōieñ idignati i eos exercitu ducto ab foꝛliuiēsibus eruptiōe fcā .8. mil
lia bonōieñ trucidārūt: et ab eoꝝ ditiōe ciuitatē penitus subtraxerūt: sꝫ postq̄ bonoñ potētia imunita fuit: hec
ciuitas cū vniu̇sa Romādiola se p̄ōt. Ro. obtulit: Sꝫ cū ēt ab eccl̄ie fide recessissꝫ: Martinus ponti. huius
nois .4. misso Guidōe gallico vrbē obsedit et suburbia incēdit: ideqꝫ ab foꝛliuieñ. ānno salut͛ .1281. 1° calē.
Maij idē Guido cū oībus suis iterfectus fuissꝫ: p̄ōtifex i vltionē Guidōis iterfecti misso exercitu vrbeꝫ
menibus expoliauit: ide quoqꝫ i māfredoꝝ familia ac postmoduꝫ Ordelaphoꝝ dn̄m accepit: q et illā muro
nouo cinxerūt. Deniqꝫ et ipi post Pini mortē inter se dissidētes i comit͛ Hiero. Riarij Sauonen̄s ēt manus
deuenit: hec. n. ciuitas innūerabiliū ꝓpemodū viroꝝ illustriuꝫ: et p̄serti litteraꝝ fecūdissima fuit: q̄ p̄ter Gallum
poetā: de quo Uirgi. sepe meminit: ēt Guido. astrologuꝫ: et Raineꝝ celebrē iurecōsultuꝫ: Jacobūqꝫ phūꝫ et
medicuꝫ clarissimū hūit. Et sup ceteros Blōdū histoꝛicū clarissimū: cuꝫ ꝗ filijs genuit. Jn re āt bellica gra
ues et clarissimos: Joā. ordela. vrbis p eccl̄ia vicariuꝫ: et Brādolinuꝫ et Tiberiuꝫ ac Moscardā cōtinues
Brādulos: hec. n. ciuitas soluꝫ hꝫ optimā: q̄ et p̄ter cōes italicaꝝ vrbium fruges: vꝫ frumenti: vini: olei: et
fructuū suauissimoꝝ ēt aromaticis abundat. vꝫ anniso cardamomo Fenogreco cimino coriandroqꝫ.

Ariminuꝫ vetusta ciuitas clarissimaqꝫ Ro. colōia ānno añ xp̄i natiuitateꝫ .270. Ptolemeo Lagi filio apd egy
ptū regnāte. P. Sēpro. et Apio Clau. cōsul. i flamia siue Romādiola. testibus Euse. et liuio. l. 4. li. a. Ro. cōdi
ta fuit: nā idē Sēpro. cōsul͛ vt Liui. li. 11 tradit cōpoit͛ Sicl. regibus x. nauibus orā Sicilie legēs Arimi
num visendā puēit: ideqꝫ cū exercitu suo ad Trebiā amnē ꝓfectus ē eā deide Octauia. augu. auxit: atque

suburbiã cũ illo pōte mario extructo ope cōiũxit: ⁊ tã citatē vndiq̄ cĩctā ꝙ pōtē silicibus strauit q̄ solus adhuc extat: ideq̄ a liburnoꝝ regibus excisa Diocli. impator istaurauit: ⁊ ibidē sub libru. arcũ triũphalē supbissimũ: q̄ sci Gencij dr̄: i eius rei mōumētũ erexit: postmodũ ēt durã a Vitigite Gothoꝝ rege ptulit obsidionē ioã. vitelliãi impatoris Iustiniãi puũ viriliꝰ cōsēsãte. Fede. āt fo eã postea āpliauit: hec. n. portũ hꝫ ⁊ eiusdē nois flu. i q̄ᵒ nauigia tute a fluctibus maris ɔ̄suant. hēt q̄ȝ rubiconē flu. ppinquũ: q̄ flu. cũ puulus sit ab accolis piscatello appellaẽ: q̄ gallie cisal. puĩciã diuidit: In ea sigdē synodus mediante Thauro pfecto a Cōstãtio cesare Cōstãtĩ. augu. filio cōgregata fuit: i quã diuus Hiero. interfuit: quã postea pr̄es reprobarũt: ⁊ eius gesta nulla eē cēsuerũt: vt hēmus i canōe. 15. di. c. scã ro. eccl̄ia: hec ab ãno dñi millesimo ferme malatestis clarissimis pncipibus vicariatus eccl̄ie titulo subiecta fuit: q̄ illã ⁊ regijs palatijs: alijsq̄ plimis insignibus decorarũt: ex q̄ qdē clarissĩa fãilia plurimi lr̄aꝝ ⁊ rei militaris piti a emersere clarissimi: in ea nũc Robertus malate. Sigis. filius clarissimus rei militaris impator venetoꝝ p vicariatus titulo eccl̄ie ptãtē hꝫ d̄ quo suo loco dicetur. ornat āt hec ipa citas sci Gaudēnij ipius ep̄i ⁊ sci Victo. martyris: scēq̄ corōe v̄gis ⁊ martyris: ac scissime Innocētie v̄gis: In ea passa ē ēt scã Marina ⁊ Theodorus eiusdē v̄gis pr̄: emersit quoq̄ i hac vrbe btũs Tho. ⁊ Grego. theologus accutissimus ordis nr̄i: quoꝝ alter miraculis claruit: alter quoq̄ i li. sniaꝝ optie scripsit. claruit pterea in ea Rober. malate. q̄ lꝫ pĩnã hereditatē iustissime diu adminstrauerit: res tñ mũdanas tãto spũ cōtēpsit: vt postq̄ carnis sarcina solutus fuit: btitudis famã: signaq̄ scitatꝭ in terris reliqrit. hũitq̄ Ariminũ ⁊ alios viros: ⁊ q̄ marie petꝝ ⁊ Iaco. plcōes latis ac grecis lr̄is eruditissimos. dictũ āt fuit Ariminũ q̄i armoꝝ armariũ: q̄ eo i loco Ro. armamētoꝝ suoꝝ munitiōes collocauerant.

Florentia Ethrurie Ciuitas.

Florentia nobilissima ⁊ inclyta ac pmaria Ethrurie vrbiũ nũc ciuitas: añ xp̄i aduētũ 90. ãno a syllanis militibus cōdita fuit: nam cũ Sylla militibus suis agꝝ illũ inhitãdum assignasset: veniētes primas sedes ad Arni flũis posuē ⁊ cōstructo oppido fluētiã appellauerũt: d̄ q̄ pli. meminisse vr̄: cũ dixit: Fluentinos pfluēti arno appositos: Eã cũ Totila Gothoꝝ rex pistoriũ ⁊ reliq̄s vrbes vi ⁊ armis occupasset: p fraudē sub spē pacis cepit: ⁊ captã penitus euertit: Lꝫ sint q̄ dicãt nunq̄ destructã fuisse. Ioã. āt villanus florēti. i sua chroni. idipm dissimũ ēt, affirmat q̄ Totila rex cũ ingēti hoium cede eã iminutã ⁊ desolatã fecerit: q̄ Caro. magnus sr̄ mēoriã dignitatis suscepte istaurarẽ fecit: maioreq̄ ambitu ⁊ menibus circũdedit. nã eo veniēs primũ nobilitatē oēm p vicina oppida: pq̄ vicinas vrbes diu dispsam in citatē ipam reduci sũmo cũ gaudio voluit: eoq̄ loci bis in eũdo ⁊ redeũdo scm̄ dñi pasca celebrauit ⁊ eã dignissimis puilegijs liberã eē voluit leges ⁊ magr̄atus ei cōcedēs: nec ppterea arbitrãdũ ē istiusmōi pulchritudis ac amplitudis siue regimis a pnᵒ instauratiōis fuisse: ad ãnũ āt dñi millesimũ q̄rtũ ⁊ vigesimũ plimũ ex aduētu fesulanoꝝ aucta fuit q̄ ad ipaꝫ vi ⁊ pp̄l'aris astricti: destructa Fesulana eoꝝ citate: accesserãt: inde ãno salut. 1071. eiusdē vrbis pomeria ⁊ ripis flũis arni vltra sacras diui Laurē. edes ppetuo ãbitu d̄ducta fuisse fert: mortuo postmodũ Fede. fo eiusdē vrbis hoste isẽsissio eiues Rodul. impatori. 6. nũmũ auri milli. psolut i libtatē oiodaꝫ sese reddiderẽt: ⁊ rēp. reformãtes. xij ãtianos creauerẽt: ⁊ paulopost artiũ pores adito vexillifero iustitie creuere: ⁊ publicis edibus iclusere: nec aliō q̄cq̄ q̄ d̄ rep. cogitarẽ iussi sẽt: ⁊ hic qdē magr̄atus ad nr̄aꝫ vsq̄ etatē puēit ⁊ pdurat: q̄bus ⁊ palaciũ eximie pulchritudis ciues extruxerẽ: hãc ēt arnus flu. pterfluit q̄ ob rapacitatē a dv̄sa aq̄ innauigabilẽ ē: ibi pcursoris index maxia in veneratiōe hr̄: ob cuius hōrē edes pclarissĩa i celebriore vrbe loco dicata hētur: quã baptisteriũ dñt: cuius qdē value ex solido ere existũt: vbi noui ⁊ vetis testamēti historie ienarrabili ope sculpte hñt. estq̄ pterea ea i vrbe: pter reliq̄ ornamēta incredibilia tēplũ p magnificũ ⁊ stupendi opis fornice ornatũ gl'iose v̄gini marie dicatũ iuxtaq̄ turri marmoreã singulari pstãtia cōstructã hꝫ. arsit tñ duobus incēdijs i puo tpis spacio ad ãnũ dñi. 1176. maxia ex pte: multos. n. ⁊ innũerabiles hec citas hūit aduersarios: q̄ eius libertatē subuertē ãnixi sũt. pisanos ⁊ senēses ac alios ethruscos: q̄ cōi ɔ̄uētu hito eã destruendã eē cēsuerẽt: idē henri. 7. cesar: paulopost castrucius: postmodũ Ladislaus apu. rex: post eũ Galea. maria dux pmus Medio. ⁊ añ ipꝫ Ioã. archiep̄ Medio. ⁊ ph'ilip. medio. dux: ac d̄inq̄ Alphõ. ⁊ Ferdi. reges: q̄bus oibus igēti v̄tute restitẽ: nec ab ea n̄ sine ignominia recessē. Florentia āt cũ oiũ italie citatũ flos nũcuperẽ: ēt pter pulchritudiē ⁊ ciuiũ vrbãitatē viros hꝫ i oi gnē v̄tutis pstãtiores hūit: i pmis qdē theolo. ⁊ phōs ac poetas frã. petrar. ⁊ Dãtē ⁊ Accur. iuriscō. pncipē: q̄ ius ciuile pmus exp'anauit: et Ioctũ pictorē celeberrimũ: q̄ ãtiq̄ pictãdi artē nobilissimã reddidit: et Thadeũ medicũ oiũ clarissimũ: ac p'ncip. scolariũ eq̄tē apd Sigis. ipatorē ob belli ptiã ⁊ hōre ⁊ dignitate pmũ hitũ q̄ cū co

piarū dux factus turcos ꝛ sarmatas.23.p̄lijs supauit. Ornata quoqȝ fuit Cosmo medico: ꝛ eius nūc extāte Laurētio ex filio nepote: viris vtiqȝ prudētia: hūanitate: ac pia liberalitate p̄cipuos ac insignes: quoꝝ certe tāta ē coꝝ opū affluētia vt oēs europe ciues supare dicātur: q vrbē tū mōasterijs plimis ꝛ ecclijs: tū p̄uatis edibus p̄ter oīum opionē exornauē. Fuit quoqȝ i ea stroȝaꝝ nobilissīa familia i q̄ emersit pallas stroȝa clarissimus eq̄stris ordis ꝛ phūs doctissimus ac vtriusqȝ lingue eruditus: ꝛ Ange. acciolus similr eq̄stris ordis: vir certe p̄ter dignitatē ꝛ clarissimā ꝓgeniē prudētissimus atqȝ līaꝝ studijs ornatissimus q multas grecas histo. latias fecit: iter q̄s Alcibiadis hanibal ꝛ Scipi. aphricāi ac Demetrij fuer. Hūit quoqȝ Lapū liaꝝ grecaꝝ ꝛ latiaꝝ eruditissimū q ꝛ ipe multa transtulit. Huius āt florētissime vrbis originē ꝛ res gestas Leonar. aretinus i histo pulcherrie abūdeqȝ descr. bit.

Sena Ethrurie Ciuitas.

Sena aūt ꝯa Ethrurie vrbiū opibus ꝛ viribus ciuitas vt Polycra.i.6º.tradit añ aduētū xp̄i.382.ānū a gallis senonēsibus ꝓ senibus ꝛ armētarijs coꝝ cōdita fuit: ſȝ reuera inter nouas nūc nūerari pōt: cū nulla ātiq̄tatis i ea vestigia appeāt. Sūt āt q dicāt eā a Caro. marcello cōditaȝ. Blōdus vo nr̄ forolimens dicit ioannē decimūoctauū eā edificasse: ꝛ ex sex plebanibus a pusina vrbe dēptis: vȝ clusiēsi: aretia: Fesulana: florētia: ꝛ volatana eidē assignatis ab ipis.6.plebanibus eā Senā appellasse: hec q̄ppe citas nūc sup colle cuiusdā peninsule iacet vndiqȝ q̄si ripas fugosas hūs: i supiore tū vrbis pte solū aliq̄ntulȝ hēt multis ortis viridarijsqȝ ornatū: i q̄ qdē celeberria ꝛ supba extāt edificia: vȝ gymnasiū ppulchꝝ: ꝛ foꝝ ꝛ porticus ꝛ regia palacia: hospitaleqȝ sumptuosissimū piētissie gubernatū. Ampla quoqȝ ꝛ libera ē cuȝ turribus ꝛ ꝓpugnaculis: ac optimis istituta moribus. Cuius ager maxime ꝛ herbidus insup boū bubaloꝝ: ouiūqȝ multaꝝ nutritor: frumenti quoqȝ vini ꝛ olei ferax: ac fructuūȝ oīs gn̄is abūdās: Maritia eius autūno ꝛ estate aerē hȝ grauē pp estū ꝛ pomoꝝ copiā adeo vt eius icole viridis coloris efficiant: ō qbus merito illō poeticū dici pōt. Tale qdē ē genus hoiȝ q̄le ꝛ solum: hec a Ro. sta.800.distat: cuius viri iter ethruscos religiōe: moribus ac ligua p̄stare noscunt. Hic nō nulle religiōes approbatissime intiū ꝛ instaurationē sumpsisse ꝯstat: vtpote mōtis oliueti albi monachi: Scopeti iter regulares canōicos bti Aug. cōnūerati: ꝛ in iesuati religiosi ac minoꝝ vt ita dixeri ordo a btō bernardio cōcme senēsi nouū q̄si p̄ncipiū eduxit. Ornataqȝ fuit senens citas cōcilio ibidē celebrato in quo Nicolaus eius noia ſc̄s creatus fuit pōti. ac ēt p̄liosceliss. me ꝯ florētios gesto: i qº qdē vt suo loco dictus fuso florētinoꝝ exercitu ȝ mille coꝝ occiderūt: ꝛ. 4. mil. cuȝ coꝝ carotio ꝯphēderūt: cuȝ ingēti triūpho Senas ꝑduxerūt: ꝓ quo tātus pauor florētinos incessit: vt vrbē q̄si dei electā fugiētes dimiserūt: ex hac vrbe memoratu digni fuer: Alexā. pōti. Ro q a Fede. barbarosso multas ꝑturbatiōes ꝑtulit: ꝛ Pius ſc̄s pōti. eximie erudatus: q vrbē tū dignitate: tū līaꝝ elegātia plimuȝ exornauē. Sed ꝛ Bernardinus ꝛ Catherina ordis tertij p̄dicatoꝝ eam cumulatius illustrauere. Ornataqȝ fuit Sena Gerardo summo theologo ordis fratrū eremitaꝝ scī Augustini: q librum sniaꝝ accuratissime explanauit: ac Ugone medico ꝛ phō qui in philosophia plurima scripsit: necnō et Federico iuriū cōsultissimo q et ea in doctrina consilia plurima dereliquit.

Perusiū siue perusia nobilissima ac vetustissima Ethru. citas oli p̄maria: sed nūc tertia iter ethruscas ciuitates ānūerata ab athen. seu achcis ꝑ Uarrōis papie Betijqȝ ac Iustini sniā añ vrbē cōditā initiū sumpsit. alij āt troianū quēdā p̄ncipē noie perusiū eius vrbis ꝯditorē affirmāt: ꝛ ex suo noie perusiū siue pusiā noiauit: quā Romāi post mortē Alexā. magni: q fuit ānus.24. sup̄ trecētesimū añ xp̄i aduētuȝ. L. posthumis cōsul v̄tute post igētes clades acceptas i dedītionē accepert: q incol' mō adducti mirifice edificarnt: et Iulio cesare deinde mortuo Octauia. Augustus. L. Antoniuȝ et. M. Anto. fr̄ȝ adeo in ea obsedit: q̄qȝ post intolerabilē famē a perusinis perlatā tādē cepit et destruxit: sed factus mōarcha eā et menibus et portis nunc extātibus stati refecit et cōmuniuit: et a suo noie perusiā augustā appellari voluit: Cuius aūt dirptiōis eāȝ Liui. li.cxxv. scribit. est itaqȝ pusia oi ex pte tota mōtuosa: siue agꝝ siue vrbis situ īspicias: cuius loci ꝯditio ea ē: vt nec gēꝑ munitius: nec certe amenius inuēri possit: nā p̄ruptis vndiqȝ rupibus aucta ita inexpugnabilis ē: vt nulli q̄si egeat ꝺfensiōibus: et lȝ p̄lime apd̄ pusinos oli extuerit intestie sedītiōes et tyrāni i ōnunq̄ eos opp̄sserit: nunc tū libera ē: et optimis eruditissimisqȝ viris ac legibus instituit: In ea sūt tēp'a p̄magnifica ornatissima r̄ligiosoꝝ mōasteria: excelsa ciuiū palatia āplissima pauperꝝ hospitalia: gymnasiuȝ celeberrimuȝ Foꝝ cuȝ ingēti fōte āpluȝ: et porticus ac viridaria optie arboribus ꝯsita: cuius ager olei vini: croci et suauissimorum omnifariam fructuum feracissimus est: in eo transimenus lacus est: optimorum piscū ab īd infimus ex qº singulis ānis pōtifici maximo prouentus magni proueniūt: celebris planeloca flaminij Romāorum cōsulis clade ꝛ Annibalis Peni victoria: hic Horbi p.7. annos dutissime

obsidiõe p̄mẽtes: tādē n̄ sine maxia suoꝝ cede obtinuerūt: ⁊ cū funestissimas occisiões edidissent eā iecēde rūt: in q̄ q̄dē strage btūs Hercula. vrbis ep̄s ⁊ ip̄e morté p xp̄o ptulit: cuius q̄dē corpus post abscisioné capitis: post. 40 dié ita vnitū atq3 sanū iuētū ē: vt btūs Grego papa scribit: ac si nulla ferri icisio cū tetigiss3: Perusini patrū nr̄oꝝ tp̄ibus legibus ⁊ eq̄stribus certaminibus adeo claruer̄ vt futurā victoriā cūcti inde spe rarēt: vn̄ prisinus pugnaret egtatus: ⁊ i pueribꝫ iā deductū fuerat: perusianū fine braccū abdidit: cū fama ep̄ rmāus ip̄ocbat: In legibus vo hi clarissimi extitere Baldus: āgelus: ⁊ petrus germāi iuriū ciuil. ⁊ põ tificij p̄ncipatū obtinētes: sed ⁊ Cynus cōsultissimus añ eos prisinus extitit: nr̄is vo tp̄ibus i ea floruē bñ dictus Bargius ⁊ Joannes petrucius: ⁊ Salustius: ac alij complures.

¶ Aretiū tuscie citas vetustissima q̄dē ⁊ oli int̄ p̄mas Ethrurie citates ānūerata a grecis tp̄ibus iudicū Israel cōdita fuit a perusia q̄dē vrbe. cccc. sta. distat: q̄ tp̄ibus Romāoꝝ adeo opibus viribusq3 magnifica ⁊ opulēta euasit: vt eā solā quōdā. p. Sci. ad bellū pficiscēti. 30. mil. scutoꝝ pollicitā eē: galeas totidē: pila gesa: bastas lōgas milia. 50. sūmāq3 par cuiusq3 gn̄is nūero expletur ā: ⁊ alia multa q̄tū i. 50. lōgas naues ad alēdos milites opus eēt: Ea q̄ppe tātā ad id punicū bellū expeditioné cōtulit q̄tū vniuersa nedū ethruria: sed q̄ italia vix bodie posset efficē: boc. n. Liui. i 8 li. belli puni. otestatus ē. Fuer̄ itaq3 aretini p̄ter potentiā maximā ēt duabus rebus: qbus p̄cipue bonor ⁊ fama acq̄rit. s. militari g̃ra ⁊ lr̄aꝝ studijs semp insignes. multos. n. ip̄a citas nobiles ⁊ egregios in re militari bñ t: veꝝ nūc tyrānide p̄ssi segnicié cū paupertate cōpleri sūt. Aretinus. n. ager m̄tos h3 lacus: q pp piscū abūdātiā n̄ paꝝ emolumēti vrbi afferūt: frugū quoq3 feracissimus ē: ⁊ saxoꝝ opibus nō ignobilis reputat̄: Multas. n. calamitates ⁊ vastatões ⁊ dirruptiones p gothoꝝ ⁊ lōgobar. tp̄a passa fuit: ⁊ muroꝝ ap̄tiõe immuta p añ. multos stetit: S3 āno dn̄i. 1330. guido petramalēses eiusdē ciuis ⁊ ep̄s: ac dn̄s: quē Joā. 22 papa ob occupationé citatis castelli ep̄ali dignitate exauctorauerat, ip̄ā vrbē muro cixit quē nūc h̄ic d3 eiusq3 vias dilatari ⁊ sterni fecit. Eaq3 vrbs cū nouissimis q̄ tp̄ibus varijs belloꝝ turbibus q̄ssaret: tādē florētio populo parē cōpulsa ē: In ea q̄ppe p̄secutionū xp̄iāi nois tēpestatibus multi p xp̄o martyrio corōati sunt: iter quos g̃liosus vrbis āntistes Donatus sub Juliāo apostata martyrij palmā accepit: q iter cetera sue scitatis opa: vt btūs greg li. dia memit: fractū a paganis calicé ad missas orādo restituit: p̄tes. n. hec aretia ciuitas lr̄aꝝ studijs i oi gnē p̄claros ptulit viros qbus igenijs plurimū debemus: leonar. v3 ⁊ Caro. doctissios: ac sapiētissios: necn̄ ⁊ vtriusq3 lingue peritissimos: p qbus certe maxias illi citati docti oēs ⁊ hic ⁊ agē gr̄as debēt: ac ēt ioāné Tortel. Ro. pōti. subdiaconū: ⁊ Bñdictū frāciscūq3 fr̄es iurecōsultissimo: quoꝝ auxilijs ip̄a aretia citas vt musaꝝ domiciliū patrū nr̄oꝝ tp̄ibus extitisse: a qbus potissimū humānitatis ⁊ sapiētie studia culta ⁊ amplificata fuere.

¶ Bñuentū apruecij vetustissima citas: eodē tp̄e quo ⁊ Arriminū colōia a Romāis: teste Liuio li. 44. deducta fuit: hāc. n. Seruius a Diome p̄ troianā euersioné cōditā fuisse dicit: d q̄ Liui. li. 9. ad Bñuētū q̄ tūc maleuētū. 30. mi. s̄ātitū cesa aut capta Sulpitio ⁊ Petilio cosulibus: hāc postmodū Totilas ostrogo. rex destruxit: s3 post q̄ lōgobardoꝝ duces eā instaurassent: ⁊ p. 200. añ. cū sūma g̃lia possedissent Saracē monté garganū tenētes illā spoliātes ⁊ eruētes solo eq̄rūt. Fuerat. n. hec citas i cāpestri loco cōdita: cui colles p ximi erāt fertiles illis lōge lateq3 frequentati.

¶ Nicēā ēt grecie Bithinie vrbē p̄ ab Antigõe rege cōditā: ⁊ a se Antigoniā cognoiatā: eisdē tp̄ibus cum Ammuno a Lysimacho macedonū rege āpliatā ex vxoris noie Nicēā appellauit: cuius ābitus: vt Ptole. refert: stadioꝝ 16. fuit: i q̄ maxia synodus Cōstā. magni tp̄ibus fert̄ celebrata: Eā. n. Gotfre. a turcis multis ānis possessas abstulit: ⁊ postmodū male defensas turci etate nr̄a occupauerūt: vbi ⁊ nūc xp̄i nomē penitus deletū ē: In ea n. āniba! penus morté obiuit: ex q̄ pdiē ʒenocra. ph̄us: Diony. dialeticus ⁊ hypparenus: ac Theodo. eius filij mathēatici: necn̄ ⁊ Cleopha. orator: asclepi. medicus: ac ōniq3 Dio ph̄us egregius.

¶ Alexādria āt Egypti maxia ciuitas añ xp̄i aduē. 20. sup̄. ccc. ab alex. mag° (Justi. li. xi. teste) itra spaciū. 10. ⁊. 1. die ꝝ cū. 6. mili. miro pas cōdita fuit: cuius situs: vt Stra. scribit clamidis formā hūit: cuiusq3 lata q̄ i lōgū tēdebāt circūlabāt stad. ferme. 30. hāc vniuersam vijs distictā ferūt: qbus eq ⁊ currus cōduci pñt: s3 duabus latissimis q̄ plus iugero expādunt: ⁊ sese medias ad rectos āgulos secant: muniebāt (vt Jose. iudeus tradidit) vndiq3 aut i cōmeabili solitudie: aut iportuoso mari: aut flumibus: aut siluosis paludibus: pulcherria q̄ppe oli fuit: celeberriaq3 idolorū fana hūit: necnō ⁊ xp̄ianoꝝ tēpla adhuc extātia celebrata fuit: m̄tas quoq3 hūit regias q̄ ⁊ m̄tā vrbis p̄tē occupabāt: nā q̄l3 regū illā pro libito volūtatis aliquo ornamēto decorabat: ⁊ alij potētes atq3 alij eā excolebāt insignibus: In ea n̄ q̄dem Alexandri magni corpus alueolo aureo sepultū fuit: quod postmodū Cocbas

¶ Alexādria Ciuitas Egypti

Syrie rex ex Syria profectus rapuit: Quāobrem cito crevit: Hanc cū Romani lacerassent ac destruxissent Traianus impator instaurare fecit. Et demū āno salutis nostre 1350. Petrus qdam Cypri regis frater natiōe gallicus classe instructa cū cathelanis et gallicis suis inuasit. Et urbē ingressus media diripuit et incēdit: et quis occurrētibus maximis egyptiorū copijs fuge se cōmiserunt: ingētē tamen pdā ditissima spolia reportauit: Nec postea unq̄ reualuit. Egyptiorū deinde reges sedē in Cayrū posuere. Marcus euangelista huic urbi p̄mo Christū predicauit: et cū ibidē ab apostolis ep̄s fuisset ordinatus: ecclesias ordinauit multas: quo mortuo Amanus insignissimus eidē successit. Hinc in diuis eruditissimi multi emersere viri quorū de nūero Philo natiōe iudeus fuit: q multa utiliter scripsit: Clemēs p̄sbyter de quo insignia ferunt scripta: Origenes p̄sbyter oīum excellētissimus: Ammonius doctissimus vir: Dionysius eiusdem ep̄s insignissimus Origenis auditor: q in synodis Cypriana et aphricana epistolas scripsit. Anatholius ep̄s fuit et doctus vir: Pyrius p̄sbyter: q ob eius elegantiā nomine Origenes dicebatur: Athanasius eiusdē urbis episcopus: cuius libri aduersus gētes extāt multi: Dydimus cecus q plurima cōmētatus ē: maximus philosophus q pro fide insignia edidit volumina: Theophilus quoq3 ipsius ep̄s q aduersus Origenē scripsit: Thimotheus p̄terea ep̄s: q ad Leonē impatorē librū valde utilē scripsit: Et demū Cyrus medicus ex philomena chus: vir dicēdi copia peritus: et alij innumerabiles.

C Antiochia et Syrie ciuitas: olim Epiphanie sive Reblata ut plinio lib. 6º placet, appellata post obitum Alexādri iā āno 330 an̄ xp̄i aduentū a Seleuco Antiochi filio vas ex Alexandri p̄fectis, in ea illustrata et amplificata Antiochiā ab Antiocho p̄re appellari mādauit: qui et Asiā usq3 fluuius diuidebat. Hec omnino ē maximi precij cū ciuitas ēēt: Nabuchodonosor rex Sedechiā iudeorū regē oculis captū tenuit: In hac urbe Petrus apl'orū p̄inceps 7 ānis sedē tenuit: Et Lucas euāgelista post petrū sepe mēmoratus fuit, et scripsit ē et acta apostolorū scripsisse dr̄: In ea quoq3 p̄ma synodus celebrata fuit: ubi primo fideles xp̄iani dicti sūt. Patriarchalis qppe sedes fuerat 153 suffraganeos hūit: e qbus 14 metropolitani extitere: Nec Soldanus Babiloniorū rex anno salutis nr̄e 1267 nobis abstulit: et bastonibus expulsis colonias adduxit.

C Laodicea quoq3 maritima oli phrygiarū urbs ciuitas: et ipa uno eodēq3 tpe cū antiochia a Seleuco Rege condita fuit: Que ex Mitridatis obsidiōe plurimū postea labefactata ē: sz postmodū et loci bonitate: et quorūdā ciuium fortūatorū solertia valde magnificata fuit: Nā Hyro, qdā supra duobus milibus talētorū et alijs plurimibus dōis ciuitatē exornauit: postea Zeno orator et polemo eius filius multū incremento profuere. Verumtamen eius regio multum cauernosa fuit terremotibus concussa demum decidit.

C Apamiā p̄terea minoris asie urbē ab Nicanore Seleuci p̄dicti nīe cognoiata p̄ idē tp̄s fuisse Marsie cōditā fuisse tradūt: quā et marsie amnis intersecabat: hec āt igitur insigne emporiū fuit: secūdas post Ephesum ferēs laudes: et cōe italicorū grecorūq3 diu fuit hospiciū. C Cornetū āt Etrurie ciuitas in p
uo colle eiusdē noīs posita: et tyrrhēno mari ad tria pas. mi. ppinq̄ fuisse iacob patriarcha a Coritho rege Dardani et Ylij p̄re cōdita ex suo noie Corithus p̄mū appellata fuit: dicēte Virg 7 en. lib. Hinc ortus i nus Dardanus ideas phrygie penetrauit ad urbes. Et subdit Hinc illā Corythi tyrrhena a sede p̄fectū. Vñ ipius corythi filius putat Dardanus. hāc qppe turri frequētia meniūq3 suj situ vetustissimā et fuisse ostendūt. euctā vo tradūt Tarquinie urbis vetuste ruinis fuisse: q̄ ex Tarquinia Tarquinius rex si plures dicūt originem.

C Luca p̄terea Tuscie vetustissima ciuitas a grecis cōdita fuit: sz eā optimū n̄ hēmus: Romanorū n colonia fuisse cōstat: hāc āt inclitā fuisse citatē sicut et nūc in mōte, pditū ē. Vel q Strabo li 5 sic hz. Luca urbs ē iuxta cuius regiōe virorum, pbitate floret. Et robur militare hinc magnū educit et equitū multitudo ex qbus senatus militarem cepit ordinē: de q̄ et Liui li 21 meminit dicēs: Anibal in liguros: Sempronius Lucā cōcessit. Hāc quoq3 Gothi postq̄ a Narsete Eunucho in Italiā deleti fuerāt: et eorū nomen euanuerat q hi fuerant instaurauerūt et p̄sidiū iposuerūt: ad quā cū Narses cū ingēti exercitu cū uēisset septē mēsibus oppugnauit an̄ q̄ eā potiri potuisset: multas n calamitates multosq3 p̄iones p tpa hec ciuitas ptulit q de qbus infra dicemus: sed a 50 ānis citra postq̄ in libertatē se vēdicare studuit: varijs et multiplicibus morbis per xx ānos magnas passa fuit calamitates: q̄ nūc et ipa florētinū populū eius ambitē p̄ncipatū penitus obtinuit. hec āt semp hōestis viris et p̄cipue mercatoribus ornata fuit. Henricus qppe Lucēsis tertius pōti. max. virū q dē optimū: q eā multis mūeribus tū diuinis: tū hūanis ornauit: ab Impatore n. Fedē obtinuit: ut ex ibi hi alia q̄ lucēsi mōeta n̄ utēn̄ impatoria nota signata. voluitq3 idē pōti canōicos scī Martini eiusdē urbis mitra epōrū more uti posse. Alexādrū p̄terea sz genuit: aduersus quē lōbardi ep̄i Candolū parmēsē antipapam erexerant. hec n. ciuitas Luca ab luce dicitur: q longe relucebant propter inauratos clipeos quibus eorum exornate erant turres. Diu enim menibus et turribus inclita hec ciuitas fuit.

C Treueris metropolis dimq3 belge puincie citas tpibus abrac: āno uz an̄ xp̄i aduētū 1947. Cōstructa urbs hi historico testāte a Trabeta filio niñi assy. reg' germāo ex assyria a Semira regia pulso i germāie cōfinibus constru cepta fuit. Nino qppe magno ipubē filio derelicto: Semira. uxor p̄nigni Trabete suspitiōe ducta eidē insidias parē cepit: q̄ ob eā3 Trabeta et n lacessitus e regno cū magno assy. agmine secessit. ac post multos errores: multosq3 viarū anfractus i belgicā gallorū puinciā tādē puenit: et haud lōge a Rheno flumie loco ferracissimo cōsidēs: ubi lēē et loco nō munito urbis huius fundamēta iecit: et ase Treueri noiauit quā postmodū Julius cesar cū uniuersa puincia traiecto Rheno flu. subegit: cui et vite cōsulē ac q̄stores dedit q usq3 adim perij ideationē ibidē pstiterūt: ea qppe treuerēsis citas semp opulētissima fuit: et inter 5 belge puincie ciuitates

vz coloniensez: maguntinā: rhemensez: z prothomagēsez principatum dignitatis et antiquitatis obtinuit: cuius quidē archiepūs potentissimus et eptē electoribus imperatoꝝ dignior habitus est. Huius enim vrbis ciues nunc z moribus z ornatu legibusqz ob mercatoꝝ eo aduentantium frequentiam z familiaritatez ad modū culti z humani referuntur: qui ob germanie vicinitatez germanica vtuntur lingua: z ab eisdem cultu z exercitu z quadaz in bellis ferocitate non multum differunt. Naz inter gallos singularis virtutis habētur: z equitatu: ac peditatu plurimū valere existimantur. Ibidem eniz in tota belgia legatus apostolicus ꝯstituitur: qui omnez iurisdictionem in omnes tāq̄ summus pontifex exercet habens z collectores veluti Romanoꝝ questores: q pontificis maximi decreta z censuras reuerenter exequuntur. Ea sane ciuitas a valerii epō beati petri discipulo post christi euangeliū suscepit. Unde a beato paulino eiusdem epō viro sanctissimo illustrata fuit: q a Constantio imperatore ob catholicā fidez exilio relegatus: z vsqz ad mortem etiam extra christianū nomen mutādo exilio fatigatus. ad vltimuz apud phrygiam defunctus beate passionis coronam a dño percepit. Ibi etiam floruit maximinus episcopus: a quo Athanasius antistes persecutionem Constantij imperatoris fugiens honorifice susceptus fuit. Habuit quoqz hec ciuitas Nicęnum epm totius sanctitatis virꝫ: z alios multos quos breuitati consulentes tam ipsos q̄ reliquas ciuitates omittemus. Sed ad nostruz propositum reuertentes: huic sexto volumini iam finem faciemus.

℃ Fratris Jacobi philippi bergomensis ordinis eremitaꝝ diui Augustini i omnimoda historia nouissime congesta chronica ꝝ supplementū appellata. Liber vij. feliciter incipit: z vsqz ad christū perdurat.

Lexander itaqz moriens regnum suū inter duodecim eius socios ipse met partitus est. In qua diuisione (vt Josephus in xi. testatur) phitoni maiorem: Ladomitianoqz minorez syriam obuenit. Antigono autez philippi filio phrygiam: seu asiā maiorē: Seleuco vero antiochi filio babylonem z summā castroꝝ. Ptolomeoqz lagi filio egyptuz atqz seriati: z alia alijs assignauit. Huiusmodi tamen testamentaria partitio effectū sortiri nequiuit: eo q̄ ex ipsis quatuor tantū iuxta danielis ꝓphetiā cap. xi. reliquis abiectis imperauerūt. Nā ipa danielis prophetia de alexandri regno sic habet. Surget rex magnus z dominabitur potestate multa: z faciet quodcunqz placuerit ei: z quum steterit conteretur regnum eius: z diuidetur in quatuor celi ventos: sed non in posteriores eius: neqz secundum potentiam ipsius: qua dominatus est lacerabitur (inquit) regnū eius ēt i externos exceptis his: z confortabit rex austri: z de principibus eius preualebit sup euz. Ptolemeus itaqz lagi filius: philippus Alexandri Seleucus canoris: z Antigonus soli regnauere. Ptolemeus vz super Egyptios. Seleucus super Syrios: z reliqua orientalia regna: Antigonus super asianos lydos: Thraces z hellespontiacos principatū tenentes fm diuisiones inter ipsos post alexandri mortez factas aliquandiu quieuere. Sed antigonus monoculus vir vtiqz nequissimus federa prior violauit. Propter qd multe lites cruentissimaqz bella exorta sunt. Et iuxta (vt ita dixerim) alexandri vaticinium qui predixerat se pene oculis suis videre: quantum sanguinis post eius mortem fusura esset Macedonia in emulationis certamine: quantisqz cedibus: quoue cruore eo mortuo parentatura.

4887 Ptolemeus igitur lagi filius primus post Alexandrum magnum Egyptiorum rex: anno. 283. Judaice captiuitatis: qui fuit centesima quartadecima olympias mortuo Alexandro Egyptijs regnare cepit: z regnauit annis. 40. Hic cuiusdam Gregarij militis nomine lagi filius fuit: qui sicut Justinus libro. 13. z. 17. Epito. refert: sua virtute patris humilitatez excedens ex patritijs vnus Alexandro magno factus est: post cuius mortez egyptum Aphricāqz ac magnaz Arabie partem tamqz ampluz successoribus suis reliquit splendorez: vt ab eo subsequentes egyptij reges ptolemei dicti sint. Hic primū Epyrotaruz regem: ideo populo Romano Inimicū: q̄ Samnitibus opem tulerat contra eos: in regnuz suum restituit: vnde a Romanis fuerat expulsus. Demetrioqz Demetrio antigoni filio Asie minoris rege: portionez regni Syrie Seleuco restituit: quaz antigonus eisdez abstulerat: ac per legatos alexandrinos a se missos sibi Romanorum amicitiam impetrauit: regno quoqz suo Syriam atqz Judeam adiecit: Et duz non liceret iudeis sabbato arma mouere: ascendens hierosolymam sub specie sacrificandi nequaq̄ iudeis repugnantibus crudeliter contra eos se habuit: z multos ex ea z de Garizi trahens ad Egyptum commigrauit ac ibidem omnes venditioni exposuit. Sicqz a negociatoribus diuersarum nationum per varios mundi angulos dispersi sunt Judei: Et ex his fuere illi de quibus dicitur in actibus apostoloꝝ ca. 2. q̄ conuenerant in hierusalez viri religiosi ex omni natione: que sub celo est. Hic saluator dictus fuit qui moriens philadelphū filiuz reliquit regni heredez. 312

℃ Philippus qui z arideus Alexandri magni germanus: quintusdecimus Macedonū rex: hoc ipso anno quo z Ptolemeus: Macedonibus regnare cepit: z regnauit annis. 7.

℃ Syriorum regum hinc principium sumitur.

℃ Syria autē Asie regio est que (vt dictuz est) ab oriente Euphrate fluuio ab occidente nostro mari: z Egy-

pro terminatur. a septentrione vero armeniam: ⁊ Capadociam habet. a meridie arabicū sinū. Sed nota ꝙ quadruplex est syria. prima mesopotamie syria nuncupatur: que inter tigriz et euphratez est constituta: in qua edissa vrbs est: que ⁊ rages nuncupatur: quam nembroth filius chus teste Isidoro ꝯdidit: quādo e babylonia in asia transmigrauit. Secunda est celes: siue celosyria: in qua est antiochia insignis ciuitas. Tertia phenicia dicitur: in qua tyrus fuit. Quarta vocatur syria damasci: quia in ipsa est damascus et mons libanus

¶ Seleucus itaqꝫ vnus ex alexandri ꝑncipibus ea in regione primus post alexādrum regnum obtinuit: sed statiz antigonus magnā regni partem inuadens ipsuz expulit: quā ptolemeus predictus post ipsius antigoni obitum deuicto demetrio eius filio eidē restituens regnauit postmodū annis. 32. De isto seleuco Apianus historicus grecus de bello syrico sic inquit: Seleucū audio cuz alexandri Camillus adhuc esset per longū tempus equitanti pedes adiuisse. Cumqꝫ ex labore deficeret apprehensa equi cauda insequi perseuerasse: casu vero extremaz aciem regij teli frontē eius ꝑstrinxisse: statimqꝫ cruore effuso alexandruz: quū tanto careret diademate proprio obligasse vulnus: ⁊ diadema ex cruore fedatum esse. Ob hec alexandruz quasi vatez inspecto eo predixisse ferunt regem illuz quidem futurū: verū cum maximo labore regnaturum: qđ et verissimū fuit. Nam continuis laboribus vsqꝫ ad octogenarios annos semper bellum gessit: in quo depugnans tandem extinctus est. Hic aūt Seleucus multas vrbes: vz antiochiaz: laodiciam: seleuciā: Appamiam: edessam: beroniceam: ⁊ pellum in minori asia condit.

¶ Onias Iadi pontificis filius septimus hebreoꝝ pontifex. 2.º anno regni ptolomei patri in pontificatu succedens sedit annis. 17. Cuius dignitate ⁊ sanctitate leges apud iudeos custodiebantur optime: ⁊ ciuitas 4829
310 hierusalez in omni pace habitabatur. Qua propter etiā gentiū reges ipsā ciuitatez: ⁊ templum summo honore habuerunt: ⁊ maximis muneribus ornauerunt.

¶ Sannitum regni finis.

¶ Sannites italici anno quinto regni ptolemei cuz diutissime contra Romanos preliati fuissent P. cornelio 4831
307 ruffino: ⁊ Curio dentato consulibus superati: ⁊ in seruitutē adeo redacti: ꝙ vt Liuius ait: ruinaz ipsoꝝ hodie in ipso sannio queratur: nec inueniri facile possit. Et tunc bellum quod in sannitibus per annos. 49 durauerat sublatum est. Nec vllus deinceps intra italiaz fuit: qui Romanoꝝ virtutē fatigare ꝑsumeret.

¶ Agatocles siculus tyrannus his diebus Eusebio teste apud siciliam insulā tyrānidē exercuit. Is nanqꝫ (vt plutarchus et Iustinus noster in. 22. epitomatū scribunt) ex humili sordidoqꝫ genere natus patre vz figulo ñ honestiorē pueritiā q̄ originē habuit: Quia quū forma ⁊ corporis pulchritudine egregius essz diu sui corporis stuprum sustinuit: pubertate vero exacta ad feminas impudice se transtulit. Indeqꝫ ad vtrumqꝫ sexum probrosus factus: vitam etiam latrocinijs infecit: interiecto deinde tempore Syracusas concedens gregariam militiam sortitus est: In qua nec minus tunc in seditiosa q̄ antea in turpi vita in omne facinus promptissimus fuit: eo ꝙ ⁊ manu strēnuus ⁊ in concionibus perfacundus habebatur. Breui quoqꝫ ex centurione tribunus militum factus primo bello contra hostes pugnans magna sue virtutis dedit Syracusanis experimenta: adeo vt locum demortui ducis suffectus sit: cuius vxorem primo adulterio cognitaz: post viri mortez accepit in coniugē. Nec contentus ꝙ de inope repente diues factus esset: sed et piraticam aduersus patriam exercuit. Bis eniz cum Syracusanoz imperium occupare tentasset: bis in exiliuz actus est. Nenō multo post non modo eidem pax a populo Syracusano data est: sed etiaz pretor fuit constitutus. Qui mox potentissimos quosqꝫ vrbis nobiles ⁊ omnez senatuz interfecit ac etiam doctos ⁊ locupletes viros occidit. Post lectus militibus exercitum conscripsit: ⁊ contra Carthaginenses diutissime bellauit: ⁊ infinitos propemoduz prostrauit. Ad postremuz vero in Italiam spe ampliandi regni traiecit: vbi cuz deceptus fuiss et ob indignationez morbū contraxit: quo toto corpore comprehensus per omnes neruos pestifero humore cruciatus est. Ex qua desperatione bellū inter filiuz nepotēqꝫ eius oritur regnū vnusquisqꝫ iam quasi mortui sibi vendicare volens.

¶ Asie regnum hic incipit.

306 ¶ Antigonus philippi regis filius ⁊ Alexandri frater anno sexto regni ptolemei qui fuit Olympiade 117. 4833
primus post Alexandrum in Asia regnare cepit ⁊ regnauit annis. 18. Hic inter Alexandri magni principibus vnus habebatur: vir certe superbissimus atqꝫ immanis qui eas ob res (vt Iustinus in. 13. ⁊. 14. Epitom. scribit) multa bella gessit in quibus tandez occubuit. Nam Alexandro mortuo perdicam viruz strenuū cui Alexander moriens tanq̄ heredi suo delecto annulum suum tradiderat ⁊ Eumenem eius fratrem: nec non ⁊ polypercuncta ac alios multos aduerse factionis duces interfecit: ⁊ multa alia inique gessit. Verum etiā cum a socioruz fidelitate diuertisset: ⁊ multa violenter abstulisset: ptolemeus Egypti rex ⁊ Cassander vna cuz lysimaco ⁊ seleuco societate inita: terra mariqꝫ omnibus copijs adunatis belloz instruūt ⁊ cum antigono isto Demetrioqꝫ filio ꝑeliū cōmittunt. In quo antigonus ipse superatus ⁊ interfectus Demetrius eius fuga sibi salutem petijt. 4834

305 ¶ Cassander antipatri filius decimussextus Macedonuz rex. 7. regni Ptolemei anno: defunctis philippo ⁊ arideo Alexandri filio: necnon ⁊ Olympiade alexandri matre (que mortuo arideo eius priuigno regnauerat paruz) ipse regnuz suscipiens regnauit annis. 19. Hic vir bellicosissimus fuit. Qui cuz Olympiadem alexandri matrem confodisset ne Hercules paruulus alexandri filius qui iam annos excesserat. 14.

paterni nominis favore i macedonicū regnū vocaretur cuz secreto modo vna cum barsana matre interfi-
ci iussit. hec cuz Barsana (vt dictū est) Darij persaꝝ regis soror fuerat: quibus mortuis eoꝝ corpora obrui
terra cepit ne sepulchrū eoꝝ proderetur. Postmodū et aliuz alexandri filiuz cuz rosane matre pari fraude
interfecit. Huic autem thessalonica vxor quum esset: ex ea antipatruz et alexandruz filios suscepit.
¶ Lysimachus predicti cassandri socius: et ipse vnus ex magni alexandri principibus hoc tempore: quum
audisset q antigonus et ptolomei lagi filius se reges populo nominari fecissent sibi etiaz vna cū cassandro
regiaz maiestatez vendicauit. Nam vsqz in hunc diez quamuis regias habuissent opes nomina tamen re-
gia sibi equo animo cauerant. Hic quippe lysimachus ex illustri macedonie loco natus fuit: sed virtutis ex
perimentis (vt Iustinus scribit) omni nobilitate clarior extitit: que tāta in illo fuit: vt cū magnitudine: phi
losophia: viriumqz gloria: omnes per quos oriens domitus fuit vicerit. Calisthenis namqz philosophi au
ditor fuit: quem quuz postea truncasset: et sic truncatuz in carcerem trusisset: eidem venenū tandez in cala-
mitatis remediuz dare fecit. Quod quuz alexander magnus audisset: ita egre tulit: vt cuz ferocissimo leoni
obijci iusserit. Sed quum ad aspectuz eius leo concitus impetuz fecisset: Lysimachus manuz hamiculo in
uolutaz in leonis os imersit: arreptaqz lingua feraz interfecit. Quo audito rex ꝓpter virtutis constantiam
eum postea chariorez habuit. Atqz ita lysimachus hic ingenti animo contumelia regis veluti parentis tu-
lit. Quod quidez auspiciuz primuz regalis maiestatis Lysimacho fuit. Sed et post mortez alexandri (vt di
ctuz est) quum inter successores eius prouincie diuiderentur: ferocissime gentes quasi oiuz fortissimo ei as-
signate sunt q omniuz consensu virtutis palmaz inter ceteros ferret.
¶ Machabeoꝝ historia (vt Eusebius testatur) hic incipit: et hinc grecorū regni supputat tempora: quoꝝ li
4894 broꝝ auctoritas inter diuinas scripturas non recipitur: licet ab ecclesia propter quorundam martyꝝ mira- 303
biles passiones pro canonicis habeantur: Qui scilicet martyres ante incarnationez filij dei pro lege dei vs-
que ad mortem grauissima tolleravere tormenta: quod etiaz diuus pater Aug. 18. de ciuitate dei cap. 36. te-
status est. Dicuntur autez Machabeoꝝ libri seu historie: quia prelia machabeoꝝ fratruz a Iuda Macha
beo cognominatoruz contineant. De quo in primo libro eiusdez tituli prenotato cap. scilicet terno dicitur.
Surrexit autem Iudas qui vocabatur Machabeus: qui interpretatur protegens: vel protector: et prote-
xit castra iudeoꝝ gladio: Et nota q licet Machabeoruz libri dicantur: tamen secundum historie veritatē
vnus tantū sunt et non duo libri: quia in 2o non fit historie prosecutio: sz prosecute recapitulatio.
¶ Fabritius Romanorum consul: vir sane fidelissimus atqz continentissimus sicut Boetius in. 2. de Con
solatione capitulo septimo testatur dicens. Ubi nunc fidelis ossa fabricij: his temporibus apud Ro. pro-
pter multas eius virtutes clarissimus et ornatissimus habetur. De quo sic fertur: q quum Romani cum
ad pyrrhuz Epirotarum regem pro redimendis captiuis suis legatuz misissent. Pyrrhus sciens illum es-
se pauperem quartaz regni sui partez ei obtulit si ad ipsuz transiret. Qui pyrrhuz et eius pollicitationez con-
tempsit dicens: se male pauperem in diuite imperio: q̄ diuitem in paupere. Quod audiens pyrrhus ingen
ti admiratione tentus est: et restitutis captiuis confestim legatum misit: qui cum Romanis de pace ageret.
Interiecto autem anno Fabricius Dux contra pyrrhum a Romanis missus est. Quez cum pyrrhus diu
auro tentasset in amicitiaz suam allicere Fabricius reppulit auruz dicens. Romanos non querere diuitias
sed ut diuitibus imperent. Tunc quoqz cum rex et Fabricius castra haberent vicina pyrrhi medicus no-
ctu ad Fabriciuz venit promittens veneno se pyrrhuz necaturuz si sibi aliquid polliceretur. Quem mox vin
ctuz Fabricius ad pyrrhuz subridens perduci iussit cuz doli denunciatione. Quaz ob causaz rex admira-
tus ait. Ille ipse est Fabricius qui difficilius ab honestate q̄ sol a cursu suo auerti potest. Predicabilis nā-
qz inter cetera fuit huius Fabricij continentia: que non modo inter ciues suos spectata: sed ipsi quoqz ho-
sti stupori fuit. Ideoqz moriens nihil in hereditate preter famaz cuz reliquisse fertur pp qd senatus Ro. sua
liberalitate eius filiaz dotataz coniugio tradidit.

¶ Tarentinoꝝ belluz contra Romanos hic incipit.

¶ Tarentini populi qui in extrema parte italie sunt: anno. 16. regni ptolemei cum Romanoruz legatos de-
honestassent a Romanis belluz susceperunt. Quod per annos multos porrectū est. Tarentini autem pyr- 299
4900 rhuz Epyrotaruz regez (iam dictum) confestim contra Romanos in auxiliuz poposcerunt. Qui mox cum
octo peditum et septem equitum milibus in italiam venit. Romani autem contra pyrrhum. P. Ualerium
leuinum consulem miserunt. Qui cum quosdam pyrrhi exploratores cepisset: mandauit eos per castra du
ci ostendiqz omnem Romanorum exercitum: ipsosqz postmodum dimitti: ut renunciarent pyrrho: que cū
Romanis agerentur. Pauloqz post pugna comissa pyrrhus Elephantorum auxilio vicit: quos Romani
incognitos extimuere: atqz ita ex Romanis eo in prelio. 1800. capti fuere: quos summo pyrrhus tractauit
honore: multosqz defunctos honorifice sepeliuit: quos (vt Eutropius refert) cum rex aduerso vulnere ia-
cere truci vultu cerneret: confestim erectis manibus ait: se orbis dominum fore potuisse si tales sibi milites
contigissent. Deinde Romani. P. Sulpitium et Decium contra pyrrhum consules miserunt. Qui certa-
mine inito: pyrrho vulnerato et. 20. Elephantis interfectis: multa hostium milia ceciderunt: cesis tantum
quinqz Romanoruz milibus interiecto deinde anno romani fabritiuz iaz dictuz consulem miserunt: Sed

pyrrhus fabritij impetū nequaꝙ̃ sustinere confidens. Rōanoꝝ beniuolentiaꝫ donis mercari tentavit. vnde et regias opes romaꝫ transmisit: sed neminē inuenit: cuius domus muneribus pateret. Nondum enim auaritia Romanos inuaserat. Timens itaque rex in siciliam se transtulit. At Fabritius deuictis lucanis et sannitibus Romam regressus triumphauit. Postmoduꝫ Curius dentatus: et Cornelius Lentulus aduersum pyrrhum consules rursuꝫ missi sunt: qui statiꝫ ceso pyrrhi exercitu illum Tarentuꝫ fugere compulerunt. Eo nanqꝫ die Rōani ex pyrrhi et tarentinorum exercitu quatuor et viginti milia ceciderunt. Et curius Romaꝫ regressus de tarentinis triumphauit.

Simon cognomento Justus Onie pontificis filius octauus hebreorum sūmus pontifex mortuo patre hoc ipso anno pontificatum accipiens sedit annis. xvj. Hic propter piuꝫ cultuꝫ: et iustuꝫ regimen: proniqꝫ in suos ciues clementiaꝫ: Justus cognominatus fuit.

291 Demetrius qui et Polyercates antigoni regis filius secundus asie rex vigesimo secundo anno regni ptolemei regnare cepit: et regnauit annis decem et septeꝫ. Cuius vitam Plutarchus optime describit. Hic dum [illegible]
inter antipatrum et Alexandruꝫ Cassandri macedonuꝫ regis filios contentio de regno suborta esset spe inuadendi eorum regni Alexandro petenti auxiliuꝫ tulit. Sed dum inter fratres reconciliationeꝫ presensisset per insidias Alexandruꝫ interfecit: et Macedonie regnuꝫ occupauit. Instructus deinde omnibus macedonie viribus: quum totam asiaꝫ occupare statuisset Ptholemeus et Seleucus: atqꝫ Lysimachus societate inita belluꝫ aduersus Demetriuꝫ in Europaꝫ transtulerunt. Sed Demetrius a tot circumuentus exercitibus: quuꝫ posset honeste mori maluit se turpiter Seleuco tradere.

287 Antipater et Alexander Cassandri Macedonuꝫ regis filij vigesimo sexto regni ptholemei āno mortuo
patre regnare ceperunt: et regnauerunt teste Eusebio annis quattuor. Horum Antipater matrem thessalo [illegible]
nicam occidit: licet deprecatorijs verbis vitaꝫ deprecaretur. Causam autem parricidij Justinus noster in sextodecimo epitomatum hanc fuisse dixit: q̃ post mortem mariti in diuisione regni fuerit Alexandro ꝓpensior: quod eo grauius factius visum est: q̃ nulluꝫ materne fraudis vestigiuꝫ foret. Quam ob rem Alexander in vltionem materne necis gesturus bellum cuꝫ fratre a Demetrio predicto auxilium petijt. Antipater auteꝫ a Lysimacho eius socero opem postulat. Quumqꝫ Lysimachus genero antipatri persuaderet: vt mallet cum fratre Alexandro in gratiaꝫ reuerti q̃ paternuꝫ hosteꝫ in Macedoniam admitti. Alexāder a Demetrio interfectus est occupatoqꝫ regno Macedonie apud exercituꝫ se excusauit: dicens se primo ab alexandro vocatum fuisse: et se vendicasse in Cassandri quā ñ potuerat exigere de extinctione domus regie in ipso interfectore patre Cassandro. Quibus verbis quuꝫ populū mitigasset: Macedonie rex appellatus est: et Antipater ex soceri consilio regno cessit: et tunc Demetrius duo sibi dyademata imposuit asie scilicet et macedonie: regnauitqꝫ ibi annis sex: et vastauit samaritanoꝝ vrbeꝫ: quā Perdica ꝯstruxerat.

Viri doctrinis excellentes.

Menedemus Erethriensis philosophus his temporibus teste Eusebio clarus habetur. Qui cum militiam primuꝫ exercuisset postea ad platonem concedens illam deseruit. Erat honestate et grauitate quadaꝫ celebris et precipue auctoritatis maxime in obiurgando. Erat qꝫ magnanimus et liberalis. Corporis in eo sene vt in iuuene status erat. Athlete instar firmus et validus atqꝫ adustus. Amabat poetas maximeqꝫ studebat Homero. Hic cuꝫ primū ab omnibus ludibrio haberetur postea tanta nō admiratione effulsit: vt ei ciuitatis gubernacula traderentur. Et cum ob Calumniam ad Antigonum predictum proficisceretur: nec indici posset: vt patriam eriperet septeꝫ dies cibo abstinuisse ferunt. Et sic. 73. vite sue anno aiam exalasse. Fuit quoqꝫ alius menedemus Caloti lampsaceni discipulus.

Theophrastus Chresius philosophus per hec tempora insignis celebratur. Qui Platonem primo post Aristotelem audiuit: vir quidem summe prudentie singularisqꝫ studij atqꝫ admirandi eloquij: adeo vt cuꝫ antea teste Laertio et Boetio super libro periermenias, illi tyranno nomen esset ob diuinam eloquentiam Aristoteles Theophrastum illum vocitauerit. Ad eum audiendum cum doctissimus et eloquentissimus haberetur (vt Pamphilus in vigesimosecundo comentariorum suorum libro refert, duo milia discipuloꝝ accedebant. Inter quos Nicomachum Aristotelis filium habuit discipuluꝫ: et Menandruꝫ comicuꝫ instituit. Quibus discipulis iugiter hoc proferebat verbuꝫ. Filij tempus sumptus preciosissimus est. Obijt deniqꝫ cum esset etatis. 85. Ex cuius sententijs vna hec preciosissima fuit: Amici fides coaguluꝫ est amicitie. Amico exhibere ea te decet: que tibi ab eo exhiberi velles. Hic circa trecenta librorū volumina edidit. Quorum isti sunt tituli.

Prioꝝ analeticoꝝ	li. 3	De motu	li. 3	De poetica	li.
Posterioꝝ analeticoꝝ	li. 7	De questionibus	li. 24	De oratoribus preceptis	li. 1
De naturis	li. 18	De dijs	li. 1	Et Methaphisicorum librum qui	
De naturalibus historijs	li. 10	De legibus	li. 1	Aristoteli ascribitur illuꝫ composuisse	

creditur. Scripsitqꝫ preterea libruꝫ De nuptijs: vt diuus hieronymus contra Jouinianuꝫ ait: in quo disputat an vir sapiens ducere debeat vxorem: et cum disseruisset si pulchra sit si bene morigera si parentibus

honestis nata: et ipse sanus ac viuens existat: tandem concludit non esse bonum sapienti ducere vxorem: quia matrimonia impediunt philosophie studia. Nec posse (inquit) quempiam libris et vxori pariter inseruire. Multosq; alios hic edidit libros: quos oes diuina eloquentia preditos dicunt.

¶ Menander itaq; poeta comicus predicti Theophrasti discipulus hisdem temporibus Eusebio teste primaz fabulaz cognomento orgen superat. De qua Ouidius de tristibus sic ait: Fabula iucundi nulla est sine amore menandri: Et solet hec pueris virginibusq; legi. hic vel vnus: vt Quintilianus libro octauo de institutione oratoria ait. Adeo quidem iudicio diligenter lectus ad cuncta que precipimus efficienda sufficiat Ita omnez vite imaginem expressit: tanta in eo inueniendi copia eloquendi facultas: ita est omnibus rebus personis affectibus accomodatus: hec ille. Propter que Ouidius putauerat illum perpetuo duraturum: quum de illo in libro de fine titulo dixit: Duz fallax seruus durus pater improba lena Vixerit: et meretrix blanda menandrus erit. Huius autem hec fuit sententia: Que et apostoli pauli ad corinthios. Corrumpũt bonos mores colloquia praua.

¶ Philemon poeta comicus hac tempestate claruit: et in comediarũ certaminibus persepe Menandrũ superauit quãq; ille doctior fuerit. Hic valerio in tertio testãte ex inordinato visu: quo captus fuerat videndo asellũ ficus comedentem mortuus est.

¶ Demetrius phalerius cognomento philosophus Theophrasti discipulus per hoc etiam floruit: Qui: vt Cicero ait in primo scilicet officiorum libro. Disputator subtilis et orator parum vehemens fuit: dulcis tamen. Hic quum apud athenienses ob eximias eius virtutes decem annis prefuisset trecentis et sexaginta ereis statuis honoratus fuit. Eo q; ciuitatez quãmaxime redditibus et edificijs plurimum auxerit. Absens postea a quibusdam inuidis non solum sententiaz de morte passus est: quin et illius imagines dirute partim vendite: partim subuerse: ac partim in frusta confracte sunt: vna tantũmodo in arce seruata. Demetrius autem vbi compertum habuit athenienses suas euertisse imagines ait. Virtutez non euerterunt: cuius gratia illas erexerant. Dicebat demetrius hic: Tantũ in republica valere eloquentiam: quantum in bello ferrum. Et vt ex diuersis collegimus monumentis multi fuere Demetrij. Unus fuit ex alexandri magni ducibus: de quo hic paulo ante diximus: qui occiso alexandro Cassandri filio regnuz macedonicum obtinuit. Alius fuit Philippi macedonie regis filius: q cũ Rõanis plurima gessit bella: de quo Liuius li. x. de bello macedonico: et Justinus in. 32. scripsere. Alius fuit seleuci filius et Antiochi epiphanis frater. Alius Calcedonius orator. Alius bizantius philosophus peripatheticus: Alius statuarius. alius aspendius apollonij discipulus. alius Calautianus: qui de asia et europa. xx. scripsit libros. alius etiã bizantius: q gallorum aduentũ ex Europa in asiam scripsit: alius atramitenus grammaticus appellatus Ixion quia Junonem iniurijs in aliquo affecisse videtur. Alius cyreneus grammaticus magni precij vir. Alius Sepius vir diues et studiosus. Alius eritbreus grãmaticus: alius Bithinius pancei Rhodij filius: alius orator smirneus. Et hi omnes prosa scripsere: alij quoq; poetica scripserunt ex quibus vnus veterez comediaz scripsit alius Epicureus: qui contra inuidos scripsit: alius ex tarso Satyricus. Veruz phalereus qui est decimus nonus (ut laertius tradit) infra scriptos edidit libros videlicet.

De legibus atheniensiuz	li. 5.	Decon	li. i.	De trabe	li. i.
de ciuilibus atheniensiuz	li. 2.	De decenali pte	li. i.	De senectute	li. i.
De ciuilitate	li. 2.	Epistolarum	li. i.	Socrates	li. i.
De odissea	li. 4.	De fide	li. i.	Aristomarchus	li. i.
Ptolemeus	li. i.	De gratia	li. i.	De legatione	li. i.
Amatorius	li. i.	De fortuna	li. i.	De pace	li. i.
Phedondas	li. i.	De magnificentia	li. i.	De studijs	li. i.
Medon	li. i.	De nuptiis	li. i.	De tempore	li. i.
Exhortatorius	li. i.	Pro ciuilitate	li. i.	De ionibus	li. i.
Jura	li. i.				

Cuius stillus philosophicus et si oratorio robore careat viribus tamen plurimis permixtus est.

¶ Theodorus atheneus philosophus: hoc tempore teste Eusebio floruit.

¶ Victoria Romanorum prima de carthaginensibus.

4917 ¶ Anno. 30. regni ptolemei lagi filij Cuz diuulgatũ esset apud tarentinos pyri huz ex humanis decessisse noua arma contra Romanos solicitauerunt tarentini a Carthaginensibus auxilia postulantes. Sed (vt liuius scribit) carthaginenses statim a Romanis vincuntur: et quãuis hostes nundum Judicati tamen a Romanis se posse superari senserunt. 282

¶ Lysimachus huius nominis secundus trigesimus Macedonuz rex. 33. regni ptolemei anno pulso et interfecto pyrrho qui in Macedonia septem mensibus regnauerat: et ipse regno occupato regnauit annis quinq;. Post quem. 31. ptolemeus cognomento ceraunos anno vno. Post hunc. 32. Melegarus duobus mensibus. Post quem antipater. 33. diebus. 42. regnauit. Post quem Sostenes. 34. annis. 2. Post quem Antigonus Gognatas. 35. regnauit annis. 36.

4920 279

277 ¶ Eleazarus simonis Iusti frater anno 35. regni ptolomei simone fratre mortuo: et Onia eius fratris filio 47[illegible]
adhuc paruulo ipse sacerdotij principatū suscipiens sedit annis. 17. Quo pontificāte Demetrius quidam ptolomeo philadelpho egyptiorum regi: quem bibliothece sue prefecerat: dixit sibi nunciatum fuisse apud iudeos legem dei vnientis ore editam esse: quam non nisi a dei cultoribus trāsferri liceret: subiciensq quod theopompus ob eam causam cecus effectus: et quod penitens sanitati fuerat restitutus: dicebatq illam figuris litterarum: vel sermone hebraico compositam: laboremq non modico fore transferendā. Quo audito rex gauisus demetrij sententia. Scripsit hinc eleazaro epistolas hec fieri demandans: et illas cum preciosis muneribus per legatos misit. Iam enim ptolemeus rex ad Aristeam amici et necessarij sui persuasionem omnes quasi iudeos qui in egypto seruiebant liberauerat. Tenor autem epistole: quam rex ad hunc Eleazarum misit talis est: vt Iosephus in duo. decimo testatur. Gentem tuam que secus nos erat libertate donaui arbitrans deo esse iocundum. Et quosdam milicie nostre assignaui: alios vero: quorum fidem probaueram in palatio meo constitui. Leges autem vestras in bibliotheca nostra ponere decreui. Bene ergo facies mittere nobis viros seniores et doctos: qui valeant earum interpetrationem caute nobis relinquere. Transmisi modo argenti. 100 talenta pro imolationibus faciendis: et separaui ad cathenas et ligatoria facienda quinquaginta auri talenta: et gemmas sine numero ad artificum optionem. Tu manda nobis que ex eis fieri volueris: quod gratius amplectemur. Rex autem vna cum epistola muneri pretibus receptis in beniuolentie signum principi sacerdotum Eleazaro destinauit lectos decem cum aureis pedibus: et conuenientem eis suppellectilem: et calicem talentorum triginta. Insuper et stolas decem: et purpuram: et coronam decoram: et multa alia deo celi deuouenda.

¶ Septuaginta interpretes.

¶ Eleazarus vero ad regem mittens quod postulabat ita scripsit. Ad interpetrandam legem: quam pro tuis cōmodis accipere postulas: elegi viros sex ex vnaquaque tribu doctissimos quidem: quos diximus legem ferentes. Tue autem pietatis vel iusticie erit: vt post legis transcriptionem eam ad nos caute cum portoribus remittere. Nomina autem seniorum ab Eleazaro ad regem missorum exprimere opus non est. Cum vero venissent ergo seniores septuaginta duo ex hierosolymis ad regem in alexandria ab eo honorifice et benignissime suscepti sunt. Ostensoque regi legis rotulo: in quo litteris aureis conscripte leges continebantur: et rex de codicibus percunctabatur. Quū uero reuelassent: et ostendissent membrane tenuitatem: vel incomprehensibilem coniunctionem cōpaginem rex miratus est: quod ita fuissent cōpacta. Atque ita eis gratias agens singulos in singulis cellulis reclusit: mandans eis oia ministrari: qui in 17. dies legē de hebreo in grecū trāstulerūt: sic quidē concordes in translatione eadem: quod: vt diuus pater Aug. in 18. de ci. dei c. 42. testatur: sine aliqua verborum: aut sensus dissonantia illam transtulerunt: quam ab vniuersis iudeis qui tunc in illis reperti sunt locis auditam et approbatam Demetrius ad regem obtulit: Videns ergo rex que gesta sunt et relictis legibus et sensum: atque sapientiam seniorum obstupuit: et ad Demetrium sermones fecit: quod tam mira esset legislatio: quod nemo neque historiographus neque poeta meminisset ea. Et vocās ad se interpretes gratias egit: et remisit eos donans vnicuique optimas tres stolas: Et auri talenta duo: et calicem vnius talenti et totum conuiuatorium: rogauitque eos ad se de iudea frequenter proficisci. Illi autem edocto rege de vnius dei cognitione et regni gubernatione benedicentes eidem cū muneribus plurimis ad Eleazarum regressi sunt. Et licet postea alij sub nouo testamento: vt infra dicetur: fuerint translatores qui de hebreo similiter transtulerunt sicut Aquila: Simachus Theodotion: et Quinta editio cuius auctor ignoratur: his tamen omnibus septuaginta hi interpretes preferuntur. Nouissimus omnium diuus hieronymus vir doctissimus et trium linguarum cognitione clarissimus eam ex hebreo latinam nobis fecit. Cuius litterarum laborem: ut inquit Augustinus: quamuis Iudei contendant esse ceteris veriorem: ecclesie tamen christi tot hominum auctoritati neminem iudicant preferendum: hec Augustinus vbi supra.

Ptoleme9 Philadel.

272

Tolemeus philadelphus secundus Egypti rex: anno. 325. Iudaice captiuitatis olympiade antē 124. Egyptijs regnare cepit: et regnauit annis. 38. Hic cum ptolemei lagi filius minimus fuisset: esset pater contra ius gentium ante mortem regnum cessit. Cuius non minor in accipiendo fauor quam patris in tradendo regno fuit. Et inter cetera: vt Iustinus tradit: patris et filij mutue pietatis exempla: etiam eo res amorē populi iuuenem conciliauit: quod pater regno publice ei tradito priuatus officium regi inter satellites fecerat omniumque regno pulchrius regis se esse patrem duxerat 427
Hic quippe cum omnium scientiarum doctissimus esset: et Strabonem philosophum preceptorem habuisset etiam legem Iudeorum interpretatus est et Bibliothecam illam toto orbe terrarum nominatissimam construxit: Que vsque ad primum Alexandrinum cum Romanis bellum perdurauit. Hic famulantes in Egypto: sicut prediximus: iudeos a seruitutis vinculo resoluit vsque ad centum viginti milia: et eos in hierosolymā remisit: et vasa votiua Eleazaro pontifici pro diuinis scripturis habendis hierosolymam misit: quas in eadem sua Bibliotheca collocauit. Hunc Beronica mater fuit cui a philomene regis prefecto: ut testatur plinius libro vltimo naturalis historie: topatium importatum fuit quod illi mire placuit: eo quod ingentis precij et magnitudinis esset: ex quo postmodum: vxori sue nomine Arsinoe statua facta fuit quattuor scilicet cubitorum et sacrata in delubro: quod aureum cognominabatur. Ex qua suscepit ptolemeus Evergetē et Beronicam filiam: quam Antiocho vxorem dedit qui. s. Seleuci filius erat.

¶ Pharus turris toto orbe celebrãda atq; permaxima hisdẽ temporibus teste Plinio lib. o tricesimo sexto
4929 naturalis historie a ptolomeo philadelpho super quatuor cancris vitreis apud alexandriam in mari con- 270
dita est: vt scilicet nauigantibus in nocte lumen exhiberet: Que tam pulchra: tamq; insignis habita fuit. vt inter septem mundi spectacula connumerata sit. Illã tamen quidã alij ab alexandro magno. Alij a Sostrato gnydio extructam dicunt: Que fuit altitudinis passuũ. 20. z palmis superabundabat. Et propterea Ouidius libro secundo de sine titulo ad Ibin ostendit dicens.
Que colis z menphis palmiferamq; pharon.

¶ Antiochus sother seleuci regis filius secundus syrie rex quarto regni philadelphi anno syrie z asie regna
4930 recepit: z regnauit annis. xix. ab isto reliqui syrie reges Antiochi cognominati sunt. 269

¶ Antigonus eius nominis secundus cognomento Gonatas tricesimus quintus macedonum rex: quinto regni philadelphi anno post multas regum tempestates macedonibus regnare cepit: z regnauit annis sex z triginta. Hic regno paterno e tyrannorum manibus sublato in syriam mox vbi Demetrium patrem audie
4931 rat mortuum cum multis nauibus adnauigauit. Sed quum prope insulas peruenisset patris cineres (vt 268
Plutarchus tradit) ad eum sunt delati. Quos acceptos z aurata vrna inclusos in puppi regie nauis in qua ipse degebat collocari precepit. Post hec vero ipse cum omni classe versus corinthum nauigãte repẽte eidem multe occurrerunt ciuitates: quibus illi alie coronas quas vrne imponerentur: alie homines: qui lugubri veste corpus honestarent certatim mittebant. Ferebatur quippe vrna illa in magna eminentiq; puppi regia purpura z diademate ornata multis astantibus iuuenibus circumsepta: qui fulgentibus vndique armis defuncti imperatoris memoriam renouabant. Aderant multi tibicines: inter quos etiam Xenophãtes modulator elegantissimus: qui incredibili suauitate sacrum canebat carmen: atq; ipsi remiges tanta cum iucunditate fluctus ciebãt: vt remorum pulsu Xenophantis cantibus respondere viderentur: z flebilem concentum efficerent magna cum sonoritate coniunctum. Quum vero prope corinthum in continenti applicuissent: multitudo: que ad ea littora conuenerat: vbi Antigonum regem humilem: abiectumq; ac lachrymis perfusũ conspexit ingenti adolescentis misericordia commota vlulatum: gemitumq; edidit incredibilem. Urnam deinde cum omnibus ornamentis Demetriadẽ ciuitatẽ deferri precepit. Illam quippe vrbem a demetrio sic cognominatã populi velut propriã sedẽ habuerũt.

¶ Bella punica prima hic incipiunt.

¶ Anno quadringẽtesimo septuagesimo septimo ab vrbe condita qui fuit duodecimus regni Philadelphi
4939 annus olympiade scilicet centesima vigesima septima: quum iam vbiq; clarum esset Romanorũ nomẽ z 260
extra italiã nullũ mota essent arma habito censu apud romanos inuenta sũt ciuiũ capita ducẽta viginti duo milia z trecenta z triginta quatuor: Quo viso a Romanis tunc primum susceptũ est bellũ contra aphros pro Sicilia et Sardinia. Contra quos Appius Claudius Quinti Fuluij consulis collega electus in sicilia ciuitate victor de ipsis a hierone sicilie rege triumphauit. Sequenti deinde anno Ualerio Marco cõsule tarentum athenienses: z alie ciuitates multe ab ipso victe in Romanorũ fidem deuenerunt. Sequenti quoq; anno post Marchum Regulum z Lucium Manlium consules contra Amilcarem Aphrorum ducem miserunt: quem etiam magna virtute vicerunt captis eius plurimis nauibus aut fractis aut demersis. Tres de hinc alios Aphrorum duces deuicit Marcus Regulus multisq; occisis etiam Elephantes complurimos cepit: septem z viginti captiuorum milia Romam misit. Inter hec in aphrica apud fluuium Bragadam serpentem immense magnitudinis occidit: cuius corium. 120. pedum longitudinis habuit Romamq; delatum aliquandiu cunctis miraculo fuit. Tunc Carthaginenses victi pacem suppliciter petierunt. Quam cum Regulus nisi grauissimis conditionibus dare nollet: Aphri accitis precario lacedemonijs Regulum cum omni exercitu vltima pernitie deuicerunt. Ita vt duobus tantum Romanis fugientibus. 30. milibus occisis ipse cũ quingentis captiuis in vinculis teneretur. Post hec Marco Emilio paulo z Seruio Fuluio nobiliore consulibus nauali terrestriq; prelio ita aphros superauerũt: vt ducentis hostiũ milibus occisis captisq; centum z triginta Elephantis Carthaginenses marcũ Regulũ Romã cũ legatis suis mittere decreuerint: qui captiuorũ permutationẽ imploraret.

¶ Marcus autem Regulus cum legatis Carthaginensibus Romam venit suscepto prius ab eis iuramento vt si Romani permutationi non assentirent Carthaginem rediret. Qui vt diuus pater Augustinus primo de ciuitate dei capitulo 15. z 24. z libro. 1. capitulo 3. libroq; 3. capitu 14. z lib. 5. capitulo 18. cũ Romam venisset in Senatu contraria legationi sue persuasit: asserens non esse vtile Romanis propter ipsum iam senem tot nobiles captiuos permutare. Quod z factum est. Unde ipse Regulus Carthaginẽ rediit Romanis offerentibus z ad moram eum hortantibus. Sed quia iurauerat redire preelegit. Aphri vero eo suscepto confestim eum in angusto ligno clauis acutis confixo incluserunt: vbi palpebris eius circumcisis vsque ad mortem stare z vigilare fecerunt. Et ex hoc colligere possumus Romanis inter primum et postremum Carthaginense bellum optimos mores z concordiam fuisse. Quod etiam Salustius noster confirmat dicens huius cause fuisse Carthaginensium metum. Et ideo Scipio ille nasica nolebat omnino Carthaginem euerti: vt eius metus in bonis moribus atque concordia Romanos teneret. Nam post Carthaginis euersionem: de optima facta est pessima: quia boni eius mores torrentis more precipitati sunt.

248 ¶ Antiochus eius nominis secundus cognomento theos antiochi primi filius tertius syrie rex anno vige- 45[illegible]
simo tertio regni philadelphi syrijs regnare cepit: et regnauit annis quindecim. Hic Justino teste quū ha-
beret vxorē nomine Laodiceā: ex federe cum philadelpho rege inito qui aduersus eum pugnauerat ip-
sam repudiauit: et eius philadelphi filiā nomine Beronicem duxit vxorem: ex qua non nullos suscepit fi-
lios. Uerum post aliquod tempus quum laodiceam in viri gratiā redijsset: non immemor iniurie ab ipsa
recep'e: ipsū Antiochum virū suū et filium quem ex Beronica susceperat veneno sustulit. Et quendā
regie stirpis virum nomine Artemonem Antiocho simillimum dissimulandi sceleris: q̄ proinde quasi
ipsum regem egrū in lecto collocauit. Quumq; omnē admisisset populū eius sermone et vultu consimili
ipsū fefellit. Crediderunt nanq; omnes ab Antiocho moriente Laodiceā et eius na os ibi commenda
ti. Sepulto vero Antiocho: Antiochū galericū filiū suū regina laodicea regem constituit. At Bero-
nica filij priuationē grauiter ferens co festim currū armata conscendit: et persecuta Ceneum satellitem
crudelis opera ministrū: quem hasta frustra petierat saxo prostrauit: ac super eius corpus actis equis in
ter infesta contrarie partis agmina ad domum in qua interfecti pueri corpus occultari arbitrabatur per-
rexit.

¶ Uiri disciplinis excellentes.

¶ Zeno stoicus philosophus hisdē temporibus teste Euseb o ob eius doctrinā plurimum cognitus est.
Qui inter cetera de perturbationū sedatione libros duos composuit. Item de voluptate quatuor. De di-
uitijs et gratia vnū. De hominum iru vnum. De siccitate. De antiquis regibus: et de ijs que laudantur:
Ex eius sententijs inter notabiles hec memorabilis plurimū fuit. Sepultus apud te sit sermo: quem tu
solus audieris. Anno autem. 21 regni philadelphi. Uite vero sue. 80 media consumptus interijt
¶ Crisippus similiter stoicus philosophus natione cilix per hoc idē tempus vna cū Zenone predicto flo
ruit: Qui anno vite sue octogesimo librū adeo subtiliter cōposuit: vt ad ea que ibi cōscripsit penitus cogno-
scenda lōga uita opus esset sicut testatur Ualerius li. 8. Ex eius notabilioribus sētentijs hec vna celebris
fuit. Sapiēs nulla re eget: et tamen multis rebus illi opus est. Et contra stultos nulla re opus est. Nulla eiū
re scit v t: sed omnibus eget. Hi autē duo stoice secte auctores: et inuētores fuerunt. Quoꝝ sententia erat
posse omniū perturbationū e mentibus hoīū e. adicari. Et hoc idē senserāt veteres achademici. Multe
nanq; fuerunt stoicoꝝ sententie: Inter quas he precipue sū.. Is summū bonū esse: quod honestū est. Ni-
hil deesse ad recte viuendū ei in quo virtus est. Stultus fim eosdē oīa vitia h3: sed nō in o'anū, prius est.
¶ Polemon athenensis philosophus hisdē tēporibus agnoscitur: q̄ Laertio teste: quū iuuenis esset admo-
dū lubricus: et impudicus fuit. Sed quum e condicto aliquando ebrius cum sodalibus Xenocratis scho-
lā irrupisset: vbi eius de pudicitia orationē audiuit: ita se ipsū collegit: vt dimissa luxuria industria ac stu
dio ceteros vinceret eidēq; i n schola succederet. Erat nanq; hic natura vrbanus adiuncta seuera consti
tia. Nec quempiā sedendo. sed deambulando docebat. Et propter sūmū probitatis studium in ciuitate sē
per honoratus est. Olympiade aūt. 12 . vetulus ex hac uita migrauit.
¶ Aratus Asianus poeta clarissimus hac tempestate vt Eusebius scribit floruit. Hic primo Odysseā home
ri a zenone stoyco didicit: eruditusq; factus apud Antigonū Macedonie regē quoad uixit moram traxit
246 vbi cum astrologie non ignarus esset de astrologia librum scripsit elegantissimum: dicente Cicerone li- 4553
bro primo de oratore Constant inter doctos hominem ignarū Astrologie ornatissimis atq; optimis ver
sibus Aratum de celo stellisq; dixisse et conscripsisse.
¶ Strato lampsacenus philosophus eloquentissimus philadelphi regis preceptor a quo et talentis trecen-
tis donatus fuit per hec tempora claruit. Qui in physica speculatione preceteris diligentius Speculatus
est: vnde et physicus per Antonomasiam appellatus est. Scripsit autem de regno libros tres. De iustitia 3.
De dijs. 3. De magistratibus. 3. De regia philosophia. De fortitudine. De Celo: et de multis alijs rebus.
Fuerunt autē octo Stratones: primus Isocratis auditor. Secundus hic ipse. Tertius medicus. Quar-
tus histor cus scriptor gestoꝝ philippi et perse qui contra Romanos bella gessere. Quintus poeta epigrā-
matū. Sextus antiquus medicus. Septimus peripateticus qui moram traxit alexandrie.
¶ Silphon megarensis philosophus hisdem temporibus floruit hunc: et imitatione et eloquentia: atq; sapi-
entia tantum alios precessisse dicunt: vt parum abfuerit quin omnis grecia in illum intenta in Megaram
transisse diceretur. Cicero vero libro de fato dicit: illum fuisse hominem acutum maximeq; suis tempori-
bus approbatum. Qui cum capta aliquando esset eius patria: et omnibus eius bonis amissis solus nudus
euadens interrogaretur an omnia perdidisset. Respondit. Omnia mea bona mecū porto: pectore enim il
la non in scapulis se gestare dicebat.
¶ Crates atheniēsis achademicus philosophus Polemonis predicti auditor eiusq; in scholis successor hi
245 temporibus teste Eusebio floruit: hi nanq; magister et discipulus adeo se inuicem amauerunt vt pro laertij 4554
sententia eadem semper studia sint consecuti et mortui eodem sepulchro sepulti. Quos Antagoras in hanc
sententiam versibus adornauit. Hoc tumulo Cratem ac Polemonem conditos fatere Qui transis o ho-
spes viros consensu animorum precipuos: Quorum diuino ex ore doctrina manauit: Sacra vtiq; mundi
cies sapientie adiuncta: habuit hic Crates discipulos memorabiles quos fuere Arcesilaus: Bion et
Theodorus.

Crates alter philosophus Thebanus fuit qui etiã his ferme tẽporibus floruit Diogenis discipulus quẽ omnes Hiero. scripsit magnũ auri pondus in mari iecisse dicens: Abi a me diuitiarũ venenũ: Nã vos potius mergã q̃ ipse a vobis demergar. Fuit autẽ anteq̃ Cynicus fieret vir quidẽ diues qui nõnullos ex suis cũ a proposito auertere conantes baculo persequebatur. Obijt deniq̃ senex et admodũ incuruatus: alij quoq̃ multi extitere Crates quorum vnus orator ex Isocratis familia: Alter vallorũ effossor: qui cum Alexadro militauit: Alius phũs pipateticus: alius geometricus: alius poeta epygrãmatũ: alius achademicus.

Erasistratus atheniẽsis medicus sm Eusebiũ his tẽporibus floruit: Hic cũ ex Aristotelis familia natus esset etiã eximius medicus euasit: q cũ antiochũ regẽ ex grauissimo morbo sanasset a ptolemeo rege eius filio centũ talentis donatus est: vt testis est Plinius libro vigesimonono naturalis historie.

4956 Lycon Troadentis philosophus per hec tẽpora clarus habetur: Vir quidẽ eloquens in educandis: instruendisq̃ pueris maxime idoneus. Dicebat enim necessario adiung pueris pudorem: et laudis studiũ velut equis calcar: Fuit hic dũ vixit habitu nitidissimus: et vestiũ incredibili mundicie atq̃ nitore. Et cũ eẽt corpore fortissimo pile ludo se exercuit. Tenuit autẽ schole principatũ annis quadragintaquattuor: tãdem fessus podagre morbo anno vite sue septuagesimoquarto interijt. Fuere et alij Lycones: primus Pytagoricus: secundus hic ipse: tertius versificator: quartus epygrãmatum artifex. 243

Timon Apolloniates philosophus hac tẽpestate floruit: Hic dũ iuuenis eẽt multis obscenitatibus se immersit. postea factus vir scilicet egenus, repudiatis vitijs in Calcedoniã iuit: ibiq̃ philosophiã et oratoriam artẽ didicit atq̃ exercuit: ob que carus ptolemeo philadelpho fuit: Scripsit autẽ diuersa poemata. Tragedias scilicet sexaginta: Comedias triginta: et multas Satyras. Fuit et alius Niceus philosophus aliusq̃ orator studiosus.

Romanorum naufragium.

4957 Anno vigesimonono regni ptolemei: olympiade autẽ .131. Romani Gn. Seruilio: et .C. Sempronio Bleso consulibus sm Eusebiũ et Liuiũ in sexto cũ ducẽtis sexaginta nauibus nauali prelio Carthaginenses superarunt: et multas eorum vrbes ceperunt: scilicet ex Lybia: sed cũ optimis spolijs redeuntes naufragium ingens passi sunt: vbi adeo eas calamitates oppressere, vt senatus Ro. decreuerit ab maritimis prelijs se de cetero abstinere: Quo quidẽ anno argenteus nũmus primũ in urbe sm predictos signatus est. 242

4958 Manasses Eleazari pontificis patruus decimus iudeorum pontifex anno trigesimo regni ptolemei principatum sacerdotij suscipiens sedit annis trigintaduobus. De quo nil memoria dignum inuenimus. 241

Pax Romanorum cum Carthaginensibus.

4961 Romani Claudio pulchro: et .C. Julio consulibus: tertio et trigesimo regni ptolemei [illegible] nio a Carthaginensibus superati ex ducentis viginti nauibus quas in mari habebat vix cũ triginta effugere potuere: quinquaginta cũ pugnatoribus capte sunt et relique demerse: et vnus consulũ fugiens naufragio classem amisit: Ea quidẽ victoria aphri elati facti sequenti anno in Italiam nauigantes vniuersa littora peruagarũt: et multa damna Italis intulerunt: Sed et vigesimotertio belli punici anno .Q. Luctatius consul cum eius Collega Aulo posthumio ex senatus mandato cum trecentis nauibus cõtra quadringentas aphrorum pugnauit: victorq̃ euadens septuaginta eorum cepit: et .xxxij. demersit: atq̃ .xiij. milibus occisis .32. hostium milia cepit: ex quo factum est vt infinitum prope auri et argenti pondus in Romanorum potestatem redactum sit: Uerum quidem ea in pugna ex classe Romanorum solum duodecim naues demerse referuntur: Quo bello Aphri attriti pacem a Romanis petiere: Que hac conditione concessa est: vt captiui vtriusq̃ suis redderentur: et Sardi Romanis deinceps parerent: Sub his etiã conditionibus Carthaginẽses pacem cũ Romanis obtinuere: vt romanis per continuos .xx. annos tria argenti puri talẽta persoluerent. 238

4962 Hiero Siculorum dux et postea rex: his temporibus: vt Liuius scribit in Romanorum amicitiã venit: De quo Justinus noster in vigesimoquarto Epito. meminit dicens in eo fuisse pulchritudinem corporis: atq̃ admirabiles vires: Eratq̃ preterea eloquio blandus: in negocio iustus: et in imperio adeo moderatus vt nihil ab ipsa sua iuuentute nisi regnũ ei deesse videretur: Quibus dotibus ornatus a Siculis contra Carthaginenses primum dux constitutus: mox victoria obtenta omniũ ciuitatum fauore Sicilie rex creatus est: vt Justinus vbi supra multa commemorat. 237

Parthorum regni principium.
Et primo Parthie descriptio.

Parthia nanq̃ asie regio permaxima est: et olim orientalis Scythie pars fuit: Que (vt ptolemeo placet) ab ortu Ariã habet: ab occasu Maldoranum montem: ad meridiem Carmaniam desertam: Et a Septentrione Hyrcaniam. Julius autem Solinus Parthiam diuidens dicit habere a meridie rubrum mare: et claudi Hircano solo: parthicumq̃ imperium conscribens diuidit in decem et nouem regna: et vndecim superiora ab armenico limite et Caspio littore incipiẽtia ad terrã scythicã porrecta concordes esse cum reliquis inferioribus. Strabo vero refert parthorum loca optima esse et montibus clausa: sed montes frigidissimi cum sint planiciẽ hñt admodum calidã: puã tñ: idẽ Strabo parthiã ab initio fuisse dicit: sed temporis successu auctã: Camesinãq̃ Coriñã: ac totã fere regionẽ vsq̃ ad Caspias portas et argos atq̃ tapiros

que primo Medorum erant ad parthos transisse atq; alia loca complurima: postea inter Parthos conscripta fuere: Parthi autẽ bellaces sunt: et a Scythis ortum habuere: qui et propter preclara in bello facinora adeo claruere: vt summis semper aliquid ademerunt: eorũq; imperium ita auxerit: vt vim scythis multam attulerint. Eorum autẽ sermo ex scythico medoq; cõmixtus est. Omnes quippe equitare et sagittare liberos suos magna industria docent: pugnantq; procurrentibus equis: aut terga dantes sepe fugaz simulant: vt incautiores insequentes habeant signum. hi in prelio non tuba: sed tympano dant: Nec pugnare diu possunt: De quibus Lucanus poeta sic ait.

Pugna leuis: bellumq; fugax: turmeq; vagantes
Illita terra dolis: nec martem cominus vnquam
Et melior cessisse loco q̃ pellere miles:
Ausa pati virtus: sed longe tendere neruos

Et quecunq; velint permittere vulnera ventis. His nanq; auri argẽtiq; nullus nisi in armis ẽ vsus. Vxores dulcedine libidinis singuli plures habẽt: Nec vlla adulterio delicta grauius puniant: propter quod feminis conuiuiũ viror non tantũ interdicunt: sed etiam conspectum. Quare Macrobius dixit: Parthi cum concubinis: nõ cum coniugibus cõmunia ineunt tanq̃ has in vulgus prodire et lasciuire deceat: illas nõ deceat. Vnde Lẽtulus ad Lucanum lib. 18. eos adeo libidinosos dixit: vt reiecto nature pudore: cum sororibus filijsq; misceant. ait enim tot feminis cõplexibus vnum: Non laxat nox tota mari: iacuit sorores In fratrũ thalamos sacrataq; pignora matrum. Sepultura autẽ illorum hominũ: et maxime vulgi: aut canũ aut auium laniatus est: Nuda demũ ossa terra obruunt: Horũ ingenia tumida seditiosa: fraudulenta: procaciaq; semper in externos aut in domesticos motus inquieti principibus enim suis nõ pudore sed metu obediunt: In libidine proiecti: in cibis parci. fides dicti promissiq; nulla nisi quatenus expediat. Hij parthi p̃mo assyrijs: postea Medis: deinde persis: Quarto loco macedonibus: Post vero mortem Alexandri magni: vt supra dictũ est: Macedones inter se ciuili bello cõtendẽtes Eumeni se tradiderunt eoq; victo ad Antigonũ transiere: Post hunc autẽ a Nicanore Seleucoq; ac antiocho possessi sunt. Deinum his tẽporibus arsace auctore a Macedonibus defecere: et hoc propter eor discordias. Nullũ enim tã grande impiũ qd̃ ciuilis discordia nõ euertat. Et propterea prelio p̃dictus p̃mus ibidẽ regnauit arsaces.

155 Arsaces igitur p̃dictus p̃mus hor parthor rex. 133. olympiade que fuit. 37. regni ptolemei anno huius 4964 gentis imperium sumpsit: a quo postea reliqui reges arsacide dicti sũt: Nã sicut albani reges omnes a Siluio Enee filio dicti fuerũt Siluij et romani imperatores augusti vocãtur: Egyptijq; Ptolemei: sic parthiani isti arsacide ab Arsace isto primo eorum rege: cuius originem Iustinus noster incertam esse dicit: Hic nanq; ex latrocinijs viuere solitus accepta opinione q̃ Seleucus a Gallis Asianis victus esset: cum predonũ manu Parthiam ingressus: ibidẽ mox prefecto regionis oppresso et ipsuz imperiũ inuasit: et dominus aliquantarum ciuitatuz potitus est: Paratoq; grandi exercitu tutum ab aduersarijs se tutatus ẽ. Quibus omnibus sublatis libertatem huiusce gentis conquisiuit: atq; formã viuendi vniuerso regno dedit: Nam magistratus constituit: qui belli ac pacis vniuersi regni acta gererent: Ordinatoq; optime regno in matura senectute discessit.

Arsaces huius nominis secundus predicti filius patre defuncto in regno successit qui aduersus Antiochum Seleuci filiuz cũ centum peditũ milibus et viginti milibus equitũ exercitum duxit: cõtra quem tanta virtute pugnauit: q̃ vt Iustinus scribit, ad postremũ in societatẽ eius deprecatione reciperetur.

Priapacius Arsacis huius filius tertius parthorum rex fuit: qui in regno quindecim annis actis decessit: relictis post se Maarde Mitridate et Phraate filijs: quorum maior Maardes Mardos bello domuit: et eorum regez suo subiecit imperio: Nec multo post quãuis multos reliquisset filios: decedens fratrem instituit heredem. Mitridates autem regno suscepto: mox aduersus Medos bellum gessit: Victoriaq; potitus est: et viribus auctus Phraatem germanum suũ medie regioni preposuit: et Elymeor gentem regno suo adiecit: Imperiumq; parthorum a Caucaso monte vsq; ad flumen Euphraten protulit. nec minor Arsace proauo suo gloriosa senectute decessit: relicto phraate filio herede: Qui cum Antiocho regi bellum inferre statuisset: Scytharum motibus ad sua defendenda reuocatus est: profectusq; aduersus Scythas Hymerum quendam ad regni tutelam reliquit. Qui oblitus vicarij officij tyrannica crudelitate Babylonios: multasq; alias ciuitates importune vexauit: Ipse autem phraates ducto contra Scytas exercitu obtruncatur. In cuius locum Artabanus eius patruus constitutus est: Qui et bello Thogarijs illato in brachio vulneratus statim decidit: Mitridatesq; filius succedit: Cuius ob res bene gestas magnus cognominatus est. Verum propter crudelitatem a Senatu parthico pulsus est: Cuius regnum cum Herodes frater occupasset: confestim cum exercitu Babyloniam in quam Mitridates confugerat iuit. et diu eam obsedit: qua tandem capta etiam Mitridatem fratrem ibidem necari iussit: Deinde cum Romanis bellum gerens Crassum Consulem cum omni exercitu deleuit. Verum postea exercitus herodis filij a Cassio Crassi Questore cum omnibus ducibus trucidatus est Herodes autem cum triginta filios ex varijs pellicibus haberet: ab vno eorum tandẽ interfectus est. Denique Tyberij Cesaris tempore Germanicus Drusi filius et Caligule pater de illis parthis clarum egit triumphum.

4665 PTolemeus Euergetes philadelphi predicti filius tertius Egyptiorum rex anno secundo .133. olym- 234
piadis q fuit trecentesimus sexagesimus primus iudaice captiuitatis post patrem Egyptijs regna
recepit: et regnauit annis viginti et vno. Hic in vltionem sororis Beronice Antiochum Galericum qui
idem et eius mater Laodicea regno priuauerat sicut Justinus lib. 27. scribit Syriam Ciliciam: et
Asie partem vastauit: et innumerabilia inde spolia exportans iter quod et deos quos Cambyses in
persas transtulerat euexit.

4965 Antiochus Galericus eius nois tertius quartus asie et Syrie rex: eo quasi anno quo et Euergetes regnare 233
cepit: et regnauit annis xx. Hic mortuo patre cum primum in locum eius suffectus esset: hortante matre quam prohibere debu
erat Beronicem nouercam suam Egypti regis sororem cum paruulo filio interfecit: Quo scelere perpetrato et infamie
maculam subiecit: et ptolemei bello se implicuit: propter multe eius regni ciuitates ipsius crudelitate commote ab ipso
defecere: ptolemeoque se dedidere: Quippe nisi ptolemeus domestica seditione in Egyptum reuocatus fuis
set totum huius antiochi regnum occupasset. Tantum illi odium illud parricidiale scelus attulerat. Verumtamen
ptolemeus postmodum illum occidit duobus filijs Seleuco et Antiocho magno superstitibus derelictis.

Onias eius nois .2. Symonis iusti filius xi iudeorum pontifex post Manasen pontificatum suscipiens sedit annis
9. Hic Onias vt Josephus narrat Paruulus mente et pecunijs auarus existens pro populo regibus vectigal
quod patres eius ex proprijs dabant .i. xx talenta pecuniarum non reddens ad iram ptolemeum commouit: et mittens in Ju 232
deam legatum comminabat multa mala inferre nisi tributa acciperet. Nec propterea Onias propter eius auariciam regis
verba flectebat: Unde et iudei turbabantur: quod audiens Josephus vir inter suos nobilis Tobie ex Onie so
rore filius. mandato Onie ex consensu iudeorum ad ptolemeum accessit: qui non modo pacem cum eodem reformauit: sed etiam
propter eius ingentes virtutes atque obsequia illum ducem Judee et finitimarum regionum constituit: Jo. n. Onias
postquam predictum tempus sedisset defunctus est: principatum sacerdotij Simoni filio derelinquens.

Mediolanum cum tota Emilia et Liguria a Romanis capitur.

His tribus. L. Cornelio Lentulo et Fuluio Flacco consulibus Romani intra italiam contra ligures et cispada
nos bellum sumpserunt: et primum cum mediolanensibus et liguribus pugnantes ad. xxiij. milia interfecta sunt et. v. mi
lia capta: cum quibus Romam venientes vt Liuius ait triumphauere. Deinde vt idem refert haud multo post Emi
lio consule cum .ccc. milia gallorum contra Romanos alpes transijssent: Idem consul contra eos congrediens .xl. milia eo
rum cecidit: et vniuersa Italia romanis consensit: propter quod Emilio a senatu decretus fuit triumphus: Gallo
rum quidem vt Eutropius scribit animi feroces sunt: eorumque corpora in principio plusquam humana: Sed experimento
deprehensum est: quod eorum virtus sicut primo impetu maior quam virorum est: ita sequens minor quam feminarum: Alpina (inquit)
corpora albenti celo educata habent quoddam nimbus suis simile: cum mox calore pugne flati in sudorem eunt: et le
ui motu quasi sole laxantur: Hinamque. M. Bruto duce iurarunt non prius balteos se posituros quam capitolium in
cenderent: quod et factum est: Nam victos eos sicut Liuius tradit Emilius in Capitolio deseruit: et balteos depo
nere coegit: Post aliquot autem annos iterum in italiam contra gallos pugnatum est: et id bellum finitum est regnantibus. M.
Claudio Marcello: et Cn. Cornelio Scipione consulibus: Nam Marcellus ingentes gallorum copias pere
mit: et inter multa insubrium oppida que idem consul ad deditionem redegerat: etiam Mediolanum florentissimam
vrbem excepit: et grandem ex ea predam Romam perducens de eis triumphauit.

Corsica ad Romanos defecit.

Sequenti anno vt Liuius scribit, Carthaginenses contra Romanos bella reparare tentantes: sardos
ad rebellandum subornarunt: Verum postea legati Carthaginensium Romam venientes pacem impetraue
runt. Titus autem Manlius Torquatus consul factus de Corsis triumphauit: Quibus gestis Romani cum
omnibus pacem habuerunt: Qua confecta nullum deinceps Romanis illatum est bellum: quod eis post Romam
conditam semel tantum contigit: Numa scilicet Pompilio regnante.

4965 Demetrius Antigoni regis filius .36. Macedonum rex anno .3º Euergetis Macedonibus regnare cepit:
et regnauit annis x. Hic cum adhuc admodum puer esset: et prius finis cum spartis bellum gerens victoriam obtinuisset: de 232
creuissetque etiam athenensibus bellum inferre: ab alexandro Pyrrhi regis Epyrotarum filio superatus: vna cum exer
citu etiam regnum amisit: Sed Demetrius hic sumptis viribus: patre fugato non solum amissam Macedoniam
recepit: Verum etiam ipsum alexandrum Epyri regem regno spoliauit: Tanta. n. tunc erat mutuum nobilitas: vt reges vi
cissim nunc exules: nunc reges viderentur: quibus optime gestis sororem antiochi Galerici duxit vxorem: Sed mortuo
alexandro epyri rege repudiata prima, procurante olimpiade matre pithiam filiam suam duxit vxorem: et ob hoc gratia acquisita i
nitias filiorum alexandri obtinuit. Post vero vxor soluto matrimonio ad fratrem antiochum concessit: et cum in maritum bellum impulit
sed post multa bella Demetrius hic vita decedit philippo filio paruulo relicto: cui antigonum dedit tutorem.

Antigonus eius nominis tertius trigesimusseptimus Macedonum Rex decimotertio regni Euerge
4978 tis anno regnum accipiens regnauit annis quindecim: Qui mortuo Demetrio predicto eius vxorem ac 221
cepit in coniugem: et se regem dixit: Sed cum ad id perficiendum plurimum laboraret: seditio maxima sub
orta est: Quo audito Antigonus processit in publicum: et Dyademate in vulgus proiecto: illud alteri da
ri rogat: qui aut imperare illis nesciat: aut ipsi parere sciant: se autem adhuc regnum inuidiosum non
quidem voluptatibus: sed laboribus plenum sentire: Postea vero populo beneficia sibi collata: com
memorat scilicet quomodo sociorum defectionem vendicauerit: Quomodo Dardanos: Thessalosque
nimium exultantes de Demetrij morte compescuerit: et denique quomodo eorum dignitatem non modo

defensauerit: sz etiã auxerit: Quibus verbis populus pudore permotus illud recipere iubet: Sz tamẽ ille illud recipere recusauit: donec de seditiosis sumptũ est supplicium: Sumptoqz regno confestim spartanis bellũ intulit. qui non soluz pro illibata libertate: sed etiaz pro omniuz salute contra Macedones certauerit vtiqz spartam: non ipsi tantuz: Verũ et coniuges: liberiqz magno animo fortunaz tulere: Nemo quippe eorum in acie salutẽ peperit: Nulla amissuz coniugez fleuit: quin et filiorz mortez senes laudabant: patribus in acie cesis filij quoqz gratulabãtur: Inter hec Cleomenes spartbanorũ rex post multas hostium cedes cũ sibi tantũ quattuor milia ex pugna superfuisse conspexisset: ductis secũ coniuge ac filijs: in Egyptũ ad Ptolemeuz concessit: a quo honorifice exceptus diu in summa ipsius gratia vixit: Sz ptolemeo Euergete mortuo eius filius ipsum cũ omnibus suis interfecit. Antigonus autem hic spartanis cesis ab vrbis direptione milites prohibuit: Veniamqz his qui superfuerant: dedit: dicens se bellum cum Cleomene nõ cum Spartanis suscepisse: Cuius fuga omnis finita est ira: Nec multopost et ipse decedit: regno Philippo pupillo tradito.

¶ Josephus iudeus vir bonus atqz magnanimus: qui populum iudeorũ de paupertate et debilitate ad clarissimas rerũ causas perduxerat: hoc anno postquaz viginti et duobus annis Syrie et phenicis ac Samarie tributa dispensauit: relicto Hyrcano filio defunctus est.

¶ Hircanus autem huius Josephi filius post patrem in dispensatione tributorum ptolemei in Syriam et alias prouincias successit: Vir etiam ab ipsa pueritia mirabilis virtutis atqz ingenij: quem pater ex patrui sui filia suscepit: Qui cum adhuc tertiumdecimũ annum ageret demonstrauit maximaz fortitudinem et animi prudentiam: adeo vt magnam fratribus suis excitauerit emulationẽ. Pater autez suus volens cognoscere adolescentis virtutem: misit illum viam duorum dierum in solitudinem ad seminandum cũ trecentis iugis boum; celans lora quibus ligarentur: Quod videns Hircanus: quoddam virile excogitauit: et maius etate sua: Nam decez iuga occidere fecit: et carnes eorum quidez bubulcis suis distribuit: pelles vero eorũ diuidens lora boũ fecit: per que boues ligarentur. et hoc modo seminauit terram: quam sibi pater seminandã cõmiserat: et ad patriã reuersus ab ipso propter prudentiã et mentis argutiam plurimum dilectus tanquaz proprium filium: propter quod fratres eius nimiũ contristabantur: Inde illo tempore cũ ptolemeo regi natus esset puer: et omnes Syrie priores in Alexandriam cum maximo apparatu ad celebrandũ natalis pueri diem properarent: pater senio confectus ire prohibebatur: Recusantibus autez ceteris fratribus illo ire Hircanus adhuc quasi puerulus se itiruz obtulit dicens: etiam se in via non multas pecunias opus habere: modo in Alexandriaz epistolã ad dispensatorem suũ daret: quatenus ei pecunias preberet ad comparationez eorũ que optima vel preciosa posset inuenire: Qui Josephus pater opinatus decẽ tantũmodo talenta sufficere ad sumptuz regij muneris: scripsit dispensatori suo in Alexandria. Hircanus autez accipiens epistolam Alexandriaz perrexit: et illam dispensatori patris porrexit: et ab eo mille talenta expetijt. Iratus autem dispensator increpauit adolescentem quasi volentem luxuriose viuere. tũc adolescens furore cõmotus dispensatorem in vincula coniecit: propter quod dispensator dedit ei mille talenta: si a vinculis absolui debebat. Acceptis vero pecunijs emit centũ pueros: et totidem puellas litteras scientes: et obtulit pueros regi cũ singulo talento: puellas autem similiter regine cum singulo talento: Cũqz ad regis conuiuium inuitatus discubuisset: vltimus omniũ in viliori loco consedit: et in derisum pueri omnes conuiue ossa ciborum ante euz ponebant: Ipse autem hoc videns tacebat. Cumqz venisset rex in conuiuiũ ceteri ad regẽ dixerunt: Vides domine rex quanta apposita sunt ossa hircano que carnibus expoliauit. Subridens hircanus adolescẽtulus dixit: Ego domine mi rex canis non sum: q semper ossa cuz carnibus deuorant: sicut isti fecerunt: nam homines carnes comedunt: et ossa dimittunt: quod et ego tanqz homo nunc feci: Rex autẽ miratus pueri respõsum tã sapiẽter prolatũ omnes plaudere iussit. Rex vero postqz eius munera ducentorz puerorũ cũ singulis talentis accepit: ipsius magnanimitatẽ miratus imperauit ei vt quã vellet gratiã expeteret. Ille autẽ nihil amplius ab eo petiuit in se fieri: qz vt patri et fratribus lr̃as cõmendatitias dirigeret. Audiẽtes aũt fratres eius ipsum a rege honoratũ in occasũ eius se pgredi simularunt: illũ interficere volentes. Sed ille fraude deprehensa in pugna multos interfecit. Et ex hierosolymã trans Jordanẽ secedẽs vectigalia a barbaris exigebat: et illos frequẽter debellabat: Vbi etiã turrim fortissimã ex lapide albo edificauit: et alia multa edificia in modũ castri extruxit: quẽ qdẽ locũ perficiẽs eũ Tyrũ noiauit: ibidẽqz hircanus hic vt Josephus li. 12. testat̃ septẽ ãnis regnauit. Tãdem Antiocho magno regnãte Hircanus veritus ne ab eo tãtus tormentis afficeret pro his q̃ ɔ arabes egerat: vitã propria manus internitione conclusit: Cuius substantiaz idem Antiochus suis cõmodis applicauit.

¶ Symon Onie põtificis filius duodecimus iudeorz põtifex his tẽporibus: cum Onias pater eius Antiochi magni seuitiam perhorresceret: se in Egyptũ transtulisset: põtificiũ munus suscipiens sedit ãnis duodecim: vir qdẽ bonus atqz optimus q multa digna laude gessit opa: qđ Jesus filius Syrach i suo ecclesiastico. c. 49. testat̃ dicẽs: Simõ sacerdos magnus fuit: q i vita sua suffulsit domũ: et in diebus suis corroborauit tẽplũ. Tẽpli ẽt altitudo ab ipso fũdata ẽ duplex: edificatio et excelsi parietes tẽpli. In diebus ipsius emanarunt putei aquarũ: et q̃si mare adĩpleti sunt supra modũ: Qui curauit gẽtẽ suã: et liberauit eã a pdĩtiõe et multa alia q̃ de ipso eo in cap. idẽ pscecutus ẽ. Moriẽs tandẽ Oniam filium reliquit successorem.

4985 ¶ Seleucus Ceraunos eius nominis secundus: quintus Syrie rex anno vigesimo regni Euergetis re- 214
gnare cepit: et regnavit annis duobus. Hic cum in defuncti patris loco successisset confestim contra civita
tes que a patre defecerant ingentem classem comparavit. Et navigans repente velut parricidium patris in filio
vendicaturus: orta tempestate classem omnem amisit: Nec quicquam illi ex tanto apparatu preter nudum cor-
pus et paucos comites: ut scribit Justinus in septimo Epito. lib. conservare potuit. Misera quidem res: sed
optata sibi fuit. Deinde non multo post naufragium: etiam a Ptolemeo Euergete prelio victus in Antio-
chiam trepidus fugit: Ubi ad Antiochum fratrem literas dirigens ab eo auxilia postulavit. Antiochus
autem cum esset annorum quattuordecim supra etatem regni avidus sub occasione regni defendendi: fratri hunc
Seleuco regnum abstulit.
¶ Antiochus cognomento magnus eius nominis quartus sextus Syrie Rex anno vigesimotertio Euergetis
4987 Syrie regnare cepit: et regnavit annis triginta sex: Hic teste Justino Hierax cognominatus est: eo quod non
hominis: sed accipitris more in rapiendis alienis vitam duceret: Nam cum ptolemeo Philometore congres-
sus ipsum devicit atque fugavit: Eiusque mortui filium. P. Epiphane qui infans patri in regno successit: ut ei
regnum adimere posset bellicis excursionibus fatigavit: Post hec cum viribus et divitiis plurimum abun-
daret: ita luxurie et superfluitatibus instruxit exercitum ut gregarii milites auro caligas facerent: Huic etiam
Annibal penus Romanorum metu Carthaginem tradens ad eum refugii gratia concessit. Rex itaque an-
tiochus exercitum suum aureis argenteisque: atque aliis insignibus ornatum annibali ostendit: Quo ostenso
in tam ornati exercitus contemplatione gloriabundus annibalem interrogavit dicens: An hec omnia pu-
taret esse satis Romanis? Penus militum preciose armatorum ignaviam deludens: Satis: inquit esse credo
et si avarissimi sint Romani. Non de equiperantia: ut Valerius libro nono inquit: sed de preda intelligens
Romani vero antiochi et annibalis insolentias sustinere non valentes: contra eum bellum moverunt. L.
Cornelium consulem et Scipiones: scilicet Nasicam et aphricanum legatos constituentes navali prelio an
nibalem superarunt: etiam Antiochum devincentes coegerunt eum pacem a Romanis postulare: que eidem
hac conditione concessa est: ut ex Europa: asiaque recederet: se quoque intra Thaurum retineret: et viginti
obsidibus dati decem milia talentorum: quotannis persolveret: annibalem etiam traderet: qui belli concitator
extiterat: antiochus itaque inter reliquos obsides filium cognomento Nobilem Romanis tradidit: et ver
sus Thaurum montem secessit: Quo facto annibal ad prusiam Bythinie Regem confugit. Cumque idem an-
tiochus thesauri cupiditate a sacerdotibus fallaciter promissi per fidem intrasset in fano Nanee seu fortune
ab ipsis sacerdotibus tandem peremptus est: et ab ipsis membratim concisus e templo proiectus est: ut patet se-
cundo Machabeorum capitulo primo. Unde omnes benedixerunt deum qui perdidit impium.
¶ Colossus ingens solis simulachrum a clare Lydo statuario fabricatum. hoc anno teste Eusebio anno a con-
4989 structione sua. 56. apud Rhodum insulam terremotu corruit. Erat quippe: ut Plinius refert statua admi 210
randa: altitudinis cubitorum septuaginta turribus equiperanda: Cuius digiti: ut idem Plinius testatur
maiores erant plerisque statuis: Ex cuius quidem statua Soldanus Egypti rex: cum postea insulam inva
sisset: nongentos camelos oneratos ipsius ere: quam terremotu confractam invenit: in alexandriam transmi-
sit. Id enim unum e septem mundi miraculis: et quidem maximum fuisse omnes testantur.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Jesus filius Syrach natione hebreus his temporibus Eusebio teste apud Hierosolymam multa scientia et re
rum experientia habetur clarissimus: qui et librum nomine ecclesiasticum: quem hebrei panarethos vocant:
4990 composuit: in quo de omni virtute tam theologica quam politica pulcherrime tractat: Quem ideo ecclesiasticum 209
nominavit: eo quod de totius ecclesiastice discipline: religioseque conversationis magnam curam habere visus fue-
rit. Omnes namque Salomonis libri: scilicet proverbiorum: Ecclesiastesque: ac canticorum: necnon et sapientie
ac Ecclesiasticus iste apud ecclesiam Sapientie libri communiter appellantur: tum quia specialiter sapientiam do-
ceant: tumque: quia qui eos noverint: observaverintque vere sapientes dici possunt.
¶ Diogenes stoicus per hec tempora floruisse creditur: Qui licet ex Seleucia fuerit: propter tamen Baby
lonis vicinitatem dictus est Babylonius.
¶ Diogenes vero magnus philosophus Synopeus genere superioribus diebus scilicet ptolemei philadel
phi temporibus obiit: qui apprime omnes voluptates et cupiditates a se abdicaverat. Et propterea duplici
tantum pallio propter frigus utebatur. Peramque pro celario habuerat: et clavam pro corpusculi sui
fragilitate sustentanda: cibum quotidianum a quolibet transeunte poscebat. Habitabat quidem in vesti-
bulis portarum et porticibus civitatum usquequaque profitens verum: et transeuntium abigens: et notans
vitia que mores fedabant. Dolium enim pro sua domo habebat: in quo se pro temporis mutatione tor
quebat. Frigore enim temporis os dolii ad meridiem vertebat. Estate vero ad Septentrionem. Et
ubicunque sol se inclinabat: Diogenes simul pretorium suum vertebat. Quodam enim tempore cum
ex calice quodam ligneo usum potandi haberet: videns puerum manu concava bibentem statim cali-
cem in terram elisit dicens: Nesciebam quod natura poculum haberet: Hic namque tam constantis: stabilis-
que animi vir fuit: quod nihil de eius rigore unquam remisit: Cuius continentiam, ut testatur Valerius etiam

Alexander magnus vincere non potuit. Fuit inter cetera Diogenes hic magne patientie vir: vt Seneca
multis in locis testatur. Unde ⁊ aliquando interrogatus quid agendum esset homini: vt non irasceretur
Respondit. Recordetur ꝙ non semper necesse est vt seruiatur illi: immo viceuersa est alteri aliquãdo ser-
uiendum. Nec oportet ꝙ iugiter obediatur illi: sed interdum ⁊ ipse obediat alteri: Nec necesse est vt sem-
per ab alijs colatur: sed quandoqꝫ patiatur ⁊ ipse cum hec fecerit: Et cuꝫ hoc eius ita debilitabitur ira. Fe-
runt illum dyalogos nonnullos scripsisse: ⁊ Tragedias septem ⁊ alia pauca: Ex quibus hanc celeberrimã
excerpsimus sententiam: ⁊ quidem notandam: Siquis bonum cum amore dederit tibi consilium: presta
illi cum amore obedientiam. Fuere autem quinqꝫ Diogenes: primus Apolloniates physicus eloquens
Anaximenis audito: anaxagore temporibus: Secundus Sycioneus: qui pelloponesiaca scripsit. Terti-
us vero hic. Quartus: De quo dictum est Babylonius. Quintus Tharsensis: Questionum poe-
ticarum scriptor.
¶ Antipater stoycus philosophus vir acutissimi ingenij hac etiam tempestate floruit qui multa cõscripsit.
¶ Onesicritus Eginensis philosophus ⁊ ipse Diogenis predicti temporibus obijt: qui cuꝫ alexandro ma-
gno militaret: eius initia ⁊ bella conscripsit. Et sicut Xenophon philosophus Cyri regis: sic iste alexan-
dri laudes prosecutus est: quorum quidem stilus simillimus fuisse fertur.

203 Tolemeus Philopator quartus Egyptiorum rex: olympiade. 141. que fuit. 384. annus iudai 49[illegible]
ce captiuitatis post patrem regnum suscipiens regnauit annis decem ⁊ septem: Hic vt Iusti-
nus ait propter crimen philopator dictus est: eo ꝙ patrem occiderit: ⁊ fratrem trucidauerit:
Et sicut scelestus in occupando regno: ita in administrando segnis. Cum enim ex parricidio
regnum acquisisset: rebus velut feliciter gestis luxurie statim se dedit: Cuius mores omnis re-
gia etiam secuta est: ita ꝙ non modo amici prefecti: Uerum etiam omnis exercitus militie studijs deposi-
tis ocio ac desidia marcebant. Quamobreꝫ Antiochus magnus Syrie rex predictus multas eius vrbes
repentino apparatu oppressit: ipsamqꝫ Egyptum aggressus fuerit: Trepidansqꝫ illi legationem mittens
rogat ipsum antiochum aliquantulum immorari: donec exercitum ⁊ ipse prepararet: Magnoqꝫ exercitu
preparato statim in greciã venit: ⁊ omnia deperdita recuperauit. Spoliasset quoqꝫ vt Iustinus ait An-
tiochum regno: si virtus fortune successisset. Facta deniqꝫ pace quietem auide secutus est: Denuoqꝫ in
luxuriam inuolutus occisa Eurydice vxore ⁊ Agathoclis sorore meretricuꝫ illecebris capitur: adeo vt nec
gsꝙ in regno suo minus posset ꝙ ipse rex: Demũ his inuolutus obscenitatibus: filio quinquẽnij relicto:
emoritur Quo mortuo agatocles regis prefectus occiditur: ⁊ meretrices in Eurydice vltionem a populo
patibulis suffiguntur: Quibus gestis Alexandrum legatos ad Romanos miserunt rogantes: vt pupilli
tutellã susciperent: hi iuuarenturqꝫ eius regnum: quod iam Philippum ⁊ Antiochum inter se facta parti-
tione diuisisse dicebantur.
¶ Philippus Demetrij regis filius trigesimusoctauus Macedonum rex anno secundo regni philometo-
ris Macedonibus regnare cepit: ⁊ regnauit ãnis quadragintanno. Hic Antigono rege tutore suo defun- 4992
207 cto: cũ eẽt annoꝛꝫ quattuordecim regnuꝫ suscepit. Quod audiẽtes Dardani: ceteriqꝫ omnes finitimi po-
puli quibus velut imortale odiuꝫ cum antiquis Macedonũ regibus erat in contemptum etatis continu-
is bellis cũ lacessere non desistebant: econtra ⁊ ipse non contentus sua summotis hostibus vltro etiã etho-
lis bellum inferre satagebat: Uerum non multopost omissis Etholis belluꝫ Romanis intulit: Sed dum
in Italiam copias traiecisset: dardani eius fines vastare ceperunt: Abductisqꝫ viginti captiuoꝛuꝫ milibus
Philippuꝫ a romano bello ad tuenduꝫ regnum suum reuocatus est: Inde maioribus viribus assumptis:
iterũ cuꝫ Romanis bellũ suscepit: sed a romana fortuna superatus: fractusqꝫ bello pacem a Flaminio cõ-
sule postulauit: cui hac conditione concessit: vt de regno nil prorsus se impediret: retento sibi tantũmodo
regio nomine: qui etiam omnibus grecie ciuitatibus omissis: solam tenuit Macedoniam.
206 ¶ Hamilcar Annibalis Carthaginensium ducis filius: ⁊ magni Annibalis pater: his temporibus: Liuio 4995
teste: duobus filijs Asdrubale ⁊ Hannibale paruulis relictis vita functus est: qui adhuc adolescentulus
existens in Sicilia post primuꝫ punicuꝫ bellum cepit exercitui preesse: cum ante eius aduentuꝫ: ⁊ mari ter-
raqꝫ Carthaginensium res male gererentur: Ubi autem ipse adesse cepit: nunquam Carthaginẽses ho-
sti cessere: neqꝫ nocendi locum dedere: Sed sepe Hamilcar occasione data Romanos lacessiuit: Sempqꝫ
superior discessit: vt Polybius historicus plenissime ostendit: Mediusqꝫ inter Hamilcarem hunc ⁊ An-
nibalem filium Hasdrubal natu maior imperiuꝫ tenuit: Qui plura consilio ꝙ viribus gessit. Hic fedus
cum populo romano renouauit: ⁊ vtriusqꝫ imperij Hiberum fluuiũ terminũ statuit: Saguntinis in His-
pania medijs inter imperia romanorum: Carthaginensiumqꝫ libertate vti decreuit.

¶ Punici belli secundi principium.

205 ¶ Secundum vero bellum punicum: Quod Annibale duce Carthaginenses cũ populo Romano ges- 4994
sere: quarto regni Philometoris anno: Olympiade vero. 142. principium sumpsit: quod quidẽ per an-
nos decem ⁊ septem perdurauit: omnium quidem memorabilissimũ: que vnquam gesta sunt: Neqꝫ vnꝙ
vllus validiores ciuitates his viribus consimiles comperimus: ꝙ in taꝫ varia belli fortuna: ancepsqꝫ

Mare fuerit: vt propinquiores periculo fuerint qui vicerint q̄ qui victi erant. Odijs etiam prope maioribus certatum est ꝙ viribus Romanis indignantibus ꝙ victi victoribus vltro arma inferrent penis ꝙ superbe: auareq3 crederent imperatum a victis esse. Eisdem ferme temporibus: vt aperte iam monstratum est: quasi vniuersa orbis imperia: noua regū successione mutata sunt: Nā & in Macedonia Philippus annorū .14. Imperiū suscepit. In asia impubes Antiochus constitutus est. Cappadocie quoq3 regnum Ariaracti pater ipse tradidit: Egyptū Philopator occupauit. Sed spartani Cleomenis loco Lycurgum ducē suffecerant. Et ne qua temporibus mutatio deesset: apud Carthaginēses abrogato Hasdrubale predicto Annibal eius germanus etate immatura dux eligitur: Cuius mores: vitamq3: necnon & eius prelia: vt ex Plutarcho Liuioq3 elicere potuimus: hic breuiter subijciemus.

¶ Annibal itaq3 Amilcaris predicti filius hac tempestate quinq3 & viginti tm̄ etatis annos habens Imperator Carthaginēsiū exercitus ꝙ de eo plus milites q̄ de alio confiderent creatus est. Hic quippe tanto 203

4996 ceteris ducibus prudētia: audacia: cōsilioq3: ad pericula capescenda: quāto populus Ro. cunctas gentes fortitudine antecibat: cuius quidem corpus nec fatigari nec animus vnq̄ vinci poterat. Caloris ac frigoris par patientia: cibi potusq3 nāli desiderio: nō voluptate modus finitus: vigiliarū somniq3 nec die nec nocte discriminata tempora. Id quod gerendis rebus supererat quieti datum: Ea neq3 molli strato: neq3 silentio accersita Multi sepe mirati sagulo opertum humi iacentē: inter custodias stationesq3 militum conspexerunt: vestitu nihil inter equales excellens: arma atq3 equi conspiciebātur: Equitum peditūq3 idem longe primus erat: princeps in prelium ibat: vltimus confecto prelio recedebat. Et ideo quandocūq3 cum quibusuis populis cōgressus est. semper superior euasit vel discessit: Imperator igitur factus proximo triennio oēs Hispānie gentes bello subegit: Sed & illā Saguntinorū ciuitatē opulētissimā populi romani amicā atq3 carissimā fame oppressit: adeo vt diuus refert Augustinus ꝙ pre famis magnitudine suorū cadaueribus diu pasta fuerit. Demq3 oium fessa rerū ne saltem captiua in Annibalis māus perueniret: ingentē rogum publice struxit: in quē ardentē omnes se cōmuni consilio miserūt: Quibus peractis annibal fratre suo Hasdrubale ad hispanie custodiā relicto: ipse pyrrhenū saltū transijt: & post q̄ ad alpes peruenit: que .s. Italiā a gallia seiungūt: quas nemo vnq̄ cū exercitu preter q̄ Hercules trāsierat: ita itinera & loca lapidosa strues cōburēdo: & acetū infundēdo patefecit: vt elephantus oneratus ire posset: cū antea vix vnus homo quiret repere: In eo tamē loco vt Liuius & Eutropius affirmant: multi niuibus obruti cum elephantis periere Descendit itaq3 ānibal cū suo exercitu in Thaurinenses agros: & peruagata tota regiōe cisalpina: Romanos tribus prelijs profligauit: ac multas vrbes obtinuit: pergēsq3 per ligures id idem effecit: Postea appennimū transiliens ethruriā que in itinere apud ea loca vbi nūc est Florentia: adeo graui oculorū morbo affectus ē: vt dextrū amiserit oculū: Uel vt alij dicunt: nunq̄ eo bene visus est: Qua valitudine cū etiam p̄meretur: Et getula ducē portaret belua luscū. C. Flamineū consulē apud Transimenū lacū cum exercitu occidit: & viginti sex hominū milia interfecit: Quo facto mox Fabius maximus contra ipm̄ annibalem a Senatu missus per summa montiū: & abdita nemorū castra ponens annibalis feruorē delusit: & reperta occasione aretinorū auxilio vicit: Qui tantā ad huius belli preparationē Liuio testante tulerūt: Quantū vniuersa nūc Ethruria vix posset efficere: Et sic per sexdecim annos totam Italiā varijs cladibus fatigauit: Indeq3 in Apuliā pergens maxima clade Romanos apud Cannas affecit: In quo quidē prelio tot Romanorū milia cesa sunt: vt tres annulorū aureorū modios: quos e Romanorū militū manibus extraxerat: Carthaginē mitteret. Nam ibidē consulares viri & Senatores omnes aut capti: aut occisi fuere. Nec dubiū quin de Romanis actū fuisset. si annibal statim post victoriam ad vrbē accessisset. Tandē annibal semper inuictus cogitur a ciuibus suis italiā relinquere: & opem patrie sue ferre: que a Publio Scipiōe p̄mebatur. Dū vero pro reparatiōe belli & patrie sue occupatus ēēt: Carthaginēses pacē cum Romanis cōposuerunt: cogentibus deinde Romanis: vt annibal in exiliū mitteretur: ad Antiochum Syrie Regē cōfugit: Qui cum contra romanos bellum pararet: & ipsius annibalis consilia sperneret: Quoniam sermōes cum Uilio Romanorū legato apud Ephesū habiti: eum suspectū reddiderant: victus est a Romanis antiochus: iussusq3 est: si pacē obtinere vellet: vt annibalē redderet: quod cū eidem significasset: statī ad Prusiā Bithinie regem aufugit: Romanorū postulationem reclans: Uerum. T. Quintius Romanorū legatus sciens annibalem apud eundem esse. ad insequendum eum perrexit. Cunq3 eo annibal perductus eēt: ne a Romanis caperetur: confestim gustato veneno quod in annulo more regio gerebat animā expulit: & sic eo genere mortis a Romanorum vinculis se liberauit. Decessit autem annibal iste (Plutarcho teste) septuagesimo vite sue anno: Cuius corpus ad Lybisam collocatū dicunt in sepulchro marmoreo: In quo hoc Epitaphium scriptum fuit: Annibal hic situs est: De quo sic retulit: Trogus: Quod nunquam sine bellis cubans cenauerit: ꝙ nunq̄ inter innumeras captiuas mire pulchritudinis puellas castitatem perdiderat: ꝙ nunq̄ in insidijs suorum aut etiam inimicorum proditus fuerit. Obijt itaq3 vigesimo Ptolemei Epiphanis anno: Olympiade autem .149.

¶ Fabius maximus Romanorum Consul: militaris rei & eloquentie peritia clarus his temporibus floruit: De quo habetur ꝙ cum animaduertisset Romanam rempublicam bellorum multitudine periclita- 202

4997 ri: corpus ad rem militarem: tanquam hoc sibi innatum esset: exercitui primum ad eloquentiam: & populum persuadendum se contulit: Et vt eius vitam paucis concludam: Deuictis Lybicis: & alijs multis

nationibus triūphos quinqz egit: Velle cuz contra Hannibalē Dictator electus foret: eo q̄ animū ad cō
silia: corpus vero ad robur in adolescentia instituerit: ⁊ audac ā cū tēperantia: prudentiaqz tēperamētū
bellando: sed cunctando rēpublicā seruauit: adducta a collega male pugnante republica in maximū discri
men. Cū enī vidisset Minutiū collegaz suū a penis victū q̄ q̄ sibi infensuz, semotis odijs amore patrie
Penos aggressus Romanos liberauit: In qua victoria Tarentū vrbē euertit: Et lz vrbē euerterit: a si
mulachrorū tamen depredatione abstinētissimus fuit: Cui⁹ vt diuus pater Augustinus p°. de Ciui. dei ca°.
6°. refert: cū eius scriba suggessisset: Quid d̄ signis eoꝝ que multa capta fuerant fieri iuberet: Quesiuit cu
iusmodi essent: Respondit ille: Non solū grandia multa: verūetiā armata esse. Relinquamus inquit: Ta
rentinis iratos deos: pro quo Hannibal e pugna discedens dixit: Nōne ego vobis predixerā sepius hāc
nubez: tēpestatez ⁊ procellā nobis oblaturā. Victo deniqz Hannibale triūphus ei maxio apparatu a Se
natu decretus fuit: De quo sic dicit in quarto Liuius: Fabius: deciano exercitu relicto in Etruria suis
regionibus deductio ad vrbē: De gallis: etruscis: samnitibusqz triūphauit: milites triūphantē secuti sūt
Celebrata in conditis militaribus non magis victoria Q. Fabij q̄ mors. P. Decij est: excitataqz que
memoria parentis equata euentu publico priuatoqz filij laudibus data ex preda militibus eris octogeni bi
ni: Saraqz ⁊ tunica premia illa tēpestate militie nequaq̄ spernenda sunt.

Livius Salinator ⁊ Claudius Nero his tēporibus a Senatu Ro consules contra Hasdrubalez desi 4799
200 signati in Hispaniā cuz exercitu destinaī: Nā eo tēpore Sardinia insula Romanos deseruit. Quapp du
ces ad quattuor partes missi sunt: Ad Macedoniā contra Philippū: Sardiniā contra Sardos: In Ita
liā ɔ Annibalē: Liuius aūt Salinator cū Attalo asie rege amicitiā faciens: Macedoniā fregit: philippū
vicit: Siciliā recepit: ⁊ sexaginta ciuitates cepit: vigintiqz sex expugnauit: Indeqz sex diebus Italie longi
tudinē transcurrens: vno eodēqz die ex Italia in galliā peruenit: vbi ⁊ Asdrubalē collatis signis pugnan
do deuicit: Quo perēpto triūphū duxit: Hoc idē Liuius libro xxxviij°. testatus est.

M. Claudius Marcellus Ro consul. hoc tēpore in p̄cio existēs a Senatu cōtra syracusanos mittitur
⁊ Syracusanā vrbē euertit: Et vt dicit diuus pater Augustinus primo de ciui. dei capi. sexto aū captā vr
bem eius ruinā fleuit: ⁊ aū eius sanguinē suas lachrymas illi effudisse: etiā in hoste cōseruande pudicitie
curā gessisse: Qui anq̄ā ciuitas inuaderet: edicto publico constituit: ne quis corpus liberū violaret: cu
ius vitā Plutarchus diffuse describens eā succinctius perscribimus: Ipse nanqz: vt idez testaī: quinqes
consul fuit: eo q̄ exercitatione bellicosus essz robustusqz corpore: manu potens: ⁊ ad dimicandū ardens
quod eius certamia declarāt: acer quoqz ac strēnuus existēs: ad ceteras vite ptes perhūanus atqz mode
stus fuit: tūqz in re militari egregie excelluit ad nullū pugne genus aut segnis: aut paruz exercitatus: tum
etiam ad singulare certamen fortissimus: Quo quidē genere: cū prouocatorem neminē fugerit: cesis vni
uersis victor euasit: Quapropter adhuc iuuenis existēs: coronas cetera queqz ab imperatoribus cōsecutus
est premia. Et vt de ceteris sileā: hoc solū memorie dignū hic appono: Hiberis nanqz cōtra Romāos bel
lum gerētibus: Hic Marcellus videns Bnomatez eoꝝ ducem: eximia corporis magnitudine: armatura
auro argētoqz ac varijs distincta coloribus: ipsum adoritur: ⁊ stati hasta eū perfodiens resupinat atqz in
terficit: inde pugna cōmissa ingentē ⁊ admirandā consecutus est victoriā. Capto enī Mediolano ⁊ cetera
Emilie oppida omnes sese Romanis tradidere: Quamobrē a senatu ei decretus ē triūphus celeberrimus
eo q̄ Romā optima tulerit spolia: Inde etiaz cū penis pugnans: cesis eorū quqz nobilibus victor euasit:
post hec ab Hypocrate Syracusanorū duce ruptis Romanoꝝ federibus: Marcellus capta eius vrbe: ex
ipsius exercitu octo milia interfecit: ⁊ totā ferme Ciciliā excursionibus vexauit: vniuersosqz profligauit:
Demū cū penis pugnans: vna cū Crisippo eius collega lancea perfossus occubuit.

Onias magnus Symonis pontificis filius hoc anno patre defuncto summū pontificatuz obtinēs sedit
annis vigintinouē: cuius tēpore antiochus magnus deuicto ptolemeo philopatro: etiam Iudeam: vt Io
sephus in xij. scribit: sibi subegit ad Hierosolymoꝝ deniqz ciuitatē exercitū ducens: eaz sine vlla contradi 5000
199 ctione cepit: aperientibus ei portas: his qui eius voluntati consentiebant: Ingressusqz ciuitatē. 60 milia
eorū interemit: qui scilicet sibi contraria sapiebant: ac etiā ex illis qui ei portas aperuerāt: ppter tēpli diui
tias multas eni ab eo abstulit: nam omnia eius vasa abstulit: ⁊ lucernas aureas: ⁊ aram auream: ⁊ mēsam
⁊ sacrariū: ac deniqz omnia penitus auferens maximū luctū: pontificē ⁊ cunctā ciuitatem perduxit: dep̄
dans deinde totam ciuitatem etiā decē milia captiuoꝝ abduxit: ⁊ infinita prope mala vrbi cōtulit: Ad hūc
autē Oniā Lacedemonioꝝ rex nomine Arius legationē ⁊ epistolas misit: dicens se quasdam scripturas in
uenisse: que asserebant iudeos ⁊ Lacedemonios ⁊ ex vno genere extitisse: ⁊ familiaritatem cum magno
Abraham socialiter habuisse: ⁊ ex hoc magnū adinuicē percussisse fedus: Huius autem tempore Seleu
cus rex antiochi successor Heliodoꝝ quendā principem suū Hierusalem ad spoliandū templi erariū mi
sit: Quo in tēplum ingresso: vt habetur secūdo Machabeo. primo: stati duo iuuenes de tēpli latibulis sur
gentes ipsum Heliodoꝝ occiderūt: Sed Onias Seleuci iram veritus deum pro defuncto exorauit: ⁊ con
festim reuixit. Heliodorus autē ad regem reuersus dixit: si habueris dominus meus aliquos: quorum
sciat sanguinem: mittat eos in Hierusalem: hic deniqz moriens: cum reliquisset filiū adhuc infantē: anno
thus sacerdotij principatū fratri eius nomine Iesu qui ⁊ Menelaus contulit.

Viri disciplinis excellentes.

leuei iram vel irus deū pro defuncto exorauit: et confestiz reuixit. Heliodorus autez ad regē reuersus dixit: Si habuerit dñs meus aliquos quoz sitiat sanguinē mittat eos in hierusalē. Hic deniqz moriens quum reliquisset filiū adhuc infantem. Antiochus sacerdotij principatum fratris eius nomine iesu: qui et Menelaus contulit.

Viri disciplinis excellentes.

Aristobolus natione iudeus peripateticus phūs hoc tempore fm Eusebium floruit: qui inter cetera sue virtutis opera ad philopatorē regem cōmentarios explanationū in moysen scripsit.

Archimedes syracusanus phūs et geometra per hec tempora in omni genere geometrie ante alios laudatus est: Cuius quidē mortez Plinius in .2. li. late descripsit dicens: q captis per ꝓditionē syracusis q̄s diu contra Marsilij romani potentiā defensauerat: quum omnia euerterent hostes. Ipse diametros suos in puluere designās a preterreunte milite incognitus occisus est. Hic: vt Cicero in libro primo tusculanarū questionum testatur: primus spere fabricator fuit: Quod inuentuz Laertius Anaximandro philosopho attribuit. Hic de cylindro opus egregium composuit: quod postea Nicolaus quintus summus pontifex in latinum traduci fecit.

Philopomenes megalopolitanus imperator et illustris phūs vir quidem seuerus: cuius vitam Plutarchus late descripsit: tempestate hac claruit: hic postremus grecoruz homo dictus fuit: quasi grecia nullum āplitudinis viz post philopomenē ediderit. Qui quū .30. annos haberet etatis Cleomenez lacedemoniorum regem: qui megalopolim noctu repentino impetu adortus fouiz oēz captiuauerat: ex vrbe depulit et demophantū cheusiuz equitū prefectuz prostrauit: hostesqz oēs fugauit. Demum multis claris hystorijs a Dinocrate veneno morti tradit. Ferunt hūc adeo frugalē extitisse: vt quū mulieri megarensi nūciaret achceorum imperatorē ad se aduentare ingenti animi tumultu fluctuare cepit: et q̄maxime in ipso cene apparatu. Naz maritus forte aberat: agitabatur. Interiz philopomenez tenui admodū clamyde edes subijt: quē mulier ex ministris quempiaz precurrētez anteuenisse suspicata: vt ministranti sibi opem adhiberet precabatur. Qui continuo relicta clamyde ligna scindere cepit. Inter hec hospes ingressus vbi rem cōspicatur. Quid naz hoc est philopomenes inquit? Cui respondens: quid naz aliud ait q̄ i decorē facici supliciū do.

PTolemeus epiphanes .5. egyptioz rex olym. 144. que ē 404. annus iudaice captiuitatis post patrem egyptijs regnare cepit. et regnauit annis. 24. hic tpe adepti regni nō dū. 4. excesserat annos. Et qa eius infātia cōsilij et roboris cōpos eē negabatur. Antiochus magnus ꝓdictus syrie rex ad suuz regnū aspirās: nec ibi credens rebelles inuenire: illud bellica excursione vexare cepit. Sz regni pricipes pro infante fideliter dimicantes regnū oēz defēsarunt. Ad ipsum Ptolem. Epiphā. 191
5008 quoqz fouenduz Onias predictus iudeorum pontifex descendit. Quuz āt ad pubertatis tpa puenisset Antiochus nobilis magni Antiochi filius sororē suam eadem insidiose vxorem dedit: ex qua duos suscepit filios. Quo audito Antiochus sub specie visēdi ipsam sororem suam atqz filios Egyptū ingressus ipsum Ptolemeū regē inter epulas occidi iussit. Cūqz vniuersaz Egyptum sibi subiugare niteretur ab egyptijs extra confines eiectus est: Post biennū vero rursus alexādriā obsidens a Romanis legatis de egypto recedere compulsus est.

Viri doctrinis excellentes.

5010 Neuius poeta comicus anno. 2° regni epiphanes ut Eusebius scribit vtice moritur: qui militū et precipue Metelli factione e Roma pulsus fuerat. 189

5011 Plautus similiter poeta Comicus et ipse sequentis vt idez Eusebius testatur ex vmbria sarsina Ciuitate Romā perductus ibidē moritur. Vir quidē voluntarie pauperrimus: qui propter annone caritatē ad manuarias molas cuidā pistori se locauerat: et ibi quotiens ab opere vacaret scribere fabulas ac vendere solitus erat. De quo varro sic dixit: Musas plautino more locutas fuisse si latine loqui voluissent. Scripsit aūt hic circiter centū et triginta comedias. Quaruz prime principiuz est: In faciez versus Amphitrionis Iuppiter. Cuius aūt sepulcro. M. varrone li. de poetis testante tale epigrāma inscriptum fuit. 188

Postq̄ est morte captus plautus.
Comedia luget: scena est deserta.
Deinde risus iocus ludusqz et numeri.
Innumeri simul omnes collachrymarunt.

Ennius quoqz poeta Comicus natione tarentinus et ipse tēporibus his Eusebio referente floruit. Qui tandē a Catone questore Romaz translatus in monte auentino hītare delegit: parco quidez sumptu et vnius ancillule ministerio contentus: semper psuadēs aīas esse immortales. Et ideo in vite sue termino dixit. Aspicite o ciues senis ennij imaginis formā. Hic vestruz pinxit maxima facta patrum. Nemo me lachrymis decoret: nec funera fletu faxit cure volito viuus per ora virū. Idemqz poeta pudicitiaz predicans dicebat. Flagitij initiuz esse: inter ciues corpora nudare. Hic cū comedias optimas elegantesqz edidisset: septuagenario maior: articulari morbo Olympiade. 153. interijt. Sepultusqz fuit in Scipionis monumēto via apia itra primū ab vrbe miliarium: Apud latinos autem multos comicos fuisse inuenimus. s. Cecilium: Neuium: Licinium: Attiliuz: Turpiliū: Trabeā: Lucretiuz: et Enniuz istum: atqz alios ut Terentiuz et plautū predictū. Sz Terentius et plautus iam soli remansere: De quibus vulcatius sedicus in libro quem de poetis scripsit. Referens quez ex predictis comicis prestare putaret: queqz in loco poni quisqz debeat his versibus explicauit dicens.

❡ Comicoꝝ dinumeratio.

Multos incertos certare hanc rem vidimus
Palmam poete comico cui deferant.
Quum me iudice errorē dissoluam tibi
Ut contra si quis sentiat nihil sentiat.
Cecilio palmam tribuo de comico
Plautus secundus facile superat ceteros
Deinde nevius qui fervet precio in tertio.
Si erit quod quarto detur dabitur licinio.
Post insequi licinium facio attilium.
In sexto sequitur hos terentius:
Turpilius septimuꝫ. trabea octauum obtinet.
In nono loco esse facile facio luscentium.
Decimuꝫ addo antiquitatis causa ennium.
Hanc etiam gellius confirmat sententiam.

❡ Panetius philosophus Scipionis consulis preceptor hisdem temporibus Rome clarus fuit: qui ⁊ stoice secte philosophus extitit: quemqꝫ cicero in libro officioꝝ imitatus est.

❡ Possidonius stoicus ipsius panetij discipulus hac tēpestate agnoscitur: ⁊ magno pōpeio postea admodū familiaris fuit: ⁊ eius res strenue gestas scripto mādauit: Hunc diuus pater Augustinus l. v. de ciuitate dei maximuꝫ dixit fuisse astrologū.

❡ Scipio alterius scipionis filius vir oīuꝫ romanoꝝ ferme primarius hoc anno. 24. agens annū duobus Scipionibus ab hasdrubale interfectis a senatu romano ad hispanias mittitur. Porro hic adolescens magnanimus dum intellexisset senatores propter hannibalis metū italiā relinquerē velle: stañ in senatu veniēs
187 extracto gladio id fieri prohibuit asserens se velle patrie defensorē eē. Ipse quippe philosophus magnus 5016
fuit: ⁊ panetij predicti auditor: Atqꝫ inter ceteros mortales animi prestantior extitit: ⁊ eximiā formaꝫ gerebat: ⁊ in omni amplo dignū imperio. Erat quippe benignus in audiendo: facundus i respondēdo: ⁊ in cōciliādis hoībus egregius artifex: habitu corporis virili: cesarie promissa vtebatur. Ad hunc salutādum masinissa rex veniens: vt primū conspexit sic viꝝ admiratus dicitur: vt nec ab eo dimouere oculos: nec intuēdo explere desideriuꝫ posset. Quantumqꝫ romane libertati semper consuluerit facile intelligi potest. Nam quum in hispanias profectus esset: oēm statiꝫ carnis voluptatē a castris amouit: vnde et duo scortoꝝ milia leguntur ab eius tūc exercitu abijsse. Carthaginē nouā hispaniaꝝ vrbē vi cepit: vbi erat pecunie ⁊ belli apparatus copia plurima ⁊ redditis hispaniaruꝫ obsidibus coꝝ parentibus Magonē hannibalis fratrē captiuū romā transmisit. Sed ⁊ virginē quādā spōsā captiuā: vt Liuius tradit: sponso valde generoso ꝗ̄ genitor prius in matrimoniū tradidit: puelleqꝫ preciū dotis noīe condonauit. Postea vt Eutropius li. 3. ait septuaginta ciuitates hispanie recepit. Quibus feliciter gestis romam reuocatus consul contra Carthaginenses designatur: Eoqꝫ pergens confestim Hannonem aphroꝝum ducem cum Siphace Numidie rege sibi subegit. Nec multo post ibidē cum hānibale congressus ita eius equitatum fudit: vt supra viginti penorum milia cesa: totidemqꝫ fere capta vna die referatur: ⁊ ipse Hanibal cum paucis equitibus inter tumultum elapsus profugit. His rebus ita compositis: quum hostium castra diripuisset: ingentiqꝫ preda in naues redacta: ⁊ terra marīqꝫ pace obtenta in siciliā traiecit. Inde per italiaꝫ non minus pace ꝙ victoria letus pergens effusis non modo vrbibus ad exhibendos ei honores: sed etiā agrestiū turbe obsidente vias Romā tandē peruenit triumpho omniū clarissimo vrbē inuectus. Aphricanus vocari meruit referens in erariuꝫ sicut Liuius li. 31. refert: argenti pondo centuꝫ milia. xxiij ab huius autē triūphi spectaculo more siphacē subtraxit. Cuius triumphi formā Apianus historicus stilo diligenti perscripsit. Sicqꝫ secundū bellū punicuꝫ terminatū est. Quod quidē: sicut orosius li. 4. ca. 42. ait: per annos. 18. gestū fuit: de quo quidē Scipione diuus pater Aug. pᵒ. de ciui. dei ca. 30. sic refert. Quod non solū pontifex maximus sed etiā ex totius Senatus iudicio vir optimus habitus fuerit. Qui catoni contradicens nolebat Carthaginem Ro. imperio emulā omnino euerti: timens ne: quod postea euenit: Romani cum sine belli metu essent lasciuirent. Naꝫ deleta postmodū Carthagine sub Iuniore Scipione multa subsecuta sunt mala ita vt perdita Romanorū moriꝫ integritate crudeliora paterentur a ciuibus ꝙ ab hostibus. Quod preuidēs iste nolebat Ciuitatē fortē auferri: vt timore dominandi libido premeretur. Huius quippe philosophi preclare fuere sententie ex quaꝝ numero memorie gratia hanc celeberrimaꝫ de ipso dictaꝫ hic apponimus. Dicebat. n. nunꝙ̄ se minus ociosū ꝙ̄ cū ociosus esset: nec minus solū: ꝙ̄ cū solus eēt. Hic tñ talis ac tantus patrie pater: tandē ab emulis apud senatū de pecunia accusatus fuit. Quibus sicut narrat valerius in contione respondit: Cuꝫ totā aphricā potestati vestre subieceriꝫ: nihil de ea qđ in cuū diceretur detuli preter cognomentuꝫ soluꝫ. Item nec me aphricane diuitie: nec fratrē meū asiane auaros reddidere cum esset vterqꝫ nostrū magis inuidia locuples ꝙ̄ pecunia. Sane ab ingrata patria pulsus: apud litternū rusculū exulās tandē vt plutarchus testatur. 52. etatis sue anno morbo interijt In cuius quidē tumulo hec inscripta referuntur. Deuicto annibale: capta carthagine: ⁊ aucto imperio: hos cineres marmore tectos habes: cui non Europa non obstant Aphrica quondam: Respice res hominum ꝙ̄ breuis vrna premit.

❡ Tercia Emilia ex Emilioꝝ familia nata: huic scipioni vxor fuit. Mulier siquidē sanctis ēt vsqꝫ in celum extollenda laudibus. Hec. n. preter morē vxoꝝ cum vidisset viruꝫ suuꝫ iam senē in dilectionē ancillule sue concubitum incidisse: quantumcūqꝫ ei difficillimū videretur id tamen constanti animo tanꝙ̄ mulier inclita pertulit. Existimans discreta mulier nimiam indecens ꝙ vir suus qui sua ingenti virtute reges ⁊ validas nationes Ro. imperio subegerat dici ⁊ scribi: ꝙ amori ancillule detineretur: vnde quoad iuxit viri crimen silentio oppressit vt ne duꝫ alteri sed nec etiam vir ipse vnꝙ̄ perpendere potuit eam sensisse quid age-

ret: Et non solum hoc archanū Scipione ipso viuēte seruauit: sʒ ⁊ eo defuncto ad auferendam eius infa-
miā statim ancillā liberali animo manumisit: deinde eam cuidam liberto suo coniugē dedit. Et hoc ne ma
gnifici viri fama inclyta macularetur.
¶ Scipio nasica predicti scipionis aphricani (vt aiunt) frater: et ipse his temporibus a senatu consul dictus. 191
5020 confestim contra Antiochum in asiam mittitur: ⁊ ipsuʒ vna cū hānibale nauali terrestriqʒ prelio superat:
ꝓpter quod ab asia sic deuicta asianus cognominari ꝓmeruit. Quibus superatis antiochus rex filiuʒ suū
noīe epiphanē natu minorem pro seleuco maiore Romanis obsidē dedit: ⁊ pacē eo pacto obtinuit: vt eu-
ropā atqʒ asiā minorē deserens intra thauruʒ: vt premissuʒ est: se contineret ⁊ hannibalem belli concitato
rem traderet. Rediensqʒ romā scipio haud multo post Marcello consule in ethruria a Bois superato de
ipsis triumphauit. Cuius triumphuʒ Liuius ita describit dicēs. In eo triumpho gallicis carpentis arma:
signa: ⁊ spolia omnis generis transuexit: ⁊ vasa enea gallica: ⁊ cum captiuis nobilibus equorum gregē: tra
duxitqʒ aureos torques: Transtulit ⁊ eris mille quatuor centū septuaginta: adhuc auri ducenta quadragi
ta sex argenti infecti: quod in gallicis uasis non in fabre more suo factum. cccl. pondo: Bigatoꝝ numeruʒ
centum. 32. militibus qui curruʒ secuti sunt centenos vicenos: qui nos asses diuisit: duplex centurioni: tri-
plex equiti.
5024 ¶ Seleucus qui et philometor sextus asie ⁊ syrie rex. xvj. anno regni epiphanis regnum suscipiens regna- 175
uit annis. 12. vir quidem ingenio hebes ⁊ iniquus: cuius tempore simon prepositus templi hierusalem: ad
Apolloniū ipsius ducē in phenicē confugiens multis muneribus sacerdotij principatū sibi vendicare tē
tauit. Quo audito seleucus ipse hel odoruʒ quendā necessariuʒ suū ad negociuʒ exequenduʒ misit: Qui ī
iudeam veniēs iniquē nimiuʒ iudicans cum multo terrore visis signis diuinis ad Seleucum reuertitur: vt
patet. 2° macha. 3°. Onias autem sacerdos curauerat: vt simon profugus fieret. Hic quū nulluʒ filium suc-
cessorē reliquisset antiochum illustrem fratrem successorē habuit.
Tolemeus philometor sextus egyptiorum rex: olympiade. 150. que fuit. 428. iudaice captiui-
tatis annis egyptijs regnare cepit: ⁊ regnauit annis. 35. Hic antiochi sororis filius fuit segnis Ptolemē
5032 admodū vir: ⁊ quotidiana luxuria marcidus adeo vt non solū regie maiestatis officia intermit philomētor
teret: sed etiam sensu hominis propter nimiam saginam careret. Huic adolescenti Antiochus
auunculus bellum intulit: Propter quod legatos ad senatum Romanum misit ab eo auxilia 167
postulans. Mouere senatum adolescentis preces: Pompiliumqʒ legatum ad Antiochuʒ mi
sere: qui preciperet illum ab egypto abstinere: aut si iam incessisset recedere euʒ iuberet. Pompilius autem
cum antiochū in Egypto reperisset: eidem statī antiochus ex antiqua amicitia osculū obtulit. Quia (ut li
uius scribit) antiochus cū Rome obses esset pompiliū supra ceteros colebat: ⁊ propterea illum periocun-
de vidit. Sed pompilius facessere interiʒ priuatā amicitiā iubet cū patrie mandata intercedant: prolato-
qʒ senatus decreto ⁊ ei credito cum eum cunctari videret cōsultationēqʒ ad amicos referri: ibi pompilius
virga quā manu tenebat: amplo circulo inclusū amicos capere ꝯsulereqʒ eos iubet nec prius inde exeat: ꝙ
senatui responsū det: aut pacē: aut bellū habiturus. Adeo hec austeritas regis animū fregit: ut se omnino
pariturā senatui responderit. Hic demū filiā cleopatrā Alexandro syrie regi vxorē tradidit: ut melius fe-
dus inter eos mutuum seruaretur: sed processu ipsis cū idē ptolemeus vir subdolus sub specie ferendi auxi
lij Alexādro p eius trāsiret ciuitates dolose p singulas ciuitates custodias collocauit ⁊ ut eius sibi subderet
regnū timorē Demetriuʒ Alexandri hostē sibi confederauit: ⁊ cleopatra ab Alexandro ablata eā eidē de-
metrio vxorē dedit se prorsus ab Alexandri amicitia alienans. Quē contra se venientē fugauit: ac die ter
tia in oblatione capitis alexandri sibi per arabū regē facta pre gaudio reprehensibiliter gestiens expirauit.
¶ Viri doctrinis excellentes.
¶ Statius Cecilius comediarum scriptor natione Mediolanensis ⁊ Ennij primo contubernalis his tempo-
5033 ribus (Eusebio teste) clarus fuit ⁊ multa conscripsit: tandem post Ennij mortē anno secundo ⁊ ipse mortu 166
us est: ⁊ iuxta Ianiculum sepultus.
¶ Nicāder poeta grecus: ⁊ ipse hisdem temporibus in precio fuit: quem ouidius fabulosum vocat: hic a nu
ptijs Iunonis ⁊ Iouis incipiens omnes deorum successus vsqʒ ad hec tempora pertractauit quē multis
in locis virgilius imitatur.
¶ Titus liuius tragediarum scriptor (alius a patauino) p hoc tēpus agnoscit: qui ꝓpter ingeniū clarissimū a liuio
salinatore: cuius liberos erudiebat libertate donatus est.
¶ Philonē Iudeum ex sacerdotum genere natum ⁊ alexandrie educatū per hec tempora floruisse constat:
Et sapientie librum greca lingua (in qua peritissimus erat) eleganti stilo conscripsit: quem ideo sapientie
librum nominauit: quia in eo christi domini nostri laudes specialiter narrauit: vel quia multipliciter in eo
sapientia comendatur: scripsit ⁊ alia multa: vt diuus Hieronymus in libro de viris illustribus cōmemorat.
¶ Cathon philosophus stoicus natione egyptius panetij quondam discipulus hoc tēpore floruit ⁊ multa
scripto reliquit. Cuius habentur plurima egregie dicta: ex quibus hec pauca notabilia excerpta feruntur:
Desines timere si sperare desieris. Queris quid profecerim? Respondeo: amicus mihi esse cepi: si vis ama-
ri ama: ab eo aliquando quesitum fuit: an beneficium seruus domino dare possit? Respondit. Quedam
sunt beneficia: quedam vero officia: ⁊ quedam ministeria: Beneficium inquit est: quod alienus dat: alie

nus autem est qui potuit sine reprehensione cessare. Officium est filij vxorisqz ac ceterarum personarum quas necessitudo suscitat: et opem ferre iubet. Ministerium est serui: quem conditio sua eo loco posuit: vt nihil eorum que prestat imputet superiori.

Cato primus romanorum phus ac iurista: primo quidē questor: deide bis osul: litterarumqz tam grecarum qz latinarum apud Ro. decus tēpestate hac floruisse dr. Qui quidē cato suū tusculi ignobile hortum postea Rome nobilissimū reddidit: Cuius certe ornamēta fuerūt latinarum litterarum monumenta ab eo edita: militaris disciplina adiuta quoqz senatus maiestas et propagata familia: ex qua quippe maximū decus Ro. posterior Cato ortus est: q sacratissimū illud Catonū nomen postea imortale fecit. Hic .s. primus cato primo cū quīto Fabio Maximo militauit. Quinto deinde post anno q̄stor tarentū missus fuit: vbi Enniū poetā predictū inueniēs Ro. secū adduxit. Postmodū cū Scipione illo viro optimo p̄dicto et aphricā transfectus rē pu nō mediocriter iuuit. Deinde ex edilitatis officio censor factus: ac postea pretor optime in oibus se habuit. Consul et bis fuit: et post cōsulatū quē strennue in hispania gesserat. Tribunus militū dictus est. Demū quū sero et pene senex latinas litteras didicisset: et grecas litteras edoceri appetiuit: vnde doctus factus histoias et rem militarem tractauit atqz scripsit: Et dum sibi ex clemētia quādā cōparasset gloriam: id egit vt iuris quoqz ciuilis peritissimus haberet: in senatu nāqz et extra senatū contēporaneos oēs grauitatis et auctoritatis excellentia superauit. Censorinus āt appellatus fuit qz censure officiū sibi specialiter fuerit commendatum.

Genua a Magone destructa.

Genua maritima vrbs celeberrima: ligurumqz caput p hec tpa Liuio l. x. testante ex senatus populiqz Ro. iussu Cornelio osule a Lucretio viro nobilissimo instauratur: q̄ a Magone hannibalis duce fuerat euersa: vt iam suo loco predictum est: in conditione ipsius vrbis.

Per hos ferme dies Orosio teste Marcellus ɔsul a boijs in ethruria oppressus magnam exercitus partē amisit: Cui postea Furius alter consul auxilio factus vniuersā boijorum gentē igni ferroqz vastauerūt: et ad nihilum quasi redegerūt. Quib. et tpibus Minutius consul a liguribus in extremū periculū adductus: et insidijs hostiū circumuētus vix numi darum equitum industria liberari promeruit.

Eodē quoqz tēpore insubres boij: a quibus (vt testatur Liuius) papia ciuitas condita fuerat: atqz cenomani id est brixiani et veronenses contractis in vnū viribus cum Hamilcare penorum duce: qui in italia remanserat cremonā: placentiamqz vastantes difficillimo bello a L. Fuluio superati sunt.

Macedonicum bellum per Quintium gestum.

Bello punico transacto sequitur Macedonicū ɔ philippum eorum regē: qđ qdem fm liuiū ab vrbe cōdita anno. 551. ceptū ē. Minore qdē rex motuqz qz punicū gestū ē: sz tanto clarius quāto nobilitate Macedones penos antecessere. In eo qppe bello cū T. Quintius Flaminius prospere rē gessisset: pax philippo illam petēti data est: his tū legibus ne .s. grecas ciuitates: quas aduersus eum defenderant bellum inferret: vtqz
165 captiuos et transfugas redderet. 50. tantū naues bicreticas reliquas vō Ro. daret. Per annos vō. x. quaternia pō 5034
do argēti milia prestaret et obsidē Demetriū filiū daret. Post hec idē Quintius lacedemonijs bellū inferens Nabidē eorum ducē vicit: et qbus voluit oditionibus eos in fidē accepit: Reuersusqz romā triumphauit: de cuius triūpho. Liuius li. 33. sic scribit: Triūphus intus: die pmo arma: tela signaqz erea et marmorea transtulit plura philippo adempta: qz que ex ciuitatibus ceperat: Secūda die argentū aurum factū infectūqz et signatū vasa multa oīs gnē celata pleraqz q̄dā eximie artis fabrefacta: et multa alia. Tertia die corone auree dona ciuitatum translata centū et quatuordecim: et ante currū multi nobiles captiui: obsidesqz: inter quos demetrius regis philippi filius et armenes Nabidis tyranni filius lacedemonius. Ipse deinde Quintius in vrbē ē inuectus. Secuti currū milites frequentes in circuitu omni ex prouincia deportato.

Perseus seu pseo vltimus macedonū rex philippi regis filius 3. regni philometoris anno. i. 151. olympiade regnare cepit: et regnauit ānis. x. Quo regnāte Macedonia vna cū ipso rege in Romanorum dictionem
164 deuenit. hic itaqz pseus Demetrium fratrem habuit qui eum obses diu Rome fuisset: oibus carus acceptus- 5035
qz erat. Qua pp pseus frater illi maximā contraxit inuidiā et apud patrē illū criminari nō desistebat. Quibus rebus pater cōpulsus illū perimere fecit. Sublataqz fraterna emulatione perseus in patrē cōtumacior esse cepit: nec se ut regni heredē: sz ut regē in omnibus habebat: Quibus rebus offensus pr indices Demetrij mortē molestius ferebat. Unde et breui post morbo ex egritudine contracta vita decessit: relicto magno belli apparatu ɔ Ro. quo postea Perseus iste vsus est: Nam vbi primum patri successit multas gentes contra Romanos in societatē belli cōtraxit. Inflatus nēpe thesaurorum multitudine: et parans sup̄bus fortune paterne veterē Alexādri magni gloriā considerare oblitus videbat. Egtū itaqz pma ɔgressione pseus

victor fuit. Attamē legatos ad cōsulē misit: qui pacē peterēt: Sz sulpitius cōsul nō nimis grauesq̄ victor le
ges dixit. Dūqz hec agerent̄ statī Paulus emilius consul cōtra eum missus est. Qui cū eo Linio teste, ter
tio nonas septēbris dimicare cepit. Et. 20 peditū milibus ex Macedonibus occisis in potestatem Emilij
Perseus hic deuenit dserētibus cū amicis. Quē cōsul vt eutropius scribit, ad victoris pedes cadere volētē
non pmisit: sz iux se in sella collocauit. Illoqz capto Emilius septuaginta ciuitates: q̄ in egypto romanis re
bellauerāt cepit. Macedonibus āt et illyricis has leges dedit: vt libi oio essent: et dimidiorū tributorū Ro.
pstarent. eorū. sāj regibus suis prestitissent. Et hoc vt appareret populū Ro. p eqtate magis q̄ p auari-
tia dimicare. Perseus vero romā perductus in triūpho Emilij adductus est.

Antiochus nobilis siue illustris dictus septimus syrie et asie rex quarto regno Philometoris anno fratre
eius Seleuco defuncto regnare cepit: et regnauit annis. xi. hic sororē suā Pto. epiphani tradiderat vxorēz
et vt regnū eius obtinere posset affinitatis pretextu ro. igressus ipz inter epulas occidi fecit. Sz ab egiptijs
electus ēt post bienniū ad obsidionē alexādrie rediit. Ad quē vt dictū ē Gn. pompilius legatus a senatu mis 163
5036 sus ab obsidione vrbis recessit. Antiochus āt ne ob segnitiē cōtēptum haberet: quo frater eius cōtēptus fue
rat. Cleopatrā q̄ fratris cōsors fuerat duxit vxorē: et ciuitates: q̄ a fratre defecerāt postq̄ ab egypto repul-
sus fuerat regno suo adiecit. Judeos quoqz q in hierusalē habitabāt sibi subegit: quorū vires tante fuerāt:
vt post hūc nullū syrie regē tulerit. Hic itaqz hierusalez ciuitatē sc̄āz Menelao prodēte vi cepit: et locū sc̄ūz
spoliauit: ac pphanauit legesqz destruere precipiēs multos trucidauit: et hoc ipse menelao iudee duce legu
et patrie proditore faciēte. Per hec quoqz tpa vt pz. 2° macha. v. Cōtigit p vniuersaz hierosolimorū vrbez vi-
deri. 40. diebus in aere eqtes decurrētes auratas stolas hūtes: et cursus eorū equorū p ordines digestos cō-
gressiones facere. Quā ob rez iudei oēs rogabant mōstrū in bonū cōuerti. sz oia iudeis premuncia fuerunt
dolorū: qz haud multo post e tēplo thesauris ablatis idē rex misit hoies impios: qui cōpellerēt iudeos car
nes porcinas comedere: et a patrijs legibus se transferri: et ptaminare sancta et nō tēplū dn̄i: sz iouis olym-
pi cognominare: que res malorū pessima iudeis fuit. Coegit ēt eos relinquētes patriā religionē idolū vene
rari: edificare ēt i vnaquaqz ciuitate et vico tēpla deorū: et aras collocātes imolare super eas porcos oi die p
cepit: et ne qs circūciderēt: aut ne filij eorū. Interminatusqz eis et tormēta grauissima: siquis ōtra facere pre
sumeret. Cōtigit et tunc septē fratres vna cū matre a satellitibus cōplexos cōpelli cōtra fas comedere por-
cinas carnes: qui oēs aio cōstāti p obseruatione legū martiriū pertulere. Tādē dn̄s qui oia cōspicit scelestuz
impunē nō permisit: sed insanabili plaga eū percussit. Dolor nāqz eum intolerabilis inuasit. et corpore suo
vermes ebullire fecit: qui adeo eius carnē corrumpere q̄ fetor ab exercitu ferri nō poterat. Sz ipse cōuersus
ad deū in mōtibus peregre pficiscēs ibidē miserabiliter expirauit: vt habet. 2° macha. cap. i.

Scisma iudeorum pontificum.

Per hoc idē tēpus maximū scisma iudeos inuasit: qd̄ malorū multorū occasio fuit. Simon aūt sacerdotiz
5040 princeps moriēs tres post se reliqt filios. s. Oniā: iesuz et ioannē: q et tres principatus sacerdotij puenerūt:
Onia vero natu maiore pontificāte: qz eidē nō erāt liberi duo reliqui de pontificatu ōtēdere ceperūt. Et vt 159
Antiocho predicto regi placerēt ad eius ritus declinauerūt: adeo ut ēt noia gētiliū sibi ipsis iponerēt. Et ie
sus qdē iasonē se noiauit. Joānes vō menelaus est nūcupatus: et seditionē prius Iesus aduersus Menela
um cōcitauit: et diuisa ē populi multitudo: et pro parte menelai filij Thobie ōsistebāt: populi vō maxima
pars Jasonē adiuuabāt. Unde menelaus et filij Thobie ad Antiochū accedētes indicarūt ei q̄ vellent pa
trias leges relinquere et eius cōuersationē atqz mores obseruare. Rogarūtqz eū ut pmitteret eis Gymnasi
uz in hierosolymis edificare. Cūqz cōcessisset circūcisionē primū velauerūt et oia relinquerūt que illis mos
patrius imponebat. Atqz hoc mō menelaus sacerdotij pricipatū emēs sedit annis. xi. Et eo amoto sedit ia
son annis x. Vn̄ in p° macha. ca. i scriptū ē. Quod tūc surrexerūt in hierusalē filij belial introducētes ritus
gentiū et petētes ab antiocho q̄ hierosolymitani deinceps Antiocheni scriberent: Onias aūt vir sanctus
videns fratrū insolētiā e hierosolymorū Ciuitate ad regē descendit: ut videret si quō posset eius aiuz mitiga
re. Qd̄ cū negaret apud Antiochiā in asilo cōsedit: quē menelaus insecutus interfici fecit. At rex de iustis-
simi viri nece turbatus. Andronicū homicidā capi fecit: et purpura exutū eo in loco quo Oniaz peremerat
taz diu virgis cedi fecit donec expiraret.

Mathathias Sacerdos filius Joannis filij Simonis filij Samonii de vico Joab hierosolymitanis ha-
bitans in modin vico iudee: his tēporibus doctrina et glorie fama apud iudeos plurimū honoratus ē. Cui 156
cū. v filij fuissent. s. ioannes q vocat Gadis et Symon q dictus fuit Thasi: et iudas qui vocatur Machabe-
us et Eleazarus atqz ionathas videns statuz iudeorū et Ciuitas hierusalē rapinā: et tēpli nuditatē: ac plebis
5043 calamitates apud eosdē filios suos rerū statuz plangere nō desistebat. Dicebatqz melius illi esse pro patrijs
morī legibus q̄ ita ignominiose viuere. Venientibus aūt ad eū ministris a rege directis hortabant eū ut sz
regis preceptū sacrificaret: id facinus vna cū filijs facere recusabat. Et cū vidisset vnū ex iudeis in vilipen
diū legis imolare: iratus super eū vna cū filijs irruit et eius sanguinē sup Arā effudit atqz apolinā regis iu
dicē qui ad talia cogebat cū suis militibus interemit: et Arā euertit et clamans voce magna dixit. Si quis
emulatur dei religionē sequatur me. Et hoc dicens cuz filijs suis ad solitudinē cōfugit q̄ multi iudeorū idē
cū filijs suis fecere. Et illū sibi iudicē et ducē cōstituere qui eos in sabbatis pugnare docuit dicens q̄ si hoc
facere recusarent ipsorūmet fierent homicide. Et deinceps apud iudeos in sabbatis pugnādi consuetudo

permā̄it: quā̄ & illis diebus potius mori volebāt ꝙ̄ pugnare. colligens itaq; mathathias sibi armatā̄ multitudinē aras vbiq; deposuit: & peccātes iudeos quātos capere potuit interemit. Eo igit vno anno magistrante dū morbo grauaretur conuocans filios dixit. Ego filij mei decreta; proficiscor viā̄: cōmēdo vobis patrias leges: vt ritus paternos custodiatis: & peregrinātes restauretis: & si oportet ꝓ eisdē grata mēte mori non timeatis. Preterea cōmoneo filij mei vt concordiam inter vos habere dignemini. Et dicitq; symonē consilio precipuū vt patrem habere. Iudā̄ vero propter multe fortitudinem ducem in armis habetote. Quibus dictis rogauit deū filijs adiutorē fieri: atq; ita viuendi finē fecit. Quo mortuo in modin sepelitur: vt habetur. i. macha. ca. 2°.

54 ¶ Paulus emilius Romanorū consul olympiade. 154. que est. 13. regni philometoris annus etatis sue ꝑm plutarchū sexagesimus: quū perseus macedonū rex multis prelijs romanorū exercitum ꝓfugasset: maximāq; romanorū multitudinē partī; occidisset: partim sub corona vendidisset: & partim secum in macedoniā deduxisset misertus populi sui malis consulatus offī cū licet senex contra eūdē suscepit. Tantisq; rebus prefectus primo prelio congressus. xx. peditum milia ex macedonibus interfecit: & multa alia facinora illustria gessit: de quibus infra. Fuit hic in primis paulus ex emiliorū romanorū patricio; vetustissima familia natus: Qui etate florēti gloria clarorū virorum effulsit virtute: non ea secutus: que tunc cetera iuuētus sequebatur: nec per eādem viā ingressus. Non enī; vt pluthatchus ait in causis perorandis: nec in salutando homines quibus artibus plerīq; fauorem sibi popularē captabāt: quū tū ad vtrūq; foret aptissimus se exercuit: sed vt prestantiorem vtriq; fortitudinis et integritatis sibi gloriā querere studuit. Primū enim e magistratibus edilitatē; petens duodecī; cōpetitoribus quos oēs temporibus posteris consules fuisse tradant suffragijs populi romani prelatus est. Augur deinde factus sic patrijs moribus intendit: sicq; circa veterum obseruātiam: disciplinā recognouit: vt nominis & honoris dumtaxat gratia conceptū prius auguratum inter supremos magistratus habitū ostenderit: philosophisq; adstipulatus: qui religionē sciam cultus diuini esse diffiniunt. Cuncta nāq; faciebat cū peritia & studio nihil pretermittens vel addens. Sed et aduersus collegas semper etiā; pro minimis nitens et docens: ꝙ et si maxime quis rem diuinam facilem existimet: & sine q̄rela neglig. tū nequaꝙ̄ esse ferēdā ciuitatē q̄ illam negligi patiat: nemīnē ab initio magno excessu rēpu. turbare. s; magnarū rerū custodiā tolerari: q̄ i puis ac minimis diligētiā abijciūt. Eo qdē modo discipline militaris morēq; custodē et obseruatorē se ꝓstituit: vt veluti sacerdos aliorū sacrorū circa mores dux et exēplar diceret. His ei; virtutibus fultus Emilius i hiberniā ꝓmū missus cū. 12. securibus vt i eo consularis dignitas ostenderet ibidē superatis circiter. 30. hoium milibus oēs interfecit. Unde in eo magnā futurā esse virtutē apparuit: ꝙ eius industria non bellantiū vi fuerit parta victoria. Postmodū consul factus contra ligures bellicosos hoies ꝑm bellū cū octo militū milibus gessit. Qua quidē paucitate aduersus. 40. hoiū; milia proficiscens eos oēs in fugā vertit: & intra menia conclusis spē bonā humanitatēq; prestitit. Postremo; ut dictū est sexagenario maior sed robusto corpore cōtra perseū macedonū regē Consul missus ipsū; tandē cū; duobus filijs ac filia captū cū vniuersis macedonū regū thesauris Romā deduxit cui & Senatus triūphū hoc modo parari iussit. Primo pōtifex Ro. astiit niuidis vestibus ornatus in equestris theatris qui Arcus appellantur: & in locis circa forū ad hoc ipsū; ex ligno fabricatis & in alijs vrbis locis: per que transiturus erat: sese ad spectandū triūphū cōparauit. Omnia vrbis tēpla erant apta & sertis vaporibusq; repleta suauibus: multitudoq; ministrorū aderat baculos manibus gestātiū: que ex medio turbas dimouebant & vias apertas ꝓstabant. Transitio in tres dies diuisa fuit. Prima vix signis tabulis colossisq; transmittendis suffecit: que vehiculis cōportabant. Secūda die ornatissima macedonum arma multis curribus delata fuere: splēdentia ere ac ferro absterso atq; ita disposita vt casu maxime cecidisse e celo viderent: Galee Scuta toraces Ocree & cretenses pelte trachia getta pharetre & equorū frena: Enses nudi per hec iacētes & Sarisse infixe ita ut nec victorū quidē absq; metu foret aspectus. Post hos armorū currus tria virorū milia sequebant: qui numismata ferebāt argentea in vasis trecentis quinquaginta. Uas eppe quodlibet erat triū talētorū quattuor viri singula vasa portabāt. Alij crateras argenteas & phialas calices ornatissimos ingentesq; certo ordine deferebāt. Tertia vero die prima luce Tibicines nō mite neq; suaue s; bellicū sonātes primi ibant. Post hos centū & xx. boues albe cornibus auratis deauratis ducebant vittis & sertis ornati ducebāt eppe eos adolescentes ad imolandum succincti: & pueri Aureas argenteasq; patenas sacrificij gratia defferebant. Post eos sequebantur qui aurea numismata deferebant in vasis trium talentorum: vt supra de argenteis dictū est. Numerus aute; vasorū; fuit tria & octoginta: his succedebant qui Auream phialā decē talentorū;: quā Emilius ex lapillis effecerat. Item antigonea & seleucia & thericlea & persei vasa aurea portabant. Post hec persei currus & arma & diadema super armis positū. Deinde modico post nati regij ducebant & cum ipsis alumnorū magistrorū; & pedagogorū; lachrymans turba: qui & ipsi manus tendebant ad ciues & pueros eade; facere & precari docebant. Erant masculi duo Darius & Alexander & vna femina non satis infortunium suum per etatem intelligentes. Que res magis ad misericordiam hominū concitabat: multiq; Ciues ad illorum aspectum lachrymas demiserunt. Fuitq; leticie & doloris plenum spectaculum donec infantes transierunt. Ipse autem perseus post filios atq; ministros fusca veste trepidans ibat amictus more patrio habens propter magnitudinem malorum ad omnia trepidus ac mente turbatus. Post eum ibat amicorum & familiarium mesta turba miserabiliter ipsum intuentes lachryman- 5045

tesqz vt etiã plerisqz ex romanis lachrimari propter misericordiã compellerentur. At qui postulasse perseum ab Emilio ferunt ne in triumpho duceretur. Post eum deferebantur aureę coronę: quibus emiliuz virtutis gratia grecę donauerant ciuitates. Erat numerus coronaꝝ quatercentuz. Deinde Emilius ipse sequebatur ornatissimo curru inuectus: vir τ circa huiusmodi honorez spectaculo dignus purpurã auro contextam indutus: τ lauri ramũ dextera gerens: ferebant τ laurum milites currum Emilij secundum legiões cohortes τ manipulos subsequẽtes: partim carmina patria salibus permixta o risu: partiz laudes emilij canentes: que intuebantur τ admirabantur omnes. Nec quic ꝙ ex his que sibi optanda forent deesse arbitrabantur: nisi forte demoniuz aliquod magnificis et amplissimis rebus sortem habeat detrahendi: ac ita miscendi humanam vitaz: vt maloꝝ omniuz nullo modo sit expers. Sed iuxta Homeri sententiam cũ his optime actum esse videatur: quos fortuna ad vtranqz partez conuertit. Erant igitur Emilio quatuor filij hoꝝ alter quinque diebus ante triumphuz est mortuus .16. annorum etate: alter vero qui duodeciz erat annoꝝ tertia die post triumphuz e vita discessit. Nec fuit quisquaz ciuis: qui hunc Emilij ca'uz non dolenter fleret. At emilius recta ratione fretus fortitudinez τ constantiaz aduersus fortunã magnanimiter tulit: vbi τ in contione verba fecit non hominis: qui indigeret consolatione: sed plane ciues suos ob eius incõmoduz lugentes consolaretur. Dixit eniz humanaruz quidez rerũ nihil se pertimuisse vnquã: sed diuinarum vt insidaz τ variaz rez semper fortunaz expauisse: ac presertim in tanta obsecundatate presentis belli: tantoqz prosperitatis cursum mutationez quandaz ac reflexuz continuo formidasse. Unius inquit diei spatio Ioniuz a brundusio transgressus corcyre applicui. Quinta deinde die in delphis sacrificio peracto: alijs quinque diebus copias ex macedonia suscepi: lustratoqz exercitu ac rez gerere adortus: quintadecima post hec die confeci. Eo eniz tunc suspecta mihi fuit fortuna propter tantaz prosperitatem: τ quũ victorez exercituz τ spolia: τ reges captiuos deportarez in ipsa nauigatione aduersuz aliquez casuz formidaui. Sed quum iã saluis rebus incolumisqz ad eos delatus vrbem leticia et festiuitate compleri aspicerem adhuc fortunã magis ac magis suspectam habui ꝙ sciebam nihil puꝝ: nihil sine inuidia hominibus gratificari consueuisse: nec animus meus pro re pu. prius timere destitit ꝙ aduersus casus me priuati inuasit: optimos filios quos mihi solos delegeram successores cõtinuatis prope funeribus extulit. Nunc autez sine periculo esse videor ac bonam spem mihi propono: τ arbitror rem publicam fortunatam sine labe permansuram quando satis minus humane fragilitatis exemplum is: qui triumphauit: q̃ is de quo triumphatum est. Perseus siquidem etiam victus filios habet: Emilius autem victor filios amisit. Huiusmodi generosã ac magnificaz orationem non ficte: sed ex vero animo ferunt Emiliũ in contione habuisse. Hoc itaqz ordine victoribus triumphi exhibebantur. Pro perseo autem omni studio Emilius annixus est: sed nihil obtinere potuit: vt scilicet ex carcere in leniorem traderetur locũ vbi custoditus merore animi tandez confectus est. Sicqz macedonũ regnum sub perseo isto consumptuz est. Post vero emiliuz in morbum incidit in quo mente die natus e vita migrauit. Unde τ eius funus ita celebratum est: vt optimus ac beatissimus ornatus adesset: hoc autez non erat aurum: non ebur: non magnificentia sumptus: sed beniuolentia caritas gratia non solum ciuium verum etiam hostium. Quotquot enim casu aliquo Rome aderant ex hiberia liguriaqz ac Macedonia Iuniores natu robustis corporibus feretro subeuntes ipsum extulerunt maiores autem sequebantur benefactorem τ ciuitatum suarum seruatorem vocitantes. Non soluz enim in victoria sese mitem τ humanum prestitisse dicitur: sed in omni reliqua vita eos tutatus est τ veluti pro domesticis ac necessarijs habuit. Hic itaqz emilius cuz vir esset doctissimus teste Isydoro sexto Ethimo. li. capi. 3º primus e grecia libros Romaz aduexit τ Romanos didicere compulit. Postmodũ Iulius cesar hoc negociũ bibliothecę custodiẽde. M. Varroni iniunxit.

¶ Macedonum regum Epilogus.

¶ Macedonia itaqz prouincia a Carnao rege qui primus in ea regnauit vsqz ad perseum istum .39. habuit reges qui oẽs regnauerunt .644. annis. Quoꝝ noia τ tpa resumendo ista sunt.

Carneus	1	añ 18	Archelaus fs	14	añ 4	Antizonus	27	añ 4
Cenus	2	añ 12	Amyntas fs	15	añ 1	Demetrius	28	añ 6
Tyriamas	3	añ 38	Pausanias	16	añ 1	Pyrrhus	29	añ 7
Perdicas	4	añ 15	Amintas .3.	17	añ 6	Lysimachus	30	añ 5
Argauis	5	añ 38	Argeus.	18	añ 18	Ptolemeus	31	añ 1
Philippus	6	añ 38	Amyntas iteꝝ	19	añ 19	Meleagros	32	añ 2
Europus	7	añ 16	Alexãder iteꝝ	20	añ 1	antipater	33	añ 1
Alectas	8	añ 29	Ptolemeus	21	añ 4	Sostenes	34	añ 2
Amyntas	9	añ 50	Perdicas	22	añ 6	Antigonus	35	añ 36
Alexander	10	añ 43	Philippus	23	añ 27	Demetrius	36	añ 10
Perdicas	11	añ 18	Alex. magn.	24	añ 12	antigonus	37	añ 15
Archelaus	12	añ 24	Arideus	25	añ 7	Philippus	38	añ 42
Orestes	13	añ 3	Cassander	26	añ 19	Perseus	39	añ 10

5046 ¶ Iudas qui τ Machabeus vir quidẽ fortissimus magnusqz bellicosos Matathie iudeorum sacerdotis
filius Olympiade .154. que fuit quintusdecimus annus regni philometoris post patrem rerum guberna 315

tione3 suscipiens mandato z patris non imemor omnia quoad vixit pro libertate eius3 et legu3 pati et facere se obtulit pro qua quide3 virtute magnã sibi gloriã et monumentu3 seruauit. Hic naq3 adiuuantibus fratribus ceterisq3 religiosis iudeis inimicos a prouincia expulit: z iudeos legũ suaru3 transgressores occidit z purificauit terra3 suã ab omni malo. Et primo quide3 congressu apolloniũ samarie ducẽ percussit et armis exuit: atq3 interfecit: In cuius gladio deinceps pugnauit. Deinde antiocho in persidẽ abeunte misit duces conculcare iudeos v3 Lysiã: ptolomeũ: Gorgiã et Nicanorẽ: quos omnes Judas ex iudea depulit: z templum polutu3 ab idolo z imaginibus emundans renouauit: In quo iam sinices pululauerãt vt patet primo macha. 4º z 2º libro cap. x. Quibus gestis post triennium patrias leges suis ciuibus reddidit z tunc templi tertia dedicatio: que dicta est encenia: mense decembris facta est. his gestis Antiochus illustris vita functus est. Et menelaus pontifex: qui iam patriam prodiderat a iuniore Antiocho occisus est. Quo mortuo alchimus quida3: qui nõ erat de genere sacerdotali ambitione permotus põtificatũ inuasit: z quatuor annis illu3 obtinuit. ppter quod Onias onie pontificis filius in egyptũ transmigrans in heliopolita no pago aliud ad similitudinẽ templi hierosolimitani cõstruxit. Alchimus vero aduersus Judã3 machabeum inimicitias gerens post parũ temporis dei ira percussus vita3 finiuit. Ac sic omniũ iudeorum fauore Jude Machabeo sacerdotiũ decernitur: Qui dignitate suscepta confestim legatos Roma3 ob ingũ sociale fedus petituros. Senatus aũt iudeos amicos habendos mox decreuit. Deniq3 aduersus bachidem z alchimũ demetrij duces prelio cõmisso occisus est cũ tribus annis: vt Josephus in .12º testatur pontificatum administrasset. Symon aũt et Jonathas eius fratres corpus ab hostibus redimentes in Modin patrum suorum sepulchro sepellierẽ: quo mortuo fame superueniente vniuersa regio se Bachidi tradidit.

152 ¶ Antiochus Eupator nonus Syrie z asie rex sextodecimo regni philometoris anno regnare cepit: z regnauit annis duobus. Hic patre sublato paruulus relictus est. Cui quum Triphon a populo datus esset tutor: patruus eius Demetrius: qui obses tunc Rome erat re cognita senatum adijt: obsides3q3 se viuo fratre remisse: sed eo mortuo cuius obses fuit se ignorare fatetur. Dimittiq3 ergo se ad regnum petendũ equũ esse. Qui quum se dimitti animaduerteret a Senatu tacitus discessit. Delatusq3 in Syriam summo cum honore exceptus est: z occiso pupillo eidem regnum traditur. Verumtamen Triphon ipse regnum inuadens diu illud tenuit. Et vt ipso diu potiretur centum peditum milia: z viginti equitum milia: necnon z triginta septem elephantes contra iudeos parauit. 5041

¶ Demetrius Sother Decimus Syrie z asie rex priuigno interfecto regnũ suscipiens regnauit annis duodecim. Qui quum primum occupasset Syrie regnum nouitati sue ocium periculosum ratus ampliare vi- 5049

150 res suas statuit. Et primo quidem propter fastiditas sororis nuptias regi capadocie infestus bellum intulit. Sed Antiochenes: alijq3 a Demetrio lacessiti subornauerunt Porpelam quendam sororis extreme iuuene3 vt Syrie regnũ velut paternum armis repeterent: z ut fides adhiberetur fraudi nomen ei Alexander inditum fuit genitusq3 ab Antiocho dicitur. Tantum enim odium apud oẽs contraxerat Demetrius ut emulo eius vires oĩ auxilio tribuerenẽ. Unde Alexãder his fretus auxilijs ꝯ demetriũ occurrens victum illum vita pariter z regno priuauit.

148 ¶ Jonathas iudeorum dux pariter z pontifex populu3 iudeoru3 post iuda3 rexit annis 19. Hic suscepto principatu nõ impar virtute fratri suo Machabeo extitit. Quod Bachides demetrij regis dux audiens simulat z illum sicut z fratre3 suu3 iuda3 dolo interficere statuit. Cuius voluntas non latuit Jonathan qui collecto exercitum pugna3 cum Bachide cõmisit z magnam illi stragem intulit adeo vt vix periculum mortis euasit: quo facto in hierusalem reuertitur: z munitissimas ciuitates edificare cepit. Tunc pontifex Alchimus intrusus Domu3 dei z opera prophetarum destrui precepit: sed demolitione inchoata paralisi percussus magno cum tormento defecit. Tunc Jonathas cum Romanis Spartanisq3 alijs quoq3 regibus amicitias faciens magnus z formidabilis esse cepit. Tandem a Triphone Antiochi pupilli tutore ptolemaide dolose captus: cum filijs z mille viris interficitur: ut habetur in li. 13. Josephi ca. 9. Cuius corpus Simon frater eius inde redimens et in patriam sua3 transferrens cũ maximo luctu sepeliuit. Cui z idẽ Symon ingẽs Mausoleũ sibi z fratribus suis atq3 patri ex polito z albo lapide fabricare fecit. 5050

139 ¶ Philippus quidã Macedo quẽ andrasceu3 esse volunt pseudo rex anno. 28. regni philometoris in Macedonia arma mouens publium Juuentiu3 Romanorum pretorem contra se venientem ad internitionem vsq3 deleuit z regno occupato regnauit anno vno. Sed Cecilio Metello victus Macedonia iterum in Romanorum potestatem redacta est. Inde haud paulo post ibidem perses qui se persei filium dicebatur collectis seruitijs rebellauit. Et cum iam. xvi. milia armatorum haberet a Romulo questore sicut liuius refert superatus est. 5060

138 ¶ Alexander qui z Balans dictus fuit vndecimus syrie z asie rex. 19. anno Philometoris anno regnare cepit: z regnauit fm Eusebiũ annis. 9. z men. 10. licet Josephus nisi quinq3 regnasse dicat. Hic antiochi q z epiphanes cognominatus erat filius creditus fuit. Qui demetriũ pdictũ auunculũ suũ interfecit z regnum abstulit. Imperansq3 ionathã predictũ iudeorum ducẽ ob eius fortitudinẽ multis insignibus z corona phecutus ẽ. Transmittẽs hec ipsa dona talem ei z epistolã scripsit dicens. Rex Alexander fratri Jonathe salutem: Fortitudinẽ quidẽ z fidem tuã iam pridem audiuimus. Et ideo transmisimus ad te pro auxilijs: z ordinauimus te hodie principẽ sacerdotũ iudeorum: z amicũ nostru3 vocari precepimus: iccirco etiam destina- 5061

ti tibi pro munere purpuream stolā: et aureā coronam: et peto honoratū te a nobis similē erga nos fieri. Hunc ptolemeus predictus Egypti rex Cleopatrā filiam vxorē dedit. Cupiebat enim regnū eius: Quod intelligens ptolemeus eum proditorem: et filie sue nuptiarū transgressorē accusauit: et statī affinitatē soluit: et illā Demetrio tradidit: et tunc manifeste facte sunt inimicitie. ptolemeus autem post hec antiochiam veniens ab antiochenis benigne susceptus rex ab eisdem declaratus est: Quod audiens Alexander statim cū magno apparatu antiochiam venit: et ptolemeus contra eum duxit exercitū: et vincens alexandruz in arabiaz fugauit: vbi arabū rex noie zabilus eidez caput auferens ptolemeo transmisit: qui suauez sibi rem summūq; spectaculū alexandri morte simul et capite vidit: qui tamen paulopost pre gaudio vitam finiuit vt patet primo Macha. cap. xi. et. xiij. libro Josephi cap. 7. atq; ita alexander pro Demetrio penas dedit quem occiderat: et pro antiochocuius mentitus fuerat originem.

Tertium bellum punicum.

5062 Tertiū deinde bellum punicum sexcentesimoprimo anno ab vrbe condita a Romanis contra Carthaginenses suscipitur regnantibus apud Romanos. L. Manlio Censorino et. M. Manlio fm Liuium anno scilicet quinquagesimoprimo postquaz secūdū bellū punicuz transactuz fuerat: Hi itaq; consules, sicut Orosius in quarto capitulo. 44. scribit, Carthaginem profecti Carthaginēsibus preceperūt: vt omnia arma: nauesq; ipsis Romanis traderent: Qui timore concussi tantam repente armorum vim Romanis detulerūt: vt inde: sicut ait Liuius: Tota aphrica facile potuisset armari: Postq̄ vero arma comportarūt iussi sunt relicta Ciuitate procul a mari decē passuuz milibus recedere: Quo audito Carthaginenses dolorem ad desperationē addentes decreuerunt aut vrbē defendere: aut cuz ipsa perire: Quaobrez Hasdrubales duos suos duces creauerunt: Dehinc arma facere aggressi: cum eris ferriq; materia deficeret: auro argentoq; suppleuerunt. Cum autem consules vrbem oppugnare decreuissent: et iā aliquam muroꝝ partem diruissent machinis facto impetu a Carthaginensibus turpiter repulsi sunt: quos fugientes Scipio repulso in muros hoste: defendit: Censorinus vero in vrbez rediit: et Mālius Carthagine amissa in Hasdrubalem arma conuertit. 137

Carthaginis excidium.

5065 Scipio autē magni Scipionis nepos hisdem temporibus omni virtute apud Romāos preclarus ex cōdito cōsul extra sortem factus aphrica sibi decreta est. Veniensq; Carthaginem cuz sex continuis diebus noctibusq; oppugnasset: Tandez re desperata Carthaginenses ad deditionem traxit: petentesq; vt quos belli clades reliquos fecerat: saltem seruire liceret atq; ita primū mulierū agmen satis miserabile post virorūz turba descendit: Nā vt Liuius ait fuisse mulierū viginti quinq; milia: viroruz triginta milia captiuoꝝ memorie traditum est. Hasdrubal vero imperator vltro se transfuge dedit: et eius vxor se suosq; filios quodā feminco furore in medium se iecit incendiuz. Ipsa autem ciuitas supposito igne sexdecim continuis ardēs diebus: miserūq; victoribus prebuit spectaculum. Multitudo vero illa captiuorum: paucis exceptis principibus venundari iussa est. Transfuge autez ad spectaculum populorum traditi sunt feris: Atq; ita Cartago illa celebris ciuitas a Didone condita fm Eusebiū. 668. Vel vt alij volunt. 748. anno ab eius conditione deleta est: omni murali lapide in puluerez cōminuto quarto scilicet anno: exquo ipsum tertiū punicum bellū fuerat incohatuz. Scipio autez et ipse cognomen illud celebre meruit quod auus eius acceperat: se vt propter hanc fortissimā virtutem aphricanus iunior appellaretur. 134

5066 Tyberius Graccbus ex Tyberio patre Romanorum consule natus tempestate hac admodum iuuenis existens multa virtute clarus et celebris fuit. De quo plutarchus tradit: q̄ etiam ab ipa pueritia ita clarus et insignis extitit: vt in auguruz collegio confestim sit receptus propter virtutem magis q̄ nobilitatez. Prima namq; eius militia sub predicto Scipione iuniore in Aphrica fuit: vbi cum eidez Scipioni contubernalis esset: tamen modestia et virtute ceteram iuuentutē egregie superauit: et primus omniū Carthaginis muros conscendit: et multas hostium cedes edidit: Sed deniuz Romā reuersus: vbi Tribunū plebis factum se sensit: statim legem Agrariaz ferre decreuit: propter quod odiosus factus a locupletibus peremptus est: cū necdū trigesimū etatis complesset annum. 133

Ptolemeus Euergetes predicti philometoris filius: Cleopatreq; germānus septimus egyptiorum rex: Olympiade. 159. que fuit annus quadringentesimus sexagesimustertius Judaice captiuitatis Egyptijs regnare cepit: et regnauit annis vigintinouē: Vir quidē pessimus atq; seuissimus: Ob cuius seuitiā frater eius et Cleopatra soror sibi timentes: cuz reges essent: regnum ei per legatos obtulerunt: Quamobrez elatus plurimū effectus est: q̄ scilicet fraternū regnuz sine vllo certamine recepisset: et statim fratris filiuz e complexu matris enecauit: et omnes eius fautores trucidauit: ac postea sororis thoruz cede eius filij cruentū ascendit: Post quod non mitior et in populares qui euz in regnuz vocauerant: fuit: omnia enīz sanguine manare fecit: Et sicut ciuibus suis cruentus extitit: Ita quoq; Romanis qui illo venerant ridiculo fuit: Quia sic refert Justinus: Erat vultu deformis: statura breuis: et sagina ventris non homini: sed belue persimilis: Quaz quidem feditatez nimia vestis subtilitas augebat. Hic quippe filios ex sorore et ex vxoris sorore suscepit: ac etiam sororis filiam per vim stuprauit: Cuius filium membratim diuisum: et in cista positum matri in die natalis eius inter epulas iussit offerri.

P. Euergetes

5064

132

168 ¶ Demetrius eius noīs. 4. undecimus Syrie z asie rex. 4. regni Euergetis āno regnare cepit z regnauit an 5071
nis. 5. Hic predic i Demetrij Sother filius fuit: quem pater apud Gnydium hospitē suū cū magno au-
ri pondere cōmendauerat: vt belli periculis eximeretur: Qui contra alexandrū in prelio egressus victor
euasit: regnumqz illi abstulit: Et omni tandē regno paterno recuperato: rerum successu corruptus vitiis
adolescentie inquinatus in segniciē lapsus est: Tantūqz contemp ū apud om nes ob inertiam quātū odiū
ex superbia prius habuerat: contraxit: ita vt ab eius imperio multe ciuitates passim se subtraxerint: Unde
ad abolendam inertie maculam parthis bellum intulit: z eos multis prelijs sepe fudit: postremo tamen
captus in hyrcanā missus ibidē benigne z iuxta cultū pristine fortune habitus est: atqz ibi nouem annis si
ne regno priuatus vixit: quo tpe ānochus Sedetes regnauit ānis. 9. Tādē eidē denuo regno restituto re
gnauit ānis. 4. cui philometor Cleopatrā filiā ab Alexādro sublatā vxorē dedit: vt pz p° Macha. ca. 11.

¶ Uiri disciplinis excellentes.

¶ Metrodorus atheniensis pictor atqz philosophus his tēporibus insignis z clarus habitus ē: Qui Pli.
124 testante li. 35. Utraqz scientia magne auctoritatis fuit: Nam cū Paulus Emilius: Perseo rege adducto: 5072
ab atheniensibus petisset vt vnū sibi probatissimū philosophū mitterent ad erudiēdos filios: Metrodo
rum ei miserūt: profitentes eū in vtroqz desiderio prestantissimū: qd ita quoqz Emilius iudicauit.

¶ P. Terē ius Carthaginēsis poeta comicus p hec tempora in precio fuit: Qui a Scipione terentio predi
cto in seruitutem ex aphrica ductus propter ingenij magnitudinē z forme prestantiā libertate donatus
ē: Hic primā andriā antequā edilibus venderet Cecilio: multū se miranti legit. Scripsit autē comediarū
eleganti studio libros sex: in quibus multorū mores ad precauenda pericula annotauit: Tandē in archa-
dia moriens eius sepulchro tale epitaphium inscriptum fuit.

Natus in excelsis tectis carthaginis alte:
Romanis ducibus bellica preda fui:
Descripsi mores hominum: iuuenumqz senumqz
Qualiter z serui decipiant dominos:
Quid meretrix: quid leno dolis confingat auaris:
Hec quicunque leget: sic puto cautus erit.

¶ Pacuuius autē Brūdusius tragediarū scriptor Ennij ex filia nepos p hoc idē tps floruit q primo Rome
vitā duxit: vbi post multa ab eo edita: Tarentū regressus ibidē non agenarius vitam finiuit.

¶ Aristarchus grammaticus z ipse hac tempestate Eusebio teste agnoscitur.

¶ L. Acciū Tragediarū scriptorē per hec quoqz tēpora: vt Eusebius testatur clarūisse cōstat: q Mansino z
Serano cōsulibus parētibus libertinis natus multa cōposuit: que pacuuio iā seni Tarēti recitauit: A quo
namqz accianus fundus iuxta Pisaurū cōstitutus dictus ē: q ille inter colonos fuerat ex vrbe deductus:
Hic iam senex in collegio poetarum sedenti nunquā Julio venienti assurgere voluit: maiestatis eius imme
mor: sed z quia in comparatione omniū studiorum aliquanto se superiorem esse considebat: propterea in
solentie crimen incurrit: z in voluminū: non in imaginum certamine se exercebat.

¶ Symon Matathie filius. 3. Judeorū dux pariter z pōtifex āno sexto regni Euergetis olympiade. 160.
126 sedere cepit: z sedit annis. 8. Hunc pōtifici Romani z Sparciate cū eius libēter legationē accepissent ami 5073
cabilia misere rescripta: z Antiochus similiter Demetrij filius ad eū in hec vba rescripsit dicēs: Uobis
oīa queeūqz remiserūt q fuerūt ante me remitto z pmitto vobis facere percussurā ppriē numismatis i regiōe
vestra. Cūqz obtinuero regnū magnificabo gētē vestrā: z tēp'ū i gloria magna: valete: Hūc āt Triphon
studuit fraudibus z dolis circūuenire: sicut fecerat Jonathan fratrē eius: Cuius artē Symō intelligens
prudētissime cessit malitie: z liberauit patriā a piculis: Hic corpus fratris sui Jonathe a Triphone redi
mens in Modin tumulauit erigēs. 7. pyramides pri ac mri: atqz. 4. fratribus z sibi: ac cūposuitqz pulcher
rimas colūnas i qbus ad rei mēoriā naues z arma sculpsit: sicut pz p°. Machabe. xiiij°: Tādē Ptolomeus
eius gener Abdi cuiusdā filius: cū eū ad cōuiuiū inuitasset: eūdē cū duobus filijs interfecit: z ipius Sy-
monis vxorē cū reliqs duobus filijs in vincula cōiecit. Et sic Machabeorū primus liber hic explicit.

¶ Reges Attalici siue pergameni.

¶ Attalus pgami Asie ciuitatis rex hisdem temporibus moriens populum Romanū regni sui heredē insti-
123 tuit: hi attalici reges a quodā Tyanensi Eunucho noīe Philetro ortū habuere. Lysimachus autē Agato 5076
clis filius: vt paulo altius repetamus: vnus fuit ex Alexandri magni successoribus: Qui montem supra
pergamum communiuit: suosqz ibi thesauros constituit: Quorum custodiam Philetro Eunucho predicto
tradidit: cum optime esset educatus z sibi carus: At is cum ab Arsinoe Lysimachi vxore discederet: que
eum accusauerat: tempus ad defectionem expectauit: Interea Lysimachus malo consilio adductus filiū
Agatoclem interfecit. Seleucus autem Nicanor reuersus illuz sustulit: z ipse a ptolomeo Ceramno subla
tus est: doloqz interemptus. Inter hos autem tumultus philetrus Eunuchus in arce se continens: nunc
isti: nūc illi quē validiorē esse animaduerteret obsequēs. xx. ānis castellū z pecunias possedit: duo eppe illi fra
tres erāt: Eumenes natu maior: z Attalus pdictus: Ex Eumene natus ē alter Eumenes: q pgami succes
sionē hūit: z Antiochū Seleuci filiū apd sardos plio supauit: q cū. 20. ānis regnassz mortuus ē: cui attalus
ex attalo natus successit q primo rex appellatus ē: z prelio maximo Galathas superauit: z Romanorum

amicus in classe Rhodior cum eis aduersus Philippum pugnauit. Obijt iam senior cum regnasset annis quadragintatribus superstitibus quattuor filijs ex Apollonide Cyricena susceptis: E quibus Eumenes primogenitus regnum secundo loco suscepit: Qui cum Romanis aduersus magnum Antiochum et Perseum Macedonum Reges bellum gessit: Totamque illam regionem a Romanis accepit: que sub Antiocho circa Thaurum erat: Regnauitque annis quadragintanouem: Urbem hic muniuit: ac in modum ciuitatum ampliauit: Imperiū Attalo filio tertio loco reliquit: ex Stratonice Ariaratris Cappadocum regis filia nato: Sed admodū puero fratrem Attalū constituit tutorem qui vigintiuno annis regnauit: et aduersus Demetriū Seleuci filiū cū Alexandro Antiochi filio bellum gessit: et contra pseudo Philippū Romanorum socius fuit: Diegelim regem cepit: et ducto in Thraciā exercitu Prusiā interemit: prefecto illi Nicomede filio postreo reliquit regnū Attalo: qui sub tutella erat: cogente ad hoc ipsam morte: Is Philomator cognominatus: cū annis quinque regnasset morbo decedēs Romanos heredes instituit: qui eā Regionem in prouinciam redegere. Et hic mos humanarū rerum que ex paruis principijs multum sepe accrescūt et postea corruunt: In ea quippe vrbe Pergamo viri complurimi excellentes fuere: tempore Apollodorus orator: Dionysius historicus: et alij multi.

5041 ¶ Hyrcanus Symonis Machabei filius: cui proprium nomen Joannes fuerat patre interfecto anno decimoquarto regni Euergetis olympiade scilicet. 163. quarto loco Judeorum dux et pontifex constituitur: sedit annis vigintisex: Uir vtique optimus et sacerdotio dignus: atque ducatu strenuus: necnon et prophetie dono clarus: cū quo deus erat: et futurorum prescientiam ei donauerat: Hic ideo Hyrcanus dictus fuit: quod aduersus hyrcanā bellū gerens victor euasit: et deinceps Hyrcani nomen adeptus est: Postmodū a Romanis ius amicitie postulans obtinere promeruit: Antiochus autē Syrie rex eo pontificante obsedit Hierusalē: qui populorum saluti consulens: inducias per legatos expostulauit qui annuit petitōi: vidēsque Hyrcanus studium Antiochi circa deū: aperuit sepulchrum Dauid: tria milia talenta pecuniarum exinde protulit: et trecenta Antiocho tradidit: quibus acceptis obsidionem soluens discessit: Et cū eo multas etiā amicitias composuit: Indeque contra Samariā ciuitatē valde munitam hyrcanus expeditionem producēs tandem cepit: et totam penitus deleuit: adeo vt videntes magis vallum quod ciuitatem illic fuisse quisque iudicasset: Quam postea herodes instaurans non Samariam: sed Sebasten appellauit: hic multas seditiones a pharisceis et essenis pertulit: a quibus tandem liberatus feliciter vsque ad seniū vixit: Defunctusque quinque filios reliquit: aristobolum et Antigonum: atque alios tres quibus predixit (vt clare Josephus refert) quod rerum domini non diutius permanerent. 118

¶ Locuste in Aphrica.

¶ Locustarū multitudo per hoc idē tempus adeo in aphrica conualuit: que (vt diuus pater Augustinus. 3º de ciui. dei capitulo trigesimoprimo refert) non solū segetes: sed et folia atque cortices corroserunt: quibus consumptis pre nimio vento in aphricano pelago se demersere: quarum corpora per littora putrefacta tam pestiferū fetorem exalarunt: vt ibidem fere omnes aues et pecudes morirentur: Aphrorum quoque ducenta milia: Romanorum vero multū qui illuc ad presidiū fuerant destinati triginta milia extincta referūtur.

¶ Carthago reponitur.

5059 ¶ L. Cecilius Metellus: et T. Q. Flaminius anno duodecimo regni Euergetis consules Romani dicti sunt quorum iussu Carthago in aphrica reposita est vigintiduobus annis postquam euersa fuerat reuolutis: 110
in qua et ciues Romani plurimi fuerunt adducti: Sed intra breue tēpus Ethna vltra solitū flāmeos ignes euomens calidis cineribus exusta eius tecta destruxit: Cuius subleuande calamitatis causa Senatus Romanus decem annis vectigalia remisit.

¶ C. Cassius Longus et Sex Domitius Caluinus anno sequēti consules dicti: statim ex Senatus iussu
5070 transalpinis gallis bellū intulere: vbi iuxta Rhodanum fluuium maxima hostibus clade illata de ipsis magnifice triumphauerunt: eorum ducem captum pre se ducentes. 109

¶ Institutus gallorum rex: eo ipso anno Fabio et Quintio martio consulibus regnantibus cum centū octoginta armatorū milibus contra Romanos ascendit: sed a Romanis ponte dissipato: quem supra rhodanum fluuium extruxerat: deuictus est: Tuncque Quintius consul omnes gallos: qui sub radicibus alpium habitabant penitus deleuit.

Ptolemeus physcon qui et Sother: Euergetis filius octauus Egyptiorum rex olympiade. 166. que
5076 est. 492. iudaice captiuitatis annis Egyptijs regnare cepit: et regnauit annis decem et septem
Huius temporibus Antiochus Cyricenus Demetrij regis filius: et Antiochi Griphi regis frater: postea quod idem Antiochus Griphus octo annis quiete regnasset: e regno eiectus est: et 103
syriam ipse antiochus Cyricenus obtinuit et regnauit: Sed rursus a Gripho superatus eādē ipse recepit: atque ita hi duo adinuicem dimicantes successiue modo vnus: modo alter regnabant: inter has aūt regni syrie parricidiales discordias mortuus ē Ptolemeus iste relicto regno vxori.

¶ Numidarum reges.

¶ Numidia aūt Carthaginēsis seu aphricana regio est: que incipit a septētrionali parte maris: quod in Sardiniam insulā versus tēdit: Ab occasu Mauritaniā. i. Granatā a meridie Ethiopiā hūs: in hac quippe regiōe vt testatur Plinius preter marmora et plurimas feras: cuius vis generis nihil insigne habet: In ea tamen celebres

vrbes extiterunt: videlicet Hippon: Rhegium: & Rusticbacla.

¶ Massenissa igitur quidã huius prouincie rex his temporibus fuit: Hic patrem Numidaz nomine habuit: Qui Massenissa: vt Liuius libro septio de secundo bello punico scripsit pauloante ãno vite sue nonagesimoseptio mortuus est: relictis quadraginta quattuor filiis: inter quos Scipionẽ maiorẽ diuisorem & diuisionis arbitruz esse voluit: Hic itaqz Massenissa primo Romanis capitalis hostis fuit: Deinde amicissimus factus vsqz in finez vite sue per quadraginta annos perseuerauit: Quo mortuo eius filius Mycipsa: reliquis fratribus morbo absumptis regnum solus obtinuit: Qui Jugurthaz filium ex concubina genuit: quem eodem cultu quo & ceteros liberos carum habuit. 5098

¶ Jugurthe bellum hic incipit.

95 ¶ Jugurtha predicti Massanisse regis ex pellice nepos Numidarũ rex anno octauo regni Sother predicti regis Egypti: olympiade scilicet 168. regno post patrem Mycipsam suscepto bellum contra Romanos gerens captus fuit: & Romaz perductus: Cuius historiaz Salustius eleganti stilo describens sic ait: Qui cum primũ adoleuisset: viribus maximus: & decora facie pollere cepit: & multo magis ingenio validus esse cepit: Unde nec se luxui aut inertie corrumpenduz dedit: Sed vt illius gentis mos est: equitare iaculari cursu cum equalibus certare studebat: & cum omnes gloria anteiret: omnibus tamen carus erat: quibus rebus & si pater in initio letus erat: q Jugurthe virtutem regno suo gloriam fore existimaret: postq tamẽ hoiem adolescentem exacta etate: & paruis liberis magis magisqz crescere intellexit: vehementer ex negocio permotus multa animo voluebat: Tandẽ post multorum conciliorum volutationez propter eius virtutes & populi fauorem: euz vt ceteros adoptauit in filiuz: & testamento pariter cum legitimis filiis instituit heredem. Defuncto autem Mycipsa patre intra modicũ tempus per satellites suos Jugurtha hic fratres suos ignobilitatem eius despicientes occidi fecit: qui eamobrem ad ius dicenduz Romaz accersitus etiam fraudibus suis sine malo remissus est: Ubi deterior effectus, etiam Massiuam Gulusse filium: & Massenisse nepotem obtruncari fecit: Eo q ob regum discrimen profugus Romam veniens regnum tanq ad se pertinens a Romanis sibi adiudicari postulasset: Quibus gestis mox a Senatu iussus est ab Italia discedere: vnde in regnũ regressus dixisse fertur: O vrbẽ venalẽ & mature perituraã: si emptorez inuenerit: Bello vero a Romanis renouato: Jugurtha ab Albino consule per dolum statum pacem extorsit: Romanis deinde sub iugum missis: Tandem Mario consule & Sylla Questore contra eum missis: eius obtruncato exercitu iterato a Sylla capitur: & ad Mariũ consulem vinctus perducitur: qui in Numidia rebus compositis Jugurtha cum maximis spoliis Romã a Mario deducitur: Qui Marius: vt Liuius testatur: calendis Januarii Jugurtham pre se vinctum adducens cum glorioso triumpho vrbem intrauit: iam etiam ante eum Metellus de ipso triumphum egerat. Denuqz Jugurtha in carcere Rome cõstitutus ibidem strangulatus est. 5104

¶ C. Marius Romanoꝝ cõsul his temporibus apud Senatũ clarissimus imperator habitus est: qui: vt Plutarchus ait: qui eius vitã pulcherrime descripsit: & pauperẽ & mechanicũ nomine Mariũ habuerit patrẽ postposita ignobilitate magne scie & probitatis ac industrie: necnõ & militaris peritia prestans euasit: atqz libidinis & diuitiarũ victor: qui cum primũ in Hispania sub Scipione militaret: fertur ipsum cum bellicoso hoste manum conseruisse: & illum ante Imperatoria ora confecisse: Pretor postea factus Juliam ex insigni iuliorum familia ortam duxit vxorem: Cuius Cesar imperator fuit sororius nepos: Post multa autem preclara in bello gesta consul contra Jugurtham predictum designatus ipsum ingenti gloria vicit: & Romaz perductum: de eo: vt premissum est triũphauit: Secundoqz consul contra Cymbros factus: qui multos Romanoruz duces necauerant: omnes duobus commissis preliis ad internitionez dedit: Hic enim duces ex Theutonibus: Ambronibus: aliisqz gentibus multitudinem pene infinitã in galliam reduxerant: italiamqz irruperant: qui nec alicubi sedez ponere decreuerant: donec Romam cũ Italia euerterent: De his itaqz Marius cũ Catullo collega suo triumphans tertius Rome conditor ab omnibus appellatus est: Uerum cũ sexto consul fuisset: mutata fortuna a Sylla exul eiicitur: & terra: mariqz vagus p aliqd tps fuit: tãdẽ septimũ cõsulatũ attingẽs post. 17. diẽ huius cõsulatus mortẽ obiit. 5106

¶ Cõiuges quedam Cymbrorum & infinitus pene numerus his temporibus Orosio in quarto referente: fuit: miris ob castitatis propositum extollendus laudibus: He quippe mulieres cuz vidissent Theutones & Cymbros maritos suos in Galliam & Germaniam contra Romanuz nomen coniurasse vna cum ipsis viris suis in italiaz vno & eodem impetu concurrere: Que cum vidissent Cymbros & Theutones suos a Caio Mario Romanoruz consule predicto post longa certamina superatos in vnum se colligentes: animoso consilio libertatem suam & castimoniam tutare decreuerunt. Factoqz ex multitudine plaustrorum sibi vallo diu & acriter pugnauere: & cum fustes: lapidesqz ac cetera armamenta in pugna consumpsissent: legatos ad Mariuz miserunt postulantes: non vt ad patriam redire permitteret: Sed vt omnes Romanis virginibus vestalibus iungerentur: q tam honestissimam petitionez cũ non impetrassent furore succense in obstinatã voti sui perseuerantiã crudelissimũ inere facinus: Nã ante omnia collisis in terrã paruulis suis ne in seruitutẽ traherentur: nocte vna ne & ipse violarent: exusta oĩ eorũ substãtia laqueis oẽs sibi mortẽ constituere: nec prede aliqd ex se pter pendentia corpora auidis reliquere Romanis.

¶ Judeorum regni instauratio.

5107 ¶ Aristobolus hyrcani iudeoꝝ pontificis ⁊ ducis filius.xi.regni Sother anno principatum quinto loco 92
apud iudeos tenēs regnauit tantūmodo vno anno: Hic Aristobolus magistratū ad regiā dignitatē trāsferre decreuit: primusqꝫ sibi diadema imposuit: post. 484. annos ⁊ sex menses: ex quo de captiuitate Babylonica populus liberatus ad propria remeauit: Multū enim hic patrie profuit: Nam subegit itureos: ⁊ plurimam eoꝝ prouinciam iudeis adiecit: ⁊ compulit habitantes in ea: vt si vellent in prouincia manere circūciderentur ſm leges moysaicas. Fuit nanqꝫ vt Josephus in.13°.ait) Nature valde moderate ⁊ ingenui pudoris: Hic tamē consilio Antigoni fratris sui libidine dominandi matrē ⁊ tres fratres suos minores in vincula coniecit: ⁊ paulopost etiam Antigonum fratrē quem ⁊ fame perire fecit: pro quibus malis statim in se diuinam sensit vindictam: Quia morbus acerbissimus ita eum inuasit: vt sanguinem omnē laceratis visceribus euomeret: Quo quidem morbo emisit spiritum.

5108 ¶ Alexander qui ⁊ Janeus dicitur aristoboli predicti frater eo defuncto apud Judeos pōtificatū ⁊ regnū suscipiens regnauit ānis.xxvij. Hic enī sicut Josephus refert) nunqꝫ ad faciē patris Hyrcani venire meruit: Causa huius odij talis fuisse dicitur: Cū diligeret priores filios Hyrcanus. s. Aristobolum ⁊ Antigonum predictos: apparuit ei dominus in somnijs dicēs: qꝫ iste eius successor existeret: qua visione contristatus Hyrcanus cum nollet eius habere successorē: cum primū natus est: eum in galilea nutriri mādauit Sed deus nequaqꝫ mētitus est Hyrcano: hic quippe regno suscepto vnū e fratribus suis tentantē regnū inuadere: interfecit ⁊ alterū volentē innocenter viuere honorabiliter tractauit: Indeqꝫ (vt Comestor ait) crudelissime ciuibus suis prefuit: qꝫ mille seniores intra sex annos peremit: octingentos quoqꝫ vxoratos viros vna cū vxoribus ac liberis in plateis patibulis affixit: postea pace confecta: quartanarū febriū morbo: quē ex ocio cōtraxerat vitā finiuit: relictis Hyrcano ⁊ aristobolo filijs: Sed regnum alexandre vxori reliquit: que viuēte adhuc marito populos humanitate sibi allexerat. 91

¶ Romanorum clades permaxima.

¶ Manlius ⁊ Cepio proconsules Romani anno.14.regni Sother qui.454.annus ab vrbe condita: vt 89
5110 Orosius li.v.cap.xix.testatur aduersus Cymbros ⁊ Theutones: aliasqꝫ galloꝝ ac germanoruꝫ gentes que tunc vt imperiū Romanū penitus extinguerent conspirauerant: a senatu missi sunt: Qui ab eisdē gallis iuxta Rhodanū fluuium maxima cū ignominia victi sunt: siquidē Manlius ipse consul interfectus ē: ⁊ duo eius filij cum.80.milia trucidati fuerūt: quadraginta quoqꝫ colonoꝝ milia perempta vix ex oī exercitu Romano decē euadere potuerunt: qui tante cladis nunciū Romanis afferre possent: Hostes vero binis castris potiti: noua quadam atqꝫ insolita exercitatione cuncta que ceperāt pessumdarunt: auruꝫ.s.⁊ argentum in flumen projicientes: lorice autem viroruꝫ concise falere equoꝝ disperdite: Equi ipsi gurgitibus immersi: hoīes arboribus fuerūt suspensi: ita vt nihil prede victor: nihil misericordie victus cognosceret: maximus tūc Rome nō solum luctus: verum etiam metus fuit: ne confestim galli alpes transcenderent: ⁊ Italiam diruerent.

¶ Gallorum clades a Romanis.

5102 ¶ Romani Galloꝝ terrore concussi āno sequenti (teste Orosio) Mariū predictum consulē contra Cymbros misere: qui Jugurtha in Numida deuicto cum eodē exercitu in galliam veniens compositis statim ordinibus preliū cum eis commisit: in quo quidē ducenta armatoꝝ milia Marius ipse cuꝫ suo exercitu interfecit: ⁊ octoginta milia cepit: occisoqꝫ eorum duce Theutomodo vix tria milia fugere potuerunt. Mulieres vero eorum constantiore animo qꝫ si vicissent consulē consuluere: vt si inuiolata castitate virginibus ac dijs seruiendū esset: vitā sibimet reseruarent: qꝫ cū petita nō impetrassent puulis suis (vt dictū ē) ad saxa illisis cuncte sese ferro ac suspendio peremerunt. Marius autem cum socio hostibus superatis Romā redeuntes triumphauerunt. 84

¶ Viri doctrinis excellentes.

¶ Hortensius Romanus oratorū sui temporis princeps tempestate hac Rome floruit: ⁊ multa composuit qui teste Quintiliano libro.6°.de institutione orato. Ciceronis emulus fuit: ⁊ quoadvixit secundus: de quo sic refert Gelius in primo noc. at. Hortensius fuit orator clarus: sed delicatior qꝫ virum decet: ⁊ forme non minus qꝫ eloquentie studiosus: quia nunquam speculo inconsulto prodire voluit in publicuꝫ: in illo se mirari: in illo vultum togamqꝫ componere consueuit.

¶ Hortensiam autem filiam post se reliquit dignis extollendam laudibus que non solum patris facundiaꝫ ⁊ doctrinam amplexa fuit: sed etiam ipsius pronūciandi splendorem seruauit: quem.s.opportunitas exquisiuit: ⁊ qui sepissime in viris doctissimis deficere cōsueuit: Hec autem triumuirorum magistratu: cum matronarū multitudo Romanarum exigente publica necessitate intolerabili grauarentur onere: Nec hominum inueniretur aliquis qui sibi patrocinium prestare auderet: sola ausa est animo constanti corā triumuiris rem feminarū assumere: eamqꝫ perorando tam efficaciter inexhausta facundia agere: vt maxia audientium admiratione crederetur fuisse Hortensius pater: Eamobrem quicquid expetierat non soluꝫ obtinuit: verum etiam longe plus a triumuiris promeruit.

¶ Turpilius poeta Comicus anno.xv.regni Sother (Eusebio teste) Synuesse amodū senex moritur: cuius nulla apud nos extant opera: cum deperdita omnino sint.

¶ Caius Lucillus Satyrarum scriptor olympiade.140.que est.16.regni Sother annus secundum Eusebium Neapoli moritur anno scilicet etatis sue.46. Qui publico funere delatus fuit: Qui primus inter latinos insignem satyrarum promeruit laudem.

p. Alexã.
86

Tolemeus Alexander nonus Egypti rex anno quingentesimonono Judaice captiuitatis i. 171. olympiade Egyptijs regnare cepit: et regnauit: expulso fre ãnis x. Hic ptolemei Sotber pdi eti frater fuit: Nã pater Euergetes moriẽs Cleopatre vxori et alteri quẽ ipsa elegisset: ex filijs suis regnũ reliquit: Que cũ in iuniorẽ filiũ pronior esset: a populo cõpulsa est maiorẽ eligere Cui priusq̃ regnũ daret: vxorẽ Cleopatrã sororem carissimã ademit: et Seleucem minorẽ du cere iussit: At ipsa Cleopatra mater: postea q̃ cũ ipso maiore filio decẽ et septẽ annos(vt pmis sum est)regnasset grauiter ferens filij societatẽ: populũ in euz concitauit: Quo expulso euz in Cyprum exulare coegit. Accersitoq̃z isto Alexandro minore filio in locuz fratris secuz regnare fecit: sed postea q̃ secũ predictus decez annis regnasset: territus eius crudelitatẽ ipsam dereliquit: existimans melius sibi fore vitã priuatam ducere: q̃ periculosũ regnum possidere: At mater per legatos eũ in regnuz reuocare stu dens: cũ vidisset eundẽ filiũ occultis insidijs exitiũ machinari ab eo diffugit: Sed tandẽ ab eodem occu pata interficit: digna quidẽ mortis infamia: que et matrẽ thoro expulit: duasq̃z filias suas viduas fecit: ac alios in exiliũ egit: Sed nec alexãdro parricidiũ multũ fuit: quia ob matris parricidiũ a populo in exilium actus et ipe fuit: et ptolemeus Sotber pdictus reuocatus regnũ redditur: Quiq̃z cum matre belluz gerere voluisset: neq̃z a fre armis repetẽ vnq̃ voluit: q̃ prior possedisset: ideq̃z regnauit ãnis. 4. Igit' Alexander hic regni cyrenẽorũ q̃d ei pr testamẽto reliquerat populo Romão herede instituto decessit. fiiij

82 Philippus vltimus Syrie et Asie rex. 4. regni Alexãdri anno regnare cepit: et regnauit ãnis. 2. Quo re gnante Antiochus eius patruus in parthos fugiẽs põpeio se tradidit: post quẽ stati philippus hic a Gabi nio cõsule captus: Regnũ eius in Romanorũ ditionẽ cessit: Et tũc syrie regnũ finẽ accepit quod per ducẽ tos viginti annos sub regibus. 17. durauit: Quorũ nomina et tempora ista sunt.

Syrie regum Epilogus.

Seleucus qui et nicanor	1. añ. 31.	Ceraunо	6. añ. 3.	Alexander	11. añ. 10.
Antiochus Sotber	2. añ 19.	Seleucus philopator	7. añ. 12.	Antiochus	12. añ. 5.
Theus	3 añ. 10	Antiochus epiphanes	8 añ 11	Demetrius	13 añ. 9
Gallinicus	4 añ. 20	Antiochus eupator	9 añ. 2	Demetrius	14 añ. 4
Antiochus magnus	5 añ. 36	Demetrius Sotber	10 añ. 12	Antiochus	15 añ. 12
				Antiochus	16 añ. 18
				Philippus	17 añ. 2

Sociale bellum.

79 Picentes vestini: Marsi: peligni: Marucini: Samnites et Lucani anno nono regni alexandri in vnuz fiij
confederati fm Orosiũ in qnto libro: Graue bellum in Italia contra Romanos assumpsere: Unde et ci uem Seruiũ pretorem Romanũ legatũ ad se apud Esculum missum occiderũt: clausaq̃z ciuitate ibidẽ oẽs ciues Romanos in dicta cede iugulauerunt: Et hoc quidẽ bellũ per quadriẽnium protractum est.

p. Sotber
46

Tolemeus Sotber pauloante a matre pulsus: hoc anno alexandro ab Egyptijs interfecto re gnum paternum iterum recuperans regnauit annis octo. Ciues enim(vt premissum est)cum primũ alexander matrem occidisset: ipsum in vindictam matris propter eius interfectionem repulerant: et cetera. fiij

73 Sylla patricius Romanus anno. 3. regni p. Sotber cum plurima in Jugurtino bello edi disset facinora imperatoris gloriam a senatu reportauit: Qui statim contra Mitridatez Athenas missus de eius exercitu centum milibus cesis Athenis potitus est: Hic vt Plutarchus et Salustius tradunt: ex antiqua atq̃z preclara scipionũ familia ortus omnẽ vitam ab adolescentia quibuscunq̃z flagitijs inquinatã vsq̃z ad questuram duxit: quam sub Mario contra Jugurtham adeptus est: in quo quidem officio vitaz penitus cõmutauit: Et vt dicit Ualerius: cathenas Jugurthe manibus iecit: Mitridatem compescuit: so cialis belli luctus repressit: Cynne dominationẽ fregit: Et Marium qui olim se questorem fastidierat: in ipsam illam prouinciã proscriptum et exulem petere coegit. Erat hic litteris grecis latinisq̃z optime erudi tus: facundus: acer: astutus: glorie cupidus: sui securus: multarum rerum et pecunie maxime largitor: ani mo grandis: ita vt dicat Salustius: Dubitari potuit: fortior an felicior foret: Nam felix in eo dici potuit: q̃ de inimicis Marianis vltus feliciter fuerit: cum ex eis sex milia necari in vrbe iussérit: proscriptus qn gentis et duodecim milibus in prenestre occisis: postea dictator factus: ita rempublicam repressit: vt teste Cicerone in sexto verrinarũ nemo illo inuito nec bona: nec patriam: nec vitam ipsam retinere posset: po stremo sicut Plinius nepos refert libro de viris illustribus ordinata republica dictaturaz deposuit: et sub priuata vita puteolos se contulit: vbi paulopost in morbum incidit: vlcere in intestinis oborto: Quo tẽpore tanta pediculorũ vis toto corpore manauit: vt nullo argumento cohiberi possent: Atq̃z hoc morbo mortẽ obijt: Scripsit autem sylla hic cõmentarios pulcherrimos. Nam teste Plutarcho vigesimũ secundũ com mentariorum librum biduo antequam mortuus est scribendi finem fecit.

Prodigia dira fiunt.

Prodigia dira hisdem temporibus: testibus diuo patre Augustino. 3º de ciuitate dei capitulo. 31º. et Oro sio libro. 5. capitulo. 4. in Italia visa sunt: Nam canes: equi: boues: asini: et alia queq̃z animalia humanis vsibus subdita: subito momento efferata: et pristine lenitatis oblita: relictis dominis libera vagabantur: et omniũ hominũ spernebant accessum: non sine periculo adeuntis.

¶ Apud Tarentinos itē cū panes per cōuiuia frāgerent: cruor e medijs panibus quasi e vulneribus corporū fluxit: p septē etiā cōtinuos dies grādo lapidibus mixtis etiā testarū fragmētis terrā latissime vberauit.
¶ In Samnitibus quoqȝ r Beneuētanis vastissimo terre hiatu flāma prorupit: r vsqȝ in celū extēdi visa ē: Cōplures qȝ hiterea in itinere Romani viderūt globū colore aureo a celo ad terraȝ vsqȝ reuolui: Maiorem qȝ rursum e terra in sublime ad orientem sole ferri: ac magnitudine sua solē obtexisse: Nec multo post socialibus bellis intra Italiam gestis ciuile bellum exortum est omnium seuissimum.

¶ Ciuile bellum.

¶ Ciuiliū bellorum Romanorum initium r causa fuere p̄mo Tyberij r C. Gracchorum agrarijs legibus cōcitati: Volebant enim agros populo diuidere quos nobilitas diu possederat: Sed iā veterē iā inquitatem audere cōuellere perniciosum est: vt ipa res experimento docuit: Sed vt prolixitas omittatur: rem ipāȝ paucis explicabimus: Cū predictus Sylla contra Mitridatē ponti regem Armeniam occupantem Marium a Senatu dirigi affectaret: nec quod postulabat obtineret: indignatus cum exercitu armatus vrbeȝ ingreditur: r consciūm Sulpiciū interficit: Mariūqȝ fugat: ac alios cōsules ordiat: His rebus gestis ad aciē cōtra Romāos pfectus ē: r hoc qdē ciuile bellū: vt Sueto. scribit qp Sylla icepit p. x. ānos cum maxima cede ptractū: plusqȝ quinquaginta hominum milia consumpsit: Uerum mortuo sylla quieuit.

¶ Mitridaticum bellum.

¶ Mitridaticum bellum anno ab vrbe condita: vt scribit Orosius. 666. Regni vero Sother quarto nōdū
5124 sociali finito Rome etiā ciuili perdurāte incepit: quod per annos decē dilatuȝ est: quod r si minus infame 12
non tamen prelijs minus graue ceptum est: Et quidem de huiusmodi bello varie scriptum comperimus: vtrum ab hinc ceptum primum fuerit: an tunc precipue exarserit: maxime cum alij triginta: alij quadraginta annis gestum fuisse ferant: Sed quāuis hisdem gesta temporibus perplexis coaceruata malis exarserint: a nobis speciatim: r si breuiter Mitridatis vita percurrenda singula huius belli gesta proferentur.

¶ Mitridates igit̄ pharnacis parthorum regis filius r post rex fuit: de quo Justinus lib. 41. r Apianus Alexandrinus: r Plinius lib. xxv. natura. histo. ac Gellius li°. 17. noc. at. multa scripsere: Hic in p̄mus Mitridates ex predicto patre apud synopem natus educatusqȝ: ac tandem sepultus perhibetur: Qui cum puer parentibus orbatus esset: principatumqȝ obtinuisset: mox vt adoleuit finitimos populos r scythas in potestatem suam redegit: r cū Romanis per quadraginta annos varijs cuētibus cruētissimū gessit belluȝ: Bythiniamqȝ ac Cappadociā simuliter adeptus: Asiam: phrygiam: paphlagoniā: Gallathiam r macedoniā inuasit: multa r preclara agens prelia: Insuper r omnia in mari dominatus ē: quoad sylla intra paternos limites inclusit: centum r sexaginta hominū milia in bello habuit: r eisdem cum optimis ducibus decertauit: a sylla quidē r Lucullo ac pompeio victus: sepenumero tamē magnas illis intulit clades. L. Cassiū r Q. Oppiū r. M. Attiliū captiuos sibi deditos palā circūduxit: quoad illuȝ qui totius belli causa fuerat: interemit: reliquos sylle tradidit: vicit Fimbriam ac murenam. Cotam quoqȝ consulatu illustreȝ r Fabium: r Triariū superauit: ingenium illi ad res difficiles precellentissimum fuit: victus sepe ab icepto minime destitit: nec vna via Romanos aggressus est: Cum celtibis fedus iniit: Et Sertoriū in Hispaniam per insidias misit: siue autem ab hostibus: siue ab alijs ferro impetitus r saucius: nullo tamen ab opere cessauit. Ferunt hunc duas r. xx. linguas: Tot enim nationibus imperauit notas habuisse: vt qua quisqȝ lingua cum postulasset: eadem sibi ius redderet. sanguinolentus tamen r crudelis in omnes extitit: Naȝ matrem: fratres: r tres impuberes filios: totidemqȝ filias interfecit: statura ingenti fuit: firmaqȝ semper ac optima valitudine. Et cum litteris grecis imbutus eēt musice etiam operam dabat: sobrietatis eximie laborumqȝ pacientissimus: solum mulierum illecebris tantus vir deuictus fuit. His moribus mitridates cuȝ mundum (vt ita dixerim) multis cladibus inuoluisset: ad vltimū desertus a suis r filij fraude circūuentus ad veneni confugit remedia: Quo tarde agēte in cedē suam Gallū quendā percussorem vocauit: qua percussione vitā finiuit. Vixit mitridates hic sexagintanouem annos in qbus. 50. r. 7. regnauit: quo mortuo consensu pompeij apud synopem regali sepulchro conditus est. Lucanus tamen vult ipsum veneno extinctum fuisse. Unde in primo sic inquit.

Post cidas ne vagos r lassi pontica regis Prelia barbarico vix consumata veneno.

5130 ¶ Sertorius patricius Romanus ex Nursia sabinorum vrbe ortus: his temporibus dolo atqȝ fallacia: necnon audacia potens: cum in ciuili bello Marianis partibus fauisset: syllam fugiens ex Aphrica dilapsus in Hispaniam bellicosissimas gentes in arma contra Romanos excitauit: Hic itaqȝ ex predicta vrbe ortus: honeste quidem sub vidua matre educatus fuit. Adolescensqȝ factus: per eloquentiam maximam in Ciuitate comparauit potentiam. Prima enim eius militia sub Scipione contra Cymbros fuit. Ubi cuȝ a Romanis male pugnatum esset (equo amisso r vulnere insuper accepto) Rhodanum Fluuium cum thorace r scuto per aduersos fluctus plurimum natando traiecit: Ita robusto r exercitato corpore erat Ad honores deinde prouectus nequaquam militarem amisit audaciam: Immo corpus suum multis periculis obiectans: r fortitudinis opera manu propria edens: tandem alterum amisit oculum: De quo etiam gloriari solebat: Quod alij non sic semper sue virtutis testimonia sicut ipse secum deferrent: Quin immo torques: hastas: r coronas: atqȝ alia plurima domi relinquerent. Demum cum sylla rerum potitus esset: cuȝ fugissetqȝ Sertorius in Hyberiam: pacianus quidā nomine a sylla cōmissus decertādicū co 16

gratia: Quem Sertorius non solū necauit: Uerū etiā oēm eius exercitū cepit: Tigenūq; oppidum expugnauit. Fecit n. Sertoriū neq; voluptate neq; metu vnq̄ potuisse superari: eo q̄ fortissimus in aduersis: et modestus in secūdis semp extiterit: In iprouisis vero casibus ita cōstans et audax: vt oēs sui temporis duces anteierit. In cūctis vero que vel ingenio vel astu cōficiūtur. s. occupatione locorū: preuentione hostiū celeritate fallacijs: quotiēs expediret, pfundissimus artifex fuit: Quibus rebus pressi a lusitanis dux eligitur: et cū septe; milibus et qngentis aduersus quattuor Romanor; duces bellū gessit: sub qbus erāt pe ditum centū: et. xx. milia: Equitum septē milia: et sagittarior; fondibulariorumq; duo milia: Quos omnes Sertorius partim occidit: et ptim profligauit: ac Metellū virum amplissimū ab obsidione lagobritarum abire cogit: Dehinc pōpeium cū eius exercitu ita contriuit: vt parū ab fuerit quin ipse pōpeius interficeretur. Tādē a Marco perpenna eius familiari pncipatū affectāte in puiuio Sertorius hic, pditus occidit.

Uiri disciplinis excellentes.

Plotius orator natiōe gallus philosophus qdē acutissimus his temporibus floruit. Romāq; perductus 5130

69 pmus ibidē rhetoricā latinā docuit. Et, ppterea Cicero de eo sic ait: Memoria teneo: primum latine docere cepisse Plotium quendam.

L. Pomponius historicus et orator attellanar; scriptor per hoc idē tēpus Eusebio teste clarus fuit: qui Geographie libellum edidit: in quo vrbium distantias et loca queq; mensurat.

Leoneus grāmaticus doctissimus. Gn. pompeij libertus hac tēpestate in pcio fuit: Qui pōpeij domini sui iussu cōmentaria in arte medicina que ibide; pōpeius deuicto Mitridate in suis scrinijs cōpererat in nostrū transtulit sermonē: que humane vite nō minus profuere: q̄ reipublice victoria illa de Mitridate parta: Nam Mitridates ipse inter reliqua ingenij sui magnitudine medicine curiosus ab omnibus subiectis suis: que fuere pars magna terrarū singula medicinalia exquirēs: Cōmentationū harū et exemplaria effectusq; in archanis suis reliquerat.

Ultacillus plotus latinus rhetor et ipse Gn. pōpeij doctor et libertus per hec tempora sm Eusebiū scholam Rome aperuit: et multa conscripsit.

Asclepidē medicū et rhetorem celeberrimū his tēporibus Rome claruisse nōnulli tradunt: De quo Plinius in septio natu. histo. sic ait: q̄ natiōe prusiensis fuit: pmusq; rhetorice magister extitit: in qua arte ñ satis: vt volebat questū faciēs ad medicine artē, vt erat sagacis ingenij vir se repēte cōuertit: et plurimum ibidē pfecit: et, ppterea sicut idē Pli. refert: in medēdi arte plurima extant cōposita ab eodē volumina.

Diodorus Sardensis orator cognomento ionas per hec quoq; tēpora in precio fuit: et multa documenta conscripsit: multaq; pro Asia concertauit: Accusatus autem q̄ ciuitatem suam in Mitridatis amicitiā pelliceret: habita excu'abili oratione omnes calumnias deleuit.

Methrodorus rhetor grecus et legista: et ipse tēpestate ista apud calcedonē agnoscitur: qui e philosophica disciplina in ciuilē mutatus, ppter eius eloquentiā, (q̄q̄ pauper eēt) clarū coniugiū apud Calcedonem obtinuit: et a Mitridate rege reddendo iuri prepositus est: Sed postmodū ad Tygrane; legatus missus cū ab eo recessisset: inuitus remissus est: Ac iterū reuertens siue regis opera siue alio morbo decessit. Sensitq; philosophicam vitam imprudenter se deliquisse: que si neq; honores neq; opes cumulat: attamē saltem periculis: molestijsq; cōpluribus (vt experientia didicimus) caret. Sepe enim eorum ignominiosus est finis: qui nimium glorie cupidi sunt.

Ilium in Troia vastatur.

Fimbria Romanus Questor per hoc tēpus Iliū penitus vastat: Is nanq; Questor cū Ualerio Flacco consule aduersus Mitridatē missus orta seditione in Bithinia Flaccū predictū occidit: potitusq; exercitus Iliū venit: a qua vrbe cū tanq̄ latro exclusus fuisset: indignatus exercitū ad vrbē admouit: et illā vndecimo die cepit: Sed gloriāti q̄ tā cito eā vrbē cepisset: quida; Iliensis nomine Agamēnon respondit: Nō Hector qppe aderat q. p patria pugnaret: Sylla vero postmodū cū Fimbriā obtruncasset: ciuitatem Iliū multis cōsolari studuit beneficijs: Deinde Julius Cesar de eadē curā maximā suscepit.

P.Dionysius
Tolemeus Dionysius. xi. Egyptior; rex anno. 527. Iudaice captiuitatis: hoc est olympiade 5132
175. Egyptijs regnare cepit: et regnauit annis. 30. de quo nil mēoria dignū comperimus: cuius autē anno primo Sylla Romā obtinuit: et biennij post vita decessit: Nā pauloante Sylla apud Athenas: vt predictum est Archelaū Mitridatis ducē ita deuicit: vt cētū milibus occisorū se triduo in paludibus diluitisset: Quo cognito Mitridates pacem petijt: cui Sylla concessit:

64 vt minus periculi a tergo habens: securius ad bellum ciuile, pperaret: Nam Marius nuper fatigatus Romā ingressus multos nobiles occiderat: Senatū proscripserat: Domū Sylle euerterat: quapropter commotus Sylla vrbē ingressus tot hominū milia cōsumpsit: aut proscripsit: vt. Q. Catullus Sylle diceret: cū quibus tandē victuri sumus: si in bello armatos in pace inermos occidimus.

Ciuilis belli finis.

Seruilio. P. et Aplo Claudio consulibus creatis anno. 2º regni Dionysij: vt scribit Orosius: Uisus est Sylla priuatus: emoritur: Quo mortuo conclusa sunt duo funestissima bella: sociale. s. Italicum: et ciuile 5132 syllanū: que quidē bella per annos decē protracta plusq̄. cl. Romanorū milia, pscripserunt. tātūq; lectissimorum virorū ac vernaculorum militū Roma, ppter hec perdidit: q̄tum in ea superiori tempore: cum se

scilicet italicū: ⁊ ciuile syllanū. Que quidē bella per annos x. ꝓtracta plusq̄ c l. romanoꝝ milia proscripse
runt: tantūq̄ lectissimoꝝ viroꝝ ac vernaculoꝝ militū Roma ꝓpter hec perdidit: q̄t ū in ea superiori tem
pore: quū se iā aduersū alexandrū magnū circūspiceret i diuersis etatibus census inuenit. preterea viri
consulares. 24. cōsules sex: ediles. 60 senatores fere ducētos: absq̄ his qui in vniuersis totius italie popu
lis passim consideratione necis deleti sunt. ¶ Bruti hi mors.

¶ Lepidus Romanus mariane partis assertor hoc anno mortuo sylla aduersus Catullū sylle ducem assur
gens rediuiuos belloꝝ cineres suscitauit. His tunc acie certatū cōplurimi romanoꝝ iam ipsa paucitate mi
seroꝝ: ⁊ adhuc illo furore infamentū cesi sunt. Albanoꝝ q̄ ciuitas obsidione expugnata atq̄ vltima fame
excruciata miserabiliā reliquiarꝰ deditione seruata ē. vbi tunc Scipio ipsius lepidi filius captus atq̄ occi-
sus fuit. Brutus vero Lepidi socius in cisalpinā galliā fugiens persequēte Po. non longe a mutina vrbe i
terfectus est: in cuius vrbis foro: vt vidimus: Bruti adhuc extat sepulchrū. Ita hoc ciuile bellū non ma
gis clementia catulli q̄ tedio syllane crudelitatis: vt ignis in stipula cadē celeritate qua exarsit euanuit.

¶ Alexandra vxor alexandri regis iudeoꝝ hoc anno: q̄ est quartus regni dionysij annus tertio loco regna
re cepit: ⁊ regnauit ānis. 9. Nam maritus suus moriens Hyrcanū et aristobolū liberos reliquit: sed regnū
5134 huic Alexādre vxori tradidit: eo q̄ ex filijs hyrcanus reꝝ gubernationē ignorās vitā ociosā elegerat. Al 65
ter vero. s. Aristobolus efficax et audax erat. Ipsa eī a populo plurimū diligebatur: eo q̄ viuēte marito vi
sa fuit contristari de quibus peccasset. Que suscepto magistratu filiū hyrcanū propter etatē principē sacer
dotū statim ordinauit: pharliseis tñ oīa facere permittens: quibus obedire populo precepit. Nomē aūt re-
gium ⁊ ipsa tantūmodo ferebat. oēm vero potestatē pharliseis permittebat. hi aūt oēm rē pu. conturbabant
multos occidentes ⁊ q̄maxime alexandri consiliarios: atq̄ alia scelera pertractantes: hec tñ multa gessit
ad regni ꝯseruatiōē: ⁊ nū q̄ ꝓ sui sexus virilitate succubuit: callida quippe circa regni detentionē: qd ex ip
sis suis operibus: vt scribit Josephus li. 13. euidenter ostēdit. Attamen quū nec bonū aut iustū aduertere-
ret ante q̄ moreret ad summā calamitatē negocia domus sue perduxit: ⁊ post mortē multis miseris regnū
compleuit ꝓpter malā dispositionē. Et q̄uis male regnasset: gentē tñ suā in pace custodiuit. Deniq̄ cū i
valitudinē senilem incidisset: Aristobolus natu minor rem pub. occupauit: ⁊ illa paulopost anno etatis
sue. 73. vita discessit.

¶ L. lucullus Romanus patricius āno. 5. Dionysij olympiade. 176. teste Eusebio: deuicta armenia: me-
sopotamia q̄: ac nisibi ciuitate cum fratre regis capta rome imperator appellatus est: Qui: vt Plutarchus
scribit primo auunculum habens Metellum numidicum: grecis ac latinis litteris operam dedit: ita vt
5135 i vtrisq̄ posset ornate dicere: ⁊ Sylla ad eum reꝝ suaꝝ commētaria scripserit. Scripsit āt hic greca orone
marsicū bellū in quo adhuc iuuenis multa audatie et grauis consilij facinora declarauit: cuꝰ ꝯstātia ductus 63
Sylla tm̄ sibi auctoritatis ⁊ virtutis tribuebat vt nisi qd fortior strenue agendū foret Luculli opa vteret
Mortuo vero Sylla cū. M. Cotta hoc ipso anno consul declaratur. Qui ambo: cū aduersus Mitrida-
tem perrexissent atq̄ primū a Cotta infelicissime pugnatum esset. Lucullus ipse: ut erat animo audax:
cum paruo exercitu Mitridatem adeo late profligauit vt multis trucidatis sex equoꝝ milia. 15. virorū mi-
lia: ⁊ innumerā Jumētoꝝ multitudinē ceperit: ac non multo post cum in fugientes hostes incidisset: circa
30. ⁊ ministroꝝ ⁊ militū milia ꝑdidit. Deinde comparato sibi Mitridates exercitu ipsū pene totū amisit:
⁊ ad Tygranē in Armeniā confugit. Lucullus aūt interī chaldeos aliosq̄ populos subegit. Et assumptis
tantū quindecī milibus contra Tygranē profectus ipsū cōmissa pugna superauit in fugāq̄ vertit. Nec
multo post ducentis quinquaginta viroꝝ milibus congregans Tygranes cū lucullo qui. 24. cohortes ha-
bebat dimicans: vltra centū milia peditū ex Tygranis exercitu occisa sunt. Equites pauci admodū effuge
re potuerunt vulneratis tantūmodo centū Romanis ⁊ quinq̄ interfectis. Captaq̄ Tygranis vrbe lucul
lus multas opes inde abstulit. Tygranes deniq̄ cū tribus auxiliaribus regibus iterato exercitu cōgrega-
to: a Lucullo ēt superato salutē sibi fuga comparauit: in quo prelio nobiliores ex barbaris plurimi interie-
re. Quibus victorijs lucullus elatus ad subuertendū omnino Tygranē conscendere instituerat: sꝫ hyeme
superueniente rē infectā dimisit. Quo in tempore cum a militibus odio habitus esset: ab eo deinceps nil
gestum est: pro qua re imperiū ei abrogatū pompeio demandatū est. Propter q̄ lucullus ⁊ ipse indignatus
sponte ab republica sese abdicauit: ⁊ reliquū vite sue tempus ad litteraturā quietemue contulit: ⁊ oēs opes
quas bello quesierat parū vtiliter cōsūpsit. Nā ad tantas se cōuertit delicias: vt inter ornatos regum cōui
uas luculli dinumerarentur in primis. Quod quidē in hoc cōijcere par est: qd de illo precipuū memorie tra
ditum est. Nam quadā die pompeius ⁊ cicero hoc audiētes lucullū ex ocio in foro sedentem cōuenerunt
⁊ eo ex more salutato: Cicero volumus inquit o luculle apud te cenare hodie. hac ꝯditiōe vt nil noui nostri cā
parari iubeas: Quod lucullus recusauit sed in posterū diem parari sibi cōuiuiū postulauit: Illi autē nolle
omnino differre: neq̄ aliud secreto familiares potestate alloq̄ndi cōcedere: post multa vero hanc illi tm̄ gra
tiā postremo prestitere: vt illis audiētibus vni ex familiaribus domus sue diceret hodie in apolline cenabi-
tur: Quod audito famuli confestim intellexerūt: quali ornatu quoue sumptu conficiendū esset conuiuiū.
Consueuerat enim: vt plutarchus scribit: precij quinquaginta milium in Apolline preparari: Que cum
sic acta fuissent stupore quodā pompeius ⁊ Cicero in tanta epularum habundantia mirati sunt. Erat au
tem lucullo: vt plutarchus ait: conuiuia non semper diuitiarum apparatu preparata: tandem cum obijsset

eius funeralia in Tusculano agro celebrata sunt: Hic autem lucullus inter alia vt diuus Hieronymus ad Marcellam de muneribus acceptis testatur: Cerasum fructum primus ex ponto romam detulit. et mox totam italiam repleuit.

¶ Hyrcanus alexandri iudeorum regis ex predicta Sylena seu alexandria filius vigesimus tertius iudeorum pontifex principatus sacerdotij suscipiens sedit annis. 24. Hic a matre: vt premissum est: pontifex constitutus post mortem matris cum fratre suo aristobolo de regno maximas questiones et concertationes habuit. De quibus Josephus historicus librum quintumdecimum antiquitatum facit. Ipse namque aristobolus eius frater mortua matre collecto exercitu in campis iereciboticis hunc fratrem vicit: Quo superato mox in concordiam venerunt hoc pacto: vt aristobolus regnaret: hyrcanus vero sub eo quibuslibet honoribus fungeretur. Verumtamen paulopost hyrcanus promissis non contentus ad aretam arabum regem noctu confugit asserens dolose fore circumuentum: vnde collecto exercitu hierusalem veniens vrbem obsedit: atque in hunc modum contendentes occasionem romanis prebuerunt iudeam inuadendi. Quam ob rem Pompeius hierosolymam veniens vrbem cepit: qua capta templum reserauit: et ad sancta sanctorum vsque accessit: et ibi multa vidit: que non licebat nisi sacerdotibus intueri. Inuenit autem eo in loco preter mensam auream et candelabra pecuniarum duo milia talenta. Quas tamen pompeius propter deuotionem contingere noluit: nec contingi permisit. Mandauitque ministris templi illud purgare: et legitima deo offerri: Hyrcano vero hunc iterato principatum sacerdotij donauit: eo quod ei vtilis valde fuisset: eo quod principe constituto: et iudea sub tributo constituta. Aristobolum huius fratrem et duos eius filios: scilicet alexandrum et Antigonum totidemque filias captiuas abduxit Pompeius. Hi autem fratres multorum hierosolymis auctores fuere: quum inuicem inter se bella gererent. Et ex tunc iudei libertatem penitus deposuerunt: et subiecti romanis esse ceperunt. et prouincias quas armis patres eorum possederant a syris ablatas restituere compulsi sunt. Pompeius autem diuitis vrbis hierusalem marco Scauro principi regionis curam commisit. post mortem vero Aristoboli huius fratris. Antigonus eius filius e roma fugiens hierosolymam venit: et a parthis eum capere fecit: Quo capto ne vnquam in regno restitui posset: aures eius amputauit: ne posset rursus ad eum principatus sacerdotij peruenire propter hanc diminutionem. Ibidem sic mutilatus Hyrcanus per multos annos fuit quoadusque Herodes Antipatris filius: quem tanquam filium semper habuerat: iudee principatum obtinuit. Quod quum audisset hyrcanus: qui sic captiuus tenebatur rediit ad herodem: qui non illas retribuendas ab eo recepit: quas priuatus ab eo acceperat: Nam mutauit herodem fortune prouectus: quia suscepta eius filia in coniugium ipsum interfecit.

¶ Pompeius maximus Romanorum imperator hisdem temporibus maximo in precio apud Romanos habitus est. Qui deuictis magna celeritate pyratis. iterato contra. M. orientis reges imperator designatus est. Qui mox contra Mitridatem in Armenia minore vadens: ipsum nocturno prelio vicit eique maximam cladem intulit: pro qua Mitridates ipse cum vxore et duobus comitibus fugit. Deinde Tygrani Armenie regi graue bellum intulit: eumque in deditionem coactum denuo recoronauit: cum coronam deponeret: pecunia tamen parte mulctatum. Post Albanorum regem prudenter victum rogatus in deditionem accepit. Armeniamque minorem victam Deiotharo gallathie regi donauit quia ei socius bello Mitridatico fuit. Itureos et Arabes paulopost vicit Judeam omnem cum hierosolyma cepit: et iudeos omnes Romanis tributarios fecit ibidem et in omni Syria Scauro preside deputato: pugnauit itaque pompeius hic vir maximus hac vice in oriente cum viginti duobus regibus quorum omnium victor existens in asiam se recepit. Et cum Romam per Ciliciam properaret Alexander Aristoboli iudeorum regis filius ex itinere fugiens alexandrium hyrcaniumque munitissima oppida obtinuit. Ex quibus magna manu collecta populatus est Judaicam regionem. Reuersus denique Romam cum ingenti gloria pompeius triumphauit de pyratico: Mitridatico et aliis compluribus bellis: in quo quidem triumpho sicut scribit plinius translata fuit primo Statua argentea pharnacis ponti regis et Mitridatis patris: necnon et currus aurei et argentei: in eo quoque triumpho tulit pompeius Alueum aureum cum gemmis duabus. Et lunam auream pondo. 30. lectos triclinares tres: vasa ex auro et gemmis abacorum nouem: Signa aurea tria: Minuia tria: Coronas ex margaritis triginta tres Montem aureum quadratum cum ceruis leonibus et pomis omnis generis: et mensas ex margaritis. Hec omnia pompeij victoria in vrbem inuexit. Fuere etiam in eo triumpho ut plutarchus inquit, regiones ponti: videlicet: Armenia: Capadocia: Paphlagonia: Media: Colchis: Hyberia: Albania: Syria: Cilicia: Mesopotamia: et ij qui circa phenicem et palestinam incolunt. Judei quoque et Arabes: et ceteri quotquot terra marique ab ipso debellati fuerant. Inter hec notabantur Castella mille capta: Ciuitates ferme nongente: Naues octingente: in eoque triumpho captiui ducti sunt post pyratarum principes Tygranis filius cum vxore filiaque: Rex iudeorum Aristobolus: mitridatis soror cum quinque filiis: Scytharum multe mulieres: Albanorum et hyberorum ac regis comagenorum obsides ducti: Hic triumphus maximus ac splendidissimus omnium fuit: que hactenus Rome fuerunt: hec autem omnia anno ab vrbe condita 690. Junio Syllano et. L. Murena consulibus gesta sunt. Reliqua autem huius maximi imperatoris gesta et bella que cum Cesare gessit infra in gestis ipsius Cesaris narabuntur.

¶ Creticum bellum eo tunc a Metello cretico confectum fuit: de quo etiam ipse triumphauit. Sed eius triumphus pompeij triumpho impar extitit.

5142 ¶ Catiline Romani viri pestiferi coniuratio contra rempublicaꝫ: hoc anno qui est .18. regni Dionysij olym- 58
piade autem .179. Marco tulio cicerone consule regnāte fuit: cuius patrie turbationem: atqꝫ tumultum
idem Marcus Tullius Cicero compressit atqꝫ prudentissime sedauit. De qua quidem coniuratione Sa-
lustius atqꝫ Liuius pulchre scripserunt. Erat i primis hic Lucius catilina: vt scribit Salustius: nobili ge-
nere natus magna animi et corporis vi: sed ingenio prauo. Cui ab adolescentia bella intestina: cedes: rapi-
ne: discordie ciuiles gratissime fuere. Ibiqꝫ iuuentutem suam exercere studuit: cū esset aio audax: subdolus
varius: ⁊ cuiuslibet rei simulator: Qui quum esset flagitiosissimus vir: ⁊ omnium facinorosorum dux. Ho-
rum catervas circum se semper habere voluit: quibus fretus societatibus ipse flagitiosus Catilina ad op-
primendam rem publicam consilium cepit: quum ei maxima spes esset consequendi consulatum: Sed cō-
iuratione propalata: detectisqꝫ coniuratorum nominibus Lentulus ex clarissima corneliorum gente or⁹
penes quem vna cum Cicerone fuerat imperium consulare magistratu primo a senatu abdicatus. Inde
Cethegus: Statilius: Gabinius: ⁊ Ceparius senatorij ordinis viri decreto senatus in carcerem missi: sta-
tim vna cum ipso Lentulo laqueo strangulantur. Quod vbi Catilina cognouit in trāsalpina fugere cogi-
tauit. Quo comperto Antonius cum quibusdam legionibus ipsum persequens inter cōfertissimas legio-
nes confodit: atque ita Ciceronis virtute res publica a magnis perturbationibus seruata est.

¶ Cesaris viri prope diuini gesta hic incipiunt.

¶ C. Julius cesar āno ab vrbe condita .693. qui est annus .26. regni Dionysij post multa strēnue gesta ꝯsul 52
vna cuꝫ L. bibulo creatus statim gallia transalpina et illyricum cum decem legionibus eidem decernun-
tur: cum quibus per decem annos bellans grauissima bella confecit. Verum quum eius historiaꝫ Sueto-
5147 nius ⁊ Plutarchus plene explicuerint non solito more de eo conscribendum duxi: sꝫ cōpetentes portiun-
culas ab ipsis historicis excerptas separatim ponere.

¶ Heluitiorum igitur animos gentis galloruꝫ fortissime ea vel maxime causa terribiles ꝙ perpetuo pene cū
germanis altercabantur: a quibus tantuꝫ rheno flumine dirimuntur. Orgetorix rex quidam princeps hu-
iusce gentis spem totam inuadendi gallias accenderat: quo ceteri optimates corrupto ⁊ ad mortem coac-
to cohibere: tamen semel animatas in predaꝫ nequiuerunt: Qui coniuratione facta ac die dicta exustis vi-
cis domibusqꝫ suis: ne quod desideriuꝫ ex spe reuertendi foret profecti sunt. Quos quum primū apd̄ rho-
danū obuios Cesar habuisset magno difficiliqꝫ prelio vix vicit: ⁊ ad deditionē coegit. hoꝝ fuit cū primū ꝓ-
gressa est multitudo heluitiorū: thuringioruꝫ: loibobegioꝝ: rhauracoꝝ: et boiorum vtriusqꝫ sexus ad .clvi
milia in illo prelio ceciderunt: ceteri in terras proprias remissi sunt.

¶ Cesar postea contra ariobistū regē excitantem inuehentēqꝫ incredibiles germanoruꝫ copias: quibus nu-
per vniuersas galloruꝫ copias se subegisse iactabant: apud sequanos vicit cum diu exercitus Cesaris Ger-
manorum multitudine ⁊ virtute perterritus pugnā detrectasset: Ariobistus in Germaniā arrepta nauicu-
la aufugit: vxores vero eius due totidēqꝫ filie capte sunt: Fuerunt autem in Ariobisti exercitu Areides
Marcomenes triboci vangeones Nemetes: Eudes ⁊ Sueui pugne magne ⁊ phalange germanoruꝫ af-
fuere: qui coacto in vnuꝫ agmine se vtiqꝫ contextis capitibus ad irrumpendaꝫ Romanā acieꝫ tuti vndiqꝫ
prestruxerant. Sed postꝙ aliqui Romanoruꝫ militū agilitate audaciaqꝫ audacissimi productā testudineꝫ
ingressi fuissent scuta singuloruꝫ velut Squamas singuloruꝫ humeros perfoderunt. Territi hostes nouo
mortis periculo morteꝫ terribileꝫ dissoluere compageꝫ exinde in fugā versi: per quinquaginta passuuꝫ mi-
lia insaciabiliter cesa sunt. Neqꝫ haberi potuit Germanorum numerus vel quantus pugne affuerit: vel
quantus fuerit occisorum.

¶ Deinde (vt Eutropius scribit) ponte confecto Rheniꝫ transgressus Sueuos quoꝝ centū pagi erant per-
domuit: postea omnē galliaꝫ: qui inter alpes flumen Rhodanū Rhenūqꝫ ⁊ oceanū Britannicum est per
nouem annos Cesar subiugauit. In quibus deuictos Britannicos quibus vsqꝫ nunc Romanoruꝫ nomē
incognituꝫ erat acceptis obsidibus tributarios fecit: inter tot successus ter tantuꝫ male a Cesare pugnatuꝫ
est: Romāqꝫ reuersus triumphauit.

¶ Crassi victoria ⁊ mors. 51

¶ Crassus romanus consul pōpeij collega anno secundo regni Dionysij mortuo Gabinio syrie preside in lo-
5148 cum suuꝫ a senatu subrogatur: vt maxime parthos syrie vicinos rebellantes reprimeret: vir quidem cupi-
dissimus ⁊ insatiabilis cupiditatis qui vt Josephus li .14. testatur audita hierosolymitani templi opulen-
tia quaꝫ pompeius intactaꝫ reliquerat illo diuertit: vrbēqꝫ ingressus templū peruadit: ⁊ opes duoruꝫ milli-
um talentoruꝫ abstulit tulit: etiaꝫ trabeꝫ aureaꝫ vel satilem trecentas minas pensanteꝫ. Indeqꝫ diuertens
per Mesopotamiaꝫ in parthiaꝫ peruenit: ⁊ in itinere socijs ciuitatibus auxilia indixit: preciaqꝫ exegit:
moxqꝫ ut Euphrateꝫ transiuit vacceneꝫ legatuꝫ a rege parthorum ad se missuꝫ obuiuꝫ habuit: a quo vehe-
menter increpatus est: ꝙ contra luculli ⁊ Pompeij fedus auaritia ductus Euphratē transierit. Quam ob
rem sine mora futuruꝫ esse: ut pro parthico auro Syrico ferro honeretur. Atqꝫ ita cuꝫ prope carraꝫ ventuꝫ
esset: parthi subito ingruentes cuꝫ Syrena ⁊ syllata prefectis suis ⁊ eoruꝫ exercitu sagittis oppressere Ro-
manos quo in conflictu plurimi senatores ⁊ aliquot consulares ⁊ pretorij viri ceciderunt: ⁊ eius filius nomi-
ne crassus lectissimus iuuenis occisus est. Quattuor quoqꝫ cohortes cum legato deprehense interfecte

sunt: his gestis parthi Duce Syrena rapido equitatu Crassum persecuti sunt: et eum circumuentum tur piter interfecerunt. Verū varie quidē de huius Crassi morte apud historicos sententie feruntur: quas breuitatis causa omittimus.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ M. furius poeta congnomento bibaculus natione cremonensis his temporibus Eusebio testante clarus fuit et multa conscripsit.

¶ T. Lucretius poeta per hec tempora floruit. Qui postea amatorio poculo in furorem versus: quum aliquot libros per interualla insanie conscripsisset. 43. etatis sue anno propria se manu interfecit. Eius autē libros postea Ciecero emendauit.

¶ Apollodorus pergamenus grecus orator Claudij et Augusti preceptor tempestate hac cognoscitur: qui artes multas inuenit: et apollodoram sectam induxit: cuius discipulus memoratu dignus Dyonisius cognomento atticus fuit qui sermones et historias scripsit.

¶ Theophanes rerū scriptor patria Mithilenus Rome per hec tempora in precio habetur. Qui cū magno pompeio admodū familiaris esset: res eius gestas posteritati commendauit: et grecorum omniū clarissimū se exhibuit: cuius filius. M. pompeius Cesari quoqz Augusto postmodū carus fuit: a quo Asie curator constitutus fuit: et postea inter primos Tyberij Cesaris familiares locum obtinuit.

¶ Mitridates philosophus pergamenus hisdē etiā temporibus floruit: et quedā composuit. Qui postea contracta cum Julio Cesare amicitia ad id honoris peruenit: ut Bossori rex efficeretur.

¶ Catullū poetā patria veronēsē hoc tēpore claruisse Eusebius asserit: et anno sequenti qui est annus. 25. regni Dionysii Rome etatis sue anno. 30. emoritur: hic carmina amatoria multa conscripsit.

¶ M. quoqz Calliciū oratorem cum predictis claruit: qui primo Ciuili bello postea Cesarianas partes secutus: cum togatā regeret galliam: apud placentiā vrbē defunctus est.

¶ Diodorus historicus siculus grece quāmaxime historie scriptor cū predictus clarus et insignis habetur.

¶ Tullius cognomento Marcus et Cicero philosophus maximus et oratorū princeps necnon et Romanorū ɔsul hoc tpe claruit cuius vitā etiā plutarchus accuratissime cōscripsit. Hic quidē volscorum genere natus patrē Tulliū matrē vero Olbiā nomine habuit. Qui cū per etatē aliquid sapere cepit ex templo ingenij magnitudine equales suos ita excelluit: vt plerique graues ad eū visendū proficiscentur. Et vt de reliquis taceā prima eius cōmendatio circa poeticā eluxit: in qua libellos quosdā edidit: postea crescentibus annis mox solutā orationē nature sue consentaneā adamauit: puerilibusqz studijs peractis philosophie et Juri Ciuili operam dedit: post hec sub Sylla militauit. Deinde creatus consul vna cum Caio Antonio Marci Antonij filio tam gloriose id consulare Imperium exercuit vt ab omnibus pater patrie appellatus fuerit. Hic quippe primus philosophiam antea nostris litteris incognitam explicauit et plurima verba ad vsum patrij sermonis adiunxit. Deditqz precepta priusquam vlli nostri: doctius quoqz q̄ vlli greci patefecit ac docuit: vnde li. x. Codicis scribitur: q Tullius fuerit flos et tuba Romani eloquij: qui ex ingenij sui felicitate et nature munere complurima scripsit opuscula inter que: q̄ prestantiora habentur hic subijcimus licet multo plura ediderit.

De amicitia	li. i.	De particione orationis	li. i.
De senectute	li. i.	Inuectiuarum ɔ̄ Salustiū	li. i.
De paradoxis	li. i.	Inuectiuarum ɔ̄ catilinam	li. i.
De philippicis	li. i.	De re publica	li. 6.
Tusculanarum q̄stionū	li. 5.	De achademicis	li. i.
Inuectiuarum	li. 6	Topicorum	li. i.
Bonorum et malorum	li. 3.	De consilijs	li. 2.
De diuinatione	li. 2.	De synonimis	li. i.
De mundi creatione	li. i.	De gloria humana	li. i.
Dyalogorum	li. i.	De laude catonis	li. i.
De agricultura	li. 8.	De prenosticationibus	li. 2.
De iustitia et iure	li. i.	De consolatione	li. i.
Verrinarum	li. i.	De responsis	li. i.
De officijs	li. 3.	Rhetoricorum et nouorū	li. 5.
De re militari	li. i.	De eadem re	li. 2.
De oratore	li. 3.	De somno scipionis	li. i.
Rhetoricorum	li. i.	Cōmentarij sui ɔsulatus	li. 3.
Orationum	li. 3.	Grece scripti	
De legibus	li. 3.	Versibus	li. 3.
De natura deorum	li. 3.	Epistolarum extantium	li. 36.
De fato	li. 3.		

De eius autem sententijs has dumtaxat excerpsimus scilicet virtutis omnis laus in actione consistit: A qua tamen sepe fit intermissio. Multiqz danī ad studia reditus. Scire debemus: que in terris gignuntur ad vsū hominis creari: homines hac causa fuisse generatos: vt ipsi inter se alijs prodesse possint. Duos hic filios habuit ex Terentia vxore Tulliolam scilicet et Marcū: ex tulliola et duos generosi famme nobilitatis viros habuit: Que tandem ex partu mortua maximum dolorem tullio intulit: propter quod cesar ad eius leniendum dolorē librum consolatorium ei ex hispania misit. Demum et ipse inclytus orator āno etatis sue lxij. ab Antonio sub specie concordie concedente Octauiano occisus est: Unde diuus pater Augustinus

z de ciuitate dei.ca.30.dixit: Octauianum augustum adhuc adolescentem fouebat Tullius sub spe reipublice promouende contra Antonij maliciam: sed Augustus cesar antonium permisit Ciceronem occidere quasi quadam concordie pactione. Igitur quum Antonius linguaz ciceronis abscinderet: quia multas contra eum declamauerat inuectiuas: Respondit Cicero nil agis Antoni: scripta deserta manent.

¶ Cato posterior catonis superioris pronepos cui proprium nomen M. porcius Cato est stoicus philosophus: quem vticensem etiam quidam appellant: q se apud vticam interfecerit. hac quoqz tempestate Rome plurimum claruit. vir vtiqz doctissimus: qui ita doctrine cupiditate flagrauit: vt ne incuria quidem dum senatus ageretur a lectione temperaret quo minus grecos lectitaret libros hac scilicet industria: vt ostenderet alijs tempora deesse alios superesse temporibus. Hic docebat rem pu. magis virtutibus q armis e tuendam dicens. Nolite: inquit: existimare maiores nostros armis rem publicam ex parua fecisse magnam. Si ita esset multo maiorem eam nos haberemus: Quippe quibus sociorum ciuium: pretereaqz armorum: atqz equorum maior nobis copia q illis est. Illis nanqz domi industria foris iustum imperium: animus in consulendo liber: neqz libidini: neqz delicto obnoxius. Pro his nos luxuriam atqz auariciam habemus: publicaz egestatez: priuatam opulentiaz laudamus: diuitias sequimur atqz inertiam: inter bonos et malos discrimen nulluz: omnia virtutis premia ambitio possidet. Hic quippe quanto humanaz gloriaz fugiebat: tanto magis illum gloria sequebatur: Cuiqz inter alia sue virtutis opera ad humane vite instructionez ethicam moralez cuz suis rationibus in librum composuit: ex quo (vt aiunt) paruus ille liber metricus: qui paruus legitur excerptus est. De cuius sententijs hanc memoria dignam habemus Humana vita prope velut ferrum est: quod si exerceatur conteritur: si vero non exerceatur rubigine consumitur. Hic tandem teste diuo patre Augustino primo de ciuitate dei.ca.24. se ipsum occidit victoriaz Cesaris impatienter ferens: eiqz subijci nollens.

¶ Nigidius figulus pythagoricus et magus his quoqz temporibus Rome floruit. hic ideo figuli cognomentuz sortitus est: q (vt diuus pater Augustinus v. de ci. dei c.3. refert) quadaz vice apud euz de geminorum dissimilium virtute et valitudine disputaretur: statiz Nigidius hic figmentum de figuli rota in mediuz adduxit. Dum eniz figularius rotaz in quanta vi potuit intorsisset currente illa Nigidius videntibus omnibus bis numero de atramento tanq vno eiusdem loco summa celeritate percussit: Deinde quiescente rota inuenta sunt que fixerat non paruo interuallo rote illius extremitate distantia. Sic inquit Nigidius in tanta rapacitate celi currunt vt etiam si alter post alteruz tanta celeritate nascatur: quanta rota bis ipse percussit in celi spatio plurimuz est: hinc sunt inquit quecunqz dissimilia perhibeantur in moribus casibusqz geminoruz. Hic etiaz quuz in gramatica: vt Gellius testatur: doctissimus haberetur plurima scripsit: que tamen in vulgus non prodierunt propter eorum subtilitatez: ac obscuritatem tanq parum vtilia. Deniqz a senatu Romano exilio damnatus quarto imperij Cesaris anno mortuus est.

Cleopatra Egypti regina Dionysij Aulens filia anno iudaice captiuitatis 557. olympiade vero.181. Egyptijs regnare cepit: et regnauit annis.22. Huius ut premissuz est: pater auletes Dionysius omniuz flagitiosissimus fuit. Naz illuz propter eius flagitia Alexandrini eijecerunt: cui cum tres filie essent: vnaz natu grandiorez loco patris reginaz constituerunt: et alias infantes regno eiecerunt. Regina aut archelaz quendam archelai Mitridatis filiuz sibi accersitum ma- cleopatra 49
5510 trimonio copulata rex declaratus est. Interea auletes Romaz profectus a pompeio suscipitur: et Senatui comendatur: necnon et de reductione eius agitur. De iniuriaqz expulsionis regis vltionez suscipitur: ptolomeus itaqz auletes senatus decreto per Gabiniuz in regnuz reductus est: qui statiz Archelauz et eius filiaz interemit: Sed non multo post et ipse morbo absumptus est: relictis duobus filijs et totidem filiabus: quibus Cleopatra hec grandior natu erat. Alexandrini aut et pueruz natu grandiorez ac cleopatram hanc regno prefecerunt. Hunc itaqz pueruz pompeius ex senatus consulto tuendum suscepit. Sed pueri familiares seditione mota: Cleopatram eiecerunt: que statiz cum sorore in Syriaz secessit. Interea cum Cesar Egyptum peruenisset: adolescentes q pompeiuz obtruncauerat etiaz cesari belluz intulit: a quo tandem superatus: cuz viuici fo eius exercitu interfectus est. Quo interfecto Cleopatram hanc cum qua consuetudinem habuerat ab exilio reuocatam egypti reginam constituit: post mortem vero Cesaris: et res in philippis gestas: Antonius in asiam profectus est: et Cleopatram Reginam summis complexus est honoribus adeo: vt eaz sibi vxorem acciperet: et filios ex ea procrearet: Ambo etiam in attico bello fuerunt: ambo fugerunt: amboqz demum ab Augusto superati sunt. Nam antonium augustus in Nicopoli vrbe captum coegit sibi ij si manuz inferre: Cleopatram vero ut viuaz in potestatem reducerent: que paulo post et ipsa in vinculis: alias in Sepulchro antonij viri sui: clam admoto Aspidis morsu concidit. Hec quippe nulla fere: nisi oris formositate et vere claritatis nota refulsit: sed e contrario: auaritia: crudelitate: atqz omni luxuria: munde conspicua fuit. Ac sic lagidarum Imperium euersum est: quod per annos.306. sub regibus.13 permansit: quoruz etiam nomina et tempora ista sunt.

¶ Egiptiorum regum epilogus.

Alexander magnus	1 an 2	Pto. Epiphanes	6 an 24	Pto. Sother iterum	11 an 8
Ptolo. lagi filius	2 an 40	Pto. philometor	7 an 35	Pto. Dionysius	12 an 30

Pto phyladel.	3 añ. 38.	Pto euergetes.	8. añ.29.	Cleopatra	13. añ.22.	
Pto.euergetes.	4. añ.25	Pto .sother.	9. añ 17.	Et sic Augustus Cleopatra sublata fu		
Pto philopa	5.añ. 16.	Pto.alexãder	10. añ.10	rentem egyptum composuit.		

¶ Cesaris et pompei bellum.

¶ Anno primo regni Cleopatre regine ciuile bellum execrandum ac lachrymabile surrexit: quo preter calamitates que in prelijs accidere consueuerunt: etiam populi romani fortuna mutata est. Julius enim Cesar e gallia victor regrediens poposcit alterum consulatum absenti sibi a senatu decerni: contradictum est a Marcello consule adiuuante pompeio. Mandatumq3 est ei: vt non nisi dimisso exercitu vrbem intraret: atq3 ex Marcelli consulis auctoritate pompeius ad legiones que ad lucceriam erant missus est cum dignitate imperij. Qua iniuria commotus Cesar aduersus patriam bellum sumpsit: propter quod veriti consules cum pompeio senatusq3 omnis necnon et vniuersa Romana nobilitas in apuliam confugit. At cesar vacuam vrbem ingressus: dictatorem se se constituens Emiliu3 lepidum magistrum equitum duxit: cum quo statim brundusium vbi senatus omnis erat pcessit: Qui timore concussi trans mare ionium in greciam confugere. Tunc Cesar liberam omnem italiam habens Romã iterato regressus vt populũ sibi demulceretur ex sardinia sicilia q3 insulis multum annone in vrbem conuexit: Jbidem rebus bene ex sententia cõpositis Cesar hispanias petijt: vbi et pompeianis exercitibus superatis Romam cum ingenti gloria regressus est. 48

¶ Cumq3 ita Cesar europe quieto potiretur imperio traiecit in greciam: vbi pompeius et omnis senatus p rebus gerendis consederant. Ad quem vniuersi orientales reges conuenerant: vt eidẽ auxilio forent: Quo quum cesar venisset pompeium statim obsedit: ibiq3 cum eodem dimicans Cesar magna clade accepta cum omni exercitu fusus est: et superuenientis noctis beneficio illesus euasit. Pompeius vero Cesaris testimonio victor factus persequentẽ reuocauit exercitum. Militũ ãt cesareorum. 4. milia. 22. Centuriones: equitesq3 romani cõplurimi eo in bello occisi sunt. Cesar vero agmine citato per epirum in thessaliam perrexit: quem põpeius cum maximis copijs insecutus vtrinq3 ibidem struxerunt acies. Pompeius autem octoginta octo cohortes habens triplici ordine locauit. Fuerunt quippe peditum. 40. milia: equites Romani in sinistro cornu sexcenti: in dextro vero quigẽti: aderãt quoq3 reges multi: et equites Ro plurimi absq3 leuis armature magna copia. Cesar similiter octoginta cohortes triplici ordine disposuit: cui fuerũt minus q̃ triginta peditum milia: et equites mille: Uidere vbi et gemere erat contractas Romanorum vires in campis pharsalicis ad occisionem mutuam constitutas: Quas si concordia: vt Paulus Orosius ait: rexisset populi nulli rezea ferre potuissent. Pugnatum itaque est ingenti contentione. Quumque diu dubia sorte vtrimque cederentur: atq3 ex vna pugna seu parte Pompeius clamaret: parce Ciuibus nec tamen ipse faceret et ex alia parte Cesar idem faceret et vrgeret. Dicens. Miles faciem feri. Tandem pompeij fusus est exercitus et castra penitus direpta Quo facto Pompeius statim alexandriam petijt: vt a Ptolomeo auxilia acciperet: cui propter teneram eius etatem tutor a Senatu datus fuerat. Uerum Ptolomeus vir ingratissimus fortunã magis q̃ amicitiam sequens pompeium occidit: et caput eius cum annulo Cesari transmisit. Quibus visis Cesar confestim lachrymas effudit: fertur a plutarcho historico po peij reliquias ad Corneliã post modum delatas in albano monte fuisse positas.

¶ Mortuo igitur pompeio Cesar Alexandriam profectus a Ptolomeo parricida insidias pertulit: qui insidiantium hostium inopinata multitudine circumuentus Scapham Cesar confugit qua mox subsequentium pondere mersa: per ducentos passus ad nauem vna manu qua carthas tenebat eleuata natando peruenit. Sed paulo post nauali conflicto prelio magna felicitate vniuersam classem regiam aut cepit aut depressit. Alexandrinis vero regem suum petentibus reddidit monitũ ut romanam amicitiam magis q̃ arma experiri studeret. At vbi Ptolomeus liber euasit: Cesari denuo bellũ intulit: qui statim cum omni exercitu ab ipso cesare deletus est. Nam eo bello. 20. hominum milia cesa referuntur. Rex autem ipse Scapha exceptus fugiendi causa multis insilientibus demersus est: Cuius corpus ad littus deuolutum lorice aureate indicio cognitum fuit. Ac sic cesar alexandrine vrbis potitus Cleopatram ipsius Ptolomei sororem ab exilio reuocauit eiq3 regem contulit. Que postea regio comitatu vrbem ingressa est.

¶ Jnde biennij post Orosio referente Cesar vniuersam syria peruagatus pharnacem Mitridatis filium in ponto superauit: et prouinciam consecutus est.

¶ Postea vero quum Romã venit iterum Dictator et consul creatus in Aphricam transijt: vbi infinita nobilitas cum Juba Mauro rege bellum parauerat. Cuius belli duces erant. P. Cornelius Scipio ex antiquo Scipionis aphricani gñe natus. M. Portius Cato: et. L. Cornelius faustus ex Sylle filia natus: vbi post multas dimicationes victor cesar effectus Cornelium faustum interfecit. Scipio vero in naui ad hispanias fugere contendebat: coactus est ventorum vi in aphrica regredi: quam ob rem desperatione ductus apud vticam seipsum iugulauit: Juba quoq3 Maurorum rex eodem exitu Cesaris manus non effugit: vnde per cuiusdam precio dato iugulũ prebuit: Cato vero qui se in vticam vrbem receperat vltima nocte vite sue: dum platonis librum legeret posito ad caput gladio duo hec in rebus extremis instrumenta perspexit. Alterum ut mori vellet alterum ut posset: cõpositis ergo rebus suis stricto gladio nihil inquit egisti fortuna oibus conatibus meis. Quibus dictis impressit collo gladiũ et mortuus est. Unde ex hoc vticensis cato dictus est.

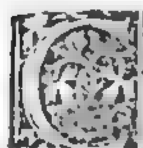
¶ Utica aphrice ciuitas.

¶ Utica .n. aphrice ciuitas est magnitudine qdē et auctoritate ꝑ strabonis sniā 2a post carthaginē vrbs ē: que excisa carthagine metropolis et romanoꝝ receptaculū ad res in libyā gerendas extitit. In codē eiꝫ situ sita quoqꝫ ē et carthago.

¶ Cesaris triumphi.

¶ Cesar itaqꝫ his gestis post annū romā regressus quater de confectis bellis eodem mēse triūphauit. Sꝫ interiectis diebus. Et rursuꝫ semel post superatos Pom. filios primū et excellētissimū egit triūphū: sequētē post gallicū Alexādrinū postqꝫ ponticū: huic proximū aphricū: nouissimū hispanēsē diuerso quēqꝫ apparatu et instrumento. Et inter cetera de pōtico triūpho i pōpe ferculo tria vba ꝑtulit dicēs: Veni: vidi: et vici: nō actū belli significantia: sed celeriter cōfecti notā: hec ex Suetonio: deinceps victis in hispania pom. filijs regressus est Romā: vbi se imꝑatorē vocari fecit. Et sic reipu. finis hic fuit: que per annos. 464. durauit.

¶ Romani imperij principium.

53 Aius iulius cesar itaqꝫ cōpositis vbiqꝫ ciuilibus bellis solus vrbis et orbis monarchiā tenuit: et āno. 542. iudaice captiuitatis: Olympiade āt. 183. Romanis imperare cepit: et imꝑauit ānis. 4. et men. 7. qui ꝑ āno cōputatur: A quo deīceps romanoꝝ principes nō reges: q̄ id nois romanis odiosum esset: sed cesares appellati sunt. Huius diui Cesaris q̄ta in adepto impio fuerit modestia Suetonius plutarchus et Liuius: ac Plinius declarāt. Nō eiꝫ ꝑsperis extollebatur nec frāgebaẗ aduersis: magnificus sine crudelitate: magnanimus sine temeritate. Et licet audax fuerit etiamen voluntas diuino aspirāte fauore semꝑ intra potestatē fuit. Nemo serō Cesarē vnq̄ expertus est nisi supbia rebellaret: puocatus iniurijs facile parcebat: Quos vicit viribus prudētia antecessit: suiqꝫ excessus semꝑ ad summū fastigiū aspirabāt. Magnitudo ai et efficacia operis in eo merito laudatur: quū eius ī animo et mēs ad fere īpossibilia sibi suffecerit. Nec vnq̄ in bellis gerēdis: aut periculis adeūdis inuenit dixisse militibus suis Ite: sed semꝑ precedēs vt sequerēt ꝑsuasisse. Ingeniū eius ad līas et i phia potētior: a cuius munere nū q̄ discessit. Ab oī ēt ignauia et precipitio alienus. Quātus i iuris ciuilis peritia fuerit rōanoꝝ indicāt leges. Nō āt oībus mirabilius ē morbus et negocijs simul opaꝫ dabat: et in bellis nullū equalē habebat: Cuius siqdē ductu collatis signis quinquagies dimicatū ē. Nullus eo celeri⁹ scripsit: velociusqꝫ legit: Quaternas ēt epistolas dictabat simul: ꝑitiā non modicā astroꝝ habuit: et bisexti rōeꝫ inuenit: vt testatur Solinus. Tractatus et cōmētarios plurimos edidit: a qbus ēt nos quedā excerpsimus.

Cesar 46

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Salustius Romanus historicus ac philosophus. Ciceronis emulus hac tempestate Rome claruit. De quo diuus pater Aug. primo de ci. dei meminit dicēs: q̄ fuit nobilitate veritatis isignis historicus: quippe qui de bello Catilinario nec non et de bello Iugurthino libros edidit celebres: ac nōnullas scripsit epistolas.

¶ M. Uarro vico atece et nai hodierni prouincia natus: his temporibus Rome in precio plurimuꝫ fuit: Doctissimus quideꝫ et acutissimi ingenij vir atqꝫ in omni seculari eruditione peritus: qui annuꝫ agens. 55. grecas litteras cū sūmo studio didicit. De quo diu⁹ pr Aug. 6. de ci. dei sic meminit dicens. Quis. M. Uarrone curiosius deoꝝ figmēta quesiuit? Quis inuenit doctius? Quis cōsiderauit attentius? Quis distinxit acutius? Quis diligentius pleniusqꝫ conscripsit: quis etiam et si minus suauis est eloquio: doctrina tamen atqꝫ sententijs ita refertus est: vt in omni eruditione: quam nos secularem: Alij autem liberalem vocant studiosum tantum rerum quam: iste doceat quantum verborum studiosum Cicero delectat: et propterea idē Cicero multis in locis miris euꝫ extulit laudibus. De quo etiaꝫ Terrētianus elegantissimo versiculo breuiter ait. Uir doctissimus vndecūqꝫ Uarro qui tā multa scripsit quā multa vix quēqꝫ legere credamus Hic itaqꝫ Ysydoro teste li. Ethi. 6. innumerabiles edidit libros: inter quos. 41. antiquitatū hēmus precipuos: quos in res diuinas humanasqꝫ diuisit. Rebus aūt humanis. 25. diuinis vō 16. distribuit. Magnū ēt aliud volumē in grāmatica conscripsit: vbi in ea arte minutissimas questiones cōtractauit. Edidit insuꝑ et librū de lingua latina. Nec nō ad Atheniensēꝫ auditorē librū moralē in quo multa continēt vtilia: de quibus hanc ponimus sententiā. Amici diuitū palee sunt circa grana. Uis (inquit) experiri amicū. Calamitosus fias: Scripsit: et libruꝫ de deoꝝ cultu: Uixitqꝫ annis. 90.

¶ Menecratus Nisenus philosophus et Aristarchi discipulus: per hec tpa clarus habetur.

¶ Aristodemus eiusdem Menecratis filius phūs et incredibilis ingenij vir: et ipse hoc tēpore cognoscitur: quē valde senem Iuuenis strabo audiuit.

¶ Aristodemus alter philosophus eiusdē ꝯsobrinus hac eadē etate floruit: qui magno pōpeio magister fuit.

¶ Sostratus predicti Aristodemi fr phūs et ipse clarus hitus est: qui multa igenij de se reliquit documēta.

¶ Pythadoris ponti regina his temporibus suscepto regno multa in ponto gessit prelia: Cui ob eius virtutes tyberini et chaldei usq; in colchides se se ultro subdidere. Syrima quoq; et themisyra atq; phanera provincie: et ipse mox illi paruere. Hec quippe insignis mulier pythodori Traliani filia fuit: q ex privato ex magnus euaserat hoi: et opes regias cumulauerat. Ipsa.n. pythodoris ex archelao viro duos filios genuit ex quibus unus cu ipsa matre pena hereditate administrauit. Alter vero maioris armenie declaratus fuit rex. Archelaus autem eius maritus cum uxore usq; ad extremu vite sue mansit.

¶ Orbis dimensio.

¶ Cesar igit diuinis humanisq; rebus singulariter instructus: quu consulatus sui fasces ageret ex senatusconsulto ut Priscianus in sua cosmographia scribit, censuit oez orbez p prudetes viros admetiri: Et io a suo osulatu usq; ad osulatu saturnini p 30. otinuos anos missi sunt dimesores legati viri doctissimi: et i geometria arte periti p oez terra ad presides: duces et iudices puinciar ut describerent: mesurarentq; terras aquas nemora: plana: concaua: montes: colles: itinerarium: maritimu: que etiaz loca nauigaturi tagere deberent et si forte aliquod prodigiu in his occurreret illud senatui reiq; publice scripto nunciarent. Et sic eodez auctore referente repertum est q omnis orbis habet famosa maria triginta: insulas xxvij. Montes famosos quadraginta: prouincias. 78. Urbes insignes. 370. Flumina magna. 904. Gentes 125. Cuius etiaz orbis ambitus est trecenties et quindecies centena passuum milia. Longitudo vero terre habitabilis est ab ortu solis usque ad occasum: Et ab india usque ad columnas herculis in Gaditano freto octies quinquies centena. 48. miliaria. Cuius quidem longitudinis dimensio comprehensior est per mare q per terras. Latitudo autem terre ab australi litore Oceani: ab ethiopia usque ad ostium thanais fluminis in septentrione fere dimidio minor est q longitudo predicta et continet quinquagies quatercenta 62. miliaria. Repertum est etiam q profundissimum mare continet spatiu. 15. stadior in perpendiculo.

¶ Cesaris obitus.

¶ Ceterum anno quinto regni sui teste Paulo orosio: quum cesar contra morem Romane libertatis honores ex sua libertate prestaret: qui a populo antea mandabantur: nec senatui ad se venienti non assurgeret. Romani in hoc eius insolentiam non ferentes coniurauerunt in ipsum. Qui autem coniurauerunt duo Bruti ex vetustissimo Bruti genere fuerunt: Qui ut dictu est: pulso Tarquinio primus Rome consul fuit et Cassius Seruilius. Centesimo autem die ante mortem eius fulmen de nomine suo inscripto statue ipsius que erat in foro C litteram capitalem arripuit. Nocte etiam precedente diem obitus sui fenestre thalami eius tam magno et horrendo strepitu aperte sunt: ut Caius iulius Cesar domum ruere putaret. Sequenti mane: ut Suetonius Tranquillus scribit: venienti ad eum iam late sunt littere indices sue necis: quas tamen non aperuit. Quum in capitolio applicuisset: consessum Brutorum Cassijq; dolo viginti tribus vulneribus confossus est. Dumq; diuinus spiritus mortali segregaretur a corpore ipse innate verecundie non immemor: utraq; manu demisit ad toga curuauitq; sic: ut inferior corporis pars tecta collaberetur: Hunc itaq; vite exitu Cesar habuit anno etatis sue 56. Cuius quide corpus pro rostris combustu est: et in sublime ut aiunt: solide eo n se tumulatu: que s. Iulia nuncupat mense quintili: et q in eo mese natus est: ab Antonio ille mensis eide consecratus est: quez nos Iuliuz mensem appellamus.

¶ Post diez mortis eius tres Soles statiz simul exorti sunt: et paulatim eunde orbe conuenerut significantes p hoc diaz lucij Antonij et M. Antonij: atq; Augusti in una monarchia reducedu: vel per ue noticiaz trinu et unius dei toti orbi notescenda Bos quoq; ut diuus pater Aug. 3° de ci. dei ca. 31° refert arantium sub urbano Rome locutus est dicens: frustra se vrgeri: q in breui magis homines defuturos esse q frumenta.

¶ Portia aut Bruti coniuratoris coniunx et catonis uticensis filia. et ipsa p hoc tepus a patria fortitudine et perseuerantia no degenerauit: q sicut eius pater. M. Catho uictore Cesaris impatiens apud uticez se occidit sic et ista cu audisset post morte ipsius Cesaris sibi subtractu esse viru nil sibi letuz amplius extimans: cu cultru nullu haberet quo se perimeret statiz ignitos carbones quos forte propinquos habebat indubitanter manibus accepit: et gutturi iniectos exausit a quibus precordia exurentibus spiritu exhalauit. O inexhausti vigoris amor et vir tali coniuge perpetuo et merito felix et commemorandus.

Octauianus

41 Octauianus Cesar Augustus Octauij olim Senatoris filius: secudus Romanor imperator anno 503. Iudaice captiuitatis. i. secundo 183 olympiadis. Romanis imperare cepit et imperauit annis 56. et menses sex a quo postea augusti Romanorum reges appellati sunt: hic maternum genus ab Enea magno per Iuliam familiam sortitus est: Cesaris Iulij nepos et adoptione filius: vir omnibus virtutibus refertissimus: quippe qui in ciues clemens in amicis fidus ad recipiendas amicicias rarus et ad retinendas eas constans fuit. Liberalibusq; studijs presertim eloquentie tantam operam dedit ut nullus ne in procinctu quidem laberetur dies quin legeret scriberet aut declamaret. Fuit toto corpore pulcher sed oculis magis. Nec tamen vir tantus vicijs caruit. Nam iracundus fuit atq; impatiens occulte inuidus palam factiosus dominandi cupidissimus studiosus alee lusor. Cumq; esset cibi ac vini cupidus: Somni tamen abstinens erat. Seruiebatq; libidini usq; ad vulgaris fame probrum. Nam cum duodecim cathamitis totidemq; puellis cubare solitus erat. Et quamuis sic libidini seruiens esset: eius denitamen vicij seuerissimus ultor erat. Tanto etiam amore apud Barbaros fuit: ut Scythe et Inda siij

quibus antea Romanoꝝ nomen incognitū fuerat munera ⁊ legatos ad eum mitterent. Multi quoq; reges in honorem eius ciuitates extruerent: quas Cesareas ⁊ augustanas nominarunt: Reges etiam ex regnis suis venientes in habitu Romano togati ad vehiculū vel equum ipsius currerent: Adeo vero bella ⁊ simultates execratus est: vt nisi iustis de causis nunquā bellū cuiq̄ indixerit asserens iactantis se ⁊ leuis esse: cuȝ ob ardorem triumphandi: ⁊ folia lauri infructuosa in discrimen ciuiū securitatem precipitare: arma quoq; nisi maiori emolumento nequaquā mouenda: ne compendio tenuis victorie graui iactura mercari similis sit aureo hamo piscantiū; cuius amissio mille capture lucro pensari potest. Hic duas vxores habuit: scilicet Scriboniam ⁊ Liuiam: sed amore Liuie abiecit Scriboniam: quāuis ex ea Tyberiū ⁊ Drusum suscepisset filios: Qui licet fuisset orbis dominus: filios tamen vt Polycrates scribit, ad cursum: ad saltuȝ: ⁊ ad iactandi vsum exercitari voluit: Filias vero ad lanificium ⁊ ad textrinū opus instruxit: vt si aliquando egere contingerent per arteȝ viuere possent. Vrbemq; preterea Romanam innumerabilibus atq; preclaris vna cum filijs ⁊ vxore ac sorore impleuit insignibus: Hi namq; cunctos ⁊ studio simul ⁊ impensa ad decora apparanda superarūt: Maximā preter natiuitatis domos campus martius horum habuit partem insigniorē: Nā eo in loco innūerabiles circūcirca porticus extruxit hortos nemorosos. theatra amphitheatrum: ⁊ templa magnificentissima: Mausoleū quoq; suum ibidē in excelsis fundauit molibus lapide niueo coopertum: in cuius summitate suū ex ere posuerat simulacbrū: alijs quoq; permultis vrbem decorauit insignibus: Vnde ⁊ gloriabundus dicebat: vrbem lateritiam inueni: marmoream relinquo: nec satis: vt Cicero ait sumus: neq; etiam nostri propositi est plus ne boni an mali rebus Romanis attulerit sua quā sibi constituerit opinio principatus declarare: Sed quod constat fuit impijssimum scelus commissum in Romano imperio triūuiratus ipsius Octauiani. M. Antonij ⁊. M. Lepidi apud Confluentiā Fauentiam inter Rauenam prope Lugū ⁊ Bagnacauallū constitutus: in quo duces ipsi orbem Romanum equis portionibus inter se partiti sunt: Et ne ciues per eam etatē prudentia: ingenio ⁊ animo valentes tantā impietatē, phibere possint: cōmissis eorum cedibus prouiderunt: Quare Liuius libro.119. sic habet: in triumuiratu proscriptio facta est: in qua plurimi equites: Senatores centuȝ triginta vicissim cōcisi. Lepidus eum. L. Paulum fratrem: Antonius. L. Cesarem auunculum Octauianus. M. Ciceronem qui a Pōpilio legionario milite cum haberet annos.64. occisus fuit. Caput vero ⁊ manus eius in rostris posita est: vbi multos defenderat. Gessit postmodum Octauianus hic quinq; bella ciuilia: mutinēse videlicet: philippēse: perusinum. siculū Actiacum: Cremonēseȝ ⁊ mantuanū: quia Bruti Cassij copias receperant: Quibus in bellis preter aliā ciuium multiplicē cedem Augustus.20. Romanorū militum milia exauctorauit.30. milia seruorum qui militauerant dominis restituit. Sex milia quorum domini non extabāt in crucē suspēdit: Tandē cantabrico bello: ⁊ Romanis insignibus a parthis repetitis ⁊ exactis q̄ apud eos Crassus amiserat: Egypto quoq; Romano imperio adiecta est: Ita bellis toto orbe confectis: Augustus Cesar ianū primo ⁊ secundo a condita vrbe ante memoriā suam clausuȝ anno vrbis.753. clausit per que pacis tēpora Saluator noster Jesus Christus nasci voluit: Verū Augustus hic postquaȝ monarchiam solus adeptus est patientissimus ⁊ mitissimus eē cepit: ⁊ ab oī tyrannide prorsus alienus fuit: auariciā effugit: ⁊ palaciū suum impensa priuata extructū reipublice largitus est: Nec eo vsq; sacrorū pōtifices venerari contēpsit donec ⁊ ipse ne cui omnino subesset: Vestalis creatus esset pōtifex: De eo nāq; Macrobius scribit dicens: adolescentulū quendā aliquando Romā intrasse Augusto simillimū: quē ad se imperator reductū hoc modo interrogauit: Dic inquit mihi: Fuit ne aliquando mater tua hic Rome? At ille respondit: Non: Sed pater meus sepe: Ac imperator nihil indignatus dimisit euȝ: hec ille. Obijt denuq; Augustus hic septēbrio mēse anno etatis sue.76. apud cāpaniā Liuie vxoris sue dolo intoxicatus Nec primus: nec vltimus virorum quē mulier deceperit.

5161 ¶ Antigonus Aristoboli Judeoꝝ regis filius: ⁊ ipse Rex hoc anno q est tertius imperij Augusti post multas decertationes cōtra suos dimicās ab Antonio capitur: a quo ⁊ securi percussus interijt: Hūc pōpeius vna cū Aristobolo eius patre: alexādroq; fratre: ac duabus sororibus captiuos ex Hierusalem Romam abduxerat: ⁊ in custodia diu mancipauerat: Verum pompeio a Cesare deuicto: ⁊ Roma ab ipso obtenta aristobolum cum filijs liberum faciens cum exercitu in Syriam remisit: ratus per ipsum Aristoboluȝ facile fore sibi Judeam subijcere: Sed in hoc Cesaris spes frustrata est q aristobolus ⁊ alexander a pompeianis exercitibus trucidati periere antigono superstite solo relicto: qui cum duabus sororibus fugiens euasit: Non multo post autem pompeio ⁊ ptolomeo Egypti rege defunctis: Cesar Syrie Judeeq; potitus antipatrum Idumeum virum vtiq; strenuum Judee procuratorem constituit: dans ei sub pontifice iudeoꝝ cuiuslibet dignitatis optionē: Quapropter iterato Hyrcano antigoni patruo regnum concessit: ita tamē vt nō rex vocaretur. Antigonus autem ad pachorum parthorum regem pro auxilio confugit: ibiq; vsq; ad obitum Cesaris permansit: Quo mortuo pachori auxilio fretus antigonus Hierusalem veniens vrbem expugnauit: comprehensumq; Hyrcanum patruum aures eidem dentibus detruncauit: ne mutatis rebus solutus pontificatum repeteret: cum ab integris sacra celebrari oporteret: Quod audiens Herodes Antipatris filius Romā accessit: antigoni iniurias conquesturus: Ob quā causam. M. Antonius astante Octauiano Augusto ipsum Herodem Judee regem declarauit: Qui hierusalem vrbem violēter 38

ingressus Antigonum comprehendit: et ad antonium in antiochiam vinctum transmisit: Quo suscepto: securi percussum interemit. Unde herodes in regno Iudee confirmatus est rex. 4. scilicet anno: ex quo Rome diadema suscepit: ac sic hoc modo asamonei principatus post centum et viginti annos defunt: illaz de familia clarissima genere vel honore sacerdotali fuerat: Cuius cū multa pro gente iudarcha parentes egissent propter mutuaz seditionē principatum amiserunt. Transijt autem ad herodem predictum antipatris filium de familia populari et genere priuato. Et hic finis et terminus est generis Machabeorum seu asamoneorum: vt ex decimoquinto libro Josephi capitulo vltimo habetur.

¶ Herodes igitur antipatris idumei viri plebei filius ano. x. regni augusti et antonij olympiade. c. 186. a Romanis iudeorū principatū et regē suscipiens regnauit annis trigintaseptē: Cuius historiam comestor ex Josepho excerptam pertractans sic habet: porro antipater idumeus tempore Habini Syrie prefecti adeo virtutibus claruit vt regū coniugiū cōmeruerit: et Cypria regis arabū neptis vxorē acceperit: Ex q quattuor filios suscepit s. phaselū herodē hunc cognomento ascalonitaz: Josephū et Ferreā ac vnā filia noie Solonā: Qui primo Pōpeij gratiam obtinuit. Mortuoq Pōpeio etiā in cesaris clientellam se contulit: et cum ab Antigono predicto apud Cesarem de infidelitate criminatus fuisset ipse: vt erat animo in signis statim ad Cesarem accedens proiecta veste: ostendit vulnera que pro ipso Cesare apud Egyptum pertulerat: Quamobcausam Judee procurator confirmatus est: Judeeq et ipse herodem filium nature strenuum Galilee procuratorem preficiens adeo ipsam prouinciā quietam reddidit: vt pater Galilee publice vocatus sit. Postea interiecto tempore antipater veneno extinctus: et phaselus primogenitus interfectus: herodes Romā ad Antoniū confugiēs Judee rex contra Antigonū predictum et Malcum qui de sacerdotio contēdebant confirmatus et coronatus est: Quo coronato statim ab augusto et antonio cum duobus principibus in Judeā qui eum in solio regio collocarēt remissus est. Siquidem herodes: vt premissum est nihil oio ad Judeam pertinebat: Et extunc Christi domini nostri natiuitate vicina regnū et sacerdotium Judee: quod primo per successiones maiorum tenebatur: destructum est: Et sic Moysi prophetia cōpleta est: qua dicitur: Non deficiet princeps de iuda nec dux de femoribus eius donec veniat qui repositū est: et ipse erit expectatio gentiū: Non ergo defuit princeps ex iudeis vsq ad hūc diē: quo primum acceperūt hunc herodē alienigenā: Tēpus quippe erat vt veniret ille cui repromissum erat quod nouo promissum est testamento: vt ipse eēt expectatio gentiū: Ipse itaq herodes regno suscepto Samariaz olim in cineribus redactā a fundamentis erigens in honorē Augusti: augustam: idest Sebasten appellauit: et in Paneade illud tēplum quod panion vocabatur extruxit. Deinde. 15. regni sui anno in Hierusalem domini templū magnificentissime decorauit: ibiq multas et magnas construens edes: innumerabilia quoq opera in singulis Syrie vrbibus quas regebat solertissime edificauit: Demū anno regni sui vigesimosexto hyrcanū principem sacerdotū virum sanctū de parthica captiuitate regressum: qui herodem vt filiū habuerat: et eius filiū qui patri in sacerdotio succedere debuerat interfecit: sororemq eius vxorem suam cū duobus filijs proprijs iā adolescētibus atq vxoris matrē omnes interemit. Predictis quoq crudelitatibus hoc addidit q sororis sue nomine Solonie virū occidit: et cū eam alteri vxorem dedisset: etiam ipsum e vita sustulit. Scribas preterea omnes ac diuine legis interpretes simili scelere peremit. Postremo funestissimus vir: cū Christi domini nostri natiuitatē Magorum indicio cognouisset omnes pueros bethleem gladijs interemit: Quo facto repente morbo intercutis percussus: et scatentibus toto corpore vermibus miseram exalauit animā: quinq superstitibus filijs relictis: scilicet Archelao herode antipa: Antipatro: Lysania et philippo: Ex quibus quattuor fuere tetrarche: vt ex euangelio habetur.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Emiliū Macrū poetam natione Veronensem Rome his temporibus floruisse tradunt: qui postea anno 30. imperij Augusti vite finem fecit: Qui volucrū qualitates et herbarum naturas versibus expressit: De quo Ouidius libro quarto de tristibus ait: Sepe suas volucres legit mihi grandior euo: Queq nocet serpens que iuuet herba macer.

¶ Antoniū quoq Musam Augusti medicū hac tēpestate fuisse et floruisse constat: qui post atticam victoriam naufragio perijt: Hic contraria medicina a sectatoribus Themisonis qui herophili discipulus fuerat diuum Augustum graui periculo exemit: propter quod statuam ex ere iuxta signum Esculapij augustus illi locauit: eumq semper coluit: vt testis est Suetonius in augusti vita.

¶ Seruius sulpitius doctissimus iurisconsultus hac etate fm Eusebium e vita decedens publico funere elatus est: Qui de dotibus librum edidit: et de nuptijs lib. 2. De sacris distentandis lib. 2. Cuius discipulus alphenus Jurisconsultus fuit: rerum antiquarum non incuriosus.

¶ C. Euaglius medicus grecus per hec tēpora clarus habetur: qui eruditiōe in medicina arte spectatus et illustris fuit: Cuique: sicut refert Plinius li. xxv. imperfecto volumine ad diuum augustum inchoato prefatione religiosa: vt omnibus malis humanis illius potissimū principis semper mederetur maiestas.

¶ C. Falcidius tribunus plebis iurisconsultissimus his temporibus agnoscitur: Hic ille ipse ē Falcidius: q legem tulit ne quis testamento legaret plus q vt quarta pars heredibus superesset: si. 4. aut minus essent: si autem plus quattuor forent: medietas eo tenore vt siue liberis: siue propinquis idem pater sua legaret ista

pars quam Falcidius constituit: nisi pater interdixerit: vt legatis fruentibus et eisdem carentibus equaliter pareantur: Alias quoqz nõnullas tulit leges que in corpore iuris habentur.

¶ Albius Tibullus eques et poeta Romanus hoc tēpore claruit: vir vtiqz doctissimus: qui multorum iudicio primū inter Elegiographos obtinet locū: Hic multas scripsit epistolas breuissimas: et quidem amatorias admodū vtiles. licz breues: Eo qz esset et ipe iuuenis: forma insignis: cultuqz corporis obseruabilis qui cum esset doctus. doctorum etiam hominuz contubernio vsus est: et ante alios Coruinū et Messalaz diserti: cuius etiam contubernalis fuit: et eqtanico bello militaribus donis donatus est: Obijt aūt hic adolescens: vt ex infrascripto epitaphio intelligi pōt: quod Ouidius in eius laudē contulit dicens.

Te quoqz virgilio comitem non equa tibulle
Mors iuuenem campos misit ad elisios.
Ne foret aut elegis miseros qui fleret amores
Aut caneret forti regia bella pede

¶ Virgilius Maro poetarum princeps natione Mantuanus hisdez temporibus habetur celeberrimus: De quo Plutarchus ait: qz cū a matre noie Maia editus fuisset: non cetero℞ more vagijt: sed adeo miti vultu visus est: vt haud dubiā spem prosperioris genture indicaret: Initia quippe etatis sue vsqz ad decimumseptimū annū Cremone egit: quo qdem tempore. fm Eusebiū togam virilem accepit: Postmodū Mediolanū: deinde Neapolim profectus est: vbi cum grecis latinisqz litteris vehemētem operam dedisset: Tandez omni cura ac studio mathematicis et medicine indulsit: Quibus rebus cum ante alios eruditior euasisset in vrbē se contulit: vbi propter naturā Augu. declaratā summe ab eo acceptus est: Hic quippe grādi extitit statura aquilino colore: facie rusticana: valitudine varia: eo qz sepe sanguinem ejciebat: cibiqz nimium: Fertur amasse pueros: Sed cum ad maturam peruenisset etatē omnes reiecisse voluptates multa cum scripsit: Et primo cum sexdecim eēt annorum priapea: epigrammata Dyras et Culicē scripsit. Cumqz res Romanas incohasset: offensus materia statim ad Bucolicos transijt: Deinde Georgicam in honorē Mecenatis: Nouissime Eneidē aggressus illā perfecit: licet incorrectam reliquerit: Et licz poetarum princeps diceretur: ab omnibus tamen scribus poetis non inuidia: sed plurima beniuolentia prosecutus est: presertim ab Horatio qui ipsuz Virgilium in suis opusculis sepe cōmemorat. Obijt deniqz Brundusij anno etatis sue 52. x. calendas octobris. xxvj°. Imperij Augusti anno: Cuius ossa Neapolim translata in via putcolana intra lapidem sepulta sunt: Ubi hoc distichon quod ipse composuerat inscriptum ē Mantua me genuit: calabri rapuere: tenet nunc Parthenope: cecini: pascua: rura: duces.

¶ Horatius poeta laudatissimus per hec tēpora Rome in precio habitus est: Hic patria Venusinus patre libertino natus est: vt ipse in epistola. 24 testatus est dicens: Me libertino patre natum: et in tenui re maiores pennas nido extendisse loqueris: Ut quantū generi demas virtutibus addas. Fuitqz statura breui vt in eadem epistola subdidit: Corporis exigui precanū solibus aptum: Irasci celerem tamen vt placabilis essem: et vigesimasexta epistola ostēdit: quēadmodū Rome liberalibus litteris eruditus fuerit: ac deinde vberioris sciencie nāciscēde gratia Athenas cōcesserit: vbi cū doctissimus euasisset familiaritatē M. Bruti qui Cesarem occidit: adeptus est. Factusqz ab illo tribunus militum contra. M. Antoniuz et Augustum: cum victus fuisset Brutus ex clade aufugit: Cui postea Augustus Mecenatis gratia pepercit: Liberatusqz ad poetica se conuertit: et precipuos apud latinos lyricos versus expressit: Imitatus Archilochum: Alceum Saphonem et pindarum poetas grecos. Unde et in epistola. 24 ait: paruos ego primus iambos: Ostendi latio numeros animosqz secutus Archilochi: non res et agentia verba lycambem. Temperat archilochi musam pede mascula sappho: Temperat alceus: et reliqua. Scripsit itaqz Horatius hic Odas: libros sermonum duos: Institutiones poeticas que poetrica dicitur: Et epistolas. Et cū innumerabiles diuitias optimis studijs cumulasset: Tandē Rome moriens Augustū oium rerū suarū instituit heredē. Obijtqz. [illegible] etat' sue āno. impij vo Aug āno. 35. Fuitqz maxia pōpa i exeqis apd mecēatē sepultus.

¶ Varrus et Tucha poete Virgilij et Horatij pdicto℞ cōtubernales his temporibus habentur illustres: q postea Eneidē Virgilij iubēte Augusto tali lege emēdauerūt: vt nihil adderent vel diminuerent.

¶ Messala Coruinus orator Romanus per hoc tempus clarus existens primus apud Romanos vrbis pfectus instituitur: Sed die sexto magistratu se abdicans in eiusdem potestatem se contestatus est. Qui deinde biennij post et antequam moreretur ita memoriam ac sensum amisit: vt vix pauca verba coniungere posset: Ad extremūqz circa sacram spinam sibi vlcere innato inedia se confecit: anno etatis sue septuagesimosecundo: Imperij vero Augusti quinquagesimosecundo hic Romanus cōsul extitit: et orator nitidus fuit: qui de gramaticali sciētia accuratissime disseruit: et libros quosdaz post se reliquit: Cuius ingenio augustus imperator plurimū delectatus ē: ob quod et augustum ipsum in herodis beniuolentiam flexit: Et demqz regiam dignitatem impetrauit: Hunc augustus cum esset vir strennuus contra Sabateos in expeditionem misit: contra quos vt Strabo testetur preclara facinora gessit.

¶ Cornificius poeta Romanus cum superioribus floruisse constat. qui multa licet militaribus operā daret in poesi conscripsit documenta: quiqz et postea a militibus destitutus turpiter interijt: Quos sepe fugientes Saleatos lepores appellauerat.

¶ Cornificia aūt predicti soror poetrix mēoratu dignissima: z ipa tēpestate hac tanto poetico essulsit bo-
gnitate: vt non italico lacte nutrita: sed castalio videretur latice: z cornificio predicto germāo fratri cū ess;
gloria illustris. Hec qppe nō cōtēta pulcherrimis valuisse verbis: nisi vt helycon carmē describeret: atq;
pluria z insignia descripsit epigrāmata que tēpore diui Hieronymi: vt ipse testatur: extabant: quibus vir-
tutibus perpetuum sibi acquisiuit nomen.

¶ Formi. s. pr z filius celebres oratores tēpestate istac hūi illustres: quoz filius osularis aū pi cz mortuꝰ ē.

¶ M. Bauius poeta celeberrimus: quem Virgilius in Bucolicis sepe commemorat: hoc tempore fm̄ Eusebium in Cappadocia moritur.

¶ Tullius Tiro Ciceronis alumnus atq; libertus per hoc tēpus multa refulget doctrina: Qui ē ethorte-
sie in lite Ciceroīs fuit adiutor: qq; z de rōne lingue latine libros cōscripsit. Itē de varijs atq; promiscuis
questionibus alios composuit: in quibus precipui sunt: quos de greco titulo pandectas appellauit: tanq̄
omnium rerum atq; doctrinarum genus continentes. Hic primus notas commentatus est: Et Cicero-
ne obtruncato in puteolanum predium se contulit: vbi vsq; ad centesimum consenuit annum.

33 ¶ Ventidius Bassus olim Romanoz consul qui primus de parthis triūphauerat hoc anno Rome mo- 5166
ritur: z publico funere sepelitur: De cuius vita admiratione digna Gellius libro. 14. noc. atti. refert ipsū
ex genere z humili loco ortū habuisse: Cuius matrē a Pōpeio Strabone magni Pompeij genitore bel-
lo quo Esculanos subegerat captā cū ipso fuisse: z in triumpho ipsius pompeij Ventidius hic vna cū ma-
tre puerulus perductus fuit: Posteaq; cū adoleuisset victū sibi egre quesiuit: Deinde in Cesaris manus
deueniens in Galliam cū ipso profectus est: vbi cū multa facinora strenue gessisset: nō modo in Cesaris
amicitiā peruenit: sed etiā ab ipso amplissimis ordinibus prefectus est. Deinde tribunus plebis pretorq;
effectus tanto cum moderamine se habuit: vt mox omniū patrū consensu pontificatū ac consulatū inie-
rit: Unde z vulgo intolerāter eius dignitatē perferens per vias vrbis hos perscribebat versiculos: Cō-
currite omnes augures aruspicesq;: q: portentum inusitatum conflatum est recens: Nam muros qui fa-
bricabat: consul factus est: Eundem Suetonius prepositum a. M. Antonio fuisse orientalibus prouin-
cijs tradit: z tribus prelijs ipsos fudisse scribit.

¶ Hyrcanus postremus Iudeorum pontifex: de quo pauloante satis dictū est: hoc anno qui est vigesimus 5170
29 octauus imperij Augusti annus cum octogesimū ageret annum ab herode rege non dignum vite termi-
num impetrauit: quia idem Herodes cū solum superstitem ex regio genere eum cerneret: z se in regia di-
gnitate constitutū prodesse suis rebus opinatus est mortem illius: ne iminente sibi aliquādo a Cesare pe-
riculo ille daret occasionem: Tādem inuenta occasione qꝫ epistolas proditionis Malco cuidam tradidis-
set: accepissetq; illas: conuocato consilio demōstrans: virū optimū interfici iussit: Hic igitur: vt Iosephus
decimoqnto antiquitatū libro scribit: in principio patre defuncto cū matre sua Alexandra regnauit ānis
nouem: Matre vero defuncta illud regnum tribus mēsibus gubernauit: z statim a fratre suo Aristobolo
depulsus fuit: Deinde a Pōpeio restitutus quadraginta annis sacerdotio z regia dignitate vsus est: Se-
cundoq; iterū per Antigonū fratris filium regnum perdens: etiā corporis diminutionē passus: ad Par-
thos captiuus ductus est: Exinde post aliquod tēpus ad propria remeans: propter spes ab herode cogna-
to promissas nihil sicut sperabat cōsecutus est. Atq; ita multis inuolutus vite passiōibus: z quod pessimū
est in senectute: non dignū vite terminū promeruit. Fuit at eum Hyrcanus hic modestissimus vir: z in oi-
bus mediocris. vitaq; honestissime: ac singularis mansuetudinis z clemētie: qui toto vite sue tempore va-
rias pertulit calamitates: Eo nanq; defuncto sacerdotium a filijs aaron penitus ablatum est: Deinde ne-
quaquā in Hierusalem ex successione sacerdotalis generis pontificibus cōstitutis neq; perpetuitate vite
fm̄ legem Moysi deo seruientibus aliquis pōtifex fuit. Sed ignobiles quidam z alio tēpore alij z nōnul-
li vnius anni siue modico amplius a Romanis imperatoribus sacerdotiū emebant: Que oia etiam Dani-
el propheta vaticinatus est dicēs: Et post ebdomadas septē z sexagintaduas interibit christus: z iudiciū
non erit in israel: z templū z sanctū eorum per populos duce veniente gubernabūtur: z cedentur in Ca-
taclysmo belli: z insequentibus: z super templum: z cetera.

¶ Annacleus quidam Babylonius: hoc anno post Hyrcanum ab herode ex Babylonia accitus: ab eodem
iudeorum pontifex instituitur: z sedit anno vno: Quo amoto Aristobolum vxoris fratrē eidem successorē
dedit: Eoq; post annū interfecto rursus Annacleo sacerdotium reddidit. q̄tū aūt postea sederit ignorat

¶ Sybilla Tiburtia seu Tiburtia vates precipua: cui pprium nomē Albunea fuit: hoc tēpore in italia floruit: z
multa predixit: Que ideo Tiburtina dicta fuit: quia Tiburte ciuitati iuxta menia amnis ripas vt dea ex
colebatur: Cuius in gurgite ipsius fluminis eius simulachrum tenens in manu librum inuentum fuit:
Hanc Augustus cum Romani eum deificare vellent consuluit: Que post trium dierum ieiuniū respon-
dit ea que diuus pater Augustinus 18º libro de ciui. dei capitulo. 23º refert: dicens: Iudicij signum tellus
sudore madescet: E celo rex adueniet per secula futurus. Et sunt. 27. versus: quorum vltimus hic est: De-
cidet e celo ignisq; z sulphuris ānis: Quorum versuū capitales littere: vt idē pater Augustinus testatur
hūc sensum reddūt. Iesus christus dei filius saluator: Quibus dictis illico vidēte Augusto celū aptū ē: z
nimius splēdor irruit super eum: viditq; i celo pulcherrimā vginē super quoddam altare stantem puerū

lum baiulantē: Qua visa repente ꝛ vocē audiuit dicentē: Hec ara filij dei est: Atq3 ita Augustus in thalamo suo existens hec audiens ꝛ videns in terram procidit ꝛ deū adorauit: Quamobrē Augustus deum se appellari omnino recusauit: Quo in loco postea ad rei memoriā templū sub titulo sancte Marie virginis in ara celi edificatum fuit: Quē locū ordo beatissimi Francisci excolēdū suscepit: ꝛ nūc vsq3 possidet.

Sybillarum decem Epilogus.

Sybillas .i. mulieres vaticinatrices decē fuisse Varro in libro rerū diuinarū quē ad Cesarē augustū scripsit: commemorat: Easq3 oēs enumerauit sub auctoribus qui de singulis scriptitarunt.
Primā: quarum: vt supradictum est: de persia fuisse dixit: Cuius mentionē Nicanor facit.
Secundā Lybicam: Cuius meminit Euripides in lamie prologo.
Tertiā delphicam: De qua Crisippus loquitur in libro de diuinatione.
Quartam Cumeā in Italia fuisse scribit quā Neuius in libro punici belli nominat.
Quintā Erythream: quam Apollodorus grecus suam fuisse ciuem affirmat.
Sextam Samiā: de qua Erastothenes in antiquis annalibus scribit.
Septimā Cumanā nomine Amaltheam: quā ad Tarquinū regē libros attulisse diximus.
Octauam hellespontiā: quam Solonis temporibus fuisse Heraclites ponticus scripsit.
Nonam phrygiam que vaticinata ē Ancire. Decimāq3 hanc ipsam de qua nunc locuti sumus.

Anna mulier hebrea Isachar iudei filia de tribu leui: siue vt Damasceno placet de tribu Iuda originē ducēs superioribus tēporibus in coniugium Ioachim viri sanctissimi de tribu sua tradita hoc anno: cū diu ste-
5130 rilis ꝛ sine prole stetisset: post multas orationes ꝛ lachrymas angelica monitiōe premissa Mariam futu- 19
ram dei genitricem genuit filiam: Qua procreata mox Ioachim viro defuncto nupsit alteri viro nomine Cleophe: de quo etiam alterā Mariā Cleophe suscepit filiā: Cleophas autem Mariam filiastram predictam fratri suo Ioseph copulauit vxorem: Sed ꝛ Mariam filiā suam Alpheo tradidit vxorem ex qua nati sūt Iacobus Alphei Symō chananeus ꝛ Iudas Thadeus qui ꝛ Barsabas: Mortuo quoq3 Cleopha: Anna tertio ſm legem Moysi alteri viro nomine Salome nupsit: ex quo tertiam filiā nomine Mariam Salome genuit: Que tandē zebedeo desponsata Iacobū maiorem ꝛ Ioannē euangelistam peperit filios: vnde ꝛ hi extant versus.

Anna solet dici tres genuisse marias:
Prima parit christum: iacobum secunda minorem
Tertia maiorem iacobum volucremq3 Ioannem:
Quas genuere viri ioseph alpheus ꝛ zebedeus
Et ioseph iustum peperit cum symone iudam.

Hec quippe Anna sororem nomine Emeriā habuit: de qua nata est Elisabeth Ioānis Baptiste mater: Hinc est q angelus dixit Marie: Et ecce Elisabeth cognata tua: idest consobrina tua peperit filiū. Anna itaq3 cum in preceptis ꝛ in vijs domini toto tēpore vite sue ambulasset: omneq3 tēpus suū in orationibus: vigilijs: ieiunijs: elemosynisq3 ac alijs bōis operibus cōsūpsisset: plēa dierū quieuit i dño: Cuius dormitiōis diē q fuit. 25. iulij mēsis eccl'ia vlis celebrari mādauit.

Zacharias hebreus de vice Abia sacerdos ꝛ ppheta dñi diui Ioānis Baptiste genitor: vir totius sanctitatis exēplar tempestate hac Elisabeth virginis Marie consobrinam duxit vxorē. Ambo quidem: vt sacra Euangelij Luce habet historia: religione: innocentia: pietate: ꝛ gratia sanctissimi: qui cum diu infecundi fuissent: ꝛ iam Elisabeth processisset in dies suos: ꝛ muliebria ei fieri desissent: dominus eorum orationibus permotus filium tandem nomine Ioannem Baptistā eis hoc modo concessit. Nā sicut Lucas primo capitulo scribit: Cum zacharias sacerdotio fungeretur: in ordine vicis sue ſm consuetudinem sacerdotij sorte exijt vt incensū adoleret: Et anno imperij Augusti quadragesimoprimo solus templum domini ingressus: vidit angelum domini in dexterā altaris incensi partem: quo viso confestim zacharias perterritus
mox in terram corruit: Ad quem angelus: Ne timeas inquit zacharia quoniam exaudita est deprecatio
5131 tua: quia Elisabeth vxor tua sequenti anno pariet tibi filium: ꝛ vocabis nomen eius Ioannem baptistam 18
pro quo maximū tibi erit gaudium ꝛ exultatio: ac multi in eius natiuitate gaudebunt. Erit enim magnus coram domino: vinum ꝛ siceram non bibet: ꝛ spiritu sancto adhuc ex vtero matris sue replebitur: ac multos filiorū israel sua predicatione: suoq3 exēplo conuertet ad dominū deum ipsorū: Et ipse precibit ante illū in spiritu ꝛ virture Helye parare ei plebē perfectā. Et zacharias: Et vnde hoc: ait: sciā potero: quia ego iam senex sum: ꝛ vxor mea processit in diebus suis: Et dixit: Ego sum inquit angelus domini nomine Gabriel: qui a domino missus tibi sum: vt hec ad te euangelizarem: ꝛ propterea hoc tue incredulitatis erit signū quia eris mutus quousq3 hec implebuntur. Ac sic zacharias hic vsq3 ad filij natiuitatem tacens fuit. Cū igitur zacharias templi fores egressus fuisset: nec loqui posset: intellexerunt omnes eum visionem vidisse: quod quidem ꝛ ipse nutibus quibus poterat explicabat. Completis vero officijs sui diebus abijt in domum suam: ꝛ statim Elisabeth concepit. Cūq3 concepisse se dephendisset: preuerecundia quinq3 mensibus se occultauit. In sexto deniq3 mense Maria virgo ꝛ domini mater: ꝛ ipsa a spiritu sancto grauidata mox ad salutandum eam perrexit: Cuius: vt salutationem Marie sensit Elisabeth: exultauit infans pre gaudio in vtero eius. Repletaq3 statim spiritu sancto Elisabeth exultauit: ac voce magna dixit:

Et vnde hoc mihi vt veniat mater domini mei ad me? Beata (inquit) que credidisti: quoniaꝫ perficientur in te ea que dicta sunt tibi a domino. Peperit demuꝫ Elisabeth filium: ⁊ audierūt vicini ⁊ cognati eius quia magnificauit dominus misericordiā suā cū illa: ⁊ congratulabantur ei: Cumqꝫ dies octaua aduenisset: vt circūciderent puer: Innuerunt parentes patri quem vellēt vocari eum: Recipiensqꝫ calamum scripsit dicens: Ioannes est nomen eius: ⁊ confestim apertuꝫ est os eius: ⁊ prophetauit dicēs: Benedictus dominus deus israel quia visitauit ⁊ fecit redemptionē plebis sue: Quo prodigio omnes admirati pontificium munus eidē restituere: In quo quidē deinceps ita vixit: vt neminē ex successoribus iudei parē habuerint: vel sanctitate vel alijs virtutibus. Demū defunctus ⁊ inter sanctos prophetas relatus: ⁊ nonisno nembris eius natalicius dies celebratur.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Cornelius gallus poeta clarissimus in Foroiuliensi vrbe natus decimooctauo imperij Augusti anno: fm̄ Eusebiū quadragesimotertio vite sue anno propria se manu interfecit: queꝫ Augustus interfecti Antonio ⁊ Cleopatra: ⁊ totā Egyptum obtinuisset: primuꝫ alexandrie ⁊ totius Egypti pretoreꝫ constituerat qui ea in prouincia vt Strabo libro duodecimo meminit, res memorabiles gessit: ac Thebanam vrbem Diospolim appellataꝫ ad solū vsqꝫ euertit: Ex qua etiaꝫ multos obeliscos ⁊ conchas peregrini marmoris Romā postea secū detulit: quibus nunc Roma Italiaqꝫ multis in locis decoratur: Hic nonnulla poetica memoratu digna composuit.

¶ L. Bassus ornatissimus orator: ⁊ copiaruꝫ Augusti prestantissimus dux: tēpestate hac floruit: Qui vt testatur Gelius cū esset scientia clarissimus de vocabuloruꝫ origine multos tractatus edidit: Hunc imperatorem strenuissimuꝫ Cesar Augustus longe ante contra parthos ad Ventidij necem vlciscendam miserat: qui in Syriam irrūpens parthos ipsos tribus prelijs superauit. Pacorūqꝫ eoꝝ regeꝫ Herodis filium interfecit: ⁊ Romam rediens de eisdē triūphū duxit: Demuꝫ ex hac luce sublatus publico funere sepelit.

¶ Straboneꝫ etiaꝫ historicū ⁊ Geographū ac philosophū: necnon ⁊ homerice maiestatis expositorem: vt quibusdaꝫ placet: natione Creteseꝫ hisdem tēporibus illustreꝫ fuisse ex operibus suis inuenimus: Qui cum doctissimus vir esset: ⁊ magnarū rerū cognitione peritissimus haberetur inter cetera sue virtutis monumenta de Geographia mundi decem ⁊ septem libros perpulchros edidit: In quibus vel omissas: vel neglectas: aut vetustate obliteratas orbis partes ad vnguem restituit: Et diligentissime designauit: populos: nationes: res gestas: montes: maria: ⁊ eoruꝫ terminos āte oculos nostros clarissime posuit: Hic ꝗppe ex Mitridatis regis sanguine maternali linea (vt ipsemet teastatur libro scilicet decio) originem duxit Cuius clarissimuꝫ opus diu latinis incognitū Nicolaus papa quintus per Gregoriū Typhernatē transferri in parte voluit. Reliquū vero operis mancuꝫ: videlicet Europaꝫ: Guarinus Veronēsis ad preces Iacobi antonij Marcelli patricij veneti viri prestantissimi absolutū reddidit.

¶ Solinū quoqꝫ historicuꝫ ⁊ oratorem grauissimū tempestate ista ex libris eius floruisse conijcimus: qui ⁊ ipse Collectaneorum librū optimuꝫ edidit: ⁊ ad Augustuꝫ Cesareꝫ Rome obtulit: In quo similiter terram pingit ac vrbiuꝫ distantias ⁊ loca multa mensurat. Eūqꝫ librū Collectaneuꝫ .i. de mirabilibus mundi appellauit.

¶ Titus Liuius patauinus vir quideꝫ magnus: ⁊ historicorū taꝫ Grecoruꝫ ꝙ Latinorum princeps ac tragediaruꝫ (vt aiunt) scriptor: hoc tēpore (vt Eusebius testatur) Rome adeo claruit: vt multi nobiles ex vltimis Hispaniarū partibus ad euꝫ visenduꝫ Romam venerint: Quod diuus Hieronymus in epistola ad
16 Paulinū ex Plinio sumptū his verbis testatur dicens: Ad Titū Liuiuꝫ lacteo fonte manantē de vltimis 5153
Hispanie: Galliarūqꝫ finibus quosdā venisse nobiles legimus: ⁊ quos ad contemplationeꝫ sui Roma nō traxerat: vnius hominis fama perduxit: Habuit illa etas inauditū oībus seculis celeberrimūqꝫ miraculū vt vrbeꝫ tantaꝫ ingressi aliud extra vrbē quererent: Hic itaqꝫ Liuius cuꝫ maximo in honore ab Augusto semper habitus fuerit: etiaꝫ plurimis honoribus ⁊ diuitijs ab eo honoratus fuit: Qui cuꝫ circa omnē historiam diligentissimus indagator fuisset: centū ⁊ decē historiarū libros conscripsit: In quibus etiam diui Augustini gesta depicta cernūtur: licet ad illius vite finem non peruenerit: Eius antē operuꝫ maximaꝫ parteꝫ tēporū malignitate amisimus. Vixitqꝫ annos octuaginta: ⁊ quarto imperij Tyberij Cesaris anno Patauij obijt: atqꝫ ibideꝫ sepultus fuit: Cuius quideꝫ sepulchrū adhuc in diue virginis Iustine vestibulo extat his titulis adornatū: ⁊ militie cui ad decus vtilitatēqꝫ fuit ascriptus: ⁊ virtutis sue qui dissidentes patauinos ciues suos in patriaꝫ reuersus ad concordiam reuocauit: quod quideꝫ ipse adhuc viuens sibi construxerat: Titus Liuius. T. f. quarte legionis alijs concordialis Patauij sibi ⁊ suis omnibus. Eius autem ossa cuꝫ postea inuenta fuissent: Veneti qui pretorium ipsius vrbis concinnatū instaurauerunt in conspicuo ipsius fastigio collocauerunt.

¶ Cornelius nepos patria Veronensis orator ⁊ Rhetoricus atqꝫ Geographus permaximus his temporibus fm̄ Eusebium in precio fuit: qui ⁊ nonnulla ingenij sui monumenta scripto mandauit: ⁊ ꝙ maxime historiarum libros composuit: Libros quoqꝫ geographie nobis absolutissime reddidit: Similiter ⁊ de viris illustribus Annalia scripsit: Chronicarumqꝫ preterea libros ac libellum: que litteratum ab erudito distinguit luculenter perstrinxit.

15 ¶ P. Ouidius Naso Sulmonēsis clarissimus poeta tēpestate hac Rome claruit: ⁊ multa cōscripsit: hic ex 5184
Sulmōe brutiorꝫ oppido ortū hūit: sicut ipēmet testat̄ dicēs: Sulmo mihi p̄ia ē ge lidis vberrimas vndis
Milia qꝫ nouies distat ab vrbe decē: q ⁊ apō athēas p̄mo poeticā: deīde philosophycā disciplinā op̄ie di-
dicit reuersusqꝫ Romam apud Augustum Cesarem ⁊ vita ⁊ carmine plurimum valuit: Sed multorum
post dierum curricula anno etatis sue quinquagesimo ab eodē Augusto in pontum insulā apud Sarma
tas relegatus est: Quo autem crimine non satis cōstat: cum alij vitio dent: ꝙ libros de arte amandi com-
posuerit: quibus iuuenes in matronarū libidinem nimiū inflammabat. Alij vero affirmāt ꝙ cum Liuia
Drusilla imperatrice concūbebat: quod quidem leue videretur: Quia si imperator cum vxore eum concu
buisse didicisset: non exilio: sed morte eum mulctasset. Nec rursus propter libros de arte amandi: cum ea
etate lasciua carmina multi descripserint: Uerumtamē ipse de se libro de pōto sic inquit: Naso minus pru
dens artem dum tradit amandi: Doctrine triste precium magister habet: Eius quippe mores ea erant fa-
cilitate qua ⁊ carmina. Infra notatos autem hic post se reliquit libros a se editos: videlicet.

Metamorphosi. trāsformationū	li. 15.	De medicamine faciei	li. 1.
De arte amandi	li. 3.	Amorum iterum	li. 3.
De remedio amoris	li. 1.	Ad liuiā ɔsolatoriuꝫ de triūpho	li. 1.
De sine titulo	li. 3.	De laudibus Augusti Cesaris	li. 1.
De fastis ad. C. Cesarem	li. 6.	Sapphos eiusdem	li. 1.
De tristibus	li. 5.	Inuectiua in Ibin	li. 1.
De ponto	li. 4.	Epistolarum	li. 1.

¶ Item de pulice: De nuce: De philomena: De vetula: ⁊ de lymaca: sed his quinqꝫ vtrum Ouidij ipsius opuscula fuerint: apud peritos multa est ambiguitas: Demqꝫ cū esset omnibus qui elegias scripserūt pre stantior anno quinto imperij Tyberij Cesaris: etatis vero sue. 54. obijt.

¶ Ualerius Maximus Romanus philosophus ⁊ orator luculentissimus hisdem temporibus Rome cla rus fuit: ac Augusto Cesari carissimus: qui inter cetera libros nouem sermone luculentissimo composuit scilicet de dictis factisqꝫ mēorabilibus virorum: qui apud Romanos grecosqꝫ habebātur illustres: addēs etiam ex proprijs nōnulla ad virtutū cōmendationeꝫ: vitiorūqꝫ detestationeꝫ pertinētia: Ex quibus hanc memorabilē excerpsimus sententiā: Lento eteni gradu ad vindictam sui diuina procedit ira: tarditatēqꝫ supplicij grauitate compensat.

¶ Athenodorus patria Tharsensis Stoicus philosophus per hos dies floruit: Cuius hec singularis fu- it sententia: Tu crede te de omnibus cupiditatibus eē solutum: cuꝫ eo perueneris vt nihil deum roges nisi ꝙ possis rogare palam.

Aria beatissima ac gloriosissima dei genitrix futura: virgo perpetua ex radice Iesse diu exorta: hoc anno qui est vigesimusoctauus imperij Augusti in Naçareth ciuitate Iuda patre Ioachim: matreqꝫ Anna nascitur: Puella siquidem elegantissima: omniūqꝫ oculis admirabilis: quaꝫ cuꝫ parentes ablactassent tertio etatis sue anno (vt spoponderāt) templi seruitio cum reliquis virgi- nibus manciparunt: Quo in loco preter etatem: sicut ceteras nobilitate ⁊ pulchritudine precellebat: ita et doctrinam ⁊ sancte viuēdi rationem ab ipsis teneris annis ⁊ exemplo ⁊ lectione didicit: adeo vt breui ⁊ re ligione ⁊ sanctitate: necnon ⁊ humilitate ac diligentia: tum in rebus diuinis: tum in humanis reliquis sa cris virginibus fieret incomparabilis: Quibus ex virtutibus deus ipse omnipotens eam sibi animataꝫ ci uitatem constituit: De qua dictum est: Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. Delegitqꝫ preterea eam deus sibi secundum celum atqꝫ rationalem paradisum ipsam fecit: Dignum quoqꝫ verbi sui habitaculum: atqꝫ sponsam incarnatiōis filij sui eandem esse voluit: Eamobrem cuꝫ tredecimum etatis sue explesset annum Anna cum Cleopha eius patrigno diuino disponente cōsilio eam Ioseph de tribu sua viro sem connu- bio cōiunxerunt: Qua despōsata confestim angelus gabriel in Naçareth Ciuitatem suam ad eam venit ⁊ magno lumine coruscans virginis Thalamum venerabiliter intrauit: atqꝫ ipsam sanctissimam virgineꝫ officiosissime his verbis salutauit: dicens: Aue Maria gratia plena dominus tecum: benedicta tu inter omnes mulieres: ⁊ benedictus fructus ventris tui: Qua expauescente: Angelus adiecit: Ne timeas inqt Maria: Inuenisti enim gratiam apud dominum: Ecce concipies in vtero ⁊ paries filium: ⁊ vocabis no men eius Iesum: hic erit (inquit) magnus ⁊ filius altissimi vocabitur: Ad hec Maria confestim ait: Ecce ancilla domini fiat mihi secundum verbum tuum: Et subito celestis imber in eam placido se effudit cla-
14 psu: ⁊ tota diuinitatis vnda se contulit in carnem Marie: ⁊ verbum caro factum est: Quibus gestis repē-
te Maria surrexit: ⁊ ad Elisabeth consobrinam suam visitando cōcito gradu perrexit: vbi ⁊ per tres mē-
ses quousqꝫ Ioannē edidisset filium (seruitutis gratia permansit) Ibiqꝫ mirificum illud cecinit canticum 5185
dicens: Magnificat anima mea dominum. Editoqꝫ Ioanne Baptista Maria iam grauida domum re- dijt: quod vbi Ioseph vir eius didicisset eam scilicet esse pregnantem decreuit omnino ipsam occulte di- mittere: Sed eo hec cogitante (vt Mattheus primo capitulo ait) Angelus domini per somnium ip̄m mo nuit ne propter id Mariam dimitteret: quia quod natum in eo erat id de spiritu sancto esse cōtestatus est Atqꝫ ita ioseph accepit eā vxorē. Appropinquāte āt pariēdi tp̄e Maria vna cū viro suo Betleē cōscēdit: vt p̄fiterent̄ iuxta augusti p̄ceptū: quo mādauerat vt vniuersus describerent̄ orbis: singuli in suam ciuitatem

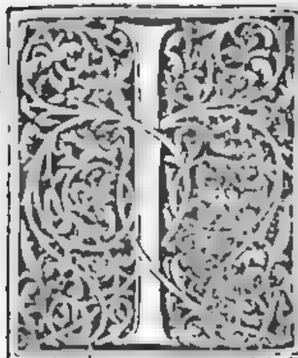
Accēdit itaq3 Joseph ꝛ maria: vt Lucas secūdo capitulo scribit a Nazareth in Bethleē ciuitatē suā: vt ibidem censu notarent̄. Et cū eēnt ibi impleti sunt dies pariēdi: ꝛ gloriosa virgo sine vllo dolore: deū genuit ex se carne factū: Et ita fecūditas ipa in illa tota deificata ē: ꝛ vt virginitas integra conseruata. Edito q3 puerulo iesu: maria ilico consurgēs infantē pānis de more inuoluit: ꝛ in presepio reclinauit: q: in spelunca q cū fuderat: n̄ erat locus. Moxq3 bos ꝛ asinus ibidē colligati iuxta ꝑphete vaticiniū cognouerūt īfantē esse dnm: ꝛ genua flectētes adorauerūt eū: Et subito angelus domini pastoribus quibusdā ea in nocte in regiōe illa vigilātibus nūciauit saluatorē mūdi natū: q eo venietes: vt s. viderēt vez verbū quod factū erat ad ipos rez eēt: cōfestim cū3 eodē angelo aliorz angelorum multitudo facta ē: canticum ac dicentiū: Gloria in excelsis deo: ꝛ in terra pax hoibus bōe voluntatis: quē sane hymnū Hylarius ep̄s postea ad finem vsq3 cōpleuit: Reliqua vō btissime v̄ginis Marie gesta ꝛ obsequia: necnō ꝛ actus vite ipius vsq3 ad passionem filij eius ex euāgelio colligi possunt: In qua qdē passione btissima hec v̄go ꝛ si in carne ipa non passa fuerit: tamē qa in ea pte que impassibilis ē passa ē: videlicet in mēte spūaliter ꝛ atrocius gladio passionis vnigeniti filij sui plusq̄ martyr ꝛ v̄go fuit in pace vitā finiēs. Post aūt ascēsionē dñi nostri iesu xpi eiusdē btissime v̄ginis conuersatio ad hūane vite exēplū/ Luca in actibus apostoloz testāte singulariter cū3 apostolis quousq3 repleti fuerūt gratia spūs sancti: fuit post spūssancti missionē: ꝛ apostoloz discipulorūq3 om3 dispersionem qd btissima hec virgo egerit: nō plene haberi pōt: nisi vt diuus refert Hiero. q Gabriel angelus tanq̄ celestis paranymphus eā virginē sanctā ꝛ corpe ꝛ mēte intactā custodiuit: Atq3 Joānes euāgelista cui eā de cruce filius commiserat virgo virginē seruauit: officiosissime vsq3 in finem vite sue tāq̄ adoptiuus filius mistrauit. Habitatio aūt eius vsq3 ad mortē ꝑ nimio amore in loco illo fuit: in quo eius filius extitit sepultus: q inter ascēsiōis resurrectiōisq3 loca erat: vt ex eo loco oia in qbus passus fuerat loca intueri posset: ꝛ suis cōsolarei aspectibus: Quia vt diuus scribit Hiero. impatiens amor hoc inter cetera ꝓprium hēt vt quē desiderat semp inuēire se credat: Nec mirū: q: si christus e ab oibus amādus: ex toto corde ꝛ ex tota aia: atq3 ex oi virtute sua: multo magis ab ea ardētius: cuius ꝛ dñs ꝛ filius erat. Multis equidē afficiebatur doloribus post filij ad celos ascēsum: magnoq3 estuabat desiderio: dū secū tacite cuncta reuolueret q̄ s audierat: viderat ꝛ cognouerat: Tādē cū omni plēa eēt gratia: oiq3 virtute illustrata anno a natiuitate filij eius Jesu xpi quadragesimonono: etatis vero sue. 60. obdormiuit in pace: pleniterq3 claritatis eterne gratiam possidere meruit: quā ab eius filio dño nostro iesu xpo plenissime accepit: Quā, sicut ꝑpheta ait) Viderūt omnes filie syon: ꝛ btissimā predicauerūt: ꝛ regine laudauerūt: q: tāta viderūt q̄tā nullus errādo expleuit mortaliū: q̄to magis deū q talē ac tantā fecit eam: vt ipe fieret ꝑ ipam. Ad cuius igitur exequias deo sic volēte oēs affuere apostoli: ꝛ dñs ipe noster iesus christus cū tota celorum curia q̄tum fas est credere eidē totus festiuus occurrit: ꝛ cū gaudio eam in anima ꝛ corpore in celum assumpsit: secūq3 in throno suo collocauit. Vixit autem post filij mortē. 16. ānis: cū antea. 47. etatis haberet annos: vnde ꝛ qdam de ipsius sacrate virginis tempore hos edidit versus.

Virgo parens vixit sexaginta cum tribus annis
Quattuor atq3 decem fuit in partu benedicta
Vixit cum filio triginta cum tribus annis
Sexq3 decem annis: sed post hec astra subiuit.

¶ Mariannes regina hebreoz hoc āno ab herede Antipatro rege ꝛ viro suo ob inuidiā occiditur: Eaq3
5197 dem regina Aristoboli iudeoz regis ex Alexandra filia fuit: ꝛ herodi alienigene in cōiugiū tradita: cuius infelicitatē atq3 pulchritudinē hic reticere nequeo. Nā vt Josephus in. xv. libro antiqtatū attestatur tāq3 inuise pulchritudīs clara fuit: vt nō solū eo tēpore formositate feminas anteire crederetur: sed celestis arbitraretur imago potiusq̄ mortalis: que qdem ꝛ si inaudita formositate atq3 pulchritudine fuerit insignis animi: tamen ingenti fortitudine lōge magis emicuit: Quā cū peruenisse ad nubilē etatē parētes cernerēt iniquo herodi antipatri maximo suo infortunio tradiderūt vxorem, a quo ꝛ summe ob eius venustatē dilecta fuit: Qui: cū plurimū gloriarei se solū orbe toto, ꝑfessorem pulchritudinis diuine in tam grādem animi curam lapsus est: ne quis alter in hoc posset sibi equari vt timeri ceperit: ne sibi supstes euaderet Mariānes. Ad quod euitandū dum vocatus fuit Romā ad Octauianū vt purgaret se q amicis Antonij aduersus eū auxilia prestitisset: amicis reliquit: vt si ei cōtingeret mori Mariannē: hanc reginam confestim occiderent: que res post multū temporis cū Mariannī nunciata fuisset: ꝛ iā3 ob Aristoboli fratris indignam cedem in Herodē execrabile odium concepisset: ad hunc impetum peruenit: vt amanti viro suū negare cepit concubitū: diceretq3 palam cepit herodem esse alienigenam non iudeum: nec regie prolis virū Quinimmo ignobilem ꝛ idoneum: nec regia coniuge dignum: Trucemq3 insolentem: scelestum: atq3 immanem beluam: que ꝛ si herodes cum difficultate pateret: tamen amore prohibente nil seuum in illam audebat inferre: Tandem rebus in peius ꝑcedentibus a matre ꝛ sorore herodis quibus Mariānes summe grauis erat actum est: vt ab eisdē subornato pincerna mariannes herodi accusaretur q effigiem suā speciosissimam post cōceptū in herodem odium, ad Octauianū vt illum in sui desiderium prouocaret: ꝛ in herodis odium transmisisset: que cū crederet herodes: eo deductus est vt tanq̄ in regiam maiestatem excidium molientem capitali sententia eam iusserit occidi.

¶ Explicit Liber Septimus.

¶ Fratris iacobi philippi bergomensis ordinis eremitarum diui Augustini in omnimoda historia nouissime congesta chronicarum supplementum appellata Liber octauus feliciter incipit.

In principio igitur quadragesimi secundi anni imperij Augusti Cesaris: qui in augusto mense regnare ceperat: et .31. regni Herodis alienigene: ac tertio anno cētesime nonagesime tertie olympiadis Primo
5198 Ab vrbe vero cōdita .759. A captiuitate iudeorum .545. A dauid regno .1029. A natiuitate abrahe .2015. A diluuio Noe .2957. Ab adam .5198. A cōceptiōe beati Joānis baptiste mēse sexto: octauo calen. aprilis: feria sexta: luna decima: indictione duodecima: prophetia patriarche iacob iam adimpleta: qui dixerat. Nō deficiet princeps de iuda: nec dux de femoribus eius: donec veniat qui repositū est: et ipse erit expectatio gentiū. Nō ergo defuit iudeorum princeps vsq3 ad tempus illud. In quo quidem herodem istū alienigenā primū acceperūt regē. Tempus itaq3 erat: vt veniret qui repositū erat: quod nouo promissū ē testamēto: vt ipse esset expectatio gentiū. Ideoq3 vt oēs adiplerētur scripture prophetarum. Missus est gabriel angelus a deo in Nazareth galilee vrbē ad Mariam virginē: nuper (vt premissum ē) ioseph despōsatam: qui dixit ei: Aue maria gratia plena: aue (inquit) sponsa dei genitrix immaculata: Aue animatū dei tēplū: aue sacrariū spiritus sancti dominus tecū in corde: tecū in vtero: tecūq3 semper in auxilio. Quibus dictis mox superueniente spiritu sancto: obūbranteq3 altissimi virtute dūm nostrū iesum christū plenum hoiem in aia et corpore concepit. Quo cōcepto quinta seculi etas crebris quassata malis s. a transmigratione babylonis vsq3 ad christi incarnationem sub generationibus quatuordecim terminata ē. Anni itaq3 ab origine mundi: videlicet a quintodecimo calen. aprilis: quo mūdus incepit: vsq3 ad christum incarnatum secundum Orosium sunt .5200. secūdum vero Isidorum .5210. secundum Eusebium .5199. et secundum quandam aliam calculationem .5196.

¶ Feria nanq3 sexta qua primus adam peccauit: qua etiam post .930 annos obijt: et qua e paradiso eiectus est: eadem feria sexta secūdus adam iesus christus carnē induit. Ieiunium terminauit: et mortē subijt. Insuper et Abel iustus a fratre interficitur. Melchisedech offert. Isaac altari superponitur. Joānes baptista decollatur: Jacobusq3 ab herode punitur: ac alia multa eadem sexta feria gesta referūtur. Que certe quidam poeta his declarauit versibus dicens.

Salue festa dies: que vulnera nostra coerces
Angelus est missus: est passus in cruce christus.
Est adam factus: et eodem tempore lapsus
Ob meritum decime cadit abel fratris ense.
Offert melchisedech: isaac superponitur aris.
Est decollatus christi baptista beatus.
Est petrus captus: iacobus sub herode peremptus
Corpora sanctorum cū christo multa resurgunt.
Latro dulce tamen per christum suscipit amen.

Nec obstat quod iuxta dies solares ecclesia teneat primū Adam decimo calendas aprilis de terra plasmatum: et christum octauo calēdas aprilis incarnatum et passum: quia nox illa media inter cenam et parasceuem: que prius diē sequebatur: et tūc primo diem precedebat: facta est dies octaua calēdas aprilis precedēdo diem: que erat ante nona dies aprilis sequendo diē. Et illa nox diei decimi calen. aprilis: que tunc sequebatur diem: qua Adam factus peccauit: facta ē tūc nox diei nonarū aprilium precedens diem. Quia igitur nonus dies calē. aprilis ex sua parte factus est decimus dies calen. aprilis. ex sua vero parte posteriori: id est nocturna: qua christus tētus: et illusus est. Factus ē dies octauus calen. aprilis: nonodecimo calē. aprilis: ac nono die: itemque et octauo calen. aprilis christus passus ē. Plane sciēdum ē quod a principio seculi vsq3 ad passionē dñi dies precessit noctē in signū lapsus humani generis: sed a passione nox precessit diē in signū reparationis de tenebris ad lucē. Ac sic nox diluculi resurrectiōis ad primā sabbati pertinet in qua terminatus est ordo naturaliū dierum: qui erat: vt precederet dies noctē. Unde et deinceps nox semper precessit diē. Et sic hec nox cōmunis fuit sabbato: et diei dñice resurrectionis.

¶ Joannes baptista christi iesu precursor et gloriosissimus preco hoc ipso anno sexto videlicet mense ante regis sui natiuitatē ex scissimus parētibus zacharia et Elisabeth sterili in hierusalē nascitur: vir quidem etiam ab ipso matris sue vtero sanctificatus: necnō et inter mulierū natos dño testāte nō surrexit maior. Iste quippe propheta et plusquam propheta fuit: eo quod matrem elysabeth prophetam fecerit: et iesum christū mūdi redēptorē non de longinquo: sed digito mōstrauit dicens: Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi. Quē et dñs ipse tanta perfudit gratia: vt nullus vnquam hoiem eo vel sanctitate vel alijs gratijs etiam ab ipsius natiuitate fuerit excellior. Et propterea Chrisostomus de eo sic ait. Joannes schola virtutū: magisterium vite: scitatis forma: norma iustitie: virginitatis speculū: titulum pudicitie: peccatorum venia: ac fidei ois disciplina fuit. Et quidem pulchre quia: vt idem ait: fuit maior hoie: par angelis: legis summa: euāgelij sanctio: apostolorum vox: silentiū prophetarum: lucerna mundi: precursor iudicis: et christi mediator: ac totius trinitatis medius: propter hoc et sancta ecclesia catholica post dominum eiusq3 matrē virginē mariam ipsius precipue celebrat natiuitatē: quia sicut nato dño angelus pastoribus apparuit dicens. Ecce euangelizo vobis gaudium magnum: quod erit omni populo: quia natus ē vobis hodie saluator: qui est xps dñs. Ita et idē āgelus nasciturū zacharie predixit ioannē dicens. Quum natus fuerit puer: erit gaudium nō modo tibi: sed exultatio omni populo: quia multi in eius natiuitate gaudebunt. Joanne itaq3 nato trāsactis infātie annis: licet tenellus excelsiq3 generis fuerit habitus: et parētibus antiquis vnicus: cui et opulentissima debebatur successio: essetq3 ex matris vtero sanctifica-

tus: attamen propter amorem celestis patrie: quã etiã frequẽtias hoĩuz sustinere nõ posset: eremum petijt ipsamq; parentibus pretulit atq; fulgẽtes domos informis loci vilitate mutauit: ne leui saltez: vt sacra canit ecclesia: maculare vitam famine posset. Voluntarijsq; preterea passionibus indixit bellum: ac violenter se vincere cõtẽdit. Et de abũdantia delitijsq; ad famẽ siti abstinẽtiã mortẽ deniq; trãsiuit: necnon ⁊ somnũ ⁊ ocium: vigilijs: ac cõtrarijs cõfecit. Didicerat nãq; adhuc puerulus spiritu sancto illustratus regnum celorum vim pati: ⁊ per sui ipsius violentiam illud diripi oportere: vnde ⁊ ad illud obtinendum duo crucis genera maxime existimauit necessaria: que ⁊ in semetipso experimẽtũ sumpsit: vnũ corporale: aliud spirituale. Primũ a potu gule appetitum temperare: ⁊ a delectationibus coercere: ⁊ ab ijs que tactu gustu ac visu decipiunt sensuz sẽpz viriliter reuocare. aliud aũt abstinentie ⁊ crucis genus: ⁊ quidẽ preciosius sublimiusq; hoc esse adiudicauit. s. motus aĩe regere: ⁊ illius perturbatiões modestia ⁊ trãq̃llitate placare: ire ac superbie impetus refrenare: lugare quotidie cõtra vitia ⁊ peccata: cogitationesq; malas in pace redigere: voluntates ꝓprias abnegare: easq; interiori examinatione discutere: ⁊ regẽtis imperio subijcere. Hanc itaq; crucẽ in conspectu dñi diuus hic ioannes gloriosam esse putauit: ac ꝓut potuit verbo ⁊ exemplo oẽs edocere curauit. Hinc scriptum fuit. A diebus ioannis regnũ celorum vim patitur. Post hec aũt quum trigesimũ vite sue attigisset annũ: sicut sacra euãgelij luce habet historia: duodecimo imperij Tiberij cesaris anno ꝓcurante pontio pilato iudeã: factuz est verbuz dñi super eũ in deserto: ⁊ venit in omnẽ Jordanis regionẽ predicans baptismũ penitẽtie i remissionẽ peccatoꝝ: sicut scriptum ẽ i libro isaie ꝓphete dicẽs. Ego vox clamãtis in deserto parate viam dñi: rectas facite semitas eius: Quia omnis vallis implebitur: ⁊ oĩs mons ⁊ collis humiliabit: ⁊ erunt praua in directa: ⁊ aspera in vias planas. Eam ob rem multis ad eũ cõcurrentibus singulis quibusq; interrogantibus cõuenientia dabat respõsa. Demũz ab herode antipatre magni herodis filio paulo ante predicationẽ christi captus carceri mãcipatur. Arguebat enim ipsum herodẽ in multis: ⁊ inter cetera dicebat. Nõ licet tibi habere vxorẽ fratris tui. Cui impius herodes ira cõcitatus pro pietate ipietatis mercedẽ eidẽ reddidit. Ipse eñi herodes herodiadẽ philippi fratris sui vxorem incestuosis nuptijs sibi coniunxerat: ⁊ illa instigante per annũ pedore carceris: ⁊ maxima inedia euz macerari fecit. Post annum vero adueniente ipsius herodis natalis die conuocauit Herodes cunctos galilee principes nobilioresq; amicos suos: ⁊ regium ei preparauit conuiuium. Quibus ita epulantibus herodiadis filia veste deaurato in medium venit: ⁊ coram omnibus modulatis vocibus gestiuit: atq; saltauit. Quam ob rem summe placuit regi: ac cunctis discumbentibus. Cui rex confestim iureiurãdo pollicitus est dare qḋcunq; postulasset. Que a matre nequissima premonita: eu festigio inquit: rogo vt des mihi in disco hoc caput ioannis baptiste. Rex autem ⁊ propter iusiurandum: ⁊ propter simul discumbentes: licet vehementer cõtristatus: iussit dari quod postulasset. Et misso speculatore iugulari eum fecit i carcere: caputq; ad regẽ allato datũ est puelle: puellaq; illud matri sue obtulit. Que statim i ꝓbrũ viri sanctissimi illud post regiam domuz proijci precepit. Quo audito venerunt discipuli ioannis in machaerũta oppido: ⁊ auferẽtes ruñcz i samariam seu sebastem detulerunt: ⁊ ibidem in monumento posuerunt. Et tunc ioannis ipsius verbũ ĩpleatũ ẽ: qḋ dixerat. Me oportet minui: vt capite: illuz aũt crescere i cruce. Herodes aũt cũ herodiade ⁊ filia in vltionẽ sanctissimi viri non indigna susceperũt supplicia: de quibus infra. Post multũ vero tp̃is. s. Juliani apostate tp̃ibus gentiles inuidentes miraculis sanctissimi hoĩs: vt nomen eius de subcelo extinguerẽt ossa eius erutẽs de sepulchro: cum multa rabie disperdere conati fuerunt. Sed haud multo post easdem ipsius reliquias colligentes cõburi fecerunt. Quũq; hec agerent: quidã monachi hierosolomite viri sanctissimi misericordia permoti maiorem partem ossiuz surripientes. hierosolimã detulerũt. Indeq; ad myream ciuitatẽ: vbi corpus sancti nicholai episcopi seruabatur allate: diu ibidem seruate sunt. Genuẽses demũq;: vt Jacobus de viragine scribit: tpe Gothifredi ãno. s. salutis nr̃e 1090 ab hierosolimoꝝ expeditione reuertẽtes scĩssimas reliqas inde suscipiẽtes maxio cũ gaudio ad genuensẽ coꝝ vrbẽ detulerunt: ⁊ in diui Laurentij templo cũ multa veneratione collocauerũt. Ꝙ aũt reliquie sanctissimi precursoris fuerint: multis exquisitis miraculis primũ: necnon ⁊ Alexandri tertij ac Innocentij quarti summoꝝ põtificũ auctoritate cõprobatum est. Que etiã etate nostra maxĩa cũ reuerẽtia eo in loco ab oĩbus inuisuntur. Index vero quo diuz demonstrauit a quibusdam mercatoribus florentiã delatus ibidem in templo eidem precursori dicato summa veneratione custoditur. Caput autez ipsius: qḋ nunc Rome i monasterio sancti siluestri ostẽditur: temporibus Martiani principis cuidam marcello abbati in quodaz specu phenicie cõmoranti reuelatum fuit: quod postea per Theodosiũ imperatorem constantinopolim translatũ fuit. Et ex tunc non de collationis festũ tantũ: sed ossium ipsius collectionis facte celebrari ceptũ est. Quõ vel quando postea Romã delatũ sit inuenire non merui. De Joãne aũt baptista Josephus li. 18. antiquitatum li. sic habet. Joannẽ baptistã herodes occidit: virũ valde bonũ: q̃ precipiebat iudeis operã virtuti dare: iustitiaz colere: in deũ seruare pietatem: ⁊ per baptismũz in vnum coire: tum demum baptismuz acceptabile fore: si non solum ad abluenda peccata sumatur: verum etiam ad castimoniam corporis: atq; ad anime iustitiam: purificationemq; seruetur: omnemq; pariter virtutem velut ⁊ signaculum ⁊ custodia quadam fidei habeatur. Cumq; ab eo precepta huiusmodi docerentur: atq; ad audiendum euz plurima multitudo cõcurreret. Herodes veritus ne forte eius doctrine persuasione populi a suo regno discederent: melius credidit esse iniuum ꝓius ꝙ̃ noui aliqd fieret ꝓuenire hoĩez necẽ: ꝙ̃ postmodũ turbatis rebus serã pẽitudinẽ gerere. Ex sola hac suspitione salua eius reuerẽtia victus iniqui i castellũ macherũta adducitur ioãnes: ibiq; obtrũcat. hec ille

IEsus xps dei vivi filius salvator et redemptor nr. 41 imperij augusti anno iã universo orbe pacato i bethleē iude ex purissimis illibate virginis marie sanguinibus cooperāte spū sācto deus et hō ad abolēdā humani generis labē ppter pmos parētū inobediētiā ↄtractā nascitur: hō siqdē māifestus: et deus occultus ex deo patre procedēs. Sicut enī predixerat pphēta. Ecce virgo cōcipiet i vtero et pariet filiū: et vocabit nomē eius hemanuel: qd ē interpretatū nobiscū deus. Qui vt se ↄmendaret deū nascēdo: vivēdo: moriēdo: resuscitādo: et in celū ascēdēdo multa et inaudita miracula fecit: vt ex familiarissima euāgelij historia colliget possumus. Quorū pmū ē: qr tā mirabiliter natus sit: et noua stella sup eū visa fuerit: et angeli in celo cātauerūt. Gla in excelsis deo: et in terra pax hoībus bōe voluntatis. Necnō et qd pastoribus ea in regione vigilātibus gaudiū magnū ipsi angeli euāgelizauerūt dicētes natū iã eē mundi salvatorē. Qui venientes viderūt vbū: qd factū eis fuerat eē verū: et Ioānis euāgelij principiū dedicarūt. In pncipio erat vbū: et vbū caro factū ē. Cumqz vt nō abrogare legē. sz adiplere videret: octaua die circūcisionis gra delatus fuit i tēplū: et ibidē iesus christus appelatus ē: qd quidē nomen ab angelo priusqz ↄciperet in vtero vocatū fuerat: vt deīde tertiodecimo die ex sabeis magos ad se adorādū: tribusqz muneribus adornandū stella duce in syriā deduxerit. Orientales nāqz populi magos reges suos et sapiētes appellare cōsueuerāt. Magus siqdē persicū vocabulū ē: qd apd grecos phm: apd egyptios sacerdotē: et apud latinos sapiētē significat. hi quippe astrorū cultores erāt: et iō cū orientis partibus stella noue claritatis eisdē apparuisset: q ceteris illustrior videbatur: ipā intuētā ad se aios cōuertit. Hūc deīde puerulū. 40. die purificationis cū mater i tēplū detulit: quē Simeon vir iustus i vlnis suscipiēs: diuino afflatus nūc saluatorē suū eē recognouit: et pphetādo cecinit dicēs. Nūc dñe dimitte servū tuū in pace et c. Idē idē et anna pphetissa spū scō incitata fecit. his itaqz gestis ioseph post qetē ab angelo admonitus fuit: vt se cū puero puerīqz matrē in egyptū transferret dicēs futurū eē: vt iã efficeret: vt Herodes puerū occideret. Eoqz vadens ibidē p sex annos vsqz ad obitū herodis cōmoratus ē. Indeqz cū puero hierosolymā reuersus: quū audisset Archelaū herodis filiū p patre regnasset secessit in partes galilee: et in nazareth ciuitate hitare cepit: ppter qd nazarenus appellatus fuit. Agens postmodū xij annū cū parētibus ad diē festū celebrādū hierosolymā de more petijt. Vbiqz in tēplo dum inter sacre legis doctores nexus ambiguos solueret non deus: sz admirāde indolis puer ab eis creditus est. Parentes vero inde abeuntes: quū puerū subsequi non viderēt: sollicitudine pleni ad tēplū redeunt: eūqz inter sacre legis doctores sciscitantem inuenerūt: a quibus hūi monitus in patriā cū eisdem reuersus est: et deinceps subditus fuit illis. Verū quid postea vsqz ad trigesimū egerit annū nullus euāgelistarū cōmemorat. Sz inter hoīes vt hō vsqz in illū diē versatus est. Cumqz 30. annorū esset etatis ad aperiēdā vite eterne ianuā: in iordanis alueo se a Ioāne baptizari voluit: statiqz vox celo intonuit: hic ē filius meus electus: in quo mihi bñ cōplacuit: ipm audite: et ita sps scūs i modū colūbe statī sup eū mās it. Euestigioqz ab eodē spū in desertū ductus. 40 diebus et. 40. noctibus ieiunauit: et postea esurijt. Inde quoqz superatis diaboli tētationibus: quū in spū venisset i tēplū vēdētes et emētes eiecit d templo: vt pz ioannis. 3. Eodē insup anno vocatis apostolis petro et andrea: iacobo et ioanne: philippoqz ac reliquis apostolis et discipulis oibus: vt suā ostenderet diuinitatē ascōditā: pmū in Cana galilee matre presēte corā ipsis vocatus ad nuptias aquā in vinū cōuertit. Inde statī vt opus patris pficeret: sumpto sacro discipulorū cōsortio iudeā oēz: samariā: galileā et phenicū vrbes circuiens in templo et synagogis celesti documēto populos docere cepit: Sed et leprosos mūdare: mutos loqui: cecos illuminare: mortuos suscitare: ac febribus: ventis vndiqz imperare: atqz alia innumerabilia signa facere: vt sue diuinitatis experimentū monstraret. Deniqz sacerdotū iudicia pcurāte: quū corpus suū in cibum et sanguinē in potū tam presentibus qz futuris exhibuisset: ab vno sociorū eius vēditus: captusqz et accusatus fuit: qr sabbatū nō obsuaret: qr salutē hoīuz quo vis tpe ↄsuleret: qr baptismū circūcisioni āteferret: qrqz abstinētiā fuisse carnis auferret pvidio iussu deludi: virgis cedi: corona spinea coronari: colaphis sputisqz deturpari: ac deniqz tanqz latro pdicionis cruci affigi: vbi quū spōte sua spūz emisisset: tremuit ois terra: sol obscuratus ē: et luna effusa: atqz etiā templi velū a summo vsqz deorsū scissū est. Cuius mortui pectus cum Lōginus miles qui pax vt debat lancea perforasset: sanguis cū aqua mixtus exiuit: vnde cūcta nostre salutis sacramēta sumpsere pncipia. Postmodū de cruce depositus sepulture qz traditus: post diē tertiū velut alter Ionas de ventre ceti: sic ipse de vētre terre superata morte surrexit: et suis pordinatis sepe apparuit: et e medio eorū cernētibus ipsis ppriis ad eū qui misit eū euolauit. Dicēns nō et post .x. diez spiritū scūz ex se patre procedentē: ac oia viuificantem in apostolos: ceterosqz discipulos ocm misit. Quo illustrati bellū aduersus orbis pncipē illico suscepere: quē per xpi sanguinē superātes ↄtinēt: ducē iesu xpm triūphātes tādē i celestē patriā secuti sūt. Et hec q de vita iesu christi regis et pontificis nostri ex sacra euāgelij historia qz breuissime perscribenda duximus. Iosephus autem iudeus in libro antiquitatum de christo sic habet. Fuit temporibus nostris iesus vir sapiens. si tamen virum eum nominare fas est. Erat enī mirabilium operum effector: ac hominū doctor: maxime qui que vera sunt libēter audiunt: hancce hēt multos tūc ex iudeis: tū ex gētibus sibi adiunxit: xps hic erat. Hūc aūt cū Pilatus a principibus nostre gētis instigatus in crucē agendū censuisset: nō tamē hi deseruere qui eum ab initio dilexerant. Eisdem preterea die tertia post mortē viuus apparuit: quēadmodum diuinitus inspirati pphete: et hec et alia de eo innumerabilia miracula futura esse predixerant: perseuerat et vsqz in hodiernum diem celebre christianorum nomen ab ipso sumptū perseuerat et genus. hec ille. Nato itaqz domino nostro Iesu Christo: inchoata est sexta etas: que nulla generationū aut temporum serie

certa: sz veluti decrepita totius mūdi morte erit finiēda. hāc etatē quidā ab incarnatione xpi incipiunt: q̄dā a baptismo xpi pp vim regeneratiuā aquis datā iaz circumcisione terminata. Alij autem a passione: qa tunc aperta est paradisi porta z inchoata est septima quiescentium. ℭ Annoꝝ diuersitas.

ℭ Et quia vt quidā auctor scribit ex annoꝝ xpi z regū concurrentia: quoꝝ initia finesqz frequenter sunt incerti ambiguitas quiqz emergat in calculando. Necnō z circa annos dñi quoto. s. anno baptizatus: quoto ve passus sit xps: varie loquantur auctores. Id circo ad oēz dubietatē remouēdā: hoc in loco aduertēdū est q̄ Beda li. de tēporibus ait: q̄ romani ante numā pompiliū annū in Martio ob martis reuerentiā (a quo mensis ille denotatus est, sicut hebrei incipiebant. ipse nāqz numa pompilius Januariū z Februariū anno prius confuso addidit: z tūc annū a bruma. i. a Januario inchoare ceperunt quos etiā Romana ecclesia in cōmuni calendario z anno vsuali sequitur. Greci vero qui olympiades inuenerunt a Solstitio brumali qñ Sol incipit ascendere annū incipiunt: Hebrei ab equinoctio vernali: quando mundus incepit. Egyptij ab autūno. orientales vero vt Dyonisio placet, z presertiz arabes z caldei a fructū collectiōe i. latis in tēp'uz decimis. s. in octobris principio: qd̄ ppter ē equinoctiū autūnale annū inchoant sicut in Ezechielis visione: vbi de mense quarto agitur quinta die mensis apud quos october primus erat mensium.

ℭ Ceterū preter predictā variam anni inceptionē est annus emergens a quouis rei euentu. i. a quouis anni tpe vsualis incipiens: qualis inchoari solet in primordijs Regū z imperatoꝝ. ad hoc annos dñi dupliciter numeramus: aut s̄m natiuitatē: aut s̄m etatē vnde cū xps in fine anni nostri vsualis s̄m Solem natus sit: de primo ipso anno natiuitatis tantū septē dies habuit. Sed etatis sue annus. i. 12. mensiū solariū. s. a. 25. die mensis decembris: vsqz ad eundē diem reuoluto anno completur in secundo anno natiuitatis. Et ita duos annos natiuitatis s̄m solē pene in primo etatis anno ↄsumauit. Et secūdus annus natiuitatis ille est qui z primus: vnde fit vt anni dominice natiuitatis s̄m solarē cursuz sunt quattor z. 30. ac pene cuz dimidio: in quoꝝ. 30º s̄m etatē. trigesimoqz primo s̄m natiuitatē baptizatus ē. Quo anno cōputato cū vltimo pene dimidio vez sunt q̄ xps quattuor annis predicauit: vel saltē s̄m Joānis euāgeliū tribus annis cū dimidio. In 30º autē. 3º etatis anno: z. 34º natiuitatis ipse xps passus ē. Annus igitur. 42 imperij Augusti in quo natus ē ipse dñs sicut a Martio in quo Julius occisus ē incepit ita z desinit. Ideoqz inqt Dyonisius initiuz ipsius in anno 3º cētesime nonagesimequarte olympiadis sumit: z eius finē in 4º anno eiusdē olympiadis mēse Martio ↄcludit. Et ideo diuina sapientia ibi prouidit suā natiuitatē: vbi greci annū cū olympiade incipiunt. Anni vero regū z imperatoꝝ quoꝝ raro initiū aut finis certus reperitur difficile cū Olympiadibus aut cū ānis dñi ↄputant: eo q̄ initiū i priori āno: finē vero in altero āno Olympiadis frequēter hꝫ. Cū igit̄ Julius Cesar cal. Martij interfectus fuerit: vnde Octauiani regum numeratur dominus inite. 42. anni Octauiani incepit primum sue natiuitatis annuz. Et sic annus. 43. augusti incipit primo anno etatis domini. 44º in secundo anno: z. 45º in tertio. Et sic de reliquis. ℭ Annoꝝ diuisio

ℭ Notanduz quippe ē q̄ duplex ē annus. s. vertens z magnus. vertētez autem olim Egyptij habuere bimestrem. archades trimestrē: decē vero mēsiū inequalium vt dictū ē veteres Romani habuere sub Romulo rege. Cui Numa pōpilius postea duos addidit: vt. 12. esset mensiuz: dieꝝ vero. 354. qui antiquissimus fuit hebreoꝝ annus. Sane cū multas intercalationes annus talis exquireret ne ferie mensiū hyemales estiuis ↄtingeret aut sacra hyemalia efficerentur estiua: Caius iulius cesar predictus annū ad solis cursuz equauit: cūqz in partes nouē subdiuisit: vz menses septimanas Diez quadrantez horā punctū momentū vnciaz z athomū. Annū. n. in. 12. menses z. 52. septimanas ac diē vnū Diesqz 365. cū quadrante cōstituit: eo q̄ cōperisset hoc i spatio quadrāno solē fere zodiacū oēm circuisse. Et qm̄ quadrātē illum singulis ānis apponere videbatur difficile vt quarto anno annus semp esset trecētoꝝ dieꝝ z. 66. diē illā Februario mensi addens z in hac forma ne auctus videreē ut sexto calendas bis diceref. i. duobus diebus cōtinuis in quibus venire contingeret: z hic bisextus esset. Mensi vero quattuor septimanas: z paulo amplius constituit. Septimane aūt dies septē. Diei quattuor quadrantes. Quadranti sex horas: hore quattuor puncta: puncto decē momēta. Momētō 12. vncias. Uncie. 47. athomos athomū vero indiuisibilē dixit. Mensis itaqz duodecima fere pars anni solaris est. septimana quarta pars mensis. Dies naturalis septima septimane pars dicitur. Quadrans diei naturalis quarta pars est: hora sexta quadrantis pars: punctū quarta pars hore. Momentum decima pars puncti: vncia. 12. momenti pars. athomus vero est. 47. pars vncie.

ℭ Annus aūt magnus s̄m aristotelez is est quē Sol z luna ceteriqz planete in eundē punctuz vbi iuncti oēs discesserint inuicem redeuntes ↄficiūt: vt si oēs sunt principio arietis z inde cursū ceperit qñcūqz ↄtingit eosdē in principio arietis inuicē reperiri eo tunc annus magnus erit pfectus. Et hoc fieri diuersimode putarunt antiqui: quia alij hunc annum confici ex annis vertentibus. 1484. alij aūt ex. 555. alij aūtem decēmilibus octingentis annis z plus z minus. Quod credere ridiculum est. annū autem magnum mille annos non excedere iosephus in primo antiquitatum dixit.

ℭ Igitur sicut greci ad victorie sue gloriaz a captiuitate Troie: tpa ānotare ceperūt. Et inde olympiadibus ceptis iuxta earū numerū etiaz annotauerūt. Postea Romani florentes ab vrbe ↄdita. Sic nos xpianissimi christiani a natiuitate siue ab incarnatione christi annos annotare consueuimus. Quam sane annotationem deinceps prosequentur: vt in libri margine explicabitur. Turci vero z Mauri aliiqz Mahumatice nationes a Mahumeto fecere dicuntur.

ℭ Prodigia in natiuitate christi visa.

¶ Die quo dñs natus (ut eutropius aliiqz multi testantur) Rome e taberna meritoria in trãstyberina regio
ne ex terra per totam diem fluxit oleum denuncians christi gratiam omnibus gentibus datam. Eo etiam die
aureus circulus circa Solem apparuit. Tres quoqz soles visi sunt qui postea in vnum statim fuerunt reda
cti. Romuli quoqz Statua et Templum pacis corruere.
¶ Archelaus magni herodis filius septimo et .40. imperii Augusti ãno Olympiade .f.196. Iudeis regna
re cepit et regnauit in hierusalẽ annis .9. Qui patre sublato ipsum ut dignũ erat regiis honorauit exequiis
quibus gestis. Mox ad cõpescendã populi seditionẽ cõtra eum excitatã nouẽ Iudeorum milia peremit. Ipsum
5204 autem Cesar augustus ob patris amorẽ cum ceteris fratribus atqz sorore Salome ac Beronice eius filia
quoad uixit maximo semper prosecutus fuit honore. Sed huic maxime et herodi Antipe Lysie quoqz ac
philippo fratribus nõ feliciter cessit. Nam cum oẽs accusati fuissent. Archelaus hic ipse nono regni sui an
no ab Augusto apud viennã Allobrogũ ciuitatẽ relegatus fuit. alii vero vix multo obsequio reditum im
petrare potuerunt: et suam quisqz tetrarchiam vltra iudeam et Celosyriam vsqz in babyloniam et Euphra
tis regionem obtinuerunt. Redactis vero in prouinciam Archelai fratribus Componius: qui Cirini col
lega fuerat. eo ab Augusto mittitur procurator: cui successit Marcus. Marco autem annius rufus suc
cessit: quo prouinciam procurante Augustus mortem obiit.
5213 ¶ Herodes antipas alius magni herodis filius hoc anno post Archelaum predictum fratrem Galilee pre 14
fectus factus regnauit ãnis .24. Nã Archelao e regno pulso iudeorum regnũ in quattuor Tetrarchias .i.
partes diuisum est. Et huic Gallilea obuenit: que est quarta regni pars. Hic nãqz ut Chrisostomus scribit
impiissimus atqz crudelissimus fuit quia in ciues suos sicarius: in nobiles latro in socios populator: in
domesticos predo habebatur. Quippe plebis interemptor erat: filiorum occisor extraneorum homicida: pro
priorum parricida: vniuersa nempe prophanauit: quia sacerdotiũ iudeorum omnino sustulit oẽm legem et ordinẽ
confudit temerauit regnũ corrupitqz quicquid erat religionis: quod legis quod vite: quod morum: quod fidei: quod de
niqz disciplīne omnis perdidit atqz cõfudit. Nã cũ philippi fratris sui vxorẽ contra legẽ duxisset et a diuo
Ioanne baptista cõmoneretur illam dimittere: non equo animo tollerauit: quod homo dei bene monebat: sed
illi repẽdit mala pro bonis et cum illũ occidere vellet timuit plebẽ: quia sicut euangelista ait ab oibus velu
ti verus propheta habebatur: sed illũ comprehendens posuit in carcerẽ in castello Macharunta: et pau
lo ante mortem xpi: caput ei amputare fecit. Hic etiam Iesum a Pilato sibi missum in hierusalem suscipi
ens illusum tandẽ ad eundẽ remisit: eo quod interrogatus (ut lucas scribit) respondere noluisset. Tandem a Ca
io cesare Romã citatus: et de multis conuictus apud lugdunũ Galliarum vrbem relegatus miserabiliter
vna cum herodiade adultera vitam finiuit. Filie autem ipsius herodiadis que saltauerat impune non ces
sit: quia dum super glaciem superambularet ab aquis prefocata interiit. Tres autẽ herodes successiue In
fames fuisse scriptura cõmemorat. Primus Ascalonita fuit qui pueros interfecit. Secundus hic ipse Ter
tius Agrippa Aristoboli filius qui Iacobum occidit et petrum incarcerauit. De quibus hi extãt versus.
¶ Ascalonita pueros necat: antipa Ioannem.
¶ Agrippa Iacobum: claudit in carcere Petrum.
Tyberius tertius Romanorum imperator anno primo centesime nonagesimeoctaue Olympia
dis Imperium suscipiens Imperauit annis .23. et aliquot diebus. Hic nanqz liuie Augusti vxo
ris filius et ipsius Augusti priuignus ac gener: necnon et heres fuit: vir quidem multe literatu Tyberius
5214 re et eloquentie grauissimus quem certe nec inter bonos principes neqz inter malos omnino an 15
numerare possumus. Hunc autem cum Augustus adoptasset in filium mox magno exercitu cõ
parato contra vindelicos misit qui eos prelio superauit ac vna cum eis qui Thraciarum confines erant
Romanas prouincias fecit. Indeqz haud multo post de ipsis vindeliciis: Rhetiis armeniis ac pannoniis
triumphauit: postmodum etiam Dalmatas et Sarmatas in Romanam redegit potestatem: postremo vni
uersa Germania vastata Imperator appellatus est: vbi et nonnullas condens Ciuitates ex suo nomine
agrippinas appellauit: Factus deinde omnium monarcha bella per se nunquam sed per legatos gessit. Hunc
vero Orosius et suetonius ingenii pessimi ac seditiosi fuisse tradunt simulasse se velle quod nollet: vnde si
cut Eusebius scribit multos reges ad se blanditiis pellexit quos nunquam remittere voluit. In quibus Archela
um capadocem cuius etiam regnum in prouinciam vertit: et Mazacham eius nobilissimam ciuitatem Ce
saream appellari iussit. Tumultus tamen in vrbe exortos prudenter suppressit in quibus multos senato
res proscripsit: quosdam etiam interfecit. C. Asinium gallum magnum oratorem exquisitis suppliciis inter
fecit vocienum quoqz Montanum narbonensem celeberrimum oratorem in balearibus relegauit: vbi et
vita defunctus est. Drusum etiam ipsius fratrem (ut nonnulli tradunt) veneno sustulit. Verumtamen tan
te fuit in iubendo modestie: vt cum ei suaderetur quod tributa prouinciis augeret respondisse dicatur: Boni
pastoris esse pecus tondere: non deglutire. Tandẽ cum Germanicum Drusi fratris filium qui de Par
this clarum egerat triumphum post patrem etiam veneno interemisset: et ipso non multo post anno vite
sue octogesimonono in Campania veneno epoto interiit.
¶ Ualerius Romanus ex illustri Graccorũ familia natus: vir quidẽ illustrissimus anno primo imperii Tybe
rii Cesaris ab ipso Tyberio procurator post Anniũ Ruffum in Iudeã mittitur et regnauit annis .9. qui magi
stratu suscepto primus apud iudeos põtificatũ vẽdere cepit: et quoad potuit multos põtifices (ut Iosephus
refert) successiue in hierusalẽ posuit et amouit. Et primo quidẽ Amanũ a sacerdotio amouens: hismaelum

Fabi cuiusdam filium pontificem designavit. sed et hunc non multo post abiiciens Eleazarum Anne pontificis filium sacerdotio subrogavit. Post annum vero etiam hunc ab officio removens. Symoni cuidam Camithi filio ministerium pontificatus tribuit. Sed non amplius et ipse quam unius anni spatio est perfunctus pontificatu. Quo amoto tandem Cayphan pontificem maximum constituit: virum arrogantem et aliene felicitatis invidum cuius suasione (ut sacra Evangelii habet historia) Christus dominus noster morti traditus est.

¶ Pilatus natione Gallus ex Lugduno urbe natus. vir sane callidus et facinorosus ac probris omnibus contaminatus: hoc anno qui est .13. imperii Tyberii Cesaris Valerio Graco predicto abrogato Judee procurator a Cesare designatus: prefuit annis .10. Qui magistratu suscepto consilii sua calliditate: tuoque ingenio et Judeorum vanitati suppressit. Quorum postmodum suggestione dominum nostrum Jesum christum cruci affixit in qua et defecit postea sibi timens De eius doctrina morteque ac religione Tyberium imperatorem admonere quam citius curavit: propter quod idem Tyberius ipsum christum in deos referendum ac templo esse ut honorandum. Sed Senatus id fieri vetuit. quia non ad se prius sicut ad Tyberium scripsisset. Pilatus Autem pro tanto scelere penas dedit condignas. Nam propter iudeorum accusationes ab officio amotus apud lugdunum ortus sui civitatem perpetuo exilio in opprobrium gentis sue relegatus fuit: ubi et maximis vexatus miseriis semetipsum (ut scribit Eusebius) interfecit. Licet sunt qui dicant: cum sceleris penituisset: veniamque a domino promeruisse. Hic namque (ut quidam aiunt) cuiusdam regis ex pellice filius fuit: qui etiam ab adolescentia Germanum propriam interfecit: francorumque regis legatum apud Romam insidiose peremit: atque alia homicidia perpetravit Procurator deinde Judee constitutus omnia ibidem prophanavit: et iuxta Danielis prophetiam de templo dei sacrificia ac libamina abstulit et desolationis abominationem in eo posuit. Que quidem abominatio: ex Hieronymi sententia ad imaginem cesaris referri potest: quam reclamantibus Judeis ipse furtim in templo posuit et eam pro deo adorari precepit: quod ac potissimum de causa fecisse dicitur: ut augusti benivolentiam sibi comparare posset: pro qua versutia herodis tetrarchiam usurpare intendebat: Sed herodes cognita hominis fraude magnam inimicitiam cum indignatione adversus eum suscepit. Sed adveniente Christi passione. ut evangelista ait facti fuerunt amici cum antea eamobrem ad invicem fuerunt inimici.

29 ¶ Phariseorum secta seu religio: que temporibus philadelphi surrexerat tempestate hac ob sanctitatis ostentationem in hierusalem maximo in precio ut ex evangelii historia elicere possumus: apud Judeos habita est. Qui ideo pharisei dicebantur: quia a ceteris habitu: conversationeque divisi erant. Nam ut Josephus in .2. de bello Judaico habet; cultu austeriore: et victu parcissimo utebantur. Statutisque suis Mosaicas traditiones determinantes pictatia cartharum in fronte: et in sinistro brachio de cathalogo inscripta que philateria dicebantur in legis memoriam gerebant. Fimbrias quippe amplas spinis alligatas quibus incedendo pungerentur deferebant. Maioribus suis numquam contrarium respondebant: et mortuorum resurrectionem sperabant et predicabant: hi namque christo domino nostro plurimum adversabantur et mortis eius conscii fuerunt.

¶ Saduceorum vero alia superexerat secta in Judea: sed non eiusdem religionis et precii cum phariseis: Hi siquidem corporum resurrectionem et angelos esse negabant: ac animas cum corporibus interire putabant: ut patet actuum .23. Et quia nimium severi erant nec inter se sociales Saduceos se iustos esse nuncupabant.

30 ¶ Esseorum quoque alia ibidem vigebat secta atque religio qui sicut Josephus ubi supra tradit, monasticam in cibis agebant vitam voluptatem sicut maleficium vitantes continentiasque omnes contemnentes unguenta non curantes ac vestes et calciamenta nisi concisa aut omnino consumpta non mutantes. Hi quippe hospitalitatem summo studio exhibebant et eis unicum erat pulmentum. Cibum semper oratione preveniebant et sequebantur. Tumultus aut clamor in eorum hospitiis numquam audiebatur. Sed summum silentium servabant. Et quamquam indigentibus libere subvenirent: cognatis tamen quicquam dare sine communis dispensatoris dispositione non presumebant Omne quod dicebant iuramento fortius existimabant Juramentum autem quasi periurium reputabant. Qui post anni probationem inter eos admittebantur. compellebantur iurare quod deo fidem. hominibus iusticiam et principibus obedientiam servarent. Et si contingeret ipsos aliquando preesse: numquam abuterentur viribus potestatis ad iniuriam subditorum: sed mentientes pro posse convincerent ad eorum autem iudicium non minus quam centum persone conveniebant: quorum decreta postea immobilia erant. Sabbatum a deo illibatum servabant: ut nec cibum illo die pararent nec ignem accenderent: nec aliquod vas transportarent: aut quasi alvum purgarent. Ceteris autem diebus cum dolabro in terram fodientes demissa circumquaque veste se contegebant quando alvum purgabant ne radio solari iniuriam facere viderentur: purgato quoque alvo terram egestam super foveam reducebant: hec Josephus. Hos essenos seu esseos propter manaemum quendam inter eos virum sanctum: herodes antipas cum vixit honoravit. Nec inhonestus sermo de his in historiis umquam habitus est.

¶ Septuaginta discipulorum christi electio vel descriptio.

¶ Dominus noster Jesus christus anno etatis sue .32. postquam Joannes baptista decollatus fuit preter duodecim apostolos etiam alios duos et septuaginta designavit discipulos quos omnes ante faciem suam in omnem locum et civitatem

31 quam erat ipse venturus destinavit. Quorum quidem nomina: ut divus hiero. ad Damasum scribit: hec ipsa sunt. Mathias primus qui cum .xi. apostolis postea connumaratus est: ut patet actuum .1. capitulo. Secundus Josephus fuit qui vocatur Barsabas: qui ut idem habet liber iustus appellatus est. Tertius Joseph ab arimathia: qui petiit Pilato corpus Jesu. Quartus Marcus evangelista Petri in baptismo filius. Quintus Barnabas Marci evangeliste nepos. Sextus Lucas evangelista. Septimus Cleophas qui vidit dominum quando ibat Emaus. Octavus Seneca philosophus cuius epistole ad paulum apostolum extant. Nonus Symon qui vocatur niger. Decimus lucius Cyrenensis. Undecimus Manahen: qui collectaneus fuit herodis

tetrarche. Duodecimus sosthenes qui in prima pauli epistola ad corynthios legitur. Tertiusdecimus Cephas cui paulus in faciē restitit. Nō.n. fuit petrus sicut Eusebius in historia ecclesiastica tradit. Quartusdecimus Thadeus nō ap'lus qui Abagarū regē sanauit. Quintusdecimus hermas quē in epistola ad Ro. paulus salutat. 16. Andronicus: & hūc idē salutat. 17. Junias: Amplias. 18. Urbanus 19. Uigesimus herodion & hos oēs paulus salutat. Asincretus. 21. Jason. 22. de quo loquitur Paulus ante se fuisse i christo Stephanus prothomartyr. 23. Philippus diaconus. 24. procorus. 25. Nicanor. 26. Timon. 27. Parmenas. 28. Nicolaus aduena. 29. Trigesimus Judas: & Sylla. 31. hi duo cum paulo in Antiochiam missi fuerunt. 32. Syluanus qui fuit cū paulo: & Thesalonicensibus scribit. Symon cleophe filius. 33. Naason Cyprus antiquus discipulus. 34. Trigesimusquintus agabus propheta: qui pauli zonā tulit: Ignatius eṗs iscopus 36: Trigesimusseptimus Ananias: qui paulū apostolū baptizauit. Ruffus. 38. alexander. 39. Quadragesimus Symon Cyrenensis qui crucē portauit post Jesū. 41 fuit Nathanael a Cana galilee qui dixit: a Nazareth potest aliquid boni esse. 42. Nichodemus puplicanorum princeps qui nocte venit ad Jesū & eius quattuor fratres: vz symon: Judas: Jacobus: & symeon. 47. symon Coriarius apud quem hospitatus est petrus apostolus. 48. Barnabas alter a nepote Marci: qui post pauli necem vinctus Romā ductus est: & ibidē defunctus. 49. Joannes quem patrem vocabant. 50. Barnabas etiam alius fuit: Similiter Stephanus alius: & sex eius fratres qui cum petro abierunt cesarea ad iopen: videlicet carisius Milchus Gaius Aquila. Flegatus & hermas: qui simul cum cherintho trangressi sunt & cum eodem Cherintho heresiarcha alij duodecim quorum nomina ista referuntur.

¶ Helion appellion ꝓbatissimus simion leui Marcobas Cleō Cumanes Cādarus Cleon alius Dimas & narcisus. 12. hi sunt de quibus Joannes euangelista ait: exierūt ex nobis: sed non erant in nobis. Quos & paulus falsos apostolos: & operarios iniquitatis appellat: hi qppe: ut idē apostolus ait: retrorsū abierūt Quibus a veritate discendentibus apostoli. 12. alios delegerūt discipulos ne. s. discipulorū corrumperet numerus: sicut & in locū Jude scariothis surrogatus est Mathias. Et hec eorū sunt nomia: vz Eldepelles & penetus Joannes qui dr̄ iustus: Sthachis: Pompilius: Aristobolus: Stephanus ex corintho. Lympas herodion Narcisi filius: Ruffus a deo electus. Titus philemon aristarchus quem paulus in epistolis concaptiuum frequenter appellat. Et hec ex hieronymi scripto sumpta.

¶ Schola christianorum hic incipit.

¶ Apostoli itaq; & discipuli oēs post ascēsionē dn̄i sicut lucas in actibus apostolorū meminit, a mōte oliueti 34
regressi statī venerūt hierosolimā & ascenderūt in cenaculū vbi manebāt Petrus & Joannes: Jacobus & Andreas: Philippus & Thomas Bartholomeus & Mattheus: Jacobus alphei: & symō zelotes & Judas Jacobi. hi nāq; in orōne vnanimiter pseuerantes cū mulieribus & Maria matre Jesu ac fratribus eius scholā diuinū virtutū celestiū constituerunt meditantes s. in lege dn̄i ac mandatorū eius die ac nocte donec induerentur virtute ex alto. Tūcq; dn̄m nr̄m Jesū xp̄m orare primum ceperūt: cū quo diudū conuersantes virtutibus illius ac miraculis pascebantur. Eo itaq; loci nihil hesitantes in oratione perseuerarunt: donec duodecimā post diē acceperunt munera spūs sancti promissa q̄ poscebant. Quibus muneribus imbuti oīa que de xp̄o per ꝓphetas scripta fuerant ꝓtinus intellexerunt. Cōmuniq; decreto symbolū edēteṡ nostre fidei fundamenta iacere. Et petrus quidē apostolorū p̄nceps iuxta hieremie ꝓphetā ca. 3. & Ysaye 45. atq; psalmiste dixit. Credo in vnū deū patrē creatorē celi & terre Andreas vero: in abacuch vo subdidit. Et in Jesū xp̄m filiū eius vnicū dn̄m nr̄m: cui & Joānes adiecit. Qui conceptus est de spiritu sancto ex Maria virgine: hoc quippe Ysayas predixerat. Ecce inquit virgo concipiet & pariet filiū & vocabit nomen eius hemanuel: & Hieremias. Mulier circundabit virū. Jacobus vō et ysaie ꝓphete affirmās dixit Passus sub pōtio Pilato crucifixus mortuus ē & sepultus. Thomas deide. Osee ꝓphetā cōtestās ait. Descēdit ad inferos tertia die resurrexit a mortuis. Postea Jacobus maior ꝓtulit. Ascendit ad celos sedet ad dexterā dei patris oipotētis. Philippus quoq; mox adiciens inquit. Inde venturus est iudicare viuos & mortuos. Bartholomeus postmodū eccinit dicēs. Credo i spiritū sanctū cui Matheus subiecit. Sanctā ecclesiā catholicā. symon vero & iudas atq; Mathias deniq; reliquū pfecerunt dicentes. Sanctorū cōmunionē. carnis resurrectionē: Et vitā eternā Amē. Symboloq; pfecto apostoli multa cōstituere de oi ecclesia q̄ iuxta legē cepta sunt: inde diuino cultu intenti Jacobū fratrē dn̄i hierosolimorū pontificē cōstituerūt: virū vtiq; a natiuitate sanctissimū. Quo ordinato ab oibus vt verus ep̄us cōsalutatus est. Qui astātibus cunctis & beata Maria matre dn̄i primū Missam simplici modo celebrare cepit: dicendo tm̄ pr̄ nr̄: ac quippe tōne; vt lucas scribit, christiana respu. virorū. s. & mulierū multū crescere cepit. propter qd Petrus apostolus bonis institutis moribusq; dei ac ecclesiā cōfirmaturus: ne verbū dei pretermitteretur: septem diaconos delegit: vz stephanū: Phillippū: Procorū: Nicanorē: Tymonē: Parmenā: & Nicholaū: antiochenū aduenā qui in veritate dei non mansit. Hos aūt apostoli ordinauerūt Diaconos viros vtiq; optimos qbus oi modā huiusmodi schole curā tradiderūt: illi aūt: q̄ viros xp̄i ministros pertinebant peragere ceperunt. Docere. s. monere: castigare: elemosinasue: vbi opus erat: facere: eo maxime: qz apostolorū ipsorū cōstitutū fuit: ne quis ea in schola ꝓpriū quid hēt. Quicqd.n. ante pedes apostolorū ob religionē ponebāt: id totū vel partiebant inter se ad necessitatē: vel pauperibus erogabāt: Cūq; xp̄i scholā sic ꝓ tpe optime ap̄li cōstituissent. Totū orbē per ꝓuincias int̄ se partiti sunt. Et Thomas quidē parthos sortitus est Matheus Ethyopiā Bartholomeus citeriorē indiā. Andreas scythiā: Joannes post mortē virginis Marie Asiā:

Petro aūt pontus: Gallatia: Bithinia: Cappadocia ⁊ Italia obtigit. De quibus oībus singulatī mox dice mus. Et hoc xp̄iane schole seu religionis principium fuit. Diacones primi septem.

¶ Stephanus ꝓthomartyr natiōe hierosolymitāus e septē diaconibus p̄mus hoc āno ob sanctitatē ⁊ morū disciplinā p̄mū diaconus ab aplis electus: signa ⁊ ꝓdigia multa vt Lucas scribit, iudeoꝝ populo ad cor roboratiōnē fidei christiāe facere cepit. Contra quē nōnulli iudeorū insurrexere: sed nequaꝙ̄ sapiē ⁊ spūi eius disputādo quierunt resistere: eo ꝙ intuētes vultū eius viderēt vultus āgeli stātis inter illos. Quorū errores cū ꝯfutasset: īdignati iudei ip̄m extra ciuitatē eiiciētes lapidibus pemerūt. Dūqꝫ lapidaret genua posuit: ⁊ suspiciēs in celū vidit illū aptū: et vidēs Iesū ꝓ lapidātibus obnixe orauit ne suā mortē illis īputa ret in suppliciū. Qua oratiōe cōpleta mox obdormiuit in pace: ⁊ ꝓthomartyr Christi dictus est. qꝫ hoc eodem anno quo ⁊ xp̄s dn̄s noster ⁊ ipse passus ē. Eius aūt venerabile corpus: cū vsqꝫ ad Martiam principis tē pora occultatum fuisset: diuina reuelatione a beato Luciano presbitero repertum fuit: ⁊ digniori loco con ditum. Eius vero festiuitas post domini sui natiuitatem immediate celebratur.

¶ Philippus aūt secūdus diaconus: ⁊ ipse spū sancto illustratus Cesareā veniēs: ibidē multis signis atqꝫ v̄tutibus inclitus fuit: vbi cū multos baptizasset: etiā Symonē magū samaritānū simulantem baptizauit. Hūc naꝫ virū optimū atqꝫ sanctissimū fuisse cōstat: nihilqꝫ p̄termisisse: quo ad augēdā xp̄i ecclesiā ptī neret. Tres quippe filias habuit ꝓphetie spū plēas. Obijt deniqꝫ in Cesarea Nerōis tpe: ⁊ ab oībus vt san ctus habitus ē: cuius diei festū. 8º idus iunij celebrat̄. In eius quoqꝫ sepulchro tres eius filie tumulate sunt.

¶ Procorus tertius diaconorum: ⁊ ipse per hoc tempus apud Antiochiam dei ecclesiam nuper ab apostolis excitatam: fide ⁊ industria quoad fieri potuit auxit atqꝫ sustentauit vbi cū martyrio coronatus fuisset. Eius festiuitas quarto idus aprilis celebrari cepta fuit.

¶ Nicanor quoqꝫ quartus diaconus cū hierosolymis gr̄a fidei ⁊ v̄tute vsqꝫ ad tēpora Vespasiāi admiran dus fuisset: ibidē eo regnāte Vespasiāo martyriū ꝓ dn̄o suscepit. Et ipius festiuitas. 4º idus Ianu. celebrat̄

¶ Tymon. 5. diaconus post apostolos primū apud Beroam doctor resedit. Deinde domini verbuꝫ disse minans Corinthum peruenit: vbi a iudeis ⁊ grecis vt scribitur, primo flammis iniectus: sed nihil lesus demum cruci affixus martyrij coronam. 13. calen. maij accepit: quo die eius festum celebratur.

¶ Parmenas sextus diaconus: ⁊ ipse a fratribus dei gratie Philippis missus ibi iniunctum predicationis officium plena fide consumauit: vbi ⁊ tandem Traiani temporibus martyrij gloriam adeptus est. vnde ob id eius festiuitas decimo calendas Februarij celebratur.

¶ Nicolaus vero aduena. 7. diaconus in fide non permansit: sed cum haberet vxorem pulchraꝫ vt Euse. in 3º histo. ecclesiastice refert, passim exposuit: eo ꝙ tanꝙ̄ zelotipus ab apostolis increparetur. Quin di gnans in medium produxit: ⁊ eam volentibus prostituit: qua etiam nonnulli illicitis ⁊ promiscuis abusi sūt concubitibus. Quod quidem probrum Nicolaum non ex voluptate: sed ad zelotipie contemptum fecisse tradunt: Vtcunqꝫ constat Nicolaitarum heresim ab eo principium sumpsisse.

¶ Ioseph ab Aramathia ciuitate cognomento iustus: qui a Pilato preside corpus Iesu xp̄i multꝫ precibus ob tinuerat: sepultureqꝫ mandauerat: vnus ex. 72. discipulis: tempestate hac ab apostolis ad predicandum xp̄i euāgeliū in iudeā missus: ibidē officio iniūcto strenue inseruiēs: multas ꝓ xp̄o ptulit ꝑsecutiōes i qui bus tādē victoriosissimo quieuit fine. Et inter cetera fertur ꝙ venenū biberit: sed ꝑ fidem nihil ex eo mi ste pertulit. Cumqꝫ ob eximias eius virtutes sanctus habitus sit: eius festum. 13. calen. Augusti celebratur.

¶ Nicodemus aūt Gamalielis nepos: ⁊ pharisæorū religiōis princeps: xp̄iqꝫ discipulus: qui vt Ioānes 3º cap. hꝫ ad Christū nocte venerat, a quo ⁊ īstructus fuerat: ꝙ si saluari volebat oportebat cū ex aqua ⁊ spū scō renasci hisdē tpibus apō hierosolymā magno in p̄cio ob eius doctrinā habitus est. Cuius opa ⁊ exēplo magna phariseoꝝ ps postea ad xp̄i fidē cōuersa ē: hic cū īcomparabilis ingenij vir eēt: ⁊ xp̄m dn̄ꝫ nr̄m eli gio crucis deposuisset sepultureqꝫ tradidisset: clauos ⁊ lanceā ⁊ linteamina ac queqꝫ passiōis instrumen ta sūma cū diligētia sibi tanꝙ̄ thesauꝝ ꝑmaximū reseruauit: ꝙ oia cū xp̄i imaginē ad similitudinē in lintea mine sepulchri impressā e ligno effigurasset: i eius medio cū quadā āpulla ipius xp̄i sanguine plēa ad futu rā rei mēoriā inclusit: ꝓuidēsqꝫ futurā hierosolymoꝝ euersionē: imaginē ipsā in galileā trāstulit. Quā demū qꝫ post multos ānos qdā Alpinus noīe Ep̄s: vir religiosissimus: i naui ad hoc fabre facta cōposuit: ⁊ ma ri sine vllo custode cū multis luminaribus credidit. Que diuino disponēte cōsilio postmodū āno salutꝫ nr̄e 740 ad lunēsē portū deuēit. Ibidēqꝫ ea existe angelus quēdā lucēsem ep̄m noīe Ioānē virū sanctū p̄ce tem admonuit: vt eo cōcitus cū clero ⁊ populo ꝓperaret. Qui veniens naui: vt p̄monitus fuerat inuēit: ⁊ imaginē vultu terribilē a Nicodemo effiguratā: cū āpulla ⁊ luminaribus adhuc accensis e naui eduxit: q āpullā sanguine plenā lunēsi ep̄o reliquēs imaginē ipsā curru splēdidissimo vectā: Lucam cū magna vene ratiōe ⁊ gaudio pduxit: quā ⁊ diui Martini tēplo celebri collocauit: vbi ⁊ nūc vsqꝫ crebris miraculꝫ iuisit.

¶ Veronica mulier hierosolomitana: xp̄i discipula matrona siquidē sanctitate ac pudicitia insignita hisce tē poribus a Tyberio Cesare p Volusianū necessariū suū virū strenuū e hierosolyma cuꝫ sudario Christi Romā accersit. Detinebatur quippe idē Cesar magno infirmitatis morbo: q cū p̄mū mulierē sanctam su scepisset ⁊ xp̄i imaginē cōtigisset ab oī infirmitate curatus ē. Ob qd miraculū ipsa Veronica ab ipso Cesa re magno in precio deinceps habita ē: ibidē eni vsqꝫ ad mortē cū Petro ⁊ Paulo: apostolis atqꝫ Clemente pōtifice ecclesiā dei cōstituēs ꝑseuerauit. Hec ipsa ē quā dn̄s a sanguis fluxu fatigataꝫ vt sacra euāgelij hi storia, vestimēti eius fimbriā tāgendo sanauerat: a quo etiā passiōis eius tēpore eadē imagine vultus sui

insignia a nobis donata fuit. Ipsa aūt ymago panniculo sic impressa Clementi pontifici et successoribus eius ab eadem ex testamento declarata: nunc usqz ibidem in beati Petri templo a christi fidelibus maxima cum religione inuisitur. Quam et multi per tempora exquisitis celebrauere laudibus. Inter quas illa singularis habetur: que incipit. Salue sancta facies nostri redemptoris. In qua nitet species diuini splendoris Impressa panniculo niuei candoris. Dataqz Veronice ob signum amoris etc.

Jacobus apostolus cognomento iustus (domini ex sorore Marie matris eius) frater: hoc anno post ascensionem dñi ab apostolis hierosolymitane ecclesie primus episcopus ordinatus: sedit annis. 30. Vir certe ēt 34
ab ipso matris utero sanctus: qui vinū et siceram nūq̄ bibit: nec carnē manducauit: nec balneo aut unguento usus est: vestimentisqz tantummodo lineis et candidis induebatur: et solus sancta sanctorum ingrediebatur et ita assidue pro salute populi flexis genibus orabat: ut eius genua camellorum more occultarentur. Hūc itaqz Annanus pontifex Iudeorum recedente Festo ex Iudea ipsius prouincie gubernatore cōprehendit: et xp̄m negare facere annixus est: qui cū id facere recusaret: cū lapidibus obrui precepit. Dum autē ꝑ precepa de tēpli pinna deijceretur: cōfestim in terrā collisus prout potuit manus ad celum tetendit et pro persecutoribus orauit. quo ad huc spirāte fullonis fuste in capite percussus expirauit. Josephus aūt in ultimo antiquitatū libro dicit hūc tante fuisse sanctitatis q propter eius necē omnibus creditū fuit hierosolymā fuisse euersā. Huic aūt post resurrectionē dñs ipse apparuit: eiqz panē bñdicēs ac frāgens dixit. Mi frater comede panē tuū qz a mortuis filius hominis resurrexit. Hic (ut Gratianus i canone de cōse. di. prima refert) missam primū tantūmō dicēdo apud hierosolymā primus cōsecrauit: lz sint qui petro apostolo hoc primū ascribere velint: et hūc Jacobū mysteria auxisse. Nuda n. primo erāt hec oia et simpliciter tractabant. Sixtus primus pontifex deinde in celebratione: et ipse hec auxit: atqz mandauit: ut sanctus sanctus sanctus dñs deus sabaoth canerēt: postea Basilius doctor hoc misteriū auxit: et alij plurimi summi pontifices auxere: Nā celestinus primus Misse introitū dedit. Gregorius magnus Kirieleison. Gloria i excelsis deo Thelesphorus pontifex lz alij id sirico ascribant collationes vero et gradualia atqz prefationes Gelasius primus ordinauit. Epistolā et euāgeliū diuus hiero. Alleluia aūt hierosolimitana ecclesia sumptū fuisse tradunt. Symbolū quoqz i Niceno cōcilio statutū fuit. cōmēorationē mortuorum pelagius ex gallis accepit agnus dei sergius dicit mandauit Osculū pacis dari Innocentius instituit. Aspersionem aque in principio misse Alexander ordinauit. Et thus Leo tertius de quibus locis suis dicemus: Viri disciplinis excellentes.

Xenarcus philosophus peripateticus: vir memorabilis quē Strabo admodū iuuenis audierat huius Tyberij tēporibus apud seleuciā Cilicie vrbē diē obijt. hunc vero non diu domi mansisse dicunt: sz aut alexādrie aut Athenis Romeqz docēdi cā electus usqz ad senectutē magno in honore semp habitus fuit. Arij postea: dehinc Augusti cesaris amicitia usus est. Sed paulo ante hec tempora anteq̄ mortem obiret visuz amisit.

Diodorus orator Asianus strabonis amicus tempestate ac claruit: hic est sardis oriundus historias et poemata multa conscripsit: que etiam antiquis non cederent poematibus.

Cassius seuerus orator peregregius qui postq̄ in exiliū pulsus fuerat qntilianū illud prouerbium luserat hisdē tēpibus ſz Eusebiū. 25° exilij sui āno i summa inopia morit adeo vt vix pāno eius verenda ꝯtegerēt.

Vocienus mōtanus narbonensis orator per hoc tēpus in insulis Balearibus que sunt i hyspanico mari (ibidē a Tyberio cesare relegatus moritur: vir sane in oi doctrina scientissimus qui et multa scripto mādauit. In his autem Balearibus insulis primum fundarum vsus, vt Virgilius ait inuentus fuit.

Philo hebreus natione Alexandrinus vir quidē disertissimus per hec tp̄a in p̄cio multo fuit et multa eleganter grauiterqz cōscripsit: qui sua doctrina eloquētiaqz Apionis grāmatici temeritatē contra iudeos ab Alexandrinis missā: cōpescuit. Quāobrem multi eloquentiam eius admirātes dixerūt. Aut philo platonē sequitur: aut plato philonem. Hic Romam deniqz veniens: cum petro apostolo conuersationem habere cepit: a quo de fide optime edoctus: multe de laudibus christiane religionis postea scripsit que (vt diuus testatur hieronymus) inter ecclesiasticos computātur codices et quammaxime in quinqz Moysi libris preclaros edidit commentarios: et alios quorum tituli isti sunt.

De confusione linguarum	li. i.	De victimis	li. i.	De vita sapientium	li. i.
De gigantibus	li. i.	De his q̄ sensu p̄cār	li. i.	De conuersatione vite	li. i.
De diuisione equaliū et ōriorum	li. i.	De pactis	li. i.	De herede diuinarum rerum	li. i.
De repromissionibus	li. i.	De ideis	li. i.	De tribus virtutibus	li. i.
De exodo	li. 5.	De prouidentia	li. i.	De natura et inuentione	li. i.
De tabernaculo	li. 4.	De eruditionibus	li. i.	De agricultura	li. 2.
Qō somnia adeo mutantur	li. 5.	De ebrietate	li. i.	Quare quorundam in scripturis mutata sunt nomina.	35

Sūt et alia eius cōplurima scripta que breuitatis cā omittuntur.

Burgondionum regni principium.

Burgōdiones populi his tēpbus in celtica Gallia initiū sumpsisse Vincēcius Gallicus historiographus scribit: hos aūt populos primo e Scythicis locis produisse cōstat e Scatania. s. occeani septētrionalis Insula: q̄ ex aduerso dacie inter Germaniā Gothiāqz posita est. Ibi primo his temporibus supra Rhenum fluuium consedere: sed valētiniani principis postea temporibus ad Rhodanum fluuium vsqz descēdentes ibidemqz castra ponentes locum Burgos appellarunt. Et exinde Incole omnes appellati sunt Burgondiones. Cūqz duobus annis eo in loco sit in tentorijs cōsedissent: nihil presumentes tandē a Romanis et

gallia iubent locũ cũ vxoribus ⁊ liberis inhabitarẽ. Nacti itaqȝ domiciliũ secus Rhodanũ: [illegible] a semp tenuere: sibiqȝ ex ducibus reges cõstituere. Et p̃mo q̃dẽ Gũdiochũ quẽdã Arrianu dogm[illegible] ta regis Gothorũ regẽ sibi cõstituut: quẽ post multos ãnos Attila hũnoꝝ rex i magna illa pugna q̃ [illegible] l uernia ↄ Gothos Frãchosqȝ habuit: fudit atqȝ fugauit: cõprehẽsũ deniqȝ iterfecit. Militabat tũc Gon diochus rex Francoꝝ stipẽdijs romanoꝝ ↄ hunnos romãis ifestissimos. Gondiochõ aũt mortuo [illegible] oꝝ post se reliqt filios vȝ Gandebaudũ. Godisellũ. Chilpericũ ⁊ Godemarũ: Hoꝝ Gandebaudus [illegible] maior Godisellũ ⁊ Chilpericũ cũ duobus eoꝝ filijs trucidauit Capta deĩde chilperici vxore [illegible] duas sibi eius quoqȝ filias Sedeliã ⁊ Chrochildẽ exilio dãnauit: quaꝝ altera mutatᷓ veste se deo dicauit. Chrochildis võ natu mior ad Clodoneũ frãcoꝝ regẽ ↄfugit q̃ ĩ sibi idẽ rex matrimonio copulauit. [illegible] Gandebaldus totũ sibi regnũ paternũ vẽdicauit. Quo mortuo Sigismundus eius filius regnũ obtinuit: ⁊ filiã suã Childerico Clodonei francoꝝ regis filio: qui Burgũdiones pp chrochildẽ pullãqȝ tributarios fecerat: vxorẽ dedit. Ipseqȝ Theodorici Italie seu Rauenatis regis filiã vxorẽ duxit: ex q̃ vnũ tñ̃ suscepit filiũ quẽ a suꝑ aducẽte nouerce necari iussit. Mortuo võ Clodoneo p̃dicto francoꝝ rege: eius filij clodoneus: Childericus ⁊ Lothariꝰ a chrochilde matre stimulati aduersus sigismũdũ ⁊ eius patruũ Gundemarũ bellũ mouerũt. Clodoneus aũt aduersus Sigismũdũ ipetu facto. ipsũ cũ vxore ac filijs captos iterfecit. ⁊ gũdemarus supatus terga vtit. Sed paulopost viribus resũptis aliq̃tisꝑ regnauit: sȝ mox iterũ a nepotibus supatus atqȝ fugatus. Burgũdionũ ꝓuincia in francoꝝ cessit ditionẽ. Hos aũt reges constat p multa secula regnasse i Celtica gallia. vbi fuerat he ciuitates. Senonia: Metropolis: lugdunũ ⁊ vienna. hi populi aliq̃n hedui: q̃nqȝ Burgũdiones: ⁊ interdũ Sequani sũt appellati: hodie regia dignitate omissa: ducatus titulũ tãtũ nõ retinẽt: quoꝝ dux ceteris p̃ncipibus xpianis atqȝ ducibus p̃cellit. Burgũdionũ aũt ducatus: alias comitatus Rhodanus fluuius a gallia romanoꝝ ꝓuincia diuidebat: q̃ Heluetios heduosqȝ ac lingonibus finitimus erat. Rhenũ deĩde fluuiũ ꝓ fine hȝ. vñ ⁊ iter rhodanũ ⁊ Rhenũ flũios burgũdionũ ducatus ꝗ dieꝝ itinerᷓ expediti hĩc ducitur. In cuius medio Bisoncia ciuitas maria cẽ dicit.

¶ Agrippia Marci agrippe ex Iulia Octauia i filia genita: gaij cȝ caligule imperatoris mater q̃ iter mulieres claras cõputat: hoc ãno a Tyberio cesare socero suo multis iniurijs ⁊ obiurgatiõibus vexata mortẽ sibiipsi a cibo abstinẽdo ipetrauit Hec adhuc admodũ adolescẽtula germanico sue etatis insigni iuueni ⁊
37 Tyberij Cesaris augusti filio adoptiuo nupta fuit: satis ob hoc fulgida: sed fulgidior q̃ insolentissimi p̃ncipis soceri sui obstinato ꝓposito recudisset p̃sidiũ. Ipsa quippe ex eodẽ viro suo tres cũ fuisset enixa mares ex q̃bus vnus caius caligula fuit: ⁊ totidẽ filias: ex q̃bus agrippia Nerõis mater vna extitit cũ ope Tyberij patris veneno sublatũ virũ suũ egre ferret ⁊ feminco plactu necẽ viri sui defleret: i tyberij soceri sui odiũ uenit. adeo vt ab eodẽ obiurgatiõibus plurimis isestarẽ. Sed egregia mulier idignũ existimãs q̃ sibi a Cesare agebãt: morte fastidia stomachosi p̃ncipis effugere disposuit: q̃ cũ aliter satis cõmode nõ daret: satis generoso aio accersire statuit cõsultaqȝ quodcũqȝ cibo abstinẽ cepit Q̃ cũ relatũ eẽt Tyberio ne sibi auferretur seuiẽdi i eã materia. eousqȝ deductus ẽ. vt cibũ gutturi eiusdẽ violẽter ipingi facerẽ: vt hoc mõ perire vellẽ nõ pmitteret. At Agrippina q̃to magis iniurijs excrescebat: tanto acrioris efficiebat ꝓpositi. ⁊ sic a cibo oĩo se abstinẽs moriendo insolentiã scelesti principis supauit. Qua quidem morte. ⁊ si plurimum gloriabi apud suos conquiescerit Agrippina: Tyberio tamen longe amplius reliquit ignominie

Caius caligula.
38 Caius cognomẽto caligula: Drusi Augusti Cesaris priuignus filius: ⁊ predicti Tyberij nepos quartus Romanoꝝ impator anno primo quarte ⁊ ducẽtesime olympiadis imperium occupauit: imꝑauit ãnis tribus: mẽsibus. 10 ac diebus 8. Hic adeo Caligula cognominatus fuit: q̃ eius inuentũ extitit deferẽdi caligas margaritis isignitas: vir certe oĩm scelestissimus: ⁊ probris oĩbus inquinatus: qui referentibus Orosio ⁊ Eutropio: Tyberij dedecora purgauit. Duabus enim sororibus suis stuprum intulit: ⁊ cum ex vna eaꝝ filiam suscepisset: etiam cum ipsa rem habere voluit atqȝ 5237 tandẽ easdẽ sorores sic stupratas exilio dãnauit. Memmij insup reguli sui vxorẽ duxẽs: ipsũ ipulit vt deinceps vxoris patrẽ se fore ⁊ diceret ac scriberet: Maxime uẽ crudelitatis fuit adeo vt sepius exclamasse dicatur vtinã romanus populus vnã haberet ceruicẽ: quia oẽs vno ictu interficerẽ: ⁊ propterea omnes exules ⁊ plurimos nobiles iterfici iussit. Nil domi vel foris strenue gessit: sed auaritia sua omnes expoliauit. Se metipsũ nãqȝ (vt refert Eusebius) in deos rettulit: ⁊ Petronio Syrie p̃fecto mãdauit vt hierosolymis suam statuã sub noĩe Iouis maximi poneret. Idqȝ i oĩbus Iudee synagogis. vt Iosephus scribit fieri precepit. Et cũ nullius ingenij minimeqȝ doctrine eẽt oĩbus inuidebat: ⁊ propterea paululũ abfuit quin virgilijq Liuijqȝ scripta ⁊ imagines ex oĩbus bibliotecis amoueri fecerit: ⁊ abladi. Agrippã nanqȝ Herodis filiũ a Tyberio in carcerẽ coniectũ statim liberauit: ⁊ iudee regem fecit: q̃ patruũ accusauerit: ⁊ propter ipsum herodem Tetrarcham perpetuo exilio lugdunũ relegauit. Multas tamẽ vrbes hinc inde ex suo noĩe edificauit: ⁊ p̃sertim apud Thraciã Calipolim vrbẽ insignẽ: ⁊ circa Regiũ ⁊ syriã propter aduentũ Nauium frumẽta deferentiũ: horrea multa decẽter struxit. Quibus ita gestis postrẽo ob insolẽtias a suis necatus ẽ Ferũt ingẽtẽ archã varioꝝ venenoꝝ Claudio p̃ncipe apud eũ fuisse inuẽtã q̃ ab ipso Claudio principe in mari demersa: infecto mari maria piscũ multitudo ẽ interẽpta. Iosephus tamen de eo dicit: q̃ fuerit rhetor optimus: greca pariter ⁊ latina lingua ad dicendum paratissimus ac intelligenda aliena opera promptissimus: ita vt maiori oratiõe dictis contradiceret alienis: ⁊ acerrimo ingenio. meditatiõibusqȝ labore suã magis opus excellẽ dictõis fortitudie ꝓprobaret. hũc itaqȝ Tyberius magna studuerat necessitate erudiri

sz stolidus vir bōa ɔgregata ex erudit(i)ōis ope ſuare noluit: sz ptāte abuſus: insidias passus puenit ad mortē
¶ Agrippa magnus aristoboli regis filius āno p̄mo Caij Cesaris patri i regnū succedēs: teste Josepho regnauit iudeis annis .7. Hic vt Josephus ait fuit natura bonus: z ad būficia munifica p̄paratus: z ciuitatē hierusalē proprijs sūptibus plurimu exornauit: ita ut sua claritate mūeribusqz gauderet: z fauorabilis sue vite iura adeo disponeret: ut in nullo herodi dissimilis eēt. Ipse eni anteq̄ȝ herodes rex e vita recederet apd Romā steterat: vbi pp eius ingenij claritatē maximā cū Drusio Tyberij Cesaris filio ɔquesierat familiaritatē: ac ēt cū antonia ipsius Drusij coniuge z Caij matre: ꝓpter qd eam ut matrē suā venerabiliter appellabat: z ideo illa Caiū filiū suū ei tradidit curandū. Qui cū futurū eū aliqñ p̄dixisset impatorē: apd Tyberiū accusatus fuit q in vinculis eū per .6. mēses ɔiecit: vbi z maximas calamitates ptulit. Sed eodēz Tyberio defūcto a Caio in imperio successore relaxatus fuit z hierosolymorz rex constitutus: atqz ita ex magna aduersitate ad magnā dignitatē cito ɔscēdit. Nā Caius idē augustus cū e vinculis eduxisset: ɔfestim eius capiti dyadema regiū iposuit: z ꝓ cathena ferrea quā gerebat in carcere: aureā eiusdē pōderis ei ɔdonauit. Et sic in patriaz suam cū regia ptāte abire pmisit. Herodes aūt Galilee tetrarcha eius cognatus: hoc audito eius ptātē ex inuidia ferre nō poterat: z q̄ȝ maxime herodias eius soror nō ferebat: q eūz in maiori dignitate cerneret q̄ȝ maritū: z p̄uerti cū eū intuebat regalibꝰ insignijs incedētē. Qui vxoris p̄cibus fatigatus: cū ipa tandē Romā venit agrippa aūt eorz intēnonē intelligēs: vnū ex libertis suis cū maximis mūeribus z epistola aduersus herode Romā premisit: accusans eū q ɔsiliū cū Seiano rege z cuz artbabano partho aduersus Tyberium p̄mo z postea aduersus Caiū habuisset. probamētuz vo huius rei dicebat: q herodes ipse maximā armorz ɔstructionē haberet: que qdē .70. pugnatorz milibus sufficerēt. Interrogato aūt herode si sic eēt. Rñdit arma eē. Tūc Cesar credēs oia vera eē: tetrarchiā Galilee z oēs opes ab herode abstulit: z agrippe regno adiecit: ipsumqz herodē perpetuo dānauit exilio. vt dictū ē. Herodiadi aūt: q agrippe soror erat cū Cesar mariti opes restituere mādasset: illa ois recusauit malens virū in exiliū subseq̄: q̄ in patria sine ipso iocūdari: dicēs absurdū valde eē in aduersis illū derelinq debere quē in ꝓsperis sociū habuerat: z sic ambo Lugdunij galliarū ciuitate miserabiliter periere: ac sic z ꝓ diui Joannis baptiste nece z pro inuidia quaz in agrippaz habuerant tale suppliciū ptulerūt. Sed vt ad agrippam redeā: Cū e Roma precessisset hierusalē: mox ad grās exoluēdas cū oi celeritate tēplū visitauit: z hostias celebrauit: nihilqz qd erat legitimū dereliquit. Ibi nāqz cathenā aureā quā ei Caius dederat suspēdit: vt maximū ex hoc eius ꝓpetuo indicaret casū. Eoqz cultu deo sic exhibito stati Theophilū quē pontifice a pōtificatu submouit. z eūdā Boetho Symōis filio tradidit. Sed anno exacto iterū Boethū pōtificatu p̄uauit: z Jonā Anne pontificis filiū tanq̄ digniorē pōtificē ɔstituit. Sed eo humilitatis cā renuēte fratri eius Matthie contulit. Quo postmodū pōtificatu spoliato: pro eo Elioneū Boethinatū pontificē maximū creauit. His optie ex sentētia gestis: iterū ad exornandā hierusalē aīum adiecit. Vñ z theatrum Romāo ope ɔstruxit: vz amplitudine z pulchritudie decoratū. Amphiteatrū quoqz multa impēsa ɔstruxit vbi cū spectacula celebrarz: musica qqz istrumēta ꝓduxit. Sz z balnea ac porticus celsis opibus exaltauit z alia ꝓpe infinita i vrbe z extra extruxit monumēta. Demū cū i Cesareā descēdisset: vt in honorez Cesaris spectacula celebraret: z se vt deū ibidē appellari pmisisset: ab angelo cōlesti pcussus ē: z tumēte iā corpe ad aīcos se vtēs ait. En ego ille q mō dicebat deus: nūc mortis nexibus ɔstringor. Quibus dictis: anno etatis sue .57. expirauit. hic Agrippā filiū .17. ānū hñtē reliqt heredē: ac tres filias: Beronicen: Mariaz z Drusillam: habuit insuper z fratrem nomine Herodem Calcidis regem: qui eidem propter teneram filij etatem in regno successit: de quo mox dicemus.
¶ Petronius patricius romanus hoc āno a Caio Cesare post Vitelliū legatus i Syriā mittit: vir qdē bonus: iustusqz ac iudeis plurimū fauorabilis: Nā cū Caius didicisset iudeos sua simulachra in synagogis suis recusasse: grauiter tulit q apd eos solos despectui haberet. z idcirco Petroniū in Syriā legatū misit: iubēs vt cū magno exercitu iudeā oēm inuaderet. z siqdē spōte ei eorz tēplo eius simulachrū susciperent: hñ Sinaūt resistere molirent: pugnādo idipm incōctāter efficeret. Atqz ita vt Cesaris mādata pficeret: in Syriā precessit. Quo audito multi iudeorz in Ptholomaidē eidē occurrerūt dep̄cātes ne ad trāsgressionez p̄riue legis eos cogēt. Petronius vo vt erat vir prudētissimus eorz p̄cibus pmotus: z eorz ɔstātiā ɔsiderās Videbat eni: si impatoris iussiōi obedire vellet q multa eorz milia i mortē darent: Caio indicauit scribendā: vt siquo mō eius aīum ab hac re nefaria remoueret. vñ z eplas ad Caiū dep̄catorias misit: ne. s tot iudeorz milia ɔtēneret q̄ ñ posset sine igēti bello z cede i trāsgressionē sue religiōis ipelli mēorā ēt ñ bonā romāi nois in posteriora tpa relinq. Sz Caius ut erat aīo seuus suscepta i ira maxima stati ɔcitatus ē: z vt Petronius hic cūctis p̄ntibus z futuris efficeret exēplū: vz q nullus ipatorz mādata puipēdē p̄sumeret eplaz mortis sibi rescripsit. Sz añq̄ȝ epla eidē redderet: Caius e medio sublatus ē. vñ z petronio p̄mū epistola de Caij morte venit q illa q̄ se ꝓpria manu occidi iubebat. Atqz ita petronius p grām quā iudeis p̄stit erat tā Rome q̄ȝ i vno quoqz regno multā sibi grāz comparauit: eūqz cūcti senatorij ordinis viri hac pre magno fauore prosequebant. Confirmatus deide a Claudio impatore: ēt maximū adiutoriū ɔtra alexādrinos z Dorēcēs iudeis infestos prestitit ac p eū iudei multis in locis salutis beneficiū acceperūt. Eoqz post tertium anniū amoto. Marsus quidam Romanus: e dem in Syrie magistratu seu pretura successit.
¶ Flaccus Auilius patricius Romanus: z ipse eodē anno ab eodē Caio cesare Egypti prefectus mittitur Qui magistratu inito, z alexādrino populo ɔsentiēte, multis calamitatibus iudeos ibidē degētes afflixit.

Nā vt Caio placeret: eorū synagogas imaginibus: statuis: arisq3: ac gētiliū victimis pollueē nō cessabat Quāobrē multa ibidē inter iudeos z paganos orta ē seditio. vnde z terni ex vtraq3 parte legati ad Caiū missi fuere. De quorū numero Philo disertissimus philosophus atq3 orator p iudeis fuit. Qui cū suorū cām optime apud Cesarē defensaret: e Secretario excludi iussus ē. Qui egrediēs monuit iudeos secū existentes bono aīo eē: qr ppe erat vt deus eius malis opibus repugnaret: ac si post paululū Caius a suis obtruncatus: z cū Claudius in imperio ei successisset. mādauit. Syrie prefecto vt seditionē amoueret: nec cogerētur iudei paternas leges transcendere. Ac huiusmodi edictum in Alexandriam misit.

Claudius Calligule pdicti patruus quintus Romanoz imperator hoc āno qui fuit. 2053 olym 224: pias Romanus impare cepit: z impauit annis 13 mēsibus. viii. z diebus. 20 huc pdictus eius nepos captū in ludibriū reseruauerat: sed ope z industria agrippe regis iudeoz vt Josephus refert patruo interfecto imperiū accipere pmeruit: vir quidē admodū pius: sed tū vinoq3 oi tēpore intēperatissimus. Hic Britāniā insulā quā nemo attingere potuit in dedionē accepit z alias orchadas insulas paruas Romano adiecit impio. Judeos insuper tumultuātes Roma depulit: atq3 seducēs quādā in Judea agbuldā: pseudo pphetia cōcitātes cito compressit. Tres eni vxores (vt Josephus li. 20. c. 15. testat) habuit ex quaz pma noīe Petina Antoniā genuit. Qua defuncta Messalinā Messale oratoris cōsobrinā duxit: ex qua Britānicū z Octauiā suscepit: Tertio agrippinā Germanici filiā habētem iam Neronē filiū sibi matrimōio copulauit: p cuius amore Messalina vxorem peremerat. Messalina aūt mortua agrippina sibi metuens ne Britānicus Messaline filius succresces regnū a patre aliquā do susciperet Claudiū ob filij Neronis amorē veneno hoc mō peremit delectabatur quidem Claudius plurimū boletis: illosq3 cibos dicebat deorū. eo qr spōte nascerent. Quod cū aduertisset agrippina studiose coctos veneno infecit: eosq3 ipsa apposuit temulēto. Verū cū vomitu z alia subitōe videret saluus mariti secutura opere Xenophōtis medici aliud veneno pēnā ad vomitū cōtinuadū porrecto eo qui ē: quo cupiebat vxor: qr in cubiculū reductus: ignaris oībus preter vxorē mortuus ē Cuius quidē mors nō ante ab Agrippina palā nūciata est qr amicoru suffragio omisso Britānico filio Claudij tāq3 iunior Nero sublimaret in principē: eoq3 sublimato stati mittit Burru militie sue principē: z cū eo tribunos libertoz propositos vt deducerēt per castra Neronē filium Agrippine cūq3 more principis adorarēt. z hoc modo Nero promotus condignum postea matri antidotum rependit: vt infra dicetur.

C Messalina aūt impatrix Claudij pdicti vxor z Barbati Messale cōsobrini filia his tēporibus ob ingentē pulchritudinē admirāda oībus fuit: z adhuc adolescētula Claudio iā sene paulopost nupta ē. Quā tante libidinis in ipso iuuētutis flore fuisse ferūt: vt innumeris se summiserit adulteris z sepe mutata veste lupanaria celebrauerit. Quin teste Plinio li. x. cū scorto famosissimo ad libidinis actus certauit: seq3 meretricē superasse inter diē z noctē: qnq3 z viginti concubitus affirmauit. Et interrogata rñdit potius laborē fessa: qr cōcubitu saciata Quod Juuenalis in Satyra Credo pudicitiā: tang t dicēs. Lassata viris nōdū satiata recessit. Tādē ita fuit libidinis furore stimulata in quēdā. C. Sylliū iuuenē perspicacē: qr Juliā Syllanā nobilē feminā: eius mīmōio exturbauit: vt vacuo adultero poteret. Deniq3 cū Claudius imperator sacrificij grā hostiā vrbē iuisset: cūcta nuptiarū solennia celebrauit. Cūq3 Claudius Romā reuertus fuisset: eius emigētibus demeritis eā confodi fecit: cuius corpus matri cōcessum fuit: vt Juuenalis in Satyra que incipit oībus in terris testatus ē. Hec eni ex Claudio Britānicū filiū z Octauiā Neronis vxorē genuit. De ea etiā Cornelius tacytus li. xi. multa scripsit. Et Plinius li. x. Atq3 Sueto. i vita Claudij.

C Jacobus maior aplus dn̄i: Zebedeiq3 ex Maria Salome filius: ac diui Joānis euāgeliste fr. quem dn̄s vna cū eodē Joāne frater vocauerat dicēs: Uenite post me faciā vos fieri piscatores hoīum: quiq3 relictis retibus z pre secuti fuerāt eū. hoc āno postq3 pdicādo vniuersā pagrasset hispaniā i q nouē tm̄ pfecerat discipulos. In Judeā reuersus ab Herode Agrippe regi fr: eq in Hierusalē suis vices gerebat: obtruncatione capitis: martyrij palmā adeptus ē. Eius aūt sacratissima ossa postmodū discipuli sui ipsius ab Hierusalē ad hispanias trāstulerūt: vbi. s. pdicatiōis officiū viuēs exercuerat: atq3 ibidē in vrbe Gallatia: que ē in vltimis finibus hispāiaz cōdiderūt q3 p celeberrima gētiū illius: z pegrinarū nationū veneratiōe excolunt eius festū. 8. cal. Augusti. celebrat. Hic vnā tm̄ e sep̄tē cāonicis breuē scripsit epistolā: i q vt diuus Jeroni. ait sanctū instruit clerū de cultura celestiū preceptoz: z regula catholice obseruātie: z de iuncte patiētie maiestate. z d reuelatōe plimoz: z o mēdacio. magioz. Hic ē matrē suā Salome ab amorē z i ri vz dercij e docuit ... Christo sib; Hac qppe nō vicit maritalis affectus: quē ille erat tpalis maritus: iste. s. xp̄e eternus spōsus. Cognouit. n. ait qr aplus pdesset marito suo. si pp deū relīqret vir q3 si pp viru relīqret deū. cuius religionē z ad xp̄z reuerētiā diuus Jaco. valde approbauit: pāzq3 hoc bono ppolito ofirmauit hec ille

Primus Papa. Petrus papa z apostoloz pmus hoc āno q ē secūdus impij Claudij a iam occiso ab Herode pdicto Jacobo apostolo: quintadecima die mēsis Februarij postquā per septē annos asiaticas cōfirmasset ecclesias: ab herodis carcere libe atus Romā venit: z ibi pmā cathedrā tenere cep: 43

44 pit: eo qr cum ipsa ciuitas totius mundi caput esset: etiam pontificali sedi conuenītē esse cernebat. Sedit āt in ea annis. 25. z mēsibus. 7. Fuit hic natione galileus ex Betsaida ciuitate Joannis filius z Andree frater. Qui post ascensionem domini: cum septem annis apud Antiochiam vrbem primum sedisset liberatus: vt prefertur: ab Herodis carcere: statim Romam e Hierosolyma ad expugnandum Symonem Magum venit Ibique predictis annis Usque ad Ultimum Neronis an-

num sacerdotalē tenuit dignitatē: ac deniqȝ Nerone cruci affixus martyrio coronatus ē. sȝ capite ad ter-
ram verso: ⁊ pedibus in sublime leuatis: ita enim mandauit asserēs se indignū: q̄ sic cruci affigeret: vt su-
us dominus Jesus xp̄s affixus fuerat. Quo mortuo sepultus ē in vaticano via aurelia in hortis neronis
a us. Hic ille ē Petrus qui supra mare ad xp̄m ambulauit qui in dn̄i trāsfiguratione ⁊ puelle suscitatione
a dn̄o electus testis fuit qui staterē in ore piscis inuēit: qui tria millia hominū in festo penthecostē sua p̄di
catione cōuertit: qui ananie ⁊ Saphire vxoris mortē predixit quiqȝ Eneā paraliticū curauit: ⁊ Corne-
lium baptizauit: atqȝ Thabitam a morte suscitauit. Quiue vmbra sui corporis multos infirmos curauit.
Hic inquā ille ē Petrus: quē his verbis xp̄s allocutus ē: Beatus es Symon Bariona: q2 caro ⁊ sanguis
nō reuelauit tibi sed pater meus qui ē in celis: ⁊ tu es Petrus: ⁊ super hanc petrā edificabo ecclesiā meā
⁊ tibi dabo claues regni celorū: potestatē videlicet ligādi ⁊ soluendi. Et lȝ simpliciter maiorum ⁊ minorū
sacerdotū discretio ab ipso dn̄o nostro Jesu xp̄o exordiū phibeatur sumptum: qui duodecim apostolos
tanq̄ maiores sacerdotes: ⁊ septuagintaduos discipulos quasi minores sacerdotes instituerit: Petrum ta
men hunc quasi in summū delegit pontificē ⁊ sacerdotē: cū ei p̄ omnibus ⁊ pro omnibus claues regni ce
lorum tribuerit. Et a se petra petri nomen sibi imposuit atqȝ pro eius fide se specialiter rogasse testatus est
⁊ vt ipse ceteros cōfirmaret: sibi iniūxit dicēs. Ego p̄ te rogaui petre vt nunq̄ deficiat fides tua. Et tu ali
quando cōuersus cōfirma fratres tuos. Ac sic petro huic: reliquisqȝ apostolis cōcessum ē a deo primatū
eipsi voluerūt idipsū: vt reliquis oībus p̄esset apostolis: ⁊ Cephas. id est caput ⁊ p̄ncipiū teneret apo
stolatus: Qui ⁊ eandē formā suis successoribus ⁊ reliquis ep̄is tenendā tradiderunt. Et non solū hoc in
nouo testamē est cōstitutū: sed etiam in veteri fuit. Unde scriptū est: Moyses ⁊ Aaron in sacerdotibus
id est primi inter eos fuere: Hec tamē apostolica sedes caput ⁊ cardo a dn̄o ⁊ nō ab alio est cōstituta: vt eti
am testatur in canone. 22. distinctiōe capitulo Sacrosancta. Primus itaqȝ hic Petrus quadragesimale ie
iunium instituit: vt patet etiā in canone. 93. di. ca. Si inimicus ē iste. Duas autem epistolas: que canonice
nominant scripsit. In quarū prima discipulos Christi multos toto orbe terrarū diffusos ⁊ peregrinos
monstrat: ⁊ preterite vite penitere psuadet: ac in nouā vitam pficere tota sollicitudine exhortat. In secun
da vero per fidē huic mundo sapiētes mortuos eē declarat: ⁊ eiusdē quāta sit pietas magnitudo demōstrat
Hic preterea Linum ⁊ Cletū sacerdotes cōsecrauit: qui (nō valente ipso) ch̄ristianis sacerdotale officium
exhiberēt nec multo post Clementē virum sanctissimum consecrauit episcopum: cui ⁊ quondam ecclesiam
a Christo sibi tradita commendauit. His itaqȝ ita ordinatis vna cū Paulo Neronis iussu necatus est.

¶ Symon magus natione Samaritanus vir quidē callidus atqȝ superbus. his tēporibus ex Syria Ro-
mā venit: vbi suis p̄stigiis ⁊ incātatiōibus populū Romanū eo erroris deduxit: vt deus crederet. Qui
vt dictū est, dū in Samaria esset a Philippo e septem p̄mus diaconibus baptizatus fuit. Quo baptizato
vna cū Silena vxore: ⁊ erroris socia multas hereses disseminare cepit. Sed Petro Romā adueniēte: oīa
eius scelera ad nihilū deducta sunt. Nā cū tandē ad celū magicis artibus: populo spectāte volare tētas-
set: Petro orāte Simon in terrā decidit ⁊ fractis ceruicibus expirauit. Hinc simoniaci heretici quidem
pessimi originē sumpsere: qui donū sp̄us sancti ⁊ emere ⁊ vēdere cōsueuere. Quiqȝ (vt Gratianus i cano
ne testat) creaturā nō adeo eē affirmāt: sed ex supna virtute prouenire testātur vt p3. ⁊ 4. q 3. c. Quidam
Tandē Petrus a Romāis rogatus Marco eius discipulo conscribendi euāgelii negociū tradidit.

¶ Paulus Jesu Christi dignissimus apostolus: philosophus: atqȝ verbi dux: electiōis uas his tēporibus
per uniuersam Asiam predicans maximo in precio apud omnes nationes fuit. Hic nāqȝ ex tribu Benia-
min fuit ex oppido Judee quod Gischalis nominat. qui cū a Romanis captus a puero fuisset cum parē
tibus suis Tharsum Cilicie vrbem (ubi eius pater ciuitate romana donatus ē) commigrauit. Hoc siq
dem tunc Romanorum fuit: cum Monarchiam totius mundi conquirerent: vt gentes: que cum pace ⁊
coronis Romanis occurrebant: priuilegio Romane ciuitatis poterentur: eorumqȝ fratres dicerentur.
Cōtigit autem: vt cum Romani Ciliciam cum exercitu petiissent: Pauli pater cū nobilioribus Tharsen-
sibus Romanis occurrere illosqȝ cū pace suscepere: Eamqȝ obrem consularē vestem pmeruisse: ⁊ inter ci
ues Romanos annumeratum fuisse: propter quod ⁊ Paulus hic apostolus ciuis Romanus habitus est.
Ex Cilicia igit. hic Paulus adhuc adolescētulus ob diuine legis studia hyerosolimā missus: Gamalieli
viro doctissimo eruditionis causa cōmendatus est: A quo in omni doctrina nō mediocriter eruditus in
virū eruditissimū cito euasit. Deinde cum iam Christi schola per vniuersam excrescere cepisset Judeam:
adhuc adolescētulus a pontificibus templi epistolas accipiens: eos qui Christum verum esse deum profi
terētur persequi decreuit. Unde cum Stephani prothomartyris neci interfuisset: ⁊ omniū lapidantiū cū
vestimenta seruaret tanq̄ manibus omnium lapidaret. Stephanus inclinatus pro eo orauit: ⁊ Paulum
e terra erexit. Qui a paulopost dū Damascū pergeret, vt Lucas testat, sp̄u diuino tactus: ad fidē xp̄i venire
cōpulit atqȝ ita electiōis vas vocari pmeruit. Et id oē euenit āno quo ⁊ xp̄s passus ē. Statimqȝ vocatus
Christi euāgelium eidē reuelatū est. Quod ipse cōtestatus ē. dicēs. Nō eni accepi euāgeliū ab hoīe neqȝ
p hoīē didici: sed p reuelationē Jesu xp̄i. Post aūt eius cōuersionē vna cū Barnaba apostolo multis vrbi
bus peragratis hyrosolimā rediit: ⁊ cū Petro ⁊ ioāne ac iacobo xp̄i euāgeliū contulit quo audito gentium
ap̄lus ab eisdē declaratus est. Ibidem quoqȝ multis electis discipulis non multo post in Hispaniam pre
dicandi gratia nauigauit. Ueniensqȝ Narbone ciuitati multos conuertit: ⁊ ibidem Paulū discipulū or-

dinē antistitē dereliquit: qđ et aliis plurimis galliarū vrbibus effecit postea iterū hierosolimā reuersus secū do imperij Neronis āno a Festo Iudee procuratore vinctus Romā: vt ciuis Romanus mittitur: vbi et biennio in satis libera custodia manens cū iudeis quotidie disputabat: Tandem a nerone dimissus multa predicauit et scripsit. ac demū post innūeras persecutiones vna cum petro apostolo eodem die neronis iussu capite trūcato martyrium obtinuit: cuius corpus via hostiensi postea funeratū fuit. hic itaq: vir sanctissimus et apostolorū precipuus post eius cōuersionē has subscriptas ptulit psecutiōes. Et primo qdē i Philippis virgis durissime cesus et in carcere reclusus: atq: in ligno pedibus astrictus fuit. Inde in Iconio lapidatus: in listris et thesalonica ab iniquis persecutus in Epheso feris datus in Damasco p sportā e muro cū magna trepidatiōe depositus. Insup in hierusalē captus cesus fuit ligatus atq: psecutus: in cesaria quoq: clausus et infamatus: in italiā postrēo nauigans multa pericula et dimersiones sustinuit. Romāque veniens a nerōe iudicatus vitā finiuit. Scripsit āt hic .14. extātes epistolas: q oēs vno sub volumine conuenīūt: q plenā noui et veteris testamēti cōtinēt instructionē. quarū vna est ad Romanos latine scripta ad Corin due ad Galatas vna: ad ephesios vna: ad philippēses vna ad collocenses vna ad thesalonicē co due. ad thimotheum due. vna ad Tytū ad philomenē vna q vo ad hebre. scribit incertū ē cuius fuerit.

Marcus euāgelista cuius ppriū nomē ioānes fuit: genē qdē leuiticus: sacerdosq: ac tēpestate hac cū petro magistro suo cui ex baptismo filius et discipulus atq: interpres fuit ad propagandū verbum dei Romā ex antiochia veniēs: ibiq: cū diuus petrus apostolus euāgeliū xpi pdicaret: ipse Marcus rogatus a fratribus a tinc ad euāgelium scripsit: initiū a ppbetali spū dicens: Uox clamantis in deserto parate viam domini. Aquileie cū scripsisse. Naz diuus Petrus videns constātiā Marci ipsū Alexandriā destinauit ibiq: et mox nauigaturū necū expectaret: Aquileiēses sua predicatione ad xpi fidē puertit et sanctū euāgelium iterato conscripsit. Cuius quidē euangelij liber manu sua sic exaratus diu ibidē stetit. postea venetias delatus illic nūc vna cū corpore summa cum veneratione seruatur. Tandēq: cum beatus Marcus Ermagoram Ciuem Aquileiensem virum doctissimum conuertisset cum eodem ad Petrū regressus illum Aquileiensem episcopum creare fecit Quo episcopo creato cum ipso iterum Aquileiam rediit. Marcus vero ibidem Ermagora Episcopo relicto Alexandriam perrexit: vbi Christi Euangelium predicans tantā ei deus gratiam apud Alexandrinos concessit: vt omnes: qui tunc ad fidei rudimenta confluerent: mox p̄ otinentiā ac totius facte puersatiōis istitutā. tāq ad mōastice psectiōis fastigiū puolarēt. Ad qđ nō mō miraculorū prodigijs nō modo predicationū eloquijs: sz etiā eximijs puocabat exēplis. Tante nanq: fuit humilitatis vt pollicē sibi amputauerit: vt sacerdotio reprobus haberet: Postq̄ autē diu Alexandrie christū predicasset et ecclesiā docendo scribendoq: cōstituisset: octauo Neronis āno a pontificibus tēporum captus fune in collo eius missa tādiu huc atq: illuc trahūt donec emisit spiritū: Cuius corpus cum xpiani in ecclesia sepellissent ibidē vsq: ad annū dñi 819 mansit quo quidē anno: quidam Mercatores venetide auferentes venetias cū ingenti gloria detulerūt presidente tunc ibidē Iustiniano duce. Ioannes vero predicti Iustiniani frater et ducatus successor: postea egregiū tēplū in celebriore vrbis loco eidē cōstruxit: vbi illud sanctū et venerabile corpus collocauit. Et qdē Dux primū hūc sanctum Euangelistam ex senatusconsulto vrbis patronū constituens eius imaginē in vexillo suo retulit. Quibus gestis ofestim ipius Euangelij codicē nuper ex Aquileia delatū cū aliis infinitis ppemodū donarijs in eodē tēplo recōdidit.

Bernardus apostolus qui et Ioseph iustus appellatur vnus e .72. xpi discipulis natiōe Cyprius tēporibus illis vt sacra actuum apostolorum habet istoria ob maximam eius sanctitatem cum Paulo gentium apostolus ab apostolis ordinatur: vir siquidē bonus atq: spū sancti gratia repletus. Qui cum agrum vnū tantūmodo haberet: illū confestim vendidit: et eius p̄ciū ante pedes apostolorum ptulit. A qbus benedictione accepta: cū paulo apostolo ad predicandū discessit. Ueniēsq: Antiochiā ibidē et sanctitate et doctrina atq: exquisitis miraculis maximo in p̄cio fuit propter qđ et turbe que erant in listris vocauerunt cū Iouem a iuuādo: q: eorū infirmos plurimū iuuit. Paulū vero ppter eius dicēdi copiam Mercuriū. Sacerdotes āt Iouis q erāt ante ciuitatē afferētes thauros et coronas ad ianuas cū populis eius sacrificare voluerūt. Quod vbi Bernabas et Paulus audirent: scissis tunicis exilierūt clamātes et dicētes. Uiri qđ hoc facitis: et nos quidē mortales sumus similes vobis homines: annunciātes vobis ab his vanis Idolis conuerti ad dñm deum viuū q fecit celū et terrā Indeq: digressi venerūt Hierosolymā vbi Bernabas ppter Marcū discipulū a Paulo discedēs Cyprū cū eodē discipulo venit: vbi nihilominus euāgelice pdicatiōis officiū p aliquod tps exercuit. Postea vō in Italia veniēs ex p̄cepto beati Petri oēm Lōbardiā pdicādo et docēdo circuiuit: et p se suosq: discipulos Cisalpinā Galliā ad xpi fidē cōuertit. Et ipse apud Mediolanū primus cathedralē posuit ac tenuit. Suffectoq: postmodū alio ibidē epō rursus ipse Cyprū regressus ē vbi vir sanctissimus nihil pretermittēs: qđ ad augēdā xpi ecclesiā ptiere dignosceret. multos etiā īfirmos ex cōtactu euāgelij sancti Matthei: qđ semp secū habebat: sanās dēiq: apō Salaminā pauloāt petri aplm martiriū: et ipse martirio ibidē coronatus ē. Cuius corpus cū xpiani i q̄dā cripta occulte sepelissent vsq: ad Zenonis imperatoris tpa ibidē pmāsit: sed eodē tpe ipo reuelante cōpertū fuit: et decētiori loco sepultū ē. Eius vero festiuitas .3. idus Iunij celebratur.

Lucas euangelista xpiq: discipulus natiōe Syrus ex Antiochia ciuitate: arte medicus: et greci latiniq: sermōis apprime eruditissimus hidē tribus paulū apostolū secutus vsq: ad cōsumationē ois eius pegrinatiōis comes indiuiduus sine vllo crimine fuit: qđ qdē apostolus Paulus i .2. ad Corin. epistola cap. 8. cōtesta

tus est dicens: Ordinatus est Lucas ab ecclesijs comes peregrinationis nostre in hanc gratiam que ministratur nobis ad domini gloriam ⁊ destinatam volūtatē nostram: cū quo certe multas persecutiōes: multaqꝫ ac acerrima pertulit tormenta: Hic itaqꝫ cum iam duo intellexisset eē euangelia per Mattheum quidem in Judea: ⁊ Marcū in Italia: ⁊ ipse instigante spiritu sancto in Achaie partibus: prout a paulo didicerat: suum conscripsit euangelium contestās ⁊ alia ante suum fuisse conscripta: huius quidē euāgelij v̄ba p̄cete ris anime languēti vt diuus scribit Hieronymus sunt medicamenta: Quia velut insignis lucifer ab orientalibus nobis lumen fidei ⁊ celestis itineris patenter calcē scādē demōstrat: quoniā vt ait Ambrosi. eius euāgelij histo oēs sapientie virtutes cōplectitur. Suū igitur euangelium non mō ab apostolo paulo didicerat sed etiam a ceteris apostolis: sicut ipse in p̄ncipio sui voluminis narrat dicēs. Sicut tradiderūt nobis q ab initio ipsi viderūt: ⁊ ministri fuerunt sermōis. Ferūt etiam euꝫ a beata dei genitrice maria: cuius familiaritate visus fuerat edoctū fuisse de his presertim: que soli constabant virgini: vꝫ de āgelica āñūciatōne: christiqꝫ natiuitate ⁊ huiusmōi: de quibus ipse solus inter euangelistas ait: ostendens xp̄ꝫ ex stirpe dauid descēdisse. Incipit enim eius euangeliū. Fuit in diebus Herodis regis sacerdos nomine Joachim: Hic etiaꝫ cuꝫ picture artis edoctus esset: propter familiaritatem quā iugiter cū beata virgine habuerat: vt scribit Damascenus: eius imaginē plures sibi depinxit: e quibus nūc Rome due perhibentur: quaꝝ vna apud sanctaꝫ Mariam de populo ordinis nostri maxima veneratione ⁊ populi frequētia inuisitur ⁊ custodiatur. Conscripsit insuper Lucas euangelista hic apostoloruꝫ acta: prout ipse viderat. Cumqꝫ quattuor ⁊ septuaginta annis in virginitate permansisset: plenus spiritu sancto in Bithinia tandem decimooctauo octobris dieꝫ obijt: Cuius quidem ossa vigesimo Constantini magni anno postea Constantinopoli trāslata fuerunt. Eius autēꝫ diei festiuitas. 15° calendas nouēbris celebratur.

45 ¶ Marsus quidā Romanus ciuis secundo Imperij Claudij anno: petronio preside primo abrogato in Syriā preses a Claudio mittitur: Vir siquideꝫ domi nobilis: ⁊ a Romanis ciuibus valde honoratus propter quod ⁊ ab Agrippa rege summo in honore exceptus est. Naꝫ cū appropinquaret ciuitati confestim e Tyberiade vrbe quasi stadijs septeꝫ ei obuiā processit: Ipse auteꝫ Agrippa rex apud Hierusalē spectaculis celebratis in Tyberiadem Galilee vrbem migrauit: ad queꝫ etiam visitationis gratia quattuor reges conuenerāt: inter quos etiā herodes eius germānus fuerat q calcidis vrbis tenebat impiū. Ad hos autē agrippa rex colloquiū valde dignissimū habuit: quoꝝ concordiam Marsus: vt vidit valde suspectā habuit: existimans eā non expedire Romanis. Unde ⁊ ciuibus eorū mandauit vt sine mora ad propria remearēt: que res maximū agrippe intulit dolorē ⁊ indignationē: ⁊ propterea quoadusqꝫ Marso inimicissimus extitit Veꝝ cuꝫ eodē anno agrippa in Cesarea defecisset: cesar qui eoruꝫ inimicitias intellexerat: ne Marsus eius regnū inuaderet eū amouit: ⁊ Cuspiū Fadū pro eo prefectuꝫ in Judeaꝫ misit. Rogauerat. n. agrippa Claudiū cū lecto decūberet: ne Marsuꝫ vlterius Syrie p̄sidere pmitteret: quod ⁊ factū est.

50 ¶ Herodes eius nois tertius agrippe magni frater ⁊ Calcidis vrbis rex quinto Imperij Claudij anno: fre agrippa defuncto eius loco a Claudio suffectus regnauit annis tribus: Nā cū regnū eius agrippe filio deberetur: qui Rome a cesare alebatur: quia nonduꝫ infantiles excesserat annos Herodi huic patruo concessuꝫ est: quoad vsqꝫ adolesceret: Eo quia antea eiusdeꝫ regni fratre adhuc viuēte: consuetudines optime nouerat: ⁊ in quo regis vices sepe gesserat. Frater eni ipsius cū Caio ⁊ Claudio imperatoribus persepe honoris gratia cōmorabatur: quo quidē in tempore: vt placeret iudeis: sicut Lucas scribit: Jacobū apostolum interfecit: ⁊ Petrū carceri mancipauit: Hic igitur regno suscepto a Claudio cesare confestiꝫ petijt diadēa tēpli potestateꝫ ⁊ pontificū ordinationē: qua impetrata ⁊ apud euꝫ: cuiusqꝫ liberos ⁊ nepotes vsqꝫ in finem belli iudaici fuit: Et propterea Canthaꝝ pontificē a pontificatu remouēs Josephū Cami filiū eidē successorē dedit: q ⁊ duobus annis sedit Cumqꝫ hic herodes tribus annis regnasset 8. iperij Claudij anno defunctus ē: cuius regnū confestim agrippe iuniori a claudio traditū ē. Tres. n. filios suꝫ sṗites dereliquit. Ex p̄ma enꝫ vxore aristobolū progenuit: ⁊ ex Beronice fris filia Beronicianū ⁊ Hyrcanū. Beronices āt post huius herodis mortē: q eius maritus ⁊ fr fuerat: cū multa in viduitate stetissꝫ: et cū fre incestum cōmisit: sꝫ ad euitādas oblocutōes Polemoni Cilicie regi nupsit. Polemō āt pp ingētes eius diuitias libēter id fecit: ⁊ vt placeret id possꝫ: circūcidi se fecit: Sꝫ eoꝝ nuptie nō diu pmāserūt: qꝛ Beronices vt Josephus scribit pp īmunditatē mariti coitus eū dimisit: ⁊ ille solutis nuptijs et iudeoꝝ solēnitates pariter dereliqt.

50 ¶ Agrippa igit iunior magni agrippe filius ⁊ p̄dicti herodis nepos vltimus iudeoꝝ rex: hoc anno qui ē nonus Claudij imperatoris annus rex ab eodē designatus regnauit annis. 21. Vir certe prudentissimus atqꝫ hebrea latinaqꝫ lingua eruditissimus: Romāorū quoqꝫ amātissimus: q regno suscepto mox oēs iudeorum seditiones atqꝫ tumultus pro posse cōprimere studuit: huic itaqꝫ vt Josephus ait cum tēpli cura a Claudio cesare fuissꝫ cōmissa multos successiue remouit ⁊ instituit summos pontifices: Nā cuꝫ Felix Judee p̄fectus Jonathan pontificem maximū in tempore seditiose interficere fecissꝫ: Ysmaelē Fiab filiū substituit pp qd maxia iter pōtifices ⁊ sacerdotes orta fuit cōtētio: qꝛ quilibꝫ eoꝝ viros p̄ecces ⁊ seditiosos colligēs p viribus nitebāt fieri princeps: Quibus indignatus rex agrippa motis omnibus Josepho Simonis quondam pontificis filio pontificatuꝫ contulit: Quo rursus amoto Ananum anani pontificis filiū surrogauit. Veꝝ hic ex Saduceoꝝ secta existēs cū nimium asper ⁊ audax eēt: ⁊ p̄ter regis: Romāorūqꝫ volūtatē cōciliū cōgregare tētasset pōtificatū quē tribus mēsibus tenuerat ei sustulit: ⁊ Jesu Damni filio cōcessit. Eo quoqꝫ pōtificatu p̄uato Jesus alter Gamalielis filius suffectus est: pp qd ita magna inter

vtrosq; orta est seditio: vt sepe collectis prauis hominibus ad conflictum lapidum inciderent: Denigz cuz & Jesus predictus abrogatus fuisset: Mathie Theophili filio pontificatum concessit: & hic vltimus iudeorum pontificū fuit: sub quo Romanorū bellum contra iudeos initiū sumpsit: Huic autē regi Agrippe Felix Judee procurator ex mandato Claudij multa preter regni consuetudines adiecit: vz philippi Tetrarchiā & Traconitidem cum Abela que fuerat de Tetrarchia lisanie. Sed & Nero imperator postea ptez quādā Galilee tetrarchie Tyberiadis & nōnulla transflumen Jordanis cōstituta supaddidit: pp qd & ipse Cesareā philippi ciuitatē auctam in honorem Neronis Nerodiam appellauit: Atq; ibidem Theatrum multa impēsa cōstructis ppetuo annalibus spectaculis cōdonauit: Ibi etiam in honorē cesaris multā frumenti & olei populo cōdonauit: dapesq; cuilibet aduenientī opulēter exhibuit. Et ciuitate oī statuarum pulchritudine exornata pene oē regium decus eo transtulisse visus est: Quādoq; rē iudeorum odiū cōtra se mirū imodū concitauit. Deinde ad indignationis cumulum aliud edificiū magnitudine precipuū in hierosolimorum palatio extruxit: in quo rege existēte videre poterat qequid agebatur in templo: Neq; eni cōsonuz videbatur: vt quod cū sacra in templo celebrātur nisi cōt sacerdos aspiceret. Quapropter iudei & maxie sacerdotes excelsuz struxere parietē ex opposito edis: qui paries non solū edificij predicti aspectum abstulit: sed etiā aliaꝝ domorum que erant in exteriori templo: Pro quibus indignatus Agrippa vna cū Festo pfecto eis precepit: vt statim edificatū opus destruerent: q res multoꝝ maloꝝ seminariū fuit: De qbus ira dicēt: Jllo nanq; regnante quinq; Romāi presides successiue Hierosolyme facere: videlicet Cumanus: Felix: Festus: Albinus: & Florus cum quibus etiā maximā pacem & concordiā habuit. Sed cuz Florus vltimus multis malis iudeos attriuisset pre magnitudine malorum compulsi fuerunt a Ro. fide recedēr & aduersus eos pugnare: quos Agrippa & oratione & obsecratiōe atq; lachrymis monebat ab armis animū cohibere. Ad cuius orationem multitudo nō solum pacata: sed multo magis accensa ipsum iniurijs lacessitum extra vrbem protinus pepulerunt: ausi quoq; sunt nonnulli seditiosi in eum saxa iacere: Quibus contumelijs rex ab eis sic affectus hierosolymam deserens discessit in regnū. Quid postea gesserit: aut quos filios genuerit nullibi inuenire statui.

¶ Cumanū patriciū Romanum: Agrippa rege ibidem constituto Claudio hoc anno post Alexandruz in
50 Judeam prefectum mittit: sub quo: vt Josephus tradit: tumultus maximi in hierosolyma oriri ceperunt: pro quibus maxima calamitas iudeos cōprehendit: qz in die azimorum tanta orta fuit seditio: vt in portis templi populo exeunte ex cōculcatiōe eorum ad triginta hoium milia perisse dicatur: factaq; ē illa celebris festiuitas luctuosa iudeis: post hec successit latrocināiū tumultus: q multoꝝ maloꝝ fuit occasio. Sed tumultu inter galileos & samaritanos sedato ex galilei etiam cuiusdam interfectiōe confestim cōflictus alius exortus est: p quo maxie cedes & agrorum vastatiōes sunt subsecute: Quamobrem multi iudeorum & samaritanorum in Tyrū ad Domitiū Quadratum Syrie procuratorem conquesturi: de Cumano pfecto accesserūt: quos cū vidisset Domitius & Cumanum hunc prebuisse cām predictis calamitatibus intellexisset: q in principio auctores malorum noluisset vlcisci: eidem continuo Romaz nauigare precepit: redditurus rationem Claudio de his: que in regno male per ipsum gesta fuerunt. Auditisque Rome allegationibus & samaritis nobilibus interfectis: cesar Cumanum dignitate pūatū iussit ab vrbe discedere, p quo Felicem pallantis fratrem in Judeam prefectum misit.

¶ Petronilla sacratissima vgo diui Petri apostoli filia & gde: pulcherrima hoc anno qui est decimus imperij Claudij annus post multa sanitatum remedia a patre recepta migrauit ad dñm. Eaz quippe cū Flaccus comes inuitam coniugio sibi sociari vellet tridui inducias postulauit: quo in tempore ieiunijs & orationibus vacans tertio die statim vt christi dñi nostri sacramentū a sancto Nicomede pſbytero accepit: emisit spiritum: Quamobrem Flaccus videns se fore delusum: euestigio Fellicolam eius sociam & Nicomedem pſbyteꝝ varijs tormentis vitam finire coegit. Corpus autem eius Rome postea via Ardeatina sepultum fuit: Cuius diei celebritas secundo calendas aprilis obseruatur.

¶ Nicomedē aūt pſbyteꝝ Petronille pdicte vgis confessorem āno pdictus comes Flaccus pro. x. interfici iussit. Nam cum eidem Flacco perlatum fuisset q hic Fellicule vginis: beate Petronille socie corpus sepelisset eum teneri fecit & duci ad sacrificandū: qui cum diceret: Ego non sacrifico nisi deo omnipotenti qui regnat in celis non his excisis: qui in templis quasi in carceribus custodiūtur clauditam diu cū plūbatis cedi fecit donec migraret ad dñm: Cuius corpus cū in Tyberim pcipitatū fuisset: a clerico ipsius noie & opere iusto collectum in ortulo suo sepelliuit: Cuius festiuitas. 17. calendas octobris excolitur.

¶ Philippus dñi nostri Jesu xpi apostolus hoc āno cum per. xx. annos per vniuersam Scythiā pdicasset: illāq; pene totā ad Christi fidē conuertisset: Hieropolim Asie vrbem veniens hebionitaꝝ heresim q xp̄s fantasticā carnē sumpsisse predicabant: extinxit: qobrem infideles eum tenentes anno etatis sue. 78. cruci affixerunt & martyrē Christi fecerunt: cuius diei festiuitas primo calendaruz maiarū celebraī: Iste duas filias virgines post se dereliquit: que ambe cum patre sepulte sunt.

¶ Trophimus Pauli apostoli discipulus Arelatēsis epūs: hoc tpore cum optime Arelatēsem fundasset ecclesiam. a cuius gdē fōte/ vt Zozimas scripsit tota Gallia fidei riuulos accepit: de quo ēt idē paulus: q cū illo pdicādi gra mīsat ad Tytū scribēs memīt ibidē q uit i pace: cuius diei festiuitas. 4. cal. Ian. celebraī.

¶ Lazarus Marthe & Marie Magdalene sororum germanus & Massiliensis episcopus: quez dñs nr̄ Jesus xp̄s mortuis suscitauerat: & ipse tertiodecimo imperij Claudij anno secūda morte migrauit ad dñz.

Cuius etiam soror Martha nõ longe post in domino quieuit. In quorũ venerabilem memoriam non lõge a Bethania postea extructa fuit ecclesia: vbi (vt diuus ait hiero.) e vicino domus eorum conseruabatur. Huius quippe sanctissimi viri et sororis reliquie apud eandem vrbem precipuo venerantur obsequio. Lazari autem huius festiuitas .15. calendas Januarij celebratur.

Helena Adiabenorum prouincie armenie Regina: que superioribus annis (vt Josephus hz) ad iudeorum ritus cum filio Jazathe peruenerat et hierosolymã deuotionis cã properauerat p hoc tẽpus per apostolos ad christi fidẽ etiã conuertitur: qua conuersa etiã christi fidelibus qui erant hierosolimis valde profuit. Quia cũ grauissima fames quã Agabus propheta predixerat vniuersã Judeã et syriã premeret sicut Lucas in li. actuũ apostolorum cap. 7. refert multam frumenti quantitatem ex Egypto adduxit et christianis quãmaxime hierusalem habitantibus et alijs indigentibus largissime ministrauit et perpetuum nomen sibi comparauit.

Viri disciplinis excellentes.

Seneca qui et Lucius anneus Stoycus philosophus natione Cordubensis Socij philosophi auditor et Neronis imperatoris magister: his tẽporibus Rome in precio fuit. De quo diuus hiero. li. de viris illustribus meminit dicens: quod fuerit vir catholicus et cõtinẽtissime vite et propterea cũ i sanctorum cathalogo ponit et maxime propter frequentes epistolas pauli ad ipsũ et ipsius ad paulũ. Hic inter cetera suarum gratiarum beneficia sibi a deo collata tante fuit memorie: ut duo milia nominũ recitata eo quo dicta ordine erant mox recitabat et ducentos versus a ducentis scholasticis recitatos ab vltimo incipiẽs ad primũ vsqz integerrime recitaret. De hoc aũt Seneca viro doctissimo nõnulla bene dicta a diuo pie Aug lib de ci. dei cupidissime differuntur. Quẽ tandẽ ante bienniũ quam petrus et paulus martyrio coronarentur a nerone seuissimo discipulo retributionis gratia interfectũ fuisse legimus. Nã cũ senex admodũ esset Seneca pisoniane cõiurati onis labe notatus (imo ob innatũ in virtutes odiũ) a Nerone p Cẽturionẽ indictũ Senece fuit: vt sibiipsi mortem deligeret: qui cognita imperatoris voluntate petijt vt in tepẽti aqua poneretur: et ibidem omnes vene eidem aperirentur: donec spiritum exalaret: quod et factum est hic nanqz doctissimus vir multa diuinarum humanarũqz scripturarum edidit documenta: quorum vt inuenire potuimus nomina: etiam et librorum principia hic sigillatim subijcimus: videlicet.

Epistole ad paulũ	14	Quarum pricipiũ ẽ: credo	De paupertate	li. i.	Honesta inquit
Epistole ad lucillũ	88.	principium: itaqz fac	De ira ad Noatia	li. i4.	Exegisti a me
De benefitijs	li. i7.	Inter multas	De nãlibus qõnibus	li. 8.	Grandinem
De copia v̄borum.	li. i.	Uirtutibus	De morte Claudij	li. i.	Claudius
De ludis Senece	li. i.	Quid actum sit in celo	Rhetoricorum	li. i.	Exigitis rem
De sui ysoluersorum	li. i.	Deliberat Cicero	De immatura morte.	li. i.	
De ɔsolatõe ad Martiã	li. i.	Nisi te Martiane	Declamationum	li. 9	
De vita beata	li. i.	Uiuere Galio	Tragediarum	li. 10.	
De trãqlitate ai	li. i.	Inquirenti mihi in me	De artibus liberalibus	li. i.	
De breuietate vite	li. i.	Maior pars mors	De mrimonio. De terremotu. De. 4. virtutibus		
Ad mrẽ ɔsolato.	li. i.	Sepe iam mater optima	Prouerbia multa laude dignissima		
De moribus	li. i.	Omne peccatum	Item ad Lucillum amicũ: Cur viris bonis multa mala accidunt. Incipit. Quesisti a me.		
De remedijs	li. i.	Licet cunctorum et alia multa.			

Ad Serenum quod in sapientem nec iniuria nec contumelia cadunt: principium tantum inter.

Lucanus Anneus predicti Senece nepos: orator et poeta celeberrimus hac tẽpestate: quãuis patruo iunior: ob ingenij tamen magnitudinem par illi habitus est. hic nanqz ipsius Senece ex Mela eius iuniore fratre nepos fuit. Qui primo Rome sub Rhemmia polemone et Cornuto studuit a quibus et optime edoctus est vbi habu t condiscipulos sibi grauissimos: Persium Flaccum et Salleum Bassuz: quos mirumimmodum dilexit hic ob eius ingentes virtutes a Nerone in curia vocatus diu grauissimus ei fuit: a quo ante etatem questor dictus etiã auguratus sacerdotiuz paulopost assecutus est: Tandez et ipse de coniuratione Pisoniane apud Neronem accusatus ab eo. sicut Seneca accepto mortis arbitrio venas sibi precidere fecit. Et cum se morti appropinquare cerneret: hos versus pronunciauit dicens.

Sanguis erat lachryme quecunqz foramina venit.
Humor ab his largus manat cruor ora redundant
Et patule nares sudor rubet omnia plenis.
Membra fluunt venis: totum est pro vulnere corpus.

Quibus expletis flatũ e vita discessit: pridie. k. calẽ. Maij eo anno quo et seneca patruus: cuius corpus sepultum fuit in hortis suis. Scripsit hic Saturnalia siluarum li. 10. Medeam insuper et Orpheum. Incendium vrbis. Incendiumqz troianum cum Priami calamitate: at pharsaliam li. 10. i. de fluuio cholcorum phasis nominato: et alia multa.

Persium Flaccũ satyricũ poetã clarissimũ: patria hetruscũ: Lucani predicti condiscipulũ: atqz in oibus germanissimũ cũ eo in hoc tẽpus floruisse patet: Qui et ex patre equite Romano in volaterana Hetrurie vrbe natus ẽ: vbi pmũ vsqz ad duodecimũ etatis sue annũ studuit: vbi et beniuolentiã illustrium virorum Calphurni stature Seruilij numani: Lucaniqz ac Senece comparauit. Cũqz ad decimũseptimũ peruenisset ãnũ Annei cornuti amicitia vsus est: ita vt nunquam ab eo discederet. Erat quippe Persius iste leuissimorũ morũ vereciidie virginalis: fame pulchre: pietatis potissimũ erga matrẽ sororẽqz: amitam. Scripsit

autem Satyras librū iz imperfectum: sed et preterea scripsit: et insigne quiddam romanum quod supra tum casu honorat nobiles romanū deferebat. Et Opcion librum unum. et paucos ad sororem versus. Decessitq; vi tio stomachi anno dñi. 66. Etatis vero sue secundum Eusebium[1] 30. et Rome in prediis suis sepultus est.

¶ Cornutus philosophus et poeta Tragicus poeticeq; secte princeps Persii p̄dicti preceptor: his tpibus in p̄cio multo existens: paulo post a Nerone crudelissimo sine labe aliquo exilio dānat. Qui inter ceteras se srut. e opa Persii discipuli libros omēratus ē in philosophia quoq; opuscula que di edidit. Atq; p̄ primo amore opti nā Persii discipuli Bibliothecā cōparauit preciūq; sororibus, quas heredes instituerat, tradidit.

¶ Clodium Quintilianem Rhetorem genere Arelatensem: hisdem temporibus Rome rhetoricam docere cepisse Eusebius scribit.

¶ Palemon insignis grammaticus patria vicentinus tempore isto Rome floruit. Qui interrogatus ut Eusebius refert, quid inter stillam et guttam interesset. Respondit Gutta stat: Stilla vero cadit. Cum illo nā q; M. Antonius liberalis latinus Rhetor grauissimas exercuit amicitias.

55 ¶ Felix patricius Romanus palantis frater vir p̄clarissimus hoc anno a Claudio cesare preses hierosolymā mittitur qui ibidē teste Josepho .12. ānis magistratū tenuit: quo i tpe Claudius defunctus est: et tpē te Nerone impii dignitatē obtinuit hic nō mō hierosolymē: sz etiā rebus que i oi iudee reg õe erāt prefuit: et Agrippe regi amicissimus fuit: cuius sororē Drusillam cū hic felix in iudeā administrator adiisset videns eā cunctis mulieribus precellentem sibi in vxorē accepit ex qua filium suscipiens cū ob amorē cognati agrippā appellauit ipsius deinde cognati amore captus etiā galileā sibi creditā eidē a Nerone imperauit. Cum igit hic Felix administrare cepisset: multi apud hierosolymā fures exerūt: qui populū variis nationibus decipere[illegible]. Inter quos ut Josephus li. 20. ca. 17. scribit, quidā Egyptius pseudo propheta vanus fuit: qui multos sibi associans in ipso magnarum rex conatu a felice p exercitū oppressus ē. Quo extincto deinde vniuersa prouincia latronū et magorū hoica seducentiū repleta ē. De quorum numero Felix multos interfecit. Sed cum a Jonatha pōt fice maximo moneret ut rebus Judeorum in tius presideret: ira succensus ipsum pōtificem p fraudē in tēplo interimere fecit et post eum multos trucidare mandauit. Que res apud iudeos defectionis seminarium fuit. Hac et de causa Nero iudeorum querimoniis pulsatus ipsum felicem a prefectura remouit: et Festo dignitatem concessit. Primates siquidem iudeorum Cesarea Romam ascenderant de felice iniuriis conquesturi qui certe penas exoluisset condignas nisi amicorum precibus Nero induxisset.

Nero

57

Ero Claudii priuignus et agrippine ex Gneo Domitio eius viro filius: sextus Romanorum imperator: hoc anno currente etiam octaua et ducentesima Olympiade imperare cepit: et imperauit annis 14. mensibus. 7. et diebus. 8. Claudius enim mox eius cum britānicū filiū et Octauiā filiā ex Messalina vxore genuisset: tamen suadelis agrippine vxoris Neronē priuignum et Generum imperii successorem designauit et britannicum filium proprium regni exortem fecit. Fuit autem Neronis proprium nomen Domitius sicut et patri. Cui deinde cum Claudius Cesar Octauiam filiam vxorem dedisset eū Neronē appellauit: Et tum Nero hoc pacto cum imperiū adeptus fuisset felicitatis magnitudine abusus ē. et virorum oium seuissimus omniūq; flagitiorum genere inquinatissimus et Auunculo Galligule in rebus sceleratior et deterior esse cepit. Magnā nāq; senatus partē quasi ei insidias tetendissent interfecit. Post quos in oēs etiā vir nequissimus i nanitatē suā conuertit. Et primo quidē seuitiā suā ut premissum est in Senecam preceptorē suū virū senē exercuit. Postmodū in Lucanū poetā. Deinde in Pisonē et cornutū philosophum quē in exiliū egit. In agrippinā quoq; matrē suā seuiuit: ut infra dicet: quā pro muneris retributione interimere fecit: nō solū pro matris officio hoc ei impudens, sz etiā, ut Josephus ait, qr ei suis machinamentis prebuerit Romanū principatū: In Octauiā preterea vxorē et Britānicū cognatū: ac in oēs deniq; qui aliquo in precio apud ciues essent: vsus ē crudelitate: incendii insuper vrbis Rome ad similitudinē ardentis Troie auctor pariter et spectator fuit: et cū hoc incendiū ei ascriberet ipse ad abolendū hunc rumorē subornatis falsis testibus culpā christianis imponere curauit: vnde et primā in christianos persecutionē incipiēs (preter Petrū et Paulū apostolos) innumeros interfecit christianos. Tante nanq; fuit luxurie ut frigidis lauaretur vnguentis et aurea piscaretur retibus: que purpureis funibus attrahere cōsueuerat. Ad vltimū vero per amentiam ad histrionum opera scenāq; peruenit: vbi turpiter videntibus cunctis cecinit et saltauit: cuius seuitiam et pessimam vitam Boetius li. 2. metro sexto lamentabiliter commemorat dicens

Nouimus quantas dederit ruinas:
Urbe flammata patribusq; cesis.
Fratre qui quondā ferus interempto.
Matris effuso maduit cruore.
Corpus et visu gelidum pererrans
Ora non tinxit lachrimis sed esse.
Censor extincti potuit decoris.
Hic tamen sceptro populos regebat:
Quos videt condens radios sub vndis.
Phebus extremo veniens ab ortu.
Quos premunt septem gelidi triones.
Quos notbus sicco violentus estu.
Torret ardentes recoquens arenas.
Celsa num tandem valuit potestas.
Uertere praui rabiem Neronis.
Heu grauem sortem quotiens iniquus.
Additur seuo gladius veneno:

¶ Hic itaq; cū a Seneca viro p̄stātissimo i Rhetorica ac philosophia optime edoctus fuisset: oia hec vitia in Imperii sui principio ita occultauit ut bonā spē oibus pre se ferre videret. Nā in vrbe et extra multa splēdide edificauit: et inter cetera Thermas Rome suo noie et domū aureā ac porticū triū miliū passuum mira

celeritate perfecit. Iudeis quoq3 plurimũ fauit ꝛ quãmaxime agrippe eorũ regi cuius regno multa adiecit. Tandẽ vero hic Nero toto orbi insignis bellua postea ꝙ̃ p̃dictũ t͞pe i his obsceniratibus pdurasset ita irã ꝛ odiũ ppl̃i Ro. i se ꝯcitauit ut tumultu excitato quã diligẽtissime ad penas ab oibus quereret. Qui e palatio fugiens ad quartũ vrbis miliariũ insecutus ibidẽ i suburbano liberti sui iter salariã ꝛ Numentanam viã semetipsũ ãnos etatis sue .32. itersecit: In eoq3 ois Cesarꝫ familia ꝯsumpta ẽ. Cuius aũt corpus (vt ex priuilegio ordis nostri habemus) intra vrbẽ delatũ ad portã flãminiã sepultũ ẽ: Ubi .45.õ. septingentos fere annos vsq3 ad pascalis primi pontificis maximi t͞pa pmansit: supra qd̃ Nux arbor nasci ꝯtigit: quã Demones insederãt locũ custodiẽtes qui multos p eã portã ex vrbe exeũtes crudelẽ immodũ lacerare ꝯsueuerãt. Quod ia aduertẽs idẽ pascalis pontifex pmotus populi sui malis q̃ idies prope singulos nunciabant ea de cã euenire. Ieiuniũ ciuitati indixit: obsecrauitq3 imortalẽ deũ ut populũ Romanũ a tã detestabili eriperet clade. Cui tandẽ beata virgo Maria apparens indicauit ei ossa Neronis ibidẽ eẽ ꝯdita monuitq3 vt e loco illo ea in tyberim pijceret. Qd̃ cũ fecisset ꝯfestiꝫ inde ois demonũ vis expulsa est. Visoq3 miraculo põtifex eo i loco in honorẽ btẽ v̄ginis e vestigio altare erexit. Deide edes i ipsius beate v̄ginis honore extructa fuit: Que ẽt a noie facti q3 ex tunc a populo frequentari cepta fuit ecclesia sancte Marie de populo appellata ẽ. Ubi pp huius facti memoriã innumerabiles pene indulgentie per summos pontifices postea concesse fuerũt. Quẽ sane locũ ꝛ ecclesiã fratres ordinis nri eremitarꝫ diui Aug. ꝛ deiceps incoluere. Et porta ante Flaminea vocata postea illo ẽt ꝛ deinceps populi porta est appelata. Demuꝫ Syxtus huius noie q̃rtus pontifex maximus pauli Bergomẽsis ibidẽ dignissime presidentis hortatu ꝛ industria ecclesiã a fundamẽtis maxia cũ ipẽsa instaurauit: ut latius i calce voluminis i eiusdẽ Syxti põtificis vita dicet.

Festus Romanus patricius sexto Neronis Imperij anno ab eodẽ imperatore post Felicẽ preses in Iudeã missus pfuit ãnis duobus: vir quidẽ iustus ꝛ virtutis amator q suscepto magistratu vno ordine negocijs pesse studuit: vnde cũ vniuersaꝫ prouĩciã latronibus plenã ostendisset: viribus quibus potuit purificauit ꝛ illos qui illã infestabãt sollicite persequi cepit ꝛ latrones multos interfecit. Hic vt lucas euangelista refert paulũ apostolũ cũ p̃nte Agrippa rege rõeꝫ sue religiõis exponere tẽtasset victũ Romã ad Neronẽ trã'misit. 63

Albinus aũt ꝛ ipse patricius Romanus post hũc annũ p̃dicti Festi in p̃fecture magistratu successor fuit: ꝛ 4. annis prefuit. Vir quidẽ callidus auarusq3 atq3 malignus q nullã iniquitatis speciẽ pretermisit: ꝛ quo ad prefuit vniuersã iudeã profanauit. Nã vt Iosephus tradit non solũ ciuibus furabat: sꝫ singulorꝫ substãtias diripiebat atq3 latrocinantibus fauebat: ꝛ q eãobrẽ decuriõibus ꝯprehẽdebãt: accepta a cognatis ꝛ parẽtibus pecunia relaxabat. Et ppterea i hierosolymis ac de cã facinorosorꝫ q res nouare cupiebãt crescit audacia. Naꝫ quos cõstabat officijs indignos ꝛ supplicijs dignos q̃ libentissime ad dignitates ꝛ vrbis officia promouebat: his ẽt qui tumultũ in vrbe excitabant nõ mõ nõ indignabat: sꝫ ẽt largitionibus se redimẽtes fauebat. Unde ꝛ multiplex dĩatio sui causa in vrbe surgere cepit que ab illo t͞pe semina future captiuitatis ꝛ excidij sparsere: ꝛ bello Iudaico dedere principia. Quo autẽ fine eius vita fuerit clausa non inuenĩ 65

Florus gessius ꝛ ipse decimo Imperij Neronis anno. 5.º aũt ꝛ 10.º regni Agrippe teste Iosepho albino predicto successit. Qui magistratu inito multis malis ut vir malignus violentusq3 Iudeos attriuit ꝛ p̃ magnitudine malorꝫ eius Albinũ quasi iustũ iudicẽ Iudei laudabãt: qꝛ malignitatẽ suã callebat ꝛ occultabat ne deprehenderet a turbe. Hic aũt quasi ad docẽdã neqtiã missus iniquitates suas in Iudeos apta malignitate demonstrabat: qꝛ neq3 direptionibus parcebat: s3 modũ iniusti supplicij effrenata rabie sequebat. Ad miserãdũ. n. inflexibilis erat ꝛ auarus oibus lucris latronũq3 direptionibus coicabat. Quapp̃ infelices iudei cũ eius latronũq3 direptiones sustinere neqrent multi ex eis recessere ꝛ relictis patriꝫ suorꝫ solẽnitatibus ad alienigenas se trãstulere nationes. Quibus malis pmoti Iudei ho Flori huius administrationis anno bellum contra Romanos suscepere mense. s. Maio quod per ãnos .12. protractũ fuit. Hic autẽ Florus vxorẽ nomine Cleopatram habuit: malignitate marito non minor que a Põpea Neronis vxore hanc marito dignitatem obtinuit. 69

Persecutio christianorum prima.

Nero itaq3 imperator tertiodecimo Imperij sui ãno super omnia scelera sua etiam in christianos primus persecutioneꝫ exercere cepit. In qua preter. Petrum ꝛ Paulum apostolos etiam infrascripti singulares viri Rome ꝛ alibi glorioso martyrio coronati sunt. Quorũ de numero. 47. p̃mo fuere a beato Petro aplo baptizati: qui cum eodem apostolo in custodia continerentur tandem sub deuotissima fidei confessione ibidem Neroniano gladio: 3. idus Martij consumpti sunt. Quo die eorum Natale celebratur. 67

Nereus itẽ ꝛ Archileus fratres Romani ciues ꝛ ipsi sub hac persecutione Rome martyrio coronati sũt hi primo apud insulã pontiã longũ pro x̄po durere exiliũ: postmoduꝫ a quodã Iudice grauissimis attriti fuerãt verberibus: deide cũ ad imolandũ equuleo ac flãminis ꝯpellerent dicerẽtq3 se a beato Petro aplo baptizatos nulla posse rõe Idolis imolari capite cesi st. Quorꝫ natale. 4. idus maij eccl̃ia celebrari mãdauit

Processus etiam ꝛ Martianus romani milites a diuo Petro in carcere baptizati ꝛ ipsi cum Neronis iussu oris contusionem equuleum Neruos Fustes flammas scorpionesq3 perpessi fuissent nouissime sexto nonas Iulij martyrio coronati sunt: Quo quidem die ꝛ eorum festiuitas celebratur.

Torpetus isup Romanus Ciuis qui apd Neronẽ magnus fuerat hac ipsa tẽpestate iussu Neronis x̄pi martyr efficit: Quẽ p̃mo alapis cedi deide v̄beribus diutissime affici ac bestijs deuorãdũ tradi mãdauit Sicuꝫ minie lederet caput ei obtrũcari p̃cepit: ꝛ hoc quidẽ .16. calẽ. Iulij gestũ quo die festa eius celebrãt.

Torquatus quidã ꝛ fo Cecilius. Estiuus ꝛ Euphrasius sanctissimi Christi ꝯfessores ꝛ ipsi vno die hec

tpore apud hispanias mādante Nerone martyrio coronatur: hi autem octo ab apostolis petro et paulo epi scopi apud Romam ordinati confestim ad predicandum verbum dei hispanis infidelibus fuerunt directi vbi cum varijs in vrbibus euangelizassent: et innumeras eius gentis multitudines christiane fidei subiugassent: Tandem Torquatus acci. Cecilius helybon et Euphrasius eliturgi ciuitatibus conditi quieuere quorum natalicius dies sextodecimo calendas Julij celebrari postea mandatum est.

Nazarius preterea cuiusdam aphricani patricij Ro. filius a beato Lino episcopo baptizatus et ipse quoqz apud Mediolanū vrbem ab Anolino vrbis prefecto per hoc tempus martyr christi efficit. Qui cū oēm p̄dicando peragrasset Galliā: et apud carmelū ciuitatē filiū cuiusdā vidue ciuitatis et ipsius p̄mare noīe Celsuz baptizasset Mediolanū rediit vbi cū dei verbuz predicaret ab Anolino ibidē preside capitur: et carceri cū eodem Celso puero mancipatur. Et post non multos dies cum eodem celso puero gladio occiditur Quoꝝ autem corpora cum diu latuissent (sicut sanctus Paulinus eps scribit) pe arcbadij et honorij Imperatoꝝ a btō Ambrosio mediolanēsi epō dño reuelāte reperti fuerūt. Quoꝝ festum .5. calē augusti celebrat

Marcellū quoqz et Apuleiū insignes viros sub hac psecutione rabie apud Romaz martyrio coronatos fuisse constat. hi p̄mo p apostolū Petruz relicto Symone mago cuius erant discipuli doctrine apostolice sese tradiderūt. quo audito Paulo post ab aureliano viro consulari detenti iussu Neronis martirij coronā nonis Aug. reportarūt. Quoꝝ corpa nō lōge ab vrbe sepulta referūt. et eoꝝ ēt natale nonis Aug. celebrat.

Frontonius ēt qdā petragoricus epūs natiōe Romanus vir sanctus quē Petrus apostolus superioribus diebus epūm ordinauerat: et cū Sergio presbytero (quē per apli baculū in itinere sociū de morte receperat) his tpibus ad candē Petragoricā ciuitatē Gallie veniēs cū magnā illius gentis multitudinē ad christū cōuertisset multis miraculis clarus 8 cal. Nouēbris vir sanctus quieuit in dño quo ēt eius natale celebrat.

Paulus quoqz Narbonēsis epūs et cōfessor quē vt diximus Paulus aplūs ordinatū eidē vrbi destinauerat antistitē: Qui qz cū eodē apostolo ad hispānias predicādi gratia preterat et ibidē relictus fuerat p hoc tēpus predicationis officio non segniter expleto miraculis clarus. 6 idus Decembris migrauit ad dominum.

Tecla virgo preclarissima Iconiensisqz ac sanctissime Pauli quoqz apostoli discipula: hisdem temporibus postea qz pro confessione christi Fustes Bestias et Ignes tria atrocissima tormenta pertulisset post etiam multa et incredibilia alia tormenta et certamina ad multorum doctrinam perlata cum de Iconio Seleuciam veniret nono calen. Octobris in pace quieuit Quo die eius natale celebrare constitutum est.

Maria Magdalena Insignissima christi apostola. Per hoc tēpus vt aiunt haud longe a Messilia galliarū ciuitate migrauit ad dñz. Hec qppe ab adolescētia sua (vt sacra eius hystoria) cū esset cūctis Iudeorū puellis pulchrior admodū preclara ex marthe sorore. Lazariqz germāi suā: in Magdalū castellū marito tradita fuit: Qz oscili voluptatū fallacia vanaqz letitia seducta a marito suo discedēs hierosolymā fugit vbi et generis sui immemor ac legionine oblita vulgaris et impudicissima meretrix euasit. Ac post qz sponte se fecit turpitudine pstibulā iure effecta est de ubꝫ demonioꝝ. Uerꝫ dño Iesu aliqñ predicante et terrore peccatoribus (vt sit) intentāte oſestiz ante oculos cordis sui culpas turpitudinis sue et eternū iudiciū ponens dolore cordis intrinsecus tacta culpas suas fletibus amarissime punire cepit. In se que reuersa ait Quid frustra de speris maria? Surgā inqt ad Iesuz christū dñm deū verū reruqz oium creatorē et redēptorē meū ibo et plagā dolorē meū ac mea scelera amarissime deplorabo. Atqz ita domū reuersa lupanar cōfestiz dereliquit et sui oblita ad xpm in domū Symonis leprosi cēnantē venit ad pedesqz eius retro accessit vbi ubertim lachrymas effundēs qz in peccatoꝝ veniā sibi elargiri postulās ipsius dñi sui pede lachrymis lauai cepit et capillis capitis sui tergens exosculabat vnguentoqz preciosissimo vngebat. Quo viso (vt sacra euangelioruz hystoria) dñs ad illā inqt. O mulier: remittunt tibi peccata tua Fides tua te saluā fecit: vade in pace Ac per hoc mercedē corporis sui a se oino abdicans et aliā salutis viā repetens quoad dñs nr̄ Iesus xp̄s vixit eidē ardentissime inhesit ut optimā partē contēplatiue elegit. Post vo dñi nri ascēsionē (ut egesippus ad verbū scribit) domo eius in Cellaz sacratā asperrimū eremū petēs: et in loco angelicis mānibus preparato per .30. annos incognita mansit: ut et qualibet die septē horis canonicis ab Angelis in ethera eleuabatur: et celestiū agminū gloriosos cōcentus corporalibus etiā auribus reficiebat: et iis diebus singulis suauissimis sacrata cōuiuijs per eosdem angelos ad locum proprium inde reuocata alimentis corporalibus nullatenus indigebat. Atqz ita cum adeo bonis delectata corporalibus aliquando discessisset ad eum demūqz p hanc penitētie amaritudinez fragrāti desiderio 11 calē. Augusti redire curauit. Cuius autem corpus apud Massiliam Galliarum vrbem nunc vsqz conditum habetur: cuius natal eius dies .11. calendas augusti celebratur.

Agrippina Neronis Cesaris mater hoc anno apō Lucrinū lacū in villā suā iussu filij occidit Que mulier et genere cōsanguinitateqz Imperio et filij mōstruositate ac sua quoad vixit emicuit. Hec quippe Germa
70 nici Cesaris optimi Iuuenis ex agrippina superiori filia fuit. et Caij Galliculę Imperatoris soror: et nupsit Gneo Domicio hoi nobilissimo: ex quo Neronē predictum peperit: verꝫ viro morte absumpto Nerone adhuc paruulo cū formosissima esset Gaius eius frater vir scurcillimus diu turpi stupro ea abusus ē. Sed eo a militibus suis trucidato a claudio principe subiit ruto: predilecta in vxorē accepta ē. Que in dignitatez sublimata (vt erat mulier astutissima tpe capto) quāqz vtriusqz sexus filij essent. Claudium eo induxit ut Neronē priuignū adoptaret in filiū et Octauiā filiā traderet in cōiugē. Quibus obtentis metuēs ne Britānicus Claudij filius ante patris mortē insolidā deueniret etatē: ipsaz Claudiū maritū et imperatorem veneno sustulit. Quo mortuo suffragio amicoꝝ Neronē sublimare fecit in principē. Que res adeo Neroni

grata fuit: vt ipsã matrẽ illi o[mn]iũ ꝑ benemeritã in cunctis tã publicis ꝙ̃ priuatis preponeret. Ea quidẽ sic sub l[imi]na a plurimis in celibus atq[ue] exilijs debacata ẽ. Demq[ue] facinorosa mulier cui quondã ex causa de filio oblocuta fuisset inde ex more quã ꝙ̃ meritã in mortẽ deducta ẽ. Nã cũ eius odiũ sibi coquebasset ita ob honorẽ et maiestatẽ ꝑ auitque indignans et feminco irruata furore eidẽ ipertu se surrep[er]ũ minata est. Quibus exterritus Nero veneno ter illa interficere conatus est. Sz ipsa antedotis offensaz vitare studuit. Demũ cũ oia que illi Nero in mortẽ tetenderat euitasset mater. Centurionẽ cũ militibus in villa suaz mittẽs illam interfici iussit: quo occisa nocte eadem cremari fecit et vilibus exequijs terra contegi.

Linus secũdus papa. hoc anno qui ẽ vltimus Neronis beato petro in pontificatu succedẽs sedit annis xi. mensibus. 3. et diebus. xij. Uir certe moribus et sanctitate preclarus. Qui ex precepto magistri

5269 sui petri constituit ne qua mulier nisi velato capite vnꝙ̃ tẽplu ingrederet. Fuit. n. hic natione Tuscus ex parte herculanio. qui cũ Demones effugaret mortuosq[ue] ad vita reduceret tandẽ a Saturnino consule cuius filiam a demonibus liberauerat capita sua punit: et martyr xpi efficit: ac. xi° Papa. 2.

cal. octobris in vaticano iuxta corpus beati petri sepelit et ea die eius natale celebrat. Quod quidẽ sanctissimi corpus sicut aiunt: postea a quoda Gregorio Ostiensi epo i Ostiã ciuitatẽ trasfatũ: et i diui Laurẽtij tẽplo honorifice collocatũ fuit. Hic sacros ordines i vrbe bis celebrãs. 18 presbiteros: et. xi. epos creauit. Scripsit ãt hic res gestas bti Petri magistri sui et maxie eius cũ Symõe mago pretẽtionẽ. 70

Uiri disciplinis excellẽtes.

Theuas Arabs Rex insignis phũs et Medicus ac Rhetor tẽpestate hac floruit. Qui iter cetera sue doctrine opa volũ nẽ de medicinis optimũ a se cõpositũ Neroni transmisit. In quo nõ solũ herbarum medicinaliũ: sz ẽt et lapidũ species nouas et colores ac quibus in regionibus valeat reperiri scripsit. De quo ẽt Plinius li. 25° meminit dicens. Euax Dionysius et Metrodorus herbarum effigies pinxere: eariiq[ue] effectus subscripsere.

Thessalus valens alter medicus grecus qui vt Plinius li. 29. scribit inclaruit pollete vxoris Claudij adulterio facta nobilitatus. quo tempore ipsa multã nactus potentiã Rome in medicinis nouã sectã instituit: et galeno teste li. primo de regimine sanitatũ et librũ medicinalẽ ad Neronẽ scripsit. in quo cunctis medicis et philosophis antiquis et doctissimis seipsũ esse quadã temeritate preposuit. Ipocratẽq[ue] oiuz medicorum principem maxime supplantauit. Sed idem Galienus ipsum ignorantissimum fuisse ostendit: nec inter medicos: sed inter textrices sordide creuisse: cum eius pater lane pexinator et mater textrix fuerit.

Crinas quoq[ue] Massiliensis medicus hisdẽ tpibus floruisse dicit. Qui ẽt vt idẽ plinius li. 29. scribit ad motus syderum ex Ephemeridibus mathematicos pb. hẽs horas obseruãs auctoritate thessaluz precessit predictũ. Hic eodem Plinio teste decies centena milia sestertium post se reliquit: ciuitas et libros in medicinis edidit valles.

Probus Berytius grammaticorum sui temporibus princeps per hoc tempus Eusebio referente floruit: et nonnullos in Grammaticali professione edidit tractatus.

Statium quoq[ue] vrsulum natione Tolosanum oratorem clarissimuz hisdem etiam temporibus claruisse scribit. Eusebius. Qui et per omnem galliam Rhetoricam celeberrime docuit.

Galba

5270 Galba sergius antique nobilitatis. Senator hoc anno ab hispanis galliq[ue] anno etatis sue. 73. post Neronem sextus. Romanorum imperator electus imperauit mensibus. 7. Qui vt suetonius ait: a principio liberalibus studijs et Iuri ciuili operaz dedit et pp adultus factus ciuis et vita priuata: insignis admoduz fuit: verum principatu suscepto cũ Rome auaritia et segnitia oẽs offenderet tãdẽ Othonis insidijs in vrbe ad lacum Curtij cum pisone nobilissimo adolescente quem in filium adoptauerat iugulatus ẽ. Cuius quidẽ corpus Egius eius dispẽsator in priuatis eius ortis via Aurelia sepeliuit: Fuit hic vt orosius li. 7° scribit sepe cõsul proconsul frequẽter bellorum grauissimorum Dux. Statura corporis iusta: capite caluo: oculis ceruleis adunco naso Manibus pedibusq[ue] articulari morbo distortis adeo vt neq[ue] calceum ꝑpeti posset. Fuit ẽt in dexteriori corporis parte gibbus. Cibi tñ plurimi et libidinis maxime in maribus. ꝑ mis. Qui. M. Fabiũ Quintilianũ insignẽ oratorẽ ex hispania Romã pduxit. 71

Otho Lucius octauus Romanorum Imperator: mortuo Galba inter tumultus cedesq[ue] imperium occupans imperauit mẽsibus 3. Hic namq[ue] materno genere magisꝙ̃ paterno nobilior fuit vita priuata mollis Quippe qui Neronis ꝑ familiaris fuerat: et oium eius cõsiliorum secret vnũq[ue] particeps: cum aũt ciuile bellũ cõtra Uitelliũ in Germania ipatorẽ creatũ molitus tribus leuibus preliis superior extitisset vno: vz ad Alpes. altero ad placẽtiaz Tertio ad Castorẽ. Quarto aũt vt Suetonius ait apud Bebriacuz superatur Uitellio ter despato tempore nonus mẽse Octobris anno etatis sue. 58. sibimet manũ iniecit et apud volaterranã Ebenietrobi[?] sepultus ẽ. Hic equidem statura fuit modica et male pedatus caluusq[ue] habitus. Eius autẽ vita ni et preclarissimi gesta multi clarissimi oratores scripsere et quam maxime Plutarchus et Suetonius: ex toto qui eum predicare vt fortissimum virum ac valentem rei bellice Imperatorem

Uitellius

Uitellius nonus Romanorũ imperator et ipse post Othonẽ Imperauit mẽsibus. 7. qui ex familia honorata potiusꝙ̃ nobili origine: vt dicunt: Suetonius scribit: in adolescẽtia moribus ꝑbris cõ

5271 taminatus fuisset ꝑpter suã grãdiscia: apud Caiũ Imperatorẽ ꝑpuũ locũ obtinuit. Quo mortuo etiã apud Claudiũ palestra suã familiaritatẽ obtinuit. Deinde Neroni acceptior: quorum indulgẽtia amplissimis honoribus auctus est. Demq[ue] cum primuz imperio potitus fuisset i oẽm nequitiã seuitiãq[ue] atq[ue] luxũ ꝑ lapsus ẽ. Fuit quippe tãte voracitatis vt i die septies cõederet: et vna cena suo iussu: vt Suetonius scribit: duo milia piscium et septem milia auium i eadẽ apposita fuerit. Et ne cuit hoc icredibile videat. Fecerat cã fuit. se incredibilis proceritatis et rubicũdissime faciei atq[ue] obesi ventris. Uerum vbi cõperit Uespesianũ 7

apud Judeā palestine ab exercitu imꝑatorē creatū. cū legionibus aduentare ꝑmū deponere Imꝑiū ɔstituit. Sȝ a quibusdā postea aiat⁹ armis sumptis Sabinū Vespesiani fratrē cū ꝗ leniātis in capitoliū cōpulit quo quidē succēso oēs cū eo cōcremari fecit. Quare vespasiano superueniēte cū nullū sibi venie locū reliquisset e palatij cella in q̄ delituerat turpissime tractus ꝑ viā sacrā nudus ad scalas Gemonias ducit̄: vbi ꝑmo stercore ⁊ ceno ludificatus. deinde minutissimus ictibus excarnificatus in Tyberiȝ ꝓiectus ē: ⁊ ita ē cōi caruit sepultura: perijt itaqȝ cum fratre ⁊ filio. 50º ⁊. 7º vite sue anno. ℭ Viri doctrinis excellentes.

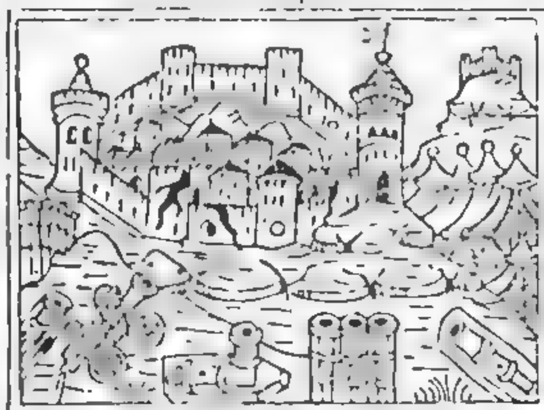
ℭ Quintilianus Rhetor atqȝ phūs celeberrimus natiōe hispanus hisdē tēꝑibus cū i ꝑcio magno esset a galba ꝑdicto Cesare Romā ꝑductus ibidē scholā tenēs clarissimus hītus ē. Vir certe eruditissim⁹ atqȝ grauis: q inter cetera De institutione oratoria octo libros cōposuit atqȝ causaꝝ libꝝ ꝑtitlē edidit. Ex quibus hanc celebrē ⁊ mēoria dignā hēmus sententiā. Utinā liberoꝝ nroꝝ mores nō ipsi ꝑderemus. Jnfantiā n. statī delitijs soluimus. Mollis quippe educatio quā indulgētiā vocāt neruos omnes mentis ⁊ corporis frāgit. Huius aūt celeberrimi viri de institutione oratoria liber cū annis ferme sexcentis deꝑditus stetisset postea a pogio florentino viro eruditissimo circa ānū dn̄i 1410. in Constātiano cōcilio in quodā ipsius ciuitatis monasterio integer repertus est ita atqȝ eius opere trāscriptus ⁊ emendatus in Jtaliam delatus est.

ℭ Josephus Judeus sacerdos ⁊ Mathatie eius gēus Sacerdotis filius historicus quidē celeberrimus atqȝ phūs insignissimus: multarūqȝ lraꝝ ⁊ reꝝ peritissimus hoc tpe Imꝑantibus ꝑdictis vȝ Nerone relīquis a Vespasiano ⁊ Tito eius filio conquesita Gallilea capitur ⁊ i seruitutem honestam deducit: vir sane bonus ac egregius. Qui de xp̄o optime sensit ⁊ ꝓdigia multa exposuit: ⁊ quā maxime hierosolymorꝝ ꝑniciē futurā tāq̄ verus ꝓpheta predixit. Qui cū in Romanoꝝ manus ꝑost gallilee deuastationē cui ipse ꝑerat, deuenisset a Vespasiano exercitus moderatore diligenti cura fuatus ē. Qui statī eidē Vespasiano ⁊ Tito semotis arbitris eos breui Jmꝑatores futuros esse ꝑdixit: qᵈ ⁊ factū ē. Propter qᵈ idē vespasianus cū ab oi fuiture cū liberauit. Capta vō ⁊ euersa hierosolyma Josephus ut verus ꝓpheta a Vespasiāo sūmis laudibus ⁊ honoribus clarus ē. Romā deinde ꝑductus tū ciuitate tū Flauia familia donatus ē: vbi cū eisdē imꝑatoribus p. 15. annos feliciter vixit. Jn quibus cū singularis esset eruditionis ꝑmo. De iudaica captiuitate septē libros scripsit: ꝓquibus ⁊ statuā vt diuus refert hiero. Rome ꝓmeruit. scripsit deinde alios. 20. de antiqta. Jude. li. vȝ ab exordio mūdi vsqȝ ad bellū Judaicū: ⁊ alios. 2. aduersus Apionē grāmaticū: atqȝ alia multa ad se reliqt scripta. q̄ oia a Ruffino Aglēsi in latinā linguā traslata postea fuere. Et natus iosephus hic etiā qn̄ xp̄us cruci affixus fuerat: vixit vsqȝ ad Traiāni iꝑatoris tpa ⁊ Rōe gliose decessit.

Vespasianus Flauius decimus Ro. Imperator ducētesima ⁊. 12. Olympiade imperator ⁊ Augustus creatus iꝑerauit annis. 10. Vir vtiqȝ clementissimus liberalissimusqȝ ac munificentissimus 5171
qui principatu suscepto rempu. ferme collapsā optime restituit: ⁊ censū Senatoꝝ expleuit. Cōsulares inopes sustētauit ac multas per orbē ciuitates terremotu vel incendio afflictas in melius restituit: ⁊ vrbi quoqȝ multa adiecit insignia. Tēplum pacis foro ꝓximū ꝑ diuū Claudiū ceptū perfecit: atqȝ Amphiteatrū cuius patrē adhuc cū admiratiōe aliqn̄ in vrbe cōspeximus inchoauit: iꝑerio etiā
Vespasianus
potitus Achaiā Liciā Thraciā olitā Romanis adiciēs in ꝓuincias redegit: ⁊ presides eis transmisit. Et
·73· q̄uis munificētissimus clemētissimusqȝ haberet: i colligēdis tū pecunijs minū reꝑhēsibilis videbat̄: lȝ ex aliēo vt Eutro. nī hȝ hūl rapet. hic aū demādatū sibi impiū i germaniā ⁊ Britāniā a Claudio missus tricesies ⁊ bis vt Sueto. scripsit ɔflixit: deinde biēnio aū Nerō̄ī mortē ad capiēdā iudeam ab ipso Nerōe missus multa ibidē strenue gessit certamia: ꝓ qbus audita ꝑncipis morte: iꝑator ab exercitu appellatus ē: qui bellū Tito filio cōmēdās: Romā ab alexādriā ꝓfectus ē: vbi vrbē icēdijs veteribus ac ruinis deformē ostēdēs: ad restitutionē tā morū q̄ muroꝝ aggressus ē: ⁊ multas leges ꝑferti ɔ libidinē ⁊ luxuriā ibidē decreuit. Atqȝ ita oibus i rebus ab initio sui ꝑncipatus vsȝ ad exitū semꝑ iustus: ciuilisqȝ ac clemēs fuit: q tandem postq̄ multas deduxisset colonias: ꝓfluuio vētris ānū gerēs etatis. 69. extinctus ē: relinquens post se Tito ⁊ Domitiano filijs: ex Flauia Domicilla vxore susceptis. Fuit nanqȝ Vespasianus hic statura quadrata: firmis: cōpactisqȝ mēbris ⁊ vultu decoro. Et cū eēt doctissimus vir: multos: vt Sueto. testat̄ edidit vsus.

ℭ Hierosolymorum excidium.

Hierosolymorum euersio.

Hierosolyma metropolis nobilissima ac vetustissima civitas: hoc anno qui fuit imperii Vespasiani annus octavus die mensis septembris a Tito eius filio capta et sexta vice funditus eversa est. Quam cum titus una cum templo prorsus diripuisset incendissetque eam universam et templum complanari iussit: quibusdam Turribus relictis: que preter ceteras eminebant. s. Phasello Hippico et Mariane sic appellate: quod quidem Titus egit ut Turres ille posteris indicarent quam munitissimam civitatem Romanorum virtus obtinuisset: Murorum etiam aliquam partem dimittens tanto quoque Civitatem ab occidente cingebat: et hec quidem pars: ut castrorum illis esset quos custodie eam relinquere decernebat. Alium vero totum urbis ambitum ita complanavit: ut qui ad eam accessissent vix credere potuissent aliquando fuisse habitatam. Et hoc propter Judeorum dementiam actum est qui novas res preter Agrippe regis consilium movere temptaverit. Qui quidem namque preter nunc hec celeberrima civitas vastata fuit. Primo a babyloniorum rege. 2º ab Asobio egyptiorum rege. 3º ab Antiocho. 4º a pompeio. post hos herodes magnus et Sosius captum oppidum servavere. Eius itaque urbis primus conditor ut Josephus testatur Chanani fuit: qui iustus appellatus erat rex et hic quidem Melchisedech sacerdos vel altissimi dicebatur. Qui eam ibidem primum edificasset illud Solimam appellavit. Que quidem civitas Cananee gentis usque ad tempora David regis habitatio fuit. Nec Josue iudeorum princeps cananeos seu Jebuseos unquam inde expellere potuit. David vero primus Jebuseis expulsis cum civitatem reedificasset eam hierosolimam id est Munitissimam nuncupavit. Hieron enim hebrea lingua latine munitionem significat. Huius igitur urbis sic everse situs et munitio petrosa erat et triplici muro cingebatur: que ut Strabo ait intus aquis abundans exterius vero omnino sicca fossam habebat in lapide excisam. 40 pedum profunditate latitudine vero. 250. Ex lapide autem exciso educta erant celeberrimi templi menia. Eam cum titus cepisset statim complanatis menibus fossas etiam impleri iussit. Quamobrem usque ad Hadrianum principem tempora latronum Sicariorumque facta est receptaculum: hec Strabo. Quam postea hadrianus imperator menibus et edificiis instaurans de suo nomine Heliam appellavit: precepitque nemini Judeo in eam introeundi dari facultas sed tamen christianis eam concessit: ubi primum ex nostris quidam Marcus episcopus constitutus est. In ea oppugnatione sicut Josephus refert sexcenta hominum milia per romanos fuerunt interfecta. Cuius quidem calamitatis et excidii Flori prefecti inhumanitas extitit causa: qui ut dictum est Judeos ibidem innumeris attriverat malis: propter que lacessiti Judei res novas contra Romanos movere temptarunt: et impetu facto multos Romanorum interfecerunt: et Cestium Syrie presidem extra provinciam eiecerunt. Quam ob causam infinite pene modum cedes homicide subsecute sunt: de quibus Josephus li. 2 de Judaica captivitatis pulchre meminit. Quod cum Nero accepisset confestim Vespasianum perfectum ab adolescentia usque in senectam bellis exercitatum ad tanti belli magnitudinem sustinendam duodecimo imperii sui anno cum ingenti exercitu misit. Qui utraque Galilea et iudea capta post tertium annum mortuo Nerone ad imperium per Senatum ad italiam revocatur. Tito eius filio ad debellandos iudeos ibidem relicto. Agrippa igitur rege et Berronice eius germana ex urbe pulsis et eorum regia a iudeis succensa necnon et Anania eorum pontifice maximo a seditiosis interfecto tota Civitas per Symonem et Joannem quidam occupata fuit. Quorum quidem seditionibus nil ipsius a Romanis quam ab his duobus passi sunt Judei Neque post illos civitas ut iosephus ait aliquid nove calamitatis experta est. Sed illa quidem graviores casus pertulit antequam subverteretur: Romani autem qui eam debellarunt maius aliquid perficere non potuerunt. Nam seditio civitatem Romani vero seditionem cepere: que multo menibus erat tutior: his igitur intra civitatem sic male se habentibus. Titus sicut egesippus li. 5. habet cum quibusdam delectis equitibus foris urbem circuiens et muros explorans: a iudeis a tergo concluditur: sed animi audacia eraculens penetrato cuneo ad suos indigabundus rediit incolumis. Qui statim et tormenta et machinas ad muros admovit: quibus quassato muro secundo titus tamen per Josephum qui dicendi peritissimus erat pacem iudeis obtulit. Sed cum multi iudei contradicerent repente tanta in urbe famis crudelitas invaluit ut cessantibus emptione et venditione ciborumque coctura incole mandarent. Sentorum olerum purgamenta parietum adherentia nauseantium vomitus vetera etiam boum stercora et exuvie serpentum atque Equorum cadavera ad cibum coquerentur: pro quibus malis facilior apud adversarios quam apud suos pietas servabatur. In muris enim ioannes et Symon ne quis fugeret patibula poni iusserunt. Heu proh dolor: foris erat captivitas intus metus ubique formido: Cesar autem circumquaque omni materia collecta aggerem. 40. stadiorum construxit: et exercitum omnem cum balistis machinis aliisque missilibus omni ex parte constituit ne unus quidem evadere posset. Invalescente denique fame sepultores plerumque sepeliendi preveniunt ad sepulchrum: cum tanto fetore morientium ut urbis terra ad sepulturam non sufficeret: sed extra muros cadavera proiiciebant. propter quod ingemuit Titus et se veniam sepius eis obtulisse protestatus est. Multi namque ad Romanos confugientes cum eis dabatur cibus aut nullam edendi vim aut digerendi habebant pariter. Hac quippe calamitate permotus Titus monet iosephum ut iudeos et scripturis et exemplis ac lachrymis si possit inclinet. Sed nihil profuit: Quinimo ut idem iosephus refert et ioannes et Symon in ea principes: ita omnia obstruxerunt ut neque iudeis exitus neque Romanis pateret aditus ullus. Domusque singulorum iudicas a seditiosis iugiter scrutabantur: et siquid repertum fuisset neganies trucidabantur: et si nil reperissent adhuc quia celassent omnino cruciabantur. Denique uxores viris parentes filiis ex ore cibum rapiebant. Et si hostium alicuius clausum videbant: confestim aliquem ibidem comedentem suspicabantur: unde et passim etiam in domus rumpebantur inferiores spoliabantur ditiores vero pro suis pecuniis accusati quod fugere tentassent necabantur: contigit etiam iosepho et Eusebio in lib 3. Ecclesiastice historie ca. 7º referentibus factum illud dictu auditu que horrendissimum de quadam muliere nomine Maria plebeia quidem sed divitiis nobile que in civitate recepta fame tabescens necessitate impellente: contra naturam excitata: filium quem lactabat comedere decrevit. Et accipiens illum in ulnas ita alloquitur dicens Fili mi nunc si omnia te circumstant bellum fames incendia latrones cui te reservabo? Melius est inquit

ut vel semel reddas q ab me matre suscepisti. Quibus dictis filium occidit et coctum medium comedit: et reliquū seruauit: Sz incensi filij odor statim seditiosos qui ciuitatē purgabāt allexit. Quos mater inuitās: inquit gustate quod matrē gustasse didicistis. Quo audito repēte eos magnus horror cepit atqz quedam maxima dementia: ac etiam in ipso risu diriguerunt. At mater inquit filius meus est comedite sicut ego misera comedi. Nonne ait: vos ne matre misericordiores sitis aut certe molliores. Quod si vos pietatē colitis. Ego q reliquū ē manducabo. Illico nefas tāti sceleris vrbē repleuit: et cito hec calamitas Tito et dicere exercitui nunciata est: et quidā hoc nō credebāt alij vero cōmiserabantur: multos aūt vehementius iudeorū odium cepit. Titus vero manus eleuās ad celū dicebat. Ad bellum hominū me venisse credebā: sed vt video contra bellu as dimicamus feris seuiores illa quippe a propria se abstinēt specie etiam in extrema necessitate suos fetus fouent: sed isti proprios deuorant filios: illos itaqz deleamus: que prefeda sunt omnia. Quibus dictis ad id perficiendū oēm adhibuit vim atqz curā et cōfestim scalis admotis et arietibus vrbem viriliter expugnauit: et ipsā direptā vastauit atqz incēdit: et vndecies cētenis milibus ibidē consūptis: centum captiuorum milia iudeorum vendidit cur autē tanta ibidem multitudo inuenta sit iosephus scribit tunc azimorum festiuitas celeberrima fuisse: in qua quidem festiuitate iudei ferme omnes: ex omni prouincia ad templum cōfluere consueuerant. Et propterea ipsos in vrbe hac: quasi in carcere tanq̄ incredulos includere dñs voluit. Et digne quidē his pasce diebus talia passi sunt. qbus et saluatorem crucifixerūt: Et sic hic dementie iudeorum iste finis fuit. Cesar vero cōposito statim i castris tribunali vniuerso exercitui gratias egit: et vniculqz spolia et manubias largiter distribuit et postea se ad sacra pro victoria celebranda vertit maximāqz boum et aliorum aialium multitudinē imolauit. Dehinc hierosolimorum custodiā viii legioni cōmittens: ipse cum Joanne ac Symone giera principibus et Tyrāmis atqz innumerabili captiuorum multitudie et spolijs plurimis in Cesaream venit: vbi fratris sui diem clarissime celebrans: multam captiuorum partem in spectaculo perire fecit. Quosdā. n. cum bestijs depugnare alios inter se pugnare cogit: atqz alios ignibus cōsumpsit. Veniens deniqz titus Romā cū patre suo vespasiano vt iosephus li. 7. ce. 36. scribit ac Orosius no. li. similiter. 7. meminit triūphū celeberrimū egit. De quo de Titi vita infra dicet. Symonē aūt Giere filiū qui vrbis excidij causa fuit i triūphe perductū postea laqueo per totā ciuitatē traxerunt: et multis cōfossuz vulneribus postea interfecerūt. Cūqz vespasianus triumphi pōpā peregisset. Templum pacis edificauit: vbi omnia iudeorum preciosiora instrumēta reposuit: vz tabulas eorum legis: et penetralium vela purpurea: et alia multa que commemorare longū esset.

¶ Colligitur aūt omne tempus in fm Vespasiani annū et nouissimum euersionis hierosolyme a quintodecimo anno Tiberij Cesaris et ab exordio euāgelice predicationis xpi. 43. ānorum: a captiuitate vero quam ab Antiocho rege perpessi sunt iudei anni. 130. porro a darij secūdo anno quo rursum edificatū est Templū anni. 600 a prima vero ipsius templi edificatione sub Salomone vsqz ad nouissimam hanc ruinam q̄ sub Vespasiano isto facta est anni. 1102. Et sic finis regni et sacerdotij iudeorum habetur. Nā fm xpi euangeliū ad nihilū redacti sunt: funditusqz a suo regno: vbi iam eis alienigene dominabantur eradicati dispersiqz per terras fuere. ibi. n. post regni recuperationē per Aristobolū pontificem magni Symonis nepotē regnatū est per. 10. reges anno ferme. 162. quorum etiam nomina et tempora hec sunt.

¶ Iudeorum Regum Epilogus.

Aristobolus.	1 āñ 1	Archelaus	6 āñ 9	Agrippa filius Agrippe 10. et vltimus. āñ. 22. Qui cum bona Romanorum gracia deficiens: regnū omne senatui legauit.
Alexander	2 āñ 27	Herodes tetrarcha	7 āñ 24.	
Alexander	3 āñ 9	Agrippa	8 āñ 8	
Hyrcanus	4 āñ 34	Herodes frater	9 āñ 4	
Herodes magnus	5 āñ 37			

Et sic omne iudeorum regnum. omnino consumptum est.

¶ Pontificum item iudeorum epilogus.

¶ Necessariū itē et p̄nti historie conueniens eē credimus: connumerare oēs iudeorum pōtifices vzquos fuerit ab Aaron primo vsqz ad Finosiū: q post Matthiā pontificē belli tpe p discordiā pontifex fuerat ordinatus. Et hi q dē oēs fuerūt. 83. Nā a p̄ma tabernaculi cōstructione q̄ fuit in deserto vsqz ad Salomonē q tēplum extruxit huerūt viri numero. 13. quorum noia hec sunt. aaron p̄mus eleazarus fi: phinees. 3. Abisue. 4. Bocci. 5. Ozi. 6. Heli. 7. Samuel. 8. achitob. 9. achimelech 10. abiathar. 11. Sadoch. 12. et achimaas. 13. Tēpus ergo isti. 13. hūere principatū a die qua iudei egyptū reliquerūt vsqz ad edificationem Templi qd Salamon primo cōstruxit: fm Josephum: fuit annorum. 612. Post hos terciodecimo vsqz ad aduētū Nabuchodonosor Babyloniorum regis: a'ij. 18. hāc ptātē tenuerūt vz: a Sadoch vsqz ad Josedech pontificē quez captiuum duxit in Babyloniam: horum quippe pontificatus tp̄s quadringentorum et sexaginta sex fuit annorum: et mensium sex: ac viginti dierum. Post captiuitatē vero vsqz ad antiochum captatorē Sison et ex eius genere 16. pontificatū tenuerūt: hi tamē non ex domo aaron fuere: post hos Joachim ex domo aaron pontifex factus sedit annis. 3. Quo mortuo septē annis ciuitas sine pontifice fuit. Jonathas deinde iude machabei frater ipso tempore pontificatum suscipiens. 4. annis illum tenuit. Quo per insidias mortuo Symon frater pontificatum iniit: cui successit hyrcanus eius filius: seditqz annis. 31 post quem aristobolus eius filius: qui vno tantum sedit anno. Post eum alexander eius frater ab alixandra aristoboli vxore pontifex constitutus sedit et regnum tenuit annis. 27. Quo mortuo eius etiam alexandra vxor ex mari precepto hyrcano filio suo pontificatum dedit: et tenuit primo annis. 9. Sed ipsa Alexandra eius matre defun

eta cōtra eum Aristobolus frater dimicās ⁊ vincēs a pontificatu illū remouit: ipseq; regnū ⁊ pōtificatum per tres annos ⁊ tres mēses obtinuit: Quē Pōpeius captū cū filijs Romā transmisit: ⁊ Hyrcano rursus pontificatū restituit. Et preter priores alios nouē quadraginta annis tenuit. Cōtra quem Pachorus parthorum rex pugnās ipsum cepit: ⁊ Antigonum Aristoboli predicti filium pontificē ⁊ regem constituit: q cū tribus annis ⁊ totidē mensibus regnasset ⁊ sedisset: Herodes ⁊ Sosius eius frater eum obsederūt: captumq; Antiochiā ad Antoniū miserūt: a quo trucidatus fuit. Herodes vero suscepto regno: nequaquā pōtifices ex genere Matthie patris Machabeorū constituit. sed quibusdā ignobilibus ⁊ incertis sacerdotibus pontificatū tribuit. Similia postea Aristobolus eius filius ⁊ Romani fecerūt: q̄a nulli ex Machabeorum genere hāc potestatē concedere voluerūt. Fuerūt ergo viri qui hanc dignitatem habuerunt ab herode primo vsq; ad hoc tempus: quo Titus templū ⁊ ciuitatē concremauit: cuncti simul. 29. Tempus autē eorū sunt anni centū ⁊ septem. Et hec de omnibus iudeorum pōtificibus epilogando dicta sufficiant.

¶ Judea igitur regnū ē q̄ oli cananea dicebat: in qua chananei: Iesubei: Euei ⁊ Amorei quattuor fuere reges: quos Iosue superauit: eamq; filijs israel diuisit: Que quādo pro ipso iudeorū regno accipit: multas continet regiones: vt Galileā: Judeā que soli Jude tribui pro sorte obuenerat: Tracontidem: Basaniā: Samariensem ⁊ alias regiones cōtinet. Judee namq; prouincie tribui Jude sic declarate: terminus est a meridie mare Salinearum: quod mortuū dicitur: ⁊ inde per cades bernaea: vsq; ad torrentē Egyptiu influit in mare magnū. Eius autē latitudo a iordane flumine vsq; ad Joppen explicat: in cuius medio tanq̄ vmbilicus hierosolymorū ciuitas ē: que pre ceteris vrbibus tanq̄ caput in corpore eminet. Huius ager montuosus est ⁊ campestris: ⁊ ad colendum mollis ⁊ optimus est: arboribus quidem plenus: in quo campus hierico haud longe ab hierusalem est: palmetum ⁊ palmis abundans ⁊ totus irriguus vbi ⁊ balsami viridarium erat: cuius arbor aromatica est: cuius corticem scindentes succum in vasis suscipiebant tenacis lactis persimilem. Is capitis dolores ⁊ suffusiones oculorum incipientes ⁊ hebetudinē soluit: Quare preciosissimus est eo presertim q̄ ibidem solum nascatur: ⁊ eo quidem maximus iudeis proueniebat prouentus.

¶ Samariensis autem regio inter iudeam ⁊ Galileam sita erat. incipiebat enim a vico quodam in planicie posito cui nomen erat Genanie: ⁊ hec etiam nihil natura a iudea discrepabat.

¶ Galilee vero due sunt: quarū vna superior altera inferior appellat: easq; vt Josephus habet phenix ⁊ Syria cingūt. discernūt ab occidēte ptolomais territorij sui finibus a meridie vsq; ad iordanē: ab oriēte Yppi ⁊ a Gadaris finibus terminatur. Inferioris Galilee fines longissimi sunt: videlicet ex Tyberiade vsq; a zabulon prorogātur: latitudine autem patet ex vico Salothi qui in campo magno situs erat: vsq; ad Barsaben: lōgitudo eius a Talla vico iordani proximo vsq; ad Berothe tendebatur: he multis alienigenis cincte erāt: vbi ⁊ viri pugnaces erāt: vnde nec ab vllis vnq̄ occupari potuerūt. Erant quoq; optime ac fertiles regiones omniumq; arborum genere consite: ibidemq; etiam vt testatur Hieronymus creberrime ciuitates erant. ⁊ vbiq; multitudo vicorum propter opulentiā populosa. In quorum minimo quindecim colonorum milia fuisse Josephus dicit.

¶ Tracontidis vero regie ⁊ alie multe herodis Agrippe partes: a monte libano ⁊ fontibus iordanis incipiunt: ⁊ vsq; ad Tyberiadis lacū latitudine pandunt. Et hec de toto iudee regno: quibus terminis: quibusue regionibus cinctum sit dicta sufficiant.

80

¶ Apollinaris rauēnatus epūs: sanctissimus atq; clarissimus vir ab apostolo Petro ordiatus. ⁊ rauenas episcopus missus: cum superioribus diebus rauennatis i xp̄o credētibus mira virtutum signa cōtulisset: his temporibus seuis verberum flagellis sepe cōteritur: ⁊ senile iā corpus ab impijs: horrēdisq; cruciatibus laniatur. Sed vt diuus refert Ambrosius: ne fideles de suis vexationibus trepidarēt: in virtute dn̄i nostri iesu xp̄i signa apostolica plurima perfecit. Nam puellā post tormenta cōfestim suscitauit mortuam: ⁊ multis cecis visum cōspicuū reddidit: ⁊ muto cuidā loquellā restituit: obsessamq; a demonio liberat. Contagionē leprosi mūdat: atq; portētū simulachri vna cum templo in terrā deiecit. post quas virtutes hoc anno apud eandem vrbem inter ipsa vicissim sibi succedentia tormenta: gloriosum cōsumauit martyriū: decimo. kalēdas Augusti: quo quidem die eius natale celebratur.

¶ Bartholomeus apostolus in numero quidem apostolorum sextus: Qui ⁊ symbolo Christiane fidei: Credo in spiritum sanctum adiecit: per hoc tempus (vt Theodorus abbas ⁊ doctor testatur) postquam in Lycaonia atq; superiori India Christi Euangelium predicasset: in Albanam maior e armenie vrbem: veniens confestim quoddam templum ipsis demonibus consecratum ingreditur. Ubi constitutus effecit vt demon nullū cultoribus suis preberet responsum: ibi quoq; domini nostri iesu Christi euangelium predicans: Polemonium ipsius vrbis Regem: atq; Reginam cum duodecim ciuitatibus ad iesum Christum conuertit. Et vt miraculo fidem suam esse certissimam commendaret. Demonem statim cathenatum cunctis ostendit deformem: Propter quod pontifices templi indignati: ipsum a quodam tyranno Polemonij predicti regis fratre: veluti maleficium ⁊ sibi infensissimum primo cedi: deinde excoriari atq; obtruncari fecere. Qui mortis discrimen viriliter perferens: gloriosi certaminis ad celeste gaudium secum reportauit triumphum: Cuius quidem venerabile corpus a Christi fidelibus: ibidem cum omni honore ac veneratione tumulatum. Tandem a paganis in mare vna cum archa proiectum est. Quod (vt beatus testatur Theodorus) primum ad insulam Lypparim delatum postmodum exinde Beneuentum translatum est: vbi pia fidelium deuotione plurimum p aliquod tp̄s ibidem quieuit. tādem Romam trāslatum plurimum

veneratur. Fuit hic nobilissimis ortus parentibus: Rege videlicet indie natus: qui hierosolymam veniens in dita Christi diuinitate: atq; crebris eius miraculis eidem adhesit.

¶ Judas q; Thadeus Symonis Cananei ꝛ Jacobi minoris frater: Marie Cleophe ꝛ Alphei filius: ꝛ xp̄i apostolus qui vna cum Symone frater in symbolo fidei: Sanctorum cōionem: remissionem peccatorum ꝛ carnis resurrectionē addidit: his tēporibus post q̄ i Mesopotamia ꝛ in iferiores ptes pōti christi euāgeliū ꝑdicasset: ꝛ efferas atq; idomitas gētes quasi beluarū nās sancto dogmate mitigasset: ꝛ fidei dominice subiugasset. Ad Abagarum regē in Edessa ciuitate venit: qui licet irremediabili corporis morbo teneretur: quē cū ab ifirmitate liberasset: martyriū cōpleuit: Cuius festiuitas. 5° calē. nouēbris celebraī. Scripsit aūt Judas hic epistolā breuē: q̄ e septē canōicis vl'ia hētur. In qua fratres de corruptoribus vie veritatis ita iformat vt illicitū cē differat semel ōsubiugio futur' cru'ol. sinuo operā sui officij nouai fui'tbus

¶ Andreas Symōis Petri frater ꝛ i passiōe socius: qui Symbolo fidei: Et in Jesū xp̄m filiū eius vnicū dn̄m nostrū addidit: adhuc Vespasiano impante: cū Scythis euāgeliū predicasset: apud Patras Achaiam ciuitatē ab Egea pcōsule cōphēsus: in carcere tradit: deinde grauissime cedit: ꝛ ad vltimū in crucem pēditur: vbi ꝛ biduo viuēs vltimo nouēbris die martyriū cōsumauit. Maxilla vō ipsius Egee vxor contestim apostoli corpus capiēs optimo loco cū aromatibus sepelīuit. cuius sane corpus vigesimo Cōstātij cesaris anno cum ossibus beati Luce euangeliste ex eadem ciuitate in Constantinopolim translatum est: verum eius caput postea Pius papa eius nominis secundus e peloponēsi ab eiusdem loci principe Romā euectum in beati Petri templo maxima cum veneratione collocauit.

¶ Thomas apostolus q; Didimus dr̄: per hec quoq; tēpora cū xp̄i euāgeliū parthis: Medis ꝛ persis: hircanis: ac Bragmanis predicasset: etiā in Indiā superiorē ꝛ inferiorē ꝓficiscēs multos cōuertit ꝛ Migdoniā Carisi cognati regis vxorē baptizās christo cōsecrauit ibidē quoq; multas adhuc extantes ecclesias fundauit. Indeq; vt Christofomus ait: ad regionē Magorū: qui ad xp̄m venerāt adorandū: perueniēs eos baptizauit: ꝛ in adiutoriū fidei christiāe socios suscepit. Tandē ab infidelibus lapidibus adhuc: in fornacē piectus: cū adhuc superuiueret lanceis perforatus martyrij coronā promeruit. Cuius corpus haud multo post ad Edessam ciuitatem trāslatum est. Cuius vero die festiuitas. 11° calen. Januarias celebratur.

¶ Matthias apostolus natiōe Bethlemiticus: ex tribu Juda oriundus: qui post ascēsionem dn̄i ab apostolis sorte in eorū nūero fuit electus: sicut Lucas 1° cap. libri actuū apostolorū cōtestatur ē. Quiq; ꝛ in symbolo vitā eternā addidit: hac tēpestate dū apud Judeā euangeliū xp̄i annūciaret: acerbissimē crucis martyriū sustinuit. Eius aūt natale: 6° calē. Martij celebratur: licet de tempore eius martyrij varie referant' sīue.

¶ Mattheus apostolus: ex publicanis actibus apostolus ꝛ euāgelista clarissimus factus: ꝛ ipse post domini ascēsionē euangelio christi in iudea predicato cū ad gētes exteras trāsire statuisset. In Ethiopiā ꝑmus euangeliū hebraice scripsit: qd̄ q; fratribus ꝛ maxime Barnabe cōdiscipulo a quo recedebat. i sui memoriā reliqt sic icipiēdo: Liber gnātiōis Jesu xp̄i filij dauid: in cuius qdē ꝑncipio xp̄i icarnationem: In medioq; ꝑdicationē. ꝛ i fine eius passionē oñdit. Quod quidē Bernabas apostolus ad ꝑdicationis officium per diuersas peragrans ciuitates secum deferebat: ꝛ super egros ponebat: q eos cōsulti sanitatis bñficiū cōsequebāt. Hic nāq; nō solū: vt Chriso. ait: sanctorū: sz ꝛ peccatorū euāgelista extitit: q ꝛ sermone ꝛ vite correctione peccatoribus xp̄i euāgeliū ꝑdicauit: e Judea aūt post in Ethiopiā trāsiēs totā ferme regionē illam percurrit ꝑdicando: atq; innumeros ethiopū populos xp̄i iugo subdēs: ipsius xp̄i fidauit ecclesias: i qua scilicet regione ꝛ mirabilia ānos stetit: Quod Beda testaī dicēs: Qualis nāq; Mattheus sit factus: docet ipsa Ethyopū gēs: quā de vltimis terre finibus ad ecclesie sancte societatē ꝑdicādo quertit abl'utamq; fonte baptismatis de fusca formosā reddidit: q; nigredie vitioꝝ illā exuit: ꝛ ornatu virtutum illā decorauit. Cū aūt Ephigeniā nobilē virginē cū ducentis vgīnibus christo cōsecrasset: a rege speculatore misso ante altare xi kal. octobris capite cesus est: Quo scelere: elephantie morbo rex conceptus: vite tedio se semetipsū paulo post interfecit. Apostolus autē per visū populū admonuit: vt Ephigenie fratrē ab ipso baptizatū regē cōstitueret. Qui in regno ostitutus. 70. ānis imperās ecclesias vbiq; erexit plurimas ꝛ vniuersā ethiopū christianissimā effecit: Eandēq; ecclesiā ab eo sic fūdatā. Eunuchus: quē Philippus baptizauerat: eidē succedēs mirūme dū erexit: ꝙ post ipsū Mattheū apostolū nō solū vnius ecclesie: sed etiā totius Ethiopie tanq̄ summus pōtifex gubernacula suscepit. Sacerdos aūt odā Cerui'sia. facti Marci ꝑpositus: vir. sane egregius: tractatū de huiusce gētis: cōscribēs quē Mappā mūdi noiant. De huius gētis moribus multa cōscribens. Refert presbyterū Janū dicti populo tanq̄ patriarcha precellerem centū ꝛ viginti septem Archiepiscopatus subesse quorū quilibet viginti episcopos habere videtur: hi Romano more fonte baptismatis. In noīe patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti renascendos baptizant Eodemq; ritu eucharistie sacramentum conficiunt: hoc solum excepto ꝙ pater noster ante sacramenti eleuationem decantant. Et post beatam virginem Mariā: Apostolos: Petrum ꝛ paulum: atq; beatum Joannē Baptistam precipuo susceperūt: ꝛ venerantur honore. Alios quoq; apostolos: ꝛ precipue hūc apostolum Mattheū eorū precipuū doctorem magno venerantur obsequio. Beatos insuper Paulum primum Eremitam: Antonium abbatem. Macharium atq; alios diuos Eremitas summa deuotione prosequuntur. Eorum quippe Imperatorem Christianissimum ferunt. Cui ꝛ septuagintaquattuor Reges: ac infiniti pro pemodum obtemperant principes: duodecim duntaxat Regulis exceptis: qui Mahumeticas obseruant leges. Qui tamen imperatoris mandatis in reliquis parent: Hunc sane imperatorem tempore Clementis

quia ano salutis nr̄e.1303. ad hispaniarū regē triginta legatos misisse: aliqz ꝯ īfideles auxiliū ptulisse pdictus Genuēsis scribit: qui z Bumonē ad pdictu Clemētē pontificē quintū cū reuerentia accedentes ꝺe multis edocti cū multis muneribus z lr̄is apostolicis ad limina apostolorū Petri z Pauli visēda Romā venerūt: qbus iussi cū gaudio ad ꝑpria redire. Uerū cū Genue multis diebus nauigādi tēpus expectātes multa ꝓfitē de eoꝝ ritibus: animalibus: ac regionibus: rogati scripto reliquerūt: que idē auctor referauit.

Uiri disciplinis excellentes.

Quintus Asconius pedianus scriptor z historicus celeberrimus: ꝑ hec tpa teste Eusebio clarauit: z multa cōscripsit: qui cū ad septuagesimū z tertiū etatis peruenisset annū luminibus captus .12. superuixit annis in quibus cum summo omnium honore consenuit. Quo in tempore historicos libros luculenter conscripsit.

Dioscorides medicus grecus z militaris discipline viribus tēporibus: teste Plinio: in herbaria arte Rome admirabilis fuit. Et herbarū plantarū arborūqz lapidū: aromatū z aialiū in quinqz voluminibus accuratissima doctrina conscripsit. Jn quo vt de seipso testatur: Quecunqz inquit in his libris posui non ex opinione: aut fama cognoui: sed ex electione experimento didici.

Cletus papa natiōe Ro. patre emyliano: hoc tpe Clemēte dhortāte pōtificatus munus suscipiēs sedit annis .xi. mensibus .i. z diebus .xi. Uir certe optimus atqz sanctissimus: qui nihil oio pretermisit qd augēda ecclesia dei ptinet: quā cū optime pro tpe occurrenti constituisset: sub Domitiano Cesare martyriū percepit: z in vaticano apud beati Petri corpus .5. kalē. maij sepultus fuit. Hic ex precepto Petri .25. presbyteros mēse septembr. i ordinē redegit. Et primus lr̄is apostolicis salutem z apostolicam benedictionē scripsit. Sūt tamē q dicāt huic z pdecessorē nō vt pōtifices sedisse: sz vt sūmi pōtificis coadiutores: z .2°. Uespasiāi āno Lino successisse. cuius natale .6. kalē. maij celebratur: Papa.3.

Titus primus Uespasiani filius: vndecimus Ro. Jmperator: pr̄e defūcto .214. olympiade iperare cepit: z Sueto. teste imperauit annis .2. mēsi .2. z diebus .20. Uir certe natura humanissimus atqz beniuolus: z forma egregius: adeo vt in eo omnes corporis z aī dotes explendescē viderent. Quāobrem amor z humani generis delitie dictus ē: q z latie greceqz lingue peritissimus fuit: z orādo fingēdisqz poematibus ꝓmptissim᷒: sed neqz musice artis ignarus habitus est: quo nemo predecessorum principum magnificentior aut liberalior extitit: cum nulli petenti quicqȝ vnqȝ negarit. De q re cum ab amicis reprehēderet: nō ēsse ferēs: Nemiē tristē a pn̄e pe discedē oportē: Tāte enī bonitatis fuisse dicit vt cū q̄dā die i cena recordatus fuisset: nil e die illo cuiqȝ prestitisse dixerit. o amici hodie diez ꝑdidi verūtamē quedā sub eo isortunia z tristia Rome z alibi acciderūt: videlicet cōflagratio vesuuij montis i cāpania q̄ inūeros exussit populos: z incēdiū Rome ꝑ treb dies z noctes: z seuissima pestilētia. Et tñ amphiteatrū z Thermas ac multa alia dedicauit z absoluit. Musonē isignē philosophū ab exilio reuocauit: z familiaritate Quintiliani asconij predicti plurimū visus ē. Hic ita qȝ vt premissū ē capta Judea: z euersis Hierosolymis: innumerabiliqz hoim multitudie interfecta: Romā reuersus: vna cū pr̄e triūphauit: vno z eodē curru vecti: Domitiano eius fratre equo albo subsequēte. Jn quo quidē triumpho Josephus qui pn̄s aderat scribit innumera iudeorū spolia z tabule veteris legis e tēplo cū reliquis thesauris ablate fuere. Cuius triūphi monumēta adhuc Rome i uia noua apparēt adhuc isculpta: Perijt tādē hic talis ac tātus pnceps vēnis ꝓfluuio i eadē villa q̄ z pater erat sue ano. 42°. eoqz loci cū igenti hoim luctu sepultus. Qui z ex senatus cōsulto atqz decreto propter ingētes eius virtutes in deos relatus est. Titus 81

5180

Uesuuius cāpanie mōs ab oi alio mōte solutus: z Neapoli vrbe .4. passuū milibus distās: oliuetis: vinetis: aliisqz fructiferis arboribus refertissimus: hoc ānu fm̄ Euse. i vtice ruptus: tātū icēdiū ex se eiecit vt ipsius mōtis arbores: vicinasqz regiōes atqz vrbes cū innumerabili hoiz multitudie exusserit. Jta vt cū Plinius secūdus historicus postea Traiani tpe ex Mesinēsi classe cui perat ad hoc visēdū spectaculū ꝓpius accessisset: ab eodē icēdio absortus fuerit. Tātā tātā cinerū z puncearū copiā eructasse dicit: ut cāpi vsqz ad arborū cacumina itumuerūt. De quo Martialis iā tūc superstes libro quarto inquit.

Hec est pāpineis viridis vesuuius vmbris	Hic veneris sedes lacedemone gratior illi
Presserat hic madidos nobilis vua lacus	Hic locus herculeo nomine clarus erat.
Hec iuga q̄ nise colles plus bacchus amauit:	Cuncta iacēt flammis: z tristi mersa fauilla:
Hoc nuper satyri monte dedere choros	Nec superi vellent hoc licuisse sibi

Jn his aūt aduersis Titus iperator nō mō pncipis solitudinē. sed z parētis et affectus pstitit affectū nunc ꝑ scripta cōsolādo: nūc qȝtū facultas suppetebat subueniēdo: vnū z ad eādē ꝓuiciā restaurādā curatores misitqz bona oppressorū i eodē loco quorū heredes nō extabāt restitutiōi ciuitatum afflictarū attribuerent.

Domitianus .82.
Domitianus Titi pdicti fr̄ z vespasiani similiter filius .12. Ro. imperator: hoc anno: qui ē quartus
d annus .214. olympiadis post frēz iperare cepit: z imperauit ānis .15. z mēsibus .5. vir ꝑ oia pessimus
5181 q teste Orosio lib. 7. c. 12. magis Neroni z Galligule similis q̄ patri Uespasiano aut Tito fuit: Moderatior tñ primis annis habitus ē. Sed mox ꝑ oēs scelerū gradus paulatiz puenit. s. libidis crudelitatis iracundie: deinde quibus criminibus tantū odij hoiū in se concitauit: vt pr̄is fratrisqz nomen pene abolecerit. Jn tantam enī superbiā ꝓlapsus ē: vt dn̄m se ac deum vocari: z scribi ac coli iussisset: hac de cā multos ex nobilioribus interfecit: plerosqz in exilium misit: quos z i eisdē locis trucidari fecit. Libidinis quoqz (licet vxorem haberet formosissimam) intemperatissimus tamen fuit: z in ea quodcunqz enim excogitari potest: hoc ipse perfecit. Multa tamen edificia: z quidem amplissima: vt Suetonius te-

fert incendio absumpta: Rome extruxit: in quibus pātheon templū qd nūc Sancta Maria rotūda dicitur
sine alicq lignorū admixtiōe fabricauit. Capitoliuz quoqz forū transitoriū z porticus multas: ac Vespasia-
ni: Minerueqz templū: z alia multa construxit: sed omnia sub titulo tantū suo: ac sine vlla cuiusquā auctoris
memoria. Bellū etiaz per legatos contra germanos z Dacos feliciſſime geſſit: quibus victis triūphauit.
Multas quippe leges vtiles ad communem rerum vſuz cōdidit: in quibus ipos vicos publicos ſiluauit: z ca-
ſtrari mares vetuit ac hiſtrionibus Scenā interdixit. vites quoqz in vrbibus plantari prohibuit. Duo mē-
ſes: ſeptember: ſcilicet z October alter nomine eius vocari iuſſit. Deniqz ſecundaz poſt Neronē chriſtia-
nos exercuit perſecutionem. Eos quoqz qui de genere Dauid fuerant vndiqz exquiri z interfici precepit:
vt nullus iudeorū regni reliquus foret: quos tamē pr... eius Veſpaſianus: hieroſolymis capta conqui-
ſitos veluti ex regia ſtirpe progenitos ī precio habuit. Demū ſuperuentē diuina vltiōe a ſuis ī ppo palatio: āno
etatis ſue 35 interficitur: z per veſpilones eius cadauer delatū: ſepelit. Fuit aūt hic Domitianus ſtatura
procera: vultu decoro: grādis oculis ac in reliquis corporis mēbris pulcher z decēs. Liberalia quoqz nunqz ne
glexit: vnde z ſuo diligēter z peroptime dixit. Et propterea Bibliothecas incendio conſumptas ſummo ſtu
dio reparare ſtuduit. Milites autem eius mortem grauiter ferentes: eum diuum propterea appellauere.
¶ Menander Necromāticus natione Samarites Symōis magi diſcipulus. hoc anno vixit negās: ſe plā
mūdi ſaluatorē deſtinatū tenere affirmare auſus ē. Siquidē cū eſſet heriarcha, ethnicus etiam edidit ita cō-
85 poſuit tı genēra multoſqz ut ſcribit Euſebius decē, ... cum quibus z tandem vno ſcelere pariter interijt.
¶ Cherinthus ſimiliter herēſiarcha vir lubricus: per hec tempora ſuas hereſes diſſeminare orſus ē. z mul
tos ad ſe traxit ſectatores: qui Cherinthiani vocabantur. Dicebat enim legalia antiqua precepta eſſe ſeruā
da: vt habetur in canone. 24. q. ... c. Quidam ab eo namqz Cherinthiani appellati dicti ſunt.
¶ Hebion quoqz hereſiarcha: a quo hebionite heretici cognomen ſumpſere his temporibus comparuit: qui aſ-
ſerebat atqz predicabat chriſtū purum fuiſſe hominem: z apoſtolum Paulum legis apoſtatam eſſe.
90 ¶ Thimotheus Pauli apoſtoli diſcipulus: Epheſiorū epiſcopus ab eodē magiſtro ordinatus: hoc āno poſt multos pro xpo
agones perlatos ibidē martyrio coronatur: ... qui dicat cū ſub Nerone paſſus eſt ... duo an
geli apparuere. dicētes: Erige caput in celū: z vide: qui vidit celos apertos z Ih'm coronā gēmatā tenētē: at
qz dicētē tibi. Hāc de manu mea accipies. Eō vt quida noie appolinaris vidit: ſe baptizari fecit: quapropter
ſes ambos iuſſit in confeſſione domini perſeuerantes decollari. Ad hunc paulus e laodicia duas ſcripſit
epiſtolas: vnam de exhortatione martyrij z omnis regule veritatis. Aliam vero de ordinatione epiſcopa-
tus z diaconij z omnis eccleſiaſtice diſcipline. Eius autem natale. xi. calendas Februarij celebratur.
¶ Titus ſimiliter pauli apoſtoli diſcipulus Cretēſiū epiſcopus ab eodē paulo ordinatus: hoc ipſo āno cū officiū predicatio
nis officiū multis annis fideliſſime exercuiſſz: beatū finē adeptus eſt: atqz ibidē vbi fuerat minister conſtitutus ſe
pultus ē. hic ... omnis pan. ex Nicopoli epiſtolaz ſcripſit digniſſimā ī q cū ... ſtruit cōſtituiē ... ſby
teris z de ſpūali conuerſatiōe z hereticos vitā diſcq traditionibus iudaicis credebāt: eius feſtū ... celebrat.
¶ Creſcentius pauli apoſtoli diſcipulus q ſuperioribus diebus per galliā tranſitū faciēs multos verbo predicatiōis ad
fidē chriſti cōuerterat: hiſdē etiā diebus. 5. calē. iulij ī pace quieuit: quo et die eius natalicius dies celebrat.
¶ Iulianus Cenomanēſis epiſcopus quē ſimoniū Symonē leproſum a dño liberatū fuiſſe affirmat: quiqz z dñz ho-
ſpitio ſuſcepat p ... migrauit ad dñz. hūc ... apoſtoli poſt dñi aſcēſionē ibide ordinaſſe ... epiſcopus vbi iter ce
tera eius miracula tres mortuos a mortuis reſuſcitaſſe fertur: habitoſq eius natale. 5. calen. Febru. agit.
¶ Iulianus etiā alium qui vtrūqz parentē ... cōſodera... quoqz temporibus poſt lōga ... ineffabiles
lachrymas atqz arduā penitentiā. ... calē. Iulij in dño quieuiſſe dicūt quo etiā die eius memoria recolit.
¶ Perſecutio chriſtianorum ſecunda.
¶ Domitianus itaqz 14 imperij ſui āno ſecundaz poſt Nerone in chriſtianos exercere cepit perſecutionē
In qua z Johannes apoſtolus z euāgeliſta in pathmō inſulā relegatus fuit: vbi z apocalipſim vidit: quam
... ſui cōſcripſit: paſſiqz ſūt inter ceteros Cletus z Anacletus pape: z alij quoqz ... videlz.
¶ Domicilla vgo ſanctiſſima Flauij Clemētis ex ſorore neptis quā idē ſanctus Clemēs ſacro velamine cō
ſecrauerat ſub hac perſecutiōe propter nomē xpi cū alijs plurimis ī ponciā iſulā deportata: ibide lōgū duxit exiliū
vbi cū multos doctria z miraculis ad fidē xpi conuertiſſet: ī cubiculo domus ſue cū Euphroſina z Theo
dora atqz alijs virginibus a quodam Tyranno exuſta eſt. Nonis. ſ. maij: in quo die eius feſtū celebratur.
¶ Nicomedes itē Romanus preſbiter: ſub hac Domitiana perſecutiōe Rome in via Numentana paſſus ē: q
cū dicēt cōpellētibus ſe ſacrificare. Ego nō ſacrifico niſi deo oīpotēti qui regnat ī celis: plūbatis tādiu cede
tur donec exalaret ſpūz. Et deide iter celebres ſacros relatus. 17 calē. octo. eius natalicius dies celebrat.
¶ Hermacoras Aquilegienſis archiepiſcopus z totius venetie prouincie prothopreſul diui Marci diſcipulus a beato
petro apoſtolo ibidē ordiatus tēpeſtate hac: cū inter multa ſanitatū miracula z predicationis inſtantiā:
populorumqz conuerſionem multa penarū genā expertus fuiſſet: ad vltimum cum Fortunato archidiaco
no ſuo quarto Idus Iulij capitali ſnia perpetuā ſibi gloriam comparauit. Sunt tamen qui dicant euz cū
regionem noſtram deo lucratus fuiſſet: ſub Nerone ſecuri percuſſum: martyrium compleuiſſe. Hic Sy
rum papienſem epiſcopum habuit diſcipulum: virum vtiqz ſanctiſſimū: qui mira ſancti... edidit opera
¶ Dionyſiū quoqz Ariopagitā philoſophū z aſtrologū clariſſimū pariſieñ epiſcopuz ī hac perſecutiōe cū Eleutero
archipreſbytero: z Ruſtico diacono pariter paſſū fuiſſe tradūt: q cū a Clemēte Ro. pōti ex precepto beati petri
ad gallias predicatōis gratia directus fuiſſet ibiqz vſqz ... tps ... ſibi opus ardēs exegiſſz a preſecto parſio

rum vrbis no'e fescennino vna cū socijs nonagenaria a gladio percussus martyriū cōpleuit. Hic ē ille Dionysius Areopagita philosophus et astronomus q Athenis cū ceteris astronomis in domini nostri Jesuchristi passiōe dixit: Aut deus patit: aut ordo nature destruit: qui postea Paulus apostolus baptizatū diligēter instruxit. et athenensiū episcopū ordinauit vbi deinde predicationi insistens: Ciuitatem ipsam et maximam regionis ptē christiane fidei subiugauit. Hic cum ceteris apostolis vt in li. de diuinis nominibus ip emet testatur Dormitioni dei genitricis interfuit: postea vero cum audisset apostolos Petrum et Paulum a Nerone Rome detentos: episcopum sibi substituens: Romam ad eos visendos venit: post quorū felicem exitū a Clemēte episcopo vt premissum est in gallias cū socijs directus est: vbi et septimo idus octobris martyrio coronatus est: Et cū doctissimus haberet: scripsit ea que subiecta sunt videlicet.

De ecclesiastica Jerarchia	li. i.	cuius principium est: Quia quidem.
De celesti Jerarchia	li. i.	principium. Omne datum.
De diuinis nominibus	li. 2.	principium: Nunc ecio.
De mystica theologica	li. i.	principiū: Trinitas sup. Extāt et eiusdē epistole. 12. Quarum

prima: secūda et tertia et quarta Caio scribitur. Quinta Dorotheo. Sexta Sosipatri: Septima Policarpo episcopo: octaua Demophilo: q̄ icipit: hebreorū historie: Nona eidē. Decia Joāni euāgeliste icipiēs: Saluto te sanctā aiam: vndecia et Duodecia Appoliphanio: d' eclypsi i passiōe dn̄i q̄ icipit: Nūc mihi ad te smo ē.

5290 Clemens natione Ro. de regiōe Celij mōtis patre Faustino: post Cletū pōtificē sedit annis. 9. diebus 10. Hūc btūs Petrus vt ex epla ad beatū Jacobū hierosolymitanum missa constat post se Romanū constituit episcopū. Sed cū esset oiū modestissimus. Linū et Cletū predictos sponte in honore sibi pretulit: q cum doctrina et religiōe ac pietate insignis haberet: innumeros pene homines ad xp̄i fidem conuertit: quibus et aliquos tractatus et epistolas ecclesie noīe edidit. Deinde Ecclesiam Ro. institutis et moribus confirmaturus constituit ne quis vnq̄ episcopus diacono absente celebrare presumeret: sicut Gratianus i canōe testat. 93. di. c. Diaconi. Vetuit etiā laicis: ne quē clericorū accusare presumerēt: vt vbi supra de cōse. di. i. c. Hic ergo diuisit etiā regiōes septē notarijs q diligenter martyrum res gestas cōscriberēt: qbus optie gestis. P. Tarquiniū principē: et Mamertinū vrbis pfectū infensos habuit: qui Traianū virū optimū in eū ac reliquos christiaos cōcitauerūt. vnde et eius iussu in quādā insulam deportatus ē. quo i loco: vt sacra eius hystoria: duo christianorum milia ad secādos lapides inuēit: qui ad penuria maxie laborabāt: q'ra cū opus eēt e sexto miliario repetē oportebat. Sed Clemens populi necessitate cōmotus fusa orone cōlesti haud lōge agnū vidit: de sub cuius pede dextro fons viuus emanare cepit: Qui cōuocata turba: oēs eadē aqua recreauit: quo miraculo multi ad fidē christi cōuersi sunt. vnde indignatus Traianus Satellites misit: q alligata Clemētis collo anchora: eū nono cale. decēbris in mare piecerunt: Cuius sanctissimū corpus nō ita multo post ad litus delatū est: atq; eodē loco sepultū: vbi fons emanauerat: quo etiā in loco templū postea cōstructū est: verū post eius mortē sedes. 22. diebus vacauit.

91

Viri disciplinis excellentes.

Seruius Sulpitius orator et doctissimus iurisconsultus: p hoc ipsum tēpus Rome claruit: qui inter cetera de dotibus librū vnū edidit. et de nuptijs librū aliū. Ac sic de sacris diiudicandis libros duos: et alia multa.

Flaccus similiter Romanus orator: hoc tempore disertissimus habitus ē: De quo Quintilianus eius contēporaneus li. etate prouectior. li. 12. edidit. De q̄ illi ora meminit cū de genere dicēdi pertractaret dicēs: Trāseo plurimos: Lycurgū: Aristogitona: et his priores: Isacū antiphōtē: quos vt homines inter se gnē similes differētes dixeris spē: hūc etiā Plinius nepos: qui eiusdē quasi tpis i foro fuit: i quadā epistola plurimū laudat.

P. Statius Neapolitanus: Sellis tamē epyrotico oppido oriūdus: Rome p hec tpa floruit: et ibidem de Thebaico bello librū edidit: q icipit. Fraternas acies. Et librū de achillis ifantia: cuius principiū ē: Magnanimū Eacidē. Jtē Syluarū librū p qbus rure albano donatus Martiali ac Juuenali plurimū odio fuit.

Martialis poeta coquus Epicureus philosophus: his temporibus ex Hispania Romam veniens propter ingenij sui magnitudinem et epigrammata confecta magno in precio habitus est. Qui ex Bilbeli hispanie vrbe: patre Frontone et Flacilla matre duxit originē: adultusq; i Celtiberiam translatus: ibidem literas optime didicit: ea quippe vrbs prope Salonem fluuiū psituata est: vbi Sertorius cōtra Metellū dimicauit. verū cum sub Traiano principe senio confectus esset: in patriam rediens ibidem diem obijt.

Juuenalis poeta Satyricus natione Aquinas: et ipse hoc tpe Rome claruit. hic ptis libertini filius fuit: licet tū tn̄. an alūnus an filius fuerit heres: tū certe hic cū Romanorū tpa satyris notaret psupulsus: a populo Ro. octogenarius i egyptū cū coborte missus ē: nō h qdē ad sui honorē: s; ad penā: vbi cū inuē eēt: vite finē fecit. Stellam quoq; patauinum poetam non ignobilem cum supradictis claruisse: multaq; scripsisse ferunt: hic vxorem nomine violentillam eius professionis et litterature habuit: quam vnice amauit.

Justinus Tyberiensis historicus celeberrimus his tribus cū insignis eēt iudaice cladis historiā pterexuit quā Josephus iudeus teste hiero. iprobauit. Alios quoq; nnullos omēta edidit. fuit. n. ex galilea natus.

Appolonius quoq; Tyaneus: et Euphrates philosophi per hoc ipsum tempus clarissimi fuerunt: De quibus nonnulla monumenta scripta habentur.

Nerua 13. Ro. ipator post Domitia 3° āno. 218. olympia iā senio pfectus ipator electus. imperauit āno

5298 i. et mē. 4. Hic suscepto imperio. cū i oīa ipsius impij sceptra ex sdecessore tyrānide i tumultu ostendisset: se equissimū atq; vtilem oibus prestare conatus ē: vnde eius opera oia Domitiani acta ex

99

Senatus decreto abrogata sūt. Quāobrē multi exilio dānati in patriā redire: multiq; bonis suis spoliati suo beneficio ea recepere. Inter quos et Joannes euangelista ab exilio reuocatus est: et ad Ephesum cuȝ gaudio remeauit: verum post primum sui principatus annum: cum iam senio grauaretur: et mors instaret: reipu. cauens Traianum sibi adoptauit in filium: quo adoptato. 27. etatis excederet annum vite sue finem mox fecit. Cuius corpus in hortis Salustianis sepelientes inter deos ex senatus decreto retulerunt.

Victorinus Emiterne vrbis dignissimus eps vir sanctitate et miraculis clarissimus. hoc āno ex eadē vrbe Roma ad Neruā predictū pncipē tanq̄ xpianus adductus: stati iussu ipsius capite deorsū appenditur in loco videlicet vbi putētes et sulphuree aq̄ emanabat: vbi cū per triduū id martyrij genus pro noīe iesu xi constantissime pertulisset nonis septembris martyr migrauit ad dominū quo etiam die eius festū agimus.

Anacletus natione grecus: patria Athéniensis: patre Antiocho natus Clemēti in pōtificatu succedens sedit ānis. 9. hūc Eusebius pretermittens dicit ipsuȝ esse Cletū. Sed Damasus ni in sua chronica et in hoc et alijs multis ōdicit: quia Cletū ab Anacleto et patria et mortis genere differre ōndit
Papa.5. nam Cletum natione Romanum. Anacletuȝ vero athéniensem dicit. Hic itaq; vir optimus fuit et primus memoriam beati Petri composuit: et seorsum a plebe loca vbi sepelirentur martyres assignauit. Sed et istitutis ac moribus Romanā ecclesia cōfirmaturus: teste Gratiano i canōe cōstituit ne eps a paucioribus q̄ a tribus ordinaret̄ epis: sicut hētur i decretis: 66. di. c. porro: et c. Hierosolymitanus: volu it tñ vt simplex sacerdos ab vno tm̄ epo ordinaret̄: sicut hētur. 67. di. c. Reliq sacerdotes. Mādauit preterea epōs nō nisi die dñica et hora tertia ordinari. 75. di. c. Ordiatōes epoꝝ. Statuit itē ne qs eps alienos subditos ordiare presumēt. 7. q. 1. c. Epē i dyocesi aliēa: vtq; clerici ad sacros ordies nō pmouari: sed publice asciscerētur: oibus quoq; fidelibus mādauit: vt cōione sacerdot' pacta et se cōicarēt: q vo nollēt sacris edibus pellerētur. Unā hic tm̄ ordinationē in mēse decēbri celebrauit: i qua quoq; pbyteros: tres diacones: et sex epos ordinauit. Deniq; sub Traiano principe pro fide christi supplicio peremptus: vacauit sedes dies 13.

Traianus genere hispanus Nerue per adoptionem filius: cognomento Vlpius crinitus. 14. Romanorum imperator olympiade 219 post Neruā Augustus electus: imperauit ānis. 18. et mē 6
Traianus Vir quidē i oī virtutis genē prestātissimus: et inter sanctos christianos vt ita dixeri merito isrēdus q optimos principes reruȝ gestaruȝ magnificētia: et oīoda virtute: laude et gloria superauit. Im
100 primis nāq; imperij fines lōge lateq; diffudit. Germaniā transi renanā fm Orosium lib. 7. in pristinum reduxit statum: Daciāq; alijs gentibus Romano subegit imperio: Parthos quoq; recepit: et Albanis regem dedit. Euphratē et Tigri pūincias fecit: Armeniā insup et Assyriā: Mesopotamia: Seleuciam: Thesiphontē ac Babyloniā vicit: et vsq; ad Indie fines tenuit. Ad mare et Rubruȝ accessit in quo classem cōstituit validā: qua Indie fines vastaret: Hic quippe oibus in oia se equalē exhibuit. Quinimo vt Eutropius scribit psepe aicos salutatōis gra visitauit: et neminē vnq̄ lesit: vbiq; eni terrarū ita se oibus equalē pbuit: vt vsq; ad Justiniāi magni tēpora in creatiōe pncipū semp sit acclamatū: Felicior sit Augusto: et Traiano melior. Honores eni impij: diuitias: facultates et pmia bñmerētibus pcerēs e q distribuit. Cuius tale psepe erat dictū: Talē puatis imperatorē eē oportere: quales puatos sibi optat habere. Immunitates vrbibus inopia laborātibus vltro offerebat. Portū Anconitanū nūc mirumimodū enctū extruxit: et alia multa edificauit: nihil vnq̄ iniusta egit: nihilq; cogitauit: qd nō ad cōem vtilitatē ptineret. Vixit annis tribus et sexaginta: i quibus decē et octo impauit: Cuius pbitat' et morū: et si perierit scripta in historiam digesta: nō tamē adeo obliterata ē mēoria: qn multa et hic et alibi a nobis sint celebrata. Igit cū summa belli: domiq; gloria floreret: Eusebio testāte apud Seleutiā Isaurie ciuitatē pro fluuio vētris extinctus ē. Cuius ossa postmodū Romā delata i foro ibidē i aurea vrna: q̄ ipse struxerat sub colūna occulte q adhuc extat cētū quadraginta pedū altitudine sepulta sunt. Statimq; in deos Senatus sentētia relatus est.

Euaristus papa natiōe grecus: patre iudeo nomine Juda ex ciuitate Bethleem natus post Anacle
Papa.6. tuȝ pōtificem: sedit ānis. 9. mensibus. 10. et dies. 2. Vir sane iustus: integerq;: q vt Gratiāus in canone refer. Titulos in vrbe Roma primus presbyteris diuisit: et septem diaconos in ordine redegit: qui episcopū predicantē custodirent: pp stilū veritatis q possit sibi ipōi: vt hētur. 93. di. c. Diaconi. Idē iudicibus mādauit: ne omnino sitas pro ferrent precipites. 2. q. 1. c. deus omnipotens. Itē cōstituit: ne plebis accusatio in episcopuȝ reciperetur vt. 2. q. 7. c. Non est a plebe. Vetuit itē fidelium matrimonia fieri clādestina: sed publice. Ordiauitq; vt spōsus et spōsa semp a sacerdotibus bñdicerent. 3. q. 5. c. Aliter nō fit. Hoc quoq; eius fuit decretū: ne qs an certā pbationē iudicet: aut cōdēnet: hic ter ordinatiōes i mēse decēbrio celebrās sex presbyteros duos diaconos: et quiq; p diuersa loca ordiauit episcopos. Tādēq; et ipse martyrio corōatus cuius mēoriā. 7° calē. nouēbris ecclesia celebrat. Et tūc sedes post eius obitū vacauit dies. 19.

Joannē apostolū et euangelistā Jacobi maioris ex zebedeo fratrem Christi Jesu predilectissimuȝ virum sanctissimū: ad hec vsq; tēpora peruenisse: et secundo huius pontificis anno obijsse legimus. Qui cū oēs Asianas fundasset erexissetq; ecclesias: nouissimus omniū scripsit euangeliū: et ea que a Mattheo: Marco et Luca cōscripsit fuerāt: confirmauit: quod eam ob causam scripsisse ferunt: vt Ebionitarum dogma consurgens infringeret: qui asserebant Christū ante Mariam nō fuisse. vnde et eius diuinā nām explicare conatus est: dicens. In principio erat verbuȝ et verbū erat apud deum: et deus erat verbum: hoc erat in principio apud deū. Scripsitq; et tres epistolas canōicas: in quibus et rationeȝ verbi: vt deus sit charitas: manifestat: vt susurrones nec deum scire: nec pios fieri posse declarat. Deinde propter ipsum verbum

dei et testi nouum Jesu xpi: primo in feruentis olei dolium missus: de quo illesus egrediens in pathmon insulam relegatus est. vbi et Apocalipsim [illegible] descripsit. Que vt diuus Hiero. dicit. Tot habet sacramenta quot verba: et in singulis [illegible] multiplicea dicit latere sententias. Tandem ab exilio reuocatus in ephesum [illegible] et exemplo [illegible] ac scriptis [illegible] ecclesias a se erectas [illegible] fulcita fuit: nonagesimo vite sue anno ibidem [illegible] quieuit: quo in loco sepultus est. [illegible] dormitione vrbem Ephesum plurimum honorauit. Cuius antrum adhuc ostenditur. Persecutio Christianorum tertia.

Traianus autem licet [illegible] iustitie et [illegible] princeps [illegible]: et ipse decimo imperij sui anno [illegible] in plurimis christianis [illegible] augeri cerneret [illegible] Romanorum imperium [illegible] caperet: tertiam persecutionem in christianos [illegible] quidem multi referuntur [illegible]. Inter quos hi fuerunt precipui videlicet.

Ignatius antiochenus episcopus: beati Johannis euangeliste discipulus [illegible] cum multis annis (tertius post Petrum) antiochenam rexisset ecclesiam: a Traiano in antiochia captus Romam perducitur: vbi circumsedente senatu Traianus ipse eum in amphitheatro includi fecit: et [illegible] supplicio affici mandauit: deinde leonibus obijci: quorum dentibus [illegible] christi hostia effectus est. Hic autem Ignatius vt habet historia tripartita dum quadam vice super montem quendam staret: audiuit angelos antiphonas cantantes. Quorum exemplo [illegible]: et ipse antiphonas in ecclesia cantari: et psalmos [illegible] antiphonas [illegible] instituit. De hoc beatissimo martyre beatus Bernardus meminit dicens: Magnus ille Ignatius discipuli quem [illegible] cuius preciosas reliquias [illegible] paupertas: Mariam [illegible] ad eam scripsit epistolas christiferam consultat. Hic itaque inter sanctos martyres merito relatus eius natale [illegible] calendis februarij celebratur.

Symon Cleophe filius: et domini nostri Jesu xpi apostolus ac [illegible] Qui [illegible] predicationis [illegible] dicere post quam circumquaque christi euangelium predicasset: et ex consensu omnium apostolorum post martyrium Jacobi apostoli, hierosolymitanam rexisset ecclesiam: cum centesimum atque vigesimum agerent annum. apud Atticum consularem ab hereticis accusatus quod christianus esset: post multa et grauissima supplicia iussus est [illegible] tulerat passionem vitam finire: omnibus admirantibus quod tam senex centum et .xx. annorum crucis supplicium pati potuisset passus autem .5. calendarum nouembris qua etiam die festum beati Jude [illegible] honore celebratur.

Hermes Romanus Ciuis et illustrissimus vrbis prefectus tempestate illa ab Alexandro papa cum vxore et filijs ac sorore Theodora atque mille ducentis quinquaginta eius seruis et eorum vxoribus baptizatus sub hac persecutione comprehensus: primo carceri mancipatur: deinde cedente gladio .5. calendas septembris martyrij gloriam cum omnibus predictis et alijs plurimis adeptus est. Quo die festum eius celebratur. Sunt tamen qui dicant eum sub aureliano mortem pertulisse.

Eustachius cognomento placidus ipsius Traiani militum magister: hac seuissima tempestate vna cum vxore Theopista [illegible] et filijs agapito et Theopisto [illegible] quorum [illegible] leguntur actus .12. calen. octobris pro christi [illegible] martyrio coronati sunt: et eo die natale eius agitur.

Alexander papa natione Ro. ex regione capitis tauri patre Alexandro natus: Euaristo pontifici succedens sedit annis decem. mensibus. 7. et diebus. 2. Uir quidem etate iuuenis: sed moribus scientia ac sanctitate incomparabilis: Cuius rei gratia etiam magnam senatorum partem conuertit ad dominum. Qui [illegible] curam diligentissime gerens. non nulla (sicut Gratianus in decretis refert) instituit decreta Et primo quidem decreto publico excommunicat presumentes legatum sedis apostolice impedire: vt habetur. 94. d. c. Siquis autem. Mandauit item vllus clericus ante secularem iudicem accusaretur .xi. q. 1. c. Relatum. Statuit quoque vt vna tantum missa in die celebraretur. de conse. di. 1. c. Sufficit Oblationem etiam non ex fermentato: sed ex azimo: vt antea consueuerat fieri mandauit: de conse. di. 2. c. In sacramentorum: voluit etiam aquam in consecratione sanguinis xpi vino admisceri: quo significatur xpm ecclesie coniunctum esse: vt ibidem habetur. Instituit etiam vt aquam quam sanctam appellamus sale admixta benediceret: et in fidelium domibus spargeretur: de conse. di. 3 c. Aquam [illegible] ob memoriam passionis xpi in sacrificio hoc addidit. Qui pridie quam pateretur etc. Denum post innumera miracula inter que Balbinam Quirini Tribuni filiam sanauit: et cum ipsum Tribunum cum omni domo sua baptizasset: cum Euentio et Theodolo diacono. 5. nonas Maij martyrio coronatur: et via numentana vbi interfectus fuerat sepelitur: et tunc cessauit sedes dies. 27. Uiri doctrina excellentes.

Suetonius tranquillus historicus et causidicus: ac epistolarum magister natione romanus ex patricia gente natus: his temporibus apud romanos in precio fuit deinde suo a traiano principe carus et acceptus magne auctoritatis euasit: eo quod primo Nouocomensi multa beniuolentia coniunctus fuerit. Hic cum eloquentissimus esset vir: preclarum opus de .12. cesaribus [illegible] edidit in quo [illegible] historias atque [illegible] veterum repetierunt. Sed et de viris illustribus elegantissimo stilo librum scripsit quem diuus Hieronymus [illegible]. Item ludicram historiam nec non et de genere vestium composuit (quod [illegible]). [illegible] Adrianus imperator tandem [illegible] amouit: quod cum Sabina eius vxore et imperatrice nimium consuetudinem [illegible] murmur quod [illegible] abuteretur [illegible] ad [illegible]

Plinius secundus Nouocomensis philosophus: et orator atque historicus celeberrimus: necnon et equestris ordinis illustris factus: et [illegible] ipsa cognoscitur: et in precio habitus: vt Sueto. scribit [illegible] procurationes publicas et priuatas quotidie summa integritate administraret: tamen liberalibus studijs ita operam dabat: vt non temere quis plura in ocio conscribere potuisset. [illegible] prefectus Ale. militaret. De iaculatione equestri librum composuit. Deque vita pomponij secundi libros duos. Et de bellis germanorum libros .20. quibus omnia que cum germanis romani gessere: bella collegit Sed et de institutione oratoris ab ipsis cunabulis lib. 3. quos in sex volumina propter eorum amplitudinem diuisit. Item dubij

sermōis libros octo: a fine Aufidii bassi libros.31. Naturalis historie libros.37. opus quidē diffusū ac eruditū: et alia multa composuit. Periit tandē: vt iā diximus: cū in Massanēsi classe preesset ardētē vesuuiū imprudenter visendo quinquagesimo et sexto. s. vite sue anno. Hic itaq cū optimus et vir iustus esset: dum hac Traiani persecutione prouinciā regeret: christianorū misericordia motus. quia videlicet multi necabatur: ad Traianū ipsū litteras dedit: asserens innumera hoium milia quottidie obtruncari: in quibus nil mali oio deprehendebatur. Quibus pmotus impator iussit nō amplius christianos esse persequendos.

¶ Basilidas quidam hereticus vir acutissimus tempestate hac vite finem faciens viginti tria volumina in euangelijs a se confecta post se reliquit.

¶ Dion philosophus clarissimus ex Prusie ciuitate ortus p hoc idē tps claruit: et de regno multa cōscripsit.

¶ Agrippa quidā cognomēto: pastoris christianorū sui tpis doctissimus hisdem tēporibus floruit: et basilidis predicti heretici volumina in euangelijs conscripta sua doctrina mirifice confutauit: Barcabā a barchebath eius prophetas ꝯficta. s. nomina ad terrorem et deum maximum Abraxas deridens.

¶ Plutarchus Cheroneus philosophus atq historicus eloquētissimus Traianiq magister: ac institutor p hoc ipsum tēpus et ingenio et auctoritate maximo in precio habitus est. De quo Policrates in suis historijs sic dēt: Plutarchus philosophus hō in sententijs fidelis: in vbis luculētus: et in sacrario morū tanti arbiter fuit: vt facile principia posset dignosci pceptor. Hic itaq principi et discipulo suo regnādi qua vellet ingerē conat. dei reuerentiā: sui cultū. officialiū disciplinā: ac subditorū affectū et protectionē: Quia eruditissimus esset vir multos edidit libros. vz. de educandis liberis librū vnū. de politica constitutione librū.1. De nō trascendo librū vnū. De paciētia librū vnū. De anima libr.1. De Homero poeta libros 2. De magistratuū moderatione: qui intitulat Archigramatonus.li.1. Atq simulter de Symphoniacis libros edidit. Vitasq pterea multorū tā latinorū q̄ grecorū virorū illustriū diffuse: eleganterq collegit. s. Romuli. Nume pompilij: publicole: Coriolani: Camilli: Fabij maximi: Marcelli: Scipiōis african: Quinti Flaminij: Catonis senioris Pauli: Emilij: Tiberij Gracchi: Sille: Marij: Sertorij: Luculli: Crassi: Pompeij: Iulij cesaris: Catonis iunioris: Bruti: Ciceronis: Marci Antonij: Galbe Othonis: Pomponij attici: Rufi atq Virgilij: Grecorum vero Thesei: Licurgi: Solonis: Alcibiadis: Themistoclis: Periclis pelopide: Hannibalis: philomenis: Eumenis: Cymonis: Alexandri magni: Nitie: Pirōis: Dionis: Demosthenis: Demetrij: Artaxersis: Arati: Euagore: Platonis: Aristotelis: Tymoleonis Agis: Cleomenis: Lysandri: Pyrrhi: et Homeri: quorū vitas locis et temporibus suis: prout potui abbreuiatas supertus inserui: Scripsit et alia multa: que videre non merui.

¶ Terentius scaurus grammaticus (Gelio teste) huius principis temporibus Rome floruit: qui vir nobilissimus inter cetera de caselij erroribus librum composuit.

¶ Egesippum virum quidem sanctissimum atq doctissimum hoc etiam tempore floruisse Eusebius refert qui inter alia a passione domini nostri iesu christi vsq ad hanc etatem omnes Ecclesiasticorum actuum texuit historias: vt quorum sectabatur vitam: dicendi quoq exprimeret caracterem.

Papa 8. Ixtus papa natione Ro. patre pastore natus: post alexandrū pontificē sedit annos 10. men 3. dies.21. Vir sane bonus et rei diuine vt par erat amator: cuius curā optime gerens: constituit

118 Gratiano teste. Ne a quoq nisi a ministris sacrorū mysteria vel sacrata vasa tangerent: et quāma xime a feminis. Et ne corporalia ex alio q̄ ex lineo panno purissimo candidoq fierēt. Et ne sacerdotes missam nisi super altare celebrarent. Statuit etiam ne episcopi ad sedem apostolicam vocati redeuntes a suis reciperentur: nisi secum deferrent pontificis summi litteras plebes salutātes. Censuit quoq vt siquis a suo grauaret Metropolitano q apud sedē vniuersalis ecclesie appellari posset: vt habetur 2. q 6. c. Si quis putauerit. Statuit itē ne Xpi accusatio reciperet: nisi duorū aut triū testimōio cōprobaret. 2. q. 7. c. Accusatio In missarū quoq celebratiōe mādauit: vt sanctus: sanctus: sanctus: dñs deus sabaoth: cantaret: q: pmo vt dictū ē oium missarū acta simpliciter tractabant: hic quēdā noie peregrinū ciuē Romanū episcopū misit in Gallias: q cū eos in fide cōfirmasset: ibidē martyrio coronatus ē. Denique Sixtus hic tribus ordinationibus in septembrio mense habitis: in quibus presbyteros: diaconos ac episcopos p diuersa loca creauit multos: martyrio coronat: et i vaticano apud sanctū Petrū sepelit. 5317

Adrianus Drianus cognomento helius Traiani ꝯsobrine filius.15. Ro. Imperator anno.123. Olympiadis Traiano in imperio succedens imperauit annis.21. Vir per opera vt helius spartianus historicus

119 scribit bonus: ac etiam inter optimos principes merito annumerandus. Nam liberalis splendidus magnificus clemens ac vtraq lingua eruditus: necnon et musice: medicineq artis scientissimus fuit. Qui cū leges multa compossuisset: a populo Romano ob bene merita pater appellatus est et nō modo Romanis: sed etiam Athenensibus legem petentibus ex Draconis: Solonisq sententia iura composuit. Quibus etiam Bibliothecā permagnificā atq insignē construxit. Et cum vir doctissimus esset: virorū etiam doctorum: et q̄maxime plutarchi: Cheronei sexti. Agatoclis: et Menē magni philosophorum familiaritate vsus: et delectatus ē. Idem quoq sacris Eleusine initiatus multa Atheniēsibus dona contulit: corūq pontē. Cephesi fluminis alluuione desolatū restituit: pōtēq preterea sui noīs adhuc extantē sup Tyberim in vaticano fecit: ac iuxta illū sepulchrū suū mire magnitudīs extruxit: qua mole seu sepulchro nunc pōtifices Romani pro arce vtūtur: que sancti Angeli castellū nūcupatur. Mirifice quoq ac sumptuose. Et alibi hic clarissimus Cesar edificauit: et potissimū in Iudea hierosolymam a Tyto vt diximus euer 5318

sam menibus ⁊ edificijs instaurauit: ⁊ adeo eā amplificauit ut passionis dñi nři iesu xp̄i locū intra menia Anno xp̄i
concluserit: ⁊ ex suo noīe helyā appellauit. precepit ne cui iudeo sꝫ tantū christianis introeūdi facultas om-
nino daretur. Nā cū primo christianis aduersaretꝰ: postea cognita eorꝫ religione eis admodū fauit: ⁊ hūa-
nus fuit. Alexandriā quoqꝫ Egypti ciuitatē a Ro. dirutā sua īstaurauit impensa. murū itē in Anglia duxit
octoginta milibus passuum longitudinis: Tyburtinā villā nunc ciuitatē edificauit: ⁊ pompeij magni sepul
chrū magnificentissime extruxit atqꝫ innumerabilia alia opera peregit: Tandē ⁊ ipse sexagenario maior in
tercutis aque morbo: apud Baias capanie vrbē vite sue finē fecit: ⁊ puteolis in villa Ciceronis sepultus
fuit: vbi Antoninus eius successor: Templū ꝓ Sepulchro cōsecrauit. Hic apud hadriā Apruciꝫ vrbē ex ꝓ
genitoribus hispanis ortū habuit: ⁊ propterea ab hadria vrbe Hadrianus dictus est.

Cocchebas quidā iudeus factionis Judaice Dux vir audacissimus tēpestate hac christianos varijs suppli
cijs: teste Eusebio: quasi rabie efferatus persequitꝰ: ⁊ ꝑ diuersas orbis partes in eos adeo exarsit: ⁊ quam a
tunc in lybia vbi multa gessit bella: ut interfectis cultoribus penitus desolata remanserit terra. Et nisi po-
stea hadrianus Jmperator illuc collectas aliūde duxisset colonias: vacua prorsus remansisset terra. Jn egy
ptū deinde preueniēs Cyrenē ⁊ Thebaidē prouincias cruentis seditionibus turbauit: Uex in alexādria
prelio cōmisso victus: plurimūqꝫ attritus: aufugit. Jn Mesopotamia itē rebellātibus Judeis iperatoris
iussu et bellū illatū multa eorꝫ milia cruentissima cede delata sunt. Martyres sb hadriano passi.

Faustinus ⁊ Jouita conciues Brixiani: ⁊ incliti xp̄i martyres ꝑsecutione Traiani adhuc seuiente in pri- 120
cipio huius principis: apud Brixiam post multa miracula: ⁊ predicationis instantiam populorūqꝫ cōuer-
sionē ac penarꝫ experimētū ad vltimū. 15. calē. Martij capitali sententia extra vrbis portā perpetuū merue
re triumphū. Quorum etiam festiuitas eo die celebratur.

Calocerus aūt predictorꝫ conciuis: ⁊ ipse postꝙ̄ Secundum in Astensi Ciuitate ad xp̄m conuertisset ⁊
cum eo apud eandem vrbē a quodam Sapricio vrbis prefecto: multa pertulisset supplicia in Albinum mari
timam vrbem missus: ibidem pro christo martyr efficitur.

Secūdus miles inclitus ⁊ Athleta xp̄i egregius per hoc tempus a Calocero predicto in Ciuitate Astē-
si in fide xp̄i edoctus vna cū ipso calocero: cū nollet gentiliū dijs sacrificare Saprecius vrbis prefectus pi
ce rasinaqꝫ feruentibus caput eius perfundi iussit: ⁊ cum nullā lesionē sentiret: in eorꝫ ora iactari precepit.
Id tāqꝫ aquā suauissimā bibebāt dicentes Quā dulcia faucibus meis eloquia tua dñe. Quo viso saprecius
data sña in Astensi vrbe Secūdum decollari ꝑcepit. Quo decollato confestim angeli accedentes eius cor
pus auferentes cum laudibus sepelierunt: passus est autem hic martyr. 3. calendas Aprilis. Eius autem
sancti martyris p̄ntia nunc vsqꝫ astensis ciuitas plurimum illustratur.

Martianum autem Therdonensem ep̄m post longos carceris squarores ab eodem Saprecio prefecto
ibidem passum fuisse historia predicti secundi martyris testatur.

Seraphia antiochena virgo beatissima per hoc tēpus Rome ꝓ xp̄o passa fuit. Quā cū iudex duobus la
sciuis viris illudendā tradidisset minimeqꝫ illudi potuisset: nec postmodū ardētibus lampadibus iflamari
iussa ꝑ sidis fustibus diutissime cesa tertio nonas septēbris gladio necata ē: quo die eius natale celebratur.

Symphorosa beatissimi Getuli martyris vxor: ⁊ ipsa cū septē filijs apud Tiburtinā Jtalie vrbē per hoc
tempus passa est. Et primo palmis diutissime cesa: deinde crinibus suspēsa: postremo alligato ad collū mo
lari saxo in flumine precipitata est. Cuius corpus frater eius Eugenius vir magnificus colligens: sepeliuit 121
altera vō die iussit imperator septē eius filios ꝑ diuersa tormēta interfici. Quorꝫ corpora a xp̄ianis collecta via
tiburtina miliario nono condita sunt: Natale vō Symphorose ⁊ filiorꝫ martyrū 15. calen. Aug. celebratur.

Sabina illustrissima mulier vxor quondā ꝑclarissimi valētini ⁊ herodis Metallarij filia quā Seraphia
predicta in fide Jesu xp̄i ꝑsuaserat: his tumultibus apud Romā in Auētino monte a ꝑfecto vrbis noie elī
pido gladio percussa martyrij palmam adepta est. Jpsius aūt natale celebratꝰ quarto calendas septembris.

Euentius ⁊ Theodolus cum clarissimi ⁊ diui Alexā. pape ꝑdicti dignissimi ꝑsbyteri: his tpibus cū ipso pa
pa alexādro pro xp̄o martyres efficiuntur. Nam post longam carceris sustinentiam cum ipso Alexandro
ignibus examinati. 5. nonas Maij decollati sunt quo die eorum festum celebrari mandatum est.

Eleutherius Messanensis ep̄us: ⁊ anthia eius mater: vita sanctimonia: ⁊ miraculorꝫ virtute illustres: per
hoc tp̄s lectum ferreū ignitū craticulam ⁊ Sartaginem oleo pice ac rasina feruentem superantes leonibus
quoqꝫ proiecti sed minime lesi nouissime Jugulantur. Et eorum festa. 14. calendas Maij celebrantur.

Quadratus atheniensis ep̄s ⁊ apostolorum discipulus: vir vtiqꝫ doctissimus: hac tēpestate ecclesiā gran
di terrore dispersam: fide ⁊ industria congregans etiam librum pro xp̄iane religionis defensione compo-
suit plenū fidei ⁊ rationis atqꝫ apostolica doctrina dignum quo edito ad vltimum tamen pro ipsius defen-
sione passus est: ⁊ ut sanctus habitus festa eius. 7. calendas Junij agitur.

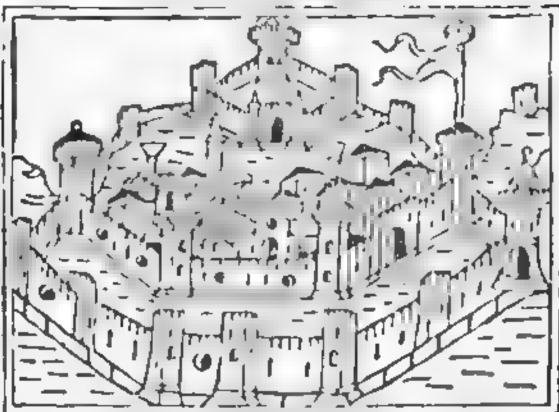
Maximus. i. ep̄s Tribunus: postea ep̄s factus id tēpus. apud Jlyricū. i. Sclauoniā in susca vrbe 5.
nonas Junij martyr xp̄i obijt. Nā ut prudentius ait, ligato ad manū eius molari saxo in flumine precipi-
tatus ē. Et cū astātibus diu locutus fuisset. ne eius terreret supplicio: vix precibus ut mergeretur obtinuit.

Zenon quoqꝫ patricius Romanus: ⁊ ipse ꝑ hoc tp̄s: cū decē milibus ⁊ ducētis tribus Rome ad Guttā Iu
giter manantem sub hoc tumultu: pro Christo interfectus est. Quorum omnium festum septimo idus
Julij sub vna celebritate recolitur.

Anno xpi Telophorus papa natione Grecus patre Anachorita: post Sixtũ pontificẽ sedit annis.11.men.
Papa.9 3.ꝛ diebus.22. Vir sane singularis doctrine ꝛ virtutis: qui gratiano testãte: Cõstituit ut Ieiu
niũ quadragesimale sex ebdomadarum ante pasca resurrectionis: a cũctis xp̄ianis observaret: si-
cut hẽ 4.di c. Accusatori: Utq; in Natale dñi nr̄i Iesu xp̄i noctu tres misse a quolibet Sacer
129 dote celebrarent: pma.s.in dimidio noctis: qua xp̄s natus est. Secũda illucescẽte aurora: quan
do a pastoribus cognitus ẽ. Tertia in hora tertiarum. In reliquo vo tẽpore ante horã tertiarum mis 532[illegible]
sam celebrari interdixit. Mandauitq; ut in principio misse: hymnus ille cantaret: quẽ Angeli cantauerũt
s. Gloria in excelsis deo: ut hẽtur d cõ di 1.c. Nocte sacta. Tandẽ ꝛ ipse cum quattuor ordinationes i De
cẽbrio mense celebrasset: illustrissimũ pro xp̄o duxit martyriũ cuius corpus in vaticano apud beatũ petrũ
sepultum perhibetur. Quo mortuo cessauit papatus dies.7. ℭ Viri doctrinis excellentes.
ℭ Papias Hieropolitanus episcopus Ioãnis apostoli auditor ꝛ discipulus ad huius pontificis tpa feliciter
peruenit. Vir certe doctissimus. Qui, ut hiero. scribit, in asia quinq; scripsit volumina: que explanationum
132 domini nostri Iesu xp̄i titulo prenotantur.
ℭ Aristides quoq; dñi nr̄i Iesu xp̄i discipulus ꝛ athenisis phũs: p hoc idẽ tẽpus floruit: ꝛ volumen xp̄ia
ni dogmatis rõnẽ cõtinẽs: vna cũ quadrato epo predicto: hadriano principi obtulit. Quo apologetico li-
bro ab hadriano perlecto cõfestim Iniustũ existimauit xp̄ianos in dicta causa occidi: vnde ꝛ Asie procõsuli
scripsit: ut neminẽ christianũ occideret nisi de aliquo crimine conuictum.
ℭ Iustinus phũs ꝛ in sacris litis eruditissimus: vir patria palestinus: ex Neapoli vrbe oriundus: ꝛ ipse his
tpibus pro fide xp̄i multũ elaborauit ꝛ multa cõscripsit. ꝛ inter cetera: cõtra gẽtes librũ edidit: quẽ; postea
Antonio principi ꝛ eius filijs obtulit: alios quoq; cõposuit libros vt; De Monarchia dei li. vnũ. Itẽ librũ
quẽ vocauit psaltẽ. Item contra triphonẽ iudeũ dialogũ. Et contra martionem. Et contra omnes hereses
a quibus hereticis postea pro fidei dignitate mortem sustinuit.
ℭ Secundus athenensis phũs hoc tpe in pcio fuit: q semp silentiũ seruãs pythagoricã vitã duxit. Cuius ta
135 citurnitatis cã hec fuit. Nã cũ matrẽ ppriã de illicito cõcubitu tẽptasset: ꝛ illa incognito filio assentisset: ut
cũ cognouit esse filiũ, p pudore spũm exhalauit: Qd aiaduertẽs secundus id matri propter suã loquelam
accidisse: hanc in posterũ a se exegit penã: ut de cetero vnq̃ nemini loquerẽt. Quod cũ hadriano tũ apud
athenas hyemẽ exigente nũciatũ fuisset: ipsum illico accersiri fecit. Quẽ cũ nec salutatione: nec exhortatiõe
aut minis a taciturnitatis proposito retrahere potuisset. Admiratus ipsius taciturnitatẽ atq; constantiã di
xit. quare secunde ista silentij lex a te nõnullo modo solui potest: Saltem vel manu tua obsecro problemati
bus meis respondere digneris. Et interrogãs imperator dixit: quid ẽ deus: Ille cõfestim rescripsit Deus ẽ
Imortalis mẽs incõtẽplabilis celsitudo forma multiformis: multiplexq; spũ vius: incogitabilis inquisitio: in
sopitus oculus oia continens: lux indeficiens: ꝛ optimum bonum. Fuere ꝛ alia multa hadriani problema-
ta philosopho proposita: que breuitatis causa omitto.
ℭ Aquila ponticus phũs secundus interpres post. 70 primos interpretes his tpibus claruit. Et libros ve-
teris testamẽti ex hebreo in grecũ optime transtulit: ꝛ prophete verba de virgine Maria prolata: ad Iuuẽ
culam quandã ascripsit: non satis capiens diuina mysteria.
Iginus papa natione Grecus patria athenẽsis patre philosopho post Telophorum pontificem
sedit annis. 4.men 3 ꝛ diebus. 4. Vir certe doctissimus: qui Epĩam eruditionis plenã de vni 53[illegible]
tate ac Trinitate dei oibus xp̄i fidelibus legendã scripsit. Et ꝛ clerũ prudenter in ordinem re
Papa.10. digens gradus omnes distribuit. Ut Gratianus in Canone testatur: ut habetur. 77.di.c.in
singulis. Statuit qdẽ: ne quis Metropolitanus sine prouincie epm: alicuius criminis faceret
140 reũ nisi prius a cõprouincialibus episcopis eius cã fuisset cognita: ut.8.q 3.c. Salui in oibus. Censuit etiã
ne sobolẽs ex secundis nuptijs suscepta consanguinitati prioris viri vllo modo copulari debere. 36.q 10.c.
Si qua mulier: voluit ẽt: ut ecclesiarum cõsecrationes semp cũ missarum celebratione fierẽt: de cõse di.1.c. Oẽs
basilice. Uetuit quoq;: ne ligna reliquaue ecclesiarum materies in prophanos vsus cõuerti: de cõse. di.1.c. Li
gna. Itẽ voluit vnũ saltẽ patrinũ ꝛ vnã matrinã i baptismo vl' cõfirmatione interesse: de cõse. di. 4.c. in cha
thecismo. Demũq; cũ de deo deq; hominibus benemeritus fuisset: ꝛ ordinationes ter in Decẽbrio mense
habuisset: tertio idus Ianuarij martyrio coronatus est: ꝛ apud sancti Petri corpus sepultus. Quo mor-
tuo cessauit papatus dies.3.
ℭ Syrus papiẽsis dignissimus epus: q superioribus tpibus a beato Ermagora Aquileiensi Archiepo predicã
di gr̃a Ticinũ seu papiã missus fuerat cũ ibidẽ primũ xp̄i euãgeliũ predicasset ꝛ multos ad catholicã fidẽ
cõuertisset: ẽt maximis miraculis: ꝛ virtutibus candẽ fidẽ cõfirmauit. Et nõ mõ Ticinũ sz ẽt Cenniã mari
timã Ciuitatẽ. Verdonã. Astẽsem ꝛ reliquas vicinas vrbes vna cũ Iuẽtio presbytero pdicatiõe ꝛ virtutibus xp̄i
iugo subiugauit. Demũq; ad ppriaz sedẽ reuersus hoc ãno senio cõfectus glorioso fine in dño quieuit.
ℭ Photinus autem ꝛ ipse lugdunensis episcopus: vir singularis doctrine ꝛ virtutis insignis. hisdẽ tpibus
(Isidoro teste) iã; nonagenarius constanti aio martyrij coronam percepit.
ℭ Tiburtinã latine regionis Ciuitatem: que hodie vetus Tibur appellat: p hoc tẽpus Hadrianus iperator
(ut helius spartianus historicus testat) miro sumptu fabricauit: ꝛ ex villa oppidũ fecit. Hec quippe ciuitas
16. passuũ milibus a Roma distare videt: ꝛ iuxta amenẽ fluuiũ in Cliuoso loco cõstituta ẽ: Quã tñ capta-

tem longe ante Romanā vrbem a grecis originē ⁊ cō ditionē habuisse Strabo ⁊ Uirgilius volūt. Aiunt n. ipsius primū cōditorē fuisse quādā Tiburtus: Coracis ⁊ catilli frater: hi nāqȝ fratres Thebani fuere qui post Thebanoꝝ interitū a patre in Italia ꝑgenti singuli postea oppidū ex suo noīe cōstruxere: ꝙ testis est quidā Mons ꝓpiquus qui Catillus adhuc dicit: ⁊ Corax aliud oppiduȝ famosuȝ inter volscos erexit. Fuit itaqȝ Tiburtina hec quōdā nobilis ciuitas cui ēt testimoniū phibent ꝓpinque adhuc extantes ipsius antique ciuitatis ingētes ⁊ magnifice edificioꝝ ruine que dignitatē vrbis preseferūt. Eo siqdē loco Tyburtinus lapis fortissimus fodit: qui ad cōstruēdā cōseruandāqȝ Romanā vrbē multū adiumēto fuit. Hāc. n. vrbē Federicus cognomēto Barbarossa: ab alijs theotonicis superioribus ānis dirutā rehedificauit: ⁊ deinde multi summi pontifices: multiqȝ cardinales auxere ⁊ multis edificijs illustrauere: Ex hac simplicius Romanus pontifex: ⁊ alij viri scientia ⁊ dignitate clarissimi ortum habuere.

Tyburtina ciuitas.

Antonius cognomento pius 16. Ro. Imperator Olympiade. 229. post hadrianū Imperij p̄ncipa- Antonius
5339 tuȝ suscipiēs Imperauit vna cū Aurelio lucioqȝ filijs annis. 22. ⁊ mēn 3 die. ut helius Spartianus
historicus scribit fuit hadriāi gener ⁊ p adoptionē filius: cuius ꝓgenitores, ut Julius capitoli 140
nus ait hispani fuere: vir quidē optimus: q iperio suscepto tanta cū modestia ⁊ benignitate imperauit: ut merito pij cognomētū adeptus ⁊ patrie pater appellatus sit: Nulli quippe vnqȝ tuȝ priuatuȝ: tū publice acerbus fuit. Et hoc verbū ꝑsepe dixisse ferūt malle se vnū ciuē seruare. ꝙ mille hostes pdere: Nā tante religionis: pietatis: gratie: humanitatis: clemētie: iustitieqȝ: ac modestie preditus erat: ut cū Numa pompilio, bonoꝝ oiuȝ sententia merito cōparari possit. Ob qd multi reges multeqȝ nationes positis eius iussu armis ad eū cōtrouersias cūctas litesqȝ deferrēt eiusdēqȝ sententie statī parerēt: ꝓpt q̄ merita populus Ro post cuius obitū illū inter deos referri voluit. cōstruxit aūt hic tū Rome: tū alibi multa edificia inter que (ut helius spartianus refert) terracinenseȝ portuȝ instaurauit. Demū cū esset annoꝝ. 72. apud lorium villam duodecimo ab vrbe miliario distantē e vita discessit.

Pius papa natione italus patria aquileiensis patre ruffino: post Iginū pontificē sedit ānis. 12. Papa xi.
alij aut. 9. tm̄ dicūt. Uir sane doctus atqȝ eruditus Qui Gratiano teste cōstituit. Si quis secu
larū temerario ausu ecclesie alicuius predia occupari presumeret: sacrilegij pena puniret: ut hi
in canone. 12. q. 2. c. predia. Eadēqȝ cōstitutione mandauit: si quis ecclesiā vastaret: ⁊ sacerdo- 144
5343 tes psequeret: ipsa cēsura punirent. 17. q 3 c. Sicut qui. Statuit itē: ne qua virgo sacro velamine ɔsecraret: nisi. 25. annoꝝ esset etatis: ⁊ id in Epiphanie die fieret. 20 q. 1. c. Uirgines. Cōstituit quoqȝ ut sanctū dn̄i pasca a fidelibus christianis: nō nisi dn̄ico celebraret die: de ɔse. di. 3. c. nosse vos volui. De hoc quidā magnā cōsuetudinē cū hermete habuit qui librū titulo pastoris prenotatū scripsit. Quo quidē in libro Angelus pastoris personā induēs ei mādauit: ut oibus ꝑsuadeat pasca die dn̄ico celebrari. Quod ⁊ fecit. Illis aūt Sacerdotibus penā statuit: q negligētes in attractando xpi sanguine ⁊ corpore aliquid perire ꝑmitterēt. Et vbicūqȝ cecidisset libi precepit. Statuit preterea quispiā hereticus ex iudeorum heresi veniens: vllo modo susciperet aut baptizaret. Hic ēt prredis sanctissime femine rogatu Thermas nouati in honorē sororis. s. sue pudēciās virginis dedicauit. Uer post ingentes virtutes habitis ter ordinationibus in mense decēbri xpi martyr obijt ⁊ apud beati petri corpus in vaticano sepelitur. Cuius natale 5. idus Julij celebratur: ⁊ tūc cessauit episcopatus dies 13.

Policarpus Joānis apostoli discipulus vir doctissimus atqȝ sāctissimus Smyrnee ciuitatis eps ⁊ totius minoris asie p̄nceps ⁊ pater hoc āno pio p̄dicto presulāte Romā veniēs multos ab heretica prauitate verbo ⁊ exēplo ad verā fidē couertit. Sȝ tandē a Marco antonio ⁊ lucio pricipibus captus in Amphiteatro pductus vbi vniuerso populo aduersus eū ꝑsonāte igni traditus est. Cū quo ēt. 12. ex philadelphia venientes 144
martyriū ɔsumauere: hic itaqȝ doctissimus cū esset vnā ad philippēses perutilē scripsit eplaȝ que ēt in non nullis legebat ecclesijs passus ē āt policarpus hic. 7°. calē. februarij: quo die festa eius celebrant heretici.

Cerdo quidā hereticus: a quo cerdoniani heretici nomē accepere: p hoc tp̄s infamendo vticinare simulat Cuius opinio fuit: ꝙ Spūs sanctus nō in aplis: sed in se solū traditus fuerit. Asserebat nāqȝ duo fuisse principia contraria: ut habetur in canone. 24. q. 3.

Martiō itē hereticus p̄dicti discipulus: Stoycus ꝗdē phūs: ⁊ ipse p hoc tp̄s vna cū magro suo durare cepit dicēs xpi prēȝ nō fuisse nec eē deū creatorē q p filiū mūdū fecerat: sȝ alteꝝ bonū tm̄: alteꝝ vō Deuȝ iustū eē asserebat tā ꝙ duo ɔtra p̄ncipia: creationis. s. ⁊ bonitatis: sicut hēmus in canō. 24. q. 3. c. Quidā: hic cum aliqn̄ policarpo p̄dicto Rōe obuiaȝ factus fuisset: interrogaretqȝ an se agnosceret. Cognosco, respōdit polycarpus p̄mogenitū diaboli. huius āt secta post eius mortē varie diuisa ē ut. I. vbi d apolonio martyre dicēus

Anno xpi ¶ Ualētinus alius hereticus platonicus phūs: a quo valentiniana heresis noīata ē: hisdē tpibus ortū suscipiens dicebat ⁊ pdicabat: q xps nihil de corpore beate virginis Marie suscepisset: sed per eā tanq per fistulam purus transisset: ut eodem canonis capitulo patet. ¶ Uiri disciplinis excellentes.

145 ¶ Mileto seu miletus natione asianus sardinēsis eps Frōtonis īfrascripti oratoris discipulus in tp̄e isto floruit ⁊ multo ī pcio fuit. Et librū de xpiana doctrina ad . M. Antoniū dedit: cuius ingeniū tertulianus (ut scribit hiero.) mirūmmodū laudat: dicitq3 a multis xpianis ut pphета fuisse honoratū. Eo q multa pphetica scripserit testimonia ex quibus ista extāt opuscula. De pasca li.3. De ecclesia vniuersali li.1. De guanēe xpi li.1. De pphetia xpi li.1. De baptismate li.1. De vita prophetaꝝ li.1. De ṽitate li.1. De apocalipsi li.1. De diabolo li.1. Eglogarum li.6. ⁊ alia multa.

¶ Theophilus Antiochene Eccl'ie eps ⁊ ipse cū pdicto his diebus floruit: ⁊ ꝯ martionē predictū hereticū librū edidit: ⁊ aliū ꝯ hermogenis heresī. Tria quoq3 volumina ꝯ Etholū cōposuit. atq3 ad eccl'ie catholice edificationē alios breues ⁊ elegātes edidit tractatus: s3 ī euāgelijs: salomonisq3 puerbijs cōmētatus est.

¶ Apolinaris hieropolitanus eps ⁊ ipse ob doctrinā ⁊ sanctitatē p id tēpus multo ī precio fuit. Eo q de fide xpi volumē egregiū ediderit qd ⁊. M. antonio obtulit. S3 ⁊ alios aduersus gētes. v. libros scripsit. Et aduersus cathaphrigas duos. q tūc cū pisca ⁊ maximilla vaticinātes oīrabāt. Extat ⁊ alij duo eius d ṽitate libri

¶ Thaurus Berithius in platonica disciplina phūs celebratissimus hoc tempore clarus fuit ⁊ multa composuit. Cuius hec memoranda fuit sniā in publico mos populi: sed in priuato ius nature gentiūq3 seruetur. Cuius prestantissimi viri Aulusgelius grammaticus auditor fuit.

¶ Phauorinū quoq3 phūꝫ ⁊ oratorē phādi dulcissimū cū supradictis Rome floruisse cōstat cuius qdē gressus quocūq3 iret Aulusgelius subsequi conatus est. Ita eniꝫ homines sermonibus demulcebat: hic etiam nonnulla composuit monumenta.

¶ Aulusgelius Romanus orator ⁊ insignis qdē grāmaticus hoc ēt tēpore clarus existēs agnoscitur. Qui inter cetera sue virtutis opera cum e Roma per hyemē in Atticā pficisceret terrā de grāmatica comētarios celebres edidit: quos in. 20. li. diuidēs de noctibus atticis titulo prenotauit.

¶ Ptolomeus pheludēsis rex: natione Alexādrinus historicus ⁊ phūs ac insignis astrologus p hoc tps insignis agnoscit: sicut ipsemet in. 5. 9. ⁊. 10. maioris sui opis testatus ē. Qui vir pstātissimus plus astronomie addidit q̄ id totū qd ante inuenit. Nā ⁊ almegistū opus diuinū ⁊ pspectiuū edidit: de Judicijs ēt quadripartitū opus. Et cētilogiū ac alios multos cōscripsit libros. Uixitq3 ānis. 88. Ex eius aūt prouerbijs hec duo notāda hic iserimus. Inter hoīes q nō curāt in cuius manus sit mūdus hic mūdo altior ē: ⁊ illud q p alios nō corrigit̄ ne alij p euz corrigētur. Quātomagis fini appropinquaueris tāto bonū cum augmēto operare.

147 ¶ Galienus medicus doctissimus ⁊ sue etatis ac deiceps singularissimus Asianus ex Pergamo oppido oriundus p hec tpa (ut de seipso ipsemet multis ī locis cōtestatus ē) Rome floruit: vir oīuꝫ eruditissimus q etiā in arte ṽter hypocratē oēs superasse credit̄. Eo q multos cōposuerit libros: ⁊ oīa Hypocratis scripta miro explanauit ingenio. Tradunt enim Greci in facultate ad centum quinquaginta volumina cū edidisse. De quibus hec pauca habentur videlicet.

De demonstratione	librū secretoꝝ suoꝝ ad monete	librum Tegni
De elementis.	de pulsibus ⁊ vrinis ad Glautonem	librū Microtegni
De complexionibus	librum qui dicitur Athinagoga	librum Terapuitce
De malitia complexionis mentis	de virtutibus farmaciorum	librum Tabe
De natura hominis	de motibus liquidis	de catharaticis
De inequabili distemperantia	Cōmentaria in libro suo	de differentijs febrium
De redargutiōe simulātiū egritudies	de pulsibus qui introducuntur	de temporibus febrium
De enexia: de calido ⁊ frigido	de vtilitate pulsuuꝫ	Antidotarium
De virtutibus naturalibus	de introductione pulsuum	de dieta ⁊ cura
De complexione pulsuum	de differentia pulsuum	de exercitio cum pila
De bona habitudine	de causis pulsuum conuito	de regimine sanitatis
De meliori habitudine	de compendio pulsuum	de cura lapidis
De optima habitudine	de significatione per pulsum	de chrisi: de Tippo
De heresibus: de alimentis	De iuuamento anhelitus	de creticis diebus
De constitutione libroꝝ in medicia	de iuuamentis membrorum	de interioribus
De egritudinibus. de disima	de accidente ⁊ morbo	de anothomia: de voce
Librum introductorij	de humoribus: de vindemijs	de doloribus vulneruꝫ
de simplicibus medicinis	passionarium: de flobotomia	de malo anhelitu
de simplicibus: de proprietate	de febribus ad Glauconem	de simplici medicina
de experimentis passionarium	de apostematibus	de perfectis medicinis
Libros diademiarum	de non dispensantibus corpus suum	de substantia virtutum
de Alchimia cuius titulus est	de medicinali experientia	de practica
de ramo pomi congelati	Epistolarum librum ad patrimanum.	Et alia multa.

¶ Huius itaq3 celeberrima fuit snīa. Scientia in insensato nō prodest: nec ei qui non vtitur prodest sensus.

¶ Apolonius stoicus natione Chalcedonicus et Basilides Scytopolitanus philosophi hoc ipso tempore illustres fuere et seueri imperatoris preceptores esse meruerunt. Anno xpi

¶ Trogū pōpeiū hispanū historicū cū his floruisse cōstat eo q totius orbis historiā a belo Nini regis Assyriorū patre vsq ad monarchiā Cesaris latino conscripsit sermone et in quattuor et .40 ea distinxit libros. Quorum Epithoma .i. abreuiationem Iustinus eius discipulus fecit: a quo et nos nonnulla ad verbum excerpsimus.

¶ Basilides illustris Scytopolitanus philosophus sub Cesare ut diximus, magister hisdē tēporibus athenis in precio fuit. Ad quē et ad Thaurū philosophum ut Gellius scribit credē presidē cū patre aliquē visendū cognoscēdūqz athenas venit. Quos thaurus in domo suscepit: primo inuitauit patrem ut sederet. ille aūt noluit: sz de filio p̄se sit ait. Sedeat hic primus q Ro. po. magistratus est. Tūc p̄re sedēte apposita ē et filio altera sella. At Taurus ut erat philosophus doctissimus mox iis q euenerāt de hac re ubi uter cetera fecē dicēs. In publicis patrum iura cū filiorum muneribus: q in magistratibus sunt collata inter eos q̄ cedere oz paululū. Sed cū extra rē pu. in domestica re atqz vita dum sedetur ambulatur quasi in conuiuio quoqz familiari discubitur inter filium magistratum et patrem priuatū honores publicos naturales autem seruari equum est.

Anicetus papa natiōe Syrus de vico marco uel ut damaso placet de Emissa: p̄re Ioāne post piū pōtificē sedit ānis .9. mē. 4. et diebus .3 vir vitqz sanctitate et moribus insignis. Qui vniuersali ecclie cōsulēs ne moribus insolentiū labefactaretur Gratiāo in decretis testāte, Instituit 155

5354 ne clericus sm apostoli p̄ceptū comā nutriret. ut hī. 23 di c. Prohibete fratres. Neue ep̄s a paucioribus q̄ a tribus cōsecraretur ep̄is. Sic a p̄ncipio Anacletus ut dictū ē, cōstituerat. 64. di c. Episcopi ꝑuinciales. Ubi vō Metropolitanus cū cōsecratus ōēs cōprouinciales adessent: sicut eidē ōēs obedire tenent. 66. di c. Archiepiscopus. Statuitqz preterea ne archiepiscopi nisi ex singulari titulo primates se noiare pmitterēt: nisi ꝑuitas retinuissent sedes 100 di c. Nulli. Voluit itē ne ep̄s metropolitani sui crimē ad aliū q̄ ad p̄matē .i. patriarchā aut ad sedē apostolica deferret. 8 q 3 c. Archiepūs tandē vero post ꝗ ordinationes .v. in decēbris mēse habuisset: multosqz ep̄os ac sacerdotes et Dyaconos creasset .15. cal. Maij martyrio coronatus est et via salaria in calixti cemiterio sepultus. Quo quidem die eius natale celebratur. Et tunc vacauit sedes dies .7. Papa .12.

¶ Praxedis v̄go sctissima btissimi pudētis ciuis Romani filia et gloriosissime pudētiane v̄ginis soror: v̄go siqdē in diuina lege eruditissima: p hoc tēpus p̄sulāte aniceto p̄dicto postq: patrimoniū suū vna cū sorore predicta in sustētatione pauperum erogasset et totū vite sue tēpus i vigilijs et oratiōibus atqz Ieiunijs assidue cōtriuisset et vniuersaz familiā numero 90. manumisisset: atqz post multorum martyrum corpora sepelisset: et ipsa beatissima .12. cal. Augusti migrauit ad dñm coronā iustitie acceptura. Et via salaria iuxta sororē suā pudentianam in cemiterio priscille sepelitur. Quo etiam die eius natale a cunctis fidelibus celebratur.

Marcus Antonius q et verus cognomēto philosophus Gallus natiōe: ut Helius spartianus historicus testatur decimusseptimus Ro. Imperator post Antonium piū eius fratrē. Imperauit ānis 19. et mēse vno Olympiade aūt .234. Imperare vna cū Lucio co mō Aurelio eius p̄re imperare cepit. Hi primū M. Antonius verus

5362 Imperiū equo iure administrauerūt: cū vsqz ad hoc tēpus singuli singulariter Augusti fuerint. Cum contra parthos bellū sūptū simul admirabili v̄tute et felicitate gessere: et vologesū eorum regē qui nō mō Armeniā sz capadociā syriāqz vastauerat repulerūt: sz et multis hostiū milibus i deditionē acceptis. ambo de parthica victoria magnifice triūpharūt. Verum nō ita multo post cōmode de medio sublato Antoninus solus Imperiū tenuit. Quē certe ob prestātissimā eius v̄tutē laudare plurimū lz. Quippe q ad nullū rei euentū vnqz se extulit. Tāte .n. fuit soliditatis ut eiusdē vultus qūo fortūa aduersa semp fuerit hilaris. Hic atqz semp studiosus et p̄marie philosophie. Nec ꝑpterea ipsa philosophia illū a rebus Imperij et bellicis retardauit: q teste Eusebio: Germanos: Marcomanos: Sequanos: Sarmatasqz ingenti felicitate vna cū filio eius comodo Antonio superauit et de eis triūphauit. Inanis aūt ad hoc bella cū n haberet vn stipēdia militibus suis daret exhausto Erario: oēm Imperatoriā supplectilē omnēqz vxoris ornatū vēdidit et precia merētibus dedit. Verum cū postea superato hoste in p̄ria redijsset emptoribus p̄cia restituit. Neminī tñ molestus fuit q ēpta reddere noluisset: sz in ois de re pu. bñmeritos liberalis extitit. Et tributa qbusdā ꝑuincijs remisit. Fiscaliū quoqz titulorum monumēta in foro cōgesta cōcremari iussit. Leges et seuiores nouis cōstitutionibus tēperauit. Propter q ita factū ē: ut ab oībus ita diligeretur amareturqz ut sacrilegi nomē incurreret q imaginē eius domi nō haberet. Postremo i panonia cōstitutus repētino morbo interijt: et ab oībus acclamātibus inter deos relatus ē. 163

¶ Felicitas Romana femina matrona siqdē sctissima p hoc tp̄s vna cū .7. filijs suis .s. Ianuario: Felice: Philippo: Sylano: Alexādro: Vitale: atqz Marciale Ro martyriū suscepit: Et p̄mo qdē Ianuarius primogenitus post virgarum verbera plūbatis occisus ē. Felix vō et philippus fustibus mactati. Sylanus deinde p̄cipitio interēptus: Alexander demqz et vitalis atqz Martialis capitali sententia sunt puniti nouissime aūt et mr̄ ipsa felicitas post matrā cōsuetudinē et ipsa gladio necata ē. De cuius v̄tute p̄stātissima et diuinus p̄r Greg. Sermonem edidit dignissimum dicens: magnum spectaculum ante oculos fidei nostre positum est. Eius autem natalitius dies celebratur .6. idus Iulij. 164

¶ Alij quoqz multi tempestate hac diuersis in locis martyrio sunt coronati ut pote policarpus episcopus cū 12. de quo dictum est: Sed et sancti Fautinus et Victor milites cum vxoribus apud Mediolanum. Valerianus vero: et Marcellus: Gaius et Donatus cum 20. alijs martyrij palmam adepti sunt.

Anno xpi Sother papa natione cāpanus ex fundano oppido pr̄e cōcordio natus: post anicetū pōtificē sedit annis. 9. mē. 3. ⁊ diebus. 21. Qui multis in periculis lʒ cōstitutus fuerit: aīaʒ tñ ad res di
Papa. 13. uinas quo ad potuit semp cōuertit. Et multa eā obser. Gratiano testāte cōstituit: vʒ ne mo- 5361
nacha aliqua vllas attractaret pallas seu calices patenas corporalia ⁊ his similia cōtingere
916 presumeret. Neue thus añ altare poneret dū sacrificia fierēt: ut hr̄ i canone. 23. di. c.° Sacra
tis. Statuit ita ne vllus sacerdos Missarum solēnia nisi duobus saltʒ pñtibus ⁊ ipso tertio
pñte celebrare tēptaret. De cōse. di. 1. c.° Hoc quoqʒ. Mādauit insup vnicuiqʒ fideli ut i dñi nī cena Eucha
ristie sacm̄ reciperet: de cōse. di. 2. c.° Si qbus. In cena. Instituitqʒ preterea: ne q̄ hēetur vxor legitima ni
si quā sacerdos ex instituto bñdixisset ⁊ quā parētes solēni pōpa christiano more marito collocassēt: quā ēt
paranymphe de more custodiuissent precauētes multa pericula q̄ in nouas nuptias euenire solēt: deniqʒ
cū quinques ordinationes in decēbrio mēse celebrasset: in qbus presbyteros octo: diacones nouem ⁊ episco
pos per diuersa loca 11. creauit. 10.° calē. Maij martyrio coronatur ⁊ via apia in Calixti Cemiterio sepelit.
⁊ tunc vacauit sedes dies. 21. ¶ Cathaphrygarum heresis exordium.

¶ Mōtanus heresiarcha pessimus natiōe phrygius p hoc tēpus i phrygia cōparens paraclitū se noiauit ⁊
170 multos seducit ⁊ eandē regionē cū vicinis regionibus multis ac uariis erroribus infecit. Ibiqʒ ⁊ Priscaʒ
ac Maximillā clarissimas mulieres a deo seduxit: ut relictis viris suis secū publice incederent. Que ēt ab
eodē adeo demētate sunt ut affirmare presūpserint illius inspiratione euasisse pphetissas. Ex eo nāqʒ Ca
thaphrige heretici puenere: qui donū spiritus sancti non in apostolis sed in se tantū traditum fuisse affir
mabant: ut habetur in Canone. 24. q. 3. ca.° Quidam.

¶ Appelles alius hereticus his tpibus in Grecia fuit. Qui dicebat: q̄ deū quē colebat ignorabat. Eius aūt
hoc erat optimo atqʒ pcinacia: q xp̄m nō deū in veritate: sʒ hoīʒ in fantasia hoībus apparuisse affirmabat.
Hunc theodocion vir eruditissimus hereticissimum appellat: ⁊ suis scriptis percōmode irridere conatur.

¶ Tacianus alius quoqʒ hereticus p hoc tēpus in Grecia fuit: hic doctissimus fuit christianus. ⁊ quādiu ab
Ecclesie latere nō discessit noiatissimus extitit ⁊ multa cōscripsit. E qbus ut testat̄ hiero. Iunius ō gentes li
ber fuit ab isto nāqʒ encratitee heresis cognominate sūt. Quor̄ precipuus qdā noīe Seuerus fuit qui po
stea heresiʒ augēs eius sequaces Seueriani heretici sunt nūcupati hi oēʒ Coitū spurcū putabat: ⁊ alia mul
ta consimilia delirando affirmabant. ¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Dionysius Corinthior̄ episcopus tēpestate hac (Eusebio teste) floruit. Cuius tāta eloquētie idustria fuit
ut nō solū sue ciuitatis populū ver̄ ēt ⁊ aliar̄ vrbiū ac puinciar̄ epos suis erudierit epistolis. Ex quibus
vnā ad lacedemonas. Aliā ad athenēses: tertiāqʒ ad nicomedienses. Quartā v̄o ad Cretēses: ac quintaʒ
175 ad ecclesias ponticas: ⁊ sextam ad Romanos scripsit perutiles.

¶ Pinetus cretensis epūs vir doctissimus atqʒ eruditissimus his tpibus existens predicto Dionysio elegātis
simā scripsit epistolā: in qua docet non semper lacte populos esse nutriendos sed solido vesci debere cibo:
ut ad spiritualem perueniat senectutem.

¶ Philippus alter cretensis epūs: de quo idē Dionysius predictus meminit in epistola. s. quā ad candē scribit
ecclīam p hoc tēpus in precio fuit. Et inter reliqua aduersus Martionē hereticuʒ preclarū edidit librum.

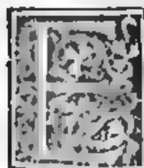
¶ Musianus non ignobilis doctor ⁊ ipse per hoc tempus librum contra quosdā ab ecclesia catholica ad eu
cratitarum heresim declinātes scripsit: quor̄ opinio cū seuerianis conueniebat. Hi etiam oēm coitum pu
tabant spurciē: ⁊ Cibos quos deus humano preposuit generi damnabant.

¶ Modestus ēt eruditissimus doctor p hoc tpē i precio existens librū aduersus martionē hereticū scripsit.

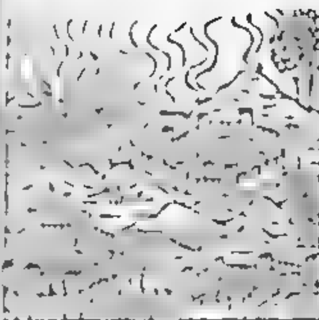
¶ Melciades alius quidā doctissimus doctor hoc ipso tpē ut hiero. scribit, cōtra Montanū priscamqʒ ac
Maximillā volumen edidit precipuum. atqʒ aliud contra gentes Iudeosqʒ scripsit. Nec non ⁊ apologeti
cum quibusdam dedit principibus.

¶ Optatus Silex poeta hoc quoqʒ tpē Eleutheriam redargutionis plenam miro splendore conscripsit.

¶ Frontonius dignissimus orator de quo diuus scribit hiero. p hec tpa floruit ⁊ multa cōposuit hic. M.
Antoniū ver̄ nunc Imperatorem in latinis litteris habuit auditorem.

Eleutherius papa: natiōe Grecus pr̄a Nicopolitanus pr̄e habūdio post Sotherē pōn. se
dit añ. 21. mē. 6. di. 5. Hic cū pōtificatū inijsʒ pax ecclesijs data ē: ⁊ Grati. testāte: statuit ne qs
xpianus ob aliq̄ supstitioʒ vllū cibi respuēt genus quo humana ɔsuetudo vesceret: hoc qppe 5377
Papa. 14. Seueriani dānabāt h̄ri. Mādauitqʒ preterea nullū a suo gradu debere deijci nisi accusa-
tus ⁊ criminis reus cōuinceret. sicut in canone. 2. q. 1. c.° Nisi ⁊ exēplo saluatoris q Jude
178 pditoris errorē: lʒ rei: nōdū tñ cōuicti ita equo tulit aīo: ut eō d inter i egisset. p dignitate aplatus ratū fir
mūqʒ hēe voluit. Prohibuit ēt ne absēte eo quē accusator reū facit vlla i eā decerneret 3. q. 8. c.° Caueāt Iu
dices. statuit itē ne q̄ reo sentētia anteq̄ certis demōstrei iudicijs 3. q. v. c.° Iudicātes. Hic i pncipio sui
pōtificatus a Lucio britānico rege eplaʒ accepit: q̄ rogabat: ut se suosqʒ oēs baptizare dignaret. Cui Fuga
tiū ⁊ Damianū viros optimos misit. Qui regē ipsiʒ ⁊ pplm oēʒ baptizarēt quo baptizato data ē quasi vbi
qʒ pax eccleīs: ⁊ nomē xp̄i mir̄ imodū crescere cepit: ⁊ quāmax me Rome: vbi multi nobiles cū coniugi
bus ⁊ liberis baptizati sūt. Tādē ordinationibus ter i mēse Decēbrio hitis vbi p̄sbyteros ⁊ Dyaconos atqʒ
epōs p diuersa loca creauit multos sine martyrio diē obiuit. Cui corpus apd scūʒ petrū in vaticano. 7.° cal.
Iuni sepelit. Quo ēt die ēt eius festa celebrat̄: ⁊ tūc sedes vacauit dies v. ¶ Anglia isula xp̄i fidē recepit

C Lucius Anglorum Rex coilli regis filius filius hoc anno apud Anglos seu Brito- Anno xpi
nes regnū accepit: sȝ quātum regnauerit nō hr̄. Qui regno suscepto mox a dn̄o vo-
catus eleutherio illi pōtifici maxio lr̄as supplices dedit ut illū īnt xpianorū nūero 180
admittere dignaret. Cuius p̄cibus motus pōtifex cōfestī fugatiū et Damianū re-
ligiosissimos viros eo misit: q regē ipsum vna cū uxore ac toto fere populo baptiza
rūt. Erat tū i Anglia Idolorū pōtifices. 25. quos flaminos vocabāt. Int quos
tres archiflamines hēbāt. Quorū i loco 3 Archiepi fuerūt cōstituti. Prothoflami
nū vō loco p̄mitiua eccliā pt̄archas cōstituit: rex Lucius hic baptismo suscepto
mox in obitu cūcta p̄dē gētiliū tēplis collocata xp̄i ecclijs āpliata cōtulit. Quo
postea sine libero decedēte seuerus Ro. legatus loco sui i regnū successit q et vallū
i regno Augusti more cē fecit. Post quē Bassianus eius filius ex matre Britāni
ca susceptus regnū accepit: quid postea gestum sit non habemus.

Omodus 18. Ro. Imperator post. M. Antoniū rex p̄cȝ sui āno. 2. 229. Olympiadis iperare Como
cepit et iperauit āno 13. Uir qdē ipius et Neronis p oia simillimus quē sola pene virtus gīa tole- dus
5381 rari fecerat. Qui qdē Comodus ciuibus suis icomodus: et nil cū pie Comune hūit. sȝ in oia de-
decora et luxurie obscenitat' vita se inquinauit: ob cuius flagitiosā et pestiferā vitā ut helius spar 182
tianus hist. scribit vrbs ipsa Romana penā tulit. Nā capitoliū fulminis ictu vna cū egregia illa
Bibliotheca maiorū cura fabrefacta et ceteris circūpositis edibus dei iudicio cōcrematū suo tpe fuit. Quo
quidē incēdio multa vrbis pars solo eqta ē. Tāte naqȝ temeritatis fuit: ut collosso capite sublato sue imagis
caput loco issent apponi. Et. 7. mēsez septēbrē a se appellari voluerit: q̄ oia post eius mortē abrogata sunt
sȝ ipse ēt mortuus ut humani generis hostis ab oibus adiudicatus ē. Adeo. n. eius vita flagitijs contami-
nata odio cunctis erat: vt in domo vestali strangulatus fuerit. Uiri disciplinis excellentes.

C Apolonius senator Ro. vir eruditissimus p h' tps floruit et isigne volumē Comodo obtulit qd qdē prīcū
de i senatu legere fecit: sȝ postea a seruo pditus q xpianus essȝ ex senatus psulto. 14. cal. Maij. p xpi psel 185
sioe capite truncatus xpi martyr efficit. Quo qdē die eius āna celebrat dies. Post cuius mortē multe īualuē
hēsis. et qmarie Martōistarū quorū alij vnū p̄ncipiū fatebāt alij. 2. alij 3. et tres nāsi i deo cē abrogabāt.

C Eusebius pōtius vicētius ac peregrinus viri nobilissimi Romani p hoc tēpus Comodo augusto, psīde
xp̄i uicerāt: hi naqȝ 1° eculeo leuati et neruis acerrime distēti. deinde fustibus crudelissime cesi: sȝ cū inde lau
de adhuc puauerēt fidelissimi xpi ad emissionē spūs mactati fuerūt. Quorū natale celebrat. 8. cal. octobris.

C Serapion antiochene ecclesie eps p hoc tps teste hiero. doctrina et eloquētia insignis plurimū fuit: et vti
lē valde epistolā ad quosdā de heresi montani infectos scripsit: atqȝ alias multas et breues edidit epistolas.

C Theophilus cesaree palestine episcopus que oliȝ Turris stratonis dicebatur tempestate hac sm Hiero-
nymum claruit et vtilem valde epistolam seu libellum de pascha edidit. 189

C Bachyllū quoqȝ Corinthiorū epm virū scientia et disciplina clarissimū his annumerandū dicimus pro-
eo q suo et omnium achaie episcoporū nomine elegantem de pascha edidit librū.

C Iulium pollucē Grāmaticū et Rhetorē ornatissimū per hec tpa floruisse constat pro eo quod librum de re-
rum vocabulis copiosissimum ad Comodū Imperatorem scripserit.

C Theodotion patria ephesinus vir doctissimus et multarū līarū scientissimus tertius diuinarū scripturarū īter-
pres cū superioribus fecerit. Qui preter interpretationē et trāslationē ēt alia multa de religiōe christiane lau- Papa. 15.
dibus religōs mōumēta. Hic Tacian viri eruditissimi p̄dicti aūq i heresiȝ icideret discipulus fuit.

V Ictor papa natiōe apher pie Felice: post Eleutheriū pōtificē sedit āno 10. mēsi 3. et diebus 10. 193
5392 Qui xpiane reipu curā optime gerēs Gratiano attestāte cōstituit ut xpianū aliq īmtis illensi
qui oino recōciliari recusarēt ab oiuȝ cōione sumouerēt: ut hr̄ in carone 01. de c. Perlatū. Sta-
tuit ēt ut eps q a ppno grauaret Metropolitano ad Romanā sedē posset appellare. 2. q 6 c.
Si q s putauerit. Cōstituit ēt ex eleutherij predecessoris sui pōtificis īnia ut sanctū dn̄i pascha
dnico die celebrat: vz a. 14 luna mēsis Martij vsqȝ ad. 21 eiusdē mensis. Nā vsqȝ i hodiernū tps ex veterū
cōsuetudine pascha semp cū Iudeis 14. luna celebrabat. cuius qdē decretū postea i cōcilio Niceno cōfirma-
tū fuit: ut oino post 14. lunā eiusdē mēsis celebraret ne iudeos imitari videremur. Fuere tū vsqȝ ad cōciliū
Nicenū multi sūmi viri huic opinioni renitētes. Decreuit quoqȝ victor hic pōtifex ut in quauis aqua ba-
ptismū petētes baptizarēt: si necessitas instaret. Quāobrē cōciliū in palestina hitū fuisse dicūt. Res tū inte-
gra in Nicenū cōciliū trāslata fuit. ut de cōse. di. 4. c. In baptismate. Hic cū doctissimus esset pōtifex que-
dā o regēibus cōposuit volūia qbus cōposit' : et duabus ordinatōibus i Decē. mē. celebrat' martyrio coro-
nat'. Et apd sanctū petrū i vaticano sepelit'. Cuius festū. v. cal. Aug celebrat. Et nūc sedes vacauit dies. 12.

5393 Elius pertinax 19. Ro. Imperator 243 Olympiade post Comodū Imperiū suscipiens impauit 194
mēs. tm sex: hic cū Impare cepisset. 70 agebat ānū et cū rebus p̄fectura ageret ex totius sena-
tus cō. Imperiū suscipere cōpulsus ē. Rogatusqȝ ut vxorē Augustā faceret et filiū Cesarē appel-
laret cōtradicēs ri dit. Sufficere senatui deberet q ipse inuitus iperaret. At qm̄ in iperatore ni-
hil turpius ē auaritia: cū illiberalis sordidusqȝ hicetur sexto Imperij sui mēse a quodā Iuliano
iurisperito i palatio nemine cōtradicēte occisus ē. Quo mortuo Iulianus ipse interēpter Im-
periū occupauit: et. 7. mēsibus imperauit et postea a Seuero Ciuili bello apud pōtem Miluiū a Seuero

Severus

euodã supatus interfectus est. Hic ille e Julianus qui perpetuum edictum composuit.

Anno xpi. Severus aũt. 21. Ro Imperator hoc ãno Juliano Tyrãno pdicto interfecto. eadẽ Olimpiade
Imparare cepit: et iperauit annis. 18 Hic ut helius spartianus historicus refert ex lepti oppido pre
Severus Romano cete originẽ duxit. Cuius pr Aphricanus fuit: sz anteq̃ ciuitate donaret grece ac la
tine eruditissimus erat: mito deide impio ut vir optimus rei frumentarie: quã minimã reperit
195 ita cõsuluit ut excedens vita. 7. ãnorum annonã reliquerit: et tãtũ olei ut p quinquẽniũ nõ vrbs
tm vtbus. sz et totius italie q̃ oleo eget sufficeret. Multisq3 bellis lacessitus fortissime rẽpu. sz laboriosissime
gubernauit ad bellicã gloriã laude quoq3 litterarum addidit: et quã maxie philosophie. i q̃ studiosissimus erat
Parthos et Adiabenos cũ eo cõtẽdere psumẽtes felicissime supauit Arabes et iteriores ita cecidit ut eorum
regionẽ puĩciã romanã faceret. Ob q̃ rẽ. Parthicus Arabicus adiebenicus appellatus ẽ. Urbẽ preterea
publicis exornauit edificiis: vbi et Thermas Severianas et Septiçoniũ extruxit. Quirã tñ in christianos
suscitauit psecutionẽ. Interfecto aũt apud Lugdunum Ciuitatẽ Clodio albino q se in Gallia Cesarẽ fece
rat: In Britanos teste Beda bellũ trãstulit: vbi et vallũ 132 passuũ miliũ cõtinẽs a Mari vsq3 ad mare de
duxit: ut receptas puincias a Barbarica incursione securiores faceret. Tandẽ ibidẽ in Eburaci oppido
vita decessit: vbi in honorẽ pertinacis predecessoris sui se pertinacem vocari fecit.

Papa.16. 5 Zepherinus papa natione Ro pre abũdio post victorẽ pontificez sedit ãnis 9. et sctissimus fuit ut
eo q̃ diuine rei magis q̃ humane semp intẽtus fuerit. Unde et cõstituit Gratiano teste ut astanti
bus clericis et laycis fidelibus et leuita et Sacerdos ab epõ ordinarẽt sicut hz in canone. 75 di. c. Ordinatio
202 nes pbyterorum. Statuit itẽ ut cõsecratio diuini Sãguinis in vitreo vase nõ aũt in ligno ut antea fiebat cõ 54[illegible]
secraret de cõse. di 1. ca. Uasa. Hãc tñ institutionẽ subsequẽtes põtifices immutauerũt: q: et in remẽsi et Ty
burẽsi cõcilio statutũ fuit calices fieri ex auro aut argẽto: vel stagno saltẽ. Cẽsuit quoq3 ut oẽs xpi fideles an
nos pubertatis attigẽtes singulis annis i solẽni die pasce publice cõicarẽt: de cõse. di. 2. c. Relatũ: qd qdẽ insti
tutũ Innocẽtius tertius postea nõ ad cõionẽ tñ: verũ et ad cõfessionẽ delictorum tradurit: Ut extra de pe et
Re. ois vtriusq3 sexus. Mãdauit insup ne quis epũs vel a patriarcha: vel a primate seu a Metropolitano suo
in iudiciũ vocatus sine apostolica auctoritate dãnaret. Voluitq3 preterea ut oẽs pbyteri adessent epõ cele
brãti Celebratis deniq3. 4. in decẽbrio mẽse ordinationibus vbi pbyteros 13 dyaconos 7. et epõs p diuer
sa loca 13. creauit: martyrio coronatus ẽ: et via apia in Calixti cimiterio sepeliẽ. Cuius et natalitiũ. 7. calẽ.
septẽbris celebramus. Et tũc sedes vacauit dies 6. ¶ Uiri doctrinis excellentes.

204 ¶ Symachus doctor natiõe Samaritanus Judeorum pselitus. 4. diuinarum scripturarum interpres huius ponti
ficis tpibus floruit et post theodotionẽ ipse diuinas scripturas ex hebreo in grecũ trãstulit eloquium.

¶ Rhodion genere Asianus Taciani heretici quõdã discipulus. hac tpestate in diuinis scripturis habeẽ in
205 signis eo q̃ multa cõposuerit opuscula: quorum pcipuũ qd aduersum martionẽ hereticũ edidit opusculũ. In
quo ut diuus scribit hiero. ostẽdit quõ Martionite in heresi sua et inter se quoq3 discrepẽt.

¶ Clemẽtẽ pbiterum Alexãdrinũ virum egregiũ atq3 eruditissimũ cũ his floruisse diuus hiero scribit: et erudi
tissima volumina scripsisse tradidit. Int q̃ stromatũ i. varietati libri sz. 8. Aduersus gẽtes 1. Pedagogi li 3.
207 De pascha li 1. De ieiunio li. 1 De disputatiõe li. 1. De obtrectatiõe li. 1. De canõibus ecclesiasticis li. 1 Aduer
sus eos q iudeorum seq̃bãt errores li 1 et alius q iscribi: q̃snã diues ille sit q saluet. extãt et eius eple cõplure.

¶ Heraclitus et qdã insignis doctor natiõe grecus: teste hiero. p hꝰ tpõ i apli pauli cõmẽtarios edidit plurimos.

¶ Maximus quoq3 alius doctor vir doctissimus p hoc ipsum tpõ Questionem famosissimam insigni volu
mine ventilauit: vnde. s. malum et q̃ ois materia adeo sit facta et alia multa.

¶ Fuere et alij cõplurimi viri doctissimi hac tempestate. Quorum de numero candidus quidã fuit q in exame
ron cõposuit. Et Sixtus alius insignis doctor: q de resurrectione mortuorum librum cõposuit. Arcenõ et Ara
bianus: q et ipse nõnulla opuscula ad xpianum dogma pertinẽtia descripsit.

¶ Gallus quidã noie insignis doctor sub huius põtificis tpe diuo referẽte hiero. disputationẽ suã valde vtilẽ
208 aduersus q̃ culũ Mõtani hetici sectatorẽ hũit in quo qdẽ volumine: ut idem diuus refert hiero 13 tñ pauli
enumerat epistolas. Quartã vero decimã que ad hebreos fertur: ipsius pauli non esse dicit.

¶ Tertulianũ aphricanũ pria Carthaginẽsez Cẽturionis cuiusdã proconsularis filiũ virum quidẽ ingenio et
doctrina clarissimũ hisdẽ tpibus floruisse et multa scripsisse volumina diuus hiero tradidit. Hic nãq3 cũ
ad mediã vsq3 etatem Aphricane ecclesie presbyter nominatissimus stetisset clericorum Romane vrbis inui
dia adeo contumeliis et iniuriis attritus fuit: ut ad Montani heretici doctrina labi compulsus sit. Quam
obrem et multa volumina contra Orthodoxam et Catholicã fidem componere cepit. Et q̃ maxime De pu
dicitia De persecutione. De ieiuniis: et De extasi li. 6. ac aliũ aduersus Apolonium edidit librum. Uixitq3
vsq3 ad decrepitam etatem et alios multos edidit libros.

210 ¶ Persecutio xpianorum quinta hoc ãno Severi iussu tra icipitur pre qua et diuina vltio in Romanos nõ defuit
Q: mox ciuilia bella mirũmmodũ eos attriuere In qua quidẽ psecutione hi p̃cipui passi inueniuntur vz.

¶ Hyreneus lugdunẽsis epũs vir doctissimus iã grãdeuus apd eãdẽ vrbẽ p xpi noie martyr efficit. Flore
rat n. quã maxime sub comodo pncipe et polycarpi martyris ut diuus scribit hiero. discipulus fuit a quo
cũ eruditissimus euasisset quinq3 libros aduersus hereses scripsit. Et contra gentes aliud breue volumen
atq3 aliud de disciplina christi Deq3 predicatione apostolorum librum vnum. Et aliud volumen seu opus

diuersorum tractatuum: videlicet de Scissura librum vnum et alia multa. Atq; de Monarchia volumen Anno xp̄i.
egregiũ. Et ad victorẽ papã de questiõe pasce epistolas multas. Demum vero seuiente hac persecutione:
cũ omni ferme ciuitatis sue populo. 4. calen. Jul. martyrio coronatus ẽ: quo die eius festũ celebramus.

¶ Leonidẽ etiã Alexãdrinũ magni Origenis patrẽ: virũ q̃dẽ optimũ sub hac p̃secutiõe passum fuisse Eu 212
sebius cesariẽsis scribit: cuius q̃dẽ martyriũ idẽ Origenes puerulus annoꝝ octo subseq̃ decreuerat nisi di
uina dispẽsatiõe ad multoꝝ vtilitatẽ reseruatus per maternã sollicitudinẽ impeditus fuisset: nã ipsa pueri
mater cũ in crastinũ in publicũ prodire ⁊ christũ confiteri decreuisset: nocte latẽter vestimẽta ipsius surri
puit: ⁊ sic pueꝝ a tyrãnoꝝ cede reseruauit: Quo viso puer cõtestim ad patrẽ epistolã scribit: qua significat
maternis artibus a tanto bono fuisse impeditũ: ipsumq; patrẽ hortat: ⁊ rogat viriliter ut proseq̃ q̃ incepit
Resiquidem Leonides apud Alexandriam vrbem suam martyrij palmam constantissime in calendis
Martij adeptus est. quo quidem die eius natale celebratur.

¶ Perpetua quoq; ⁊ Felicitas matrone q̃dẽ sanctissime ⁊ ipse in Mauritania Tiburbitanoꝝ ciuitate cũ
reuocato Saturnino ⁊ Secũdolo nomis martij passe sunt. Nã cũ Secundolus in carcere quieuisset: ipse
sanctissime mulieres cum reliquis bestijs tradite ⁊ dilacerate martyrium consumauere.

Bassianus p̃dicti Seueri filius cui Antonio Caracalle cognomen fuit p̃mus ⁊ vigesimus Ro 213
5412 manoꝝ imperator anno 2.247. Olympiadis: post patrẽ imperiũ suscipiens imparauit annis
7. Vir certe pessimus ac facinorosus nec patri vlla in virtute persimilis: imo illo asperior ⁊ oĩm
antecessoꝝ luxuria ⁊ libidine intẽperãtior q nullũ facinoris genus p̃termisit. Quippe ⁊ fratrẽ
suũ Getam occidit ac Nouercã suã vxorẽ duxit ⁊ multa dedecora peregit. Sed nec egregiũ
aliquid preter Thermas Antonianas quas ipse incohauit de se reliquit: Eas postea Alexãder successor p̃
fecit. Muniuit etiã in vrbe viã nouã: septimo aũt imperij sui ãno dũ prelũ in parthos mouisset inter Edis
sam ⁊ Carras ciuitates p̃lio cũ eis cõmisso anno etatis sue quarto ⁊ quadragesimo interfectus est. Heli
us tamen Lampridius historicus: non in prelio: sed cum ex prelio recessisset ad requisita ventris insidijs
a Macrino prefecto eum occisum fuisse dicit.

¶ Editio q̃nta in veteri ⁊ nouo testamẽto. 4º imperij huius Caracalae anno apud Hiericuntũ ciuitatẽ in q̃o 216
dã dolio inuẽta fuit: cuius auctor penitus ignorat: ⁊ iõ vulgata editio nũcupata fuit: ò ipa p̃ psalteriũ tñ in
vsuale emersisse dicimus: i ceteris aũt diuine scripture libris trãslatorẽ diuũ sequim Hieronymũ.

Macrinus secũdus ⁊ vigesimus Ro. imperator: cũ Caracallã p̃dictũ interfecisset. 249. Olym. imp Macrinus
m perare cepit: ⁊ imperauit anno vno: Vir certe origine ⁊ flagitijs ingratissimus: de quo nil virtute di
5418 gnum habere potuimus. Et p̃pterea ab Heliogabalo apud Antiochiã interfectus fuit. 219

Calixtus papa natiõe Romãus patre Demetrio ex regiõe Rauẽnatũ post zepherinũ põtificem
sedit ãnis. v. mẽ. 2. ⁊ diebus x. Vir siquidẽ diuus atq; prudẽtissimus. q̃ licet in multã i eꝝ plurib' ra Papa.17.
tionẽ põtificatũ icepisset nequaq̃ tñ a bono põtificis instituto discedẽ voluit: Sed Gratiano
referẽte cõstituit ne q̃s de cetero in ep̃m cõsecrareẽ: nisi canõice electus fuisset: sicut hẽtur i ca 219
none. 62. di. c. Nullus in ep̃m: Vtq; clerici q ad sacros ordines cẽnt p̃mouendi ab vxoribus
5418 abstinerẽt. 72. di. c. Presbyteris. Cõstituit itẽ quater i ãno: Ieiuniũ .s. vernale: estiuale: autũnale ⁊ hyema
le. 76. di. c. Ieiuniũ q̃d ter i ãno. Itẽ vt sacerdotes incestuosi nullã accusãdi alios haberẽt facultatẽ 3. q. 4
c. Cõsanguineoꝝ. Cẽtuit itẽ vt accusator absẽte reo nullo i iudicio audireẽ. 3. q. 9. c. Nullus alterius. Mã
dauit quoq; vt layci q temere dispẽsatiões rerũ ecclesiaruz vsurpare seu occupare p̃sũerẽt: velut sacrilegij
rei puniretur. 16. q. 7. c. Sigs. Ferũt hũc tẽplũ btẽ Marie v̄gĩs in regiõe transtyberina edificasse. Cemi
teriũq; suo noie i via apia edidit: vbi ⁊ iãp̃dẽ multa scõꝝ martyꝝ tumulata fuerãt corp̃a q̃d vsq; in p̃sen
tẽ diẽ Calixti cemiteriũ appellat. Verũ cũ Palmachiũ virũ cõsularẽ ⁊ Simpliciũ Senatorẽ atq; Felicez
nobilẽ viꝝ cũ eoꝝ domibus baptiçasset: ⁊ ad martyrij palmã iuitasset: atq; multos p̃sbyteros: diacones
q; ac ep̃os ordiasset. 2º idus octo ab Alex. imperatore martyrio corõatus ẽ. Cuius corp' uo post. 17. diẽ ab
Asterio eius p̃sbytero i cemiterio Calepodij sepultũ fuit. Cuius aũt natale. 2º idus octo celebrari instituz ẽ.

Marcus Aurelius Antoninus cognomẽto Heliogaballus tertius ⁊ vigesimus Ro. imperator anno p̃ Heliogaballus.
mo ducẽtesime quadragesimenone olympiadis: Macrino imperatore p̃dicto interfecto. Imperiũ
suscipiẽs imparauit ãnis. 4. Hic Caracale ex Semiamira cõcubina formosissima femina filius fuit
5419 ⁊ apud phenicẽ eo tpe natus quo Seuerus cũ Parthis bellũ gessit: q cũ adolescẽtulus eẽt Solis sacerdos 220
factus heliogaballus cognoiatus ẽ. Helios .n. phenicũ lingua latie dr sacerdos. Deinde cũ strenuus esset
iuuenis apud antiochiã matris artificio ad Imperij maiestatẽ assumptus est. Qui iam cum parthis pace
firmata etiam cum ipsa propria matre libidinose viuere cepit. Quamobrẽ ad vrbem postea veniens a sena
tu impetrauit: vt ⁊ ea in senatorio locareẽ ordine: que eo in ordie prima fuit femina. Huius quippe Helio
gaballi spurcam vitam Helius Lampridius historicus optime describit: Qui inter cetera vite sue dedeco
ra asserit ipsum etiã in vestales virgines incestum commisisse: aliasq; multas probrosas feminas semper
domi habuisse. Cuius rei causa vrbis dignitates atq; honores malis ⁊ flagitiosis viris vt plurimum com
mittebantur. Et cum eamobrem a Sabino consulari viro clarissimo reprehenderetur: e medio eũ auferri
⁊ interfici precepit: Quapropter cũ ita imperij dignitatẽ suis flagitijs indies magis ac magis denigra
ret: militari tumultu tandem cum matre interfectus est.

Anno xpi 224

Lexāder. 4. & vigesimus Ro. imperator. 250. Olympiade post heliogaballū p̄dictū mōstrū imperare cepit: & imperauit ānis. 13. vir certe vt helius lampridius historicus scribit virtutū exemplar: q̄ iusticiā ita coluit vt nēo vnq̄ de illata ab eo iniuria cōquestus sit. Precium 5423 a se oēm pōpā & ambitionē semp abiecit: nec vnq̄ toga picta nisi semel tm̄ dicit eē vsus. Tāta ē tāte ēt prudētie fuit. vt a nēie vnq̄ decipi potuerit. vir oīm insup illustriū & doctorum amator: adeo fuit vt eorum statuas vbiq; ꝯq̄ri fecē & i foro locari mādauit. vir sua prudētia suaq; virtute innumerabiles predecessorum suorū sordes lauit: & dignitatē imperij Ro. restituit: hic xp̄m dn̄m nostrū vt p̄phetā sanctissimū et colēs inter deos referri voluit: cuius imaginē vna cū Abrahe Orpheiq; imagine in domo sua sēp habuit. Sicq; rēp. aurilio Vulpiāi & Pauli patauini: atq; Julij frōtini iurecōsultorum virorū doctissimorum collapsā rep. uit. Tātis itaq; virtutibus hic imperator insignitus oīum ꝯsensu augustus creatus celestim ꝯ parthos bellū suscepit: & Xersem eorum regē strenuissime vicit. disciplīne nāq; militaris adeo emēdator seuerus fuit vt quasdā ēt legiōes integras exautorauerit: ppter qd̄ & apud Magūtiā Germanorum ciuitatē instigatione Maximini Thracis militari tumultu interfectus fuit. Natus est autem hic ex Assyrijs parentibus: & ex Mamea matre christiana Rome generatus.

Semiamira heliogaballi p̄dicti imperatoris in hoc āno heliogaballo p suis meritis a suis vt prefati ꝯ cisco: & ipsa simul q̄si cesa in cloaca piecit: & inde paulopost vna cū cadauere filij in Tyberi dieci. Hec cuz natiōe greca & ex Messana ciuitate origīnē duxerat. Que q̄dē cū pulcherrima admodū eēt aliq̄diu honesta fuit mulier. sed post hec filij claritate & Senatus p̄ncipatu cōspicua facta ē. Nā cum is oīe & alumna gñt vt post mortē Macrini imperatoris & eius filij Diadumeni ab exercitu apud Bithiniā eligeret in p̄ncipē q p̄ncipatu adepto Romā vna cū matre venit: & a Sēatu cuz ingēti gaudio exceptus ē & ipsa Semiamira ex repētina filij prouectiōe vsq; ad astra delata ē: & Augusta ab oibus nūcupata. Filius aūt heliogaballus cū scelestus eēt ꝯgnoscēs matris bñficiū i tñ illā q̄si loco retributiōis honoribus ꝑtulit: vt i senatu nil fieret nisi ea disponēte pagē voluit: voluitq; illā in senatu cū reliq̄s senatoribus semp quoad vixit iter eē. vt suāq; suā more ceterorum d agēdis diceret: qd̄ mulieri alteri vnq̄ ꝯtigisse legimus. Tāte .n. hec meretrix apd̄ Jgnauum filiū fuit dignationis & honoris: vt in Quirinali colle pallaciū cōstruxit: qd̄ Senaculū appellauit. in quo q̄dē cōuētū mulierū ordiauit: q̄bus & auctoritatē p̄stitit: vt senatorio more de moribus circa statū tractarēt: & leges sup his istituerēt: & hunc Senatū matrē Semiamirā p̄ncipissa fecit: a q̄ senatusꝯsulta plurima ridicula manarūt. Statutū eppe in senatu fuit quo vestitu: q̄busue ornamētis vnicuiq; vti licitū eēt: Cui ēt cedē cuiq; assurgēi deberet & alia multa sanctū ē: & cū eo i collegio Semiamira potius meretricio q̄ matronali ritu sese haberet: vacarēt ēt filij libidinibus atq; obscenitatibus eo deniq; itū ē: vt post mortē filij & ipsa vt p̄dictū ē secessit: qd̄ & q̄libet misere cuiuēs cogitarē nō pigeat. Nā nil violētū durabile vnq̄ fuit.

Papa. 18.

225

Rbanus papa natiōe Ro. p̄e Pōtiano post calixtū pōtificē sedit ānis 8. mē. 2. & diebus xij. Vir siq̄dē doctrina & scītate vite eminētissimus: cuius rei gratia miltos gētiles ad fidē xp̄i traxit: iter quos fuere Valerianus Cecilie vgīs spōsus & Tyburtius eius fr. Hic multa: Gratiano teste ꝯstituit: & q̄maxie mādauit: ne q̄s de cetero in ep̄m eligeret: nisi p̄us aut sacerdos aut diaconus ꝯsecratus fuisset: vt hētur i canōe. 60. di. c. Nullus i ep̄atū: ꝯstituitq; ac decreuit vt 5424 futuri clerici p̄mā tōsurā de māu abbatis posset accipe. 68. di. c. Quorum vices. Jeiunā ēt q̄ttuor tēporum declarauit a p̄decessore suo istituta q; homini impitia cēsūdebātur. 76. di. c. Statuimus. Voluitq; ac iussit de cetero oīa altaris vasa aut argētea aut aurea: seu stagnea fierēt: vt d cose. di. i. c. Vasa q̄bus. Eiusdē quoq; istitutū fuit: vt ecclesiastica p̄dia atq; fūdi a fidelibus oblati recipent: partirenturq; vniuersi clericis oibus: nihilq; cuiuspiā p̄uatū eēt: sed oia in cōe bonū distribuerent. Deniq; cuz hec aliaq; multa cōstituisset: post q̄ quinq;es in Decēbrio mēse ordinatiōes celebrasset vbi multos & diacones & p̄sbyteros ac ep̄os p diuersa loca creauit post Valeriā & Tybur. atq; Ceci. vgīs martyriū: & ipse 9. calen. iunij p xp̄o martyriuz sumpsit: cuius corpus i cemiterio p̄textati via tyburtina sepultū ē: post cuius mortē cessauit ep̄atus dies 30. cuius festū. 9. calē. iulij celebrat. ❧ Martyres p xp̄o his diebus passi.

228 ❧ Agripitus illustris adolescētulus p hoc tp̄s apd̄ p̄nestinā Sabinorū vrbē quēdā iussu alexādri imperatoris martyrio coronat. Hic enī cū. xv. eēt ānorum: & amore xp̄i martyrio flagraret: ab impatore ꝯp̄hēdit: & p̄mo neruis crudis cedit: deinde vrbis p̄sidi vt sacrificare cōpelleret tradit. q cū durissimo & squalido carceri stati reclusit vbi p. 4. dies eidē cibū oēm negauit. ide eidē p̄sidi exhibitus prunas ardētes sup caput eius appōi iussit. & cū gr̄as deo agēt flagellis iterū cedit: & nudus capite deorsū verso suspēdit: & bulienti aq̄ corpus eius p̄sūdit: & cū adhuc martyris xp̄i maxillas fregisset: p̄ses ex tribūali corruēs tristē e sit aiam. Quo audito imperator eū leōibus obijci p̄cepit: sed fere māsuete facte pedibus martyris se iclinauerūt videtes sceleris ministri tulerūt sanctū martyrē & inter duas colūnas gladio pcusserūt: sub die 15. calē. septē. corpus vō eius a christiāis nocte sublatū ibidē miliario ab vrbe positū ē: i sarcophago nouo diuinus inuētū ē.

❧ Calepodius aūt p̄sbyter sctissimus: & ipse ab Alex. p̄dicto imperatore p hoc Rome iterfici p xp̄o iubetur. eius corpus p ciuitatē ignominiose trahi & i tyberi iactari p̄cepit: cuius natale. 6. idus Maij celebratur.

❧ Palmachius Ro. ꝯsul cū vxore & filijs ac alijs pmiscui sexus numero. 42 similiterq; cū Simplicio senatore Ro. vno eodē die iussu Alexandri decollatus est. Quorum quidem capita ad terrorem christianorum p diuersas vrbis portas suspendi iussa sunt.

¶ Martina Ro. vgo ⁊ gdē scīssima p hoc tēpus cū crimie christiāe vitat' vtur' cēt mulier ab Alex. pncipe Anno xpi.
ɔprehēsa: cū christū negar oīo recusaret diuersis tormētoꝝ generibus ⁊ cuꝰ iussu cruciai: ⁊ cū adhuc i fide
immobilis permaneret: gladio cesa: martyrij palmam primo die Januarij promeruit.

¶ Tyburtius quoqꝫ ⁊ Ualerianus preclarissimi ciues Ro. ⁊ ipse in hoc tumultu ab Almachio vrbis prefe
cto cōprehēsi p christo martyriū cōstātiō aīo passi sūt: eos.n. pmū fustibus durissime cedi fecit: ⁊ tandē gla
dio iterfici precepit. Maximinus autem vir illustris cum eis tam diu plumbatis cesus est donec spiritum
exhalaret. Celebratur autem eorum festiuitas decimooctauo calendas Maij.

¶ Cecilia virgo Romana: corporeo decore: moribus: magnanimitate: ac sāctitate ⁊ laudabili pudicitia: ac 229
castitate splēdida: hoc āno post multos agōes martyriū p christo cōstātissime pertulit. hāc n. cū parentes
vnicā hrent filiā cū regiis fere diuitijs: Ualeriāo cuidā patricio nobilissimo iuuēi sed īfideli in imōio co-
pularūt: quē qdē vna cū fratre suo Tyburtio ad credēdū in christo perdocuisset: ad martyriū tādē tolerā-
dū iduxit: qo cū Almachius vrbis pfectus didicisset: eā vinctā ad se adduci fecit ⁊ idol imolare pcepit: sꝫ
cū nollet: ⁊ diceret se christianā eē: post multos cōflictus iussit eā i balneo calidissimo ⁊ bullēti per diem: ⁊
noctē cōcremari: ⁊ cū nullā lesionē persensisset: iussit ibidē eā in balneo decollari: quā speculator tribus icti-
bus percutiēs nequaq̄ caput āputare potuit: sed p triduū supuiuēs: oia q̄ habebat pauperibus christia-
nis tradidit: ⁊ quos ad fidē christi cōuerterat Urbano pape cōmēdauit dicēs: Triduanas a dño mihi po
stulaui inducias: vt hāc domū meā ecclesiā cōsecrares: qbus dictis spūm emisit. Corpus aūt eius sanctus
Urbanus cū eꝑos sepeliuit: ⁊ domū suā i ecclīā ɔsecrauit. passa ē btīssa vgo. x° ca. decē q° die festū suamus.

¶ Quiricus pterea Ro patricius: ⁊ ipse vna cū Julia matre hac tēpestate apud Romanā ciuitatē alijs in-
numerabilibus secū iūctis martyriū idibus Julij compleuerunt: ⁊ eo die eorum natale celebratur.

¶ Uiri disciplinis excellentes.

¶ Ulpianus Jurecōsultus vir pstantissimus: Alexādriqꝫ predicti pncipis assessor. his tpibus teste Euse 230
bio ppter eximiā eius sciaꝫ atqꝫ doctrinā apō eūdē impatorē maxio in pcio hitus ē. Et p ceteris doctori-
bus vocabula ⁊ leges antiquas explanauit: atqꝫ alia multa monumēta scripto post se reliquit.

¶ Paulus patauinus similiter i philosophia ⁊ iure ciuili celebratissimus: p hec tpa floruit: ⁊ ad ɔponēdā rē
pu. Romanā supiorū imperatoꝝ vitio ⁊ sordibus labefactatā Alexandro predicto imperatori plurimum
auxilio fuit: ⁊ nōnulla ea in facultate composuit: que adhuc extare vidētur.

¶ Juliū quoqꝫ Frōtinū phūm ⁊ in oi doctria sciētissimū cū supioribus floruisse: ⁊ Alexādro auxilio fuisse
cōstat: nā ⁊ ipse multa cōposuit: ⁊ Alexādro ipsi ad res similiter eē ponēdas adiumento fuit.

¶ Beryllus qdā Arabie eps vir doctissimus cū eisdē teste Hiero. floruit. Qui lꝫ postea in heresim q̄ xpꝫ
añ icarnationē fuisse negat delapsus fuerit: Origenis tñ ope ad vitatē reductus nōnulla postmodū cōscri
psit: ⁊ q̄ maximū epistolas multas: in quibus Origeni ipsi gratias plurimas agit. Extat ⁊ eius dialogus
⁊ Origenis in quo ab origine reprehendi de heresi querit.

¶ Triphonē et Orige. auditorē ⁊ discipulū hisdē tpibus floruisse ⁊ librū ð vaca Rufa i deutero. ⁊ alia mul
ta cōposuisse diuus Hiero. scribit. Et cū in oi doctria eruditissimus eēt vir ad eū Orige. multas rēdit eplas.

¶ Ambrosius qdā grecus diaconus p hoc ipm tps teste hiero. ɔfessiōis gloria plurimū īsignis fuit. hic p-
mo Martionites exñs ab Orige. correptus christi seruus euasit inclitus. Et ppterea Origenes ipse mul
ta postea eidē dictauit volumina: Sed ⁊ ipse vt erat ingenij elegātissimi vir plurima cōposuit opuscula.

¶ Minutius felix insignis tñ Romāus causidicus: ⁊ ipse p hoc tpa vt testat Hiero. Dyalogū scripsit in
quo christianū ⁊ Ethnicū disputātes inducit: q octauus inscribit. Scripsitqꝫ ⁊ cōtra mathēaticos librū
vnum. De quo Lactantius in libris suis meminit.

¶ Origenes iste magnus nanōe alexandrinus Leonidis martyris filius: ⁊ ecclesie alexandrine presbyter 231
phōrū atqꝫ theologoꝝ oiuꝫ sui tpis pnceps: hisdē tēporibus vt tradit Euse. li. v. ecclesiastice histoie Ale
xandrie floruit: hic cū ab ipsis cunabulis christianissimus eēt: ⁊ eminētissimi igenij adolescēs euasisꝫ post
patris obitū xpi fideles a tyrāno p tormēta oppressos, p posse fouit: ⁊ ad morē pductos intrepide animauit
Jnqꝫ hebioniceorū heresim expugnauit q christū ex Joseph ⁊ Maria natū hoiem purū eē dicebant: ac le
gē iudaico ritu seruāda predicabāt: sed ⁊ multos preclarissimos vt superius mōstratū ē hereticos īsectos
ad fidei vitatē sua doctrina traduxit: atqꝫ deo i vigilijs ieiunijsqꝫ: ac crebris orōnibus seruiēs cū filio euā
gelico vnā tñ tunicā induere voluit: ⁊ de crastino oio nūq̄ cogitauit: per multos et ānos vt Euse. refert
Calciamēt: vinoqꝫ nisi ob stomachi releuāda incōmoda abstinuit. Supplectū pterea plumis stratū nun-
q̄ dormiuit: ⁊ a carnibus se oio abstinuit. Et in tñ castitatis amator fuit: vt zelo fidei: lꝫ nō fm sciētiā se ca
strauerit. obcuius doctrinā atqꝫ eloquētiā ⁊ scītissimā vitā Māmea Alexādri imparatoris mr christianissima
eū audiēdi desiderio capta: ex Alexādria antiochiā asciuit: ⁊ eius mellifluā doctrinā audire voluit. hēbat
hic pter alios scriptores. vij iuuenes. septēqꝫ puellas q oēs isimul ex eius ore diuersas scribebāt māē. vñ
⁊ Porphy. ipsū laudās dicit oia Platōis secreta eū fuisse ɔsecutuꝫ. Mille nāqꝫ tractatus i ecclesia dei vt
diuus scribit Hiero. locutus ē: i qbus vt diuo ang. ⁊ Hiero ipsi placet multū errauit. Ex qbus qdē erro-
ribus origeniana heresis pcessit. Dixit. n. christū quoqꝫ ex maria misericordia sua nō solū hoies: sed ⁊ apo
statas āgelos redēpturū fore s'm illud psalmiste: Nō inppetuū irascei: neqꝫ ieternū comminabit. Uerum
tamen ipse Origenes: vt quidā aiunt in quadā epistola quam ad Fabianum papam scribit. penitentiam
de male prolatis agere videtur. Et causas sui erroris in Ambrosium quendam emulum suum refun-

anno xpi di. Qui scripta sua secrete edita et nunc correcta in publicum protulit. Hoc mihi fuget psliterunt anni mei. Si taceo o iens cesar: et si respondeo munens iudicabor. Dura vtrique conditio: sed e duobus eligam quod melius est. hec ille in epistola sua. Et propterea multi clarissimi doctores mirifice laudarunt: et maxime Leo et Ruffinus Aquileiensis. ac alij multi. Ex libris autem suis quos ecclesia recepit: vt in canone di 17 habetur. Hi commentarij sunt sup Genesim Omelie. 17. sup Exodum. 13 sup Leuiticum 18. sup numeri. 28. sup Josue. 26 sup Judicum. 6. De helchana tractatus vnus. sup Job li. 3. sup cantica canticorum li. 3 sup eadem Omelias duas. sup Ysaiam scripsit omelias. 9. sup Jeremiam. 14. sup Ezechiele. 14. Item sup Matheum omelias. 26. sup Lucam. 38. sup Joanne tractatum vnum. In epistolas pauli li. x. sup psalmos omelias. v. Et de martyribus librum edidit vnum. Demumque anno salutis nostre. 256. et etatis sue. 70 Deficiens apud Tyrum sepelitur.

Papa. 19.

235 Pontianus papa natione Ro patre Calphurno post Urbanum pontifice sedit annos v. mensib. 2. et diebus. 2. Vir quidem optimus atque sanctissimus: qui instigantibus quibusdam idolorum multis ex mandato principis captus: et in Sardinia insulam cum Philippo eius presbytero deportatus est. vbi pro aliquo tempore multas calamitates et tormenta pro fide xpi pferens: tandem occubuit: cuius corpus post Fabianus pontifex cum magna veneratione et populi supplicatione Romam reportari fecit: et in Calixti cemiterio via Appia sepeliri. 13. calendas Decembris quo die eius festum celebrari iussum est. Eoque defuncto sedes vacauit dies decem. 5434

Cyriacumque papam Pontiano huic successisse: vnoque anno et tribus mensibus sedasse multi ferunt. Sed contra patrum voluntatem papatum cessit: atque cum xi. virginum milibus: quas pene omnes baptizauerat agrippinam vrbem petijt: in pontificum cathalogo positus non est. cum tamen et ipse virgo existens: cum virginibus illis martyrio coronatus sit.

Maximinus 237 Maximinus augustus natione Thrax. 25. Ro imperator anno 2. ducentesime et quinquagesime tertie olympiadis post Alexandrum predictum cesarem imperium suscipiens imperauit annis. 3. hic ex vtroque parente barbaro apud barbaros natus est ibidem vsque ad pubertatis tempora enutritus est. quem postea quam bellum in Germania prospere gessisset: mortuo Alexandro: milites sine vlla senatus auctoritate principem delegerunt: qui adeo magnus et procero corpore fuisse dicitur: vt octo pedes excederet longitudine tantaque pedum magnitudine habuit: vt postea in puerbium cesserit: cum de longis ineptisque pedibus hominum eloquuntur: Maximini caligam seu calciamentum require. Ferunt ob magnitudinem ferunt eum vini amphoram vna cena bibisse: hic sextam persecutionem post Neronem exercere cepit: et maxime in Origenem et Mameam Alexandri principis matrem christianissimam. quorum mortem summopere cupiebat. Uerum eodem anno quo et christianos persequi cepit a pupieno quodam noie Aquileiam quam obsidebat: vna cum filio etiam noie Maximino interfectus est. Ferunt in ipsa Aquileiana obsidione feminas aquileienses tante fuisse magnanimitatis: vt cum nerui et funes ad emittendas sagittas viris suis deessent: sibiipsis capillos capitis precidisse: et ex ipsis funes arcuum fecisse Unde postea in earum gloria templum veneri calue senatus dedicauit. 5436

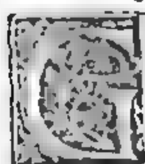
Papa. 20.

239 Antherus papa natione grecus patre Romulo post Pontianum et Cyriacum pontifices sedit anno 3. mense vno et diebus. 21. vir optimus: qui Gratiano attestante statuit episcopum necessitate exigente: et vtilitatis causa interposita tamen summi pontificis auctoritate ad alium episcopatum transferri posse: vt habetur in canone. 7. q. 1. c. Mutationes episcoporum. Precipitque insuper et mandauit vt martyrum res gesse diligenter exquisite a notarijs conscriberentur: vt rescripte agnoscerentur: quibus gestis: cum vnum tantum creasset episcopum martyrij palmam et ipse adeptus est: et 3 nonas Januarij in cemiterio Calixti via Appia sepelitur: quo quidem die eius festum agitur: quo mortuo sedes vacauit dies. 13. 5438

Uiri disciplinis excellentes.

Porphyrius atheniensis philosophus et quidem excellentissimus: per hec tempora maxie in precio fuit. Qui et si Origenis presbyteri precipuus amator et laudator fuisset: xpiani tamen nois acerrimus psecutor fuit. Et propterea multas obtrectationes et blactrationes contra Orthodoxam fidem ingessit: quas quidem diuinus pater Aug. refellit. Attamen: vt idem pater Aug. 4. de ciuitate dei testatur in suis scriptis posuit deum patrem et filium ab eo genitum: et spiritum sanctum ab eo procedentem: in quo trinitatem perfectam et eius misterium sentisse videtur. hunc eundem non his temporibus: sed multo antiquiorem fuisse Augustinus refert. hic inter cetera ysagogas: idest introductiones ad Aristotelis Cathegorias: idest predicamenta ad eum conscripsit ac alia multa edidit.

Julianum quoque aphricanum hic scriptores sui tpis nobilissimum hisdem temporibus fuisse et floruisse diuus Hiero. refert: qui inter cetera de tri volum pgrandem oscripsit. Item de pascha: deque sabbato. de circuncisione de Attalo: et de tpibus li. v. et ad magnum Orige epistolam qui cudit Susane fabulam apud hebreos non esse. hic igitur: cum literarum amator et cultor existeret et diuitijs floreret apud cesaream palestine vrbem bibliothecam insignem sibi condidit. Et cum honorabili dicti decere hiero. legationem ad M. aure. anto. cesarem. pro instauratione Emaus suscepit quod reedificatam nicopoli vocauit.

Gordianus.

240 Gordianus. 29. Ro. imperator anno primo 254. olimpiadis post predictum Maximinum tyrannum adhuc puer imperare incepit: et imperauit annis. 6. nam cum idem Maximinus preter senatus auctoritatem imperium vsurpasset Senatus ad conturbandum eum tres declarauit imperatores: e quibus pupienus et albinus post secundum principatus annum a militibus interfecti sunt. Tertius vero Gordianus. hic adolescens augustus declaratus. 6. omnes annos imperium tenuit: qui ipso petitus: vt erat prestantissimi animi vir confestim prohibit bellum iniuit quod ob Ro. dilissicos nitebat erumpere: quos facile vi et clade superauit. deinque dum ad triumphum Ro. rediret non longe a Ro. finibus philip. dolo occisus est qui et post eum imperauit. huius autem principis hec precipua fuit laus qui cum 5439

eruditus vir esset: Biblyothecam maximã extruxit: in qua ad sexaginta duo librorum millia collocauit. Anno xpi

5440 Fabianus papa natiõe Ro. ex patre Fabiano natus post Antherũ põtificẽ sedit annis.13 mẽsi xi et diebus.xi. Hic mortuo Anthero põtifice dũ in via de futuro põtifice delig do cõsultaret: cõspectus est Papa.21.
diuinitus qdã columba supra caput eius: vt Martinus tradit: atlm dicit. Rome episcopus coronatus est. Et diuinitus sic electus statim septẽ diaconibus regiones diuisit: q martyrũ res gestas summa diligẽtia inuestigarẽt. et scripto mãdarẽt. Idẽ quoqz i cemiterijs pro eorũ martyrũ dignitate edificauit. Cõstitutqz Graciano teståte: vt nulla appellans se inferret pena: vt hẽtur i canõe.2.q.6.c.appellantẽ. Voluit itẽ q quilibet post datã cõtra eũ sententia posset se appellare: vt.2.q 6 c. Licet. Statuit itẽ. Siqs sacerdoti alicui vllã iniuriã inferret: i excõicatiõis sniaz icideret.3.q 1.c Deus. Mãdauitqz vt vbi crimẽ admitteret: ibi quoqz et cã terminaretur.3 q.6 c. Vbi semp. Et vt accusatus nõ nisi i foro suo iudicaret.3.q.6 c. Siqs. Vetuit etiã ne quis simul et semel testis et accusator et Iudex eẽt: vt.4.q 4.c. Nullus. Vetuit quoqz ne qs ex consanguineis vxorẽ duceret vsqz ad quĩtũ cõsanguinitatis gradũ.35.q.4 c. De ppinquis. Voluit pterea vt quilibet xpianus ter i ãno se cõicaret s in pascate resurrectiõis: pẽthecoste et natiuitati dñi: vt de cõse.di.1.ca? Et si nõ. Et vt singulis ãnis sactũ chrisma i cena dñi renouaret: et vetus i ecclesia cõburerẽt: de cõse.di.3.c? Lũs restris. huius tpe Nouatiana heresis ortũ habuit: quã et multo labore exterminauit. Demqz cum multos diaconos. presbyterosqz atqz episcopos p diuersa loca creasset. sub Decio cesare martyrio coronatus i cemiterio Calixti sepelit: cuius nataliciũ vna cũ diuo Sebastiano.14.calẽ febru celebrat: q? mortuo epatus cessauit dies.6.ad hũc Orige.mult' sublat' hereticus d ordine fidei seruãdo multa cõscripsit.

Scisma primum.

Nouatus quidã sacte romãe ecclesie cardinalis presbyter: his tpibus ecclesiã dei scidere et perturbare curauit. et ne põtificatus in mãus Cornelij viri sanctissimi atqz doctissimi deueniret posset quedã Nouatianum extra ecclesiã põtificẽ ordiauit: et Nicostratũ in Aphrica: atqz ita oia diuina et huana perturbauit. Et ipse ab 242
ecclesia se seperãs: se et suos sequaces mũdos i. scõs appellare fecit. et apostatas etiã penitẽtes recipiẽdos ẽe oio negabat et pdicabat: ppter qd et Rome cõciliũ.60.epõrũ: totidẽqz presbyterorũ et diaconibus multis celebrari necessariũ fuit. vbi et Nouati opio improbata fuit: vt hẽtur in decretis.7.q.1 c. Nouatus: qd saluatoris nri exẽplo nemini petẽti denegãda sit venia. et hoc sacte Romãe ecclesie pmuz fuit scisma. Alie ẽt heresis huius tẽporibus pullulare cepere: et maxie helchesatarũ heresis: que paulum apostolũ respuebat quas omnes magnus ille Origenes, vt diximus sustulit.

Philippus huius nois pmus 27. Ro imperator hoc ãno: q ẽ quartus ducẽtisimus et 55. olympiadis: Gordiano interfecto impare cepit: et imperauit ãnis septẽ. Hic natiõe Arabs fuit ex pfecto Philippus
pretorij: Gordiano per fraude obtrũcato suffragijs oium creatus ẽ imperator: q antea vxorẽ no-
5445 mine Serenã duxerat: et Philippũ ex ea filiũ susceperat. quẽ qudẽ adepto impio: statim imperij 246
cõsortẽ fecit. Hic itaqz a Fabiano põtifice Romano edoctus pmus oium ex Romãis principibus vna cu vxore: filioqz Philippo baptiçatus xpi nomẽ cõfessus ẽ. Quo audito Origenes ad eosdẽ litteras de fide dedit. Ipsis aũt baptiçatis et ꝯtestim millesimus ãnus cõditiõis Romãe vrbis expletus ẽ. propter qd Philippus ipse innũerabiles in Circho constituit solẽnitates: et ludos in Cãpo Martio tribus quidẽ diebus et noctibus populo celebrauit: vbi ẽt ꝯplurimas bestias imolauit. Ipsos tñ ludos lõge ãte a Valerio Publicola post exactos reges institutos de cẽtesimo: et cẽtesimũ ãnum Romãi repetebãt: atqz ita Agon mille ãnorũ exactus ẽ. Hos tñ. s. pcem et filiũ Decius cãpi ductor vir pfidissimus ãbitiõe ductus sua perfidia diuersis i locis postea interfecit. Nã patrẽ Verone: filiuz vero Rome occidẽ per insidias fecit. Hi nãqz cũ Deciũ ipsũ hiciit infensũ thesauros suos Fabiano põtifici cõtulerũt: ppter qd et odiũ maximũ Decius i xpianos ꝯcepit: et eos vbiqz pquiri et interfici mãdauit. Hic igit Philippus.4° imperij sui ãno vrbẽ ex suo noie in Thracia ꝯstruxit.

Viri disciplinis excellentes.

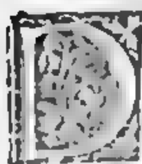
Dionysius alexãdrine ecclie episcopus vir eruditissimus Origenis magni auditor: his tpibus epus designatus sedit ãnis 17. Hic cũ qdam edidisset opuscula ẽt ad diuersos de heresibus infectos: epistolas plurimas dedit: sed ad Fabianũ papã de penitẽtia vnã scripsit epistolã: et ad Romãos vnã: Ad Philemonẽ 249
vnã: Ad Sixtũ papã duas. Ad Dionysiũ ẽt papã vnã. et postea tres ad Nouatianũ pdictũ scismaticum: in qbus reprhẽdit eũ q a corpe sacte romãe ecclesie discessissz. Scripsitqz et alias plurimas: vz ꝯ exilio. De mortalitate. De sabbato. De parasceue. De psecutiõe Decij: Atqz duos libros aduersus suo Nepotẽ epm: et ad Orige. magistrũ suũ De marty. Ad armẽos d pñia. et ad Diony. li.4. Atqz d ordie delictorũ et alia multa.

Ammonius qdã phũs vir dicẽdi peritissimus p hoc tps Euse. teste: Alexãdrie clarus fuit: q inter cetera ingenij sui pclara monumẽta d Moysi et Iesu naue cõsonãtia elegãtissimũqz edidit opus: atqz euãgelicos excogitauit canões: q° ipostea Euse. secutus ẽ. hũc n. porphyrius phus falso accusabat q ꝯ xpiano ethnicus scũs.

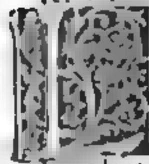

Cornelius papa natiõe Ro. ex pre Castino post Fabianũ põtificẽ sedit ãnis.3. vir certe eruditissimus q Hiero teste multas scripsit epistolas: ex qbus vna ad Fabiũ antiochẽsis ecclesie epm
5447 de synodo Romana: et Italica atqz aphricana: scripsit epistolã aliã de Nouatiano heretico et socijs eius. Tertiã de synodi gestis. Et qrtã ad eũdẽ Fabiũ epz valde plixã d Nouatiani heresi ad Papa.22.
epz vero Cypriani martyris extãt epl'e religiõis et fidei plene: hic itaqz Gratiano teste multa ꝯstituit 250
et q maxie vt nullũ a sacerdotibus nisi p fide exiget iuramentum: sicut hẽtur i canõe.22.q 5.c. Socia:

Anno xpi Statuit itē vt oīa q̄ in absentes in oī negocio ⁊ loco agerent seu iudicarētur: oīo euacuarent. 3. q. 9. c. Oia q̄ aduersus. Cēsuit etiā vt nullus sacerdotū cām suā alicꝰ cōmitteret iudicio: nisi ad sedē apostolicā fuisset appellatū. prius tn̄ q̄ in exiliū relegatus fuisset: Lucine matrone sanctissime precibus corpa aplo⁊ Petri ⁊ Pauli e Cathacumbis leuauit ⁊ pauli quidē via hostiēsi vbi fuerat decollatus: in ipsius Lucine prdio collocauit. Petrū v̄o vbi martyriū passus fuerat: vz i vaticano vbi etiā nūc requiescit reponi fecit. Creauit deniq; diuersis tpibus in decēbrio mēse multos sacerdotibus: diaconibusq; ac epis opis post exiliū suum celso ore eius plūbatis ⁊ alijs flagellis cū alijs viginti iussu Decij cesaris Rome decollatus ē. Sed ⁊ qdam miles noīe Cerealis cū vxore sua Salustia: quos idē pōtifex in fide instituerat. sub eodez die capite plexus est. Quo⁊ oīum natale 18° calen. octobris celebratur: ⁊ tūc in eius obitu vacauit sedes dies 35.

Decius 251 Decius 28. Ro. Imperator āno 1° ducētesime ⁊ quinquagesimeseptie olympiadis imperare cepit: ⁊ imperauit ānis tribus Euse. tn̄ vno tn̄ āno ⁊ tribus mēsibus regnasse dicit. Alij v̄o multo plus pluribus ānis cū imperasse testant. Utrūq; pessimus fuit tyrānus q e Panonia inferiore ciuitate Budalia natus. cū ab exercitu cū filio suo fuisset cesar declaratus: iterfectis duobus Philippis pre. f. ⁊ filio viris christianissimis ⁊ diuus fuis. stati in eo⁊ odiū septimā in christianos post Neronē mouit psecutionē. q̄ quidē multi diuersis i locis pro fidei cōstantia passi fuere. Uerum vz ꝯ Emilianū sibi rebellē in Messia parauit exercitū. ⁊ ipse a barbaris crudelissime occisus ē: adeo vt eius cadauer nusq̄ repiri vnq̄ potuerit: Cōdigno certe dānatus iudicio. Hic aūt s̄m Martylogiū nostrū sexdecim ānis regnasse videt: alioqn nō videret stare posse: q̄ tot sūmi pōtifices: vz Fabianus Cornelius: Lucius: Stephanus: ⁊ Sixtus legant passi sub Decio: idē qdā volūt ex his sexdeci ānis ⁊ duobus ānis Galerij restaurare dānū illo⁊ decē ⁊ octo āno⁊: qui Chronicis Euse ⁊ Bede desūt: ab āno. s. xv. imperij Tyberij cesaris vsq; ad id tp̄s. Sed īter hec sciēdū ē q̄ Decius hic senior q Philippū imperatorē occidit: ⁊ eidē successit imperator: fuit ⁊ tribus ānis vt diximus imperauit: sub quo passus ē Fabianus ⁊ Cornelius sūmi pōtifices. Alius fuit iunior Decius cesar quidē. sed nō imperator. Et sic inter istos duos Decios aliqui imperatores ⁊ sūmi pōtifices itermedij fuere: vtpote Gallus ⁊ Volusianus. post quos imperauit Ualerianus cū Galieno filio qui ānis xv. sub quibus passi sūt Lucius: Stephanus ⁊ Sixtus sūmi potifices ac Laurentius diaconus ⁊ Ypolitus cū oī domo sua. Hinc quoq; assertioni sufi agari videt: q̄ Galienus fuerit binominis. Nā dictus fuit Decius Galienus: aliq etiā astruūt volūt q̄ vnus ⁊ idē sit Decius qui ꝯstitutus fuit a Philippo cesar: ⁊ ille sub quo passus ē Laurētius. Inde ē q̄ nusq̄ i vita Laurētij legit Decius imperator: sed Cesar: hoc. n. antiquitus plurics cōtigit: vt aliqui eēnt Cesares: nō autē Augusti seu imperatores. Et aliqui primum cesares: deinde Augusti: postremo fuerunt imperatores.

Papa. 25. 254 Lucius papa: patria Ro. pře Porphyrio: post Corneliū pōtificē sedit ānis. 3 mē. 2. ⁊ diebus 10. Hūc Volusianus imperator prius exilij pēa dānauerat: sz eo extincto ab exilio liberatus Romam gloriosius rediit. Et vt Gratianus dicit: cōstituit vt deiceps duo presbyteri ⁊ tres diaconi semper vbiq; loco⁊ comitarent epm: eiusq; vite testes haberētur: vt patet i canōe de ꝯse di. 1. c. Iubemus. declarauit itē loca in qbus primates vel patriarche p mūdū ordiari deberēt: vt. 80 di. c. vrbes ⁊ loca. Qui ēt anq̄ ad martyriū duceret: oēm ecclesie potestatē Stephano archidiacono suo pmisit ⁊ postq̄ martyrio vitā finiuit in cemiterio Calixti via Appia. 8° calen. Septembris sepultus est: quo quidē die eius natale celebratur. Et tūc episcopatus cessauit dies. xxv.

Martyres sub Decio passi.

¶ Alexāder quidā hierosolymitanus epus p hoc tp̄s ibidē martyriū ptulit. Ipse. n. lōge ātea ex Cappadocia eo veniēs deuotiōe cōmotus: diuina ēt reuelatiōe hierosolymitane ecclesie gubernacula suscepit: ⁊ vsq; in senium eādē cū sūma sanctitate ⁊ gloria gubernauit. Sed post venerādā senectutē Cesareā perductus sb hac Decij psecutiōe ob fidei ꝯfessionē martyriū xv. calē. aprilis cōpleuit: eiusq; dei festū eo die celebratur.

¶ Abdon ⁊ Senen sub Regulo Romani viri clarissimi ex Corduba persarū vrbe oriundi: his tumulatibus post multos carceris squalores Romā cathenis obligati perducūtur: vbi cum diu diuersis penarū generibus diu fuissent macerati. Tandē 3. calen. augusti gladio percussi martyrium cōpleuerunt.

¶ Agatha Sicula virgo pclarissima p hoc tp̄s apud Cathaniā eiusdē Insule ciuitatē in xp̄o martyrio coronatur: Nā Quintianus prefectus illā ꝯprehendēs post alapas ⁊ carceres: postq; equuleū ⁊ tortiōes: post etiam mamillarū abscisionem: ⁊ in testulis ⁊ carbonibus volutationē: eo iudicante in carcere gladio consumata est. s. nonis Februarij: quo die eius natale agitur.

¶ Apolonia virgo sctissima ⁊ mulier mēoratu dignissima: natiōe alexādrina: ⁊ ipsa p hoc tp̄s martyriuz p xp̄i noie ptulit acerbissimū. nā psecutores dētes oēs ex eius ore excusserūt: ⁊ multis plagis affecerūt. Deinde cū minarent eā viuā se icēsuros nisi cū eis v̄ba impia pferret: ipsa paululū qd itra semetipsā deliberās repēte o māibus ipo⁊ se pripuit: ⁊ i ignē paratū psiliuit: ac sic martyrij palmā quito idus febru. pmeruit. Cuius autē sanctū corpus postea in Italiā delatū: apd Derdonā lōbardie ciuitatē in cathedrali ecclesia seruat.

¶ Serapiō patria alexādrinus: ⁊ ipse vir sctissimus eodē āno apd Alexādriā a psecutoribus captus crudelibus supplicijs afficit i tm̄ vt oēs eius corporis iūcture prius soluerēt: sz adhuc viuēs a ministris diaboli e supriorib9 domus sue partibus precipitatus: Christi martyr efficitur: ⁊ eius natale decimooctauo calendas Decembris celebratur.

¶ Iustinus qdā Romanus p̄sbyter p idipm tps vna cū victoria martyriū p Christo cōstātissime sustinuit. Anno xpi
¶ Miniatus hetruscus. vir celeberrimus: τ ipse apud Florētiā Etrurie vrbē octauo calē. nouēbris marty
riū pcubuit: cuius sāctissime reliq̄e adhuc τ tēplo τ pplor frequētatiōe ac cōcursu suo plurimū venerant.
¶ Parentinus τ Laurentius frat̄es patria ethrusci: τ ipsi apud Aretium eorum vrbem vna cum Philicho
strato diacono: τ alij multi in hoc tumultu pro christo passi sunt.

Gallus τ Volusianus eius filius: vigesimusnonus Ro. imperator: hoc eodē anno quo τ Lucius
papa imperare cepit: τ imperauit annis. 2. Illis imperantibus: tāta pestis in vltionē christiani noīs
per totū orbē exorta ē: vt pauce domus: nedū vrbes τ puincie extiterint que nō eaz senserint ca- Gallus
lamitatē: τ q̄ maxime apud Egyptū: Alexādria ō qua qdē Cypriani martyris extat liber: hi ita-
5453 q3 cum duobus ferme imperassent ānis. dū contra Emilianum res nouas in Messia agitan- 254
tem bellum pararēt: in Interamne ab eodem necati sunt. Emilianus autem interemptor obscu
ro loco natus: τ ipse tertio mense ab imperij occupatione oppressus fuit.

Valerianus. 30. Ro. imperator ducētesimaoctaua τ quinquagesima olympiade imperiū suscipiēs
cū Galieno eius filio. Imperauit ānis. 15. Vir certe nobilitate doctrina τ eloquētia clarissimus
ob eius meriti τ virtutes primus principū Romanor Cesar τ Augustus summo populi Ro. cō Valeria
sensu delectus ē. Hic a principio sanctos dei ita veneratus ē: vt domus eius ecclesia dei putaret̄ nus.
Sed postea per quēdā magū seu hereticū corruptus τ deprauatus: catholicā fidē adeo detesta
ri cepit. vt octauā in xpianos post Nerone exercuerit persecutionē. cuius qdē crudelitas atq3 256
seuitia dei iudicio Romano orbi nō mediocri pernitiosa fuit. nā paulopost Germāie puincia erūpentes cū
magno ipetu hostili aīo Rauenā vsq3 peruenere: τ oia igni τ ferro vastauere. Deinde ipse Valerianus in
5455 Mesopotamia bellū mouēs a Sapore Persarū rege ibidē capit: τ luminibus puat: τ in eaþenatus vsq3 in
seniū illi cū ignominia seruiuit: Idq3 officij adeo sortitus ē: vt Sapore rege equū ascēdēte incuruatus re-
gē dorsa leuaret. Et merito qdē. q2 sine vlla misericordia xpianos vbiq3 pquiri τ interfici iusserat. Galienus
aūt eius filius viso in pře dei iudicio: l3 sero pacē ecclesijs obtulit: τ q̄cqd abstulerat restitui fecit. Nā Va
leriano capto qdam Barbari etiam in Romanorum fines erupuerunt: τ multam predam abstulerunt.
Ac quidam perniciosissimi tyranni in Roma consurgētes quod domi residuū fuerat diripuerūt τ pessun
dauerunt: propter quod Galienus sibi cauēs rēpu. deseruit: τ Mediolanū concessit: vbi cū libidinibus τ
turpitudini operā daret: a suis tandem turpiter occisus est.

Stephanus primus papa natōe Ro. patre Iulio post Luciū pōtificē sedit ānis. 3. τ mēsibus. 2. Papa 24
Vir sane optimus q τ Gratiano attestāte cōstituit ne qs apō iudicē aliquē accusaret: q suis re
5457 bus spoliatus fuisset: sicut in canōe hētur. 2. q. 2. c. Nullus epōr. Instituit etiā ne sacerdotes: τ 258
leuite sacris vestibus alibi q̄ in ecclesia ad pagēda sacra vterent̄: vt de cōse. di. 1. c. Vestimenta.
De rebaptiçādis aūt his q ad fidē rediissent: eādē sensit q̄ τ Cornelius pontifex: neq3 vllo mō
his recōicādū eē q rebaptiçaret. Deniq3 cū vbo τ exēplo ac ope multos ad fidē xpi cōuertisset a
Galieno q τ Decio pdicto q̄situs vna cū plerisq3 suor: ipso missa celebrāte ad martyriū raptus capite trū
catus ē: τ i calixti cemiterio. 4. nonas aug sepelitus: quo die eius natale celebrat̄: τ vacauit sedes dies. 22.
¶ Cyprianus ecclesie doctor eruditissimus τ Carthaginēsis episcopus hoc ānno sm Euse. iubēte Valeriano
pncipe post lōgū exiliū. 8° calēdas octobris detrūcatiōe capitis martyriū cōsumauit: τ eo die eius festa ce
lebrant. Referunt̄ τ cū eo apud eādē vrbē passi: Crescentinus victor: Rosula ac gnālis. Fuit aūt in pmis 259
Cyprianus hic gētilis: τ excellētissimi ingenij vir: ac bonarū artiū studijs ornatissimus: q cū Rhetoricā
i eadē vrbe splendidissime doceret suasiōe Cecilij presbyteri viri sanctissimi: pius pp deū facultatibus suis
erogatis: ad christū dūm nostrū cōuersus ē. Ac paulopost presbyter: postmodū ipsius vrbis Carthaginē
sis episcopus factus est: vbi in docēdo. mouēdo ac scribēdo christi ecclesie, pdesse curauit. Cuius aūt clarissi-
mā vitā ac martyriū pontius ipsius presbyter τ exilij comes egregio volumine conscripsit. Que autem scri
pserit Cyprianus: hic infranotantur.

De duodecim abusiuis seculi	li. 1	De aleatoribus	li. 1	Ad iulianū amicum suum.	li. 1
De mortalitate seu peste egyp.	li. 1	De laude martyrij	li. 1	Ad Cecilium	l. 1
De bono patientie	li. 1	Ad fortunatum	li. 1	Epistolas nonnullas pluas	li. 1
De orone dominica	li. 1	Ad demetrianum	li. 1	Ad Donatum de gratia dei	li. 1
De opere τ elemosynis.	li. 1	Ad Antonianum	li. 1	Ad Cornelium papam	li. 1
De çelo τ liuore	li. 1.	Ad Quirinum	li. 1	De lapsis librum vnum. In quo qui-	

dem ostendit magnā habuisse cū Cornelio Ro pōtifice cōtentionē: affirmās lapsos oīo redeuntes eē reba
ptiçandos. Deinde scripsit librū de vnitate catholice ecclesie: vbi ostēdit se in ipsius Cornelij pōtificis ve-
nisse sentētiam. s3 nō eē rebaptiçandos hereticos: sed sola manus impositiōe in gratia recipiendos.
¶ Pontius autem ipsius Cypriani presbyter: vir sufficiēter eruditus: τ in diuinis declamatiōibus egregie
doctus: tēpestate hac post Cypriani mortē in Gallis veniens apud Cymellam vrbem: martyrij palmam
adeptus est. Ipse enim sua predicatione τ industria duos Philippos imperatores ad Christum conuer-
terat. Et inter cetera vt permissum est egregium volumen de vita τ passione magistri τ patris sui. Cypri
ani post se reliquit. Et cum sanctus habitus sit eius festum secundo idus Maij celebratur.

Anno xpi ¶ Prothus ⁊ Jacinthus beatissime Eugenie virginis Eunuchi: diu antea a btō Heleno presbytero baptizati: per hoc tēpus Romā cū beata virgine Eugenia venientes deprehēsi q essent christiani a Galieno imperatore idolis sacrificare cogūtur: qui cū nullo mō assentire vellent: primo eos durissime verberare fecit: ac sic cū acquiescere nollēt. 3° idus septēbris decollari precepit: Quorum corpora a christianis collecta ibidem in cemiterio basille via Salaria sepeliuntur.

¶ Philippus autē alexandrinus episcopus ⁊ Eugenie virginis pater egregius vir p hoc ipsū tempus christi martyr efficit. ipse eni primo apud eadē ciuitatē prefectus existēs prefecture dignitate derelicta baptismū christi suscepit: ⁊ paulopost ep̄atus honorē adipisci promeruit: quē cū diu cū ingēti gloria ⁊ sanctitate tenuisset: a Perhennio vrbis prefecto tandē in oratiōe cōstitutus gladio iugulatus ē: Cuius natalicius idibus Septembris celebratur.

¶ Eugenia autē clarissima virgo pdicti Philippi episcopi ditissimi heres ⁊ filia p hoc tēpus: cū opulentissimū tā virtutū: tū diuitiarū patrimoniū a patre apud Alexādriā cōsecuta fuisset: primū ibidē multas erogatis diuitijs cū Protho ⁊ Jacinto predictis Eunuchis suis Romā venit: ac ibidē post v̄tutū plurima insignia post sacros virginū choros pro Christo Jesu diu agonizans nouissime. 8° calendas Januarij iussu Galieni gladio iugulata est.

¶ Nemesius etiā diaconus Romanus hoc ipso tēpore vna cū Lucilla eius filia Rome martyrio coronat: Quē cū a fide xpi tyrāni nequaq̄ flecte possent: iubētibus Valeriāo ⁊ Galieo imperatoribus sub die. 8° calendarū septēbrū decollati sunt: Quorum corpora cum Sixtus papa postea via Apia honestius tumulasset. s. secundo calendas nouembris eo die venerabilior solennitas haberi cepta sunt.

Papa. 25. Sixtus primus papa natiōe grecus: patria Atheniensis post Stephanū pōtificē sedit annis. 2. mensibus 9. ⁊ diebus 3. Vir certe p̄ter sanctitatē doctissimus ⁊ philosophus clarissimus: atq inter pōtifices nō solū tēporis sui: sed ⁊ superiorū tēporū litteratissimus: Qui cū lōge ante pōtificatum predicādo ⁊ docēdo oēs peragrasset hispaniā. ⁊ inter ceteros Laurentiū ⁊ Vincētium leuitas precipuos sibi delegisset discipulos: cū eisdem Romā postea rediens: oium consensu pōtifex maximus declaratus ē: Qui pōtificatu inito vt Gratianus scribit cōstituit missas de cetero sup altari cōsecrato a sacerdotibus celebrari debere: vt habet in canōe d cōse. di. 1. c. Vestimēta: Verum cū summope hereses quasdā exhortas: vz Sabelianorū cherynthianorū ⁊ Nepotianorū amitteret extinguere: ab eisdē apd Galienū q ⁊ Deciū accusatus: q fidē Christi cōtra Augustorū decreta pdicare ad penā q̄situs ⁊ dānatus ē. Cūqz ad suppliciū duceret: Laurētius eius archidiaconus ⁊ filius adoptiuus: cepit flere dicēs: Quo pgrederis sine filio pater: quo sacerdos sine ministro properas? Cui Sixtus: Ego inquit nō te desero fili mi: sed maiora tibi debētur p fide Christi certamina: post eni triduum me sequeris sacerdotē leuita: Atqz ita hic sanctissimus pōtifex: vno die cū sex diaconibus: Felicissimo. s. ⁊ Agapito: Januario: Magno: Innocētio: ⁊ Stephano passus ē: pōtificis aūt corpus via Apia in Calixti cemiterio sepultū fuit. Reliquorū vero corpora in cemiterio pretextati via Tyburtina. Et horū oium festa octauo idus Augusti celebrantur. Et tunc vacauit sedes dies. 35.

260 543

¶ Sabelius hereticus: a quo sabeliani heretici: natione pētapolitanus: ex Ptolomaida ciuitate natus. his tēporibus surrexit: ⁊ multorū malorū seminariū spar sit: q: huius peruersissime sabelientarū secte inuentor ⁊ auctor fuit: q̄ quidē secta stati oēm ciuitatē blasphemijs repleuit: ipse eni in primis deū patrē blasphemando negabat: christū eiusdem dei summi eē filiū: ⁊ primogenitū oīs creature ac spiritus sancti auferebat itellectū. Dicebat eni ⁊ predicabat vnā tantū patris ⁊ filij ⁊ spūs sancti eē personā. Quasobres magne dissensiōes ⁊ scandala in ecclesijs tā occidētalibus q̄ oriētalibus exorte sunt. Nec ipse tandē diuinū euasit iudicium quia turpiter occubuit. Hic nanqz Noetem quēdam hereticū habuit magistrū: q patrē cū filio passum fuisse dicebat ⁊ affirmabat: vt habetur in canone. 24. q. 1. c. Quidam.

261

¶ Laurētius hispanus Sixti pōtificis archidiaconus ⁊ filius adoptiuus: hoc āno Rome via Tyburtina p̄sente Decio seu Galieno post multa v̄tutū insignia: ⁊ plurima tormētorū genera: vz carceris: verberum ⁊ laminarū ardētiū exustionē: ad vltimū. 4° idus augusti in craticula ferrea crudelissime assatus: martyriū cōstātissime cōpleuit. Hūc nōnulli cuiusdā hispaniarū ducis filiū fuisse dicūt: quē demō infantulū e cuna in nemus asportauerat. Sed btūs Sixtus pdictus: cū in eadē puincia pdicaret: cuz sub quadā arbore lauro diuinus inueniēs laurētiū cū appellauit: ⁊ diligenti cura ipm nutriri ac edoceri fecit. Quo adulto illum secū vna cū Vincētio Romā pduxit: vbi postea factus pōtifex cōstituit cū suum archidiaconū.

263

¶ Ypolitus autē Romanus patricius: ⁊ Galieni eiusdē Cesaris in vrbe Vicarius: ⁊ ipse eodē āno ⁊ mense postq̄ beatū Laurentiū sepeliuit: a Galieo cōprehēsus q xpianus eēt: diu ⁊ acriter cedit: ⁊ cum nollet idolis sacrificare: iterū tādiu fustibus cesus ē: donec cedētes deficerēt: sed ⁊ cū iterū non acqeseēt: Decius iracūdia plenus: p̄cepit Valeriano cuidā p̄fecto vt exqsita oi eius facultate: eū crudeli exaiatiōe interficeret: q imperatoris iussa cōplēs: primo oēm ipsius familiā in cōspectu eius decollari fecit. deinde ipz ligans pedibus ad colla indomitorū equorū p cardetos ⁊ tribulos crudeliter trahi tādiu fecit donec emitteret spūm Quo defuncto nocte illa venit Justinus p̄sbyter ⁊ collegit corpus ipsius cū corporibus seruorū suorū: ⁊ sepeliuit eos foras muros porte Tyburtine iuxta nymphas in agro verano idibus augusti sepeliri: quo die eorum natale celebratur.

¶ Cõcordia aũt mulier plebea: pdicti Ipoliti nutrix ⁊ ipsa q̃q̃ origine minus clara fuerit nõnullis tñ me- Anno xpi
ritis ⁊ potissimũ fidei ⁊ vtute ɔstantie his tpibus se extollendã ppetuo tribuit. Nã Ualerianus vrbis pre-
fectus familiã Ipoliti sibi pñtari fecisset. Dixit: ɔsiderate vitã vestrã ne simul cũ dño vestro pereatis. Re-
spõdit hec cõcordia: nos cũ dño nr̃o desideramus magis mori q̃ impudice viuere. Ad cuius verba iratus
pses dixit: Nemo seruoꝝ ñ nisi cũ supplicijs emendatur. Et iussit eam taz diu cum plumbatis cedi donec
emitteret spiritum. Et corpus eius in Cloacham proijci precepit. Sed postmodum solertia Iustini presby
teri inde extractum: honorifice sepeliuit. f idibus Augusti.

¶ Romanus quoqz miles: ⁊ ipse sequenti die: eo in loco passus est: hic quippe in confessione beati Laurentij
diuinitus ex visione angeli cõpunctus se baptizari fecit. Quo audito: mox Iudex eũ fustigatũ sibi exhibe
ri precepit ⁊ visa eius cõstãtia dedit sentẽtiã ut decollaret̃: ⁊ decollatus est. 5. idus augusti. Cuius corpus
postea Lucbã Ethrurie vrbẽ delatum: honorifice sepultũ est.

5462 Dionysius papa: cuius origine nõ hẽmus. hoc ãno post Sixtũ pontificẽ pontificiũ munus su-
scip ẽs sedit ãnis. 6. Alij tñ. 2. sedisse dicũt. Sz Eusebius. 9. ãnis ipsũ sedisse asserit. Hic pri- Papa 26.
mus ex Monachis factus ẽ põtifex. Qui nõ modo scitate sz ⁊ doctrina insignis extitit. Gra-
tiano teste ɔstituit: ut quis Infamis ẽt hereticũ vllo in iudicio accusare psumeret. sicut habe- 265
mus in canone. 2. q. 7. c. Alieni erroris. Mandauit itẽ iudicibus tam secularibus q̃ ecclesiasticis: ut nemi
nẽ dãnarẽt antequã per testes idoneos ɔuinceretur. 2. q. 1. c. Primates. Hic in vrbe Roma pmũ ecclias ⁊
cemiteria pñbyteris diuisit: deinde foris dioceses ac parochias similiter diuisit: mandãs ut quisqz suis fini
bus ɔtentus esset: ut ẽt hẽmus. 13. q. 1. c. Ecclesias: hic lz decrepite esset etatis: Cõciliũ in antiochia ciuitate
contra paulum eiusdem vrbis epm celebrari mandauit: cui cum propter seniũ interesse non posset: ad eun-
dẽ tñ per maximũ quendã alexandrinũ episcopum litteras dedit. Tandẽ ⁊ ipse martyrio coronatus. i Ca-
lixti cemiterio sepellitur: post quẽ vacauit sedes dies. 6.

¶ Paulũ quendã Samosatenũ epm vir vtiqz eruditissimũ: p hec tpa ab Orthodoxa fide turpiter discedẽ
tẽ arthemonis heresim excitasse dicũt. Que qdẽ heresis Marie virginitati ɔdicebat: asserebatqz q̃ post
xpm natũ se viro suo Ioseph ɔmiscuisset: ⁊ alios filios ɔcreasse. Hic itaqz paulus cũ inde mortui epi lo-
cum Anthiochenus eps fuisset creatus superbe nimiũ sese habere cepit: Et intercũdũ pre Superbia ⁊ lit-
teras legebat: ⁊ dictabat epistolas multis cõstipato agmine pcedentibus ⁊ ɔsequẽtibus. Quãobrẽ pleriqz
christianã religionẽ detestari ceperunt. Is nãqz pdicte heresis arthemonis assertor: negabat dei filiũ e celo
descẽdisse: sz a maria originẽ accepisse: ⁊ initiũ a terra hũisse: hãcobrẽ Antiochẽse cõciliũ iussu pdicti Dio-
nysij pape celebratũ ẽ. quo patruz oium consensu qui aderant ipse damnatus est.

¶ Marcion alias Malchio quidã antiochene ecclesie presbyter vir disertus his tpibus teste hiero. fuit et
aduersus predictũ paulũ arrogantẽ: multa disseruit ⁊ scripsit: ⁊ quãmaxime quosdã dialogos qui vsqz ad
tempora diui hieronymi stetisse dicuntur. Scripsitqz ⁊ aliam grandem Epistolam ex persona Synodi ad
Dionysium predictum papam.

¶ Gregorius Cesariẽsis eps: vir vtiqz sanctissimus atqz doctissimus huic ɔcilio affuit ⁊ multa auctoritate in
terfuit cuius snia maxime idẽ paulus hereticus dãnatus ẽ: De quo Eusebius in. 7. ecclesiastice historie
libro multa commẽdando disseruit. Qui ⁊ tandẽ subornãtibus hereticis pro fide xpi martyriũ sustinuit.

Felix papa natione Ro. pr̃e Constantino: post Dionysiũ pontificẽ sedit annis. 4. mensibus. ⁊ die
f bus. 15. vir vtiqz Iustus ⁊ oi laude dignus. Qui ⁊ martyrum deuotioni ɔsulens. Mãdauit ut sin- Papa. 27.
gulis annis sacrificia martyꝝ a xpi sacerdotibus decetero celebrarent̃. Utqz nullibi quã in loco sa-
5468 cro a viris ecclesiasticis missa celebraret: ut habet̃ in canone: de conse. di. 1. c. Sicut nõ alij. Dedicationes 269
quoqz temploꝝ ẽt solẽniter celebrari mandauit. Quod si de ɔsecratione alicuius ecclesie ignoratũ fuerit: ut
pote vetustate ⁊ abolitione muroꝝ cõsecrari denuo mãdauit: de ɔse di. 1. c. Ecclesijs. Et deniqz in Septẽ-
bris mẽse multis creatis presbyteris Dyaconibus: ⁊ episcopis martyrio coronatus est. Sepultusqz via au-
relia 3. idus Iulij. Et tunc cessauit Episcopatus dies. v. ¶ Manicheorum heresis exordium.

¶ Manes quidã hereticus genere persa vir vtiqz Callidus atqz diabolicus moribus ⁊ vita Barbarus his
tpibus fuit: ⁊ multa damna Christi Ecclesijs intulit. Is. n. cõuocatis. 12. discipulis quo fidẽ oibus in rebus
faceret: se christũ pfiteri ausus ẽ: ⁊ ad interficiẽdas deceptoꝝ aias ifandi dogmatis sui. Ferale ɔmẽtũ de sacri
legis ⁊ fabulosis mẽdacijs texuit: ⁊ p has insanaꝝ opinionũ ruinas se: suosqz sequaces proruit: ut sibi falsi
corporis fingeret xpm dicens ut Leo papa testatur cũ nihil in se solidũ nihil veꝝ hoium oculis actibusqz
pbuisse: sz simulate carnis vacuã: imaginẽ demõstrasse: hic ẽt cũ sequacibus suis duo pncipia esse affirmabat
vnũ. s. boni alteꝝ mali. vnũ lucis ⁊ alteꝝ tenebraꝝ. Testamẽtũqz vetus respuẽs: ⁊ nouũ solũ recipiẽs. Ipsi
ɔs ãtseqẽes: ut diuus pr̃ Aug. li. 90. q̃ heresũ refert: nõ oẽs pphetas sz ex patre blasfemabat indignũ iudicã-
tes: ut deus ⁊ dei filius femineis se immiscuisse credatur visceribus: ⁊ maiestatẽ suã huic nostre contumelie
subdidisse: ut. s. nostre carnis immixtus: in vero substantie corpore nasceret̃: cuz totũ: ut Leo ait: illud opus
non iniuria ipsius se potentia: nec credenda pollutio: sed gloriosa dignatio. Quo autem tempore: seu qua in
parte hic pessimus decesserit: mihi cognitum est.

c Claudius huius nois secundus. 31. Ro. Impator. 262. Olympiade Imperiũ suscipiẽs vno anno
5469 ⁊ mensibus. 9. imperauit. Hic ẽt ut predecessor suus ex voluntate Senatus ⁊ patrum Imperij di- 270

Anno xvi. gnitatẽ suscepit. Qui quidẽ Claudius tanꝗ̃ contrariũ antea suo oppositũ contrario nõ minus optimo cũ q3 Traianus pius Alexãder ꝙ̃ Galienus fuit. Qui suscepto Imperio Gothos iã annis xv. Illiricum sa Sclauoniã Macedoniã q3 vastãtes bello adortus incredibili clade superauit: Quã ꝓpter Eusebius tradit: in curia clipeus aureus: et in Capitolio aurea statua a Senatu meruit honorari. Verũ statĩ morbo correptus apud Smyrmium mortuus est. Quo mortuo eius frater Quintilianus a Senatu Augustus declaratus est. sed .17. Imperij sui die: Aquileie occiditur: vir quidem vnice moderationis decus.

Martyres sub hoc Claudio passi.

Felix quidã presbyter: et Eusebius monachus hoc tempore apud terracinam campanie vrbẽ iussu huius Claudij pro fide xp̄i interfecti sunt. Nã Eusebius monacchus cũ sanctos martyres Julianũ et Cesarium presbyteros sepelliisset: et huius rei gratia ad fidẽ xp̄i multos ꝯuertisset: quos oẽs ꝑdictus Felix papa baptiçauit: cũ eodẽ Felice papa tandẽ detẽtus ad forũ iudicis ignominiose perducit: a quo cum nullatenus superari posset: in carcere recluditur: vbi cum omnino sacrificare nollet decollatus est. Quorum festum nonis Nouembris celebratur.

Cesariũ aũt Dyaconũ et Julianũ presbyterũ ꝑ vnã diem ante predictos in eadẽ vrbe interfectos fuisse cõstat. Ipse n. Cesarius Dyaconus cũ multis diebus in custodia solus maceratus fuisset postea cũ ipso Juliano in saccũ missus: et in Mare precipitatus: calendis Nouembris martyrium compleuit.

Andochus qdẽ p̄sbyt: et Tirasius dyaconus ac Felix subdiaconus olĩ bti policarpi ep̄i discipuli: his tp̄ibus apud Augustudunũ Gallia vrbẽ glorioso martyrio coronant. Eos. n. idẽ sanctus polycarpus ex oriente in gallias docendi gr̃a dixerat vbi post multa v̄tutũ insignia et predicationis instantiã ab infidelibus capti: primo flagellis durissime ceduntur: deinde in vlmo inuersis manibus p vnã diẽ suspensi: et in ignẽ missi: minime combusti: tandem .8°. calendas octobris vectibus perforati mortem obierunt.

Quirinus autem Romanus tribunus. sub hac persecutione post lingue abscisionem: et manuum ac pedũ (pro xp̄o detruncationem: Rome in via q̃ nuncupatur Appia: Agone3 martyrij .3. calendas aprilis gladio consummauit. Et eo die eius natale celebratur.

Valentinus et Romanus p̄sbyter hisdẽ tp̄ibus Rome post multa sanctitatũ ac doctrine insignia a Claudio imperatore capitur: et eo Jubente fustibus durissime ceditur: ad vltimum vero capite truncatur: ibidem ho. ꝯsice 16. calẽ. Martij sepelitur: et eo die festi celebratione honoratur.

Marius quidam natione persa: vir nobilissimus: per hoc tempus cius perfida vna cum vxore nomine Martha ac duobus filijs Audiax et Abachũ Romã deuotionis causa veniens in tumultu huius persecutionis pro confessione christi cum vxore et filijs capitur et Cesari presentatur: vbi post tolleratos fustes Equuleum: ignes: vngues: et manuũ precisionẽ. Marius Ipseniũ immanissime interfectus est: et Martha eius vxor in nympha submersa: Filij aũt postremo 13. calen. Februarij decollati sunt.

Theodora quoq3 virgo memoratu digna: Illustrissimi hermetis martyris soror his temporibus Rome inter ꝑcipuos xp̄i ꝯfessores emicuit: et virtutis sue experimentũ ac exemplũ posteris prebuit: et ꝓpterea ab Aureliano consule postea imperatore capta martyriũ intrepide sustinuit. Cuius corpus via Salaria non longe ab vrbe Roma iuxta fratrem suum 3. calendas aprilis sepultum fuit.

Cyrilli deniq3 decij impatoris filiã christianissimã: pro christo Rome gladio iugulatã his tp̄ibus historie

tradunt. Et hoc fuit quinto calen. Nouembris: quo quidẽ die festũ eius celebramus.

Papa.28. Eutianus papa natione tuscus Ex ciuitate lunẽsi patre maximo natus: post Felicẽ pontificẽ sedit annis .8. men. 10. et diebus. 4. Vir sanctissimus et eruditus qui et gratiano teste: ꝯstituit ut vna queq3 accusatio corã iudice fieret in scriptis ut habetur in canone. 2. q. 8. c. Quis 5473

275 quis ille. Instituitq3 ut noue fruges semp in altari benedicerentur. Maxime antẽ vue et fabe Trecentos hic martyres propria se manu sepelisse fertur: vñ et cõstituit si qui martyres sepelire vellent: non sine dalmatica facere presumerẽt. Et quã maxime ipso nesciente. Verũ cum multas ordinationes in decembris mense celebrasset quibus multos presbyteros dyaconesq3 ac Episcopos per diuersa loca ordinauit sexto idus decembris martyrio coronatus est. Sunt tamen qui scribant: Et presertim qui Martilogium edidit cum vno tantum anno sedisse.

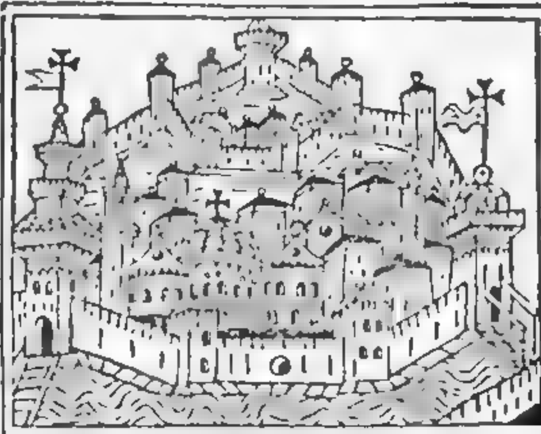
Aurelianus Aurelianus .32. Ro. Imperator .cc. et sexagesimatertia Olympiade post Claudium Imperare cepit: et Imperauit annis .v. et mẽsibus .v. Hic Barbaro obscuri nois parẽte apud Barbaros in dalmatica genitus Rome vbi a pueritia nutritus erat disciplinã adeo reuoluit ut si 5474

274 scientia absfuisset que sola ad eũ barbarũ ꝓdebat homo ꝓbisq3 Imperatoribus equari certe potuisset. Qui militari disciplina clarissimus existens Gothos primo apud danubiũ flumium graui prelio superauit. In Asiam deinde ꝯuersus çenobiã reginam que orientis imperium tenebat apud Timas nõ longe ab Antiochia: errore magis quã prelio superauit. Tetricũ preterea apd̄ Cathelaunos suo exercitu prodẽte vicit: ac Gallias iãdiu perditas recepit. Romã q3 veniẽs multos eorũ in triumphũ duxit. Quẽ quidẽ triumphũ Flauius vopiscus Syracusanus historicus ita scripsit dicens. Currus regij tres fuerunt. Ex quibus vnus Odenati regis auro et Argẽto et Gẽmis operosus atq3 distinctus fuit. Alter quẽ persarũ rex Aureliano dono dedit: qui et ipse pari opere fabricatus erat. Tertius quẽ sibi Zenobia regina cõposuerat sperãs se Romã iturã atq3 visurã: q̃ illã nõ fefellit: nã certe et cũ illo ingressa ẽ vincta ac triũphata

Fuit ⁊ quartus currus a. 4. Ceruis vectus qui Gothoꝝ regis fuisse dr: quo ut multi memorie tradũt: Capitoliũ Aurelianus ingressus ẽ: ut illic ceruos cederet: quos in eodẽ curru captos Joui maximo vouisse ferebatur: precesserũt preterea Elephãti. 20. fereqȝ mansuete lybice: ⁊ Alie diuerse ducẽte: quas Aurelianus priuatis donauit ne Fiscũ annonis grauaret. Tigrides. 4. Cameli perdaliaces: ⁊ cetera talia per ordinẽ ducenta: Gladiatoꝝ paria trecenta preter captiuos Gẽtiũ Barbaraꝝ blẽnos Exionatas ⁊ arabes. Erant quoqȝ Bactriani biberni seu biberij Saraceni pse cũ suis qqȝ muneribus gothi alani Roselani sarmate frãci sueui Vuandali ⁊ Germani religati manibus captiui precesserunt. Inter hos ẽt palmireni qui superfuerant principes Ciuitatis ⁊ Egyptij ob rebellionẽ ducte sunt ⁊. 10. mulieres quas virili habitu inter gethas pugnãtes ceperant: quas de amazonibus ortas titulus indicabat: prelati sunt tituli gentiu noĩa cõtinentes Inter hec thetricus Rex fuit clamide coccinea ⁊ Tunica galabina ac bracis Gallicis ornatus adiuncto sibi filio quẽ Imperatorẽ in Gallia nuncupauerat: incedebat ẽt zenobia gẽmis ornata cathenis aureis (quas sibi ipsi fecerat) vincta: preferebanturqȝ corone ciuitatũ auree titulis eminẽtibus prodite. Jam populus ipse Ro. iam vexilla collegioꝝ atqȝ castroꝝ ⁊ cathafrigarij milites: ⁊ o s exercitus ⁊ Senatus: ⁊ si aliquantulũ tristior qꝫ senaturus triũphari videbãt: multũ tñ pompe addiderũt: deniqȝ in capitoliu vix nona hora peruenit. Sero aũt ad palatiũ: Sequẽtibus vero diebus date sunt populo voluptates ludoꝝ Scenicoꝝ: ludorum cyrcensiũ: venationum: ⁊ gladiatoꝝ Naumachie: zenobia tñ regina Aureliani clementia cõseruata ẽ ⁊ in urbe postea consenuit. Et Tetricus rex ẽt conseruatus lucanis postea ꝑposuit: ⁊ hec de aureliani triũpho ⁊ eius gestis dicta sufficiant. In quo elicere possumus quante magnitudinis quãteue ꝟtutis Aurelianus fuerit hic etiã inter cetera sue ꝟtutis opera appolinis Templũ ꝑmagnificũ ⁊ vrbis muros magnificẽtissimis operibus extruxit: ⁊ in Gallijs Gebennas vrbẽ ꝯdidit: quã ex suo noĩe Aurelianam appellauit. Demũ malis ꝯsilijs subornatus: ⁊ ipse i xp̄ianos nouã persecutionẽ mouit: ⁊ cũ ea de re iam ad prouinciaruȝ presides literas misisset diuino Judicio de celo tactus inter constantinopolim ⁊ heracliam in ebani floro vie veteris turpiter occubuit.

Gallia prouincia hoc anno cũ per annos. 20. et amplius ob seuiciã ⁊ ignauiã Valeriani ⁊ Galieni Impe-
toꝝ fide populi Ro. se subtraxisset in tute Aureliani cesaris recuperat. Nam cũ Germani: ut dictũ e. Ra- 275
uenã vsqȝ: oĩa vastantes: peruenissent posthumus quidã in Gallia magnanimus Tyrannideȝ cũ magno
reipu. Galloꝝ emolumẽto occupauit. Et. 10 ãnis cũ ingẽti moderatione regnũ tenuit: qui hostibus expulsis prouinciã in pristinã redegit formã. Veꝝ post decenniũ eo militari tumultu apud Magũciã interfecto victorinus quidã in re militari strenuissimus in regnũ successit: Sed et ipse dũ nimis esset libidinosus: et alienas vxores incessanter violaret ⁊ corrũperet colonie occisus est. Quo interempto Tetricus Senator: qui Aquitaniã gubernabat a Militibus absens: Galliaꝝ imperator electus fuit: sed ꝓut diximus: ab Aureliano apud Cathelaunos superato ⁊ capto: gallia rursus a senatu recipitur. Et Tetricus humanitate augusti conseruatus est.

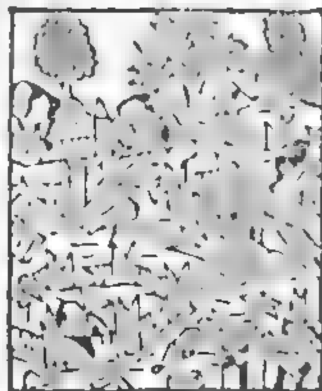
Gebenaꝝ clarissimã Allobrogum seu Sabaudie 276
suã ciuitatẽ Aurelianus Augustus in Gallijs hoc anno ꝯdere fecit: ⁊ ex suo noĩe ipsaȝ Aurelianã appellari voluit. Hec qppe ciuitas helencioꝝ finibus proxima ẽ: ⁊ lacu Lẽno siue Lusitano abluit: ex quo quidẽ lacu Rhodanus fluuius ꝓfluit sup quẽ pons toto orbe celeberrimus situs ẽ. Hec itaqȝ ciuitas nunc ꝑmagnitudine pulchritudineqȝ ac ciuiũ frequentia totius allobrogũ siue Sabaudiẽsiũ prouincie Emporiũ esse videt ad quã propter frequẽtes Nũdinas innumerabiles deferunt diuicie. Hec quippe Sabaudie duci diu paruit ⁊ nũc subest in q̃ plurimi claruere viri: ꝯ quoꝝ numero maximinus quidã ꝯfessor fuit: ⁊ amanus vrbis Ep̄s viri sanctitate ⁊ doctrina ꝑcipui: ac letius presbyter in diuinis scripturis nobiliter eruditus ac alij multi.

Zenobia palmirenoꝝ vrbis assyrie Regina oĩuȝ virtutũ femina insignita hoc ãno ab Aureliano augusto superata ⁊ capta Romã cathenis aureis vincta i Triũphuȝ ducit. Hec qppe Mulier ut antique paganoꝝ littere testant: a ptolomeis egyptioꝝ regibus clarissimã duxit originẽ a quo tñ pre nõ hẽmus. Dicũt aũt ipsaȝ cũ primũ adulta fuisset mulieꝝ officia penitus spreuisse: ⁊ siluas ac nemora pharetra accincta coluisse ⁊ Ceruos ac capreas cursu ⁊ sagittis venasse. Indeqȝ cũ ad robustiores peruenisset vires: vrsos ⁊ leones ac pardos multos interfecisse. Tandẽ pro seruanda ꝟginitate sua nõ solũ frigus ⁊ estus atqȝ hymbres tollerasse sȝ ẽt hoĩuȝ cõtubernia spernere assueuisse: veꝝ instãte nobili etate amicoꝝ cõsilio ⁊ ꝑcibus lacessita Odenato nobilissimo palmirenoꝝ vrbis principi se nupsit. Que cũ cerneret ipsuȝ Odenatũ viꝝ suũ captũ a sapore psaꝝ rege Valeriano predicto Augusto ad occupãdũ oriẽtale Imperiũ intẽtũ sub ipso viro suo militare disposuit. Et cũ eo sumpto regio ornatu collectis copijs in Saporẽ regẽ iã late Mesopotamiã occupãteȝ animosissime ꝓgressa ẽ: ⁊ nullis parcẽs laboribus nõ solũ Saporẽ acerrimuȝ regẽ supauit sȝ ⁊ Mesopota

niã sibi ademit: et ipsuz saporẽ regẽ vsqz ad thesiphontẽ pepulit: et fugauit et postmodũ cum oẽm orientẽ ad Romanos spectãtẽ vna cũ viro pacatũ obtinuisset: ecce Odenatus a meonio eius cõsobrino vna cũ herode filio occisus ẽ. Quibus trucidatis zenobia generosissima mulier statiz in Imperiuz intrauit ac viriliter gubernauit: et adeo gloriose illud rexit: ut nec Galienus et Claudius imperatores aliqd contra eã attentare presumpserint. Similiter nec orientales Egyptij nec arabes aut saracem vel armeni populi: quinimo eius potentiã timẽtes et suos terminos seruare posse cõtenti erat. Quippe oẽs illã ob egregiã eius belli industriã et militie disciplinã timebãt et venerabant. Tãtaz tante fuit virtutis ut Galieno atqz Claudio augusto sublatis et Aureliano predicto in principatu suffecto ad ignominiã Romani nois expiandã: et ad ingetẽ gloriã cõsequendam in se traxerit. Qui multis cõfectis bellis tandẽ cũ multis legionibus haud lõge ad emessã ciuitatẽ deuenit: vbi zenobia impterrita cũ exercitu suo eũ expectauit cũ quo diu et acriter pugnauit: ad vltimũ aureliano superiore existente zenobia cũ suis fugã petijt. et in palmira vrbe sese cõclusit. In qua cõfligio ab Aureliano obsessa fuit. Tandẽ ciuitate capta: et zenobiã cũ duobus paruulis filijs captiuã Aureliano psentarã ẽ. Ex quo aurelianus plurimũ gloriatus ẽ. Et eaz mox triũpho seruauit et cũ filijs Romã adduxit: vbi cõsumato triũpho: Aurelianus illã liberã cũ filijs suis esse voluit: et cocessa fuit a senatu apud tyburtinã possessionẽ: que ab eadẽ zenobiana dicta ẽ. Hec nãqz zenobia fuit corpore speciosissima lz aliquantulũ fusca. Nigris erat oculis. et niueis dentibus decora. Similiter egyptiaca: ac Greca: et latinaz non mediocriter erudita: quarũ suffultã aio oẽs historias tã latinas et Grecas qz barbaras summo studio vidit et memorie cõmẽdauit. Fuit deniqz pudicitie adeo amatrix et seruatrix: ut nõ modo cu alijs sed ẽt cũ Odenato viro suo nisi ob filiorũ procreationẽ cõiungere vellet: Et hec de zenobia Regina dicta sufficiant.

¶ Palmira aũt huius Regine regia: Siriie ciuitas fuit nunc (ut aiunt) prorsus cõplanata. de q̃ Plinius in 5° naturalis historie scribẽs sic ait. Palmira vrbs nobilis situ: diuitijs. soli: et aquis amenis vasto vndiqz ambitu arenis includit agros. ac velut terris exempta a rerũ natura priuata sorte inter duo Imperia summa Romanorũ parthorũqz. Et prima in discordia cuius semp vtrinqz cura abest a seleucia parthorũ: que vocat adtigrim quingentis triginta septẽ mil passibus. a proximo vo Syrie littore ducentis. 52. et a Damasco. 27. passibus milibus.

Papa.29. Caius papa: natione Dalmaticus psõe Caroꝛ Diocletiani Imperatoris genere procreatus post Euticianuz pontificẽ sedit ãnis. xi. et mẽsi. 4. Vir vtiqz diuinus q et Gratiano testãte: ordines in ecclesia distinxit: quibus tãq gradibus quibusdã ad epatũ ascẽderet: et hi fuerũt hostiarius lector Exorcista Accolitus subdiaconus diaconus presbyter et eps ut habẽ in canone. 77. di. c. Illud nõs. Censuit itẽ ut nullus Iudeus aut hereticus vel paganus christianũ quẽpiã accusare psumeret. ut. 2. q. 7. c° Pagani: Cõstituit ẽt ne quispiã xpianus Sacerdotẽ vel in sacris constitutũ in Iudiciũ seculare vocare posset. xi. q. 1. c° Nemo. Idẽ quoqz ut quondã fabianus fecerat regiones diaconibus notarijs diuisit: qui res gestas martyrũ cõscriberẽt. deniqz quater in decẽbrio mense sacris ordinibus celebratis vbi presbyteros. 25. dyaconos 8. et epos p diuersa loca creauit. Sz p diocletianum in xpianos psecutione mota: et tanta quanta nũqz antea fuerat se in subterraneas cryptas transferens diu ibi latuit. Demũ a psecutoribus captus cũ fratre suo Gabino: et eius filia Susanna martyrio coronat: et decimo cal. maij in calixti cemiterio sepelit: quo etiã die eius natale celebrat. Et tũc epatus cessauit dies. 11. Hũc tñ. 15. annis sedisse Eusebius noster scribit. Cuius etiã opinionem in hoc sequimur.

Tacitus

277 Tacitus. 33. Ro. imperator. hoc anno qui ẽ. 4. ducẽtesime. 63 Olympiadis post Aurelianum imperiũ suscipiẽs. imperauit mẽsi tantũmodo. 6. Magne certe virtutis et integritatis vir ac reipu. gubernãde idoneus. Et propterea a senatu populoqz Ro. ac militibus cũ summa delectus fuit cõcordia et grauitate. Expectationẽqz certe. ut videbat. satisfecisset nisi cũ mors imatura abstulisset. Cuius quidẽ cõsularis et senis viri vitã Cornelius tacitus historicus elegantissime scripsit. Huic itaqz mortuo florianus eius frater successit qui et secũdo sui principatus mense a militibus suis apud Tharsum multis vulneribus confossus fuit. 547

Probus.

278 Probus. 34. Ro. imperator eadẽ olympiade post Florianũ imperare cepit: et iperauit ãnis 6. mẽsibus. 4. Hũc pclarũ virũ vtiqz ⁊ bellicosuz panonẽ ex Sirmio vrbe oriundũ Romana resp his tẽporibus habuit principẽ. Cuius certe multa preclara gesta. et quãdiu imperauit et ãte imperium sub alijs imperatoribus dux fuit: a multis scriptoribus referũt. Et quãmaxime a vopisco historico: qui de eo quedã grandia cõscribit: que breuitatis cã omittimus. Suscepta igitur reip. administratione statiz Gallias iterato a Barbaris occupatas cũ ingẽti felicitate restituit et saturninũ orientis imperiũ occupare conantẽ. ac proculũ et bonosũ viros strenuos apd agrippinã cũ magna celeritate oppressit et de eis oĩbus triũphauit. Quẽ quidẽ triũphũ predictus Flauius vopiscus. licet truncatim: hec verba descripsit. Triumphauit probus de Germanis et blemijs oĩuz gentiũ ferocissimus: vbi quingẽtos homines ante triumphũ duxit venationẽ in circo amplissimã populo dedit ita ut populus cũcta diriperet. Ipminũ fue- 5477

tē pōēs adaꝰ struciones mille: ceruī mille: apri mille: dāme cū aīalia quāta alia ꝛ annumerari ꝛ inueniri potuerūt. Immissi deinde populares. Rapuit quisqꝫ qd voluit. Et hic oium ex trecentis ꝛ .20. triūphis in imperio Romano habitis extremus fuit. Ex quibus proꝑ triūphi forma ostēdenda aliquos selectos hoc in opere scribere ꝛ annotare curauimus ut supra multis in locis notatū ē. Hunc tandem principem. lꝫ nulliꝰ mā. tumultu militari occisum fuisse tradunt. ℭ Uiri disciplinis excellentes.

ℭ Anatolius laodicenus eps multe scīatis ꝛ doctrine vir tēpestate hac floruit: ꝛ ut Eusebius refert. De pascha librū cōposuit deqꝫ mathematicis li. 10. Et in diuinis codicibus multa ac multa cōmentatus ē. Atqꝫ etiam in Manicheorum heresim inuectus est valde. 280

ℭ Dorotheū quendā eunuchū Greca ac hebrea lingua eruditissimū eiusqꝫ doctrina Aurelianus imperator mirifice delectatus fuerat, ad hoc vsqꝫ tēpus peruenisse tradūt: qui ꝛ nō nulla monumēta post se scripta reliquit. Cuius autē auditor eusebius noster cesariensis adhuc adolescentulus fuit.

ℭ Uictorinus ēt pictauiēsis eps qꝫ eque grecā ac latinā nouerat linguā multa p hoc tpa i sacros codices edidit comētaria: vꝫ in genesim in exodū in leuiticū in isaiā ezechielē abacbuch ecclesiastē: ꝛ cantica canticorū atqꝫ in apocalipsim deniqꝫ cū in oēs hereses inuectus fuisset martyrio coronatus est.

ℭ Archelaus quidā mesopotamie eps p hec tpa in precio existēs librū aduersus Manicheū hereticū Syro sermone cōposuit. quē quidē librū ut diuus refert hiero. greci i eoꝝ linguā transtulerunt.

5483 Carus narbonensis 35. Ro imperator Olympiade. 265. post Probū augustū imperiū suscipiens vna cū Carino ꝛ Numeriano filijs suis imperauit. 2. annis. Cuius quidē gesta Flauius Carus
vopiscus pulchre descripsit. Hic suscepto imperio nō improbe illud administrauit sꝫ multa imperio Ro. adiecit. Nā statī collecto exercitu magno in mesopotamia accessit ꝛ ebrā vrbē cepit indeqꝫ in persas progrediēs senē ꝛ thesiphōtē notissimas vrbes debellauit. Uer cū castra super trigrim fluuiū posuisset: fulminis ictu mox cōcidit. Numerianus vō eius filius poetis ꝛ oratoriā artē callēs: ꝛ ipse cū imperare cepisset: soceri sui fraude statī a militibus occisus ē. Carinus āt alt filius plenus oībus miserijs a Diocliciano in dalmatia superatus: ꝛ ignominiose interfectus scelerꝫ suoꝝ sic penas luit. 284

ℭ Uiri disciplinis excellentes.

Helius spartianus. Trebelius pollio
Iulius capitolinus Helius lampridius
Flauius eutropius Uulgatius gallicanus
Uopiscus Syracusanus.

ℭ Oēs historici scriptores hac tēpestate ob eloquētiam maximo i ipio habiti fuerūt. hi oēs diuersis opibus ab Hadriano pricipe seu iperatore vsqꝫ ad Carinū vltimū oīuꝫ principū seu iperatoꝝ gesta accuratissimo ꝛ eloquētissimo cō scripsere sermone: e qbus prout potuimus multa excerpere annixi sumus: ut locis suis dictum est. Dioclecianus.

Diocletianus dalmatheus. 6 ꝛ 30. Ro. imperator anno secūdo. 265. Olympiadis Augustus declaratus iperauit annis. 20. Uir certe probus atqꝫ prudēs: qui apud salonē nūc spalatum dalmatie vrbē ex pre scriba natus hoc anno ex ppli senatusqꝫ ac militū oīuꝫ cōsensu iperator 286
5485 electus statī aprū quēdā virū audacissimū qui numerianū augustū iterfecerat manu ppria interfecit. Uer post aliquot menses cū multa prospere gesisset bella: imminētibus sibi multis belloꝝ turbinibus quibus solus resistere nō valebat Maximianū cognomēto herculeū Cesarē pꝰ postea Augustū ꝛ iperij ꝯsortē declarauit: eo qꝫ agrestes in gallia facile cōpescuerit: ꝛ pacē gallis reddiderit illoqꝫ sibi socio declarato. Etiā. 4ͦ impij sui ano cū quidā noie Carausius sumpta purpura britāniā insulā occupasset ꝛ alter noie Narseus oriēti bellū intulisset: nōnullisqꝫ alijs aphricā infestarēt: ac egyptū achileus obtinuisset: Dioclicianus ut resistere his periculis posset: preter maximianū predictū. Galeriū ꝛ Cōstātiū cognomēto magni cōstantini patrē Cesares fecit ꝛ cū exercitu magno quēlibet in locis predictis occupatis destinauit. Maximianus aūt in britāniā accedēs Carausiū tyrannū post annū decimū: fraude potius qꝫ virtute interemit: ꝛ britāniā recepit. Cōstātius aūt in galliā accedēs cū ibidē primo male pugnasset reuersus secundo pugna multa alemanoꝝ milia: qui eo venerāt mercede cōducti expugnauit ꝛ interfecit ꝛ statim gallias pacatas senatui reddidit. Dioclicianus aūt in egyptū vadēs cū octo mēsibus Achileo resistente alexādriā obsedisset tādē captā vrbē ꝛ mortuo Achileo eam suis militibus diripiēdā cōcessit: ac sic vrbe direpta dioclitianus multos per egyptū proscripsit: ac multis exilijs alijsqꝫ vexationibus vexari precepit: his gestis: cū Maximianus cōtra Narseū i oriēte accessisset: duobus prelijs qꝫ cū optime pugnauit. lꝫ tertio cū inter Galeriū ꝛ carras pugnā repetisset ab eodē Narseo superatus est. Qui amissis copijs ad Dioclitianū inermis ꝛ spoliatus confugit: a quo ita arrogāter exceptus fuit: ut per aliquot passuū milia purpuratus añ currū eius cucurrisse dicat. Qui post fm annū reparatis viribus: ꝯ hostē a deo ardens occurrit: ut eo superato etiā cū vxoribus ꝛ ꝯcubinis ac liberis ꝛ sororibus eius captiuis ad dioclitianū rebus pacatis cū ingēti gloria redierit. Ac sic. 18. Imperij eoꝝ anno Romā cū insigni pōpa redientes de eis oībus triūpharunt. Eo n. in triūpho Narsi currū antecedebāt coniuges: sorores. ꝛ liberi: ac proceres innumerabiles cū oī preda qua parthos spoliauerāt. Eoqꝫ gloriosissime cōfecto: ꝛ rebus oībus vndiqꝫ pacatis. Dioclitianus ad exornādā vrbē aiaꝫ adiecit: Et inter cetera thermas ex suo noie mire magnitudinis extruxit. Quibus successibus elatus factus sicut deū adorari ꝛ salutari ab oībus precepit. Et propterea ipse in oriēte ꝛ Maximianus in occidēte oēs ecclesias christianoꝝ vastari ꝛ ipsos christianos affligi: ꝛ interfici vbiqꝫ precepiunt Id tñ potius suasione Maximiani qꝫ suo ꝯsilio gestū ē. Et hec decima xpianoꝝ post Neronē persecutio

sa tonitru[illegible] qdē immanior ⁊ crudelior. In qua nō solū crebras xp̄ianos pemit: sed ēt scripture sacre igni cōburi fecit. Si quis ēt xp̄ianus i aliquo magistratu unctus fuisset: sublata eius dignitate tāq̄ infamis habebat. Hic nāq̄ primus gēmas vestibus ⁊ calciamētis inseri fecit: cū antea oēs imperatores i modū iudicū induerent: ⁊ clamidē tm̄ purpureā a priuato habitu plus hāt. postremo tm̄ hic dioclecianus cum sue cōsules ipsū una cū maximiano dimisit: ⁊ apud salonas se recipiēs reliquā vite sue tp̄s priuatus officio i quiete duxit. Denique tm̄ post .20. annū veneno extinctus fuit. Maximianus aūt ⁊ ipse in vite priuate ꝓposito p aliquod t̄pus apd̄ Mediolanū dioclecianū secutus fuit: q̄ q̄ non perseuerauerit.

papa.30. m Arcellinus papa natione romanus p̄re proiecto post Caiū pōtificē sedit ānis 9. ⁊ mē. 4. Qui 6. pōtificatus sui āno i[illegible] dioclecianī p̄secutione seuiēte cū a carnificibus captus cōpelleretur ydolis tu 5491
292 ra exhibere ⁊ metu perterritus tura eisdem idolis obtulit: atq̄ ea adorauit. Quo facto haud multo post i se reuersus i sinuessa cāpanie vrbe secessit: ⁊ ibi cōcilium cētū ⁊ octoginta epōꝝ indixit: Ad quod. vt Gratianus i canone .21. distinctiōe ca. nūc āt testat: Marcellinus squallidus ⁊ cilicio indutus veniens peccatū suū o[illegible] his astātibus cū lachrymis cōfitēs, p ea icōstātia debitā penā sibi iribui expostulauit: sed n̄o nemo eū cōdēnare ausus: ⁊ petrū apostolū ca vōce peccasse. sed flēdo peccati maculā lauisse. Tu ergo iudica teipsū inquiūt. Et ille adiudico: ait. me ipsū depōnēdū. ⁊ ex nūc anathematizo quēq̄ corpus meū post mortē tradiderit sepulture a[illegible] xp̄i fidē negauit: q̄ se sepulturā mereri: his dictis ⁊ cōcilio soluto Romā reuersus Marcellinus redeūs dioclecianū adijt eūq̄ increpauit: q̄ d[illegible] ydolis immolare eū ipulerit atq̄ ita se xp̄ianū esse cōstātissime cōtestatus ē. Quo audito dioclecianus iussit eū cū Claudio Cirino ⁊ Antonio capite truncari. quoꝝ corpora cū dies .35. insepulta iacuissent via i publica. tandem petri apostoli iussu qui Marcello pōtifici apparuit via salaria in cemiterio priscille sepeliuntur: Et tūc cessauit episcopatus dies .25. eorum autem festum sexto calendas maij celebratur.

papa.31. m Arcellus papa natione Ro. p̄re benedicto post marcellinū pontificē sedit annis .5. ⁊ mē. 6. ⁊ diebus .21. Qui licz multis maloꝝ turbinibus vexatus fuisset: diuinus tm̄ cultus vt par erat intētus cōstituit Gratiano teste ne quis generale concilium celebrare possit absq̄ speciali sedis apostolice aucto- 5500
301 ritate vt habet i canone .17. di. c°. Synodū vē. Voluit vt quilibet iudicio grauatus sedē aplicam appellare posset .2. q. 6. c°. Ad romanā. censuit itē ne quis vllo modo iudicaretur nisi p̄ntaliter accusaretur vel conuincere tur .3. q. 9. c°. Nemo: Statuit q̄ preterea ne q̄s clericus cuiuscūq̄ ordinis existeret siue sui superiores[illegible] apud secularē iudicē attraheret vt .11. q. 1. c°. Clericū. Hic cū priscillā matronā romanā mulierem grandis sanctitate ⁊ diuitijs insignē haberet charissimā eius suasu cemiteriū magna impensa in via salaria cōstrui fecit. Deinde ipse marcellus titulos .25. in vrbe roma quasi tot dyoceses cōstituit ⁊ quā maxime ad cōmoditatē baptismi. ⁊ ad eoꝝ oportunitatē. qui ex gentibus ad fidē quotidie confluebāt. Eius aūt precibus lucina nobilissima Romanoꝝ matrona ecclesiā Romanā ⁊ cleꝝ reꝝ suaꝝ heredē instituit. Qd cū Maxētius Cesar postea intellexisset: ⁊ Lucinā relegauit: ⁊ marcellū captū. ⁊ minis ⁊ terroribus epatū deponere ⁊ xp̄m abnegare iussit: Qui cū maxētij precepta cōtēderet iratus Cesar i vilipēdiū xp̄iane religionis ad custodiēda aialia cū iussit. Quo tm̄ i loco nec cōsuetas orōes vnq̄ nec ieiunia cotidiana pretermisit. nec ēt cleꝝ epistolis saltē gubernare desijt. Vꝝ cū ibidē captiuus nouē mēsibus p̄stitisset a clericis suis noctu liberatus fuit. Quo audito Maxentius denuo Marcellū in stabulū relegit. vbi cū icōmode nimiū habitaret tādē heroꝝ fetore: ac famis necessitate vitā finiuit: Cuius corpus Lucina i cemiterio priscille i via salaria. 7. cal. februarij sepeliuit: quo ēt die eius natale celebratur. Eo q̄ mortuo sedes vacauit dies xx.

Decima i xp̄ianos persecutio. i decē ānis a quodā Veturio militie magistro excitata. hoc āno dioclecianī ⁊ Maximiani iussu p oēs orbis partes prīcipit. Que qdē persecutio oīb9 p̄cedētibus immanior ⁊ diu 5504
305 turnior fuit. Decē nāq̄ ānis p̄durās adeo acerbissima extitit: vt intra .30. dies ad .xx. hominū milia: vt Eusebius refert p diuersi mūdi prouincias martyrio coronarēt. Ea quippe p̄secutio primū i asia apud nicomediā ciuitatē ob incēdiū quoddā domus regie fortuitu cōflagrata initiū sumpsit. Existimās eni imperator q̄ id incēdiū ope christianoꝝ factū fuisset: contra eos vehementer exarsit: ⁊ multos interfici plerosq̄ viuos in ignē mitti iussit: ⁊ ecclesias vastari scripturasq̄ sacras succēdi ⁊ exuri mādauit. hāc quippe seuiciā cū dioclecianus i oriēte: i syria aphrica ⁊ egypto p̄rocq̄ exerceret. Multo magis maximianus i occidēte exercuit quia nullū tormenti genus fuit quidem iniquissimus ⁊ malignissimus xp̄ianis nō adhibuerit. Et cū innumerabiles vbiq̄ extincti fuerint nisi aliq̄ ipsos clariores passos hic commemorare censui: Et primo.

Mauricius quidā romanus patricius vir christianissimus atq̄ sanctissimus apud phrygiam martyrium hoc modo suscepit. Ibidē nāq̄ cōstitutus cū quādā ciuitatē diuertisset: quā postmodū Dioclecianus eruit fecit: qui a ipse idolis sacrificare renuit a carnificibus captus primo excecatur: deinde flagellat: ⁊ postremo capitis obtruncatione martyr efficitur.

Alexander miles strēnuus ex sacra thebeoꝝ legione vnus p hoc tp̄s apud bergomū ciuitatē nr̄am cum christi dn̄i nostri nomē cōstātissime p̄dicaret: post innumerabiles virtutes ibidē operatas. 7. cal. septēbris abscisione capitis martyriū gloriosissime cōpleuit: Cuius quidē sanctissimū corpus grata vidua sanctissima colligens in proprio predio sepeliuit: Quo etiā in loco postea celeberrimum i eiusdē sanctissimi martyris honoꝝ templum extructum fuit: quod nunc vsq̄ vetustissimum extare videtur.

Agnes clarissima Ro. virgo: ⁊ qdē memoratu dignissima: hac p̄secutione testāte Ambrosio: apud romā

ſʒ etatis ſue āno mortē ꝑdidit: ⁊ vitā inuenit: q̄a ſolū uite dilexit auctorē. Capta igit̄ a quodā Sēpronīano vrbis prefecto poſt nimias ⁊ ferores ac vbera plurima i ignē cōiecta ſed minime leſa: tādē gladio i pectore ꝑcuſſa. xii. cal. februarij martyrij palmā adepta ē. hāc q̄ppe cū idē Sempronianus ſcortari vellet: ⁊ ad lupanar nudā ꝑduci fecit. Que turpitudīs locū ingreſſa āgelū dn̄i ꝑpatū iuenit q̄ eā imēſo lumīe circūdedit adeo vt nullus itrogrediēs ꝓ nimio ſplēdore ūq̄ videri aut cōtiger eā potuerit. ad quā cū ꝑfecti filius igreſſus fuiſſʒ ab āgelo ꝓfocatus ē. Sʒ illa poſtmodū orāte iuuenis ille reuixit. Denīqʒ illa mortua ⁊ ſepulta cū parētes eius aſſiduis pnoctationibus ad ipſius ſepulchrū uigilarēt: viderūt i medio noct̄ ſilētio btāʒ agnetē i exercitu maxio v̄ginū mirabili veſte fulgētē: q̄ dixit eis. Uidete amātiſſimi pētes ne me q̄ſi mortuā lugeatis. ſʒ cōgaudete mecū ⁊ cōgratulamini q̄a cū his oibus lucidas ſedes accepi: ⁊ illi ſū deſpōſata i celis: quē in terris poſita tota animi intentione dilexi. Quibus dictis agnes cū exercitu diſparuit. Que viſio poſtea diuulgata eſt: ⁊ vſqʒ in hodiernum diē hec viſio venerabiliter recenſetur.

¶ Anaſtaſia ēt illuſtriſſima Ro mulier publij cuiuſdā potētiſſimi Ro uxor his turbinibus ab ipſo Publio cōphēſa poſt diutinā cuſtodiā i carcerē ꝓ chriſto macerata: tādē cū. cc. viris ⁊ ſeptigēt̄ femis ad iſulas palmarias delata ibidē poſt varia ſupplicia ipſa igni tradita ē: ſʒ ⁊ reliq̄ eodē die q̄ fuit viii. cal. ianuarij varijs cruciatibus extincti ſunt. Hec enim cum bonarum litterarum eruditiſſima eſſet: de eius perſecutiōe ad diuū Criſogonū martyrē ipſius multe extāt epiſtole eruditione ⁊ eloquentie plene.

¶ Barbara āt v̄go nobiliſſima ⁊ ipſa his tēporibus i tuſcia poſt dirā carceris macerationē: neruoꝝ qʒ ceſſionem: ac lāpadaꝝ cruſtionē: necnon ⁊ mamillarum preciſionem: aliorum quoqʒ innumerabiliuʒ tormentorum cruciationem ad extremū. ii. nonas decēbris gladio percuſſa martyrium cōſumauit.

¶ Bonifacius martyr p hoc tp̄s: vt eius hʒ hyſtoria apud tharſū cilicie vrbē iuſſu diocliciani paſſus: ſʒ romā delatus via latina ſepultus ē: Qui cū cuiuſdā matrone nobiliſſime noīe Aglaes ꝓcurator eēt: ⁊ cū ea i ſtupro ſepe miſceret: tādē diuino nutu ꝯpūctus nō mō ſcelus deſeruit: verū ēt ad culpā diluendā p diuerſa tormentoꝝ genera ad martyrii palmā ardēter cucurrit: ⁊ capitis obtrūcatiōe demū nonis iunij martyriū cepit ēt quo die eius natale agitur: Aglaes vero beata hoc audito mundo ⁊ pompis eius abrenūcians vniuerſa que poſſidebat i paupes diſtribuit: ⁊ toto tempore vite ſue dn̄o in orōnibus ⁊ ieiunijs famit: a quo poſtmodum tantā grāʒ ꝓmeruit. ut i eius noīe multis v̄tutū ſignis clarueit. Superuixitqʒ poſt eū i hītu ſāctimoniali āins. 13. ⁊ optimis bonis tādē cōſumata apud ſanctū martyrē rome ſepelitur.

¶ Carpophorus q̄dā tuſcus p̄ſbyter: ⁊ Abūdius diaconus hac tēpeſtate apud ſpolitanā ciuitatē cōprehēſi: p̄o crudeliter ceduīt: deinde i carcerē negato cibo ⁊ potu recludunt: ruſuſqʒ eculeo diu torquent: ac poſt hec iterato i carcere macerāt. Deniqʒ cū nullo modo acqeſcere no'lēt. 4. idus decēbris decollāt.

¶ Claudius ⁊ Nicoſtratus Symphor: amuſqʒ ac Simplicius viri clariſſimi: ⁊ i arte q̄dratarīa ꝑitiſſimi rome p hoc tp̄s via lauicana hoc mō paſſi ſūt. p̄o nāqʒ i carcere truſi: deide ſcorpionibus grauiſſimis ceſi: ſʒ cū a fide xp̄i mutari nō poſſēt: Dio. iuſſu p iudicē i mari ꝓcipitati ſūt. ⁊ ſic 4 cal. octo. martyriū cōpleuerīt.

¶ Criſpinus ⁊ Criſpianus viri celeberrimi ſub hac perſecutione apud ſueſſionē vrbem capti ⁊ iudici preſētati poſt imania tormēta ſibi a carnificibus illata gladio trūcati viii. cal. nouēbris martyrij coronā ꝑcepert.

¶ Chriſtophorus martyr icōꝑabilis magnitudinis ⁊ virtutis vir p hoc quoqʒ tp̄s i licia aſie ꝓuincia vrbe ſamona ꝓ chriſto hoc mō mortē ꝑtulit pmo ciʒ v̄gis ferreis attritus. flāmiſqʒ cruſtus fuit: ſʒ cū diuina v̄tute ſaluatus eēt: ad vltimū ſagittaꝝ ictibus cōfoſſus: martyriū tādē 8. cal aug. capit̄ obtrūcatiōe cōpleuit

¶ Coſmas ⁊ Damianus xp̄ianiſſimi viri ac celeberrimi medici apō egeā ciuitatē cōprehēſi hoc tēpore poſt vincula ⁊ carceres: poſt maris dimerſionē: atqʒ ignē: lapidationēqʒ ac ſagittas diuinitus ſupatas capite ꝑſſi ſūt. Martyrizati ſūt aūt btī coſmas ⁊ damianus anthimus Leontius ⁊ Euprepius quinto calēdas octobris: hoc eſt vigeſimo ſeptimo die menſis ſeptembris.

¶ Catherinā egyptiacā p̄clariſſimā v̄ginē his tp̄oribus floruiſſe: ⁊ martyriuʒ ꝑtuliſſe eius tradit hyſtoria: Hāc quippe generoſi ſanguinis ortā inuenio: Cuius pater noīe Coſtus in vrbe alexandria rex fuit: a quo ⁊ ſi maximū patrimoniuʒ accepiſſet: ⁊ i pupillari etate patre ipō rege orbata fuiſſʒ: nō tn̄ inf diuitiaꝝ delitias ocio ⁊ mollitiei feminee deditā fuiſſe cōperio quinimo: ⁊ ſi p̄ceptorē ignoremus: tāta eāꝝ reꝝ peritaꝝ ſcīa ꝑditā legimus vt mirabile viſum ſit q̄ i tā tenera etate: vt eius refert hyſtoria: cū oibus certamē diſputationis ſuſceperit. Nā taʒ verſatilis ⁊ dociīi ingenij erat: ut oibus p varias ſyllogiſmoꝝ cōcluſiones allegorice: methodonomice diſerte ac myſtice rūderet. Hec itaqʒ preclariſſima v̄go adhuc in paterna domo apō alexādriā eriſtēs: feruēte adhuc Diocliciani ꝑſecutione: ⁊ Maxētio ceſare Maximiani filio ibidē eriſtēte cū aliq̄ñ quoſdā xp̄ianos flētes metu mort̄: cōſpexiſſʒ ad ꝓphana ſacrificia ipelli: vehemēti cordis dolore ſauciata: ad cōſpectū Maxētij audacter acceſſit: ⁊ cū de crudelitate diutius increpauit: ꝓpter qō iratus ceſar iuſſit eā in cuſtodiā recludi: cui angelus dn̄i apparēs dixit: cōſtanter age grata deo puella: q̄ tecū ē dn̄s pro cuius honore certamē ſuſcepiſti. Ipſe. n. ipetū v̄bi iſundet in os tuū: pro quo aduerſarij reſiſtere nō valebūt quinimo p te multi cōuerſi: ad xp̄m cū palma martyrij introibūt. Qō ⁊ factū ē: q̄ ⁊. 50. phōs ⁊ porphyriū Maxētij neceſſariū ac ipſius Ceſaris vxorē. atqʒ alios vtriuſqʒ ſexus innumerabiles diſputatiōib ⁊ doctrinis xp̄i iugo ſubdidit ⁊ ad celeſtia regna p martyriū premiſit. Illaqʒ diu tota equuleoqʒ vexata: ⁊ rotarū gladijs dilaniata: ⁊ ob hoc a xp̄o deſpōſata: tandē obtruncatione capitis martyrij coronā adepta ē. Cuius quidē ſanctiſſimū corpus angeli cōfeſtiʒ rapiētes in monte ſynai detulerunt ⁊ ibidē diuinis obſequijs

honorificentissime sepelivit. Cuius quidē natale celebrat̄ .8. calendas Decembris.

¶ Cyriacū quoqȝ diaconū cū largo ꝛ smaragdo nobilissimū virū p hec tꝑa cū alijs .20. Rome in via salaria passos eoꝝ hystorie tradūt. Tpē eo Cyriacus cū dioclicianī filiā noīe Artemiā a demonio liberasset ꝛ deinde nouiter xp̄o p baptismū consecrasset: atqȝ similr Jobiā Saporis psaꝝ regis filiā: a Dioclicianī socio tuꝰ ē. cū alijs xp̄ianis ꝛ in custodiā missus. Vndeqȝ paulopost per iudicē carpatū eductus p̄mū caput eius pice reliqua perfundi fecit: ꝛ iteꝝ in carcerē retrudi. Et post dies .4. rursuȝ e carcere eductus in catasta psuȝ extēdi fecit ꝛ neruis eiusdē durissime cedi precepit: quibus gestis: iussu illū dioclicianī filius cū largo ꝛ smaragdo ꝛ alijs .20. capite truncarī. Quoꝝ corpora beatissimus marcellus papa vna cū Lucina matrona xp̄ianissima i p̄dio suo via hostiēsi miliario ab vrbe Ro. 7. sepelierūt .6. s. idus aug. q° die coꝝ nat. celebrat̄.

¶ Gommeus q̄d i v. r. k. illianus his tpibus cū psecutiōs rabie declinare vellet a satellitibus Maximiani p tuius cōphendat̄ ꝛ iudici p̄ntat̄: qui statȝ eā vrbē in via claudia cū pducēs .7. idus octobris gladio ipsum percuti fecit: ꝛ cum gloria martyrij ad christum destinauit.

¶ Dorothea quoqȝ virgo gloriosa apud cesareā capadocie vrbē p hec tꝑa cōprehensa pro xp̄o hoc mō martyriū ptulit p̄mo nāqȝ in equuleo diu vexata deide palmis durissime cesa ad vltimū capite punita fuit. In cuius quidē ɔfessione cū quidā scholasticus noīe Theophilus fuisset quēsitus a carnificibus statȝ cōprehēditur ꝛ ad supplicium pducit. Cūqȝ ꝛ ipse ab eiusdē gratia diu tortus fuisset: nec a fide nullatenus diuelli posset nouissime eodē die gladio cesus ē. Quoꝝ festū .8. idus februarij celebrari iussum fuit.

¶ Eulalia quedā hispalēsis virgo per id tempus cū 13. tantū esset annoꝝ: in ciuitate emerita pro xp̄i ɔfessione Daciani pretidis iussu primo in equuleo suspensa ꝛ excarnificata demū cū ardentis ad vtrunqȝ latus ad morte finaliter ... 4. idus decembris deo spiritum reddidit.

¶ Eleutherius quidā clarissimus miles sub hac persecutione apud Nicomediā asie vrbē cū alijs innumerabilibus martyr effectus: E quibus alij gladijs obtruncati alij ignibus cōcremati. alijqȝ in mari p cepites dati: postremo ꝛ ipse Eleutherius hic cum diu p singula corporis membra cruciaretur ꝛ semp validior efficeretur: demū velut aurū igne examinata festo nonas octobris cum palma martyrij paradisum introiuit.

¶ Euphemia virgo nobilissima tēpestate hac apud calcedonē ciuitatē in bithinia consule quodā noie prisco cū alijs .... cū deo martyrijs immolare nollet: oēs tormētoꝝ genera i ea expēdit. q̄ oia p xp̄o cōstāter ptulit. vȝ carceres: verbera: rotaꝝ argumēta: ignes: lapidū angularū pondera. bestias: virgarū plagas: acutas secures ꝛ igneas sartagines: rursusqȝ a bestia morsa immaculatū spūȝ deo reddidit. Cuius corpus pater noie theodora ꝛ philosophron pi sepelierunt. Cōpletū ē autē euphemie martyriū .15. cal. octo. ꝛ eo die eius natale celebratur.

¶ Eupl9 siculus diaconus tēpore i cathania vrbe a Maximiano ipatore cōphēsus cū diutissime p xp̄i ɔfessione contortus fuisset: tādē martyrij palma gladio cedente pridie idus augusti percepit.

¶ Felix quidā apulie ep̄s cū adaucto ꝛ Januario p̄sbyteris. necnō ꝛ fortunato ac Septimo lectoribus his tēporibus i venusia vrbe apulie cōprehēsi cū ibidē multis diu vinculis ꝛ carceribus fuisset macerati: idemqȝ q̄t p totā aphricā ꝛ siciliā cū multis a Magno. ... pducti tādē 9. cal. nouēbris occisiōe gladij sūt ɔsumati.

¶ Felix quoqȝ alter ꝛ Fortunatus germani hac psecutiōe apud aquileiā vrbē p xp̄o passi sūt ij eppe i eculeo suspēsi ... lampades ardētes appo... ... Quorū ventres ... oleū feruēs pfuderūt: ꝛ cū immobiles fuissent ... data sūt .3° idus iunij capi

¶ Georgius tribunus ꝛ vetus xp̄i miles hoc tꝑe ij ... ciuitate diospoli veluti alter curtius ... te truncatus fuit. Ro. ꝛ Cordus ... pꝑe ... ad draconis occisionē ꝛ martyrij tolerātiā ... deicecto dracone post eculei extēsionē: totiusqȝ corporis lacerationē: ꝛ viscerū effusionē: ac ... necnō ꝛ alioꝝ tormētoꝝ ppessionē ad vltimu martyriū capitis abscissione cōpleuit: Cuius quidē passionis gesta ꝛ si īter apocryphas scripturas cōputēt: ipsius tñ illustrissimū martyriū int coronas martyrū dei ecclesia venerabili honorat: vt ex decreto ... pz ... Sācta ro. ecclesia: De quo diuus Ambro. sic ait: Georgius fidelissimus xp̄i miles dū xp̄ianitas ... professio tegeret solus int xp̄icolas ɔfessus ē. Qui et tātā fidei cōstātiā diuina grā cōcessit: vt et tyrannice prauo pcepta ɔtēderet: ꝛ innumerabiliū nō formidaret tormēta penaꝝ. O felix ꝛ inclytus dñi preliator: quē non solū temporalis regni blandi non persuasit pmissio. sed persecutore deluso simulachroꝝ eius portēta in abyssum proiecit. huius autē ... martyris caput cū postmodū venetijs delatū fuisset i eius honore monasteriū ꝛ ecclia erecta fuit que nūc usqȝ maxima cū veneratione perseuerat. Cuius at natale .9. cal. maij ab oibus xp̄icolis celebrat̄.

¶ Gorgonius Rome in milicia his tpibus cū apud Nicomediā existeret ꝛ Dioclicianī psecutionē: quam xp̄ianis inferebat plurimū detestaret. ab ipso imperatore captus iussus ē suspēdi ꝛ flagris toto corpe lamari: ꝛ visceribus eius pelle nudat̄ aceto ꝛ sale pfūdi: deide cū i craticula ipositū mādauit crudeliter assari: ꝛ adhuc eo superstite .5. idus septē. laqo fecit cū necari. ... deide tpe corpus eius Ro. delatū via latina sepultū est.

¶ Geruasius ꝛ Prothasius germani natōe mediolanēses parēte Vitale viro scō ꝛ mre Valeria vna pariter gēiti hac tumultuose procella i eadē mediolanēsi vrbe a quodā Astasio comite sūt passi: hi nāqȝ parētibus orbati ɔtesti ... sua pecuniā vendiderūt ꝛ pauperibus erogarūt: ꝛ sese i vno cenaculo concludētes p .x. annos ieiunijs ꝛ ... ac lectionibus ɔtinue deo seruierūt. .x° aūt anno ab eodē Astasio ɔphēsi ad palmā martyrij p diuersa tormēta puēnit. nā ... comite p̄mū ... plūbatis cedi fecit. dōec spūȝ exalaret. alteꝝ vero fustibus cesū capite truncari fecit. quoꝝ corpa cū ... ambrosio reuelāte ... eo die ...

se videbantur. martyrizati autem fuerunt hi beatissimi martyres sub die .13. calendarum Januarij.

¶ Herculanus Romanus miles hoc tempore a Diocletiano captus Rome eius iussu crudelissime ceditur: postea in eculeo leuatus et crudeliter in modum vngularum diuersa laceratione vexatur: ac lampadibus ardentissime inflammatur. Et cum inde christum blandissimo corde proferret diceretque: Non est rex preter christum: pro quo si milies occidar: ipsum mihi de ore ipsum de corde nunquam auferre poteris. Iratus Diocletianus ei caput .8. calendas Septembris auferri precepit. Et eo die eius natale ecclesia agit.

¶ Hadrianus quidam Romanus per hoc tempus apud Nicomediam ciuitatem cum alijs viginti tribus post multa et immanissima supplicia sexto idus Septembris crurifragio martyrium consumauit.

¶ Herasmus campanus episcopus vir illustrissimus atque sanctissimus hac etiam tempestate iussu Diocletiani primo plumbatis et fustibus grauiter maceratur et vulneratur. Deinde resina: sulphure: plumbo: pice: oleoque perfunditur: sed nunquam leditur: quo miraculo multi ac multi compuncti idolis abrenunciantes christiani effecti sunt: ipsum autem inuictissimum martyrem accipientes cum immenso ferri pondere in carceribus arctissimis incluserunt: a quo quidem etiam angelus domini paulopost eduxit: Sed cum adhuc eius clarissima vulgarentur miracula: rursus a Maximiano imperatore detectus et diuersis suppliciis torquetur. Iterumque in olla que plumbo: pice: cera: resina et oleo feruefacta fuerat: missus diuina virtute illesusque euasit. Tandem deo vocante 3 nonas Junij sacro fine quieuit.

¶ Hylaria matrona clarissima sanctissime Aphre virginis mater ijsdem temporibus cum in Augustana Italie ciuitate ad sancte predicte sepulchrum cum Digna et Eumenia atque Eutropia sacris virginibus excubaret: ibidem accenso igne pro eorundem fidei pridie idus Augusti exhausta sunt.

¶ Januarius Beneuentane vrbis episcopus per hoc tempus et ipse cum duobus diaconibus: Suello et Proculo: ac alijs compluribus post vincula et carcerem 13. calendas octobris capite cesus occubuit.

¶ Joannem quendam eruditissimum virum his temporibus apud Nicomediam ciuitatem hac de causa passum fuisse tradunt. Ipse enim cum eo tempore quidam multi cum fidei calore succensus: cum aliquem quendam librum in manibus ipsorum vidisset: in quo edicta tyrannorum crudelia edicta contra christianos descripta erant: iecta manu e manibus ipsorum ipsorum detraxit et raptum confestim discerpsit: quod cum Diocletiano et Maximiano imperatoribus in eadem vrbe constitutis relatum fuisset: ita per omnia supplicia generis eum donec expiraret expendi iusserunt: que sic vir dei vt erat animo nobilis tanta cum vultus et spiritus alacritate ad finem vsque pertulit: vt nec tristis quidem pro his videri potuisset: passus est itaque dignissimus athleta. 7. idus Septembris: quo die festo honoratur.

¶ Julianus quidam genere innobilis vir christianissimus per idipsum tempus apud Romanam vrbem cum Basilissa virgine a Diocletiano imperatore crudelissime passus fuit. horum duorum certe multe leguntur et referuntur passiones cum quibus fuit venerabilis multitudo sacerdotum et ministrorum ecclesie christi: que quidem propter immanitatem persecutionis ad eos confugerat: concremata est. post quos etiam Antonius presbyter et Celsus puer vna cum matre ac alijs complurimis quinto idus Ianuarij mortem pertulere.

¶ Baliana etiam virgo preclarissima natione comensis hoc ipso tempore apud Comunensem gallie vrbem suam capta martyrium sanctissimum tulit et cum gloria martyrij paradisum introiuit: que postea cum varia tormenta primum constantissime pertulisset: postea palam cum diabolo conflixit: et de ipso clarissime triumphauit: indeque flammas ignium et ollam feruentem superans palmam martyrij capitis obtruncatione .14. calen. Martij adepta est.

¶ Leocadia quoque celeberrima virgo his temporibus a Daciano Hispaniarum prefecto tanquam christiana capitur: et apud Toletum vrbem carceri mancipatur. vbi cum grauissimos beate Eulalie et reliquorum martyrum audiret cruciatus: positis in oratione genibus .v. idus Decembris impollutum deo reddidit spiritum.

¶ Lucia virgo deo deuota natione Sicula et speciosissima inter ceteras insule illius virgines ac persecutione apud Syracusanam ortus sui ciuitatem passa fuit: hanc mater nomine Euticia primo cuidam scelero iuueni desponsauerat: sed recepta vtrisque beate Agathe martyris miraculo rogauit matrem ne de cetero sponsum eidem nominare dignaretur: quam quidem gratiam obtinentes tandem peruenerunt. at illa confestim patrimonium pauperibus et viduis et orphanis distribuere satagit: quo audito sponsus indignatus paschasio consulari accusauit eam christianam. dicens sponsam suam christianam esse et contra leges viuere augustorum: quam idem Paschasius comprehensam ad sacrificia demonum persuasit: cui illa sacrificium verum et immaculatum apud deum et patrem: hoc est visitare pupillos et orphanos in tribulatione eorum. Paschasio dixit: patrimonium tuum cum corruptoribus expendisti: et ideo quasi meretrix loqueris: et nisi meis dictis obtemperaueris faciam te ad lupanar tanquam scortum adduci: et statim lenonibus precepit illam ad lupanar trahi. quam quidem spiritus sanctus tanto pondere fixit: vt penitus moueri non posset etiam adhibitis funibus et plurimis boum paribus: denique etiam cum pice: resinaque ac feruens oleum illesa pertulisset: gladium in visceribus mergi precepit: ac sic idus Septembris spiritum emisit: cuius passione et sanctitate eadem Syracusana ciuitas semper decorata est.

¶ Menna miles egyptius nobilissimis ortus natalibus per hec tempora in Scythia Metropoli phrygie salutare passus est. Illa postquam hic celesti regi in eremo secreta conuersatione studuit militare: ad publicum procedens se christianum esse libera voce declarauit: quod audiens Pyrrhus dux iussit eum apprehendi et suis aspectibus presentari: cui dixit: Sacrifica dijs et omnia que per ignorantiam gessisti ignoscentur tibi: qui cum obtemperare nollet: eo subiecte tandem neruis et diris cruciatibus cesus est donec platee locus sanguine ipsius sedaretur. Deinde in eculeo leuatus et excarnificatus lampadibus aduritur. Deinde depositus ligatis manibus et pedibus per sudes ferreas trahi precepit: que omnes in rebus et cruciatibus vsque in finem in laude et confessione omnipotentis dei immobilis permansit: Denique data sententia gladio animaduerti iussus fuit: cuius corpus cum igni traditum fuisset e medio a christianis furtim ereptum mundus linteaminibus debita veneratione in cemiterio .3. idus Nouembris conditum est. Postea in Constantinopolim translatum digno honore nunc vsque veneratur.

Methodius pmũ olympiade ⁊ postea Tyri ciuitatũ cõiuis bis tẽporibus in Calcide ciuitate q̃ Nigropõtũ appellat̃ vt diuus scribit Hiero. martyrio coronat̃: q cũ eruditissimus eẽt vir multa edidit documẽta ⁊ p̃sertim de mundi creatione eidẽ in carcere reuelata: ⁊ alia multa que videre non merui passus aũt fuit hic Methodius.14.calendas Octobris.

Marcus ⁊ Marcellianus germani ⁊ ciues Romãi sub hac psecutiõis rabie a quodam Fabiano duce q̃ ob hãc stati ad stipitẽ ligari iussit: ⁊ i pedibus eoꝝ acutos sudes ifigi p̃cepit. Sꝫ cũ nõ cessarẽt laudare nomẽ dñi nr̃i iesu xp̄i lãcea p latera eos trãsfigi mãdauit q° vulnẽ.14.cal.iulij cũ glã martyrij ad celos volarũt.

Maximus qdã ⁊ Claudius viri clarissimi p hoc ipsũ tp̄s cũ p̄pedigna vxore p̃mi ⁊ duobus filijs i vrbe hostia a satellitibus Diocleciani tenti in exiliũ deportantur: ⁊.xij.calendas Martij incendio concremãtur: ac sic eo incendio odoriferum martyrij sacrificium deo obtulerunt.

Mauricius ⁊ Exuperius candidus ac victor cũ Innocẽtio sacre thebeorum legiõis p̃mncerij illustrissimi p hoc tp̄s iubẽte Maximiano in Gallij ciuitate sed uno loco q dr̃ agaunus cũ sex milibus seretis sexaginta sex p christo gloriosissime martyrio coroãtur: hi naqꝫ ex oriẽtalibus ptibus in auxiliũ i Maximiano accersiti in Galliã venerãt: viri i rebus bellicis strenui: v̄tuteqꝫ nobiles: sed fide nobiliores: q erga imperatorẽ fortitudine ⁊ erga xp̄m deuotiõe certabãt. Hos itaqꝫ Maximianus augustus: cũ ad dilaniãdos christianos destinasset: suis p̃cepti nequaq̃ obtẽperare voluerũt: ꝓpter qd idignatus Maximianus illi eos plurib⁹ in locis diuersis cruciatibus interfici. hoꝝ aũt p̃mncerioꝝ ⁊ multoꝝ socioꝝ corpora post multos passiõis sue annos sancto cuidam episcopo noie Theodoro reuelata in eorum honorẽ ibidem basilicã fabricauit. Eorum autem natale x°. calendas octobris celebratur.

Petrus q̃ lã alexandrinus ep̄s vir oibus v̄tutibus insignitus ⁊ in diuinis scripturis nulli p̃orũ hoium inferior p hoc ip̄m tp̄s velud dei sacerdos ⁊ hostia Diocleciani iussu subito raptus: ⁊.7.calẽ.Decembris capite trũcat̃ passus est aũt cum eo alij plures episcopi ⁊ clerici cũ laycis fere seretis sexaginta trucidati sunt.

Pantaleõ vir illustris ⁊ medicine artis eruditus: ⁊ ipse hoc tp̄e apõ Nicomediã ciuitatẽ p fide xp̄i eculei pena ⁊ lãpadarũ exustiõe mirũmmodũ cruciatus ẽ: sed inter hec dño sibi apparẽte aliq̃tulũ refrigeratus est. Tandẽ ictu gladij 5°. calen. aug. istu martyriũ consumauit: hic cũ ab Hermolao p̄sbytero baptizatus fuisset: multa miracula fecit: ꝓpter quod ⁊ patrẽ suum ac senatorẽ Eustorgiũ xp̄i fidei subiugauit.

Primus ⁊ Felicianus ciues Romãi viri religiosi hac psecutiõe a põtificibus tẽploꝝ apud Diocletianũ accusati q̃ eẽnt xp̄iani cõprehẽdunt̃: ⁊ ferro vincti in carcerẽ recluduntur: qbus stati astitit angelus dñi qui eos cõsolat̃. Post aliquot vero dies ad Herculis phanũ pducti: cũ nollẽt sacrificare grauissimis penis sunt affecti: verũ cũ nulla rõne possent eos ꝓmouere vt sacrificarẽt: duxerũt eos extra ciuitatẽ via numentana miliarij.xiij. ferro vinctos: vbi nũc pariter simul: nũc sepati diuersa ⁊ exq̃sita perferẽtes tormẽta: tandem simul 5°. idus Iunij felicis vite cursum gladio aiaduersi cõsummauerũt: Horũ autem corpora nocte a christianis sublata ad arcus numentanos iuxta arenarium sepelierunt.

Petrus qdã exorcista ⁊ Marcellinus p̄sbyter eodẽ ãno Rome in carceribus cõstituti: cũ multos ad fidẽ xp̄i suis eruditiõibus ⁊ exemplis cõuertissent: post varia tormenta.4.nonas Iunij sunt decollati.

Pãphilus aũt grecus p̄sbyter Eusebij cesariẽsis necessarius insignis qdẽ theologus sub hac psecutione teste Hiero. apud Cesareã palestine vrbẽ passus ẽ: cuius qdẽ vitã idẽ Euse. tribus voluminibus egregie ꝯscripsit: hic adeo diuinoꝝ voluminũ fuit cupidus vt magnã ptẽ libroꝝ Origenis mãu sua descripserit. quos qdẽ diuus Hiero. in cesariẽsi bibliotheca tãta auiditate se vidisse ⁊ legisse dicit: ac si Cresi regis se cẽsum fuisse. Scripsit autẽ hic Pamphilus Apologeticũ pro Origene ⁊ alia multa. Passus est autẽ hic beatissimus martyr.1 die mensis Iunij quo die eius natale celebratur.

Petrus ẽt alter Diocleciani cubicularius hisdẽ tp̄ibus apõ Nicomediã ciuitatẽ: Diocleciano ibi existẽte: passus ẽ: hic cũ libertius redargueret õ iniq̃ss martyrũ supplicijs: ⁊ id ẽt p̃nte Diocletiano i mediũ pferret: iratus imperator iussit eũ suspẽdi: ⁊ flagris diutissime torq̃ri: deide aceto ⁊ sale pfũdi ⁊ postmodũ tãdiu i craticula assari donec emitteret sp̄m. Ac sic iste vere Petri ⁊ fidei ⁊ nois extitit heres.

Quintinus itẽ gallus miles p hoc tp̄s in oppido vie mãdẽsi.2.calẽ. Nouẽbris a Maximiano imperatore martyriũ ptulit gloriosũ: cuius corpus postea post.5.⁊ q̃nq̃gita ãnos ãgelo reuelãte icorruptũ reptũ fuit.

Rufinus et clarissimus miles Ro. ⁊ ipse ob fidei cõfessionẽ Rome a Diocletiano cũ oi domo sua p hoc tẽpus cõprehẽditur: ⁊.4.calen. Decembris multis plagis affectus christi martyr efficitur.

Sabinus spoletanus ep̄s sub hoc tumultu apõ eãdẽ vrbẽ cuꝫ multis clericis alijsqꝫ xp̄ianis ꝯp̄hẽsus: ⁊ q̃maxie Exuperãtio ⁊ Marcello diaconibus atqꝫ Venustiano insigni viro: ⁊ eius vxore ac filijs passus ẽ. e qbus Exuperãtius ⁊ Marcellus in eculeo suspẽsi fustibus grauiter fuerũt mactati: deide eoꝝ latera abrasa ignẽ adhibẽtes martyriũ cõstantissime susceperũt: qbus mortuis Venustianus cũ vxore ⁊ filijs haud multo post gladio necatus martyriũ cõpleuit: Sed ⁊ Sabinus p̃dictus ep̄s post manuũ detrũcationeꝫ ⁊ carceris relegationem tandẽ flagellis cesus fuit: donec redderet spiritum. Horum deinde natalitia.5.calendas Ianuarij celebrari iussa sunt.

Saturninusqꝫ preterea presbyter: ⁊ Sisinius diaconus per hoc tẽpus Rome cõprehensi in carcere diu macerantur. Indeqꝫ exhibiti ob xp̄i confessionem a prefecto vrbis in eculeo leuantur: ⁊ ibidem neruis attractantur: necnon ⁊ fustibus ac scorpionibus grauissime ceduntur: Nouissime cum adhuc superui-

uerent gladio truncati sunt: quibus mortuis eorum corpora via Salaria sepulta fuerunt.

Sebastianus illustrissimus vir natōe Narbonensis et prime cohortis Diocleciani princeps et moderator: verumque dei cultor. hoc quidem tempore cū multos xpi martyres exhortatiōibus aliis doctrinis in fide xpi confirmaret et trepidos vehementer mereri eorum mansisse: qui effecti sunt ipsi fide cōfessus ē. Quo audito statim Diocletianus illum cōprehendi. et sub titulo xpianitatis ad Ro. catacumbas perducere fecit: vbi cū in medio campo a militibus ligari et sagittari crudelissime precepit: et cū adhuc superuiueret: tandem cū fustigari precepit: donec spūs redderet. quo mortuo satellites Diocleciani corpus eius in cloacā proiecerūt. At Sebastianus bt̄e Lucine apparuit dicens. Corpus meū ex tali cloaca leua: et ad catacumbas perduc: et ibi nec illud sepelire facias: quod et factum est. Martyrizatus ē aūt hic diuus Sebastianus in vrbe Roma sub die 13. calendarum Februarii. Fuit autem hic Sebastianus preter xpianitatis titulū totus prudentie vir: in sermōibus verax: in iudicio iustus: in consiliis prouidus. et in commisso fidelis: actu strenuus tamen honestate preclarus.

Sergius et Bacchus viri nobilissimi per hos tumultus apud prouinciā que Augusta Euphratesia nūcupatur a Maximiano augusto hoc mō morte pertulerūt: primo namque Bacchum neruis crudis tandiu cedi fecit quousque toto corpore dissipatus et laceratus vltimum emitteret spiritum: Quo mortuo statim ea die Sergiū cothurnis pedibus clausis et clauatis cū i fide firmū et stabilē deprehenderet data sentētia eum decollari precepit: Idque nonis octobris gesta fuisse legimus. Quo quidem die eorum memoria veneratur.

Susanna virgo sanctissima natione Dalmatica nobilissimis orta natalibus. Caii pape neptis sub hac persecutione Rome 3. idus Augusti capitis obtruncatione martyrium compleuit.

Tyburtius eques Romanus et ipse eadem die cum beatissima Susana predicta Rome inter duas lauros a quodam iudice Fabiano cōprehensus est: Cuius iussu cū inter ardentes carbones nudis incederet pedibus. et tamen constantia xpianissimū confiteretur 3 idus Augusti gladio animaduersus est.

Tyberius quidam et modestus atque Florentina preclarissimi xpiani per hos tumultus in territorio Agathensi cōprehensi 4. idus Nouēbris variis tormentis cruciati martyrium susceperūt.

Theodorus miles et vir xpianissimus per hoc tp̄s apud Amasiā Marmaritanorum ciuitatē pro cōfessione fidei captus in carcerē truditur: et ibidē fortiter cedit. Sed cū nō posset vllo mō a fide deuelli: prepositus quidam nōie Publius. fecit eū eculeo suspēdi et vnguibus ita corrodi donec eius interiora oīa nudarent. Nouissime data sntīa 5 idus Nouēbris ignibus ardētibus cōburēdus traditus ē. Quo extincto quedam mulier nōie Eusebia illius corpus colligēs transtulit in possessionē suam in loco qui appellatur Eucharta.

Theodosia virgo nobilissima et ipsa hoc tēpore apud Cesareā Cappadocie ciuitatē confessoribus se vltro in custodia socians a iudicibus detinetur: et eculei pena diu ac diu cruciatur: Sed postquam domini virtute de eculeo et aquis ac bestiis fuit eruta nouissime capitis abscisione. 4. nonas aprilis martyrium compleuit.

Vitalis et Agricolā per hec tēpora apud Bononiā Italie ciuitatē passos diuus Ambrosius refert: horum primus Vitalis cū Secūdi esset famulus a persecutoribus primo a tortus fuit: et cū xpm negare cogeretur ille alta voce lucentissimus āplius dn̄m nostrū Jesu xpm profiteri cepit: Quin ira succensi oīum tormētorum genera in eo exercuerūt: et cū nō esset in corpore eius locus sine vulnere: orationē ad dn̄m fudit: qua cōpleta spūm emisit. Agricolam vero cū persecutoribus nō acquiesceret cruci affixerūt. passi sūt autē predicti martyres pridie nonas Nouembris.

Vitus puerulus natōe Siculus his tp̄ibus cū Modesto et Crescentia nutritoribus suis apud Siciliam insulā martyriū pertulit gloriosissimū. hic quippe Vitus in puerili etate virtutibus oībus maturus a sacrilego patre nōie Hyla tētatus fuit vt a cultura dei recederet. Sed cū nollet blādis patris acquiescere sermōibus. penis grauissimis afflictus ē: et cū amplius affligere cū meditaret: monitu āgelico nauē cōscēdit: et comitantibus secū Modesto et Crescentia nutritoribus ad Tanagritanū territoriu nauigauit: ibidē per aliquod tp̄s in orationibus incognitus persistēs. ad Diocletianū prudente demūe tādē adductus ē: cuius filiū a demonibus obsessum cū orationibus curasset: Diocletianus illi persuadere cepit: vt cultum diis impenderet: sed cum ille suadentis Augusti nō acquiesceret: arctissimis vinculis ferreis astringi et in carcerē teterrimū includit. Sed cū in fide xpi vna cū nutritoribus predictis permaneret immobilis: missi sunt in ollā resina et pice succēsam iactari. sed cū illi illesi egressi fuissent: in catasta eos extēdi imperator iussit: et tādiu cedi donec eorum ossa distenderentur: et sic cū cederētur exclamauit Vitus: et dixit: Domine deus meus libera nos: et continuo angelus domini eripuit eos: et perduxit iuxta fluuium Syler: ibidemque orantes vt dominus in pace susciperet animas suas. statim expirarunt: Eorum autem corpora florentina mulier illustrissima collegit: et in loco qui dicitur Marianus cū aromatibus sepeliuit. Passi sunt autem predicti sancti martyres. 17. calendas Julii.

Victor autē mediolanēsis ciuis a primeua etate xpianus his tp̄ibus cū in castris Maximiani augusti militiae deseruiret: ad ipsum Maximianū tanquā xpianus perducitur. et cū ab ipso cōpelleretur idolis imolare cōstanti aīo recusauit: propter quod grauiter cedi iussus ē. et cū deo protegēte dolores expers efficeretur: plūbo buliēti perfunditur: et cū nil etiam ex hoc penitus lederetur: iubente Maximiano. 8 idus Maii capite cesus est.

Vincentius leuita vir inuictissimus atque sanctissimus natōe hispanus beatissimi pape Sixti discipulus diuique Laurētii martyris scīa et virtute grauissimus: per hec quoque tēpora apud Valētiā Hispanie seu Catholonie vrbē vna cū Valerio ipsius vrbis ep̄iscopo acerbissimū martyrium a Daciano preside pertulit: ita vt cū summa pena carceris famis inopia. cathenarū stridore manibus: collo: ceruicibus ferri pōdera sustinens per oēs corporis artus mortalia supplicia pateretur: Quod diuus pater Augustinus sermōe quodā mani

fe[illegible] dicēs: Magnū ⁊ admirādū spectaculū noster aīus cepit: nec inanissimū ⁊ perniciosissimū: sicut solent in Theatris quarūcunq; nugarū: sed plane vtilissimū ⁊ fructuosissimū voluptatē oculis interioribus hausimus: cū beati Vincentij passio legeret: Cer[n]et inqt videre inuictā martyris aīam cōtra insidias antiqui hostis: contra seuitiā īperij Dacianū: cōtra dolores mortis carnis acerrima conflictatōe certantem ⁊ in auxilio dūi cūcta superātē. nā Dacianus ip̄e sanctissimū hōiem in eculeo p̄mū leuatū toto corpore distendi fecit: distētūq; diuersis vulneribus cruciari: cruciatū ēt potentibus laceari: carnificesq; ad crudelius seuiendū verberibus fecit vrgeri. Eiusdem deinde corpus in craticula positū vncinis ferreis apriri ⁊ ardētes laminas afligi: ac sale ignito aspergi: ac laceratū in teterrimo carcere fecit icludi: atq; ibi testas acutissimas congeri: ī lignoq; pedes eius affigi: ⁊ sine humano solatio derelinq: Ea ppe supplicia: multoq; maiora diuinum Vincentiū prestantissime vincentē diuus pater Augu. quasi admirans alio quodā sermone ait: Beatus Vincētius vere victor fuit: q: fortissime oia mort' pericula vicit. Vicit inq in verbis. vicit ī penis. vicit ī ōfessione: vicit ī tribulatōe: vicit exustus: vicit submersus: vicit viuus: vicit ⁊ mortuus: ea co mortuo vt eius sacra habet histo. angelos ei dixisse ferunt: Agnosce o Vincenti: q: pro cuius noie viriliter decertasti. ipse tibi coronā preparatā seruat ī celis: q te victorē fecit ī penis: Eius eppe passionem nobilēq; triumphū conspicuus versificator prudentius luculentissimis versibus expressit. Et sanctus pater Augusti. huius sanctissimi martyris preconiū: quanto sit laudis honore excipiendū multis sermonibus demonstrat. Eius autē celebre festum .xi. calen. Februarij celebramus.

Papa.32. — Eusebius papa natiōe grecus patre medico: ⁊ ipse medicus post Marcellū pontificē pōtifex cōstitutus: fm Eusebiū sedit mēsibus septē. fm vero Damasum annis.6. ⁊ fm alios ⁊ precipue martinū āno.2. mensibus.6. ⁊ diebus.25. martyrio a Maxētio vītāno coronatus: q ⁊ Era 5504
305 — tiano testāte) cōstituit ne pphanū (quos laycos vocamus) in iudiciū suū epm vocare p̄sumāt vt hētur in canōe.2.q.7.c. Laycos vō accusare. Statuit ītē ne infames aut sortilegi vllomō testes fieri possent: vt.3.q.5.c. Cōstituimus. Censuitq; puellā nūmō per vba de p̄nti desponsatā monasteriū ingredi posse: ⁊ id etiā intelligi de puero: vt.27.q.2.c. Desposatā. hic ēt multos hereticos recōciliauit eis tn̄ mō manū īponēo: cuius tpibus vt aiūt crux dūi ab helēa Cōstātini mr̄e īuēta fuit: ⁊ ab ipsa exornata ac magna veneratiōe habita: Et ppterea idē statuit festū de crucis inuētiōe ppetuo celebrādū: sicut hētur ī decretis de cōse.di.3.c. Crucis xpi: q̄ reo quō stare possit ignoro: verū hic semel tm̄ ordinatiōibus ī Decēbris mēse habitus.6°. nonas octo martyrio coronatus ē ⁊ in Calixti cemiterio sepultus.

Viri disciplinis excellentes.

Arnobius aphricanus clarissimus philosophus ⁊ orator disertissimus Lactātij firmiāi p̄ceptor: his tēporibus lz valde senex ētiā in p̄cio magno habitus fuit: q cū apud aphricā rhetoricā florētissime diu docuisset. etiam aduersus gentes complurima edidit volumina.

Lucianus eloquētissimus vir ⁊ Nicomediensis ecclesie presbyter: per hoc tēpus cū nōnullos breues de fide edidisset libellos: ⁊ ad diuersos epistolas multas: ac etiam in sacrarū literarū studio multū laborasset in Helinopoli Bythinie vrbe pro Christo martyriū constanti pertulit animo.

Jacobus cognomēto sapiēs Nisibine psarū vrbis ep̄s multa p hec tpa cōposuit: q̄ ⁊ viginti sex ōphēdit voluminibus: quorū tituli isti fuerūt. De fide ō hereses. De charitate gnali. De ieiunio. De sensu aie. De orone. De dilectōe pximi. De resurrectōe mortuor. De vita post mortē. De pnia. De hūilitate. De satisfactione. De vigilate. De circūcisiōe. De agno. De bīdictōe. De castitate. De ōstructiōe tabernaculi. De gētiū ōuersiōe. De regno psa. ⁊ ō psecutōe xp̄iano. ac alia multa. Obijt deniq; hiero teste: ōstātij p̄ncipis tpibus.

Lactātiū insup firmianū phūz ⁊ oratorē eminētissimū Arnobij p̄dicti philosophi discipulū hisdē tpibus floruisse ⁊ magni p̄cij ⁊ nois fuisse ōstat: eo q cū Nichomedie rhetoricā doceret: a Diocletiano augusto pp̄ ītutis scie magnitudinē vocatus cū Flauo grāmatico Romā venit: vbi cū p aliqd tp̄s docuisset: tādez ob discipulor penuriā ī extremā paupertatē deuenit: q̄ obrē ad scribēdū ⁊ cōponēdū libros se ōtulit: ī q̄ qdē re ēt multū valuit. Ipse.n. secūdus post Cicerōis tēpora ea in disciplia hēbat. Demū in extrēa senectute cōstitutus Cesaris crispi filij Constantini p̄ceptor in gallia datus est: Cuius libri sunt isti: videlicet.

De diuinis institutiōibus aduersus gētes	li.7.	Ad probum epistolarum	li.4.
De ira dei pulcherrimum opus	li.1.	Ad esclepiadem	li.2.
De opificio dei ⁊ formatione hominis	li.1.	De persecutione	li.1.
Ad Demetriū auditorem suū epistolarū.	li.2.	Simposium dum esset adolescens	li.1.

Etiā Odeporicū de aphrica vsq; Nicomediā exametris versibus. Itē alius liber q Grāmaticus inscribit ei lē quoq; expositio in thebaide Statij papinij iscribit: sed stili diuersitas facit ambiguum.

Eusebius postea cesariēsis ep̄us q ob Pāphilij martyris amiciā pāphilij ognomē accepit: eo q cū eodē Pāphilio diuine bybliotece inuestigator diligētissimus extiterit: vir qdē mēorati dignissimus p hec tpa tū multarū rerū peritia: tū īgēio mirabili: ⁊ apō gētes ⁊ apō x̄pianos īter phōs p̄cipuus ⁊ nobilissimus habitus est hic cū aliqn̄ando arriana heresi laborasset ad Nicenā synodū accedēs: spū scō inspiratus patrū sententiaz secutus ē: ac deinceps vsq; ad mortē scissime cū Orthodoxa fide vixit: Quāobrez apud grecos fertur eū ex synodi precepto Symbolū maius edidisse: cuius qdem inuentiōi patres synodi nec aliquid addiderūt aut detraxerūt: quicquid gestis postea quatuordecim euangelice preparationis libros: ⁊ in Porphyrium

philosophum acerrimum christianorum hostem nouem ecclesiastice historie libros scripsit. Indeq; de
vita Pamphili libros tres edidit. In Iliada contra Porphyrium xxv. De temporibus quoq; chronicarum li. 1.
Apologias etiam sex pro Origene composuit. Item comentarios eruditissimos in centu et quinquaginta psalmos.
Deniq; etiam cum multas sacrorum martyrum et confessorum cognouisset vitas xx. lib. de eisdem sanctis scriptura
uit. Et hec ideo omnia: quia maxime preparatione euangelicam scripsisse fertur: quia cum apud gentes precipuus
haberetur philosophus. et paternam deorum religionem ob catholice veritatis amorem contempsisset: partim ad re
spondendum accusantibus sua proposita partimq; ad confirmandum christianorum religionem fecit. Fuit demum
Eusebius hic post conuersionem Constantini magni: eidem quoad vixit multa beniuolentia coniunctus.

Valerius. 57. Ro imperator. hoc anno qui est tertius ducentesime et septuagesime Olympiadis post Diocletianum imperare cepit. et vna cum Constantio imperauit: annis. 2. Nam Diocletiano Valerius
[illegible] et Maximiano ab imperio se abdicantibus: Valerius hic et Constantius comes: qui primo Cesares 360
simul, vt diximus, fuere Augusti facti statum imperii inter sese partiuere. et Valerio Illyricum cum Asia et pene totum oriens obtigit. Constantius vero vt Galliam et Hispaniam gubernandas accepit: quas cum per tredecim annos per humanissime gubernasset Constantino et aliis
sex filiis relictis ex helena vxore susceptis Eboraci diem obiit. et ob singularem eius mansuetudinem atq; clementiam summo omnium consensu in deos relatum est. Fuit autem Constantius hic Claudii secundi ex filia nepos. quem vt Diocletianus imperator vna cum Valerio predicto sibi affinitate et beniuolentia coniungeret Theodoram Maximiani Augusti priuignam ei vxorem dedit. ex qua postq; sex filios suscepisset eam repudiauit: qua repudiata Helenam Anglorum regis filiam captiuam vxorem duxit. At vero Valerius ipse cum Illyricum: Asiamq; ac totam ferme orientem dominasset. mortuo Constantio predicto cum solus imperium admisisset: mox duos cesares legit: Maximianum videlicet qui cum Diocletiano imperium deposuerat: et Seuerum et Maximianum iterum oriente prefecit. Seuero vero Italia commendauit. Illyricum vero orientis Sclauonia sibi retinens: Quibus gestis e vestigio inualitudinem incidit. sed ipsius impatiens manum sibi conseruit et mortuus est.

507 Eleutherius papa natione apulus: post Eusebium pontificem sedit annis. 4. mensi. 7. et diebus 9. vir sane sanctitate et scientia multa insignis: et grauitate prelatus: Constituit ne quis vnquam aliqua suspitione aut ante veram probationem condemnaretur: vt habetur in canone. 2. q. 1. c. Semp. Vetuit item die dominica Papa 3
aut quinta feriam christianis ieiunare: quia eos dies pagani quos sacros celebrabant: de conse. di. 3. c. Ieiunium 308
dominicum. Et cum pestifera Manicheorum heresis in vrbe Roma inualesceret: multa in oblationibus facienda constituit necessaria: quibus peractis. et sacris ordinibus semel habitis Maximiani iussu martyrio coronatur. sepultusq; 4°. idus Decembris in cimiterio Calixti via appia. Et tunc cessauit episcopatus dies. 17.

507 Constantinus magnus huius nominis primus 58. Ro. imperator ducentesima octuagesima olympiade imperia obtinens imperauit annis. 30. et mensis. 10. Vir quidem optimus et omni laude dignissimus quemq; cum clarissimo quoq; principi comparare merito possumus: Nam in bellis gloria fortunatus Constantinus magnus
erat pacem petentibus libenter dabat. sed et liberalitate et gratia omnium beniuolentiam sibi comparabat: hic
itaq; Constantino patre defuncto propter corporis et animi dotes maximo omnium consensu occidentis imperium adeptus est. interea Rome militari tumultu excitato Maxentium Maximiani filium Augustum nuncupauerunt. vnde et Maximianus in oriente constitutus spe recuperandi imperii ductus ad Romam statim venit: Diocletianumq; in solitudine constitutum litteris adhortatus est vt idem facere dignaretur: Cui Diocletianus tale dedit responsum: Vtinam Salone olera nostris manibus instituta inuisere possetis: quia profecto de resumendo imperio nequaquam iudicaretis. His igitur motibus Galerius predictus indignatus confestim Seuerum ducem suum ex Illyrico cum exercitu Romam misit: Sed dum vrbem possideret fraude militum qui Maxentium delegerant circumuentus fuit: et cum Rauennam fugere tentasset: occisus est paululum quoq; abfuit: quin etiam Maximianus a filio Maxentio occideretur: Nam Maximianus ipse militum beniuolentiam et pollicitationibus ac largitione summopere querere satagebat: Sed a filio vrbe pulsus atq; fugatus ad Constantinum hunc: qui gener eius erat, in gallias fugit. Vbiq; ibi etiam constantium generum fraudibus circumuenire tentaret eius fraudes a fausta eius filia marito detecte sunt. Fugiens itaq; Maximianus Massilie tandem scelerum suorum penas luit. Valerius autem Seuero duce suo interfecto Licinium quendam rei militaris peritissimum apud Tarentum imperatorem delegit atq; creauit: virum vtiq; pessimum atq; crudelem: Dumq; hec in Italia gererent. Constantinus variis: maximisq; germanorum tumultibus diutino bello compositis in Italiam descendit: Et Eporediam: aliasq; ciuitates bellibus suis ostendentes plurimam afflixit: Conquesitis omnibus Cisalpine Gallie ciuitatibus Romam cum magno exercitu profectus est. vbi et Maxentium augustum sibi renitentem graui prelio superauit: et in Tyberim fluuium demersit. Quo interfecto statim gloriosus vrbem intrauit: et imperii insignia omnia obtinuit. Verum cum et ipse plurimas martyrum strages dedisset: et innumerabilem populum per omnes prouincias fecisset variis penarum generibus interfici elephantie morbo a deo percussus est: Cui cum vniuersa medicorum et magorum agmina subuenire non possent: Capitolii pontifices hoc dederunt consilium. vt quedam piscina sanguine infantium paruulorum repleretur: et in illum calidum Augustus lauaretur: ac sic sanitatis beneficium consequeretur: Quod quidem sanctus cum exhorruisset: in ipsa nocte apparuerunt sibi apostoli Petrus et Paulus: sibiq; sanitatis consequende optimum dederunt consilium: cum magna parte suorum summersus est.

¶ Maxentius autem imperator: et Augustus a militibus sic vt supra constitutus: Maximiani herculei Augu-

Anno xvi. sii filius fuit: vir sane seuissimus et christianorum acerrimus persecutor: litterarum tamen amator: qui inter cetera sue crudelitatis opera cum magica arte plurimum delectaretur grauidas christianorum mulieres sine filio sacris adhibitas infantium causa scindere faciebat et paruulorum corpora concremabat: ac eorum cineribus inca sua magica vtebatur: vt cunctis ostenderet etiam tyrannidem per nephas posse seruari: quod quidem seruarant magica parum ei profuit: quia vt dictum est quinto sue tyrannidis anno cum ponte decipuloso quem Constantinum predictum super Tyberim iecisset: ipse paulopost suarum fraudum oblitus cum magna parte suorum submersus est.

Maximinus autem Maximiani loco a Galerio in oriente cesar constitutus: vir cruentissimus continuam crudelitate eam in regione contra christianos vtebatur: propter quam multi ac multi enecabantur. et ob hanc causam magorum magistris et malarum artium doctoribus premia decernebat: suis augurijs et diuinationibus fidem prestans. Et hec omnia si quis contemnere presumpsisset: seuis penis affici precipiebat. Unde et multi ex superioribus martyribus martyrio coronati fuerunt: Quo tamen fine vitam clauserit non inueni.

Licinius item predictus a Galerio augusto imperator constitutus Maxentij predicti sororius fuit: vir in re militari prestantissimus: sed auaritia ac libidine pessimus: et ita litteratis hominibus infestus: vt eos spadones tyneas pallacijs seuces ac pestes publicam nominaret: Hunc namque Constantinus Maxentio submerso etiam nauali prelio apud Nicomediam vincens seipsum obtulit: quo spoliato in Thesalonica vrbe vitam priuatam ducere coegit: et iuste quidem: quia a fide ob mundiam deficiens christianos Constantino faciente grauissimis supplicijs persequebatur.

Maximianus autem herculeus vir omnium pessimus: et malorum omnium predictorum auctor: eo quod sua persuasione dicta persecutio in christianos fuerat excitata: per hoc tempus apud Massiliam vrbem profugus cruentus diuinam in se vltionem persensit. Nam subito infanis viscerebus ita dissolutus est: vt inter se et putridum cadauer nil interesset: scatentibus namque vndique vermibus: et tabo sex parte tanto putore fetebat vt sustineri fetor non posset: hec plane eius exigentibus meritis: quia non solum in eos interimebat: verum etiam ad Cemiteria conuenire non permittebat: et simulachrum Antiochie consecratum subornatis sacerdotibus qui ex aditis id enunciarent clamasse dicebat pellendos ab vrbibus esse christianos: et primam in prouincijs distribuit sacerdotibus simulachrorum qui contra christianos agerent. Tandem vero tyrannus penitentia ductus medico suo sibi verum dicente decreto publico vetuit christianos ledi: eosque legibus suis viti permisit: Sed hoc ei nihil: sicut nec Antiocho profuit: eius vi fieret omnia illi iam grauissimis morbis diu cruciatus viuendi tandem finem fecit.

Deiectis itaque a Constantino magno Maxentio Licinio et Maximiano tyrannis: omnique tyrannice persecutionis ablata memoria soliditatem christiani nominis iam ecclesia catholica obtinere cepit. Quantoque postmodum religiosus hic princeps Constantinus circa dei cultum studiosus fuerit: inferiori libro latius dicemus: Quapropter nunc huius voluminis octauo libro finem hic facimus.

Explicit liber octauus.

Fratris Jacobi Philippi Bergomensis ordinis heremitarum diui Augustini in omnimoda historia nouissime congesta Supplementum Chronicarum appellata: Nonus liber feliciter incipit.

Silvester huius nominis primus papa natione Romanus patre Rufino post Melchiadem pontificem sedit annis. 21. Vir vtique diuinus aspectu. sanctus angelicus: sermone nitidus: corpore decorus: opere sanctus: consilio magnus

Papa. 54 et maturus. fide catholicus: spe patientissimus: ac omni charitate diffusus: cui tantam dominus contulit gratiam: vt non a christianis modo: verum etiam a gentilibus miro

315 colerent affectu: Ipse namque baptizato Constantino: et ab eo insignibus infrascriptis donatus: ac ecclesijs pace reddita: multa ad cultum diuinum spectantia constituit: Et primo quidem vt in ecclesijs cathedralibus inferiores diaconos: alias Archidiacono obtemperent et obediant: sicut habetur in canone. 93. di. ca. Subdiacono. Mandauit insuper laycis: ne clericum in iudicium suum vocare presumerent. vt. 2. q. 7. capitulo. Nullus laycus. Vetuit quoque et ipsis clericis causas suas in seculari curia agere nec ante iudicem secularem vllas causas tractare xi. q. i. c. Testimonium: et cap. Si quis. Statuit item altaris corporalia neque Serico neque tincto panno fieri: sed lineo quidem et albo: vt de consecra. di. i. cap. Consulto omnium. Sic quoque in albis celebrandum esse dicebat: quemadmodum in linea sindone et alba christi corpus sepultum fuit. Gradusque preterea in ecclesiasticis ordinibus constituit: vt vnusquisque vno tantum ordine contentus esset: et vnius solum vxoris vir. Censuit item vt sanctum chrisma ab episcopo tantum consecraretur. Et vt episcopi baptizatum signarent seu confirmarent propter hereticam suasionem: atque baptizatum presbyter occasione mortis liniat chrismate: vt de cons. di. i. Quartam deinde et sextam feriam: ac Sabbatum ieiunijs obseruandis instituit. Quintam vero et dominicam omnio censuit venerandam. Nam in ea die. s. quinta feria dominus ascendit: sacramentum sui corporis instituit et sacrum chrisma confecit: Hic cum pientissimi animi esset vir multorum orphanorum viduarumque ac pauperum nomina in quadam matricula habere volebat: quibus et vite necessaria quotidie prouidebat: et cum multis hic sanctissimus pontifex floruerit miraculis inter cetera sua memoranda fertur Romanam vrbem a draconis pestilentia liberasse. Demum cum sacros septies in Decembrio mense ordines celebrasset: vbi diaconos sex et triginta presbyteros. xlij ac episcopos per diuersa loca numero

xix creauit p̄ld.xc calen. Januarij obijt: Sepultusq; fuit in cemiterio priscille via Salaria.

Constantinus itaq; magnus felicius vir optimus hoc anno a diuo Siluestro baptizatus a le- 318
pre morbo purificatus. vbi chri[s]tiane religionis honestatē & sanctimoniā intellexerat: eam ita cō
plexus ē. vt iturus ad bellū nō alio insigni q̄ crucis signaculo vsus sit. Eo q̄ sereno celo ātē
aū baptismū dū contra Maxentiū iturus esset signum illud viderat & adorauerat. atq; ab
ā ter angelos audierat dicētes: Constātine in hoc signo vinces. quod & factū fuit: quia cū Ma
xentio superasset etiam reliquos tyrānos facillime depulit & fugauit. Deinde a Siluestro ad optime de ec
clesia promerēdum edoctus mox leges multas ex equo & bono rogauit & superfluas seuerisq; odio absciudit &
emendauit Insuper & pgratitudine deo cēcolendo vt Gratianus in nonagesimasexta decreti sui distinctione
tradit: ipsi Siluestro & successoribus suis palatium lateranēse imperij sui primo tradidit: deinde coronā ca
pitis sui simulq; & frixium. & sup humorale clamidēq; purpureā atq; coccineā tunicā & omnia alia impe
rialia indumēta & dignitatē imperialiū presidentia equitū: Cōtulit preterea sceptra imperialia simulq; cun
cta signa & banna ac diuersa imperialia ornamēta: & oīm processionē imperialis culminis: Viris q; diuersi or
dinis reuerēdissimis Cardinalibus sacrosancte Ro. ecclesie seruiētibus illud culmē singularis potētie ha
bere statuit. velut amplissimus eius Senatus visus ē gloria adornari. & sicut imperialibus extabat decora
ta militia ita clerū sancte Ro ecclesie statuit adornari. Quēadmodū quoq; sua imperiali potētia diuersis
cubicularios. hostiarioruq; ordinabatur officijs. ita & sancta Romā ecclesiā decorari voluit. Et vt ponti
ficale decus amplissimo semp̄ ꝑfulgeret splēdore: decreuit vt eiusdē clerici cubicularij idest cardinales ma
palis & linteaminibus equos equitaret. Voluit insup sicut eius Senatus calciamētis vtebatur ita & celestia si
cut terrena ad laudē dei decoraret ecclesia. Decreuit ēt p̄ter hec omnia vt & Siluester ipse dignissimus pō
tifex & eius successores diademate. i. corona quā ex suo capite illi cōcesserat ex auro purissimo & gēmis p̄
ciosis vti deberēt p honore Petri apostoli. Ipsam tamē coronā beatissimus Siluester tanq̄ religioso capi
tis mune cognitē aspernatus ē. sed phrygia mitra cādidaq; tantūmodo cōtentus fuit. Preterea quoq; chri
stianissimus Cōstantinus p reuerētia diui Petri apostoli eq pōtificis Siluestri frenu tenēs in subiectēis
signū Stratoris officiū illi exhibuit: Publico etiā decreto statuit oēs eius successores summos pōtifices eo
de fratio in processionibus ad imitationē Ro impij vti deberet: vnde & pōtificalis non vilesceret Apex: sz ma
gis tāq p terreni impij dignitas gloria & potētia decoraret: ac sic demq; tā Ro vrbē q̄ palaciū suū & cēs
Italie puincias: loca & ciuitates Siluestro pōtifici. suisq; successoribus Cōstātinus cōcessit: deide in vrbe
Ro nōnullis cōditis ecclesijs: imperator ipse mox impiū Romanū in orietales regiōes trāstulit: & in Bizan
tio puincie loco optio noi suo vrbē edificauit. alias apliauit quā & secūdā Romā noiauit: vbi & impiū suū
cōstituit: asserēs vbi sacerdotū principatus & xpiane religiōis caput ēēt iustū nō eē imperatorē terrenū illic
potestatē hre: Cōstructa imo potius āpliata Cōstātinopoli Cōstātinus cū bellū in psas pararet: Betho
ne villa publica āno etatis sue 60. iuxta Nicomediā moritur & apud grecos inter scōs ānuerat. Sūt tn̄ q di
cant & qdē male q cū Cōstantinus hic in Jordane baptizari vellet. atq; iccirco hierosolymam peteret:
morte pūētus a quodā Eusebio Nicomediensi Arriano epo rebaptizatus fuit: q qdē res xpianissimum p̄n
cipis fidē plerosq; i dubiū vtit. Nobis tn̄ nō verisimile videt eūdē principē q per oēm vitā suā Arriani do
gmatis acerrimus hostis fuit in extrēo spū ei demētie cōcessisse: quā summo studio de suo impio eliminaue
rat. hos eppe similitudine nois deceptos potius putamus: & patri illud ascribē qd filij scelere factitatū fuit.
Hūc naq; btūs Grego in regio suo Martiano p̄ncipi scribēs. hoc mēoire vocat historia etiā scriptura eius
exiū plurimū cōmēdat: sic & diuus Ambro. in psalmo 14. eū magni meriti apud deū fuisse dicit. Ysidorus
quoq; hispalensis eps & Eutropius atq; Orosius in qbus eius res gestas diligēntissime scripsere: ipz felici
ter ꝯsumasse affirmāt. vtn & añ eius morē stellā crinita insitate magnitud. e: quā greci cometē vocat: aliq̄
diu fulsisse dicūt. & ppterea greci ipm in scōrū cathalogo collocātes eius festū. 21. die Martij celebrāt.

Basilice a diuo Constantino edificate.

Basilica lateranēsis quā cōstātianā vocat oīū xpianorū p̄maria his tpibus ab eodē Cōstātio i. xpo late- 319
ranēsi pallacio i honore saluatoris mūdi edificat. & ab ipso p̄ceteris donis plurimis exornat. Fuerūt in supio
ribus tpibus vt dictū ē aliq̄ sacella inter xpianos ab aplis aliisq; p̄ribus erecta: q tn̄ ob crebras tyrānorū p
secutiones occulta erāt: atq; vt crederet plerūq; subterranea q̄ apti i locis & publicis fuerit hāc itaq; cele
brē ampliq; basilicā ad augendā xpianā religionē Cōstātinus cupidus p̄mū fuit: vt suo alios hortaret exē
plo: supna ispiratōe ductus Ro. edificauit. & saluatoris mūdi imaginē i sella sedētē ex argēto lib 130 eidem
obtulit. atq; xij aplorū imagines v pedū altitud. e lib. 90 iuxter obtulit saluatorē quoq; addidit i throno se
dētē. v pedū altitud. e hntē pōdeūl lib 140 āgelos ēt. 4. ex argēto pōderis lib 105. & corōas. 4. ex auro pu
rissimo altaria ēt. 7 pentathia ex auro purissimo lib. 200. & alia ppemodū infinita ornata & preciosissima cū sū
dis: aliisq; puētibus eidē ecclie ꝯdonauit. Basilicā quoq; appēditā i honorē btī Joānis baptiste i balneo
calore sui. i quo qdē loco baptizatus a lepra meruit purificari. hinc addidit: & ibidē sacrū fontē ex lapide
porphiretico instituit. i cuius medio colūna porphyreticā posuit sup quā phyalā aureā lib. 50. balsamo ple
nā collocauit: vbi & Joānis baptiste statuā argēteā cētū li. fieri voluit: cui ēt basilice fūdos multos ꝯstituit: q̄s
qdem basilicas Siluester papa p̄mū ꝯsecrauit. v. idus Nouembris. & morem hunc consecrandi ecclesias
deinceps edicto publico obseruari precepit.

Anno xx1 Basilicā itē secūdā Petro apostolo in vaticano Siluestri pōtificis rogatu edificauit: quo in loco eiusdem apostoli corpus honorifice collocauit supra cuius sepulchrū posuit crucē el librarū auri purissimi. Hanc a fundamētis edificasse cōstantinus eo q̄ ex eius fūdamētis aptura xp̄ianissimus ipse princeps xij cophinos tellure refertos i honorē xij apostoloꝝ ppris humeris exportauerit: huic ēt ecclesie quattuor candelabra argentea et tres calices aureos lib. xij et xx argenteos librarū x cōdonauit. Mitras quoq̄ quattuor ex librarū. et patenā aureā cū turre columbā ornatā: gemmisq̄ et margaritis distinctā li. 30. obtulit. Eidem etiā confertissimos prouentus et Rome et alibi constituit.

Basilicā preterea tertiā adhuc erexit item in honorē Pauli apostoli via hostiensi instāte Siluestro ereuit ibiq̄ et ipsius Pauli corpus condidit. Eidemq̄ ecclesie totidem vasa aurea argenteaq̄ ac enea condonauit. maxime vero auream crucem centum et quinquaginta librarum supra sepulchrum Pauli collocauit et ingentes prouentus diuersis ex prouincijs deferendo assignauit: qui et nunc vsq̄ in parte extant.

Basilica deinde quartā sub titulo sancte crucis in Hierusalē in atrio Sosoriano Rome edificauit et sancte lignee crucis partem quandam reposuit nuper ab helena matre repertā: et Romā in thecis argēteis delatā: cui etiā ecclesie hec munera deferri iussit: argēteā scilicet cādelabra quattuor: kyphos argenteos. 4. calices aureos x patenā argenteam inauratā librarū quinquaginta. et altar argēteū lib. 250. et agros multos ei dedit.

Basilica itē quintā i honorē sancte Agnetis martyris: vt quibusdā placet: edificatā eius iussu et ipsa fundata dat et q̄ maxie cōstātie eius filie rogatu: quo i loco ipsa cōstātia et soror eiusdē nois baptizate fuerūt. huic quoq̄ basilice hec munera ꝯtulit: patenā aureā li. 20 calicē aureū lib x. et calices argēteos v. ac fundos multos.

Basilicā insup sextā i honorē diui Laurētij martyris extra vrbis muros i agro verano edificauit i qua et scala maximā ad descēdēdū et ascēdēdū vbi corpus sāctissimi martyris iacebat extruxit. eāq̄ ecclesiā multis mūeribus argēteis porphireticisq̄ lapidibus exornauit et i aditu cripte eiusdē lucernā ex auro purissimo li. xx. collocauit. et añ corpus sanctū x alias argēteas lucernas li. xv ꝯtulit: cui etiā multos fūdos assignauit.

Basilicā deniq̄ septimā beatis martyribus Marcellino presbytero et Petro exorciste via lauicana inter duas lauros Cōstantinus extruxit quo i loco Mausoleū i honorē martyrū erexit: cui ēt tēplo intercessione helene mris sue et martyrū deuotiōe hec dona dedit. patenā scilicet aureā lib 35. Cādelabra. 4. argētea auri pedā xij Calices aureos. 3 cū gēmis preciosissimis: Lamias aureas duas et Arā argēteā lib cc ac kyphum aureā lib xx. mun. Fundos quoq̄ tres assignauit e quibus sacerdotes prouentus vt hec percipiebāt. Alias quoq̄ Basilicas extra vrbem: hic princeps extruxit de quibus nunc non expedit dicere.

Helena celi anglorum regis filia tādem captiua et magni huius Cōstātini augusti mater p hec tp̄a incōparabilis fidei et religiōis mulier habita fuit: hec q̄ppe baptizato filio magnitudie aīmi mota cū vidisset xp̄i prodigia a btō Siluestro in filiū et ꝯ iudeos declarata et facta ab ipso baptismū expostulauit: qua baptizata ꝑfestim ad pquirēdū crucis lignū. hierosolymā petijt: vbi cū id fieri difficile videretur: q̄ ab antiquis persecutoribus eo loco Veneris simulachrū collocatū fuerat vt xp̄iani venerē ipsam saluatoris loco adorarēt illa a Juda: Judeo ad se vocato minis et suasiōibus ꝑcepit vt lignū sācte crucis sibi et quibusdā alijs iudeis tātū notum ostēdere dignaret. Ipse. n. iudas predictus postea baptizatus Cyriacus mutato noie vocatus: q̄ cōtinue fuisset ei locū ostēdit in quo crux ipsa occultabat. Illa aūt vbi locū ipsum ruderibus plenū purgasset cōfestim tres cruces inuēit: in vna quarū inscriptio illa legebat tribus linguis scilicet J. N. R. Judeorū: Que eius fulgio mulieri nup mortue admota vitā illi restituit: Quāobrē Cōstantinus augustus motus: edicto publico vetuit quēpiā deinceps crucis supplicio puniri. Helena itaq̄ ibidē edificato tēplo inde Cōstantinopolim ad filiū abijt: et clauos quibus corpus christi cruci cōclauatū fuerat secū detulit quoꝝ vnū Cōstantinus ipse in frenū equi sui trāstulit: quo in prelio tātūmodo vtebat: q̄ modo in Mediolanēsi domicilio maximo in precio custoditur. Alterū vero i galea sue corone collocauit. Et tertiū vt diuus testat Ambrosius in adriaticū mare ad cōpmēdas seuiētis maris procellas deiecit: sed et crucis ipsius ptē etiā detulit. quā quidē thecis argēteis atq̄ gēmis preciosissimis exornari fecit: quāq̄ deniq̄ Romā veniēs secū cū magna veneratiōe detulit: et in Basilica sācte crucis i hierusalē quā filius eius rogatu edificauerat: collocauit: quibus gestis. helena q̄ reliquū tp̄s superuixit: ibidē sāctissime exegit et Orthodoxe fidei acerrima ꝓtectrix fuit: et q̄ maxime pauperū et orphanoꝝ ac viduarū curā gessit: quos tāta ꝓsequebatur hūanitate ac charitate vt vere oīum mater vocari merētur. Hanc tamē diuus Ambro. sermōe quodā nō regis filiā: sed stabulariā et humilem a principio fuisse dixit: et ob eius pulchritudiné Constātino ꝓncipi cōiunctā: quā certe dñs Jesus xp̄s de stercore leuās. nō modo cū pncipibus seculi huius: sed etiā cū principibus celestis glorie collocauit: et vt christo lucrifaceret semp vt stercus terre se humiliter extimauit. demū de deo: deq̄ hoībus bñmerita superstite filio Rome diē obijt. scilicet xv calē. septēbris: cui filius ipse augustus Mausolum erigēs in porphiretico sepulchro collocauit. Et inter sanctas merito locata eius natale decimoquīto calendas celebratur.

Arrianorum heresis ortus.

Arrius quidā hoc noie appellatus alexandrinus presbyter: spē quidē et forma magis q̄ virtute vlla insignis
320 his tēporibus vt hō laudis et glorie potius q̄ veritatis cupidus apud alexādrinos nō in paruo precio fuit: quo honore inflatus discordiā in Orthodoxa fide serere conatus ē. Separe. n. filiū ab eterna et ineffabili dei patris substātia conabat. his potissimū verbis erat aliquādo quādo nō erat intelligēs per hoc filium patris coeternū esse et fuisse et eandē in trinitate substantiā: cū dictum sit: Ego et pater vnū sumus. Et q̄

Imperatorꝝ edicta: aut hostiū insidie: necnō ⁊ tyrānoꝝ gladij ɔtra fidē catholicā potuerūt: atqꝫ ita hic suis fraudibus ꝑualere conatus ē: ac si pene totū orbem suo infecit errore. Quod tn̄ scelestū ⁊ diabolicū viꝝ deo minime nō pmisit ipunē: qꝛ haud multo post obscena morte vitā finiuit. Ea eīꝫ percussus fuit nisu nutate ꝙ viscera ei effluxerūt tota: ita ꝙ corpus vitalibus vacuū remanēs: per os eius reseratum videret quo vsqꝫ in corporis imum. Ab eo postea sequaces Arriani heretici cognominati sunt.

Nicena synodus prima oīuꝫ synodoꝝ trecētoꝝ decē ⁊ octo prum hoc āno q est sextus decimus īperij cōstantini annus ɔtra huius perfidi Arrij dogma Siluestro pontifice ⁊ Constantino augusto iubentibus ī nicena vrbe celebratᷓ: vbi aliq̄diu ⁊ quidē acriter disputatum fuit. Tādē re ipsa eo ī cōcilio diligēter discussa cōclusum fuit. Omusion scribi debere .i. xpm eiusdē cū patre eē sbe cōfiteri debere. Nam qdam viri in q̄stionibus callidi Arrio eidem multū fauebāt simplicitati fideliū multū aduersantes: inter quos fuit Eusebius nr̄ phūs postea cesariensis epūs: q diuino tactus spū vno momēto fidē quā antea īpugnabat velut sanctā ⁊ integrā statim cōpressus ē. Et ex sanctoꝝ prum precepto symbolū manu edidit: vbi ad decidēdā perniciosam Arrij opinionē filiū dei genitū nō factū ɔstālēq; pri cōscripsit ac prbus tradidit: Cui inuētioni ⁊ fidei nihil penitus detractū aut mutatū seu additū fuit nisi solū illud deū verū de deo vero. Quia ⁊ si a pre genitū esse nō factū ɔsubstātialēq; deo patri filiū ad cōfutationē hereticoꝝ sufficeret qꝛ tn̄ deum filiu patrē vero deū veꝝ inter hec distinguētes Arriani predicabant: patres eo ad cōfutādū eoꝝ maliciā. Deū verū de deo vero interiecerūt. Qui aūt eo in cōcilio arrij opiniōi adheserūt .17. fuere asserētes extrinsecus dei filiū fuisse creatū: ⁊ nō ex ipsa pris diuinitate genitū. cognita tn̄ patrū veritate: Cōstātinus eoꝝ decreta approbauit posito ɔtradicentibus exilio. Unde ⁊ sex tn̄ cū Arrio exulauere: reliqui vero ī patrū opinionē ⁊ sētētiā venientes. In eo itaq; cōcilio nō solū Arriū cū sequacibus suis: sꝫ ⁊ photinianos hereticos damnauerūt q affirmabāt christū a maria pio coitu fuisse cōceptū. Sabelliani quoqꝫ dānati fuere. qui vnam tantum psonam patri ⁊ filio ⁊ spūi scō asscribebant. Multa deniqꝫ ad honestatem ⁊ pacem ecclesie pertinentia: vt habetur in decretis eo concilio cōstituta sunt: que breuitatis causa omittuntur.

Uiri disciplinis excellentes.

Antonius abbas egyptius vir plane diuinus: ⁊ q̄ maxime sermone ⁊ opere potēs his tpibus maximo in precio apud oēs fuit: ob cuius doctrinā ⁊ sctitatē helena ⁊ Constātini filij se eidē sepius ⁊ litteris ⁊ nuncijs cōmēdabāt: cuius cibus panis solus ⁊ aqua madida potus erat: nec vnq̄ nisi ī solis occasu comedebat: hic vt diuus testatᷓ hiero. vii. epistolas egyptiace scripsit: quas postmodū ob sūmas grauitates qdā ī grecam linguā transtulerūt. Eius aūt vita ⁊ ꝑclarissima gesta Athanasius epūs alexandrinus insigni volumine cōscripsit. Obijt ergo hic vir oī preconio dignus in thebaida āno dn̄i 357. etatis sue .105. Cuius corpus cū diu occultasset postea iperāte Iustiniāo magno impatore diuina reuelatione repertū fuit: ⁊ ex thebaida alexādriā p̄mo delatuꝫ ē: postea ī galliā translatū apud vienā cōdigno honore nuncusqꝫ requiescit. Eius autē natale sexto decimo calendas februarij celebratur.

Rheticius quidam heduorū seu burgondionum episcopus vir eruditus hisdem temporibus in gallijs a hisq; locis celeberrime fame habitus est. Eo ꝙ preter vite sanctitatem nonnullos cōmētarios ī canticis cāticoꝝ cōposuerit: scripsitqꝫ ⁊ aduersus Nouatianum hereticum aliud volumē ⁊ alia multa.

Iuuēcus hispanus poeta ⁊ psbr Cer. genere qdē nobilis: sꝫ v̄tute ⁊ doctrina nobilior p hoc tp̄e admodū clarus existens. Euangelia omnia quattuor libris versibus explicauit heroicis: atqꝫ alia quedam eodem metri genere de sacramentis exarauit.

Eustachius genere pāphylus berythie syrie ciuitatis episcopus hac tempestate fidelis ⁊ doctus existens multa aduersus arrianoꝝ dogma composuit. Quibus ex scriptis in exiliū pulsus est: vbi ⁊ de anima aduersus origenem ⁊ epistolas plurimas scripsit.

Nazarius quidam insignis rhetor ⁊ Eunomia eius filia virgo eloquentissima: atqꝫ Metrodorus philosophus per hec tempora multa scripsere memoratu digna.

M Arcus papa: natione Ro. patre prisco: post Siluestrū pontificē sedit annis .2. ⁊ men. 8. vir siqdē bonus ⁊ xp̄iane religionis amator: qui pōtificatu suscepto statiꝫ ad eius curā conuersus: Gratiano testante: ɔstituit nullū oīno clericū ad secularia quouis modo pertrahi posse: sicut habetur in decretis suis .xi. q .1. c° Quicūqꝫ. Uoluit etiā ut hostiensis epūs semp Ro. pontificē consecrare debere ⁊ pallio vti posse. Mandauit insup diebus solēnibus in missa post euangelij lectionē Symbolū Eusebij a clero et populo magna voce cantari: prout in predicta Nicena synodo fuerat declaratū. Hic duas ecclesias in vrbe Roma condidit: vnā via ardeatina in qua ⁊ sepultus fuit: alterā ibidē ad palatinas quas quidē Cōstantinus imperator adhuc viuēs multis exornauit muneribus. Deniqꝫ cū sacros ordines bis in decembrio mēse celebrasset ⁊ multos dyacones presbyteros: Episcoposqꝫ creasset emoritur: ⁊ in predicta ecclesia sua sepelitur .3. l. nonas Octobris: ⁊ tunc vacauit sedes dies .20.

5533 | Pp. 35. | 334

I Ulius papa. natione Ro. pre Rustico: post marcū predictū sedit annis 16. ⁊ men. 4. Mirande qdem sanctitatis ⁊ doctrine vir qui ⁊ multis vexationibus pp arrianoꝝ pestiferā heresim abolendā diu vexatus fuit: sꝫ tn̄ non destitit eos reprehendere ⁊ psequi ⁊ maxime: qꝛ preter auctoritatē romani pontificis antiochenū inducere presumpsissent ɔciliū cū sine eius auctoritate id fieri non deberet nec posset. Tandē hic multis orietaliū epōrum emissis cōtentionibus

5535 | Pp. 36. | 336

ricas et ipse in urbe roma basilicas edificauit: unam iuxta romanum for. Alteram intrans transtiberina regione
Et iam nuper cimiteria extruxit. unum in via flaminea et aliud in via aurelia. Tertiumque in via portuensi. Hic et
leges nonnullas atque constitutiones edidit et presertim Gratiano referente: constituit episcopum in suo iure spoliatum
nullo modo ad Synodum vel a quoquo alio loco conuocaretur sicut habetur in canone. 2. q. 1. c. Nullus post. Voluit etiam
ut qui iudicem haberet suspectum romanam sedem posset appellare. 2. q. 6. c. Ideo hinc. Constituitque preterea ne
quis sacerdos alibi quam apud ecclesiasticum iudicem diceret. xi. q. i. c. Ita etiam. Denuo arriana inualescente perfidia
multa a constante Constantini filio pertulit incomoda. a quo etiam decemno exilio damnatus fuit. Nec propterea
destitit et monitis libris et scriptis catholicos in fide continere. Unde et ad Dionysium quendam de incarnatione
ne domini perutilem scripsit epistolam omnibus approbatam. Et cum ab exilio reuocatus fuisset mandauit omnia ad eccle-
siam pertinentia per notarios quos protonotarios hodie vocamus conscribi. Ter denique cum in decembrio mense sacros
ordines celebrasset. viros presbyteros 18. dyaconos 3. et episcopum unum creasset pridie idus augusti vite finem fecit: se-
pultusque est via aurelia in cemiterio calepodii. Et tunc cessauit episcopatus dies. 25.

357 Zenon veronensis episcopus magne sanctitatis et doctrine vir hoc anno magnus clarus miraculis migrauit ad
dominum. De cuius virtutibus admiratione dignis diuus Gregorius papa in libro dyalogorum multa commemorat
in cuius quidem honorem celeberrimum ad hunc certans extructum fuit templum. Et cum sanctus ab omnibus
habitus sit: eius festum sexto idus decembris celebratur.

Georgianorum conuersio.

Hibernia alias hiberia prouincia que hodie Scotia nuncupatur: in aquilonari parte constituta: hoc anno federa rex
hi dei et christi fidem miraculosissime suscepit: et muliercula quedam xpiana ibidem captiua huius tam boni causa
fuit. Que cum vitam pudicam et sanctam ea in regione duceret. ac dies noctesque in oratione consumeret gentibus illis
358 admirationi fuit. Quibus sciscitantibus cur se tantopere affligeret. Ita se suum deum colere respondit, qui xpus est.
Nihil ex hoc amplius mirari barbari quam nouitatem nominis. mulierculam in honore habere ceperunt. Mos itaque gen
tis illius erat paruulus cum egrotaret per vicinas domos a matribus circumferri remedia exquirentibus. accidit autem
ut quedam mater cum puerum aliquandiu circumtulisset: nec salutare quicquam inuenisset captiuam tanquam extra
dolorem a liis circumuisum opem exposceret. Que nihil humani illa se scire respondit: sed dominum quem coleret iesum xpum
desperatam ab hominibus salutem conferre posse: Paruulumque cilicio suo superimponens: et orationem ad deum fundens:
sanum matri ex illico reddidit. Mox facti rumor totam repleuit urbem: et ad reginam etiam peruenit: Que do
lore quodam afflicta captiuam ad se adduci curauit. Cumque illa regiam domum ingredi recusaret orationem ad deum
per illa fundens illico regina reddita est sanitati: atque ex hoc admonita ut in xpum crederet: et eum qui salutem
ei prebuisset adoraret. Quibus beneficijs et verbis commota regina rogauit virum ut xpianus efficeretur quod
quamquam ille promisisset segnis tamen erat: nec sepius ab uxore commonitus baptizari curabat: non tamen quod fide ab
ista esset quam dubius. Contigit autem cum aliquando in siluas altissimas ire venatum: Quo cum peruenisset contra su
bito tempestate ita tenebre cuncta operuere: ut nec comites cerneret: nec ab ullo cerneretur. Ignarus autem
quid facto opus esset promissionis coniugi facte recordatus est et tunc christum rogauit: ut si deus esset ex tantis eum
periculis liberaret. Nec mora dies clarissima mundo reddita est: rex ad urbem perductus regine que gesta erant
miraculi loco exposuit. vocatur captiua: et eius consilium audit. Illa statim relicta idola: et xpum colendum dicit
eique supplicandum. et basilicam construendam esse hortatur. Conuocato populo rex euangelium predicat: et nondum
sacris initiatus fit sue gentis apostolus. Credunt uiri per regem et femine per reginam. Constituunt templum magni operis: et deuato
parieter murorum ambitu columnas collocauit. Sed prima ac secunda erecta tertia nullis machinis nullisque vi-
ribus erigi potest. Cum vero ad noctem usque laboratum esset recedentibus omnibus sola captiua mulier apud ecclesiam in
oratione pernoctat. Postera vero die prima luce redeunte populo columna recta est supra basim in aere suspensa quam
tum esset unius pedis spacium quo miraculo uiso omnes magnificarunt deum verumque captiue fidem recognouerunt.
Et stupentibus omnibus sensim supra basim nullo contingente deposita est. Moxque relique columne magna facilitate
erecte sunt. At perfecta ecclesia et populi fide confirmata suadente captiua totius gentis legatos ad constantinum im-
peratorem in greciam mittunt: resque gesta exponunt et sacerdotes petunt qui ceptum erga se munus explerent. Qui-
bus et iocundissimo vultu imperator optime satisfecit: hinc itaque scoti seu hiberi hodie georgiani populi appel lan-
tur: et usque in hodiernum diem christum colunt: quamuis procul ab apostolica sede veritatis magistra: quia veri
omnem euangelij veritatem seruant eo quod barbaris gentibus circumfusi sunt.

Armenorum etiam conuersio.

Armeni etiam populi huius religiosissimi principijs temporibus christi fidem cum Scotis susceperunt: eo quod hibe
ria scilicet in occidentali plaga vicinioresque essent: et hi armenij in asia inter thaurum et caucasum montes con
stituti erant et sunt: Nam hiberi et armenij ac colchidei una sub prouincia siue regione coniunguntur: Huius
itaque conuersionis Tiridates tunc huiusce gentis ex causa fuit: qui rex quodam mirabili signo circa domum suam
diuinitus ostenso xpi baptismum suscepit. qui una cum omnibus sue dictioni subiectis una die et una prece-
ptione deo colla submisere: et quo factum est ut ad finitimas quoque gentes christianum dogma peruene-
rit: et multitudine dilatatum sit: quorum commercio etiam Perse fidei rudimenta aliquantulum susceperunt.

Vandalorum regni procursus.

Vandalia regio est et Polonie septentrionalis regionis pars fuit a vandalo flumino qui regionem interfluit, sic no
minata: a qua accolle nomen habuere gentes siquidem inhumane et ferocissime hanc quippe regionem his tem-
poribus imperante adhuc constantino magno quidam Geberich gothorum rex potenter inuadens vandalos cum Visimer
eorum rege victos a propriis sedibus deturbauit: Qui vandalia relicta nomine retento pannoniam habitandam a Con

stantino isto impetrarūt vbi et 40. annis imperatoribus obsequētes māserunt: verū postea cū nec ibi cōfidēter propter gothorum metum diutius immorari auderēt ad oceanū confugientes piraticam aliq̄diu exercuere vitam. Sed a Gepidis gentili eos fugati rursus Vandaliam reversi locum deinceps incoluerunt.

C Stilico deinde patricius Romanus huiusce gētis postmodū dūiz accepit. hic cū magni precij apud theodosiū fuit habetur eidē imperator ipse Archadij et honorij filiorum ac palatij totius curā cōmisit. Qui cū filium noie Eutheriū hēt in occidentē cū magna auctoritate misit cupiēsqz illū ibidē ad augustale fastigiū sublimare tempus p'ut unū ptm bauit: et mortuo archadio pfestiz vandalos istos et quados gepidas sarmatas alanos burgondiones saxones et suevos in arma solicitavit et pro terrēda repu. oia pmulsit. Cuius quidē suasione vandali cū reliquis nationibus galliaz oēz invaserūt: Sed Honorius imperator postea Stilconis fraude cōperta: adversus eū cōmovit bellū: quē et brevi cū Eutherio filio superatū interfecit.

C Gotisco igit post stilconis mortē a vādalis rex cōstituit: vir utiqz ferocissimus: Qui statim huius sibi adiunctis p gallias debacchans quicquid inter alpes et pyreneū est quod oceano rhenoqz includit statim occupavit. Quo quidē furore capiūtur epi: interficiūt psbyteri: subvertūtur et dissipantur ecclesie: martyrū reliquie effodiuntur: urbesqz evertunt: nulli indulgēt etati: sed cedibus īcēdijs et ruinis atqz rapinis oia miscentur. Demū arelatū urbē obsidens a maiori capitū preside: et cathenis iplicitus ad iproperiū p oēs urbes quas vastaverat ei ignominiose ptrahere fecit: et post multa seuissima tormēta misera morte vitā finire coegit: Eoqz sic mortuo Fredebaldus quidaz post eū Fo loco super vandalos regnare cepit: quē stati Cōstātius patricius ingeniose captum ad honoriuz victum misit.

C Gundericus deinde tertio loco i regē erigi: et 14. ānis regnavit: Quo regnāte vandali i duas partes se se divisere. Nam eo tpe quidaz barbari qui honoriaci dicebatur ad tutādas cōtra vandalos pyrenei angustias deputati predationū abūdātia allecti quo magis predari liceret: et scelus impunitū remaneret pdita vādalis pyrenei custodia statim in hispania cū multo tumultu intrarūt: et multas urbes occuparūt: ubi postea post graves rex ,pvinciarūqz vastationes possessione inter eos distributa quidā sub Gunderico rege manserunt: alia quoqz vandalorum pars aurelianis remanēs Singibanū sibi regē constituerūt: qui tū nō multo post in impij ditione cesserunt porro Gundericus predictus hispaniarum domitor cum etiaz ipse ecclesijs dei insidias tetendisset. 14. regni sui āno dei iudicio percussus interijt.

C Gensericus. 4. rex Gunderico predicto successit vir quidē magnanimus atqz severus: q suscepto regno statim exercitu in hispanijs collecto cū. 80. vandalorum et hispaniarum milibus angustū mare septem passuum milibus coartatū i aphricaz vado trāsijt: ubi arriana ipietate subornatus fidez catholicā illi vertere conatus est. Quo i tpe divus pater augustinus iponensis epūs dum eius civitas ab isto rege obsideri ci post multas lachrymas obdormivit in pace. Hic itaqz universa sibi aphrica subiugata in italiaz apuliāqz transiēs ferro sibi viam aperuit: et romā venit: quā quasi desertā inveniēs: et si ab igne et cedibus leonis pape rogatu abstinuerit. 15 tn diebus ipaz militibus i pdā cōcessit. Quibus ita gestis i aphricā iversus vitā paulopost finivit

C Honoricus. 5. vandalorum rex Gyserico successit: et genonis pncipis tpibus regnavit: q et ipse arrianorum pfidia depravatus trecētos epōs cepit: et eorum ecclesijs clausis: in sardiniā exulare coegit.

C Trāsimundus aūt sexto loco honorico tā in heresi q̄ in regno succedēs: et ipse quoqz multis ecclesijs clausis 30 epōs in sardinia exilio dānavit. Childericūqz honorici filiū cui post eum regni successio debebat sacramēto adegit: ne catholicos in regno suo cōsuleret nec ditare pmitteret. Transimundo aūt defuncto. ipse Childericus q et ilyris dicebat priusq̄ regiū diadema susciperet epōs catholicos ab exilio revocavit ecclesiasqz pro viribus in melius reformavit et multa ei contulit.

C Gilimer aūt qui et Godmer tyrānide sumpta childerico pdicto adhuc iuveni regnū surripuit: et cū extra provinciā depulit: quo audito Iustinianus imperator belisariū patriciū ad ,ppugnādū cū misit: qui veniēs vovit se xpianū mox futurū: si vandalos superare posset. Belisario itaqz in aphricā traijciēte Gilimer tyrānus in maris littore castrametatus ē Sz Belisarius et Antonina eius xpianissima uxor terrestri navaliqz prelio eū ,pcedere paravere: antonina aūt primo cuz suis classe egressa vandalorum mulieres et parvulos oēs delevit: Gilimer quoqz a Belisario in castra cōpulsus disiecto vallo cū suis ad internitionē usqz cedit. Qui captus: et cathena argētea vinctus Iustiniano imperatori constantinopoli presentatē. huic ut aiunt cū mebiçatū imperator in vicinis provincijs cōtra persas patritiū creavit: Sicqz vandalorum regnum finez sue diuturnitatis accipiens. in ditionem imperij Romani tandem venit.

C Gothorum item regni procursus.

C Gothia aūt regio europe superioris pars est finitimaqz Dacie cōiungēns alemaniā primā Scythie partē: q̄ dividit i duo regna. Nā cū Atrianicus et acritus gothorum reges hisdē tpibus ad cōstantium magni pūnam cum. 11. armatorum milibus in eius solatiū accessissent geberich alter Gothorum rex vandaliā ut diximus: invadens vandalos et visimar eorum regem a sedibus proprijs depulit: eo q Gothi et alie Scythice gentes a natura ferocissime essent.

C Hermanricus aūt Gothorum rex Geberico patre sublato regnū accepit: sz quantū regnaverit nescit. Eo nāregnante immanissima hunorum i. ungarorum gens diu in accessibilibus mōtibus inclusa repentina rabie pcita: in gothos exarsit: et velut examē apū sub velamine rege suo gotbiā cohoperiēs: ipsos et hermanricū illū regē sparsiz fugatos ab antiquis eorum sedibus depulit.

¶ Fridegirnus aūt post hermaricū patrē regnauit: qui ad valentē īpatorē cōfugiēs ab eo ꝓbenigne exceptus est. cui ⁊ mesiam thraciāqꝫ ꝓuincias habere cessit. Sed mox per auaritiā maximi ducis fame lacessitus eidem rebellauit. Qui vniuersa cedibus ⁊ incēdijs miscens etiam cum ipso imperatore Valente dimicare ausus est: cuius exercitum fundens ⁊ fugans ipsum quoque imperatorem saucium in quandam casulam inclusit ⁊ combussit. Eo item mortuo.

¶ Athanaricus successit vir scelestus atqꝫ malignus qui ēt persecutionē maximā xpianis intulit. Qui cū tandem se suosqꝫ Theodosio seniori tradidisset quarta die decessit.

¶ Alaricus aūt predicti athanarici regis filius: regnū accipiēs cū oēm inuasisset italiā ab imperatore eidē gallia cōmittitur: a vandalis s. defendēda: cōtra quē Stilico patricius dolose multos cōcitauit. Qua ꝓpter alaricus ipse in irā cōcitatus gallia omissa italiā regreditur ⁊ Romā accedēs vrbem adeo obsedit. ut pre fame matres filios comedere compulerit. Demū vrbe potitus: gladio ⁊ igni seuitū ē edicto tñ proposito. ut qui in sacras aplorū petri ⁊ pauli edes cōfugissent: salui fierēt: qd ⁊ factū ē: ut inferius loco suo latius dicetur. Inde per apuliā ⁊ calabriā recedēs apud cōsentiā emoritur: ⁊ in medio aluei Basēti fluminis sepelitur

¶ Athaulphus eius affinis i regē suffectus statim cum exercitu romā rediit: ⁊ quicquid residui fuerat locustarum more cōsumpsit. quibus direptis mox etiā clarissima queqꝫ vrbis loca: que ab igne absumi nequierant fulmina de celo delapsa cōsumpsere. Honorius aūt imperator hijs auditis Cōstantij patritij interuentu Athaulpho illo pacē cōposuit: sororemqꝫ suā ei in matrimoniū dedit: ⁊ tūc gothorū regnū bifariē diuisū ē. Alijs in italia sub imperij ditione manentibus: Alijs recedētem Athaulphū in galliā aquitanicā sequētibus. vbi apud tholosam vrbem regni sui sedē collocauit: Quo in loco haud multo post interfectus ē: post athaulphū autem in gallia aquitanica quidam noie Valia regnauit.

¶ Theodoricus vero post Valiam regnauit: Cuius tpe Attila hunnorū rex superbia inflatus cōsilio acer ⁊ potētia formidabilis i ꝯfusione natus cū Valamiro ostrogothorū ⁊ Ardarico gepidarū regibus. alijsqꝫ regulis multis quingentorū miliū numero exercitū secū trahens veluti luporum agmina i agnorū ouile miserabili cede inuasit populos. Quapropter Aetius patricius: q sub Martiano principe gallias regebat: intelligens qꝫ Sangibanus vandalorū rex eorum. s. qui aurelianis remāserant fautor partiū imperij volebat hunnis pre timore ciuitatē prodere: Theodoricū hunc regem sub pollicitatione dimidie gallie si vinceret in auxiliū cōtra vngaros euocat: Quo i auxilium rei pu. ꝓperante Aetius cū simili pollicitatione Attilā cōtra gothos per internuncios inuitat quos galliam velle inuadere cōfingebat: atqꝫ ita ghotti ⁊ hunni fallaci promissione illecti cum in aluerniam conuenissent attilam Gūdiocū burgondionū regem sibi occurrēte perimit: ⁊ hinc inde acie instructa in hunnos ⁊ gotthos atrox certamen editur. Gothorū ad ducēta milia cū Theodorico rege: hūnorū cētū quinquaginta milia cū Valmiro ostrogothorū rege eo prelio cesa fuere tātusqꝫ ibi sanguis effusus ē: vt modicus q ibi hēbat riuus torrēs effectus mortuorū multorū cadauera traxerit.

¶ Torsimundus Theodorici ꝑdicti filius: ⁊ in regno successor: q huic pugne interfuerat pris necē vlcisci desiderās: triduo rursus cū hūnis pugnauit: vbi Attila in castris cōpulso inumerabilis hūnorū multitudo corruit. Et aetius ad attilā noctu veniēs: vt recedat ei persuadet fugiēs Theodoricū cū Torsimūdo fratre nocte proxime futura cū tāta multitudine affuturū cē: vt minime sustinē posset. Sequēti deinde nocte ad Torsimundā aetius similiter veniēs simili figmēto vsus ē. adiectiqꝫ verēdū cē. ne dū ibi morarēt fratres eius paternas opes ꝑriperēt. atqꝫ ita vtraqꝫ pte recedēte: aetius suos post hūnos dirigēs: eos vsqꝫ ad Turingiā persequendo recidit: atqꝫ hoc modo Galliam reipublice reseruauit. Torsimundus vero Tolosam regressus suos de regijs opibus contendentes ostendit. Sed pace inter eos composita e vita discessit.

¶ Theodoricus aūt huius noīs secundus Torsimundi predicti frater post eū regnauit: qui principatu suscepto cū Reciario sueuorū rege hispaniā inuadente confligēs. ⁊ ad internitionē vsqꝫ prosternens Sueuos sibi subegit ⁊ Gothorū regnum in hispaniam vsqꝫ protulit.

¶ Henricus ēt alter frater Theodorico rebus humanis cedēte postea sup aquitanicos hispanosqꝫ ac Sueuos regnauit: cūqꝫ ēt arelatum ⁊ massiliā subiugasset: Theodomorus ostrogothorū rex xpianissimus a Gothorum iugo se surripuit: ⁊ ad catholicam fidem conuertit.

¶ Alaricus predicti filius: post patrem regnauit: contra quē clodoueus francorū rex pugnauit. Quo interfecto ⁊ gothis inde fugatis aquitaniā ꝯquisitā sibi subegit: post cuius necē narbonensis prouincia: q Gothia dicebatur: ⁊ hispania in gothorū ditione tantummo remansere: in quibus ⁊ Amalaricus rex regnauit: qui ⁊ ipse tandem apud barhinonam a francis interfectus: Theodas successit. ⁊ post eum Agilla regnauit: contra quem Athanagildus insurrexit: atqꝫ in eo regnum finitum est.

¶ Leouigildus tñ in hispaniarū regno Alarico predicto successit: vir quidē iniquus atqꝫ scelestus: qui Ermagildū filiū christianissimū pascatis nocte ob catholice fidei cōfessionē securi mactauit.

¶ Ricardus vero Leouigildi alter filius pri in regno succedens baptismū statim a Leandro hispalensi episcopo recepit: cū quo tota eius familia ad catholicam fidem tandem peruenit.

¶ Liuba aūt ⁊ Benthicus ⁊ Gundemarus reges successiue post Ricardū regnarūt. Deinde quidā noie Sesibutus vir sapiētia ornatus adepto regno cōtra rē pu. fortiter dimicauit: Cuius virtute regnū gothorū in hispania firmatū est: Sesibuto aūt sentillā succedentē Sisemundus deiecit: Cui Cintilla: ⁊ Cintille Tolga successit. Quo etiā deiecto Cintabasundus ex primatibus vnus in regē erigitur: Qui cū suspectos

[illegible] inter fecisset: oēz hispaniā sue ditioni firmauit: Eo quoqꝫ defuncto Rechinsuindus eius filius regnauit.

Vamba tholetanus christianissimus post hunc regnū accipiēs quēdā paulinū narbonensi prouincie dedit procuratorē. Qui dominationis iuo muadens nemausium ciuitatē pro se muniuit [illegible]. Et tandem aquitaniā in auxiliū accitus regnū vsurpare sibi puerit: hūc vamba rex captū et corio insutū suffocari fecit.

Egiça deniqꝫ Vambe successor fuit: qui libidinibus turpiter deditus ex tēplo ēt suo malo Sacerdotes maculare ausus est. Sꝫ dei iudicio paulopost a saracenis superuenientibus deiectus ē: quo deiecto Ebonem [illegible] sibi prefecerūt regē: q et ipse a saracenis defectus gothorū regnū defecit.

Constantinus eius nominis secūdus magni constantini filius secūdus cōstātinopolitanus imperator post patrē eiꝰ olympiade imparare cepit: et cū cōstantio et Constāte eius fratribus imperauit annis. 24. men. 5. et diebus. 12. Fuit et cum eis successor dalmatius eorū fratruelis adolescens preclare indolis: q tertio imperij sui anno factione constantij eius patruelis militari tumultu interfectus est. Hi itaqꝫ fratres imperium inter se diuidentes: paulopost et ipsū iurgijs et bellis lacerauerūt: ac ciuilia bella suscitarūt. Constantius ex arrianus effectus arriano fauore recepit quo auxilio multū inualuit: ppter qd cōcilium apud laodiceā syrie in hōc indictū ē: ad qd catholici et arriani innumera populi stipatus frequētia cōuenientes Omusion quotidie disputarūt. catholici affirmabant filiū patri Omusion esse. arriani aūt secus xp̄m cū patre refellebāt: Quibus cōtentionibus constantio in hec multi catholici exilio carceribusqꝫ ac varijs afflictionū modis sunt affecti. Nā vt infra dicemus inter ceteros athanasiū ep̄m: Eusebiū vercellēsē. dionysiū mediolanēsē. Hylariū pictauiensē: Paulinum treuirensē: atqꝫ alios patres crudelē in modū insequi precepit: Iuliū ēt papā q arrianos et orientales ep̄os repellere [illegible] exilio multarūt. Interī aūt constans aduersus frācos bellū mouit. Qui post varios belli euētus illos tādē edomuit: et pacē cū eis cōposuit: Dūqꝫ apud gallos pace et quiete frueret: cōstantinus natu maior cū eo bella statuit: Sed dū apud aquileiā incōsulte cū eo dimicaret ab eius exercitus interfectus ē. Cōstantino aūt mortuo pdictus cōstās postmodū varia fortuna cōtra persas vsus: cū nocte quadā intēpesta militū seditione bellū suscipere cogeret victus fuit. At cū postea de seditiosis militibus penas suscipere statuisset, Magnentio dolo nō lōge ab hispania trigesimo etatis sue anno: imperij vero sui. 13. in castro cui helene nomē erat interfectus ē. Quibus mortuis cōstātius hereticus arrianus impio solus potitus ē. Mox qꝫ re pu. turbata: Vetranionius Mursie: et Nepotianus Rome impatores facti sūt. Cōtra quos cōstātius graue cōmouit bellū: et haud multo post vetranionis apud naisū a Cōstātio regnū insigne detractū: et Magentius mursie princeps victus ē. his gestis cōstātius cōfestī Gallū eius patruele ad tuēdā iudeā i cesarē misit: et Iulianū similiter eius patruelē apud mediolanū cesarē creauit: eūqꝫ cōtra seditiosos quosdā i gallias misit: Qui et breui tempore [illegible] ipsorū gallorū ac germanorū motus sua virtute cōpescuit. vnde et militū oium cōsensu augustus appellatus est. Quo audito constantius pthicis occupatus bellis omisso negocio ad ciuile bellū mox se cōuertit: et dū grauissima bella excitasset. 45. etatis sue āno apoplexi morbo interijt. Hic lꝫ christianos catholicos rep[illegible] pp moderationē et comitatē inter bonos principes ab historicis et viris doctissimis annumerat. Nā post susceptū impiū cū triūpho vrbē ingressus fuisset oēs ciues mira benignitate et humanitate veneratus ē: affirmans romanos ciues tanq reges omnes se vidisse: Erat hic stature parue. sed animi excellentissimi.

Viri disciplinis excellentes.

Paulus primus Heremita natione egyptius i thebaida inferiore natus hoc āno. 4. idus ianuarij. cxiij. vite sue āno i heremo diē obijt: Cuius aīa. vt diuus scribit hiero. beatus antonius cōspexit inter choros apostolorū et pphetarū euolare vidit. Fuerat hic nobilibusqꝫ parētibus ortus: et litteris tā grecis q egyptiacis apprime eruditus. Qui cū. xv. etatis duceret ānū valeriani et decij psecutionibus pmotus relicta domo ad montem deserta cōfugit: vbi postea necessitatē i voluntatē vertens i q̄dā haud grādi spelūca sibi a deo oblata p. 98. ānos incognitus i orōnibus et ieiunijs solitariā vitā duxit. Cuius qdē vitā diuus hiero. vt religiosorū mētes ad virtutē et perseuerātiā feruentius excitaret: cū multa de mūdi cōtemptu edidisset monumēta ēt obreuiū laudes elegāti cōscripsit sermone: q cū merito inter scōs sit relatus eius natale. 4. idus ianuarij celebrat.

Paulinus treuerēsis ep̄s vir scia et scitate cōspicuus his tpibus i sc̄o exilieno a Cōstātio iperatore ob catholice fidei defensionē exilio dānatus: vbi ad montē vsqꝫ ēt extra christianū nomē mutando exilio fatigatus ad vltimū apud phrygiā pdie cal. septēbris beate passionis coronā cū dn̄o pcepit.

Eusebius Ro. ecclesie cardinalis presbyter vir qdē eruditione. fidei: cōuersatione: ac moribus insignis: et ipse hoc āno ob catholice fidei defensionē a Cōstātio ipatore captus i quadā domus sue cubiculo includit: vbi pseuerās i orōne cōstāter pseuerās. 19. cal. septēbris adhuc inclusus i dn̄o quieuit: Cuius corpus Gregorius et Orosius presbyteri colligentes i calixti cimiterio sepelierūt: cuiusqꝫ sepulchro hunc titulū apposuerūt Eusebio homini dei celebratur autē eius natale 19. calendas septembris.

Paulus ēt cōstātinopolitanus ep̄s vir sane diuinus et multarū rerū experientia eruditus per hoc tp̄us a Cōstātio iperatore apud quādam ciuitatē capadocie noie cucusum: ob catholicā fidē exilio relegatus arrianorū iussu crudeliter strangulatur: et vi. idus iunij ad celestia regna gloriosus migrauit.

Dionysius quoqꝫ mediolanensis ep̄s hac tempestate apud mediolanū cōcilio ab hereticis et catholicis celebrato cū athanasio vbere [illegible] eidem plurimū fauerent: et ipse a Constantio in capadociā exilio relegatur vbi et paulopost multis iniurijs et icommodis afflictus quieuit in dn̄o. cuius quidē corporis reliquias a scō

Con. 2.

339

345

347

Basilio eiusdē vrbis episcopo receptus diuus Ambrosius ipsius successor in digno honore sepeliuit.

¶ Hilarius necnō illustrissimus pictauiensis ep̄s ⁊ oīuz litterarū̄ eruditissimus his tumultibus ob catholicā fidē facto . concilio ā Saturnino arelatensi ep̄o arriano quadriennio apud phrygiā relegatus fuit. idē inter alios virtute mortuū ad vitā reuocauit: Sed demū post multas arrianorū vexationes ad vrbē suā reuersus āno salutis sue . ccclxx . migrauit ad dn̄m. hic hos descriptos edidit libros.

De trinitate	li. 12.	pricipiū: Circūspiciēti.	Exēplū blasfemie auxētie. li. 1. Beatissimus
343 De synodo	li. 1.	principiū. Constitutū.	hystoria a principio mūdi vsq; ad christum.
Ad constātiū	li. 3.	pri. Tempus loquēdi.	hymnos ⁊ carmina primus inter catholicos edi-
Aduersus arrianū li. 1.		prin. Dilectissimis fratribus.	dit: atq; aliqua alia.

¶ Athanasius insuper alexādrinus ep̄s vir scīa ⁊ scia conspicuus hisdē tēporibus plurimas ⁊ graues quidē persecutiones ab arrianis pertulit: nā superioribus ānis i Laodicēsi cōcilio cōtra arrianos cōstitutus cū rationibus euidentissimis atq; argumētis fortissimis filiū pr̄i omusion esse affirmaret: q̄ arrius ⁊ eius se quaces refellere nō poterāt vniuersum pene orbē i sui p̄secutionē concitauit: Qui fugiens: vt diuus hiero. testatur sex cōtinuis ānis i cisterna sicca delituit: vbi nū q̄ solē vidit: s; peractis ānis prodente cū q̄dā puella eā ibi adesse mox cassetur: dei nutu inde profugit. Cōcitārāt eti; tūc vniuersi p̄ncipes terre: gentes ⁊ regna: decreuerunt oēs ad eū i sequēdū ppter qd̄ multa p̄ pessus arrianorū insidijs toto orbe p̄fugus agebat: adeo ut ei ad latendū tutus nō superesset locus: Eādē post multos agones. multasq; patientie coronas tpe Ualētiniani ⁊ Ualētis imperatorū āno . s . dn̄i 379. Sacerdotij vero sui sexto ⁊ quadragesimo. 6. nonas maij migrauit ad superos: ⁊ inter scōs relatus eo die natale eius celebrat̄. Scripsit aūt hic egregius doctor ea q̄ hic subiecta sūt

Aduersus gētes	li. 2.	De virginitate suanda	li. 1.	De persecutione arrianorū libri
Contra valētē ⁊ vrsatiū	li. 1.	De psalmorū titulis	li. 3.	multi: ⁊ symbolum: Quicunq;
De exhortatione mona	li. 1.	hystoriam beati antonij	li. 1.	vult saluus esse.

¶ Nicolaus Mirorū licie vrbis archiep̄s vir oīuz v̄tutū charismate repletus hoc anno grādeuus ⁊ plenus 351 dierū migrauit ad dn̄m: ad cuius tūbā olei fontē stati pr̄pulle ferūt: quo liniti sanabāt ceci. surdiq; audiebāt ⁊ p̄stabat: ac debiles q̄si sospes fiebat: ppter quod innumerabiles populi ad eā cateruatim ferebāt̄. Hic nāq; vt celeberrima eius hystoria apud patrā vrbē nobilissimis ortus parētibus: velut lucifer ēt in ipso eius ortu emicuit. Qui postq̄ domi puerile egisset etatē cūctis oblectationibus abdicatis xp̄i iugo se subdidit: Cui & cetera sue virtutis opa hoc vnū exēpli gratia suppono memorādū: q̄ cū nimiū eēt locuples: essetq; vtroq; parēte orbatus: accidit vt nobilis q̄dā ciuis eius ob inopiā tres filias v̄gines fornicari cōstituerit vt earū infami cōmertio misellā salē agere vitā: Quod vbi scūs vir vidit: cōdoluit: ⁊ misertus hominis tātū eūm leni q̄ tātū a se repēbat leuare posset. Eius etiam inter cetera miraculorū insignia illud memorabile fertur: Quod lōge cōsilium Constātinū magnū a quodā interitu ad misericordiā: ⁊ mentis p̄uisū deserit ⁊ mo. Eius aūt sanctissima ossa postmodū āno salutis nr̄e. 1087. ad barrū apulie vrbē translata frequētissimis miraculis multū ex oī orbe christiano attrahi populū: Quibus b̄nficiis factū ē: vt barrū opidū multis donis ⁊ opibus auctum sit. Ipsius autem festum. viii. idus Decembris celebramus.

Pp̄. 37. Liberius papa natione romanus: patre augusto post iuliū pontificem sedit annis xvi. men. vi. 5551 ⁊ diebus duobus. Cuius tempore celebrato apud mediolanum a sectatoribus arriane heresis concilio ipse cum multis catholicis episcopis vrbe pulsus est. Iam antea ariminensem synodū 352 congregauerant: vbi multe disputationes callide acte fuerant negantes christum cum patre omusionem esse. Quapropter cum ea aperte impugnasset ab arrianis triennio i exilio actus est: vnde a sacerdotibus synodo congregata Felicem presbyterū virum optimum in liberij locum suffecerunt: Qui pontificatu suscepto statim conuentum xlviii. episcoporū congregauit: ⁊ duos presbyteros vrsatium ⁊ Ualentem ab ecclesia seperauit: eo q̄ cum constantio ⁊ arrianis in fide sentirent. Ea propter eorum precibus motus constantius Liberium papam ab exilio reuocauit. Qui imperatoris beneficio permotus cū hereticis tenere cepit: q̄uis id cum catholicis sentiret hereticos s. ad fidem redeuntes non esse rebaptizandos: Expulso itaq; Felice: ⁊ Liberio ad pontificatum reuocato vrsatij: valentisq; instigatione Constantius vehementissimam persecutionem in catholicos commouit: adeo vt etiam in ecclesijs presbyteri ⁊ clerici passim trucidarent̄. Hic autem pontifex q̄q̄ cum arrianis sentiret dei tamen ecclesias que ad potuit diligentissime exornauit: voluitq; decreto publico vicem suam dolens ne quis episcopus de cetero propter aliquā infestationē gregem suum vllo modo deserē posse sicut habetur in canone. vii q. 1 c. Suggestum. Ferunt āt Fortunatū quendā aquileiensem ep̄z Liberiū huic fidei eā i exiliū pḡēte: vt i discordiā liberei solicitasse. Deniq; cū Liberius hic bis sacros ordines i decēbris mense celebrasset: vbi presb̄os 18. diacones 5. ⁊ ep̄os p diuersa loca. 19. creasset vite finē fecit. Cuius corpus via salaria in cimiterio priscille sepelierūt: ⁊ tunc sedes vacauit dies vi. Inter hos āt a liberio isto sacris ordinibus initiatos diuuz hieronymum presbyterum cardinalem creatum fuisse tradunt.

Felix papa eius nominis primus patria Ro. patre anastasio liberio predicto ab hereticis pulso ab ipsis pontifex creatus sedit āno vno men. 4. diebus. 2. vir sane optimus: ⁊ multa laude dignus: quē heretici ad coopertimentum sui erroris ideo elegerūt: vt liberiū rationabiliter eiecisse demonstrarēt. Qui tamen papatu inito: vbi constantium imperatorem ab hereticis rebapti

Pp̄. 38.

satū dixit: cum hereticū & orthodoxe fidei inimicū ac secūdo rebaptizatū omnibus promulgauit: pp qđ
indignatus cōstātius suasione vrsatij & valentis a sede eū deiecit: Et cū nulla ratione ab orthodoxa fide di
uelli posset: ab aduersarijs vna cum multis bene sentientibus interficitur: martyrioq3 coronat: ac .4. calē.
augusti i basilica: quā ipse via aurelia edificauerat. 50 ab vrbe miliario sepelitur.

¶ Donatus hereticus natione apher: a quo donatiste heretici nomē sumpsere: hac miserrima & infelici tem
pestate viguit: Qui ex numidia puincia veniēs multa ɔtra catholicos scripsit. & totā pene aphricā atq3 iu- 353
deā sua pestifera persuasione decepit: Eius nanq3 error atq3 deceptio erat: q filium patre minorē eē dice-
bat: & spūm scē3 filio minorē: necnō & catholicos esse rebaptizādos: sicut hēt in canone 24.q.3.c. Quidā3
vero cognita eius falsitate ac deceptione: non multo post e carthagine cū multo ꝓbro pulsus est: Quidā3
et eius sectatores mōtenses appellati fuerūt: eo q ecclesiā pmū rome in monte habere ceperūt. Scripsit āt
multa: & q̄maxime librū de spū scō arrianam doctrinam continentem.

¶ Eunomius ēt alius hereticus hisdē tpibus fuit: a quo eunomiani heretici: vir quidem callidus aio ac cor
pore leprosus: nec secus interius q̄ exterius regio morbo correptus: qui cū primū ariane pfidie sectator fu
isset: alia quoq3 adiecit: & disseminauit falsitatē dicens: filiū pri i omnibus esse dissimilem: & spiritum san-
ctum cum patre & filio nihil commune habere.

¶ Macedonius quoq3 Cōstātinopolitanus epūs: a quo macedoniani heretici superioribus annis a catho
licis ibidē legitime presul creatus hoc tpe ab arrianis hereticis sede deicit: eo q filiū patri similem fateret
licet spiritum sanctum non secus q̄ illi: Eius autem error erat: q spiritum sanctum negabat deum esse: &
multa scandala concitauit.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Achatius homo luscus cesariensis ecclesie in palestina epūs his tpibus cum eēt doctor eruditus: multa in 354
ecclesiastē scripsit cōmētaria. Hūc aūt tante auctoritatis ob eloquētiam & vsutiā apud constātiū iperatorē3
fuisse diuus hieronymus scribit: ut rome Felicem presbyterū arrianū liberij loco papam constituere fecerit:
quem tamen (ut diximus) catholicum & virum sanctum fuisse constat. preterautem quos diximus libros a
se editos: & alios quoq3 composuit tractatus.

¶ Serapion q ob eloquentiā3 scolasticus cognominatus ē: p hoc tpe in confessione vere fidei clarus habi-
tus est: q inter cetera aduersus manicheū pulcherrimū librū edidit. Itē d psalmorū titulis: ad diuersos pu
tiles scripsit epistolas. Nec vnquā, vt diuus refert Hieronymus, minis aut terroribus a vere fidei confessi
one constantius eum amouere potuit.

¶ Fortunatus natione apher aquileiensis ecclesie epūs eruditissimus vir p hec quoq3 tpa multos cōmētari-
os in euangelia breui sermone conscripsit. Verumtamen in hoc plurimū detestabilis fuit: quia vt dictū3 ē
Liberium papam in exilium pergentem primus sollicitauit & fregit: atq3 ad heresim cōpulit.

¶ Lucifer preterea caralitanus epūs hac tēpestate i precio fuit: quē ob dicēdi copiā atq3 elegātiā papa cū pā-
cratio & hylario Ro. clericis ad constantiū legatū misit: vbi cum nollet sb athanasij noie nicenam damna
re fidem ab ipso constātio relegatus est: Quo in loco contra eundem imperatorem librū3 composuit: eiq3
legendum intrepide misit. Obijt deniq3 valentiniano augusto imperante.

¶ Eusebius etiam emesenus epūs elegantis & rhetorici ingenij vir per hoc ipsum tempus innumerabiles pe
ne libros edidit: e quibus precipui habētur qui aduersus iudeos: & gentes: & nouatianos inscribūt: scripsit 356
quoq3 alios decem in epistola ad galatas: necnō & in euāgelijs cōplures & breues omelias.

¶ Victorinus insup natione apher p hoc tps rome accuratissime rhetoricam docens ob elegātiā: & ingenij
magnitudinē: ac legēdi prestātiā statuā ereā in foro promeruit: qui postmodū i extrema senectute ad fide3
christi ɔuersus librū aduersus Arrium dialectico more conscripsit: qui non nisi a doctissimis viris legi aut
intelligi potest. Item commentarios quosdam in apostolum paulum composuit.

¶ Triphillus cypri ledrensis episcopus vir sua etate eloquentissimus ac celeberrimus doctor: & ipse per hos
dies in canticis canticorum commentarios: & alia multa composuit.

¶ Alterum quendam arriane factionis philosophum hisdem temporibus fuisse & floruisse dicunt: & multa
in epistolas ad romanos: & in euangelia: ac in psalmis commentaria composuit: atq3 alia multa sue heresi
fauorabilia scripsit: que quidem ab omnibus tūc hereticis studiosissime legebantur.

¶ Donatus quoq3 non minus rhetor q̄ philosophus & grammaticus diui hieronymi preceptor Rome tū
insignis plurimum fuit: qui inter cetera in Virgilium & Terentium egregie commentatus est.

¶ Genadius quidam forensis orator: & ipse per hoc tempus rome insignis & preclarus habitus accuratissia
De mō dicēdi post se reliquit monumenta.

¶ Minerius etiam burdegalensis rhetor cum predictis rome rhetoricam florentissime docet.

¶ Macharius & Amathas ac alij multi beati antonij discipuli p hec tpa tā3 sanctitate: tumq3 doctrina insi 358
gnes hēt: quorū qdē vitā3 atq3 finē diuus hieronymus singulis libellis ad humanā istructionē explicauit.

¶ Ariminensis synodus hoc anno qđ ē. 22. impij cōstātij ipso iubente & Thauro prefecto mediāte indicitur
In quā multi orietales et occidentales sacerdotes cōuenere: vbi cū multi callidi & acuti orietales simplicita 360
tē & ignorātiā occidētaliū suis fallacijs & argumētis i suā sentētiā trahere niteref: ut xpm cū pre, Omusion
negarent diuino nutu inspirati illā3 disputationē vsq3 ad tps pretermiserūt: ꝓpter quod antiqua niceni cō
cilij fides arrianorū suggestione ea in synodo damnata est: Quam tamen postea Romana synodus ex tūc

⁊ in perpetuum voluit esse damnatam vt etiam Gratianus in canone. 15. di. c. Sancta ro. ecclesia testatus est.

365 Ulianus apostata galli cesaris germanus ⁊ predicti cōstantij patruelis tertius cōstātinopolitanus 5532
mus īperator: hoc anno q̄ ē cclxxxv. olympias apud mediolanū augustus creatus imperauit ānis .2. ⁊
mēsi .viii. Hic ex cōstātino p̄tre cōstātium M. fre natus ē cui nō apostate cognomē fuit: ea suscepta
xp̄i fidē abnegās libris eloquētia ⁊ pari impietate redādātē i xp̄i dogma euomit. Erat n. libe-
ralibus discipl. mo tū grecis tūqz latinis potentus. multe ēt memorie ⁊ igētis facūdie vir: in a-
micos liberalis: prudētibusqz iustissimus. sz glorie cupidus: q̄ q̄dē oia ad extremū euertit. Dum
xp̄ianos callidissime p̄se ꝗ cepit. Callidior nāqz inter ceteros p̄secutores fuit: qa blādā p̄secutionē faciens
traxit allicens magisq̄ impellēs ad sacrificandū: ꝓpter qd multi xp̄ianorū spōte corruere. Dū hec a gerēt
accidit vt in persas bella mg̃tā ptractās: teste Amiano historico: sagitta in incertū missa brachio sauciare
tur: quo vulnē 32. etatis sue āno interijt. Legit tn̄ i vita bti basilij ep̄i quēdā mercuriū militē christianū ab
ipso passū illū ita īterfecisse. Qui statim manū ad celū extēdēs ac si contra xp̄m clamaret dixit: vicisti galilee
vicisti: ēt ⁊ te nunc negabo: sacia te de cetero. Sunt q dicāt iulianū hūc i diaconatus ordine fuisse initiatū.
Sz Gallo cesare eius germano defuncto: vt erat glorie ⁊ ābitionis cupidissimus a cōstātio augusto i gallias
se mitti contra seditiosos quosdā procurauit: vbi ⁊ breui gallorū ⁊ germanorū motus ingēti virtute com
pescens reiecta diaconi dignitate a militibus se augustū appellari fecit. Cuius quidē rebellione tātū i do
lorē ꝯtraxit cōstātius: vt ex hoc moreretur. ℭ Martyres sub Juliano passi.

ℭ Joannes ⁊ paulus christianissimi viri: ⁊ ro. p̄clarissima ciues vnus p̄positus: ⁊ alter cōstātie virginis ma-
364 gni cōstantini filie primicerius hoc āno a quodā Terētiano cāpi ductore capti apd̄ ro. vrbē post innumera ver
bera Juliani ipsius iussu vi. cal. iulij martyrij palmā gladio cedēte adepti sūt: quos qdē ⁊ ie festo honorāt.

ℭ Gordianus ⁊ Epimachus viri p̄clarissimi: ⁊ ipsi sub hoc tumultu rome i via: q̄ latina nūcupat martyrio
coronatī: quorū prior ꝓ nominis christi cōfessione diu plūbatis cesus: postea .vi. idus maij capite truncat

ℭ Donatus aretinus ep̄s vir sanctissimus: ⁊ litterarū tā humanarū q̄ diuinarū sufficienter illustratus h. fidej
tpibus post martyriū p̄ris ac matris cū magnas ⁊ ingētes virtutes apud etrurie ꝓuinciā operatus fuisset a
Juliano apostata captus martyrij coronā adeptus ē. Hic inter cetera sue v̄tutis opa memoratu digna: dū
aliqn̄ missa celebrasset: ⁊ de corpe christi: ac de sanguine ipsius populū recrearet subito paganorū cali x sa-
ctus ꝯfractus est: q̄ cū cerneret populū tristē ⁊ mestū colligēs eius fragmēta i pristinā formā suis orōibus
restituit. Quo signo cōfusi pagani deitatē xp̄i confessi sūt. ⁊ circiter .188. aie baptizate sunt: hec ipsa beatus
Gregorius in libris dialogorū suorū meminit. huius āt natale .vij. idus augusti celebrat.

ℭ Blasiū ep̄um virum sanctissimum hisdē tumultibus crediderim ego apud sebastem: seu samariam fuisse
passum: Qui multis patratis miraculis in eadem vrbe a quodam preside nomine Agricolao captus post
diuturnā cesionem: ⁊ carceris squallorem: ac ligni suspēsionem: vbi pectinibus ferreis carnes eius dirupte ⁊
dilacerate fuerūt: post iterū teterrimum carcerem: ⁊ laci dimersione: vnde desuper vadens saluus exiuit iu
bente iniquissimo ipso iudice ad extremū .3. nonas februarij cū duobus pueris capite truncato ad celestia
regna gloriosus migrauit.

ℭ Julianā insuper virginē Romanā idem sacrilegus iulianus facultatibus plenā tā diu plūbatis cedi fecit
donec ⁊ ipsa spiritum emitteret. ⁊ ꝓpterea eius festum .4. nonas decēbris celebramus.

ℭ Theodoricus quidam antiochenus presbiter ⁊ ipse apud candē syrie vrbem a persequētibus ipsis post e
culei penā: ⁊ multos durissimosqz cruciatus etiam lāpadibus circa latera eius admotis inflammatus cum
etiā in ꝯfessione xp̄i cōstāter p̄sisteret .x. cal. nouēbris occisione gladij martyriū cōsumauit.

ℭ Demetria itē romana virgo sub hac p̄secutiōe rome martyrio corōata ē quā cū ad iulianū ipsissime introdu
xissēt: et crudelissime verberata i ꝯfessione xp̄i p̄seueraret ad vltimū .xi. iulij spiritū emisit.

ℭ Pygmenus eruditissimus vir: ⁊ Juliani iperatoris p̄ceptor per hoc tp̄s ⁊ ipse ab eodem iuliano martyriū
pertulit: Qui cum ipsum Julianum a puero adnutrisset. et sacris litteris sufficientissime erudisset. hoc tē-
pore in retributionis loco pro fide christi nono calendas aprilis in tyberim necari fecit.

ℭ Quiriacus qui ⁊ Judas hierosolimitanus episcopus hac tempestate cū anna matre sua pro christo mar
tyrium constantissime sumpsit. Hic ille est iudas qui helene constantini matri locum in quo christi crux fue-
rat abscondita ostendit: Qua inuenta ob eius miracula semper eius gloriam predicare ⁊ annunciare volu
it. Quamobrem a paganis captus: ⁊ ipse cruci affixus est ⁊ propterea crucisigerorum ordo ab ipso Qui-
riaco: vt multi asserunt, initium sumpsit. De quo inferius sub innocētio quarto dicemus.

Jouinianus quartus constantinopolitanus imperator post Julianum apostatam omnium consen
su imperator factus imperauit mensibus octo. Hic christianissimus imperator natione panonius
fuit ⁊ ab ipsa adolescentia omnibus virtutibus ornatus. Quamobrem nondum adolescentiam su
pergressus: cum exercitus imperatorem creauit: q̄ optimo erat multa cum p̄clara futurum. ipse

Jouinianus antem ab vniuerso exercitu augustus diceretur non prius augusti nomen profiteri voluit: q̄ omnes con 5534
clamarent se christianos fore. Quibus collaudatis ⁊ imperium suscepit: ⁊ exercitum e barbarorum manibus
liberauit. Verū necessitate cogente ⁊ Nisibin ⁊ magnam mesopotamie partem Sapori persarū regi tradidit
365 q̄ ſ. ante cū ānis trecentis duobus de viginti: ex quo Romanū imperiū cōditū fuerat nusq̄ acciderat. Tādēqz
cruditate stomachi: siue prunarū odore: quas nimiū adoleri iusserat .34. etatis sue āno diē obijt.

Valentinianus natione panonius quintus constantinopolitanus imperator hoc anno qui est tertius. 365. Valentin olympiadis imperare cepit: et vna cum fratre suo Valente imperauit annis. xi mensibus. v. hic primum Centario annorum tribunus fuit: quem apud Niceam vrbem Jouiniano mortuo: augustum statim milites preceperunt principem sibi idem iter bonos numerandus. nam et Aureliano consimilis erat nisi quod seueritatem eius nimiam quidam et pertinaciam crudelitatem ac auariciam interpretabantur: quod et Valentem fratrem suum in primo imperij consortem ornatum regendum assignauit: postea vero 3° imperij sui anno Gratianum filium adolescentem ad primo primo augustum nuncupauit: qui statim Procopium virum audacem apud Constantinopolim res nouas molientem vna cum Marcello ... mira celeritate oppressit. Valens autem ab Eudoxio arriano episcopo rebaptizatus in heresim declinauit: et catholicos vbique persequi ac in exilium mittere cepit. Ad hoc etiam Lucius quidam hereticus instabat hostili modo catholicos persequens. et eos qui heremo habitabant aut trucidabat: aut in exilium mittebat. Sed Valens a Themistio philosopho xpiano pluries admonitus aliquantulum mitius agere cepit. Valentinianus vero dum hec gereret ... gereret: vt erat rei militaris scia et virtute insignis Saxones et Burgundiones: qui erant in litoribus occeani mansuetos loca intra posita maxima virtute oppressit. et dum Sarmate per panonias sese effudissent: ac contra eos bellum prepararet subita sanguinis eruptione. quam greci apoplexim vocant: apud Bregitionem oppidum emoritur. Valens vero eius supplices dum contra gothos in Thraciam cum exercitu ire disposuit reuocatis monachis: quos ...reuocatis quos in exilium pepulerat. prelio victus et captus viuus merito tanquam hereticus exuritur. Et hec quidem clades Romani imperij ac totius Italie exitium fuit.

Terremotu hoc anno qui est secundus imperij Valentiniani annus per vniuersum orbem facto: mare litus egreditur: et terra que prius ante cooperuerat funditus euersa. in Sicilia quoque et in multis insularum vrbibus innumerabiles populi oppressi sunt: inde apud Constantinopolim tanta orta est tempestas: vt nimie magnitudinis grandine decidente nonnullos homines interficeret. Et plus etiam hierosolomitanum a iudeis tempore Juliani apostate in templum impensa instauratum hoc terremotu corruit: et multos iudeos oppressit. postea sequenti die incendio coelo in loco diuinitus immisso etiam ferramenta ipsa consumpta sunt: Quo miraculo multi iudei timore concussi christi fidem recepere. Valens enim hereticus cum xpiani nominis inimicus esset: vt romanis catholicis etiam stomachum faceret iudeos in illa hierusalem introduxit: vt et templum denuo restituerent: et licentia et auxilium prestitit: dicens se non alibi quam hierosolymis sacrificare posse: Quod cetere vt aiunt: tanta arrogantia elati iudei multo maiore impensa quam antea restituere decreuerant. Id tamen Juliano apostate non valenti heretico ascribunt.

Damasus vero papa natione hispanus patre Antonio post Liberium pontificem sedit annis 13. mensibus 2. et diebus 10. Vir sane bonus et optimus pontifex: Quo pontificante haud multo post Vrsicinus diaconus a quibusdam scismaticis seditiosisque clericis papa per scisma constituitur: et mox Basilicam que Sicinini appellatur Vrsicinus cum suis inuadit: vbi et multe vtriusque partis populo confluente cecideruntur. Papa 37. 368
5167 Sed paulo post diuina voluntate clericorum populique consensu Damasus in pontificatu confirmatus est: Vrsicinus ad Neapolitanam vrbem mittitur. Sed et postmodum Damaso a suis subditis adulterij crimen obiecit qui xl episcoporum concilio congregato eam publice dicens: vt innocens ab omnibus absolutus: vt habetur in canone 2. q. 6. c. Nos si. Et eius accusatores tanquam falso deprehensi damnantur: et ab ecclesia reiciuntur. Hic ex fratrum consensu constitutionem fecit: vt quis deinceps aliquem falso accusaret: talionis penam subiret: vt. 2. q. 3. c. Calumniator. Censuit etiam ne in iudicio quis ante factam exaiationem damnaretur. xi. q. iij. c. Nos q. Mandauit etiam sub anathematis pena ne quis temerario ausu a sede romana concessa presumeret vsurpare. 17. di. c. Nunc sedis huius constitutione huius promulgatis et ecclesia optime pacata Damasus ocio delectatus: vitas omnium pontificum precedentium diligenti cura conscripsit: et epistula quedam heroicis versibus composuit. Indeque diuo hiero. mandauit vt ecclesie officium ordinaret: quod et fecit. Tum virtute et sanctitate viri commotus Damasus primus Hieronymi scriptis auctoritatem dedit: cum prius septuaginta interpretum atque aliorum translatorum scripta in precio solum haberentur. Nam extunc Hieronymi biblia legi et diuulgari cepta est: eius psalmi fideliter ex hebreo traducti: propter quod et ipsius diui hiero. suasione statuit: vt Gloria patri et filio et spiritui sancto etc. in fine cuiuslibet psalmi diceretur: quos alternatim vicibus in ecclesijs voluit decantari. Voluit etiam vt eo in officio Symbolum tacite per ferias singulis horis canonicis diceretur: et ex concilio vniuersali sub ... similiter Symbolum maius in missa decantaretur. Confessionem preterea in principio cuiuslibet misse dicendam ordinauit prout modo fit: hoc modo sanctissimus hic pontifex diuinum cultum auxit et templis et alijs plurimis donis. Denique cum quinquies ordinationes in Decembris mense celebrasset: vbi presbyteros. 30. diaconos xi et episcopos per diuersa loca numero. 42 creauit nonagenarius prope diem obijt: et tertio idus Decembris in basilica a se edita via ardeatina cum matre et sorore sepelitur: et eo die eius natale celebratur et tunc cessauit episcopatus dies. 21. Viri doctrinis excellentes.

Eusebius Vercellensis episcopus natione sardus qui sub tortoribus annis ob fidei confessionem constantius arrianus relegauit vt diximus primo Scitopoli deinde cappadocie relegauerat hic anno cum ad suam ecclesiam honorifice reuersus fuisset ar rianis persequentibus calendis Augusti martyrium ea in vrbe ab eisdem passus est: Qui cum esset vir eruditissimus inter cetera in Eusebij cesariensis psalterium commentarios quos latinos e greco fecerat scripsit. 371

Apollinaris laodicenus episcopus his temporibus floruit: et hiero. teste multimoda in re religiosa scripta composuit. Inter que 30 li. aduersus Porphy. conscripsit que inter cetera eius opera vel maxime probantur. Obijt demumque theodo. seniore imperante.

Titus bostrenus episcopus qui regnantibus Juliano et Jouiniano aduersus manicheos multa scripserat his temporibus cum multa sub valentiniano composuisset vitam finiuit. Didimus alex. doctor ab infantia cecus factus: et cum ob id primas litteras ignoraret ita gramaticam: geometriam: dialec. que non sine magno perpetuum stupendum didicit: his quoque temporibus clarus extitit

declara q̄dā scriptura scripsit opuscula. vʒ Barria li. 2. De spū scō li. 1. In Isaiā li. 10. Osee ad diuū hiero. li. 3. In zachariam li. v. In psalmos quoqʒ ₇ in Mathei: Joannisqʒ euangelium: necnon ₇ in Job cōmētarios preclarissimos: atqʒ alia multa edidit.

372 ℭ Basilius magnus ille Cesariensis Cappadocie ciuitat epūs ₇ monachorū multorʒ īstitutor ₇ pater: vir certe oī sapia: oīqʒ v̄tute cōspicuus: p hec tpa mirabiliter effulsit: q inter cetera sue v̄tutis ₇ sanctitatis monumenta iuuenē quēdā ob amorē puelle diabolo obligatū deo reconciliauit: ₇ obligatiōis sue cartā liberādi impetrauit: q cū egregius doctor haberet̄: Egregios etiā cōtra Eunomiū edidit libros. Atqʒ in exame ron lib. 9. De spū scō li. 1. Monachorū regulā li. 1. Atqʒ alios breues: variosqʒ tractatus edidit monachorum ordinē in grecia instituit qbus ₇ regulā approbatā tradidit. Obijt deniqʒ scissimus pr̄ ₇ epūs teste Amphilogio Iconij epō hoc āno q ē sextus impij Valētiniāi die pⁱma mēsis Januarij multis miraculis clarus memoriam vite sue omnibus derelinquens: qui secundum operationem spiritus sancti viuunt.

375 ℭ Ambrosius Mediolanens epūs ₇ diui patris nr̄i Augustini pater: patria Ro. ₇ cōsularis dignitat' īsignis: vir plāe scissimus ₇ oīum doctorʒ sui tpis p̄cipuus atqʒ sup̄mus: hoc āno a Valētiniano Aug e Roma (vt Liguriā emiliāqʒ puincias regat) Mediolanū mittit: vbi ₇ stati post Auxentij arrianorū epi serā mortē seditio maxia in populo exorit: ad quā ex officio rep̄mendā Ambro. in ecclesiā ingressus cū multa de pacē cōcordia vt vir eloquētissimus dissereret: subito infantis vox insonuit dicēs: Dignus ē Ambrosius hic vt sit epūs. Ad cuius vocis sonitū fauēs resultat populus: succlamāsqʒ: nō alterī q̄ Ambrosio epatū cōmitti debere: qd ₇ cū oīum cōsensu ₇ pace factū ē: Qui stati ex cathecumino xp̄ianus effectus: sacris initiatus decio impij Valētiniāi āno nonus Mediolanēsiū creat̄ epūs: quo in sede cōstituto euestigio oīs cisa'pia Gallia orthodoxā recepit fidē: cuius certe tāta fuit comitas: morū scitas: ingenij acumen diuinaqʒ scia vt nō mō viuēs: sed ₇ vita functus Italiā ₇ oēm orbē in sui deuotionē: charitatē venerationēqʒ perduxerit: q ēt p̄ter scitatis grām p oīa Platōi philosopho ₇ ortu ₇ īfantia atqʒ disciplinis psimilis extitit. Sicut eni Platoni infantulo in cunis dormiēti apes nō pua mellis vim labellis īseruere: sic ₇ Ambrosio huic psimile pdigiū: immo altius euēit: qa vt sacra eius refert histo. cū Ambrosius īfātulus in cunis dormiret: subito examē apū os eius ₇ faciē ita cōpleuit: vt quasi in aluecolū intrādi ₇ exeūdi frequētaret: dicēs: Que qdē pdigia ab oībus interp̄tibus declarata nil aliud significar̄ voluisse q̄ ex eius ore suauitatem dicēdi melle dulciorē fluere debere: qd qdē augurū euētu verissimū demōstratū ē: Siue vʒ intelligēdi subtilitatē vl' disputandi vim: aut dicēdi scribēdiqʒ dulcedinē cōtēplemur. Scripsit hic diuus Ambro. infrascriptos irrefragabiles ₇ emēdatissimos libros: quorʒ sentētie: vt diuus Hiero. ait: sunt fidei ac ecclesie: necnon vt virtutū omnū firmissime columne: in quibus libris (vt pater Augustinus inquit) Romana relucet fides: qa inter scriptores latinos quasi quidam flos emicuit.

ℭ Libri beati Ambrosij.

De officijs	li. 3.	principium. Nō arrogās	De apologia daui.	li. duos.	Apologia prophete
Exameron	li. 7.	Quado opionis assūp.	De Gedeon	li. 1.	Jerobal
De excessu fr̄is	li. 1.	Deduximus fratres	De penitentia	li. 3.	Penitentia affinis
De fide Roma.	li. 1.	Superiori libro	De pūta itez epi.	li. 4.	Primo audisti
De bono mortis	li. 1.	Quoniam de anima	De īcarnatōe dn̄i	li. 1.	Debitum fratres
De virginitate	li. 4	Si iuxta celestis scīētia	De fuga seculi	li. 1.	Frequens nobis
De viduis	li. 3.	Bene accidit	De paradiso	li. 1.	Paradisus
De lapsu virginis	li. 7.	Audite qui lōge estis	De trinitate	li. 4.	Regina austri
De mysterijs	li. 1.	De moralibus	De Isaac ₇ aīa	li. 1.	In patre nobis
De sacramentis	li. 6.	De sacris que accepistis.	De iacob ₇ vi. btā	li. 1.	Necessarius
De Naboth	li. 4.	Naboth historia	De cōsolatiōe ad valen.	li. 1.	Et si incrementum
De Helie ieiunio	li. 1.	Dilectissimi pr̄es	De sancto abraā	lib. 3.	Abraam libri
De Thobia	li. 1.	Lecto prophetico libro	De. 42. mansio.	li. 1.	Mansiones
De interp̄ta. Job.	li. 1.	Multas nobis	Epistolas quoqʒ: prima incipit: Clementissimo		
De interp̄tatōe dd	li. 1.	Multi quidez.	Imperatori: secunda video vos. Tertia. Oīn		

oībus. Quarta exercitus semp. Quita: hic nobis motus terrarū. Ad Vercellēsē ecclesiā. Epistola icipit Ambrosius. Multos p̄terea edidit sermōes: Omeliasqʒ ac cōmētarios ₇ alia multa: q̄ ad mānus nr̄as nō puenerūt Hymnos insup post Hylariū cōposuit: quos vna cū psalmis more oriētalis ecclesie decātari instituit quod p oēs ecclesias fuit postmodū deriuatū. Obijt deniqʒ hic scissimus p̄sul. 2. nonas aplis que tū fuerūt i sabbato sācto. Sʒ eius maior celebritas ab ecclesia recolit̄ qn̄ fuit ordiatus. s. 7. idus Decembris.

ℭ Optatus milesitanus episcopus natione Apher per hoc tempus floruit ex parte catholica aduersus Donatianos sex libros conscripsit: in quibus asserit donatianum partem in nos falso retorqueri.

ℭ Cyrillus Hierosolomitanus episcopus eximie sanctitatis ₇ doctrine vir huius temporibus in precio existens a Valente imperatore sepe ab ecclesia sua propellitur: sepeqʒ recipitur: postea ab Theodosio principe inconcussum episcopatum obtinens nonnullos adhuc extantes composuit libros.

ℭ Epyphanius natione Cyprius Salamine vrbis episcopus: per hos dies insignis ₇ inclitus doctor habitus est: Qui (vt diuus testatur hiero.) aduersus omnes hereses multa scripsit: que ab eruditis viris ppter

res a simplicioribus ꝓpter verba ignota parum legebantur. In extrema deniqꝫ senectute constitutus varia condidit opuscula. Moriens denique vt sanctum habitus eius festū in quarto idus Maij celebratur.

¶ Gregoriū etiam nazanzenū eps̄m diui Hiero. in diuinis eruditionibus preceptorē his diebus ob sctātē eruditionemqꝫ atqꝫ eloquētia maximo in p̄cio fuisse dicūt. Cuius hec illa fuerunt opuscula: Aduersus Eunomium libri duo: De spū sancto li. i. Cōtra iulianū apostatā li. i. Appollogeticū p̄terea de morte celarij. Laudes Athanasij epi: Laudes maximi philosophi: ac v̄ginitatis laudes exametro vsu cōscripsit. Tandem hieronymo teste sub Theodosio principe vita decessit.

¶ Photinus hereticus Gallogrecus Smyrnēsis eps̄ eps̄us et Marcelli Anciarani discipulus: a quo photinianum dogma nomē accepit. hisdē tēporibus in Gallacia mont. Hic p̄mo hebionis heresim q̄ asserebat xp̄m purū hoiem fuisse: instaurare conatus fuit. Et cū eam ob rē a Valentiniano principe pulsus fuisset: plurima volumina scripsit in qbus p̄cipua sūt: q̄ aduersus gētes et ad Valentinianū ipsū p̄ncipē īscribuntur.

¶ Iouinianus quoqꝫ heresiarcha: hac tēpestate suaꝫ heresim dogmatiçare cepit: cuius tamē secta et ipse cito extincta fuit: nec ad aliquos sectatores puenit. Hic p̄mū monachus fuit: postea clericus factus. docebat hominē post baptismū peccare nō posse: nec ei ꝓdesse v̄ginitatē: ieiunia: viduitatē et similia: et fornicatos post penitētiā equabat: ac virginibus: atqꝫ meriti ac p̄mij retributionis ordinisqꝫ oēs iustos eē apud dūm. destructū āt fuit eius dogma a btō Hiero. j. librū aduersus eū conscriptū: q incipit: Pauci admoduꝫ dies.

¶ Vigilantius etiā p̄sbyter et doctor natiōe gallus hac tēpestate floruit: et nōnulla religiōis çelo plena ꝯscripsit. Sed huane laudis studio deuictus et supra vires suas de se p̄sumēs secūdā Danielis visioneꝫ prauo sensu exposuit. Sanctorū quoqꝫ reliqas minime venerādas: vigilias nō obseruādas: et alia friuola multa: q̄ in catholago heret. eorum necessario ponuntur affirmauit. Aduersus hunc etiam diuus Hieronymus librum edidit: qui incipit: Multa in orbe monstra.

¶ Melania quoqꝫ diui Hieronymi discipula inter Romanas mulieres nobilissima Marcelli quōdā ꝯsulis filia hoc āno q ē decimus ꝑtij Valētiniā: āmisso Vrbāo viro eius filio tūc i vrbe Roma p̄tore pp xp̄z ōi relicto hierosolymā nauigat vbi tāto v̄tutū p̄cipue humilitat̄ miraclo fuit: vt Tecle nomē accipe meruerit. 377

¶ Mannia seu Manica q̄dā Egyptior regina hisdē tēpibus defūcto eius viro: et ipsa sue gēnis veluti altera Semiramis regni gubernacula suscipiēs: ob ai p̄stātiā viribus auctis: Romāis q̄ maxie formidabilis fuit. Et hoc āno cū frequētibus p̄lijs Romāor opes attriuisset: etiā Palestinor et arabici limitis oppida vastauit: cuius pacē cū Valens impator et Lucius hereticus expostularēt: nō aliter eā ꝯmittē voluit q̄ moysen eremitam scissimū genti sue eps̄m designarent: quod cum Lucius q̄ libentissime facere conaret: Moyses renuit dicēs. O Luci te certe xp̄ianos catholicos ad metalla dānatis: et p varias insulas relegatis ac i carceribus trusi arguūt: Quāobrē nisi liberos oēs in illis dānatos ire ꝑmiseris: tuas māus ad me cōsecrandum nunq̄ inijcies: qbus verbis Lucius vna cū Valente Aug eos reuocauit: Atqꝫ ita consecratū hoc modo Moysen regine obtulerunt pontificem. ac per hoc pax Romano imperio reddita est.

Patres illirie Egypti prouincie.

¶ Moyses itaqꝫ d quo dictū ē mōachus scissimus his tēpibus in eremo vitā solitariā et āgelicā ducēs signis et virtutibus p̄clarissimis clarus et inclitus habitus ē. Et ꝓpterea a Lucio cōstātinopolitano patriarcha heretico eps̄us regionis egyptijs datus ē: q gentem ipsam magna ex pte ad fidē xp̄i cōuertit: vbi et tandem meritis gloriosus. 7. idus Februarij in pace quieuit. Et eo die eius solemnitas celebratur.

¶ Pambo egyptius mōachus: de quo legit q nolint plus discere q̄ vnū psalmi v̄siculū donec id ope cōpleuisset: ꝑ hec tpa cū istis ascripti patribus ob v̄tutē et sanctitatē magno in p̄cio et auctoritate habitus est: hic quidam de eodem versu percunctanti respondit: vix quadraginta illud explere potuit.

¶ Macharij āt duo btī Antonij discipuli: vnus. s. egyptius: et alter alexādrinus hisdē tēpibus veluti duo celi luminaria refulsere: hi nāqꝫ sicut in vocabulo nōe erāt: ita v̄tute ai et celestiū grāṙ magnificētia cōcordabāt. Vterqꝫ. n. abstinētie exercitijs et v̄tutibus ai equaliter pollebat: hoc solo egyptius precellens q quasi hereditatem gratiarum et virtutum beati Antonij possidebat: eorum autem vitam et excellentia facta diuus hieronymus conscripsit: vt habetur in vitis patrum in parte prima.

¶ Hylarion scissimus abbas ꝑ hec tpa apud Cypꝝ insulā nō lōge a Salamina vrbe 12. calēdas Nouē. diez obijt. Vir siqdē scissimus et oibus seculis memorādus: cuius sane cōuersatio et abstinētia ac p̄clara dōa mirabiliū q̄ opatus ē: vt diuus ait Hiero. tāta ac talia fuere: q̄tū vix eos extollere posset. Hic natiōe palestinus fuit ex vico Taçe vrbis parētibus pagāis ortūdus: ex qbus tanq̄ rosa de spinis floruit: a quibus Alexandriam eruditiōis cā missus ibidē q̄tū tenera etas patiebat magna ingenij et morū documenta p̄buit breui audiēsqꝫ celebre nomē btī Anto. qd p oēs egypti populos ferebat incēsus visendi desiderio ad eum perrexit: et ab eo religiōis habitū mox suscepit: et oibus rebus a se prorsus abdicat̄ cū solo sacco et pallio q ei beatus Anto. dederat i vastissima quadā et terribili solitudie secessit ibidē q̄ p multos ānos asprimā vitā duxit: nā qndecī tm̄ caricas post solis occasū comededat in die. Erat qppe tūc ānorū qndecim: et vsqꝫ ad octogesimum vite sue annum cum incredibili abstinentia vitam suam in seruitio christi transegit. Tandem Cyprum insulam deueniens apud Epyphanium Salamine episcopum per aliquod tempus ibidem conuersatus est: vbi et post quinquennium multis quidem miraculis clarus vite sue finem fecit. Sed Hesicius ipsius discipulus. vnde ipsum corpus sanctum et furtim auferens in palestinam transtulit. Eius autem hi-

floruit patno Epyphanius Salamine episcopus: et post eum diuus Hiero. optime describserunt.

Arsenius ex Senatore Romano monachus factus hisdē ferme diebus vita et miraculis clarissimus esse cepit. Nam ut ex vita patrum habetur, cū in palacio Theodosii principis sublimis haberetur, desiderio diuini amoris accensus omnem seculi pompam et gloriam derelinquens ad Heremum Scythie peruenit, ut inter sanctos patres remotus et a strepitu ageret vitam. Ibidemque ita constitutus Arsenius ut tota mente intentione adhereret deo. [illegible] ab omnibus se abdicans studuit solitarius monachus vivere. Audierat enim a domino vocem dicentem: Arseni si vis saluus fieri fuge homines et tace. Tandem cū etatis sue anno ... in sancto xpi conspectu plenus spiritu sancto et fide anno vite sue 95° 14. kal. augusti dormiuit in pace.

Paulus simplex per hec tempora fide gratia doctrina ac miraculis plurimum valuit. De quo inter cetera habetur: quod namque mente propria post conuersionem videre voluit in terris, ut in celis simul videri mereatur. Cuius autem natalis cum sanctis sit habitus septimo calendas augusti celebratur.

Paphnutius abbas pridem ipse apud Thebaidam tamquam angelicus vir notatissimus fuit: et multos ad religionem pertrahit ac Taisim meretricem impudicissimam ad xpm conuertit. Et cum etiam hic multam non mediocriter credens ... post multa documenta etiam beati Onofrij anachorite vitam conscripsit. Cui tandem post multe abstinentie labores tolerantiam assistit angelus domini dicens: Veni iam benedicte domini et ingredere ea que tibi debentur eterna tabernacula. Ecce enim mecum adsunt prophete qui secum tuum suscipiat chorum. Quibus auditis Paphnutius sequenti die multis assistentibus presbyteris et Monachis et videntibus ab angelis in celum susceptus est.

Agathonem item abbatem hisdem temporibus magne auctoritatis et precij ob sanctitatem et doctrinam fuisse dicimus: qui ut scribitur per triennium lapidem in ore detulit ut silentij virtutem percipere mereretur.

Euphrasia virgo sanctissima et gratia et virtutibus preclarissima sub Theodosio seniore apud Alexandriam in monasterio virtute abstinentie ac miraculis multis inclyta fuit. Hec in Antigonum quendam patrem habuit, virum ... et societate imperatoris prestantissimum, ac matrem nomine Euphrasia religiosam et timentem deum. Cuius ordinata ad monasterium se transtulit, ubi per x. et 8. annos cum incredibili abstinentia obedientia humilitate mansuetudine: sanctimonia ... labore usque ad trigesimum vite sue annum permansit. Quibus ita gloriosissime expletis: assistentibus sororibus animam deo reddidit: et sepelierunt eam cum genitrice sua Euphrasia.

Mariam egyptiacam meretricem primo appellatam deinde sanctam et penitentia perseuerantie exemplum per hec tempora ... xl. et 7. annos mirabilem penitentiam in deserto peregisset. 4° nonas aprilis migrauit ad dominum. Cuius corpus Zosimas sanctus abbas sepeliuit. Cuius autem historiam virtutibus admirandam beatus Hiero. eleganti stilo conscripsit. Licet sint qui id opus cuidam Paulo ecclesie Neapoli diacono scribant.

Euagrium autem monachum Macharij egypcij discipulum virum vitae sanctissimum: ac per omnia mirabilem et multarum literarum eruditum per hec tempora fuisse et librum qui vitas patrum inscribit composuisse ferunt. Credatur etiam quod alia monachis necessaria multa ediderit. et primo contra octo principalium viciorum suggestiones. Item librum centum sententiarum ... per capitula digestum. Item doctrinam monachis vite apostolice in cenobitis scripsit. Sed et ad virginem quandam ... sententias quasdam valde obscuras primo se edidit. Sed et inter ceteras ... tantam gratiam discernendorum spirituum et purgandarum cogitationum ut nullus alius putaretur ex fratribus ad tantam subtilitatem et spiritualium rerum peruenisse. Et licet incredibili fuerit abstinentie: tamen longissima vita vixit multis signis et virtutibus clarus.

Didimus etiam quidam monachus senior hijs temporibus in Thebaida fuit vir vite bone: in quo multas diuinas gratias insuderat. quod etiam ipsa eius facies indicabat. Nam inter cetera ut diuus refert Hiero. scorpiones et bestias quasdam cornutas et anguesque que in illis locis pro semore solis ... habebantur tamquam terre quosdam vermiculos pedibus nudis conculcabat: et ita extinguebat ut nihil ab eis omnino lederetur.

Pambam quoque eremitam sanctum quem Dolapolis regio Iudee sibi concertiuit hisdem temporibus in precio fuit: et alij innumerabiles: ut in vita patrum habetur.

Valens Valens predicti Valentiniani frater sextus Constantinopolitanus imperator post eundem fratrem anno 2° 288.
olympiadis imperare cepit et cum Gratiano et Valentiniano fratris filijs imperauit annis 4. Hic ut primum
378 sumens a Eudoxio constantinopolitano patriarcha rebaptizatus persequi xpianos catholicos nec destitit legem tulit ut monachi et eremite per Egyptum et Thebaidem constituti aut militarent aut fustibus cederent. Et tunc multi monachorum in egypti eremo hac de causa per tribunos et milites cesi sunt. Huius tempore auaricia ac imprudentia gothi in romanum prorumpunt imperium cupiens esse xpianum catholicos abijcere. Sed ipse sua imprudentia atque dementia arrianos effecit. cum quibus postmodum dum pari imprudentia pugnaret quarto imperij sui anno iusto dei iudicio ab eisdem superatus omni eius exercitu ad internitionem usque cedentur: ipse autem sagitta saucius cum turpiter fugeret ac ob nimium dolorem equo sepe delaberetur: ad villulam quandam casam deportatus est. quo cum peruenissent gothi domum et ipsum incenderunt. et tamquam hereticus sepultura merito caruit. 5577

379 Iustina autem imperatrix Valentiniani xpianissimi viri uxor et gratiani ac Valentiniani Augustorum mater et ipsa hoc anno post viri interitum Valentis cognati sui suasione in arrianorum heresim declinans ipsorum arrianorum fauetrix effecta est ... Que ut in xi. ecclesiastice historie dicitur ... catholicorum virorum statum mox conturbare cepit. Atque de exilio et pulsione sacerdotes comminari nisi Ariminensis synodi decreta confirmare et approbare decernerent: quo quidem in bello ut diuus scribit Hierony. ecclesie murum et turrim validissimam Ambrosium precipue pulsabat. Sed ipse contra regine furorem non manu aut telo se defensabat. sed ieiunijs et continuis vigilijs sub ipso altari positus per obsecrationes et lachrymas suum ac ecclesie defensorem pre-

parabat deum. Qua autem fuerit morte Iustina non habeo.

¶ Fridegunnus secundus gothorum rex: de quo sub Constantio magno mentionem fecimus. hoc anno qui est tertius Valentis imperii annus: una cum sarmatis quadis: alanis hunnis: vandalis: et Marcomanis barbaris gentibus: cum sese superioribus temporibus Ro. imperio tradidissent ob maximam romanorum ducum avariciam fame coacti: contra Romanos uno animo insurgunt: et inter Constantinopolim urbem et alpes iulias per multos annos omnia vastantes. romanorum sanguinem turpiter fuderunt: que quidem res imperii exitium fuit: nam superato: interfectoque Valente Augusto: Scythie regiones: Thracieque ac Macedonie: Thessalonice: achaie: Epyrri: Dalmatie: cunctaque panonie Gratiano et fratribus augustis abstulerunt: in quibus quidem provinciis: quot et quanta a barbaris illis fuerint perpetrata mala: animus referre horret. Quot enim matrone: quot virgines christi et ingenua corpora his bellis ludibrio fuerint dicere non attinet. Capti insuper episcopi: sacerdotes interfecti: subverse ecclesie atque equos stabulantes: et martyrum reliquie ignominiose fuerunt effosse: ubique luctus: ubique gemitus audiebatur: Sed nec temporibus nostris regionibus illas minora illata sunt a Turcis damna. immunis ab his malis hucusque vix noster Europe angulus extitit. Et utinam Turcis nostris viribus aliquando fortiores non efficiantur: atque utinam Ro. ecclesia in robore suo perpetuo valeat. Nec dominus noster secundum peccata nostra faciat nobis: aut secundum iniquitates nostras retribuat nobis.

Gratianus Valentiniani senioris septimus constantinopolitanus imperator anno. 2° ducentesime octogesime nonae olympiadis post Valentem patruum suum cum Valentiniano fratre suo imperare cepit: et imperavit annis 6. Vir quidem ab ipsa sua adolescentia militia strenuus et religione clarus: qui et ab ipsa sua adolescentia apud argentinam Germanie urbem uno prelio ad. 30. alemanorum milia qui fines Romanorum vastabant: cum minimo suorum damno interfecit. Suscepto itaque imperio: et Iustina eius matre defuncta pulsis omnibus hereticis: totam italiam ad veram fidem mox redegit: Que pacto catholicorum templa destructa resarciri ac instaurari fecit. Sed cum instantibus Gothis rempublicam in maximo discrimine videret: Theodosium hispanum virum utique clarissimum regni socium ac comitem sibi delegit qui superatis alemanis hunnis et ipsis gothis: mox orientale imperium restituit icto cum athanarico et alarico gothorum regibus federe: ipse vero in occidente superatis pacatisque alemanis: necnon et repressis Scythis sive tartaris sexto imperii sui anno e vita discessit. Gratianus

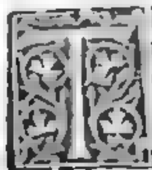
¶ Augustinus futurus pater noster et sponsus eius: hoc anno cum decem et octo etatis esset annorum librum qui hortensius inscribitur legens in manicheorum heresim statim incidit: ut ipsemet in tertio confessionum suarum libro contestatus est: nam tunc eam in adolescentia tantum ita doctus evaserat: ut cetera superaret quam afferre possunt philosophice ornamenta.

Siricius papa natione Ro. patre Tyburtio post Damasum pontificem sedit annis xv mensibus xi diebus. 25 Hic Gratiano teste constituit ne clerici cum mulieribus in eadem domo nisi cum consanguineis cohabitare presumerent: ut habetur in canone. 81 di. c. Sennas. Instituitque ut sacri ordines intuitio per temporum intervalla ab episcopis darent. 77. di. c. In singulis. Voluit quoque ut qui virginem aut viduam. aut secundam uxorem duxisset: ab officio ecclesiastico prorsus pelleretur: ut. 26. di. c. Deinde: et c. ultimo. Item censuit presbyteros ab episcopo tantum consecrari debere. 24 di. c. Episcopus. Voluitque generale baptismum non nisi in sabbato sancto fieri debere. de conse. di. 4 c. Non ratione. Hic cum Manicheos quos in urbe invenerat exilio damnasset. prohibuit etiam ne cum fidelibus communicarent. Censuit quoque ne illos de eorum secta recipi: nisi ea conditione ut in monasterium tanquam in carceres perpetuo damnarent. Ibique ieiuniis et orationibus se macerarent: et tantummodo in ultimo vite sue: cum de eorum conversione constaret: viaticum salutis sumerent. Tandem vero cum concilium 150. episcoporum ad Constantinopolim celebrasset: ubi ecclesie res optime composuit: creatis etiam multis presbyteris: diaconibus et episcopis moritur et via salaria in cemiterio priscille 8° calendas martii sepelitur: et tunc cessavit episcopatus dies. 20. Papa. 40

¶ Joannes eremita natione egyptius: vir optimus: cuius tanta fuit sanctitas atque perfectio ut mentes religiosas atque devotas ad virtutis culmen erigere: et ad perfectionis vestigia concitare solus inter omnes sufficiat: hic ut beatus refert hiero a quadragesimo usque ad nonagesimum vite sue annum in quadam ardua Thebaidis rupe semper permansit: nec umquam ex ea exivit: sed in vigiliis et continuatis orationibus: aliisque contemplationibus ferventissime deo famulatus. pro quo in tanta mentis sinceritate pervenit: ut non solum eorum que erant sciaz cognoscere a domino: verum etiam eorum que futura erant: presciam mereretur. Eundem namque ei dominus prophetie gratiam contulit: ita ut non tantum civibus et provincialibus suis: si forte percunctarentur futura predicerit. sed et imperatori Theodosio victoriam de Maximo tyranno predixit. Denique cum centesimum ageret annum post pluria miracula et prophetias per triduum in eadem spelunca nullum ad se venire permisit: sed positis genibus in oratione. 6° calendas aprilis reddidit spiritum atque ita perexit ad dominum: Cuius autem vitam virtutibus admirandam beatus Hieronymus eleganti stilo conscripsit.

¶ Germanus Antisiodorensis episcopus: vir fide: virtutumque meritis: ac miraculorum gloria plurimum insignitus: per hec tempora Ravenne diem obiit.

¶ Maximus quidam britanicus vir quidem rei militaris scientia preclarus. 6° Gratiani imperii anno: teste Eutro. in Britannia per seditionem imperator factus: in gallias cum exercitu mox per transitus universam provinciam cum germania per crudelissima bella sibi subiugavit. Et gratianum imperatorem apud Lugdunum fugatum mox suis machinationibus interficere fecit. Valentinianum autem eius fratrem pene pubescentem post fugam: postque exilia ac recuperatum multo imperium suidem etiam obtruncavit: quibus interfectis: Maximus confestim Victorem filium regni seu imperii consortem fecit Sed anno evoluto a Theodosio superatus captusque statim regiis spoliatur indumentis: quibus denudatus subsistens illum capite truncari precepit. Victor deinde filius cum in galliis ab Argobaste superatus esset ibidem interfectus est

383 Theodosius senior genere hispanus octauus cōstantinopolitanus imperator: hoc anno q̄dragesimus .290. olympiadis post Gratianū & Valentinianū imperator factus imperauit annis .11. Princeps siquidē xpianissimus. optimusq; & p̄stantissimus. ac Traiano a cuius cōsanguinitate et nōnulli affirmāt originē ducens: persimilis: q breui post q̄ tyrānos oēs sustulisset. auxilio omnipotēti nostri Jesu xpi fretus i quo maxie fidebat: & Andrago siue Androgatiū Maximum ducem ac Arbogastem Eugeniuq; gallarū tyrānos & partis germanie inuasores superauit & occidit: q de eiusdē bellone celebrator Claudianus poeta admirādo ait: O nimium dilecte deo tibi militat ether: Et cōiurati veniūt ad classica vēti: hic licet historico careat auctore: ab Ambrosio tamen & diuo patre Aug. lib. xxij de ciui. dei magnis extollitur laudibus: cui ad disciplinā militarē addāt ingenij & religiōis laudem in qbus plurimū valuit & inter ceteras v̄tutes humilitatē coluisse video: q; cū aliq i viri thessalonicenses. postea bononienses nūcupati vt ex legēda sancti Petronij hētur. iudicē suū in theatro occidissent & ex hoc ira plurimū p̄motus fuisset: ambrosij p̄cibus eis hilarissime pepcit. Verum postea agēte curia militari: malatrectus in illu ad quinq; hoīum milia occisa sunt: Quod vbi Ambro intellexit imperatori apud mediolanū eiusdē ecclesie introitū nisi peniteret interdixit. sicut hētur in canōe de pe. di. .2. c. Secūda. quam qdē admonitionē ita equo aīo Augustus tulit. vt vltro Ambrosio gratias egerit atq; penituerit: & vrbem ipam laceratā instaurauerit: vt notat in p̄hemio ff. Hec aūt narrat in glosa l. Romana vū & penitētia peracta legē tulit: vt principū suie sup mortis & aductiōe prolate: vsq; in trigesimū diē ab executoribus semp differentur: quatinus locus misericordie: vel si reo exigeret penitētia nō deperiret: vt p; xi q .i. c. Cum apud e l. Si vendicari. C. de penis. De cetero autē maxima pace gubernauit imperiū: nec in nullo p iracundiā circa itā legūq; custodiā aut bonorū mēoriā mandatorum memor extitit. Et cūcta quecūq; optimi principes facere cōsueuerāt: cū integritate p̄petua semper celebrauit. Deq; postea si aliquādo ira petitus. cēt. hac ratione visus ē vt ter alphabetū morose p̄ferret: anteq̄ qcq̄ā verbo p̄ferret. Ferūt hunc Joānis eremite p̄dicti familiaritate apud Thebaide; plurimū vsum fuisse cuius etiā cōsilio & bellū tractabat & pacē: hic autē principi tanto placilla vxor fuit imense pietatis & religiōis mulier: ex qua Archadiū & Honorium filios Augustos suscepit. Demum hic mēorādus princeps cū oīa p̄fecisset que principi optimo cōueniāt apud Mediolanū corā diuo Ambro. āno etatis sue q̄nq̄gesimo defūctus ē. cuius corpus eodē āno Cōstātinopo. traslatū ē.

Augustini patris nostri conuersio.

Augustinus pater n̄r diui Ambrosij in fide discipulus & filius doctor oīum p̄cipuus. hoc āno etatis sue
390 30 apud Mediolanū cisalpine gallie metropolim doctrinis & p̄dicatiōibus btī Ambro epi. ex Manicheo xpianus efficit: vir sane scientia atq; sapia. oībus q ante eū fuerāt vel post futuri erāt celsior: q; vt testatur Volusianus legi dei deest: qcquid Aug. cōtigerit ignorasse: q quidē q̄nta nobis postmodū ac vniuerso generi hūano cōtulerit laudatissima salutis bñficia facile oēs intelligūt: Nā ab ipa pueritie etate tāta discēdi flagrabat cupiditate vt nullū discipline genus sibi incognitū pati voluerit vnq̄. Fuit itaq; diuus pater hic natiōe apher: ex honestis xpianisq; parētibus in vrbe Thagatensi natus: eorū quoq; accuratissima cura & diligētia enutritus. ipse ius etiā secularibus literis apprime eruditus: oībus vz disciplinis doctus. q̄s liberales vocāt illas q̄dē cū eēt acris ingenij adolescēs p semetip̄m nullo tradēte doctore didicit & intellexit: ita vt ad singula q̄ in mundo sunt natū diceres. Hic itaq; virtutibus fultus augustinus adhuc quasi adolescēs: ex Carthagine matre Monica nesciēte Romā vēit postmodū Mediolanū vt rhetoricā doceret. vocatus cōcessit: ad quē locū Monica eius mater sanctissima stati subsecuta ē: vbi & paulopost eum p̄cibus suis. sussi agēte marie diui Ambro. doctrina ad vere religiōis iter cōuertit: quod ipsemet cōfessionū libris vbis cōtestatus ē dicēs. Vocasti & clamasti. & rupisti dñe surditatē meā: Coruscasti & splēduisti: & fugasti cecitatē meā. Fragrasti & duxisti sp̄um & anhelo tibi. Gustaui: & esurio: & sitio te. Tetigisti me & exarsi in pacē tuā. Eo itaq; loci btīssimus Aug. cōuersus & cathecuminus factus diuo spū illustratus: in tractatus de xpiana religiōe cōponere orsus ē vz. De achademicis: de ordine. Deq; vita btā: ac solloquiorum edidit libros. At diuo deinde ambro vna cū filio suo noīe Adeodato baptiçatus Te deū laudamus hymnum cecinit: & cū ipo Ambro in finē vsq; cōpleuit: quo q̄dē baptiçato haud multo religiōis habitū ab ipo ambro. vt idē ambro testaī. Suscipiēs ad diuū Simplicianū tūc abbatē statī cōcessit vt de optio viuendi mō cetus sue mētis cū eo cōferret: vbi biēnij tpe permanēs orōnibus & ieiunijs semp vacauit. Nec satiari qdē poterat dulcedie quadā inenarrabili cōsiderās altitudinē cōsilij diui sup salutē generis hūani. Vnde vt Possidonius ait vehemēter affectus i hymnis & cāticis suaue sonātis ecclesie vocibus indesinēter flebat qbus p̄motus stati d̄ musica libros cōposuit. Inde vō matris instinctu vt patriā repeteret multis cōsociatus fr̄ibus discessit & Romā vēit Et p Ethruriā trāsiens sanctos eremitas diuersis i locis mōtis pisani vitā agētes inuisit & salutauit: cū qbus: referēte etiā Frācisco Petrarcha viro religioso atq; doctissimo lib. sc. d vita solitaria dies aliquot in eodē habitu & vite p̄posito egit: quos sua sanā orōne & scā incredibiliter refecit cor vitā & viuēdi modū sicut quodā eius smōe p; marie p̄bāo. Inde ēt p̄fectus: cētū cellas nō p̄cul ab vrbe. Ro adijt. & eadē rōe xpo deditos iuisit: quos ēt a se laudatos i p̄posito salut adipiscēde sua orōne cōfirmauit. Cunq; demū Romā concessisset cū Manicheis ibidē diu cōtulit: ac duos lib. cōtra eos scripsit. quorū vnū de ecclesie catholice moribus: alterū vō de ipsorum manicheorum moribus intitulauit. Ibidem etiam consistens libros de quantitate anime: & de libero arbitrio composuit. E Roma postea profectus in

cũ matre sua ꝛ multis fratribus associatus ad Ostia tyberina peruenit: vbi nauigatõi se instaurantes mo̾ mater filij conuersione ꝛ religiositate gaudio repleta: eum his verbis alloquitur. Quid (inquit) fili hic faciã: ꝛ cur hic sim nescio? Iã cõsumpta spe huius seculi: vnũ erat: propter quod in hac vita immorari cupiebam: vt te xp̃ianũ tantũ viderẽ priusq̃ morerer: sed cumulatius hoc mihi deus meus prestitit: vt ñ mõ te xp̃ianũ catholicũ. sed ꝛ cõtẽpta felicitate terrena videã seruũ eius. Quibus dictis factũ est vt intra quinq̃ dies illa decũberet febribus: nonoq̃ sue egritudis die: aĩa illa religiosa ꝛ pia corpe soluta sit. peractis vero ex more matris exequijs: Aug. cũ fratribus suis Carthaginẽ adnauigauit. Laresq̃ paternos repetẽs cõ festim patrimoniũ satis amplũ vẽdidit: ꝛ pauperibus erogauit: ibiq̃ haud lõge in nemore monasterio extructo cũ dei seruis viuere cepit sm morẽ ꝛ regulã sub sanctis apostolis cõstitutã: ob cuius viuẽdi formã tãto in honore ꝛ precio habitus ẽ: vt multi ac multi seculo renũciãtes: sese sanctissimi viri magisterio vltro subderent: cũ quibus ẽt p triẽniũ ieiunijs ꝛ oratiõibus vacãs libros edere nõ distulit: ac exẽplo: p̃dicatiõibusq̃ quibus multũ valebat: indoctos ꝛ ignaros docere curauit. factus deinde p̃sbyter nõnullos ex fratribus suis sacris ordĩbus initiari fecit: ꝛ tũc apostolicã regulã cõscriptã eis obseruãdam cõtulit. Denique in Ypponiẽsi ecclesia. ꝫ minimus ep̃us, pontificatus. xl. ãnos superuixit: cuius cũ tẽpora ob sacerdotũ: clericorũq̃ ac monachorũ petulantiã iniqua ac difficillima viderent: mõasteriũ aliud canõicorũ intra ep̃ium sibi cõstituit: ꝛ cũ eis de cetero etiã sm regulã antea eremitis in solitudie collatã vixit: ad quẽ etiã tũ multi ob sanctitatẽ: ꝛ doctrinã se trãsferẽtes: eius discipuli efficiebant. Verũ cũ multa sint eloquẽtissimorũ: sciẽtissimorũq̃ virorũ testimõia: q hunc celeberrimũ patrẽ miris extollũt laudibus: timendo dicere. Ausim oĩa in augustinũ fuisse perfecta: q̃ ad viri itegritatẽ pertinebãt: cui ꝛ plurimũ hũanũ genus debet q disciplias oẽs tũ hũanas tũ diuinas in vnũ q̃si redegerit corpus: ita vt q saluus fieri cupit: hũc solũ legẽdo imitãdoq̃ salutẽ cõsequatur. Tot aũt libros in oĩ doctrine genẽ scriptitauit: vt ne nũerari quidẽ: nedũ legi queãt. Nõ. n. tãtummodo scripsit q̃ huic nĩo opi inserere curauimus: que in hoĩum manus versant: sed lõge plura q̃ deperdita sũt: in quibus certe p̃ ceteris ecclesie doctoribus videt se paruulos instruere: mediocres alere: ꝛ robustos in diuinis exercere ac perficere voluisse: necnõ ꝛ oĩs generis ꝛ etatis fideliũ curã suscepisse videt. Ego quidẽ hũc ipm fontem illũ e paradisi medio egressum fuisse dicere ausim: ex quo oĩs religiosorũ mendicãtiũ ordo tanquã flumina prorupere a quibus oĩs xp̃ianus orbis irrigat: fecundatur atq̃ illustratur. Et propterea quidam eruditus vir id verissimum esse comprobans: ab eodem scilicet diuino fonte quattuor mendicantium religiosorum instituta potissimum emanasse: his versibus cecinit dicens.

O deus omnipotens quãtũ admirabilis arte es:
  Qua celi constabant sidera terra fretum.
Hec quid his capitur paradisi fons sacer a te
  Terrestris medio conditus ecce fuit
Quattuor ex illo nascuntur flumina fonte.
  Euphrates: ganges: tygris ꝛ ipse gyon
Fecũdis serpunt totum qui fluctibus orbem.
  Quis sine tam sterilis terra creata foret
Nanq̃ his ꝛ soli generantur cuncta profecto
  Nec poterit maius dicier ore sophos
Quid nisi pro tali figuretur imagine functis
  Diui augustini dogmata sacra putas
Hic magnum fontem sophie diffudit in oras.
  Cunctas qui mendas tersit ꝛ omne nephas
Edidit ille pater per multa volumina: quorũ
  Iste nunc titulum cernere quisq̃ valet.
Quid sibi descripti fami volutsse videntur:
  Quattuor aurelij ni sibi in orbe domos
Circuire immensum: mundũq̃ fluminis instar
  Et pia sectat: sunt sua signa ducis.
Quas memorare volo sic vel proferre: ꝫ sit
  Debilibus rati recta talia rotis
Primus hic instituit noster dux nos eremitas.
  Cuius ab imperio regula nostra data est.
Hinc ortum post hec duxerunt carmelitam.
  Iudicat hec eadem tradita norma sibi
Predicatorum felix hinc nascitur ordo
  Canonici primo regula chyriacos.
Tandem quis dubitat Franciscum stigmata christi
  Gestantem primum: quin fuerit alter ego.
Hic eremita fuit sub quo tolerare magistro
  Tunc sanctimonie nouerat ipse viam.
Sic mihi des maclas deus hoc in fonte lauari:
  Vtq̃ augustini vota precesq̃ iuuent
Me quo celestem precibus perducat ad aulam:
  Lucida que videam iugiter ora dei. Amen.

¶ Monica itaq̃ diui p̃is Aug. mr̃: hoc ãno in ostijs tyberinis nonis Maij ãno etatis sue. 56. migrauit ad dñm. cuius admirãdã vitã ꝛ v̾tutibus plenã Paulus noster Bergomẽsis eiusdẽ sctissime matris deuo- 393
tissimus nostri q̃ eremitarũ ordinis precipuus pater e libris diui augu. excerptam pulcherrime descripsit. Vbi oñdit q̃ pia mater ipsa fuerit: q̃ casta q̃ sobria: q̃ sapiẽs: q̃ mitis q̃ benigna q̃ modesta q̃ patiens: q̃ cõstãs q̃ prudẽs q̃ hũilis: q̃ i orãdo: legẽdo meditãdo: cõtẽplãdoq̃ extiterit deuota: necnõ ꝛ q̃tum in vigilijs ieiunijs ꝛ elemosynis largiẽdis assidua: ac etiã in aĩabus deo recõciliandis mira ardentiq̃ charitate flagrauerit. Cuius itaq̃ sanctũ corpus ibidẽ a filio cõditũ vsq̃ ad Martini quinti pontificio tẽpora per mille ꝛ. xx. annos perstitit. Verũ eo presulãte circa annũ domini. 142 tertio idus aprilis. Inde Romam cũ ingenti pompa translatum: Cure fratrũ nostrorum eremitarum tanq̃ veris matris heredibus cõmendatum est. Cui ꝛ Mapheus vegius laudensis poeta sui temporis laudatissimus: ꝛ tunc Martini ipsius pape Datarius ob eius singularem quam in filium Augustinum: matremq̃ monicham gerebat deuotionẽ Mausoleum mira arte elaboratum multa impensa extruere fecit: Ad quod postea visitationis gratia perueniens: tale in eius laudem composuit epigramma: videlicet.

Salue lux matrum mater sanctissima salue
Salue augustini monicha digna parens
O salue tanti nati dignissima mater
O salue sexus gloria feminei:
Que genuisti illud cunctis memorabile seclis:
Ecclesie robur presidiumqꝫ sacre
Eloquij flumen tantum quo tota rigatur
Lex sacra et vbertim lingua latina fluit
Ingenij fulmen tantum quo tota coruscat
Sacra fides: omnis impietasqꝫ tremit:
Quē longe errantem longe christoqꝫ rebellē
Vertisti ad vere religionis iter:
Vertisti sanctis precibus quibus anxia semper
Pulsabas magnum flensqꝫ gemensqꝫ deum
Vertisti largo lachrymarum flumine quo te
Spargebas largo semper et imbre madens:
Felices o que tantum lachryme gemitusqꝫ
Felices tantum quē potuere preces.
Que trahere ad sese summum potuere tonantē
Ferreqꝫ qua certe mundus agebat opem:
Ecclesiam tanto que firmauere ruentem
Robore felices o lachryme atqꝫ preces.
O dulces lachryme vincāt que mella phauosqꝫ
Que vincant dulces nectar et omne preces.
O feruens amor: o pietas incensa parentis
O qui flagrabat sancta per ossa calor:
O flamma: o nulli facile enarrabilis ardor.
Materne o feruor mentis et ignis edax
O qui te tantus estus pia mater agebat:
Et quo scandebas impetus astra super
Ardentes tanquam longe voluceresqꝫ sagitte:
Sic ibant lachryme: vota precesqꝫ tue:
Ethereiqꝫ alte penetrabant pectora regis:
Cogebant illum nulla negare tibi:
Quin maiora etiam q̄ que sperare vel vnq̄
Auderes vltro plura simulqꝫ dare
O quantum tibi nos omnes debere fatemur
Cuius ope est mundo reddita tanta salus:
Quippe nisi e tenebris ad lumina sacra redisset
Conuersus meritis filius ipse tuis:
Altiloquas totum nisi diffudisset in orbem
Doctrinas tantis totqꝫ voluminibus
Errorum nisi tot pestes strauisset iniquas
Ingenio nisi tot dogmata praua suo
Quid mirum si nostra fides: cultusqꝫ perisset?
Si totus noster religionis honos:
Nunc vero superi quando ad fastigia celi:
Euectaꝫ nunc te purior orbis habet:
Quando hac terrena de fece et carcere tantum
Eruta tu loca liberiora colis.
Nunc nostris melius rogitans tu consule rebus:
Pro nostra melius funde salute preces:
Affer opem: nunc tu mundo succurre labenti
Succurre afflictis rebus et affer opem
Te cuncte exorant gentes: tibi vota profundunt.
Succurre et cunctis gentibus et affer opē:
Omnis te sexus: omnisqꝫ te inuocat etas
Te quicunqꝫ vocent omnibus affer opē
Precipue matres quantum tu experta labores
Et natis et tu matribus affer opem
Te docti ante omnes ne tu despice doctos
Nemo tuo nato doctior affer opem:
Salue lux matrum mater sanctissima salue
O salue eterna laude canenda parens. Amen.

¶ Ordo Eremitarum Aurelij ipsius patris Augustini hoc āno ab ipso fundatore preceptoreqꝫ ac duce Augustino apud Thagathensem et Ypponensem Aphrice vrbes initiū sumpsit: Nā vt dictū ē: cū diuus pater augustinus matrē apud ostia tyberina sepulture mādasset: stati multis cōsociatus fratribus Aphricaꝫ adnauigauit: et patrimōio pauperibus erogato in nemore haud procul ab Ypponēsi vrbe monasteriū primum construxit: et ibidē cū dei seruis eremitice viuere cepit: fm regulā a sanctis apostolis cōstitutā: quod quidē (vt credi gemus Possidonio referēte) Augustinus etiā prius fecerat anteq̄ de trāsmarinis partibus remearet. Cumqꝫ ibi triēnio cōstitisset regulā fm apostolicā formā primitus edidit: eisqꝫ ac successoribus oibus obseruandaꝫ tradidit: O q̄ sanctissimā viuēdi formā: multi nō mō seculares: sed et eremite: alijqꝫ innūerabiles viri se sanctissimi viri magisterio professiōiqꝫ obtulere: quo factū est: vt pre multitudine religiosorum multa et pene innumerabilia in aphrica sub eodē duce et eremitico titulo sint extructa mōasteria: q̄ quidē primo ipsius diui augustini morē (seuiēte vandalica persecutiōe) multis in locis deleta fuere: nā tanta eorꝫ fuit rabies: vt multe vrbes exuste euersaqꝫ tēpla: et xpi nomē pene i oi aphricano orbe extinctū sit: horū itaqꝫ fratrū quidaꝫ italiā repetētes: in Ethruria potissimū: alijsqꝫ locis eremitanū ordinē pro viribus conseruare et instaurare anni xi sunt: sed cū postmodū Gothorū ac lōgobardorū: aliorūqꝫ scismatū perfidia inualescēte dei ecclesia maximum accepisset incōmodū eremitarū: similiter et mōachorꝫ ordines ferme cōsumpti sunt. Hoc nāqꝫ mō hūc ordinē perturbatū: sepe collapsū: sepeqꝫ a multis: vt fit: instauratū et reformatū ab ipsis etiaꝫ locis instauratis aut reformatoribus varia postmodū sortitus est noia: prout etiā nostra etate apud mōachos sancti Benedicti et minores gestū eē videmus. Nā in diui Frācisci ordine alios Bernardinos: alios Amedeos: alios vero minores nō in vna prouincia tantū: verū etiā in vna eadēqꝫ ciuitate appellare cōsueuimus: eꝫ tamē oēs a seraphico Frācisco originem hic pbent. Sic et de cōgregatione sancte Iustine patauine dicēdū ē: que a primo loco Patauij sub titulo sancte Iustine extructo: et in ordinis sancti Bñdicti institutis reformato id precipuum nomē sortiri meruit: cuius quidē congregatiōis monachi vt verissimi religiōis et regule sancti Benedicti obseruātissimi eē censent: hoc quippe in nr̄o ordine certissimū eē videmus. Cum enim multis in locis hic eremitarū diui patris Augustini ordo labefactatus videret. In gallis primū sanctus Guilielmus q fuit Aquitanie dux surrexit: et suū ordinē: suāqꝫ religionē verbo et exēplo plurimū iuuit: ipse n. huius ordis professor existēs cistercienslj in gallijs exemplo permotus: cū ordinē suū tū in moribus: tum in locis vastatū adeo videret vt nulla q̄si i eo regularis facies videret. Collabentes nanqꝫ ordis ecclesias col

398

ipsa monasteria & muros refractos ac nemorosos vbiqz oculis aspiciebat. Quorum quidē calamitate permotus Gulielmus ad oppon̄endos religiosorum suorū mores: & ad instaurāda extruēdaqz noua monasteria ita animū adiecit: vt breui conualescens ordo ipse i gallijs meliorē faciē pre se tulerit. Ipse siquidē primus relicto eremo apud parisius mōasteriū ordinis extruxit & mēdicitatē Gualasio. 4. pōtifice approbāte exercere cepit: idqz multis in vrbibus agere curauit. Quāobrē religio ipsa cum non mō patrē. sed ēt religionis cōditorē appellauit: & de cetero ad ppetuā sui memoriā ordinis fratres nō eremitas sci augustini: sed gulielmitas vulgo in gallis appellare ceperunt. Cuiusqz exēplo cōfestim i vmbria & flamminea italie prouincijs Joānes bonus mātuanus icredibili feruore eodē mō surrexit: qui magis exemplo q̄ vbo & ipse collapsū ordinē instaurauit: Unde factū ē vt & multi viri i sanctitate pmoti se suaqz ordini tradentes religionis habitū ab eo susceperūt: & multa constructa sūt monasteria inter quos & seraphicū franciscū minorum fundatorē fuisse cōstat. Ca item ob rē & i flāminea & ūbria eius ordinis religiosi nō eremite sci augustini. sed Zamboniti dicti fuerūt. Sic & in etruria ac alijs plurimis in locis ita gestū est: cū alij a loco de fabali: alij de loco de beritijs se reformati cognominari voluerint: quorū quilibet ppriū caput differentes cōstitutiones suas: eadem tamen regula: sicut i predictis ordinibus gestū eē videmus: vsqz ad inocētiū quartū habuere. Quo in tpe Alexāder quartus inocētio suffectus visione quadā pmonitus: qua qdē beatissimū patrē Augustinū capite grādi. et exilis mēbris vidit: cūqz monuit: vt ordinē suū iā per gallicanas ciuitates effusū vt & ipse incremētū more pdicatorum & minorum sortiret in ciuitates reduceret: q statim euigilās ordinauit vt predicti fratres omissis pdictis titulis & noibus sub vno capite regerēt: & vno. s. eremitarum diui Augustini noie censerēt: atqz eos relictis nemoribus ciuitates incolere coegit: nec non & oia indulta atqz priuilegia diuersis prouincijs ac locis p sūmos pōtifices collata eis censuit esse coia. Quantū deinde & locis & viris sanctitate & scientia prestantissimis floruerit hic ordo in inferioribus dicemus.

¶ Canōicorum aūt ordo. s. regularū diuinpsius augustini hoc āno ipso pie augustio iā episcopo ordinato apō ipponēsē aphrice vrbē ab ipso pie initiū sumpsit. Nā vt smone d cōi vita clericorum ab ipso edito ad uerbūz habet: Augustinus idē cum molestia eps psbyter factus: qr cū fratribus eremitis sicut antea habitare nō poterat clericos intra episcopi domū ēt hic curauit: & cū eis pariter secūdū apostolicā formā quoad uixit degere voluit. Quibus oibus placuit vnū i deo sentire: & oia cōiter possidere. Uerum quis horum canonicorū fuerit habitus nullo autētico scripto aut approbata cōsuetudine inuenire potuimus: cū diuersis i locis diuersi habitus reperiāt canonici: quia alij albo uestiuntur bitu cū basta supiori linea: alij tunica nigra cū basta desuper linea & alba: vt plerīqz cathedraliū canonicorum in gallis cōstituti: Alij vero habitu tātūmodo albo: & clamide alba: alij cū tuica nigra & camisia linea sine scapulari: sed cū capucio secularium more sacerdotū. alij ēt cū laneo scapulari albo & basta supra lineā camisiā: vt hi qui sancti saluatoris i senēsi agro primus a quodā fratre nostro eremita instituti. Alij quoqz cū linea camisia clamideqz desup nigra: sz bireto albo: vt hi q venetijs sancti spūs locū inhitāt: ab alio similiter eremitarum fratre constituti. Reperiūt et alij canonici: q lateranēses nūcupātur i agro lucensi loco qui dicit frixonaria a quodā brixiano fratre ordinis sancti dominici primus constituti: & hos predicatorum fratrū more i oibus prefatus institutor eē voluit camisia linea cēorum more recepta & bireto nigro: Qui & vulgari sermone Fico della camisa oppellant. Alij insup canonici repeniūt diuersis habitibus distincti: qui oēs singularibus priuilegijs inter canonicos cōputātur. Et horum quidē a beato marco euāgelista: quidā a beato petro Aug quidāqz in gallia atqz italia a beato Ruffo: Et alij cōplurimi fuerūt a superioribus distincti: ab alijs ēt instituti: d qbus infra locis suis dicet. 400

¶ Uiri doctrinis excellentes.

¶ Claudianus poeta natione Egyptius his tpibus apō florētiā etrurie vrbē i pcio existēs duos libros claudianū. s. maiorē & minorē edidit: in quibus certe multe extant sentētie celebres ac notabilia puerbia. librūz quoqz d theodosij laudibus vsibus exaratū cōfecisse ferūt.

¶ Prudētiū etiā poetā christianū virum vtiqz seculariū litterarum scientissimū p hos dies claruisse & in precio fuisse tradunt. Qui & nōnulla in diuinis laude dignissima composuit: quorum d numero extat liber de martyribus: liber hymnorum: d origine peccatorū li. i. De cōpugnātia li. i. Sed et in exameron & in toto nouo & in veteri testamēto pulchre cōmētatus ē. Duos insuper d trinitate scripsit libros: Atqz aduersus Symachūz idola defendentem librū composuit: & quedā alia.

¶ Heraclides monachus vir sanctus & ipse per hoc tps existēs vitas patrum int cetera cōposuit.

¶ Apollinaris laodicee syrie vrbis eps p hec ipsa tempora i precio existēs: cū esset in disputādo uehemētissimus aduersus porphiriū philosophū 30. libros edidit. Adeo ipsū acutū fuisse tradūt vt diceret corpus nō animā a dño i dispēsatione susceptū: q cū ratōibus vrgeret dixit eū quidē aiaz huisse: nō tamen ex ea parte q rōnalis est: sed ex ea solū: qua corpus viuū reddit. Ad supplemētū vero rationalis pro ipsū vbū dei fuisse phibebat. Et hinc apollinariste heretici originē & denominationē habuere. Hic cum supiori tpore grāmatice multam dedisset operam episcopus factus i sacris scripturis multa edidit opera.

¶ Pacianus barchinonensis eps vir sanctitate atqz eloquentia insignis his temporibus de fide bene sētiēs ctra nouatianos nōnulla edidit opuscula: cosqz qbus potuit viribus impugnat.

¶ Eusebius Gregorij nazazeni discipulus his temporibus diem obijt Hic ab adolescentia cū eodē apud cesaream enutritus ac eruditus fuit: a quo cum eruditissimus euasisset vir: postea bibliothecam Origenis &

pamphilij corruptā membranis multo labore conscripsit: multaqȝ memoratu digna cōposuit.

405 ¶ Bachius metulensis episcopus hoc ipso tpe postea apud eādē vrbē, pcibus multa patulisset: a bāmare ab angelo atqȝ beato petro apostolo cōsolatus magnā populorū multitudinē deo lucrifecit: quibus illuminatis 7. idus iulij in pace sancta quieuit.

¶ Heluidiū heresiarchā auxentij arriani discipulū vir vtiqȝ callidū atqȝ doctissimū tēpestate hac infamē fuisse tradunt hereticū: dogmatizasse ferūt. affirmabat .n. beatissimā virginē mariā post christū & alios de viro suo ioseph suscepisse filios: quē quidē beatus hieronymus suis scriptis ipugnare delibuit. Et ideo cōtra eū librū de perpetua virginitate virginis marie cōposuit: q sic incipit. Nup rogatus a fratribus.

Arcadius 407 Archadius theodosij magni filius nonus cōstātinopolitanus imperator olympiade .293. post patrem imperiū suscipiēs imperauit cū honorio fre suo annis 13. hi namqȝ cū mire indolis & ingenij adolescentes essent et christianissimi habebātur: q dū imperij gubernacula suscepissent paribus auspicijs illud tantū administrationibus rexere diuinis: & archadius quidē orientē. Honorius vero occidētē gubernabat. Verū qȝ pater eoȝ Theodosius, ipsis adhuc adolescentulis tres duces tutores reliquerat: ruffinū qȝ orientē: Stiliconem qui occidētem: & Gildonem qui aphricam regerēt. mortuo pīe quilibet eoȝ imperandi cupiditate permotus regnū quisqȝ inuadere cōatus est suū. Et Gildonem res nouas i aphrica moliēti frater eius mescelzer viriliter obstitit: eūqȝ e regno fugauit: qui ita haud multo post ā dolore mortuus est. Verū mescelzer ea victoria elatus cū multis omnino parceret: & ipse statim a proprijs militibus occisus ē. Ruffinus vō ā orientale imperiū inuadere conaretur: ab archadio licet adolescente oppressus. Stilico et qui romanaȝ copiaȝ virtute Rhadagasum gothū virū audacissimū cū innumerabilibus gothis in fesulanis mōtibus apud ethruriā superauit: alaricūqȝ eorū regem apud rauenā multis cladibus affecit: qui i galliā ab eisdem gothis superatus fuisset: & ab Honorio imperatore auxilia postularet: indignatus imperator statim duces misit qui eū interficerent.

Papa .41. 409 Anastasius papa natione Ro. pre maximo post Cyricū pōtificē sedit annis 3. & diebus 10. Homo siquidē optimus: q pontificatu inito rei diuine curā gerēs: Gratiano teste: cōstituit ne debiles: vel manci: neue mēbro aliquo mutilati i clericoȝ numerū reciperentur: vt hēt in canone 55. di c. qui partē digiti. Vetuit itē ne peregrini & maxime trāsmarini i clerū reciperentur rō.n si v. epōȝ cyrographū signatū exhiberēt 57. di. c. Extraneo: & hoc quidē fecisse dr ne manichei qui aphrica exilinatione magna hēbant ad fidē corrūpēdā ō suis cū fraudibus eodē mō mitterēt. Mandauit rursus: vt cū sacrū euāgeliū i ecclesia dei legeretur: aut caneretur: nō sedēdo: sed stādo cū reuerentia ab oibus christicolis audiret de cōse. di. i. c. apostolica auctoritas. Bis deniqȝ in decēbrio mēse ordinationibus celebratis: vbi presbyteros 8 diaconos 5. & epōs p diuersa loca decē creauit: moritur: & in cimiterio ad vrsū pileatū 5. cal. maij sepelitur. & tunc cessauit sedes dies .21.

¶ Martinus monachus & turonēsis epūs vir scītate & pietate clarissimus hoc anno: q ē primus Anastasij pōtificis ānus apō eādē vrbē 3. idus nouēbris: etatis vō sue 81. migrauit ad dnm. Cuius quidē vita tāns extitit gloriosa miraculis: vt triū mortuoȝ more dnī nostri iesu christi meruerit esse suscitator magnificus: eius qdeȝ exequijs cū diuus Ambro. doctor miraculose interfuisset. & eius scītatē atqȝ virtutē vidisset: cōfessi de eo talia, ptulit vba dicēs. Beatus martinus, pphani erroris templa destruxit: vexilla pietatis erexit mortuos suscitauit: ab obsessis corporibus demōia seua exclusit: ac varijs laborātes lāgoribus salutis remedio subleuauit: q ita meruit ita perfectus ē: vt christū texisset i paupere: & vestē quā egenus acceperat mūdi dominus induisset. O felix largitas: quā diuinitas opat: O clamidis gloriosa diuisio q militē texit & regē. O inextimabile bonū qd vestu meruit diuinitatē. Digne huic dñe cōfessionis tue pmia cōtulisti: digne arriano & sauiuit feritas: digne amore martyrij psecutoris tormēta nō timuit. Quid erit pro oblatōe integri corporis recepturus qui pro q̄titate vestis exigue vestire deū meruit & videre. Sic sperātibus cōtulit medicinā. vt alios supplicatōibus: al os visu saluaret. Hec Ambrosius de beato Martino ad verbū: Cuius natalicium tertio idus nouembris celebratur.

410 ¶ Paula matrona romana mulier sane sanctitate admirabilis: & diui hiero i xpō filia atqȝ discipula hoc anno quo & sanctus martinus etatis sue. 56. sexto cal. februarij apō bethleē iudee ciuitatē lōgo coronata martyrio quieuit in pace. Cuius quidē dignitatē, monasticāqȝ cōuersationē: desertionē pāte: & ad hierosolimā pfectionē diuus ipse hiero. libello quodā magnis effert laudibus. Vbi et omnem eius peregrinationē per loca sancta: humilitatēqȝ: cōtinētiā: clemētiā: psusā in paupes bñficētiā: icredibilē patiētiā: institutionē: ordinē monasterij: hospitalitatē atqȝ fidē: & aduersus hēticos cōstātiā: & ad extremū eius felicē exitū: & in exequijs scōȝ occursū narrat atqȝ frequētiā. Eo et in libro ipsius filiā Eustochiū & heredē virtutis cōsolat. Dicitqȝ eādē paulā ab agamēnone rege predicto: qui troiā deleuit traxisse originē: q tradita fuit viro clarissimo ex nobilissima iulioȝ familia, pxetato: In cuius quidē tumulo idē scūs hiero. tale inscripsit carmen.

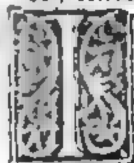
Respicis angustum precisa rupe sepulchrum Diuitias sobolem bethlemico conditur antro
Hospitium paule celestia regna tenentis Hic presepe tuum christe atqȝ mystica magi
Fratres: cognatos: romā: patriāqȝ reliquēs Munera portātes hominiqȝ deoqȝ dedere.

Dormiuit itaque scā & beata hec paula vt dictū ē, septimo februarij: tertia sabbati post solis occasum: & sepulta fuit. 5 cal. earūdē: vixit in sancto proposito Rome ānos quinqȝ: bethleē āt ānos viginti.

¶ Donatus epiri epus vir sanctitate et scientia precipuus per hoc tps in pcio existes etiam draconem imense magnitudinis ictus ore spuendo occidit: quem adeo magnum fuisse ferunt: vt octo boum iuga vix ad incendij loca eum perducere potuerunt.

¶ Pelagius qdam monachus et heresiarcha pessimus e roma in Angliam proficiscens: insulam illam oēz execrabili infecit errore. Predicabat eniz hoiez sine gra dei saluari posse: et vnuqueqz suis meritis propaqz vn tute ad iustitiā regi. Infantesqz pterea sine originali peccato nasci dicebat: nō tū baptizari oportere: vt a peccato liberent sicut hēt in canone. 24. q. 3. c. Pelagiani: Cōtra quē diuus pr Aug. cum ceteris presbyteris se viriliter illudes librū de baptismo paruulor primo: et postea aliū librū cōscripsit: ut et hēt i canone de cōse. di. 4. Sz et sanctus hiero cōtra eū Dialogū recte fidei tribus libris perscripsit: q sic incipit: Dic mihi critobole. Ys at pelagius antequā proderetur hereticus tres libros de trinitate fidei composuit. Et postq̄ hereticus publicatus fuit eius heresi sue fauentia conscripsit.

¶ Alexius Ro patritius cōfessor dignissimus atqz sāctissimus hoc ipso āno. 6. cal. augusti rome in domo patris sui nōie Euphemiani senatoris incognitus longa exercitatus patientia migrauit ad dūz. Cuius exequijs miraculis plenis interfuere archadius: et Honorius imperatores. Hic p dño spōsā elegātissimaz deseruit: vt etiam Gratianus in canone. 27. q. 2. Para. Ecce q coniugatū: testatus est. Eius autem natale eo die quo obijt celebratur.

Innocētius huius nōis primus papa natione albanus pr innocētio post Anastasiū pōtificē sedit ānis 15. men. 2. et diebus 20. Hic sctūs fuit: et multa ad religionē christianā ptinētia: Gratiāo ēt testāte: cōstituit: vz vt nullus pub penitēs i clericū recipet: sicut hētur i canone. 50. di. c. Ex pe. 510 Papa 42 4ū
nes. Voluit itē vt ecclesia semel cōsecrata: āplius nō cōsecraret. 68. di. c. Ecclesijs semel. Cōstituit itē vt clericus q sine epi cōsēsu ordinaret: eius ordinatio fieret irrita. 71. di. c. Siquis ausus. Declarauitqz preterea q epi: qui pbēdas: vel pōratū: vel decanatū: aut honorē vel dignitates: seu aliquod sacramētū: vt puta oleū sanctū: crisma: cōsecrationes altariū vēderēt p simoniacis punirētur: vt pma q 3. c. Si quis prebēdas. Voluit quoqz vt pma sedes alicui alteri iudicio nō subderet. 9. q. 2. c. Nemo. Cōstituit itē vt singulis solēnibus festis i ecclesijs āte sacramēti receptionē pax xpicolis daret de cōse. di. 2. c. pax igitur. Cōstituit insup vt sabbato ieiuniū celebraret: eo q tali die xps iacuisset i sepulchro: et eius discipuli ieiunassent d cōse. di. 3. c. Sabbato vo. Dānauit ēt Pelagiū predictū et celestinū monachos hereticos cū oi eorū execrabili doctrina: sicut pz. 24. q. 1. c. de hac matia. De iudeis quoqz et paganis: neqz monachis regulas quasdā tulit: ut hēt. 26. q. 2. c. Nūqd. Cathaphrigas āt hereticos: quor vt diximus auctores fuere Montanus prisca et maximilla ab vrbe expulit. Archadiū ēt ipatorē excōmunicauit: eo q expulsiōi Joānis chrisostomi cōsēsisset: cuius electionē Eudoxia imperatrix puocauerat q cōtra mulieres predicasset quia circa ipsius Eudoxie imaginē ludebāt. huius ēt tpe grāde et inauditū miraculū i vercellēsi cisalpine gallie vrbe cōtigit de quadā muliere coniugata falso accusata: q̄ eo q dicebat adultero cōsētire tormētis supare nō potuit: et capite vix. vij. ictu trūcato diuinitus vite reddita: impiali tādē rescripto libtati reddita ē. Quā obrē diuus hiero. huic pōtifici sancto ad cōtinētie et innocentie cōiugalis exēplū hec scribere voluit. Hic ēt pōtifex dignissimus basilicā geruasij et ptasij i vrbe dedicauit: Et cū ordinationes quater i decēbris mēse habuisset: vbi pbyteros. 30. Dyaconos. 12. et epos p diuersa loca numero. 54. creasset mortē: et i cemiterio ad vrsū pilatū. v. cal. aug. sepellitur: Et tūc sedes vacauit dies. 22. ¶ Viri disciplinis excellētes.

¶ Joānes cognomēto chrisostomus cōstātinopolitanus epūs hoc āno postea q̄ christiane religioni vbo et exemplo atqz doctrina plurimū pfuisset. 6. cal. februarij i pace qeuit. hic pp vitatem et iustitiaz defendendam ab Eudoxia: et Archadio eius filio multas ptulit iniurias: sed inter hec ēt preter sanctitatē maximā pro ingenij sui magnitudine hos infra scriptos edidit libros.

Super matheū duo volumina. Incipit: Oportuerat.
Super Joannez Omelias. lxxxviij. prologus incipit: Omnibus i christo.
De dignitate sacerdotali per modū dyalogi. li. 6. Multi fuerunt.
De eo q nemo leditur nisi a se ipso li. i. Scripto q eras.
De reparatione lapsi: vt multi opinantur. Quis dabit.
De laudibus pauli omelias sex. Nihil pculdubio.
Item super machabeis.
De militia spirituali.
De compunctione.
Sermōes quoqz: sanctis. et
Epl'as multas ad diuersos.

¶ Cassianus itē monachus cōstātinopolitanus: seu vt helināndo placet scytha: ipsius Joānis chrisostomi magnus dyaconus p hec quoqz tpa floruit: et multa ac multa edidit. hūc nāqz massiliā presbyter ex constātinopoli mittens duo ibidem monasteria condidit: vbi multos vtriusqz sexus congregans monachos: hec q̄ subiecta sunt p maiori pte cōscripsit opuscula. s. d monachi hītu: De cano incao tone et p'salmor mō li. 4. d origine et qualitate ac remedijs octo vicior pncipaliū. li. 8. Collationes patrū egypti cū eis qūqz hitās digessit. De distinctione monachi ac fine: De discretione. De tribus ad finēdū deo vocationibus. De pugna carnis aduersus spūz et cō. De natura oīuz vicior. De nece scōr. De mobilitate aīe. De octo pncipatibus. De oīoe: De integritate orōnis. De pfectis. De castitate. de ptectione dei. de scia spūali. De diuinis carismatibus. de amicitia. d finēdo vel nō finēdo. De tribus āntiqs monachor generibus: et q̄rto nūc exorto. d fine cenobite et eremite. De satisfatione pnīe. d remissione qnqgesime d nocturnis illusionibus. d eo qd apostolus dicit. Nō. n. qd volo bonū hoc facio. De mortificatiōe aduersus Nestorē. Et d icarnatiōe dñi li. 7

Simphonianū aūt beati hiero. auditorē atqȝ discipulū virū apprime eruditissimū hic tp̄e fuisse 7 floruisse constat. hic adhuc puer: vt ipe refert hiero. bethleē laudes cōposuit. Postea de subuersione idolorū [illegible] 7 ad Eustochiū virginē de virginitate quosdā libros edidit: necnō 7 hilar. ouis monachi vitā. atqȝ alia hi hieronymi magistri sui opuscula de latino in grecū transtulit.

Atticus cōstantinopolitanus post Joānē chrisostomū ep̄s vir doctissimus tēpestate hac floruit: 7 de fide deqȝ virginitate peregregiam opus ad reginas Archadij imperatoris filias cōscripsit. i quo quidem preueniens Nestorianum dogma impugnat.

Julianus capanus ep̄s vir ingenio acer: 7 i diuinis scripturis sufficienter doctus. ac greca latinaqȝ litteratura eruditus tēpestate illa ad patrē nostrū Augustinus pelagiane heresis maximū ipugnatorē li. 4. in defensionē illius erronee 7 heresis atqȝ alios octo conscripsit libros. hic anteqȝ huiusmodi impietati se aperiret inter ecclesie doctores clarus 7 insignis habebatur.

Ruffinū aquileiēsē p̄sbiterū virū vtiqȝ clarissimū atqȝ eruditissimū hisdē et tēporibus floruisse cōstat. co qd hi ius hiero. [illegible] nonnullas dederit epistolas: In quibus cū tāqȝ amicū dulcibus alloqt̄ vbis atqȝ ad charitatē p̄seuerandā exhortat: sȝ paulo post amicitie p̄seuerātia inter eos desiit. hic itaqȝ cū eruditus ēēt: 7 si opus ad [illegible] ederet: tamē i trāsferēdo de greco i latinū multū laborauit. Et qmaxime multā ptē grecoȝ codicū latinis [illegible]: vȝ libros iosephi iudei. libros basilij ep̄i. 7 Gregorij nazāzeni. clemētis Ro. Eusebij cesariē[illegible] [illegible] Euagrij siuas: Pāphili martyris aduersū mathematicos atqȝ Origenis aliquos trāstulit. Sed 7 in symbolū nonnulla disseruit. scripsitqȝ p̄terea bñdictionē iacob sup xij patriarchas triplici sēsu hystorico morali 7 mystico. Scripsit etiam epistolas ad dei timorem hortatorias 7 obtrectatori opusculorum suorum duobus voluminibus respondit.

Honorius Honorius archadii predicti fr̄: 7 cōstātinopolitanus iperator: eius fratre archadio defūcto se ā [illegible]
no. 267 olimpiadis ipsius. 7 suscipiēs cū theodosio fratris filio imperauit āno. 15. vir certe moribus 7 religione patri theodosio consimilis: Qui principatu suscepto confestim Constantinū
411 quēdā tyrānū apud arelatū captū interfecit. Cōstātū āt p̄dicti cōstatium tyrānū filiū Geruntius Comes i bello apud vienā occidit: 7 statim eius loco Maximū quēdā cōstituit. Quo substituto milites sui nō multo post gerūtiū ipsū interfecerūt. Postquē 7 Jouinus nobilis gallicus cū i gallia q̄ [illegible] temeritate rē pu. i malis: ipse 7 Sebastianus eius frater interfecti sūt. Athaulphus āt vesegothoȝ rex cū pacē ab honorio postulasset. nec ipetrare potuisset hispaniā 7 aphricā transiēs eas cū quodā Attalo imperatoris noie inuadere tētauit. Sȝ atthalus ab herachiano afri ce p̄fecto maritimo bello superatus 7 captus ad cōstātiū comitē honorij cognatū arelatū victus mittit. Deinde ad honoriū romā missus aū currū i triūpho ludibrio fuit. Herachianus aūt hāc ob rē elatus 7 ipse i p̄fidiā prolapsus ē. Qui adepto cōsulatu statȝ cū tribus milibus 7 septigētis nauibus ex africa romaȝ venit. Sȝ cōstatium comitis p̄dicti occursu ita attritus ē: vt solus raptā rediret carthaginē: vbi e vestigio militari tumultu perēptus ē. Tūc quoqȝ p̄cipiēte honorio 7 sancte cōstātino soptis apud aphricā rebus. expulsisqȝ hereticis ecclesijs par reddita ē. Deniqȝ honorius pacatā rē pu. relinquēs āno. 15. iperij sui rome defūctus ē nulla post se sobole relicta. Sepultusqȝ ē iuxta petri basilicā i mausolo pulcherrimo. Duas quippe stiliconis filias: vȝ vnam post alteram vxerat: virorumqȝ subita morte preuēte ex hac luce virgines migrauere. Quam ob rem imperium eius Joānes occupare annixus est.

Romane vrbis captiuitas.

412 Alaricus. 4. gothoȝ rex ex nobilissima Balthoȝ i gothis familia natus hoc āno q ē. 164. cōdiuonis: 7 quintus regni ipsius: Christiani āno calē: qȝ a pl̃is post lōgā 7 grauissimā obsidionē romanā vrbē rex oīuȝ dominū cepit 7 incēdit. Nā cū Alaricus hic rgnū suscepisset Redagasū quēdā in gothis potētissimū sibi adiungens exercitū ducēto? milli coadunauit: statiqȝ threatiaȝ panoniā noricū illiricū 7 primā italie ptē vt [illegible] inaudibili strage affecit: Sȝ redagasus vltro progrediēs i fesulanis mōtibus nō ꝑcul a florētia cōsedit: vbi a Stilicone duce obsessus rex oīuȝ ꝑditus inopiā. 7 cū se fuge cōmisisset ab exercitu romano interfectus ē. Quo superato 7 interfecto tāta vt Paulus lōgobardoȝ histori[illegible] refert captiuoȝ gothoȝ fuit multitudo vt oīuȝ greges p singulis aureis pecudū more vēderēt. Eā ob cladē pmotus alaricus cū innumerabili vesegothoȝ multitudie italiā intrauit: 7 nō lōge a rauena cōsedēs ibidē oīa rapinis 7 direptiōibus [illegible]. Quo audito stilico ipse strenuus dux stati e cōstātinopoli cū oībus copijs mouēs terrestri itinere Italiā venit: 7 p aqleiā ac patauiū agrū delatus in rauenatū: vbi nūc ferraria ē. q̄ tunc vicus erat: sedit. Congressusqȝ in alaricū facto ipsū plurimis affecit cladibus: quē si voluisset et oīo delere potuissȝ ac ita vt aūt bellū ꝑtraxit tribus annis. Deīde inter honoriū 7 Alaricū pace cōfecta iperator galliā: quas sueui alani Burgūdionesqȝ cū vādalis occupauerāt Alarico possidēdā cōcessit. Quā qdē cōcessionē Stilico: qui in italia 7 gallia imperatoris vices gerebat cōprobasse visus ē: Jmo 7 maiora eidē alarico pollicitus: Sȝ haud multo post dū gothi eo i loco secum cōsisterēt Stilico i die pasce saulū quēdā iudeū ducē cū exercitu misit: 7 cū [illegible] rōnam [illegible] essent odio de gothis crudelissimā edidit cedē. Quo viso alaricus rapti acie struxit: 7 [illegible] [illegible] eius copias ōēs deleuit 7 ita ira succēsus omissa gallia aduersus stiliconē oēȝ suā vȝ cōuertit Sȝ Stilico cū ab iperatore auxiliū postulasset iperator duces misit q eū interficerēt. Digna sue fraudis sibi retributa mercede. Alaricus āt multa indignatione cōmotus: cū p ānū vniuersā fuisset populatus italiā romā tādē obsedit. Que fame tabefacta mr̄es et filios comederūt: vnde et certe plures fame pijt q̄ gladio.

Ac sic alaricus ca. a xliiii post obsidio(n)e(m) tertio anno vrbe(m) q(ue) totu(m) ceperat orbe(m) nullo quasi defe(n)sa presidio p(ro)uo negocio ce(pit) ab(o)r(igi)n(es) diripuit (et) incendit. Ferunt t(ame)n alaricu(m) hac modera(tio)ne i(n) romanos vsu(m) vt suis ma(n)dauerit a ce de (et) a sanguine quoad fieri posset abstinere: vt q(ui) ad basilicas petri (et) pauli co(n)fugientes no(n) lederet. Tradu(n)t quoq(ue) placidam theodosij senioris filia(m) captiua(m) abducta(m) fuisse. Alaricus v(er)o cu(m) gothis suis tertia die vrbe e-gressus lucanos bruciosq(ue) p(ro)fectus e(st) vbi cu(m) oia depopulatus fuisset: ta(n)de(m) apud cose(n)tia(m) ciuitate(m) vt capta(m) (et) direpta(m) sexto regni sui anno mortu(us). ac sic postea roma re(r)u(m) o(m)niu(m) d(omi)na: cuiusq(ue) regnu(m) declinare cepit. Blondus forliuiensis historicus duobus (et) triginta libris accuratissime scribe(n)s desi(n)ere no(n) (con)stituit e q(ui)bus (et) nos re rum eius inter cetera multa ad vsu(m) excerpsimus. Alarico na(m)q(ue) recede(n)te reliq(ua) clarissima vrbis loca: q(ue) co(m)bu(s)-ta a gothis ne querat fulminibus: vt paulus refert diruta su(n)t: p(ro)pter q(uo)d i(n) tota vrbe xpi blasfemia fuit: acclamates hoc ideo vrbi euenisse: quia sacra deo(rum) neglexerant. Quam obrem (et) diuus p(ate)r Augustinus contra obtrectatores ciuitate(m) dei edificauit (et) composuit. ¶ Ataulphus a(utem) (et) ipse balthus post alarici morte(m) ob ipsius affinitate(m) (et) generis nobilitate(m) gotho(rum) rex o(mn)iu(m) (con)sensu creatus q(ui)nto loco regnare cepit: (et) tribus an(n)is regnauit vir sic(ut) magnanimus atq(ue) excelsus q(ui) i(n) roman(am) vrbe(m) plurimu(m) i(n)fla(m)matus suscepto regio noie (con)festi(m) cu(m) exercitu regressus e(st) vt vrbe(m) o(mn)io deleret: (et) noua(m) (con)deret: qua(m) gothia(m) appellaret: s(ed) Placidia eius vxor (et) Theodosij senioris filia iam ab Alarico captiua abducta: vbi bois mente(m) intellexit: ita cu(m) dulcibus v(er)bis deliniuit: vt vrbe(m) dimiserit: (et) a cedibus atq(ue) rapinis se te(m)perauerit: vrbe(m) quoq(ue) suis magistratibus rege(n)da(m) dimiserit. Et no(n) mo(do) hec p(re)sta(n)tissima mulier maritu(m) a ta(n)to facinore retraxit: s(ed) e(ti)a(m) inter ipsu(m) (et) honoriu(m) impa-tore(m) fratre(m) (et) eius nepote(m) Theodosiu(m) pace(m) co(m)posuit. Qo cu(m) nu(n)ciatu(m) fuisset inter gothos Ataulphus hic a suis militibus statim interfectus est.

¶ Concilium carthagine(n)se. Ducento(rum) dece(m) (et) octo patru(m). hoc a(n)no Innoce(n)tij pape iussu contra pelagiu(m) indicitur: in quo quide(m) s(an)c(t)issimus pater (et) doctor augustinus affuit: vir certe o(mn)i(um) q(ui) tu(n)c aderant doctissimus: qui (et) fide(m) nostra(m) acutissimis disputatio(n)ibus egregie defe(n)sauit. ¶ Viri doctrina excelle(n)tes. 415

¶ Lucianus hierosolimitanus presb(yte)r vir sanctitate (et) scientia precipuus te(m)pestate hac floruit: (et) corpora bea-to(rum) stephani, p(ro)thomartyris (et) gamalielis diuina reuelatione reperijt ea(m)q(ue) reuelatione(m): (et) inue(n)tione(m) cu(m) ce(te)ri doctissimus vir ad omnes ecclesias insigni volumine greco sermone conscripsit.

¶ Alexander lythos hoc est medicus cognomento sophista per hoc tempus ob ingenij magnitudine(m) medico(rum) princeps habitus totius medicine disciplinis tribus libris explanauit (et) alia quedam co(m)posuit.

¶ Paulinus nolanus ep(iscop)us pientissimus quide(m) vir hac gothica p(er)turbatione, p(ro) cuiusda(m) vidue filio captiuo redime(n)do se i(n) s(er)uu(m) tradidit. (et) vt diuus p(ate)r aug(ustinus) p(ri)mo de ciuitate dei cap. (et) Greg(orius) li. 3. dyalogo(rum) c. 1. tradu(n)t i(n) afri-ca(m) perductus e(st): vbi d(omi)nus suus ta(n)de(m) eu(m) . . . sic i(n) patria(m) sua(m) cu(m) gloria regredi meruit. Ad hu(n)c na(m)q(ue) ep(iscop)um sc(ri)b(ens) hieronymus epistola(m) ad sacras litteras exhortatoria(m) scripsit. Feru(n)t aute(m) hu(n)c paulinu(m) no(n)nulla breui s(er)mone co(m)posuisse (et) ad celsu(m) queda(m) e(pitaphiu)m de morte eius co(n)solatoriu(m) libellu(m): ad Seuerum epistolas multas: (et) ad theodosiu(m) imperatore(m) panagiricu(m) p(ro)sa co(n)scripsit. Ite(m) ad sorore(m) de sacramentis (et) de co(n)te(m)ptu mu(n)di epistolas multas. s(ed) et tractatus multos diuersis de causis edidit (et) presertim de penitentia (et) martyru(m) laudibus.

¶ Leporius aphricanus presb(yte)r cu(m) superioribus multa scia claruit: q(ui) cu(m) de puritate vite sue nimiu(m) p(re)sumere(t) qua(m) arbitrio t(ame)n (et) conatu p(ro)p(ri)o no(n) dei adiutorio se obtinuisse credebat pelagi dogmate infectus est. Se(d) mox p(er) p(re)ce(s) n(ost)ri aug(ustini) emendatus de sua eme(n)datione libru(m) co(m)posuit: i(n) quo optime de errore suo satisfacit: (et) deo gra(tias) de eme(n)datione agit.

¶ Fastidius q(ui)da(m) anglo(rum) ep(iscop)us p(er) hec t(em)p(or)a q(ue)da(m) sana (et) deo digna edidit opuscula. e quibus de vita christiana vnus extat liber: (et) alius de viduitate seruanda.

¶ Simplicius monachus p(at)ria mediolane(n)sis: (et) post Ambro(sium) e(ti)a(m) ipsius vrbis ep(iscop)us: cu(m) ab ipsa iuue(n)tute sua deo deuotissime atq(ue) sa(n)ctissime vixisset his et ia(m) t(em)p(or)ibus ta(m) v(er)bo q(uam) vita multo i(n) precio habitus est: p(ro)pter quod (et) diuus p(ate)r aug(ustinus) post baptismu(m) (et) religio(n)is habitu(m) susceptu(m) ad eu(m) stati(m) p(ro) fidei xpiane eruditione suscipie(n)da co(n)cessit a quo optime edoctus ta(n)dem discessit (et) cu(m) sufficienter eruditus esset ad eu(n)de(m) aug(ustinum). adhuc presbyte(rum) (et) ad alios multas epistolas edidit. In q(ui)b(us) ip(su)m exhorta(tur): vt ingeniu(m) suu(m) in sacraru(m) litteraru(m) expositio(n)e agitet. Hic ta(m) in vita q(uam) i(n) morte cu(m) multis signis et v(ir)tutib(us) claruerit. i(n) s(an)c(t)o(rum) relatus eius natale 14 die aug(usti) celebra(tur).

¶ Bassianus quoq(ue) laude(n)sis cisalpine gallie vrbis ep(iscop)us vir o(mn)i virtute: sa(n)ctitate atq(ue) doctrina co(n)spicuus: hoc a(n)no beatu(m) celo reddidit sp(irit)u(m). 415

¶ Nestor heresiarches co(n)sta(n)tinopolita(n)us ep(iscop)us hoc t(em)p(or)e post q(uam) po(n)tificatu(m) d(omi)n(u)s . . . tus fuisset ap(er)tu(m) se ecclesie hoste(m) o(sten)dit: (et) cu(m) ex t(em)p(or)e (pr)eceptus declamator esset p(re)dicauit xp(ist)m hoie(m) puru(m) fuisse no(n) deu(m). vnde et libru(m) quasi de incarnatione scribe(n)s. 62. duobus diuine scripture testimonijs suo prauo (con)se(n)su co(n)firmauit. Scripsit e(ti)a(m) no(n)nullos alios tractatus. ¶ Predestinato(rum) e(ti)a(m) heresis p(er) hec t(em)p(or)a scripsit: q(ui) o(mn)is affirmaba(n)t: nil ad vita(m) p(ro)desse q(uod) hoies virtuose viuere(n)t. Sicut habet(ur) i(n) canone 24. q. 3. c. Quida(m). Quis a(utem) inue(n)tor huius erroris fuerit no(n) h(ab)et(ur).

¶ Walia sextus imo potius septimus Gotho(rum) rex h(oc) a(n)no Ataulpho rege (et) Sigerico eius successore interfectis eo q(uod) cu(m) honorio imperatore (contra) militu(m) volu(n)tate(m) pace(m) posuera(n)t: eis su(b)rogatus regnauit a(n)nis x. vir q(ui)de(m) prude(n)tissimus atq(ue) mitissimus: q(ui) cu(m) vide(re)t milites pacis ipatie(n)tes ad cor(um) rabie(m) exple(n)da(m) magna(m) eo(rum) p(ar)te(m) nauigio (et) armis instructa(m) i(n) africa(m) tra(n)smisit. Qui o(mn)es dei iudicio in gaditano freto naufraga(n)tes perieru(n)t. Qua clade territus Valpa pace(m) cu(m) honorio p(ri)mus percussit: (et) adiu(n)cte obsidibus datis e(ti)a(m) Placida(m) predecessoris sui vxore(m) reddidit: ac quoq(ue) aduersus alios barbaros obsequiu(m) ce(pit) promisit. Paceq(ue) firmata honorius ut diximus ipsa(m) placida(m) sua(m) sorore(m) Co(n)sta(n)tio cesari vxore(m) dedit: ex qua Valentinianu(m) tertiu(m) suscepit. Preterea honorius ipse imp(er)ator tolosana(m) vrbe(m) cu(m) aliquibus alijs vrbibus valde co(n) 416

cessat. vbi et i posterum gothorum regni sedes fuit: tunc ea regio vasconia dicta est. occidentales gothi atque hi vesigothe dicti sunt: alij vero qui orientem tenuere ostrogothe appellantur.

Papa.43. Zozimus papa natione grecus pre abraam post innocentium pontificem sedit anno vno mensibus 8. et diebus. xx. vij quidem sanctus atque optimus: qui licet fuerit in multa rerum perturbatione diuinam tamen rem nunquam pretermisit. 51
Vnde et constitutione edixit: ne quis seruilis conditionis vel obnoxij in clericos reciperentur: dicens huiusmodi viros liberos et in-
417 genuos esse oportere: vt habet in canone 54. di. c. Ex pte nulla. Vetuit etiam clericis potum in publico vendere
44 di. c. Non oportet. Statuit etiam diaconum presente episcopo vel presbitero cucurlle sacramenta ministrare non debere. 93 di. c. Diaconi sunt. Preterea mandauit item vt in parochijs cereus sabbato sancto semper benediceretur. Fecit hic ad carthaginense concilium faustinum quendam episcopum et duos vrbis rome presbyteros misisse: vt eundem et illud idque publice agi debere sancte romane ecclesie consensu. Demumque semel tantum habita ordinatione: vbi presbyteros x. diaconos 3 et episcopos per diuersa loca numero viij creasset moritur. 7. calen. ianuarij iuxta corpus sancti laurentij sepellitur. Et tunc sedes vacauit dies. xi.

Pap.44 Bonifacius primus papa patria Ro. patre iocundo presbytero: post zozimum predictum sedit annis 3. mensibus 4. et diebus. 7. Hoc namque pontifice creato maxima statim in clero orta est seditio: quia eulalius
420 alter in constantiniana basilica pontifex electus Bonifacio huic obijciebatur. Et hoc quintum ecclesie scisma fuisse dicunt. Sed vbi honorius qui tunc mediolani erat intellexit iussit ut placidi ambo vrbe pellerentur. Septimo deinde mense Bonifacius reuocatus solus vrbis presul constituitur. Qui postque pontificatum pacifice adeptus est. Sothenis pape Decretum confirmauit ne scilicet Mulier vlla aut monacha pallas contrectet aut thura in ecclesia adoleret. sicut in canone. 23. di. c. Sacratas: Illo etiam aliquis sacerdos ante annos 30 ordinetur. vt patet. 78. di. c. Si quis triginta. voluit etiam ne absentes in iudicio vllo modo aut accusarentur aut damnarentur 3 q 9 c. Decernimus. Hic inter cetera edidit oratorium in cemiterio sancte felicitatis martyris cuiusque sepulchrum argento et marmoribus ornauit. Aliam et pateram argenteam librarum xx eo dono dedit: et scyphum similiter argenteam li. x. et coronas tres ac duos calices minores: vnaque tm fecit ordinationem in qua presbyteros xiii diacones 3 et episcopos per diuersa loca numero 36. ordinauit: moritur: et in basilica predicta sancte Felicitatis via salaria v. cal. nouembris sepelitur. Cessauit tunc episcopatus dies ix. ¶ Viri doctrina excellentes.

¶ Proba mulier elegantissima adelphi cuiusdam proconsulis romani vxor: pro hec tempora floruit. et tam literarum quam nominis memoria fuit dignissima. Hec namque cumque christianissima esset et liberalibus studijs plurimum valeret. Et inter alia eiusdem studia adeo peruigili cura virgilij carminibus familiaris fuit: vt fere omnem opera a se collecta sibi in conspectu et memoria semper habuerit. Que eadem aliquando cum perspicaciori animaduertentia legeret estimatione reduxit ex illo omnem veteris et noui testamenti historiam placido atque expedito et sicuti pleno versu posse describi operam igitur pro concepto pro stans nunc huc nunc illuc per bucolicum georgicumque atque eneidum saltim discurrendo carmen nunc hac ex parte versus integros nunc ex illa metrorum particulas carpens miro artificio in suum redegit propositum adeo apte integros collocans et fragmenta connectens seruata lege pedum et carminum dignitate: vt nemo nisi expertissimus compages posset aduertere: et his ab orbis exordio principium faciens omnem historiam veteri atque nouo legi testamento vsque ad missionem sancti spiritus tam composite composuit: vt huius compositionis ignarus homo prophetam pariter et euangelistam facile crederet fuisse virgilium. Ex ebreis sumit hinc egregie mulieris sacrorum voluminum integram semel notitiam: vocauitque opus suum a se compositum Centonam quod adhuc prope vidi. Erat itaque hec proba tam greca quam latina litteris eruditissima: natione quoque romana. Vt tamen volunt in tempore antonij pij floruisse: laudem hanc Ludouicus Theodorici vxoris ascribere volunt. ¶ Eclasius cesariensis palestine post Eunomium episcopus et ipse beatus preceditus insignia: et cum acuti atque eleganti esset ingenij nonnulla laude digna composuit opuscula.

¶ Hecros sanctus vir diui martini discipulus his temporibus ob doctrinam in precio fuit: qui cum arelatensis factus fuisset episcopus opus aliquando minora pulchre nonnulla composuit.

Papa.45 Celestinus primus papa natione romanus pre prisco post bonifacium pontificem sedit quasi annos octo. Qui diuino cultui admodum intentus instituit psalmum: Iudica me deus ante introitum misse
424 a sacerdote celebraturo dici debere. Constituit etiam vt psalmi dauid. 150. ante sacrificium antiphonatim ab omnibus canerentur: quod ante fieri non consueuerat. Per lecta enim epistola et euangelio finis sacrificio imponebatur. Vnde et ex hoc instituto excerpti sunt introitus et gradualia atque offertoria ante sacrificium. Mandauit similiter Gratiano referente: vt omnes sacerdotes sacros ecclesie ficos canones: sicut habetur in decretis 3. di. c. Nonnulli sacerdotum. huius iussu et Theodosij Iunioris tertia synodus ducentorum episcoporum apud ephesum collecta fuit in qua impius nestorius cum heresi sua cumque pelagianis omnibus qui dogma illud obnubilabant conatu omnium consensu 13 canonibus contra stultitiam impugnantibus damnata est. Predicabat nam ut dictum est christum et Maria hominem tantum: vnum distinctum esse in christo et non vnam esse personam: et quod beata Maria virgo vocaretur theotocos id est mater dei ut patet 15. di. c. 1. et. 24. q 3 Hic basilicam Iuliam dedicauit: cui et plurima contulit dona. Tandem cum ter in decembrio mense ordinationes habuisset: vbi et presbyteros 32. diaconos 12 et episcopos. 42 creauit moritur. et 8 idus Aprilis via salaria in cemiterio priscille sepelitur: et sedes vacauit dies. 21.

¶ Hieronymus vir sanctissimus et doctor celeberrimus sancte Ro. ecclesie cardinalis presbyter natione italicus ex oppido stridonis in histria prouincia constituto quod quidem a gothis euersum fuerat panonie quondam
429 dalmatieque confinium pre Eusebio natus: hoc anno apud Bethleem iude ciuitatem pridie cal. octobris. 91 vite sue

anno migrauit ad dñm: Uir sane eloquẽtissimus: q̃ ꝛ multaꝝ diuersarũq̃ lr̃aꝝ peritiã ꝛ linguaꝝ experiẽtiã habuit orationisq̃ facũdiã rectos fabulaꝝ sensus multã historiaꝝ memoriã nãliũ rerꝝ cognitionẽ moraliũq̃ sermonũ tũ sacre scripture ac vere theologie pceptionẽ: hic itaq̃ ut fide integer ꝛ vita purissimus erat cum primum iuuentutis annos exegisset dalmatis nationi sue propinquis quasdam litteras a latinis grecisq̃ diuersas i primis adinuenit ꝛ cõposuit: Que quidem postea sclauonie sunt appellate: eo q̃ sclauonibus quibusdam germanie populis dederit: Et non solum eas litteras composuit: sed ꝛ officiũ quo nos vtimur ex greco in id ipsum idiomate traduxit: ꝛ etiã contulit: quod etiam nouissimis temporibus Eugenius quartus pontifex maximus eisdem confirmauit. Adeo equidem eius sanctissima vita verbis explicari posset: q̃ quidem cũ non sit propositũ mei omittendo de eius tantummodo scriptis disseremus: Qui cum essẽ eloquẽtissimus atq̃ disertissimus vir ad vtilitatem hominum nõ modo hec que subiecta sunt edidit opuscula: sed alia multo plura: reperiri minime potuerunt. Quoꝝ de numero isti sunt.

¶ Libri diuini hieronymi.

Expõ fidei ad damasũ papã. li. i. Incipit: Credimus.
Expositio Niceni concilij. s. fidei li. i. Incipit: Credimus in vnum.
de fide Christianorum li. i david gloriosus.
de essentia trinitatis li. i Oẽs deus pater.
Contra hereticos li. i Proxie accidit.
Cõtra pelagianos li. i Pelagius habetur.
Contra Iouinianum. li. i Pauci admodum.
Contra luciferianum li. i Proxie accidit.
Contra vigilantiũ li. i Uigilantius.
Cõtra origenẽ de re. car. li. i Ante annos.
Ad pamachiũ ꝛ Oceanũ li. i. Si iuxta apostolũ
Ad Augustinũ patrẽ nostrum apologeticũ li. i. Domino sancto.
Ad iulianũ exhortatoriũ li. i. Filius meus
Ad rusticum de penitẽtia li. i. Qui ignotus
de frugi ꝛ luxurioso li. i. Nouerit.
de corruptiõe. lxx. iterp̃tũ li. i.
In psalterio ad susanam li. i. dilectissimis
d̃. xv. signis diuini iudicij li. i.
de viris illustribus li. i. Scripsi librũ.
de distantia locorum librum vnum
de studio scripturarũ li. i. Incipit frĩ ãbrosius
de q̃stionibus hebraicis li. i. Ignota.
de. 3. q̃oĩbus ad damasũ li. i. Breuis epistola.
Ad fabiolã d̃ veste sacer. li. i. Usq̃ hodie
de vita clericorum li. i. Petis a me
Epitaphium Nepotiani li. i. Grandes materias
de institutione clerici li. i.
Epitaphiũ scẽ paule li. i. Si mei cõta
Ad tyrasiũ de dormitione li. i. Benedico ꝛ.
Ad alexandrũ de re. car. li. i. In ipso tam
de contemptu mundi li. i. Quãto amore
de vita pauli primi eremite li. i. Inter multos sepe
de vita Malchi li. i. qui nauali
de origine anime ad Augu. li. i. domino sancto
de vita clerici ad oceanũ li. i. Sophronius
Cõtra Ruffinũ presbyterũ lib. i. Ex vestris ꝛ
de litterarum hebraicarum interpretatione librum vnum: Audiuistertius
de vita mõachi ad rusticum li. i. Sufficere qui
de virginitate seruãda li. i. audi filia
Ad demetriadem virginẽ li. i. Inter omnes
Ad arletam li. i. apostolus paulus
Ad matrem ꝛ filiã i gallijs li. i. Primum scire
de lapsu susane li. i. quid taces
Ad oceanum li. i. Unius vxoris
de lapsu sabini li. i. Semel quoq̃
Ad ageruntiã de monoga. li. i. In veteri via
Ad furiã de viduitate suã. li. i. Obsecras
Ad Flauiã d̃ morte Nebridij librum vnum
Ad paulã d̃ morte Blesille li. i. Quis dabit
Ad pamachiũ d̃ mor. pauli. li. i. Sancto
de dormitione fabiole li. i. Plures anni
de vita monastica li. i. Bonus homo
de honorandis pãrentibus li. i. Parẽtũ
de virtutibus cardinalibus li. i. Tres quodam
de hebraicis locis li. i. Eusebius qui
In canticis canticorũ li. 4. Epithalamium
Super cãticis cãticoꝝ itẽ li. i. Beatissimo pape
de tribus naturis anime li. i. Anima tres
de osana li. i. Multi sunt
de ecclesiastica historia li. i. Cum apud

¶ Comentarij eius.

¶ Super Isaiã li. xviij. super duodecim prophetas li. 22. super Mattheum li. 4. super psalmo domine refugium li. i. super eructauit li. i. super sicut ceruus li. i. super confitemini domino quoniam bonus li. i. super nisi dominus edificauerit librũ. i.

¶ Sermones.

¶ De natiuitate domini sermo. i. de epiphania domini sermo. i. de quadragesima sermo. i. In vigilia pasce sermo. i. in die pasce sermo. i. de assumptione beate Marie virginis sermones duos: de vinculis petri sermo. i. epistole ad diuersos centum quinq̃.

¶ Translationes.

¶ Nouum ꝛ vetus testamentum transtulit in latinum: historie ecclesiastice eusebij cesariensis libros ex greco fecit latinos. Atq̃ eiusdem eusebij chronicam de temporibus: Omelias origenis in canticis canticoꝝ traduxit ꝛ Iosephum historicum transtulit: ut quodam eius prologo constat.

¶ Eusebius natione cremonensis beati hieronymi discipulus precipuus hisdẽ temporibus floruit: vir certe magistro suo eloquentia persimilis qui inter cetera vitam omnem ꝛ transitum ipsius preceptoris sui pulchro conscripsit sermone.

¶ Paladius scotorum episcopus homo plane vita ꝛ doctrina diuinus per hoc tempus illo a celestino missus magnam occidentis partẽ sua opera ad xp̃i fidem conuertit.

¶ Patricium etiam conecte sancti Martini sororis filium hisdem temporibus fuisse et floruisse ferunt. Qui ibidem. scilicet scotia eps cōstitutus, incredibili feruore christum euangelizauit.

¶ Philippus presbyter diui hieronymi etiā auditor per hoc idem tempus cū eruditus esset nonnulla scripto mandauit: et q̄ maxime in iob cōmentarios edidit: et familiares epistolas plurimas ad paupertatis et dolorum tollerantiam exhortatorias scripsit.

¶ Eucherius quoq; lugdunensis episcopus hoc eodem in tempore in precio fuit: atq; paulopost diē obijt. Qui cum eruditus esset de contemptu mundi epistolam secularis philosophie plenam scripsit. Et etiam quedam opuscula beati Cassiani lato tenso sermone in vnum coartauit sermonem seu volumen.

¶ Vincentius quidam presbr natione gallus homo sane in scripturis sanctis egregie doctus hoc tempore clarus existens ad euertendos hereticos validissimam disputationem nitido sermone construxit.

¶ Eutropium etiam presbr̄ beatissimi patris augustini discipulum hisdem quoq; temporibus claruisse constat: qui q̄dē romane hystorie epithomen eleganti satis stilo et oratione conscripsit. ab vrbe cōdita incipiēs vsq; ad tempora sua prosequens. Alia quoq; multa scripsit: et presertim ad duas sorores virgines epistolas cōposuit duas in modum libelli: id est de pudicitia et religionis amore.

¶ Euagrius alter vir doctus per hoc tempus Simonis iudei altercationem scripsit ac etiam theophili christiani.

¶ Theodotum anciranum episcopum uirum non mediocriter doctum per hos dies aduersus Nestorem hereticum librum scripsit dyaletica arte ornatum: atq; alia quedam.

¶ Aetius patritius romanus vir fortissimus atq; strenuus: quem superiori anno Honorius imperator in
430 Constantii locū magister militum subrogauerat eo q burgundiones bello compescuisset et francos Gallias occupantes superatos incredibili cede reppulisset: atq; alanos acerrimo prelio agitasset hoc anno vandalorum ac sueuorum metus pertimescens ex hispania vlteriori in citeriorem confugit. Quod vbi intellexit Honorius egre tulit: et eo statim abrogato Castinum comitem scytham genere magistrum militū ac consulem declarauit: Qui receptis Aetij copijs ex exercitu reparato in vlteriorem hispaniā se conuertit: vbi et auxilio bonifacij comitis: qui aphricam procurabat: et beato patri Augustino amicissimus erat: res preclaras contra barbaros ipsos gessit: imperiumq; romanū magnopere extulit. Cumq; eo anno defunctus esset Honorius: Castino procurante et Aetio assentiente Iohannes quidam imperium inuasit: et hoc Aetium fecisse dicunt propter ignominiam ab Honorio imperatore receptam: qui eum magistratu priuauerat. Nec eo cōtentus Aetius: sed etiam hunnos: id est vngaros ad italie inuasionem excitauit. Et cum Rome hanc obrem captus fuisset promisit q alanos et hunnos persuaderet: vt apud pannonias se cōtinerent: quod effecit: eo q in gratiam a Theodosio imperatore receptus fuisset: et gallie prefectus fuisset.

Theodosius

431 Theodosius Junior Archadij imperatoris filius vndecimus constantinopolitanus imperator hoc anno: que est trecentesima olympias mortuo Honorio patruo suo i imperio confirmatus cum Valentiniano placidie amite sue filio septem et viginti annis imperauit. Princeps siquidem christianissimus: atq; per humanus: qui imperium in multa rerum perturbatione accepit et possedit. Nam aphricam ferme vniuersam Genserico vandalorum rege ablatam amisit: Et eius ptē partem deperdidit. In pannonia quoq; et hunni Attila rege duce imperium vastauere. Multas etiā in britannia calamitates: direptiones: vastationesq; pertulit: Deinde uesegothi: sueui: et alani lusitaniam: Tharaconensemq; hispaniam et aquitaniam capientes a ligeri flumine vsq; ad carthaginem omnia occupauere: prouincijs quibusdam exceptis: videlicet cantabris et asturibus: qui pro sua constantia Romanorum milites conseruauere: Que quidem mala premeditans Theodosius Valentinianum statum Cesarem fecit: quem quidem et cum Placidia matre ad regendum occidentale imperium misit: Quo nanq; tempore Iohannes: quem diximus: imperij inuasor dum aphricam: quam bonifacius comes imperij nomen obtinebat bello reposcit: ad sui ipsius defentionem infirmior factus est. Qua propter Theodosius et Valentinianus Cesar mira felicitate ipsum Ioannem tyrannum oppressere: regiumq; omne recepere Aetio venia data: q hunni: quos per ipsum Ioannes acciuerat: eiusdem studio et consilio ad propria rediere. Castinus autem auctor Iohannis tyrannidis in exilium actus est: Statimq; totius Italie consensu Valentinianus Augustus: et imperator appellatus est: et apud Rauenam imperij gubernacula suscepit. Theodosius autem cum predictum tempus laboriosissime imperasset ex peste defecit nullo superstite filio derelicto.

Papa: 46 Sixtus eius nominis tertius Papa natione Romanus: patre Pasco post Celestinum pontificem sedit ānis .8. et diebus .9. Qui pontificatu inito a Basso quodā presbytero d adulterio reus in iudicio accusatur. Sed septem et quinquaginta episcoporum synodo congregata ita cāz suā
432 purgauit: vt ab oībus vno ōsensu absolueretur: et bassus calūniator iniquus Valentiniano et placidia āmētibus i exiliū mittit: vt hēr i can. 2. q. 5. c. Mādastis. Ferūt āt bassū hūc post exiliū nō multum superuixisse: sed tertio mense diem extremum clausisse: cuius quidem corpus Sixtus ipse manibus proprijs cum aromatibus sepelire voluit. Hic itaque statuto mandauit nullum clericum in alterius parrochia ordinari omnino debere: vt habemus in canone. 71. distin. capitu. Clericos. Edificauit in

tem hic Basilicam beate Marie virginis iuxta Macellum Urbis: que postea sancta Maria maior appellata est: Cui quidem pontifex multa dona obtulit. Tandem vt vir munificus cum omnia que habuit pauperibus erogasset: Homunculisque presbyteris: diaconibusque ac episcopis ordinatis moritur: & apud corpus beati Laurentij in Cripta sepelitur. Et tunc sedes vacauit dies xxij.

¶ Bonifacius comes genere Thrax. Aphriceque procurator: & beatissimi patris nostri Augustini intimus amator & obseruator: Uir quidem catholicus & bello strenuus: Qui cum Joannem tyrannum in Aphrica post multa varijs quidem in locis & euentu vario commissa prelia interfecisset: & ab ipso Valenti- 454
niano Imperatore prouinciam repetitam non reddidisset: hoc anno a Sigulpho egregio Ualentiniani duce ex Carthagine pulsus in Mauritaniam fugit: vbi cum prouinciam contra eum obtinere non posse cerneret: Uandalorum & Alemanorum: ac Gothorum gentes ab Hispania in Aphricam cum Genserico: quibusdam conditionibus appositis: inuitauit: Quod audiens Gensericus conditionemque acceptans statim traiecit: & vniuersam prouinciam ferro: flammisque depopulatus est: & diuina: humanaque fedauit: etiam episcopos multos in exilium misit: & Arrianos introduxit. Cumque Carthaginem & Hipponem ciuitates cepisset: nec Bonifacio isti pacta seruaret: Bonifacius ipse merore confectus vita excessit.

¶ Gensericus autem secundus Uandalorum rex: quamuis medio regni sui tempore Hispanos: gallosque: ac Romanos contriuerit: hoc anno Carthagine illa prepotente ciuitate capta quinquagesimo & trigesi- 436
moquinto: videlicet anno: postquam Romanis ceperat esse subiecta ibidem triginta septem annis regnauit: & omnem prouinciam. Egyptumque vsque ad Ethiopiam: cum cedibus & rapinis multis suo subiugauit imperio. Atque per annum pontus: etiam classem maximam in Siciliam duxit: magnamque predam abduxit: & in Aphricam transportauit. Eo autem Genserico sine virili prole defuncto Hunericus eius gener eo crudelior successit & septem annis & quinque mensibus regnauit. Is arrianorum suasione trecentos episcopos exilio relegauit: Quo etiam morte sublato Guntamundus Genserici fratris filius regnum accepit. vir catholicus atque deuotus: qui statim catholicos omnes ab exilio reuocauit: & duodecim annis regnauit: post quem Transimundus Hunerici predicti filius regnauit quasi annis decem & octo. Et ita cum vandalica persecutio centum annis durasset: sub Chilperico rege cessauit. In quo quidem Uandalorum regnum finem accepit: scilicet Justiniani tempore: vt infra dicetur.

¶ Augustinus autem maximus omnium pater: & Hipponensis episcopus virorum omnium cum scientia: atque sanctitate precipuus: hoc anno Genserico predicto Uandalorum rege Hipponensem ciuitatem suam obsidente cum sextum & septuagesimum vite ageret annum: & in clericatu vel episcopatu quadragesimum quinto calendas Septembris: & tertio obsidionis mense ante Bonifacium comitem amicum suum diem 437
obijt. Idenim a domino petierat ne patriam suam a Barbaris quod cito euenit capi aut diruui videret. Nouem deinde mensibus Gensericus ipse rex vrbem obsedit: quam denum cum ingenti cede cepit. Eius autem sanctum corpus in Basilica diuo Stephano dedicata eius mandato sepelitur: comitante scilicet vniuerso clero ac Hipponensi populo: qui non aliter flebat quam si viro ac optimo parente orbata fuisset: Inualescente postea ac cuncta fedante Uandalorum perfidia: recedentibusque cunctis Christi fidelibus id sanctissimum corpus in Sardiniam insulam transtulerunt. Regnante deinde in Lombardia Luitprando Longobardorum rege anno salutis nostre. 737. cum Sardinie ducentos & quinquaginta annos honorifice tumulatum stetisset: eidem ipse Luitprandus illud ad se deferri curauit: & papie cum honore collocauit. Hic itaque sanctissimus pater & doctor: vt Possidonius ad verbum: verbum dei vsque ad extremam suam egritudinem impretermisse alacriter & fortiter sana mente: sanoque consilio in sancta ecclesia predicauit membris omnibus sui corporis incolumis: integro aspectu atque auditu coram stantibus fratribus dormiuit cum patribus suis. Testamentum nullum fecit: quia vnde faceret non habuit: De viro autem excellentissimi doctoris testimonia cum adsint innumerabilia eloquentissimorum virorum illius sanctitatem: atque doctrinam extollentium. Illud precipuum refero quod nouissime Pius papa secundus in eius laudem his versibus cecinit dicens

Barbarice gentis decus augustine perenne
Horrida quem nobis aphrica terra tulit.
Qui scripturarum profers archana sacrarum
Eloquijs reserans abdita cuncta tuis
Doctior ingenuaque omni cultissimus arte
Et studio prestans: ingenioque nitens
Quem nihil obscurum latuit: sed & omnia clarent
Atque humana simul dogmata & alma parent.
Cuius & instruimur doctrinis atque monemur
Exemplis probitas cuius in orbe micat
Milia librorum per te pater alme leguntur
Editaque promunt quicquid vbique latet
Sis fautor omnibus pius o sanctissime presul
Atque deo tuas offer ad alta preces

Edidit igitur gloriosus hic pater infinita propemodum librorum volumina. Sed que ad manus nostras cum solerti inquisitione devenere hic subnectere cum eorum titulis atque principijs q̄ diligentissime curavimus.

Libri a patre Augustino editi.

De trinitate	li.15. icipit Lecturus
De civitate dei	li.22. Gloriosaz civitatez
Confessionum	li.13. Magnus es dn̄e.
De incarnatiōe xpi.	li.i. Spes verborūz
De vita beata	li.i. Si ad philosophie
Soliloquiorūz	li.i. Cognoscam te.
Manuale	li.i. Quoniam in medio.
De spiritu et anima	li.i. Quoniam dictum ē.
De natura boni	li.i. Liber de natura
De natura et gratia	li.i. Librum quem
De predestinatione	li.i. dixisse quidem
De libero arbitrio	li.i. Dic mihi queso
De gr̄a et libero arbitrio	li.i. Propter eos
De correctione et gratia	li.i. Lectis litteris
De duabus animabus	li.i. Opitulante deo
De quātitate anime	li.i. Quoniaz video
De spiritu et anima	li.i. Lectis opus
De vera religione	li.i. Cū omnis vite
De trinitate tractatus	li.i. Catholice fidei
De.4. v̄tutibus cardialī.	li.i. Desiderium
De peccato origīali	li.2. Quam de nostra
De predestiatiōe divina	li.i. Dum sacrarum
De patientia	li.i. Virtus animi
De penitentia item	li.i. Mors pe.
De immortalitate anime	li.i. Si alicubi
De prescientia dei	li.i. Queris vtrum
De prescientia dei iterū	li.i. Fateor me
De natura rerum	li.i. Optatio divina
Encheridion	li.i. Fundamentūz aliud
De videndo deum	li.i. Memor dei mei
De vita christiana	li.i. Si ego peccator
De agone christiano	li.i. Corone dicto
de fide ad petrum	li.3. Epistolam filij
de fide rerū īvisibilium	li.i. Sunt qui putāt
de fide et operibus	li.i. Quibusdam
de fide in symbolo	li.i. Quoniam scriptūz ē
de vtilitate credēdi	li.i. Si mihi homo
de corpore christi	li.i. Sicut et nos
de elemosyna	li.i. Multa et
de pastoribus	li.i. Spes tua
de ovibus	li.i. verba que
de gr̄a novi testamenti	li.i. Quoniam mihi
de eo quod scriptum est: qui contra legem servaverit ad hieronymum	li.i. Qui ad te
Sup novū et vetus testa.	li.i.
Sup genesim ad litterā	li.12. Omnis divina
Sup genesim itē ipfecte	li.i. Si eligerent.
de mirabilibus sa. scrip.	li.3. Ops dei
de decem cordis	li.i. dominus et deus
de cura hn̄da p mortuis	li.i. diu sanctitati tue
de mendacio	li.i. Magna questio
Contra mendaciuz	li.i. Multa mihi
de conflictu vitiorūz	li.i. Apostolica vox
de.12. gradibus abusiōis	li.i. Post
de divinatiōe demonum	li.i. Quodam die

Ad Orosium dialogice	li.i. Licet multi
de octo dulcicij q̄ōnibus	li.i. Quātum mihi
de vera innocentia	li.i. Innocentia
de magistro ad filiū suū	li.i. Per idem tempus
de musica	li.7. Modus quidem
de collatiōe.x. p̄ceptorū	li.i. Non est sine
de cātico novo	li.i. Omnis qui baptis.
de quattuor ferijs	li.i. Celesti
de nonagita heresibus	li.i. Simoniaci
de sermone domini in mōte.	li.i. d sermōe
de concordia evangelij	li.4. Qui sermone
de nā et origie aie ad vicēdū	li.4. Quod mihi
de eadem ad renatum	li.i. Sinceritatem
de eadem re ad petruz	li.i. Omnino
de eadem re ad Joānem	li.i. deum nemo
de loco iaccef. vbi deus hitat	li.i. Vere dn̄e
de ecclesiasticis dogmatibus	li.i. Credimus
de ordine	li.2. ordinem
Regula ad Eremitas	li.i. Hec sunt
Regula alia cōmunis	li.i. Ante omnia
de opere monachorum	li.i. Jussioni tue
de die iudicij	li.i. o die
de cathetiçandis rudibus	li.i. Petisti
Questiōes.121. novi et veteris testamenti.	
In quinqz libris moysi et Jesu nave: et in Judicum	
Annotationes in Job: incipit: Opera magna	
Expositiones psalterij in ducentis quinqz tractatibus volumina tria magna	
Expositio de muliere forti: Prestabat nobis	
Super Joannem omelias centum vigintiduas: Intuentes quod	
Super epistolam eiusdem omelias decē: Qd erat	
Expositio epistole Jacobi duodecim tribus	
Expositio epistole ad Romanos: Hi qui sunt.	
Expositio epistole ad galathas: Causam pp quam:	
Expositio Quicunqz vult salvus: Traditur.	
Expositō symboli item	li.i. Inter p̄ssuras
de renunciatione seculi	li.i. Carissimi mei
de octuagitatribus q̄ōnibus	li.i. Vtruz anima
Cōtra quinqz hereses	li.i. debitor sum.
de moribus donatistarum	li.i. dilectissimo fratri
de correctio. eorū ad Boni.	li.i. Laudas gr̄a.
Acta contra Fortunatum	li.i. Ego iam
de moribus eccle. et mani.	li.2. In alijs libris
Sub qua cautela sunt recipiendi manichei	
Cōtra faustū manicheum	li.23. Frustra quidem
de heresibus q̄ sūt duodeci	li.i. Quod petis
Cōtra maximū hereticū	li.i. disputationez
Contra eundem	li.i. Augustinus
Contra Felicianū arrianū	li.i. Extorsisti
Ad īqsitiōes Januarij	li.2. Ad ea que
Cōtra epistolam parmeniali.	4. Multa quidem
Contra epistolas potriliani	li.3. Nostis vos
Contra epistolā fundamēti	li.i. Secundum deum.
Ad probam de orādo deum	li.i. Vt petisse

De catheciʒādo li.i. Quin proximo
De baptismo paruulorum li.4. Quamuis
De vnico baptismo li.7. Respondere
De baptismo ꝯ donatistas li.i. libris
De virginitate li.i. Librum de
De vera viduitate li.i. Augustinus episcopus
De bono coniugali li.i. Quoniā
De nuptijs ⁊ concubijs li.i. Heretici noui
De adulterinis coniugijs li.i. Prima questio
De perfectione iustitie li.i. Sanctis fratribus.
De penitentia item li.i. Quam sit
Cōtra aduersa. le. ⁊ pphe. li.2 Quare insistis
Cōtra Gaudētiū epm. li.4. Moueram te
Contra Julianum li.6. Contumelias
Psalm cōtra ptē Donati li.i. Omnes qui de
Cōtra epl'as Donati hēti. li.i. Absit ipso
Cōtra ptē Donati li.2. Quoniā donati
Contra Hylarium. li.i. Qui dicunt.
Contra aliquos Donati. li.i. Quare timetis
Cōtra nescio quēdā doa. li.i. Probationes.
Admōitōes donatista. li.i. Quicumq; ea.
Gestorum cū emerito doa. li.i. Gloriosis
De diuersis rebus ad dia. li.i. Quod petis.
De 3 gēnibus ꝯ pagāos li.i. Mouet quosdam
Cōfutatio quorūdā apostolorum libri falso ipositorum
De assump. beate Marie li.i. Quia pfundissime
De periurio sermo vnus Corona victo.
Cōcors euangeliorum li.2. Hoc opus
De verbis domini li.i. Euangeliū Audi.
Retractationum li.2. Jaʒ diu.
Ad Simplicianum li.2.
De grammatica li.i.
De rhetorica li.i.
De geometria li.i.
Ad Cresconiū grāmati. li.4. Quādo ad te.
Contra arrianos li.i. Eorum precedenti
Cōtra qd attulit cēturius a donatis. dic eo q' scripsit
Sermones ad eremitas: Incipiūt: Fratres mei.
Epistole ad diuersos ⁊ econtra numero .112.
Epistole ad Hieronymum: ⁊ ad quosdam numero septuaginta octo.
In annuis festis dominicis: ⁊ in plerisq; sanctorum natalitijs: ⁊ de alijs rebus sermones qui pre multitudine numerari non possunt: locutus est.
Contra Felicē mānicheū li.2. Honoris
Cōtra fortun mānicheū li.i. Beniuolentiaʒ
De disciplina li.i.
De dialectica li.i.
De arismetrica li.i.
De philosophia li.i. 439

¶ Hylarius gallus arelatensis eps p hec tpa scitate ⁊ doctria clarus ⁊ insignis fuit: q adeo paupertatis amator extitit: ⁊ erga inopes sui corporis labore sollicitus fuit: vt ꝯ eo reficiant q; p reficiendis pauperibus ēt labores rusticane vite clarissimus hic ꝑsepe exercebat: nec ppterea spūalia negligebat: Tradūt hūc q̄dā moralia opuscula edidisse ⁊ potissimū honorati ꝑdecessoris sui viri scīssimi vitā ad multorum vtilitatē ꝯposuisse.

¶ Siluanus massiliēsis presbyter vir diuina hūanaq; disciplina edoctus his tpibus eas ob res sua in vrbe i ꝑcio fuit: q ⁊ de v̄ginitatis bono elegāti ⁊ apto sermōe libros ꝯposuit. Atq; de auaritia li. 4. De ꝑntiq; iudicio libros sex. Epistolarum librū vnum. In Genesi Exameron lib. i. ⁊ omelias multas.

¶ Victorinū similiter massiliēsem Rhetorē luculētissimū his diebus vita excessisse tradūt: q ⁊ in Genesi. l. a ꝑncipio libri vsq; ad obitū Abrae pulchre cōmentatus ē: ⁊ alios metro xpiano sensu edidit libros. 440

¶ Maximinus natione Italus Thaurinensis episcopus in diuinis quidem scripturis eruditus: ⁊ ad docendū ex tēpore plebē sufficiētissimus hoc anno septimo calēdas Julij apud eandē vrbem quieuit in pace Qui preter sanctitatem maximaʒ etiam in componēdis Omelijs atq; sermonibus clarus ⁊ celebris extitit. Composuit nanq; inter ceteros tractatus: De apostolorum: deq; Joannis Baptiste laudibus: De beato Eusebio Vercellensi: ⁊ sancto Cypriano duos tractatus. Sed ⁊ de baptismi gratia librum vnum. De auaritia ⁊ hospitalitate librum vnum. De lune defectu librum vnum. de elemosynis librum vnum. de ieiunio librum vnum. de passione Christi librum vnum. de Juda proditore librum vnum. de cruce domini librum vnum. de sepulchro eiusdem librum vnum. de resurrectione domini librum vnum. de accusatione domini ad Pilatum librum vnum. de calendis Januarij omeliam: de natale domini: omeli. de Theophania ⁊ de pascha: ⁊ de Penthecoste multas: deq; hostibus carnalibus non timendis: Et de gratia post cibum agenda: atq; de Niniuitarum penitentia librum vnum. Et sermōes plurimos multasq; omelias.

¶ Orosius autem Hispanus: patria Taraconensis: diuiq; patris nostri Augustini discipulus: vir quidem eloquens: ⁊ multarum rerum cognitor his temporibus defuncto patre Augustino Romam venit ⁊ septē libros aduersus gentes edidit: in quibus totius pene mundi calamitates ⁊ miserias: ac bellorum inquietudines replicans ostendit magis Christiane obseruantie esse: q; contra meritum suum Romana respublica adhuc duraret: ⁊ pace culture dei pacatum retineret imperium q̄ ⁊c. Chronicam etiam ab exordio mūdi vsq; ad sua tempora scripsit. Et de Ormesta: id est de miseria mundi intitulauit. Hic ipse est ille Orosius: quem diuus pater Augustinus pro adipiscenda anime ratione ad Hieronymum Hierosolymam misit: Qui dum rediret: etiam quasdam beati Stephani prothomartyris reliquias nuper inuentas: primus attulit occidenti.

¶ Petronium etiam monachum ⁊ bononiensem episcopum sanctissimum quidem virum hisdem temporibus floruisse dicunt: Qui ab ipsa sua adolescentia in regulis monachorum exercitatus: cum esset eruditus vitas patrum eleganter conscripsit: quas quidem velut confessionis sue normam mōachi omnes postmodum complexi sunt. Fertur ⁊ eius de episcopi ordinatione tractatus.

¶ Joānē quoq; Damascenū mōachū optimū atq; doctissimū: ac ꝑcipue isignē theologū huic etati nulli

[illegible] eo q Theodosio familiarissimũ fuisse tradant. Literaqꝫ etiam theologie [illegible] habuit: [illegible] libros edidit. Quorũ principium est. Nemo deum vidit vnquam: In quibus de fide [illegible] Christi humanitate atqꝫ baptismo [illegible] vbi [illegible] [illegible] deus et hõ sit in duobus libris explicat [illegible] medicinam edidisse fertur [illegible] morborum causas describit et medelas [illegible] multa [illegible] digna prudẽtius doctor scribit q̃ breuitatis cã omitto.

444 ¶ [illegible] hoc anno in Creta [illegible] tradũt et multos iudeos ca in insula decepisse ferũt: dũ [illegible] terrã promissionis ad similitudinẽ veteris testamẽti Mosi [illegible] pede per mare [illegible] qui [illegible] dies periere. quo cognito reliqui iudei ea in insula xp̃i baptisma suscepere.

Papa 42. [illegible] nois primus papa natiõe tuscus [illegible] Quintiano post Sixtũ põtifice sedit ãnis 21 mẽ. 1 [illegible] diebus 13. Hic ob dignitatẽ et precipuã doctrinã cognomento magnus et dignitate prima [illegible] q eloquẽtia neminem cesserit et multos sapiẽtia precellerit. Theologus quippe magister et vniuersis virtutis ac scientiis pene artifex fuerit. Et propterea in calcedonẽsi synodo [illegible] patrũ [illegible] admiratiõe et concordia ter sctũs acclamatus ẽ. Ipse n. Leo. vt [illegible] ait fuit eccle

443 [illegible] titulis theologie Homerus. rõnũ fidei Aristoteles: petrus in pontificio [illegible] et [illegible] ad [illegible] fidẽ et [illegible] rabie quassatã ac pene collapsam: gratias [illegible]. Et primo vt nullus seruitutis obnoxius ad clericatus officiũ promoueretur: nisi de licẽtia [illegible] vt habetur in decretis [illegible] 54. di. c. Nullus epõrum seruũ. Item vt nullus metropolitanus absqꝫ [illegible] ordinaret seu consecraret. 66. di. c. [illegible] sora. Censuit itẽ vt necessitate cogẽte oĩs [illegible] baptizari possit vt de cõse. di. 4. c. [illegible] q necessitate. voluit itẽ cõ in baptismo aut cõfirmatiõe vnus tñ acciperetur patrinus: de cõse. di. 4. Nõ plures. [illegible] alleluya et [illegible] in septuagesima intermitti. de cõse. di. [illegible] c. [illegible] Constituitqꝫ preterea vt in actione misterij diceret [illegible] oblationẽ [illegible] acceptas atqꝫ vt nulla mõacha velamẽ capitis benedictũ acciperet: nisi approbatũ fuisset cã. 40 ãnis castẽ et integre vixisse 34 q. 5. c. [illegible] famule. Multas hic vrbis reparatões, p posse fecit ac multa tẽpla collapsa restituit. Sepulchris quoqꝫ apostolorum petri et pauli ex clero Ro custodes addidit quos cubicularios appellauit. [illegible] sup [illegible] sanctũ petrũ edidit. et multos prouẽtus assignauit. postrẽo vno et octoginta presbyteris creatis diaconibus 30 et epĩs per diuersa loca nũero. 56. 4. idus aprilis moritur: et in vaticano apud sanctũ petrũ sepelit. Hic itaqꝫ doctissimus põtifex decretales: epistolas plurimas: et eruditas atqꝫ sermones complurimos edidit quorum tituli sunt hi. s. De elemosyna sermones. 6. Principium primi est. Multis.

De ieiunio smo. 8. principium Si fide
De epiphania smo. 8 principium Celebrato
De passiõe dñi smo. 4. principiũ: Semper
De ascẽsiõe dñi smo. 3. principium Post beatam.
De pẽthecoste smo. 4. principium: Hodiernum
De ieiunio 7. smo. 9. principium Obseruantiam
De apostolis smo 3 principium: [illegible]
De sancto Laurentio smo. 1 principiũ Cũ oĩm
De Machabeis smo 1 principium: Gratias
De transfiguratiõe dñi omel [illegible] Euangelica
De natiuitate domini smo. x. principiũ: Salua
De quadragesima smo 8 principiũ [illegible]
De resurrectione dñi smo. 2 principiũ [illegible]
De ieiunio penthecos. smo 3 principiũ Dubitãdã
In festo oĩm sctõrũ omeliã vnã princi. Predicante.
Symbolũ nicenũ 318 patrũ principiũ: Credimus
Ad leonẽ imperatorẽ epl̃as. 2. principiũ: officijs: q
Ad anatholiũ epũ epistolã. 1. principiũ: Gaudeãus
Ad Flauianũ epm epistolas. 8. pn̄. Dilectissimo
In anniuersario sui pontificatus sermones tres:

Cõtra Eutychen tractatus de incarnatiõe dñi. in quo redarguit eius blasphemiã pessimã: Cuius textus tam postmodũ ab ecclesia [illegible] vt nullus [illegible] in minimo dissentire: sicut habetur i canõe 15 di. c. Sancta Romana ecclesia. [illegible] quoqꝫ multa põtifex hic sanctissimus edidit que videre nõ merui.

446 ¶ Merlinũ angliũ vatẽ insignẽ ex regia sua mõacha et Incubo demõe natũ: vt nõnullis placet: his tp̃ibus fuit et clarũt. [illegible] regis filia fuit q̃ inter quasdã mõachas sancti petri [illegible] in vrbe [illegible] virũ nũq̃ cognouisse cõtestata ẽ. Sed aliquãdo dixit: visũ ei fuit quendã pulcherrie spẽi virũ eã fuisse [illegible] cognouisse: et illũ tãdẽ peperisse: et postea in vir magnũ euasisse. huius aũt Merlini instinctu Vortigernus Britonũ rex xp̃i fidẽ i[illegible] suscepit: cui successit Uter pandragon eius frater q magni Arturi pr fuit: [illegible] Uter propheta [illegible] capud dracõis: q per draconem [illegible] est. De cuius Merlini gestis multa fortassis q̃ satis est scribitur.

¶ Hunnorum regni principium.

447 ¶ Hunni Scythice gẽtes efferacissime qdẽ fuerũt: ac in Scythia originẽ habuerũt et Riphees mõtes gothie, [illegible] primũ incoluerũt. Hi nãqꝫ gothos q post Cõstanti. magnũ: vt premissum ẽ multis cladibus ab ipso acceptis in eorum natali solo p ãnos circiter septuaginta primũ suo imperio subiecerũt: propter qd et Gothi bifarie se diuidẽtes: alij ostrogothe cognoiari voluerũt: et hi orientales fuere: Occidentales vero Vesegothe appellati sunt. Vesegothas aũt superioribus diebus hunni suis sedibus eijcientes regnũ eorum adepti sunt: Horũ igit hunnorum reges primi fuerũt Octar et Roas filij cuiusdã nobilissimi inter hunnos Mundzucus noie: qbus defunctis i regno Bleda et Attila germãi successerũt. Attila aũt cũ superbissimus eẽt: et bellorum amator Bleda aũt pacificus: nec attile [illegible] assentiret: lõgiorẽqꝫ [illegible] dissuaderet: et alios reges: videlicet ostrogotharũ et Gepidarum nõ tanq̃ subditos: sed vt veros socios habẽdos esse censeret indignatus

Attila cū Budal e vrbis muro cingēdā operā daret. ipm Bledā per fraudes interfici procurauit: Quo mortuo Attila cū vniCus hunnorum rex & rector haberetur: vt etiam omnibus terrori esset Ostrogotharum & Gepidarum reges socios subditorum loco hre cepit. Inde cum vniuersas panonias occupasset etiā Macedoniā Mysiam: achaiā & vtrasq Thracias ferro. flāmaq: cū fratre primo deuastasset: eo fratre obtrūcato aīas sumēs ad occupandū occidētale impiū: copias vndiq: collegit atq: iter stati cepit: Quē Valētinianus cesar q ipm occidētale imperiū regebat pugnaturus misit epistolā ad ostrogothas sub his vbis prudētie vestre cōspirare aduersus tyrānū interest q optat mūdi gnāle seruitiū q cās plij nō requirit: sed q libuerit legitimū putat. Sola licētia sua biā sanat: Cūctor deniq: meret odiū: q oīuz se grauis facit inimicum: Sed illi i hac modū rescripsere. Vos secūdus Attilā inimicū: Desideriū vestruz hētis. Conueniunt itaq: apud Aluerniā i cāpis cathelaunicis Tolose subiectis. ibiq: magro aīorū ardore plīū vtrinq: committitur: cui qdē simile nulla retro narrat historia: In quo qdē plio ad cētū octoginta milia hoīum vtriusq ptis cecidisse. Cū vtro referet nullo inclināte aciē aut cedēte: Gotorū in plio Theodoricū regē suorū magna pssura allisum q hostium ferro cum Burgundie duce occubuisse ferunt. Vnde & hunnis terga vertentibus. Attila in panoniam semiuictus refugit: vt scilicet colligeret exercitus. 450

Attila igit hunnorū rex hoc āno exercitu istaurato ad priorē ferme magnitudinē p Germaniā in Illiriciū i Sclauoniā redijt: & stati Tragurtiū Sibinicū Belgradū Jaderā. Segniā pola & alia multa oppida diripuit & incēdit: Inde Arsiā fluuiū & Tergestinū sinū trascēdēs viā ferro sibi aperuit: & i Aqileiaz se recepit quā cū p triēniu obsedisset: & pugnasset: tādē multis machinis cōcussam cepit diripuit atq: incēdit q nulli hoīum pcēs flagellū dei se noiauit: Inde ruptis claustris p totā italiā se effudit: & vrbes oēs occupans: vt patauiū: vincētiā: veronā: brixiā: bergomū: mediolanū: papiā: bonoiā: ac vniuersā Marchiā multas strages dedit: hinc p ethruriae vrbes idipm pegit malū: Florētiā vero: qr nō se spōte dedisset: vniuersam diripuit: qua direpta solo equauit: q & vsq ad Caroli magni tēpora sine habitatore fuit. Iturus postrēo Romā vt idipm faceret Leo pōtifex italie & vrbis Romāe calamitatē miseratus: Valētiniane pncipe ēt hortante post aliquot dies eo i loco: vbi Mintius fluuius padū ifluit: vēit & ei obuiā factus psuasit ne vltra pgrederet: q stati pōtifici paruit vn nō solū Romanā sed ēt totius italie reportauit salutē. mirātibus vō barbaris cur sic cōtra oēm eius cōsuetudinē Attila pōtificē veneratus fuisset. Attila respōdit q dū simul loqrētur: duos se vidisse viros supra caput suū strictos tenere gladios ac mortē minitātes nisi pontifici pareret hi nāq: petrus & paulus apostoli fuere. Vnde stati mouēs panonias repetiit: & in Noricū vbi nūc Bauaria & austria ē. resedit: ibiq: a suis militibus paulopost multis vulneribus cōfossus interijt. Alibi tñ hēt: q pprio sanguie suffocatus fuerit. hic multas vno tpe habuit vxores inter quas celebris erat Ilducon speciosissima mulierū cū qua dū aliquādo dormiret sanguie effuso suffocatus ē. Fuit hic forma breuis: pectore lato: capite grādiore minutis oculis: rara barba: canus: aspersus: simo naso: tetro colore: ferocitatis sue signa pferētes: duos habuit filios: Hernachū & Dinthū cōtra quos Quadi & Eruli ac Thuringi suasione ostrogotharū regia arma mouētes ipos superarūt: q terrore cōcussi in Scythiā fugerūt: nec vltra hunnorū arma in gothos audita fuerūt. His superatis Theodemirus ostrogotharū & Dedericus Gepidarū reges statum in libertatem se vendicauere. Eadem autem nocte qua Attila mortuus est: Marcianus imperator apud Constantinopolim per somnium arcum Attile fractum vidit.

Viri disciplinis excellentes.

Desiderius lingonēsis eps vir scitate & scia cōspicuus hoc āno. x. calē. Junij apud eādē vrbē a vādalis & hunnis martyrio corōat: q cū plebē suā videret ab exercitu vādalor plurimū vexari p eo supplicaturus exijt. statiq: ingulari iussus ē. Et ipse intrepide p ouibus suis ceruicē libētissime extēdēs gladio percussus migrauit ad xpm: cū quo ēt alij multi ex grege suo passi referuntur: & apud eādē vrbem conditi. 451

Aduētius hispanus epus magni ardoris & sanctitatis vir p hoc tps aduersus hereticos de fide catholica librū egregiū edidit in quo maxie ɔ photinianos: māicheos: sabellianos & Arrianos disputās ostēdit filiū dei coeternalē fuisse patri.

Prosperū ēt Aquitanicū Rheginū epm virū eruditissimū p hoc tps floruisse cōstat eo q a Leone pōtifice magno ob eloquētiā notarius apostolicus electus fuerit: & ipsius Leonis pape epistolas aduersus Euthicen de vā xpi icarnatione ad diuersos datas ab isto Prospero emanatas fuisse credat. Scripsit itaq: hic psper de vita cōtēplatiua li. 3. pncipiū eius sic icipit: Contēplatiua vita. Itē summā grādē trecētarā & 30 positionū: pncipiū: Scia vā ē q nec sibi. Itē historiā ppriam hoīs cōditiōe iuxta diuinarū scripturarū fidē vsq ad Valētiniāi pncipis obitū cōscripsit. Itē de Rome captiuitate a Gēserico rege facta. Extāt qroq: & eius opa aduersus Cassiā opuscula: & alius liber heroicis vsibus: atq ita cū multis meritis & celebri doctrina xpi illuminasset ecclesiā atq: euthicianā & Nestorianam in heresim scriptis plurimū repssit vij calē. Julij apud eādē Rheginā ciuitatē qeuit i pace: & eodem die eius natale celebratur.

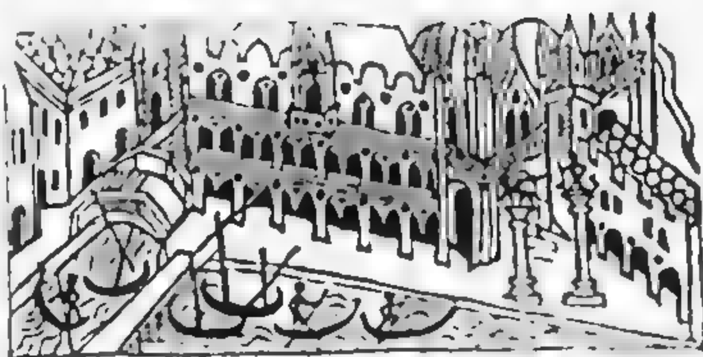
Asclepius aphr epus per hoc tempus cum in dicēdo & orādo magna in opiōne haberet: etiā aduersus arrianos & Donatistas multa composuit.

Paulus quoq: panonius presbyter hac tempestate in precio existens de virginitate seruanda libellos edidit multos. Atq de contemptu mundi: Deq: vite institutione ac alios duos & quidem diuinos ad Constantiam virginē editos obtulit: in quibus meminit voluptatem & libidinem Jouiniani heretici pdicatoris: cui intm cōtinentie & castitati vite istitutio cōtraria fuit: vt iter luxuriosas epulas animā euomerit.

¶ Petrus quidam Edissene ecclesie presbyter insignis declamator per hec tempora egregios variarum cau
sarum edidit tractatus & multos psalmos metro composuit.
¶ Samuel quoque alter eiusdē edissene ecclesie presbyter hac tēpestate ꝯ inimicos ecclesie catholice syro sermone
cōposuit & præcipue ꝯ nestorianos eutheianos & thimotheanos ostēdēs nestorianis deū & hoīem nō purū ex
virgine fuisse natū: Euticianis aūt veri ī humani generis carnē fuisse a deo assūptā & nō de celo exhibitā: Thi-
motheanis ita demū ī vbū carnē factū. vt manēte vbo in sua subā & hoīe in sua na societate: nō immutādo
vnā filij dei reddidisse psonā. ¶ Museus massiliēsis ecclesie presbyter ī diuinis scripturis sublimē
ter edoctus p hoc tp̄s de sacris volumē egregiū cōposuit: ac omelias multas declamauit atq; ex sacris scri
pturis lectiōes totius anni festiuis ac diuīcis diebus aptas excerpsit & ordinauit: ac et respōsoria: psalmos &
capitula tpi & lectiōibus cōgrua cōposuit: qđ quidē sanctissimū opus postmodū illa ecclesie cōfirmatū fuit.
¶ Thymotheus quidā hereticus & heresiarches eps̄ his ferme tpibus insaniēs multos errores disseminauit:
& ad Leonē imperatorē postmodū libellū valde suasoriū scripsit & misit: quē quidē prauo sensu patrū testimo-
nijs in sui roborare conatus ē. vt ad decipiēdū imperatorē & suā heresim costituēdā Leonē pene papā & Cal
cedonēsē sinodū ac oēs occidētales epīs illoꝝ adminiculo nestorianos ostēderet: Sed fauēte deo ab ipsa cal-
cedonēsi cōsilio ppetuo exilio dānatus ē. ¶ Eutices similiter heresiarches cōstantinopolitanus abbas
& eo tpe suū dogma erroneū asserēs vnā eē nām vbi dei & carnis: quā hereticum cū Flauianus cō
stantinopolitanus eps̄ dānasset: Theodosio fauēte Ephesina iterū synodus ī q̄ Dyoscoro alexādrino eps̄
p̄sidēte Eutices ipse iā dānatus exilio relegat. ¶ Terremotus maximus apud Cōstātinopolim
p. 4. mēses cōtinuos hisdē tpibus fuisse dr̄ sz instante quodā monēte: vt cātaret ter: sanctus sanctus sanctus deus for
tis & immortalis miserere nobis: statim cessauit: qđ quidē vbū postmodū ī calcedonēsi cōcilio dici in ecclesijs
mandatū fuit. vt hētur in canone &c. ¶ Torsimūdus 8. gothoꝝ rex Theodorico p̄re ī bello Attile in
terfecto ī regnū gothoꝝ successit: & .7. ānis regnauit: q cū id tps̄ regnasset mortuo Theodosio & Valēti-
niano: Augustus vidēs imperij calamitatē nihilq; āplius timēs citeriorē Hispaniā & quasdā gallie ciuitates
extra burgūdionū & Frācoꝝ ditionē cōstitutas oēs inuasit & sibi subegit Hic nanq; Torsimūdus cū p̄re in
bello cōtra Attilā militauerat: & mortuū p̄rē repulisset cadauer statī regijs exequijs illud apud Tolosā sepeli
uit: Quo sepulto Ecio gallarū p̄fecto suasit vt hunnos superatos psequeref: Sed ille renuēs dixit & hūnos
victos & vesegothas victores vēntque uiso Torsimūdus ī regnū redijt: qđ certe fr̄s occupare conabant.

Martianus
Martianus xlij Cōstantinopolita imperator Theodosio ex peste sublato imperauit cū Valentiniano iā cesare
cōstituto ānis .7. Is princeps catholicus fuit: & catholicis plurimū fauit: q vt imperaret Theodosij so
rorē cū castitatis uoto vxorē accepit. Et Attila mortuo vt dicimus eadē nocte p somniū eius arcū
cōfractū vidit. Eo itaq; impiū suscipiēte cū imperiū occidētale ab oriētali ēē diuisum cētūbus p̄uincias vt;
452 Germaniā Daciā. Sarmatiā. Hispaniā: Aquitaniā: Vasconiā: Eduēnū & gallias oriētales imperium amisit nec
vltra deīceps reparare potuit: & iā Frācis imperij porte apte vise sūt: Et lz Torsimūdus Tolosanus rex quasi
oēs hispanie ciuitates occupasset: Frācoꝝ tamē ditionē minime tētare voluit: Cūq; ī his p̄sistens. 7. ānis im
perasset: & iā valentinianū imperij cōsortē a Trāsila Ecij gētili suo obtrūcatū intellexisset doloris ai & ipse sine libe
ris mortuus est. Francorū regni iterato principiū.

¶ Feramūdus primus Frācoꝝ rex Marcomiri filius his tpibus ī Gallia regnū accepit: & regnauit ānis.
Hi nāq; Frācī pānonie Cermet populi fuere a quodā noīe Frāco Troiano nobile: vt supius li 3. dictū ē. noia
ti in Frācoma pānonia collocati quā quidē pānoniā Cōstātinus magni Cōstātini filius cū oībus populis do
nauerat. Hi quippe vsq; ad honorij & Archadij tpa quieti eadē patria pmāsere. Sed septio imperij eoꝝ anno
initiādi melioris solio a patrijs sedibus relictis Rhenū fluuiū trāsierūt: & apud Treueros Metenses: &
Marcomēses Tulēses: ac Verodunēses ꝯsederūt: Sed paulopost et vltra rhenū repulsi: iterato his tpi
bus & Frācoꝝ p̄fecti ī Senonēsiū p̄uincia apud Parisius Clodione & Marcomiro eius filio ducibus sedem
posuere: q̄bus mortuis hic feramūdus regnū suscepit & multa strēnue gessit.
¶ Synodus q̄rta vniuersalis. 600 & 30 epoꝝ hoc tpe āno apud Calcedonēsē vrbē auctoritate Leōis pape:
& Martiāni principis iterū: quoꝝ auctoritate decernūt credēdū duas in xp̄o fuisse nās: vtq; vnum idē xp̄s
455 deus & hō crederet: q̄bus ex sētia derect' statī Nestorius & Eutices nephādus hēticus in ueheoꝝ p̄sul dā
natus: ac oēs in ueheoꝝ libri publice cōbusti sūt. ¶ Ursula virgo gloriosa natione anglica
his tpibus apud Coloniā germanie vrbē cū xi. virginū milibus ab hunnis sub Attila rege militātibus glorio
sissimo martyrio corōata xii. calē nouē. migrauit ad supos: quoꝝ corpa ibidē a xp̄ianis sepulta maxio ī p̄cio
semp habita sūt Sanctissimū aūt Ursule caput Bergomū postmodū translatum in conuentu nostro di
ui Augustini maxima in veneratione habetur. Celebratur autem eorum festum .xi calen. Nouembris.
¶ Maximianus patricius Ro hoc āno q est quartus imperij Martiāni annus Valētiniano imperatore a Par
salia milite interfecto: imperiū occidētale occupauit: & statī Eudoxiam ipsius Valētiniani vxorē violētis
nuptijs sibi adiūxit Quapropter vandali ex Aphrica acciti Genserico rege duce Romā hostili manu in
456 gressi ipsū Maximinū nullo tumultu occidūt & in Tyberim proiciunt Quo mortuo per vrbem debacan
tes vniuersam diripiunt atq; iterato incendūt. templa quoq; & sacraria vniuersa spoliāt: nec Leonē p̄tifi
cem depcantē exaudire voluerunt. Urbem deinde spoliatam relinquentes Eudoxiam etiam & eius filiaz
a Ualentiniano susceptā secum in Aphricam perduxerunt: & hic fuit annus sextus Martiani imperij.

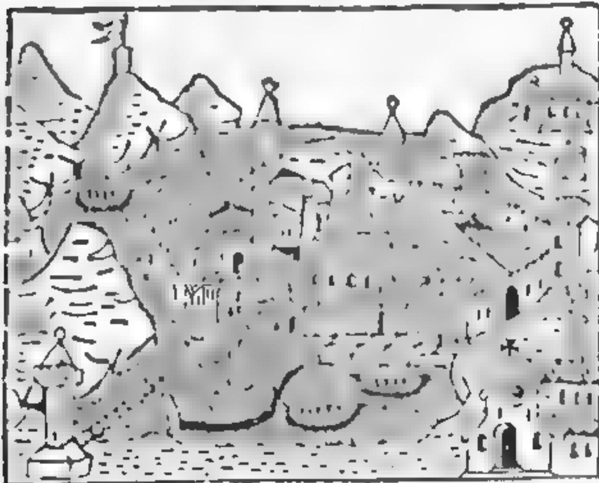

453 Venetie ciuitas nostro euo ꝑpotentiam ⁊ excellētiā cantatissima: hoc āno Ricobaldo ferrariensi historico teste in venetia ꝓuincia extruit. Sūt tñ qui dicunt eam ab Eneto: seu Veneto quodā Troiano pncipe pmo cōditā. Alij āt a qbusdā piscatoribus initium sumpsisse ferūt. Verūtamē eodē auctore li.x. referēte hac ipa tempestate exanimata hunnorum terribilissimo hoste Italia: ⁊ cōfugientibus vndiqꝫ conuicinarum vrbium: vt delect: Aquileie: Vlani: Concordie: Capulanum ⁊ Lanreti: necnon ⁊ Patauij: Vicentie: Verone Mantue: Brixie: Bergomi: ac Mediolani ⁊ Papie nobilibus: ⁊ per proximam paludem consistere: atqꝫ latere conantibus in extrema pene Adriatici sinus omnia: vbi intra paludem campus assurgebat plurimus: non dico pastores aut piscatores: sed nobilissimi ciues ibidem conuenere. Ibique exiccato quotidie de industria solo mansiones munire: quas a cōmuni ꝓuincie noīe rīi queuent āt venecias dixerūt Aquileiēses āt pmi gradū: dide cōcordiēses Caprulas cōdidere. Altinates vo sex opidula: vꝫ Torcellū cū qnqꝫ alijs cōdiderūt. Patauini deīde ptē Riui alti extruxerūt: postea mōte Siluceōe methemauchū Albiolā pbilistinā ⁊ qdā alia posuerūt. atqꝫ ita hec celebris ⁊ inclyta ciuitas ilico mirūimmodū: ⁊ vltra q̄ credi pōt creuit. Cuius qdē vrbis cū multe pateāt latissime ⁊ laudatissime cōmēdatiōes illa in pmis extat. Illic enim q̄s accepisse: lectitasseqꝫ: aut a nobilissimis p varias orbis terrarū oras aspexisse cōtigit: celebres: gloriosqꝫ vocāt. Hec admirāda vna ē cui tm̄ celestis aspirauit fauor vt ipsa rerū nū cesserit: Cū cetere mortaliū ingenio opibus: māibusqꝫ qd hūanitus dici pōt iactis humi fūdamētis cōdite sint. Hec intra fluctuosos maris ipetus ⁊ medios pelagi vortices q̄si regia i alias caput extulit vrbes: p tot tēpla tot regias āplissimasqꝫ edes. turres: nauali: portus assurgit: vt q̄ ad vnius vrbis decorē collata sūt: multarū ornamētis supesse queāt: Hāc nimirū gētibus oibus tutā sedē cōe domiciliū ⁊ hospitale generis hūani receptaculūqꝫ ab immortali deo institutā eē crediderī: cū eo tot oportūas flumimū derīuatiōes adeo cōmode adiacētes. quaqꝫ vsū regiones tot cigēnā litoꝝ quasi menia valliūqꝫ ꝯspicio quo ex mediterraneis locis fruges ac alia vite necessaria deuehebant: quo ita maritimi cōmeatus accipiant: vt nullos externarū classiū. nullos infestāntū pdonū reformidaret incursus: q̄si ad vrbis icremētū ⁊ ipatorā ciuitatē supa auspices celū ⁊ cūcta cōcesserit. hꝫ qppe hec ciuitas: vt Cassiodo. inqt: p paumēto mare: p muro aq̄s maris: ⁊ p tecto celū. Ibi. n. mare voraginē quādā hꝫ: cuius vicē fluxus ⁊ refluxus semel i die cōtigit. Tāta nāqꝫ ē huius vrbis āplitudo: tātaqꝫ dignitas: vt nō solū a qleie piarchatū cōsecuta sit. verūꝫ ēt īter ferocissimas gētes eo fastigij puenerit: vt late mari ac terris ipet: ac benignos oibus ac liberos sinus aptat: q̄ res efficit vt sine patria sese appellarī debeat nēo: cū i hac ipa sicut his q pētibus orbati sūt eo adoptari pacto liceat vt piu tpis ꝯsuetudie bñficētia comitre filios ꝯstet fieri legitios. nec nos i pñtia pclarā regēdi venetoꝝ ꝯditionē: ñ ꝓpas leges: ñ reꝝ gestaꝝ āplitudinē. ñ ipsas oi i belloꝝ gñe victorias. ñ denuqꝫ ꝓpe diuā admīstratonē dicturi sumus: qd opul ñ mō imēsū. sꝫ ēt supra hūanas vires eēt veꝝ illō sūmatī attigisse sat arbitraūr q eū pter magnas vtutes illo ipꝯ mos veneti acerrtate tenuerūt vt eqssimi eēnt ⁊ breui. qppe q nemini iniuriā aut bellū intulisse ceperit. Addamus ⁊ illō qd vl huius vrbis pecuitarī deculē q vniuersu reip corpus ab eis sp ita curatū ⁊ i eēe ꝯsultū vt i eiū pte mēda ne illqs ū q̄ ōl res oiserit: q̄ res adō ciuiles discordias ⁊ pplares sedītōes oio auītat: vt hinc vrbi pꝰ boiꝫ mēoriā sine factōibus ⁊ itestinis ꝯtētōibus tā imēsū tā diuturnū gerē licuerit ipiū: vt āt i bellis īferēdis sp tardissimi extitē veneti. sic ab armis p sua alioꝝūqꝫ salute dignitate fortūis ipis i alias natiōes suscipiēdis nullus eos terror: nulla iactura: nullūqꝫ discrimē absterrē vnq̄ potuit. ē. n. eis āntiquus mos ⁊ sanctissima ac singularis in christianos beniuolētia: qua vere alterū Italie columen toti gētium christianitati merito appellari licet. Nam cum prudentia: fortitudine: magnificentia: benignitate: clementia: reliquisqꝫ virtutibus antecellant Veneti. id enim sibi maxime ascribunt laudi: vt hi qui eorum cure sunt cōmissi in pace securi degant. Suntqꝫ quambeatissimi quot monstris terras ⁊ tyrannis ciuitates exōerarūt. Quot reges ⁊ principes aliorum fraudibus ⁊ vi deiectos magnis sumptibus ac detrimentis regnis incolumes restituerunt. Neque illud reticere fas esse credimus: quod in dominorum Venetorum maximam redundat gloriam. Classem enim duce Nauarchis militibus remigibus omni telorum genere instructā quotannis emittunt: que maria: insulasqꝫ sagaci lustret indagine: vt si maritimi vsquam predones compareant: eos insectentur: profligent: crucient: Tutum mare mercatoribus ceterisque mortalibus reddant: vt iure ipsis Venetis optandum sit: Quod quidam ex nostris infrascriptis carminibus in eorum laudem perpulchre cecinit; dicens. 456

Dum mare delphines: dum celi clara tenebunt
Sydera: dum gratas tellus dabit humida fruges
Dum genus humanum sua deget secula terris
Splendor erit toto venetum celeberrimus euo.

Hec itaqz Veneta ciuitas et si nunc in gloria extet: non tamen rerum humanarum conditionis adeo expers fuit quin per singulas quasqz etates suos ptulerit manco de quibus in suis locis et temporibus opportunis sigillatim dicet. Habuit namqz hec celebris et inclyta ciuitas viros preter maritimorum bellorum et mercature in diuersis partibus claros clarissimos qui vrbem habunde illustrarunt: quorum commemoratio operosissimum est. Hosqz pro viribus infra commemorabimus. In hanc autem ciuitatem beati Marci euangeliste corpus ex Alexandria delatum maxima cum veneratione excolitur. Cui ad honorem extructum illo egregium templum in celebriore vrbis loco: vbi preciosissima et pene inextimabilia recondita sunt.

Ragusium ciuitas Dalmatie.

457

Ragusium autem Dalmatie ciuitas ab Epidaurensibus: Epidauro a Gothis euerso auspicacti loco hoc quoqz tempore et anno conditur: Que pre ceteris Dalmatie vrbibus publicis et priuatis operibus magnifice est extructa Habet et ipsa naualia et portum optimum cathena clausum. Cuius ciues ceteros Dalmatas opibus et reliquis bonis atqz virtutibus superant: Qui cum liberi sint: legibus moribusqz instructi Venetorum more Senatum et magistratus ac patriciorum ordinem habent a plebe distinctum. Patricij soli Rempublicam ipsam administrant: Plebs tamen suis rebus studet: et de publicis minime curiosa est.

Leo huius nominis primus: tertiusdecimus Constantinopolitanus imperator: hoc anno Martiano defuncto eius loco ex greca natione

453 suffectus imperauit annis xvi qui Leonem filium suum eiusdem nominis creauit augustum: Quo imperante Romanorum Respu. magnas ptulit calamitates: subornis quibusdam tyrannis imperium ipsum vsurpare conantibus. Gen 5457 sericus naqz Vandalorum rex ex Aphrica statim in Italia nauigat Romanum inuasurus imperium: quod vbi Leo intellexit repente Basilicum patricium cum valida classe in auxilium Anthemii principis Romani mittit: Qui an hec contractis copijs ad Populoniam Genserico obuiam fiunt. hostemqz classe decernere compellunt: Qui ab ijs superatus turpi fuga in Aphricam rediit: post hec quidam noie Asper patricius Constantinopolitanus cum duobus filijs Leonem hunc interficere curauit: Cui cum res non successisset apertum ei bellum mouit: Sed cum Basilicus ei restitisset Asper cum filijs captus obtruncatur: Quibus gestis ostrogotharum rex Theodemir: Hunnis superatis illyricum seu Sclauoniam vastauit cepit. nec quiuit donec panoniam et mesiam, prouincias obtinuit. Leo denique cum pace cum ostrogo. rege fecisset valitudine correptus apud Constantinopolim leone ex sorore nepote imperatore designato vita decessit.

Maioranus quidam patricius Ro. hoc anno Maximo tyranno predicto a Genserico interfecto apud Rauennam ab exercitu imperator: Leone suadente subrogatur: et imperauit annis 3. Qui cum iniuste nimium imperium regeret tertio anno ab eodem exercitu ad Therdonam Cisalpine gallie vrbem interficitur: et Seuerianus quidam surrogatus est qui et ipse cum Alanis inter Benacum lacum et Bergam victoriosissime confligens ipsorum regem interfecit. Seueriano deinde defuncto Anthemius quidam Martiani imperatoris gener suffectus est: qui vt superius: Genserici cum regem cum Basilico patricio cognato suo in Aphricam repulit: et Gernadum Narbonensem prefectum in Gallia tyrannidem exercere volumitem per duces suos superauit et cepit. atqz exilio damnauit: Tandem cum imperator ex Constantinopoli Olymbrium ducem suum in subsidium ei misisset: depositis imperialibus insignijs in priuatam vitam se conuertit: et imperium senatui populoqz Ro. commendauit. Sed cum iterum ad eundem magistratum Soceri ope fuisset assumptus ab eodem ctia paulopost per carnifices et interfectus et laceratus est: cum imperasset annis. 4. Sed et ipse eius socer imperator post generi crudelem cedem. 4. mense acerbissimis cruciatibus consumptus est. Quo mortuo olim brius dux a po. Ro. ex Rauenna Romam vocatus imperator occidentalis imperij appellatus: imperauit tantummodo menses. 4. et ita decessit: Quo mortuo Glicerius quidam Senator Rome imperator constituitur: sed a Romanis etiam postmodum deiectus Salernitanus episcopus mox constituitur. Et hec de imperatoribus Rome constitutis Leone imperante dicta sufficiant.

Acephalorum pessima heresis calcedonense concilium impugnantium per hoc tempus exorta: qui ideo acephali dicti eo quod sine capite .i. sine auctore habeantur: vt habemus in canone .24. q. 3. c. Acephali. Hi quippe duarum substantiarum proprietatem in xpo negabant: vnam tantum in eiusdem persone naturam predicantes.

Papa.48 Hilarius papa natione Sardus patre Crispino post Leonem pontificem sedit annis .6. mensibus.
46 3. et diebus x. qui licet in multarum rerum perturbationem fuerit rem tamen diuinam nunquam pretermisit. Unde et Gratiano referente constituit vt nullus bigamus inscius in clericum ordinaretur: vt habetur in canone .lv. di. c. Penitentes. Instituit item ne pontifices deinceps successorem sibi deligerent: 5661
vt. viij. q. 1. c. Plerique: quod quidem institutum ad omnes ecclesiasticos gradus pertinet: et postea per totum

orbē sparsa est. Hic cum eruditissimus haberetur tres epistolas de fide catholica scripsit tres synodos confirmantes scilicet nicenam: et ephesinā et chalcidonēsez: Duas etiā bibliothecas i vrbe cōstruxit: et ad lunā i vrbe monasteriū cōstruxit. Multa preterea dōa et quasi infinita tēplis obtulit. Deniqz cū om̄e tp̄s i docēdo: ad monēdo. et elemosynas faciēdo ptriuisset: multosqz presbros dyaconos et ep̄os creasset vitā sanctissime finiuit: et iuxta corpus beati Laurētij i cripta sepelitur. et tūc sedes vacauit dies x. ¶ Uiri doctris excellētes.

¶ Uictorinus natiōe aqtanicus insignis arithmeticus p hoc tp̄s i precio existēs ab hylario papa invitatus ratione pasce ad cursū lune cōposuit: Eusebiū et theophilum ac psperū magistrū suum ea in re superans.

¶ Lupus trecacensis galliarū vrbis ep̄us huius tp̄ibus fuit et floruit: qui cū beato hylario pōtifice xp̄ianā religionē gāltiū et pelagianorū ope plurimū labefactatā multū iuuit. hic itaqz cū beato germano antisiodorensi ep̄o et ob hanc cāz in britanniā missus fuit: vbi duobus et quinquaginta annis sacerdotio venerabiliter functus est. Quo āt anno obierit non satis constat. Eius vō festū. 4. cal. aug. celebratur.

¶ Theodorus presbr natione syrus homo nō mediocriter eruditus per hoc tempus librū de scripture sacre concordantia noui et veteris testamēti ō āliquos hereticos edidit et postea zenone impante diē obijt.

¶ Faustinus quidā in regno galliarū ep̄s hō i diuinis scripturis satis istructus hac tēpestate librū de spū scō cōposuit. Aliud quoqz egregiū opus ō grā dei edidit. Itē libellos plures aduersus arrianos et macedonianos. et aduersus eos q in creaturis aliqd icorporeū eē dicūt. itē epistolā i libelli modū ad quēdā dyaconum grecū q ad nestorianā ipietatē abierat: extat et alia eius epistola pulcherrima ad dei timorē exortatoria: Ac plurima alia eius scripta: et propterea inter doctores egregius annumeratur.

SImplicius papa natione tyburtinus pr̄e Castino post hylariū pontificē sedit ānis .xv. mēse .i. Pp.49
et diebus .7. Hic a iuuētute sua nō mō simplex: sz et rectissimus ac timēs deū fuit Qui et grati
ano referēte: multa cōstituit. et primo vt nullus inuitus i ep̄m penitus promoueret. sicut habemus 489
5.68 in canone .74. di c. Ubi ista. Itē cēsuit ne clericus vllus possessionē alicuius beneficij a laico recognoscere presumeret: vt. 16. q. 6. per totū: Quod postea qdē a Gregorio alijsqz pōtificibus cōfirmatū fuit: hic optimus pōtifex infrascriptas in vrbe basilicas edificauit. et primo basilicā sancti stephani pthomartyris: basilicā scī andree apostoli nō longe a tēplo scē marie maioris: Aliam quoqz basilicā scī stephāni apud scūz Laurentiū dedicauit. et etiā basilicā scē viuiane martyris ad palatium Licinianū: vbi corpus ipsius vginis repositū ē. Tādē cū Ro. ecclesiā nō solū bonis institutis. verū ēt et donis plurimis auxisset: plurimosqz presbros: diaconos: et ep̄os creasset decessit: et .vi. nonas martij i beati petri templo sepellitur: Ac post sedes vacauit dies 26.

¶ Arthurum britānorū regem: et quidem cātatissimū p hoc tempus regnū suscepisse ferūt: virum sane bellicosissimū atqz fortissimū. Qui et lorica pulcherrima vtebat regi qdē tanto cōdigna. Sz et i capite aurea galea. i qua draco sculptus videbat: Clypeū quoqz aureū pre se ferri faciebat: i quo dei genitricis imago depicta videbat: vt eā sēp aduocatā suā i memoriā i oi re reducere posset. lanceā pterea noie ron arduā latāqz et cladibus aptā: quā qdē quocūqz ibat secū deferri faciebat. Caliburnū ēt gladiū eū habuisse et portasse et i eo: cū quo quadrigētos et .60. viros vno prelio cū interfecisse phibēt. hūc etiā virū optimū et xp̄ianissimum fuisse ferūt: et ecclesie collabēti i gallia et britānia plurimū subuenisse: necnō et catholicā fidē mirū in modū āpliasse: vnde et regiones multas: frācoiā videlicet et datiā: guasconiā et germaniā: tm̄ orbez suo subiecit imperio: Tā multa ēt cōmisit prelia: vt breui ad .30. regna sibi vēdicauerit: Quā obrē et rotūdā mēsā apud columbiā ciuitatē istituit. Tādez cū i prelio multas hostiū strages dedisset: et ipse vulneratus i insulā deferē: ibiqz ostitutus: vt britonū tradūt historie inde sublatus: nunq̄ comparuit: quē et nūc usqz ad britones expectare dicuntur. ¶ Uiri doctrinis excellentes.

¶ Genadius cōstātinopolitanus ep̄s: vir doctrina et lingua nitidus hoc tp̄e: inter ecclesiasticos doctores insignis fuit Qui īter cetera totū danielē pphetā ex integro ad vbū cōmētatus ē Similiter et multas omelias cōposuit.

¶ Ioannē quendā Antiochenū ex grāmatico presbyterū factū: ea tēpestate fuisse: hec quedā cōtra eos: qui in vna tm̄ substātia xp̄m adorādū predicabāt scripsisse tradūt: vbi quasdā et cyrilli ep̄i snias incaute: forte ab illo aduersus Nestorē platas impugnat: qd robur thimoteanis hereticis addebant.

ZEno bisanticus .14. cōstātinoplitanus imperator a Leone ante mortē augustus cū filio declaratus i 5010
perauit ānis .17. Leo eīm vt dictū ē: valitudine conceptus primū nepotē suū ex Mariagene sorore
5.73 sua filiū noie Leonē impij successorē designauerat: Qui puer cū paucis diebus imperasset: hūc Zeo 474
nē patrē suū ppria manu coronatū impatorē fecit. Sz cū paulo post i calcidonē prexisset Uerina socrus sua basiliscū ducē virū strenuū fratrē suū i cōstātinopoli iperatorē appellauit. Quod audiēs Zeno bisauriam se cōtulit maleus cum mariagene vxore sua exulare: q̄ rē pu. pturbare: Cuius fugaz libenter basiliscus suscepit: verū cū ciuitas cōstātinopolitana eius hēses et turpitudines ferre nō posset Zenonē in vrbe reuocauit: qui generis basiliscū cognatū: et eius filiū. quez cesarez fecerat: atqz verinā eius socrū i cappadociā relegauit: interim vero Odoacer cū magna Turcilingorū et herulorū manu italiā ingressus horestez militie magistrū apud papiā superatū et captū placentiā perducens ibidez vniuerso spectāte populo interfecit: Zeno aūt italie calamitatē miseratus Theodoricū gothorū regē iam antea apud se: suosqz predecessores in honore habitū cōtra Odoacrū cū ingentibus copijs i italiā misit: q horestē Odoacri patrē et ducē suū superauit: Cūqz etiā cōtra Odoacrū. seu odoacrū sepius conflixisset: illū tandē i rauena vrbe obsedit:

et eo impulit: vt eū etiam imperij socium acciperet: quod et fecit: verū sequēti die Theodoricus ipsuz Odoacrez: et eius filiū contra fidē datā interfecit: et postea nemine contradicēte totius italie ipso potitus ē. Tandē et hic zeno cū multas condidisset leges: et bulgari vniuersaz thraciā deuastarent: nec eis propter recessuz theoderici resistere posset: visa etiam maxima cōstātinopoli cōflagratione dolore animi morbū cōtraxit: ex quo paulo post vitam finiuit.

Clodoneus quintus: vt fertur francorum rex ex hoc anno childerico eius patre morte sublato i regnuz successit: et regnauit annis 30 vir vtique potens et armis strenuus: q Theodoricū solū ex concubina habuit filiū. chrotildē chilperici burgūdionū regis filiā forma elegātissimā et christianissimā duxit vxorez: cuius sorore
479 rē patruus eius Gundebaudus burgūdie rex exilio dānauerat: et vtrūque eius parētē necnon et duos fratres: ac etiā Godegisilū eius patruū gladio obtruncauerat. hec itaque chrotildis regina facta mox virū suū Clodoneum regez diui Remigij remensis episcopi interuentu ad catholicam fidem cōuertit clodoneo ipsi hab[ere] [illegible] dicēs. Mitis depone colla: Sicāber adora quod incēdisti: incēde quod adorasti. Percepta itaque baptismi gratia cōfestim frācorum regnū immēsū auctuz ē. Et propterea Anastasius imperator cū eius famā etiā virtutes intellexisset repēte coronā aureā gemmis ornataz cum tunica et baltheo eidē ex constātinopoli in galliaz trāsmisit: a quo die et consul et imperator designatus trabea etiā consulari indui meruit. Ex deinceps Ro. imperiū: quod diuduz apud constātinopoliz in amplū fuerat in dies minui cepit: et frācorum regnuz augeri. Clodoneus itaque parisios vrbē regni sui caput etiam cōstituens: inde vniuersos expulit hereticos: et catholicos introduxit.

Felix eius nominis tertius natione Ro. patre felice presbitero ex regione fasciole beati gregorij pape atauus
Papa. 50. post Simpliciū pontificē sedit annis. viii. men. xi. et diebus xix. vir vtique optimus: q in ipso pontificatu statim ex grecia relationez accepit petrum eutichianuz: quez antea diu ipso ob heresim in exilium
484 fuisse pulsum ab Acbatio cōstantinopolitano epo esse reuocatū. vnde cōcilio cōgregato Felix hic pontifex auctoritate sedis apostolice petrū hereticū et ipsum Acbatiū epm damnat. In eo item cōcilio cōstituit: vt accusato apud iudicē semper propter respōsionis dareturi inducie: vt habetur in ca. ii. q. c. De inducijs. Cōstituit etiā vt ecclesie ab epis cōsecrarentur: vt de cōse. di. i. c. Sic nō alij. hic basilicā beati Agapiti martiris nō longe ab ecclesia sancti laurentij edificauit. et cū bis in vrbe roma sacros ordines celebrasset: presbyteros octo et viginti: diaconos quinque. et epos per diuersa loca numero. 30. creauit: moritur: et iuxta beati pauli sepellitur. Cessauit tunc episcopatus dies sex.

Conciliū aurelianēsiū tertiū tempestate hac clodonei regis iussu indicitur. qd quidem sanctus Melanius congregasse dicit: quo in loco etiaz quattuor alia cocilia congregata fuisse scribit. primū sub beato Siluestro
486 papa: auctore Marino epo: Secūdū auctore aureliano epo. Tertiū hoc idē mellanio epo auctore. Quartum auctore Albino andegauensi episcopo. Quintū honorato bituriensi episcopo auctore: quod probatur in decretis. xv. di. c. Sexto synodus.

Rauenati reges.

Theodoricus theodomiri ostrogotarum regis ex arileua cōcubina filius. xvi. imperij zenonis anno italie totius dominio potitus est. et regnauit annis. 26. vir omniū barbarorū mitissimus: Qui et si rauenatē vrbez regni sui sedē fecerit: vrbē tamē Romanā quoad potuit honorauit: Muros et Octauij sepulchrum exornauit: et
488 spectacula de more exhibuit: et alia edificia publica et basilicas multas extruxit: nihilo omissis: quod ad optimū principē pertinēt. Et vt regnū suū aliquādo stabiliret Clodonei frācorum regis filiaz noīe Audeflēdā vxorem duxit: et sororez honorico vandalorum regi: et alterā Alarico vesegotharum. Ternazque Gundibato burgūdionū regi in matrimoniū copulauit. Indeque paulo post Clodoneo francorum regi socero suo bellum intulit grādē: eo q alariciū vesegotharum regez generū suū interfecisset. et vasconias partē regni sui occupasset: ac gallis ingenti prelio superatis vasconiam iterato recepit: receptāque pro almerico paruulo Alarici filio donec adolesceret: gubernauit. his optime gestis vt erat ingentis animi et potētie vir etiam siciliam dalmatiā: liburniā: illyricū. narbonensem galliam atque burgundiam suo subiecit imperio. Tridentinā postea vrbez in alpibus positam pulchro cinxit muro et italiā oēz ab externo hoste tutatus est. Collocatis herulis i extremis italie partibus apud augustā pretoriā interfectoque Odoacre aliū regem dedit: quē adhuc adolescētem in adoptiuuz suscepit filiū. Hic boetiū et Symachuz consulares viros romanos ob suspitionē affectate libertatis exilio primū dānauit: et postea interimere fecit. Cūque in arrianaz postmodū heresim declinasset Joannē papā: et nōnullos alios catholicos apud rauenaz in carcerez trusit: vbi cū eum alijs multis inedia: atque alijs supplicijs interire fecit. Sed hāc seuitiā dīs nequaquā pmisit inultam: Circa Joannis pape mortuo. et ipse post septuagesimum diez apoplexia correptus statim hereticus expirauit: cuius animam Gregorio in suo dyalogo referente eremita quidam i lyparis in ignē vidit iniectaz. huic autez Theodorico Athalaricus eius ex filia nepos in regnū successit. Athanarico aūt Theodatus suffectus est. Quo deiecto vitiges regnum accepit: sed eo a Bellisario capto et Justiniano imperatori psentato regnuz iterū in imperij ditionem cessit.

Burgondionum regni finis.

Gundebaudus vltimus Burgondionū rex: Chrotildis regine francorum patruus per hoc tempus interfectis fratribus suis: regnuz omne occupat: sed quantū regnauerit ignoratur: quippe Gundiocho eius patre defuncto: quattuor eius filij heredes in regno sunt instituti. Sed hic reliquis eius fratribus interfectis cum earum cōiugibus ac filijs: duabus tantūmodo fratris filiabus vz. Sedelena et chrotildi superstiti-

bus regnum oē solus obtinuit. Qui regno in pace adepto confestim in italiā per domusule montē agri no-uariensis ingreditur: ⁊ magnas strages nouariensibus: Comēsibus vercellensibus: Taurinensibus atqꝫ epordiensibus dedit. Quo absente clodoueus francoꝝ rex statī chrotildē eius neptē chilperici filiā per internūcios pertentare fecit: an se in virū suū habere vellet cui cū libentissime id facere optaret raptā vxo-rē duxit: ⁊ paulo post duos ex ea filios suscepit. Cūqꝫ postea clodoueus vxoris hereditatē ab ipso Gunde-bādo expostularet: nec optinere posset aduersus eū bellū mouit ⁊ ciuitates oēs inter lygirim ⁊ sequanā su-mosias suo statim ꝯquisiuit imperio. Cūqꝫ qđ reliquū suū fuerat bello etiā sibi vēdicare tentasset interueniē-te chrotildi pacē prestitit: paceqꝫ cōfecta Gūdebaudus ad cōfirmādū regnū suū Theodorici predicti italie regis filiā duxit vxorē: ⁊ ex ea mox filiū suscepit. Que cū nouercā se ut videret eius filius post mortē pris regnare posset pugno sigismūdo insidias tetēdit. ⁊ tādē veneno eū sustulit. Mortuo deīqꝫ clodoueo frā-coꝝ rege hic filijs clodouei molestus esse cepit: qui matris chrotildis psuasionibus stimulati maximo exerci-tu cōparato i eum mouēt: quo fuso ac supato eius regnū in frācoꝝ regnū cessit.

¶ Unericus genserici vandaloꝝ regis filius: hoc anno patre defuncto apud aphricā vādalis regnare cepit ⁊ regnauit ānis. viij. Qui patris arriana fauens catholicos persequi nō destitit. ⁊ die vna ad quatuor mi- 489
lia nongentos septuaginta sex christi cōfessores diuersis supplicijs eū interfecisse dicit. quoꝝ cū multi essēt ecclesiaꝝ episcopi presbiteri ⁊ dyaconi associatis sibi fidelium populoꝝ turbis p catholice confessionis defen-sione in horribilē eremum primū exilio trusi ad extremū. 4. idus octobris varijs cruciatibus afflicti mar-tyrium consumauerunt: inter quos cyprianus ⁊ felix dūi nři sacerdotes precipui ⁊ primicerij fuere. quo aūt genere mortis hic Unericus obierit non satis constat.

¶ Uiri doctrina excellentes.

¶ Mamercus viennensis eps hisdem tēporibus ob sanctitatē atqꝫ doctrinā magne hēbat i precio: q inter cete-ra sue virtutis monumēta primus supplicationes: quas greci letanias vocāt: instituit: ⁊ hoc qꝫ maxime ꝓ-pter sequētes terremotus: q tum gallias acerbissime molestabāt: atqꝫ vexabāt: ac ꝓpter bestiarū quasdā incursiones: que tūc populū suū plurimū contriuerāt: ⁊ he quidem letanie minores dicūt ad maioꝝ differē-tiam. quas magnus gregorius in sancti marci festo instituit.

¶ Remigius etiam remēsē eꝑm ⁊ quidem doctissimū atqꝫ sanctissimū p hec tpa floruisse ꝯstat: eo qđ clodo-ueū francoꝝ regē cū innumerabilibus francis baptizauerit. Qui preter sanctitatē maximā cū in diuinis scripturis preclarissimus haberetꝰ cōmentarios multos in nouo ⁊ veteri edidit testamēto. Septuaginta ⁊ eo amplius annos cum in episcopatu explesset inter cetera sue sanctitatis miracula facta puellā a morte corpis
5689 suscitasse legitur. Obijt autem anno dñi. cccclxviij calendis octobris.

nastasius. xv. constantinopolitanus imperator post zenonē iperauit i oriente tantū ānis. 26. Anastasius
hic clodoueo francoꝝ regi. eo qđ engolismā ⁊ burdegaliā ciuitates celebres a vesegothis: qui arrianā heresim tenebant abstulisset preciosā, et diuinus transmisit tunicā: cūqꝫ patritiū cre-auit. Sed postmodū p acharium cōstātinopolitanū eꝑm corruptus factus est hereticus. Eā ob 490
rem cū ab Ormisda pontifice romano p legatos moneret: vt ab eutichetis heresi discederet: ira-tus confestim oratores ab vrbe eiecit: dicens nos ⁊ pontifices ⁊ alios iubere volumus non aūt iu-beri. Et propterea paulopost suis oibus astātibus pricipibus: vt sceleris ⁊ supbie penas daret ictu fulminis ictꝰ

elasius eius nois primus papa natione apher patre valerio post felicē pōtificē sedit annis. 4. men. viij ⁊ diebus. 17. hic vir sanctus fuit: q vt ad pōtificatū assumptus fuit mox manicheos
5689 i vrbe deprehensos exilio damnauit: eoꝝqꝫ libros quoscūqꝫ inuenire potuit apud basilicā scē
marie maioris publice cōbussit. Deinde diligens que dei sunt multa constituit que ad ecclesia- Papa. 51
sticum cultū ptinebāt. Et primo vt nullus bigamus ad sacros ordines nisi ð licētia sedis apo-
stolice promoueretur: vt habetꝰ in canone 52. di c. Has consid. Uoluit itē vt finis clericus fa- 490
ctus futuri etiā pmaneret obnoxius. 54. di c. frequēs. Statuit item vt nullus mēbro mutilatus: aut carēs oculo ordinaretꝰ presbyter. 55. di c. si euāgelica. Utqꝫ epi a suo tātū metropolitano ⁊ ipse ab eis ordinaretꝰ. 64. di c. Qui p ambitiones. Censuit etiā vt clericoꝝ ordinationes quater i āno de cetero fierent: ⁊ die sab-bati tantū. 75. di c. ordinationes. Distinxit quoqꝫ gradus p quos voluit vt quis ad episcopatū ascēderet. s. vt primo hostiarius fieret: deinde lector: exorcista: acolitus: subdyaconus: dyaconus: presbyter ⁊ demū epi-scopus: vt. lxxvij. di. c. Illud nos. Cōstituit preterea vt inimici ⁊ suspecti i iudicio ab accusationibus repel-lerentꝰ. 3 q. 5 c. Omnis q. Uetuit itē huiusmodi decreto suis ne olio testamētū cōdere possent: vt. 13. q 1. c. Frater ⁊ coepiscopus. Mandauit itē sacerdotibus celebraturis ne corpus xp̄i sine sanguine conficerēt vt ð cōse. di. 2. c. cōperimus: eodemqꝫ decreto vetuit alias ꝯsecrationes sine missa fieri posse de conse. di. 1. c. Omnis. Huc etiam preces ordinasse ferūt: quasi prima diei hora in ecclesijs dici mandauit: Hymnosqꝫ Multos ad imitationē diui Ambrosij composuit quos in singulis diei horis voluit decātari: vt hētꝰ. 5. di. c Conuenit. Hic cum esset doctissimus vir quinqꝫ libros contra Euticē ⁊ nestoriū edidit: ⁊ duos ꝯ Arriū. Orationes etiā nonnullas elegantes grauesqꝫ habuit: epistolas quoqꝫ preterea ad amicos ⁊ domesticos fi-dei nō minus graues qꝫ doctas scripsit Gradualia insuper et Tractus alleluyaqꝫ ac prefationes multas cō-posuit. Basilicas deinde plurimas in vrbe dedicauit cleꝝ quoqꝫ amauit ⁊ auxit. necnō ⁊ pauperes fouit ac fideles omnes mira pietate ac charitate complexus ē: atqꝫ Romanā ciuitatē a multo periculis tutatus est. Demū cū presbyteros duos ⁊ 30. ⁊ dyaconos. 22. ⁊ epos per diuersa loca numero. 67. creasset xi cal. octo

bus nature satisfecit. cuius corpus in basilica beati petri conditũ fuit: eoq; mortuo sedes vacauit dies septē.

¶ Apochryphi libri.

493 ¶ Hic preterea dignissimus pontifex cristus (ut prefertur) Manicheorum libris ad tollendã leuitatis ⁊ infamie notam subsannationisq; ecclesie catholice occasionẽ: hoc etiã memorie dignũ peregit opus. Namq; mire rabilia scriptura 72 tã hereticorum q catholicorum haberet opuscula: granũ a paleis separauit. Et que sc̄orum patrũ scripta et ãt recipienda ab ecclesia declarauit: que quidem locis suis hoc in opere diligẽti cura mãdauimus: qui vero libri inter apochryphos forent deputãdi ipse Gratiano teste ostẽdit: sicut etiã ad verbum haberi i decretis .xv. di. c. Sancta romana ecclesia: vbi sic ait: Ariminẽsẽ synodũ a Cõstantio cesare cõstãtini magni augusti filio congregatã mediante thauro prefecto ex tũc ⁊ ex nũc in eternũ confitẽur esse dãnatã. Deinde itinerariũ noie petri: quod vocaĩ sancti clemẽtis libri numero .xii. apocripha actus noie andree apostoli apochryphi. et actus noie Thome apostoli libri numero .x. apochĩ. itẽ actus noie petri alius apocripha. actus noie philippi apli apochri. euãgeliũ noie thadei apochri. euãgeliũ noie barnabe. ⁊ euãgeliũ noie iacobi minoris. ⁊ euãgeliũ noie petri apostoli. ⁊ euãgeliũ thome apostoli quo utũĩ manichei. ⁊ euãgeliũ noie Bartholomei apostoli: ⁊ euãgeliũ noie andree apostoli. ⁊ euãgeliũ quod falsauit Lucianus pexfoyter. Euangelia hec oia apocripha excepto euãgeli, s. mathei: marci: luce: ioannis. Item liber de infantia saluatoris: ⁊ de maria ⁊ obstetrice apochri. liber qui appellat pastoris apochĩ. Libri omnes quos fecit Lucianus filius diaboli apocriphi: Liber qui vocatur fundamẽtũ apochĩ ⁊ liber q vocatur thesaurus. ⁊ liber de filiabus ade. ⁊ liber q appellatur tecle: ⁊ pauli apostoli apochryphi sunt. Liber qui vocaĩ nepotis: ⁊ liber puerorum qui ab hereticis conscriptus est. ⁊ sancti sixti noie prenotatus apochryphi sũt. reuelatio que vocatur thome apostoli. ⁊ reuelatio q̃ dicĩ pauli apostoli: ⁊ reuelatio que dĩ stephani apochri sunt. Liber q vocatur assumptio sancte marie virginis. ⁊ liber qui penitentia ade apochĩ. Liber qui vocatur gigãtes: q cũ dracone post diluuiũ pugnasse ab hereticis cõscriptus dĩ apochri. liber qui vocatur testimoniũ. Iob: ⁊ liber qui dicitur penitẽtia origenis ⁊ liber qui vocaĩ pña sancti cypriani ⁊ liber q vocatur penitẽtie Iamne ⁊ mãbre. ⁊ liber qui dĩ sortes apostolorum omnes apochri sunt. Liber qui dĩ phisiologus ab hereticis cõscriptus ⁊ beati Ambrosii noie prenotatus apochĩ. historia eusebii pãphili ⁊ liber qui vocaĩ canones sc̄orum apostolorũ apochĩ. Opuscula Tertuliani: Lactãtii: Aphricani: Posthumiani: ⁊ galli apochĩ. Opuscula mõtani priscille ⁊ maximille apochĩ. Opuscula Fausti: ⁊ manichei: ⁊ opuscula alterius clemẽtis: alexãdrini: Thaciani cypriani: Arnobii: Fausti tigaciensis gallia: 72 apochrypha. Opuscula Frumentini ceci. Antonii ⁊ Cassiani gallia: 72 presbyteri: ⁊ opuscula Victoris pictabiensis. Et opuscula Centonis de christo virgilianis cõpaginata vbibus: ⁊ hec oia apochrypha sunt. Epistola Iesu ad abagarum regem: et itẽ Abagari ad iesũ apochrypha. Scriptura que vocat cõtradictio apochri. Passio cyrici ⁊ iulite: ⁊ passio sci Georgii martiris apochrypha. Filateria oia que non angelorum: vt nõnulli cõfingũt. s; demonũ magis arte cõscripta sũt. hec ⁊ similia que Symon magus: Nicholaus cherintus: Martiõ: Basilides: Ebion: paulus samaritanus: photinus Bonosus: ⁊ qui similiter errore decepti sunt: Montanus quoq; cum suis obscenissimis ac sequacibus: Apollinaris: Valentinus: manicheus: Faustus aphricanus. Sabellius: arrius: macedonius: Eunomius: Nouatus: donatus: Eustasius. Iouinianus: pelagius: iulianus clamencis: priscillianus ad hispania: Nestorius cõstãtinopolitanus: Maximus: cinicus Lapectius: dioscorus: euticianus Petrus: ⁊ alius Petrus e quibus vnus alexãdriã: ⁊ alter maculauit antiochiã. Acharius cõstãtinopolitanus cũ cõsortibus suis: necnon ⁊ oẽs eorum discipuli: vel sectatores docuerũt: vel cõscripserũt: quorum noia minime retinent. non solum repudiauerũt: verũ etiã ab oi Romana ecclesia catholica ⁊ apostolica eliminata: atq; eu; suis auctoribus: auctorumq; sequacibus sub anathemate indissolubili vinculo in eternũ confitemur i mq; ẽẽ dãnat.

¶ Apochryphus itaq; dicit põt latine absconditus vel additus. Nã cõponitur ex apo propositione q ẽ bene chrysis secretũ: quasi occultus ut prenoiati libri de quibus eorum veritas occulta ẽ. i. dubia q: nõ bene pãtet q: occultũ h; auctorẽ q: eius doctor ignoratur: vel dicĩ ab apo q longe significat ⁊ chrysis q ẽ iudiciũ quasi longe a iudicio: q nõ põt certũ haberi de eo iudicium siue de veritate siue de auctore.

¶ Michaelis archangeli reuelationem Gelasio isto pontificante apud apuliã in monte gargano tertio cal. octobris factam fuisse tradũt: vbi ⁊ postea templũ miris edificiis extructũ fuit eoq; loci ob deuotionem tãtam populorum frequentiã singulis annis conueniri cõcitur: ut non solum christiani sed ⁊ infideles quoq; ad patrocinium sancti angeli implorandum frequentent.

¶ Epiphanius papiensis episcopus in diuina humanaq; sapientia prudentissimus his temporibus apud Theodoricum regem propter eloquentiam ⁊ sanctitatem magno in precio habitus est. Cuius auctoritate ⁊ sanctitate italia a Barbaris vexata liberata est.

Papa 52 Anastasius eius nõie secundus papa natione romanus patre Fortunato post gelasiũ põtificẽ 56[illegible]4
sedit anno vno, men. x. ⁊ diebus xxiiii. Hic cũ primũ bonus ⁊ catholicus haberet ab Acharo
495 seductus fuit. verũ dum occulte eu; reuocare tẽtasset: clerus se abalienauit eoq; sensu; a cõione maxime subtraxit: hanc ob rem vt etiam Gratianus testaĩ diuino nutu morbo statim correptus est ⁊ cum in latrina esset: vt nature necessitati obtemperaret intestina effudit: vt hẽmus in canone. 19. di. c. Anastasius. Is itaq; secundus papa infamis fuit. Constituit tamen vt nullus clericus propter iram vel odiũ in ecclesia officium suum intermitteret missa excepta. Excõmunicauit ẽt primo Ana

stasium imperatorem eo q achatio heretico faueret. et hec de anastasio isto dicta sufficiant. Quin etiam in sep-
temb. io mēse semel ordinationibus celebratis. xii presbros et epos xvi creauit. atqz iiii. 15 cal. decembris in ba-

silica beati petri sepultus fuit: et post vacauit sedes dies sex.
Ymachus papa natiōe sardus post et ipse fortunato post anastasiū nō sine magna discordia pō Papa.5?
tifex creatus sedit annis. xv. men. vi. et diebus. xxii. Cum enim hic i lateranēsi palatio ordina
ret Laurētius qdā i ede beate vginis q̄ noua dicebat ab alijs p cōtētionē pōtifex subrogatus ē 497
5696 Res at cū apud theodoricū ageret Symachus hic in pontificatu confirmatus ē: sicut et Gra-
tianus i canone meminit. f xvii. di. c. Cōcilia Qui confirmatus hac clemētia in Laurētiū vsus
est: vt ipsuz nucerinus episcopū dederit. Post quattuor deinde ānos iterū maxima altercatio in clerū surrexit
et hoc propter crimina Symacho obiecta Quia romani pace fastiditi Laurentiū reduxerūt: et sextū dissi
dium fecerūt. Rex autē Theodoricus canonū ecclesiasticorū ignarus Petrū quēdā altinuz epm e rauena
romaz misit: Qui vtroqz pontifice deiecto se pontificē fecit. At simachus centū et. 20. epōrū Synodo cō-
gregata de obiectis criminibus constanti aīo se purgauit: ac petrū laurentiuzqz malorū oīum capita relega-
ri obtinuit. Symachus itaqz cū gloria et honore restitutus confestiz manicheos ab vrbe expulit et corū libros
iterū publice concremauit. Et postea basilicas multas aut ornauit aut a fundamētis erexit. Constituit autē
sub anathematis pena. ut nemo adhuc viuente papa de electione futuri pontificis psumeret loqui sicut hē-
mus in cau. 79. di. ca. Siquis. Mandauit quoqz clericis ne cum mulieribus nisi cū consanguineis in vna
eadēqz domo cohabitarent: ut. 81 di. c. Volumus. Constituit itē ut diebus dūicis et in martyruz natalicijs
Gloria in excelsis deo in missis semp caneretur. Fuit hic pontifex pauperū et maxime epōrū ac clericorum
amator quibus i aphrica et sardinia exulantibus pecunias et vestes pro posse ministrauit. Multos quoqz
captiuos in diuersis prouincijs: multa pecunia redemit. Tandē creatis. 92. presbyteris: dyaconis. 16. et epis
diuersa loca numero. 117. moritur: et. 14. cal. augusti. in basilica beati petri sepelitur: vacauitqz sedes dies. 7.

Viri doctrinis excellentes.

Fulgentius natione apher rupensis episcopus et preclarissimus doctor his tpibus floruit qui ex aphrica
cū innumerabilibus catholicis in Sardiniā a Trasimundo vandalorū rege catholice fidei defensionē exu-
latū missus corpus scīssimi patris nostri augustini: ac alias nōnullas sāctorū reliqas secū detulit: vbi et qd
reliquum vite sue fuit tēpus consumpsit: ibidēqz cōstitutus nihil preter misit: qd ad vere xpi fidez ptineret 494
scilicet predicādo: docēdo: monēdo: et libros cōponēdo. E qbus libris a se editis: hi precipui sunt vz ad eu-
tiniuz de remissione peccatorū li. 3. ad Donatū de fide li. 1. De mysterio mediatoris li. 2. De predestinati-
one et qbusdā alijs qōibus li. 3. Contra obiectiones Trasimūdi regis arriani li. 1. ō ptinētia coniugatorū ser
mo li. 1. ē eādē de orōne li. 1. ad eugippū ō charitate hēda li. 1. ad theodorū senatorē li. 1. ad Venātiū de pe
nitēna et i. fulgētia li. 1. Orationes quoqz multas habuit ad populū elegātes qdē et graues: et presertiz ō na
tiuitate dñi: et de beato stephano martyre.

Hegesippus vir fortissimus p hec tpa in precio existēs et ecclesiā dei plurimū iuuit. Hic cū religiosissimus
haberet et monachorū regulas accurate cōposuit: et scī seuerini abbatis vitā elegāti stilo ɔscripsit.

Genadius massiliēsis epūs vir greca latinaqz lingua eruditus: et ipse tempestate hac diligens patris nostri
augustini imitator librum de dogmatibus xpianis composuit: et ibidem quid cuiqz ad salutem necessariuz
esset declarauit. Item diuum hieronymū imitatus librū de viris illustribus edidit. Multaqz preterea ipso
referente de greco in latinum transtulit.

Symachus patricius ac senator romanus et phūs insignissimus hisdē tpibus cuz rome clarissimus habe
retur a Theodorico rege ob suspitionē affectate libertatis apud papiaz exilio damnatur. et i carcere per ali
quod tempus truditur. Deinde ab exilio reuocatus diris supplicijs tādez interfectus est. Hūc nāqz romanā
rem publicam sua sapientia: suisqz scriptis plurimuz illustrasse dicit: eo q librū epistolarū elegantissimarū
scripserit: a quo et nos hanc celeberrimam excerpsimus sententiam: Semper natura equalibus gaudet: et
tunc familiare sibi est omne quod simile est.

Boetius anicius manlius seuerinus xpianissimus vir et consulari dignitate insignitus poetaqz ac phūs
celeberrimus symachiqz predicti gener hisdem quoqz tpibus Rome clarissimus fuit: Hunc iō manliuz
vocant eo q a manlio torquato origenē duxisse tradūt: qui cū vere catholicus esset nec Arrianus et perse 500
pe rogatus obtemperare vellet et ipse a theodorico rege sub velamento affectate libertatis post socerū suū Ti
cinuz exulare iubetur et postmodū instigantibus hereticis perpetuo carceri dānatur. In qua quidē calami-
tate constitutus ad recreandū animū suū: cū in mathematicis doctissimus esset: chiterinū e neruo pmus
excogitauit et excudit: qd quidē modernis tpibus musicis celebre instrumētū hētur: ibidē quoqz ɔstitutus
ad multorum vtilitatez preclarissima atqz innumerabilia quasi edidit opuscula: et que ad manus deuenere
hec ipsa sunt.

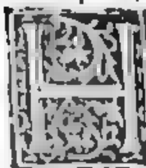
De consolatione phisica li. 5. Incipit carmina q.		De diffinitionibus	li. 1. Incipit dedi.
De xpiana fide ad Joannem	li. 1. Christianā fidē	De disciplina scholarū	li. 1. Vestra nouit.
De trinitate ad symachū pdictū	li. 3. Inuestigatā diu	De diuisionibus	li. 1. Quod magnos.
De duabus naturis xpi	li. 1. Anxie te quidem	De musica	li. 1. Omnem quidez.
De vnitate xpi	li. 1. Vnitas est que vna.	De topicis differentijs	li. 3. Omnis ratio.

Pleraq3 etiã ex Aristotele transtulit eaq3 cõmentatus est. Edidit quoq3 z librũ: ut fertur quẽ de ebdoma
dibus intitulauit: hymnos ẽt ad .50 cõposuisse dicit: inter quos ille precellit: q incipit: O pater deus etiã
Hunc denique virũ optimũ z sanctũ Theodoricus rex cũ in sinã sua oio flecti nõ posset arrianoꝝ rabie ꝯ-
citatus post longũ carceris squaloré impãte Iustino seniore augusto anno s. dñi nostri .520 apud papiã
pro catholica fide occidi iussit: cuius corpus ibidẽ in diui augustini templo adhuc hẽtur cõditũ. Et sunt qui
dicant eum i cathalogo sanctoꝝ eã ob rẽ fuisse relatũ z sctũ Seuerinũ vocitatum.

502 ¶ Lotharius alias clotarius sextus francoꝝ rex hoc anno clodoueo rege defuncto regnũ suscipiẽs regna
uit in gallia ãnis .51. Clodoueus eñ post se qtuor reliqt filios. tres. s. legitimos Clodomirũ ẽ z3 z clotharũ
childebertũ atq3 theodoricũ naturalẽ: qui inter se se regnũ a patre occupatũ equis portionibus diuisere
Clodemirus aũt natu maior statĩ deficiẽs duos filios infantes post se reliquit: quos cũ clotildis mater et
eoꝝ auia vnice diligerẽt in regno: sive in patris portione que fuit in burgũdia z alemania vsq3 ad Italiã
constituere curarũt. Id perpẽdẽs clotharius hic et childebertus frater stati infantes susceperũt: z ferro allisos
interficiunt: Quibus interfectis Theodebertus theodorici predicti filius pclarus adolescens cum childe
berto patruo suo in hunc Lotharũ coniurarũt: qbus ad preliũ exeuntibus chrotildis mater eos cõposuit. z
childebertus cũ Lothario isto in hispania contra gothos arrianos exercitũ ducere hortata est. qui illo ac-
cedentes statim cesaragustanã ciuitatẽ obsederũt. Theodebertus aũt predationibus assuetus italiã veni
ens liguriã i nostrã oẽm mox obtinuit: ibidẽq3 preda magna cõquesita in galliã rediit: mortuo deinde chil-
deberto fratre minore clodotharius iste regnũ oẽe obtinuit. qui vt regnũ ẽt confirmaret filiã chlotsuindã
Alboino longobardoꝝ regi potẽtissimo vxorẽ dedit. hic denique apud parisius moriens cũ etiã theodeber
ti nepotis sui regnum obtinuisset quatuor filios s. Aripertum: guntannũ: Chilpericũ: z Sigpertũ post
se reliquit q postea inter se totũ regnum concorditer diuiserũt.

505 ¶ Olympius quidam arrianus episcopus hisdem temporibus apud carthaginem fuit: qui hoc anno cum in
balneis sanctissimam trinitatem publice blasfemaret tribus igneis fulminibus ab angelo visibiliter missis
miserabiliter decidit: z eius cadauer penitus exustum est.

¶ Barbas etiam alius arrianus episcopus cum quendam his verbis baptizaret dicens: Baptizat te Bar-
bas in nomine patris per filium in spiritu sancto. Aqua euanuit: z nusq̃ comparuit. Quo miraculo mo- 571
tus qui baptismũ expectabat cõfestim ad veram catholicãq3 fidem transiit.

Hormisda papa natione cãpanus pre iusto post symachũ põtificẽ sedit ãnis ix. z diebus .18. hic
Papa 54 pontificatu inito Theodorico hortãte stati apud vrbẽ prouincialẽ synodũ cõgregauit: i qua pre-
sertim Eutichianã heresiz dãnauit: q tũ primũ dãnata fuerat. In ea quoq3 synodo Hormisda ipse
512 ste multa cõstituit. z primo vt nullus solẽniter penitẽs d cetero ad sacros ordines promoueret
sicut habẽt in decretis .51. di. c. penitẽtes. Eodẽq3 decreto vetuit aliquẽ i epm ex secularibus de
bere eligi: vt .61. di. c. In sacerdotibus. mãdauit itẽ epis alijsq3 subditis metropolitanoꝝ suoꝝ
decreta incõcussa seruare .25. q. 2. c. Seruatis. Voluit itẽ xpianoꝝ nuptie nõ occulte sed publice fieri deberẽ
vt .30. q. 5. c. Nullus fidelis. Vetuit pterea sacerdotibus z alijs ne altaria i ecclesijs cõsecratis erigerẽt sine
speciali epi licẽtia d conse. di 1. c. Nullus pr̃sbr̃. hic grecos recõciliauit: clerũq3 cõposuit ac manicheos itez i
vrbe pullulãtes expulit atq3 eoꝝ libros publico icẽdio ꝯsumpsit. Hunc clotharius frãcoꝝ rex pdictus pluria
dona: z qdã preciosa obtulit similiter: z theodoricus rex trabẽ i argẽtei .140. libraꝝ dono misit. Et pter
ea z ipse vt erat munificẽtissimus põtifex eũ eisdẽ pncipibus muneribus certauit. Vnde z ãte altare basili
ce cõstãtiane coronã argẽteã libraꝝ .xx. z cereos argẽteos sex collocauit: atq3 alijs multis donis xpi ecclesias
exornauit. Quibus optime gestis: multis quoq3 sacerdotibus alijsq3 clericis ex more creatis .8. idus
augusti emoritur: z in beati petri apostoli basilica sepelitur. Quo mortuo sedes vacauit dies sex.

¶ Enodiũ ticinẽsẽz epm: Fortunatũ catanẽsẽz epm: Venantiũ vrbis Ro pr̃sbyteꝝ viros insignes z quidẽ
sctitate z eloquẽtia pclarissimos his tpibus floruisse: z in pcio fuisse ꝯstat: eo q Hormisda hic pontifex eos
ad Anastasiũ impatorẽ hereticũ legatos ꝯstãtinopoli miserit. Qui illo accedẽtes Ioãnes illius vrbis epm:
z per eũ reliquos grecos ab eutichiana heresi desistere iussere: sed ipse imperator nec eps aut clerus cõstãti
nopolitanus obedire voluerũt. Dixitq3 impator potius papa obedire debere ipatori q̃ ab ipso obediri. Et
ppa ꝯ oẽ ius ꝯsuetudinez ipsos oratores magis afficit iniurijs: z ex vrbe depulit. De quibus etiam diuus
Gregorius in dialogorum libro multa disseruit.

Justinus senior Iustinus senior xvi ꝯstãtinopolitanus impator hoc ãno Anastasio iperatori subrogatus iperauit an 5724
nis .viii. Is orthodoxe fidei amator: z protector acerrimus fuit: z vt diligẽtissimũ fidei obseruatorẽ
se ꝓfitet hereticoꝝ nomen penitus extinxit: z q̃maxime arrianos oẽs ex cõstãtinopolitana vrbe ex
pulit: atq3 eoꝝ ecclesias catholicis assignauit. Quod qdẽ Theodoricus rex ea labe infectus egre fe
519 rẽs Symachũ z Boetiũ Ro ꝯsules papiã relegauit: z Ioãnẽ põtificẽ Ro. cũ multis nobilibus Romanis
ire cõstãtinopoli iussit mãdãs eis vt Iustino suaderẽt Arrianos restituere alioqn ipse oi regno suo epis ca
tholicis vices redderet. Iustinus ãt Ioãnez papã magno cũ honore excepit: z ne xpiani catholici inceda
rẽtur postulata concessit. Legatos quoq3 Ro. multũ honorauit: multisq3 muneribus eos donauit. Quod
vbi theodoricus audiuit egre tulit: z ad se regressos i carcerẽ misit: quos oẽs fame cũ ipso Ioanne põtifice
interire fecit: z post eos Symachũ z boetiũ cõsules vt dictũ ẽ papie iugulari pcepit: Quibus iustino rela

na ipse merore et senio cõfectus Justiniano sororis sue filio imperatore designato vite finẽ fecit.

¶ Monachorum regulatio.

¶ Benedictus monachus italicus monachorũ oim patr et precipuus regulator his tpibus nõ longe ab aq-
no apricij ciuitate i mõte cassino: vbi oli cassinensis ciuitas fuerat: monasteriũ casinēte toto orbe celeberri-
mũ extruxit: vbi abbas ipse primũ cõstitutus dispersos monachos in vnũ collegit: atq diuino spũ illustra
tus eis regularẽ vitã primũ cõposuit: et eidẽ obseruãdã tradidit. Cuius aũt scissimi viri vitã insignẽ et mira- 520
culis clarã beatus Gregorius. 2. dialogorum suorũ scribit. Fuit. n. vir hic sanctissimus inter cetera virtutũ sua-
rũ monumẽta pphetico spũ plurimũ illustratus: quo multa futura et occulta cognouit: cuius fama Totila
ostrogothorũ rex ductus: vt Greg. eodẽ li. meminit, vt ipsius tentaret scīmoniã ad eũ se ptulit: et se se famu
lũ indumẽto mentitus aliũ premisit q in regio ornatu: et apparatu regẽ Totilã simularet Quẽ stati cogni-
tũ scũs vir cum placido vultu licet sordide vestitum digito vt erat significatũ ad se in monasterij vestibulũ
vocauit: ppt qđ deincẽps rex cũ in sũma veneratione habuit. Hec et alia pròpte modũ infinita sciatis signa cla
rissimus et scissimus Benedictus ostẽdit. Nec tñ longobardi nisi q̃uis viri sancti signa plurima viderũt:
ptinuerunt qn prefato et pipsius monachis predicto de iudicio celebre id monasteriu diruerũt. Fuit itaque
hic Bñdictus ex nobili genere i prouincia nursie ortus: Rome liberalibus litterarũ studijs traditus fuit:
Sed cũ in eis multos per abrupta viciorũ ire cerneret eum quem quasi ingressu mũdi posuerat pedẽ retra
xit ne si qđ õ sũia eius attingeret. Ipse quoq postmodũ immane precipitiu totus iret. Despectis itaq litte
rarũ studijs relicta domo rebusq paternis soli deo placere desiderãs scẽ puersationis rãdẽ habitũ suscepit
et deserta loca per aliquod tps incognitus incoluit: et artissimã vitã duxit. Cuius lucernã cũ dñs mũdo cla
rescere vellet ad cassinensem locum illum pduxit: vbi extructo monasterio: tã etsi monachi longe ãte illum
fuerit plurimi: monachis tñ regularem: et optimũ viuẽdi modũ primus dedit Quã ob rem et discipulos fer-
me innumerabiles ibidẽ et alibi pgregauit: quorũ ope vt ita dixerim, totũ orbẽ terrarũ obtinere meruit. Ex
cuius clarissimo ordine cũ plurimi tum scitate tũ scia atq papatus dignitatis emicuere viri: Illãq regu-
lã primũ monachis nigris ptulit: d quibus etiam fit mẽtio in clemẽtinis d statu monachorũ. c. Ne i agro.
Qui quidẽ ordo cũ persepe a fundatoris sui regularibus institutis declinasset omissio alijs plurimis refor
mationibus nõ modicã reformationẽ i anno salutis nostre. 1409. apud patauiũ vrbẽ in monasterio sancte
iustine suscepit Qui et ipsi sibi speciales institutiones cõstituẽtes Eugenius quartus pontifex eas sub titulo
pgregationis sancte iustine approbauit: de qua loco suo infra dicemus. Eam autẽ regulã ab ipso patre et i
stitutore editã nõnulli postmodũ cõplexi sũt monachi: quorũ de numero fuerũt cistercienses a diuo Bernar
do plurimũ aucti: Camaldulenses: Cluniacenses: Celestini: mõtis oliueti nouus ordo: Siluestrini: et qui hu
miliati appellãtur. Hi oẽs et alij plurimi: q̃uis diuerso habitu diuersisq pstitutionibus inter sese differant
cãtamẽ p̃fitenĩ regulã dignissimã atq approbatã. Tradunt aũt ex huiusmodi scissimi patris ordines ad
xviij. summos põtifices emersisse. Cardinales vo. 1. 3. Archiepos et epos. 1464. Abbates isignes. 15070.
fere. Atq canonizati monachi vt Joannes vigellinus secũdus scribit. 5555. Quo aũt ãno: vel qua sua
etate diuus Bñdictus obierit non satis patet: s3 nec scũs Greg. scribit. Cuius vo festũ. xij. cal. aplis celebrat

5720 IOannes eius nominis primus papa natione tuscus patre cõstãtio post bonifaciũ pontificẽ
sedit annis duobus mensibus. viij. Qui suscepto põtificatu vt Gratianus refert mãdauit hoc i Papa. 55.
foro iudiciali obseruãduz esse vt ante litẽ cõtestatã: vt anteq̃ vltra pcedatur primo possessori cũ
cta restituat: vt hẽtur i canone. 2. q. 2. c. antiquitus decretũ. Sed in vrbe multa cemiteria restituit 521
et ecclesias multis muneribus exornauit: d quo Greg. in 4° dialogorũ libro refert: q propter or
thodoxã fidẽ a theodorico rege vt dictum ẽ apud rauenã diu i custodia tentus fuit: vbi et pedo
re simq: atq inedia cũ alijs catholicis. postea v. cal. iunij consũptus est: Cuius postea sanctissimum cor-
pus ex rauena in vrbem delatũ i basilica beati petri sepultũ fuisse tradunt. et tũ sede vacauit dies. xviij.

5723 ¶ Brigida virgo sanctissima natione scotica penitẽtie et morũ oim speculum: ac cenobiorũ multorũ tã viro
rũ q̃ mulierũ fundatrix: hoc ãno post multa miraculorũ insignia calẽdis februarijs emisso spiritu euolauit
ad superos: cuius etiam natale eo sue dormitionis die celebraĩ. 523

Felix eius nominis quartus papa natione samnis patre castorio post Joannis põtificis felicẽ dor-
mitionẽ sedit annis. 4. men. 2. et diebus 13. Is fuit, pauus magni Greg. Qui vt vir optimus rerum
5723 diuinarũ curaz gerens multa i vrbe extruxit edificia: et maxime cosme et damiani templũ qđ adhuc Papa 56.
extat. In via quoq salaria basilicã sancti Saturnini incẽdio exustaz restituit. Hic inter cetera sue
sanctitatis opera iuxta doctrinã beati iacobi apostoli mãdauit infirmos ante obitu3 inungi. Denique ex mo 524
re sacris ordinibus celebratis: vbi presbyteros. l. v. dyaconos. 4. et epos p diuersa loca numero. 29. creasset
moritur: et. 4° idus octobris in ecclesia beati petri sepellitur. Et tũc sedes vacauit dies tres.

¶ Amalasuntha Theodorici Ostrogothorũ regis vidua et filia hoc ãno post Joãnis pontificis mortẽ theo
dorico pře defuncto cũ Atalarico filio suo ãnorũ x. regnauit ãnis 8. Mulier siquidẽ prudentissima et bo-
narũ virtutum ac liberalium artiũ studijs ornatissima. Que vt erat mulier catholica regno suscepto mul-
ta patris malefacta reparauit: et quãmaxime Symachi et Boetij filijs patrimoniũ ablatum reddidit. Et
Atalaricũ filiũ suum: renitentibus Gothis disciplinis erudiri curauit. Qui quidẽ alaricus quãuis ob he
reditatẽ paternã Arrianus esset Bonifaciuz tamen et Joannem summos pontifices magnis fauoribus

& honoribus prosecutus fuit: & etiam multa laude digna peregit. Cumq3 annis.8. cū matre regnasset decessit adolescentulus: quo mortuo ipse eius mater Amalasuntha regina Theodatum quendā consobrinum sui regni co sortē accepit. Qui sane Theodatus: ut cassiodorus ait latinis & grecis litteris admodū eruditus & maximam inter philosophos sui temporis operā philosophie dabat: platonēq3 ut plurimū sequebatur in reliquis vero mundi agibilibus iners & inconstans erat. & pecuniarū auidus. Qui hortante ipsa Amalasuntha regina Burgondiones qui lyguriā & emiliam vastabant: atq3 alamanos qui venetiā spoliabant cū magna cede ex italia pepulit: & Romanā oēs3 prouincia recuperauit & pacē cū Justiniano imperatore ac francorum rege obtinuit. Sz postea cū rapinis et populationibus: resistēte & reclamante plurimum Amalasuntha indalgeret illā cepit & in insulā vulsini lacus relegauit: vbi tandē eā a quibusdam malignis occidi permisit: et eius filiā vxorē ac regni sociā accepit: q et postmodū quinq3 ānis regnauit. Fuerat igitur hec amalasutha memorabilis femina & grecis ac latinis litteris egregie erudita & adeo vt cum quibuscūq3 de oi ferme disciplina disputaret: cuius qdē mortē Justinianus imperator egre tulit: & de ea vindicta sumere proposuit hec.n. inter cetera sua edificia patri suo monumentū superbissimis edificijs extra Rauenā extruxit. Quo in loco nūc sancte Marie monasteriū edificatū hī qd monachi sancte Justine nūc incolere dicūtur.

Joannes quidam doctor ecclesie Anthiochene presbyter his temporibus in precio existens multa contra eos scripsit: qui in vna substantia xpm adorandum censebant. Cuius discipulus excellentis.

Dionisius abbas & doctor egregius per idipsum tempus laudatur: eo q rome computum suum idest pascale calculum miro ratione composuerit.

Justinianus magnus imperator & semper Augustus.47. constātinopolitanus imperator: Justini predicti ex sorore nepos post eū imperauit annis 38. vir certe maximi & diuini ingenij ac ingētis doctrine. Cuius rei gratia leges romanas sparsas & incōpositas ad vtilitatē hominū in ordinem redegit pulcherrimū. In quibus ea que superflua & inutilia videbantur abscidit: & per Joannem

Justinia. magnus

525 tribunianū patricium ac quēdā Theophilū Dorotheūq3 doctrina & auctoritate dignos viros: 524

easdē oēs romanas leges i duobus pene librorū milibus: & tredecies cētenis versuū milibus: plerasq3 multiplici dissonantia conscriptas. intra vnū3 xij librorū volumē coarctauit: quē Codicē Justinianū appellari voluit fecitq3 & per eosdē3 viros pandectas.i. Digestū3: quod quidē tribus voluminibus distinxit: In quibus oēs3 Ciuilē doctrinā declarauit: idē quoq3 legū Epithomē quattuor librorū fecit: quas quidem leges nouellas vocari mandauit: que Autēnce cōiter appellant: Sunt et qui dicāt ipsū quoq3 de incarnatione dñi libros edidisse elegantes. Hic itaq3 imperio suscepto Belisariū patriciū virū in armis strenuū belli ducē cū ingenti multitudine cōstituit: quo auxiliatore de persis & vandalis triūphauit. Nā Belisarius ipse vt erat prestans animi & singularis virtutis vir: in Aphricā traiciēs vādalos superauit: & eorum rege Gelismero capto: prope deleuit. Et cū Romanā sedē veneraret legatos insignes cū muneribus misit: & ioānē pontificē suo noīe salutare fecit ac preciosa munera eidē & beato petro obtulit. Sed cū postmodū in euthicetis errorē incidisset ab agapyto pōtifice Joānis successore reuocatus ē. Sz & postq de vādalis triūphasset p mūdū aliū sui exercitus ducē: salonas vrbē munitissimā a gothis occupatā cepit: & Gothos eo in plio cū ingenti cede superauit in quo qdem prelio & mūdus ipse occisus fuit. unde quoq3 & belisariū cū exercitu in italia misit: eamq3 a gothorum tyrānide quasi liberauit. Nā idē belisarius quinto āno postq in italia venisset apud Rauenā vitigē & Ostrogothorum regē cepit & eū cū eius familia & magna procerū suorū parte cōstantinopoli duxit. Quibus ita gestis: Justinianus per eundē Belisariū mauros & Aphricā vastātes pdomuit: & de eorum spolijs duo hospitalia apud Romā erexit: & monasterium apud orthain vrbem cōdidit: cui & fundos ex patrimonio suo plurimos addidit. vnde monachi viuere possent. Ex eis etiam maurorum spolijs belisarius crucē aurā gemmis ornatā: & alia munera beato petro dono misit. Deniq3 hic Justinianus cū tēplū toto orbe celeberrimū in honore dei patris & scē sophie sua ipēsa edificasset & collapsū3 iperiū miro in modū p duces suos belisariū: & Narsetem instaurasset amens et stultus factus interijt

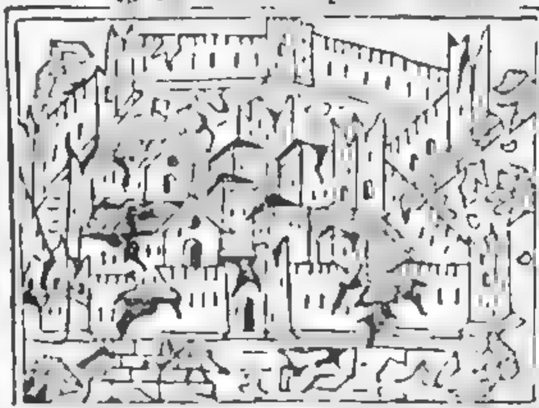
Theodatus secūdus: imo potius tertius post theodoricū ostrogothorum rex hoc āno athalarico rege pue-
527 lo mortuo ab Amalasuntha regina eius cōsobrina in societatē regni assumptus regnauit in italia ānis v. q
regno suscepto: vt solus regnaret mox cōsobrinā suā enecari fecit: Propter quod Justinianus mortē illustrissime mulieris egre ferens bellum illi inferre statuit. sed agapytus pōtifex cōstantinopoli ad Justinianū missus pacē ab eodē impetrauit. Verū gothi propter regine mortē ab eodē infensi seditione militari creauerunt vitigē sibi regē & eiusdem Qui mox vt & ipse solus regnaret ipsum theodatum interfecit: quo mortuo statim regine filiā vxorē accepit: & regni sociā rauene cōstituit: ac sic postmodū. v. annis & ipse regnauit.

Bonifacius eius nois ijs papa natiōe ro. p̄re Sigismūdo post felicē pon. sedit ānis. 2. & diebus. 26. i-
Papa.57 psius āt bonifacij creatiōe vt qdā affirmāt cōtētiōe i clero sborta dioscorū quēdā idemortui felicis 527
loco elegere. Qua qdē seditiōe clerus diebus. 28. exagitatus tādē a perturbatiōe liberat & boni. pficit: q statim
528 ad ecclesiā cōfirmādā statuit ut ipe mille pplo a clerus cēt: petitq3 ep neq3 ciuili neq3 criali eū cps apd ciuilē
iudicē aduocari possz sic hi icaū u q i e mullus tādē vita fūctus i bti pe basi. sepel & post vaca. sedes mē. 2.
Joānes huius noīs papa p̄tria ro. p̄re, pzecto ex celio mōte post bonifaciū sedit ānis. 2. & mē. 4. d isto pōtifice
Papa.58. pauca hēnt: q vbi pōtificatū iniit Anthimū epm hereticū stati dānauit: eo q i hēsim arrianā declinasset:
Huic nanq3 Justinianus ex constantinopoli misit scyphum aureū gēmis ornatum librarū sex: & duos argēteos
530 teos librarū. 12. ac calices duos argēteos librarū xv. Et semel tantum ordinationibus celebratis āno. 2 pō-

573 A ... sticatus sui moritur: et in templo beati petri vi cal. iunij sepelitur. Et tunc vacauit sedes dies ser.
Agapitus papa natione Ro. patre Gordiano post Ioannem predictum sedit anno vno. Hic quintam sanctam synodum vniuersalem apud Constantinopolim celebrare incepit: in qua imperatorem Iustinianum arria- Papa.59
na heresi deprauatum conuertit: Ubi etiam constituit dominicis diebus processiones fieri 530
debere. Qui bus optime gestis: ibidem haud multo post moritur. Indeque corpus Romam
perlatum in basilica beati Petri sepelitur. Papa.60.
573 S Iluerius papa natione campanus: patre hormisda epo post Agapitum pontifex factus sedit anno
vno mensibus v. et diebus 12. Hunc clerici iubente et minitante Theodato ostrogothorum rege 533
pontificem delegerunt: Quam obrem indignatus Iustinianus Belisarium patricium cum exercitu in Ita-
liam misit: Quo cum venisset: Vigilio diacono Romano instigante et accusante: quod Siluerius Romam Gothis prodere voluisset a Theodora augusta operante etiam Antonina Be
lisarij vxore Siluerius hic in pontiam insulam relegatus est: vbi et statim non sine opinione mar ty-
rij mortuus est: cuius quidem festum .xx. die Iunij celebratur.
Maurus Romanus monachus beatissimi patris Benedicti precipuus discipulus hoc anno ab eodem Benedicto ex
Specu in gallias missus ibidem monachis omnibus et exemplo et doctrina bene beate viuendi dedit atque ibidem
etiam tria et plurima monasteria edificauit: quibus gestis post annos 28. scilicet anno salutis nostre 560 post multas virtutes et mi
racula ibi etiam non sine magna sanctitatis opinione bona senectute 18. cal. feb. quieuit in pace: cuius festum eo die celebratur.
Vigetes gothus obscuro genere inter eos natus: hoc anno viuente adhuc Theodato rege apud Romam rex 534
creatus. et quinque annis regnauit: Uir certe rei militaris scientia preclarus: Qui regno suscepto: et ipse confestim Theo
datum regem per quendam gothum nomine Optarum obtruncare fecit. Quo mortuo Rauennam properauit: et omnes per Italiam
dispersos gothos congregauit: et Mathasuntham Theodorici regis ex Amalasuntha filia neptem inuitam
vxorem duxit: quod Vigetis ignobilitatem plurimum contempsisse dicitur. Hic itaque cum multa certamina contra Belisarium
ducem exercitasset: tandem ab eodem Belisario perditis omnibus italie ciuitatibus in Rauenna obsessus est: vbi et deinque
captus cum ceteris gothorum principibus et regijs thesauris ac reliqua gaza in Constantinopolim ab eo-
dem Belisario perductus fuit. Et sic quasi gothorum regni hic finis fuit. Papa.62.
5734 V Igilius papa natione Ro. patre Ioanne consule post Siluerium exulem et abrogatum pontifex creatus se 535
dit primo Rome: et postmodum alibi annis 17. men. 6. et diebus 26. hunc namque eadem causa qua et suus predeces-
sor: et quod Anthimum hereticum restituere noluit: ad Theodoram augustam Constantinopolim ductum fu-
isse tradunt. vbi et ex precepto ipsius auguste ita crudeliter verberibus cesus fuit: vt paululum abfue-
rit: quin et tunc in eis moreretur: postea cum etiam imposito collo ater perstitisset: iniecto collo ei fune tanquam
latro per totam vrbem tandiu tractus fuit donec expirauit: cuius corpus postea Romam delatum apud
sanctum Marcellum via salaria honorifice sepelitur. Et post sedes vacauit mensibus 3. et diebus xv.
Synodus quinta apud Constantinopolim Iustiniani et Agapyti pontificis iussu iam diu incohata hoc anno perfecta fu 538
it. hec: cui contra hereticos: et maxime contra Theodorum et Anthimum epos hereticos atque scismaticos dicta fuit
qui affirmabant beatissimam virginem Mariam solum hominem et non deum et hominem peperisse. Et propterea ibidem declaratum est
vt beata virgo Maria Theotocos diceretur. id est quod deum et hominem suo partu edidisset. Cui quidem Synodo vni-
uersalis ecclesia auctoritatem maximam contulit: sicut et alijs quattuor dedit: vt habetur .xv. di. c. sic.
Totila qui et Badulla dicitur vltimus ostrogothorum rex hoc anno Vigete prius a Belisario capto: et deinde Ildo 543
nipo eius patruo et successore a Gothis suis interfecto: ac etiam Athalarico qui mensibus quinque regnauerat: ab
eisdem etiam obtruncato subrogatus regnauit annis 9. qui magnanimitatem imitatus regnum italicum a gothis Belisario duce sub-
latum per viribus recuperare annixus est. Et propterea exercitu non modico congregato in Neapolitanos primum mo
uit: et eam vrbem tandem non incruenta victoria recepit. Indeque Belisario absente totam Italiam inuasit: diripuit: et
multis cladibus affecit. Urbem denique Romanam ingressus illam etiam diripuit et incendit: ac murorum partem euertit.
Ciues quoque varie iactatos vrbem demum pene desolatam ac sine vllo quasi habitatore reliquit. Pari quoque temerita
te in Ethrurie vrbibus et quam maxime Perusij deseuit: vbi herculanum pulmorum epm: vt Grego. li. dialo. refert de
capitari fecit: ideque in Siciliam nauigijs totam insulam iuxta diui Benedicti vaticinium obtinuit. predixerat. n. sanctus
Benedictus Totila hunc vrbem Romanam potiturum et Siciliam intraturum: ac denique nono regni sui anno sic patu-
ram et interficiendum: quod et factum est. Totila itaque postquam Siciliam obtinuit: ibidem quattuor ducibus suis relictis in Ita
liam rediit: eo quod Narsetem eunuchum italico bello a Iustiniano imperatore prefectum fuisse: et in italiam cum innumerabili mul
titudine: et maxime longobardorum venisse intellexisset. Verum cum Narsetes multam lombardie partem obtinuisset: et lon
gobardorum copias apud brixellum tunc ciuitatem collocasset: qui ibidem manentes placentinis et parmensibus multa inferent
damna: Totila in eos mouit: cum quibus diu et acre pugnasset: tandem a longobardis ferocissimus ibidem superatus. 9.
regni sui anno cum ingenti gothorum multitudine Totila hic interfectus est. gothi vero qui cedi superfuerunt statim Theiam quen-
dam gothum regem sibi creauerunt: qui et ipse post multa prelia quibus contra Narsetem sepe victor euaserat: demum in apulia tandem cum
totis viribus pugnaret et multos suis manibus interfecisset: apud quendam fluuium confossus interijt: eoque mortuo go
thi viribus et animis destituti cuncta que possidebant mox narseti restituerunt: et eam obrem pacem promeruerunt. ac sic 72. anno post
quam Theodoricus italiam acceperat: gothis deleti eorum nomen extinxerunt: nam qui prelio superfuerant: non gothi: sed itali
vocari voluerunt: eo quod in italia nati et enutriti erant. Chilpericus 7. francorum rex hoc anno Clotario
patre defuncto in francia regnare cepit et regnauit annis 24. hunc quippe crudelissimum fuisse traditur: et inter cetera sue ve 546
sanie et crudelitatis facinora vxorem propriam sine causa interfecit: qui et postmodum multis miraculis claruit.

500 ¶ Mediolanum Cisalpine gallie metropolim hoc ipso anno regnãte Totilla rege a gothis pene subuersuz fuisse tradũt: qua quidez vastitate supra triginta mediolanẽsium milia interfecta fuere: Nam etiam superioribus diebus in tota eius diocesi adeo fames liberorũ fuerat vt matres filios comederent.

Papa.62. Pelagius papa eius nominis primus natione Romanus post Ioanẽ post Vigiliũ põtificẽ sedit ãnis xi. ⁊ diebus.19. hic 553 etsi multis in periculis ostrogotharuz maxime fuerit: ecclesiã tamẽ xpi ecclesiam deseruit: sed ad eãdẽ cõfirmãdã multa Gratiano referẽte constituit. Et primo clericis in sacris cõstitutis mãdauit: vt septẽ horas canõicas quottidie celebrarent: vt habetur in decretis.91.di.c. Eleutherius frater. Voluit itez vt vna queq; prouincia x. vel xij. cõmuneret ciuitates: vt.6.q.3.c. Scitote. Voluit quoq; epis vt de rebus ecclesiasticis vllã aliem facere psumerẽt securitatẽ.8.q.5.c. Talia qdẽ. Statuit preterea: vt heretici ⁊ scismatici nõ solũ ab ecclesiasticis: sed ẽt secularium manibus puniantur: quãdo vz ad sanitatẽ de cõmunibus cõquãq; reduci possent xxiij.q.v.c. Quia nos. Voluit insup vt nullus in abbatẽ pmoueretur nisi q canõice electus fuisset.xviij.q.2.c. Abbatẽ in mõasterio. Voluit quoqz vt si qs accusat õis libellũ absente reo i foro obtulissz omnino repelleretur.3.q.9.c. Caueãt. Statuit itẽ vt nullus patriarcha: vniuersalitatis vocabulo vteretur nisi põtifex Romanus.99.di.c. Nullus. Cõcessit ẽt presbyteris in quadragesima mysteria seu missas hora none celebrari posse: vt de cõse.di.1.c. Solẽt. Hic aũt accusatus fuit q in morte Vigilij pape cã fuisset: sed ipse clero ⁊ populo congregato crucẽ dñi tangẽs atq; euãgeliũ iuramento suscepto tam se innocẽtẽ purgauit. Et demũ cũ ex sacris ordinatõibus bis i decẽbri mẽse habitis presbyteros 26. diaconos xi. ⁊ epos p diuersa loca nũero.39. creasset e vita discessit: ⁊ in basilica petri sepultus fuit: ⁊ tunc sedes vacauit menses.3.⁊ dies.26.

¶ Mediolanum a gothis subuersum.

5772

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Cassiodorus monachus Rauenẽsis vir qdẽ doctissimus his tẽporibus ob clarissimã eius doctrinã magno fuit in precio: q cũ primũ cõsul esset: deinde senator: diuino tactus spũ res mũdanas spreuit ⁊ monasticã vitam cõplexus est: vbi ad aptitudinẽ intellectũ psalteriũ primo luculẽter exposuit. Deinde chronicã in signe ẽ põtificibus atq; imperatoribus cõpilauit in q inserit de Theodato Rauẽne rege cõtemporaneo suo multa cõscripsit. Edidit preterea librũ vnũ de aia: ⁊ de ortographia aliũ librũ. necnõ ⁊ de negocijs familiaribus epistolas cõposuit multas.

¶ Hermãnus aũt paruiacẽsis epũs sanctissimus p hoc tpe migrauit ad dñm: qui ẽt te scientie ⁊ doctrine vir fuerit: q̃busue Honorius miracula Fortunatus epũs stilo digessit elegãtissimo: in festũ q̃nto calẽ iunij celebrat.

¶ Priscianũ quoq; eruditissimũ grãmaticũ atq; phũm patria cesariẽsẽ bõ certe greca ac latia lingua doctissimũ p hoc tpm tpis apud cõstãtinopoli floruisse ac claruisse tradũt: Qui cũ grãmaticorũ eius p̃cepta hactenus in facultate putida edidit opuscula. Nã de ptibus orationis ad Iulianũ patriciũ consulem librũ cõscripsit. Similiter ⁊ de constructione: deq; accentibus alios libros edidit. De naturalibus quoq; questionibus ad Cosdroe psarũ regẽ volumẽ egregiũ scripsit. Atqz de cosmographia libellũ cõposuisse fertur.

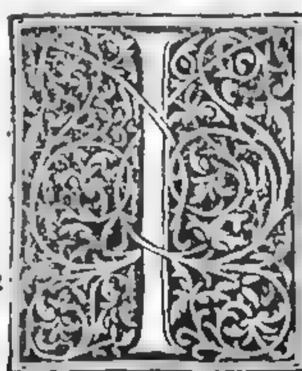
¶ Arator sancte Romane ecclesie cardinalis diaconus ⁊ poeta laureatus hac tẽpestate mira floruit eloquẽtia Qui inter cetera ingenij ⁊ virtutis sue opa apostolorũ actus vsu exametro exornauit atq; alia qdã cõposuit.

¶ Brandanus deniq; hybernensis abbas sanctissimus per hec tempora ob eximiam sanctitatem atq; doctrinam maximo in precio habitus fuit: de quo etiam admiranda scribuntur.

¶ Narses Iustiniani augusti Eunuchus ⁊ militie imperator: religione bellica gloria prestãs: hoc ãno cõtra Totillã gothorũ regẽ italico bello ab ipso Iustiniano dux pficit: q in Italiã veniẽs cũ ingẽti gloria gothos iterũ 554 superauit: ⁊ italiã oẽm ab tyrãnide eorũ liberauit. Hũc quippe nõnulli antea cartularium fuisse affirmãt quem cũ Iustinianus aliquãdo in cubiculũ accepisset: cognita hois virtute cõfestim cũ patriciũ declarauit: ⁊ primũ in cõsilio suo: necnõ ⁊ imperialiũ pecuniarũ receptorẽ ac dispẽsatorẽ instituit. Erat nãq; inter cetera religione pietateq; ac munificentia insignis: ⁊ ob hoc etiã barbarorũ regibus amicissimus fuit: Qui magnis opatis copijs ex cõstãtinopoli egressus: terra mariqz i Italiã tãdẽ puẽit: ⁊ ad Aqleiã vrbẽ pueniẽs ibidem constitit: ⁊ vniuersuz eius exercitũ cõgregauit: qd audiẽs Totilla statim ex Sicilia isula Papiã vẽit. Et Theiã ducẽ suũ cũ pte copiarũ Veronã misit: vt sic Narsem trãsitũ phiberet. Hoc cognito Narses xij longobardorũ milia q̃ Alboynus rex ei tradiderat p mediterranea ad Brixellũ padi oppidũ misit: ⁊ Narses ipse cũ suis copijs ex Aqleia ciuitate Rauenã se trãstulit: inde qz cũ Romaz quasi trepidus peteret Totilla a Longobardis apud Brixellũ supatus ⁊ interfectus ẽ. Quo audito Narses in itinere Narniaz ⁊ Perusiam vrbes munitissimas cepit: Indeqz Romã pfectus eã obsedit atq; obtinuit. Eaqz obtẽta Theiam regẽ Totille successum nõ longe a Nuceria vrbe fortiter pugnantẽ postea oppressit: ⁊ Gothos oẽs Italia depulit: Atqz itaqz vt dictũ ẽ septuagesimo secũdo ãno posteaq̃ Theodoricus primus eorũ rex Italiã intrauerat gothorũ nomẽ cũ regno interijt. Narses deinde summis honoribus exceptus: Italiã p decez ⁊ septem

annos in pace possedit. et Aquileiā ab Attila hunnoꝝ rege destructā aliquātulū instaurauit: et multa edificia huiusmodi cōdidit: et prīmo apud Venetos propter bñficia ei a nobilibus venetis collata. Sacellū sancti Theodori martyris vbi nūc est tēplū diui Marci celeberrimū edificauit: atq; ibidē aliam ecclesiam in honorē sanctoꝝ Menne et Geminiani ex Gothorū manubijs extruxit: postea gothorū oium bona publicare: et oīa Rauenati ecclesie cōdonare voluit. Mortuo vero Justiniano imperatore: et Justino iuniore loco eius suffecto: cū Narses ipse nimiū locupletatus eēt: qdam Romani iniqui et perditissimi eius non virtuti: sed diuitijs inuidētes pluribus modis apud Sophiā Justini vxorē eum accusarūt. Que delatoribus nimiū credula suasit marito vt successorē Narseti mitteret. Oratoremq; Narseti misit cum his litteris com minando q ad dispiēda inter ancillas pensa reuocabat. Et ille indignatus vt par erat: legato et Sophie respondit talem se ei orditurū telam quā ipsa dum viueret perficere nō posset: quod et fecit. Nam audito successoris aduētu Neapolim e Roma cōcessit. Et euestigio ad Alboinū legatos in panoniā misit: suadens vt secū longobardis suis in Italiam celebrē patriam transferret. Quo audito Alboynus rex exhilaratus q libentissime oblationē suscepit. Sed dū aliq̄diu moraretur Joannes pōtifex: his auditis statim Narsetes ex Neapoli Romam conuenit: et intellectis viri contumelijs ei quicquid voluit concessit: atq; eū Romanum consulem cum Basilio a Justino creari cōstituit: et ibi decem etiam annis stetit: Quo in tempore longobardos rogauit: vt in panoniam aliq̄diu se continerent quod et impetrauit. Verum eo defuncto lōgobardi Italiam: vt mox dicemus obtinuere. Sed iam cum de gothis satis dictum sit: ad longobardos nostros transeundum est. Ac sic liber nonus explicit.

¶ Fratris Jacobiphilippi Bergomensis ordinis fratrum Eremitarum diui Augustini in omnimoda historia nouissime congesta Chronicarū Supplementum appellata liber decimus feliciter incipit.

Oannes tertius papa natiōe Ro. patre Anastasio illustri viro natus post pelagiū pōtif. sedit ānis ferme. 13. vir qdē prudētissimus multisq; cuius tpe Armenij xpi fidē publice susceperūt: lʒ multarū rerū pturbatione hic Narsetē Eunuchū indigna a Romānis passū Romā ex Neapoli reduxit: et cōsulatū ei īpetrauit. Postmodū ad fabricas cōuersus multa sc̄orū cymiteria ī vrbe restituit: et apostolorū philippi et Jacobi ecclesiā a Vigilio pōtifice inchoatā pfecit. Eius aūt pōtificatus āno octauo ignee acies p italiā i celo sanguinē emittētes vise sūt: et ī figura pseruum mira qdā signacula Grego. teste apparuere p domos ostia: vasa et vestimēta: q̄ si qs abstergere tentasset: eo magis multiplicabant. Jn iniūtiʒ ēt Tyberis fluuius ita excreuit vt sua inūdatiōe populo Ro. magnas detulerit calamitates id qd multis i vrbibus cōtigisse dicitur; qdē pdigia cladē mox italiā passurā pcēdebāt qd breui post euēit. Denique 10 annos hic pturbationū ac doloꝝ plenus etateq; grandeuus. 13. pōtificatus sui anno vita decessit: et in beati Petri basilica sepultus fuit: Et tunc sedes vacauit menses decem. Papa 6. 564

5762

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Leander hispalēsis epūs vir plāe sanctus et doctrīa atq; eloquentia pcipuus his tpibus floruit: cuius pdicatiōe exēploq; ac idustria tota vesegotharū gēs p Recaredū eoꝝ regē ab arriana ipietate cōuersa ē: Quā obrē et multa ad nri dogmatis cōfirmationē et ipius arriāe heresis cōfutationē cōposuit: nā et eādē pestem Vādali illo ex aphrica detulerāt: Huic autem insigni viro beatus Gregorius papa adhuc monachus moraliū suorū libros scripsit: cuiusq; vita cum multis signis et miraculis in finem claruerit inter sanctos relatus: eius festum tertio calendas martij celebratur.

¶ Joānes Elimona seu elēosynarius latie alexādrie vrbis epūs p hoc tps orientalē ecclesiā hēsibus qssatam: quoad fieri potuit i fide ptinuit: vʒ legēdo disputādo scribēdo monēdo orādo docēdo: ac signa magna nec nō elēosynas plimas: ac alia pietat opa faciēdo: cuius celebrē et admirādā Leōtius qdā Neapoleos Cyproꝝ isule epūs: vt i vitis patrū pulcherrimā scripsit quā si qs vidē desiderat i pte pma eius li. videre poterit.

¶ Colubanū abbatē viꝝ religiōe et scitate isignē p hec tpa i hibernia isula claruisse tradūt: vbi multis cōstructis mōasterijs postea i Burgūdiā vēit: ibidēq; luxouiēse mōasteriū cōstituēs inūerabilē qsi gētē; aggregauit: et rectū viuēdi modū oibus tradidit: qbus optie ex suis gestis i ita'ia ēt trāsmigrauit vbi ēt eodē mō mōachorū agmina coadunauit. Sūt tñ qui dicant eum in Jtaliam anno salutis nostre. 620. venisse: et apud Bobium Cisalpine gallie vrbem monasteriū celeberrimū Theodolinde Longobardorum regine impensis edificasse: atq; ibidem multis clarus miraculis in dño. 5° calen. Nouembris quieuisse.

¶ Leonardus subdiaconus et eremita qdē scissimus natiōe gallus ex ciuitate cenomanoꝝ oriūdus p id tps multos agones: pluriaq; vincula ac carceres p xpi noie cōstātissime ptulit: et reges Frācie populosq; dissidentes in officio continuit: eo q in ipso maxima pietas ac religio atq; gratia reluceret.

Justinus iunior. 18. Cōstātiopo. imperator: post iustinianū magnū iperauit ānis. xi. hō qdē p oia iustiniāo dissimilis auarus iprobus rapax: deoꝝ hoimūq; ptēptor qui cū cupiditati et auaritie inhiaret: a deo merito pcussus i isaniā deuenit: qobrē eius vxor Sophia ipsū vsq; ad Tyberij si Justinus iunior
5765 594

tēpora gubernauit: cuius etiā imprudētia regnū italicū a cōstātinopolitano iugo p lōgobardos ablatum ē. Cū autē Iustinus hic Tyberiū adoptasset in filiū: eūqꝫ augustū appellasset: Nati amens effectus dolore pedū vitā finiuit. Ferūt hūc vrbē in histria regiōe italie a cōdidisse: ⁊ ex suo noīe eā Iustinopoli appellasse quā qdē i loco munitissimo pp barbarorū incursiōes cōstituit: vt populi ab eisdē agitati ibidē tuerētur.

Pestis horrendissima p hoc tp̄s in vniuerso orbe fuit: q̄ miserabilit̄ fere italicos oēs ⁊ p̄cipue ligures
567 ꝓstrauit. Quapp̄ sicut paulus historicus narrat, horo terrore cōculsi veluti amētes domos deserere: ⁊ p nemora quoqꝫ fugere. vnde factū ē: vt idē ad verbū refert: vt nullus pastor in vineis: nullusqꝫ in agris cultor aut messor inueniretur. Nocturnis quippe horis ⁊ diurnis vicissim tuba personabat: ⁊ quasi murmur gradientis exercitus audiebatur: sed nulla commeantium apparebant vestigia.

Longobardorum regni principium.

Lombardia autē regio ut a varijs vicissim ab initio possessa: vsqꝫ in id tempus diuersa sortita est noīa. Et p̄mo qdē dicta fuit hesperia ab Hespero Athlantis fratre: q ab hispānia a fratre pulsus i hāc regionem: q̄ nūc lōbardia appellatur venit: qua occupata ipsam hesperiā a se noiauit. Postea ēt Enotria cognoiata fuit siue ab optio vino qd̄ hic nascit: siue vt docet Plinius 3º naturalis histo. ab Enotrio Sabinorum rege ei ea regnāte. Deīde italie nomē accepit ab Italo Siculorū rege: q vt ait Seruius: veīt ad eā ptē in q̄ rate grauit Turnus: eāqꝫ a suo noīe italia noiauit: qd̄ Virgil. p̄mo Eneidorū cōfirmare videt̄. Post hec vo magna grecia dicta fuit. Inde quoqꝫ ab alpibus vsqꝫ Romā Cisalpinā galliā nōnulli dixere: ipsamqꝫ Cisalpinā galliā ī vt iā semel dictū ē qdā in sex diuisere puincias: quarū p̄ma cenomanēsis dicta ē: in qua posuerūt Pergomū: Brixiā: Cremonā ⁊ Mantuā. Secūda Senonēsis q̄ cōtiet Veronā: Vicentiā: Patauium: Taruisiū: Rauēnā: Forliuiū: Ariminū vsqꝫ Senogalliā: ac Senas: aliasqꝫ plurimas ciuitates: ⁊ illi Senogallēses fuere: de q̄bus scribit Liuius: q multa cū Romanis cōmisere certamia. Tertia dicta ē Boiorū gallia a gallis boijs de orietali gallia egressis: q e suo noīe ciuitatē cōdidere: eā Bononiā nūcupātes: hec inter padū ⁊ Trebiā fluuios fuit: quarta Lygurū gallia dicta fuit: q̄ cōtinet Thaurinū: Secusiā Salassorū mōtes: Augustā: Eporediā: ac mōtē regalē. Quita Insubriū gallia fuit. i qua sunt Mediolanū: comū: Papia: Lauda: Nouaria: ⁊ vercelle. Sexta deniqꝫ dicta fuit gallia genuēsis ab ipsa Genua vrbe. Cōtinetqꝫ Derthonā: Alexandriā vrbē: Aquēsem: Astēsem: Saonēsem: Nolēsem ⁊ Albīganēsem: Verū nos vt ex lōbardica Chronica collegimus Italiā oēm quā ceteri lōbardiā appellāt in quīdecim regiones subdiuisam inuenimus: Quarū p̄ma ē Venetia: cuius capita sunt Pergomū ⁊ Aquileia: Altera Lyguria cuius caput ē mediolanū. Tertia regio ē Rhetia siue pedemōtiū puīcia: ⁊ hec duplex: cuius caput ē Thaurinū alia vo agrestis quā agrestes siue mōtani incolūt. Itē Alpiscotia alia ē regio vbi Genua maritima ciuitas ē: ⁊ reliqne ciuitates. Est ⁊ p̄terea Thuscia regio in qua Romā collocāt. Sexta Cāpanie regio vbi ē Neapolis: ⁊ Lucania in qua ponūt pistoriā: ⁊ aponnia in qua ē Bobiū: ⁊ decima Emilia in q̄ designāt Bononia vsqꝫ placētiā inclusiue: ⁊ Flaminia in qua dicitur: ⁊ picenū vrbs hūi Asculū ⁊ Adriam Et Sānitū in qua ē Beneuētū. ac demū Apulia in qua ponūtur Brūdusiū ⁊ alie ciuitates. His itaqꝫ regionibus ter ⁊ q̄ter ac plurica noīa sunt imutata. Blōdus aūt noster Forliuiensis vir certe dignissimus: ⁊ accuratissimus i sua Italia illustrata oēm Italiā p̄ter insulas in q̄ttuor ⁊ decē subdiuidit ⁊ describit regiones: illarūqꝫ notiora noīa etatis nostre sequēs alijs noībus explicat: ⁊ suos terminos cuilibet regiōi imponit: ⁊ p̄mo a Lyguria incohāudo dicit ipsam alios habuisse aliquādo terminos: vt supius mōstratum ē. Sed
Lyguria nūc ligurie terminū a Varo flumie vsqꝫ ad Macrā amnē impōit. Et hic apēnino mōte ideqꝫ īfero mari e i claudit: ⁊ in hac qdē regiōe sunt Genua Sauona: Naulū. albīgena: vt vintimiliū ciuitates: atqꝫ monicū castrū. Ethruriā aūt secūdā dicit eē regionē: cuiusqꝫ
Ethruria cōfines a Macra flumine vsqꝫ ad Tyberim amnem collocat q inter se cētū ⁊ septuagīta q̄ttuor passuū milibus distare dicunt: ⁊ ab apēnino mōte vsqꝫ ad mare īferū: vz eius marīs po q̄ a dictorū amnium hostijs lōgitudine: ⁊ ad Sardiniā vsqꝫ latitudine ipsaqꝫ ter
Aprutiū minat. Et i hac sūt he ciuitates; vz: Perusia Sene pise luca pistoriū ⁊ Florētia. Tertiā regionē Aprutium
Cāpania fecit. in q̄ p̄cipue Troiā aqlā ortonā aquinū: ⁊ Mōtē casinū pōit. Quartā itē cāpaniā dicit q̄ a nōnullis terra laboris vocari solet: in q̄ Neapolis regia ciuitas est. ⁊ Cume Nola atqꝫ Capua: ⁊ alie ciuitates diuite
Apulia Apuliā quoqꝫ quītā regionē fuisse dicit: in q̄ mōtē garganū Barū ⁊ Beneuētūz atqꝫ alia vetusta cōstituit
Latiū Sextā quoqꝫ regionē Latiū facit: ⁊ hāc cāpaniā maritimā aliquādo fuisse ōndit: cuius fines a regione maritima incipiēs dicit ab ostijs tyberinis vsqꝫ ad Sinuessā fuisse cē. i q̄ Sinuessa ciuitas maritima fuit: ⁊ i mediterraneis pōit Aborigenes: Rutilos volscos: hernicos ⁊ alias gētes q pximū maris incolunt. Apenninum vsqꝫ ad veteris Campanie terminos. In ea nempe Romanam vrbem: Ostiam Caietaz Velletrū
Umbria Arrianam: Choram ⁊ alias vetustas ciuitates collocat. Septimam regionē Spoletani ducatus Umbriā appellat in qua Tiphernū Castellanā ciuitatem Spoletum Fulgineū: Nuceriam Aretium: ⁊ Sabino-
Picenum rum regionē pōit. Picenū siue Marchiam anchonitanā pro octaua regiōe collocat que ⁊ aliquādo Marchia firmana dicta fuit: in qua Firmū: asculum: Camerinū Urbinum: Eugubiū: Recanata Ancona: senogallia ⁊ pisaurū. Romandiolam autē siue Flaminiā pro decima regione instituit: in qua ⁊ Emiliam cō
Flaminea plexus dicit: vbi ariminū Cesenā: Forliuiū: Fauentiā Imolā: Rauenā ⁊ Bononiam designat vndecimam
Taruisina Marchiam Taruisinam dicit: in qua Feltrum: Taruisium: Patauinum Vincentiam ⁊ Veronaz ponit.
Marchia Duodecimā vo venetias p vna regiōe nō īmerito pōit eo q̄ nō solū eius opes alijs regiōibus cēnt eq̄erāde

sed etiam quia multe vrbes et multa Venetiarū oppida excisa eam condidere vrbem. Huius autem regionis terminū habent ī lōgitudine octoginta passuū milia: et ab ago olim gradatis ad laurētū oppidū nunc palo primū. latitudo vero varia ē nullos hūs terminos. Quodecimā forū Iuliū notat in Aquileia et vtinū solā hēmus. Tertiādecimā deinde regionē ex Italia eliciūt quā Histriā appellat: in qua Iustinopolim Iustini iunioris opus et Polā eē dicit: et Stridonē oppidū sanctissimi Hieronymi patriā: qd hodie Sdrigna appellat. Ultimā aūt regionē Lōbardiā nostrā faciūt: in q innūerabiles qū pōit ciuitates: et in primis Mutinā. Regiā: Ferrariā: Mantuā: Parmā: Cremonā: Brixiā: Bergomū: Comū: Nouariā: Vercellas: Eporediā: Taurinū: Secusiā: Montē regalē: et innūerabilia pene pedemōtiū et Montisferati insignia oppida: atq Astensem: albā aquensem: Casale: Alexādriā: Derthonā: Bobiū: Placentiā: Papiam seu Ticinū: Cremā: Laudam: et Mediolanū metropolim collocat. Has igit prouincias siue regiones cū longobardi pter Romā inuasissent. omniaq tenuissent. ac suos duces: suosq pfectos vbiq posuissent: italie nomine oblitterato a se Lōbardiā appellauerūt. Verū apud Ticinū regni sede cōstituta postea a circūstantibus vrbibus ille locus lōbardie nomē accepit: qd postea a Carolo magno cōfirmatū et declaratum fuit: et hoc solū inter Vercellas: Tridētūq ac Veronā et Bononiā: necnō et ligusticorū mōtes vsq in pfens reseruatū ē. Hi nāq lōgobardi oium q in Italia exterorū occupauerāt sup bissimi Italie nomē eis euertere conati sunt: et ppterea nō solū regionū noia: sed et leges nouas cōdentes. mores ritusq Romanorū: ac rerū vocabula adeo mutarūt: vt affirmare ausim etiā latinitatē qua Romani et pleriq alij populi vtebant eosdē pmutasse et vulgarem locutionē italicam nūc appellatam introduxisse: Quā tamen latinitatem celebrem antiquā Gothi plurimū corruperant. Lōgobardi autē ipsi vt Paulus lib. v. refert a longis barbis sunt dicti: eo q capitis comā a ceruice vsq ad occipitū tondebāt: et a facie vsq ad os comā demissā et discriminatā habebat. Eorūq vestimēta larga et lōga et q̄ maxie linea: qualia etiā angli Saxones hēre consueuerāt: ornata etiā erāt latioribus institis vario colore cōtextis: ac calcei vsq ad poplitē scissi et corrigati. Caligeq a poplite pēdētes corrigiis et laqueolis hinc inde ligate. Hi nāq primū insula Scādiana originē duxerat. ex qua pfecti Aionē et Ibaonē duces habuerūt: Quibus defunctis Agilmundus Aionis pdicti filius rex creatus ē: et triginta tribus ānis sup eis regnauit. Cuius tpibus: vt Paulus scribit meretrix quedam vno partu septē edidit filios: quos cū in piscinā enecādos proiecisset: Agilmūdū regē eo loci transire cōtigit. Videnſq rex paruulos exhorruit facinus: et qd nam hoc eēt admirās: hasta quā manu gestabat eos voluere cepit. Unus vo ex eis cū statī iniectā māū in hastā cōprehēdisset: rex sup eū misericordia motus illū magnū preuūcians statim e piscina educādum abduxit. Et qa de piscina que eorū lingua lama dicit extraxerat: eū lamissiū noiauit: q cū adoleuisset strēnuus in oībus euasit adolescēs. Cū autē agilmūdus rex a Vulgaris fuisset interfectus: Lamissius ipe siue Lamissio subrogatus ē: et. 40. ānis regnauit: Qui regio suscepto Bulgaros homicidas maximis afflixit cladibus: Quo mortuo tertio loco Lethous eius filius ei successit: q etiā ipe. 40 annis regnauit. Illoq defuncto Hildeochum filium successorem eliquit. Quē secutus est Godeochus et regnauit ānis 12. Quo regnāte Rugilādiā prouinciā Danubio contiguā cepit: et regno suo adiecit. Eo quoq defuncto Daphon eius filius succedēs regnauit ānis 5. Cui successit Tantus filius eius et regnauit ānis x. Qui Erulis pfugatis paulopost interfectus ē. Post hunc Vuachus eius nepos regnauit annis 18. Cui successit Valtharathis filius et regnauit septē ānis. Post quē alter Vuachus eius filius regno suscepto contra Gepidas bellū mouit: et illos ac Suenos vicit. Et hi octo ex vna eadēq lithigorū familia nobilissima descēderunt. Vachone autem sine liberis mortuo Vualtherius nono loco longobardorū regnum accepit: Post quē Adoynus decimus Longobardorum rex fuit: qui primus lōgobardos in Panoniā et Rugilanda prouincia duxit: vbi duobus et quadraginta annis habitauere longobardi. Alboinus autem deniq eius filius post patris interitū ad regēdos lōgobardos vndecimo loco cūctorū votis accessit: et regnauit partim in panonia partimq in Italia annis 31.

Alboynus igit vndecimus lōgobardorū rex vir armis et animi virtute insignis: hoc anno postquā Gundimundum Gepidarum regē occidisset: et gepidas ipos vsq ad internitionem deleuisset: ac Narseti bellorum pricipi contra Totillam auxilio fuisset: ipm quoq Totillam interfecisset. Cuius etiam virtute vniuersam Gothorum gens ex italia pulsa fuerat rogatus ab ipso Narsete eunucho relicta panonia cum omnibus longobardis suis tam mulieribus q̄ viris adiunctis etiam sibi viginti Saxonū milibus cum ipsis vxoribus ac liberis armentis quoq per forum Iulij Italiam intrauit. Et pmo ipo foro Iulio occupato Sisulphum nepotem suum ibidem primum ducem prefecit. Indeq procedens totam Venetiam mox subegit. Cūq Taruisium puenisset: et accole deditionē facere recusarēt: eā oio diripere et euertere cōstituit. Quo audito Felix quidā ipsius tūc episcopus vir sanctus atq eloquēs sua prudentia viri barbariem: atq seuitiā deliniuit: ciuesq p deditionē ei reconciliauit. Postea etiā Verona: Brixia: Bergomo ac Como vrbibus captis insubrū prouinciā ingressus est. vbi Mediolanum vi capiens diripuit. Papiam vero triennio obsessam in suam tandem redegit potestatem: Qua victoria letus Alboynus Veronam cum ingēti gloria se contulit: et ludos ibidem multos constituit: ibidemq regni sedem sibi constituens: conuiuium grāde pncipibus suis celebrauit: iocūdus ex conuiuio factus Rosimūdā vxorē suā Gunimūdi Gepidarū regis filiā ex patera capit pcio ofecta bibē cōpulit. Nā alboynus ipe cū Gunimūdū Gepidarū regem interfecisset ex eius capite scutellā auratā pficere fecit quā et secū vbiq deferri pcepit: ac sic de illa filiā suā bibe

Venetie
Forum Iulium
Histria
569

re cōpulit. Que iniuria cū mulieri nimiū inbesisset: de illo vltionē suscipere statuit. Erat tū in exercitu Alborni Helmechildus lōgobardus moribus & forma pstantissimus vir etiā nobilissimus & armis exercitatissimus q cū Rosimūde ancilla cōsuetudinē habere cōsueuerat: huic aliquido Rosimūda p ancilla se supposuit: Quod cū Rosimūda fecisset qs eēt apparuit & ad occidēdū regē sub spe regni ipulit. Obtrūcato itaqz rege cū regina cū regē loco mariti cōstituere vellet: Lōgobardi re cognita recusarūt: & ambos occiso res interficē statuerūt: Qd cū vidicisset regina stati cum a ultero & Alsuinda eius filia: ac multa pecunia Rauenā ad lōginū exarchū ꝯfugit: vbi ñ ita multo post. referēte paulo historico seipos iuicē veneno sustulē.

Exarchatus dignitas hic incipit.

570 Longinus grecus pmus Italie exarchus: hoc āno post captā vniuersam ferme Italiā: ac vniuersalem magratus dignitatē suscipiēs regnauit i Rauena annis. xi. Hic qppe cū supioribus diebus a Iustino imperatore in Italiā missus fuisset. hoc tpe in Rauena & aliqbus venetie puicie ciuitatibus a lōgobardis reseruatis q̄ nūc vsqz quelibet de p se suo magistratu gubernata fuerat: hunc nouū magistratus modū intro duxit: quē qdē Exarchatū appellauit: q tanq̄ Egyptior Dynastia summus Italie magistratus interpta tur. Hic itaqz ex Roma Rauenā veniēs ibidē tanq̄ rex se cōmuniit: nec deinceps Romā adire voluit pp q Roma post Basiliū cōsulē q cū Narsete cōsul fuerat vnq̄ cōsulē: aut Senatum habere, pmeruit. Sed per ducē ab eodē Exarcho ex Rauena misso ipa Romana respublica administrata fuit. Durauit qppe hic magistratus ferme. 100. & 24 annis. Eoqz defuncto Smaragdus sufféctus fuit.

Daphon secundus in Italia longobardorum rex Albouno rege opere regine obtruncato regnauit anno vno & mensibus septem: vir quidem genere & virtute nobilissimus: sed crudelitate quadam infamis: hic nanqz regno suscepto cum multos Romanorum nobiles & potentes interficeret eo timore nobilissimi viri vrbibus desertis p maritimas paludes cōfugiētes in Venetiaz ciuitatē se cōtulerūt. Quorū qdez aduentu ipa veneta ciuitas icremētū maximū suscepit: Hic itaqz forū Corneꝭ ciuitatē a Narsete Eunucho dirutā & solo equatā redificauit: & Imolā vrbē appellauit: hoc ideo fecisse dr vt inde Rauenates vexare posset: Hic ēt cū strenuus hēet rex latinā regionē seu puinciā suo adiecit impio: Cūqz ēt in suos nimiū seuiret: & multos ac multos exilio dānaret a puero obsequij sui dolo suor aicorū tādez iugulatus fuit: Quo mortuo lōgobardi p decē ānos sine rege fuere: sed triginta duces seu cēsitarios sibi creauere: Qui tanq̄ cōsules Romani multa conquisiere: ipsi nanqz cāpania vniuersa sibi subiugata: atqz picenibus & Marsa statim ducem vnum in Spoleto & alterum in Beneuento cōstituere.

Lotharius octauus Frācor rex Chilperici regis filius hoc āno pře defuncto Frācis regnare cepit & regnauit ānis. 54. Hic Teudibertum & Teudericum germanos habuit qui inter se discedentes & debellātes prouincijs suis maximo fuere damno.

Tyberius
571

Tiberius cōstātinus. 49. cōstātiopolitān⁹ ipator post Iustinū iuniorē ipauit ānis. 7. Hūc Iustinus tpe adoptauerat i filiū: & multo an q̄ amēs effieeret augustū appellauerat: & qdē merito: cū i eo oīa eēnt ornamēta q̄ optio pncipi ꝯuenire videbanť. Erat. n. tū oī vtute: tū clemētia: iustitia: pietate: religiōe: sapia: cōstātiaqz ac fortitudie isignitus. Et iter cetera xpianitat' opa in paupes pientissimus ac būficus fuit: adeo vt thesauros sui impij larga māu i eos exhiberet. Ob quā cām deus illi pter spē tātā auri argētiqz cōtulit copiā: q̄ptā eius regerebāt būsica: Nā & Narsetis thesauri et ex Italia delati fuere: diua hoc illi potāte volūtate: quos ad munificētiā & liberalitatē cōstatos ēt i simile ꝯuertit opus. Hic exercitū i psas misit: eosqz fudit atqz fugauit: multā quoqz pdā cū elephātis. xx. aduersus ꝯ eos triūphauit. Indeqz populū Ro. quoad fieri potuit ab hostibus defendit & q̄maxia frumēti q̄titate ex Egypto allata cū a seuissima fame liberauit: & hoc Būdicti pōtificis interuētu: quē mirūimodū dilexit Tādē extremū sibi imminere diē psentiēs Mauritiū gnē Cappadocē generum suū vir vt iqz strenuuz ad impiū ex Sophie auguste ꝯsilio euexit: Quo cē fu rate paulo post i pace qeuit. 577

Pp. 64.
577

Benedictus pmus papa natiōe Ro. pře Bonifacio post Ioānē pōtificē sedit ānis. 4. m. vno & diebus. 28. Vir sane optimus & tāto honore dignus: q & italię & psertī Rome fame laboranti vna cū Tyberio augusto subuēnit. Maximā. n. frumēti q̄titatē ab Egypto aduchēs vrbē ipaz ab iedia ꝯsūptā releuauit. Vex paulopost ex sollicitudie ac dolor quē i vrbis calamitatibus ac totius italię ab lōgobardor vexatōibus ꝯxerat mortē obijt. In cuius tūba sic scriptū tradūt. 577
Magna tuis monumenta pater benedicte reliquis.
Virtutū. n. titulis o decus atqz dolor. In eius autem morte sedes vacauit menses. 2. & dies. x.

Mauritius.
578

Mauritius Tyberij pdicti gener. 20. cōstātiopolitān⁹ ipator post tyberiū socer suū: ipauit ānis. 20. qz gnē capadox eēt ipiū tū ob ai vtutē & i rebus gerēdis strenuitatē merito suscepit: q cū pmū ipiū suscepisset Armēos & psas p pfectos suos debellauit: ver cū postea ꝯ btissimū Greg sediciones suscitasset: & lōgobardos ꝯ eūdē Romāosqz cōcitasset mult' ēt iniurijs ecclesiā dei pturbasset diuino tādē opāte ꝯsilio: ñ spōte tū sz coacte pnia ductus cū grec⁹ pacē ꝯponēs mitius agē cepit q̄ intellexerat āgelū quēdā mōachi bitu idutū strictū gladiū i māu tenētē i cōstātiopolitāo foro clamasse ipatorē breui gladio moriturū: hoc idē eius somnū cōfirmauit: quo se: vxorēqz ac liberos cedi vidit. Interiz vero milites eius suis stipendijs fraudati Phocam centurionem imperatorē creant: & ipsum Mauritiuz propter auaritiaz in suorum odium prolapsum vna cū vxore ac liberis omnibus obtruncant. 5777

Elagius .2. papa natione Ro. patre Uigeldo post Benedictum pontificem sedit annis x. men. 2. et diebus x. Papa.65.
5781 Hic ea absque principis iussu preter consuetudinem ordinatus est pontifex timens sibi Grego. monachum et
leuitam approbatum Constantinopolim ad placandum imperatorem misit qui eo accedens omnia ex pontificis sententia apud imperatorem perfecit: atque ibi moralium libros in Job composuit: et Euthicium eiusdem urbis episcopum ita Augusto presente disputando conuicit: ut omnia que male de resurrectione senserat retractare coactus fuerit. 582
Ipse enim Euthicius multa de eo articulo contra orthodoxam fidem exponebat. Pelagius autem hic postea quam Hermetis martyris cemiterium et sancti Laurentij basilicam a fundamentis extruxisset et ipsum gregorium rogatu populi Romani ad urbem reduxisset peste epidimia: que cum maxime totam vexabat Italiam: consumptus est: et in vaticano sepultus. Et tunc cessauit episcopatus mensibus sex et dies .26.

Uiri doctrinis excellentes.

Gregorius monachus Romanus postmodum maximus pontifex diuini ingenij: magneque auctoritatis et gratie vir his temporibus ob probitatem et scientiam maxime in precio habitus fuit: qui et multa tum Constantinopoli: tumque Rome et ante papatum: et in ipso papatu pro christiana religione ad multorum eruditionem edidit ex quibus hec precipue ea que subiecta sunt.

Moralium in Job li. 35. incipit: Reuerendissimo ac scientissimo. Super Ezechielem partes duas: prima
Dialogorum ad Petrum li. 4. Quadam die dum: incipit: Deus prophetie: secunda
Pastoralium li. 1. Pastorale cure: incipit: Omnia multis curis
Item Registrum li. 1. et 1. Omelias quadraginta duas: et quedam alia.

Honoratus Mediolanensis episcopus: vir eloquentia et sanctitate ornatus: per hoc tempus floruit: et nonnulla in diuinis scripturis composuit: Qui cum albeyni longobardorum regis imperium expauesceret: ecclesiam suam ad tempus deseruit: et ad Genuensem urbem confugit. Hunc autem diuus Grego. in libro dyalogorum multis effert preconijs.

Autharis Flauius tertius longobardorum rex hoc anno postea quam longobardi decem annis sine rege stetissent: ab eisdem creatus rex regnauit annis septem. Hic Dephonis predicti regis filius fuit: quem longobardi Flauium cognominarunt: qui licet adolescens rex sublimatus fuerit: multis tamen editis facinoribus laudes ingentes promeruit: et eo ex ea cre[...] omnes longobardorum duces dimidium pecuniarum suarum pre ei obtulere: hic preclarum oppidum non ignobile et Brixellum fluminis ripa condidit: ac Brixellum ciuitatem in margine padi positam obsedit et debellauit: ac tandem solo equauit. Sed et francorum regem cum ingenti multitudine ipsorum atque germanorum deuicit ac ex italia fugauit. qui gloriosus victoria ad neutrum fine omnia concessit ac multas alias Italie ciuitates in suam potestatem redegit: ideoque et Frackonem Romanum ducem ex Comno ciuitate cum eius insula que in lacu lario erat expulit: et ingentes inde diuitias sustulit: que tractatus fidem statim Theodelindam Garibaldi Bauarorum regis filiam christianissimam duxit uxorem. Quamobrem Chilpericus francorum rex eo hunc Autharim inimicissimus erat: in banarum fines cum exercitu aggreditur: et ex Bauaria expulit: qui relicto regno cum filia Theodelinda in Italiam ad generum fugit. Hunc tamen Gandulphus Bergomensium dux et Ulphario Taruisinus atque alij plures longobardorum duces postea nimium aduersari ceperunt: Quibus pacatis eo anno quo Theodelindam duxit uxorem defunctus est. 583

Regorius magnus papa eius nominis primus natione Ro. patre gordiano viro Senatore post pelagium pontificem sedit annis 13. mensibus 6. et diebus x. doctor quidem eruditissimus: humillimusque atque scientissimus qui primus omnium pontificum se seruum seruorum dei nominauit ac scripsit. Hic vt dictum est primo monachus et leuita existens pontificale munus in multa rerum perturbatione tandem inuitus suscepit: in quo sane ita vixit: vt vsque ad tempora nostra neminem ex successoribus habuerit parem: ne dum superiorem: vel sanctitate vite vel diligentia in rebus agendis vel doctrina et scriptis. Eapropter merito terrestris angelus vocari promeruit. Hic itaque suscepta dignitate synodum apud sanctum petrum .4. et .20. episcoporum habuit: in qua quidem: Gratiano testante: multa sustulit que nocitura erant: et multa edidit que profutura fidei nostre videbantur: et preterea que subiecta sunt ordinauit. In ea quippe synodo primo .4. concilia scilicet Nicenum: constantinopolitanum: ephesinum et calcedonense decreto publico approbauit et confirmauit: necnon et quintum vereratus est: vt habetur in canone. xv. di. c. Sicut sancti euangelij. Uetuit necnon in concilio vt nullus bigamus ordinaretur presbyter. 33. di. c. Maritum dum. Statuit etiam vt qui semel dotaret consecraret. 68. di. c. Sicut semel. Prohibuit insuper christianis audire missam presbyteri concubinarij. 8. di. c. Si qui sunt: vetuit etiam in vna eadem prouincia duos esse metropolitanos. 101. di. c. Peruenit. Concessit quoque sacerdotibus a populo accusatis suam posse innocentiam iuramento affirmare. 2. q. 5. c. Presbyter. Mandauit preterea vltimam defuncti voluntatem modis omnibus obseruari debere 13. q. 1. c. Ultimas vitia. Uetuit etiam mulieribus monachorum monasteria introire et eorum commatres fieri posse. 13. q. 2. c. Peruenit. Addidit denique quadragesimali ieiunio .4. dies: primo et quartam quintam sextam feriam et sabbatum: vt habetur de conse. di. v. c. Quadragesimam. Introitumque misse cum vno versu alicuius psalmi ordinauit eius etiam iussum fuit vt nouies kyrieleison diceretur et alleluya et offertorium: ac postcommunionem cantaretur: idem similiter in canone addidit: diesque nostros in sua pace disponat: mandauit rursus in principio omnium horarum canonicarum Deus in adiutorium meum intende cum Gloria patri et filio dici deberet. Supplicationesque maiores pro peste sedanda: atque stationes pro maiori parte instituit: Quid plura: omnem ecclesiastici officij institutionem ipse sanctissimus pontifex instituit et approbauit: ipse quoque adhuc monachus in Sicilia sex monasteria ex proprio facultatibus edificauit domum insuper suam Rome religioni dedicauit: ipse etiam Traianum imperatorem ab inferno liberauit pauperes preterea in domum paternam vndique confluentes excepit: et in vita ciboque ac potu semper ministrauit. Fuit denique vir hic omni laude dignissimus: siue vitam siue mores: doctrinamque atque mores inspicias et tum in diuinis rebus ac in humanis prospicias: Hic quoque anglos omnes per quosdam probatissimos monachos Papa.66. 5791 592

ad fidē xpi conuertit: ⁊ rescegothas hereticos ad veritatis vnionē reduxit. Confirmata deniqȝ hec pacte ex oi parte ecclesia: sanctissimus hic Gregorius secūdo Phoce imperatoris anno migrauit ad dominū cuius corpus in diui petri basilica oībus collachrymantibus. 4. idus Martij sepultum fuit: atqȝ eo die eius natale celebratur. Eoqȝ mortuo sedes vacauit mensibus quinqȝ ⁊ diebus. 19.

Tunica inconsutilis dñi nostri Jesu xpi a btā virgine Maria cōfecta tēpestate hac nō procul ab Hierusalem in Saphat oppido ab epīs Gregorio antiocheno Thomaqȝ hierosolymitāo. ac Joāne cōstantinopolitano in quadā archa marmorea eo loci apposita icorrupta ⁊ imaculata inuēta fuit. Qua suscepta maximo in pcio hita fuit: q̄ ipam suscipiētes hierosolymā detulerūt: ⁊ in eburnea arca collocauerunt. hec ipsa ē q̄ in morte dñi: et sacra euāgelij hȝ historia: vt militū obtigit. Quid postea d ipa gestū fuerit nō habeo.

Hermigildus qdā rescegothorū ⁊ hispanorū regis filius pīd tpōs a patre Leuuigildo rege carcere intruditur: ⁊ paulopost inq̄ssime interficit: eo q Leandri hispalēsis epī viri sanctissimi pdicatōibus ab arriana ipietate ad verā catholicāqȝ fidē cōuersus fuisset: Nā cū Leāder ipe Hermigildū cōuertisset ⁊ ipsȝ catholicū declarasset: pater ira cōmotus Leādrū pōtificē multis incōmodis ⁊ iniurijs affecit: ⁊ filiū ipm cōstātissimū tandē interi fecit. Sed ⁊ ipe pater paulopost in egritudinē plapsus Leādrū reduxit: ⁊ de iniuria atqȝ peccato veniā postulauit: ⁊ Ricardū sȝ filiū regē ↄstituēs catholicū ⁊ verū xpianū effici, pcurauit.

595 Augustinus ⁊ Miletus optimi mōachi natiōe Romāi ⁊ anglorū epī atqȝ apostoli his tpibus in pcio habiti a btō Grego. pōtifice maxio ob pbitatē atqȝ doctrinā in Britāniā cū quibusdam alijs pbatissimis monachis mittūtur. vbi deo auxiliāte ⁊ mōitis ac efficacissimis pdicatōibus totā illā insulā ad xpi fidē tādē perduxere: ibidem demū senio confecti non sine magna sanctitatis opinione in domino quieuere ⁊ cum sancti fuerunt habiti: eorum festa septimo calendas Julij celebrantur.

Agilulphus quartus Lōgobardorū rex post Artharum regē sup Lōgobardos regnauit annis. 21. Mortuo nāqȝ Arthari rege pdicto: cū lōgobardi de electiōe futuri regis dīu discordes fuissent tādem ita cōuenerūt vt ille ex lōgobardis hieret rex quē Theodelinda sibi in virū suū deligeret: q̄ statī hūc Agilulphū Thaurini ducē virū vtiqȝ bello strenuissimū: ⁊ prudētia formaqȝ egregiū sibi maritū ⁊ lōgobardis regem declarauit: Qui regno suscepto cōfestim cū Cacano hunnorū rege pacē firmauit: ipo eā p legatos ex Panonia postulāte. Sequēti deinde āno Tridentinorū etiam duce intercedēte simulcū cū francorū rege pacē cōposuit: postea Mimulphū insule sancti Juliani ducē ⁊ Zangulphū Veronēsiū ac Gayndulphū Bergomēsiū duces: qbus tertio iā pepercerat. supatos interemit: rebusqȝ pacatis bellū cōtra Romanos suscepit ⁊ oppidis circūquaqȝ captis Romā p āiū obsedit ⁊ multas illi clades intulit: Quo in tēpore Zotus Beneuētanus dux eius auxilio fretus vna cū rege ipo: rupto induciis: casinēse mōasteriū iuxta Benedicti prophetiam inuasit: ⁊ oībus rebus direptis illū a fundamētis penitus euertit: postmodū in patauinos duxit: ⁊ vrbem vallo tātū ⁊ fossa sine menibus munitā obsedit. Et cū a Totilla rege ipa ciuitas fuisset diruta: habitis oia edificia ex lignorū mā fabrefacta q cernētes lōgobardi ignē inmitētes vrbē prorsus exusserūt: Idqȝ in mōte Silicis oppido fecerūt. Mis gestis Agilulphus cū didicisset eius filiā ac Generum noīe Godestaldū apud Parmā ciuitatē a Callinico Romanorū pfecto fuisse captos ⁊ Cōstantinopolim missos: contractis vndiqȝ copijs Cremonā venit: ⁊ eā obsedit: ac expugnatā tandē cepit: Qua capta ⁊ direpta vsqȝ ad solū demoliri fecit. Pariqȝ mō Mātuā expugnāo cā sine muris dereliqt: Tādē ⁊ hūc beatus Gregorius papa p intercessionē Theodolinde religiosissime regine cui dyalogorū libros scripserat cōuertit: Qui omissis idolis xpi fidē cū oībus lōgobardis suis cōplexus ē: ⁊ oia ecclesiasticorū bōa ablata restituit: ⁊ ad latius diluendā ecclesias multas ⁊ plurimaqȝ mōasteria sua impēsa fabricauit: ⁊ apud Modoeciā insigne oppidū in honorem beati Joānis baptiste celeberrimum tēpl'm ingēti impensa fabricauit. Eo deniqȝ vita functo Adoaldum puerulum filium cū Theodelinda matre ⁊ regina successorem reliquit.

Theodelindā aūt reginā eius vxorē Bauarorū regis filiā generositate ⁊ sanguinis claritate inclitam fuisse cōstat: que ⁊ si in pmordio regni sui etate iuuenis: formaqȝ spectabilis: ac diuitijs abūdans fuerit moribus tamē ⁊ castitate: prudētia: eloquētia ac religiōe cōspicua fuit. Cuius qdem virtutibus commotus btūs Gregorius: eidē dyalogorū libros cōposuit atqȝ misit: cuius lectiōe ipa mota: Agilulphi animū ad religionē ⁊ ad pacē cū oībus longobardis cōuertit: ⁊ mores vitāqȝ eorū mirabiliter cōposuit. Sicqȝ hec religiosissima ac christianissima femina multorū bonorū cā fuit. Hec oppe pter reliqua pietatis opa monasteriū celeberrimū in honorem sancti Colūbani abbatis apud Bobiū ciuitatē superbissimis edificijs sua impensa cōdidit: ⁊ plurimos fundos eidē assignauit. Alia quoqȝ mōasteria ⁊ templa ⁊ q̄maxie apud Modoeciā agri mediolanēsis oppidū in honorē sancti Joānis baptiste a fundamētis erexit: quā ⁊ predijs: alijsqȝ vasis aureis argēteisqȝ plurimis adhuc extantibus exornauit: in qua qdem basilica corpus suū sepeliri mandauit: ⁊ ex illo ac deinceps p mulieris exēplū lōgobardi vniuersi oēs ioānē baptistā i patronū pcipuū susceperūt.

Romanus patricius cōstantinopolitanus tertius Italie Exarchus hoc āno post Smaragdum a Mauritio imperatore cū ingēti multitudine Rauenā missus regnauit anno vno: Qui cū applicuisset statim Patauio ⁊ Cremona ac Mantua: a longobardis pene destructis: instauratis ⁊ munitis cū omnibus copijs Romā pcessit: vbi lōgobardis strage inflicta multas ciuitates atqȝ oppida recuperauit postea in omnem libidinē plapsus ⁊ āqȝ virtutis pstine ⁊ ingenij immemor factus cū lōgobardis sentire cepit: nec Romanos amplius defensare curauit: Sed eodem anno cū ignominia mortuus Callinicum habuit successorem.

¶ Gallinicus itaq; quartus Exarchus Romão suffectus p̄fuit ânis duobus: hũc virũ bonũ ꝛ ƺ lõgobardos aiatũ fuisse tradũt. Sed cũ res neglectas videret Grego põtificis suasu cũ eis pacẽ ꝛ inducias fecit. Cũq; postea ruptis iducijs Parmã vi bẽ umatisset: ꝛ Agilulphi regis filiã cũ viro noie Godeschaldo cepisset: cõstantinopoliq; misisset agilulphus ira succẽsus Sclauos in auxiliũ euocat ꝛ cõtra Romanos implacabile bellũ suscipit. ꝛ oppida multa multasq; vrbes euertit: eoq; âno gallinicus hic morte defũcto Smaragdus rursus a Mauritio imperatore Italie Exarchus mittitur.

¶ Prodigia multa: ꝛ q̄dẽ horrenda tẽpestate hac in grecia apparuere q̄ sane futuras Mahumeti calamitates p̄tẽdere videbãtur. Nam vno ꝛ eodem âno cometes per lucidus Bizãtij visus fuit: ꝛ puer quadrupes natus: necnõ ꝛ apõ isulã Delõ duo maria mõstra oio hũanã spẽ; hũtia visa sunt: ꝛ alia m̄lta hicide p̄simulia apparure.

¶ Mahumetis vita.

¶ Mahumetes: alias mahumetus genere arabs pseudo, ꝓpheta q postea tanq̄ magnus: imo falsus dei ꝓpheta sarracenis leges dedit hoc âno i Arabia regiõe ex nobili p̄re gẽtili: m̄re vo hebrea hismaelitici generis nascit: Qui postmodũ adultus factus cũ eẽt annoꝝ viginiocto maximũ in xp̄ianos excitauit incẽdiũ nã cũ versutus ꝛ acris ingenij eẽt vir ac int xp̄ianos diu cõuersatus omniũq; sectas ꝛ leges cognosceret: nouã quãdã ꝛ nephãdã superinduxit sup̄stitionẽ: qua ꝑpe modũ nostra extincta est religio: ausus est etiã in gẽti cõparato exercitu arabũ ꝛ persaꝝ romani imꝑij fines infestare: ꝛ alexãdriã: atq; alias egypti ciuitates sibi subijcere: sed eius motus p heracliũ ipatorẽ cito repressi fuerũt exinde ad veroꝝ prophetaꝝ imitationẽ; p̄sonã in se loquẽtis dei assumpsit: sic premittẽs i libris quos cõdidit locutus est dñs ad mahumetũ ꝓphetã suũ dicẽs: vt sic vel diuine auctoritatis pondus habere crederet: qd ab eodẽ seductore ꝯf.gebat. Cũ que nõ tm̄ subacti populi: sed etiã longinq ad eũ cõfluerent accẽsus libidine latius dominãdi sub sue religionis pretextu propagãde tãq̄ ex dei precepto sinitimas inuasit gẽtes: ꝛ astu effeciẽs qd armis non poterat. vnde cũ egyptũ. libyã: arabiã: syriãq; totã subegisset: ꝛ vt religiosior videret subiectos populos ꝓprijs ritibus abiectis i suã sup̄stitionẽ attraxit: paganis ꝗdem idolatriã inhibens: iudeis iuxta ritu eorũde circumcisionẽ cõcessit. Nouas deinde quasdã leges de suo cõtinxit: testimonia de vtroq; testamẽto adhibens q̄s saraceni ꝛ turchi vsq; hodie suas leges appellãt: vnde secũdũ iudeoꝝ ritũ saracenos iussit circũcidi: ꝛ similiter carnis esum suis sequacibus interdixit. Et ad imitãdos quoq; christianos crebras lauationes seu ablutiones mẽbroꝝ tanq̄ baptisma pro delictoꝝ expiatione fieri instituit. Et vt seductos ita populos fortius sibi inretiret: statuit pro lege qd nouerat hõi placere. s. q̄ homo tot vxores ac cõcubinas habere posset quot facultatibus suis alere posset. Vxores ẽt vsque ad quaternariũ numeꝝ de ꝓpria cognatione sumere: ꝛ vsquater repudiare. rursusq; resumere permi sit. Emptitias vero siue captiuas quot vellet quisque hre cõcubinas: ꝛ eas qñcunq; uẽdere liceret: nisi illaꝝ aliquã grauidã reddidisset. Sobrietatẽ tm̄ i cibo potuq; sãciuit: vini quoq; vsum preter q̄ in certis quibusdã ꝛ solẽnibus diebus interdixit. Vnũ deũ oĩpotentẽ oiũ creatorẽ coli ꝛ honorari mãdauit: asserens moisen ꝛ Joãnẽ; baptistã magnos dei fuisse ꝓphãs: Sed christũ oium prophãrum maximũ. quippe q diuina virtute nõ humano semie ẽ virgine maria ortũ fuisse dicebat hic itaq; mahumetus cũ vt ita dixerim, sex annos ita regnasset post multa adulteria: ꝛ ebrietates: aliaq; scelera âno dñi. 632. etatis vero sue. 34. mortẽ obijt. Cuius corpus apud mechã sepultũ ab oibus maxima in precio nũcvsq; hitũ est. Eoq; mortuo principatũ inijt quidam noie caliphã: cui successit Hali: quo expulso regnauit Ali: ƺtra quem eo q̄ superstitiosus esset nouũ caypham egyptij sibi ducem creauerunt. Qui ordo vsq; in hodiernũ diem apud saracenos seruatur.

¶ Alkoranum aũt librũ ipse mahumetus auxilio Joãnis anthiocheni heretici sergijq; Arriani: ac ẽt cuiusdã iudei astronomi cõposuisse dr̄. In quo quidẽ predicta oia ꝛ alia multa ꝓ lege descripsit: falsa quibusdã veris imiscẽdo asserẽsq; christũ ad celos eleuatũ. sed nõ occisuz. Dixitq; preterea iudã proditorẽ dnũ xp̄m iudei quererẽt in spelũca i similitudie christi mutatũ ꝛ loco eius crucifixũ. Per singulos quoq; ânos suos sequaces domũ dei: q̄ est in mecha. si possent adire oio iussit. Quo ꝯueniẽtes circuire debeãt cũ similibus vestibus induti: ꝛ lapides p media foramina parietũ tãq̄ diabolũ lapidãdo iactare. Ipsã ẽt domũ abrãã pro filijs suis potissimũ hismaelis oĩous eã cõstruxisse dicebat: in eo quoq; alcoran libro legem tulit vt q̄ cum adultera deprehensus fuisset statim lapidaret. cũ soluta aũt octoginta verberibus plecteret. Voluitq; vt fur prima ꝛ secũda vice tantũ verberibus cederet. tertia vero manus quarta denique pedes eidẽ p̄cideret. His ãt qui hec ꝛ alia legis sue precepta seruarẽt: vt asserunt dñs ꝓmisit paradisũ. vt deliciaꝝ ortũ vbi nulla intẽperies: vbi nulla incõmodi aut mali affectio: sed oium deliciaꝝ fruitio p̄fecta erit. Nã ibidem optati cibi ad vota succedent: pulcherrimasq; vestes ad amictum: ꝛ virgines ad cõplexum angeli pulcherrimi illuminulabãt: his autem qui legem ipsam contenderent gehẽnaz ꝛ infernũ comminatus est.

5797 Phoca. 21. cõstantinopolitanus imperator post Mauritiũ imperator factus imperauit ânis. 8 Hic cũ centurio eẽt militari tumultu augustus creatus: Mauritiũ p̄dictũ cũ Theodosio Tyberio cõstãtino ꝛ aduocato filijs alijsq; cõpluri imis apud calcedonẽ interfecit. Veniẽsq; cõstãtinopoli ut imperator receptus magnã de se spẽ; prebuit Rome quoq; declaratus statim suã ꝛ vxoris sue leontie imagines in oratorio sci Cesarij inter alioꝝ augustoꝝ imagines cũ summo gau dio collocauere. Sz rex exitus multoꝝ fefellit opinionẽ q̄ sue future seguicie p̄sagium nomẽ accepit. Nã sicut plinius nono naturalis historie libro ait phoca vitulus marinus noiat q̄ p̄ceteris Phoca 598

oialibus grauissimo sono premi: quo sensisse videt Juuenalis cū ait pro re magna i tertia satyra: Crispi somno oculo intulisq; marmis. Tante eiz sonnolētie ⁊ pigritie ille Phoca fuit: vt persaꝝ rex Cosdra Romanoꝝ prouincias grauissimis prelijs oppresserit: ipsamq; sanctā crucē e hierusalem abstulerit: captāq; vrbem xpianoꝝ tēpla prophanauerit: ⁊ diripuerit: ⁊ Zachariam virū sanctissimū eiusdē ciuitatis patriarchā captiuū abduxerit. Quas ob res cū et phoca in suos maxime deseuiret: ⁊ ipsū eius negligētia indies perir et. Senatus eius homicidia nō sustinens ad heracliū patricium in aphricā nuntiū rogās vt heracliū filiū contra phocā impatorē mittat. Quod et stati adimpletū ē. Nā heraclius ipse nauigio cōstātinopolim vēiēs subito phocā deuicit: ⁊ cepit: quo capto primo eidem manus ⁊ pedes obtruncauit: ⁊ postea cum lapide ad collum in mare demersit.

Papa. 67 Sabinianus papa cuius pria ignorat: post Gregoriū sūm pōtifex sedit anno vno mensibus. v. ⁊ diebus. ix. hic statuit: vt hore dieī cū cāpanis pulsarētur i ecclesijs distinguerēturq; officij gra
605 ⁊ vt lāpades accense oīum i tēplis retinerēt. Rex cū gestis optimis beati gre aliq'tulū aduer faret: eo q' i suo pōtificatu fames plurimū inualuisset: clarētq; pauperes: vt hoc pietatē eius laret. Nil aliud respōdisse fertur: q' greg populare famā affectatē ecclesie pr̄imoniū largitionibus dissipasse. Tāta insup ira atq; inuidia erga greg exarsit: vt eius libros exuri tētauerit. vnde ⁊ beatus greg eidē p visuz apparuit: ⁊ cū ter eū e redarguit. quartoq; cū se corrigere nollet ab eodē i capite percussus expirauit. Cuius q̄dē cadauer veluti infamis ad pōtē miluiū delatū i quadā basilica petri sepelitur. Et iō ētius pōtificū bitus ē q̄ culpabili morte dānatus sit. ⁊ tūc cessauit papatus men. x. ⁊ dies. xx.

Papa 68 Bonifacius 3. papa natiōe Ro. post Sabinianū pōtificē sedit mēsi. viii. ⁊ diebus. xxvii. Vir sacerdotio sancto digniss q' ⁊ Gratiano testāte synodo hita instituit ne qs sub anathematis pena in sedis
607 locū de mortui pōtificis: aut epi subrogaret: nisi tertia saltē post eius obitū die: vt hētur i cañ. 79. di. c. Nullū. Cōstituitq; vt nullus pannus. qd corporale dr sup altari i cōsecratōe sp a sacerdote poneret ō cōse. di. 1 h̄ic ēt cōstātinopolitanū p̄riarchā cōpescuit se se pncipē appellāre iubēte phoca: vt Romane ecclesie obtēparet. xxii. di. c. Reneuātes. ac sic tandez e viuis discedēs i basilica petri sepelit. ⁊ tunc vacauit sedes mensib vnum ⁊ dies sex.

Papa 69 Bonifacius quartus papa natiōe marsus de ciuitate valeria p̄re Joāne medico post bonifaciū p̄dictū pōtifex factus sedit āno sex mensibus octo: ⁊ diebus. xij. Hic tēp'ū scē marie rotūde: qd sed 7
608 veteri gētes pātheon appellabāt a Phoca impatore ipetrauit q' ⁊ eiectis priugētiū simulachris. 4. Idus maij i honore beate marie vginis oīumq; scōꝝ martyrū cōsecrauit: quo facto et paternā domū i monasteriū redegit: suosq; fūdos eidē i monachoꝝ vsuz adscripsit: ⁊ bus et p̄dicādi baptizandiq; ac absoluēdi pōtatez tribuit. Quibus gestis inde paulo post diez extremū clausit: ⁊ i basilica beati petri sepultus fuit: ⁊ posimodū pp pestē ⁊ aquāꝝ inundātia cessauit epatus mē. vii. dies. xxv.

609 ¶ Cacanus hūnoꝝ siue bauaroꝝ rex hoc āno apud Bauaros hūnos regnū accipiēs multis ānis regnauit. Qui mox magno cōparato exercitu ex noneo i italiā trāsgressus forulij ⁊ venetias, puincias turpiter inuasit: ac quosdā lōgobardoꝝ pfectos ita pfligauit vt paulu abfuerit qn forūulij, p incia oīo obtineret. Gisulphus aūt eiusdē prouincie dux cum eum prelio aggredi tentasset maximo collecto conflictu cacanus victor euasit. Et licet ea i pugna multos e suis Cacanus amiserit: prouinciam tū inuadere statuit. Rex itaq; victoria parta: duceq; interfecto audiēs ducis vxorem Romuldam cum filijs Rodoaldo ⁊ Grimoaldo maximis opibus in quadaz forūulij vrbe se conclusisse cupidine allectus eo cum exercitu accessit: vbi dum vrbem obsidens aliquando circumequitaret a Romilda ducissa e menibus flauus et crispātibusq; capillis visus est: ⁊ eius amore capta oratores eidem misit pollicens se et vrbē proditurā modo eam in vxorem duceret: quo audito ille promisit ⁊ vrbem accepit: qua capta ista stati ipsā incendit ⁊ euertit: vt vix vrbis vestigiū cerneret. Romildam vero vna dūtarat nocte ad se admisit. Maneq; facto velut impudicā mulierē militibus suis passiz prostituendā exposuit. Quita diu illusa acutum ēt palū in medio cāpi fixit: in quo quidem ⁊ ipsaz Romildā p media crura cōfixit dicens. Talē maritū decet meretricē crudelē habere. Eius vero filie nō matris libidinē s; castitatē zelantes ne ab hunnis cōtaminarētur: crudoꝝ pulloꝝ carnes inter māmas sub fascia sibi apposuere. Que ex calorē putrefacte fetidū exhalabāt odorē: cūq; eas hunni cōtingere vellent: fetorēnon volentes sustinere ab eis tanq' execrabiles repellebant. Ac sic puelle nobilissime ista astutia barbaroꝝ libidinē euasere: visse, pfecto seruande castitatis exemplum posteris feminis mandantes. Cacanus autez captiuos oēs in terrā suā abducens ibidē puberes omnes interfecit: ⁊ pueros sub corona vendidit. 5810

Heraclius Eraclius 22. constantinopolitanus iperator: post Phocā iperauit annis. 27. Hic vbi iperiū
611 adeptus ē magnū cōparauit exercitū: ⁊ Eleutheriū patricie gentis cubicularū suū rei bellice scientissimū in Jtalia concitus misit: ⁊ ipse cōtra persas pgrediēs multas, puincias a se occupatas recuperauit: ⁊ in suā prorsus potestatē redegit: Nā persaꝝ ducē singulari certamie vin

cenos interfecit et Cosdram eorum regem oppressit ac filium eius captũ et baptizatũ in regnum restituit Persidẽ deinde ingressus. Turri cosdri de thesauris plenã cepit et spoliauit: et ipsorũ partẽ militibus suis dedit parteq͂ in reparandis tẽplis que p̃se diripuerãt ac vastauerant designauit: ipse vero alia hominibus preda cũ septẽ elephãtis hierosolimã rediit: crucẽq͂ dñi a persis captã secũ deferẽs eodẽ loco vbi antea fuerat collocauit. Ob cuius rei memoriã exaltatio scẽ crucis de hic celebrari cepta ẽ. Zachariã quoq͂ p̃triarchã et alios captiuos in p̃triã suã remisit. Rediens post modũ cõstãtinopolim luxu et ocio delectatus ad astrologiã etiã se cõtulit: et impiis rebus in suos duces reijciẽs luxui se immersit. Mortua nãq͂ Eudoxia uxore et p̃incipio cõstantinũ peperit Martinã ex sorore neptẽ incestuoso sibi matrimonio copulauit. et heraclidẽ filiũ ex ea suscepit. Illa q͂ ꝑ eo tpe post defũcta eius ex p̃mo viro filiã adulescẽtulã senex accepit vxorem: et vt scelus sceleri adderet: q͂s sepe cõtigit in euticianã delapsus est heresim. Quãobrẽ in extremo vite tpe: vt nõnulli tradũt: saraceni et arabes duce machumeto arma sumẽtes ita eius duces superarũt vt perdita antiochia et hierosolyma hoiẽ primo felicẽ mox infelicissimũ reddiderit. rex cũ arabũ et saracenorũ impetũ videret crucẽ dñi nri iesu xp̃i ex hierosolyma cõstãtinopolim apportari fecit. Tãdẽ theodoro p̃ncio cognomĩto calliopa ad regẽdã italiã exarcho misso morbo intercutis aque quã greci hydropisim vocant diẽ obiit. Et tũc maxima ipi inclinatio fuit.

5814 Deusdedit papa natione ro. post bonifaciũ p̃dictũ põtificẽ sedit ãnis. 4. hic cũ esset optimus pater clerũ mirũ in modũ dilexit et auxit. et tante sciunt feri sanctitatis fuit vt quẽdã lebrosũ sibi obuiũ suo osculo statim liberauerit. Cõstituit ãt hic Gratiano referẽte ne patrinus filiorũ puellam ex sacro fõte a p̃e leuatã in vxorẽ ducere possit. vt hẽmus in canone. 30 q. 1. ca. Illemus nãq͂ tpore multi ter remotus fuere et scabies quedã ita ad elephãtiã tẽdẽs: vt deformitate cognosci ho eo nõ posset. Obiit deniq͂ quarto ferme põtificatus sui ãno: et in diui petri basilica. 6. idus nouẽbris sepultus ẽ. Quo mortuo sedes vacauit mensem vnum diebus. xvi. Papa. 70 615

Sisebutus uesegothorũ rex ricardi regis filius hoc anno regnare cepit et regnauit annis. 36. Hic cũ p̃mũ gentilis esset xp̃ianus factus statim plurimas hispanie vrbes q̃ ad Romanos defecerãt recepit: et iudeos in suo regno cõmorãtes ex hortationibus atq͂ aliis penis ad fidẽ christi tãdẽ cõuertit: nec multo post cum esset strẽnuus vir omnes hispanie ciuitates Romanis abstulit. Et tum demũ cõstãtinopolitani imperatores in hispania imperare desierũt.

Viri disciplinis excellentes.

Hysidorus iunior post leãdrũ hispalensis ep̃s: beatiq͂ gregorii pape discipulus his tpibus ꝑ doctrinã: virtutesq͂ ac crebra eius miracula maximo in precio vbiq͂ fuit. Qui cũ eẽt multarũ liarũ nõ mediocriter eruditus multa ad fidẽ ꝑtinẽtia litteris cõmendauit Quorũ de numero ista sũt.

Ethimologiarũ	li. xx. p̃ncipiũ ẽ: Disciplina adiscende.	Officiorũ	li. 2. p̃n. Ea que de officiciis.
De summo bono	li. 3. icipit Summum bonum.	Ad sororẽ florã li. 2. p̃n. Dñe scẽ flore.	
Allegoriarum	li. 3. incipit: Mysteria sacre.	Differẽtiarũ li. 1. icipit Inter dim et dñ.	
De astronomia	li. 1. Incipit: Dño et filio.		

Item de viris illustribus: et vocal. alios grãmaticos. Historiã quoq͂ ab adã vsq͂ ad hec tpa: ac ẽt lõgobardorũ gesta: Et quorũdã scõrũ vitas: Breuẽ quoq͂ cosmographiã: et de naturis rerũ: ac sup pẽtatheucũ: atq͂ alia multa et pene innumerabilia. et cum scũs fuerit obitus eius kalẽdis xviii. cal. feb. celebrat.

Joãnes monachus vesegothus gerũdẽsis postea ep̃us apud hispanos in lusitania p̃uincia ortus hac tẽpestate xp̃ianã religionẽ et p̃dicatiõe et scriptis vbiq͂ plurimũ iuuit. hic cũ sepe aliqd p etatẽ cepit ardore et desiderio discẽdi ex hispania cõstantinopolim petiit. vbi cũ litterarũ grecarũ et latinarũ doctissimus euasisset in lusitaniã p̃uinciã suã rediit: atq͂ ibidem arrianã heresim inualescẽtẽ sua doctrina facillime cõfutauit. Quã ob rẽ hereticis odiosus factus in barchinonia relegatus fuit. demũ post multas persecutiones in p̃triam reuersus monasteriũ cõdidit: et multa in eo cõclusus cõscripsit: ac rẽgulam viuẽdi mõachis edit.

Eutropius similiter hispanus ep̃s eruditissimus vir p hec tpa hispanis plurimũ p̃fuit: atq͂ eos doctrina et exẽplo in fide cõfirmauit: Cuius vitã virtutibus et miraculis illustrem Uerus hispalensis ep̃s luculento sermone postea descripsit. Cuius itaq͂ festum apud hispanos sexto idus iunii celebratur.

Anastasius p̃sa monachus qdẽ sctissimus p hoc idem tps p xp̃i noie a persis infidelibus cũ aliis lxx martyriũ pertulit. Nã cũ in palestina predicaret ab eisdẽ captus post multa carceris vinculorũq͂ ac flagellorũ tormẽta q̃ in cesarea eiusdẽ p̃uincie vrbe fuerat ꝑpessus: ad vltimũ decollatus est: cuius corpus postea Romam delatũ ad aquas saluias in beati pauli monasterio repositũ ẽ. Cuius vero festũ xi. cal. februarii celebratur.

Adoaldus agilulphi regis ex theodelinda filius post p̃rem cũ matre ipsa theodelinda regnauit annis. x. Huic nãq͂ p̃r ad p̃sidiũ acq̃rẽdũ vix dũ quadriẽnio theodoberti frãcorũ regis filiã despõsauit: Qui regno suscepto ob matris prudentiam pacem cum omnibus longobardis: italicisq͂ per decennium quietissime tenuit. 616

5817 Quo in tempore multa et diuitias ecclesiis donauit.

Bonifacius. v. papa natione campanus p̃re ioãne post deũdedit sedit ãnis. v. et diebus x. viii. certe singularis humanitatis atq͂ clementie: q cũ eẽt doctus multa ad militiã ꝑtinẽtia cõstituit: vt nec quis reus delicti ad ecclesiã cõfugiẽs a nemine extrahi posset. Statuit itẽ ne acoliti martyrũ reliquias attrectare p̃sumerẽt cũ sit p̃sbyterorũ officiũ: mandauitq͂ vt sacrilegi vbiq͂ anathematizarentur. voluit itẽ vt testamẽta nulli p̃ncipio scã vbiq͂ valerẽt. Et cũ multa scitate insignitus eẽt clericos religiose et honeste viuẽtes vnice diligebat. Tãdẽ cũ nõnulla cemiteria extruxisset ac dedicasset defũctus in basilica diui petri collachrimãtibus oĩbus sepultus ẽ. Cessauitq͂ ep̃atus dieb. 13. Papa. 71 618

¶ Eleuterius nomine exarchus natione grecus patrie genus nobilitate insignitus heraclij imperatoris cubicularius: et rei bellice scientissimus hoc anno post ioanem et Smaragdum exarchos ab heraclio in italiam missus sedit annis. 5. Qui statim ut rauenam applicuit se italie regem declarauit. Sed postea cum Romam petere vellet ob arrogantiam a militibus suis in itinere interfectus est: quo mortuo milites caput suum constantinopolim miserunt.

Papa. 72 · 622 · Honorius primus papa natione campanus patre petronio viro consulari bonifacio pontifici predictus surrogatus: sedit anno xij. men. xi. et diebus. xvii. hic scitissimus fuit pontifex: qui collapsum quasi clerum doctrina et exemplo ac moribus renouauit: atque multas in vrbe ecclesias restituit: et beati petri basilicam tegulis eneis e templo Romuli ablatis cooperuit: edemque sancte agnetis via numentana extruxit: et sancti pancratij via aurelia et magis salutis sancti anastasij cuius corpus ex perside delatum heraclius imperator eidem miserat: atque alias multas edes edificauit: Qui cum pyrrhum patriarcham constantinopolitanum hereticum qui heraclium imperatorem deceperat relegasset vita decessit: et in petri basilica sepultus fuit et tunc cessauit

624 · ¶ Dagobertus nomine francorum rex hoc anno lothario patre defuncto regnare, sanctus pontificatus men. xij. dies xvii. cepit: et regnauit annis. 34. hunc ferunt bonis omnibus fuisse insignitum. Arnulphus sic deum metuens ex magistris suis ipsi in officio continebat. Hic cum esset christianissimus vir beato dionysio martyri templum celeberrimum apud parisium edificauit. Vex ab angelis inferius perpetuam cum eis suscepit munimentam. hic intercessione heraclij imperatoris

625 · ¶ Arioldus. v. longobardorum rex post theodelinde obitum decedens iudeos qui in regno suo erant baptizare fecit. eo eius filio adoaldo adolescente iguare cepit: et regnauit annis xij. de illo nil memorie dignum litteris mandatum inuenitur.

Papa 73 · 635 · Seuerinus primus papa natione Romanus patre labieno post honorium pontificem sedit anno vno: vir siquidem singularis pietatis et religionis: pauperum perpetuus amator: et in calamitosos benignus atque in reliquos clericos gratiosus et munificus: et ad reparandas collapsas ecclesias splendidus: qui cum in his summopere instaret, statim obijt: et in petri basilica sepultus fuit: quo mortuo sedes vacauit menses. 4. et dies. 20.

¶ Isatius. x. italie exarchus patricius constantinopolitanus hoc anno eleutherio suffectus multis annis apud rauenam et Romam principatum tenuit. Qui postquam Seuerinum fuit celeritudine confirmasset pontificem: erat nunc consuetudo ut nullus in papam coronaretur nisi primum ab exarcho confirmaretur: statim omnes thesauros lateranensis basilice expoliauit: et partem militibus concessit: partemque secum rauenam detulit: reliquam vero imperatori constantinopolim misit.

Pp. 74. · 636 · Ioannes quartus papa natione Dalmata: patre venantio scholastico viro post Seuerinum pontificem sedit anno vno men. 9. et diebus 18. Hic pontificatu suscepto statim mandauit si quis res ecclesie aliqua temeritate inuadere presumeret ad quadruplum restituere cogeretur: vt habetur in canone. 1. q. 2. c. in antiquis. Et cum esset singularis pietatis vir. ex reliquis thesauris quos Isatius exarchus in lateranensi ecclesia reliquerat multa captiuorum milia per Istriam et Dalmatiam a captiuitate redemit: Quibus expletis plenus operibus bonis obdormiuit in domino: et. 4. idus Octobris in petri basilica sepellitur: et tunc cessauit episcopatus mensem vnum et dies 13.

¶ Rotharis. 6. longobardorum rex post Arioaldum regem regnauit annis 16. et men. 4. qui licet multis fuerit praeditus virtutibus: arriana tamen labe inquinatus omnes longobardos in eandem precipitanter traxit ita vt nulla fuerit eius ciuitas subiecta que duos non habuerit episcopos. vnum scilicet catholicum et alterum arrianum: Et licet sepius a Romanis pontificibus fuerit requisitus vt ab arriana recederet nequaquam a proposito voluntatem mutare voluit: itemque in bellis adeo prestans fuit: vt fere thusciam omnem atque liguria cum locis maritimis vsque in galliam in suam redegerit potestatem. Tanta insuper fuit ingenij vt leges que sola memorie in vsu habebat in seriem quandam redegerit et librum ipsum adhuc extantem edictum appellari mandauerit: ab illo namque et supra longobardi sine lege fuerant Et vt ante ipso in eodem codice referente annis. 71 quo longobardi italiam intrauerant: ut in eiusdem libri prologo patet. hunc autem cum aliquando theodorus Exarchus bellum indixisset nec ipse certamen recusasset: adeo apud Scultenam Mutine vrbis amnem acriter pugnatum est: vt exarchus e suis septem millia eo in prelio amiserit: Tandem Rhotaris hic sine filijs defunctus eidem Rodoaldus successit. ¶ Viri doctrina excellentes.

¶ Eligius Nouiomensis episcopus his temporibus ob innumerabiles eius virtutes multo in precio fuit: cuius admirandam vitam etiam multiplex signorum numerus commendat: hic cum primum aurifaber haberetur mundo abrenuncians monachum sese professus est: in quo mirabiliter exercescens et multa monachorum cenobia edificauit. Vnde factum est ut eius exemplo in gallijs usitaut efficerent monachi: cuius vitam cum omnes munifice laudarent et ad eundem Nouiomensem episcopatum tandem inuitum assumpserunt: vbi quantum circa christianam religionem profecerit eius acta probant. Erat quidem maxime erga christi pauperes beneficus et bonum de christi religione meritis assiduus. Et propterea cum e vita excessisset inter sanctos relatus fuit: et eius natale primo cal. decembris celebratur.

¶ Aurea autem virgo sanctissima ipsius Eligij pontificis discipula per ipsum tempus apud parisios et disciplina et sanctitate plurimum floruit: cuius sanctitate et prudentia permotus Eligius ipsam trecentis virginibus prefecit.

¶ Vincentius beluacensis episcopus hisdem temporibus ut quidam aiunt sanctitate et doctrina apud Gallos multe in precio fuit.

¶ Iudochus heremita sanctus hunc per hoc tempus nequaquam virtutibus inferior fuit. Qui cum esset britonum regis filius spretis mundialibus pompis in eremum secessit: vbi cum aliquandiu sanctissime vixisset in pago pontico tandem multis miraculis clarus in domino quieuit.

¶ Fursceus item hybernie regis filius per id tempus cum duobus germanis scilicet foillano et vltano contemptis regni sui pompis monachalem habitum susceperunt: et in gallijs venientes latiniacum cenobium fundauerunt: et in magno precio existunt.

Eraclion: 23 cõstantinopolitanus ipator post heracliũ p̃rez ĩpauit cũ martina nouerca ãnis .2. in locũ tñ demortui heracli: p̄mo suffectus fuerat constãtinus eius filius: s3 .4° imperij sui sce. pti mense insidijs Nouerce Martine z huius heraclionis germani veneno extinctus fuit 638

657 Mortuo igitur eo heraclion hic imperiũ tenuit: Sed cum turpiter z iniquissime rẽp. admi nistrarent Senatus populusq3 constãtinopolitanus propter eorum scelera in eos consurre. xerunt z martine linguam heraclioni vero nasũ precidentes e regno expulerunt.

Theodorus papa natione Grecus ex hierosolyma oriũdus patre Theodoro ep̃o: post Joãnẽ põ. sedit. an. 6. mẽ. 5. z di. 8. Qui pontificatu suscepto oia que ad religionis xp̄iane dignitatẽ3 pertinere arbitrabatur curioso circũspexit aio maximeq3 erga pauperes miro vsus fuit pieta te. Cõstituit ãt hic inter cetera Cerei pascalis benedictionẽ fieri in sabbato sancto: Cõstituitq3 neminẽ separari debere qui impleuerit post simplex votũ. sicut testat̃ Gratianus in cañ. 27. di. c. si vir votũ. Hic pyrrhũ patriarchã cõstantinopolitanũ Sergiũq3 ac cyrũ hereticos rursus exilio damna uit: Eo q̃ pyrrhus ipse heracliõnẽ Augustũ instigauerat vt cõstantinũ frẽm interficeret. Vñ de z postea a populo costantinopolitano occ. sus ẽ. Theodorus autẽ his gestis ad rẽ diuinã conuersus multoꝝ sctorũ corpora exornauit: z potissimũ primi z feliciani vnaq3 basilica apud põtẽ3 milinũ via flaminea edificauit: q̃ bus peractis defunctus ẽ: z i beati petri basilica pridie idus madij sepultus: z post cessauit ep̃atus dies. 52. Papa.75 653

Onstantinus tertius. 24. cõstãtinopolitanus imperator: post heraclionẽ p̄dictũ patruũ suũ im perauit ãnis. 27. Hic cõstantinus heraclionis filius fuit vir ceteris pessimus hereticusq3 ac Constã.5

659 reip. desolator: cupidus quoq3 z ad oia facinora. proclyuis: q̃ suscepto ipio statĩ paulũ ep̃3 hereticũ in locũ pyrrhi patriarche cõstãtinopolitani ẽt heretici in despectũ pontificis romani suffecit 640 Cuius qdẽ auxilio z cõsilio atq3 perfidia cõstãtinus ipse in heresi3 pessimã deuenit: Vñ z mar tinũ papã postea exilio dãnauit hic nãq3 perfidus iperator: cũ exarcũ Theodorũ i italiã 9 longobardos mi sisset z apud sculenã sãnnũ turpit̃ p̃fugatũ intellexisset: desperatione motus cũ magno exercitu statĩ romã versus venit cũq3 in apuliã puenisset: luceriã vrbẽ cepit z direptã solo equauit. Inde cũ Romã cũ xx mili bus ingressus fuisset quta post die ad diuiptiones se 9uertit z inter cetera vniuersas statuas ex Ere z mar more ad vrbis ornamẽtũ positas diripuit z alia ecclesiaꝝ ornamẽta sustulit vnde z auarissimus hõ p̄lus vr bi in septẽ diebus detraxit: q̃ barbari antea in ducẽtis z. 58: annis. Indeq3 in malã rẽ abiens dũ Syracusia peruenisset ibidẽ in balneo libidinibus vacans a suis interfectus est.

C Cesarea quedã persaꝝ regis vxor: hoc ãno ignorãte viro cũ paucis fidelibus cõstantinopoli3 venit z ibi dẽ sacrũ baptisma deuotissime suscepit. Quo audito vir eius confestĩ legatos ad impatorẽ constantinopoli3 misit: q̃ vxorẽ ab eo repeterẽt. Quibus cesarea respondit nunq̃ in suã patriã se redditurã nisi z ipse Rex maritus suus xp̄ianus efficeret. hoc cognito rex mox cũ xl milibus persis constãtinopoli ad imperatorẽ3 pacifice venit. a quo perbenigne exceptus vna cũ oibus baptismũ suscepit quo suscepto multis muneribus ab imperatore donatus in patriam suã cũ vxore letus rediit.

Artinus eius nois p̄mus papa p̄tria Tudertinus p̃re fabritio post theodoꝝ pontificẽ sedit an nis sex mense vno z diebus 26. Qui pontificatu inito statĩ cõstãtinopoli3 legatos misit q̃ pau lũ patriarchã adhortarent̃ vt heresi dimissa, fidẽ catholicã obseruare dignaret̃: Et ipse non mõ monitis pontificis obtẽperare voluit: s3 ẽt legatos pontificis in diuersas insulas cõstantij iussu z auctoritate relegauit. Quãobrẽ martinus Synodũ cẽtũ quinquaginta ep̃oꝝ Rome cõgregã uit. In q̃ Cyri alexãdrini sergij z Pyrrhi cõstãtinopolitanoꝝ patriarchaꝝ ordinationẽ cõfirmauit z paulũ patriarchã quã maxime p̄uauit: ppter q̃ cõstantius imperator indignatus Olympiũ cubiculariũ suũ italie exar chũ statĩ creauit mandãs ei vt manicheoꝝ sectã p oẽs Italiã extẽderet. Martinũq3 pontificẽ aut capitũ ad se mitteret aut certe iugularet. Olympius itaq3 Romã cũ venisset inuenta synodo nullũ suũ errorẽ suade re potuit. Ob quã rẽ lictorẽ interposuit qui martinũ in ecclesia btẽ marie maioris interficeret. q̃d ille subita cecitate percussus pficere nequiuit. Martino aũt recõciliatus Olympius paulopost vita decessit: s3 cõstan tius iterato Theodorũ exarchũ in italiã mittẽs iussit in aio martinũ pontificẽ ad se vinctũ perduceret. Veni ens quoq3 theodorus Romã cũ ad põtificẽ salutatũ esset ei confestĩ cathenas iniecit. z vinctũ cõstantino poli3 misit indeq3 ad cersonã ponti ciuitatẽ in exiliũ actus fuit. In qua vrbe beatus Clemẽs papa: vt dixi mus: longe antea exulauerat: vbi z ipse paulopost vitã3 finiuit multis v̄tutũ signis vsq3 in hodiernũ diem refulgens. Et q̃ ob hoc inter sanctos martyres relatus est eius festũ decima die mensis nouẽbris celebrat̃ Hic aũt pontifex in synodo multa cõstituit ad decorem religionis xp̄iane z maxime pertinẽtia. Et primo pre cepit clericis ne oino comã nutrirẽt: vt habemus in cañ. 24. di. c°. Nõ liceat. Mãdauit itẽ vt sp̃osi z sp̃ose añ carnalẽ copulã a sacerdote benediceret. 14. di. c°. sponsus: phibuit quoq3 diacones ordinari nisi castitatẽ pfiterẽtur. 27. di. c. Diacones. Voluit insup clericũ post emẽdã in suã recipi debere dignitatẽ3. 5. di. c. Si qs. vetuit preterea fidelibus xp̄ianis calẽdaꝝ obsuãtias 27. q. 4. c. nõ licet. Cõstituit isup nil aliud preter aquã z vinũ et panẽ in altari sacramẽto a sacerdote offerri debere de 9se. di. 2. c. Non oportet. Precepit de niq3 oibus ep̃is vt sacrũ chrisma singulis ãnis 9ficerent: z p oẽs diocesis sue ecclesias destinarẽt d 9se. di. 4. c. Omni tempore. Eo itaq3 mortuo cum Rome ignoraretur xiiij. menses vacauit episcopatus.

644 Papa.76 645

C Saraceni qui egyptũ incolunt tẽpestate hac discordijs orientalis z occidẽtalis ecclesie freti ex alexãdria cũ

ingenti classe soluentes maximā aphrice ptē occupauerūt. indeq; cū ingēti tumultu rhodū insulā puenientes vrbē ceperūt: et colossū fama celeberrimū a quo rhodiꝰ marina nomē acceperat demoliti sunt: ex cuius ere ut supra diximus. 90. camelos honorauere: et in alexādria misere. Dehinc multis in egeo mari afflictis insulis sicilia peruenerūt: atq; ibi multa loca vastauerūt. Atq; ita saraceni illi in his tumultibus a. 450. bellū militum dei peratoris exercitum interemerunt: hispanos quoq; vesegothe sibi subdiderunt: infanta ꝓpe damna ibidem christianis inferentes

Papa. 77 Eugenius primus papa natione Ro. pře russiniano post martinū pōtificē sedit annis quasi 3.
651 Vir certe mire pietatis: religionis: mansuetudinis: et munificentie. Qui et gratiās referente statuit: vt quilibet eps carceres hēret ad pūniēdū delinquentiū clericorū: vt habemus in decretis. xxxi. di. c. Sacerdos. Voluitq; vt iuxta ecclesias sacerdotū dormitoria construerent. 12. q. 1. c. Necessaria ē. Mandauit quoq; monachis ne quāuis ex cā sine sui superioris licētia claustrū exirēt. 16. q. 1. ca. Placuit communiter. Statuit insuper vt nullus inuitus monachus i monasterio teneret. 20. q. 1. c. Si qui. Defunctus demū ... nonas iunij in petri basilica sepultus. et tunc sedes vacauit menses. 7. et dies 28.

652 Rhodoaldus vel lōgobardorū rex rhotario regis filius hoc āno patri in regno succedēs regnauit ānis v. hic gundibergā theodelinde regine filiā duxit vxorē: q̄ religiōis matris imitatrix facta sicut illa modoetie: ita ipsa i papiē. vrbe ioānis baptiste tēplū mirificū edificauit: plurimis odē auri et argēti apparatu. Rex rhodoaldus ex libidinibus inter suos cū aliquā i adulterio lōgobarde mulieris oppressisset a viro illius occisus fuit

Papa. 78 Vitelianus papa ex oppido signiensi puincie volscorū pře anastasio natus post Eusebiū pōtificē suffectus sedit ānis 14. et mē. 6. vir quidē optimus et diuini cultus cupidus atq; assiduus. Qui
654 obrē et ecclesiasticā regulā cōposuit: cātūq; ordinauit adhibita organi cōsonantia. hic theodorum monachū virū optimū doctissimūq; i āgliam misit et cātuariensi ecclesie eūm pfecit. Qui theodorus anglos pdicatione et exēplo ad xpm conuertit: et in fide ipōs hi viriū cōtinuit: vnde et librū egregiū cōscripsit: quo declarauit q̄ pēta dilui vnūquodq; peccatū posset de quo et i iure canonico psepe fit mentio. Tādē cum vitelianus hic ecclesiā i oībus bn gubernasset sexto calē. februarij defunctus in beati petri basilica sepultus est. vacauit tūc sedes men. 4. dies xv.

656 Aripertus octauus lōgobardorū rex post rhodoaldū in regno succedēs regnauit ānis 9. hic gundualdi filius ex theodelinde frater fuit. Qui inter cetera apud papiā oraculū pulcherrimū i honorē saluatoris edidit et variis ornamētis insigniuit: ac fūdis plurimis dotauit. Duos hic filios teste paulo li. 3. successores reliquit: vz pertharitē et gūdibertū: quorū tēpore lōgobardi cū romanis pacē seruātes inter se se bellis duris multis cladibus agitauere. Grimoaldus eiz beneuētanus dux rhomoaldo filio ibidē duce relicto cū ingēti exercitu papiā venit: et pertharitē puerū inde fugauit: et gūdipertū aliū fratrē mediolano expulit: quas res intelligēs clodoneus frācorū rex odolēs adolescētū infortunijs cōsestiz magnū exercitū i italiā misit: vt adolescētes primū i paternū regnū restitueret. Vnde et in cisalpina regione cruētissima prelia cōmissa sūt. Verū grimoaldus victor existēs gallos italia pepulit. Refert paulus historicus li. 4. et 5. hac ratione gallos fuisse deceptos: et superatos. lōgobardi siquidē nō lōge ab astensi vrbe simulata fuga relictis oībus copiis ac innumeris optimi plena vasa relinquētes detulerūt. Gallia vero castra ingressi ratiuerā esse hostiū fugā letitiā oēs sibi potusq; voluptatē se se effuderūt. Quare supuenientibus hostibus cū sono et crapula grauati essēt passi velut pecora sine custode necati sūt: vt ab hostibus eū fiat: vt vix si fuerit vnus q̄ tātā cladē clodōeo regi nūciaret.

Gundipertus vel Aripertus predicti filius nonus lōgobardorū rex defuncto patre regnauit in papia ānis
665 2. hic vt premisi, cū pertharite germano, q mediolanū tenebat plurimū cōtēdit: et demū regnū amisit.

Adeodatus papa natione Ro. pře Iouiniano post vitelianū pontificē sedit ānis 4. mē. 2. et
diebus v. Fuit hic cōs sanctimonia et religione plurimū decoratus in delinquētes eidē clemēs in
Papa. 79 pauperes pientissimus in hospites benignus et erga miseros et calamitosos plurimum misericors. 667
668 Qui in suo pontificatu Monasteriū vbi ipse vitā monasticā duxerat ... in celiomonte et edificijs et fundis plurimū auxit. Ecclesias alias nōnullas instaurauit et ad abolēdā pdigia que sepe numero tpe suo appauerāt supplicationes frequētes hūit. Tādē cū e vita excessisset collachrymātibus oībus in vaticano i basilica petri sepultus fuit et tunc cessauit episcopatus men. 4. et dies xi.

Mezentius alias missessius xxx. cōstātinop. iperator post cōstātū iparauit men. vi. hūc cōstātiū iperatoris
669 militē et natiōe armenū fuisse tradūt: q. illūm dūz suū apud siciliā i balneo fraude interemit. hic itaq; missessius mortuo cōstātino dū i sicilia sibi vēdicat iperiū nō cōsultatis militū aīo a supuenientib. 668
ex italia atq; aphrica copiis statī interfectus ē: et oēs copie ad cōstātinū cōstātij filiū inclinate sunt.

Verū cū oēs militēs passim dilaberēt saraceni apud egyptū hoc audiētes magna cōparata classe totā sicilie insulā et maritime syracusanā ciuitatē occupauerūt: et inde magnā predā: et pserti ea ornamēta: q cōstātius ex vrbe roma secū detulerat i alexādriā detulerūt. Cōstātius eiz vt pmissū ē multa vrbis rome ornamenta Syracusas eo animo adduxerat: vt inde constantinopolim traiceretur.

Constantinus constātii filius. xxxi cōstātinop. iperator post pdictū missessiū tyrānū imparauit ānis xvij. vir vtiq; catholicus: modestusq;: ac oī bonitate integerrimus: q suscepto imperio heracliū atq; tyberiū fratres suos in ipi cōsortiū accepit: lz sint qui dicāt eosdē fratres suos ne ad impiū aspirarēt naribus mutilasse: idē mox ecclesias collapsas: q sub heraclio ab hereticis diruite fuerāt instaurauit atq;

alias denuo plurimas edificauit: et cū eēt armoꝝ vir strēnuus saracenos ro. imperio infensissimos bello deuicit: ac vectigales reddidit: et sic pace cū eisdē inita cōstātinopolim rediit: et vt grecos ro. ecclesie vniret: sextā synodū agathonis pape rogatu cōgregauit: in qua quidē pmissu fuit sacerdotibus grecis vti posse vxorib. legitimis latinis vō neq̄q̄. Deniq̄ cū esset bonis operibus plenus xvii imperij sui āno apd cōstātinop e vita decessit
Grimoaldus. x. lōgobardoꝝ rex gūdiperto paruulo expulso regnauit ānis ix. vii. hic fuit mediocris stature in quo vt paulus li. 4. refert fuerut multe tū corporis tūq̄ aī dotes et qdē plcarissime. Erat eī corpore va- 670
lidus capite caluo prolixa barba atq̄ aīo et corpore i rebus agēdis promptissimus: prudentia quoq̄ ac consilio nō solū i rebus externis: sꝫ etiā domesticis multū valuit. Is lā quedā capitula penitus rhotaris regis edicto addit: q̄ et ipsa postea legis formā accepē huius. vt pmissimus. Rhomoaldus beneuētanoꝝ dux filius fuit. Cui cōstātinus pdictus imperator dum bellū mouit. vā pp ad patrē legatos tenuū misit: vt ꝯ imperatorē sibi auxilio foret aliter de ipso actū esse. Quo audito Grimoaldus hic statim magno cōparato exercitu ꝯ cōstātinū ire statuit: et lupo foroiulianoꝝ duci regnū et ducos cōmisit. Lupus at rege digresso italie regnū sibi vendicare disposuit. Unde et in ethruriā atq̄ emiliā vltra padanā oīa tumultibus inuoluit. Quapropter Grimoaldus apud beneuētū hoc audiēs bauaros duce cacano pecunijs et pollicitatōibus in Lupū cōcitauit. Qui facto magno impetu mox a lupo ipso i primo ꝯgressu bauari supati sūt. Uerū sequenti die plurū repetētes lupū supāt. et obtrūcāt: totūq̄ forolūiū diripiūt. et incēdūt: Reuersus vero Grimoaldus gras Cacano egit q̄ sibi auxilia pstitisset. suasit vt copias reuocaret: deīde clā in foroꝝ pōpiliū ꝯ imolā duxit vltimis martiaꝝ quaꝫ a rauenatibus ibi acceperat dux. Et trāsiit et in auxiliū filij sabbato sctō ex inopinato ciuitatē aggressus ē: clericos q̄ cū oī populo primū interfecit: deniq̄ vrbē solo equauit: inde quoq̄ Arinesū lupi filiū ad patriū ducatū aspirātē apud forliuiū cū multis sclauis interfecit. Tādē et ipse nono die post flebotomiā in brachio factā dū arcu colūbā sagittasset erupto denuo sine intermissione sanguine diē obijt. Et apud papiā i beati Ambrosij basilica: quam ipse sua impensa struxerat sepultus est.
Lotharius xi. frācoꝝ rex hoc anno clodoueo patre defūcto regnū accepit: et regnauit ānis quatuor. 671
Domnus papa natione ro. ptē maurino genitus post adeodatū pōt. sedit āno vno mē. 2. et diebus Papa.80
v. Quo qdē āno maximi bombyces fuere: et multi fulminibus afflati interiere: et frumēta i agris emarcuere. Unde ob hoc pōtificatū i magnis turbinibus suscepit. fuit aūt adeo scītate et doctrina
5841 valēs: vt clericū diuersis diluxerit ordinibus: diuersisq̄ auxerit honoribus et rauenatē ecclesiā 672
a romana iā diu segregatā: et eā ob rē alocephalā appellatā sedi apostolice multa cū pace reduxerit. Theodorus eiꝫ eiusdē ecclesie psēo et epūs scītissimus i hāc opinionē oēs reduxit. hic preterea quosdā monachos syros cū nestorianis sentiētes dānauit: varijsq̄ monasterijs eos diuisit. hic insuper beati petri vestibulū qd paradysū vocāt marmoribus ornauit: ac ēt ecclesiā apostoloꝝ via hostiensi et beate euphemie via apia sitā instaurauit: atq̄ alia multa diuino honori ꝯtulit beneficia: defunctus tādē i petri basilica sepultus fuit. Et tunc cessauit epatus menses duos.
Agathō primus papa natōe siculus ptē ro. dono suffectus sedit āno. 2. mē. 6. et diebus. ix. hic monachus existēs ob maximā eius scītatē 4 pontifex ex monachis creatus ē pōtifex certe rite scītatis et pfectiōis: vt lebrosū obuiū sibi factū osculādo sat liberauerit. Tāte ēt clemētie et māsuetudi- Papa.81
5843 ne extitit: vt neminē a se vnq̄ tristē dimiserit: habuitq̄ vt pmissimū ē imperatorē moribus et virtutibus suis cōsimilē: Qua pp monothelitaꝝ cā ꝯciliū apud cōstātinopo. habere voluit: vnde et eidē legatos cū primū pōtificatū iniit cōstātinopo. misit: quos pbenigne suscipiēs adortatus ē: vt omissis altercationibus ex equo et bono vnā ecclesiā de duabus facerent. Huius tpe post lune et solis eclypsim tāta peste apd romā laboratū ē: vt ēt illū pōtificē virū scītissimū quarto idus ianuarij sustulerit: quo mortuo eā ob rē cessauit papatus 674
anno vno et mensibus vij.

Synodorum omnium epilogus.

Synodus vniuersalis. vi cc. lxxxix. epoꝝ hoc āno apd cōstātinū. intra imperatoris palatiū aūt te agathōis pape et cōstātini imperatoris ꝯ macharium antiochenū et Greg cōstātinopo. epos ac eoꝝ seqces idicit. acta nāq̄ est eā monothelitaꝝ hereticoꝝ q vnā tm̄ i xp̄o dicebāt fuisse volūtatē: ad quā agathon pon doctos xpianitatis viros: vt ioānē portuēsē epm: et aliū ioānē Ro eccle. dyaco car misit: aderāt quoq̄ et hi pcipui desensores heresis Greg pdictus cōstātiopo et macharius āntioche. epi: vbi et post multas disputatiōes pfatā heresim cōdēnarūt. quāobrē Greg sniāꝫ mutauit: macharius āt qui ꝓposito pmax fuit dignitate sua pⁱuatus fuit: et 674
cum cōplicibus suis Ro relegatus ē. anathematizādo itaq̄ grecos monē pncses cōcilij ix. capitula scripserūt in qbus aug ambro. hiero cyrilli: atha Basilij: greg Dionysij: et hylarij snia cōclusū fuit duas nr̄as et obsitiones i christo fuisse: sicut pꝫ p gratianū. i. ꝗ. di. c. Sexta synodus. Qua ꝓpter ioānes portuēsis eps. viii. die pasce coraꝫ imperatore: et greg patriarcha: corāq̄ vniuerso cōstātinopolitano ꝓ grāꝝ actiōe deo exoluēda i basilica sancte sophie missā latie celebrauit oibus q aderāt approbātibus illū sacrificādi morē. Sex itaq̄ approbatas synodos ex superioribus celebratas fuisse cōstat. Quas ēt epilogādo recēseri indignū hic nō puto
Primā itaq̄ vniuersalē synodū nicenā fuisse ꝯstat. Que. c. cxviij patrū ꝯ arriū cōgregata fuit: q tres gradus i tritate ponebat: patrē s. maiorē filiū minorē et spūꝫ scūꝫ creaturā. hec aūt cōstātini et siluestri pape macharijq̄ hierosolymitani atq̄ alexādri alexādrini patriarche tpibus celebrata fuit q cōdēnātes eā heresim statuerūt xx canones: quoꝝ auctor maxime pstātis Alex fuit cuius qdē auctoritas par euangelijs est.
Secūda fuit cōstātinopolitana. ico patrū gratiani et theodosij pncipū ac damasi pape Cyrilliq̄ hierosolymitani atq̄ nectarij alexā. patriarche tpibus ꝯ macedoniū cōstātinopolitanū epm et eudoxū q negabāt spūꝫ

seuz deū eē ⁊ hīo olo: eōdēnata pfata biſi. 4 cañ. statuere. Quoꝝ auctor marie btūs nectarius Cōstān. fuit.

¶ Tertia ephesina ducētoꝝ pruꝝ magno theodosio pncipe ⁊ pōti. celestino Iuuenaleqꝫ cōstān. epō atqꝫ Cyrillo hierosolymitano ꝯ nestoriū cōstatino. epm q beata virginē mariā nō dei sꝫ hois tm̄ genetricē; appellabat vt. s. aliā carnis psonā aliā faceret deitatis. hi qppe xx capitula ꝯ huiusmodi blasfemias auctore deo codēqꝫ scō cyrillo anathematizādo descripserūt. ¶ Quarta calcedonēsis. 630 patruꝫ leonis pōtificis ⁊ martyni principis iuuenalis quoqꝫ hierosolimitani: ⁊ anatholi ōstātinopolitani epoꝝ tpibus ꝯ eutihetē cōstatinopo. abbatē; asserētē xp̄m post humanā assūptionē nō ex duabus naturis existere: sꝫ solā i eo diuinā naturā pmanere. Et hi qdē pscriptā heresiꝫ odēnātes xxviii. canones statuerūt quoꝝ auctor marie scūs anatho

¶ Quīta vō celebrata fuit ōstātinopo ꝯ theodoꝝ mopsotenū: ⁊ oēs hūicos: q mariā vgīnē ... illius epūs fuit solū hoiē; pepisse dicebāt: nō āt dm ⁊ hoiē;. Qua in synodo ōstitutū fuit: vt beata vgo Theotocos dicerē; qꝫ vere dm ⁊ hoiē; pep it. hec āt Iustiniāi pncipis tpibus ⁊ Iulij pape ac dn̄i ānoctheuc: atqꝫ euthicij cōstātiopo hita fuit: q ōo. xiiii capitula anathematizādo scripserūt ꝯ theodoꝝ pdictū ⁊ socioꝝ eius blasfēias. Et hec de sex pncipalioꝛb. synodis sub epilogo dicta sufficiāt.

¶ Fuere ⁊ alie. 23. synodi vt hēt i cano. 15. di. diuersis tpibus hite: q̄ tn̄ eiusmōi auctem q̄ sex pdcē pncipale nō obtinuerūt. q̄s hic breuitatis cā omittimus. ¶ Viri doctrinis excellentes.

¶ Theodorus āgloꝝ archiepūs vir doctis optimusqꝫ p hoc tp̄s apd āgliā floruit: ⁊ int cetera vt pau hi ... librū egregiū edidit in quo declarauit: q̄ pnīa vnūqdqꝫ pctm̄ dilui possit: sꝫ ⁊ alia ōntatia ppulchra i eimo eo

¶ Damianus insup papiēsis epūs ⁊ māsuetus mediol uēs tūc epūs his tpib. i italia ⁊ doctr ... dicibus scripsit na ⁊ sciate plꝫ valuer. quoꝝ eple atqꝫ tractatus p dictā sextā synodū multū iuuere: i qbus hec potissimū adeāt scripta. Hec est vera dei ⁊ hois fides: vt duo credantur in deo voluntates. duæqꝫ operationes.

¶ Generinus agabunēs abbas doctissimus ad hec usqꝫ tp̄a cū gloria puenit: q i vita pariter ⁊ i morte mult clarut miraculis: ⁊ int cetera fert i psꝫ clodoueū frācoꝝ regē lāguidū a diutina sua ifirmitate pcibus liberasse.

¶ Stella quā greci cometē vocāt hoc eodē āno per tres cōtinuos mēses apparuit: ⁊ plurie maxie: fi eqꝫ ... maqꝫ tonitrua. q̄lia nūq̄ antea audita fuerāt. Que oia maxias ⁊ qdē ... crias clades idicaueri: nā inter maxima vniuersalis pestilētia subsecuta ē. Qua certe pnuū papia fere tota depopulata: ⁊ pānū derelicta ē. Scribit eiꝫ pau. hist. li. v. hic fi eqꝫtibus plurimis oēs segetes cōculcatas: iterqꝫ fuisse renatas ⁊ ad maturā fingē

¶ Theodoricus rij. frācoꝝ rex hoc āno pre sublato regnare ... ēt pueniss: ⁊ p̄stꝫ i vrbibus in ris cisalpie gallie. cepit. ⁊ regnauit ānis 14. vir certe calidi ⁊ astutissimi ingenij: nec manu minus q̄ ... consilio pmptus: ⁊ ppea multas i vrbe tyrānides exercuisse fert. hebroynū eppe quēdā nobilissimū hūt necessariū: cuius ōsilio ipse rex oīa regebat. ⁊ int cetera cū austrasios pplos crosos hēt ꝯ eos regē cōcitauit: Qui magno exercitu cōgregato a lesue cos duxit. Sꝫ ipse autor maloꝝ hebroynus a pipino austrasioꝝ regulo interfectus mox ēt rex su p uisē. Quo viso theodoricus rex pipinū i locū hebroyni suffecit: ⁊ maiorē domus i gte rgniqꝫ gubnatorē vo

¶ Garibaldus grimoaldi regis fili⁹ longobar. rex hoc āno adhuc ... fuit eē. quo āt gnē mort⁹ obierit nō inueni. puer pre mortuo i grimoa sufcipiē i gnauit m̄ 3. Eo tpe partbar⁹ quē pueꝝ Grimoal papia depulerat teste

678 pau. hist. li. v. c. 34. dū exul ex gallia in britāniā trāiceret incerta voce admonet: vt mortuo grimoal pristinū regimē repetat. Qua qdē voce pmotus: ꝫ incētus hit autor ītaliā rediit. Et 3 m̄ post grimoal mortē re

¶ Partbar⁹ 12. lōgobardoꝝ rex aripti g ... fra petito i quo regnauit p⁹ so- ... quo pinus sine cōtētiōe potitus ē. Ius āno 8 morqꝫ cū iuncto fi āno 1. vir fuie bēns ⁊ a ... religiosi amator: eiusque cā multas ecclesias ... agathe monasteriū edificauit: cuius ēt vxor rhodelinda cuit cx⁹ pnota ⁊ ipa gloriose vgi marie basi. q̄ ad pticas dicēt iunios plī hoīē extruxit ⁊ miro cultu ... ornauit. alachis longobardus trides. dux illū ptin bassꝫ q clamarent ctoia ꝯ bana. igl el apo bauzanū oppi. fiderat i reges suos anima mouē psūpsit. rex ptbar⁹ hic ōpato exercitu boīē p⁹ ipetu fugauit. ⁊ tādē vꝫ tridētū illū psequē vrbē aliq diu obsedit. ⁊ cū fuga salutē sibi q̄siuisset. patharis vrbe potitus ē tata tn̄ humo reg⁹ clemētia fuit: vt hoiꝫ ad se i deuētē i gr̄az recipet ⁊ hanc ducē ad iump. si. pcos crearet i clamāte tn̄ sepius pre q̄ īsum hic iump facēt pnitē q hosti suo ad malignādū vires plbēt. Hatiana nāqꝫ ciuitas in a gnā sp per nobiliū longobardoꝝ multitudinē hūit: nec in presentiaꝝ feras. pathar⁹ rex optimus tādē ab hac fece sutractus i basilica saluator⁹ quā eius pr̄ i papia extruxerat sepelit.

Papa. 82. Leo eius nois sc̄s papa natōe Siculus pre paulo agathoni pont. succedēs sedit mē. x. ⁊ diebus 17. vir qdē scitate scia ōspicuus cuius scripta extat elegantissima ⁊ vltra doctrinā atqꝫ eloq̄ntiā singularis relligionis: pietatis atqꝫ clemētie fuit pōti. Qui oēs vbis atqꝫ exēplo ad iustitiā ad fortitudinē ad hūa 673

649 nitatē benignitatēqꝫ hortabat. Hic eppe i missaꝝ celebratōe pacis osculū post agnus dei dari istituit: necessitate vrgēte oī die baptizari oborere. sicut hēmus i ca de ōse di. 4. c. Hic q sextā quoqꝫ synodū pdicti ab agathone celebratā approbauit atqꝫ suscepit: ⁊ eos anathematizauit quos illa scā synodus pūtecō stanti o manerat. Instituit pterea ⁊ qdē scē ... ecclesie ad archiepatū assūpti. p vsu pallij aliqꝫ re offerre q ... ecclesie psoluerent obijt deniqꝫ vir optimus atqꝫ scītissimus. 4. cal. iunij quo qdē die eius nat celebrat: ⁊ collachrymātibus oībus in ecclesia hti petri cū magna reuerētia sepelit: ⁊ tūc sedes vacauit mēses xi. ⁊ dies xxi.

Papa. 83. Benedictus sc̄s papa pre ioāne Romanus post leonē ⁊ ipse sedit men. x. dieb. xij. Is viuus fuit q merito oīꝫ suffragio ī demortui leonis surrogari debuit. Nā ab ineūte etate exēplo militari cepit: ⁊ i diuinis

681. scripturis ab ipsa pueritia opaꝫ dedit: adeo ut i ipsis ⁊ doctrina ⁊ exercitatōe singularis tūc hēret. Ob cuius scitatē pmotus ipator ad eū hāc sciōne misit ut deicepsq quē clerus ⁊ exercitus Ro. eligeret i papā nulla ipatoris aut exarchi expectata sniā euestigio ōfirmaret: qd diu obsuatū ē. Hic itaqꝫ hti pe hiqꝫ Lauiliana ac hti valētini marty. via flāminea: necnō ⁊ vgīnis dei genitricis ad martyres basi. restituit: easqꝫ aureas

ac argēteis vasis vestibus aliisqꝫ ornamētis plurimum exornauit. xiii° vero mē. oībus carus atqꝫ acceptus e vita decessit ⁊ apud sanctum petrum sepultus fuit idibus iunii: ⁊ post sedes vac. mē. 2. di. xv. ¶ Ungarorum regnū ꝑ principium.
¶ Ungarorum seu bulgarorum regnū ꝑ hoc tēpus initiū habuit. hic naqꝫ bulgari ex scythia nouit patrio iperiū tracia europe ⁊ iōe inuaserit quos cū imperator retardare tēptasset in fugā versi illū inde panoniā ⁊ misiā ingenti clade superauit: fugiēte⁊ pacē ñ eos odit oībus ōderūt ꝑ quā panoniā ⁊ misiā, prouincias oscentū sūt: vbi ⁊ per octingētos ⁊ quīqꝫ ānos sedē obtinēt ñ sine magno reipu. x̄piane emolumēto: ⁊ maxie ꝯ turcos assidua bella gerētes quibus primo Trebellius rex regnauit: q iustinianū .z. ab ipso deiectū postea armis restituit. Misia aūt prouincia q̄ruginte pōe phrygie prouincia erat: ⁊ adiacet helespōto: ⁊ teste Plinio. v. li natu. hist. ōterminata dꝫ Lōlā iq̄ ēcuitas Melia haud lōge a troia. Carolorum ēt gloriosū nomē ꝑ hoc tēpus apud frācos initiū sūpsit. Erāt aūt ante duo fratres austerie duces: vnus martinus: ⁊ alter pipinus ognomēto vetulus siue breuis. Pipinus aūt cū intellexisset bebronū regis theodori nefariū atqꝫ dominus regie tū ꝑ martinū regē i austeriosi cōcitasse ⁊ maxia eius dāna intulisse vna cū fratre suo exercitu ōgregato regē i bello expectauit. ⁊ certamie iter eos gesto rex ꝑdictos fratres fudit: ⁊ martinū ꝑ fraudē iterfice fecit: ſꝫ ⁊ paulopost ēt bebroyno occiso Pipinus reītegrata pugna regē cū frācis supauit: deide pace cōposita alii locū bebroyni ōstitue ipetrauit ⁊ ipse i austeriā cū suis rediit: Rex cū itellexisset regē oībus odiosū eē ꝙ Bertarii cuiusdā i ꝫnobilis ōsilio ⁊ opa oībus in rebus vteret: ipse regnū occupare decreuit: Et copiis plurimis i vnū coact⁹ cū magno tumultu traiecit i galliaꝫ Et hōiterū cū rege ⁊ Bertario cōgressus vniuersū eorum exercitū i fugā vertit ⁊ Bertarius fuga sibi salutē q̄sivit. Theodorus aūt sine exercitu i regnū sese recepit paceqꝫ obtēta pipinū victorē Regni gubernatorē ꝫ ⁊ maiorē domus regie designat: ⁊ extunc apud gallos frācorum reges a solita fortitudie ⁊ bellis sēta degnaūtes. ii. q victores eē videbāt: regnū admistrare ceperūt. Quippe cū e celo datū eēt hāc regni dignitatē ad austerior ꝓgenie ōuoluēdā pipinū i frācorum regnū regnare cepit: rex rebus i regno ōposito: ⁊ Clodoberto quodā ꝯsāguīeo suo i admistratiōe ōstituto ipse i austeriā rediit q̄ erat frācorum orietaliū regni ꝑ s vbi. 17. an. rexit.

5881 Dominus ꝯ. pp. natiōe āntioche. ꝑ cyriaco post Benedictū pōtifex sedit āno. 1. ⁊ die. x. vir singularis religiōis ⁊ māsuetudis atqꝫ doctrie q ⁊ libellū de pallii dignitate cōposuit: ⁊ ꝓpterea i ecclia sci Saluatoris apud lateranū ab epis Ostiense: portuēse ⁊ Uelletrente cōsecrari se fecit: quem quidē ritū ceteri postea obseruauere. Obiit autem post annū. 4. nonas augusti: ⁊ apud sanctum petrum sepultus fuit. Pp. 84. 682

Conon papa pīna origie thrax ꝑte Bñdcō natus post ꝑdictū ioā. pōtifex factus sedit mē. xi. ⁊ die. 3. vir sīgulā bonus ⁊ tāto ꝑ ncipatu dignus: ⁊ eas ob res a multis āgelicus vocatus: eo q erat veneranda canicie ⁊ forme dignitate augustissimus. Cūqꝫ Romā petrū hūc archiepm ⁊ exercitus Theodorum ꝑsbyte- Papa. 85.

5881 rū cardinalē dari sibi peterēt: Theodo. exa. clerus Conorē hūc ob eius vtutes acclamātibus cūcti⁹ ōfirmauitqꝫ. ito pōtificatu stati i valitudiné icidit: de q̄ ⁊ mortuus ē ac sepultus apud sanctū petrū. xi. calē. octo. ⁊ cessauit sedes ōsi menses. 3. 683

¶ Uiri doctrinis excellentes.

¶ Joānes bergomēsis eps tēpestate hac paulo histo. li. vi. c. vi. testāte ⁊ doctrīa ⁊ auctoritate floruit: vir vtiqꝫ ⁊ eruditiōe: fide cōuersatiōeqꝫ ac moribus oībus ornatus: cui ꝓp egregias eius vtutes ēt ꝑncipes cūcti honoris grā assurgē ōsueuerāt. Hic cū Aripertū lōgobar. regē ꝑseuerāter o salutis grā argueret ea de cā aliquā cā i cōuiuio offēdit: q̄ ex re regē ad idignatiōnē cōmouit: ⁊ ei ad hospitiū reuertēti equū ferocē ⁊ idomituꝫ q cui sessorē sup se ascēdētes terre allidē cōsueuerat: parari fecit: Cui cū scūs eps isedisset: ita māsuetū aial reddidit. vt cū suaui icessu ad domū ꝓpiā vsqꝫ portauerit: qd rex itelligēs ex eo ⁊ deiceps epꝫ tāq̄ vir optimū maris honore ꝓsecutus ē: ⁊ equūqꝫ quē sue sessiōi dedicauerat ei ēt dono dedit: Atqꝫ farramrusculumqꝫ: quē Alachis tyrānus ecclesie abstulerat eidē epo restituit. ¶ Leodegarius angustudinēs epo ⁊ martyr doctissimus q̄dē ac eloq̄ntissimus: vir ꝑ hoc tps iussu Theodori frācorum regis ꝓp iustitiā iterfici ⁊ martyr xp̄i effici. Arguebat. n. more ioānis baptiste regē. eo q multas tyrānides i populo ⁊ regno exercēt. ¶ Audoenus ēt Rothomagēsis archieps hisdē tpibus ⁊ doctrīa ⁊ scitate nulli secūdus fuit: cuius ꝑclarissima gesta apud gal. i ꝑcio hūt maxio. ¶ Beda āgl. ꝑ sby ⁊ ognomīto venerabil vir latia grecaqꝫ li ñ mediocriter eruditus tēpestate hac ꝓ x̄piana rel. multū laborauit eo q docēdo ⁊ ꝑdicādo vsqꝫ i senīū oēs prouīcias terras ⁊ ado laborauit: vt p. 9. ⁊ 20 an. docē ⁊ li. ōpēre nūq̄ lassus visus fuit: cappꝫ vērabilis ognomītū meruit: q cū circa ānū dñi. 734. etat⁹ vero sue. 72. plenus bōis opibus diē obiiset i scōrum numero ꝓputari meruit: cuius corpus postmodū ad genuēsiū martinū delatū i diui benigni basilica cōditū nūc vsqꝫ iacet. hic aūt cū doctissimus eēt: hos egregios edidit cōmētarios atqꝫ lib. vꝫ. Sup mar. li. 4. sup geñ. li. 1 sup tobiā li. 1 d qōm li. reg. li. 1. sup lu. li. 1 sup samue. li. 4. sup psal. li. 1. d tpibus chron. li. 1 sup epl. canō li. 7. sup taber. moy. li. 3. sup parabo. li. 1. d lūa li. 1. sup ac apo. li. 1 sup salo tēplo li. 1 sup cātī cā. li. 5. d gestis āglo. li. 1 sup apoca. li. 1. sup esdrā li. 3. d locis scis li. 1 Omelias multas atqꝫ sermones quibus gallici sacerdotes vtūt. hūit hic duos germāos doctissimos ⁊ notatissimos: vꝫ Strabonem: ⁊ Hermonē quorum alter pleraqꝫ omelias eleganti sermone composuit: ⁊ alter in genesim cōmētatus ē.

5883 Sergius papa natiōe ātiochen. ꝑte Tyberio natus Conōi pōt. succedēs sedit āno 14. mē 8. ⁊ die. 14. magne doctrie ⁊ scitat⁹ vir: quā obcāꝫ lꝫ maxia cū difficultate: q cū alii theodorum alii pasc. hali archidiaconū postularēt i cautio oñi eu locū nitu susceptus ē quē postea iustinianus ipator: cum sue synodo nollet acqesceī ad se vīctū ꝑ zachari i ꝓtosꝑatarii suū cōstātiopoli trahei ꝑcepit: ſꝫ milites trahēi id admittei ⁊ tolerari noluerūt: ⁊ nisi ab eodē pōti. ꝓtosꝑatarius iratus fuisset ꝑ rimus trucidatus fuisset: rex cū pacē obtinuisset vt vir scissimus ad ecc⁹ ar i restauratiōeꝫ manū apposuit: ⁊ q maxie petri basil. semidirutā restituit atqꝫ multa dōa ꝑciosa obtulit: ibiqꝫ cū basi. reficeēt ꝑtē dñice crucis i arcula eburnea repit: atqꝫ hui leo pape cor- Papa. 86. 684

pius vi bissime iacēs: dn̄o reuelāte i hōesthorē locū trāstulit: hic īter cetera cōstituit vt agnus dei ter aī frāctionē panis xp̄i semp i ecclesia canerē. Eiusqȝ virtute ⁊ sctītate Saxōes oēs fidē nr̄az susceperunt. Tādez vō in dn̄o qeściēs. vij idus septēbris collachrymātibus cūctis i basilica petri sepelit: ⁊ tūc cessauit epatus dieb. eo.

635 ¶ Clodoueus eius noīs 2. Theodori regis filius 15 rex frācoꝝ hoc āno frācis post p̄rem puer regnare cepit: ⁊ p̄nitētie Pipio regnauit ānis. 2. Quo mortuo Childebertus Theodori fr̄ regnū accepit ⁊. 4. Frācoꝝ rex dictus ē: Ad quē Pipinus ex austeria p̄sumptā cōtinuās regā possessionē Grimoaldū filiū gubernatorē regie domus statuit cuius auctoritate rex oīa admīstrauit. Ipse aūt Pipinus interim cum Sueuis ⁊ germanis populis plurima bella gessit.

Justinianus 686 Iustinianus 2. Cōstātini p̄dicti filius. 27. cōstātīopolitan. imperator post p̄rez īpauit p̄ma vice ānis x. hō sane bonus prudēsqȝ ac elēosynaꝝ p̄fusus largitor. qs ob res cōstātīopolitanis admodū gratus ī fuit: ⁊ multas leges cōdēs diuina honorauit religionē. Deide cū sarraceni libyā ⁊ aphricā inuasissent: ⁊ oīa mari exposita occupassent: eoꝝ malis p̄motus iustinianus cū ingēti exercitu i eos statī p̄rupit: ⁊ tm̄ terrorē eoꝝ duci amirælech iniecit: vt vltro pacē expostulās ac aphrica occupatā restitueret. Fcā itaqȝ pace haud multo post Iustiniānus ⁊ i oēs ⁊ in bellis multa īncōsultātia vti visus ē: qȝ p̄mo sarracenos ipos: deide vugaros p̄ter pacis federa adortus ē: a qbus tm̄ plus incōmodi accepit qȝ intulit. vn̄ ⁊ cōstātīopoli rediēs i maximū ciuiū suoꝝ odiū deuēit: qȝ p̄fecti vbis sentētiaz nō opescituisset: qȝqȝ synodū dānasset i quā p̄dictā sextā synodū quā pr̄ suus fecerat ītiigerē conatus sit qȝqȝ Sergiū pōtificē Ro. iterficere voluisset. Quapp vniuersa i eū cōmota ciuitas Leōtiū patriciū nobilissimū ac potētissimū cū vniuersa plebe i eū excitauit. Qui relictus vbis carcē multisqȝ eductis morti dānatis ipȝ iustinia. ipis dicēt. naribusqȝ mutilatū i exiliū apō cersonā pōti ciuitatē misit: ⁊ ipse Leōtius iḿ iuasit.

Pap. 87. 695 Sanctus Iohannes vi. pa. p̄e petronio greco oriūdus post sergiū pōti. ānis 3. ⁊ mē. 3 sedit. Hic vt multi asserūt martyrio corōatus ē: ⁊ a qbus ū sat ꝙstat: q ⁊ bti adhuc basilicā i vaticāo collapsā restituit [illegible] ac bti petri altare cū duabus colūnis deterei at leuaqȝ exornauit. atqȝ ēt vt erat aīo pius ex erario ecclesie multos captiuos redemit: ⁊ in Samniū cū pace remisit. Mortuus tandez martyr ad catacūbas via appia apud sanctū Sebastianū sepelitur: ⁊ tūc sedes vacauit mēse vno ⁊ diebus. 10.

Leontius . 696 Leontius p̄tius. xxviij. cōstātīpo. īpator pulso iustiniāo ipm̄ occupās īpauit ānis 3 hic galinico patriarcha āiuēte cū oī vrbana plebe iustinianū d cere ⁊ ipm̄ obtinuit. qd ītelligēs amirælech sarracenoꝝ admiratus mox aphricā inuasit aduersus quē īpator hic ioānē p̄ciū misit: ⁊ eos sarracēos ex aphrica exterminauit. Sȝ cū ū speraret aduersus magnas sarracenoꝝ copias aphricā diu tenere [illegible] annis ad īpatorē, p auxilio īpetrādo reuersus ē: quo recedēte iterū exercitus tyberiū quēdā cōstātīopolitanū ciuē īpatorē sibi creauit: q mox cū exercitu cōstātīopoli nauigauit captūqȝ ibi Leontiū naso sicut ⁊ ille iustinianū p̄uauit atqȝ i carcerē trusit. ¶ Juniptus: al Cōptus partheritus regis filius. 13 lōgo

697 bar. rex hoc āno p̄e ipo defūcto solus regnauit ānis 12. vir oī bōitate cōspicuus eloquētissimusqȝ atqȝ cunctis amabilis ⁊ gratiosus: necnō ⁊ i bellis exercitatissimus ac audacissimus cuius gesta apō pau. historicū p̄clara hēnt. Hic īter cetera apō papiā vrbē vbi bellū ꝯ alachis gesserat mōasteriū pulcherrimū i hōrem bti Georgij martyris extruxit: atqȝ alia in vrbe resecit ⁊ edificauit. Tādē hōa gr̄a ⁊ pace vita functus vniuersis lōgobar. collachrymātibus: teste pau. li. v. c. 12. apō sanctū saluatorē qd āte ipse struxerat sepelit.

Tyberius 699 Tiberius eius noīs 3 29. cōstātīopo. īpator Leōtio capto ⁊ ī carcerato īpauit ānis. vij hic cōstātīopolitānus nobilissimus erat eius q alio noīe Absimarus vocabat: q suscepto p̄cipatu philippicū Nicephori patricij filiū suū ad obtinēdū ipm̄ sautorē i pōtū exulatē cōtinuo iussit. dixerat n. adē philip. īpatori se p qetē vidisse aqlā capiti suū obūbrarē: qd īpator ipi p̄sagiū īdecisū mās statī i eū relegauit. verū ēt cū iustinia. oli īpatorē apō Chersonā pōti relegatū iterū mē statuisset: id audiēs iustinia. sibi cauēs ad Cacanū banarū cōfugit a quo honorificentissime susceptus ēt eius filiā sibi vxorē dedit: q ad recuperādū ipm̄ ei auxiliū p̄stitit: quo auxiliatore Tyberiū hūc eiecit: ⁊ imperium rursus recepit.

Papa. 88. 704 Iohannes vij papa ex grego p̄e greco natus post alterū ioānē pōtificē hoc āno electus sedit ānis. 2. [illegible] ⁊ mē. vij. ⁊ diebus. xviij hō scītate ⁊ eloquētia clarissimus: q ⁊ ipse i basilica petri oratoriū i honorē genitricis adhuc extās extruxit: ⁊ scē euphemie basilicā restituit: cemiteria quoqȝ nōnulla ⁊ p̄sertim scōꝝ marcellini marci ⁊ Damasi pōtificis exornauit: alias ēt basili. picturis ⁊ scōꝝ historiis cultiores reddidit. Is tādē oī grauitate p̄clarus. 15. cal. decē. ⁊ i basili. quā cōstruxerat sepultus ē ⁊ vacauit sedes mē 3.

Justinianus 706 Iustinianus oli augustus iterū ope Chacani soceri sui cōstātīopoli reuersus rursus īpauit ānis 6. q cū p̄mū adeptus ē iperiū Tyberiū ⁊ Leōtiū iperatores a qbus fuerat iperio p̄uatus i carcē ītētos eduxit ⁊ vtrūqȝ vniuerso spectāte p̄plo iterfici mādauit: galinicū vō p̄triarchā obcecatū Ro. relegauit ac multos ex inimicis suis vario morti gn̄e e medio sustulit: plerosqȝ i carcerē trusit: quoꝝ d nūero mucū naribus abstergebat ⁊ idies aliquē supplicio afficiebat. Deide i odiū pōtifici nois vbi exulauerat mauriciū patriciū ⁊ helyā spatariū cersonā cū classe misit: q oēs mares pubetatē supgressos ibidē iterfecit. Verū de p̄stina vita ob calamitates p̄pessas Iustinianus mīor imitare voluit nisi qȝ pōtificē romanū venerans ē. Nā cōstātino pōtifici et classē quo tutius cōstātīopoli veniret misit rogās vt dignaret ad se, p̄ficisci: qȝ iam ex multo tpe erat cupiēs sūmū aliquē pōtificē videre: quo obtēperāte Iustinianus Tyberiū filiū cū regio comitatu ⁊ Cyrū patriarchā cū oī clero honoris gr̄a vsqȝ ad octauū lapidē ei obuiā misit. Et pōtificē qui

dē vrbē igressus nō solū cōplexus ē: rex ēt eius pedes veneratiōis grā osculari voluit. Diaq3 pōtificum Romanoꝝ decreta approbauit ꝛ cōfirmauit. Recedēs aūt ab eo pōtifex hoc in adhortat vt cū oībus pacem cōseruet: ꝛ q̄ pacis sunt maxie cū philippico magnā ai̅s in Cheronēsi insula exulātē meqrerēt. Et iustinianus ptho pōtificis bñ merentis nō obtēperās iterficiēdi philippici cā classēm in pōtū misit: ꝛ cū philippico dimicare tētasset ab eodē cū Tyberio vnico filio iterfectus ē. Eas ob dissentiōes Aphrica ꝛ Libya: ac Granate regnū a Sarracenis occupate fuerūt q̄ vsq3 in presentē diem illis parent.

5905 Sisinnius papa natiōe Syrus Joāni .7. in pōtificatu successit sedit tm̄ mē dies xx quo tēpore Papa. 8
magnū scisma fuit: q3 an pōtificatū ꝛ in ipso pōtificatu podagra adeo laborauit vt nō modo
ambulare: veꝝ nec cibum per se sumere posset: tm̄ ita reipu. ꝛ vrbis Rome curā gessit vt nil 706
ꝓtermisit qd̄ bonū pastorē deceret: Sed subita morte cōceptus i basilica petri sepultus ē. Et
Et tūc sedes vacauit mē. 1. dies. 18.

¶ Venetoꝝ ducatus initiū.

¶ Paulus Lucius Eraclianus primus Venetoꝝ dux hoc āno a patriarcha populoq3 Venetoꝝ tribunis ꝓceribusq3 cūctisq3 plebeis i Eraclea ciuitate creatus dux ducauit ānis. 8. mē. vno ꝛ dieb. 5. 706
A cōditione nāq3 vrbis venete vsq3 i prō tps cū veneti gubernatiōis forma sub tribunis ꝛ cēturiōibus habuissent. nūc vō pp frequētes aduersarioꝝ icursus resistendos de cōi omnium ꝯsilio hūc hoīem tāto dignū honore elegerūt q magistratu suscepto statī cū lōgo. vbiq3 sedulo iam ꝛ veneta ciuitatē ꝓuinciis āpliare curauit: vā ꝛ inter cetera Eraclee fines a plāe maiore vsq3 ad minorē ꝑduxit. vsq3 i hoc tps Veneta ciuitas ꝑtimentū fuit: sed eo duce auctore extructa ꝛ ampliata vrbe ipsi ciuesq3 classibus tanq̄ nobilissimi incole reꝑti hūc atq3 illuc ꝑ exercēdis negociatiōibus nauigare ceperūt. Et cū sui tēporibus ducis ab emulis magnas pateretur ꝑturbatiōes ꝛ discrimina: hūc ducē vir strenuū sibi resistētes aduersarios ꝛ paratas restitit.

Constantinus papa natiōe Syrus post Sisinniū pōtificē sedit āno vij ꝛ diebus xx. vir doctissimus ꝛ lingua latina grecaq3 eruditus. Anno tū ꝛ Rome triēnio fame laboratū ē in q̄ eodē pōtifex ita paupes q maxie iuuit. vā ꝛ eū pōtificē illū e celo missū acclamare ceperūt. Hic vt fuit missum ē ad Iustinianū impatorē auctus gra cōstātinopolī se trāstulit. Inde Iustiniano defuncto philippicū successorē hereticū declarauit. Sarcenūq3 duos reges: vt Pauli. 6o. scribit roti religiosisq3 eā Romā venientes bapti ꝯuentuq3 etiā regno ꝛ pōpis relictis monasteriū ingressi sunt: vbi etiam paulopost deuotissime obiere. Hic eciā ipse Cōstantinus diu supervixit: Quo mortuo in basilica sancti petri sepultus fuit. Et tunc cessauit eꝑiscopatus menses duos. Papa. 90

¶ Luitpertus. 14. lōgobar. rex Cuniperti regis filius regnauit mē. 8. Pater Cuniꝑto rex puerulū reliqt successorē eius ꝛ tutorē dedit Aspradū. quo audito Raginpertus ... dux quē Cunicpertus reliqrat ... cū valida manu aduersus hūc ꝛ aspradū tutorē venit ... cū apō Nouariā vrbē adinuicē cōflixissent ipse Aspradus cū rotario bergomate duce auxiliatorē suo victus ē. Eoq3 superato lōgobardoꝝ regnū ipse Raginpertus obtinuit. sed āno vitā finiuit. 770

¶ Raginpertus. 15. lōgobar. rex luitp rege puulo deiecto regnauit āno. 1.

¶ Aripertus āt Raginperti regis filius. 16. lōgobar. rex post pr̄ē regnauit ānis. 12. vir iusticie ꝛ pietatis cultor ꝛ maxie i paupes munificētissimus q zelo xp̄iane religiōis ductus: vt pau. li. vi. ait. alpes Cocias i q̄bus genua ē ꝛ q̄ cedit ab ea ad alpes vsq3 galliaꝝ fines cōtinebāt bto petro dōauit. Hic iterato cū luitperto cū rege puulo ꝛ aspradō eius tutore ꝑdicto: aliisq3 ducibus apō papiā pugnās oēs fudit ꝛ i fugā vtit: ꝛ Luitpertu regē ꝓhēdit ac tādē iterfecit: ꝓsecutusq3 ē rotarū bergomate ducē q ausus fuerat regnū cū luitperto ꝛ aspradō inuadere ideoq3 laudū vrbē expugnauit ꝛ bergomū obsedit: illā quoq3 vicit ꝛ cepit atq3 ducē ipsū rotarū tādē ꝓhēdit ac Tauriuni ipetuū relegauit vbi paucis diebus vitā finiuit: totā isup aspradi tutoris familiā extirpauit luitprādo puulo filio excepto q iusto dei iudicio ꝓseruatus ē. Verum aspradus ipse q ad Bauaroꝝ regē cōfugerat paulopost ipsius auxilio fretus i italiā descēdit: ꝛ collatis signis cū Ariperto isto acerrime pugnauit. ac tādē victor euasit. Aripertus āt dū trepide auro honustus fugeret i ticino flu. submersus ē: cuius corpus i crastinū inuentū ad saluatoris tēplū qd̄ aripertus pr̄ eius cōstruxerat cū igēti pōpa platū sepultū est. 400

5909 Philippicus q dardāicus. 30. cōstātiopo. ipator post iustiniā imperauit āno. 1. ꝛ mē. 6. vir facinorosus atq3 maxim cētū; q oēs cōcilii suscepto Cyrū patriarchā i pōto relegauit: eo q bñ eū; Ro. pōtifice sentiret: i cuius loco quēdā ioānē hereticū abbatē suffecit: cuius eodē dogmata statī Romā misit: iussitq3 vt oēs ea ꝯfirmarent ꝛ approbarent. Necessatī pōtifex h modo hitū nō philippici ꝛ ioā abbatis opiniones iprobauit: sed et decreuit vt sacrū imaginē q̄ 6. synodus ab ois saꝓbatus q iterfuerat iussit i portic bti petri depingi: ipsū quoq3 ipatorē hereticū declarauit: voluitne ipatoris heretici nomē publ. scripturis reciperet: sz cū i his delirauit, ꝓbellato corde effusus fuit ab anastasio dictus ē. Philippicus 710

5910 Anastasius āt cognomito arthemius. 31. cōstātiopo. ipator post philippicū ipauit ānis 3. q̄ i ꝓncipatu ito stati philippici captū oculis ꝓuauit. post hec ad Ro. pōti. lras dedit q̄bus catholicā fidē ac 6. synodū se acerrimū defēsorē futurū pollicetur. Is cū igētē classē alerā. misisset cui duces i itīe rebellātes ipsū retulit theodo. quēdā ipatorē creātes q mox apō niceā ÿ anasta. ꝯfugit eūq3 victū cleri ordinauit. Anastasius

¶ Dagobertus. 15. frācoꝝ rex hoc āno pr̄e defūcto successit. Cuius regni āno pmo Grimoaldus pipini filius: ꝓp quēdā secretas factiōes ꝑmissu a Rhedegaldo leudicensi dolo ꝑemptus ē ꝛ ꝓp eo 411
eius filius Theodaldus auctoritate Pipini regis palacio ꝓficit: mox3 pipino rebus hūanis exepto i anci in Theobaldū Pipini nepotē irruūt: ꝛ domo effugāt: Quo fugato Raginfredū quēdā maiorē domus 412

rege constituit. Pipino aūt Carolū cognoīe Martellū vnicū filiū reliquerat. Defuncto deniqz Dagoberto Franci Danielē quēdā ignote ꝓpaginis clericū i regē suū erigūt: ⁊ cū Chilpericū tertiū noīant: quem Ragīfredus regie domus ꝓpositus i Carolū Martellū ducere cōpulit: ac maximis incōmodis ipsū Carolū affecit. Sz paulopost Carolus iuiribus receptis vtrūqz ⁊ ipse i Chilpericū regē atqz Ragīfredum gubernatorē duxit. eosqz i agro cameracēsi ꝓlio victos fugauit ingētēqz ꝑdā in austerā secū duxit. ibidēqz Clotario quarto Carolus i regē sublato demū Ragīfredū ꝑseqūi destitit atqz eū tandem vicit: Cui ꝓuīcia paru adempto solā Andegauiam prouinciā ei possidendā cōcessit. Chilperico rege demū mortuo Franci Theodoricū quartū Dagoberti tertij filiū ⁊ post eū Clotariū quartū ad Francorū regnū ꝓmouēt: sub quo quidē Carolus marcellus in austeria palacio preesse cepit.

Papa.91.

713

Gregorius eius noīs secūdus papa pr̄e Marcello Romāo natus post Constātinū pōtificatū sedit āīs.16. mēsi.9. ⁊ diebus.15. Vir certe optimus atqz sctissimus tātaqz eruditiōis ac facundie bitus vt facile cōuincēret eos male d̄ catholica fide sentiētes. Qui pōtificatu inito statī vrbis menia ex pte collapsa restituit ac tēpla Petri ⁊ Laurētij extra muros instaurauit atqz idem multis basilicis effecit: ac eas mūeribus multis exornauit. Monasteriuz insup vna hospiciū nō longe a pauli basilica positū restituit: necnō ⁊ bti andree monasteriū qd̄ Barbare nūcupat. Cuius quoqz opa germāi populi ad fidē sunt cōuersi. Indeqz Leonē imperatorē hereticū bita synodo excōicauit: eo q̄ scōrū imagines abolere nō desinēt. Deniqz vir sctūs postq̄ domū ꝓpriā sancte Agathe edificasset: i eaqz monasteriū extruxisset: ac multos suo exēplo ad virtutem ⁊ sanctitatem excitasset: tercio idus februarij ad dominū euolans eius corpus in basilica beati Petri sepelitur: ⁊ tūc cessauit episcopatus dies 35.

714 Marcellus secūdus venetorū dux hoc āno apd̄ Eracleā suffragijs paulucio duci suffectus ducauit āīs.7 mēsibus.3. ⁊ diebus.6. Hic ex clarissima Funicaliū familia originē duxit de quo nil memoria dignū hēmus.

Viri doctrinis excellentes.

Bndictus mediolanēsis archiepūs tpestate hac paulo historico li.vj.c.xxiiij. testāte: ⁊ Mediolāi ⁊ in tota italia nō solū in bōū morū sed ⁊ i oīmū eruditionū scholis iclitus ⁊ clarus fuit: ac nōnulla laude digna composuit. Qui cum Rome eti i causam ꝓ papiensi ecclesia dum egisset perdidit: quia ibidē declaratū fuit papiensem episcopum Romane sedi tantū non Mediolanensi episcopo obtemperare debere.

Egidius phūs grecus mōachus ꝑ hos dies scia ⁊ religiōe clarus fuit: q̄ pter cetera a se edita ēt in medicinis librū de pulsu metrice cōposuit: cuius principiuz est: Ingenij vires modicis conatibus impar. Itaz aliuz de venis qui incipit: Dicitur vena quando fit venibus vna.

Bonifaciū aūt magūtinū epm hisdē tpibus floruisse dicūt: q̄ mōachus exiūs doctissimus atqz eloquentissimus ꝓ magnitudie aīe Britānia ad Gregoriū hūc pōtificē vēit: cognitaqz bois virtute ⁊ scitate ipsū episcopū constituit: ⁊ in germaniā ad confirmandos populos protinus misit: vbi ⁊ ꝑdicatione ⁊ exemplo ita opus impositū egregie egit: vt a populo magūtino episcopus electus fuerit. postea etiā cū in Phrisiā ꝓfectus eēt: ⁊ ibidē dei verbū indesinenter ꝑdicaret: ab infidelibus Mahumetanis martyrio coronatus ē.

Petronius seu petronax ciuis Brixianus vir religiōe isignis ⁊ diuinarū potētissimus hac etate paulo historico lib.vj. referēte apd̄ Grego. pōtificē eas ob res magno in ꝓcio fuit: cuius pontificis suasu multas ecclesias in vrbe restituit: ac cassinēse scīssimi Bndicti monasteriū diu d̄relictū sua ipēsa ⁊ edificijs ⁊ mōachorū frequētia magnificētissime restaurauit: āno vz cētesimo duodecio postq̄ fuerat a lōgobardis desolatū. 5914

Theodosius tertius

Theodosius eius noīs tertius 32 cōstātinopolitanus imperator hoc āno Anastasio fugato ac tōsorato imperiū occupās imperauit āno vno. Hūc ignobilē ⁊ deiectū hoiē fuisse tradūt. Curpe q apd̄ publicanos scripta facē ꝯuenerat. Verū suscepto impio ita catholice fidei emulator exisse cepit vt catholicus ⁊ xpianissimus ab oibus diceret: ⁊ in signū huius stati imagines scōrū patrū a philippico ꝑ

715 decessore suo vbiqz demolitas in pristinū statuz restitui mādauit: sed anno imperij sui ꝓmo a Leone.3º deiectus ⁊ sine lesione dimissus clericum se creari fecit: ⁊ in monasterio ingressus reliquū vite sue sancte egit.

Leo.3.

Leo tertius 33 cōstātinopolitanus imperator post Theodosiū ꝑdictū iperauit cū cōstātino filio ānis 24. Hic ab heresiarchis seductus cū i pōtifice Ro incidi nō posset: teste paulo li.vi.c.xvi. edictū ꝓposuit vt oēs q̄ sub ipso Ro erāt apd̄ cōstātinopolī scōrū oīuz imagines ⁊ statuas ab tēplis abraderēt: auferrētqz affirmās se id facē ad tollēdā idolatriā: q̄ vero secus fecisset cū se ꝓ hoste publico habituz. Et 5915

716 Grego. pōtifex tāte ipietati nō solū ñ obtēperauit: sz ēt oēs catholicos admonuit ne timore vl edicto ꝓncipis istāti i errorē vllo mō dilaberent: qua cohortatōe adeo italie pplī aīati sūt vt paulū abfuerit qn sibi aliū delegerint imperatorē: quominus āt id fieret auctoritate sua grego. obstitit āimxie. Rauēne tū tāta sedicio ortā ē cū alij imperatori: alij pōtifici obtēperādū dicerēt: vt i ipso tumultu paulus exarchus cū filio occideret. Mittitur deinde ab imperatore Eutichius Eunuchus q pollicitatōibus ⁊ donis lōgobardos a pōtificis beniuolētia seiūgeret: verū id frustra tētatū ē: Leo tm̄ suo diabolico spū icitatus oibus mādat vt simulachra oia ad deū deferāt vel icēdāt ñ obtēpantes puniuit: Germanū pr̄iarchā id potissimū iprobātē i exiliū misit ⁊ i eius locū Anastasiuz male cū eo sentiētē suffecit: quē postea bita synodo ꝓuauit: ⁊ ab officio diuino semouit nisi ad catholicā fidē reuerteret. Ipm̄ pterea ipatorē admonuit: vt omissis erroribus verū tādē dignaret amplecti fidē ⁊ scōrū imagines abolēr desineret: quorū memoria exēplari excitarētur hoies. verū cū i obstinatōe persisteret a Grego. huius. successore ipso simul ⁊ fidelium cōione ꝓuatus ē: ⁊ postrēo excōicatus ⁊ maledictus iterum.

¶ Carolus martellus Pipini senioris filius: hoc anno patre defuncto palacio regis Francie preficitur: et in codem magistratu atq; in auste rasia regnauit annis .27. Nam Pipinus duos filios habuit: Grimoaldum z Carolum: et alium. Quo mortuo hic solus regnum et principatum tenuit: multis tamen cum aduersantibus pessime: eo quod Eudonius aquitanie dux et Clotarius rex quoadusq; erunt sibi plurimum aduersati sunt. Sed his mortuis Carolus hic totam austerie regni partem regionem: Saxoniam: Bauariam: Suriam: Alemaniamq; contriuit et regno Massiliam adiecit: ac postea Grego. papa ad principatum vocatus cum intellexisset sarracenos ex aphrica in hispaniam traiectos omnes provinciam prius depopulasse: atq; inde ab Eudone in galliam vocatos venisse magnis itineribus in hostem ecclesie cum auxilio et Luitprandi longobardorum regis fretus illo proficiscitur: ibidemq; apud Turonem vrbem pugnandi occasione suscepta hostes perimit: et eo prelio vt Paulus historicus li. vi. c. 48. scribit: ad .360. sarracenorum milia cecidere: et ex Francis mille et quingenti fuerunt desiderati: sicut ipse Carolus hec ad pontificem scriptis testificauit: Qua cede et victoria Sarraceni Caroli beneficio a ceruicibus hispanis ac gallorum cunctis sunt expulsi. Carolus deinde in prouinciam regressus apud opus maxim in prelio bitus est. Atq; postea Vasconiam inuadens regni totius obtinuit imperium. Et ex tunc regia Francorum potestas ad maiorem domus in omnibus fuit: hoc duntaxat excepto quod qui rex dicebatur semel in anno kl. Martiis capitum curru iniectus ibidem in eminenti sedes se populo spectandum prebebat: publica dona et solenniter oblata suscipiens: maior domus autem sedentem: et quod eo anno agenda erant populo iniciante: Ita rege domum reuerso maior domus cetera regni negocia administrabat: et priuilegia et cartae regis noie signarentur. hic Carolus tandem post clarissimas et ingentes res gestas defunctus Pipinum et carolomanum reliquit filios.

¶ Vrsus Ippatus tertius venetorum dux: Marcello in Eraclea tunc ciuitate noua suffectus ducauit annis .9. 721
Hic Eraclianus ciuis fuit. Vir siquidem pessimus atq; malignus qui cum insolesceret: et multas iniurias cedes atq; trandes exerceret: ciuili tumultu obtruncatus est. ac sic Veneti nostri laborum suorum initia in hoc hic ceperunt. Post cuius necem cessauit ducatus annis .6. Et illo tunc res Veneta per magistratus et milites egregie acta est.

¶ Asprandus longobardus Luitperti olim regis pueri tutor decimusseptimus longobardorum rex hoc anno 722
Ariperto rege sublato regnum recuperauit et regnauit: paulo teste mensibus .3. Vir per omnia egregius: cuius prudentie nulli equandi sunt superiores. hic filium Luitprandum per omnia sibi similem ante quam moreretur approbantibus cunctis regni successorem reliquit.

¶ Luitprandus autem Asprandi predicti regis filius decimusoctauus longobardorum rex hoc anno: superstite 725
adhuc patre regnum accipiens regnauit annis .31. et mensibus septem: Vir certe tanto principatu dignissimus. Sic prudentiam: sapientiam: consiliumq; quo plurimum valebat inspicias. Erat enim gigantheo corpore atq; vasto et manu adeo promptus vt nemo eo pugnatior haberetur. Iusticia vero atq; clementia tam insignis habebatur vt difficile iudicaretur quam in re maiorem promereretur laudem. Christianissimus etiam adeo fuit ac religionis amator vt nullibi templa sine suo suffragio edificare permiserit vnquam. Nam vt de ceteris taceam Papie templa plurima miro extruxit ornatu additis multis predijs. Intraq; palacium suum oratorium in honorem saluatoris mundi construxit: vbi et sacerdotes et clericos multos instituit qui die noctuq; diuina exoluerent officia. Insuper ad corroborationem predictorum in morte regni sui anno donationem qua beato Petro Aripertus rex Cocias alpes donauerat confirmauit. Verum Rauennam diu ab exarchis possessam obsidens tandem cepit et diripuit: et quicquid preclarum in ea fuerat papie detulit. Carolus autem martellus huic compater et amicissimus fuit: et ei auxiliares copias contra sarracenos ex Italia transmisit. Pipinum quoq; filium in cisalpinam galliam vt ei ex more capillum succidere transmisit: Quem Luitprandus benigne suscipiens collato sacro ad parentes multis donatum muneribus cum gaudio remisit. Sed duodecio regni sui anno cupiditate latius dominandi allectus captis circumquaq; oppidis Romanam vrbem obsedit: Quo tremore Gregorius pontifex Carolum in auxilium postulauit: Ad quem Carolus confestim oratores misit rogans ne vrbem eps meteret: aut pontificem vexaret: Quo audito libentissimo Luitprandus vrbem obsidione soluit: Atq; inde zacharie pontificis hortatu Romanis oppida ex sabinis excerpta reddidit. Narniam preterea et anconam ex picentibus: et quicquid a longobardis .20. annis in Ethruria occupatum fuerat: restituit. Verum non ita multo post rex omni laude extollendus etate grandeuus vite cursum expleuit. cuiusq; corpus papie in basilica beati hadriani collachrymantibus vniuersis sepultum fuit.

¶ Augustini patris nostri sanctissimum corpus: paulo historico lib. 6° c. 4° testante: quod antea ducentis ferme et quinquaginta annis ab Ippone in Sardiniam fuerat translatum: cum s. Vandali predabundi Aphricam vastarent: hoc anno huius christianissimi principis diligentia ex Sardinia Papiam defertur in celeberrimo ipsius vrbis 726
loco seu templo quod celum aureum dicebatur ab ipso rege in honorem beati petri extructo collocatur.

¶ Pestilentia maxima hoc anno in constantinopoli vrbe fuit qua supra trecenta hominum milia: vt Paulus historicus li. 6. c. 46. testatur periere. Cuius causa trienalis sarracenorum obsidio fuit. Nam vt diximus: sarraceni a Carolo martello ex hispania galliaq; expulsi rabie odium et indignatione ex clade trecentorum et sexaginta milium 727
interfectorum conceptam in constantinopolitanos verterunt: et eorum vrbem triennio terra mariq; obsiderunt. Sed cum fame: frigore: peste et bello multa paterent incomoda obsidionem soluentes: ac si perterriti abscessere quidem digressi bulgaros qui sup Danubium erant bello aggrediuntur: et ab his etiam victi ad sua cum ignominia rediere.

¶ Comete duo hoc anno Januario mense per .xv. dies in celo visi sunt: quorum vnus solem precedebat in 729
mane. alter vero vesperi sequebatur.

¶ Richoldus quidam Frisonum dux hoc anno ad predicationem Volfrani Senonensium epi conuertitur qui cum baptismum suscipere statuisset in lauacro iam intrauit: et statim dubius factus: alterum pedem retraxit dicens: vbinam ex patribus mei plures sunt in inferno an in paradiso? Et audiens quod in inferno statim iterum retraxit pedem dicens: Sanius

dabilius est ut plures quam paucos esse sequeretur. Atque ita sua fatuitate delusus morte improvisa meditata effugio raptus est.

Papa.92.
Gregorius eius nominis tertius papa Joannis patre Syro natus post Gregorium pontificem sedit [illegible]
sedit annos x. mensibus octo et diebus 24. Vir plane singularis doctrine et eloquentie: et in lingua tam greca
732 quam latina sufficienter instructus, atque orthodoxe fidei acerrimus defensor qui ob pietatem humanitatemque adeo christi pauperes complectebatur: ut neminem sine clementia a se vacuum dimiserit. Hic itaque pontificatu inito statim concilium mille pene episcoporum Rome celebravit: in quo quidem Leo tertius imperator dictum est ipse simul et fidelium communione privavit: eo quod statuas et sanctorum imagines demolitus est. Declaravitque in eo imaginum sanctorum venerationem esse licitam: et huiusmodi statuum violatores excommunicationis sententia innodavit: ut habetur in canone de conse. di. 3. c. Perlatum. Hic oratorium pulchrum in beati Petri basilica construxit in quo de reliquiis fere omnium sanctorum recondens ibidem quotidie celebrari mandavit. In canone quoque misse adiunxit hec verba quorum solemnitas hodie in conspectu divine maiestatis tue celebratur domine deus noster in toto orbe terrarum. Hic nonnulla templa vetustate et incuria predecessorum collapsa instauravit: necnon et multa monasteria partim restituit partimque a fundamentis erexit et monachis replevit: quibus et regulam integre sancteque vivendi tradidit. Menia insuper urbis collapsa multis in locis restituit. Idem fecit centum cellis iuxta pene desertis. Tandem de deo deque hominibus benemeritus. 4. kalendas decembris moritur: et in divi petri basilica sepelitur: et tunc cessavit sedes dies 8.

Vesegothi et gothi omnes qui ulteriorem hispaniam: galliamque longe ante occupaverant: his temporibus teste Paulo li. vi. auxilio carentes in Caroli martelli potestatem devenere. Nam et Luitprandus rex huic bello ipsi Carolo multas copias transmisit. Et sic Vesegothe et gothi qui trecentis quasi annis in italia: galliaque ac hispania imperaverant funditus deleti sunt: preter paucos quos Barchinonenses liberaverant.

737 Adeodatus Erachianus eius Ursi quondam ducis filius quartus Venetorum dux hoc anno in Methemaco omnium suffragiis: mutata magisterii sede: et militum nomine explosore catus dux ducavit annis xi. et mensibus x. vir quidem avarissimus execrabilisque ac crudelis infestusque cum et ipse nimium crudelesceret: multasque violentias et tyrannides iniquas exerceret: plebe in eum a nobilioribus excitata ad arma concurrit: et refractis palatii custodiis eum deposuerunt: et eius effossis oculis extra urbem expulerunt.

Constantinus quintus Leonis imperatoris filius 73. constantinopolitanus imperator post patrem sedit [illegible]
imperavit annis 35 qui paterni impietatum emulator legis et patrum sanctionis paruit [illegible] pro nihilo deesse
Constan. quintus vit: et in omni vite sue tempore maleficiis ac magicis artibus animum ipsius dederat. Inimicus quoque christi
fidei que et clericos multosque monachos ac seculares catholicos [illegible] hereticum constantinopolitanum patriarche suasu interfecit: ad quem Paulus Ro. pontifex nuncios e Roma constantinopolim
740 misit quibus adhortaretur ut sacras imagines restitueret et ab impiissimo edictis cessaret: quod si facere recusaret cum anathematis vinculo innodarent: ac constantinus pertinax sanas pontificis admonitiones contempsit et Cabinum Bulgarorum regem in demoliendis sacris imaginibus eius impietatem imitatum in gratiam recepit cum antea Bulgares bello plurimum persecutus esset: Quo autem mortis genere postea obierit ignoro.

Carolomannus autem Caroli martelli predicti primogenitus hoc ipso anno patre defuncto apud Austriam et Sueviam magistratum super patre in maiori domus regie ductus etiam Carolus pius duos post se reliquit filios. hunc scilicet et pipinum iuniorem: quibus et regnum a se armis occupatum adhuc vivens divisit Carolomanno huic nato maiori austriam et Sueviam: pipino autem burgundiam et frisie partem tribuens. Hic autem unius sui principatus anno cum Romam devotionis causa cum paucis venisset: hortatu beati pontificis suasu dimissa regni gloria mundo abrenunciavit: et ab ipso Zacharia clericus factus in cassinensi monasterio vitam monasticam egit. Verum post aliquod tempus una cum aliis monachis Cassinensis monasterio ad Zachariam eundem papam veniens ab eo precibus obtinuit ut liceret eis corpus sancti patris sui Benedicti iam 34. annis elapsis furtim a gallis monachis una cum corpore sororis sue scolastice ablatum repetere: cuius precibus Zacharias pontifex motus ad pipinum fratrem literas exhortatorias misit: ut pateretur monachos cassinenses corpus beati Benedicti ex Floriacensi monasterio exportatore: quod quidem rex et si moleste nimium concessit: Nec cum viderent Floriacenses monachi se tanto patre privari ad orationem cum lachrymis se contulerunt quam cum obtinuerint que corpus deferri debuerant cecitate perculsi sunt et sine corpore ad propria reversi sunt. Hunc Carolomannum eum Desiderius longobardorum rex ex cassinensi monasterio in galliam ad pipinum fratrem regem tandem misisset ut eum in longobardos bellum dissuaderet non modo cum non exaudivit: sed indignatus eum in viennensi monasterio perpetuo relegavit ubi et paulo post vitam defecit. 742

Papa.93. Zacharias papa natione grecus patre polychronio natus post Gregorium predictum pontificem sedit annos x. mensibus 3.
et diebus 13. hunc inter optimos pontifices viro connumerandum puto quem mitissimus suavissimo gratiosusque
741 ac omni virtute preditus fuerit: ac etiam cleri populique Ro. amator: qui initio sui pontificatus omnem italiam bellis
ardentem inveniens virtute sua: sanctitateque ac prudentia ad concordiam perduxit: postea ad templa ruinam minitantia
restituenda manum apponens multa restituit: et lateranenses edes auxit et ornavit: petri quoque basilicam ornatam
illustravit: eique vestem insignem quam pallium dicimus auro et gemmis distinctam condonavit: in qua depicta erat polymito
opere nativitas domini nostri iesu christi. Templis quoque ab ipso instauratis extructisque sumptus: ut sacerdotes viverent ordinavit. Cumque greca latinaque lingua eruditissimus haberetur. 4. dialogorum lib. beati gregorii in grecum vertit: atque alia quedam composuit. Tandem cum populum sibi creditum sancte et integre per decennium gubernasset idibus Martii sanctum deo reddidit spiritum: et in beati petri templo sepelitur. Et cessavit episcopatus dies xii.

Aldeprandus Luitprandi regis nepos decimusnonus Longobardorum Rex hoc anno defuncto avo
744 in regnum succedens regnavit tantummodo mensibus quinque: Cui sine liberis defuncto successit Rachis

Thaurinēsium dux et regnauit annis septē: Uir certe oī et ꝑpetua laude dignus: ad quē zacharias ponti fex statī, p integrādo pacis federe legatos misit: Qui cū eēt aio pius et religiōis amator: ex animi sententia omnia accepit et comprobauit: Ac post aliquod tempus diuino numine tactus regno renūcians vitā monasticam vna cum vxore ac filijs magna cum deuotione complexus est.

C Fabanius quintus Venetorū dux hoc ā̄no Adeodato duce deiecto ab oī populo in Mathematice electus ducauit āno vno et mēsibus .6. Uir truculentus et tāto magistratu indignissimus: ꝑpter cuius seuitiā tumultu demum excitato et ipse depositus ē. atq3 eius effossis oculis extra vrbē propellitur: propter quod Veneti nouam regiminis formā inuenerunt: quia cum duce alio duos tribunos annuales elegerūt qui cum duce pari potestate consederent: que forma nunc vsq3 perdurat. 746

C Dominicus Monagarius siue Gelanus sextus venetoꝝ dux Fabāo in mathematicū suffectus ducauit āno .v. Huic pp ꝑdecessoꝝ iprobitatē vt diximus, additi sunt duo āni Tribūni q pari ptāte cū eo sederēt qbus zacharias papa sub anathēatis pēa ꝓhibuit ne seruos xp̄i baptismate signatos de cetero vt hactenus Sarracenis vēdere p̄sumerēt. Sed et hic post qntū ducatus sui anū ob eius demerita in tumultu et oculos et ducatum perdidit. Sūt tamen qui dicant hoc post p̄mū ānum sui ducatus accidisse. 747

C Pipinus iunior Caroli martelli filius q ex morte pr̄is cum Carolomano eius fr̄e Burgūdie et Frācie ps obtigerat: cū iā Carolomanus mōasteriū igressus fuisset: Domus regie vniuersalis prefectus factus hoc āno ēt regnādi cupiditate ductus legatos ad zachariā pōtificē misit rogās vt regnū Frācie auctoritate apostolica sibi cōfirmare dignaret. Regnabat aūt tunc remississimus et ociosissimus vir oīm Chilpericus rex q de regno nil p̄ter iane regni nomē pferebat. pōtifex v̄o auditis oratoribus eius p̄cibus stati annuit: et hoc ob būficij accepti et veteris beniuolētie mēoꝝ: q̄ iter pōtifices et huius famil. p̄ncipes itercesserat: ac sic pōtificis auctoritate: vt hētur i decretis .xv. q. v. c. Alius. Frācie regnū Pipino huic adiudicatū ē et ex tūc ex maiore domus regie Pipinus factus ē Rex: et deinceps reges Frācie ab ipso Pipino deriuati sunt. Chilpericus itaq3 a regno deiectus: et in clericū tōsoratus vna cū vxore in monasterium recludit: vbi vsq3 ad mortē in quiete fuit: Atq3 ita Merouingorum regum familia regnare desijt in gallia: que vt p̄missum est regnauit annis .296. sub regibus vno et .xx. quorū nomina hec sunt. 748

Ferammūdus	.1. aū. 11.	Lotharius item	.8. aū. 44.	Clodoneus quintus	.15. aū. 4.
Clodius	.2. aū. 18.	Dagobertus	.9. aū. 15.	Childericus tertius	.16. aū. 18.
Meroneus	.3. aū. 10.	Clodoneus	.10. aū. 27.	Clodoneus sextus	.17. aū. 4.
Childericus.	.4. aū. 16.	Lotharius alius	.11. aū. 4.	Lotharius tertius	.18. aū. 2.
Clodoneus xp̄ianus.	.5. aū. 30.	Theodoneus	.12. aū. 12.	Chilpericus tertius	.19. aū. 5.
Lotharius	.6. aū. 2.	Childericus	.13. aū. 6.	Theodoneus tertius.	.20. aū. 25
Chilpericus	.7. aū. 25.	Theodoneus	.14. aū. 15.	Childericus	.21. aū. 9.

C Pipinus itaq3 iunior: hoc āno Childerico deiecto i regē a zacharia papa cōfirmatus regnauit ānis .17. quē ēt postea Stephanus pōtifex i regē cōfirmās iunxit et ecclesie romane ducē ac bellatorē ō Aistulfi huius lōgobardoꝝ regē ꝯstituit: Quo ꝯstituto stati ad ipsius pōtificis p̄ces et p̄cepta i italiā vēit: et lōgobardorū exercitū supauit: atq3 Aistulphū regē i papia obsedit: Qd cernēs pōtifex malis ēt qbus italia idies pp hoc lacerabat ꝯmotus: Aistulpho pacē vltro obtulit mō ablata sibi restitueret: ob quā rē Pipinus obsidionem soluēs i galliā suū reduxit exercitū: vbi et alijs collectis copijs sarracenos ex gallia pēitus expulit: pēptoq3 eoꝝ rege gothiā: Aqtaniā et hisp̄ie ptē vi cepit: ac saxones i amicitiā recepit. Cū aquitanis aūt quoad vixit diuturnū ei bellum fuit. Tandē et ipse senio confectus et patricius creatus rerum gestarum gloria cōsumata migrauit ad dominū relicto post se Carolo magno filio gloriosissimo. 748

C Aistulphus .21. lōgobardoꝝ rex hoc āno post Rachim germanū suū regnū accipiēs regnauit ānis .8. q regno suscepto pp igenij magnitudinē atq3 astutiā et aī ferocitatē oībus arma ictat cepit: et pōtifici Ro. pci piatq3 Romāis nobilioribus quoꝝ ditionē armis sibi vēdicar conabat: Oēz nāq3 italiā breui tpis spacio vexauerat: et Rauenatū exarchatus: magnāq3 Flaminee ptē vi cepat: qbus calamitatibus Stephanus pōtifex lacessitus pipini frācoꝝ regis auxilia postulauit: q̄ ēt ō eā ad ipsū i galliā ꝓfectus ē. Pipinus āt p̄cibus pōtificis ꝯmotus cū maxīas vndiq3 ꝯtraxisset copias i italiā descēdit: Aistulphūq3 apō papiā eius sedē obsidione cīgit: oppugnatq3. Stephanus v̄o p̄uicie calamitatibus ꝯmotus pacē Aistulpho obtulit: mō ablata restituat. q̄obrē Aistulphus oēs pacis ꝯditiōes acceptauit: et plura ꝓmisit: pp qđ et Pipinus obsidionē soluit et i patriā reuertit. Arbitratusq3 pōtifex aistulphū ꝓmissa s̄uaturū Romā regressus ē restitutionem ablatoꝝ expectaturus. Sed aistulphus breui post alijs ꝯtractis copijs Romā i sua obsidiōe cīgit: oēmq3 suburbanū agrū deuastat: maiori detrimēto q̄ātea p .300. et .44. ānos post q̄ vrps p̄u deuastata erat: nā3 ide sc̄oꝝ multoꝝ reliqas abstulit: et papiā misit: et ibidē i decēti loco i basilicis plurimis collocauit. Et Pipinus iterū italiā reuersus aistulphū ita obsidiōe cīxit vt coegerit ipsū p̄stiās pacis ꝯditiōes accipe: et rū: et romāis reddidit exarchatū: et oīa q̄ pōtifici ex romāis et etruscis cepat. Tādē post multa bella i venatiōe apoplexia i teruit: q3 regni sui p̄ncipio nimis audax et ferox fuisset: i fine tū moderatus fuit. Erat. n. multe littere vir et ꝓpterea lōgobardoꝝ edicta i leges retulit: Et cū multa scoꝝ corpa e Roma papiā detulisset ad eoꝝ honorē multa sacella et v̄ginū mōasteria erexit i qbus ēt multas filias suas dō ꝯsecrauit. sut q dicūt ipsū apō bn̄iā mōasteriū i honorē sancte Julie vir filiaꝝ extruxisse: eiq3 ifinita dōa i auro et argēto atq3 fundis obtulisse. 754

¶ Eucherius lugdunēsis ep̄s hoc tp̄e multis miraculis clarus fuit: Qui cū ex nobilissimo senatorum viro ortus fuisset ad religiosā vitā habituq3 cōuersus diu intra spelunce cuiusdā septā i eo ōnibus: & ieiunijs deo deuotissime seruiuit. Deinde apud prefatam vrbem reuelante angelo in pontificali cathedra solēniter collocatus multis quoad vixit claruit miraculis.

¶ Theodorus item tiçinēsis ep̄s vir scissimus & multa litteratura insignitus hac tēpestate clarus fuit: Qui & nōnulla memoratu digna scripto mandauit De quibus i canone fit mētio. & precertum 30. q 3. c. Putauī.

Tephanus secūdus papa pie cōstantino Ro. natus post çacharia pontifex creatus sedit ānis
Pap. 94. v. & mēse vno: singularis religiōis & prudētie vir: cleriq3 amator: ac ecclesiarum restitutor: atq3 cla 5ꝫ
rissimus in oī scientia doctor predicatorq3 acerrimus: necnō & pupillorum ac viduarum defensor
752 qui: vt premissum est: Aistulphū lōgobardorum regē romanos agros inuadētē primo verbis & mu
neribus: licet frustra a tanto scelere auertere conatus fuit: vnde lacessitus personaliter i galliā ad Pipinum pro auxilio implorādo pficisci coactus est. Cui Pipinus Carolū filiū adolescentē q magnus postea dictus est obuiā ad centesimū lapidē misit. Et ipse Pipinus rex ad tertiū lapidē equo descendēs frenū papalis eq regēs ad palaciū vsq3 ita pduxit: At pōtifex cōfestim Pipinū in regem cōsecrauit atq3 imperiū e grecis ad Frācos trāstulit: vt hētur extra de elec. c. Venerabilē: quā qdē ordinationē Leo tertius postea in integrū executiōi mādauit. Hic itaq3 foris pace obtēta synodū magnā habuit. In q oues suas: pastoresq3 recēsuit: & errātes in viā reducere cepit: vbi & qd deceat cū: in: qd pōst yterū: qd deniq3 oēs sacris initiatos docuit. Tandē cū basilicas quas Aistulphus rex cōminuerat restituisset: & de oibus benemeritus cēt. 6. calen. Maij obijt: & in Petri basilica sepultus fuit. cessauitq3 tūc ep̄atus dies. 5.

¶ Mauritius Chalbius. 7. venetorum dux hoc anno dnico Monagario duce abrogato: in Mathemauco
752 bonorum oium suffragijs dux creatus ducauit ānis. 16 q3 nil tyrānicū pse tulerit tū in vrbe maximū scandalū & exēplū malū intulit q filiū suū ducatus cōsortē assumpserit: Nec multo post aliud manus adiecit: quia ita violentas manus in Gradensem patriarcham iniecit: vt breui ex flagellis sibi illatis obierit. Hic autem suscepto principatu iterum venetam rem ad herachanos transtulit.

¶ Exarchatus regni finis.

¶ Rauena hoc āno & magna Flaminee regiōis pars ab Aistulpho longobardorum rege capta exarchatus nomē cessarē cepit: qd cētū & sexagintaquat
753 tuor ānis in Italia durauerat: vz a pmo exarcho: cuius magistratus incepit anno dni. 389. vsq3 ad hoc tēpus sub decē exarchis: quorum noia sunt hec: Patricius primus: gallinicus secūdus: Tertius bysantius: quartus Theodorus cognomento Caliopa: Martinus olympus quintus q eo āno cū in Siciliam deuēisset interijt: Theodorus pdictus iterum q fuit. 6. Joānes palatina: vt putatur: Cremonensis 7. Theophilatius. 8. Et paulus. 9. sed mox interemptus: Quo mortuo Euthicius. x. loco suffectus ē: sub quo Italia diuisa varie qdē & acriter pugnatū est: Ipsa nanq3 exarchatus appellatiōe continebatur oē quicquid a placentinis agriq3 papiēsis finibus padi inter apēnini paludes: stagnaq3 venetorum ad Adriaticum pertinet: & Arriminum: in quo qdem exarchatu erant infrascripte ciuitates: videlicet ipsa Rauena Cesarea Forliuium Forū pompilium Forum Cornelij nunc Imola dictum Bononia Mutina Regiū Parma & Placentia. Hec omnia Pipinus rex superato Aistulpho Ro pontifici donauit.

Aulus pmus papa natiōe Ro pre Cōstātino natus: Stephāo patruo surrogatus sedit ānis
x. & mensibus. x. Homo sane mitissimus ac clementissimus: q Christi edoctus exēplo nulli 756
Papa. 95. vnquā malū p malo: sed ecōtrario: bōa p malis reddidit: pupillorū quoq3 ac viduarum mariecirca susceptiens etiam elemosynis frequentissimis sustentabat. Hic inter cetera Petronille
757 sancte corpus cū sepulchro marmoreo his litteris notato: Petronille filie dilectissime ex via Apia in vaticanū deferri fecit. Et postea cū multas in vrbe basilicas vetustate collapsas restituisset: mortē obijt: & in vaticano solēni pompa sepultus fuit: Quo mortuo cessauit papatus vno anno & mēse vno.

¶ Turcorum regni principium.

¶ Turci Scythice gētes: vt diuus scribit Hiero. hij fuerūt quos Alexander macedo. inter hyperboreos mōtes ferreis clausit repagulo: Qui tēpestate hac: vt Otbus tradit historicus caucaseas portas egressi cum
758 auaribus viris ferocissimo bello multis ex vtraq3 parte interfectis conflixerūt: Et exinde pontū: Cappadociāq3 transgressi. ad reliquas finitimas gētes paulatim se infuderūt: vbi haud multo post latronum more furtiuis qbusdā excursionibus vires sibi vendicātes occupatis mōtibus & opportunis claustris vnde per occasiōes facile irruptiōes fieri possent: vsq3 adeo emersere: & animis sublati sunt: vt palam iam patrioq3 marte aduersum finitimos de agri possessiōe certare psumerent. Et procedente tēpore non solū pon

nū ꝫ cappadociā: sed ꝫ gallatiā: bithiniā: lycaoniā: pisydiā: vtrāqꝫ phrygiā: pāphiliā: ciliciā: cariā: ꝫ oēs asiam: que minor vocatur vltra citroqꝫ iban: ad oras vsqꝫ Ionie ꝫ litora greci maris occuparent. Nec vnū quidē vt modo principē: sed alios atqꝫ alios duces sequebant. Et primo qdē vt diximus ī asiatica scythia vltra hyperboreos mōtes ꝫ tharacūthas insulas ꝯ aquilonis vbera sedes prias habuere. Postea diffusi vniuersā asiā ꝫ greciā oēs occupauere: viri vtiqꝫ truculenti: ꝫ in cūctis stupris ac lupanaribus ignominiosi fornicarijs comedētes q ceteri abbominātur. Iumētoꝝ lupoꝝ ac vultuꝝ carnes: ꝫ qd magis horrēdū est oiuꝫ ēt abortiua comedūt. De qbus ēt locis suis infra dicemus: cū de othomanoꝝ r̄gibus tractabimus

Desiderius. 22. ꝫ vltimus lōgobardoꝝ rex Aistulpho rege defūcto regnauit ānis. 18. Hic primo ethrurie
rex fuit: q cū Aistulphi obitū audisset: statī regnū inuasurus longobardoꝝ copias vndiqꝫ ɔtraxit. ꝫ vt id 759
obtineret ꝯ Rachelium: q monachꝰ iāuꝫ fūp serat multa pōtifici ac romanis pollicitus ē. Quā ob rē eos ī
suaꝫ sentētiā traxit: et ita regnuꝫ in pace cōsecutus ē: eo quippe tūc lōgobardoꝝ virtus ob delitias lāguescere ceperat. At desiderius oiuꝫ aduersarioꝝ metu liberatus a spōsionibus pōtifici ꝫ romanis factis aīꝫ reuocauit. multasqꝫ iniurias illis inferre cepit: vnde pōtifex ad Carolū magnū reclamans rogat: vt desiderium admoneat ab inferēdis iniurijs pōtifici cauere. Quod licet Carolus diligēter effecerit: ɔtinere tñ hoieꝫ ī officio armis nō potuit. Quinimo cōtractis vndiqꝫ copijs in rauenates ditioni Ro. obtēperātes mouit: ꝫ faentiā comachiūqꝫ vi cepit. Quod pontifex hadrianus audiens primo Desideriū nūcijs adhortatur: vt suis finibus se ɔtineret: nec ecclesie ditiōeꝫ occuparet: q pontificē nō audiēs: ēt vrbinū ꝫ senegaliāꝫ aliasqꝫ plurimas vrbes occupauit: qbus malis motus pōtifex ad Carolū ō iniuria iteꝝ reclamare cōpellitur. Carolus vero Desideriū p legatos admonet: vt res iniuste ablatas pōtifici restituat: alias se breui cū exercitu affuturū: vt qd sponte et cū pace nollet id vi facere cogeret. parāt igitur vtriqꝫ exercitus: sꝫ Carolus mira celeritate vsus premissa copiaꝝ parte: q in transitu alpiū iouis montē occuparet. Ipse aūt cū reliquo exercitu p mōteꝫ cinisiū in italiā descēdit. Ibidēqꝫ fuso ac fugato desiderio: q ei obuiā se fecerat: oia lōge lateqꝫ populat ꝫ capit: p quibus Desiderius rebus desperatus ō tanto accepto icōmodo papiā se recepit ꝫ inclusit vxore ac filio veronā misit: q haud multo post in partes frācoꝝ venit. Naꝫ bertha Carolomani vxor: q mortuo marito ad Desideriū confugerat: verone deditionē fecit. Aldegisius āt desiderij filius inde ad cōstātinopolitanū impatorē ɔfugit. Carolus vero e roma papiā rediēs sexto mēse post q̄ obsideri ciuitas cepta fuerat: ipsa potitus est: vbi ꝫ ipsuꝫ Desideriū regē vna cuꝫ vxore ꝫ libis cepit et spoliauit: ac regno spoliatū lugdunū relegauit: ꝫ ī papia mediolanoqꝫ vrbibus frācos prefecit: q longobardos et eorū regiōes vsꝫ ad alpes tēdētes fouerent: ꝫ in pace retinerēt. Atqꝫ ita āno salutis nr̄e. 774. ꝫ. 5. pōtificatus hadriani papa peregnāte apud cōstātinopoli ɔstātino p̄dicto longobardoꝝ finē accepit: qd p annos. 204. sub duobus ꝫ 20. regibus dignoscitur fuisse porrectuꝫ. Quoꝝ nomina hec sunt.

Longobardoꝝ regū epilogus.

Alboynus	1	añ 4	Arioaldus	6	añ 12	Harmaldus	12	añ 3	Asprandus	18	m̄ 3
Daphon	2	añ 2	Rhotaris	7	añ 16	Partharis	13	añ 17	Luitphrādus	19	añ 31
Sine rege		añ 10	Rhodoaldus	8	añ 5	Iumpertus	14	añ 2	Rachis	20	añ 6
Autharim	3	añ 7	Aripertus	9	añ 9	Raympertus	15	añ 8	Aistulphus	21	añ 8
Agilulphus	4	añ 25	Gundipertus	10	añ 1	Raympertus	16	añ 1	Desiderius	22	añ 18
Adoaldus	5	añ 10	Grimoaldus	11	añ 9	Aripertus	17	añ 11			

Carolus pipini regis filius cui postea ex rebus strēnue gestis magno cognomen fuit: hoc āno p̄re defun- 768
cto regnū accipiēs regnauit in totū ānis. 46. Reliquit aūt pipinus rex duos post se filios. Carolū hunc ꝫ Carolomanū: qui ābo patris regnū inter se equis portionibus partiuere. Sꝫ Carolomano biēnio post defuncto carolus hic totius regni gubnacula rexit. Verū Bertha eius cognata Carolomani vxor caroli vxorē indignātiōes pp amplitudinē mari adoarij cuiusdā necessarij sui cōsilio vsa nulla vi cōpulsa, cū filijs suis ad desideriū regem in italiam cōfugit qui ꝫ eam per benigne suscepit: eo q se tutiorē futurū hac ratiōne a Galloꝝ impetu existimabat: ꝫ q francos proposius carolomani filijs facilius arma in carolum sumpturos: si quid in se mouere arbitraretur.

Ioānes chalbius Mauritij ducis filius. 8. venetoꝝ dux: hoc āno ieraclea oiuꝫ suffragijs ɔfirmatus dux ducauit solus post patrē ānis. 19. Hic ab ineūte etate in nauali militia ita enutritus ꝫ doctus fuit: ut dignus esset: quē p̄ ceteris anteponeret. Vir certe ingenij mitis qui oēs vno ordine dilexit ꝫ neminē vnq̄ odio habuit: honoris patrie procurator ac defensor habitus.

5967 Constātinus eius nois 2s papa natione Ro. Paulo pontifici succedēs sedit āno vno ꝫ mē. vno
hic p Cōstātum imperatoris desiderijqꝫ regis fauorē fauēte ēt Thotone fratre Nepesino duce Papa. 96
fauētibus quoqꝫ quibusdā maliuolis largitionibus ꝫ pollicitatiōibus corruptis ex layco simpli
ci in pōtificē assumptus fuit. Quāobrē in multe ecclesia discordie excitate sunt: p quas philip- 768
pus quidā ab alijs eligit pontifex: qui ꝫ breui deiectus est. Constantinus aūt hic pertinaciter egit ac pontificalia administrauit. Sed postremo in tribus foris vbi sancti Hadriani est ecclesia a clero populoqꝫ Romano concilio congregato Stephanus Siculus in pontificem est electus. Qui vocatis ex Francia multis episcopis concilium in laterano habuit: in quo quidem Constantinum damnauerunt: ꝫ in Monasterium tanq̄ in perpetuo carcere incluserunt vbi paulopost eum oculis excecauerunt. Et sunt qui hunc inter pontifices non numerent.

Papa.97 STephanus itaqȝ eius noīs.3 papa oliuo patre siculo natus delecto cōstātino predicto pōtifex creatus sedit annis.3 mēn.5.7 diebus.28. Uir vtiqȝ eruditus. 7 in rebus agendis maxime ec
769 clesiasticis strēnuus: q vbi pōtificatū init statim e gallia pserum 7 italia synodo cōgregata 9 stātinū predictū: qui papatū inuaserat: 7 cūcta q ordinauerat abrogauit. Quibus optime ex 5973 sententia gestis institutum ies sunt ne quis de cetero nisi p gradus ecclesiasticos ascēdisset pō tificatū obire psumeret sub anathematis pena. sicut hētur in decretis. 49. di.c. Oportebat pmulgatūqȝ ē in ea synodo vt quecūqȝ idē cōstātinus in re sacra egisset pter baptisma 7 chrysma irrita ha berēt. Sȝ et alia multa ea i synodo cōstituta fuerūt: vt hētur i canone. Quibus peractis sequēti die itū ē pro cessionaliter ad scūȝ petruȝ cū maxima deuotione: vȝ nudis pedibus: 7 a pōtifice 7 ab alijs oībus q aderāt. Tādē hic verus petri successor 7 christi iesu imitator oībus cōsumatis q ad verū et optimū antistitē attie bāt .5.cal.ianuarij quieuit in pace: sepultusqȝ in beati petri basilica cessauit episcopatus dies .x.
Papa.98. Adrianus primus papa natōe Ro. patre theodoro summe nobilitat' viro post Stephanū pō tificē sedit ānis.23.m̄.x.7 diebus 18. Hic ex magnitudine ai consilio: doctrinaqȝ atqȝ vite scītate cū quo nō optimo pōtifice cōparari pōt. Cuius amicitiā querēs Desiderius rex frustratus ē vi
772 dēte eo nō posse in eo cōfidere q totiēs fidē fregit: quibus rēbus indignatus desiderius multa ac 5971 plurima ecclesie intulit damna. Unde cū pontifex ad caroluȝ magnū reclamasset. desiderius tā dē e regno eiectus est: 7 pace de longebardis parta septimā synodū.300 7 50.epōꝝ habuit: in q primū feli ciana heresis de imaginibus tollendis abrogata ē: vt testat Gratianus de 9se.di 3.c. Septima. Mandauit qȝ laicis: vt nullo mō de pontificis Ro electione se intromittere presumāt: vt i canone 63.di.c. Nullus lay coꝝ. Uetuit ēt infames ad sacerdotiū promoueri.6 q 1 c oēs. Mādauit itē ne clerici cī foꝝ seculū in iudicio traherent .11.q.1 c. Clericus. 7 cū a bellis demū securus fuisset ad exornādaȝ vrbē: sacrasqȝ edes aīū adie cit. Et primo corpus beati pauli apostoli laminis argēteis inclusit: 7 altare beati petri pallio aureo exorna uit: ac nōnullas basilicas vetustate collapsas restituit. Multos quoqȝ aque ductus: tareos 7 vrbes muros magna impensa instaurauit: qbus q diligentissime expletis mortuus: 7 in petri templo.6.cal.ianuarij sepe litur. 7 tunc cessauit papatus dies.3.
Leo.4. Leo quartus quintus 7 trigesimus cōstātinepo impator post patrē cōstātinū imperauit ānis 5 cu ius tpe vix imperiū etiā noīe vigebat. Naȝ illud in oriēte barbari cōtinue occupabāt. 7 Romanū a bello destitutum ad gallos respiciebāt. Hic itaqȝ mortuo patre: q de bulgaris triūphauerat in syriaȝ
773 expeditionē duxit. Sed leuibus factis excursionibus vbi hostes i se uēturos vidiceret domū trepidus rediit 5977 7 ocio deditus se innumeris imersit flagitijs. Amabat aūt lapides preciosos: 7 ppa coronā preciosis orna tam lapidibus ex scē sophie sacrario sustulit: 7 capiti suo imposuit: q pp gēnaꝝ frigiditatē paulopost ad in teritū illū perduxit. Huic hyrena vxor fuit: q post eius mortē vt mox dicemus cū filio suo iperiū rexit.
¶ Hyrenes āt predicti iperatoris vxor fuit nobilissima athenēsis mulier: 7 insignis decoris 9spicua: pp quā pulchritudinē 9stātinus pdcūs iperator e pria cōstantinepoli vocauit: 7 filio suo leoni vxorē dedit: ex quo filiū peperit noīe cōstātinū. Sed mortuo Leone marito suo ipsa cū Cōstātino admodū adolescētulo p de cēnū iperiū egregie rexit. Sȝ eo grādiusculo facto eū octo annis a societate remouit. Tādē hyrene impij auida vt erat igenuis ai mulier feminеo quodā astu iuuenē viribus suis fidētē cepit: 7 ab imperio depositum in carcerē trusit. Et in solio imperiali ipsa cōscendens pre ceteris mortalibus cū ingenti gloria 5. annis sola i perauit. Post illud āt tempus hyrenes amicoꝝ Constantini opere e culmine deposita fuit 7 constantinus a vinculis absolutus: i throno assumptus est. Et liȝ hyrenes impij fortunā deposuisset: egregiū tū fuauitaȝ 7 reseratis thesauris suis clam pncipiū impij sibi fecit accomodos quos cū āplis muneribus i suā deduxis set suaȝ egit: vt qui illā deposuerāt Cōstātinū filiū dūno caperēt: 7 luminibus p uarēt: ac sic deuo aiosam iter sublatū sibi olim reasumpsit imperiū. Quāobrē Constantinus filius morbo correptus statiȝ interijt. Tā dē 7 ipsa cū quinqȝ iterū ānis impasset a Nicephoro rebellāte in palatio eleutherij obsessa ē: cui cū oēs the sauros aperuissȝ. Nicephorus illā cepit: 7 in exilium lesbos illā relegauit in qua iam senex vitā clarā termi nauit. Alij tū de fine illius aliter sentiunt.
Cōstāt.6. Constātinus eius noīs.6 leonis predicti ex hyrene vxoris filius 36. Constātinepolitane ipa to hoc āno pie rebus humanis subtracto imparuit vna cū hyrene matre pdicta ānis x. Que qui
778 dē prudētissima 7 religiosa mulier statim imperio adepto 9ciliū secūdū in nicena vrbe trecētoꝝ 7.30 epōꝝ 9gregauit. In quo institutū fuit. ut qui sacras imagines delēdas de cetero diceret perpetuo anathemate necterentur. Sanctitūqȝ fuit spiritū sanctū a patre filioqȝ pcedere. Sȝ nō 5977 tulit diu Cōstātinus hic sanctū matris iussȝ: qȝ patris flagitia subsecutus quorūdā flagitiosorū suasu nō multopost id decretū abrogauit. Cū igit Constātinus iste cū matre hyrene.x.annis ipasset orta discordia matri impij administrationē violenter abstulit: 7 a societate sua remouit solusqȝ annis v. imparuit: 7 mariaȝ quādā duxit vxorē. Cui cū postmodū ancillā noīe Theodorā arderet: ut ea licētius potiretur: ipsā vxorē in monasteriū detrudēs adulterā iperiali corona decorauit: sȝ 7 aliud hinc addidit flagitiū: qȝ multos nobiliū suoꝝ sine cā excecauit asserēs eos cū hyrene matre 9 eū 9iurasse. Quibus flagitijs irritati cives hyrenē re uocarūt. Que reuersa cōstātinū cepit 7 effossis oculis i carcerē misit: vbi 7 merito tanqȝ parricida 7 sacrile gus vitā finiuit. Mater āt sola ut dictū ē .5. ānis iperauit. Que audita Caroli magni fama e 9stātinepoli

legatos in italiā misit: vt cū eo fedus inirent. Imperiūq; cū suis terminis diuiderēt. In qua quidē diuisione byrene ea italie pars obuenit: q̄ ad dexterā Neapolis incipit ⁊ ad sinistrā Mansi edonia: que cū inferiore ⁊ supo marte landiū ac etiā sicilia. Reliqua vero ps Carolo ex federe obtigit. ¶ Sanguine xp̄i mantuanus.

¶ Iudeus quidā his tpibus apud syriā existēs quadā die in vilipēdiū xp̄ianorū ira succensus: xp̄i imaginē lancea suffodit: ⁊ ex ea statī sanguis vbertī effluxit: quo pdigio tremore conceptus de sanguine idē deperiret: vas vulneri apposuit: de quo cum nōnullos languentes liniuisset: ⁊ sanitatis beneficiū plurimus recepissent: Eā obrē iudei in illa regione multi cōpuncti ad fidē xp̄i sunt cōuersi. Quē quidē sanguinē diuino cōsilio postea mantue allatū: ibidē vsq; in presens pp crebra eius miracula maximo in precio ⁊ gloria habitus est. Carolus āt īpator postea audiens miraculis ad leonē papā scripsit petēs ab eo de hac re certificari. Leo igitur pontifex receptis caroli litteris cum Romanos molestos haberet, sumpta occasione statim Mantuam venit: visisq; eius frequētissimis miraculis: ipsū vex ebrissi sanguinem esse dixit ⁊ approbauit: q; ⁊ nonnulli alij pontifices postea effecere.

¶ Aureā quoq; laminā hisdē tpibus apō cōstātinopolī in sepulchro cuiusdā inuētā fuisse tradunt: in qua scriptū erat: xp̄s nasceī ex virgine maria: ⁊ credo in eum sub Cōstātino ⁊ byrene: o sol iterū me videbis.

¶ Obelerius antenor Mathamaucēsis tribunus. 9. venetorū dux hoc āno in mathemauco oiū suffragijs creatus dux ducauit annis. 2. Vir tanto indignus magistratu: qui cū pne patū adeptus fuisset. miro odio in ciues suos exardescere cepit: seditiones nāq; ac tyrannides plurimas in vrbe excitauit vnū ⁊ merito ipse a ciuibus odio habitus pria ppellitū ⁊ taruisiū fugit: postmodū vero ab exulibus veneti rursus reuocatus denuo dux sublimatus ē: Quo cōfirmato statī Beatū frēm ducatus cōsortē accepit: sed cū pturbationes iterū magis ac magis in dies suscitaret a populo magistratu priuatus in patibulo vitā exalare fecerūt. 788

¶ Beatus aūt ipsius Obelerij ducis germanus. x. venetorū dux post frēz pdictū ducauit annis. 3. ⁊ diebus 4. Cuius instigatione cū pipinus caroli filius venetis bellū indixisset cosq; apō taruisiū fugasset: veneti cū eodē filio ⁊ eius patre Carolo p federa conuenerūt. Quibus federibus actū ē: ut Beatus ipse ad mathemaucū iexiliū mitteret. Quāobrē indignati veneti Eracleā destruxerūt: ⁊ tūc multi eracleā nobiles i vrbē cōtulerūt: q; aductu venetarū ciuitas plurimū aucta fuit. Quo ēt āno Aquileienses deserta Aquileia i venetiarū ciuitatē pplarit cōmigrarūt: adeo vt tūc ea vrbis cōditū fuisse dicatur. q postea vrbi optimū regēdi modū tradiderit 790

¶ Angelus baduarius. xi. venetiarū dux hoc āno defuncto beato i riuoalto oiū suffragijs creatus dux ducauit ānis. 18. qui magistratu inito cōfestī palatiū i insula riualti nūc extās edificare cepit: quo cōpleto post tertiū ānū cū ēēt eracleanus partibiacus eracleā destructā denuo reedificauit: ⁊ nouā ciuitatē ipsā appellauit. q̄ ⁊ nūcusq; eius nomen retinet. Hic duos filios suos ducatus cōsortes assūpsit: ⁊ monasteriū sci zacharie edificauit: atq; ibidē sci ipsius reliquias collocauit. Sed ⁊ templum beato hylario sua impensa cōstruxit. In quo se sepelliri voluit. 792

Leo eius nois. 3. papa aqulpho pr̄e Romano natus post hadrianū pōtificē sedit ānis. xx. in. 5. ⁊ di. 9. Papa. fol.
Vir quidē doctissimus: q ab ineūte etate ita disciplina ecclesiastica eruditus fuit: vt dignus eēt q eccle-
ris preponeret. Erat preterea castus integer pudicus facūdus: ⁊ doctorū virorū ac pauperū amator 496

atq; orphanorū pupillorūq; curator ac defensor: Qui dū s'iqū cleri pcessionē a beato Greg institutā pageret excitato tumultu paschalis pmicerij ⁊ cāpuli psbyteri machinationibus interceptus ē apud sci Siluestri edē: ⁊ multis verberibus cesus ac lingua oculisq; puatus i carcerē cōiectus ē. Verum oipotēs deus mox illi visū loquelāq; restituit. Unde ⁊ postea albini cubicularij sui auxilio liberatus: ⁊ ad petri basilicā perductus ibidē diu latuit donec vuingisius spoletanorū dux cū cohorte accersitus ad spoletanā vrbē perduceret. Quo audito eius ⁊ Albini domus direpte sunt. Leo āt cōfestim ad carolū ī vinuria cōquestū ut in gallias perrexit. Carolus autē auditis sedi molorū in pōtificē iniurijs ipsū cū honesto comitatu romā remisit. Cui ad pōtē miluiū clerus cū ingenti gaudio cū oi populo obuiauit. ⁊ nō multo post carolus ipse pro cōponēdis rebus subsecutus est: vbi ex oi gallia ⁊ italia epos conuenit: ⁊ in petri basilica synodū hūit: a qbus astāte populo ⁊ clero ō vita ⁊ moribus leonis pape sūnas rogauit. Leo āt hic officius id iudiciū q̄ maxie expostulabat. Sz cū omnes affirmarent sedē apostolicā caput oiū a nemine iudicari debere. Ipse corā carolo ⁊ vniuerso cetu sumpto in manibus euāgelio: vt hēr in canone. 2 q 5 c. Auditū in auncto affirmabat se oiū rerū que sibi objiciebāt isonē esse. Pōtifex ita p infamia liber Carolo aliquā relaturus grāz: cū uidēt impatoris constātinopolitanos egre id nomen ferre idibus decēbris āno salutis nr̄e. 800. i basi. bti pe. post sacra solēnia po ro. pcibus rogatus carolū Ro. ipatorē declaratū diademate decorauit acclamāte ter pplo Carolo Augusto a deo coronato magno ⁊ pacifico imperatori vita ⁊ victoria: inunxitq; cū pōtifex vna cū pipino filio quē regē italie declarauit. Hic sic carolus obliteratū iā pene in italia Ro. Impiū reassumpsit: Assumptaq; impij dignitate carolus nouas leges cōscripsit: quas p oēm Romanū orbē obseruari voluit: ⁊ pontificis decreta publico edicto itidē mādauit obseruari: sz ⁊ oium ipatorū leges soluite obseruari monuit: ut habemus in cañ. x. di. c° De capitolio: voluit ite oiū doctorū scriptis decreta pontificū preponi: ut di. 20. c° De libellis: vetuit quoq; ne qua ecclesia siue parochia sine epi pmissione regeret. x. q 1. c. Regēda. Mandauit preterea xp̄ianos nō pluribus: sz vno tm̄ patrino in baptismo vti deberēt: vz de cōse. di. 4. c° Nō plures. Tādē hospitali permagnifico apud sanctū petrū extructo ac alijs multis tum spiritualibus: tūq; tēporalibus ecclesie exhibitis beneficijs morī ⁊ i bti petri basilica idibus iunij sepellit. Et tūc cessauit sedes dies. 3.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Paulus longobardus historicus & Aquileiensis patriarchatus dyaconus ac desiderio regi suo familiarissimus atq; carissimus p hoc tēpus & doctrina & eloquētia plurimū claruit: quē cū carolus magnus cū desiderio rege suo captiuū duxisset in Galliā postea ob ingenii sui magnitudinē cū summo habuit in precio: vbi cū multo tpe cōstituisset postmodū diuina inspirāte clemētia Cassinēse monasteriū ingressus oē vite sue tps maxima cū sanctitate cōsumauit: hic cū esset eloquētissimus vir Aldeperge Desiderij filie & arachis eius matris rogatu eutropij historijs duos libros addidit: rogatuq; caroli vitas & lectiones cuilibet scōrum festiuitati cōuenientes collegit: hymnos ēt elegātissimos edidit: inter quos: Vt queant laxis resonare fibris: hymnus elegātior habetur: Multas quoq; epistolas humanitatis & succi plenas ad Carolum dedit. clar.

¶ Isuardum quoq; monachum natione gallum virum in omni doctrina eruditissimū tempestate hac floruisse constat: eo q Eusebij cesariensis more: caroli magni iussu oēs actus & scōrum legēdas breues elegātissimo stilo in vnum collegit: & in vno volumine redegit: quod martylogiū appellant.

¶ Alquinus natione similiter gallus caroli magni: vt aiunt: preceptor vir greca latinaq; lingua egregie doctus: necnon & theologorum phōrumq; sui tēporis princeps his tpibus eas ob res apud carolū magnū maximo in p̄cio habitus est: qui & bonifacij magūtini epi precibus oēnes missales atq; alia ecclesiastica officia gothorum perturbatione deperdita optime refecit. Atq; eius rogatu Carolus gymnasiū e roma parisius trāstulit: quod etiam ab athenis eo loci trāslatū fuisse cōstat. Hic cum eruditus theologus haberet: hos infrascriptos ad religionē christianā pertinentes edidit libros videlicet.

De trinitate	li. 3. incipit: Glorioso dño carolo.	Sententiarum li. 1.
De trinitate itē q̄o ꝯ multas: Desideratissimo filio.		Super ecclesiastici li. 1.
Speculorum paruulorum	li. In scriptura	Ad discipulos dialogorum li. 1.
De rōe anime	li. 1. Charissime in xpi charitate	Super genesim li. 1.
De ecclesiasticis dogma.	li. 1. Credimus vnum deum.	Super cantica cāticorum: & sup iohānem
& super epistolas pauli	li. 3. De p̄prietatibus noīu3 deo cōuenietū tractatū: incipit: Dño dauid.	

¶ Rolandus palatinus comes caroli ex sorore nepos mire magnitudis & incōparabilis virtutis & fortitudis vir: cuius quidē gesta ēt nostris tpibus cantatissima hītur. hoc anno cum pyreneos hispanie mōtes: sic. n.
796 a crebris ignium fulminibus illi mōtes cognominātur vna cum carolo & ceteris ducibus trāsiret i guasconū insidias incidit. Et prelio inter eos inito post multā & ingētē editā hostium cedē Rolandus ipse vna cū anselmo Egibardoq; summi caroli ducco: licet se acriter tutatus fuisset cecidit. Eo tñ in prelio vascones ipsi a carolo superati meritas perfidie sue dederūt penas. Sunt tñ qui dicant Rolādū hūc siti nō vulnere periclitasse post cuius interitū paulopost in rontiuallo multi christianorum contra infideles decertantes ceciderūt. Inter quos ferunt. xv. reges nostros decessisse.

Nicephorus Niccphorus patricius. 37. cōstātinopolitanus impator post hyrenē augustam imꝑauit ānis ix. hic egre ferens hyrenis impiū eam iā senē dolo cepit: & in lesbium insulā relegauit. Id enī cum esset cupidus & auarissimus egit: cuius rei causa etiam multos ciues suos lesit. Qui imperio suscepto hoc bonum tantum agere ferunt: quod fedus ante per hyrenem cum Carolo initum per 5996
797 legatos renouauit. Contra hunc Aron saracenorum admiratus cum trecentis milibus in asiam venit. At nicephorus vt pacem consequeretur trecenta aureorum milia in annos singulos promisit: eius filius quem imperij consortem fecerat cum eius federa postea rupisset: multa incommoda ab eisdem recepit.

¶ Taxillo bauarie dux & desiderij regis gener hoc anno vxoris stimulis concitatus: que die noctuq; eum
798 quiescere non permittebat. vt socerum e regno deiectum: & in seruitutem detentum in libertatem armis reduceret hunnis: id est vngaris solicitatis contra carolu3 bellum suscepit. Quod audiens Carolus prius sua celeritate id confecit q̄ inchoatum a Taxillo fuisset. Quo confecto Carolus duci pacem petenti non negauit acceptis tamen Theone filio suo atq; alijs lectissimis iuuenibus obsidibus.

¶ Aldegisus desiderij filius: qui ante expugnationem papie vt dictum est e cirropadanis in greciam confu-
799 gerat: hoc anno Grecorum multorum auxilio fretus cum magna manu ad repetendum paternum regnū in italiam venit: qui multos conflictus a francis auspicio prefectorum superatus & captus ac multis & mulitis supplicijs affectus tandem vitam miseram in tormentis finiuit. Quo mortuo suasum est carolo vt omnes longobardos italia expelleret. Sed ipse & pontifex Leo prudentia vsi cum id tutum nequaq̄ videretur: q multis italie populis sanguine & affinitate coniuncti essent: longobardi: ideo statuit longobardorum nomē ibi tantum remanere vbi eius gentis reges sedem habuere: quod & nunc vsq; a comicinis prouincijs seruatum est. Et sic iam vsq; ad hunc articulum perductum decimum librum claudendu3 iudicauimus: & quod sequitur in libro sequenti videndum est.

¶ Fratris Jacobiphilippi Bergomensis ordinis fratrum Eremitarum diui Augustini in omnimoda historia nouissime congesta Chronicarum Supplementum appellata liber. xi. feliciter incipit.

Arolus igitur cognomento magnus ꝓ suis egregijs meritis singulari
qꝫ erga oium xp̄ianoꝝ libertatē fide: hoc anno .s.x. pōtif' carus
Leone papa summi ipij dignitatē q̄ qngēns ferme ānis a cōstātino magno fue
rat amissa ⁊ iā nimia vetustate oblitterata egregia sua virtute occidēti restituit: Carolus
⁊ augustus appellatus impatoꝝ nomē dignitatēq, suscepit: ⁊ nō solū: vt premis
sū eis: assentiēte: sed ēt applaudēte po. Ro. atqꝫ ita imꝑauit ānis.14. Cuius ex 801
600 cellentissimā vitā ⁊ egregia ac fortissima eius bella sic introducimus. Mortuo
nāqꝫ patre ipsius pipino ⁊ carolomano fratre ipse totius regni gubernacula su
scepit. Et intelligēs hunoldū olim aquitanie regē viꝝ tane potētissimū aquita
niam ferme tota ad defectionē ꝑduxisse: quā pater eius pipinus armis sibi
subiecerat: cōparato magno exercitu ingenti celeritate ipsi hunoldo regi obuiā
ꝓgredit: atqꝫ eius conatus primo aduētu repressit: nec multo post etiā eū su
perauit: ⁊ regnū obtinuit: his confectis rebus hadrianus papa cū a desiderio
opprimeret audita caroli fama ipsiꝫ ꝑ legatos monet vt ecclesie Ro. auxilio adesse dignaret: aliter deca ac
tu esset. Dubiis verbis ꝑmotus Carolus in italiā maturādū sibi existimauit: ⁊ alpibus superatis in italiā
... cū postea vercellēsē vbi desiderius castra posuerat descēdit. Et vtriqꝫ pugna cōmissa longobardi
magna suoꝝ parte amissa fugā arripuerūt. Desiderius vō fusus papiā cū paucis trepidus se recepit. Sꝫ et
nō multo post: cū carolus p bernardū patruelē suū sex mēsibus vrbē obsedisset: tādē deditione facta deside
riū cepit: ipsūqꝫ cū vxore ac filijs secū in galliā duxit: vt ēt hētur i canone. 23. q. 8. c. Hortatu ⁊ precibus ha
driani. Statimqꝫ oēs italie vrbes q̄ ad desideriū defecerāt recupatas pōtifici restituit. Ob eius rei gloriā
Carolus ꝑ multos ciues multis ob pōtificē laudatus ē: ⁊ ꝑconijs āplissimisqꝫ ꝑuilegijs ac titulis insignitus
i galliā perrexit carolomani fratris vxorē ac libos secū duces quos qdē sep̄ ꝑcipuo hūit i honor. Reuer
sus quoqꝫ ex italia carolus nulla interposita mora i saxones idolatras: q ob eius in italiā discessū rebellaue
rāt: bellū mouet: eosqꝫ cū quibus ad 30. ānos bella gesserat vicit ⁊ xp̄i fidē suscipere coegit. Ver saxonico
durāte bello multas interī suscepit expeditiones: quas ita integre administrauit: vt ꝑ vniuersū orbē eius
fama diuulgaret: qꝫ diceretqꝫ ipsum nō sine diuina ope bella gerere. Erat āt carolo huic in bello gerendis
illc primū ꝓpositus sinis: vt xp̄iane fidei legē q̄tū in se ēēt extolleret: ⁊ eius oēs aduersarios deprimeret.
Conuersus ad in hispanos a fide nostra alienos pāpalunā ⁊ augustā nobilissimas ciuitates vi cepit: ca
ptisqꝫ mēribus suis diripiēdas cōcessit nullo pacto eis pacē daturus nisi xp̄i fidē i egre reciperēt. i galliā
tādē: redijs rebus hīī ex sua gestis dū pyreneos trāsit i guasconū hoiū insidias incidit: quo in ꝓlio lꝫ acri
ter se tutatus fuerit anselmū ⁊ egibardū atqꝫ Rolādū suū ex sorore nepotē famos i bello duces amisit gua
scones: vn̄de a carolo supati defectionis ac perfidie sue meritas dedere penas. Britones quoqꝫ qui eius
mādata neglexerāt paulo post supauit. Bñuentanus ꝑterea: q pōtifici Ro. bellū inferre statuerāt his audi
tis tm̄ terrorē incussit: vt iureiurādo adepti pollicerēt se in posteꝝ ꝑpetuo sub ecclesie ditione ꝑmansuros.
Dum āt hec i italiā gerūtur Tassilo bauarie dux desiderij vt diximus gener stimulis vxoris concitatus
hunnis sibi ofinibus sociatis bellū i Carolū mouet: quod quidē carolus celeritate sua primo pene cōte
cit q̄ ab ipso incohatū fuerit: Huic ēt pacē nō negauit obsidibus ante receptis: cū ꝑ idē tp̄s qdā Sclauoꝝ
Ualataboꝝ aliaꝝqꝫ barbaroꝝ gētiū varijs excursionibus: incendijs: cedibusqꝫ vexarentur opē a carolo
ꝓ societatis iure petiere: quos qdē vnico nūcio sua auctē in officio ꝯtinuit: qbus gestis cū in magna gloria
magnisqꝫ opibus frācoꝝ regnū ꝑduxisset: carolus statuit ad vlsus vngaros q hostibus suis auxilia submini
strauerāt bellū suscipe. hos cū multis vicissꝫ ꝓlijs tādē. 8°. āno postq̄ bellū inceperāt penitus supauit. Nec
ꝯstat vllū vnq̄ bellū a Carolo gestū in quo maior hostiū fuerit cedes edita maiorqꝫ illis illata clades: in eo
tēpe ut oēs auctores ꝯueniūt igētē vngaroꝝ multitudinē. ⁊ pene nobilissimū quēqꝫ eo bello assūptū. Ma
ximā quoqꝫ vim auri atqꝫ argēti multāqꝫ ꝑciosā suppellectilē q̄ hūnu varijs ex gētibus diripuerāt in suū ꝯges
serāt regnū frāci in galliā trāstulerunt. Nec multo post rebellātibus vndiqꝫ multis rursus pipinū filiū in
vngaros misit: quos grauibus ꝓlijs supatos ad deditionē ꝯpulit. Adelphonsus āt eo tp̄e asturie ⁊ gallecie
rex acceptis a carolo auxiliaribus copijs supatisqꝫ saracenis vlixbonā ciuitatē vi cepit: q vō i ꝓsidio barchi
none erāt audita adelphōsi victoria carolo se ꝯfestī dedūt. Supati ⁊ bauari q foroiulienses vexabāt ab hērico
caroli ꝑfecto. Sꝫ ⁊ cū Ro. aduersus leonē pōt. ꝯiurassēt ⁊ vrbe eū ꝑpulissēt carolus pōt audito ꝯfestī cū
exercitu i italiā venit: ⁊ ibidē oi tumultu sedato pōtifice cū igēti gloria i sedē restituit: a quo ꝓ suis hī imeritis
augustus ⁊ ipator apellatus Diademate q̄ tali donatus ē: accepta vō ipi ptāte i galliā ꝓficiscēs incredibili
honore exceptus ē. Ferūt hec bella. 46. ānis qbus regnauit icredibili felicitate tm̄ magnitudie q̄dā ai tū ēt
īgenij atqꝫ ꝯsilij carolū nō solū gessisse: sꝫ ēt cōfecisse. Quibus regnū satis āplū a pr̄e acceptū lōge maius po
steris suis reliqt. Vn̄ cū sibi famā ꝑ vniuersū mūdū cōpauerat ut vndiqꝫ ad eū legatōes cōuenirēt amicitiā
qꝫ publice ac ꝑuati peterēt. Nōnulli āt auctores tradūt ⁊ ꝑserti dn̄s iacobus d̄ varagine theologus genuē.
Archiepō i sua chronica reꝫ memoratu dignā carolū in lōgobardoꝝ bello apud genuā cōuentū habuisse.
Pouēqꝫ ad ꝑcesc ōstātini imꝑatoris ꝯstātinopolitani classicos exercitus ꝯ ꝑsos ⁊ saracenos cōparasse
qbus fretus auxilijs i barbaros hierosolymā occupātes exercitū duxisse, ꝓfligatisqꝫ ex ide barbaris atqꝫ ex
oī ꝓuincia pulsis xp̄ianos in hierosolymā restituit: ⁊ firmis munitā presidijs reliquisse. Nuntiū ad cōstā

tinū impatorē pfectus magno et icredibili honore susceptus ē: ibiqʒ cū oblatos thesauros repudiasset multa sanctoꝝ reliquijs donatus ē ac paulopost i galliā rediēs corone dñi nr̃i iesu xp̄i ptē: ptemqʒ dñice crucis et claui vnū: sudariūqʒ: necnō et beatissime vḡinis marie camisiā secū ↄtulit: et ad basilicā aqsgrani trāsmisit. Carolus āt ob bñficiū a genuēsibus susceptū cū eoꝝ ciuitas pax būānq a lōgobardis fuisset gubnata: et i protectionē suscepit: et multis priuilegijs exornauit: ac deiceps cū sūma iusticia et humanitate gubnauit Quibus et ducē p administrāda repu. pmū pfecit: decessit et venetis extūc xp̄i 10 vti legibus. Florētia deinde ethrurie vrbē desertā instaurauit et ciues suos in ea cū summa charitate collegit: ac alia pene innumerabilia bñficia italie vrbibus ↄtulit. Ceteꝝ enarratis caroli huius clarissimis gestis restat: vt eius habitū naturāqʒ ac mores ↄscribamus. Fuit in pmis carolus hic statura pcera lato pectore: latis humeris: magnis oculis: naso paulo eminētiore: forma deniqʒ totius corporis adeo pulchritudine eximia vt decorē simul cū qdā regia maiestate ↄiūctū p se ferre videret: hēbat i voce splendorē: i incessu grauitatē: totoqʒ corpe ac motu sūmā dignitatē: pmissā gerebat barbā: valitudine erat pspera: p q̄ venatoribus si acorū more plurimū studebat. Fuit preterea amicoꝝ studiosissimus: pietate in parētes: amore in filios: atqʒ in oēs alios humanitate superabat. Berta cōstātinopolitani iperatoris filia ei mater fuit: quā semp sūmo i honore et reuerētia hūit. Sororēqʒ vnicā hūit: quā certe incredibili amore semp dilexit. Oēʒ deniqʒ familiā suā tāta cōplectebat charitate: vt quocūqʒ accederet secū hēre vellet. Fuit ēt in remunerādo largus: i puniendo mitis et clemēs: i iudicādo equus: in gubnādo moderatus: erga hospites pegrinos: ac oēs eos q paupertate nimia laborabāt sūma libalitate pfusus. Cenobia vt alquinus preceptor suus ait ad numeꝝ literaꝝ alphabeti fūdauit extruxitqʒ ac copiose pdijs alijsqʒ bonis dotauit. adeo ēt cū p ociū ei liceret studio delectabat literaꝝ. Erat n. nō mō latinis. sʒ et grecis līis sufficiēt instructus. Filios quoqʒ suos doctissimis hoībus erudiēda tradidit: et filias ne ocio torperēt lanificio assuescere fecit. pontē opus egregiū qngētoꝝ passuū latitudinis apd maguntiā extruxit. Regias insup edes varijs in locis p ipa edificauit et inter cetera in ciuitate aquisgrani vbi regni sui sedes erat tēplū maximis sumptibus btē marie dicatū cōdidit. rebus āt suis ita cōpositis cū aqsgrani esset valitudinis cā ppter aquas calidas que ibi scaturiūt febre ac lateꝝ dolore correptus moritur āno. secūdo etatis sue 72. cal. februarij. salutis nō nre āno 814. Cuius nō corpus cū igēti pōpa in tēplo btē vḡis marie: qd ipse extruxerat sepelit: hoc. s. epigrāmate notato: Magni caroli xpianissimi romanoꝝqʒ iperatoris corpus hoc sepulchro cōditū iacet. Fuit āt carolus ipse si eius res tā domi tā foris gestas inspicias tāte amplitudinis et integritatis vir vt postea neminē parē nec dū supiorē gallia habuerit.

Pipinus aūt ipsius caroli filius natu maior et ipse eodē āno: quo et pr̄ Augustus a leone papa solēni decreto italie. Rex declaratus regnauit ānis. 13. vir qdē clarissimus nec pr̄i vlla in v̄tute dissimilis. Et nō pr̄ēs eius pstātia ↄfisus an̄ susceptā impij dignitatē cū i vngaros iuit quos etiā gravibus plijs supatos ad deditionē cōpulit. Eoqʒ bello egregie ↄfecto pr̄ ipsū i bñuētanos misit: q grimoaldo duce finitimos pōtificis agros turpit vexabāt: eos nāqʒ ita pdomuit vt egre se menibus tuerent. vex cū p aliquot mēses frustra eos oppugnasset Theate se cōtulit et oppidū vi cepit diripuitqʒ ac icēdit: ide in orthonā et luceriā mēses tādē terrore pculsas i deditōēʒ accepit et ibidē grimoaldū ducē ↄprehēdit quo capto nō ita multo post animi dolore perijt. hūc ēt pr̄ carolus i venetos sibi ifideles falso accusatos misit: et eracliā atqʒ eqliū incēdit: p qd multe familie nobilium venetias migrarunt: quibus gestis etiam multis alijs prelijs egregie confectis mediolani inueniens ibidem vitam: cum multa gloria in pace finiuit.

Iustinianus particiacius 11. venetoꝝ dux hoc āno pr̄i āgelo i Riuoalto suffragijs oīuʒ suffectus vacauit ānis. 2. et m̄. 6. vir certe tāto magistratu hñmeritus cuius vḡtutibus atqʒ industria res ve. ea plurimū creuit
810 vñ et rogatu Michaelis cōstātinopolitani iperatoris classē nō modicā ↄ mauros siciliā i illa occupātes misit quos nī haud phibere potuerūt quominus magnā ipsius insule partē vastarēt. cuius et tpibus corpus diui marci euāgeliste a qbusdā mercatoribus ex alexādria venetias delatū ē vbi et postmodū i magna veneratōe hitū in celebriori vrbis loco i eius honorē celebrimū tēplū ipse fundauit: qd frater eius ioānes successor postea pfecit. In quo qdē multa dona ipsi germani duces pmū et postea posteri recondiderūt. A quo tpe extūc senatus venetus marcū ipsum magnū tanq̄ vrbis patronū in vexillo suo ↄferri statuit. Hic inter cetera beati hylarij epi tēplū multis exornauit donarijs et collocatis ibidē sacerdotibus multis q diuina quotidie celebrarēt prouētus multos qbus viuerēt assignauit: et ibidē corpus suū tādē sepeliri mandauit.

Ademarus qdā natiōe Gallus Caroli magni et pipini eius filij italie regis necessarius si acoꝝ comes his
811 tpibus ab ipsis Augusto pr̄e et rege filio eius genuēsiū dux ↄfecit: vir qdē ingenio ai et belloꝝ tā terrestriū tā naualiū scientissimus. Nā vt dictū ē cū Genua ciuitas a Rhotario lōgobardoꝝ rege Ro. fuisset ablata et manc. satis ab ipso rege et ceteris longobardis diu fuisset gubernata hac tēpestate in Caroli ipsius manus deueniēs cū summa iusticia atqʒ humanitate tā ipse q̄ reliq imperatores galli p cētū ānos gubnauerūt. atqʒ illi oēs ligurie ciuitates vna cum corsica insula subdiderūt: et Ademarū hūc illi ducē pfecerūt. Qui ademarus magistratu suscepto: vt erat ingenio ai viri: cū intellexisset mauros ēt corsicā occupasse coadunato exercitu suo velociter in su. eo cōcessit: et impetu facto. xiiij. coꝝ naues cepit et demersit: et innumerabilibus cesis insulam ab eisdem liberauit. Sed eo ab ipsis mauris tandeʒ interfecto corsica nihilo minus a successoribus genuensibus conseruata est.

Nichael. 38. constātinopolitanus impator hoc āno post Stauratiū sororiū suū imperiū assumēs impe
812

nit ānis.2. Nicephorus īpator eius pdecessor: ꝑlio a bulgaris ī supiori mesia supatus stati occubuit: ⁊ Stauracius eius filius eodē ꝑlio ēt vulneratus cū cōstātinopoli reuersus fuisset in locū pris in ipio successit ⁊ tribus tm̄ mēsibus iperauit. Eo q̄ michael ille cū deposuerit: ⁊ illi ēt successit: vir sane piꝰ ⁊ scōꝝ traditionū emulator. Qui imperio suscepto cōfestim in gallias ad Ludouicū imperatorē oratores trāsmisit: q cū consulerent qd de imaginibus tenendū cēserei: Quos benignissime suscipiens illos ad pōtificē romanū remisit dicens: nec ipsa pōtifici interesse decernere. Hic āt cum aliq̄diu aduersus bulgaros preliaus superior extitisset postremo apud ādrinopoli uictus fugatusqȝ copias atqȝ aīuz amisit. Cōstantinopolimqȝ reuersus imperio se abdicauit: ⁊ monasteriū intrans vsqȝ ad mortē religiosissime ibidē vixit.

¶ Joannes particiachus.13. venetoꝝ dux hoc āno post iustinianū fratrē in riuoalto ab oībus dux ɔstitutus ducauit ānis.23.⁊ diebus.19. hic fratri Justiniano prudētia ⁊ religione persimilis fuit. ⁊ diui marci tēplū a fre fūdatū excellentissime perfecit. hic ex senatusɔsulto exercitu in methemauco ɔ Obelerū methemaucēsē nouū ducē ibidē exulatū duxit: ⁊ eo tādē superato ac interfecto methemaucēsē ipsā ciuitatē destruxit. Quā obrem Joānes ipse a Ludouico ipatore in frāciā vocatos accessit: cuius absētia senatus venetus castellano epō ⁊ duobus ciuibus riualti curā administrationis rei pu quoadusqȝ regrederet tradidit. Denique cū bona grā ex frācia reuersus cū nimiū luxurie ocioqȝ vacaret: ⁊ rei pu. curā postpōeret ciuili tumultu e ducatu deijcit. At ille in se reuersus delictū recognouit ⁊ monasticū hitū suscepit: ingressusqȝ mōasteriū reliquum vite sue tempus in orationibus lectionibusqȝ ac ieiunijs cōtriuit. 813

¶ Bernardus aūt caroli magni nepos hoc anno post pipinū a carolo magno italie rex declarat: ⁊ regnauit ānis.9. Hūc aūt cū carolus cōstituerat regē mādauit ut ī oībus ludouico eius filio ⁊ ipi successori optēparet. Sȝ carolo mortuo eius mādatis obseqi noluit. Jmo qbusdā epīs italicis ⁊ seditiosis ciuibus istigātibus ab impio oīno defecit ⁊ ciuitates quasdā ac populos ī sua vba iurare coegit. Quā ob cāz ludouicū ipatorē in se ad iracūdiā cōcitauit: ⁊ propterea quosdā copiaꝝ suaꝝ duces cū valida manu ex gallia ītaliā ɔ Bernardū misit. Quoꝝ ipetus cū ipse bernardus retardare conaret ab ipsis in alpibus superatus ē: ⁊ ibidē seditionis auctores capti statī necāt. Ipse aūt bernardus qmuis supplex veniā peteret Aquisgrani pductus capitali supplicio punit. episcopi quoqȝ tāti mali auctores ⁊ rei. Synodali decreto in Monasterijs diuisis tanq̄ ad carceres perpetuos relegati fuerunt. Ludouicus.

Ludouicus eius nois pmus cognomēto pius fuit post carolū galloꝝ impator hoc anno patre carolo defuncto imperiū suscipiēs impauit cū Lothario filio ānis.25. Qui impio suscepto ɔ vascones q ab īpio defecerāt bellū indixit: cū quibus p multos ānos grauissima bella cōmisit: ⁊ tādē ī suā ptātem 815
6014 eos redegit. Deinde britones seu anglos res nouas molietes armis ī officio cōtinuit. Et postea saracenis cesaream augustā incolentibus pacē concessit. his optime ⁊ feliciter gestis apud aquisgranū cōuētū habuit: vbi ⁊ Lothariū natu maiorē assentiētibus cūctis impij sociuz sibi delegit. Et pipinū fm aquitanie: ac Ludouicum tertiū filiū bauarie reges appellauit. Post ɔ Bernardū predictū italie regē ab impio deficiētē bellum mouēs eū supauit ⁊ interfecit: vt predictū est: quo tumultu sedato ī saxones iteꝝ ab imperio deficiētes copias misit: eoꝝqȝ tyrānū vero marcbum regnū affectātē: ⁊ secū aggredi ausū supat ⁊ interficit. bulgaros preterea panonios inuadētes pmo quidē reppulit. Veꝝ cum Vaydo aquitanie prefectus rebellasset adeo remaui saracenoꝝ regis auxilijs fretus tātū bellū omittere necesse fuit. hāc obrem bulgari p panonios in dalmatiā infesto agmine penetrarūt: sȝ anteq̄ Ludouicus ipse in Vaydonē mouisset magnā hispanie ptē deficientibus populis iā occupauerat dimissa circūqȝ classe q̄ maritimas vexaret ciuitates solus āt Bernardus barchinonensis comes terra mariqȝ vexatus ī impatoris fide pmansit. Lotharius vō italia pacata in galliā rediens cū Ludouicus pr carolū: cui caluo postea cognomen fuit: natu minimū fribus ceteris in oībus preferret inuidia stimulatus ipsum Ludouicū patrē impio deposuit: ⁊ captū in custodia reclusit verū eodem āno inter eos cōuentione facta ipse Ludouicus liberatus in imperio restituitur. Erat autē Ludouicus natura clemens atqȝ mitissimus: q cū regni ⁊ ecclesie iura semper tutatus fuisset.25. impij sui anno moritur: ⁊ ī beati Arnulphi basilica sepellitur.

Stephanus eius nois.4. papa Julio pre Ro. natus. hoc āno Leoni pōtifici suffectus sedit annis.3 ⁊ mē.7. vir qdē nobilissimus ⁊ nobilissimis parētibus ortus ac multe doctrine ⁊ integritatis pōtifex: q suscepto pōtificatu post.3 mē ad ludouicū in gallias pfectus apō Aurelianos Papa.102
6016 ipm iunxit ac coronauit. atqȝ inibi cāpulanis q tūc inalescebāt sedat cōpositisqȝ italie rebus romā rediȝt: secū crucē magne extimatōis deferēs quā qdē ludouicus pdictus ipator sua īpēsa btō pe. dicauerat: moriēs deīqȝ hic sctissimus pō. ī bti pe. basi sepelliꝰ. ⁊ tūc cessa. epatus dies.xi. 817
Pascalis eius nōis pmus papa honosi cuiusdā Ro. ciuis filius: hoc āno stephano pdicto pōti. succedēs sedit ānis.7. mē.3. ⁊ diebus 17. Hūc pdictus stephanus ponti. dū viueret pp eius vitā Papa.103
tes atqȝ doctrinā monasterio beati stephani abbatē pfecerat: inito igit pōtificatu cōfestim clericis qbuscūqȝ anathematis pena mādauit ne ecclesiastica bn̄ficia a quouis seculari obtinere psume- 820
6019 rēt ut hr ica.16.q.4 c. si qs clericus: deinde lotharium italie regē a ludouico pre ɔstitutū ī basi. beati petri inūxit: augustumqȝ ēt appellauit. Postea multa scōꝝ corpora minus religiose iacētia in vrbe cū magna veneratione introduxit: honestiusqȝ recondidit. Et tēplū beate praxedis a fūdamentis extruxit multa quoqȝ scōꝝ corpora inibi et cōgregationē grecoꝝ collocauit. Fecit etiā beate cecilie ecclesiā ab eo cōditam

fuisse: vbi tanq̄ in honestiori loco ipsius virginis ac Valeriani Tyburtijq3 corpora locarentur. Multas etiam basilicas vetustate quassatas restituit: ac multos captiuos persolutis creditoribus liberauit. Tandem cum nullum religionis pretermisisset exemplum. vij. pontificatus sui anno moritur: & in beati petri basilica sepelitur.

Michael iunior quadragesimus cōstātipolitanus īperator post leonē a se interfectū imperauit ānis. ix.
821 Nā michael senior cū ab imperio se abdicasset leoni pardi patricij filio imperiū dimisit. Qui suscepto imperio statum Crumnum bulgarorū regē andrinopoli potitum: & in cōstātinopoli arma vertentē circa vrbis menia interfecit: ꝓpter quod orientale īperiū per aliqd tps pacatum fuit: cuius et ipse octo ānis imperasset ab isto michaele domesticorū suorū comite interfectus ē: & ita imperium hunc michaelē per arma permissum est. Qui principatu accepto cōsessit venetis ibibunt ne merimonia occidētis i asiam per ferrent: eo qz compulit classē in auxilium siculorum contra saracenos mittere.

Papa.104 Eugenius eius nōis sc̄s papa natione Ro. pr̄e boemūdo natus hoc āno pascali predicto suffectus sedit ānis. 4. Cuius tpe octauū scisma fuisse ferūt: vz inter hūc eugeniū & quēdā nōie zin-
827 zinū ꝓpter patrū discordias. Sz eugenius hic ꝓpter eius religionē: scitatē doctrinā: humanitatē: atqz eloquētiā oiū consensu tādē obtinuit. Qui initio pōtificatus cum Roma fama ingenti laboraret frumētū adeo abūdāter i vrbē introduxit: vt nullibi vilius q̄ ibidē ānona venderet. 6026
pauperū vō pupillorū ac viduarū cās ita tutatus ē vt ab oibus pauperū pr̄ appellaret. Tādēz cū optimo hic pontifex in artibus his ꝓseueraret ab emulis: vt qdā aiunt: oculis excecat: & martirio coronat. cuiusqz corpus in basilica petri cum omni deuotione sepelitur.

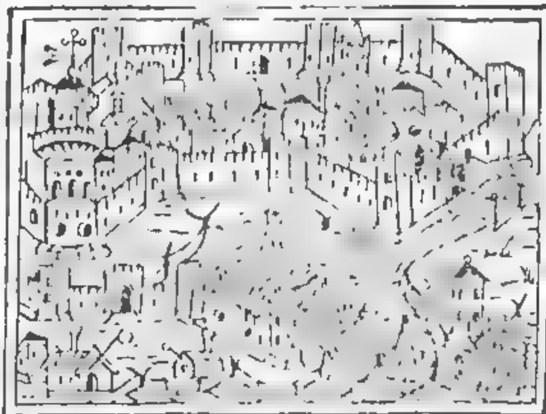
Papa.105 Valentinus papa pr̄ia Ro. leontio patre natus eugenio pōtifici suffectus sedit diebus. 40 Qui apud pascalē & eugeniū predictos pontifices sctissimos a tenerīs annis enutritus doctrinā: &
830 morēz bene viuēdi vsqz ad maturā etatē didicit adeo quippe virtuosus & sanctus euasit: vt cū tūc dyaconus haberet sūmū pontificatus gradū meruerit. Creatus itaqz oiū cōsensu pōtifex nō 6029
secus q̄ in priuata vita se habuit. s in pietate: clementia & liberalitate: ita vt nulli maiorū in pontificatu secundus sit habitus. Verum exigentibus fortasse hominum peccatis: qui tunc aderant quadragesimo pōtificatus sui die morte obiit: & in beati petri basilica sepelitur.

Papa.106 Gregorius. 4. papa Ciuis Ro. pr̄e Joāne natus valētino pōtifici succedēs sedit ānis. 16. vir nobilitate isignitus scitate clarus doctrina & eloquētia pcipuus ac diligētia solicitudineqz rebus in oibus admiratiōe dignus. Qui pōtificatu suscepto mox corpus beatissimi Gregorij trāstulit &
831 vbi nūc iacet magnus cū ornamētis collocauit: corpora ēt sebastiani & Tyburtij ad basilicā petri trāsferri curauit. Insup & rogatu Ludouici īpatoris oiū scōrū cōmemoratōēz i cal. nouēbris instituit obseruādā quā qdē celebritatē galli & germani primo obseruare ceperūt: post multa autem bona opera denique hic sanctissimus Gregorius obijt pontificatus sui anno. 16. & in basilica beati petri sepelitur. Et tunc sedes vacauit dies. xv. 6030

Grandinem autem mire magnitudinis hoc anno in galliam cecidisse tradunt que pecora multa & nōnullos homines interemit visa est: tunc in ipsis grandinibus quoddam grandinis granum durissimum longi-
832 tudinis pedum duodecim.

Ciuitas vetus.

Centum cellensis Etrurie oppidum quod nunc Ciuitas vetus appellatur hoc anno ab
833 Aphris Saracenisqz in eiusdem portum ex Aphrica delatis occupata & bonis omnibus expoliata exuritur. Superioribus enim temporibus Regnante Bernardo Caroli magni nepote in Italia Saraceni iterum destruxerūt eam: sed Gregorius tertius (vt supra dictum est) eandem ciuitatem seu oppidum pene desertum restituerat. Fuit ipse locus ꝑ tēpora hadriani Imperatoris ciuitas non ignobilis in qua idem Hadrianus centum edificauit cellas centum videlicet iudicibus ibidem ab ipso institutis pro audiendis causis eo presente deputatas. Quo quidem in loco (ut supradiximus) diuus pater Augustinus Eremitas sanctos inuisit et ibidem nonnullos edidit libros: ut ipse Rhetractionum suarum libro cōmmemorat & sunt qui dicant eundē libros de trinitate dei ibidē inchoasse: hi itaqz Saraceni inde Romā cum exercitu venientes vrbem oppugnauere & suburbanis incensis etiam beatorum Petri & Pauli Basilicas exussere: sed mox a Ludouico Lombardie marchiōe auxilio ēt Lōgobardorū sarraceni ipi ex italia pulsi sunt: Qui ex italia recedentes Tharētū & Siciliā oēm inuaserūt: quā magna ex pte occupata panormū vrbē vastauerūt. Bonifacius āt

Corsice dux cū auxilijs p̄mo genuēsiū suoꝝ ac quorūdā tuscoꝝ classe in aphrica delatus iter vticā ⁊ Carthaginē q̄ter cū eisdē cōgressus tātā boium illoꝝ stragē edidit: vt coacti fuerit Mauri suos ex Sicilia reuocare: q patrie laboranti opē ferrent: Hac itaq3 ratiōe italia ⁊ Sicilia hostibus liberate sunt.

¶ Bartholomei apostoli translatio.

¶ Sicardus qdā Bñuētanoꝝ p̄fectus hūc bello p̄ns extitit q veritus ne sc̄issimi Bartholomei apl̄i corpus in barbaroꝝ māus deuēiret ex Lypari isula illud cū magna veneratiōe Beneuētū transferri fecit.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Rabanus mōachus natiōe germāus magūnus archiep̄s theologus qdē p̄clarissimus ac insignis poeta p hoc tp̄s i psa ⁊ carmie duobus dicēdi modis plurimū valuit: ⁊ multo i p̄cio fuit: q ex igenij sui magnitudie multos ɔmētatus ē edidit li. quoꝝ tituli sūt isti: ꝗut inuīre potui: Et p̄mo sup geū li. 4. Incipit: In p̄ncipio. sup Exodū li. 4. Exodus exatus. Itē sup epistolā ad ephesios lib. 3. Sup leuiticū li. 1. Sequētis libri. De institutiōe clericoꝝ li. 1. Sup Deuteronomiū li. 1. Hec sūt verba. Sup mattheū li. 8. Expectationē itaq3. Super librum paralipomenon: ⁊ super machabeorum librum commētatus ē: hūtq3 f mēcs ad populum plures ⁊ elegantes.

¶ Strabus itē mōachus gallus eminētissimus theologus ⁊ cōmētator diligētissimus Rabani p̄dicti auditor p hec quoq3 tp̄a ipso p̄ceptore suo iferior nō fuit: q ⁊ ip̄e Vincētio gallo i suo historiali speculo testante hec q̄ subiecta sūt ppulchre cōmētatus ē: v3 sup libꝝ nūeri li. 1. Sup regū libros li. 4. Sup iudith li. 4. Super hester li. 1. Sup librū sapiētie li. 3. Sup ecclesiasticū li. 10. Sup hyeremiā li. 1. Sup Machabe. li. 3. Super actus apostoloꝝ li. 1. De officio ecclesie li. 1. Ad Ludouicū imperatorem ⁊ multa alia.

¶ Theodulphus aurelianēsis ep̄s vir gnē sciaq3 ac disciplina p̄cipuus his ēt tp̄ibus in p̄cio exn̄s apō Ludouicū ipatorē falso accusat ⁊ carceri mācipat: vbi ⁊ nōnulla insignia edidit monumēta: ⁊ p̄cipue v̄sus illos q i ramis palmarū añ foreo ecclesiarū decātant: cōposuit: v3 Gloria laus ⁊ honor tibi sit rex xp̄e redemptor: qbus ⁊ alijs multis editis cōgit ipatorē in festo palmaꝝ illac iter facē: dūq3 ep̄us illos decātari faceret imperator demolitus est: ⁊ optimum atq3 insontem episcopum absoluit: ⁊ ad suum episcopatum cum gloria remisit.

¶ Deusdedit mōachus Mōtiscassini abbas religiosissimus: vir hisdē tp̄ibus ob sc̄itatē atq3 doctrinā multo in p̄cio fuit: ⁊ multa cōposuit: ob qd Sicardus Bñuentanorum Tyrannus illū cepit: ⁊ ob denegatā sibi pecuniam in carcerem coniecit: quo quidem in loco non sine sanctitatis ⁊ martyrij opinione tandem vitam finiuit.

¶ Theophilus p̄mus ⁊. 40. Cōstātinopolitāus imperator hoc anno Michaele iuniore mortuo succedēs imperauitānis quindecim. Hic est ille: quem Michael predictus Imperator cū classe maxima apud sarracenos miserat: S3 visa multitudine illos aggredi timuit: donec a Petro Venetorum duce sexagesimo Triremium classem obtinuerit: Cui cōiunctus in illos statim duxit: Et sarraceni perterriti Tarentina obsidione soluta ventis vela dedere: Sed casu mag s q̄ virtute Sabbas eoꝝ dux cum Christianis cōfagēs victor euasit: ⁊ omnes venetorum Triremes cū militibus suis aut cepit aut demersit. Theophilus autē cum paucis Constantinopolim fugit. Elatiq3 hac victoria sarraceni omnia lōge lateq3 popul auit. Cumq3 Anchonam ciuitatem etiam diripuissent: ⁊ domū redirent permittēte deo in medio mari fluctibus obruti sunt. Theophilus autem hic post multos conflictus deficiens Michaelem filium successorē dimisit.

¶ Petrus Gradenicus Pola oriundus quartusdecimus Venetus Joanni duci hoc anno suffectus: ducauit annis viginti nouem: Qui magistratu suscepto confestim Joannē filium ducatus consortē sibi cōstituit: ⁊ in deuotiōis signum ecclesiam diui pauli apostoli in vrbe edificauit. Inde a Theophilo imp atore p̄dicto rogatus ex senatuscōsulto sexaginta naues seu triremes eidē in subsidiū cōtra sarracenos misit: que oēs tandem a sarracenis superate aut capte aut demerse fuerunt. Eo etiā regnāte post predictam cladem quasdā etiam naues mercimonijs preciosissimis honustas e Syria venientes idem sarraceni in Tergestinū sinum interceperūt: ⁊ omnes mortales in illis repertos ad vnū vsq3 trucidarunt. Verum cum dolosus iniquusq3 vir haberetur: ⁊ eius omnis intentio ad rapiendum: compamēdumq3 duceretur: ⁊ omnia per nephas coaceruare ⁊ congregare anniteretur: seditione tande3 in eum mota apud sanctum Zachariam sinitis vesperis obtruncatus fuit: ⁊ in eodem loco sepultus. Sunt tamen qui dicant id filio noie Joannes duci non sibi contigisse. 836

Othariꝰ Ludouici predicti imperatoris filius tertius Gallorum imperator: post patrem imperauit cum Ludouico filio quem imperij consortem fecerat annis quindecim. Hunc Lothario Pipinus ⁊ Ludouicus: ac Carolus cognomento Caluus fuerunt fratres. Sed Ludouico patre defuncto pro Aquitanie regno: quod eorum frater Pipinus iam defunctus tenuerat omnes decertare ceperunt. Ludouicus enim ⁊ Carolus contra Lotharium hunc eorum fratrem pro huiusmodi regno acriter decertarunt. In quo quidem prelio multi vtrinq3 cecidere. Lotharius tamen postremo victus ex agro Frontanici Aquisgranū cōfugit. Unde ēt deturbatus instātibus hostibus vienā cū cōiuge ac liberis se contulit: Quo audito fratres illū cū exercitu insecuti sūt ꝓpter qd Lotharius illū comitatū totū amisit: ⁊ adeo eius exercitus eo i p̄lio dilaceratus fuit vt vix solus ē trecētis eqtibus a tā grādi strage ꝓlabi potuerit: Sed Sergius pōtifex Ro. his auditis totius regni iterū

Lotharius

841

6040

tā miseratus ad eos placādos ex italia legatos strēnuos misit: q vna cū regni ꝓceribus pacis federa īter eos hoc pacto cōposuerūt: vʒ vt pars illa occidētalis regni q̄ a britānico oceano vsqʒ ad Mosā flumē ptinet Carolo caluo obtēperaret: Ludouico vero germānia vsqʒ ad Rhenū flu. ēta ⁊ qcqd trans rhenū genitor possedisset cōtigeret. Lotharius aūt cū imꝑij titulo Romā cū italia obtineret ea pte gallie q̄ oli narbonēsis: nūc Romana ꝓuīcia appellaṫ: addētes ēt eā pte q̄ īter scaldū ⁊ Rhodanū fluuios Lotharigie nomē ipsam accepit ab ipo Lothario. Rebus igiṫ ita cōpoītis. Lotharius hic Ludouicū filiū suū iperij sociū asciuit. Et cū senex effectus fuisset: ⁊ ipse inter filios regnū suū diuisit: Ludouicū imperatorē relinquens. His ita gestis ipse monachorum habitum suscepit: ⁊ non ita multo post vitam cum morte mutauit.

Pap.104 Sergius eius nois secūdus papa natōe Ro. pr̄e Sergio natus post Grego. pōtificē sedē beati hoc āno accipiēs sedit ānis .2. ⁊ mē.3. Hic cū prius os porci vocaretur ob deformitatē nois mutaṫ 6045
vocabulū coactus ē ⁊ se Sergiū appellari fecit: ⁊ inde mutādorū noium cōsuetudo sumpta est.
846 Fertūt hūc ex illustri familia natū a suis maioribus nō degenerasse ꝓpe q̄ nutritus fuerat a
tribus pōtificibus Leōe .3. Stephāo .4. ⁊ Eugenio: a quorū doctrina ⁊ moribus plurimū didicit: Hic itaqʒ pōtificatu suscepto i ornādis tēplis aīum adiecit: ⁊ inter cetera basilicas Siluestri ⁊ Martini vetustate collapsas restituit: i easqʒ multa scōꝝ corpa collocauit: ⁊ iuxta basilicā scī Siluestri mōasteriū a fundamētis i honorē apostoloꝝ petri ⁊ pauli cōstruxit: vbi iugiter reos agent diuc. Rem autem publica bn̄ ⁊ optie ab ipso gubernata patrie pr̄ appellari meruit: ac sic moriens in beati petri basilica sepelitur: ⁊ post sedes vacauit menses duos ⁊ dies quindecim.

¶ Michael eius nois .3. Theophili p̄dicti imperatoris filius 5o ⁊ .40 cōstātiopolitānus ipator: hoc āno pr̄e
847 defūcto vna cū Theodora matre imperauit ānis xi. et postea solus ānis 15 q̄ imperio ūito mox legatos ad Nicholaū pōtificē maximū ⁊ q̄m maxie ad visēda apostoloꝝ limina trāsmisit: qbus ⁊ patenā aurea cū calice similiter aureo magni pōderis cū gēmis magne extiatōis ornatos dono misit: Quos legatos pōtifex pbenigne suscipiēs etiam cum muneribus magnis domū remisit. Hic Basiliū quēdam virum strēnuum tandem imperij consortem fecit: a quo deinum vt solus imperaret interfectus fuit.

Pap.103. Leo .4. papa ꝓfessiōe mōachus pr̄e Rodulpho romāo natus hoc āno Sergio pōtifici suffectus sedit ānis .8. mē .3. ⁊ die .6. Vir certe religiōe: inocētia pietate: hūanitate: oiqʒ bōitate: atqʒ doctrina 6047
848 p̄clarus: cuius gesta p̄clara si cūcta oīa viberētur voluminis modū excedē viderent. Fuit nāqʒ tante scitatis vt orōnibus suis basiliscū serpētē: cuius venēato ābelitu perierāt multi: e fornace sancte Lucie depulerit: crucisqʒ signo maximū illud icēdiū extinxit: qd diu p domos saxonū ⁊ lōgobardorum vagatū fuerat: ⁊ diui petri basilice appropinqbat: Ob cuius rei mēoriā mādauit assūptiōis octauas: q̄ interceddēte hoc miraculū ipetrauerat ꝑpetuo celebrādas: Hic igiṫ vrbis menia ⁊ portas vetustate collapsas restituit ⁊ turres xv. a fundamētis erexit. .4. coronatoꝝ corpa sūa diligētia inuēit: qbus sub altari collocatis eorū tēplū instaurauit: ac multa alia scōꝝ corpa ibidē addidit: Dūqʒ his scītissima vacaret opibus: sarraceni cū magna classe ꝯ neapolitāos Romāosqʒ venere ꝯ quos pōtifex ipe q̄ta potuit māu castrati auxilio fuit Verū vt sanctū decebat pōtificē: primo aū diuīm orōnē fundēs dixit: Deus cuius dextera beatū petrū ābulantē ifluctibus ne mergeṫ erexit ⁊c. orōneqʒ fusa signum crucis ꝯ hostes faciēs pugnādi cepta sus dedit q post lōgū certamē hostes virili aīo superauit atqʒ cū igēti cede fugauit. Inde cū gaudio Ro. reuersus statim vaticanū menibus cixit: ⁊ a se deīceps vaticān locus leonina ciuitas appellata ē: Cōsueuerāt. n. hostes ātea leui icursiōe basilicā petri i vaticāo spoliare: ⁊ ꝓpterea id pōtifex effecit: atqʒ ita vi hec ipaʒ in .5. ānis absoluit: postea fores petri a sarracenis direptas ex ipoꝝ sarracenorū manibus restituit. Eādē bōis omnibus repletus ad celestia regna gloriosus migrauit: Cuius corpus .16. calen. augu. collachrymātibus cunctis i bti pe. basi. sepeliṫ: atqʒ īter scōs relatus eo die eius natalitia celebraṫ. Et tūc cessauit epatus dies 15.

¶ Aldulphus qdā āgloꝝ rex vir qdē xp̄ianissimus ⁊ Ro. ecclesie deuotissimus hoc āno i āglie regnū ac-
850 cipiēs regnauit ānis .7. vir qdē optimus atqʒ sapiētissimus q īter cetera mēoratu digna ob singularē religionem vniuersam insulam Romāe ecclesie tributariam fecit: Voluit nanqʒ vt singula domus quotannis singulos argenteos ipsi ecclesie persolueret.

Ludouicus 2o Ludouicus eius nois .2. .4. galloꝝ ipator pr̄e Lothario hoc āno defūcto iperauit solus ānis 21 naʒ Lotharius: vt diximus iā natu grādeuus sūpto mōachi hītu hūc ipatorē designauit: ⁊ cū exercitu i italiā ad ꝑcipiēdā coronā vēire suasit: q nimia elatus felicitate quocūqʒ iter faciebat oia cedibus ⁊ rapinis inoluebat: Verū cū Rome appropinqsset: ei Romāi cuncti bono zo gr̄a obuiā uenerūt: q̄ obrē 6055
856 oēm ferocitatē deposuit: ⁊ mitior oibus i rebus eē cepit q̄ ei pr̄ter suiʒ vrbē igredi licuisset. Deductus itaqʒ crucibus ⁊ clero ad bti petri gradus pōtificē Sergiū offēdit: ⁊ mutuis osculis mutuaqʒ data ⁊ accepta salutatiōe in octaua pētecostes tēplū bti petri sunt igressi: vbi pōtifex ipm augustū declarāns ipij corōa eūʒ coronauit: atqʒ qcqd hōestū postulasset quotiēs ab vrbe discederet: facile cōcessit. Cesar itaqʒ ⁊ augustus declaratus ⁊ coronatus stati Roma egrediēs paccato agmie papiā cōcessit: vbi deīceps oēm vitā suā Romā eundo ⁊ redeūdo contriuit. Seditiones tū ⁊ conspiratiōes ⁊ ipse a Carolo filio sustinuit. Quamobrem multos in Cisalpina gallia principes propter suspitionem interfecit.

¶ Edmūdus āgloꝝ rex hoc āno post Aldulphū pr̄eʒ āglis regnaṫ cepit ⁊ regnauit ānis .14. vir qdē ipe
857 vt pr̄ religiōe ⁊ scītate p̄cipuus: q cū eēt acērimus xp̄iane religiōis defēsor multa bella ꝯ danos ifideles gessit.

a qbus multas icursiões ꝛ dāna pꝑtꝰs cū eis viribus ipar: tādē supatus ꝛ captus martyrio coronatus ē.

Ioannes. vij papa natiōe ãglicus post Leonē pōtificem pōtifex factus sedit ānis. 2. ꝛ mēs 5.
Hūc tradūt fuisse feminā q̃ adolescēs admodū ex ãglia athēas cū quodā doctissimo amāt o
6057 suo pꝑfecta ibidē bonaꝝ artiū ꝑceptores audiēdo tm̄ pꝑfecit vt Romā veniēs paucos admodū 858
ēt in sacris lr̄is hret pares: Et a ꝑpe legēdo disputādo docēdo orādo tātā beniuolētiā ꝛ grām
sibi ꝯparauit: vt mortuo Leōe ꝑdicto pōtifice i eiusdē locū: vt multi affirmāt oīum cōsensu pō
tifex crearet: verū postea a familiari ꝯpꝑssa grauidat: papa extiis pepit. Nā ex vaticano ad la
teranēsem basilicā aliquã ad letanias pꝑfecta inter Colisseū ꝛ sanctū Clemētē ꝑter spē doloribus circūuēta
sine obstetrice aliq̃ publice pepit: Et eo loci ab oībus mortua ibidē sine vllo honore cū fetu misera sepulta
ē. ad cuius detestādā spurcitiē ꝛ noīs cōmādā mēoriā in hodiernū vsq̃ sūmi pōtifices rogationū cum
populo ꝛ clero sacrū a gētes: cū locū ptus medio eius itinere positū abhominētur: eo omisso declināt ad ei
uerticula vicosq̃: ꝛ sic loco detestabili postergato reūiūtes iter ꝑficiūt qd̄ ceperūt. Et ad euitādos simi
les errores statutū fuit ne quis de cetero in beati petri collocaret sede ꝑusq̃ ꝑforatā sedē futuri pontifice
genitalia ab vltimo dyacono cardinale attractarentur.

Benedictus 3 papa natiōe Ro. pr̄e petro oriūdus postea suffectus illi mulieri sedit ānis. 2. mēs 5.
ꝛ die. 9 q ob vite scitatē merito būdictus a, pellari debuit. Ferūt ꝑpe i eius electiōe oēs pres sic Papa. 10[.]
vnanimiter ꝯuenisse q̃ tā ꝑ sidus a deo i terras missus videbat. Ipse aūt flēdo deū ꝛ scōs testes facie
6059 bat se nequaq̃ dignū eē q tāte sedi pꝑeeret: Sed oībus acclamātibus: ꝛ eius electionē oīo appro 860
bātibus inuitus pōtificiū munus suscepit: q cū inissꝫ ꝑsepe ꝛ ieiunijs ꝛ oronibus vacabat deū rogās vt
sancte ꝛ integre ecclesiā gubernare possꝫ: q tāte mansuetudis tāteq̃ modestie vir fuit vt tā i pōtificatu q̃ i ꝑ
uata cōstitutus vita carus oībus acceptusq̃ hberetur: Nā qcqd in pontificatu vrbis istituit: facto ꝛ ope m oī
bus cōprobauit. Opa eñ misericordie cupidissime ꝑsoluēs funeribus sacerdotū semꝑ iter eē voluit: Visi
tabat nāq̃ isirmos: alebat paupes desperatos ꝛ calamitosos cōsolabat: Necnō ꝛ viduas pupillos ꝯ oppssos
q̃ acerrie tutabat: ꝛ his artibus oēm vitā suā cōtinue ducebat: Multasq̃ ecclesias vetustate collapsas in
vrbe restituit: eisq̃ multa dona obtulit Tandē vir sanctus moriens suum corpus ante fores ecclesie beati
petri sepeliri mādauit: Et tunc vacauit sedes dies. xv.

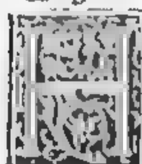

Nicolaus eius nois. 1 papa patria Ro. pr̄e Theodosio post Būdictū pōtificē sedit ānis 9 mē.
2 ꝛ die. 20. Et post huc vt alij dicūt sedes vacauit ānis 8 mē. 7. ꝛ die. 10 Hic ꝑ scētissimus pō Papa 110.
tifex i oībus fuit ꝛ magno Gregorio lōibus ꝑ simlis eo q a teneris ānis lr̄is ꝛ sancte educatus
6061 factu. q̃ i Būdicti ꝑdecessoris sui corpus ꝑprijs māibus tumulo cōmēdauit quē ꝛ post mul 863
tas orones vigiliasq̃ ac ieiunia pres pōtificē ẜ absentē crearet: Quo audito Gregoriū magni
pōtificia mox vitādi honoris cā in vaticanū fugiēs ibidē latuit: Sed inuitū in atriū lateranen
se pduxerūt. nolētēq̃ ēt i solio collocarūt apostolico. Deide i basilica petri ꝯsecratus sumpta de more pō
tificia corona multa cū Ludouico cesare q pn̄s aderat. locutus ē tū ad pōtificatū tū ad impiū ptinētia mi
chael quoq̃ cōstātinopolitanus ipator: audita eius fama: vt ꝑmissū ē visēdi grā legatos cū mūeribus Ro
mā trāsmisit. Cū aūt hic pōtifex post multas ꝑturbatiōes a molestijs liberatus fuisset: multa ad cultū di
uinū ptinētia: ꝛ qdē mēoratu digna gessit opa: ꝛ in ꝑmis cū multas basilicas restituisset: postmodū Ludo
uico pn̄te ꝛ approbāte multa istituit: Et ꝑmo ne vllus secularis pinceps aut rex ꝑsumeret vsurpare ea q̄ sunt
sacerdotū: vt testat Gratianus i canōe. 10. di. c. Imperiū vestrū: voluit vt pōtificū ꝑdecessoꝝ suoꝝ: decreta
les atq̃ epl'e auctoritatis vi vbiq̃ obtineāt: vt 19. di c. Romanoꝝ pōtificū. Vetuit ne iferioribus sub ana
thematis pena ne superioribus maledicē ꝑsumerēt. 21 di c. Submittit. Cōstitutionē ꝑterea pulchrā d Ro.
pōtifice deligēdo ordinauit: vt. 23 di. c. In noie dn̄i nr̄i. Mādauit rursus oībus fidelibus xp̄ianis ne sacer
dotis ꝯcubinarij missā audirēt. 32. di. c. Nullus missā. Decreto quoq̃ publico statuit. Ergo ꝑ papa se in
gereret nisi vnanimiter ab oībus fuisset electus nō apostolicus sed apostaticus cēseret. 49. di c. Si quis
aplīce sedi. Mādauit ēt iudicibus oībus ne vllā ferrēt sniam pte alt̄a absente. 3 q. 9. c. Reuera. Voluit nē
decreto eodē vllū a sede sua deijci eꝑm ppter ifirmitatē. vii. q 1. c. Pōtifices. Cōstituit isup nuptias nō clāde
stine sed publice celebrari 30 q 1 c. Nostrates. Voluit deniq̃ vt i cena dn̄i sacerdotes ꝑpter solēnitatem
istitutiōis sacri Gloria i excelsis deo i missa canerēt: de cōse. di 1 c. Gloria i excelsis. Voluit ꝑterea baptis
mi sacrm̄ iterari: ēt si a pagāo mīstraret: de cōse. di. 4 c. A quodā iudeo: Hic demū pōtifex i oī virtute gnē il
lustratus cū moreret ex testamēto i mādauit suū corpus ad ꝑdecessoris sui exēplū aū fores basi bti petri sepeliri.
¶ Sāguinē aūt hoc āno apd̄ Brixianā cisalpine gallie vrbē ꝑter tres dies ꝛ noctes pluisse dicitur.
¶ Locuste isup inūerabiles hoc ipo āno i gallia apparuere senas alas ferēq̃ pedes būtes q̄ vt castrorū aci
es turmati volitātes vniuersa q̃ viriditatē hūtia vastarūt: oībusq̃ cōsumptis i britānicū mare sese ꝑcipi 864
tauerūt: ab vndisq̃ diuerse i terrā reiecte fuerit ꝛ aerē isiciētes maximā ꝛ gnāle hoiū mortalitatē suscitarūt.
¶ Tyberis quoq̃ fluuius ꝛ ipe hoc āno adeo Ro. vrbē vexauit vt ñ nisi lintribus e vico ad vicū trāsire li
ceret: vñ ꝛ multe basilice i Roma ꝛ ꝑsertī sci Laurētij ꝛ Lucie: ꝛ mōasteriū sci Siluestri cū vniuersa illa
regiōe illa occuparent vt diluuiū ill'ā putaret: q inūdatiōe multe domus multeq̃ arbores euerse fuerunt.
Sata quoq̃ Rome i tota cisalpina gallia dissipata sunt. ¶ Bulgaroꝝ conuersio.
¶ Bulgaria Boemie regnū pos ē cuius rex his tpibus lr̄is ꝛ admōitiōibus Nicolai pape ad fidē xp̄i cū ei

puīcia cōuersa ē: qbus stati pōti. ex ipe epōs atqz pbrateros destinauit: Qui pulso inde photino heretico neophitos oēs i fide cōfirmarēt. Nā Photinus ipe in errorē bulgaros oēs ducebat: horū nāqz rex tante fuit pāēcentia et sctitatis: vt maiore filio i regno collocato ipe monachi hitū suscepit. verū cū idē filius corruptus idolis imolaret. pi zelo fidei succēsus dignitatē reassumpsit: et i filiū cōcitatus illū regno deiecit: atqz eius effossis oculis i carcerē cōiecit. Iunioreqz filio in regno collocato rursus monachi hitū resumpsit: eo tū mortuo bulgari nō ita multo post cōstātinopolitāor sacerdotū dono et pollicitatōibus corrupti pulsis sacerdotibus latinis grecos acceperunt: que quidem seditiones malorum incendia inter grecos et latinos suscitarunt multa.

865 ¶ Ursus particiacus. xv. venetor dux hoc āno petro duce merito obtrūcato a venetis cūctis eidē suffectus ducauit ānis 14. et mēs. 7. Hic itaqz magr̄atu suscepto post tertiū ānū Joānē filiū suū ducatus cōsortem accepit: q vt erat vir igētis ai et patrie amator maxias res nō minus italie q̄ venetis solis gloriosas gessit eo q sarracenos q anconā ciuitatē spoliauerāt et icēderāt: atqz oēm italie orā q̄ ab Ancona ipa ad Ydruntū vsqz itercedit: aslixerāt: ab italia o.o pepulit: atqz ita sua vtute Italia oīs paccatissima reddita ē: Eo āt clarissimo facinore hūi gesto Basilius grecor imperator ad gratificationē rei hūi geste Ursū hūc ducē ptho spotariū declarauit suū: q̄obrē et ipe dux accepti mūeris gra cāpanas 12. magni pōderis ipsi imperatori cōstātinopolim dono misit: Hec quidē campane prime fuerunt: quas greci habuerunt.

871 ¶ Basilius Michaelis ipatoris pdecessor filius. 43 cōstātiopolita. ipator hoc āno pre defūcto ipius suscepiēs ipauit ānis 14. Huius qdē rogatu hadrianus pōti. Ro cocessit vt synodus apd cōstantinopolim pro Bulgaris nuper ad fidem christi conuersis celebraretur: vbi post longam contentionem tn̄ ea adiudicatum ē Bulgaros Romane sedi subiectos esse debere.

papa. iii. Adrianus eius noīs. 2. papa Thalato pre Romāo gēitus hoc āno Nicolao pōtifici suffectus sedit ānis. 5. et mē. 9. Uir qdē optimus liberalisqz ac in paupes q̄maxie munificus: cum sibi rei cā ēt nolēs pōtifex creatus ē: Quo audito Ludouicus ipator confestī legatos Romā misit et 6072
873 huiusmōi electionē approbās Romāos plurimū laudauit: Qui pōtificatu suscepto oīa q̄ ad honorē dei ptinebāt circūspiciēs vbis et exēplo atqz auctoritate tū sua: tū maior vniuqueqz ad hūi hūqz vnēdu cohortatus ē. Tādē āt cū sese oibus xpi ecclesie hostibus quoad fieri poterat obiecisset: cum mortuo Ludouico imperatore Carolū filium inuncturus eēt moritur: et in basilica petri sepelitur: et tūc cessauit papatus dies duodecim.

papa. iiii. Joannes. viii. papa natōe Ro pre Gūdo natus hoc āno hadriāo pōtifici surrogatus sedit annis. 10. Hic cū i initio sui pōtificatus Carolū secūdū q tūc Romā pcorona venerat inūgē deceuisset a Romāis capit: et in vincula cōiecit: Sed qbusdā amicis suis adiuuātibus. fuga plapsus ad ludouicū balbū regē in frācia se cōtulit: et ibidēz pānū māsit: inūctoqz ibi ludouico rege a 6078
879 Carolo. 3°. Romā vocatus rediit: eūdēqz ēt inūctū ipi dyademate ornauit. In gallias autez apō Trecas vrbē cōsiliū celebrās multa ad fidē ptinētia Gratiano referēte cōstituit: et inter cetera statuit: Si qs sacerdos aut laycus homicidiū faceret ppetuo irregularis hiei: et ad sacros ordies nullatenus admitterei: nec decreto missaz celebrare psumet vt hētur i canōe di. 50 c. Miror. Statuit item: Si qs sacrum ō n̄ sacro aut n̄ sacrū ō sacro abstulisset sacrilegii pena multaret i. xvii. q. iiii. e. Si qs: Et cuz eruditissimus pōtifex haberet: cum adhuc diaconus existeret magni Gregorii vitam quattuor libris exarauit. Tandem vita functus in beati petri basilica sepelitur.

Carolus secundus. Carolus eius noīs. 2. cognomēto caluus ludouici pdicti fi. 5. gallor ipator anno isto q ē primus Joānis pdicti pape ipare cepit: et ipauit ānis. vi. Hūc. n. Carolū cū Joānes i pncipio sui pōtificatus augustū appellasset idignati filii Ludouici cū multo exercitu i italiā ō ipm Carolū descēderūt vt eūdē patruū suū ipio sil et vita pnarēt: Quibus auditis Carolus mox Ueronā cū exercitu pperās Tridētinos saltus nepotibus occludē decreuit: Sed apō Mātuā lāgore correptus ex venēata potōe quā Sedechias hebreus medicus suus dederat: mortuus ē: Quo defūcto Joānes pōtifex totis viribus eius filiū ludouicū frācie regē studuit ipatorē sustier. Romāi āt pceres oibus conatibus obsistere ne id efficerei: cupiētes Carolū. 3 germāie regē ipatorē eē. In ea itaqz seditōe cū nō deess ent q ludouico faueēt pōtifex a Romāis capitur: et in vincula cōiicit. Hic aūt Carolus cū esset vir xpianissimus ac deuotissimus multa mōasteria atqz ecclesias celeberrimas hinc inde cōdidit: et rē diuinā admodum auxit.

¶ Sarracēi iterato hoc āno isula creta potiti ofesti cū igēti classe i italiā venei t vniuersa qqz circa orā maritimā vastauerūt: sz et p mediterrānea discurrētes ēt mōasteriū mōtiscassini prsus diripuerūt: qd audiēs Joānes pōti. p posse exercitū congregauit adiuuātibus potissimū venetis atqz aliis pncipibus xpiāis magnā ō illis edidit cedē: et ex italia ac Sicilia illos pmaiori pte expulit. ¶ Uiri disciplinis excellētes.

880 ¶ Joānes scotus igenii pspicacis atqz diui vir ac i diuinis scripturis eruditissimus his tpibus apō Carolū pdictū multo i pcio fuit: nā ex scocia puīcia i frāciā ad ipz carolū ipatorē veniēs ipius iussu atqz rogatu hierarchiā dionysi e greco latinā fecit: deide ō nē diuisiōe libr opposuit atqz li. ō eucharistia ōscripsit q tū postea i vercellēsi synodo sub Leōe 9. celebrata dānatus fuit. demū sicut Uicētius li. 24. historiaz suarū refert a discipulis quos docebat stilis cōfossus mortē crudelissimā pertulit: et martyr christi habitus est.

¶ Anastasius etiā ecclesie Ro. bibliothecarius: et ipe his tpibus vtraqz lingua plurimū eruditus multo in

ſcio habitus ē: q inter cetera ſue v̄tutis opa ſeptimā vniuerſalē ſynodū ⁊ vitā Dionyſij hierarchiā: ac mu
tas ſcōꝝ vitas Caroli imꝑatoris ꝑdicti grā in latinū elegāter ⁊ docte trāſtulit: atqꝫ alia q̄dā compoſuit.
Aluredus āglorꝫ rex hoc āno poſt edmūdū ꝑdictū regnaī cepit: ⁊ regnauit ānis 22. q dū gallia crebris 881
eran hoīb9 vaſtaī ⁊ pturbaī n̄ dēſtiſſet a ſcō maurelião dimiſſ tādē iterfectuſ ē: Quo ſine ꝓle mortuo āgli
o regno iter ſe ꝯtēdē cepe͂t: q̄obrē ab exeun hoībus ceſſauerūt: ⁊ mltoꝝ maloꝝ galli imūes ⁊ liberi ſcēt ut.

Arolus eius noīs 3 cognomēto Graſſus. 6. Galloꝝ imꝑator poſt Caluū imꝑauit annis. 12. Carolus
Hic gallie ac germāie rex ꝑmū crīo a Joāne pōtifice vt i vrbe Roma libenus viuē licet et im
[illegible] perij corona donatus auguſtus appellatus ē. voluerat. n. vt dixim9 Joānes pōtifex Ludo- 882
uicū Balbū ſupioris Caroli filiū frācoꝝ regē imꝑatorē declarare: ſed Romāi ꝯturbati ipm
pōtificē in vinculis coiecere: Quibus malis ꝑmotus pōtifex: poſt q̄ Ludouicus duobuſ ānis
imꝑaſſet: ⁊ iā aſſumpto veneno obijſſet: Carolū hūc inunxit: ⁊ ſolus imꝑauit ānis. x. Qui i-
perij dyademate inſignitus cōfeſtī i Normanos q Frāciā ⁊ Lothoringiā infeſtabāt: bellū duxit atqꝫ eoſ
taꝫ acriter ꝑdomuit vt Rodifredus eoꝝ rex pacē ſupplex peteret: ⁊ ab hoc xp̄i fidē cū oī populo ſuſcipet
quē ipator i grām ſuſcipiēs de baptiſmatis fonte leuauit. Ferūt hūc Carolū poſt multa bella cū Norma-
nis ⁊ panonibus ſtrēue geſta ita aīo ⁊ corpe debilitatū fuiſſe vt ab optimatibuſ ſuis imꝑio deijceret: quo
deiecto Lādobertus qdā lōgobardus aīo erectus in italiā ſurrexit: ⁊ apud Rauenā regnū occupauit: pro
pter quod tam in gallia q̄ Germāia atqꝫ italia multiplicata ſunt mala.
Ludouicus autem ⁊ Carolus Ludouici Balbi filij hoc anno francis regnare ceperunt: ⁊ regnauit an- 884
nis. 5. De quibus nil memorie dignum habemus.
Joānes particiacus Urſi ducis filius hoc āno poſt ꝑris iteritū. xv. venetoꝝ dux cōfirmatus ducauit an 884
nis vi. vir diſciplinis oībus vt aūt ap̄ ꝑme eruditus n̄ ludis: nō iocis aut voluptatibus aliqbus intētus:
ſed doctrinā ⁊ iuſte viuēdi formā ex ꝑris ſui imitatiōe ſumēs: cuius tāta fuit igenij dexteritas: tantaqꝫ elo-
quētia vt facile qcqd vellet: ⁊ qd̄ nollet diſſuaderet: Nihil tū niſi ſanū ⁊ qd̄ iuſticiā ſapet i ſenatu ꝓponenſ
populiqꝫ ſui cōmoda mirūimodū curās: Ipe eni ſolus Comaclū ciuitatē de Rauenatibus cepit: ⁊ popu
lo ſuo addidit: q̄obrē iā impij finēs aꝑire cepit. Diuites nāqꝫ quoad vixit i officio cōtinuit: ⁊ pauꝑes ꝓ vi
ribus pauit ⁊ fouit: ac ciuitatē multis edificijs auxit: ⁊ ſua ipēſa eccleſiā ſcōꝝ Cornelij ⁊ Cypriani in Me
thamaucenſi litore pulchrā edificauit: Verum cū omnia tanq̄ Numa Pompilius Romanus bene or-
dinaſſet ſexto magiſtratus ſui anno ducatū ceſſit et vitā ꝑuatā deuotiſſime duxit.
Leo ⁊ Alexāder Baſilij imꝑatoris greci filij. 4. ⁊. 40 cōſtātinopolitanus imperator hoc āno pr̄e defun- 886
cto imperium ſuſcipientes imperarunt in oriente annis. 17.
Marinus papa natiōe gallus pr̄e palūbo: hoc āno Joāni 8. ſuffectus ſedit āno. i. ⁊ mē. v. vir odez Papa. iij.
[illegible] ſupbus atqꝫ ambitioſus: Qui cum malis artibus pōtificatum obtinuiſſet breuiter: ⁊ merito qdem
in eo permanſit in eo. Et ideo nil memoria dignum geſſit. 889

Adrianus. 3 papa pr̄ia Ro. Bndcō pr̄e natus Martio ꝑdcō pōtifici ſuccedēs ſedit āno vno
⁊ mē 3. Hic vir magnanimus fuit: ⁊ ī ōī initio pōtificatus ſui ſtatuit ne imꝑatores de cetero in Pap. ii 4.
[illegible] pōtifice creādo aliquo mō ſe itromittēnt: neue eius auctoritas expeteret: ſed decreuit libera
eē cleri ſuffragia: vt Gratianus refert in decretis. 62. di ꝑ totū. vnde ꝓpter eius ai magnitudi 890
nē clerus: populuſqꝫ Ro. magnā de eo cōcepit ſpem. Verū exigētibus fortaſſis hoīuꝫ merit
q tūc aderāt: repētino tēpore ſublatus ē: ⁊ ingemiſcētibus cunctis i bti Petri baſilica ſepelit.

Normandorum regni principium.

Normania q̄ ē galloꝝ regni ps a Normānis nuꝑrime ad fidē chriſti ꝯuerſis illā icolētibus nomē aſſum-
pſit: Hi nāqꝫ vna cū Danis ꝑ galliā igne ferroqꝫ debacchātes a Carolo ꝑdcō imꝑatore mult/ ꝑlijs attriti
coacti ſunt xp̄i fidē ⁊ victoris legeſ accipe. Fuerat. n. Carolo ipi poſt q̄ eos ſupauerat i aīo oīo gētē hanc i
getā delere. Sed cū videret id nō ſine ſuoꝝ magna clade fieri poſſe pr̄e illā gallie illis ad icolēdū ꝯceſſit:
q̄ vltra ſequanā flumē ē: ⁊ q̄ hodie Normādia ab ipa gēte vocaī: hac tū lege cōceſſa vt ſingulis ānis vecti
gal Frācie regibus aliqd̄ afferrēt: ne vi ſed Caroli ipſius imꝑatoris benignitate loca illa obtinuiſſe vide-
rent: Horū igitur ꝑmus dux poſt Rhotifredū regē Robertus fuit: qui genuit Guilielmū. Guilielmus aūt
Ricardum. Ricardus v̄o aliū noīe Ricardū ſecundū: ⁊ Robertum Guiſcardi q Apuliam: Calabriam: ⁊
Siciliam vt infra dicemus deuicit: ac venetos ⁊ Alexium grecorum imperatorem ſuperauit.

Tephanus huiuſ noīs v papa pr̄ia Ro pr̄e hadriano poſt hadrianū ꝑdictū pōtificē ſedit an Papa. iiij.
nis. vi. ⁊ die. 9. Hic quoad vixit i multa ꝑturbatiōe normanoꝝ hunnorūqꝫ ac italicoꝝ ſemꝑ fu
it ſed multoꝝ viroꝝ illuſtriū: ⁊ q̄maxie ſcītate vꝫ Luitprādi papienſis eccleſie diaconi Uldri 892
6091 ci Bauari ⁊ Berardi pictauienſis ep̄i mirifice recreatus fuit: eo q eoꝝ vita ⁊ mores multū in
xp̄ianā fidē adiumerit: ⁊ multa moāſteria maximis ſumptibus in vtraqꝫ gallia conſtruxerint:
Obijt deniqꝫ hic pōtifex ſcīſſ. vi. pōtificatuſ ſui āno ſepultuſqꝫ cū pr̄ibus ſuis i baſi bti petri.
Petrus Candianus nomis venetoꝝ dux āno ꝑmo huius Stephani pōtificis Joanni duci ſuffectuſ du
cauit āno vno ⁊ mē. ſex: Vir qdē rei militaris ꝑſtantiſſimus: ⁊ multa ꝑlia cōtra illyricos ſtrēue geſſit. ve
rū cū ſclauoſ ſeu illyricos ꝓpe muranū vno ꝑlio ſupaſſꝫ alio ꝑlio reitegrato ab illſ ſupatus: ⁊ tādē iteꝛ fectuſ
fuit: atqꝫ ibidē in gradēſi eccleſia ſepultus: Eo mortuo Joānes particiacus rurſus lꝫ inuitus magiſtratū

sumpsit q extinctis illyricoꝝ ille oz pertinax atq ibes cū ducasset men.6.iterum pncipatui cessit.

893 ¶ Petrus cognomēto tribunus.18.venetoꝝ dux post Candianū pdictū factus dux ducauit ānis.23.7 die. septē:vir 7 ipse aio atq armis isignis q vngaros ex Scythia paulo āte in p̄uenientā delatos 7 vniuersam pene etiam venetā ferro flāmaq vastātes 7 sedātes nauali ꝓlio aliquādo vicit:7 in turpissimā fugā vertit: Nam ciuitatē nouā:hoc ē Eracliā Clugiāq ac aggeris caput iā oio populati fuerāt:7 a Taruisio vsq Mediolanū edibus oia fedauerāt:sed eius vtute ac būficio vniuersa puincia mūdata ē. Quobrē hic dux inter cetera sua monumēta ptē vrbis venetiarū a Riuo alto castelli ad sanctā Mariā in iubanico muro cīxit:7 canale maius catbēa ferrea clausit:postrēo pace vbiq pta morēs apd mōasteriū sci zacharie sepelitur.

¶ Michaelis archāgeli appatitionē:vt eius legēda manifestat:huius Stephāi pōtificis āno.4.in Apulia iuxta Sipōtū vrbē in mōte gargano factā fuisse cōstat:quo qdē i toto postea ob huiusmōi mēoriā oppidū vna cū tēplo edificato:alioq apparatu clarissimo oditum fuit:ad quod nunc vsq totius christiani orbis populi maximo concursu frequentare dicitur.

Papa.115. Formosus papa hoc āno post Stephanū pōtificē electus sedit ānis 5.7 mēsi.6.Hic cū portuēsis eēt ep̄s Joānis.8 pōtificis seuitiaz veritus ep̄atū deseruit:7 i galliā fugit:sed cū reuocatus redire nollet anathēate notatus ecclesiastica ēt dignitate p̄uat.hoc iō:vt fert i ei accidisse q eius cōiurationis osciue 7 auctoꝝ fuerit:qua ioanes ipse pōtifex i periculū obiectus fuerat. Hac igit̄ pnūcia permotus 894 Formosus ab vrbe discessit:7 iureiurando affirmauit se nūq Romā vel ad ep̄atū aplius rediturū. Sed Martinus Joānis successor:ipm postea iuramēto solutū in patriā 7 in suā restituit dignitatē:vn̄ 7 ad pōtificatū nō ita multo post largitiōe potius q virtute qbusdā cōtra adiectibus assumi:Hūc nihil aliud memorie dignū egisse constat:nisi q beati petri basilicam leui pictura exornauit. (43)

Viri disciplinis excellentes.

¶ Remigius altisiodorēsis ep̄s diuinarū scripturarū insignissimus cōmētator ꝑ hec qdem tēpora clarus existens multa ad cōe cōmodū cōmētatus ē:7 potissimū in Mattheū euangelistam ac pauli epistolas.

¶ Breno abbas Dunguinaci Cenobij patria Burgūdus ex quadaz comitum clarissima familia natus:his temporibus ob scitatē 7 clarissimam doctrinā vniuerse laudatur.

¶ Gulielmus aūt cognomēto pius Aqtanie dux 7 Aluernie comes hisdē etiam tēporibus:7 fide conuersationis:moribus:religioneq atq doctrina in pcio maxio fuit:Qui cū viuēs ple careret cluniacēse monasterium Burgūdie in paterno fundo magnificētissimis inchoauit opibus:7 Brenonē pdictum virū doctissimum eidē loco abbatē prefecit maximis puentibus ei designatis vnde monachi possent viuere.

Arnulphus. 894

Rnulphus.vii.galloꝝ imꝑator hoc āno post Carolū.3 augustus declaratus imꝑauit ānis.12. Hic qppe Caroli pdicti nepos 7 germānie rex fuit quē Formosus pōtifex a psequētibus inuitatus in italiā i sui tutelā euocauit:7 pmo qdē ingressu Bergomo ciuitate nostra capta Ambrosiū eius comitē suspēdio necauit:ideq Romā petēs Formosū pōtificē i p̄stinā dignitatē restituit a quo deide coronatus in Frāciā rediit:Hic pmo qdē sumptis armis strēue Maguntinos debellauit. Inde in Normanos q cū Danis:alias dacis p.xl.ānos galliā infestissime vastauerāt adhuc rebellātes:morēs tādē maximis cladibus pdomuit:Verū postea nimio successu elatus ita se voluptatibus immersit:vt nō multū a suo cognomēto distaret:vnde 7 in oibus:7 psertim ecclesiasticis contumax 7 rebellis eē cepit:Quāobrem iusto dei iudicio longa infirmitate correptus nullo medicorum suffragio vnq defendi potuit:qn pediculari morbo cōsumeretur. 6093

Papa.114. Onifacius.6.papa natōe tuscus hoc āno Formoso pōtifici succedens sedit die.xv.cuius res geste ꝑpter tpis breuitatē nulle hētur:legitie tū 7 recte creatus fuit pōtifex:moriēs vō i bti pe.basi.sepelit. 6098

899

Tephanus eius noīs.6.papa pria Ro.Anagninus ep̄s a Formoso papa dudū creatus post Bonifaciū pōuf eē sedit āno.1.7 mē.3.q creatus pōtifex tāto odio Formosi nomē psecutus ē vt statim eius decreta oia abrogauerit:7 nō mō actibus ei defecit:verū etiā multa cū rabie cōsilio hito Formosi ipsius corpus e tumulo extrahi fecerit:tractūq pōtificalibus exui vestimētis:ac seculari indui habitu:7 postea abscisis duobus dextere eius digitis in Tyberim pici:deide reliquū corpus in laicoꝝ sepultura sepeliri mādauit.magnū nāq 7 i auditū fuit hoc scādalū. Tādē vō pnia ductus vt qdā aiūt relicto pōtificatu mōasteriū ingressus maximā pniam egit. 6097

Papa.113.

900

Papa.112. Omanus papa Stephāo surrogatus 7 ipse sedit mē.3.7 die.21.q n̄ ābitiōe aut largitōibus vt multi sui tpis pōtificū munus obtinuit:sed ō more petri eū obtinuit seu adeptus ē. Verū tū 7 ipse scādala scādalis addidit:q pōtificatu iuito stephāi pōtificis acta decretaq iprobauit atq destruxit: 6100 901 hoꝝ nēpe pontificū intentio atq virtus tota in alterius noīs ac dignitatis extinctione erat.

Papa.110. Theodorus.2.papa natōe Ro post Romanū sedit die.xx. De isto ēt ꝑpter tpis breuitatē nulla habetur mēoria nisi q creatus pōtifex 7 ipse i vijs seditiosoꝝ pōtificū ābulauit:q nulla vtute pditus:post positio dei timore atq honore Formosi acta restituit:eiusq sectatores multo in precio habuit.

903 ¶ Cōstātinus leōis ipatoris filius 5.7.40.cōstātinopolitā ipator post pzez ipauit vna cū Alexādro patruo suo ānis.2.morteq solus ānis.39.hic nāq ignauia 7 pōtificū scādalis fretus symbatiū,pthospatariū suū i italiā magno cū exercitu trāsmisit q bn̄ūētū ciuitatē āte a lōgobar.p.30 ānos possessū.3 mē postea q̄ obsiderat:pat in potestatē suaz redegit: Verū tertio anno post Guido longobardus vir magnanimus grecis

pulso vrbem recuperauit: demum ad longobardos suos redire fecit.

¶ Elphredus anglorum rex hoc ipso anno post Adimenum regem regnare cepit et regnauit annis. 40 vir tum ingenio tum equitate ac rebus bene gestis plurimum insignis: quem ferunt hoc modo suum distribuisse tempus: octo vz diei horas in orando meditando legendo ac scribendo exoluebat: alias. 8. in regni negocijs. reliqua vero in sui corporis cura.

¶ Carolus cognomento simplex Ludouici Balbi filius hoc anno post patrem regnum accipiens regnauit annis 26. De quo nil memoratu dignum habemus. 904

¶ Sarraceni qui aphricam incolebant per hoc ipsum tempus Siciliam et apuliam ingressi occupato gargani monte magnam inde hominum et pecorum vim abduxere. Quo audito Itali omnes tumultuaria manu comparata magnam ex hostibus edidere cedem et predam omnem recuperarunt.

¶ Ungari qui et hunni gens scythica que superioribus diebus e finibus magno numero egressa fuerat vt ad consanguineos vngaros panonias incolentes proficisceretur cum eosdem propterea expulissent sedibus: ibidem diu durata fuit. Ita tempestate ac hostili manu Italiam et germaniam ac galliam ita inuadunt vt ferro ac flamma omnia quocunque profecti erant absumerent: nulla erat aut sexus aut etatis differentia: hi aliquando carnibus humanis vesci soliti fuerant. 905

Iohannes. 9. papa natione Ro post Theodorum pontificem sedit annos. 2. Qui et ipse suscepto pontificatu Formosi pontificis causam in integrum restituit: contradicente tamen magna populi Ro parte: Quamobrem magna in eo orta est seditio qua tiore perterritus Rauennam profugit: atque ibi septuaginta quattuor episcoporum consilio habito et Stephani res gestas improbat: et Formosi acta restituit asserens a Stephano male iudicatum fuisse. Hic preter hec dala nil aliud memoria dignum gessit nisi quod seditiones prope extinctas renouauit et suscitauit. Papa. 121.

Benedictus. 4. papa natione Ro post Ioannem pontifex suffectus sedit annos 3. Vir certe clementia et humanitate prelatus quamaxima tum laude tum maxime in tanta corruptione pontificum moribus vitam constanter et sine infamie nota perduxit: verumtamen nec quicquam ab ipso factitatum comperimus quod magnopere laudari possit acciderat enim illi etati quod omnis virtus tam in capite quam in membris ex hominum ignauia consumpta fuerat. Papa. 122

6.5 906

Leo papa: cuius patria ignoratur: post Benedictum pontificem sedit tantummodo die. 40. quo quidem die ab eius presbytero xpoforo familiari dominandi cupiditate allecto cum maxima seditione capitur et in vincula coniicitur: qui videns se honore spoliatum: et maxime a familiari cui multa contulerat beneficia: dolore animi paulopost obijt. Papa. 123.

Christoforus autem Leone deiecto papatum inuadens sedit menses. 7. qui et ipse sicut pontificatum malis artibus adeptus est ita et male amisit: et mensuram quam Leoni domino suo mensus fuerat et ipse recepit: qui se proprio nisi pontificatu deiectus monasticam vitam obire coegit. Sergius autem eius successor postmodum cognita hominis iniquitate illum e monasterio trahit et in custodia publica in vinculis conijcit: nec multo post ad maiorem sui penam in arctiori custodia cum retrusit vbi et tandem miserabiliter defecit. Pp. 124.

907

6.6

Sergius eius nominis. 3. papa natione Ro patre Benedicto post Christoforum predictum sedit annos septem menses 3 et dies. 17. Hic itaque diaconus existens Formosi factionem ne pontificatum consequeretur plurimum persecutus fuit: eapropter a Formoso ipso reprobatus est: Sed ipse suscepto pontificatu in galliam fugit: ibique Lotharij regis gratiam et beniuolentiam obtinens eius auxilio in italiam rediit: et Christoforum monachum papatus maiorem capiens et in vinculis reuicit: Formosi quoque acta iterum improbauit: atque in vltionem sue iniurie eius cadauer e sepulchro tractum: ac si viueret capitali affecit supplicio: Corpus vero in Tyberim truncum proiici iussit tanquam sepultura indignum. Omnes preterea per Formosum ordinatos denuo adiri et ordinari mandauit: Ferunt tamen ipsum corpus post Sergij mortem a piscatoribus inuentum et in basilicam delatum dum funus celebraretur: sanctorum imagines ibidem posite cunctis cernentibus eundem corpus adorasse: Ob quam rem creditur Formosum tantam iniuriam indignum fuisse. Sergius itaque lateranensem basilicam nuprime vetustate collapsam restituit. Pap. 125.

Ludouicus eius nominis. 3. Arnulphi ipsius filius hoc anno a francis et germanis principatorum suffragantibus imperauit annos. 6. licet ad ipsius coronam peruenire minime potuerit, confuso existente ipso Dolebant namque Romani et reliqui Italie populi eo ad germanos transferri imperium: Et propterea Ro pontifices translationis imperatores vsque ad othonem primum decepta ipsius corona insigniri noluerunt fuerunt enim hec tempora pontificum ambitione et seuitia vt ita dixerim in eorum tyrannide infelicissima. Pontifices namque postposito dei timore atque diuino cultu inimicitias non minus ac si essent tyranni crudeles inter sese exercebant. Imperatores vero in tam graui ne deditum ab industria et imperatorum nominis dignitate defecerant. Ludouicus igitur cum Berengario Foroiuliensi duce qui a longobardorum regibus originem ducens regnum paternum repetebat: armis decernens cum primo quidem superat: morque renouato prelio apud Veronam ciuitatem Ludouicus hic cum ignaui suorum clade captus et oculis priuatur: ac sic ipsum quod annos. 100. et. x. Caroli mag. progenies possederat: demum ad longobardos transfertur. Ludouicus

6.1 908

Berengarius autem eius nominis. 1. Foroiuliensium dux: ex longobardorum regum stirpe procreatus: et in bellicis artibus prudentissimus hoc anno apud Veronam ludouico predicto superato primus italia vi sibi vendicauit atque ita imperauit annos. 4. Non tamen itali nisi in deligendo imperatore concordes fuere: quia alij et longobardi guidonem spoletanum ducem italie regem declarauerunt quem hic Berengarius bello inuasit maximum: superauitque ac demum interfecit. Unde fecisse dicitur Ambrosio alio bergomensium comiti: quibus sublatis et interfectis berengarius in vnum copijs suis coactis cum Ro et bellum gessit: quod quidem landonis pape prudentia cito sedatum fuit: plurimas etiam concertationes cum lamberto guidonis spoletani ducis filio habuit: a quo vt nonnulli affirmant postquam ab vngaris cum. 14. armatorum millibus apud Foroiulium fugatus fuerat: apud Veronam superatus est grauissima quippe bella inter italos germanosque ac francos pro imperij possessione fuerunt quem non sine multo periculorum incommodo et malorum interitu extingui potuerunt: Ferunt hunc Berengarium a Landone pontifice Romano fuisse incoronatum. Berengarius.

6.1 912

913 ¶ Conradus autem alamanus mortuo Ludouico imperauit in galliam ānis.7. Sed nec ipse inter impatores cōnumeratur: cū non ad imperij coronā peruenerit: nec in Italia imperauerit. Qui moriendo coram regni sui principibus Henricū Othonis saxonie ducis filium designauit regem.

Pa.126. Anastasius.3. papa natōe Ro. hoc āno Sergio pōtifici surrogatus sedit ānis.2.7 mē. duobus.
915 Hic quippe cū esset vir bonus modeste 7 integre in pōtificatu vixit: a quo haud qcq̄ habetur qd merito reprehēdi queat. Et certe hac i re plurimū laudādus ē q̄ p̄ter sui tēpo is pontificū morem nemine eorum qui ante se in pōtificatu fuerunt vlla maledicētia prosecutus ē. Eaq̄ in innocentia moriens in beati Petri basilica sepelitur.

¶ Ursus eius nois secūdus genere particiacus decimusnonus venetorꝫ dux hoc āno post
915 petrū tribunū ducē legitimis ciuium suffragijs creatus ducauit ānis.19. In quo qdē magistratu vitā integerrimā duxit: 7 q̄tā in se fuit rei publice sue temp cōsuluit. Et inter cetera ab impatore Corado priuilegium signādi pecunias obtinuit. Erat nāq̄ vir catholicus 7 religiōis amator: q cū oia bene recteq̄ ex suo ordinasset officio a se abdicato mōasticam vitam apud sanctū 3eleuem complexus est: vbi postremo vita functus multis claruit miraculis.

916 ¶ Ordo Cluniacensiū sub regula diui p̄ris Bndicti hoc āno in Burgūdia in Masticensi pago ab Odone abbate viro vtiq̄ sanctissimo initiū sumpsit. Iā enī eiusdē ordinis monachi a p̄mo eorū patris Bndicti plurimū declinauerāt: Quamobrē p̄motus Odo ipse abbas feruorem femmortuū denuo excitauit: 7 multa ad mōachorum instructionem scripsit: vbi 7 paulopost in domino sanctissime quieuit.

Pa.127. Lando papa natōe Ro. post Anastasiū pōtificē sedit mēs.6. Cuius vita admodū fuit obscura: adō nil de eo mēoria dignū hēmus. mortu9 autē in beati petri basilica sepelitur.

917. Berengarius huius nois secūdus post Berēgariū p̄mū accepto impio in italia imperauit ānis.4. hic itaq̄ cū cisalpinā galliā tantūmodo tueret: iter vngaris dedit vt in Etruriā uenirent. mō sine vllo suorū malefcio transirēt: At vngari postea fedus nō seruātes multis in locis desęuierūt. 7 multis mēsis euersisq̄ vrbibus quas ipsi occupauerāt ingentē inde p̄dam asportarūt. Cōtra aūt hunc Berengariū Rodolphus Burgūdiorꝫ rex hostili māu i Italiā descēdit: 7 suorū fraude eū denique regno p̄uauit. 7 spoliauit: In cuius quidē loco postea.3. annis regnauit: Ipse aūt Berengarius ad vngaros confugiens post tertium annū Salardo duce in Italiam veniens: 7 Brixiam 7 Bergomū atq̄ Papiam vi captas spoliauit: ac eas igne 7 ferro magna ex parte vastauit.

Papa.128. Joannes eius nois.3. papa Sergij pape filius post Lādonē pōtificē sedit ānis.13. mēsibus duobus 7 diebus.3. Hic p̄mo cū violēter ep̄atu Rauenatū occupasset populi tumultu pulsus Romā venit: 7 papatū intuitu patris obtinuit: quē cū adeptus fuisset cōfestim cōtra sarracenos Italiā multis i locis occupātes vna cū Alberico Ethrurie marchione in auxiliū vocato cōstitit 7 supatos ab italia depulit: Quo facto ipse pōtifex in triūphi modū Romā rediit. Sed cū ex huiusmodi triumpho victoria sibi soli vēdicaret Albrici odium in se plurimū cōcitauit: Qua ex re magna quoq̄ inter ipm pōtificē 7 Marchionē orta ē dissensio: ita vt pōtifex marchionē e Roma expelleret: Indignatus eiū Marchio Orthā oppidū concessit: ibiq̄ cōstitutus vngaros in Italiā inuitauit. Qui, prouincia ingressi plus fere calamitatis italie intulere q̄ antea sarraceni. Et lꝫ Albericus ipse cū vngaris pepigisset vt tuscos intactos permitterēt: minime tamē fedus seruarūt: imo magis cū ipsis tenere pueros ac virgines feminas abducentes 7 natu grandiores interficiētes: Hac igi̇ prede dulcedine illecti vngari frequēter postea italiā repetebant. Nec ab eorꝫ excursionibus lobardia nostra immunis fuit: quibus cōplurime vrbes in solitudinē sunt redacte: Eo siqdē tumultu menia vrbis nostre Bergomi 7 edes pene omnes sunt euerse. Mantua etiam fere tota fuit destructa: vnde 7 ad perpetuā cladis memoriā etiam locus vbi hactenus ciuitas erat vngaria nūcupatur. Hac itaq̄ iniuria permoti Romani cū ferocē hostē supare nō possent albericū marchionē apd Orthā oppidū capiūt 7 de eo suppliciū sumpsere: Ioānē vō a militibus Guidōis captū i vincula coiectum enecarunt: In cuius locum alter Ioānes surrogatur. Uerū quia petri sedē vi occupasse dicitur: e sede statim delectus inter pontifices cōnumerari non meruit.

¶ Henricus p̄mus Othonis saxonū regis filius: hoc anno in germaniā imperiuꝫ assumēs imperauit annis
921 18. Sed nec ipse inter impatores cōputatur: eo q̄ in italia non imperauerit: nec p pontificē coronatus fuerit. Fuit hic in coercēdis vngaris atq̄ Boemis vir gloriosissimus: cuius vxor Mathildis illustrissima matrona mire sanctitatis 7 gre ac mansuetudinis mulier: oiumq̄ aliarū v̄tutū splendore illustrata fuit: de q̄ nōnulli celeberrimi scriptores mira scripsere: q̄ sua v̄tute Saxonū familiā plurimum exaltauit.

Hugo Ugo Arelatensis comes post Berengarium imperauit in Italia annis decem. Hunc Itali contra Rhodulfuꝫ Burgundū qui Berengarium imperio priuauerat in Italiam vocauere.
921 Cui absq̄ contētione Rodulphus cedēs in Burgūdiam se transtulit: Qui imperio suscepto mox qui ipm in regnū vocauerant suspectos habens multos illorum in exilium misit: qui ad Arnoldum Bauarorum ducem accedentes tandem illum in Italiam duxerunt. Cuꝫ autem Ueronā peruenisset ciues statim intra vrbis menia benignissime recipientes italie regē appellauerunt: Uerū Hugo hic in eum mouens in prelio cōmisso hominem superauit 7 Uerōnā recepit. Tādē Hugo cū parasset iniurias Stephani pōtificis mulctari vlcisci in ipso apparatu moritur.

Leo.6.papa natione Ro.hoc anno post iohānem pontificē legitimus suffragijs pōtifex creatus sedit
men.vi.z diebus.15.vir vtiqz bonus:qui nil tyrānicū in vita pre se tulit:imo reuocare ad cōcordiam Papa 129
6129 ciues temeritate ac stultitia priorū pōtificū adhuc tumultuātes cōponereqz res italas:pacare externū
hostem:propulsare barbaros ab italie ceruicibus conatus est. Sed dum in his laudabilibus operibus ver 930
saretur.vi.pōtificatus sui mense moritur:z in beati petri basilica sepellitur.

¶ Rodulphus autem burgundie dux qui superioribus diebus hugoni arelatensi comiti i italia cesserat hoc anno francorū rex factus regnauit annis duobus.

S Tephanus eius noīs.vii.papa natiōe Romanus post leonē sedit annis.2.mense vno.z diebus Papa.130.
6130 xij. Cuius quidem uita mansuetudinis ac religionis plena fuit. Moriens autez in beati petri
basilica sepellitur. 931

¶ Spitheneus qdā boemie dux vir iustitia z religiōe illustris hoc tpe herrici germanoꝝ regis suasu primus christi fidem deuotissime recepit:quo facto mox vna cum fide opibus:z copijs auctus etiam rex est appellatus.

¶ Ugibertus lothoringie,puincie pnceps vir scitate z ceteris virtutibus insignis hisdē tēporibus ob virtutibus et claris miraculis sanctis ascribitur:qui inter cetera sue virtutis opera dum viueret gamaltense cenobium in francia proprijs expensis magnificentissimis operibus extruxerat.

¶ Vincesłaus āt pdicti Spithenei boemie regis filius a pris bonitate neqq̄ degenerās hisquoqz tpibus a frē noie Bolesłao propter regni cupiditaté seditiosissime interimit:cuius vita postmodū cōprobata z miraculis post morté editis inter sanctos referri meruit:cuius necē cū intellexisset Otho germanoꝝ rex eā nullā nequaq̄ pati voluit. Eidē.n.parricide fratri bellū indixit:z multis ac multis cū cladibus afflixit:quo tandē superato prouinciam in suam potestatem redegit.

¶ Sanguinis fons:hoc āno:vincētio gallo z philiberto historicis dignissimis testātibus:i genua vrbe maritima in loco vbi dicit fontanella p diē integra largissime effluxit:qui z future calamitatis vrbis ciuibus demōstrauit:eo q eodē āno saraceni ex aphrica soluētes i italiā venere:z ethruriā primo oēz populātes ēt genuā vsqz peruenerūt:z eā graui obsidione pressaz tādē ceperūt:quā cū hostili modo diripuissēt trucidatis oibus qui arma induere poterāt impubes ac mulieres oēs nauibus iposuerūt:z ingēti ditati preda domū regredi ceperūt:ac genuenses mercatores:vt iacobus cor theologus in sua chronica scribit hoc audiētes cōturbati tumultuarie classēz coadunarūt:z illos cū ingēti fremitu insecuti sūt:z de hostibus strage edita predam omnem cum liberis z vxoribus recuperauere. 932

¶ Ludouicus caroli simplicis filius hoc anno post Rodulphum frācis regnare cepit:z regnauit ānis.16.

L Otharius eius noīs secūdus hugonis predicti filius hoc anno pre defuncto impiū suscipiēs imperauit i Lotharius
italia ānis duobus. Hic Ro.amicus existēs ɔ̄ othonē herrici filiū bellū durissimū suscepit:q cū otho
6132 Romā ingredi anniteret hic eidem aduersari cepit:p quo maxime cedes hinc inde cōmisse sunt:huius vxor Adalunda mulier clarissima fuit:que eo mortuo othoni nupsit. 933

I Oannes.xi.papa natiōe Ro.hoc āno stephano pōtifici subrogatus sedit annis.4.men.x.z diebus.15.z post cessauit sedes dies.12. De isto nil memoria dignū hētur. Papa.131.

¶ Petrus candianus z ipse hoc anno suffragijs oiuz.20.venetoꝝ dux creatus ducauit annis 4. Hic propter italie imperij debilitaté occasionē nactus primus venetoꝝ potētiā in lyburnis z dalmatis auxit. Deinde genua a saracenis nuper spoliata in mari suos exaltauit:z super oēs Italos potētiores demōstrauit:ppter qd Albertū berēgarij.3 filiū:qui tū rauene pferat qui auxilio comaclēsiū z iustinopolitanoꝝ mercatores venetos infestabat deuicit:z comaclū vrbē expugnauit:z tādē captū diripuit z succēdit:inde i iustinopolitanos mouens eoꝝ vrbē similiter spoliauit z exussit:Quibus malis permoti iustinopolitani:vt pacem sibi compararent eidem petro duci z successoribus suis centum amphoras vini singulis annis exoluere promiserunt.

B Erengarius huius noīs.3.primi Berēgarij ex filia nepos hoc āno in italiā veniēs mortuo lothario ipatore impio potit:z cū Alberto filio imperauit ānis xi.vir certe dignissimus ac acri aīo z industria celebris. Qui cū apud vngaros exul a pria militaret audiens Henricū bauarie ducem vngaros supasse:z vinuersā cutrapadanā orā occupasse:cū magno exercitu in italiā descēdit z 935
6134 henricū ex italia depulit:quo effugato ipse vniuersā italiā obtinuit:z īperatoris nomē sibi indidit:z albertū filiū italie regē nūcupauit. Cumqz italos nimiū honoribus z vectigalibus pmere cepissz. Alūda lotharij vxor mulier sigdē celebris z famosa eidē p viribus resistere cepit:ppq qd indignatus berēgarius eā cōprehēdere fecit:z in garda veronēsis agri oppido carceri mācipauit sola ancilla eidē p seruo pcessa:z hoc quāmaxime ne papiā dotalē vrbē repetere aut alienare possz:qd videntes italie pceres.s.hois supbiā atqz iniustitiā:q oia ɔ̄ ius fasqz sibi vēdicaret vna cū agapyto pōti.Ro. Othonē germanie regē in italiā vocāt. Qui forūiulij cū.40.armatoꝝ milibus igressus berēgariū z albertū filiū regno italie deturbauit. Alūdā vō lotharij relictā e carcere eductā vxorē duxit:indeqz discedēs hac moderatione vsus ē:ut rebus inf pontificē z ipsū berēgariū ɔpositis eidē berēgario z alberto veniā pstituit:ac lōbardiā oēz Romādiolāqz. Aquilea z verona exceptis:gubernandas pcessit. Cūqz otho cū Alūda i germaniā pcessisset berēgarius haud multopost ira succēsus ɔ̄ Athonē quēdā canusse oppidi dnz eo q alundā liberassz:bel

lū induxit: atqȝ ipsum eo in oppido diu obsedit. Dūqȝ tribus ānis: ⁊ eo amplius cū dura obsidione oppressus: Atho tedio affectus othoni ipsius tyrānidē significauit. Quā obrē otho permotus stati cōtra berengariū in italiā descēdit: quē ⁊ post longas cōcertationes ac plurimas cedes: tādē victū in potestatē accepit: ⁊ statim alterū constātinopolim: alterū uero in austeriā exilio relegauit: vbi et demū āmbo uitā finierunt.

Papa.133. Leo vii. papa natione Ro. hoc anno ioanni pontifici succedēs sedit anno. 3. men. vi. ⁊ diebus x. Qui assūpto pōtificatu: cū esset remissus vir nil memoria dignū post se reliquit. Mortuus vero in beati petri basilicas sepellitur 6134

938 ¶ Petrus vrsi particiachi ducis veneti filius hoc eodem anno vigesimusprimus venetiarū dux creatus ducauit anno 3. de quo nil memoria dignum habere potuimus.

941 ¶ Petrus āt candianus huiusce gētis suus petri cādiani quōdā ducis filius post predictū petrū ducē legitimis suffragijs secundus ⁊ vigesimus venetiarū dux creatus ducauit ānis. 17.

¶ Eodem autem anno sol per aliquot dies veluti sanguinē emanās apparuit: ⁊ statim apō venetias q̄ maxime ac etiā alibi repētine plurimorū hominū mortes subsecute sunt.

Pap.134.

Stephanus. viii papa natione germanus post leonē pōtificē predictum sedit ānis. 3. m̄. 4. ⁊ diebus. xv. hic cū pontificatū suscepisset: ita Romanorū sed. nōibus vexatus ē: vt nil memoria dignū ab eo geri potuerit: qm tā turpiter ab eis mutilatus: tāqȝ ignominiose trūcatus fuit: vt quoad vixit in publicum pdire nō fuerit ausus. Eodē autem mortuo cessauit epatus dies x. 6141

942

944 ¶ Cōstātinus predicti cōstātini filius. 46. constātinopolitanus impator post patrē imparit ānis xii. Contra hūc nobiliores plebē cōstātinopolitanā tumultuarie cōcitarūt. Quo deiqȝ ab eisdē capto eidem caput ⁊ barbā abraserūt: ⁊ sic delusum in insulā quādam relegauerunt. Uerū non ita multo post Romanus eius filius sedi tosos eius capiēs eos ea turpitudine affecit: qua ⁊ ipsi patrē afficere.

Papa.135. Martinus 3. papa patria Ro. post stephanū pōtificē sedit ānis 3. men. vi. ⁊ diebus 14. Uir eodem mansuetissimus atqȝ placabilis: qui omissis bellorū cōtētionibus totum se religioni dedit: tēpla restaurās: pauperesqȝ mira pietate fouēs. Et tādem mortuus in beati petri ecclesia sepellitur. 6144

945

Agapitus eius noīs 2s papa natione Ro. post martinum pontificē sedit annis ix men. vii. ⁊ diebus. x. hō sane magnanimus. qui othonē germanie regē cōtra berēgariū imperatorē vt dictum est, in italiam vocauit: cuius ope inter hūc pōtificē ⁊ ipsū berēgariū lites cōposite sunt. Fuerat hic vir valde innocēs: ⁊ reipu. xpiane amator precipuus: q cū mortē obijsset i basi pe. basi. sepelit. 6143

Papa.136.

949

¶ Uiri disciplinis excellentes.

¶ Racherius monachus ⁊ veronēsiū epus vir doctissimus tēpestate hac multa cōposuit: q ab Ugone impatore superioribus diebus apud papiā vrbē exilio dānatus fuerat: eo q nimiū aperteqȝ i eius mores detestabiles inueheretur.

¶ Maiolus similiter monachus ⁊ cluniacēsiū abbas vir vtiqȝ sctūs hisdē tpibus i cluniaco monasterio post quedā scripta magnum sui apud posteros uita ⁊ miraculis reliquit exemplum.

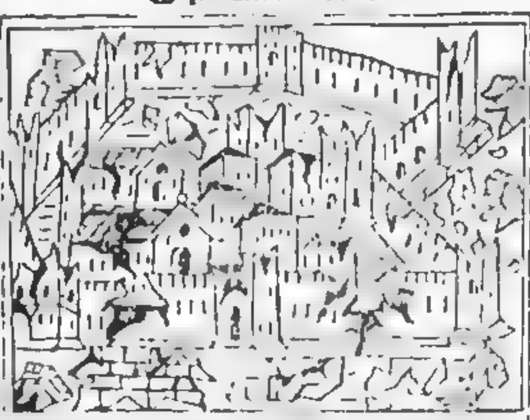
¶ Bruno coloniēsis epūs Othonis primi germanus tēpestate hac ob vite scitatē maxio in pcio habitus ē: q preter doctrinā maxima ⁊ scitatē: monasterū celeberrimū apud coloniā sub titulo beati pantaleonis martyris fundauit ac maximo impēsio tandē perfecit. Deinde coloniēsi episcopio ducatus dignitatē obtinuit: ⁊ alijs cōplurimus exornauit gratijs ⁊ beneficijs que nunc vsqȝ obtinet.

¶ Antropormorphitarū heresis per hoc tēpus inorti apud ytalia, prouincia q̄ maxie surrexit: sȝ parū durauit: q ratherius pdictus veronēsiū epus vir doctissimus: ⁊ ceteri cōprouinciales epi virili aio occurrētes exterminarūt. Dicebāt āt Antropormorphite ut Gratianus. 24. q. 3. scribit: pro eo q quadā rustica simplicitate: deū humana mēbra hēre: que in diuinis libris scripta sunt arbitrabāt. Antropos. n. grece latine hōiem. Morphe uero formā signat. Hō igit format. dēi vocē qui ait: spūs sctūs ē deus. Incorporeus. n. ē. Nec. n. mēbris distinguit nec corporis mole censetur.

950

951 ¶ Parassū āt nobilis ⁊ vetusta lōbardie ciuitas oli a quodā parasio: ut aiūt: troianorū pncipe i Glara abdua cōdita huiusmodi Antropormorphitarū heresi infecta his tpibus sanis patrū monitis nō obtēperans sȝ in heresi pdicta obstinato aio pseuerās. Jmo eā obrē circūuicinas vrbes catholicas: cōtinue armis vexare nō desistēs cū bene monētibus parere recusasset a mediolanēsi archiepō atqȝ alijs cōprouincialibus epis destruit ⁊ solo penitus equat. Ipse. n. mediolanēsiū archieps auctoritate apostolica vicinas vrbes ad arma ꝯ eā cōcitauit. Qui tumultuarie i eā irruētes tandē ceperūt ⁊ diripuerūt: qua quidē spoliata ignē imiserūt ⁊ vniuersā exussērūt: ⁊ adeo muros euerterunt vt vix vrbis vestigiū remanserit: videntur tn̄ adhuc aliq̄ ipsius vrbis ruine: q̄ vrbis dignitatē pse ferre demonstrāt. Ipsius aūt vrbis nōnulli ciues cū catholi-

¶ Parassi destructio.

cis bñ sentiētes cremā oppidū haud ꝑcul ab ea extruxerūt: qḋ postmōꝫ i cremonēsiū ꝯtumeliā Federicus barbarossus impator mirꝫ in modum auxit: vt infra loco suo dicemus. Omnis āt diocesis agrum archiep̄s mediolanensiuꝫ ⁊ placētinus cremonensisqꝫ ep̄i inter sese partiuere. Unde ⁊ triuliuꝫ vailatūqꝫ ac fulgaria insula primo mediolanensi obuenit. Carauatium vero oppidum ⁊ ipsius cremonensis agri pars cremonensi ep̄o. Altera vero pars placentino declarata sunt. eo etiam in loco prepositura adhuc dignitas extat: q̄ non nulla cōfert beneficia. Ex hac quidē ciuitate clarissime quedā comitū familie .s. de curte ⁊ de camisiano vt tradunt emersere. Sunt tñ qui dicāt hanc ciuitatem henrici tertij impatoris temporibus equatam fuisse.

¶ Lotharius Ludouici francorum regis filius hoc anno francis regnare cepit: ⁊ regnauit annis .32. quo quidem anno tanta fames in gallia ⁊ in burgundia fuit: vt populi vix humano cibo sustentari possent.

¶ Petrus .23. venetiarꝫ dux hoc anno cōibus suffragijs electus ducauit ānis .7. ⁊ diebus sex. Hic petri candiani ducis frater fuit vir sane lubricus ac luxuriosus q cū vxorē noie ioānaꝫ haberet in monasterio sci Zacharie monachari cogit: vt hugonis etrurie comarchi sororē honestius ducere posset: ex qua iā filiū susceperat: Quā cū duxisset indignati affines ⁊ alij veneti ciues ꝯtra ipsuꝫ cōspirationē fecerūt: cōspiratiōeqꝫ facta i ipsuꝫ populum concitauerunt: qui impetu facto illum in palatio reclusserunt. Cūqꝫ se palatio tuere tur: ignem cum puluere ⁊ sulphure mixtū proiecerunt. Qui illum vna cum filio vxoreqꝫ ac palatio necnō ⁊ sancti Marci sancti Theodori sancte Marie in iubiniaco ecclesias: ac plusq̄ trecentas ciuiuꝫ domus cō
958 buxerunt. Ducis vero cadauer tandem ad macellum probrose delatum membratim ceciderunt. eo nam qꝫ regnante othone imperatore concedente gradensis ecclia patriarchalis venetiis declaratur.

Oannes .12. papa natione lombardus Alberti vt aiunt italie regis filius hoc āno agapyto pon
I tifici suffectus sedit annis .4. men. 2. ⁊ diebus .5. Hic primo octauianus vocabatur: homo siqdē papa .136.
ab ipsa sua adolescentia probris ⁊ sceleribus oībus contaminatus: ac magis venatiōibus ⁊ volu ptatibus q̄ orationi ⁊ lectioni deditus: Cuius quidem indignitate permoti cardinales litteris Othonem germanie regem obsecrant: vt clerum populūqꝫ Ro. e ioannis istius manibus liberare dignetur aliter de 959
christiana fide actum esse. Et dum otio expectaretur re per iudices patefacta Ioannes hic ira percitus duos cardinales cepit: ⁊ huic nasum: illi vero manū abscidit: otto itaqꝫ in italiam ingressus Romam cum magno comitatu accessit: ⁊ a Ioanne honorificentissime suscipitur: atqꝫ ab eo vt quidam tradunt coronatur. Indeqꝫ aliquantulum ciuitatis statu composito conuocatisqꝫ italicis episcopis concilium indixit: in quo quidē cōcilio hois vita pessima adiudicata est. Sed dum in turpitudinis ioānes hic primar hērēt e Roma tādē fugit: ⁊ i mōtibus qbusdā dilituit. Nec ꝑpterea puritiosissimus hic vir a malis suis pedē auertē voluit: sꝫ in proposito malo sic perseuerans tandem in adulterio deprehensus a viro adultere confossus interijt.

¶ Scisma decimum ⁊ vndecimum.

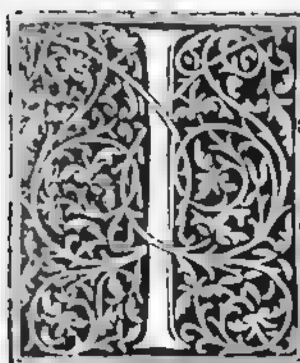
¶ Depositoqꝫ ioāne pontifice populus ac clerus. Ro. Leonē quedā Ro ciuē lateranēsis ecclesie diaconū pōtificē creauit ⁊ elegit: quē statim otho cōfirmauit: quo confirmato stati Otho ad spoletū ciuitatē se trāstu 960
lit. verū eo absente populus ro. ꝯsanguineis Ioānis predicti pōtificis instigatus eiecto Leone Ioannem reuocauit. Leo aūt pulsus ad othonē spoletū cōfugit. Quē dū reuocare ēt per arma prepararat Ioannes prefocat. Nec ppa eo mortuo seditio leuata est: Imo Romani i eius locū bñdictū quēdā subrogāt: ⁊ ab impatore ꝯfirmari cōtēdūt. Qḋ cū ille recusaret nihilominus i beati petri sede ꝓ pōtifice pertinaciter locarunt: ea de re indignatus Otho cogit Romanos abrogato benedicto Leonem suscipere.

Enedictus eius nominis .5. papa natiōe Romānus hoc āno ex seditiōe ab his q Ioānis cognatiōe: Papa .137
B ac factione cōiuncti fuerant pontifex creatus sedit mē. 2. ⁊ diebus .5. Sꝫ otto eius electionē neq̄q̄ approbans Imo romanos id maxime fieri suppliciter expostulātes a se reppulit: ⁊ ferro flāmaqꝫ omnia vastando: q̄ circa vrbē erant cōpulit deiecto benedicto Leonem suscipere: adegitqꝫ sacramento nil caruꝫ reruꝫ imutaturos: quas ipse impator in re pontificia constituisset: compositis itaqꝫ hoc modo rebus otho in germaniam redijt. Benedictūqꝫ istum secum ducens: qui non ita multo post dolore animi apud hamburgam ciuitateꝫ: vbi relegatus fuerat moritur.

Eo itaqꝫ eius nois .viij. papa clero populoqꝫ Roma. pōtifex creatus sedit anno vno mē. 4. hūc vt dictū ē in locū ioānis electuꝫ Romani abrogātes bñdictū suffecerūt. Quare ex re otto iratus cōpulit eos papa .138.
leonē suscipere: Qui statim pōtificato inito ad reprimēdaꝫ Ro. militiā: q suos passiꝫ intrudebāt othonē ipsuꝫ coronauit: ⁊ vniuersalē augustū declarauit: oēꝫqꝫ eligēdi pōtificis auctoritatē a clero populoqꝫ romano abstulit ⁊ Gratiano referente in ipsuꝫ ottonē transtulit: vt hēmus i canone .63. di. c. in synodo. Et nō modo ipitales titulos: verū ēt oēs donatiōes ꝑ Iustinianū carolūqꝫ impatores ecclesie Ro. factas Leo hic Othoni ⁊ eius successoribus ꝯcessit: vt .s. italiā ab inuatoribus defensarent: sicut habetur in decretis eadem distinctione per totum. Quo autem genere mortis hic obierit non habetur.

Iceephorus cōstantini imperatoris filius .xlvij. constantinopolitanus imperator post mortem patris imperauit in oriente annis .2. Hunc ciues per factionem regno pulsum: Otho egregius adole 961
scens primi Othonis filius annuente patre in regnum restituit: ⁊ confirmauit: Eapropter Nicephorus sororem suam Theophaniam iam a patre constantino primo pactam: sed postea denegatam in matrimonium cōfirmauit.

¶ Fratris Jacobi philippi bergomensis o. dinis fratrum eremitarum diui Augustini i omnimoda hystoria nouissime congesta chronicarum supplementum appellata liber. xij. feliciter hic incipit.

Imperium: Tituliqz imperiales a Romanis: gallisqz: ac longobardis nostris ablati z ab Othone nūc suscepti hic primū i germaniam transferuntur: vbi z nunc vsqz obseruantur. Et qm deo auxiliante hoc in loco germanorz imperiū deuenimus nō alienum rē pro huius excellentissime dignitatis cognitione conscribere: quo potissimū tpe hoc i peratorum nomē qd in tāto habitum est precio initiū sumpserit. De quo qdē alius repetētes sic habetur Romanam vrbem vt .s. dictum est) reges primū gubernabat: qi nullis obnoxij legibus domi populum foris exercitum pro suo arbitratu regebant: z nunc belli: nūc pacis artibus rem Romanam hac arte plurimū auxere eoqz nutriendo perduxere vt bonam libertatis frugē maturis iam viribus ferre posset. Tarquino deinde superbo pp immoderatam dominandi licentiā regno exacto regia potestas prorsus in vrbe cessauit. Sub consulibus postea a dictatoribus ꝯsularisqz potestate tribunis: qui fuerunt populo magistratus z res z nomen emersit imperij: p quo aphrica pene tota: magnaqz asie pars vltra armeniam z caucasum montem armis subacta est. Europe vō hispanie gallia: grecia: thracia: alijsqz subinde regionibus bello domit e longe lateqz romanorz opes patuere. Hoc tam amplo vt superius expressum est, per. 460. ab vna re pu parto auctoqz imperio frui deinde per intestina arma nō licuit: Quorum cā atqz initiū, vt diximus ex immoderata regnandi cupiditate: z certamine factionum ortū fuisse: imperatores hinc creari cepti: qd ante castrorz armorumqz nomē fuit: id tanqz in cestuo vigente bello intra menia inductum verbo quidem legitima potestas re aūt vera dn̄atio erat. Qui enim repu. occupata Romanis dominabantur: ij atores se appellari non solum equo sz etiam libenti animo patiebantur: qz imperatorum nomē z gratius z tolerabilius Rome erat qꝫ quodqꝫ alius titulus: q dominationis spēm pre se ferre videret. Erat quippe impatoria dignitas apud ipsos Ro longe inferior regia dignitate. Cur autem postea hoc imperatorium nomen i tanto habitum sit pcio cā n fuisse existimo: qa cum illi q rēpu. Ro. totiqz pene terrarz orbi dn̄abanī se impatores nuncuparent forte posteriores credidere sicut illi potētia ceteros a ios ante ibant. sic et nomē quo vtebātur reliquis omnibus anteponendū esse. Hinc talis opinio orta deinde multis tpibus inueterata obtinuit: vt imperatoria dignitas alijs excellentior haberetur. Sz ab initio quidem singulis imperantibus: cum Marcus lucius (vt dictum est) primus aliqz postea simili exemplo ducem sibi consortem imperij delegissent: duo interdum principes eo tempore extitere: qui se Romanorum nuncupabant imperatores: postea vō qꝫ Constantinus magnus Relicta Roma ad orientem successit: factum est consuetudine: vt diuisum orientis illud hoc occidentis diceretur: vastata deinde a Gothis italia imperium vsqz ad Carolum magnum in occidente cessauit. Carolo magno postea imperij dignitatem occidenti restitutam vsqz ad Ludouicum Arnulphi filium imperium apud gallos ne paruum habuit incrementum: Verum postea principum illorum ignauia splendor ille Ro. imperij in obscuras tenebras conuersus est. Atqz ita imperium quo annis centum decem franci potiti fuerant demum in longobardos nostros translatum est. Indigentibus postremo nostris duce tam preclari nominis in germanos duce othone henrici regis filio trāslatum est. atqz vsqz in presens obseruat.

¶ Germani namqz Ro tpibus modici: aut nullius ferme fuerunt precij. z propterea veteres scriptores pauca de eis scripsere: qꝫ ipsa germanorum prouincia per tpa Augusti Cesaris: imperio cepit esse subiecta. Et ideo pauca in rebus gestis illorz tporz similia contigit fieri. Et si quid forte memoria dignum ab eis gestū fuit scriptores vt ereddiderim ego pp nominum illarz gentium barbariem scripto mandare neglexerūt. Ferūt tamen Plinium z Samonicum historicos aliqua de ipsis Germanis scripsisse: que antiquorz negligentia interiere. Cornelius vō tacitus de germanorz legatis Romā tpe pompeij magni missis sic inquit: intrauere pompeij theatrz: quo magnitudinem ppli viserent: illic p ocium. Neqz in ludicris ignari oblectabantur: dum consessum caueę: discrimina ordinū quis eques vbi senatus percunctantur aduertere quosdaz cultu extraneo in sedibus Senatorum: z qui nam forent rogitantes: postqꝫ audierunt: earum gentium legatis id honoris datum: que virtute z amicitia Romana precellerent nullos mortalium armis z fide ante Germanos esse exclamant: digrediunturqz: z inter patres considunt: quod comiter visentibus exceptum.

¶ Germanie descriptio.

¶ Germania igit regio p more suscepto post Scythiā inferiorē inter danubiū Rhenūqz fluuios atqz oceanū ꝯclusa ē: a septētrione ār z occasu oceāo cīgit. Ab vō oriu danubio z a meridie Rheno finit. Hec qppe in duas diuidit partes. Supiorē videlicet z iferiorem i supiore autem sunt Saxones ab eleuctio Rheno dicti vbi oceanū illunt qbus qñ sēp bello ꝯtēdūt deinde Bauaria: Austeria: Sueuia: Behemia: z Alemania ac secus lenij sinēta est Cimbria z alie natiōes multe: In inferiore aūt germania ab Albio fumine ad oceanum ꝯtensa: q circa Rhenū ꝯsistit: sunt albia: Dania: Noruegia Russia Marcbomandia z alie natiōes. Ferunt vniuersam Germaniam quinquaginta quattuor gentes inhabitare. Ut Fusiani Quadungeri z alie gentes ferocissime z indomite quarum immanitas etiam in ipsis vocabulis horrorem significat.

OTho itaq3 primus germanoꝝ imperator henrici quodā regis ex mathilda filius hoc āno postq̄ in
germania .x. & .viij. annis regnauit imperator a Leone pōtifice declaratus imꝑauit ānis .xij. vir vti
6161 q3 christianissimus: & ecclesie Ro. amator: atq3 acerrimus defensor. Qui domito boleslao boemoꝝ 962
rege & Ugone parisiensiū comite superato etiā aduersus vngaros germaniā3 vastātes pluribus diebus d̄
certauit eosq3 tādē3 ad internitionē vsq3 deleuit. Tres quoq3 eo in prelio coꝝ regulos captos a militibus suis
ad eum perductos cū ob clemētiā seruare conaretur. Germani eo nolente suspendio necarunt. Ad quem
tot victorijs gloriosū duo cardinales literas miserūt orātes: vt Ro. ecclesiā aduersus Joānē3 pontifice3
& italiā aduersus Berengariū & eius filiū albertū liberare dignaret. Quibus litteris permotus mox cum
ingenti manu in italiam descendit: & p̄mo berengariū & filiū regno deturbauit: ac paulo post cū in per secu-
tionis sententiā persisterēt iterato in italiam reuersus eosdem superatos & captos in greciā aliū: aliu3q3 in
germania3 relegauit: inde quoq3 ioānē3 papā minus religiose viuentē pontificatu summouit: & Leonē, vt
diximus populo suadēte pontificem creauit. Alia insup facinora laude digna inuictissimus hic imperator
strennue gessit: q̄ breuitatis cā omittūtur. Erat ei3 mitissime & singularis clementie hō: & adeo saluatoris
nīi Jesu christi imitator vt nulli vnq̄ malū ꝑ malo reddiderit: sed econtra bona ꝑ malis. Suscepta itaq3 i
perij dignitate singulis quoq3 annis ex germania i italiā veniebat: Tādē othone3 ex alīda uxore susceptū
admodū senex Ro. imperij consortem fecit: vt qd̄ per se facere nequiret per filium adimpleretur. Quo fcō i
germaniā profectus est: ibide3q3 senio confectus vienne moritur: Cuius corpus in Madeburch germa-
nie vrbe3 delatū in templo sancti martini: quod ipse sumptuosissime struxerat sepelitur.
6161 IOannes eius nois .13. papa natione italus ex narnia ciuitate hoc āno Leoni pōtifici suffectus Papa.139
sedit annis sex men. xi. & diebus. xv. Hunc ro. plurimū persecuti sūt. Dederūtq3 operā: ut cā- 962
panie comes eū i lateranensi ecclesia caperet. & in Hadriani molē deinde in campaniam vinc-
tu3 perduceret. Sed cū ide3 cāpanie comes nomine Jofredus cū filio a ioāne capuanoꝝ p̄n-
cipe trucidatus fuisset: Joannes hic pōtifex post .xi. sue calamitatis mēse3 libatus romā redijt
Cā ob rem indignatus otho cū filio suo paratissimū ex germania ad vrbē reduxit exercitum:
vbi & consules Ro. atq3 p̄fectū eu3 .12. decurionibus cepit: & in carcere3 oēs coniecit: qui oēs capture & igno
minie pontificis causa fuerūt: Et cōsules in germania deportari mādauit: Decuriones āt laqueo suspendi
ac prefectū noie petrū maloꝝ oiu3 reu3 & auctorē eu3 ignominia per publica vrbis loca tractū & virgis cesū
in germaniā misit. Denitq3 iste mortuo sedes vacauit dies tm̄ .13.
¶ Sclaui aūt qui hadriani pontificis eius nois tertij tēporibus fide3 christi susceperāt: hoc anno zelo fidei 963
ducti in italiā venerunt: & saracenos qui gargani mōte3 diu occupauerāt igēti clade supatos e loco deiecerūt
¶ Ungari similiter sclauoꝝ virtute & zelo permoti: & ipsi stati3 saracenoꝝ reliquias ita attriuere Cosentia
vrbe recuperata iam diu ab hostibus capta & succensa: ut othoni magni othonis filio eo cum exercitibus a
patre misso haud difficile fuerit reliquias belloꝝ absoluere: Hecq3 eosq3 qui cū mauris federa inierant gra-
uissimis prelijs e calabria & apulia eiecerit.
BEnedictus .6. papa natione Romanus Joanni in pontificatu & calamitatibus hoc anno succedens P.a.140.
6168 sedit anno vno & mensibus sex. Qui et ipse a Cincio ciue Romano captus & in castellum sancti ange-
li trusus vitam finire compulit. 969
¶ Joannes Nicephori imperatoris Constantinopolitani filius. 48. grecorum imperator post patrem im-
perauit in oriente annis .6. De isto nil memoria dignum habemus. 971
6170 DOnus ipsius nois ꝑs papa patria Ro. benedicto pontifici surrogatus sedit anno vno & mensi .6. Hic
multe modestie & integritatis fuit pontifex: & propterea nulla iniuria affectus aut ignominia notatus Papa.141.
fuit. Qui tandē moriens in beati petri Basilica sepultus fuit. 941
BOnifacius .7. papa cuius patria & cognomētu3 ob ignobilitate3 reticetur: post Donu3 pontificē se
6171 dit mēsi .6. & diebus .12. Hic cū malis artibus pontificatū adeptus fuisset: male vita3 finiuit & amisit Papa.142
quia bonis ciuibus in eu3 conspirantibus relinquere vrbē coactus est. Indeq3 recedens ablatis petri
thesauris Constantinopoli3 aufugit vbi diuenditis que sacrilegio abstulerat Roma3 redijt & diu3 nil obstā 972
tibus bonis viris maxime Joanne cardinale proficeret adiuuantibus quibusdā pnicosis viris Joannē ce
pit & oculis priuauit: ipse vero nō multo post tantoꝝ maloꝝ timore perterritus vita3 turpiter finiuit.
BEnedictus .4. papa natione Ro post Bonifaciu3 predictu3 factus pontifex sedit annis .8. & men.
6172 5. Hic annuente othone sene Othonē eius filiū cū theophania vxore in lateranensi ecclesia corona Papa.143.
uit. Indeq3 multos seditiosos ciues in vrbe cepit: & carcerali pena dānauit. Synodu3 etia3 Remē-
se3 contra francoꝝ regē celebrauit vbi gilbertu3 seditiosu3 virū & necromantē dānans Arnulphu3 episco- 973
pu3 ab ipso Gilberto pulsu3 in integrū restituit.
¶ Edgarus angloꝝ rex post Ethelstanū patrē hoc ipso anno quo & benedictus papa anglis regnare cepit
& regnauit annis .9. Uir per oia christianissimus: De quo habetur q̄ īter cetera virtutis sue opera singu-
lo pene anno monasterium vnum construebat.
¶ Petrus Ursiolus .25. Venetiarum Dux hoc anno Petro Candiano duci cunctis applaudentibus suf-
fectus ducauit annis duobus: Uir quidem optimus & pietatis ac religionis amator: necnon & pupilloru3 975
ac viduarum protector: De quo sic habemus q̄ persepe clanculum per se suosq3 familiares pauperum &

egrotantiū cubicula inuisebat: ₇ eorum inopiam verbis ₇ elemosynis sustentabat. hic insuper Gradū ciuitatē
muro cinxit: ₇ ecclesiā diui marci: atq₃ alias ecclesias incendio conflagratas instaurauit. ₇ non procul ab ea
hospitale egregiū pro pauperibus extruxit. postmodū ducatui abrenūcians in diui michaelis monasterio religi
onis habitū suscepit: ubi paulo post miraculis etiā coruscans beato fine quieuit. Cuius quidem exēplo
Joannes maurocenus monachus permotus ₇ ipse sācti georgij monasterium maximis īpēsis amplificauit.
Otho se. Tho huius nois se germanorum secūdus imperator: quē otho magnus pater imperij consortē fecerat:
quēq₃ Joānes predictus pontifex vna cum theophania vxore ī lateranēsi ecclesia coronauerat: hoc
975 anno patre defuncto solus imperare cepit: ₇ imperauit ānis 17. Vir quidē ₇ ipse optimus: ₇ Roma
ne ecclesie acerrimus defensor. Qui cū esset vir strēnuus ante adeptum imperiū Nicephorum grecorum ij a [illegible]
torem regno pulsū in regnū ingenti virtute restituit ₇ confirmauit: Cū quo etiam Theophania eius so
rore vxore accepta pacis federa cōfirmauit. Hic post mortē patris in germaniā rediēs cū Henricū bau
rorum ducē: qui rebellem ostendisset: statim bello ₇ armis domuit ac sibi subiecit. Indeq₃ in Lotharium
francorum regem Lotharingiam Romani imperij prouinciā occupantem mouit: ₇ franciā cū ingen
ti exercitu ingressus Lotharium regē suū superauit: ac laudunensiū suessionūq₃ agris vastatis etiam
parisiorum ciuitatis suburbia incendit: rediens postmodū domū apud axonā fluuiū nō parū incommodi
accepit: postea vero maiore exercitu cōparato in italiā cū coniuge uenit: vbi prius dalmatia vastata Romā
petijt: ibidemq₃ maioribus copijs in vnū coactis apud Basentellū cū Constantino ₇ Alexio imperato
ribus grecis qui calabriā et eā italie partē que ad siciliā vergit occupauerant cōflixit cū quibus victus
so pene exercitu amisso ad internitionē usq₃ superatus tum in fuga in scaphā cōscendit: ₇ a piratis qs esset
ignorātes captus ī siciliā perductus est. ibidēq₃ cognitus pecunia promissa liberatus est. Siculi autē sū
pto de piratis supplicio: hominē cū honorato comitatu Romā perduxerunt. Eoq₃ loci cū Otho hic i
Romanos qui primi ex prelio fugerant vlcisci nō auderet in beneuentanos patris culpe reos cōuersus vr
bem cepit ₇ incendit. Translato inde Bartholomei apostoli corpore: ₇ in insula Rome collocato non mul
to post ibidem ₇ ipse octo obijt: atq₃ ibi in vestibulo beati petri: quē paradisū vocant in sepulchro porphi
retico: qd adhuc introeuntibus ad sinistram apparet honorificētissime sepultus est. Relicto othone tertio
filio successore ac Adelusia filia Alarami montisferrati marchionis vxore. De quibus mox dicemus.
974 ¶ Vitalis candianus sextus ₇ vigesimus venetorum dux hoc anno petro vrsiuello legitimis suffragijs suffec
tus ducauit anno vno. hic cū petri eius nois quarti candiani ducis interfecti germanus fuit: quinto ma
gistratu statim in langorē decidit: propter quod dignitate se abdicans religionis habitum suscepit post cu
ius cōuersionē dolore grauatus q̄rto die vitā finiuit: eius corpus in monasterio eodē sci hylarij sepultū fuit
¶ Constātinus Joannis imperatoris greci filius. 49. grecorum imperator post patrē vna cum Alexio ₇
Emanuele fratribus imperauerunt: sed quantū inuenire minime potuimus. Hos enī fratres Baianus
Bulgarorum princeps magice artis peritus. ita bello ₇ magicis suis vexauit: vt ab capienda eorum regia parū
absuerit. Et hoc grecorum ₇ ipsorum principū negligentia qui ipsā dereliquerāt: inita inter eos fuerunt federa
licet non equa: ₇ pax composita fuit. Horū autē filij Andronicus Isaacius Alexius Nicholaus Mo
tu'phus Balduinus: Henricus Petrus ₇ deinde Robertus successerunt quorum tempora non haben
tur. Et propterea orietales imperatores deinceps vsq₃ ad paleologos dimittemus.
¶ Tribunus Memmius. 27. venetorū dux: hoc anno in demortui vitalis Ducis locum suffectus ducauit
978 annis quatuordecī hic monasterium venetijs in honorem diui Georgij martyris a fundamentis proprijs
impensis extrui fecit multos addens prouentus ad monachorū vsum atq₃ ad sustentationem. Tandem
contra eum orta seditione vrgente populo magistratu se abdicare coactus est: ₇ Monasticham vitam eā
obire cogitur: vbi ₇ sexto post die dolore (ut creditur) animi vita decessit ₇ apud sanctū Zachariā
sepultus fuit.
Pap. 144 Joannes eius nois. 14. papa natione papiēsis benedicto pontifici hoc anno surrogatus: sedit mē. 8.
Hic post assumptū pontificatū mē. 3. a Romanis capitur ₇ in castello sancti angeli diligēti custodia
981 retruditur: vbi tamdiu pedore carceris ₇ inedia maceratus fuit donec vitā cū morte turpiter muta [illegible]
ret. Quo mortuo: ₇ in basilica petri sepulto cessauit papatus dies. x.
Papa. 145 Joannes alius. 15. papa patria Romanus Leone presbytero patre natus: ₇ ipse post mortem
predicti Joannis sedit mensibus. 4. Hic pontificatu suscepto miro odio in cleros exardescere
cepit vnde ₇ ipse merito non modo ab ipsis clericis: sed ₇ ab omnibus populis odiosus habi
tus est. Maxime autem: q₃ diuina humanaq₃ omnia cognatis affinibus elargiebatur: post po
sito dei honore: ₇ Romane sedis dignitate: quem certe errorem ad nostra vsq₃ tempora perme
nisse cernimus hic demq₃ erroribus ac rapacitatibus inuolutus deo sic volente ₇ non sustinē
te: quarto sui pontificatus mense moritur: ₇ in basilica petri cum reliquis sepellitur.
Papa. 146 Joannes 16. papa natione Romanus post predictum Joannē suffectus sedit annis decem mensi
bus sex: ₇ diebus decem. Vir certe tanto magistratu dignissimus. utpote in re militari exercitatissi
982 mus: ₇ insigni doctrina clarissimus: qui ₇ nōnulla edidit elegātissima. Et tamen a crescentio vrbis [illegible]
Romane consule sibi imperiū vendicare conantē seditionibus agitatus in ethruriam: ut eius cupiditati
cederet: exulatum abijt. Sed crescentius cognita pontificis indignatione qua irratus Othonem Cesarem

z et cuz exercitu in italiaz vocabat: ipsius pontificis cognatos atqz amicos qui in vrbe remanserāt ad pontificez rogatuz mittit: vt omissa accersendi Othonis cura ad vrbez cuz potestate redeat: precibus itaqz suoꝝ permotus ioannes ad vrbez prodeunte obuiaz crescentio cuz vniuerso populo venit. Et pontifice introducto crescentius cuz vniuersis seditiosis pontificis pedibus prouoluti veniaz petiere. Atqz ita illi ad concordiaz redacti vitaz simul cum quiete vsqz in finez duxere.

¶ Cometes stella his temporibus apparuit future calamitatis inditiuz: ⁊ propterea statim in italia ⁊ fame ⁊ peste laboratuz est: Atqz etiaz capua et beneuentuz in apulia terremotu sunt concusse.

¶ Viri sanctitate ⁊ doctrina excellentes.

¶ Albertus seu adalbertus pragensis episcopus natione bohemus hoc tempore ob precipuam eius sanctitatez ⁊ doctrinaz maximo in precio habitus est: Qui diuino impellente spiritu ex boemia in panoniam descendens ⁊ stephanum vngarorum regez cuz vniuerso ferme eius populo ad baptismi gratiam perduxit: atque omnes ipsius prouincie episcopos ad bene de deo: deqz hominibus promerenduz verbo ⁊ exemplo instruxit. Exinde profectus in prussiam duz christi fidez q̄ diligentissime predicaret martyrio coronatur.

¶ Vldericus Amburgensis episcopus per id tempus: ⁊ ipse religione sanctitateqz: ac doctrina atqz alijs virtutibus insignissimus ac clarissimus fuit.

¶ Odilus cluniacensis abbas vir quoqz doctrina ⁊ sanctitate vite insignis hac quoqz tēpestate floruit: Qui inter cetera sue sanctitatis memoranda cōmemorationez omniū defunctoꝝ post festū oīuz sanctoꝝ in burgundia primuz adinuenit: ⁊ instituit: quod quidem sanctū institutuz ad oēs ecclesias predictus Joannes. xvj. pontifex obseruanduz transmisit ⁊ approbauit.

¶ Adcobaldus quidaz vltraiacensis episcopus hisdez quoqz tēporibus ⁊ scientia ⁊ ꝓbitate vite floruit: qui et multa in laudez virginis Marie ⁊ sanctissime crucis egregie conscripsit.

¶ Albo etiaz alter floriacensis abbas: qui postea in vasconia ob fidez christi passus fuit tempestate hac doctrina: religione: ac vite sanctitate plurimuz insignis fuit.

¶ Edoardus angloꝝ rex ⁊ ipse tuz regno: tumqz sanctitate clarissimus extitit: qui postea nouerce sue dolis ac fraudibus interfectus martyrij palmaz adeptus miraculis claruit multis.

¶ Stephanus itez primus vngarie rex tēpestate istac Adalberti predicti pragensis episcopi predicatione ꝯuersus ⁊ baptiçatus etiaz multis claruit signis: Qui postea vna cuz Galla vxore henrici postea imperatoris sorore christianissima vniuersaz panoniaz christi iugo subiugauit.

¶ Alpharabiuz natione arabuz insignez quidem philosophū hisdem tēporibus viguisse: multaqz scripsisse tradunt: De quibus etiaz pauca apud latinos habentur cōmentaria.

¶ Auedadis similiter arabs philosophus hisdez tēporibus floruit: ⁊ nonnulla edidit: e quibus in Aristotelis libros multa habentur cōmentaria.

¶ Thedaldus Canusij Regiensis oppidi comes hoc ipso anno Athone patre comite defuncto in eius locuz successit: ⁊ plurimis annis regnauit. Vir certe animo ⁊ rebus bene gestis insignis cuius ob merita Jo 934
annes predictus pontifex ferrariā italie vrbē suaz eidē possidendā concessit. Qui cū esset religionis amator etiaz cenobiuz nunc toto orbe celeberrimuz in agro Mantuano in honorez diui benedicti abbatis fundauit: quod postea gloriosa mathildis eius filia celeberrime perfecit magnis adhibitis ornamentis ⁊ predijs ad Monachorum victum.

¶ Montisferrati Marchionatus principium.

¶ Alaramus quidez: ut multi testantur: Saxonie ducis filius tēpestate hac in monteferrato lombardie prouincie regione hoc modo dominatū accipiens marchionatus dignitatis fundamenta iecit ⁊ regnauit an
nis. 9. Hic itaqz Saxonie ducis vnicus generatus fuit: que scilicet Germanie prouincia ē: cuius pater chri 985
stianissimus existens: etiam taz moruz q̄ principatus dignitate precellebat. Qui cū prole careret: vna cuz coniuge sua que sibi diuina prouidentia tam moruz q̄ nobilitatis similitudine fuerat sociata diuū Jacobuz apl'm sibi in precipuū ac specialē aduocatū delegerūt vouerūtqz eidē beato apostolo si filiū aut filiā habere possent: q̄ reliquias ipsius in hispanijs visitarēt: votoqz emisso diuina clemētia p̄cibus eoꝝ nō defuit: nec pijssimi apli aures a iustoꝝ petitiōe defuere: sz eoꝝ vota atqz lachrymas deus ex alto suscipiēs petitiones ipsoꝝ effectui mandauit: ⁊ statiz vxor concepit. Cūqz dux ipse vxorē grauidā presensisset: dispositis regni sui rebus: vna cū vxore ad perficiēdū qd vouerat iter arripuit: dū aūt in italiā peruenissent non procul: vbi nunc est alexandria: vxor filiū elegātissimū peperit: ⁊ Alaramū in baptismo vocauit: exacteqz cū enim letitia mense ibidez filiuz cū nutrice ac alijs pluribus suis ꝓceribus: qui curā infantuli gererent dimiserūt: atqz ipsi ceptū iter arripuerūt. Duniqz oēs limina sanctissimi apostoli inuisissent tam pater q̄ mater in reuersione defecerūt: orbusqz puerulus factus etiam cuz parētibus regnū amisit. Educatus tamē alaramus ipse optimus ꝓceruz ⁊ pedagogoꝝ suoꝝ monitis atque exemplis in oīnibus quidem virtutibus egregius effulsit. Erat quippe pulcher aspectu: facie letus: societate: moribus delectabilis: colloquioqz dulcissimus atqz ornatissimus: benignus quoqz humilis: ac mansuetus. Ipsuz autez nuduz pubescentez ob innumeras eius in oīni genere virtutis othoni augusto predicto pedagogi sui obtulerunt: quez statiz imperator Alasie eius filie institutorē ⁊ magistrum dedit. Erat et tunc alasia ipsa (vt ita dicam) infantula: que cum pubitatis annos attigisset capta adolescentis amore: ⁊ pulchritudine: atqz prudentia illuz precibus: lachrymis exora

tuit: vt illaz furtiz duceret vxorez. Metuebat autẽ Alasia ne pater ipsaz alteri in coniugiuz traderet. Ipsius aũt precibus tandez Alaramus permotus deo ꝛ beato iacobo sic volentibus mutatis vestibus adulescentulaz clanculuz e regia abduxit: atque vxorez accepit. In alpibus vero maritimus agri albigentis confugientes tandiu ibidez in despecto vilíqz habitu diuiuere donec tres genuerũt filios. postremo ab epo albigensi cognitus eius intercessione: ꝛ meritis beati Jacobi apostoli in paternã gratiã vna cũ coniuge receptus est Quibus impator in italia optimaz regionẽ possidendã cõcessit: cui montisferrati nomen imposuit: Cuius fines erant hinc padus: inde apenninus ꝛ mare ligusticum: ꝛ superiori in parte mons vesulus. Et sic idez alaramus a Cesare othone secũdo huiusce regionis mõtisferrati: ac totius pene pedemõtis hec mõ dñiũ accepit: indeqz paulopost cognita hois virtute eidẽ totius italie regimẽ cõmẽdauit. Adepto itaqz regno adhuc othone viuente Alaramo septẽ fuerũt libi. Quo feliciter defuncto Otho augustus Gulielmũ eius primogenitũ loco patris marchionẽ cõstituit. Reliqs vero sex nepotibus hos dñatus sub noie marchionatus tradidit: vz sauone vrbis: ceue: icise: põzoni. bosche: ꝛ saluciarũ cuz ipsoꝝ ptinẽtijs cõcessit. Gulielmo igitur primogenito helena ducis glosestri filia Ricardi ãgloꝝ regis filia vxor fuit: ex qua Bonifaciũ suscepit filium vir magnanimitate qdẽ ceteros lõbardie pricipes lõge precellẽtẽ: Qui ꝛ ipse Mariaz philippi frãcorum regis filiã duxit vxorẽ: Ex quibus Gulielmus cognomento senex natus ẽ. Gulielmus ãt hic Juliã Conradi augusti sororẽ accepit vxorẽ: Qua suscepta mox cũ Cõrado socero suo ꝛ philippo frãcoꝝ rege ad hierusolimoꝝ regnũ recupandũ ꝯcessit: i quo qdẽ bello Gulielmus ipse vir magnanimus ꝯplura de se bellice artis pbuit experimenta. Ex ipso ãt gulielmo tres celeberrimi pdiere filij: Quoꝝ primus gulielmus cognomento longaspata fuit: Raynerius alter: ꝛ tertius Bonifacius dictus ẽ: Atqz filiã noie Jordanã genuit: quã qdez constantinopolitano imperatori tradidit in vxorem.

Gulielmus ãt cognomẽto lõgaspata primogenitus fi gulielmi post patrez in regno succedens: ꝛ apud hierosolimã existens pp innumeras eius in oi genere virtutes ab vniuerso ibi populo: tuncqz Balduine rege leproso eius noie quarto hierosolymitano rege i imperatorẽ ꝛ campi seu exercitus ductorẽ electus fuit: quo nemo certe ea tẽpestate prestantior: aut dignior ad hostes ꝓpugnandos videbat. Erat tunc Balduino regi soror noie sibylla Americi regis primogenita: ac totius regni post fratrẽ heres: Quã quidez balduinus ipse rex gulielmo huic marchioni viro prestãtissimo vxorẽ collocauit: arbitratus si opus esset ipsuz cuz aliis principibus christianis rei sue laboranti opem statim allaturum. Is itaqz vxore predicta suscepta cũ eiusdem regni etiam gubernacula suscepisset: multaqz ac preclara facinora cõtra Saladinum egyptioꝝ soldanum eius aduersariũ strenuue gessisset: et paulo post e vita migrauit vno tantum superstite filio noie Balduino apud hierosolymaz derelicto.

Balduinus vero ipsi Gulielmi predicti puerulus genitore eius gulielmo defuncto vna cum auo suo Balduino adhuc superstite remansit. Cui post patrem auus regni diadema imposuit. Ac sic primus omnium ex genere montisferrati coronam gessit. Veruntamen balduinus auo eius Balduino defuncto post ipsuz octauo mense adhuc puer obijt.

Raynerius insuper Gulielmi predicti frater post fratrẽ Gulielmũ adhuc supstite puerulo Balduino fris loco regni hierosolymitani tabernacula suscepit: cui emanuel cõstãtinopolitanus ipator filiã noie curamariã dedit vxorẽ: e thessalie regnũ dotis noie cõcessit: q ꝛ ipse haud paulopost i bello vita decessit: bonifacius .3. fr ẽ i montisferrati regno marchione relicto: q audiẽs Gulielmũ lõgaspata frẽz defunctũ: ꝯfestiz regno eius derelicto cũ ingẽti classe hierosolymã petijt: vt balduino puerulo eius ex frẽ nepoti ꝯ soldanũ egyptiũ opez ferret: sz cũ peruenisset i syriã balduinũ pueꝝ mortuũ: ꝛ sibyllã eius matrez guidoni de lusignano nuptã inuenit verũtñ guidoni ipsi inherens ꝯ Maurros multa prelia strẽnuissime gessit. Demũ cũ ipso soldano vna cuz Guidone pugnãs supatur ꝛ capit ac in damascũ. fuso eius exercitu. ambo perducuntur.

Conradus ãt Gulielmus. 4. Bonifatij predicti filij audita pris captiuitate magnã i italia ꝯpararũt classez: ꝛ versus syriã Cõrado duce vt prez redimerẽt captiuũ nauigare ceperũt: sed ventoꝝ vi cõpulsi ꝯstantinopoliz applicuerũt: vbi cũ cõradus grecoꝝ ipatorẽ obsessuz cerneret eu ingenti virtute liberauit: ꝛ in integru in pristinũ statũ restituit. Rebus ãt grecis ita cõpositis hierosolymã ꝯcessit. vbi oia regni iura a soldano erepta preter sorã vrbẽ inuenit: quã ẽt terra mariqz oppugnabat. Quo viso cõradus acinctus fortitudine oẽz soldani deleuit exercitũ. Atqz Bonifatiũ gẽitorẽ ac guidonẽ captiuos redemit ex qbus hũ gestis maximũ reportauit triũphũ: pp qð helysabetã sibylle regine sororẽ eidẽ cõrado vxorẽ dederit: ex qua vnã dũtaxat suscepit filiã. Et tãdẽ post innumerabiles victorias ibidẽ ptas cũ ingẽti glia vitã finiuit: cõrado itaqz mortuo Bonifatiũ ipsius genitorẽ xpiani in hierusalẽ copiaꝝ belli ducẽ in locu filij sibi statim delegerũt. Qui ꝛ ipse ꝯ Constantinopolitanũ ipatorẽ: quẽ filius conradus iã obsidione liberauerat. belluz ob thessalie regnum acerrimũ gessit ac et regnũ ipsu adamit. vbi ꝛ postea rex cõstitutus Margaritã vngarie regis filiã post primam, accepit vxorez. De qua nullã prolẽ habere promeruit.

Bonifatius autem eius nois secundus gulielmi Conradi fratris filius post patrem in monteferrato successit: ꝛ multos annos regnauit. Vir ꝛ ipse strenuus ac munificentissimus. Qui cum Constanciam Amedei Sabaudensium comitis filiam vxorem duxisset: vnicum tantum genuit filium: quem ꝛ Bonifatium tertium appellauit virum sane prudentissimum: ac in re militari scientissimum: qui sua virtute Vercellas et Eporediam: ac nonnulla Pedemontis oppida suo subiecit imperio: Atqz ꝛ ipse Beatrici hispania

rũ regis filie cõiugii promeruit: Ex qua Joãnem vnicuz filiuz ac tres genuit filias: Quarum prima Andronico Cõstantinopolitano imperatori: Secũda Alphonso regis Castelle filio: et Tertia Iulio i domino Urso vrsino patricio Romano tradita fuit. Joãnes vero ipsarum frater Margaritã Sabaudiensem duxit vxorez: ex quibus nulli processere liberi: Atqz ita factum est vt ab isto Joãne Alarami primi Marchionis genus per lineaz masculinã descẽdens defecerit. Masculina igitur linea illustrissime Montisferrati familie i octaua generatiõe cõsumpta ex totius Mõtisferrati prouincie consensu ad serenissimũ Cõstantinopolitanũ imperatorez noie Andronicũ pro filio missa est legatio cui ex debito iure successiõis Mõtisferrati regnũ debebatur: Quibus et Andronicus ipse imperator cõcessit Theodorũ secũdogenitũ suũ: ad quez iure primogeniture sue cõstantinopolitanũ iperiũ debebat: cõcessit. Theodorus itaqz paleologus Andronici iperatoris greci filius mortuo Joãne Marchiõe auo suo regnuz suscipiẽs multis annis regnauit: vir certe animi magnitudie: et mẽtis acumine ac ingenio perspicaci clarissimus: cuius preclara fuerũt facinora nõ minus fortiter ꝙ sapiẽter gesta pro quibus Astãsaz vrbez preclaraz debellauit: et suo iuri adiecit. Jnde cũ multo esset armatus milite: Jnsubribus vexatis opez nõ modicaz tulit: quo quidem presidio Jnsubres: idest Mediolanẽses de aduersarijs e vestigio victoriaz reportarũt: ac per hoc vicecomitum domus et familia in suo regno stabilita fuit: Hic nãqz cũ vxorem duxisset: filiũ nõie Joãnez genuit virum postea in rebus bellicis prestantissimũ: ac Violantez filiam mulierem elegantissimaz.

Joãnes autem ipsius Theodori Marchionis filius patri in regnũ Montisferrati successit vir: et ipse in re bellica patri cõsimilis qui et preclara facinora cõfecit: Hic cum Elizabetam quendam Maioricarum regiam duxisset vxorem ex ipsa duos genuit filios: Gulielmũ videlicet et Theodorum: Sed Gulielmo adhuc patre viuente Neapolim cum exercitu profecto atqz ibidem extincto Theodorus natu minimus post patrẽ adhuc puerulus Montisferrati regnum suscepit.

Theodorus igitur eius noie secundus post patrem et fratrem pluribus annis regnauit et regnũ montisferrati cũ ingẽti gloria et pace possedit: qui cũ eẽt vir xpianissimus et religiõis amator: plures ecclesias ac monasteria extruxit: qbus et dotes ac predia multa obtulit: Hic duas vxores habuit: Prima Barri Calliarũ ducis filia fuit: ex qua Joannẽ Jacobũ filium ac filiam nomine Sophiam genuit: Quam quidem filiam ipse adhuc viuens Constantinopolitano imperatori affini suo: cõcedente summo pontifice matrimonio copulauit. Secunda autem vxor huius Theodori pedemontium principis fuit: gnataqz sterilis pei maritl mortuo marito mox spretis omnibus rebus apud Albam vrbem suam monasterium introiuit: et monachalez habitum suscepit: vbi vsqz in finem sanctissime vixit.

Joannes Jacobus item patre Theodoro defuncto in regnum successit: et pluribus annis regnauit: vir certe inclytus: prudentissimus quidem et rei militaris exercitijs gnarus: ob cuius ingentes virtutes Sigismundus tunc Romanorum imperator non solum eidem marchionatus dignitatem confirmauit: sed et vicarium generalẽ ipsum in Ytalia cõstituit: Qui suscepto regno Alexandriam Lumbardie vrbem Philippomarie mediolanẽsium duci mox restituit: atqz eidem duci ad recuperandum regnum contra hostes maximo adiumento fuit: Hic Joannam Amedei primi Sabaudiensium ducis sororem duxit vxorem: que eidem quattuor peperit filios: Joannem scilicet et Gulielmum: Bonifacium ac Theodorum sancte Romane ecclesie presbyterum Cardinalem: omnes et si litteris ornatos: tres tamen natu maiores armis summa cum laude quoad vixerunt tractarunt: Sed et duas cum genuisset filias: vnam Cypriorum regi: vt suo loco dicemus: coniugio copulauit. Secundam autem Saluciarum marchioni vxorem dedit.

Joãnes deniqz predicti marchionis primogenitus patri in regnũ successit: et etiam vsqz ad tempora nostra felicissime regnauit: homo certe forma elegantissimus: eloquentia: liberalitate: mansuetudineqz: ac omni virtutis genere insignitus: Qui et ipse Margaritam Alousij Sabaudiensium ducis filiam duxit vxorez Qui ambo christianissimi ac pientissimi: tandem cum odore bonorum operum sine prole ad dominum migrantes.

Gulielmum eius fratrem habuit successorem maximi animi virum: et bellice artis certe ab ipsa sua adolescentia exercitatissimum: quiqz tum mediolanensium: tumqz Venetorum copiarum multarum dux existens multa quoad vixit strẽnue gessit: Jpse adhuc viuẽte patre dum regnum mediolanẽsium fluctuaret: Alexandriam Cisalpine Gallie ciuitatem cum vniuerso eius agro debellauit: et tandem cepit. Suscepto itaqz regno maximo sue ditioni fuit emolumento. Quippe qui non solum suam ditionem a quibusdã seruitutibus liberam fecit: verum etiam ipsam seruauit illesam: et non modo seruauit: sed mirumimodum et edibus clarissimisqz domibus ac monasterijs et hospitalibus auxit. Arces quoqz et oppida nonnulla in regno suo erexit. Casale sancti Euasii insup regni sui sedẽ oli Burgũ: nũc Sixti quarti põtificis maximi cõcessione vrbem effecit: eidemqz episcopum dedit: Quam quidem vrbem ad amplifiandum nouis muris et quidem fortissimis cinxit: Ciuesqz preterea suos oẽs nõ modo diuitijs: sed et quadã modestia atqz vrbanitate mirumimodum euexit. Hic etiam duas vxores habuit e quibus nullam masculinam sobolem habere promeruit: Quo circa annum domini. 1483. deficiente.

Bõifaciũ. 3. fratrez iã veteranũ hũit successorẽ: q vir strẽnuus plibus p italiã bellis cũ oi hõre iterfuit: i qbus et cõsilio ac fortitudie plurimũ valuit: Hic itaqz Bõifa. v. ex paleologo et sanguine claro et sui rebus militaribus vniuersã eius vitã ꝯsũpsit: neqz ꝙ tñ a rebus diuis declinaret visus ẽ: hic vxorẽ duxit ex qua nõdũ filiũ procrea-

nit. Hec quippe sunt que illustri ac clarissima Montisferati genealogia sine tempore sub compendio habuimus: Queq; ⁊ huic operi ⁊ loco non inmerito mandanda putauimus vt ⁊ presentes ac futuri perdiscāt hanc illustrem celebremq; familiā ceteris Italie dominationibus: tū genere: tū virtutibus: ⁊ inītijs quoq; ac gloria longe ante prestitisse: Cum constet hos principes in quouis vite genere probatissimos christianissimosq; semper extitisse: dignosq;: vt inter clarissimos principes merito connumerari possent. Et ne existimes eos in tanto rerum culmine positos pietatis ac religionis officia pretermisisse. Sctto eorum impensa infrascripta celeberrima opulentissimaq; monasteria fuisse condita magnis etiam prouentibus aucta quibus tum religiosi tum peregrini alerentur: Quorum primū fuit.

¶ Monasteria Mōtisferati principū condita.

¶ Monasteriū seu abbatia apud Secusiam olim ciuitatem non procul ab Alpibus in regione pedemontium in honorem diui iusti martyris ordini sancti Benedicti edificarunt: Cui duo oppida cum iurisdictione ⁊ dominio cōcesserunt: atq; prouētus duorū miliū aureorum quotannis cōcesserunt.

¶ Monasteriū aliud siue prepositura in regno Francie in Delphinatu apud alpes sub titulo diui Laurentij ordini regularium sancti Augustini dicarūt: cui ⁊ tria castella cū rusticis predijs plurimis ad fratrū sustentationem emerūt ⁊ cōtulerūt: Ex qbus singulis ānis percipiūt ducatos.2000.

¶ Monasterium item aliud non longe ab Augusta pretoria sub titulo sancti Vrsi confessoris similiter ordini regularium sancti Augustini construxerunt: habens ex prouētibus singulo āno ducatos.2000.

¶ Monasteriū etiā siue abbatia apud Eporediā vrbē sub titulo sancti Petri apostoli cōstruxere ordini sancti Benedicti dicatum habens in prouētu quotannis ducatos.1500.

¶ Monasteriū preterea celeberrimū sub titulo sancti Michaelis de la stella apud Auilianam oppidū non lōge ab alpibus miro sumptu ⁊ arte fabricarūt habēs in prouētu per singulos ānos ducatos.6000. habet enim id monasteriū multa oppida sub ditione sua.

¶ Monasteriū quoq; aliud sub titulo sancti Benigni cōfessoris ordini beati Benedicti dicatum nō lōge a Thaurinensi vrbe cōdiderūt: cui in prouentibus assignarūt singulo anno ducatos.2000.

¶ Monasteriū insuper in Mōteferato sub titulo sancti Januarij martyris in loco vbi dicitur ad sanctum Januarium fabricauit: quod quidem ordini beati Benedicti dicarunt: cui ⁊ singulis annis assignarunt in prouentibus ducatos.1500.

¶ Monasteriū similiter in Mōteferato sub titulo sancti Victoris martyris cōdiderunt: ordini sancti Benedicti assignātes habens in prouētibus singulo anno ducatos.1000.

¶ Monasterium itē in monteferato sub titulo sancte marie de Locedio ingenti impensa condiderunt: qd quidem ordini Cisterciensium assignauerunt: Cui ⁊ per singulos annos dederunt in prouentibus ducatos sex milia.

¶ Monasterium deniq; aliud in Monteferato in loco Vezulani: etiam sub titulo beate Marie virginis edificarunt ordini canonicorum regularium diui patris Augustini dicatum habens ex prouētibus singulo anno ducatos sex milia.

¶ Hospitale autē permagnificum christianissimus Marchio Gulielmus nuperrime defunctus superioribus annis vltimo ea in vrbe Casale sua impēsa ⁊ opera extruxit: atq; ipsū maximis prouētibus auxit: Quibus quidē prouētibus peregrini ⁊ egroti atq; vulgo cōcepti nutriri possunt: Ea tamē in vrbe ⁊ alia monasteria predictus Gulielmus instaurauit.

¶ Griseldis autem femina nullius nobilitatis genere insignita: sed obedientie ⁊ fidei splendore decorata: in hanc Alarami Marchionis primi familia cuidam Valtero Salutiarum Marchioni coniugata fuit: Cuius historiam paciencie plenam ad multorum instructionem hic (vt ex Francisco Petrarcha accepi) conscribere statui. Fuit enim hec femina in primis forma corporis satis egregia: sed pulchritudine morū atq; animi adeo speciosa: vt nihil supra. Eius autem pater pauperrimus erat: cui nomen Janicula: qui illam parco victu: ⁊ in summa semper inopia educauerat: ita vt nil molle: nilq; tenerum vnquam cogitare didicerit: sed virilis: senilisq; animus virgineo latebat in pectore: ⁊ patris senium inextimabili fouebat caritate: ⁊ pauculas eius oues depascēs colum interim digitis atterebat. In hanc virginem Valterus quidam Salutiarum Marchio sine vxore existens sepe illac transiens oculos non iuuenili lasciuia: sed senili grauitate defixerat: ⁊ ipsius virtutem eximiam supra sexum: supraq; etatem acri penetrauerat intuitu. Vnde factum est: vt illam ⁊ non aliam vxorem habere omnino disposuerit. Et ad patrem cum multo comitatu accedens illum seorsum parumper abstrahens: illi submissa voce dixit: an ipsum data sibi vxore filia generum vellet habere: Cui senex: Nihil inquit aut velle debeo: aut nolle nisi quod tibi placitum est: quia dominus meus es. Aduocans deinde vna cum patre Valterus Marchio puellam dixit: Griseldis ⁊ patri tuo placet ⁊ mihi vt vxor mea sis: Credo idipsum tibi placeat. Cui Griseldis cum omni tremore respondit: Ego mi domine: inquit tanto honore me indignam scio. At si tua voluntas: sicq; sors mea est. Nihil (ait) ego vnquam sciens ne dum faciam: sed etiam cogitabo qd contra animum tuum sit: Nec tu aliquid facies: ⁊ si me mori iusseris: quod moleste feram. Satis est ille: inquit: Vocataq; in publicum puella: vniuerso astante populo illam cum omni plausu accepit vxorem: ac anulo preciosissimo solēniter desponsauit: deductaq; in palacium breui tēpore tātus il'i diuinus fauor affluxit: vt non in

casa pastorali: sed in aula imperatoris educata atq; edocta visa fuerit: ⁊ omnibus supra fidem cara esse cepit: Quiobrem Valterus Marchio humili quidem: sed insigni ac prospero matrimonio honestatus summa cum pace domi ⁊ extra vivere cepit: pauloq; post gravida facta filiam peperit pulcherrimam pro qua totam patriam letam fecit: quam cum ablactasset: Valterus ut ipsius coniugis experiret fidem finxit illam se interfici velle: Et cuidam satelliti suo iussit illam secreto modo Bononiam deferre ad sororem videlicet suam que illic comiti cuidam nupta fuerat: eamq; nomine suo traderet alendam. Ex hac tamen filie amissione Griseldis nunq̄ mutati animi demonstravit indicium: post quattuor deinde annos etiam filium masculum peperit: forma quidem corporis elegantissimum: quem ⁊ post aliquod tempus Valterus Marchio ⁊ ipsum interfici velle finxit: quem tamen ⁊ ipsum Bononiam sicut ⁊ filiam misit: post vero ab ortu filie duodecimum annum Valterus ut acrius etiam Griseldim expiretur: e Roma simulatas literas apostolicas deferre fecit: quibus videbatur sibi a Romano pontifice datam fuisse licentiam: ut pro sua suiq; populi quiete aliam duceret uxorem: Que res cum ad notitiam Griseldis pervenisset. ⁊ si tristis in corde incessa tum stetit in animo illo interim tempore Valterus Bononiam mittit nuncios: qui cognatum rogarent ut ad se filios adducat: Fama undiq; diffusa virginem illam Valtero in coniugium duci: Dum hec agerentur: Valterus ut uxorem denuo retentaret videlicet ad doloris ac pudoris cumulum illam in publicum venire fecit: ⁊ astante atq; audiente populo dixit: Griseldis mea obsecro pacientiam habe in me: papa enim precepit mihi ut aliam ducam uxorem: que iam in via est ⁊ statim adesse debet. Esto igitur forti animo: ⁊ da locum ei: ⁊ tuam dotem accipiens in domum patris tui revertere: Cui illa respondit: Ego mi domine parata sum bono ac pacato animo voluntatem tuam in omnibus exequi: ⁊ nove tue coniugi volens cedo. Ac sic se veste preclara exuens anulum quo eam subarraverat eidem restituit: ⁊ cum sola camisia in paternam domum remeavit: Que res Griseldis mirabili equanimitate atq; humilitate toleravit: ita ut nullum in ea signum tristioris animi videretur: Quippe cum in mediis opibus inops semper spiritu vixisset atq; humilis. Cumq; filia ex Bononia salutans appropinquasset pridie antequam veniret Valterus Griseldim in veste hispida ac lacerata ad palacium suum venire fecit: ⁊ preparandi convivii eidem curam commisit: Veniensq; puella cum germano cum omni apparatu arbitrans Griseldis illam veram esse uxorem. cum sereno vultu intrant puelle obviavit: ⁊ benevenerit domina mea inquit: atq; ita tam ipsa q̄ reliquos comites leta facie ⁊ mira rei bonum suavitate suscepit. Cumq; videret Griseldis novam sponsam pulcherrimam atq; preclaram adesse ad Valterum ait: Obsecro mi domine atq; moneo ne hanc tenellam sponsam illis aculeis agitare velis: quibus me agitasti: Talia dicens alacritatem intuens Valterus ipsius miseratus: ac ferre eius pacientiam ⁊ tolerantiam diutius non valens. Dixit: Griseldis mea satis mihi cognita est fides tua: nec sub celo aliquem esse puto: qui tanta coniugalis amoris experimenta percipere potuerit sicut ego. Et hec dicens universo astante communio caram coniugem leto stupore perfusam cupidis ulnis amplectitur. Et tu ait mea sola uxor es: aliam nec habui: nec habere volo. Ista autem quam tu sponsam meam existimas filia tua est: Hic q; qui cognatus meus credebatur: tuus est filius: ⁊ que diutius perdita videbantur simul omnia recepisti: Hec illa audiens pene gaudio exanimis effecta cum lachrymis suorum pignerum in amplexus ruit: Raptimq; matrone alacres circumfuse vilibus eam exuentes vestibus suis solitis vestibus exornaverunt: plaususq; lensissimus et fausta omnium verba circumsonant: multosq; cum gaudio ⁊ fletu ille dies celeberrimus omnibus fuit celebrior quoq; q̄ dies nuptiarum fuerat: Multosq; post per annos ingenti pace concordiaq; Valterus et Griseldis vixere: et viderunt filios filiorum usq; in generationem et generationem. Hanc itaq; historiam exemplaritatis plenam hic ad multorum solacium conscribere volui: ut ⁊ matrone nostri temporis atq; alii ad imitandum huius Griseldis pacientiam: que mihi imitabilis videtur: excitarem: Quo autem tempore hec gesta facta fuerint habere non merui.

¶ Ludovicus eius nominis quartus Francorum rex ultimus ex Caroli magni genere natus. hoc anno post Lotharium patrem Francis regnare cepit: et uno tantum anno regnavit: Hic namq; ut Francorum testantur historie: quandam feminam nomine Blanthiam duxit uxorem ex qua certe nullos habere potuit filios: Quam quidem cum nihilominus vince diligeret ne sine regno post eius mortem remaneret Hugonem ipsius regis strenuissimum militem quem in maiorem domus regie sibi preelegerat: ad se vocavit: ⁊ iureiurando astrinxit eius mandata perpetuo observaturum: At ille: ut erat fidelissimus: quicquid iussisset observaturum se iuramento compromisit: Quo facto confestim rex gravi morbo corripitur ⁊ ex testamento uxori regnum condonans mandat: ut post mortem ipsius Hugoni predicto se matrimonialiter coniungat: quod ⁊ factum est: Nam rege e vestigio defuncto regina Hugonem maritum duxit: Factusq; Hugo hoc modo rex Francorum: regnum quod penes Pipini genus annis ferme ducentis remanserat in Hugonem istum transfunditur: Atq; ita in isto Ludovico omne Caroli magni genus quoad reges defecit: Quorum nomina ac tempora licet habeantur confusa: hic mox nostro epilogando ponenda censemus.

Pipinus magnus	1.an.17.	Ludovicus ⁊ carolus	6.an.5.	Rodulphus	11.an.8.
Carolus magnus	2.an.44	Carolus secundus	7.an.5.	Carolus quintus	12.an.25.
Ludovicus pius	3 an.25.	Arnulphus	8.an.1.	Lotharius	13.an.38.
Carolus calvus	4.an 34	Odo parisiensis	9.an.11.	Ludovi. predictus	14.an.1.
Ludovicus balbus	5.an.2.	Carolus simplex	10.an.26.		

Otho 3. Otho tertius secundi Othonis filius tertius germanorum imperator hoc anno post patrem maxima cum difficultate imperator factus imperauit annis 18. Hic a parentibus in virtutibus omnibus ecclesie Romane defensione nõ degenerãs bella multa etiam cum gloria ingenti confecit: propter

987 que mirabilia mundi cognominari meruit: Qui postea q̃ imperator creatus fuit: priusq̃ Romã peteret ad componẽdas germanorũ res xi. annos cõsumpsit. Indeq; Romam profectus a Gregorio .5. imperij corona redimitus mox in Apuliam peregrinatiõis et orationis gratia ad sanctum Michaelẽ proficisci voluit. Cumq; ex gargano mõte per Beneuentum Romam rediret corpus sancti Pauli ni episcopi secum transtulit: Romamq; regressus: Crescentium quendam Romanum cõsulem qui Joannem quendã placẽtinũ epm natione grecum. virum vtiq; scelestum ac perniciosum contra Gregorium põtificem creauerat in hadriani mole quã ipse magnopere fortificauerat: vna cum eodem Joanne adulterino põtifice diu obsedit: et tandẽ captum multis confossum vulneribus interfecit. Joannẽ vero pontificẽ primo effossis oculis põtificatu simul et vita priuauit. Tandem Italia pacata cum in germaniã redire decreuisset: Rome veneno a Romanis intoxicatus dicitur obijsse: Cuius corpus in germaniam reportari precepit. In huius itaq; Othonis tertij creatiõe maximam difficultatem fuisse diximus: quia Othone patre eius defuncto cum alij in consultatione noui creandi imperatoris Othonẽ hunc alij Henricum Bauarie ducem primi Othonis ex fratre nepotẽ exposcerent: Cum Crescentium Numentanum virum consularem Italos ad resumendum imperium animi iniecerent: omnes in Othonem hunc consensere: Quorum quidem sententiam Benedictus pontifex qui tunc erat approbauit.

¶ Petrus Ursiuellus vigesimusseptimus venetorum dux petri quondam ducis viri sanctissimi filius eo ipso anno in memoriam Tribuni memi ducis loco dux suffragatus ducauit annis decem et octo: Hunc sane virũ humilimũ. clementissimumq; fuisse tradunt: quemq; in vita nil preter iniuisse: quod ad honorem reiq; publice bonũ pertinere cerneret. Mortuus tandem ad ipsius singularem comprobandam humilitatem omni postposita põpa et ambitione corpus suũ in atrio templi sancti zacharie sepeliri voluit.

¶ Hugo itaq; magnus cognomento capucius Ludouico predicto francorum rege defuncto hoc ãno ex ipsius testamẽto regnũ eius obtinẽs regnauit vna cũ vxore annis .4. Sunt qui dicãt hunc Hugonẽ primũ pa-

992 risiensiũ ducẽ et comitẽ fuisse: et ob rei bellice strenuitatẽ atq; prestantiã a Ludouico predicto francorum rege in maiorẽ domus sue fuisse electũ: cuius pater quidã Robertus tyrãnus fuit: quẽ quidẽ Dantes Florentinus poeta in suo tractatu de purgatorio c.xx.20.v. ebtamato Macellariũ fuisse dicit: Hic tñ francorum regnũ nõ ea amplitudine obtinuit: qua et Pipinus et ceteri reges possedere. Tũc eteni oĩs transalpina gallia: Austeria et magna germãie pars francorum finibus claudebatur. Sed trãslato i saxões imperio nõ mõ germãia et Heluecia siue Suauia ac magna belgice pars: gnimo Burgũdie qd Aralatẽse dicit: in imperiũ cessit.

Regorius eius noĩs .5. papa natiõe Saxonius patre Othõe Bruno antea vocatus ẽ: post Jo-

Pap.147 annẽ.16. põtifex creatus sedit ãnis duobus et mẽsibus quinq;. Hic predicti Othonis Cesaris tertij consanguineus erat: et propterea eo volente et quasi mãdante assumptus ẽ: Qui põtificatu in-

993 to: et Othone in germania adhuc existẽte Romanorum et potissimũ Crescentij consulto agitatus in Etruriã primo: deinde in germaniã ad ipm cõfugit: Quo absente Crescentius iterũ Joannem placẽtinũ episcopũ virũ subdolũ et pecuniosum põtificẽ creat: et Joãnem.17. vocat. Ceterũ creato Crescentius cõsul cognoscẽs imperatoris aduentum vrbis menia et portas diligentissime obfirma recepit: ac hadriani molem muniuit: propter quod deinceps ea moles nõ hadriani: sed Crescentij arx appellata ẽ. Superueniẽte tñ postea imperatore cũ exercitu magno: Crescentiũ ipm: vt diximus cũ Joãne adulterino papa cepit: trucidato primo Crescentio cũ Joãnem et vita et põtificatu tãdẽ priuauit: Gregoriũq; consanguineũ suũ pulsũ restituit. Unde et Gregorius ipe vt imperij dignitas apud germãos suos perpetuo remaneret Synodo congregata sanctionem tulit de imperatore deligendo que vsq; in hodiernum diem obseruatur: Eo deniq; mortuo vacauit sedes dies.15.

Pap.148. Joannes itaq; huius noĩs.17. adulterinus papa Gregorio predicto adhuc viuẽte cũ eẽt placẽtinus eps: corrupto Crescentio cõsule Romão per factionẽ põtificatum occupans sedit mẽs. x. Et in eius morte anteq̃ Gregorius restitueretur vacauit sedes dies. xx. Hic: vt diximus: potentia Crescentij Ro. cõsulis fretus quẽ grãdi pecunia e Cõstãtinopoli secũ allata corruperat põtificiũ munus obtinuit: Sed quia vt fur et latro non per ostium in ouile intrauerat. Ideo post decimũ mẽsem postquam pontificatum sibi vsurpauerat: tanq̃ proditor et latro ignominiose interijt.

¶ Electorum imperij institutio.

¶ Othõe igitur tertio per successionem nõ sine difficultate: vt dictũ est: imperatore creato: Gregorius predictus ex eadẽ gẽte natus cognoscẽs imperij imbecillitatẽ et fortũe varietatẽ: vt diutius apud suos germãos sũma imperij penes eos remãere posset hoc ãno synodo cõgregata statutũ tulit de imperatore deligẽdo: qd vt vsq; ad

994 hoc tps cũ oĩ obseruãtia fuatũ videmus: et vt i futurũ nõ per sanguinis successionẽ imperiũ duceretur: sed per solos germanos proceres vna cũ quibusdã panonie principibus imperator deligeretur: qui Cesar et Romãorũ Augustus appellaretur: et tũ demũ Cesar et Augustus ac imperator vniuersalis haberetur: sicut Ro. põtifex confirmasset: vt plenius habetur extra de elec. c. Venerabilẽ: Hos ãt imperatoris eligẽdi auctoritatẽ primo archiepiscopũ Maguntinũ habuisse: archiepm Treuerẽsem et coloniẽsem Italie nomine: alij vero duo Germanie Gallieq; noibus his ad

dati sunt quattuor principes: Brandeburgensis marchio: imperatoris post electionem camerarius: Palatinus comes: qui dapes: Saxonieque dux: qui ensem imperatori defert: et Boemie rex pincerna: quem bis additum ferunt ad tollendas electorum discordias.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Robertus magni Hugonis francorum regis filius hoc anno post patrem francie regnare cepit: et regnauit annis.34. Vir certe omni iusticia fortitudine modestiaque ac religione insignis: Qui licet rei militaris admodum edoctus et studiosus esset: tamen vbi per ocium licebat ita dei templa frequentabat: diuinaque officia celebrabat: ac si deo in sacris initiatus fuisset. Et cum etiam doctrina insigni clarissimus haberetur: multa ad multorum eruditionem composuit: et inter alia sequentias multas: ex quibus precipua habetur illa que incipit Sancti spiritus adsit nobis gratia: et O Iuda et hierusalem: atque alia multa: Huius quippe dignissimi principis tanta erat religio: vt quotiens sibi per ocium liceret horas canonicas vna cum canonicis in choro caneret: Qua quidem pietate ac virtute hoc miraculum ab eo factitatum ferunt vt cum aliquando horas suas exolueret: et oppidum quoddam obsideret: aliquando sine pugna ipsa oppidi menia corruerunt: et sui sine detrimento oppidum obtinuerunt: Demum moriens etiam miraculis claruit. 996

¶ Robertus alius Carnotanus episcopus hisdem temporibus et doctrina et vite sanctitate multo in precio fuit. qui cum multa edidisset: etiam canendi modum melluosulum edidit.

¶ Hugo q... Adeburgensis miles hac ipsa tempestate apud Othonem hunc imperatorem maximo in precio habitus est: cuius rei causa ex germania ipsum in tusciam procuratorem suum misit: eo quod vir optimus esset: ac pietatis et iusticie cultor: Qui illo accedens adeo iuste integreque prouinciam rexit: vt optimi principis desiderium nemini non ciuium reliquerit: vbi cum sex annis eo in magistratu cum ... laude prefuisset: tandem apud pisanorum vrbem defecit: Ad quem ... post mortem confluentes non secus ac si publicum parentem lugerent: omni genere honoris funeri suo adhibito.

¶ Cometes stella hoc eodem anno in celo visus est pro quo multa ac varia alia apparuere prodigia atque terremotus magni fuerunt quibus multe vrbes concusse sunt: ac deinde multa mala subsecuta sunt.

995. Syluester eius nominis secundus papa natione Galicus Gilbertus antea vocatus hoc anno Gregorio pontifici surrogatus sedit annis.4. mense.1. et diebus.8. Hic malis artibus pontificatum obtinuit: eo quod ab adolescentia cum monachus esset relicto monasterio se totum diabolo obtulit modo quod optabat obtinere posset. et id vt bonarum artium operam daret primo ad hispali hispanie vrbem accessit: vbi cum doctrine admodum cupidus esset eam ire tantum profecit: vt breui optimus doctor euaserit: et Othonem Augustum atque Robertum regem: ac alios insignes preclarosque viros habuerit discipulos: quorum ope primo remensis: deinde Rauennatis archiepiscopus fuerit factus postremo Romanus pontifex adiuuante diabolo fuerit constitutus: hac tamen lege vt post eius obitum totus illius in anima et corpore esset: cuius fraudibus tantam adeptus erat dignitatem. Post hoc quesiuit Gilbertus a diabolo quamdiu in pontificatu victurus esset. Respondit quamdiu inquit in hierusalem non celebrabis viues: Postremo anno pontificatus sui quarto dum quadragesimali tempore in basilica sancte crucis in hierusalem rome sacrificaret fato se moriturum statim cognouit vnde penitentia ductus errorem suum coram populo confessus est. Rogauitque omnes corpus suum diabolicis artibus seductum membratim detruncarent: disiectumque ac laceratum super currum imponerent: et eo loci sepelirent quo sponte ab equis foret vectum. Ferunt itaque dei nutu vt scelerati dicant apud deum venie locum sibi relictum esse modo in vita penituerit equos ipsos sponte ad lateranensem ecclesiam peruenisse: ibique sepultum fuisse. Papa.149. 997

Iohannes eius nominis.18 papa: cuius cognomen et patria ignoratur post Syluestrum pontificem sedit mensi.v. de quo propter pontificatus breuitatem nil gestum memoria dignum habetur nisi vt annuum ... commemorationem omnium defunctorum post festum omnium sanctorum ab Odone Cluniacensi abbate in Burgundia tandiu institutum ab vniuersa ecclesia obseruandam approbauit. papa.150. 1001

1000 Iohannes autem decimusnonus papa patria Ro. predicto Ioanni pontifici suffectus sedit annis.4. et mensibus.4. Qui pontificatu suscepto ad ocium conuersus: et ipse nil memoria dignum gessit. Sepultus autem fuit in basilica beati petri: et post cessauit sedes dies.19. papa.151. 1003

¶ Malatestarum principum procursus.

¶ Malatestarum autem vetustissima et regia Flaminee prouincie familia his temporibus ex Germania in italiam veniens plurimo adiutorio contra tyrannos Romano imperio fuit: ob cuius beneficia atque seruitia Otho tertius Cesar Ariminum vrbem eidem concessit: et multis ac magnis priuilegijs et gratijs illam extulit: Hinc quoque a germanis originem ducentes: ex illis fuerunt Theutonicis malatestis: qui Flaminee prouincie partem ab ipso Cesare Othone desidentem occuparunt: et Cesene vrbi in primis frenum imposuerunt: propter quod et concedente Augusto Arimino ac multis alijs locis potiri meruerunt: que quidem clarissima et regia familia postmodum in suos crescens ortus quante semper maiestatis: quanteque glorie Italis nostris fuerit: multis equidem et admirandis testimonijs dignosci et videri potest: Cum in ea multi clarissimi principes: fortissimique imperatores: ac grauissimi doctissimi quoque senatores emerserunt. Hic et in. vt reliquos omittam, primum Malatestas Pandulphus et Galeotus principes omni virtutum genere ornati emersere. Et ex Galeoto eodem orti sunt Carolus et Pandulphus fratres Malatesta: qui ambo inter etatis sue principes primarij fuerunt habiti: Nam Galeotus eorum pater animi virtute prestantissimus fuit. ecclesieque Ro. obsequentissimus ac contra Carolum eius nominis.4. imperatorem tempore Innocentij sexti acerrimus fuit defensor. Quamobrem idem Innocentius

pontifex eundem vicarium suum perpetuum atqz eius successores in Ariminensi confirmauit vrbe. Carolus vero eius filius vir bellice artis peritissimus fuit et M. Catoni Romano simillimus cuius innumera magnifice gesta apud Florentinos venetosqz scripta testatur. Pandulphus insuper eius frater fuit vir prudentia clarus armis clarior auctoritate celeberrimus: qui et ipse post mortem apud mediolanensium primum ducem fortissime gesta Brixiam et ac deinde Bergomum clarissimas Lumbardie vrbes in suam redegit potestatem: easqz ciuitates sua liberalitate et munificentia clarissimis edibus ac sacellis exornauit. Malatesta vero tertius frater eisdem fratribus nulla ratione virtute inferior fuit. Eidem quoqz successit sextus Robertus Malatesta: quem integra fides: precipua religio. incredibilis feruor ac morum omnium compositio beatum ac miraculis clarum effecit.

Baptista femina tanqz singulare monile et preciosissima gemma hic etiam emicuit matrona certe pudicissima et multarum virtutum preclarissima que doctrina ingenioqz ac eloquentia nemini cessit: Ob eius vero virtutem et clarissimam doctrinam eruditissimi etiam oratores ea tempore Leonardus et Carolus Aretini a cete ri sui temporis viri doctissimi tractatus multos eidem dedicarunt.

Sigismundus Malatesta hic etiam emersit qui a patrijs moribus aliquantulum degenerans Romane ecclesie rebellis et infensus fuit: propter quod et Pius pontifex maximus: ac eius successor Paulus secundus omnia preter Ariminum circumquaqz spacio trium milium passuum eidem abstulit. Superiori aut anno qui fuit. 1481. decessit prestantissimus et in armis magnificus Robertus Malatesta eiusdem Sigismundi ex pellice filius: qui animi constantia et corporis robore: vt infra loco suo dicemus: insignis plurimum fuit.

papa.151.

1004 c Sergius eius nominis. 4. papa post Joannem predictum pontificem suffectus sedit annis duobus et mensibus sex: Hic natione Ro. patre Martino ortus fuit: Vir sanctissime vite grateqz conuersationis: cuius tanta fuit prudentia: vt toto suo pontificatu nil omissum sit quod merito reprehendi possit. in deum enim omnem mentem conuertens: quod certe facere deberent omnes pontifices: omnia bene et integre gubernabat. Cuius quidem consilio omnes Italie principes federe composito e Sicilia sarracenos pellere constituerunt. Unde et Gulielmus magni Tancredi Normandie ducis filius adiuuantibus Campano et Salernitano principibus illos e Sicilia breui temporis spacio expulit. His gestis cum Italia et totius fere terrarum orbis fame ac peste laboraret. Sergius vir sanctissimus vita excessit in petri templo sepultus est: Quo mortuo sedes vacauit dies octo. 6203

Henricus primus.

b Enricus eius nominis primus quartus Germanorum imperator hoc anno othone mortuo non per successionem. sed ab electoribus predictis Cesar et augustus electus imperauit annis. 19. et mensibus 5. Hunc primum Bauarie ducem fuisse constituisse constat: virum vtiqz optimum atqz sanctissimum: vxorem habuisset: que nequaqz mariti laudibus et pietate religioneqz ac humanitate cederet. Hic itaqz secundum Gregorij pontificis predicti institutionem Cesar et Augustus creatus aliquandiu in gallijs occupatus suum in Italia distulit aduentum. Compositisqz ibidem rebus confestim Romam venit: et imperij coronam a Benedicto 8. accepit: Receptaqz corona statim in Capuam a Sarracenis occupatam mouit: quos etiam repentino impetu inde expulit: ac Bubagnanum grecorum ducem qui Mauris fauerit acerrimo bello adeo persecutus est: vt eum quoqz Apulie finibus eiecerit. Ita aut caste hic ac sancte cum vxore Cunegunda vixit: vt vterqz in morte miraculis claruerit multi. Nam nil pretermiserunt quod ad honorem dei pertinere scirent. Et nuqz cum post multa bella in Boemia Germania Italiaqz strenuue gesta deo soli seruire vellet Bambergensem fundauit episcopatum et sorore Stephano Ungarie regi matrimonio collocata migrauit ad dominum magno de se apud omnes relicto Desiderio: Qui et post morte etiam multis claruit miraculis. 6215

1004

Gulielmus Normanus cognomento Ferrabach magni Tancredi filius calabrie et Apulie comes hoc anno cum multis annis ibidem regnasset diem obijt. Hic primum cum Romandiolam et Etrurie partem ab Tancredo patre militie generosissimo occupata possideret audiens Sarracenos Calabriam et apuliam prouincias (vt dictum est) premere inuitatus a Michaele Catha'aico imperatore constantinopolitano vna cum capuano et salernitano principibus et Malochio qui pro imperatore ipsas gubernabat prouincias: expeditionem primum in Siciliam sumpsit pactione cum imperatore ipso ad hibita: vt quadrifariam omnia capta diuideret. Profectus itaqz Gulielmus cum predictis ducibus fugauit sarracenos: quibus pulsis sicilia omnis potitus est. Sed Malochius auaritia infectus predam inequaliter diuidens Siciliam pro imperatore suo retinuit: et Gulielmi indignationem in se plurimum concitauit: dissimulauit tamen Gulielmus iniuriam illam vsqz ad tempus: Pauloqz post traductis Gulielmus in italiam copijs suis in apuliam venit: et magnam illius partem sibi subegit. Qui vt sedem haberet in qua suorum mulieres ac pueros: necnon et impedimenta omnia tuta seruaret. Melphim vrbem arduo et natura communito loco edificauit: Quo audito Michael imperator statim magnis per legatos suos ex grecia Siciliaqz ac Italia congregatis exercitibus in Gulielmum hunc et Normanos suos duci curauit. commissoqz ingenti prelio apud Oliuentem Apulie oppidum Gulielmus cum suis superior victorqz euasit: ac sic Apulie dominatum accepit.

Tancredus autem Normanus: vt supradictum est predicto Gulielmo pater fuit: vir generosi animi qui apud Normandiam gallarum prouinciam duodecim ex duabus vxoribus genuit filios: vbi cum eorum sumptibus premeretur nouas querere sedes constituit: fortunamqz meliorem et opes meliores alio in loco viribus et ingenio sibi facere confisus. Deserta itaqz Normandia ad Italiam primum perueniens in Romandiola subsistit; eoqz in loco consistens filij sui tanta et talia contra Salernitanum et alios Italie principes gessere facinora vt eos viros fortes prestantissimosqz suo malo senserunt omnes.

¶ Drogo seu Drogius aūt Gulielmi p̄dicti frater: siue vt alijs placet filius hoc eodē āno ipsi Galterio i apu lie comitatu successit: cōtra quē imperator grecus quēdā noīe Adelē ducē cū exercitu multo misit q̄ in Drogonē illū impetu fc̄ō pene ip̄z expulit. Sed stati exercitu instaurato supatis grecis amissa recuperauit. Quibus gestis cū septē annis in eo comitatu regnasset moriens Gothifredū habuit successorem. 1005

Benedictus eius noīs .8. papa Sergio pōtifici hoc āno surrogatus sedit ānis xi. mē. xi. natione q̄p pe Tusculanus p̄re Gregorio fuit: Qui oībus i rebus Henrici cesaris defensiōe vtebat: Sz eo defuncto e sede pulsus: Verū inita postea cū inimicis cōcordia pulsoq̄z adultero pōtifice in vrbē cū Pa. 153
6205 dignitate regressus ē: Nec multo post mortu⁹ 7 in basilica petri sepelit. Petrus aūtē Damianus doctor de illo Bñdicto refert q̄ħm quēdā vidisse die quadā in solitudine hūc Bñdictū papā equo nigro insidentē; cūq̄z interrogasset qd̄ cāte hoc eēt cur mortuus nigro veheret equo: Respondit ille dixit: Cruciatus inquit torqueor: Quibus dictis Benedictū hoiem rogasse vt pecunias quas ip̄e occultauerat suo noīe paupib⁹ erogaret: Naz que antea elemosynarū noīe date fuerant nihil ei profuisse quia ex rapinis fuerant: Fecit mandatū episcopus statimq̄z episcopatu se abdicans monasticam vitam complexus est. 1007

¶ Otho vrtiollus vigesimusoctauus Venetoꝝ dux hoc āno in demortui petri germāi loco suffectus ducauit āno 17. Vir qdē a puero magnanimus atq̄z eloquētissimus: ob cuius eloquētiā ac magnanimitatē p̄ter morē āno etatis sue 18. dux 7 princeps cōstitutus fuit: Cuius v̄tute 7 idustria ferūt sarracenos Barū Apulie oppidū obsidētes ad vnū vsq̄z interfectos fuisse: p̄ qua re oppidū obsidiōe 7 p̄silio a fuit liberatū: Quo qdē bello optie cōfecto cū statuisset hierosolyme laborātib⁹ cōtra Turcos auxilio ēē hadrienses hostes eū deturbauere: Quāobrē indignatus Otho oēm vim exercitus sui i eos v̄tit: atq̄z eos apud Lauretū tanta clade pdomuit: vt dies ille vltimus ciuitati visus fuerit vrū nec postea hadrienses ōp̄ius finitimis bellum inferre ausi sunt: Hic ēt ex senatuscōsulto Gradā ciuitatē a Pepo Aquileiensi patriarcha in p̄rime dolo captā 7 destructā instaurauit: 7 alia bñficia vrbi cōtulit: Verum āno magistratus sui sextodecimo exigentibus forte demeritis suis depositus apud Constantinopolim exilio perpetuo damnatus est. 1019

¶ Prodigia multa.

¶ Luna hoc āno in sanguinez v̄sa visa ē: 7 terremotus fuit magnus. Insup̄ 7 facula ardēs instar turris cum magno fragore e celo decidit: Mare quoq̄z littus suū egrediens cōplurias submersit vrbes: Quibus malis cōsecuti italia maxie 7 i toto ferme terrarū orbe valida fames ē subsecuta: Pauloq̄z post i italia tāta pestis laboratū ē vt plures mortui q̄ suꝑstites haberent: quam quidē calamitatem in Lothoringia galliarum prouincia fons saluberrime aque tum in sanguinem versus: futuram indicauit. 1012

¶ Hierusalē ciuitas scā hoc āno a turcis sarracenisq̄z: direpto dn̄i sepulchro turpissime capit 7 vastat: q̄ ēt tēplā mōtis Syon 7 Bethlē capiētes 7 violātes spurcitiisq̄z Mahumete dedicauere: Cūq̄z ita p̄ q̄ttuor 7 triginta ānos isecta stetissent postmoduz āno salutis nr̄e millesimo quadragesimonono Constantinopolitanus imperator Leone nono pontifice Romano procurante obtinuit: 7 inter cetera sua impensa id sanctissimum domini sepulchrum diruptum restitui fecit. 1015

¶ Gilla Vngarie regina matrona siquidem sanctissima Henrici predicti cesaris soror 7 Stephani panonū regis vxor: de qua nuper diximus his tēporibus in precio existēs adiuuante Alberto pragensi episcopo p̄mo Stephanum regem virum suum postmodum omnes regni sui populos cōuertit: 7 Christi fidei subiugauit. Erat enim regina hec: vt eius preclara testatur historia: pietate: innocētia: benignitate: religione: gratia atq̄z hospitalitate adeo insignis: vt in toto orbe ei non inueniretur consimilis: ac post mortem cum crebris claruerit miraculis inter sanctas fuit relata.

Onradus primus natione Sueuus quintus Germanoꝝ imperator hoc anno biennio post Henrici mortē post multā contēsionem legitimis omniū suffragijs imperator 7 augustus creatus imperauit interregno supputato ānis triginta: Vir certe in re militari admoduz prestās Cōradus
Qui 7 apud Henricum predictū imperatorē diu militie dux fuit: cū quo etiā multa bella strenue gessit: q̄ vbi magistratū inijt coactus propere in vnū copijs in Italiam mox descendit: 7
6220 in Helyprandū mediolanēsium principē duxit: eo q̄ Mediolanū 7 multas Lombardie ciuitates ab imperio discedere procurauerat: Veniens itaq̄z cum valido exercitu Conradus hic Mediolanū p̄mū obsedit: 7 suburbia oīa incēdit eo aīo vt vrbē quoq̄z vniuersam sibi rebellē igne cōcremaret: Sz virtute 7 magnanimitate helyprādi: necnō 7 hortatu coloniensis episcopi id ei suadētis obsidionem soluit ac inde recessit: cū ille intra missarū solennia beatum Ambrosium vrbē 7 populos tuentē vidisset. Romā deinde profectus: a Joanne pontifice Romano imperij corona coronatus est: Qua accepta inde recedēs in Sclauos vngarosq̄z statim duxit atq̄z eos bello perdomuit: Quibus felicissime gestis nonnullas 7 quidem vtiles tulit leges: Inter quas hec vna fuit: Vt quicunq̄z princeps pacem infringere tentasset: capitis pena plecteretur: Hac ratione motus Lapoldum quendam Germanie comitem acerrime persecutus est q̄ ab eo turbandi ocij 7 quietis initium ortum fuerat qui sibi cauens cum vxore 7 liberis in solitudinē confugit vbi 7 diu p̄e timore incognitus delituit. Nūcios preterea misit q̄ Grecis 7 Normanis inter se d̄ regno apulie concertantibus ab armis discedere imperarent. Romanis quoq̄z excidium interminatus est: si diutius quemadmoduz ceperant pōtifices Ro. seditionibus vexarent: Quo autem tandem mortis genere Conradus hic vel vbi obijerit nō inueni. 1021

Pap.154. Joannes eius nois.20 papa Bñdicto põtifici hoc ãno suffectus sedit annis nouem τ di-
bus nouem. Hic patria Romanus patre Gregorio portuensi episcopo natus nullis mune-
1022. ris sacramentis pontificum munus suscepit: Quem postea Romani seditionibus τ aper- 6221
tis prelijs plurimum vexauere: Sed Conradi cesaris auctoritate τ potentia liberatus fuit.
Cuius quidem vita mirifice ab omnibus laudata fuit: Eoq; mortuo sedes Romana vaca
uit dies octo.

¶ Mediolanẽsium principum initium.

¶ Helyprãdus qdã Facij Anglerie Comarchi filius: hoc ãno pre ipso humanis rebus exẽpto: τ totius se
natus populiq; cõsensu Mediolanẽsiũ regni habenas suscipiẽs regnauit ãnis.32. Vir qdẽ cõsilio atq;
1023 ṽtute insignitus vt i toto cisalpie gallie immo italie orbe eidẽ par nõ repiret: Qui cũ maxie i singulari oblecta
retur certamie fortissimos ẽt ꝓpugnatores sepenũero deuincebat: Quẽ cũ Cõradus augustus post mul
ta facinora ab eo strẽnue gesta aliquãdo intuitus fuisset: Ipm ingenio dexteraq; plurimũ valere adiudica-
uit: τ a Stephano panoniũ rege aliqñ interrogatus: qualẽ fore Helyprãdũ mediolanẽsem putaret? Talẽ
inqt tã fere ex scia rei militaris τ ṽtute corpis seculũ hẽmus: vt aliquos Helyprãdo nõ ex iniuria pferri pos
semus. Hic igitur Helyprãdus: vt ex qbusdã fert historijs cũ Mediolano multisq; lõbardie vrbibus im
peraret: ac tũ rei militaris scia: tũq; regni magnitudie alijs pferret: effecit vt ita dixeri, vt totius orbis re
ges in se vnos oculos cõijcerẽt: ꝓpter qd τ Cõradus cesar eidẽ bellũ iplacabile indixit: eo q vrbẽ ab impij
obediẽtia aliẽauerit: τ ꝓpterea oẽs cõfines regulos cõtra eũ cocitauit: Veniẽs itaq; Cõradus cũ exercitu
Mediolanũ postq̃ vrbẽ diu obsedisset tandẽ Bauerũ quẽdam theutonicũ necessarium suum mire ma
gnitudinis τ fortitudinis virũ: quẽ quasi Achillem aut Hectorẽ oẽs Helyprãdi copias profligaturũ spera
ret: ꝯ eundẽ Helyprãdũ ex Alemania accersiuit: Cũ hoc viro vastissimo tandẽ Helyprandus cõi decreto
singulari certamine extra Mediolanũ certamen assumpsit: quẽ τ post lõga diu atq; certamina helypran-
dus hic p medias pectoris crates pforauit: quo quidẽ vulnere cũ ex equo decidisset helyprandus cõsestĩ
ipm ruentẽ intercepit: ac ꝓprio gladio ipm iugulauit: post cuius ruinã Conradus imperator mox dic secũ
da tristis factus cũ lachrymis e mediolanẽsiũ finibus cũ oĩ exercitu abscessit. Solutaq; vrbis obsidione:
helyprãdus cõtra cõfines regulos quos cũ Cõrado cesare cõtra eu consensisse cõstabat: arma cõmouit:
sed oĩbus veniã petẽtibus: ipe vt erat aio magnus, benigne suscepit: τ deinceps cũ ingenti gloria in pace
geuit. Tandẽ vero Cõrado cesare mortuo cũ helyprãdus cõtra Henricũ imperatorẽ eius successorẽ in ger-
maniã, pfecturus esset febribus agitatus vita excessit: Cuius mortuo cum maximis oĩum lachrymis huma
tus est: τ patrie pater appellatus est: quem matres vt eius moris erat per annum planxerunt.

¶ Vicecomitum Anglerie genealogia.

¶ Helyprandus itaq; pdictus Anglerie comes τ Mediolani pinceps: vt diximus Facium habuit patrem
anglerie Comarchã: Cui Facio: sicut Mediolanẽsiũ testant chronice pater fuit Oppiço vir bellice rei
peritissimus: q sub Othone primo feliciter militauit: Oppiçoni aũt pater fuit Atto totius Italie genera-
lis imperator: τ huic pater Adibertus: q fuit Berẽgarij: q fuit Hugõis: q fuit Guidõis: cuius innumera ma
gnifice gesta apud clarissimos comperiũtur scriptores: lʒ ad manus nostras nõ peruenerint: hic satus a ber
nardo Anglerie Comarcho prem habuit regẽ Desideriũ: Desiderij autem pater Aistulphus q fuit Ra-
chis q fuit Pendei: qui fuit Saluagni Anglerie comitis. Hi omnes: τ si prospere per se pugnauerint: tñ
ab alienigenis multis cladibus afflicti etiã ab ipis suis anglerie comitibus fuerunt affecti.

¶ Angleria oppidum.

¶ Angleriam autem nunc castrum: olim ciuitatẽ
fuisse constat: τ a Mediolano longe miliario
quadragesimo in ripis verbani laci in altis mõ-
tibus τ in preruptis rupibus magna ex parte
inaccessibilibus sitam nemo dubitat: Quã q-
dem ciuitatẽ post Troianam cladem quidam
Troianus princeps profugus nomine Anglus
condidit: τ a se angleram nominauit: Eam siq
dem populosam τ amplam fuisse: ex eius rui-
nis conijci potest: Quam cum gothi euertissent
postea nunq̃ coaluit: De qua Stephanardus
quidam chronicus his versibus ait.
Anglerie vicine lacu munitur τ arcis
Presidium. ligures hec quam tenuere coloni
Urbs antiqua fuit antiquis diruta bellis
Ipsa redacta solo pauco contenta colono
Nobilitatis habens prisce vestigia seruat
Delubra que reficit prope menia sparsa per agros
Hostibus est vllis vix expugnabile castrũ. Eoq; loci adhuc castellum in tumulo positũ est: quod nostris
etiam temporibus Joannes comes Boromeus vir quidem clarissimus: τ multarum diuitiarum potentissi
mus summa cum diligentia custodit: cui adhuc subest Burgum non ignobile.

¶ Anglerie aūt ipsius vrbis reges hi fuere primo Anglus ipsius cōditor: cui successit Abida: deide phisech
rex post quē philus eius filius: q genuit Punceium regē: punceius aūt Climach: climach vero Albaneū
Albaneus Semebūdū. Semebūdus āt alium noie albaneū: sub quo Romulus vrbē Romaz condidit:
post vō albaneum ipsū regnauit Ascanius: quo tpe Numa Pōpilius romanis imperauit. Ascanius aūt
genuit galeremundū regē q thusciaz suo adiecit impio: post quē Climach fo: q regnare cepit insubribus ꝛ
ethruscis: q genuit Rachiz. Rachis āt rex genuit belonesū: q multis armatis militibus tāta virtute ꝯ ho
stes pugnauit: vt ad postremuz totius ferme italie regno potitus fuerit: quo mortuo i regno eius filius no
mine bruginus successit: qui genuit Brunisedū regē: qqz ꝛ ai virtute cōtra gallos romanosqz cōgressus vi
cto: gloriosus euasit. Brunisedus āt Falaranādū genuit. Falaranādus vero Bridomariū: ꝛ Bridomari
us Luciū genuit filiuz: quo quidē tpe Pompeius ꝛ Julius cesar ciuile gessere bellū. Sub hoc āt regnū dia
dema anglerie ac mediolanēsiū cessauit. Uertinus deinde ex anglerie familia surrexit vir viribus fortis
qui ingētez draconē apud mediolanū populo spectāte clara solus interfecit: post quē quidā noie Maximus
apud mediolanū magistratū suscepit. Maximus aūt ipse genuit Milonez atletā illustrez: qui supra huma
nas vires fecisse dicit: crotoniensi miloni persimilis: qui tauz in olympico certamine ictu nude dextere oc
cidisse tradit: ꝛ p stadiū in humeris sine fatigatione portasse: totū quo die illuz mactauerat comedisse. nec
verco: hunc eūdez fuisse: de quo Ualerius de moribus nō vulgaribus meminit: qd ꝛ gellius noster noctiū
atticaz li. xv. affirmat dicēs ipsuz demū exitū habuisse miserādū: post quē eius filius Rolādus surre
xit virtute ꝛ fortitudine patri equalis: nec ꝛ ipse Rolādo palatino inferior: qui apud anglerā oppidū suam
arcē pugnacissimā struxit: ꝛ puteū ꝓfundissimū effodit: qui nūc vsqz rolādi magni puteus nūcupat. post
hunc mediolanenses ꝛ anglerie comites subsistere vsqz ad Gualuanū anglerie ꝛ mediolani comitē: de quo
in genealogia huiusce familie paulo ante diximus.

¶ Petrus xxviii. venetoꝝ dux ex gradenica gente familia nobili natus hoc anno bonis oīuz suffragijs dux 1026
creatus ducauit ānis. 4. de quo nil memoria dignū habemus: nisi ꝙ quarto principatus sui anno seditiōe
ꝯ eū orta magistratu deiectus fuit: atqz cōstantinopoliz missus: ibidez in quodā monasterio tanqꝫ in carce
re reclusus fuit.

¶ Ursus aūt patriarcha trigesimus dux hoc āno petro predicto magistratu deiecto populo vniuerso assentiē 1030
te eidē dux subrogatus ducauit āno vno: Qui magistratu suscepto statiz tumultus ꝛ seditiones in vrbe cō
pescuit: ꝛ multa digna laude in re pu. egregie ꝯfecit. verūtamē cū sciret neminez posse duobus dn̄is seruire
vigēte conscientia post annū ꝯgregauit populū: ꝛ vniuerso astāte cetu magistratu spōte se se abdicauit.

¶ Henricus francoꝝ rex superioris Roberti regis filius: qui hugonis magni hoc eodē anno post patrē frā
cis regnare cepit: ꝛ regnauit annis. 30 De isto aūt nil memoria dignū habetur.

¶ Dn̄icus ursiolus primus supra vigesimū venetiaꝝ dux hoc āno patriarcha predicto magistratu se abdicāte 1031
adeo ducatus dignitatē quesiuit: vt nil ambitione aut fraude ad id optinēdū pretermiserit qd ad eādem rē
consequendā pertinere arbitrabatur. vnde ꝛ his artibus etiaz partus ducatū obtinuit: eoqz modo dux cō
stitutus tumultuāte populo. 3. die timore pteritus rauenaz ꝯfugit: vbi paulo post morbo contracto vitaz lu
gubrem finiuit.

¶ Dn̄icus aūt gradenicho. 32. venetoꝝ dux eo ipso anno quasi euoluto Ursiolo predicto vrbe: ꝛ dignitate
pulso bonoꝝ oīum suffragijs dux et princeps creatus ducauit ānis. x. ꝛ mē. 4. hic cū susceptus fuisset dux
senex admodū ꝛ fere decrepitus: erat princeps tamen grauis: ac ingenti sapia illustratus: Qui magistratu
suscepto oium cōsensu magnā synodū in vrbe cōgregauit. In qua quidē cōstituit ne qs deinceps dux sibi
consortē aut successorez facere presumeret: aut fieri permitteret. Uidebat. n. veteranus ac sapientissimus
hic princeps iā vnūquēqz factiosum ꝛ prepotentem eo deuenisse vt corruptis suffragijs tātā dignitatez in
senatu obtinere velle. Tādē bona senectute defunctus i Zacharie monasterio sepellitur.

Benedictus eius nois. 9. papa natione Tusculanus pře albrico hūdicti octaui nepos hoc anno Papa. 155.
Joāni pontifici suffectus sedit ānis. x. mēn. 4. diebus. 9 Hunc Ro. tanqꝫ ignauū ꝛ nullius p
cij viꝝ deiecerūt: eiusqz loco Joānē Sabinū epm ꝯstituerūt ꝛ Siluestrū tertiū appellauerunt.
623 Quo post. 49. dies pulso Benedictus denuo restituitur. Js aūt post mēsez ꝛ dies. 21. cū cerne 1032
ret se itez eadē discrimina subituꝝ Joāni archidiacono sancti Joānis ad portā latinā q postea
Gregorius sextus est appellatus pontificū nummis vel vēdidit vel pmisit. Hāc obrē benedictus
merito ab oibus est accusatus ꝛ diuino iudicio dānatus. Naz post mortē eius cuidā benedictus ipse mon
struosus apparuit: a quo interrogatus cur tā horrendus ꝛ deformis videretur. Quia: inquit vita sine lege
rationeqz vixit. Ideo volente deo ac beato petro apostolo: cuius sedē oibus probris infeci: imago mea plus
feritatis ꝛ bestialitatis habere videtur ꝙ humanitatis.

¶ Haimericus vngaroꝝ rex Stephani regis ex gallia vxore filius his tpibus cū aliquādiu post přez regnas
set adhuc vna cū sponsa vxore sua virgo existens migrauit ad dn̄m. Qui postmodū propter eius frequētia
miracula sanctus ab omnibus existimatus est.

¶ Gerardus patricius venetus panonū eps vir vtiqz bonus atqz doctissimus hisdē et tpibus martyriū ab ho
stibus xpiane religionis ꝯstātissimo ptulit aīo. Nā ipz scissimū pontificē icreduli capientes ad currū quendā
ligauerūt ꝛ in monte altissimū educētes i preceps dederūt ꝛ turpiter laceratū interfecerūt.

¶ Rodulphus ultimus burgundionum rex hoc anno cum annis multis regnasset et plurimas suorum seditiones compressisset nec cetem in regno haberet qui posset Conradi fidei commisso se et burgundionum regnum eidem subdidit.
1034 Quod quidem regnum cum imperator regendum accepisset illud in provinciam redegit: et deinceps longo tempore burgundia non regnum sed imperialis provincia dicta est.
¶ Andreas autem stephani panonum regis filius cum aliquot annis regnasset hoc anno iam senio confe-
1038 ctus Bebla eius fratre assentiente Salonem filium mox david regis regem fecit et aliquamdiu vivente adhuc patre gubernavit: sed patre ipso andrea defuncto salon a Ladislao beble filio pulsus est: quem tamen imperator in regnum restituit.
¶ Conutus alias cinitus quidam anglorum rex cum diu in anglia regnasset: et multa opera eo in regno gessisset hoc anno voti et religionis gratia Romam venit: ubi cum voti sui compos effectus esset, statim a summo pontifice multis donatus muneribus in patriam rediit: et filiam suam henrico Conradi filio in matrimonium locavit: qua locata mortem obiit.
¶ Viri doctrinis excellentes.
¶ Campanus celeberrimus doctor et maximus astronomus hoc tempestate in precio existens non nulla accuratissime scribit: atque errorem aliquem tulit in ptholemei magni astronomi calculatione adinvenit: ut quo ad lune et stellarum motum: ac etiam in nonnullis aliis.
¶ Guido quidam celeberrimi nominis musicus patria etruscus ex civitate Arretio natus: et ipse per hoc tempus plurimum claruit: et canendi modum invenit ut per flexuras et digitorum notas dimanet ando inclusum reddidit. 615

Henricus secundus. Henricus eius nominis secundus Conradi predicti cesaris filius: sive ut aliis placet genere sextus germanorum imperator post patrem cesar et augustus ab electoribus factus imperavit annis .xvi. qui imperio
1039 assumpto magnum comparans exercitum statim adversus Oldericum boemorum regem dubio marte certum pugnavit. Sed altero anno certamine repetito oldericum prelio superavit: et cepit: quem sibi tributarium factum incolumem dimisit. Movens deinde in ungaros inter se de regno dissidentes Salonem a Ladislao pulsum in regnum restituit. Postmodum cum apud Romam multi pro pontificatu contenderent cum magno comitatu ad componendam pacem Romam venit: ubi synodo congregata Benedictum .9. Silvestrum .3. et Gregorium .6. pontificatu se abdicare coegit: et suidegerum bambergensem episcopum: qui clemens secundus dictus est creavit pontificem: a quo et mox imperii coronam accepere voluit. Quo facto Romanos in urbe sua iurare compulit: ut de cetero pontificum electioni se nequaquam interfuturos nisi de mandato imperatoris id facere cogerentur: Depositis hoc modo rebus capuam proficiscens multos milites secum adduxit: qui saracenis regioni infestis resisterent: Atque inde in germaniam regressus ibidem templum celeberrimum in honorem beati georgii martyris bambergi condidit. Quod cum euperet in cathedralem ecclesiam consecrari annuente Benedicto octavo pontifice maximo singulis annis ipsam ecclesiam daturam Ro. pontifici centum argenti marchas cum uno equo falerato repromisit. Quod quidem donum Leo nonus postea ab imperatore accipiens ipsi bambergensi ecclesie tributum remisit: Vincentius autem gallus et Martinus scriptores de huius henrici ortu miraculoso divinaque premonitione historiam admiratione dignam composuere: quam si credimus mirabilis profecto deus in omnibus operibus suis.

Papa. 156 Silvester eius nominis .3. papa natione Ro. patre Laurentio in locum benedicti expulsi subrogatus non nisi sex et .50. diebus sedit: quia post id tempus benedictus suorum factione restitutus fuit. Eo nam tunc pontificatum venerat: ut qui plus largitionibus et ambitione valeret: is tantummodo gradum obtineret. hic cum primum Sabinus cardinalis esset suis largitionibus contra benedictum papam pontifex creatus fuit. sed quia non per hostium in ovile ovium intraverat. Ideo ut fur et latro merito pulsus est: et benedictus denuo restitutus: Et sic omnia in tumultu existentia modo unum modo alium Romani appetebant.

Gregorius .6. papa sedit in ssimate annis duobus et men. 3. Hic autem in ecclesia lat. Joannes ad portam latinam archidiaconus existens pontificatum ut dictum est a benedicto .9. accepit: Quam ob rem henricus cesar habita synodo et benedictum predictum: silvestrumque .3. ac hunc Gregorium abdicare se pontifi- 619
Pap. 157. 1040 catu coegit: et Clementem secundum pontificem creavit. Hunc tamen nonnulli virum optimum et bene de ecclesia dei meritum fuisse dicunt. cum sedem apostolicam labefactatam sua virtute: atque magnitudine restitueret. Nam latrones hinc inde debacchantes e medio sustulit: et ecclesie ditionem recuperavit primo tamen interdictis et execrationibus admonitos: post vi et armis domitos: Hac ob rem a multis homicida et sanguinis humani effusor appetentissimus habitus est: nec non et a cardinalibus omnibus facinorosus iudicatus: et pro quo in egritudine constitutus qua et mortuus est. Gregorius ipse cardinales omnes ad se vocavit: eosque verbis et rationibus castigando id se iuste et caritative fecisse retulit quod ipsi livore iniquitatis et crudelitatis fecisse prehebebant. Et ut me verum dixisse scire possitis: inquit: cum mortuus fuero corpus meum ante fores ecclesie sistitote: ventibus obseratas: si porte nutu divino aperientur: me dignum christiana sepultura censitote: sin aliter corpus meum una cum omnia damnatum quo volueritis eicitote. Mortuo itaque pontifice cardinales mandata eius finis fecere: et statim cecto gravi vento porte apte sunt: corpusque cum admiratione omnium et magne sanctitatis introlatum est.

Papa. 158. Clemens eius nominis secundus papa bambergensis episcopus suidagerus antea vocatus viventibus adhuc Gregorio. silve- 620
1041 stro ac benedicto pontificibus henrico cesare imperante: ac iubente in synodo aliis decretis pontifex creatus sedit men. 9. et diebus. 7. nec post eum sedes vacavit: quia illo vivente Damasus in pontificatu successit. quem sibi in Augusti creatum Romani veneno e medio sustulere.

Papa. 159. Damasus igitur papa natione bavarus nullo populi clerique consensu pontificatum occupans sedit diebus tantum. 23. Adeo enim corruptela hec inoleverat: ut cuicumque ambitioso liceret petri sedem turpiter 621
1042

occupare. Sed deus maliuolo et ābitioso in ceterorum exēplum obstitit: quia tertio et uigesimo tyrānidis sue potius q̄ pontificatus die mortuus est.

¶ Dñicus eius nōis quartus trigesimusq̄ venetorum dux ex nobili cōtarena familia natus hoc anno in Do- 1042
minici gradenici demortui ducis loco suffectus ducauit ānis.25.et mē.9. vir sane prudētissimus: ac rei pu. sue amator qui suscepto magistratu ex senatuscōsulto Gradū vrbē nuper a pepo aglēsi patriarcha auctoritate et cōsensu bñdicti pontificis captā et spoliatā ac dirutā: eiusdē et pontificis ipsaque maxima impēsa instaurauit. Insuper cū esset religionis et pietatis amator sua opera et industria monasteriū sancti angeli in vrbe et propinquo loco in maris litore monasteriū sci Nicolai de lido fundauit et erexit. Et in ultimo eorum tādem plenus dierum et operibus bonis sepelliri se fecit. Huius nāque prudētia cōpertū fuit in toto ducatus sui tpe nil ā senatū venetū rēque pu. suā molitū fuisse: sed in pace et summa iustitia oia conseruata fuisse. Papa.160

Leo eius nois nonus papa natione alamanus post damasum papā pōtifex factus sedit ānis.5.m.2.et
248 diebus.vi. Mortuo nāque Damaso pontifice Romani ad imperatorē vsque in saxoniā misere rogātes si- 1049
bi pontificē dari optimū. Quibus Cesar statim Brunonē epm tullēsem virum bonū et sanctū obtulit: qui cū romā presumptuū ciuitatem in pōtificali habitu peteret: qdā cluniacēsis abbas: et Ildebradus monachus sena etrusca vrbe oriūdus forte obuiauerūt: et cū veluti apostatam corripientes dixerunt: vt papalia ornamēta omnino deponeret ab imperatore potestatem non habente concessa: Quorum iussa exequens in peregrini habitu indutum Romam perduxerūt. Qui ad cardinaliū clerique ac populi conspectu perductus se velut incautum accusauit: eo q̄ imperatori in hoc paruerit. Rogauitque ne petri sedem diutius vacare sinerent. Clerus autem Ildebrando monacho suadente ipsum Brunonem in pontificem elegit Leonem nonum vocatum: Qui hoc modo pontifex factus Ildebrandum ipsū monachū illic Cardinalem diaconum fecit. Fuit hic pontifex vir pietate: innocentia: benignitate: grauitate et hospitalitate adeo insignis: vt eius domus semper peregrinis et pauperibus patuerit. Qua ex re contigit semel ante fores suas leprosū pauperē inuenire: quē pre misericordia in lecto suo collocari precepit. Maneque facto nusq̄ pauperem inuentum fuisse Unde et creditum fuit christum illum fuisse: qui pauperis noie eo in loco recubuit. In rebus preterea ad religionem pertinentibus tanta diligentia vsus est: vt mandauerit clericorum domicilia omnia iuxta templa cōstrui: sicut habemus in canone xii.q.i.c. Necessaria. Tante denique auctoritatis et reuerentie: vt pre ceteris pontificibus suis monitionibus constantinopolitanum imperatorem impulerit sepulchrum domini a barbaris iam septem et triginta annis diruptum restituere. Moriens demum miraculis claruit: et apud sanctū petrum sepultus fuit.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Hugo cluniacēsis abbas homo sane preter doctrinam genere: pietate: religione: clementiaque insignis per hoc tempus in Odilonis abbatis loco substitutus nōnulla per scripsit eruditione et laude digna.

¶ Lafrancus natione papiensis eximius quidem doctor et anselmi egregij doctoris preceptor hisdem temporibus in gallijs insignissimus fuit. Qui cum apud parisium legendo scribendo disputando clarissimus haberetur tactus diuino spiritu scholis abrenunciauit et ad propria remeauit vbi rebus suis pauperibus erogatis maxima cū humilitate quoad uixit soli deo tanq̄ verus xpi seruus militauit. Hic preceteris librū insignē noie Scintillarū contra Berengarij errorē cōposuit atque alia preclara edidit.

¶ Berengarius autem doctor natione turonensis Andegauensis archidyaconus: per hec tempora: cum diu sanctitate et doctrina insignis et clarus fuisset: ob doctrine sue amplitudinē primo confusus in Eucharistie Sacramento turpiter errauit: et multorum animos ipso suo errore infecit: Sed diuina postea illustratus gratia errorē suum publico concilio vercellis habito emendauit: ut habemus in decretis: de conse. di.2.c. Ego Berengarius. Emendationeque facta: statim Sophistice discipline studio omisso primo omnia pauperibus erogauit factusque pauperrimus labore manuum suarum quoad vixit viuere voluit et vniuersum vite sue tempus sanctissime contriuit.

¶ Theobaldus etiā nobilis francus vir religiosus hisdē quoque tpibus apud vicentinos et doctrina et vite sanctitate multo in precio fuit: ac quedam composuit.

¶ Hermannus preterea contractus et ipse religiosus patria alemanus ingenij prestantissimi vir hac etiam tēpestate cum in diuinis exercitatissimus esset multos et quidem egregios composuit hymnos: atque in honorem virginis marie nonnullas celebres que composuit inter quas Salue regina misericordie precipua hēt. Is de quadratura circuli multa et docte ac acute descripsit ac quedā alia.

¶ Gothifredus tertius apulie comes Tancredi normanni filius hoc anno drogone et humfredo eius fratri-
bus defunctis in apulie regno seu comitatu substitutus multos annos regnauit. Eo etiam anno eius conso- 1050
brino nomine Guaimaro Salerni principe a suis interfecto Lasulphus surrogatus est: Qui ambo paulo post Beneuentum vrbē Ro. pontifici subiectam occupantes maximum incendium suscitarunt. aduersus hos leo pontifex cum auxilio imperatoris profectus cum ipsis congredi tentauit: sed prelio pontifex ab ipsis superatus etiā cum aliquibus cardinalibus captus est. Normanni tamen capto pontifice sicut decuit maxima in pontificem vsi reuerentia eum cum omnibus suis Romam cum honore remisere. Quam ob liberalitatem postmodum pontifex reuersus sua auctoritate ipsis normannis eam gubernandam permisit: ac quecumque alia de italia tunc tempus tenebant. Quo facto Gothifredus vita functus Bagelardum filium reliquit heredem.

¶ Concilium vercellense hoc anno in eadem vercellarum italie urbe Leonis pontificis iussu contra Be-
1052 rengarij errorem celebratur. In quo quidem concilio idem Berengarius andegauensis archidiaconus eiusdem ecclesiastici erroris auctor damnatus fuit. & postmodum ut dictum est illustratus optime vixit.

¶ Theodora greca virgo sane preclarissima Zoe quondam imperatricis uxoris Michaelis etheriachis con-
1053 stantinopolitani imperatoris soror hoc anno constantino mortuo eius cognato imperatore atque sorore ipsius imperatrice vita functis. ut erat mulier ingentis virtutis imperij dignitatem assumpsit: & duobus annis prudentissime ac iustissime administrauit. Qua obeunte Michael cognomento nouicius per arma suffectus est ei imperator: qui & ipse eodem anno ab Isaacio comnano imperio deiectus monachus est effectus. Isaacio item post quatuor annos per arma pulso Constantinus cognomine dioclesim accepit imperium.

Victor secundus papa natione alamanus e bauaria oriundus hoc anno Leoni pontifici suffectus: sedit annis duobus: & mensibus tribus: & diebus. xiiij. hic omnium pontifex electus & con-
Papa. 161. firmatus statim magnam synodum florentie celebrauit: in qua quidem multos episcopos tum symonie: tum fornicationis causa notatos episcopatu & dignitate priuauit: ac clerum admonuit 6253
1054 quid maxime ad se pertineret proposita pena his qui leges canonicas transgrederentur. Tandem ad extremam horam veneno ibidem in domino obdormiuit. & post sedes dies xi vacauit.

¶ Othus anglerie comes mediolanique princeps vicecomes helyprandi gnatus hoc anno patre defuncto adolescens in regnum succedens regnauit annis. lv. qui paterne non immemor virtutis inter primos illius fuit tenelle etatis adolescentis effloruit. Erat quippe maximi ingenij vir maximeque rex gerendarum scientie: ad pacem quidem & ad bella pertractanda peritus: & potissimum ad litteras & studia insignitus. Sceptro itaque paterno suscepto omnibus uno animo esse cepit: ac diuites egenosque uno ordine habuit. Et cum christianissimus
1055 esset Alexandrum pontificem maximum natione mediolanensem maximo in honore ac tutela suscepit: cuius atque potentia Cadoli scismati pontificis exercitus profligatus: & eius castra conflagrata fuere. Inde eius virtus in nationes diuulgata atque ab omnibus cognita gallia & principes pro terre sancte subsidio in synodo apud turonem congregata ad hunc Othonem etiam litteras dedere: ut & ipse tanto apparatui auxilio adesse vellet. Qui et pontifici Romano aliisque regibus & principibus libentissimo annuit animo. Hierosolymamque cum reliquis in bellum profectus vnum fasque iudeam ac samariam breui conquisiuere. Dumque vrbem hierosolimorum obsideret: & circa eadem cum reliquis christicolis hyemaret. Quidam princeps transiordanem nomine volux viso eo ut erat aio audax per interpretem ipsum othonem ad singulares congressus inuitauit. Que sane res ab eo exorata facillime promeruit votum. Atque ita sextam post diem ambo armati ad duellum processerunt. Comes tunc othus hic pro insigne. 7. in scuto serta gestabat insculpta: eo quod. 4. fortissimos pugnatores vnica gladij fulminatione perstrauisset. Volux vero aliter ornabatur. Ex eius namque cono vipera entea surgebat miris inuoluta atque implicata spiris: quasi infantem: excoriatum ad usque costas deuorare videbatur: humeri autem & brachia tum extabant: & bipatenti ore pene vociferare videbatur. Cum his igitur insignibus ambo in pugnam processere & primo quidem occursu cum Othus volucem lancea ex equo precipitem eduxisset statim eleuata claua adeo illi caput confregit ut cerebrum totum per solum spargeretur. Quo quidem mortuo othus illi galeam eruit & spolia eius vniuersa pro triumpho reportauit. Demumque cum mediolanum cum gloria redijsset illud insigne christo domino nostro in templo obtulit: atque ita sibi & successoribus suis eam viperam pro singulari insigne perpetuo portandam delegit: quam usque in hodiernum diem. Mediolanenses principes & reliqui vicecomites gestare cernuntur. Tandem vero ab hierosolymis regressus dum imperatore ireo fluctuarent: etiam mediolanensium res aliquantulum perturbari ceperunt. Quas quidem cum equa lance sedasset a suis excitatis magno exercitu in vnum coacto in Germaniam contra duos imperatorum exercitus commigrare proposuit. Sed re infecta immatura morte sublatus est: ac cum ingenti totius populi luctu & merore in diue virginis Marie templo sepultus fuit. Hic cum Lucretiam generis francam duxisset uxorem ex ea andream solum genuit filium.

¶ Egelnotus cantuariensis episcopus vir sapientissimus & doctissimus his diebus cum apud Cnutonem Anglorum regem magno in precio haberetur in Anglia diem obijt & signis ac virtutibus claruit hic cum in patris nostri Augustini deuotissimus esset aliquando e Roma angliam rediens: teste Vincentio Gallo li. 26. apud papam vinum ex brachijs ipsius diui patris Aug. doctoris eximij. c. talentis argenti: & talento auri emit & in angliam in ciuitate venturia deportauit huius etiam Monitu & suasione Cnutus Anglorum rex multa monasteria multasque ecclesias & instaurauit & erexit qui cum beatissime dei genitricis marie deuotissimus esset multa in eius laudem edidit atque alia composuit ex quibus epistolarum liber extat pulcherrimus: in qua tum vna gratias agit Cnutoni regi quod largitatis eius viscera in imperio ecclesie Carnotensis effuderit.

Henricus 3 tertius
Henricus eius nominis. 3. henrici predicti filius. 87. germanorum imperator hoc anno patre defuncto: licet adolescens ab electoribus Augustus electus imperauit annis. 48. vir in bono lenis: & in malo pertinax. Qui suscepto imperio factus elatior: & immortali deo spreto religioneque christiana contemptata a patrijs 6256 moribus aliena susceperat & contra deum ecclesiam superbe nimiumque erexit. Quam obrem stephanus papa
1057 & reliqui sui temporibus per successionem pontifices Romani eum hereticum pronunciarunt. ea maxime de causa quod summorum pontificum auctoritatem potentiamque semper diminuere ac subuertere statuisset. Hic cum a Nicolao 2o papa vna cum agnete vxore sua imperij coronam accepisset toto sui pontificatus tempore ob beneficium acceptum nil contra ecclesiam Romanam molitur tentauit. Sed nicolao defuncto contra alex. secundum scismata suscitauit plurima: & Ca

dolū parmēsez epm vxore eius Agnete reclamante pōtificē creauit: Cuius rei cā multa scādala multeqz ce
des hinc inde exorta sunt: Cognito āt postmodū errore suo apō mātuā vrbē hēricus ipse veniā supplex ex
postulauit: z obtinuit: Alexandro nāqz pōtifice defūcto Greg. eius loco suffectus hūc eūdē hēricū admo
nuit ne deinceps ecclesiastica bñficia p symoniacā cupiditatez alicui cōmitteret. Cuius sanis admonitioni
bus nō mō nō obtēpauit: vez ēt agnetē imperatricē bñ monētē ab administratione ,psus depulit: que romā
,pfecta non diu po ore ai supermixit. Tū vo Greg. tantā nō ferēs iniuriā hēricū ipsuz oi regia administra
tione z dignitate p̄uatū anathemate notauit. Cognita itaqz Greg. censura hēricus hic p litteras supplex
veniā p̄catur: cuius p̄cibus pmotus pōtifex canosiuz agri regiēsis oppidū ad mathildi comitissā ex ciuita
te vercellaz cōcessit. Illuc igit hēricus ipator cū oibus copijs suis ,pfec ,pperās deposito iprali ornamēto
nudis pedi bus sup glaciē p triduū veniā p̄cari nō desiuit. Cui demū pontifex ipse mathildi comitisse: z
Adelai sabaudiensi comarchi interuētu veniaz p̄stitit z absolutionis bñficiū eidē concessit. Pace itaqz iur
irādo firmata impator: papā iter suo iter arripuit: vbi paulopost pacis federa abrūpēs rebus nouis stude
re cepit: z quorūdā epoz seditionibus cōcitatus Greg. pōtificē denuo deponere studuit: qbus fatuitatibus
Alamani pncipes indignati stati post hito hērico Rhodulphū saxonie regē ipsiusqz hērici ducez vir vtiqz
modestissimū impatorē creāt: q coactus impij gubnacula humiliter suscepit: Qua ex re indignatus hen[r]i
cus multos tū seculares: tūqz ecclesiasticos viros interfecit: z hito epoz male sentiētū cōuētu Gibtū quē
dā olī rauenatē archiepm̄ 3 Greg. pōtificē creat: eūqz Clemētē appellat. Rodulphus āt apō saxoniā exer
citu cōparato i cū duxit: z maximo p̄lio cōmisso henricus superat: Qua qdem clade adeo perterritus fuit:
vt xvij die vix repertus sit: quo qdē i tēpore germani henricū eius filiū eiusdē nois q̄ntū i eius locū suffici
unt. Qui simul postea in vnū copijs iūctis i italiā venerūt: z clemētez scismaticū secū adduxerūt: z romaz
hostiliter aio intrauerūt: vbi ,pfanata petri basilica: z demolito porticu ipsius basilice Greg. pōtificez i hadria
ni mole aliq̄diu obsederūt. Sz cū ferre oppugnationē pōtifex nō posset ad Guiscardū apulie ducē ,p auxi
lio misit: qui exercitus magno cū impetu romā venit: quo aduētu henricus pauefactus stati i germaniā cum
suo clemēte confugit: vbi sinistro marte cū saxonibus z rhodulpho dimicās quatuor militū milia vno p̄lio
amisit: quibus incomodis ecclesiā dei perturbare desiuit. rex pernitiosissimus nō desiuit multos germa
nie: italieqz p̄ncipes p̄lijs lacessere: vt eos a sancta hierosolymoz auerteret expeditione. Tādē vero malo
rū suoz penas debitas dedit: qa eius iunior filius in ipsuz excādescēs: maximisqz ,pbris z prelijs afficiens
apud Leodū vrbē cum prelio superauit z profligauit. Qua iniuria z dāno ofractus cū merore vitā egit lugu

brē ac demū cum dedecore vitā exhalauit: spireqz sepultus est.
Tephanus nonus papa natiōe lothoringus cassinensis abbas z federicus antea vocatus eo Papa. 162
ipso anno quo z hēricus post gregoriū pōtificatū adeptus sedit mēsibus. 4. Qui stati vbi pō
tificatū iniit curauit vt mediolanensiū ecclesia q̄ a Romana ducētis ferme ānis se subtraxerat
p̄ma inter alias cā maiorez suporēqz cognosceret: que etiam nunc vsqz maxima cum obedien
tia perseuerat. Eo tandem florentie defuncto i cathedrali ecclesia ibidē sepelitur.
6257 Enedictus āt. x. papa natiōe cāpanus valetrensis epus hoc ānō quorūdā nobilium factione clero dis Papa. 163
sentiente stephano pontifici suffectus sedit men. viij. z diebus. xx. Et q̄ā non per ostiū: sed per vim z
largitionibus intrauerat ab Ildebrādo monacho pōtificatu dejicit: quo pudore velletras exulatū pexit. 1058

Icolaus eius nois s̄o papa natione Sabaudiēsis gerardus noie florētinus epus vir oi vita pro
batus abrogato Bñdicto nō legiptime creato senas pp bone vite famā: a cardinalibus episqz
canonice electus sedit ānis 3. mē 6. z diebus. 26. q pōtificatu suscepto cōfestim Sutriū cōcessit Papa. 164
atqz ibidē octho hito Bñdictū pōtificatu se abdicare coegit. Inde Romā proficiscēs sm apud
lateranū Conciliū hñit in quo vir prudēs formā pontificū Romanoz a cardinalibus eligēdo
ruz instituit: sicut hēmus in decretis di. 23. c. In noie dñi. In eodē quoqz cōcilio reuocatū ab er
rore berengariū p̄dictū fuisse ferunt henricū āt tertiū ibidē impatorē z Augustū declarauit imperijqz coro
na ipsum insigniuit. Moriens deniqz cessauit papatus dies 12.
C Bonifacius aūt mathildis comitisse pater vir qdē nobilissimus ac multaz facultatū potentissimus: hoc
anno apud mantuā Italie vrbē suā vita excedens ibidē maxima cū funeris pompa sepelitur: hic e luca vrbe 1059
ethrusca oriundus fuit: qui pp ingentes eius in oi genere virtutes atqz diuitias Beatricē henrici secundi
imperatoris sororē habere ,pmeruit vxorē pro qua ēt multas ciuitates obtinuit z eas quoad vixit cum ingēti
moderatione gubernauit. Sz eo mortuo in prefatū: Beatrix eius cōiunx illustris femina magistratū ipsi
us mantue ferrarieqz ac Canusij oppidi 15. annis tenuit: vbi eius vnicā filiaz noie mathildā: vite sceqz
sm dominum legem ac bonarum litterarum eruditionem illustrem fecit: ac moribus virtutibusqz omnibus
educauit. Hec enim cordata z religiosa femina inter alia sue virtutis monumenta duo celeberrima funda
uit in Italia monasteria vz frixonarie lucensi agro z in regensi Canusinum celeberrimū quibus z dona
ria multa ac p̄dia ad fratrū sustentationē obtulit plurima. Demū z ipsa post multa opa egregie ofecta apō
pisas infirmitate corepta 18. aplis die plena diez z opibus bonis ob dominum in dño ibidēqz sepulta.
C Robertus Normanus cognomēto Guiscardus hoc anno Gotfredo fratre eius defuncto cui Robertus
hic frater calabrie z apulie comitatū z dñiuz sponte concesserat: egre ferens q Gotfredus Bagelardū filiū
comitatus heredē instituisset pulso Bagelardo nepote calabriā z apuliā denuo: adiecta Troia que ponti

sedibus Romanis parere cõsueuerat: occupat. Quãobrẽ indignatus pontifex Romanus nõ nihil Roberto succensuit. verũ cũ postea Nicolaus põtifex predictus a capitaneis rome: quos nũc tribus Romani barones appellant: agitatus Robertũ ad aquilam vrbẽ in colloquium accersiuit. Ubi cu robertus hic beneuentũ z troiam: ac cetera que iuriũ ecclesie tenebat placide restituisset cõmotus papa statim terre apulie z oium que in italia obtinebat sub ducatus titulo legitimũ instituit heredẽ ac possessorem. Quo facto robertus in capitaneos romanos proceres ducens eos tandem omnes edomitos pontifici parere cõpulit. Pauloq; post idẽ Robertus ecclesie romane vectigal factus: auctus aie gulielmũ fratrem apulie preficiens ipse in calabros iterum duxit: ac sic breui tempore vna cũ fratribus totã reatinã: que nũc aprutij regio nũcupat obtinuit: z Hũfredo fratri gubernãdam tribuit: indeq; reuersus calabros brutiosq; ac oĩa que in ipso regno erant in suã fratrũq; potestatem penitus redegit: z tunc primũ Robertus calabrie z apulie rex fratrũ consensu appellari cepit: z pluribus annis regnauit.

¶ Alexius constãtinopolitanus impator hoc ipso anno romano cognomẽto diogene pre defuncto i imperiũ succedens imperauit ãnis. xv. cuius tẽpore ,pter pdecessorz negligentiã cõstãtinopolitanũ imperiũ adeo a saracenis imminutũ est: vt vix thraciaz galatiã: pontum: thessaliã: macedoniã: z achaiam retineret e quibus quãtum ex ipsis puincijs nũc turci: nũc saraceni aliquid quottidie sibi surriperẽt.

¶ Ludouicus hẽrici frãcorz regis filius hoc ãno viuẽte adhuc patre frãcis regnare cepit: z regnauit ãnis 14

1060 ¶ Monstrũ seu portẽtũ feminei sexus hoc ipo in britãnico pago teste vincentio gallo li. xxvj. nascitur: z ad maturã etatẽ perducitur duo habens capita z quatuor brachia: ceteraq; gemina vsq; ad vmbilicũ. inferius quoq; oia singula. Comedebat: ridebat: loquebatur: vna flebat z ridebat: altera tacebat: ore gemino manducabat: sed vno meatu digerebat. tandem vna defuncta altera pene triennio superuixit. mortuam portãs donec z molis pondere: z fetore cadaueris defecerit.

Lexander eius noĩs ſc̃o papa natione mediolanẽsis. lucensis primo epus: Anselmusq; antea vocatus hoc ãno pp humanitatẽ z humilitatẽ atq; doctrinã absente Nicolao pontifici subrogatus
Papa. 165 sedit annis xi. z men. sex: qui magistratu suscepto statim Romã perrexit: sed ceteri longobardi
epi quidã giberto parmense epo annuente in vnũ cgregati indignũ esse dicentes aliunde q̃ ex 6:8
1062 lõbardia pontificem eligendũ eẽ ab henrico imperatore obtinuerunt agnete vxore dissentiente: vt papã eligerẽt. Illi autez coacto cõcilio Cadoluz parmensem antipapã elegerũt: Cui statiz oẽs lõgobardi nostri preter mathildiz comitissam z vix eius obedientiam prestiterũt: qui Cadolus a capitaneis romã vocatus in prata Neronis descẽdit: vbi z bis cõtra Alex. armata vi pugnauit: vnde z multi ex vtroq; exercitu cecidere Irrumpentibus vero Othone mediolanensium principe: z Gotfredo ac mathildis viro Cadoli exercitus supat. Tãdẽ hẽrico ipatore intercedẽte cõciliũ mãtue idicitur: i quo quidẽ scismate composito Alexãder cõfirmatur: z cadolo veniã petẽti ignoscitur. Ubi et multa ad ecclesie vtilitatẽ Graciano teste constituta sunt. Et primo ne quis oio missã cõcubinarij sacerdotis deinceps audire psumat: vt hẽtur in ca. di. 32. c. preter z di. 81. c. Si qs mõ. Voluit tñ psbiterz filij auctẽ aplica initiari posse: vt. 56. di. c. Aplica auctẽ. Statuit quoq; vt clerici et sacerdotes a symõiaco scienter initiati oio deponi debeãt. vt. 1. q. 1. c. de cetero. vetuit etiã monachis intra claustra existẽtibus clericorz officia administrare: vt. 16. q. 1. c. Iuxta calcidonensem. vetuit insup clericis oibus a laico ecclesiastica bñficia obtinere. 16. q. 7. c. Per laicos. Statuit quoq; ne qs excõicatus aliũ excõmicare presumat. 24. q. 1. c. Audiuimus. completoq; cõcilio e mantua Romã proficiscens dum lucã iter faceret maiorẽ ecclesiã beato Martino dicatã: cuius epũ cõpus fuerat: sacris solẽnibus adhibitis consecrauit ac eius canonicos ob beniuolentie signũ speciali priuilegio mitra pastorali insignitos reddidit. Multis et priuilegijs: ut ex eorz annalibus habetur: eorz ciuitatẽ insigniuit. Tandẽ Romã ,pfectus aut multo post superuixit mortuus deniq; in lateranensi ecclesia sepelitur.

1065 ¶ Ingens fames z lugubris pestis hoc anno teste vincentio Gallo. li. 26. per totum mundum fuit.

¶ Dominicus Siluius eius nominis quintus 34. venetorz dux hoc anno indemortui dñici contareni du-
1068 cis loco: oium bonorũ consensu dux creatus ducauit annis. 13. z mensibus. 5. hic preceteris ducibus venetis honorabilior z illustrior fuit. z propterea Nicephorus imperator constantinopolitanus: qui Michaelẽ z Andronicũ eius filiũ ab imperio deiecerat: sororẽ suaz ei dedit vxorẽ: cuius quidez intuitu contra Rogerium predictũ apulie z calabrie ducẽ: Dyrachium obsidentẽ: non modicum classem auxiliarem misit: ab cuius obsidiõe ipsũ Rogeriũ reppulit magno illato acceptoq; dãno: quãobrẽ male gestã dominicus a populo magistratu priuatus fuit. de huius autez vxoris delitijs multa referuntur memorie digna. Refert enim Petrus Damianus z vincentius gallus li. 26. q tam delitiosa tamq; voluptuosa erat vt dictu audituq; incredibile sit. In primis nanq; hec mulier communibus aquis se abluere dedignabatur: sed eius serui celestem Rorem colligentes artificiosissima balnea ei conficiebãt: cibos suos nõ tangebat: sz ab Eunuchis eius alimẽta queq; minutissime scidebãt i frusta que mox illa fuscinis aureis sumebat. Cubiculũ quoq; eius oibus aromatibus z thimiamatibus redolebat adeo vt salomonis delicias supare videret. Quẽ tãdẽ diuino iudicio z quidẽ iustissimo percussa: adhuc viuens toto corpore tã tetro fetore cõputruit vt cubiculũ suũ intolerabili fetore cõpleret adeo vt nullus eius fetorem ferre z tolerare posset: nõ seruus nõ ãcilla aliq̃ stare poterat et vix ancillula quedã nõ sine speciez redolẽtiũ auxilio in eius seruitio remanere potuit. Diutius ipsa hoc langore decocta miserabilit cruciata anxieta et letãtibus miserã tandẽ emisit aiam. hec illi ut supra.

¶ Ordo vallis umbrose hic incipit.

¶ Joannes gualbertus patria florentinus monachus certe devotissimus vallis umbrose religionis ordiator & princeps hoc anno miraculis plurimus clarus celestia regna petiuit: quã ob cãm paulopost Greg. huius no. 7 septimus pontifex eum in numerũ sctõr merito retulit. Hic itaqz patre gualbto milite florentino natus. hac de cã ut ex eius habet hystoria ad religionẽ se contulit. Cũ inimicitias adversus finitimos gereret: q fratrẽ suũ obtruncaverãt die quadam ex agro florẽtiã rediẽs armatorũ multorũ manu stipatus opportune in eum q fratrẽ interfecerat nõ pcul a monasterio divi miniati mõtani incidit: Qui cũ se circũuẽtum videret: nec ulla salutis spes sibi pponeret ad huius Joãnis gualberti pedes humiliter pcidit supplex per iesuz christũ crucifixum petẽs sibi veniã dari: & fraterne cedis culpã ignosci. Quibus precibus commotus ioannes omne illud qd susceperat odiũ de fratris nece statz misit egit: & culpã oẽm condonauit. Nec eo contẽtus: sz cũ uterqz i divi miniati tẽplo ante crucifixi effigiẽ ostitisset eo ipsũ inimicũ obtulit: & christi exemplo ductus crimen omne remisit: Que res q̃ deo accepta fuerit miraculo declarauit manifesto. Nã illico cunctis q ibi tũc aderant cernẽtibus ea crucifixi imago motu capitis illud cõprobasse visa est. Quod qdẽz posteris pcelebberrimo miraculo ea crucifixi imago seu effigies usqz in hoc tempus demõstrat. Talis itaqz miraculi monimento vir sanctus permotus stati se religioni contulit. & ut eremita in eã appenini partẽ que vallis umbrose dicitur secessit: ubi & vite sanctitate dei summi in se gratiã maiorẽ expertus est. Atqz ita primus illuc sacri ordinis vallis umbrose illis in locis templum & cenobiũ posuit: a quo postea multa alia loca nomen & originem duxere q̃ quidem sanctissima religio quantis floruerit viris sanctitate & sciẽtia clarissimis infra locis suis dicemus.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Petrus damianus doctor & ecclesie romane cardinalis epus i divinis scripturis eruditissimus his tẽporibus eas ob res multo in precio habitus est: qui & nõnulla laude digna edidit opuscula. Erat ut vincẽtius gallus li. 26. refert vir religiõe & humilitate: ac sapia nominatissimus: qui cũ cardinalis epus eet ut soli deo in humilitate seruiret episcopatui cessit: & cum a Greg. pontifice eam ob rem reprehenderetur librum pulcherrimũ ad eundem scripsit reddens ratiõẽ quare episcopatum dimiserit.

¶ Petrus quoqz alphonsus genere iudeus Moyses antea vocatus per id ipsum tẽpus floruit: & iudaismo relicto baptismi sacramẽtũ devotissime suscepit: ac librum pulcherrimũ per modũ dialogi elegãtem cõposuit. In qua contra iudeos & sarracenos egregie disputat. Alij tñ dicũt illum ad conuersionem venisse circa annũ dñi 1106. & ab alphonso hispanie rege ex sacro fõte susceptũ: & ob hoc alphonsi cognomẽ hũisse.

¶ Albaterius natione arabs medicus quidem clarissimus tempestate hac floruit & multa cõscripsit: ac trãstulit: & inter cetera Galleni magni libros oẽs in linguã arabã ouertit Serapione medico teste c. 97.

¶ Joannes medicus cognomento Serapion per idem tempus claruit: & de simplicibus medicinis mira cõscripsit: ac librum breuiarij de morbus arcendis: & quoniam a ceteris medicis rosas colligit Serapion cognominatus est. Serapio enim roseum sonat: ut testis est Plinius li. xij. c. xiij.

¶ Isaach Benimirain Medicus celeberrimus Salomonis medici filius & ipse tempestate istac in medicina de febribus de urina & de stomacho scribit. In philosophia quoqz. De elementis: & de diffinitionibus tractatus composuit.

Gregorius eius nominis septimus: papa natione Ethruscus patria Saonẽsis patre Bonicio Ildebrandus monachus antea vocatus post Alexãdrũ pontificẽ pontifex factus. 4. calẽdas maij sedere cepit & sedit annis. 12. mense uno & diebus. 4. Vir certe deo & hominibus gratissimus prudens: iustus: clemẽs: pauperũ pupillorũqz: ac viduarum patronus & pater: necnon & Papa. 166
6272 ecclesie Ro. contra hereticorũ improbitatẽ & malorũ principũ potentiam: res ecclesiasticas per 1073
vim occupare conantiũ: unicus ac acerrimus defensor. Qui pontificatu adepto statz henricũ imperatorẽ admonuit ne deinceps largitione corruptus episcopatus & beneficia ecclesiastica alicui per symoniacã prauitatẽ cõmitteret. Cuius quidẽ admonitioni suadente Giberto. Rauennatis ecclesie archiepiscopo henricus obtemperare noluit. Imo Gibertus ipse vir seditiosus contra Gregoriũ hunc Cincium. Ro. ciuẽ prefectiqz urbis filiũ viruz utiqz temerarium concitat. Qui structis insidijs in natalis domini nocte celebrãtẽ pontificem cepit & secũ cum dedecore nimio trahens in Turri quadam munitissima reclusit Sed die sequenti Romani facinore cognito ipsũ Cincium persequuntur: & pontificem sanctum liberant turrimqz euertunt ac Cincij edes funditus subuertunt: atqz & viris & mulieribus de eius familia nares obtruncant: quo tumultu cincius perterritus in germaniã ad Henricum confugit. Tum Gregorius tantam iniuriã diuine maiestatis causa: non diutius ferens Gibertũ & clericos cum henrico & Cincio sentientes dignitatibus & beneficijs priuauit: ipsum quoqz henricum omni regia dignitate priuatũ anathematizauit: sed postmodum mathildis comitisse interuentu apud Canusium oppidum suũ ecclesie reconciliauit. Verũ paulopost hẽricus pacis federa abrupit: qd Gre. audiens synodo hita prius giberto sub anathematis pena iterdixit ne epali munere fungeret. Indeqz maiorũ decreta ad resecãdã Symonie labẽ ptinẽtia ofirmauit. atqz alia multa ea i Synodo Gratiano teste ostituit. Et pmo clericis initiatis interdixit uxores habere aut cũ mulieribus simul hitare nisi quas nicena Synodus aut ceteri canones pmisere: sz cũ his sacerdotes parũ pẽderẽt pcepit papa ut nullus xpianus audiret missã sacerdotis cõcubinã hñtis sicut hr in Decre. 32. di. c° preter hoc. Et tñ i Synodo epis iterdicit sub anathematis pena epali aut sacerdotalis fungi

munere: q fornicationi clericorum fuerint cõsentiunt: vt .83. di. c. Si qui epi. Declaraui tq; preterea epos q decimas laicis nõ clericis distribuũt fore symoniacos: vt .1. q. 3. c. Peruenit ad nos: Decreuit ite ac auctoritate aplica cõfirmauit: vt q de cetero epatũ vel aliqd aliud ecclesiasticũ bñficiũ a laico acceperit in clericorum numero nullo mõ censeat .16. q. 7. c. Si quis τ c. inuestituras. Mandauit quoq; oibus fidelibus christianis diebus sabbatinis carnes nõ manducare ǫ gsc. di. v. c. quia dies sabbati. Vetuit deniq; oibus monachis carnis esu. de cõse. di. v. c. carnes cuiq; monacho. Cũ vo henricus iratus magis q monitus hijs cõuẽtu epor male sentiẽtium Gibertũ oli rauennatẽ epz ab illo Greg. summotũ põtificẽ denuo creat clementemq; appellat. Qui vna cum henrico romã veniẽs Greg. dui i hadrianam molẽ obsedit: τ afflixit donec a Roberto apulie duce liberatus est. Qui cum eodem salernum vadens: ibidem pie in domino quieuit.

1056 Mathildis comitissa ucctalissima τ optima atq; illustris femina p hoc tps cũ Ro. ecclesia bñ sentiens virtute τ rebus optime gestis clara τ inclyta vbiq; predicatur. hec eẽz vt premissũz ẽ Bonifaciũz nobilissimũ ac magnificum virum τ beatricem henrici primi filiã habuit parentes. Que cum vnica esset filia post ipsos parentes in dñio lucce: parme: regij: ferrarie: mantueq; ac eius etrurie partis quã nunc patrimoniũ vocamus successit. Qui i obẽ in tota italia clarissima fuit: τ ppterea quẽdã principẽ noie Gotifredũ in italia potentissimũ i duxit maritũ: cũ certe ipsa illustris femina nõ mõ Ricardi τ gulielmi apulie τ calabrie ducum: sed τ henrici cesaris potẽtiã contra pontifices ro. exercẽtẽ magnanimiter repressit: τ q de ecclesiastico iure occupauerant restituere coegit. Verum cum henricus filius henrici cesaris i italiaz a patre missus cum apd parmaz vrbẽ mathildim τ eius virum pplagasset τ gotifredũz interfecisset ipsa mulier Azonẽ estensem q pxio viri in quarto gradu consanguineus erat ignorans accepit maritũ: Cum quo per aliquot mẽses cohabitãs tandem re cognita Gregoriũ ọsuluit pontificẽ quid super hoc agere consuleret: Cui põtifex ipam: vt pmus ab eius consortio abstineret: ac sic diuortio facto Deinceps orõibus τ vigilijs deo ẽt romane ecclesie militare studuit. Tãdẽ vo anno salutis m.c.xv. etatis at sue .69. i bõdeno agri mãtuani oppido bõis plena migrauit ad dñz. Ferũt hãc cordatã τ illustrẽ ac xpianissimã feminã cũ apd eũdẽ bõdenũ oppidũ natalitiũ xpi solẽniter celebrare statuisset ad eũ visitatiõis gra magnũ quẽdã pr̃ez noie põtiũ cluniacẽsiũ abbatẽ puenisse. Qui et pro suo more ab ea reuerẽter susceptus fuit. Et dũ i natale dñi officiũ nocturnũ decãtarẽ comitissa ad id ex more cupidissime accessit: sz inẽsuz gelu noctis adeo eius mẽbra stati diriguit: vt domũz mox reuersa lecto decũberet. Superueniẽte deide ipius dñi in apparitiõe itez sz inclusa nulla missã audire voluit: quã ob cãz itez illãgorẽ decidẽs lecto discubuit: τ deinceps nũq; ọualeri potuit. Multiplicãte deniq; lãgore adeo vt nulla salutis spes remaneret. Testamẽtũ suũ hoc mõ ọfecit. In primis naq; oẽs fuos τ ancillas liberos eẽ voluit. deide vasa q̃q; aurea τ argẽtea vestes quoq; oẽs pciosissimas ecclijs ọdonauit mãtuanũ sup monasteriũ ab ipa pmaiori pte sua ipẽsa ọstructũ: ac Canusiũ Frixionariũq; monasteria atq; alias basilicas plurimas predijs τ alijs donarijs innumerabilibus ãplificauit: his gestis i extremis ọstituta oia xpi sacramẽta ab anselmo epo deuotissime ac reuerẽter suscipiẽs: postq ẽt oẽ eius patrimoniũ btõ petro cõdonauit: sanctã aiam deo reddidit. Eiusq; corpus nullo honoris genere qd ipendi magno pncipi possit nõ adhibito ab vniuersis clericis τ populis ad scum Bñdictũ agri mantuani deferri iet mausoleo qd ẽt nũc cernit sepelliri. Varia tñ de eius vita et morte ab auctoribus referuntur.

1076 Gibertus antipapa hoc ãno ab hẽrico cesare pius epor male sentiẽtiũ Synodo hita ọ Gregoriũ papã in Germania põtifex creat. τ clemẽs appellat. q mox vna cũ hẽrico ipso τ eius filio cõiũctis copijs i italiã remiõ pellere Gregoriũ e roma aniurus ẽ. Romã igit pfectus Leoninã vrbẽ mox cepit τ petri paulique apostolor basilicas vna cũ hẽrico pphanat vrbẽq; totã deide i dediõez recepit. Qua pp Greg. sibi nõ fidẽs in hadrianã molẽ se recepit: vbi ta diu cũ obsiderũt: donec a Guiscardo apulie duce liberatus est: gibertus itaq; cognito guiscardi aduẽtu pentatibus quibusdã epis vz bononiẽsi mutinẽsi τ cremonẽsi ab hẽrico ipatore in lateranensi basilica coronat. Quo facto statie suae pficiscit. Ibidẽq; tãdiu cũ Augusto mãsit quoad Gre. supuixit. Gre. vo defũcto gibtus i alba marsor ciuitatẽ se trãstulit τ ibi vsq; ad pascalis põtificis tpa multis cũ seditõibus mãsit. 8. ãt pascalis ãno Gibertus malor oiuz caput morte subitanea correptus sceler suor penas dedit. Hic itaq; Gibtus ex pma vrbe lõbardie originẽ duxit quẽ agnes hẽrici tertij tãq insignẽ virũz Italici regni pmũ gubnatorẽ fecerat. Qui pmo cadolũ eiusdẽ suũ ọ alex. põti. substituẽ pcurauit τ post mẽz ab Alex. veniã postulãs: sz oiuz malor auctor extiterit Rauenat. eccle tñ Archiepz ọstituit. Inde ad põtificatum viã querens ọ gregoriũ predictũ põtificẽ multa mala semp machinare studuit.

1082 Vitalis falero .35. venetor dux hoc ãno dñico illius a Rob̃to apulie duce supato τ a pribus i carcerẽ ọiecto τ magistratu deposito i loco eius dux suffectus ducauit ãnis 15. τ m. 4. hic repatã illico classez ad Alexiũ ọstãtinopolitanũ ipatorẽ duxit q ipator ẽt a Roberto guiscardo ad saxũ cõgressus vna cũ classe veneta fractus qdẽ τ fugatus fuit. Indeq; inchoata hierosolymor expeditiõe ex senatus cõsensu Classẽ ducẽtar oib genere nauiũ: pfecto michaele vitali michaelis ducis filio: ipse trãsmisit que qdẽ classis nõ venetor militia tñ sz ex oi orbe xpiano plena fuit: τ cũ genuẽsibus iũcta tã diu pseuerauit donec hierosolyma cũ toto regno capta sunt. Propt q τ Balduinus rex eisdẽ venetis τ genuẽsibus amplissima pulegia ea i hierosolymor vrbe cõcessit: hic aũt inter cetera sua monumẽta tẽplũ diui Marci in vrbe veneta conflagratũ instaurare fecit vbi τ tandẽ suum corpus sepeliri voluit.

Hoc nãq; ãnno oia iuxta solis τ lune cursuz cõpleta sunt sicut in .15. imperij Tyberij cesaris ãno a quo anno vsq; in presentez duo magni Cycli fuunt qui sunt 1064. anni.

Victor .3. papa monachus Montiscassini abbas Desiderius ante vocatus Gregorio pontifici hoc anno surrogatus sedit anno vno et mensibus .4. qui pontifex factus stati. Grego. pontificis more Gibertum Pap.167.
antipapam turbandas suscepit: quod ob eam Henricum imperatorem sibi constituit in nutrimentum a quo et veneno in calice 1085
ce misso tandem sublatus est. ❡ Rogerius Roberti Guiscardi ducis filius natu minor
654 hoc ipso anno patre Roberto in Cassiopa insula defuncto Boemundo fratre maiore absente in Apulie et
Calabrie ducatu succedens regnauit annis .xxv. qui vbi ducatum iniit Capuam et quicquid inde vsque ad ty
beri ad pontificem Ro. pertinebat vi abstulit. Boemundus autem natu maior e grecia superueniens cum Rogerio illo fratre pro ducatu contendere cepit: quorum ob rem Urbanus pontifex synodo habita precepit eis ab armis in loco diuinis ecclesie abstinere. Sententiamque pontifex tulit: vt Rogerius Boemundo sit Apulie partem permitteret: et ipse reliqua possideret. Boemundus autem ea sententia minime contentus: cum Rogerius post aliquod tempus in Siciliam contra Sarracenos contenderet ipse Melphi vrbem furto occupauit: qua quidem occupata accensus maiori glorie cupiditate relicta Melphi paulopost pacem cum fratre composuit: et cum ceteris principibus et ducibus in hierosolymorum expeditione cum .xii. hominum delectorum milibus accessit: cuius virtute et animi prestantia permotus et Rogerius cum eo omnia voluit esse communia. Filiumque suum nomine Tancredum pugnandi cupidum belli comitem ipse frater tradidit. ❡ Viri disciplinis excellentes.
❡ Rasis medicus celeberrimus ac natione persius seu aphricanus hoc tempore viguit et clarissimus fuit eum alii babilo. persarum nomine fuisse tradunt: Sed Auicenna in tertia Fen tertii canonis tr. 3. c. 7. Mecamethum eum appellat: qui cum in Almansora vrbe ciuis eius fuerit ibidem linguam arabicam optime didicit: et in eadem lingua ex omnibus antiquis se medicine auctoribus instrascripta collegit volumina. Et primo de medicinarum correctione li. 1. Antidotarium li. 1. De cura morborum iuncturarum librum continentem omnem medicine scientiam. Librumque Almansoris ad regem eius nomine. Deque morbus puerorum li. 1. ac diuisionum li. 1. In astrologia quoque aphorismorum: atque in alchimia .li. 2. et alia multa.
❡ Bruno vir sanctus et clarissimus philosophus atque theologus natione theutonicus ex vrbe Colonia et eiusdem ecclesie canonicus: Scolarumque apud Parisium magister hisdem temporibus cum in galliis legendo scribendo et disputando clarissimus haberetur: relicto seculo et propriis eius cum septem viris doctissimis in eremum Carthusie secessit: ibique monasterio structo propositum monastice conuersationis satis arduum teste Vincentio gallo li. xxvi. ibidem instituit: Cuius sancti propositi Hugo grannopolitanus episcopus qui ab eodem Brunone habitum monasticum precepit: auctor fuit. Is namque cum sanctissimus haberetur: cunctis ibi habitantibus insigne sanctitatis exemplum prebuit: inter ceteros autem huius Brunonis discipulos Urbanus papa vnus fuit.
❡ Prodigia quoque multa et quidem mirabilia hisdem temporibus fuisse ferunt: quare domestice aues sicut gallie anseres pauones ad montana confugientes facte sunt saluatice et siluestres: et pisces tam fluuialium quam maritimi magna ex parte perierunt. Terremotus etiam in Sicilia adeo magnus fuit vt Syracusana ciuitas concussa sit et maior basilica vbi celebraretur corruerit in qua vt omnes qui ibidem aderant contriti fuerint: duobus solum superstitibus diacono scilicet et sindia relictis.
❡ Ordo itaque carthusiensium in galliis hoc anno in dyocesi grannopolitanensi a brunone theologo viro sanctissimo initium sumpsit: qui bernardo teste inter omnes ecclesiasticos ordines primatum non nomine temporis: sed rigorositatis semper tenuit. Et 1086
propterea eum speciosissimam ecclesie columnam appellat.
Urbanus eius nominis secundus papa Odo ante vocatus cluniacensis abbas Victori pontifici hoc anno suffectus se- Pap.168.
dit annis .13. et mensibus .4. vir quidem doctrina et sanctitate precipuus qui opere et exemplo etiam scriptis elegantissimis dei eccle-
625 siam contra hereticos mirifice confirmauit: cuius etiam plurime ad Mathildim extant epistole succo plene eiusque mathil 1087
dis comitisse hortatu postea quam in Melphi concilium habuisset cum Ro. nullum certus locum haberet Placentiam venit: atque ibi aliam synodum habuit in qua execrationem in henricum et Gibertum antipapam a Grego. factam confirmauit: petulantiam quoque quorundam ecclesiasticorum ea in synodo teste Gratiano sanctissime compescuit. Statuit namque vt ordinatio episcopi siue titulo facta statim irrita fieret: vt legitur in decre. di. 70. c. Sanctorum canonum. voluit item vt omnibus beneficiis careat etiam qui post diaconatus dignitatem vxoribus vacant etiam: di. 32. c. Eos qui. Vetuit insuper episcopos altaria siue ecclesias vendere: vt fieri solebat omnibus alicui vendens: vt .1. q. 3. c. Questum. Inhibuit preterea sacerdotibus alterius subditum ad penitentiam admittere .9. q. 1. c. Placuit. Consummata vero synodo Urbanus idem mathildi comitisse vale dicens in gallias transmigrauit: vbi diuino de salute fidei cogitans concilium apud Claremontem Aluernie ciuitatem conuocauit: et expeditionem in sarracenos pro hierosolymis recuperanda persuasit et .300. hominum milia ea in expeditione cruce signauit. Statutaque alia eo in concilio multa fuere et inter cetera vt hore de beata virgine .M. a clericis quotidie exoluerentur: et eius officium diebus sabbatorum solenniter celebraretur. Eo quoque in concilio philip. regem francorum et eius vxorem excommunicauit. Inter cetera quoque eo in concilio voluit regularibus canonicis monachos fieri: vt habetur .9. q. 3. c. Mandamus: Quo facto statim Ro. rediit: vt compositis italia rebus italos quoque principes ad eadem animaret: sed maximus seditionibus a Ioanne pagano viro seditiosissimo cepit exagitari: Quapropter timore conceptus in domo cuiusdam petri Leonis eius potentissimi biennio se continuit. mortuo demum Ioanne predicto liberior factus ad componendum ecclesie statum iterum animum adiecit: et archiepiscopum mediolanensem pulsum: eo quod ab vno tantum episcopo ius fuerat consecratus in gratiam recepit: et pallium humiliter petenti cum integra potestate restituit: hoc idem et Toletano episcopo fecit: tandem vir sanctus post multas persecutiones et labores. 4. cal. augu. moriens in sancto petro Ro. sepelitur. Et post sedes dies vacauit 16. ❡ Uitalis Michael .36. venetorum dux Falero duci 1095
hoc anno suffectus ducauit annis .3. et mensibus .3. vir vtique armis et naualis pugna exercitatissimus atque strenuissimus cui cum aliqui pisani qui tum maximus florebant fortunis execrabile bellum indixissent: et cum .50. armatis triremibus contra eum venisset ipse vt erat ingentis animi vir medio in equore eisdem occurrit atque eos tanta occisione affecit: vt ex tanta classe vix due et .xx. triremes euadere potuerint. reliqui vero aut extincte sunt: aut in ducis huius potestatem deuenere. Alia etiam egregia facinora princeps hic strenue gessit que commemorare longum esset: et cum christianissimus haberetur et ipse

ex senatusconsulto subsidiariam classem expeditioni hierosolymorum misit.

¶ Hierosolymorum recuperatio.

1096 ¶ Petrus q̄dam eremita natiōe gallus prudentissimus religiosissimusq3: ac incomparabilis sanctitatis vir: hoc anno ex Syria in Galliā reuersus Urbanum pontificem ibidē adijt: ⁊ ad suscipiendū bellum contra Caliphā hierosolymoꝝ regē stimulauit. Retulit autē q̄ cū superioribus annis hierosolymā deuotionis gratia perexisset ibidē vidisse Symonē Hierosolymoꝝ patriarcham tanq̄ vile mancipium Barbaris haberi: ⁊ propterea animi dolore stimulatus confestim in Europā ad ipsū pōtificē stimulādum venire decreuit. Cumq3 in gallias venisset Urbano pōtifici Romano que Hierosolyme agebantur cum lachrymis retulit. Quibus verbis efficacissimis p̄motus pontifex vna cū Cardinalibus confestim apud Claremontē Galliarū oppidum synodū congregauit: ⁊ totā pene Europam contra eundē regem Caliphā prouocauit. Et p̄mo in eadē expeditione Gotifredus ⁊ Balduinus cognomēto Boliōis Gallacie Comarchi. Raymundus sancti Egidij comes. Hugo magnus Philippi Francorum regis frater. Roberti duo: quoꝝ Normandie alter: alter vero Flandrie Comes: Erat Stephanus Carnoti comes ⁊ podiensis episcopus: Sed ex Cisalpina gallia magnus ille Othus predictus Mediolanēsium princeps: ⁊ Boemundus Rogerij Apulie ducis frater cū duodecim milibus electoꝝ viroꝝ profecti sunt. Uitalis quoq3 Michael Venetoꝝ dux filiū suum suū cum classe subsidiaria misit. Sed ⁊ Genuēses magnifice cū quadraginta triremibus auxilio fuere: Qui oēs vno animo pontifici summo annuere. Unde ⁊ pontifex ipse Adamarū episcopū virū insignē totius exercitus moderatorē prefecit ac designauit. Erant autē eo in exercitu ad trecēta hominū christianorum milia cruce signati: In quibus Petrus hic eremita Ducem se multis exhibens per Alemaniam ⁊ Ungariam versus Syriam perrexit. Alij vero transmissis alpibus p Italiam nauigio vsq3 hierosolymā accesserunt. Ac sic predicti omnes cū magno labore ⁊ ingēti feruore hierosolymitanū regnū: ⁊ ipsa quoq3 hierosolymitana ciuitas sancta e manibus Caliphe regis Barbari anno salutis nostre Millesimo nonagesimonono excerpta sunt: Cum eo nāq3 Calipha rege p̄ defensiōe aderant: Volux vir in armis strēnuus q̄ trans iordanē dominabat: ⁊ multi Barbaroꝝ reges: necnō ⁊ Belgei Auxiemis filius: qui oēs maximo cū dedecore nō sine ingēti vtriusq3 cede a christicolis tandē fusi ⁊ fugati sunt. Caliphas vero vt hec vidit viueretq3 sub murorum ruina millibus cofossus vulneribus acerrissime interijt.

Raynaldus aūt Alemanoꝝ dux in p̄dicta expeditiōe petro eremite socius factus hoc āno p Ungariā ⁊ grecam trāsiēs cū ingēti multitudie in Syriā p̄mus puēit: ⁊ cōfestim in agro Niceno duo oppida pugnacis-
1097 sima: vz Exeregorgō ⁊ Cliuitū strēnuissime cepit: ⁊ multa ibidē spolia pcepit. Sed duz incaute loca custodiret subita turcoꝝ irruptiōe christiāi cōclusi: petrus p legatiōis spēm sine militibus fugit. Raynaldus vo exercitus dux auxilij spe destitutus: abnegata xp̄i fide deditionē fecit. Reliq āt cū siti maxie laborarēt a turcis turpissime trucidati fuerūt: q̄ res Constātiopolitāo ipatori gratissima fuit. vide Vicētiū gallū li.26.c.97.

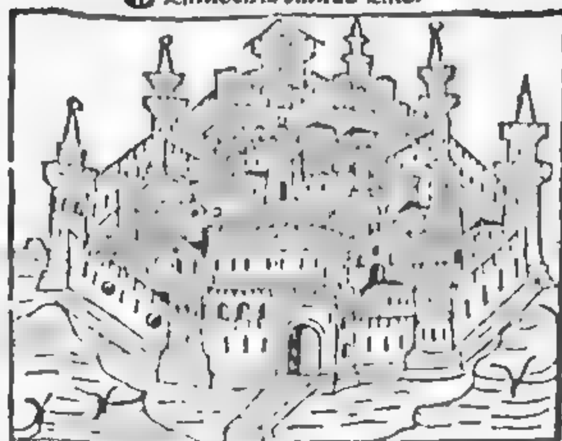
¶ Ordo cistercēsiuz hoc āno in Burgūdia i eremo Cistercij a Roberto venerabili religioso Molismēsi
1098 abbate p̄mo exortꝰ. quē qdē ordinē Urbanus papa sua auctoritate sub diui Bñdicti abbatis regula cōfirmauit ⁊ plurimis p̄uilegijs cōmuniuit: Nā idē Robertus vir sanctus Hugōis Lugdunēsis archiep̄i sedisq3 apostolice legati: ac clarissimi p̄ncipis Odonis Burgūdie ducis auxilio ⁊ auctoritate fretus: relicto p̄mo mōasterio cū.xx. suis mōachis: vt districtius maioꝝ instituta: regulāq3 mōasticā obseruaret in Cabillonēsi diocesi Cistercij solitudinē adijt: ibiq3 nouū locū ⁊ ordinē ex veteri instituit: ⁊ a loco cistercēsiū ordinē nūcupari voluit: q ⁊ hactenus in omnibus mirumimodū creuit: ac viros innūerabiles doctria ⁊ vite sanctimonia posthmodū protulit: de quibus locis ⁊ temporibus suis infra dicemus.

¶ Ordelaphus faltero trigesimussextus Venetoꝝ dux hoc ipso anno honorsi oium suffragijs post Uitalem Michaelem: dux ⁊ p̄nceps creatus ducauit annis.19. p̄stātissimi ingenij ⁊ aīositatis vir: q ⁊ multa bella magnifice cōfecit: ⁊ inter cetera quīodecimo magistratus sui āno maxio ⁊ ingēti exercitu cōparato i Dalmatiā adriatigauit: ⁊ multas vrbes ibidē cōprehēdit: vbi ⁊ tādē p̄lio interfectus Venetias eius corpus delatū est: atq3 in sancti Marci tēplo maxima cū pōpa sepultū fuit. Eo nanq3 ducante duo maxima incēdia Venetijs excitata: multe parrochiales ecclesie vna cū parrochianoꝝ domibus penitus arserūt: atq3 Methamaucēsis ciuitas ipso incēdio necnō ⁊ inundatiōe maris vastata ⁊ pene subuersa ē: Eo quoq3 tēpore maximus terremotus superueniens vrbem vndiq3 afflixit.

¶ Hierosolymorum regni apud christianos principium.

¶ Gotifredus Gallacie comes: hoc anno hierosolyma a christicolis capta vno oiuz christianoꝝ p̄ncipum
1099 consensu etiā humeris a militibus omnibus in regiā delatus hierusalē rex declaratus regnauit ano vno: q̄ lz regni titulū nō abnuerit: coronā tamē aurea reiecit dicēs indignū eē hoiem christianū illic regio ⁊ aureo dyademate vti vbi xp̄s rex regū spineā coronam p hūani generis redemptiōe pertulit asperrimam Regno itaq3 suscepto cōtra Clemētem Babyloniorum p̄ncipē apō Ascalonē mox p̄fectus ipsū cū.30. milibus armatis strari fecit. Ascaloneq3 capta tātū auri ⁊ argēti ibi dep̄hēdit q̄tū nunq̄ vllo alio loco dep̄hēderat: ideq3 cū fr̄ibus suis mira victorie felicitate vsus: ⁊ Jopē ⁊ Romulā vrbes egregias obsedit: ⁊ tādē expugnauit: atq3 alias plures similiter ciuitates cōp̄hēdit. Eo tn̄ āno quo hierosolymā cū maxio labore cōp̄hēdit: febri valide p̄pter intēsos labores conceptus morit: ⁊ ibidē cū magno luctu sepelitur.

Antiochia ciuitas Asie.

Antiochia aūt Asie maxima ciuitas ab Antiocho rege eius dñatore: sic dicta: olī Reblata appellata: vrbs siqdē potētissima: ⁊ duoꝝ muroꝝ ambitu circūdata: petriqꝫ apostoli sedes ꝯgnoīata hoc āno a Boemūdo Normāo Roberti Apulie ducis filio: viro vtiqꝫ clarissimo post durissimā obsidionem capitur: Pyrrho. s. antiocheno ciue ꝑpotētissimo ingressuꝫ vrbis ꝑbente: Nā idē pyrrhus cuꝫ multa de Boemūdi virtute accepisset: eius colloqum expetijt: Et viri virtutē admiratus ciuitateꝫ se illi traditurū spopondit: si sibi dñium retinē vellet Boemūdus aūt prudētia vsus: a proceribus christianis sibi vrbē cōcedi obtinuit: ⁊ nocte quadam cōstituta pyrrhus porta apta ingressum Boemūdo ꝑbuit: ⁊ sic idē Boemundus ciuitatē obtinuit. Ingressi itaqꝫ vrbē christiāi oībus ferme pepercere: Cassianus aūt vrbis rex ad loca mōtana confugiēs ab Armenijs suis trucidatus ē: In hac itaqꝫ clarissima ciuitate: vt dictū est. Diuus Petrus apostolus patriarchalem sedē p̄mū tenuit: eo q̄ tunc post Romā ⁊ Cōstantinopolim atqꝫ Alexādriam cunctis per orbē ciuitatibus p̄maria eēt. Ex ea nāqꝫ Theophilus ep̄s oriūdus fuit: ad quē Lucas euāgelista apostoloꝝ actus cōscripsit: vbi ⁊ septimus a btō petro antistes fuit. Hec q̄ppe ciuitas mille ānis sub xp̄iāo iꝑio optie floruit Sub eiusdē p̄triarchatu cētū ⁊ quīquagīta tres fuere ep̄i: ⁊ in illa vrbe trecente ⁊ sexagintasex ecclesie.

Lancea aūt qua christi latus a Longino milite transfixū fuerat: hoc eodē anno in ciuitate Antiochie in ecclesia sancti Andree apostoli ip̄o reuelāte reperta ē: Quā Boemūdus dux ⁊ ceteri xp̄iani summa cum deuotiōe suscipiētes de cetero tanq̄ optimū vexillū in exercitu suo contra hostes semp ꝓtulere: Cuius deuotiōe ⁊ fiducia freti statuerūt cū Corbona Armeno rege ꝯfligere: cuius exercitus victos Antiochie mōtes occupabat. Missiqꝫ sunt petrus eremita ⁊ alius ad Corbonā vt ꝓliū ei denūciarēt: sed eo renuēte christiani nihilominus: q̄q̄ fame ⁊ siti ꝓclusi eēt: cōfligere statuerūt. Et ieiunio ꝑus instituto: ac orationibus p̄missis ad ꝓliū cū sacra lācea fiducialiter ꝓrexerūt: qꝺ qdē cū magno ardore cōmisissent ad cētū milia hostium interfecerūt: ⁊ quīdecī milia camelos ceperūt. Indeqꝫ christiani tantam predam abduxerunt: vt ab extrema inopia ad summam omnium rerum vbertatem ob lancee ipsius miraculum peruenerunt.

Pascalis eius noīs secūdus papa natiōe italus e Flaminia, p̄uīcia oriūdus p̄e Cresensio Raynerus antea vocatus: hoc āno Vrbano pōtifici substitutus sedit ānos.18.mē 5.⁊ diebus septē. Hic ēt mōachus exīs nolēs inuitusq̄ pōtifex creat: qui ecclesie dei ꝓpe labēti quorūdā seditiōibus cōsulturus copias suas in Albertū āntipapā maloꝝ oīum caput misit: ꝓp qꝺ Albertus timore ꝑterritus nō multo post subita morte īterijt: pacata mox ecclesia: pascalis ingenij magni ⁊ maximi viri a religiōe ad arma cōuersus adiuuātibus aieis: Castellanā vrbē ac Beneuentanā ab hostibus occupatas vi ⁊ armis recepit: His ⁊ alijs plurimis facinoribus strēnue gestis pascalis in Cisalpinā ꝓficiscitur ꝓuinciā: vbi ad Guardastallū agri Cremonēsis oppidū cōuentu multorum p̄ncipum ⁊ ep̄oꝝ habito. De homagijs: de pheudis: de sacramentis laicis antea exhibitis exhibēdisue magna ē hita rō: ibidē quoqꝫ Emilie vrbes: videlicet Placētiā parmā Rhegiū Mutinā ⁊ Bononiā Rauenati ecclesie: ⁊ Metropoli q̄ diu Romāe pōtifici rebellis fuerat āplius nō subeē cōstituit. Atqꝫ cū intelligēt sacerdotes gallos nō ita integre vt decebat vitā ducē co ꝓfectus apꝺ Trecas ꝯuētū hūit: ⁊ redact' ad laudabilē oīm vitā ⁊ cultū ecclesijs i italiā ꝓpere redit q̄ itellexerat ibidē oīa seditōibus ꝑturbari: rex haud multo post cōpositis italia rebus ad bellū asiaticū his ⁊ nūcijs oēs xp̄iaos p̄ncipes aiauit: rex cū censaret confirmarī ep̄os quos hēricus.3. ꝯ ius fasqꝫ ꝓ libidie qbus voluisset: ꝯcesserat vna cū cardīalibus ab eodem hērico capit: ⁊ i carcerē trudit: nec ide p̄us eductus ē q̄ oēs ie p̄atu ꝯfirmaret. Atqꝫ hoc mō rebus ꝯpositis iꝑatorē diuus corōauit: recedēte postea ab italia iꝑatore pascalis aliō ꝯciliū apꝺ lateranū ꝯgregāo oīa q hērico ꝓmiserat reuocauit asserēs nō libēter: sꝫ coacte i cesaris fauiā veēisse: post hec Ro. xv. basili. ꝯsecrauit: atqꝫ alias plurias restituit: mortuus deniqꝫ i Cōstātiana basilica. xv°. calē. Febru maxima cū pōpa sepelitur.

Balduī.2. hieroso. rex hoc āno gotifre. sui surrogatus regnauit ānis.18 mortuo.n. gotifre. hic sarracēi magnos exercitus recupāde hieroso. cā ꝯduxerāt i quos Balduī. par ꝯsulte iruit ꝯfuerūt: i q° qdē boemū. dux captus ⁊ belesie ac burgūdie comites viri celeberrimi occisi sūt: Rex āt ip̄e turpi fuga hierosolymam: alijs exercitibus repetijt: nec tn̄ ausi sūt sarracēi vrbē obsidē. Boemūdus āt Apulus i alia ꝯgruta gotifre. morte: stati relicta ātiochia hieroso. accesserat: veritus ne qd mali accideret idē fecerāt burgū. ⁊ belesi comites postea nihilominus iterfecti. Tācre. āt boemūdi nepos ātiochiā ꝯmigrauit: ⁊ boemūdū patruū postea triēnio i carcē maceratū multo auro redemit: ⁊ ātiochiā illi sūma cū fide restituit: q° audito Balduinus hic ī Acō ducē statuit: vocauitqꝫ genuēses ⁊ vene. i auxiliū q cū 80. rostrat' pleriusqꝫ alijs triremibus ⁊ nauibus venerūt: ⁊ Acon vrbē terra mariqꝫ acriter oppugnās. xx. die obtinuit: ⁊ sarracēos q eo tuēde vrbis grā venerāt fudit atqꝫ fugauit: ideqꝫ egyptios ſo ꝓlio fugauit: ac Caliphā eoꝝ regē interemit.

1102 ¶ Cōradus henrici Cesaris filius vir qdē optimus hoc āno Julio mēse Florētie morit᷑: ⁊ maria ibidē cū gloria ⁊ pōpa sepelit᷑. Is pe.n. supiori anno patris scelera execrās ab eodē defecit: ⁊ dñe Mathildi comitisse adhesit: Cuius consilio ⁊ fauore Rogerij Apulie ducis filiam duxerat vxorem.

1105 ¶ Stella insolita hoc āno prima quadragesime ebdomada feria sexta circa vesperū in austrū ⁊ occidētē lucere visa ē ⁊ p dies.xxv.teste Vicētio gallo li.xxvi.eadē hora semp splēduit: cui igēs trabes visa ē ex oriēte occurrē: Post hoc i cena dñi vise sunt due lūe parū añ diē: vna in oriēte: ⁊ altera in occidente.

1106 ¶ Genuēses etate hac nauali gloria ppotētes hoc āno teste Jacobo theologo denuo cum sexaginta triremibus in Syriā pfecti Tripoli primo: deinde Gibelletū ac Cesareā vrbes a mahumetānis diu occupatas ingenti v̄tute cōprehēdūt ⁊ diripiūt: ⁊ postea barbaris multis spoliatis ⁊ interfectis vrbes Balduino Regi hierosolymo⁊ tradūt: Quibus strēnue gestis: ⁊ rebus ibidē pacatis cū cathino quodā Smaragdino impciabili gēma: alijsq₃ maximis ditati spolijs cum gaudio ad propria rediere: Hac etiam victoria ⁊ triumpho ferunt ipsos precursoris domini cineres ex Mirea vrbe secum Genuam detulisse.

¶ Viri disciplinis excellentes.

1107 ¶ Juo p̄clarissimus canonū doctor ⁊ Carnotēsis ep̄s tēpestate hac apud gallos maximo in p̄cio habet᷑: qui ⁊ inter cetera sue v̄tutis ⁊ ingenij opa post Jsidoꝝ hispalēsem ep̄m decreta collegit: ⁊ abbreuiauit apostolica: atq₃ ea i vnū collegit volumē qd̄ postmodū ⁊ qdā Hugo cathalanēsis ep̄s: ⁊ post eū Gratianus noster in meliori forma redegit: alia quoq₃ quedam memoratu digna composuit.

¶ Hildebertus Cenomanoꝝ gallie ep̄s vir ingenio ⁊ sciētia diuinus hac ip̄a tēpestate Henrico: Elegiacoq₃ carmie plurimū valuit. Et Vincētio gallo li.xxvi.referēte multas tribulatiōes: carceresq₃ ac vincula apud Romā p xp̄o ⁊ eius ecclesia sustinuit: vbi ⁊ epistolas plurimas elegantes edidit: ac v̄sus quosdā elegantiores de suo exilio: librūq₃ ppulchrū de tedio humane vite: grimoniāq₃ sup̄ius ptim metrice: ptimq₃ psaice cōposuit: atq₃ oratiōnē deniq₃ de trinitate pulcherrimā ⁊ aduersus quosdam de Eucharistia atq₃ alia edidit multa.

¶ Ruffus siue Arnulphus abbas ⁊ Lugdunēsis ep̄s p hoc tp̄s abbate Joachī teste i Gallijs ⁊ p̄dicatiōe ⁊ doctrina ac eximia scītate plurimū claruit: q post beatū Petrū Augu.doctorē canōicorū regularium ordinem ⁊ ipse in gallijs instituit: vbi ⁊ mult' fundatis mōasterijs cū eēt egregius xp̄iane religiōis declamator in Jtaliā vēit ⁊ suis p̄dicatiōibus ibidē etiā xp̄i paupertatē: itegerrimāq₃ vitā ad ip̄ius imitatiōnē oībus cū ingenti ardore pposuit: ⁊ ppterea multas ex nobilitate Romana ad se traxit: quē tanq̄ verum xp̄i discipulū atq₃ pphetā multe sequebātur: ⁊ ad celū vsq₃ cū tollebāt: vñ ⁊ in Ethruria q̄maxie: alijsq₃ locis multa regulariū mōasteria erexit: Verū cū Rome acerbe nimiū in clericorū lasciuias inueheret᷑: ⁊ eoꝝ pōpā improbaret: ab eisdē tandem secrete occisus fuit: nec vnq̄ tāti sceleris auctores inueniri potuerūt.

¶ Anselmus Lucēsis ep̄s vir doctria ⁊ sanctitate p̄cipuus: Mathildisq₃ comitisse cōfessor ⁊ pater per hec etiā tēpora floruit ⁊ p̄clara qdā cōposuit: q cū eēt religiōis amator operā dedit vt monasteriū sancti Bñdicti iādiu in mātuano agro incohatū Mathildis impēsa pficeret᷑: vbi ⁊ postmodū defunctus aliq̄diu iacuit: cūq₃ ibidē miraculis cōtinuis indies celebrior haberet᷑: post aliqd̄ tēpus timētes mātuani ne a vicinis vrbibus furti surriperet᷑: i basilicā cathedralē Mātue illū trāstulerūt: vbi ⁊ nūc vsq₃ miraculis clarus quiescit.

¶ Anselmus alter Cātuariēsis ep̄s bōitate vite ⁊ ingenij acumine p̄cipuus: ⁊ ipse in Anglia p hoc tēpus claruit ⁊ p̄clarissima opa cōposuit: hūc tāti p̄cij apd̄ Anglos auctores habitū fuisse ti adnt: vt breui ex monacho abbas: ⁊ ex abbate Cātuariēsis ep̄s fuerit factus: de quo Vincentius gallus libro.xxvi multa commemorat. Scripsit autem hic: vt oculis nostris vidimus hec que subiecta sunt: Et primo de fide trinitatis librum vnum: qui incipit: Quotiens deum.

De imagine mundi	li.i. Ad istructiōē	De casu diaboli	li.i. Jllō apostoli.
De veritate	li.i. Qm̄ deum.	De incarnatione verbi	li.i. Dño ⁊ patri
De libero arbitrio	li.i. Qm̄ libe.arb.	De cōceptu virginali	li.i. Cū i oibus re
De azima ⁊ fermentato	li.i. Anselmus	De concordia prescientie predestinatiōis ⁊ gratie	
De spū scō contra grecos	li.i. Negat᷑ a gre.	De tribus illis questionibus	
Monologion.i. Soliloquiū	li.i. Si qs vnam.	De beatitudine celesti librum vnū.	
Prologion.i. Alloquiū ad deū	li.i. Ea nunc	Cur deus ⁊ homo	li. duos
De grā ⁊ libero arbitrio	li.i. Restat nunc	Meditationum	lib.i.
Pro insipiēti disputatiōe	li.i. Dubitanti	Sup cātica cāticorum	li. vnum
Responsio pro insipiente	li.i. Qm̄ nō me	De grammatico	li. vnum
De pdestiatiōe ⁊ libe. arbitrio	li.i. Nūc ergo	De cruce	librum vnum: Et

de sancto Joanne Baptista sermones multos ⁊c alia multa.

Henricus.4. Henricus eius noīs.4. p̄dicti Henrici Cesaris filius octauus germanorū imperator hoc anno ab electoribus delectus impare cepit ⁊ imparuit ānis.xx. hic patrē captiuauit: ⁊ multis probris ⁊ qdē maximis dei iudicio eū affecit cuius rei cā tristē spiritum emisit aiam: Quo mortuo in germania rebus ordiatis in italiā cū exercitu magno vēit. Sed eius aduētus nō admodū pascali pō-
1108 tifici Ro. gratus fuit: q multas basilicas i trāsitu bellis euertisset: ⁊ ep̄atus cui placuit p libito demādasset. Missis āt ad pōtificē legatis iureiurādo iterposito pollicet᷑ se pacato agmie vrbē

ingressurꝰ: episcoporūq3 inuestituras renūciaturū: sicut habetur in canōe. 63. di. Per totū. Ingressus igit vrbē henricus cū benignitate a summo pōtifice Ro. excipi: sed ipse gēma viparū primū volēs imitari exēplū pascalē et vniuersos ecclesie plātos p fraudē itercepit: eorūq3 bōa i suorū prdā cōuertit. Quapp po. Ro. i dignitate cōmotus cōtra theutōicos insurrexit: et multos eorū interficiēs tādē vrbe eiecit. Impator aūt in circuitu vrbis Rome in vindictā oia suburbana et alia i circuitu vrbis incēdio cōsūpsit. Nec pterea Romāos pacare potuit dōec papā et cardiales restitueret: restituto igit pōtifice iterato hēricus inuestituras ab ipso extorquere cepit: q tādē eiuū suorū icōmodis pmotus q̄cūq3 postulasset cōfirmauit et p notarios Cesar ea cōscribi voluit. Hoc mō rebus cōpositis: dimissisq3 captiuis oibus impator a pōtifice cōfirmatur et corōat. Hācobrē hēricus voti cōpos factus in germaniā cū pace rediit. Sed pascalis stati cōciliū cōgregās q̄cūq3 pmiserat henrico reuocauit. Henricus deinde decimo impii sui anno in Italiā rursus venit: et Romā absente pōtifice intrauit: vbi et cōcedēte populo Romāo: aduersantibus tamē patribus eū rite coronari nō obtinuerit: Mauritiū quendam sue partis archiepiscopū euocauit: et ab eo impii coronā impōi sibi pcurauit: verūm tandē ad cor rediens iura ecclesie, p quibus cū pontificibus contēderat in Calixti pape manus resignauit et absolutionis beneficiū ab eo impetrauit: Postremo moriens cum patribus suis apud Spiram sepelitur. Ad cuius tumulū tale inscriptū fuisse epitaphiū ferūt. Filius hic pr: hic auus: hic atq3 pauus iacet istic.

Ludouicus Francorum rex philippi predicti regis filius hoc āno ipso patre rege defuncto frācie regna recepit: et regnauit annis viginti duobus de quo pauca habentur. 1109

Andreas Anglerie comes et Mediolāi pnceps vnicus Othi predicti pncipis filius: et ipe hoc anno defuncto patre. 18. etatis sue āno eidem in pncipatu succedēs regnauit āni. 45. Hunc tāte fuisse iustitie et equitatis ferūt: vt neq3 pcio neq3 pcibus aut alicuius aliqua a vero iudicio vllo vnq̄ tpe flecti potuerit. Malos itaq3 suppliciis afficiēs vt crudelitatis nomē cōsequeret: bōis aūt bōa et donaria munificētissime pbēs: in hoc tātū pri dissimilē fuisse tradūt: q bella tanq̄ pestē semp fugiebat: et paci ac trāquillitati totis viribus i cūbebat: Hic postq̄ hēricus. 4. patrē hēricū Cesarē in vinculis posuisset: Et in Italiā descēdēs Modocie et Mediolani ab Iordane archiepo eo psente coronatus fuisset ab ipso imperatore cōfirmationē dominii Mediolani: et aliarū ciuitatū cōsecutus est. Tāti nāq3 illius fuisse in impatore suscipiēdo apparatus ferūt vt impator ipe maximā i admirationē adducereē: Ɔ hūc aliqū qdā petrus q i vrbe Cremona sceptrum tenebat arma suscepit: et i fines Brixiēses vsq3 puēit et ibidē statiua posuit: Qd audiēs Andreas stati otra eū icōgressu, pcessit: et illū atq3 eius exercitū pmo ipetu fudit: et i turpissimā fugā cōuertit: qd audiētes mediolanēses ipm rei militaris scientissimū cōclamauerūt: post dies aūt aliquot cū comes eiū suū in seditiōe proxim turpiter occidissent cōmotus idignatiōe Andreas subito coactis i vnū multis copiis. Comū hostili aio accessit: et ab ciuibus illis cū magna trepidatiōe exceptus ē: vbi et ciuiū suorū cognita isolētia vrbem pmo militibus suis i pdā dās paulopost vsq3 ad solū eqri fecit: q̄ tūc cū i mōte sita fuisset: ciues i inferiorē vallem descēdere coegit: et aliā nūc extātē i cācti forma i ripis laci edificauit. Inde quoq3 Laudā pōpeanā vrbem sibi rebellē. 25. die maii āno salutis nre. 1111 pēitus euertit: pp qd Laudēses eiues p ānos. 49. sine vrbe immurata stetere: Demq3 papa Alex. psulāte noua Laudēsis ciuitas fūdata fuit. hic itaq3 āno salut. 1113. cū adelai Sabaudiēsiū pncipis filiā duxisset vxorē Gualuognū successorē genuit filiū miro corpis pulchritudine ac magnitudine cōspicuū. Tandē anno etatis sue. 93. vite finē faciens i tēplo diui Ambro. sepelitur. 1110

Pisani hisdem temporibus nauali potentia et gloria prepotentes paschalis pontificis hortatu ex insulis Balearibus quas ante occupauerant in sarracenos mouent: eo q christianorum littora infestarent: qui mox pontifici maximo annuentes ingentē classem compararunt: et in hostē irruerunt: ac illos aut interfecerunt: aut turpiter effugauerunt: verum dū apud vada volterana ventū expectarent: Lucenses statim eorū vrbem defensoribus destitutam inuadūt: Quod florentini tunc audientes pisanorum tamen precibus pmoti pulsis Lucēsibus deiceps illā acerrie tutati sūt: ob quā rē pisani de sarracēis victores redeuntes florētinos duabus porphireticis colūnis donāt: q adhuc ad portā sacelli btī ioā. bapti. visūt. 1112

Pontremulum oppidum.

Pontremulum nobile nunc Ethrurie regionis oppidū in Apēnini radicibus iuxta macrā fluuium cōstitutum: hoc āno ab henrico extante impatore diripitur: et prorsus subuertitur: eo q ei Romā proficiscenti transitum prohibere oppidani psumpserint: Quamobcausam in Ethruriā ingrediens omnibus terrori esse cepit. Quo autē tēpore id oppidum tam celebre cū arcibus pugnacissimis instauratum fuerit: vel a qbus incertum habeo. claret. n. et monasteriis: ac ciuium supbissimis edibus. Ducibus. n. mediolanēsibus tādiu paruit a qbus icte 1113

mentum celeberrimum habuit.

1114 ¶ Sanguis hoc anno idibus Junij: teste Vincentio Gallo in agro Emiliano & Flaminco pluit: que res plurimis terrori fuit.

1115 ¶ Dominicus Michael eius nominis sextus trigesimusseptimus Venetorum Dux: hoc Ordelapho Falero suffectus ducauit annis vndecim: prestantissimi animi & eloquentie vir: ac moribus omnibus insignissimus: Hic cum eēt christiane religionis amator ex Senatus sui cōsulto Balduino rege capto. rogatus a Ferramūdo hierosolymorum patriarcha ac ēt hortatu Calixti pōtificis Ro. ducētarū nauiū classem armauit: & repēte ad Jope accessit: quā sarracēi Babylonij cū septigītis nauibus pmebāt: vbi disiectis eorum nauibus: sarracenisqz fugatis: & multis eorum captis & interfectis ciuitatē grani obsidiōe liberauit: deinde vna cū patriarcha i Tyrū iuit: quā prius sepe a xpiāis tētatā nunꝙ̄ obtinē potuerāt: & eā ēt strenuissimus hic dux nō leuicta victoria stati recepit: & nihilominus hierosolymitano regno adiecit: Vez Emanuel grecorum imperator Calo Joānis suffectus tātā victoriā italis inuidēs Duci huic & senatui veneto pcepit vt classez vero carēt: Cui Dñicus obtēperās cū domū rediret ira succēsus Rhodū Chiuz Samū Mytholenē Andrūqz ipatoris isulas diripuit: & Mothonū spoliatū accepit & venetorum noie cōmuniuit: ideqz domū applicās Spalatrū & Tragurinū vrbes ab vngaris eripuit: & dño suo subiecit: Domūqz reuersus lapidez sup quem xps apō Tyrū sedisse ferē secū attulit: ac Theodori martyris corpus ex Rhodo venetias cōportauit. hec cū tot & tāta faciora celeberrimus hic dux īra trigesimum ꝙ̄ pfectus fuerat mēsez felicissime cōfecit: cāobrem multa priuilegia & dignitates a Balduino hierosolymorum rege pmeruit. Tādem vita functus in sancto Gregorio maiori in claustro sepulchro marmoreo sepelitur: Ad cuius quidem sepulchrum tale epigramma inscriptum vidimus.

Terror grecorum iacet hic & laus venetorum
Dominicus michael quem timet emanuel
Dux probus & fortis quem totus adhuc colit orbis
Prudens consilio summus & ingenio
Illius acta viri declarat captio tyri
Interius Syrie meror & vngarie
Qui fecit venetos in pace manere quietos
Donec enim viguit patria tuta fuit.
Quisqis ad hoc pulchrum veniēs spectarē sepulchrum
Cerninus animū flectere nō dedignare, precium

Pag.170. Gelasius.2. papa prius cres'tio cune caietāo hoc āno pascali successor factus sedit āno.1. & mē.v. hic a teneris ānis igenue edoctus i mōtecassino religiōis documēta sub oderisio abbate scitiss.o optie didicit vir & ipse vtiqz scitissimus: & oi laude dignissimus: si vitā cōtinētissimā: si mores: si doctrinā ispicias

1118 nā cōstāter & sēē multis i pcellis hūanarū pturbationū vitā duxit: vnū Cencius fregipānis princius Ro. vir potētissimus: qz ꝯ eius volūtatē pōtifex creatus fuit: ira pcitus cū stati cōphēdit: & i terra diectū calcibus & pugnis prīo cōtriuit ac postmodū i vincula cōiecit: vez a populo Ro. cōfestī liberatus a clero ō more corōat: psequēte deide illū hērico ipatore i gallias cōfugit: ibiqz a cluniacēse abbate splēdide susceptus: cū i mōasteriū puēisset pleuresi correptus morit atqz ibidē īra cenobij limina sepelit. 697 ¶ Balduinus eius nois.3. ex nris hierosoly. rex vno & eodē āno cū Gela. papa regnare cepit & regnauit ānis.13. hic prioris Balduini cōsobrinus fuit q & Fo regni sui āno Gazi turcorum minoris asie ducē cū magnis copijs hierosolymā petētē bello supatū ophēdit & i carcerē diecit. Sequētiqz āno Damasci regē exi, pulso hieroso. cū exercitu hostili aio & ipse petētē fudit atqz fugauit duobus hostiū milibus cesis: & mille capt'. 30. tñ ō suis amissis: vez & ipse supuēiēte Balach pthorum rege vna cū, pceribus suis captus: & i pthiā pductus ibidē i carceribus & vinculis diectus fuit: sz pcio postmodū redēptus hieroso. redijt: & xpianā rēpu. iā labētē reitegrauit: ātiochiāqz ciuitātē hierosolymitāo regno adiūxit: deide ascalonitaz regē hierosolymitāos ifestātē viuo reppulit prelio: atqz Balduinū Damasci regulū idē molētē tribus plijs fudit multis eorum more pecudū cesis hic tandē defunctus nullum ex se dimisit filium: sed vnicam tantū filiam.

¶ Ordo premonstratensis sub diui Benedicti regula hoc anno in Laudunensi diocesi a quodam patre Rothoberte noie patria coloniensi initium sumpsit: Quis tamen ordo hic fuerit nobis non constat.

¶ Prodigia multa.

¶ Porca quedam hoc anno in Ligincēsi parrochia: teste Vincentio gallo li. xxvi. enixa ē porcellū hoīs faciē habentem. Eodem quoqz anno pullus galline quadrupes natus est.

¶ hyemis insuper asperrima fuit: pro qua statim valida fames subsecuta est. Ac deinum mortalitas: luesqz aialium agrestium & domesticorum. Strages quoqz auium mutuo concertantium extitit.

¶ Terremotus preterea in Italia multis in locis quadraginta dierū spacio perdurauit: ita vt villa qdam pergrandis de loco suo corpaliter fuit transportata & alibi collocata: Atqz alia prodigia fuere.

¶ Ordo tēplariorum nu'itū' vt multi asseuerāt sub Gelasio isto pōtifice apō hierosolymā initū sūpsit & ducentos ferme ānos pdurauit: hi primū hierosolymis nō lōge a dñi sepulchro hitātes pegrinos ingēti caritate suscipiebāt: atqz eos p sacra loca armati deducebāt: & idē sine aduersariorum molestia reducebāt: hos vita fide & gr̄a multi pegrini Europā redeūtes mirūmmodū cōmēdabāt: & elemosynas: donariaqz largissimas eis cōferebāt hi in pncipio cū mātellis albis & cruce rubea incedebāt: & vt plurimū oēs natōe gallici erāt qbus & btūs Bernardus abbas regulā cōposuit obseruādā: Verūtamē Clemētis.5. pape tpibus cū a nostris seitū fuisset illos ad sarracenos defecisse: & i multis vitijs pp rerū abundātiā, plapsos fuisse a xpiāis

... tāꝫ ī fideles ꝛ hęretici oēs in Syriā ... facti sūt: ꝛ nōmō in syria ... sed ēt i gallis ... ꝛo
... nimia vincerēt a philippo frācoꝝ rege: ꝯcedēte sūmo pōtifice Ro. ... exterminati sūt: ... bo
nis ... rodijs ... quibus q̄ insula paulo añ occupauerat ꝛ ... religiōi attributa ꝛ assignata ē.

Portus Veneris oppidum.

Portus veneris oppidū nr̄o q̄dē tp̄e nō ignobi
le i Liguroꝝ finibus nō lōge a Lūa oli vrbe euersa
maris littore hac tēpestate ꝯ Pisanos a genuēsi po
pulo maxio ardore extructū: ꝛ eiusdē populi colonia
effecit: p̄mo nāqꝫ eidē loco Lūe portū nomē iposue
runt: Sed postmodū Venerij cuiusdā scīssimi ep̄i
corpe e luna vrbe illuc delato cōsecratus: Veneris
portus appellatus ē: In eius ēt isule sup̄mo fastigio
oli quoddā Veneris tēplū hēbat: in quo idem scīssi
mus Venerius collocatus veneris portus nomen
obtinuit: Id eni Genuēsiū finiū terminus nūc hēt:
Claret. n. nūc viris mercatura dignissimis.

Tēplū maius genuēsis vrbis maritime in hono
rem diui Laurētij martyris nup conditū hoc ip̄o
āno a Gelasio p̄dcō pōtifice maxio solēni pōpa de-
dicat: ꝛ multis idulgētijs plurimisqꝫ p̄uilegijs ab eodē decorat: Idē nāqꝫ pōtifex vt Jacobus ip̄ius eccle
sie ep̄s refert: cū e Roma pulsus eo p̄uenisset: ꝛ sui discessus rōnē reddidisset. ab ip̄is genuēsibus p̄benigne
exceptus ē. Et p̄pterea ad retributiōis signū vrbē multis p̄uilegijs exornauit: ꝛ tēplū illud vniuerso allite
ꝛ applaudente populo dedicauit: Atqꝫ ibidem cum magnis indulgentijs cineres p̄cursoris domini ex
Myra ... a latere collocauit: ꝛ quedam donaria eidem obtulit.

Calistus eius nois s̄cs papa vienēn archiep̄s natōe burgūdus comitisqꝫ Burgūdie fi. hoc āno i
galia a cardinalibus q̄ ibidē aderāt Gelasio pōtifici substitutus sedit ānis. v. ꝛ mē. x. hic ex regū
frācie. āglieqꝫ ac germānie p̄sapia oriūdus fuit Guido ātea vocatus iuris ciuilis ꝛ sacre theolo-
gie doctor q nō p̄us pōtificatū acceptare voluit q̄ cardinaliū Ro. ex suiūs cleriqꝫ ac populi Ro. ꝯ
sensū obtinuisset: Quo cōdē hito Ro. vēit: ꝛ magno desiderio: magnoqꝫ hōre except. Exceptus-
qꝫ statī Bñuētū se trāstulit: atqꝫ ibidē oēs p̄ncipes cōuenit: ꝛ q̄ maxīe Gulielmū Apulie ducem
Jordanū Capuanie comitē. ac alios isignes viros illius italie p̄tis p̄ncipes q̄bus adhibito sacro iureiuran-
do p̄miserūt se i p̄tāte pape semp̄ affuturos: Indeqꝫ Ro. rediēs legatos ad Henricū ipatorē q pacē cum eo
f. tractarēt misit. Atqꝫ rursus Bñuētū redijt: Cū illius itineris fuit. qd Gulielmus Apulie ꝛ Calabrie dux
Alexij ipatoris greci filiā ducturus vxorē cū cōstātiopoli nauigasset curā sui ducatus huic pōtifici reliqt.
Cūqꝫ ibidē mltos suoꝝ febribus amisisset: ꝛ ip̄e ibidē egrotus Romā relatus ē: vbi valitudie reintegrata apō
Lateranū nongētoꝝ patrū ꝯciliū celebrauit: vbi decretū ē multe supplemēta ꝛ auxilia mitti ne xp̄iani q i
siria erāt capto balduino opp̄mēnt: vñ ꝛ venetos ac genuēses ꝛ pisanos magna classe i hostes cōcitauit: i ca
q̄ipe classe: vt Jacobus de voragie scribit: Genuēses sui. 70. honerarias naues misere: Hic cōpie ex sua
gestis Calistus aliqd ... ab externis rebus nactus basilicas multas refecit: ꝛ vrbis menia istaurauit atqꝫ
arces oēs muniuit: necnō aquam quandā in vrbē induxit: multa quoqꝫ donaria ecclesijs obtulit. Tādē de
deo. deqꝫ hoibus bñmeritus āno quintodecimo mense pōtificatus sui qeuit in pace.

Burdinus it āti papa natōe hispānus supioribus die ab hērico ꝯ Gelasiū pōti creatus: cui Bñdcō rome
... fuerat hoc āno ēt pōtificis nomē ꝯ calistū p̄dictū vsurpare volēs quorūdā tyrānoꝝ auxilio fretus Su
trij se muniuit: ꝛ ibidē romanos icursiōibus vexare cepit: ac p̄egrinos ad vrbē accedētes spoliare. p̄p qd calistus
repēte suas copias ꝯparat: ꝛ Joanē Cremēsē scī Grisogōi p̄sbyteꝝ cardinalē cū expeditissio exercitu i eū mi
sit: deide ꝛ ip̄e papa subsequēs post multas cedes tādē ip̄ꝫ burdinū vna cū vrbe cepit: ꝛ victū retro v̄sa facie
vsa cū cauda i manibus camelo iposituū i triūphū spēz Ro cū magno plebis ridiculo duci fecit: quē tñ vita do
natū pōtifex in monasterio inclusit: ꝛ ibidem vitā finiuit.

Viri disciplinis excellentes.

Pōtius clunacēsis abbas vir scītate ꝛ doctria isignis his tp̄ibus ob idustriā ꝛ eximiā doctrinā Ro multo
i p̄cio fuit: q̄ ob eā ꝛ eius familiaritate pōtifices sui tp̄is mirifice delectati sūt: ꝛ multa dōaria eidē ꝯtulerūt.

Petrus ēt qdā cōpostellanus archiep̄s p id tp̄s ꝛ eruditōe fide cōuersatōe ac moribus oībus isignissimus
fuit. Huic āt calistus papa p̄pterea eius igētes v̄tutes ꝛ hti iacobi deuotionē archiep̄atus dignitatē ꝯtulit:
ꝛ emeritanā p̄uīciā ei s̄bdē voluit: ꝛ ī ecclā cū hūilie vigis. M. deuotissimus hīc ē: ꝯuīsia i eius laudē ꝯposuit.

Bernardus ēt clareualēn abbas natōe burgūdus ꝛ ip̄e sua vita suaqꝫ doctria hec tp̄a felicissima reddidit:
Hic ex Castellione burgūdioꝝ oppido nobili gñe ortū hñit: ꝛ ibidē cū 22. etatis āno vna cū 30. socijs rel
cta domo in cistercēsi monasterio religiōis habitum deuotissime suscepit: In quo tantum profecit: ꝛ breui
tēporis spacio tanti p̄cij ob maximā sanctitatē ꝛ doctrinam haberi ceptus est: vt clareuallēsis monasterij
abbas ab oibus creatus fuerit cui quidē loco maxia cū gloria p̄fuit. 30. annos ꝯ ... In quo p̄ter laudabi
lem vitam ꝛ sanctitatē maximā: multa scripta edidit ingenij sui monumēta: videlicet.

Pag. 171. [?] uso

De cōsideratiōe suipsius li.v.icipit Subijt aūt
De canticis canticorū li.83.icipit Nobis fres.
De pcepto & dispēsatiōe li.1.Qua mente
De grā & libero arbitrio li.i.Loquente me
De duobus gradi. hūilita.li.i.Rogasti me
De.12.gradibus supbie li.i.Primus itaqz
Ad Innocē.papā ɔ hēses li.i.De contemptu
De diligendo deo li.i.Uiro illu.
De amore dei li.i.Ascendamus.
Meditationum li.i.Multi multa
De regimine familie li.i.Gratioso
De colloquio Symonis ad Jesum
De gradibus noue militie li.i.
Sup Missus ē omelias quattuor: Missus est
Super Qui habitat in adiutorio omelias.16.Cōsidera labo. Exortatoriū quoqz de passiōe & resurrectiōe scripsit: Ac varias epistolas nūero.145.vnā potissimū ad Gemenses qua eos carpit. vnde & in epm suuz post Ayraldū episcopū sibi delegerūt:lz pōtifex Calixtus ob vniuersalis ecclesie bonuz eis renuit confirmare: Scripsit & pterea apologeticū & sermones multos in solennibus diebus habitos.

¶ Hugo natione gallus ex castro sancti Uictoris canonicus(vt multi affirmāt regularis & parisiensiz clarissimus doctor hac ipa tempestate ibidē floruit: & multo in precio fuit: Qui preter sanctitatem de q̄ mira leguntur tum docendo: tum scribendo multis admodum pfuit. Et inter cetera hec q̄ subiecta sunt post se reliquit monumenta. Et primo quidem.

De sacramentis li.i.icipit Arduū pscrō
De medicina anime li.i.Hō microcosmus
De meditatione li.i.Meditatio est
De incarnatiōe verbi li.i.Quidam fuerunt
De sapiētia christi li.i.Queritis de anima
De substātia dilectionis li.i.Quotidianuz
De anima li.7.Multi multa
De claustro anime li.4.Rogasti nos
De arca Noe li.4.Principiū impla.
Diascolon li.6.Oium expetēdarū
De virtute orandi li.i.Quo audior
De arca noe iterum li.2.Loquar de se.
De vanitate mundi li.3.O mūde imunde
De laude caritatis li.i.Jam multos
De cantico virginis li.i.Maximam hanc
De dominica oratiōe li.i.Septem sunt
De eadem iterum li.i.Inter omnia
De septem donis li.i.Scriptum est
De conscientia li.i.Domus hec in' qua.
Confessio eiusdem li.i.Solus solitudine
De volenti nubere li.i.Dum te.
De.3.volūtatibus in xpo li.i.Queris de vo.
De ptāte & volūtate dei li.i.Queritis de
De istitutione nouiciorū li.i.Quia fratres
De disciplina monachorum li.i.Disciplina ē
De amore ad sponsam li.i.Ubi nibi
De sac scriptura & eius scrip. li.i.Lectorē dinatuz.
Speculum eiusdem li.i.De sacra
De quqz libris Moysi li.i.Sciendū q̄
De beniamin eiusdem li.i.Spiritualis diui.
Mysterium ecclesie li.i.Oportet vt
Sup cantica canticorum li.i.In pncipio labo.
Super regula August. li.i.Hec precepta
De natura bestiarum li.i.Leo fer.
Ezechielis expositio. li.i.Multus diuine
De differentia diuine ac humāe theologie super celestem hierarchiam capitula quindecim li.i.
Epithoma in philosophiam: Incipit Sepe nobis.
Sermones quoqz innumerabiles elegātesqz ac doctos composuit.

Pap.172. 1126

Honorius eius noīs secūdus papa natiōe Imolensis Hostiensis epus Lambertus antea vocatus hoc anno Calisto pōtifici suffectus sedit annos.v.mēsi.v.& diebus.3. Qui & si obscuro loco natus: lĩatura tamen moribus & tanto magistratu dignus fuit. Attamē ipsius ingressū nō eque bonū fuisse ferūt: qz quorūdā ambitiōe potius q̄ oium bonorū cōsensu inisse pōtificatū Et qdē pōtifex effectus statim Cardinales quosdā insignes viros creauit: quorū opa magnis in rebus postea vsus est: Tādem cum pontificatuz per quinquennium recte gubernasset moritur: & cunctis collacbrymantibus in basilica lateranensi sepelitur. 6325

¶ Gulielmus aūt Rogerij ducis filius Apulie & Calabrie dux hoc āno postq̄ sexdecī annis regnasset a rogerio consobrino pncipatu deijcit: & stati apud Salernitanū principē confugiēs ibidē sine herede morit. atqz ita in eo ois Roberti & Guiscardi familia per lineā masculinā defecit: Jo nanqz Gulielmus Constantinopoli abiens Alexij impatoris filiā in matrimoniū promissaz ducturus Calabriā & Apuliā puincias suas Calixto pontifici(vt diximus)cōmendauit. Sed Rogerius altero Rogerio genitus eius ex materna linea consobrinus Sicilie comes nil pōtificem veritus Calabriam statim inuasit: & ꝑus dimidiaz cepit q̄ pontifex de ferenda ope cogitare potuerit. Ac sic bonus Gulielmus hic vxore & dominio simul frustratus apud Salernitanum principem deniqz sine filijs obijt.

¶ Rogerius autē predictus p̄mus Sicilie & Apulie rex hoc āno postq̄ Apuliā & Calabriā Gulielmo predicto abstulisset non se vltro comitez: sed regez appellari voluit: & in eo regno regnauit annis.23.hunc Innocentius eius noīs secūdus papa cū aliquādo in Galucio oppido acriter obsideret Gulielmus eius filius Calabrie dux vnico plio liberauit: atqz pōtificē cū multis cardinalibus cepit: quem non ita multo post Rogerius ipse hac modestia vsus liberū esse voluit: Quāobrē Rogerius quod voluit deinceps a pontifice ipetrauit preter regiū titulū: Uerū cū postmodū Innocētius pdictus Roma pulsus esset: videlicet ab Anacleto papa adulterio vtriusqz Sicilie rex ab ipo Innocentio declaratur: qua ex re copijs & armis & animis auctus classe p Aphricam trāsiens multas cōprehēdit vrbes: & Tunisij regē sibi fecit tributariū Inde in Greciā traijciens Corcirā insulā Corinthūqz & Thebas atqz Euboiā de grecoꝝ impio abstulit

Vela tus quoq3 cōstātinopoliz suburbia eius vidente impatore incendit einsdēq3 imperatorio edes aliq̄n-
diu oppugnauit. Ver2 postea in siciliā remens in venetoꝝ manus icidit: ⁊ ex suis triremibus ad .xx. ami-
sit: ꝓpter qđ timore perteritus salutem sibi fuga cōquisiuit: domumq3 reuersus haud multo post panormi
moriēs Gulielmū filiū successorem reliquit.

Hiems aspertima hoc anno teste Vicentio gallo li. 26. vbiq3 fuit: in qua quidem multa pecora: atq3 ho-
mines periere: ⁊ frugibus extinctis miserabilis subsecuta est fames.

Genuensium victoria.

Genuenses superioribus annis a pisanis: qui maris imperiū ob naualis glorie potētiā sibi vendicabāt in 1128
festi hoc anno ꝯ ipsos pisanos implacabile bellū susceperunt: ⁊ maxima classe cōparata: vz octoginta trire-
mium ⁊ trium maximaꝝ nauium ac alioꝝ lignoꝝ .xxxv. cū ingenti animo pisas vsq3 nauigarunt. Ibidēq3
et per arnum fluuiū atq3 per terram diu vrbem oppugnauere: ⁊ multas clades eisdē pisanis intulere. qui i
ob rē pisani lacessiti legatos cum cartha et atramento ad genuenses misere orantes: ⁊ obsecrantes vt eos cō
mendatos susciperent: quia quicquid preciperent suis mādatis obtēperarēt. At genuenses vt pisanorum
superbiam cōprimerēt: eoꝝ domoꝝ tecta usq3 ad pmū solariū depoi iusserunt. Quibus gestis etiā plum-
binū eoꝝ oppidū ceperunt: ⁊ funditus euerterūt: quo quidem euerso viros ac mulieres oēs captiuos ab
duxere. Superiori ēt anno genuenses cū septē tm̄ triremibus vniuersis stupētibus duas ⁊ viginti falcatas
pisanoꝝ naues cū sexaginta eoꝝ triremibus ceperant: ⁊ genuā cū captiuis innumeri abdibus in triumphi
modum perduxerunt. Hec iacobus theologus eoꝝ archiepiscopus.

Lotharius nonus germanoꝝ imperator hoc anno inde mortui hērici impatoris loco legitimo suffra Lotarius
gijs cesar creatus imperauit annis .xi. Imperioq3 suscepto statī Innocētiū papā a petro antipapa
roma pulsum in lothoringiā gallie apud Leodiū adijt: ⁊ sui discensus cām audire voluit. Quo audi 1128
6327 to hoiē cōsolatus est: ⁊ iureiurādo spopōdit se illū tutū cū oībus in vrbē reducturū. Et magno cōfestim
exercitu cōparato in italiā cum pontifice venit: Romāq3 ingressi pontificem nullo contradicente in latera
num perduxit: ⁊ mira felicitate statī oia ad sanitatē redegit. Cuius beneficio deuictus innocentius ipsū
impij corona solēni pōpa coronauit. Qui mox i germaniā ad cōprimēdos boemoꝝ motus redijt. ⁊ his qui
dem superatis iteꝝ cum exercitu i italiā redijt: ac romanoꝝ seditiones suppssit: Rogeriūq3 pdictū apulie
inuasorē breui italia pepulit: licet negligētia pontificū oia statum recuparuerit. Hic itaq3 impator multe pru
dentie atq3 clementie pnceps fuit: Qui in toto suo imperio nil gessit qđ merito ab aliquo reprehēdi potue
rit. Familiaritate nāq3 sanctoꝝ viroꝝ ⁊ presertim Bernardi abbatis mirifice delectatus fuit. Qui tādē
... ab omnibus bñmeritus in patriā suam iter faciens verone defecit.

Innocentius eius nois secundus papa natione Ro. patre Joāne de regione trāstyberiz Ho- Papa.173
norio hoc anno surrogatus sedit annis .14. mē. 8. ⁊ diebus .8. Qui pontificatu suscepto statī
in Rogeriū Apulie ducē mouet: a quo post dira vtrinsq3 prelia pontifex ipse cū multis Car- 1129
dinalibus captus est. Sed Rogerius ut erat vir prudēs capto pontifice reuerētia ⁊ modestia
6328 vsus statī ipsum liberū cum Cardinalibus esse voluit ⁊ Romam cum maxima reuerentia re-
misit. At pontifex Romā reuersus vbi pe. Ro. Leonis Antipapā creatū ⁊ oia seditionibus plena cerneret
resq3 ipsas ad multoꝝ cede spectare videret sponte cessit. Et primo quidē pisas aduinigauit deinde genuā
a quibus oībus pientissime ⁊ munificentissime susceptus in franciā tuto presidio perductus ē: vbi ⁊ a beato
bernardo viro sanctissimo ⁊ a cūctis principibus qui tūc beatū Bernardū maxima veneratione psequebā
tur qui apud Montē clarū ei rei gratia conuenerāt magnifice suscipitur. Eoq3 loci concilio celebrato Pe-
trum antipapā cum sectatoribus suis cōdemnauit: in belgis deinde alia Synodo alia statim in italiā vna
cū Lothario impatore redijt: celebratoq3 ēt apud placentinā vrbē concilio pisas se contulit: quā quidē ciui
tatē cū genuensi populo iā pridē dissidentē ad pacē tandē redegit his gestis vna cū impatore Romā acces
sit ⁊ cū magno exercitu vrbē ingressus: inuisꝰ antipapa apparente: in lateranum peruenit: atq3 ita factiosos
⁊ Rogeriū Sicilie regē ad sanitatē ⁊ obedientiā redegit. Veꝝ dum quietura respu. christiana putaret. Ec-
ce Romani contra eū cornua erigentes Senatores more antiquo denuo creant. Qui tempu. Romanā di
ctionēq3 ad seculares ptinentē gubernarent. Unde ⁊ pontifex: ut ⁊ his ēt resisteret apud lateranū concili-
um aliud habere voluit. Atq3 in eo concilio Gratiano teste, constitutionē edidit. Ne quis laycus sub ana-
thematis pena manū violentam in clericū mittere presumeret: sicut habemus in canone .17. q. 4. c. Si quis
suadente diabolo. Mandauerat item superioribus annis in remēsi concilio subdiaconibus ⁊ supra sub oiū
beneficioꝝ priuatione cōtinēter viuere: ut ēt legit intra decreta .28. di. c. Decreuimus ut hi. Vetuit preterea
ne quis eps in ecclesiastico bñficio sibi successorem cōstitueret. 8. q 1. c. Apostolica auctoritate. Tandem.
1143. defunctus apud lateranum sepellitur.

Petrus pollanus .38. venetoꝝ dux eodē āno quo ⁊ Innocētius honoꝝ oiū suffragio creatus dux duca-
uit ānis .13. Vir certe cōsilio ⁊ manu pmptissimus q ex senatuscōsulto Emanuelis grecoꝝ impatori ꝯ Ro-
geriū apulie regē admodū fauit: ⁊ auxilio semp assuit. Qua pp instructa classe maxia corynthū thebas cū
bota Corcyrāq3 insulas ex imperio grecoꝝ ab ipso Rogerio rege: ut diximus: occupatas ipse recepit: ac .20.
ipsius triremes vnico prelio debellauit atq3 submersit. Insup ⁊ Iustinopoliz vrbē a Iustino secundo con
ditā venetis acqsiuit. Tandē cū in classico bello cōtinue versaretur: in eo viriliter cecidit: ⁊ venetias cū in-

genti luctu delatus i monasterio sancti cypriani de muriano sepellitur.

¶ Petrus quidā Romanus eius petri quondam Leonis viri potentissimi filius hoc āno dū3 Innocētius pōtifex in bello captus esset: a quibusdam sedinosis antipapa creatus anacletus apellatur. Qui mox in pō tificatu intrusus: vt seditiosos quosq3 alliceret vniuersas vrbis basilicas suis thesauris expoliat: 7 inter cetera a basilica beati petri crucifixum aureum: 7 quasda3 coronas inseparabiles pendentes abstulit: insuper 7 ciborium: qd sanctus Leo papa sibi extruxerat destruxit. Unde tantā pecuniarum cōflauit: vt facile legationibus sceleratissimū quēq3 in suā sententiā traheret. Uerum plantula quā nō plātauit celestis agricola cito eradicata est. Quia Lothario imperatore superueniente ipsum cum eius factione ōio cū rubore depulit. 7 Innocētiū pulsum in sedē collocauit. Ipse āt tādiu i suo sensu obstinatus pmāsit: donec adiudicatus sathane moreret̄. Cardinales aūt eius statī cū luctu ad misericordiā pōtificis cōfugerunt.

1131 ¶ Fulco quartus hierosolymorum rex balduini precedentis regis gener: 7 andegauensium comes hoc anno regnare cepit: 7 regnauit ānis. xi. hic quippe christianissimus vir fuit: 7 i armis acerrimus ppugnator quo aduixit extitit. Qui vbi hierosolimā 7 eius regnū auxilio 7 virtute duorum filiorum acerrime tutatus fuisset: et inter cetera vtilitatis sue opera turcos agrū persicum incolentes persepe fudit: 7 nō solū fudit: sed etia3 ad tria milia eorum vnico plio interfecit: ac tandē cepit: quā ob rem eidē turcis maximū timorē incussit. Uerū tamen dū aliquū leporē minimū cōcitē insequeret̄ casu equi sui corruit: 7 mortuus est.

¶ Ludouicus precedentis ludouici filius 7 ipse hoc eodē āno patri in frācorum regnū succedēs regnauit annis. xliiij. vir ingentis animi 7 virtutis: q diligens ea que dei sunt. xiiij regni sui āno vna cum corrado cesare cū ingenti multitudine christianorum ad expugnationē terre sancte in subsidiū christicolarum: quia ibide3 sedulo ferebātur deficere aiosissime trāsijt: Ubi cū multa strenue gessisset: 7 sui aliquādo sine ordine pergerent fame omnes oppressi: eodem quasi anno domū tristis rediit.

¶ Archiepiscopatus genuensium hic incipit.

1133 ¶ Syrus genuensiū eps vir vtiq3 bonus 7 multarum rerum scientissimus hoc anno vt Iacobus theologus scribit: ex episcopo pmus genuensiū archiepiscopus apud cornetū ab Innocētio predicto pontifice cōstitui̅t. Cui 7 tres corsice insule epos eum bobiensi brunacensiq3 ac nolensi subditos assignauit. Sedit autē hic ipse postq id dignitatis munus obtinuit annos. 20. Ita tum genuenses maritimo bello prepotentes eundem Innocentium papam a petro adulterino pontifice pulsum vna cum pisanis 7 Lothario imperatore Romam e gallijs tute perduxere: 7 in sede cum pace collocauere. Quo beneficio deuictus pontifex prius inter genuenses ipsos 7 pisanos pace firmata genuensem hunc episcopum qui mediolanensi suberat archiepiscopum creauit: eo q vir doctus 7 singularis virtutis esset.

¶ Pisanis quoq3 eodem loco 7 tpe idem Innocentius papa in signū retributionis archiepatus dignitatem contulit tribus alijs corsice Insule episcopis 7 populoniense sibi submissis.

1135 ¶ Calor diutinus admodū estiuāo hoc anno in cisalpina gallia tantā siccitatē dedit ut frugibus vniuersis siccitate eade3 exiccatis miserabilis subsequeretur vbiq3 fames: Atq3 ēt ex eo multis in locis terra femite immixta maximo populorum terrore flāmas emitteret: vnde nō ita multo post lugubris 7 miseranda pestis i toto pene orbe subsecuta ē. Ex qua ēt lucius secūdus 7 Celestinus secundus summi pōtifices interiere.

¶ Templū autē Misericordie eā obrem hac in nostra vrbe bergomo in honorem beatissime dei genitricis marie in vrbis foro iuxta Cathedralē basilica3 indicibili prope: tum impenta tum artis elegantia 7 lapidibus quadratis 7 sectis a cōciuibus nostris ob misericordiā ipsius genitricis dei Marie: hoc estuanti tpe: Implorandā hoc anno ceptum fuit atq3 inde per tempora eximia pulchritudine consumatum. Eo nāq3 tpe bergomenses nostri fundatores ut ita dixerim: Misericordie templo cū multi fame 7 peste laborarent: etiam misericordie loca plurima ad elemosynas clā 7 apte pauperibus erogādas i vrbe 7 ēt extruxere: q vsq3 i pūs tanta cu3 religione 7 pietate in vnu3 collecte exercent: ut in tota italia eidē locus consimilis non inueniatur.

¶ Uiri disciplinis excellentes.

¶ Baliardus natione Gallus philosophus peripatheticus: 7 multarum scientiaru3 eruditissimus his temporibus parisius floruit 7 multa edidit his cu3 aliquando de fide nostra in quibusdam articulis non recte sentiret: Ludouico rege presente: quorundam episcoporum 7 abbatum Synodo congregata rationibus euidentissimis conuictus non modo sui erroris sententiam mutauit: verum etiam monasticum induit habitum ac deinceps vna cum quibusdam discipulis in deserto loco secessit: 7 ibidem cunctis diebus vite sue sanctissime vixit.

¶ Gilbertus etiam philosophus natione britannicus eo etiam tempore magno in precio apud gallos habitus fuit: qui tāte fuit doctrine: q obscuritatem varietatem illis in locis vniuersalis doctor appellatus fuit: Scripsit autem plurima que videre minime potui.

¶ Ricardus autem Monachus de sancto victore vir quidem doctrine prestabilis 7 sine vlla dubitatione disputator acutissimus p hec quoq3 tempora (teste vincentio gallo) parisius clarissimus 7 inclytus fuit. Qui preter sanctitatē ēt nisi ascripta grauiter quidē 7 copiose edidit opuscula v3.

De trinitate pulchre	li. 6. Incipit: si ad stilumū	De ptāte ligādi 7 soluēdi	li. i. Quecunq3 ligaue.
De spiritu blasphemie	li. i. Que in euangelio	De differentia peccatorum	li. i. Quū questioni tue.
De ptāte iudiciaria	li i. In regeneratiōe	De. 12. patriarchis	li. i. Beniamin adole.

De verbis apostoli	li. i. Queris quomo	De statu hominis	li. i. Omne caput.
Super danielem	li. i. Quid illud	Habet et sermones ad populu elegates et doctos multos.	

Conradus eius nominis secundus genere Sueuus decimus Germanorum imperator hoc anno Lothario suffectus imperauit annis. 15. Hic primo Bauarie dux et henrici quarti nepos fuit: Conradus 3
princeps siquidem inclytus et clemens existens a diuo Bernardo abbate plurimum dilectus fuit:
cuius quide hortatu in Saracenos Crucem vna cum Ludouico francorum rege et alphonso hispanie ac henrico Anglie regibus alijsque plurimis principibus sumpsit: vnde magno cruce signatorum comparato exercitu constantinopolim primo peruenit: vbi ab emanuele Grecorum imperatore precibus compulsus Jconium Grecorum oppidum optime munitu et frequentissimum obsedit pollicitusque est idem grecus imperator se oia que exercitui erant necessaria ministraturum dumque castrum a nostris obsideretur: scelestus imperator greca vsus infidelitate gypsum farine immiscuit: et maxima quantitate in exercitu misit dumque ex ea panis confectus fuisset: et ex eo exercitus comedisset: mox tot milites periere: ut omissa obsidione in Thracia secedere oportuerit. Tandem hierusalem perueniens multa circa damascum comisit certamina. Cumque magnis conatibus eam obsideret: et milites fame sitique plurimum laborarent non sine contumelia obsidionem soluit: et diminutis varijs casibus exercitibus in Europam tandem cum Ludouico francorum rege venit. Ac sic denique Conradus hic ante q imperiale benedictione percipere potuisset e vita excessit.

1136

6338

Edessa Ciuitas.

Edessa aut Mesopotamie ciuitas ab hebreis Arach vocata hoc ipso anno ab Alaph turcorum principe capit: et in suam potestatem reducitur: vbi occisis oibus fide xpi negare recusantibus et in dedecus xpiani nois ibidem nobiles matronas capiens super altare sancti Joanis baptiste: qd sciebat a nostris preculti esse stuprare fecit. Ea eit vrbs rages fuit: ad qua thobia filium suum misisse: sacra Thobie tradit historia: quaque Thadeus apostolus ad fide xpi conuertit et in qua: beati Thome apostoli ossibus decorata: Abbagarus rex regnu obtinuit qui. s. Abbagarus datis ad Jesum dnm nrm epistolis scripta manu dei responsa percipere meruit: que a tpe euersionis hierusalem. 44. annis christianis paruerat. 1140

Balduinus huius nois tertius: quintus hierosolymorum rex hoc anno Fulco patre eius defuncto i regnu succedens regnauit annis. 24. Vir et ipse strenuus: qui coradi expeditione aiatus Ascaloniam vrbem diu a christianis obsessam vi cepit: ac gazam antiquissimam vrbe penitus derelictam reedificauit: et militibus templarijs ad inhabitandum cocessit. Tanti quoque ai ac magnitudinis fuit: vt etiam turcorum satrapas hic ricontinos opprimentes aggredi ausus fuerit. Ex quibus prelio superatis quinque milia interfecit. Et deinde Noradinum damascenoru militie principem suos agros infestantem magna clade affectum vsque ad damasci menia persecutus fuit. Demum sine liberis deficiens almericum fratre habuit successorem. 1141

Celestinus 2o papa natione tuscubus ex quoda sancte Felicitatis castro natus Guido antea vocatus hoc anno in Innocentij locu omnium consensu pontifex creatus sedit men. v. Hic beatus tantumodo in hoc dici potest q nullis seditionibus toto suo pontificatu vexatus fuerit. propter hanc vt arbitror causam quia vbique peste laboratum est: ex qua etiam ipse mense quito defecit: et in lateranensi basilica sepultus fuit. Papa. 174
6344 1145

Lucius tertius papa natione bononiensis patre alberto post celestinu pontifice predictu sedit me. xi. et diebus. 4. hic tituli sancte crucis in hierusalem presbyter cardinalis fuit: qua quide basilica ferme tota collapsam proprijs expensis restituit: qui in eo pontificatu nil pretermisit: quod ad expeditione hierosolymitana admodu necessariam pertinebat. verum et ipse dum in his versaretur peste absumitur: et in lateranensi basilica sepellitur. Papa. 175 1146
6345

Joannes de tpibus sic appellatus: vt chronice oes tradut: hoc eode ano cum. 361. annis vixisset: in gallijs moritur: que Caroli magni armigerum fuisse tradut.

Moneta genuensibus conceditur.

Genuenses hac tepestate cu et ditione diuitijsque ac gloria admodum clari haberentur a Conrado isto cesare signandi pecunia et aurea et argeteam priuilegiu obtinuerut cum ipsius. s. nota: qd et nunc vsque apud eos in fidem premissorum fideliter seruatu est. Na vsque ad id tps: ut Jacobus eorum theologus refert: Genuenses nisi papiensi moneta et quibusda paruulis: qui Brunetti dicebantur vsi fuerant.

Eugenius eius nois tertius papa natione pisanus sancti Anastasij abbas: que beatus Bernardus monachu fecerat post Luciu potifice papa electus sedit annis. 8. m. 7. et diebus. 20. Hic vir prudentissimus et optimus fuit: Qui romanorum conatus intelligens: qui scilicet senatores suos confirmari Papa. 176 1147
6345

oio volebant ad farfense monasteriū noctu in sabinos abijt: ibiq3 cōsecratus statim romā redijt: z molesti i tes romanos molestare cepit: qui pace petita magistratu se abdicarūt. Sed paulo post intelligēs dolose cōtra eum Romanos agere tyberi dilabit. Quem Romani nō secus q̄ gelasiū olim cū sagittis persecuti sūt. Ille autem pisas z deinde in franciā nauigauit: vbi repto Bernardo patre suo ad ludouicū frācie regē se cōtulit: illumq3 cruce signauit: z multos cum eo in turcos z saracenos animauit. Inde regis auxilio fretus romā3 redijt: z a roma no cū magno apparatu: z extima oim3 expectatione exceptus est. Vex cu3 tybur te creādi ai gr̄a concessisset: nō ita multo post ibidē vita discessit. Romāq3 delatus i basilica beati petri sepelit

¶ Dñicus maurocenō eius nois septimus: quadragesimus venetoꝝ dux eo āno quo Eugenius oim3 cōsensu dux creatus duceauit āno. 7. Hic nāq3 verus z integer ac aptus vir fuit: q sine simulatiōe: sineq3 fictione xp̄anā religionē quoad potuit intus et extra excoluit z ꝑpterea classē subsidiariā i auxiliū xp̄ianoꝝ in asiā misit: pacisq3 amator existens bella inuitus suscepit. Sed edificādi studio vehemētē curā exhibuit. Quam obrem venetā vrbem maximis edificijs sua z cōi impēsa exornauit. Et inter cetera sancti marci turri campanariā erexit: suoq3 hortatu z exemplo hospitale in canali orphani ripa edificatū fuit. Et licet in tanto fastigio collocatus cē: nūq̄ tñ litteraꝝ studiū intermisisse legitur. Moriens tandem cu3 maximo omniū luctu apud sanctam crucem sepelitur.

1149 ¶ Genuenses christianissimi z magnanimes viri hoc anno Eugenij pape hortatu classē3 centū z. 63. lignorū contra turcos z saracenos: q christianos crebris incursionibus infestabāt armauerunt: z vna cum barchinonensi principe in armariā ꝓficiscuntur: vbi z hostili aio turcos ac saracenos inuadunt: cū quibus ꝑlio conserto diu z acriter maxima cū vtrinsq3 cede pugnauerūt. Tādē genuēses supiores existētes ipsis barbaris ingentē cladē3 dedere. Nā cū in eodē ꝑlio ad. 20. milia interfecissent: vrbē z quecūq3 in ꝑda datam ēt. x. milia vtriusq3 sexus ex ea capta cū ingēti gaudio: vt Jacobus coꝝ theologus scribit: genuā in triūphi modū perduxere. Quoꝝ spolijs genuenses mirū in modū ditati etia3 ex ipsoꝝ manubijs multa donaria i auro z argento coꝝ ecclesijs obtulere.

¶ Noruegia prouincia his quoq3 tpibus viuaci predicatione albanensis episcopi christi fidem recepit. Ob cuius bñficiu3 atq3 virtutē: postea Anastasio quarto defuncto maximo omniu3 consensu pontifex creatus hadrianus quartus appellatus est.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Gratianus sancti proculi monachus ꝑ ea ethruscus tēpestate illa apud bononiā itale vrbē ob eius ingenij z doctrine magnitudinē maximo i ꝑcio habitus ē: vbi inter cetera sue lucubrationis opa decretoꝝ libr accuratissime collegit: Cuius principiū ē: Humanū genus duobus regit. Quod quidē celeberrimū opus Eugenius pontifex approbauit z legendū publico gymnasio cōcessit. Ipsu3 autem librum in tres diuisit partes v3 distinctiones cās z de cōsecrationibus. Prima3 aūt partē in vnā z centū particulas distinxit. Secundā in. 36. causas. Ac tertiā de ɔsecratione nuncupauit eo q ita tem inceperit. Et hanc quoq3 in quinq3 distinctiones diuiserit: De quibus hi extant versus. Vna cū centum distinctio sit tibi prima. Ec. 36. cause sunt parte secunda. Hinc finit z cōplet dictio quinta.

¶ Petrus lōbardus parisiensis eps ex Nouaria Cisalpine vrbe oriundus per id quoq3 tēpus (ut vincentius gallus testatur apud parisiu3 inter doctos non solū sue etatis: s3 z prioꝝ seculoꝝ litteris ornatissimus: z bonitate vite atq3 ingenij acumine clarissimus z celeberrimus fuit. Cuius rei gratia. 4. sentētiaꝝ libros accurate doctissimeq3 cōposuit: cuius liber principiū est: Cupiens aliquid de penuria. Indeq3 psalteriū totū z pauli ep̄las optime glosauit: atq3 sermones multos z doctos atq3 elegantes ad populu3 habuit.

¶ Petrū preterea cognomēto Comestorē predicto nō carne s3 virtute frē3: z ipse eade3 etate z tēpestate in gallijs floruisse: vincentius gallus: affirmat: qui vtriusq3 testamēti historiā diligēter z accurate explanauit: cuius principiū ē: Imperatorie maiestatis. Alia etiā nō nulla edidit: sed z versus quosdā i laudē beate virginis marie pulcherrimos composuit.

¶ Auicenna quoq3 hispalensis medicus oim3 clarissimus eminētissimi ingenij vir: de cuius vita nil certū ferme habetur. his tpibus vniuerso orbi clarissimus hēt: quē mesue z Zoar medici Aboali vocāt: s3 vulgares bythinie regē fuisse dicūt: z ab Auerroi medico venenatū tradūt. sed ante q̄ periret ipse illū Auerroi interfecisse: Qui cū in oi doctrina eruditissimus esset: librū excellētissimū cōposuit: In quo oēs logicā oē3q3 naturalem phīam multis voluminibus complecti voluit. Methaphysicā3 deinde accuratissime enucleauit: Distinctiusq3 ac clarius pre ceteris medicis post alios medicos in lingua arabica: postq̄ oliz medicorū scripta vidisset medicinā oē3 in quinq3 libris descripsit: i quibus se Galieni īterpretē appellat. Scripsit quoq3 z de viribus cordis: de tyriacha: de diluuijs cāticoꝝ etia3 librū edidit: De ali bimia ad Assem phi3 Insuper z liber quidam: qui de cholica tractat eidem ascribitur.

¶ Auerrois quoq3 medicus cognomēto comentatoꝝ phūs quidē clarissimus: z ipse apud cordubā hispanie vrbē hoc tpe: vt ex libro eius qui de celo tractat hētur floruit z multa cōposuit: z adeo excellenter in oēs Aristotelis libros scripsit: ut cōmētatoris cognomētū promeruerit: deinde de substantia orbis z de sectis cōposuit: Librūq3 pulchꝝ de medicina collegit atq3 de Tyriacha z de diluuijs ac alia multa edidit. Auicene.n. medici emulus z inimicissimus fuit.

¶ Zour ēt medicus cognomēto sapiens his tpibus fuisse z claruisse ipsemet in. 15. tractus sui: qui de Tyaseri inscribit. li. s. 2. c. 5. testatus est: atq3 cum Aboali Auicenna in carceribus fuisse in eodem libro meminit.

hic cum esset eruditissimus vir: librum medicine noīe Tasyrū ad quēdā regem dedit: Indeq; nonnulla ↄ silia composuit. Dicitq; se vniuersam medicinā amplissimo volumine euoluisse.

¶ Ricardus cluniacensis monachus disertissimus vir: ⁊ ipse hac etate claruit: ⁊ quēdā (vt vincētius gallus testatur) composuit: ⁊ inter cetera historiā multoꝝ tpoꝝ eleganti stilo cōscripsit: quam multi scriptores ma gnifaciunt. Ex qua idem Vincentius in suo speculo multa excerpsit. Pap. 177.

Anastasius. 4. papa natione Romanus ex patre benedicto natus sci Russi vrbe trene diocesis ab bas Eugenio pontifici hoc ano suffectus sedit ānos. 1. men. 4. et diebus. xxiij. vir certe pien- tissimus ⁊ multe misericordie insignitus: qui cum in tota ferme europa fame ⁊ graui peste la- boraretur: clam et aperte largas pauperibus elemosynas ēt ex Romanā vrbē prebebat. hic ita- q; pontificatu adepto mox calicem pulcherrimum aperto pondo marcharum. xx. ⁊ alia quedā do- naria lateranensi ecclesie cōdonauit: palatiū deinde peregregiū apud scām mariā rotūdā edificauit. Cūq; religiosos viros plurimū veneraretur: ⁊ priuilegijs āplissimis ⁊ gratijs cōmuniuit: ⁊ q maxime Gulielmū eremitaꝝ sanctū aut fratrem olī aquitanie ducē summa deuotione cōplexus est: vt. j. de eo dicē. Multa. n. tū ad dignitatē ecclesie: tumq; ad ornatū vrbis facere statuerat: qđ ⁊ fecisset nisi imatura morte preuentus fuisset. Tādē vrā vniuerse carnis ingressus ī lateranēsi basilica sepulchro porfiretico sepelitur. 1153

¶ Alphonsus hispanie rex eo ipso anno quo Anastasius pōtificatū iniit ab expeditione hierosolymoꝝ redi ens cū domū applicuisset: statim moritur: ⁊ in eius loco Sanctius natu maior subrogaē. paulopost ferdinā dus frater: q et ipse in arabia accedens: ibidē pro christi noie bellando interijt. Quo mortuo eius filius al phonsus noie successit. Nec q̄tum quisq; coꝝ regnauerit compertum habemus.

¶ Thomas cantuariensis archieps vir quidem optimus ⁊ sanctissimus hoc āno ab Henrico angloꝝ rege martyrizatur. Is enim cum iura sua ⁊ ecclesiasticas dignitates: quas sibi predictus rex ⁊ publica eius po- testas vsurpauerat resarcire: ⁊ in statum pristinū reuocare anniteret post exiliū dāna: cōtumelias atq; ob- probria: postq; parentum ⁊ amicoꝝ proscriptionem ⁊ alia atq; alia supplicia: tandē martyrio coronatus ē. Quod quidem scelus cū ex coniuratione henrici regis factum affirmaretur: ipse rex confestim se falso ac cusatum per oratores apud Alexandrum pontificem maximum iuramento purgauit. Verum alexander audiens ⁊ cognitis crebris ipsius beati Thome miraculis eum in sanctoꝝ cathalogo ascripsit. Cuius autem vitam quidam Joannes episcopus conscripsit.

Federicus primus cognomēto barbarossa natione sueuus xi germanoꝝ imperator hoc āno post Cō- Federicus radum germanū suū delectus imperator imperauit annis 37. Qui creatus augustus confestim in italiā primus descendit. Ingressusq; lōbardiā derdonā vrbem tūc insignē eidē non obtēperātē aliq̄diu obsedit quā cū tādem vi obtinuisset militibus suis in predā dedit: qua capta ⁊ spoliata celeri gressu romā 1153 cōtendit: ingressusq; vrbē ⁊ ex more pontifice salutato ab eodē imperij coronā apud sanctū petrū accepit. ve rū dum pontifex hadrianus ipsū incoronare statuisset: ne quid tumultus excitaret Leonine portas clau di fecit: Ex quo populus romanus indignatione cōmotus: vi p hadrianū pontē in vaticanū erupit: ac im- periosa familiā inuasit: ⁊ multos vulnerauit. In quos mox vltio ab exercitu imperatoris facta ē. multos enim Romanoꝝ aut occidit: aut captiuauit. Sed imperator pōtificis precibus delinitus confestim captiuos incolu- mes dimisit. Nec ita multo post dum in germaniā rediret cremonā cisalpine gallie ciuitatē obsedit: ⁊ mul tis incursionibus afflixit ⁊ lacerauit. Mortuo deinde hadriano pōtifice successori eiusdē admodū aduer sari cepit. vnde ⁊ quatuor pontifices scismaticos ↄ eum successiue creare fecit. Quoꝝ quidē seditionibus: ⁊ perturbationibus ecclesia romana fere collapsa ē. Quibus iniurijs permotus pōtifex Alexāder Federi cum ipsum: ⁊ scismaticos pontifices suos anathematis vinculo colligauit. Quā obrē Federicus oēz ecclesie ditionem pulso Alexandro occupauit. ⁊ cum multe eidem ciuitates restiterēt: oēz fere cisalpinam vastauit. Sed dū in pontifice nimium exardesceret: ⁊ crudesceret: ⁊ q̄maxime ī lōbardia inhumaniter imperaret Gual- uagnus angierie comes: ⁊ tunc mediolani princeps adiuuantibus socijs ciuitatibus eius copias ita frequē tibus prelijs attriuit: vt cū pontifice romano libenter pacis federa inire coactus sit: ⁊ maxie q otho eius fi lius a Sebastiano venetoꝝ duce captiuus tenebaē. Eas ob res imperator venetias ad Alexādrū pontificē humiliter accessit: ⁊ ibidē deposito iperiali vestimēto in ianuis basilice beati marci populo vniuerso astā- te ⁊ spectāte humi se prostrauit: ⁊ veniā pōtifici romano suppliciter expostulauit: Qui suscepta penitētia: ⁊ obediētia integra promissa iureiurādo pacē firmauerūt: Atq; ita venetoꝝ opera federicus absolutōis bñ ficiū promeruit: ⁊ ecclesie rōane reconciliatus fuit. His ex siña bñ ⁊ optie gestis: Federicus magno sibi exer- citu cōparato pro syria expeditionē suscepit. Et per vngariam iter faciēs tādē constātinopolim peruenit: vbi Ysaach grecū imperatorē offēdit: qui federici potentia veritus traijcere hasphoꝝ hortatus ē: Trasmissis ita q; copijs Federicus primo philomenā vrbē de turcis accepit: ac Iconij agrū vastauit: indeq; cū multas Barbaris cedes dedisset: tandē armeniā minorē totā occupauit: ⁊ in suā ptatē redegit: Ibidēq; constitutus dum aliq̄ rapidū amnē lauādi cā inexplorato ingressus fuisset: ab aquis suffocaē: cuius funus tandē a fi lio repertū tyrū perducitur: atq; ibidē cū maximo omniū luctu sepelitur. Quo mortuo filius eius exerci- tū in antiochenū agrū pduxit: vbi ⁊ partim morbo: partimq; fuga tādē ↄsumptus ē. Fuerat. n. federicus hic magnanimus largus strenuusq; atq; facūdus ac ī oībus semp gloriosus: de cuius gestis ēt multa īfra dicēus.

¶ Vitalis Michael. 41 venetoꝝ dux Dominico mauroceno duci hoc anno surrogatus ducauit annis. 17.

1154 De isto nil memorie dignū habemus nisi q̄ cum regnasset annis 17. ob eius imprudentiā apud palacem potem auro etatis sue septuagesimo a populo obtruncatus fuit: eo q̄ classem peste infectā in vrbē introduxisset. Eoqz sic mortuo corpus eius apud sanctū Zachariā sepultū fuit.

1155 ¶ Gualuagnus āt anglerie comes et mediolani princeps vinens andree principio filius hoc anno patri in regnū succedens regnauit annis. 24. Vir certe inclytus et celebri laude dignus: qui ab paternis fui equitate minime exorbitauit: preter hoc q̄ bellum pacis semper carius habuit dixit enim se cursum nūq̄ acturum nisi aut in hostes rueret: aut fugientes insequeret: quod bene patre mortuo ostēdit: q̄a de nihilo aliud q̄ de bello gerendo meditabatur: vnde principatu vnito primo suo congressu in laudenses mouit. quibus superatis et profligatis etiam papienses sibi infensos plurimū lacerauit ac cremonēses pari mulcta affecit. postmodum contra comenses: qui predictis ciuitatibus presidia tulerāt: properauit: et eorum ciuitatē perturbauit. Deinde exercitu congregato i Gulielmū montisferati tunc marchionē duxit: Quē casali obsidione concludens eo vsqz ipsuz perduxit ut pre fame mulos et mures ac herbas qīuas pecudes non comedūt oppidani pro summis delitijs haberētur. Tādē ne fame deficeret deditionē fecit. et eo cū oībus capto vectigalē sibi constituit. Contra Federicū deniqz imperatorē: qui cū in mediolano obsederat multotiens cū ingenti virtute dimicauit: atqz eius legiones sepissime profligauit. Et licz pro vrbe conseruanda multa incōmoda et dāna atqz vulnera in proprio corpore pertulerit: attamen nūq̄ animo consternatus fuit post multas deniqz cōcertationes et vastationes inderis prodentibus ciuitatē imperator cū exercitu ingredit: et cūcta in direptionez data tantā crudelitatē exercuit: vt nō etati aut sexui parcere voluerit: sz oēs cedi: et pro seruis habe i mandauit. Ac lateqz mediolanensium opes et domus diruit: etiā menia cūcta per circuitū penitus euertit: vtqz solo equata Federicus aratū per circuitū duci: et sal spargi precepit: his gestis gualuagnus cū Joāne epō ac multis ex vicecomitū familia captis in germaniā ad perpetuos carceres relegauit. hunc itaqz gualuagnū captum Federicus: ut animi: tridno sub mēsa ad modū canis tenuit: et multis flagellis cedi fecit. perductus at i germaniam et i cōpedibus cōiectus multis ānis afflictus fuit: post multos ānos Gualuagnus cōpedibus fractis custodibusqz interfectis i italiam cū rustico habitu venit: vbi mediolanēsiū ciuibus cōuocatis et in vnū collectis adminiculantibus socijs ciuitatibus ac grecorum imperatore ab integro ciuitatē reposuit: ac menibus muniuit: et pro viribus cūcta restituit. Tandē gualuagnus hic vir inuictissimus cūctis filijs eius priuatus airo lore et senio grauatus egritudinē contraxit: atqz die quinto quo egrotare cepit vitā cū morte mutauit: qui fuit annus dūi. 1182. Quo sine virili sobole defuncto mediolanēses pro senatū more populi Ro. se itaqz rexere: ac ita per duos et 50 annos vsqz ad Turianorum tyrānidē seruatū est.

Papa. 148 Adrianus quartus papa, professione monachus: et gēte anglicus Anastasio pōtifici hoc āno succedens sedit ānis. 4. et men. x. hic cū esset egregius declamator ab Eugenio tertio in Noruegiam prouinciaz conuertēdā missus fuit: et illā ad christi fidē conuertit. Qui magistratu suscepto

1156 minis ac precibus a romano populo tētatus fuit: vt liberā vrbis administrationē cōsulibus relinqueret: qd se facturū cōstātissime recusauit. Quā obcām populus indignatus cardinalē vnū multis affecit vulneribus: vnde pontifex eos acerba et dura execratione ac interdicto percussus est. Jdē fecit in gulielmū sicilie regē. qui multas ecclesie occupauerat vrbes. Verū postea pontifex eū in gratiā receptum oīa errata peperciit. hic itaqz romanā ditionē plurimū auxit: et circa lacū sancte christine: et sui vulsiuiū multa castella erexit: atqz muniuit: et predia a comitibus coemit: et radicophanū oppidū muris ac turribus inexpugnabilibus cōmuniuit. Pariusqz pontifici vrbem veterē inhabitauit: quā etiā menibus et edibus cultiorem reddidit. vbi aliquātū moratus Romā reuersus est. Sed ibidez malignā consulum conuersationē odio hūc agnignam peijt. absqz morēs corpus suū romā delatū i beati petri basilica sepelitur. 1157

¶ Gulielmus Rogerij regis filius Ro. apulie et Sicilie rex: hoc anno patri in regnuz succedens regnauit annis. 13. licz sint qui dicant. 15. hic patre defuncto ut erat animo ferox mox Beneuentana suburbia capera

1157 nūqz ac Bauchū in hernicis de ecclesia occupat: pp qd hadriano pontifex eū graue Anathemate notat: Sz paulopost Gulielmus vbi intellexit Emanuelē grecorum imperatorē quinqz milia librarum auri pontifici obtulisse vt Gulielmū italia fugaret. nō et tres apulie ciuitates ex federe permitteret. Eo audito statim Gulielmus hic ad misericordiā pontificis recurrit: et ei oīa ablata restituere promisit: atqz vltra alia nōnulla oppida tradere Romanosqz rebelles subigere ac Aurū qd grecus obtulerat psoluere si eū absolueret: et in regno cōfirmaret. Que res admodū pontifici placuit: verū quidā cardinales auaritia ducti id benū impediuere. Gulielmus autē indignatione cōmotus mox cū paratissimo exercitu apuliā ingressus: copijs grecorum et appulorum prelio superatis: oīa vastare cepit. Quam ob rē Appuli et Salentini cōpulsi ei deditionē fecere pontifex vero cardinalibus indignatus: q̄ malum consiliuz dedissent: Gulielmuz ad se vocatuz in gratiam recepit: et vtroqz regno eum confirmauit: adhibito primo sacramento se vll amplius deinceps molesturum: qd Romanaz ecclesiam offenderet unde eo et deinceps singulis annis Apulie reges vectigal pontifici Romano persoluere consueuerunt.

¶ Gulielmū etiā Eremitā ordinis nostri viruz vtiqz sanctissimuz oliz aquitanie ducez et pictauiensiuz comitem per hec quoqz tēpora in Gallijs virtutibus et miraculis clarū fuisse constat. Qui a primeuo iuuentutis sue beato a Bernardo abbate sufficienter edoctus dum cunctis celsior haberetur: mortez preoculis sibi constituere voluit timensqz ne aliquando morte subitanea raperetur spretis seculi pompis in vastā Eremū

recessit: ⁊ ibidē sub diui patris augustini regula perfectus christi seruus esse cepit. Factusq; religiosus deinceps q̄to in seculo altiori honoris cacumine fuerat tanto se humilius sub maioris sui regimine subdidit: Et sicut antea insignis ⁊ loricatus barbaros ⁊ hostes ꝓpulsare consueuerat: ita in deum cõuersus loricā super nudū induens crebris orationibus: vigilijs: ieiunijs: disciplinisq; corpus suuz indesinēter affligere voluit: Quibus armatus presidijs hostes spirituales atq; peccata collucta(n)do superauit: hāc ob rez multi nō modo seculares: verum ⁊ eiusdem ordinis fratres atq; alij priuati: quibus vite ipsius fama nota fuerat ad eum confluebant: ⁊ tanq̄ bonū patrem ⁊ doctorez ordinisq; istauratorē paruo adhuc sub tugurio honori obseruabāt discipuli. Is cum cistercieusiū ordinem i gallijs modico tpe plurimū auctum: ac maximo i precio habitū: suumq; eremitarum ordinē adeo in omnibus labefactum dirutumq; atq; vastatum: vt nulla quasi religionis facies in eo videretur. Collabentia namq; videbat monasteria: collapsa oratoria: desertos oratulos: ⁊ quid plura: laborātē prorsus oīuz religiositatis caritate: ⁊ inopia ordinem ostendit: vt nullum fere religionis indiciuum in eo videbatur. Ordinis itaq; sui vir sanctus calamitate permotus animuz ad instaurandū ipsum moresq; religiosorum suoruz componendos ita adiecit: vt breui contra'efecē ex multitudine religiosorum ac monasterioꝝ a se restitutorum meliorem faciem ordo ipse eremitarum diui augustini in gallijs pre se tulerit. hanc ob rem ordo ipse ea in regione eum non modo patrem: verum etiam ordis conditorem appellauit. vnde ⁊ deinceps ordinis fratres non Augustini: sed gulielmite vulgo appellauit. Hic itaq; concessione Anastasij pontificis ac hadriani eius successoris relicta eremo ciuitates primus ex eremitis incolere cepit: ⁊ primum monasterium apud parisium sub mendicitatis titulo extruxit: quod etiam carthusiensis frater in suo fasciculo temporum contestatus est. Huius autem precipuus Albertus gallus fuit: Qui viuendi modum sua doctrina ⁊ vite sanctitate ordinem postmodum auxit: ⁊ rigore continuit Hic siquidem Gulielmitarum titulus in gallijs vsque ad Innocentij quarti pontificis tempora perseuerauit. Verum eo mandante post habita eius denominatione: ⁊ omnibus diui patris Augustini eremitis ad ciuitates vbiq; accersitis idem pontifex Innocentius: ⁊ successores omnes sub vno titulo eremitarum sancti Augustini appellari voluit atque precepit. Erunt forte qui a durato iam calcibus tramite exorbitent: ⁊ clament me temerarium fore religiosum: eo q̄ presumam hoc in loco dicere ea que multis incognita sunt: vt hunc patrem Gulielmum ordinis eremitarum diui Augustini fuisse fratrem dicere ausim. Sed si ipsi veterum pontificatum annales: ⁊ scripta 'prout diligenti cura fecimus, perlegerint: nec dubito quin comperiant me hoc in loco vbicunque vera dixisse: Qui si religiosi sunt: aut taceant: aut eos peniteat: aut certe legant: cum inter alia crimen hoc minime deceat religiosum.

¶ Heresis vualdensiū seu pauperuz de lugduno per hoc idsuz tēpus initiuz sumpsit: Cuius quidē auctor quidaz nomine vualdo lugdunensis ciuis fuit. Is cū diues admodū haberetur opibus relictis ⁊ pauperibus erogatis dyabolica quadaz suasione ductus euangelicam paupertatez omnimode obseruare statuit: vnde cuz idiota esset: quosdaz vulgares libros cum quibusdam sanctoruz dictis sibi conscribi fecit quos non sane intelligens suo inflatus spiritu predicando sanctoruz apostolorū officium sibi vsurpare curauit. Congregatis itaq; innumerabilibus quasi discipulis multos ⁊ quidez pessimos errores disseminare cepit: prelatos scilicet ac cleruz penitus aspernando monitus autez respondit obedire oportet deo magis q̄ hominibus: ⁊ cum in suo sensu obduratus persisteret tandem veluti hereticissimus ⁊ contumax anathematis vinculo innodatus patria propellitur: que res facta est in laqueum magnum ⁊ maximū scandalum simplicioribus viris: adhuc autez multis in locis hec ipsa fatuitas viget. 1158.

¶ Viri discisciplinis excellentes.

¶ Joannes carnotensis episcopus ⁊ beati Thome canthuariēsis familiarissimus: homo doctrina ⁊ eloquētia clarissimus: his temporibus in precio existens librum de Curialibus ⁊ philosophoꝝ nugis cōposuit Ac etiam vitam ipsius beati Thome accuratissime edidit: atq; alia quadam vt vincentius gallus li. 29. testatur scripto mandauit.

¶ Joannes etiam medicus Mesue filius: qui Mesue alterius fuit filius Hanech filij Hali filius Abdele regis Damascenorum ⁊ ipse hisdem temporibus in medendis langoribus clarus existens de Medicinarum solutiuarum rectificatione librum scripsit. Aliumquoq; Antbidotarij: quem appellauit Grabadin edidit insuper: et cum de curis morborum scribere orsus fuisset. Cumq; a capite inchoasset scribens de morbis cordis interijt: ⁊ manchum opus reliquit quod postea petrus " pponus patauinus: ut aiunt perfecit An christianus iste fuerit ignotum habemus: ⁊ licet tanq̄ fidelis ⁊ bonus deum persepe appellet. Nusq̄ tamen in suis operibus xp̄m nominat.

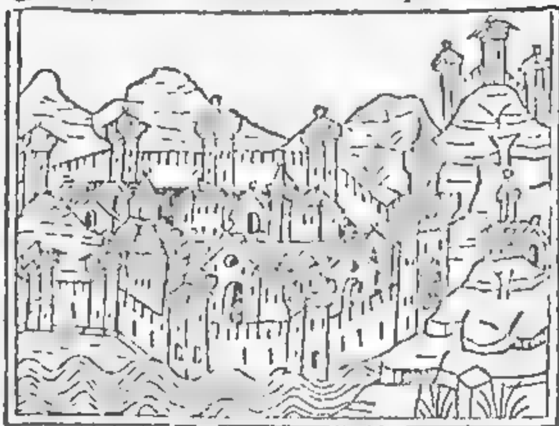
¶ Joachim abbas calaber maxime doctrine: ⁊ excellentissimi ac prope diuini ingenij vir hac ipsa tēpestate apō Gulielmuz regem: ⁊ calabros oēs clarus ⁊ inclytus fuit. Qui prophetie spiritu' vt aiūt, repletus futura quasi presentia differebat. Is aliquando ab Othone Augusto interrogatus quid sibi de expeditione sa

racenorum sperandum esset? Respondit: nundum adesse tempus quo hierusalem recuperari posset: itaq; christicolas non valde profecturos. Hic cum plurimum eruditus esset nonnullos in sacris codicibus edidit commentarios. & q maxime in apocalipsim: ubi & multa predixit: & potissimum de ordinibus mendicantium. Item contra Petrum lombardum Theologum doctissimum librum composuit: Qui etenim postea dampnatus: & reprobatus fuit: sicut patet in principio libri decretalium. Alia quoque per pulchra scripto mandauit.

Lexander tertius papa natione senensis hoc anno mortuo Hadriano pontifice maximo a tri
Pag.179 obus & viginti presbyteris cardinalibus electus sedit annis vno & viginti: & diebus decem & no
uem: Vir certe sanctissimus: & excellentissimi animi insignitus: In cuius electione maxima in
1160 urbe Roma seditio exorta est. Duo enim pontifices maximi constituti fuerunt: Quorum vnus
hic: alter vero a tribus solummodo prophanatus cardinalibus Victor est appellatus. Qui in
ter se dissentientes Victor ad Federicum imperatorem: Alexander vero ad Gualuagnum mediolanensem principem: & Philippum francorum: atque Henricum anglorum reges: ac alios italie principes confugit. Quam ob causam Federicus tres alios pontifices maximos creauit. Nam Victore pontifice mortuo primo Paschalem: post Calixtum: deinde Innocentium pontifices summos constituit: qui omnes in sua execratione pessima perierunt. Alexander itaque hic talibus: & tam continuis circundatus seditionibus: quum etiam Federicus omnem ferme Romane ecclesie ditionem occupasset hortante Philippo francorum rege: & Guilhelmo sicilie rege sanctissimo ac potentissimo in transalpinam galliam contendit: Ubi & in claramonte concilio habito Federicum imperatorem: ac Victorem antipapam cum eorum complicibus scismaticis anathemate notauit. Qua propter Federicus turbatus destructo mediolano: aliisq; compluribus Italie vrbibus: tenebrigio in Germaniam concessit. Mortuo autem apud Lucam ethruric vrbem Victore antipapa Guido cremensis a seditiosis subrogatur: & Paschalem appellant. Interim autem Alexander ab amicis suis consulibus Romanis ex gallia reuocatus: cisalpine Gallie populi in libertatis spem erriguntur: & in Federicum imperatorem seuissime imperantem arma statim suscipiunt: & eius presidia ex munitionibus ejeciunt. Quo audito Federicus cum suis ex germania cum magno exercitu in Ausoniam uenit: & vlciscendi iniurias (vt ipse dicebat) occasione nactus in Romanam vrbem rerum dominam mouet: Pro quo pontifex eius vim perhorrescens post diuturnam vrbis obsidionem: & horrendas vtriusq; partis cedes decimoseptimo pontificatus sui anno coquinariis vestibus sumptis eo in habitu venetias profugit: & ad diue virginis de charitate monasterium paulo ante a Marco Juliano conditum profectus hic ab incolis recipitur: & Ostulo preficitur post aliquot vero menses cum quidam nomine Comodus eum ibidem agnouisset velut insensatus confestim ad Sebastianum Ducem accessit & silenter in vrbe Veneta adesse pontificem Romanum retulit. Qui re cognita mox Senatum congregans cum omni apparatu ad pontificis diuersorium accessit: Compertoq; ibidem pontifice Romano in tali despecto habitu eum cum crucibus aliisq; solemnitatibus ad diui Marci templum cum omni gaudio & plausu primo produxerunt. Cumq; ibidem pontifex ante altare ex more consedisset ipsum principem et Senatum: ac omnem populum benedixit. Imperator vero audiens summum pontificem venetijs adesse Othonem filium suum cum armata classe ad reposcendum summum pontificem venetias misit. Cui Sebastianus Dux occurrens facto congressu: ipsum superauit & venetias vinctum perduxit. Othus autem ad summum pontificem captiuus perductus eo procurante pax inter maximum pontificem & patrem augustum componitur altera vero que secuta est dies Federicus Venetias venit & pacem a filio confectam hoc modo approbauit vt Rome & que ditionibus erant ecclesiastice summo pontifici redderet. Et quicquid ille pro perpetrata culpa iniungeret patienter perferret. Isto igitur federe inito: Alexander summus pontifex confestim ad Januas templi diui Marci euangeliste accessit & ibidem vniuerso astante Imperatori iussit vt se humi prosterneret & veniam denuo postularet. At summus pontifex Cesaris Imperatoris collum pede comprimens orauit. Scriptum est. Super aspidem & Basiliscum ambulabis & conculcabis Leonem & Draconem. At Federicus: Non tibi inquit. sed Petro cuius successor es pareo: Et summus pontifex respondit: & mihi. Et petro. Ac sic inter Imperatorem & summum pontificem pace composita. Ipse Imperator cum bona venia recedens constantiam se contulit atq; ibidem etiam pacis federa cum omnibus Romano Imperio subditis percussit: que pax Constantiana nuncupata est: ac pro lege habita apud nostros allegatur: abeuntibus autem venetijs summus pontifex: cum Guilhelmi Siculi regis triremibus tredecim & quatuor Venetis. Ob acceptum beneficium quibusdam gratijs venetorum Ducem atq; Senatum exornauit de quibus insra diceimus: cumq; tertio hic pontifex Romam profectus esset prodeunte obuiam honoris gratia omni populo statim apud lateranum concilium celebrauit: tum maxime vt mores curie tam nimia licentia labefactos componeret: tum etiam ut alia ad Christianam Rempublicam necessaria constitueret. Quibus rebus gestis: Dum post longos labores quieturus speraret. Anno pontificatus sui primo & vigesimo die decimonono Rome moritur: sublatis prius e medio quatuor scismaticis pontificibus: quorum seditionibus ecclesia Romana fere subuersa est.

¶ Alexandria ciuitas Gallie Cisalpine.

¶ Alexandria Cisalpine Gallie ciuitas hoc anno a Mediolanensibus: socijsqz ciuitatibus contra Papienses Imperatori fauentes communi conditur impensa: et ab Alexandro pontifice Alexandria appellatur. Hec enim inter Astensem vrbem atqz Papiam apud Rouretum Tanaro amni adiacentem constituta est: Et Tanarus ipse fluuius ipsam quasi intersecat: Qui quidem fluuius exundans quandoqz ipsam perturbat. Condita igitur vrbe ex consensu: consilioqz summi pontificis ad ipsam incolendam quindecim hominum milia ex conuicinis ciuitatibus statim missa fuere: quibus et viritim diuisi sunt agri: atqz ad edificandum partita sunt in vrbe loca. Anno deinde quinto vrbis condite: Alexander ipse pontifex: priuato prius Papiensi episcopo: palij et ferende crucis dignitate noue vrbi episcopum dedit: Uerum cum aliquando ipsi ciues quidam insolentes episcopum interfecissent: per annos plurimos episcopo ipsa ciuitas caruit: ipsa quippe ciuitas nunc multis claret familijs clarissimis: in quibus ad huc viri preclarissimi qui artem bellicam atqz leges cum gloria pertractant: Inter quas sunt Guaschi atqz Troti nobiles celeberrimi. 1161

¶ Mediolanum ciuitas Metropolis.

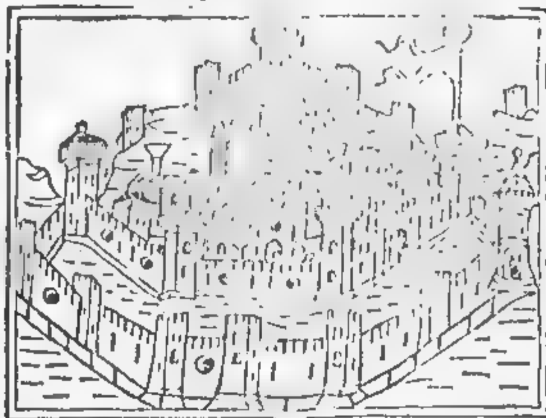
¶ Mediolanum autem Metropolis et regia Cisalpine regionis ciuitas hoc anno post septem annorum obsidionis a Federico Imperatore capta innumerabilibus viris ac mulieribus et paruulis in Germaniam transmissis solo funditus equatur: et ad perpetuam rei et facinoris memoriam aratrum semel huc atqz illuc iussu Imperatoris deducitur: et sal superspargitur. Spoliatis autem ciuium rebus Federicus ipse Imperator reliquum populum extra vrbem miliario decimo habitare coegit. Rodulphus vero quidam tunc coloniensis episcopus huic euersioni presens cum imperatore assistens: et ipse trium magorum corpora que Eustorgius Mediolanensis episcopus e Constantinopoli iamdiu transtulerat: rapuit: et secum cum gaudio ad ciuitatem suam: vt Uincentius gallus testatur: transtulit. Gualuagnus autem Mediolanensium princeps paulopost e compedibus Federici Imperatoris aufugiens in Italiam venit: finibus suis in vnum collectis: vrbem ab integro adiuuantibus vicinis ciuitatibus: et Emanuele Grecorum imperatore cum maxima gloria reposuit: atqz muniuit. Similiter et Dordonam ciuitatem ab eodem Federico spoliatam et dirutam atqz succensam ipse Gualuagnus vir optimus restituit: ac etiam apud Albiate oppidum pontem perpulchrum extruxit. 1162

¶ Secutia Pedemontium ciuitas.

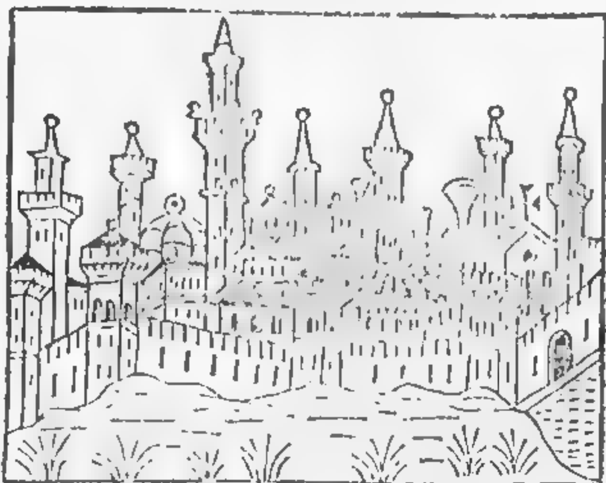
¶ Secutiam pedemontium regionis tunc ciuitatem in Cinisij montis radicibus positam idem Federicus imperator dum ex Gallia in Italiam descenderet etiam dolo cepit: quam cum bonis omnibus spoliasset penitus diruit: Nec postea vnquam in eandem ciuitatis dignitatem coaluit: Eius postmodum episcopatus propter ipsorum ciuium improbitatem in Thaurinensem (vt aiunt) translatus est: Eo tamen in loco adhuc Castrum frequentatissimum et munitissimum habetur ducibus Sabaudie submissum.

¶ Spoletum Umbrorum ciuitas.

¶ Spoletū etiā Umbrorū celeberrima oli ciuitas ⁊ ipa bis tumultibus cū Alexādro pōtifici fauēt a Federico cesare iā tertio destruit ⁊ vastat: ex q̄ ꝑmū sacris ṽginibus oibus violatis oē hominū genus in ṽuitutē redigi ꝑcepit: Primo nāq3 theodoricus ꝑmus Gothoꝝ rex cū ipsam diu tenuissz in ea āplissimas edes edificauit: ⁊ ipsam celeberrimā reddidit: sed alij q eidē regi successerūt: gothi easdē edes destruxerūt: ac etiā menibus euersis: tādē vacuā reliquerūt: quā tamē postea Narses Eunuchus destructis gothis denuo refici fecit: atq3 mādauit. Eā qppe ciuitatē cū lōgobardi nō obsedissent ob vrbis dignitatē ducū ac ꝑncipū suoꝝ sedē cōstituerūt: Post destructionē vo regni Lōgobardorum stāte Ro. ecclesie felicitate theatrum fuit: Habet hec ipa ciuitas inter cetera nūc arcem omnium Italie munitissimam: que ⁊ edificiorum pulchritudine preter alios nuperrime (vt vidimus) a Dominico gentili i feio genuensi patricio: ⁊ comitis Hieronymi Riarij Sororio ibidem ꝑsidenti ornatissima reddita ē: Hanc qppe anti quissimā fuisse constat: cum ipsam Liuius libro vigesimo Coloniam a Romanis deductam fuisse scribat: ad quam cū Hannibal post transimenū laci pugnā peruenisset: ab ipsius vrbis ciuibus turpiter repulsus fuit: Habuit ipsa ciuitas plures clarissimos in omni ṽtute ⁊ dignitate viros. ornatur quoq3 multis sanctorum martyrum ac confessorum reliquijs.

¶ Crema oppidum.

1165 ¶ Crema aūt oppidū nobilissimū atq3 oīum Italie frequētatissimū ⁊ ꝑmariū diu aū ꝑditū tēpestate hac a Federico isto cesare post afflictā diu ac laceratā dirutāq3 Cremonā i eius dānū obprobriūq3 erexit: ⁊ muris arceq3 ppe inexpugnabili: necnō ⁊ fossis muniuit: atq3 edibus plurimū āplificauit: ⁊ cultius ipm reddidit: qd pp agri bonitatē multi ex cōuicinis ciuitatibus ac castellis ad ipm cōfluētes celeberrimū reddiderunt: vnde ⁊ nostro seculo postq̄ id castrū: imo potius ciuitas i mānus Venetoꝝ deuēit tāto fulgore: ⁊ dignitate virorū illustriū: ⁊ edificioꝝ tam publicoꝝ q̄ ꝑuatorū claruit: vt i tota Italia nemo illi par aut diuitijs aut vrbanitate: aut populorū frequentia inueniatur.

¶ Almericus. 6. ex nūo hierosolymorū Rex hoc anno Balduino fratri in regnū succedēs regnauit annis duodecim: Vir per omnia strēnuus et multo memoratu dignus: Qui primo regni sui anno Droguntem Egyptiorum ducem in prelio: edita prius ingenti cede diuinitus superauit: ⁊ Alexandriam eius regni sedem obsedit: Quam quidem Tiracunus sol

1166 dani turcorum regis prefectus ipsi Soldano domino suo per fraudem subtraxerat. Alexandrini autem cum nullo pacto christianis subijci vellent: Almerico tādē se hac cōditione cōmisere: vt pulso Tyrāno in Soldani potestatē per suas mānus reducerent: Almericus itaq3 hic ingenti pecunia, ꝑmissa vrbē Soldano restituit. Sed cum pecuniam pactam non in integrum Soldanus ꝑstaret in eū ducēs carras nūc Cayrum vrbem potētissimā venit ⁊ ipsam diu obsedit: Qui q̄uis spe potiunde vrbis non careret: accepta iterum ingenti pecunia obsidionem soluit: mouens deinde in Ascalonem eam paulopost re infecta reliquit eo q̄ cōmeatibus indigeret: Dominum vero regressus non diu superuixit.

¶ Guilielmus eius nominis secundus magni Guilielmi regis filius tertius Sicilie ⁊ Apulie rex hoc anno post patrem regnum accipiens regnauit annis viginti quinq3: Vir quidem pacis ⁊ quietis amator: qui cum regnum suscepisset: audito Alexandri pontificis discrimine magnam statim pecuniarum vim: ⁊ tri

1168 remes duas paratissimas eidem misit: quas ingressus pontifex salutem sibi fuga per Tyberim quesiuit: Indeq3 maxima classe comparata contra Turcos Latinis in Asiam infensos traijciens omnia perturbauit: ⁊ Thessalonicam Macedonie ciuitatem eis substulit: Ac multas Grecie ⁊ Thracie vrbes varijs quidem calamitatibus affectas partim cepit: partimq3 diripuit: nusquam Andronico imperatore

cor occurrēte: Ipso autē Andronico deinde sublato: z pace cū Isaac eius successore firmata mox cū qua-
draginta tribus triremibus cū Corrado Mon ferrati marchione in Syriam traiecit: Quibus presidijs
adiutus Almericus rex turcos maxima illata clade superauit z profligauit: Inde Tyrū mouēs Saladinū
Egypti regē vi hē turpiter obsidentē repulit: ac ita mari pacato proficiscētibus in asiā christianis cōmunē
eam annonā ministrauit: ac post paucos dies vir xpianissimus panormi sine filijs masculis defecit: relicta tā
tummodo Constantia filia monacha de qua mox dicemus.

Sebastianus Ziannus secundus z quadragesimus venetorū dux hoc anno Vitali Michaeli duci suffectus
ducauit annis. 7. Vir certe sapiā. probitate: religiōe ac fortitudine insignitus: q magistratu suscepto statī 1171
predecessoris sui homicidas ad iudicium duxit: Inde cū Federico Cesare ob summi pontificis Romani tutelā
z defensionē durū satis suscepit bellū: z cū ingenti gloria cōfecit: quia vniuersam Federici classem profliga-
uit: z Othonē eius filiū in prelio cepit: z Venetias ad pōtificē captiuū perduxit: Quorū interuētu z pruden
tia pax postea: vt premissum ē inter imperatorē z pōtificē cōfecta fuit. Et pōtifex ipse Romā rediit: ob cuius
beneficiū pōtifex ipse ipsi Sebastiano duci z eius successoribus ac senatui suo veneto hec ipsa donaria: seu
priuilegia cōcessit. Et primo qdem fumale cādidū quod sol o potificibus Ro portādū cōsuetudo concedit ei
dem insignus ē. Itē q plūbo eorū epistolas sigillare deinceps possent: qd tātū summis pōtificibus licitum
erat. Tertio eidē principi Umbellā cōcessit: que ē ornamētū galero persimile: Quarto venetorū principi ter-
tiam sedē in theatro Ro. fieri fecit: cū prius due tantū in pape theatro sedes essent: quarū dexterā pontifex sū
mus: sinistrā vero Cesar teneret. Demū in ascēsione dn̄i nostri Jesu xpi venetis in tēplo beatissimi Marci
euāgeliste indulgētiā plenariā ppetuo duraturā cōcessit: q vsqz in prīs cū magna solēnitate z populorū cō-
cursu publicat. Quinto ipsi duci octo vexilla serica diuersorū colorum obtulit. Sexto deniqz cereū albū eidē
pdonauit: q oia Venetijs i palacio sancti Marci ppulchre depicta hētur. Deniqz Sebastianus hic. 6. an
nis magistratu completis in langorē decidit: z tandē deuotione cōmotus in monasterio diui Georgij ma-
ioris se deferri precepit: vbi z post aliquot menses relictis ibidem plurimis diuitijs z fundis e vita feliciter
migrauit: vbi z sepulchro marmoreo quod sibi viuēs in claustro construxerat sepultus iacet.

Saladinus Egypti rex hoc anno Norandino sarracenorū rege defuncto eius loco tanq̄ vir fortissimus
z strenuus ab oībus surrogatus regnauit ānis. 16. Hic magistratu atqz regno suscepto statim cōtra egyptio 1172
rum regem in bello processit: Quo tādē capto z occiso vniuersā Egyptū z Syriā oēm conquisiuit z suo impe
rio adiecit. Deinde in xpianos mouēs: primo z secūdo prelio a Balduino rege leproso superatur aut fugatur:
Verū comparatis denuo copijs cōtra Emanuelē grecorū regē mouet: quē z simulata fuga aliquādo in angustias
cōualles pertrahēs tādē superat z capit: Eius victoria elatus factus cōtra xpianos de hierosolymitano regno
cōtendētes cū maximo exercitu processit: quā tandē post maximā xpianorū stragē cū vniuerso eius regno
cepit: z de ea triūphauit: Jam namqz ciuitatē sanctā xpiani reges post Gotfridū regē p ānos octo z octo
ginta cū magna gloria possederāt. Hic oppe Saladinus clarissimus fuit. cui nil aliud ad summā defuit lau-
dem nisi christianū nois caracter: Qui moriens tādem mandauit in sui funeris trophenm tale ante corpus
suū deferri spectaculum videlicet pānū nigrum in lancea suspensum: cui precederet preco clamans. Sala-
dinus Asie totius domitor ex tanto regno tantisqz opibus moriens nil aliud secum defert.

Soles tres hoc āno nonis septēbris in occidēte simul visi sunt. Et post duas horas ceteris deficiētibus neq
medius fuerat solus occidit. Similiqz modo, proximis ānis tres lūe apparuere. Terremotus etiā circa hoc
tēpus pluribus annis nōnullas quassauere prouincias: z pmaxime Syriam atqz Ciliciam in qbus multe 1173
vrbes diruerunt: quedamqz cum magna populorum strage corruerunt.

Balduinus eius nois. 4. Almerici superioris regis filius septimus ex nostris hierosolymorū rex post prēz
regnauit in Hierusalē ānis. 6. Hic integer in oībus fuit: q lz vehemēter laboraret lepre morbo: regnū tū con
stantissime ac prudētissime gubernauit: Et inter cetera sua facinora Saladinū predictū regē virū fortissimū
duobus deuicit prelijs: vno. s. apud Ascalonē: altero apud Tyberiadē: z quoad vixit eū intra limites suos
cōtinuit: Hic vxorē nullam propter lepram ducere potuit: Sed cū duas sorores haberet: primā natu maiorē 1178
nomine Sibyllam totius regni heredē constituit: z Gulielmo cognomēto Lōgaspata Mōtisferrati Mar
chionis filio vxorem dedit: ex quo vnū tantum genuit filium noīe sibi Balduinū. Ipse autem Gulielmus
gener iussu soceri sui multa atqz preclara cōtra sarracenos gessit facinora: Sed suscepta vxore paulopost
aeris intemperie e vita migrauit: relicto filio Balduino paruulo superstite.

Philippus Francorū rex Ludouici superioris regis filius: hoc āno post patrē Francis regnare cepit: z re
gnauit annis. 44. De isto multa atqz preclara Vincētius gallus lib. 29 differunt. Hic itaqz regno suscepto
cum audisset Hierosolymā a Saladino fuisse captam: Clemente pōtifice Romano admonēte cū multis
christianorū principibus Syriam aduauigauit. Cūqz Ptolomaidē vna cū Ricardo Anglorū rege se rece-
pisset: ac inde hierosolymā repetiturī essēt: ambo de hierosolymorū regno cōtendere ceperūt. Demū Phi 1179
lippus hic indignatiōe cōmotus simulata infirmitate in Europam dimisso Ricardo regressus est: vbi in
regnum suum introgressus reliquū vite sue tēpus in pace z sanctimonia consumpsit. Ferūt historie hūc
Philippū religiosorū oratōibus miraculose fuisse natum: qa cū Ludouicus pater iam sexagenarius liberis
careret vniuersis populis: z pmarie religiosis regni sui precepit: vt dn̄m instāter deprecarent: quatenus sibi fi
lium z regni successorem cōcedere dignaretur: quo facto sequenti anno hunc Philippū genuit filium.

¶ Henricus aūt Anglo⁊ rex Vir vtiqȝ strēnuus hoc ip̄o āno teste Vincentio gallo diē obiit: Cui cū ali
quādo beati Thome archiep̄i cātuariēsis mors imputaret: mox oratores ad Alexādrū pōtificē Romā
ad se purgādum misit: Quibus cū pōtifex nō facile crederet duos cardinales ad rē diligētius inuestigādā
ī Angliā misit: qbus rex dimisso hibernico bello quo erat itentus honoris gr̄a apud Normādiam occur-
rit. Reqȝ discussa ad hoc vētū est: vt Henricus cū nō satis cōstaret de facto: iuriamēto se purgaret: pmi-
sit tamē aliquā penitētiam agere de ipsius sancti viri nece. Cuius etsi insons atqȝ inscius fuisset: occasio-
nem tamē aliquā prestitisse visus fuit: q2 illum viuētē nō honorauit. Additū ē preterea ei: vt ductos mi-
lites hierosolymā mitteret: q suis auspicijs suaqȝ impēsa per ānū p̄tra sarracenos ibidē dimicarent: vtqȝ
ip̄e triēnio cū quāto posset exercitu cōtra barbaros bellū gereret: libertatemqȝ ecclesiasticā in suo regno
tueret appellatiōibus ad curiā Ro. factis nō aduersaret: qbus iureiurādo firmat' anglici regni titulum i
se suosqȝ heredes trāsferri meruit. Hic factum est vt anglici reges a Ro. pōtifice regni iura recognoscāt.

¶ Laurus maripetrus. 43. venetorum dux Sebastiano duce hoc anno oium bonoru3 suffragijs suffectus
1180 ducauit annis. 14. Vir quidē optimus magniqȝ cōsilij: ac tāto magi͞atu dignissimus: q Henricum Dādu-
lum virū strēnuum, pp̄ter violatum a grecis insigentum ad Emanuelē co⁊ iperatorē legatū misit: quē scele
stus iperator greco⁊ visus maleficio captū tandē candēti enea īspicere cogit quoad oculo⁊ acieȝ ami-
teret. Caꝓpter īcensi ⁊ turbati veneti cū gallorum copijs iuncti iperium ⁊ Cōstantiopoli vi hē grecis su-
stulerunt: qbus oibus bene a se gestis: cū Laurus hic soli deo deseruire cuperet magi͞atu a se abdicauit: ⁊ i
monasterio sancte crucis itrauit: ⁊ religiōis habitū suscepit: atqȝ ibidē in oi sctitat' ope⁊ vsqȝ ad mortem per
seuerauit: vbi ⁊ tandem plenus bonis operibus in pace quieuit.

¶ Alexius Emanuelis greco⁊ imperatoris filius hoc anno patre defuncto in iperiū: l3 adolescētulus suc
1181 cedens iperauit annis. 4. Huic antē pater ꝓpter adolescentiā Andronicum quendam grecū regia stirpe
progenitum tutorem dedit: q per aliquot annos imperiū sapienter ⁊ cum summa laude admiistrauit: Cu-
ius ēt intuitu Philippus predictus Francorum rex Agnetem filiam adolescenti vxorem dedit: Verum
vt hūana assolet cupiditas post aliqd̄ t͞ps Andronicus cum videret latinos propter affinitatem puero fa
uere zelo commotus latinos pepulit: ⁊ puerum in vndis necauit: ac constantinopolitanum imperium sibi
vsurpauit: ac p̄marios q in vrbe erant ciues omnes interfecit.

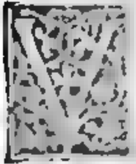
Pap. 180 Lucius eius noīs tertius papa natiōe Lucanus post Alexādrum pōtificē sedit ānis quattuor ⁊ mē 631
sibus duobus. Hic autē optimus vir pontificatu suscepto: cum consulu3 nomen e Romana repu
1182 blica abolere anniteretur ab vrbe electus est: atqȝ eius fautoribus Romani in seditionē verti ocu
los effudere. Vnde pontifex Veronā veniēs ibidem propter acceptā tam insignem a Romāis cō
tumeliam habito cōsilio ⁊ ipsorum licentiā improbauit: ⁊ p̄ncipes christianos adhortatus est vt nostris in
asia pro fide Christi laborātibus succurrerēt: Dū autem pro hac re nūcij vltro citroqȝ mitterētur: ibidem
pōtifex emoritur: ⁊ magna adhibita pompa ante altare cathedralis ecclesie sepelitur: Hic Lucensibus su
is a Federico imperatore signandi pecuniam licentiam impetrauit: prout satis in Lucana ciuitate a nobis
vt superius expressum est.

¶ Terremotus atqȝ portēta multa hoc āno vbiqȝ ferme fuere ita vt Antiochia: ⁊ Tripolis atqȝ Damascus
magna ex parte corruerint. Cathina etiam Sicilie ciuitas prorsus euersa sit in qua circiter viginti homi-
1183 num milia sunt oppressa: In ea quoqȝ Sicilie insula contra aquarum natū arii pelagus retrocessit: ⁊ homi
num ferme qnqȝ milia absorbuit: In Italia insuper grandines ouis anserinis grossiores cecidere

¶ Hierosolymitane vrbis vltima captiuitas.

¶ Guido lusignanus Sibylle Balduini regis leprosi sororis maritus: hoc anno mortuo Balduino ⁊ eius
nepote Balduino paruulo Guilielmi Montisferrati filio ex Sibylla ipsa suscepto octauo loco regnum su-
1184 scipiens regnauit annis duobus: Viuēte nāqȝ Balduino leproso: ⁊ Sibylla ip̄a ad secūdas nuptias cum
isto Guidone translata Balduinus rex leprosus nepoti suo consulturus Guidoni illi ac Raymundo Tri
politano principi tutelam dedit: hac tamen lege: vt quoad Balduinus paruulus pueritiā supergrederet:
regnum gubernarēt: ⁊ postmodū ipsi nepoti redderēt: Sed Balduino sene defuncto Tripolitanus Co-
mes nō potuit pueri curam suscipere: Sibylla ⁊ Guidone prohibētibus: sed nec quidem diu superuixit pu-
er: quia octauo mense post annum mortuus est: cuius mortem tamdiu mater occultauit donec largitiōibus
⁊ blanditijs in sui sententiam deductis patriarcha ⁊ proceribus Guidonem maritum creari regē obtinu
it: Tulit eam rem grauiter Raymundus comes: Vnde inter ipsos Guidonem scilicet ⁊ Raymundum
maxime orte sunt dissensiones in qua Raymundus Soldano adherens maximum detrimentū Guido-
ni ⁊ reliquis Christianis acquisiuit. Quamobrem Saladinus predictus ingenti peditum ⁊ equitum exer
citu comparato Ptolomaidem primo: Inde Aconem: Post Berytum ⁊ maritima omnia occupauit.
Postmodū in Ascalonem ducens ip̄am ad deditionem coegit: captis Guidone ⁊ templi magistro: Ve-
rum qui in Ascalone presidio erant deditionem his conditionibus fecerunt: vt ipsum Guidonem ⁊ tem
pli magistrum redderent. Post hec Saladinus Hierosolymam veniens vrbem oppugnare: ⁊ quidem
acriter cepit: Quam demum hi qui in presidio erant desperatione magis q̄ oppugnationum metu ad-
ducti ea quidem conditione deditionem fecere: vt cum suppellectili: quam singuli humeris suis ferre
possent: abire permitterētur. Facta est igitur hec deditio secunda octobris die anno nono ⁊ octuagesimo:

post q christiano rex cepat. Migrātes itaqz christiani Heracliū patriarchā et clerum sacro agmine secuti sunt: et pars Antiochiā: pars vero Tyrū aut Alexandriam petijt: et inde in Italiā q̄sqz traxerit. Saladinus itaqz hierosolymaz ingressus campanas p̄mū turribus deiecit: Dehinc basilicas oēs preter Salamonis templum prophanauit. quod prius q̄ ingrederetur aqua rosea lauit. Mānere tamē hierosolymis xp̄ianos asianos. syrianos: armenos: iacobitas: georgianos et grecos vsqz in presens permittere Saladino.

Vrbanus tertius papa natiōe Mediolanēsis patre Joāne gēte nobili Crubella natus hoc anno Lucio pōtifici suffectus sedit āno vno et mēsibus qui vndecim: Qui q̄ p̄mū pōtificatū inijt reuocare ad cocordiam xp̄ianos p̄ncipes et q̄maxie in Asia annixus est. vn̄ p̄mo sui pōtificatus āno comparande classis gratia hierosolyme caperētur: venetias venit: sed audita hierosolymorum captiuitate xp̄ianorūqz multa ex dolore ai accepto i tunc apō ferra obijt: ibiqz sepultus fuit. Pap.181. 1186

Andronicus aūt grecus regia stirpe percatus: hoc ēt anno Alexium impatorē suū adolescentē interfecit: et ipse imperiū vsurpauit: Nā idē adolescētē impatorē ū in aquis laxādi animi gratia paruo nauigio huc atqz illuc dilaberet: eū in mare p̄cipitē dedit atqz necauit: Quo mortuo ipse assumpta purpura imperium vsurpauit: Quo occupato aliud facinus nō minus paruū priori addidit: quia omnes imperij proceres quorū virtutē suspectā habebat breui tm̄ pissima sustulit morte: atqz alios multos nobiliores exilio damnauit: propter quod et dijs atqz hoibus odio plurimū haberi ceptus ē: Quāobrē cōstantinopolitani eius necessitate cōpulsi Isaac quēdam etiā regia stirpe procreatū ad imperiū vocarunt. Qui stati fauentibus ciuibus Andronicum prelio superatum et captum varijs cruciatibus interfecit.

Cōradus Bonifacij Mōtisferati marchionis filius hoc āno ex Italia in Syriā cōtra Saladinū profectus ab Isaac cōstātinopolitano impatore p̄maxima classe accepta in Saladinū duxit: atqz eius exercitū cū ingēti dāno et dedecore fudit atqz fugauit: Indēqz in turcos faciēs multos eoz nobiles captiuos abduxit: Quāobcausam Bonifaciū eius patrē a barbaris p̄lio pridē captū: et vinculis cōiectū redimē meruit: Tādiu deinde ibidē p̄ fide xp̄i pugnauit quoad vsqz vitā cū ingēti gloria exegit: Hic tamē vnū mali exempli egit opus: vt Isabelā Balduini sororē sibi affinitate coniūctā. cū Tyri apō eā agēt rapuit: et vt hierosolymitani regni titulos sibi ascriberet: cū eā iā alio viro in cōniugiū tradita cētiui nō aliter cōmiscuit. 1187

1187 Gregorius octauus papa genere Beneuētanus Vrbano pontifici hoc anno summo omnium consensu pontifex suffectus sedit diebus tantūmodo quinquaginta septem: Qui pontificatu initio pari ardore cōtra Barbaros accēsus statim Pisas proficiscitur: vbi cum Genuēses cū pisanis composuisset hanc eis legem imposuit: vt vterqz populus classem quātam possent cōgregarēt: et in Asiam pro christiana religiōe tuenda p̄pararēt. Erat tunc etiam populus pisanus bello maritimo admodum potens. Sed dum hec ardentiori cura vir sanctus ageret pisis moritur: et ibidem cum luctu sepelitur. Pap.182. 1188

Clemens tertius papa patre Joāne ciue Romano natus postea pōtificatū accipiēs sedit annis. 2. et diebus. 16. Hic ēt suscepto pōtificatu cōfestī de bello in sarracenos ducēdo edictū p̄posuit. Postmodū nōnulla edificia i vrbe extruxit et claustrū apud sanctū Laurētiū extra muros edificauit: ecclesiaqz lateranēses vetustate collabētes nō mediocri impēsa restituit: et eius templum Musiuo opere exornauit: Necnō et quorūdam clericorū mores probatos sua seueritate emendauit: Atqz cum Tācredo apulie tyranno bellum gessit. Tādem cū mortem obijsset in lateranēsi ecclesia cū ingenti pōpa sepelitur. Pap.183.

Bōifacius Mōtisferati marchio Cōradi p̄dicti p̄r hoc āno a barbaroz captiuitate p̄ filiū liberatus postq Thessalie regnū ob eius p̄stitā ab grecoz impatore obtinuisset ab vniuersis christicolis i sanctā expeditionē p̄ficiscētibus: absens vniuersalis impator cōi oiuz cōsensu diligit. Conuenerāt. n. innūerabiles Europe p̄ncipes a Clemēte papa excitati i vrbē Sanson vt arma p̄ xp̄iana religiōe sumerēt: inter quos p̄cipui fuere p̄mo Federicus impator Philippus Frācie rex Ricardus Anglie rex: Odo Burgūdie dux cū innūerabilibus pene archiep̄is et ep̄is qbus ēt affuere veneti Genuenses et pisani cū parattissima classe atqz Frisones et Dani ac Frandiēses cū triremibus sexagita duabus: hi oēs potētatus cōi cōsensu Bonifacium istū Thessalie regē gnalē sibi delegerūt impatorē et ducē q in Syriā p̄ficiscētes multas strages suo auspicio barbaris dedere: Vez mortuo Federico et iter philippū Frācoz regē et Ricardū Anglorz regē dissensiōe orta re infecta discesserunt. Attamen Bonifacius vir magnanimus et christianissimus vt cōtra barbaros perdurare posset Cretam insulam quam sibi Alexius grecorum impator cōdonauerat: cū indigeret pecunijs illā suadētibus aicis venetis vēdidit: qbus pecunijs diu cōtra hostes dimicauit.

Tācredus Sicilie rex imo tyrānus hoc āno mortuo sine legitio herede Guilhelmo eius p̄ea p̄ceribus illiz eius loco sufficiū: nec q̄ta regnauerit hēmus hic cū dānato coitu genitus fuisset regnū Sicilie nō sibi sed Ro. pōtifici de iure debebatur: p̄p qd Clemēs p̄dictus papa sua iura repetiturus stati copias suas eo misit: qbus diu Tācredus resistēt oia rapinis et cedibus repleuit: Quāobrē mortuo Clemente Celestinus eius successor egre ferēs ipm tali regno potiri. hac astutia vsus Cōstātiā Guilhelmi regis vnicā filiā e Panormitano mōasterio occulte traxit: eāqz iā p̄uectā Hērico quito vxorē dedit: hac rōz cōditiōe vt Sicilie regnum et vltra pharoz dotis noie repetēt feudatario cēsu pōtifici Ro. reseruato: qd audito cōfestī hēricus cōditionē acceptauit: et magno cōparato exercitu i Tācredū duxit: p̄ q̄ re Tācredus. 3. Neapoli se cōtulit et inclusit: i quā q̄dēciuitatē idē hēricus post multā obsidionē tp̄z istius secutis eo mortuo Guilhel. eius filius ei successit. 1189

¶ Ordinē autē humiliatorum hisdem tēporibus ꝙ maxime in Cisalpina gallia initiū hoc modo sumpsisse ferūt: Cū Federicus p̄dictus Barbarossus totā cisalpinam: vt diximus varijs incommodis ⁊ vexationibus laceraret: plurimos prope viros cū mulieribus ⁊ liberis in Germania perpetuo exilio damnauit: vbi cū multis annis eos detinuisset iam exilij fastidiū: tam viri ꝙ mulieres cōmuni cōsensu vestibus albis induti ad imperatorē humiliter aliquādo accessere: ⁊ in terram se prosternētes misericordiam eius deprecarere: Quorum humilitatē: vt vidit Cesar pietate ⁊ supplicationibus permotus eorū precibus annuit: ⁊ vnūquenqȝ in patriam suam redire concessit. Reuersi itaqȝ exules in Cisalpinā: ⁊ forte ex voto hac de causa eius[d]o plurimi vna cū vxoribus eo in vestitu dealbato castitatē seruare volentes in vnum cōuenerūt ⁊ deo gratias agētes deinceps nil aliud cogitarē decreuerūt nisi puro ⁊ integro corde deo ⁊ beate virgini deseruire: In vnū itaqȝ multi coadunati cū scirent prophetam dixisse: Labores manuū tuarū quia manducabis beatus es ⁊ bene tibi erit: Facultates suas oēs in lanificio exposuerunt atqȝ in illo exercitio post crebras orationes ⁊ contemplationes summopere insistere ceperūt: propter quod tum facultatibus: tum etiā personarum numero mirumimodū breuiter creuerūt: procedente deinde tēpore ob religionē ⁊ vite sanctitatem ab summis pontificibus multipliciter priuilegiati ⁊ sacris ordinibus initiati tam mulieres ꝙ viri regulam beati Benedicti professi sunt.

Henricus 5 Enricus eius nois quintus Federici predicti: vt aiunt filius: duodecimus Germanorū imperator: hoc anno imperio surrogatus imperauit annis octo. Hic autem tertio imperij sui anno

1190 a Celestino pontifice Roma vocatus in solēnitate paschali celebrata prius ipsius pōtificis corona- 54
tione postridie coronatur ⁊ Constantia Guilielmi regis Sicilie filia nuper e monasterio educta nuptui traditur Siracusa ac Cathania vrbibus sibi dotis nomine assignatis: Que ⁊ ipsa inter preclara dotis sue munera cētum ⁊ quinquaginta equos regalibus vestibus ornatos obtulit: Quibus beneficijs motus Henricus ⁊ ipse tusculanū agrum statim Celestino tradidit: quē mox receptū Romani dilacerarūt: His gestis confestim Henricus cum Constantia ⁊ magno exercitu contra Tācredū accesserūt ⁊ cū in Neapoli aliqādiu obsedērūt: sed peste exercitū perturbante re infectam Alemaniam relictis ibidē ducibus abierūt. Post annū vero cū Tancredus ⁊ eius filius Guilielmus in Neapoli interfecti fuissent: exercitus vrbē Neapolim cepit. ⁊ illa in p̄dā dedit: Ibidēqȝ duabus Tancredi puellis cū multo populo captis in Germaniā ad perpetuū exiliū perducti sunt: Quas puellas cū Henricus accepisset eas seuissime interfecit: nec cōtentus q̄ in puellas virgines deseuisset: sed ⁊ plerosqȝ ep̄os ⁊ religiosos ad se ductos causa indicta e summis turribus p̄cipitare iussit: plerosqȝ alios varijs mortibus interficere fecit: propter q̄ scelera indignatus Celestinus pōtifex eū sacris misterijs abdicauit: Sȝ venia de errore postulata in gratiā eū pōtifex recepit: ⁊ ad se in Italiā vocauit: ⁊ de regno Sicilie eū inuestiuit. Atqȝ ita hic Henricus modico eius labore citra pharū ⁊ vltra regnū accepit: Inde etiā a pontifice vocatus ad bellū asiaticū eum hortatur: sed cū per se hierosolymā petere non posset archiepiscopū maguntinū ⁊ Saxonie ducē cū magnis copijs eo destinauit: quibus ita cū in regnū redijsset: mox Mesane egrotare cepit cognitaqȝ sui morte adesse propinquā: vxorē ⁊ Federicū filiū ad Innocētū papā Romā mittens eos illi sibi obnixe cōmēdauit: Philippū vero germanū Ethrurie ducē q̄ nū in se sunt Romani imperij ⁊ regni Sicilie quousqȝ filius adolescuisset gubernationē cōmendauit. cōfectoqȝ testamēto Panormi diē obijt.

¶ Ricardus Anglorū rex hoc anno cū exercitū in Syria duce vellet: cū Philippo Francorum rege: vt diximus copias ⁊ castra coniungere voluit: qbus ita coniūctis ambo cōtra Saladinū apud ptolomaidē bellū p-

1191 spere gesserūt: ꝑpter qḋ Saladinus q̄n superatus: de reddēda xp̄ianis hierosolyma cogitare cepit. Sed cū inter se de ipso p̄ncipatu ābo cōtēderēt philippus indignans negociū reliqt: ⁊ in Europā cū suis venit: Ricardus nihilominus bellū strēnue ꝓsequit: Eo q̄ Guido Lusignanus hierosolymorū āte a rex a Saladino pulsus magnitudinē Ricardi deꝑhēdens: p̄us accepta ab eo Cypri insula: eidem hierosolymorū regni iura p̄misserit: Ea ꝑp̄ anglie reges adhuc eū titulū sibi ascribūt. Auctus igit a o Ricardus obsidē hierosolymā instituit: sed hyeme supueniēte: ⁊ dilabētibus passim maritimis copijs sententiā mutās cū Saladino pacē composuit: ⁊ maximā pecuniarū vim ab eo accepit. Cūqȝ in patriam tandem rediret: ab hostibus in itinere capitur: ⁊ ingenti pecunia recuperatur. Demum cum in Angliam peruenisset quoad vixit cū Francorum rege bellum habuit: ⁊ cum eo sepe dimicauit.

¶ Brixianorum contra Cremonenses victoria.

¶ Cremonēses hoc anno idibus decēbris xp̄ianos in qete agētes i olij fluminis ripis infense adoriunt: atqȝ eorū agrū hostili aīo discurrūt ⁊ spoliāt: vltroqȝ ꝓgressi etiā Cuuidatū agri Bergomēsis oppidū aggredientes ipm igne ⁊ ferro turpiter destruūt: Qua iniuria lacessiti Brixiāi Bergomēsibus Mātuanisqȝ ac placentinis sibi iūctis leonū more in hostes ruūt ⁊ fundūt: ac eos in turpissimā fugam vertunt: atqȝ plurimis eorū interfectis: ⁊ castris ipsorum spoliatis triūphum victorie reportarūt dignissimū: Vndeqȝ eorū vexilla cū Carotio asportantes Brixiam cū ingenti gloria perduxere: ⁊ in cathedrali eorum ecclesia ad ꝑpetuam facti memoriā oia suspenderunt: Cuius quidem trophei ptica adhuc in ea extat suspensa.

[Pa]pa 184 Clestinus tertius papa natione Romanus Clementi hoc anno suffectus sedit annis sex mēsibus septem ⁊ diebus vndecim: Vir quidem per omnia bonus ⁊ optimus: Qui suscepto magistratu:

1191 statim Henricū: vt dictū est corona exornauit: atqȝ ei Cōstātiā monachā in matrimoniū collocauit [illegible]

Et quoad vixit nil pretermisit: quo minus Hierosolyma recuperaretur. Et licet in multis bellorum sumptibus opprimeretur: edes tamen egregias apud sanctum Petrum & Lateranum extruxit. Moriens tandem cunctis pre dolore lachrymantibus in beati petri templo sepelitur.

¶ Viterbium oppidum.

¶ Viterbium Ethrurie oppidum hoc anno ciuitatis nomen a Celestino isto sumpsit cuius ecclesiam cum cathedralem constituisset: tuscanensi ac centumcellensi ecclesijs preesse voluit.

¶ Constantia Gulielmi Sicilie Regis filia hoc anno ex monacha iam diu professa iussu Clementis predicti pontificis Henrico Augusto matrimonio copulatur: & ex monacha augusta nuncupatur. In huius autem Constantie ortu Joachin abbas prophetico ductus spiritu patri Gulielmo dixit natam esse regni sui Sicilie desolationem futuram. Qua prophetia stupefactus Rex secum anxia meditatione reuoluere cepit: Quo nam pacto illud a femina contingere possit. Nec aliter videns quam a coniuge vel a filio: Regno compatiens vt connubij atque prolis auferretur spes: puerulam in monasterio clausit: & perpetuam deo virginitatem profiteri cepit. Sed contra dominum nullum valet consilium: iuste semper mortalium facinora expiantem. Hec autem patre sanctissimo & optimo rege extincto nemine preter se legitime regni herede superstite cum iuuentutem omnem peregisset: iamque facta videbatur annosa: sumpsissetque post patris obitum Tancredus predictus regni dyadema: eo iam est vt factionibus procerum omne regnum in exterminium traheretur. Quamobrem quibusdam regno & populo compatientibus menti incidit: quod postmodum subsecutum est Constantiam istam alicui magno principi in coniugem dari vt eius ope atque potentia pestiferi tumultus sedarentur. Nec absque labore magno obtentum est: Celestino pontifice consentiente vt in eam Constantia deueniret sententiam: videlicet vt nuberet: cum in professionis proposito imobilis staret: & etas annosa obsistere videretur. Sed cum a deo res processisset: Henrico predicto imperatori tandem desponsata est: & imperatrix facta nuptialem conscendit thorum: & quinquagesimum & quintum agens annum rugosa concepit. Et cum ipsa conceptio propter etatem non crederetur: Henricus imperator ad tollendam omnium suspitionem: cum tempus partus aduenisset: edicto publico diuulgari cepit: vt quicunque vellet interesse futuro imperatricis partui Panormi venirent. Multisque aduenientibus Imperator in pratis Panormi tentoria ponere fecit: & cunctis videntibus: imperatrix iam quasi decrepita infantem peperit: videlicet Federicum secundum: qui postea ob eius fatuitates in monstruosum euasit hominem: & Italie totius nedum Sicilie regni euersorem: vt non euacuaret Joachim abbatis prophetiam. Et propterea hec Constantia si aliquo alio merito numquam esset extollenda: illo tamen vnico preter naturam partu per vniuersum orbem conspicua & commemoranda facta est.

¶ Erricus Dandalus quartus & quadragesimus Venetorum dux Lauro duci omnium consensu hoc anno sufficitus ducauit annis duodecim: vir per omnia gloriosus: qui tum eloquentia: tum experientia & exquisitis moribus plurimum valuit: Qui suscepto magistratu auctoritate senatus classem non modicam in hierosolymorum expeditione cum reliquis principibus christianis transmisit: Cui quidem classi archiepiscopum Rauenatem prefecit. Indeque Jaderam ciuitatem quarto rebellantem Venetis recuperauit ac Constantinopolim imperiosam cum gallis recepit: & Cretam insulam a Bonifacio Montisferato maximo precio emptam imperio suo adiecit: sed & alia complurima beneficia quoad vixit senatui suo contulit. Moriens tandem in atrio sancte Sophie maximis cum lachrymis sepelitur. 1194

¶ Saphandinus Saladini Egyptiorum regis frater hoc anno Saladino rege apud Damascum defuncto regnum omne suscepit & Saladini filios expulit. Diuiserat enim Saladinus ipse filijs suis regnum nulla de fratre isto mentione habita. Quamobrem indignatus Saphandinus fratris filios omnino regno depulit: & solus deinceps ipse regnauit. Sed quantum ille regnauerit non satis constat.

¶ Cypri regni principium.

¶ Guido Lusignanus genere Gallus dudum Hierosolymorum Rex a Saladino pulsus hoc anno iuribus suis Anglorum regi permissis: Cyprum insulam ab eodem Ricardo in regni recompensatione recipiens multis in ea annis regnauit. Atque hoc modo propter antiquam ipsius regni nominis dignitatem regni titulum insule dedit: sibique ac posteris suis vsque in annum domini .1460. per annos ducentos & septuagintaquinque ipsam insulam reseruauit. Ea namque insula olim cadentibus rebus Romanis ciuitas diu sub Grecorum imperio fuit: Quos pauloante supradictus Ricardus Anglorum Rex ex insula hoc modo deiecit. Cum enim idem Ricardus hierosolymam cum classe properaret tempestate coactus Cyprianum 1195

portū ingressus ē: Sȝ cū a grecis repelleret̄: arma que ī barbaros parauerat in ipsos vtit: eisq̄ insulā ab stulit: quā firmo suoꝝ presidio munitam Guidoni hinc hierosolymorum regi permisit. post varias autem regum successiones ad duos fratres regnū id peruenit: quoꝝ alter petrus noīe classe instructa cū cathelanis: Galliisq̄ Alexandriam vrbē aliquādo inuasit: igressusq̄ vrbē mediā diripuit. Inde igitur apposito preda ingenti ditatus aufugit: q paulopost insule ingressum a fratre proprio interfectus est. De huius autem regni successu ⁊ progressu nihil amplius dicemus: cum de regibus suis passim tractabimus.

Pap.185. Innocētius.3. papa ptria cāpanus patre Transimūdo anagnino ex infima plebe nato papatū post Celestinū pontificē accipiens sedit annis.18. mensi.4. ⁊ diebus.24. Vir certe in omni genere vite probatissimus atq̄ doctissimus: q a pueritia etate parisius litteris operā dedit: vbi tm̄ pfecit: q 6397

1198 postmodum multa librorꝝ volumina cōposuit: Inter que extat liber de miseria cōditiōis humane: ⁊ de missa alter: ac de baptismi sacramēto: Sed ⁊ sup psalmos penitētiales tractatus cōposuit. Edidit iā per sermōes plurimos tēporibus ac diebus accōmodatos. Decretales quoq̄ antiquas cōposuit: quas obseruari mandauit: i qbus multas improbat hereses: sicut in pncipio voluminis hētur. Cuius aūt opera ⁊ impensa hospitale sancti spūs intra vrbē Romā conditū ⁊ magnis pventibus auctū fuisse constat. Indeq̄ basilicam sancti Sixti vetustate collabentē restituit: vniuersisq̄ ecclesijs: que tamē in vrbe erant pro cōficiendis calicibus argenti librā vnā obtulit: ⁊ altare bti petri plurimū ornauit. rex dū perusij tollēde discordie cā que inter genuenses ⁊ pisanos vigebat profectus ibidem in pace qeuit. Hic primum ordinem nostrum diui Augusti. eremiticū sub tutela apostolica suscepit: sicut pȝ ex eius indulto: qd̄ incipit: Solet annuere.

¶ Joannes Angloꝝ rex hoc ipo āno Ricardo eius fratre ex telo catapulte interfecto Anglie regnum suscepit: Cui cum postea Ludouicus Frācorū rex maximū indixisset bellū: Joānes diuino auxilio vsurus statim Angliam atq̄ Hyberniam Romane ecclesie vectigales fecit. Nā centum auri marchas quotānis se eidem soluturū compromisit: si ab eius impetu dominus eum liberare dignaretur. Atq̄ victoria diuinitus parta postea aliq̄diu apud Angloꝝ reges hoc votum seruatum est.

¶ Joannes bonus ordinis eremitarū diui Augustini instaurator ⁊ pater natiōe Mantuanus his tempo

1199 ribus cū multis annis in Flaminia quā maxime ⁊ vmbria vitā religiosissimā atq̄ sanctissimā duxisset ⁊ multa ibidē mōasteria erexisset atq̄ instaurasset vbi ⁊ religionē ipam firā labefactatā verbo ⁊ exēplo plurimū erexit Mantuā regressus ibidē etiam miraculoꝝ gloria plurimū effulsit. De cuius sanctissima vita multa ⁊ incredibilia quasi nō credētibus scripta referūtur: q̄ si oia enarrare vellē ordinis suscepti ⁊ voluminis modū profecto excederē: sed quedā pauca ad multoꝝ edificationē hoc in loco scripta sufficiēt. Mortuo itaq̄ ipius patre Joānes bonus in etate florida remāsit: ⁊ cū pluribus abūdaret diuitijs ⁊ neminē vereret per annos multos lubricis iuuenibus ⁊ hystriōibus adhesit: Quod mater q̄ bona vocabat aīaduertēs preces cū lachrymis indesinēter p salute eius ad dnm̄ fundebat. Cuius preces dn̄s ex alto prospiciēs: ipm filium ad salutē graui morbo percussit. Cumq̄ Joānes bonus vite sue discrimē haud parū extimesceret votum vouit dn̄o si pristine redderet̄ sanitati deo deiceps in habitu religioso se ppetuo deseruiturū: Qui vbi sanitatem adeptus ē: cū diligentē cōfessionē vrbis episcopo fecisset: matre iā defuncta oēs substātie ipius facultates vēdidit ⁊ paupibus erogauit nil sibi oio reseruās. Sicq̄ nudus penitus ⁊ Christi spe ac fide armatus stati in Flaminiā haud pcul a Cesena vrbe sub quodam specu cōcessit: ibiq̄ miruminmodū se affligēs maximū sibi sanctitatis nomē comparauit. Indeq̄ suscepto religionis eremitarum diui Augustini habitu adeo in pncipio carnalibus incēdijs pulsatus fuit vt parū abfuerit qn a pposito sancto retrocederet: sȝ miles xpi manū mittens ad fortia doloris incēdio carnis extinxit incēdiū: Nā arūdinē suscipiens in multas eā subdiuisit pticulas: atq̄ eas peracutas sub vnguibus manuū suarū infixit: ⁊ taliter sup quendā lapidem manus cōtudit: vt vsq̄ ad digitorū summitatē infigerent̄: Quo vehemētissimo dolore quasi exanimis effectus in terrā decidit: ibidēq̄ tribus diebus ⁊ noctibus tanq̄ mortuus permāsit. Verū pius dn̄s seruū suū nō deseruit: sed per visuȝ ei apparēs adhortari eū cepit dicēs. Fili qa bene fecisti optime vitā cōsumabis: nec deinceps vllo pullaberis tentamēto. Elapsaq̄ visiōe Joannes bonus omni prsus dolore alieuȝ se sensit: gratiasq̄ deo agēs immēsas incredibili postmodū abstinentia vsq̄ ad mortē corpus suuȝ afflixit: Cuius qdē exemplo per totā Flaminiā ⁊ Vmbriam nō modo eremite: sed ⁊ seculares plurimi ad eū cōfluxere ⁊ ipm sibi patrē ⁊ ducē cōstituere. Audiensq̄ vir sanctus celebre nomen beati Guihelmi olim aquitanie ducis in gallijs ordinē eremitarū sancti Augustini labefactatū moribus ⁊ institutis ac edificijs instaurasse eius exēplo incēsus: ⁊ ipse innūerabilia pene mōasteria p Flaminiam ⁊ Vmbriam ordini suo erexit Quapp ad eū tanq̄ ad patrē oēs eremite certatim cōcurrē ceperūt: Quos ille cōcernēs magis exēplo q̄ verbo ordinis instituta instaurare ⁊ resarcire curauit. Quāobrē in eisdē prouincijs religiōe aucta: extunc: vt fit ab ipso instauratore ⁊ reformatore fratres Joānbonite: non diui Augustini vulgo eos appellare cepit. Tandemq̄ cū vir sanctus annis.50. ⁊ eo amplius in Flaminia cōmoratus fuisset diuino nutu in patriam reuersus plenus dierū ⁊ opibus bonis extra Mantuā vrbē in monasterio ibidē a cōciuibus suis sibi cōstructo anno a natiuitate dn̄i 1222. migrauit ad dominū: cuius sanctissimū corpus paulopost intra vrbē translatū in monasterio ordinis sub titulo sancte agnetis fabrefacto summo seruatur honore: Ad cuius tumbam magna quottidie ⁊ inaudita fiūt miracula: Huius aūt sancti viri ⁊ patris Joānis bōi iter celebres pstātesq̄ discipulos seraphicū Franciscū de Asisio sanctissimi ordinis minorū cōditorem fuisse constat. Sed ne

dubitet qui forte ignarus huius rei exeerāda plurimū talis videat scriptura: quibus emissa vincentij galli historici testificatione: et si.30.ipsius historiar li.c.98.referat diuū fraciscū fuisse eremitam: et cū baculo pedibusq; calciatis et corrigia cinctū incessisse: nō tñ huius Joannisboni discipulum fuisse dixit: Sed hoc in loco hoc vno verissimo cōprobamus testimonio: qr apud mātuā: vbi sacratissimū viri sciextat corpus: et reliquie ipsius nesluncto: reliquie tabellarij ēt inter antiquissimas monasterij scripturas cyrographū aliquādo visum ē cōtestās beatū franciscū de asisio ,pfessionē eremiticam sub regula beati Augustini emisisse in manibus fratris ioānis boni eremite mantuani.

Uiri disciplinis excellentes.

Helynandus frigidimontis monachus his tēporibus in gallijs i agro bellnacensi religione: et doctrina clarus effulsit: Qui cū eēt vir doctissimus diligenti cura de oibus rebus gestis chronicā perpulchrā ab initio mūdi vsq; ad hec tempora composuit.

Papias natione lombardus in latina ac greca lingua egregie doctus per hec tempora floruit: et multa cōposuit. Et inter cetera preter latina vocabula: que diligenter in ordinem redegit: etiā de ordine dicēdi optime scripsit: atq; plures epistolas elegātes: doctasq; composuit.

Ernerius alias hyrnerius illustris et spectabilis vir iuris ciuilis pontificijq; doctor per id ipsum tēpus Rome et bononie docēdo et legendo maximo fuit in precio. Qui testāte Odifredo legum doctore i.l.ius ciuile.ē.de iustitia et iu pmus oiū nemine tradēte leges ciuiles aperuit: et glosas eis addidit. Et ,ppterea iuris lucerna cognominari meruit. eo qr eius scientie et doctrine pmus illuminator extiterit.

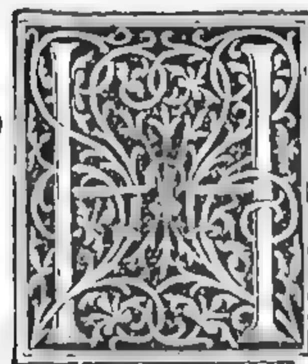
Placentinus ēt celeberrimus iurisperitus tempestate istac floruit: qui et ipso referēte sup. C. de iusti. apud pesulanū mōtē sūmā suā nō minus doctā qr vtilem edidit: que incipit: Cū essem mātue.

Joannes bosianus patria cremonensis Azonis preceptor: et ipse Odifredo teste in.l.i.in prin.ē.hoc ipso tpe sūmā breuē super pādectis cōposuit: quā idem Odifredus ventosam nomiat. Conscripsit etiam super C.lecturam perutilem.

Martinus similiter Bosianus et cremonēsis eius doctrine et professionis doctor ē quo in glosis persepe fit mentio hoc ipso tempore floruit: quem etiam angelus de perusio ob ingenij magnitudinē iuris lucernā et mundi totius speculum appellat.

Azonem preterea patria bononiensē virū vtiq; celeberrimū: atq; insignem: et in iure ciuili cōsultissimum Joannis bosiani auditorē cum predictis floruisse et clarum fuisse cōstat: Qui cū esset diuini ingenij vir in legibus optimos confecit apparatus: ac summā celebrē edidit: que apud oēs ēt nostro euo magno hēt in precio: insuper additiones plurimis sūmis addidit. Deniq; post summā suā magnos apparatus super ē.veteri: et.C.edidit. Hunc itaq; Azonē virum doctissimū fuisse Baldus i l.contractus.C.de fide instrumētor dicit eo qr legum fontem et electionis vas velut alter paulus eum appellet.

Fratris Jacobiphilippi Bergomensis ordinis fratrum eremitarū Diui Augustini in omnimoda historia nouissime congesta Chronicarum Supplementū appellata liber.13.feliciter incipit.

Enrico igitur mortuo maximo inter electores orta est dissensio cū alij Philippicū Suauie pricipem et ethrurie ducem henrici frēm quem idem henricus moriens filio Federici reliquerat tutorē. Alij Othonem 1200
Saxonie regē lotharij olim imperatoris nepotē elegissent. Innocentius vero pontifex: quia constabat henricū et Federicū patrē contra Romanā insanisse ecclesiā Othonē imperatorē pronunciauit. Philippus vero ira succensus arma parat: ac contra Othonē philippo rege francorum fauēte in expeditionē prodit. Otho quoq; composito exercitu vna cū Joanne Anglorum rege pugnandi copiam facit: fiuntq; singularia certamina: postremo cū innocentius oēs excōicasset qui philippicas sequeretur partes: eos ad sanitatē reducunt. Paceq; cōfecta philippus Ro. imperator declaratur: obtentoq; in germaniā imperio.15. germanorum imperator pronunciatur: ac sic.9.annis imperauit: sz non sine molestia hanc dignitatē retinuit tādē Altigrauius quidā Turingie princeps: multis in suā sententiā tractis: eū circūueniens interfecit. Quo taliter sublato pax oīno confecta est.

Ordo Carmelitarum: per hoc ipsum tēpus in Syriam apud Carmelū montē ab Alberto hierosolymitano patriarcha excitatur: et multis priuilegijs ab eo sublimatur: atq; eidē regulā suo iure confectā obseruandā pmo obtulit et confirmauit in qua pro habitu fratribus eiusdē ordinis capā superiorē ex Syrico cū quibusdam largis virgis.s. albis et griseis circulatā more helye prophete vt tradunt assignauit: et deferendā constituit. Vsq; ordo cū in orbē diffunderetur ac locis et viris prestantissimis indies multiplicaretur multas impugnationes p annos multos ab emulatoribus ptulit. Sz postmodū honorius pontifex eius nois.3.cernens ipsam sanctā religionē et ordinē a multis impugnatū: et aliqū psecutū eum non satis probatū ospiceret deuotione motus primo sui pontificatus anno: mutatis prius circulatis clamydibus: ob honorem beate virginis Marie in albas sub titulo virginis marie de monte Carmelo approbauit et confirmauit. Ainnt.n. ordinem istū dū in Syria cū habitu illo procederet maxima in reuerentia et deuotione apud Soldanū egypti

extitisse: et multas illi elemosynas et bñficia contulisse: sed eo hab.tu mutato eum e finibus et regno suo eie-
cisse. quã ob rẽ necesse fuit illũ i europaz traijcere: vbi mirũ in modũ excrescens clarissimos et sanctitate et
scia ꝓtulit viros. quoꝝ de nũo precipui fuere Angelus hierosolymitanus christi et fidei declamator ardẽ-
tissimus: q et doctrina et vite sanctitate plurimũ fidei christiane profuit. Insuper et albertũ quẽdã siculum
genuit: qui ob doctrinã et sanctitatez maxio in precio vbiqz euasit. Atqz andreaz florẽtinũ postea fesulanũ
epm quẽ nõ sine magna sanctitatis fama quieuisse dicũt. Habuitqz pter ea hec sancta religio Cyrillũ grecũ
virũ doctissimũ atqz sanctissimũ q preter libros multos a se editos etiam ꝓphetie spũ claruit: Frãciscum
Martini theologũ celeberrimũ: qui pter reliquos de cõceptiõe beate Marie librũ cõposuit cõmẽdatiõe
dignũ. Fuit quoqz in eo ordie Gerardus Bononiẽsis parisiensis doctor eminẽtissimus: q compluria edi-
dit laude digna. Necnõ et Guido pirpiniacensis gñalis ipius ordinis prior: et postea maioricensis ecclesie
epus: q cũ multa cõposuerit: Correctoriũ iuris: et cõtra hereses libri pcipui hẽntur. Michael etiaz Bono
niẽsis in eo viguit clarissimus sui temporis doctor: quẽ libros plures edidisse dicunt. Joannẽ de Bachone
iuris omnium atqz pontificẽ scientissimũ protulit: qui ob eius clarissimã doctrinã et Parisius et alibi noiatis-
simus fuit. Joannẽqz balistarij doctorẽ sui seculi precipuum: quẽ multos edidisse tractatus compertũ ha-
bemus. Petrum quoqz de Casa generalẽ priorem: et hierosolymitanũ patriarchã virum sanctissimũ habu
it q multis claruit miraculis. Atqz petrũ Thomã cõstantinopolitanũ patriarcham pclarissimũ doctorez
qui cum spiritualibus: ac temporalibus inimicis pro fide christi multos ꝓtulit cõflictus: ac demũ post mul
torum librorum editionem miraculis clarus apud cyprum insulam quieuit in pace. Alij atqz alij ex ea reli
gione emersere clarissimi et sanctissimi viri: quos cõmemorare operosissimũ esset. Hi itaqz ad ipsius preci-
puam laudẽ dicta sufficiant.

¶ Imperium Grecorum in Gallos transfertur.

1202 ¶ Balduinus natione Gallus flãdriensiũ comes: hoc anno Alexio cõstantinopolitano imperatore et Ysaach
eius fratre morte sublatis ipsoꝝ imperiũ vna cũ venetis inuasit et in Gallos transtulit: atqz ipse imperator p-
mo cõstitutus imperauit annis. 5. Discordãtibus.n. de ipso Ysaach et alexio viro vtiqz pditissimo: eo q hic sa
ac etate maior hẽretur et ex iure imperiũ sibi deberet ipsũ tñ Alexiũ indulgẽtissimo tractabat adeo vt pter ipij
nomẽ ei deesse videretur. Que et sua temeritate a turcis captũ: idẽ Ysaach cũ magna caritate igenti pecu-
nia redemit: sz is pessimus vir post ingẽtia bñficia fratrẽ dolo capiens excecatũ misit in carcerez: idem quo
qz in Alexiũ eius filiũ. 12. annos agentẽ fecisset nisi fuga salutẽ sibi quesiuisset: quo audito philippus fran-
coꝝ rex Alexi pdicti cognatus hunc Balduinũ flãdrensẽ comitẽ et hẽricũ sancti pauli et ludouicũ sabau-
die principẽ cũ exercitu magno venetias misit que cũ eisdẽ venetis copias iungẽtes coruz nauigio tandem
cõstãtinopolim puenerũt quã cũ. 68. diebus sũma vi oppugnassent tãdẽ obtinuerũt et in suã ptãtẽ cũ vniuer
so imperio redegerunt. Capta igit vrbe et interfecto Alexio et cõplicibus eius proceres predicti cũ Bonifa
cio montiferrato Thesalie rege. 15. viros ex oi eoꝝ exercitu delegerũt q vrbis imperatorẽ et pñarchã assume
rent eo f. pacto vt si imperator venetus nõ esset ipsi veneti patriarchã hẽrent: quẽ Ro. pontifex confirmaret.
Quã ob rẽ Balduinus hic facto scrutinio sũma concordia ab oibus imperato declaratus et Thomas mau-
rocenus venetus in pñarchã assũptus statz nouũ imperatorẽ inunctũ coronauit. Eo itaqz coronato: preter
vniuersa imperij dñia preter andropolim: intra annũ obtinuerũt: quibus gestis quarta ps oppidoꝝ capteꝝ ve-
netis assignata ẽ que oẽs insulas Egei maris otinebãt inter quas Creta et Euboea qua nũc nigropontũ dici-
mus et alie minores erant: sz qr creta noie bonifacij tenebatur: ab Ysaac iã sibi dono data: Balduinus impa-
tor cũ thesalie regẽ osummatũ hortatus ẽ: vt accepta pecunia Cretã venetis relinqueret qđ et factũ ẽ: ac sic
veneti Cretã insulã vsqz in presens obtinuere. Thomas aũt patriarcha Romã ofirmatur⁹ veniẽs Gre
coruz ecclesiaz Innocentio tertio: ut decebat: subiectam in omnibus fecit.

¶ Tartarorum regni principium.

1203 ¶ Dauid qdaz persa ex ignobili familia inter eos natus tartaroꝝ gentis rex vir quidẽ magnanimus phec
tpa ex indici mõtis vna cũ oibus sue gentis viris ac mulieribus hostili aio egressus per vicinas quasqz vr-
bes spolia multa exegit et populũ suũ hoc modo allexit: quibus spolijs allectus inde i parthos venit et pariter
rox Mediã Assyriã Persiaz Armeniã et sarmatas nõ longo tpe peruadẽs circa meotidis paludis litora
concessit: vbi et accolis suis sedes constituens in maximam euasit potentiam. Et hi nunc Ulonem cassa-
num habent principem.

¶ Petrus zianus Sebastiani cõdã ducis filius. 45. venetoꝝ dux hoc anno post henricũ dux creatus: duca
1204 uit annis. 22. Uir p oia magnificus atqz excelsus: q Corcyrã nũc corphu dictũ motonũ coroniiqz insulas
in venetoꝝ redegit ptãtez. Sz cũ obire p se oia nõ posset: priuatis ẽt ciuibus negotiũ: rei maritime cõmisit
qui et ipsi priuatiz multas grecoꝝ insulas occupauere. Inter que fuere galipolis Naxo paromola hermica
Andro euripus Tinas micole Sebyron scopulus et Stalimenus atqz alie multe. Creta ẽt pauloante a bo
nifacio mõteferrato empta rebellantẽ armis in fide otinuit: eãqz in colonie formã redegit missis eo ciuibus
venetis qui cretẽses in officio otinerẽt. Hic cuz esset religionis amator sacellũ sancti marci palatio ad ho-
norez diui Nicolai miro ornatu et sumptu extruxit. Constantiã tancredo sicilie regis filiã duxit vxorẽ ex q
plures suscepit filios: cũqz postremo senio cõfectus esset magistratu se abdicans paulopost vita excessit: et
apud sanctus Georgiuz maiorem venetijs in sepulchro paterno sepultus est.

¶ Henricus natione gallus: hoc anno Balduino eius fratre imperatore defuncto in impio cõstantinopoli-

tano succedēs imparauit annis.xi. qui suscepto imperio mox vna cū Bonifacio monteferato marchione et 1206
thessalie rege andrinopolim vrbē potentissimā cū exercitu diu obsedit: quo audito valachi gens olim Roma
na vltra danubij ripā constituta: ac Bulgari vicini ab Andri. opolentibus accersiti cū magnis copijs i co
rum auxiliū venere. Quorum furore prinotus henricus vna cū Bonifacio obsidione soluta mox cōstātinopo
lim petiere. quid postea egerit non habetur.

Dominicus hispanus vir sanctitate et doctrina plurimū decoratus: ac religiōis christiane quasi matutinū
sydus in caligura pago natus per hoc tps ex canonico regulari a deo vocatus cum duodecim fratribus socijs
predicatorum ordine incredibili feruore fundauit: quo diuinitus instituto ab gloriosa dei genitrice Maria 1208
etiā ipsius religionis habitum assumpsit. Cuius religionis pater existens cū, permittēte Innocētio tertio pon-
tifice maximo heresim apud tholosā nup ortā mira celeritate et virtute compescuit postea ab honorio ter-
tio pontifice eius successore: vt infra dicemus: ipsius ordinis c[on]firmationē obtinere meruit: quo cōfirma
to cū innumerabilia fere monasteria erexisset et multis signis et miraculis claruisset: ac vniuersā pene eu
ropam docendo et predicādo lustrasset: tandē anno salutis nostre. 1223. apud Bononiam italie ciuitatem
nonis augusti migrauit ad dominum: quem postea Gregorius nonus auditis eius miraculis: et vita pre-
clara in sanctorum numero aggregauit.

Franciscus seraphicus natōe italus ex asisio vmbrorum ciuitate ortus diui Joannis boni mātuani eremite
discipulus vir vtique diuinus: ac ordinis minorum pater et dux hoc āno terrena oīa despiciens christum in oīm
vita secutus est. Hic quippe cū religionis habitum a beato Joāne bono predicto suscepisset: et i manibus eius 1209
professionis votū sub regula beati Augustini emisisset (vt hoc ēt tabellarij cyrographo autēnico cōprobat)
et aliqādiu pedibus calciatus: et corrigia cinctus incessisset: sententie dñice memor dicēntis. Qui venit ad me
et nō renūciat oibus que possidet: et habet non potest meus esse discipulus: atque illud qd discipulis ad pre-
dicādū mittens precepit: vt neque aurum vel argētum possideant: aut ne peram vel sacculū: neue virgā: siue
calciamēta: aut certe duas tunicas haberent abiectis oibus tunicā incultā et contemptibilē fune precinctam
induens nouum mox ordinē constituit: cum quo velut sol in orbe radians christianā religionē plurimū illu
minauit. Cumque fratribus suis sic ab eo institutis nouā dedisset regulā: et christi stigmatibus insignitus fu
isset: et nomen suum in orbem diffudisset plenus bonis operibus apud asisium vrbem suam āno salutis nre
1227. nonis octobris migrauit ad dominum: quē et biēnio post Gregorius nonus auditis eius crebris mi
raculis magno prius ob eam rem conuentu habito in numerum sanctorum statim retulit.

Otho eius noīe quartus Saxonie dux: hoc anno cū philippus imperator a comite palatino interce-
ptus fuisset imperator a Germanis suo delectus imperauit annis.3. Qui statim Romā proficiscens ab Otho.4.
Innocētio pontifice coronatur: quo facto cōfestim in Romanos seuire ac contra eos pugnare cepit.
6408 Sed bello aliquādiu sedato ex vrbe pulsus ē: pp quod indignatus cō pontificis voluntatē et ipsius iniuriā in Fe 1209
dericū adolescentē imperatoris filiū expeditionē sumpsit pro qua multa regni oppida vi cepit et paulopost
totū ferme regnū occupauit: propter qd pontifex eodē āno cōcilio Rome habito cū ab imperio deposuit. Eius
etiā propter Vaphrū ingentū Otho italie principibus nec carus nec acceptus erat. Unde auxiliantibus impri
mis omnibus italie principibus pontifex eidē in bello maximā intulit cladē: quo fuso atque fugato de eo vi-
ctoriā pontifex reportauit: ex quo factū est: vt Bohemie rex ceterique electores Federicū secūdū sicilie re-
gē.20 agentē annū Ro. imperatorē deligerēt. Otho aūt pro regno cōsulturus siciliā dimittens in Germa
niā euestigio rediit: vbi postea a philippo francorum rege apud belgas superatus et interfectus tandē fuit: verū
propter dissensionem deligendi imperatorem itali nri: neque hunc: neque precedētem Philippū ad numerum
imperatorū admittunt: preter id tantum tēporis: quod inter coronationē et depositionem huius Othonis in
terfuit: per reliquum vero tempus eundem imperatorem vacasse imperium scribunt.

Estensium Marchionum imperium.

Oldrādinus primus estensiū Marchio: ac ferrarie (vt fert) dñs vir nobilissimus et in bellis p tractandis 1211
strēuus eloquētissimusque ac plurimis alijs virtutibus ornatus: hoc anno cū esset etate grādeuus ferrarie
diem obijt Azone primogenito post se relicto. Hic nāque obizonem habuit patrē qui fuit raginaldi: qui fuit
Azonis Mathildis gloriose postea maritus: quē quia prioris ipsius Mathildis viri consanguineus fuerat:
et sibi quarto gradu coniunctus erat ignorans acceperat maritū mandāte Gregorio pontifice septimo repu
diauit. Hanc nempe prestantissimā estensiū familiam: vt ex chronicis pauli marii hēmus: insignissimā ac
vetustissimam fuisse inuenimus: et vna cum comitibus sancti Bonifacij ex troianis prouenisse narratur.
Hi quippe a quodam principe nomine Marcho descenderunt: qui euersa Troia vna cum Anthenore in
italiam veniens vrbē ex suo noie in veneta prouincia condidit. A quibus aūt Oldrandinus hēcid digmta
tis nomen obtinuerit non satis habemus.

Bonifacius autem sancti Bonifacij comes vir preclarissimus verone ac multorum Castrorū princeps et
dominus et ipse eo ipso anno cum Oldrandino estense predicto: Ricardo filio post in regno relicto: viam
vniuerse carnis ingreditur.

Ricardinus autē comes ipsius Bonifacij gnatus patri i regnū succedēs regnauit annis.20. Hic igit ma
gistratu suscepto gubernationē reipu. immutare et reformare volens: multos diuerse factionis nobiliores
et potissimū monticellos viros preclarissimos ac potentissimos vrbe propellere voluit et ideo multos eorum:

quorum virtute formidabat in exiliū egit. Qui iniurijs et vexationibus lacessiti: et ipsi post aliquod tps buleri cardino insidias cōponentes tandē cōprehēderūt eū: et carceri perpetuo mācipauerūt: ac sic vincentiis sancti Bonifacij verona pulsis ipsi monticelli vrbis dn̄atū sibi vsurpserūt. Sed nec ipsi quidem deficiente presidio diutius in dn̄io perstiterūt: eo q̄ advocatis viris potētissimi eiectis vrbis dn̄iū ipsis per quinqz annos dimiserunt.

Azo preterea secundus estensium Marchio predicti oldrandini marchionis filius patri regnū successit vir sane catholicus: et ecclesie romane acerrimus propugnator et defensor: qui quoad vixit cōtra Federicū secūdū imperatorē romane ecclesie et pontificum persecutorē pro viribus obstitit. Et cum ferraria ciuitas ab ipso imperatore summo pontifici ablata fuisset: ipse eādem cesari auferens Gregorio pontifici restituit. Quā obrem idem pontifex Greg. eius nois nonus eidem Azoni marchioni et successoribus ecclesie noie perpetuo gubernandā concessit. Ipsam nāqz vrbs mathildis comitissa iamdudū auxilio venetorū et rauenatū ab henrico tertio ecclesie hoste occupatā sibi subegerat: et ecclesie romane i morte dono dederat. Et cū marchiones estenses apud mathildim et amicitia et affinitate in p̄cio haberent: ea in vrbe post Mathildis mortem ēt et diuitijs et beniuolentia vsqz ad hunc azonē precipui et primarij semp fuerūt.

Federicus secundus — Edericus eius nois secundus. 13. germanorum imperator hoc āno othone predicto imperij titulo priuato ab electoribus eius loco subrogatus: et ab honorio pontifice confirmatus et coronatus imperauit 1211
āni. 33. Quo confirmato eo pontifice, procurāte in sicilie regnū restitutus est. Sz a maioribus suis omnino degenerans. vbi imperatorē se confirmatū sensit: ilico i romanā ecclesiā insanire: et oia perturbare lacerareqz ac rapere cepit: ppter qd anathemate notatus imperij dignitate priuatus est. Sz ille paruipēdens
1212 pontificis maiestatē amplius q̄ consueuisset in oibus crudescere cepit. Et cū multos interficeret ēt quosdā prelatos ex gallia redeuntes in liuorē pontificis romani a pisanis piratis apud meliorā insulam intercipi fecit atqz submergi. Indeqz henricū proprū filium propter suspitionē affectati regni in carcerē trudi et maculari precepit. Deniqz cū multas italie ciuitates studio partiū guelphorū vz et gibellinorum impleuisset: atqz propter hoc cū multas vrbes: que pontificis partes sequebantur vexasset in apuliā traijciēs graui morbo laborare cepit. Cumqz conualescere cepisset a Mānfredo filio ex ancilla suscepto: quē tarentini sibi prefecerat suffocatus interijt. Hic scelestus imperator quoad vixit auo Federico barbarossa semp crudelior fuit: et multa in honoriū pontificē atqz Gregoriū nonū machinatus est: propter quod multis fuit agitatus calamitatibus. Et primo qa henricū filiū suū: quē sibi constātia aragonū regis filia vxor pepererat: vt diximus, suspitione affectati regni: vel vt alij volunt: zelotipie zelo in carcerē necauit. Inde apud parmā vrbē prelio superatus coronā: et ditissima queqz impedimēta: et decē milia armatos amisit. Alterqz filius legitimo matrimonio ex eadem vxore natus noie Enzius a bononiensibus: quorum infestabat agrū occisus est. Hic conradum filium: quem ex Iola ioānis hierosolymitani regis filia susceperat rerum omnium suarum reliquit heredē: quē nihilominus idem Manfredus veneno sustulit.

Miramolinus Aphricanus saracenorum rex et dux: vir quidē fortissimus atqz magnanimus hoc anno maxi-
1213 ma classe comparata in citeriorē hispaniā traiecit: et primo apud Toletū vrbē magnam statione firmata eandē oppugnare cepit: quā cum obtinere prohibito non valeret vniuersam hispaniā peruagans oi ceden bus et populationibus pleuit. Qua calamitate cōmoti reges castelle: Aragonie: portugallie: et nauarre copias ingentes simul iunxere: et saracenis occurrentes maximā cedē de hostibus ediderūt: et fuso eius exercitu atqz fugato vniuersā hispaniā preter Granatam illi abstulerunt.

Almericus quidā hereticus vir sane doctus atqz callidus: hoc anno eam ob rē in galijs magno in precio
1214 existens: diaboli a suasione seductus: in quibusdā erroribus inuolutus insanire et delirare cepit. Et inter ceteros hec vesanie errores. Affirmabat ideas que sunt in mente diuina et creare et creari posse: cū in mente diuina: teste patre Aug. nil nisi eternū et incōmutabile sit. Dicebat ēt nullū peccatū imputari posse in caritate cōstitutis: quibus erroribus apud parisiū dānatus cū sectatoribus suis exustus est.

Simon aūt gallus montisfortis Comes vir christianissimus atqz catholicus: hisdē heresum tumultibus viriliter ei occurrit et tanq̄ alter Carolus magnus cōtra has hereses non modo verborum disputationibus cū multis epis atqz alijs doctissimis viris et btō dn̄ico disputātibus: sed ēt armis fortiter egit: eo q̄ centū milia hereticos cū octo milibus catholicis fudisse et interfecisse feratur.

Synodus maxima hoc anno apud lateranū ab Innocētio pontifice p̄dicto pro recuperāda hierosolyma
1215 celebratur: vbi interfuere mille et trecenti prelati cū hierosolymitano et constātinopolitano patriarchis. Affuere ēt alij greci et Romani imperij legati: Regū quoqz hierusalē frācie hispanie anglie et Cypri oratores. In qua multis habitis cōsultationibus nihil aperte discerni potuit aut diffiniri. verū nōnulla decreta ibi prolata fuere. Omnibus tam laycorum q̄ clericorum moribus componerentur.

Cruciferorum ēt ordo ea in Synodo diu incheatus: sz aliquā intermissus ab ipso Innocētio pontifice restituitur et cōfirmatur: ac multis fauoribus comēdatur. Id quā maxime factū est: eo q̄ quedā Albanēsiū pestifera heresis surrexerat: que tātā in populo Ro. cleroqz seditionē excitauerat: quātā nunq̄ antea. Qua ob cām pontifex ipse multos cruce signatos impulit cōtra eos arma suscipere. Quibus deuictis: cruciferorum ordinē iam sopitū et obliteratū instaurans: multis priuilegijs et gratijs mirabiliter auxit: eidē autē ordini postmodū Innocentius quartus deuotione affectus apud lugdunū existens Regulā cōposuit et dedit. In qua prece

pri ipsis religiosis semper crucē in manibus portare. Ipsius autē ordinis auctorem ꝛ ducē Quiriacū epm̄ ꝛ martyrē tpe constantini magni helene matris primū fuisse tradūt. Qui cū a Juliano apostata cū mul tis christianis passus fuisset idem ordo ad nihilum ferme vsqꝫ in presens redactus est.

¶ Petrus altisiodorensis henrici imperatoris filius ꝫ gallorū i imperio cōstantinopolitano imperator hoc anno patre in grecia sublato: imperium suscipiens imperauit annis. 9. qui suscepto imperio cōfestim vna cū Jola vxore 1216
cum magno apparatu romā veniens imperij coronā ab honorio pōtifice extra muros vrbis apud sanctū lau rentiū accipere voluit. Qua suscepta vna cum Joanne cardinali de columna legato a pontifice declarato ad res asie reformādas cū copijs ab Innocentio pontifice excitatis mox transmisit. Is cum petrus in re cessu veniens dyrrachiū vrbem suā a Theodoro epirotarū duce dolo captā recuperare cōpromisit. Misit ꝗ imperator hic Jolem vxorem ꝛ cardinalē constantinopolim: ꝛ ipse dyrrachium petijt: quā cū pluribus die bus oppugnasset: nec capere potuisset: soluta obsidione sub fide theodori predicti recessit: sed cū in teterri mis montibus terrestri itinere peruenisset: dolo theodori circūuentus capit: ꝛ in obscurissimū carcerē ab eo incarcerat: ꝛ ibidē biēnio ab eodē theodoro detinet. Joles āt vxor prudēter iperiū isto interi administrauit

Honorius. 3 papa natione romanus: patre Americo hoc anno innocentio pontifici succedens sedit annis x. men. 7. et diebus. 13 vir sane doctus: et vt pastorē decet optimū: Qui pontificatu Papa. 186.
initio imperiales titulos Federico fo statim contulit: quē tñ postea in rebus ecclesiasticis sibi vsur pantis anathemate primo notatū dignitate priuauit: Deinde vt prefertur petrū altisiodorensē 1214
constantinopolitanū imperatorem incoronauit. Et cum ordinē nostrū eremitarū, put Innocen
1215 tius fecerat: protegendū suscepisset: et ordines predicatorū ꝛ minorū cōfirmare voluit. hierosoly morū etiā regem noīe Joannē ex asia ad se romā venientē benignissime suscepit: ꝛ multis muneribus a se donatū in angliā remisit. Basilicā quoqꝫ diui laurētij ex. muros: ꝛ basilicā sancte viuiane: necnon ꝛ petri sanctasanctorū restituit: atqꝫ edes marij edificauit: Et cum esset doctor egregius multas decretales ipse cō posuit. Et cum in oībus ꝛ optime vitam duxisset tādē moriēs in basilica sancte marie maioris sepelitur.

¶ Ordo predicatorum hoc anno velut nouū sydus ꝛ splendidissimus sol inter densissimas peccatorum te nebras a beato dñico diuinitus excitatus: ꝛ sub regula diui Aug. institutus post multas improborū hoīū 1218
impugnationes ab honorio isto pōtifice ipso pie dñico lūdatore istāte ꝛ petitāte auc te aplica tādē approbat ꝛ cōfirmat. Inciberat n. tūc ex hereticorū insultu: ex ꝛ iperatorū temeritate tāta clericorū ꝛ iprobor hoiū līna vt nulla religionis facies in ecclesia dei dignosceret. Dixisses n. eo tunc oēs nō mō xpianos: sꝫ ꝛ clericos et monachos aut inquilinos esse: aut certe ex extrema oiūꝫ nationum fece coēmigrasse: xpianorū itaqꝫ dñs noster Jesus xps turpitudine ꝛ calamitate cōmotus hūc potissimū ordinē predicatorū ꝛ minorū vna cū religio sis vrbibus excitauit: vt collabētē xpianā religionē per eos erigeret: verū qr lux quidē illucescere solet etiaꝫ aer lucidus nebulosus esse videt. Et propterea multi quorū vita mala erat ordines hos damnātes ꝛ ipro bantes in eos prosilire ceperunt: ꝛ insano quodā liuore percitti eos tanqꝫ mēdaces ꝛ illusores affirmabant: ꝛ vrbibus pellendos esse dicebāt. Et ideo eorū supplicationes ꝛ preces ab lateranensi Synodo reiecte fue re. Et qr vt scriptura ait: non ē sapientia nō est cōsilium ꝯ dñm: honorius prēdictus pontifex primo sui pōtifica tus anno in visione quadā diuū Dñicū cū magna multitudine fratrū in lateranēsi ecclesia vidit ipsā colla bētē humeris sustētantē. Expergefactus aūt intellexit pontifex sanctus ipsā visionē fore diuinā: qr dñs nō materialē: sꝫ ecclesiā collabētē per hunc ordinē fore erigendā. Iccirco pontifex dñicū ad se vocans statim vna cū cōsensu oium patrū ordinē istū plurimū laudauit atqꝫ approbauit ꝛ cōfirmauit: ꝛ inter mendican tes supremū cōstituit: hunc itaqꝫ ordinē veluti fluuium velocissimū ex Augustino patre nostro lucidissimo paradisi fonte emanatū perpulchre Tygridi fluuio e paradisi terrestris fonte emanato merito comparare possumus. Nā Tygris ipse fluuius: fm Josephū: Diglath dr: qd sonat acutū: eo qr inter cetera mūdi flu mina velocissimus ꝛ impetuosissimus sit. sic ꝛ ordo hic inter ceteros ordines contra hereticos qꝫ maxime extinguendos semp impetuosissimus ꝛ audacissimus est habitus. Dominicus igitur ordie suo ei ratio ne confirmato deinde annis sex superuixit. Appropinquante aūt exitus sui die illud Joānis apostoli verbū clamans dixit: qui sitit ad Tygridis fluuiū velocissimū veniat ꝛ bibat: ꝛ qui vult accipiat aquā vite gratis. Quibus dictis sponsus ꝛ sponsa responderunt: ꝛ dixerunt. Veni dilecte mi: ꝛ ita migrauit ad dñm: Ipsū aūt ordinē postmodū Raymundus barchinonēsis ipsius diui dñici consors ꝛ successor: ac reliqui infrascri pti: ꝛ vita: ꝛ doctrina atqꝫ ordinationibus mirum in modum auxere. Quorum de numero precipui fuerūt Petrus martyr veronensis Thomas de Aquino ꝛ vincētius inter sanctos relati: Reliqui aūt fuere petrus de tarantasia innocētius quintus appellatus ꝛ bñdictus. xi papa: Ugo cardinalis biblie postillator: Robertus anglicus: Nicolaus: ugo: Jo. Dñici qui de conceptione virginis tractatum edidit: et Joannes de turre cremata cardinalis oēs: qui multa ediderūt. Albertus āt magnus ratisponensis eps: cū durādo petro de palude: Jacobo de voragine: Jacobo de lusana: Martino: qui martinianaꝫ cōposuit: Ulrico argentino: ꝛ herbredo bergomensi episcopo: atqꝫ antonio archiepiscopo florētino. Ameri fere et isto in ordine innumerabiles doctores: ꝛ sanctissimi confessores: qui illum ꝓ viribus auxere quorū precipui fuere Rogerius: ꝛ Albertus brixienses Jo. parisiensis: Bernardus de claramonte Guilelmus de Alconio: Ugo de argentina: Thomas anglicus: Rainerus ꝛ bartholomeus pisani: vincentius burgundus theologus ꝛ historicus atqꝫ alij historici plurimi: habuit quoqꝫ hic ordo Guidonem ariminensē: Conradum esculanū: Angelū

de bonia: Jacobū de beneuento: atqȝ alios prope modū innumerabiles: qui sua doctrina: suisqȝ moribus & exemplis ordinem auxere: ꝓtexere: ꝛ in fidem continuere. De quibus infra.

¶ Destructio hierusalem.

1219 ¶ Hierusalem ciuitas hoc anno a Cordirio magni Saladini filio obsidentibus dānatā christianis quinta vice funditus euertitur templo domini tantūmodo integro relicto. ꝛ cum sepulchrum dn̄i nostri iesu christi violare ēt statuisset ꝑcibus christianoꝝ pulsatus ab scelere destitit. Capta āt damniata a christianis in solemnitate purificationis eo ipso anno euoluto in eiusdēȝ virginis natiuitate pro captiuoꝝ christianoꝝ redēptione barbaris reddita fuit.

¶ Ludouicus philippi francorum regis filius patre hoc anno defuncto in eius locuȝ succedens re
1223 gnauit. 4. ānis. Hic eiȝ regno suscepto stati testamentariā pr̄is sui volūtatē adiplere curauit: Qui scilicet pater ioanni angloꝝ regi nuper e hierosolymitana expeditione reuersus sexaginta milia libraꝝ argenti parisiensiū reliquerat: ꝛ totidē militie templi Tantundēqȝ magistro hospitalis hierosolyme.

¶ Ordinem ēt minoꝝ hoc anno 3. cal. decembris honorius pontifex difficillime tādē cōfirmauit. Nouerat
1224 enim antiquus hostis hunc ordinem in ecclesia dei admodū ꝓfuturū: ꝛ propterea multum illi obstitit: vt ad nihilum tandē redigeretur. Nam cum et ipse ordo ex augustino optimo fonte tanq̄ flumus emanauerit merito eufrati fluuio ipsum cōparādū puto. ꝛ quidem pulchre. euphrates eīm frugifer sonat: ꝛ inter ceteros fluuios memoratu plurīs celebris habet̄. Sic ꝛ ordo ille licet inter mēdicātes sicut euphrates inter quatuor flumina vltimus censeatur tattamē ꝛ numero ꝛ fluctu plurimo memoratu celebris habetur. Hūc itaqȝ ordinē diuus ipse franciscus tanq̄ voluptatis ortū multo labore plātauit. In quo vt quietius et securius a mundi fluctibus selongatus soli deo vacare posset: ipse frāciscus beatissimus primo introiuit: vt reliquos spiritualibus ꝛ doctrine grē aqs irrigaret. Ibidē q̄ cōstitutus diuino afflāte spiritu celesti, vt ita dixerim, vite formā ac regulā cōposuit: atqȝ descripsit: seruādāqȝ filios ac cōfratres suos verbo pariter ꝛ exemplo edocuit. Regula āt ꝛ vita fratrum minoꝝ: vt ipse ait hec est. Dn̄i nostri iesu christi sanctū euāgeliuȝ obseruare viuēdo i obediētia sine proprio: ꝛ i castitate vsqȝ ad mortē: et cū innumerabiles ex hoc ordine emerserint viri: qui ipsuȝ ꝛ signis ꝛ virtutibus ac dignitatibus ꝛ doctrinis illustrauerint breuitati studētes cūctis missis reliquis ad ordinis dignitatem exornādaȝ hos sanctos hoc in loco cōmemorarī dignū puto. Tenuit enim hec sancta religio ꝛ ordo Ludouicū epm̄: Antoniū vlyxbonensem: Bonauenturā cardinalē: ꝛ bernardinum senensem in cathalogo sanctoꝝ relatos: Sed et nicolauȝ eius nois quartum: Alexādrū quintū: ꝛ Sixtū. 4. pontifices maximos. De qbus omnibus et alijs infra locis suis latius dicemus.

¶ Clara virgo sanctissima ꝛ memoratu dignissima diui Francisci discipulus ꝛ exēplo in diuino opere plu-
1225 rimum erudita: his potissimum temporibus apud Assisium vrbē suam virtute sanctitatis ꝛ gratie multo in precio habita: ꝛ ipsa tanq̄ Apis argumentosa vberes ꝛ mellifluos virginū fructus in dominico agro cum diuo ipsius patre Francisco producere satagit. Cuius fama ꝛ virtutibus permoti honorius ꝛ Gregorius summi pontifices eam honoribus ꝛ gratijs adiuuare pro viribus ceperunt. Et cū sanctissime vsqȝ ad vicentū vixisset. Alexander quartus postea in sanctoꝝ cathalogo eam aggregauit: Et eius diei festum pridie idus Augusti celebrari mandauit.

¶ Helysabeth quoqȝ vngarie regis filia Lathigrauiqȝ Turingie comitis vxor: ꝛ ipsa per id tempus a Gregorio postea pontifice bonis virtutibus erudita tot operꝝ bonaꝝ manipulos protulit: quot ab eo semina susceperit preceptoꝝ: que xp̄o iesu copulari desiderans terreni sponsi consortium declinauit: ꝛ mundane glorie depositis vestimentis: contēptaqȝ diuitiaꝝ ipsius iactantia: se mundo prorsus fecit ignobilē: Ac tanq̄ canonica de fluxu terrene solicitudinis liberata totis viribus pietatis operibus se cōtulit: in quibus optime vsqȝ ad mortem perseuerans: non sine sanctitatis opinione in pace quieuit. Quam ob rem ꝛ ipse Gregorius nonus ipsam in sanctarum numero ascribi ꝛ aggregari voluit: ꝛ eius festum tertiodecimo calendas decembris celebrari precepit.

¶ Jacobus tepulus. 46. venetorum Dux hoc anno petro ciano duci suffectus ducauit annis. 20. ꝛ mensi. 8. Vir sane deo ꝛ hominibus carus. Iustitie amator: ꝛ pacis auctor ꝛ conseruator: Religiosoꝝqȝ virorū munificentissimus atqȝ protector. Quam ob rem ꝛ fratres predicatores atqȝ minores summo cum desiderio ac voluptate in vrbe introduci curauit ꝛ eos mira liberalitate fouit atqȝ protexit. In cuius rei signū Basilicam sanctoꝝ Ioannis ꝛ Pauli martyrum sumptuosis operibus in formam que nunc cernitur proprijs impensis redigere fecit: ꝛ eam ordini predicatorum excollendam concessit. In cuius valuis suum tandem corpus sepeliri precepit. Huius quidem precibus Senatus venetus. 25. triremes Constantinopolitano

imperator contra Tatarum grecum misit: qui superato hoste quatuor et viginti de eius classe intercepit et vrbem obsidione liberauit: propter quod imperator in rerum ibidem ordine signum confessum senatui spongiam et lanceā quibus dñs saluator noster iesus christus hinc potatus inde vulneratus fuit: ac crucis ipsius maximā partem dedit: et ingentem pecuniam a senatu suscepit. Hic cum gregorij partes contra Federicum imperatorem tueretur: ab eodem oppressus: et maximis calamitatibus affectus fuit.

1226 Gregorius. 9. papa natione anagninus de prosapia innocētij tertij pape honorio pōtifici hoc anno suffectus sedit ānis. 14. et mē. 3. Hic suscepto pontificatu honorij predecessoris sui in Federicum ꝑlatā confirmauit: quod ad recuperādā hierosolymam ꝓficisci nollet: propter quod imperator inimicitias aduersus pontificē statim constituit maximas: et exercitu cōparato in eum misit: eumq; in vrbe obsidens etiam magnam patrimonij partem occupauit: ac romanos pene omnes pecunia corrupit. Bonis itaq; temporalibus pontifici deficientibus ipse delatus per vrbem supplicādo apostolorum capitibus populū ad cōmiseratione ī ipsum cōmouit: ac sic tumultuantes romanos in suā sententiā traxit: et adeo vt eos impulerit pro ecclesia et pontifice crucem et arma susciperē: ac venientē imperatorem ab vrbe summouere. Federicus autem ira percitus multos captiuos varijs cruciatib. interfecit: ac multas ecclesie vrbes diripuit: et earum muros euertit: atq; alia loca ferro et flamma vastauit. Quam ob rem Greg. de abrogando Federico concilium celebrauit. Sed re ab ipso Federico cognita vias omnes terra mariq; preclusit. et quosdam cardinales ac prelatos adiuuātibus pisanis suis in mari cepit et in carcere cōiecit. Qua ex re tantū dolorem Gregorius contraxit vt non diu postea superuixerit. Hic itaq; helisabeth vngarie regis filiā: dominicūq; predicatorum ducē: ac antoniū ordinis minorum fratrem vltimo sui pontificatus anno ī sanctos retulit: genuensesq; ac venetos ad ꝯcordiā reuocauit: vtq; deinceps in bellis gerendis vtrisq; impense cōces essent: et signa vtriusq; vicissim ferrent. Qui tandem multis quassatus erumnis et laboribus quartodecimo pontificatus sui āno moritur. Papa. 184

1227

¶ Terremotus maximi eo anno repente exorti et adeo grandes: vt in montibus saluijs ad quinq; hominū milia perisse dicātur. Quo quidem anno frisia regio a maritimis fluctibus pene tota submersa est: vbi ad centum hominum milia demersa referātur. 1228

¶ Ludouicus predicti Ludouici regis filius hoc anno cum quatuordecim esset annorum francis regnare cepit: et regnauit annis. 41. Hic cum christiane religionis ardentissimus emulator esset: qui nil cogitabat: sapiebat vel loquebatur: aut operabatur nisi que dei sunt. Ideo (vt vincentius gallus refert) xx. regni sui anno copiosissimū exercitū ꝯgregauit: et vna cum Roberto et carolo fratribus suis ꝯ saracenos nauigauit: et cū in syriā peruenisset: statim damiata difficillimo ꝓlio obtinuit: eaq; capta et cū eisdē saracenis varijs ꝓlijs prospere gessit: tādē et ipse ab eis superatus et captus damiatā ꝓ eius redēptiōe reddere coactus fuit: cū aūt liberatus fuisset: et sepius et sepe cum eisdem prospere dimicauit: morbo tandem in exercitu eius preualente ipse vna cum Joanne filio ac Martino patriarcha: ac etiam nonnullis regni sui proceribus interijt. Qui dū infirmitate grauatus lecto decumberet. Gratias deo agens pro se et pro exercitu suo orabat dicens. Fac nos quesumus domine deus prospera mundi despicere: et nulla eius aduersa formidare. Iudeos: esto, inquit domine propitius plebi: et quam tibi facio esse deuotā benigno refoue miseratus auxilio: post hec eius dum morti appropinquaret suspiciens in celum dixit. Introibo in domum tuam: et adorabo ad templum sanctum tuum: et confitebor nomini tuo. Quibus dictis beatum celo reddidit spiritum. Quem et postmodum Bonifacius octauus auditis eius frequentissimis miraculis merito inter sanctos confessores retulit. Eo nāq; mortuo Carolus eius frater Nihilominus contra Saracenos classem non modicam cum subsidiarijs legionibus in Aphricam perduxit. Sed cum vi pestilentie cepta prosequi non possent quibusdam conditionibus Saracenis impositis re infecta domum rediere. 1230

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Antonius patria hispanus vlyxbona ciuitate oriundus ordinisq; minorum frater: vir vtiq; sanctus et multis virtutibus adornatus: hoc anno patauij insignitus clarus miraculis moritur: et a Gregorio predicto pontifice eius crebris statim in sanctorum confessorum consortium refertur. Et cum inter religiosos non solum sacratis: sed priorū seculorum omnibus litteris ornatissimus haberetur: sacrarum litterarum archa cognominari meruit: Et cū tholose Bononieq; ac patauij diu theologiam egregie docuisset. Sermones de huiusmodi re non paucos edidisse refertur. 1231

¶ Accursius natione Florentinus consultissimus vir superioris Azonis doctoris auditor hac tempestate: vt ipsemet in Autentica contestatur: floruit. Qui cum bonarum artium studijs ornatus esset: ac etiam sapientia reipublice gubernande plurimum insignitus haberetur: Totum Juris Ciuilis corpus primus glosis ornauit et explanauit.

¶ Bartholomeus Brixianus clarissimus Decretorum doctor et ipse temporibus clarus existens additiones ad Decreti glosas eo ordine quo nunc habemus fecit. Et nonnullas disputationes in Decretalium libris composuit: que rem ipsam mirifice aperiunt: sicut ipse in questionum suarum principio testatus est. Scripsitq; preterea Epistolarum volumen ac Chronicarum de Italie vrbibus. Et quammaxime de Brixia et Bergomo.

¶ Odofredus patria beneuentanus doctor celeberrimus Azonisq; auditor hac ipsa tempestate: cum vtri-

vsq3 iuris eruditissimus doctor esset: in eisdem egregium & vtilissimuz opus composuit.

¶ Ugo barchinonensis ordinis predicatorum generalis magister: & sancte sabine cardinalis presbyter: vir morũ et doctrina ac vite sanctitate conspicuus per hoc ipsum tempus Greg. pon. in quinq3 decretaliũ libris cõponendis laborauit auxilio plurimũ fuit. & eos in formã redegit: ac per se i biblia glosas pulchras addidit & summã de casibus perutilem confecit: ac alia quedam scripto mãdauit: Qui & si cardinalatus dignitate sublimatum se cerneret nõ tñ ob ipsam dignitatez a prīore religionis vita vnq̃ discedere voluit. Sed cum boni propositi obseruantissimus foret: etiam religionis ordinatiões & constitutiones sub regulari obseruantia in ordinem extantem redegit.

1233 ¶ Hannibal quidã romanus sacerdos e gente hãnibala & ut vir doctus & callidus atq3 hereticus hoc ãno rome sua heresi fretus tantas in populo Ro. seditiones suscitauit q̃tas vnq̃ vllo tpe. hic callidissimus vir cum nonnullis sacerdotibus male cum eo sentientibus auctor fuit vt populus Ro. in eccl'siã dei & põtifi. romanũ coniuraret. Sed diuina vltio cito hoc mõ eum compescuit: quia statī (hy)beris fluuius supra modum excrescens multa romanis intulit dãna: & tãta mox pestis subsecuta est: vt decimus quisq3 vix superfuerit. Verũ cũ pontifex post pestẽ romam redijsset: populo romano ignouit: & hãnibalẽ ipsum e senatorio ordine deiecit: cunctosq3 de heresi sacerdotes ad famosẽ partẽ ven re curauit.

1234 ¶ Ecelinus & Albertus fratres de romano marchie triuisiane oppido ex alemania oriundi viri potentissimi. atq3 apud Federicuz cesarem honorati hoc anno cuz primum supra quadragesimuz vite sue Ecelinus ageret annuz acceptis a Federico ipso cesare copijs magnaz in citrapadana lombardia: & romandiola cõparauit tyrannidem. Nam cum caramenses nobiles ex bassiano oppido: & estenses marchiones ex agro pataui no: ac montecellos: & sancti bonifacij comites ex verona: & eius agro pellere & extinguere proposuisset: primo in comitibus sancti Bonifacij duxit: & eos fugatos veronam obtinuit: Qua capta celeri cursu in patauinos mouit: & silicis arcem pugnacissimam occupauit: eaq3 obtenta etiam patauio per proditionem potitus est: ex qua statim prestantiores expulit familias: Inter quas cum caramentium familiam primariam haberet suspectam multos ipsius necauit: multosq3 exilio damnauit atq3 eorum paruulis testiculos et oculos amputauit: & effodit: & vt terrorem omnibus incuteret etiam eorum mulieribus nobilissimis mamillas demutilauit: ac nullis innocentie locum reliquit: propter quod vrbe effugientes sparsim per orbem errauere. Quidam vt aiunt in bergomensium alpibus dilitescentes oppidalulum: seu tusculum Carariam extruxerunt. Quibus male gestis etiam vicentiam pari terrore suo adiecit imperio. Indeq3 cum cremonensibus: Mantuanis: ac Ferrariensibus federe inito peperisset aduersus Thisonem Brixiane vrbis Dominum: seu Primatum pugnauit: & eo breui superato & interfecto: etiam ipsius vrbem obtinuit. In qua ea crudelitate deseuit: vt pregnantes multas exscindi: infantulos cõcremari: virginesq3 vitiari omnes demũ pro posse interfici iusserit. Eo quoq3 tumultu in ipsa vrbe effracta sunt tẽpla & eorũ bona & donaria fuerũt direpta: verũ. 20. sue tyrãnidis ãno cũ oẽm ferme venetã prouinciã crudelẽ immedũ dilacerasset: & et mediolanũ vrbẽ regiã ac potentissimã sibi subiecere tẽptasset. Nã vicine ciuitates pp ipsius seuitiã & crudelitatẽ cũ mediolanẽsibus fedus inierunt. Quo audito Ecelinus cũ magno exercitu Abduã fluuiũ repente traiecit & cassianũ agrũ vastauit pro quo martinus turrianus & ipse in mediolano primarius furore accensus cum reliquis socijs ciuitatibus arma iungens in Ecelinũ duxit: & ipsuz e finibus propellere animus e. Et cũ eo pluries dubio marte pugnasset: tandẽ eũ in turpissimã fugã conuertit: & vniuersuz eius exercitũ dissipauit & multis ipsius satellitibus interfectis et ipse Ecelinus turpiter vulnerauit. Quo vulnerato se apud soncinũ oppidũ deferri fecit: vbi desperatione ductus aia fuerẽs casũ suũ vulnus suũ manibus discerpẽs vitã cum morte mutaui. Ac sic Anathemate & desperatione dãnatus corpus suum ibidẽ extra ecclesiam honesto satis sepulchro sepultum est: Ciuitates oẽs ex pessimi tirãni morte et in libertatẽ erecte statī aduersus Albertũ eius fr̃ẽ apud taruisium dãnatũ exercitũ vnanimiter duxẽt: & capta ciuitate illũ vna cũ vxore & sex filijs ac duabus filiabus turpiter interfecerunt: Et filij primo a tortoribus Cum lubus ante patrem trucidati vxor & filie concremate. Ipse demũ tanq̃ saeuissimus vir membratum concisus est. Ferunt autem hunc Ecelinum ex materna linea ab Rabiosorum Comitum Ebrusia familia atq3 ex Ecelino patre tertio cui cognomentum fuit monacho originem duxisse. Cuius etiam pater Ecelinus secundus fuit: quiq3 & ipse patrem habuit Ecelinuz de holandia theutonicorum familia: qui sub Othone tertio in Italia ordines duxerat. Ad summamq3 Ecelinus propter seuissimas crudelitates a se gestas recte se Rabiosorum stirpe natum fuisse contestatus est. ¶ Turrianorum principatus hic incipit.

1236 ¶ Joannes mediolanensium ciuis ex vetustissima nobiliq3 turrianorum familia natus hoc anno tanq̃ primarius cum per annos multos ea in vrbe odia intestina aluisset Mediolani vrbis imperio potitus est: & regnauit annis quindecim Qui vt dominio longius potiretur in dies plerosq3 ex nobilioribus: conficiis criminibus accusabat: atq3 ita alios iugulabat: aliosq3 & presertim vicecomites vrbe pellebat: verum cum in Federici exercitu imperium duceret anno salutis nostre: millesimo ducentesimo quinquagesimo primo: cesarem ipsum in parmensem vrbem ducere exercitum iussit: quam cum biennio obsidens crudelissime laceraret: erumpentibus legato apostolico & Mattheo mediolanensi: qui in ea presidio erat: cum reliquis parmensibus adeo stragem maximam Federico & eius exercitui intulerunt: vt Federico cum exercitu fugato istũ Joannez interfecerint: quo interfecto federico cuz suis germanis fugientẽ vsq3 ad victoriã nouã

ciuitatē a se nuper cōditā parmēses persequi nō destiterūt. Ingressiqz nouā vrbe3 z crudelissima occidione de germāis edita: ea cū oibus opibus z quidem preciosissimo le zario z Matheo potiti sunt: in ipa naqz vrbe inter cetera coronā maximi precij: z multa aurea vasa parmenses sustulere. Federicus autem fugiens in agrum Cremonensem se contulit: neqz ausus est vrbem intrare: eo q ipsius ciuium magnus numerus apud victoriam interfectus fuerat.

Decretalium libri quqz ad similitudinē quqz corporis sensuū hoc anno a Gregorio pōtifice magno Raymundo Barchinonense adiuuante post Innocentiū tertium in ordinem rediguntur: et in quqz partes diuiduntur. In quarū prima de summa trinitate et fide catholica. Deqz cōstitutionibus. Deqz rescriptis: et de iudicijs: eorūqz officijs tractatur: In secūda vero de iudicijs z cooperantibus ad iudicia. In tertia autē de vita z honestate clericorum. In quarta quoqz de sponsalibus et matrimonijs. Demum in quinta de criminibus et penis tractat eorū. De qbus hi extāt vsus. | 1237

Prima pars officia: parat ecclesieqz ministros
Altera dat testes, reliqua iudiciorum
De rebus tertia et vita presbyteror
Dat formam rite nubere quarta docet.
Ultima de vitijs z penis tractat eorum.

Guelphorum z Gibellinorum ortus.

Guelphor z gibellinorū perniciosissima z diabolica noia ad totius Italie interitum p hoc tēpus ex duobus alemanis fratribus tumultuātibus adinuicē Romāo pōtifice z Federico imperatore ab ipso cesare z perditissimo hoie Petia hoc inuēta fuisse cōstat. Cū eni Federicus cesar Gregoriū pōtificē hostili aio insequeretur: z oēs Italie ciuitates p hoc in tumultu extiterēt: easqz diuisisset: scire volēs Cesar q secū z q cū pōtifice sentirēt: nō mō ciuitates: verū etiā z castella ac familias: z vt ita dicā filios cū patre: necnō z fratrem cū fratre tū primū in duas diuisit partes: Et hec quidem noia apud pistorēses primū audita sunt. Cumqz alteri factioni quidā noie Guelpho: alteri Gibel theutonici fratres fauerēt: Guelpho enī ecclesie fauebat: z Gibellinus Imperio: ab ipsis duobus deinceps huius pniciei noia indita sūt. Unū Florētini pōtificiā artes nobiles in eos gibellinos pribus fautores in exiliū mittūt: Quo facto pisani qui imperio fauebāt: z ipsi guelphos vrbe sua ppellūt: quarū exēplo multe ciuitates idē fecere. Senēses aūt Florētinor odio: z Aretini pe... simili modo p federa se submiserunt: Pisani vero imperatoris presentia z beniuolentia tumidi: cum vidissent ab imperatoris exercitu Mediolanū z reliquas Cisalpine ciuitates preter Bononiā z Parmaz captas z vastatas fuisse: ac multos eor nobiliores in Siciliā exilio actos statim centū triremium classem aduersus genuēses armauere: q ab ipsis genuēsibus apud Corsicā fugata in portuz se recepit. Ueneti qui classem in auxiliū genuensium parauerant: Polamqz pisanorū ditionis vrbem in ... aliqua parte aperuerant. Cum autem apud Durachiū victoriam genuensiūqz intellexissent: reuersi polā igni ferroqz vastat. Quanta namqz mala z dāna ac cedes hec pessima noia toti Italie intulerunt: ruine ciuitatum castrorūqz necnō z familiarum multarū consumptio vndiqz indicant. Et vtinam saltem nostris temporibus extincta fuissent: De huiusmodi peste Baldus iurisconsultus tractatum edidit. | 1238

Balduinus. 5. ex gallis cōstantinopolitanus imperator: hoc anno mortuo primo Petro Altisiodorense: Theodoroqz ac Joanne imperatoribus: z ipse constantinopolitanū imperiū suscepit: imperauit ānis. 20. Hic cū biennio imperiū tenuisset: egreqz se ab hostibus tueref: erarij inopia compulsus Venetis ppriuz filiū obses mutuo acceptū pignore dedit: z lanceā spongiāqz xpi eadē sub cōditione tradidit: quas postea Ludouicus Francor rex: cū ipse Balduinus redimere non posset ab ipsis Venetis permittente Balduino redemit: z in Frāciā perduxit: Uerū etiā z hic Balduinus plūbum ex sacris edibus cōstātinopolitāis ablatū eisdē etiā vēdidit: Defuncto aūt Grego. pōt. cū nulla ei ē spes recuperande hierosolymitane vrbis: cū Tolosano comite in Italiā ad Federicū q tū parum ī obsidebat venit: z tantū precibus valuit: q imperator cardinales captos dimiserit. Deide cū nil pficeret Cōstantinopoli rediit: z tandez a paleologo greco pulsus fuit. Et sic in isto latino z impij apō grecos fino fuitqz per annos. 58. cōtinue possederunt. | 1240

Celestinus. 4. papa patria Mediolanēsis gente nobili Castellionia natus Gregorio pōtifici hoc āno suffectus sedit tantūmodo diebus. 18. z post sedes vacauit mensi. 21. cū per capturam cardinalium electio dilata fuisset. Hic itaqz vir vita z sciētia ac prudentia insignis plurimū fuit: Cuius sententia hec fuit: Difficilius inquit in secūdis rebus q in aduersis esse moderatum. Hic tantū eloquentia valuit vt Federicū dimissa ecclesia contra mauros transfretare impulerit: Qui is in sententia non mansenit: quia statim in Italiam non sine magno dedecore rediit. Dum eni Federicus cōtra Mauros accessisset: Celestinus vita decessit: z sic ille incepta dimisit. | Pap. 188. | 1241 | 6440

Sarmate q z Tartari populi hoc anno ex profundo paludis Meotidos ingenti multitudine fines suos egressi agmine bipartito Europam primo: deinde Asiam peruadentes omnia cedibus z rapinis repleuerunt: Sed qui Asiam petiere georgiam superiorem Armeniam peruagati Iconium vsqz Turcorum regiam peruenere: Alia vero manus Batone duce Poloniam z Ungariam populati in germanos deflxere: z multis cladibus eas prouincias affecit: Hos dixit Plinius in sexto naturalis historie fuisse Medorum sobolem. Et hi populi: vt idem Plinius li. 4. ait ex profundo paludis Meotidos incipiētes regionē versus Boream itinere die. um. 15. incolebant exilem tamen ac tenuem: Sed felicibus ac infelicibus arboribus refertissimam: Florus tamen in. 3. lib. suo dicit nihil preter niuea z raras silnas eos habere quibus est tanta barbaries q pacem non intelligant. | 1242

Pa. 189. Innocẽtius. 4. papa Symbaldus antea vocatus gẽte fiesbea natus comitũ lauanie patria genuẽ-
sis tandẽ cardinalibus a Federico detentis in libertatẽ redactis magnus põtifex creatus sedit an
1244 nis xi. mẽsibus. 5. τ diebus .xv. vir qdẽ doctissimus τ animi virtute prestãtissimus: Cuius electio 6443
nem camobrẽ Federico ingratã fuisse tradunt: q̃ eius amicissimus ante electionem fuisset: cõgra-
tulantibus respondit: Bonũ ẽ cardinalẽ aicũ in acerrimũ hostẽ Ro. põtificẽ permutasse: Hic itaq; petiti
catu initio: Balduino grecorũ imperatore interueniẽte de meũda pace cũ eodem Federico mentionẽ fecit
Sed cũ didicisset sibi ab eodẽ Federico insidias paratas eẽ subito genuã cum triremibus duabus τ .20. a
cõcunibus suis missis, pfectus ẽ vbi magno oium applausu susceptus inde i Frãciã nauigauit. Exceptusq;
summa cũ veneratiõe Lugdunũ petijt: ibiq; cõciliũ celebrauit ãno .1249. In quo oiu3 cõsensu Federicũ
iperio τ regio titulo priuauit: ppter quod Federicus ira permotus: edes villasq; cognatorũ Innocentij diri
puit τ euertit. Inde maiori rabie succẽsus ad arma cõuersus: τ Picenũ Umbriamq; ac ceteras puictas
ecclesie subditas a põtifice discedere fecit: ac Bononiã studio priuauit: qd Paduã trãstulit. Cũq; tãdẽ Fe-
dericus vita functus eẽt: τ ob eius mortem bella in italia plurimũ extincta fuissent: Pedemũdum Cãtua
riensem episcopũ τ petrũ patria veronẽsem ordis pdicatorũ nup ab hereticis interfectũ ibidẽ in scõrũ nu-
mero redegit: idem fecit de sancto Strasiao Carconẽsi epõ ab iniquo pncipe perempto: q in vita τ i mor-
te miraculis claruit: cuius decretum fuit: vt octaua natiuitatis virginis Marie singulis ãnis perpetuo ce
lebraretur. Cardialiũ sedes iã pdẽ vacua viris optimis repleuit: qbus τ mãdauit cum in publicu3 exirẽt
rubeo Galero vterentur: quod nunc vsq; seruatum est. Deniq; cum Romam venisset: inde a proceribus re
gni Sicilie vocatus Neapolim petijt: vbi benignissime exceptus aliq̃diu ibidẽ imoratus eẽt. Et dũ spe-
raret toto regno breui potiturus illic obijt: atq; ibidẽ in basilica beati Laurẽtij sepultus ẽ: hic itaq; doctis
simus vir inter cetera sue doctrine monumẽta Apparatũ super decretalibus edidit celeberrimu3. Aliu
itẽ Apparatũ composuit: quẽ Autenticas vocauit. Insup de iurisdictione imperij τ auctoritate pontificis
cõtra petrum vineã scripsit: quem librũ Apologeticũ noiauit: Sororibus quoq; sancte Clare regulã com
posuit pulchram: quã eiusdem ordinis vltramõtane Sorores cõiter seruant: Ordinẽ autem nostrũ eremi
tarum diui Augustini τ reliquos mẽdicãtiũ ordines plurimũ dilexit: τ eos quidem apostolicis fauoribus
priuilegijs ac miris beneficijs quoad vixit prosequi nõ destitit: vt ex eorũ indultis optime patet.

ℂ Imperatoris abrogatio.

1246 ℂ Federicus cesar hoc ãno apud Lugdunũ gallie synodo ab Innocẽtio põtifice hita ppter cõtumaciã τ põ
tificũ psecutionẽ oium cõsensu impio τ regnis Sicilie τ apulie priuat: post cuius depositionẽ vacauit impe-
rium ãnis .18. Alemãni eni pncipes Federico deposito Langrauiũ Turingie pncipẽ mox Romanorũ Ger
manorũq; regẽ designarũt: Quẽ Cõradus adolescẽs Alemãie Rex a Federico genitore pridẽ institutus
regni possessiõe armis phibebat: quẽ tamen multi cruce signati inuare curabãt: Cui breui mortuo Guhel
mus suffectus est: videlicet Olandie comes: Sed τ hic dũ contra Frisones impudentius pugnaret occi
sus est: Quamobrem decẽ τ octo annis vacauit imperium.

ℂ Marinus Maurocenus .6. τ .40. Venetoru3 dux Iacobo teupulo duci hoc anno suffectus ducauit an
1247 nis .3. τ mẽs. 7. Vir certe glorie diuitijs ac oi generositate splẽdidus atq; ornatus: necnõ iusticie amator
τ cultor: ac doctorũ virorũ emulator: Qui τ cũ doctissimus τ eloquẽtissimus hitus esset: doctrinã cum pru
dentia τ religiõe coniũgere volebat: Cuius qdẽ acta si magnitudo n̄ se tulit: Adeo eni integer erat vt sem
per in particularis rei n. dignitatibus τ honoribus q̃tũ liceret oibus cõis eẽ voluit: Eius autẽ rogatu Inno-
centius primicerio sancti Marci cõcessit põtificalibus vti posse insignibus pp cuius excellẽtiã primus du
cum post mortẽ cũ ducalibus insignibus in portien sancti Marci sepeliri meruit.

ℂ Hẽricus Riuola nobilis τ primarius bergomẽsiũ ciuis scẽ Ro. ecclesie emulator τ fidelis hoc ãno a Fede
rico cesare cũ vniuersa generis sui familia p factionẽ vrbe ppellit: τ bõa sua oia cõfiscant: q ad põtificẽ cõ
q̃sliturus accedẽs ingẽti beniuolẽtia exceptus ẽ: hoisq; pstãtia atq; virtute a põtifice cognita multis muneri
bus ab ipo donatus ẽt Mãtuane vrbis ecclesie noie pfectus τ ptor designatur: susceptoq; vrbis regimi-
ne: cũ in rebus bellicis ẽt exercitatissimus eẽt: vt cognouit Ezelinũ pdictũ tyrãnũ guelphos Brixia expu
lisse: τ agrũ mãtuanũ crebris excursiõibus τ direptiõibus plurimũ deuastare: vrbẽq; mãtuanã arctissima
obsidiõe obsidere velle. Cõgregato ciuiũ suorũ exercitu nõ pro se ipm Ezelinũ apõ Hostiliã oppidũ agri
veronẽsis occurrit: τ cogressu i illũ facto ipm cũ exercitu suo fudit: τ multis ex ipsius exercitibus cesis ma
ximã de hoste reportauit victoriã: Mãtuaq; reuersus: quoad vixit vrbẽ in pace conseruauit.

ℂ Raynerius Zenus septimus τ quadragesimus Venetorum Dux: Marino duci hoc anno surrogatus
1250 ducauit annis decem τ sex. Hic primus ducali Bireto Frixum aureum honestandi magistratus causa
addidit: Urbemq; Venetam pluribus edificijs: alijsq; ornamentis exornauit: τ inter cetera pontem
in Riuoalto: construxit: τ plateam optime strauit: Eo namq; regnante cruentissima bella inter Venetos
τ Genuenses orta cepta sunt: pro quibus Genuenses Pisanis iuncti armata classe Venetias vsq; pro-
perarunt: τ Venetorum naues atq; littora depredantes: vrbem etiam obsidione arctissima cinxerunt:
Quamobrem Raynerius necessitate compulsus: cum quanta potuit manu Urbe exijt: τ Genuenses
Duce Henrico de Malea in nauali prelio adoriri voluit: a quibus tandem superatus τ captus:
paucissimi ex suis saluari potuerunt. Raynerius autem captiuus Genuam perductus in carcere cõiectus

est. Ea enim clade Venetorum respu. admodum labefactari cepit: Quia Genuenses predicto Henrico duce statim Cretam insulam inuaserunt & veneno sustulerunt. Indeqꝫ greci Euboiam: idest Negropontum & Constantinopolim ac alia queqꝫ que in grecia Veneti possidebãt similiter sustulerunt: Raynerius autem tandem a senatu multa pecunia redemptus: cum Venetias redijsset paulopost mortuus: & apud predicatores sepulchro marmoreo sepelitur.

¶ Petrus patria Veronẽsis egregius ordinis fratrum predicatorũ declamator & catholice fidei acerrimus defensor: hoc anno pridie calẽ. Maij ob ipsius catholice fidei defensionẽ: dũ a lacu Cumano 1252
cũ socio Mediolanũ rediret apud Barlasinã oppidũ ab Arrianis hereticis interceptus martyrij coronã adeptus est: ob cuius sanctitatem & frequentia miracula ipsum Innocentius pontifex sequẽti anno in sanctorum martyrum numero aggregauit.

¶ Viri doctrinis excellentes.

¶ Iacobus Balduini clarissimus legũ interpres dñi Odofredi auditor: his tẽporibus ipso dño Odofredo testante floruit & multo in precio fuit: q inter cetera memoratu digna sup toto codice celeberrimũ opus cõfecit.

¶ Bernardus cõpostellanus sacerdos eruditissimus & iuris vtriusqꝫ doctor: Innocẽtijqꝫ põtificis familiaris & capellanus hoc ipso tẽpore ipsius Innocẽtij exẽplo & diligẽtia excitatus librum in primo decretaliũ mentione dignum edidit: quem & apparatum vocauit: alia etiam quedam composuit.

¶ Vincẽtius gallus patria Burgũdus historicus & theologus ordinis predicatorum frater per hoc ipsum tẽpus claruit: & innumerabiles historias tã morales q̃ historicas multis sub voluminibus cõprehẽdit atqꝫ alia multa edidit: & in marie de laudibus diue ac gloriose virginis marie tractatũ celeberrimũ composuit.

¶ Martinus Scotus Cistercienis ordis vt aiunt, frater magne doctrine & singularis vite Vir per hec tempora Rome in precio fuit: & historiam breuem composuit: quam Martinianã appellauit: Hanc tamẽ laudem predicatores cuidam ordinis sui Martino episcopo tradunt.

¶ Alexander de villa dei ordinis minorum & sacrarum litterarum professor per id tempus etiam in Grammatica librum vulgatissimũ composuit: quem doctrinale dei nominari & appellari voluit.

¶ Alexãder de Alis parisiensiũ irrefragabilis & precipuus doctor: & ipse hec tẽpora clarissima reddidit: Qui in vltimo vite sue exitu ob eximiã dei sapientiã ac precipuã eius deuotionẽ Minorum ordinis habitũ suscipere voluit: q cũ eẽt accuratissime doctus ex mandato Innocẽtij pape in theologia summã admodũ copiosissimam & celeberrimã composuit: quam & in partes quattuor diuisit. Insuper & vniuersum ferme vetus & nouum testamentum postillauit: propter quod fons vite appellari promeruit.

¶ Guido Bonatus astrologus p̃dictẽ tpe in syder. libus disciplinis vniuerso occidẽti notissimus & celeberrimus fuit: Cui adeo ea in facultate aperta fuerunt oĩa vt nil apud eã illi incognitũ fuerit.

¶ Cõradus Federici ex Iola filia Ioãnis hierosolymitani regis vxore filius: quẽ pater (vt diximus) rerũ oium heredẽ reliquerat: hoc anno e germania profectus nullo deterritus paterne priuatiõis exemplo Re 1253
gnum Sicilie violenter ingreditur: & Neapolim accedẽs cum ciues tanq̃ excõmunicato deditionẽ facere recusarent: vrbẽ per obsidionẽ famẽqꝫ potius menia ipsius multis in locis aperuit: Ciuesqꝫ pluerimum pmari os male tractauit: eo tamen morte sublatus & veneno vti creditur extinctus: Manfredo fratre procurante regnum in manu eius reliquit. Hic quippe indignatione commotus Capue vrbis muros euertit: & Aquinum nobile oppidum incendit.

¶ Anciani q populo florẽtino ius dicerẽt hoc eodẽ anno mortuo Federico Cesare creãtur & in loco publico collocant. Ipsi eni Florẽtini Federico eorum inimicissimo qui plurimũ eos vexauerat defuncto in libertatem sese vendicantes: & Guelphos ab ipso Cesare eiectos in patriam reducentes rempublicaꝫ reformarunt: vnde & duodecim ancianos creauere qui gibellinis resisterent & ius populo dicerent.

¶ Manfredus Federici impatoris ex cõcubina filius: Cõrado fratre defuncto Sicilie regnũ hoc ãno obtinet: & 13. annis regnat. Hic q̃uis ab Alexãdro põtifice admõitus ne quicq̃ cõtra ecclesie ditionem eo in re
gno moliret monitis põtificis obtẽperare recusauit asserẽs se demortui fratris legitimũ fore heredeꝫ: Et 1254
cum ab eodem Alexandro excõicatus fuisset: ac contra eum paratissimũ exercitũ misisset: ipse accersitis multis sarracenis ipsius põtificis copias fusas partim occidit & partim cepit: & infinitissima spolia exportauit. Et cũ ex hoc & cede suorum pecunias multas pecunias cumulasset: multos ex Aphrica Sarracenos conducens: ac etiam Florentie & aliarum Lumbardie vrbium extorres ad se euocans maximum congregauit exercitum: Quo fretus auxilio: iterato Alexandrum papam obsistentẽ cum ignominia reppulit: Ea victoria elatus Manfredus Neapolitanos acrius vexare cepit: ac in Ethruria partium factiones excitauit: & cum Senensibus conuentione facta Florentinos pontificis partes defendentes iuxta fluuiuꝫ Arabie ita contriuit: vt Gibellinis vrbem relinquere sint coacti: quos cum postea Gibellini e medio tollere oio statuissent: ea re Iordanis copiarum Mãfredi prefectus prohibuit: Sed tantummodo facultatem respirãdi eis concessit: Quamobrem Vrbanus quartus statim in Franciaꝫ misit & Carolũ sancti Ludouici regis fratrem e gall. a in italiã ad se cõuocauit: & eo regni Sicilie citra & vltra fretũ rege declarato contra Mãfredũ obiecit. Carolus itaqꝫ alpibus supatis in cisalpinã ethruriãqꝫ descẽdẽs oẽs guelphos secũ Romã perduxit: quibus comitatus tandẽ Beneuẽtũ puẽit: ibiqꝫ secũ cuꝫ Manfredo pugnandi copia multis vtrinqꝫ interfectis Mãfredum deniqꝫ Carolus interfecit: & sic Carolus regnuꝫ in pace obtinuit. Ex isto Manfredo rege

credidierim ego Manfredorum familiam descendisse.

¶ Coroslani siue gorloni arabica gens hoc ãno Soldano Babilone impellẽte diuersis in locis acti tãdẽ hierosolymã venerũt: et in templarios hospitalariosqꝫ cõgressi multã stragem ab eis acceperũt: et male mulctatos ab eisdẽ repressi fuerunt: Verũ cum Hierosolyma muris careret: ex insperato redeũtes occupata vrbe nõ tã ĩ xp̄ianos occidionẽ fecerũt: ad sepulchrũ quoqꝫ dñi accedẽtes quouis turpitudis genẽ fedauerũt.

Pag. 190. Lexãder. 4. papa natiõe Campanus patria anagninus Innocẽtio hoc ãno surrogatus sedit an
1255 nis. 6. mẽsi. 6. magni certe ai et consilij vir q Mãfredũ Sicilie regẽ et Ezelinum de Romano atqꝫ alios tyrãnos persequi vbiqꝫ nõ timuit: Sed et inter Genuẽses et Venetos lites cõponere nõ destitit: Hic beatam Clarã de Asisio diui Francisci condiscipulam in sanctas retulit: et li 6454
bellos quosdam cõtra mendicãtiũ paupertatẽ editos adoleuit: insuper et pauperibus presertim religiosis de christiana religiõe benemeritis beneficus et liberalis fuit: Et propterea ex visiõe qua beatũ Augustinũ vidit: vniõnẽ fratrũ eremitarum diui ipsius patris Augustini a predecessore suo inchoatũ ipse perfecit: Ordinẽqꝫ ipsum relicta eremo vrbes petere et incolere coegit: vt et ipsi doctrine verbo pariter et exemplo: necnõ et cõfessiõis audiẽde ancturis: sicut et ceteri salutis fructu afferre possent. In eodẽ quoqꝫ pe statu ordinẽ ipsum confirmauit: qbus etiã vna cũ ordinibus predicatorũ et minorũ multa priuilegia: exemptionesqꝫ ac indulgẽtias contulit: quos certe miro beniuolentia: summaqꝫ deuotiõe semper prosequi non destitit: et earundẽ religionũ viris admodũ doctis fauit: et ad cardinalatus episcopatusqꝫ dignitates multos prouexit. sicut in ãnalibus nostris reperitur: Hic tãdẽ cũ Viterbium concessisset: pacẽ inter Genuenses venetosqꝫ cõpositurus cũ ea in re diu vexaretur: tedio ai: vt fertur mortuus ẽ. et ibidẽ in ecclesia sancti Laurentij honorifice sepelitur: Quo mortuo sedes vacauit mensi. 4. et dies 3. Hic cũ doctus egregie eẽ nonnullas decretales epistolas composuit: atqꝫ alia aliqua que ingenium eius ostendũt compilauit.

1256 ¶ Imperij electores hoc ãno de imperatore deligendo cõtendẽtes bifarie diuiduntur. In qua quidẽ diuisiõe duos imperatores. s. Ioannẽ Castelle regẽ et Rodulphũ Cornubie Comitẽ fratrẽ Anglorũ regis fratrẽ eligerunt: Sed neuter cõfirmatus interregnum adhuc in aliquos annos prorogatur.

¶ Genuensium et Venetorum discordie principium.

1258 ¶ Discordie et lites permaxime inter genuẽses et venetos ex quodã Acie monasterio hoc anno initium sumpsere: q adeo pestifera cõtagione cõualuere: vt reo ipsa ciuitatibus ipsis plurimum fuerit perniciosa: inde et vniuerse xp̄iane religioni in laqueũ magnũ malũqꝫ diabolũ prouenerit: Nã cum genuẽses Veneti ac pisani per annos quattuor et sexaginta Ptolomaidẽ et Tyrum vrbes ditissimas possedissent: ibiqꝫ omnes orientis et occidẽtis cõtractarẽt mercaturas: Hi tres populi cõi decreto inter se in ptolomaida arces ac pretoria et cetera queqꝫ tẽplis exceptis diuiserunt: ne si quid iurgij inter eos oriri posset: hoc vero anno ex modica re maxima inter ipsos orta ẽ contẽtio: et hoc propter mõasteriũ sancti Sabbe abbatis: quod vtraqꝫ pars sibi vendicare querebat. Sed genuẽses quidem beniuolentia vrbis prefecti freti exclusis venetis mõasterium capiẽtes: et in arcẽ immunẽtia sibi retinuerũt: Que res duos populos prepotẽtes et beniuolos alienauit. Erat tũc Philippus gallus in vrbe prefectus: q nec eos componere curauit: sed Venetos popularitor ptolomaida abire precepit. Veneti aũt Tyrũ se conferẽtes pisanos ad se tractos spreto federe cõtra genuenses irritarũt: et cum Manfredo Sicilie rege aduersus Genuenses fedus inierũt: Quibus presidijs freti Veneti cõtra Genuẽses arma sumpserũt: et maximã eorũ classem in ptolomaide portu inciderũt: ac eodẽ impetu mõasteriũ incenderũt et euerterũt: Qua calamitate genuẽses irritati magis quam perterriti comparata denuo classe apud Tyrum venetis occurrũt: vbi auctis vtrinqꝫ copijs Tyrum cõem belli sedes delecta fuit. Veneti autẽ iunctis sibi pisanis eo loci genuẽses ingẽti clade superarunt: et captis eorũ quinqꝫ et viginti nauibus atqꝫ submersis Tyrũ et ptolomaidã redeuntes omnia genuẽsiũ edificia diruũt: Indeqꝫ genuensium ciuibus eiectis eorũ bona diripiũt: Quã sane cladẽ quam moleste Alexãder summus põtifex: quam moleste genuẽses pertulerũt: exitus acta probãt. Stati enim genuẽses cũ paleologo greco federe inito Cõstantinopolim et Cretam et alia queqꝫ grecie loca venetis abstulere: atqꝫ alia propemodũ mala infinita eisdem intulere: adeo vt etiam portũ venetorum occupantes eorum ducem Raynerium cum nuncijs abilibus venetis captiuauerint et genuam captiuos perduxerint: de quibus malis passim infra dicetur.

¶ Paleologorum imperij principium.

¶ Michael paleologus grecus Theodori Vatari grecorum: vt appellabant imperatores affinitate cõiunctus hoc anno pulsis e grecia gallis ac Venetis: duobusqꝫ Theodori filijs paruulis: quos idem Theo-
1260 dorus ex testamento eidem commendatos reliquerat interfectis imperium sumens imperauit annis quadraginta quinqꝫ. Hic itaqꝫ paleologus ingentis spiritus vir Theodoro Vatari mortuo apud Andrinopolim duobus superstitis filijs puerulis relictis imperiũ et regnum tutorio nomine gubernandum suscepit: et multa magistratu suscepto in latinos aggressus est: Et primo omnium Gulielmo Francigene Achaiam et proximas Grecie regiones obtinenti prelio congressus eum superauit captiuumqꝫ Andrinopolim perduxit: et versam in pontum regionem vt reciperet exercitum misit. Balduinus vero imperator Constantinopolitanus copias quas habuit nauibus imponens statim ad ipsius ore pontice defensionem misit: Interim greci qui erãt Cõstantinopoli odiẽtes latinos vt eorũ mos semper fuit eos inde eijcẽ cõstituere: et ciuitate huius paleologũ admonent vt ciuitatẽ recipere se prepararet: et nocte vrbis porta cõiuratis refracta cõmoda

paleologum admiserunt. Balduinus vero & Pantaleon Iustinianus patriarcha repente suppellectile rapta cū suis omnibus ad Europā ꝓfugerūt. Paleologus igitur vrbe potitus ad impiū aspirās impietatis & sceleris sui fundamēta iacere studuit: q2 pueros Theodori fidei sue cōmissos iterficere curauit: Imperiūqz interfectis pueris assumpsit: Et ita latinorum imperij finis fuit: quod per ānos octo & .50 apud eos durauit: Veneti autē nihilominus paleologū bello agitare perseuerabāt: qui certe vi & armis tyrānidē deturbassent nisi illū genuēses summis conatibus adiuuassent. Exinde greci paleologi cētū & .94 .ānis imperauerunt vsqz ad annū dñi .1454. Quo qdē anno ipa hnius scelestissimi & perfidi ho'is cognatio tātū imperiū tantāqz dignitatē suis ꝑditissimis moribus i turcorū manibus ꝓlabi permiserunt: q2 Mahumetus othomanus Turcorum ꝑnceps ab Constantino tunc imperatore vrbe sublata cum cum vniuersis eius satrapis captum decapitare fecit. Michael itaqz capta vrbe beneficij genuensiū nō inmemor q ei ea i re auxilio plurimo fuerant thesaurum permaximum eis contulit: & Perā vrbem ꝓpinquam concessit.

Martinus turrianus natiōe mediolanensis frater illius Ioānis quē in parmēsi bello interfectū fuisse diximus hoc ipo anno apud Mediolanū seditiōe facta vicecomitibus & vauassoribus inde expulsis vrbis se tyrānū effecit & duobus tātūmodo ānis regnauit: Hic tyrānide huius cū intellexissz Ecelinū de Romano pollicitatiōibus capitaneorum & vauassorū vrbē occupare velle: & cū qnqz milibus equitū eo dūcā ad Cassiani pontē peruenisse: Ipse cōgregato exercitu suo stati via indirecta Sōcinū petijt: Ibiqz ab Azōe estēsi & Bosso donarensi ac Ubertino palauicino auxilio postulatis Ecelinū inter Cassianū & vicūmercatum intercluisit: & cōgressu facto demū ipm Ecelinū vulneratū iā octogenariū cū oi suo exercitu cepit: & Soncinū vsqz perduxit: vbi paulopost deficiens ipse Martinuz cū reliqs ciuitatibus ab ipso Ecelino oppressis libertate consecutus est.

Mirabilis populorū pegrinatio hoc āno vbiqz fuit q a perusinis incipiens nō solū Italie populos: sed etiā ceteros ita cōmouit: vt longis agminibus crucē cū laudibus prosequētes ad cōuicinas ciuitates misericordiam & pacem conclamantes supplices cōmearent.

Viri doctrinis excellentes.

Henricus cardinalis hostiēsis cognomēto ēt hostiensis vir hūani diuiniqz iuris ꝑitissimus hoc tpe celebris apud Alex. pōn. maxio hētur i pcio: q ab ipo pōn. ꝑmōitus sup toto decreta'lū titulo lecturas ꝑuti'es cōposuit: Sz & summa admiratiōe dignā i vtroqz iure cōscripsit: quā galli vltramōtani ꝑpēdiosam vocāt.

Odofredus alter a superiore celeberrimus legum doctor his temporibus floruit: & ea in disciplina nonnulla composuit: & q'maxie super Codice Digestoqz toto lecturas accuratissimas.

Aymon anglicū ordis minorū gnalē mīstrū theologū sciētissimū cū supradictis floruisse cōstat: qui iter cetera ingenij sui monumenta Breuiarium Alexādri propter iussuz correxit & rubricauit.

Gualterius luculentissimus ordinis minorum doctor & pictauiensis episcopus hac etiaz tempestate & doctrina & vite sanctitate insignis plurimū fuit: qui super sētias Petri Lombardi opus nō vulgare fecit: Sz & Quodlibeta ac tractatus in sacris litteris composuit: Ac etiam Alexandri pape iussu sermones perutiles ad status edidit quos idē pontifex perlectos cōmendauit & approbauit.

Ubertinus palauicinus comes vir vtiqz domi nobilissimus natione parmensis hoc anno superstite adhuc Ecelino de Romano tyranno eius in oībus bellis socio: Cremone & Placentie auxilio Gibellinoruz dominium obtinet: Quibus obtentis & presidio firmatis magno sue factiōis exercitu congregato vna cum ipso Ecelino in legatum apostolicum monens apud Gamberam Brixiani agri oppidum maximam de guelphis edidit occidionē: inter quos ipsum legatū & vrbis epm secum capiēs abduxit: Sed postmodū interueniēte Bosso donario Cremonensi ciue legatus cum episcopo liber factus cum ipso Ubertino fedus iniit: & accitis secum Turrian's Mediolanensibus: & Henrico Riuola Bergomensi Mantue prefecto Ubertinum istuz ab Ecelino seiungere tentauit: quod & fecit. Uerumtamen Ubertinus hic prudens & bonus admodum existens: lz gibellinam factionem vbiqz extolleret: contrariamqz aliquando deprimeret: Tandem approbante vtraqz factione propter eius iusticiam Brixiana vrbe potitus est: Proposuerat quoqz & Mutinam & Regiū & Bergomū suo adijcere imperio: & quidem fecissz nisi Ferrariēsium & Bononiensium guelphorum consilium obstitisset. Fuerat enim hic Ubertinus magni animi & consilij vir: Cuius facinora preclara strēnue gesta scripta leguntur: eamqz ob rem cū omnes ferme Cisalpine Gallie ciuitates in suam plexisset sententiam: Carolo Franco in Siciliaz proficiscenti cum manu valida restitit Regnauitqz hic ipse Ubertinus his in vrbibus annis ferme sex. 1258

Chium Egei maris insula: hoc anno vigente iam paleologorum imperio in Genuēsium manus hoc modo peruenit. Veneti enim Michaelem paleologum impugnantes: & ingenti potentia cōprimentes: cum eum deijcere iam cepisset: ad Genuenses venetis inimicos refugit: Qui in auxilium eius venientes venetos facillime repressērūt: Quamobrem obsidione soluta paleologus pro beneficio Chium eis concessit: Quam quidem Insulam nunc vsqz non sine magno discrimine contra Turcorum imperium defensarūt licet a quibusdam annis citra Mahumeto Turcorum principi ipsam tributariam effecerunt. Olim enim hec insula magnam classem habuit: & imperij maris per dies multos sibi dignitatez vendicauit: Indeqz illius casus semper varij fuere. In ea quippe Insula mastix nascitur: Que quidem res Genuensibus: cum alibi non nascatur magnum affert emolumentum. In ea est Arusij promontorium a quo: teste Pli-

mo libro.14.natura bisto.optima deducebantur vina que Arusia dicebātur. De quo Virgilius in egb.
Vina nouum fundam calatis arusia nectar.

Pap.191. Urbanus.4. papa natiõe gallus ex Trecacēsi vrbe natus Alexādro pōtifici suffectus sedit an-
nis.3.mēse 1.ꝛ diebus.4. Hic ꝗ̄si humili loco natus ꝑstāti tamen ꝛ elegāti lingua fuit: q aliquā-
1262 do lacessitus ꝙ vili pr̄e ortus eēt: Respōdit nobilē virū nō nasci: sed fieri virtutis ꝛ nobilitatis ē:
Hic pontificatu suscepto e gallijs stati milites cōuocauit: quos Māfredo ecclesie ditionē verā-
ti obijceret: Cuius postea institutū fuit solennitatē corporis xp̄i cū ꝓcessionibus ꝛ octauis a cūctis 644
fidelibus celebrari: pro qbus indulgentias maximas cōcessit. Cuiusq; officiū ex veteris testamen
ti figura p diuū Thomā aquatē cēsuit eē fiendum. Multas.n.hic pōtifex ai molestias ob ꝑncipū tyrāni
des ꝛ ꝑtialitatez factōes ꝑtulit: quarū tedio Perusij vitā cū merore exalauit: Cuius qdē corpus ibidē in di
ui Laurētij fano sepultū fuit: Ob cuius mortē cessauit ep̄atus mensibus quinq;. Hic ordines mendican-
tium fauoribus ꝛ priuilegijs multum iuuit.

¶ Philippus Martini turriani mediolanēsis filius hoc āno patre defuncto in tyrānidez mediolanensium
1263 eidē succedēs regnauit annis.3. Vir qdē aīo illiberali ꝛ rustico: q magi atu sumpto stati in cremonēses ex-
ercitum duxit. Conoq; eoꝝ oppido capto: diripiēdū militibus suis cōcessit. Indeq; pace interueniente:
Urbano pōtifice cū cremonēsibus sc̄ā Bergomū i suā redegit potestatē atq; Nouariā vrbē expulsa Tor
niellorū familia suo iuri ꝯiūxit: Tādē moriēs Neapoleonē filiū successorē reliq̄t: q ꝛ regnū ꝑdidit.

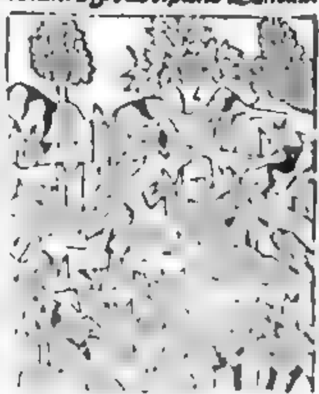
1264 ¶ Cometes hoc anno insigni magnitudine supra.3.men. apparuit: quo ꝑus apparente Urbanus pōtifex
infirmari cepit: sed eadem ip̄a nocte qua Urbanus obijt ꝛ extinctus est.

¶ Albertus magnus natiōe sueuus Ratisponēsis ep̄s: ꝛ ordīs ꝑdicatoꝝ ꝓfessor: his tp̄ibus parisius clariss
simus ꝛ oibus ꝑferēdus fuit. Hō sane īfinite docti ie: ꝛ tante qdē ꝙ nemo ei anteponēdus sit: sed nec qdez
cōperādus: Quā ob rē ꝛ magni cognomētū adeptus ē: q cū multos ānos Colonie ꝛ parisius publice theo
logiā ꝛ philosophiā docuisset: ꝛ infinitos ꝑpemodū congessisset discipulos: tādē octogesimū agens annū
anno salutis nostre.1280. Colonie morit: Qui cū eruditissimus ꝛ multarū sciarum emin̄etissimus esset:
oia fere Aristote. opa optime cōmentare voluit: ac super q̄tuor sniarum libros accuratissime scripsit ma
gnam etiā Biblie partē exposuit: atq; euangelia ꝛ Pauli epistolas egregie declarauit: Sūmaz quoq; theo
logie inchoauit: sed non perfecit. De paruis etiā animalibus librū perpulchrū composuit: edidit: ꝛ cociuī
suis librū in quo res naturales ꝙ̄ tum fieri potest theologie similes esse ostendit.

Pap.192. Clemēs.4.papa natiōe Narbonēsis Guido fulcadij antea vocatus Urbāo sui rogatus sedit an-
nis 3.mensi 9.ꝛ diebus.21. Hic ꝑmo iuriscōsultus existēs totius gallie sine cōtētiōe ꝑmarius fuit
vxorēq; habuit a qua etiā liberos suscepit: Qua defūcta ꝑmo podiēsis: deinde Narbonēsis ep̄s
1265 ꝓmotus: postmodū cardinalis factus deniq; pp doctrinā ꝛ sctītatē perusij absens pōtifex dele- 654
ctus fuit. Hic cū ꝓphetie sp̄ū plenus eēt multa ꝑdixit anteq̄ fierēt: Cuius opa ꝛ industria pax inter He-
ricū Anglie regē: ꝛ Symonē Mōtisfortis comitē: ac iter Florētinos ꝛ Senēses ceterosq; Italie populos
ꝯfec a ē. quos ēt quoad vixit sua auctoritate in ꝓposito cōtinuit: atq; Edingē polonie ducissā viduā; mira
culis clarā i sc̄ās retulit. Reliquum ꝰo vite sue tp̄s i ieiunijs: vigilijs: orōnibus: alijsq; opibus bōis cōtri
uit: qbus ꝑsidijs pōtificatū optie administrauit. Moꝛ ꝯ deniq; magno de se apd oēs relicto desiderio Vi
terbij sepelit: q° mortuo cū digni cardiales eidē ñ inuenirēt maxia ꝯtētō exorta ē: pp qd vacauit sedes an.2.

¶ Bōdegar egypti soldanus hoc āno egyptioꝝ regnū suscipiēs regnauit ānis 17. q regno suscepto stati xp̄ia
nos Syriā ibitātes debellauit: ideq; hostili aīo i armeniā ꝓfectus: etiā ibidē xp̄ianos ꝑseq̄ nō desiuit: post
modū Antiochiā hitatoribus vacuā reddidit vniuersaq; ferme deleuit. Septē postea annis decursis iterato
ilaz Antiochiā inuasit: ꝛ crudelissima strage ip̄az affecit: vīi ꝛ vinctū suū exercitū ꝑda honustū cū 100.ca
ptiuorū milibus i egyptū reduxit: Deniq; ꝯ assyrios pugnaturus vadēs ab eisdē superatus grauissime vul
neratur: ꝛ Damascū relatus mestā effudit aiam.

¶ Capreolum agri Brixiēsis Castellū.

1266 ¶ Capreolum primariū agri Brixiensis castellū nobilissimū frequentatuz
hoc anno a Carolo Sicilie rege adiuuātibus Brixianis gue'phis ob vber
tinū palamicinū Brixia pulsis capitur: ꝛ inde habitatoribus pulsis: coruū-
q; bonis in predam datis funditus euertitur: Quod quidem castellū quā
te tū dignitatis ꝛ fortitudinis tunc fuerit: ex eius ruinis apparentibus ostē
ditur. Carolus enim: sicut premisimus ex Gallia contra Manfredum re
gem a pontifice vocatus: cum in Cisalpinam descendisset Ubertinus pa
lauicinus tum Brixie ꝛ aliarū ciuitatum dominus a Manfredo rogatus
Carolo venienti resistere ꝛ itinera precludere statuit. Sed Carolus ma-
gno satis ꝛ potenti Gallicorum exercitu congregato contra Uberti-
num apud ipsum Capreolum venit: ꝛ eius agrum vbi primo statiua po-
suerat longe lateque populatus ē: Deinde facta vtrinq; pugnandi copia
post multorum cedes Carolus cum suis superior factus: Ubertinum
ipsum reppulit: ꝛ tandem Castrum capiens: omnino diruit ꝛ euertit: ꝛ
eius bona in direptionē dedit. Ex hac namq; iactura illa regiōi Francie curte nomē inditū fuisse existimo.

Complanato autem Capreolo itidem in Monteclaro eiusdem agri Carolus fecit.
¶ Carolus itaq; Ludouici Fracoꝝ regis frater: hoc anno Mafredo Sicilie rege interfecto a Clemēte
papa Sicilie rex declaratus regnauit annis .17. Hic igitur a Clemēte pōtifice: vt dictū ē cōtra Mafredū 1267.
ex gallia accitus statī a' p̄vibus superato i Cisalpinā descēdit: ⁊ ibidē Pa'uicino superato Capreo'o ac Mon
teclaro agri Brixiēsis oppidis dirutis p̄ Flaminiā cū innumerabilibus factiōis guelphe militibus transiēs:
Romā peruēit: Jndeq; Beneuētū profectus cū Manfredo cōgredit̄: eoq; cū vniuerso eius exercitu su
perato ⁊ capto necari fecit: quo sublato statī Beneuētū dedentibus se vltro ciuibus cepit: ⁊ eq; ita paulo; ost
Sicilie ⁊ Apulie regna i suā potestatē redegit. Cōpositisq; i apulia ⁊ Sicilia rebus: cuestigio Viterbiū cū
vniuerso exercitu ad pontificē venit: vbi audiēs Conradinū adolescētē Conradi Sueui nepotē in Jtalia
a Gibellinis cōtra guelphos fuisse vocatū: i Ethruriā gibel'inos domiturus illico venit. Sed cū multa ibi
dem moliturus videret a suis, ꝓpere in regnū cōtra Cōradinū vocatus eo accessit: Jbidēq; magna ho
stibus strage edita Cōra linū ipm cepit: ⁊ capitali sntia puniuit: ⁊ rursū vniuersū regnū sine cōtrouersia
recepit: atq; ita denuo Ro. veniēs in lateranēsi basilica Rex Sicilie ⁊ Hierusalē hac cōditiōe declarat̄: vt
singulis ānis p̄beudi noie quadragintamilia aureoꝝ nūmū ecclesie Romāe persolueret: quo i regnū ↄfir-
mato pacē cū pisanis stati iniit: ⁊ cū eis in Aphricā in Ludouici regis germani subsidiu traiecit: Jbiq;
Ludouico fratre ex peste mortuo inuēto: cū Tunici rege pacē hac lege cōposuit: vt ꝑpetuo anno singulis
sibi successoribusq; suis tributū aliqō p̄deret: ac ita in regnū rediit: Verū cū in regno reuersus venisset:
Siciliā ab eo defecisse inuēit: ⁊ Petro aragonēsi se subdidisse reperiit: Sed cū petrus regnū debellaret: a
pōtifice Ro grauissimis cēsuris dānatus fuit. Galli tñ sui eo in regno mulierū pudicicia lasciue nimium
ac petulāter pertētantes viros in idignationē cōcitauerūt: adeo vt pene oiū oppidoꝝ ac vrbiū populi cō
iurauerūt: vt q̄ primū die cōstituta ad vesperascēte cāpanis significari cepisset cōfoderē singulos gallos in
tra menia repertos: quod quoquo mō facturū fuerit: nō minus crudeliter q̄ cōstāter gestū ē: Sicq; dñio
publice gallis abrogato petrus ipe in regnū a Siculis accersitus ē: q ↄ audētius ea rōne id regnū Petrus
accepit: q illud Cōstātie vxori hereditario patris Mafredi iure diceret sibi deberi. Deniq; ⁊ ipe Caro-
lus sine liberis mor ē: ⁊ Neapoli sepelit̄: Huic iō hierosolymoꝝ regnū declaratū fuit: q a Maria antio-
chie p̄ncipis filia: cui id regnū debebat̄: qd Hugo eius nepos occupauerat illō Carolo huic regi donauerat.
¶ Laurētius tepulus quadragesimusoctauus Venetoꝝ dux Jacobi predicti ducis filius hoc āno i Ray-
nerij ducis demortui oiū cōsensu loco surrogatus ducauit annis septē mēsi. 2. ⁊ diebus. 5. Magne certe
hūanitatis: modestie iustitieq; vir: sed ⁊ pacis amator ⁊ conseruator habitus fuit: ac etiā in proximos ⁊ ma 1267
xime pauperes comis ⁊ bñficus: cuius virtutibus allecti Ceruie ciues venetis sese vltro subdidere: Hu-
ius enim opera Senatus venetus: procurante etiā Philippo Francoꝝ rege: missis Cremonā legat' pa
cem cū genuensibus ad quinquenniū cōposuit. Nā antea inter se multis cladibus et p̄missis est, diu hī
duo populi decertauerāt: Deniq; hic clementissimus princeps moriens in paterno sepulchro apud fra-
tres predicatores sepelitur.
¶ Tayonus qdā frater ordis cuius silet ex Bocatioꝝ nobili familia natus magni ai ⁊ fortitudis vir: hoc
anno cū factiōis guelphe i lōbardia caput ēēt: comparato sibi satis magno ⁊ bōello factiōis sue exerci-
tu: adiuuātibus etiā guelphis cremonēsibus in Brixianos duxit: vbi ⁊ post multos gibellinorū coflictus
tandē superior factus Brixiā intrauit: ⁊ inde pulsis palauisini p̄sidijs Brixia potit̄. Factus vrbis dñs cū
ibidē cremonēses socios haberet suspectos: paulopost ēt eos vrbe depulit ⁊ vrbē integrā solus possedit: cre
monēses aūt indignabundi recedētes cuestigio cū placētinis laudēsibusq; in ipius fratris brixianorūq; ꝑ
niciem se ius iurerūt: ⁊ sequēti ānno Januario. mēse: ipsi cremonēses cū socijs ciuitatibus venientes tu-
multuarie oia Brixianorū castella in Olij fluminis ripis constituta: vt Canediū: Sonigam: pōteuicum: Vr
ceas: Barchū ⁊ reliqua crebris incursionibus vexauerūt: ac cedibus ⁊ incēdijs crudelē in modū destruxe
runt: Quamobcausam Brixiani maximū damnū pertulerunt: Verūtamen frater ipse Tayonus regna
uit ea in vrbe annis tribus.
¶ Corradinus Conradi Sueui imperatoris ex filio nepos hoc anno a Gibellinis cōtra Guelphos in Jta
liam vocatus cū maximo alemanorum suoꝝ exercitu Veronam primo deinde Papiā venit: Jndeq; per 1268
Carraresium oppida ad Genuensiū mare transijt: ac inde pisana classe in agrū lucensem perductus: ma-
gnam ibidem vastitatē fecit: Jbi quoq; maiore ex Lombardia ⁊ Romandiola gibellinorū exercitu com-
parato: adiuuāte etiā Guidone Ferētano comite q ad eū magnas copias adduxerat statī marescalcum
Caroli regis apud Aretiū p̄lio superatū interfecit: quo mortuo Romā cōcessit: Erat tum pōtifex Viterbij
q cū transeuntē adolescentē videret prophetica voce dixit ipm tanq̄ agnū ad cedē p̄duci: qd ⁊ factū est.
Cūq; Ro appropinquaret seu appropinquasset: Henricū Senatorē regis Castelle fratrē ad pontē Mil
uium cū populo Ro obuiā hūit: ⁊ ab eodē tanq̄ imperator receptus in capitoliū p̄duxit: Dimissoq; Rome
Guidone ferētano cū Henrico: ⁊ cū oi exercitu in regē ꝓperauit: ac cū Carolo cāpestri loco pugnauit: mul
tisq; vtrinq; cesis tandem Corradini exercitus fundit̄ur. Henricus autem Senator cum cedem maxi-
mam de Alemanis videret Romanis deducētibus ad tuta loca cōfugiens euasit. Corradinus vero ⁊ au-
strie dux seruorū habitu fugiētes ad Asturā peruenerūt: vbi post octauū p̄lē cogniti captiq; ⁊ ad Caro
lū perducti ab eodē securi ꝑcussi vitā finiere. Carolus aūt victoria potitus regnū omne recuperauit.

¶ Sarraceni hoc tpe anno ex Aphrica soluentes vtrasqz hispanias opprimunt: Sed Christiani cruce signati in eos irrumpentes maxima cede profligarunt.
¶ Coniu nuc frequẽtatũ Cremonẽse oppidũ agro Bergomẽsi ꝓpinquũ: cũ superioribus diebus Bergomẽsibus admodum fuisset infensum hoc anno ab eisdem Bergomensibus cum maxima Cremonensium cede ꝛ dãno capitur: ꝛ direptis oppidanorum bonis funditus complanatur.

¶ Uiri disciplinis excellentes.

¶ Bonauẽtura de regio balneo ordinis minoꝝ gñalis mister ꝛ theologus eminẽtissimus ac Albanẽsis cardinalis eps his tpibus ṗter scitatẽ maximã cũ ingenij gr̃a ꝛ auctoritate maxĩa ṗditus: clarissimus i toto orbe bitus ẽ: q ṗ ceteris doctoribus luculẽtissime ꝛ copiose tũ sup q̃tuor Sniarũ libros scripsit: Postillasqz sup Lucã ꝛ Apollogiarũ librũ scripsit. Jnde de contẽplatiõe librũ vnũ. De sex alis Seraphin li.i. ac regulã nouiciorum li.i. Diui quoqz Frãcisci historiã maiorẽ ꝛ minorẽ cõpilauit. Atqz ordinis cõstitutiões lib. vnũ. Easqz olbres ꝛ propter eius frequentia miracula: cũ etiã cor ipsius inemerato corpore incorruptum inuentum fuerit. Sixtus quartus pontifex anno domini.1482. in scõꝝ pontificũ nũero merito ascripsit.
¶ Joannes de Rupella eiusdem ordinis professor ꝛ doctor ꝛ inter doctores sui temporis celebris tempestate hac floruit: ꝛ super quattuor sentẽtiarum libros accurate ꝛ docte scripsit.
¶ Robertus de Rusia ipsius quoqz ordis minoꝝ ꝓfessor ꝛ theologus ṗ hoc ipm tpe in ṗcio exñs ꝛ ipe grauiter ꝛ docte sup sñias scripsit: sed ꝛ sui ordis declaratã fratri Symõi generali trãsmisit regulã.
¶ Thomas ẽt Aquas Alberti magni discipulus ꝛ ordis ṗdicatoꝝ angelicus ꝛ ṗcipuus doctor: ac sue etatis pacuus vir hisdẽ tpibus apud Parisios pmũ in doctria locũ obtinet: Huc scitissimũ ꝛ scẽtissimũ virũ ex insigni comitũ familia apud Apuliã originẽ duxisse tradũt: q ꝛ in ipis infantie rudimentis dei gr̃a ṗditus ordinẽ diui Dominici ingressus religiosissimã ꝛ pfectissimã vitã vsqz in finẽ exegit: vbi ẽt ṗter doctrinam maximã miraculoꝝ gloria noiatissimus euasit: Tãdẽ Romã vocatus ꝓpterãs cũ apud Cassinũ mõtem fuiss3 ifirmitate correptus ãno dñi.1273. sanctissime migrauit ad dñm: Quẽ postmodũ Joãnes.22. põti. propter crebra miracula sanctorũ confessorum ꝛ doctorum numero aggregare voluit: Qui cum ess3 accuratissime doctus hos infrascriptos libros ꝛ tractatus post se reliquit. Et primo.

Cõtra grecoꝝ errores ad vrba. 4. li.i. q icipit libel.
Declarationẽ articuloꝝ ꝯ eosdẽ li.i. Btũs petrus
De ṗcept(ꝛ lege amoris li.i. Tria sũt hoi
De ecclesie sacramentis li.i. Postulauit
Expositio symboli. s. credo li.i. ṗncipiũ qd
Responsio d.12. articulis trac.i. p̃ ꝯside.
Responsio de. 41. articulis tra.2. Re.i xpo
Responsio de.63. articulis trac.i. lect(lr̃is
Responsio de.6. articulis alijs trac.i. Carissio
De verbo incarnato. trac.i. ad itelle.
De verbo item trac.i. videãus
De natura verbi ꝛ intellectus tra.i. Qm d n.i
De angelis trac.i. qa sacris
De vnitate intellectus trac.i. Sic oẽs
De perfectione xp̃iane religiosis tra.i. xp̃iãe reli
De vite spũalis perfectione trac.i. qm q̃dã.
Pro impugnãtes religionem tra.i. Ecce inimi
De regimine principum tra.i. Cogitãti
De regimine iudeorum tra.i. excellẽtie
De forma absolutionis trac.i. libel. ple.
Expositio decretalis Firmiter tra.i. Saluator
Expositio decretalis Dãnamus trac.i. Expoita
De sortibus trac.i. Postula.
De astrorum iudicijs tra.i. qa petisti
De eternitate mundi tra.i. supposito
Tertiam partem secũde cõtinẽtẽ questiões.90.
Primũ scriptũ sniaꝝ hñs distinctões.98. ꝛ qõ.84.
Secũdum sniarum habens distinctiones.94.
Tertium sententiarum habens distinctiones.40.
Quartum sententiarum habens distinctiones.50.
Summa contra gentiles librorum quattuor
De potentia dei librũ vnũ habens qões decem.
Qões de ṽtutibus in cõi: ꝛ de vnione dei questio
Qões de anime quarum articuli sunt.xx.

De fato trac.i. Queritur de
De diuinatiõis principio tractatũ.i. Qm duo
De esse ꝛ essentia trac.i. Quoniã puus
De principijs nature trac.i. Quoniã q̃dã
De natura materie trac.i. Quoniã d ṗn
De elementoꝝ mixtione trac.i. Dubiũ apud
De occultis nature operibus tra.i. Qm i qbusdã
De motu cordis trac.i. Qm oẽ quod:
De instantibus trac.i. Qm omnem.
De quattuor oppositionibus trac.i. Qm quattuor
De demonstratione trac.i. Ad habendã
De fallacijs trac.i. Qm logyca
De ꝓpositionibus modalibus trac.i. Quia ꝓpositõ
De natura accidentis trac.i. Qm oĩs ꝯgni.
De natura generis trac.i. Qm ois ens.
De potentijs anime trac.i. Ut adiutoriũ:
De tempore tra.i. Sicut vult phl.
De formarum pluralitate trac.i. Qm sanctũ ẽ.
De natura sylogismorum trac.i. Qm est scire
Summa logyce trac.i. Quoniam
De inuentione remedij trac.i. Qm ṗncipiũ
De natura luminis trac.i. Considerãdũ
De natura loci trac.i. Ad sciendum
Primã ptẽ secũde totius theologie ꝯtinẽtẽ qões.120.
Secũdã partem secũde habentem questiones.189.
Questiones spiritualibus creaturis: quodlibeta.2.
Volumen opusculorum habẽs libros q̃nq̃gitaduos
Aureum opus super quattuor euangelia.
Sup ep̃las pauli: Sup Jsaiã ꝛ Hieremiã ꝛ Job.
Sup cãtica cãticoꝝ: Sup Dionysiũ: Sup Boetiũ
Ac super omnes Aristotelis ꝛ Porphyrij libros: ac etiam compendium theologie: Sermones preterea Dominicales ꝛ festiuos edidit: ac deniqz officium corporis Christi de mandato Urbani pape ṗdicti

¶ Petrus de tarantasia natione burgundus ordinis similiter predicatorum theologus et professor: et postea pontifex maximus: vt infra dicetur: et ipse his temporibus apud parisios predicando: docendo: et scribendo maximo in precio fuit. Qui cum doctissimus eet in sacris codicibus nonnulla vtiliter declarauit: ac super sententiarum libros multa egregie composuit.

¶ Petrus quoque hispanus medicus patria vlyxbonensis postea tusculanus episcopus ac demum maximus pontifex hac ipsa tempestate in precio existens canonica quosdam ad medicinam pertinentes edidit: atque librum: quem medici thesaurum pauperum vocant conscripsit. Feruntur et eius problemata ad imitationem Aristotilis edita. 1270

¶ Philippus sancti Ludouici regis filius hoc anno patre germano in aphrica defuncto ibidem etiam existens regnum munus suscipiens regnauit annis. 15. vir certe vite sanctimonia patri persimilis qui apud aphricam cum exercitu existens ob nimiam militum suorum ex peste stragem: ac expectata vita de corage omnino cam pmotus dimissa aphrica in italiam adnauigauit: et viterbium vna cum carolo auunculo suo sicilie rege statim ad cardinales in conclaui constitutos se contulit: et eisdem patribus ex more salutatis et emonitis inde concessit: vbi aliquantulum subsistens pacem inter genuenses et venetos ad quinquennium usque composuit. Hic cum esset optimi viri filius ad ipsius imitationem multa et laudabilia pro fide xpi tum domi tum foris exegit pietatis opera: et inter cetera memoratu digna beate marie magdalene corpus massilie tamdiu a beato Maximino in villa sui nominis conditum ornatiore sepulchro et maiore sacello exornauit: eiusque caput seorsum in theca argentea recludens alia quoque consimilia: et multo maiora confecit opera.

6470 Gregorius decimus papa natione placentinus ex vicecomitum familia mediolano pulsa: theobaldus antea vocatus hoc anno post longam contentionem pontifex creatus sedit annis quatuor mensibus. 2. et diebus. x. vir certe omni vita clarus prudentia rerum gerendarum: fortitudine animi: qua omnia continebat. humanitate clementia: ac in christi pauperes benignitate: quibus virtutibus ornatus preter consuetudinem laudensis archidiaconus: et in asia peregrinationis gratia profectus vitam duxit a cardinalium collegio post longam contentionem pontifex creatus est: De quo quidam sic dixit: Papatus munus tulit archidiaconus vnus Quem patrem patrum fecit discordia fratrum. Hic itaque pontificatu suscepto vt sanctos decet pontifices pacis amator et partialitatum omnino alienus ad componendum pacem inter genuenses et venetos magnis inter se cladibus diu affectos statim animum adiecit: qua in re philippi predicti francorum regis vsus est prudentia: eaque confecta cum florentiam vna cum carolo sicilie rege accessisset omne ius pugnandi florentinis interdixit: deinde ad lugdunum gallie vrbem pro celebrando generali concilio se contulit. Ad quod paleologus grecorum imperator profectus iam terdecima vice cum romana ecclesia vnionem fecit. Et quidam tartari principes cum secuti sacrum baptisma acceperunt. Et Rhodulphus comes in imperatorem ab electoribus delectus fuit. Hic inter cetera doctis viris plurimum fauit: quorum nonnullos ad cardinalatum prouexit: et maxime bonauenturam ordinis minorum generalem ministrum virum doctum et sanctitate insignem: et othonem vicecomitem affinem suum mediolanensium creauit archiepiscopum. Absolutoque concilio: et redeuntem pontificem Alphunsus castelle rex apud Bellocadrum pontificem conuenit. Conquestus de imperio rhodolpho tradito: sed a pontifice placatus ius omne rhodolpho cessit. transiens denique iuxta florentie menia rogatus interdictum tollere renuit. Accedensque arretium ibidem diem obijt: cuius corpus floruisse miraculis compertum est. 1271 Papa. 193. 1272

¶ Jacobus contareno. 49. venetorum dux in Laurentij tepuli loco omnium consensu hoc anno surrogatus ducauit annis. 8. et mensibus. 5. vir quidem natura pacificus et quietus: cuius tempore Senatus venetus preter eius voluntatem cum noua vectigalia in sinu Adriatico exigere statuisset cum Bononiensibus qui tum toti preerant flumine durum suscepit bellum: cumque triennio ferme cum eisdem bononiensibus: varia decertassent fortuna. Demum omnes fessi pacem ea lege composuerunt: ut bononienses castello quod in hostio padi construxerant diruto cum eductione quarumdam rerum sibi reseruata venetis ipsarum custodiam dimitterent. Pace hoc modo confecta in futurum ad euitandas ei perturbationes tandem magistratum hic princeps se abdicauit.

¶ Synodus maxima hoc anno lugduni a Gregorio predicto pontifice indicitur: quo et paleologus grecorum cum magno comitatu peruenit: vbi cum multa sapienter disputata fuissent: Rhodulphus cornubie comes contra Joannem castelle regem Romanorum imperator pronunciatus est: Et greci de processione spiritus sancti cum Ro. ecclesia conuenerunt: in ea quoque Synodo pontifex Rhodulphum cesarem et philippum francorum regem impulit vt ab integro contra mauros pro recuperanda hierosolyma arma caperent. Multaque ibidem decreta fuerunt ordinata ad electionem summi ponti. et ad christianam religionem pertinentia. Quo in loco dominus Bonauentura Cardinalis Albanensis et ordinis minorum generalis minister obdormiuit in domino. 1273

6472 Rhodolphus cornubie comarcus. 17. Germanorum imperator: hoc anno omnium consensu in lugdunensi Synodo Cesar creatus: imperauit annis 19. vir certe cui nil ad excellentiam laudis deesse prorsus videbatur. Robustissimo quidem corpore ac pulcherrimo aspectu fuit: sed et consilij magnitudineque animi ac egregia liberalitate extitit decoratus. Jstis igitur conditionibus ab electoribus vnanimiter fuit electus: ut. s. et sequenti anno corone accipiende causa Romam peteret. Qui principibus obtemperans Romam ad pontificem concessit: a quo licet non coronam imperij tamen ius omne suscepit in germaniam proficiscens contra agesilaum bohemie regem statim expeditionem sumpsit: et pugna cum eo confecta superatum cum cepit ac veluti vilissimum mancipium in vilibus officijs diu sibi seruire coegit: verum po- Rhodolphus 1273

flea eum in regno restituens eidem filiam suam uxorem dedit.
Innocentius quintus papa natione burgundus petrus tarantasius antea vocatus ex predicatorum ordi-
Papa.194 ne insignis theologus aretii pontifex hoc anno Greg. suffectus sedit mē.v. et diebus.2. Qui pō-
tificatu suscepto statum florētinos ab interdicto gregorii absoluit: qz tū etbrusci pōtificio iussu pa 474
1275 cem confecissent: traxisset qz genuenses et venetos dissidētes et de uita et sanguine decertātes in suā sen-
tentiā nisi repentina morte preoccupatus fuisset. Erat enim preter doctrinā qua: ut diximus: plurimū vale
ualebat vir optimus: de quo multa bona sperabat: mortuus deniqz rome i lateranēsi basilica sepellit.

Papa.195 Adrianus quintus papa natione genuensis innocētii quinti nepos othobonus antea vocatus p̄
dicto Innocentio suffectus sedit diebus. 40. vir certe magni ai qui mox viterbium accessit: ut
Caroli potentiam qui tunc rome erat comminueret: quod certe fecisset nisi mors obstitisset: nā
et ecclesie dictionem ab eodem carolo: aliisqz tyrannis tutiorem reddidisset: ac gregorii constitu
tionem de pontifice eligendo in meliorem redegisset formam. Obiit autem viterbii et in conuē
tu fratrum minorum sepultus fuit: vacauitqz sedes post dies.xxviii.

Ioannes.21 papa natione portugallensis petrus medicus antea vocatus post Hadrianum pontifi
cē viterbii ex tusculano epō pontifex creatus sedit men.8. Uir et ipse admodū doctus: sed sine pru-
Papa.196 dentia verbis tantūmodo promptus: sed in rebus agendis infractus et timidus: hac tamen cōmen
datione dignus qz inopes bn̄ficiis et pecunia semp adiuuit. Hic michaelem paleologū admonuit:
nisi promissa seruaret unionē Carolo regi imperiū daret. verū cū se victurū semp speraret: et sibi ipsi pol-
liceretur idqz oibus predicaret. Ecce subito viterbii dum in precioso thalamo luderet domus cadens ipse
inter saxa obrutus interiit: quo defuncto vacauit sedes men.v. Uicecomites in regno restituuntur.

Otho vicecomes mediolanensiū archiepūs: quē diximus a Greg. papa affine suo archiepiscopatus digni
tatem obtinuisse: vir quidē i tpalibus magnus: in spūtualibus vero ineptus: hoc ipso anno e mediolano
turrianis tyrānis pulsis mediolanense dominiū vi et armis in vicecomites suos iterū reduxit: et vtroqz gla
dio suscepto regnauit annis.ix. mediolanensis enim principatus post philippū turrianū in neapoleonem
eius filium venerat: q suscepto principatu simultates multas cū othone illo archiepo et Boso de douaria
cremone dn̄o: aliisqz vicecomitibus: capitaneisqz: ac vanasoribus semp gessit. Quam obrē et Othonē ipz
cum oibus amicis suis tandem mediolano eiecit. Otho aūt: ut erat aio generoso fauēte ioāne pōtifice ma-
ximo: aliisqz sociis ciuitatibus arma cepit: Et contra ipsū Neapoleonem haud procul a mediolano in pu
gna processit: quē supatū et captū tādē cū multa generis sui familia: et pōtinū de amatis pretorē suū ipse inter
fecit: Quibus interfectis urbē armata manu ingressus oēs neapoleonis amicos direptis eorum bonis urbe
fugauit. Atqz ita demum mediolanense regnū in vicecomitū familia hoc modo relatū est. Nā a gualuagno
vltimo pricipe, vsqz ad id tps vicecomites a mediolano p ānos cētū et decē exules et inglorii extitere. Quos
tū romanus imperator nō duces: sed imperii vicarios duntaxat dici et appellari voluit vsqz ad galeatium pri
mū ducē. Otho itaqz hic archiepūs a populo nobilitateqz sic vicarius approbatus magnificētius postea vi
res suas extendere cepit: ac multas urbes passim suo imperio subiecit.

Uiri disciplinis excellentes.

Gulielmus placentinus ciuis et Medicus sui tpis celeberrimus tēpestate hac verone ubi publico salario
legebat floruit: et ibidem librū de chyrogia edidit pulcherrimum: ac vniuersam medicinā postea quattuor libris
accuratissime comprehendit.

Gulielmus durādi ordis predicatorum (ut aiunt) pfessor: cognomento speculator prouincialis epō Ostiensis
discipulus et canonū prestātissimus doctor. hoc tpe sicut ipsemet i suo speculo i titulo de feudis testatus est.
Sūmā perutilē cōposuit: quā speculū appellant a qua et ipse speculatoris cognomētū accepit: aliud quoqz
volumē quasi diuinū edidit: qd Rationale diuinorum officiorum appellant.

Iacobus de Belusio peritissimus iuris vtriusqz doctor cū supradictis claruit. Et inter cetera ad nouella
rum et autenticorum libros multa eleganter et docte addidit: sz et super pheudis optime scripsit atqz multas
eius disputationes scripto mandauit.

Ioānes gualensis ordinis minorum parisiēsis doctor natione anglicus p hoc ipsū tēpus apud parisios ob
eius diuinam doctrinam maximo in precio fuit et eā ob rem vite arbor nuncupatus est: q inter cetera summā
per grandē quā vniuersalē appellant cū aliis.18.tractatibus cōposuit: atqz alias et quidē celebres additiōes
sacris codicibus et quāmaxime in apocalipsi addidit.

Ioannes Guarra eiusdem instituti et nationis theologus et Scoti preceptor: hec eadem tempora claris-
sima reddidit: Qui ob ingenii magnitudinem super quattuor Sententiarum libros scripsit: ac alios tra-
ctatus edidit.

Gulielmum etiam dela mara ipsius sacri ordinis virum in sacris litteris eruditissimum his temporibus
ascribunt qui super sententias pulchre composuit: et domini Bonauenture operibus aliquā addidit. Ite-
qz contra beatum Thomam aquinatem nuperrime defunctū correctoriū confecit quibus in rebus se do
ctissimum ostendit.

Rigaldus Remensis archiepūs ipsius et ordinis professus et moderator p hec ipsa tempora in sacris litte-
ris multa luculenter edidit: pro quibus maximam apud oēs consecutus est laudē.

Nicolaus eius nois tertius papa natione Romanus ex illustri vrsinorum familia natus gaietanus antea vocatus post Ioannem pontificem tandem non sine magna patrum contentione pontifex creatus sedit annis .3. et men. 8. magni certe animi et consilij vir fuit et morum et vite sanctitate integer: ac amator et cultor virorum doctorum: quippe qui in partiendis dignitatibus et honoribus omnibus cons fuit. cuius prudentia factum est ut flaminia tota cum bononia et rauenne exarchatus que imperatoribus iam diu suberant in ecclesie potestate redacte sint. Sed et senatorum munus: quod principibus et regibus ecclesia demandare consueuerat ipse solus obiuit. Edificijs at corpore in multa romam ipse exornauit: et inter cetera apud sanctum petrum edes percomodas et leporarium: quod viridarium vocant muris altissimis cinxit: in quo et sepius venationi se occupabat. Basilicas vero petri et pauli vetustate collabentes restituit: et quasdam edes in laterano a diu incohatas perfecit. Fert ut cum religionis obseruantissimum fuisse: et diuina sacrificia religiosissime et cum lachrimis: vt bonum decet pontificem: persepe sacrificasse. Multaque ad cleri populique christiani per tinentia ipse constituit. Non caruit tamen in tantis laudibus reprehensione: quia suos: vt sit: nimium amauit: qui Bartholdum nepotem suum romandiole comitem constituit: et alium nepotem Latinum cardinalem in ethruriam legatum misit: qui vbique gibellinis restitutis florentie et alibi plurimos ecclesie magistratus imposuit. Proposuerat enim hic pontifex duos reges ex domo vrsina vnum in ethruria: et alterum in lombardia creare. Sed dum hec persicere excogitasset in surino oppido existens apoplexi conceptus tertio pontificatus sui anno interijt. Cuius corpus romam delatum in petri basilica sepelitur. Et post vacauit sedes men. v. 6476 | 1277 | Papa .197

¶ Raymundus ex turriana nobili mediolanensium familia natus comensis episcopus et aquilegiensis patriarcha hoc anno non modica factionis sue apud modoetiam oppidum factione sumpta contra vicecomitum in mediolanensi agro hostili exercitu plurimis vbi omnia edibus: rapinisque ac incendijs inuoluit. Cui nullis malis primo mediolanenses nouarensium et palauicinorum familiarum auxilio freti e mediolano tumultuarie eruperunt: et ipsum Raymundum episcopum cum omni exercitu suo apud gorgonzollam et vaprium conuenerunt: vbi diu et acriter cum magna vtriusque exercitus occisione pugnantes Raymundi exercitum tribus eorum milibus interfectis penitus lacerauerunt: In quo carponem turrianum virum clarissimum obtruncauerunt. 1279

¶ Ioannes dandulo patritius venetus .50. venetorum dux: hoc anno predecessore suo sponte se abdicato: eidem surrogatus ducauit ann. 0.9. et men. 7. Hic ex senatus decreto grauissimum bellum contra genuenses reassumpsit: atque aduersus Anconitanos pugnauit: eo quod mercimonia in sclauoniam contra eorum conuentiones vexerant: verum cum etiam vrbem oppugnare statuisset ab eisdem anconitanis cladem non modicam acceperunt. Tandem vero commonente eo Nicolao pontifice maximo ab vrbis oppugnatione desliterunt: et vltro citroque multis illatis ac ceptisque incomodis ipso pontifice procurante: equis conditionibus inter vtrosque pax composita est. Postmodum ab imperatore obtinuit: ut veneti ducatos signare possent: quod huiusque facere nequiuerant: tandem mortuus apud fratres predicatores sepelitur. 1281

¶ Sicilia insula: hoc anno a Carolo predicto petro Arragonensi defecit: vbi et Apulie princeps Caroli ipsius filius nauali prelio ab aragonum filio cum multis captus in apuliam ducitur: et carceri mancipatur. hec enim insula vt iam dictum est, olim italie coniuncta erat: sed terremotu agente ea pars vndis intermedijs sine reliquie fluctuantibus ab italia diuisa fuit. Et propterea Virgilius in .3. Eneidos dixit. Hec loca iam quondam vasta conuulsa ruina: Tantum eum longinqua valet mutare vetustas Dissiluisse ferunt cum protinus vtraque tellus vna foret et cetera: que sequuntur.

¶ Hanibalum familia inter Ro. familias clarissima et sine contentione primaria: hoc eodem anno sede romana ex Nicolai morte vacante ipsius fautoribus adiuuantibus vrsinos vrbis dominium occupantes ab vrbe pepulere. Dum enim cardinales in conclaui essent quidam Ricardus ex ipsius hanibalum familia preerat conclaui. Qui vt erat aio pestilentis visum nicolai pape nepotem viterbiensis pictura deleuit: quod huius familie acerrimus esset hostis. Quod audientes duo cardinales ex vrsinorum familia impedire ceperunt ne fieret electio nisi vrsinorum pictura restitueretur. Quam ob rem viterbienses Ricardum secuti conclaue tumultuarie ingrediuntur: et cardinales quosdam capientes in vinculis coniecerunt. Quod vbi rome sentitum est eadem et hanibalum factio vrsinos omnes ab vrbe pellit. Qua propter seditiones multe: plurimeque cedes: et incendia multa subsecuta sunt. Sed non multo post vrsini preualentes hanibales eiecere.

Martinus quartus papa natione turonensis simon antea vocatus tandem post longam contentionem nicolao pontifici hoc anno viterbij suffectus sedit annis .4. et men. vno vir optimus et sanctitate precipuus: qui pontificatu inito statim in die resurrectionis domini sex cardinales creauit: et carolum sicilie regem ad se uenientem e senatoria dignitate deiectum in pristinum statum restituit: eiusque instantia paleologum imperatorem pacta lugdunensis concilij non seruantem: et petrum aragonensem contra ius fasque siciliam occupantem anathemate notauit. et eius regnum in predam illud occupare volentibus concessit. Bellum etiam in flaminia contra forolunanos ab ecclesia deficientes gessit: quos etiam breui adiuuante guidone monsferetri in fide recepit. Demum multis vexatus curis perusium profectus ibidem moritur: et in maiori ecclesia ibidem sepelitur: vbi et multis clarunt miraculis. Papa .198 | 6482 | 1283

¶ Puerulus villosus et vrsorum more vnguibus armatus his temporibus ex ipsius martini consobrina nascitur. Quam ob causam martinus rubore perfusus omnes vrsorum imagines e domibus suis abradi fecit.

¶ Piscem marinum leonis effigiem habentem hoc ipso anno apud centum cellas mense februario captum fuisse tradunt: quem e mari extrahentes vlulatum etiam hominis planctum dedisse ferunt: et ad pontificem

vrbe veteri perlatuz vniuersos in stuporem sui conuertit.

1284 ¶ Turrim altissimã: quã torraciũ vniuersi vocãt hoc ãno in cremona guelphoꝝ factio tũ maxime ea i vrbe preualens vna cũ celeberrimo templo in medio vrbis foro adiuuantibus alijs huiusmodi factionis ciuitatibus edificare ceperũt: quã quidẽ cũ maximo gaudio: ⁊ ardore: atqȝ impensa intra duoꝝ ãnoꝝ spatio incredibili prope impẽsa perfecerũt. Ueꝝ eodẽ ãno quo turris pfecta fuit rhodolpho cesare in cisalpina veniente gibellina pars imperatori fauẽte erecta guelphos ex vrbe eiecit: ⁊ principatu atqȝ torratũ superbissimũ guelphis abstulit. Ipso tunc volubili ludo homines ludere gaudebãt.

¶ Carolus secũdus caroli sicilie regis filius hoc anno patre defuncto adulescentulus patri in regnũ succedens regnauit ãnis. 25. hic galloꝝ suoꝝ exercitu fretus contra petrũ aragonẽsez mouit: ⁊ post multorũ vtriusqȝ partis cedes petrum ipsũ carolus vulnerãs haud multo post interijt. Et deinceps ab aduersario liber reliquũ tps in pace consumpsit. Quinto deinde regni sui anno: cũ etiã vngarie rex sine virili prole decessisset ex vxoria hereditate ẽt illud regnũ accepit: ⁊ Carolo primogenito suo cõcessit. Tandẽqȝ cũ 40. etatis annos cõplesset moriẽs. 14. ex maria vxore vngarie regis filia reliquit filios. 9. s. mares ⁊. v. femellas quoꝝ notiores fuere carolus cognomẽto martellus vngarie regni titulo insignitus: Ludouicus qui ordinez minoꝝ induit: ⁊ postea in sanctoꝝ numero aggregatus fuit. ⁊ tertius Robertus q illi ⁊ patri in regnũ successor fuit.

¶ Filippus frãcoꝝ rex cognomento pulcher philippi regis filius hoc anno ipso patre defuncto francis regnare cepit: ⁊ regnauit annis. 29. hic contra edoardũ anglorũ regez grauissimum gerens belluz multa in-

1285 cõmoda: ⁊ innumeras accepit clades: atqȝ Bonifaciũ octauũ pontificẽ maximũ propter ipsius arrogãtiaz apud anagniã vrbem p Sarraz colũnensez capi ⁊ in carcerez trudi fecit: indeqȝ cũ templarios milites oio extinguere statuisset primo generalẽ eoꝝ magistrũ cũ multis exuri fecit: ac multos alios crudeliter interficiens reliqui omnes timore perterriti e regno fugerũt. Iudeos etiam direptis eoꝝ bonis ob auaritiã suam: ⁊ quedam eoꝝ maleficia e regno suo cũ singulis vestimentis expulit.

¶ Fulgineũ vmbrie ciuitas olim a tudertinis edificata ⁊ postea a longobardis funditus euersa hoc anno cũ diu iaz fuissz instaurata a perusinis inuaditur ⁊ post durã ⁊ longaz obsidionẽ vi ⁊ armis occupatur ⁊ in direptionẽ oino militibus datur: qua spoliata eius muros aliqua ex parte destruxerunt. Quã ob rez pon. romanus perusinos sacris interdixit. Qui tandẽ ut veniã accipere mererentur maximam pecuniam persoluere: ⁊ muros destructos resarcire.

¶ Fulgineũ ciuitas vmbrie

¶ Ordinis seruorum initium

1285 ¶ Philippus vir religiosissimus natione Ethruscus ordinis seruoꝝ virginis marie primus q̃si institutor et auctor: hoc ipso ãno octauo calẽ. septẽ. miraculis clarus nõ lõge a florẽtia vrbe qeuit in pace. Optimus sane vir ⁊ multa cõmendatione dignus: qui ex prẽ iacob. florentino matreqȝ albãda natũs ⁊ apprime disciplinis sufficienter edoctus ex medico factus egregio primo eremiticã vitã suscepit: indeqȝ diuino oraculo motus hanc seruoꝝ virginis marie religionẽ sub diui ipsius patris augustini Regula excitauit: atqȝ ipsaz verbo ⁊ exemplo aliquibus additis cõstitutionibus in formã redegit. Quã quidẽ religionẽ ⁊ ordinẽ a multis improbatũ ⁊ cõturbatũ Benedictus postea vndecimus: ⁊ Bonifacius: atqȝ vrbanus sextus: necnõ ⁊ alij cõplurimi summi põtifices approbantes multis priuilegijs ⁊ exẽptionibus munierũt ⁊ inter mendicantes cõnumerauerunt. Qui qdez ordo nunc ⁊ viris doctissimis ⁊ in declamationibus clarissimis ac locoꝝ multitudine multo hẽtur in precio.

¶ Uiri disciplinis excellentes.

¶ Taddeus natione florẽtinus medicus celeberrimus his tpibus apud bononiã legẽdo clarus existens velut alter hyppocrates ab oibus habitus ẽ. Qui cũ doctissimus haberet oia hyppocratis ⁊ alioꝝ in medicina principiũ obscura egregie detexuit: ⁊ pre ceteris explanauit: ⁊ que nũc ad manus habent̃ hec sũt: Expositio amphorismoꝝ hyppocratis: ⁊ pronosticoꝝ eiusdẽ: Duasqȝ expositiões diuersis tẽporibus accomodatas super librũ gallieni: qui dicitur microtegni: hoc est minor ars. Itez librũ de seruãda sanitate: ⁊ ad varias valitudines consilia multa. Item i libro acutoꝝ hyppocratis expositionẽ edidit: ac etiã in Ysagogis Iohannicij ⁊ aliqua alia. Quibus editis demũ octogenarius bononie obijt. Qui ob celebrẽ eius famã immensas congregauit diuitias. Cum. n. a principibus italie conuocaretur quinquaginta aureos pro diurna mercede habere volebat. Ab Honorio vero summo pontifice aliquando vocatus non prius accedere voluit q̃ centum aurei sibi in diem statuerentur: vnde liberatus ex grauissima infirmitate pontifex decem milia illi aureos condonauit.

¶ Guido de Baysio Archidiaconus Bononiensis vir vtriusqȝ iuris eruditissimus atqȝ supremus ⁊ ipse

per hoc tempus multa copiose ornateque in pontificio iure composuit: sed eius opus potissimum laudatur: quia in decretorum libro commentatus est: quod quidem rosarium appellauit: id cum opus ipso teste ante in ianuario mense anno .1300 compleuit. Sextum etiam decretalium postea explanauit.

¶ Garsias hispanus et ipse luculentissimus legum explanator tempestate hac viguit: et super decretalibus egregium opus composuit.

¶ Egidius romanus ordinis eremitarum generalis prior et bituricensis archiepiscopus: ac primas aquitanie declaratus his temporibus ob ingenij magnitudinem theologorum princeps appellatus est: quod quidem conijci potest si a curioso lectore eius volumina perspiciantur. Hic namque ex illustri columnensium romanorum familia natus: cum longo tempore ordinem suum: omnemque ecclesiam doctrina et moribus illustrasset plurimoque labore preceptoris sui Thome aquinatis opera apud parisios defensasset: tandem miraculis clarus beato fine quieuit. Quo circa merito beatus doctor appellatus est: qui hec que subiecta sunt edidit librorum volumina .xv.

De corpore christi tractatum .i. qui incipit: quia inter cetera.
De mensura angelorum tractatum vnum: Quod de mensura.
De cognitione angelorum tractatum .i. Quod vtrum angelus
De gradibus formarum tractatum .i. quesitum est de deo.
De esse et essentia tractatum vnum: Quesisti vtrum
De generatione et corruptione trac. .i. Sia vt testatur philosophus
De formatione corporis humani trac. .i. In quo ponitur
De peccato originali tractatum .i. Ego sum puluis.
De predestinatione et presciencia et inferno trac. .i. Nobili militi
De ratione mortuorum tractatum vnum. Questio est.
Theoricam de esse et essentia trac. .i. Omne esse vel est.
De distinctione articulorum fidei tracta. .i. Quesiuistis.
De fide catholica expo. tracta. .i. Firmiter credimus
De canone misse expo. tractatum vnum: Cui marte.
De regimine principum tractatum vnum. Ex regia et.
De renunciatione pape tractatum vnum. Non. n. placebit.
Super primum sententiarum trac. .i. Candor est enim.
Super secundum sententiarum tractatum .i. Quoniam ca.
Super tertium sententiarum tract. .i. Exiui a patre.
Compendium theologie li. .vi. veritatis theo.
Super .4. sententiarum lectura trac. .i. cupientes.
Quodlibeta multa: incipiunt: questiones proposite.
Correctorium corruptorij beati tho. quare detraxi.
Super .3. li. de anima trac. vnum Ex romanorum
Super .8. physicorum tractatum .i. Nobili scientia.
Super li. elencorum tractatum .i. Ex illustri.
Super omnes Aristotelis li. trac. .i. Philosophus in bo.
Super librum rhetoricorum trac. .i. edidit quoque
Exameron libros duos.
De intellectu possibili.
De laudibus diuine sapientie.
De diuina sapientia in beatis
De carcere. De bona fortuna.
De subiecto theologie.
De ecclesiastica potestate. lib. 3.
Super cantica canticorum.
Super epistolam ad Romanos.
Super prima ad corinth. Super id omne quod in mundo est
Sermones preterea multos perutiles per totum anni circulum: et alia multa que videre non merui.

¶ Pisanorum strages.

¶ Pisani viri potentissimi hoc anno mense Julio coactis vndique copijs aduersus genuenses bellum suscipiunt et ingenti instructa classe in genuensium fines erumpunt et magnam eorum partem depopulantes nulli loco aut sacro aut priuato pepercerunt. Cumque etiam in eorum portu peruenissent et ibidem per aliquot dies obuersati fuissent: et missilia argentea genuensibus immisissent eos ad pugnam elicere conabantur. Genuenses vero qui iam diu classem suam in portum retraxerant pugnam cum pisanis detractauere dicentes eos in portus suos cum pace regredi: quia in proximo augusto mense ad eos pugnandi gratias se libenter conferent: Genuenses itaque: ut Joannes villanus florentinus historicus refert: sequenti augusto ut promiserant cum triginta et centum triremibus: atque alijs minoribus lignis prestantissimo animo pisas peruenerunt: et apud meloram insulam pisano portui vicinam congressum cum pisanis fecerunt et maxima hinc inde cedes facta vbi etiam vulnerati multique vndique obruti Genuensibus postremo pisani victoriam dedere: et superiores incredibili gloria effecti cum quadraginta nouem triremibus discessere: et cum in eo conflictu .16. milia pisanorum desiderata fuissent maximus pisanis meror et luctus excitatus est: eo quia nulla domus in vrbe et extra sine funere relicta fuisset. Que res adeo pisanorum vires eneruauit ut deinceps pristinum glorie nomen nunquam recuperare potuerint: et hec quidem iusto dei iudicio contra pisanos actum est. Quia eo loci vbi pisani ipsi transalpinos prelatos superioribus annis federici .ii. iussu marinis fluctibus obruerant ibidem tanta clade affecti sunt.

Honorius .4. papa natione Ro. ex sabellorum nobili domo natus Jacobus antea vocatus. Martino pontifici hoc anno suffectus: sedit annis .2. et men. vno: Pon. certe omni vita probatus et christiane religionis amantissimus magnique consilij et prudentie vir: cuius tanta fuit prudentia vt solus prope plura videret quam omnes simul qui in vrbe aderant: Hic egregias domos in auentino monte vbi habitabat extruxit et multos ad id faciendum inuitauit: Inde petrum aragonensem regem qui Sicilie regnum occupauerat anathemate notauit. et martini predecessoris sui interdicta contra ipsum petrum confirmauit: necnon et in Guidone feltranum flamminiam omnem contra ius vexantem bellum mouit quem breui superatum prouinciam ipsam ecclesie restituit: hic carmelitarum ordinem in lateranensi concilio non satis probatum et a multis impugnatum confirmauit et nullis priuilegijs communiuit. quibus gestis non diu superuixit sed secundo pontificatus sui anno moriens ex sancta Sabina auentini montis ad basilicam beati petri delatus sepulchro marmoreo magna pompa sepelitur: et tunc vacauit sedes mensibus decem.

9485 Papa .199 1286

¶ Lucenses his temporibus cum duodecim milibus nummum auri Rhodolpho cesari persoluissent se ab impe-

ratorum ditione liberos fecerunt. Nā rhodulphus ipse cū compāde pecunie admodū studiosus esset can cellariū suū ex gente slusca libertatis genuensibus et sauonēsibus i etruriā misit qui populos oēs: ⁊ eos potissimū: qui se pecunia redimerent liberos faceret: quod audientes lucenses libertatis cupidi ipsā pecuniam primi libentissime erogarunt.

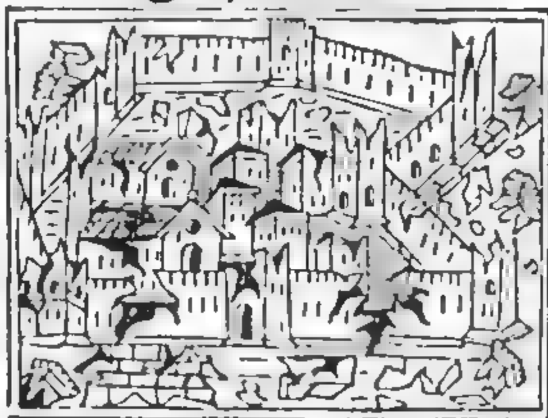
❧ Florentini similiter sex milia numū auri persoluentes: ⁊ ipsi in oīmodā libertatē sese reddiderūt: qui libe rio stati facti magistratū: quē priorē artiū vocāt addito vexillifero iusticie creauere: ⁊ eos publicis editus inclusere: nec aliud quicq̄ q̄ de re pu. cogitare: aut tractare iussi sunt: ⁊ hic quidem magistratus ad nostrā vsq3 etatem in florentia perdurat.

Papa.200 Nicolaus quartus papa natiōe picenus ciuitate asculana: hieronymus antea vocatus ordinis minorū ꝓfessus post honoriū pontificē hoc āno subrogatus sedit annis. 4. men. vno: vir quidē litterarū diuinarū ac humanarū egregie doctus: q super. 4. sententiarū libris multa edidit: sed ⁊ in ve-
1288 teri ac nouo testamēto tractatus cōposuit: ⁊ preter doctrinā multe bonitatis ⁊ integritatis pō- 6487
tifex fuit oēs. sic pariter amādo: qui non plura affinibus aut cognatis se debere: aut conferre q̄ aliis bonis arbitrabatur. Et ꝓpterea ex omni fere religiōe cardinales creauit: ⁊ vrbē Ro. pulcherrimis edificijs exornauit. Sed presertim apud sanctā mariā maiorē: vbi ipse habitauit ipsius basilicā vna cū iacobo colūna cardinali restituit: ac etiā anteriorē ⁊ posteriorē lateranensis basilice instaurat: hic multos milites in asiā ad mēdā tholemaidā proprio ere transmisit: aliosq̄ plurios cruce signatos mittere curauit: denique cum vrbem Ro. ciuilibus dissidijs agitari cerneret: ⁊ incēdia cedesq̄ plurias pferre cerneret: tedio animi q̄ male sibi oīa cedere videret: q̄q3 plusq̄ pontificē decebat in vnā partē declinauerat mortē Rome obijt: ⁊ quo mortuo cardinales vt liberius electionem facerent perusiam migrarunt. Nec duobus annis tribusq3 apud sanctā mariā maiorē sepultus fuit: mensibus in electione concordare potuerunt.

❧ Matheus ⁊ ioānes vicecomites Thebaldi viri honestissimi filij hoc āno Othone archiepō patruo vita functo mediolanēsis vrbis restra atq̄ habenas receperūt: quorū imperiū nō admodū fuit diuturnū: ꝓpter qd dilatatū fuit in longū: nā matheus quia maior erat dictator. Joannes vero vrbis pretura vsus e. Sed tertio āno decurso cū Joānes ex plerensi sine ꝓle decessisset matheo integrū regnū reliqt: ⁊ multa strēnue gessit

1290 ❧ Petrus gradenigo eius nois vndecimus. 51. venetorū dux hoc anno ioāni dandulo duci suffectus ducauit annis. 22. ⁊ men. 4. vir quidē prouidus ⁊ multarū rerū expertus cuius tpe ciuitas ipsa veneta tumultū sensit: q3 Baiamonis quidā tepulus rerū nouarū cupidus vna cū quirinis ⁊ basilijs regnū affectās maximum tumultū in vrbe excitauit. S3 eius prouidentia cito vrbi quies reddita est: i quibus pro demētia ⁊ dementis publico senatus cōsilio animaduersū ē: indeq3 aio clamis cōtra genuēses in greciā exarsit ut perā eorū vrbē sine p̄sidio relictā per duces suos inuaserit ⁊ direptis ciuiū bonis vna cū multis nauibus igne apposito exusserit atq3 id idē in segia oppido egit. Quod audiētes genuēses stati cū ducētis triremibus: ut iacobus theologus scribit: in adriaticū mare venerūt ⁊ classē venetā ingēti furore interceperūt ac prorsus laceratā ⁊ demersā3 cū septuaginta eorū maximis nauibus captis in triuphi modū genuā redierūt: quāobrē veneti maximū icōmodū susceperūt indeq̄ ferrariā vi bellicis. bus inter se dissidētibus p̄c [illegible] obsedit ⁊ occupauit ꝓpter quod a Clemente pontifice cū vrbem dimittere recusaret interdicti pena vna cū toto senatu: ⁊ vrbe veneta mulctatus est: atq3 venetos oēs qui in gallia ⁊ anglia inuenti fuissent: idem pōt lex pro seruis haberi iussit: quam ob rē res veneta ingentia damna ppessa est. Uerūtū tandē vrbē p cruce signatos: ac etiā florentinorū auxilio cum multa suorū occisione ⁊ dedecore reddere compulsus fuit. Hic inter cetera cēsiū3 decē uiralē ꝯ tumultū Baiamōtis ⁊ eius sequacium in vrbe inchoauit. Denique post multas fluctuationes ⁊ perturbationes vita functus apud sanctū cyprianum in mauriano sepellitur.

❧ Tripolis destructio.

❧ Tripolis āt insignis asie ciuitas: hoc āno a melechasech Soldano imperatore: ꝓpter xp̄ianorū discordias capit ⁊ cū ingēti xp̄ianorū cede igni ferroq3 vastat q̄ desolata ⁊ euersa parē calamitatē in sydone ⁊ Baruto ciuitatibus exercuit.

❧ Ugolinū pisanū comitē factionis gibelline ca in vrbe principē: hoc āno Guelphi pisani auxilio Archiepī qui cū eo vetustissimas gerebat inimicitias cū oī domo ⁊ familia sua ceperunt ⁊ causa indicta cū ingenti furore in quadā turri inclusetunt vbi liberos ⁊ nepotes ac oēs suā familiā ⁊ demū ipsū inedia cōsumere pmiserūt: ꝓpter qd turris illa ab illo ⁊ deinceps vsq3 in p̄ntem diē famelica turris appellata ē. Quāobrē etrurie oēs gibellini cōmoti in Guelphos vbiq3 exarsere ⁊ in aretinos pri mo arma mouere exulibus ipsius id obnixe expetētibus. Gulielmus āt petramala epō eo tpe Aretio dn̄abat cui ferretanus comes ⁊ florētini exules auxilio aduenerāt Carolus āt rex pontificē accessurus

florentiã venit cũ duabus equitũ cohortibus quem florẽtini cõtra petramalã epm irritauerũt additis copijs multis: quibus epm superare optime posset: venitq3 rex in agrũ typhernatem hoc est ciuitatis castelli cum copijs florẽtinorum gibelinis associatus. Et gulielmus episcopus cu nongentis equitibus et octomilibus pedibus occurrit: ibidemq3 collatis signis acerrimũ prelĩũ cõmiserũt: vbi primo interfectis epo aretino et comite feltrano magna cedes in guelphis florẽtinis fieri cepta est. Sed paulo post mutata fortuna in casentinati agro ex gibellinis ad tria milia interfecta: et duo milia capta fuerũt: hoc maximũ malum ex inconsiderato principio venisse manifestum est.

¶ Uiri disciplinis excellentes.

¶ Ugolinus vrbeuetanus ordinis eremitarum diui Augustini luculentissimus theologus et doctor: primo ariminensis eps et postea cõstãtinopolitanus patriarcha p hoc tps parisijs primã cathedrã tenens maximo in precio habitus est. Qui vna cũ litteris moribus etiã ornatissimus esset: et ipe ecclesiã dei tũ docẽdo: tũ legẽdo et scribendo mirũ in modũ adiuuit. Scripsit aũt hic primo de differentia idiomatũ librũ vnũ3. et super 4. sentẽtiarum libros laudabilia cõposuit cõmẽtaria: s3 et quolibeta pluria oiũ iudicio dignissima disputauit.

¶ Arlotus etbruscus ex prato oppido natus ordinis minorum generalis minister et doctor tempestate hac disertos sui tpis superauit: etiam paucis in philosophia cedens magnus theologus habitus est. Qui preter reliqua q̃ vtiliter scripsit cõcordantias noui et veteris testamẽti vtilissime cõposuit.

¶ Joannes de parma eiusdem ordinis, pfessus: et sacre theologie magister p hoc idẽ tps doctrina et morum ac vite sanctitate ornatissimus fuit: Qui preter miracula plurima a se edita etiã super sentẽtias: ac sup bibliã multa cõscripsit: atq3 alia cõfecit opuscula. s. regez christũ crucifixũ. et de bñficijs dei tractatũ edidit.

¶ Alexander de alexandria postea generalis ipsius ordinis minister: et ipse per hoc ipsũ tps sup sentẽtias postillas memoratu dignissimas edidit. Et cũ esset excellentissimi ingenij vir in metaphysicã et in librum de anima Aristotelis: ac etiam in totam ferme philosophiam cõscripsit.

¶ Mathcũ de aquasparta portuensez postea cardinalem epm eiusdem ordinis olim generalem ministrum magni nobilisq3 ingenij virum per hec tempora fuisse: et multa in sacris litteris et sententijs petri lõbardi cõmẽtatum fuisse scribunt. Extant et eius sermones multi eloquẽtia et doctrina pleni.

¶ Ugo autez bollonius predicatorum ordinis insignis doctor: et cardinalis presbyter hec ipsa tempora tũ vite sanctimonia: tumq3 voluminibus a se editis plurimum illustrauit.

¶ Joannes balbus natione genuensis ordinis predicatorum professor vir bonarum artiũ et studijs adornatus p hoc tempus plurima vocabula: et ferme omnia accurate diligenterq3 in volumẽ collegit: quod quidẽ opus catholiconem .i. vniuersalem nominauit. Aliud preterea opusculũ i dialogi modũ de questionibus ãie ad spũ3 edidit. Scripseratq3 et ante religionis ingressũ: de rõe pasce: quo completo iam grandeuus ad religionẽ transiens facultates suas satis amplas pauperibus erogauit.

¶ Jacobus autẽ eiusdẽ ordinis theologus et declamator egregius et a Nicolao quarto genuensis archieps designatus ex oppido viraginio agri genuensis ortus qd quidã olĩ virginis vicũ dicere cõsueuerant: hoc tpe et moribus et doctrina ac dignitate magno in precio fuit: atq3 genuẽsez suã ecclesiã verbo et opere plurimũ iuuit. Qui preter ecclesie regimẽ et ante epatũ et i ipso epatu multos cõmẽtariolos succo plenos cõposuit. Et multas sanctorum vitas diffusas atq3 dispersas in vnũ volumẽ collegit. cuius principiũ ẽ aduẽtus dñi edidit et de sanctis sermones declamatorios predicatoribus vtiles quorum principiũ est: vestigia eius secutus est spũs meus. In euangelijs ẽt per anni circulũ alios edidit sermones: atq3 librũ de beata virgine Maria Marialis titulo prenotatũ qui incipit: abstinẽtia multiplex. Deniq3 cũ historias egregie calleret chronicã de origine et gestis ciuitatis sue cõposuit: hũc aũt illũ existimo porchetũ esse genuensẽ epm: de quo blõdus foroliuiẽsis in historijs suis dixit: q cũ ante pedes Bonifacij octaui in die Cinerum se posuisset pro cineribus ex more suscipiendis: vbi cũ ex more dici a sacerdote cõsuetũ est. Mẽmẽto hõ quia cinis es in cinerẽ reuerteris. bonifacius pontifex vidẽs hoiez mutatis quibusdã verbis dixit. Mẽmẽto quia gibellinus es et gibellinis tuis in nihilũ reuerteris: et sic cineres in oculos eius iniecit: non in caput ut mos ẽ atq3 ita ipsum Archiepiscopatu priuauit licet postea illum restituerit.

6491 Adulphus anaxone Comarchus. 18 germanorum imperator: hoc ãno oiũ suffragijs Cesar creatus et factus imperauit ãnis. 6. vir certe insignis sed parum milite et pecunijs potens qui imperio susceptο quamuis a pontifice non coronatus fuisset: cum imperij iura repetere temptasset ab Alberto Rodolphi filio in spirnensi agro propter militũ paucitatem ut potius oppressus quã superatus occiditur. Adulfus 1292

¶ Andronicus grecus Michaelis paleologi imperatoris filius: hoc anno patre defuncto in grecorum imperium succedens imperauit annis 16. Hic cum vidisset patrem excommunicatum a calogeris sacerdotibus et monachis sepultura ecclesiastica priuatum: eo q occidentali ecclesie fidem in lugdunensi concilio promissam seruare noluisset ea contumelia motus libenter eidem se coniunxisset: si a principio a pontifice Romano auxilium habere potuisset quod postea semper facere recusauit. Huic autem imperatori Gulielmus italicus Montisferrati marchio primogenitam suam dedit vxorem: ex qua Theodorum virum prestantissimum postea suscepit filium: qui in montisferrati regno post Joannem auunculum suum sine filijs decedentem successit.

Celestinus quintus papa patria exerniensis petrus moronensis antea vocatus professione ana-
choreta hoc anno tandem absens in perusina vrbe quasi per indignationē pontifex post Nico-
Papa. 201 laum creatus sedit mensibus. v. et die. vir olitterarum quidem ignarus: sed sanctitatis omnie i
signitusq; res q maxime omnibus admiranda fuit. Hic cum Caroli regis et latini cardinalis
1264 procuratione pontifex creatus fuisset statim aquilam de mēte caroli ipsius profectus est. Quo
et cardinales ad se vocauit: ibiq; consecratus. xii. nouos cardinales creauit: et ipse eo loci coronatus est. In 6473
cuius coronatione ad ducenta hominum milia interfuisse referuntur: quam multitudinem creditur fuisse
motā vt ex diu expectata electione: et rei nouitate simul et sanctitate viri q homo heremita ad tantuz digni
tatis fastigium non nisi diuinitus prouectus esse videretur. Celestinus tamen propter hoc vite pristine au
steritatem non mutare voluit. Sed quum experientia rerum careret parum vtilis rei publice iudicatus
est. Cepitq; est de cessione tractare. Quod cum Carolus rex audisset pontificem amicum neapolim
secum duxit: multisq; exhortationibus et modis conatus est eius animum a cessione auertere: adeo ut so-
lenni pompa per Archiepiscopum ducta clerus et populus ab eo benedictionem peterent: illiq; se commen
darent rogando ne bene gubernatā ecclesiā suo regimine destitueret. Quibus benedictione data rēspōde
rit iussit futurum esse q deus pro salute populi disponere dignaretur: Benedictus autem cardinalis cae-
tanus vir callidus et iuris scientia peritissimus multis canonibus Celestino pape ostendit: q grauiter
peccaret si se insufficientem cernens ad obeundum pontificatum non alteri cederet. Constitutionemq; p
mulgari meruit: per quam declaratum est licere pontifici Romano dignitatem dimittere. Ex quibus ver-
bis et suasionibus paulopost celestinus papatu se abdicauit: et cardinalibus alterius subrogandi arbitriū
permisit. Quam ob rem Cardinales statim Benedictum caietanum pontificem elegerunt. Celestinus
vero dimisso papatu cum ad optatam sibi eremum rediret illico a nouo pontifice detinetur: et captus in ful
monis arce recluditur: vbi ad tempus necessitate et dolore animi mori cogitur. Quem postea Clemens
quintus visis eius crebris miraculis in sanctorū nūo ascripsit. Cuius dies celebratus 14. cal. iulij obseruatur.
Bonifacius octauus papa natione cāpanus patria anagninus bñdictus antea vocatus neapoli
in festo sancte Lucie idibus decembris ānū preteriti pontifex creatus sedit annis 8. men. 9. et
Papa. 202 diebus. 17. vir certe callidus et ingratus: q abusiōe sua seruū Celestinū decepit: et pontificatu
se abdicarē qui coegit: ac ppetuo carceri dānauit. Dubitabat. n. ille ne deceptū senē aliqs princeps
eū ad pōtificatū reuocaret: et pptea captū i carcere inclusit: et vbi foret scir nō pmisit. Aiūt. n. hūc
Bonifaciū quēdā hoiez clanculū in cubiculo celestini nocte misisse: q voce qsi diuina diceret Ce
lestinus si saluus vult fieri pontificium munus omnino deponat: Atq; ita his artibus et fraudibus Boni-
facius pontificatuz adeptus est. Suscepto igitur pontificatu omnes fere contemnere cepit et gratias a pre
decessoribus suis factas et plurimum reuocauit. Discordiasq; quammaxime inter Guelphos et gibelinos
semper alere studuit: preterim Genuenses et Venetos: quorum gibellinam factonem mirifice et crudeli-
ter vbiq; persequi non destitit. Eapropter petrum et Jacobum Cardinales columnenses vna cum Sara
eorum patruo viros insignes ex odio gibelline factionis indicta calumnia cardinalatus dignitate benefi-
ciis fundis paternis castellis aliisq; rebus priuauit: sicut habetur extra de Scismaticis li. 6. Eius nempe
tra omnibus gibellinis implacabilis erat. Superadictis male gestis hoc vnum laude dignum extat opus:
q euāgelistarū et quattuor doctorū. s. Gregorij Augustini Ambrosij et Hieronymi solēnitatē sub duplici offi
cio celebrari precepit ut habetur extra de reliquijs et veneratione sanctorū li. 6. c. Gloriosus deus: Hic Lu-
douicum ex regia francorū stirpe natum apud Gphricaz defunctuz in sanctos confessores merito retulit
Et villam apamiensē in nouam erexit ciuitatem eidēq; episcopum assignans Consilium generale habuit
In quo philippum francorum regem et saram cum omnibus suis columnensibus anathemate notauit: ac
francorū regnū propter violatum insigentium Alberto imperatori subiecit. Qua ex re indignatus Philip-
pus cum pontificis superbiam domare cuperet Sara columnensē predictorum cardinaliū patruū a Bo
nifacio pulsum Romam cū ducentis equitibus e Massilia clam mittit: qui collectis vndiq; amicis Ana-
gniam noctu ingressus adiuuantibus gibellinis: quos ipse pontifex vexauerat pontificem in paterna do-
mo et in quo genitus fuerat cubiculo valuis vi refractis obstupentē propria manu cepit: direptisq; eius in-
numeris thesauris Romā vinctum perduxit: vbi carceri mancipatus infra quartum et vigesimum diē vio
lenta morte defecit. Sepultusq; in Basilica in beati petri Sepulchro antea a se cōstructo. Fuit hic in vtro
q; iure peritissimus: religiones oēs priuilegijs et immunitatibus mirūmmodū adiuuit: verū qui oia pro ar
bitrio animi potius ad terrorē: q ad amorē agere conatus est: ab oibus arrogantissimus et improbus adiu
dicatus est: vnde de eo scriptum est. Intrauit ut vulpes: vixit ut leo: mortuus est ut canis: et mensurā quam
Celestino viro sancto mensus fuit: eidem remensa fuit.

Sextū pontificij iuris codicē hoc anno Bonifatius ipse pont. edidit: quē attributis doctissimis viris ex
quibusdā nouis decretis a se editis copillari mandauit: et publico edicto obseruari: et in publicis Gymna-
1297 sijs legi debere precepit. Quē statī Archidiaconus Bononiensis explanauit.

Liburni euersio.

Genuēses a pisanis sepe infensi eo ipso anno cōtra ipsos adeo exarserūt: ut cōparata classe nō modica i eoz
portū deuenerūt: et liburnū portum vna cum eius munitissima arce ceperunt et ferro atq; incendio prorsus

euerterint: quibus gestis etiam quasdam onerarias naues in Arni fluminis ostio demerserunt ne Pisa
nis eis nauigare liceret: Que res q̄to fuerit Pisanis detrimento dicere non sufficimus: Eo enim arx a
portu paululū recedebat: apud ipsamq̄ in scopulo turrim pharā habebat: que nocturno ten pore tyrrhe
no mari nauigantibus lumen q̄ longe prebebat: et pisanum ipsum portum a longe ostendebat. Veruntamen
men et pace confecta ab integro pisani cuncta restituerūt: que ad omnia adhuc celeberrima in manus flo
rentinorum manent. Eo enim loci beatum patrē Augustinū dum trinitatis librū componere meditare
tur: Christum in pueruli formam maris aquas cum cocleare in fossula fundentem vidisse dicunt.

Ordo celestinorum a Celestino predicto papa eius auctore cognominatus tempestate hac sub regula di
ui Benedicti initium et mirum incrementū sumpsit: Eo q̄ ipso sanctissimo viro in carcere defuncto, pp̄ter
eius crebra miracula multi nobiles et doctissimi viri: spretis seculi bonis et pompis ordinem ingressi cito
et virorum numero ac Cenobiorum cōstructione mirabiliter auxere.

Azo Estensis marchio hoc anno in Ferrarie vrbis vicariatu et dominio patri succedens regnauit ānis 1294
duodecim: Qui Luciam Alberti Scaligeri viri nobilissimi ac potentissimi filiam ducens vxorem: ex ea
Azonem p̄stantissimū postea principem suscepit filium: Qui soceri sui auxilio fretus maximum in bono
nienses gessit bellum. Quamobrem multe cedes atq̄ incōmoda inter vtranq̄ partem prouenere. Quid
autem ab eis consecutus fuerit compertum non habeo.

Joannes Montisferrati marchio Gulielmi marchionis filius qui fuit Bonifacij: qui fuit alterius Gu
lielmi: qui fuit Bonifacij Thessalie regis de quo preclara apud Asiam per eum gesta supra descripsimus
hoc āno patri in regnum succedens regnauit annis viginti quinq̄: Vir per omnia strenuus atq̄ clemen
tissimus et bello scientissimus qui bella plurima strēnue gessit: et papiā vrbē cum vniuerso agro sibi subiecit
Quam cum cepisset: etiam Alexandrinis sibi aduersantibus bellum intulit: et multa oppida d̄ eius agro
sibi vendicauit: Verūtamen ab eis tandem superatus et captus carceri damnatus est: Que res hostibus
admodū grata existens eorū animos erexit: qui in libertatē redacti ipsius regnum plurimū contriuerunt
tandem multa pecunia a suis redemptus pacē equis conditionibus cum omnibus percussit: Hic cū mar
garitam Sabaudiensem duxisset vxorē: nullam ex ea prolem suscipere meruit: Quo sine prole defuncto:
Theodorū Andronici Grecorū Imperatoris filiū ex sorore nepotem habuit successorē: Atq̄ ita i isto
omnis Alaramj successio omnino defecit.

Albertus Rodulphi olim Imperatoris filius austrie dux: hoc anno Adaulpho Imperatore op Albertus
presso et interfecto decimusnonus Germanorum imperator declaratur: et imperauit annis decem
5497 Vir vtiq̄ bello et armis strenuus: qui suscepto imperio bis terue a Bonifacio pontifice imperij 1298
confirmationem expostulauit: quam vnquam ab arrogantissimo homine obtinere nō potuit. Ve
rum cū inter Philippum Francorū Regē et Bonifacium ipsum postmodū suborta fuisset dissensio: eo
q̄ Philippus apud Parisios magnū congregasset conuentum: vbi Bonifacij commemoratis iniurijs si
bi illatis: ac etiā eius fraude et ambitione in papatu occupando cōmemorata futurum concilium appella
uerit Bonifacius: vt erat animo arrogantissimus ira percitus. concilio generali habito non solum alber
tum confirmauit: sed etiam philippi regnum alberto huic subiecit: Que res multas discordias et occidio
nes inter christianos suscitauit. Denique hic albertus cum multa gessisset strenuua: et Rhenum fluuium
transisset: e naui descēdere volens a nepote suo interfectus fuit.

Fraticelli de opinione.

Heresis eorum qui se fraticellos de opinione vulgariter nuncupatos eodē anno a Bonifacio pontifice
dānatur: et vbiq̄ diligenti cura perquisita exterminari iubetur. Unde et Hermani cuiusdam corpus eius
dem secte auctor apud Ferrariam viginti annis sepultum qui pro sancto colebatur exhumari et exuri fe
cit: habita de huiusmodi diligenti inquisitione: nec propterea huiusmodi heresis exterminari potuit: quin
immo indies excrescens multos etiam religiosos viros doctissimos habuit fautores: quod malum adeo po
stea tempore Joannis vigesimisecundi diffusum est: vt multis in Italia vrbibus: atq̄ per oram Grecie: et
presertim Athenarum multi fuerint inuenti: qui dicerent Bonifacium pontificem: nec quenquam illius
successorem: et presertim Joannem vigesimūsecundum iure et ordine creatum esse pontificem. Unde cā
ob fatuitatem anime: et conuenticulis clam initis summis pontificibus aduersari ceperunt: quanquā ma
gis luxurie et libidinis blandimenta sequi viderētur: q̄ iuris pontificij querere fundamenta. Nā preter stu
pra et adulteria: que passim vnusquisq̄ abditis in locis ad hoc occulte paratis cōmittebant: et aliud publi
cis eorum cerimonijs tale fiebat scelus: vt vocate et de industria seducte speciosiores quequ vel vidue: vel
virgines cū in antris noctu venirent sacerdotes et eius secte clerici eodē in antro clausi diuinas quidem
laudes ad comprandā fidē ex christiano ritu cantabant quibus nocte: vt aiunt: media: finitis sacerdotes
eorum alta admonebant voce: binos deberent masculum et feminam sancto spiritu inuocato in cōplexū
carnaleq̄ copulā cōmisceri. Quibus dictis luminibus ilico extinctis quequ vir p̄ximā mulierē p̄sternebat
sibi: et si ex huiusmōi cōplexu seu coitu aliq̄ mulier cōcepisset infās genitus ad cōuenticulū illo i speluncā deferebatur
et p singulas manus trahebatur: tādiu totiesq̄ baiulādus quousq̄ aiā exalabat: Usq̄ i cuius māus infantu
lus expirabat maximus pōtifex diuino: vt aiebāt spū creatus hēbatur et quē alter ex tā multis viciatis mulieribus
offerebatur fetus cū sacerdotes collegiatur sociati et cōgregati p̄us assabāt collectosq̄ cineres i vasculū mittētes

vinum super infundebant: quo non scio quā ⁊ execrabilibus huiusmodi consecratū deos epotabant a quo cum bibebant modo credulis hec superstitio vasculi quo sit vocabulo Barilotum vocata est. Extant adhuc ex huiusmodi crudelissima ⁊ diabolica heresi aliquibus in locis abditis ⁊ vallibus nōnulla conuenticula pertinaciter in sua perfidia permanētie.

ℭ Claram oppidi mōtisfalconi oriundā Augustiniane religionis eremitarū alūnā virginē vtiqz insignem ⁊ sinceritate vite clarissimā hoc anno apud eundē Montisfalconi Spoletane v. his oppidum anima celo
1299 reddidisse ferunt: Que sanctissima virgo tantis certe extulit ⁊ ecorata meritis ⁊ miraculis vt sanctarū ca thalago pie ascriptā putari possit. De cuius sanctitatis preconio hoc vnum referimus testimonium: quod apertis etiā oculis videri potest: quoqz de quouis sancto nunq̄ lectitatū vel repertū est. Ea siquidē defuncta in eius corde statim crucifixi imago clara ⁊ apta visa ē cū ipsius passiōis insignibus i quo tres lapilli eiusdē ponderis inuenti sunt. Quod quidez euidentissimum sanctitatis indiciū quidā fidelis ⁊ pius vates cernens in eius laudem hoc carmen cecinit dicens.

Monte sata e falco virgo sanctissima clara
Atqz augustini sacro perfecta pudico
Usqz adeo cum corde deum venerata diesqz
Ac noctes: christiqz crucem tormentaqz cuncta
Optauit sensisse gerens: vt lumine functa
Extremo sit aperta caro: que presserat extra
Inqz sacro crux visa simul: tum lancea corde
Tumqz columna fuit: necnō post queqz flagellūz
Preterea iuncti tres huius felle lapilli:
Quorum vix possit cerni color vnus horum
Ponderis est tantum duo q̄tum: vel simul omnes
Atqz duo tantum tres iuncti quisqz videre.
Que queat: huius adit patriam qui sedulus edem.

ℭ Jubileus hoc āno a bonifacio Rome indi-
1300 citur: in quo plenariā omniuz peccatorum remissionem his q apostolorum limina visitassent: prestuit. In hoc centesimo quoqz anno decreto publico perpetuo seruari mandauit. Cuius rei gratia illo tanta vndiqz hominum multitudo venit: vt vix per vrbem amplam incedere liceret.

ℭ Cometes future maxime cladis indicium hoc anno in celum apparuit: in quo anno in solennitate sancti
1301 Andree tantus repente terremotus exortus est: quantum antea nunq̄: Qui ⁊ multis diebus p interualla perdurans multa diruit edificia.

ℭ Uiri disciplinis excellentes.

ℭ Dinus mugelanus iuris vtriusqz peritissimus doctor hoc tēpore claruit: ⁊ p̄mum locū inter doctores in
1302 Italia obtinuit: eo q in dicendo disputando: decidēdoqz tantaz loquēdi vim habuit: q eo presente vniuersalis legalis philosophie Synodus adesse videret. Et propterea copiose eleganterqz totū ciuile ius multis voluminibus declarauit. Nam super inforciato digestoqz veteri ac nouo pulchre scripsit. Insuper ⁊ ō mādato Bonifacij pape: post archidiaconū bonomensem in iure pontificio Sextum declarauit: Scripsit etiam consilia elegantissima.

ℭ Petrus de Bellaptica natiōe Burgūdus predicti dñi Dini professionis ⁊ doctrine consimilis hisdē temporibus floruit: Qui ⁊ ipse Dino non minus docte ⁊ accurate super toto digesto: codiceqz ac institutis scripsit. habēntur etiam eius centum disputationes a se edite ⁊ in maximo precio apud doctos habite.

ℭ Jacobus de Arena natione parmēsis iurisconsultus peritissimus: cuius opiones in explanandis legibus vt Bartolus testatur: semper de mente iuris exiuit: his tēporibus breuiter vtiliterqz super digesto toto ⁊ Codice scripsit: Indeqz disputationes pulchras ac tractatum de excussione composuit.

ℭ Nicolaus de Neapoli his contemporaneus existens sup prima inforciati ⁊ toto volumine copiose ⁊ pulchre conscripsit: ac quedam alia edidit.

ℭ Franciscus Accursius Florētinus eminētissimus doctor ⁊ ipse p hec tēpora docēdo ac scribēdo redditus clarissima: qui inter cetera nōnullas glosulas seu additiōes paternis glosis addidit.

ℭ Jacobus de Rauen. puincie Lothoringie oriundus iuris vtriusqz doctor ⁊ sacrarum litterarum professor: hac tempestate cum domino Dino eiusdem precij habitus est: eo q ⁊ ipse super toto digesto ⁊ Codice scripserit ⁊ multa: vt Cynus ait: simplici sensu a maioribus tradita ad dyalecticū arguēdi modū deduxerit.

ℭ Martinus Syluani pontificio ciuiliumqz iurium peritissimus doctor: ⁊ Joannis Andree preceptor: ⁊ ipse tempore isto floruit: ⁊ perutiles cōmentariolos in legibus edidit.

ℭ Albertus Mofredi auditor per hoc ipsum tempus iuriscōsultus excellens habitus est: Qui ⁊ ipse tum preclara quedam in legibus composuit de quibus rara habentur exemplaria.

ℭ Joannes Scotus ordinis minorum theologus subtilissimus per hoc tempus velut alter Apollo floruit ⁊ preceteris theologis subtilissima quedam opera edidit. Et precipue super quartum sententiarum: quem ipse (vt aiunt) in ordinem redegit. Quodlibeta etiam plurima disputauit. In diuinis etiam codicibus commentarios ⁊ alios tractatus edidit: Qui quidem commentarij quid valeant absqz nostro testimonio ipsi ostendunt: Super libros q̄ maxime metaphysice questiones perutiles disputauit: ⁊ alia plurima composuit. Hunc autem lacte sue sapientie multos enutrisse discipulos tradunt: Sed qui maxime profecere hos fuisse dicunt: Franciscum Maronem: Antonium Andream Joannem grandonem Joannem Scorps Joannem canonicum Ocham Burleum Gualterum atqz alios complurimos: quorum ingenijs mirum imodū philosophia creuit. Deniqz Apoplecticus interijt: q̄uis a plerisqz puteē q viuus fuerit defossus.

ℭ Raynerius pisanus ordis p̄dicatorz magr egregius doctrina. s. ⁊ eloquētia grauis vir optimus ac ppemodū

sanctus hoc anno: vt ex eius operibus habemus summa in veneratione habetur. Et hoc ipso anno copiosissimam multarum lucubrationum & vigiliarū plenā conscribere orsus est. In qua certe q̄ te integritatis q̄teq; literature ac sanctimonie vir fuerit: vel ex hoc precipi potest: Quod cum in ea quicquid vtilitatis difficultatis ve necessarium est: diuinarum scripturarum studio plenissime inueniatur sine sui laude & prefatione: vt plerūq; fieri solet absolute incipit sic: Absolutio &c. 1503

¶ Alanū autē doctorē celeberrimū cognomēto vniuersalē: nōnulli his tpibus ascribūt: q cū i oī scia admirādus eēt precipue tñ i theologia ac philosophia excedēs vniuersalitatis vocabulo insigniri meruit.

¶ Augustinus de terāno gñalis ordis heremitarū natiōe Siculus oli vtriusq; cōsultissimus ac theologus insignitus: hoc ipso anno haud procul a Senēsi Ethrurie vrbe loco illo diuo Leonardo dicato multis clarus miraculis beato fine quieuit: q postmodū pp doctrine & sanctitatis excellētiā btūs Augustinus nouellus appellatus ē: Hic primo cū iuriscōsultus toto orbe famosissimus haberet: a Manfredo predicto rege Siculo in cōsiliariū delectus fuit: Sed postq̄ Mānfredus ipe a Carolo interfectus fuit: salutis sue cōsulens ordinē eremitarū diui Augusti. in Sicilie insula loco quodā solitario stati incognitus ingressus ē: Quo in loco q̄te puritatis: humilitatisq; ac sanctimōie omnibus exēplo fuit nō facile explicari pōt. Quippe humilia queq; religiosa officia summo studio: summoq; feruore exercere curauit. Sed cū audiuisset i thuscia locos adesse solitaria diuine cōtemplatiōi pcōmode a superioribus habita licētia ad sancti Antonij de Rusano locū psectus ē: eoq; loci aliq̄diu maxia cū humilitate deo deseruiēs dina dispēsatione ad multorū vtilitatē eō esse eo iuris est. & in penitētiariū summi pōtificis assumptus in veneratiōe cōlestium hitus ē: vt qcqd difficultatis in curia occurreret ad eū tanq̄ ad Apollinē oēs cōfluerēt. Deinde in gñalē ordis assumptus paulopost ipatiēs dignitatis: solitudis. humilitatisq; solertissimus cultor: āte tēpus congregato Neapoli capitulo officio renūciauit. Senas deinde regressus ad optatū sue deuotiōis locū se cōterens ibidē vitā suam finiuit: Quo mortuo tāta cū veneratiōe ab oibus hitus ē: vt cū fratres eū ex more sepulture tradere vellēt a Senēsi epō & vniuerso populo phibitus ē: dicētes virū tante scitatis insignē terra obrui nō licere: s; celebriori loco collocari: quo in loco in hodiernū vsq; diem maxima cum veneratiōe seruatur.

¶ Guilielmus Bergomēsis ex nobili Lōgorum familia ortus. tituliq; sancti Nicolai in carcere tulliano cardinalis pbyter a Celestio pōt. pdcō insignitus. hisdē tpibus pter isignē doctrinā qua in iure ciuili pōtificio ue pitissimus erat pter etiā aliarū bōaz artiū doctrinā & ai integritatē: q̄bus optimus vir iudicatus ē: tāte auctoritatis & grē apud Bonifacium pontificem extitit: vt hominem arrogantissimū multis in rebus repellerit: & legationes difficillimas ei sin; et omnes cōmiserit.

6503 Benedictus huius nois. xi. papa natiōe Taruisanus pdicator ordis professor Nicolaus ātea vocatus ipsius ordis generalis magister Bōifacio qdē suffectus sedit mēsi. 9. Vir qdē bonitatis Pap. 203. tātoq; magistratu dignissimus: cuius sanctitatē & miracula a se post mortē edita eptis declarāt qbus certe inter btōs ēēsi ac cōnumerari potuit: q pontificatu initio eos oēs sacris misterijs 1504 abdicauit: quos auctores eē cōstabat: vt pdecessor eius Bōifacius moreret: Regēq; Francie ad pristinā dignitatē restituit: Joānē & Jacobū cardiales de Colūna tanq̄ iniuste damnatos in grām recepit: eisq; bōa oia Galero dūtaxat rubeo excepto restituit: Quibus rebus hoc mō cōpositis: cardialibusq; qbusdā creatis ēt ad cōponēdā italie pacē aium adiecit: qō vt cōmodius efficeret: stati cū curia Perusiū pfectus ē: vbi ifirmitate conceptus rē destinatā omisit: & nonis Junij diē ibidē obiuit: & maxia cū pōpa in ecclesia ordis sui sepultus fuit: Quo mortuo vacauit sedes mensibus. xi.

¶ Belgi gallor; infime cōditiōis populi q superioribus āis a Francis deficiētes ingētes eor; copias delerant: hoc anno terrestri naualiq; plio ab eisdē Francis expugnant: In qua qdē pugna multis eiusdē ptis militibus interfectis nō meruēta victoria Francis ē relicta: Sed & paulopost copijs iterū reparatis: & ad dimicandū ais erectis cū vterq; populus suum formidaret euentum pacem composuere.

¶ Curie in Gallias translatio.

Clemens quintus papa natione Vasconus Bernardus Burdegallensis episcopus antea vocatus patre Beltrando milite natus Perusij absens post lōgam cōtentionem pontifex creatus sedit annis. 8. mensibus 10. & diebus. 15. Qui in Gallijs agēs & electiōi consentiens Lugdunum ex Burdegalia se contulit: Ad quem vocati cardinales sine mora profecti sunt: Quo pficiētes deinceps septuagintaquattuor annis ibidē Romana curia cum magno christianorū detrimēto tenta est: Eius autem coronationi innumerabiles gallorum populi cum Philippo rege & Carolo eius fratre ac Joanne Britānie duce interfuere: Qui Joannes dux dum pompa per vrbē; duceret: cuiusdam muri ruina cum multis oppressus fuit: & Philippus rex debilitatus est: ac pontifex a turba pssus vix mortis imperium euadere potuit. Coronatus itaq; Clemēs plurimos ex Gallia creauit cardinales. Ex Italia autem nullum nisi q Joannem & Jacobū columnenses ad Capellum restituit. Indeq; tres cardinales cum Senatoria potestate Romā misit quorum auspicijs ipsa Roma & Italia omnis gubernabat: postmodum eius iussu Dulcini heresis oppressa fuit: ac templariorum religio penitus extincta: Quorum bona Rhodijs militibus fuerunt attributa. Venetis preterea propter Ferrariam occupatam anathemate notatis etiam sacramenta interdixit: Ibidem quoq; in Florentinos & Lucenses egit: Quamobrem Florentini indignati oēm clerū sue ditiōis grauissimis exactiōibus grauarī ceperūt. Cū āt ad cōponēdū ecclie

Pap. 204

1505

6504

statū animū adiecisset: tria concilia diuersis temporibus et locis habuit: vbi multa prudenter et mature egit ac constitutiões multas religiosorum statum concernētes ordinauit: in quibus etiam regulā beati Francisci declarauit: ex quibus sane cōstitutiōibus Clementinarū liber postea cōsecutus est: vbi etiam Celestinū papā sub noīe Petri de Murrone sanctis cōfessoribus aggregauit. Deinde varijs egritudinibus afflictus anno pōtificatus sui octauo mēse 10. mortuus est. Et eius corpus in vasconiā patriā suā delatū: vbi in beate Marie de vzesta tēplo dyocesis vasatēsis sepelitur: et tūc sedes vacauit annis. 2. et mensibus 3. ac diebus 17.

1305 ¶ Dulcinus heresiarcha natiōe Nouariensis litterarum penitus inscius hoc anno apud Nouariā vrbē suam vna cū Margarita vxore sua nouam heresim aduersus sacerdotes inuenit: quam infamendo etiā disseminare ambo ausi sunt. Hi enim more Fraticellorum de opinione ad sex milia vtriusque sexus ex vallibus vicis oppidisque insimul cōductis collectis et seductis sub spē charitatis insimul habitare docuerunt: qui in mōtibus habitantes in oēm luxuriā prolabebātur que pestis duobus ānis perdurās multos religiosos et maxime sacerdotes seculares impugnauit. Clemēs autem pōtifex audita huiusmodi diabolica secta statim legatum apostolicū in lōbardia cū multis militibus misit: qui collectis vndique auxiliaribus copijs: eos in alpibus Nouariensibus cōclusit: vbi tandē eos partim armis: partimque frigore et inedia consumere fecit. Captis denique Dulcino et margarita Vercellas perduci iubētur: et iudicio domini Guilielmi de Berua legum doctoris patria Bergomēsis tradūtur: ibidē cum Tornellorū noīe presidebat: qui maleficijs eorum examinatis sententiam in eos proferēs mēbratim primo lacerari iubētur: inde eorum ossa cōcremari et inuentū dispergi precepit. Nec propterea hec ipsa pestis omnino deleri potuit: quinimmo adhuc in tridētinis mōtibus: vnde Dulcinus sue heresi initiū dedit: aliquē eius extāt reliquie: qui in abditis religiosorum more latitantes Dulcini cognominati sunt: Ipsius aūt Dulcini scelera et penas in inferno meritas: Dantes contemporaneus eius in suo tractatu de inferno. c. 28°. meminit dicens. Or di a fra dulcino dunque che sarmi et cetera. Hic Dulcinus totam fere Europam in stuporem cōmouit et multorum ora repleuit.

¶ Edduardus Anglorum rex Eduardi preclaris fame regis filius hoc āno patri in regnum succedēs regnauit vsque ad Urbanū quintū: vir quidē rei militaris insignis et acer: et quod laudabilius est iustissimus: qui

1307 cū Philippo Francorū rege classico bello persepe pugnauit et profligauit: et q̄ maxime semel tanta vi apō Flandrie portū expugnauit vt ad triginta gallorum milia vno conflictu interfecerit. Qua victoria Edduardus aīo erectus in Calesium Francorum munitissimā ciuitatem statim mouit: et eam. xi. mensibus obsedit et expugnauit: et ad. xx. gallorum milia etiam illo tēpore occidit: et tandē illam vi et armis in deditionem accepit. His strēnue gestis Edduardus eadē fortuna etiā Scotos superauit. Perseuerante adhuc post Philippi mortē Joanne eius filio in Edduardi bello: iterū in pictauiensi agro admirantibus gentium copijs. eo ex italia missis grauissima cede gallos rursus superauit: vbi et Joannē regē ipsius philippi filium: filiū cū philippo eius filio Edduardus cepit: quē tamen: vt erat aīo clemēs cū oibus captiuis ea cōditione liberauit: ne amplius contra se bellū gereret. Qui tamē nō ita multo post pacis federa rumpens ab integro Edduardum impulit arma in eius et totius regni sui perniciē suscipere: quod et factum est. Nā infidelitate viri concitatus quātum potuit congregauit exercitū: et in Franciā veniens vniuersum ei quasi ademit regnū adeo vt Joannē regē in parisiorum regiā cū incluserit: et multis diebus obsederit: propter quod multa dāna et incōmoda regni omne pertulit: et nisi pontificum preces affuissent: de regno Francorum actum fuisset: pax tamen nūquam inter ipsos concludi potuit: Edduardus tamen Anglorum regnum cum omni moderatione et iusticia quoad vixit rexit.

¶ Ordinis Rhodiorum militum principium.

¶ Rhodus insula de qua pulchre supra libro 3 mentionem fecimus hoc anno in christianorum potestatē

1308 deueniens religionis beato Joanni dicatis auctoritate pontificis commendatur. Hi nempe religiosi cum hierosolyma omnino deperdita esset: et templarij in magnos errores prolapsi a pontifice Romāo fuissent extincti: in eam insulam sese recipientes turcos eius dominos penitus eiecerunt: et vrbem pene dirutam et desolatam christianorum suffragijs instaurauerūt: et naualia reformantes nō solū insulā ipsam tutati sūt: Sed et Cyprū aliasque finitimis xpianis et peregrinis hierosolymā petentibus magno auxilio esse ceperūt. Quorū virtute quicquid christiane religionis in Asia est per ipsos Christo reseruatum fateri licet. Ipsis igitur militibus fide et gratia ac religione clarissimis christianam fidem professionis voto ingenti virtute tutantibus templariorum bona per pontifices et alios orthodoxe fide. principes addita sunt: postmodū deuotione permoti etiam regulam beati patris nostri Augustini profiteri sponte voluerunt: Quamobrem et a summis pōtificibus Romanis et priuilegijs et beneficijs plurimis ecclesiasticis honorati sunt: hos autem paulo ante etatem nostram cum Soldanus Egypti dominus toto quinquennio armata classe vexasset multo maiora pertulit q̄ intulerit damna. Turci etiam quattuor vicibus diuersis temporibus eorum agros inuaserunt: et vrbem oppugnauerunt: a quibus non victoriam sed maximam cladem reportauerūt. Nouissime autem superioribus annis: qui fuit annus octogesimus supra quattuordecies centum ab incarnatione domini nostri Jesu Christi Mahumetus Othomanus Turcorum princeps et Imperator: Postquam duo imperia: duodecimque regna et multos potentatus sibi subegisset: etiam hanc Rhodiam ciuitatem sibi vendicare: et Rhodiorum militum nomen seu religionem delere: si posset omnino destinauit: Quapropter eodem anno ingenti exercitu comparato: et centum velorum classe instructa: Bassam

quendam greculum virum in armis exercitatissimum ex paleologorum nobili familia natum expeditioni prefecit: Qui cū cētū milibus armatorū & sexdecim ingentibus machinis alijsqȝ armamētis bellicis aio ī Rhodios duxit: & statione firmata ingēti tumultu vrbis menia bōbardis dilacerare & diruerē cepit: Verū postq̄ oēm agrū depopulatus fuisset: & Rhodios multos p nouē & octogīta dies cruētissimis plijs vexasset & oppugnasset: tādē diuino auxilio & clarissimi illius pncipis magistri petri Daubusson natione galli solertia atqȝ pseuerantia turci oēs cū maxima ignominia & cede discessere. Aiunt eni dū turci vltio impetu vrbis menia cōscēdissent: q ad quadraginta horum milia erāt eo in cōspectu vexilla dñi nostri iesu xpi & bītissime virginis Marie ac diui Joānis baptiste xpianos erexisse: & maximis clamoribus deū auxiliatorē cum lachrymis implorasse: statī candidissima virgo cū clypeo & hasta in mānibus turcis apparuit: necnō & hō vili obsitus veste: sed splēdidissimo comitatu stipatus. q̄ subsidiū xpianis militibus afferebat: q̄ visio tanti in terroris turcis incussit vt vltra pgredi nō potuerit. Multos aūt postq̄ turci ignominiose discesserūt: confestim eam vrbem incredibili fortitudine & pulchritudine restituerūt. Verū instauratis vrbis menibus superueniēte maximo terremotu magna vrbis pars cecidit: & innūerabiles vtriusqȝ sexus in ea oppssit. Ferūt Rhodios quoddā castellū sancti petri noiatū munitissimū habere qd magno sumptu in insula custodiunt: quod nō puo vsui eis & xpianis ē. q̄ manus turcorū incidūt sepe eo fugiētes saluant: in quo ingētes canes militia ipsi tenēt & nutriūt: quos extra castra oi nocte emittūt: de quibus dī q̄ christianos odore cognoscant eisqȝ aduentātibus blādiunt: turcos aūt latratu prodūt & morsibus insectentur.

Berardus brixianus epūs ex nobili vetustaqȝ ac insigni Madiorū familia in ea vrbe natus hoc ipso āno apud eandē vrbē grādeuus: & dierū ac bōis operibus plenus diē obijt: atqȝ ibidē i maiori tēplo basilica. s. sancte Marie magna adhibita pōpa sepelit: q ab ineūte etate educatus & nutritus fuit vt merito dignus celebretur tāte vrbi in spūalibus & tpalibus pfect. Erat eni magni ingenij & cōsilij vir: & ita mitis vt oēs diligeret & neminē lederet. Tardus certe ad irā & ad misericordiā promptissimus: rerūqȝ ecclesiasticarū ac bonorū vrbis sue vtilitatis, pcurator: & fortissimus pugnator & defensor existens patrie pater appellatus ē: atqȝ ita his armis vrbis imperiū sibi vēdicauit: dominioqȝ suscepto vrbē multis & quasi innūerabilibus būficijs exornare & excolere studuit. Et in pmis vrbis menia collabentia resarciri fecit. Flumenqȝ pulcherrimum p deuehendis necessarijs & agris irrigādis ad vrbē perduxit. Fontes quoqȝ cōplures pprio sumptu in eā introduxit: & eos viris religiosis: & q̄maxime nostris gratis concessit innumeris preterea cōtuces suos alijs iuuit būficijs: pro quibus certe & merito quidem patrie pater appellari meruit. 1308

Scaligerorum dominij principium.

Canis scaliger q ex rebus strēnue gestis magnus cognomēto appellatus ē: Alberti scaligeri capitanei filius: vir vtiqȝ magnus: & rebus bñ gestis clarissimo pnomio insignitus his tpibus Verone sibi dominiū vendicans regnauit ānis ferme xx. Quā certe tanta iusticia sapīaqȝ ac pietate gubernauit: vt ēt Picenū sive Romādiolā omnē potius bōitate sua q̄ alijs armis aut militibus sibi subegerit. Erat nāqȝ multe eloquētie pnceps: comisqȝ ac perhūanus: necnō & in oēs liberalis: atqȝ doctorū virorū tū ecclesiasticorū: tūqȝ oratorū & historicorū ac poetarū assidua familiaritate cōiūctus inter quos Dantē Florētinū poetā ob eius doctrinā & rerū expientiā apud se sedulo hēre voluit & magnis honoribus pmii, sqȝ ob eius doctrine pstantiam semp cū psequi voluit. Tādē cū vrbē Veronā maximis edificijs alijsqȝ plurimis būficijs illustrasset āno dñi. 1329. die. 22. Julij sine virili ple deficiēs duobus nepotibus Alberto. s. & Mastino fratribus vrbis dñiū dessit. Eius āt corpus eūctis cū lachrymātibus cū maxīa fūeris pōpa apud tēplū iuxta vrbis forū sepultū fuisse ostat: vbi supra tēpli ipius valuas adhuc pmagnificū extat sepulcrū sua imagie & epigrāmate notatum. 1308

Henricus eius noīs. 7. Lucēburgensis Comarchus. xx. germanorū impator hoc āno a germanis fuis electus impauit ānis. v. & mēn. 8. Hūc Clemēs papa ea lege cōfirmauit: vt intra biennū italiam peteret coronā ex more accepturus: q oia se facturū pollicitus ē. Cūqȝ Mediolanū pro corona, pficisceret: trāgressus alpes Thaurinēses pmū i deditionē accepit: Indeqȝ assentes q bus cū vicarios dedisset: Philippus Papie comes Symō collabianus vercellēsis & Antonius de Susiraga laudēsis tyrānī: atqȝ alij cōplurimi Lōbardie dñi eidē honorifice occurrerūt & ta les vicarios pacifice acceperūt. Similiter & magnificus dñs Canis scaliger pductis poratores impatori obedientiā pmisit. Mediolanū aūt cū vt dictū ē Mattheus vicecomes Guidonē Turrianum hēbat aduersariū: eo q̄ Mattheus gibellinus: Guido vō guelphis fauerēt: Guido ita veritus ne Matheus impatoris grāz pocuparet, pcto guelphorū exercitu i agro mediolanēsi se cōmuit. Adueniēs igit Henricus mediolanū. statī vrbis dño Mattheo procurāte potitus. Cūqȝ impator vrbē itrouisset: vt pacificē vicecomites & Turrianos cōponēt atqȝ finaret: Guidōi Turriano Vercellas dono dedit: & Mattheū Mediolano cōfirmās Galeacco eius filio quē secū Romā pducere cōstituit: militū pfectura cōpromisit: & Leopoldū nihilominus ducē suū vrbis pfectū cū qbusdā germanorū cohortibus pfecit. Quaobrē Lōbardi omnes Petri Alexandrinos se imperatori dedidere. Henricus vero coronam ferreā quam Modoetie ex more accipere debuerat: Mediolani recepit: magna scilicet cum ciuium impensa: propter quod grauata plebs tumultum facere cepit: eo q̄ cum libertatem speraret in maiorem seruitutem deuenisset. Galeacius otie Matthei filius tumultū illū in Turrianos tyrānidē affectātes stati retorsit: pp qd germani facile credentes Guidonē turrianū cū factōe guelpha vrbe pepulere: q tādē oēs cū vxoribus & liberis relicto Medio- Henricus 1309

lano Vercellas cõmigrarunt: et qm tri facere ei in omnibus recedere recusarent: eo iter secta fuerũ: e quibus quattuor: Taurinum fuere: Mediolani postmodum cesar in vinculis posuit: z vrbẽ autem ab eo data cauis sa ligeri a patauinis abstulit: Cremonenses q̃ z ecclesias eius eicerat ferme destruxit: z Crema oppidũ lacerauit: hac clade parmẽses timore perculsi: q intus erant in vrbẽ receperũt: statim guelphos expulerũt: z coronã ferreã sũmam a Frederico secũdo iadiu ablata eidẽ obtulerũt: q̃ ea eũdẽ minori reddidit: Brixiam deinde a Thebaldo Brusato defensaz plurimis diebus obsedit z oppugnauit. in cuius obsidione Valerianus ipsius ger mani frater germanus: z nõnulli alij proceres bello z acris tũc penitus miserabiliter perierũt: Quorũ corpora ibidẽ in cõuentu nostro sancti Barnabe sepulta sunt. pro eo cũ tũc cõuentus ipse extra menibus erat positus: maxima diutissime oppugnata. fugientibus guelphis ab vrbe obtẽta ẽ z muris spoliata: Quibus calamitatibus reliquẽ ciuitates ptente imperatoris mandata fecere. Henricus itaq; pacata: z oĩa Lõbardia obtẽta. Varnerium Lusipulgensẽ comitẽ eidẽ prouincie cũ paucis copijs pfecit: Indeq; cu Amedeo Sabaudiẽsium comite: z pisanorũ genuensiuq; oratoribus sociatus per placentiam ii alterio genuã petijt: quo z multi regum oratores cõuenere: Indeq; p has classe delatus pisas: terrestribus copijs maximis incõmodis Lucenses affecit. Cũq; demũ rex Robertus cõposuisset cũ Ludouico Amedei Sabaudie comitis filio Romaz profectus est: ibidẽ per tres cardinales a Clemẽte põtifice missos coronatus ẽ: Indeq; discedẽs in Florentinos castra mouit: q nullã aliam spem hñtes Roberto regi potius ea lege se dediderit: vt exules a'bos nullo vnq̃ tẽpore: nullaue rõne reducerent. Quo audito henricus repẽte se pisas cõtulit: vbi Robertũ regẽ tanq̃ maiestatis reũ citauit: z eo interim Lucẽses z Mutinẽses magnis affecit cladibus: profectusq; Bicenz tot Robertũ regno priuauit: q̃ ius postea citationẽ ad locũ suspectũ factaz papa cõdẽnauerit. Duxit quoq; z cõtra Senẽses: vbi cũ egrotare cepisset ad balnea macerati se cõtulit. inde cu male sanus redisset ad Bonconuentum oppidũ redijt: vbi z post aliquot dies nõ sine suspitiõe dati veneni mortuus ẽ. Subornauerant enim vt ferunt Florẽtini ab eo grauissime infensi pollicitationibus z precio quẽdã monachũ q Eucharistia veneno illitã ei dedit: cuius morte Florẽtie z regis roberti salus fuit: q' mortuo vacauit imperiũ ãno vno.

Robertus Caroli secũdi Sicilie z Apulie regis filius hoc ãno patre defuncto in regnũ eius succedẽs regnauit ãnis 33 Rex certe inclytus. z virtutũ omnium singulare decus. Qui q z a multis sui oratoribus. tumq; poetis titulis plurimis fuit decoratus: eo q' preter egregiã z rei militaris disciplinã quibus plurimuz valuit: inter ceteros sui tẽporis egregius theologus z philosophus ac singularis medicine preceptor habitus z nõ in libris cõtentus: sed z cũ esset etate grãdeuus z senex ẽt in poesi Frãciscum petrarcham audire voluit. Hic aũt Joannes Boccacius i genealogia deorũ quã eidẽ intitulauit dicit in principio taz torpẽtis fuisse ingenij: vt non absq; maxima demõstrãtis difficultate prima litterarũ elemẽta addiscere potuisset: z cũ de eo oẽs fere aiũt desperarent pedagogi eius ingeniũ solerti astucia rimati ẽt: Esopi fabulis eidẽ tã grãde studiũ sciẽdiq; desideriũ inseruit. vt breui nõ ta dẽ lliberas z liberales arte didicerit: verũ z ad ipsa vsq; sacre philosophie penetralia tam a perspicacitate transierit: Hic itaq; regni titulis a Clemẽte papa in Auinione rite susceptis ex gallijs Bononiam ad legatũ cognomẽto palegura statim profectus ẽ: quẽ mox ecclesie noie tumultuãtis Ferrarie prefecit: q z ipse post aliquot dies Neapoli iturus virum insignẽ ibidẽ presidio relinq̃t: Verũ cũ Joannẽ fratrẽ ex Neapoli cõ henricũ imperatorẽ Romã misisset: illũq; e Roma abire coegisset: henricus ita successus Robertũ regẽ maiestatis reũ fecit: citatũq; vt diximus, nec apparẽtẽ regno priuauit: que res a Clemẽte põtifice reprobata fuit q hoc ad ipsũ minime ptinẽ diceret: Ladislao imperator ipse cõ Florẽtinos z Lucẽses q cũ ipso sentiebat copias ducere statuit: sed morte preuẽtus rẽ ceptã omisit. Hic tertio z vigesimo regni sui ãno: dissidentibus inter se genuẽsiũ guelphis z gibellinis pari genuẽsium vrbe guelphorũ factiõe in potestatẽ recepit: Sauone quoq; z reliquarũ vrbiũ ditatã hũs cũ quibus ẽt aliquãdiu se male habuit. Tãdem nullo superstite sibi filio moriẽs Andreã vngarie regẽ nepotẽ suũ post se regnare precepit. licz Joanna eius soror regnũ semp administrare voluerit.

1310 Joannes henrici imperatoris filius hoc anno regis Bohemie filiã ducẽs vxorẽ eius regno potiri meruit. Eoq; regno suscepto triginta quinq; annis regnauit: vir certe bonus z multe beniuolẽtie insignitus: q regno in pace adepto: cũ Brixianis nostris amicissimus esset aliquãdo eidẽ contra Bergomẽses multos Bohemos milites in auxiliũ misit: quorũ auxilio Bergomẽsiũ potentiã repressere: Inde ab italis pluribus vocatus anno xxij. regni sui in Italiã cum ingenti exercitu descẽdens bonitate vniuersi itali allecti: dedentibus se vltro multis ciuibus Brixia: Bergomo: Luca: Parma: Regio z Mutina: atq; alijs vrbibus potitus ẽ Quibus in protectionẽ susceptis: illas z arcibus z menibus: atq; alijs fortilicijs munire studuit: Et inter cetera in ciuitate nostra Bergomo arcẽ munitissimã adhuc extantẽ edificauit. Demũq; in regnuz reuersus Ludouico cesare procurantẽ ab ipsius vxore noie Margarita interfectus fuit: quo mortuo ipsius Ludouici cesaris filium ipsa interfectrix accepit maritum.

Friscus estẽsis Azonis marchionis filius hoc ãno Ferrarie vrbis regnũ ambiẽs: Azonẽ patrez ob supinductam Beatricẽ nouercã Roberti predicti Sicilie regis sororẽ cepit: z in carcerez coniecit: atq; paulopost
1311 ibidẽ interire fecit: impetratoq; venetorũ auxilio vrbẽ nolẽtibus ciuibus in suã redegit potestatẽ. ppter quod indignati ciues parricidã z facinorosum ad legatuz palagurã accusarũt. rogarũtq; vt vrbem ditionis ecclesie a Tyranno crudelem in modum laceratam liberare digneretur: Quibus auditis legatus mox Venetis sub anathematis pena precepit a Ferrariensibus omnino abstinere: Qui legati precepta parui pendentes: Thealdi Ferrarie castellum tamdiu die noctuq; oppugnarunt donec obtinuerunt. Friscus at iudi

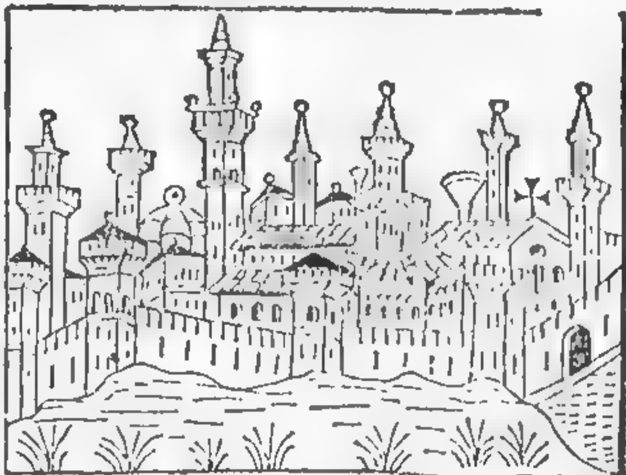
ete cupidus atq3 malignus introductis venetis: cũ tamen nõ satis cõsideret ita successus dimidiã ciuitatis partẽ incẽdit: & q̃ maxime eorũ domos q̃ nouis rebus studere & ei repugnare videbant. At ciues cõcita ti tantã iniuriã & dãnũ nõ ferentes sumptis armis sequẽti anno apud leonis portam interfecerũt: hoc idẽ Dalmatio guascone Clementis pape in eadem vrbe vicario suadente: Mortuo Frisco nihilominus Veneti dimidiam vrbis partem retinuere.

Marinus georgius quinquagesimussecũdus Venetorũ dux hoc anno in locũ Petri gardenici ducis suffectus ducauit mẽ. x. & diebus. x. Hac tẽpestate qdã Ferrarienses & Friscus estensis Azone marchiõe patre defuncto ciuitatẽ tradidere: Quãobrẽ indignatus põtifex q̃ vrbẽ ecclesiasticã occupare tentasset mãdauit Bononiensi legato si ab hac re veneti abstinere nollent vt oẽm Italiã per crucẽ signatos in auxiliũ inuocaret & cõtra Venetos & ferrariẽses renitentes cõcitaret: Sed & idẽ pontifex hunc ducẽ & ceteros venetos anathemate notauit: ac sacra queq3 eidẽ interdixit: Insup & publico edicto oĩbus xpianis cõcessit: vt vbicũq3 inuenissent direptis eoꝝ bonis pro seruis eos hr̃ent: Que res venetis multo incõmodo fuit: Hic aũt princeps cum admodum locuples haberetur: monasteriu3 sancti Dominici intra vrbem proprijs impensis extruxit & pluribus donis exornauit: in quo & post mortem sepeliri precepit. 1312

Gulielmus marchio Cremonẽsis ex nobili & primaria Cremonẽsium Caualcabouũ familia natus: vir vtiq3 diuitijs & dignitate insignis: hoc eodẽ anno Donarensibus & gibellinis ab vrbe Cremona pulsis vrbis dominiũ Henrico cesare cõsentiente sibi desumpsit & pluribus ãnis regnauit: Qui cu3 gibellinos oẽs prorsus vrbe expellere tentasset: ipsi tumultuarie recedẽtes Soncinum illico cõmigrarunt & guelphos oẽs ibidem inuẽtos maxima cũ occisione expulerũt: Quo audito Gulielmus comparato suoꝝ exercitu statim Soncinũ concessit: & hostili animo castellum ingressus post multos conflictus a gibellinis superatus & captus: tandem ibidẽ in medio oppidi foro cum quadringentis suis obtrũcatus ẽ: Quo quide3 mortuo euestigio oĩs guelphorum factio: direptis eoꝝ bõis: domibusq3 euersis ac p̃dijs confiscatis Soncino pulsa est eoq3 tumultu Venturinus fundulus vir quidem magnus fuga salutem sibi querens: ab Imperatoris vicario cum tribus filijs: & ipse captus ibidem cu3 ignominia per publica oppidi loca equis tractus & virgis cesus deniq3 securi percussus vitam finiuit.

Joannes Sorantius quinquagesimastertius Venetoꝝ dux hoc anno in demortui Marini ducis oĩu3 suffragijs loco suffectus ducauit annis. 16. & mensibus. 5. multe quidem clementie: prudentie ac doctrine vir: quibus ex virtutibus Spalatrum Tragurium: Sibinicum & alia plurima loca Senatui dedentibus se vltro ciuibus conquisiuit quos certe humanissime excepit: eiusq3 tempore cũ Jacobus Quirino & Marinus Barocius viri prepotentes & domi nobiles rempubli. subuertere tentassent proditione conuincti capitali sententia puniri fecit: Quibus cesis ad precauenda in futurum mala sex procuratores sancti Marci ex senatus consilio cõstituit: quis rempu. diligẽter curaret: Hic nanq3 cum prudẽtissimus & timorate cõscientie vir haberetur: sciens Venetos omnes propter Ferrarie occupationem anathemate esse notatos atq3 interdictos: dimissa Ferraria absolutiõis bñficiũ sibi & oĩbus impetrauit: Quibus ex rebus mirifice ab omnibus laudatus est: Deniq3 moriẽs apud sanctum Marcũ ingenti pompa sepelit. 1313

Pistorium ciuitas Ethrurie.

Pistorium Ethrurie prouincie ciuitas his tpibus a Florẽtinis luccẽsibusq3 pp̃lis diutino bello icredibiliter fatigata i eoꝝ mãus tãdẽ deuẽit: q̃ obtẽta iprimis eius menia diruunt: fossasq3 iplent: & solo cõe vtriq3 populo remãẽte agrũ oẽ3 inter se diuidũt: & hec ex cõuẽtiõe iter vtrasq3 ptes cõfecta: S3 florẽtini ea federa sic ita nõ ita multopost infregerunt: & vrbẽ p semetipsos occupauerũt & murũ circũquaq3 duxerũt ac fossas purgauerũt. Et hec p̃ma vrbiũ fuit: q̃s populus florentinus iã liber effectus i potestatẽ sibi redegerit & vt oĩa circũquaq3 tutiora hr̃ent stati Acciaiuum gẽtis vbaldie castellũ emẽtes mox diruerũt: & nõ lõge ab eo loco i plano Scarpariam oppidũ cõdiderũt: Quãobrẽ legatus ẽt florẽtinis sacra iterdixit: Verũ cũ postea in recupanda Ferraria a venetis occupata legatũ florẽtini iuuissẽt: a Clemẽte papa i grã3 sũt recepti i hac qppe vrbe supioribus, pxĩe ãnis ẽt factões alboꝝ & nigroꝝ sicut a p̃ncipio guelphoꝝ & gibellioꝝ ptes inundi sumpsẽr: eo q̃ i ipa cãcellarij gẽs ditissima multiplicata i duas ptes se diuiserit: & altera eaꝝ ps Albi vocati sunt: altera nigri: q cũ se magnis cõtẽtiõibus agitarẽt: a florẽtinis cõponẽ tẽtati sũt: & cũ ipos cõponerẽ studerẽt ẽt ipi diuisi sunt: at3 & ipi hec eadẽ noĩa receperũt: q qdẽ morbus mox & Lucã iuasit. Vñ cũ Albi Nigros ex Pistoria vrbe eiecissent: & Nigri Albos mox e Florẽtia eiecere: inter quos Dantes poeta fuit.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Guido cavalcãtus materne oronis poeta nõ insulsus his tẽporibus claruit. ꝛ multa in eadez lingua egregie conscripsit in qbus heresis macula nõ caruit. Credebat enim animas cũ corporibus interire.

Guielmus de Cunio natiõe gallus iurisconsultus eruditissimus acris ꝛ ferũtis ingenij vir tẽpestate hac in aurelianẽsi gymnasio legẽdo ꝛ scribendo ꝑncipatũ tenuit: cuius ingenij magnitudo ex breui apparatu qͦs super codice ꝛ digesto veteri atqꝫ alijs scriptis a se editis facile dignosci potest.

¶ Ricardus Malubra Cremonẽsis hoc tẽpore Cyno testante in lege: Si vna matre: apud Bononiã leges celeberrime docuit: quẽ idem cũctis omnibus sue etatis doctoribus pretulit: eo qꝫ ius ciuile eo quo tunc extat mõ egregie explanauerit: q̃ls omnium doctoꝝ sui temporis princeps fuerit: heresi tamẽ demũ a Jacobo butigari ꝛ domino Baldo condẽnatus fuit: ipse enim dominũ iacobum de arena ꝑceptorem habuit.

¶ Lambertinus de Rãponibus iurecõsultus ꝛ multe virtutis singularissime insignitus: Cuius ingenium atqꝫ doctrinã Joannes an. c. Si pater de testamẽtis in sexto mirifice laudat: hac tẽpestate claruit: ꝛ multa in iure suo satiqꝫ ꝛ ipse in digestis ꝛ codicibus cõmẽtaria accuratissima edidit: quoꝝ exẽplaria rara habentur.

¶ Jacobus de Viterbio ordĩs Eremitarũ sancti Augusti. sacre pagine celeberrimus ꝓfessoꝛ ꝛ Neapolitane ecclesie archiepũs dignissimus: ꝛ v̄tutũ oĩum decoratus per hoc tẽpus in ꝑcio existẽs tractatum de regimine xp̄iano ad Clementẽ istum põtificẽ dedit: ac magistratũ sententiarum egregie exposuit: indeqꝫ ꝑdicamenta in diuinis elegãtissima atqꝫ alios tractatus cõposuit: inter que etiam quodlibeta quattuoꝛ optime determinauit: q̃ cuꝫ acri ꝛ terso ingenio habitus esset speculatiuus doctoꝛ appellatus est.

¶ Ricardũ aũt de Mediauilla theologũ eruditissimũ ordĩs minoꝝ hisdẽ temporibus nonnulli ascribunt: Cui tanta ĩgenij magnitudo fuit: vt nulla litatura ei ĩ diuinis codicibus latuerit: q̃ ꝛ inter multa ingenij sui monumẽta 4. sniarũ lib. optime ꝛ vtilissime explanauit. Extãt quoqꝫ ꝛ multe eius postille ꝛ alia multa.

¶ Gerardus odonus minoꝝ ordinis gñalis minister ꝛ ipse Ricardi tẽporibus floruit: cuius etiam ingeniũ nõ eque minus fuit. siquidẽ in oĩ dicendi facultate promptissimus extitit. propter quod ꝛ ab oĩbus non solum sui ordĩs ꝑlatis viris: sed etiam ab externis ꝓpter ingenij magnitudinẽ mirifice laudatus ẽ: ipse enim multis voluminibus sniarũ libros cõmentatus est: sed ꝛ super Bibliã ꝛ super ethico libros: atqꝫ in philosophia morali. necnõ ꝛ in logica accuratissime scripsit. Stigmatũ quoqꝫ seraphici Frãcisci officiũ opposuit.

¶ Beltrãdus ex nobili Turrianoꝝ mediolanensium familia natus: ꝛ minorum etiã ordinis professus per hoc tempus clarus existens in theologia ꝛ super euangelia: ac super epistolas que per anni circuluꝫ leguntur sermones ꝛ collationes temporibus conuenientes edidit perutiles.

¶ Trusianus medicus Florẽtinus Thadei medici auditoꝛ hac tempestate plusq̃ cõmẽtũ super Tegne galieni mira doctrina cõscripsit: qui cum in practica artis medicine: vt multi ferunt se infortunatũ conspiceret religioni se totũ tradidit: ꝛ cartusiensium ordinis habitum suscepit.

¶ Dantes Aligerus pãtria florẽtinus vates ꝛ poeta cõspicuus: ac theologoꝝ certe ꝑcipuus tẽpestate hac claruit: vir certe et ciues suos egregia nobilitate venerãdus atqꝫ verẽdus: q̃ls ex lõgo exilio dãnatus tenues illi fuissent substãtie: semp tñ phisicis atqꝫ theologicis doctrinis intẽtus vacauit studijs: vnde cũ Florẽtia a factiõe nigra pulsus fuisset: ad eius ingenij magnitudinẽ declarãdã parisiũ accessit in qua Gymnasiũ intrans aduersus quoscũqꝫ circa quãcũqꝫ facultatẽ volẽtes disputare rationibus aut positiõibus suis ridẽ se obtulit disputaturũ. Et cũ hic circa poeticã sciam eruditissimus eẽt: Opus inclitũ atqꝫ diuinũ lingua vernacula sub titulo comedie edidit: in quo oĩum celestiũ terrestriũqꝫ ac infernoꝝ profunda speculabiliter contẽplatus singula queqꝫ historice allegorice tropologice ac anagogice descripsit: vbi se certe catholicũ ꝛ diuinum theologũ se cẽ ostẽdit. Aliud ẽt eloquẽtissimũ opus oĩ sapia plenũ edidit: vꝫ de monarchia mũdi titulo ꝑnotatũ. In quo ꝓbare nititur q̃ls male ita mõarchia ĩ impio Ro. eẽt: vt nullã a põtĩ. Ro hẽat depẽdẽtiam: sed a solo deo nisi ĩ ptinẽtibus ad saluẽ aĩarũ: Hic cũ ex gallijs regressus fuisset: Frederico aragonensi regi ꝛ dño Cam grãdi Scaligero veronẽsiũ ꝑncipi adhesit: cũ quo fuit multa semp aucta mctus: quoꝝ auxilio ꝑsepe lꝫ frustra conatus fuit ĩ patriã redire: Deniqꝫ mortuo cãe ꝛ ipse apd Rauenã ãno dñi. 1321. etatis. s. quĩquagesimosexto diẽ obijt: de cuius exilio vitaqꝫ atqꝫ mira doctrina qdã hos v̄sus cecinit dicens.

Hic postq̃ patrios florentia seua penates
Linquere cõspicuũ iussit sine crimine ciuẽ
Fortuna qua ante flebit forteqꝫ superbã
Excutiens semper misero securus in orbe
Vixit: ꝛ innumeros tolerauit mẽte labores
Ipse bonuꝫ rerũqꝫ patrẽ q̃ cũcta gubernat
Imperio ꝛ iam solus tenet aurea mundi
Lora manu cui semp erit sine fine potestas
Agnouit sine more deum vitãqꝫ per omnẽ:
Impiger augustis operantia sydera terris
Et celiteri tereta poli qbus astra fruantur
Consilijs celo nouit diuinus ab alto.
Ingenij artibus redimitus acumine septem
Exhausit sacras musarum e fontibus vndas
Hic sacris animatus aquis que dura cadentes
Premia dignoscant miseri quibus ipsa salutem
Pena ferat sceleris quos gratia collocet altis
Sedibus audaci cecinit sub tegmine cantu
Scribere non possem viduas quot fletibus artes
Quotqꝫ nouẽ musis lachrymis subiere doloris
Cum rapuit mors seua virum: sed fama superstes
Gentibus extinctum memorat populumqꝫ per omnem
Viuet: ꝛ eterno refertur laudibus euo
Amen.

¶ Ludouicus Philippi regis filius hoc anno post patrẽ regnare cepit: ꝛ regnauit annis duobus: vir qdeꝫ

catholicus τ christiane religionis amator: q suscepto regno post ānū prescientis cardinales sparsi in diuer-
sa gallie oppida diu distulisse: eo q in conclaui apud carpenteratū d pōtifice deligendo seditione orta duo
ex splendidioribus cardinalibus interfecti fuissent statī eos in vnū coegit: τ vt lugduni congregarent: p
futuro pontifice deligendo suasit. Cuius sane consilijs annuentes post octoginta dies Jacobū cartbusiē
sē monachū: τ portuensē epm̄ elegerūt. Quo qdē anno cū pontifex eēt electus ipse rex vite sue finē fecit re
licto in regno ioanne filio puulo: q puer diebus tantū xx. regnauit.

Tres simul lune eodē anno in celo apparuere: τ fulgor quē cometē dicūt in septentrione quasi ad virginis
finem tribus mensibus apparuit. Eo at deficiente nouembri mense Philippus predictus rex vita excessit
τ Ludouicus successit.

Ludouicus cognomento bauarus. xi. germanoȝ imperator hoc anno a quibusdā per cōtentionē ele-
ctus imperauit annis. 3x. henrico enī mortuo inter electores mox discordia successit q alij hunc Lu- Bauarus
6514 douicum: alij Federicū austrie ducē, ꝑp. nerent: belloq̄ inter eos orto durauit annos. viij. sed tā-
dē Federico superato Ludouicus hic solus obtinuit: qua victoria elatus absq̄ Romane ecclesie auctorita- 1315
te se imperatorē appellauit: τ Matheū vicecomitē vna cū filio Galeatio ita fouit vt mediolano oīo con
tra turrianos potirēt. Romā igit ꝑfecturus vicecomites oīo sibi beniuolos fecit: vt eis adiuuātibus imperij
titulos facilius consequi posset. At vero Joannes pontifex nuper creatus in auinione audiens vicecomi-
tes mediolano potitos eos: τ Ludouicū imperatorē anathemate notauit: τ q̄ maxime quia Guelphos vbi-
q̄ opprimebant. Reuersus aūt bauarus in germaniā ad exercitū cōgregādū paulopost cum maximis co
pijs denuo ex germania profectus tridentū venit: τ ibidē magnis gibellinoȝ precibus mediolanū cū suis
pergit: atq̄ ibidē a Guidone petramala epo corona ferrea coronatus est. Cūq̄ pecunia indigeret: τ eam
a populo exigere vellet a Galeatio mathei filio ꝓhibitus est. Cuius rei cā Ludouicus galeatiu cepit τ vna
cum filijs in carcerē coniecit. Quibus incarceratis Bauarus. xxiiij. ciues delegit: qui noīe suo rem pu. ad
ministrarent: quibus τ ipse prefectū suū addidit: inde cū in brixianos duxisset apud vrceas oppidū aliq̄-
diu stetit. Denīq̄ brixianis in gratiā susceptis in ethruriā accessit: vbi τ a Castrucio lucēsi dn̄o magna cū
humanitate exceptus est. apud quē duobus mensibus moratus precibus Castrucij motus Galeatiū vice
comitē τ Actiū: ac Marchum eius filios Cesar carceribus liberauit. Jnde cū castrucio τ mille ac quin-
gentis eius equitibus consociatus Romā tādē peruenit: exceptusq̄ cum ingenti gloria a Romanis apō
lateranū iussu cleri populiq̄ romano a Stephano colūna coronatus ē. Ornatus itaq̄ imperij corona ba
uarus statim petrum corbariēsē ordinis minoȝ ꝓfessum in antipapā erexit: τ Nicolaū v. appellauit. Jn
de quoq̄ digressus antipapa viterbij relicto cū exercitu τ Castruccio florētiā venit: quā τ crebris excur-
sionibus τ ꝓplatōibus aliq̄ diu cū vexasset mediolanū postremo ꝓfectus est: vbi τ Actiū galeatij filiū ab
Regno I regiū remisit. Jn germaniā deniq̄ regressus q cum carolus henrici filius imperator erigit: cum
quo i bello congressus τ superatus cum fuga delapsus fuisset statim dolore animi defecit.

Hugutio fagiolanus pisanoȝ τ lucensiū tyrannus hoc anno non longe a monte catino ingenti clade florē
tinoȝ exercitu superato dū ex pisis lucā regredit vna τ eadē die ab ambabus illis vrbibus excluditur: τ ita
vtriusq̄ dominio sine strepitu priuatur. Pisani nāq̄ superiori anno hērico imperatore defuncto florentinoȝ
potentia veriti hugutionē hunc sibi ducē ad propulsandū hostē delegerūt qui paulopost ab equitibus hen-
rici adiutus: et lucā ciuitatē obtinuit. Euoluto autē anno lucēses non diutius ipsius tyrannidē laturi occa-
sione capta nerū eius filiū vno die vrbe eijciunt pulsus igitur luca Nerius patrē in lucenses concitat: qui
ex pisana ciuitate cum exercitu lucā properans pisani portas post eū clausere. At hugutio duarū vrbium
dominio priuatus ad malaspinas Marchiones amicos suos pro subsidio cōfugit. Et cū sepius tyranni-
dis reditū tentasset τ optinere non potuisset: ex pontificis Ro. consilio tandem in Flaminia ad paternum
solū redijt ibiq̄ ab ipso pontifice multis beneficijs adiutus tandem consenuit τ moriens multos filios ac
nepotes in castellorū suorum regno reliquit: qui τ ipsi, ut fit, de principatu inter se dissidentes tandem a flo
rentino populo omnes pulsi sunt.

Castrutius vir strenuissimus patria lucensis familia castracanū nobili natus: vir manu promptus τ cōiura
torū apud lucēses caput. Quē superiori anno Nerius fagiolanus ꝑp predā in lucēsibus facta in carcerē cō
iecerat τ ad suppliciū dānauerat. hoc āno pulso fagiolano τ strepitu magno cōcitato e carcere educitur τ a
factione sua in fagiolani loco ꝑficitur: τ .23. annis regnauit. Et sic ut mūdi sors exigit ab extrema calamita 1292
te ad summā felicitatē ꝑductus ē: q incepto vrbis hoc modo suscepto mox suo ingenio τ magnanimitate τ pi-
storiū τ pisas vrbes in suā redegit potestatē postmodū auxilio galeatij vicecomitis: q Actiū filiū natu ma-
iorē cū mille τ quingētis equitibus miserat: in florētinos duxit τ Raymūdū cardinū hispanū eoȝ ducē cum
eius filio τ vniuerso eius exercitu fudit atq̄ fugauit: quo confracto multis annis ipsos incursionibus po-
pulationibusq̄ ac incendijs vexauit. Deinde succedentibus rebus cum etiā vicecomitū copias cū Baua-
ro iunxisset iterato apud florentiā castra posuit τ eā pluribus diebus obsedit: ac cuncta circūquaq̄ destru
xit: eam equidem vrbē castrutius tandē occupasset: nisi graui morbo ex immensis laboribus apud pistoriū
contracto defecisset: Vex eos in eam rex desperationem deduxit: ut Carolū Roberti regis filium: in vr
bis dn̄m vocauerint. Moriens deniq̄ Castrutius duobus filijs arrigo τ Galaricio relictis ibidē in con-
uentu diui Francisci post tertiū diē cum ingenti pompa sepelī. Filij autē eius paulopost a Bauaro impe-

tore ꝓpter ingratitudinẽ pulsi fuerũt: Nec sic nullum violentum perpetuũ.
¶ Philippus Ludouici francoꝝ regis frater ioanne eiusdem ludouici filio defuncto in regnũ succedens re
gnauit annis. v. de quo nihil memorie dignũ habeo nisi q̄ Joã. 22. pontifici fauit.
Papa. 205 Joannes vigesimussecũdus papa portuensis ep̄s iacobus cartucensis antea vocatus hoc ãno
post longã altercationẽ a 23. cardinalibus apud lugdunũ i monasterio fratrũ p̄dicatoꝝ vna-
1317 nimiter electus sedit annis xix. men. 3. ⁊ diebus. xxvii. vir vtiq; doctissimus: ⁊ multa pruden- 6516
tia decoratus: ac doctoꝝ viroꝝ amantissimus: cuius p̄r Arnaldus de ossa fuit: pontifex crea-
tus nonis septẽbris in cathedrali basilica pontificatus coronã accepit. Jnde in auinionẽ ꝓ-
fectus octo cardinales mox creauit: inter quos duo tm̃ itali fuere: vnus vrsinus et alter colũna: duosq; vi-
ros defunctos in sanctoꝝ cathalogũ associauit: vz thomã herfordensẽ ep̄m ⁊ aquinatẽ thomã doctorem
ordinis p̄dicatoꝝ: deinde tholosanã ecclesiã ad archiep̄atus dignitatẽ retulit: ⁊ quasdã dyoceses eidẽ
ascripsit. Cesaraugustanã etiã ecclesiã sibi dilectã i metropolitanã erexit assignatis sibi. v. cathedralibus
ecclesijs Grandimontensẽ ordinẽ quoꝝdã improboꝝ factionibus labefactatũ in meliorẽ redegit formam.
Multos quoq; hereticos dãnauit: ⁊ p̄sertim glosulã quandam fratris petri ordinis minoꝝ: q conuen-
tum quẽdã tertij ordinis ad imitandã christi paupertatẽ aiuerat: quoꝝ de numero multi damnati et cru-
sti sunt. Anno ãt pontificatus sui. xi. conuentu habito Ludouicũ bauaꝝ ecclesie rebellẽ ⁊ scismaticũ decla
rauit: ⁊ Guidonẽ petramalã post occupatã ciuitatẽ castelli sacerdotio ⁊ ep̄atu exauctorauit: cortonã quo
q; a dyocesi arretina separauit: ⁊ in ciuitatẽ erexit. Tandẽ anno etatis sue. 90. auinioni moriens tãtã i the
sauris suis auri atq; argenti vim reliquit q̃tam vnq̄ nullus ante eum pontifex fecerit. Interrogatus hic
aliquãdo: qui foret a veritate remotus: respondet: vulgi sita: nã quicquid laudat vituperio dignũ est. que
quid cogitat vanũ: quicq̄d loquitur falsũ: quod improbat bonũ: ⁊ qd̄ approbat malũ est: ⁊ quicquid extol
lit infame.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Petrus aponus seu de apono patria patauinus medicus celeberrimus: ⁊ ph̃us om̃i etate admirãdus hu
1319 ius ioannis põtificis tp̄e tum in philosophia: ⁊ tũ in his que ad medicine theoricã spectãt diuersas concili
ando opiniones ꝓmptus existens maximo in precio vbiq; habitus est: ⁊ propterea conciliatoris nomẽ sor
titus est. Hic i primis ad Aristotelis problemata multa addidit: ⁊ illa ipsa subtili expositiõe declarauit: scri-
psitq; eidẽ Joanni pontifici librum de venenis pulchrũ: ac Mesue librum in medicinis marciũ a corde
vsq; ad calcem perfecit. Composuit preterea de omni medicina librum: in quo centũ ⁊ decẽ habentur dif
ferentie: librum quoq; Galieni de colera nigra: ⁊ de regimine sanitatis: ac terrapeutice artis cũ alijs mul
tis ipse transtulit. Fuit enim hic magicus maximus: ⁊ multa per eãdẽ artem ostendit.
¶ Dinus de garbo medicus florẽtinus: his tp̄ibus claruit: qui cũ brunũ p̄rem in arte chyrurgie medicũ ha
buisset illũ in physica erudiendũ Thadeo florẽtino medico tradidit: q adeo eruditissimus euasit: vt multis
sima in auicenã ediderit cõmẽtaria. Scripsit i Galienũ de malicia varie cõplexionis: atq; in hypocratẽ de
natura fetus: quin ⁊ in philosophia varias ⁊ pulcherrimas questiones.
¶ Gentilis fulginas prestabilis sapientie medicus hoc ipso tempore nulli preteriti medici: non inferioris in
genij aut fame fuit: q̄ potissimum eius accuratissimi cõmentarij in quinq; auicene libris testimonium per
hibent. hic etiã p̄ter predictos cõmentarios contra pestem librum composuit ac questionem de gradibus
medicinarum subtilissimam disputauit.
¶ Mattheum aũt siluaticum medicum mantuanũ genere nobilissimũ hisdem temporibus floruisse con-
stat: eo quod ad Robertum sicilie regem ⁊ medicũ diuinũ opus de omnibus simplicibus medicinis ⁊ eaꝝ
proprietatibus dederit: ac alia quedam edidit.
¶ Augustinũ etiam anconitanũ ordinis eremitaꝝ diui Augustini professũ virũ sane ⁊ doctrina ⁊ vite inte-
1320 gritate celeberrimum cum predictis floruisse constat: q̄ ⁊ ipse librũ de ecclesiastica potestate ad Joannem
pontificem predictum inscripserit: ⁊ vltra cũ omnes sue etatis theologos sine contradictione excellerit a
Mattheo exordiens totum nouum testamentũ accuratissime declarauit ⁊ commẽtauit: inter que comen-
taria in pauli epistolas admiratione digna habentur. Sed ⁊ super actus apostoloꝝ: super apoca'ipsim: Et
super septem epistolas canonicas ad instar beati thome opus edidit aureũ: tractatus quoq; celebres super
Missus est ⁊ Magnificat composuit.
¶ Bonauentura patauinus item ordinis predicti olim generalis prior ⁊ tituli sancte cecilie cardinalis pre-
sbyter: hisdem temporibus doctrina ⁊ eruditione maximo in precio fuit. Qui cũ acerrime ecclesie libertatẽ
ɔtra tyrãnos tueretur: a Carrariẽsi dño tandẽ sagitta transfixus martyrio coronatus est.
¶ Albertus similiter patauinus eiusdem eremitarũ ordinis ⁊ beati Egydij Romani auditor eruditissimus
theologus per hoc tempus in declamationibus ad papam princeps predicatoꝝ habitus est: qui cum esset
doctissimus complurimos sermones tum quadragesimales tumq; dominicales ⁊ festiuos ad clerum po-
pulumq; erudiendũ edididit: Sed ⁊ penthateucũ ⁊ pauli epistolas super omnes cõmentatus est: propter
cuius doctrine prestantiã postea in patauino palatio supra portã que dñi forum respicit marmorea statua
honoratus fuit: in alijs siquidẽ palatij foribus Pauli iureconsulti: ⁊ petri conciliatoris ac Titi Liuij histo-
rici statue constitute sunt.
¶ Franciscus maronus ordinis minoꝝ theologus doctissimus: ⁊ ipse hoc eodẽ tp̄e multa opuscula ad xp̄is

nam religionē pertinentia edidit: et q̄ maxime in sacris codicibus postillas memoratu dignos cōposuit.

¶ Michael de cesena ordinis minoꝝ generalis minister hisdē tēporibus cum super ezechielē: et super sententiaꝝ librum perpulchre scripsit a Ioanne pontifice errore quodam notatus generalatus officio priuatus ē. Dicunt.n. ipsuȝ dixisse christū et eius discipulos nil penitus priuati habuisse: q̄ certe nō multū cū sacra scriptura cōueniret. ipse tamen suis scriptis et rationibus se inocentē ostēdit: et ab hac calūnia audacissime excusat: et propterea suis scriptis in Ioannē ipsuȝ pontificē plurimū inuectus est.

¶ Nicolaus de lira minoꝝ ordinis theologus eminētissimus tempestate hac et ipse claruit: qui cū contra iudeoꝝ impietatē et disputationibus et scriptis diu aduersatus fuisset: et cū nouū et vetus testamentū in eoruȝ contumeliaȝ et probrū plurimis voluminibus diligenti cura cōmentatus est: propter quod eius nomē i toto mundo celeberrimū effulsit. Ferūt hūc p̄mo iudeoꝝ doctoreȝ fuisse: et p̄pterea eoꝝ linguā optie agnouisse.

¶ Carolus philippi frācoꝝ regis frater hoc āno philippo predicto eius fratre sine virili prole defuncto in regnum auitū succedens regnauit annis sex. 1322

¶ Galeatius vicecomes hoc anno mattheo patre defuncto eideȝ cum marco fratre successit: viri ambo singulari eloquētia: et magnanimitate ac vrbanitate preclari: q ambo exules ēt post patrē vixere ānis sex: hos Ludouicus bauarus p̄pter pecuniaꝝ exactionē sibi denegatā captos in carcerē trusit. Voluerat.n. vt diximus: eidem Ludouicus suscepta corona ferrea a mediolanensi populo pecunias exigere: sed p̄hibentibus vicecomitibus eos ōēs in carcere reclusit: et 24. ciuibus rei pu. administrationē cōmisit. Verum tādeȝ Castrucij lucensis precibus cōmotus cesar eos incolumes dimisit: qui liberi facti Castrucij stipendijs militare ceperunt. Sed Galeatius vna cum castrucio dum pistoriuȝ obsideret post longos et duros labores tādem morbo contracto apud pisie oppidū e vita migrauit.

¶ Ordinem āt nouū militū iesu christi hoc anno ioannes pontifex in portugallia regno instituit: q saracenis circūquaqȝ discurrētibus resisterent. Cui quidē ordini principale domū in martino siluensis dyocesis cōstituit. Quibus et oīa templarioꝝ bona in portugallie cōstituta assignari voluit: vt liberius christi milite vacare possent. huius auteȝ ordinis censoreȝ: et moderatorē abbatem alcobosyani monasterij cisterciensis ordinis vlysbonensis dyocesis esse voluit: q cōscribēdi et exauctorādi huiusmodi milites haberet facultatē. 1323

¶ Clementinaꝝ codicem his temporibus ioannes pontifex confirmauit: et per gymnasia legendum transmisit. Clemens enim predecessor apud viennam gallie vrbem trecentoꝝ patrum conciliū celebrauerat: in quo cōstitutiōes plurimas religiosoꝝ statum concernentes constituerat vt habetur eo. in libro de statu monachoꝝ et in agro mendicantiū quoad predicationes: et confessiones: et sepulturas: vbi datur forma seruanda: extra de sepulturis. Dudū in eodem li. Illas igitur laudabiles et sctās cōstitutiones iste ioānes approbās colligere fecit: et in vnum volumen redigens: Clementinaꝝ codicē ab ipso auctore Clemente appellare voluit. in ipso etiam beati francisci regulā ad verbum declaratā conscripsit: vt l. c. Exiui de paradiso.

¶ Scisma vigesimū primū.

¶ Petrus natione picenus reatine dioecesis ex corbario oppido natus ordinis minoꝝ professor: hoc āno cōtra Ioannē pontificē iubēte Ludouico Bauaro in antipapam profanat: et Nicolaus.5. appellatur et ab ipso bauaro et ijs qui cū eo aderant: ut verus xp̄i vicarius consalutatur. Is.n. vir rusticus fuerat et vxoreȝ quinqȝ annis tenuerat qua viuente et renitente ad religionē inhabilis confugerat. Qui miser factā de se electionem acceptans cum esset assensus vt xp̄i ecclesiam scindere posset anticardinales et adulterinos episcopos creauit. Qui cornua erigentes Ioannem pontificeȝ publico edicto hereticuȝ dixerunt. Et cum fraticelloꝝ de opinione hic auctor et fautor existeret eandem scholaȝ satane pro viribus augere annixus est. Affirmabant enim hi ad coopertimentum sue iniquitatis: christum et eius discipulos adeo pauperes extitisse: vt nil priuatum aut cōmuniter habuerint: propter qđ et Ioannes pontifex creatis septem cardinalibus viris doctissimis cū theologoꝝ multoꝝ eum eis synodo congregata reqȝ diligenti disputatione discussa edictum proposuit: quo eos declarauit pertinaces hereticos qui hoc de cetero affirmare tentassent: quam ob rem ponti. ipse tres extrauagātes confecit: quaꝝ vna incipit: Ita quorūdam. alia Ad conditoreȝ canonum: vbi prolixius ipsam misericordiā declarat: quas quidē extrauagētes ad gymnasia publica trāsmisit. Deniqȝ cū petrus ipse in idoluȝ prophanatus a Bonifatio pisano captus et ad Romanum pontificem in auinionem p̄ductus fuisset: dicunt in carcerem per triennium pedore obiuit 1324

¶ Rochus natione narbonensis cōfessor xp̄i sanctissimus: hoc anno. 16. calendas septēbris: postq̄ quinquenium in carceribus a patruo suo incognitus detentus fuisset tanq̄ alter Alexius Romanus apud monteȝ pesulanū oppiduȝ suuȝ Narbonensem aiam deo immaculatā reddidit. Is enim apud idem oppidum Narbonensis gallie prouincie montem pesulanū Agathopolis appellatum ex patre Ioanne matre vero libera eius oppidi dn̄s originem duxit: qui cum. xij attigisset annū ab apostolo paulo edoctus corpus suum castigare et in seruitutē redigere cepit: adeo ut cibo et potu parcissimo vti ceperit. Mortuoqȝ patre ac matre hereditatem amplā egenis prorius distribuere cepit: exhaustisqȝ omnibus paternis peculijs etiam principatu se abdicās patruo suo paterna oppida cōmendauit: et abiectis omnibus rebus breui veste indutus cum pileo et pera ac baculo ex gallia in italiam peregrinus peruenit: vbi cum innumeras ciuitates et castella vȝ Romā aquampendentē Cesenam atqȝ alia plurima loca truci pestilentia vexatas crucis impressione sanasset tandē Placentiā vrbē morbo infectam se contulit et ad quoddā hospitale diuertit et egrotantes 1327

omnes ad unū uidet: & ex morte omnes sanat: quibus gestis & ipse a deo premor itus q̄ cruciatus & corporis tormenta innumerabilia pati debebat statim acuta febre & sagitta [illegible] a coxa tractus fuit adeo ut eo dolore ardoreq; nullā quietē inueniret: cūq; ex ea innumeras pertulisset passiones: & bonā ualitudinē tandē consecutus est. Indeq; digressus deo comite in galia in longis itineribus delatus ē: que armorū strepitu uexabatur. In paterno demū castro p̄ueniens a lictoribus tanq̄ explorator cōprehensus in uincula & in carceribus detruditur: & quinquenij tps ibi consumpsit: quo exacto cū maxima patientia & uite austeritate .32. uite sue anno migrauit ad dn̄z. Sed anteq̄ e uita migraret orauit dn̄z ut qui deinceps nomē suū inuocaret a seuissima peste p̄tegeretur. Eo itaq; mortuo ad latus eius tabella quedā his literis īscripta reperta ē: peste laborātes ad Rochi patrociniū ↄfugientes cōtagionē illā truculentissimā euasuros significo. Quod ubi ad patruū principē delatū fuit: recognoscens illū suū ex fratre esse nepotē in lachrymis cū omni domo p̄uolutus sanctissimū corpus summa pompa ad tēpluz deferre fecit & exequijs rite peractis patruus magno sumptu ei templuz construxit: & ibi per multos annos signis et miraculis extulit: cuius scīssimi uiri merita atq; opera diu apud italos nostros cum latuissent tādez anno dn̄i 1415. ad ipsos ex germania ipsius Rochi nomen delatū fuit: eo q̄ constantiā germanie urbem: ubi conciliū generale christianorum celebrabatur a peste maxima liberauerit: ubi nunc basilice sacella: & templa eius in eius noīe non modo p̄ urbes: sed per castella: per uicos: & quasi per priuatas domos extruunt: ad que cōfugientes eius sanctissimi uiri merita experiuntur. huius itaq; festū .16. kal. septēbris celebratur. Eius aūt sciz corpus hoc anno q ē .1485. uenetias a quibusdā furtim delatuz a senatu: & cuncto populo tanta cū deuotione & gloria exceptū est q̄ tū quis scripto enarrari posset: eidem eni; statim tēplū celeberrimū ingenti impēsa construere ceperūt.

1328

Philippus francoꝝ rex trium precedētiū regū frater .s. Ludouici philippi & caroli patruelis hoc āno francis regnare cepit: et .xxii. annis regnauit. Hic cū Eduardo angloꝝ rege [illegible] grauit: a quo et sepius ut ita dixerunt uictus fuit: & cum multa perdidisset tn̄ uiennēsium principatū emit: & regno suo adiecit.

Acceius uicecomes hoc anno patre eius galeatio superiori anno in pistoriensi agro defuncto [illegible] bauaro imperatore mediolanense regnū rursus reasumpto regnauit una cū Luchino patruo suo annis xi. Nā patre eius defūcto ipse & marcus eius frater ad Bauarū humiliter confugiētes maximā ei pecunie q̄ntitatem p̄miserūt. si eos in mediolanēsi regno remitteret. At ille pecunia dignus cōmisit eos .4. germanie nobilibus: qui unū eoꝝ uidelicet hūc Acceiū mediolanū introducerent alio p̄ obside retēto quousq; pecuniā reciperent: quod & factuz est. Germani itaq; predicti cū predictā pecunia recepissent insalutato Bauaro in alemaniā fugerūt. Quam fraudem ubi Bauarus audiuit e uestigio e luca in lombardiā [illegible] uenit Marco accij fratre i ethruriā apud germanos nihilo minus p̄ obside remanēte. [illegible] Bauarus in lombardiā uenisset: & mediolanū igredi uoluisset ab Accio p̄hibitus ē [illegible] Acceius [illegible] Bauaro mediolano potitus ē. Erat .n. preclarissimi ingenij & ↄsilij uir: & [illegible] quippe q oīa p̄clara facinora a castrucio gesta ipse strēnue gessit. Suscepto igit̄ p̄rio regno ipsū [illegible] auxit. Quia & imperatoris milites in Ethruriaz relicti qui Marchū eius fratrē obsidē detinebant eius uirtute cognita: statiz in eius uerba iurarunt: & ex captiuo ducē creauerunt: qui & statiz lucā dedentibus se presidijs in potestatē recipiens mediolanensi regno adiecit. Luchinus autē eius patruus in Bergomates mouens nulla ui sz cuiusdam Guilelmi castri obarchi prouisione & ipse nepotis noīe eam recepit. Qua recepta paulopost Brixiaz procurāte Conradus duce in fidē suscepit: paruerant he due ciuitates superioribus annis Joanni Bohemo regi. Deinde papiam expugnans etiā illa paulopost sibi subiecit: cūq; uires suas longe lateq; diffudisset anno imperij sui .xi. nomine Augusti uitā cum morte mutauit.

Carrariensiū regni principium.

Marsilius carrariensium nobiliu princeps cuz superioribus annis patauij dn̄atum desumpsisset et in ea

1329

non tyrannice sz paterne pluribus annis regnasset: hoc anno magni canis Scaligeri ueritus potentiam ei dē urbis dn̄atū sponte cessit. Sed & sequenti anno cane ipso defuncto postridie ab integro urbē ingressus dn̄iū reassumens .x. āniis regnauit. Uir certe mā suetissimi aī & regie urbanitatis insignitus ac multis uirtutibus decoratus. Qui cū sine uirili prole decessisset: ubertino patruli ex testamento oēz suā hereditatē reliquit.

Franciscus dandalus quinquagesimusquartus uenetorum dux: hoc anno Joanni sorantio duci surrogatus ducauit annis .x. & men. uno. Uir certe tanto principatu dignus si uitam prudentiamq; ac animi magnanimitatem inspicias. Cuius clementia & uirtute maxime pollenses ciues commoti atq; allecti se suasq; ciuitates atq; sibi: & Senatui sponte & libentissime submisere & perfectam eis obedientiam promisere. Hic a paleologo grecoꝝ imperatore rogatus una cū Joanne pontifice & philippo francorum rege contra turcos ei infestos non modicam classem misit: pro qua eos plurimum repressit. Indeq; in mastinum Scaligerū uirum potentissimum durum suscepit bellum: pro quo adiuuantibus philippino gonçaga & obiçone estensi ueronā obsidione cinxit. Cum quo tandem pacem ea cōditione iniit: ut patauio carrariensibus remisso & Brixia Bergomoq; uicecomitibus: ipse solum ueronā uicentiam parmā & lucā sibi retineret. Quibus optime ex sententia gestis emoritur & in capitulo fratrū minorum uenetijs sepelitur.

Gerardinus prepositus Ianuensiū ciuis ex preclara ac nobilissima Spinolaꝝ familia natus hoc eodē anno lucā ethrurie urbē a germanis militibus propria emit pecunia: & in suā redegit potestatē: eam siquidē superioribus diebus marchus uicecomes ab eisdē presidijs acceptā in suā redegerat potestatē: sz eo absente

1330

ut stipendiarior moris est. Milites rursus pecunijs indigni: ut pecunias reciperent ipsi gerardino cā rendidere: sz cā multo tempore non valuit possidere.

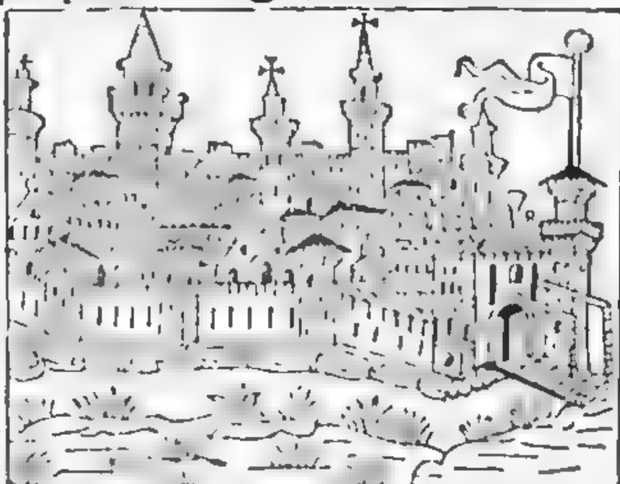
Gonçagorum regni principium.

Ludouicus gonçaga vir animo et virtutibus prestans atq preclarus: hoc anno quadam calliditate atq prudentia. Mantue vrbis principatū passerino Bonacosso ademit: et in se suosq successores vsq in hodiernū diem transtulit. Passerinus autez ipse et predecessores sui ipsum principatū aliquo nullo titulo p annos multos possedere. Sed dissentionū factionibus suborti adeo mos inoleuit: vt cuiq factioso liceret ciuitatum principatus occupare. Ludouicus itaq ille cum apud mātuanos insignis et bello acer haberetur hoc anno insidijs preparatis tumultū in foro excitauit: p quo passerinus vt erat oio bonus ac simplicis ingenij vir nil mali suspicans e vestigio cum suis e regia in forū inermis descendit: quid rei hoc esset. s. sciscitaturus. At Ludouicus viso passerino cōfestī cū suis armatus in regiā cōscendit: et inde passerinū deiectis presidijs oia occupauit: et passerinum cū suis vrbe pepulit. Quo fugato vrbē cū arcibus: cū reliquis fortilitijs: et oppidis in suā potestatē cōuertit: et sex annis postea regnauit: et ab illo deinceps mantuane vrbis dominium apud gonzagas principes sine alicuius impedimēto vsq in diē hanc permansit. Nā pontifices romani et imperatores oēs propter egregias huius pclare familie virtutes ipsaz vrbez et principatū eisdem cōfirmarunt. Sunt tū q dicāt gonzagas principes non factione: sed cōi populor delectiōe vrbis dñatū obtinuisse: vtcunq constat hāc illustrē celebrēq familiā nūc nullo titulo mātuane vrbis principatū possidere. Eā q familiā dicunt iam annos supra sexcentos a Ludouico quodā theutone regia stirpe creato erectā fuisse. Ea. s. tēpestate qua oīs fere italie circa Rubiconē fluuium in gallisor erat tumultu. Gonzage igit viri nobilissimi atque ditissimi a Ludouico predicto progeniti primi ex theutonibus fuere cuius q mātuā venientes incoluerūt. Quam obrē cōstat gonzagam familia antiquitate et nobilitate theutonicor clarissime in italia nobilitatis hodie cum reliquis principatū obtinere: in qua deinceps fuere viri prestātissimi bello. s. et pace clarissimi atq fortissimi: vt infra dicetur. 1330

Forestor nobilium priuilegiū.

Maphcus bergomensis ex nobili vetustaq forestor familia natus non modo iuris ciuilis et pōtificij abunde doctus: sz eloquētia atq rer gerēdar prudētia insignitus: tēpestate hac pp easdē preclarissimas virtutes apud Lud. bauar ipatorē maxio i pcio hitus ē cp et indultis et priuilegijs eisdē gratis pcessis optie pstatus ē. nā eidē successoribusq suis ob grata nīc forestor familie obsegā i ipsū exhibita: et eius q maxime virtutes munificentissimum priuilegium immunitatis et exemptionis ac dignitatis liberalissime concessit constituens. s. eum successoresq eius suū palatinū et honorabilē ciuē in oībus italie vrbibus: eximens eos ab oībus oneribus factionibus et cuiuslibet rei personalis vexationibus. Dansq eisdē libertatem et auctoritatē in eisdē ciuitatibus notarios et tabelliones creandi. Illegitimos ve naturales spuriosq: ac manceres legitimandi. Insuper et cōcedit eis iudices ordinarios et regis missos legitime posse creare constituere et ordinare. Eosdē quoq potissimū in Ciuitatibus Bergomi et Brixie iudices ordinarios et imperij generales auditores in oībus ciuilibus causis ad cognoscendū et diffiniendū non obstantibus quibuscunq alijs priuilegijs in contrariū facientibus nisi de ipsor priuilegio specialis mentio fieret constituit. Eodem preterea priuilegio: omnibus priuilegiatis vetuit: ne potissimū in ciuitate bergomi aut eius dyocesi ipsis ibidem existentibus quouis mō posse aliquez legitimare nisi de eor speciali licentia petita et obtenta. Id qppe priuilegiū incipit: Imperatoriam maiestatē. Quod datuz fuit in Tridentina ciuitate die. xx. Januarij anni. 1330. Approbatūq habetur per oēs potentatus: qui postea per tempora in eisdē ciuitatibus regnare vsq in presens: ut ex eor ānalibus autēticis optime patet. 1330

Cortona ethrurie ciuitas.

Cortona vetustissima oli ethrurie ciuitas a pelasgis pdita et inde eisdē pulsis a thyrrenis possessa: hoc āno cū diu sub dyocesiare tine ciuitatis stetisset a ioāne pōtifice in ciuitatē erigitur: et ioānes qdā viterbiēsis ciuis eidē epūs assignatur. Expugnauerāt. n. eaz oliz Aretini et menibus spoliauerant: cum ab eisdem diu possessa fuisset. Sed inde instaurata et optime habita ac frequētata placuit eidem ioanni pontifici i pristinū statuz reducere: et ei epm concedens in ciuitatez erigere. cumq postea i neapolitanos reges deuenisset Ladislaus rex eandem populo florentino anno domini. 1410. vendidit: atq sub eor dominio nunc vsq permansit. 1331

Raynaldus estensis marchio Aldromandini estensis filius hoc anno post fratrē ferrarie dñatum accipiens regnauit vna cuz Nicolao fratre annis. 4. Mortuo enim Azone in carceribus a Frisco eius filio captiuato: atq inde Frisco ipso a conciuibus pulso et interfecto. Aldromandinus pdicti 1332

Azonis frater successit: qui moriens Raynaldũ hunc ⁊ Nicolaũ forma elegãtes et strenuos reliquit fili
os qui vrbis principatũ resumẽtes statim gallorũ presidia eiecerũt: ⁊ vrbem ab eorũ fancibus liberauerũt. vr
be itaqȝ in sua potestate redacta regnãdi cupiditate allecti: vt vrbeȝ firmo presidio stabilirent argentã rauẽ
natis ecclesie oppidum Passerino bonacolso mantua pulso adiuuante vi occupauerũt: ⁊ suo regno ad ece
runt: inde etiã cũ scaligero iunctis copijs castrum sci Felicis mutinẽsis dyocesis obsidere ceperũt. Quod
quidem oppidũ Mãfredus cũ alijs xx. castellis Carolo boemi regis filio cõmendauerat: quã obrẽ Ca
rolus ⁊ Mãfredus cũ Beltrãdo copiarũ ecclesie duce venientes obsessores adoriũtur: ⁊ eos primus fudũt
et in turpissimã fugã vertunt: et dissipatis oibus copijs ad octingentos viros interfecerũt: ⁊ maximũ eorũ
numeru captiuauerũt. Inter quos nicolaus Raynaldi frater cũ multis nobilibus captiuus fuit. Ea oppor
tunitate legatus motus maiore exercitu congregato in ferrariã duxit: ⁊ eã obsidere cepit. Cũqȝ vrbeȝ acri
ter oppugnaret: ⁊ in suburbiũ sci antonij cepisset Raynaldus susceptis auxiliaribus copijs vrbe erupit: et
ecclesie exercitũ dissipauit adeo vt nullus euadere potuerit: vnde capti fuerũt Galeotus ariminensis: Frã
ciscus ordelaphus forolíuiensis: Ricardus mãfredus fauentinus: ⁊ Hostasius pollentanus rauene ⁊ romã
diole comes: ⁊ alij cõplurimi. Sȝ raynaldus victor hostasiuȝ comitẽ cũ Nicolao fratre ⁊ alijs captiuis per
mutauit. Alios vero capitaneos honeste hĩtos: sibiqȝ obligatos contra ecclesiã in suis ciuitatibus remisit:
hac tñ conditione ne ꝯ eosdem ecclesienses arma amplius sumerẽt. Ea itaqȝ victoria elatus Raynaldus in bo
noniã ducens hostiliter cuncta per circuitũ depopulatus ẽ: ⁊ in bononia ipsã regere cepit. Verumtñ argẽ
tam oppidum cũ essent excõmunicati ⁊ interdicti tãdeȝ precibus ciuiũ suorũ fatigati reddiderũt. Tandem
et ipse Raynaldus cũ bona pace moriẽ moriẽs Obizonẽ nicolai frĩs filiũ regni reliqt successorem.
¶ Mastinus scaliger veronensiũ princeps magni canis ex fratre nepos hoc ãno alberto fratre defũcto v
1334 bis imperiũ licȝ iuuenis suscipiẽs regnauit ãnis 17. Qui purgato vrbis dñio: ac sub manibus in integrum
redacto in id potentie euenit vt omnibus lombardie vrbibus. ac ipsi Bauaro cesari suspectus ⁊ formidabi
lis haberetur: presertiȝ cũ in eo summa vigor et calliditas ac maxima regnãdi cupido. Nam ab ipsa adole
scentia exercitũ ductare expeditionesqȝ obire cõsueuit. Et ppterea nõ contẽtus verone dñio. sed et bergo
mũ ⁊ brixiã ab Azzio vicecomite primũ ademit ac parmaȝ a Rubeis auferre conatus est. Inde crescente
eius potentia lucã: vicentiã ⁊ pataniũ ab vbertino carrariensi abstulit: ⁊ in suã potestatẽ redegit. Quas ob
res Mastinus omnibus per circuitum formidabilis esse cepit: eo potissimum ꝙ incredibili populorũ fa
uore vbiqȝ colerentur. Ad quem dominatuȝ comprimendum omnes ferme italie principes conuenerunt: ⁊
precipue veneti: ⁊ Luchinus vicecomes: qui Azzio successerat. Quare omnes maximo exercitu coacto
veronam obsidione cinxerunt. Sed postquam Luchinus Brixiam ⁊ Bergomuȝ eidem abstulisset timẽ
tes reliqui nedum vnius potentiam extinguere vellent alterius augerent. pacem cum Mastino ea con
ditione ineunt vt patauio vbertino carrariensi omisso ⁊ Brixia ac Bergomo Luchino ipse Veronam: vi
centiam parmam lucãqȝ teneret. Sed cum ad annum domini millesimum trecentesimum quadragesimuȝ
quintum parma a carrariensibus eiectus fuisset. Lucam etiam cum tenere non posset florentinis vendidit
hic vnũ tantũmodo filiũ genuit quẽ ⁊ post eũ regnare instituit ⁊ filiã noie reginã quã Bernabeui vicec
miti matrimonio copulauit. Ex pellicibus aũt multos genuit filios qui malorũ multorũ cã fuerunt.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Joannes Andree patria bononiensis: Jureconsultus etatis sue celeberrimus: ⁊ pontificij quãmaxime
vberrimus fons: tempestate hac floruit ⁊ nouellas super decretales edidit celeberrimas: ac Sextum Cle
mentinasqȝ accuratissime glosauit: atqȝ in Sexto alias nouellas composuit. Insuper ⁊ opus Mercuriale
⁊ in additionibus speculi aliud peregregiũ edidit. ipsius aũt clarissima gesta ⁊ alia ad eum pertinentia ex
additionibus ipsius extra de vita ⁊ honestate cleri. in ti. de filijs presbyterorum optime colliguntur. Obijt
autem anno domini 1348. Bononie ex peste pro ut eius discipulus Joannes Calderini meminit: i. c. Vo
stra: extra de cohabi. clericorum ⁊ mulierum.

¶ Cynus pistoriensis ex nobili Symbaldorũ familia natus Dyni auditor ⁊ predicti Joannis Andree ami
cissimus: ciuilis pontificij iuris prestantissimus sui seculi doctor: per id tempus lecturam perutilem super
codice castigata ⁊ accurata doctrina conscripsit. Atqȝ super prima digesti veteris parte vsque ad titulum
Si ex noxali causa agatur: ⁊ in secunda parte super titulum de rebus creditis. Super reliquas autem par
tes per viam additionum composuit.

¶ Oldradũ aũt de laude concilionatem aduocatũ Dyni discipuluȝ: ⁊ Joannis Andree familiarẽ doctrina
legum ⁊ moribus optimis insignẽ per ipsum tempus floruisse constat. Qui ⁊ ipse in iure ciuili post se mul
tas reliquit lecturas: ac consiliorum peregregium opus.

¶ Nicolaũ aũt Mutinensẽ superioribus viris nequaꝙ̃ in legibus doctrina inferiorẽ ⁊ ipse hisdem tempori
bus ⁊ auctoritate ⁊ scriptis floruisse ferunt. Qui ⁊ ipse in digestis ⁊ codice solẽnes ⁊ accuratas cõscripsit le
cturas de quibus rara habetur copia.

¶ Joannes calderini Ciuis Bononiensis Joannis andree precipuus filius ⁊ discipulus eruditione ⁊ san
ctimonia insignis: ⁊ ipse per idem tempus pontificium ius tum legendo disputando atqȝ scribendo pluri
mum illustrauit. Eo ꝙ ipsius in Decretalibus plurimi extant commentarij: Ac consiliorum in ea faculta
te peregregium opus.

¶ Raynerius forolivlensis celeber iurisconsultus Bartholi saxoferratensis preceptor: et ipse per hoc tps in precio existens commentarios et tractatus in legibus edidit. Et post anno domini. M.ccclviij. cum magna nominis sui fama ibidem diem obiit.

¶ Federicus petrucius senensis supradictorum contemporaneus: et ipse admodum doctus quoddam opus laude dignum edidit ad studentium eruditionem peroptimum.

¶ Recupertus de sancto meniato ethruscus iureconsultus dignissimus et prestantis ingenij vir hisdem temporibus in precio fuit. et nonnullos in legibus tractatus edidit.

¶ Lapum de castellione eiusdem professionis et doctrine virum hec tempora illustrasse fertur: qui et inter cetera ingenij sui monumenta peregregium opus allegationum suarum composuit.

¶ Bartholomeus de Osa patria bergomensis: cuius sexdecim chronicarum extant libri sub Joanne pontifice floruit: et suum opus per hoc tempus perfecit.

¶ Henricus de vrimaria sacri ordinis eremitarum diui augustini professor et sacrarum litterarum peregregius doctor tempestate hac apud parisios celebri doctrina insignis fuit: Qui ab ineunte etate pleraque memoratu digna conteribere orsus est: e quibus in ethicorum libris extant comentaria adeo digna vt inter omnes comendatissima habeantur. Item de sanctis opus solenne. Expositio decretalis de celebratione misse. De perfectione hominis li. i. De exemptione librum vnum. De incarnatione verbi tract. i. De quadruplici instinctu trac. i. Quodlibeta duo cum alijs multis eleganter et docte editis. Qui bus gestis tandem ad celestem patriam migraturus cum sacra omnia religiosissime percepisset coram fratribus vale faciens hec verba protulit. In manus tuas pater deus commendo spiritum meum. In manus tuas filius deus comendo spiritum meum: In manus tuas spiritus sancte deus commendo spiritum meum: quibus completis vt noster Jordanus scribit: sanctam deo reddidit animam.

¶ Hermanus de schildis eiusdem ordinis sancti Augustini professor: et insignis theologus: et magno ingenio vir maiorque doctrina et sanctimonia per hoc tempus ad multorum eruditionem hec que subiecta sunt edidit opera scilicet: vz sup primum sniarum. Sup can. ca. De materia can. Expositionem duplicem dnice orationis. Expositionem super Aue maria: Breuiloquium de expositione misse. De quatuor sensibus sacre scripture copendium. Manuale sacerdotum. De vitijs capitalibus tracta. i. Exameron duplex. Claustrum anime librum vnum. De conceptione virginis marie tractatum vnum. De modo studendi tractatum. i. Introductorium iuris tractato vno. Collationes predicabiles per anni circulum. Super librum rhetoricorum trac. i. De vera et falsa amicitia li. i. De compensatione orationum dnicarum cum orationibus canonicis tractatum. i. De. v. sensibus trac. i. Sup decretalem omnis vtriusque sexus tractatum. i. Sup genesim postillam. Contra errorem flagellatorum trac. i. Contra magistrum Conradum de comparatione misse trac. i. Sermones preterea multos ad populum edidit. Qz et multe eius extant questiones. Denique et metro de diuisione phie trac. coposuit. Item de mansionibus li. i. et alia multa.

¶ Gerardus autem natione bononiensis Carmelitarum ordinis doctor: hisdem tpibus cum parisius diu clarus et insignis habitus fuisset post multorum editionem librorum Auinioni diem obijt.

¶ Bartholomeus natione pisanus ordinis predicatorum theologus et insignis decretorum doctor per hoc ipsum tempus pisis floruit et multa laude digna coposuit: inter que putile opus et quasi diuinum ad confessorum instructionem edidit quod summam pisanam seu magistrutiam appellauit. Eam. n. ipso referente perfecit anno domini. 1338.

¶ Albertum Bauarum eiusdem professionis et litterature: sed maioris sanctimonie virum cum eodem claruisse: et miraculis floruisse tradunt: qui preter sanctitatem maximam et ipse summam celebrem de casibus coposuit. Cui aliquando beatum Augustinum cum beato Thoma aquinate apparuisse tradunt eique dixisse Thomas mihi par est in gloria virginali: sed in immundicia cordis prior.

¶ Gulielmus Ocha excellentissimus minorum ordis doctor per hoc tepus mirifice laudatur: qui in logica phia ac theologia optime scripsit: insuper dyalogum et tractatum de corpore xpi edidit.

¶ Bertonum valensem insignem ordinis minorum theologum moribus et vita preclarum isto tpe plurimum laudant: eo qui in sacris codicibus multa coposuerit. Sed et cum diligens diui patris nri augustini imitator existeret. In librum ipsius de Ci. dei perpulchre scripsit. Qui cum primum generalis minister ordinis sui haberetur ad cardinalatus officium postea assumptus fuit.

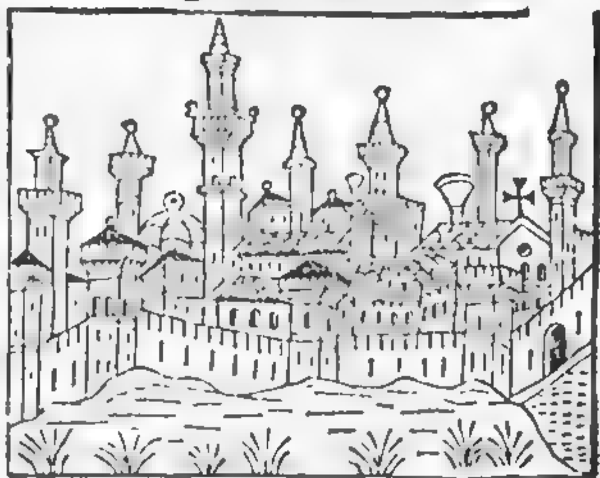
¶ Othomanorum turcorum regni procursus.

¶ Turci Othomani ab Othomano eorum primo principe nuncupati: qui nostris tpibus totam ferme Asiam minorem et greciam partim armis partimque seditionibus sibi subdiderunt: tepestate hac adhuc Joanne pontifice predicto psulante ab Othomano quodam turco exigui census et obscure inter eos nato principia sumpsere. A quo postmodum: vt premissum est: eius posteri vsque in presens othomani turci appellati sunt. Hic igitur othomanus primus turcorum rex. Dum inter turcorum principes magna orta esset discordia: feliciter sibi plurimum ausum et dum reliqui inuicem sese dilaniarent accitis vndique viris latronibus alijsque raptoribus et predonibus breui tempore et nomen magnum et auctoritatem maximam adeptus est: vnde et oppida non pauca a principibus sue gentis accipiens in suam redegit ptatem. Qui moriens Orchanem noie reliquit filium: qui et ipse suscepto regno rem a pre inchoatam longe lateque propagauit. Eoque mortuo Amurates filius eiusdem tertio loco successit vir callidus et insidiosus qui cum duo xpiani de grecorum imperio: vt infra dicemus: disceptarent ab altero qui superari timebat ex asia in greciam pro auxilio accersitus fuit: qui videns ambos viribus fractos atque defessos arma in eos conuertit et grecie magnam partem sibi subiecit. Is moriens duos post se reliquit filios. Solimanum et paiceten. Solimano mox extincto res vniuersa ad paiceten deducta est: qui priusquam a Thamerlane caperetur res magnas in gre

cia gessit. Dimissus vero nil memoria dignū postea egit: sȝ inglorius apud Asiā e vita migravit. Huius aūt filij cōplures fuere. Quoꝝ primus Calapinus fuit quintus inter eos rex natu maior: qui regnum post patrem obtinuit. Cui defuncto Orchani filio adulescentulo regnū devenit: qui paulopost a moyse patruo extinctus fuit. et non multopost et ipse patruus nullo superstite filio decessit. Mahumetes autem sextus rex: tertius ex Paticie filius subsecutus regnuȝ obtinēs magnas res in europa gessit: multosqȝ turcoꝝ igulos armis oppressit: necnō et eoꝝ regna abstulit. Ipsoqȝ mortuo Amurateȝ filiū dimisit heredeȝ: qui et Mustaphaȝ patruū superavit: atqȝ tam in grecia q̄ in asia multas victorias obtinuit. Hic mahometū habuit filiū virꝝ preclarissimū qui duo imperia: et duodecȝ regna acquisita suo adiecit dominio. de quo. j. āno dn̄i. 1481. suo loco dicemus: hicqȝ deficiens Paticiē primogenitū imperatorē adhuc extātē dimisit.

¶ Bononia romādiole primaria civitas. his diebus abeūte ex italia boemo rege adiuvātibus florētinis: et raynaldo estēsi pulso pont. legato i libertatē se vēdicat: et sūptis armis i ecclesiastico psidio admōȝ crudescit: et multos tū in urbe: tūqȝ in agro interfecit. Quā obrē legatus: q se i arce receperat oi spe destitutus arcē bononiēsibus cū pāce reddidit: et i avinionē ad pō. se recepit: et stati papa diē obijt.

¶ Bononia romādiole civitas

Benedictus xi. papa pria tholesanus cisterciensis ordis, pfessus iacobus ātea vocatus hoc āno ex psbro cardinali pon.

Pag. 206

1354 creatus sedit annis. 7. mē. 3. et diebus. 17. q pontificatu inito cēsuras in bavaro fulminatas ut impij usurpatorē iteravit. Verꝝ postea veritus ne vacāte imperio ab aliquo externo hoste occuparet Azzū et luchinū vicecomites suos i mediolano et i alijs urbibus: q̄s possidebāt vicarios cōstituit. Eādēqȝ potestatē Mastino scaligero ac alijs regulis tribuit. senatuiqȝ et populo Ro. p legatū psuasit: ut senatoriā dignitatē: quā diu regio noie gesserat suis tandē auspicijs et ecclesie administrarēt. hanc ob reȝ et Stephano colūne senatoria dignitas ad qnqnniū prorogata ē. Hic āt pōn. cū i theologia et alijs doctrinis ac moribus oibus insignitus eēt tāte fuit constantie: ut nūq a recto vel viuel pollicitationibus: aut precibus dimoveri potuerit. Et iō cū semel tm̄ i toto sui pōtificatus tpe sacros ordines celebraverit: ubi sex Cardinales psbyteros viros egregios creavit nō ex suis: ut sepe fit: sȝ undequaqȝ ad se vocatos: hic i avinione pontificias et qdē celebres edes cū turribus et pomerio edificavit: ac Ro. beati petri basilice tectū restitui fecit. Eius āt tales fuerūt sñie. Talis esto suavo: quales ignavos cupis. hec Malus mortē: Bonus āt magis metū formidat. Que scis legendo tuearis neſcis legēdo disce. Eque turpe est carere amicis: et eos sepe mutare. Optime cōservant amicū preces eoꝝ cogitāt. Regi turpius est vinci beneficijs q̄ armis. Hic denīqȝ moriēs et ipse multa auri vīȝ nō cognatis vel affinibus: sȝ ecclesie: ut bonū decet pontificeȝ: reliqt. Quā ob rem in eius morte omnes fere pn̄tes: et absentes collachrimarunt. 6554

¶ Philippinus Ludovici gonçage filius pre hoc āno defūcto in mātue regnū succedēs regnavit ānis. 25. Nā cū antea eius pr ludovicus capitaneus diceretur ipsūȝ Benedictus papa vicariū mātue et Regij lepidi ecclesie noie designavit. Hijs n. tpibus vacāte imperio unusqisqȝ q̄uis prius dn̄s ex alieno rapere conatur: tū cū alij hoc alij illud occupare niterent et ipse philippinus regiū lepedi dedētibus se civibus in ptātē suam recepit. Hic itaqȝ philippinus cū esset magnanimus et corpore forma procerus multa bella strēnue gessit. Et pterīȝ ꝯ obiçonē estēseȝ sibi infēsū et indices pp Rhegiū sibi adversatē. A quo aliqū in bello provocatus in Rhegiēsi eiȝ ovenit agro et collatis signis cū eo cōflixit et tāto impetu cū fudit et eius castra psligavit et fugientē Obiçonē usqȝ ferariā eū cū maxima suoꝝ cede persecutus fuit.

¶ Obiço estensis Nicolai pdicti Raynaldi frīs filius patruo hoc āno succedēs regnavit ānis. 22. vir qdem splēdidus atqȝ magnificus pp qd Benedictus pōtifex p legatū suū cū Ferrarie et mutine ac argēte suū istituit vicariū vectigalē: ut vȝ singulis ānis decēmilia numū auri ecclesie Ro. psolveret. Hic āt. ii. principatus sui āno parmā mastini scaligeri urbē quā paulo āte florētinis. 50. milibus aureis vēdere statuerat: ab Azzo Corrigiēsi: cū ipsā tueri nō posset accepit et i suā ptāteȝ redegit. Quā potius clarior qȝ factus: Philippinuȝ Gōçaȝe bellis lacessere tēptavit: a quo tādē ultima qū pritie fugatus et psligatus fuit: hac desperatione tēꝝ pmotus obiço parmā acceptā cū retinere nō posset Luchino vicecomiti cedit.

¶ Galeotus malatesta ungarus cognomēto appellatus: his tpibus apud Ariminū flaminie, pulicie urbeȝ ex capitaneo cū reliquis eius fratribus a Benedicto pontifice cōstituitur: quē et postmodū etiā eius successor Clemens sextus aplica et impali auctoritate ꝯfirmavit et in ea ipse et eius successores usqȝ in pn̄s ocā psteraverūt. Ja nāqȝ galeotus fuit vir oi virtute ornatus: et arma quoad vixit maxia cū laude tractavit: et propterea a pisanis copiaꝝ suaꝝ ꝯ lucēses dux delectus ipsos pisanos a lucēsibus acerrie obsessos pstātissimo

liberavit aio et multas eis strages intulit: hic tñ cũ superioribus annis pro legato Bononiensi ecclesie nomi-ne cotra Raynaldũ estensem arma sumpsisset ab eodẽ Raynaldo cum reliquis principibus captus fuit a quo tamẽ benignissime acceptus illesum abire permisit. Ab isto nanqȝ dignissimo ꝑncipe ortum habuere Carolus et Pandulphus malatesta fratres fortissimi principes: de qbus loco suo mox dicemus.

¶ Ordelaphorum regni principium.

¶ Franciscus Ordelaphus vir ꝓstãtissimus et ipe hisdẽ tẽporibus a Bñdicto põtifice Romano ex nobili capitaneo vicariatus dignitatẽ vna cũ Simbaldo fratre in Forliuiensi ciuitate accepit: Hi enim fratres cũ potẽtissimi atqȝ ꝑmarij in Cesena et Forliuio essent a ꝑncipio cõtra ecclesiã ꝓ imꝑatore tenuerãt et sub ca-pitaneatus titulo post mortem Clemẽtis qnti istarũ duarũ vrbiũ principatũ occupauerãt: sed postmoduȝ in fidẽ põtificis venientes a Bñdicto ꝑdicto põtifice vicarij ecclesie noie cõstituti eos et Clemẽs. 6. postea cõfirmauit. Et hi etiã a Raynaldo Estẽsi capti fuerũt: sed postmodũ in libertatẽ remisit: Hec eni ꝑclaris-sima familia sub eodẽ titulo vsqȝ ad ãnũ dñi. 1480. i Forliuiẽsi tñmõ ciuitate ꝑdurauit.

¶ Manfredorum regni principium.

¶ Ricardus aũt Mãfredus ex clarissima Mãfredi Sicilie regis stirpe, creatus et ipe his tpibus simili-ter ex capitaneo seu ꝑmario vrbis Fauẽtie et Imole vrbiũ vicarius a Bñdicto pontifice institutus ꝑfuit: seu regnauit vna cũ Ioane fratre ãnis. 16. he tamẽ due ciuitates lõge antea in ipam illustrẽ Manfredoruȝ nobilium beniuolẽtia et obediẽtia deuenerãt: et eos tanqȝ pres et defensores habuerãt: ac eoȝ nutu oĩa in eas dẽ a ciuibus disponebãtur: et cũ et a Clemẽ. c. 6. põtifice in eisdẽ cõfirmati fuissent vsqȝ in ꝑñtẽ diẽ maxie i Fauentia cum gloria perseuerant. 1340

¶ Bartholomeus gradenico. . . 50. venetoȝ dux hoc ãno Frãco Dãdulo duci suffectus ducauit annis tri-bus mẽs. 1. et diebus. 20. Hic cũ prudẽtissimus eẽt: et rerũ multarũ sciẽtissimus Taruisinã ciuitatẽ Sena-tui nõ armis. sed prudẽtia agiuit: Inde cũ florẽtini et potẽtia et dñatu iã ab italis i ꝑcio hierẽt cũ eisdẽ ꝑmũ societatẽ et fedus iniit: et qȝmaxie aduersus Mastinũ scaligerum et alios Senatui aduersantes que etiam nunc vsqȝ vt plurimũ incorrupta permansit. Alia quoqȝ beneficia hic vrbi venete attulit. Et demum mor-tuus in porticu sancti Marci sepelitur.

¶ Vbertinus carrariensis Marsilij ꝑdicti patruelis hoc eodẽ ãno post ipm Marsiliũ iuregĩtñ ex ipsius Marsilij testo Padue dñatũ suscipiẽs regnauit ãnis sex: hũc cũ Mastinus veronẽsis ꝑnceps magnis af-fecisset cladibus et dãnis: tãdẽ lacessitus eidẽ vrbẽ tradidit: qa venetis et Luchino vicecomite ꝓcurãtibus cũ pax inter ipos cõfecta eẽt eidẽ Vbertino ciuitas mox reddita ẽ: quẽ stati Bñdictus põtifex apostolica et impiali auctoritate ipm in ea cõfirmauit: et deinceps quoad vixit ipaȝ in pace possedit: Ipso deniqȝ mor-tuo cũ Marsilius eius filius successisset: eodẽ ãno ab Iacobo Vbertini patruelle cõspiratiõe facta interfe-ctus fuit: et ipse vrbis primatũ suscepit.

¶ Luchinus vicecomes Actij ꝑdicti patruus et Matthei filius hoc ãno Actio ipo nepote mortuo in Me-diolanẽse regnũ succedẽs regnauit vna cũ Ioãne eius fratre vrbis archiepo ãnis ferme. 8. Hic nãqȝ cla-rissimus impator extitit: et in oi laudis genere quã in ꝑncipe oportet eẽ clarus fuit: qui ꝑncipatu suscepto oẽs vno aio hẽre cepit: nec ad dexterã aut ad sinistrã aspicere voluit: vñ et cũctos q ab Actio exulauerãt re-dire fecit: quãobrem oẽs in suã pellexit beniuolẽtiã. Hic cõtra mastinũ scaligerũ virũ iter italos potẽtissi-mũ bellũ suscepit: et Bergomũ et Brixiã vrbes sibi ablatas ab integro recuꝑauit: Deinde multas alias cital pine gallie ciuitates ptim armis: ptimqȝ beniuolẽtia in fidem recipiens suo regno adiecit. Quamob rem Benedictus papa ipos Mediolani aliarũqȝ vrbiũ quas possidebant vicarios ecclesie nomine constituit Hos autem solos quasi Clemẽs sextus eius successor cum tota italie in tumultu ob reditum Bauari im-peratoris depositi etiam in insubre vicarios confirmauit: De reliquis Italie principibus nulla ferme mẽ-tione habita: Existimat enim eos ob eorum potentiam Bauaro redeunti resistere posse. Hic quippe vir cum christianissimus ac munificentissimus esset multa monasteria et basilicas in mediolano et alibi par-tim restituit: partimqȝ a fundamẽtis edificauit: addens etiam prouentibus quibus sacerdotes viuerent: Insuper et menia nostre ciuitatis Bergomi magna ex parte vetustate collapsa suis quasi impẽsis instaura-uit: vt ex muroȝ et ipoȝ inscriptiõibus appet: arcẽ quoqȝ in colle eiusdẽ vrbis quã capellam vocant a nepote incohatã ãno salutis nostre. 1345. ipe perfecit: itidẽ in castello brixie egit: quod in meliorem et celebriorem formã redegit: Hic cũ Isabelã patria genuẽsem ꝓstãtissimã et elegãtissimã mulierẽ duxisset vxorẽ nullum qȝdiu nõ se deuoꝛit btõ Marco euãgeliste vnqȝ potuit suscipere prolẽ. Et cũ se btõ Marco deuouisset du-os vno partu edidit filios: quibus editis cõfestim Venetias ad grãs dino Marco exoluendas ꝑrexit: vbi et ab Andrea Dãdulo duce et toto senatu sũmo honore excepta fuit. Tãdẽ Luchinus hic cũ nil ꝑtermisisset et ad principatũ et in ipo principatu qd iustũ deceret principẽ ãno dñi 1349. tertio idus Ianuarij mediolani de-functus ẽ: et regijs exequijs decoratus in ꝑhano diui Ambrosij insigni tumulo sepultus est.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Frãciscus petrarcha natiõe etruscus religiosus deuotissimus et phũs ac poeta sui tpis clarissimus his 1342
tpibus ob singularẽ i oi lr̃atura doctrinã atqȝ scitissimã vitã i tota italia et fere in europa maxio in ꝑcio habitus est: et qȝmaxime cum propter singularem eius poesim apud omnes singulare et perbẽne decus haberetur

Rome a Ro. Senatu in capitolio vniuerso cetu astāte: Roberto Sicilie approbāte laurea corona insignitus ē. Hic cui cū ab ipa pueritia litteris oībus se cōtulisset poeta insignis ⁊ orator facundissimus euasit: ac etiā omnis philosophie simus aptus ei fuit: ⁊ cū i eis atq3 diuinis scripturis se totū cōtulisset captus amore vite solitarie ad execrāda oīa vita summi pōtificis ⁊ alioꝝ patrū ac pncipū mundanoꝝ beniuolentia3 tanq̄ alter Joannes baptista spreuit ⁊ dimissa patria sua in patauino agro in quādā valle3 clausam abijt ⁊ ibidē omnē fere floridam iuuētutē suā: vnius villici cōtētus obsequio: meditādo orando ⁊ scribēdo cōsumere voluit: tādem cōfectus senio in āno dn̄i. 1374. ibidē sanctā xpo reddidit aīam: cuius venerabile corpus ibidē in sepulchro marmoreo. 4. colūnis insertato sepultū fuit: Huic aūt cū ingeniū pter humanum a deo datū fuisset pmus oium lōgo postliminiū fuit a quo eloquētie studia excitata sunt. Nec tamen eum attigisse eloquētie ciceroniane florem dicēdū ē: sicut nostris tēporibus multos ornatos videmus: quod tamen certe magis ei euenit ex libroꝝ q̄ ingenij carētia. Edidit aūt hic celestis vir tā prosaice q̄ metrice plurima opa: que cū sint lepore sonātium verboꝝ melliflua ⁊ sentētiarū succo mirabili sapida potius artificio celesti q̄ hūano ingenio iudicant fabrefacta: sed q̄ ad manus nr̄as deuenere hec sunt bucholicoru3 versibus li. i. q icipit: Monice tranqllo: de vita solitaria li. i. Paucos hoīes noui: de remedijs fortuitoꝝ li. i. Cū res fortunasq3. Epistolaꝝ li. i. Si in seua piū seruassent sydera regē: Aphricā etiā edidit quam Roberto regi intitulauit. Scripsit ⁊ Scipiōis aphricani vitam atq3 tribunoꝝ libros plurimos materna lingua compositi multo splendore fulgentes ac ingenti suauitate redolentes.

¶ Franciscus de barbarino florētinus poeta ⁊ canōista clarissimus vir quidē fidei integerrime ⁊ morum honestate ac spectabili vita laudabilis cū petrarcha floruit: q̄ tn̄ sacros canones longe magis q̄ poeticam nouerit: ⁊ ipe nōnulla opuscula Rhitimis vulgaribus ingenij sui mobilitatē prestantia edidit: que adhuc apud multos in precio habentur: propter quod ⁊ inter egregios viros merito computandus est.

¶ Albricus Roxiatus bergomēsis Augusti pōtificijq3 iuris optimus interpres ⁊ ipe illo tēpore apd̄ Bergomū ortus sui ciuitatē ⁊ alias cisalpine gallie vrbes clarissimus cā iure habitus ē: cuius eminētissimo ac pne diuino ingenio permaxie amplissima ciuiliū pōtificaliū legū volumina sunt illustrata. Na3 super toto codice ac nouo veteriq3 digesto: necnō ⁊ inforciato cōmētarios edidit excellētes: sed ⁊ in statutis ac sexto decretaliū tractatus cōfecit pulcherrimos. Comedia quoq3 diuo volumine sup Dantē poetam cōposuisse tradunt ⁊ quedam alia.

¶ Joannē et Guardū bergomēse3 viꝝ domi nobilē: sed virtutibus ⁊ legū scia nobiliorē. iisdem temporibus ascribunt: qui tn̄ aliqua extantia non ediderit: in eadem tamen vrbe Bergomo ingenio locupletior maiori in precio habitus est.

¶ Yuo natione brito eruditissimus iuriscōsultus ⁊ ipse per hec tēpora preter doctrinam ⁊ singularē eloquētiam qbus egregie insignitus erat mira etiā pietate ac misericordia in paupes vtens celeberrimus hītus ē q cū amplū hēret patrimoniū spem oē3 suā in deo collocās paupeꝝ ⁊ orphanoꝝ ac viduaꝝ p virili semper tueri voluit: ppt qd ⁊ cōdignā laboris sui mercedē a dn̄o postmodū recepit: quo mortuo cū crebris fulgeret miraculis iter scōs aggregari meruit. vn̄ ⁊ eius festū. 6° calē. septēbris celebrari iussum fuit.

¶ Gregorius arriminēsis ordis eremitaꝝ diui augusti. gnalis prior acutissimus sacre theologie interpres hisdē tēporibus apud parisiū gymnasioꝝ caput ob igenij magnitudinē a tota vniuersitate magnas laudes cōmeruit: vbi cū ei ingeniū perspicax eēt ⁊ reꝝ multarū ⁊ q̄maxie philosophie ⁊ theologie plena eēt noticia: sup pmū secūdū ⁊ tertium ac quartū sniarū accuratissime scripsit: qua qdē lectura et nūc parisienses vt plurimū vtuntur: habentur ⁊ eius in epistolas pauli commentaria dignissima.

¶ Thomā de argentina ordinis generalē post predictū creatum tempestate hac floruisse ferunt: Qui super quattuor sentētiarū libris ⁊ ipe cōmentaria dignissima edidit: qbus scolastici in germania maxie vtuntur cum plurimum aliorum scriptis prestare cēseantur. Et cum religiosissimus esset post multa beneficia ordini collata etiam constitutiones ordinis in formam redegit.

¶ Alphonsu3 et hispalēsem epm̄ ⁊ eiusdē ordis professum ac doctorem cū eisdē claruisse tradunt: Cuius scriptura maxie super sententiarū libris ab oībus maximo habetur in precio vbi haberi possunt.

¶ Michaelem de massa ipius etiam ordinis pclarissimū theologum ⁊ multarum artiū scientissimum atq3 venerabilem virum hac etiam tempestate nonnulli floruisse tradunt. Qui preter sententiarum cōmentaria etiam super mattheum de quattuor virtutibus cum alijs plerisq3 opusculis edidit.

carmelit. ¶ Joannes de Bacone ordinis carmelitarum egregius sacre theologie magister ⁊ iuris canonici doctor per hoc ipsum tempus pmū apud parisium. deinde in angliam profectus ob doctrine ⁊ ingenij magnitudinem eminentissimus ac supremus inter eruditos iudicatus est.

¶ Anselmū de Ast cisalpine gallie ciuitate ordinis minoꝝ bachalarium omni doctrina excellentissimus hisdem temporibus celebrē ac pclarissimā summā tam in theologia q̄ in legibus edidisse tradunt.

¶ Joānes et ō Saxo eiusdē ordis p hys tpis ⁊ ipe aliā summā i vtroq3 iure: ā3 nō eiusdē pcij cōposuit.

¶ Ludolphus alamanus ordis cartusiēsiū vir doctrīa ⁊ moꝝ scitate cōspicuus hac ipa tēpestat peroptime vitā dn̄i nr̄i iesu xpi egregio volumie ⁊ quodā celesti artificio: imo potius diua reuelatōe q̄ studio fabricauit: i quo certe se ondit venerabilē viꝝ ⁊ oiu3 reꝝ tā diuinaꝝ q̄ hūanaꝝ: ⁊ potissimū ipius iesu xpi vite pūt potuit hoi lucē plenissimā hūisse noticiā: alia quoq3 laude digna hic deuotus atq3 venerādus pr̄ edidit.

¶ Andalo natiõe genuẽsis ex nigro℞ optima familia natus astronomus quidẽ scientissimus ⁊ generosus ac venerabilis vir: Joãnis Bocacij in astro℞ motibus preceptor: hoc ipso tẽpore floruit: cuius quanta fuerit eius in oibus circũspectio: quãtaq; morum grauitas ⁊ modestia ac sy derum noticia idẽ in quindecim. deorum Genealogie lib optie declarat. Nã cũ iuuenis fere integrũ peragrasset orbẽ nõ solũ regulis veteruz vt plurimum sui astro℞ motus agnouit: sz etiã sub quocũq; climate. sub quocũq; orizonte experiẽtia ducẽte suũ certior factus visu didicit: quod alij audi tu dicũt: Cuius quidẽ preclarissimi viri plurima extãt in ea facultate opuscula astro℞ celiq; motus ostẽdẽtia q̃ certe quãtũ sibi circa talia fuerit pertinẽtia ipsa declarant.

¶ Barlaã aũt diui basilij monachũ natiõe calabrũ vir℞ oi sciẽtia clarissimũ ⁊ grecis maxie adeo eruditũ vt imperato℞ ⁊ plurimorũ principũ greco℞ atq; docto℞ hoium priuilegia habere et testãtia nedũ his tẽporibus apud grecos cõsed nedũ a multis seculis citra fuisse viũ tã insignitaq; grãdi scia preditum: quẽ nõnulla greco sermõe composuisse tradunt: que ⁊ si quedam non fuerunt in librum redacta ostẽderunt tamen euz multa vidisse: ⁊ optime intellexisse demonstrant.

¶ Paulus perusinus grauissimus iuris vtriusq; doctor: Barlae p̃dicti singulari beniuolentia iũctus: vir militarũ re℞ notitia doctus p hoc tẽpus supplico exño inter viros preclaros annũeratus ẽ: eo q maximũ composuerit opus quod collectionũ librũ intitulauit in quo multa sunt ad varia spectãtia: Et quicquid de dijs maxime gẽtilũ nõ solũ apud latinos: sed apud grecos inueniri potuit adiutorio Barlae p̃dicti collegit: a quo Bocacius: vt ipse testatur: multa de generatione deo℞ excerpsit: Hic diu custos ⁊ magister Bibliothece Roberti regis Sicilie fuit.

¶ Paulus geometra florẽtinus p hoc ipm tẽpus vniuerso occidẽti ea i facultate ⁊ arismetrica atq; astrologia notissimus fuit: ⁊ nulli sue etatis secũdus: cui adeo ea in facultate oia fuere aperta: vt nil apud eũ illarum incognitũ fuisse referat: ⁊ qd mirabile dictu visuq; fuit lõge magis quicquid de syderibus aut celo loquentibus eius propriis mãibus cũ instris ad hoc cõfectis occulta fide spectare volentibus demõstrauit.

¶ Jottus deniq; florẽtinus preclarissimi in pictura ingenij vir q superioribus diebus antiquaz lõgo tpe pigẽdi artẽ nobilissimã reddidit hisdẽ tẽporibus clarus habitus est in precio exño: cũ a Benedicto põtifice in auinionẽ ad pingendũ martyrũ historias ingẽti precio statutũ fuisset morte preuentus rem omisit. Pap. 207

1342 Clemẽs sextus papa patria lemouicẽsis monachus petrus ãtea vocatus hoc ãno ex Rothomagẽsi archiepo põtifici Benedicto suffectus sedit ãnis. x. mẽ. vi. ⁊ diebus 84 humanus quidẽ liberalisq; ⁊ multe doctrine ac cõposite eloquẽtie vir q p̃mo põtificatus ãno: cũ decẽ cardinales creasset: vnuz ex fratribus suis monachũ ⁊ alterũ ex sorore nepotẽ fecit: post modũ Jubileũ: quẽ Bonifacius. 8. millesimo tricẽtesimo ditimo ãno celebrauerat: ⁊ de cẽtenario in ceterarũ obseruãdũ declarauerat: ad quinquagenariũ nũerũ reduxit: q̃ ẽ ppter iubilei nũerus: Inde ex depositiõe imperij Bauarij vniuersa Italia turbulẽta Luchinũ ⁊ Joãnẽ eius fratrẽ archiepiscopũ vicecomites vicarios suos in Mediolano cõfirmauit: ⁊ ceteris aũt abstinuit: cũ Bauarus Tridẽtũ petẽs Italiã inuasurus videret: Qui pari modo ⁊ ipse in multis ecclesie terris vicarios suos imperiali auctoritate cõstituit: videlicet in Viterbio Joãnẽ de vico vrbis prefectum Galeotũ malatestã in Arimino: Antoniũ ferretanũ i Ancbona: Gẽtilẽ varanẽũ Camerini: Guidonẽ polẽtanũ Rauene: Frãciscũ Ordelaphũ Forliuij ⁊ Cesene: Joannẽ mãfredũ Fauẽtie ⁊ Imole: ac alios p diuersa latine puĩcie loca. Clemẽs aũt põtifex quosdã cardinales ex Auinione Romã misit: qui statũ vrbis cõponẽtes seditiõibus sublatis Petrũ Sarã colũnẽsẽ ⁊ Joãnẽ Vrsi filiũ Senatores declararunt: ac Nicolaũ publicũ scribã ciuẽ Romanũ q statũ vrbis in suã redegerat ptãtẽ: ⁊ seipm tribunũ constituerat: ceperũt ⁊ in vinculis cõiecerũt. Quapp timẽs põtifex ne Italia fiama ⁊ ferro vastaret: Bonomã illarum vicecomitibus hac lege cõcessit: vt duodecim milia nũmũ auri singulis ãnis ecclesie Ro psoluerẽt ⁊ pacem iter ota cõstituerẽt seu cõseruarẽt: Deniq; cũ barbari ⁊ mauri isideles vtrãq; hispaniã ⁊ germaniã lacerarẽt: Clemẽs hic põti ad gerẽdũ bellũ cõ eos principes cõpulit: q cõ hostes sepe ⁊ feliciter pugnauerunt multisq; co℞ cesis innũerabiles triũphos egerunt: Indeq; cũ fedus p̃cipe in Eduardũ Anglo℞ ⁊ Philippum Frãco℞ reges cõponere attentasset. frustra laborauit: post eo in oibus bõi pastoris officio fũctus ãno dñi 1352. auinioni moriẽs: ⁊ a cardinalibus adhibita honesta funeris pompa ibidem sepelitur. 1343

¶ Andreas Dãdalus 56. venetorum dux Bartholomeo duci hoc anno surrogatus ducauit ãnis. xi. ⁊ mẽ. 8. vir certe sua etate magni ⁊ excelsi cõsilij: sed etiã pro Francisci petrarche testimonio litterarũ erudiciõe doctissimus ⁊ magnificẽtissimus: cuius tẽpore cũ Cretenses a Senatu defecissent: ipse suo cõsilio: suaq; prudentia potius q̃ armis rursus colla submittere coegit: nã statim classem in eos mittens sceleris certantibus deuicit: ⁊ in fidem conuertit. indeq; Clemẽtis pontificis hortatu triginta biremes auxiliares in mauros vtrãq; hispaniã vastãtes transmisit: ⁊ eos multis incõmodis ⁊ cedibus humiliauit: pugnauit deinde nauali plio cũ genuẽsibus: quos cũ p̃me cõflictu superasset: paulo post ab eisdẽ reassumptis viribus Philippo auria eo℞ duce audacissimo fusus ẽt profligatus ac laceratus fuit: quo conflictu Senatus Venetus Chium insulam perdidit: ⁊ Euboiam vix tueri potuit: Eo nãq; bello veneti a Genuẽsibus tantam occidionẽ susceperũt: q̃ tam antea nunq̃: Hic aũt cum vrbẽ Venetã multis ⁊ preclarissimis edificijs cultiorem ⁊ clariorẽ reddidisset: p triennium seuissima ⁊ grauis pestis eã inuasit: vt ingẽtẽ multitudinẽ cõsumpserit: adeo vt potius habitatiões hitatoribus: q̃ hitatores eisdem carerẽt: Ex qua quidẽ cũ ⁊ ipse defecisset: apud sanctum Marcum in baptismali capella sepultus fuit. 1343

¶ Gualterus natiōe gallus Athenarū dux appellatus hoc anno a Roberto Sicilie rege in subsidiū Flore
tinoꝝ cōtra pisanos missus tyrannidē cum in vrbe Florētia decē menses obtinuit. Florētini nanqꝫ cū Lu
cā vrbē a Mastino Scaligero ꝑcio quīgētoꝝ miliuꝫ ducatoꝝ emissent a pisanis ꝑus occupata fuit ꝙ flo
rētini a Scaligero intromissi fuerunt: ꝓpter quod etiā pisani aduersus Florētinos acre bellū susceperūt
⁊ ꝑlio a florētinis cōtra pisanos cōmisso: ingentē stragē florentini a pisanis acceperūt. Quare aio fracti
ad eundē Mastinū ⁊ bononiēses confugierunt: eo ꝙ Robertus rex eis subsidiū mittere nō poterat. Acce
ptis igitur a Scaligero ⁊ bononiēsibus eqtibus multis belli ducē Malcotū malatestam sibi constituerunt:
q cū magno exercitu in pisanū agrū accedēs bellū a Lucha pisanos diuertere cōpulit: ⁊ lucanā obsidionē
soluere fecit. Interea Robertus rex hūc gualterum cū aliquo equitatu ad florētinos misit: Qui artibus ex
quisitis populi gratiā aucupās malatestā tanꝗ̄ belli ignarū deijcere curauit: atqꝫ id effecit: vt ⁊ ipē loco sui
a florētinis oībus copijs ꝑficeret: ac sic per diuisionē ciuiū egit ꝙ ⁊ eqtum dux ⁊ vrbis ꝑfectus delectus fu
it: ⁊ ita plenariū vrbis dñium occupauit: Qui palaciū ingressus stati priores ⁊ alios vrbis magistratus de
iecit: atqꝫ inde cū quotidie multos passim interficeret: a ciuibus tādē vrbe pulsus ē: nā Angelus accolus
vrbis archiepūs cū videret hoīes seuitiā ⁊ tyrānidē stati armatos ciues in episcopatu ad se vocauit ⁊ ad ty
rannū cōcurrentes patriā ⁊ ciuitatē illo expulso in libertatē vendicauit: Attamē ipm Gualterū propter be
neficia in vrbē collata incolumē cū militibus ⁊ rebus suis abire voluit Plebs vero ingrata: vt mos semper
fuit: nobiles suos: quoꝝ cōsilijs ⁊ armis libertatē cōsecuta fuerat consestim vrbe eiecit: ⁊ direptis eoꝝ bo
nis ac domibus euersis eos perpetuo dānauit exilio.

¶ Andreas Caroli vngarie regis filius hoc āno. s. 1343. Roberto eius patruo Sicilie rege sine virili sexu
defuncto: suscepta Joanna ipsius Roberti regis ex filio nepte vxore post socerū ⁊ patruū suū Robertum
regnauit in Sicilia ⁊ apulia ānis. 3. Sed ipa Joanna post triēniū cognita viri sui socordia: cōsentiētibus
eius agnatis atqꝫ hortantibus q regno inhiābāt andreā ipm maritū ⁊ cōsobrinū suū laqueo interimi fecit: ⁊ al
teri cōsobrino nupsit: vꝫ Ludouico Tarēti ꝑncipi eius filio quē Roberti fratrē fuisse docuimus: cū Ludo
uicus Vngarie rex ⁊ ipius Andree frater eidē Joanę vt ferebat, interfectrici ⁊ incestuose epistolā in hec
vba trāsmittit Joāna inordinata vita ꝑcedēs retento ꝑtatis in regno neglecta vindicta ⁊ excusatio subseqn̄s
necis viri tui, pbāt te fuisse pticipē ⁊ cōsortē: atqꝫ ita Ludouicus eius frater multoꝝ ꝑcibus ipulsus tādeꝫ
cū parauissimo exercitu in italia ad vlciscēdū scelus vēit: ⁊ ꝑmo Sulmonēses resistere ausos oppugnare ce
pit: eosqꝫ in ꝑtātē redactos cruentissimas cedes de eis egit: ac sic id regnum per septem annos sub multis
contentionibus ⁊ armis fuit.

¶ Joanna igit̄: de qua nūc est sermo Caroli Calabrie ducis filia fuit: ⁊ Roberti regis ex primogenito ipo
neptis: nō modo origine ⁊ potētia ac moribus: sed ⁊ robustissimo inuictoqꝫ aio illustris femina fuit: ⁊ taꝫ
oculata in oībus extitit: vt potius fraude ꝙ̄ vllo ingenio qs decipe eā potuisset: hec eni lōganimis ⁊ ꝯstās
admodū fuit: qd satis mōstrauere in ea fortune seuiētis insultus: in qbus certe sepe multū agitata fuit: naꝫ
in primis ꝑtulit austeros moꝝ cōiugū ⁊ sinistrā famā ⁊ pōtificū minas: ac intestina regulorum fratrum
discidia ⁊ plurima extera bella ac alieni criminis fugā: necnō ⁊ nobiliū suoꝝ detractiōes: ⁊ alia plurima: q̄
oia forti ꝑtulit pectore: ⁊ tandē oia inuicto supauit aio. Et demū dyademate ⁊ regno in pace adeptis statiꝫ
virtute valida insurgens adeo regnū omne scelestoꝝ hoīum purgauit insultu. vt non solum inopes. sed ⁊
diuites ⁊ opulenti cātando die noctuqꝫ quo vellent ire tute possent: ⁊ quod maius est etiam insignes viros
moribus dissolutos incōpositos ⁊ vrbanos retraxit moꝝs. Erat eni illi mite eloquiū ⁊ gratissima facun
dia atqꝫ familiaris hūanitas: pietas mansuetudo: necnō ⁊ benignitas: vt nō reginam suis quis dicere pre
sumeret: sed sociā: Ex qbus virtutibus oēs illā non solū egregiam atqꝫ conspicuā: sed singulare italicum
decus quoad vixit fuisse dixerunt: hec eni Auinionēsem vrbē suam Clemēti pontifici vēdit: ⁊ pro eius so
lutiōe feudū quod debebat regina Ro. ecclesie pon. relaxauit. Vixit autē Joanna hec cuꝫ Ludouico rege
marito secūdo. 16. ānis: ex quo nullā ꝑlē peperit: ⁊ cū Ludouicū et andagauēsꝫ frācoꝝ quondam regis fi
lium ad successionem regni adoptasset: a Carolo regio genere nato iussu Vrbani pontificis anno domi
ni. 1382. capta ⁊ interfecta fuit.

¶ Joannes Vicecomes ⁊ Mediolanensium archiepiscopus hoc anno Luchino fratre defuncto medio
lanense regnum solus obtinēs regnauit annis vndecim ⁊ mēsibus octo. Mattheus enim huius pater co
gnomēto magnus quiqꝫ genuit filios: videlicet Galeacium Marcū Luchinū hūc Joannē ⁊ Stephanum
Galeacio autē primogenito Azzius filius fuit q eidē in regno successit: Eo aūt sine prole defuncto cū mar
cus superstes nō eēt: Luchinus vt supius pꝫ successit: ⁊ eo quoqꝫ defuncto cū antea Stephanus decessis
1344 set: hic inregētiū in regno successit: q principatu inito: vt aio erat generoso ingenioqꝫ celebri statim Gale
acium Stephani predicti filium: ⁊ Barnabouem ipsius fratrem: quos Luchinus patruus depulerat: ad
se redire fecit: ⁊ eos honoribus ⁊ diuitijs munificentissime erexit: Inde cum videret Galeacium adole
scentem strenuum ⁊ belli scientia clarissimū militie sue imperatorem constituit: Qui imperatoria digni
tate suscepta: vt erat animo strenuus maxima incrementa ad veterem regni sui potentiam addidit. Vn
de ⁊ secundo principatus sui anno per arma Bononiam vrbem opulentissimaꝫ: amplissimāqꝫ obtinuit:
quā ⁊ Ro. pontifex eidem aliqua lege permisit: Inde bellum cōtra florentinos ⁊ alias Etrurie ⁊ Flami
nee vrbes suscepit: ⁊ eas breui temporis spacio aut subditas: aut sibi ingenti terrore tribularias fecit:

cūqȝ Mastini Scaligeri filiū sibi federe ꝛ amicitia cōiunxisset: in Liguriā aciē direxit ꝛ nō multopost genuam Savonā: Naulū ꝛ reliquas maritimas vrbes pedemōtiū castris pariter cū breui regno sue adiecit. Quas ob res nō mō p italiā: verū etiā per exteras infidelesqȝ natiōes noiatissimus ꝛ formidabilis Joannes hic eē cepit. Et ꝓpterea cū multi ꝑncipū ꝛ regū legati ad eū videndi gra ꝑuenissent: a eos comiter ꝛ ꝑbenigne suscipiebat: vt more augusti cesaris ex aicis amicissimos faceret: Jta eni in ciuibus ꝛ subditis suis ꝑhumanissime semp vixit: vt nō mō dñm aut pōtificē: sed oium patrē diceres. Fuit eni in delinquētes clemēs: erga aicos ꝛ paupes ꝑ cūssimus ꝛ semp liberalissimus: Tādem cū hic illustrissimus ꝑsul ꝛ inuictissimus ꝑnceps ꝛ in oi ṽtutū gnē ornatus ãno dni.1352.octobris mēse morte obijsset: Mediolāi i tēplo btē ṽgis Marie sacrato marmoreo cenotaphio sepultus fuit: vbi tale epigrãma habetur.

Quā fallax q̄ pompa leuis q̄ gloria mundi
Sit breuis ꝛ fragilis humana potentia q̄ sit
Collige ab exēplo qui transis: perlege: disce
Jn speculo speculare meo lachrymabile carmē
Qui sim qui fuerī: ȝ qui marmore claudar
Sanguine clarus erā vicecomes illu pe ioannes
Presul erā: pastorqȝ fui. baculumqȝ gerebam
Nomine nullus opes possidebat latius orbem
Jmperio tituloqȝ meo i mediolano: alās mediolanū
Urbs subiecta erat laudense solū placētia grata
Aurea parma bona bononia pulchra cremona
Pergama magna satis lapidosis mōtibus altis
Brixia magnipotens bobiensis terra tribusqȝ
Cumarum tellus: nonaqȝ alexandria pinguis
Et vercellarū tellus atqȝ nouaria ꝛ alba
Ast quoqȝ cum castris pedemōtis iussa subibant.
Janua que ab antiquo quondam iam cōdita iano
Dicitur: ꝛ vasti narratur gloria mundi
Et sauonēsis vas ꝛ loca plurima que nunc
Difficile est narrare in mea iussa subibant
Tuscia tota meum metuebat languida nomen
Per me obsessa fuit populo florentia plena
Bellaqȝ sustinuit tellus perusina superba
Et p se ꝛ sene timidum reuerētur honorem
Prestabant: meme metuebat marchia tota
Jtalie partes omnes timuere ioannem
Nunc me petra tenet: saxoqȝ claudor in isto
Et lacerant vermes: lamant ꝛ vndiqȝ corpus
Quid mihi diuitie quid alta palacia prosunt
Cum mihi sufficiat paruoqȝ marmore claudor

¶ Nicolaus rentij ciuis Ro. ꝛ publicus i ea vrbe scriba: vt erat vir magnanimus: ꝛ ad libertatē Romanam excelsi aī erectus hoc ãno statū regiminis a Clemēte pōtifice cōstitutus mutare ꝑ viribus volēs e capitolio vbi erat publicus scriba: Senatores eiecit: ꝛ ipē illū p armā accepit: quāobrē tantū beniuolētie ꝛ auctoritatis apud oēs sibi cōparauit: vt facile quo vellet mētē populi Ro. flecteret: q vt aios hoīȝ cōtrouerteret hūc sibi accepit titulū Nicolaus seuerus ꝛ clemēs: libertatis: pacis: iusticieqȝ tribunus: ac sacre Ro. reipu. liberator illustris: q̄ qdē ṽba tātā de se ꝛ admiratiōnē ꝛ opiōnē cōcitarūt: vt oēs italie ꝑncipes ꝑ legatos pacem ꝛ aicitiā ab eo q̄sierunt: externe quoqȝ ꝑuincie romanā rēpublicā renatā esse putauerūt: Sed par eius fucata gloria durauit: qa dū parti vni ciuiū cōsulit: pti alteri aduersat. vnde ꝛ repēte de patrono tyrãnus est appellatus: hācob rē sibi cauēs septio magratus sui mēse spōte sua ꝛ oībus suis ignaris mutata veste Roma per obscurā noctē abiens in Bohemiā ꝓfectus ē ad Carolū Joānis regis filiū: q vbi eū recepit stati in auinionē vinctū misit: ꝛ pōtifici dono dedit: eo aūt in carcerē a pōtifice cōiecto: pōtifex quosdā cardinales Ro. misit: q eū fractū vrbis statū cōponerēt Jpsi aūt cardinales Frācisci petri arche cōsilio vsi ad tollēdas plebiū seditiōes: duos senatores. s. petrū Sarā colūnēsē: ꝛ Joānē Ursi filium iterato creauerunt. 1345

¶ Marsilius eius noīs secūdus Ubertini Carrariēsis filius hoc ãno tertio calēdas aprilis p̄re defuncto pataune vrbis sceptra suscipiēs regnauit tātūmodo diebus. 4. Nā vbi eū ꝑmū regnare cōtigit: Jacobinus Ubertini patruelis cōspiratiōnē suscitauit: ꝛ eū obtruncare fecit: Quo mortuo ipē vrbis ꝑnatū inuasit Et vt diu regnare posset quinquaginta ex nobilioribus laqueo necari fecit: ꝛ multos ex carrariensibus vrbe depulit: q venetias cōfugiētes Andree duci ꝛ senatui se cōmisere: sedataqȝ seditiōe carrarienses oēs: andrea duce deprecante patricij veneti creati sunt.

¶ Montisferetri regni principium.

¶ Gallasius ex nobilissima illustriqȝ Montisferetri familia natus hisdem temporibus a Bauaro imperatore cōtra pōtificem in Urbinū Marchie anchonitane ciuitatem vicarius auctoritate imperiali cōstituitur: ꝛ aduersus rē ecclesiasticam cōcitatur: nam vt permissum est: cū Clemēs papa Luchinum vicecomitem ꝛ eius germanū in Mediolano ditionis imperij vicarium cōtra ipsum constituisset: ꝛ ipse imperator pari modo in ipā Urbini ciuitate: ꝛ in tota marchia ecclesie prouincia multos imperij nomine constituit vicarios: Eo q̄ hec familia ꝛ antiquitate ꝛ potentia ceteris prestare videbatur. Is igitur sic constitutus: cum omnia bene ꝛ iuste ac fideliter in futurum rexerit: a pontificibus postea confirmatus ipsam ciuitatem cum Engubio Umbrie vrbe tanquam veri possessores eius posteri pro ecclesia Romana possederunt: Jndeqȝ propter eorum bene merita ꝛ seruicia ecclesie Romane collata: siquid census superioribus annis ecclesie persoluebatur: Sixtus quartus pontifex circa annum domini 1476 eidem familie relaxauit: ac Federicum tunc dominantem ipsius ducem creauit: ꝛ auctoritate apostolica ipsum ꝛ posteros eius in perpetuum confirmauit.

¶ Varaneorum etiam regni principium.

¶ Gentilis autem ex celebri vetustissimaqȝ varaneorum familia in picētibus natus: ꝛ ipē hac tēpestate modo simili quo ꝛ Gallasius a Bauaro imꝑatore i ciuitate Camerini vicarius cōstitutus fuit: ꝛ cū noīe imꝑij

vsq; ad morē Bauari illā possedisset: Eo mortuo: τ Carolo in loco Bauari surrogato Gētilis ipse vrbē duobus cardinalibus legatis apostolicis resignauit: Verūtamē legatus cōcessi eū τ reliquos in vrbibus suis vicarios ecclesie noīe cōfirmauit: eo maxīe q̄ viderat illū ecclesie Ro obsequētissimū. Confirmauitq; tā ipse q̄ posteri varanei vsq; in p̄ntē diē possidēt: quā qdē ciuitatē in protectionē susceptā ipi illustres varanei sua prudētia suaq; vtute cū beniuolētia alio℞ principū mirūmmodū auxere: τ adeo vt nūc τ populi frequētia: τ opibus magnis interceptētes ciuitates primaria cēseat. Eā tamē illustrē familiā maximam cedē a cōciuibus suis aliquādo sustinuisse cōpertū ē: nā aliquādo a ciuibus cōspiratiōe suborta dū ipi nobilissimi τ clarissimi viri sacris in basilica interessent oēs tā viri q̄ pueri τ infantes ad vnū vsq; fuerūt interfecti: Sed cū aliqui subter fugissent i regnū restitui p̄ceauēre in futu℞ deinceps cū ciuibus suis iustissime τ clemētissime vixere: quo℞ vtute vniuersa ciuitas optime gubernata q̄escit: cā eni ciuitatē vetustissimā fuisse cognoscimus: eo q̄ ad ipam: vt Liuius li. 9. refert Fabij maximi fratrē quando motus etruscorum fuerat exploratum peruenisse: τ multa exceptum fuisse comitatum.

Carolus quartus — Carolus eius nois. 4. Joānis regis Boheme filius vigetimusseсūdus Germano℞ impator: hoc āno iubēte Clemēte pōtifice ab electoribus impator designatus imparauit annis. 31. Vir multarū lingu- 44
guarū τ litterarū peritissimus: iustusq; τ rectus ac timēs deū: bonos diligēs: τ malos sceleratosq; odio hñs: Qui cū iustus eēt etiā nōnullas leges cōdidit: que adhuc extāt: τ caroline nūcupantur.
1347 Ipse eni/ vt diximus, cū xp̄ianissimus eēt añ imperij susceptionē Nicolaū scribā cepit: τ in Auinione vinctum ad pōtificē misit: Sed τ Drachinū Roberti nepotē: quē Ludouicus eius germānus τ Joāna ipsius Roberti neptis ad curā Neapolitani regni reliquerat: accepit τ capitali supplicio affecit. Et p̄pterea mox oium cōsensu cesar τ augustus ē appellatus. Solus aūt Bauarus princeps pp̄ patris iniuriā illi ceruicem subdere recusauit: q statī in Italiā descēdens a Jacobino carrariēsi: τ Mastino Scaligero: Lonzagis: viccomitibusq; ac alijs cisalpine p̄ncipibus p̄benigne susceptus ē: τ Mediolani fmī more coronā ferreā suscipiēs statī cū ingēti comitatu Pisas peruēit: atq; ibidē legatos totius Etrurie obuios habuit: qui dicerent se paratos eē ipsius madatis obtēperare: Cūq; Romā tādē cū ingēti gloria puēisset a duobus cardinalibus eo ad eā rē missis coronatus ē: τ augustus appellatus ē: Quo incoronato statim oia oppida ciuitatesq;: quas tyrāni multi Bauaro instigāte occupauerāt ecclesie Ro eo mādāte reddite sūt: Eos tamen vicarios pōtif eis legatus i oppidis suis cōfirmauit: quos videbat Ro ecclesie obsequētes: vtpote Malateстā Guidonē polētanū in Flaminia ferratēses in marchia anchonitana: varēses in piceno. Ordelaphos aūt nō obtēperātes e Cesena Foroliuioq; deturbauit: qbus optie gestis Carolus in germaniam rediit: q cū oēm ferme etatē vltro citroq; ex italia in germaniā eūdo τ redeūdo cōsumpsisset: tādem etate iam grandeuus saluti proprie consulens Vincēslaū filium natu grandiorē anno domini. 1370. cesarem faciens imperij successorē sibi delegit: ac sic cum patre filius imperauit annis octo.

¶ Ingens vapor magnitudine bombili boreali mouens regiōe magno aspicientium terrore per celū hoc anno delapsus est: Et sunt qui scribant hoc eodē anno quasdā bestiolas multiplicato nūero in oriente celo cecidisse: quarū corruptione τ fetore execrabilis pestilentia subsecuta est.

¶ Pestis lugubris τ miserāda hoc āno incepit: τ p tres ānos p totū pene orbē debachata ē: q̄ primo i asia apud Indos ob easdē bestiolas illic p̄iēs passim p p̄uincias incipiēs vsq; in britānos τ oēs gētes adeo deleuit: vt vix decimus q̄sq; ex millesimo hoic supfuerit: τ pleraq; loca prorsus derelicta sunt.
1348

¶ Judei omnes qui in germania erant his temporibus combusti sunt: eo q̄ omnis regionis puteos intoxicare fuerunt annixi: vt multi eorum confessi sunt.

¶ Joannes Frāco℞ rex hoc anno Philippo patre defuncto Frācie regnai cepit: τ regnauit ānis. 14. hic
1350 cū Eduardo anglo℞ rege bellū a patre ceptū p̄sequēs sexto regni sui ano in pictauēsi agro supatꝰ: τ cū philippo eius filio captꝰ: τ in ea quidē clade pinaxima Gualterus athenarū dux: quē apud Florētinos tyrānidem exercuisse diximus: vna cū xx. milibus gallis interfectus fuit: Verum tertio captiuitatis sue āno ipse Eduardus aī magnitudine motus Joanē ipm cum omnibus captiuis hac conditione liberauit τ dimisit: vt nunq̄ cōtra se bellum gerere p̄sumeret: sed nō ita multopost fidefragus Joannes hic pacem rumpens Eduardū ab integro arma capere: τ eū vsq; ad internitionē perseq; ipulit. Armatis igit centū τ quinquaginta rostratis nauibus ingētē exercitū ꝯ ioānē in galliā duxit: τ maxīa clade vniuersū regnū eius affecit.

¶ Jacobinus carrariensis: quē diximus Marsiliū interfecisse: hoc eodē āno postq̄ quatuor ānis in patria sceptra tenuisset: τ ipse a Gulielmo eius ex pellice filio interficitꝰ: cuius parricidij hec cā fuit: q̄ Gulielmus cū quodam milite cōtendens ab eodem cōtumeliose spurius appellatus ē: Qua cōtumelia perturbatus mox vt domū regressus est patrem in secreto accersiuit: τ gladio impetens eum confodit τ interfecit: ac statim in templo diui patris augustini eum sepeliri fecit. Hoc enim gestum est vt non euacuetur verbum Christi qui ait: q̄ qui gladio feriet: gladio peribit.

¶ Forestinus de forestis Bergomēsis abauus meus vir demi nobilis: sz vtute τ aī magnanimitate nobilior: hoc ipo anno post multos a Joāne viccomite archiep̄o ob cōsilij τ ingenij magnitudinē susceptos ho-
1350 nores τ dignitates ac p̄fecturas apd Bergomū ciuitatē suam grādeuus: τ plenus die℞ diē obijt τ ibidē i claustro bti Stephāi ordis p̄dicato℞ celebri pōpa sepulchro marmoreo adhuc extante sepultus est.

¶ Canē vero secundū Scaligerū Mastini p̄ncipis filiū hoc anno patre defuncto Verone p̄ncipatū sum

possesse traxit: in quo quidē regno vixit annis. 42. Mastinus autē binis genitor tres legitimos genuit filios Canē scilicet hūc Segnoriū et Albuinū: sed ex pellicibus multos inter quos Frignanus primo fuit vir audacissimus: qui anno quarto principatus canis: cū ipse dns Canis Bolzanū oppidū recreādi aīo cā se contulisset: cōspiratiōe excitata vrbis dñatū ipse mox occupauit: et Canē ipsum cū fratribus exclusit: Quo viso Cāis: vt erat aīo prestātissimo confestim adiuuātibus Philippino Gonzaga et Estēsibus cōgregato exercitu suo vrbem obsedit: et post multas occidiones in die carnisprivij vrbē dire et acriter oppugnatā recepit: et confestim de Frignano: aliisqz seditiosis suppliciū sumpsit: Verū cū postea hanc ob rē nimiū i ciues crudelis esset: a Segnorio eius germano sequēti āno. scilicet 1355. die. 14. decēbris interceptus et obtrūcatus fuit: Atqz ita ipse Segnorius frater vna cū Albuino fratre cōsentiētibus ciuibus vrbis principatū sibi desumpsit. 1351

¶ Cometes hoc anno sub Septētrione decembrio mense apparuit: que extincto statim grauiores eū[?] estus subsecuti sunt. Et celestis trabs prox ardente parte per celum labi visa est.

¶ Philippus patritius genuēsis ex nobili et primaria vrbis familia auria nūcupata natiōe fortissime prudentie et eloquij admirādi vir ac naualis belli peritia insignitus: cui certe in eisdem virtutibus apud Genuenses non inueniebat par: bisdē tēporibus a genuēsibus contra venetos naualis belli dux efficitur: qui magistratu suscepto cū audisset venetos in Grecia genuēsiū classem cōfregisse: et decē eorū triremes captiuasse: vt erat ingētis aī vir et clarissimus imperator repēte ex Genua in greciā traijciēs: venetorū classem cū ingēti fragore et strepitu inuasit: et vniuersā cū maris hostiū occidiōe disrupit et dissipauit: Quibus gestis cuclligio[?] chyū insula venetis parētē inuasit: et illā cū vrbe recepit: Unde ad Altiopolē[?] insulā traiciēs ipsā et direptionibus et incēdijs plurimū afflixit: Deniqz cū ingēti hostium et rerū preda genuā reuersus de captiuitate hostiū pulchrum egit triumphum.

¶ Ludouicus Philippi Tarētinorū principis filius: et Joāne Roberti Sicilie regis neptis maritus: hoc āno postqz Ludouicū cōsobrinū vngarie regē apulie regnū obtinuit: regnauit annis. 26. regio suscepto mox pacē cū vngaro renouauit. Joāna aūt in beniuolētie signū Auinionē sem vrbē que sui patrimonij ciuitas erat Clemēti pōtifici venalē obtulit: quā libentissime pōtifex acceptās eā precij permutatiōe soluit: nā vndē regia ipsa Ro. ecclesie ex feudo regni apulie pōtifici debebat: qūtū ipsa auinionēsis ciuitas valebat. 1352

¶ Celestis flamma post solis occasum hoc anno inter zephirum atqz austrum latissime excrescens terribile quoqz ostentans incendiū: tandem cū magno murmure e celo ruit.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Gerardū senēsē sacri ordis eremitarū diui augusti. sacrarū lrarū clarissimū interprētē hac ipsa tēpestate admodū senē obijsse tradūt: virū vtiqz igenij eminētissimi et hei Egidij Ro. imitatorē precipuū q cū eēt i sacra theologia doctus sup primū sniarū acutissime scripsit: deinde tractatus de prescriptiōibus et de vsucaptiōibus: et de vsuris: et de mōtibus florētinorū: ceterisqz cōtractibus opuscula edidit: qbus diuus Bernardinus cōterraneus suus i tractatu suo restitutionū plurimū vsus est. Joānes etiā tractatū Joannes andree eius contemporaneus multis in locis et maxime Mercurialibus plurimū cōmendat et allegat.

¶ Gerardus itē eius ordinis et doctrine pfessor patria Bergomēsis et sauonēsis epūs bisdē tpibus in precio existēs populo suo pesse laborāuit vt bonū decet epm magis pdesse admissus ē qz peesse: q cū pōtifice ū vir is edoctus eēt i sexto decretaliū in c. de reli. do. multa cōmentarius ē: Sed et alia multa in laudē sue religiōis lucē deduxit: vn et magistr sniarū nō insulse cōmētatus ē: Sup epistolā et ad hebreos scripsit: et sup cantica cāticorū mirabilē expositionē fecit: cōnectēs paulū apostolū Salomōi: et nouū testamētū veteri: cuius principiū est: Ale due cherubin: Quodlibeta et duo parisius disputauit: atqz alia multa edidit opuscula: Monasteriū deinde diui Augusti. Sauone quod extra vrbē erat sua impensa prope reduxit: In cuius deinde instauratione et ampliatione: et nos per sex annos plurimo sudore laborauimus: Mortē deniqz non sine sanctitatis noie Bergomi iuxta maius altare celebri sepulchro a se structo sepelitur.

¶ Guilielmus patria cremonēsis ipsius eremitarū ordis gnālis prior: et postmodū nouarie vrbis epūs et ipse hec ipsa tpa tū doctria celebritū mox sctate: tūqz eloquētia plurimū decorauit. Is nāqz postea qz. 10. āno gnālatus offm pplice exercuisset a clemēte pōti. pp. ipsius excellētiā et multarū rerū cognitionē nouariēsis ecclie epūs designatus fuit: i quo qdē pōtificatu beatū petrū aug. imitaturus. xij. sui ordis fratres secū hic voluit: cū qbus sacra faciēs canōicas horas nocturnas pariter et diurnas quottidie vigili cura psoluebat: Deinde i suo epatu multa edificia vetustate collapsa restituit et cultiora reddidit: et castellū i predio epatus maxima impensa condidit: Diui aūt pris aug. corpus a Joāne. 22. cū maxia puilegij progatiua obtinuit vbi et locū celeberrimū vna cū sepulchro marmoreo toto mūdo celeberrio cōstruē fecit: sed et cōuentū cremonēsem ac nouariēsem maxima impensa auxit: et insuper pmodū beneficia ordini contulit.

¶ Antoninus preterea Rampbegulus natiōe genuēsis eius ordis theologus et declamator sui seculi celeberrimus et ipse hec tēpora predicādo docēdo monēdo et castigādo clariora reddidit: qui et xpianis populis ad bene beateqz viuēdum verbo pariter et exemplo quoad vixit incessanter viā optime ostendit: Eius autē plurima in declamationibus extāt adhuc opuscula qbus predicatores plurimum vti consueuerant.

¶ Bonomius bgomēs medicus ex clusono opido ortūdus p hec tpa diuina qdā i medicia disciplia illustrauit vel sui tpis medicos excelluit: ac qdā i medicia obscura mltis qōibus explanauit: et trac. qudā ō venēis xposuit.

¶ Thomas Florētinus medicus diui quondā medici filius hisdē temporibus non inferiori ingenio fama ue patri subsecutus etiam de arte medendi summam pulcherrimā post se reliquit.

¶ Bartolus saxoferratensis iurecōsultorū superioris seculi princeps: ⁊ eiusdem professionis copiosissimus explanator Cyni ⁊ Jacobi bothigarij doctorum discipulus ⁊ auditor: his quoqꝫ tēporibus tātum in mundo ea in doctrina admirabilis fuit: q ⁊ p̄ceteris legū interp̄tibus in digesto nouo ⁊ veteri ac inforciato: nec non ⁊ in reliquis legū codicibus p̄clarissima edidit comentaria: quorū celebritate atqꝫ p̄stantia ipse vulgatissimus habitus ē. Scripsit ⁊ Tyberiadis tractatū: ac aliū de guelphis ⁊ gibellinis. Feruntur etiam eius p̄clara consiliorū volumina. Obijt autē anno domini 1355. etatis vero quinquagesimosexto.

¶ Franciscus Tygrini patria pisanus iurisconsultus per hoc ipm̄ tempus ⁊ scientia ⁊ vite sanctimonia a pluribus laudatur: qui ⁊ ipse nōnulla in legibus cōmentariola scripto mandauit.

¶ Franciscus quoqꝫ albergotus natione aretinus solidus legū doctor: ⁊ explanator Bartoli amicissimus ⁊ familiaris ac imitator per hec ipa tempora quedam extantia composuit.

Pon. 203. Innocētius eius nois sextus papa patria lemonicēsis Stephanus antea vocatus iuris vtriusqꝫ cō 657
sultissimus hoc anno in calēdas decēbris Clemēti pōtifici surrogatus sedit annis x integerrime
vite magnjqꝫ cōstantie ⁊ seueritatis vir: qui ecclesiastica beneficia nō nisi religiosissimis ⁊ doctis
1353 viris vnqꝫ cōcedere voluit. Qui inito pōtificatu stati sub anathematis pena oibus epis ⁊ reliquis prelatis mādauit vt ad sua beneficia p̄ficiscerētur. Ipse autē vt ceteris cēt exēplo ꝯfestim impensam domesticam minuit: ⁊ familiā suā viroꝝ vtiqꝫ pbatissimoꝝ ad honestū numerū redigens: ⁊ vt id cardinales facerent edicto acerrimo mādauit. Auditoribus p̄terea sacri palacij salaria cōstituit ne mūeribus corrumpi ob inopiā possent. Hic in victu suo parcus fuit: sed in bellico sumptu largissimus habitus ē. Huius eo suasione ⁊ pnīa lēta inter genuēses ⁊ venetos demqꝫ fedus initū ē. Multaqꝫ ecclesie ditiōis oppida ⁊ loca a tyrānis iādiu occupata per Egidiū legatū recepit: Se inter pisanos ⁊ Florētinos paceꝫ composuit. Atqꝫ tumultuāte Roma ciuitate in creādis Senatoribus eoꝝ discordiā optime sedauit: atqꝫ ab eisdē obtinuit vt Senatorē ipse externū mittere posset. Et quinquagesimonono dn̄i nostri Jesu xp̄i āno supra millesimum tricētesimū Raymūdum de gēte ptolomea senēsem primū externoꝝ senatorū Romaꝫ misit: q per annum senatorum munus gessit. Et post eū Ludouicū de Rotha pisanū ⁊ vngarū saxoferratēsem: q semestrem vterqꝫ senatū habuit. postea Thomā Spoletanū qui per annū gessit. Ad cuius anni finē exorto tumultu creati sunt septē reipub. reformatores q senatus potestatē gesserūt: Ad quos deponendos Hugonē lusignanum Cypri regē ab expeditiōe in turcos ducta reuersum Senatorē misit. Et post eū Paulus Argenti comes capelli spoletanus Senatorā gessit. Cōstituerat aūt classem maiorē in Turcos mittere sed multis animi perturbatiōibus afflictus destitit: qbus malis anno pontificatus sui decimo mortuus ē: ⁊ in monasterio diui Andree cartusiensium ordinis: quod ipse extra Auinionem proprijs impensis extruxerat ⁊ dotauerat: sepultus est.

¶ Marinus Falerianus huius nois tertius quinquagesimusseptimus venetorum dux Andree Dandulo
1354 duci hoc āno suffectus ducauit mēses. 7. ⁊ dies. 6. Vir qdē ambitiosus ⁊ malignus: q dū sibi vniuersaꝫ rēpublicā vsurpare licētia quesiuisset: a senatu dep̄hensus ⁊ captus atqꝫ cōuinctus apud palacij scalam vniuerso spectāte populo securi percutiē: ⁊ dignū maloꝝ suorū exitū obtinuit: Atqꝫ cū eo nōnulli plebei complices: vꝫ Philippus Sapiencia calderarius: ⁊ Bertucij eduus: ac quidam alij quos oēs in patibulo appēdere fecerunt. Huius autem corpus apud predicatores sepultum fuit.

¶ Joānes autē Gradenico admodū senex post mortē Marini bonorū oīum suffragijs. 58. venetoꝝ dux suffectus ducauit āno vno ⁊ mēsi. 3. Vir certe sapiētissimus: ⁊ diuinarū humanarūqꝫ literarū ac iuris appime
1355 eruditus: atqꝫ tanto magistratu dignissimus: q pulsis ⁊ sopitis seditionibus rempub. optie pro tēpore gubernauit: Verū cū multi seditiosi ad Ludouicū Vngarie regē ex vrbe veneta cōfugissent illū impulerūt: q cū quadraginta armatorum milibus p obtinēdo Taruisio cōtra Senatū duceret: q in agro Taruisano cū ipsis seditiosis veniēs vrbē ⁊ agrū incēdijs ⁊ direptiōibus plurimū lacerauit: Quāobrē respu. Venetianus extra admodū cōquassata fuit. Hos aūt cū Innocētius pōtifex ad pacē diu reducere tētasset: frustra laborauit. Deniqꝫ ⁊ hic cū maximo reipublice detrimento deficiens apud fratres minores sepelitur.

¶ Bernahos ⁊ Galeacius vicecomites Stephani filij: hoc anno Joāne archiep̄o patruo defuncto in mediolanēsi regno ābo successerūt: Qui p̄ncipatu suscepto stati cū Venetis: alijsqꝫ socijs ciuitatibus fedus
1356 percusserūt. Sed paulopost cū sola genua maritima ab eis defecisset: ⁊ stati e Bononia legati suggestiōe subiecta ē: quā cū Bernabos recuperādi eā bello p̄mere cepisset: ⁊ ipam durissima obsidione vrgeret: legatus apostolicus qui erat cistercensis ordis abbas confestim in societatē belli: accitis Philippino Gonzaga ⁊ Cane Scaligero: alijsqꝫ plurimis ditiōis sue vicarijs ad diuertēdū bellū in Brixianos duxit. Sed Bernabos brixianoꝝ periculo permotus relicta bononia ⁊ Regio in hostē proficiscit: ⁊ apd̄ Montemclarū agri ipsius brixiani oppidū inimicū adoritur: a qbus stati fusus ⁊ fugatus cū paucis brixiā se cōtulit: ⁊ ab inimico p̄secutus ibidē vix menibus ab eo se tutari potuit. His stātibus rebus mox Galeacius eius germanus mortem obijt: ⁊ filiū vnicū ex Blanca Sabaudiani principis filia susceptū noīe Joānē Galeacium post se heredem reliqt. Rebusqꝫ ecclesie sopitis: ⁊ Bononia emissa cum creuisset Joannes Galeacius cum patruo Bernabove regnū diuisit: in qua qdem p̄titiōe p̄mo Bernaboui Placentia. Parma Cre

mona:laudũ:crema:brixia:bergomũ:τ comũ cũ dimidio mediolano obuenit. Joãni galeatio marie vo pa
pia:verdona:bobiũ:alexandria:nouaria:vercelle:cetereq; ciuitates ad alpes verse cũ reliqua mediolani
medietate obuenere. Bernabos aũt tãq̃ etate maior mediolani regni sui sedem posuit. Galeatius vero pa
pie cõmorari statuit. Atq; eo modo ambo regnauerũt ãnis.26.in quibus maxime simultates τ odia: vt fit:
inter eos exarsere. Tandẽ cum galeatius ad firmãdã pacẽ perpetuã cũ patruo catherinã eius cõsobrinam
Bernabouis filiã duxisset vxorẽ: τ ab ea didicisset multas ei mortis insidias a socero bernabone fuisse intẽ
tas: ipse ad p̃cauenda mala ãno dñi.1381.patruũ bernabonẽ dolo cõprehendit: τ in triciana arce inhumanissi
ma ppetuo carceri mãcipauit: vbi paulopost ai dolore egritudie cõtracta vitã cũ morte cõmutauit. Relictis
post se multis filijs ex carrariensi vxore susceptis: quorũ primus Carolus fuit: qui sublato patre ad armi-
niacũ principẽ se cõtulit: vbi τ ioãnẽ noie p̃cẽmũ genuit. Joannes itaq; galeatius bernabone capto: oẽ re-
gnum mediolanẽse sibi l;si subiecit: τ vniuersos bernabouis filios e regno depulit.

¶ Joannes delphinus quinquagesimus nonus venetorũ dux Joanni gradenico duci suffectus ducauit an 1356
nis.5.τ men.3. Hic vir prudentissimus habitus cũ apud taruisiũ contra vngaros cãpi promisor existeret ex
senatusconsulto dux creatus sub ducali bireto τ vexillo venetias statim cõcessit: qui mox ab vngaro pacez
expostulans eam ab ipso perhumanissime impetrauit: quo timore liberatus mox contra genuenses cum ĩ
imperatore cõstãtinopolitano sedus init τ ingenti classe comparata euestigio genuenses inter constãtino
polim τ calchidicẽ adoriunt genuensibus iniquo aduersante vento: cum qbus a vespera vnius diei usq; ad
alterã dẽ hiemalis ipsi pugnauerũt. Hos tñ genuenses cum turpissima fuga: τ ingẽti cede supauere. Dux
aũt tantã a genuensibus cladẽ illatã iniquo aio ferens reintegrare classẽ cũ catheļamis disposuit: ac sic ad
recuperãdã vexationẽ sequenti anno nõ longe a corsica insula p̃ Nicolaum pisanũ genuentiũ classem inter
cepit: τ eorũ triremes quadraginta viris bonisq; denersit: τ maximũ genuensibus malũ intulit. Tãdẽ
τ hic ioãnes strẽnuus princeps postq̃ hec τ alia preclara facinora tũ contra vngaros: tũq; contra genuen
ses strenue gessisset vita functus apud predicatores i maiori capella sepelitur.

¶ Belge gentes ferocissime germanie fines his diebus ingressi nõ lõge a flumine rheno cẽtũ milia bragmã
norũ populorũ superant: τ treuerẽsem τ aquisgranũ: τ alias precipuas eorũ ciuitates capiũt.

¶ Terremotus maximi adeo in hispania hoc anno fuerunt: τ preseruim sibilie τ cordube vt maxima earũ v 1356
bium edificia corruerunt: τ ingentẽ hominũ multitudinem oppresserint.

¶ Egidius hispalensis episcopus τ sabinus cardinalis ex clarissima et nobilissima hispanorũ gente carrila 1357
natus his temporibus ob res strenue gestas apud Innocentiũ: aliosq; summos pontifices maximo in p̃
cio habitus est: cuius virtute enã cõfisus Innocentius ẽt pontifex ex auinione legatũ in italiã contra mul
tos tyrannos τ ecclesie rebelles comprimẽdos ex fratrum cardinalium consensu cum omni apparatu mi-
sit. Qui Romã veniens τ coronato carolo eius auxilio breui omnia oppida τ vrbes qui instigante Bauua-
ro in flaminia in marchia ac patrimonio tyranni occupauerant recepit. Et tamen eos vicarios in oppidis
confirmauit: quos viderat ecclesie romane fore obsequẽtes. Pacata hoc modo flaminia τ pulsis ordelaphis
Egidius forliuio delectatus ibidẽ ecclesie erarium: τ sue legationis sedem constituit: vbi τ constitutiones
quasdam composuit: quibus adhuc ipsa vtitur prouincia. Cumq; omnem pacasset italiam: cunctosq; pro-
uinciarum populos ad officium pontificis redegisset: necnon τ multas arces edificasset in galliam: succes-
sore habito reuersus est. Innocentio deinde mortuo Urbanus pontifex eius successor: iterato ad tuendaz
ecclesiasticam libertatem ipsum Egidium cum summa potestate in italiam misit. Qui pontifici obtempe-
rans cum in italiam venisset canẽ scaligerum philippinum Gonçagam: Nicolaum estensem τ franciscum
carrarium statim ad ecclesie federa contra bernabouem τ reliquos vicecomites traxit. Qui omnes comũ-
ni aduersus Bernabouem regium lepidi de mantuano τ mutinam de ferrariense ac bononiã agitantez bel
lum gererent. Accidit q; tunc bernabouem superari multosq; suorum capi inter quos fuere ludouicus vice
comes bernabouis ipsius ex pellice filius: Andreas pepulus bononiẽ pullus: Sinibaldus ordelaphus:
Paulus mirandulanus: Guido folianeus: Azo corrigiensis: Guilielmus caualcabos cremonẽsis in manu
saucius vix aufugere potuit: ac sic legatus ipse totum vicecomitum statũ in confuso posuit adeo vt de ipso
actum esse videretur permoti autem vicecomitum calamitate francie τ cypri reges legatos ad egidium ce 1359
sene tunc manentem miserunt oratũ vt pacẽ vicecomitibus concederet. Quorũ precibus permotus lega-
tus vocatis ad se bella socijs ipsis consentientibus pacẽ vicecomitibus reddidit. Cuius rei causa multi qui
ab ecclesia discesserant statim egidio deditionem fecere. Deniq; cum vrbanus pontifex ex auinione romã
venisset Egidius rationem administrate rei pub. ei reddidit: τ mox legatione cessit. Qui cum pontificem ex
corneto in lateranum associasset. Inde egidius viterbium quieturus rediit: vbi tertio mense post diem ob
ijt: τ assuũ eius venerabile corpus delatum in diui francisci basilica honorifice sepultum fuit in tumulo a se
dum viueret condito.

¶ Nicolaus estensis eius nominis secundus magnifici domini obizonis viri potentissimi filius hoc ãno
vt aiunt: patri vna cum Alberto fratre in regno ferrarie τ mutine succedens regnauit cum ipso annos fere
35. vir certe eloquentissimus: τ multa clementia ac liberalitate insignitus. Qui licet de hostibus multos cele
brauerit triumphos tanta tamen claruit equitate τ modestia atq; constantia: vt nunq̃ vel prosperis succes
sibus insolesceret: vel aduersis frangeretur: de quo certe iuxta sui nominis interpetrationem dicere pos-

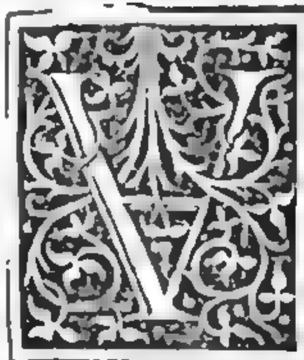
simus: quia Nicolaus victor laudabilis interpetratur: quod ipse bene ostendit: quia omnibus in rebus semper victor extitit: ⁊ non modo contra extraneos hostes: verum etiam contra ipsa sua peccata: vt vicia conflixit: ⁊ de eis triumphauit: ac etiam potissimum pro tuenda ecclesiastica libertate ⁊ facultate plurimum laborauit ⁊ depugnauit: ⁊ quammaxime contra Bernabouem vicecomitem plurima gessit bella: de quibus sepe per victoriam obtinuit. Et primo vt dictum est illum apud montemmclarum agri brixiensis oppidum turpiter fudit ⁊ profligauit: aliaq̄ vice victum ⁊ saucium aufugere coegit multis e suis captis. Eā ob rē multis cumulatis diuitijs fauentiam vrbem ab Hauench imperatore gallo viginti milibus nūmum auri emit. Inde vt ipsam ciuitatem facilius sub potestate continere posset: ab eodem etiam bagnacauallum nouiter nominis castellum emit: quam tamen haud multo post Astorgio Manphredo eam proditione adipiscente amisit. Hic ipse multa beneficia ciuitati ferrarie contulit: ⁊ multis edificijs clariorem reddidit: qui cum nullum superstitem filium suū post reliquisset: Nicholaum Alberti fratris filium successorē habuit.

¶ Paganus genuensis ex preclara ac preclarissima vrbis familia auria natus vir rebus bello gestis clarissimus ⁊ cum omni antiquitate comparandus: quem certe genuenses alterū Themistoclem grecū in patria
1360 sua merito appellare possunt hoc anno a genuensibus classis imperator deligitur: qui audiens imperatorem grecum: regemq̄ aragonum: ac venetos contra genuenses conspirasse: ⁊ contra eos classem permaximam comparasse: ⁊ in eam quantas poterant copias congregasse: ⁊ cum eis aduersus genuenses surrexisse. Ipse vt erat animo intrepidus magnam virtutis sue dedit experientiam. Nam cum sexaginta tantum triremibus tantam classem inter Constantinopolim et calchidinem: seu calcedonem aduersante sibi etiam vento intrepidus cum ingenti et prestanti animo expectauit: ⁊ omnes eorum impetus sustinuit: ⁊ licet hostes potentiores: ⁊ multo plures licet ventum contrarium: licetq̄ mare infestum haberet: cōtra eos tamen magnanimis hic ⁊ semper memorandus imperator a vespera diei vsq̄ mane hyemali etiam tempore pugnam sustinuit: ⁊ de eis tandem victoriam cum ingenti cede obtinuit. In qua greci fugientes veneti et cathelani maximam cedem ⁊ confusionem sustinuerunt prefecto cathelanorum occiso. Sequenti autem anno cum veneti ⁊ cathelani inscio Pagano apud corsicam insulam genuenses aggressi fuissent: ⁊ quadraginta eorum triremes hominum plenas cepissent ac dimersissent Paganus hoc audiens tantamq̄ suorū cladem non sufferens ab integro maximam etiam sibi comparauit classem: ⁊ in greciam statim trajciens apud Sapientiam peloponensi promontorium Venetos aggrediens eos mira felicitate superauit: ac profligauit: atq̄ Nicholaum pisanum eorum classis prefectum cum quinque milibus captum Genuam cum multis triremibus ⁊ diuitijs innumerabilibus sub triumpho perduxit. Ac sic non solum patrie: sed et grecie totius salus hic victoriosissimus imperator quoad vixit extitit: ⁊ non modo que diximus: sed et alia innumerabilia facinora strennue gessit: que in annalibus genuensium optime ⁊ diffuse habentur: Pro quibus immortalem: ⁊ eternam consecutus est gloriam. Nam velut alter Themistocles iste de instantibus quibuscunq̄ verissime iudicabat: ⁊ de futuris callidissime conijciebat.

¶ Laurentius celsius sexagesimus venetorum dux ioanni predicto duci hoc anno suffectus ducauit annis 4. vir etiam naualis belli insignis qui et ipse multa in classico bello strennue gessit: qui quum classis prefe-
1361 ctus esset: ⁊ non longe ab vrbe consisteret absens omnium consensu dux electus fuit: qui sua sapientia licet multa incommoda a genuensibus pertulisset: non minora ⁊ ipse ijsdem intulit damna. Moriens denique cum multo rei publice incommodo apud sanctam mariam celestinorum sepellitur. Ac sic nunc terciodecimo huic libro finem imponemus: quum ea que sequuntur propter nouas religiones: ⁊ maximas scismatum perturbationes longam exigant orationem.

FINIS

¶ Fratris Jacobi philippi Bergomensis ordinis fratrum eremitarum diui Augustini in omnimoda historia nouissime congesta: chronicarum supplementum appellata: Liber quartusdecimus feliciter incipit

Vrbanus eius nois quintus papa patria lemocinensis monachus san
cti bñdicti Gulielmus antea vocatus sanctiq; victoris apud
massiliā abbas: tūc apud vicecomites i italiā legatus degēs Innocētio hoc an-
no suffectus sedit ānis 8. ⁊ men. 5. Decretoꝝ doctor ⁊ singularis vir totius: ac vi Pap 20
te sanctissime vir: Qui pōtificatu suscepto ad tuēdā libertatē ecclesiasticā ⁊ ipse
aiuz adiecit. ⁊ Egidiū hispanū sicut dictum est, iterato cum maxima auctorita- 1363
te in italiā legatū misit. Qui bernabouē vicecomitē deuicit: ⁊ oia i pace redegit
1362 quibus gestis ipse pōtifex qnto sui pontificatus anno Romā venit: vbi ⁊ mul-
tas edes tum ibi: tumq; viterbij: ⁊ in mōte fiascone cōstruxit: ibidem etiā apposto-
loꝝ capita diu quesita tādē apud scōs eoꝝ inuenit: ⁊ locellis argēteis condens
in lateranensi basilica apud ipsius maius altare cū magna veneratione psite po
pulo collocauit. Desierat eiꝫ in honore esse ꝑpter hominū ignorātiā. Crucem
et ꝯ turcos predicari iussit. Ad hunc eiꝫ beata Brigida suetia principissa a xpo
premonita Romā venit: cui regulā ab ea ceptā confirmauit. Insup ⁊ Ioannē hauctuth e roma recessurus
anglicis copijs tādē prefecit: quas scilicet Egidius in italia conseruauerat: ⁊ cū bononie sub legato romā-
diole reliquit. ⁊ his gestis cū in gallijs reuersus fuisset apud massiliā defecit.

¶ Pisani qui superiori āno cōtra florentinos bellū sumpserūt hoc anno a florentinis Galeoto malatesta du- 1364
ce adeo teribili conflictu fusi ac profligati sunt vt ad spectaculū florētini populi mille pisanoꝝ florētiam in
curribus importati sint: ⁊ per vniuersam vrbem i gnominiose vecti sint. Quā ob rem pisani in gambacur-
tos coꝝ ciues prepotentes oēm crimē retruserūt: q pecunias reipub. subtractas militibus non persoluis-
sent. Et iccirco Ioannē angelum exulē bernabouis amicum reuocarunt: qui veniens gambacurtos ciui-
tate expulit: ⁊ ciuitatē omnē breui in suā potestatē redegit. Pontifex tamen postea inter pisanos ⁊ floren-
tinos composuit.

¶ Marcus cornelius sexagesimus primus venetoꝝ dux post Laurētiū ducē factus ducauit ānis 3. vir cer 1365
te eruditus: ⁊ oiuꝫ sue etatis eloquentissimus. Eā ob reꝫ a senatu persepe legatus ⁊ orator emittebat: ⁊ dum
aliquādo apud Carolū cesarem legatione fungeret compta bois eloquentia equestri dignitate insignitur:
Hic itaq; magistratu inito bellū contra vngaros iamdiu sopitum excitauit: ⁊ optime gessit: ⁊ rem suā pu.
per id tps conseruauit. Moriens tandem in maiori capella fratrū predicatoꝝ sepeliri iubetur.

¶ Nicholaus aciolus eques florentinus vir strennuus ⁊ in rebus gerendis sapientissimus hoc āno in apu 1366
lie regno Ioanne regine noie gubernator existens anno etatis sue qnquagesimo sexto Neapoli moritur:
quo mortuo nonnulli tumultus in ipso regno ⁊ prouincia exoriri ceperunt.

Ordinis sancte Brigide initium.

¶ Brigida virgo christi deuotissima natione germana suetie prouincie princeps ⁊ dña hoc āno spiritu diui 1367
no impulsa cū nouā religionē monasterioꝝ duplicū vꝫ viroꝝ ⁊ mulierū excitasset: ⁊ instituisset ad vrbanū
pontificem ꝓ huiusmodi religionis cōfirmatione: ac deuotionis causa ex ꝓuincia seu regno suo cū magno
religioso ac honestissimo comitatu Romā venit: a quo benignissime excepta ob eius sanctitatē atq; ꝓphe-
tiā pontifex ipse regulaꝫ sibi a deo dictatā libentissime cōfirmauit. Huiusce tamē religionis primus auctor
⁊ institutor diuū basiliū epm in greciaꝫ fuisse dicunt. Quā quidem religioneꝫ Brigida spiritu sancto inspi
rata hoc modo instaurare ⁊ renouare visa est: vt scilicet viroꝝ edificia connexa haberētur. Habitatiōes tñ
ita seiuncte: vt de vna ad aliam nisi vrgēte necessitate transire posset. Eoꝝ tamen basilicam censuit esse com
munē: ita vt fratres in inferiori parte: sorores vero seorsum in superiori officiū exoluerent: quoꝝ plane mo
nasterioꝝ principalem curā abatisse esse voluit. Fratribus tantūmodo diuina mysteria assignauit: quorū
vnus esset qui cōfessor: aut prior appellaretur: ⁊ alijs ꝑesse decreuit. Ea quippe monasteria possessiōes: ⁊
prouētus habere statuit ad fratrū ⁊ soroꝝ sustentationē. Quoꝝ oium victus ⁊ vestitus ad abbatissam spe-
ctare decreuit. Nec huiusmodi fratres aut sorores monasteriū egredi presumerent nisi magna ⁊ euidenti
necessitate: ac de abbatisse licentia. Eiusmōi ēt fratres ac sorores p episcopos ꝯsecrari iussit. Hi aūt religosi
et tam femine q̄ mares griseis vestimentis vti iubenť cum clamyde nihilominus grisea cuꝫ rubea cruce ꝺ
super: carnibus vtuntur: ⁊ nihilominus diui patris nostri Augustini regulā ꝓfitētur additis Brigide sā-
cte constitutionibus. Et tā i fratribus q̄ in sororibus certum assignauit numeꝝ. Que oia ipsa sctissima vir
go brigida a deo sibi reuelata: ⁊ dictata cōfessa est. Quā ob rem ipse vrbanus pontifex: ⁊ reliqui summi pō-
tifices plures eādeꝫ regulā auctoritate apostolica speciali priuilegio approbatā ⁊ confirmatam esse voluit:
Hec enim prophetico dono plurimū claruit. Nōnulla de futuris predixit: ⁊ q̄ maxime tā q̄ daniel prophe
ta de quibusdā regnis consumādis: que oia scripto mādauit: ⁊ apud multos in precio hētur. Apud italiaꝫ
autem huiusmodi religionis pauca habenť monasteria. In suetia quideꝫ ⁊ germania magna quidē ⁊ plu-
rima ac opulentissima esse feruntur. hi sane religiosi seculariū cōfessiones aliorꝫ more audiūt.

¶ Ordo iniesuatorum.

¶ Ordo iniesuatorum laicorum vrbano isto presulante apud senā etrurie vrbē initiū sumpsit. Hi primo nā
q; tur matiꝫ per domos seculari habitu induti religiosoꝝ more cum ingenti charitate ⁊ simpliciquadaꝫ re
ligiositate in sudore ⁊ labore manuū suaꝝ i vnū viuere ⁊ deo seruire ceperūt. Quos quum summus idem

pontifex ad se Romā vocasset eo♃ quidem viuendi modum plurimū approbauit: ⁊ a se laudatos cū tunica alba ⁊ caputio contēptibili sibi ꝑ huiu datis abire permisit et ad eo♃ ꝓtectionem confestiꝫ nepotē suum vi♃ grauissimū ⁊ religiosissimuꝫ in protectorem assignauit: Qui ⁊ ipse mox ad honestādū religiōis huiū auctoritate ibi concessa grisea clamydē desuper deferenda sine calciamentis consuluit: atqꝫ eos ⁊ priuilegijs et gratijs plurimis communiuit. et p priuilegiū speciale illos clericos apostolicos nūcupauit. Nunc aūt plurimū multiplicati: ⁊ p oēs ferme italie ciuitates diffusi boni precij et optime vite habentur.

Ordo canonico♃ regularium.

¶ Ordo item nouus canonico♃ regulariū qui vulgariter scopetini nuncupatus etiā in senensi agro loco sancti saluatoris per hec tpa a venerabilibus religiosis ⁊ patribus Stephano vꝫ et iacobo andrea natione senensibus ordinis heremita♃ diui augustini initiū sumpsit: et breui magno in precio euasit. Qui quidē ordo congregatio sancti saluatoris appellata fuit. Quā quidem congregationē postea gregorius vndecimus huius vrbani successor approbās insigni priuilegio inter canonicos regulares annumerauit. Hi plane religiosissimi viri inter ceteros extitūt: qui ob memoriā reuerentiāqꝫ sue prime religionis ⁊ pristini huius signū per claustrale signū vꝫ habitū alboꝫ cum scapulare albo: et hasta super camisiā lineā deferre voluerūt: ⁊ quecunqꝫ statuta et primas ordinationes consueuere. Ex reddituibus eniꝫ viuūt: non predicant. sed confessiones alio♃ more audiunt: magni eniꝫ precij maiorisqꝫ opinionis in dei ecclesia nūcusqꝫ habiti sunt. viros eciam integerrimos tū scientia: tum vite sanctitate protulit.

1376 ¶ Andreas contarenus sexagesimusecūdus veneto♃ dux post Marchum cornelū ducē hoc āno et procuratore sancti marci vno oīuꝫ consensu lꝫ ipso plurimū renuēte dux creatus ducauit ānis.15. Queꝫ certe veneti omnes Numā pompiliū Romanū merito appellare possunt: eo qꝫ nō fraude: non ambitione: nō insidijs: non muneribus aut precibus ducatus munus acquisierit: imo ipse quesitus: rogatus: ⁊ precibus plurimis fatigatus: ac ēt coactus illū admittere vix voluit. Vñ in illo euenit qd de Catone legit qꝫ qꝫto solicitius honorē ⁊ dignitates fugeret tanto honoribus ⁊ fama illustrior fiebat. q cū strepentibus vndiqꝫ bellis princeps creatus fuisset: animū presertiꝫ cōtra tot reges: totqꝫ potentatus cōtra senatuꝫ eleuatos seruauit inuictum. Igitur ipso ducante: ⁊ apud vngaros Ludouico regnāte Andronicus paleologus Joānē calu constantinopolitanū imperatorē genitorē auxilio fretus: qbus insulā tenedon premio promiserat imperio deturbare annixus est: que res certe maioris discordie inter genuenses ⁊ venetos causa fuit: vt j. dicemus. Erant tunc apud genuenses dñicus fregosius nouiter dux creatus: ⁊ apud patauinos frāciscus senior carrariensis patri in regnū successerat. Genuenses igitur .x. andree huius ducatus āno accitis in societatē belli Ludouico vngaro♃ rege et frācisco ipso carrariensi. ac austerie duce: necnō et aquilee patriarcha odiū qd in venetos iamdiu conceperāt denuo ostēdere conati sunt: ⁊ Lucianū auriā classis prefectū constituut. At veneti qui cū petrino lusignano cypri rege: ⁊ bernabone vicecomite solū sentiebāt carolū zenuꝫ: ⁊ ipsi sue classi pfecerūt: qui cū genuensibus cōgrediens primo suo cōgressu superior euasit: ⁊ eo♃ quinqꝫ triremes cepit. Lucianus aūt clade suscepta: vt erat prestantissimi ai vir maiore classe compꝫ ata statiꝫ vniuersuꝫ mare adriaticū infesto agmine discurrens maximū icōmodū et dāmū venetis intulit. Et cū iaderā oppidū cepisset quottidie veneto♃ portū pturbabat paulopost i polā ducēs ibidē vniuersa veneto♃ classē supauit: ⁊ maxiā cū eorū cede captiuauit. Oppugnabat et tū alijs i locis veneti terra mariqꝫ. sa carrariēsi ⁊ alijs locijs quos diximus. interim vo Luciano in bello mortuo petrus eius frater eius loco suffectus cū .60. triremibus ⁊ tondē nauigijs stati venetias hostili aīo venit: ⁊ statim gradū comaclū ⁊ captulas capiēs direptis ciuiū bonis igne apposito penitus exussit. Inde in clugiā diligenē pari terrore cū maxima veneto♃ militū captiuitate: ⁊ cede cepit et destruxit. Qua calamitate ⁊ iactura fractus princeps fractiqꝫ veneti oēs cū terra mariqꝫ pmerēt: nec ullū auxiliū sperarent pacem et misericordiā a genuensibus petere: ⁊ carthā ⁊ atramētū mittentes obtulerunt se eas accepturos leges: quas genuenses imposuissent. At genuenses superbia elati veneto♃ legatos reiecerūt nisi se suaqꝫ bona ac mulieres traderent. Jā enim genuēses vniuersa circūquaqꝫ veneto♃ ceperant castella ⁊ instabāt iā iā vrbeꝫ ingredi. Princeps aūt ⁊ veneti oēs genuēsiū responsis pturbati vltima desperatione ducti ad tuēdā patriā. tuēdasqꝫ vxores ⁊ liberos se accīxerūt: ⁊ statiꝫ ante fauces portus cathenis ferreis deductis positisqꝫ lembibus ac scaphis quibuscūqꝫ cū singulis bōbardis. Eo. n. tunc primū bombarde a quodā theutonico eam ob rē inuente fuere: ac sic cū q̄ta potuerūt vi veneti genuenses post lōgam pugnā reppulere ne vlterius in eo♃ estuarias ꝓgredi possent. Interim aūt Andreas occulatus vir: ⁊ vndecimus princeps dū acriter obsideretur: ⁊ iā pene ciuitas cōmeatu deficeret Bernabouē vicecomitem et Joannem cōstatinopolitanū imperatorē amicos suos solicitat: vt. s. Bernabos apud genuā: ⁊ imperator apud peram genuenses bellis lacesserent. De venetis tū certe actum erat si genuenses tātūmodo cauissent venetis cōmeatus mari iportari. At genuenses multis grauissimisqꝫ bellis implicati tādeꝫ capta iustinepoli polaqꝫ incensa ⁊ clugia deserta post multas datas acceptasqꝫ cedes vterqꝫ populus diutino bello fessus Symone sabaudientiū comite procurāte pacē hoc modo cōposuit. s. vt vngarie regi vsqꝫ ad decennium singulo anno veneti septem milia aureo♃ persoluerēt: ea tū lege: vt rex ipse nullibi in dalmatia sal fieri permitteret Vtqꝫ patriarche aquilegiensi in foroiulio eadem maneret cōditio: que ante belluꝫ fuerat. Ducibus aūt veneto♃ ⁊ genuensiū iniunctum est: vt quisqꝫ captiuos incolumes dimitteret. De preda vero vtrinqꝫ capta nulla mentio habita. Mandatum est preterea patauino principi: vt ab obsidione taruisij recederet: vtqꝫ

arces et turres in stagnis: et ad fluminũ ostia excitatas demolirentur. Terminiqz inter venetos et patauinũ
positi sunt. Eaqz pax a dño mandata septimo cal. septẽbris ãni. 1381. confecta fuit his optime gestis. An-
dreas hic secundus venetiaꝝ conditor appellatus: et patrie pater perpulchre vocatus est. Deniqz dieꝝ ple
nus et bonoꝝ operꝝ plenior sequẽti ãno quieuit in pace: sepultusqz in basilica sancti stephani nr̃i ordinis cũ
tãto oĩuz gemitu quãto nũqȝ antea quisqȝ sepultus sit. C Ducum genuensiũ principiũ.
C Dominicus fregosus primus vt credimus, genuensium dux hoc anno ad instar venetoꝝ ciuium consẽ-
su creatus ducauit annis. 12. Nullibi. n. in genuensiũ gestis inuenire potui. Genuenses antea duces habu-
isse nisi nunc. Sed nec iacobus de viragine theologus et genuensiũ eps: qui de ipsoꝝ gestis vsqȝ ad hoc tẽ- 1327
pus chronicã cõposuit vlla de ducibus mentionẽ facere videt̃. Hunc igitur primũ ducẽ eoꝝ credendũ est.
Is itaqz dñicus vt res expostulabat, magni cõsilij et animi prestãtissimi vir fuit: Qui et petri germani sui
classis prefecti consilio et magnanimitate ac virtute vsus vniuersaz cypriorꝝ insulaz vi cepit diripuitqz: et si
bi subegit ac tributariam fecit. Petrus enĩ lusignanus cypri tunc rex pro more regũ solẽne conuiuiũ in cypro
instituerat: quod ãnis singulis facere cõsueuerat. In quo et genuensiũ et venetoꝝ mercatoꝝ iudices: quos
Baliuos appellant inuitauerat. Inter quos magna de prioꝝ cõsensu contentio esse cepit. Cunqz rex propẽ
sũ i venetis videret indignati genuẽses armis suã dignitatẽ cõseruare statuerũt: atqz ita tectis sb vestibus
gladijs i regiam profecti sunt. Quod intelligentes veneti regem adeunt: et eidem insidias paratas dicunt.
Qui e vestigio rem inuestigare faciens inuenti sunt genuenses cum armis in regiã esse. Indignatus rex il-
lico oẽs genuẽses rapi mãdat: et furibundus p sublimiorẽ palatij locũ in forum precipitari iussit: quod et
factuz est. Inde non contentus rex omnes p insulã genuenses cõmorantes perquiri ac necari precepit: ita
vt vix vnus ex tanta clade superesse permiserit: qui rẽ gestã in patriam renũciaret. Accepit tñ dñicus dux
ac senatus paulopost atrocissimã suoꝝ ciuium iniuriã. Qui in vltionez erectus intra quadraginta dies po
tentissimã classem armauit. et in cyprũ per fratrem suũ petrũ misit. Cuius aduentus vno et eodẽ momẽto
visus et auditus est. Petrus autẽ qui classi preerat expositis in terram copijs mox nichosiã profectus vrbez
male defensaz cepit: breuiqz regem atqz reginã et vniuersam insulam in suã potestatẽ redegit: venetis prmũ
interfectis nephãdi cõsilij auctoribus: ingentiqz ditatus preda maiori cũ gloria in breuiori tpe qȝ sperabatur
domũ cũ regina et rege ac innumerabilibus captiuis rediit. Rex cum cõiuge pregnãte in turre capitis Fari
aliquãdiu seruatus est donec regina filiũ ibidẽ peperit: quẽ Ianũ appellauit. Tãdẽ venia regi data regnuz
tributariũ fecit: et Famagustã nobilissimã ciuitatem de regno excerpta genuẽsi populo applicauit: indeqz cõ
tra venetos libertatenses durissimũ bellũ suscepit: cum quibus aliquãdo congressus apud antiatũ a Nico
lao pisano venetoꝝ prefecto superatus et victus fuit: pp quod genuẽses indignati eum cũ fratre magistra-
tum abrogantes in carcerem coiecerũt.
C Petrus igitur et petrinus fratres hugonis lusignani Cypri regis filij: hoc anno patre defuncto in regnuz 1370
succedentes quantũ regnauerint nescio. petrus aũt natu maior suscepto regno cũ esset vir magnanimus
et naualis belli peritia doctus ad recuperandam patrum suoꝝ vexationez: qui e regno hierusalez ab egyptijs
eiecti fuerant paulopost instructa classe catellanis in societatẽ accitis cũ gallis suis aliquando alexandriaz
egypti vrbẽ prestanti animo inuasit: et vrbẽ ingressus mediã diripuit et incendit. et primus occurentibus mox
in egyptioꝝ copijs fuge se cõmiserit ingentẽ tñ predã et ditissima spolia reportauit. Domũqz reuersus pa-
truum superuixit qui a petrino fratre interfectus fuit cũ nulla fincta in regno speraretur societas: sed nec ipse
parricida diu in quiete stetit: nec parricidiũ ei impune cessit. Cũ propter imprudẽtiã suã maximã inter vene-
tos et genuenses discordiaz excitauerit. Duxerat. n. viuente patre Bernabouis vicecomitis filiã vxorẽ: quã
pater idẽ Bernabos cũ xij. triremibus cyprũ honorifice misit quã idẽ Rex ingẽti cũ gloria excepit: et in me
moria rei et huiusmodi solẽnitatis singulis annis conuiuiũ solẽne facere decreuit. in quo aliquãdo inuitatis
genuensiũ et venetoꝝ mercatoribus ingens: vt prefertur: rerũ calamitas obtigit: Quia genuẽses et Veneti
cũ vterqz in dexterã regis eo in conuiuio sedere vellent: maximus repente tumultus exortus est: sed genu
enses a venetis de insidijs incusati oẽs per vniuersam insulaz adeo enecari iussi sunt: vt vix vnus supfuerit
qui rez gestam ceteris renunciaret. propter quod a genuensibus vniuersa insula capta et direpta etiaz rex ipse
cum vxore et alijs innumerabilibus captiuis abducti sunt: et rex ac regina genue perducti in turrique capitis
Fari inclusi satz diu ibidẽ fuerunt: donec regina puerulũ peperit: quẽ et Ianuz in facti memoriã noiauit.
Tandẽ venia recepta se et regnum vniuersum genuensi populo tributariũ fecit et famagustã insuper eidem
populo concessit. Reuersus itaqz domum rex Famagustã terra mariqz oppugnare non destitit: sz frustra
quia ab ijs qui in vrbe presidio erant acriter defensa fuit.
C Merinus lulinas patria bergomẽsis equestris ordinis dignitate insignitus et hẽdene vallis brẽbane op-
pidi dñs his tpibus Guelphoꝝ et gibellinoꝝ vbiqz perstrepẽtibus bellis sue magnanimitatis celebrẽ et vul
gatã dedit experientiã. Erat. n. robustissimus: et animi vir et ad laborẽ tollerandos fortissimus et ad cogitã
dum simul et loquendum idoneus: et propterea a factione Guelpha et bergomensi agro contra gibellinos
dux delectus est. Qui cum Guelphis tum Brixiensibus tum Bergomensibus in castrum sancti laurentij
vallis seriane superioris: quod per gibellinos tenebatur duxit obsidensqz acriter illud venit baldinus et bo
nosrius sfardi cum magno exercitu vngarorum et factionis sue ad summam videlicet duorum miliuz sex

centor et ad inuicem dimicarunt: et eos tandem Merinus tanto impetu propulsauit ut coacti bergomum incommodo magno et ignominia repetierint. Id cum idibus maij anni .1372. gestum fuisse legitur. Eam ob rem clari guelphi multas direptiones et vastationes in bergomensi agro gibellinis dedere. Quorum motus comprimendos Bernabos vicecomes: Joannem de lisca: et Jacobum de pijs carpensem in bergomensem agrum cum exercitu misit: quibus et Joannes de iseo miles cum octingentis viris auxilio affuit: qui apud sezanum vicum contra merinum illum pugnantes et confligentes post diuturnas et atroces utrimque cedes ipse licet hostes et numero et viribus superiores existerent non infelicem exitum reportauit: immo regredi eos compulit. Eodemque anno qui fuit tertius et octogesimus supra tredecies centum quinto. Non. septembris gibellini duce zeno de cropello cum male pugnassent in perniciem merini castrum bendene cum uniuersa terra inflammauerunt: et ipsum prorsus euerterunt. Barnabone denique captiuato Galeatius dux cognita hominis virtute ac magnanimitate eum ad se vocatum suum familiarem constituit: et magnis honoribus et preminentijs ac priuilegijs adhuc extantibus honorauit ac propter eius beniuolentiam uniuersam lulmarem familiam ciuem bergomensem constituens singulari priuilegio ab omni onere ciuilitatis exemit. Id ipsum etiam ioannes archiepiscopus et mediolani dominus iamdudum effecerat.

Gregorius .xi. papa natione etiam lemouicensis petrus belforis antea vocatus sancte marie noue dy-
Papa .210 aconus cardinalis hoc anno urbano pontifex suffectus sedit annis octo. Hic clementis ex fratre ne- 6570
1371 pos fuit vir certe multe innocentie et placabilitatis: quibus ex virtutibus ab omnibus plurimum dilectus fuit. Qui pontificatu inito statim legatum in italiam misit ut res ecclesiasticas recenseret. Inita autem cum bernabone vicecomite pace omnia in perturbatione fuere. erant enim omnes preter venetos vicecomitibus inimici propter quod multa mala surrexere. Cum autem Gregorius ea mala que in italia gerebantur sue absentie ascriberet: de reditu suo in italia cogitare cepit. Mouerant etiam eum cuiusdam pontificis verba: Cui cum Gregorius quadam confidentia familiari diceret. Quare ad ecclesiam tuam episcope non vadis? Ille intrepidus respondit. Cur inquit summe pontifex ceteris exemplum datur vos: et tu tuum episcopatum: tuamque ecclesiam Romanam non repetis? quibus verbis pontifex motus statim in rhodano fluuio paratis vna et .xx. triremibus: aliam rem simulans profectionem aggressus genuam primo deinde corneutum: ac postremo Romam terrestri itinere ianuario mense peruenit anno .1376. pontificatus sui anno sexto migrationis autem Romane ecclesie in gallias septuagesimo. Quo autem apparatu quaque incredibili Ro. populi letitia susceptus fuerit non attinet dicere. Omnia quippe illa vrbe regia suo indigebant aduentu. Menia et ecclesia ac priuata edificia ruinam ubique minabantur que ipse magna ex parte restituit. Non dico de moribus et urbanitatibus ubique labefactatis. Urbs enim que olim vniuersum mundum ad vrbanitatem redegerat absente pontifice ad maximam morum rusticitatem peruenerat. Collocata itaque in vrbe Roma sede Gregorius sicut bonum decebat pastorem omnia circumspicere cepit. De medelaque vulneribus inferenda cogitans pacem perneccessariam per legatos expetere: et inter omnes componere cepit. Uerum Florentini pontificis potentiam suspectam habentes eius pacem reijcere et nullum iniurie genus pretermisere quod in pontificem transferri posset. Quibus malis permotus pontifex florentinis anathemate notatis omnia interdixit. Sed florentini omnia contempsere: et Sacerdotes in vrbe contra Jus sacra celebrare coegerunt. Tum vero pontifex a precibus ad arma conuersus: conciliatis prius omnibus amicis: contra Florentinos bellum mouit. Tandem vero cum omnia accurate egisset que ad pontificem pertinerent octauo pontificatus sui anno .v. calendas aprilis intolerabili vesice dolore migrauit ad dominum: et apud sanctam Mariam vie noue nouo sepulchro cum ingenti omnium gemitu et luctu sepultus est. Eadem enim mortis sue hora in auinionensi palatio ignis accensus est: nec extingui unquam potuit quousque due preciosiores camere exuste fuerunt. Quo autem auctore incensum fuerit ignoratur. Eo autem sublato maximum Scisma et ingens patrum calamitas atque discordia qualis non fuit ab initio pontificatus petri subsecuta est.

¶ Uiri bello excellentes.

¶ Lucianus auria patricius Genuensis vir nobilissimus his temporibus etate florens viribus et animi virtute prestans a genuensibus classis prefectus designatus statim velut alter Claudius marcellus Romanus magna virtutis sue dedit documenta. Is enim egregius ac prestantissimus imperator factus cum didicisset venetos pisano Duce: quinque genuensium triremes in Romano littore ad antij portum captiuasse statim duarum et viginti triremium classe sibi comparata veloci cursu Jaderam venetorum vrbem peruenit. Ubi denique infinita propemodum damna venetis illata mox in polenti portu nauigauit ubi et venetam classem viginti triremium sedentem impetijt pugnansque cum pisano classis prefecto tandem superauit et eidem decem et octo triremes abstulit: verum dum victoria propemodum consumata foret et eam Lucianus ipse aperte videre vellet easidem sibi elenatis Lancea saucius interijt vtramque tamen classem et victricem et victam Genuenses in Jaderam preter remiges perduxerunt: In eo autem prelio ad duo milia venetorum Genuenses captiuarunt preter eos quos mare absorbuit.

¶ Petrus Genuensis et ipsa Auria familia natus Luciano predicto animi virtute non inferior apud genuenses: per hoc tempus maximo in precio existens ab eisdem classis prefectus seu admiratus Luciano sufficitur: eo quod tanquam alter Hannibal penus tanto ceteris Ciuibus prudentia et magnanimitate prestare videbatur: quanto populus venetus cunctas maritimas gentes potentia antecibat: Hic itaque Luciano mortuo nouem triremes et .30. barchas classi pristine addidit: et statim ex genuensi littore profectus Jaderam venit

⁊ inde omne uim naualis belli sumens cū .60. triremibus ⁊ totidēꝫ nauigijs in portū venetū cū magno strepitu peruenit: atqꝫ ibidēꝫ grado: comaclo: rumo ⁊ carpulis vi captis ⁊ direptis statiꝫ incēdit: ibiqꝫ cū vidisset venetos cathenas ferreas portui suo addidisse clugiā se cōtulit: quā egregie munitā atqꝫ defensam: tādē vi cepit: In quā cum sex milia hoīꝫ clugiensiū ⁊ venetoꝝ interfecisset: ⁊ vniuersā in direptionē militibus dedisset velut alter Marcellus romanus mulierū pudicitiā seruatā habere voluit. Inde quoqꝫ noningentis ⁊ quinquagita hostibus captis iaderam in captiuitatē transmisit: exinde etiā hebas caput aggeris in vicumqꝫ sancti lazari ac mathematicū delatus omnia igni apposito cremauit: ⁊ Laurentū etiā multis oppugnationibus potitus est. Atqꝫ inde pupillā vicū petijt tribus milibus ab vrbe distāt: vt venetias inuaderet: quā certe obtinuisset: licet multis bombardis repelleret: si eius triremes et barche in canali acri potuissent. Vnū qꝫ de imprudentia iste tantus vir reprehendi potuit quod maximū pro medico obmisit. Si.n. clugiā omisisset: ⁊ mare a cōmeatibus venetis clausisset: de venetis certe victoriā reportasset: Sꝫ dum clugiā captam munire intenderet ibidē a venetis clausus tandeꝫ duꝫ suos ꝯ Zenū venetoꝝ classis prefectū pliantes iuuare anniteretur bombarde ictu percussus vitā euomit. Eius morte consternati genuenses ipsas naues ignē apposuerūt: ⁊ relicta clugia genuā redierūt: quā res magnā scissurā i genuensi populo suscitarūt.

Carolus zenus patricius venetus vir inter venetos non soluꝫ etatis sue: sed et prioꝝ tpoꝝ litteris ornatissimus hisdem tēporibus apud venetos rebus bello gestis ita clarus extitit: vt alter Camillus romanus ab eisdeꝫ merito appellari possit quādoquideꝫ i hoc clugiensi bello: quod genuenses cōtra venetos difficillimuꝫ ac piculosissimū gessere hanc prouinciā suscepit. hic suscepto imꝑio primo belli sui impetu cū petri aurie genuensis vires sustinere non posset in orientaleꝫ genuensiū riparīā delatus in vltionem ipsoꝝ omnia igne ferroqꝫ vastauit: inde in alexandriā egypti vrbem adnauigans nauē quādā genuensem maximā ⁊ alexādriā redeunteꝫ ⁊ fugiētē in cretēsi portu tādē debellauit ⁊ cepit: cuius mercimonia trecentoꝝ miliū aureoꝝ valona erant. Que res cū venetis denūciata fuisset cū in gaudio magno cū fauore reuocarūt. Qui cū redijsset veneti clugiā recuperare statuerūt: ⁊ eius ingenti consilio vsi duas naues onerarias in clugiensi portu stati demerserunt. Genuenses nihilominus oē venetoꝝ presidiū cepissent nisi mox hic prestantissimus vir affuisset: qui licet multis confossus fuerit vulneribus tū eos ingenti virtute reppulit. Attū nec ipse genuenses superasset: licet maximū ⁊ acerrimū preliū cōmisisset nisi petrus auria prefectus bombarde ictu mortuus fuisset. Sꝫ eo mortuo cū genuenses pedē referre cepissent ipse victoriā obtinuit. Eo enim in prelio defectu capitis zeno ipse de hostibus ipsis ingētē cedeꝫ edidit: ac multā victoriā obtinuit. Innumerabilis etiaꝫ multitudo in dimicatoꝝ ⁊ interfectoꝝ genuensiū ac venetoꝝ in illa pugna fuit. Eo confecto bello etiaꝫ Buciceardū regis francoꝝ postmodū in genuensi vrbe locum tenētē naualis exercitus supremū duceꝫ dū patauino principi opem afferre vellet prelio ingenti gloriosissimoqꝫ superauit: alia quoqꝫ innumerabilia strēnue gesta hic inuictissimus imperator edidit: que a Leonardo iustiniano alijsqꝫ oratoribus copiosissime scripto mandata sunt.

Nicolaū pisanū etiaꝫ patriciū venetū virum bello scientissimuꝫ cum predictis ea in re apud venetos floruisse constat. Qui postqꝫ multa bella pro repu. strēnue gessisset ⁊ apud polam vrbē: vt fit. aliquando male pugnasset domū inglorius rediens a senatu abrogatus in carcerē sine mora mittitur. Sed veneti postmodum a Genuensibus oppressi ⁊ apud Clugiā vrbē omnino superati ⁊ animo consternati cum nulla eis salutis spes videretur: ⁊ de re veneta actuꝫ esse dubitaretur: ⁊ iam pacem expostulassent eas accepturi leges quas petrus Auria victor daret statim clamor incerto auctore in Senatu auditus fuit dicens. O veneti in Aria vincum pisanum contra Genuenses habetis victorem qui eos vincere nosset. Quo clamore audito euestigio dux cum Senatu in carcerē descendens. Nicolaum victorem cum gaudio eduxit ⁊ apprehēsa eius manu bello maritimo ab integro euꝫ prefecit ⁊ omnē potestateꝫ eidē concessit. Cuius deinde auxilio ⁊ prudentia res veneta est conseruata.

Albricus cunij Romandiole prouincie oppidi dignissimus comes ⁊ terrestris belli insignissimus ac suppremus imperator hisdem temporibus ab Anglis ⁊ Germanis eruditus fato quodā in re militari mutationem fecit. Superioribus.n. temporibus itali omnes arma ferre ⁊ tractare insueti per equites externos mercede conductos bella geri per italiaꝫ consueuerant: sed hic ingenio suo nostros bella gerere optime docuit quibus se deinceps Itali nostri ab intestino ⁊ externo hoste tutati sunt. Hunc autem primum Bernabos vicecomes armauit qui externo milite sepe congressus superior victorqꝫ euasit. Ac ita vniuersam gentem externam que vicecomiti ⁊ alijs seruire cōsueuerant e lombardia breui expulit. Bernabone deinde a nepote in carcerem coniecto Albricus stipendio dimissus: Italis omnibus qui arma ferre conceperant sese ducem exhibuit. Qui tantam militum multitudinem sub vexillo sancti Georgij repente coegit: vt ⁊ Britones Theutonicosqꝫ ac Anglicos qui a nostris mercede conducti: prouincias nostras sepe euertere ⁊ infestare ac diripere consueuerant Italia expulerit. Fuisse enim ferunt quadraginta equitum milia externos quos Albricus cum duodecim milibus sibi congregatis expulerat. institutioni autem huiusmodi militie albricus hic addidit nouum ornamentum quod vbi vsqꝫ in presens tempus thoraces ocreas brachialiaqꝫ ex corio milites induebantur ipse ferro ⁊ chalybe totū armari hominem primum docuit: huius etiam Albrici ductu auspicioqꝫ ⁊ disciplina militari secuti sunt: Bracius Montonius Albrico ipsi domesticus Sforcia cum Laurentio Attendulo Paulus vrsinus Mostarda Forliuiensis Tartaliaqꝫ Lauellensis ⁊ Thomasi-

mus Cribellus Mediolanensis ⁊ alii complurimi. Externis itaq; italia pulsis ⁊ Galeatio vicecomite primo duce defuncto. Albricus a Ladislao rege in regnū vocatus magnus conestabilis ab eo statim creatus est. Et neapolim mox ducens urbem diu oppugnauit: quā tandem magno impetu captā i Ladislai regis potestatem redegit: Qua victoria terruit reliqui regni principes ciuitates suas in regis manibus deducere: inde in romandiolā veniēs maxima facinora cōtra eos regulos gessit: ⁊ ꝙ maxime Florē fauētinū: quem tandem vrbem relinquere coegit: huic aūt inuictissimo principi ⁊ imperatori dicere ausim italos nostros plus debere ꝙ omnibus qui ante ⁊ post eum fuere.

1371 ¶ Franciscus carrariensis senior vnicus dñi iacobini ex vxore gnatus: hoc anno fratre eius Gulielmo ex pellice interfecto in regnum paternū succedens regnauit ānis. xi. Vir quidem splendidus ⁊ multis virtutibus ornatus: ac plurima laude dignus: qui patauinā vrbē menibus: castellis: turribus: ac splēdidissimis edificijs: ⁊ edibus tā priuatis: atq; publicis mirifice exornauit. Necnon et preclara: ac memoratu multo digna in prelijs gessit facinora: pro quibus regno suo multa prestitit incrementa. Verum quum Bernabonē vicecomitē sororium a Galeatio maria detētum defenderet liberare statuisset nō modo eum liberauit: sed ⁊ regnum omne ac demum vitā propriam perdidit. Quia ab eodem tandem Galeatio superatus ⁊ captiuus abductus in modoetie furno seu carceribus cum interire permisit. Demum de octobrio mense anni. 1393. cū vita excessisset eius filius Franciscus ab duce corpus impetrauit: ⁊ aromatibus cōditum patauium cū maximo apparatu deferri fecit: ⁊ regijs exequijs in maiori ecclesia sepulchro marmoreo sepelliri fecit.

¶ Viri doctrinis excellentes.

¶ Joannes bochatius de certaldo natione florentinus poeta ⁊ philosophus atq; astronomus clarissimus
1375 hoc anno cum. 62. annorū esset etatis e vita migrauit: Qui cum amení ingenij esset vir et latina patriaq; lingua in dicendo celeberrimus haberet hos infrascriptos post se reliquit libros. ⁊ primo.

De genealogia deorū gentilium	li. 14. quorū principiū est: Si satis.
De mulieribus claris	li. 1. Pridie mulierū egregia
De viris illustribus	li. 1. Exquirenti mihi qd ex labore
De montibus	li. 1. Surrexeram equidem fessus
De fontibus	li. 1. Postꝙ de montibus et ortu
De fluminibus	li. 1. Figmento poetico traditum.
De stagnis ⁊ paludibus	li. 1. Etsi nominūꝙ e stagnis.
De nominibus maris	li. 1. Modica laboris assumpti.
Bucolicorum versibus	li. 1. Tindare non fatuus fuerat.

Item bellorum opus egregium pōtificum ⁊ romanorū imperatorum gesta continens: ⁊ scismatum bellorumq; precipue eorum: que fuerūt in italia. De rebellione terrarū ecclesie. De bellis florentinorū cū duce mediolanēsiū ⁊ cum aragonum rege. De tartarorum victoria contra turcos. De victorijs Sigismundi contra turcos. De heresibus boemorum. De captione constantinopolis: ⁊ alijs circa materiam turcorum. Vernacula autem lingua multi eius extant libri iocis et vanitatibus pleni sed sententiarum succo: ac melliflua suauitate verborum sonātium repleti: vt puta librum centum nouorum: et Corbatius: ac Philostratus.

¶ Joannes de Rupescissa minorum ordinis insignis Theologus: tempestate hac preter ea que i sententiarum libros accurate docteq; scripserat in carcerem trusus multa de futuris tanꝙ propheta scribere voluit: videlicet de duobus antichristis ⁊ de ecclesie conculcatione ⁊ de conuersione oium gentium ad fidem xpi ⁊ alia multa que in Januis adesse affirmabat: ⁊ hec a dño Jesu xpo sibi reuelata fuisse contestabatur. Que non modo euenire sed oppositum in oibus fuisse constat. Huiusmodi aūt pronosticatores multi ab initio decepti fuere: quibus satius fuisset silere ꝙ talia temere loqui.

¶ Petrus Thomas patriarcha Constantinopolitanus ordinis Carmelitarum egregius ac celeberrimus doctor: hisdem tpibus apd Famagustā cypri vrbem post multorū librorū editionē ac multorū (ut aiunt) miraculorū celebrationē plenus dierū ac bonorū operū migrauit ad dominum.

¶ Simonem de Cassia ordinis Eremitarum diui Augustini Theologum ⁊ egregium predicatorem per id tempus tanꝙ medicinalem cassiam languenti anime ad vite integritatem refrigerio affuisse tradunt. Qui ut verus euangelistarum interpres ⁊ christi Jesu imitator verus omnia ipsius Saluatoris gesta in ordinem colligens in quindecim subdiuisit libros: quos de christiana religione intitulauit. Sed ⁊ alium librū de doctrina christiana: de patientia: de Symboli expositione: de speculo crucis: De disciplina spiritualium opuscula autem hec miro ⁊ quasi diuino ordine collegit. Epistolas quoq; edidit plurimas documentis plurimis repletas. Hic Florentie quammaxime spiritu prophetie floruit ⁊ multo in precio fuit vbi etiam Monasterium sui ordinis Monialium a solo edificauit ⁊ Nobilium Matronarum ac virginum illud repleuit.

¶ Franciscus ⁊ Ludouicus Guidonis Gonçage filij: hoc anno cum Hugolotum eorum fratrem natu maiorem ob cupiditatem affectati regni octauo die decembris interfecissent. Mantue dominium sibi assumentes regnauit. Franciscus ipse annis vno ⁊ triginta. Vir certe preclarus atq; magnanimus ⁊ prudens qui sua prouincia ac magnanimitate statum suum periclitantem ex maximis periculis eripuit: Nam in anno domini. 1397. per annum (auxilio tamen ceterorum confederatorum) bellum Galeatij Ducis mediolani prestanti aio sustinuit ⁊ eo tandē profligato ⁊ in conflictu posito nō modo magnum triumphū: sed ⁊ maxi-

mas diuitias et spolia obtinuit: Idq; factitatū fuit in die festiuitatis diui patris nři augustini: q̃ ob rē ad
ppetuā rei memoriā ex statuto ipsius Francisci et successorū quoddam singulare munus singulis annis illi
ecclesie offerī. Egdem de regno eius actum esse videbatur: nisi diuina ei affuisset clemētia: Mortuo deinde
Galeacio cum venetis fedus iniens eorū tamen suarum generalis imperator cōtra Frāciscum carrarium
Patauij dominū delectus fuit: cuius prudētia et virtute Senatus venetus patauium et veronam obtinuit
et hostē penitus deleuit: Hic Malatestę Cesene dn̄i filiā duxit vxorē: ex qua Joānem Frāciscum succes
sorem suscepit filiū: Denique post innumera et p̄clarissima facinora a se gesta senio cōfectus ano dn̄i.1407.
vita excessit: et apud sanctum Franciscum Mantue sepultus fuit.

Antonius et Bartholomeus Scaligeri veronēses Signorij Scaligeri naturales filij: hoc āno.xi.calē.
Januarij patre defuncto et sequēti die Alberto fr̄e ius Signorij patre ex venēo dato apud Peschierā oppi 1377
dum morte sublato verone et vincētie pricipatum sumētes eque.x.annis regnarūt. Deniq; cū nulla sancta
societas i regno inueniatur: Antonius tāquam Romulus fratrem interfecit. Sed deus ipse q nullū malū
permittit ipunitū: hūc fratricidam impunē nō permisit: nec in regno ipso quiescere voluit: Cuia statim
Frāciscus carrariēsis senior eidē execrabile intulit bellū: et multis cū incōmodis affecit: verū cum eum
superare nō posset: Galeaciū vicecomitem ducē in eum cōcitauit: ad quem cum exercitu magno veniens
illum vrbibus obsessum tandē in deditionē accepit. Relictisq; vrbibus in manus Galeacij ducis ipse va-
gus et profugus tāq̄ alter Caym homicida dei iudicio debitas luit penas.

Urbanus papa natiōe Neapolitanus hoc āno Gregorio pōtifici e Barēsi archiep̄o pontifex suffe
ctus sedit ānis vndecim et mēsibus octo: vir certe callidus et iniuriarū memor ac vindex: Quo pō- Papa.211.
tificatu suscepto, vt par erat, nō pacē inter xp̄ianos cōponere voluit: sed magis cardinaliū et Joan
ne regine iniurias vlcisci p viribus conatus ē: Propter quod florētinos anathemate notatos: vt in 1378
1377 suam deduceret sniam absoluit: qui.s. Joannē haucuth gallum copiarū suarū ducem Neapoli contra Jo
annam reginam misere: Jnde cum natura inquietus esset: atq; inhumanus apud Nuceriam quosdam
cardinales creans septē ex veteribus in carcerē cōiecit dicēs eos cōtra ipm pro antipapa Clemēte coniu-
rasse e quibus quinq; cū Genuam pficisceret in mare demersit: eo enī ob timorem Caroli Apulie regis ac
cesserat hominē enī illum ob nimis iniuste postulata ad iracūdiam cōpulerat. Cūq; ibidem vsq; ad Caro
li ipsius obitum permāsisset tandē Romā reuersus est: Ibiq; cōfirmatis ecclesie ciuitatibus inde Neapo-
lim accessit: vbi et Ladislaum Caroli puerū ac Joannā eius sororem a paterna hereditate deturbare an-
nixus ē. Sed re infecta Romā rediens cū magno apparatu et honore a ciuibus exceptus est: vbi ad quas-
dam insidias deuitādas nouē et viginti cardinales vno die creauit: in qbus maior pars Neapolitanorum
fuit: Tres vero fuere Romani. quibus creatis paucos superuixit dies. Mortuus deniq; Rome in basili-
ca beati petri sepelitur: paucis eum tanq̄ rusticum et inhumanum flentibus.

Scisma vigesimūsecundum oium pessimū et scandalosissimū: quod per nouem et triginta ānos durauit:
hoc āno initiū sumpsit. Mortuo.n. Gregorio pōtifice: et eius exequijs ex more celebratis clerus populus-
q; Ro. cardinales obnixe rogarūt vt Ro. pōtificē aut italicū deligere dignarent: q eccl'siā romanā: remq;
eius publicā integre gubernaret: aliter si secus esset de xp̄iano noie actu ē. Jdeo enī italicum requirebāt:
ne si gallus deligeretur et romana curia iterum trāsmigrare cōtingeret: romana respublica periclitaretur:
Quibus cardinales perbenigne respōdentes se pro posse eorum votis obtēperaturos, pmiserūt: Irentq;
et bono animo eēnt. Animaduertētes igitur patres romanū populum precipitem et incōsideratum expaue
scere ceperūt. Erat tū in curia Bartholomeus qdā Barensis archiepiscopus vir callidus et cōsilio prom-
ptus quē patres cōsulētes dixerūt: qd hac in re facto opus ē: vt romana ecclesia in gallias remeare posset:
Jsq; vnū hoc eē remediū respōdit dicēs: vt vnus noie tātū et alius re et facto deligaī: q postea sublato peri
culo nolēī: atq; ita eius cōsilio acquieuere. Jntrātes itaq; patres cōclaue: ipsū Bartholomeū Barēsē epm̄
ad deludēdos solūmō romanos deligere statuerūt: vt postmodū tutiori in loco aliū subrogarent. At vero
vnus cardinaliū ex gēte vrsina q ad id toto posse aspirabat: nec vllū p̄ter se eo fastigio dignū credebat: sta
tim ab extra gallū pōtificē electum romanis insinuauit: Quod cum vulgus prestolans audisset: conclaue
euestigio multo tumultu effregit: minisq; ac terroribus patres concussit: Sed cū didicisset italicum: scili
cet Barēsē creatum conquieuit. Leonardus tamē Aretinus historicus in fine octaui libri suarū histo-
riarum refert q cū in cōclaui patres de successore deligēdo consultarēt: Jnsurgēs romana plebs nullius
certi hois impulsu: sed suo impetu permota romanū pontificē ex ciuibus romanis vel saltē italicis crea
re debere clamabat: hec dicta postulataq; cū nō rationi incōsona viderēī: auditur tumultus: Cresceītq;
multitudo adusq; cōclaue peruēit. Patres autē timore concussi vt populo morē gererēt: Bartholemeū ba-
rensem archiepiscopū patria Neapolitanū extra collegiū cardinaliū pōtificē crearūt: Urbanūq; sextum
appellarūt: quo facto cū Romani postmodū patres psuaderēt: vt de more cū venerarētur: ac ēt p orbē prin-
cipes p litteras cōmonerēt: vt et ipsi id p legatos facere dignarenī: nihil tamē effectū ē: Erat nāq; Urba-
nus ipse vt diximus natura inurbanus: sed rusticus ingratus et inquietus atq; inexorabilis: et ppterea oia
subsecuta sunt mala ac scismata: Etiā cū p̄ter spē ad tāte dignitatis fastigiū euectus fuisset intolerabilis
oibus videbaī: Cuius inhūanitas induxit pres aliorsum prospicere: itaq; clanculum inter se de hac re et
electione cōquestiēcū et metū et populi romani violētiā scusarēt: dissimulata ad tempus indignitate cū ho

na pōtificis vrbe Anagniā pepulerūt: et inde Fundos transmigrarūt: Ibiq3 Ioāne regine securitate cōfisi
octo cardinales aliū potificē elegerūt: Robertū. s. cardinalē Gebenensem: qui antea legatus in Italia fue
rat missus: Cui et septimo Clemētis indita est appellatio: ac sic per orbē litteris dissemināt hanc. s. verā esse
electionē: Clementēq3 verū et indubitatū xpi vicariū vbi vera fuerūt suffragia: qa coacti a populo. Ro. ita
licum potius q̄ gallū delegerāt: Et hinc magne discordie magnumq3 scisma in ecclesia dei oriri cepit: vt
duo in ea dicerent capita: Urbano aūt principū xpianorū pars et pars Clemēti fauere cepit. Italia enim
Germania a panonia Urbano: Clemēti vo gallia hispania et Cathelonia et Britānia adhesit. Cardinales
aūt galli his gestis multas villas: vrbes et oppida diripere et occupare ceperunt.

Clemēs vero multas datas acceptasq3 clades i gallias cū sua curia pfectus ē: vbi apd Auinionē: vt pon
tificū moris erat sedē cōstituens vt verus pōtifex a gallis oībus veneratus ē: et sedit annis. xv.

Vincesiaus Vincesiaus Caroli impatoris pdicti filius. 3. et. 20. germanorū impator hoc āno patre defuncto
cū iam vna cū patre impasset ānis. 8. solus post patrē cōfirmatus imperauit annis. xxij. q̄uis im
perij benedictioné a papa nunq̄ obtinuerit. Vir certe patri in oībus dissimilis: ignauus et sine
1379 prudentia q totum tēpus vite sue in extrema germania in ocio et libidibus cōsumpsit: ppter qd 6578
ab electoribus tādem, pcurante Roberto bauaro imperio depositus ē: Nā idē Robertus aiad
uertens imperij dignitatē et bois socordiā zelo cōmotus et vitiorū inimicissimus illum deponi
pcurauit: et ipse nolens suffectus fuit.

Catherina italica Senarū vrbis Ethrurie orīūda predicatorū tertij ordis, pfessa virgo sanctissima ac in
numerabiliū virtutū preclarissima: hoc āno etatis sue trigesimo multis patratis miraculis spū prophetie
admodū insignita Ro. deuotōis cā existente sue finē fecit: atq3 ibidē eius scissimū corpus in basilica de la
minerua ordinis pdicatorū maxima cū populorū frequentia delatū cū celebri deuotione et reuerētia sepeli
tur: Quā sanctissimā virginē postmodū Pius secūdus papa eius cōterraneus āno salutis nostre. 1460.
calēdas Maij in scōrū virginū numero merito aggregauit: que quante sanctitatis: quanteq3 virtutis fue
rit idem pontifex memorabili relatu prosecutus est.

Carolus regio genere natus ex Carolo illo q Manfredū Apulie regē supauit: exortus hoc āno ab Ur
1380 bano pōtifice cōtra Ioannā reginā in Italiā vocatus Roma ex vngaria cū. 8. milibus equitum ad vrba
num puenit: Indignabat autē Urbanus papa regine: eo q Clemēti antipape faueret: et q Ludouicum
Andagauēsem Fracorū regis filium ad regni successionē in filium adoptasset: Et, ppterea hūc Carolum
virū clarissimū tādiu in taruisino bello cognitū, q magnas copias aduersus venetos ductabat ex Unga
ria vocauit: Qui ex vngaria descēdens tādem in aretinos peruēit: et eam vrbem Guelphorū et Gibellino-
rum discidio agitatā in deditionē mox recepit: Nec moratus Florentinis aptū bellum intulit. Sed florē-
tini datis. 40. milibus nūmū auri pacē redemerūt et ab eis recessit: Post hec ad vrbanū pontificē Romā
vadens ibidem paratis ad bellum necessarijs mox Neapolim petijt: Captaq3 regina: et ducibus eius su-
peratis regnū oē obtinuit: quo obtēto mox reginā interfecit: et ipse deinde q̄dragintaquattuor ānis regna
uit: Anno deinde sequēti Ludouico vngarie rege sine liberis defuncto: cum etiam vngarie proceres regi
ne relicte gubernationem equo animo nō ferrent: Carolum hūc regem accersiuerunt: q in vngariam pro
fectus cōmuni populorū principūq3 fauore regina coronam accepit: Sed non ita multo post anno. 1383. re
gine dolo interfectus est.

Nicholaus Guarchus secūdus genuēsium dux hoc ipso anno Dominico Fregosio duci suffectus duca-
uit ānis nouem: vir quidem prudentissimus atq3 magnanimus pacisq3 amator et procurator: qui cū rem-
publicam in magnis bellorum perturbatōibus et discriminibus tum cōtra Bernabouem vicecomitem et
caretinos qui Naulum et Albingenam ciuitates occupauerāt: tū etiam cōtra venetos offendisset: didicis-
setq3 Petrum Auriam classis sue prefectum in Clugiēsi bello fore interfectum: nec Maruphum auriam
eidem suffectum potentie venetorum potuisse resistere: quin Clugiam cum magna suorum cede redemis
sent: postquam venetos ipsos multis incōmodis per eundē Maruphum prefectum perturbasset et Ter-
gestinos eisdem rebellare coegisset: ac Iustinopolim vrbem vi captam incendisset: pariq3 modo in Hi-
stria Polam destruxisset reipublice sue cauens hoc eodem anno quo magistratum init pacem diu p Ay-
monem Sabaudie comitem inter ipsas vtrasq3 partes tractatam q̄libentissime acceptauit: Qua con-
fecta: et sub formula conclusa etiam Albiganū et Naulum ciuitates suas sibi a Carethinis ablatas mox
recepit: et similiter cū eis pacem cōfecit: Indeq3 classem et Greciam in subsidiū Calo Ianius a Cantacu
sino imperio pulsi transmisit: et eum in imperio mox restituit: Ipse autem quoad prefuit rempublicam pro
viribus in pace cōseruauit. Eoq3 mortuo genuensis ciuitas, ppter guelphorum et gibellinorū discidia du
ces ex more non elegit: sed se in Francorum regis manus commendauit.

Ludouicus andegauēsis dux et Caroli Frācorū regis frater: Caroliq3 predicti Apulie regis inimicus:
1382 quē diximus a Ioanna et regina in filiū fuisse adoptatū hoc āno ex gallia cū. 5. et. 50 gallorū eqtū milibus
ē carolū ipm et vrbanū pōn. i italiā vēit: cuius aduētus maxie Florētios et aretios terruit: eo q aretini ca
rolo parerēt: et florētini etiā eidē obsequerent: In lōbardiā itaq3 pmū descēdens a Bernabone vicecomi
te pbenigne et comiter excipit: et multis mūeribus ab eo donatus et pecunijs et cōmeatu hūanissime adiu
uatur: īde p Ethruriā trāsiēs ab exulibus aretinis pulsis vocatus post multas cedes vrbē aretiū de mani

bus Caroli acceperũt: ⁊ eidẽ diripiendam illã cõcesserunt: In illa. n. vrbis captiuitate capti sunt ⁊ Leonardus aretinus historicus puerulus vna cũ genitore suo ⁊ pluribus nobilioribus viris ab exulibus capti fuerũt ⁊ diu in carceribus macerati. Captaq; Aretio ⁊ gibelinis cõcessa Ludouicus Neapolim petijt ⁊ biẽnio cum Carolo decertauit: Sed illo tãdẽ in bello interfecto Andagauenses milites dissipati cõsilio ⁊ duce carẽtes expoliati oĩbus bonis bini mẽdicãtes i patriã rediere. Andegauus aũt q̃ Aretium ciuitatẽ Ludouici illius nomine possidebat: itellecta ducis sui morte vrbem florẽtinis vẽdit: ⁊ cũ pecunijs in patriam suam remeauit.

❡ Joãnes Galeacius vicecomes Galeacij Marie filius primus Mediolanẽsiũ dux patre iam tribus annis defuncto diuisa primũ iter se ⁊ Bernabouem patruum dominatione Mediolani hoc anno cum tota insubria in Bernabouẽ patruũ declinare cõcerneret: ⁊ pp̃ter hoc hunc nepotẽ Galeaciũ multis insidijs ⁊ machinatiõibus vt solus regnaret interficei tẽtasset: ⁊ ipse simulata cã ex Papia Mediolanũ ad ipsum Bernabouẽ visitatiõis gr̃a adire se finxit: ⁊ cũ propius accessisset: ipm Bernabouẽ patruum ⁊ socerũ sibi obuiam factũ insidiose intercepit: ⁊ captum in Tritij arce vsq; ad mortẽ custodiri p̃cepit: Eoq; captiuato ⁊ filijs suis oĩbus fugatis vniuersũ mediolanẽse regnũ obtinuit: ⁊ decẽ annis regnauit: cuius potẽtia cum antea per se maxima foret accedentibus postea Bernabouis opibus formidabilis oĩbus esse cepit: vnde cũ Antonius Scaliger ⁊ Frãciscus carrariensis senior grauissimo bello inter se decertarẽt carrario instigante qui aliq̃tulum sabcũberat ab isto adiutus Scaliger superatus in deditionẽ venit ⁊ Veronam ac Vicẽtiam suo regno adiecit: Paulopost etiã in Franciscũ ipm ducens tãdem post multam obsidionẽ ipsũ vna cũ patauina vrbe cõp̃hendit: ⁊ illũ i Modoetia oppido vinctũ transmisit: ac in carceribus vitã finire coegit: Indeq; cũ in Ethruriã exercitũ duceret bononiã ciuitatẽ suasiõe Bocadinoꝝ ⁊ populoꝝ nobilium Bononiẽsium cõp̃hendere statuit: ⁊ captis circũquaq; castellis tandẽ apud Casalechium vicũ florentinoꝝ ⁊ Bononiẽsium ac aliorum cõfederatorum exercitũ pugna cõcerta adeo contriuit vt omnes ipsius exercitus p̃mates captiuauerit: Inter quos fuere Frãciscus tertius carrariensis ⁊ Jacobinus eius frater Actius Vbaldinus Jantodeschus Petrus mala: Bernardinus Facincanis cũ alijs innumerabilibus Quo terrore Bononia cõcussa ipsius iugũ statim subijt: captaq; vrbe Joannes Bentiuoglius q dominabatur vrbi in frustra ab exulibus cõcisus est: Pauloq; post Senẽses perusini Assisiani ac pisani ⁊ alij ethrusci multi trepidãtes sese vltro sue potestati tradidere. Lucẽses vero haud multũ a parendo destiterunt: q̃ res maximũ florẽtinis incussit terrorẽ: q pluribus ãnis cõtinuis eius bellũ pertulerãt vbi decies cẽtena ⁊ ducẽta sex aureoꝝ numũ milia cõtra ipm eos p̃soluisse fertur: Deniq; ãno dñi. 1402. adhuc nihilominus Galeacius hic cõtra Florẽtinos bellũ acerrimũ cõtinuãs: dum vsq; vrbẽ obsidẽs: cũ nulla amplius salutis spes nisi in deditiõe eet: paruũq; a parẽdo distarẽt Galeacius ipse apud Melegnanũ agri mediolanensis oppidum insperata morte cõsumptus est relictis post quattuor filijs: duobus legitimis ⁊ duobus naturalibus qbus ⁊ singulis regni portionẽ assignauit: vigintiq; nẽ ciuitates in Italia possidebat: quarũ nomina hec sunt: vz Mediolanũ papia: Monsregalis Nouaria: Vercelle Alba Aquis Alexandria Derdona: Bobiũ placẽtia parma Rhegiũ Bononia pisa Sena Massa Grosetũ Clusium perusia Assisiũ Nuceria: Ciuitas Belluna Feltrũ Vicẽtia Verona Brixia Bergomũ Comũ Laudũ ⁊ Cremona ac Crema.

Fuerat eni hic clarissimus p̃nceps statura p̃cerus elegãti aspectu: litteris edoctus ⁊ celebri eloquẽtia clarus: ingenio callens ac in agẽdis astutus ⁊ sagax: Duas vxores duxit: Elisabethã Boemie regis filiã ex qua Valẽtinã solam genuit filiã: quã Carolo Frãcoꝝ regi matrimonio copulauit: Aliã Catherinã cõsobrinã suã Bernabouis filiã ex qua Joannẽ Mariã Angelũ ⁊ philippũ mariã duces suscepit. Hic quippe cũ ingẽtis ai ⁊ potẽtie vir eẽt: postq̃ 20. ãnis sub titulo comitatus virtutũ imperasset ãno. 1395. Septẽbri mẽse archiepo mediolanẽsi oratore misso ducatus titulũ a Vincẽslao imperatore cẽtũ milibus floreniis obtinuit: ⁊ p manus ipsius archiepi oratoris eodẽ mẽse in gẽti põpa ducatus Biretũ ⁊ alia insignia recepit: vixitq; ea i dignitate ãnis. 7. Tãta quippe erat eius ai magnitudo vt ad impiũ aspiraret: ⁊ nisi tã cito morte p̃uentus eẽt ad id certe puẽisset: Hic i papiẽsi vrbe inter cetera Castellũ siue regiã domũ icredibili pulchritudine extruxit: i quo tãtã libroꝝ copiã cõtraxit q̃tã alibi me vidisse memini: leporariũq; cẽtigiũ muris cinctum iuxta illud cõstituit: in quo mõasteriũ superbissimum ordinis cartusiensium toto orbe celeberrimum construxit atq; dotauit: vbi ⁊ corpus suum tumulandum ex testamento legauit: Cuius autem mors totius Lombardie exeidium ⁊ ruina fuit: vt infra patebit. 1382

❡ Michael maurocenus tertius ⁊ sexagesimus venetorum dux in demortui Andree contareni ducis loco suffectus ducauit mẽsibus quattuor: Vir ingenio ⁊ animi magnitudine insignis: De quo tamen nil memorie dignũ in suo magr̃atu habemus cũ eodẽ anno ex peste absumptus fuerit: Cuius autem corpus apõ p̃dicatores in maiori capella sepultũ fuit: In cuius sepulchro marmoreo hoc epigrãma insculptũ extat. 1383

Inclita vitales Michael quem duxit in auras.
Maurocena domus venetorum quibus ⁊ ingens
Spes erat alta parens intercepit ardua fatum:
Cepta ducis virtute potens fuit ensis acutus.
Justicie moriens patrie per secula luctus.

Antonius venetus quartũ᷑ ⁊ ſexageſimus venetorũ dux hoc eodẽ anno Michaele predicto duce ſublato duodecimo die menſis Octobris abſens cõibus ſuffragijs eidẽ ſuffectus ducauit annis.18. vir quidẽ conſilio illuſtris: ſed prudẽtia ⁊ animi circũſpectione illuſtrior: Qui cũ vniuerſa ferme Europa ⁊ ſciſmatibus ⁊ ſeditiõibus plurimũ fluctuaret ipſe ſua prudẽtia Senatũ populumq; venetum quoadusq; a quibuſcunq; malis expertẽ fecit: Uerũ cum Joannes Galeacius viceccomes Mediolani dux Franciſco gonzage mantuano bellũ indixiſſet ipſe ex federe Carolũ malateſtam in auxiliũ miſit qui Galeacij exercitum apud Gouernolũ oppidum turpiſſime profligauit: reliquũ autem ipſius rempub maxima in pace conſeruauit: Deniq; omni vita integer cõprobatus poſteaq̃ egregie ac magnifice multa edificaſſet: ac Clugiam a genuẽſibus dirutam reſtituiſſet decimooctauo magiſtratus ſui anno mẽſe primo plenus dierum decimit cum patribus ſuis: ſepultuſq; ex mãdato ipſius in baſilica predicatorum.

Calo Joãnes cõſtantinopolitanus imperator Andronici paleologi imperatoris filius hoc ãno ob maximas ſuius filij diſſenſiones a Cantacuſino greculo nobiliore per arma ex regia pulſus ope Francisci Gatheluſij genuẽſis imperiũ recuperat: Quamobrẽ idem imperator Franciſco eidem in gratitudinis ſignum Mitilenẽ inſulã dono tradidit: atq; alios theſauros plurimos condonauit. Fuerat tamen antea Calo Joannes Genuenſibus infenſus q: cõtendẽtibus inter ſe genuenſibus ac venetis ipſe Calo Joannes venetis fauit: ⁊ vna cũ illis Perã genuẽſium vrbem ⁊ Coloniã oppugnare ad iuuit: contra quẽ Andronicus eius filius cũ eẽt eidẽ pr̃i ⁊ venetis hoſtis auxilio turcorum ⁊ bulgarorum pugna obtinuit: ac vrbez defenſauit: quo terrore patrẽ eo deduxit q: i genuẽſiũ partes ſtatim trãſiret: quãobrem rex ei bene ceſſit.

1384 Mitilene itaq; inſula q̃ alio noĩe Leſbos appellatur: de qua ſupra li.5. dictũ eſt hoc anno in Franciſcum Gatheluſium genuenſez Calo ioanne idem imperatore cõcedente deuenit: in cuius poſteris poſtea vſq; ad annũ domini 1464. per nonaginta ãnos feliciter perdurauit: Quo anno vt ſupra dictum eſt Magumetus othomanus Turcorum princeps poſt captã Conſtantinopolim recepit: ⁊ maximo cũ xp̄ianorum dedecore ⁊ ſtrage in ſuã poteſtatem redegit. Hec quippe ciuitas ab inſula nomẽ accepit: omibus bonis ⁊ rebus inſtructa eſt: Duos portus habet. quorum vnus clauſus erat quadraginta triremium capax. Antiquitus fuit Mitilene a Mitilena Machari filia q̃ tẽpore diluuij Deucaliõis in eã primo aduenerat: quod quidẽ nomen in tẽpus hoc vſq; pmanet. inſula tamẽ Leſbos appellata fuit: quia in eã idẽ Macharius vt lex valde legẽ edidit: quã leonẽ ab eius robore appellauit: Pelaſgi greci ab initio poſſeſſam habuerunt: cũ adhuc ſtaret Troia poſtea Eoles ſucceſſerunt. Deinde perſarum imperij ſubijt: poſtea Macedonum ac deinde Romanorum: Cũq; Romana reſpublica in Cõſtantinopolim tranſlata fuiſſet ſub grecorum imperatorum manus vſq; ad tẽpus illud fuit: poſtremo in Gatheluſios. ac vltimo iam.xx.ãnis ad turcos deuenit eſt.

Ladiſlaus Caroli regis predicti filius hoc ãno patre in vngaria ab regina veneno ſublato eidẽ in Apulie regno ſuccedens regnauit annis.29. Hunc mater regina puerulũ inter multas difficultates educauerat: Qui cũ adoleuiſſet vngarie regnũ ſuſcepit: Sed ibi cũ res parũ proſpere ei ſuccederent expeditione non pauca ſuſcepta: ⁊ Jadera de regno occupata Uenetis vendidit: ⁊ cũ pecunijs in Italiam venit: vbi per Albericum Cunij comitem belli ſui ducem Apulie regnum obtinuit: atq; eo purgato paulopoſt cuncta in manus in integrum redegit: Quibus geſtis cum ingentis magnanimitatis ⁊ prudentie eſſet vir: atq; omnium regum potentia ⁊ rerum proſperitate omnibus per circuitum formidabilior euaſiſſet etiam pontifici Romano ſuſpectus eſſe cepit: Qui cum Albericum Cunij comitem magnũ Conneſtabilẽ in Neapoli creaſſet ⁊ conſtituiſſet nõ amplius per prefectos: ſed per ſemetipſum exercitus ductare voluit: Unde ⁊ poſt mortem Galeacij ducis Mediolani Peruſiam ⁊ alias Latij ciuitates multas in fidem recepit: Sed ⁊ .xx. regni ſui anno per amicitie ſpeciem Romam ingreſſus Romanos in Bonifacium roman pontificem ad arma concitauit: Quibus in cõtentionibus: vt Leonardus aretinus ſcribit vndecim e primarijs ciuibus per Ludouicum pontificis nepotem intercepti ⁊ occiſi ſunt: Quamobrem perterrefactus pontifex ſtatim cum omni curialium turba Uiterbiũ fugit: Poſt hec etiam Gregorio duodecimo põtificante idem rex per pontificis abſentiaz Romã occupauit: Quapropter põtifex illũ regio titulo priuauit: ⁊ Ludouico Ludouici Andegauenſis filio regnum conceſſit: Uerũ Joanne vigeſimotertio pontificante ab ipſius io annis pontificis ducibus profligatus fuit: q: ſi vt ipſe aiebat hoſtis prudentia ⁊ victoria vti ſciuiſſet: totius regni poteſtatem habuiſſet. Poſt hec autem varia fortuna inter pontificem ⁊ regem ſemper fuit: quia modo pacem modo bellum habuerunt: Hac tamen de cauſa Cortonam vrbem Florentinis vendidit: Sed etiam dum Florentinos reliquaſq; liberas ciuitates per vim ſibi ſubdere ſtatuiſſet: morbo in Peruſia contracto Neapolim profectus eſt: vbi melius ſoluus factus: poſtea ex veneno procuratione florentinorum vt aiunt ſublatus eſt: cum perſepe id a ſuis tentatum fuiſſet. Ardebatur enim: vt fertur cuiuſdam medici ſui adoleſcentia pulcherrima: quam cum imme diligeret perſepe ad eam ventitabat. Quod cum genitor cognouiſſet: Florentinorum oblationibus corruptus regem cum filia hoc modo interemit: ipſe enim medicus pater filiam ad ſe vocatam blandis allocutus eſt verbis: Placet inquit filia mi q: me aũz ſobole regia facere ſtudeas: Itaq; ama illum: Illumq; ſerui ac cura ſummopere: vt redamet te: Quare ſi tu mihi obtemperaueris faciam vt te nil carius habeat: Et hoc modo filia mi te ⁊ omnes nos beabis. Placuerunt itaq; adoleſcentule verba hec: Illaq; rei cui m: quod Medici Neapolitani vocant

puelle in panniculo tradidit: iussitq; cum a rege foret comprimenda vuluam eo medicamine leniret: puella itaq; paternis consilijs obtemperans se regemq; eo medicamine mox interfecit: Atq; ita nec impudicā pater habuit filiā: neq; multū passus ē abire regē: hoc ideo hic scribere voluimus: vt hinc oēs luxuriosi pncipes & ceteri alij discāt nil ee tutius cōtinētia: nil periculosius q̄ vetitus cōcubitus.

¶ Sigismūdus qui postea augustus & impator fuit: hoc āno Ladislao pdicto ex vngaria armis pulso ipsum Vngarie regnū vocatus suscepit: & vsq; ad imperij susceptionē .25. ānis regnauit: vir certe bellator & reipublice xpiane acerrimus ppugnator ac defensor: q .12. regni sui anno exercitu grādi congregato videlz theutonicoꝝ galloꝝ vngaroꝝ & vandalorum cū .xxv. milibus eqtibus cōtra turcos: q ad summā ducētoꝝ milium ta equitū q̄ peditū ascēdebāt pfectus ē: qui cū multa plia inter se cōstituissent: tādē xpiani ex paucitate durior fortūa extūs ad .xx. milia coꝝ interfecta sunt: ex turcis aūt sexaginta milia trucidata fuerunt.

¶ Templū maius Mediolani hoc āno iussu & suasiōe Joannis Galeacij ducis in honorē btē Marie virginis incredibili ac indicibili ppe tū impēsa: tūq; etiā elegantia solido marmore instaurari ceptuz est: qd inter xpianoꝝ tēpla pncipatū tenere videt: qd certe nostra etate mirū īmmodū auctum est. 1388

Onifacius huius noīs .9. papa natiōe Neapolitanus Petrus Tomacellus āntea vocatus Vrbāo pōtifici surrogatus sedit ānis .14. & mēsi .9. Hunc dū pontificatus munus suscepit .34. etatis annum fuisse tradūt: sed iuuētutē suā oibus in rebus totoq; pōtificatu suo cū senectute permutasse visus ē. Et si scie minus peritus eēt: hoc tamē cōditiōis: magneq; prudētie: maximiq; tū animi tūq; cō- Pag .211. 1390

579 silij pōtifex fuit: primus enim vim omnē populi Ro in pontificē transtulit creatus suo nutu magistratibus & munitis vrbis fortilicijs: Vnde decimo sui pōtificatus anno ex Assisio vbi multis annis cōmoratus fuerat Romā regressus Jubileū celebrauit: Ac post cupidus augēde ecclesiastice pmus ditionis ecclesiasticis beneficijs Anatharū vsum imposuit: hac. l. cōditiōe vt q beneficiū consequeret dimidiū annū puentus apostolice camere psolueret: Ladislaū ptera adolescētē in paterno regno collocauit: & per cardinalē Florentinum apud Caietā coronari fecit: Quo in regno cōfirmato plurima edificia in Hadriani mole & in capitolio: necnō & in vaticano palacio fieri fecit. Brigidā etiā Suecie virginē clarissimā scōꝝ cathalago ascripsit q suo tēpore ad dñm migrauerat. Studiū generale Ferrarie ditiōis sue ciuitati rogatu Alberti Estensis marchionis concessit. Verum hic pter rerū perturbationes multas animi affectiones pertulit: vnde etiam laterum dolore persepe affectus vitam cum morte mutauit: Cuius corpus apud sanctum Petrum in sepulchro marmoreo sepultum fuit: Huic certe ad summā gloriam nil defuit: nisi q nimiū cognatis & affinibus in dandis beneficijs per fas & nephas: atq; in diuersis indulgentijs assentiens aliquam infamie notam sibi conquisiuit.

¶ Antonius Adcenus patricius genuensis tertius genuensium dux: hoc anno Nicolao duci cōmunibus suffragijs suffectus ducauit annis .x. Vir magne prudentie: maximeq; auctoritatis princeps: qui rempublicam suam quoad potuit summa cum iusticia & pace: ac ciuium suorum concordia gubernauit: et non modo inter suos pacem seruauit: sed etiam inter Galeacium vicecomitem ducem & florentinum populuz ab eodem Galeacio durissime pressum summa cū prudentia pacē cōponere procurauit.

¶ Aymo Sabaudiensium comes vir omni virtutum genere illustris: hoc anno post innumeras virtutes a se gestas apud Pinarolium pedemontium oppidum diem obijt: relicto Amedeo vnico filio ex Violante vxore sua Theodori Montisferrati marchionis filia suscepto herede: Qui Aymo vir preclarissimus: 1391 cum apud omnes Italie potentatus maximo haberetur in precio lites permaximas multis in locis extinxit: & pacem prout decet christianum principem cum omnibus composuit: & quāmaxime inter Venetos & Genuenses Ludouicūq; vngarie regem: & Aquilegiensem patriarcham: ac Franciscum carraruz: necnon & Bernabouem vicecomitem: ac etiam carcerbinos dignissime composuit: propter quod & ingentem laudem: reuerentiam & beniuolentiam ab omnibus promeruit: quod vtiq; in eius exequias monstratum est: quia omnes potētatus: omnisq; ciuitas & fere oppidum: oratores ad ipsos honorandos & legatos misere: Inter quos Joannes Galeacius Mediolani dux: Joannem Sicardū Bergomēsem equitez strenuum suo nomine destinauit: quem ob virtutum suarum insignia precipuum sibi consiliarium: ac secretarium ipse delegerat.

¶ Stephanus Bauarie dux: ad quem Franciscus carrarius iunior confugerat: hoc eodez anno e Germania a Florentinis contra Galeacium vicecomitem vocatus magno cum exercitu in Italiam venit: Qui pmo aduentu vna cum eodem Francisco Patauium clanculum ingressus vrbem a Galeacio possessam in fidem Francisci preter arcem redegit: quam cum oppugnare cepisset: a Florentinis mercede fraudatus ab oppugnatione destitit: Ac sic indignatus cum nil memorabile facere potuisset: re infecta inglorius in Germaniam redijt.

¶ Jacobus Armeniaci comes eo etiam anno a Florentinis mercede conductus cum viginti milibus equitum in Italia per Cynisij montis descendit: & mox in Alexandrinum agrum veniens: Castellacium oppidum cum maximo impetu cepit: ceptūq; diripuit & euertit: Quo audito e vestigio Jacobus Vermes copiarum Galeacij dux eidem occurrit. Sed visa hominis potentia intra vrbem Alexandriam se continuit. Armeniacus autem suam volens experiri potentiam in die sancti Jacobi octauo calendas mensis Augusti vrbem diu oppugnauit: Demum lassus cum ad tentoria reuerteretur a tergo ab Jaco-

bo verme insecutus cunctū exercitū dissipauit: ⁊ ip̄m Jacobū comitē vulneratū cepit: ⁊ in Alexādria vr-
be cū innūerabilibus captiuis pduxit: q ⁊ vulnere ⁊ dolore ai die sequēti vitā exalauit: In eo aūt conflictu
tāta galloꝝ fuit cedes vt nūerus nō referat: sex v̄o eq̄tū milia capta referunt: Inter quos Raynaldus lam
figlia tua ⁊ Joānes Ricius florētum eq̄tes fuerūt: q eūdē Jacobū cōducebāt: Eo tunc omnis florentino
rum contra Galeacium deperijt spes.

¶ Franciscus iunior carrarius senioris Francisci filius q superioribus annis ad Bauarū ob timorem Ga
leacij vicecomitis cōfugerat: hoc āno sollicitātibus florētinis ⁊ fauētibus venetis mutata veste patauiuz
secreto ingressus vrbē adiuuātibus suis p̄ter arcē obtinuit: ac paulopost adiuuāte ēt Joanne haucuth bri
tonico florētinorū copiarū duce arcē captā regnauit annis.15.nō tamē magna sine trepidatiōe fuit: quoad
Galeacius supuixit: Sed eo e medio sublato: cuius arma plurimū extimuerat in magnā spē ne augēde di
tionis stati venit. eo maxie: q͞a ꝑpter eius mortē oia ad arma respiciebāt: ⁊ ꝑpterea callide Gulielmū Sca
ligerū cū filijs Brunoro ⁊ Antonio Veronā introduxit: ⁊ vrbē sibi subijcer fecit: q̄bus in regno cōfirma-
tis paulopost eos de medio p mortē abstulit: ⁊ Verona optata potitus suo regno adiecit: Mutineq firmissimo studio verona ⁊ iacobo fratri seu filio cōsignata etiā Vincētiā occupare tētauit: Sed a Jacobo ver
me ⁊ iacobo de cruce: ac Ottobono de tertijs ducis Mediolani cōmilitonibus repulsus ad alia respicē
coegerūt: Indeq; re infecta recedēs in vicētinos iā ditionis venete exercitum duxit: cum statim Michael
venetoꝝ dux ⁊ senatus tybicinē ex more mittēs rogat: ne vicētinos vectigales ⁊ subditos suos bello attin
gat: alioqn Senatū venetū haberet inimicū: Sed Frāciscus probris ⁊ minis bunc vicibus tybicinē rei-
ciens in Vicētinos durius crudescere cepit: Quāobrē indignati veneti cū Francisco gonçaga fedus per
ficientes cōtractis vndiq; copijs: Frāciscū ip̄m oium copiarū suarꝝ generalē ducē cōtra Carrariū con-
stituerūt: Qui repētino impetu cū exercitu Veronā accedēs ip̄am cōcedēte mediolanēsi duxissa tandē ce
pit: ⁊ capto Jacobo carrariēsi venetis subiecit: ac ip̄m iacobū vinctū Venetias trāsmisit: Inde in Patauium oi quo poterat exercitu ducēs: vrbē oibus rebus immunitā obsedit: ⁊ interclusis vndiq; commeatibus
post aliquot mēses cū oppida cēt fame ⁊ peste grauissima ac cōtinuis oppugnatiōibus Galeacius Gonça
ga Frācisci gonçage frater ignorāte Carrario p portā sancte crucis sibi a ciuibus aptā copias introduxit
⁊ casu Carrariū reperiēs pacificis verbis cōuenerūt: ⁊ iureiurādo ꝑmiserūt: vt Galeacio gonçage castri
dominio cōcesso ipe carrarius ad Senatū ꝑ misericordia ipetrāda cōmigraret: ⁊ si quod volebat ipetrasset: ciuitas ip̄ius cēt: Sin autē regrediēs in p̄stino statu restitueret: His igit̄ cōpositiōibus Carrarius cū
Frācisco tertio filio ad Senatū in veste humili accessit: a quo nullā misericordie grām ꝑmeruit: sed mul
tis obiurgatiōibus ⁊ improperijs mulctatus i carcerē cū filio recludi iubet̄: Et stati missis cōmissarijs ciuitas noie senatus occupata ē: q̄ res Galeacio gonçage imꝑatori ꝑpter iusiurādū molestissima fuit: Frāci
scus aūt postmodū strāgulatus ignominiose sepultus fuit. Filij v̄o quo mortis genere perierint non ha-
betur. Superfuerāt tñ eius duo filij: vz Vbertinus ⁊ Marsilius q aū captiuitatē vrbis ad Ethruscos
cōfugerāt: Ac sic āno dñi.1406.quarto calēdas decēbris veneti Patauiuz obtinuere: ⁊ due potētissime ac
illustrissime familie: scilicet scaligerorum ⁊ carrariēsium: propter eorum dissensiones sue diuturnitatis ⁊
⁊ potentie vno quasi tempore finem acceperūt: Qui in Verona ⁊ patauio per annos multos maxima cū
gloria imperij sceptra tenuerant.

¶ Apianensium apud plumbinum principatus initium.

¶ Jacobus apianēsis publicus pisanorꝝ scriba q multos ānos queq; secretissima q̄ i ea vrbe agebātur tra-
1392 ctauerat hoc āno petrū gabacurtā ciuitatis p̄incipē p insidias cū filijs intercipiēs dn̄ū vrbis sibi desūpsit
⁊ quattuor ānis regnauit: Quo mortuo cū gerardus eius filius q in p̄ncipatu p̄ri successerat: vrbē i potestatē sibi retinē nō posset: post tertiū sui principatus annum ip̄sam Galeacio vicecomiti duci Mediolani
vendidit: ⁊ cū pecunijs in Plumbinum sue ditionis oppidum ⁊ insulam se transtulit: ⁊ sibi suisq; successo
ribus vsq; in presentem diem illud conseruauit.

¶ Pax inter Galeacium vicecomitem ⁊ florentinos a iacobo verme oppressos: hoc anno procurantibus
Bonifacio pontifice ⁊ Antonioto Adurno genuensium Duce apud Genuam vrbem suam equis condi-
tionibus.25.die mensis Januarij composita fuit.

¶ Jacobus eques strenuus ex vetusta celebriq; suardorꝝ Bergomensium familia natus hoc anno cum
Galeacius vicecomes ⁊ Mli dux Senā Ethrurie vrbem suo subiecisset imperio eidem vbi intercedē
1393 tibus ciuibus Senator destinatur: quam quidem dignitatem tanta cum prudentia: tantaq; cum comita-
te: humanitateq; ac iustitia omnium iudicio per annos multos administrauit ⁊ exercuit: vt eo tandem re
cedente Senenses oēs tanquam omnium parentem non sine lachrymis suum pati potuerunt discessum:
Erat enim apud ip̄m Galeacium propter vite integritatem atq; prudentiā summo exceptus honore adeo
vt nil ageretur sine eius consilio.

¶ Gasparinus Forestus proauus meus vir domi nobilis ⁊ animi virtute integer ac viribus fortis hoc eo
dem anno quarto nonas Januarij hora scilicet secunda noctis e Sebino lacu domum rediens vna cum
Marchione eius filio ⁊ nonnullis alijs de forestis haud procul a sue habitationis domo emulatione qua
dam infensus: cum enermis penitus esset: per insidias interceptus ⁊ obtruncatus est: Cuius animam ob-
secro vt quiescat in pace.

Enedictus eius nois .13. adulterinus papa hoc anno Clemēti pōtifici apud Auinionē in Del- Pap.13.
finate suffectus sedit ānis .21. vsqȝ ad Conciliū Cōstātie: qui Petrus luna antea vocatus fuit
De quo infra: cum de Constantie consilio tractabimus multa oportunius dicetur. 1394
Nicholaus Estensis admodū puerulus hoc āno Alberto pře calēdas augusti defuncto in
Ferrarie dñio cōsentiēte Bōifacio pōtifice sub tutoribus succedēs regnauit ānis. 47. Quē cū 1394
Accius ⁊ ipe estēsi familia natus tā pridē e patria a patre pulsus tanq̄ spuriū ⁊ illegitimū detur bare stati
stet vt in patriā ⁊ regnū ipe rediret: tutores vt decet sumptis armis auxilio venetoꝝ ⁊ bononiēsiū ac Flo
rentinorum multorūqȝ alioꝝ ipm Acciū patria summouerūt: ⁊ tādē captum in Cretā relegauerūt Hic ita-
qȝ puerilibus ānis exactis adeo in oībus insignis euasit: vt ei ad summā gloriā nihil pter līaꝝ ornamēta
defuerit: vrbē enī paulo añ casū cōflagratā dignissime restituit: ⁊ infinitis ꝑpemodū edificijs illustrauit:
Otbū tertiū tyrānū crudelissimū sibi infensissimū p Sfortiā cotignolā apudRuberā oppidū prudēt.issi-
me obtrūcare fecit: ⁊ Mutinā vrbē suā a cōtinuis eius dū eptiōibus ⁊ incēdijs liberauit: Rhegiū Lepidi
⁊ Parmā ciuitates ab eodē tyrāno possessas suo regno adiecit: Indeqȝ regnū suū multis ditiōibus ⁊ op-
pidis auxit: Ziliolā filiā Frācisci iunioris Carrariēsiū vxorē primo duxit: ob cuius affinitatē p tutela soce
ri sui a Senatu veneto durissimū bellū per annū sustinuit: Et demū pace cōfecta restituere Rodigiū oppi
dū captū cū policino opus fuit: tāte enī magnanimitatis fuit: vt .43. regni sui āno cōciliū gñāle xpianoꝝ
ab Eugenio pōtifice indictū splēdidissime suscipe voluerit: In quo Ioānes paleologus Cōstātinopolita
nus impator ⁊ eius patriarcha cū innūerabilibus tā grecis q̄ latinis affuere: pp qd in imēsū vrbē suam
⁊ edificijs alijsqȝ ornamētis tā extra q̄ intus auxit: Edificauit enī inter cetera i vico stellata arcē munitis
simā: ⁊ ex opposito in Ficarolo aliā celeberrimam supiori āno a venetis p .50. dies quassatā: vbi ⁊ cathe-
nam ex vtriusqȝ arce trahi voluit: qbus psidijs ipse padi itegri ⁊ vtriusqȝ eius ripe claustra cōmuniuit: ⁊
defensari voluit: Innūerabiles pterea alias domos p ferrariēsē ditionē extruxit: Sed q̄ apud Belreguar
dū in vico Vicocria edificauit oībus Romānis equipari pōt: Multos .n. hic p̄clarissimus marchio ex pel
licibus genuit filios: inter quos fuere Leonellus ⁊ Borsius eius i regno successores pncipes certe huma-
nitate: liberalitate ⁊ prudētia pri psimiles: Antiqtate demqȝ ⁊ senio cōfectus post ziliolā carrariēsēȝ aliam
ex marchiōibus Salutij duxit vxorē ex qua ēt liberos suscepit: Herculē nūc Ferrarie ducē: ⁊ Sigismun-
dum nūc extātē virū oi vrbānitate ⁊ liberalitate preclarum: Tandē bōis omnibus ornatus .56. vite sue āno
apud Mediolanū deficiens Ferrariam delatus apud ⁊ .3. sanctum Franciscum in sepulchro maiorum
suorum sepelitur.

Pax iterum inter venetos florentinos carrarienses estenses ⁊ gonçagas ex vna parte: ⁊ ex altera ducem
Mediolani: Ioannem Galeacium a Bonifacio pontifice ⁊ Michaele Steni: ac Petro cornario venetis 1398
procurata in ciuitate papie pridie calen. Iulij confecta est.

Viri bello excellentes.

Ioānes haucut illustris britānicus eques florētioꝝ copiaꝝ cautissimus ⁊ fortissimus imperator: quo du
ce florentini q̄ maxime in rebus bellicis longo tempore vsi fuerant hoc anno post longam militiam ⁊ ma- 1398
gnam rei militaris gloriam apud Florentiam diem obijt.

Iacobus vermes patria veronēsis: vir bello insignissimus hisdē tēporibus in precio magno extitit: q enī
Galeacij vicecomitis rem ab imminētibus periculis multis fortitudine ⁊ cōsilio pluribus ānis tutatus fu
isset: ⁊ Armeniacum comitem predictum apud Alexandriam cum maximo exercitu aduersus ducem ve-
nientē profligasset: ⁊ ipm Armeniacū maxia de suis cede edita cū innūerabilibus militibus captiuasset: ac
Ioannē haucut persepe fugasset: ad remunerationis signū a Galeacio ipso duce Bobia vrbe: ⁊ Vogera
oppido donatus est: ⁊ multis precconijs ab eodem euectus est: Hic patrem Luchinum vermem habuit: q
Cretam insulam superioribus annis venetis rebellem sua virtute recepit: ⁊ veneto restituit imperio: ac de
inde in turcos missus cōtra hostes viriliter pugnans tandem cecidit.

Viri disciplinis excellentes.

Hemanuel chrisoloras patria cōstantinopolitanus vir domi nobilis: sed oi doctrina ac virtutibus oībus
nobilior atqȝ preclarus hisdem temporibus Constantinopoli a turcis turpissime obsessa profugus vene-
tias venit: ⁊ litteras grecas ibi docere cepit: que iam septingētis annis apud nostros continuerant: ⁊ hinc
grece latineqȝ littere quasi semimortue per istū reuiuiscere ceperūt: Hic itaqȝ cū in Italiam venisset: primo
apud Venetias multos adolescentes grecas docuit lrās: Indeqȝ a Florētinis publico salario vocatus plu
rimos ibidē habuit discipulos: iam ab Ioanne Rauennate viro doctissimo in bonis litteris latinis edoctos
Inter quos fuere Leonardus aretinus paulus Strocia Robertus Ruffus: Petruspaulus vergerius:
Iustinopolitanus Omnebonus vicentinus Guarinus veronensis Carolus aretinus Ambrosius mona
chus camaldulensis: pogius florentinus: Franciscus barbarus venetus: Franciscus Philelphus tolenti-
nus: ⁊ Iacobus angeli florentinus: qui iam etate prouectus ardor addiscendi ipe auctor fuit: vt Floren-
tie conduceretur: indeqȝ curiam Romanam cum secutus fuisset: ⁊ apud Constantiam vbi generale con-
cilium celebrari: accessisset: ⁊ predicti discipuli fere oēs dulcedine verboꝝ suoꝝ allecti eū sequi voluerunt;
Hic aūt ⁊ si oi scientia edoctus fuerit: aliquid tamen quod sciamus scripto non reliquit. Constantie autē
deficiens a pogio florentino melliflua oratione honestatus est.

¶ Joannes Ravenatus grāmaticus et rhetor loculētissimus his tēporibus floruit vir certe maximi ingenij singularissime doctrine: q vt Leonardus eius discipulus testat: primus fuit a quo eloquētie studia tātopere longo postliminio in Italiā sunt reducta: Hic cū a Frācisco petrarcha egregie edoctus fuisset: et ipse predictos omnes viros excellentissimos habuit discipulos.

¶ Vincētius cathelanus ordis pdicatorū declamator et theologus celeberrimus ex Valentia vrbe natus: hisdē tpibus nō mō celebri doctrina sed singulari scitate insignis fuit: q cū predicationis dono plurimū illustratus fuisset: quoad vixit ecclesiā dei pdicando docēdo et monēdo nō mō verbis sed et exēplis adiuuare nō destitit: et cū i morte et post mortē plurimis claruerit miraculis: Calixtus tertius pōtifex eius cōpamota āno dñi.1455. eaobrē i scōrū ofessorum nūero cū aggregauit et eius festū nonis aplis celebrari iussit.

¶ Frācisus martini ordis carmelitarū theologus celeberrimus p hoc ipm tps in precio exñs cū multos erudisset discipulos ad agitādū intellectū librū de cōceptione virginis Marie composuit.

¶ Nicolaus eximij nois medicus natiōe florētinus p hec tpa exñs in oi medicia grāde opus cōposuit: qd ex veteribus et doctis medicis accurata lucubratione extraxit: Demuqz Florentie post multas curationes anno domini.1412.

¶ Marsilius patauinus medicus pclarus et ipse multarū rerū cognitiōe isignitus cū qdā edidisset: multos scriptores ingenio et subtilitate precelluit: et suā patriam doctrina et fama exornauit.

¶ Baldus perusinus pcellētissimus legisperitus Bartholi Saxoferrātis discipulus: et ipse vna cū Angelo et Petro germāis hec ipa tēpora clarissima reddidit: q cū post magistrū suū in iuribus ciuili et pōtificio obtineret principatū infinita pene edidit librorū volumina. Sup toto eni iuris ciuilis corpe pegregie cōmētatus ē. Insup et in 2ª. decretaliū ac feudis lectis fuit: additiōes ad Speculū cōposuit: Atq: clarissima cōsilia post se reliquit: Tādē ob doctrine pstantia a Philippo Mediolanēsiū duce publico salario Papie vocatus anno dñi.1423. mēse aprilis ibidē defunctus apud fratres minores sepelitur.

¶ Angelus autem eius frater nō minoris ingenij et doctrine doctor et ipse super totū corpus iuris ciuilis cōmentarios edidit celeberrimos: et vno eodemq; anno cum Baldo decessit.

¶ Bartholomeus de Saliceto iurisconsultissimus per hoc tempus floruit: et in legibus nōnullos cōmentarios cōposuit: Is cū apud Albertum Estensem Ferrarie marchionem in precio esset cum ipso egit: vt a Bonifacio pontifice priuilegiū conuocandi studium in Ferraria obtineret.

¶ Dealbatorum religionis principium.

¶ Mirabilis populorū motus hoc āno in tota Italia factus ē: Nā ois fere multitudo i cisalpina gallia more suo vestes albas et lineas ad pedes vsq; ptensas cū caputijs instar religiosorū caparū: qbus facies velle
1399 bant induit: Qua cōmotiōe et nobiliores femine simul et viri et pncipes epi clericiq; ac religiosi cuiuscūq; ordinis ducti incredibili deuotiōis ardore in simili habitu incedere tētauerūt: Horū siquidē dealbatorum longa agmina ad vicinas vrbes cōmeabant: et pcessionaliter bini et bini pgētes pacē et misericordiā supplici clamore sepe et septus clamabāt: laudesq; et hymnos cātabāt: et qmaxie Sequentiā illā a btō Gregorio editā: Stabat mater dolorosa iuxta crucē lachrymosa dū pēdebat filius. Nemo p id tēpus dolo quēpiam fallere tētauit: nemo aduenarū oppssus fuit: tacite qdam inducie fuere inter hostes. Durauitq; is motus mēses fere tres: Unde autē initiū habuerit incertū hetur: primi tamē in Italia lucēses fuere viri et mulieres huiusmodi vestibus albis induti nūero circa tria milia: q statim Florentiā adierunt nobiles et ignobiles viri pcedebāt: postea subseqbant mulieres velatis faciebus: Ad lucenses tamē prius venerāt genuēses Ad genuēses vero galli profecti fuerant: Indeqz ex Ethruria in Umbriā: ex Umbria in Sabinos et in picentes et marsos ac ceteras subinde gētes pgressa: Huius autē religiōis auctor quidā sacerdos fuit qui tantā modestiā vultu ac verbis pseferebat: vt ab oibus sanctus hiretur: Ipm tamē Bonifacius pōtifex apud Viterbum vrbē tandem comprehendere fecit: et tanq supersticiosum ad se perductum igni exuri fecit. Horum autem crucifixi imaginem quam ante se deferri faciebant adhuc lucenses cum maxima veneratione conseruant: et eidem vota et imagines offerunt.

¶ Joannes Bentiuoglius natione bononiensis vir quidē magnus hoc anno Carolo de çambecharijs iuris vtriusq; doctore defuncto: q tempore in Bononia pro libito disponebat: ab exilio cū reliquis sibi adhe-
1400 rentibus reuocatus Bononiā venit: et aduersarijs inde pulsis: mutatis primo in vrbe Ancianis et reliquis officialibus paulopost auxilio Nicolai Estensis Ferrarie marchionis: ac Francisci carrariensis Padue domini vrbis dominatū omnino occupauit: et duobus annis in ea regnauit: Verū cū multas cedes in aduersarijs atq; tyrānides exerceret: tandē et ipse miserabiliter perdita ciuitate obtruncatus fuit. Aduersarij.n. inuocato auxilio ducis Mediolāi vrbē eidē duci tradiderūt: et Joānē in frustra cōciderūt: et corpus ad sanctū Jacobū ordinis Eremitarū in dolio deferentes ibidem sepelierunt.

¶ Bernardinus et Stasius germani ex illustri excelsaq; politanorū familia nati hoc āno Rauenatis vrbis dominiū suscipientes regnarūt ānis 13 Hi nanq; vna cū eorum matre vidētes Guidonē ipsorum patrē ignauū atq; socordem virū illū secreto captiuarūt: et in carceribus incluserūt: et vrbis dominatū equaliter sibi desumpserūt: Sz vno postmodū sublato alter solus natura ignauus p aliquot annos regnauit: Verū cū et ipse ignauo quodam animi torpore elanguesceret: ciues Rauenates illo spreto vrbem Venetis tradiderunt: et illo capto in Cretam perpetuo exilio relegarunt.

¶ Jubilei annus hoc anno rome iussu bonifacij pontificis celebratur: quo fere innumera hominu multitudo conuenit. Et eo anno ob ipsius iubilei et maxima dealbatorum frequentia tantã pestilentia vbiqz fuisse tradũt: 1400
et apud florētiã vrbem ad triginta hominũ milia absumpta fuisse referuntur.

¶ Paulus guinisius nobilissimus lucensis ciuis hoc ipso anno galeatio vicecomite concedēte et permittēte vrbis sue dominiũ suo malo sibi detumpsit. Et. 30. ānis regnauit: vir quidē cupidus et cōciuium suorum pessimus tyrānus: qui toto regni sui tpe per fas et nefas ingentē pecunie vim cumulare studuit. Et cum p id tēpus celeberrimas edes ac superbissima edificasset palatia et filios multos procreasset ita ipse qz filij adolescētes in magno status fastigio vita degebant. Cumqz sic beate sibi ac filijs esse videretur: fortuna de repente mutata multis fati sui exemplar fuit: vt omnes discat nil in rebus humanis fore solidum nihilqz firmũ: a florētinis enim et suorum fraude tandem captus. et a patria violenter vna cum filijs abductus diuitias diu eo modo accumulatas vna cum vita amisit. Atqz ad philippũ mediolanensiũ ducē perducti carceri perpetuo mancipati sunt. Eo. s. anno quo et mortui sunt magna solis fuit defectio.

¶ Carolus malatesta Galeotti malateste filius ariminensis vrbis princeps et pontificis Romani ea in vrbe vicarius hoc eodem anno post patrē vna cũ pādulpho fratre succedens regnauit annis : princeps siquidem doctissimus: et corporis viribus fortissimus: atqz marco catoni simillimus: eo qz nihil ad laudis excellentiam ei deesse videbatur. Erat enim imperator robustissimo pulcherrimoqz corpore: et cōsilio maximo: ac immensa animi magnitudine. Ipse quoqz egregia liberalitate et studiorum litterarumqz peritissimus: necnon et virorum doctorum familiarissimus. e quibus Leonardus aretinus precipuus fuit. Cuius cum sint eius facinora in bello strenue gesta quam innumerabilia hoc vnũ precipuũ memorãdum puto: qz dum Galeatius vicecomes mediolanensium dux tota italie formidabilis eius fororiũ Franciscum gonzagam terra aquaqz cũ quadraginta equitũ milibus grani obsidione in mantua obsideret: ipse cũ duodecim tātũ milibus apud gouernolum rusticano omne eã multitudinem strēnuissime profligauit: et vrbē mãtuam et fororiũ ab eius manibus liberauit. Cuius aũt virtus et consilij magnitudo ab ipso mediolanensiũ duce postmodum cognita moriens tutorem et regni sui ac filiorum suorũ defensorem ipsum designauit. Ad ipsum quoqz gregorius. 12. pontifex dum ad constātiense cōciliũ ire cogeretur tanqz ad presidium tutissimũ cōfugit: a quo et perbenigne splēdideqz exceptus fuit. Et cum idem pontifex ad concilium vocatus nō satis sibi confideret hunc tāqz virum insignem loco eius transmisit: et ipsius gregorij pontificis dignitatem concilio resignauit.

¶ Michael Steni sexagesimusseptimus venetorum dux: hoc anno Antonio venero duce defuncto: oĩum suffragijs eius loco suffectus: ducauit annis. 13. Vir quidē sapiã et ai magnitudine celeberrimus. Qui et rem venetam pre ceteris ducibus plurimum auxit: et ingentia atqz preclara facinora per duces suos et per se strenue gessit. Unde et primum vincentiã vrbem: sponte tũ sese dedentibus Ciuibus. hortatu ducisse Mediolanēsium et petri verminiam ipsius imperatoris: quia eam a Francisco Carrariense tueri non poterat) in protectionem suscepit: et susceptam: ab eadem ducissa sibi et Senatui confirmari per publica instrumenta procurauit: Deinde cum franciscus cararius pataui dominus ipsam vrbem multis iniurijs et infestationibus plurimum lacesseret: bellum contra eum implacabile strēnue suscepit: et cum ingenti gloria perfecit. Atqz ita veronam et patauium celeberrimas ciuitates de manibus carrariensis cepit et suo dominio adiecit: et tã filios qz ipsum Franciscum Cararium patrem comprehensos in carceribus venetijs necari fecit: extinctisqz omnino Cararensibus etiã ciuitates feltri et Ciuidati bellune prouincie forilium: que pro dominio mediolanensiũ tenebantur: etiã ex voluntate ducisse similiter suscepit: et sibi confirmari fecit: his et alijs pluribus strēnue gestis. Michael hic senio confectus moritur: et venetijs in diue marie basilica sepellitur.

Obertus Bauarie dux et Rheni palatinus Comes. hoc anno vincellao predicto imperatore Rubertus
propter ignauiam et socordiam Imperio priuato. a. x. 10 Germanorum Imperator delectus
imperauit annis. 9. Homo sane christianissimus et iustitie cultor: et propterea a Bonifacio pon 1401
6600 tifice libentissime imperij corona decoratus fuit. Hunc quidem florentini propter ipsius animi
magnitudinem contra Galeatium mediolani ducem: vltima desperatione ducti: auxiliatorem
sibi in italia vocauerunt: hac tamen conditione: vt non prius promissam pecuniam acciperet
qz Galeatij ducatum attingeret: qd et factum est: Brixianum itaqz agrum cum exercitu ingressus partem pecuniarum a florentinis accipiens cum Galeatio pugnare cepit: sed ab ipso Galeatio statim superatus et profligatus: atqz prorsus dissipatus: Tridentum cum paucis profugit: et rem Florentinam in magno discrimine reliquit. Instauratoqz exercitu patauium cum eodem veniens a Francisco Carario comiter exceptus fuit: venetias deinde accedens a venetis honorificentissime susceptus cladem receptam lamentabiliter exposuit: veneti autem eo audito multis donis ac pollicitationibus ne in Germaniam rediret retinere eum annixi sunt: sed minime potuerunt.

¶ Joannesmaria vicecomes secundus Mediolanensiũ dux: Joannis Galeatij ducis ex catherina vxore genitus: hoc anno patre sublato: adolescēs vna cũ matre in paternum regnũ succedens regnauit annis. x. 1402
Hic aũt adeo immanis et ferus vt in ipso suo pncipatu se prestitit vt plurimos sine causa occiderit: plerosqz canibus lacerandos obieceru. Et primus fuit: qui tam preclaram tamqz ingenuam familiam flagitijs et infami vita deturpauerit: et inquinauerit: qui cum aliquādo a genitrice reprehenderetur: et diceret cur quasi

de lobis a maioribus degenerasset. Respondisse dicitur: Non esse familiam celebrem nisi que viros omni ista-
riam protulisset. Ipse enim ut uno concludam verbo in omni rerum genere culpabilis extitit: et nihil quo
laudem aliquam promeruit. Et cum matrem cordatissimam mulierem in carceribus apud modoetiam castel-
lum suum conieccisset: et ibidem illam interire fecisset: paulopost ipse iusto dei iudicio a camerarijs suis dum
sacris interesset mysterijs turpiter concisus et confossus vitam illam exalauit. Eo namque regnante infinita
prope mala in regno suo sunt suborta quum eo in regno nemo esset: qui imperio aut auctoritate hominum
vitia compesceret. Nam mortuo patre statim guelphorum et gibellinorum perniciosissime factiones excitari ce-
pte sunt: que ducentis iam annis per vniuersam italiam debacchate fuerant: et omnes ciuitates ita ad ar-
ma concitauerant: ut ferme ad internitionem vsque vbique decertatum fuerit. Et primo Galeatio defuncto:
quum omnia sopita fuissent: Ugolinus caualcabos et ponzoni imperium cremone urbis sibi sumpserunt.
Othobonus autem tertius interfectis et pulsis ex parma rubeis vrbem obtinuit: Deinde bergomum suardi
Comum rusconi: Laudum viguatenses: vercellas: alexandriamque cum multis ipsius regionis oppidis Fa
cinus canis copiarum eius dux: Gulielmus autem scaliger: et Carolus vicecomes Barnabonis filius: et
ipsi aliquam spem in dominium redeundi sumentes omnes alios principes et nobiliores populos ad defe-
ctionem sollicitarunt. Et ideo Ciebus ordelaphus olim a Galeatio forolinio pulsus in patriam rediit: simi
liter et cum comites fauentiam duro oppressere bello: atque ita ex vnius viri morte vniuersa italia terroris:
et turbinis plena fuit: quum vbique incendia: direptiones: cedes: et mortes innumerabiles audirentur: vici quo
que et castella et ciuitates: suburbia vbique euertebantur: et sanguis sanguinem tegebat. Eam quippe cala-
mitatem futuram cometes prasignauit: qui eo anno apparuit: quo et Galeatius huius pater vita decessit.
¶ Tamburlanus magnus tartarorum: seu parthorum rex incredibilis potentie vir: hoc etiam anno vita ex
cessit: Qui primum, ut aiunt, apud tartaros humili loco natus fuit: et quum gregarius miles factus fuisset:
1402 adeo inter suos propter corporis agilitatem excelluit: vt breui multarum gentium fieret dux: et cum parthorum imperio
potitus fuisset haud multo post scythas: hiberos: albanos: persas: medosque: ac alias plurimas nationes si
bi subegit: Indeque mesopotamiam: atque armeniam inuasit: transitoque euphrate cum quadringentis equitum milibus
et sexcentum peditum milibus omnem asiam quam minorem appellamus obtinuit: regemque omnium potentissimum Paiaetem
turcorum dominum cum pari equitum numero: et magnis peditum copijs fines suorum tutantem apud arme-
nos prelio superauit: et interfectis ducentis eius milibus ipsum cepit: et cathenis aureis vinctum curru:
quo vehebatur quasi triumphans adiunxit. Inde a Tanai flumine vsque ad Egyptum vniuersam Asiam
percurrens Smyrnam Antiochiam sebastem Tripolim damascum multasque validas vrbes cepit. diripu
it et incedit: Soldanumque egyptiorum principem bello superatum: vltra pelusium repulit: Cumque Dama
scum cepisset: et Arcis antique expugnatio difficilis videretur: constructa e regione altera que ea altitudine
superaret non sine multa suorum cede illam tandem cepit. Capha etiam vrbem Genuensium tunc coloni-
am admotis machinis expugnauit: hic belli artibus insignis que alijs ardua videbantur: promptius obire
temptabat: et in obsidionibus quidem vrbium prima die albo vtebatur tentorio. Secunda rubeo. Tertia
nigro. Et si se dabant in Albo sedenti: salutem consequebantur: Rubeus autem color moriendum patribus-
familias indicabat: niger vero Ciuitatis excidium: et omnia in cinerem conuertenda: Et inter alia ferunt
quandam populosam Ciuitatem que prima die cum deditionem facere neglexisset: pueros puellasque in
candida veste ramos oliue deferentes emisisse: vt principis iram placarent. Qui videns pueros statim iussit
omnes equis crudelissime conculcari deinde vrbem captam penitus incendio deleri interrogatusque ob
hoc aliquando ab homine Genuensi qui ei familiaris erat cur tanta crudelitate vteretur? Cui turbata et
distorta facie respondit: Tu me hominem arbitraris? sed falleris. Ira etenim dei sum ego et orbis vastitas.
Quibus verbis tremefactus Genuensis: statim ab oculis tyranni euanuit: nec deinceps vnquam ei obijcere
visus est. Ferebant qui Tamburlanum viderunt: eum annibali peno: secundum ea que de ipso scribun-
tur: fuisse persimilem. Nam deletis multis regionibus ac tyrannis vastatisque multis prouincijs: onustum
et ditatum suum exercitum in patriam reduxit. et Marchantem vrbem condidit: quam varij generis cap
tiuis repleuit: et hostium spolijs exornauit: in qua et se sepeliri tandem fecit. Regnum autem suum duobus filijs
reliquit. qui discordia laborantes: effecerunt ne parthorum imperium rursus emergeret.
¶ Bucicbalus gallus Caroli francorum regis Miles gigantee stature vir: hoc anno Antonioto Adurno
1403 Genuensium duce defuncto: propter ciuium dissidium: vrbis Genue dominatum regis nomine regendum
suscepit. Qui visa nostrorum potentatuum et ciuitatum dissensionem etiam mediolanum vrbem regiam in
regis sui potestate pro viribus redigere conatus est: et iam Verdona capta a Facino cane copiarum Me
diolanensium duce repulsus fuit et verdona recuperata: deceteru se eidem viriliter opposuit. Is enim ex gal
lorum consuetudine superbissimus erat: et propter eius corporis magnitudinem Italorum breuitatem se-
pe contemnebat: atque eos non sine magna arrogantia despiciebat: quod audiens Galeatius gonzaga Fran-
cisci gonzage frater: qui eo in bello cohortes ductabat: hominem durius reprehendere cepit. dicens: mode-
ratius eum loqui debere: quod si secus esset doceret eius temeritatem non virtutem: sed insaniam esse. Erat
autem Galeatius ipse corpore modico: ita vt vertice vix bucicbali vmbilicum attingeret: et propterea ab ipso
Bucicbale gigante quammaxime contemnebatur Galeatius autem ad magnanimitatis sue virtutem ostendendam
tandem: Bucicbalum ipsum ad singulare certamen inuitauit. Quo audito, Bucicbalus turpe cedere exi-

stimans: conditionem acceptauit: dieque duello statuit: et adinuicem tandem decertantibus Galeatius bucicbalem tanquam dauid Goliam prostrauit: et nisi a proceribus suis subtractus fuisset vltimus ille dies Bucicbalo fuisset. Ea ignominia bucicbalus perfusus nunquam loricam neque toracem gerere voluit: quod a paruo homunculo superatus fuisset.

¶ Guilelmus scaliger antonij paricide verone et vicentie principis filius hoc anno Galeatio mediolani duce defuncto: quum videret omnes cisalpinas ciuitates ad ciuilia arma concitatas auxilio primum florentinorum: quibus diu militauerat: ac etiam francisci carrarij padue principis cum exercitu veronam vna cum duobus filijs Brunorio vz et Antonio veniens vrbem statim obtinuit. Dumque ciuitatem ingressus fuisset eadem nocte a Francisco carrariensi et eius filijs veneno sublatus est. Brunorius autem et Antonius eius filij quum per annum vrbis dominatum in pace possedissent a Jacobino carrariensi i veteri castello dolose vocati detenti sunt: et quum aliquandiu eos in arcta custodia detinuisset: tandem occasione ficta illos perdidit: et statim idem Jacobinus ciuitatem occupauit: atque in eisdem viris preclarissimis vniuersa scaligerorum familia prorsus defecit.

Innocentius septimus papa patria sulmonensis Cosmatus antea vocatus hoc anno Bonifacio in italia subrogatus sedit annis duobus: vir quidem grandeuus: et multarum magnarumque rerum experientia instructus: Cuius verbum erat. Oportere illum malum hominem esse: qui alienum plusquam sui ipsius testimonium formidaret. Qui pontificatu suscepto in quibusdam rebus vrbani et Bonifacij predecessorum suorum vestigia secutus est: quos priuatus reprehendebat et non modo quod tantopere laudabat effecit: verum etiam iniquo animo ferebat siquis apud se ea de re loqueretur: preterea omnia ita tumultuose gubernabat: vt quum romani instarent: quod scisma de ecclesia tolleret: ipsos ad Ludouicum nepotem tanquam ad certum carnificem misit: qui statim vndecim ex ipsis e fenestris deiecti necari fecit: Qua seuitia permotus populus Romanus accito Ladislao rege arma aduersus pontificem cepit: qui statim vna cum Ludouico nepote viterbium fugit. Quumque populus Romanus in actorem sceleris seuire non posset: in aulicos omnem iram conuertens multos eorum interfecit. Verum capitolio et ponte miluio occupatis ac multis cedibus et direptionibus peractis ira iam declinante Romani pontificem in gratiam receperunt: rogaruntque vt ad vrbem cum pace rediret. Qui quum romam venisset nonnullos cardinales delegit: quorum de numero Angelus cornelius venetus vnus fuit: qui postea gregorius duodecimus appellatus fuit: et petrus filargi cretensis: Alexander quintus postea creatus: Tertius habitus est Otho columna: Martinus postea vocatus creauit etiam Ludouicum predictum nepotem suum agri piceni marchionem: eumque firmanum principem constituit: quibus ita gestis non diu superuixit: sed II° sui pontificatus anno Rome defecit: et in basilica beati petri sepultus fuit. | Papa. 213. | 1404

¶ Cichus ordelaphus in forliuiensi vrbe pontificio Romani vicarius: hoc eodem anno quarto nonas Augusti postquam vrbis dominatum mortuo Galeatio vicecomite mediolani duce: aliquamdiu optinuisset, a populo suo ob eius tyrannides cum lecto febribus decumberet sine vlla misericordia vna cum filio suo paruulo interfectus est.

¶ Astorgius Manfredus illustris vir olim fauentie dominus: et pro Romana Ecclesia ibidem vicarius: qui superioribus annis pro Marchione Nicolao Estensi contra Azonem estensem contra ipsum Marchionem de regno Ferrarie pugnantem multa ac preclara gesserat certamina et ob hoc ab Alberico Cunij Comite Fauentia fuerat expulsus: hoc anno tertio calendas decembris ab legato apostolico: qui eum in Fauentiam reduxerat: deprehensus quod eius secreta Forliuiensibus denudaret: et ad defectionem ecclesie eos solicitaret et concitaret: in platea vniuerso astante populo capite truncatus est. Reliquit tamen post se multos filios qui preclara gessere facinora

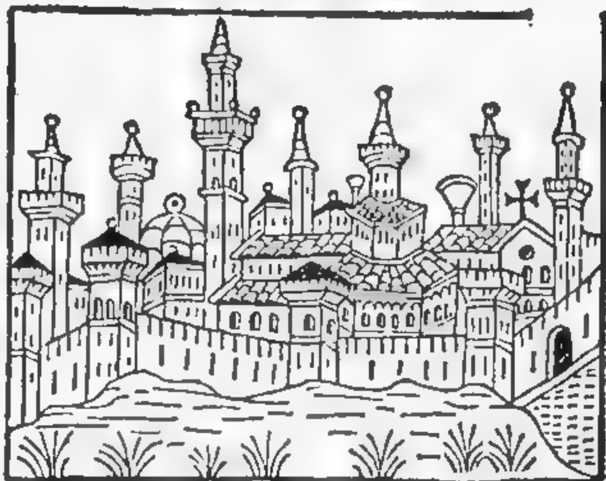
¶ Rusconi nobilissimi viri ac primarij Comensis ciuitatis lumbardie Ciues: cum superioribus diebus ex morte Galeatij vicecomitis ducis Mediolani vrbis dominium sibi vendicassent: hoc anno vimminorum factione sibi aduersante: vrbis suburbia penitus euerterunt. In quaquidem euersione et contemptione in vna pugna ad octingenti viri vtriusque partis interfecti fuere. Ea tamen in pugna Rusconi superiores extitere et aduersarios ex vrbe prorsus eiecere. Belthasar autem Rusconus miles corpore caput ea in pugna cecidit: tanta enim vrbis illius ex dissidijs illis calamitas et destructio fuit: quanta nunquam antea. Nec adhuc temporibus nostris suburbia ea in celebritate coaluere. Rusconi itaque ea victoria elati: Belinçonam oppidum et quamplurima alia oppida in suam deduxere sententiam

¶ Franciscus Suardus eques concuius: Gonzinique Suardi Bergomi domini filius qui superioribus diebus in suo regno patri successerat: hoc anno multas strages et occisiones de hostibus edidit: et vrbe cum suo exercitu tumultuarie egressus In suburbium Bergomi: quod per aduersarios tenebatur: diripuit et incendit ac penitus euertit. Inde hostem ad internitionem persequens. Seriatum vsque eo tumultu peruenit et hoste etiam inde pulso vniuersum vicum similiter incendit et euertit. Iindem in Rhedona egit et castellum prorsus complanauit. Ea victoria elatus (relicto vrbe presidio) statim Cremam cum exercitu petijt: et oppidum auxilio suorum obtinuit: quo pacifice obtento e vestigio in picchionem Agri Cremonensis frequentatum oppidum duxit: quod cum acriter expugnaret tandem post multas victorias ab vgolino ca

naleabone cremonēsi tunc tyrāno preter oīuz spē supatus ⁊ profligatus est. Et cū vsqz cremaz psecutus fuisset: ibidem auxilio suorum in hostem conuersus est: ⁊ dum diu pugnasset: ab hoste sagitta percussus vitaz finiuit.

Catherina autem Mediolani ducissa Bernabouis vicecomitis filia: ⁊ Joannis ac Philippi marie ducum mater: mulier siquidem prudentissima ⁊ cordata: de qua multa referuntur prudentissime gesta: Quum per aliquot annos regnum cū Joanne maria filio gubernasset: hoc ipso anno qui est quartus supra. Mcccc. quartodecimo cal. nouembris a filio in carceribus apud modoctiam oppidum suū conjecta: ibidem dolore animi vitam cum morte mutauit: Cuius parricidium eidem non impune cessit: vt supra in eius vita dictum est.

Verona venetie ciuitas.

Mastinus Bernabouis vicecomitis filius: eo ipso anno Francisco suardo Bergomi domino defuncto ciuitatis dominium a Joanne maria mediolani duce recepit: ⁊ vno tantuz anno regnauit. Nam et sequenti anno idibus iunij febribus acutissimis correptus vitam finiuit.

1405 Verona clarissima ac vetustissima italie ciuitas hoc anno sexto calendas iulij a carrariensibus occupata et pessundata in venetoruz manus concedente Joanne maria vicecomite mediolani duce per franciscum Gonzagam ⁊ Jacobum vermem: ac Paulum sabellum patricium Romanum deuenit: et nunc vsqz cuz magno augumento ipsius permansit.

Pise ethrurie ciuitas.

Pise item potentissima ac superbissima ethrurie ciuitas florentini populi emula hoc āno durissima obsidione et acerrimo bello domita in ipsius populi florentini dictionem potestatemqz deuenit: ⁊ nūc vsqz per nouē et septuaginta ānos ipsius iuguz humiliter pertulit. Superioribus eniz annis: vt diximus: Galeatius vicecomes mediolani dux eandem vrbez a gerardo apiano multo precio emerat: ⁊ deniqz moriēs ipsam Gabrieli ex pellice filio in testamento reliquerat. Qui cum triennio post patris mortem cum magna difficultate possedisset: diffidens illam se tueri posse: ⁊ ipse illam grandi pecunia florentinis vendidit. Pisaniāt hoc videntes: cū florentinos exosos hērēt in furorē versi ⁊ cōcitati ipetu facto florētinos vrbe eiecere: ⁊ ipsaz i libertatē reduxere. Florētini āt ignominiam non ferentes: magno congregato exercitu: bellum confestim pisanis intulerunt implacabile: ⁊ commeatibus vndiqz interclusis vrbem acerrime obsiderunt: quam post aliquot menses fame crudelissima laborantem procedente eam Joanne Gambacurta: Juguz ab integro suscipere coegerunt.

Patauium ciuitas Venetie.

1406 Patauium etiam non inferioris potentie ⁊ splendoris ciuitas hoc eodez anno ⁊ ipsa eadem obsidione a venetis oppressa: in venetorum manus per Franciscum gonçagam ⁊ alios strennuos Jmperatores: capto Francisco carario deuenit: Ac sic vno ⁊ eodem quasi anno veneti plurimas ciuitates obtinuerunt. Quibus ciuitatibus obtentis: venetorum nomen supra modum excreuit ac tantum quantuz vnqꝫ superioribus temporibus effecerat.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Petrus philargi natione cretensis ordinis minorum professus: et mediolanensium archiepiscopus: magnus quidem theologus: magnusque orator et predicator: hisdem temporibus eas ob res maximo in precio ubique fuit: hic quippe ab adolescentia sua ordinem minorum ingressus: adeo parisius liberalibus studijs et theologice discipline vacauit: ut breui et publicam scholam tenuerit: et in libros sententiarum docte et acute scriptitauerit. Eam ob rem a Galeatio vicecomite nundum duce: qui doctis viris plurimum oblectabatur: accitus primarium in suis publicis et secretis consultationibus eum constituit: et eius prudentia arduis in rebus uti voluit: unde ipsius galeatij rogatu Bonifacius nonus papa eum vicentinum primo creauit episcopum. preterea loco mutato nouariensis: postremo mediolanensis archiepiscopus creatus fuit: Eoque in titulo constitutus ad vincesiaum noie ipsius galeatij accessit: et ducatus titulum ab ipso vincislao imperatore per eundem galeatum obtinuit: Deinde: ut dictum est: ab Innocentio papa predicto cardinalis duodecim apostolorum creatus: tandem romanam pontificiam dignitatem adeptus: alexander quintus merito est appellatus.

¶ Franciscus de regatijs patria cremonensis minorum etiam ordinis professus: bergomensis episcopus: eruditissimus theologus: et utriusque iuris vir consultissimus per hec tempora et bononie et alibi: et quod maxime in constantiensi synodo ob eius doctrinam et elegantiam clarissimus fuit: et sue erudionis experimentum fecit. Ob quas virtutes episcopus bergomi merito creatus fuit: quam quidem bergomensem ecclesiam quum per quatuor et .30. annos doctrina et exemplo optime gubernasset: tandem anno domini 1437. quarto idus augusti vita functus apud sanctum franciscum ibidem maximis cum lachrimis sepellitur.

¶ Paulus venetus ordinis eremitarum diui Augustini: et ipse theologorum ac phorum princeps necnon et disputator acerrimus hoc ipso tempore in universa italia nominatissimus habitus est: eo quod cunctos dyalecticos philosophosque: ac sue etatis theologos sine controuersia superauerit: ac etiam tanquam alter apollo post se futuros phos sue sapientie lacte nutriuerit: qui nisi imatura morte preuentus fuisset omnes antecessores theologos philosophosque suo ingenio suisque scriptis superasset. Attamen in iuuentute ea que subiecta sunt post se reliquit volumina. Et primo.

Super libros posteriorum: qui incipit: Ois doctrina
Sup librum porphirij: incipit: Maxima et forti.
Sup librum predicamentorum: Querenti mihi.
Super octauo physicorum: Naturali philosophia.
Sup sex methaphysice: Tecum sapientissime repe.
Sup alijs sex methaphysice: Ius dicit multiplr.
Summa de naturalibus: Plurimorum astrictus
Super duobus de aia: incipit Tanta litterarum
Sup librum de gñatione et cor. Humanarum diuinarumque.
Super consequentijs strodi: Jesum deum et hoiem.
Summam in philosophia. Colloquium insa.
Logicam breuem: Conspiciens.
Scripsitque logicam magnam.
Atque contra cecitatem iudeorum tractatatum edidit pulcherrimum. Sed et sermones multos adiderunt utque de sanctis: et de dominicis diebus: Ac quadragesimales miro ordine composuit. Tandem iuuenis satis moriens in sacristia sui ordinis sepulchro marmoreo sepellitur.

¶ Bartholomeus de urbino ipsius Eremitarum ordinis diligentissimus doctor et urbinatus episcopus: hoc ipso tempore: et ipse clarus effulsit. Qui et si multa ediderit memoratu digna: illa in primis admiranda sunt atque stupenda: quibus tam diu patris Augustini Mare quam Ambrosij supernatauit flumen. Utriusque eius Doctoris singula dicta in Alphabetum redegit: et opus in unum collectum Milleloquium communi vocabulo appellauit. Aliud Insuper egregium et celeberrimum opus confecit: quod De Spirituali bello intitulauit.

¶ Jordanis insuper alemanus eius instituti et religionis theologus: et ipse per hoc tempus ob ipsius doctrinam et multarum antiquitatum indagationem: uniuerso ordini magno fuit in precio: qui inter cetera pulchrum quadragesimale edidit: et diffusam nostri ordinis apologiam condidit. Apochalipsimque pulchre explanauit. Ac sermones tractatusque et questiones diuersarum rerum post se scripto reliquit.

¶ Jacobus quoque eiusdem ordinis excellentissimus theologus natione tolletanus: hisdem temporibus floruit et uniuersam ferme scripturam sacram complanauit: et Sophegium composuit precellentissimum ad diuinam Sapientiam perquirendam suasorium: quod quidem volumen quanti faciendum sit: multis epigrammatibus declaratur.

¶ Petrus natione Italus ex oppido Bruniquelli egregius ordinis nostri doctor et ciuitatis noue episcopus et ipse per hoc tempus Sententiarum libros exposuit: et omnia Salomonis opera complanauit. Atque Bibliam ferme totam postillauit. Deinde illud diuinum opus in Lucem deduxit. In quo omnes noui et veteris testamenti historias ad Alphabeti ordinem redegit et ad singulas appropriauit materias.

¶ Fabrinus fundulus patria Cremonensis: ex oppido Sonçini ortus vir bello insignissimus atque formidabilis et astutus: hoc anno ugolino et Carolo ac alijs quibusdam Caualchabobus interfectis Cremone dominium sibi desumens regnauit annis viginti quatuor. Ugolinus enim Caualcabos vir nobilis adiunctis sibi ponçonibus (ut supradictum est) mortuo Galeatio vicecomite Mediolani Duce: primus urbem Cremonam ab ducis obedientia alienare fecit: et ipsius urbis dominatum sepositis ponzonibus occupauit: diffidensque urbem posse tueri: hunc Fabrinum virum acerrimum imperatorem sibi delegit: visoque bo 1406

minis ingenio ac strenuitate: Ugolinus ipse eius opera in bello & pace semper vti voluit: & hanc ob rem fortilitiorum et vrbis praefecti non minus ipsi gabrino q̄ Ugolino parebant. Rebus igitur sic stātibus spe occupandi dominij ductus: vt erat animo magno: hoc anno redeunte a lauda pompeiana vrbe: que pro vigiatensibus tenebatur: Ugolinum ad machastormā decem milibus ab vrbe cremona distātem cum fratribus et cognatis interfecit: quibus interfectis concito gradu anteq̄ res in vrbe sciretur cū aliquot militib⁹ cremonā venit occupataq̄ arce portisq̄ omnibus munitis foꝛ cū armato milite ingreditur: & cū quosdam vidisset suis conatibus velle obsistere aut obtruncauit aut vrbe depulit. In pace itaq̄ vrbe adepta ob ingenij & prudentie magnitudinē eius nomen magnopere extulit. Et quum esset excelsi animi & sūme prudentie vir fluctuante per scismata eccl'ia dei ad eum pontifex romanus & imperator tanq̄ ad principem magni consilij pro componendis rebus cremonā accessere. Quos reuerenter & splendidissime excipiens cōsiliū optimū dedit de synodo apud constantiam celebrando pro qua vniuersa christi ecclesia ad sanitatē reducta fuit. Hunc deniq̄ philippusmaria mediolani dux quum videret inter occupatores sui regni & praestantiorem: fortioremq̄ atq̄ formidabiliorem: & callidiorem in recuperando suo regno non armis: sed suasionibus & promissionibus plurimis per carmignolā ducem suū primo sibi subegit. Sciebat enī dux ipse mediolanensis si istum vicisset & subegisset de alijs regulis seu tyrannis esse negociū: quod ita gestum est. Nam multis ab ipso acceptis pecunijs vrbē cū vniuerso agro restituit. Dux autē eidem castellionū oppidum & quedam alia benignissime concessit. Uerum postea vt aiunt cum multas in principem moliretur insidias: tandē proditione oldradi de lampugnano compatris sui apud Aicbuz oppiduz agri cremonensis captus fuit: indeq̄ mediolanum missus post longos carceris squalores in publico mediolanensi foro vniuerso astante populo ducis iussu capite pressus est. Ibidē maphco gambara praeclaro brixiensi ciue praesidente & sententiam ferente.

¶ Ioannes cognomento piceninus Caroli vicecomitis filius Bernabouis filij hoc anno tertio idus iunij Mastino eius patruo defuncto ex brixiane vrbis praefecto bergomea sceptra suscepit: & duobus annis regnauit: Cuius quum dominatio admodū dura esset: & oēm nequitiā seuitiāq̄ prolaberetur: ac etiā multos ciues auaritia & violentia mulierū stuprū concubitibus in dies offenderet: ita ira & odium bergomensiū in se concitauit: vt tumultu concitato ipsū cū vniuerso eius magistratu atq̄ praesidio vrbe pelleretur. Quo pulso vrbē ciues in libertatē vendicarunt. Quā ob rē Facinus canis Ioannis marie ducis imperator statim cū magno exercitu in bergomensē agrū venit: & in bergomensiū vindictā multas depopulationes & vastationes ac incendia fecit: & inter cetera vniuersas habitationes vignani: colonij: & stezani oppidoꝝ demoliri et cōplanari praecepit: atq̄ arbores et vineas et segetes oēs p circuitū succēdi mādauit.

¶ Galeatius gonzaga inuictissimus & fortissimus vir ac rei militaris scientia clarissimus: qui superiori anno Bucicbalem gallum gigantem Ingentis fortitudinis virum singulari certamine deuicerat ac alia plurima atq̄ praeclara gesserat facinora: hoc anno . 9 calendas Maij cum Mediolacum oppidum acriter expugnaret sagitta percussus statī spiritum emisit.

Papa.214 Gregorius eius nominis.12. natione venetus: Angelus corarius seu Cornarius antea vocatus

patriarchaq̄ Constantinopolitanus: hoc anno ex Cardinale sancti Marci Innocentio pontifici Rome suffectus: sedit annis. 2. & men. 7. Pontifex siquidem maxime seueritatis & sancti

1407 monie praecipue reuerendus: qui pontificatu suscepto: iuxta obligationem factā iterato ad deponendū pontificatū se obligauit: si Benedictus qui alterū pontificatum in Gallia tenebat se 6606

quoq̄ abdicaret. Cohortantes igi' in principio sese predicti pontifices & ad mutuā abdicationem offerentes Saonam vrbē vbi conuenirent elegerunt: sed in conueniendo: se adinuicem illudentes maxima xp̄ianorū incusatione maiorē diuisionem concitauerunt. Qua pp ingens conciliū pisis celebratū ē. In quo gregorius hic & benedictus pontifices de collusione accusati: ambo pontificatu priuati sunt: & Alexander cretensis eligitur. Quo pontifice creato Gregorius quasi profugus Ariminū statim recessit: vbi et a Carolo malatesta vrbis principe perbenigne exceptus est. Qui licet in pisano concilio exauctoratus esset attamen tanq̄ verus pontifex dum luce morā faceret ex patrū Cardinaliū consensu qui nundū ab eo discesserant Gabrielē condelmariū ex sorore nepotē creauit Cardinalē: qui postea pontifex factus Eugenius quartus appellatus est. Hic tandē ad constantie conciliū Carolo malatesta oratore misso: pontificatu se libere abdicauit pro qua libera abdicatione conuentus oīs cū agri piceni legatū creauit: sz non multo post Recanati animi dolore defecit: vbi & honorifice conditus fuit.

¶ Ordo monachorū alboꝝ: qui montis oliueti ordo nuncupatur: huius Scismatis tēporibus: in Senēsi agro a quibusdā nobilissimis senēsibus initiū sumpsit. Multi nāq̄ clarissimi senenses quos scismatum & bellicarum tedebat perturbatio spūs sancti gratia inspirati: vrbe vno aio egressi non longe i montē: qui oliuetus appellatur: accessere: Ubi in vnū congregati et a curis mondialibus semoti tanq̄ eremite deuotissime deo in orationibus et vigilijs: ac crebris ieiunijs deseruire ceperunt. Quoꝝ exemplo multi nobiles: & adolescentes permoti desiderio celestis patrie ad eosdem confluxere: Quam ob rem incredibili feruore in dei seruitio excrescere ceperunt Quoꝝ fama cū ad pontificem peruenisset: principaliores ad se Romā vocauit: & eoꝝ viuendi propositū diligēti examinatione intelligeri voluit: Cognitisq̄ eorū votis exclama

uit dicens hanc plātationē esse diuinam nō humani consilij. Exhilaratusq; pontifex illoꝝ vitam et viuendi modum: sicut coꝝ priuilegijs constare dicitur: q̄ libentissime cōprobauit. Et vt id diuinū opus ceptū stabilitatem susciperet: statim album habitum ad diue virginis marie reuerentiā cum regula beatissimi benedicti eisdem contulit: Quos maximis priuilegijs et gratijs communiens inter monachos diui benedicti annumerauit: et multa eis monasteria incolenda concessit.

¶ Ordo nouus mendicantiū sub diui hieronymi titulo presulante Innocentio septimo pontifice nuper defuncto ex tertio ordine seraſici francisci a quodam Redo nomine montisgranelli comitem apud fesulanā ethrurie vrbem primo excitatus est. Eius autē coadiutor hoc mihi in sancto opere Gualterius marsus fuit. Et hi duo mire sanctitatis et integritatis viri huiusce regularis obseruātie discipline fundatores et auctores fuere: et sanctissimis institutis tum doctrina atq; exemplo mirūimmodum erexere: Quem quidem ordinē Gregorius duodecimus iste priuilegijs approbans sub regula beatissimi patris augustini quo ad vota principalia apostolica auctoritate confirmauit. Eugenius deinde quartus vir vtiq; religiosissimus: et ipse eadem auctoritate additis alijs priuilegijs mendicantium itēꝝ approbauit: et confirmauit. Eisdem autem in memoriam pristine tertij ordinis religionis habitu griseam tunicam cū clamyde similiter grisea pro habitu concessit.

¶ Ordo itē alius canonicus celestini habitus congregationis sancti georgij de alga apud venetias hisdem temporibus a reuerendo religiosissimoq; viro postea patriarcha Laurentio iustiniano atq; alijs viris religiosissimis primū incredibili feruore: et quadam mirabili vite austeritate initium sumpsit. Quā quidem congregationē seu ordinem idem Gregorius predictus quibusdā constitutionibus sibi datis sub prīa beati petri regula auctoritate apostolica confirmauit. Que statim et egregijs viris atq; doctissimis ac monasterijs mirū in modū creuit. Quorum de numero Antonius corarius Gregorij ipsius maximi pontificis nepos: et postea bostiensis cardinalis fuit: et Gabriel postea Eugenius quartus: qui idem monasteriū a principio paterna hereditate plurimū ampliauit et ditauit atq; exornauit: Cū quo idē Antonius corarius ab ineunte etate familiariter et religiosissime in eodem monasterio et religione diu vixit: atq; illum postea secum: licet recusantē: Romā duxit: Cuius ingenio et virtutibus delectatus Gregorius p̄mo thesaurū suū deinde senensē creauit episcopū: ac demū ambos promouit cardinales: In qua tamen dignitate constituti nullā in vitā pristinā mutarunt: imo ordinem et congregationem ipsam omni quo potuerunt nixu adiuuerunt. Fuere et alij ea in congregatione successores viri vita et moribus preclarissimi: qui ipsam religionem et doctrina moribusq; ac optimis exemplis pro virili sua illustrarunt: vt Marinus quirinus egregius predicator verusq; beati petri apostoli imitator: et Maphelis contarenus venetus postea patriarcha atq; alij cō plures: qui verbo et exemplo Religionē p viribus in orbē diffundere laborauerūt.

¶ Pandulphus Malatesta Galeoti filius: Caroliq; Ariminensis principis frater: princeps inter ceteros sue etatis et fortitudine et omni splendore et claritate primarius: hisdem temporibus apud Ioannē mariē Mediolani Ducem imperator existens: Mediolanum occupare tentauit: que res cum ei ad votum non successisset Brixiam venit et vrbem in suā potestatem redegit et in ea. 14. annis regnauit. Io. n. cū ipsius ducis Mediolani (ut dictū ē) moderator existeret: ut erat animo excellentissimo: aliquādo vrbē ipsā regiam p fraudē occupare tentauit: sz deprehensus atq; conuictus cauens sibi hoc ipso anno domesticis suis militibus sumptis: quasi venatū iturus vrbe egressus est: et Brixiā sibi beniuolā celeri cursu petens: absente hastore vicecomite: vrbē occupauit: et in suā potestatē redegit. Indeq; pronaliū tunc frequentatū oppidū accedens: ibidem hastorem ipsū bernabouis vicecomitis ex filio nepotē vrbis pretorē et vicedominum cōprehēdit: pro cuius liberatione: pallazolū tūc munitissimū castrū accepit. Et ut ceteris timorē incuteret: quosdā vicos et castella agri Brixiensis incendit et euertit: et quāmaxime predictū pronaliū et coloniā oppida. Brixia itaq; cū vniuerso eius agro in pace adepta paulopost etiā bergomū ciuitatē nrā: persoluta prius grādi pecunia: obtinuit. In quibus vrbibus ut erat aio generoso atq; splendido celeberrimas adhuc extātes edificauit edes. Et cū predictū tēpus inibi cū oi liberalitate et ciuiū beniuolētia ac charitate regnasset: deniq; a Crumignola victoriosissimo philippimarie ducis imperatore dominio vtriusq; vrbis priuatus: in patriā suā cū omni eius suppellectili armisq; ac equis ditissimus in pace accessit. Qui consignata vrbe brixia recedens gallica cantilena suas ruinas deplorans: ad Carolum fratrem Ariminū perijt: et ibidē reliquum vite sue tempus in pace et ocio consumpsit. 1407

¶ Petrus Colconius: ex vetusta nobiliq; Colconoꝝ Bergomēsium familia natus: hoc anno: cū a Ioāne piccinino vicecomite Bergomensiū dn̄o esset hostis appellatus: vrbe propellitur: et Mediolanū relegatur vbi post aliquot dies cōgregatis amicis et exulibus suis: noctu Triciū veniēs: oppidū adoritur et capit. Eoq; capto et obtēto: vt erat aio liberalis atq; p hūanus statī fratrē et oēs affines conuocat et eos regni cōsortes facit: Qui adepto regno n̄ multopost ingratitudine vsi: libidie dn̄andi ducti: postposito dei timore et fraterna dilectione in eū conspirauerūt: et obseruato tēpore: ipsū ludentē percusserunt: et crudelē imodū interire fecerunt. Sz nec ipsi ingratissimi paricide optatū regnū possedrant: q: haud multopost a Crumignola Imperatore iussu philippi ducis turpiter pulsi fuerunt: ipse āt petrus: Bartholomeū colconū postea vicecomitē et venetoꝝ impatorē post se reliquit filiū qui vt suo loco dicemus gallis multas intulit clades: et fluctuātia bella inter Frāciscū Sfortiā Mediolani ducem et Senatum venetum optime sedauit.

¶ Joannes suardus bergomensium consul atq3 dictator: quum superiori anno propter Joannis piccinini
vicecomitis insolentias atq3 tyrānides bergomū vrbē suā3 in libertatē3 potestatēq3 suam veluti peculiū3
1408 suum redegisset: hoc anno. 14. cal. septēbris: vt erat ingenio preclarissimo atq3 prouido: diffidens vrbe3 p
se se tutari posse: ipsā3 ēt cohortātibus amicis et consanguineis suis pandulpho malateste predicto multa
pecunia vendidit: Qua vēdita confestim vrbe3 dimisit τ reliquit: ac cū3 omnibus bonis suis et familia ad
Joānē franciscū gōzagā mantuā perrexit: a quo benigne et reuerenter exceptus apud hostiliā oppidū mā
tuanum eidē habitare cōcessit: vbi pertui bationibus omnibus semotis vsq3 ad mortē cū3 oī tranquillitate
quietus fuit. Eā3 ei3 vrbē ideo vendidit: quia ex concessione Federici barbarosse imperatoris: qui ipsā
clarissimā et honorabilem familiā ex theutonia in italiā perduxit: τ ibidē noīe suo perpetuo collocauit: et

ideo Joannes ipse tanq3 iussum illam alienare voluit.
Papa. 215 Lexander eius noīs quintus papa natione cretensis petrus candianus antea vocatus ordinis fra
minor doctor celeberrimus: de quo supra diximus: hoc anno in cōcilio pisano Gregorio: Bn̄
1409 dicto Bold: ino pōtificibus abrogatis omniū cardinaliū consensu qui tunc in eodē3 cōcilio ad
erant pontifex creatus sedit men. 8. Eo aute3 pontifice creato Gregorius, vt dictū est ad caro
lum malatestam vna cū Leonardo arretino alumnū accessit. Benedictus vero in gallijs post
habitū cōciliū in castellā paniscole confugit: vbi diutius imoratus etiā aliquos cardinales creauit. Alexā
der āt factus pontifex: vt erat vir optimus: ecclesiā dei, p posse in pace continere studuit: Et merito quidē
Alexander fuit appellatus: q3 et liberalitate τ aī magnitudine cū quo vis optimo pōtifice cōferri potuit3
Munificus ei3 τ ꝗmaxime in pauperes: vt pontifices decet fuit: τ adeo munificus et profusus extitit: vt de
mū pauperrimus decesserit: vnde τ per iocū interdū ipsū3 dixisse tradūt. se diuitē pōtificē fuisse: pauperē q3
cardinalē: τ mēdicū papā: Et, ppterea quū nil terrenū expeteret tāto fuit aīo: vt Ladislaum regē potētissi
mū qui ecclesiā et eius ditionē diu vexauerat: i cōcilio pisano approbātibus patribus qui tunc aderāt re-
gno priuauerit. Soluto itaq3 concilio Alexāder bononiā, pfectus ē: vbi morbo cōtracto: quū ad extremā3
horā venisset cōuocatis oībus cardinalibus eos oēs ad pacem: ad cōcordiā: et ad tuēda ecclesiā dulcissimis
verbis adhortatus. Quibus expletis lachrimātibus oībus qui aderāt: illud saluatoris verbū egre, pferēs
inquit: Pace3 meā do vobis: pacem meā relinquo vobis: statim emisit spūm: τ ibidē cū ingēti luctu τ pōpa i
in conuentu fratrum minorum sepellitur.
¶ Ludouicus andagauēsis dux eius ludouici: quē cū carolo cōtēdisse de regno diximus posthumus filius
hoc anno pisas veniens ab Alexādro papa regni apulie cōcessionē accepit: Qui: vt erat aīo generoso con-
festim Romā3 contra Udalislaū cum exercitu perrexit: atq3 cum coctam beltbasar cossa legatus ex late-
re: Qui circa Romam cum maximis copijs statiua faciens videns Udalislaum cum magno exercitu vl-
tra vrbem progredi non fuit ausus.

Papa. 216 Oannes eius noīs. 23 papa: natione neapolitanus: Beltbasar cossa antea vocatus hoc anno
predicto pontifice mortuo: Bononie papa creatus: sedit annis 4. τ mēn̄ 1. Hūc nōnulli ferūt
1410 pontificatū potius violenter: vsurpasse: q3 libertis suffragijs assūpsisse. Cū .n. bononie potius
vt dn̄s q3 legatus esset: magnoq3 exercitu iparet: τ p̄res pro nouo pontifice deligēdo ibidē cō 600
uenissent: multa eis in terminatus ē. nisi pontificē sibi gratū eligissent: τ ea causa multi produ-
cti fuerūt: quoꝝ nemīnē approbare voluit. Cū āt obsecrarēt: ut quē vellet significare dignaret
Date inquit in petri clamidē: τ ego ea dabo pontifici futuro: quod cū factū fuisset: ille palliū humeris su
is imponēs papa: ait ego sū. Que res quāuis patribus displicuisset: fronte tū sentētiā3 ablcēdi consultius
fuit hoiem ei3 terribile3 atq3 armatū irritare nō videbat vtile. Hac igitur arte Beltbasar cossa: ut aiūt: pon
tificatū obtinuit. Erat enī3 hic pontificij τ ciuilis Juriu3 peritissimus: τ reꝝ gerendaꝝ experientia magis
q̄ vite sanctimonia preditus: Qui suscepto pontificatu dies aliquot Bononie substitit. Et postmodum
Romā profectus est: vbi contra vladislaū Regē ditionē Ecclesie vexātem: paulū vrsinū τ Sfortiā atendu
lum militari peritia prestantes viros mercenarios conscripsit: quoꝝ3 virtute post diuturnum variūq3 cō-
flictū vladislaum profligauit. Uerum sequenti anno vladislaus viribus reasumptis: iterato Joanē bello
vexare cepit. Ea pp pontifex timore correptus. Florentiā primo: postmodū Bononiā venit: τ nō ita mul-
to post Mantuā ad Joannēfranciscu3 Gonzagā3 profectus est: ibidēq3 τ laude τ Cremone cu3 Sigismū
do Cesare τ Gabrino fundulo de pellendo vladislao qui Romā τ multa ecclesie oppida occupauerat con
uentu3 habuit. Et dū hec Mantue agerentur. Joannes pontifex ad conciliū constantie oium nationū cō
sensu citatur: vbi multa ei mora a multis crimina obiecta sunt. Qui timens: statī3 mutato habitu famuliq3
clanculu3 constantia aufugit. Quo audito e vestigio a concilio missis militibus comprehensus in insulā san
cti Marci prope constantiā in carceribus coniectus est. Eoq3 incarcerato: Conciliu3 viros grauissimos
doctosq3 Judices delegit: qui fuge cā3 diligenter exquirerēt: τ crimina obiecta discuterent: eadēq3 ex ordi
ne referrent. Quare ꝯ ipsū3. 40. τ eo amplius capitula ꝯ fidē xpianā: in eo ,pbata τ iudicata fuerunt Qui
bus criminibus. Joānes hic merito pontificatu ab vniuerso concilio deiectus ē. Et hanc quidē i se sniā3 la
tā: ipse sui sceleris conscius cōprobauit: pro qua re ex cōcilij decreto statim ad Ludouicū Bauarie duce3
custodiēdus missus fuit: donec aliud de ipso decerneretur. Qui in aldeberga castello munitissimo per tri-
ennium eum conseruauit. Tandem eo in concilio Martinus pontifex surrogatus: dum apud florentiam

existeret & rogaretur a Cosmo medice ciue florentino Baldesarem ipm a carceribus liberauit. Qui statim pter spem oibus admirantibus ad Martinum ipsum Florentiā venit: & eius exosculato pede vt verū christi vicarium recognouit & salutauit. Martinus autem ea humilitate commotus post aliquot dies ipm in numerū cardinalium asciscens eum Tusculanum creauit: quem postea eo honore habuit: quo reliquos cardinales: Uerū post aliquot menses animi dolore: vt credi potest: Florentie defecit: vbi & a Cosmo Medice amicissimo suo honorificentissimo sepulchro in diui Joannis Baptiste templo: magna adhibita funeris pompa sepultus est.

Igismundus Lucilburgensis Caroli Boemorum olim regis filius Ungarie & Boemie rex hoc anno Joanne pōtifice nuper creato papa procurāte vigesimusquintus Germanorum Imperator creatus imperauit annis vigintiseptē. Uir quidem strenuus: & ad omnia fortiter peragēda promptissimus: q̄ casobrem ab omnibus electoribus Cesar electus: statim Romam pro corona Sigismūdus
6610 maximo cum comitatu venit: Et ab pontifice incoronato confestim vna cum eodem pontifice 1411
vniuersam ferme Cisalpinā Galliam sedādi belli causa percurrit: Quibus gestis: vt erat imperator christianissimus: cū totā christianā rempublicā propter scismata labefactatā conspiceret: stati omnium nationū cōsensu Constātie concilium indixit: vbi Joāne predicto Gregorio duodecio & Benedicto nono pōtificibus abrogatis: electoque Martino quinto vniuersam rēpublicā christianā sua industria: suoque maximo labore & consilio cōponere studuit: Quibus rebus ita ex sententia cōpositis: Mores etiā tā secularium q̄ clericorum nimia iā licētia labefactatos suo hortatu & virtute in meliorē reduxit formā: zelo quoque fidei succēsus Boemiā vsitatū heresi infectā multis in locis destruxit: Ac pro christiana religiōe contra turcos aliosque infideles inuictissimus expugnator fuit: ita vt quo aduixit: eos ppriis quiescere sedibus cōpulit: atque eos diuersis tēporibus p Philippū florentinū equitem copiarū suarum imperatorē xx. prelijs superauit. In seniū deniqz perductus hoc vnū gessit vtilitatis indiciū q̄ āno imperij sui vigesimosecundo ad stipendia Philippi vicecomitis ducis Mediolani a venetis vehemēter oppssi in Italia venit: Eā tamen ob cām: vt & ei auxilio foret ad coronā Augustalē iterato obtinendā: Philippi itaqz ꝑcibus & pmissis atqz potētia fretus ex germania cū paruo exercitu ad eū in Lombardiā venit. Mediolanūqz igit ingressus: cū per aliquot mēses ibidē stetisset philippi faciē nunq̄ videre pmeruit. Ipse aūt Philippus huius Sigismundi ipotētiā paruipēdens: se in Jouis castello clausit: & se nunq̄ ab eo aut videri aut audiri pmisit: qua ex re Cesar indignatus ex Parma vrbe in qua hyemē exegerat in Etruriā ad Senēses transtulit: a quibus honorificētissime exceptus apud eos aliquot mēses exegit: Inde ad Eugeniū pōtificē Romā se cōferens ab eo rursus coronatus ē. Tandē Roma abiēs Arriminū petijt: Deinde p ferrariēsem agrū iter faciens Mātuā peruēit: vbi aliquot imoratus dies Joannē Franciscū gonzagā Mātue dominū marchionali dignitate insigniuit. Deinū cū venetis pace icta: & Philippo duci cuius gratia in Italiā venerat, inimicissimus factus trāsalpes emigrauit: vbi nō diu supuixit: qz triēnio post in Ungariam senio cōfectus defecit: Erat. n. Sigismūdus hic vt aiūt, vir inclitus decora ac ꝑclara facie speciosa atqz robusto & magno corpe magnitudineqz aiā siue pace siue bello eximia liberalissimus quoqz ac in erogando profusus.

¶ Gabriel vicecomes Joānis Galeacij primi ducis Mediolani ex cōcubina filius: vir vtiqz cōspicuus atqz bello strēnuus hoc anno innocētissime apud Genuā vrbē maritimā a Bucicbale gallo pdicto genuēsiū pfecto interficit: Hic post venditas Florētinis pisas quā sibi pater in testamento erogauerat Mediolanum statim venit: & sub germano suo duce se subiecit: Deinde cū nullum inter Francos & mediolanenses esset dissidiū: post aliquod tēpus Genuā vidende vrbis gratia petijt: Quo cognito Bucicbolus a delatoribus subornatus q̄ ad sollicitādā ciuitatē contra gallos venisset: facile credidit: & vocatis militibus illum comprehendere fecit: & sine vlla causa ipm carnificibus suis obtrūcandum concessit: qui suscipientes eum sine vlla misericordia interfecerunt.

¶ Ordo nouus canōicorum regularium hisdē fermē diebus dū Pisis synodus hēret apd Ethruriā i lucēsi agro mōasterio Frisonarie oli ab illustri Methilda comitissa odito a quodā fre iacobo brixiāo ord. fr pdicatorum sci Dnici itiū súpsit: q qdē ordo cōgregatio frisonaria a loco ipo postea nūcupata fuit. Deide aucta & ab Eugēio pōn. i lateranēsi ecclesia deducta: lateranēsis nō frisonaria appellata ē: q cū maximū icremētū & virorū illustriū: & multorum locorum hrem accepisset: pōtifices sūmi: & q̄ maxie Euge. 4. spāli puilegio canōicis regularibus bti Aug aggregauit: hi nāqz canōici a pmo eorum auctore fre iacobo ordis pdicatorum pfesso p bitu clamidē nigrā cū nigro scapulari: biretoqz nigro súpsere: & albo scapulari depoito camisiā lineā eius loco idue voluerūt: q̄obrē vulgo eos fr̄es de la cāisa pmo ognoiauit: Cuius nomē cū celeberrimū pdicaretur i eo doctissimi viri plurimi igressi sūt q eā ogregationē seu ordinē vbo & exēplo atqz doctria plurimū auxerūt & cōseruauerūt: & cōplurimi fuerit celeberrimi atqz eruditi viri: quorum igenijs mirūimmodū ipa religio illustrata fuit: pcipuos tamē paulū veronēsem: & Thimotheū eius ex fratre nepotē vehementissimum atqz efficacissimū diuinorum eloquorum suasorē existimo: q in oi Italia mirabilē fecit aiorum a vitijs ad virtutes omutationē: & postmodū obeius vtutes ragusinus factus fuerit archiepe: hūtqz & titū ferrariēsē virum eruditissimū & i declamatōib' pdicatorē clarissimū atqz alios p'imos i oi doctria: eloqntia & scimōia celebres.

¶ Ordo item seu cōgregatio sancti Benedicti que sancte Justine vulgariter nuncupatur: hoc anno in pui 1412
cia Taruisana apud patauinam vrbem in monasterio sancte Justine eiusdē ordis primo per venerabilem

virum Ludovicum Barbum patricium venetum initium seu reformationem accepit: vbiqz.n.ipsa diui Benedicti religio a regularibus institutis deciderat: adeo vt nulla iam religionis facies in eo ordine videretur: Sed Ludouicus ipse tanq̄ nouuz sidus vna cū Rolando patauino et Jacobo uicensi religiosissimi viri in eo refulsit: Qui nō modo suū ordinē denigratū illustrauit: et ad viā veritatis reduxit: Sed et primus omniuz ordines omnes ad eā que nunc tantopere viget obseruātiam regularez perduxit: Quia eius exēplo religiosi omnes permonitaz mendicātes q̄ reliqui eūdem subsequi qui pro viribus conati sunt. Ipsi itaqz viri p̄clarissimi atqz religiosissimi sue religiōis calamitate atqz ruina permoti: ibidez pontifice summo cōcedente sue obseruātie fundamēta iecere: et ab eo Justine loco succrescēs: congregatio sancte Justine denominata est: que postmodum incredibiliter et viris prestātissimus: et locis bonisqz tam tēporalibus q̄ spiritualibus excrescēs. Eugenius gloriosus pōtifex. 4. eam maximis priuilegijs et immunitatibus: ac locorum concessionibus plurimuz iuuit: Que nostro seculo quāto splēdore virorum religiosissimorum doctrina grauitate et sapiā venerādorum refulgeat: dicē nō attiet: cū in ea innūerabiles existant viri non modo iuriū ciuilis et pontificij: ac sacre theologie doctrina sicut eorum decet professionem, abunde pleni: sed et eloquentia literarū tam grecaruz q̄ latinaruz quoqz ornatissimi: Qui et si pauca scripserint: aut populo publice nō declamēt: tamē cum religiosissimi sint: et multis nō modo secularibus: sed etiam ipsis religiosis obseruātibus vt v̄tuti et saluti operā dent: suo exēplo et bonis et operibus pijs opem afferunt.

¶ Ordo deniqz monachorum eremitarum diui Hieronymi: et ipse iamdiu patrum institutis collapsus haud multopost a venerabili religioso Lupo hispalēsi ipsius ordinis generali preposito predictorum exemplo nouis et regularibus institutiōibus: nouaqz regula ex dictis beati Hieronymi excepta instauratus est: nā Lupus idem et reliqui patres ipsius religiōis professores vsqz ad id tempus sub regula beati patris nostri Augustini militauerāt: Sed Lupus ipse patris sui diui Hieronymi zelo succensus et monachorū sancte Justine exemplo ductus ad perpetuū sui ordinis stabilimentū: et ad melioris vite frugem ad imitandamqz patris sui vitam: vt erat vir doctissimus pro institutiōe regule multa (vt p̄fertur) ex dictis eius excerpsit: et in vnum regule corpus redegit: Quā quidem regulam postmodū Martino pape approbandam: confirmādamqz obtulit: quaz certe pontifex ipse non modo laudauit: Verū etiam in monachalem obseruantiam consumauit. Et deinceps loco regule beati Augustini obseruādam per apostolica scripta Lupo ipsi preposito et successoribus eius omnibus mandauit. Cuius bulle principium est: Et si pro cunctorū Christi fideliuz: Regula vero incipit. Fratres carissimi: nō que in mente concepi hec religio monachorum more qui sub regula beati Benedicti militāt: et ipsa per omnia viuit: nisi q̄ grisco colore in indumentis et Romano officio vtiī: Magne quippe vite integritatis est: magneqz opinionis in ecclesia dei existit.

¶ Facinus canis victoriosissimus copiarū mediolanēsium imperator natiōe Montisferratensis ex ciuitate sancti Euasij ortus: hoc āno Joannemaria duce interfecto in mediolanēse regnū succedens regnauit tanq̄ tutor donec Philippus adoleuisset annis ferme duobus: vir quippe magnanimus et prudentissimus ac in armis ab adolescētia exercitatissimus: Quasobres multas strages et direptiones finitis pedemontanis dedit: Hic itaqz imperio suscepto: contra Pandulphū Malatestam statuz ducens: Brixianos et Bergomenses plurimis incursionibus et direptionibus ac vastatiōibus vexare cepit: nec a Cremonēsibus quibus Gabrinus Fundulus imperitabat quidem abstinuit: Sed cum hoc modo milites suos sine stipendio retinere vellet: quos ipse rapinis pascere consueuerat: multarum discordiarum et bellorum causa fuit: Verum paulopost iam etate grandeuus: sine liberis locupletissimus deficiens: Biatresinā vxorem cordatam atqz magnanimem mulierem omniū bonorum suorum reliquit heredem. Sunt tamen qui dicant hoc anno scilicet. 1412. ipsum obijsse.

¶ Otho tertius Parmensiuz Tyrannus: Vir quidem crudelissimus: truculentus et sanguineus: hoc ipso anno: qui est duodecimus supra 1400. posteaq̄ multas cedes et crudelitates maxime in nobilez rubeorum familiam: ac alias seuitias multas exercuerat: Re etiam posteaq̄ omnes circunquaqz ciuitates direptionibus: depopulationibus: concremationibus et cedibus diu perturbasset: et quāmaxime Nicholauz Estensem Ferrarie Marchionez: cuius compater erat apud Ruberaz agri Rhegensis oppidum ad colloquium spe componende pacis cum ipso compatre suo Nicholao pellectus a Sfortia Attendulo Cotignola ipso Nicholao Ferrarie Marchione iubente, dignissime obtruncatus est: Quo mortuo cum sui fugam arripuissent: Mutinenses ab eo plurimuz infensi: statim corpus suum in vrbem detulerunt: et ab equis turpissime et ignominiosissime per totam vrbem trahi fecerunt: et innumeris ab illis iaculis confossum et laceratum: porcis tandem corrodendum obiecerunt. Fuit tamen hic bello strenuus: impetuosissimusqz atqz acerrimus: et multa facinora strenue gesserat: et Nicholaum ipsum Estensem finitimuz suum sui salute prostratum sepe coegerat anxia formidine trepidare. Et nisi ciuium suorum sanguine manus maculasset: fuisset certe omnibus illa etate oium iudicio preferēdus. Suo.n. terrore Rhegiū lepidū vrbē Nicholao ipsi Estēsi abstulerat: et Rubeis iterfectis Parmā p̄tyrānidē in suā potestatez redegerat: Sed eo iterfecto Rhegiū et parma dedētibus se vltro ciuibus rursus in Nicholai estēsis māus deuenere: Huc ferūt aliquādo de placētie dn̄io cū Jacobo Arcellate cruētissimus armis cōtēdisse: q in vindictā violate fidei notā ipsius Jacobi effigiē: vt tūc moris erat: depictā quoadiuxit in scuto post terga p̄cedētis armigeri deferri fecit. Jacoboqz mortuo Otho eam effigiem depictam in parmensi foro cum pulsatione

cipanarũ ⁊ vexillũ omnibus in populo congregato comburi iussit. Deinde collectos cineres in aperta capsula in eminentissima vrbis turre collocauit: vt inde surgentibus ventis appositi cineres in omnem dispergerentur regionem.

❡ Joannes Lācius nobilis Bergomēsium ciuis: ⁊ quorūdam castellorū agri Bergomensis dominus vir certe memoratu dignus: fidelis quidē: fortis magnanimus ac prudētissimus hisdem tēporibus magnum sue fidei atq; virtutis dedit experimētū. Mortuo enim Joannemaria Mediolani duce ⁊ Bergomi domino: cū Pandulphus Malatesta Arriminēsis Bergomuz vrbem suam cum vniuerso ferme Bergomensi agro (vt premissuz est) occupasset: Is Joannes vir fidelissimus in Molēdinalla castello suo se inclusit: ⁊ decē annoꝝ obsidionez intrepidus pertulit: Et lz Pandulphus eidem multas oblationes per internuncios obtulisset: multaq; dāna ac vastationes intulisset: nūquaz propter iniuriā duz deditionez facere voluit Deniq; cū philippusmaria Joānismarie ducis frater in regno successisset: ⁊ per Carmignolam imperatorem suū Bergomuz ⁊ reliquas regni sui vrbes repetere voluisset auxilio ⁊ fide huius Joānis: qui idem castellū cōseruauerat Bergomū haud multo labore recepit: Quod audiēs philippusmaria Mediolani dux eius fidē atq; cōstantiaz plurimū collaudauit: ⁊ in solaciuz suaruz calamitatū ampla beneficia eidem cōtulit: ⁊ ea munificētia in eū vsus est: ꝙ immunitatē omniū vectigalium eidē indulsit: vt his beneficijs suas clades ⁊ agroꝝ suoꝝ vastatiōes subleuare posset: Huius autē preclarissimi viri plurima referunt strenue gesta: que breuitati studētes omittimus: Huius autē pater fuit Petrus in armis exercitus: q fuit guiscardi Lancij viri incliti filius: qui magistratus plurimos in tota ferme Italia irreprehensibiliter gessit: q obijt circa ānuz domini. 1351. Obijt autē ⁊ Joānes hic anno a natali Christi. 1450. Sepultus vero in ecclesia nostra diui Augustini Bergomi sepulchro marmoreo relictis post se tribus filijs.

❡ Thomas Mocenicus sextus ⁊ sexagesimus venetoꝝ dux: hoc āno Michaele Sten duce defuncto omnium suffragijs absens creatus dux ducauit ānis decē ⁊ mēsibus tribus. Mortuo enim predecessore: iste
Cremone apud Gabrinū fundulū orator erat: Sed dum de principe deligēdo mentio haberetur diuinitus quasi vno ore creatus fuit tanꝙ magnanimus: grauisq; ac modestus: Qui magistratu suscepto: cum 1413
videret rempublicam suā ab Imperatore opprimi statim Carolū Malatestam bellice artis scientissimum copiarū suarum cōtra ipsuz imperatorē delegit ducez. Illaz Sigismūdus predictus cesar electus mox cuz xij. equitum ⁊ octo peditū militibus in Italiā accipiende corone gratia descēderat: ⁊ eos omnes in Venetos mittēs primo impetu Foruz Julij cepit: ⁊ etiaz Taruisiuz oppugnauit. At Thomas hic reipublice solertissimus princeps ⁊ patronus Carolū ipsuz opposuit: qui fusis ⁊ fugatis Cesaris copijs: subito cūcta deperdita cuz ingenti virtute recuperauit: Atq; Veronaz vrbem quorundaz ciuiuz perditione quasi perditam sua virtute: suaq; prudētia in fide continuit: ⁊ sumpta de nocētibus pena e vestigio omnia sedauit. Indeq; classez non modicaz in turcos mittens: de ipsis etiam non incruentaz victoriam suscepit: ⁊ piratas multos ex equore fugauit. Postmodum contra Ungaros infestos bellum suscipiens: multas strages de illis edidit. Feruntur ⁊ alia plurima ipsius facinora strēnue gesta: que breuitati studentes omittimus Moriens deniq; ibidē in predicatoꝝ basilica cū ingenti pōpa sepulchro marmoreo sepelitur: vbi ⁊ hoc Epigramma scriptuz habetur.

Hec breui illustri mocenica ab origine thomā
Magnanimū tenet vrna ducē grauis ille modestus
Eternos venetū titulos super astra locauit
Hic teucrum tumidam deleuit in equore classem.

Oppida taruisij: ceneti feltriq; redemit
Ungariam domuit: rabiē patriāq; subegit.
Inde fori iulij cataruz: spalatrūq; tragurim:
Equora piratis patefecit clausa peremptis
Digna polum subijt: patris mens fessa triumphis

❡ Joanna eius nominis secūda Ladislai regis sorore hoc anno fre predicto sine liberis absumpto in Apulie regno eidez succedens regnauit annis vigintivno: Hec mulier virilez animuz in feminneo corpore gerens inter varias regū lites multa aduersa fortiter animo pertulit. Illaz primo cuz adolescentula in regnuz successisset: fedis amoribus diffamata fuit: ⁊ vt vidit 1414
tantaz regni molez a se sustineri non posse: Jacobo Marchie comiti denupsit: qui inter Galliaruz principes ⁊ genere ⁊ virtute primarius habebatur: Quez vt maritū ⁊ regez preter sui consensuz agere in omnibus vidit: Indignata Joanna illuz mox repudiauit: propter quod e vestigio regnuz diuisuz est. Erant eo in regionibus eius dominatus nec gratus: nec ingratus esset: eo ꝙ dignitatez ⁊ regiuz nomen Joanna retinente ipsi summaz reruz potiebantur. Erat ⁊ contra: qui aut Ludouicuz Andagauie ducez placebant: adoptari in filiuz. Alij autez dicebant Alphonsuz Aragonie regez potentissimū esse in regnuz vocandum Atq; ita cuz multi reges ⁊ adoptione ⁊ armis eo in regno se arguebant digniores: Alphonsus tamen aragonensis rex contra omnes preualuit. Cumq; in regnuz introisset: Joanna sibi illum adoptauit in filiuz: Uerūtamen ipse ingratitudine vsus haud multopost eaz morez suaz Neapoli pepulit: receptāq; rursus etiaz interdū in vrbis arcibus obsedit: eiq; quoaduixit multa intulit non retributione digna. Deniq; cuz domini nostri Jesu christi anno. 1434. Joanna ipsa ⁊ Ludouicus Andagauensis dux in regno vite finē fecisset regnū omne duobus orbatū principibus multos animos perturbauit.

❡ Cōciliuz Constantie ad scisma tollenduz: quod nouez ⁊ triginta annis perdurauerat: Sigismūdi Cesaris iussu ⁊ industria hoc āno celebrari ceptum est. in quo quidem qui iq; aderant nationes. Itali ⁊ galli

Germani: Hispani: & Angli quorum suffragijs omnes Concilij res geste sunt. Eo siquidem Joannes papa: licet inuitus pontificatu se abdicauit: & ad perpetuos carceres Concilij decreto apud Aldebergā germanie castellum damnatus est. Gregorius vero: qui in pisano concilio fuerat damnatus eo Carolum Malatestam legatum mittens sponte se abdicauit. Benedictus autem cognomento Boldrinus: quondam Galliarum Adulterinus papa: cum apud Cathelonīam in Castello Paniscole munitissimo se contineret: Seq; verum Christi vicariū pertinaciter assereret: Tandem auctoritate Concilij rursus improbatus & damnatus est: In eo etiam Concilio hereses nonnulle: scilicet Joannis Uiglef heretici damnata est: Duoq; ex discipulis eius exusti sunt: videlicet Joannes Hus: & Hieronymus eius condiscipulus: eo q̄ dicerēt iuxta Dulcinum Nouariensem heresiarcham mulieres cōmunes esse debere: & ecclesiasticos ad imitationē christi omnino pauperes esse oportere: cū ex tanta diuitiarū copia populi scandalizentur. Cumq; ibi quadriennio ferme ad tollendos scismaticos: & ad restituendam ecclesiam: necnō ad emēdandos christianorum mores multi prelati: multiq; principes prestitissent: Tādem de eligendo nouo pōtifice sermo inter omnes habitus est. Unde & concilij & Sigismundi imperatoris qui semper cōclaue aderat decreto statutū fuit: vt vnaqueq; natio sex probatos viros & deū timentes deligeret: qui vna cum dominis cardinalibus pōtificem eligerent: Qui cōclaue ingressi p̄ter omniū spem: licet multi scismatici cōclaue interessent: vnanimiter Othonē columnam Romanū: diaconū cardinalem tertio idus nouēbris in festiuitate beati Martini hora tertia pontificē creauerūt: Tantaq; inter oēs leticia & exultatio fuit: vt vix homines loq; possent: Statim autem Sigismūdus imperator ea electione gaudio repletus: nullo habito sue dignitatis respectu cōclaue ad patres ingressus ē: & gratias omnibus cum lachrymis egit: q̄ tātum virum: tamq; necessarium reipublice christiane prope extincte elegissent: & ante pōtificem prostratus summa cū veneratiōe eius pedes exosculatus est. Cui pōtifex gratias agens ipm magnifecit: q̄ sua opera: suaq; industria pax tādem ecclesie reddita eēt: His gestis cum per annū etiam ibidē conciliū prestitisset: & multa ad christianam religionē necessaria decreta fuissent tandem anno christi 1418. cōcilium pontificio: imperatorisq; iussu dissolutū fuit: & omnes cum pace abiere.

¶ Philippus Maria Anglus tertius Mediolanensium dux Joannis Galeacij Ducis filius: hoc anno postea q̄diu ante eius Joannes Maria Dux obtruncatus fuisset post multorum tyrannidem in regnū
1415 paternum tandem restitutus regnauit ānis trigintaduobus & mēsibus septem: Uir certe sapientissimus: magnanimusq; ac splendidissimus: necnō & totius Italie decus atq; lumen: Qui principatu non sine difficultate adepto statim suo consilio: suaq; prudentia tyrannos omnes deiecit: & preclara facinora gessit. Itaq; Mediolanum tantūmodo in principio adeptus: Cum omnes sue ditionis ciuitates a tyrannis occuparentur ex procerum suorum concilio: Beatricinam Facini Canis relictam annosam duxit vxorem A qua ingentem vim auri & argenti suscipiens mox exercitus magnos conscripsit: Cui Mattheū quendam theutonicum virum in armis prestantissimū primo prefecit. Qui vt aiunt primo Angeli de la Pergula mulio fuerat. Is igitur in magistratu constitutus primo suo congressu Comum duxit: vbi Lutheus Rusca comes preerat: Qui viso exercitu sine vllo prelio conditione accepta vrbem confestim reddidit. Indeq; discedens: cum exercitu Tricium peruenit: vbi morbo contracto: dum fluxu sanguinis laboraret Mediolanum delatus eo vestigio vite finem fecit. Eoq; mortuo Philippus Franciscum cognomēto Crimignolam eidem surrogauit: Qui licet humili loco natus esset: omnibus tamen in rebus preclarissimus euasit: Quo quidem preclaro viro si dux ipse Philippus vsq; ad mortem bene vti sciuisset vniuersam italiam suo certe supposuisset Imperio: Ipse itaq; imperatoria dignitate ab ipso duce philippo suscepta confestim apud Tricium oppidum quod obsidebat pontem Abdue fluminis deiecit: & per totam hyemem Castellum illud munitissimū obsedit: & oppugnauit: Sed cum esset inexpugnabile tandem dato magno pondere Colonbus Bergomensibus qui illud occupauerant oppidum redemit: Eoq; potitus Placentiam cōmigrauit: Eam enim vrbē Philippus Jacobi Arcellari filius per tyrannidem occupabat: Uir certe dei & sanctorum contemptor: qui post multas oppugnationes timore perculsus nocte vrbe se deijciens ad Venetos confugit: vbi post aliquot menses patauij deficiens dixisse tradunt. En morior & cadauer meum Venetis: diuitias filijs animamq; diabolo relinquo. Expugnata igitur Placentia Crimignola itineribus quibus potuit concitus Laudum aduolauit: Atq; eandem vrbem acerbissima obsidione aliquandiu fatigauit. Tandem confractis ciuium viribus Joannino Vignatense qui in ea vrbe dominabatur cum duobus filijs fugiente Crimignola vrbem ingressus est: & ciues alloquens eos cum summa benignitate in Philippi gratiam recepit. Eoq; die Joannino Tyranno cum filijs in segete latitante comprehenso ad Crimignolam perductus est: Quo viso mox eius filios in conspectu suo: postmodum ipsum laqueo interire fecit. His gestis celeri cursu Cremonam petijt: Ac primis quasi congressibus omnia agri sui oppida sibi subiecit: Quapropter Gabrinus fundulus videns sibi male succedere cum Philippo Duce per legatos pactum percussit: Urbemq;: quibusdam Castellis sibi reseruatis quadraginta milium ducatorum auri pondo reddidit. Cum vero omnia hec ad votum Philippo Duci succederent: Joannes Jacobus Montisferrati Marchio extimescere cepit ipsius Ducis potentiam. Unde sibi consulens vltro Vercellas: Alexandriam & Astensem vrbes eidem restituit. Et non ita multo post

Carmignola Bergomū: et Brixiam Pandulpho Malateste ademit: Quibus etiam philippi successibus Nicolaus Estensis Ferrariensis marchio motus: facturus id ad quod armis cogi potuisset: Mediolanum profectus: parmam quam mortuo Othone tertio obtinuerat: philippo restituit: retento Rhegio: phendi nomine. Addiditqz preterea ad paternam dominationem Genuam potentissimam vrbē maritimā: et alias ditionis ipsius Genue ciuitatē. Cumqz iam mari terraqz omnibus formidabilis esse cepisset maiori comparato exercitu Carmignolam in Forolivienses Imolensesqz misit: Quamobrē Florentini eius potētiam veriti illū bello lacessere ceperūt cōtra quos Carmignola apud Zachanorā castellum agri Fauentini cōlligens eos turpissime fudit et profligauit. Idqz bellū a florētino populo vna cū venetis suceptū vsqz ad huius Philippi obitū et vltra vsqz ad anū domini 1454. perdurauit: insida tamē innūḡ et insidiarū plena pace intercedente. Verū cū Carmignola: vt infra dicemus indignatus a Philippo ad venetos defecisset: fractis Philippi rebus veneti Brixianā vrbē per Carmignolā inuasere: et in sua potestatē deduxere: pace deinde sequēti āno Martino pōtifice auctore cū venetis facta Bergomū etiam cum oppidis suis amisit: Verūtamē licet multis opprimeretur bellorum turbinibus Joannā Apulie reginam ab Alphonso rege pulsam sua virtute et potētia in regnū remisit. Quanta aūt huius felicissimi et diuini ppemodū principis fuerit ai magnitudo: quātaqz liberalitas: quātaue magnificentia: vel ex hoc aptissime intelligi potest quod Alphonsū et Joannē reges ac Tabrurie sancti Jacobi magnū magistrū fratres cū alijs cētū principibus atqz ducētos aurate militie equites a genuēsibus subditis suis captos et ad se perductos humanissime suscepit: eosqz multis donatos muneribus patriā honorifice remisit: cū omne eorum regnū obtinere potuerit: Tandē post innūerabilia bene gesta cecus factus anno a natiuitate xpi 1447. pluuio ventris correptus id. bus augusti hora secūda noctis nature cōcessit: nullis relictis sibi liberis nisi Blancamariam filiā que ei postmodū in regnū successit. Eius autē corpus in maiori vrbis tēplo loco eminētiori sepultum fuit. Cuius ante in morte tota ciuitas fletibus semoqz collecta ē: cū quid cōsilij caperet nō satis nosset: Tumultuaria enim omnia illati fuere: vehementissime enim procelle exorte sunt: eo maxie quod oēs mediolanenses publicā appetebāt libertatē: Hic duas vxores habuit: Beatricinā. s. Facini can. ē oli vxorem: quam postea suspitione adulterii interire fecit: et Mariā Amedei Sabaudie ducis filiā: quāqz et virginem dimisit.

Viri disciplinis excellentes.

Laurētius Justinianus ordīs Canonicorum Celestium habitus: seu cōgregatiōis sancti Georgij de Alga veneti. et venetiarū post a patriarcha hac tēpestate venetijs tū religiōe et vite sanctitate: tūqz diuina fere doctrina maxīe apud omnes fuit in precio: hic ab ipsa adolescētia post Martinū Quirino auunculū suū patricium venetū virū religiosissimū a deo vocatus religionē regulariū canonicorum qui sancti Georgij de Alga nūcupatur: calcatis opibus maximis et honoribus: atqz florētis etatis illecebris ad celestē militiā proficisci voluit. Quā quidē religionē quāto splēdore sua vita. sua abstinētia: vigilijs et orationibus: suisqz doctrinis et exēplis illustrauerit: Eius historia a Bernardo Justiniano eius nepote oratore clarissimo edita demonstrat. Hic itāqz etsi pauca a preceptore didicerit: adeo vt vix prima elemēta perceperit: tamē cū scientia diuina imbutus cēt. 14. librorum scripsit volumina et sermōes. 40. librorum autē titul sunt isti: Lignum vite liber. i. De disciplina monastice professiōis: De spirituali et casto cōnubio verbi et aie. De triumphali agōe meditationis christi: De interiori conflictu: De complanctu ecclesie: De corpore christi et sanguine: De vita solitaria: De cōtemptu mūdi: De sermōe dīn in cena: De officio pastorali: De obediētia: De gradibus perfectionis: Demqz nō sine sanctitatis opione deficiēs post septuagesimū obitus sui diē icorruptus apd cathedralem ecclesiā sepultus est. Ad cuius sepulchrum ob ingentia eius miracula non modo veneti: sed et externi generis homines cōcurrere dicuntur: qui aut statuas aut cereos: aliasue oblationes in testimoniū sanctitatis quottidie apportent. 1415

Dionysius de Burgo sancti sepulchri ordinis Eremitarū diui Augustini religiosus quidem venerabilis ac doctissimus hac ipsa tempestate propter eius doctrinam: et ipsius in omnē dicēdi artem promptitudinem: et ipse in precio habitus est: qui cum omnes poetas historiographos: oratoresqz ac phōs euoluisset: Cōmentarios pulchros super Valerio Maxio. super methamorphoseos: super Virgilij operibus: superqz Tragedijs Senece et Rhetoricorum: politicorumue libris edidit: Insup et fabulas omnes ad tam precellentem tropologicum sensum reduxit: vt in amoenēdis populis nil iucūdius vtiliusqz afferri possj.

Augustinus de Roma generalis ordinis Eremitarum diui Augustini prior et theologus vir certe doctissimus his temporibus floruit: qui et nomine et re alter Augustinus merito vocari potuit: eo quod eius sanctissimi patris doctrina delectatus innumerabilia pene et ipse edidit opera: et q̄ maxime super libris sententiarum: Super Pauli epistolas: et super Apocalypsim: Ac super Ethicis: Deinde de libero arbitrio librum. i. De sacramento vnitatis corporis Christi et ecclesie librum vnum. De potestate pape librum vnum. De charitate Christi circa electos eius librum vnum. De perfecta iusticia militantis ecclesie librū vnum et de peccato originali librum vnum ac alia multa.

Gabriel de Spoleto eiusdem ordinis et scientie professionis eruditissimus vir diuiniqz eloquij preco celeberrimus: et omnibus sui temporis preferendus hoc ipso tempore: cum esset fidei catholice precipuus amator: et hereticorum acerrimus debellator contra hereticos: et precipue fraticellos de opinione adhuc vigentes tractatus edidit celebres.

¶ Bartholomeus de Salleceto iurium ciuilis ac pontificij doctor celeberrimus his temporibus claruit: et cōmentarios celebres in toto iure ciuili composuit.

¶ Petrus de ancharano natiōe bononiēsis Baldi perusini auditor et discipulus iurecōsultor etatis sue p̄cipuus et ip̄e p hoc tēpus Bononie clarus effulsit: Qui sup decretalibus sextoq̄ȝ ac Clemētinis optime scripsit. Ferūtur et eius cōmentariola extra de regulis iuris in sexto: Sȝ sup digesto veteri nouoq̄ȝ pulchre cōmentatus ē. Edidit preterea egregiū cōsilioꝝ opus. Et propterea Pontanus in consilijs suis multis illū extulit laudibus.

¶ Antoniū de Butrio etiā patria bononiēsem petri p̄dicti cōtēporaneū fuisse tradūt: virū certe doctissimū ac vite sanctitate insignē qui p̄ ceteris decretales et Clementinas optie explanauit. Quoq̄ȝ repertoria ad ius ciuile canonicū̄ne pertinētia composuit. Ac etiā cōsiliorum opus post se reliquit.

¶ Frāciscus ȝabarella natiōe patauinus Ro. ecclesie cardinalis p̄sbyter: iuris pōtificij cōsultissimus vir: p hoc ip̄m tēpus et p̄latos decet dignitatē suā literis et prudētia plurimū exornauit: etenim cuȝ doctissimus atq̄ȝ eloquētissimus haberet: multa copiose docteq̄ȝ in decretalibus ac clemētinis edidit: atq̄ȝ alia q̄dā memoratu digna cōposuit: in cuius laudē Poggius florētinus orōnē elegantissimaȝ recitauit.

¶ Raphael Fulgosus natiōe placētinus excellētissimus iuriscōsultus tēpestate hac et ip̄e multa ad declarationē iuris ciuilis ptinentia cōposuit: q̄ ingenij hois p̄eferre videntur. Super digesto q̄ppe veteri ac codice pulchre cōmentatus ē: ac alia complurima edidit cōsiliorum opera.

¶ Raphaelē ēt Cumanū iuris ciuilis cōsultissimū p̄dicti cōtēporaneū fuisse constat: Qui et ip̄e in Digesto veteri et codice multa edidit. Ferūtur et eius cōsiliorum quedam insignia volumina.

¶ Petrū quoq̄ȝ Mauroceniū patricium venetū ecclesie Ro. cardinalē eā hac ip̄a etate floruisse tradunt: virū certe sacris secularibusq̄ȝ literis apprime eruditissimū: Cuius doctrina et mores p̄stātia quanti fuerūt opera a se docte edita optime declarat: et p̄sertim q̄ in sexto decretalium egregie descripsit.

¶ Joānes de Imola egregius vtriusq̄ȝ iuris doctor: p ip̄m tēpus apud Bononiaȝ insignis et clarus habitus sup primū secūdū ac tertiū Decretaliū accurate scripsit: Sextū quoq̄ȝ ac Clemētinas elegātissime cōmētatus ē: Sed et in Infortiato ac digesto nouo q̄dā cōposuit volumina. Obijt autē hic vir toti Italie nominatissimus anno a natale Christi. 1436.

¶ Gasparinus bergomensis ex Barȝiȝa rusculo natus: grāmaticus q̄dē et rhetor celeberrimus hisdē tēporibus apud venetias ob eius singularē doctrinā lr̄as q̄ grecas q̄ latinas lr̄as semimortuas p̄mus q̄si ab inferis resuscitauit: Eo q̄ venetijs publico salario legēs meliori stilo doctrina multos erudiuit: et ad eaūmitanda studia plurimos incitauit: p̄pter q̄d et multi clarissimi adolescētes p̄moti ad eū ediscēdi gr̄a varijs ex locis cōfluxere: Audita deinde eius fama philippus mediolanēsiū dux ip̄m tanq̄ȝ sibi a Bergomo subditū inuitū mediolanēsibus edocēdis Padua et Venetia euocauit: vbi aliud adiumētū eloquētie studijs attulit: q̄ inuētus Cicerōis codex p̄uetustus ad eius manus puenies iteruū cualsit: i quo q̄dē libro erant tres Ciceronis libri: De oratore olim deperditi: quos ip̄e tanq̄ȝ diui ingenij vir multo labore obliteratos suppleuit. Et cū nullus Mediolāi repireē: q̄ eius codicis literā legere sciret: ip̄e emēdatū p̄pria māu trāscribere voluit: et ita oēm italiā eo desideratissimo codice repleuit: Quo adiumēto factū ē: vt illa dicendi copia q̄ ad nostrā pueit etatē ab ip̄o nio cēseue Gasparino emanasse dicaē. Ea p̄pter maxio in p̄cio apud duceȝ ip̄m habitus semp fuit. Hic p̄terea iter cetera sui igenij monumēta: p̄ter defectus quos multo labore in Quintiliani de institutiōibus: et Cicerōis de oratore suppleuerat: ēt in Cicerōis officia et Senectute epistolas nō iprobādos edidit cōmētarios. Imperfecte ēt ip̄m libꝝ de oratore cōmētatus fuit: Orthographiā quoq̄ȝ i lingua latina cōposuit pulchrā. Habētur insup et eius epistole atq̄ȝ orōnes multe valde elegātes i demōstratiuo gnē: ac q̄dā alia edidit q̄ videre nō merui. Duos hic genuit filios: Joānē augustū iuris vtriusq̄ȝ cōsultissimū et oratorē ornatissimū: et Guinifortū philosophie et artis dicēdi magistrū disertissimū Galeacij marie postea ducis mediolani magistrū carissimū: quē in tertiodecimo etatis sue anno ob ingenij sui magnitudinem Papie vniuerso astante gymnasio in artibus liberalibus doctorari fecit.

¶ Leonardum Aretinū philosophum et oratorem ac historicum elegantissimuȝ et probatū tempestate ista floruisse constat: eo q̄ Innocentij septi: Gregorij duodecimi: Alexandri et Joannis vigesimitertij pōtificū Romanorum vsq̄ȝ ad concilium Constāne summa integritate: fide: innocentiaq̄ȝ Secretarie officium administrasset. Deinde a Florentino populo seu senatu accitus Cancelarie generalis sibi cure demādata vsq̄ȝ ad extremū vite sue tempus gessit: Quem certe inter viros disciplinis illustres ob virtuteȝ: dicendiq̄ȝ elegātiam: omnibus preferēduȝ esse putamus: Et propterea cū esset optime edoctus: licet multis impeditus negocijs: tuȝ publicis: tū familiaribus ea que subiecta sunt scribere voluit: Et primo cum adhuc Grecis auctoribus operam daret: beati Basilij episcopi sermonem de instituendis discipulis mira dicendi suauitate transtulit: Deinde dyalogum quendam summa edidit elegantia: In quo doctrinam Dantis: Francisci Petrarche: et Joannis Bocbacij primo impugnatam maxime laudat: Vitasq̄ȝ Tyberij: et Gracchi Grecorum: Pauli Emilij: Catonis posterioris: ac Sertorij Romanorum ex Plutarcho transtulit. Ciceronis vero vitam non tanquam interpres: sed veluti a seipso dictatam ipse composuit: vbi multa addidit a Plutarcho pretermissa. Transtulit quoq̄ȝ quendam libellum Xenophontis de tyranno: Ex Platone vero Gorgiam et Phedronem: ac ipsius epistolas quasdam: Ex Aristo-

tele Oeconomicā ⁊ ethicoꝝ ac politicoꝝ libros: Insuper ⁊ ipsius Aristotelis vitā ex multis auctoribus tā latinis q̄ grecis ꝯcta ꝯmentaria p̄terea p̄mi libri punici ex polibio greco historico duobus libris expressa reliquit. Et ex procopio historiam gothoꝝ quattuor libris complexus ē. Volumen quoqꝫ epistolaꝝ ⁊ alia plurima opuscula ac sui tēporis historiam separatim. Multaqꝫ p̄terea alia cōposuit: in qbus dicēdi elegātia ⁊ summa ipsius ingenij vis apparet. Itē de laudibus Florentie libꝝ vnū edidit: Sed ⁊ deniqꝫ opus ceterie luculentissimū. De rebus florētinorum bene gestis duodecim libris descripsit. Nō tamē q̄ ꝓposuerat ad extremū perduxit: Cuius historie causa senatus ei singulare p̄miū vsqꝫ ad mortē constituit: Que q̄dem mors fuit anno dn̄i .1443 cū esset etatis annorum .74.

¶ Pogius florētinus orator facūdissimus ⁊ litterarū apostolicaꝝ scriptor disertissimus hisdē tēporibus ⁊ ipē ob singularē doctrinā ⁊ singularē dicēdi leporē tū Rome: tūqꝫ Cōstātie vbi conciliū hēbat atqꝫ alijs in locis maxio habitus fuit in p̄cio: eo q̄ in cōcilio existēs Quintilianū oio deperditū in quodā monasterio latitātē inuēit: quē postea vt p̄dictū ē Gasparinus bergomēsis noster multo labore emēdauit: Hunc etiā Florētini ꝓpter ingenij ⁊ eloquētie ipsius claritatē: cū p quadraginta ānos in curia Romana scriptoris officiū gessisset ad se vocatū summo honore exceperūt: coluerūt ⁊ honorauerūt: ac ab oi honore immunem fecerūt. Composuit autē hic funebres orationes ac alias plurimas ⁊ librū faceciaꝝ pulcherrimum: ac epistolarum librum elegantem: ⁊ e greco Dionysium Siculū ⁊ alios multos latinos fecit. De situ Indie etiam librum composuit: ⁊ alia multa.

¶ Fratris Jacobiphilippi Bergomēsis ordīs fratrū eremitaꝝ diui Augustini in oioda historia nouissime cogesta Chronicarū supplemētum appellata liber q̄ntusdecimus seu vltimus feliciter incipit.

Martinus eius noīs q̄ntus papa patria Ro ex illustri colūnensium familia natus hoc ānō in celebritate sancti Martini episcopi: ex cardinali diacono i cōstātiēsi cōcilio oium nationū ex cardin aliū consensu pōtifex creatus sedit ānis .14. ⁊ mēsibus .3. iuris pōtificij peritissimus vir: ⁊ in oi vita oio integer: ob cuius integritatē ⁊ doctrinā ac bōitatē atqꝫ moderationē ex .xxxij. cardinalibus i electus fuit: Qui i pōtificatu cōstitutus nō somno aut ocio: sed negocio ⁊ sollicitudini deditus oia ad rē p̄tinētia miro p̄fecit mō: Cuius sermo cu breuis eēt plenus sentētijs in lucē semp ducebaꝝ: Verūtamē in rebus agēdis adeo p̄mptus erat: vt res factas p̄us hoies cernerēt q̄ ab eo excogitatas putarēt: Tali naqꝫ pōtifice idigebat ecclesia dei q̄ Petri nauiculam scismatis ⁊ seditionū fluctibus diu quassatā redigere in portuꝫ salutis sciret ⁊ posset: Hic itaqꝫ pōtifex creatus ⁊ factus ēt p ānū in cōstātiēsi ꝯcilio p̄stitit rei publice xp̄iane cōponēde cā: Sed rebus oibus optīe dispositis: absolutoqꝫ cōcilio i Italiā p Sabaudiā venit: Dū aūt alpes trāsisset ⁊ in italiā descēdisset p uanorū vetustā ⁊ clarissimā pedemōtiū familiā ob viroꝝ ipsius p̄stantiā atqꝫ vrbanitatē in suā colūnēsiū familiā copulauit: ac ipsius insigne eidē familie ob eius bñmerita gerēdū cōcessit: Inde abiēs mediolanū puēit vbi a philippo duce: populoqꝫ mediolanēsi p̄benigne magnificētissimeqꝫ exceptus ē vbi sacristiā maioris tēpli ꝯsecrās mitas idulgētias ꝯcessit: Brixiā quoqꝫ vadēs a Pādulpho Malatesta nō iferiori gloria susceptus ē: vbi iter ducē ⁊ Pādulphū ipm hac lege pacē cōposuit: vt Pādulphus singulis ānis tributo p̄soluto tādiu Brixia poriret: quoad ei viuē liceret: quā tñ pacē Pādulphus haud multo post dissulbauit. Inde digrediēs p fines mātuanoꝝ ferrariēsiū ac Rauenatū Florētiāꝫ puenit: vbi biēnio residēs oēm ecclesie rē tā in t̄palibus q̄ sp̄ualibus cōposuit: q̄ ecclesia ipa ꝓpter lōgū scisma oēm pene tēporalē ditionem p̄diderat: quā ibidē cōmorāte Martino in suā potestatē reduxit: Cōpositisqꝫ ex sentētia rebus: martinus cū bona florētinoꝝ gr̄a discessurus ciuitatē metropolitano honore exornauit: Eiqꝫ Volaterranam: pistoiensem ⁊ Fesulanā ecclesias subiecit. Abiēs itaqꝫ Florētia: Romā tādē desideratus puenit: vniuersa vrbe eidē obuiā effusa: q̄ hoiem nō secus ac patrie parētē expectabat. Urbē itaqꝫ Romanam pōtifex ingressus a leo dirutā ⁊ vastatā inuēit: q̄ nullā ciuitatis faciē hr̄e vid baꝝ. Nā collapse domus collapsaqꝫ tēpla cernebanꝫ: oia deturpata: oiaqꝫ lacerata ⁊ dissipata erāt: ⁊ non mō tēpla: domus: vici: platee ⁊ reliq̄ vrbis menia: sed ⁊ ciuiū mores: atqꝫ oē ciuitatis ornamētū i ea ꝑditū videbaꝫ: Quaꝫ ob cāꝫ pōtifex pietate cōmotus ad eā exornādā cōponēdosqꝫ mores ita animū adiecit: vt breui cōualescēs meliorē faciē p̄setulerit: Quamobrē ciuitas ipsa nō mō ipsum ciuē suum ⁊ summū pontificem: sed ⁊ optimū patrie parentem appellauit: In ea enim Martinus ipse porticum sancti Petri collabentem in primis restituit: ⁊ paimentum Lateranensis ecclesie opere vermiculato perfecit ⁊ testudinem ligneam superinduxit. Edes preterea ad .xij. apostolos vetustate collabētes restituit. Idipsum ⁊ cardinales in suis titulis certatim fecere. Demum sublatis penitus scismatibus: Superato ⁊ extincto apud Aquilam Brachio Montono: alijsqꝫ Tyrannis ⁊ viarū latronibus: ⁊ quāmaxime Tartallia Lauello fugatis. Bohemis insuper hereticis sedatis: multis etiam cardinalibus grauissimis viris creatis: ⁊ vndiqꝫ pacata ecclesia: pontificatus sui anno decimoquarto ⁊ mense tertio: etatis vero sue sexagesimotertio: Rome apoplexia moritur: ⁊ in Constā Pap.217. 1417

tiana ecclesia ante capita apostolorum sepelitur sepulchro eneo vniuerso cetu Romano comitante et flen-
te. Quo mortuo sedes vacauit dies duodecim.
1418 ¶ Hastor vicecomes Bernabouis quondam ex filio nepos: hoc anno cum in Modoecie castello nõ igno
bilis conclusus a Mathia et crimignola philippi ducis imperatoribus ob fidei et magnas clades eidẽ in
tulit: verũ dũ vltra sperationẽ id castrum oppugnarẽt: ipse inter primos pugnatores detentando virtuter age
re volens ab hoste vulneratus occubuit: Quo mortuo castellũ in manibus philippi cõtinuo fuerit. Inter
fecto enĩ Ioannemaria duce: hic ab amicis et cõiuratis suis in mediolanũ vocatus fuit: Sed postea a phi
lippo pulsus cũ amicis in Modoeciã se recepit: vbi et vsq ad tẽpus cõtra philippũ ducẽ prestantissimo ão
se cõtinuit. Erat autẽ Hastor hic eo corporis robore: vt cũ Galeacio gonçaga viro fortissimo q Bucicha
lem gallicũ superauerat: persepe pugnans victoriam reportauerit: sepeq contra predictos copiarũ duces
ea in obsidione victoriam obtinuerit.
¶ Sfortia flaminius e gente attendola in Cotignola oppido natus a quo Sfortianorum illustris fluxit fami-
1422 lia hoc ãno dũ flumen pischarie vado trãsiret ab vndis submersus vitã finiuit: vir vtiq rei militaris sciẽ
tia prestantissimus et imortalitate dignus: eo q res ingẽtes et preclaras atq innumeras gloriosissime gesse-
rit: Is cũ primũ sub Alberico Cunij comite militare cepisset: per oẽs militie gradus ab infimis ordinibus
ad summũ militare gradus pedetentim peruẽit: Inter hũc autem et Brachiũ Montonũ qui sub eodem
Alberico comite ẽt militauerat tamdiu indissolubilis amicitia fuit: q̃diu vterq in minoribus extitit: Au-
ctos vero potẽtesq factos permolestissima emulatio et cõtentio subintrauit: vnde et plura nõnunq̃ cõmisere
cruenta: tandẽ postea q̃ Orbonẽ tertiũ parmẽsem tyrannũ apud Ruberã oppidũ iussu Nicolai estẽsis in
terfecisset: et alia preclara facinora gessisset: cũ ad ominẽdum cõtra Brachiũ irritatus fuisset in transitu
piscarie fluminis interijt: relictis nonnullis filijs: quorũ de nũero Franciscus postea Mediolanensium dux
vnus fuit: alter Alexander pisauri dñs: Alius et ipse arma cũ laude tractauit: ac Gabriel ordinis nostri p-
fessus: vir grauissimus: ac in omnibus religiosissimus: mediolanẽsium postea archiepũs: necnõ et Conra-
dus virtute conspicuus.
¶ Ianus Cypri insule tertius rex Petri illius: q fratrẽ interimerat filius quiq et captiuus: hũc Genue ge
nuerat filiũ hoc anno iã etate grãdeuus apud Cyprũ diem obijt: vir certe crudelis et sine vlla misericor-
dia ferus qui cũ in malos prodigus eẽt: cõtra in bonos culpabilis habebatur. Ille enim ab ineunte etate re-
gnandi cupidus existẽs mox patris q eã ob cãm propriũ fratrem interemerat: et ipse in fratris filium: cui
1423 hoc regnũ debebat hoc scelestissimum gessit facinus: illũ enĩ vt secũ in cena esset aliquãdo blandicijs cõpu
lit: acceptũq intercepit: et nouo crudelitatis genere seuissime lacerauit: Nactus enĩ vicinas arbores ramis
cõtra se inuicẽ inflexis: singulisq adolescẽtis pedes obligãs relaxari ramos maximo impetu iussit: que cũ
impetu naturali ad situ suũ redeuntes infelicẽ discerpserunt puerũ: et scissis visceribus petasiunculos secum
contraxere: Sed nec ipsi seuissimo et facinoroso regi id parricidiũ impune cessit: nec longa ei quies fuit: q
paulopost iusto dei iudicio Sultanus Egypti melebella validissima in Cypro classem misit: q̃ velut horri
da tẽpestas cũcta diripuit: Ianũq ipsum captiuũ abduxit: Nicholosiam quoq regni ipsius caput inuadẽs
eius tẽpla omnia incendit et euertit: ac oẽm pene populũ captiuauit: Demũq rex centũ viginti quinq aureis
redẽptus et Sultani tributarius factus in regnũ miserrimus redijt. Ac sic per tot tãtaq aduersa vitã mi
seram agens tãdẽ hoc ãno: vt pfertur duobus relictis filijs Ioãne Iacobo et Odone mortẽ obijt: Relicta
etiam post se speciosissima filia: quã tamẽ ante mortẽ Ludouico Sabaudie duci matrimonio copulauerat.
¶ Ioãnes iacobus itaq lusignanus penultimus Cypri rex eo ipso anno Iano patre defuncto regni habe-
nas adolescẽs suscipiens regnauit ãnis. 34. vir certe mulierũ corruptior: q inter feminas educatus. cum ad
etatẽ adultã peruenisset mulierẽ eũ se magis q̃ virũ ostẽdit: vnde et inter epulas delitiasq lãguẽs semp
quasi sub tutoribus vixit. Vxorem in primis illustris Ioãnis iacobi Mõtisferrati marchionis filiã duxit: q
mox vt Cyprũ applicuit pactis nuptijs venẽo extincta fuit. Postmodũ aliã ex paleologorũ prosapia Hele
nam nomine duxit vxorem: mulierẽ siquidem cordatã et ingeniosam q̃ cũ viri secordiã cognouisset mox re-
gni gubernacula in se suscepit: et oibus depositis magistratibus latinum etiã ritũ eliminauit: ac sic omnem
insulã in grecorũ suorũ potestatẽ redegit: Hic itaq rex vnũ tãtũmodo spuriũ nomine Iacobũ ex concu-
bina suscepit filiũ: virũ certe magni spũs: ex cõiuge aũt Carlotã filiã tantũ genuit: quã et patruelis portus
gallie nupsit: Qui stati veniens regiminis formã in regno correxit: et q̃maxime ritũ Romane ecclesie in-
staurauit: Sed nõ multo post socrus maledicta: diabolo suadente generũ nobilissimũ virũ toxico sustulit:
Quo mortuo statum priores illecebre rediere. At carlota filia videns inde se ludibrio haberi ad patrẽ cõ-
questa opẽ petijt. vnde pater suasu matris et procerũ Carlotam filiam denuo Ludouico Ludouici Sabau-
die filio cõsobrino suo nupsit. Atq mox Helena regina mater emorit: et paulopost rex ipse: Dumq Lu-
douicus spõsus ex Thaurino ciuitate italie Cyprũ properat: Iacobus ex pellice filius Sultani auxilio:
Turcisq fauore regnũ occupat: et Carlota sorore cũ Ludouico sponso exclusa regnum suscepit.
¶ Brachius: alias Brachius mõtonius ex castello noie Mõtono in Vmbria Italie regione, natus: a quo
Brachianorum secta factioq habet: rei bellice prestantissimus dux hac omniũ italie ea etate longe q̃si cla
1424 rissimus: partiũ Alphonsi regis cõtra Ioãnam reginã et pontificẽ Romanũ pertinacissimus fautor: hoc
anno postea q̃ oppida multa a Romana ecclesia per vim abstulissẽt: dũ Aquilã Neapolitani regni vrbem

iussu regis alphōsij graui obsidione premeret a Iacobo caudola acerrimo martini pōtificis duce preter oium spē profligatus obtruncatur. Cuius cadauer cū ibidē sepultū fuisset exhumatū postea ad Martinū Ro me delatū est. Et martinus pontifex quum vidisset ecclesie insectatorē tanq̄ excoicatū eū portā sancti Lau rentij loco probrioso sepeliri fecit. hic itaq̄ Brachius dum perusina nobilitas exularet: q̄q̄ admodum adolescēs esset: exul tamen consilio et auctoritate inter extorres nobiles principes habebatur: quāobrē re gente media ab ipsa ineunte etate militari exercicio sub albrico Cunij comite se tradidit. Qui post multos labores et vulnera breui imperatoris nomē pcō equi meruit: et varia fortuna vsus in id tādē potētie et aucto ritatis creuit vt perusinā ciuitatē cōpulerit se et aduersā nobilitatē extorrē libenter recipere. Ibi se vero ci uitatis princeps a nobilitate pariter et vulgo sic delectus: vt vires magnificētius extendere posset cū al. hō so rege fedus iniit et copias suo stipēdio ducere cepit: et dum multas ciuitates: multaq̄ oppida pon. Ro. q partes regine cōtra alphōnsū tuenat auferret: excoicatus in id mortis genere tādē peruenit. hic ipse dū in minoribus: vt premissū est: existeret Sfortie attendulj amicissimus fuit atq̄ familiarissimus: eo q̄ vter que adolescētes sub albrico militare cepissent: potentiores deinde facti: dum de priorati cōtendūt: inimici effecti sunt: quorū virtute et ea emulatione militia ita breui in italia creuit: vt qui duce in re militari: seu bel lica deinceps indigeret: altero istorū quasi semp vterent. hinc ille factiones militares exorte sunt: vt. lrnij. iam annis nil prope in italia gestū sit q̄ non alteri istorū quasi ascribi possit. Qui enim a brachianis oppri mebātur a sfortianis vicissim iuuabātur: et econtra. hic itaq̄ Brachius Odonē adolescētē sub Nicolai picenini gubernatione filiū dimisit. qui paulopost a florentinis patris loco cōtra philippū ducē imperator cōstitutus apud aretiū vrbē a Guidone torello profligatus et interfectus fuit.

Franciscus foscarus sexagesimusprimus venetorū dux Thome mocenico duci hoc anno suffectus du cauit ānis 34. et mē. 6. vir sane oi virtutū genere preterq̄ litterarū gloria ornatissimus: eo q̄ eloquētia: inge nio: memoria: iusticia: fortitudine: ac cōsilio oēs sui principatus motus miro semp clauserit ordine. Quippe q senatus sui et italice libertatis ac saluti cōsulēs. 30. ānis maria bella terra mariq̄ gessit: et oia sūma cū laude cōfecit: ac ita quietis et pacis turbatores sua prudētia et fortitudine cōpescuit. hicq̄ quū primū rauenā olim prolatā citatē procuratiōe Nicolai negociatoris a polentanis dūs volētibus ipsimis cibus pacifice suscepisset hostasiū polentanū vrbis dūm vir ignauū captū i cretā exulatū ppetuo trāsmisit: inde brixiā citate duce Cri mignola et bergomū ac cremā ipso sui senatus adiecit: belluq̄ maximū i grecia cōtra genuēses apud chiū insu lā gessit: et parū abfuit quin vrbē ipsā obtinuerit. Demū ipsi suo senatui pace vndiq̄ parta: rebusq̄ sua bo nis multipliciter aucta: et italia oi in pace: et tranquillitate redacta post multos labores exactos. 84. vite sue āno salut. rō nostre. M. cccclrij. cal. nouēb. i senectute bona dormiuit cū patribus suis: sepultusq̄ ingēti pōpa in diui Frācisci tēplo capella maiore celebratissimo sepulchro. Ipse .n. ferme oēs sui tēporis sue etatis belli duces ad opprimēdos aduersarios huit mercēnarios: vtpote Frāciscū sfortie filiū mediolani postea ducē: Crimignolā comitē: quē tū postea ppter eius insidiā futurē capite detruncari fecit. Joānē frāciscū gon zagā mātue marchionē: atq̄ alios q̄plurimos: p quos mēorabilia gessit facinora: et demū Bartholomeū coleonū bergomēsē: cuius virtute italie laborāti et lacerate salutis et pacis opē felicissime attulit.

Crimignola comes philippi ducis mediolani dilectissimus filius et excellētissimus ipator: cui propriū nomē Frāciscus cognomēto Crimignola erat hoc āno quū ingētia facinora p rege pro regni decertasset ipatiē ter ferēs q̄ philippus mediolani dux guidonē torellū in prefectura classis cōtra Alphōsū sibi ptulisset: et q̄ ip sum a dictatura genue reuocasset: atq̄ cernens aduersarios suos quosdā apud philippū se grā pualere me tu et indignatiōe cōmotus ab ipso suo dño philippo tāq̄ offēsus defecit et ad venetos se cōtulit a qbus mario honore et claritate exceptus: stati ex senatusdecreto copiarū suarū dux designatus ē. Hic qppe Franciscus ex crimignola pedemōtiū insigni oppido ortū duxit. Cui quū porcorū greges pueulus educeret a stipēdiari is captus tāq̄ elegātis forme puer ad philippū adhuc et ipse adolescētē papie pductus est: quē eiusq̄ ingenio ipsius aspectu delectatus ex ignobili nobilē: ex egeno diuitē ex rustico demū ob ingenij magnitudinē pri cipē et imperatorē effecit. Qui magistratu suscepto quū philippū dūm suū pditissimū: et multorū armis occu patū cerneret sua prudētia: suaq̄ magnanimitate: atq̄ industria deiectis multis tyrānis atq̄ interfectis: regnū breui in integrū sibi restituit. Sed neq̄ his cōtentus: et genuā vrbē potētissimam cum oi dictione sua philippo addidit: vbi ea prudētia eaq̄ integritate dictaturā gessit: vt ciuitatē laceratā: q̄ multotiēs armis cōtēderat resarcuerit: Indeq̄ ciuilis vetustissimis odijs atq̄ factionibus vnā qī familiā cōstituerit. Ipse eciā fuit sūme fidei maximeq̄ iusticie pricceps: et laborū oiū patientissimus: quibus ex cāis i scia rei militaris: oēs antecessores suos sine cōtrouersia superauit. Atq̄ suo i magistratu ea erat seueritate et iusticia: vt ne po ma quidē ex arboribus pendētia sine suo precio auferri impune alicui pmiserit: eā ob rē nō patebatur pre terlabi diē: qn suis militibus statutis tribus mēstrua'ia diuiderēt stipēdia. Erat et adeo promissi seruatō vt verba que locādo pmittebat ipsa ad minimū momētū ipleret. Quūq̄ diu sub philippo duce militasset: et ad senatū venetū trāsfugisset: et ei aduersus philippū belli sūma a senatu cōmissa fuisset magnas copias statī percensuit: et cū exercitu primū impetū in brixiā faciēs adiuuātibus quibusdā ciuibus mox vrbē phi lippo ademit. Id certe gessit non philippi odio: sed emulorū suorū vindicta: qui detractionibus suis illū phi lippo odiosū fecerant: atq̄ et vt gloriā omnē rerū bū gestarū in se verteret adeo vt ipso duce mutato: muta quoq̄ philippi fortuna videret. verūtñ quū cōtra ipsos venetos multa cōtra boni imperatoris officiū gessisset 1417

vt in grāz philippi rediret ꝯficta a venetis causa veluti cum de summa belli audire volētes venetias euocauere: atqȝ ibi ex senatus decreto inter duas columnas i publico sancti marci foro securi ꝑcusserūt anno. sa natiuitate christi 1431. conuictus n ꝑ litteras ⁊ testes fuit: ꝙ per eū stetisset cominus cremona veneti poitētur capta ⁊ Cauacabone venetoꝝ noīe ipsius vrbis porta: qꝙȝ ēt classis veneta ī pado sub ipsius oculis a Nicholao picenino hoste disiecta fuisset. Et hic fuit exitus tanti viri inoratu dignissimi: qui vbilibet tīāi gebat ꝑ eius magnitudinē cum eo cuīgratiā fortuna credebat.

Guido torellus natione parmensis: vir domi nobilis: et potēta: ⁊ rei militaris scia nobilior his tēporibus ob res bñ gestas maxio totius italie ī precio fuit: cuius rei gra apud philippū ducē gratus acceptus eē cepit: co gnita cuiz hoīs virtute post Crumignolaȝ cum suis copijs ⁊ exercitibus ꝓfecit: atqȝ cū multo equitatu ad occupādā genuā ꝯ Thomā fregosiū genuēsū ducē transmisit: cuius virtute ⁊ ꝑstantia vrbs tādem in philippi manus peruenit. postmodū illū philippus classi maritime cōtra alphōsū regē preficiēs haud multo post vniuersaȝ orā maritimā ⁊ ipsa neapoli regia obtinuit: ⁊ Joāne regine pulsis aragonēsibus ꝑsidijs cōsignauit. Indeqȝ oibus in regno apulie pacatis ad ducē suū mediolanū rediit. Quūqȝ florētini bellū philippo inferre statuissent cōsestiz philippus hūc guidonē opposuit. Qui quū paucis ꝯtra Carolū Malatesta eorum impatorē in finibus agri florētini apud Ronchū in expeditione cōgrediens ipsū quasi pⁱma cōgressibus dissipato eius exercitu cepit: ⁊ mediolanū cuȝ multis vinctum transmisit. his felicissime gestis philippus ipsū post crumignole discessū, in dictatura suffecit. Qui magistratu vniuerso suscepto: ⁊ florētinis negato contra philippuȝ in bello progressis eos breui collectu apud zachanorā fauētini agri oppidū turpissime vicit ⁊ ꝓfligauit: ⁊ multis eoꝝ oppidis captis vniuersaȝ ethruriā concussit: Quo timore florētini intra vrbē trepidare ceperūt. post modū etiā Oddonē brachij motonii filiū iuuenē quidē acerrimū aduersus eū a florentinis missuȝ ī aretino agro dū iuueniliter inter primos pugnatores versaret interfecit: Et nicholauȝ picininū eo in prelio captū fauentiā vinctū ꝑduxit. Alia quoqȝ innumera ⁊ quidē ꝑclara inuictus hic imperator gessit facinora. hic ipse quū ortho 3ᵘˢ parme tiranno dño suo familiarissimus eēt ei dedissuasit ne ad Nicholauȝ estēsē in Ruberā accederet: eo qꝫ fraudē subesse occulta sapiētia ꝑuidebat. Inter hunc ⁊ Crumignolā quā philippus eoꝝ dux iplacabile odiū excitasset ēt emulationū causa sepe acuebat.

Jacobus candola ex castro iudicis ꝓuincie aprutij origine ducēs magnus exercituū ductor: ⁊ ipse hac tēpestate clarus admodū ⁊ notatus fuit: Qui quū diu sub alphonso rege in apulie regno militasset: ⁊ ꝓ eo cōtra reginā Joānā ⁊ Ludouicu andegauensē vniuersaȝ ferme regnū occupasset ⁊ neapolim captā regis noīe valido equitatu teneret a Guidone torello ꝑdicto ⁊ ioāna regina diu obsessus: quuȝ alphonsus rex ꝓcul abesset: tādē rogatus a ciuibus deditionē fecit. Indeqȝ discedens ad martinū pon. Ro. accessit: a quo benignissime exceptus illius stipēdio se submisit: q quū esset vir magnanimus atqȝ sapientissimus copias vndiqȝ cōtraxit: ⁊ cōtra Brachiū motonū inuictissimū īpatorem: qui aquilā ꝓ alphōso obsidebat intrepidus accessit. Quūqȝ ad hostē decernēdi cā puenisset nulla pugne mora addita cōmissuȝ ē atrox ꝑliū: ⁊ quū aliquādiu pertinaci aio decertassent: tādeȝ Brachij exercitus cedēs fugā petijt: ⁊ multis eoꝝ a Jacobo cesis ⁊ captis Brachiū in aquilanoꝝ manus superatū deduxit: a qbus multis vulneribus cōfossus miserrime perijt. hic quippe Brachio admodū emulus fuit: ⁊ cū eo de gloria reꝝ gestaꝝ optime cōtendere potuit. Sub huius autem disciplina multi clarissimi euasere viri: inter quos Bartholomeus colconus bergomensis venetoꝝ postea vniuersalis impator fuit.

Brixia oliȝ nobilissima cenomanoꝝ galloꝝ ciuitas: ⁊ nūc quideȝ inter ceteras lōbardie vrbes potētissi
1427 mā hoc anno sexto idus martij petro aduocato ꝓcurāte ⁊ quibusdā alijs ciuibus opē dē comite Crumignole in venetoꝝ manus deuenit. Huius aūt causa fuit ꝙ philippus dux quēdā viꝝ pessimū ibidē vectigalibus prefecerat. Qui intolerabilia ciuibus imponēs. coegit euȝ seruitutis iugū excutere: ꝓpter qd Brixiani lacessiti venetis ciuitatē obtulere: modo auxiliū prestare dignarent. Veneti autē prudētia vi statiȝ legatos ad philippū misere: qui dicerent ꝓ salute italie ipsuȝ ab armis abstinere: parcere florentinis: mittulqȝ suos agere dignaretur. Quod si secus faceret se curā italie ⁊ oppressoꝝ suscepturos. Quūqȝ philippus venetoꝝ legatos paruipēdisset: brixianos impulit saluti sue cōsulere. Erat tunc petrus aduocatus in vrbe brixia magne auctoritatis vir: qui monticulas qꝫ maxime in suā pellexerat sententiā. Ipseqȝ crumignole auxilio fretus: qui eo a venetis cuȝ exercitu missus fuerat monticulas statiȝ secreto introduxit: ⁊ ciuitatē philippo ademit: eamqȝ petro lauredano ⁊ Fantino michaeli venetis cōsulibus tradidit. Susceptaqȝ brixia. ⁊ dissipatis apud macblodiā vicū a Crumignola philippi copijs: capto insuper Carolo malatesta cuȝ alijs plurimis philippi mercenarijs: que res magno discrimini philippo fuit. Quā ob rē Martinus papa ducis calamitate permotus cardinalē sancte crucis statim ad sedandos tumultus e Roma in lōbardiā trāsmisit: qui vltro citroqȝ sepius nuncijs transmissis: tādeȝ pacē ea cōditione inter philippum ⁊ venetos composuit: vt brixiā veneti: ⁊ oppida brixianoꝝ cremonensiumqȝ: que antea ipsi ⁊ mantuanus Marchio ceperant retinerent. Insuper ⁊ bergomū eiusqȝ agruȝ legatus ex federe ipsis venetis designauit. hac etiaȝ conditione ne socios venetoꝝ florentinorumqȝ bello lacesseret: aut ad id defectioneȝ concitaret. Guido autē torellus: ⁊ Joannes franciscus mātuanus: Orlandus palauicinus: ⁊ alij cōplures reguli ea federa percusserunt. Hec ipsa eo anno gesta sunt: qui est vigesimus octauus supra M.cccc. quo anno ꝑdie nonas maij senatus venetus bergomo potitus est. Approbauit aūt hāc pacē Martinus pon. ne philippus diu pcellarē

Lo enim tunc sub venetorum stipendio una cum Crimignola militabant Scaramuza papiensis: petrus paulus ursinus Romanus: Daniel vandalus: Ludovicus vermunianus: Carnarius et Deteesaluus: ac Bartholomeus colconus bergomensis: ac deniqz illustris Joannes franciscus gonzaga mantuanus marchio: et plerique insignes bello viri: quorum virtute veneti tantam gloriam et utilitatem consecuti sunt.

¶ Tyberis fluvius hoc anno in vigilia sancti andree apostoli in immensum adeo crevit: ut per portam flamineam: que est populi porta ingressus totam urbem in plano sitam inundaverit: templumque pantheon usque ad altare maius repleverit. Decrescens autem biduo post multa animalia secum traxerit: multaque damna civibus intulerit: qui non secus per vicos navigabant ac per alveum tyberis facere consueverant. hoc idem et anno salutis nostre. 1 4 4 4. mense novembri contigisse vidimus: et statim ex more seva pestis subsecuta est. 1418

¶ Bellum lucense hoc anno a florentinis susceptum: quod per annos tres maximo cum utriusque populi damno protractum fuit. Paulus enim Guinisius: de quo dictum est: eo etiam tunc Luce dominabatur. Is superiori anno Ladislaum filium cum philippo duce contra florentinos militare constituerat: quam rem florentini egre ferentes quum superiore pace nil in scriptum contra guinisio cautum fuisse occasionem opportune de luce nacti in agrum lucensem suas copias mittunt. Qui captis quibusdam castellis circumquaque positis: urbem etiam obsidione cingunt. Sed philippus mediolanensium dux Guinisii precibus solicitatus Franciscum sfortiam cum magno equitatu eo misit: qui tantum terroris florentinis iniecit: ut Lucam obsidione liberare cogerit. Et florentini suo usi ingenio Franciscum maxima corrumpentes pecunia ab auxilio lucensium abire fecerunt. Quo discedente florentini iterato lucenses obsidione cingunt. Quapropter philippus instante martino pon. qui etiam lucensium vices dolebat Nicholaum picentinum cum maximo equitatu rursus eo misit: qui fusis fugatisque hostibus non solum lucam obsidione liberavit: verumetiam inde movens ex pisanis et volaterranis multa castella florentinis abstulit. Venetiabus et rem gratam facturus: qui iam florentinos gravi bello invaserant. Postulantibus vero ea tempestate florentinis: ut veneti iure federis per lombardiam philippum adorirent. Responderunt eos auctores huius belli fuisse: et eos prius a lucensium iniuria temperare debuisse: ea de causa florentina civitas intolerabilibus tributis exinanita querelarum plena erat: ut par est in vulgo: quum adversa fortuna successerit. Nil erat odibilius quam illi cives: quorum opera lucense bellum fuerat susceptum: tandem florentini bellorum stipendiis gravati: licet lucam iterato obsidione cinxissent: cunctaque circa urbem populati fuissent manente intus Sigismundo imperatore pacem philippo et lucensibus obtulere: quam illi suscipientes: etiam cuncta a florentinis capta reddita sunt.

¶ Bohemii heretici a quodam Ioanne vo bohemo in constantiensi synodo exusto exorti: qui. s. inter ceteros errores dicebant et predicabant ecclesiasticos omnes si salutem consequi volebant ad imitationem christi pauperes omnino esse oportere: quum ex tanta rerum copia et luxu populi omnes scandalizarentur. his temporibus sua vilana heresi germanos catholicos crudeliter in modum armis vexare ceperunt. Ad quos quum Martinus pon. et Sigismundus imperator legatos misissent: qui eos commonefacerent: ut rome et ecclesie obtemperare dignarent: qui bene monentibus parere recusarunt: propter quod Martinus legatos in germaniam misit. Qui una cum imperatore contra eos catholicos concitarunt: sed nil profecerunt postremo etiam revocatis aliis Julianum cesarinum cardinalem sancti angeli misit: qui et ipse nil profecit: imo non sua: sed militum suorum ignavia et inobedientia maximum abeis suscepit incomodum: qui et re infecta domum cum dedecore rediit. hi tamen heretici sub Eugenio pon. in florentina synodo grecis: aliisque nationibus astantibus a domino tacti errorem suum cognoverunt: et indulgentiam a pontifice petierunt: quibus penitentia iniuncta catholice ecclesie reconciliari meruerunt. Hi tamen prius adamitarum heresim in bohemia pullulantem armis extinxerunt: qui impudenter dogmatizabant charitatis gratia licitum esse omnibus publice cum mulieribus luxuriari. ¶ Viri disciplinis excellentes

¶ Petrus paulus vergerius patria iustinopolitanus philosophus et orator: iurisconsultus: necnon et lingua greca latinaque vir eruditissimus: Chrisolore bizantini philosophi auditor: et carrariensium principum olim familiarissimus per hoc tempus predictis virtutibus celebratus magno fuit in precio. Qui quum eloquentissimus haberetur inter cetera historiam satis elegantem de gestis carrariensium dominorum edidit. Et de ingenuis moribus libellum: necnon et in divi hieronymi presbyteri laudem cultissimas orationes composuit: atque alia multa: que ad manus nostras non pervenerunt.

¶ MaphEus vegius patria laudensis optimus vir et doctissimus orator: ac poeta non vulgaris: Martinique pape datarius hoc tempore floruit: et ob dicendi elegantiam Rome magno habitus est in precio: Qui aliquot editis libellis partim metro partimque oratione soluta magnam laudem sortitus est. Inter quos terdecimum eneidos in usu heroico composuit. Rusticanalia etiam epigrammata: et psalmos penitentiales: atque in laudem dive monice matris scilicet doctoris Aug. multa composuit. Alia quoque quedam soluta oratione conscripsit. Eius quippe procuratione: et impensa reliquie sancte monice ex ostia tyberina Ro. translate sunt: et eidem capellam: atque sepulchrum miro artificio suo sumptu extruere fecit. In cuius quidem capella postea corpus suum sepelliri voluit.

¶ Leonardus Iustinianus venetus alterius magni Leonardi viri doctissimi ex filio nepos his temporibus claruit: vir certe magni et nobilissimi ingenii: virtutisque lingue grece. s. et latine peritissimus: qui a puero liberalibus disciplinis egregie eruditus: Musice plurimum operam dedit: et eam ob rem vernacula lingua cantilenas amatorias dulcissimas ac peritissimas plurimas edidit: quibus totam italiam replevit. Verum tandem conscientie remorsu permotus ad deum conversus consimiles in laudem beate virginis marie sanctorumque dei composuit. Unde alia nonnulla tum latino: tum vulgari idiomate exaravit: ac quedam greca in latinum convertit: utpote Cimonis et Luculli vitas deniqz etate provectus senator gravissimus: et rei pu. precipuus gubernator ob eloquentiam evasit. Hic quoque et Bernardum Iustinianum filium genuit doctrina et prudentia consimilem. Qui et ipse apud venetos ob dicendi ornatum et facultatem magnam gloriam et honorem promeruit. Qui orationes eloquentissimas doctasque plurimas composuit:

atq; avunculi sui Laurentij iustiniani viri sanctissimi patriarche veneti vitā egregio ornatu cōpilavit.

¶ Frāciscus barbarus patritius similiter venetus Chrisoloræ bizantini phi in grecia litteris discipulus excellentissimus: et preter eximium ingenij virtutes etiā tēporis ob doctrinā et dicendi promptitudinē ac rei pu. administrande prudētiā et iustitia laudatissimus: hinc ēm maxime quod apud brixianos prētor ā gerens urbē acerrime obsessam eā ob rem senatui suo cōservaverit. Hic quā eruditissimus p... unu ... pulcherrimū librū de re uxoria et orationes ac epistolas ornatissimas extātes edidit: ac alia quedā cōposuit: in cuius laudem post mortē hoc epitaphium editū et sepulchro suo appositum fuit.

Siquis honos sit sua lachrymis decorare sepultos
Flecte super mestis locum complecte quietis
Frāciscus cui prisca parem vix secla tulerunt
Barbarus hic situs est, lingue decus omnis latine
Fortia facta viri pro libertate senatus
Brixia quā magno tenuit sub pectore fatet.
Hic tanti ingenij scriptis monumenta reliquit.
Greca quam pretera fecit romana tenet nunc
Spiritus astra; sacros tumulus cōplectitur artus

¶ Carolus aretinus poeta: et grece latineq; lingue vir eruditissimus: atq; eloquētissimus leonardi aretini philosophi poete emulus hisdem tēporibus floruit. Alia et ipse tā metro: tā soluta oratione multa cōposuit: ac qdā ex greco in latinū optime convertit: quā ob rē a florētino populo: qui semper viros humanitatis doctrina preditos summis honoribus excipere cōsuevit in suū cācellariū vocatus: et ipse ad codem invitatus hūnc cōsecutus est.

¶ Caietanus patria vicētinus patavii in ea iuncus: theologus quidē et philosophus suis temporibus precipuus per hoc tēpus in patavino gymnasio tū legēdo: tū disputādo: tūq; exponēdo principatū obtinuit: Et preterea preterea philosophie accuratissimo super octo physicorum libros cōmentatus ē: et super libros de anima. Super libro de celo et mundo aliosq; cōmētarios cōposuit. Scripsit quoq; li. de mathematica: et de reactione ad cōcurrentiam dñi Joānis de marliano physici. Etas ēt ista alios multos clarissimos in disciplina in italia potissimū attulit viros ea tpe.

¶ Jacobū ēt forliviensem egregiū quidē medicū hac tēpestate floruit: quē dicunt cūctos qui philosophiā et medicinā professi fuerāt excelluisse: et preterea super primū canonis avicēne: et super eiusdē aphorismos: et tegni optime et egregie scripsit. Libellū preterea de intentione graduū formarum et earum remissione cōposuit.

¶ Hugo senensis hoc tpe super primo avicēne: et aphorismis hyppo. et tegni ac Galieni scripsit.

¶ Joannes de marliano et ipse hoc tpe de reactione ad cōcurrentiam Caie. et de caliditate corporum tempore estivo et hiemali. et de antiparistasi et alia. ¶ Ludovicus pōtanus iurisconsultus et ipse hoc tpe clarus habet.

¶ Abbas siculus cui proprium nomē erat Nicolaus: ex cathania urbe oriūdus pontificij iuris et philosophie eruditissimus: et ipse hec ipsa tpa reddidit clarissima. qui apud senā etrurie urbē pontificiū ius optime edocēs quū ingenij esset clarissimi preclarissima monumenta in iure pon. post se scripto reliquit. Unde et decretales omnes plurimis voluminibus et quidē egregijs super oēs declaravit. Decretorum ēt libros quū cōmētari cepisset morte preventus rē tātā intermisit: eius quoq; extat repetitiones: et disputationes. ac cōsilia.

¶ Paulus de castro iuris utriusq; doctor et spectatissime doctrine et eloquētie vir: cū his et ipse floruit: et pre ceteris distinctius et clarius atq; utilius in digestis et codice scripsit. Cōsilia quoq; ea in doctrina cōposuit utilissima. Deniq; quū publico salario pluribus ānis sene floruisset. et patavij legisset āno dñi. 1437. vite finē fecit.

¶ Sācies de ardunis ex pisaurēsi urbe natus philosophus ac medicus expertissimus his claruit tpibus: qui medēdi arte ceteros medicos venetijs facile superavit: Edidit q; tres magnos ac perutiles libros. Primus de venenis oibus naturalibus ac artificialibus. Secundus de decoratione. Tertius de prolificatione: seu de cōplexionibus sterilitatē tā ex parte viri quā mulieris cōtingētē. In oibus illis libris āntiquorum dictis ac modernorum dicta optime cōpilavit.

¶ Antonius raudensis natione mediolanensis ordinis minorum theologus clarissimus et oibus in disciplina nō mediocriter eruditus hac ipsa tēpestate floruit: qui et ipse ut in oibus se doctū ostenderet singulorum quorūq; tā oratorum paganorum quā theologorum opa fere me explanare voluit: et quā maxime Lactantiū virum doctissimū emēdare tentavit: quē melius et dignitati et religiōi sue fuisset ab huiusmōi scribēdi genere se continuisse quā tātū virum doctissimū et disertissimū invehere. Eā ob rē et quādā invectivas ... vocavit. Ad hūc rogatus ... philosophus vir doctissimus litteras dirigit: cōmonefaciens ut Aug. patrē imitet: qui ille et si sanctus et sapientissimus fuisset que imprudēter erravit tamen retractare curavit.

Eugenius quartus glo'us quidē papa natiōe venetus: familia cōdelmeria vetusta quidē: prius angelo: Gabriel religiosissimus āte vocatus hoc āno v. nonas martij apud Minervā in rome
Papa.218 post Martinū papā pontifex creatus sedit annis. 16. hic Gregorij xij ex sorore nepos. canonicusq; celestini habitus cōgregationis sancti Georgij de alga venetijs fuit. Primo quidē papa Gregorij thesaurarius: deinde senēsis eps: postea cardinalis. demū pōtifex factus: nihil eo honore elationis nulla in re pristinā vitaz mutavit. Eadē certe humilitate: eadē cōtinētia austeritateq; vite vixit: qui in
1431 initio sui regiminis malis ... doctus varius extiterit: Quū eni omnia humanaq; oia perturbaret Romanū populū ad arma excitavit. Qui ipsius magistratibus e roma pulsis novos creavere Ro. atq; ipsū pōtificē mutato habitu cū monastico cucullo fugere cōpulerūt: cūq; per tyberim aufugiētē Romani lapidibus: et sagittis persecuti sunt. Quū aūt florētiā petijsset ibi per aliquot tps substitit: quo in tpe oia bellis et seditionibus urbis perturbari cepta sunt. Romani eni sublato clamore ad arma in libertatē cōclamaverūt: et novis creatis magistratibus Frāciscū eugenij nepotē et ecclesiastice dictionis camerariū capiūt: et arcē sancti angeli expugnāt: capitoliū summo presidio muniunt: et per sex mēses in libertatē se vendicant. Eo autē tumultu hanc

liense cōciliū iam Itea Martini decreto incohatū angeri p hispanie: gallie: germanie: pānonieq; principes ceptum est. Qui cōez rei pu. christiane gubernationē i arbitrio cōcilij reponebant. Id qd quidez cōcilium Eugenius bis ter q; citatus ire renuit. Quā ob cāz eugenio pōtificatu abrogato amedeus eremita olim sabaudie dux pontifex delectus ē. Eugenius aūt idignatione pmotus: quū inter Carolū frācoꝝ regē ꝛ burgundie ducē pacē cōposuisset Delphinū Caroli filiū cuz magno comitatu in basilienses cōcitauit: cuius im petu ille cōuētus statz dissipatus est: q̄ui a p̄.no cōprobasset: pp qd subsecuta sunt mala. Ferūt āt hunc eugeniū preter pōtificis dignitetē mirꝫ in modū amasse bella. Uerū postea ad se reuer sus prudētius ꝛ cōstāntius egisse. Unde ꝛ cōciliū florētie habuit. In quo orientalez ecclesia cū occidentali cū maximo ipendio ꝛ labore vniuit. Ubi ꝛ Joannes paleologus cōstātino. imp. ꝛ suus p̄triarcha cū pluribus epis archiepisq; ac ī genij doctissimoꝝ nobiliumq; totius grecie viroꝝ interfuerūt. Qui oēs sumptibus Ro. eccl'eīā reportati fuerunt in greciā. Eoq; in cōcilio affuere ꝛ armeni: ethiopes: georgiani: iacopite libyā asiāq; incol'tes: atque alij ex alia minori: ponto: cilicia: syriaq; ac aphrica: qui oēs f. dei catholice ꝛ eccl'. Ro. se humil'r subdidere. Indeq; Sigisinūdū cesarez pbenigne Ro. exceptū impij corona insigniuit. Philippū tñ quoad vixit inimicissimū habuit: a quo ꝛ p Nicholaū picenninū ꝛ frācischū sfortiā adeo bellis vndequaq; vexatus fuit: vt vix ei respirādi facultas dareē. Bona tñ multa vrbi contulit: ꝛ q̄maxime circa vaticanū: quia erarij officinā: ꝛ palatij areā instaurauit: ac vrbis vias strauit. Ac lateranense palaciū restituit: iuxta qd monasteriū dignuz tādiu cōdituz instaurauit: i quod pulsis canonicis secularibus regulares canonicos sub regula bti aug nuprime excitatos: ꝛ phrisonarie loco lucensis agri accitos introduxit. Basilicaz quoq; beati petri ꝛ eius sacristiā multa suppellectile donauit. Religiosos oēs sub regularibus institutis viuere volētes mirꝫ i modū dilexit: ꝛ p̄uilegijs aliisq; gratijs plurimis iuuit ꝛ imunitatibus auxit. Gymnasia oīu; q̄ diligentissime fouit: ꝛ in oēs liberalis: ꝛ potissimū in litteratos fuit. Quoꝝ familiaritate: lz ipse modice litteratura delectatus fuit. Et licet vnq̄ ad perdiscēdā aliquā particularē litteraturā aīum adiecerit. Doctores tñ eccl. ꝛ oratores atq; histor'cos libros ita assidue legebat: vt subtilissimo ingenio oēs intellexerit. Hic viceslauz polonie regē cū Juliano Cesarino cardinali dyacono in turcos misit: q cū. 30. milibus apud andrinopolī cecidere. Erat eniz Eugenius hic aspectu angelicus oī veneratione dignus: grauis ꝛ moderatus i dicendo: parcus in propō victu: sz i familia splēdidus: familiares habuit doctos viros ꝛ sanctitate probatos Quoꝝ opera in rebus arduis vtebaē. Obiit autez anno a xpi natali die. 1446. septimo cal. mar. etati sue 64. quo quidē anno beatū Nicholaū de Tolētino ordinis nostri in sanctos retulit cōfessorē: vt suo loco dicemus. Eo itaq; mortuo in beati petri basilica sepeliē sepulchro marmoreo cū hoc epitaphio.

Eugenius iacet hic quartus cor nobile cuius
Testantur vite splendida facta sue.
Hius ante sacros se creuit alter ab ortu.
Alter ab occasu cesar vterq; pedes.
Alter vt acciperet fidei documenta latine:
Alter vt aurato cingat honore caput.
Quo duce ꝛ armenij graiorum exempla secuti
Romanam agnorunt ethiopesq; fidem.
Inde syri ac arabes: mundiq; e finibus indi
Magna sz hec sis cūcta minora suo.
Nam valida rursum teneros iam classe petebat:
Dum petit ast illum sustulit atra dies.
Qui semper vanos tumuli cōtempsit honores:
Atq; hac impressa condite vixit humo.
Sed non quem rubro decorauerat ille galero.
Non hoc franciscus stirps sua clara tulit.
Susceptiq; memor meriti taz nobile: quod nunc
Cernis iam prestans surgere iussit opus.

¶ Colūnenses Ro. viri prepotentes hoc anno falso suggestu: q Eugenius Martini pon. inimicus decreuisset coꝝ nomen odio delere magno satis exercitu coacto Eugeniū ab vrbe pellere statuerunt: ꝛ ex p̄nestē vrbe: vbi colūnensiuz principes morabaē magno cū tumultu Ro. pperātes in tpꝫ Eugeniū pon. mouent: ꝛ apia porta occupata vrbē ingrediuntur. Quo audito populus Ro pōtificisq; milites eis obuiam fiūt: cōstitutaq; pugna aliq̄diu ꝛ acriter pugnauere: in qua multi vtriq; cesi ꝛ capti fuere. Quare colūnenses ab vrbe recedētes multa dāna ciuibus intulere. Oīa eni diripuerūt: pecora abegerūt: ꝛ multos hoies captiuos abduxerūt. Qua ex re multa mala ꝛ cedes: non solū aperto marte: verūetiā pditorie subsecute sūt. Huius mali Stephanus qdā colūna: quē Eugenius copijs p̄fecerat auctor fuit: ab alijs eni colūnēsibus solū dissentiebāt. his Odiuz quēdā colūnensez Martini vicecamerariū cōprehēdit: ꝛ direptis eius bonis tāq̄ latronez hīer pōtificis voluntatez in carcerē indecēter eiecit. Qua ex re Eugenij irā in se cōcitauit: qui indignationē pō. timens: pāt. tor'q; officiuz exercēs: prenestē ad eiusdē familie p̄ncipē cōfugit: eūq; ad huiusmodi scelus adhortatus est. Eo āt tumultu qdam antonij colūne filius archiep̄s bn̄eūtanus ꝛ quidam frater Massius capti fuere: q frater quū cōfessus fuisset se arcē sci angeli capere voluisse: ac pon. vrsinosq; vrbe ppellere: supplicio affectus est: eiusq; corpore quadrifariā diuiso: ꝛ ad quatuor vrbis portas suspenso: Ea de re Eugenius pon. pientissimus: quuz talia abhorreret: dolore ai maximā contraxit egritudinē. Unde eo anno curante quodā Angeloto fosco ciue Ro. pax inter columnēses ꝛ eugeniū cōfecta est. Cuius causa Angelotus ita nō multopost ob memoriam accepti bn̄ficij cardinalis creatus est. 1432

¶ Bellum secundum venetoꝝ ꝛ mediolanensium.

¶ Mediolanēses hoc anno dū supradicta Rome agerētur in genuensi vrbe classe cōparata florētinis infensi ab eoꝝ dē copijs ꝛ venetoꝝ in ipso genuensiū littore superāti ꝛ pfliganē: e quibus vndecz coꝝ naues interceptie fuerunt. Qua ex re veneti elatiores facti Carmignola duce terrestri bello mediolanenses aggredi

untur. Philippus aūt Nicholao picenino ex ethruria euocato cōfestim classē venetā ī pado apud cremonā superauit: ⁊ Crumignole impetus ꝑ terrā retardauit: vnde ⁊ veneti nō ita multo post. sicut dictū est: crumignolam capite mulctarunt. Quo mortuo eius copias Joannes franciscus gōzaga suscepit: qui ⁊ ipse ēt in hoc certamine ita gessit vt victis gentibus suis ipse inuictus cum ipsis victoribus de laude gloriaq; certarit. Hic aūt imperator multas veteranas legiones secū habuit: vt Gatamelatā narniensem virū a iuuētute ita acerrimū: Gentilez postea impatorē: Tybertuz: petruz paulum Ro. Colea nū bergomēlez: ⁊ pietro q; alios eminentissimos viros in armis exercitatissimos. Nicholao vero picenino Vitellianus forouiuianus: ⁊ alij cōplures additi sunt rei bellice ignari: ⁊ in eo munere clari: quoꝝ virtute adiutus egregia gessit facinora. Nā superata: vt diximus: in eridano alio pado fluuio venetoꝝ classe: receptisq; breui oppidis: q̄ veneti in agro cremonensi tenebāt: quuz ingentē exercituz cōparasset. Gatamelatā primū apud caluatonū illico superauit: atq; alios predictos legatos mercenarios fugauit: quibus profligatis: etiā philippus quuz animo auctus esset Sigismundū impatorē pollicitationibus ⁊ premijs: ac ēt ipsuz Joannez frāciscu venetoꝝ imperatorez ad se allexit. Et sequēti anno Nicholaū picenninū cuz Joāne frācisco ⁊ alijs pluribus in brixianos misit: qui brixianā vrbez aliquot mensibus oppugnauit. Sed quū petrus aduocatus ⁊ antonius Martinengus: atq; alij ciues cōplurimi vna cum Frācisco barbaro in ea pretore acriter eā defensarent omissa brixia in quo hiemis tēpe ad occupanda castella circumquaq; posita cōuersus est: ne. s. cōmeatus in vrbem omnino submitti possent. Unde in veronā cōuersus oia longe lateq; in agro veronēsi ⁊ vicentino populatus est: nec venetis quicq̄ reliquit. Occupato etiaz magna ex parte mincio: athesiq; ēt benacuz lacuz occupare studuit: nequicq̄ nauibus subuci posset. penuria itaq; in brixia laborātibus ex athesi tū remulco. Naues quedā per venetos attracte vsq; ad lacū: quē sancti andree accole vocant sensiz in benacū a peneda ad Torbolum dimisse ⁊ refecte: quā ex attractu qualitate cēturem venetā meliusculā fecere. Uez quū Nicolaus picenninus nihilominus veronenses ⁊ vicentinos plurimū vrgeret Frāciscus foscarus dux: ⁊ reliq veneti de se actum eē existimantes nisi virū aliquē egregiū bello virū pro exercitus duce mercede conducerent. Et ideo confestiz oratorez ad florentinos socios oratum miserūt: vt si rei pu. venete ⁊ totius italie libertati consultuz esse velint Franciscuz sfortiam ꝓpterea cum oībus copijs ī suū auxiliū mittāt: alioquin de eis actū eē sciret. At florētini suo ⁊ socioꝝ periculo cōmoti Frāciscum ipsuz adhortātur: vt arma ꝓ venetis sumat. Quibus precibus permotus frāciscus prius per Eugeniū pon. agri piceni marchio declaratus: statim ī veronensez agruz cū multo exercitu peruenit. Ubi mox ad suaue locū cōtra hostē aliq̄diu ⁊ acriter pugnauit. Tandē picennino ob egritudinē ⁊ pugnatoꝝ paucitate cedēte euestigio oia de vicētinis ⁊ veronēsibus castelle recepit: qua victoria clarus brixiā a vitelliano obsessaz etiā liberare statuit. Sed quū oēs aditus intercluso cerneret: Athesiz fluuiū supra tridētum traiecit: ⁊ in tridentinū agrū mouēs archū oppidum natura munitissimū oppugnauit. Sed quū picenninus archi comitē defēsurus venissz a Francisco sfortia profligatus cum vniuerso exercitu fuga sibi salutē expetijt. Sūt tū qui dicant picenninū eius exercitu fugato ī archuz oppidū se recepisse. Et postea a quodā todeschino ingētis magnitudinis ⁊ roboris famulo humeris tanq̄ cadauer infectū sacco inuolutū ad suos etiā ꝑ hostiū castra delatū fuisse: ⁊ castra sua statiz refecisse. Dū ēt hec agerentur Philippus egre ferens florentinos adhortāte eugenio pontifice Frāciscum sfortiaz venetis auxilio misisse: concilū in basilea vrbe celerius cogi fategit. Quo Eugeniū venetoꝝ patritiuz ⁊ amicuz pōtificatu priuaret. Ille vero concilij auctoritatē nihil in modū formidās apud ferrarā aliud cōcilium indixit. At philippus cum his qui in concilio basiliēsi erāt: egit: vt eugeniū citatum: quuz ire nollet pontificatu abrogarent: ⁊ Amedeū socerū suum sabaudie ducē iā eremitā factū pon. crearent: qđ ⁊ factuz est. At vero picenninus ⁊ mantuanus marchio lz multa suscepissent icōmoda statiz resūptis viribus ex tridentinis recedentes maximo impetu veronā venere: ⁊ vrbē illico cepere. Frāciscus āt sfortia ⁊ Jacobus antonius marcellus venetoꝝ consul captā ab hostibus veronā intelligentes: eo ꝓpterea cum oībus copijs maturārūt: vrbēq; quatriduo post maxima cum vtriusq; cede recuperarunt. Que res bñ gesta initiū future felicitatis venetis fuit. Urgebāt ⁊ eo tunc Bergomū ⁊ brixia intolerabili inedia. Unde ⁊ Jacobus antonius marcellus victis apud veronā hostibus stati citato cursu lz oia itinera interclusa ⁊ circunclusa forēt ꝑ asperrimos colles ⁊ loca etiā fortis nimia brixiā venit: eāq; ac bergomuz superato vitelliano obsidione liberauit. Et nō solū ꝑdictas vrbes ea obsidione liberauit: veꝝ ēt ea estate superatis ad soncinū oppiduz philippi ducibus: captisq; eiusdez mille ⁊ quīgētis equitibus: ⁊ quedaz brixiana castella mox recuperauit: ⁊ pīceremonensis agri mātuaniq; ac totā abdue terrā in venetoꝝ potestatē Sforcia breui redegit. Amisit tum mātuanus princeps asulam: lonaduz: ⁊ pischeriā tria satis munita oppida. Aberat tum picenninus quādo ille clades Philippo illate fuerunt. Picenninus autez in ethruria existēs quum ī venetos mutatā fortunā audiret oiuz precibus fatigatus ad philippū redijt: ⁊ in brixiano agro contra sfortiā apud cignanū vicuz occurrit hoc aīo: vt Francisco hosti pugnandi copiaz faceret. Non detractauit tū Franciscus certamen: quumq; ibi aliq̄diu pugnatum eēt incerta victoria discessum est. Franciscus tū exercitū circūferens aliqua oppida picennino abstulit: ⁊ in venetoꝝ potestatē contulit. Martinēgū āt agri bergomēsis franciscus ꝓfectus: qđ picenninus firmo munierat presidio obsidione cingit: et oppugnat. Quo audito picenninus aucto exercitu francisco occurrit: ⁊ eum maximo in discrimine deduxit. Dum aūt hec agerentur preter oium spem pax inter philippum ⁊ Franciscum sfortiam ignaro picennino enunciata est. Itaq; apud capnanā agri mantuani hec pax

hec modo composita est anno. s. salutis nostre. 1441. vt Franciscus Blanca philippi ducis vnica filia in vxorem ducta pontremulum oppidum et cremonã vrbem cum eius agro preter picigitonum oppidum nonnullisque aliis: et castella que mãtuanus et palauicinus de cremonẽsibus possiderent: vtque illa preterea que philippus et qui cum philippo sentiebãt bello cepissent: queque item veneti: excepto sceij preter asulam: lonatũ: et pischeriã que mãtuani principis ante id bellum fuerãt redderẽt: vtque qui hinc inde extra statẽ voluissent cõis omnium bestie haberentur: et hec de bello septennij confecto inter philippũ mediolani ducem et venetos prout audiui et legi ita breuiter conscripsi.

Cosmus medices florentinus nobilissimus et potentissimus ciuis: qui superiori anno e florentia pulsus fuerat: hoc anno quũ in vrbẽ reuocatus esset gubernationẽ oẽm rei pu. sue statum reformare fecit: et de multos alterius aduerse factionis in exiliũ egit. Hic namque Cosmus apud florentinos ciues primarius fuit: omnium quoque nõ solum apud italos: sed et forte apud exteras nationes omnium affluentia primus habitus est: et nõ solũ diuitiarum abundantia: sed et prudentia: humanitate: liberalitateque: ac ceterarum virtutũ: bonarumque artiũ: et presertim historiarum prestantia oẽs superauit. Ipsas enim tantas opes: vt nonnulli existimãt ex pecunia Balthesaris cosse: qui fuit Joannes pontifex vigesimus tertius in tantum auxisse: vt in toto terrarum orbe nullus ei priuatus eius equiparari potuerit. Tãta enim fuit huius diuitiarum abundãtia: vt suo auxilio Franciscus sforcia mediolanensiũ ducatũ obtinuerit: et propterea notissimus fuit. Hic florẽtiã lateritiam: vt ita dixeri: suo opere: sua .n. ingenti impẽsa: et hortatu atque exemplo marmoreã reddidit. Multis namque ecclesiasticis edificiis cultiorem et clariorem potissimũ fecit. Et in primis preter cetera celebre monasteriũ apud fesulas nõ longe ab ipsa vrbe ordinem canonicorum regularium diui Aug. extruxit. Aliud etiam intra vrbẽ in honorẽ beati marci euãgeliste ordinis sancti dñici a solo edificauit: in quibus bibliothecas extruxit adeo superbissimas: vt oẽs superent: quas suo tẽpe habuit italia. Alia quoque nõnulla ea in vrbe et alibi extruxit monasteria: et in nata edificia. Sed et in honorẽ diui Laurentij martyris nõ longe ab ipsius habitatiõis domo tẽplũ et monasteriũ seu canonicarũ permagnificẽ edificauit additis multis prouẽtibus ad sacerdotũ diuinis faciẽtium necessitatẽ: q quidẽ opera viri magnificẽtiã pre se ferunt. Porro quũ Cosmus hic annis multis vixisset: relicto post se Petro filio virtutis paterne imitatore anno dñi. 1464. cal. aug. defunctus ẽ in senectute bona: vir plane memoria et memoratu dignissimus: et priuatorum omnium italicorum valde felicior: sepelitur quoque cũ petrus eius filius apud sanctũ Laurẽtiũ a se cõditũ cũ hoc titulo. Cosmus medices patrie pr. Superest et nũc eius Laurẽtius ex filio petro nepos: qui oẽs auitas virtutes atque diuitias reuiuiscere facit.

Joannes franciscus gonzaga frãcisci superioris filius: qui ãno etatis sue. 15. patri in regnũ successit hoc anno postquam regnasset anni. 27. Sigismundo cesare mãtue existente marchionalẽ dignitatẽ additis imperij signis ab eodẽ cum ingenti gloria obtinuit: et Barbarã Joãnis brandeburgẽsis marchionis filiã Ludouico ipsius Joãnis francisci filio idẽ sigismũdus imp. desponsauit vxorẽ: q quidem nuptie familiã gõzagã honestare visẽ sũt: eo quod puella sigismũdo ipsi augusto affinitate cõiuncta erat. Vixit deinde post marchionatus dignitatẽ adeptam hic ipse Joannes franciscus annis. 9. et fuerũt eius dies anni. 51. et mortuus est: vir certe prestantissimus: eo tempore omnes gõzagas predecessores suos felicitate: prudẽtia et diuitijs excelluerit: cuius virtute et primorum lõbardie infelicitate eius mãtuana ciuitas opibus et pplo plurimum aucta fuit. Erat .n. vir fortissimus qui a venetis mercede contra philippũ ducẽ conductus tribus pugnis in brixiano agro cũ hoste habitis: maximum de hoste reportauit triũphum. Et quã maxime apud machlodiũ vicum tertia pugna habita. eo .n. in conflictu philippi copias penitus profligauit: et Carolũ malatestã totius exercitus prefectũ cepit: quẽ tñ ob affinitatem incolumẽ abire permisit. Alia quoque in cremonẽsi agro preclara facinora strenuue gessit: pro quibus et multa oppida de cremonensi et brixiano ac veronẽsi agro accepit: et suo imperio adiecit. Ab senatu postmodum veneto desciuit: et philippo duci applicatus: non eque inferiora vna cũ piccinino egit facinora: in que veronã venetis abstulit: totũque fere eius agrũ atque brixiensem: necnõ et vicentinũ a venetis pre timore deficere fecit. Quatuor enim genuit filios Ludouicũ s. et Carolũ: Lodouicũ et Alexandrũ virũ moribus et sanctitate insignẽ: qui oẽs et si arma cum laude tractauerũt etiam litteris ornati fuerunt. Amoris imoderati exẽplum.

Duo amantes ne dicã amẽtes his diebus in italia fuerũt: Miles vnus Curialus noie Sigismundi imperatoris curialis Scipinus: altera vero Lucretia ex senensi ethrurie vrbe oriunda: ambo decori: amboque speciosissimi. Sed lucretia incredibili pulchritudine et innumerabili fulgore precellẽs adeo vt oẽs et Cesar ipse qui tũc aderat aliquãdo dubius eẽt: an eius facies humana vel angelica haberetur. hi nãque dum Sigismũdus imperator pro corona romã proficisceretur et senã vrbẽ per aliquot mẽses petisset ecce quodã amore adinuicẽ solo visu exarsere: et deinde ad cupitum finem tandẽ peruenere: et quũ ibidẽ per aliquot tpa in bonis dies suos deduxissent: necessariũ fuit ob cesaris absentiã ab inuicem se separari: Qua quidẽ separatione tãtã vterque cõtraxit tristitiã: quod Lucretia post longas et implacabiles lachrymas in maximam inciderit egritudinẽ: ex qua post dies pluseulos mestã exhalauit aiam. Curialus vero postea quam ab oculis amãtis euasit: et ipse nũquam ridere visus est: nec vllis iocis: aut facetijs ad letitiã reuocari potuit: vixque impiam mortis euasit. Ex quorum exẽplis hoc in opere moueantur iuuenes quãtum lasciuia et imoderatus amor insanos reddãt hoies: vnde virtutibus temperantie in amoribus studeant: que sole possessores beatos efficiunt. Horum historiã eloquentissimã Pius pontifex ante pontificatum pulchre descripsit.

Alphonsi regis captiuitas.

Genuenses hoc anno dum alphōsus tarraconēsis rex caietā vrbē obsideret & expugnaret que a mercatoribus suis genuensibus acriter defēdebatur: onerarias naues & 3. triremes philippo mediolanēsium duce eo
rumq3 ē domino e inuente & auxilium prestare in aux lium eorum miserūt. Quo audito itali a phō ius rex cum max o du
1435 cum regnūq3 ac innumerabiliū pene principū occidentaliū exercitu eisdem obuiā fuit. Contra quos genuēsia
duce blasio arerio & delya spinola: Jacobo iustiniano: Cypriano de mari & Galeotto lomellino cum aliis
cōplurimis nauarchis multa aiorū pitantia armorumq3 atrocitate in pl o cōuenerunt. vbi p. x. horas cū mul
ta atq3 inito certamine id preliū protraxerūt: tādē genuenses superiores effecti alphōsū ipsū regē cū duobus fr
tribus regibus ceperūt: vz Joannē nauare regē: & cū eo hispanie regē: aderat quoq3 alij plurimi principes:
scilicet a tonius suessē dux. Joā inesantonius tarētij princeps: Josias ducis adrie pat uus: Antonius ro
ger[illegible] filius. Nicholaus specialis procurator: Didacus in vlteriori hispania comes: ac Jo
a[illegible] quē in ipsa eadē hispania magistrū cantbare vocāt: & ne singulorū noia referātur ferūt fuisse cētū &
supra principes & ducēti equites aurati capti quoq3 & alij plurimi insignes nobilitate atq3 opibus viri quorum
pars mari [illegible] vtraq3 hispania: plerisq3 siculi. reliqui cāpani: cū quibus tātā predā genuenses collegerūt
quantā [illegible] ab vllis victoribus maritimis adepte fuerūt. Hos nāq3 oēs Blasius genuensis grauis classis
prefectus cap ēs p maiori parte mediolanū ad philippū ducē vinctos perduxit. At Philippus: vt erat a a
glorioso & incredibilis magnanimitatis vir vt sibi nomē faceret eternum eos omnes non ut captiuos & ex
inuentiam hostes suscepit: sed vt reges & principes atq3 amicos oēs habuit: quos ēt paulo post liberalissi
me cum muneribus dimisit. Alphonsus aūt in regnū reuersus Caietā statim obtinuit. Quas ob res genu
enses indignati qꝫ alphonsū hostē quē cum tāto eorum periculo captū tā leuiter dimisisset: Francisco spino
la & Thoma fregoso oli duce auctoribus a philippo discessere: cesoq3 in vrbe Obicino alzatensi dictatore
& pulsis eius presidijs vrbē in libertatē redigere: que sub philippo duce p 14. annos fuerat. In libertatē itaq3
vrbe redacta genuenses vt oēs libertati fauerent sex viros presides libertatis defensores delegerunt: apud
quos vna cū duce electo summa rerum oium est. Dux aūt delectus fuit Thomas fregosius.

1435 Tomas itaq3 fregosus superiore primo anno Obicino alzate dictatore crudelissimo a genuēsibus obtrū
cato & philippi ducis presidio e genua pulso in ducatu restitutus ducauit annis 8. vir certe cū singulari pru
dentia: tum pro pro ptitudine cōsilij admirabilis: qui innumera memoratu digna in primo ducatu & in secundo
peregit facinora & primo quidē contra alphonsum bonifacianā corsice vrbē seu oppidū occupare volētē: indeq3
contra philippū mediolanū ducē. Suscepto itaq3 hoc magistratu vna cum ceteris & maxime frācisco spi
nola viro sapientissimo audacissimoq3 ac reliquis libertatis defensoribus: statim vt rē pu. in proposito cōfir
maret: vniuersas genuensiū dictionē sua prudētia in deditionē accepit. Cui philippus mox Torellū cum co
pijs ad infestādū misit: sed cū paulo post auxiliātibus florētinis: qui ciuitati ānonā subministrabāt e fini
bus suis electus fuit idē & hic quā multa bona vrbi contulisset: chium [illegible] grecie insulā ab impetu venetorum diu
obsessam: eiq3 albīgenā vrbē a Nicholao picentino laceratā defensasset: tū cū per Joannē antoniū fliscū
virum inter genuenses potētissimū coniuratione facta principatu deiectus est & Raphaeli adurno tanq3 pa
cis inimicus consignatus est. Hic petri fregosi qui cyprū domuerat vna cū septē alijs filius filius fuit. Nam
idem petrus diu fregosi ducis frater octo filios ex duabus vxoribus genuit. s. rolandū primogenitū: secun
dū hunc thomā: tertiū Bartholomeū: spinā: abraā: baptistā: prosperū & oium nouissimū Joānē: huius āt filij
fuerunt petrus & paulus nunc vrbis archiepūs & cardinalis ac dux.

Albertus 1438 Albertus austrie dux & predicti Sigismūdi gener: necnon & boemie vngarieq3 rex hoc āno. xiii.
cal. aprilis 16. germanorum imperator post sigismūdū creatus imperauit annis. 2. Vir quidē opti 6537
mus: & oi virtute decoratus: q apud frācofordiā oium suffragijs ea opinione & fide creatus fuit:
vt eius imperio & principatu orbis felix diceret: Cuius rerum bene gestarum magnitudine celo & im
mortalitate dignus erat. Sz āno imperij sui. 2. veneno epoto vite sue finē fecit vnico gnato superstite relicto.
Huius imperij principio multa in celo fuere prodigia. Tres eni soles eo āno visi sunt significātes triplex ecclē
regimen: vz Eugenij: & cōcilij: atq3 felicis: pro quibus multi tumultus in ecclesia dei surrexe: eoquo ēt āno ve
hemens ventus vbiq3 flauit sternens arbores: domos euertēs: naues demergēs cū alijs īnumeris prope malis
Conciliū basilee hoc anno ex martini pape decreto ōgregatū. lente tñ & parua admodū frequētia. auctori
tateq3 Martini pr us nutritū: in quo hispanie: gallie: germanie: & pannonie principes cōuenere: qui & phi
lippi mediolanēsium ducis suggestiōibus cōtra reipu cāz i arbitrio cōcilij: vt Eugeniū deponerēt: reponebāt
Pulcherrimā certe initiū habuit: sz turpissimū exitū pp scisma subsecutū in quo Eugenius priuatus & Ame
deus eremita ducū sabaudie dux ad pont. maximus inuitus delectus fuit: quē felicē. 4. vocarūt. Verū euge
nius cognita cōcilij iniustitia Delphinum Caroli frācorum regis filiū cū magno equitatu in basilienses conci
tauit: cuius impetu cōuentus ipse statim dissipatus est.
Felix itaq3 quartus hoc anno decimo septimo nouembris die eugenio pōtifice a basiliensi cōcilio philippi
ducis procuratione deposito in scismate pontifex maximus electus sedit annis nouem. Quo creato euesti
gio seditiones plurime in ecclesia dei exorte cepte sunt: quum christiana Res publica trifariam diuisa esset
Nam alij Felicem hunc: alij Eugenium sequebātur: Alijq3 erant qui neutrales dicebantur: quia neutrū
obediebant. Hic itaque Felix: hic Amedeus primus Sabaudie Dux fuit: Quia Sabaudienses
principes vsque ad hunc ducem non duces: sed comites appellabantur: qui a Sigismundo Cesare tum

lo ducatus obiecto dux Amedeus vocatus est: vir certe oium virtutũ claritate adornatus: tũ bonitate: pie-
tate: religiõe: iustitia: magnanimitate: liberalitate: atq3 diuina humanaq3 prudẽtia: qualobres imperiũ su-
um vltra citraq3 montes mirũmmodũ auxit: q cũ Ludouicũ vnicũ supstitẽ filiũ educasset ducẽ in regno
suo cõstituẽs: ipse eremiticã vitam in Sabaudia ad Ripaliie locũ cũ quibusdã nobilibus tanq̃ paradisum
deliciarũ sibi delegit. Cuq3 eo in statu vitã celibẽ in terris ageret: a basiliensi cõcilio vt pfertur, Pontifex
electus fuit t rogatus: licet inuitus existimans se deo rem gratã facturus pontificatũ munus obiuit: in quo q̃-
tare igitur: q̃taq3 cũ pietate t iustitia id munus exercuerit dicere nõ attinet: cũ ẽt ab ineũte etate erga pau-
peres t egenos cõmiseratiõe fuerit psuisissimus: t circa diuina oia assiduus semp extiterit: t alia circa virtutẽ
necessaria miro cõplexus fuerit affectu. Verũtamẽ cu pacis t humilitatis amator existeret: mortuo Euge
nio pontifice sta i nulla pulsatus pcibus Nicholao eius successori hũanissime cessit: t in loco hũilitatis re
uersus cõsedit: quo cognito Nicholaus t ceteri prcs cõsummatis ;ius oibus p cũ gestis in patria sua cũ de-
legatũ ex latere creauerut. Deficiẽs deniq3 in senectute bona post eius obitũ etiã miraculis claruit: dignũ 3
taq3 ẽ etiã post mortẽ repetere eius preconia: Fuit qppe ẽt hic clarissimus princeps preter clarissimum ge-
nus t sue elegãtie forma ac regiã dignitatẽ t promptã eloquentiã q̃ sunt nature dotes moribus iteger: vi-
ta t religiõe sctũs: i subditos clemẽs: i vitijs atq3 in bello magnanimus t i deuictos benignissimus: ac demũ
in omnes iustissimus.

Conciliũ Florẽtie hoc etiã anno ab Euge. põtifice cõtra Basiliẽse celebratur: in quo vt premissum ẽ Ioã 1439
nes constãtinopolitanus imperator t eiusdẽ vrbis patriarcha: atq3 alij innũerabiles religiosi tã greci q̃ lati-
ni: ac alie atq3 alie plurime natiões cõuenerũt: vbi sepius hito cõuentu de multis inter grecos t latinos di-
sputarũ ẽtiã lz post multas disputationũ cõtentiões eo ventũ ẽ: vt greci rõnibus conuicti: faterentur spiri
tu sanctũ a prẽ filioq3 pcedere homousionq3 eẽ non a p̃e tñ: vt ipsi credebãt, puenire vtq3 in azimo triticeo
pane corpus xp̃i ab eis cõsecrarer: ac purgato ij locũ crederẽt: postremo vt faterent Ro. põtificẽ verũ xp̃i
ẽe vicariũ: p̃triq3 legitimũ successorẽ p̃mu in orbe xp̃iano locũ tenere t oppoitere: cui t orientalis t occi-
dentalis ecclesia merito pareret: qbus finitis t ita cõpositis imperator t patriarcha cuz reliquis grecis: hoc. s.
anno. 22. Nouẽbris gaudẽtes i patriam redire. hoc mõ compositis rẽ grecoȝ: Armenij etiam t Indi cuz
fide nostra conuenere. Sunt tamen qui dicant eo in concilio declaratum fuisse vt quilibet sacerdos iuxta
ecclesie sue consuetudinem: pane aut azimo: aut fermentato celebraret.

Ambrosius similiter florentinus Camaldulensium ordis generalis abbas: theologus insignis: t grece la-
tineq3 lingue eruditate doctus: ac bonis omnibus disciplinis ornatus per hoc tempus in florentino conci
lio q̃maximo fuit in pcio: qui t inter cetera sui ingenii monumenta Diogenẽ Laertiũ de moribus t vita
philosophorũ ad Cosmũ medicẽũ e greco latinum fecit. alia insup opuscula docta t elegãtissime cõposuit.

Nicholaus euboicus saguntinus epũs nõ minus latinis q̃ grecis lr̃is eruditus: eo in frequẽti florẽtino
cõcilio medius assistẽs pluribus viris audiẽtibus disputãtiũ verba atq3 sentẽtias tũ grece tũ latine platas:
a sco accõmodate referebat: vt mira celeritate vltro citroq3 i vtrãq3 linguã sũmo ornatu redderet.

Ioannes Tortellius natiõe aretinus Romãi põtificis subdiaconus t cubicularius: ac Nicolai postmo-
dũ põtificis cõtubernalis t studioȝ suorũ intimus comes grecis latinisq3 lr̃is: ac theologicis nõ mediocri
ter doctus: hac ipsa tẽpestate floruit: singularissime hũanitatis t grauitatis ac reuerẽtie v r q iter cetera stu
dioȝ suoȝ monumẽta de scribẽdi rõne opus pclaȝ edidit: in dialectica ẽt cõmẽtarios cõposuit: Athanasij
quoq3 vitã ad Euge. papã in latinũ trãstulit: t Appianũ historicũ ad verbum interpretatus ẽ.

Laurẽtius vallensis nõ minus philosophus t Theologus q̃ rhetor t grãmaticus hoc tẽpore clarus
existẽs ad Ioannẽ Tortelliũ amicissimũ suũ elegantiarũ libros sex t Neapoli dedit: qbus certe nostro secu
lo nil vtilius excogitari potuisset: pro qbus cũ oibus grãmaticis q sint aut vnq̃ fuerint magna audacie p̃po
nere nõ formidamus. Scripsitq3 t in dyalecticã t in Quintilianũ cõmẽtarios dignissimos: epistolas quoq3
pauli in latinũ vtit: Homerũ insup t Hero lotũ ac Tucididez grecos latine loq docuit: Inuectiuas pluri
mas ẽt aduersus multos: t potissimũ aduersus Raudensem in Lactãtij correctione cõposuit.

Blõdus flauius forouliuẽsis vir doctissimus t dicẽdi grã grauissimus. Eugenijq3 põtificis secretarius di
gnissimus: hoc ipso tpe casobres multo hitus est in pcio: qui pter orones t epistolas innũerabiles a se edi
tas maximã gloriã italie otulit: q pre ceteris latentẽ supra mille ãnos historiã tãta attigit diligẽtia: vt duo-
bus t. 30. libris eã lẽ diffuse ornateq3 oñderit: nã oẽm nedũ italie: sed totius oli Romãi impij: pnicias: re
gionũq3 statũ ppulchre dscripsit: ideq3 d Roma triũphãte li. x. t d Roma instaurata li 3 ac d italia illustra.
li. ij 13. ac alia multa: e qbas multa ẽt a i vbũ excerpsimus: quinq3 reliqt filios: bonaȝ lr̃aȝ studiosissimos.

Mattheus palmerius natiõe florẽtinus: historicus t phũs ac orator disertissimus: ipsis quoq3 temporibus
viguit: t iter pclaros viros i cõcilio florẽtio ãnũeratus fuit: q cũ chronicã Euse. cesariẽs d tpibus pdiligen
tissime emẽdasset ẽt ab ãno dñi 1441. vsq3 ad ãnũ 1448 ipse pfecit: Deinde cũ de angelis librũ conscri-
psisset erroribus plenum tanq̃ hereticus condemnatus: apud coronã ciuitatem exustus est.

Guarinus veronẽsis Chrisolore Bizantini philosophi discipulus: grãmaticus t orator ac philosophus
eruditissimus: grece latineq3 lingue facundissimus: hic quoq3 tpibus: tũ apud Veronã: tũq3 apud Flo-
rentiaz: Ferrariãq3 legendo docendo t cõponendo: cũ infinitã pene discipuloȝ turbã ad se erudiẽdã tra
xisset: maximũ laudis pconiũ pmeruit: hic vna cũ Victorino Feltrensi: Ioãne Rauenati viri docti. simi

discipulus in principio fuit: q ambo cū doctissimi euasissent: Tādē Guarinus venet[us] je: postea Ferrarie et vicētinus. Omne publico salario vocati multos in vtraq[ue] līgua erudire ceperūt: inter quos et mātuanos et ferrarienses principes fuere: hic itaq[ue] Guarinus cū ingenij eminētissimi decoratus eēt: grāmaticales regulas vtiles ī ordinē redegit: ide quoq[ue] et Strabōis geographiā et nōnullas ex plutar. vitas e greco latias elo quētissime fecit: sūt vt et tōmus cōpluris elegātissime orōnes et epistole a se edite q ingenij et doctrie sue magnitudinē ostēdūt: Deficiēs tādē in senectute bōa Ferrarie apud Carmelitas sepulchro marmoreo insigni decorato Epigrammate sepellitur.

Georgiū trapezōtiū virū doctissimū et aplicū secretariū cū his floruisse ostat: q ab Euge. pōt. Rome publico gymnasio vocatus: multos ātea hispanos gallos: germanosq[ue] viros pstātissimos vna cū italicis oratoriam et poeticā docuit disciplinā: hic autem ex monumentis suis Rhetoricā conscripsit nō improbandā: Item dialecticen et in orationes Ciceronis paraphrases vtilissimas.

Joannes quoq[ue] Aurispa Secretarius apostolicus grāmaticus et rhetor luculētus: et ipse tempestate hac in precio fuit: et quedam parua composuit. Gregorius Tiphernas poeta et rhetor his tēporibus clarus.

Antonius guaynerius natiōe papiēsis medicus celebratus hec ipa tēpora suo ingenio: suaq[ue] insigni doctrina clariora plurimū reddidit: q in medicinis hec īfrascripta cōposuit: De febri. li. i. De stomachi egritudibus et curis li. i. De matrice li. i. et de egritudibus et curis ī q̄ ahi egregie scripsit: Sz et de arthetica ī iūctura et calculorū passiōe tractatus cōposuit: Ferūtur et tōmus de fluxibus. De pleuresi et aliq̄ alia ī 3° Auicē. li. opoita.

Apollinaris Cremonēsis medicus precipuus sui temporis philosophus et ipse hoc quoq[ue] tempore in philosophia sup libris de aīa: et sup libris calculatoris cōmentarios non cōtemnendos composuit.

Marcus Ephesius eps natiōe grecus: vir oibus ī disciplinis egregie doctus atq[ue] astutus: hisdez tēporibus ad ocilium florētie cū reliqs grecis vēit: et magnā sue doctrie expiētiā fecit: q sua astutia et grecana malitia te vsus solus ī suo sensu obstiato aliorū sistēs: patrū suorū in oibus se ōriū exhibuit: eq[ue] et postmodū in patriā reuersus sua pfidia vniuersaz greciā a pposito scō et vnitatis tradi voto pueruit: et ad pristinos errores cōuertit q et deus oīuz malorū vltor diu nō pmisit tabē pestiferi hois eē ipunē: tertio nāq[ue] āno exacto miserrimis seuissima infligere supplicia: q cū fauces vephāda et putrida ōtra orthodoxā fidē euomerat mēdacia: ita eē horribili pēa p aliquot dies victū quo sūpserat ore corruptum ab aluo reuocauerit: et eo tandem in tetro fetore miserami/ vt Arrius hereticus scribit effudit animam.

Galeottus carretinus Finarij ligurū oppidi et aliorū oppidorū multorū marchio his tpibus apd idē castellū regnās: cū ptea philippi ducis mediolāni ō genuēses et albigaunos a picenino acriter obsessos tueretur: terras oēs genuēsiū sibi vicias vna cū picenino imatore igēti clade affecit: et magnā ī ipso suo oppido hoiz vi et pecorū aliarūq[ue] rerū direptarū ī duce oportūs tēter magnā genuēsiū idignatioē ī se cōcitauit: ppter qd et ab ipsis genuēsibus: haud multopost rebus mediolanēsiū cōpositis maria bella et dāna sustinuit ab eis ut tādē finarij castello diu et acriter obsessus fuit a qbus tādē supatus vniuersū castrū ī direptioē militibus datū fuit et oīa eius fertilicia oplanata fuē. tūc ex auxilio philip. ī signū fidelitatis ī diu supuixit: relicto post ioāne vnico filio viro vtiq[ue] optio: q p ethbus quos lunxit diruta rpar ī ōst. et: qntū āt galeottus ipse ī gnauiter ī hēmis.

Ludouicus Saluciarū pedemōtiū oppidi marchio thome quōdā marchiōis filius p hec tpa post ptrē in eodē oppido: ac aliis plurimis castellis regnare cepit: et vsq[ue] ad ānū dn̄i. 1473 ī gnauit ānis ferme 35. vir certe illustris: et oībus virtutibus tā diuinis q̄ hūanis egregie isignitus: doctus q̄ppe erat: et multarū rerū sciā callebat: cuius famā cū ad oēs Italos principes puolasset: cū plurimi pacis iūg̃ de arbitrū olegebāt: et ostiticū veneti et philippus mediolanēsiū dux adiuicē grauissime ptinax diu decertassent: hūc virū ppe diuinū arbitrū vterq[ue] vna cū nicolao estēse ferōrio eius delegerūt: q statī sua prudētia et clemētia iter eos pacē oposuerit: pārūt igitur glorīā pmeruerūt: alia quoq[ue] osimilia et multo maiora pluria gessit virtutis opa. huius īter cetera peculiaris laus ē q elemosinas q̄ maxias erogare volebat: et lectoribus: et marie epez diui pitatis ē ingn plurimū ī cūbebat: hic ditionē suā pulcherrimis edificiis mirūimodū auxit: et potissimū ī ruello oppido padi fōt. ppiq[ue] arcē ierpugnabilē istaurauit: et oīa edificauit: obijt āt āno. 1473. ō mēse aplis: alousio eius pmogēito relicto.

Blasius exercitus pita genuēs plebeo gnē natus: his tpibus ob egregias res ī marit'o bello ō Alphōsum regē bñ gestas et castello Sarauallis a philip duce mediolāi dōatus ī magnū et īsignē virū euasit: et sibi nom eternū ōquisiuit: id āt castellū nā munitissimū ē ī supcilio cliuosi mōtis ōstitutū q et Sebrinie flu. abluit: distatq[ue] a Derdona lūbardie ciuitate. x. milia pas. hic āt Blasius hūili loco natus: cū igenij maximi euasisset pribusq[ue] p bōis lris: ipīus curie scriba seu cācellarius ōstitutus fuit: ideq[ue] et maritiarū rez pitia doctus ō pyratas cū qbusdā triremibus pfectus mariaz ō pnsū nerrū pyratā oparauit famā: q cū illo ōgressus: licz eo potētior et fortior: hic tñ cū arte et vītute q̄dā supauit: q̄ qdē res bñ gesta magnū blasio pepit nom, pq̄ et ō alphō. regē ī martio bello ī classis pfectura sup oēs alios plarus fuit: q cū. 12. onerariis nauibus et. 20. triremib[us] ad vēsus alphō. igl et alios inīerabiles pncipes ōgressus: maximū et pmissū ē ō eis ī pōtauit triūphū.

1440 Leonellus estēsis ferrarie marchio: Nicolai marchionis patre egenitus ex Stella nobile adolescentula pellice susceptus: hoc autem anno patre Nicolao apud Mediolanum defuncto: in Ferrariensi regno succedens regnauit annis nouē: Vir certe magne humanitatis: et prudentie: ac liberalitatis insignis: necnon et bonarum litterarum egregie doctus: qui paterno regno suscepto illud cum magna pace et iustitia per omne vite sue tempus gubernauit: et vrbem ferrariensem muris nouis ex parte Padi cingere cepit:

& plurima edificia: tum publica: tum vero priuata: & quidem superbissima in vrbe erexit: atque vias vrbis & platea vt plurimas strauit: ac vrbem miro decore illustrauit: Et cum monasterium sancte marie gratiarum extra Leonis portam ordinis sancti Dominici perpulchrum erexisset: eidem indulgentiam plenariam a summo pontifice impetrauit in quo & post mortem se sepeliri fecit: Hic Ioannis Francisci gonçage mantuani filiam duxit vxorem ex qua Nicolaum vnicum tanti mire pulchritudinis & virtutibus omnibus adornatum suscepit filium: quem cum puerulum dimisisset: eius tutelam filiique & regni curam fratri Borsio moriens commisit.

¶ Ferdinandus hispanie vlterioris & citerioris seu Arragonie ac Sicilie & Sardinie Rex Ioannis vlterioris hispanie regis filius: rex quidem fide & sanctitate memorandus: hoc anno cum in regnis Arragonie & Sicilie vigesimoocto annis regnasset: apud Siciliam vita decessit: hic regum filius & frater & socer ac tutor fuit: quia Ioannes pater vlterioris tantummodo hispanie rex erat: Et cum decessisset: henricum & hunc Ferdinandum superstites 1440
reliquit filios. quorum natu maior henricus patri succedens parum vixit: sed in ipso iuuentutis flore decessit: relicto Ioanne puerulo: Cuius curam moriens Ferdinando huic commisit: qui tutella suscepta: vt erat vir optimus puerum tanquam filium habuit & regni administrationem non segniter gessit: Sed statim contra Maurum Granate regem bellum suscepit: & multis cum bellis attriuit: ac multis eidem ciuitatibus ereptis: ipsum puerulo regi tributarium fecit. Dum autem hec agerent contigit Martinum iuniorem Sicilie regem mori: & paulopost eius patrem nomine Martinus citerioris hispanie rex vite finem fecit: nullo regnorum herede relicto: quibus defunctis regna ipsa magnis motibus iactari ceperunt: cum multi principes eorum iura sibi deberi facerentur: petebat Ludouicus andegauensis dux imprimis regnum Arragonie eorum successione Iolantis vxoris sue que ex eorum genere erat: petebat & Iacobus Vrgelli comes inter principes regni nobilissimus ac potentissimus. Petebat quoque Federicus Martini minoris ex pellice filius Sicilie regnum: petebat & denique hic Ferdinandus rex in quem multi proceres propter potentiam & regis tutellam proclibiores erant: & cum hec versarent in motibus: multe ciuitates regni metu solute multa mala facere cepere: pro quibus malis commoti regnorum principes consilium de eligendo Rege inierunt Et quoniam hispanie regnum vniuersum in tres ordines tripartitum erat super populorum scilicet sacerdotum & plebis ex his membris magistratus eligentium assumptus est: qui post multas disceptationes cum viderent omnes populos hunc regi regnum palam destinari: ad comprimendas seditiones ipsi iudices hunc Ferdinandum tanquam nobiliorem & potentiorem: apud Valentinam vrbem anno a natiuitate domini nostri Iesu christi. Mccccxij. Arragonie seu citerioris hispanie regem declarauerunt: quo creato confestim totus occidens ad gratulandum legatos misit: ac etiam genuenses quam maxime miserunt: & cum eo in quinquennium inducias pepigerunt eo quod cum catbelanis quibus prefectus erat rex continua bella habuissent: pacatisque quam maxime in valentina vrbe Villaracutanis & centullanis discordiis: Nam ipse due familie erant principum factiones in ea vrbe primarie statim omnia rex in pace possedit: quamobrem & Barchinona regno accessit: Factus hoc modo magnus Ferdinandus etiam eidem latius extendendi regni cupiditas creuit: & balearium insularum regi bello indicto moram illum deuicit: & regnum ipsius suo regno adiecit. Deinde in Sardiniam mouens illam breuibus plurimis domuit & sibi colla subdere compulit: Ac sic intra paucos dies trium regnorum nobilium ferdinandus vir quidem christianissimus: potius bonitate & humanitate sua quam bello possessor fuit in quibus quidem regnis cum summa iustitia: pietate & clementia ac elemosina vixerit: Vincentius sanctus ordinis predicatorum sue fidei & conscientie confessor & pre fidelissimus est testis: Hic filiam vnicam Ioanni nepoti suo regi vlterioris hispanie cuius tutor erat in vxorem collocauit: & adultum in regnum suum confirmauit. Moriens denique hic Ferdinandus quattuor mares reliquit filios. Alphonsum eius in regno successorem: Ioannem Lusitanie Regem: Henricum sancti Iacobi magistrum: & Petrum natu minimum.

Federicus tertius Austerie dux: hoc anno Alberto veneno sublato vigesimusseptimus germanorum imperator creatus imperauit vsque in presens annis quadragintasex: Hic etsi hoc anno cesar delectus fuit: tamen sedis vacatione prohibente vsque ad Nicholaum quintum distulit coronari: quo pontificante Leonora lusitanie seu portugalie regis filia: & Alphonsi regis nepte vxore accepta vna cum eadem anno salutis nostre millesimo quadringentesimo quinquagesimosecundo die nona mensis Martij Romam veniens cum maximo apparatu & gaudio a Nicholao pontifice Benedicto primum nuptijs imperator a corona donati sunt: Quo coronato dum ad sanctum Ioannem in Laterano ex more proficiscerentur: nonnullos in hadriani ponte auratos milites creauit. Deinde cum vxore Roma abiens: Neapolim visendi Alphonsi Regis causa maxima pompa & summo apparatu ab eo etiam exceptus est. Rursusque mari Romam rediens: iter in patriam statim arripuit quod intellexerat quosdam principes res nouas in germania & Vngaria moliri ob absentiam Regis Ladislai egregij adolescentis: quem imperator secum eduxerat. Franciscus autem sfortia tum Mediolani dux hunc imperatorem per legatos ad coronam ferream Mediolani suscipiendam vt mos erat inuitauit: qui veniens Romam alio itinere profectus est: Rediens deinde Ferrariam Borsium Estensem Mutine & Rhegij lepidi Ciuitatum ducem creauit: Eo quod dicte due Ciuitates Imperij dictionis essent: ibidem etiam veniens: Galeacium Francisci Ducis Mediolani filium: tum mire pulchritudinis adolescentem: cum ingenti apparatu obuium habuit: Cuius suaui & eleganti oratione Cesar allectus. susceptis eius muneribus illum auratum equitem creauit: & a se collaudatum dimisit. Fuit itaque a principio Federicus hic multorum opinione formidabilis: & magni precij princeps: Sed vt aiunt, eius cupiditate & ignauia a principibus Christianis cognita: quod nil bus semper imbuere videretur: contemptui haberi ceptus est. vnde & in anno domini nostri Iesu christi. Mcccclxxi. post
Federicus
1440

anorum principum ꝓpter turcorum incursiones: querellis fatigatus ⁊ exercitatus omnibus ꝑncipibus xpianis edixit: vt ad Ratisbonã germanie vrbẽ aut venirẽt aut oratores mitterẽt ꝯsultores d bello ꝯ turcos suscipiẽdo: ad frãciẽq; regẽ ⁊ burgũdie ducẽ misit: qui dicẽnt ⁊ imperarent ab armis eos discedere: ⁊ pace conuenire nisi se. n. dicebat ipse: q oporteat xpianos gladios suos i turcos: nõ in xpianoꝝ viscera ꝯuertere: id etenim si cito nõ fiat: õ xpianoꝝ ꝑncipũ potẽtatu actũ ẽe: Sed cũ cõtẽptui bi essẽt eius auctoritati paꝝ creditu fuit: nouissimis aũt dieb⁹ cũ inimicitias maxias cũ mathia vngaroꝝ rege gerer multa eius bella i se cõcitauit: ꝑ quibus multa ei dãna ⁊ incõmoda intulit: ⁊ ꝑmariã impij sui ciuitatẽ noie viẽnã eidẽ abstulit: ipse aũt ia veterãnus cũ innũerabilibus thesauris coartatus ad loca tutiora in ꝯfinibus impij prẽtiosa cõfugit. hic inter ceteros eius liberos ex Leonora vxore susceptos Maximianũ Burgũdie ducẽ virũ prestantissimũ habuit.

Nicholaus forte brachius cognomẽto picenninus: Brachij ex sorore nepos vir corpe claudus: sꝫ ingenio
1441 rectus ac mãu viribusq; fortissimus atq; ꝑpotissimus: copiaꝝ mediolanẽsiũ gnalis impator hoc ãno apd mediolanũ dolore ai. vt multi opinant, obijt ⁊ igẽti põpa i maior vrbis tẽplo philippi ducis iussu ipsaq; sepulchro celebri sepultus fuit: vir quidẽ vt dictũ ẽ, inuictissimus ⁊ semp victoriosus: q multa ⁊ igẽtia facinora gessit. Lucã eni in pmis Ethrurie ciuitatẽ graui obsidiõe a florẽtinis oppssam: eoꝝ exercitu turpit fuso nõ solũ liberari fecit: sꝫ ⁊ multa eoꝝ castella ei abstulit: classẽq; venetã i pado apd Cremonã terr bili ipetu disiecit: q quidẽ classis a venetis maxio ac ꝑpe icredibili sũptu fuerat ꝯparata: ibi. n. 60. naues seu galeoni ex exquisita sine artificio cõfecti erãt oẽs plene armamẽtis: telis: cõmeatibus: alijsq; innũerabilibus ⁊ tormentis ac alijs rebus plene ac ẽt cruminigiose ipetus retardauit: Deide i Euge pont a philippo duce missos tãtũ terrorẽ ingẽsit ab acta p̃da iecit: vt Eugenius icertus fuerit: quorsũ salutẽ sibi q̃rer: postea a philippo reuocatus cũ p Ethruriã trãsitũ hic e vellet magno ipetu ⁊ furore i agro florẽtino descẽdit: ⁊ magnũ terrorẽ ⁊ incõmoda florẽtinis icussit: populatis eni eius agris ẽt ad vrbis vestibula ꝑcucurrit: postmodũ Brixiam tã magno obsedit ⁊ dilacerauit ipetu: vt magnã muroꝝ ptẽ euerterit: Sꝫ cũ crebris tormẽtoꝝ ictibus vrbẽ oppugnaret: Veronã p pdmonẽ itẽpeste noctis silentio cũ maxis eqtũ milibus obtinuit: sꝫ q̃rta die post Frãciscus sforcia atroci pugna ipm eidẽ abstulerit: quibus gestis cũ Frãciscus sforcia martinẽgũ Bergomẽsiũ oppidũ obsidẽret ille Nicolaus veniẽs eo discrimis frãciscũ redegit: vt neq; eius gregarius miles ire pabulatũ sine pículo: neq; ide exercitũ abducẽ sine magno discrimie possꝫ: quaobrem lacessitus Frãciscus pacẽ cũ philippo suo bono fecit. Tandẽ vero eo absente Francisco eius filio ab exercitu florentino apud Anglarã turpiter supato dolore ai mortẽ obiuit: ipo Francisco ⁊ Jacobo filijs relictis.

1442 Blãca maria philippi ducis vnica filia mulieꝝ oium pulcherrima hoc ãno pace iter philippũ ꝑcem ⁊ Frãciscũ sfortie filiũ cõfecta eidẽ a pre mrimõio copulat: ꝑ q̃ pertemulũ oppidũ ⁊ Cremona dotis noie erogãtur: q̃ illustrissima mulier postmodũ pri in regnũ nõ sine magno labore ⁊ pugna succedẽs vna cũ viro suo (vt loco suo dicemus) 2t. ãnis regnauit: hec. n. mortaliũ oiũ tũ religiõe: tũ pietate: hũanitate ⁊ liberalitate: ac icõparabili corpis pulchritudie ⁊ splẽdore ꝑponẽda erat: ⁊ ꝑpterea a nonullis clarissimis viris multis carmibus illustrata fuit: ipam eni Italia ois, vt ita dixeri, orbis suis moribus ⁊ forme ꝑstantia celebrabat: ⁊ merito qdẽ: q; ⁊ forme elegãtia: cãdore oiomo: venustate: pudicitia: magnanimitate: abstinẽtia liberalitate: sermõia cũ oi ãngrate de sũma laudis gloria cõtẽdẽ poterat: Eius aũt tota itẽtio: ⁊ sũi magnitudo a culmie cẽt: circa pietatẽ ⁊ elemosinaꝝ erogatione erat. hospitalia ⁊ religiosoꝝ loca ꝑsepe inuisebat ⁊ sine elemosynis ꝑ viribus paupes sustẽtabat. Multa eni sacella ⁊ virgiñ mõasteria edificauit: vbi ⁊ mariti filias ex dãnato thoro susceptas collocauit Religiosos aũt supra modũ diligebat: quoꝝ ẽt i manibus tãdẽ ãno dñi 1472. apud meregnanũ oppidũ suũ septẽbrio mẽse postq̃ de deo: õ regno: deq; oibus xpiãis merita fuit defuncta ẽ: Cuius corpus mediolanũ platũ i maiori vrbis tẽplo collachrymãtibus cũctis: tanq̃ oi pente exbante sepelit octo n. hec mẽorãda mulier post se reliqt filios ex frãcisco marito suo susceptos: sex. s. mares ⁊ duas feias: Galeaciũ ꝑmogenitũ ducẽ: philippũ: sforciã: ludouicũ: ascaniũ ⁊ octauianũ: ⁊ Ypolitam Alphonsi ducis Calabrie: atq; Helisabetã Gulielmi montisferrati marchionis vxores.

Renatus Apulie rex ludouici andegauensis frater ex frãcoꝝ gñe natus a Joãna regina ꝯ Alphõsũ regem superioribus ãnis in apulie regno vocatus: hoc ãno cũ i eo q̃ttuor ãnis regnassꝫ: ab Alphõso superatus regno deiecit: q pisas a nauibus genuẽsiũ deuectus: ide Florẽtiã petiuit: q̃ i vrbe cũ paucos moratus eet dies postea q̃ nil auxilij ad repetẽdũ regnũ ꝑmitti sibi vidit: abiecta oi rex italicaꝝ spe: Massiliã vñ i initio venerat mari reuersus ẽ: vbi ⁊ reliquũ vite sue tps in maxia pace ⁊ sumõia ꝯsumpsit. Fuerat hic rex certe dignissimus: et i fortũatus: vir iustus: atq; in oibus fortissimus: nec vlla vitioꝝ labe notatus: sed summa virtute decoratus: corpe pulcherrio ⁊ rei militaris scia insignitus: virtuteq; nemini cedẽs: imo hũanitate: ac liberalitate cũctos reges anteceẽs: Quippe q Neapolim famelicã sua vigilantia: suaq; sollicitudine ab Alphonso duobus ferme annis obsessam conseruauit. Sed tandem preualente hoste: ⁊ presidijs deficientibus furtim hostibus per cuniculum intromissis: oiaq; cõflagrãtibus. ⁊ et. ca ipsum in foro conglobatis: ipse d fuga meditãs prestãtissimo aio vna ferro per medios hostes sibi apiens e manibus hostiũ elapsus est: ⁊ cum aliquibus principibus gallis in arcem nouam confugit: Que res cum genue perlata fuissꝫ: confestim Genuenses ne rex amicus pro quo tot labores pertulerant: desertus videretur: duas onerarias naues armatas eidem miserunt. Ad Renatum autem naues cum venissent: Rex ipse quendam Antonium caluum genuensem: cui multas pecunias debebat arci prefecit: ⁊ ipse cũ nauibus in Ethruriã venit. Antonius

etiam ubi Renatus discesserat: statim ab Alphonso pecunia accepta quantam eidem Renatus debebat ar
cem tradidit. Renatus autem post annum undecimum recuperandi regni sui cupidus: cum Franciscus Sfor
cia vicecomes mediolani dux et florentini opes suas ad eam rem pollicerentur cum duobus equitum milibus in italiam anno domini 1453.
adversus Franciscum primum contra venetos venit: et per brixianum agrum exercitum ducens: ex Brixianis et Bergomensibus:
vicit Bartolomeo coleo multa oppida cepit: multis cedibus in ponteuico factis: hyeme vero super
veniente cum ad hybernia undique itum esset. Renatus ad Florentiam Joanne filio relicto male in eos et Franci
scum sforciam in Massiliam rediit: ubi et reliquum vite sue tempus cum omni pace: ut dictum est consumpsit.

¶ Alphonsus autem Ferdinandi Arragonie regis optimi filius: qui ferdinandus filius fuerat Joannis ultimo ibi
prius regis: qui currentis equi lapsu exaltatus fuerat hoc anno Renato superato et pulso in regno neapolitano suc
cessit regnavit annis ferme. 22 Cum duos annos regnasset in arragonia et Sardinia atque hispania annis multis: hu
ius autem pater Joannes rex vir sanctus cum decessisset quatuor post se reliquit filios: Alphonsum: Joannem: henricum et petrum: Ex 1442
quibus filiis cum alphonsus hic maior natu esset: et nec adolescentiam excessisset, regnum primum obtinuit: et bellicarum rerum
gerendi pacis laudibus preferens ad id regnum oculos adiecit: facile arbitrans Joannam reginam feminam regno nea
politano pellere posse: unde et post adoptionem ab ea delusus in regnum cum maxima classe venit: et prefectum arcis mari
time maris muneribus ad proditionem pellexit: et illud castellum regia non advertente cepit: et statim ex eo loco ipor
tunorem mari prohibens bellum neapolitanis intulit: et non modo bello maritimo reginam lacessere cepit: verum etiam semi
gerenti terra exponens: omnem mediterraneam regionem quoad ipsa regia viuit: fatigavit. Mortuo deinde regina contra
Renatum predictum movens: adeo neapolitanam urbem longa et durissima obsidione fatigavit: ut multi eam in urbe inedia
et fame arientes: filiique inter matrum complexus perierint. Tandem noctu per cuniculum furtim militibus intromissis urbem
cepit. qua capta paulopost universis regni proceribus dominis universum regnum in potestatem suam cum multo labore
magnisque periculis redegit: Eoque tanto regno pacato: Neapolim in redeundo curru aureo triumphans urbem invectus est
Inde haud multopost summa laccessitus iniuria florentinis bellum movit: et per volateranum agrum et isseni maris litto
ra castella multa occupavit: postmodum Plumbinum maritimum in oppidum obsedit: quod in obsidione cum per tres menses fa
grans multos ex suis amisisset: et ceteri labore estuque languidi facti essent: obsidionem solvit: et Neapolim igitur remi
gravit. ubi et paulopost vita excessit: nullo ex se relicto filio legitimo nisi tantum Ferdinandum adhuc ex
tantem ex concubina filium: quem et in apulie regno ex testamento heredem sibi dimisit: In arragonie regno Joannes frater
successit. Reliquit autem hic inclytus rex cum super tria regna tantas divitias quantas unquam ullus alius predeces
sorum regum fecerit: hic autem ab ipsa sua adolescentia cum genuensibus lacessere cepisset: et in primis Corsicam eorum insulam oc
cupare voluisset: et alia multa incommoda intulisset, ab eisdem per sepe humiliatus: et tandem captus fuit.

¶ Bernardinus senensis ordinis seraphici Francisci professor et instaurator ac egregius sua etate declamator: hoc
anno apud Aquilam Aprutii urbem tertio et sexagesimo vite sue anno: scientia et sanctitate insignitus migravit ad dominum: Ca
tervatim ut aiunt cum per singulas dies multiplicibus miraculis coruscaret Nicolaus quintus pontifex anno domini 1443
1450 cum sanctis confessoribus aggregavit: cuius quidem doctrina et exemplo multi religiosi desiderio succensi novas
eorum religionum fecere reformationes: quibus in reformationibus Eugenius pontifex noster summus cos
conatibus adiuvit: Cuius autem anniversaria festivitatis dies vigesima maii die celebratur.

¶ Raphael adurnus genuensium dux hoc anno postquam Thomas fregosius magistratu deiectus fuit: non sine dictio
ne et armis creatus est: et parum eo in magistratu stetit: quia propter dissidia et contentiones magistratum sponte cessit. hic Grego
rium ducem habuit patrem et Antoniotum patruum similiter ducem: qui ambo rem genuensem plurimum crexere: primus scilicet pri ciui 1444
litate et moderatione memorabilior: patruus vero diuturnitate principatus illustrior: qui cum esset et ciuilis et pontificij
iuris ad nobilitatem doctus quam primum magistratum iniit: cum hic philippi ducis mediolani insidias: et illic alphonsi classes
et arma suspectas: metu genuensem civitatem teneret: statim cum Alphonso rege ex senatus sui consilio pacem iniit non ita
tamen honestam: per quibus accommodatam: ut videlicet piratis navibus que annonam ciuitati importabant maria patefaceret: In ipsa qui
dem pace cum alphonso percussa genuenses ad declinandam regis auiditatem et memoria exueret quod ab eis devictus et captus
esset fuisset, praeserunt singulis annis unam pateram auream Neapolim dono mittere ut fedus attentiore cura servaretur: sed con
tra arbitror: pro qua indignitate genuenses dedignati post quadriennium omnia turbavere: pro qua re mul
te rapine et direptiones subsecute sunt. Illo igitur abdicato Janus Fregosius suffectus est.

¶ Julianus cesarinus cardinalis dyaconus vir fidei romane amator fervidissimus et omnibus virtutibus tam divinis
quam humanis ornatus: quem superioribus diebus Eugenius pontifex legatum in ungariam ad componendum inter Ladislaum po
lonie regem et uxorem Alberti imperatoris pacem miserat hoc anno cum apud Budam regni Ungarie caput
inter ipsos optimum pacis fedus iniisset: eo etiam regem ipsum et ungaros omnes deduxit: ut magno compa
rato exercitu contra turcos Europam occupare volentes proficiscerentur: Qui turcorum fines cum ipso
exercitu hostili animo ingressi: inter Danubium fluuium et Andrianopolim a solis ortu usque ad occasum
cum hostibus pugnantes ad quadraginta turcorum milia eo in conflictu occiderunt: Inter quos decem et
octo ex primoribus eorum principibus cecidere in qua tamen pugna Ladislaus ipse Polonie rex viriliter
pugnans sagitta saucius interiit. Julianus autem ipse mortuo rege ceteros in prelio exhortans dum chri
stiani ex multitudine Turcorum terga verterent: pro Christi nomine tandem in prelio occubuit: et etiam
quam multis in rebus pro dei ecclesia diu et infatigabiliter excreuerat in eius laude eo modo exaltavit: De
cuius preclarissimis gestis Pogii Florentini oratoris extat sermo.

¶ Ludovicus Gonzaga secundus mantuanorum marchio patre Joanne francisco marchione defuncto: hoc anno eidem in suum 1445

tā in regno succedēs regnauit ānis 33. Vir qdē fortis ꝛ iustus: quē idē pater apṗme sub Victorino Fel trensi viro doctissimo bonis lrīs erudiuit: sed ꝛ militādi sciētiā ab ineūte etate ab ipso patre suo impe atore fortissimo exercitado didicit. Deinde exacta adolescētie ānis sub philippo duce cū Nicolao piccinino militat fecit: ac postmodū cū Frācisco sfortia integer factus socialia bella gessit: Cū qbus militās ꝛ sepe bellicis acies regit: persepeqꝫ superauit: ac sepius vi ita dixerit, plugauit. Et q̄mariē in Arragonia castris multas
1445 terras gētesqꝫ expugnauit, ppter qd apud multos cognomēto turcus dictus fuit. Et nō eā ob militiā sciam ab oībus Italie potētatibus ocidētalissimus habitus fuit: eo marie: q adeo pm ssi fidelissimus inueniebatur: vt nullis blādimētis: nullis muneribus: nullis precibus aut terroribus a pmissa fide distrahi poterat: Et pptea tā philippus mediolanēsiū dux ipsū filiū Frāciscus sfortia fratrē: ꝛ deniqꝫ Galeacius ipm patrē appellare cōsueuerat: Cuius tāta erat dignitas: vt nō solū mātua in regni pncepo: sed ꝛ ēt totius Insubrie in illa arbiter sit appellatus. Et hꝫ inuictissimus impator semp extitit ꝛ continētissime ita iustissimeqꝫ ac prudētissime regnū suū ac reliqua q̄ 33 semp administrauit. Religiosissime quoqꝫ adeo vixit: vt oīa sua in vrbe religiosoꝝ monasteria ꝛ sacerdotia loca obseruātiū repleuerit. Tādē āno dñi 14 8. de mēse iunij sexto ꝛ sexagesimo etatis sue āno leui genere mortis obiit. Filios qnqꝫ ex Barbara Joānis brādiburgēsis marchionis filia vxore mulier etatis nr̄e ꝛ sapia celeberrima suscepit: Federico postea successore. Frācisco Ro ecclesie postea cardiale nūc defuncto: ludouico pthonotario: ioāne frācisco ꝛ Rodulpho virtutibus ꝛ lris adornatis.

Constantinus paleologus vltimus ex ipa familia grecoꝝ impator hoc āno ioāne eius germāo ipatore sine filijs defūcto impiū succedēs impauit ānis 8. vir qdē a pncipio ingētis aīi ꝛ fortitudis: q cū pmo peloponēsis insule rex eēt cū turcis sepius cōfligēs sepissime fudit ꝛ psligauit: ac ēt fines suos exiēs hostiū agros persepe populare ausus fuit: ac multa eorum oppida vi ꝛ armis cū ingēti magnanimitate expugnare non cessauit: cuius rei ei traciōis cognomētū accepit: ꝛ maximū virtutis sue honorē tulit. Sed postmodū heraclea oppido munitissimo ab Amurate turco pncipe sibi ablato ꝛ muro q grecos a turcis separabat illesos demolito adeo illi aīus decidit: vt ꝛ gēsto ꝛ pteritoꝝ oīo imēor nullū deinceps claꝝ facinus agē visus sit: quapp tiōi pemissus Amurato turcoꝝ pncipi se tributariū ꝛ vectigalē fecit: Amurato deide mortuo Mahumetus eius filius tributo nō cōtētus. eidē ēt nō mō impiū ꝛ o'lanopolis ꝛ vitā turpissime ademit: nā Cōstātinopolim cū innumerabili pugnatoꝝ exercitu p 50. ꝛ sex dies idesinēter obsidēs ꝛ oppugnās: tādē eo i pugna a Janisseris obtrūcato. eius caput suū hasta p castra ludibrio delatū fuit. Consternati greci: ꝛ tribulisqꝫ destituti vrbē deseruerūt: ꝛ innumerabilibus captis ꝛ interfectis turci vrbē i pdā receperūt: duos hic filios e manibus hostium euasos post se reliquit: q Romā ad pōtificē venietes cū ingenti pietate honorabiliter excepti sunt. Huius imperatoris ꝛ predecessoris gesta ꝛ imperij amissionē Vbertinus pusculus ciuis brixianus eruditus vir cum preda euasisset veniens Romam perpulchre versibus descripsit.

Nicolaus tolētinus ordis eremitaꝝ sci augustini q āno dñi 140 4. obierat: hoc āno frequētissimis miraculis clarus: ab Euge. pōt. toto astāte populo Ro. oiumqꝫ cardialiū cetu scōꝝ nūero aggregari voluerat. tm̄ Joānes. 22. pōt. q de eius scitate pcipuā hūerat noticiā hūc ei honorē iptiri. sꝫ multis belloꝝ scismatūqꝫ turbibus vexatus: ac ēt morte pūctus id hūc ad vsqꝫ diē: dino vt arbitror agēte cōsilio ad maiorē ipius scissimi cōfessoris gloriā dilatū ē: Et qꝫ huius scī viri vt experimēto certo dudici multa fuerūt excellētia scā ac illustres i oī scītatis gnē virtutes. Sed vtē hōstileq ac recta ofcia vulgari ꝛ enarrari possent: Ipo pter morē suscepti epis loguus i eius vita ptribēda me hēbo: nec certe i eo extollēdo mee religiōis cecus amor me fallē pōt: qꝫ quē vniuersa xpi eccl̄ia tanti celebrat pcōnijs pōt ñ clarissimus eē. Nicolaus igi hic ex piceno oppi so qd sāgeli nūcupat: sub firmana ciuitate mediocribus parētibus natus pus se do dedicauit q̄ dei pietatē agnosce acuit: aliq̄tulūqꝫ adultus factus cōpus ꝛ aiaꝫ xpo dño nr̄o ɔsecrauit quē i altaris sacrificio oblatū puuli sepius cōtēplatus ab eo archana nōnulla celestis aule audire pmeruit: q lingua hūana mime dici pūt. i adolescētie itaqꝫ pmordijs mūdo renūciās ordinē eremitaꝝ bti aug. cōplexus ē: moxqꝫ religiosus fa
1446 ctus corpusculū suū ab ipso religiōis igressu multis ieiunijs: vigilijs verberibus: alijsqꝫ suppliciis vehemēter afflixit: mūdanasqꝫ quoqꝫ ꝛ carnales dilectas a se oēs pfusis abdicauit: oīom vero ac cōtēplatiōi totū se dedit. hu militatē i p religiōis exercitia libētissime exercuit: nil magis cupiēs q̄ vilis ꝛ abiectus reputari. Oīs eius sermo aut rarus aut cū opus erat: o monabat: o religiōe: o pietate: ō mūdi cōtēptu: vel o amore dei ꝛ pximi: rece siqꝫ pua sp fuit: nullū vbū ab eo nisi religiosū aut scīꝫ viri q̄ excidit. Sūma isup huius viri abstinētia fuit: ꝛ mirabilis vite austeritas. nā carnes: vinū: oua lacticinia: pisces: pulmētariaqꝫ oīa abiecit: pāe solo: aq̄qꝫ cōtētus. Cilicio vero circuloqꝫ ferreo sb̄ trito laceratoqꝫ habitu vtebat qbus carnē suā plurimū macerabat. dura ꝛ aspa strata sp elegit. i qbus iacēs breuissimū somnū capiebat. Spiosus pterea cordulis ꝛ ferreis discipli nis carnē suā i lacerabat. diabolicas ēt tētatiōes ptulit: cū qbus ēt q̄ frequētissie luctabat: a qbus ēt multis verberibus afficiebat: nec ppea tātis laboribus: tātisqꝫ vexatōibus vnq̄ vel i modico a pposito suo desistit: nec caritatis seu obediētie ofꝫ a pternisit. oē n. eius tps aut vigilādo aut orādo aut cōtēplādo: aut legēdo: aut se cretas ɔfessiōes audiē vel ifirmos visitā lo cōsumit: peccatoresqꝫ arguebat quos ēt dulcibus vbis ad pniaꝫ reuocabat: pceptisqꝫ salutiferis sanctis oibus dabat. i eo quoqꝫ spūs pphetie fuit ꝛ multa añ pdixit q̄ fierent. Sed cuꝫ multi languentes: nōnullisqꝫ malignis vexati spiritibus ducti curati sunt. Sed postea q̄ hic scissimus vir celo receptus est orationes ꝛ supplicantium vota a quibuscūqꝫ oblatas benignus audiuit: vñ ꝛ infiniti ppemodum q diuersis egritudinibus detinebātur: seu eius patrociniū peterent: ad sanitatē reuertebant

Et ppter in toto mundo ipsius nomen multa cuz celebritate receptum est votaqz ei quotidie plurima fiunt
cateru ac frequentissimis miraculis decoratur vt post apostolorum tempora rarus inuentus sit,ei com
parādus. Et lz aliis atqz aliis miraculis claruerit: hoc p̄ clarissimū vulgatissimūqz oium miraculoꝝ fuisse
creditur p post eius canonizationē cōsestim ecclesie Romane scismatū pturbationibus verate eius meritis ꝛ in-
tercessioē erroribus oibus eliminatis pax summa p̄ter spem mox reddita ē: q̄ vsqz in p̄ńa mirū i modū p-
seuerat. Et ppterea diuus ille Eugenius pōtifex cū inūerabili gaudio eū in scōꝝ nūero cōtulisset: hāc illi
celebrē pulchrāqz decātauit oratioē dicēs: Concede q̄s oip̄s deus. vt ecclesia tua q̄ i fine seculoꝝ meis
bis paradīa bti Nicolai cōfessoris tui v̄tutū ꝛ miraculoꝝ magnitudine choruscat ipius meritis ꝛ interces
sione eliminatis erroribus ppetua pace ac vnitate letet: Per dn̄ nostrū ꝛc. Hec de isto scō Nicholao: nō
qd volui: sed qd potui i eius laude: hoc in volumie dcā sufficiat: nō q ille meis aut cuiuscūqz alterius indi
geat laudibus: ac nō delectari opinet: sed ad ꝓfectus nostri grām: cū illius ꝑsepe indigeamus intercessione.
Et q̄maxie ego q meritis huius scissimi ac gloriosissimi cōfessoris multa ꝛ magna sepenūero bn̄ficia apud
deū cōsecutū māifesta fide dep̄hēdi: ꝛ potissimū in seuissima peste q̄ brixianā ciuitatē ano dn̄i .1478. inua
serat de grauissima ꝛ pestifera febre: eius ope ꝛ intercessioe me liberatū sensi: cū ꝑrius nulla mihi salutis
spes supereēt: q si antehac deuotionis vllū studiū a me debebatur: multo certe nunc amplius adhibendū
est: Cuius precibus crebro etiam expertus sum plurimū in me valuisse: Huius autez anniuersalis festiui-
tatis dies decima mensis septembris celebratur.

Nicolaus eius nois quitus papa natioē lucēsis: sed potius lu ēsis ex Sarzana oppido Thomas Papa.219
āica vocatus p̄re Bartolomeo physico humili loco ꝛ familia natus hoc āno Eugenio pōtifice
oium suffragiū pōtifex creatus sedit ānis .8. vir certe tāto pncipatu dignissimus ꝛ q̄necessarii 1447
simus: oiumqz liarū scientissimus: ac viroꝝ doctorū amantissimus: quos cū liberalissimus hīc-
tur vndiqz posuit: ꝛ vbicūqz semp ꝛ pecunia ac officijs mirifice iuuit: hic cū oium v̄tutū orna-
tissimus eēt: ꝛ in deū hoiesqz bn̄meritus vno ꝛ eo sequēti āno ꝛ episcopatū: cardinalatū ac pōtificatū cū maxima
adeptus ē pace: q cū pōtificatū inijsset p̄ter oium spem: oēs mox pncipes cū eēt cōsilio ac v̄tute illustris: i
oēs hūc fauorabiles: cuius rei ea motus Felix pōtifex vir optimus: cū cerneret id a deo factitatū ꝛ scis
ma ecclesiasticū tādiu exortū i magnā seditionē ꝛ ecclesie romāe pnicē euāre: eucestigio hortāte etiā Fede
rico cesare pōtificatu se spōte abdicauit: Qua ex re Nicolaus visa hois hūanitate stati galeꝝ cardialatus
ei trāsmisit: ꝛ Sabaudie ac germāie totius legatū cōstituit: Qua cōcordia adeo non mō letatus ē populus
Ro. sed ēt totus mūdus a tāta seditioē liberatus. Nicolaus autē ne ingratus erga deū tāti bn̄ficij videret
supplicatiōes admodū celebres cū populo ꝛ clero hūit: idē fecere oēs italie populi. Ea igitur auctoritate ꝛ
grauitate ac grā pōtificis pncipes pmoti ad bella tādiu cōcitati aliq̄diu subsiluer. Et Federicus tādiu im
perator creatus vna cū Leonora coniuge noua ꝓ corona accipiēda Romā cōcessit: ꝛ ab ipo ungi coronaz
ꝛ hidactionē accepit. Multa. n. gloriosus hic pōtifex in vrbe ꝛ extra edificia magnifice edificauit: ꝛ q̄ma-
xime in vaticano pōtificale palaciū sumptuosissime extruxit: ꝛ muroꝝ ingentē molē ibidez incohauit: qui
bus coerceri hostes possent: ne pōtificis edes diripe possent: Pantheon quoqz: qd scā Maria rotūda vo
catur plūbeo tecto restituit. Tēplū ēt sci Theodori a fundamētis erexit: ac sci Stephāi ecclesiā restituit: pō
tē miluiū ꝛ vrbis menia instaurauit: ac vrbis vicos vbiqz ferme strauit. Hūtur adhuc multa eius vasa aurea
ꝛ argentea: necnō ꝛ cruces gēmis ornate: ac sacerdotalia vestimēta auro ꝛ argēto intertexta: q̄ eius magni-
ficentiā nobis ondāt. libros ꝑpulchros isinite multitudinis: cū adhuc impm̄ēdi ars nō ꝓdisset exscriber fe-
cit. Elemosynas multas in paupes ꝛ v̄gies erogauit. Expers oio auaritie fuit. Gratus erga se meritos: iusti
tie ꝛ pacis amator atqz auctor ꝛ cōseruator fuit: iubileū hūit: ꝛ beatū Bernardinū canonizauit: ꝛ oia ꝓspe
ra ei successit. tādē cū captā a turcis cōstātinopoli audiuissz: dolore aiq° plimū cruciabat: modica febre sau
ciatus diē clausit extremū ꝛ i beati petri basilica sepultus fuit: cuius sepulchro hoc epitaphiū iscriptū habet.

Hic sita sunt q̄nti nicolai antistitis ossa. Tum bernardino statuit sua sacra senensi
Aurea qui dederat secula Roma tibi Sancta iubilei tempora dū celebrat.
Consilio prudēs virtute illustrior oi. Cinxit honore caput federici coniugis auro.
Excoluit doctos doctior ipse viros. Res italas icto federe composuit.
Abstulit errorē: quo scisma infecerat orbē. Attica Romane complura volumina lingue
Restituit mores menia tēplaqz domos Prodidit en tumulo fundite thura sacro.

Huius celebrē memorādamqz vitaz franciscus philelphus tollētinus cōposuit ꝛ miris eū attollit laudibus.

¶ Libertas Mediolanensium hic incipit.

¶ Philippomaria Mediolanensium duce sine liberis hoc anno defuncto mediolanenses animi erectis in 1447
libertatem sese redigentes Venetorum more viuere statuerunt. Sed cum nouus viuendi modus in popu
lo accessisset: statim in Regno maxima seditio excitata est: Quod Franciscus foscarus Venetoruz dux
qui totius Italie dominatum cupiebat: quum eius castra apud Soresinam agri Cremonensis villam sta
tiua haberent: animaduertens q Cremonam Francisci Sforcie ciuitatem tumultuantem adiuuantibus
guelphis in deditionem recipi posse sperabant: Statim in Laudū ciuitatem mouent: Et eucestigio dum
oppugnarent Laudū Placētiā dedētibus se spōte ciuibus in fidez recepit: missis illico eo mille qngentis
equitibus: q placentinis potissimum auxilio forent: siqua vis ingrueret. His gestis papienses etiam pol-

licitatio ubus multis alijsq; modis in sententiã z fidẽ reducere tẽtauit: Sed papiẽses lz extrẽa queq; mala pati vellẽt q̃ venetis ob ẽperare: verũ tamẽ coz potẽtiã statĩ vrbẽ Frãcisco sforcie tradiderũt. Frãciscus aũt Sforcia eo ipõ ãno ex piceno pulsus: cũ intelligẽt ex morte soceri sui Philippi ducis venetos oiacceu pare: ee cui quo potuit cursu cũ vniuerso exercitu Cremonã vẽit: z psidijs i ea positis: statĩ a papiẽsibus so catus vrbẽ illã in suã potestatẽ recepit: qbus gestis a mediolanẽsibus sũmo oium cõsensu copiaz dux 9 venetos delectus ẽ: q maximis opatis exercitibus euelligio placẽtiã medio autũno cũ vniuerso exercitu ptẽdit: Ea.n.ciuitas sirmissano venetoz psidio a Thadeo estẽse duce defensabat: locatisq; castris vrbez naualĩ terrestriq; oppugnatiõe tãdẽ cepit z in suoz pdã cõuertit. Tãtã eni in diripiẽdo vrbẽ ferũ pmisisse rabiem: tãtãq; libidinẽ effrenẽ vt nihil bũani aut diuini iuris aliter fuit reseruatũ q̃ si in turcos fuisset seuitũ. Illic z matrone z vgines z religiose ibidẽ ludibrio date fuerũt: z alia multa enormia: nec qdẽ dicenda in ea gesta fuere. Aderãt eo in plio sforciani z brachiãi oẽs milites z oiuz q̃si italicoz robur. Franciscus picenninus: Guidacius mãfredus Fauẽtinus. Ludouicus vermes Carolus gõzaga: atq; alij miores copiaz duces: Hec n. magna laus Frãcis. sforcie fuit q̃ hyeme z imbriũ maxia inundatiõe tãtã vrbẽ cepit: q̃ res maximũ hostĩ incussit terrorẽ: sequẽtiq; vere Frãciscus expugnatis multis venetoz castellis ẽt eoz classem q̃ cremonẽses vexabat bõbardis disiecit: z ad tãtã despatiõnẽ pfectũ classis redegit: cũ tueri classem nõ possent: q̃ eã incẽderit. Frãciscus aũt de Cremona nõ ãplius sollicitus q̃ classem hostiũ sustulisset i gerã abduca... Michaleto congniola philippo añ dempti mouẽs: statĩ Triuliũ z q̃cũq; alia miora castella recepit: At Carauagiũ ãt: qd firmo hostiũ psidio munitũ erat deueniẽs ibidẽ castra locat. Veneti ãt ne sui d castra mediolanẽses occuparẽt: q̃ se actũ eẽ putãtes: z ipi eo mouẽt. Cõuenerat ãt ibi oẽ robur venetoz z mediolanẽsiũ florẽtinorũ. Michaletus congniola pimarius venetoz impator cũ ingẽti magnatoz pcerũ societate z Frãciscus sforcia cũ ludouico Gõzaga: Bartolomeo coleonio z alijs plurimis vbi post aliquot dies postq; crebra virtusq; pua certamia ad summã dimicationẽ vẽtũ ẽ i via sĩ paludis vndiq; circũdata in quo qdẽ certamine venetoz exercitus superatus adeo fusus z psligatus fuit: vt ad quoq; hostiũ multa cũ ditissimis spolijs capta fuit: z vexilla venetorũ florẽtiorũq; ẽt capta mediolanẽsiũ multa i maiori ecclesia appẽsa fuerũt: qbus gestis statĩ mediolanẽses p Frãciscũ brachiũ Laudã ciuitatẽ expugnãtes receperũt. Frãciscus ãt sforcia hostẽ insecutus Brixiã venit: z eã cõfestĩ obsidiõe cinxit: Qua calamitate pmoti veneti de se actum putãtes cũ frãcisco pacẽ cõposuerũt: hoc.s.mõ vt rebus inter se: z venetis florẽtinisq; pacatis veneti z florẽtini sexdecĩ milia nũmũ aureoz singulo mẽse cũ aliquot militũ turmis frãcisco dare cõpromiserũt: donec mediolanũ in suã ptãtẽ arbitriũq; reciperet. Iuxta itaq; hoc mõ iter pdictos cõuẽtiõe: cũ iã iter Frãcis. cũ ipm z mediolanẽses q̃dã suborte eẽnt simultates. Frãciscus allectis ad se quoscũq; potuit copiarũ ducibus i mediolanẽses se cõuertit: z haud multo post oẽs fere eoz ciuitates in deditionẽ recepit. Et deide post multas datas acceptasq; clades: postq; lõgã z grauẽ oppugnationẽ: vtpote media hyeme post ẽt defectionem z murũ a i hostes trãsitionẽ: aduersantibus quoq; postmodũ venetis: florẽtinis z Alphonso Rege q frãcisci successibus inuidebãt: z eius potẽtiã formidabãt: nihilominus ãno a natiuitate dñi nostri Iesu christi. M cccc. xlviij. pcuratiõe vicecomitũ: z Gasparis de vicomercato comitis ac alioz nobiliũ mediolano potitus ciuitatẽ venetis q̃ frãcisco cõmittẽ voluerũt: sed cũ res nõ fauste sibi succedẽt: Alphõsũ regẽ frãcisco inimicissimũ veneti sollicitãt ne anteq̃ frãciscus inualesceret ducatu mediolanẽsi deiicere tentaret: z cũ ad id florẽtinos tẽtarẽt florẽtini q Cosmi medici cõsilijs regebãtur aduersarij francisco nũquã posse responderunt. Verũ adueniente Iubilei tempore Nicholaus pontifex pacis amator auctoritatẽ suam interponente inducie per annum omni populo date sunt: vt oibus liberẽ ad iubileũ Romã ire liceret.

1448 ¶ Solis defectio hoc ãno quarto calẽdas septẽbris hora.6.facta ẽ: Quo anno maxia z cruentissima bella multis in locis surrexere. In anglia enim z in gallia germania Flandria Prusia: panonia: apulia: ac i vniuersa italia vt dictũ ẽ, cedes: rapine: direptiões: incẽdia: vastatiões et innũera ppe mala et dãna subsecuta sũt Grecia vero mortuo Amurato turcorum principe multo maiora illata sunt damna z seuiora bella Mahumeto eius filio excitata sunt. Sequenti deinde biennio tanta vbiq; fuit pestis: vt de multis pauci remanserunt: Id etiam malum frequentes terremotus indicarunt.

¶ Frãciscus itaq; Sforcie filius Philippi Marie ducis gener Mediolano tandẽ hoc anno tertio calendas martij iure hereditario potitus quartus mediolanensiũ dux efficitur z vna cũ vxore Blancamaria regnauit annis.16.z mẽse vno. Uir certe in dicẽdo acerrimus: eloquẽtissimusq;: qui sua eloquentia magnanimitate fortitudine liberalitate atq; prudentia z sapiẽtia veteres quasi imperatores sine controuersia superauit: z in re militari adeo semper victoriosissimus fuit: q̃ post Cesarẽ par illi in tota Italia non sit inuentus. Hic namq; ab ipsa sua adolescentia cum Sforcia attendulo patre suo viro fortissimo militare cepisset etiam eidem mortuo in rebus bellicis adhuc adolescens animosissime successisset: Qui etiã ipsa in iuuenili etate quantas in primis contra brachiuz supremum omnium imperatorem contra florẽtinos venetosq;: contraq; Eugenium pontificem contra Mediolanenses liguresquoq; ac Gallos transalpinos: cõtra z omnes: vt ita dixerim Italos obtinuerit victorias: multis in locis clarissima extãt trophea: q̃ illum super ethera vexerũt: z q̃ clarissime gesserit in multorum poetarum oratorumq; scriptis versantur: cuius etiam historie z poemata de suis operibus edita publice leguntur. Ipse eni suo seculo orbem terruit italiaz lacerauit picenum cum tota prouincia z mediolanum cum toto regno sibi subijciens multos antiquorum in

rebus strenue gestis superauit. Cumqz sepenumero cōflixerit: vt par est: nūq̄ sine honore discessit: nūq̄qz certauit qn profligato victo ac lacerato hoste: palmā sue virtutis retulerit: Eius aūt sapiētia: ⁊ idustria Guelphor ⁊ gibellinor factiones ex italia aut sopite aut sublate sūt: eo qđ oēs tāq̄ bonus ciuis pi vno aio haberet. Cuius exēplo multi potētatus ducti: idē fecere. Hic itaqz mediolanū ingressus cū ex intestinis odi s ⁊ seditionibus ita dirutā vastatū cenosumqz inuēisset vt nulla qī tāte ciuitatis facies inesse videretur. Collapsa .n. erat iouis castrū deserti erāt vici: cenosa vniuersa ciuitas: ⁊ ciuium rerū charitate laborabat cā omnes artifices oēs: aut pulsi aut sponte ad exteros necessitate compulsi profugerāt qđ plura. Nullum vt ita dixerim vrbanitatis: aut pietatis aut religionis indicium in toto regno inuenit. Sed clementissimus princeps quatriennio post suor subditor calamitatibus pmotus: pacem cū venetis pntile cōposuit ⁊ ad illaudandas et ornandasqz ciuitates componendosue hominum mores animum adiecit: ita vt breui cōualescens meliorē faciē prese tulerunt. Cuius exemplo pmoti veneti: ferrarienses florentini: alij quoqz italie potentatus id ipsum in suis effecere vrbibus: pp quod non solum dux sed totius pāe pr merito appellari potuit Genuenses aūt inter se dissidētes: viri bonitate ⁊ clementia allecti vrbē suā cum vniuerso suo dn̄o eidem crediderunt. Ipsum enī francor rex: ⁊ Burgūdie ac Sabaudie duces ⁊ vniuersa italia tanq̄ patrē venerabantur: ⁊ tanq̄ omnium patrē ⁊ patronū excolebāt. Ipse enim per magnifice ac splēdide tū mediolāi: tū alijs in vrbibus edificauit: ⁊ in primis castellum iouis: Mediolani paulo ante a libertate dirutum, sumptuosissime in hāc q̄ cernitur formā a fundamētis extruxit aliud celebre ⁊ munitissimū in laudā ciuitate: maxima impensa cōfecit hospitale magnificentissimum ⁊ sumptuosissimum in sanio quasi extructionibus in vrbe fūdauit. Tēplum maius tandiu inchoatum sua opera maximū incremētū accepit. Sacella nonnulla ⁊ monasteria tam mulierum q̄ virorū edificauit ⁊ q̄ maxime extra portā Cumanā apud scām Mariam incoronatam ordini nostro celebre monasteriū cum ecclesia diuo Nicholao de tolētino dicata suasu vxoris Blanche marie a fundamentis edificauit. Hic ⁊ si cunctos prudentia ⁊ felicitate pricipes sui tpis excelluisset: in senectute tā velut alter Salomon: mulierū ardore deceptus nimiū preuaricatus est: id tamē in eo laudabile fuit: q̄ licet in venereā intēperātiā turpiter ageret: nullā violenter aut inuitā sibi sumitti passus est. Tādē sex post se relictis ex vxore masculis ⁊ duabus femellis anno a natiuitate dn̄i nr̄i iesu christi .1466. martio mēse mortuus est: valde longeuus funeratusqz cū ingenti pompa in maximo vrbis templo loco sublimi.

¶ Borsius estēsis marchio ⁊ primus ferrarie dux: Leonelli marchionis frater: ⁊ Nicholai estensis filius: 1449
hoc anno leonello fratre nam maiore defūcto i regnū ferrarie succedens regnauit ānis .xx. vir certe ingenio diuino et moribus supra hoiē: i q̄ nihil fucatū: nihil subdolū: nihilqz nisi magnificū: aut excelsū: aut admirādū erat: cuius qdē verba sapiētia plena: opera āt grauissima: ⁊ semp regia: quare eius oio oia: tū q̄qz actio regalis erat. Et ppea ei oia secūda semp fuerunt ⁊ fausta. Deus enī ipse q curat: ⁊ diiudicat oia eū quoad vixit in oibus comitari visus est. Vnde et vniuersi totius orbis principes ipz tāq̄ simulachrū oīs virtutis: ⁊ laudis semp cōtēplabāt ⁊ venerabāt. Ad eū quū Federicus cesar accessisset visa hoīs celsitudie: ⁊ ai magnitudine illā mutine ⁊ regij lepidi ducē primo creauit. Deinde exactis multis annis romā accedēs a paulo pō laute magnificeqz exceptus ab eodē ducatu ferrarie insignitus fuit. Hic itaqz Borsius leonello marchioni fri: ⁊ ipse nullo filius successit. Nicolaus āt pr quū hos ⁊ alios ex pellicibus genuisset filios semoto effectus: alios ex vxore suscepit liberos: vz herculē ⁊ sigismūdū: quos moriēs regni heredes sub leonelli predicti filij tutela reliq̄rat. Sz Leonellus pie defūcto quū eēt regnādi cupidus fratrib paulo fratribus legitime natis eos neapoli relegauit: ⁊ regnū oē occupauit. Cūqz ⁊ ipse Ludouici gonzage sororem haberet vxorem ex ea Nicholaū tantū suscepit filiū. Quo nato nō ita multo post ⁊ ipse moriturus: quū idē nicholaus filius filius pre etate regno aptus nō eēt: hac cōditiōe i Borsiū hunc impiū trāstulit: vt post ipsius interitū Nicholao ipsi filio regnū restitueret: ⁊ iureiurando affirmaret. Borsius itaqz principatu suscepto: quū eēt prudentissimus ⁊ optimus vir confestim herculē ⁊ sigismūdū a Leonello relegatos in regnū a neapoli reuocauit: ⁊ eos ac Nicholaū tanq̄ filios charissimos oēs habuit. Adueniēte deniqz Borsij dormitione hercules ⁊ nicholaus ad principatū aspirabāt. Hercules q̄ esset Borsio germanus natu ⁊ legitimus patri: sibi qz regnū deberi iure hereditario predicabat. Nicholaus aūt ea se ratione q̄ erat natus de Leonello: cui Borsius fidem dederat regnū filio restituturū. Sed hercules: vt erat aio ⁊ calliditate pstātior: venetorum auxilio fretus: cui cōfestim biremes: ⁊ falcatas naues ac pecunias cum pugilibus transmisere: nouā ferrarie arcē occupat: ⁊ eius frater sigismūdus veterē inuadit. Nicholaus vero cōperto q̄ hercules munitiora occupasset ad Ludouicū auunculū mātue principē cōfugit: ⁊ sic hercules nicholao secluso regnū obtinuit. Ad Borsiū autē rediens: cuius innumere ⁊ celeberrime sūt laudes ⁊ preconia magna: dico q̄ fuit tanto ⁊ multo maiore imperio dignus si corporis pulchritudinē: fortitudinē: sapiētiā: prudentiā: cōsilium: magnanimitatē: celsitudinē: munificētiā: iustitiā: liberalitatēqz: ac pietatē: atqz alia que in hoie bona reperiri possunt inspicias. Erat enī diuinar humanarqz litterar egregie doctus: ⁊ ppterea doctor virorum ardentissimus amator fuit: ⁊ vndecunqz habere potuit in gymnasio suo ad se conuocauit: eratqz castus: pudicus ⁊ honestus: que res raro in principe inuenitur. Diuinū cultū deuotissime excoluit: pontificē max. ⁊ ecclesie prelatos: ac religiosos oēs honorauit: honorauitqz reliquos christiane fidei principes: aquibus et summe meruit honorari ac diligi nulli vel magno vel paruo iniuriā facere voluit: sz sua sorte cōtentus sm doctrinā apostoli cū oibus semp pacē habere voluit: ⁊ ppterea a nullis aliqua molestia vnq̄ lacessitus fuit

hic vrbē ferrarie miris et preclarissimis edificijs tum publicis: tum priuatis quasi paradisū fecit. Nā arcē nouā et curiā pulcherrimis edificijs clariores reddidit: et alia superbissima edificia intus et extra admiratiōe digna edificauit. Mēia quoqꝫ vrbis magna ex parte restituit: et Monasteriū insup toto orbe celeberrimū ingenti īpensa ordini Cartusiēsiū a solo cōstruxit ac alia pluria restituit. Deniqꝫ cū ꝫ deo deqꝫ oībus gētibus bene meritus fuissꝫ āno regni sui. 22. ī pace qeuit. Cuius corpus apō carthusiēses ingēti pompa delatū: humili loco sepelliri voluit: nullis ex se relictis filijs.

Iubileus hoc āno Rome refertissimus hoīū frequētia fuit. Quo tāta hoīū mltitudo accessit: quāta nūqꝫ ātea accesserit: vñ cū e vaticano semel pōtificis bñdictione suscepta pegrini ad vrbē redirēt: factaqꝫ esset

1450 cuiusdā cardinalis mula obuia: et neqꝫ veniētes: neqꝫ redeūtes ob sequētiū mltitudinē cedere possēt: cadēte vno atqꝫ altero sup mulā: illā a multitudie iā oppressā: ad ducēta hoīū corpora et equos tres suffocata in pōte hadriano fuisse cōstat: mlti ēt a latere pōtis ī flumine cadētes in vndis periere. Dequibus mlti eorū in scō Celso haud lōge a pōte sepulti sūt: reliqui vero ī vaticāo in cāpo scō. Eorū āt pecunijs qui mortui fuerant: due capelle adhuc extātes añ pōtē edificate sūt pōtifex aūt eorū vices dolēs: totū fere ānū illū celebrationibus et stationibus cōsūpsit. Eo. n. ī Iobileo Nicholai pon prudētia diligētiaqꝫ nulla ad victus necessaria tante multitudini vnqꝫ fuit.

Pestis hoc āno multis in locis italie et qꝫ maxie mediolāi deseuit: vbi ad. 60. milia vrbāe multitudinis extinxit: et per agrū mediolanēsem feda strage ēt deseuit. Sequenti vero anno adeo vbiqꝫ peste laboratū est: vt pauci de multis supfuerint: quod quidē malū preter penuria magna ēt supior solis defectio: et frequentes terremotus indicauerre.

Amurates septimus othomanorū turcorū pricipum rex Mahumetus regis filius hoc anno: vt nonnullis placet posteaqꝫ in asia minori annis multis turcis impasset: et Mustapha patruū suū supasset: atqꝫ tā in grecia qꝫ in asia multa bella cōfecisset: ac multas victorias ꝯ inimicos obtinuissꝫ: ēt multas vrbes attice: boetie: phocidis: achaie: macedonie: thracie: et grecie occupasset: tādē diu Scanderbechū virū fortissimū ob dē

1451 negatū sibi tributū in croia illiricorū vrbe diu obsedisset: nec obtinere potuisset tedio ai vexatus morbū cōtraxit: p quo stati mortē obiuit Mahumeto filio successore relicto. Fuit amurates hic multarū linguarū nō mediocriter doctus: facūdus insup: ac acer: et astutus: reiqꝫ aliene ac glorie cupidus: aio quoqꝫ grādis et sui secutus: qui plurima potius pditionibus et latrocinijs qꝫ bellis: vt turcorū mos ē suo adiecit impio.

Michelettus flamineus ex cotignola oppido: et atēdula familia natus ipigerrimus qdē vir: et inter primarios sue etatis rei militaris duces annumeratus his tpibus quū plurimis annis vniuersales venetorū copias deduxisset: et facinora multa ac pclarissima gessisset a Francisco sfortia superioribus ānis ī carrauagiēsi cōflictu fusus et pfligatus: veritus accedere venetias: eidē francisco sfortie nepoti suo iā mediolanēsiū duce cōstituto hoc anno inhesit: et militiā iā etate grādeuus ab se oio reiecit. Et iā gestis amator existēs Franciscus nepos illi porzolū oppidū in agro derdonēsi cū annua pēsione dono dedit: vbi reliquū vite sue tps ī pace contriuit. Fuit hic michelettus magni ingenij, et fortitudinis vir: et rei militaris scia pclarus: ac victoriosus. Qui apud venetos militās philippi ducis mediolani castra apud padi insulā in agro cremonēsi penitus eruit: et magnā ipius militū partē cepit: et cremonā dictionis tūc iā francisci sfortie a philippo socero suo obsessā liberauit: vniuersā deinde gerrā abdue philippo ademit: et in venetorū potestatē redegit: vbi transuadato abdue fluuio: vniuersū mediolanēsē agrū peruasit: et multa incendijs et populationibus deuastauit: et ad ipsas vsqꝫ mediolanēsis vrbis fossas accurrere nō extimuit. Inde direpto Briātie monte briuiū oppidū cepit. Quūqꝫ etiā ad Lechū oppidū nā munitissimū puenisset: q ē larij lacus caput: et quū igenti virtute oppugnare cepisset: diuqꝫ obsedisset: post inumeras datas acceptasqꝫ occidiones: quū iā vniuersus eius exercitus qꝫ inedia et hostiū vulneribus deficere cepissꝫ: et quos ad extremā maciē redegissꝫ: re īfecta abiēs brixiā venit. Seqnētiqꝫ āno mortuo philippo: quū in gerrā abdue cū inumerabilibus copijs ꝯ Frāciscū sfortiā missus fuissꝫ apud carauagiū oppidū ī plio ab eodē Frācisco fusus et pfligatus ac dissipatus fuit. Eā ob cōfusionē sibi cauens a venetis defecit: et in ethruriā p aliquod tempus se contulit: donec frāciscus nepos suus mediolanum obtinuit.

1453 Cōstātinopolis ciuitas: totius oriētis columen: et vnicū grecie sapiētie domiciliū: hoc āno. 4°. cal. Iunias a Mahumeto turcorū pncipe p. 50. dies obsessa et expugnata capit: diripit: et fedat: ī cui⁹ qdē captiuitate tātā exercuit crudelitatē qꝫ tā vnqꝫ factitatā fuisse legamus. In primis n. Cōstātio ipius vrbis Imperatore ī pugna a iānizarijs turci iterfecto: eius caput abscidi pcepit: et haste suffixū p castra ad terrorē deferri mandauit: ide vrbē īgressus nobilitatē oēs stati occidit et Sacerdotes ac Ministros diui quoscūqꝫ reperit: crudelē īmodū laniauit: deide plebē oēs ī fūtutē redigēs ī Asiā trāsmisit. Sacras postmo virgines pprēs stuprare fecit: et matronas oēs ac adolescētulas pstituēdas obtulit qbus gestis oia vrbis bōa ī predā dedit et sacra tēpla īgressus oia fedauit et ablatis qbuscūqꝫ bōis imagines oēs dei et sctorū ab ipsis delere fecit sublato qꝫ Crucifixi dñi nri iesu xpi simulachro p derisiōē in castra portato sputis luto et saxis ipetito cū oi pplorū feditate pollui fecit: Nobile deide sācte Sophie tēplū spurcitie Mahumeticee dedicauit et oēs vrbis cāpanas deponere fecit: Id ipꝫ ī perā genuēsiū coloniā seuissimū canis egit: nec facile scripto mādare posset: qꝫ et quāta ī subactā ciuitatē dedecorosa exercuerit facinora. Potito itaqꝫ capite oia facillime obtinuit. Peloponnēsē stetiꝫ oēs armis deuicit: et populū in ea insula repertū similiter ī seruitutē redegit. hoc idē in achaia:

armania: Epiro: et maiore macedonie parte egit. Bulgariã quoqz totã mox christianis abstulit: et rasiaz Seruiã: z quicqd ab Andriopoli Sanuium vsqz ad amnem z Danubium interiacet inuasit. Valachia in super paulopost timore concussa: pro maiori parte ad ipsum defecit.

¶ Sucassianus felicissimus persarũ z Armenie rex ac victoriar preclarus, pp̃ũ nomẽ assimbeus erat hoc ãno (ẽs alias gẽsa) psar rege deuicto z profligato ac interfecto psis imperare cepit: z nunc vsqz .35. ãnis regnauit: 1454
hic primũ armẽie regulus existẽs: cũ cẽt aĩo vasto z bello potẽs ac scientissimus qui sepe paucioribus copijs magnos fuderat exercitus: cũ superiori ãno minus sapiẽter oratoribus gẽse psar regis respõdisset: iratus rex bellũ ɔ cũ mouit, pq̃ Assimbeus hic: z si viribꝰ impar videretur nihil aĩo territus cũ eo ɔfligere nõ recusauit. z de ipso tãdẽ victoriã obtinuit. Zenza aũt domũ reuersus denuo alios exercitus z multo plures cõgregãs cũ ɔiuge z liberis psar more in cãpũ pugnaturus ɔ hũc Assimbeũ venit eo aĩo: nisi vt vindicta supta nõ rediret. Assimbeus ãt loco tutissimo sedẽs: quũ zenza eidẽ exercitũ admouisset e loco vbi ɔsedebat insurgẽs regẽ viriliter inuasit: z ppꝛijs manibus ipsuz interfecit: captiuqz eius filiũ in psar regẽ statĩ secũ coronare fecit: atqz ita sedati psar motus: z Assimbeus cũ regio filio vsqz i taurisio vrbẽ: q̃ psar columẽ ẽ, psi cisci: ibidẽqz oĩa oppida z arces occupãs: quũ satis cautũ sibi putasset nouũ regẽ publice obtrũcans pfico regno potitus ẽ. Quo potito oĩbus formidabilis eẽ cepit: potẽsqz factus Sucassianus appellat: qd latine magnũ vir significat. Qui quũ postmodũ bactrianos: medos: z pthos: ac vniuersũ pene oriẽtẽ armis sibi subgisset: solus post alexãdrũ bella gẽtibus finitimis intulit. Deinde cũ incredibili apparatu: z innumerabilibus copijs mesopotamiã ingressus babylonẽ z caras soldani vrbes magna vi oppugnare cõtẽdit: atqz i syriã z egyptũ pdabũdus ire pposuit. Cũ hoc ãt Calyxtus põ. amicitiã quãdã inchoauit: z ipse magnũ honorẽ põ. detulit: cuiꝰ ẽt suasu magnas turcis calãitates intulit. Ad hũc ẽt senatus venetus incropõte pdito quẽdã oratorẽ misit: q auxilia ɔtra othomanũ turcũ expostularet. Neqz ab eo exoratus ɔsestĩ hic pnceps copias suas recẽsuit: z i Othõanũ misit: eiqz primo ipetu sinañ citatẽ cepit. Quã ob rẽ tũ eũ repẽte oratorẽ et exoratũz misit: dicẽs p fidẽ sui Mahumeti: quã ãbo sequebãt ne ipediret xpianor interitũ: sz cũ eo pacez coiret. Respõdit Sucassianus mahumetica lege cauerĩ: vt, pmissa fuerĩt: se eiz pon. christianor max. senatuiqz veneto pmisisse q turcos e suis sedibus pelleret: ac sic oratorẽ a se dimisit: z statĩ q̃ta potuit celeritate cũ vniuerso exercitu trapezũtã inuasit: illataqz ibi filio regis turcor clade: z maxia strage ad .30. turcor milia interfecit. Qua clade idẽ filius supatus cũ paucis pugnatoribus ɔstãtinopoli fugit: sed z post multas alias strages turcis illatas vterqz. s. Suncassianus z Mahumetus cũ innumerabili multitudine nõ lõge ab armenie mõtibus bis adinicẽ cõfluxere: ptio: z i pmo qdẽ ɔgressu regis filius cũ .30. milibus eqtũ bassaz Othomãi q .40. milibus pcerat cũ multis pncipibus deleuit z interfecit. Quod vbi Mahumeto renũctatũ est: ita aĩo cõsternatus est: vt lachrymãs cecideri i terrã. Sz a suis mox castigatus quũ sedato dolore surrexisset motis castris inter duos mõtes descẽdit: ibiqz sua castra carris quasi vallo cinxit: z i eis tormẽta sprugardasqz multas locauit: tum quoqz z alios: q modicis pugnarẽt tormentis oportunis i locis disposuit. Ad quem quũ Sucassianus z eius filius cũ 350. milibus pugnatoribus puenisset: Othomani milites igne i bõbardis apposito simul oĩa excusserũt tormẽta: quo fragore insolito psar equi territi terga stati vterẽ: nec vllis frenis cohiberi potuerũt: qn p arua mõtesqz diffugerẽt: quos turci insecuti vsqz ad psar tẽtoria puenerũt: z hostibus ac tẽtorijs direptis maiore qdez cũ icõmodo: sz plurimi cũ gl'a in castra redierũt. 50. eteiz milia vtriusqz exercitus illo in cõflictu desiderati i ferũtur decẽ. s. Sucassiani z .40. ex Mahumeti copijs. His gestis mahumetus in etholas redijt nouos ɔstaturus exercitus. Sucas. vo i tauriz pfectus ẽ relicto in exercitu relictis filijs. In eo eiz cõflictu Assimbei filius audacissimus: quũ posset honeste fugere ter retro reuersus in hostes incurrit: sz tertio fortissime pugnãs occisus ẽ. Inde aliquot interiectis diebus Assimbeus cũ turcor rege pacẽ inijt: z natos suos mutuo ɔiugio copulauerĩ. Ad hũc veneti mũera magnificẽtissima z i nulla armamẽta chalybea z alia atqz alia misere dona. Hic.n. Tãburlani more Xerxẽ: Dariũ: por: z magnũ Alexãdruz z virtũ magnitudie ac rer pstãtia supauit. Nec legimus quẽ q̃ adeo innumerabiles copias tãqz ingẽtes exercitus in vnũ coisse: veluti hic. Ferũt.n. hunc equitũ .600. milia z totidẽ peditũ cẽteriusqz belli apparatus locupletẽ: tẽtoria eius gẽmis: ac vario lapillor genere distincta.

¶ Vgur ãt machmeth pmogenitus huius serenissimi Suncassiani regis supest: de quo mira i rebus bellicis referuntur facinora.

¶ Par inter venetos et Frãciscũ sfortiã mediolanẽsiũ ducẽ diu ab ipsis tẽtata hoc ãno idibus aplis initis fe- 1454
deribus inductu z ope Symonetti camertini ordinis eremitar sancti aug. pcomis clarissimi hac lege firmata ẽ. Vtiqz cuiqz ãte id bellũ fuissent redderent: pter gerã abdue: quã Frã. d veneti ceperat: quũ cẽt ãtiqssima mediolanẽsiũ iurisditio. Que par maxie inter venetos z Fran. sic cõposita: vt firmior ab oĩbus hrẽt: pon. sua interposuit auctoritatẽ: atqz i ea statutuz ẽ: vt si que deiceps dissẽsiones: discordie ve oriren eas tollerẽt. Ius potestatẽqz pon. Ro. tradebãt: vt qz si quis arma alteri inferret: cognita a pon. cã: is stati coĩs oĩus hostis hrẽtur. Ea itaqz optia par ãno z die pdictis dictata: z p oẽs publicata fide et iureiurãdo adhibito firmata est. Qua quidẽ pace nulla patrum nostrorum memoria maior: diuturnior: vtilior: aut sanctior visa: aut audita fuit.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Antonius florẽtinus archiepũs ordĩs pdicator, pfessus sctissime vite z mor honestate vir: z sacror dogmatũ accurate doctus his tpibus ordĩs iuri ornamenti gla z mor ac sctimonie pstãtiã apud oẽs italos

maximo hitus est in p̄cio. Qui multa ꝛ grādia volumīa magno qdē ɔfecta labore lōgisq3 lucubrationibus posteritati reliquit: q̄ legētibus atq3 audiētibus magnā afferūt doctrinā ꝛ voluptatē. E qbus extat sūma accuratissima i casibus ɔsciē sacerdotibus pnecessaria: s3 ꝛ multos historiaꝝ libros ad erudiēdos mortales cōposuit. Tādē3 deficiens nō sine magna scitatis opinione fuit: quū crebris miraculis claruerit. Cuius aūt scū3 corpus ex domo episcopali ad sāctū marcū ordinis sui delatū cū magna ppl'oꝝ frequētia: ꝛ veneratione sepultum fuit.

¶ Leonardus de vtino eiusdē ordinis ꝓfessor ꝛ sacraꝝ lraꝝ doctor hisdē tpibus tū diuinoꝝ eloquioꝝ: ꝛ studioꝝ humanitatis doctrina: tū multa prudētia: ꝛ ciuiū suoꝝ gratitudie claruit: ꝛ multos tractatus ꝛ quidē egregios ad pplos erudiēdos de sanctis oibus p totū āni circulū post se reliquit.

¶ Alexāder de saxoferrato ꝓuīcie āconitane oppido ordinis eremitaꝝ diui Aug. generalis prior ꝛ tituli sancte Susane Cardinalis presbr theologus ꝛ phūs scietissimus: et in dicēdo vir eloquētissimus hac ipsa tēpestate disputādo: legēdo: p̄dicādo: ꝛ orādo vbiq3 max hitus ē i p̄cio. Qui l3 aliqd a se scriptū qd sciamus nō reliquerit: eius tñ vite integritas adeo vbiq3 scitatis speculū fuit: ꝛ oīsariā virtutē refragrauit: vt oēs ip sū3 futuꝝ maximū ponti. sparent: nisi imatura morte preuētus fuisset.

¶ Joānes rochus paplēsis ordinis nostri theologus ꝛ declamator sui secul'i celeberrimus: necnō ꝛ sui ordinis amator: ꝛ in hāc quā nunc hēmus obseruātiā: qua ꝛ nūc tātope lōgo postliminio illustrat' italia p̄mus fundator ꝛ instaurator: vir certe oīu3 virtutū locupletissimus hisdē tpibus floruit: ꝛ multa ad p̄dicatoꝝ ptinētia cōposuit: que viri doctrinā ꝛ integritatē p̄se ferre vident'. Ipse ei3 primus ad hāc nostrā obsuātiam sancti aug. i lōbardia initiū dedit: ꝛ ɔuētus sci aug. apud cremā oppidū nobilissimū fūdamēta iecit: ac aliud apud genuā vrbē maritimā multo labore restituit ꝛ auxit: tādē3 generalis obseruātium vicarius existēs āno dñi. 1461. mātue degens iā septuagenarius leui morbo in pace quieuit.

¶ Joānes itē de nouaria eiusdē instituti ꝛ ꝓfessionis religiosus: theologus ac phūs qdē grauissimus: ꝛ ipse hac tēpestate apud bergomū ob doctrine p̄stātiā: ꝛ moꝝ religiosissimoꝝ boni3 grauitate maximo fuit in p̄cio: vir certe preter theologie ꝛ phie dignitatē magni ɔsilij ꝛ prudētie decoratus. Qui suo cōsilio sua cōstātia Joāni Rocho predicto religionis instauratori plurimū auxilio fuit. Eidēq3 āno xi. i cōductiōe cōuētus creme successit: ꝛ magnū incremētū dedit. Indeq3 a bergomēsibus ad reformationē sui cōuētus anno dñi 1441. euocatus ɔuētū illū tū religionis obsuātia: tūq3 pulcherrimis edificijs ꝛ exquisitis ornamētis celebrimū breui tpis spatio reddidit. In quo qdē ꝛ innumerabiles adolescētes xpi seruitio ɔsecrauit: cū qbus ꝛ me indignū in āno dñi nri iesu christi. 1451. aggregauit. Obijt āt pr optimus ꝛ multo mēoratu dignus post lōgas ꝛ graues infirmitates in eodē cōuentu bergomēsi anno salutis nostre. 1456. mēse septēbris: ibidē3 ꝑ sepultus cū magna ppli veneratione. ¶ Nicholaus d aquapēdete ꝛ Piero. neapolitanus hoc tpe floruit.

¶ Joānē d capestrano aprutij oppido nō lōge ab aqla vrbe cōstituto ordinis B. Frā. ꝓfessu3 christiane religionis acerrimū ꝛ egregiū p̄dicatorē hac tēpestate fuisse: ꝛ me vidisse p̄dicātē3 ɔfiteor: viꝝ vtriq3 religiosis. quēq3 Blō. forolī. orator notis. amicis. qz sibi viꝝ magnis efferet laudibus: eo qꝛ vniuersa3 fermeitaliam p̄dicādo: docēdo: monēdo: castigādo ad bū beateq3 viuēdū multos christianos reduxiss3: ꝛ xpi vitā oibus vbo ꝛ exēplo imitādā ardēti desiderio ꝓposuisset: deide ad augumētū sui meriti id facinoris adiecit: qꝛ cū in pānoniā audiss3 innumerabiles christi fideles a turcis capi ꝛ venūdari: quo fiebat vt pueri oēs a xpi fide deficerēt vite ꝛ moribus turcoꝝ assueti. Animaꝝ fideliū pīculo ꝑmotus eo accessit: ꝛ suis exhortatiōibus grādi exercitu ibidē3 ɔgregato ɔtra hostes turcos ipetū fecit: ꝛ in festo sci sixti anni. 1456. ipso in acie existente ꝛ ppl'3 exhortāte apud belgradū trās danubij oppidū tāto cū ardore ꝛ ꝑicole pugnarūt: vt magnū de inimicis reportarit triūphū. Nā deniu3 de inimicis nemie qi p̄sequente fugiētibus ad sex milia hostiū occiderit. Eo deniq3 mortuo magnis coruscauit miraculis.

¶ Jacobus de la marcha appellatus ex oppido mōtisbrādoni ordīs sci Frā. ardentis. pariter ꝛ eloquētissimus vbi diuini v̄bi p̄co hisdē3 tpibus claruit: atq3 ea in disciplina copiosis. ꝛ eruditis. tractatus edidit: p qbus ꝛ multas ab emulis persecutiones ptulit. ¶ Enoch asculanus rhetor clarus hac tempestate docuit.

¶ Eneas familia picolhominica nobilissima natus pi ia senēsis poeta ꝛ orator eloquētissimus hac ipsa tēpestate posteaq̄ a Federico impatore poetica corona donatus ēēt tñ apd oēs christianos potētatus ꝛ ɔseruj3 epm i imperatorē ip̄3 ꝛ eloquētie ꝛ ingenij dexteritate valuit: vt sup oēs maxio in p̄cio hitus fuerit. Qui ꝛ ab ipa sua adolescētia ingeniū agitās poemata lasciuie ꝛ festiuitati accomodata ꝑpulchra edidit. Inde excrescēs epigrāmata salibus referta scripsit. Factus dēiq3 vir reliqua oio ōi one soluta cōscripsit. E quibus habēt' isti libri. Dialogoꝝ li. i. De basilicis cōdito. De ortu nili li. i. de studio venādi li. i. De fato: de ꝓuia dei. ꝛ de heresi bohēoꝝ. Dialogū ēt inchoauit pulchrū ꝓ defensiōe fidei ɔ turcos: s3 iperfectū reliqt. Eplas multas tū in seculo: tū in clericatu ꝛ pontificatu cōposuit: ꝛ eas diuersis voluminibus separauit. Scripsit quoq3 epistolā refertissimā imo potius librū ad Mahumetum turcū exhortādo eū mahumeteā sectā deponendā: ꝛ vt verā xpi fidē3 sequat'. De aulicoꝝ ēt miseria librū edidit. Et d institutiōe artis grāmatice ad Ladislaū regē3 puulū scripsit. Descripsit qz p̄terea situs ꝛ flumia orbis tre cū locoꝝ descriptiōe: in quibus ēt duces q in eis clarueruerūt apposuit. Bohemoꝝ historiā fecit. Ac de rebus a se gestis libros duos descripsit. Deniq3 sūas i ꝓuerbij modū multas reliquit. historiā āt reꝝ vbiq3 locoꝝ sua etate gestarū incepit: sed impfectā3 reliquit. Hic itaq3 Eneas pius postea pōtifex maximus appellatus fuit.

¶ Ioanē āt de anania bononiē sē archidiaconū iuriū canonici ⁊ ciuilis int̄pretē eximiū ac theologū erudi
tū hoc āno bononie diē obijsse tradūt. ¶ Iacobus de albergot' bononiē· phūs ⁊ iurispitus hoc tp̄e fuit 1455
¶ Frācisēū philelphū ex vetusto Tolētini oppido natū:equitē qdē aurattū ⁊ poetā laureatū ⁊ lr̄a⁊ tā
grecā⁊ q̄ latinā⁊ excellentissime doctū ad hec vsq3 tp̄a magno cum ꝑdicamento ⁊ doctrine fama puenis
se ↄstat:eo q̄ ep̄stolas multas ad calyxtū ⁊ piū pon.atq3 alios extātes p̄ncipes dedisse inueniat̄:vir certe
oīmodo dicēdi oībus ꝓpon̄dus:Quippe q ⁊ grecā pariter ⁊ latinā orōnē semp̄ exercuit in oi.s.gene·
re dicēdi ⁊ p̄sa ⁊ v̄su:vt ex libris a se editis aptissime cōstat:qd̄ nūq̄ apud latinos in memoria hoiū cōp̄
ꝑtū ē. Is itaq3 Chrisolore bizātini auditor ⁊ gener fuit:q quū ab eo doctissimus euasisset p̄mum apud vene·
tos postea apud florētinos.senenses:bonōiēs:⁊ demū mediolani a philippo maria duce vocatus grecas
latinasq3 litteras plurimos docuit:⁊ ibidē vsq3 ad hec ferme tp̄a sub.4.ducibus cū ānua pēsione fuit:vbi
quū oiū pene sciarū egregie doctus eēt libros ĩ descriptos a se editos post se dereliqt vz.Sfortiados li.
9.v̄su heroico.Satyrarū li.10.v̄su heroico.De iocis ⁊ serijs li.6.v̄su exametro.Lyricorū li.6.i oī genere me
troꝝ.Grecis v̄sibus li.4.podas ⁊ elegias.Cōuiuioꝝ li.2.orōne soluta.Euthyphrō seu de pietate ꝓ sa li.
De morali disciplina li.8.p̄sa.De vita Nicholai.v.pon.li 2.Cōsolatoriū ad Ioanē antoniū marcellū E·
p̄stolarū tā grecarū q̄ latinarū li 55.Orones.60.orōne so. ¶ Conuersa in latinū. Dion prusaeus de captiui
tate il.) nō fuisse.li.1.In aristotelis rhetorica ad Alex.li 1.p̄sa.In platone.2.li Hyppocratis li.duos de sa
nus ⁊ corporis passionibus. Et ex Plutarcho:Thesei ⁊ Calue ⁊ Nbonis vitas.Obijt deniq3 bononie

āno salutis nr̄e.1481.nonagenarius ⁊ pauper.

Calyxtus.3 papa natiōe cathelanus ex valētia ciuitate p̄re Ioāne nobilissimo viro natus:Al· Papa.210.
phōsus borja antea vocatus:Nicholao pō diuī suffragijs iā decrepitus hoc āno pōtifex sū·
rogatus sedit ānis 3.⁊ men.3.Vir certe magni ↄsilij ⁊ ai decoratus ⁊ vtriusq3 iuris peracutus 1455
doctor:ac Alphōsi regis p̄mus secretarius.Qui pon.suscepto:vt āte deuouerat:bellū i turcos
statim indixit:⁊ ad id perficiēdū p vniuersū christianū orbē p̄dicatores misit:q christianos i eādē expe·
ditionē aiarent:⁊ suis opibus eā adiuuarēt.E quibus elemosynis.13.triremes p̄mū edificauit:⁊ in hostē
p patriarchā aquileiēsē ibidē prefectū statī misit:qui cū illis triēnio turcos acriter vexauit:⁊ magnas cla·
des illis intulit:⁊ coꝝ multas insulas cepit.Alphōsus n.rex ⁊ Ludouicus burgūdioꝝ dux plurimū aia·
ti in eā expeditionem se turcos ēt spopōderūt:s3 suoꝝ regnoꝝ voluptatibus irretiti tātā tāq3 sctā rē omi·
sere.Ideirco Calyxtus optimus pon.lr̄is ⁊ nūcijs eos ⁊ reliquos christianoꝝ p̄ncipes cessabat ab hu·
iusmodi rei necessitatē adhortari.Cuius rei cā cūā sacerdotibus oībus celebrātibus mādauit:vt orōnē
ꝯ paganos quotidie in missa decātarēt:⁊ vt deus assiduo rogatu flecterēt.Voluit quoq3 vt in meridie so·
nū cāpanis in meridie darēt.sicut in sero ad salutationē v̄ginis marie mos est dari:vt ea orōe eos adiuua·
rent:q ↄ turcos cōtinuo dimicabāt.Itaq3 de cā trāsfigurationis dn̄i nr̄i iesu xp̄i officiū ordinauit.Ius
sitq3 cū ijs indulgētijsq3 celebrari:q̄ solēnitas corꝑis xp̄i celebrat̄.Et ꝓpterea legatos ad Sūcas.armenie ⁊ ꝑ
sarū regē cū multis muneribus trāsmisit:p qbus cū in turcos excitāo:eunis plurali? ce magnas eisdē clades
intulit.Hic B.vicētiū cathelanū ↄpatriota suū or.p̄.⁊ B.edmūdū ang'icū i scōs retulit ↄfes.Huius p̄ci·
pua laus fuit q elemosynas paupibus frequēter dabat.Virginesq3 paupes maritis cū dote collocabat.No
biles ēt ad inopiā redactos suis ip̄sis iuuabat:ōesq3 ad se venientes mira beniuolētia cōplectebat̄:⁊ coꝝ p̄
ces libēter ꝓ posse exaudiebat.Moriēs deniq3.150.milia nūmoꝝ aureoꝝ quos i turcos ↄquisierat reliqt.
¶ Ferdinādus huius noīs.2 al'phō regis fi.hoc āno pre (Cuius funus in b.p.bas.tēplo rotūdo sepelit̄.
defuncto ex eius testō i neapol regnū eidē succedēs regnauit vsq3 i p̄ns āmis 29. Alph.enī sine legitio fi. de
functo neapol.regnū feudatario ⁊ antiquo iure ad sedē ap̄licā deuolutū eē cēsebat̄.Qd cū calyxtus pō.excel.
si vir armis repeterē statuisset3 morte superueniēte disturbata sūt oia.At Ferdi.metu libatus:ab eius succes. 1456
pio papa regni ↄfirmationē reclamātibus gallis accepit.Quo regno in pace adepto:multos hoste i bello
postea ꝓfligauit.q̄robrē ēt ab intimicis magnitudie ⁊ rex bū gestarū glīa:laudē n̄ modicā ꝓmeruit.Hunc aūt
pius pon.cū vehemēter diligeret:⁊ rex ↄfirmauit:⁊ regia corona donauit:ac coronauit atq3 eidē ānuū cē
sū i ꝑte relaxauit.At Ioānes ādegauēsis renati oli regis fi.cū audisset al'ph.fuisse dfūctū:arma ꝓpe carpēs
a siuitāte Iacobo pic.i cū duxit:⁊ ad sarnū vsq3 Ferd fugauit.q̄ audito pi? pō.timēs ne si Io.⁊ galli regnū
id occuparēt:victoria elati italie libertatē euerterēt:ↄfestī Federicū v̄binatē copiarū suarū ducē cū alex.sfor.i
marsos misit:vt Iacobū pic.a ioāne andegauēsiū duce mercede ↄductū retardarēt:ac Ferd.auxilio forēt
At ferd.pij pō.auxilio ⁊ armis securus factus:Ioā.ꝑdictū apulia fugauit.Qua victoria regni principes:q
gallica arma sequebāt p̄terin ad ferd.accessere:⁊ pacē ac veniā ab eo suppliciter expostulauere:quos rex p
benigne i amicitiā ⁊ grāz suscepit.Alios āt quosdā aut bello superauit:aut regn̄ eiecit:aut ad sanitatē redegit.
Pio pō.postmōz mortuo Ferd.cū paulo eius successore graues inimicitias suscepit:q̄ peterz tributū:qd sin·
g'lis ānis eccl.Ro pēdebat:sibi ob b̄nmerita aut relaxari:aut diminui debere petebat:s3 id ab eodē obtinerē
minime potuit:Indeq3 multo maiores simultates ⁊ idignatiōes cū senatu veneto ob cypri regnū ↄcepit.mor
tuo āt iacobo cypri rege cū Ferd.id regnū occupare tētasset:a senatu ꝓ hibitus ē:eo q Iacobus rex mori
ens senatū venetū posthumi sui tutorē:⁊ defēsorē ex testō reliqīt.ideirco q rex ꝓhibitus ē:e vt dicere eo no
uas in senatū moliri p̄sepe animus ē.Que res mīta mala tū in senatū:tū i ip̄m regē excitauit.Ipse.n.rex
ea re a senatu infensus turcū q̄maxime ↄt aliū,in venetos multimode cōcitauit:atq3 alia mala moliri

cõatus ẽ. At veneti oia circũspiciẽtes veriti ne quid mali sibi obueniret cũ turco pacẽ ɔposuerũt: q̃ res effe
cit vt turci venetis relictis oẽz vim belli i regẽ ɔuerterit: atq3 ita hydrũtũ maritimã apulie ciuitatẽ inopinãt
inuenietes cũ maxĩo dãno regi ex iprouiso abstulerũt. Et nisi Mahu rex repẽte morte sublatus fuisset: nõ
modo de apulie regno. s3 vt ita dixeri3: d tota italia actũ fuisse3. Eo itaq3 mahumeto mortuo difficili eo bel
lo vrbẽ rex p Alphõ. calabrie ducẽ filiũ suũ virũ in armis strenuũ recepit.
¶ Joãnes ferdinãdi sermonis regis fi. z alphõsi. pdicti fi ac lusitãie rex: q cũ alphõso rege a genuẽsibus supa
1456 tus z captiuatus fuerat hoc ano alphõso fr e rege sine legitimis filijs defũcto sicilie z aragonie regnis succe
dẽs regnauit annis. 20. Hũc ãt pncipez pclare z eximie bonitatis viru3 fuisse tradũt: ac xpiane religionis
pcipuũ amatorẽ: insup z humanissimũ. clemẽtis. iustiss. munificẽtis. ac deuotissimũ: necnõ z ai magnitudie cla
rissimũ. Quippe q cũ esse3 illustri sapia ornatus oia eius gesta z cogitatus ad deũ se retulisse oñdit: z id ei
quoad vixit nulla fuerũt aduersa: s3 oia sibi secũda fuerũt: oia leta: z ad votũ o'a sibi euenere. Ipsũ eni õs
reges: oẽsq3 pricipes nõ mõ xpianorz s3 z aliarz nationũ sũme amarũt: coluerũt: z ex oi ai sinu venerabant.
De illo nãq3 plurima z ppe infinita referebant sũme virtutis monumẽta: q̃ breuitati studẽtes omittimus.
Tãdẽ vo hic optimus rex deficiens alphõsu3 filium regni z virtutis habuit successorem.
1457 ¶ Pascbalis malipetrus. 68. venetorz dux hoc ãno Frãcisco foscaro admodũ sene nõdũ defuncto eidẽ sub
rogatus ducauit ãnis. 4. mẽ. 6. z diebus. 6. hõ certe tãto pncipatu dignus imo dignissimus: vpote: qz ve
rus z integer z ap. us erat: nil hũs ficti: nil simulati: sed neq3 sapia ind gnus: imo i oi tpe pcipua quadam
virtute accomodatus. Christianã eni religionẽ mirz in modũ excoluit: z obseruauit. Rẽq3 suã pu. conser
uãs: scelestos oẽs quoad potuit aut castigauit: aut vrbe fugauit. Ciues insup suos cõcordes sua iustitia fe
cit: z in vnã qĩ mẽtẽ ɔiunctissimos cõstituit. Eisq3 cõmẽdationibus z multo maioribus dignissimus cri
stiens: pnceps hic tandẽ defecit: z magnũ sui desiderium apud oẽs reliquit: ac suũ corpus apud predicatores
sepelliri voluit
¶ Carolus frãcorz rex caroli regis filius: q fuit alterius caroli filij Joãnis filij philippi regis: quẽ Edoar
dus anglorz rex pho: vt dximus. sepe fuderat: hoc ãno postq̃ annos multos regnũ illud tenuisse3 deficiẽs
in senectute bona Ludouicũ filiũ habuit successorẽ. Hũc ãt Carolũ regez neq3 inter malos: aut bonos frã
corz reges oio ponere psumimus. Mitissimi tñ piẽtissimiq3 ai vir fuit: sed ingenij ebetis: z i oibus icõside
ratus: q quũ aliqñ tumultũ magis q̃ bellũ ɔ henricũ ãglorz regẽ: z Joãnẽ burgũdiorz ducem excitasset: z
multos eorz occidisset: ab eisdẽ renouata pugna: z ipse cu3 vniuerso exercitu vo cir ingẽti plaga z cede fu
sus fuit. Quo factũ ẽ vt rege fuso ãgli z burgũdiones p ãnos multos cũ illius pilijs afficiẽtes multas ciui
tates z ɔuicias ademerit: ac eũ vehemẽter affligerent. Id eni pp ipsius iniurias z irritationes atq3 ingra
titudines passus ẽ. Et nisi p subulcã puellã deus miraculose tãq̃ Delborã pphetissã israeliticis pp'optiorz
vibus z potẽtie misericorditer restituisse3: d eius regno oio actũ fuisse3. hi nãq3 ipotẽtissimi reges z pncipes cu
oẽ ferme frãcorz regnũ occupassẽt: nihil mali pṫermiserũt qd frãcis z regi huic inferre potuerint: vt eos ad
maximã formidinẽ z inopiã ac calamitatẽ pducere possent. Tãdẽ eorz calamitate z miseria misertus dñs
necnõ z ipsorz pcibus inclinatus: regẽ ac frãcos ab ãglorz iniuria hoc mõ eripuit. Quedã puella dformis
nõ longe ab vrbe regia dpascebat porcos: q̃ dũ aliqñ pluuiã diuertẽs i quodã sacello cãpestri obdormiret
qdã visio apparuit ei in forma angeli: qui dixit illi: te frãcorz regi ppetuatorz fore: pcepitq3 ei fiduciã haberi
z ad regẽ festinare: eiq3 dicere deu citissime sibi adesse misericordẽ: z eius pcibus z ppli sui lachrymis ãnu
ere velle: modo ɔsilijs suis obtẽperet: hoc illa sibi impossibile eẽ dicebat: qñ q sa vilis z cõtẽptia dignã: ac
puella imbecillis ad tãtarz rerz legatonẽ infirmissima. Ad quaz angelus: Forti aio esto: qa qd tibi defuerit
me ipleturz polliceor. Quibus vbis ɔfortata ad regẽ intrepida accessit: z q̃ audierat z viderat prudẽtissi
me retulit: et signũ huius ad sacellũ: vbi obdormierat cũ qbusdã pceribus accessit: z fodiẽs in trã crucẽ
quãdã inuenit: z cũ eisdẽ illa3 ad regẽ detulit: q̃ rex vbis puelle fidẽ pstitit. Cõsesti puelle cõsilio exercitu
ɔgregato parti p rhodanũ sui pti terrestri itinere ipsa duce in hostẽ pfluit. Attñ adhuc rex icredulus vni
uersa3 exercitus sui fortitudinẽ i flumine ɔ hostẽ collocat. Illa quidẽ vt victoria nõ hominibus: s3 soli deo
ascriberet reiectis fortissimis ppugnatoribus imbecillẽ oĩu3 hoiu3 ma3 sibi delegit: z cũ illis cõtra hostẽ ir
rũpens. 4. statĩ ppugnacula obtinuit: z icessanter i eos irruẽs ipsos fusos i fugã vtit. Fama ãt huius fa
cinoris ad principes aquatici exercitus puenĩẽs mox e nauibus armati erũpentes i hostibus se infuderũt
z multos interficiẽtes e finibus eiecerũt. Ac sic auspicio z ductu puelle rex vinuei sũ pditissimũ regnũ suũ
breui recuperauit. Angli ãt quũ puellã demũ apprẽdissẽt inhumanitate vsi illã igni cõbusserũt: ac sic victo
ria regi accidit: fm ea q̃ puella pdixerat: z triũphũ illu3 dñs illi p mulierẽ vilẽ ɔcessit: vt oñderet deus ipse
nullã esse humanã potẽtiã: q̃ ppijs adminiculis ppetuã stare possit: si omnino careat psidio: q̃ hebre3 eum
eo paululũ ab ea dño recedere visus fuit. Nõ sua igit potẽtia: aut virtute. sed diuina quadã ope z auxilio
suũ regnũ comõ recepit: z q ab eo defecerãt cũ sua glã ad sanitatẽ deo duce paternũ z auitũ regnũ imorta
litatis noie nõ solũ recuperauit: s3 z admodũ ãplificauit: z stabiliuit: z ornauit. Quibus ita gestis: hic Ca
rolus Nicholao sancte crucis ordis carthusiẽsiu3 pre dignissimo intercedẽte pacẽ cu3 Joãne burgũd o
rũ duce: qui cu3 anglorz rege sentibat composuit: quẽ tñ haud multopost fraudulẽter per insidias interfi
cere fecit. Qd certe parricidiũ infinitissima ppe mala excitauit: hic Ludouicũ delphinũ filiũ successorz
habuit: a quo ob ipsius mentis obstinationẽ quoad vixit multa incõmoda z persecutiones pertulit.

¶ Ludouicus itaq; predicti caroli regis filius patri hoc anno in regnum succedens regnauit annis.26. Hic quum esset regis primogenitus: et delphinatus regionis princeps: diu a patre suo exulauerat: sed regno suscepto aduersarijs suis oppressis: et multos preterea beniuolos regno depulit. Inde cū libertatē ecclesie in regno minuere conaretur: multos Ro. pon. habuit aduersarios. Deinde fratrē Carolū aquitanie et normandie ducem veneno sustulit: eo q̄ populi oēs propter eius dignitatē atq; sapiam post patrē regnare volebant et cupiebant. Qd quū regni proceres et burgūdie dux intellexissent id ex regis procuratione factitatum fuisse: magnā in eo indignationē susceperunt: et rursus vetusta odia renouarunt. Qui oēs vnanimiter in eum cōspirantes ingētē exercitum vna cum burgundie duce in eum deduxerunt: et in finibus instructis in territū regis proruperūt. Dux āt burgūdie cum centū milibus armatorum in picbardiā aduolans: Ciuitatē regis insignem picbinctū noīe primo impetu cepit: et barbaris oībus interfectis: alijsq; in seruitutem abductis: et bonis oībus direptis: ignē apposuit: et vrbē ipsā oīo exuri et cōplanari fecit: atq; eo impetu multas alias regis colonias expugnauit: et belloacbū vrbē munitissimā obsedit. Quibus malis rex permotus ocius oēs regni proceres conuocat: et auxiliaria presidia imperat. Proceres vero qd exploratū hēbāt regis dolis germanū oībus gratū fuisse interfectū: vix duo ex tāta multitudine ei auxilio adesse voluerūt. At rex suorum auxilio destitutus. statim parisiū cū exercitu cōmigrauit: regiā saltē tutaturus ciuitatē. Burgundiorum āt dux cū exercitu belnacensē ciuitatē pertransiens proconsilio in normādiā trāsmigrauit. Ea quippe prouincia Caroli fratris demortui fuerat. vbi āt eo ventū est: ibidē innumera oppida et villas depopulauit: et euertit. Ad rothomachū aūt castris positis: quū aliquādiu vrbē frustra oppugnasset obsidione soluta in picbardia reuertit. Pontifex āt Romanus ad sedādē tumultus sedādos Bisarionē nicenum cardinalē idoneū virum in galliā legatū misit: qui cum oī diligentia diu laborasset: vt bella sopirētur pacē pfecit: eo q̄ innumerabiles cedes et parricidia ac dāna et incōmoda interuenissēt. Mortuo deniq; burgūdionū duce Carolo: rex cōfestim vniuersa ablata recepit. Demū āno a natali christi āno.1484. renis deficiēs Carolum pmogenitū suū ānorum.15. etatē habuit successorē.

¶ Terremotus permaximus hoc anno.9. decēbris vbiq; et maxime in neapolitano regno fuit: ex quo multa templa: pluresq; domus cum interitu magno hominū pecorumq; corruerunt. Et potissimū in neapoli: capue: caiete: auerse: ceterisq; veteris cāpanie vrbibus.

¶ Jacobus Joānis cypri regis ex pellice filius hoc āno post patrē in regno maximo cū labore succedēs regnauit interregno supputato ānis 17. Huc pr spurium quū videret regni cupidū eo q̄ esset forma egregia et statura corporis regio dignus honore: ac aīi dotibus et eloquētia lōge ei dispar: qui vt dictū ē erat ignauus vir et aīo turpis. Helene vxoris sue suasu ecclesie tradidit: et sacris ordinibus cū initiare fecit. Pater āt cum Carlotā tantum vnicā filiā ex matrimonio haberet: illā regni sui heredē instituit: et Ludouico sabaudiensis ducis filio matrimonio copulauit: matrimonioq; cōtracto stati regina et rex morte tollūtur. Quibus mortuis regnū multifarie turbatū est. Ludouicus aūt Carlote spōsus crebris nūcijs vocatus post ānum ex venetia cyprum nauigat: et magno oīum applausu et fauore rex appellatur. Jacobus vero nequāq̄ eius aduentum expectare ausus: interim cū ceteris amicis suis numero cētū ad soldanum in alexandriam nauigat: eiq; cum lachrymis et verbis humilibus suā cōquestus est iniuriā: ab eoq; expostulat in regnum paternū collocari. Quibus verbis non modo soldanum cōmouit: sed etiā oēs: q adeerant dicētes Jacobū indigna pati. Soldanus igitur Jacobi precibus cōmotus eidem statim subuenire constituit. Erat enī tūc Jacobus annorum.22. vnde iussu soldani allatis regijs ornamētis in cōspectu oīum procerū suorum cypriorum rex declaratus ē: ac per vrbē circūductus precipuis honoribus cumulatus est: eidēq; classem decreuit: q̄ ipsum in cyprū cū multa militū manu veheret. Quo cyprū veniēte Ludouicus nouus rex impetū eius nō tulit: sed fuga sibi salutē querens in nicosie castello sese recepit. Jacobus āt reliquis oībus regni et insule vrbibus in potestatē receptis obsidere Ludouicū statuit: sed post aliquot temporis spatiū Carlota in italiā delata: et Ludouico ex insula pulso vniuersum regnū in pace recepit. Quo adepto et famagustā vrbē primariā genuensibus abstulit: et regnū vniuersū vsq; ad mortē possedit. Deniq; ad regni sui stabilimētū Catherinā Marci Cornelij veneti filiā a senatu veneto vxorē expostulauit: quā idem senatus in filiā sibi adoptatā libēter matrimonio copulauit: qua ducta paulopost ipsa pregnāte ex profluuio vētris obijt. Ea et posthumo heredibus relictis: quos ex testō senatui veneto cōmēdauit: posthumo haud multo post puulo sublato: id regnū in venetorum manus hereditario iure peruenit 1458

Pius eius noīe .2. papa natione senēsis Eneas siluius poeta antea vocatus: patre Siluio: matre Victoria ex nobili familia picolhominea natus hoc āno.13. cal. septēbris Calyxto pō. subrogatus sedit ānis.5. mē.11. diebus 16. Breuis quidē pō. sed ingēs eius gloria fuit. vir siquidē oī laude dignus: eloquētissimus. copiosissimusq;: ac fortitudinis et prudētie singularis. q nō ad ociū: nec ad segnitiē: sed ad res agēdas et quidem maximas vocatus: maiestatē et pon. augere visus ē: pro qua Pope.xi.

6657 neq; reges: aut duces: aut populos atq; tyrānos vllos formidauit: imo et siquos delinquētes vidisset: et bello et censuris persequebatur quoad vsq; ad sanitatē redijsse cognouisset: vnde etiā: vt diximus Ludouico frācorū regi aduersarius fuit: q̄ libertatē ecclesie in suo regno diminuere conabatur. Borsio estēsi cōminatus est: q̄ Sigismūdo et rebus gallicis cōtra Ferdinādū faueret. Sigismundū austrie ducem q̄ in cardinalē ad vincula petri animaduertisset diris execrationibus persecutus est. Magūtinū insuper antistitem male de ecclesia Ro. sentientem: sede deiecit: et alterum in eius loco suffecit. Beneuētanū quoq; archiepm cōtra eius voluntatē res nouas moliētē: et beneuētū gallis prodere conātē: archiepatu summouit. Multaq; preterea cāpanie vr 1458

beat. ptāte ecclie redegit. Nā regibus: nā ppls: clero: aut avaritia unqꝫ pepcit. Ecclie et suimicos veluti hostes publicos ꝯstāt et itrepide ꝓsecutus ē. Amicos āt hūanissime et officiosissime semp adiuuit. hic p'mo pon. sui anno mātue ꝯuētū ꝓ fide xpiana habuit: et eo p̄ncipes oēs ꝯgregauit: vt turcis bellū indiceret: sꝫ frustra id fuit. Ea qppe de cā innumerabiles viros ex hispania: gallia: et germania i italiā ꝯuocauit: quos dū ipse pon. ācbonā ꝓficisceret̄ inuenissꝫ magnā eoꝝ ptē et maxie germanoꝝ cū bñdictione ꝯplica i ptiā remisit: eo q̄ minus idonei viderēt. Hic to'o suo pō. cardinales .i. veteribus addidit: quoꝝ ꝯ nūo. 8. itali ci: Reliqui trāsa'pini hūt fuit. Urbē. n. Ro. multis exornauit edificijs: et tybure arcē extruxit: ac senis nō nulla ornatissima edificare fecit: vbi ēt et spulchꝝ marmoꝝ cū parētū ossibus i tēplo diui frācisci iussu suo ꝯ ditū fuit. qd̄ et hoc disticho notauit. Siluius hic iaceo ꝯiūx victoria mecū ē Filius hoc clausit marmore papa pius fuit āt doctissimꝰ et studiosissimꝰ vt ꝯ mōstratū ē: ac doctoꝝ viroꝝ amātissimꝰ: et hō certe ꝯtinētissime vite: et ocij ꝯsilijqꝫ inimicissimꝰ: statura breui facie senecta: et sereno canoqꝫ capite: q tādē āno etatꝫ sue. 64. quū āchone cēt: vt ꝯ turcū cū innumerabilibus pplis ꝓficisceret̄ lenta febre pcussus ꝯ ē clausit extremū: cuius funus Ro. delatū i basilica petri apd̄ altare scī ādree sepulchro marmoreo ꝯditū ē: cui tale epithaphiū inscriptū ē: Pius ho pō max. natiōe tuscus: patria senēsis: gēte picholhominea sedit ānis sex breuis pō. sꝫ ingens gloria fuit: Cōuētū xpianoꝝ mātue ꝓ fide habuit. Oppugnatoribus ro. sedis intra atqꝫ extra italiam restitit: Catherinā senēsē inter scās christi virgines retulit: pragmaticā in gallia abrogauit. Ferdinādo in regnū sicilie cisfretū restituit: Rē eccle auxit. Fodinas inuētū alumi apd̄ to'phā instituit: cultor iustitie et religiōis: admirabilis eloqo: vadens in bellū: qd̄ turcis indixerat anchone decessit. Ibi et classē paratā et ducē venetoꝝ cum suo senatu militonē xpi hūit. Relatus ē in vrbe patrū decreto: et hic ꝯditus vbi caput andree apli ad se ex peloponesso aductū collocari iusserat.

¶ Ars imprimēdi libros his tēporibus i germania p̄mū inuēta est: quā alij repertā asserūt Cutēbgo argentino. Alij a quodā al'o noie Fusto. Qua certe nulla in mūdo dignior: nulla laudabilior: aut vtilior: siue diuinior aut sanctior esse potuit. In cuius q̄ dē laude quidā ex nostris hos cecinit versus dicens.

O felix nostris memoranda impressio seclis Inuentore tuo: vtraqꝫ lingua tuo.
Desierat quasi totum quod fundis in orbem Nunc paruo doctus quilibet esse potest.
Omnes te summis igitur nunc laudibus ornent Te Duce quando ars hec mira reperta fuit.

¶ Alumen rochie qd̄ greci pharno vocāt hac ēt tēpestate p̄mū a quodā genuēse in italia insuetū i volaterrano agro inuētū est: quo optime decocto et ꝓbato: postmōꝫ i italia multis i mōtibus effodi ceptū ē. Antea eiꝫ itali nisi vsqꝫ in pāe eiusmōi fodinas in vsu nō hēbāt: sꝫ ex turcia a negociatoribus alumē vehebat:

¶ Petrinus cāpofregosius genuēsiū dux vir magnanimus atqꝫ audacissimus hoc anno apud Genuā vrbem suā dissidētibus inter se ciuibus a gallis nobiliores vrbis introductis i ꝯflictu turpiter vulneratus sequ
1459 ti die vitā finiuit. Quā quidē occidionē quū paulus eius germanus eq̄nimiter ferre nō posset: haud multo post gallos vrbe eiecit: et ꝯplices eoꝝ extra vrbē crudeliter iterfecit: et ciuitate obtēta ꝯfesti se ducē ꝯstituit.

¶ Ludouicus ho allobrogū: seu sabaudēsiū dux Amedei ducis viri optimi filius: vir quidē multe bonitatis: inocētie et placabilitatis: ac pietatis p̄nceps. hoc anno apud lugdunūꝫ galliaꝝ vrbe a Ludouico gene
1462 ro suo frācoꝝ rege vocatus: ibidē postq̄ vno et 30. ānis regnassꝫ christianissime mortē obijt relicta post pulcherrimā: et nūerosa filioꝝ ac filiaꝝ sobole ex cypri regis filia vxore pulcherrima susceptis: q̄ꝝ de nūo Amedeus eius successor in regno p°genitus fuit. Alter Ludouicus cypri rex postmōꝫ a Iacobo vt diximus de regno pulsus: et Ioā. gebennaꝝ comes et philipponus ac iacobus natu minus viri bello strenuissimi q̄ p̄clara facinora pegerūt. Filie āt eius fuer frācoꝝ regina: et mediolāi ducissa: et tria mōtisser marchiōis vxor: atqꝫ alie

¶ Amedeus itaqꝫ Lud. p̄dci fi. ꝫ sabaudiē dux hoc ipo āno pr̄i i regnū succedēs regnauit ānis ferme 13 vir vtiqꝫ ex bona parētū radice optimus: placabilis: inocēs: pietissimꝰ iustissimꝰ ac scīmōia p̄clarus: q lꝫ comitiali morbo: quē alij caducū vocāt: sepius laboraret regnū tn̄ suū magna cū prudētia: iustitiaqꝫ: ac eqtate sēp gubnauit: cuius iter cetā sue laudis opa hoc p̄cipuū fuit et mēoratu dignū q̄ paupes xp̄i sūma cū pietate ꝯ pnus ēt eos ꝓfusissimis et largis elemosinis ēt quāꝫ ꝓpriis manibus fouerit. Atqꝫ eos suos ꝯmilitones strenuos: et regni sui ꝯseruatores fortissimos ēē dicebat. hic isabellā lud. frāco. regꝰ gēmanā duxit vxorē: ex q̄ philibertū et Carolū filios eius successores suscepit: q̄ post ipsius mortē: quū Philibertus natu maior i adolescētia successissꝫ statꝫ quasi e uiuis sublatus ē: et post eum Carolus paruulus succedēs adhuc in adolescētia gubnat: vnā ēt sciasi tn̄ genuit tādē hic diuus amedeꝰ ꝟus dei amator et cultor: cū vercellas ꝯuēissꝫ ibidē adhuc iuuenis multa cū vītute et laude ꝯfūctus: atqꝫ sepultus ē: vbi ēt i sarcina carnis exutus beatitudis sue famā signaqꝫ pluria i terris reliqt. Eoqꝫ mortuo Isabella pp̄ pueroꝝ teneritudinē p aliqt ānos regnū cū oi laude

¶ Christophorus maurus sexagesimusnonus venetoꝝ dux et ipse hoc ipso āno in demor [ ] administrauit.
1462 tui Pasc. alio loco omniuꝫ consensu dux suffectus ducauit annis. 9 mensibus. 6. et diebus. 4. vir singularis clementie et humanitatis: multarumqꝫ reꝝ experientia doctus. Cuius quū 2°. sui magistratus anno ingēs bellum cōtra turcos a pontifice Ro. conflatum esset: et ipse vna cum pio pontifice maximo ac alijs principibus in eiusdem expeditione personaliter ire spopondit. Uerꝫ dum classis in anchonitano portu preparata esset: pontifex ibidem vita excedens: res tam sancta frustrata est. Attamen patres cardinales oēs huic tanqꝫ vero christicole vniuersalem classem: ac pecuniam omnem: que erat numero. 40. milium ducatorū cōmisere: his ꝯditiōibus: vt ipse nauigijs bello nauali vteretur: et pecuniā stipēdij noie ad Matthiā Ungaroꝝ regē mitteret: qd̄ et fideliter factū ē: hic cū monasteriū in venetia vrbe sancti Iob ordinis minorū mul

ra impensa edificasset: ibidem moriens sepelliri se fecit.

℄ Agislaus federici cesaris ex fratre nepos Ungarie et Bohemie rex: hoc āno Magdalenā Frācorū regis filiā accepit uxorē: qua suscepta contestinā celebrationē nuptiarū cū eēt annorū etatis vigīti duorū apud Pragam ciuitatē veneno sublatus ē: adolescens sane virtute et prudentia incomparabilis.

℄ Matthias Uaiuodie filius Agislao p̄dicto rege sine liberis extincto Ungarie regnū quibusdā ōsentientibus proceribus occupauit: et usq; in p̄sens.23. ānis regnat. Mortuo itaq; Agislao rege p̄dcō sine herede: cum id regnū sibi cōpetē cesar assumaret: multe lites et bella inter Federicū et hūc Matthiā suborte sunt: Sz Matthia tādē preualente regnū oē ei cessit: potitusq; regno: cū etiā Bohemie regnū in Ungarie regē iure antiquo deuolui deberet: Matthias cōtra Casymirū nouū Bohemie regē hereticū et Romāe ecclesie rebellem bellū postea suscepit. Ipse aūt Casymirus rex ēt in prioribus ānis ob hereticā prauitatē ab Agislao rege et Federico cesare regno pulsus in Sarmatas quos pollonos dicimus cōfugerat. Sz mortuo nuper Agislao id regnū denuo cōtra pontificis Ro. voluntatē armis repetē cepit: Uerū cognita sui erroris culpa: orare et Federico cesare in id regnū rursus cofirmatus ē. Fuerat enim Casymirus rex Uladislai regis a Turcis cū Juliano cardinale interfecto frater et Sbignei regis puer Lyctuanie prouincie ducis filius: Ipse āt Sbigneus dux cū eēt idolatra anno dñi.1410. et lege in id Bohemie regnum a proceribus accersitus fuerat: vt xp̄m coleret et idolis abrenūciaret. Uenit igitur Sbigneus in regnū: et in Carcouia illius regni metropoli: et baptismum et dyadema regni simul et semel accepit: quo suscepto statim prussiaz prouinciā magnis bellis inuoluit: et illā sibi tributariā fecit: Ipse aūt duos genuit filios: Uladislaū et Casymiruz p̄dictū. Uladislao āt a turcis in pugna interfecto. Casymirus q nūc vna cū filio regnat: ex Lyctuania prouincia veniēs regnū magis auaricia q̄ fidei xp̄iane zelo pellectus accepit: et regnū oē iā q dā heresi maculatū ēt sua infidelitate dio infecit. Illū āt Matthias rex eaobrē multis atteruit vexationibus. Ad Matthiā itaq; rediēs virū xp̄iani nominis et xp̄iane religionis ɔ turcos ōfensorē et propugnatorē acerrimū: cuius virtute vniuersa certe xp̄iana respu. tū maxie indigebat: cū nō mō panoniā sed et germaniā atq; italiā fere oēm a turcorū impetu fuerit tutatus: Nā multis vicibus ingēti p̄lio turcis superatis: ēt Bossinā ab ipsis occupatā p maiori pte recuperauit: et suo regno addidit: hācobrē senatus venetus ex tūc octoaginta milia nūmū aureorū singulis ānis eidē sb titulo auxiliarij stipēdij exoluē spopōdit: vt cū turcis assiduo bello cōtēdē posset: quibus stipēdijs Matthias dum turcorū regnū peragratus: oia incēdijs: populationibus: cedibusq; inuoluit: Sed et arcē munitissimā: quas turci e regiōe tiburtini erexerāt: quā nūc Belgradā dicimus etiā cepit: et ibidē gndecim milibus turcis cesis: castellā fūditus euertit: Eā ob victoriā preclarā cesar Federicus ipsū Bohemie regē declarauit: q" scōʼ ōsessit in Bohemiā penetrās Pragā ciuitatē oppugnauit: qppe Uladislaus Casymiri regis filius cū septuaginta et co āplius Sarmatorū milibus in bohemiā vēit et matthiā ita afflixit: vt regnū id relinq̄re coegerit: Sz et cū bella Casymirus multiplicasset: tādē zeā relicto bohemie regno ēt in Budā regni sui metropoli obsedit et multas regni sui vrbes eidē ademit: Tādē āno dñi.1462. intercedētibus vt aiūt venetis pax hoc mō inter eos cōposita ē: vt ois panonia et vngaria matthie relinq̄ret: et bohemie regnū vladislao Casymiri filio remanēt: quibusdā castellis exceptis: quibus matthias ātea impauerat: hic p̄stantissimus et inuictissimus rex primo mox militaris glorie appetentissimus extitit: et bello fortūatus: cū quottidie aduersus turcos tū p cōseruatiōe regni sui: tū ēt ob amorē reip. xp̄iāe defensande multa bella gerēt: videtq; Federicū cesarē sibi aduersari: āno sexto ticū turco pace ōfecta ɔ Fede. ipsū arma vertit: et multa ei dāna intulit: ac pluria oppida et vienā vrbē sibi ademit: atq; illū i finibus imperij tiore cōcussuz cū inūerabilibus thesauris fugē oportuit. E.n. hic matthias: vt fertur: vnicuz xp̄iane religiois et virtutis ois decus: quē vt deus magis ac magis feliciter indesinenter rogare tenemur: Huic Ferdinandus Neapolitanus rex non modo propter regni amplitudinem: sed propter viri excellentiam atq; bonitatem filiā suam matrimonio copulauit.

℄ Genua ciuitas maritima hoc eodē anno procurantibus vrbis nobilioribus et Ludouico francorū rege annuente in manibus ducis mediolani iam secūda vice deuenit: et.17. annis possedit. Eo enim federe rex hāc vrbez Francisco duci concessit: ut cum opus esset presidia ei subministraret. 1463

℄ Stephanus vltimus xp̄ianorū Bossine rex: a Mahumeto turcorū principe hoc anno cū vniuerso regno superatus et captus ab ipso crudelissimo et funestissimo cane vna cum nobili patruo suo ad nodum sene obtruncatur: Quibus interfectis: confestim potentiores regni viros cepit: et in vincula coniecit: Deinde reliquum vulgus in seruitutem abduxit. Uastato quoq; ac direpto vniuerso regno: etiam in feminis nullam modestiam seruari voluit. Regina autem effugiens: Romam ad pontificem Paulum confugit: a quo benignissime excepta eidem quoad uixit: decenter subueniri fecit. 1464

℄ Thomas Porphyrij paleologi filius: Achaie grecie despotus: his temporibus e Turcorū manibus delapsus Romā veniē: et caput Andree apostoli ex peloponeso secū reuerēter trāstulit et Pio pōtifici maximo dono obtulit: qd qdē pōtifex: summo cū honore et deuotiōe excipiēs: in eius honore sacellū in beati Petri templo extrui fecit: et illud magnis muneribus decorauit: vbi et corpus suū pōtifex sepelliri fecit.

Paulus secūdus papa patria venetus a patre Nicolao matre Polixena natus: petrus barbarus ante vocatus: Eugenij pōtificis ex sorore nepos: hoc ipso āno p̄die calēdas septembris ex Cardinale sancti Marci: pōtifex Pio suffectus sedit annis sex mensibus decem magni certe animi atq; prudētie vir: corpus huius magnū et vastū: ac maiestate pōtificia dignū: q pōtificatu adepto mox eius maiestatē tuz auctoritatē tū etiā armis augere conatus est: Nam et duo bella toto suo Pau.222.
6663 1464

pontificatu in Italia suscepit: que nulla re prius repetita bello: sed insidijs primo incboata: postea deseru
it. Tholphaz enim veterem obsidens et oppugnans superuenientibus regijs copijs que cū vrsinis mili-
tabant: cum adhuc sexaginta milibus passuum abessent repente obsidionem soluit: et locum deseruit.
Eo ēt mō Robertū Sigismundi filiū malatestā aggressus ē: q cuz Arriminuz aliq̄diu oppugnasset et ali
q̄ suburbia tormētis lacerasset: ab regio et florentino exercitu fusus atqz fugatus obsidionez soluē coactus
ē: hic ēt vbi pōtificatū inijt: oēs stati abreuiatores quos pius p̄decessor suus instituerat exautorauit: ⁊ canōi
cos regulares e scō ioāne laterano a Calisto pōti pulsos restituit: multa deinde edificia ⁊ qdez p̄clarissima
apd̄ scūm marcū ⁊ i vaticāo extruxit: q̄ ip̄ius magnificētie dignitatē p̄ se ferūt. Fuit tñ hic iustus pōtifex
⁊ pauperū p̄serti cardinaliū: ep̄oꝝ: p̄ncipū: ⁊ nobiliū viroꝝ amator: quos vna cū v̄ginibus: viduis ⁊ egrotis
xp̄ijs pecunijs freq̄nt iuuabat: eiusqz p̄cipua cura fuit: vt oia ad victū necc̄aria vrbi n̄ deēēt: Sz in hoc rep̄
hensibilis fuit q̄ in colligēdis pecunijs nimiū diligēs fuit: Tādē vo.x. cardialibus creatis: quoꝝ de numero
Frāciscus sauonēsis eius successor extitit: cū ānos plimos viuē sibi p̄suasisset: āno salutis .1471. v. calē.
aug ꝗa hora noctis: cū eo die letus cōsistoriū habuisset ⁊ iocūdissime cenasset apoplexia correptus vitā cū mor
te mutauit: cuius corpus i basilica beati petri mane sepulture traditum est: ⁊ tunc vacauit sedes die.9.

Jacobus cognomēto picenninus Nicolai picennini filius vir strēnuus ⁊ pugnādi scientia scientissimus atqz
acerrimus bellator: cuius ingeniū atqz potētiā Ferdinādus rex tū maxie vebat: hoc āno a Frācisco medi
1465 olanēsiū duce ⁊ socero suo ex Sulmōe marsoꝝ oppido suo i lūbardiā vocat' ē cū maxio gaudio mediolani
exceptus: vbi paululū tpis i oi festoꝝ gn̄e cōmoratus paulopost ad ip̄m Ferdinā regē sub iurāento a soce-
ro mittit': vt .s. quotiēs ip̄i socero suo libuisset: icolumē illū reddē tenētur: q suasiōe soceri Neapoli vadēs n̄
diu post a Ferdināndo rege vna cū filio capit' ⁊ i carcerē retrudit': ac paulopost vita p̄uat': & sunt q dicāt ip̄z
ad due viuē qd minime credēdū ē: ip̄e.n. iaco vir iclytus quoadiuxit: ad pacē ⁊ ad bellū gerēdū ingēti sem-
per polluit dignitate.

1466 Galeacius maria vicecomes .c. mediolanēsiū dux hoc āno mēse martio: p̄e eius frācisco sfor. duce defun-
cto: absens dux declaratus ⁊ appellatus regnauit ānis 9. ⁊ mēn.x. vir certe promptissimi ingenij ⁊ excelso
ac magno aio p̄nceps: sed vita aliq̄bus i rebus: ioāni duci auiculo suo similior q̄ p̄ri frācisco: aut m̄ri blan
ce q̄ mulier prudētissima ⁊ religiosissima ex mēte oiuz populoꝝ mortuo Frācisco impiū vna cū filio illo re
gere ⁊ admīstrare debuerat: Sz Galeacius iste tā q̄ Cōstātinus.7. grecoꝝ impator n̄ diu tulit sanctū m̄ris
impiū. Blāca.n. hic: sicut ⁊ ille Hirenē post fm ānuz vt solus impa et ab admīstratiōe eiecit. M̄re āt ip̄a
viuēte: ⁊ secū regnāte moderatus satis videbat': Sed illa defuncta in multis se infecit flagitijs: vtpote aua
ricia libidine: ⁊ supbia: pp̄ q̄ maximū in se ciuiū suoꝝ cōcitauit odiū ⁊ indignationē: Id tñ bonū de illo fe
rebat': q̄ licz nimiū in colligēdis pecunijs diligēs habere: attñ nūq̄ ab iustitia nec p se nec p suos declinasse vi-
sus ē: imo ⁊ cū expauesceret diuinū iudiciū largissimas elemosynas sepissime erogabat: ⁊ cū aliq̄ p̄meretur tribula
tione se peccatorē maximū cōfitebatur: ⁊ orōnibus suoꝝ dei se supplex humilisqz cōmēdatū faciebat: ⁊ iuxta
Danielis p̄phe cōsiliū peccā sua elemosynis redimebat: q̄ qdē res hois fidei maximū iudiciū fuit. Aliud quo
qz memoriale dignū p̄ se ferebat': q̄ sicut in ostētatōe reꝝ tp̄aliū p̄fusissimus hēbatur: sic ⁊ in celebratiōne di
uinoꝝ officioꝝ plurimos ⁊ qdem supremos cantores maximo sumptu ⁊ impensa habere nitebatur. Ip̄e
quoque cū multa edificia memoratu digna in vrbe Mediolano extruxisset: hoc vnū precipuum fuit q̄ vr-
bem ppulchre lapidibus sectis vbiqz sternere fecit: Hic cū paternū erarium pecunijs exhaustū oio repperisset
tantas postea conflauit diuitias: quantas nu̾ꝗ predecessorum suoꝝ antea fecerit: Verū cum immodera-
ta mulierum libidine supra modū vexaretur: ⁊ post habita sue maiestatis honestate: multas v̄gines stupra-
ret: ⁊ matronas impudice violaret: cōiuratione in eū a domesticis suis facta: tandē in festo sancti Stepha
ni prothomartyris: ⁊ in ecclesia ip̄i martyri dicata: vniuerso astāte populo: ⁊ oibus aulicis ⁊ primatibus su
is videntibus: a cōiuratoribus multis vulneribus cōfossus: anno etatis sue trigesimotertio turpiter occu-
buit: ⁊ in maiori vrbis templo eminentissimo loco iuxta parentes suos sepultus fuit. Relictis post se duo-
bus filijs: ⁊ filia natu minimis ex Bona Sabaudiana vxore susceptis.

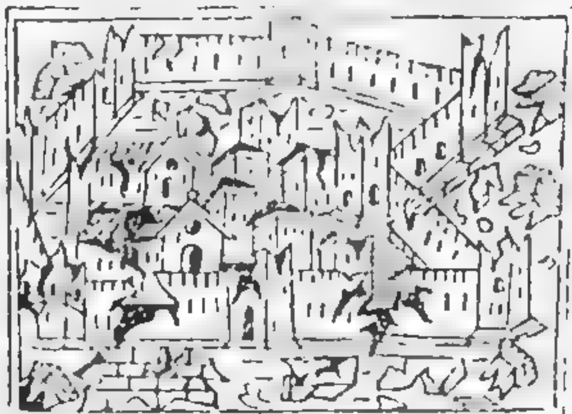
Carolus Manfredus Fauentie vrbis dominus: ⁊ ecclesie Romane ibidem vicarius: Hoc anno mense
Martio patre suo Astorgio viro prestantissimo defuncto: tanq̄ natu maior eidem successit: ⁊ quattuor-
decim ferme annis regnauit: vir vtiqz bonus ⁊ perhumanus: ac liberalis: sed imprudentia quadā macula
1467 tus: vt rerū exitus probare videtur: Ipse enim duos fratres habebat: videlicet Federicū vrbis episcopū
⁊ Galleotum virtute ⁊ aio ac armis insignē: quem cum p̄mū principatū vrbis suscepisset: ipsum principa-
tum ambientem ⁊ sibi infestum vrbe depulit: ⁊ regnū de cetero Federici fratris episcopi consilio per om-
nia gubernauit: Que res sibi in ruinam maximam tandem cessit: Nam idem frater episcopus cū ciuibus
⁊ vulgo necessaria ad victum omnino subtraheret: ⁊ Charitatem frumentariam introduceret: per-
maximum odium plebis in Carolum concitauit: Et tandem quum ex infirmitate maxima in lecto ob-
tineretur: Arbitrantes ciues illum esse mortuum: Galeottum Ciuitati gratum virum armis exerci-
tatum: ⁊ magnanimum ex Rauenna accersiuerunt: ⁊ Carolo abrogato ac in castrum fugato: in regnum
constituerūt: Ip̄e aūt Carolus vna cū vxore ex varaneoꝝ Camerini illustriū dn̄oꝝ familia suscepta cum
diuitijs suis pacifice vrbē deserens: Neapoli ad Ferdinādū accessit: et demum arriminum reuersus vi-
tā finiuit: hic inter bonos optiosqz regulos certe cōputādus erat: q̄ppe q nulla ingratitudinis labe inquinatus fu

it:sed diuinoꝝ mãdatoꝝ obseruator:ac iusticie:equitatisq amator extitit: Et vrbē Fauētiã sua prudētia:sua-
q liberali impēsa denuo reedificauit ⁊ illustrē fecit: Nam in primis illã ãplificauit: ⁊ nouis muris:altissimis
q fossis cũ aggeribus fortissimis cinxit:palaciũ diuꝫ sui nõ solũ pulchrũ:sꝫ ⁊ supbissimũ atq clarissimuꝫ
a solo ĩpi cõstruxit:atq alia multa beneficia vrbi ingrate pro posse cõtulit.

Sigismũdus Malatesta Pãdulphi malateste filius cũ.30.⁊ eo ãplius ãnis in Arrimino vrbe regnasset:
hoc ãno octauo calē.decēbris in vi be sua grãdeuus vitã finiuit: Huius viri in armis clarissimi gesta varia
referuntur: qdã vt Porcellius Romanus poeta suauis atq disertus miris eũ efferet pconijs: illã de eius
diuinis ṽtutibus duodeci ṽsu epistolas edidit: q tãtã ꝑ se laudē atq gloriã de eo ferũt vt vnicus sue tēpesta-
tis fuerit pinceps iudicãdus. Ac cõtra Pius papa secũdus fide dignus dicit illũ spuriũ oibus vitijs inquina
tũ: ⁊ nulla prorsus ṽtute redẽptũ: ⁊ suã etatē oi flagicioꝝ gnē fedasse: ac vniuersũ orbeꝫ terraꝝ turpissima
sui nois fama replesse: insidiatorē proditorē parricidã: vxoricidã: homicidã: libidinosum: flagitiosissimũ: Ma
chinationũ oium structorē cũ vocās: Eo q cũ ab Alphõso rege vt cõtra florētinos bellũ duceret magnum
auri põdus accepisset: ⁊ statim pacto ⁊ decepto rege ad florẽtinos susceptis alijs stipẽdijs defecisse: ⁊ regis
conatus magna ex pte ꝫ florẽtinos pfregisse: p qua re Ferdinãdus Alphõsi filius ⁊ successor illũ adeo vr
gere cepit: vt nisi põtifex ei affuissꝫ: de eo oio actũ eēt: Sed cũ põtifex eius rogatu eũ cũ rege cõposuisset ⁊
q̃cũq ablata ei reddere fecissꝫ: his cõditiõibus sub iureiurãdo q eius decreta obseruaret: haud multo post
oia pacta et pmissa pfregit ⁊ multa igratitudīs signa ⁊ q̃dē dedecorosa in põtificē ipm ac populũ suũ osten
dit. Et ppterea põtifex indignatiõe cõmotus illũ diris execrationibus ⁊ armis multipliciter afflixit: hic tres
successiue suscepit vxores: pmã Carmignole comitis filiã: a qua dote maxia accepta mortuo pre repudia-
uit. Secũdã Nicolai Estēsis marchiõis filiã noie Geneurã: optimã mulierē: quã ⁊ paulopost veneno su
stulit. Tertiã aũt Frãcisci Sforcie filiã modestissimã: quã et sine vlla culpa tãdē ipsemet strãgulauit: nulla
ab eisdē suscepta ple: Hunc itaq virũ ⁊ si infinitissimis sceleribus inquinatissimũ fuisse scribat Pius põtifex
in rebus tamen bellicis strẽnuũ ⁊ in disciplinis doctũ ⁊ doctoꝝ viroꝝ amãtissimũ fuisse: ac in oibus geren
dis liberalissimũ ⁊ splendidissimũ depᵉhendimus.

Robertus aũt Malatesta pdicti Sigismũdi filius: hoc ãno ipo pre defuncto: ⁊ ipe spurius in Arriminē
si pncipatu succedēs regnauit ãnis.13.et mēsibus decē: vir in malo pri dissimilis: in bono aũt psimilis: mi-
litari.s.scia clarissimus: et liberalibus disciplinis nõ mediocriter eruditus quē certe ob corpis ⁊ ai dotes cũ
quouis optio regulo cõparare possumus: q gra: magnanimitate: liberalitate ⁊ ceteris ṽtutibus oium etiaꝫ
aduersarioꝝ: ⁊ maxie venetoꝝ beniuolētiã sibi cõparauit: p qbus infinita mortis picula subijt: i qbus ēt ⁊ tan
dem defecit: Hic itaq pncipatu suscepto: vt a se põtificalibus copijs defende possꝫ cuestigio cũ Galeacio
mediolanēsiũ duce ⁊ florētinis se cõiũxit: et auxiliaribus auxilijs copijs ab eisdē suscept ĩ exercitibus põti
ficis qui suburbana vrbis sue occupauerãt irruit: et oēs maxio ipetu fudit: atq e finibus suis fugauit: ac 1468
oppida oia q prius põti. ex arriminēsi agro pri abstulerat: mox cũ igēti glia recupauit: cap paulus põti. sta
tim ab isto Roberto pacē ēt turpi cõditiõe oblatã ñ renuit: cognita postmodũ eius i re militari pstãtia ac di-
uulgata: senatus venetus Bartolomeo colconio impatore defuncto eũ i locũ suũ sibi subrogauit: et igētia
facinora: tũ maxie i bello ferrariēse: et cũ Alphõso calabroꝝ duce fortissimo edidit: nã illũ i acerrio plio nõ
lõge Roma cõmisso adeo supauit et pfligauit vt nisi Alphõsus fuga sibi salutē solus expetissꝫ: ⁊ ipe cũ in-
nũerabilibus comilitonibus suis i vrbe sub triũpho ignominiose pductus fuissꝫ: eo aũt i cõflictu et pugna
acerria Robertus hic tãtũ algorē ptulit: vt veniēs Romã maximã ifirmitateꝫ ex pfluuio ṽtris cõcepit ex
q et paulopost xpianissime ac religiosissime vitã finiuit: quo mortuo Sixtus põti. ñ sine lachrymis eius cor
pus Arriminũ suis expēsis deferri: et i sepulchro maioꝝ sepeliri fecit: hic cũ nullũ ex Elysabetta vxore
Urbini ducis filia hēret filiũ: Pãdulphũ ex pellice natũ ex testamēto sub vxoris tutella dimisit heredē.

Leodium Lothoringie galliarũ ciuitas.

Leodiũ Lothoringie galliaꝝ clarissima et potē
tissima ciuitas: hoc ipo ãno a Carolo burgũdio-
rũ Duce: Ludouico frãcoꝝ rege pmittēte capit:
et igēti edita cede stati succēdit: diripit: et prsus cõ
planat: Superioribus.n.ãnis iter leodiēses et bur-
gũdionũ ducē maxie cõtētiões agebãtur: qs cum
leodiēsis epũs extiguē tētasset: a cõciuibus suis vr
be pulsus fuit q ad Romanũ põti. iniuriã deferēs:
leodiēses a põtifice iterdcõ notati sunt. Põtifex ãt
postmodũ cognita leodiēsiũ ciuiũ et ducis grauis-
ma cõtētiõe eos ad cõcordiã oio reuocare cupiēs: Tri
caricēseꝫ epm legatũ eo misit: q vt eos ad sanitatē
reducēt: iterdictũ sustulit: et eos i pristinũ statũ re-
stituit: veꝝ duꝫ legatus rē hãc accurate agēt: eãq
ad solũ põti. Ro. ptinē rõnibus et consuetudibus
ondēret: et leodiēsibus et ipe tumultuarie cũ eoꝝ epo capitur et rursus i carcerē trudit: q obrē idignatus

Dux stati cū Frācorū rege pace cōfecta ingēti exercitu coacto in leodienses hostili aīo irruit: et acerrimo
plio et ipetu vrbē expugnauit: captāqz tāl episcopos e carceribus mox liberauit: ac oīo ipsam euertit. In
eā qdē captiuitatē ferūt ducē nulli etati aut dignitati: aut sexui pepcisse: sz oēs extermiasse: vrbe itaqz vsqz
ad calculū euersa et cōplanata i medio vrbis foro colūnā marmoreā erigē fecē vbi eāz ipius eustodis ōscripsit.
Edouardus Anglorū rex philippi burgūdionū ducis gener: hoc āno dolo, pcerū suorū regno deijcitur: et
Henricus oli eodē regno pulsus cōsilio et auxilio Ludouici frācorum regis restituitur: q in regno restitu-
tus cōfestim vna cū Ludouico Francorū rege aduersus philippū ducē et eius filiū Carolū bellū suscepit:
Quāobrē indignatus Carolus ducis filius cōfesti numerosissimū exercitū: videlicet ducētorū miliū pedi-
tū: et eqtū.18.miliū cōgregās in Angliā ad Edouardū regē pulsum trāsmisit: vt et ipse eorū auxilio regnum
1469 perditū contra Henricū recuperaret. Venientes autē Caroli copie in Angliam Calisiū et alias plurimas
Ciuitates expugnauere: et de hostibus multas occisiones ediderc: ac Edouardū pulsum in regno repo-
suere. Carolus vero dux dum hec agerentur: Ludouici regis inimicitia veritus alia centū milia pugna-
torum in picardiam misit: vbi et dāna et incōmoda multa regi intulit. Edouardus autē tandē ab Anglicis
nobilioribus in regnū reuocatus: Henricū hostem captū et multos pricipes extinxit: Quibus gestis: mox
inter reges et duces et pricipes ac oēs pax cū oium laude firmata ē. Cōfirmatoqz in regnū Edouardo dux
ipse Carolus regis sororius a tributo qd regi Anglorū singulis annis pendere solebat: liberatus est.
Calcidē pugnacissimā Euboie insule ciuitatē: quā Nigropōtū nunc dicimus: hoc āno quartodecimo ca
lēdas Iunij: Mahumetus othomanus Turcorū imperator: pditione cuiusdā Thome Liburni cum ma-
1471 gno xpianorū et marie venetorū dāno cepit: et de ea triūphauit: vbi proh dolor oēs puberes italicos ibidem
iunctos acutis palis trāsfigi fecit: et grecanā gētē sub hasta vēdē pcepit. Miserat.n. Mahumetus ipse im-
perator: pmo Bassam suū noie Omarū cū exercitu magno ad expugnādā ciuitatē: sed post lōgā ipius op
pugnationē cū nullo mō obtinere possz: nouissime ipsemet personaliter ex Cōstātinopoli cū alio copiosissi
mo exercitu vēit: q visa difficultate oio vrbē obtinē decreuit: Quāobrē euestigio oēs pricipes suos ad se cō
uocauit: et orōnē ppulchrā ad oēs habuit ac premia pmaria pmis occupatoribus cōpromitit: q diē inter se
diuidētes aīs accincti: duobus cōtinuis diebus pariter et noctibus cū ingēti fragore et clamore oppugnationē
cōtinuarūt: Et lz a xpicolis et bōbardis: alijsqz oium generū missilibus repellentur et dilaniarētur: ac in fru
stra cedērentur: tāta tñ cū alacritate ob pricipis sui pmiā: alter alteri succedebātur: vt nēo eorū ēt pedē referē
opertus sit: qz frequētissimi interirēt. Bis.n. in murorū cacuminibus eos euolasse dz. bisqz pcipitatos: tā-
dē nri lōga oppugnatiōe defessi vbi rē pditā viderūt in vrbis forū oēs cōuenerūt: et morituri vsqz ad mortē
certārūt: Urbis āt ptor paulus Ericço cū multis in arcē pfugit et reliquos i certamie dimisit. Capta deniqz
vrbe: vt diximus: Mahumetus alios palis suffixit: alios obtruncauit: alios discerpsit: alios saxis allisit: et
multos p mediū scindit: qua qdē cede miserāda oēs vrbis vias cruore respersit et fedauit: Qui aūt in arce
cōfugerāt: vitā paciscētes: arcē sine oppugnatiōe tradiderūt: at fidefragus Mahumetus arce potitus oēs
ad vnū trucidari fecit. Tradūt.n.ea in strage multas mulieres armatas interfectas fuisse inuentas.
Mulier quedam hoc anno Brixie canē: et alia Papie catū peperisse dicūt: Eodē quoqz āno me in bergo
na ciuitate existēte: et vidēte quintadecima die Augusti hora vigesimasecūda terremotus i eadē vrbe adeo
magnus fuit: vt ciues edium et menū ruina extimuerint: quo quidē āno grandines multas: et multis qdē
in locis: structionum ouis grossiores cecidere.

Viri disciplinis excellentes.

Jacobus çenus patricius venetus: ecclesie patauine epūs: vir in rebus gerendis clarissimus: et in oibus scri
pturis tam hūanis qz diuinis disertissimus et doctus: his tēporibus ad agitandū ingeniium: De vitis om
nium pontificū Romanorum librum eleganti sermone conscripsit. Feruntur et eius in diuinis scripturis
quedam opuscula eruditione plena. Obijt aūt anno a natali xpi.1476.
Dominicus de dominicis patria venetus: primū Torcellanus: et postea Brixianus episcopus et dignissi
mus Referendarius apostolicus non modo iurium pontificij et ciuilis: sicut episcoporum professionē de-
cet: edoctus: sed etiā theologie: philosophie: dialetice et astronomie: ac eloquentie egregie decoratus: per
hoc tempus pdicando: monendo: hortando et disputando: et pontificale officium exercendo: nō solū apd
ecclesiā suā: sed et apud plurimos pontifices romanos et eorum curiam omnem magno in precio fuit: et li-
bros multos et tractatus ac sermones eruditos composuit: Quasobres pius pontifex illum vrbis vicari-
um sibi constituit: et legatum ob singularem eius eloquentiam in germaniaz et panoniam pro pace compo-
nenda ad Matthiam Vngarie regem et Ludouicum Bauarie ducem ac Federicum cesarez misit: quos
omnes sua prudentia ad pacem et ad cōcordiam mirifice reduxit: et magnam gloriam ab omnibus reporta
uit. Sixtus tandem pontifex quartus viri solertia confisus illum etiam ad Senatum venetum legatū mi
sit: et ibidem legationem egregie perfecit. Brixiamqz reuersus episcopalem domum maxima impēsa edi
ficauit: Qua perfecta: āno etatis sue sexagesimo decimotertio calendas martias anni.1478. hora fati sui
predicta religiosissime migrauit ad Christum.
Ludouicū donato patriciū similiter venetū et bergomatē epm: vir vtiqz gnē: pietate: religiōe: clemētia: mā
suetudie et doctria isignē: hisdē tpibus floruisse ostat: cū sentēnarū lib. doctria et eloquētia egregiū ad imita
tionē petri lūbardi paulo pōst. Romāis dederit: in quo qdez ingenij et litterature sue magnitudinem px se

tolit. Ferũtur & eius sparsim orones elegãtissime tẽporibus accõmodate: quas in cardinaliũ cetu sepissime portauit. Tãdẽ vir optimus supsort ãno q fuit. 1484. a natali xpi diẽ obiuit: magno apd bergomates nros sui desiderio relicto. Sepultus ãt fuit i eccla sua btõ Uicẽtio martyri dicata i medio basilice sepulcro nouo.

¶ Nicolaus Perotus saxoferratẽsis & Sipõtinus epũs: egregius theologus ac rhetor disertissimus: ad hãc etatẽ ẽt puerilẽs nõnulla in oĩm laude digna ↄposuit: Sed & ad pueror eruditionẽ cõmode libellũ edidit ppulchrũ: i quo nõ mõ eos q circa pĩa erudimẽta: sed ad altiora tẽdẽtes grãmatice & rhetorice loq docet. Cõmẽtarios ẽt i multis auctoribus & diuis codicibus composuit: ac quedã e greco in latinũ transtulit: atqz de metrorum generibus optime tractauit.

¶ Robertus de Licio ordĩs mior pfessor: & Aqle Marsor seu Aprucij vrbis dignissimus epũs i doctrinis sacris doctissimus vir: & notitie omnium ecclesiasticorũ dogmatũ sufficiẽter instructus: & vt absqz inuidia loquar oĩum pdicator q sũt aut vnqz fuerũt magr & doctor hisdẽ tpibus ob eius clarissimã & admirãdaz pdicatiõis grãm ab oibus italis multo in pcio hitus ẽ: q tñ in scriptura studio laborauit & scripsit vt vbiqz Roberti pdicationes & exẽplaria nũcupent. plurios. n. ad instructionẽ fideliũ tractatus & sermões edidit: q ab omnibus pfertim declamatoribus studiosissime legũtur. Adhuc superstes habetur.

¶ Bartolomeus cognomento Platina: patria Cremonensis: apostolicus abreuiator: magni ai & cõstãtie vir eruditione & eloqẽtia nulli inferior: hisdẽ temporibus in pcio extũs a Paulo pontifice maximo bonis & dignitate in dicta ca priuatur: & in carcerẽ post eculei suspensionẽ crudelissime detrudit: & ibi vsqz ad ipsius pauli pape mortẽ reseruatur: ex qua tãdem post multas calamitates & afflictiones equo aio toleratas a Sixto põtifice eius successore liberatus: & in statum pristinum restitutus neqꝗ ingenio suo abusurus pter librum quem de nã rerũ & de obsoniis ediderat. Egregiũ etiã opus & prope diuinum d vitis & moribus pontificũ elegantissime confectũ Sixto ipsi pontifici maximo obtulit: in quo etiam impator oium: pncipumqz ac ducũ multor res gestas inseruit. Nonnulla etiã alia opera & epistolas scripsit: q ingenij hois psse ferre videtur: Demũ et ipse egregius vir anno dñi. 1481. Rome ex peste defecit.

¶ Bartolomeus Cepola veronensis iuris iuriũ pontificij et ciuilis clarissimus doctor: hec tempora Patauij ordinarie legendo disputando et scribendo reddidit clarissima: qui pter publicas lectiones laboriosissimas scripsit hec que subiecta sunt. De simulatis cõtractibus tractatum vnum. De tutelis ciuiliũ causarũ librũ vnũ. De re militari librũ vnũ. De seruitutibus vrbanorum pdior tractatũ vnũ: et aliũ de seruitutibus rusticorum pdior: ac quedã alia causalia. Obijt autẽ anno a natali christiano. 1477.

¶ Domitius Calderinus patria Ueronensis rhetor luculentissimus et tam greca ꝙ latina lingua non mediocriter eruditus: et oium quasi qui nro seculo sunt in studijs hũanitatis eminentissimus: per hoc tẽpus nõnulla sui prope diuini ingenij confecit opuscula: Quorũ de numero hec sunt: in Juuenalẽ: Martialẽ: Suetonium: et in Ibim Nasonis interpretationes edidit celebres: Saphus etiã epistolam papinij: Siluas vna cum propertio: et Ciceronis epistolas ad atticum cõmentatus est. Et nisi imatura preuentus fuisset morte perplura alia edidisset opa. Obijt autem anno domini. 1477.

¶ Marius Philelphus Francisci Philelphi clarissimi philosophi et oratoris filius eques auratus: laureatusqz poeta: philosophie et artium doctor: per hoc ipsum tẽpus toti Italie clarus extitit: qui cum eruditissimas esset vir: ea que ad altioris discipline eruditionem pertinere videbantur studuit emendare. Funebres etenim orationes preclarissimas et alterius materie plurimas et quidem elegantes habuit: Extãt et eius ingenij opera in diuersis metrorũ generibus edita. Rithmos quoqz et cantilenas innumeras cõposuit: que viri ingeniũ celeberrimũ ostendunt: Deniqz et hic a Federico Gonçaga Marchione mãtuano publico salario ad lectionẽ vocatus ibidem in anno dñi. 1480. vite finem fecit.

¶ Franciscus Diedus nobilissimus patricius Uenetus: philosophie et iuris pontificij et ciuilis consultissimus et Reipublice Uenete impretermisse deditus: hisdem etiam tẽporibus ob doctrinam et dicẽdi eloquentiam nõ modo a Senatu veneto: sed apud pontificem maximuz: atqz alios christianos potẽtatus ad quos sepius orator missus est: maximo in precio et honore habitus est: qui lz leges et poemata: ac historias egregie calluerit: etiam philosophiam et res diuinas pspicacissimo ingenio subtilissime intellexit. Hic historiam diui Rochi confessoris ob pestis periculum: duz Brixie prefectus esset eleganti stilo in lucem produxit: Atqz alia deuotionis opuscula composuit: Demũ cum capitaniatus officio Uerone in ãno dñi Mcccclxxxiij. fungeretur ibidem vita excessit.

¶ Bernardum quoqz Iustinianum Uenetũ oratorum sui seculi apud Uenetos principem predictis viris illustribus annumerandũ puto: eo ꝙ non modo apud Senatũ suum venetum: Uerũ etiam apud curiaz Romanam: vniuersamqz Italiam: et apud Galliam: alias quoqz nationes orator missus: cum altissimas cãs grauissime perorasset: singularẽ semp dicẽdi palm i oiuz doctissimor viror iudicio ↄsecutus ẽ. Testes. n. sunt inũerabiles eius orones vbiqz sparte. Scripsit ãt hic vir mẽoratu dignissimus inter cetera historiaz.

Sixtus quartus papa natione Ligurus: ex Sauona vrbe maritima natus: Franciscus Aruuere antea vocatus: ordinis Minorum generalis minister: hoc anno Paulo pontifice repentino interitu sublato quinto Idus Augusti eidem pontifici surrogatus sedit annis tredecim: Papa. 223. 1471
6670 vir certe ingenio tantus: ꝙtũ nostra tempora: que pcipue doctrinis viguerũt: parẽ potuerũt: et ppterea d potẽtia dei libr scripsit: librumqz de sanguine christi: libr d futuris ↄtingẽtibus: et

librū n de conceptione beate Marie virginis : ac quedam alia. Fuit namque ante pontificatum: ac et in ipso pontificatu mitissime cōsuetudīs ꝛ vite cōmētissime in pauperes religiososqȝ maxie munificētissimus: quos oēs vno ordie amauit ꝛ fouit: ac āplissimis priuilegijs alijsqȝ spūalibus ꝛ tp̄alibus bñficijs vndecūqȝ adiuuit: Mā oēs mēdicātes religiosos ad emulatiōes cuntādas in priuilegijs ꝛ gratijs ēqles eē cēsuit. Inde maiores ꝛ familiares iucūdus extitit ēt in delinquētes clemētē ꝛ modestū voluit noiari. Principes e uīn pauperes ꝛ nobiles p̄ria extorres: ꝛ p̄serti paleologor filios: Bosineqȝ regnū. atqȝ alios cōplurios Turco pulsos pecunijs ad iuuare nō destitit: ꝛ Rhodior milites ac Ferdinādū a turcis vexatos mira ꝛ incredibili pietate cōfouit ꝛ adiuuare fecit: vrbē Romanā cenosā ꝛ icōpositā ac vetustate multis in locis collabentē ꝛ deturpatā ꝓ posse in oibus instaurare satagit: ꝛ vias eius oēs cultissime ꝛ decētissime strauit: pōtē sup Tyberim maxia impēsa fecit: ꝛ a se Sixti pōtē noiauit: alijs quoqȝ edificijs quasi innūerabilibus tā in vaticano: tū in vrbe apostolicā sedē exornauit ꝛ q̄si nouā vrbē edificauit: vñ ꝛ vrbis noune edītor appellari meruit. Edesqȝ pontificias multis in locis apud sanctum petrū non mō cultiores: sed cultissimas reddidit: vbi ēt ecclesiā nouā ꝛ qdē ornatissimā fabricauit: ꝛ i ea nouos sacerdotes cōstituit: additis multis ꝓuētibus ad eor sustētationē: q diua quotidie i ea suo noie celebrarēt: hospitale sci spūs i vaticano in magnificū qt de nouo fabricari fecit: in quo ꝛ vite sue ordinē splēdide depingi voluit: ꝛ cū marie btissime vgis Marie deuotissimus eēt: ecclesiā nrām scē marie de populo qt vetustate collabētē a fundamētis cū ingēti impēsa denuo erigere fecit: ꝛ ipsam pfectā multis mūeribus aureis ꝛ argēteis decorauit. Alias quoqȝ oēs fere vrbis ecclesias aut instaurauit aut mūeribus decorauit: atqȝ alia inuera bñficia tū spūalia: tū tēporalia tā vrbi Rome cōtulit: ꝛ vt breuibus cōcludā nil i toto suo pōtificatu egit qd merito reprehēdi possit: nisi qr ꝛ ipse vt sui suos nimiū amauit: eis diua hūanaqȝ cōtribuēs pter dei ꝛ Romāe ecclesie dignitatē ꝛ honestatē i quē sane errorē multi supior pōtificū ēt ceciderūt: qd satis detestādū ꝛ reprehēdendū ē: Duos n. nepotes suos vrbis p̄fectos: vȝ Leonardū ꝛ Joānē successiue cōstituit Māfredos Imole vrbis regulos: vȝ prē ꝛ filiū inter se dissidētes: ꝛ postmodū Ordelaphos i Foroliuio similiter cōtēdētes vrbibus depulit ꝛ easdē vrbes Hieronymo Riario cōmuni ꝛ necessario suo carissimo cōcessit: cuius qdē cōsilio ardius i rebus semp visus fuit: Hic iubileū a paulo pōti. p̄us p vniuersū xpianū orbē institutū honorifice ꝛ vtiliter in āno. 4. pontificatus sui celebrauit: ꝛ beatū Bonauētura theologū ordis sui in scōrū cōfessor nūero ascripsit: Hic qdaȝ bella iudicio multor pter iusticiā suscepit: ꝛ in p̄mis Laurētiū medicem florētinū excōicauit: ꝛ florentinis bellū indixit: eo qr Florētini Raphaelē diaconū cardinalē adolescētē comitis Hieronymi ex sorore Violētina nepotē: ac Frāciscū Saluiatū pisanū archiepiscopū cū trecētis viris q Julianū med. cen Laurentij Medicis fratrē i dne Liberate tēplo obtrūcarāt: detinuissent ꝛ suspēdissent: q̄ res cū huic Sixto pōtifi. nunciata fuisset: hortātibus Ferdināndo rege ꝛ Hieronymo comite bellū cōtra Laurētiū ipm Medicen ꝛ florētinos suscepit ꝛ dāna multa eisdē intulit. Aliud postea aduersus Ferdinādū apulie regē suscepit: qr nollet illū Herculi estēsi genero suo a venetis obsesso auxilio eē. Indeqȝ cū Ferdināndo pace cōfecta ꝓ eo cōtra venetos pugnā suscepit: eo qr nollēt ei obtēperare: ꝛ herculi estēsi ablata restituē: ꝛ ppea nōmō oēs Italie potētatus in eo cōcitauit: sed eos veluti Clemēs sextus alias fecerat excōicauit: maledixit: interdixit: ꝛ oibus dignitatibus p̄uauit: nec quoadvixit illis absolutiōis bñficiū ipēdē voluit: Dūqȝ hec agerēt febribus decubuit: ꝛ pace īter venetos ꝛ reliquos potētatus cōfecta ꝛ audita mox vitā exalauit. Fuit āt hic Sixtus p oibus pōtificibus in oibus felicissimus pōtifex: oēs n. xpianos principes obsequētissimos toto tpe vite sue hūit: ꝛ quos voluit exaltauit: ꝛ quos voluit depressit: suis n. sine vlla cōdictiōe multa bñficia cōtulit: ꝛ lȝ hēc multos hūerit detractores: tñ ex se vir bonus ꝛ optimus pōtifex fuit. Sūma n. alacritate ꝛ illūta aiarū custos extitit: cupiditatē a se resecauit: iras oppressit: et malitias oēs extirpauit: et v̄tutibus semp inhesit: vigīti n. cardiales toto tpe sui pōtificatus creauit: e qbus tres fuerunt Romāi duo genuenses et quattuor Saonēses: inter quos Julianus sancti Petri ad uincula ex fratre nepos fuit: qui ipsius corpus maxima pōpa et deuotissimis exequijs vt decet nouo tēplo seu Sacello apud sanctū Petrum in vaticano sepelliri fecit. Hic etiā multa officia noua veteribus addidit: ꝛ multorū scōrū festa celebrari instituit.

¶ Nicolaus Tronus septuagesimus Venetorum Dux: Christoforo Mauro duci hoc anno suffectus ducauit anno vno: mensibus octo ꝛ diebus quinqȝ: homo sane magnanimus: perhūanus atqȝ eloquens: qui quoadvixit se nper optimus ciuis: optimus Senator: optimusqȝ Aristocraticus: ꝛ princeps habitus fuit. Suscepto enim magistratu confestī cū Parthorum Rege contra Turcum socia arma coniūxit: fraudatāqȝ pecuniā venetam viua sui effigie: maximo tamen tū publico: tum priuato incommodo: resignauit
1471 Eo enim felicissimo suo magistratu veneta Respublica Cyprū insulam suo imperio ascivit: et herculem Estensem renitentibus multis in regnū Ferrarie collocauit: Quibus optime gestis et ipse primo ducatus sui anno mense octavo nullo christiane religionis: videlicet: iusticie: pietatis: et benignitatis exemplo pretermisso moritur: et ibidem in capella maiore ordinis minorum cum ingenti pompa sepulchro superbissimo sepellitur.
1471 ¶ Hercules Estensis Nicholai Marchionis filius et Borsij ducis frater fit Ferrarie dux hoc anno nō sine magna contentiōe regnū paternū suscipiens regnauit vsqȝ in presens annis quindecim: Vir quidē bonus: ingeniosusqȝ: ac rei militaris scia eruditus: ꝛ ppea. 7° regni sui āno florētini: veneti et mediolanēses

tan p̄ virum magnanimum ⁊ prudentissimū contra Alphonsum Calabrie ducem: ⁊ Hieronymum comitem: ac Federicum Urbinatem ducem sui exercitus ducem constituerunt: q in Senensium agros populabūdus ingressus: pleraqꝫ eorū oppida statim cepit: Verum dissentiente ab eo Federico Mantue Marchione nō sine su͂ ꝑditione ac prodīcione copiarū ptē amisit: hic itaqꝫ ꝑncipatu suscepto cōfestī Heleonoram Ferdinādi regis filiā mulierē cordatā ⁊ magnanimē accepit vxorem: ex qua īā sex suscepit filios: quattuor marco ⁊ duas feias: Deinde tertio regni sui anno Nicolaū estensem ex fratre suū nepotē adolescentē oī v̄tute insignē: cū regnū inuadē statuissꝫ captū interficē fecit: nā ipe Nicholaus q regnū illud sibi debēri existiabat ad patruū ludouicū cōfugerat: ibiqꝫ p tres ferme ānos ibidē ꝑmāsissꝫ: tādē a cōspiratoribus ⁊ aliis ꝑuris ferrariēsibus ad inuadēdū regnū conuocatus: anxietate aī ⁊ alioꝝ suasiōibus ꝑmotus: viā dierū tētare fortunā statuit: ⁊ octingētoꝝ viroꝝ oberratorū exercitu cōgregato Ferrariā clā ingreditur: ⁊ in foꝝ cū plausu ⁊ timpānis ꝑuenies ad excitādos cōspiratores ⁊ alios clamare cepit vella vella: hoc eni cog nomē Nicholao erat: sed nulli ciuiū ꝓpter id arma mouere voluerūt. Et diuꝫ Nicholaus co in plausu aliqādiu in foꝝ cōsedissꝫ: tandē a Sigismūdo Herculis fratre cū aliquibus rusticis ⁊ aliis militibus plurimis eius pugilibus obtrūcat᷒ vrbe fugatus ē: quē tamē insequētes tādē in paludē obliteſcentē cū .xx. eius socijs cepit: ⁊ ad beltonorā herculis vxorē vinctū ꝑduxit: beltonora vero cū dulcibus v̄bis suscipiēs vsqꝫ ad aduentū mariti q Bertreguardū cōcesserat fmari p̄cepit. Cūqꝫ hercules ipe Ferrariā redijssꝫ: ꝑcipiti cōsilio vsus mox sacerdotes ad nicolaū mittēs edixit vt cōfiteretꝫ: seqꝫ ad i'ternū prepararet: ac sic tertio die exactis oībus socijs in patibulo appēsis cū ī arce capitali sentētia puniri fecit: ⁊ facto mane magna cuꝫ pompa eo in veste lugubri cū necessarijs suis comitāte sepeliri fecit: Hic etiā paulopost comites sancti Bonifacij exigēte iā iusticia extinxit: ⁊ eorū bona suo fisco adegit: Decimo deinde regni sui āno: quorūdā amicorum suorū cōsilijs cōmotus tergiuersatis venetis: ruptisqꝫ eoꝝ federibus: Ferdinādo socero suo ⁊ alijs socijs colligatiōibus inhesit: ⁊ vt aiūt vetustissimas venetoꝝ immunitates violare cepit: ⁊ qdā in eoꝝ contemptum ⁊ dānū moliri p̄cepit: lꝫ totū oppositū ipe fateat᷑: q̄ res maximū incēdiū in tota Italia excitauit: pro qua re veneti illā terra aquaqꝫ oppugnare ceperūt ⁊ plurias terras ei abstulerūt: Et nisi Alphōsus Calabrorum dux regis Ferdinādi filius: vir prudētissimus: ⁊ in armis strēnuissimus ei auxilio fuissꝫ: ac pius pontifex ⁊ execratiōibus ⁊ armis eisdē obstitisset: de eo actū omnino fuisset: Sed tandem pace inter omnes confecta: Rodigium cum quibusdam oppidis ⁊ totum ipsius pollicinum Venetis dimisit. Habetur tamen hic Hercules ab omnibus vir bonus: astutusque: ingeniosus: ac prudētissimus: necnon ⁊ Christiane religionis obseruantissimus: pro qua ⁊ elemosynas permultas Christi pauperibus erogare non desinit: ac diuina officia plurimū calens: illa mirifice cū ingēti impensa a cantatoribus quottidie in propria aula cuꝫ magna celebritate celebrari facit. Urbem enim Ferrariam multis edificijs ⁊ quidē clarissimis illustriorē reddidit Ipe quoqꝫ cū eminētissimi ingenij vir habeatur: quoddā insolitū tormētoꝝ genus adinuēit qd̄ lingua materna passauolanta appellat᷑: terribile quidem ac formidabile tormentum: Id tamen inuentum cuidam Bergomensi artificio suo attribuitur: Ipe etiam monasterium nostrum Mutine sua impensa instaurauit: ac alia consimilia edificauit.

Cometa stella in principio huius anni circa festū sancte Agnetis appruit igneo colore rutilans crinibus lōgis nigrisque: quos in occidētalem vergebat plagam: cuius quidē corpus primuꝫ circa libre principiū fuit postea se tantū in septentrionē flexit: vt extra zodiacum migrassꝫ: proculdubio indicatum sit: Durauitqꝫ diebus octoaginta: Nam breuissimū durationis Comete tempus septem dierum: Longissimū vero octoaginta Aristoteles tradit: Nec isto nondū dissoluto alter apparuit: cui erat coma īgnita: que in arietis signo posita videbatur: ⁊ caudam in orientalem porrigebat plagam. Sequenti quoque anno siccitas incōparabilis subsecuta ē: ⁊ pestilētie bellaqꝫ cruētissima pluribus in locis euenere. 1472

Nicolaus Marcellus primus ⁊ septuagesimus Venetorum Dux hoc anno suffragijs omniuꝫ Trono Duci suffectus ducauit anno vno: mensibus tribus ⁊ diebus sex: Uir certe: quem ob animi ⁊ corporis do 1473
tes cum quocunque Christianissimo principe comparare merito possumus: Qui liberalitate: gratiaque omniū non modo patriciorū suorū: sed ⁊ exterarum nationū ꝑncipū beniuolentiā sibi comparabat: pietatis etiam ⁊ religionis: misericordie ac munificentie vnicum exemplar ab oībus habebatur: Qui quoad vixit: Rempublicā Venetam contra Turcos optime defensauit: ⁊ q̄maxime in Scodra Illirici prouincie oppido maximā de Turcis per duces suos edidit occidionem: Eo enim Mahumetus Turcus centū milia pugnatores ad oppidū capiēdū misit: qui tādem cū maximo dedecore discessere. Demū hic Nicholaus de deo: deqꝫ hoībus bñmeritus: ⁊ senectute bona deficiens apud cartusienses sepelitur.

Aluisius Salutiarum Marchio Aluisij Marchionis filij Thome filius: hoc anno de mense Aprili: patre defuncto in paternum ⁊ auitum Regnum succedens regnauit vsque in presens annis duodecim Uir certe magnanimus: splendidus: liberalis: ⁊ perhumanus: bonarumqꝫ litterarum non mediocriter doctus: ac rei bellice ardentissimus amator: Qui Gulielmi Montisferrati Marchionis filiam cum spe successionis dominij duxit vxorem: Quia eidem Gulielmo nulla mascula proles supererat: ⁊ illa ꝑmogenita inter ipsius filias erat.

Christiernus inclytus Rex Dacie: Suecie: Noruegie: ac Gothie: ⁊ Estonie Dux: Uir quidem 14[illegible]
Christianissimus: ⁊ multis virtutibus ornatus: Hoc anno vt Romam soluendi voti gratia peteret per

vniuersam lōbardiā thuscāq; trāsijt: et ab oībus potētatibus honorificētissime exceptus fuit: ea enī grā il lo pficiscebat: nō mō vt votū solueret: sed et vt xpīcolas ꝯ turcū armaret. Romā itaq; ingressus, p dēnte eb maxim honorato quoq; cardinalū collegio a Sixto pōti. maximo pbenigne et honorificētissime exceptus ē: ac p singulari munere Rosa aurea quā pōtifices singulis ānis i dnīca palmar̄ alicui ex pncipibus xpianis dona re ꝯsueuerāt a Sixto pōti. dōat̄ ē: ibidē n. d vniuersali italice p pncipū pace agit cepit: vt s. vno a o o tur cū cotēderēt: sed res pfici nō potuit: Indeq; digressus per omnes Ital e vrbes transiens magno et celebri ho nore vbiq; hitus ē: domū deniq; reuersus aliquot annis cū omni sanctitatis exēplo superuixit.

¶ Petrus mocenicus hō et .70. veneto r dux: hoc ipō āno .18. calē. ianua. absens grato oium patrū ꝯsē. Ni colao marcello duci surrogatus ducauit āno vno et mēsibus .7. Optimus qdē et eloquētissimus vir: cuius rei cā oibus gratus et dilectus fuit: q cū domi foris de mari o impio functus eēt: aliquā asiā ab Hellesponti faucibus vsq; in Syriā ferro igneq; vastauit: et caramanibus regibus venetor̄ socijs a Mahumeto tur co rū pncipe opp̄ssis i regnū eos ꝯfirmauit: et cyprū insulā a coniuratis magna celeritate ac prudētia defensa uit: atq; Scodrā totius albanie seu illyrici caput vna cū Antonio lauredano in ea tūc ptore: suo ductu: fu isq; auspicijs vt dictu ē grauī turco r obsidione liberauit: et rēpub. feliciter in oibus gessit: Cap p t absens diui Marci, pcuratoris titulo insignitus ē Tandē dux declaratus: eius pmo āno mēse fo āni .1476. mo riens in predicatorum basilica sepelitur: adhibita a Senatu honesta funeris pompa.

1474 ¶ Hieronymus Riarius ciuis et nobilis Sauonensis hoc āno tactus in Imola Romādiole, puicie vrbe su pncipatus fundamētis regnare cepit: et vsq; in pñs. 12. ānis regnauit: Ea. n. ciuitas a Thadeo manfredo suoq; genitore aliq̄ diu possessa hoc ipō āno: eo et Guidacio eius filio inter se dissidētibus vrbē Galeaco mediolanēsiū duci ex eoꝝ ꝯsensu crediderat: qbus ad se vocatis castellū nouū in alexādrino agro Thadeo tra didit: et pēsionē seu stipēdiū ānuale guidacio assignauit: et ipe vrbis dnīū in se suscepit: quo suscepto Sixto pōti. maximo āntuēte et mādāte: eā ipam vrbē hieronymo huic genero suo dotis noie: pūs tñ q̄dā aguta mi'i bus aureis susceptis tradidit: Idipm pōti. ipe Sixtus Ordelaphis mortuo Pino āno dñi .1479. in foro liuio vrbe discepitatibus effecit: et ipam Ciuitatē forolīuiēsium eidē ꝯcessit: atq; ita ab vxore Pini vidua p sam recepit: qbus ciuitatibus susceptis: ipe hyeronymus nullū hūanitatis aut bñficij genus pretermisit: qu cunctibus et vrbibus illis nō ꝯtulerit: vt eas ad ꝯcordiā: cōmunitatēq; ac in beniuolē tiā et fidelitatē redigere poss;: eius. n. hūanitate: modestia: liberalitate et munificētia: ac vrbanitate ipmis Imolensis ciuitas tan ta pulchritudine et splēdore oībus i rebus iā refulget: vt ex insima oium vi hū fece ad sūmā ciuitatū Flami nie, puicie pulchritudinē, puenerit: Nā cū pmū ipius vrbis dñatum recepit: ea castellū seu arcē munitissi mā maxia i pensa erexit: et pualido muro aliqbus i locis vrbē cinxit ac portas cū turribus et ppugnaculis p clarissimas adiecit. Deīde domos ligaminibus et luto cōpactas oēs deponē fecit: et alias celebres: cultasq; re suo auxilio erigē fecit. Vrbē quoq; cenosā et imūdā pulchris lapidibus strauit: atq; ita tali dño adeo ipa ciuitas felix et iclyta ē effecta: vt cū opibus et pulchritudie mirumiņmodū creuerit: et mira claritate resplē deat: idipm i forolīuio efficē curauit: nō vrbē illā ad fidei sinceritatē reducē poss;: hic. n. pnceps illustris ex Sauona vrbe genuēsiū nō obscuro: sed nobili et honorabili gnē natus iā ans adhuc pre sublato honeste sub viduali mrīs noie Blāca educatus: et generosos mores et gr̄a assuetūs hūit vrtutes. Inde ex successione petri germāi tituli sci Sixti cardīalis apō Sixtū pōti. maximū i hāc celsitudinē, puectus: lz li a r ornamen to careat: hūanitate tñ et liberalitate atq; prudētia cū quouis pncipe sui seculi compari pōt: eius nāq; ppo siti mores: mansuetudo: humanitas et familiare ac vrbanum viuendi genus cum non solum pontifici: sed etiam multis principibus carum: gratumq; fecerunt.

¶ Puelle monstrū tēpestate ista i veronēsi agro nascit̄: q̄ vnū caput tātū hz: sed duos podices: duasq; vul uas hñs ex ipis āhabus vilius supfluitates emittebat: Insup. 4. brachia: sed duo grossiora: q̄ p voluntate mouebat alia tenuiora et imobilia erāt: vētres ēt duos circa stomachū cōiūctos hēbat: Hanc parentes per Italiam circūferentes: precta ab inspicientibus mendicabant.

¶ Symō hūs Tridētinus puerulus: quē ob miraculor̄ frequētiā beatū appellāt: hoc āno i Tridētina ciui tate. 8° calē. aplis a iudeis necatus: xpī martyr efficit̄. Iudei. n. ea i vrbe degētes pasca suo more celebratu ri cū xpianū ñ hrent imolādū: cuius sanguie i azimis suis vti possent: puer̄ hūc hoc mō in Samuelis cu

1475 iusdā iudei honorati domū furtī deportauerūt: In cuius collo pmū ne vagire poss; sudariolū apposuerit et nocte q̄ fuit passiōis dñi nri iesu xpī dicto illū sup altare eor̄ synagoge sup crucē extēsis brachijs apposuerit et pmo p apulū forpicibus mox genā dextrā pēdētes: sudibus deīde pacutis hymnos eor̄ more canētes: vsq; ad mortē pupugere: quo mortuo stati eius cadauer in, ppīquū domus eor̄ flumē, piecerūt: et sic tunc cētes puerulū sanguie pfudi et pditissimi iudei suū pasca cū oī gaudio celebrauerūt: qrētes deīde anxij pa rentes gnatū puulū: postridie cū i flumio inuenerūt: visoq; paruulo stati vrbis ptori scelus denūciauerunt: Erat tūc ptor ea i vrbe Ioānes de Salis nobilis brixiensium ciuis legū doctor: Qui viso puero exhorruit faci nus: et sua vsus prudentia ꝯfesti oēs vrbis iudeos ꝯphēdē fecit: et eculeo eos sigillati imponēs: tormētis astrictis: coordie crimē retulerūt: quo diligēti examiatiōe: his itaq; cognito ipe ingēti zelo fidei succēsus oēs iudeos aut occidit: aut orbe et vrbe cōdignis supplicijs exterminauit: et hōa eorū in pdā dedit. Symō vero a ꝯciuibus et pētibus collectus: et i tēplo deuotissime platus multi' eius vestigio cepit florere miraculis: et adeo intātū eius miraculor̄ fama pcrebuit: vt tātus ad eā vrbē ex oī xpiano orbe populor̄ ꝯcursus ad sancti

huius pueri sepulchrū miraculaq; visēdo ē factus vt ēt vrbs ipa cū miraculis opibus multis sit aucta. Et hoc nō sine iudeoꝝ maxia īfamia: ꝛ ꝯfusiōe dictū sit. cōpori vō ipius pueri tridētini ciues basilicā plebeā erexerūt.

Consimile ēt. scelus apd motā oppidū: qd ē i finibus agri foriulij post quinquēniū iudei pegerūt. Nā etiā aliū pueꝝ simili mō mactauerūt: pro quo. 3. coꝝ venetijs captiui missi fuerūt. ꝛ atroci supplicio ꝯcremati sūt.

Bartholomeus colconius clarissima familia inter bergomates natus: venetoꝝ exercituū maximus impator hoc anno. 4. nonas nouēbris: postea qꝫ vno ꝛ. 20 annis impatoriā dignitatē apud venetos exercuisset apud malpagā oppidū suū i agro bergomensi etatis sue āno. 75. moritur: ꝛ bergomū delatus regijs exequijs in vrbis foro iuxᷓ maius tēplū i mirabili sepulchro: qd ipse viuēs iuxᷓ impij sui dignitatē sibi extruxerat sepelitᷓ. Ja nāq; impator in auro ꝛ argēto: rexq; oiuz copia sup oēs priuatos italie viros precellebat. Quā ob rez ēt nomen celeberrimū nō modo cū ꝓuincie pricipibus cōe: veꝝ ēt ꝓuinciā: ꝛ oēs cū ducibus ꝛ regibus titulos: ēt quadā ai sui virtute sortitus fuit. Et qz p virtutū gradus ex domestica: vt ita dicā: sorde illo cōscēdit: vt p vnū ꝛ. 20. annos apud venetos imperatorie maiestatis munus ꝓmeruerit: iccirco haud absurdū putauimus in huius opis calce i vita huius nostri ꝓclarissimi imperatoris pscribēda ꝓter morē susceptū diutius imorari. Fuit igitᷓ i pmis hic Bartholomeus colconius imperator formosi, ꝓceriq; corporis ꝛ eximie venustissimeq; per oēz eius etatē pulchritudinis vir: magni quoq; roboris ꝛ velocissime agilitatis: ꝛ velut alter Asael Joab frater tātā gloriā in pedū velocitate habuit: vt nō solū hoies: sz ēt equos ad currēdi certamina superat. Cuiusq; magnanimitas in bellis pertractādis nō satis scripto explicari posset. Literaꝝ aūt glā nec oio indoctus: aut ignarus fuit. Litteratoꝝ tñ hoiuz amātissimus ꝛ assiduus fuit: ꝛ multoꝝ historicoꝝ libros: vt mirabilis ingenij vir erat subtiliter intellexit. Hāc. n. ei ignorātiā: ideo euenisse tradūt: qꝛ in pupillari etate Paulo eius genitore trecij oppidi tūc dño ab eius affinibus cupiditate dñandi obtrūcato: ꝛ matre i vincula ꝯiecta puerulus ipse vltima lacessitus paupertate p deuia queq; sine liraꝝ ꝓceptore: qꝫdā aīmagnitudie se ꝯferre coactus fuit. Et pmo vt rei militaris fortune sortē tētare posset: placētiā ad philippū arcellatē tūc in bellis clarissimū ducē: vt prima militie pciperet rudimēta ꝯcessit: Unde ad Braciuz i apuliaz trāsmigrauit: vbi ꝛ primū futuris honoribus prudēs armiger factus viaz aperire cepit. De hinc ad Jacobuz cādolā: q neapoliz ꝯ alphonsuz regine noie obsidebat euolauit: vbi inter impatoris milites tāqꝫ Marcus catonis si pmus enituit. Et ppa. 20. eqtibus illa pma ꝯditiōe ꝓfici meruit. Paucisq; post diebus Braccio ab ipso Cādola in aqle bello ipo Bartholomeo militāte interfecto: eius quoq; virtus ea in pugna ceteris ꝓstātior declarata ꝛ ꝓdicata in venetos euocatᷓ: vbi ꝛ sub Carmignola comite ꝯ philippū mediolani ducē bellū gerēte militatuꝝ se ꝯtulit: cū quo qꝫ strēnue qꝫq; magnifice ꝯ zarpellonū viꝝ audacissimū i obsidiōe cremonēsi se exercuerit nō facile narrari posset. Eā ob rē senatus venetus ob claraz noīs eius memoriā ēt 80. eqtes supra quos hēbat ei adiecit. Exinde qꝫto ꝯsilio: qꝫtaq; prudētia clarere cepit: ꝛ ꝓsertiz i saluādis venetoꝝ copijs i expugnatiōe bergomēsiū: vallisq; camonice depopulatiōe. De hic ēt i expeditiōe ꝯ Nicholauz piceninū brixiā infēstissime obsidētē: postmōz i defēsione verone sibi p Senatū venetū credite. Et postremo eius qꝫ ꝯ temeritatē guerrerij magnanimitas ꝛ fortitudo vsus sit. Senatus populusq; venetus illo tunc ꝛ deīceps retributionum meritis munificētissime cōprobauit. Nec ēt ꝓtermittēdū est: qꝫ postea Philippi ducis noīe apud bononiēses: placētes ꝛ cremonēses strenue fortiterq; ac prudēter gesserit belloꝝ facinora sz vltimis vite sue tēporibus suspitiōe ductus iniqua carceris dānatiōe eum captiuauerit. vexᷓ āno nec dū euoluto: dux ipse vita excedēs Bartholomeus excarceratus fuit. Nec ꝓpterea segniō: imo audacior effectus suū nō magno labore collegit exercitū: ꝛ iterato acceptis mediolanēsiū stipēdijs: mox ꝯ gallos i expeditiōez accessit: quoꝝ furores motusq; qꝫta magnanimitate fortitudieq; triplici triūpho fuderit. hic eius munera ꝛ illinc illoꝝ funera testātᷓ. De hic post transalpes tātus huius colconis noīs terror galloꝝ accolas iuaserat vt quoad vixit semp ipz ducē in coꝝ exitiū natū horruerit. Et nō Frā. sfor. mediolani dux: q i italia tā qꝫ fe Alex. euiuerat. huius inuictissimi ipatoris laudes i bellis ptractādis ad celos vsq; extulit. Unde alphonsus rex iāpridē effecerat: adeo vt admirās hois virtutē atq; ꝓstātiā dixisse ferat. Et se bgomēsez ob ꝯceptā i eū beniuolētiā illūq; taraconēsez futuꝝ deīceps decernebat. Eapp ferē apud ꝓfactū regē illud ꝓclari leonis īsigne sibi a pricipio vxore a pricipio olatū fuisse: quo idē pre oculis hūs leonis more militari acerrimōia vehemētius i dies accēderet. Ad cumulū igitᷓ clarissimaꝝ eius virtutū declarādaꝝ inclytus venetoꝝ Senatus: postrēo illi impij vniuersalis sceptrū tāta pōpa ꝯtulit: qꝫta vix hūani fastus ꝛ glorie capax opinari qꝫat. At sceptro suscepto eius auctoritas oiuz hostiū aīos adeo suppssit: vt cōfestiz mediolanēsiū ꝛ venetoꝝ pax subsecuta sit. Que qꝫ necessaria: qꝫq; vtilis fuerit oiuz iudicio relinquo. Bartholomeo itaq; ipo cōfirmato gloriā qꝫsi ꝯ gloria ꝓferre sategit virtutes quippe maiestati imperatorie necessarias sūma diligētia cōplexus est. Qui ꝛ si peccator hoiuz more hitus fuerit: xpiane tñ religionis obseruātissimus fuit: miseratōisq; i pauperes: ac pietatis i deuz. Monasteria tria sua impēsa cōdidit. Ecclesias quoq; nōnullas multis i locis cōstruxit ꝛ dotauit. Ingētia insup legata ꝛ ꝑpetua ꝓ virginibus pauperculis maritādis ciuibus bergomēsibus dimisit distribuēda: que res certe cū imortali: ꝛ ꝑpetuo ꝓconio dignū efficiūt: ꝛ xpiane religiōis amātissimū fuisse demōstrāt. Excoluit ꝓterea bgomū: ciusq; agrū: ac brixiā maximis domoꝝ edificijs: Agrū quoq; bergomēsē cōplurimis bñficijs. s. ꝑegrinas aquas maxima cū ipensa introducēdo bonificauit. Indicauitq; balnea pro lepra purgāda in bergomensi agro: atq; cōstruxit. Quāto ēt eo i imperio pnceps hic claruerit ꝯsilio: prudētia: ac beniuolētia: reuerētia vel legationes regū: ducū: ac pricipū ad eū freqūtes ipse

declarāt. Nōnulli q̄ pncipes ipsi pacē ꝛ societatē ab eo petiere: ꝛ cuꝫ pricipes multi ꝛ q̄maxime Carolus burgūdionū dux: ꝛ Joānes andegauēsis dux in familias eoꝝ per p̄uilegia autēnica ascripsere: ꝛ ipsoꝝ insi gnibus illū vti concessere. Erat eni erga oēs multe humanitatis clemētie: mā suetudinis: bonitatisq̄: ac ie quate humilitatis vir. Virtutē vero ꝛ iusticiā re magis q̄ vbo excolebat. Seditiosissimoꝝ infensissimus fe rebat. Eius aule āplitudo pōpa ꝛ glā oiuꝫ pricipuꝫ aulas equit. Ubi de honore agebat pecuniaꝝ pfusissi mus: nūq̄ p splendore dignitatis ꝛ glorie sup iorē pati volebat. Erariuꝫ eni venetuꝫ cū inumerabilibus pe cunijs herēdē istituisset: ditissimū fecit. Per plures eni terraꝝ pricipes diuersis sub tpibus impator hic suo sub vexillo habuit. Nouissimis vo diebus hi clarissimi principes ꝛ duces eius stipendio vno exercitu se g nō erubuerūt. Jn primis hercules nūc ferrarie dux. Alexāder sforcia pisauri dñs. Cichus ꝛ pinus ordela phi gemināt forolium pncipes. Rastor māfredus fauētie dñs. Bōifacius nūc mōtisferati marchio. Joānes frācisc⁹ mirādulanus comes cū duobus filijs. Marchus carpensis. Deiphebus anguillarus. Joānes antonius candola eques. Sfortia secūdus Frā. ducis ex pelli ce filius: Gerardus Ca par ꝛ Jacobus mā tinengi eius generi oēs: ꝛ alij multi. Tāte eni eo tūc formidinis fuit: vt Federicus cesar iturus romā p le gatos suos supplex ab eo saluūcōductū expostulare cōpulsus fuit. Has itaq̄ huius clarissimi viri impato ris laudes ad multoꝝ exēpluꝫ breui sub cōpēdio hic p viribus conscribere voluimus: vt nobile hoīs exē plū legentes possit emulatione ac desiderio immortalitatem adipisci.

¶ Capha genuensiū ciuitas: q̄ ē i septētrionali plaga in littore euxini maris ꝛ nō lōge a meotide: populosa q dē ꝛ mercatoribus plurimū apta. hoc āno quodā squarzaphico ciue genuēsi eā pdēte i turcoꝝ manus de uenit. Odto. n. Galeatij vicecomitis mediolani ducis id scelus facturū fuisse tradūt: qa oi igenio ipsaꝫ ꝛ genuā sibi oio subijcere nitebat: ꝛ liluꝫ pncipatū de eisdē sibi vēdicare volebat. Supiori āt āno in creta in sula ꝯspiratiōe orta cretēses turcoꝝ regi fidē dedere arma suscepturi si classēꝫ eo mitteret: ꝛ isulā in eius po testatē trāslaturi. Sꝫ re patefacta ꝯfestī impator classis venete cum. 40 biremibus armatis ad insulam na uigauit. Caq̄ classis vbi a cretēsibus visa e. adesse turcū credider ūt: ꝛ turci nomē iclamātes aduersus vr bis pfectos ꝛ custodes insurgētes in eildēꝫ plurimū deseuiere. Ueꝝ classis imperator remiges ꝛ pugiles in terrā exponēs cōspiratores oēs ceperūt: ꝛ multos eoꝝ interfecerūt. Audiētes āt hoc turci cōfestī in eu xinū mare: qd̄ ē trās bosforꝝ nauigarūt: ꝛ terrestribus copijs sequētibus pter oiuꝫ expectationē apud Ca phā ꝯstiterunt: ꝛ expugnātes lacerātesq̄ vrbē: tādē cū magna cede illo pdēte ciuitatē ceperūt.

¶ Padus ꝛ tyber reliquiq̄ oēs italie fluuij hoc āno nouēbri mēse ex multitudie ibrū ita excreuere: vt ex al ueū effluētes multa accolis dāna intulerūt: quia nō secus p vias mortales nauigabāt: ac p eoꝝ fluminum aluea facere cōsueuerāt. Decrescētibus paulopost multa aialia: ꝛ q̄maxie tyber secū traxit: ex quoꝝ putre factione ꝛ flatu maxima pestis subsecuta est.

¶ Ferdinādus eius nois .3 Joānis aragonie regis filius hoc anno helysabeta Henrici hispaniaꝝ regis so rore vxore traducta hispanie vlterioris rex efficit: et nūc vsq̄ eo in regno xi. anno regnauit. Deide patre
1445 Joāne i āno xpi. 1479. deficiēte: ēt ꝛ aragonie seu citerioris hispanie: nauarre: sicilie. balearꝫ: ac sardinie re gna obtinuit. Et omniū christianoꝝ regum ppotētissimus euasit. Nam henrico hispaniaꝝ vlterioris re ge ab Edoardo angloꝝ rege supato: ꝛ vna cū vxore ꝛ filijs interfecto sola helysabeta soror ipius hērici sup stes remāsit: quā Ferd. iste adhuc ioāne pre viuēte vxorē duxit: ꝛ in regnū fraternū successit. verꝫ qui pui cia seu regnū diuersis populoꝝ studijs diuiderēt: qꝫ alij hūc ꝛ helisabetā regnare volebāt: alij āt inter q̄s Al phōs portugallie rex erat: q Joānā filiā ex sorore alia hērici nepotē sou ētes i gnare volebāt: regnū diuiserūt ꝛ plurimū lacerauerūt. At Ferd. hic: vt erat iuuenis prudētissimus: ꝛ acerrimus ppugnator ꝯ alphōs pō tugalie statī bellū suscepit. ꝛ post dira certamia ꝛ cedes innumeras: eū i numētano agro pfligauit: ꝛ sic re gnu oē i pace possedit. Deide quū xpianissimus rex cēseat: ꝛ regnoꝝ potētia: diuitijs: prudētia: ꝯsilio ma gnanimitate cūctos xpianoꝝ pncipes excellat: fidei zelo succēsus āno dñi. 1480. ꝯ Muletē hleusēꝫ grana te: seu betice regē secte mahumetice sectatorē vna cū vxore sua muliere religiosissima bellū terra mariq̄ per 6. ānos ꝯtinuauit acerrimū: cui ablatis arūda: marādia: ac alijs plurimis vrbibus fortissimis: ēt vsq̄ alcha mā ipsius regni nobilissimaꝫ vrbē cū exercitu multo pcessit: ꝛ illā difficillimo plio tādē cōprehēdit: ꝛ vna cū dimidio ipsius regio suo impio adiecit: atq̄ ēt granatēsēꝫ vrbē regni ipius caput i magno qi discrimie p duxit. Et nisi ad granataꝝ regnū adeo montuosuꝫ ꝛ inaccessibile atq̄ frigidissimū hērēt: nūcvsq̄ de eo tri umphū duxissꝫ. Jn exercitu eni suo Ferd. hic ad. 4. milia currus oīs generis impedimētoꝝ bonusSoes cō ducere dr. atq̄ innumerabiles pene eqtes ꝛ pedites adducit. Eius āt religio atq̄ pietas i deū ꝛ pauperes permaxima referē. De qbus multa ac multa efferūt pcoma tā de regina q̄ ipo rege.

1476 ¶ Andreas vendermunus septuagesimus tertius venetorum dux hoc anno Petro mocenico duci suffectus ducauit anno vno ꝛ mensibus. 4. vir quidem etate ꝛ auctoritate grauissimus: atq̄ opibus inter venetos af fluentissimus: De quo ob principatus breuitatem nil memoria dignum habuit: quod literis mādari possit nisi q cum Ludouico frācoꝝ rege id fedus pcussit: qd̄ cū mediolani ꝛ ferrarie ducibus antea veneti pcus serat. Deide cū Mahumeto turcoꝝ impatore pacē cōponere tētauit: sꝫ a Ferdinando apulie rege: atq̄ a Mathia vngaroꝝ rege pturbatus: oia vsq̄ ad successorem suum irrita fuere. Deniq̄ quū iuste integreq̄ magistratum sibi creditum per annum ꝛ aliquot menses administrasset: vt optimi pncipis desiderio re licto moritur: ꝛ in ecclesia seruorum sepellitur.

¶ Carolus burgundionũ dux philippi optimi ducis filius: vltimus ex illustrissima regiaq; frācoꝝ familia
natus hoc āno quũ principatũ in vniuersa ferme belgia .x. annis tenuisset: dũ ligoneos: treuerosq; debellaret:
apud nanceũ treueroꝝ oppidũ a sueuis magno prelio: quod p .30. horas durauerat superatus ꝛ suitensibus ac ꝑ-
fligatus tādẽ obtrũcatus morte obiit: Vir certe fortis: seuerus: magnanimus atq; terribilis: sed nulli e-
liberalis: elemosynarius: ac diuinoꝝ obsequioꝝ feruentissimus obseruator: quippe qui quotidie diuinum of-
ficiũ ꝛ .3. missas deuotissime audire volebat. Hic nāq; ab ipsa sua adolescētia ferocitatem ai sui i expugnādis
hostibus p̄ se tulit. Nā quũ .20. etatis attigisset annũ: ꝛ gādauenses ciues a philippo patre qꝺda ꝑ uilegia
extorsissent: ꝛ ab eo ēt eius ꝯfirmatione quadā violenti iportunitate obtinuissent. ipse domũ reuersus non
pauca militũ manu collecta in gādauum duxit. ꝛ impetu facto maximā de ciuibus occisionē. Tantāq; vrbi
illi calamitatē ꝛ terrorē inflixit: vt nũq̄ antea i vna pugna ex gādauensibus tot occubuisse a maioribus me-
morie traditũ sit: vrbeq; potitus p̄uilegia oia a patre collata in medio vrbis foro exuri fecit. Principatu de-
inde suscepto multas cum Ludouico francoꝝ rege concertationes ꝛ qdē graues habuit: ꝑ quibus multas
illi calamitates intulit. Paceq; cũ eodem postmodũ cōfecta: leodiēsibus grāuiter infensus q eius ex sorore ne-
potē eoꝝ presulē in vincula coniecissent iratus oēm belli vim in eos ꝯuertit: ꝛ ciuitate deniq; grādi furore obten-
ta vniuersos in ea interfecit: ꝛ trucidauit: nec illi quidē sexui: aut etati: seu dignitati parcere voluit. Eo qp-
pe bello ꝛ captiuitate tātā cedē crudelissimā Carolus exercuit: q̄tā neq; grecoꝝ: neq; latinoꝝ: aut barba-
roꝝ referāt historie. Post āt cedē ꝛ direptionē editā: vniuersam ꝓsus cōplanare fecit vrbē: vt ne vnus qui-
dē calculus ī ea remāserit. In medio deinde vrbis foro erigere fecit colūnā syriacā: in qua euersionis cām
cōscripsit. Indeq; digressus ꝛ vrbe desolata relicta ꝑ Edoardo sororio anglie rege e britānia a comite de
ueruich ꝛ henrico pōtingallie rege pulso exercitũ multũ cōgregauit: ꝛ ꝯ eosdem ꝛ Ludouicũ frācoꝝ regem
bellũ suscepit: ꝛ breui illũ in regnũ remisit: quo in regnũ collocato stati arma in ludouicũ regē ꝯuertit: ꝛ mul-
tis eum incōmodis ꝛ dānis attriuit: qꝺ quũ apud Paulũ pō ro. nũciatũ fuisset: mox eius cura inter ipsos res
ꝯposite fuerunt. His gestis ad nussiā coloniensis agri oppidum: qꝺ ē i ripis rheni duxit: ꝛ illũ acriter obse-
dit: sed quũ Fede. cesar eius auxilio venisset inito federe discessit in regnũ. Dehic quũ quiescere nō posset cũ
Ludouico rege federe rupto in lothoringiā prouinciā exercitũ duxit: ꝛ cũ eo Edouardũ regē auxiliatorē uo-
cauit: vbi cũ multis militibus cōuenisset: ꝓuinciā diu ꝛ acriter expugnauit. Verũ Edouardo cũ Ludouico
rege induciis nouē ānis firmatis eo ēt ꝑuentāte a bello quieuit. Erat n. Carolus hic acerrimus iustitie defē-
sor: vt ꝑ illa tuēda nullius iracūdiā: nullius inimicitiā: nullius q; simultatē: aut potētiā extimescēt: imo et aliq̄-
do metā honestatis excedebat. Deiq; cũ multas ꝓuincias igēti cede sibi subegisset ad nansiā ducis reināldi loto-
ringie ducis vrbē cũ 14 .milibus tm̄ peruenit. i eoq; loco veniētes alias eius copias expectaturus: vt integris exē-
citib9 ꝯ sueuos: quos vsitatiori vocabulo suiceros appellamus maturaret. Dũq; ibi veniētes exercitus p̄sto-
laretur ecce suiceri coeũtes in ꝑuinciā ante Lucano ꝑmũ quēdā mōtē occupauit: in quē dux ipse ēt pedites
400. vt ꝛ ipsi illum occupparēt misit. Ibiq; suiceri hostiũ copias adoriunt: easq; fugatas: populariter i du-
cis castra aduolāt: illũq; tāta strage afficiũt: vt ex .14. hoium milibus: vix .4. milia fugisse perhibeāt. alij āt
aut cesi: aut ꝓfligati p̄ deuia q̄q; fugiētes Carolũ deseruerē solũ: quē insequētes hostes tādē obtrũcauere.
Atq; eo mortuo hoꝝ illustrissimoꝝ ducũ genus oio extinctũ ē. Vnicā eni filiā noie mariā hic regni here-
dē tātũ dereliquit: q̄ Maximilianũ Fed. cesaris filiũ statim accepit maritũ: ex quo quũ duos genuisset filii-
os: ꝛ ipsa paulo post ex equo delapsa fractis ceruicibus expirauit. Eoq; mō hec ipsa būgūdionũ familia ꝑ-
pter crudelitatē radicitus euulsa est: vt oēs cognoscāt: q̄tā ꝓuidētiā hũanoꝝ ēt reꝝ ꝓbatur habere deus: ꝛ
q̄mo bonos ꝛ misericordes: ꝛ nō sāguinē appetētes diligat: crudeles āt abhorreat: ꝛ a terra disꝑdat.
¶ Ioānes maria vicecomes .6. mediolanēs. dux Galeaz pře duce i festo sci Stephi. ꝑthomar. o fūis interē-
pto hoc āno i festo epiphāie etat' sue āno .9. patꝝ decreto i ducē sublimatus ꝛ declaratus stāti in tēplum bte
marie deserē ꝛ vniuerso astāte ꝛ spectāte pplo: circũstātibusq; patruis oibus cũ vniuerso regni magistra-
tu bireto ꝛ reliquis ducatus ornamētis insignitus ē. Et eius regni cura p̄ncipalis quoadusq; adolesceret 1447
matri noie bone: cognatisq; atq; qbusdā ꝓceribus ōmādata ē. Verũ quũ nulla secura rej tam i gni societas
Cicus calaber q regni secta mlto tpe nouerat: ꝛ belli pacisq; leges sēp dicē ꝯsueuerat: vir qdē callidus: ꝛ mlta-
rũ reꝝ experientia doctus: vbi se reꝝ oium moderatorē didicisset: aīaduertēs quosdam desūcti ducis gērmanos
magni spũs adolescētes: q aliquādo eius conatibus obsistere possēt: eos regno expellere curauit ꝛ tāq̄ in a-
testatis reos: paule post varijs in locis exilio ꝑpetuo dānauit: e quibus duos postmodũ e medio tollere fe-
cit. Superstites vero tādē i regnũ reuersi: Cicchũ quē nouerāt sibi fuisse infestissimum capiũt ꝛ honesto carce-
re i papiensi arce recludūt: vbi quũ machinatiōes fassus fuisset: tādē capitali supplicio mulctatus ē. Bonam
āt matrem tāq̄ iuuenē ꝛ inexptē paulo post ab administratiōe amouerũt: ꝛ principalis regni cura Ludouico
patruo adolescēti et Roberto seuerinati: ac qbusdā nobilioribus et sapiētissimis ciuibus cōmissa ē. Qui quũ
et ipsi inter se dissiderēt Lud. Rob. seuerinatē mediolāo fugauit: et eius copias Cōstātio sfor. pisauri dño
et ꝯsāguineo suo cōmisit: q res et dissēsio magna incōmoda et dāna regno intulit: eo q genuā et eius ditio-
nē amiserit: et exercitus mediolanēsis cũ maxima iactura apud genuā ꝓfligatus fuerit: ac alia multa dāna ꝛ
ipēsas p̄ferre et facere cōpulsus fuerit. Hic rubeos nobilissimos et p̄potētes pmēses sibi rebelles castellis
suis p̄uauit: et regno depulit: dux q; bellũ ꝑ defēsiōe ferrarie ꝯ venetos gessit: ꝑ quo ēt multas pecunias e-
rogauit. Hic āt quũ optime et pulcherrime indolis: et ꝓmptissimi ingenij adolescens habeatur: optima o

eius regime pollicetur beneficia.

1477 ¶ Ugnr machmeth assimbei Giumcassiani filius hoc anno pře defuncto ī regnis parthoꝝ: psaꝝ: medoꝝ:
mesopotamie: ⁊ armenie regnare cepit et nūc vsqꝫ. 8. annis regnat: vir certe ī rebus gerēdis magnanimus:
⁊ patri simillimus: q quū eīs ꝑt natu maior: vt quietius regnare posset cunctos fr̄es suos statī interfecit.
¶ Maximilianus Austerie dux Fed. imp. filius vir pclarissimus ⁊ magnanimus ac ī armis strenuus hoc
anno a Maria adolescētula pulcherrima Caroli burgūdionū ducis filia ex osilio ꝓceꝝ suoꝝ inuitatus cuꝫ
potētissimo exercitu in burgūdiā accessit: ⁊ ipsā mariā illustrissimā fēmā sibi in ɔiugē desposauit: ⁊ ob hāc
reꝫ burgūdie ducatū sibi vendicauit: ⁊ nūcusqꝫ octo ānis regnauit. Nō tñ hic tā maximū obtinuit imperium
sicut socer eius Carolus possidebat: qꝛ ipso defuncto Lud. francoꝝ rex multa sibi ademit. Quo āt tpe ma
ria eius vxor vixit: cum oī pace regnū possedit: sed ea casu equi currentis defuncta multa a ꝓceribus suis
sustinuit certamia: quum nollent ipsuꝫ oio super eos regnare.
¶ Frāciscus saluiatus natione florētinus archiepūs pisanus malaꝝ machiat onū inuētor: ⁊ ecclastice digni
tatis ac sue salutis imemor: hoc āno cōposita machianatiōe cū raphaele sauonēsi cardinali dyacono adole-
scēte cum 300 hoīuꝫ famulatu florētiā venit: ⁊ quibusdā sue factionis cōuocatis Laurētiuꝫ ⁊ Julianū fra-
tres medicēos atꝗ alios plures nobiliores florētinos interficere ordinauit. Atqꝫ ita rebus ordinat' cōuoca
to vrbis magistratu in diue reperate tēplo pñte cardinale missa cū mario apparatu celebrare fecit: i q
celebratiōe Julianū medicē laurentij germanū a cōiurat' in ecclia cōfodere fecit: ⁊ dū Laurētiū neꝝ vul-
neratū oio interficere statuissēt: ipse sua prudētia e manibus eoꝝ euasit. At florētini cognita viri perditissi-
mi fraude mult' sceler' ɔscij trucidat' ipm archiepūꝫ cuꝫ plurimis cōphēsuꝫ i medio vrbis foro cū hitu epi
scopali ignominiose suspēderūt: ⁊ innocētē cardinalē quoad res cōponerēt detinuerūt. Quas ob res Syx-
tus pon. Laurētiuꝫ medicē excōmunicauit: ⁊ oībus dignitatibus ꝑuauit: ac bellū florentinis indixit. Ve-
rū i luꝫ postmēꝫ re diligētiori examiatiōe cognita ipūꝫ cuꝫ oībus florētinis absoluit: ⁊ ad pristinos honores
¶ Locuste hoc eodē āno ibrixiano agro i maxia multitudine aduolarūt: q̄ brixianis ⁊ mātuanis restituit
maximū intulerūt dānū: quibus nisi Lud. mātuani pncipis sollicitudo obstitisset fata q̄qꝫ ī tota lōbardia
¶ Pestis seuissima hoc ipō āno ꝑ totā qi italiā debacchata ē: adeo vt i brixiana vrbe 30. hoīuꝫ concessisset.
milia: ⁊ veneti, s 30. similiter milia vrbane multitudis extixerit. Cā. n. calamitatē solis eclypsis indicauit: q
coāno iulio mense fuit: atqꝫ locustaꝝ multitudo.
¶ Federicus gōzaga ludouici marchiōis filius. 3. mātuanoꝝ marchio hoc eodeꝫ āno patre iunio mēse de-
functo in mātuanū regnū succedēs regnauit ānis. 6. ⁊ mēse vno: vir ꝓceri corporis: magneqꝫ virtut' ⁊ pru
dentie insignitus: ac rei militaris scia ñ ignarus: quē ob virtutū suaꝝ ꝑstātiā mediolanensis dux ⁊ eius ma
gistratus statī in multaꝝ reꝝ nouitate: ⁊ i sūmis totius italie difficultatibus: atqꝫ i turbulētissima diuersa
rū ꝑcellarū fluctuatiōe suaꝝ copiaꝝ gnālē ipatorē delegit: vt potissimū florētinis succurreret: qs maxia pō
tificia' ⁊ neapolitani regis manus aggressa fuerat. Eo qdē accedēs ñ pua ɔ hostes edidit facinora. Hic mar
garitā adhuc pře viuēte alemanā accepit vxorē: ex qua īter ceteros Frā. ꝑmogenitū suscepit filiū: q eidē i
regno successit. Tādē quū asulā agri brixiēsis oli oppidū suū magnū ⁊ ꝑpulchꝛu a venetis i ferrariēsi bello
recuperasset: ⁊ illū cū magna glīa ⁊ voluptate aliq diu tenuisset. cernēs q eū restituere opus eēt: infirmita
te ex hoc ɔcepta paucis diebus vitā cū morte mutauit: ⁊ apd leūꝫ Frā. i sepulchꝛo priuꝫ suoꝝ sepltus fuit.
¶ Joannes mocenicus Petri moce. oli ducis gmanus. 74 venetoꝝ dux hoc anno Andree vēdermio du
ci sufficitus ducauit vsqꝫ ī pño ānis. 7. vir certe in tāta reꝝ ꝑturbatiōe tāto pncipatui pnecessarius. Quip
1478 pe q prudentissimus eloquētissimus: ac ꝑhūanus hitus erat. Qui magistratu suscepto ex senatus sui cōsul-
to publice saluti cōsulēs quū iā anno supiori turci forīulū infesto agmie peurrissēt: ⁊ oia cedibus: rapinis:
⁊ incēdijs inuoluissēt veritus ē ne i italiā penetrarēt. cū iā ꝑ a 4. ānos maxis ⁊ diurnis bellis ꝑ greciā ⁊ ma
cedoniā ɔ eosdē pugnassent imminēte ēt sibi ñ puo italoꝝ ꝑiculo ex senatus sui cōsulto a mahumeto turcoꝝ pn
cipe pacē multis difficultatibus tādē petrauit. ꝓ qua ēt illi oībus reddit' q̄ suoꝝ dictiōis fuerāt. Scodram
oppidū totius albanie caput: quā diu obsidiōe cixerat. dedit. Id tñ ab eo obtinuit: vt senatus venetus ma
gistratū Cōstātinopoliꝫ mittere possꝫ: q ē bailuū dicūt: q in eadē vrbe venetis iustitiā ministraret. Qui a
to deide sui magistratus āno quū Her. ferrariēsiū dux: quē Senatus i dñiuꝫ collocauerat: vetustas vene-
torū imunitates violassꝫ: dux hic inito cū Syxto pō. federe maximū bellū pado terraqꝫ illi intulit: atqꝫ ipꝫ
fāmis exagitauit ꝑijs. Indeqꝫ ⁊ Robtū malatestā bellī sui ducē: ac classeꝫ validā ɔ Fer. apulie regē her
culis soceꝝ multis iuuitijs pō. lacessentē: misit: q̄ classis vniuersā apulie orā populauit: ⁊ Robtus dux al-
phōsuꝫ regis filiū calabrie ducē ꝓfligauit: ⁊ multis eius cōmilitonibus capt' Ro. victos in triūphi moduꝫ
ꝑduxit. Robtus āt sanseuerinus vniuersalis copiaꝝ venetoꝝ ipator multa oppida ferrariēs agri cepit: ⁊
mltas dirептiōes ac vastatiōes circūqꝫ fecit: ac vrbē aliq̄ obsidiōe cixit. Quā ob rē vniuersi italie pricipes
ꝓ ferrariensi vrbe tuēda ɔ ipꝫ ⁊ senatū arma sūpsere: atqꝫ illū mult' i vrbibus ⁊ castellis vexari cepēt. q̄ res
rē venetā i maxio discrie qi pduxit. Veꝝ tāta huius pncipis ⁊ senatus prudētia fuit: lꝫ ɔ re veneta actuꝫ eē
dicēēt: q eū maxia glīa ⁊ maiꝫ reipu. sue emolumēto tādē pacē recepit: ac rodigij pollicinū de ferrariensi du
catu ademit ⁊ suo senatui applicauit. Hic denīqꝫ quū palatiū sancti marci casu exustuꝫ in celebriori forma
restituere cepisset: ac quedam vtilia cōficere proposuisset morbo pestilentiali correptus vitā cū morte mu-
tauit: ⁊ apud predicatores iuxta germanum ducem sepultus fuit.

¶ Genua urbs maritima celeberrima q̄dē hoc anno post q̄. 15. ānis sub dictione mediolanēsiū subdita fuerat: excusso seruitutis iugo nō sine magna cōtētiōe & armis auxilio Roberti seuerinatis eorum copiarum ducis i libertatem se vendicauit. Genuenses āt quū primū superiori anno Galeatius dux interfectus fuisset factione fiscorum nobiliū i libertatē se vēdicauerāt: s3 statī fisci a factiōe spinularum & adurnorum supati i mediolanēsiū ptātē rursus redacta fuit. Rursus quoq3 a ꝓspero dozia sublata: mediolani dux vt iterum vrbē sibi i potestatē redigeret: 12. hoīuz milia q̄ eos armauit: qbus genuēses duce Roberto seuerinate obuiā sci. 8. eorum milia occiderūt: & reliqs ꝓfusis spoliatis & ꝓfligatis genuā redierūt: ac castellettū pugnacissimū deiectis mediolanēsiū p̄sidijs receperūt. Verum quū Prosper doria vrbē occupare tētasset a Frācisco fregosio & reliqs fregosijs vrbe pulsus Baptistinu fregosiā petrini fregosi oli ducis filiū ducē constituerūt. 1478

¶ Baptistinus itaq3 fregosius petrini olim ducis filius. 30. genuēsiū dux hoc āno ē genua pulso mediolanensiū dn̄io ducatus munus suscipiēs ducauit ānis sex: vir q̄dē māsueti aī & multe virtutis p̄clarus: & apud oēs satis iustus hītus: q & si emulatores ꝓtulerit multos: rei tū pu. sue ꝓ viribus curā gessit: & q̄dā sibi ablata ꝓposse redimere studuit: hūc Obiectus doria seu fiscus plurīes ducatu deijcere temtauit. sed minime potuit. Tādē a paulo patruo cardinali & vrbis archiep̄o magistratu deiectus etiam vrbē rel nq̄re ei necesse fuit.

¶ Joānes cernoi sabiaci vrbis illyrici dn̄s hoc āno a Machumeto turcorum principe dū scodrā oppidū obsideret vrbe deiectus & spoliatus fuit: quo supato & fugato ēt deuastū & lissiū munitas ciuitates cepit: & spoliauit: ac eorum ciues vario tormentorum genere trucidauit.

¶ Carolus mōtonius comes e p̄clara brachiorum familia natus: vir i armis exercitat⁹ hoc āno post p̄clara facinora cū venetꝭ alijsq3 p̄ncipibus gesta quū perusiā ēt etrurie vrbē fauore populi cepisset: & statī dimisisset: senio cōfectus maxima cū gloria decessit: & Bernardinū filium comitē & heredem reliquit. 1479

¶ Ludouicus sfor. Frācisci sfor. filius: & Joānis philippi marie mediolani ducis patruus ac tutor in exiliū cū fratribus ꝓcuratione Cichi calabri superioribus annis actus: hoc āno vna cū Ruberto seuerinate in lombardiā reuersus: derdonā ciuitatē & quedā oppida ex mediolanēsi ducatu cepit: quo tremore mediolanēsis magistratus pteritus exiliū eorum soluit: & in grāz illū cū suis hūanissime recepit: vbi & statī vna cū Bona ducissa ducis pueri matre: vt rē pu. gubernaret p̄mariꝰ cōstitutus ē: q haud paulo post bonā ducissā ꝓcerum cōsilio exauctorauit: & Robertū seuerinatē abire cogit: ac Cōstātiū sfor. cōsanguineū suū & pisauri dn̄ū in administrādo curā auxiliatorē aduocauit: cui ēt copiarum mediolanēsiuz generalē curaz cōmisit. Ipse .n. quū sit vir prudētissimus & magne auctoritatis apud oēs italos: pacē inter venetos Ferdinandūq3 apulie regez: Herculez ferrarie ducem: marchionem mantuanum: & mediolanensem ducatum optimam confecit: atq3 illam nunc vsq3 cum magno sui preconio conseruauit.

¶ Petrus dabuson magnus rhodiorum militū magr̄ & dn̄s religionis xp̄iane amātissimus: vir quidē religiosissimus: prudētissimus atq3 magnanimus hoc anno cōtra turcos: qui cum innumerabilibus exercitibus: & tormētis vrbē rhodiā plurima vi et desperatiōe oppugnabāt sue magnanimitatis experimētū dedit. Nā machumetus turcorum impator: vt supra traditū ē: vbi de origine ipsorum multā mentionē fecimus: ingētē classē & maximā bellatorum vi3 cū plurimis & maximis tormētis in rhodū cōtra eos expeditione3 fecit: & p tres menses vrbē bōbardis alijsq3 missilibus indesinēter p duces suos lacerauit & oppugnauit. Sed auxilio sibi diuinitus dato vna cum virtute sua magnā turcorum exercitus partē exterminauit: & cū magna illorum ignominia & dāno obsidionē soluere coegit. Nā dū turci vrbe3 indesinēter oppugnarēt auxiliū celitus christianis affuit: q ipsis virtutē prestitit: & turcis maximū terrorē incussit. Petrus aūt a pon. sixto: & ceteris oibus eu rope christicolis pecunijs adiutus vrbē stati laceratā diligēti cura restituit: & fortiorem ac celebriorem fecit. Quam ob rem nomen sibi & apud deum hominesq3 comparauit eternum.

¶ Pinus ordelaphus foroliuij princeps: & Romāni pon. in ea vicarius: quuz annis multis ea in vrbe regnasset hoc anno sine libris legitimis deficiēs spuriū quēdam paruuluz seclusis frācisci fratris legitimis filijs heredez sub vxoris tutela reliquit: quē quuz cōsanguinei p̄dicti frācisci ab impio eijcere tētassent. Senatus venetus cum armis suis ꝓhibuerūt. Verū quuz galeotus māfredus fauētie dn̄s frācisci ordelaphi fororius nepotes in regnū restituere decreuisset: exercitū in forum liuiū duxit: & vrbe quasi cōprehendit: ac relictā Pini cum spurio in arce3 obsedit: quā quum oppugnare cepisset ab exercitu hieronymi riarij sauonēsis ꝓhibitus est: sed et ipsum Galeotū vrbe expellens persoluta grādi pecunia a vidua ex consensu pontificis Ro. vrbem & arcē accepit: & suo imperio accedēte Syxto quarto pontifice subiugauit. Fuerat enim hic pinus bonus: & rei militaris scientia exercitatus: & multis sub principibus cū gloria exercitus a iuuentute sua duxit. Qui foroliuiense3 vrbe3 multis edificijs et potissimuz arce et nouis menibus celebrem reddidit: & multas ac largas elemosynas pro viribus religiosis contulit. 1480

¶ Galeotus māfredus Astorgij manfredi filius natu secūdus: hoc anno Carolo fratre fauētie: seu fori. sēpronij dn̄o a ciuibus suis p̄ncipatu priuato ex rauēna accitus: vrbis dn̄iuz suscepit: & vsq3 i presens sex annis regnauit. Hunc Carolus frater quum regnare cepisset: videret maximi aī virum: & in eo pronam ciuium suorum beniuolentiā: ne i regno sibi aduersari posset: vrbe depulit: ꝓ qua re statim ad senam tum venetū militaturus cōcessit: vbi & i ea disciplina edoctus nō mediocriter euasit. Et propterea ipse senatus sūmo cum charitatis & amoris affectu tanq̄ filium peculiarē habere cepit: & militaribus copijs plurimū euexit: ac rebus in arduis illum exercere cepit: in quibus nunq̄ frustratum senatum spe dereliquit. Ipse .n. nō mō

i re militari clarus effulsit: verū etiā pro animi sui magnitudine: ac suo virili aīo plenus: ceteras omnes virtutes et mores obire nō impiger: sed assiduus semp fuit: sicut rerū a se gestarū testimonia cōprobare videnī. Quū ipse bonarū literarū disciplinis imbutus: ipe iustus: ipe liberalis: ipe comis et phumanus: ipse eloquio dulcis: ipse munificus et magnificentissimus: ipse prudentissimus: ipse deniq3 christianissimus: rerūq3 diuinarū obseruātissimus: ac pientissimus existat. Cuius tota intentio nō nisi ad virtutes: ad iusticiam: et ad equitatē: atq3 ad morū honestatē aspiciat. Oblectaī enī q̄maxime in literarū tā diuinarū q̄ humanarū studijs atq3 musica et organis: alijsq3 virtutū generibus: cuius quidē cura atq3 diligētia nil aliud expetere videt: nisi vt sui memoria et imōtalitatē post se derelinquat. Cū certe Euagore greco viro oībus virtutibus ornato cōparare possumus: qui mortalis quū eēt imortalē reliquit memoriā. Felix igit̄ fauētia: que nrō seculo pre ceteris flaminee vrbibus cōtigit hrē pncipē magnanimū: iustū: largū: bñficū: libalē: ornatū lris: armis et cōsilio pstātē: et qd̄ i tali statu rarissimū hētur: ab oī insolētia alienū. Multa eqdē me reliqsse puto: q̄ d̄ Galeoto isto mā̄fredo memorari quirēt: q̄ ītermittunē ꝑ ꝑ ozonis et ingenij mei defectū. Hic vi hē fauētiā nō mō virtutibus: sed alijs plurimis beneficijs exornauit. Uxorem enim illustris viri Joannis bentiuoglij bononiensis filiam duxit.

Idruntum magne grecie ciuitas.

180 Idruntum apulie ciuitas hoc anno ab exercitu Mahumeti turcorū principis aliq̄diu expugnata post infinitas hominū cedes capitur: diripitur: ac fedatur. Post cuius captiuitatē etiam turcorū exercitu multiplicato multa castella deuastantes: infinita prope mala circunquaq3 discurrentes regioni intulerunt. Nam igni et ferro omnia perdentes: regnum omne in maximo discrimine posuere. Et nisi eorum imperator Mahumetes cito e medio sublatus fuisset non modo d̄ apulie regno: sed de tota italia actū fuisse credebatur. Unde et per omnia benedictus deus: qui non secundum peccata nostra permisit nobis. Eas ob res Alphōsus calabrorū dux: qui tum senam ethrurie vrbem obsidebat audiens obsidionem soluens euestigio cum exercitu in apuliā properans rem suam defendere cepit. Uerum statim turcorū imperatore defuncto Alphonsus ipse confestim vrbem valida obsidione precinxit. At turci audito sui principis obitu diffisi vrbem posse tueri saluis rebus suis Alphonso sese tradidere. Qui vrbem introgressus vniuersa sibi retinuit: et turcos pro suis mancipijs reseruauit.

80 Carolus Renati olim apulie regis: et andegauensium ducis nepos hoc anno ipso auo suo defuncto: ex ipsius aui testamento in regnum successit auitum: ac ipsius priuilegia regni sicilie citra pharon obtinuit. Quam ob rem Renatus lothoringie dux: et ipse renati predicti olim regis ex filia nepos egre ferens se fore exheredatum cum copijs Ludouici francorum regis statim andegauensem prouinciam ingressus: Carolum imperio hereditarijsq3 titulis spoliaturus cum exercitu circa massiliam constitit vrbem: quamquum aliquandiu oppugnasset: et nil agere contra eum videret. inglorius tandem domum suam redijt.

181 Mahumetus seu Mehemet Sultham magnus turcorum et grecorum imperator ex clarissima othomanorum familia natus Amurati principis filius: Qui fuit Mahumetis: Qui fuit Amurati primi: Qui fuit Orchani: Qui fuit Othomani: a quo ipsa Othomanorū familia nomen accepit: hoc āno quinto nonas maias posteaq̄ in grecia et asia duobus et triginta annis imperasset: dum i expeditione egypti contra Sultanum eorum regem proficisci decreuisset a medico egyptio intossicatus anno etatis sue octauo et quinquagesimo vitam finiuit. Cuius corpus Constantinopolim: delatum ibidem magnis pomparum exequijs sepelitur. Is nanq3 quum patri in regnū asie successisset quattuor et viginti annos habebat etatis. Qui imperio suscepto patrem in omnibus superare annixus est: Et propterea ex magnitudine rerum gestarum: Magnus turcus appellatus est. Quiq3 sicut patrem in rebus gestis: ita et in vicijs: et presertim seuicia superauit. Nam quum post mortē patris in minori asia tantummodo regnare cepisset: illico auctis viribus: vt erat vir magnanimus: ingentes copias congregauit: et illas ex asia in europam per elespontum classe traiecit. Ubi et breui multas grecorum vrbes preter Constantinopolim occupauit. Restabatq3 ipsa imperialis ciuitas totius orientis columen: Ubi innumerabilia extabant rerum preclarissimarum monumenta Quam etiam summo desiderio occupare cupiens: occasionem prius querere cepit et castello haud longe a bosfori littore ad euxinum tendentis condito contra federa ex improuiso agros: vicosque constantinopolitanos depopulare et inuadere cepit: et post cedes innumeras: ac multam predam abactam: contractis vndiq3 copijs terrestribus atq3 maritimis exercitum multum congregauit: et ad ipsam vrbem biçantinam cum multo apparatu properans illam infensissime obsedit: et ingentibus machinis oppugnare et delacerare cepit. Ubi deniq3 multis i locis apertis et dirutis muris: deficiente etiam ob grecorū auariciā presidio:

post quinquagesimum primum obsidionis diem ipse Mehemeth rex vrbem intrauit: ac illam penitus expoliauit: atq; de illa triumphauit. Eaq; capta primo imperatore Constantino a ianiceris obtruncato: ipse Turcus victor leone crudelior in primis omnes sacerdotes ⁊ christi ministros sine vlla misericordia dilacerare precepit: ⁊ sacras virgines incestare: matronas ⁊ earum filias virgines ludibrio haberi mandauit. Ac vniuersam plebem venundari iussit. Hinc rebus omnibus in predam datis: vt etiam nobilitatem omnem prorsus perderet callidus canis per tentoria queq; passim ⁊ publice edicere fecit: vt quisq; nobilis si se redimere vellet in sui ipsius arbitrio foret. Eo itaq; rumore per castra sparso: quisq; nobilis: qui priuatis tenebatur custodijs se ipsum prodijt. Atq; ita eo modo complures vrbis principes ⁊ nobiles cogniti: ⁊ ad Turcum perducti: dum libertatem sperarent: in miseram incurrerunt mortem. Eos namq; seuissimus canis veluti pecora nudatos in conspectu suo trucidare precepit. Hec ⁊ his similia in peram vrbem genuensium coloniam commisisse fertur. Constantinopoli igitur potitus: ⁊ in ea imperator ⁊ Augustus declaratus confestim peloponesum omnem armis cepit: ⁊ omnem christianum populum ex ea abduxit atq; in seruitutem constituit. Inde in achaiam mouens: ipsam ⁊ acarnaniam et epirum: ⁊ maiorem macedonie partē atq; bulgariam totam cum rasia ⁊ seruia: ⁊ quicquid ab andrinopoli samuzq; amnem: ⁊ danubium fluuium interiacet inuasit: ⁊ christianis omnino abstulit. Valachia etiam eas ob res timore concussa pro maiori parte ad eum defecit. Bosinam postmodum ingressus tanq; horrida tempestas cuncta vastauit: ⁊ eam cum vniuerso regno ⁊ rege comprehendit. Lesbon id est mitilenem insuper genuensium insulam maxima cum humani sanguinis effusione cepit: atq; ipsius item infelices animas in asiam omnes transportare precepit. Nec facile quidem commemorari posset virorum nobilium multitudinem: ac Sacerdotum: religiosorumq; virorum: quos vbiq; cruentissima cede rapi fecit. Senes iuuenesq; viros ac mulieres in plateis tanq; boues trucidari permisit. Nullam matronis: nullam ve virginibus seruauit reuerentiam. In rasia etiam principibus illis: quos despotos vocant oculos erui fecit. Dehinc Synopem vrbem vetustissimam ⁊ trapezundam imperialem diripuit: earumq; incolas vna cum imperatore omnes captiuos abduxit. Euboiam insuper venetorum insulam inuasit: quam etiam vna cum chalcide eiusdem insule vrbe diu expugnauit: ⁊ tandem cum multa christianorum cede ⁊ strage captiuauit. In asia itaq; minore duodecim ipsius regna obtinuit: videlicet Pontum: Bythiniam: Capadociam: paphlagoniam: Ciliciam: pamphiliam: liciam: cariam: lydiam: phrygiam: ⁊ omnem ferme hellespontum: seu moream: ac multa ⁊ plurima occupauit castella: que commemorare longum esset. Innumeras quippe gentes ⁊ incredibiles hostium exercitus sepius: atque sepius fudit ⁊ profligauit: adeo vt eius rei gratia totius pene orientis dominus sit constitutus: Nec propterea qui ad gerenda bella tam crudelis fuerat a spurca libidine se temperabat: imo ad eam tanq; impudentissimus porcus quottidie ferebatur. In mares ⁊ feminas equaliter ardebat. Puerorum enim ac feminarum turbam pro sua libidine clausam custodiri faciebat. Nec tamen libido ipsa in eo crudelitatem minuebat: quinimo ex his quorum amore tenebatur: pueros puellasq; leuissimis ex causis persepe occidebat: Et vt ad libidinem perdurare posset septem vicibus in die comedebat: ac puluerem quendam suis prebentibus medicis certis diebus sumebat: qua ⁊ corpus ad libidinem concitatius: etiam animus eius atrocior ferociorq; efficeretur. Non enim a suis amari: sed pariter ab omnibus timeri volebat. Qui vt primum patris sceptrum tenere cepit in sanguinem suum crudelitatis initia edidit. Vnum enim fratrem ex eadem matre natum adhuc in cunis iacentem ad se deferri: ⁊ coram se strangulari precepit: ne adultus aliquando sibi aduersari posset. Hoc precipuum in eo ⁊ memoratu dignissimum erat: q; summam iusticiam omnibus indifferenter administrabat: ⁊ virorum illustrium in bellis gerendis virtutes summopere callebat. Vnde ⁊ historias tam latinas q; grecas atq; barbaras cupidissime legere ⁊ audire quottidie volebat: ⁊ non modo historias: sed philosophiam ⁊ alias disciplinas optime intelligebat. Huius autem facies: vt ex eius pictura ostenditur: hominis faciem pre se ferebat. Cuius quidem aspectus horridus ⁊ atrox erat: oculi sedi haud recti: sed in angulis reflexi: videlicet quum aliquem aspiciebat. Frons alta erat. ⁊ posterior capitis pars eminens. Nasus in medio tumidus: qui supra labrum deferebatur incuruus. Macilenta enim facies intra maxillas concauata ⁊ pallidissima ostendebatur. Corpus robustum ossibus ac neruis firmum: quod communem hominis magnitudinem aliquantulum excedebat: quod certe a teneris annis omnibus laboribus assuefecit: ⁊ maxime in ijs: que ad tolerandam miliciam sufficere videbantur: currendo scilicet: ⁊ equitando: hastas gladiosq; tractando. Quiquum artem inferendi vitandiq; ictus perdisceret: fustum ferreum ad ludum pro gladio vti consueuit: quo gladius ei postea leuior ⁊ tolerabilior videretur. Deniq; quū plurima patris exempla haberet imitanda relicta benignitate clementia ⁊ liberalitate vicia tantum preter iusticiam maximam complexus est. Solamq; patris in rebus gerendis animi magnitudinem complecti voluit: quam etiam quadam crudelitate atq; malicia fedauit. Et licet christiana matre nobili captiua natus fuisset: christiano tamen nomini quoad vixit inimicissimus fuit. Hic Alexandro magno ⁊ virtute ⁊ bellorum magnitudine persimilis fuit: ⁊ ipsum felicitate ⁊ rerum gestarum gloria superauit: q; ad cilicie angustias cum exercitu accessit: quo in loco Alexander memorabili clade Darium superauit. Hic quū innumerabiles genuisset filios ac filias: Baisetum ⁊ zalabum post se dereliquit legitimos: pro quibus eo mortuo magnos tumultus bizantinam vrbem inuasit: quum alij Baisetum natu maiorem imperatorem postularent: alij zalabum minorem virum ferocissimum: vicerunt tamen Baiseti amici. Ac sic tandem eo absente principes Baiseti

filiũ patris noĩe imperatorez constituerunt. Qui tandez constantinopoliz veniens maximuz sepulchro paterno ipendit honorez: atqz ille tale epitaphiuz in greco sermone conscribi fecit. videlicet

Qui vici innumeros populos: tot regna: tot vrbes
Solus: ⁊ immensi qui timor orbis eraz.
Me rapuit quecunqz rapit mors improba: sed suz
Virtute excelsa ductus ad astra tamen.
Maior alexander non me fuit: hannibal: ⁊ non
Fuderit ausonios tot licet ille duces.
Vici victores danaos: domuiqz feroces
Chaonie populos: sauromatasqz truces.
Pannonius sensit quantuz surgebat in armis
Vis mea: que latio cognita nuper erat.
Arsacide sensere manus: has sensit arabsqz:
Et mea sunt perse cognita tela duci.
Mens fuerat bellare rhodon: superare superbaz
Italiaz: sed non fata dedere moduz.
Hei mihi naz rapuit mors aspera queqz sub alto
Pectore condideraz vertit ⁊ hora breuis.
Sic hoiuz fastus eunt: ⁊ stemmata: sicqz
Imperia: atqz auruz: quicquid ⁊ orbis habet.

¶ Baissetus itaqz primogenitus Mahumeti seu mehemeth secũdus ex turcis grecoꝝ imperator hoc ipso
1481 anno sexto calendas iunij ex Caramani prelio Cõstantinopoliz veniens imperator ⁊ amiratus cõstitutus vsqz in presens quiqz ãnis imperauit. Hũc ꝓpter eius mansuetudinẽ atqz clemẽtiã Basse omnes necnon ⁊ cõstantinopolitani proceres etiaz absentez ⁊ in caramanũ exercitus ducentez pro maiori parte sibi imperatorez ⁊ Admiratũ delegerunt: licet alij ad Zailabuz eius fratrez propter ipsius ferocitatẽ plurimũ inclinarẽtur. Id quoqz eoꝝ pater Mahumetus fieri peroptabat. Eas enim ob dissensiones ipsis fratribus absentibus magne cõcertationes ⁊ cedes in constantinopoliz a turcis facitate sunt. Suscepto itaqz imperio cõtinuo varijs bellis ⁊ periculis hic distrahi cepit: quia hinc a çailabo fratre: qui magnos motus in asia: vbi regnare cupiebat: concitauit. Ipse eni çailabus vbi intellexit que in vrbe regia gesta fuerant: statiz cum magno exercitu prusiã seu bursam vrbez occupauit: ⁊ se ibidez regem cõstituit ad quẽ paulopost Baissetus cũ ingẽti exercitu accedens illũ statiz non incruento prelio superauit: at ipsuz prusia protinus fugauit: atqz totuz id autum regnuz mox obtinuit. Hinc etiam Baissetus a Nicholao gygni macedonie oliz duce distrahitur: eo ⁊ ipse mortuo Mahumeto statiz amissaz ditionez cum ingenti turcoꝝ cede obtinuerit. Nec dissimilia egit Ioanes cernoi: cũ quo tandẽ pace confecta preter sabiacum vrbez omnia sub aliquo annuo tributo restituit. Atqz Mathias vngaroꝝ rex eidem maximũ bellum indixit: ⁊ illũ prorsus ex danubij finibus eiecisset: nisi Federici imperatoris exercitus ductor pannoniã igni: ⁊ ferro ac populationibus deuastare cepisset. Veruntamen Stephanus valachie episcopus acceptis a Mathia rege copijs hunc valachia: id est misia superiore vi ⁊ armis expoliauit. Necnon ⁊ Bernardus rulla pirata eidẽ mortuo patre multa damna ⁊ vastatiões intulit. Atqz alia isinita prope mala Baissetus hic a xpianis ⁊ turcis: ac alijs nationibus sustinuit. A qbus tãdẽ laboriosissime libatus mox ad turcoꝝ ꝯsuetudines se cõtulit: ⁊ i libidinibus ⁊ cõmessationibus ⁊ ebrietatibus: ac auaritie totũ se demersit. Vex aliqua potius calliditate ⁊ deceptionibus q̃ armis suo imperio adiecit: inter q̃ risanum oppiduz quodã astu e manibus Mathie regis: ac licdestomũ: ⁊ mõtẽ castruz pugnacissimas vrbes i ripis danubij ꝯstitutas e manibus ꝓdicti Stephani valachie episcopi similiter eripuit: pro quibus danubij transitum sibi aperuit.

¶ Ioãnes Scãderbechi filius: cui ꝓpriuz nomen Alexãder castriotus erat: vir qdem magnanimus ⁊ viribus a modũ fortis: hoc eodez anno audita Mahumeti ꝓdicti morte ⁊ ipse i illyrico exercitu ꝯgregato nõ longe a croia predictũ Baissetuz impatorẽ paterna dictione cũ ingẽti turcoꝝ strage spoliauit.

¶ Federicus montisferetri vrbini vmbrie ciuitatis primus dux hoc anno mense septẽbris apud ferrariam a venetis obsessaz existens exercitus dux: quũ multos annos apud vrbinuz ⁊ eugubinum ciuitates regnasset plenus dieruz: suuz ibidez diez clausit extremuz. Cuius cadauer vrbini perlatum in paternis sepulchris sepellitur. Vir certe militari gloria plurimum insignitus: ⁊ humanaꝝ litteraruz ac prudentie ⁊ eloquẽtie decoratus. Qui ab ipsa sua adolescentia vsqz in seniuz corpore exercitatus militarẽ audaciaz nunq̃ remisit: sed corpus suũ multis periculis obiectans multa manu propria edidit fortitudinis opera. Cuius rei gratia ipsum omnibus i rebus Sertorio Romano comparandũ puto. Nã sicut Sertorius pugnãdo corpus multis periculis obiectans alteruz amiserit oculuz: sic ⁊ iste qui nunq̃ nec voluptate: nec metu superari potuit. Fortissimus quidẽ in aduersis: ⁊ in secundis casibus ita constans ⁊ audax fuit: vt omnes nostri seculi imperatores antecesserit. In cunctis vero vel ingenio: vel astu que cõficiuntur occupatione locoꝝ: ⁊ preuẽtione hostiũ: celeritate: fallacijsqz: quotiens expediret profundissimus artifex fuit. Deide i remunerãdo largus: ⁊ in puniendo mitis ⁊ clemens. Quibus ex virtutibus plurimuz illustratus ab omnibus italie princi-

pibus ⁊ potẽtatibus: ac summis põtificibus plurimis semp̄ honoribus ⁊ beneficijs p̄latus fuit: ⁊ q̄maxie
a Sixto quarto põtifice maximo ex vicariatus titulo ducatus dignitate cũ magna gloria insignitus fuit: hic
itaq̧ ⁊ si in bellis gerẽdis vitã suã cõsumpsit: xp̄iane tñ religiõis obseruantissimus fuit: ac paupes religio
sos ⁊ doctos viros summope amauit: Hic vrbẽ suã vrbinatẽ ⁊ tẽplis mõasterijsq̧ ac alijs regijs ⁊ q̄de lu
pbissimis edificijs: ⁊ q̄maxie biblio theca toto orbe celeberrima illustrauit: necnõ ⁊ munitissime: celsissimisq̧
q̧ muris fortissimã fecit: Duxit autem Baptistam vxorem Alexandri Sforcie pisauri principis filiaz: ex
qua duos tantũmodo suscepit filios ⁊ plures feminas.

Guido itaq̧ p̄dicti Federici filius secundus Urbini dux: hoc ipso anno patre defuncto ⁊ sepulto: quuz
esset etatis annorum duodecim quintodecimo calendas octobris ducalibus insignibus exornatus in Ur
bino ⁊ Eugubio vrbibus sub tutela Octauiani patrui sui regnare cepit: ⁊ nũc vsq̧. 4. annis regnauit. 1482

Pandulphus Malatesta Roberti malateste p̄ncipis ex pellice filius: hoc eodẽ anno ⁊ mẽse patre ex pro
fluuio vẽtris Rome defuncto ex ipsius testamento cõcedente etiaz Sixto quarto põtifice maxio in princi-
patu Arriminensi adhuc adolescẽtulus succedens: regnauit nunc vsq̧ annis quattuor: Hunc autez pater
cũ nullũ ex Elisabetta vxore ducis Federici predicti Mõtisferrati filia haberet filiuz: cõsentiente Sixto
quarto põtifice sub nouerce tutella heredem ⁊ successorem sibi constituit: ⁊ ipsius protectionez ipsi pontifi
ci ⁊ venetis cõmendauit.

Constantius Sforcia Pisauri Ciuitatis regulus: hoc anno augusto mense cũ in eadem vrbe post p̄rez
Alexandruz vndecim annis regnasset: febre valida consumptus intestatus vita excessit: ⁊ in eadez vrbe se
pultus fuit: hic nãque Cõstantius Alexãdro Sforcie Imperatori fortissimo ⁊ strenuo ex Constãtia va
ranea muliere cordata genitus fuit: que cum in effusione illius decessisset: id Constantij nomen ab ipsa cõ-
sequi meruit: Qui ⁊ ab ipsa infantia vsque ad virilem etatez eidem patri ita semper amantissimus ⁊ obser
uantissimus fuit: vt merito Demetrio Asie regi comparari possit: Nam ⁊ ipse sicut Demetrius rex sem-
per patrem magis ob veraz: sinceramque beniuolentiam: quaz ob potentie dignitatez metuebat atq̧ ama-
bat: ac illi parenti suo amantissimo post exactaz adolescentiaz: ob amoris magnitudinem in bellis pertra-
ctandis magno in periculis fuit adiumento: ⁊ in laboribus solacio: atque in victorijs congratulatoi: Cum
quobrem maximã gloriaz ⁊ honorẽ: ac generi suo imortalem acquisiuit memoriaz. Fuit autẽ Constã-
tius hic imprimis studio genitoris egregie litteris humanitus eruditus: ⁊ bonis: optimisq̧ moribus opti
me institutus. Factus deinde princeps ⁊ dignitatẽ suaz ⁊ Rempublicaz consilio ⁊ armis ac alijs fauoribus
multis iuuare ⁊ augere curauit. Et ideo vrbem suaz, etsi paruam, ⁊ edificijs: alijsque magnificentijs pluri-
mis: ac viris preclarissimis illustrez: celebremque plurimũ effecit: Unde ⁊ ad coercendos Pyratas: ne
vrbem inuadere aliquando possent castellum superbissimũ in maris litore magna cum impensa edifica-
uit: et Burguz magnuz dudum a patre incohatum ipse mirifice cõpleuit: Atque ipsius edes sumptuosissi-
mis impensis in hanc formã qua nunc cernuntur: ipse redegit: ac ciues ad id faciendum suasit. Erat enim
pre omnibus splendidissimus vir: quod quãmaxime in nuptijs magnificentissime ⁊ lautissime celebratis
ostendit: Naz quum Camillam illustris Marini Martiam filiaz ex regio Aragonuz genere nataz acce
pisset vxorez: eius nuptias tanto cum fastu ⁊ apparatu ac pompa celebrauit: vt Xerxis regis conuiuium
diceres: Et propterea ex illis conuiuioruz quedam confecta fuerunt opera. Fuit itaque Constantius hic
homo dignissimus: cuius quidem nominis sempiterna manet memoria. Eius autem pater Alexander
Sforcia: vir plane fuit omni armoruz virtute maximus: qui suis preclarissimis virtutibus ipsaz pisauren
sem vrbem a malatestis principibus: partim vxoris dote: partim pecuniarum solutione Sforciadis p̄mus
acquisiuit: Uerũ hic cum nullam masculinã prolez ex ipsa Camilla vxore suscepisset: moriens Joannem
Sforciam notuz paruuluz a pontifice legitimatuz sub vxoris cura habuit successorem: Quibus videlicet
Camille vxori ⁊ spurio Sixtus pontifex quartus illam confirmauit.

Anselmus Etruscus: ex oppido Montisfalconis oriundus: ordinis Eremitarum sancti Augustini
generalis prior: Uir quidez memorabilis et doctissimus: atque moribus et sanctimonia preclarus: ad
hanc vsque tempestatem: et legendo: docendo ac disputando magno cum nostre religionis predicamen-
to peruenit: Ac quedaz monumenta memoratu digna, vt quidaz aiunt scripto mandauit: que ob super hic
notã adhuc in lucez producere recusauit: Hic ad generalatus dignitatez hoc anno: qui est. Mccccclxxxv.
licet renitens Senis assumptus est.

Marsilius Ficinus natione Florentinus ingenij eminentissimi ⁊ prope diuini vtriusque lingue erudi-
tissimus ⁊ multaruz scientiarũ locupletissimus vir: atque inter platonicos doctores facile princeps: hac
nostra etate septem ⁊ triginta platonis philosophi libros: qui antea neque apud grecos facile inueniebant
maxia cũ diligẽtia latinos fecit: ⁊ ad Cosmũ petrũq̧ eius filiũ: ac Laurentiũ nepotẽ clarissimos medice
os Florentinos primum: deinde omnibus in lucem prodijt: Neque eo quidem labore contentus fuit:
quin ⁊ ipsius Platonis mentem partim argumentis: partimque breuibus cõmentarijs explicare tenta-
uit. Indeq̧ et Mercurius trimegistũ ac alia quedã ad eosdez Mediceos transtulit.

Alphõsus calab. dux Ferdi. apu. regis filius. hoc ipo ãno rebus cũ p͠o. Six. 4. cõpositis ex neã. i ferrariẽsi
agri obsidiũ sororij sui herculis fer. du. obsessi cũ exẽrcitu ꝯ vene. p̄uẽit vbi ⁊ statĩ ab ipo p͠o. Six. mediola. du 1483
ce florẽtinis: bonoñ. alijsq̧ multis colligatis italie p̄ncipi. plus copiaz ipator vno diuz ꝯsilio designatus e vestigio

ingebtes copias tum equestres: tumque pedestres conglobauit: quibus congregatis vniuersi principes
apud Cremonā conuenerunt: et facto conuentu de mente omnium vt Venetos ab obsidione Ferrariensi
dimouerēt: in bergomēsem agrū primū duxit: deinde olio flumine transuadato: in brixiensem: ac veronensez
agros peruenit: vbi multis captis castellis venetis propter armorū multitudinē formidabilis eē cepit: Verū cū
id bellū mediolanēsibus dānosuz et onerosuz videret. cū exercitū aliq̄diu p pdcōs agros circuduxisset: in-
tercedētibus qbusdā ex primarijs mediolanēsibus: pax post annū cū oibus cōposita ē: atq; ita veneti soluta
ferrariēsi obsidiōe: et recepti castellis suis: pacē et leges pacis acceperūt: qbus ita gestis: Alphōsus post an
num cū bona probitatis laude i patriam rediit: Hūc itaq; alphō uz hoc i loco pmore suscepto illaudatuz silētio
pterire nequeo: cū res pbabiles laude digne de eo adsint multe: q lz res bellicas diu cū multorū dāno et in
cōmodo: et aduersus pōti. Ro. ethruscosq; oēs gesserit: ac multas direptiōes vt fit. pmiserit: salua tū multo
rū pace: illū certe prudētissimū: hūanissimūq; ac aicorū studiosissimū eē deplōdimus: omittēdo. n. bello-
rū multorū faciora: mō pspa mō aduersa a se gesta: hoc pcipuū et mēoria eterna dignū opus qdē exēplifica
tiuum singulis āmis face cōsueuit: vt q̄dragesimali tpe sepositis rebus bellicis totū diuis lectiōibus et orō
nibus: pdicatiōibusq;: ac eleēosynis se dedat: et demū in cena dn̄i plimos xpi paupes tanq̄ verus xpicola
ad se cōuocat: et multis illorū pedes: nō tanq̄ dux aut nobilis: sed veluti religiosissimus xpi famulus oi cū
hūilitate et reuerētia lauat tergitq;: ac prādio eisdē p se ipm administrato cū singulis vestimētis atq; alijs mune
ribus a se in pace dimittit: alia atq; alia virtutū opa a se gesta referunt q̄ hois religionē et bōitatē p se ferunt
q̄ cōmēorai lōgū eēt. Hic Ipolitā illius quōdā ducis mulieris Blāchemarie mediolanēsiū ducisse filiā du
xit vxorē: q certe cū in oibus sit mulier fecūdissima: et tāte virtutis et sanctimonie predicatur: vt ad has virtu-
tes suis exēplis et monitis Alphonsum hūc maritū suum perducere annixa sit.

¶ Renatus Lothoringie dux Renati oli Apulie regis ex filia nepos: cui superioribus ānis Carolus burgū
dionū dux multa dāna et incōmoda intulerat: ac q̄dā de eius ditiōe sibi abstulerat: hoc anno a venetis et a
Sixto pōti. antea sollicitatus sub spe apulie regni obtinēdi qd sibi ex hereditate mīna debebat: venetias si
magnis stipēdij pollicitatiōibus vēit vbi et a senatu veneto mario cū apparatu et gloria exceptus ē. Atq; ibi
dem federibus cū venetis percussis statī in ferrariēsez obsidionē et oppugnationē cū exercitu cōcessit. Is ete
nim: sicut oli auus recupandi apulie regni cupidus: oēm industriā et vi positurus: in Ferraria obtinēda ve
netis pollicitus ē. Verū superueniente Alphōso Calabrie duce et maximis exercitibus cōgregatis ō venetos
in agros: bergomēsez brixiēsez ac veronēsez cōducēs: atq; ibidē eosdē exercitus circūferens et multa castel
la capiēs venetorū ac ipsius Renati vires eneruauit. Quāobrē Renatus hic cū sibi vires defice cōspicēt: ac
et infirmitatē ex malignitate aeris ferrariensis contraxisset: eodez anno rebus infectis in patriā suā adhuc
languidus rediit. Hic nanq; Renatus hitus est vir optimus et reruz diuinarū amator: sicut et sui antecesso
res viri christianissimi.

¶ Viri disciplinis excellentes.

¶ Ioānez Capolū natiōe Tollosanū ex ciuitate Ratuēsi oriūdū ordis pdicatorū pfessuz: virū certe: vt eius
scripta testant virtutis amatorē: et totius theologice veritat propugnatorē exhibitorē vsq; ad hec tpa cū magna
sui ordis et theologice doctrie pcomio puenisse ferūt: q cū diu et Tolose phiam: ceterasq; sciarū disciplinas
ac dēmū sacrā theologiā acuratissime docuisset: et cūctos pdecessores suos theologos elucubrasset atq; euol
uisset: et ipse ad multorū vtilitatē sup. 4. sniarū lib. p ceteris oibus doctius ac vtilius in. 4. pulchris volum
nibus conscripsit: q ob eorū pulchritudinem et dignitatem ab impressoribus in lucē pdita sunt: In qbus pfe
cto se doctissimum et virorum illustrium studiosissimū fuisse ostendit.

¶ Thomas anglicus diui ordinis Eremitarum Augustini professus: sacrarum litterarum certe subtilissi-
mus atque doctissimus magister: et ipse hec nostra tempora reddit clarissima: qui sua doctrina: suaq; elo-
quentia non modo Anglicorū: verū etiā et Italicoruz plurimū illustrauit Gymnasia: Is etenīz eius tenacissi-
me extiteret memorie atque diuino floreat ingenio: velut alter Esdras hebi eus Ioānis Scoti opera adeo
mēorie sibi cōmendauit: vt si deperdita omnino forent: ipse suo ingenio: suaque mirabili memoria in lucez
reuocaret. Et adeo cum nunc publice in Patauino sacras edoceat litteras: a multis rogatus illa castigatis-
sima: et quasi de nouo edita impressoribus librorum obtulit imprimenda. Hunc autem doctissimuz viruz
multos tractatus in dyalecticis: philosophiaque: ac theologia confecisse tradunt. Et propterea ex Anglia
in Italiam a Patauino studio publico salario ad Theologiam edocendam superioribus annis conuo
catus fuit.

¶ Antonius Roselus natione Ethruscus: Vir vtique bonus et multa prudentia apud omnes existima-
tus: et iurium ciuilis: pontificijque: ac aliarum bonarū artiuz plurimū decoratus: hisdez temporibus post
quam annis multis Patauij magna cum gloria ius ciuile docuisset: e viuis sublatus est: qui quiz egregie
doctus esset: de Monarchia: potestateque pape plurimos edidit libros: ac quosdam tractatus ad ius ci-
uile pertinentes post se scripto reliquit.

¶ Benedictus capra et ipse Romani pōtificij q; iuris plenissime doctus ac rerū antiquarū nouarūq; scia plu
rimum decoratus: homo sane modestus ac multa comitate perurbanus: hac ipsa etate post q̄ diu Perusij
leges egregie docuisset: ibidē in decretalibus egregios conscripsit cōmentarios: atq; consilia confecit plu-
rima: que hominis doctrinam pre se ferre videntur.

¶ Barbatia natione siculus iurium civilis et pontificij consultissimus vir et omnium plane italorum hominum ea in facultate sua contradictione princeps: hac nostra ultima tempestate Bononie scolaribus sublatus est: qui quante doctrine quanteque docendi et legendi ac consultandi gravitatis vir fuerit ipsa bononiensis civitas que studiorum mater nuncupatur per annos plurimos suo maximo et annuo censu liberalissime sibi collate ostendata est. Lo. n. a bononiensi magistratu multis precibus fatigatus: per multa tempora in suo gymnasio acutissime docens palmam doctorum sui seculi reportavit: greci etiam et ceteri adolescentes ex longinquis remotisque nationibus illo plurimi accedentes propter ipsius eporida doctria atque sapientia, qui s. ab eo doctissimi evaserunt: non solum doctrina: sed et vocibus quibus poterant miris laudibus atque preconiis ubique ostestati sunt: Ipsius quoque facundissimam in stantissimamque ac mirificam sapientiam consiliorum multorum a se editorum codex optime demonstrat qui quidem nuperrime ab impressoribus in lucem productus est:

¶ Joannes alamanus in monte regio natus philosophus quidem et astronomus maximus atque lingua tam greca quam latina sufficientissime doctus: hec quidem tempestate ob astronomiam: aliasque mathematices disciplinas et germanie pannonieque ac Rome multo in pretio est habitus: qui cum in ungaria calendarium perpulchrum: alia quedam in astronomia magno cum labore et celebri sue ingenio composuisset: ac etiam quedam in theorica magistri Gerardi cremonensis castigasset: a Mathia ipsius regionis rege ac Nurenburgensibus civibus perpetuo donatus fuit stipendio: quem cum Sixtus. 4. pontifex Romam ad emundandum pascale Dionysij opusculum ad se vocasset: haud multo post cum maximo studentium iactura peste defecit.

¶ Joannem britannicum ex pallatiolo agri brixiani oppido ortum virum ingenio pregregium ac bonis omnibus disciplinis ornatum nunc brixiana hec civitas et eius doctrina ac scriptis plurimum decorari videtur: qui inter adolescentulorum multorum eruditionem oneribus plenam ad multorum doctrinam et consolationem commentarios pregregios in persium volateranum poetam quidem obscurissimum tanta diligentia et industria conscripsit: ut vates nunc ipse luce clarior habeatur. alios insuper commentarios et quidem ornatissimos in Stacij papinij achileida tanta cum eruditione interpretatus est: ut in his nihil amplius desiderari possit. Scripsit etiam in Ovi. methamor. non minore industria quam ipsum posecebat opus. Alia quoque cum sit iuvenis et industrius ac in multis eruditissimus indies conficere dicitur: que propere diem in lucem producitur. Has ob res atque alias ipsius virtutes a brixianis civibus plurimum gratus carusque habetur.

¶ Gentilis Belinus natione venetus pictor celeberrimus hisdem temporibus non modo orbem venetum sed et (ut ita dixerim) italiam totam suo laudato et admirando pingendi modo illustrare videtur: cui tanta collata est pingendi gratia ut cum quibuscunque antiquis et exquisitis pictoribus tam grecis quam latinis sine iniuria merito comparari possit. Cuius quidem virtutes cum etiam ad aures Mahometi turchorum principis pervenisset. Desiderio videndi cum fragrans ad senatum venetum supplex scripsit: ut illum sibi dono constantinopolim pro singulari beneficio mittere digneretur. Ad quem tandem accedens ut ipsius peritiam temptare posset post plurias et incredibiles eius picturas atque alia prope innumerabilia cum depingi fecit: demumque ut omnis industria magis ac magis experiretur seipsum in propria forma reduci cogit: cuius quidem imaginem sibi simillimam cum imperator conspexisset: admiratus viri virtute dixit illum cunctos pictores qui unquam fuere excedere: et propterea confestim in benivolentie et legallitatis signum ipsum suum familiarem constituens etiam comitem palatinum equitemque auratum cum quibusdam suis insignibus et monille creavit: et a se laudatum cum celebri privilegio et donis multis in patriam remisit. Ubi ab ipso Senatu Veneto cum multo illaritatis vultu exceptus est. Et ad pingendas in palatio ducis venetorum istorias intermissas cum magno premio remissus est.

Innocentius papa eius nominis. 8. patria genuensis: patre Aron ex civium familia mediocri: sed honorata natus
1 Joannes baptista antea vocatus post Six. po. ex cardinali presbytero sancte ecclesie: hoc anno idi. aug. ponti. cre- Pap. 224
atus sedit an. Hic cum inter ceteros patres pauperum: humiliorumque ac humaniorum haberetur propter ipsius humanitatem ac comitatem pontificum munus obire promeruit. ferebatur etiam in rebus gerendis prudentissimum atque 1484
magnanimem et constantem: eo quod Senis ac in ipsa urbe legationis officium optime functus esset: et magnam sui regiminis et prudentie spem patribus ostendisset: cuius quidem pontificatus per. an. infelix plurimum fuit: et multorum bellorum plenus et quod a principio multa cum instantia ab omnibus potentatibus expetiuit difficillime tandem obtinuit: quibuscunque etiam oratoribus a
6683 principibus ad prestandam ex more obedientiam ad se venientibus: summopere pacem et concordiam postulabat: armaque omnibus deponi mandabat: sed inimicus homo ut bonis eius desiderijs obsistere posset: haud paulopost in languorem maximum ipsum perduxit: et statim ursinos et colunenses urbis primores ac potentiores magnum dissidium excitavit. Dum etenim inter ipsas familias immortale odium intercesserat: quod vivente Six. po. sopitum esse videbatur: sed eo po. defuncto: colunenses contra ursinos arma sumpserunt et multis eos incommodis ipsos affecerunt: ac universam urbem perturbaverunt: quos ob res multa scelera et damna in ipsa urbe et cum licentia peccandi data fuit: quas res cum alijs multis animi dolorem magnum ponti. ipsi instauit. inde que pro ecclesie libertate et ipsius subditorum: utque urbis et aliorum magnum bellum contra Ferdi apulie regem suscepit: et Robertum sanseve. maxima cum impensa contra ipsum ducem conduxit: sed post varias terrarum populationes tandem rogatus pacem cum omnibus facere voluit: ea s. lege: ut rex ipse tributum ecclesie quod singulis an. pendere consueverat: quod. s. Six. po. relaxaverat: de cetero po. Ro. persolueret: utque regni principibus contra regem erectis: omnis rex ipse parceret: atque ut illum fuerit... ne deinceps contra po. ro. arma moveret: ea quidem in pace dissidia ursinorum et colu. composuit quibus ex rebus magnam virtutis et constantie laudem reportavit. multa quidem et circa ponti. dignitatem: remque pu. christianam necnon amicorum utilitatem facere et ordinare proposuerat: sed ob temporis brevitatem: suamque infirmitatem: ac bellorum et epidimie principum baronumque non adimplere meruit: sed nec incipere potuit: Beneficium tamen et circa deum amicosque pro viribus se ostendit: nam in primis post adeptam corporis sanitatem. inter cetera pro gratiarum actione monasterio nostro et ecclesie sancte Marie de populo argenteam ecclesiam miro artificio elaboratam cum magna cleri: populique frequentia ipsemet super altare obtulit: atque alia

qbꝰ ad i ecclesijs pluribusqꝫ locis mūera cōdonauit. Suis āt pcibus ꝛ agnat' aliqd beneficij signū ondi mire po tuit: hic post būficiū sanitatis adeptū: rogatus beliopoldu oli austerie ducē iā diu defūctū ob crebra eiꝰ mira cula enarrata i scōꝝ ꝯfessoꝝ numero agregauit. Et venetos ab iterdicto ecclesieqꝫ cēsura i eos a predecel sore suo fulminata liberauit ꝛ absoluit: ꝛ sibi confederatos amicosqꝫ fecit.

1484 ℭ Joānes frācescus gonzaga eius noīs .4. mātuanoꝝ marchio: hoc ipso āno mēse iulio: Federico pre de fūcto eidēqꝫ in regno succedēs regnauit vsqꝫ i pñs annis .2. Hic nāqꝫ illustris pnceps sicut pauo suo Joānī frācisco in noīe successit: ita ꝛ quodā mirabili psagio i oībus eidē subseq videt. Et i pmis qdē sicut ille i .13. eta tis āno pri suo i regnū successerat: sic ꝛ hic i 18. Ille ēt ab ipa sua iuuētute ob rē sua tuēdā se ppugnatorē strēnuū ꝯ potētissimos inimicos exhibuit: ita ꝛ hic ꝛ q̄maxie i asiludio: seu giostra ꝛ ceteris corpis viribus i hac sua adolescētia ꝯ exercitatissimos viros victore glia reportauit: ipe qqꝫ prudētissimus ꝛ magnificen tissimus hēbat: nec hic ēt ab ipsa sua pūa iuuētute ꝛ adolescētia atqꝫ regiminis pncipio ab ipsis annis vtuti bus se dedisse demōstrat. Ille ēt pietatis ꝛ xpiane religiōis amator ꝛ obseruator plimū ferebat: sic ꝛ iste mul tas qdē elemosynas quotidie paupibus elargit: atqꝫ ecclesias ꝛ dei tēpla ex more deuote psepe visitat: ꝛ dei verba libēter ꝛ attente audit. Ille deniqꝫ diuū prem aug. ecclie doctorē ppetuo colebat affectu: ꝛ illū suis successoribus pcare rē iprobat: ꝛ i deuotēis signū ꝛ būficioꝝ recordatōez quotānis ppetuo i die natal ipi us doctoris oblatōez i ecclia ordis nr̄i eremitaꝝ ea i vrbe sua mātuana a successoribus dari ꝛ offerri ꝯstitu it: ita ꝛ hic ipse nō mō ipsiꝰ statuta obseruare vl; ꝛ ipsū diuū pre; aug atqꝫ ipsius religionē miro affectu ꝛ fauoribus alijsqꝫ beficijs sua i vrbe psequit: ꝗ qdē opa bonā regiminis spē; oībus ꝓ se ferre videnf: hic adhuc puerulus pre suo viuēte herculis ferarie ducis puella filiā duxit vxorē.

1484 ℭ Carolus vltimus frācoꝝ rex ꝛ ipse hoc anno Ludouico rege pre defūcto i regnū pnū pruius succedēs regnauit vsqꝫ i pñs an̄ .2. hic quoqꝫ i .16. etatꝰ sue āno successit cuius cū vita aut vtutes seu igēū audiuis fi de dignus nō meruerim: ꝯ vita ꝛ gesta posteris scribēda dereliquo. Illū tñ p pulchꝛ ꝛ decoꝛ vultu ꝛ p hu manū vt reges decet esse pdicaf. ℭ Bonifacius paleologus Montisferrati marchio: hoc quo qꝫ āno frat e Guilel. sine virili ple defūcto: ipse ex .4. fratribus vltimus supstes ꝛ senex sūt i regnū pnū suc cessit ꝛ iā p .2. ānos regnauit: vir qdē p hūanus atqꝫ magnificētissimus: q cūctis diebus vite sue arma cum multa pbitatꝰ laude tractauit vt sup lit: a nobis de oībus mōstratū ē: hic cū tādē vxorē ex paleologis gre cia a turco pulsis adolescētulā duxisset vxorē: hoc āno q ē octuagesimusq̄rtus supra .Mcccc. ex ea filiū su scepit masculū: pro quo maxima exultatio in toto regno habita est.

ℭ Pax p necessaria hoc āno mēse iulio iter venetos ꝛ oēs italie pncipes ꝛ potētatus pcurantibꝰ multoꝝ illu striū viroꝝ mediolanēsiū ꝯfecta ē: p q̄ maximus ignis i tota ytalia creatus extictus est. In ea siqdē pace sancitū fuit: vt vnicuiqꝫ qd suū erat ablatū restitueret: pollicino Rodigij cū suis oppidis excepto: qd qdē pollicinū venetis pmissū fuit. ℭ Pestis ēt p maxia i tota ferme italia hoc āno fuit q̄ ex Roma: Veneta: Taruisio: Patauio: mediolano: papia: laudaqꝫ vrbibus vbi plurimū deseuit isinita ꝓpemodum hoiu; milia absūpsit: ꝛ q̄maxime venetijs deseuiēs plimos senatores ꝛ ipsoꝝ ducē Jo. mocē. extinxit.

1485 ℭ Marcus barbadico .5. ꝛ .70 venetoꝝ dux hoc āno .13. calē. decē ex pcuratore sci Marci Jo. moce. duci suffectus ducauit mēn̄ .q̄t .9. vir qdē p hūanus ꝛ multaꝝ rerū expiētia doctus: q pncipatu suscepto fmpbi documētū i rebus gerendis se viꝝ strēnuū mox ondere cu auit: q: in oībus se prudētissimū: iustissimūqꝫ ac pientissimū p posse oībus exhibuit: nā ꝛ impimis vt bonū decet pncipē rē xpianā ꝛ ecclesie catholice pce pta excoluit ꝛ obseruauit. Rēqꝫ pu. sua i pace ꝯseruauit: ꝛ ipaz venetā ciuitatē rei frumētarie ac aliaꝝ reꝝ quoadaixit feracissimā effecit: atqꝫ suos ciues vno ordie semp hēre voluit. Aliud quoqꝫ pconiū pnceps hic de se ondē voluit: qd nō pncipibus mō mūdialibus: sed viris scissimis ꝯuenit: q: ea i dignitate tā pru dētissimā se exhibuit: vt nullius iniurie ātea suscepte vnqꝫ mēor eē voluerit: imo si quos hūit aduersarios: ēt qdā i ai sui nobilitate ꝛ vtute eādē pepcit ꝛ ipsos excoluit ꝛ erexit ac būficijs ꝛ dignitatibus exornauit ac am plificauit: ꝗ qdē res n̄ hoīs humani: s; diuini virtus ꝯsenf: alia atqꝫ alia vtutū opa ꝯ Marco isto pncipe pulcherrime fuerūt pꝗbus iā ā ab oī populo ꝯpauit gr̄a; atqꝫ beniuolētiā: vt ipso tādē xpianissime ꝛ religio sissime defūciente ab oībus tāqꝫ cōi patre orbatis collachrymaref: Quo mortuo cū igēti pompa ꝛ popu loꝝ frequētia apud sctā mariā de charitate sepellif.

1486 ℭ Augustinus aūt barbadico pdicti pncipis germanus: ꝛ ipse hoc āno .4. calē. septēbris i festo diui pris au gu. eidē germano suo suffectus ducauit āīs ll hic cū pmū pncipē se declaratū audiuisset: ac pnam i se populi sui beniuolētiā ob memoriā ducis germani sui ppēderet: euestigio populū exortatus est: vt in aliū ꝯsē dat: ꝛ suaui oīone ac phūana oībus bono aīo eē dixit: q: neqꝗ̄ā sūi suo germāo i oībus ꝛ q̄maxie iusticia: pietate ꝛ hūanitate illū hēnt iferiorē: qd ꝛ nūc vsqꝫ cū oībus ppulchre seruatū ē. Est etenī; vir phumanus comis; ac circūspectus: pnceps quoqꝫ aspectu decorus: pulchra canicie ꝛ barba protēsa plurimū venerā dus: q̄ q lēreā etiā maiestatem regiā multum exornare videnf. Illum quoqꝫ ꝛ dn̄s bonoꝝ oīum largitor feliciter ꝛ per tempora accrescat.

ℭ Joānis āt pbrteri maximi Indoꝝ ꝛ Ethiopū xpianoꝝ patriarche vitā moresqꝫ ac pōtificatū3 sui tpa p more suscepto ꝯscribere cupiebā: s; pp locoꝝ ipius distātiā: ꝛ rarā nr̄oꝝ hoīum ad gētes illas accessionē q̄ circa illius tpis ꝛ vitā plxū ē hic n̄ potui: reꝝ gn̄alia illoꝝ pōtificū seu patrarchaꝝ qdā ꝯscribēda hic di gnū putaui: ꝛ q̄maxie q̄ circa illoꝝ vite longitudinē: religionēqꝫ ac potētiā: necnō ꝛ reꝝ mirabiliū: gētium

quoq3 diuersitatē q̄ a nōnullis accepimus: hic breuiter cōscribemus. Et imp̄mis q̄dē hoc Joānis p̄sbyteri nomen apō Indos et ethiopes g̃nale et p̄cipuū suoꝝ pōtificū cognomē ē: qō q̄dē cognomē et ip̄i p̄triarche ad humilitatis indiciū: sicut et pōtifices Ro. se seruos seruoꝝ dei appellare cōsueuerūt, p̄ p̄cipuo dignitatis sue titulo accepere. Hos itaq3 xp̄ianissimos: et dn̄i nr̄i Jesu xp̄i veros eē cultores multi cōstitērur: quos apō ethiopiam imp̄mis Mattheus apostolus: deide Eunuchus Candacis regine cōstituerūt: atq3 in India beatissimus Tho. ap̄ls ad fidē xp̄i cōuertit: hoꝝ itaq3 xp̄ianoꝝ et gētiū ip̄e Joānes p̄sbyter nō solū ponti. sed magnus cēset impator: cui q̄dē pōtificio et imp̄io suo et. 70. reges parē et tributa multa quot ānis dāt: quoꝝ ēt in pōtificatu et regno. 27. supra cētū archiep̄i p̄sidere dicūtur: et q̄libet eoꝝ viginti ad minus h3 suffraganeos inter quos multi regio funguntur titulo. et hi oēs alternatis vicibus diuersis in obsequi, s eidē pōtificio suo mario subministrare dicūtur: Cotū in imp̄io nō oēs p̄ncipes xp̄iani eē dicūtur: sed idoloꝝ cultores: q3 ānua illis pēdāt tributa. Hos āt p̄triarchas pp̄ aeris salubritatē et viuēdi sobrietatē multos cētū et. 50. ānos in sana valitudine excessisse tradūt: q̄ l3 vxores more iudeoꝝ et grecoꝝ ducāt: ad eas tū nisi gignēde, plis grā nunquā accedūt: eorūq3 pōtificatus sedes in quadā p̄maria ciuitate noie Bibruth cōstituerūt: in qua ēt, p̄pemodū indicibiles sedes et aulas eos hēre dicūtur cū oī splendore et decore exornatas: Ad cuius maiestatis seruitia 30. vtriusq3 sexus hoīum milia sunt deputata. Cūq3 i bello ꝯ hostes xp̄iani noīs, p̄ficiscūtur: ad decies cētena hoīum milia in exercitu p̄ducūt: qd̄ lic mirū eē videt: qꝛ cū apō indos nulla vnq̄ visa sit pestilētia: facile et innūerabiles cōgregātur exercitus. In suis nanq3 exercitibus. 20 magnas cruces multis refertas diuitijs deferri facit. Quādo vō cū aliquo ire cōtigerit: archiep̄oꝝ m̄oꝝ more crucē ligneā nullis isignibus exornatā i mēoriā passiōis dn̄i nr̄i iesu xp̄i an̄ se p̄ferri iubet: afferri ēt et vas aureū limo plenū ob sue mortis diē cōmēorādā p̄cipit. Maxia.n. apō eosdē pōti. et rex diuinoꝝ et officioꝝ celebrādoꝝ cura et studiū hētur quorū mos i celebratiōe misse et baptiçādo, q̄busdā cerimonijs exceptis, cū sacerdotibus nr̄is p̄ oia ꝯcordatur Et cū apō eos sūme colā iusticiā velint nulle fraudes: nullaq3 furta: aut adulteria et his silia apō eos raro inueniunt: Ip̄ius āt celsitudis et curie ac domoꝝ gloriā et apparatū dicē nō sufficimus. Eoꝝ vō templa et ecclie nr̄is maiores ornatioresq3 eē dicūtur: sed tm̄ testudibus structe referunt. Corpus sci Danielis, p̄phē ob maximā ip̄ius deuotionē q̄l3 eoꝝ idoꝝ p̄triarchaꝝ in Babilōis deserto, apō Baldachiā vrbē3 cōstitutū quot ānis inuisere ꝯsueuit. Sub huius ēt imp̄io i superiori idia apō quādā maritimā vrbē noie malpuriā corpus sctissimi ap̄li Tho. i q̄dā āplissima ornatissimaq3 ecclia sūma cū reuerētia a nestorianis hereticis ꝯseruatur: quoꝝ archiep̄s seu p̄triarcha tp̄e Euge. 4. pape legatos Ro. misit: vt ꝯ fide catholica certiorareī: et cū occidētali et romana ecclia vniret: ip̄e āt p̄triarcha ditissimus i auro et argēto p̄hibeī: eo qꝛ a singulis p̄tribus familias totius sui p̄triarchatus, p̄ ānuo cēsu vnā vnciā argēti purissimi p̄cipiat: In hoꝝ āt p̄triarchaꝝ idoꝝ aula Bragiones seu bragmāi p̄hi et astronomi plurimi hitāt: viri religiosissimi: quoꝝ ꝯ nūero quosdā aliq̄ń visi fuerūt. 300. etatis ānos excessisse: ad quos plimi, p̄ singulari miraculo ꝯfluebāt: hi vniuersā3 indiā3 p̄currētes sua astronomia edocti multa ꝯ futuris p̄dicūt: hos idē p̄sby. Jo. sūmo venerarī hōre: In ip̄ius āt imp̄ii dn̄io diuersis sb̄ regibus diuersa reptuni hoīu3 mōstra: ac bestiaꝝ sp̄ētiūq3 et fructuū gnā: q̄pobrē ēt aliq̄d ꝯ eisdē dicēdū ē. Et p̄ⁿ i ethio. citra nili flu. ortū ē q̄dā p̄maria ciuitas noie Narnaria: i q̄ q̄dā potētissimus rex dn̄arī: q̄ et huic Jo. p̄sby. subijciī: i cuius q̄dē regia tāta ē mortaliū multitudo: vt sibi a mille armatis singulis noctibus excubias fieri faciat: vt si qd̄ i eadē vrbe tumultus exurgēt coerceri poss3: Isq3 apud ethiopes rex regū appellarī: eo qꝛ sub ip̄o multi subsint reges: hi ēt reges cū xp̄iāi sint: vnā tm̄ ducūt vxorē: et vineas hn̄t li as: l3 diuersis, p̄uīciēt lignis: et more nr̄o a festo nati. dn̄i. nr̄i ie. xp̄i vsq3 ad q̄dragesimā celebrāt carnisp̄uiū: diesq3 festos i choreis et epulis solēniçāt. Aduēiēte āide q̄dragesimali tp̄e maxia ciboꝝ abstinētia se affligūt: hi q̄dē reges vniuersā f̄ra hn̄t amēissimā et i oibus vino excepto feracissimā. arbores.n. p̄ multas et iauditas ac nob incognitas eos hēre dn̄t: et q̄marie in martiis v̄sus indiā: çingi gario. nucesmus. et et alia multa arōatica: sicut in india colligūt: S3 cū lana ꝯficiāt: lineis sericeisq3 vestimēt p̄ciosissimis vestiunī: viri ānulos multos: feie vō brachialia varijs ornamēt et lapidibus p̄ciosis distincta ꝯferūt. apō eos reperi dn̄i boues gibosi et p̄maximi: cāesq3 magnitudie asinoꝝ nr̄oꝝ: quos leōes i venatiōe expectarī ñ p̄sumūt hūt et elephā igēti magnitudie: atq3 leōes p̄marios educarī dn̄i. ē et apō eosdē reges inī cetera mōstruosa aial varij coloris elephāto psile hn̄s. 2. cornua cubiti lōgitudie: vnū v3 i frōte: et aliquū i naso. aliō ēt aial ad modū lepōris odoris suauissimi aliō isup icē aial i ethio. referūt p̄maximū: cuius q̄dē caude pili mag̃ venūdārī p̄cio: eo qꝛ mulieres eoꝝ eos, p̄ max ꝯferāt ornamēto. alia atq3 alia i ethio. iueniunī aialia siluestria: v3 symias. et ēt alia silima et isinita, p̄pemō mōstra atq3 aues q̄ ped. bus velocissime currūt. In dest̄ ꝯ3 ethio. vastis sim sp̄ēes icē asserī t. 50. cubit lōgos: ac alios ꝯstiferos varij gnis. Distat āt ethio. ab egyp. itinē dieꝝ 50. Et hec vniuersa pene Jo. p̄sb. i mulus subijciī: De cuius situ et magnitudie vide Strabonē. li. vltimo.

cruces viginti.

carnisp̄uium ethio.

boues gibbosi

cāes maximi

animalia mōstruosa

aial odorifeꝝ sp̄ētes magni

¶ India āt maximū oīu3 ip̄iū: q̄ q̄dē i 3. diuidiī p̄teo: v3 i minorē: maiorē et vltiorē. p̄ma āt a p̄sia incipiēs vsq3 ad indū flu., p̄tēdiī. Scda ab ip̄o indo vsq3 ad gāgē. Tertia vō q̄ vltior appellarī nullū h3 t̄minū: et illa q̄dē ē et opibus et oī vrbānitate lōge alijs p̄stātior: et q̄dā ciuili ꝯsuetudie nob h3 ꝯsiles mores: domosq3 speciosissimas atq3 p̄pulcra hitacla cū oī suppellectili et reliq̄s rebus ad vite hūane policiā p̄tinētibus: atq3 ab omni barbaria feditate dicūtur alieni. viri q̄dē p̄rbūani et mercatores opulentissimi. Et illi soli Indi vlteriores more nostro viuē dicuntur. s in mensis et reliquis nostris politijs. Reliqui autem Indi omnes semp i terra sup̄stratis tapecijs comedē dn̄tur. vites autē et vinū plurimis et quasi oibus indis desunt: cō

Indie tres

Indorum mores

Indi perhumani

ficiūt: tū co᷑ potus nō parē a vino: et ibidē apud quandā regionē vz inter indū et gangem est lacus cuius aqua mirabilis … vlteriores idi dēpto frumento oibus ad vite sustentationez abūdāt. neqʒ ēt illi barbā sʒ capillos capitis nutriūt: quos serica corda tā viri qʒ mulieres post occiput ligāt: tōsoribus vtunť sicut ⁊ nos: eadēqʒ sūt ⁊ corpis statura ⁊ vite breuitate veluti nos. Dormiūt i lectis ⁊ culcitras tenēt sup lecticas co᷑ ornatissimas: co᷑ tū vestimēta locis in plibus sūt dissilia. Lane vsu oēs pene carēt sed lino ⁊ serico abūdāt: vt certe in oibus ad nos aduectātibus cōuicē possumus: qʒ oēs culcitra lineа vestiri videmus. Co᷑ mulieres arg̃ētū ⁊ au᷑ multū ac p̄ciosissimas gēmas: ⁊ qdē multas ad ca᷑ ornatū differūt. In ulteriori vō india oēs fere vnicas hūt mulieres: reliqui maiori ex pte plures hre volūt. Anteriori āt india illis vtūť moribus in p̄mis q sē alios i sepultura mortuo᷑ suo᷑ a hos excellē dñur: qʒ cū mirabili pōpa ⁊ magnificētia cū innūerabilibus diuitijs suos sepelliūt mortuos. hi etsi p̄sbytero Johāni subijciātur nō tū xpiani sunt sed sacerdotes quos bachalos vocāt more suo hūt. q se mirabili abstinētia se semp̄ qʒ affligūt: ⁊ ab oibus aiantibus abstinēt: sed legumibus ⁊ fructibus tū sustētanť: ⁊ cū eos defícē cōtigerit co᷑ vxores cū eis cōburūtur: ⁊ illi sacerdotes vt plurimum incātationibus vacant: hi apud suos vxoribus defunctorum suadent: vt cā marito defūcto se cōburi faciāt: pollicētes post mortē eas ēt cū marito gaudē: quo᷑ exhortatiōibus alacri aio in ignē p̄siluire dñtur: naues indi nō more fabricāt sʒ lōge maiores. aliq̄ indi varios deos adorāt quibus ⁊ tēpla nris simillima ꝯstruuntur eis: varios sacrificandi vsus habent: qbus etiam multos dies festos celebrant. Nuptiasque suas Indi maximo cum gaudio et canticis et tubis nostro more celebrāt: ⁊ pro eis cōuiuia sumptuosissima p̄parāt: in qbus ⁊ pmultos die noctuqʒ vacāt: qdā co᷑ regiōes mōetā nō hūt: sed p eis qdā vtūtur: qbusdā i lapidibus: aliqʒ ferro i modū acus: aliqʒ cartis regia noie iscriptis: i aliqbus ēt locis. ⁊ maxie añteriores indie ducati nři hūtur: atqʒ alias mōetas aureas ⁊ argenteas suo more hūt. Ulteriores indi in p̄lijs suis vtūtur iaculis cultris brachialibus ⁊ scutis: Inferiores āt arcu ⁊ cassidie: lorica et torace. Ulteriores āt bōbardas ⁊ cetās machinas ad expugnationē vrbiū sicut ⁊ nos hūt. pauci indi papiri vsū hūt. sed multi vt plurimū in arbo᷑ folijs scribūt. Indi ēt ānū suū in .12. mēses sicut ⁊ nos diuidūt: sed illuʒ varie cōputāt: maiori tū pte ab octauiāo augusto illū sumē dñtur: qʒ imperante pax vniuerso orbi parta fuit. Furta ⁊ fraudes indi plimū detestātur ⁊ dānant. Et hec de moribus indorum dicta sufficiant.

¶ Insunt ⁊ apō indos plurima mōstruosorum hoium genera: de qbus ēt pl. aug. .16. de ciui. dei loqtur: ⁊ nos illo suprа multa tractauimus: quo᷑ de nūero aliqʒ dñtur monoculi: eo qʒ vnū tātū in frōte hēant oculuʒ alij āt cū os nō hūt p nares tū solo halitu viuūt: alij cubitales viri q cū gruibus belluʒ hūt cōtinuū: alij ibideʒ mire magnitudis viri q ad qdragesimū altitudis cubitū excellūt. Sūt ⁊ apō indos cynocephali q canina hūt capita ⁊ latratus: ⁊ alij sine ceruice hoies: q oculos tū in pectore hūt. Gignit ⁊ india hermaphroditos hoies q vtrūqʒ sexū hūt: atqʒ faunos ⁊ satyros ⁊ alia perplurima mōstra. Sūt ⁊ in india in quodaʒ flumio p̄mario noie cōchis pisces hoibus siles q noctu aquā exeūt ⁊ ligna colligūt: ac ex collisiōe lapidū ignē excitant: ⁊ ligna iuxta aq̄s cōburūt: ⁊ alios pisces ad splēdorē ignis attrahunt: ⁊ eosdē capiūt ⁊ comedūt. hi aliqñ capti a forma masculo᷑ ⁊ femina᷑ hoiuʒ nihil differre videnť. Sūt ⁊ alio loco i india pisces hoibus ⁊ eis siles: quos amazōes feie i bellis suis vt pluriuʒ ducūt: illos qdē velocissimos dñt: et cū ex p̄lio redeūt illos i fero vinctos in aq̄s tanq̄ i stabulo reponūt … ⁊ in qdā isula noie Taprobanes: trōpophagite viri crudelissimi ⁊ moribus asperrimi: … auricoris illas plurimis gēmis ornare dñtur: hi carnes hoiuʒ p̄sertim p̄lijs comedūt … ⁊ hi auro gēmisqʒ p̄ciosissimis plimū abūdāt: illi pip colligūt alio dissilē: ibidē ⁊ gigās p̄marius … cocodrilli p̄marimi: ac alij pisces nobis incogniti. ¶ In india quoqʒ sūt spētes itesti … hois absqʒ pedibus: quos i colle regionis illius plurimis delicijs dñtur. alij ēt spētes alio i loco vz i melabria, puicia sūt: sex vlna᷑ longitudinis inocui mi irritēt: q pueroʒ visu plimū dlectanť: i quo᷑ capit' pte posteriori appet qdā hois facies varijs coloribus picta: hi icātatiōibus captunť: ⁊ viui ad spectacula circūferunt. aliud spētū genus in alia puicia noie susinaria. 4. pedibus lōga: quo᷑ corpa optima … cornūqʒ … diuersi sūt coloris ⁊ cū visu pulcherrima sint: ad co᷑ thecas vtunť. alios ēt serpētes … puicie mire pulchritudis ferre dñtur q sunt volatu velocissimo ⁊ p̄ ceteris venēosi. Sūt ⁊ i eisdē puincijs cati siluestres volātes. Formicas insup rubeas magnitudie pulli cācri idia pducit: qʒ illi popul' p̄ summis delicijs comedunt. Boues insueti i finibus carbasij nascunť nigri ⁊ albi q crines ⁊ caudā equā hūt: quo᷑ pili sunt pretiosissimi et subtilissimi: atqʒ in modū plume volantes: qui magno extimātur precio e quibus ipsi flabella cōficiunt ad regios vsus. Est ⁊ in india macinū puicia innūerabilibus referta elephātis: et eius rex ad .x. cētūrie dī q miro mō capiunt et fame qʒ maxie domāť: cuius puincie rex sup albo elephāte miro apparatu vehiť. In idia pulcherrime repiuntur aues inter quas sunt psitaci et cachi q ad nos pferuntur: que nobis magno sunt in precio. Phenix etiā vt aiūt vnica auis in interiori india inuenitur: que mira dulcedine canit.

¶ Ex India denuqʒ qʒqʒ p̄ciosissima nobis pferūtur: vz in lapidibus gēmisqʒ p̄ciosis ac alijs aromatibus vt sunt smaragdi: saphyri: ametisti: adamātes: carbūculi: thopacij: chrysoliti: onichinis: berilli: ⁊ reliq oēs fere lapides p̄ciosi. Inde ⁊ gingiber nuces muscate: maces: gariophili: piper duplicis nūe: canella: cāphora: aloes ⁊ verçinū: māna quoqʒ: ⁊ reliq oia aromatica: ex huius ioānis p̄sbyteri impio nobis deuehūť: nō tū oia vna i puincia simul colligunť: sed diuersis in puicijs: qa in Sandaia insula nuces muscate ⁊ maces ⁊ gingiber colligunť. Gyngiber .n. ex qbusdā arbusculis altitudis duo᷑ cubito᷑ extrahiť: qʒ nuiscentes cineri

Margin notes:
aq̄ mirabilis
lanaʒ indi non hēt
bachali sacerdotes
vxores cuʒ maritis cōburuntur
in pte indorum
moneta indorum
arma Indorum
papirus indorum
annus indo᷑
mōstra indorum
viri permaximi
homines sine capite
hermafroditi
pisces hominibus similes
pisces eq
trōpophagite
piper
chocodrili
spētes facieʒ hois habentes
serpentes cōestibiles
serpētes volantes
cati siluestres
formice boues insueti
elephantes
psitaci et cachi aues
phenix
lapides preciosi
gingiber ⁊ nux musca

ad so'e exiccare faciūt: gariophili āt in q̄dā alia isula noīe Bauda, pducūtur solū: ⁊ illā insulā nigri hoīes gariophili possidēt. Caphora vō ⁊ lignū aloes in occidētali Indie plaga apō quādā maritimā noīe Catampa inueni camphora untur. Piper ōnq3 ⁊ canelle q̄ zro se appellant: ⁊ ēt gingiber atq3 lignū vergnū in Melabria, puincia cū alijs plurib9 aromaticis siuctib9 colligunt. Lapilli et p̄ciosi varijs modis ac diuersis, puincijs colligū tur. Indus āt lapis p̄ciosissim9 ad Ioānē presbyte⁊ ab Eq'us dī miraculose qsi pferri: q ad suādū ocu lorū lumē: ⁊ ad illud restituēdū plurimū cōferre: si in ānullo gestet. Est ⁊ in India res dictu mirabilis: ⁊3 arenosū mare a qo penitus carēt: qō tū sicut cetera maria intuēscit: ⁊ a vēto agitat: Hoc ēt se vidisse scēs Macharius abbas egyptius: scēs Hiero in vita ip̄ius testat: ac ō supradictis portētis multa cōmēorat ita cē. His igr puicijs: nacoib9: ⁊ reb9 mirabilib9: ac quasi icredibilib9 Ioanē p̄sbyte⁊ tā in Ethiopia q̄m in India tanq̄ sūmus pōn. ⁊ maxīus impare dī: vā ip̄ius tū imprū cū longissime a nobis absit: pauci ex nris accessū hūt: sed e suis multi ad pōtifices Romanos p̄sepe venit: q p̄dca oia vā cē multis retulerunt Et hec de ip̄ius Ioannis presbyteri hoc in loco dicta sufficiant. indus lapis mare arenosum

Rcometa Tamberlanus Scythar⁊ impator q apō eos magnus cāis appellat: qō nr̄a lingua magnus imperator interptat: eo q̄ nomē magnis ⁊ potētissimis regib9 dūctur: p hoc ēt tps apō Scythas inferiores ⁊ supiores q a nobis tartari nūcupatur: regnare dī. De cuius q̄dē gestis qd in sp̄e hoc in loco referendū sit nō hētur. De ip̄ius tū potētia ⁊ maio⁊ suo⁊ vrbanitate atq3 magnificētia multa referūtur auditu dīgna: q̄ apō scythas āt quos viros q̄dē intractabiles ⁊ pastorales cē nō cōsueuerāt. hic itaq3 cū maximū hēat imperiū apō Cathaiū, puicia ppl'atissimā i ciuitate Cambalechia a maiorib9 suis p̄electa sedē impij sui delegit: q̄ q̄dē ciuitas viginti ⁊ octo passuū milib9 i circuitu patet: e dī: i cuius medio arx munitissima atq3 ornatissima ē. in qua Arce rex hic residet: q̄ ciuitas cū i gaudio sit cōstituta: ēt arcuatos muros ad. 4. vrbis angulos, p̄cedentes h3: p quos regi accessus cē possit: ne q̄ tumultus ō ip̄m in vrbe excitarent: ⁊ ēt ad ipsos 4. āgulos alia arx ē ōstituta: qua⁊ q̄libz. 4. miliario⁊ spacio girat: ⁊ i singulas ip̄as. 4. arces dicūt cū hic oia armamēta q̄ ad vrbiū expugnatonē nobis cōsueuerit fore necaria: post hāc aliā delegit ciuitatē noīe neptai a p̄dcā qndecī die⁊ itinere distātē: ⁊ ip̄a triginta passuū milib9 p circuitū patet: quā magnus Tāburlanus edificauit: cāq3 populosissimā ⁊ pulcherrimā mō simili cē tradūt: i ea ēt p̄sepe morā trahe dicitur: in vtraq3 eni ciuitate tucē palacia domus: tēpla: ⁊ cetera vrbiū ornamenta nr̄is similima multi affirmāt: atq3 ibidez viros vrbāos: modesto3: hūanos ⁊ plurimis diuitijs affluētes: hec ip̄a qppe Rcomete huius impatoris dignitatē ⁊ v̄tutē ō se ferūt: alias ēt i co⁊ regno ciuitates icē a multis fert: q̄ ⁊. 10. ⁊. 20. miliario⁊ circuitu patent nr̄is q̄dez tū publicis: tūq3 p̄uatis edificijs pulchriores: Nūc āt regez iā. 3. ānis elapsi i germāorū fines hos cū multo exercitu getha⁊ ⁊ inco⁊ penetrasse ferūt: atq3 ibidē quorūdā potētū ciuitate capta oia seuitie tormēto⁊ gnā i mares ⁊ feias exercuisse ferūt: q̄ res maximū terrorem germanis incussit.

Meleo Bleusem Betice seu Granate rex gnē maurus: rligiōeq3 mahumeteus: hac ista tēpestate apō eundem Bethice regnū regnat dī: qō q̄dez regnū olī maiores sui magno cū exercitu ex Mauritania venientes vna cū reliq̄ hispāia occupauerāt ⁊ diu possederāt: sed postmodū a tarraconentibus p̄ncipibus vltra Bethim flu pulsi: nūc vsq3 magno sub tributo eādez plagā felicissimā tenuerūt: quā q̄dez, p̄uinciā pmariam oium terra⁊ appellāt: q̄ sane, puincia vt scribit Strabo intra ... ⁊ ortū fluuios vsq3 ad oce... A meridie vō ⁊ oceanic fluminis eruptiōe: vsq3 ad ... maritimū tractū ac vsq3 ad hercu. columnas ... Eius āt regiōis lōgitudo sm Pli. i. 3°. ccl. miliara ē. latitudo vō. 236. i q̄ ad. 20 oppida p pulchra fuisse ... ibus feracitatez Stra. ⁊ pli. scribūt: nā ip̄ius ... puicie ager si ad vniuersū cōferat o: hez supimus ⁊ excellentius phibebit: eo q̄ q̄cūq3 ad hūanū ... sunt necaria ⁊ plusq̄ necāria affluentissime gignat. Eius. n. mōtes ⁊ flūia qī vbiq3 auri ⁊ argēti, pducē dicunt. Armenta qppe ⁊ pecudes sine nūero nutrit dī: optimū quoq3 siricū colligit: ac cera ⁊ melle atq3 alijs oib9 bōis fluit. Nūc itaq3 bleusem regē Ferdinādus eius terio. e hispāie ⁊ lusitāie ac arragōie ⁊ cicilie rex vna cū helisabetha vxore xp̄ianissimi iā. 6. ānis vt cū eius certi maxis exercitibus terra mariq3 vrgē cepit: atq3 dimidiā regni ptē cū maxio co⁊ triūpho eidē abstulerūt: quo⁊ vota ⁊ ip̄e dominus nr̄ Iesus xp̄s ad finē vsq3 feliciter pducere dignetur. Amen. Eā enim, puinciam ideo Granatam dicere cōsueuimus q̄ i ea pmū grana q̄ p pulchrū pānis cōfert colorē enutriri cepta fuerit: atq3 ex eo ... ip̄ius Bethi fluuio pāni pulchro tinguntur colore: dicēte Iuuenale in q̄dā satyra. p̄uincia pmariam ... vndit.

Precipitare volens etiā pulcherrima vestem
Atque alias q̄rum3 generosi graminis ipsum
Bethis olyfera crinem redimite corona

Infecit natura pecus: sed egregius fons
Viribus occult ... ⁊ bethicus adiuuat aer. ⁊ Martialis.
Aurea qui nitidis vellera tingit aquis.

Ac sic demū deo auxiliāte ⁊ fauēte supplemēti chronica⁊ iā tertio terminū ponā: quā me semel ⁊ bis: ac ter, pmisi cū oi diligētia ⁊ v̄itate factu⁊: quo in loco ⁊ nūc ⁊ semper nilus fui sine errore cōscriber successiones regū ⁊ pncipū oium ⁊ actus co⁊: ac viro⁊ i disciplis excellētiū: ⁊ religionū origies: necnō ⁊ pōtificum oium, p cursus: sicē ex lib histo. descriptō ptics. Hoc qppe i exordio huius opis me face cōpromisi. Perfectum āt ē ⁊ dnuo castigatū atq3 auctū p me opus fuit Idibus octobris: āno a natali christiano. Mcccclxxxvi. in Ciuitate nostra Bergomi: nobis vero a natiuitate quinquagesimosecundo.

Impssū aūt Venetijs p Bernadinū de benalijs bergomēsē eodē āno videlicet. 1486. die. 15. decēbris.

